Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

FL. JOSEPHI
OPERA.

J. F. Vandeveldo 1693.

O.K.B. 9

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII JOSEPHI
HIEROSOLYMITANI
SACERDOTIS
Opera qvæ extant omnia,

Nempe

ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.

DE BELLO JUDAICO LIBRI VII. interprete, Rufino Aqvilejensi.

LIBER DE VITA SUA cum interpretatione Gelenii.

ADVERSUS APIONEM LIBRI II. cum versione antiqva à Gelenio emendata, &

DE MACCABÆIS, seu de Imperio rationis LIBER cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

ACCEDIT INDEX LOCUPLETISSIMUS.

Juxta editionem Græco-Latinam Genevensem ad manuscriptos Palatinæ bibliothecæ Codices castigatam, qvæ nunc à pluribus mendis expurgata, & præterea

PROLEGOMENIS
&
APPENDICE
auctior redditur.

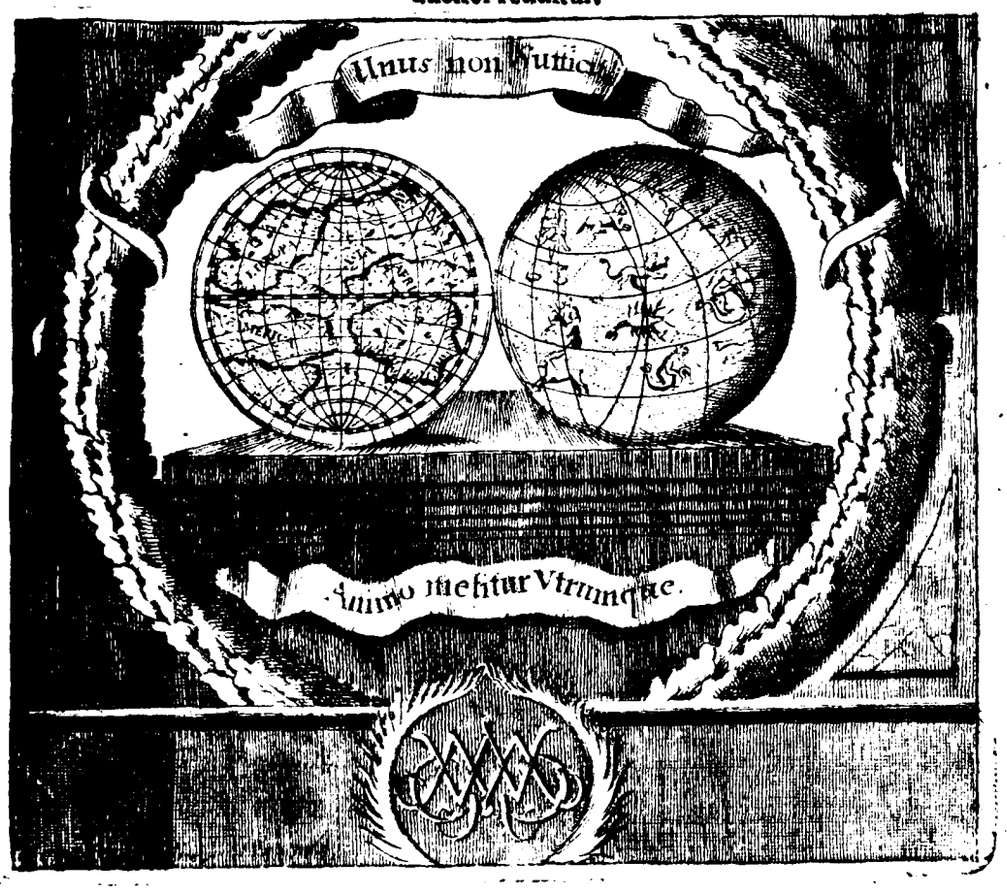

COLONIÆ,
Sumptibus MAURITII GEORGII WEIDMANNI.
ANNO M DC XCI.

1212 B 157 (1)

BIBL. UNIV.
GENT

PATRIBUS REIPUBLICÆ LIPSIENSIS VIRIS

Magnificis, Nobilisſimis, Amplisſimis,
Conſultiſſimis, Prudentiſſimis,

PATRONIS SUMMIS.

EX qvo jure civitatis Veſtræ gaudeo, qvo me octo ab hinc annis donatum memini, poſt Dei cultum nil magis curæ mihi cordiqve fuit VIRI MAGNIFICI ATQVE NOBILISSIMI, PATRONI MAXIMI, qvam

BIBL. UNIV. GENT

qvam ut libraria mea officina bono publico prodeſſem. Qva in re neqve gravibus impenſis unqvam, neqve indefeſſis laboribus peperci. Teſtari id poterunt Euſebii Cæſarienſis volumina de præparatione & demonſtratione evangelica, Sancti Athanaſii Epiſcopi Alexandrini, Gregorii Nazianzeni, & Dionyſii Halicarnaſſenſis opera, Abarbanelis Judæi in Prophetas majores commentarius, aliiqve Scriptores, qvos cum raritate ſua ſe commendare, & ab eruditis deſiderari intelligerem, ut novis typis impreſſi publicam lucem denuo adſpicerent, curavi, qvamvis ob triſtiſſima belli tempora, & commerciorum qvæ indies in pejus ruunt decrementum inter tot miſerabiles regionum & urbium ruinas, qvibus & dulciſſimam patriam meam antiqvam Nemetum urbem Spiram oppreſſam & pœne ſepultam expertus ſum, tantorum ſumtuum periculum facere minus oportunum videretur. Nunc in eo ſum, ut Imperatoris Juliani opera a doctiſſimo Jeſuita Dionyſio Petavio qvondam Græce & Latine edita cum novis obſervationibus Viri celeberrimi Ezechielis Spanhemii, qvas Literato Orbi gratiſſimas futuras haud temere confido, e bibliopolio meo propediem emittam. Et impoſterum qvoqve, ſi Divina Gratia permittat, optimis qvibusqve libris evulgandis curas meas & facultates impen-

impendere non desistam, certa spe animatus, fore, ut Vos PATRES REIPUBLICÆ OPTIMI, PATRONI MAXIMI, qvod hactenus feciſtis, hos Civis Vestri conatus, & bonas literas juvandi ſtudium ſumma Vestra benevolentia fovere non ceſſetis. Hanc fiduciam in me excitarunt magna illa, qvæ in me ab eo tempore, qvo domicilium in Urbe Vestra fixi, contuliſtis beneficia, & ſingularis affectus, qvo Magnifici Conſules WAGNERUS, BORNIUS, STEGERUS, Nobiliſſimi Proconſules, alter BORNIUS & FALCKNERUS, Conſultiſſimus Prætor PLAZIUS, nec non CARP. ZOVIUS, GRÆVIUS, PINCKERUS, BAUDISIUS aliiqve Senatorii Vestri Ordinis Proceres, omnes doctrina & meritis incomparabiles & qvovis elogio majores, tenuitatem meam proſecuti ſunt. Vos, Venerandi Juſtitiæ Sacerdotes, præſidio & patrocinio Vestro rebus meis & fortunis nunqvam defuiſtis, Vos celeberrimi literarum, qvibus ad miraculum excellitis, Fautores officinam meam qvalemcunqve haud raro præſentia Vestra illuſtrem reddere, & libraria mea ſupellectile cum privatas Vestras bibliothecas, tum publicam illam locupletare dignati eſtis, qvæ paucis ab hinc annis a Vobis inſtituta, & inæſtimabili rariſſimorum librorum aliorumqve cimeliorum apparatu ſubinde aucta inter ſplen-

didisſima Urbis hujus ornamenta jure ſuo numeratur. Et hanc ipſam bibliothecam Veſtram impræſentiarum Joſephus meus ambit, qvem, ut qvalecunq; gratæmentis monumentum exiſtat, Magnificis Veſtris & Nobiliſſimis Dignitatibus humillime offerre audeo. Vix ediderat ſcripta ſua Flavius Joſephus, cum ea Romani publicæ bibliothecæ honore dignati ſunt. Concedite qvæſo Patroni Summi & novæ huic Joſephi editioni hunc honorem, ut in publica Veſtra Bibliotheca reponatur. Non timebit Joſephus armamentarium, cui Bibliotheca Veſtra incumbit, cum armis non minus qvam literis ſtrenuus fuerit. Deus autem Inclytum Veſtrum Collegium, cum ſplendidiſſimis Familiis & tota Republica ſub Umbra SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS noſtri omnibus bonorum incrementis in pace florere jubeat,

Magnificarum, Nobiliſſimarum Ampliſſimarumqve Dignitatum Veſtrarum

Cultor devotiſſimus

MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS.

THOMÆ ITTIGII
S. T. L.
ad novam hanc Josephi editionem
PROLEGOMENA.

CUm a pluribus annis multa excellentia ingenia novam Operum Flavii Josephi editionem parturiverint, nescio qvo fato factum sit, ut fœtum animo conceptum & sæpe jam partui maturum eniti non potuerint. Omnibus enim, qvi utilissimo huic labori manum admoverunt, vel morte, anteqvam absolverent, præventis, vel ob alias causas a cœpto revocatis, literatus orbis diuturna exspectatione suspensus, & novi Josephi desiderio pæne contabescens spes tandem suas & vota per integrum seculum delusa sensit. Annus agebatur superioris seculi octavus & octogesimus, cum BONAVENTURA CORNELIUS BERTRAMUS lucubrationes suas Franckthalenses a loco, ubi Geneva relicta tum agebat, sic appellatas ederet, in qvibus profitebatur, (1.) se jam pridem in omnes Josephi libros notas meditatum, & aliqvando, si Deus permitteret, editurum esse. Verum doctissimo hoc Viro post Sexennium Lausani, qvo a Bernatum republica evocatus fuerat, mortuo, simul etiam promissæ in Josephum notæ expirarunt. Hanc jacturam JOSEPHUS JUSTUS SCALIGER abunde resarturus videbatur. Vix enim admirandum illud opus, qvod thesaurum temporum inscripsit, in lucem publicam emiserat,

Multorum curæ in Josephū frustra hactenus promissæ & expectatæ.

Bertrami.

Scaligeri.

(1.) Cap. 3. p. 59.

cum pleriqve eruditorum, Casaubono teste, (2.) non dubitarent, qvin Scriptorem sibi cognominem, a pluribus, qvibus hactenus obscuratus fuerat, mendis expurgaturus, doctisqve suis animadversionibus illustraturus esset. Qvos opinio sua minime fefellit, siqvidem Phœnix ille Criticorum, cum jampridem infinita, qvæ a nemine intelligi possent, loca in vulgata Josephi editione animadvertisset, & subinde nonnullis eruendis & restituendis ingenii sui vires impendisset, de hoc etiam nobilissimo Scriptore, Josepho inqvam, dummodo Amicorum ope varias manuscriptorum Codicum Lectiones nancisciposset, se bene meriturum Carolo Labbeo per literas Nonis Februarii A. C. cIↃ IↃc VII. (3.) scriptas indicabat, & morti jam vicinus (4.) ad exeqvendum hoc propositum ætati suæ triennii spatium a supremo rerum humanarum Arbitro superaddi exoptabat. Et profecto non parum lucis & ornamenti Josephi scriptis conciliari potuisset, si illustri Scaligero, qvod animo gestiebat, perficere licuisset. Qvod obscurum nemini esse potest, qvi ejus notas ad fragmenta selecta veterum Græcorum apud Josephum & Eusebium servata, & ejusdem animadversiones ad Eusebii Chronicon legerit. Verum istam Josephi editionem immatura Viri Divini mors rei literariæ invidit, ut Casaubonus alicubi (5.) qveritur, qvem una cum Carolo Labbeo vetustissima Regiæ, qvæ Parisiis est, Bibliothecæ exemplaria ad vulgatam Josephi editionem conferre non piguerat, ut, qvi Scaligero Josephi a librariorum corruptelis vindicandi consilium dederat, pulcherrimos illos conatus etiam qvalicunqve auxilio juvaret. Post Scaligeri mortem parum aberat, qvin ISAACUS CASAUBONUS modo nominatus & nunqvam sine veneratione nominandus palmam in medio relictam occuparet, a qvo sane non pœnitendam Josephi editionem sperare poterant Musarum sacris operantes, cum incomparabilem ejus doctrinam jamdudum in plurimis aliis, qvos ediderat, Scriptoribus Græcis pariter & Latinis ad miraculum usqve probatam

Casauboni.

(2.) Epistol. 496. edit. Græv. (3.) libr. 4. ep. 353. (4.) Conf. Patin. epist. 67. p. 186. edit. Paris.
(5.) Exercit. I. ad Baron. c. 34. n. 99.

tam cognoviſſent. Verum cum neqve ætas, qvæ jam provectior erat, tantæ molis oneri ferendo ſatis valida, neqve loci, ubi extrema vitæ tempora ducebat, conditio peragendo huic negotio ſatis commoda videretur, ut ipſe (6.) in epiſtola proximo ante mortem ſuam anno Londini ſcripta judicavit, nihil de Joſepho certa fide promittere auſus eſt. Neqve tamen defuerunt alii, qvi Joſephum edendum & illuſtrandum in ſe ſuſciperent. PETRUS enim CUNÆUS in literis ad Franconem Duyckium, ſeu præfatione libri 3. de Republica Hebræorum commentarios in univerſa Flavii Joſephi Opera polliceri minime dubitavit. Qvem cunctantem & moras excuſantem eloqventiſſimus Buchnerus [7.] & alii Familiares ſerio urgebant, ut ſpem de Joſepho factam qvamprimum expleret, morasqve omnes rumperet, & qvicqvid vinculorum pulcherrimis iſtis commentationibus necteretur, prorſus abſcinderet, ne dilata abſolutiſſimi illius operis editione docti multas magnasqve res diutius ignorare cogerentur. Verum ante vivis exceſſit Cunæus, qvam fidem liberaret. Idem SAMUELI PETITO accidit Nemauſenſis eccleſiæ Miniſtro & Theologiæ Profeſſori, Viro neqvaqvam Exiguo, ſed, ut Reineſii judicium noſtrum faciamus, inter Gallorum literatorum maximos numerando, [8.] qvem in nova Joſephi interpretatione, notisqve ad eundem Scriptorem edendis occupatum cum fama paſſim ſpargeret, non mediocriter eo nomine gaudebant, qvotqvot Joſephi ſcriptis bene cupiebant. Nec deerant, qvi laudabile hoc inſtitutum collatis ſuis operis egregie juvarent, in qvorum numero Nicolaus Fabricius Peireſcius, qvi per Lucam Holſtenium variorum locorum collationem cum tribus Codicibus Vaticanis manuſcriptis Petito impetravit [9.] Hugo autem Grotius, qvi hactenus de ea Joſephi parte, qvæ legis præcepta continet, & interpretanda & notis ſuis illuſtranda cogitaverat, cum totius Joſephi editionem a Petito parari intelligeret, ſe qvicqvid poſſet ad eam prompte

Cunæi.

Petiti.

(6.) Epiſt. 717. (7.) Part. 1. epiſtol. 176. (8.) Libr. 1. Var. Lect. c. 25. (9.) Conf. Gaſſend. in vit. Peireſc. p. 195.

collaturum datis ad Peireſcium literis ſpopondit. [10.] Qvibus promiſſis an Grotius ſteterit, ignoro. Id tantum ſcio, qvod dum Petiti in Joſephum lucubrationes, qvæ, ut ex Riveti ad Voſſium epiſtola [11.] liqvet, maximo cum ſumtu & labore collectæ ferebantur, multi hiarent, imperfectas nec ad umbilicum perductas moriens reliqverit, & neqve Samuel Sorberius, ad qvem cognationis jure id negotii ſpectare videbatur (erat enim Petiti e ſorore nepos) neqve alius qvisqvam poſthumum illum Petiti fœtum in lucem hactenus produxerit, & omnis de Petiti Joſepho ſpes decollaverit. Poſt Petitum in Joſepho occupatus fuit EMERICUS BIGOTIUS, cui ne idem eveniret, qvod Petito acciderat, Patinus exoptabat. [12.] Nec dubito qvin etiam apud alios & egregia de Bigotio exiſtimatio, & amor boni publici ejusmodi vota expreſſerit. Verum Bigotius telam, quam exorſus fuerat, aliis pertexendam poſtea relinqvere maluit. Dicendum hic etiam foret de JOHANNE HENRICO BOECLERO, inſigni qvondam Argentoratenſis Academiæ ornamento, & Præceptore meo æternum venerando, ſi Godofredi, Spanhemii, Forſtneri, aliorumqve amicorum monitis, qvibus ad Joſephum Autorem ſibi perqvam familiarem illuſtrandum ſolicitabatur, locum aliqvem concedere voluiſſet [13.] ſed multis aliis negotiis diſtractus de toto Joſepho edendo deſperavit, & tantum priora ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας capita peculiari diſſertatione illuſtravit. Progredior ergo ad CHRISTIANUM NOLDIUM, qvi in præfatione hiſtoriæ ſuæ Idumææ non ſolum aliorum, qvi de Joſepho emendando cogitarunt, & in his GERHARDI JOHANNIS VOSSII qvoqve meminit, & præterea poſt Scaligeri, Voſſii & Petiti mortem JOHANNEM COCCEJUM & CHRISTIANUM SCHOTANUM in hunc laborem ſucceſſuros ſperare jubet, ſed ſibimet etiam ipſi ad arduum hoc opus aggrediendum animos non deeſſe ſignificat. At Noldium & ſpes de Coccejo & Schotano fefellit, niſi Schotani bibliothecam hiſtoriæ ſacræ Veteris Teſtamenti ob nonnul-

Bigotii.
Boecleri.
Noldii.
Voſſii.
Cocceji.
Schotani.

la

(10.) Epiſtol. 1564. (11.) Epiſtol. 362. (12.) Epiſt. 67. (13.) Conf. Wagenſeil. epiſtol. ad Arnold.

la Josephi loca illustrata referre huc velimus, & ipse qvoq; orbi Literato ereptus est, anteqvam, quod pridem animo molitus fuerat, effectum dare posset. Omnes autem, quorum insigne de Josepho bene merendi studium hactenus laudavimus, apparatus copia superavit JOHANNES ANDREAS BOSIUS Lipsiensis, Historices in inclyta Jenensi Academia Professor celeberrimus, cui tam felici esse licuit, ut Augustissimo Imperatore Leopoldo clementissime indulgente ex bibliotheca Vindobonensi insignes qvosdam Josephi codices MSS. emendandis Josephi operibus haud parum profuturos impetraret. Qua de re peculiaris Petri Lambecii ad Serenissimum Augustum, Brunsvicensium & Luneburgensium Principem, qvi publici boni causa apud Imperatorem pro Bosio interceserat, epistola Vindobonæ A. C. cIↃ IↃC LXV I. excusa legitur, in qva Codices illi manuscripti ad Principem Augustum indeqve ad Bosium transmissi breviter delineantur. Erant autem codices illi numero septem, & in his qvatuor Græci, tres reliqui Latini. Primus, ut a Græcis ordiamur, continebat Judaicarum antiqvitatum libros 20. abbreviatos & passim interpolatos, & a principio mutilos, qvem codicem Augerius Busbeckius Ferdinandi I. ad Solimanum Turcarum Tyrannum Legatus Constantinopoli sibi comparaverat. Secundus qvem itidem Busbeckius Constantinopoli nactus fuerat, exhibebat historiam belli Judaici a verbis: τρεπόμενος ἅπαντας διώκει, quæ libro 1. cap. 13. leguntur usq; ad verba: τῷ Καίσαρι θαυμασιώτερον ἔπε τοῖς quæ libri 7. cap. 7. extant. Tertius codex complectebatur antiqvitatum Judaicarum libros 10. priores, & præmissos singulis libris capitum indices, etsi in ipso contextu nullum divisionis librorum in capita indicium compareret, ex qvo divisionis hujus in capita autorem non esse Flavium Josephum, sed singulos libros continenti scriptura primum cohæsisse Lambecius colligebat, qvi primi libri indicem ab his verbis incipere docet: Bosii.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν, τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πρόοιμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.
α' ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.
β' περὶ τοῦ γένους Ἀδάμ &c.

Pertinuit olim hic codex ad monaſterium qvoddam urbis Conſtantinopolitanæ, qvod dicitur S. Georgii in Manganis, ſeu loco, ubi μάγγανα h. e. machinæ bellicæ cum materiis mechanicis variisqve inſtrumentis ad urbium oppugnationes idoneis aſſervari ſolebant [14.] Deinde venit in manus Dionyſii cujusdam Zazynthii, cujus Pater eum Conſtantinopoli ſibi acqviſiverat. Poſtea eum emtionis jure ſibi vendicavit Johannes Sambucus Maximiliani II. & Rudolphi II. Conſiliarius, a qvo ad Sebaſtianum Tencknagelium auguſtiſſimæ bibliothecæ qvondam Præfectum tranſiit, poſt cujus obitum tandem in Cæſaream bibliothecam translatus fuit. Qvartus Codex comprehendebat Joſephi de Maccabæis librum ſub hoc titulo: Μαρτύριον τῶν ἁγίων μακκαβαίων ἐκ τῆς ἰωσήπου ἱστορίας. Eadem de Græcis iſtis Joſephi Codicibus Lambecius (15.) in ſuis de bibliotheca Vindobonenſi commentariis iteravit. Qvintus Codex, ut ad Latinos progrediamur, continebat Antiqvitatum Judaicarum libros 20. & libros 7. de Bello Judaico ex verſione antiqva, qvæ Rufino Aqvilejenſis eccleſiæ Presbytero vulgo tribuitur. Sextus exhibebat librum de Maccabæis ex verſione antiqva hominis cujusdam Chriſtiani, qvi eam paſſim interpolavit. Titulus eſt hujusmodi: Paſſio S. Machabæorum ſecundum Flavium Joſephum. Ipſe autem tractatus ſic incipit: Principium meum Philoſophico qvidem Sermone, ſed Chriſtiano explicabitur ſenſu. Neceſſe eſt enim &c. De Autore verſionis nondum ſibi liqvere ait Lambecius, etſi certo conſtet, qvod perantiqva ſit, & ad indagandam Græci textus ſinceritatem plurimum juvare poſſit. Septimus deniqve Codex epitomen antiqvitatum Judaicarum Flavii Joſephi com-

(14.) Conf. Cang. Conſtantinop. Chriſt. libr. 2. p. 155. & libr. 4. p. 124.
(15.) Tom. VIII. p. 2. 4. 43. & 101.

complectebatur ſub hoc titulo: Incipit liber antiqvitatis Flavii Joſephi Hiſtoriographi. Ipſa epitome hujusmodi habet initium: In principio creavit Deus cœlum & terram, ſed dum terra in adſpectum non veniret, & profunditate tenebrarum celaretur, & ſpiritus Dei deſuper ferebatur, Deus fieri lumen juſſit, qvo facto &c. Uſus vero præterea eſt Boſius duobus Codicibus manuſcriptis bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ uno Græco & altero Latino, nec non membranis perantiqvis & emendatiſſimis Gymnaſii Portenſis, & manuſcripto Schleuſingenſi, cujus uſum illuſtri Seckendorffio Heroi de re literaria plurimisqve literatis immortaliter merito acceptum retulit. Acceſſerunt Variæ Lectiones ab Emerico Bigotio ex Regio Pariſienſi Codice & duobus Florentinis excerptæ, qvas Voſſii, Heinſii, Gronovii & Græevii maximorum Belgii Luminum ope feliciter impetravit, item variæ Lectiones ex duobus manuſcriptis bibliothecæ Noribergenſis, qvas Vir venerandæ memoriæ Chriſtophorus Arnoldus ipſi procuravit. Qvid igitur de Joſepho ſperari non poterat, cum ad hæc aliaqve ſubſidia ingenium ſuum & immenſam eruditionem & indefeſſas vigilias afferret clariſſimus ille Polyhiſtor? Verum vitæ ſumma brevis ſpes, qvas inchoaverat, longas intervertit, & Joſepho ad vitam revocando dum incubuit Vir doctiſſimus, vitam ipſe perdidit. Qvo mortuo STEPHANUS LE MOYNE ſeu MONACHIUS ſupererat, leMoyne qvi edendi Joſephi curam in ſe ſuſciperet. Pridem id Vir clariſſimus jam animo ſuo agitaverat, Boſioqve per literas ſignificaverat (16.) Incitabant etſi currentem Samuel Bochartus & alii, optimeqve de eventu paſſim ominabantur eruditi. Audiamus nobiliſſimum Wagenſeilium, qvi in præfatione ad ignea Satanæ tela (17.) cum in cauſam inqviſiviſſet, cur Joſephus eximius & utiliſſimus ſcriptor tam-

(16.) Conf. Boſ. in exercit. ad perioch. Joſeph. c. 1. theſ. 10. (17.) p. 69.

tamdiu deſertus jacuerit, nec commentatorem invenerit, etſi publica vota id ſæpe flagitarent, & interim alii minoris momenti libri annotationibus, obſervationibus, caſtigationibus & commentariis onerarentur, ejus rei hanc cauſam eſſe dicit, qvod qvi in Joſepho exponendo periculum fecerunt, ad ejus ſcripta explicanda animum Græcorum Latinorumqve Scriptorum lectione ſubactum non ſufficere, ſed alia inſuper præſidia & imprimis non mediocrem Talmudicarum Pandectarum cognitionem afferri oportere deprehenderint, qvalia præſidia cum Petito non defuerint, ejus in Joſephum commentarios, ſi extarent, ſe in precio habiturum aſſerit, & tandem iſta ſubjicit: Nunc ſpes & exſpectationes noſtræ in Stephanum le Moyne converſæ ſunt, qvem nihil doctrinæ profundioris latet, qviqve iis adminiculis, qvibus ad Joſephum emaculandum, illuſtrandumqve opus eſt, abundat, proindeqve huic operi pridem feliciter manum admovit. Qvanta autem fuerit in Monachio Joſephi edendi cupiditas, ipſe in Prolegomenis ſuis ad varia ſacra ſatis indicat, ubi refert, qvod, cum ex Rotomagenſi eccleſia ad Lugdunenſem Academiam vocatus fuiſſet, plenus Joſepho in Belgium venerit, & ſucceſſus non pœnitendos ſperaverit, nec infauſtis ominibus operis ab aliis toties fruſtra tentati deterritus fuerit. Meliora ipſi augurabantur explorati lacerti, & humeri pondus ferre non recuſantes, & codicum Florentinorum, Pariſienſium, Londinenſium, Oxonienſium & virorum doctorum variis lectionibus & emendationibus munitæ inſtructæqve vires oneri graviſſimo non impares videbantur. Recurrebat, ut ipſe loqvitur, ſingulis diebus Joſephi memoria, magna ſemper oculis obverſabatur imago, vota, conſilia, promiſſa identidem officium repræſentabant, animus impatiens labo-

res peroptabat, & ad carceres ſtans illosqve mordens mapparium ac mappam anhelabat, & admitti, pergere, ſtadium licet longum & difficile decurrere & ſuperare geſtiebat. Verum, dum ſic totus in Ioſephum intentus eſſet, rumor de Ioſepho in Anglia edendo aures ejus perculit, qvem etſi ut falſum contemneret, cum paulo ante in Anglia verſatus nihil plane de Ioſepho typis imprimendo inaudiviſſet, poſtea tamen & freqventibus amicorum literis, & ipſo ſpecimine Anglicanæ editionis oculis oblato certior ea de re factus, amores ſuos, qvos tanto ardore deperibat, e medio ſinu raptos, ut ingenue fatetur, haud levius doluit, qvam ſi coſtam a latere avulſam ſentiret. Qvid faceret? Non invidendum videbatur Ioſepho, qvod e theatro Scheldoniano cum magno ſplendoris augmento emittendus eſſet. Animum igitur ad alia abduxit, Joſepho tantiſper ſepoſito, donec poſt Anglicanam editionem, ſi non uberrimæ meſſi, ſaltem non ignobili ſpicilegio locus relinqveretur. Qvod ſi Monachio adhuc vita ſupereſſet, non dubium eſt, qvin ad priſtina de Joſepho edendo conſilia rediturus eſſet, ſiqvidem Anglicanæ editionis fama, qva perturbatus Joſephi curam abjecit, in nihilum abiit. Nondum mihi prima illius Anglicanæ editionis a Viro celeberrimi nominis EDUARDO BERNARDO procuratæ folia videre contigit. Qvantum vero ex Amicis cognoſcere licuit, id imprimis ejus inſtitutum fuit, ut ex multis manuſcriptis codicibus varias lectiones textus Græci, & antiqvæ verſionis colligeret, & nonnunqvam animadverſiones ſatis prolixas adderet, in qvibus ex manuſcriptis Arabicis non pauca expoſuit. Verum, uti jam dictum, hanc etiam Ioſephi editionem neſcio qvæ impedimenta remorantur, & Anglorum literæ de ea plane deſperare jubent, qvamvis & Petiti manu exarata ad Joſephum commentaria, & qvæ Boſius ad Joſephum collegerat, aliaqve qvæ ad exornandam hanc Bernardi.

editionem facere poſſent, magno pretio undiqve conqviſita & redemta fuerint.

Joſephi τὰ σωζόμενα. Optandum utiqve, ut ex tot Eruditi Orbis Atlantibus vel uni Joſephum emendatiorem, qvam hactenus prodiit, & illuſtriorem edere licuiſſet. Neqve tamen diutius ferendum, ut Bibliopolarum officinæ Joſephi ſcriptis plane careant, ne ſingulare Divinæ Providentiæ beneficium negligere videamur, qvæ Joſephi opera ad noſtram usqve ætatem ſervari voluit, abs qvibus multa cognitu haud indigna ſcientiam noſtram fugerent, & imprimis res proximis ante Chriſti adventum annis in eccleſia geſtæ denſiſſimis ignorantiæ tenebris ſepultæ jacerent. Sunt autem iſta Joſephi ſcripta, qvæ in eruditorum manibus verſantur, libri 7. de Bello Judaico, Antiqvitatum Judaicarum libri 20. cum appendice de vita ſua, libri duo contra Apionem, & Panegyricus in Maccabæos. Et hiſtoriam qvidem Belli Judaici, qvod & ipſe miſerabile vidit, & cujus pars magna fuit, Hebraice primum ſcripſit, qvæ editio temporum injuria intercidit. Poſtea eandem Græco ſermone complexus eſt. Tanta autem operis hujus fiducia ipſi fuit, ut illud Imperatoribus Veſpaſiano & Tito, qvorum auſpiciis bellum illud conſummatum fuit, offerre non dubitaverit. Nec ingratum Imperatoribus munus illud fuit. Certè Titus Imperator, ut ipſe Joſephus (18.) teſtatur, ὅπως ὑπ' μόνων ἀυτῶν βεβαιωθῇ τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παραδῶναι τῶν πεπραγμένων, ὥστε χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν, qvæ verba Nicephorus in hiſtoria ſua eccleſiaſtica [19.] ita reddit, ut Titum libros iſtos de bello Judaico ſua ipſius manu deſcripſiſſe dicat, idqve Johanni Lango (20.) non improbabile videtur, cum Titus, Svetonio teſte (21.) ſcribendi velocitate vel amanuenſes ſuos ſuperaverit, etſi alias Rufinus in verſione Euſebii hunc Joſephi locum allegantis, & alii verba illa ſic interpretati fuerint, qvaſi Imperator libros illos tantum ſubſcriptione ſua dignatus fuerit, qvam ſententiam Henric9 Valeſius [22] in

Hiſtoria Belli Judaici.

(18.) de vita ſua p. 1026. (19.) libr. 2. c. 18. & libr. 3. c. 11. (20.) in not. ad Nicephor. Tom. I. edit. Græco-Lat. p. 247. (21.) in Tito c. 3. (22.) ad Euſeb. libr. 3. hiſt. eccleſ. c. 10.

in ſuis ad Euſebium notis priori poſtponendam cenſet. Utramvis eligamus, æſtimare licet, qvanti illam Joſephi lucubrationem Titus habuerit, qvam propria manu vel deſcriptam vel ſubſcriptam δημοσιεύεσθαι h.e. ut Rufinus in Euſebio ſuo interpretatur, publice legi voluit. Accedit honorificum Regis Agrippæ teſtimonium, qvi datis ad Joſephum literis eum πολὺ φιλομελέστερον τῶν ταῦτα συγγεγραφότων ἱστοριῶν judicavit (23.) Qvin etiam hos libros bibliothecæ publicæ traditos, & Autorem ob ingenii gloriam Romæ ſtatua donatum Hieronymus memoriæ prodidit, (24.) Euſebium, ut alias in catalogo ſcriptorum eccleſiaſticorum ſolet, hic etiam ſecutus, etſi Euſebius (25.) non ſolum ſeptem illos libros de hiſtoria belli Judaici, ſed generatim τὰς σωθεισὰς ἀπωλόγους publico illo honore mactatos aſſerat. Neqve hic omittendum graviſſimum Iſidori Peluſiotæ judicium, qvi in epiſtola ad Adamantium (26.) hanc Joſephi περὶ ἁλώσεως ἰσοείαν θρῆνον appellat, & obſervatu dignum cenſet, qvod homo Hebræus & patriæ ſuæ religionis ſervantiſſimus tragicum gentis Judaicæ excidium literis conſignaverit, ne qvis horrendis illis & omne exemplum ſuperantibus calamitatibus fidem derogaret. Poſt hiſtoriam belli Judaici Joſephus ἀρχαιολογίας i. e. antiqvitatum, ſeu, ut alii loqvi amant, originum Judaicarum libros 20. Romæ compoſuit, Dionyſium forte Halicarnaſſenſem æmulatus, qvi ibidem totidem libros ἀρχαιολογίας Ῥωμαϊκῆς ſeu Antiqvitatum Romanarum Græco ſermone conſcriptos ediderat. In hac archæologia Joſephus Judaicæ gentis hiſtoriam ita perſeqvitur, ut ab ipſa mundi creatione exorſus ad duodecimum usqve Neronis annum progrediatur. Qvo tempore hoc opus elucubraverit, ipſe indicat, cum in fine libri ultimi ſe anno Domitiani decimo tertio, & ætatis ſuæ qvinqvageſimo ſexto ultimam his libris manum impoſuiſſe ſcribit. Memoria autem lapſus videtur Sixtus Senenſis, cum in bibliotheca ſua ſancta (27.)

Antiqvitatum libri.

(23.) Joſeph. de vit. p. 1022. (24.) Catalog. Script. eccl. c. 13. (25.) Lib. 3. hiſtor. eccl. c. 9. (26.) lib. 4. ep. 75. (27.) libr. 4. p. 273.

hos Antiqvitatum libros Hebraica primum lingva a Josepho scriptos asserit, qvod de libris περὶ ἁλώσεως seu de historia belli Judaici, ut ex præfatione ad illos libros colligi potest, non item de archæologia verum est. Eqvidem Vir qvidam doctissimus in notulis, qvas ad græco-latinam Josephi editionem manu sua adscripsit, cum hunc Sixti Senensis errorem notasset, statim seipsum corrigit: imò, ait, ut nunc qvidem existimo, Josephus etiam libros antiqvitatum Hebraice primum exarasse videtur. Id enim manifeste evincit locus lib. 7. c. 11. p. 249. ubi sortitio familiarum Sacerdotalium in hodiernum usqve diem durare legitur, qvod certe de illo tempore necessario intelligendum est, cum Josephus templo nondum everso adhuc Hierosolymis ageret. Græcam enim editionem, posteaqvam Romam migrasset, demũ meditatus est. Verum cum Josephus Hebraicæ illius editionis nusqvam meminerit, & tum demum se de antiqvitatibus Judaicis scribendis cogitasse dicat, cum jam historiam belli Judaici contexeret, qvod everso templo factum est, credi vix potest, Josephum Hierosolymis & templo adhuc stante Antiqvitates suas Judaicas Hebraice scripsisse, neqve locus de sortitione familiarum Sacerdotalium id evincit. Si enim in Hebraica, qvæ fingitur, Antiqvitatum editione Josephus scripsit, sortitionem illam in hodiernum usqve diem durare, idqve necessario de tempore, qvod conflagrationem templi antecessit, intelligendum est, cur Josephus in Græca editione, qvam templo pridem in cineres redacto elaboratam, & anno Domitiani decimo tertio, qvi post templi conflagrationem tertius & vigesimus fuit, absolutam fuisse constat, verba ista non mutavit? Atqvi in ea expresse dicit, divi-

sionem

ſionem 24. familiarum Sacerdotalium per ſingulas hebdomadas in liturgiæ officio ſibi ſuccedentium ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας duraſſe. Nimirum per hodiernum diem non præciſe tempus, qvo iſta literis tradebat, ſed ſeculum, qvo vivebat, & integrum ætatis ſuæ curriculum intellexit, vel forte μεϱισμὸν illum familiarum Sacerdotalium etiam templo jam everſo eatenus adhuc duraſſe ſcribit, qvatenus illarum Familiarum numerus & ordo in recenti omnium memoria viguit, & in Sacerdotum reliqviis nomina iſta manſerunt, etſi eorum functiones, qvarum gratia diviſio illa per ſortem facta fuerat, jam ceſſaſſent. Ex his autem, qvæ de Joſephi Archæologia dicta ſunt, etiam de tempore, qvo hiſtoriam vitæ ſuæ in literas retulit, judicari poteſt. Eſt enim ea narratio appendix & epilogus Antiqvitatum, ut ipſe Joſephus ad calcem libri 20. teſtatur, ubi ſe, anteqvam Antiqvitates finiat, nonnulla de vita ſua dicturum Epaphrodito ſignificat, cui etiam in fine opuſculi de vita ſua totum Ἀϱχαιολογίας ſuæ opus, qvod ipſo impellente & ſtimulos addente pertexuerat, ſe dedicare ſcribit. Qvamobrem ipſi errant, qvi Euſebium eo nomine erroris arguunt, qvod, qvæ ex Joſephi vita excerpſit, ſub ἀϱχαιολογίας titulo allegaverit (28.) Et hæc ipſa cauſa eſt, cur Labbeus (29.) & alii Joſephi librum de vita ſua in græco-Latina editione, qvam nova hæc ſeqvitur, a libris Antiqvitatum avulſam & diſtractam nollent. Cæterum ad hoc Joſephi opuſculum remittimus, qvi de ejus proſapia & vitæ genere, & rebus usqve ad ſextum & qvinqvageſimum ætatis annum geſtis plura cognoſcere cupiunt. Poſt hiſtoriam belli Judaici, & Judaicarum Antiqvitatum ſeu Originum libros, qvibus vitæ ſuæ curriculum Joſephus attexuit, novi operis elaborandi occaſionem ſubminiſtravit Apio Grammaticus Alexandrinus, qvem Tiberius Cæſar cymbalum mundi vocare ſolebat, cum Plinio judice (30.) publicæ famæ tympanum potius videri potuiſſet. Cum enim illud mundi cymbalum magno doctrinæ ſtrepitu contra

De vita ſua.

Libri contra Apionem

(28.) Lib. 3. c. 10. (29.) In addend. ad Tom. I. de Scriptor. eccleſ. p. 817. (30.) prolog. hiſtor. natur.

Judaicæ gentis antiqvitatem insonuisset, Josephus gentis suæ vindicias ex ipsis Græcorum monumentis adornavit, & duobus libris, qvi passim περὶ ἀρχαιότητος seu de antiqvitate inscribi solent, cum Moloni & aliis, qvi de Judæorum legibus & institutis falsa qvædam commenti fuerant, respondit, tum imprimis Apionis calumnias tanto profanæ doctrinæ apparatu confutavit, ut magna Hieronymum (31.) hæc legentem admiratio subierit, cum ab homine Hebræo omnes Græcorum bibliothecas tam studiose evolutas animadverteret. Supereſt tractatus de imperio rationis, seu panegyricus in Maccabæos, si modo is Josephum Autorem habeat, qvod Eruditorum multos negare Gulielmus Cave (32.) observavit. Eusebius (33.) illud opusculum τὸν ἀγενὲς στέφανον nominat, & vulgò περὶ αὐτοκράτορος λογισμῦ inscribi, & a qvibusdam Μακκαβαικὸν appellari scribit. Hieronymus (34.) valde elegantem libellum vocat. Honorius autem Augustodunensis, (35.) Græcum titulum περὶ αὐτοκράτορος λογισμῦ, qvem apud Hieronymum invenerat, non satis commode exprimit, cum ait hunc Josephi librum, in qvo Maccabæorum martyria digesta sunt, de potentia inscribi. In Manuscripto qvodam codice Vindobonensi, qvi diversus est ab eo, qvem supra recensuimus, nec in eorum numero fuit, qvi ad Bosium transmissi sunt, titulus est hujusmodi: Ἰωσήπου εἰς τὸ αὐτοκράτορος τῶν παθῶν λογισμὸν ἔναγ, ut refert Lambecius (36.) qvi etiam indicat codicem illum tantum usqve ad illa procœmii verba pertingere: τὸ γὰρ ἅπτ μικρῆς καὶ μεγάλοις παρῳνομεῖν ἰσοδύναμόν ἐστ· δι' ἑκατέρου γὰρ ὡσαύτως ὁ νόμος ὑπερῃφανεῖται, qvæ verba in editis exemplaribus plane desunt, nec in manuscripto Paulinæ nostræ bibliothecæ codice comparent, etsi ille multas integras periodos habeat, qvæ in vulgata editione desiderantur, ut ex appendice novæ hujus editionis manifestum est. Fratres autem illos Maccabæos, qvorum martyrium Josephus in hoc opusculo exposuit, etiam Johannes Chrysostomus, Gre-

De Maccabæis.

(31.) Epistol. ad Magnum. (32.) Histor. liter. scriptor. eccles. p. 22. (33.) lib. 3. c. 10. (34.) in catalog. Script. eccl. c. 13. (35.) libr. 1. de luminaribus eccl. c. 13. (36.) Tom. V. biblioth. Vindob. p. 104.

Gregorius Nazianzenus, Auguſtinus, Gaudentius, Leo Magnus & alii eccleſiæ Doctores ſermonibus ſuis celebrarunt. Sunt forte & alia qvæ Joſephus ſcripſit. Nam in fine libri 20. promittit, ſe, ſi Fata conceſſerint, hiſtoriam belli Judaici & vitæ ſuæ κατὰ τὼιδρομὴν denuo recenſiturum, & qvatuor inſuper libros de Judæorum opinionibus circa Deum ejusqve eſſentiam, & legum rationes editurum. Qvæ promiſſa Joſephus non implevit, niſi forte hæc monumenta temporum injuria interciderint. Idem dicendum de volumine αἰτιολογιῶν, cujus in limine Antiqvitatum ſuarum meminit. Ejus autem jacturam non admodum dolendam arbitratur Cunæus (37.) & ipſius Joſephi intereſſe putat, qvod perierit, cum ex ſpecimine, qvod libro 1. Antiqvitatum c. 1. legitur, ſatis appareat, Joſephum frigida qvædam myſteria & putidas argutias iſto volumine complexum fuiſſe. Cui conſentiens Bœclerus (38.) opus illud Joſephi ætiologicum nihil aliud fuiſſe præſumit, qvam campum τὼιερῶιας, in qvem plura Judaici pulveris nube obſcurata & corrupta φιλοσοφήματα ſepoſuerit. Sunt etiam, qvi ex Hieronymi præfatione ad librum XI. Commentariorum in Eſaiam colligunt, qvod Joſephus Librum de 70. hebdomadibus Danielis compoſuerit. Cum enim ibi Hieronymus Africanum, Origenem, Euſebium, Clementem Apollinarium, Hippolytum, & Tertullianum commemoraſſet, ſubjungit, Joſephum Porphyriumqve plurima de eadem qvæſtione diſputaſſe. Verum cum Hieronymus non indicet, qvis Joſephus ille fuerit, & ubi qvæſtionem illam tractaverit, incertum plane eſt, an Flavius Joſephus peculiarem tractatum de 70. Danielis hebdomadibus unqvam ediderit. Ad Pſeudepigrapha Joſephi opera pertinet liber τὼὶ παντὸς, cujus fragmentum in editionis hujus appendice exhibetur, & de qvo plura inferius dicemus.

Scripta a Joſepho promiſſa & deperdita.

Pſeudepigrapha.

Etſi vero genuina Ioſephi opera, qvæ ad noſtram usqve ætatem pervenerunt, citius pariter & ſæpius peregri-

Editiones Joſephi Græcæ.

(37.) Libr. 3. de Republ. Hebr. c. 1. (38.) Exercit. in Fl. Joſeph. p. 439.

no, qvam proprio Græci Sermonis habitu ex officinis typographicis emiſſa fuerint, de Græcis tamen editionibus prius dicere convenit. Primæ editionis Græcæ Aldinæ mentionem facit Cl. Arnoldus in præfatione ad teſtimonium Flavianum, ubi Caſaubonum manu ſua ad hanc editionem ex codicibus Regiis multa annotaſſe, & ſe, dum in Anglia verſaretur, exemplar illud apud Seldenum vidiſſe memorat. Verum cum ipſa Caſauboni verba ſtatim ſubjiciat, in qvibus editio illa Græca cum Pariſienſibus manuſcriptis collata Baſileenſis dicitur, non dubito, qvin Typographi vitio Aldina vocetur prima Joſephi editio Græca, qvæ Arnoldina potius dici debuiſſet. Primus enim fuit Arnoldus Peraxylus Arlenius, qvi Græcum Joſephi textum Baſileæ M D XLIV. typis Hieronymi Frobenii & Nicolai Epiſcopii in lucem publicam eduxit, cum in Diegi Hurtadi Mendozæ Cæſarei tum apud Venetos Legati bibliotheca, qvæ poſtea in Eſcurialenſem tranſiit, [39.] inſignem hunc theſaurum inveniſſet. In qva editione ad emendandos & reſtituendos poſteriores Antiqvitatum libros, cum eos multis in locis depravatos deprehendiſſet, epitomen qvandam Joſephi, qvam Romæ nactus fuerat, adhibuit, & adſcito in partem laboris Sigismundo Gelenio, ut qvam fieri poſſet caſtigatiſſime prodiret, procuravit. In hiſtoria belli Judaici, & cæteris Joſephi ſcriptis minus negotii habuit, cum & ſua exemplaria ſatis accurate ſcripta eſſent, & alia inſuper Johannes Crotus & Petrus Gillius ſuppeditarent, qvorum erga ſe ſtudium & in bonas literas amorem eo nomine collaudat. Græcam hanc editionem poſt annos 67. excepit græco-latina typis Petri de la Roviere A. C. MDCXI. Coloniæ Allobrogum excuſa, qvæ ut emendatior prodiret, manuſcripti qvidam Codices bibliothecæ Palatinæ collati ſunt, qvos in Typographi gratiam a Bibliothecario Jano Grutero Marqvardus Freherus impetravit, etſi jam longius operæ proceſſiſſent, cum iſtæ membranæ ad Rovierium transmitte-

(39.) Conferatur Anton. in biblioth. Hiſp. p. 223.

mitterentur, qvi pollicitus qvidem eſt, ſe Virorum qvorundam doctorum notas & varias Lectiones ejus, qvi manuſcripta illa Palatina excuſit, ſtudio collectas propediem peculiari volumine luce publica donaturum, ſed, ut eventus docuit, promiſſis tantum dives fuit. Ipſa autem Roveriana operum Joſephi editio græco-latina ſine ulla mutatione A. C. M DC XXXIV. apud Johannem Criſpinum iterata fuit. Et præter illas modo recenſitas nulla alia vel græca vel græco-latina operum Joſephi editio hactenus viſa eſt. LIBER tamen DE MACCABÆIS etiam extra Joſephi opera in nonnullis Græcis Bibliorum editionibus tertio Maccabæorum libro ſubjectus reperitur. Factum id in editione Bibliorum A. C. M D XXVI. Argentinæ typis Wolphianis a Lonicero procurata, qvem tribus Maccabæorum libris librum Ioſephi de martyrio ſeptem fratrum Maccabæorum irreligioſe attexuiſſe Morinus (40.) arguit, qvi & plures Bibliorum Græcorum editiones recenſet, in qvibus Ioſephi de Maccabæis liber apocryphis inſertus legitur, nempe duas Baſileenſes, qvarum una A. C. M D XL. ex Hervagii officina, altera M D L. typis Nicolai Brylingeri prodiit, & Francofurtenſem A. C. M D XCVII. typis Wechelianis editam, qvibus addi poteſt editio Apocryphorum græco-latina Baſileæ A. C. M D LXXXII. in lucem publicam emiſſa, & forte aliæ. Eundem Joſephi librum de Maccabæis JOHANNES LLOYDIUS & auctiorem & emendatiorem cum latina interpretatione & notis edidiſſe perhibetur. (41) Poſtremo eundem librum FRANCISCUS COMBEFISIUS in noviſſimo, qvod vocat, Bibliothecæ Patrum auctario græce & latine 1672. Pariſiis vulgavit.

Interpretes Joſephus varios habuit, qvi ejus ſcripta ex lingva Græca in Latinam, Germanicam, Hiſpanicam, Italicam, Gallicam, Anglicam, Belgicam & alias transfuderunt. Ad latinos Interpretes, ut ab his ordiamur, qvodammodo referendus eſt S. AMBROSIUS Mediolanenſis eccleſiæ

Interpretes Latini.

Ambroſius vel qvisqvis

(40.) Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 9. c. 1. (41.) Conferatur Witte in Diario biographico ad A. C. 1603.

Autor est librorum de excidio Hierosolymitano sub Hegesippi nomine editorũ.

clesiæ Antistes, siqvidem ille Autor sit librorum 5. de excidio Hierosolymitano, qvi sub HEGESIPPI nomine circumferuntur a Jacobo Fabro per Jodocum Badium Ascensium, Godofredo Hittorpio, Laurentio de la Barre, Cornelio Gvalthero & aliis editi, & Patrum qvoqve bibliothecæ inserti. Est enim hoc opus nihil aliud, qvam liberior translatio librorum Josephi de bello Judaico, cui etiam nonnulla ex libris ἀρχαιολογίας admista sunt. Qvod vero hi libri de excidio Hierosolymitano Ambrosium Autorem habeant, etsi multis incredibile videatur, Ludovicus tamen Vives (42.) libros illos sub Ambrosii nomine allegat. Nec alienus est ab hac sententia doctissimus Gronovius (43.) non repugnaturus, si qvis Ambrosium ætate adolescentiori aut in exordio pontificatus sui opus hoc lusisse contendat. Qvam conjecturam & styli cum Ambrosiano convenientia & fides nonnullorum veterum codicum confirmat, qvalis est ille Mediolanensis, qvem Mabillonius (44.) literis partim Longobardicis partim Romanis majusculis scriptum memorat. In eo enim liber Egesippi secundus hoc titulo signatur: Incipit secundus. Ambrosius Episcopus de Græco transtulit in Latinum. Qvem Ambrosii ut interpretis titulum etiam nonnullæ Hegesippi editiones præferunt, ut ex Ascensiana & Hittorpiana manifestum est. Qvod autem hi libri Hegesippi tanqvam primarii Autoris nomine vulgo gaudeant, inde factum est, qvod Josephi nomen librariorum vitio corruptum fuerit. Pro Josepho enim sæpe scribi solebat Josepus aut Joseppus, vel etiam Josipus aut Josippus. Unde & in Mediolanensi Hegesippi codice, qvem paulo ante memoravimus, multis foliis libri qvinti in capite paginarum hæc verba appositа leguntur: IOSEPPI LIBER QVINTUS. Ex Iosippo autem in nonnullis exemplaribus levi mutatione Igisippus natus est, ut ex pervetustis membranis, qvæ apud Isaacum Vossium fuerunt, Colome-

(42.) ad Augustinum de Civit. Dei lib. 21. c. 5. (43.) observat. ad Scriptor. eccles. c. 1. p. 6. (44.) Mus. Ital. part. 1. tom. 1. p. 14.

lomesius (45.) probavit. Tandem vero Egesippi vel Hegesippi nomen huic operi adhæsit. Cum enim proximo post Apostolos seculo Hegesippus qvidam claruerit, qvi qvinqve libros actuum ecclesiasticorum composuit, ab Eusebio & aliis antiqvis Scriptoribus commendatos, facili errore libris qvinqve de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen assignatum fuit, etsi non ex Hegesippo, sed ex Josippo vel Josepho expressi fuerint. Nonnulli tamen existimant, libris illis de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen non librariorum errore inditum, sed ab Autore sponte adscitum, sive qvod hoc nomen qvoad literarum sonum cum Josippi nomine magnam cognationem haberet, sive ut ex Hegesippi fama operi huic antiqvitatis autoritatem adderet. Interim Hegesippi nomen, undecunq; illud libri de excidio Hierosolymitano sortiti fuerint, multis fraudi fuit, ut Hegesippo Apostolorum temporibus vicino historiam excidii Hierosolymitani tribuerent. In qvorum numero miramur fuisse Casparum Barthium, (46.) qvi, cum multa seqvioris ævi indicia in Hegesippo deprehenderet, qvæ veteris Hegesippi ævo convenire minime possent, hunc scrupulum ita sibi eximebat, ut diceret idem Egesippo contigisse, qvod in Eutropio aliisqve Autoribus factum esse constat, cum jam a multis seculis Monachi id in more habuerint, ut longiora scripta in epitomen redigerent, aut breviora assutis variis laciniis extenderent. Et Egesippi qvidem libros immanibus cumulis ex Rufini Josepho petitis distentos atqve effarctos judicat, de cœtero minime dubitans, qvin priscus Egesippus illorum librorum Autor censeri debeat. Discedit ab hac sententia Gerhardus Johannes Vossius (47.) & qvod mireris, ipse Barthius, qvi alibi (48.) non parvam Monachorum impudentiam fuisse qveritur, qvod Egesippum, qvi hodie extat, cum veteri illo confuderint. Vossius autem dum Barthii sententiam refutat, ad alterum extremum labitur, dum Autorem hujus operis sexcen-

(45.) Paralipom. ad cav. Chartophyl. p. 239. edit. ult. (46.) libr. 46. Adv. c. 4. (47.) libr. 3. de Hist. Lat. p. 707. & de Histor. Græc. libr. 2. c. 14. (48.) libr. 34. Adv. c. 11.

centis & amplius annis Ambroſio juniorem facit. Otium hic nobis fecit doctiſſimus Gronovius (49.) qvi utramqve ſententiam confutavit, & Autorem, qvi ſub Hegeſippi nomine excidii Hieroſolymitani hiſtoriam conſcripſit, neqve ad tempora Apoſtolicæ ætati proxima evehendum, neqve ad Scriptores infimæ vetuſtatis detrudendum, ſed ſub Theodoſii imperio collocandum probavit. Sive autem Ambroſius hujus operis autor ſit, ſive alius Scriptor Ambroſio coævus, certum eſt eum Joſephi veſtigiis ſic inſiſtere, ut qvodammodo interpretis vice fungatur. Ea tamen libertate interpretem agit, ut multa de ſuo admiſceat, & ſubinde non tam Joſephum, qvam ſui ingenii impetum ſeqvatur. Unde Scaliger (50.) de Hegeſippo ait, qvod ſincerum Joſephi vas incruſtare conſveverit. Sanctum qvoqve Hieronymum Joſephi opera una cum Papiæ & Polycarpi libris in latinam lingvam tranſtuliſſe rumor ad Lucinii Bætici aures tulerat. Verum Hieronymus (51.) reſpondebat, tantum nec otii ſibi fuiſſe, nec virium, ut tantos Autores pari venuſtate in alias lingvas exprimere potuerit.

Rufinus. Æqvalis tamen Hieronymi RUFINUS Aqvilejenſis Presbyter Joſephi Antiqvitates & hiſtoriam belli Judaici & duos contra Apionem libros latinitate donaſſe perhibetur. Unde antiqva illa & vulgata iſtorum librorum verſio in Latinis Joſephi editionibus Rufino paſſim tribuitur. Necrefragantur codices manuſcripti, & in his antiqviſſimus ille, qvi Mediolani in Ambroſiana bibliotheca extat, laudatus a Burneto in ſuis epiſtolis de itinere ſuo Italico (52.) & Mabillonio (53.) qvi hoc volumen ex charta Ægyptiaca conſtare, & aliqvot libros Joſephi de antiqvitatibus Judaicis continere ſcribit, & Boſchæ qvidem non conſentit, qvi ab annis mille trecentis hoc volumen ſcriptum ſuſpicatur, antiqviſſimum tamen illud eſſe, & ante mille & centum annos exaratum judicat. Num vero recte Rufino verſio ἀρχαιολογίας ἰουδαϊκῆς & duorum librorum contra Apionem tribuatur, haut immerito dubitari poſſit. De libris

ἀλωσεως

(49.) obſerv. in Script. eccleſ. c. 1. & 21. (50.) animadverſ. ad Euſeb. chron. num. 1950. (51.) epiſtol. 28. (52.) epiſtol. 2. (53.) Muſ. Ital. Tom. I. part. I. p. 12.

ἁλώσεως minor dubitandi ratio exiſtit. Etſi enim eorum verſio ut ex Caſſiodori diviniſ lectionibus ſeu inſtitutione divinarum literarum (54.) patet, ab aliis Ambroſio, ab aliis Hieronymo, ab aliis Rufino adſcriberetur, vicit tamen ſententia pro Rufino, neq; ſtylus ab aliis Rufini operibus diſcrepat. At cum idem CASSIODORUS ibidem dicat, qvod Joſephi Antiqvitatum libros 22. [intelligit libros viginti ἀρχαιολογίας & duos ἀρχαιότητος contra Apionem] per Amicos ſuos non ſine magno labore latine reddi curaverit, ex eo haud obſcure colligi poteſt, Caſſiodori ævo, qvem integrô & amplius ſeculo Rufinus anteceſſit, nullam adhuc illorum Joſephi librorum verſionem extitiſſe. Qvorſum enim amicis ſuis tantum laborem impoſuiſſet, ſi jam olim a Rufino ſuſceptus fuiſſet. Saltem iſtam Rufini verſionem ſilentio prætermiſſurus non fuiſſet, ſi forte illi meliorem & fideliorem ſubſtituere voluiſſet. Fatendum autem eſt, antiqvam Joſephi verſionem tam in hiſtoria belli Judaici qvam in antiqvitatibus & duobus libris, qvibus famoſum illum πλειονίκην Apionem [55.] ſuperavit, plurimis in locis Græco Joſephi textui parum reſpondere, ſive corruptos codices habuerit Interpres, ſive bonos malo ſenſu corruperit. Κομίζειν ἐπιφρασιν ſeu adducere auxiliares copias Antiqvo illi interpreti idem eſt ac per Coricum tranſire. (56.) Vicum Emmauntem ſeu Ammauntem Joſephus (57.) ab Hieroſolymis ſtadiis ἑξήκοντα diſſitum dicit, qvod cum Luca (58.) convenit, & parum tamen abfuit, qvin Vir qvidam doctiſſimus, cujus Bochartus (59.) meminit, Lucam falſi argueret, cum apud Latinum Joſephi interpretem triginta ſtadia legiſſet. Alibi antiqvus ille Joſephi interpres χιόνα ſeu nivem per æſtus explicat, ut plura alia hujusmodi taceam, in qvibus interpres Joſephi cum ipſo Joſepho non magis convenit, qvam cum ex bubone, qvem ſupra Agrippæ paulo poſt morituri caput adſtitiſſe Joſephus tradidit, Euſebius

Caſſiodori familiares.

(54.) c. 17. Tom. II. Operum Caſſ. p. 550. edit. Rotomag. (55.) Ita Apio vocatur a Plinio lib. 37. c. 5. Gell. lib. V. c. 14. Clemente Alex. lib. 1. Strom. p. 235. (56.) libr. 14. Antiqu. c. 16. (57.) lib. 7. de Bell. Jud. c. 27. (58.) Luc. XXIV, 13. (59.) Chan. lib. 2. c. 16.

(60.) Angelum formavit. Non est hic prolixe differendi locus, qvalem in aliis Scriptoribus vertendis Rufinus se gesserit. Notum est qvod in Eusebio multa omiserit, multa de suo adjecerit, multa deniqve pessime reddiderit, ut cum Zachariam Johannis Baptistæ Patrem, cujus Eusebius vel Lugdunenses in sua epistola apud Eusebium obiter meminerant, in Martyrem Lugduni sub Antonino passum transmutavit. Qvali perfidia Origenis scripta tractaverit, non opus est, ut Erasmi (62.) Dallæi, (63.) & aliorum verbis exponamus. Habemus enim confitentem reum, siqvidem ipse Rufinus in præfationibus ad libros περὶ ἀρχῶν, item in præfatione & epilogo Origeniani in epistolam ad Romanos Commentarii non dissimulat, qvantum sibi in Origene interpretando licere existimaverit. Sed, ut ad Josephum redeamus, nec hoc tacendum est, antiqvam versionem interdum saniorem esse, qvam novam, & ipsi Græco, qvalis nunc est, textui præferendam. Unicum libet adducere exemplum. Refert Josephus, qvod Boozus, cum Ruthem ducturus esset, coacto Senatu & adducto Ruthis cognato, qvi eam ducere recusabat mulierem jusserit accedere cognatum suum, & juxta legem calceum ei detrahere, καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον (64.) Rectius antiqvus interpres in suo exemplari legit: Καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. Sic enim vertit: Booz testificans Seniores, jussit mulieri, ut ejus calceamentum solveret juxta legem, & in faciem ejus exspueret. Respexit nimirum Josephus ad legem de fratria ducenda, qvæ extat Deut. XXV, 9. etsi ea ad præsentem causam non spectaret, ut post Drusium Seldenus [65.] observavit. Sed hæc de antiqvioribus Josephi interpretibus dixisse sufficiat. Nunc ad recentiores pergendum, e qvorum numero SIGISMUNDUS GELENIUS libros 20. antiqvitatum nova versione donavit. Cum enim Arnoldus Arlenius in græca sua Josephi editione libros antiqvitatum juxta

Gelenius.

(60.) libr. 2. hist. eccl. c. 10. ubi allegat locum ex Josephi Antiqvit. libr. 19. c. 7. (62.) Prolog. ad Orig. (63.) de script. Ignat. c. 40. & seqv. (64.) Antiqvit. libr. 5. c. 11. (65.) de succession. in bon. defunctor. c. 15.

juxta duos codices ex diverſiſſimis terræ tractibus petitos, qvorum uterqve alterius lacunas explere poterat, edidiſſet, non deerant, qvi novam hujus operis interpretationem ad Græcos fontes exactam deſiderarent. Gelenius autem tanto lubentius id operis in ſe ſuſcepit, qvod antiqvitatum libros non perinde ac hiſtoriam Belli Judaici a Rufino verſos animadverteret, ſiqvidem non referrent hominem utriusqve *lingvæ* peritum, qvalis Rufinus ſeculo ſuo fuit, nec ſtylo libros de bello Judaico æqvarent. Novo igitur ſtylo hos libros reddidit, & nonnulla a veteri interprete omiſſa ſupplevit. Idem & Joſephi librum de vita ſua in Latinam lingvam transtulit. In hiſtoria autem Belli Judaici & libris contra Apionem veterem verſionem ad Græcum textum caſtigavit, qvod tamen ubivis factum non eſſe collatio oſtendit, qvemadmodum etiam nova, qvam fecit, Antiqvitatum verſio, eruditorum cenſuram effugere non potuit, unde Vorſtius (66.) egregiam reipublicæ literariæ navaturum operam judicat, ſi qvis Flavii Joſephi verſionem, in pluribus a Græco textu diſcedentem, ad limam revocaturus eſſet. Ioſephi librum de vita ſua Godofridus TILMANNUS Carthuſiæ Pariſienſis Monachus latinè vertit, & typis Michaëlis Fezandat Pariſiis exprimendum dedit, qvod ex Petri Lambecii ad Principem Auguſtum epiſtola didici. Prodiit iſta Tilmanni verſio anno 1548. qvo ipſo anno Gelenius in præfatione ad Ioſephi opera Baſileæ ſcribebat, vitam Ioſephi nunc primum in præſenti operum ejus editione a Latinis hominibus legi poſſe. Referendus eſſet ad Latinos Ioſephi interpretes etiam ERASMUS ROTERODAMUS, ſi tractatum de Maccabæis ex Græco Ioſephi textu expreſſiſſet. Verum cum Græcum codicem ad manus non habuerit, e *latinis* tantum Græca conjectavit, & mutatis nonnullis verſionem illius tractatus antiqvam elegantiori ſtylo reddidit. Eundem tractatum de Maccabæis Lloydius & Combefiſius in Latinum ſermonem traduxerunt, ut alias *libelli iſtius* translationes, qvæ in nonnullis bibliorum editionibus

Tilmannus.

Erasmus

Lloydius, Combefiſius. Alii

(66.) in notis ad chronologiam R. Dav. Gamz. p. 290.

nec non in nonnullis Josephi editionibus leguntur, taceamus. Sunt autem Latinæ Josephi editiones variæ. Antiqvissima forte est, cui neqve annum neqve locum impressionis adscriptum Bosius (67.) indicat, qvi eam ex liberalitate Curatorum bibliothecæ Rhedigerianæ habuit. An præter Antiqvitates Judaicas plura Josephi opera editio illa complexa fuerit, nescio. Nullus etiam impressionis annus & locus adscriptus est libris septem de Bello Judaico per Platinam castigatis, qvos in suis Typographiæ incunabulis Cornelius a Beughem (68.) memorat. Idem Beughemius (69.) Antiqvitates Josephi Judaicas Venetiis per Ludovicum Cendratam impressas tradit. Aliam Josephi Latinam editionem Venetiis 1486. excusam in bibliotheca sua habuit celeberrimus Heinsius (70) Secuta est apud Venetos alia editio A.C.M CCCC XCIX. qvæ Antiqvitatum libros, historiam de Bello Judaico, & duos libros de antiqvitate Iudæorum contra Apionem præmissis singulorum capitum argumentis exhibuit. (71.) Qvam grata hæc Venetorum opera eruditis fuerit, & qvam avidos emtores Josephus invenerit, ex eo colligere licet, qvod vix triennio elapso nempe M D II. iterum nova Josephi editio Venetiis prodierit. Prodiit illa typis Bernardini Vercellensis, sumtibus Andreæ Asulani. Præmissa est tabula rubricarum, qva singulorum capitum in Antiqvitatibus & historia belli Iudaici argumenta continentur. Et illa qvidem, qvæ ad historiam belli Iudaici spectant, Autorem habent Magistrum Franciscum Macæratam, Ordinis minorum, & ita concepta sunt, ut ferme epitomes instar haberi possint. Addita etiam est epistola Hieronymi Sqvarzafici Alexandrini ad Raynaldum de Novimajo, in qva Josephi libros a Rufino translatos indicat, & Josephi vitam e juratissimis, ut ait, Autoribus elicitam breviter subjungit. Aliam Josephi editionem Venetam, qvæ A.C.M D X lucem adspexit, Reinesius in qvadam ad Adolphum Vorstium epistola, (72.) Mediolanensem, qvæ per Alexandrum Minutianum M D XIII. prodiit, Bosius in sua ad Josephi

Editiones operum Josephi latinæ.

(67.) Exercit. ad perioch. Joseph. (68.) p. 178. (69.) p. 79. (70.) Conf. Catal. Bibl. Hessianæ fol. 20. (71.) Conf. bibliothecam Fris. p. 233. (72.) epistol. 22.

phi periocham exercitatione,(73.) Parisiensem a Roberto Goullet typis Johannis Barbieri A. C. M D XIV. procuratam Lambecius in sua ad Augustum Principem epistola,(74.) aliam Parisiensem A. C. M D XIX. ex officina Johannis Parvi emissam Possevinus (75.) commemorat. Postea A. C. M D XXIV. Coloniæ in ædibus Eucharii Cervicorni Josephi opera impressa sunt, addito, qvi in prioribus editionibus desideratur, libello de Machabæis per Erasmum recognito. Præmissa est Jacobi Sobii ad Lectorem præfatio, in qva Josephi versionem a Godofredo Hittorpio ad vetustissima Latina exemplaria diligenter recognitam asserit. Græcum enim textum Sobius temporum injuria plane deperditum suspicabatur, nisi forte in Romana Bibliotheca latitaret. Additus etiam est index, qvem Cornelii Lynnichensis industriæ debemus. Eodem anno M D XXIV. eadem Josephi opera Basileæ Johannes Frobenius excudit, qvi agnoscit, in Colonienſi editione, qvæ suam aliqvot mensibus antevertit, loca qvædam non infeliciter restituta, multa tamen in mendis suis adhuc relicta asserit, cum adeo depravatus Josephus fuerit, ut expurgando huic Augiæ stabulo unus Hercules non suffecerit. Qvibus præmissis speciminis gratia loca qvædam indicat, qvæ veterum exemplarium collatione in Basileensi hac editione emendata sunt. Bene sibi cessisse suam Josephi editionem cum animadverteret Eucharius Cervicornus, distractis primæ editionis exemplaribus A. C. M D XXXIV. Josephum majori labore & industria recognitum iterum Coloniæ prælo subjecit, additis etiam monumentis, qvæ sub Berosi, Manethonis & Metasthenis nomine Johannes Annius Viterbiensis orbi literato venditavit. Sed hic iterum cum Colonia de Josepho Basilea certavit. Eodem enim anno M D XXXIV. Basileæ ex officina Frobeniana Josephus exiit, Sigismundi Gelenii studio recognitus, qvi Antiqvitatum qvidem interpretationem veterem ob Græcorum Codicum penuriam tantum,

(73.) p. 8. (74.) p. 11. (75.) tom. I. apparat. p. 967.

ad vetusta qvædam exemplaria Latina contulit, historiam autem Belli Judaici ex duobus Græcis codicibus, qvorum unum Georgius Arminiacus Rutenorum Episcopus, alterum Johannes Crotus obtulit, emendavit, & tantundem laboris aut aliqvanto plus in libris contra Apionem adhibuit, ut a legentibus intelligi possent. Et hæc editio Basileæ A. M D XL. repetita fuit, in qva Typographus (76.) monet, librorum de Bello Judaico & contra Apionem exemplaria Græca ex Gallia, Germania & Polonia corrogata fuisse, & cum Latinis collata, & in libris contra Apionem circa finem primi, & initium secundi libri plusqvam centenos versus additos fuisse, qvi hactenus omissi fuerant. Paulo post nempe A. M D XLVI. Sebastianus Gryphius Josephi opera tribus voluminibus distincta minori forma nempe plagulis in octo folia complicandis publicavit. Et istæ qvidem, qvas hactenus recensui, editiones antiqvam Josephi versionem exhibent, de cujus Autoribus supra dictum est. Anno autem M D XLVIII. Basileæ nova Antiqvitatum Judaicarum versio a Sigismundo Gelenio concinnata lucem publicam adspexit, cui & cœtera Josephi opera juxta antiqvam versionem & liber de Maccabæis ex Erasmi paraphrasi adjuncta fuerunt, & qvi hactenus in Latinis editionibus nondum visus fuerat, Josephi liber de vita sua ab eodem Gelenio in Latinam lingvam translatus, qvæ editio Basileæ A. M D LIV. repetita fuit. Has editiones secutæ sunt duæ Lugdunenses, qvarum una A. M D LV. altera M D LVII. utraqve apud Gryphium impressa, & duæ Basileenses, qvarum una A. M D LIX. altera M D LXVII. utraqve ex officina Frobeniana prodiit. Et in priore qvidem Basileensi liber de Maccabæis ex Erasmi Roterodami paraphrasi legitur, qvæ hactenus etiam in aliis Josephi editionibus retenta fuerat, in posteriore autem alia versio occurrit, cujus hoc est initium: disputaturus de re ad philosophiæ rationem maxime pertinente num affectibus

(76.) p. 545.

ctibus imperet pia ratio, recte fecero, si vobis, ut Philosophiæ sedulo incumbatis, consuluero. Qvæ Francofurti ad Mœnum A. C. M D LXXX. impensis Sigismundi Feyerabend procurata, est editio, figuris exornatur, & singulis foliis chronologiam adscriptam habet, ipsumqve textum doctorum hominum laboribus & vigiliis a pluribus mendis expurgatum pollicetur. Anno M D LXXXII. iterum Basileæ ex Frobeniana officina vulgatus est Iosephus, itidem chronologia & aliis scholiis marginalibus illustratus. Anno M D LXXXVIII. Sigismundus Feyerabend Francofurti Iosephi opera denuo typis imprimi curavit, sed minori forma, & ad commodiorem usum adornata. Anno M D XCIII. Coloniæ apud Iohannem Gymnicum sub monocerote Flavii Iosephi opera iterum latine prodierunt, ut Genevensem anno M D XCV. a Iacobo Stoerio excusam, Francofurtensem anno M DC XVII. vulgatam & alias taceamus. Qvorsum etiam spectant Nicolai Asclepii Barbati periochiæ & argumenta librorum 20. de Antiqvitatibus Judaicis & librorum septem de Bello Iudaico singulorum capitum summam singulis tetrastichis complectentia, qvæ una cum Ducum, Iudicum, & Regum populi Israelitici historia per Bartholomæum Stenum conscripta Coloniæ typis hæredum Arnoldi Birckmanni anno M D LXIV. in lucem prodierunt, item compendiosissima Belli Iudaici descriptio, qvam ex Iosepho collegit, & Coloniæ M D LII. edidit Georgius Vicelius; ut alia ejus generis taceamus. Dignus autem omnino Iosephus fuit, qvi non ab eruditis modo Græce & Latine, sed etiam a vulgo in vernaculis variarum gentium linguis legeretur. Et de Germanis qvidem sus hac in causa bene meritus est D. CASPAR HEDIO, qvi anno M D XXXI. Flavii Josephi opera in Germanicam lingvam convertit, & Argentinæ typis Michaelis Meyeri & Balthasaris Bockii primum edidit, anno M D XXXV. & forte sæpius novis typis impressa. Præmissa est explicatio vocabu- Versiones Germanicæ.

lorum lingvæ Hebraicæ, Chaldaicæ, Græcæ & Latinæ, qvæ in Josephi scriptis passim occurrunt. Cui nominum explicationi subjunguntur, qvæ Gulielmus Budæus in libris de Asse & ejus partibus ad loca qvædam in libris Josephi contra Apionem animadvertit. Fatetur autem elegantiori habitu Germanicum suum Josephum legentium oculis se oblaturum fuisse, nisi defectu Græcorum exemplarium, qvæ tum adhuc in bibliothecis latebant, tantum ad Latinos codices conformatus fuisset, qvos adeo corruptos fuisse qveritur, ut non sine magno labore multisqve vigiliis loca qvædam restituere, eorumqve sensum assequi potuerit, qva in re etiam Melchiorem Ambachium, & Wolfgangum Musculum auxilio sibi fuisse non dissimulat. Minime tamen dubitat, qvin improbo suo labore tantum effecerit, ut ex Germanica sua versione Latina exemplaria, si prælo iterum subjicerentur, plurimis in locis emendari possent, ne amplius mala culmos

Esset rubigo, segnisqve horreret in arvis
Carduus, - - - - -
Lappæqve tribuliqve interqve nitentia culta
Infelix lolium, & steriles dominentur avenæ.

Postea, cum Arnoldi Peraxyli Arlenii studio Græcus Josephus in lucem editus fuisset, Bibliopolæ qvidam Francofurtenses per M. JOHANNEM SPRENGENIUM & ZACHARIAM MUNZERUM ex Græco textu Josephi opera in Germanicam lingvam transferri curarunt, qvorum versionem Johannes Feyerabend Francofurti anno M D LXXXI. prælo iterum commisit, cum primæ editionis, qvæ Georgii Rabi & Cognati cujusdam sui impensis ante aliqvot annos facta fuerat, exemplaria nulla amplius supereſſe intelligeret. Neqve hic silentio prætermittendus CONRADUS LAUTERBACHIUS, qvi itidem Flavii Josephi opera, qvæ extant, omnia Germanice reddidit, nihilqve eorum omisit, qvæ Josepho vel ornatum vel lucem afferre poterant.

Ejus

Ejus interpretatio primum Argentorati anno MDLXXIV. iterumqve MDXCV & MDCXI & noviſſime Francofurti MDCLXXVI. lucem publicam adſpexit. Libri ſeptem de Bello Iudaico Francofurti anno MDLII. ſeorſim typis Chriſtophori Egenolfi Germanice prodierunt, qvo interprete, cum editio illa ad manus non ſit, dicere non poſſum. In Hiſpania IOHANNES MARTINUS CORDERO Valentinus, qvi multa veterum & recentiorum Scriptorum monumenta in ſermonem Caſtellæ vernaculum traduxit, Ioſephi qvoqve libros ſeptem de Bello Iudaico poſt veterem, qvæ ei diſplicuit, Catholicorum Regum Chronographi interpretationem Hiſpanice edidit, impreſſos Antverpiæ anno MDLVII. & Madriti anno MDCXVI. Antiqvitates autem Iudaicæ, in eandem lingvam traductæ, una cum vita Ioſephi ab ipſomet conſcripta, & tractatus de imperio rationis ſeu de Maccabæis incerto interprete Antverpiæ anno MDLIV. typis Martini Nutii prodierunt. Hiſpanicæ.

In Italia PETRUS LAURUS Mutinenſis Ioſephi Antiqvitates Iudaicas Italice reddidit, qvas Balthaſar Conſtantini Venetiis anno MDXLIX. ex officina ſua prodire juſſit. FRANCISCUS autem BALDELLUS non Antiqvitates modo, ſed etiam libros de Bello Iudaico, libros duos contra Apionem, & tractatum de imperio rationis in Italicam lingvam convertit, qvæ Baldelli verſio in duos tomos diſtributa itidem Venetiis anno MDLXXXI. lucem publicam adſpexit. Italicæ.

Gallia Flavium Ioſephum in ſua lingva prodeuntem ſæpiſſime conſpexit. Prodiiſſe Ioſephum Gallice anno MCCCCXCII. Cornelius a Beughem in Typographiæ incunabulis tradit, interpretem non addit, & forte ipſe interpres nomen ſuum latere voluit. Inter eos, qvos Gallice Joſephum interpretatos fuiſſe novi, fuit NICOLAUS DE HERBERAY DOMINUS DES ESSARS, qvi præter alia etiam Joſephi libros ſeptem de Bello Judaico Gallico ſermone expreſſit anno MDLVII. Pariſiis excuſos. Agit de eo Autor, qvi de Eruditis & præcipuis eorundem ſcriptis judicia pluribus tomis hactenus vulgavit, eumqve in Joſe- Gallicæ.

pho

pho vertendo bonas horas melius, qvam in transferendis Amadisi libris collocasse censet (77.) Omnia Josephi opera Gallice interpretatus est FRANCISCUS BURGUNDUS, cujus versio Lugduni apud Johannem Temporalem & postea apud hæredes Jacobi Junti, nec non Parisiis anno M D LXXIII. apud Claudium Micræum prodiit. Hanc Franciſci Burgundi versionem postea correxit JOHANNES LE FRERE DE LA VAL, & hæc Burgundi versio a Frerio Lavallensi ad Græcum textum emendata Parisiis M D LXX. apud Nicolaum Chesneau una cum Latina versione, ita ut una alteri qvoad singulas periodos respondeat, lucem publicam adspexit. Additum est in eadem editione historiæ de bello & excidio Judaico compendium, qvod studio Davidis Kyberi ex Hebraico Josepho Latine concinnatum Franciscus Belleforestus in Gallicam lingvam transtulit (78.) Neqve hic omittendus Antonius Fayus, qvem a Bosio inter Gallicos Josephi interpretes referri video (79.) Nec mirum, qvod qvi Livium Gallici sermonis habitu donavit, Josephum qvoqve, qvem Græcum Livium Hieronymus appellat (80.) eodem honore dignatus fuerit. Verum plerasqve ex his Josephi versionibus etsi a popularibus suis factas Galli parum æstimarunt. Alias enim ob styli barbariem aspernati sunt, alias minus fideliter translatas arguerunt, nonnullas etiam de hæresi suspectas habuerunt, cum in illis phrases qvasdam & loqvendi formulas observare sibi viderentur, qvibus ferendis non essent aures Romanis placitis assvetæ, ut Johannes Gallœsius (81.) in ephemeridibus Eruditorum annotavit, qvi etiam addit GILBERTO GENEBRARDO Josephi versionem felicius cessisse. Cum enim ante ipsum intra qvinqvaginta annorum spatium qvinqve aut sex versiones Josephi Gallicæ prodiissent, postea vel centum anni elapsi sunt, anteqvam qvisqvam de nova versione Josephi cogitaret. Cum igitur tot Interpretibus in unius libri versione defatigatis omnes jam

(77.) Jugemens de Scavans tom. 3. Sect. 930. (78.) Conf. la Bibliotheque d' Antoine du Verdier p. 368. (79.) Exercit. ad Josephi periocham c. 1. p. 12. edit. secund. (80.) epistol. ad Eustoch. de custod. Virginit. c. 15. (81.) Anno 1667, d. 16. Januar.

jam in Genebrardi verſione acqvieſcerent, haud mirum cuiqvam videri poteſt, qvod illi excudendo præla toties deſudaverint. Prodiit enim Pariſiis apud Michaëlem Sonnium anno M D LXXVIII. apud Claudium Rogerium M D LXXXVIII. apud Lucam Bruneau M DC IV. ut alias editiones taceamus. Neq; tamen erroribus ſuis & nævis hæc Genebrardi verſio deſtituitur, qvos paſſim a doctis notari videas. Sane Caſaubonus [82] Gelenii & Rufini errores leves eſſe cenſet præ iis, qvos Genebrardus commiſit, qvi tantum ſibi in Joſepho licere exiſtimavit, ut pro voce Cleopatra poſuerit: ceſte chiene, pro vocibus; δίδωσιν ἀωτῇ: il donne a ceſte putain, ex qvo magnam illius Theologi πινεγλοχίαν arguit, qvam etiam Thuanus [83.] in ejus elogio notavit. Poſtremo ARNOLDUS D' ANDILLY qvatuor & viginti abhinc annis Judaicas Ioſephi Antiqvitates Gallice edidit, qvibus poſt biennium etiam hiſtoriam Belli Iudaici, vitam Ioſephi ab ipſomet conſcriptam, libros contra Apionem, tractatum de Maccabæis, & Philonis legationem ad Cajum Caligulam adjecit. Cum enim per integrum ſeculi ſpatium lingvæ Gallicæ cultus tantum increviſſet, ut Genebrardi verſio nemini amplius jucunda eſſe poſſet, ſi vel maxime Ioſephi ſenſus accurate expreſſiſſet, operæ ſe pretium facturum exiſtimavit, ſi nobiliſſimum ſcriptorem, qvem barbaræ verſiones pæne exoſum reddiderant, novo ornatu genti ſuæ iterum conciliaret. In hac verſione Andillius, ſi Galloeſio in ephemeridibus eruditorum hoc opus commendanti credimus, Ioſephum fideliter reddidit, idqve præſtare ut poſſet, varia manuſcripta conſuluit, nec fideliter modo, ſed comte etiam & nitide Ioſephum expreſſit, dum Gallicæ lingvæ elegantias ad Græci ſermonis emphaſes tam feliciter applicavit, ut facundia cum Ioſepho certare videatur. Imprimis autem iſtos eloqventiæ flores deprehendere licebit in hiſtoria de Bello Iudaico, & maxime in oratione Anani, qvæ libro

(82.) Exercit. 1. contra Baron. Sect. 9. n. 8. (83.) libr. 19. hiſt. p. 771.

4. c. 13. extat, nec non in deſcriptione horrendæ famis, qvæ libri 5. cap. 28. legitur. In verſione Antiqvitatum fatetur ſe a Græco textu nonnihil diſſentire circa deſcriptionem tabernaculi & menſæ, in qva ſacri panes repoſiti fuerunt, cum hæc & alia qvædam loca in Græco textu adeo corrupta fuerint, ut ea corrigendi neceſſitas ſibi impoſita fuerit. Hæc Andillii verſio etiam extra Galliam typis commiſſa fuit. Anno enim M DC LXXVI. Bruxellis qvinqve voluminibus diſtincta prodiit. Tria priora volumina complectuntur libros 20. Antiqvitatum, duo poſteriora exhibent Joſephi librum de vita ſua, libros 7. de Bello Judaico, libros duos contra Apionem, tractatum de Maccabæis, in qvo vertendo Andillius non Eraſmi paraphraſin, ut Genebrardus, ſed Græcum textum ſecutus eſt, & deniqve Philonis legationem ad Cajum. Uno volumine, qvod elegantiſſimis figuris æri inciſis exornatum eſt, Andilliana illa Joſephi verſio Amſtelodami anno M DC LXXXI. prodiit. Nondum viderat Andillianam Joſephi verſionem, ut unicum hoc addam, Boſius cum exercitationem ſuam ad periocham Flavii Joſephi prima vice ederet. In altera autem illius exercitationis editione concedit qvidem Andillii verſionem ſermonis elegantia cœteris præſtare, neqve negat Græciæ lepores haud raro in iſta verſione feliciter exprimi, vix tamen credendum cenſet, qvod Andillius manuſcripta Græca conſuluerit, aut qvod hæc verſio majeſtati textus originalis perfecte reſpondeat, etſi Sorbonenſes in approbatione operi præfixa ejus rei fidem facere voluerint. Qvin potius exiſtimat, Andillium Gelenianæ magis verſioni qvam Græco textui inhæſiſſe, ideoqve nonnulla, qvæ Gelenius obſcure interpretatus fuerat, plane omiſiſſe. Qvod judicium aliorum, qvi penitiorem Gallicæ lingvæ cognitionem habent, examini relinqvo. In Anglia THOMAS LODGE Joſephi hiſtoriam Judaicam in patriam ſuam lingvam transtulit, & Oxonii vulgavit, ubi etiam M DC LXXVI. Joſephi opera recognita & emendata juxta elegantiſſimam

Anglicæ.

verſio-

verſionem Andillii in Anglicam lingvam tradu&ta cum locis ſcripturæ parallelis, tabula Geographica Palæſtinæ, aliisqve imaginibus æri inciſis ad illuſtrandam Joſephi hiſtoriam facientibus prodierunt. In Belgicam lingvam Amſtelodami anno MDCLXXVIII. Flavii Joſephi opera omnia ex Græco Latinoqve recens convertit LAMBERTUS VAN DER BOS, cui editioni annexus eſt Hegeſippus, qvem ex Germanico tranſtulit Simon de Vries. Præfixa ſunt ſingulis libris & capitibus ſummaria, accedunt ducentæ & qvinqvaginta icones æneæ elegantiſſimæ, tabula chronologica indicesqve chronologici & biblici, nondum antea impreſſi. Fortaſſe etiam in aliarum gentium lingvas Joſephi opera tranſierunt. Si Baronio fides adhibenda, (84.) Joſephus etiam in Hebraicam lingvam converſus extat. Refert enim in bibliotheca Vaticana haberi manuſcriptum verſionis illius Hebraicæ codicem, in qvo Judæi Joſephi de Chriſto teſtimonium abraſerint, cujus ſceleris veſtigia tam manifeſta eſſe ſcribit, ut nulla excuſatio aut defenſio locum habeat. Et qvamvis hanc narrationem Caſaubonus a veritate alienam eſſe ſuſpicetur, (85.) Huetius tamen [86.] adhuc Romæ in Vaticana bibliotheca membranas iſtas videri, & Baronium a mendacio abſolvere aſſerit. Et hanc ipſam Hebraicam Joſephi verſionem etiam illuſtri cuidam Perſonæ Romæ in Vaticana Bibliotheca oſtenſam Wagenſeilius in epiſtola quadam ad Arnoldum memorat. E Judæis R. Schabtai ben Joſeph in libro, qvem Siphte Jeſchenim ſeu labia dormientium inſcripſit, itidem affirmat, Flavii Joſephi antiqvitates cum bello Judaico e Græco in Hebraicum ſermonem converſas fuiſſe, ut ex Actis Eruditorum didici. (87.) Interim nulla verſio Joſephi Hebraica in lucem hactenus producta fuit, niſi qvis Joſephi Gorionidæ hiſtoriam pro Hebraica Joſephi verſione habere velit, cum plurimis in locis Joſephum noſtrum ſecutus fuerit. Edita eſt illa

Belgicæ.

Hebraice.

Joſeph Ben Gorion.

d Joſe-

(84.) tom. 1. annal. A. C. 34. p. 210. edit. Rom. (85.) exercit. 16. in Baron. Sect. 154. (86.) demonſtrat. evangel. prop. 3. p. 27. (87.) A. C. 1690. p. 302.

Iosephi, qvi se filium Gorionis appellat, historia Constantinopoli A. M. 5250. seu anno Christi M CCCCXC. iterumqve ibidem A. M. 5270. Christi M DX regnante Bajazetho. Qvæ autem anno M DXXIX. Wormatiæ Sebastiani Munsteri studio prodiit, brevissimum tantum est Constantinopolitanæ editionis compendium, a Iudæo qvodam concinnatum, & a Munstero Latine redditum. Observat autem Morinus, qvi Wormatiensem editionem cum secunda Constantinopolitana contulit, (88.) Autorem illius compendii nonnulla ex aliis Autoribus addidisse, nempe traditionem Talmudicam de tredecim mutationibus, a LXX. Interpretibus in Bibliorum translationem illatis, qvarum nulla mentio extet in editione Constantinopolitana, a qua compendium hoc etiam in eo discrepat, qvod solam Legem a LXX. Interpretibus translatam asserat, cum in Constantinopolitana editione viginti qvatuor libri translati asserantur. Post Wormatiensem editionem Munsterus iterum aliam Basileæ anno M DXLI. vulgavit, qvæ, ut Morinus indicat, a Constantinopolitana nihil differt, nisi qvod plus media parte mutilata est. Desunt enim in Munsteriana editione priora duo capita cum tertii capitis non mediocri parte, & cum Constantinopolitana editio 97. capitibus constet, Munsteriana in capite 63. finitur, adeoqve totam historiam rebellionis Iudæorum adversus Romanos, natumqve inde urbis & templi excidium omittit, ut cœteras mediorum capitum mutilationes taceam, in qvibus ut membra divulsa melius cohærerent, Munsterus nonnulla verba seu periodos textui assuit. Et postremam qvidem partem, qvæ de bello Iudaico agit, in Munsteri manuscripto plane defuisse suspicatur Morinus, cum nobilem istam Iosippi partem omissurus non fuisset, nisi lacerum & extrema sui parte mancum exemplar habuisset. Verum si Morinus Munsterianæ editionis titulum inspexisset, legere ibi potuisset, Munsterum

(88.) Exercit. bibl. lib. 2. Exerc. 1. c. 3.

ſterum etiam hiſtoriam belli Judaici & excidii Hieroſolymitani Hebraice a Joſippo ſcriptam habuiſſe, quippe quam ſe alio tempore adjecturum lectoribus promittit. Wormatienſi editioni reſpondet ea, quam Baſileæ anno MDLIX. Sebaſtianus Lepuſculus procuravit. Nam & illa compendium tantum continet à Judæo qvodam ex variis Autoribus, ſed maxime e Joſepho Gorionide conflatum & a Munſtero latine redditum. Conſtantinopolitanæ autem editioni conformis eſt Veneta, quam cum mutilata Munſteri editione comparans Scaliger obſervat Munſterianam a folio Venetæ ſeptimo incipere, & in folio nonageſimo ſecundo deſinere, poſtremis ſexaginta tribus foliis plane omiſſis (89.) Integram Conſtantinopolitanam ſeqvuntur etiam Cracovienſis, & qvæ ſuperiore anno prodiit Francofurdienſis, quibus etiam Germanicam typis Hebraicis Tiguri anno MDXLVI. impreſſam, quæ poſtea Amſtelodami anno MDCLXI. cum commentario ejusdem lingvæ prodiit, addere licebit. Qvamvis autem Munſterus Joſephum Gorionis filium cum Flavio noſtro Joſepho eundem fuiſſe contendat, & ipſe quoque Gorionides Joſephi noſtri perſonam ſubinde mentiatur, & ſe bello Judaico interfuiſſe ſimulet, & ſe a Veſpaſiano captum, & poſtea libertate donatum & honorifice habitum referat, aliaqvé, qvæ vero Joſephio contigerunt, ſibi tribuat, Critici tamen nares aliter leones aliter catulos olere pridem ſenſerunt. Noſter certe Joſephus, quoties Parentis ſui meminit, ubiqve Matathiæ nusqvam Gorionis Filium ſe nominat, nec probabile eſt Munſteri inventum, qvod hic Joſephus & Gorionis & Matathiæ Filius dici potuerit, cum Gorionem Patrem agnoverit, Matathiam autem inter majores habuerit. Qvin imo Joſephus noſter in hiſtoria belli Iudaici (90) a Joſepho Gorionis Filio aperte ſe diſtinguit. Hebraicus autem ille Joſephus ſeu Joſippus neque pro Flavio noſtro Joſepho, cujus larvam in ſcripto ſuo ſæpius induit, neqve pro Joſepho Gorionis Filio Joſe-

(89.) elench. trihæreſ. c. 4. (90.) libr. 2. c. 42. in lat. 25.

phi noſtri coætaneo, a qvo & proprium & paternum nomen mutuatus eſt, haberi poteſt, cum ſe multis ſeculis utroqve juniorem abunde prodiderit, dum Hiſpanos ab Hannibale domitos, Gothorum, & Gallos a Cæſare ſubactos Francorum nomine deſignat, multaqve alia urbium, fluminum & gentium nomina uſurpat, qvæ ævum a Ioſephi ætate remotiſſimum indicant. Præterea etiam Joſephi gravitate plane indignæ ſunt ineptiſſimæ & ridiculæ, qvas paſſim nectit, fabulæ, qvalis eſt illa de fundo Tiberis, qvem a Romanis, cum Hieroſolymam a Nabuchodonoſore obſeſſam cognoviſſent, ære ſtratum narrat, ut cæteras mittamus, qvas non ab alio ad Gorionidæ textum aſſutas fuiſſe, omnimoda elegantis ſtyli cum Gorionidæ textu æqvalitas evincit. Similes igitur habent labra lactucas, cum Judæi qvidam hunc Joſephum Gorionis Filium ejusqve Hebraicam hiſtoriam magnis elogiis commendant. Virum ſapientia & prudentia inſignem, juſtumqve & rectum hunc Gorionis Filium Joſephum vocat R. David Ganz, (91.) eumqve ut fidelem Hiſtoricum deprædicat, cum ea, qvæ narrat, ipſe viderit, qvod teſtimonium ab Hebraico Joſippo, qvi Gorionis Filius audire voluit, tam alienum eſt, ut Joſephus de Voiſin in notis ad pugionem fidei (92.) ipſum Flavium noſtrum Joſephum a Ganzio hac laude condecoratum exiſtimaverit, & hoc Ganzii teſtimonium Abarbanelis contra Ioſephum noſtrum calumniis oppoſuerit. Majora ſunt, qvæ de Ioſepho Gorionis Filio & Hebraico ejus opere plenis buccis celebrat R. Abraham Conat (93.) Medicus Conſtantinopolitanus. Dicit enim Virum hunc divinum in libris edendis poſt Regem Salomonem felicis memoriæ omnes antecelluiſſe. Qvin etiam R. Tam in animadverſione, qvam Conſtantinopolitanæ Ioſippi editioni adjecit, affirmare non dubitat, omnia iſtius libri verba juſtitiam eſſe, & nullam perverſitatem in eo reperiri; & re-

vera

(91.) in Zemach. David q. 95. (92.) part. 2. c. 3. p. 202. edit. Carpzovianæ. (93.) Conf. Munſteri præfat. ad Joſipp. Bahl. 1541.

vera manum Dei ſuper hunc Virum fuiſſe, dum hunc librum componeret, & paululum abeſſe, qvin verba ipſius ſint verba Viri Dei & Prophetæ. (94.) Forte adhuc majoribus elogiis Gorionidem hunc ſuum Judæi exornarent, niſi in hiſtoria Titi a Talmudicis traditionibus diſſenſiſſet. Cum enim Judæi Titum impium vocare ſoleant, & fabulentur, poſt excidium Hieroſolymitanum bibentis nares muſcam introiviſſe, & ipſum cerebrum penetraſſe, ibiqve in pulli columbæ magnitudinem excreviſſe, & pondere duas libras exæqvaſſe, ſeptemqve annis cerebrum ejus corroſiſſe & perfodiſſe, eaqve tandem educta & avolante etiam animam Titi avolaſſe, tantum abeſt, ut tribulibus ſuis Gorionides aſſentiatur, ut potius Titi ſapientiam & juſtitiam commendet, eumqve a culpa vaſtatæ & perditæ Hieroſolymæ abſolvat, cum totum illud malum Hieroſolymæ ob prædones, qvi tum in populo Iſraëlitico fuerunt & propter eorum iniqvitatem contigerit, Titus autem qvicqvid in vaſtatione urbis fecit, preſſus & coactus fecerit.

Recte autem Serarius (95.) Gorionidem cum Flavio noſtro Joſepho comparans notavit, qvod Gorionides obſcurus, incognitus, illaudatusqve e tenebricoſis Judæorum antris non ita pridem proſerpſerit, cum contra Flavii noſtri Joſephi memoria tam illuſtris per plurima ſecula fuerit, ut neminem vel mediocri literarum cognitione tinctum ea fugere potuerit. Qvamvis enim ejus ſcripta apud Judæos in nullo pretio fuerint, qvos ignaviæ in excolendo lingvarum ſtudio & colligendo doctrinæ apparatu ipſe Joſephus (96.) arguit, Gentiles tamen pariter & Chriſtiani Joſephum, licet Judæum, ejusqve opera magni æſtimarunt. Certe Joſephi teſtimoniis paſſim utuntur, & hoc ipſo ſe in Joſephi lectione probe verſatos indicant celeberrimi Scriptores, Juſtinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Origenes, Porphyrius, Euſebius, Hieronymus, Theodoretus, Stephanus Byzantius, & alii, qvos omnes nominare Fragmenta Joſephi

(94.) Conf. Morinus l. c. (95.) triharef. libr. 1. c. 9. (96.) libr. 20. Antiqvit. cap. ult.

nimis longum foret. Fatendum tamen in his esse qvædam, qvæ in hodiernis Josephi editionibus non comparent. Eusebius enim de Jacobo Justo agens (97.) refert Josephum causam excidii Hierosolymitani & calamitatum, qvæ Judæis acciderunt, Jacobi hujus supplicio his verbis imputasse: Ταῦτα δ' συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, καὶ' ἐκδίκησιν δ' Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν, qvæ verba Rufinus ita interpretatur: qvæ omnia acciderunt Judæis pro vindicta Jacobi Justi, qvi erat frater Jesu, qvi dicitur Justus, qvem justissimum & piissimum omnium confessione Virum Judæi interfecerunt. Et hæc Josephum tradidisse asserunt etiam Origenes (98.) Hieronymus (99.) & alii, cum tamen id apud Iosephum hodie non legatur. Etsi enim Iosephus referat, (100.) qvod Ananus Pontifex Secta Sadducæus, homo audax & ingenio ferox post mortem Festi Præsidis, & cum Albinus Festi Successor adhuc in itinere ageret, oportuno hoc, qvod ipsi videbatur, tempore concilium convocaverit, & Iacobum Fratrem Iesu, qvi Christus dicebatur, tanqvam impietatis reum una cum qvibusdam aliis lapidandum tradiderit, idqve factum omnibus bonis, qvotqvot in civitate agerent, vehementer displicuerit, nusqvam tamen expresse dicit, qvod Deus Iacobi hujus supplicium Hierosolymitanæ urbis eversione vindicaverit, ideoqve hunc locum Spencerus (1.) librariorum incuria periisse suspicatur. Fieri tamen etiam potuit, ut eum, qvi primus hac in causa Iosephum testem appellavit, memoria falleret, cujus oscitantia postea & alios oscitantes fecit. Non legitur etiam hodie in Iosepho, qvod Iohannes Baptista vere Propheta fuerit, qvanqvam Hieronymus (2.) id a Iosepho traditum affirmet. Id tantum Iosephus asserit, (3.) apud Iudæos constantem opinionem fuisse, qvod justa Numinis

(97.) lib. 2. histor. eccles. c. 23. (98.) libr. 1. contr. Cels. p. 35. & libr. 2. p. 69. item in comment. ad Matth. c. 13. p. 223. edit. Huet. (99.) in Catal. Scriptor. c. 2. & 13. (100.) libr. 20. Antiqv. c. 8. p. 698. (1.) not. ad Orig. contr. Cels. p. 31. (2.) Catalog. c. 13. (3.) Antiqv. libr. 18. c. 7. p. 626.

nis ultione propter Iohannem Baptiſtam Herodis exercitus deletus fuerit. Cum enim, ut Ioſephus addit, vir optimus Iudæos ad pietatis & juſtitiæ ſtudium incitaret, ſimulqve ad baptiſmi lavacrum invitaret, qvod ita demum Deo fore gratum ajebat, ſi animis per juſtitiam prius mundatis & puritatem corporis adderent, veritus Herodes, ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, ſiquidem plebe doctrinæ hujus avida magni concurſus ad Iohannem fiebant, & populus ejus conſiliis nihil non facturus videbatur, apprehendi illum vinctumque Macheruntem mitti, atque illic occidi imperabat. Porro apud Suidam [4.] longa fabula de Ieſu in locum Sacerdotis cujusdam Iudaici defuncti ſurrogato recenſetur, in qva refertur, Ioſephum in ſuis de Hieroſolymitano excidio commentariis dicere, ὅτι Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ μετὰ τῶν ἱερέων ἠγίαζε, ſeu qvod Ieſus in templo cum Sacerdotibus ſacra fecerit. Et hæc verba a Iudæis ex Ioſepho expuncta putat Huetius, [5.] ego vero hæc verba Ioſepho potius afficta exiſtimaverim, qvod eadem facilitate me probaturum confido, qvam qvod hic locus a Iudæis eraſus fuerit. Aliud fragmentum Ioſephi ab Euſtathio Antiocheno ſervatum cenſet Iſaacus Voſſius [6.] qvod ita ſe habet: ἀπέθανε ὁ [ſermo eſt de Harane Abrahami fratre] ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέσθαι αὐτά [7.] Leo Allatius, qvi Euſtathii Antiocheni commentarium in Hexaemeron, ex qvo hæc verba deprompta ſunt, publici juris fecit, Latine ita reddidit: decesſit [Haran] in incendio, qvo Abraham idola Patris ſui conflagravit, [rectius incendit, vel conflagrare fecit] dum illis ut ſubveniret domum eſt ingreſſus. Eqvidem Euſtathius in iſto loco Ioſephi mentionem non facit. Non dubitat tamen Voſſius, qvin hæc verba Euſtathius ex Ioſepho deprompſerit, cum Georgius Syncellus eandem hiſtoriam

 referens

(4.) Tom. I. voce Ἰησοῦς p. 1231. (5.) demonſtrat. evangel. p. 27. (6.) de 70. Interpret. c. 12. (7.) Euſtath. in comment. ad Hexaemeron. p. 57.

referens Ioſephum teſtem appellaverit. Et prius qvidem verum eſt. Syncellus enim in chronographia ſua [8.] itidem refert, Haranum, cum Abraham° idolis ignem injeciſſet, ea flammis eripere conatum, incendio extinctum. Verum an Ioſephum ejus rei teſtem citaverit, haud immerito dubitari poteſt. Id enim tantum Syncellus ex Ioſepho ſe mutuari ſcribit, qvod Abrahamus omni ſtudio anniſus fuerit, ut Patrem ſuum a fingendis & colendis idolis averteret. Nihilominus tamen Voſſii ſententia ex eo probabilis videtur, qvod verba qvæ apud Euſtathium de ſepulchro Harani ejusqve liberis proxime præcedunt, eadem ferme ſint, qvæ apud Joſephum in Antiqvitatibus leguntur, (9.) ex qvo colligere licet, Euſtathium ea qvoqve, qvæ de Harani combuſtione narrat, e Joſepho hauſiſſe, qvamvis nec Euſtathius Joſephum nominet, neqve verba illa apud Joſephum hodie legantur. Idem Voſſius (10.) aliud Joſephi fragmentum, qvod in ejus operibus hodie deſideratur, ex Græcorum Patrum catenis adducit, nempe tale: ἄτοπον εἶναι λογισάμενον μεθίοντα λαὸν καὶ φρονοῦντα νομοθεσίαν Θεῦ δέξασθαι. Et forte plura hujusmodi inveniet, cui Græcorum Patrum catenas pervolvere vacabit.

Joſephi de Chriſto teſtimonium.

Mirabitur vero forte qvispiam, qvis Joſepho inter Græcos Patres locus, & ipſe Joſephus mirari poſſit, qvod Se qvoqve Principibus permiſtum agnoſcat Achivis. Sunt enim variæ Græcorum Patrum catenæ, in qvibus Joſephi nomen Græcis Patribus intermiſtum legitur, qvales ſunt catenæ in Geneſin & Lucam, qvas Lambecius in ſuis de Vindobonenſi Bibliotheca commentariis recenſet, (11.) ut alias ſive manuſcriptas ſive editas omittam. Sed qvid mirum, in catenis Patrum legi, qvem in Catalogo ſuo inter eccleſiaſticos ſcriptores retulit Hieronymus, & cujus aliqvam partem Sebaſtianus Caſtalion ipſis Bibliis adjunxit? Enimvero argumentum, qvod Joſephus in ſuis antiqvitatibus tractavit, hanc gratiam apud Chriſtianos facile conciliare ipſi potuit. Acceſſit honorificum de Chriſto teſtimonium,

(8.) pag. 75. & iterum p. 78. (9.) libr. 1. c. 7. (10.) de 70. Interpret. p. 46. (11.) tom. 3. cod. 4. & 42.

monium, qvod in ejus Antiqvitatibus legitur (12.) qvam qvam adhuc sub judice lis est, sitne illud Iosephi de Christo testimonium genuinum, an Iosepho pia fraude suppositum, vel saltem interpolatum. Ruperti, Snellii, Reinesii, Majoris, Menassis, Gronovii, Blondelli, Wheloci, Lansii, Ursini, Wagenseilii, Boecleri, Bangii, Fabri, & suas ipsius de hoc argumento epistolas collegit, & simul varia Veterum & Recentiorum de hoc testimonio judicia ex eorum scriptis excerpsit & Noribergæ anno MDCLXI. sub titulo testimonii Flaviani vulgavit Christophorus Arnoldus. Præterea peculiaribus dissertationibus hoc argumentum ventilarunt Bosius, Spanhemius, & Franciscus de Roye. De eodem satis prolixe agunt Huetius (13.) Lambecius (14.) Natalis Alexander, (15.) Isaacus Vossius (16.) & alii. Et fatendum qvidem est hoc Iosephi testimonium non solum in editis & scriptis Iosephi codicibus constanter legi, verum etiam ab Eusebio tam in historia ecclesiastica qvam in demonstratione evangelica Iosepho tribui. [17.] Post Eusebium ejusdem testimonii fidem confirmant e Græcis Isidorus Pelusiota [18.] Sozomenus [19.] Sophronius, qvi Hieronymi catalogum Græco stylo reddidit, [20.] Cedrenus, [21.] Suidas, [22.] Zonaras, [23.] Glycas, [24.] Nicephorus, [25.] e Latinis Hegesippus, [26.] Hieronymus, [27.] ut Rufinum Eusebii interpretem, & plures seqventium seculorum scriptores, qvorum suffragia ad rerum summam parum conferunt, silentio prætermittam. At, si vere ista Iosephus scripsit, mirari satis neqveo, qvod antiqvi ecclesiæ Doctores, qvi ex instituto Iudæos impugnarunt, telo hoc contra Iudæos usi non fuerint. Non incognita erant Iosephi scripta Iustino Martyri, qvippe qvi in paræneſi ad Græcos Iosephi Antiqvitates egregie commendat. [28.] Qvid ergo

(12.) libr. 18. antiqvit. c. 4. p. 628. (13.) demonstrat. Evangel. p. 27. (14.) tom. VIII. bibliothec. Vindobon. p. 5. & seqv. (15.) histor. eccl. Vet. Testam. tom. 6. dissert. 16. (16.) de 70. Interpr. p. 161. (17.) H. E. lib. 1. c. 11. demonstrat. lib. 3. c. 5. (18.) libr. 4. epist. 225. (19.) libr. 1. c. 1. (20.) tom. 1. Hieronym. edit. Basil. fol. 123. & 124. (21.) Compend. histor. tom. 1. p. 196. (22.) lexic. tom. 1. p. 1265. (23.) libr. 3. annal. c. 4. tom. 1. edit. ultim. p. 267. (24.) annal. part. 3. p. 234. (25.) libr. 1. c. 39. (26.) libr. 2. de excid. Hierosol. c. 12. (27.) Catalog. c. 13. (28.) p. 10.

go oportunius fuisset, qvam Tryphoni Iudæo Iosephum opponere, si Justini ævo illud de Christo testimonium in Josephi Antiqvitatibus lectum fuisset? Tertullianus qvoqve, qvi Josephum Antiqvitatum Judaicarum vernaculum vindicem appellat, (29.) etsi peculiari opere contra Judæos disputet, Josephi tamen de Christo testimonium omittit, qvod sane fieri vix potuisset, si Tertulliani ætate cognitum fuisset. Chrysostomus in orationibus adversus Judæos (30.) Josephum μάρτυρα μάλιστα ἀξιόπιστον appellat, & quid de Daniele scripserit, allegat. Qvi fieri potuit, ut non etiam, qvæ de Christo Josephus scripsit, allegaret? Mitto jam alios, qui contra Judæos scripserunt, & ad Photium Patriarcham Constantinopolitanum venio. Is duabus vicibus in sua bibliotheca de Josephi antiqvitatibus agit, semel codice septuagesimo sexto, & iterum codice ducentesimo trigesimo octavo. Sed neutrobi ἀξιομνημόνευτον illud de Christo testimonium excerpit. Equidem Aubertus Miræus in notis ad Hieronymi catalogum Scriptorum ecclesiasticorum (31.) periocham illam de Christo, qvæ apud Josephum extat, a Photio memorari scribit. Verum memoria hic eum fefellit. Seductus tamen, ut puto, a Miræo Lambecius in epistola ad Principem Augustum inter eos, qui Josephi de Christo testimonium pro genuino agnoverunt, etiam Photium numerat. (32.) De qvo errore forte monitus, tantum abest, ut eum retractaverit, ut potius in commentariis ad bibliothecam Vindobonensem (33.) probare conetur, Photium saltem obscuram hujus testimonii mentionem fecisse. Sic enim procedit: Photius in recensione operis alicujus, qvod περὶ παντὸς seu de universo inscriptum fuit, monet, (34.) opus illud a nonnullis Josepho attributum, sed rectius Cajo seu Gajo Romanæ ecclesiæ Presbytero tribuendum esse, cum in eo opere Salvator noster Christus appelletur, & inenarrabilis ejus e Patre generatio accurate describatur. Cum autem postea in recensendis Josephi antiquitatibus, Jesum a Josepho Christum appel-

(29.) in apologet. c. 19. (30.) orat. 3. adv. Judæos p. 114. edit. Hæschel. (31.) cap. 13. p. 7. (32.) pag. 4. (33.) tom. 8. pag. 14. (34.) codix. 48.

appellari animadverteret, ne ſibi contradicere cogeretur, totam Ioſephi periocham excerpere noluit, ſed tantum paſſionis Chriſti mentionem fecit his verbis: κατὰ τοῦτον καὶ τὸ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ἐγεγόνει ΠΑΘΟΣ, ſub hoc [nempe Herode, Tetrarcha Galilææ & Perææ] etiam Salvatoris contigit paſſio. Qvibus verbis ad Ioſephi periocham de Chriſto alludi ſtatuit, cum Ioſephus paſſionis Dominicæ nullibi niſi in decantatiſſimo illo teſtimonio meminerit. Verum Lambecius magno conatu magnas nugas agit. Verba enim illa de Domini paſſione Photii ſunt, non Ioſephi, ſiqvidem Photius ea, qvæ ex Ioſepho excerpit, ſuis diſcurſibus illuſtrat, & occaſione Herodis Tetrarchæ obiter addit, qvod Chriſtus ſub iſto Herode paſſus fuerit, quorſum etiam ſpectant, qvæ occaſione Herodis Magni de Chriſti Nativitate, & Infanticidio Bethlehemitico, & occaſione Agrippæ de Iacobi majoris ſupplicio & Petri captivitate diſſerit, qvæ ſane Photius ex Ioſepho non excerpſit. Certum igitur eſt, altum eſſe de Periocha Ioſephi, quæ Chriſti vitam breviter exponit, in Photii bibliotheca ſilentium, ſive in Photiano exemplari plane defuerit, ſive eam pro adulterina habuerit. Sane librum περὶ παντὸς etiam hanc ob cauſam Ioſepho abjudicat, qvod Ieſus in eo Chriſtus appelletur. Atqvi in teſtimonio, qvo Joſephus Chriſtum prædicaſſe perhibetur, expreſſe legitur: ὁ χειστὸς ἦν. Accedit quod Photius in codice 33. ubi de Juſto Tiberienſi agit, hoc commune Judæorum vitium eſſe ſcribit, qvod de Chriſti adventu & miraculis ſileant: Si igitur Photius in Joſepho tam illuſtre Chriſti elogium, qvale hodie legitur, inveniſſet, & pro genuino habuiſſet, dubio procul illud tanqvam aliquid ſingulare, & a communi Judæorum more prorſus alienum obſervaſſet. Ne qvis autem Euſebium ut antiqviorem Photio præferendum exiſtimet, ſuppetiari Photio poteſt Origenes Euſebio antiquior. Is enim clare teſtatur, qvod Joſephus Jeſum pro Chriſto non habuerit. (35.) Si Jeſum pro Chriſto non habuit Joſephus, qvomodo in Antiqvitatibus dicere de Jeſu potuit: χειστὸς ἦ-

τος

(35.) libr. 1. contr. Celſ. & in Matth. p. 223.

τος ἦν. Excipit Vossius, (36.) Origenis verba ita explicari posse, qvod Josephus qvidem crediderit, Jesum fuisse Christum seu Messiam, sed hominem tamen, aut excellentioris naturæ, qvam sit humana, non divinæ. Et hanc sententiam Apostolorum ævo apud Ebionitas & Nazaræos viguisse, qvin etiam Christo etiamnum in terris versante apud multos obtinuisse tradit. Verum Origenes expresse negat, qvod Josephus Jesum pro Messia agnoverit, & ex ipso Josepho constat, qvod Prophetarum de Messia oracula in Vespasiano impleta professus fuerit. Porro si qvis objiciat, Josephum de Præcursore Christi Johanne Baptista, & de discipulo Christi Jacobo nonnulla protulisse, ideoqve boni Historici partes implere non potuisse, si de Christo ipso plane siluerit: libenter concedam, Josephum de Christo non plane siluisse, qvin & hoc concedam, qvod Josephus de Iesu verba faciens a laudibus ejus non abstinuerit. Neqve enim ex inveterato Iudæorum, qvi hodie vivunt, erga Christum odio de illorum moribus judicandum est, qvibus miracula per Apostolos in Christi nomine qvotidie facta sacrum qvendam horrorem incusserunt. Et qvamvis probari non possit, Josephum in aula Vespasiani ex conversatione cum T. Flavio Clemente, qvi postea sub Domitiano ob fidem Christianam interfectus est, & cum Flavia Domitilla ob eandem causam in exilium missa, bonam de Cristo opinionem imbibisse, qvæ Ruperti (37.) conjectura fuit, aut qvod Banus Josephi Præceptor Essenorum sectæ addictus Iohannis Baptistæ sectator fuerit, adeoque de Christo inique sentire non potuerit, ut Vossius arbitratur, qui & ipsum Iohannem Baptistam Essenum fuisse ex cibi & vestitus simplicitate, baptismo, & reliquarum sectarum Iudaicarum odio colligit: (38.) ex iis tamen, quæ de Iohanne Baptista & Iacobo Josephus retulit, satis, ut opinor, probari potest, falsam esse illorum sententiam, qui Josephum de Christo contumeliose in suis Antiqvitatibus locutum, & istarum blasphemiarum vice a Christiano qvo-

(36.) de 70. Interpret. p. 164. (37.) epistol. ad Snell. (38.) de 70. Interpret. c. 17. p. 168.

qvopiam insigne hoc Christi elogium substitutum statuunt. Certum qvidem est Pharisæos, quorum placitis se addictum Josephus in vita sua profitetur, plerosqve magno Christi odio flagrasse, at fuerunt etiam inter Pharisæos ab immani illo adversus Christum odio alieni, neqve sic Pharisæis addictus fuit Josephus, ut non subinde eorum mores & facta perstrinxerit. Qvocirca nihil obstat, qvo minus Josephum honorifico aliqvo præconio Christi nomen condecorasse dicamus. Tale tamen illud fuisse minime dubito, qvale decebat hominem Judæum, & qvi τὸ χειστιάνικὸν κήρυγμα Theodoreto (39.) teste non amplecteretur. At qvæ hodie apud Josephum de Christo leguntur, ita comparata sunt, ut Christiano magis homini qvam Judæo conveniant, unde & Sozomenus (40.) ex illis concludebat, Josephum isto scribentem propemodum clamare, Christum Deum esse. Videns hanc difficultatem Lambecius (41.) in defendenda hac Josephi periocha longe alia via incedit, qvam cæteri qvi hoc Josephi testimonium ut genuinum tuentur. Omnia enim Josephi verba in siniſtram partem interpretatur, qvasi non ad Christi elogium, sed potius ad ejusdem vituperium & contemtum spectarent, etsi a Josepho, ut neqve Judæos neqve Christianos neqve Gentiles offenderet, ambiguis phrasibus concepta fuerint. Imprimis autem ea via Josephum solerter usum dicit, ut nihil suis verbis de Christo scribat, sed tantum propriam Christianorum traditionem ex trium Evangelistarum scriptis (Johannes enim Evangelium suum nondum ediderat) & Actis Apostolicis haustam referat, sed ita tamen, ut phrases, qvas adhibet, ad irrisionem Christianæ fidei torqveri possint. Cum ergo Josephus Jesum Virum sapientem dicit, respicere putat Lambecius Josephum ad loca Math. XIII. 54. & Marc. VI, 2. & tamen ambiguo sensu Christum σοφὸν ἄνθρωπον appellare, cum vox sapientiæ nonnunqvam etiam in malam partem usurpetur. Deinde cum Josephus

(39.) Commentar. in Danielem Tom. II. Opp. p. 697. (40.) libr. 1. c. 1. (41.) tom. 8. Bibl. Vindob. p. 22.

ſephus titulum Viri ſapientis ita reſtringit, aut corrigit, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, ſi modo Virum eum appellare oportet, Lambecius non eam Joſephi mentem fuiſſe putat, qvaſi Chriſtus Deus potius qvam Vir vel Homo dicendus fuerit, qva ratione Apollo Pythius apud Herodotum per oraculi vocem Lycurgum compellavit: (42.)

Δίζω ἦ σε Θεὸν μαντεύομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον Θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε:

qvem ſenſum a Joſephi mente alienum fuiſſe putat, cum Chriſtum ne Prophetam qvidem nedum Deum aut Dei Filium eſſe exiſtimaverit. Qvamobrem ſenſum Joſephi hunc potius fuiſſe exiſtimat: fuit hoc eodem tempore Jeſus ſapiens Vir, ſi modo Virum eum appellare oportet, & non potius phantaſma ſive ſpectrum, ſiqvidem ab ipſis diſcipulis ſuis propter φάσεις naturalem humanæ potentiæ modum excedentes pro tali fuit habitus. Cujus interpretationis rationem confirmat ex Matth. XIV, 26. Marc. VI, 49. Luc. XXIV, 37. Seqventia apud Joſephum verba: ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, erat enim mirabilium operum patrator, alludere putat ad verba populi apud Lucam c. V. v. 26. dicentis: εἴδομεν παράδοξα σήμερον. Veretur autem Lambecius, ne hic etiam angvis in herba lateat, & Joſephus forte per ἔργα παράδοξα ἔργα ἄπιστα ſeu incredibilia intellexerit. Porro cum Joſephus Chriſtum fuiſſe dicit διδάσκαλον ἀνθρώπων τῶν σὺν ἡδονῇ τ' ἀληθῆ δεχομένων ſeu Doctorem hominum cum voluptate vera ſuſcipientium, his verbis Chriſtum a Joſepho perſtringi cenſet ut Magiſtrum piſcatorum, publicanorum, muliercularum aliorumqve rudium hominum qvævis paradoxa dogmata ſimplici credulitate ſuſcipientium, & cum voluptate tanqvam vera amplectentium. Pro qva interpretatione illuſtranda Ciceronem adducit (43.) qvi aſſerit, fictas qvoqve fabulas, e qvibus utilitas nulla dari poteſt, cum voluptate legi. Seqvitur apud Joſephum:

(42.) libr. 1. c. 66. (43.) libr. 5. de finib.

phum: Καὶ πολλοὺς Ἰουδαίους πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο, qvæ verba Lambecius sic interpretatur: & multos qvidem Judæos multos autem & gentiles sequaces nactus est, nempe Judæos, ut τῷ διαφερασικῶς adjungit, per prædicationem Evangelii, Gentiles autem, qvorum nomine hic etiam Samaritani comprehenduntur, partim sola curiositate propter famam miraculorum, partim & necessitate propter indigentiam auxilii ultro se offerentes. Qvod autem Josephus addit: ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν CHRISTUS HIC ERAT, a Lambecio sic explicatur, qvasi sensus Josephi fuerit, hunc Jesum ad aliorum, qvi nomen Jesu tanqvam apud Judæos admodum vulgare eodem tempore obtinebant, differentiam Christum vulgo cognominatum fuisse, qvoniam a discipulis & sectatoribus suis promissus Judæis Messias falso credebatur. Proxima Josephi verba ita se habent: καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, eumqve accusatum a primariis Viris nostris, cum cruci addixisset Pilatus, non tamen cesserunt, qvi ab initio eum audiverunt. Hic Lambecius Josephum respicere putat partim ad querelam duorum discipulorum Christi, qvi in itinere versus Emmauntem Christum a summis Sacerdotibus & Principibus populi ad supplicium crucis damnatum tristes referebant, partim ad Apostolos & reliqvos discipulos in monte oliveti Christum a mortuis excitatum interrogantes, an hoc tempore regnum Israëlis reparaturus, & solium Davidis recuperaturus esset? Cum autem Josephus ait: οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, idem exprimi putat, qvod in Actis Apostolorum legitur c. V, 40. πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Etsi autem verba Josephi bene se habeant, pessimos tamen sensus in illis latere suspicatur. Putat enim Josephum salutiferæ Christi crucifixioni insultare

voluisse, qvasi ea Personæ ac titulo Messiæ, qvi collapsum Israëlis regnum restituere debuisset, minime convenerit, simul & discipulos Christi deridere voluisse, qvod, licet Christum a Pilato crucifixum viderint, nihilominus tamen post mortem tam ignominiosam eum ut Messiam venerari non cessaverint. Observat etiam Josephum aperte hic Judæum se profiteri, cum eos, qvi Christum apud Pilatum accusarunt τὰς πρώτας παρ' ἡμῖν appellat, & simul callide anniti, ut præcipuam crucifixionis invidiam a Judæis amovens in Pilatum & Romanos transferat. Pergit Josephus: ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μύρια περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων, apparuit enim iis tertia die iterum vivus, prout divini Prophetæ & hæc & alia multa de ipso miranda prædixerant. Hæc verba Lambecius deprompta a Josepho esse putat ex Marc. XVI, 9. Luc. XXIV, 25. 26. 27. & aliis dictis Evangelicis & Apostolicis, in qvibus Christi resurrectio, & resurgentis apparitiones referuntur, ejusqve gesta Prophetarum oraculorum collatione confirmantur. Minime tamen Josephi verba ita accipienda esse notat, qvasi ipse vel Christi resurrectionem veram esse vel oracula Prophetarum ad eundem pertinuisse crediderit, cum potius hæc tantum ex Christianorum sententia retulerit, iisqve traditionis suæ probandæ onus reliqverit, lectoribus autem suis in utramqve partem judicandi libertatem concesserit. Idqve ex eo confirmat, qvod Josephus non simpliciter dicat: ἐφάνη πάλιν ζῶν sed ἐφάνη αὐτοῖς, qvasi dixerit: illi vivum apparuisse dicunt, fides sit penes Autores. Tandem Josephus & hoc addit: εἰς τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπ' τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον, & nunc etiam Christianorum ab hoc denominatorũ non defecit genus. His verbis Lambecius Josephum non modo se Christianorum numero eximere ait, sed etiam mirari, qvo deo tempore, qvo hæc scripsit,

ſcripſit, ullus adhuc Chriſtianorum ſuperfuerit, cum præſertim perſecutio, qvam ſub Nerone Chriſtiani paſſi ſunt, tam gravis fuerit, ut totum Chriſtianorum genus ea extingvi poſſe videretur. Hæc paulo prolixius ex Lambecio excerpere haud gravatus ſum, cum iſti de bibliotheca Vindobonenſi commentarii in paucorum manibus verſentur, & ab aliis, qvi de hac Joſephi periocha ſcripſerunt, hactenus nondum, qvod ſciam, ad examen revocata fuerint. Videntur autem mihi Lambecii interpretationes nimis longe petitæ, & tam coactæ, ut longe ſatius videatur, locum hunc Joſephi ut ſpurium plane rejicere, vel ſaltem interpolatum agnoſcere, qvam hoc modo ut genuinum defendere. Qvis enim temere præſumat, Joſephum, cum Jeſum ſapientem Virum appellat, hoc titulo in ſiniſtram partem uti? Chriſtum ſemel iterumqve a diſcipulis pro ſpectro habitum fuiſſe verum eſt, ſed qvod Joſepho hæc in mentem venerint, cum ſcriberet, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, perſuadere mihi non poſſum. Et qvalis foret hæc conſeqventia, Chriſtus non tam homo qvam φάντασμα potius ſeu ſpectrum fuit. Multa enim miracula patravit? Rectius hæc Joſephi verba Huetius interpretatur, cum illa παραδόξματα & oratorio more a Joſepho dicta aſſerit, ut prodigiorum a Jeſu patratorum & beneficiorum in homines collatorum magnitudinem extolleret, ac ſi dixiſſet: tanta Chriſtus geſſit, ut Deo qvam hominibus propior videretur. Cujus explicationis illuſtrandæ gratia Matthiæ Corvini Pannoniæ Regis epitaphium adducit:

Corvini brevis hæc urna eſt, qvem magna fatentur
Facta fuiſſe Deum, fata fuiſſe hominem.

Notamus vero & hoc, in manuſcriptis exemplaribus antiqvæ verſionis, qvæ Rufino tribuitur, verba hæc: εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή plane non reddi, unde non injuria aliqvis ſuſpicari poſſit, verba illa ab aliena manu acceſſiſſe. Sane in codice ante 8. ſecula exarato, qvi penes Voſſium fuit, verba hæc latine expreſſa non erant, ut ipſe atteſtatur. Porro longe aliud eſt libenter vera ſuſcipere, qvod Chriſti diſcipulis

Josephus tribuit, aliud fabulas & qvævis absurda cum voluptate amplecti, qvæ Lambecii explicatio est. Cum autem Josephus ait: ὁ χριστὸς ἔτος ἦν, certum est, qvod Christi nomine Jesum Nazarenum non solum a Jesu Damnei Filio, vel a Jesu Gamalielis Filio & aliis qvi isto tempore hoc nomine gaudebant distinguere voluerit, sed Christi etiam nomine Messiam intelligat. Et cum Josephus quippe Judæus Jesum pro Messia agnoscere non potuerit, non possunt ejus verba aliter interpretari, qvi hoc de Christo testimonium revera a Josepho scriptum contendunt, qvam qvod hæc verba ellipsi vocis λεγόμενος laborent. At Iosephus tali ellipsi uti non solebat. Nam Jacobum vocat fratrem Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ (44.) qvemadmodum & Pilatus ad Iudæos dicebat: τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; (45.) Malim igitur cum Montacutio (46.) statuere, verba ista ὁ Χριστὸς ἔτος ἦν glossema qvoddam esse & marginalem Christiani cujuspiam lectoris annotationem, Josephi textui postea a librariis insertam. Unde & a Cedreno hoc Iosephi testimonium allegante omissa videas. Aut si Christi mentionem Josephus fecit, fortasse his verbis usus est: ὁ Χριστὸς ἔτος εἶναι ἐπιστεύετο. Sic enim Hieronymus videtur legisse, qvi Josephi verba ita exprimit: credebatur esse Christus. Præterea qvoqve non probabile videtur, qvod Josephus crucifixioni Christi insultare, aut Apostolorum fidem in crucifixum irridere voluerit. Qvomodo enim crucifixioni Christi insultare potuit, qvi statim addit eum a mortuis tertia die resurrexisse, qvemadmodum hæc & plura alia Prophetæ prædixerant. Qvæ verba ita sane a Josepho concepta sunt, ut non ex aliena, sed ex sua sententia loqvi videatur. Qvamobrem hæc etiam verba vel Josepho afficta, vel interpolata arbitramur. Postremo & hoc addit Lambecius, qvod Josephus historiam de Paulina qvam Decius Mundus Anubidis personam simulans in templo Isidis stupravit, testimonio suo de Christo non aliam

(44.) lib. 20. c. 8. (45.) Matth. XXVII, 17. (46.) in var. lect. ad Euseb. demonstrat. evangel. pag. 2.

ãm ob cauſam ſubjungat, qvam ut Chriſtianorum fidem de Chriſti conceptione & nativitate tacite ſuggillaret. Et tamen hoc teſtimonium Ioſephi de Chriſto ſummo jure in Ioſephi operibus pro pretioſiſſima & vix æſtimabili gemma haberi cupit, cum per illud Sacrorum Bibliorum Novi Teſtamenti veritas etiam hoſtili atteſtatione confirmetur. Si igitur Lambecius hoc Ioſephi teſtimonium tanti æſtimat, qvi tamen ex maligno animo & cum maximo Chriſtianæ religionis ludibrio hæc a Ioſepho dicta ſtatuit, qvanti hoc teſtimonium æſtimabunt, qvi inſigne elogium his Ioſephi verbis contineri, & Ioſephum vel in confinio Chriſtianæ lucis poſitum, vel ad confeſſionem veritatis ſingulari Dei virtute compulſum aſſerunt? Sane Abrahamus Whelocus in epiſtola ad Arnoldum [47.] totum potius Ioſephum e medio & penitus emundo tollendum exiſtimat, qvam ut illam nobiliſſimam de Chriſto periocham a Chriſtiana eccleſia tolli patiamur.

Scriptorum Joſephi utilitas & autovilas.

Verum cum illam Ioſephi periocham adulterinam vel ſaltem interpolatam eſſe non levia prodant indicia, & neqve Chriſtiani, qvorum fides certioribus fundamentis innititur, magnopere illo egeant, neqve Iudæi ejus autoritate moveantur, leve damnum erit, ſi gemmâ illa adulterina careamus. At Ioſepho non æqve carere poſſumus. Nam non ſolum libros Veteris Teſtamenti, hiſtoricos egregie illuſtrat, ſed etiam hiſtoriam eccleſiaſticam Veteris teſtamenti, qvæ in Sacro Codice integra non extat, continuat, qvo nomine qvantum Joſepho debeamus res ipſa clamat, cum e ſolo pæne Joſepho hiſtoriam eccleſiaſticam Veteris Teſtamenti qvoad ultimas ejus periodos haurire liceat. Et vel hoc unum pro Joſephi commendatione ſufficit, etſi longe plura, qvæ nobiliſſimo huic Scriptori inſigne precium conciliant, afferre poſſem, niſi ſoli lumen inferre intempeſtivum foret. Peſſime qvidem Hiſtoricum optime de poſteritate meritum excepit Jacobus Salianus in annalibus eccleſiaſticis Veteris

(47.) Conferatur teſtim. Flavian. p. 222.

Teſtamenti, cum per omnes iſtorum annalium tomos Ioſephi reprehenſio utramqve paginam faciat. Præiverat Saliano Baronius in annalibus eccleſiaſticis novi Teſtamenti, qvippe qvi nullam Joſephi carpendi occaſionem prætermittit. Neqve benignior erga Joſephum eſt Leonis Allatii affectus. Cum enim Scaliger in prolegomenis librorum de emendatione temporum Joſephum diligentiſſimum & φιλαληθέστατον Scriptorem nominaſſet, & poſtea ſubjunxiſſet: audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnib9 Græcis & Latinis, veriſſime qvidem id a Scaligero dictum cenſet Allatius, (48.) ſed eo tantum reſpectu, qvatenus id audacter ſe dicere pronunciat, cum extremæ audaciæ ſit, hominem denſiſſimis errorum tenebris involutum omnibus Græcis & Latinis Scriptoribus anteferre. Nolo alios recenſere, qvi Joſephum tanqvam Scriptorem futilem & nullius precii traducunt. At nec defuerunt, qvi Sanctorum Patrum veſtigiis inſiſtentes Joſephum fide dignum judicarunt, & maximum veritatis ſtudium in ejus operibus commendarunt. E qvibus Caſaubonus (49.) arbitratur, omnes Joſephi hallucinationes & ἀβλεψίας, ſi in unam ſummam contrahantur, vix centeſimam partem culparum ab Euſebio in chronicis aliisqve ſcriptis commiſſarum æqvaturas eſſe. Et, ut alios Joſephi vindices nunc omittam, nuperrime etiam Antonius Pagi Ord. Min. Convent. S. Franciſci paſſim (50.) Joſephum ab erroribus, qvorum a Baronio poſtulatus fuerat, abſolvit. Inter alia dicit, Joſephum cujus magna fides & eruditio in iis, qvæ narrat, eluceſcit, juſto inclementius a Baronio tractari, ejusqve diligentiam in notatione temporum ſpectatiſſimam in iis qvæ ſine ipſo Euſebius ignoraſſet, ex Euſebio corrigi non poſſe. Fatemur tamen, Joſephum ut hominem, & Judæum inſuper, multis erroribus obnoxium fuiſſe. Unumatqve alterum tantum notabimus. Libro 12. anti-

Joſephi errores & nævi.

(48.) not. ad Euſtath. p. 11. (49.) exercit. 12. ad Baron. p. 170. (50.) Conf. ejus Criticam ad annal. Baron. in apparat. n. 134. & 135. it. ad A. C. 14. n. 3.

antiqvitatum c. 13. Polybium reprehendit, qvod Antiochum Epiphanem ob ſacrilegii conatum periiſſe dicat, cum ſacrilegium voluiſſe non videatur res digna ſupplicio, niſi voluntas iſta perficiatur. Qvam ſententiam ne qvidem in foli foro ſimpliciter tolerari poſſe Rainoldus (51.) animadvertit. Qvamvis enim ob peccata cogitationis neminem pœnam pati Ulpianus pronuntiet, conatus tamen alicujus ſceleris etiam humano judicio vindicatur. Qvanto minus ergo conatus ſacrilegii coram divino tribunali impunis erit? unde hac in parte etiam gentiles qvosdam plus vidiſſe qvam Joſephum, & alios Judæos Chriſto coævos, Ludovicus Ferrandus (52.) obſervavit. Nimirum Joſephus, ut Cunæi judicium repetamus (53.) Autor omni laude dignus, & cui poſt ſacrorum voluminum Scriptores prima eſſe debet fides, etſi gravitate ſuper cunctos Judæos eminet, tamen haud ubiqve a deliramentis abhorret popularium ſuorum. Adducit Cunæus ejus rei ſpecimen ex hiſtoria Caini, in qvo Joſephus agriculturæ ſtudium, tanqvam ex lucri odore profectum & cum magna terræ injuria conjunctum damnat, unde etiam ejus muneribus per ſacrificium oblatis Deum delectari non potuiſſe ſcribit, cum non ſponte nata ſed labore hominis avari veluti pervim producta fuerint. In qva ſententia Joſephum rationem fugiſſe etiam Bœclerus notavit, (54.) qvi præterea Joſephum in hiſtoria creationis & lapſus ſæpius impegiſſe & Moſis verba ob κάλυμμα ἰουδαϊκὸν oculis incumbens minus intellecta ad ſeqviores interpretationes deflexiſſe demonſtravit. Porro ad errores Joſephi referenda ſunt, qvæ de arte Dæmones virtute radicis annulo incluſæ per nares extrahendi, & ab obſeſſis profligandi tanqvam ſingulari ſapientiſſimi Regis Salomonis invento libr. 8. Antiqvit. c. 2. retulit. Radicem autem illam dum alibi deſcribit, (55.) aliam etiam errorem addit, cum ait, Dæmonia eſſe hominum impiorum ſpiritus, qvos vivis immergi, & eos, qvibus ſubventum non fuerit, necare tradit. Qvam opinionem ex Magorum diſciplina hauſtam

eſſe

(51.) de apocryph. tom. 2. p. 618. (52.) in Pſalm libr. p. 334. (53.) libr. 3. de Rep. Hebr. p. 373. 374. (54.) exercit. in Fl. Joſeph. (55.) lib. 7. de bell. Judaic. c. 23. vel 25. p. 981.

esse Tertullianus (56.) indicat. Qvamobrem hic Iosepho non magis credendum est, qvam illi Dæmoni puerum sedecim annorum vexanti, qvi Philostrato referente (57.) interrogatus qvis esset, respondebat se esse εἴδωλον ἀνδρὸς, ὃς πολέμῳ ποτὲ ἀπέθανεν, seu idolum viri jamdudum in bello interfecti, qvi uxorem suam vehementer amaverit, sed qvia uxor conjugii jure violato triduo post ejus mortem alteri nupserit, summum erga mulieres odium conceperit, & amorem suum ad hunc puerum translulerit. Non probandum qvoqve in Iosepho, qvod, cum historiam transitus Israelitarum per mare Erythræum describit, miraculum divinæ potentiæ haud parum extenuet, dum ait, [58.] se hæc recensuisse, ut in sacris codicibus invenerit, & cuilibet liberam sentiendi facultatem permittere, num Dei Voluntate via per mare Israëlitis patuerit, an naturæ sponte, qvemadmodum & Alexandri M. ductu Macedonibus mare Pamphylium cesserit, & aliam viam non habentibus iter illac aperuerit, cum Deus ejus opera ad destruendum Persarum imperium uti vellet. At qvid cum Mose commune habuit Alexander, qvem Strabo libro 14. Pamphyliæ littus observato æstu, & militibus umbilico tenus immissis obliqve legisse & superasse tradit? Qvemadmodum igitur Plutarchus (59.) Gentiles Historicos perstringit, qvod Alexandri iter per mare Pamphyliæ referentes miraculum excitent, qvasi divina aliqva sorte Alexandro mare cessisset, cum tamen ipse Alexander in epistolis suis nullum ejusmodi portentum jactaverit: ita & Iosephum reprehendere licebit, qvod admirandum Israelitarum per mare transitum cum Alexandri per mare Pamphyliæ itinere comparans, tanto plus vero miraculo detraxerit, qvanto magis fictum amplificavit. Observarunt, qvi in Iosephi lectione diligenter versati sunt, qvod etiam de aliis divinis miraculis subdubitanter & frigidius loqvatur, qvam Sacræ Scripturæ autoritas postulet. Historiam enim Ionæ a ceto devorati & post triduum redditi his verbis concludit, διεξῆλ-

(56.) c. 57. de anima. (57.) libr. 3. de vit. Apollon. c. 12. (58.) l. 2. antiqvit. c. 7. (59.) in Alexand. p. 673.

διεξῆλθον ὅ τὴν περὶ αὐτῶν διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην, hæc de eo ſic retulimus ut invenimus in commentariis. (60.) Qvali epiphonemate etiam decimum Antiqvitatum librum concludit, dum ait, ſe hæc, ut invenerit, in literas retuliſſe, & cuilibet integrum relinqvere, ut diverſam, ſi velit, opinionem ſeqvatur. Enimvero nonnunqvam veritatis amorem in Joſepho nimium Gentilibus placendi ſtudium corrupit. Qvorſum & illud referendum, qvod libro 2. contra Apionem ſcribit, [61.] ſupremum Legislatorem aperte Iudæis interdixiſſe, ne Deos ab aliis cultos riderent aut blaſphemarent. Ubi autem Deus hanc legem ſanxit, ne qvisqvam illis malediceret, qvos aliarum gentium opinio Deos confinxit? Reſpexit forte ad legem, qvæ Deos execrari vetat. [62.] Verum iſtud edictum non ad Gentilium idola, ſed ad Magiſtratus Dei in terra Vicarios pertinet, ut jam olim Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum Apoſtatam oſtendit. [63.] Si vero Ioſephus ad legem de Diis Gentilium ore non memorandis aut nominandis, qvæ Exod. cap. 23. v. 13. legitur, reſpexit, ne ſic qvidem probare poterit, convicia in Deos Gentilium Divina lege prohibita fuiſſe, ut fuſe Seldenus (64.) demonſtravit. Neqve hic diſſimulanda eſt pudenda illa Joſephi adulatio, qva oracula de regno Meſſiæ ad Veſpaſianum applicuit. Cum enim in ſacris literis prædictum fuiſſet, iſtis circiter temporibus qvendam ex Judæorum finibus profectum orbem terrarum imperio potiturum, id in Veſpaſiano implendum dicere Joſephus non dubitavit. (65.) Et toto qvidem oriente vetus illa & conſtans fama percrebuerat, eſſe in fatis, ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur, qvam de Imperatore Romano & imprimis de Veſpaſiano & Tito qvod interpretati fuerint Svetonius, (66.) & Tacitus, (67.) minus mirandum eſt, cum & ipſe Joſephus ſacro illo oraculo Veſpaſianum, qvi apud Judæam Imperator creatus eſt, deſignatum ſcripſerit, (68.) a reliqvis Judæis hic diſſentiens, qvi

(60.) lib. 9. Antiqvit. c. 11. (61.) p. 1077. (62.) Exod. XXII, 28. (63.) libr. 7. contr. Julian. (64.) de jur. nat. & gent. libr. 2. c. 13. (65.) Euſeb. libr. 3. c. 8. Zonar. libr. XI. annal. c. 16. (66.) in Veſpaſ. c. 4. (67.) libr. 5. hiſtor. (68.) libr. 7. de bell. Judaic. c. 12. vel 31. p. 961.

qvi oraculum illud ad ſe ſpectare rati ſe tanto fortius Romanis oppoſuerunt. Non ſatis ergo erat Ioſepho, cum in caſtro Jotapata captus eſſet, imperium Romanum Veſpaſiano prædicere, niſi ipſum etiam terræ marisque & totius humani generis Dominum futurum prædixiſſet. (69.) Rectius autem vulgatum illud toto oriente oraculum de Ieſu noſtro explicari debuiſſe Hegeſippus (70.) & alii notarunt. Sed nolo jam recenſendis Ioſephi erroribus diutius immorari, qvos multos eſſe non diffiteor. Fatendum tamen & illud, multos Ioſepho errores tribui, qvi potius librariis vel interpretibus tribui debuiſſent. Sane numeros in Ioſephi operibus ſcriptorum vitio ſæpe vitiatos deprehendit Conſtantinus L' Empereur [71.] Et nonnunquam Ioſephus ex ipſo Ioſepho corrigi poteſt. Nonnulla enim in libris contra Apionem rectius ſcripta ſunt, qvam in libris Originum ſcripta fuerant, ut Scaliger in notis ad ſelecta fragementa veterum Græcorum uno alteroque exemplo probatum dedit. (72.) Nec defuerunt, qui Ioſephum agraviorum qvorundam errorum culpa liberarent. Qvid freqventius qvam Ioſepho objicere, qvod a Matthæo diſſentiat, dicente, Tetrarcham Herodem Fratris ſui Philippi Conjugem Herodiadem rapuiſſe? Ioſephus enim Herodiadem non Philippi ſed alterius Herodis uxorem fuiſſe dicit. Atqve hinc, ut Sanctis Evangeliſtis veritas ſua conſtet, qvamplurimi Ioſephum ignorantiæ & oblivionis arguunt, & in hac de raptu Herodiadis hiſtoria vel Gorionidem ab Herodum ætate longe remotiſſimum Flavio noſtro Ioſepho in cognoſcenda veritate perſpicaciorem fuiſſe contendunt. Qvamvis autem Ioſephus in hac cauſa etiam a Caſaubono, qvem in aliis graviſſimum ſui vindicem expertus eſt, deſertus fuerit, fuerunt tamen qvi inſanabili huic qvod videbatur, vulneri medicam manum adhiberent. Cum enim Ioſephum in Herodum hiſtoria accuratiſſime verſatum conſtet, non permittendum cenſuerunt, ut in hac Herodiadis hiſtoria mendacii argueretur. Et parum qvidem

(69.) libr. 3. de B. J. c. 27. p. 854. (70.) libr. 5. de excid. Hieroſolym. c. 45. (71.) in notis ad Middoth. c. 4. ſect. 3. p. 145. (72.) p. 9. & 18.

qvidem abfuit, qvin nonnulli ex Joſepho Evangeliſtas corrigere auderent. Legitur enim in Scaligerianis, qvæ Jacobus & Petrus Fratres Puteani ex Scaligeri ore excerpſerunt, veteres Chriſtianos multa in Novo Teſtamento addidiſſe, & forte hic etiam aliqvid mutaſſe. (73.) Verum deſperato iſto remedio non opus eſt, cum non deſit commoda ratio Joſephum cum Evangeliſtis conciliandi, qvæ apud Grotium, (74.) Noldium (75.) & alios videri poterit. Qvantum ad hiſtoriam infanticidii Bethlehemitici attinet a Joſepho omiſſam, Scaliger in prædictis excerptis Chriſtianos potius alicujus additionis ad hiſtoriam Evangelicam, qvam Joſephum alicujus omiſſionis arguere videtur. Voſſius autem in chronologia ſacra, qvam ad mentem veterum Hebræorum & præcipue Joſephi expoſuit, non ſe mirari dicit, qvod Joſephus infanticidii illius hiſtoriam prætermiſerit, cum poſt tot crudelitatis exempla Hieroſolymis & per totam Palæſtinam edita, poſt ſublatos diverſis ſupplicüis tot filios, uxores, proximos, & amicos non magna res fuiſſe videatur, qvod Herodes unius vici & adhærentis territorii infantes ſuſtulerit, qvorum ſtragem non adeo magnam fuiſſe putat, cum non omnes, ſed mares tantum, & qvi intra bimatum eſſent, cæſi fuerint. Qvod autem Macrobius libr. 2. Saturnal. c. 4. retulit, Imperatorem Auguſtum cum inter pueros, qvos in Syria Herodes Rex Judæorum intra bimatum juſſit interfici, filium qvoq; ejus occiſum audiviſſet, dixiſſe: melius eſt Herodis porcum eſſe qvam filium, id Voſſius merum figmentum eſſe cenſet, cum Herodis filii, qvi a Patre interempti ſunt, omnes adoleſcentiam jam exuerint, ideoqve illud Auguſti ſcomma ad infanticidium Bethlehemiticum non pertineat. Sed eſto, ad fabulas referri debere, qvod inter infantes ab Herode occiſos aliqvis ex Herodis filiis fuerit, omnino tamen mirandum videtur, Macrobium Gentilem de infantibus intra bimatum ab Herode occiſis aliqvid memoraſſe, & Joſephum Judæum, qvi illorum temporum hiſtoriam magna diligentia perſecutus eſt, ſtragem illam Bethlehemiticam ſilentio involve-

(73.) p. 177. (74.) annot. ad Matth. (75.) in hiſtor. Idum. p. 204. & ſeq.

volvere, qvæ non unicum tantum vicum, sed etiam totum circumjacens territorium pervasit.

Nova editio Josephi.

Qvamvis autem nonnulla in Josepho sint, qvæ omnem excusationem aut defensionem respuant, cætera tamen ita comparata sunt, ut avidissimos lectores merito suo semper invenerit. Qvamobrem cum Græco-Latina Josephi exemplaria, qvibus Bibliopolarum officinæ jampridem caruerunt, a plurimis eruditis desiderari animadverteret Vir integerrimus & sumtibus in novas Sanctorum qvorundam Patrum aliorumqve bonorum Autorum editiones hactenus erogatis spectatissimus MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS, cæteris in bonos libros meritis & hoc addidit, ut Josephi opera Græco-Latine impensis suis denuo imprimi & novam insuper appendicem adjici curaret. In ista appendice primum exhibetur ARISTEÆ liber de 70. Interpretibus. Cum enim Josephus in suis antiqvitatibus illam Aristeæ narrationem velut in compendio referat, & ipse Aristeas in paucorum manibus versetur, visum fuit operæ pretium, Josephi operibus Aristeam adjungere. Fuit autem Aristeas e Ministris Ptolemæi Philadelphi Regis Ægyptii, quem Hieronymus (76.) Ptolemæi ὑπερασπιστὴν appellat, quam vocem non fideliter interpretatur Hugo Cardinalis, cum ait hoc vocabulo fidelem interpretem notari ab hyper i.e. valde & pistis i.e. fides. Nec minus lepida est altera interpretatio, qva hyperaspistes est Notarius, ab hyper i.e. super & pistan assistens. Utramqve deridet Erasmus, (77.) cum ὑπερασπιστὴς satellitem seu protectorem significet, qvia satellites ἀσπιδῶν seu clypei objectu Regum corpora tegebant. Neqve tamen e vulgari satellitio Aristeas fuit. Andreas enim, qvi una cum Aristea Ptolemæi Regis nomine ad Judæos ablegatus fuit, in literis Regis ad Eleazarum Pontificem Judæorum Ἀρχισωματοφύλακα titulo ornatur. Si igitur etiam Aristeas Regis corporis custodiam habuit, qvod Josephus asserit, [78.] ipse qvoqve inter præcipuos Regii corporis custodes numerandus erit. Sane Ptolemæus &

Appendix Aristeas.

(76.) præfat. in Pentateuchum seu epistol. 104. (77.) Tom. IV. Oper. Hieron. p. 6. (78.) libr. 2. contr. Apion. p. 1064.

us & Andream & Aristeam in magno apud se honore constitutos asserit. Hujus autem Aristeæ & historiæ, qvam composuit de LXX. Interpretibus, præter Josephum & Hieronymum etiam Tertullianus, [79.] Eusebius, [80.] Epiphanius, [81.] Syncellus [82.] & alii meminerunt. Prodiit ille Aristeæ liber a Matthia Palmerio latine redditus Basileæ anno 1536. apud Iohannem Bebelium una cum Olympiodori in Ecclesiasten commentario, & Gregorii Neocæsarienſis in eundem Ecclesiasten metaphrasi. Et hæc Palmerii versio etiam micropresbytico seu syntagmati veterum qvorundam Theologorum, qvod Basileæ anno 1550. Henricus Petri in lucem publicam emisit, nec non Bibliothecæ Patrum (83.) inserta legitur. Sichardus autem cum Palmerii versionem minus accuratam deprehenderet, de nova adornanda cogitabat, qvod consilium postea mutavit, cum hunc laborem a Matthia Garbitio præoccupatum intelligeret, cujus versionem Basileæ anno 1561. una cum græco Aristeæ textu Oporinus excudit. Postea etiam Iacobus Middendorpius Aristeam ex græcis manuscriptis & latinis codicibus restituit, & commentario suo illustravit, qvæ editio Coloniæ anno 1578. in lucem prodiit. Atqve ut de Germanicis, Italicis & Gallicis versionibus taceam, etiam in Hebraicum sermonem hanc Aristeæ historiam transtulit R. Azarias de Rubeis, qvi hunc Aristeæ tractatum Hadrath Zekenim seu decorem senum inscripsit, & libro Meor Enajim inclusit. (84.) Num vero ista narratio de 70. Interpretibus vere a Ministro qvodam Ptolemæi Philadelphi, qvi Aristeæ nomen gessit, scripta, an ab impostore qvodam sub Aristeæ nomine conficta fuerit, de eo non inter omnes æqve convenit. Alii enim cum Isaaco Vossio (85.) priorem, alii cum Josepho Scaligero (86.) posteriorem sententiam defendunt. Peculiari tractatu paucis abhinc annis hoc argumentum discussit Humfredus Hody, qvi qvidem librum Aristeæ, qvalis

(79.) Apolog. c. 18. (80.) libr. 3. de præparat. evangel. c. 1. & seqv. (81.) de ponder. & mensur. c. 9. & seqv. (82.) chronogr. p. 273. (83.) edit. Paris. tom. 7. Colon. tom. 1. & Lugdun. tom. 2. (84.) Bartolocc. Bibliothec. Rabbin. tom. 1. p. 437. seqv. (85.) de 70. Interpret. c. 4. (86.) ad Chronic. Euseb. p. 133.

hodie ſupereſt, non diverſum eſſe ab eo, ex qvo Joſephus & Euſebius hiſtoriam de 70. Interpretibus retulerunt, ipſam autem hiſtoriam jam ante Joſephi ætatem ſub Ariſteæ nomine a Judæo qvodam confictam eſſe pluribus argumentis demonſtrare contendit. Noſtrum jam non eſt tantas componere lites. Qvæ in appendice Ioſephi noſtri ſeqvuntur notæ ad epitomen Ariſteæ vel Ariſtæi a Joſepho excerptam debentur Juveni non vulgaris induſtriæ & eruditionis JOHANNI ALBERTO FABRICIO, a qvo etiam novam Apocryphorum editionem propediem expectamus. Notas illas, cum & breves ſint, & eruditæ, perlegere nec moleſtum, nec inutile fuerit. Varias lectiones librorum de bello Judaico & libelli de Maccabæis ex manuſcripto bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ collegit Excellentiſſimi Bibliothecarii heu nuper defuncti, ſed tamen in Academia noſtra & Orbe toto literato eruditionis fama immortaliter victuri Filius non degener JOACHIMUS FRIDERICUS FELLERUS, qvas Joſephi lectoribus non ingratas fore arbitramur cum illarum collatio locis nonnullis obſcurioribus lucem afferre poſſit. Imprimis autem in libro de imperio rationis manuſcriptus ille codex integris periodis auctior ab editis multum differre deprehenditur, qvod jam ſupra monuimus & ipſa collatio oſtendit. Ejusdem libelli de Maccabæis verſionem novam a Combefiſio elaboratam propterea addere voluimus, qvia Eraſmi paraphraſis ſupra exhibita a Græco textu nimium diſcrepat. Nusqvam enim in græco textu leguntur nomina fratrum Maccabæorum, qvæ Eraſmus in ſua paraphraſi expreſſit neſcio unde hauſta. Neqve in græco textu Ioſephus hæc de Maccabæis ex ſacris Literis ſe accepiſſe dicit, qvod in latinæ paraphraſeos epilogo legitur, ut plura alia taceamus. Unde & in Eraſmum invehitur Combefiſius, qvod nova ſua pro Ioſephi antiqvis venditaverit, & ſub paraphraſeos ſpecie multa infarſerit a Joſephi verbis aliena, diuqve ſibi in votis fuiſſe dicit, ut eruditus qvispiam &

Notæ ad epitomen Ariſteæ.

Variæ Lectiones ex MSC. Lipſ.

Liber de Maccabæis cum verſione & notis Combefiſii.

græcæ

græce doctus egregiam hanc Josephi lucubrationem Latine redderet, cum Erasmus in sua paraphrasi sui potius ingenii speculationes, qvam Josephi verba expresserit. Dum autem Combefisius ita se gerit, qvasi nemo hunc tractatum ante se ita interpretatus fuerit, ut latina græcis respondeant, ignorasse videtur, qvod in nonnullis Josephi editionibus nempe in editione Basileensi anni 1567. Coloniensi anni 1593. & qvibusdam aliis non Erasmi paraphrasis, sed alia nescio cujus interpretis versio legatur, qvæ ad græcum textum propius accedit. Initium illius versionis jam supra, ubi de Latinis Josephi editionibus actum est, indicavimus. Præterea in editione apocryphorum Basileensi, qvæ ex Officina Brylingeriana anno 1582. prodiit, adhuc alia versio legitur, quæ sic incipit: Studiosissimum sapientiæ sermonẽ declaraturus. Non est igitur qvod Combefisius, & Andillius Gallicus Josephi interpres qverantur, libelli de Maccabæis nullam aliam interpretationem hactenus extitisse, qvam illam Erasmi paraphrasin. Deprompsimus autem novam, qvam in hac Josephi appendice damus, Combefisii versionem cum ejusdem notis & animadversionibus ad hunc tractatum ex novissimo, qvod vocat, bibliothecæ Patrum Græco-Latinorum auctario, qvod anno 1672. Parisiis vulgatum est. In postremam appendicis partem rejecimus fragmentum ex Josephi paræneſi ad Græcos, qvæ inscribitur de causa universi contra Platonem. Tractatum illum περὶ παντὸς integrum habuit & legit Photius, ut in bibliotheca sua testatur, (87.) ubi refert hunc librum in qvibusdam exemplaribus sic inscriptum: περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, in aliis περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας. Duos vero libellos fuisse docet, qvibus Autor Platonem secum pugnare docuerit, Alcinoum qvoqve de anima, materia & resurrectione ut absurda & falsa differentem reprehenderit, & Judæorum nationem qvam Græcorum antiqviorem fuisse tradiderit. Dicit autem hunc tractatum ab aliis Josepho, ab aliis Justino Martyri, ab aliis Irenæo adscriptum fu-

Fragmentum ex libro περὶ παντὸς.

 isse

(87.) cod. 48.

isse. Ipse autem in eam sententiam inclinat, qvod hic liber a Cajo Presbytero Romano script° fuerit, cum & in προγραφαῖς marginalibus Codicis sui Caji nomen adscriptum invenerit, & Cajus in Labyrintho suo se libri de universi natura autorem professus fuerit. Josepho qvo minus hunc tractatum tribuere velit, duas imprimis rationes obstare sibi profitetur, unam qvidem, qvod Autor de homine & anima ita differat, ut ejus discursus Hebræorum de natura hominis doctrinæ minus convenire videantur; altera vero, qvod de Christo ὡς ἔγγιστα, hoc est juxta Schottum aptissime, seu ut Tanaqvillus Faber (88.) maluit, ad nostrum ferme modum seu proxime ad Christianorum fidem differuerit, κλῆσίν τε αὐτὴν ἀναφέρων ὁμῶς, καὶ τὴν ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων, & ipsam Christi appellationem explicans, & inenarrabilem ejus ex Patre generationem describens, qvod a Josepho Judæo alienum esse res ipsa demonstrat. Non defuerunt tamen, qui adhuc Josepho tractatum illum vindicarent. In his Iohannes Zonaras, (89.) cum Iosephi de Christo testimonium adduxisset, subjungit, eundem Iosephum ἐν τῷ πρὸς ἕλληνας λόγῳ, ὃς κατὰ Πλάτωνος ἐπιγέγραπται, περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, seu in oratione ad Græcos, qvæ contra Platonem inscribitur de universi causa Christum ut mundi Iudicem inducere, ejusq; tractatus, ex qvo verba qvædam adducit, etiam Damascenum in suis parallelis meminisse. Et Arnold° Peraxylus Arleni°, qvi Iosephi opera Græce primus edidit, non sufficientes rationes a Photio adductas existimat, ob qvas Josepho hoc opus abjudicari debeat, cum Josephus etiam in libris Originum ita de Christo ejusqve operibus & miraculis differat, ut eundem virum vel hominem vix appellare audeat, & tacito suffragio ejus divinitatem veneretur. Qva de re qvid sentiendum sit, superius ostensum fuit. Promittebat autem idem Arlenius, (90.) se propediem istum tractatum cum Studiosis communicaturum. Sed promissa non servavit. David autem Hœschelius cum Photii bibliothecam Græce ederet & notis illustraret, fragmentum hujus tractatus ex Italia a Maximo Margunio ad se missum notis inseruit, cui etsi Josephi titulum præfixerit,

(88.) part. 1. epistol. pag. 141. (89.) libr. 6. annal. c. 4. (90.) præfat. ad oper. Joseph.

rit, non injuria tamen dubitari posse statuit, an Josephum Autorem habeat, cum a Christiano potius homine scriptum videatur (91.) Post Hœschelium, Stephanus le Moyne in variis suis sacris (92.) fragmentum illud iterum vulgavit, non amplius Josephi, sed Hippolyti nomine signatum. Cum enim anno 1551. non procul ab æde Laurentiana extra muros marmorea Hippolyti statua effoderetur, qvæ postea in Vaticanam bibliothecam translata fuit, præter Hippolyti canonem Paschalem in hac statua repertus fuit librorum ab Hippolyto scriptorum catalogus, in qvo & hoc opus observare licet:

ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ
Η ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ,

Qvamobrem non amplius dubitandum censet Monachius, qvin hoc opus, cujus insigne fragmentum supersit, Hippolyto tribui debeat: Cur autem hoc opus olim a nonnullis Josepho tributum fuerit, duas affert causas. Prima est, qvod Josephus (93.) promiserit, se peculiari opere περὶ ἀσίας Θεοῦ acturum; Altera, qvod qvæ in hoc fragmento de statu & loco animarum separatarum referuntur, cum iis conveniant, qvæ Josephus περὶ Ἅιδου tradidit. Possit & tertia addi ex styli æqvalitate, qvam Photius observavit. Addimus & qvartam ex Dodwello (94.) qvi hunc περὶ παντὸς tractatum a Cajo (hunc enim Autorem esse putat, non Hippolytum) ex multis Autoribus & qvidem propriis Autorum verbis collectum fuisse putat, qvemadmodum & Macrobius ipsa Gellii aliorumqve Autorum verba suppressis nominibus describat. Videtur autem ipsi verisimile, Cajum etiam nonnulla ex Josepho in librum istum transcripsisse. Certe Photius indicat autorem illius libri inter alia Judæos Græcis antiquiores demonstrasse. Ea autem quæ de Judaicæ gentis antiqvitate disseruit, commode ex Josephi libris contra Apionem transcribere potuit. Forte etiam ex Josepho hausit, qvæ de mundi opificio breviter disseruit. Nam de hoc etiam argumento Autorem hujus operis tractasse ex Photio discimus. Cum autem ex variis Autoribus hoc opus collectum fuerit, qvorum nomina forte vel ipse Autor, vel librarius qvispiam nonnunqvam in margine notavit, hinc illud opus modo Josepho, modo Justino, modo Irenæo, modo aliis adscriptum fuit. Qvamvis autem Josephus ad calcem suarum antiqvitatum promiserit, se in qvadripartito volumine de sectis Judæorum etiam de Deo ejusqve substantia acturum, opus tamen illud a Josepho non absolutum fuisse Dodwellus suspicatur. Cum enim Epaphroditus anno post editam Josephi ἀρχαιολογίαν proximo, nempe anno Domitiani penultimo, Christi 95. perierit, & Josephus infensissimos e gente sua hostes habuerit, conjicit istos Patroni casum in ipsius qvoqve Josephi perniciem convertisse, adeoqve Josephum Epaphrodito haud diu superstitem fuisse. Cœterum cum fragmentum libri περὶ παντὸς sub Josephi nomine editum olim fuerit, ei in hac appendice operum Josephi locum aliqvem concedere voluimus. Qvod superest, benevolum Lectorem rogamus, ut qvalemcunqve hanc Josephi editionem boni consulat, donec vel novi Bertrami, Scaligeri, Cunæi, Petiti, Bigotii, Bosii, Monachii excitentur, vel Clarissimus Bernardus cum Josepho suo in gratiam redeat.

Scripsi Lipsiæ A. C. 1691. ante nundinas vernales.

(91.) not. ad Phot. bibl. p. 923. (92.) pag. 53. tom. 1. (93.) libr. 20. antiqu. c. ult. (94.) diss. 6. ad Irenæum.

ILLUSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO V.

COMITI PALATINO AD RHENUM,

ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS
hæredi, Bavariæ Duci, &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

LAVII Josephi Helleniſtarum Judæorum cum eruditione, tum eloqventia facile principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T. C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios acervatorum librorũ cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere redivivos, & adverſus Zoïlos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex vero mihi cauſa fuit cur ad T. C. noſter confugeret Joſephus: namqve primum tota operis πραγματεία de rebus eſt quæ a Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis divina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legislatione, politia Hebraica, monarchiarum, qvæ olim orbem rexerunt, imperio & aliis, qvæ qvatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, qvod non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſangvine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Judæos familia, cum in adoleſcentia ad miraculum uſqve in literarum ſtudio profeciſſet, juventutem rebus gerendis & bello, qvod cum Romanis geſſere Judæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æqve promptus, ætate vero provectiori otium Romæ nactus ea literis mandavit, qvæ literarum cognitione & uſu didicerat, vir cæteroqvin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verum acceſſit & alia cauſa cur Joſephum coram T. C. ſiſterem, beneficium qvod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Joſephi liberalem uſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Jano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetravit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus JCtus Marquardus Freherus Tuæ C. Conſiliarius. Sed qvia in hoc autore excudendo longius proceſſeram cum membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione ut qvam primum Joſephum Græce, publici juris iterum facerem efflagitabant, qvod editionis Baſilienſis qvæ ante LXVII. annos unica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, qvorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones ejus qvi manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T. C. tuorumqve beneficio ſim adjutus C. T. patrocinio Joſephum hiſtoricum Principe non indignum jure meritoqve dedico, demiſſe rogans ut qvemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως offerentem benigne admiſit, probavit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri juſſit; ita Joſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditavit, ut emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. a qvo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo ut det T. C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & qvæcunqve boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſervus addictiſſimus

PETRUS ROVERIANUS
Typographus.

DE IO-

DE JOSEPHO, ET EJUS SCRIPTIS VETERUM TESTIMONIA.

EUSEBIUS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap. 9.

Ἰώσηπος ματθαίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ϗ ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα & τῆς ὕστερον ὑπ' αὐτῶν ἀναγκασθεὶς ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα ϗ, τῶν κατ' ἐκεῖνον κρατησάντων ἰουδαίων. ὁ ϗ οὐ μόνον τῆς ὁμοεθνείας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπιδοξότατος, ὡς αὐτῶν μὲν ἐν ῥώμῃ ἀνδριάντος ἐπὶ τῶν ῥωμαίων τιμηθέντος πόλεως, τὰς ϗ αἱρεσιαθέντας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθέντας. ἔστι δ' ἃ καὶ τὰ ἰουδαϊκὰ ἐγχειρολογίαν ἐν ἄλλοις ἴσμεν κατατεθέντα συγγράμμασι. τὰν δ' ἰερεμίου & κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκῶν πολέμων ἐπὶ λόγοις. ἀκὴ ὁ μόνον τῇ Ἑλλήνων, ἀλλὰ & τῇ πατρίῳ φωνῇ ἐπιδοθῆναι αὐτὸς ἑαυτὸν μαρτυρεῖ· ἄξιος γὰρ ὢν λέγειν τὰ λοιπὰ πεπίστευται. & ἔτερος δ' αὐτοῦ φέρεται συγγράμμασι ἄξια, δύο, τὰ πρὸς τὰ ἰουδαίων ἐγχειρήσεις, ἐν οἷς & ἀντιρρήσεις πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων πρωτεῖα δεικνύντα λόγον πεποίηται & πρὸς ἄλλους, οἳ ἀλεξάλλειν & αὐτοὶ τὰ πάτρια & ἰουδαίων ἔθνους ἐπιχειρήσουσι. πεποίηται ϗ καὶ ἄλλο οὐκ ἀφῆκε συγγράμμα τοῦ ἀνδρὸς πρὸς αὐτοκράτορα λογισμὸν, ὃ πρὸς μακκαβαϊκὸν ἐπιγράψαι. τοῦ τὰς ἀγῶνας τῶν ὑπὲρ τῆς ἕτω καλουμένους μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ & εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδραγαθησάντων ἐδεγμάτων ἐνδείκνυσιν. καὶ πρὸς τοῦ πλήθους ϗ τὰ εἰκοστὸς ἐγχειρολογίας ὑπομιμνήσκει ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν ἀνειρημένων & τὰ πάτρια συγγράψαι βιβλίους καὶ τὰς πατρίους δόξας τῶν ἰουδαίων, ὡς ἐν τῇ & τῆς ἰδίας αὐτοῦ, & ὡς τὰ νόμων, λόγον τὸν κατ' αὐτὰς τὰ μὲν, ἐξεστι πεφράσθαι, τὰ ϗ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτοῦ ἀναδεδαθῆναι ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μεμνημένου λόγοις.

OSEPHUS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Judaici oppugnavit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Josephus non solum apud gentem suam, verùm etiam apud Romanos, Judæorum illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita ut tùm statuæ honore in urbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectiqve in bibliothecam, tanqvam monumenta, merito reponerentur. hic verò rerum Judaicarum antiqvitatem in viginti integros libros redegit. historiam item de bello Judaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Qvas res non Græco solum sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliqvas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides jure debet adhiberi. Dicuntur etiam alii duo libri de Judæorum vetustate ab eo accuratius elucubrati: in qvibus non solum contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Judæos vehementius suis scriptis invehebatur, verum etiam contra alios qui patria & avita Judaicæ gentis instituta conviciis & ignominia afficere conabantur, strenue disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, qvod qvidam Maccabæorum propterea inscribunt, qvod gravia Hebræorum qvorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de qvibus in libris qvi vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat qvo pacto patrias Judæorum sententias & opiniones de Deo, de ejus essentia, & de legibus etiam, qvamobrem essent qvædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itemqve in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMUS IN LIBRO DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHUS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio ejus relictus est. hic Romam veniens, septem libros Judaicæ captivitatis imperatoribus patri filioqve obtulit, qvi & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenii gloriam statuam qvoqve meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiqvitatum libros, ab exordio mundi usqve ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos ἐγχειρήσεων adversus Apionem grammaticum Alexandrinum, qvi sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Judaicæ continentem, scripserat. Alius qvoq; liber ejus qvi inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in qvo & Maccabæorum sunt digesta martyria. Hic in decimooctavo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum a Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, diruram Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Jesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qvi libenter vera suscipiunt: plurimos qvoqve tam de Judæis qvam de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumqve invidia nostrorum principum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qvi eum primum dilexerant, perseverarunt. Apparuit enim eis tertia die vivens. multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & usqve hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNUM ORATOREM ROMANUM.

JOsephus antiqvitatem approbans Judaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta secularia profert testimonia, ut mihi miraculum subeat, qvomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam evolverit.

HERMIAS SOZOMENUS SALAMINIUS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

JOsephus Mattathiæ filius, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματθαβίου ἱερεύς, ἀνὴρ οὐδαμοῦ τοῖς ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ἀδοξότατος γνώριμος, αὐξιλογίας ἂν εἴη μάρτυς τῷ θεῷ λόγῳ ἀληθείας.

EVAGRIUS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro qvinto, cap. 24.

LOngam Josephus scripsit historiam, eamqve refertam utilitate cujusqve generis &c.

Πολλὴν ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρησίμην εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIUS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Josephum Judæum, De Judaicæ gentis calamitate atq; interitu. Qvo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Jotapatorum, in qvo & ipse Josephus captus: Præterea Giscalorum eversionem, & aliorum Judaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem hujus operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atqve momentum cum puritate ac jucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam qvum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dextre qvoqve & copiose enthymematis in utramqve partem utitur, sententiasqve, si qvis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdemqve mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰώσηπου ἰουδαίου τὰ πρὸς ἰουδαίους παθήματα, ἐν οἷς ἦπερ τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως τὰ πλεῖστα τῶν λόγων ἄλωσις, ἐν ᾗ τε μασάδας πολίχνης. περὶ ἣ τέτταρα, ἢ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ ἑάλω αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι ἣ γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτοῦ τὸ σύμπαγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὰ φρένα, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι. πιθανὸς τὰ πρὸς δημηγορίαν, καὶ θελκτικὸς, κἂν ὅλῃ τοὐναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ γνώμῃ σθένους ἐφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δ', ὡς εἴ τις ἄλλος, ἐν πάσῃ τῷ λόγῳ ὠφελῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος, καὶ πρᾶϋναι δοκιμώτατος.

HIS ACCEDIT JOSEPHUS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORUM.

DIligentissimus ἐν φιλαληθέσι omnium scriptorum Josephus: de qvo nos hoc audacter dicimus, non solum in rebus Judaicis, sed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnibus Græcis & Latinis: Itaqve desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos qvoqve, qvi non in illis eruditis, sed hujus scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cujus fides & eruditio in omnibus elucet.

AUTO-

AUTORES QVORUM POTISSIMUM TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO, partim confutato Joſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argivus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſtor.
Demetrius Phalereus
Dius hiſtor.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Livius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἰσορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τῆς συγγραφῆς, & τὸν σκοπὸν αὐτῆς προέχον. Κεφ. α
Τις ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, & ἡ διαταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ ἡλικίας ἀδάμου & τῶν ἄλλων δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, & ὅτι τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρναξι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεναὰρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου βαβυλῶνος, & ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ νῶχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ως ἀβραμος ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατέσχε τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Ὅτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Ἡ τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσεβείαν αὐτοὺς ὑπερβαλλόντων. Κεφ. ι
Ὡς ἄβραμος ὑπὲρ τῶν ἀσεβείας ὑπερβαλλόντων ἐπύθετο, καὶ τὰς τῶν αἰχμαλώτων τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τῶν σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεπρέψατο χαλεπῶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου παιδὸς, & τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ δώδεκα. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσαάκου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τοῦ ἀβράμου γυναικὸς, & πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χαστούρας ἀβράμου παλλακῆς τὸ τρωγλοδυτῶν γένος ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τῆς ἀβράμου πλάνης. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἡσαύου & ἰακώβου & γενέσεως αὐτῶν & ἀνατροφῆς. Κεφ. ιη
Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφὸν φόβον. Κεφ. ιθ
Ὡς ἰσαακος πλάνης, ἐτάφη ἐν ἑβρῶνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO JOSEPHI ANTIQVITATUM
Judaicarum libro continentur.

Procemium causam scriptionis & scopum ejus complectens. Cap. I.
Mundi creatio & Elementorum dispositio. Cap. II.
De posteritate Adami & decem ætatibus usqve ad diluvium. Cap. III.
De diluvio, & quomodo Noë in arca cum familia servatus habitarit in campo Sennaar. Cap. IV.
De turri Babylonica, deque linguarum mutatione. Cap. V.
Qvomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint. Cap. VI.
Qvod gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint. Cap. VII.
Qvomodo Abrahamus generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitavit regionem Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur. Cap. VIII.
Quod, fame Chananæam premente, in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro, unde venerat, est reversus. Cap. IX.
Sodomitarum clades ab Assyriis accepta. Cap. X.
Qvomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit. Cap. XI.
Qvomodo Deus Sodomitarum gentem excidit, flagitiis eorum offensus. Cap. XII.
De Ismaële Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus. Cap. XIII.
De Isaco legitimo Abrahami filio. Cap. XIV.
Saræ Abrahami uxoris obitus. Cap. XV.
Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit. Cap. XVI.
De obitu Abrahami. Cap. XVII.
De Isaci filiis Esao & Jacobo, & nativitate eorum. Cap. XVIII.
De Jacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo. Cap. XIX.
Mors Isaci & sepultura in Hebrone. Cap. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER PRIMUS.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τῆς συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς περιέχον.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγρά-A φειν βουλομένοις, ἐ μίαν οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τὴν προ-κειμένην γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πολλῷ τὸν ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡρώμενοι δόξαν, ὅπερ τέλος τῆς παιδείας τὸ μέγιστον ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν ἑκείνοις φέρον-τες, περὶ ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκεν, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ πᾶσαν δύναμιν ὑπέσησαν. εἰσὶν δ' αἵτινες ἐδιάθησαν ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, οἷς πταίσμασιν, παρέτυχον, παῦσαι χαρᾶς δηλοῦσι περιλαβεῖν, πολλοὶ δ' ἐξ ἀζημίων μεγέθος πταισμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, προσύτερον τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι C δύο καὶ μοι συμβέβηκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πείρᾳ μαθὼν ἐδιάθην ἐκδιηγήσασθαι, διὰ τοὺς ἐν τῇ γραφῇ λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν. ταύτην δ' τὴν ἐνεστῶσαν ἐπεχειρήθην πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μέλ-λῃ γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἐγχωρίαν D ἱστορίαν καὶ τὴν διάταξιν τῶν πολιτευμάτων, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων. ἤδη γὰρ οὖν καὶ πρότερον διανοήθην ὅτι τὸν πόλεμον ἀναγραφὴν δηλώσω, τίνες ἅπτις ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰου-δαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παι-δευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πῶσιν τε πόλεμος ἐν μα-

PROOEMIUM CAUSAM SCRIptionis & ſcopum ejus complectens.
CAPUT. I.

QVi ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non unam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, easque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alii, quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori, quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt, quos res ipſa compulit, ut, quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognituque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex jam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permoverunt. Bellum enim, quod cum Romanis habuimus, & res utrinque geſtas, ac demum eventum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quosdam, qui ſcriptis ſuis veritatem depravarunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non injucundum fore. Complectetur enim univerſam noſtræ gentis antiquitatem, formamque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaveram equidem & antea, jam tum, cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, unde primum oriundi Judæi, quàm varia fortuna uſi, ſub quali legislatore ad pietatem cæterasque virtutes inſtituti, quibus bellis per tot

secula gestis, invitis ad postremum contra Ro-
manos bellum sint pertracti; sed quoniam
prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud
propriè dicato opere exorsus usque ad finem
suum perduxi. Procedente deinde tempore, sic-
ut usu venit his, qui res arduas aggrediuntur,
cunctatio quædam ac segnities mihi inces-
sit, tantam materiam in alienam ac pere-
grinam linguam traducturo: sed fuerunt,
qui cupiditate cognoscendi ad opus me ad-
hortabantur, & præ cunctis Epaphroditus,
vir cùm omnis generis disciplinarum, tum
verò rerum gestarum peritiæ cum primis a-
vidus, ut qui ipse in maximis negotiis & va-
riis fortunæ casibus versatus, in omnibus
eximiam naturæ indolem præ se tulisset, in-
concussumque virtutis studium perpetuò re-
tinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo
cunctorum utile aliquid ac honestum moli-
entium fautori, cùm me mei jam suppuderet,
si viderer ignaviam specioßissimo labori an-
teponere, vires animumque resumpsi: simul
hac quoque reputatione non leviter permo-
tus, quod & majores olim nostri exteris sua
benignè communicaverunt, & Græcorum
nonnulli vehementi res nostras cognoscendi
studio flagraverunt. Itaque invenio literis
proditum, quod Ptolemæus secundus ejus no-
minis rex, totus disciplinis colligendisque li-
bris deditus, magnopere contenderit legem
nostram, ejusque instituta, & vivendi for-
mam præscriptam, in Græcum eloquium
transferri. Eleazarus autem pontificum no-
strorum nemini secundus, regi hanc utilita-
tem non invidit, reclamaturus omnino, nisi
consuetudinem haberemus à majoribus ac-
ceptam, res bonas & honestas celare nemi-
nem. Proinde mihi quoque convenire duxi,
ut & pontificis nostri imitarer magnanimi-
tatem: & hodie quoque regis illius multos
persimiles putarem, duntaxat quod ad di-
scendi cupiditatem attinet. neque enim to-
tam scripturam occupavit ille, sed legem so-
lam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc A-
lexandriam missi fuerant. Sunt autem innu-
mera sacris literis prodita, ut quæ quinque
millium annorum historiam in se comple-
ctantur, in qua diversi sunt inopinati casus,
varia belli fortuna, multa imperatorũ præ-
clara facinora, multæ rerum publicarum
mutationes. In universum autem ex hujus potissimum historiæ lectione cognoscere licet,
quòd his, qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia
prospere succedunt, supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur.
quòd si ab illarum diligenti observatione discedant, neque consilia eorum exitum inveni-
unt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter
jam nunc lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentẽ adhibeant, & legislatorem nostrũ

A χρῶς πολεμήσαντες χέονες, εἰς τὸν πόλεμον ἄκοντες ὑπὲρ Ῥωμαίων κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τοῦδε τοῦ λόγου περιβολή, καθ' αὑτὸν ἕκαστον χωρήσας τῆς ἰδίας αὐτοῦ σχολῆς καὶ τοῦ πάλαι τὴν χαφὴν σπουδαιότερον ἔχειν ἢ συνίστη, ὑπὲρ φιλεῖ τὰς μεγάλων ἀρχὰς λαμβάνειν μέλλοις, ἔκνωσίς μοι καὶ μέλλησις ἐγίνετο πολλαχοῦ μεταγνῶναι τὸ ἔργον, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διαλέκτου σπουδὴν. ἦσαν δέ τινες οἱ πάνυ τῆς ἱστορίας ἐπ' αὐτὸν με παρώρμων. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠκριβωκὼς, διαφερόντως δ' ἂν χώρων ἐμπειρίας πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμασὴν φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν καὶ σπουδαίαν ἀρετῆς ἀμετακίνητον. τοῦτο δὴ πεῖσμα ὡς ἂν εἰς χρῆσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συνφιλοκαλοῦντι, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δεξάμενος ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τοῦ σπεύδειν τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, σπουδαιότερον ἐπεξῆλθον ἔτι καὶ κατανοῶν τοὺς ἐρημίους λογισάμενος ἀπραγμοσύνης, εἴ τι τῶν ἡμετέρων σπουδαίων ἀνδρῶν, οἱ μεταδιδόναι τῶν πιστῶν ἤθελον, καὶ σπουδῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. εὗρον πάνυ, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς σπουδὴν καὶ βίβλων συναγωγὴν ἐποιήσατο, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἀδένος ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ σπουδαιοτάτῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπολαύσαι τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως ἀντειπὼν ἄν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν ἔχειν τῶν καλῶν ἀποκρύπτειν. καὶ μὰ αὐτὸν οὐ πάνυ ἐνάμιλλον, τῷ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δὲ βασιλεῖ πολλοὺς ὁμοίως ἐπαινεῖσθαι καὶ νέαν ἔννοιαν φιλομαθεῖς. οὐδὲ γὰρ πᾶσιν ἐκεῖνος ἐφθόνησε λαβεῖν τὴν ἀναγραφήν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ὅπερ ἐστὶ δηλούμενα διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅπερ δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ παντοίαν μὲν ἔσχε τὰ βάρβαροι πεπείρασι πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ σπουδαιότατον οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατ' εὐχὴν προχωρεῖ καὶ πίστεως, καὶ χάριτος ἀδαμονία παρέπεται θεῖον. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρῶτα, τρέπεται δὲ εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους ὅπου ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν ὁρᾶν ἀποδόσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντευξομένους τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὸν γνώμονα θεὸν παρουσιέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡμέτε-

μέτερον νομοθέτλαν, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτὸ κατανόησεν, καὶ τῇ δυνάμει πεπόνθως ἀεὶ τὰς πράξεις ἀνατιθείκεν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτὸ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀρχήμου μυθολογίας, καὶ τοι γε ὢν ἐπὶ μήκιστ χρόνου καὶ παλαιότητι πολλῶν ἔχων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς ψευδεῖς τῶν θεῶν, μήτιγε τὰς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησεν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς πρώτων ὁ λόγος καὶ τὴν οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ διὰ παντὸς ποιήσων τῆς προαιρέσεως ἐπαγγελίαν, οὐδὲν προθεὶς οὐδ' αὖ ὑφελὼν. ἐπειδὴ δὲ πάντα ἀρχὴν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγνωσομένων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ὅτι τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰσχυρὸν οὖν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον, ἡγήσατο, τῷ τὴν αὐτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομίσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐκείνου θεατὴν τὸν νῷ γλιόμενον, οὕτω παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. οὔτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γένεσθαι νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς θεᾶς, οὔτε τῶν γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποδέξασθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ πάντας ἑτέρου διδαχθείη, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῶν νόμων θέσεως ἐκ λόγοι συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις πολλοῖσιν. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ὅτι γῆς ἔργων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι περὶ τὸ σέβεσθαι ἔχειν ἐπαγόντας ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπειθεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐπακολουθήσαντες, τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην μετέθεσαν, καὶ πολλοῖς ὅτιπερ εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καθαρὰν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφήνας, ὡήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀθανασίαν ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους θαυμάζω. φασὶ γὰρ σκυτοδιφοῦς ἔτος, οὐδὲν ὅτι ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἁρμόσον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει συμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν. τὰ μὲν, ἀναπτομένου δὲ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορεῖν μὴ σεμ-

probent, si naturam, ut dignum eſt, conſideravit, & virtuti ejus convenientes ſemper operationes aſsignavit, puramq; ſuam narrationem ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſervavit: tametſi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetuſtatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſecula etiam poetæ ne Deorum quidem ſuorum natales, nedum mortaliũ leges aut res geſtas referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate ſuo quæq; ordine docebit, ita ut nos facturos ſumus polliciti, neq; ſubtrahendo quicquam nec addendo. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Moſis legislatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem forte cogitatio ſubeat, qui factum ſit, ut quũ operis inſcriptio res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionẽ ſpectantia ſcriptis noſtris inſeruerimus. Scire igitur oportet, quod vir ille ante omnia neceſſarium exiſtimavit, vel vitam ſuam rectè diſpoſituro, vel aliis leges poſituro, ut in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita, conſideratis ejus operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in ſuis viribus eſt, & ſectari conetur. alioquin abſq; hac contemplatione neque legislatorem ipſum unquam bonam mentem ſibi paraturum, neq; ſcripta ejus ullum momentum ad virtutem auditorum allatura, niſi ante omnia diſcerent, quod Deus, cum ſit parens omnium ac Dominus, omniaque contueatur, eis quidem, qui ſe ſectantur, felicem vitam donat: qui autẽ à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus involvit. Hanc doctrinam cives ſuos docere volens, non a pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges eſt auſpicatus, quemadmodum alii ſolent: ſed ad Deum & mundum ab eo conditũ erectos mente, & perſuaſos, quod in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines, cum jam ad pietatem haberet obſequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaq; alii legislatores priſcas fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata in deos ſuos verbis tranſtulerunt, atq; hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad malitiã addiderunt. at noſter legislator poſteaquam puram virtutem habere Deum docuiſſet, cenſuit pro ſe quenq; adniti oportere, ut in partem ejus aliquam pervenire poſsit: in eosque, qui neq; ſapiunt hæc, neq; credunt, ſevere admodum animadvertit. Ad hoc igitur præſcriptum volo lectorem hæc noſtra examinare. namq; ſic conſiderantibus nihil vel abſurdum, vel Dei magnificentia indignum eſſe videbitur. omnia enim ſumma concinnitate juxta univerſi naturam ſunt diſpoſita, partim ita, ut dignum erat, à legislatore ſubindicata, partim decentiſſimis allegoriis

conveſtita: partim etiam diſerte expreſſa, nimirum quæcunque abſque ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingillatim conſiderare vellet, ſublimis inde & valde philoſophica ſpeculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quod ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, abſolutis, quæ nunc tractamus, ut illa quoque perſcribantur, operam dabimus: nunc ad rerum ſeriem vertemus ſtylum, præmiſſis, quæ Moyſes narrat de mundo condito: ea è ſacris codicibus ita, ut invenimus, transſumpta, in hunc ferme modum ſe habent:

MUNDI CREATIO, ET Elementorum diſpoſitio.

CAP. II.

Geneſ. 1. IN principio creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conſpectum non veniret, alta caligine tecta, ſpiritusque eam ſuperne permearet, lucem Deus fieri juſſit: quæ cum effulſiſſet, conſiderata tota materia, diſcrevit lucem à tenebris: & his nomen impoſuit noctem, illam vero diem appellavit, veſperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyſes autem unam eam dixit. Cujus cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniam promiſi, me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum univerſitati rerum ſuperimpoſuit, diſcretum à cæteris, & in ſublimi per ſe collocatum, glacieque circumpactum, & humida ac pluvia natura ob terram irroratione juvandam, competenter temperatum. Tertia vero terram ſtatuit, mari undequaque circumfuſam: eademq; die continuo plantæ ſimul & ſemina è terra ſunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliisq; ſiderib⁹ exornavit, mandato eis dato, ut ſuo motu & meatu temporum animi revolutionem manifeſte indicarent. Quinta vero die animantia, tum natatilia, tum per ſublime volantia, per altũ perque aërẽ dimiſit, copulata prius & ad congreſſus genituræ cauſa comparata, qvo genus eorũ creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac vero hominem etiam finxit, atq; ita mundum ſex diebus univerſum, & omnia, quæ mundo continentur, Moyſes facta eſſe dicit: ſeptima autem requieviſſe Deum, & ab operibus ceſſaviſſe, quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam ſabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat. Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moyſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum diſſerens:

Α νότητος. ὅσα δ' ἐξ ἀθρόας λέγεσθαι συνέφερεν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τῶν μὴ πάνυ βιαζομένοις τὰς αἰτίας ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ γνοίτ' ἂν ἡ θεωρία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ἐὰν ἐγὼ νῦν ὑπερβαλοῦμαι. δεῖ γὰρ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ πάντων γραψαι τῶν πραγματείαν. τρέψομαι δὴ πάλιν ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν ἔθετο τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς, εἰπὲν Μωϋσῆς ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον γεγραμμένα, ἔχει δὲ ὧδε.

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β'.

Β

C

D

E

F

G

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ἔτι ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὖτ' ἄνωθεν ἐπιθέοντος, γλεαζ φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γενομένου τότε, καταπαύσας τὴν ὕλην, διεχώρησε τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. ἡ αὐτὴ μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὸ δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ δοὺς ἐγὼ καὶ νῦν, ἐῶσι δ' ὑπερέχημι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συλλεγομένῳ. ἐπιδώσω, εἰς τότε καὶ τὴν ταύτης ἑρμήνειαν ἀναβαλλόμενος. μὴ δὴ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸ ἀρχαῖον πᾶσι ὅλοις ἐπιτίθησιν, καὶ αὐτὸν δοκῶ τῶν ἄλλων διαφέρειν, καθ' αὐτὸν ἠξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε προσπήξας αὐτῷ καὶ νότον αὐτὸν καὶ ὑετοῦδη πρὸς τὸ δοτὸ τὸ δρόσων ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ, ἵσησι τὴν γῆν, ἀναχέας πρὸς αὐτὸ τὸ θάλασσαν, κατ' αὐτὸν δὲ τὴν ἡμέραν δένδρα φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸ ἀρχαῖον ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσεις αὐτοῖς ἐπισείλας καὶ ὁδόμους, οἷς ἂν αἱ τῶν ὡρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ, ζῷα τὰ κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βάθους, τὰ δὲ διὰ ἀέρος ἀνῆκεν, συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ ὅπως αὐξάνεσθαι καὶ πολυοργεῖν αὐτῶν τὰ φύσιν. τῇ δὲ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὰ τῶν τετραπόδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐπλασεν, καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῦ πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γενέσθαι. τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπεχείρησεν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων τῇ ταύτην ἀγομὲν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὸ σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν τῇ ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν μωϋσῆς τὴν ἑβδόμην ἤρξατο ὡς τῆς ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων οὕτως, ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὗτος ἄδαμος ἐκλήθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν τῶν ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέσησι δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀδάμῳ κατὰ γλῶτταν τὴν ἑβραίων τὸ ζῶα θηλέα τε καὶ ἄρρενα ἀποδείξαι αὐτῷ. καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν ἄδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐ δὲ καλὸν, ξενίζομενον δὲ ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσιν, μίαν αὐτῶν κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν. ἦσαν δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα εὔα καλεῖται, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν δὲ τὸν θεὸν καὶ φυτεῦσαι πρὸς τὴν ἀνατολὴν κατὰ φυτεῦσαι παντοίῳ πεφυτευμένον φυτῷ. ἐν τούτοις δὲ εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκεται τί τε ἐστι τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς ἔδεν τε δὴ κῆπον εἰσαγαγὼν τὸν τε ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ἐς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος τὸ ὄνομα, ὅτι τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων γάγγης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρης ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ἄνθος. τίγρης δὲ, δίγλαθ ἐξ οὗ φράζει τὸ μὴ στενὸν καὶ ὀξὺ. ῥεῖ δὲ αὐτὸς αἰγύπτου. δηλοῖ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προεἰπὼν ἁψαμένοις αὐτοῦ, ὀλέθρου γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἁπάντων, ὅπως συνδιατρίψωσι τῷ τε ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, οὓς γενομένους αὐτοὺς, μακάριον, καὶ μηδὲν ἀπολείπονται τοῦ θείου διάζειν βίου. καὶ παραχρῆμα μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονήσασαν γευσαμένην τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδονῇσι τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνίεσαν ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκέπην ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ἐξύπνησε καὶ διάνοιαν ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτὰς συνῆσαν ἰσκέπασαν. καὶ ταῦτα τῆς αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δύσασθαι ἐνέδυν, ὡς ὢν πρότερον ἐπαίσχυνον εὑρόντες. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτῷ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τὸν δὲ θεὸν ἐξένιζεν τὸ πρᾶτόμενον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ προΐεται. τοῦ δὲ, μηδὲν φθεγγομένου διὰ τὸ συγγινώσκειν αὐτῷ πεπραχότι τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρόσταξιν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ἔφην ὁ θεὸς ἔγνωσται σὲ ὑμῶν, ὅπως βίον δύσαιμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

A Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diverſa animalium genera, tam maſculina quam fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & convictu fœminæ (nondum enim erat) mirantemq;, quod reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta una exempta, mulierem ex ea formavit: moxq; ut eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnovit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. hujus autē nomen erat Eva, id ſignificat matrem omnium viventium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum uxore, juſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab uno amne, univerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diverſos alveos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrū mare exeunt: qvorū Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab Oriente exortū ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porro Deus Adamum & uxorē de cæteris plantis guſtare juſſit, una arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis, ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac uxore degeret, invidebat eis felicitatem venturam, ſi juſſis Dei parere perſeverarent: & ratus, in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, malitioſe perſuadet mulieri, ut de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeverans, ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloque deteriorem quam Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierem ſubvertit, ut mandatum Domini contemneret: quæ, guſtato arboris fructu, ciboque hoc delectata, etiam Adamo uſum ejus perſuaſit. jamque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi diſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita convelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inveniſſent, qvo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi injuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam, ſcitabatur, quid ita, prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo vero tacente præ conſcientia non ſervati præcepti, Deus ita infit: Equidē proſpexerā vobis, qvomodo vitam felicem omnisq; mali experté viveretis,

Geneſ. 2.

Geneſ. 3.

nulla nova cura in animo ſolicitati, omnibus quæcunque ad uſum ac voluptatem conferunt, ſua ſponte vobis provenientibus, mea unius providentia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos neq; ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quam longiſſime proferretur. tu vero hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contemto. non enim propter bonum aliqvod taces, ſed propter malam conſcientiam: quare & ſenectus ocyor ſuperveniat, & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in uxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccaviſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctavit eum, quod muliebri conſilio ceſſiſſet: terramque nullos poſthac fructus ſponte proferre juſſit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Evam autem parturitionibus & hoc gemis doloribus caſtigavit, eo quod ipſa à ſerpente decepta Adamum eisdem dolis illectum in calamitates conjeciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam, qua erga Adamum eſt uſus: venenumq; linguæ ejus indidit, & hoſtem eorum declaravit: admonuitque, caput ejus plagis impetendum eſſe, tum quod in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quod ipſa beſtia hoc pacto facilliſſime opprimatur: ad hæc pedibus privatum trahi per terram, ac volvi fecit. His pœnis impoſitis, Deus Adamum & Evam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

μηδεμιᾶ ξενιζόμενοι τῇ ψυχῇ φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συμπλέκει τὴν ἐμὴν ἀνιόντων προνοίαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ παλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τε ἧττον ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν εἰς μακρὸν ἂν ὑμῖν ἤνοιτο. νῦν δ' εἰς ταύτην μου τὴν γνώμην ἐνύβρισας ὑπερακούσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν. οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τινι σιωπῶν ἄγαν, ἀλλ' ὅτι συνειδότι πονηρῷ. ἀδαμος μὲν οὖν παρῃτεῖτο τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τοῦ γεγονότος αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ἡ δ' οὐ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. ὁ δὲ θεὸς ἥδονα γυναικείας συμβολῆς αὐτὸν ἡνύμενον ἐπετίθει τιμωρίαν, τῷ μὲν οὐκ ἐπὶ μὴ αὐτῆς τὰ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, πανύστιον δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τρίβωνα, τὸ μὲν παρέξειν, τὸ δὲ οὐκ ἀξιώσειν. ὧν οὐ τοκετοῖς καὶ ταῖς ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτῷ ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὠδαιρουσιμόνῃ συμφοραῖς ὠφέλαβεν. ἀφείλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τῆς φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τὸν ἄδαμον, ἐξ ἧν ἐνεπίθησιν ἀπὸ τ. γλώττης αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, καὶ ἐποτιθέμενον τῇ κεφαλῇ φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τὸ πλεῖστον κακοῦ ὂν πρὸς ἀνθρώπους κειμένου, καὶ τῆς τελούσης βάσεως τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθαι τὴν γῆς εἱλιττόμενον ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετῳκίζετο τὸν ἄδαμον καὶ τὴν ἕυαν ἐκ τοῦ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

CAP. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus usque diluvium.

Geneſ. 4. NAti ſunt autem eis & filii mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſq; ſtudiis intenti erant. Abel juſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deum præſentem ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem ejus erat vita. Cain vero, qvum alioqvin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terram quoq; arare primus excogitavit: ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa. Qvum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Hujus ſacrificium Deo fuit acceptius, qvod ſponte naturæ genitis conſtaret, quam ea, quæ homo avarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. Ideo Cain ægre ferens, prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, &, cadavere ejus abdito, rem clam fore putabat, Qvo cognito, Deus venit ad Cain, rogans de fratre, ubinam eſſet? multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tempore cum ipſo verſari animadverſiſſet. Tum Cain anxius, nec habens, qvod reſponderet Deo, primum ſe qvoque demirari ait, qvi factum ſit, qvod frater nuſquam compareat. Inſtante vero Deo, & accuratius inquirente, jam commotior negavit ſe pædagogum fratris, aut rerum ejus obſervatorem eſſe. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γήνης ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τῆς κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄῤῥενες δύο. προσηγορεύθη δ' αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτος, κάϊν. κτῆσιν ἢ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελος ἦν, ὁ δεύτερος. σημαίνει ἢ, πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο σπουδεύμασιν. ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνῃ ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῇ προσεῖχετο. ποιμνικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. κάϊν δ', ὅτε ἄλλα πονηρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρόσιν ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ τοιαύτης αἰτίας. θύσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν κάϊν ἀπὸ γεωργίας καὶ τῶν φυτῶν καρπὸν ἐνήνεγκεν. ἄβελος δὲ γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. ὁ θεὸς δὲ ταύτῃ μᾶλλον ἥδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ τῇ φύσιν γεγονόσιν τιμῶμενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονεκτοῦσι καὶ βίαν πεφυκόσιν. ἐνθεν ὁ κάϊν ὠδάξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφόν. καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ θεὸς σωεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν κάϊν, περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖός ἐστι. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτὸν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ κάϊς ἀπορούμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅτι λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅτι τοῦ ἀδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς δὲ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἔλεγεν. ὁ δὲ θεὸς πιστεῦσαι ἤλεγχεν ἤδη τὸν

κάϊν

καὶῦν φονέα τὸν ἀδελφὸν γνώμενον. καὶ θαυμάζω φησὶν, εἰ τῷ ἀνδρὶ ἀγνοῦς εἰπεῖν τὸ γεγονὸς, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας τὸν μὲν ὂν ἀδικ τοῦ φόνου πιμωρίας αὐτὸν ἀφῆκ, θυσίαν τε ἀπιπλέσαντα καὶ δι αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτὸν χαλεπωτέραν. ἐσθ' ὅτε δ' αὖ ἐπίθη, ὃ τοὺς ἀκγόνους αὐτοῦ πιμωρίασθαι κ' τ' ἑβδόμην ἠπείλησε γνφεάν. κ' τ' γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. ὃ δ', μὴ θεμένοις ἀλώμενον θηρίοις δεδιότα, καὶ τὸν ἀπολῆ τ' τόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ παντὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἕνεκα δ μηδὲν αὐτὸν ἐκ θηρίων γνέσθαι δεινὸν, διὰ πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς, καὶ σημεῖον ἀπιβαλὼν ὡς γνώσεται ἂν εἴη βεβοήθηται ἀπέναι. πολλὰ δ' ἐπελθὼν γεῶ, ἱδρύε τ' γυναικὸς καὶ ς, ναΐδα τόπον ὕστερον καλούμενον, καὶ αὐτοῦ πεῖ τ' κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. ἐκ ἀπὸ νοσερᾶς τ' κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας, ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, κἂν μεθ' ὕβρεως τῶν σωζόντων δέοι ταύτην ἔχειν. αὔξων τ' οἶκον πολλῆθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λησείαν τὰς συγχαίνουσας παρακαλῶν, διδάσκαλος αὐτὸς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. καὶ τ' ἀπραγμοσύνην μὲν ἢ πρότερον σωέζων οἱ ἄνθρωποι μέτρων ἀπονοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεσήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ' βίον, ἐκ τ' τούτων ἀμαθίας, καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν ἀγαγών. ὅρους τε γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο, καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τ' πόλιν ἀπὸ ἑνὸς τούτου ἑνώσου ὃ παιδὸς, ἐνῶσαν ἐκάλεσεν. ἐνώσου δ' ἰάρεδος υἱὸς λῶ. ἐκ δ' τούτ μαλέηλος, οὗ γίνε παῖς μαθουσάλας. τὸν δ' λάμεχος, ᾧ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτοῦ φύντες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰωβηλος μὲν ἐξ ἀδᾶς γενὼς, σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ κτηνοτροφίαν ἠγάπησεν. ἰωβάλος δ' ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μυσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελος δ' ἐκ τ' ἑτέρας γεγονότων ἰσχύϊ πάντας ὑπερβάλλων τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς μετῆλθεν, ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τὸ σῶμα τος ἐκπορίζων, χαλκᾶν τε πρῶτος ἐπενόησε, πατρὸς τε ζυγατρὸς ὑμόμητρος νααμᾶς ὄνομα. ἐπεὶ δ' ὁ λάμεχος τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπεπαίδευτο, εἰκὸς δίκην αὐτὸν ὑφέξοντα τ' κατ' ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ' ἑαυτῷ γυναιξὶν ἐποίησε φανερόν. ἐπὶ δ' ζῶντος ἀδάμου, καίπερ πυθόμενοι τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους σωέβη γνέσθαι μιμήσεως δ' ἀφορμὴν ἔχοντες μίμησιν, ἄλλον ἄλλα χείρονα πλάττοντες, πρός τε πολέμους ἔχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. ἄλλος δ' ἐπὶ πᾶσι σκληρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ἀπόνοιαν, λῃστὰς ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν. ἄδαμος δ' ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γνόμενος, ἀπαυτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τ' ὡς αὐτοῦ λόγον, ἀδέλου μὲν ἐσφαγμένου, καΐνου δὲ τὸν ἐκείνου φόνον πεφευγότος, παιδοποιίας ἐφρόντιζε. καὶ δεινῶς εἶχεν αὐτὸν γνώστος ἔρως, ἔτη τριάκοντα ἤδη καὶ διακόσια γενόμενος βίου. πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπακόσια πλάσσε. γίνον μὲν οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε πλείους καὶ θηλυς. ἀλλὰ πρὸ μὲν τῶν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, παραστέον ἡμῖν ἐστὶ μόνα τὰ τῶν ἀπὸ σήθου διελθεῖν. τραφεὶς γὰρ ὑπ' τος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κἀγαθὰ δυνάμενος δρᾶν, ἐπιτήδευσε. καὶ γνώμης αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς αὑτῷ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φύντες,

A guit Cain parricidii, mirari ſe dicens, qvod negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet. & ſuppliciũ quidem qvod cæde commeruerat, ei remittit, ſacrificio placatus, ne gravius in ſupplicem ſæviret: ſed male ominatus ei, & poſteris ipſius, uſque ſeptimam progeniem puniturum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem una cum uxore fecit. Illo autem timente, B ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, ſecurum eſſe juſſit, quod ad hoc periculum attinet, & impavide terras peragrare: & ſigno, ei indito, qvo noſci poſſet, abire procul juſſit. Cain autem multas regiones una cum uxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atq; illic ſedem optavit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum tantum abfuit, ut hac caſtigatione in melius vitam mutaverit, ut pejor etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum injuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis undecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitam eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus vivendi rationem, excogitatis menſuris & ponderibus immutavit, priſtinamq; ſinceritatem & generoſitatem ignaram talium artium in novam quandam verſutiam depravavit. Primus agrorum terminos fixit, urbemque extruC ctam & communitam coactis in unum domeſticis & clientibus inhabitandam tradidit. Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorum natu maximo. Is Jaredum genuit, ex qvo Malalehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos uxoribus, Sella & Ada. Ex his Jobel ex Ada natus, tabernaculis D conſtructis, paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Jubal vero germanus ejus muſicæ operam dedit, pſalteriumq; & citharam invenit. Thobel autem unus ex altera uxore prognatorum viribus excellens rem militarem egregiè tractavit, cujus artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparavit. quin & æreariam primus E eſt commentus, & filiæ factus eſt pater unius, nomine Naamæ. Porro Lamechus divini juris non F imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidii à Caino perpetrati, uxoribus ſuis hoc indicavit. Cæterum, ſuperſtite etiam tum Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima evaſit, dum poſterior qviſq; fit deterior, nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibꝰ abſtineG bant, alioquin avare & ſuperbè inter ſuos vivebant. Adamus autem, qui primus è terra factus, ut ad illum oratio noſtra recurrat, poſteaquam Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædē ſolum vertiſſet, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis deſiderio teneretur, annos jam natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex hujus liberis, quos complures habuit, fuit etiam Sethus. ſed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic a patre educatus, ubi eo ætatis venit, ut jam, quod rectum eſt, diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſe totum dedidit: & cum ipſe vir optimus evaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi,

& patriam absq; seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitaverunt. ne autem inventa sua ex hominum notitia dilaberentur,& prius perirent,quam pernoscerentur, scientes Adamum universalem rerum interitum præcecinisse,unum incendio, diluvio alterum, excitatis duabus columnis utriq; sua inventa inscripserunt: ut,si lateritiam diluvio deleri contingeret,lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

CAP. IV.

De diluvio,& quomodo Noe in arca cum familia servatus habitarit in campo Senaar.

Genes.5.6. IN hunc modum per septem generationes perseveraverunt,unum Deum colentes omnium rerumDominum,semperque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenarunt,neque humana jura servantes,neque Deo consuetos honores persolventes. & qui prius certatim virtutem exercuerant,postea duplo majore studio malitiam consectabantur: atque ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem procreaverunt insolentem,& fiducia roboris omne jus & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his, quæ de gigantibus Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorum molestè & indigne ferens, suadebat, ut in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parere,totosque vitiorum dulcedini succumbere, veritus, ne & se & familiam suam interimerent,secedens cum suis in aliam regionem migravit. tum Deus viri justitia delectatus, non ejus solum seculi homines extremæ malitiæ damnavit: sed cum decrevisset, universum humanum genus extinguere,aliudque novum & à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum breviore spatio circumscripsit, & abrogata longævitate,intra centum & viginti annos coercuit, dein continentem terram in pelagi faciem transmutavit, atque ita genus illud abolevit universum. Noe autem solus est servatus, divino oraculo viam evadendi & rationem edoctus talem: Arcam quatuor contignationum exstruxit longitudine cubitorum trecentorum, latitudine quinquaginta,patentem in altum cubitos triginta,in eam cum matre liberorum suorum,eorumque conjugibus conscendit:impositus prius,quæ ad vitam sustentandam forent usui, & omne genus animantibus ad seminarium conservandum jugatim pro sexus ratione introductis,& quibusdam ex his septenarium usque numerum. erat autem arca tam tecto quam lateribus firmis contra omnem vim tempestatum,& undarum insultum. In hunc modum servatus est Noe cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam a Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala.hic autemEnochi fuit filii Jaredi,Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio.Enosus vero Sethi filius erat,Adami nepos.contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noe sexcentesimo,mense secundo,

A γῆν τε τὴν αὐτὴν ἀσφαλῶς κατῳκήσαντες, ὑδαμόθεν ἐνόησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι τελευτῆς δυσκόλου παραστάντος. σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὑπὲρ ἣν ἵνα μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἀφάνιστα, μὴ ἦν πρὸς γνῶσιν ἐλθεῖν φιλοτιμίαν, προηγόρευσαν ἀφανισμὸν ἀδάμιτον τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὸ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρός, τὸ ἕτερον ἐκ βίαν ἐπομβρίας ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἐπέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ ἀφανισθέντα. ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης τὸ ἐπόμβριος ἡ λιθίνη μένουσα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα. καὶ πλινθίνην δὴ ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δὲ ἄχρι δεῦρο ἐν τῇ συριάδι.

B

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ἐν ποίῳ νῶε σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σιναρῷ πεδίῳ.

C

ΚΑὶ ἔτι μὲν ἐπὶ γηραιὰς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα μεθίσταντο, καὶ χείρους, μεταβάλλειν πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν πατρῴων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε δὴ πρὸς ἀνθρώπους δικαίως πολιτεύοντες. ἀλλ' εἰς πρότερον ἦχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, ἀναλαβόντα τῆς κακίας τοὺς ὑπεδεικνύμενοι δι' ὧν ἔπεσαν. ἔνθεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντα ὑπερηφάνως καλοῦ, διὰ τὸ ὑπὸ τῇ δυνάμει πεποιθέναι. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, καὶ ἅτινα δράσαι φιλοδοξοῦσιν. ὁ νῶε δὲ τοὺς ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένους δυχεραίνων καὶ ἀλγηδόνι ἔχων, ἔπειθεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τὸ βέλτιον καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας καὶ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τῶν τούτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ δὲ θεὸς τοῦτον μὲν τὸ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δὲ οὐκ ἐκεῖνα μόνον τὰ κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τοῦτο δόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν ἀπειρημένους αὐτῶν τὸν βίον, καὶ πείσας ἐτῶν οὐδὲ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἡλάσσωσε τὸ ἤπειρον μετέβαλε. καὶ οἱ μὲν ἄτοπος ἀφανίζοντας πάντες νῶε δὲ σώζει μόνον, ὑποδεμένῳ μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιαύτην. λάρνακα ἐτράγωνον κατασκάσας, τὸ μῆκος πηχῶν τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τῶν παίδων καὶ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπουργήσειν ἔμελλεν ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῶν, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεισβαλλόμενος, ἄλλά τε τούτων ἐπαναπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δὲ ἡ λάρναξ τὸν τε τοίχους καρτερὰ καὶ τὸ ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπεκλύζεσθαι, μηδ' ἡπλῶσθαι τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶε μὲν οὕτω μετὰ τῶν οἰκείων διασώζεται, ἦν δ' αὐτὸς μὲν, ἀπὸ ἀδάμου δέκατος. λαμέχου γάρ ἐστιν υἱός, οὗ πατὴρ ἦν μαθουσάλας. οὗτος ἦν τὸν ἐνώσου δὲ ἰαρέδου, μαλαήλου ἰαρέδος ἐγένετο, οἳ σὺν καΐῳ τινὶ τῶν ἐνώσου σὺν ἀδελφοῖς πλείοσιν. ἐνώσου δὲ σήθου υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸν ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νώε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

D

E

F

G

qui

δῶν μὲν ὑπὸ μακεδόνων λεγομένω. μαρσουάνη ἢ ὑπὸ
ἑβραίων. οὕτω γὰρ αἰγύπτιοι τὸν ἐνιαυτὸν ἤσαν διη-
πτιαχότες. μωυσῆς ἢ τὸν νισὰν ὃς ἐστι ξανθικὸς, μῆνα
πρῶτον ἔθηκε τοῖς ἑορταῖς ὥρισεν, καὶ τοῦτον ἐξ αἰγύπτου
τοὺς ἑβραίους μεταγαγών. ἔτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπα-
σας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅθεν μὲν τοίνυν ὠνὰς
καὶ πράσεις καὶ τἄλλων διοίκησιν, τὸν πρῶτον κόσμον
διεφύλαξε. τὸν δὲ ἐπιμέλειαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβ-
δόμη δ' πρόκειμένου μέρους καὶ ἑκαδι. χρόνῳ ἢ ἔτι
δοτὸ ἀδάμου δ' πρώτου γεγονότος ἐτῶν ἦν διχι-
λίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται ἢ ὁ
χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειουμένων μὴ πολλῆς
ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τὰς γλυφὰς τῶν ὀπισφανῶν ἀν-
δρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδάμου μὲν ἂν τριακοσιοστὸν ἤδη
καὶ δισχιλιοστὸν ἔτος γεγονότι, πᾶσι σῆθος γίνε). ὃς ἐν-
νακόσια μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. σῆθος ἢ, καὶ
πέμπτον καὶ δισχιλιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς δω-
δεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καίνᾶ τῷ παιδὶ τὴν
τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν ἀποδίδωσι, τεκνώ-
σας αὐτὸν πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔτος ἐ-
βίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καίνᾶς ἢ
βιὺς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλον υἱὸν ἔσχεν ἔτει γε-
νόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔτος ὁ μαλέηλος ζή-
σας πέντε πρὸς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐπιλευτησεν
ἀφέδου καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκο-
στὸν καὶ ἑκατοστὸν γεγόνως, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δυο καὶ
ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα. ἔνωχον δ' ὁ
υἱὸς ἀμεθέχε) γεννηθεὶς πρὸ ἔτη δυο καὶ ἑξήκοντα καὶ
ἑκατὸν τὰ πατρὸς αὐτῷ τυγχανόντος, ἔτος ζήσας
πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς
τὸ θεῖον, ὅθεν ὐδὲ τελευτὴν αὐτὸν ἀναγεγράφασιν.
μαθουσάλας ἢ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς
ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε,
ἔτη γεγονότα δυο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ὧ τὴν
ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὴν καθοχὼν ἐνέα καὶ
ἑξήκοντα ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχος ἢ ἄρξας ἑπτὰ ὅτι
ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τῶν πραγμάτων ἀποδείκνυ-
σιν προστάτην τὸν υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γλυφόμενος, δεύ-
τερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος λευκότι ἐνακοσίοις ἔτεσιν
ἦρξατο πραγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη, τὸ
προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξεπιλέτω ἢ
μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῶν παι-
σὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν
βίον, ἀλλὰ τὰς γλυφὰς αὐτῶν μόνον ὁράτω. ἐπισημ-
λεύαντος ἢ θεοῦ, καὶ ὕσαι δεξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡ-
μέρας πεντακοσίας ὅλας κατέφερετο ὡς ὅτι πή-
χεις πέντε καὶ δέκα τὸν γῆν ὑπερέχον. καὶ δὴ τοῦ τὸ
αὖπον τὸ μὴ δισωθῆσαι πλείονας φυγῆς ἀφορμὰς
ἐν ἔχοντας. παυσαμένου ἢ δὲ ὑετὸς, μέλις ἤρξατο
ὑποδύνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκον-
τα, ὡς μὲν ἑβδομῳ, ἰσταμένου ἢ τοῦ ἑβδομη. ἔπειτα
τῆς λάρνακος πρὸς ἀκρωρεία τινὰ ὄρους σεβέσης καὶ
τοῦ δεξιμβρίαν, σωσις ὁ νῶχος, ἀνοίγᾳ πεύτου. καὶ
θασσόμενος γῆν βεχείαν πρὸς αὐτοῦ, ἐπὶ χρη-
στέρας ἤδη γάγειν ἐλπίδος, ἠρέμει. ὀλίγας ἢ ὕστε-
ρον ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρούσης δ' ὕδατος, με-
θῆκε κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῆς
γῆς ἀπελελειμμένον ὑπὸ δ' ὕδατος, ἀσφαλὲς ἐστιν ἤδη
πρὸς ἔξοδον. ὁ πᾶσαν δ' ἐπὶ λιμενα ζομένων πρὸς
νῶχον ἐπανῆλθε. μὴ ἢ ἡμέρας ἑπτὰ πρότερον ὅτι

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsoname. sic enim Ægyptii distinxerunt annũ. Moses autem Nisan, qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinavit, quod per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium, quæ ad rem divinam pertinerent, exordium fecit: alioqui, quod ad nundinationes rerum venalium, reliquamq; dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu annotavit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima jam dicti mensis post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorũ tam natales quam obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est: Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan, cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel, cum vixisset quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Jaredum filium derelinquens, quem genuit, qvum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui novem & sexaginta & nongentis annis viventi Enochus filius successit, natus, cum sexaginta duorum & centum annorum pater ejus existeret. qui, exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: unde finis ejus non invenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit, qvum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & novem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noe filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est, agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quiq; quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni, in unam summam contracti, supra scriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam, eamque usq; ad ipsorũ nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus, signo dato, imbres emisit: qui, cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus, quo se in turum reciperent centesima autem & quinquagesima die, postquam pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cujusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eam: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta, paulisper quievit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit corvum, cupiens cognoscere, si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, ut tutò exscendere posset. at ille, comperto, totum adhuc stagnare, ad Noë est reversus. is post septem dies co-

Genes. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit, quæ cum lutata & frondem olivæ ferens rediſſet, intellecto, terrã a diluvio jam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur una cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Hujus autem diluvii & Arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus, narrans enim de hoc diluvio ſic fermè ſcribit: Fertur autem & navigii hujus pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quosdam bitumen inde abraſum ſecum reportare, qvo vice amuleti loci ejus homines uti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alii plures quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo ſexto de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluvii tempore ſervatos ferunt, & quendam arca vectum in hujus vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum ejus longo tempore duraviſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Judæorum legislator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis, precabatur, ut in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam univerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: utque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus: quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſolverit. aliqui miſeriore conditione ipſos fore & gravius damnatos, ſi non in univerſum incolumes alteri diluvio reſervarentur, & prioris pavorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, neve ullam poſthac tantam iram contra terram conciperet: ut operibus ſuis eam excolerent, &, urbibus exſtructis, feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes, quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longævitatemqve, qvalis majorum ſuorum fuerat, pervenientes.

His precibus finitis, Deus juſtitiæ viri delectatus, votis ejus annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciviſſe. Si enim deletos cuperet, nunqvam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe, ne dare qvidem vitam, qvàm eos, qvibus dederis, perdere. ſed continuis, inqvit, contumeliis, qvibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me, vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. qvod ſi qvando majores tempeſtates concitavero, cavete, expaveſcatis ob vim imbrium. nunqvam enim in poſterum aqvæ terram ſunt inundaturæ. Jubeo tamen, ut ab humana cæde puras manus abſtineatis, &, qvi contra fecerit, ſeverè puniatis. aliorum animalium uſum ad voluntatem ac libitum veſtrum permitto.

Geneſ. 9.

τὸ γηῶναν τὰ περὶ τὴν γῆν πεφύτευμένον. ὑπαναλθούσης ἡ περιλειμμένης ἄμμα, καὶ φυλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην ἤδη κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτὸς τε μετὰ τῆς γυναικὸς προελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχήσατο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ γὰρ ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ἐστι καὶ βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος, διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτως πως διέξεισι. λέγεται δὲ καὶ ὑπὸ τινῶν ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρουμένας. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικὴν συγγραψάμενος. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων ἔτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν ἀρμενίαν, βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸν κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα διὰ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τὴν ἀκρώρειαν ἐκπλαγῆναι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων διὰ πολὺ σωθῆναι. ἠρώτητο δ' ἄν ἔτος ὅν τινα καὶ μωυσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης, νῶχος ὁ φοβούμενος μὴ καθ' ἑκάστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱέρεια καίουσα ἐδέετο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν διὰ τῆς πρώτης μένειν εὐλαβίας, καὶ μηδὲν διὰ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσῃ πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένους τοὺς πονηροὺς φειδὼ ποιήσασθαι τῶν διὰ χρηστότητα φιλεφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκεμένων. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἐσεσθαι ἐκείνων καὶ χεῖρον καταδικασμένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν ἕτερῳ κατακλυσμῷ, τὸ μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσορίαν παύοντες, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν, εὐμενῶς τε οὕτω αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτην προσλιπαροῦντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπόλαυσον ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπερχόμενοι. νεύσαν δὴ ταύτας ποιησαμένης τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ὅτι δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένδοσιν αὐτῷ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἄγειν, ἔτι τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσειν, κακίους ἢ τὸ οἰκεῖον ταύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην. ὅτ' ἂν εἰ γνωμένης ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παρεμφαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σῶφρον γὰρ εἶναι μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα πάντας ἀφθείρειν, ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδίκασάν τε μετ' αὐτοῦ ὅπλῃναι τὴν δίκην. παύσομαι δ' ἔλοιπον μὴ τοσαύτης ὀργῆς τοὺς πταίοντας ὅτι τοῖς ἀδικήμασιν ἐπιτραπόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ παρακαλοῦντος. εἰ δὲ ὅτι πολέον ποτὲ χειμάσαιμι μὴ δείσητε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἔτι τὴν ὅλην κατακλύσω τὸ ὕδωρ. παραινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας. χρῆ-

χεῖσθαι ὑ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι τοῖς ἀ βλέπε- A Dominos enim vos feci omnium tam terreſtrium
κομ τὰς ὀρέξεις ἔχειν. διατάξας γὰρ ἁπάντων, ὑμᾶς εἶναι qvam natatilium & eorum, qvæ per ſublime fe-
πεπίστκα, τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τ με- runtur, absqve ſangvine: nam in hoc ineſt ani-
σαίτατον χώραν ἔχει καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος. ἐν ma. Arcus cœleſtis ſignum vobis erit ceſſaturæ
τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. σημαίνω ὑ ὑμῖν παῦλαν ἐσο- meæ jaculationis. nam iris arcus Dei apud illos
μένου τοξείας τῆ ἐμῆ τιμῆ ἱερὸν ὀπτασιμαίνων. τέξον γὰρ habetur. His mandatis & promiſſis Deus abiit.
εἶναι τ θεὸν παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο ἐνόμιζεν. καὶ ὁ μὲν Noë autem cum poſt diluvium ſupervixiſſet tre-
θεὸς τοῦτ' εἰπὼν ὑ ἀνεχώρησεν ἀπαλλάττε). νῶ- centos & qvinqvaginta annos, totumqve hoc
χος ὑ βιοὺς μ' τ ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια tempus feliciter exegiſſet, defunctus eſt, exple-
ἔτη, καὶ πάντα τ χρόνον τ ὅλον διαμενῶν ἀγαγών, B tis annis in univerſum nongentis qvinqvaginta.
τελευτᾷ, ζήσας ἔτων ἀριθμὸν ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα. Nec eſt, cur aliqvis præſentem vitam, annorum-
μηθεὶς ὑ πρὸς τ νῦν βίον, καὶ τ βραχύτητα qve ejus paucitatem cum priſcorum rebus con-
τῶν ἐτῶν ἀ ζωῆς συμβαλὼν τ τῶν παλαιῶν, ψεύδη ferendo fidem nobis abroget, aut, qvia nunc eam
νομιζέτω τὰ πρὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νῦν το- non peræqvè prorogari videt, conjecturam hinc
σοῦτον ἐν τῷ βίῳ προτείνειν χρόνον τεκμηρόμενον, de illorum longævitate faciat. Illi enim, Deo
μηδ' ἐκείνοις εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ ζωῆς ἀφίχθαι. chari qvum eſſent, ipſiusqve recens etiam tum
οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ δ' θεοῦ opificium, & commodiore victu ad diuturnita-
ἡνέμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἁπλουστέρας πρὸς C tem utèrentur, merito per tam multos annos
τελείαν χρόνου εἶναι, ἑκάστοις ἔζων πολὺς τοσούτων vivebant. Præterea tum propter ſtudium vir-
ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν εὐχρηστίαν ὧν ἐπε- tutis, tum propter utilitatem inventarum arti-
νόουν ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῆν τ θεὸν um, ut Aſtronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis pro-
αὐτοῖς προσέχειν, ἅπερ σὺν ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς προ- lixiorem largitus eſt vitam: qvarum certitudi-
επεῖν, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς. διὰ τοσούτων nem aſſeqvi non poterant, ſi minus ſexcentis an-
γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦ). μαρτυροῦσι δέ μου τῷ nis vixiſſent. ex tot enim magnus annus conſtat.
λόγῳ πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγ- Atteſtantur autem mihi omnes, qvi Græcas bar-
γραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ Μανέθων ὁ τ baricasve antiqvitates literis prodiderunt. Nam-
τῶν αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὰς, Βηρωσσὸς D qve & Manetho Ægyptiarum rerum ſcriptor, &
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συνταξάμενος, καὶ μάχος τε Ἑστιαῖος, Beroſus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Heſtiæ-
καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικικὰ us, Hieronymus Ægyptius, qvi Phœnicum res
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. proſeqvuti ſunt, nobiſcum conſonant. Heſiodus
ἡσίοδός τε Ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος καὶ ἀκουσίλαος, qvoqve cum Hecatæo, Hellanicus & Acuſilaus,
καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς δε- Ephorus & Nicolaus, narrant priſcos illos ad
καίους ζήσαντας ἔτη χίλια. ὧν ἐμὲ μὲν ἕν τούτων, ὡς ἕν mille annos vitam produxiſſe. De his igitur qvis-
ἑκάστοις ἡ φίλον, ἔστω σκοπεῖσθω σαν. qve, ut ſibi viſum fuerit, accipiat.

Κεφάλαιον ε'. E CAP. V.

Περὶ τ πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

De turri Babylonica, deqve linguarum mutatione.

Οἱ ὑ νῶχε παῖδες, τρεῖς ὄντες, σήμας, Ἰάφθας, Τres verò Noë filii, Semas, Japhetus, & Cha- *Geneſ. 10.*
Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τ ἐπομβρί- mas, centum annis ante diluvium nati,
ας γεγονότες, πρῶτοι κατέλθοντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν primi, relictis montibus, planiciem habita-
εἰς τὰ πεδία, τ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τοὺς re cœperunt, & aliis recenti etiam tum cladis
ἄλλως σφόδρα δεδιότας διὰ τ κατακλυσμὸν τὰ memoria pavidis, nec audentibus à celſiore lo-
πεδία, καὶ σκληρῶς ἔχοντας πρὸς τὸ κατὸ τῶν ὑψη- co deſcendere, idem faciendi autores & exem-
λῶν τόπων καταβαίνειν, ἔπεισαν θρασύσαντες μιμη- F plum fuere. Campo, qvem primum colere ſunt
τὰς αὐτῶν γενέσθαι καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐ- aggreſſi, nomen eſt Senaar. Cæterum, Deo juben-
τοὺς κατῴκισαν, καλεῖ) σεναάρ. ὑ θεὸς κελεύ- te, ut propagandi multiplicandiqve generis gra-
σαντ αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας (ἵ- tia colonias deducerent, homines rudes non pa-
να μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γλεῦ πολ- ruerunt: qvamobrem calamitatibus implicati,
λοὶ γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τ καρπῶν,) offenſum illum errore ſuo ſunt experti. Cùm
ὑπὸ ἀμαθίας παρῆκουσαν τ θεῷ, καὶ διὰ τ τῆς συμ- enim florerent juventutis multitudine, Deus
φορᾶς πεπεισμένοι, ἠχθέσθησαν τ ἀμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἦν rurſum de colonia deducenda admonebat.
ἡμῖν νεότητ πολλὴ, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβού- G Illi verò obliti, ſe ipſius benignitate præſenti-
λετο ποιεῖσθαι τ ἀποικίαν. οἱ ὑ, ἐκ τῆς ὑβρίσεως τ bus commodis perfrui, totamqve illam felicita-
ἐκείνου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τ δ' ἰσχὺν αὐτοῖς tem ſuis viribus acceptam ferentes, dicto ejus
τὴν εἰκαίαν αἰτίαν τ ὑπεροχῆς ὑπολαμβάνοντες, οὐκ non fuerunt obedientes. Et qvod pejus erat,
ἐπείθοντο. μᾶλλον δὲ ἦσαν ὑ τοῦ παρακούειν τῆς δ' θεοῦ conſilium de coloniis non favorem numinis,
γνώμης, καὶ τὸ κατ' ἀποβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν ſed inſidias interpretabantur, videlicet, qvo fa-
αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαφθαρέντες, ἀ ἐπιχειρητότεροι cilius diſperſi poſſent opprimi. Hanc ſuperbiam
γένοιντο. ἐξῆρε ὑ αὐτὸς πρός τε ὕβριν ὑ θεοῦ καὶ κατα- deiqve contemptum excitavit in eis Nabrodes,
φρόνησιν Ναβρώδης. ὡς ἡμῶν μὲν ὢν χάμε τ νώχε, nepos Chamæ, filii Noe, vir audax & manu
παλμηρὸς ὑ καὶ χεῖρα γυναῖκ, ἔπειθεν αὐτοὺς μὴ promptus, ſubinde jactans, non deo, ſed pro-
τῷ θεῷ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον διαμονεῖν, ἀλλὰ τῇ priæ virtuti præſentem felicitatem eos debere:
ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ atqve ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,
πείσας ὑ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

ratus fore, ut homines ad se deficerent a deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra novum aliud diluvium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem, quam quo aqua ascendere posset: & insuper majorum suorum interitum ulturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignavum ratus deo cedere: atque ita structurâ turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliqvum facientes. Cumq; ingens esset operarum numerus, surgebat opus supra quam speraverant. Crassitudo enim erat tanta, ut proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita ut diversitatem sermonis mutuo se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam, quæ prius omnibus ex æqvo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque lingvis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum universi homines uno eloquio uterentur, turrim ædificaverunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dii verò, procellis immissis, turrim subverterunt, & suam cuique linguam dederunt: Quæ causa fuit, ut urbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem, qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Ajunt sacerdotes cladis ejus superstites, Enyelii Jovis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ pervenisse.

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint.

Genes. 10. ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diversitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quemque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupavit, ut tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt, qui, conscensis navibus, ad insulas habitandas trajicerent. Porro gentium quædam adhuc servant derivatam à suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutaverunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi usurpaverunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dumque tanquam ad suum jus attinerent, mores quoque proprios in illas invehunt.

CAP. VII.

Quod gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10. ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, ut quisque terram aliquam occupaverat. Siquidem Japheto Noe filio filii fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

Μόνως ἔτως νομίζων ἀποστήσαι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ θεοῦ, εἰ χερώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διατελοῖεν, ἀμυνῶσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπειλημένοι τῷ γένει ἐπικλύσασθαι διανοοῦντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβαῖναι δυνησόμενον. μεταβουλεύσεσθαι δ' καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας. τὸ δὴ πολὺ πρόθυμον ἐπὶ τοῦ πύργου οἰκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολιπόντες ἀργὸν οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ἀκηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δ' ἀεὶ τὸν ὕψος ἡ προσεδοκήσεν ἄν τις ἐπὶ πολυχειρίας. τὸ μὲν τοι πάχος ἐπὶ ἰσχυρὸν ποιοῦντων, ὡς ἐπὶ αὐτὸ μειοῦσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. οἰκοδόμηντο δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ σεσωδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ προίῤῥέοι. οὕτως δὴ μεμισάντας ἐρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἐκρίνεν. ὅπως μὴ δ' ἐπὶ τῶν πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς ζάλην δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ἐπὶ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησεν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τὴν περὶ τὴν διάλεκτον πρώτων ἐναργοῦς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, Βαβὲλ καλοῦσι. περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα οὕτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινες ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα σωνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. περὶ δὲ λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἑκαταῖος, λέγων οὕτως. τῶν δ' ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ δ' ἐνυελίου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς Βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ε'.

Ως οἱ νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδναν δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ἐπὶ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰ ἀποικίας ποιησάμενοι, πανταχῇ. γῆν ἕκας καπελάμβανον τ' ἐντυγχάνουσαν, εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγε ὁ θεός. ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγαιόν τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ἐπὶ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια δὲ καὶ μεταβαλόν. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκεῖν τοῖς παροικοῦσι τροπὴν ἔλαβον. ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταρξάντες αὐτοί. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἐθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονεῖν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Ησαν δὲ τῶν νώχου παίδων υἱοὶ ὧν ὀπὶ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν ὁ νώχου παῖδες, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δ' ἄχρι ἀπὸ ταύρου καὶ ἀμανου

ἀμάνῳ τῶν ὀρῶν ἀρξάμβοι. καὶ προῆλθον ἕως μὲν τῆς ἀσίας ἄχρι ποταμοῦ Τανάϊδος. ἔπει ἢ τὴν Εὐρώπης, ἕως γαδείρων γῆν, λεὼ ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐπάλοιω ἐνόμασι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλουμένους, γομαρεῖς ἢ λεγομένους, γομαρὸς ἔκτισε. μαγώγης ἢ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μαγώγας ἐνόμασθέ τε ὤκησε σκύθας ἢ ἀπ' αὐτῶν προσαγορευομένους, τῶν ἢ ἰαφθου παίδων, ἰαυάνου καὶ μάδου, ἀπὸ μὲν δὴ μαδαῖοι γίνονται, ἔθνος ὃ πρὸς ἑλλήνων μήδοι κέκληνται. ἀπὸ ἢ ἰαυάνου ἰωνία καὶ πάντες ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ ἰοβήλους ἰοβηλος. οἵ τινες ἐν τοῖς νῦν ἴβηρες καλοῦνται. καὶ μεχινοὶ ἢ ἀπὸ μέχου κτισθέντες. καππάδοκες μὲν γὰρ ἄρτι κέκληνται. τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγορίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν μάζακα, δηλοῦσα τοῖς σωιζειν δυναμένοις οὕτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θείρης ἢ θρᾷκας αὐτοὺς, μετωνόμασεν. καὶ ποσαῦται μὲν εἰσὶ τῶν ἰαφέθου παίδων κατοικέται. γομάρου ἢ τριῶν ἰόντων ἡγεμόνων, ἀσχανάξης μὲν ἀσχανάξας ὤκισεν, οἱ νῦν ῥηγῖνες ἀπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης ἢ ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγραμμης ἢ θυγραμμάνους. οἱ δόξαν ἕλληνι φρυγες ὠνομάσθησαν. ἰαυάνου ἢ δ' ἰάφθου, τριῶν αὖτ' παίδων ἡγεμόνων, ἀλίσιας μὲν, ἀλισαίους σκάλεσεν ὧν ἦρξεν. αἰολεῖς ἢ νῦν εἰσί. θαρσος ἢ, θαρσεῖς. οὕτως γὰρ σκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον ἢ, θαρσὸς γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν, ἀντὶ τοῦ θητα μεταβαλλόντων. χέθιμος ἢ, χεθιμὰ τλεὼ νῆσον ἔσχεν, κύπρος αὐτὴ νῦν καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νήσους τε πᾶσαι καὶ τὸ πλεῖω τῶν ὡδῇ θαλασσαν, χεθιμ ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέμουθ λόγου, μία τῶν ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τλεὼ προσηγορίαν φυλάξαι. κήτιος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴ καλεῖται, μὴ δ' οὕτω λίαν φυγοῦσα θ χεθίμου τὸ ὄνομα. ἰαφέθου μὲν παῖδες τε καὶ ἡγεμόνοι, τοσαῦτα ἔσχον ἔθνη. ὁ δ' ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τὰ τὸ προειπὸν τρέψομαι πρὸς τλεὼ ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ γὰρ ὀνόματα λίαν τὸ τ' γραφῆς δύπεπτες ἑλλήνισιν πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων. ἃ γὰρ ἐπιχωρίως ἡμῖν ὁ τυθτ αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ἔν τι αὐτῶν χῆμα καὶ πλῆθυ μία, νῶαχος γένει, νῶε καλεῖται. καὶτὸν τ' τύπον ἔπι παντὸς τηρεῖ χήματος. οἱ ἢ χάμου παῖδες, τλεὼ μὲν ὑπὸ συρίας καὶ ἀμάνου καὶ λιβάνου τῶν ὀρῶν γλεῶ κατέχον, ὅσα πρὸς θαλασσαν αὐτῆς ἐπέτραπτο καταλαβόντες, τὰ μέχρι θ ὠκεανοῦ ἐξιδιωτάμβοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐοίων ἢ μεταβαλλουσῶν τε μεταρυθμισθεισῶν πρὸς ἑτέρας δυσγνωστοτυγχάνουσι. ποσάρων γὰρ χάμος παίδων γενομένων, χουσαῖον μὲν οὐδὲν ἔλαχεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες γὰρ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτυμήθη δὲ καὶ μεσραῖοις ἡ κατὰ τλεὼ προσηγορία μνήμη. τλεὼ γὰρ αἴγυπτον, μέσρεω, καὶ μεσρεῖτες τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτλεω οἰκοῦντες καλοῦμθ. ἔκτισε ἢ καὶ φούτης τὴν λιβύην, φούτους ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἀφρικίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα.

A in Asia ad amnem usque Tanaim, in Europa usque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, ut ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges vero Magogarum à se denominatorũ fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Japheti filiis Javane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: a Javane vero
B Jonia, totumque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio nova est, veteris autẽ vestigium adhuc supereſt. Urbs enim est apud eos hodie qvoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocavit, quorum fuit
C princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Japheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, unus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates vero Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, qvos Phrygas Græcis libuit vocare. Javanis item trium filiorum unus Alisas Alisæis ut originem ita nomen
D dedit, qui hodie sunt Æoles: pariq; modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cujus rei signum est Tarsus urbium ejus celeberrima cæterarumque princeps. prima nominis litera in Tau mutata. Porro Chethimus insulam occupavit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum est, ut tum insulas omnes, tum pleraq; loca maritima Hebræi gentili voce Che-
E thim significent. atteſtatur mihi una è Cypriis urbibus, ouæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his, qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens a Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Japheti filii nepotesque. Cæterum, qvod Græci fortassis ignorant, prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina ista decoris causa in
F Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim hujusmodi forma non utuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë, qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit.

Chamæ vero filii Syriam & regionem Amano
G Libanoque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid ejus ad mare vergit occupando, & Oceanum usque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino evanuerunt, partim ita depravata sunt in diversum, ut haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim, quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis, quam ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren & Mesraos Ægyptios vocamus, qvotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suoque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos historici ejus mentionem faciunt, sicut adjacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutavit autem præsens nomen ab uno filiorum Mesræi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo post docebimus. Qvartus Chamæ filius Chananæus Judæam nunc vocatam habitavit, gentemque suam Chanaan nominavit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. qvorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Evilas Evilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas qvoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Judas genti Judæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen. Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut jam ante diximus. Mesræi vero filii numero octo, quantum terrarum à Gaza Ægyptum usque patet, possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio servavit. Palestinam enim Græci ejus portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus, colonis in Libyam ductis, regionem à se denominavit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quam nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, urbes eorum sunt eversæ. Chananæo quoque filii fuerunt hi Sidonius, qui & urbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitavit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab uno è Regum successoribus denominaverunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen urbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Jebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi præter nomina nihil in sacris codicibus superest, nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc:

Genes. 9. Postquam terra, finito diluvio, in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conseviſſet, suoque tempore vindemiasset, invento vini usu, sacris prius operatus epulabatur: ebriusq; factus ac sopore gravatus, parum decore nudatus jacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi reveriti parentem operuerunt. Sensit hoc Noë, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris devovit, respectu sui sanguinis, sed tantum ejus posteros: quas cum

Genes. 11. cæteri evasissent, Chananæi liberos ultio divina est consecuta, sed de his rebus dicemus postea.

Semæ vero tertio Noæ filio filii fuerunt quinque, qui Asiam usque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras urbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominavit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphaxades eos, qui nunc Chaldæi sunt, Arphaxadæos nominavit, imperio gentis potitus.

A οἶδεν καὶ τοὺς πολίσσους τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τὴ παραμοῦ τῆς προσχειμένης αὐτῷ χώρας, Φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ καὶ νῦν ἔσιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραμου ἰῶν ἑνὸς, λίβυς λεγομένου. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἄφρικαν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ πεμπτος ὢν χαμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναίους προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χοῦσου μὲν ἑξ. ὧν σάβας μὲν σαβαίους. εὐίλας δὲ εὐιλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτυλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθαίους, ὀνομαζόμενοι δὲ, ἀσταβαρρεῖοι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ ῥωβάκτας σαβάκτιους. ῥώμος δὲ, ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους αὐθιγενικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους δὲ, σαβᾶς δὲ. ναβρώθης δὲ χούσου υἱὸς ἐπωμένας τῶν βαβυλωνίοις τυραννήσας, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ μεσραίου παίδων ὀκτὼ ἡμερῶν, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνου δὲ φυλισίνου τὴν ἐπώνυμιαν χώρα διεφύλαξε. παλαισίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτοῦ τὴν μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, λουμιέου καὶ ἐναμία καὶ λαβίμι τοῦ μόνου κατοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλοίμου καὶ χεφθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, ὅσον ἴσμεν. ἐν γὰρ αἰθιοπικὸς πολέμος, ὡς οὐ δηλώσωμεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐβλάστησε δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδῶνα δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται· ἀμαθὼς δὲ ἀμάθην κατώκησεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν· ἣν μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἐπιγόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος δὲ, ἄρκην τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, εὐαίου, χετταίου ἰεβουσαίου, ἀμμαθίου, σινναίου, σαμαραίου, πολλὰ τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέσησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶχος μὲν τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς γῆς καταδείξοντος εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλους, ἤνικα δὲ καρπὸς τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐτρύγησε, καὶ παρὰ τὴν χρῆσιν ὁ οἶνος, ἥδιστος ἐν δωχίοις ἦν μεθυσθεὶς δὲ, εἰς ὕπνον κατέφερεται. ἢ γεγυμνωμένος ἀδοκήτως ἔκειτο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς διαγγέλων δείκνυσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι τὸν πατέρα ἐπὶ νῶχον αἰσθόμενοι, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὐχεται. τοῦ δὲ χάμα, διὰ τὴν συγγένειαν αὐτοῖς μὲν ἐκ πατρὸς τὰς δὲ σκηνοῖς αὐτὸς καὶ τἄλλων διαπεφοιτώντων τὴν ἄρκην, τοὺς χαναναίους παῖδας μετέσιον ὁ θεός. καὶ περὶ μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σήμερον δὲ τοσοῦτον τὸν νῶχον ἰῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μεσοποταμίαν τὴν κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπὸ σιφράτου τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους προγόνων ὄντας ἔσχηκε τοὺς κατελειπεν. ἀσσούρας δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ἀσσυρίους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ πολλὰ εὐδαιμόνησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν.

ara-

ἀραμαίους ϗ, ἄραμος ἔσχεν, οὓς ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι. οὓς ϗ λυδους νῦν καλοῦσι, λούδους ϗ τότε, λουδας ἔκτισε. τῶν ϗ ἀράμου παίδων πρωτάρων ὄντων, ὕστις μὲν κτίζει τὴν τραχωνίτιν καὶ δαμασκόν. μέση δ' ἐστὶ παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμωσίαν ϗ ὄτρος. καὶ γέθηρις βακτριανούς. μῆσας ϗ, μησανταίους. ταύτην χάραξ ἐν τῇ νῦν καλῇ). ἀρφαξάδου ϗ γίνε) παῖς σαλῆς. τοῦ ϗ ἔβερος, ἀφ' οὗ τοὺς ἰουδαίους ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. ἔβερος ϗ ἰακτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη ϗ φάλεγος, ἐπειδὴ κϛ τὸν διαδασμὸν τῆς οἰκήσεως ἔπιπ). φαλὲκ γὰρ τὸ μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰακτὰν ϗ τῶν ἑβέρου παίδων ἦσαν οἱ, ἐλμόδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθής, ἰεραῆς, ἐδωράμος, ὔζαλις, δαήλης, ἠβάλος, ἐβημαήλος, σάφος, ὀφίρης, εὐίλας, ἰόβηλος. ἅπαι δὲ τοῦ κώφλευος ποταμοῦ τῆς ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν συρίας πινὰ κατῳκίσαν. ταῦτα μὲν οὖν τῶν σημαινομένων ἰσρὴλ ὧδε. νῦν δὲ περὶ ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ ἐβέρου γίνε) παῖς ῥαγαῦς τοῦτον ϗ, σερούγος, ὧν ναχώρης ἦς τίκτε). τοῦτον ϗ ἀβραμος πατὴρ δ' οὗτος ἀβράμου γίνεται. ὃς δέκατος μὲν ἔτη δύο νέκυς, δευτέρῳ δ' ἐπὶ καὶ ἐννενήκοστῷ πρὸς διακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο. ἦν γὰρ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ τὸν ἀβραμον. ναχώρης ϗ ἦν γέρων, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγου ϗ ναχώρης πίπτοντος, ὧδε ἔτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν, ῥαγαῦς ϗ σερούγου ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατὸν. ἐν ϗ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦ φάλεγος ἔσχεν. ἔβερος ϗ, πεντάρτῳ ἑβδομηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γόνατι φάλεγον, γόνηθεὶς αὐτὸς ἔτος σέλου, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κϛ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα ϗ ἰδὼν ἀρφαξάδης ἰῶ, μὴ ἔτη δώδεκα τὰ ἐπομβρίας γνόμενος. ἄβραμος ϗ εἶχεν ἀδελφὰς, ναχώρην, κ' ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλιπὼν ἰὸν λῶτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰν θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὔρῃ λεγομένῃ τῶν χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμοῦσι ϗ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰν μὲν, ναχώρης σάραν ϗ ἄβραμος. πατὴρ ϗ μισήσαντος τὰ χαλδαίαν διὰ τὸ θρᾶνυ πένθος, μεταικίζον) πάντες εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου ϗ πατὴρ πολιτήσαντα ἀπῆσαν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνεπίμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ἀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τ μωσέως χρόνου. μεθ' ὃν ὃς ἰῶ τὸ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, πῦθ' ἑρμοντος δ' ἦεν, ὅσα καὶ μωϋσῆν συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, οὖζος, βαὺζος, μαουήλος. ζαχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰαδελφᾶς, βαθουήλος. οὗτοι μὲν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. τάβαμος γὰρ καὶ γαδαμος καὶ ταναος καὶ μαχᾶς, ἐκ ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγονασι. βαθουήλου ϗ τῶν ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβαν ὁ υἱός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami vero quatuor liberis Uſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcique conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas vero Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Judæi Hebræi quondam appellabantur. Porro Heberus Juctam & Phalegum genuit, qui natus eſt, dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Juctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus. Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Uzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Evilas, Jobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam uſq; habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluvium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores, cum eſſet viginti & octo annorum, genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater, cum eſſet annorum triginta duorum. totidem vero annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluvio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes, relicto filio Loto, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in urbe, quæ Ura Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum ejus nunc uſque oſtenditur. neptes vero ex fratre duxerunt conjuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterum cum Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migraverunt Carras Meſopotamiæ, ubi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Jam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, uſque ad Moyſis ætatem: poſt quem centum & viginti annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Uxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Jadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filii fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tavaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porro Bathuelis uni e legitimis Nachoris filiis nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

B C D E F G

Κεφάλαιον, η.

Ως ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς κατῴκησε τὸν τόπον μὲν χαναναίαν, νῦν δ' ἰουδαίαν λεγομένην.

CAP. IIX.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.

ΑΒραμος δὲ, λῶτον τὸν ἀράνης τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς δ' γυναικὸς αὐτοῦ σαίρας ἀδελφὴν εἰσποιήσατο γνησίαν παρὰ δόξαν. καὶ καταλιπὼν τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, ἐ θεοῦ

ABrahamus vero Lotum, Aranis fratris ſui filium, Saræ conjugis ſuæ fratrem, adoptavit, qvod germano careret: & cū jam eſſet annorū ſeptuaginta quinq; monitus oraculo Chaldæam *Gen. 12. 13.*

terram mutavit Chananæam quam & ipse habitavit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in conjectando sagax. Cumque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem convellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicavit, unum esse Deum rerum universitatis conditorem: de cætero, si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc vero ex terræ ac maris observatione colligebat, tum eorum, quæ circa solem ac Lunam & reliqua sidera videbat accidere: esse nimirum potentiam quandam, quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante, nihil nostris utilitatibus serviturum, cum nihil suapte virtute polleat, sed universa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic uni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Qvamobrem cum Chaldæi Mesopotamitæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac favore Dei fretus terram Chananæam tenuit: ubi sedibus positis, Deo struxit aram, & hostias mactavit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: post diluvium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam justitiæ cultor, vir magnus & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res ejus posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrahamus regnavit apud Damascum advena, ut qui cum exercitu venerat e regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur, nec ita multo post hinc qvoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc vero Judæam nominatam: ejusq; posteritas ibi crevit in ingentem numerum, qvorum res alibi sum narraturus. Abrahami vero nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Qvod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus & ibi aliquanti per commoratus, retro, unde venerat, est reversus.

12.13. FAme deinde Chananæam terram invadente Abrahamus, audita Ægypti ubertate, proficisci illuc decrevit, tum ut copiis eorum frueretur, tum ut sententiam sacerdotum de divinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem, si modo melior esset, aut ipse rectiora eis commonstraturus. Cæterum cum & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne forte ob excellentem uxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem ejus se finxit, monita prius, ut ob præsentem necessitatem simulationi suæ subserviat. Ut autem ventum est in Ægyptum

Α κελεύσαντ⟨ος⟩ εἰς τὴν χαναναίαν μεταβῆναι. ἐν ᾗ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τι τῶν πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, ὥστε τι ὧν εἰκάσειεν ἀ⟨λ⟩ηθεύειν. ἀλλὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠργμέν⟨ος⟩, καὶ τὰ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, καὶ νικῆσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. πρῶτ⟨ος⟩ γὰρ τολμᾷ θεὸν ἁπλοῦν ἀναγορεῦσαι τὸν δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα. τῶν δ' λοιπῶν, εἰ καί τῃ πρὸς δαιμονίαν συντελεῖ, καὶ παρ' αὐτοῦ παρεχθὲν ἕκαστον καὶ ἐκ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. ἐκμανθάνειν δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης καὶ προνοησούσης τῶν καθ' αὐτοὺς διατάξεως. τοιούτους δὲ ὑστερογενεῖς φανερὸν γίνεσθαι μηδὲ ἴσως πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ δι' ἐκείνου⟨ς⟩ ἰσχύειν ὑπουργοῦσι. Β ᾧ καλῶς ἐχόντως τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν. διὸ ἅτε Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν στασιαζόντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, καὶ βουλήσει, καὶ βοηθείᾳ δὲ θεοῦ, τὴν Χαναναίαν ἐκτήσατο. ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βηρωσὸς, οὐκ ὀνομάζων λέγων οὕτως. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, παρὰ Χαλδαίοις τις δίκαιος ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ Γ ὐρανία ἐμπειρ⟨ος⟩. ἐκάτερος δὲ τούτων μνημονεύων τοῦ ἀνδρὸς πλέον τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλα⟨ος⟩ δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει οὕτως. Ἀβράμης βασίλευσε δαμασκοῦ ἐπήλυς συὼ στρατῷ ἀφιγμέν⟨ος⟩ ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶν⟨ος⟩ Χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας συν τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὸ τόπον μὲν Χανα- Ε ναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, ὧδε ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τῷ δ' Ἀβράμῃ ἐπὶ καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς περὶ λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντ⟨ος⟩, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον ὑποστρέψεν ὀπίσω. F

Λιμοῦ δ' ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, Ἄβραμ⟨ος⟩ αἰγυπτίους εὐδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν ποθ' αὐτοὺς καὶ θεάσασθαι, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιεν τι περὶ θεῶν. ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσων, ἢ μετακοσμήσων αὐτοὺς ὅπη τι βέλτιον αὐτὸς ἀμείνων φρονῶν. ἐπεχειρεῖ⟨ν⟩ δὲ καὶ τὴν σὰρ- G ραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο. καὶ κεῖνος τοῦτο συνεκήρυττε, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπίσασιν τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε.

τὸ πε

τί τε γὰρ κάλλος ἐξεβακχήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὰ καὶ Φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων, ἐ τοῖς περὶ αὐτὸν λεγομένους δεκαδεῖς, ἀλλὰ καὶ ἰσάσπαδαν αὐτοδάσας, οἵος τε ἦν ἄψασθαι τῆς σαρρᾶς, ἐμποδίζει ἡ ὁ θεὸς αὐτοῦ τὸν ἀδόκιμον ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ στάσει τῶν πραγμάτων. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, καὶ μείωσιν θεοῦ τὸ δεινὸν αἴτιά παρῆναι ἀπεφήναντο οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ξενίσαι ἔ ξένα τὴν γυναῖκα. ὁ δὲ φοβηθεὶς, πρῶτα τὸν σαρρᾶν τίς ἐστι καὶ τίνα τρόπον ἐπαχθοιτο ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἀφεῖται παρητεῖτο. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' ἐ γυναῖκα αὐτὸν ἀπηδάσαι περὶ αὐτὴν συγγένειαν ποιήσασθαι βουλόμενον, ἀλλ' ἐχ ὕβρεως κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένον. δωρεῖται τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ σωσῖναι αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐσπουδὴν ἐπιφανεστέραν σωσῖβαι ἡνέθαι. τῶν γὰρ αἰγυπτίων διαφόροις χρωμένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις καὶ διαφόρων τοὺς λόγους, ἐ ἐπιστῶτο περὶ τῶν ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφανε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς σωσῖβαις ὡς σωφρονέστατος καὶ δεινὸς ἀνὴρ, ἐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖραι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειεν διδάσκειν, τὴν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν φιλοσοφίαν. πρὸς γὰρ τ' ἀβράμου παρουσίας εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀφῖκτο καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ' χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς λῶτον τὸν γαῖ. τῶν δὲ ποιμένων αὐτοῖς φασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν, τὸν μὲν λογίαν μέν τοι καὶ τὸν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὸν κατ' ἐκείνην καταλελειμμένην ἀνεχώρησεν ὤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. παλαιοτέρα τε ἐστὶν ἔτεσιν ἑπτὰ, πρὸ πάντων τῆς αἰγύπτου λῶτος δ' τ' πρὸς τὸ πεδίον κειμένην, καὶ ποταμὸν ἰορδάνην ἔχει, σχεδὸν ἄπωθεν τῶν σοδομιτῶν πόλεως. ἦ τό τε μὴν λεγόμενον ἀληθὲς, νῦν δ' ἠφάνισεν καὶ βλάβην καὶ μείωσιν θεοῦ. τὴν δ' αἰτίαν καὶ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ι.
Ἡ τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσσυρίων αὐτοὺς ὑπερατησάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσσυρίων κρατούντων τῆς ἀσίας σοδομίταις ἐδόθη τε πράγματα, εἰς τε πλῆθος ὑπερεδόκουν αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διέπον πέντε τὴν χώραν, βαλλᾶς, βαρεᾶς, σενάβαρος, καὶ συμόβορος, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας δ' ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ὑπὸ τούτους στρατεύσαντες ἀσσύριοι. καὶ μέρη τισαρα ποιήσαντες τῆς στρατιᾶς ἐπολέμουν αὐτούς. στρατιᾶς δ' ἑκάστῃ ἐδ' εἷς ὑπετεταγμένος. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσσύριοι φόρον ὑπετάξουσι τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοὺς ἐπιτεχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μαρφάδ. ἀρίσχα, χοδολλογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τὴν τε συρίαν ἅπασαν διαρπάσαντες, καὶ τοὺς τῶν γιγάντων ἀπογόνους καταστρέψαντο. ἐλθόντες δὲ κατὰ σόδομα,

A jam enim conjugis pulchritudinem fama divulgaverat: qvamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis ſuis cognoſcere, ac muliere etiam potiri concupivit. Huic malę libidini Deus obſtitit, peſtilentia & ſeditione res regis infeſtans: conſultique de remedio ſacerdotes, quove modo placandum eſſet numen, hanc mali cauſam reſponderunt, quod hoſpitis matrimonio injuriam inferre paraviſſet. Rex territus primum ſcitatur, quænam ſit, quiſve ejus comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit: ſororem ſe putaſſe, non uxorem, & affinitatem contrahere, non injuriam inferre voluiſſe: donatoque magna pecunia poteſtatem fecit congrediendi cum præſtantiſſimo qvoque Ægyptiorum ac doctiſſimo: qvo factum eſt, ut virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cum ea gens in diverſos ritus & opiniones ſcinderetur, & per mutuum contemptum atque inſectationem infenſis inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos vaniſſimos eſſe, nihilque prorſus veritatis habere declaravit: ob has diſſertationes in precio habitus, ut qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendique facultatem præ ſe ferret, & numerorum ſcientiam & doctrinam ſiderum benignè illis communiçavit. nam ante Abrahami ad ſe adventum Ægyptii rudes erant hujuſmodi diſciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem pervenerunt. Reverſus inde in Chananæam, agros cum Loto diviſit. orta verò inter opiliones contentione de jure ac terminis paſcuorum, arbitrium & optionem Loto permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id ſeptem annis eſt antiquius quam urbs Ægypti Tanis. Loto vero campi ceſſerunt, & planities Jordani fluvio contigua, non longè à Sodomorum urbe: quæ tunc bona & magna, nunc divina ultione ac ira, ut ne veſtigium quidem ſuperſit, eſt deleta: cujus rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

CAP. X.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet, & Sodomitarum res tam opibus quam numeroſa juventute florebant, ut à quinque regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, ſuo quiſq; regno præpoſitus. Hos Aſſyrii bello petierunt, diviſisque quadrifariam copiis ſub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commiſſo tandem prælio victores Aſſyrii Sodomitarum regibus tributum imperaverunt. cumque per duodecim annos imperata feciſſent, & tributa ſolviſſent, decimotertio defecerunt: quo factum eſt, ut nova in eos Aſſyriorum expeditio fieret, ductu & auſpiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam univerſam rapinis vaſtaverunt & gigantum poſteros perdomuerunt. cumq; in agrum Sodomorum eſſet ventum,

Gen. 14.

castrametati sunt in valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captivus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

A στρατοπεδεύουσι κ᾽ τλὴ κοιλάδα τλὴ λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου. κατ᾽ ἐκεῖνον γὰρ τὸν χρόνον φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νῦν μὲν οὖν τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. περὶ μὲν ἐν τ᾽ λίμνης ταύτης, μετ᾽ ὀλὺ διηλώσομεν. τῶν δ᾽ σοδομιτῶν συμβαλόντων τῇς ἀσσυρίοις κ᾽ καρτερᾶς τ᾽ μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δ᾽ ἡχμαλωτίσθησαν, σὺν οἷς κ᾽ λὼτ ἥχθη, τῆς σοδομίτης σύμμαχος ἐληλυθώς.

B

CAP. XI.

Quemodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.

Κεφάλαιον ια.

Ὡς ἄβραμος ἐπὶ τὲς ἀσσυρίους ἐπισρατεύσας ἐνίκησεν, κ᾽ τὲς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, κ᾽ τλὴ λείαν λὼτ ἔλαβον ἀφείλετο.

Gen. 14.

HIs auditis, Abrahamus tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorũ clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properavit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Jordanis fontium est nomen) oppressum ex improviso facile superavit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se converterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens, ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto, nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, ut qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triumq; amicorum auxiliis tantum exercitum profligaverit, qvotquot autem ex hac clade evadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò, captivis incolumibus reductis, parta pace, victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum usque in locum, quem Campũ regium vocant, gratulabundus occurrit: ubi à Solymæ urbis rege Melchisedeco est exceptus, id nomen interpretatur, rex justus. erat enim revera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob justitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocavit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo, cujus favore victoria contigerat, debitos hymnos, ut sua pietate dignum erat, cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captivos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio, quod pro tot rebus egregie gestis tibi debetur. Quo respondente. Et quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondũ enim pater factus erat) tũ Deus & filiũ illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantã, quæ stellas cœli posset æquare

C

D

E

F

G

ΑΒραμου δ᾽ ἀκούσαντ τλὴ συμφορὰν αὐτῶν, φόβ τι ἅμα μὲν λώτου συγγενῆς ὄντ εἰσῆλθε, κ᾽ οἰκίας μὲν τ᾽ σοδομιτῶν φίλων ὄντων κ᾽ γλτνιώντων, κ᾽ βοηθῆν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμεινεν. ἀλλ᾽ ἐπιχθὲς κ᾽ κ᾽ πεμπλίω ὄπι πισὼν νύκτα τοῖς ἀσσυρίοις μὲν δάνον, οὕτως γὰρ ἡ ἐπέρα τ᾽ ἰορδάνου πεσονομάζεται πηγή, ἐ φῶσας πὶν ἐν ὕπνοις ἡμέρας, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδ᾽ ἐπίνοιαν τῆς συμφορᾶς ἐχόντας, οἱ δ᾽ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δ᾽ τάπ μέρης ἀδύνατοι ἔφυγον. ἄβραμ δ᾽ διώκων εἵπετο, μέχρι κ᾽ δευτεραίους σωπλάσειν αὐτοὺς εἰς σωβᾶ τῆς δαμασκλαίων γῆς. ἐπιδείξας, ὅτι τὸ μιχᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει κ᾽ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ πρόθυμία τῶν μαχομένων, κ᾽ τὸ ἡνιαῖον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, τριακοσίους κ᾽ δέκα κ᾽ ἑπτὰ οἰκέτας αὐτὸς κ᾽ τρισὶ φίλοις, τοσούτου στρατὸν πεπληρωμένους. ὅσοι δ᾽ αὐτῶν κ᾽ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. ἄβραμ δ᾽ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἷς ληφθέντες ἔτυχον τῶν ἀσσυρίων, κ᾽ τὴν συγγλὴ λώτου, ἀνέζωξεν μὴ εἰρήνης. ἀπολύτησε δ᾽ αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεύς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σόλυμα πόλεως προσδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δ᾽ τοῦτο βασιλεὺς δικαί ἐὼν δ᾽ τοιοῦτ ὁμολογούμενος διὰ ταύτην αὐτῷ τὴν αἰτίαν, ἐ ἱερεὺς γενόμενος θ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δ᾽ οὗτ ἐ μελχισεδέκης τῷ ἄβραμ στρατῷ ξένια, ἐ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε. κ᾽ ὕμνησε τὸν θεὸν δίκαια αὐτόν τε ἐπαινέσας ἤρξατο, ἐ τὸν θεὸν δίκαιον, ὑποχείριους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἄβραμος δ᾽ δίδοντ κ᾽ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ἐ δ᾽ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δ᾽ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ἃς ὕμνησε τῶν ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δ᾽ οὐκ ἐφη τοῦτο ποιήσειν, εἰδ᾽ ἀν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα προφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ ἤρκεσε. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτῶ ὑπάρχειν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλ δ᾽ ἐ πρῶτ σκαλέσατο, κ᾽ ἔννης, κ᾽ μαβρῆς. ἐπαρέσας δ᾽ αὐτ᾽ τλὴ ἀρετλὴν ὁ θεὸς, ἀλλ᾽ οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς οὓς ἄξιον ἐστιν ἐπὶ τοιαύταις δι᾽πραγίαις νομίζεσθαι. τὸ δὲ ὑπολαβόντ, κ᾽ τὶς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἱ παδέξονται μετ᾽ αὐτὸν, ἔτι δ᾽ λὼ ἄπαις, ὁ θεὸς κ᾽ παῖδα αὐτῷ γνήσιον ἔσεσθαι καταγγέλλει, κ᾽ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς ὑπερπλησίαν αὐτῷ τοῖς ἄστροις ἐσεσθ᾽ τ᾽ ἀριθμὸν.

κατ

καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ A
κελεύσαντος κατ' αὐτὸν, λαβὼν δὲ ὁ πρόπ- τῆς θυσίας τὰ-
ῦτ- δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ
κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύ-
σαντος διεῖλε τῶν ὀρνέων οὐδὲν διελών. εἶτα πρὶν ἥ-
ναι τὸν βωμὸν, ἰωκῶν ἐφίπταμένων, ἐπιθυμίᾳ δ' αἵ-
ματ-, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηροὺς
αὐτῷ τοῖς ἐκγόνους γενέσθαι ἐπὶ ἔτη τετρακόσια ἐνιαυ-
τοὺς κ' τλεῖν αἰχμάλωτον, ἐν οἷς κακωθήσεσθαι B
πρὸς Αἰγυπτίων, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ
χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. ἄ-
βραμος μὲν κατῴκει πρὸς τὴν αἰγίτου καλουμένην
δρῦν. ἔστι δ' χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπέχον τῆς Ἑβρω-
νίων πόλεως. δυσφορῶν δ' ὁπὶ γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱ-
κετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος δωρη-
σαμένου δ' θεοῦ δ θαρσῶν αὐτὸν δωδεκελόμηρον,
τῶν τε ἄλλων ἀπάντων ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς
μεσοποταμίας ἠγμένον καὶ παίδων ἐσομένων, σάρρα C
δ' θεοῦ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαι-
δῶν ἀγαρέαν ὄνομα, ᾗ- οὖσαν αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐ-
τῆς παιδοποιησομένῳ καὶ γλωμένῃ ἐγκύμων ἡ θεραπαι-
νὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάρραν ἐπολμησε βασιλεύουσι, Gen. 16.
ὡς τῆς ἡγεμονίας μεθισταμένης εἰς τ' ἀπ' αὐτῆς τεχθη-
σόμενον. ἀβραμος δ' αὐτὴν πρὸς αἰκίαν δοὺς δι-
δόντος τῇ σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν, ἔχ- ὑπομένουσα τὰς D
πληγὰς. καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἰκτεῖραι αὐτῆς λαβεῖν.
ἀπαντᾷ δ' ἀπὸ τῆς ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτῷ ἄγ-
γελος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου γὰρ
μεῖζον- τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν. καὶ δ' νῦν εἰς τὴν
δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη ἡγομένην, ἐν τούτοις
εἶναι τοῖς κακοῖς δωδικούσασαν μὲν οὐδ' θεοῦ, καὶ
προσωτάρω χωροῦσαν, ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσουσαν δ'
αὐτὴν ὀπίσω, γνῶσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης
βασιλεύσοντ-. τούτοις πειθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα
πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δ' μετ' E
οὐ πολὺ ἰσμαήλου, θεόκλυτον ἂν τις εἴποι Ἀγὰρ τὸ εἰσα-
κοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβραμος μὲν οὖν ἕκτον
ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτ- γεγονὼς, ὃ προειρημέν-
ἐγνώσθη. εἰς ἐνιαυτὸν δ' αὐτῷ, καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι
ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ σάρρας
ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι ἰσαακον, δηλῶν ἐσόμενα
ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμή-
σαντες, καθέξουσι τὴν χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος
μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γόν- F
λόμενον μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφερόμενον, περιτέ-
μνεσθαι τὰ αἰδοῖα, ἐ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρα μὴ τὸ γλω-
νηθῆναι. τὴν αἰτίαν δ' τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις
δηλώσω. πυθομένῳ δ' ἀβραμῳ καὶ περὶ δ ἰσμαήλου εἰ
ζήσει, πολυχρόνιον τε ἀπεφήνατο μενοῦν- ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων
ἐθνῶν πατέρα. καὶ ἄβραμ- μὲν ὅτι τοῦτοις εὐχαρι-
στήσας τῷ θεῷ, περιτέμνε- θαλλόμα, καὶ πάντες οἱ
παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς ἰσμαήλ-, ἃ κατ' ἐκεῖνον τὸν G
ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτ- ἔχοντ-, αὐτὸς ἐνεν-
ηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑνὶ ἑαυτῷ.

and numero. His auditis, lætus ſacrificium Deo juſſu ipſius obtulit. Porro ſacrificii ritus erat hic: mactata juvenca triennis, capra triennis, ariete item triennis, cæteras victimas, ut juſſus fuerat, diviſit, ſolis avibus exceptis. deinde priuſquam erigeretur ara, advolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians, progeniem ejus malos vicinos per annos quadringentos in Ægypto habituram: quo tempore graviter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, devictiſq; Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum, quæ vocabatur Ogis, id agri nomen erat non longè ab urbe Hebrone. Cæterum ægre ferens conjugis ſterilitatem, ſupplex a Deo petiit, ut prolem ſibi maſculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene ſperare illum juſſit, ut qui non temere Meſopotamiam reliquiſſet, atque inſuper liberos ei non defuturos promiſit. Ibi Sara Dei monitu in thalamum ejus adducit unam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos ſibi ex ea quæreret. & cum uterum ſe gerere ſenſiſſet famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aſpirans, quaſi ad prolem ſuam dominatio perventura eſſet. quapropter cum Abrahamus uxori eam ad pœnam dedidiſſet, decrevit fugere, non ferens afflictionem: Deumq; rogabat, ut ſui miſereretur. Itaq; per deſertum abeunti occurrit angelus jubens, ut ad dominos reverteretur, fore enim eam meliore conditione, modo ſe modeſtè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quod ſi, contemptis Dei juſſis, ulterius pergeret, præſens exitium eam manere ajebat; ſin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno ejus regionis eſſet potiturus. Paruit famula, & reverſa ad dominos, veniam eſt conſecuta: nec ita multo poſt Iſmahelem peperit, ac ſi dicas exoratum, eo qvod Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus ſextum ſupra octogeſimum annum natus genuit: cum autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus, nuncians, qvod è Sara ſuſcepturus eſſet filium. eum juſſit vocari Iſacum addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: easque jure belli occupaturas univerſam Chananæam à Sidone uſque Ægyptum. Juſſit etiam genus ipſius, qvod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idque octava die nativitatis. cauſam vero noſtræ circumciſionis dicam alibi. Conſulenti verò Abrahamo & de Iſmahele, an eſſet victurus, reſponſum eſt, fore longævum ſimul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus, poſteaqvam Deo gratias egiſſet, eveſtigio circumciſus eſt cum tota familia, ſimiliter & Iſmahel, annum tunc agens decimum tertium: ipſe verò pater nonum jam agebat ſupra nonageſimum.

Gen. 16.

Gen. 16.

Κεφαλαίον ιβ'.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεχρήσατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus.

Ὑπὸ δὴ τὸν τὸν καιρὸν οἱ σοδομίται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τὰ ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταί, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ ἀγα-

PEr idē tempus Sodomitæ divitiis & abūdantia pecuniarū elati, tā in homines contumelioſi erant, quam erga Deū impii: quippe qui ne- Gen. 18. 19.

que beneficiorum ejus meminerant, & hoſpites averſabantur: deniq; mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus, decrevit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeo vaſtam reddere, ut poſthac nec plantas nec fructum ullum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad querçum Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, rogavitque, ut ad ſe diverſentes fruerentur hoſpitio. illis vero annuentibus, jubet panes ex ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de uxore quærebant, ubinam eſſet Sara. qvo referente, intus eam eſſe; ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe, ut liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimulare: ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos: & qvod miſſi eſſent, unus nunciatum de filio, duo vero ad delendos Sodomitas. Quo audito, Abrahamus indoluit pro ter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcue juſtos cũ injuſtis perderet. Deo vero negante, quenquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui, ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, angeli vero pervenerunt Sodoma. cives autem, cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum divertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Loto vero ſuadente, continerent ſe, neve in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum; ne ſic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcavit, ne in ædes introitum invenire poſſent. cæterum Sodomitarum populum univerſum ad ſupplicium adjudicavit. Lotus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta etiam uxore & duabus filiabus etiam tum innuptis. ſponſi enim earum monentem de exeundo contempſerant, ut delirum, qui talia diceret. Tum Deus jaculatur telum in urbem, eamque cum ipſis incolis exurit, & agrum qvoque pari devaſtat incendio. quemadmodum mihi jam dictum eſt in commentariis, qvos de bello Judaico prodidi. Cæterum Loti uxor inter abeundum ſubinde ad urbem reſpicens, & curioſius cladem hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi jam & de illa: nam extat hodie qvoque: ipſe vero cum filiabus in parvum quoddam rus evaſit, cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. Id Zoor nunc uſque vocatur, ſic parvum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolicitudine vitam inopem aliquanti ſper toleravit. puellæ vero univerſum genus humanum extinctũ ratæ, aſtu circumvento parente, cũ inſcio ſunt congreſſæ, curantes, ne totum gen⁹ deficeret. ex hoc congreſſu nati ſũt filii: majori Moab⁹, quaſi dicas è patre: ju-

A μῶν ὠφελείων. εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπλάσας οὖν ὁ θεὸς τούτοις ὁ θεὸς, ἐγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτοὺς, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν καταποντίσαι καὶ τὴν χώραν ἄτως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τοῦ θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος ἰδὼν τρεῖς ἀγγέλους, ἐκάθητο πρὸς τῇ δρυὶ τῇ μαμβρῇ πρὸ τῆς

B θύρας τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ἀπιόντων δ', ἄρτους τε προσέταξεν ἐκ σεμιδάλεως ζυμῆσαι, καὶ μόσχον θύσας, καὶ ὀπήσας, κόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυὶ κατακειμένοις. οἱ δ', δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθίοντων. ἔτι καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ σάρρα. ἧς δὲ ἐκποντος ἔνδον εἶναι, ἤξειν

C ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ διῤῥήσθη αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγωνημένοις. τῆς δ' γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιώσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν ἐπιοῦσιν, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, οὐκέτι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας, ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεῖη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων τοῦ τε παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας καταστρεψόμενοι. ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὑπὲρ τοῖς, σοδομίταις, καὶ τὸν θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε φείδασθαι, μὴ

D τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. τοῦ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ μὲ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ ὑπὲρ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν πόλιν. (καὶ ὁ λὼτος αὐτοὺς ὑπὲρ ξενίων παρεκάλει. λίαν δὲ ἦν φίλος τοῖς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τοῦ ἀβράμου χρηστότητος.) οἱ δὲ σοδομῖται, θεασάμενοι

E τοὺς νεανίσκους διὰ τὴν ὄψεως ὑπερφέρειαν, καὶ παρὰ λώτῳ κατεχθέντας, ὑπὲρ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τὸ ὥρας ἐτόλμησαν. τοῦ δὲ λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἐκεῖνα αἰδῶς παρ' αὐτῷ κατηγωγῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀπρεπεῖς, τὰς θυγατέρας, αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ὑπὸ θυμίαις αὐτῶν λέγοντος παρεῖναι, οὐδ' οὕτως ἐπείθησαν. ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῶν ὑπὲρ τῆς τολμήμασι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὴν εἴσοδον

F τὴν εἰς τὴν οἰκίαν διαρρεῖν. σοδομιτῶν δὲ κατέκλυσε πάνδημον ὄλεθρον. λὼτος δὲ θεοῦ τὰ μέλλοντα τῶν σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπῆλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι ἀνάλαβών. οἱ δὲ μνησῆρες ὑπερεφρόνησαν τὴν ἐξόδον, ἀληθείαν ὑπακαλοῦντες τοῖς ὑπὸ τοῦ λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ θεὸς ἐποκήπτει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συὶ τοῖς οἰκήτορσι κατεπέμπρα καὶ τὴν χῆν ὁμοίως πυρώσας

G ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τὴν ἰουδαΐκην ἀναγραφὴν πόλεμον. ἡ δὲ λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ πρὸς αὐτὴν, ἀπηγορεύκοτος τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς ἅλας ἀλῶν μετετράπη. ἱστορῶ δ' αὐτὴν, ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει. διαφεύγει δ' αὐτὸς μὲ τῶν θυγατέρων εἰς βραχύτι χωρίον καταφυγών, ὃ προσηγορεύθη ὑπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται, καλοῦσι γὰρ ἄτως ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα ὑπὸ τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ τροφῆς ἀπορίας πολυπαθῶς διῆγε. αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πολησιάζουσι ὑπενοήσαντο λαθεῖν. ἐπίουσι δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μωάβος. ὅπερ δ' ἂν τις

ἀπὸ

ἀπὸ πατρός. ἄμμανον δ' ἡ νεωτέρα πᾶσα. ἦρξεν A niori Ammanus, qvod nomen significat filium
ἡ ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. κτίζει δ' αὐτῶν, ὁ μὲν generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, mag-
μωαβίτας, μέγιστον ἔντας ἔτι καὶ νῦν ἐθνος. ἀμμανί- næ gentis etiam nostra ætate, alter vero Amo-
τας δ' ὁ ἕτερος συμέχις τῆς κοίλης ἐστὶν ἀμφοτέρα. καὶ nitarum; utrique Syriam Cœlen incolunt. Et in
λώτῳ μὲν, τοιαύτην σωθεὶς τὴν ἐκ σοδομιτῶν ἀνα- hunc modum Lotus reliquit Sodoma.
χώρησιν ἐμέθυσε. Ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς Γέρα- Abrahamus autem migravit in Gerara Palæsti- *Geneſ. 20.*
ρα τῆς παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχή- næ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem
ματι τὴν σάῤῥαν, ὁμοία τοῖς περὶ αὐτὸν ἐνομίζετο arte, qua quondam, nimirum insidiarum metu.
διὰ τὸν φόβον. ἐδεδίει γὰρ Ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν B timebat enim Abimelechum ejus loci regem: qui
ἐπιχωρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σάῤῥας, φθεί- & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam
ρειν ὅλος τε ἦν. εἴργε δὲ τῆς ἐπιθυμίας αὐτὸν νόσου cupidinem morbus gravis impedivit divinitus
κωλυτὴς αὐτῷ περιπεσοῦσης ἐκ θεοῦ, καὶ τῶν ἰα- immissus: atque ita medicorum ope destitutus,
τρῶν αὐτὸν ἀπεγνωκότων, ἐνύπνιος, ἵνα μὴ ὁρᾷ μηδὲν in somnis admonetur, abstineret se ab injuria
ὑβρίζειν τὴν ξένης γυναῖκα. καὶ ῥᾴδιον πεῖσθεὶς, conjugis hospitis. mox cum meliusculè habere
φράζει πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπα- cœpisset, indicat amicis, quod Deus sibi hunc
γαγὼν τὴν νόσον ἀντὶ ἐκδικίας ξένης, φυλάσσων morbum immisisset vindicans jus hospitis, & u-
ἀνύβριστον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖ- xori ejus ab injuria cavens. nō enim sororem es-
σαν ἐπήγεσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλ- C se, sed uxorem legitimam. Hæc locutus Abraha-
λεταί τε παρέξειν αὐτὸν δίκην, τὸ λοιπὸν ἀδεοῦς ἐ- mum de consilio amicorum accersitum, securum
κείνου περὶ τὴν γυναῖκα ἡμέρου. ταῦτ' εἰπὼν, με- esse de pudicitia conjugis jubet. Deum enim e-
τεπέμπετο τὸν Ἄβραμον, συμβεβουλευκότων τῶν φί- jus curam habere, cujus auxilio nihil turpe pas-
λων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισ- sum se illi restituere. idque ita esse Deum tes-
θήσης τι τῶν αἰσχρῶν ἐκέλευσε δεδιέναι. ἦεν γὰρ αὐ- tabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetitu-
τὸ κἠδεσθαι, κ' κτῆσιν τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνῳ με- rum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciviſſet.
μνησικυίαν ἀνύβριστον κομίζεσθαι. ἔ θεοῦ μάρτυρος D ad hæc rogabat, ut æquo animo in se esset, Deum-
ὄντος καὶ τὸ τῆς γυναικὸς σωφρονοῦντος, ἔλεγε μηδ' ἂν que propitium redderet. Et sive apud se mane-
ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχὴν εἰ γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο. ret, nihil ei defore: sive abire mallet, deductores
ὡς δ' ἀδελφὴν ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. ὠμολόγει est pollicitus, & omnia, qvorum causa ad ipsum
δὲ πρᾶως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν ὅρκῳ πι- veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino
στὸν. παρ' αὐτῷ τι μόνον βελομένῳ, πᾶσαν ἀφορμίαν ficta m consanguinitatem ajebat: esse enim fratris
παρέξειν. ἀπενεγκεῖν τε προαιρουμένῳ, πέμψειν filiam: & sine hac simulatione parum tutam pere-
πομπὴν, καὶ πάντων ὅσων κ' χρήζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. grinationem credidisse. ac ne morbi quidem
τοῦτ' εἰπὼν, Ἄβραμος ὅτι τὴν συγγένειαν τῆς γυ- causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem
ναικὸς ἐψεύσθαι ἔλεγεν. ἀδελφοῦ γὰρ αὐτὴν εἶναι παῖ- E regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque
δα, καὶ δίκαι τοιαύτης πρόνοιαν σὺν ἀσφαλεῖ τὴν cum illo libenter, tum rex tam agri quam pecu-
ἀπόδημίαν ποιήσασθαι. ὅσαπερ δὴ τὸ μηδὲν αἴτιος niarum partem ei cessit: & conditiones pacis
τῆς νόσου γεγονέναι. προθυμηθῆναι δ' αὐτὸς περὶ τ bona fide utrinque servandas dixit, fœdere cum
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, καὶ παρ' αὐτῷ μέ- eo super puteo quodam icto, qui Bersabe voca-
νειν. ὁ Ἀβιμέλεχος τὴν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμει καὶ tur: ea vox juramenti puteum significat: & id no-
τὰ χρήματα, καὶ σωτήσεται ἀδόλως πολιτεύσασθαι, men & hodie locus servat. Nec ita multo post A- *Gen. 21.*
ὥσπερ τις ὅρκος πιούμενος τὸν ὅρκον, ὃ βηρσαβέ brahamus filium e Sara suscepit, juxta promissa
καλεῖται. ὅρκιον γὰρ ὁρκίαρ λέγοιτο ἂν. οὕτω δ' ἐπὶ τῷ Dei, quem Isacum nominavit. Sic risus Hebræ-
νῦν ὠνόμασται τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασαν. ἦλθε δὲ Ἄβρα- F is significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei
μος μετ' ὀλίγον καὶ παῖς ἐκ σάῤῥας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ θεοῦ jam natu grandi præter expectationem promit-
προεῖρηται. ἐν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γέλωτα σημαί- titur, in causa fuit hujus appellationis. ipsa enim
νει. διαμύθου τὸ τὴν σάῤῥαν μειδιάσαι πεῖσθαι φή- erat nonagenaria, Abrahamus vero annorum
σαντος αὐτὴν δ θεὸς, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκε- centum, ipso anno, qvo Isacus est natus. eum
τὸν πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. αὐ- octava mox die circumcidunt, qui mos adhuc
τὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα ἔσχεν ἔτη. ἑκατὸν δ' Ἄβραμος. Judæis durat, ut post totidem dies circumcisio-
πατὴρ δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει. ἐν δ' ἡμέραις nem celebrent.
μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, κατ' ἐκείνου μὲ- G

τασπᾶσι ἔθος ἔχειν οἱ ἰουδαῖοι παῖδα τὰς περιτομάς.

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.

Κεφάλαιον γγ'.

Περὶ ἰσμαήλου δ' ἀβραάμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων.

ARabes vero post decimumtertium annum *Geneſ. 21.*
id faciunt. Ismahel enim gentis eorū autor
Abrahamo è concubina natus, post tantum tem-
poris est circumcisus, de quo jam dicendum. A-
mabat Sara Ismahelem ab initio, e famula Agare
natum, non secus ac si ex se esset genitus. Ia lebatur

enim in ſpem ſucceſſionis. verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, non amplius æqvum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu major, defuncto communi patre injuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo, ut eum una cum matre aliqvo ablegaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis utre aquæ ac panibus, juſſit ire, quo eos neceſſitas duceret. & cum defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumq; nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis, ulterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicavit, & curam educandi pueri habere juſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum vero mulier, meliori ſpe concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam evaſit: Poſtquam autem ad virilem ætatem pervenit, uxorem ei conjunxit Ægyptiam genere, unde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſineſus, Chodamus, Themanus, Jeturus, Napheſus, Calmaſus. hi, quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare, habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi, a quibus Arabes gentem ſuam ejusque tribus denominaverunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

A τῆς ὡς πρὸς ἴδιον ὀνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὅπῃ δ' τῆς ἡγεμονίας ἀμφδοχῆ. τεκοῦσα δ' αὐτὴ τὸν ἴσακον, σὺν ἡλίου θεραπείᾳ τούτῳ τὸν ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τοῖς παισὶν αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μὴ τῆς μητρός. ὁ μὲν οὖν ἀρχὰς ἀ προσετίθετο τ αὐτῷ γνώμῃ οἷς ἡ σάῤῥα ἐπαιδάκει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δ', καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς σάῤῥας προτεθειμένοις, πιθθεὶς παρεδίδου τὸν ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μήπω δ' αὐτὸ χωρεῖν δυνάμενον. ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῃ ἐκέλευσεν ἀπέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀναγκῃ χρωμένῃ. ὡς δ' ἀπέσπασαν ὀπίσω τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος δ' ἀπανίζοντος, ὑπ' ὀλίγου πνὶ θείου τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ, προσῆλθε πορρώτερον. σωτυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει προκειμένην, καὶ κελεύει προσνοεῖν τῆς ἀναστροφῆς τὸ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀναθὰ προειμένειν ἐκ τῆς ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐμφάσει τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα παισὶ, μαθοῦσα τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, ἀμφδύη τοῖς πλανωμένοις. ἀνδρωθέντι δ' τῷ παιδὶ, γύναιον ἄγεται, τὸ γένος αἰγύπτιον, ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἐχθνεῖον. ἐξ οὗ παῖδες ἰσμαήλου γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδας, ἀδδεήλ, ἠδουμᾶς, μάσσαμος, μαμμασ, μάσμησ, χόδαμ, θεμανίς, ἰέτουρ, νάφαισος, κάλμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπὸ Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβατινὴν τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν ἀράβων ἔθνος, καὶ τοὺς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἄβράμου ἀξίωμα.

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Geneſ. 22. Iſacum autem Abrahamus ſupramodum amabat, ut unigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiã parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quam Deum colens: qvo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud gravatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis ejus periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, ut victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, utque præſenti felicitate ſuo favore frueretur, filium Iſacum popoſcit, ut ſacrificium & victimam ſibi offerret. jubebat autem, ut in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem ejus illuſtriorem fore, ſi vel filii ſalutem voluntati divinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei, per quem omnes viverent, celans uxorem tam Dei mandatum, qvam ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem ulli rem indicans, ne forte aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάκου ὡς ὑπὸ γνήσιος ἀβράμου παῖς.

Ἰσακον δ' ὁ πατὴρ ἄβραμος ὑπερηγάπα μονογθῆ ὄντα, καὶ ὑπ' γήρως κ' δωρεὰν αὐτῷ θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δ' εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπηρδεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὴν θεὸν θρησκείαν ἐπαιδαγώγει. ἄβραμός τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ἡγῆ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν δ' ζῆν ἐπῆρτο. τοῦτο μέν τοι κ' τὴν θεὸν βούλησιν ἔτυχεν. ὡς δ' ἀπείρασεν αὐτὸν βλόμενος λαβεῖν τῆς πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἴη παρεσκευασμένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτὸ, ἀπαθῆς ἔχη τὸν υἱὸν ἴσακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον προσενεγκεῖν. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μώριον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανίσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸν θεὸν κεχαρισμένον. ἄβραμος δ', ὅτι μηδενὶ κρίνων προσέχοιεν τὰ θεοῦ δίκαιον, ἀπαγγέλλειν δ' ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνῳ προσοίκοις ἁπάντων ζώντων, ὅπως μὴ ψάμενον πρὸς τὴν γυναῖκα, τήν τε τοῦ θεοῦ προφρησιν, καὶ ἃ εἶχεν αὐτὸς γνώμην πρὸς τῆς δ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τ ἴσακον

χ᾽ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἁρμόζας ἄνω, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. Ἐ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσεν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δ᾽, ὡς κατόπιον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, μόνῳ τῷ παιδὶ προσβαίνει εἰς τὸ ὄρος, ἐφ᾽ ᾧ τὸ ἱερὸν δαεὶδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύει. ἔφερον δ᾽ σὺν αὐτῷ ἅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου. τὸν δ᾽ ἰσαὰκ πέμπλον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντα, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντα, καὶ πυθόμενόν τί καὶ μέλλοι θύειν, ἱερεῖα μὴ παρόντα. ὁ δ᾽, τί θεὸν αὐτὸς παρέξειν ἔλεγεν, ὑπὲρ ἱκανὸν καὶ τῶν ὄντων καὶ ὄντων εἰς δύναμιν ἀνθρώπους προσαγαγεῖν, καὶ τὰ ἔνδια τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς θαρρούντων ἀφελέσθαι. δώσειν οὖν κἀκεῖνο ἱερεῖον, ὅπερ ὑμνῆς μέλλει τῇ θυσίᾳ προσηνέγκασθαι αὐτός. ὡς δ᾽ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ξύλας ἐπενενόχει, καὶ ἦν ἐντεταμένος λέγει πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ, μυρίας εὐχῆς αἰτησάμενός σε γνήσιόν μοι προσῆκε θεὸς, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν ὅτι μὴ πρὸ τὴν σὴν ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησάμενος, ἀφ᾽ ἧς ἐφ᾽ ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσῃς ὠμίλει, ὡς οἱ σὲ ἰδόμενον ἡδρυμένον, καὶ τελευτῶν δεξόμενον τῆς ἀρχῆς τὰ ἐμαυτοῦ καταλελείπομι. ἀλλ᾽ ἐπεὶ θεῷ τι βουλομένῳ σὸς πατὴρ ἐνομίσθη, καὶ πάλιν τοῦτῳ δοκοῦσιν ἀποπέμπεσθαί σε, φέρε γενναίως τὸ καθιέρωσιν. τῷ θεῷ γὰρ προσχωρῶ τοιούτῳ ἀξιώσαντι παρ᾽ ἡμῶν τῆς τιμῆς, ἀνθ᾽ ὧν εὐμενὴς γέγονέ μοι προστάτης καὶ σύμμαχος τοῦ δυστυχεῖν. ἐπειδὴ γνήσιος, ἀποθανοῦσα, οὐ τὸν αὐτὸν ἐκ σοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ᾽ ὑπὸ πατρὸς ἰδίου θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος, ἄξιον οἴομαί σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μήτε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ᾽ εὐχῶν δ᾽ καὶ ἱερουργίας οἰκείαν ψυχὴν τὴν σὴν προσδεξομένου, καὶ παρ᾽ αὐτῷ καθέζοντα. ὅσῃ τί μοι εἰς κηδεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σε μάλιστα ἀνατρέφομεν, τὴν θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ παρεχημένον. ἔσται δ᾽ ὁ πατρὸς οὐ πάνυ τυγχάνοντα γνησίου εἶδε τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεσθαι πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς οὐδὲ γενόμενος τῆς ἀρχῆς τοῦ δικαίου. ἀ θεῷ καὶ πατρὶ μέλλει κρίσιν ἀποθέσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτοῖς ἀμφοτέρων βουλήμασιν ἐπίμεμπτος, ἔτι καὶ μόνῳ τῷ πατρὶ ταῦτα προσαιρουμένῳ μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸ βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. καὶν ἐπράχθη τὸ ἔργον μὴ πάντα ἐμποδὼν τῷ θεῷ. βοᾷ μὲν ὀνόματι τοῦ ἀβραμοῦ, ἄρχων τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ ἀπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, τὴν σφαγὴν αὐτῷ προσαξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὗ πατέρα ἐποίησεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτῳ βουλόμενος μὴ τοιαύτης ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, ἃ καὶ τοιαῦτα προστάττομενος ὑπήκουσε. μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας, ἤδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέσχεν, οὐκ ὑστερήσειν ἂν αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ γένους ἀξιώσειν, ἐσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσειν εὐδαιμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις περιδόντα μεγάλου ἡγεμονίαν. προεθέλητο τὸ γένος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πολύτιμον ἐπιδώσειν καὶ μνήμῃ αἰωνίαν αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις. τήν τε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους, ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ταῦτα δὲ θεὸς ἐπῴκει, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρέχων αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δ᾽ παρ᾽ ἐλπίδας αὐτοῖς σωθέντες,

A cum duobus ſervis, impoſitisq; in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad montem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſervi. tertia vero die, cum jam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo, cum ſolo puero aſcendit in montem, in qvo poſt David templum conſtituit: ferebantque ſecum, quicquid ad ſacrificium pertinet, absque victima. Iſaco vero, qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteque, quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille, Deum daturum, ajebat, qui potens eſſet hominibus &, quæ non habeant, largiri &, quæ habeant, adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interventurus. poſtquam autem, ſtructa ara, ligna impoſuerat, omnibus apparatis, ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educavi, nihil beatius exiſtimans, quam ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt, ut te ſuſciperem, ac nunc rurſum, ut te amittam, fer generoſe hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo favore, quo nos belli ac pacis tempore eſt profecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis, ut moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri univerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo, ut credere par eſt, indignum te cenſente, qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: ubi memor, cur te potiſſimum educaverim, ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per te ipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Iſacus haudquaquam à tanto pareute degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum, qui unquam natus eſſet, ſi tam Dei quã patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet utriusq; placitis: quandoquidem, etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi, jamq; minimum aberat, quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamũ, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque ut, quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed ut probaret ejus animum, an etiam talibus juſſis pariturus eſſet. nunc cognita ejus promptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere, quicquid illi hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam providentiam, tam ipſi quam ejus generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitaq; feliciter exacta, filiis germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore, ut genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quam numero augeretur: ipſorum etiam autorum ejus generis memoriã fore ſempiternã. regione quoque Chananæa bello quæſita, uſque ad invidiam omnium exterarum gentiũ fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improviſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditaq; tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima, incolumes ad Saram se receperunt. vixeruntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami conjugis.

Genes. 23. SAra autem non multo post moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè jus sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi cive: ubi monumenta ejus & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo à Chetura Abrahamo nupta, Troglodytarum gens provenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filii sex, viri prudentes & industrii, Zembranes, Jazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asuruş, Luures. Madanis vero fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupaveruntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam, quod hic Ophres cum exercitu profectus occupavit Libyam, quam postea nepotes ejus tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam, Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Judæorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Japhram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra vero & Japhra urbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à qvo Sophaces barbari habent nomen.

Hæc autem jam ferme quadragenario Abrahamus pater conjungere volens uxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatum. modus vero devinciendi fuit talis: Subditis ab altero alteri manib⁹ sub femora, Deum ita testem invocabant eorũ, quæ destinaverant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam ante visa. Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens, eo qvod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia, quæ vitari non poterant, nisi à cautis, tandem pervenit ad urbem Carras. & cũ veniisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatũ: moxq; intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, ut inter illas inveniretur Rebecca, ad quam filio desponsandã Abrahamus

καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ἀγγελίας ἀκηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους. καὶ θυσίαις, ἀπενόσησαν τοῖς τῶν σαρρᾶν. καὶ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐβουλήθησαν τὸ θεῖ συλλαμβάνοντ' αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιε.

Περὶ σαρρᾶς τῆς ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σαρρᾶ μὲν ὁ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτεται δ' αὐτοῦ ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων καὶ δημοσία αὐτῆς τὸν τάφον. ἀβράμῳ δ' ὠνησαμένῳ τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρωνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἄβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαντο.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαιτούρης ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν τρωγλοδυτῶν ἀβράμῳ ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαιτούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐξ γίνονται, πρὸς τε πάνυ καρτεροὶ καὶ δεινοὶ σωμάτων, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσούβακος, σοῦος. φύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοὺς μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτῳ δ', λατούσιμος, ἄσσυρος, λουύρης. μαδάνου δ', ἦφαι, ὤφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι πῖσι καὶ τοῖς ἐμοὶ ἀβράμου ἀποικιῶν γόλους μηχανᾶ δ', καὶ τὴν τε τρωγλοδύτιν καταλαμβάνουσι, καὶ τῆς δύσμου ἀραβίας ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐρυθρᾶν θαλάσσαν καθήκει. λέγεται δ' ὡς ἔστος ὁ ὤφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἐμοὶ αὐτῷ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος ἀφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὅτως. κλεόδημος φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μάλχος, ὁ ἰουδαῖος τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μῶυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαιτούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων τρεῖς, ἄφεραν, σουρεὶμ, ἰάφραν. ἀπὸ σουρεὶμ μὲν, τὴν ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι, ἀπὸ δ' τῶν δύο ἀφρατε καὶ ἰαφρα, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἀφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους δὲ ἡρακλεῖ στρατεῦσαι ἐπὶ λιβύην καὶ ἄντεον. γήμαντά τε τὴν ἄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς δέδωρον. τούτου δ' γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἱστόρηκε δὴ καὶ πεισαρχίδης ὅτι γενόμενος γυναῖκα γοῦν ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχώρου παῖδος θυγατέρα δ' ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τ' μνησείαν ἐγχειρίσαντα μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὐτῷ τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμπε δ' καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅ τε ἀπαύριον ἢ μηδόλως ἐπιχωριάζειν οὗτος ἀπερχόμενος χρόνῳ ἅ τε εἶναι χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ ληστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφεύγειν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοοῦσι τούτοις τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καίριον. καὶ γυμνάζεται ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσης. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἢν τῷ παιδὶ ἄβραμος μνηστεύ-

μνησευσάμην ἐξαπίσταλκεν, εἰ καὶ νοῦν τὸν αὐτὸν μέλλει ὁ γάμος ἔτι σωτηλεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθεῖσα τι αὐτὸ, τῶν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν ἀρνουμένων, ἐκείνης δὲ αὐτῷ ὕδατος χέσης. καὶ ὁ μὲν ὅτι πένης ὢν ἀμνοίας, ὅτι τὸ φρέαρ ὕδατος γέμει, καὶ παρακαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ ἀρύσασθαι. τῶν δὲ ἐκτρεπομένων καὶ χαριζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ ὕδατος. καὶ γὰρ οὐ δῆλον εἶναι τὸ ὕδωρ, μίαν ἐξ ἁπασῶν ἐκείνους τε τῆς πρὸς τὸν ξένον ἀπιστίας δυσκολίας τινός. ἀλλ' οὐ κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, οἳ μηδὲ ὕδατος μετέδωσαν λέγουσαν. καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δὲ, ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων ἡδόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπήνει τε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτὴν καὶ τὴν χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείας πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν σὺν ἐφύκει. ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων. καὶ κατεύχεται αὐτῇ γνήσιον τοιαύτης παιδός. καὶ νυμφεύσιμον φησιν ὡς αὐτοῖς ἐστὶ κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῷ τεκνοῦσθαι γνησίους. ἡ δὲ, οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἦθος ἀπεσημήνατο. καὶ ῥεβέκκα μέν φησιν καλοῦμαι, πατὴρ δὲ ἐμοὶ βαθουὴλ ὁ υἱός. ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκεν. λάβανος δὲ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, ὅτι οἴκου παντὸς σὺν τῇ μητρὶ πρεσβυτέρᾳ, καὶ τῆς ἐμῆς παρθενίας ἐπιμελούμενος. τούτων ἀκροασάμενος, ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομίσας ὁρμισκόν τε καὶ πινάς κοσμους ἐς ὑπερτέρες φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ ὅτι τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβὲν εἶναι λέγων, καὶ χρεὼν δίκαιον τοιοῦτον αὐτὸν τυγχάνειν, ἀγαθὴν ὡδὰ τὰς ποτιούσας παρθένους ἡγουμένην. ἠξίστε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, ἔ προσωτέρω χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρουμένης, κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν σὺν ἀσφαλεστέροις φάσκειν, ἢ τοῦτοις οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τῷ τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἐλεγῶ, ὡς οὐ δυσχεραίνουσιν, ἐκ τῆς ὧδε αὐτῷ ἀρετῆς. ὧδε γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας τελέσας καὶ ἀλλα πάνυ ἰδίους χρησόμενος. ἡ δὲ, ὅτι μὲν τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν, ἐμέμφετο δὲ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα, πάντων γὰρ ἀμοιβὴ μεμέξειν. δηλώσειν μέντοι λαβάνῳ πρότερον ἀδελφῷ, συγχωροῦντι ἄξειν αὐτὸν ἔλεγε. ὡς δὲ τούτου γενομένου παρῆσαν τὸν ξένον, τοὺς μὲν καμήλους αὐτῷ ὡδαλαβόντες οἱ λαβάνου θεράποντες, ἐπιμέλουσι. αὐτὸς δὲ δειπνήσων ἠγάγετο σὺν αὐτῷ. ἐπὶ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τῆς κόρης ἄβραμος, ἀδέλφου μέν ἐστιν υἱός. συγγένης δὲ ὑμέτερος. ναχὼρης γὰρ τούτων τῶν παίδων ὁ γόνας πάππος, ἀδελφὸς ἦν ἀβράμου, ἑμοπάτριός τε καὶ ὁμομητρίου. πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην, παῖδι τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὅτι τοῖς πᾶσι τεθραμμένος. ᾧ τὰ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τὴν δόσιν μονεστάτην λαβεῖν, σὺκ ἠξίωσεν ἀγέσθαι. τιμῶν δὲ τὸ ἦθος, τὸν γάμον πολιτεύει τοῦτον. οὐ τὴν παρουσίαν δὲ τοῦ πρεσβύτου μὴ ὑβρίσητε. κἂν ἡ θεοῦ βούλησις, τά τε ἄλλα μοι καὶ τὴν ὁδὸν εὐπόρησε, καὶ τὴν παῖδα δὲ τὴν ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγενόμην, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ ὕδατος

A eum miſerat: & hoc ſigno dignoſceretur, qvod cæteris negantibus, ipſa potum roganti præberet. hæc ſecum volutans accedit ad puteum, poſcens ab eis potum. illis vero cauſantibus, aquam ſe non ſine labore acquirere, quam domum deferant, non aliis præbeant: una omnium, objurgatis reliquis, negando eas unquam inter homines verſatas, quæ ne aqvam quidem impertirent, be-
B nigne hoſpiti potum offert. at ille, certa jam ſpe de eventu concepta, volens tamen verum cognoſcere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum ſua fatigatione roganti ſubminiſtrare non gravaretur, ſciſcitatur, ex quibusnam eſſet parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus, ut eam ex animi ſententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc qvoque ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebec-
C ca, inquit, mihi nomen eſt, pater vero fuit Bathuel. qvo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis, homo gaudebat ob ea, quæ ſibi acciderant, quæque audiviſſet: manifeſto cernens Deum hoc iter proſperare. prolato deinde monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas hæc delectatur, obtulit ea puellæ, dicens,
D hanc eſſe gratiam & honorem pro communicato potu, ipſamque dignam, quæ accipiat, cum inter tot virgines bonitas ejus emineat: rogabat etiam, ut ad domeſticos ipſius divertere liceat, quandoquidem, nocte jam appetente, ulterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precii, qui nuſquam tutior eſſe poſſit, quam apud eos, qvorum probitatem jam eſſet
E expertus. conjecturam enim ſe facere ex ipſius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neque gravatim hoſpitem admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum, ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate conjectare, ſed non recte facere, quod tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri, cujus permiſſu ipſum adduc-
F ram. quo facto, poſtquam adduxit hoſpitem, ſervi Labani camelos curandos acceperunt, ipſe vero ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta, ſic eum & matrem puellæ eſt allocutus: Abrahamus filius eſt Tharri, veſter autem cognatus. Nachores enim tuorum, matrona, liberorum avus, Abrahami erat frater, eodem patre, eademque matre prognatus. is nunc mittit me ad
G vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo conjugem dari, quem legitimum habet unicum, & ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum, cui cum poſſet opulentiſſimam quamvis ex ejus regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationis ſuæ habere, procurat has nuptias. cujus voluntatem nolite contemnere, divino enim favore, præter alia, quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inveni. propinqvus enim jam oppido, conſpicatus multas virgines, puteum petentes, putavi, ut in

hanc inciderem: quod & factum eſt. has igitur nuptias, auſpice Deo conciliatas, vos quoque veſtra authoritate ratas habetote: & Abrahamum, qui me tam accurate huc miſit, veſtro annutu honorate. illi vero, tum quod rem tam optabilem approbarent, tum quod Dei ſententiam accedere cognoſcerent, mittunt eam, quibus poſtulabatur conditionibus: duxitque illam Iſacus facultatum paternarum jam dominus.

A γημομένας, ηὐξάμην εἰς ταὐτὸν ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γέγονε. γάμον οὖν τὸν θείᾳ μνηστευόμενον ἐπιφανείᾳ, ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἄδραμον μὴ τοσαύτης σπεύσαντα σπουδῆς, τοῦ κατανεῦσαι τῷ κόρῳ τιμήσητε. νοῖ γ', καλὰ γὰρ ἐῶ αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τῷ τε γνώμῃ τοῦ θεοῦ σωθῆναι, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίου τὴν θυγατέρα. γαμεῖ τε αὐτὴν Ἰσακ, τ' πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαρτούρας, εἰς τὰς ἀποικίας ἐξεληλύθησαν.

B

CAP. XVII.
De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus eſt autem Abrahamus non ita multo poſt, vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregie carus. Vixit annos centum ſeptuaginta quinq;, ſepultus eſt in Hebrone juxta uxorem Saram; communi cura filiorum ſuorum, Iſaci & Iſmahelis.

C

Κεφάλαιον ζ'.
Περὶ τῆς ἀβραάμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ἀβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάσαν ἀρετὴν ἀνήρ, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως. ἔτυχε δὲ θεῷ πεπιμηθής. εἴκοσι γὰρ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτεται ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

CAP. XIIX.
De Iſaci filiis Eſao & Jacobo, & nativitate eorum.

Geneſ. 25. DEfuncto autem Abrahamo, uxor Iſaci gerebat uterum: cujus mole creſcente indies, anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt, gemellos ei pariturum Rebeccam, & ab utroque deſcenſuram gentem autori ſuo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo poſt, ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini, quorum grandior è capite ad pedes erat hiſpidus. minor vero exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autem amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Jacobus vero junior à matre amabatur. Fame autem in ea terra graſſante, Iſacus volens ire in Ægyptum propter ubertatem regionis, pervenit Gerara, Deo ſic jubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hoſpitii & amicitiæ jus inter eum & Abrahamum interceſſerat, cumque hominem initio magna benevolentia proſequeretur, motus invidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Iſaco propitium, ſuumque favorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ invidia, ſeceſſit non longè à Geraris in locum, qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire: ſed illo ultro cedente, viſi ſunt viciſſe. mox cum alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus aliis Abimelechi paſtoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans. qua deinde oblata, rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus vero alterum vocavit Eſcon, hoc eſt pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimicitiam. Itaq; Iſaci potentia cum opibus in dies magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſyncere conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſu-

D

E

F

G

Κεφάλαιον η'.
Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν, ἠσαύ τε καὶ ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διαιτοφῆς.

ΙΣάκῳ δὲ μὴ τ' ἀβραὰμ συνελθεῖν ἐκύει τὸ γυναῖον. καὶ τῆς γαστρὸς ὄγκου μείζονος, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φράζει δ' αὐτῷ δίδυμους τέξεσθαι τὴν ῥεβέκκαν. καὶ φερωνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸ δὲ μείζονος προτερήσειν τὸ δοκοῦν ἐλάττονι εἶναι. πίπτειν δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κ' προέρρησιν τὸ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ἕως τοὺς πόδας, δασὺ ὡσεισῶς λῷ. τὸ δὲ νεώτερον ἔχετο προϊόντος αὐτοῦ κ' πέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἠσαὺ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τεκούσης. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σπαρτὸν, τρίχωμα λέγουσιν. ἰακωβ δὲ ὁ νεώτερος, τῇ μητρὶ προσφιλὴς λῷ. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσαακ δόξαν αὐτῷ χωρῆσαι εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀφθονίᾳ ὑπαρχούσης, ἐπιχειρᾶσαι θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχ, κ' ξενίαν κ' φιλίαν τὴν πρὸς ἀβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ τοὺς αὐτὸν διανοίᾳ χρησόμενος. κατ' ἀρχὰς, ἐπὶ πλεῖστον ὑπὸ φθόνου μένειν πρὸς τὸ πᾶν ἐκώλυετο. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαιζόντα, καὶ τοσαύτην τοῦ αὐτὸν σπουδὴν χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοιοῦτον πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ὑπὸ βασκάνου πειρασθεὶς ἀβιμέλεχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χωρίον ἐν μακρᾷ γαράδρᾳ. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, πιμένες ὑπιπτόντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ', ὤρυσεν ἕτερον. καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμέλεχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, δυσχωρίαν λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἀδειαν. εἶτα αὐτομάτου θαλάττοντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, δοκοῦσῃ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν δ' ὑστέρων τὸ μὲν ἕτερον καλέσας. μάχης ἀν τις αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, ἔχθραν ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὴν ἰσάκου, ὑπόπτου μὲν αὐτὸν καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ὑφορμένης. ἐπ' οὐ φανερᾷ

ὴ ἔχθρα τῦ ἰσαὰκου ἀπεκρύπτετος, δείσας μὴ τῆς πρωτο-
τέρας αὐτῦ φιλίας εὐδὲν ὄφελος ᾖ, πρὸς ἄμυναν
ὧν ἔπαθεν ἰσαὰκου τραπέντος, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται
πρὸς αὐτὸν, ἵνα τῶν γραπτῶν φίλον ἐπαγόμενος.
πάντων δὲ τετυχηκὼς ὧν ἤθελεν, μᾶλλον τῦ ἰσαὰκου χρηστό-
τητα, ὀργῆς πρόφασιν προσβυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τε
καὶ τὸν πατέρα γεγονημένην προσποιῶντος, ἀπῆρεν εἰς
τὸν ἑαυτῦ. τῶν δ' ἰσαὰκου παίδων, ἡσαυος, ὃς ἦν μάλι-
στα ὁ πατὴρ ἑαυτὸ δείκνυ, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἐτῶν, γα-
μεῖ ἄδαν τῦ ἥλωνος, καὶ ἀλιβαμὲν τῦ ἐσεβέων
δυναστευόντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν
ποιήσας τῆς πρὸς τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ
τῦ πατρὸς συμβουλὴν ποιούμενος. οὐ δὲ γὰρ ἐπέτρεψεν ἰσα-
ὰκ ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γνωμένης. οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ
δι' ἡδονῆς σωφρονήσειν συγχώρησιν πρὸς τοὺς ἐπιχω-
ρίους. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπεχθῆ εἶναι τῦ παιδὶ κε-
λεύσεσι ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν, ἔκρινε σιγᾶν. γηραιὸς
ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, πρόσ-
καλεσάμενος τὸν ἡσαῦ, καὶ τὸ γῆρας εἰπών, ὡς καὶ
δίκαιος τῆς πρώσεως καὶ τὰς ὄψεις πάσους ἐμπο-
δὼν ἂν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν θεὸν, σκέλασιν ἐξελ-
θεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ
δυνατὸν ἦν τὴν ψυχὴν ὠφελῆσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τὰ
τὸ ἱκετεύσῃ τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνερ-
γὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄδηλον μὲν εἶναι λε-
γων ὁπότε καὶ τελευτήσει. πρὸ δὲ τούτου ὠφε-
λεῖν αὐτῷ βούλεσθαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς ἰδίαις
ταῖς ὑπὲρ αὐτῦ ὠφελημένον. καὶ ἡσαῦς μὲν, ἐπὶ
τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς
τὴν διάνοιαν ἀξιοῦσα τῦ ἰακώβου ὠφελεῖν, καὶ
ὠφελῆ τῦ ἰσαὰκου γνώμην, σκέλασιν αὐτὸν ἐρίφους
κατασφάξαντα, δεῖπνον ὠφελεῖν. ὁ δὲ ἰακω-
βος, ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος.
ἐπεὶ δ' ὑπερεπὴς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν
βραχίονα περιβαλὼν ἵνα πιστεύοιτο ὠφελῆ τῦ πατρὶ
μὴ τὴν τραχύτητα, ἡσαῦς εἶναι. τὰ γὰρ ἄλλα πάν-
τῶν ὅμοιος, μὴ τοσοῦτον διδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.
καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν ἡμέραν τὰς ἀρὰς ἀρεθεὶς
κακουργῶν εἰς τοιοῦτον προέλθειν τὸν πατέρα
ποιήσαι ταῦτα, προσφέρε τὸ δεῖπνον τῦ πατρί.
καὶ ἰσαὰκ ἐπιφθόμενος τῦ κῦ τὴν φωνὴν ἰδίαν,
προσκαλεῖται τὸν υἱόν. ὃ δὲ, τὸν βραχίονα προτει-
νάντος ᾧ τὴν αἴσθησιν περιεβέβλητο, ταύτης ἐπα-
φώμενος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβου ὠφελῆσιν, κῦ
μὲν τοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος, ἡσαῦς εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ
μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δειπνήσας, τρέπεται εἰς
εὐχὰς πρὸς ὠφελησιν τὸ θεῦ. δέσποτα, λέγων, παν-
τὸς αἰῶνος, καὶ δημιουργὲ τῆς ὅλης οὐσίας. σὺ γὰρ πατρὶ τῷ
ἐμῷ μεγάλων ἰσχὺν πρόβηκας ἀγαθῶν, κἀμὲ τῶν
παρόντων ἠξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμὲ γιγνομένοις ὑπέσχου
βοηθὸς ἔσεσθαι καὶ δωτὴρ ἀεὶ τῶν χρειττόνων ἐσεσθαι.
τοῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ προΐδῃ με διὰ τὴν
παροῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σου δέομαι.
τυγχάνω. καὶ μοι παῖδα τοῦτον εὐμοιρῆ σῶσε, καὶ
πάντας ἁπλῶς κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον
εὐδαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις πα-
ρασχεῖν. ποιησας δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις
ἡμερον καὶ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἡσαῦν
ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, παρεκάλει τὸν θεόν. ἅρτι δὲ πεπυ-
σμένος καὶ παρὼν ἡσαῦς ὑπὸ τῦ θηρὸς, ὑπὸ τῦ διαμαρτίας

A spicionem aliquantisper seceſſerat, veritus, ne-
quando apud eum plus recens offenſa quam
priſtinæ amicitiæ memoria valeret, neve injuri-
am acceptam ulciſceretur, profectus ad illum
amicitiam cum eo renovat, uno è ſuis amicis ar-
bitro adhibito. cumqve Iſacus pro naturæ boni-
tate injurias ſuas paternæ amiticiæ libenter do-
naret, voti compos domum eſt reverſus. Alter
B autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propen-
ſior, quadraginta annos natus, duxit Adam He-
lonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter
Chananæos filias, idque autoritate propria, ne
patre quidem conſulto. neque enim ille per-
miſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius expe-
ctaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate e-
jus regionis hominum: nolens tamen moleſtus
eſſe filio, jubendo eum: ut mulieres miſſas face-
C ret, decrevit rem totam ſilentio transmittere.
Sed cum eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio,
præfatusq; ætatẽ, per quam, etiamſi cæcitatis ca-
lamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi ampli⁹ Deu-
um ſol'to cultu venerari, juſſit eum ven.tum ire.
Cura, inquit, ut, qvod poteris, capias, & para mi-
hi cœnam: qua ſumpta, precabor Deum, ut tibi
dignetur eſſe auxiliator & adjutor per omnem
D vitam tuam. nam vitæ meæ finis quam longe ab-
ſit, incertus ſum: qui prius quam me opprimat,
æqvum eſt, ut meis precibus Deum tibi faciam
propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Re-
becca malens Jacobo Deum propitium, etiam
præter Iſaci mentem, jubet eum hœdis jugulatis
cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, juſſu
ipſius omnia faciens, cœna vero parata, circum-
volutis hœdino exuvio brachiis, ut, contactis pi-
E lis, Eſaus crederetur: nam cætera omnino ſimi-
lis, ut gemellus, hoc ſolo differebat: ſolicitus, ne
mature in malo dolo deprehenſus pro fauſtis
precaminibus diras imprecationes reportaret,
apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in
voce non nihil peculiare, advocat filium. illo ve-
ro protendente brachium hœdina pelle ami-
ctum: voce, inquit, propior es Jacobo, attamen
F ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quid-
quam doli ſuſpicans, jam cœnatus ad Deum pre-
cibus invocandum ſe vertit. Domine, inquit,
omnium ſeculorum, & conditor omnium crea-
turarum, tu patri meo maxima bona pollicitus,
etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, me-
is quoq; poſteris propitium te fore, & majoribus
beneficiis eos cumulaturum promiſiſti. hic tu-
us favor perpetuus ſit, precor, neve me propter
G hanc debilitatem deſpicias, quæ facit, ut magis
etiam ope tua egeam. Serva puerum hunc pro-
pitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da
ei vitam felicem: & poſſeſſionem bonorum, qvæ
in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem ini-
micis, apud amicos gratioſum. Sic ille De-
um invocabat, putans ſe Eſao bene precari.
vix abſolverat preces, cum Eſaus a venatu re-
vertit, & Iſacus, intellecto errore, nihil tamen

est commotus. Esaus vero postulabat, ut sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quod omnes preces in Jacobum absumpsisset, lugebat, qvod voti compos non esset. quin & pater mœrore ejus motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorumq; præstantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipsi tum ejus posteris mansuram sempiternam: servitutum tamen fratri.

Cæterum cum Jacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumventum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Jacobo Mesopotamenam uxorem daret, propinquam genere. jam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismahelis filiam. Male enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in qvorum gratiam filius Basemmathen duxit, qvam postea magis quam cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Jacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus avunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre, iter faciebat per Chananæam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam divertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice pulvini capiti subjecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Jacobe, cum sis patre bono, & avo ob suam virtutem celebri prognatus non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eveniet ex tua sententia conjugium, ad qvod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus majorem prolem post se relinquent. his ego terræ hujus imperium dabo, & eorum posteris, qvi repleturi sunt terram omnem & mare, quam latè sol aspicit. tu ne cede ulli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Jacobo reddidit: quo lætus ungit lapidem, in qvo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus auctо reditus contingeret: quod post revertens solvit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: qvod Græcis domicilium Dei significat. Pergens deinde cœptum iter in *Gen. 29.* Mesopotamiam, tandem pervenit Carras,

Ἰσαακ⸗ αἰσθανόμενος ἡσυχίαν ἄγειν Ἰσαοῦν ἢ ἠξίου τῶν ὁμοίων τ' ἀδελφῷ φίλῳ & πατρὸς τυγχάνειν, & ἢ πατρὸς δένουμένου, διὰ τὸ πάσας εἰς ἰακώβου τὰς ὐχὰς ἀνηλωκέναι, πένθος ἦγεν ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ αὐτὸς τῶν δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὸ μὲν σῶμα τὸ κυνηγέσιον, καὶ δύναμιν σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τὴν ἐπ' αὐτῷ δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἔθνος. διελύσην ἢ πρὸς ἀδελφὸν ἰάκωβον ἢ, φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, πιεῖσθαι βουλόμενον ὑπολαβεῖν τῆς ὅτι τοῖς δεομένοις ἁμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα μεσοποταμίαν ἀπαγαγέσθαι τὸ ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἦν δὴ τε καὶ τὸ ἰσμαήλου παιδὸς ἡσαῦς παρειλήφει τοῖς γάμον βασεμμαθέν. ἐπεὶ δύσοιαν τοῖς χαναναίοις ἐσ τὸ ἴσακον, ὡς ὅτι τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς, διακείμενον οἷς εἰς τὸ σκήνους κεχαρισμένον τὸ βασεμμαθὲν παρέλαβε μᾶλλον τοῖς αὐτῶν ἀπουδάσας.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ἰακώβου Φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος ἢ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ γάμου τῆς λαβάνου θυγατρὸς & ἐκείνης ἀδελφοῦ, πατρὸς ἐπιτρέψαντος ἰσάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πειθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς χαναναίας ἐπορεύετο. καὶ διὰ τὸ ἐχθρὸς τοὺς ὁπιχωρίους μῖσος παρ' ὀδενὶ μᾶλλον ἠξίου καταγέσθαι. ὑπαίθρος ἢ κοιμίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπὸ αὐτὸ συμφορουμένοις ὑπιτιθείς. καὶ τοιαύτην καθ' ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ ὠθεσθαι αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἐδόκει ἐφικνουμένην & ἀρανὲς βλέπειν, καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις καταίουσας, σεμνότερον ἢ καθ' ἀνθρωπίνην φύσιν ἐχούσας, καθ' ὑπὲρ αὐτῆς τὸ θεῖον, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. ἰακώβε, πατρὸς ἐντὸς σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππῳ δόξαν ἀρετῆς μεγάλης ὑπάρξαντος, καμνειν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀ προσοῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καθ' ἅ φθονῶ σοι δεξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ πᾶν καθ' ἡμῶν ὑπικουρίαν. ἄβραμόν τε γὰρ ἐγὼ σὺν τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαττούμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν ὀλβιώτατον ἀπέφηνα, ὧν ἔχῃ τὸ μείζονα εἰς σὲ καταθήσομαι. θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πρεύσῃ τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. ἀνυσθήσεταί σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐσπούδακας. καὶ γνήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσεσθε, μείζοσιν ὑμῖν αὐτῶν καταλείποντες. οἷς ἐγὼ τὴν αὐτὴν κράτος τῆς γῆς δίδωμι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ἀρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μή τ' ἐνλαβοῦ τι πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ πιστευθέντων τῶν σοὶ προσχθησομένων θεόνοιαν, ἔνθα τοῖς νικῶ, καὶ πολὺ πλείω σὺ τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προσαγορεύει. ὁ δὲ, πρόχαρης γενόμενος ὅτι τοῖς εὐωχημένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τοὺς λίθους ὡς πλείστων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προρρήσεως γενομένης. καὶ εὐχὴν ποιεῖ θύσειν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπράγμονα ἐπανίοι. τοῦ δὲ θεοῦ δεκάτην τῶν πεπισμένων ποιεῖται, ἔτως αὐθις ἀφικόμενος. τίμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ βαιθὴλ θέμενος. σημαίνει δὲ τοῦτο θείαν ἑστίαν καὶ τοῦ τῶν ἐλλήνων γλῶτταν. πορεύων δὲ ὅτι τῆς μεσοποταμίας χρόνῳ παρὴν εἰς τὸ χαῤῥάν-

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς περὶ αὐλεῶνα λάκκοις, καὶ παῖδας ἀφήβους, καὶ παρθένους, ὑπέρ τινος ἱδρυμένους φρέατος, σωδιέτρεβεν αὐτοῖς χρήζων πότου. ἐκ τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνοῦμενος ἀνέκρινεν αὐτοὺς, εἰ τυγχάνοιεν λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς ἰδότες ἔτι ὄντα. οἱ δὲ, πάντες ἐπισταμένως ἔφασαν, οὐ γὰρ εἶναι τοιοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμπαρομένων αὐτοῖς ἰωσὴφ καὶ αὐτοῦ, λαθεῖν θαυμάζειν ὅτι μὴ πάνυ παρείη. τάδε γὰρ πάντως μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκούσας πρόθεις. ταῦτα δ' αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἐπὶ καταιοῦσι τῶν ποιμένων καὶ δεικνύουσι τὸν ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος ἥκει τὰ περὶ τὸν πατέρα αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ δὲ ἡδέως ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἰακώβου, ἀνέκραγεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος. ηὔχετο δὲ εἶναι δύνασθαι αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος. ἰάκωβος δὲ, ἐκ μὲν τῆς συγγενείας, ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς ὢν, ἐκ δὲ τοῦ πάνυ πολλῷ διοίσας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, ἐσκέπτετο τί τοῦ καλλους ὁρῶν οὕτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγας τῶν γυναικῶν λαθεῖν. καὶ φησὶ, ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σε καὶ πατέρα τὸν σὸν εἴπερ λάβανι παῖς τυγχάνεις οἰκειοτέρα ἐστὶ πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς ἡλικίας. ἐκ ἀδάρου δὲ ἀδελφὰ ἀβραὰμ καὶ ναχὼρ ἦσαν ὑμῖν. ὧν βαθουὴλ ὁ σὸς πάππος ναχὼρου γέγονεν παῖς, ἀβραὰμ δὲ καὶ τῆς ἀδράνου σαδδας, ἰσαακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγυτέρω δὲ καὶ νεωτέρου τοῦδε ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμηδυμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λάβανου πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε δὴ αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀπασάμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὴν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης ὁποία φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις περιπτυσσομένη πολλὰ δὲ πατρὸς τε καὶ τῆς ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εὐδαίμονας ἀποκαλοῦσα τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα φιλοστοργίας ἐνδακρυς γιγνομένη, περιβάλλει τὸν ἰάκωβον. καὶ καταπασαμένη, τὴν εὐκταιοτάτην καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τοῦ πατρὸς καὶ τοῖς ὅλῃ τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγε, ὅλῃ τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κεκμηκυίᾳ καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι. φανῆναι δ' αὐτῷ πάντως ἀνύποπτον ἀγαθῷ. χωρεῖν τε ἐκέλευεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὴν ἡγουμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα. ταῦτ' εἰποῦσα παρῆγεν αὐτὸν πρὸς τὸν λάβανον. καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ τῆς μητρῴου, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις ἡδόμενος, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὀφθείς. μετὰ δὲ πολλὰς ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μᾶλλον ἢ ὡς τοῦ λόγου δηλώσειν ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκτο μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, καὶ θεραπείας τὰς παρ' αὐτοῦ δεομένους, ἀνεπυνθάνετο. παρεῖχε δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰάκωβος δὲ, πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσαὰκ γεγενῆσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἠσαῦ. ὃν ἐπεὶ τῶν δὲ πατρὸς ἐχόντων δι' ἡμαρτε σοφία τὸ μητρῷον εἰς αὐτὸν γεγενημένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς τοῦδε τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν. πᾶσί τε δὴ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῦς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας εἴ τε καὶ τὸν θεὸν ποιοῦμενος, θαρσῶ τῇ παρούσῃ.

A & cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteũ quendam ſedentes popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt, an noſſent quendam Labanum ſuum populare m, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes. ajunt omnibus ſibi notum. neque enim talem eſſe, ut ignotus eſſe poſſit. quin & filiam ejus una paſcere, demirarique ſe, qvod nondum adſit, ex ea facile, quæ cuperet, cogniturum. vix hæc verba finierunt,
B cum puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Jacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gaviſa Jacobi adventu, rogabat, quiſnam & unde ad eos veniret, & cujus rei cauſa: addens optare ſe, ut poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Jacobus vero non tam cognatione aut hujus affectu, quam inſigni puellæ forma captus obſtu-
C puit, ut qui per pauca viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, qvam ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius: Abrahami vero & Saræ Aranis filiæ Iſacus meus pater. eſt & propinquior ac recen-
D tior neceſſitudo, qua ſumus mutuò devincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt, eodem patre ac matre genita. itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita ut par eſt, renovaturus. At illa memor eorum, quæ de Rebecca ex patre, ut fit, audierat, ſciensque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachryma abunda ruit in collum ejus,
E complexoq; juvene: optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviſcitur, crebram illius mentionem faciens, eumq; nuncium cum quantavis felicitate non permutaret. tum jubet, ut è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, neve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis, adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab avunculo, tum
F ipſe fuit ſecurus jam apud ſuos, tum illis inexpectato adventu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus, gaudere ſe quidem ejus præſentia magis, qvam verbis exprimere poſſet, ajebat; rogabat tamen, quamobrem veniſſet, relictis parentibus ætate confectis, & qvi ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam, in quacun-
G que re opus haberet. Jacobus vero totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum, qui fraudatus ſit patris fauſta imprecatione, per matris artem in ſe translata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui adventus, & mandata matris, præſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare, ſe in rebus anguſtis poſt Deum præſidium maximum in avunculo reperturum.

Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes avos, tum etiam, ut affectum sorori absenti debitum erga ipsum, præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reverti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinque cognatum deceat. ad hæc Jacobus, se vero libenter accipere conditionem, quantumvis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis conjugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia ejus opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum, hanc mentionem injicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, ejus petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse, ut aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Jacobo, de septem annis est conventum. tot enim voluit servire mercede apud socerum, ut, dato virtutis specimine, magis cognosceretur, quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore, Labanus epulum nuptiale apparat: noctu vero, non sentiente Jacobo, inducit in thalamum alteram filiam Rachele majorem natu, facieque non admodum liberali, at ille, vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore, expostulavit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit Liam supposui, sed consuetudine regionis hujus cogente nihil tamen hoc oberit Rachelis conjugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Jacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ devinctus: &, exacto altero septennio, Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaqvam ancillæ, subditæ tamen, sed Liam malè habebat amor mariti, qvo sororem prosequebatur, expectabatque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit, quia sibi miseratione divina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alii: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Levi, qvod est firmator societatis: Judas, qvod est gratiarum actio. Rachel autem verita, ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, jubet famulam suam Balam cum Jacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, qvasi dicas, Dei judicium: & aliquanto post alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: qvod mater arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam usa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, qvod sonat

Genes. 30.

λάβαν ὁ ἢ καὶ διὰ τοὺς προγόνους ἅπαντα πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν μητέρα πρὸς αὐτὸν τὴν εὔνοιαν διὰ τῆς θέας αὐτὸν ποιοῦσθαι σπουδῆς ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρούσης. τιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ πρόνομίας τῆς τούτων ἀξιώσειν. ὁ πρὸς τὸν ἰδίως ἀπολλάττεσθαι γονέας βουλόμενον, μὴ δώρων ἐπαινήσειν, καὶ τιμῆς ἣν εἰκὸς εἶναι τυχεῖν τὸν οὕτω συγγενῆ. ἰακὼβος δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως πάντα μᾶλλον παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ἀναμένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δ' ἀντὶ τοῦ τυχεῖν ἀξιοῖ τὸ ὁ ῥαχὴλ γάμον διά τε τἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχάνουσα, καὶ ἔτι διὰ τὸν ἔρωτα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γίνοιτο. ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε παρήσειν τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν ὁ ἡδεῖς τοῦτο, σπεύδει τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μέντοι παρ' αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. ἐς γὰρ χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖσε ἀφέντος. ὁ δὲ ἰακὼβος τούτοις συγχωρεῖ ὁ, ἐπὶ ἑπτὰ ἔτων χρόνον σωτήριον. παιδὶ γὰρ αὐτῷ κεχρῆσθαι δηλοῦσαν τὴν προφητείαν, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν δώσουσι, διαγινώσθη μᾶλλον τίς ἐστι. καὶ προσδεξαμένου τὸν λόγον, λάβαν ὁ χρόνον διελθόντος, προτίθησι τὴν δωρεὰν τῶν γάμων. νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης, ἀδήλου προηθημένου τοῦ ἰακώβου, ἄγει κατακλίνει τὴν ἑτέραν τῶν θυγατέρων τὴν πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, καὶ τὴν ὄψιν οὐκ εὐπρεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖνος ἅτε μέσης καὶ σκότους, ἅτε μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβάνῳ. ὁ δ', συγγνώμην ἠτεῖτο δι' ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πράξειεν. ἐ γὰρ κακουργίαν αὐτῷ τὴν λείαν προσῆχεν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέντοι γε οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ἐρῶντι δώσειν ταύτην μετ' ἄλλην ἑπταετίαν. πείθεται δὲ ὁ ἰακώβος. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν ῥαχὴλ παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέρᾳ θεραπαινίδες τῶν πατέρων δόντος. ζέλφαν μὲν, λείᾳ ῥάχηλ ὁ, βάλαν δὲ λείᾳ μὲν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμένας γ' αὐτῇς. καὶ τῆς λείας ἠπίστο δεινὸς ὁ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔρως ἀνδρὸς, πρόσοδόκατε παίδων γνησίων ἴσως τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διηνεκῶς. καὶ γνησίου παιδὸς ἄρρενος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὸν ἐπεστραμμένος ἀνδρὸς, ῥουβήλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῇ ὑ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. πεπνευσμένη γ' αὐτῇ καὶ πρὸς ἕτερα μὴ χρόνον. συμεὼν, ἐπακουσμένον τε ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενέσθαι. ἔπειτα λευΐ, κοινωνίας εἶον βεβαιότητος. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλ γ' φοβουμένη μὴ διὰ τ' εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον ὡς ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, προσκατακλίνει τὴν ἰακὼβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλων. γίνεται γ' παῖδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον ἂν τινες εἴποιεν, κρίσιν τὴν ἑλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλεὶμ, εὐμηχάνητος οἷον διὰ τὸ ἀντιτετέχνᾶσθαι τὴν τεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λέᾳ ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. προσκατακλίνει γὰρ τὴν σαυτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ζέλφης υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄντις καλέσειεν αὐτὸν, καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὴν, ἀοήρ. μανδραγόρας λέγοιτο ἂν, ἐξ ὧν
ὡς Λίκλειαν τῇ λείᾳ ὡσπελάμβανε. ῥουβήλου
δ' τὸ πρεσβυτάτου τῶν παίδων τῶν ἐξ λείας, μανδρα-
γόρα μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχήλα ἰδοῦσα μήν
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας τὸ βρώματος
γλυκείας. τῆς δ' οὐ πειθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐ-
τὴν ἀξιούσης ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πα-
ρὰ τὸν ἄνδρα, ῥαχήλα πεπαύσουσα τὸν θυμὸν τῆς ἀ-
δελφῆς, ὡμολόγησεν αὐτῇ τὸν ἀνδρὸν ἐλεγχοίμησο-
μένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ
ὡσπερμένης τὴν χάριν. ἰακὼβος συνκαθεύδει τῇ
λείᾳ, ῥαχήλα χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες
αὐτῇ. ἰσσάχαρις μὲν, μισθὸν τὸν ἐκ μισθοῦ σημαίνων. τὸν
ζαβουλὼν δ' ἰσχυρασμὸν δίνοιά τις ὡσὶς αὐτόν.
θυγάτηρ δ' δείνα. χρόνοις δ' ὕστερον καὶ ῥαχήλα γίνε-
ται ἰώσηπος υἱός. προσθήκην σημαίνων τινὸς δηλονότι. τοῦτον
ἅπαντα τὸν χρόνον, ἐπὶ δ' ἔτεσιν εἴκοσιν, ἐποίμαινε τὰ
πένθερα μὴ δ' τοῦτον, ἠξίει τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀ-
παλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν. ὃ δ' πενθερὸς μὴ συγχω-
ρούμενος, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὖν
ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δ'
ἐχόντων ἡδέως, ῥαχήλα καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ἐς σώ-
σειν πατρίδος ἔθος νομιζομένων, συναπελαύνει, συναπε-
δίδρασκε μὴ τῆς ἀδελφῆς, εἴτε ἑκατέρων παῖδες καὶ
θεραπαινίδες σὺν τοῖς υἱοῖς, εἴ τι τις ἦν κτήσις αὐτῶν.
ἔφευγε δ' ἰακὼβος καὶ τ' βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν,
λαβὼν μὴ προγνωκότος. τοὺς δ' τύπους ἐπεφέρετο τῶν
θεῶν ῥαχήλα, καταφρονῶν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς
τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὸν ἰακώβου, ἵνα δ' εἰ καταλειφθεῖεν ὑπὸ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τοῖς
πρὸς φυγοῦσι συγγνώμης τυγχάνειν. λάβαν δ', μεθ'
ἡμέραν μίαν γνοὺς τὸν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν
θυγατέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυ-
νάμενος ἐπιγράψασθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτου
τινος λόφου λαμβάνει πρὸς καθόρυμφος. κἀ τότε μὲν
ἑαυτὸν μὲν ἔλαθεν, ἡσύχαζεν. ὄναρ δ' ὁ θεὸς αὐτῷ ἐπιστὰς,
παρήνεσε λαβόντι τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἡρε-
μαίως, καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ θυμοῦ τολμᾶν. παρῳδὰς
δ' ποιεῖσθαι πρὸς ἰακώβου, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμ-
μαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτὸς τῆς ὀλιγότητος χω-
ρήσειεν αὐτῷ μετὰ μάχης. λάβαν δ' τοιαύτης αὐτῷ ἐκ
θεοῦ προφάσεως γεγενημένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λέ-
γους τὸν ἰακώβου προκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐ-
τῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθοῦς, ἤρξατο κα-
τηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πένητα αὐτ' ἐλθόντα
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ ὡδάγ-
χοι πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. κἀ δ' θυγατέ-
ρας τὰς ἐμὰς σωσίβιον, τίνοιάν σου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς τοιαύτας αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', οὐτε τῆς
μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ κ' κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ-
γνώμης, ἔτι γυναικῶν ἀς ἔγημας, αἰδῶ ποιησάμενος, ἀ-
δελφῶν ὢν ἐμοὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμιῳ νόμῳ,
κτῆσιν μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δ' ἀναπείσας ἀπο-
δρᾶναι τὸν γεγυμνασμένον, ἱερὰ πάτρια βαστάσας οἴκοι
φερόμενος, ὑπὸ τῶν ἐμῶν. τιμηθέντα προγόνων καὶ
ὑπ' ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα.
καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἔδρασαν,
ἃ συγγνώμης σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐ-
μῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος δὲ
καὶ ἐχθρὸς τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνασμένος ἔδρασας.
ταῦτα ἀκούσας λάβανος, ἰακὼβος ἀπελογεῖτο,

A beatificum, qvod mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porro cum Rubelus filiorum Lię maximis mandragoræ mala matri afferret, Rachel, hoc viſo, concupivit hunc cibum, partemque à ſorore precario petiit. Illa vero denegante, jubenteque contentam eſſe, qvod honoris prærogativam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe
B illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Jacobus cum Lia cubavit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filii naſcuntur: Iſſachares, qvod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, qvod ſignificat pignus benevolentiæ: præterque hos filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit, Joſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, qvod fuit annorum vi-
C ginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. qvo exacto, æqvum eſſe ajebat, ut cum uxoribus ad ſuos reverteretur. Socero vero non permittente, clam hoc facere cogitabat: pertentabatque animum uxorum, quomodo laturæ eſſent peregrinationem. quibus cum gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, una cum ſorore fugiebat: ſimulque utriusque
D liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis, quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Jacob dimidium pecorum, priusquam Labam reſcire poſſet. ſigilla vero deorum ſecum ferebat Rachel: non quod deos coleret, qvorum contemptum à marito didicerat; ſed ut, ſi forte pater fugientes aſſequeretur, haberet, qvo confugeret, veniam impetratura. Labanus autem
E poſt unam diem, cognito Jacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in qvodam colle quieſcentes: qvumque eſſet diei ſerum, abomni vi ſe continuit. per noctem vero Deus in ſomnis illi viſus vetuit, ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: neve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem
F futurum. Sequenti vero luce Labanus Jacobum ad colloqvium evocat, non diſſimulans oraculum: qvumque ille fidei ejus ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobrans, qvod pauperem omniumque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abunde ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi conjunxi, putans hoc pacto be-
G nevolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu vero neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque uxores apud nos ductas, neque liberos, qvorum ego avus ſum, reveritus, non aliter quam hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus, ut parentem fugerent, autor fuiſti; ſacra patria domum tecum portaſti, & apud majores meos, & apud me in ſumma veneratione habita; & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus convictor mihi feciſti. Jacobus contra pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æqvumque, ut poſt tanti temporis moras tandem ad eam revertatur. Qvod verò prædæ, inquit, abactæ crimen objicis, ipſe injuſtitiæ ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis debeas, an non iniqvum eſt ægre ferre, qvod partem earum modicam uſurpavimus? certè qvod ad filias attinet, ſcito, non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis conjugalis hoc eſſe officium. ſeqvuntur igitur non tam me quam ſuos liberos. Hæc pro ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quod avunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos viginti vexaverit. & illa quidem, quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamvis per ſe gravia, ſibi tamen leviora fuiſſe: quæ vero poſtea ſecuta ſunt, multo graviora, quæ nemo niſi benevolus perferret. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adjuvari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cum vero magno numero naſcerentur, quæ Jacobo deſtinata eſſent: non ſervabat fidem in præſens, ſed in proxime ſequentem annum promittebat, quod eſſet ad rem attentior, promittens quidē, eo qvod non ſperaret tantū proventum, ac mox, ubi provenerat, fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem, cognito, patrem permiſſa poteſtate uti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli, qua ipſa vectabatur: ſedebatq; deſuper, dicens menſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque jurejurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte qvodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpecie: unde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus convivio celebrato, Laban ad ſua rediit. Jacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obveniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei Caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem juſſit alloqui. Ultro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideoque redire cum uxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, ut ſe, & quicquid earum haberet, illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quam ea, quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis, Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum quater centum armatis. At Jacobus audiens, eum obviam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſervatore fretus providebat pro tempore, ne quid detrimenti acciperet, utque ſuos ab injuria defenderet.

A μὴ μόνῳ πατρίδ☉ ἐρῶσι τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσει, καὶ μὴ πολὺν τὸν χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτὸ καταλυθὲν εἰς ταὐτὸν ὑπὲρ ἧς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν δύρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κρατῇ. ὑπὲρ γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος☉ γενομένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς ἂν ἁμαρτάνεις τ δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ οἷς μοίρας αὐτῆς ὀλίγης λαβόντες ἔχομεν, ὡς μήτι γε τ θυγατέρων, ἰδίᾳ μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναστήσαντος

B ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὐνοίαν δικαίαν τὸν γυναικὶ γαμετῇ πρὸς συνοικοῦντας εἶναι συμβέβηκεν. ἔστιν τοίνυν οὐχ ὡς ἐμοὶ ποσοῦτον ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυτῶν. καὶ ταῦτα μὴν ὑπὲρ ὃ μηδὲν ἀδικῶν αὐτὸς ἔλεγε. προσενεκάλει δὲ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ἐπιτάγμασι χαλεποῖς συνεχώσθη, ἔτη εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταχών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν

C γάμων ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, καίπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. χείρω δ', ὅτε μὴ τοὺς γάμους, καὶ ἅπερ ἂν ἐχθρὸς ἔφυγε. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο τῷ Ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅπερ ἐβουλήσθη συλλαμβανόμενον, ὑπεσχνεῖτο τῶν τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν εὖ' ὅτε μὲν ὅτι καὶ γένοιτο λάβοι, πολὺ δὲ τὰ μέλανα τῶν γινομένων. πολλοστὸν δὲ τῶν ἐπ' ὀνόματι τῷ Ἰακώβου τικτομένων, τέως μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέχειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἐξῆς, ἀφ' τὸ ἐπιφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς

D κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲν ἀφ' τὸ δυσέλπιστον γενέσθαι ποσοῦτο ψεύδόμενος δ' ἐπιγινομένοις. ἔδει μέν τι τῶν ἱερωμάτων, ἐκέλευεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβάντα τὴν ἔρευναν, ῥαχήλα πυνθανομένη, κατατίθησι τοὺς τύπους εἰς τὴν σάγμην τῆς φερούσης αὐτὴν καμήλου, ἐκαθέζετο δὲ φάσκουσα τὴν κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λάβαν☉ μὲν, ἀφίσταται τῆς ἐπιπολαίου ἐρεύνης, οὐκ ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ

E τοιούτου πάθους τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ἰακώβου μηδενὸς αὐτῶν μνησικακήσειν τῶν γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖν☉ ἀγαπήσειν αὐτὸ τοὺς θυγατέρας. καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ὑπὸ τούτοις ἐποιήσαντο ὑπὲρ ὄρων τινῶν, ἐφ' οἷς σήμειον ἀνέθεσαν κατὰ βωμὸν χῆμα. ὃ θὴν γαλάδης λέγεται ὁ βουνός. ἀφ' ὃ νῦν γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιάντων δὲ ὑπὲρ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν

F Λάβανος ἀνέζευξεν. Ἰακώβῳ δὲ εἰς τὴν χαναναίαν πορεύοντι, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον. καὶ τ μὲν τόπον προσηγορεύει, θεᾶ στρατόπεδον. βουλόμενο δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔπεμψε μὴ ἀκεραίως προϋπεμψε, θεδίως αὐτὸν ἀφ' τὴν προτέραν εὐνοϊαν. ἐνετείλατο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τ ἠσαῦ. ὅτι νομίσας Ἰακὼβ☉ ἄδικον συνδιαπεσθαι αὐτὸ τῇ ὀργῇ τ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. ἐνιαυτῶν τ

G χρόνον ἱκανὸν ἡγεμόνος εἶναι ἀφ' ἑαυτὴν, ἐπανήκοι, γυναῖκας τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ δ' ἀπειθέν[τ]ος βίᾳ, μὴ τ τιμιώτατον ἑαυτ ἐκείνῳ ὦν δι' ὃ δίδοις, ὅτι κρεῖττον μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τὸν ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τῶν ὑπὸ θεᾶ δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσθεὶς δὲ ὁ ἠσαῦς γίνεται, καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑπὸ πεντακοσίοις καὶ ἱππεῦσι τετρακοσίοις. καὶ Ἰακὼβ☉ πυνθανόμενο ἥκειν αὐτὸν, ὑπανιστάμενον μὲν τοσούτων ὁπλιτῶν, καὶ περίφοβο☉. τὸν μέν τι θεὸν τ ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέτρεπε καὶ προ-

καὶ πρόνοιαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων ἕως ἂν αὐτὸς ἀ- A
πὸ τῆς σωζοι τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐ-
θελοιεν ἀδικεῖν. νέμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς μὲν
προὔπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους, ὅσον ἐκέλευεν ἀκο-
λουθεῖν. ὡς δὲ διαβαθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ὑπὸ τε-
μένου δ' ἀδελφοῦ, κατὰ φυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους καὶ
τὸν ἀγαπᾶς τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπει πινὰς
δῶρα κομίζοντας τῷ ἀδελφῷ· ἐπεζύγια δὲ ἓξ τὰ πεμ-
πόμενα, καὶ θηλυς τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια B
τοῖς λαμβάνουσι ἐμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἀπανιέναι
αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ μεμιγμάτων, ἵνα
συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν, ἀνήσειν δὲ
ἐπὶ τῶν δώρων τῆς ὀργῆς, εἰ μεμένοι τετυμωμένος. ἔ-
τι μέν τοι καὶ λόγοις χρῆσθαι ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο
τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα σωθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέ-
ρας νυκτὸς ὑπαγομένης σκίνει τοὺς σὺν αὐτῷ. καὶ χεί-
μαρρόν τινα ἰάβαχον λεγόμενον διαβεβηκότων, ἰα- C
κὼβος ὑπολελειμμένος φαντάσματι σωτυχὼν διε-
πάλαιεν, σκιὰν πρὸ κατάρχοντος τῆς μάχης, σκιρτή-
τε δ' φαντάσματος, ὁ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις
πρὸς αὐτ, χαίρειν τε πρὸς τοῖς γεγιμημένοις παραινῶ,
καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεὸν ἄγλε-
λον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τὰ μεγάλων ἀγω-
θῶν ἐσόμενον, καὶ δ' μηδέπω τὸ γόνυ σκλεῦναι αὐτ,
μηδὲ ὑπερτερον τινα τ' ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι D
τῆς σκιᾶς. σκέλδε τε καλεῖν αὐτὸν ἰσράηλον. σημαί-
νει δ' τὸ καὶ τὸν ἑρμαῖον γλῶτταν, τὸν ἀντιστάντα
ἀγγέλῳ θεῷ. ταῦτα μέν τοι προὔλεγε, ἰακὼβου δεη-
θέντ. αὐθόρμητ δ' ἄγγελον εἶναι θεῖον, τίνα μοῖραν
ἔχει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα
ταῦτ' εἶπον, ἀφανὲς γίνεται. ἡδεῖς δ' τούτοις ἰακὼβ,
φανούηλον ὀνομάζει τὸν τοπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ
πρόσωπον. καὶ γρομένου διὰ τὴν μάχην ἀλγήμα- E
τ αὐτῷ πρὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατύ, αὐτὸς τε ἀπέχεται
τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δι σκεῖνον ὐδ' ἡμῖν ἔστιν ἐδώ-
διμον. πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πανηγόμενος, κε-
λεύει προϊέναι τῶν γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μ
τῶν θεραπαινίδων, ἵνα πρόῃ ἀφορᾶν τὰ ἔργα τῶν
ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τ τὸ θελήσειεν ἡσυᾶς. προσεκύ-
νησ δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γρόμενον, οὐδὲν
πρὶ οἷας δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἡσαῦς ἀσπασάμενος F
αὐτὸν, ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖ-
κας. ἤρου τε τότε τὸ πῶν μαθὼν πρὶ αὐτῶν, καὶ αὐ-
τὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακὼβου δ'
προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ἐπιζυγίων, ὡς ἐχω-
ρησεν εἰς σκιμᾶν. ἐνταῦθα δ' ἐπιὼν τὴν διαφθοράν, πρε-
σαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτ. τριχώστως δα-
σεῖαν. ἰακὼβ δ' ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νῦν σηλυὰς λε-
γομένας. ἦλθεν εἰς σίκιμον πρὸ χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ G
πόλις. τῶν δ' σικιμητῶν ἐφ' ἑτέρῳ ἀγόντων, δίνα ἡ θυγά-
τηρ τοῦ ἰακὼβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐθο-
μένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμε-
νος δ' αὐτ συχεμις ἐμμώρου τοῦ βασιλέως υἱὸς, φθεί-
ρει δι' ἁρπαγῆς. καὶ διαπρὸς ἐρωτικῶς ἱκετεύει τ πα-
τέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δ' πρόθεις
ἦκε πρὸς τὸν ἰακὼβον, δεόμεν τ παιδὶ αὐτ συχέμι
συζεύξαι δέσποιναν κ νόμον. ἰακὼβ δ', ἔτ' ἀντιλέ-
γειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ προκαλοῦντ, οὔτε
νόμιμον ἡγούμεν ἀλλοφύλῳ συμοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπεξάγαι αὐτῷ βουλεύσαι ἀγα-
γεῖν πρὶ ὧν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰακὼβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰα-
κὼβ δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμώρου τὴν δέησιν,

Diſtributo igitur agmine, alios præcedere juſſit, A
alios propere ſubſequi: ut ſi quis primos aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium: & hoc modo inſtructis, qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant jumentis multiſq; ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alii poſt alios, vt crebri occurrentes plures quã pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remiſſurum iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua. quin & illud mandatum eſt præmiſſis, ut blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu movit agmen. Cumque Jobacchum torrentem tranſiſſent, Jacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in luctam cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus, eratque ſuperior. exclamat igitur, ma- C
ctum virtute, qui non quemvis adverſarium, ſed angelum Dei vicerit: idque illi eſſe magnæ felicitatis præſagium: genuſque ejus nunquam defore, nec ullis unquam humanis viribus poſſe opprimi. juſſitque illum poſthac vocari Iſraelem, qvod Hebræis angelo reluctantem ſignificat. Hæc ſunt prædicta Jacobo, id ipſum roganti. Cum enim ſenſiſſet angelum eſſe Dei, precatus eſt, ut ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. D
His dictis, ſpectrum evanuit. Jacobus vero lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciem. ſed quia latum nervum inter luctandum læſit, & ipſe poſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum veſci non licet. Cognito vero, fratrem jam non longe abeſſe, jubet uxores procedere per ſe quamque cum pediſequis, vt e longinquo ſpectarent pugnam virorũ, E
ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adoravit fratrem, non male deſe cogitantem. at Eſaus, eo ſalutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cum didiciſſet omnia, volebat eos deducere ad patrem. Jacobo vero excuſante laſſitudinem jumentorum, reverſus eſt in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lin- F
gua loco ab hirſutie ſua denominato. Jacobus autem pervenit ad Scenas qvas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt urbs Chananæorum. & cum eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina unica Jacobi filia venit in urbem ad viſendum cultum mulierum ejus regionis. qva viſa, Sychemis Emmoris regis filius raptæ ſtuprum obtulit: & corre- G
ptus amore patrem ſuum rogavit, ut puellam uxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Jacobum, rogans, ut filio ſuo Dinam in matrimonium collocaret. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter majeſtatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatium popoſcit. Rex, ſperans Jacobum aſſenſurum, abiit. Ille vero, indicata filiis injuria ſororis, & Emmoris petitione,

Geneſ. 34.

jussit eos consultare, qvid facto opus esset. major pars hærebat, incerti, quid esset agendum. Simeon vero & Levis uterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Observato festo die, qvo Sicimitæ voluptati & conviviis operam dabant, invasis noctu custodibus, sopitos contrucidant: atque ita facile urbe potiti, mares universos interimunt una cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. qvo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Jacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indigne- *Genes. 35.* que ferentem, Deus per visum bono animo esse jussum, lustrare tentoria, sacrificiumque, qvod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena voverat, persolvere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciverat enim, Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificavit apud Bethela, ubi somnium illud divinum viderat, iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam qvum mirum in modum lugeret, infantulum nominavit Benjamin, eo quod doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Jacobi numerus, mares duodecim fœmina una. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor vero e pedisequis, e singulis duo: qvorum nomina jam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, ubi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum convictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Genes. 35. REbecca enim jam ante defuncta, Isacus quoque eam sequitur, non multo post filii reditum: & sepultus est à filiis juxta uxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus. & magna providentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim, exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

ἡξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσυχάζον γνώμης ἀποροῦντες. συμεὼν δὲ καὶ λεβὶς ἐμμήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους σωτὶ βουλεύσασθαί τινα περὶ τῆς ἁρπαγῆς. οὔσης ἑορτῆς, καὶ τῶν σικιμητῶν εἰς ἄνεσιν καὶ εὐωχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρῶτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πάντα ἄρρενα, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν πραξάντες δὲ ταῦτα δίκαια τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὴν ἀδελφήν. ἰακὼβος δὲ ἐκπλαγὲν πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγενημένων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς φαίνεται σκέλλοσι βαρβάροις. ἀγνίσασθαι δὲ τοὺς σκηνὰς, θυσίας ἐπιτελῶν ἃς τὸ πρῶτον ἀπὸν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τὴν ὄψιν τοῦ ὀνείρου ηὔξατο. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ἐπιτυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτὰς ἐκρυψεν ἐν σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν, ἀπάρας τε ταντεῦθεν, ἐν βεθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἑθεάσατο χωρῶν πρότερον ἐπὶ τῆς μεσοποταμίας. ἐκπορεύεται δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ χεβρῶν πόλιν, ἐν ᾗ τὸν ἐφραθαῖον γίνεται, ἐν ᾗ δὲ ῥαχὴλαν ἐκτίκτει θανοῦσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν τῆς ἐν χεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, διὰ τὸν ἐπ' αὐτῷ γενόμενον ὀδυνηρὸν τῇ μητρί. οὗτοι ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλεῖα δὲ, μία, πάντων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἑξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἑξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρῆν δὲ καὶ τοῦτον ἐπὶ χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐκεῖ δὲ ἰσαακίου τοῦ διδύμου εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιατρίβουσι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαακίου τελευτήσαντος, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

ΤΗν γὰρ ῥεβέκκαν ἰάκωβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ καὶ ἰσαάκιος ὀλίγῳ τοῦ μὴ πλοῦτον ἀφίξεως τὸν υἱόν. καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐγήμετο δὲ ἰσαάκιος ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος παρ' αὐτοῦ μετ' ἀβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ογδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀρετὴ, ἔτως ἀπέβιωσε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορίων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσάκου παῖδες ὄντες, διέλαυτο τὴν οἴκησιν. καὶ ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α.
Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ἐνυπνίων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.
Ὡς αὐτὸς ἔτος εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἀφ' ἑαυτὸν τοὺς αὐτοὺς μῆνας, καὶ ἡμέρας ἐπισήμους ἐκεῖ καὶ λαμπρὰς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ.
Ἡ δὲ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἡμέρας πάσης τοὺς αὐτὸν μεταβάσης, ἀφ' ἑαυτὸν τὸν ἡμέρμην λαμόν. Κεφ. δ.
Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐτῶν ἦσαν τετρακόσια. Κεφ. ε.
Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς.
Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀναχωρεῖται, φυγεῖν δι' αὐτὴν παρέχει Κεφ. ζ.

HÆC IN SECUNDO JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Esaus & Jacobus filii divisserunt habitationem, & quod Esao Idumæa, Jacobo Chananæa contigit. Cap. I.
Quomodo Josephus Jacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum invidiam incurrit. Cap. II.
Quomodo Josephus in Ægyptum venditus a fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. Cap. III.
Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit. Cap. IV.
De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos. Cap. V.
Qvomodo, Moyse, duce Ægyptum reliquerunt. Cap. VI.
Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Secundus.

CAP. I.

Quomodo Esaus & Jacobus Isaci filii diviserunt habitationem, & quod Esuo Idumæa, Jacobo Chananæa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filii partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus, Hebrone fratri concessa, habitavit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum, reversus à venatu, famelicus offendit fratrem coqventem sibi ipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogavit, ut expetitum sibi cibum traderet. at ille, adjuvante fratris fame, jus primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum jus, interposito jurejurando. Ob ejus cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est derivatum, qvod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Jaus, Jolamus, & Coreus, eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit, Hos filios habuit Esaus. Aliphazæ item quinque legitimi filii fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Jothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitaverunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicitur, & eam, quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim late patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cujus partes à primis colonorum inductoribus denominatæ, appellationes eas postea retinuerunt.

Genes. 35.

Genes. 36.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσάκου παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡσαῦς μὲν ἰδουμαίαν κατέχει, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσάκου τελευτήν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἔσχον ἑκάτερος ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τῆς χερρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σειρᾷ διῆτᾶτο, καὶ τὴν ἰδουμαίαν ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπωνομάζετο, διὰ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως. ὅτε θήρας ποτὲ καὶ πόνου ὢν τῆ ἡλικίαν. ἐπιτυχὼν τῷ ἀδελφῷ φακῆν ἑψοῦντι πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ λιμῷ δ' ἐπὶ μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίωσε δοῦναι αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δὲ ἀποδώσειν τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ δ' ὤμοσεν, συνεργοῦ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε. κἀκεῖνος τὸ δὲ λιμῷ πεσὼν ἀχθεὶς, ἀπεχώρει τῶν πρεσβείων αὐτῷ μεθ' ὅρκων ἐνδοὺς τὴν χρῶμα τὸ βρώματος, διὰ τοῦτο τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ἔτως πρὸσηγόρευσεν. ἔλλιπες γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάϋς μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τοὔνομα. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἄσης ῥαγουήλος δὲ, ἐκ μοσαμήθης ἐγεννήσαντο αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν οὔτε παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμαν, ὅμηρος, ὄφης ἰόθαμος, ἐκάναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς, θαμνάης ὄνομα. ὅτοι κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γωβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκου κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ γὰρ ἦν ἡ ἰδουμαία, τότε πᾶσης αὐτὴν ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τοῖς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

Ως

Κεφάλαιον β'. A CAP. II.

Ως ιώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ιακὼβ παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Joſephus Jacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum invidiam incurrit.

ΙΑκὼβος ὃ σωτὴρ παρελθὼν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως ἂν εἰπεῖν τις παρέβαλλε τοὺς ὁπηχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ περιβλεπτὸς τοῖς οὐδενὸς ἧττον. ἀλλὰ καὶ πᾶσις ἔρως χρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴ ἦσαν αὐτοῖς, καὶ ῥώμη σωμάτων. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς περίνοιαν εἶχε, καὶ τῆς εὐδαιμονίας ὅπ. μέλειαν, ὡς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων πλεῖν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προδηλῶσαι, καὶ ποιήσασθαι τῆς ὑπὸ αἰγύπτῳ τὴν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον δὲ ῥαχήλας παιδοποιησάμενος ἰακὼβος. Ἀφ' ἧς τὴν τοῦ σώματος εὐφυΐαν ἔτι ἀφ' ψυχῆς ἀρετὴν, φρονιμώτατος γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων τέκνων μᾶλλον ἠγάπα. τούτῳ πρὸς ἀδελφῶν, ἅτε πατρὸς στοργὴ φθόνον σκίνησι καὶ μῖσος ἔτι καὶ τῶν ὀνειράτων, ἃ διασαφήσας, τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, εὐδαιμονίαν καταγγέλλοντα, ζηλοτυπεῖν ἄρα τὰ ἀνθρώπων, τοὺς τῶν οἰκειοτάτων εὐπραγίας. αἱ δ' ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῖδε ἦσαν. σκηπτροφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὰ πατρὸς ἐπὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ἐρᾷ πλὴν τῶν κατὰ τὴν σωτηρίαν ὁπτασιῶν καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ἀφορᾶσαι ὄψιν. εἶδε δὲς ἐγρηγορώς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κεκρυμμένον αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξηγήσατο. λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτὸς δρᾶγμα πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' οὗ κατῆκε τόπου, τὰ δ' σκηνῶν περιέχοντα περισκιρτᾶν αὐτῷ. καὶ μεγέθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην τοῦ μὲν ἰωσήπου, πάντων ἀδεῶς, ὡς ἀγνοεῖσθαι τὸ ὄναρ αὐτοῖς διασαφοῦσι, φράσας δ' ἐπισκοπεῖσθαι μηδὲν αὐτοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ἐνενόουν, καὶ περὶ αὐτὸ ἐπὶ μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ περιφιλονεικῆσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπεπέμπετο τοῦ ἰωσήπου πολὺ τῆς πρώτης θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἰδόξε τοῦ σελήνου καὶ ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τοῦ γοῦ κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν ὠφελῆ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων ὠφελῆ τυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τὸ βούλημα σημαίνων, φράσαι ὠφελῆ. ὁ δ' ἥδετο τῇ ὀνείρατι. τὸ γὰρ προῤῥῆσιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἐχάρη ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν τῷ παιδὶ καταγγέλλει. καιρὸν ἤξειν ἦδη ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑστὸς τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον, τὸ μὲν σελήνου καὶ τὸ ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρα, τὸ μὲν αὐξήσας πάντα καὶ τρέφοντα. δὲ δ' σκυτροῦτος καὶ τὴν ἰσχὺν ἑπτηδείως εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς τῷ τούτους ἕνδεκα εἶναι, καθ' ἅτε τοὺς ἀστέρας, ὑπὸ τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰακὼβος, τοιαύτην οὐκ ἀσυνέτως τὴν ὄψεως τὴν μέσην ἐπῃνησε. τοὺς ἀδελφοὺς δ' ἰώσηπος, σφόδρα ἐλύπησε τὰ προφερόμενα. καὶ διεπτήσαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα ἀφ' ὑπνοφάτων ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' οὐκ

ΙΑcobus autem ad tantam felicitatem pervenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter ejus regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrii fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum ejusque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Joſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum provocavit. acceſſerunt ea ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicavit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam conjunctiſſimos ad æmulationem facile concitat. Viſiones autem Joſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari una ex iſtis vulgaribus, quales in ſomnis obverſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum vero manipulos accurrentes adorare eum: qvod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres qvoque in ejus poteſtate futuros. At illi nihil tale Joſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſumque majore etiam odio proſequebantur. Deus autem adverſus eorum invidiam contendens, alteram viſionem Joſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & undecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicavit, rogans, ut interpretari dignaretur: qvod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnii colligens, & ſapienter eventum conjiciens, gaudebat, eo qvod ingens filio felicitas portendi videretur: eventurum olim tempus, quando tam à parentibus quam à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quod altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porro ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quod numerus non diſcreparet, tū quia vim à ſole & luna haberent. Et Jacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Joſephi valde contriſtavit id præſagium, haud aliter quā ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum qvo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quam generis ſocii:

Gen. 37.

decreverunt que adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis jam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi paſtoritias curas obibant. At ille, nemine a gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit Joſephum ad greges, cognituru res fratrum, & quid agant, renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Joſephus in Ægyptum venditus à fratribus, illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Gen. 37. ILli autem, viſo fratre adventante, gaviſi ſunt, non ob adventum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebantque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus, videns eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens, quantum facinꝰ molirentur, & quantam invidiã pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum judicio cædem hominis vel non cognati, ſed longe ſceleratius eſſe, necis fraternæ reos deprehendi, quo ſublato, etiam in patrem eam injuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem conjecturos. hos reſpicerent, reputantesque, quantam eis calamitatem allatura ſit mors filii tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quin etiam vererentur, ſpectatorem ac teſtem conſilii contra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe, quin exigat ab eis parricidii pœnas, cum nihil ipſius providentiam latere poſſit, ſive in ſolitudine admittatur, ſive in civitate. Ubicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoqve adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis adverſariam fore, eam nunquam abire, ſive bona ſit, ſive talis, qualis ipſorum foret, ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo qvidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe, dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Joſephum vero ne peccaſſe quidem in illos, cujus ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facimus eorum gravaturam ſi videantur ob invidiam futuræ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe, quicquid Joſepho largitus fuerit, proinde cogitandum eo graviorem fore indignationem Dei, ſi eum, quem ipſe omni bona fortuna dignum judicaſſet, interimendo, materiam divinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans, conabatur eos abſterrere a parricidio.

A ἀδελφῶ, καὶ ὧν σπανιολαύσειν αὐτὸν ἐκὸς ἐὼ πονηροὺς τ ἤθεσιν, ἅτως κ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένης. ἀνελῶν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον, Ϛ τοῦτῳ κυρώσαντες τὸν βελλὼ, ἐπειδὴ τ συγκομιδὴς αὐτοῖς πέρας ἔχεν, ἐπὶ σικιμέως τραπέντες, χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ νομὰς ἐκτρέφειν, αὐτὸ δὲ τῶν παιδνίων ἠμέλουν, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὸν ἐκεῖσε ἄφιξιν, ὃ ἦν, ἐπὶ τῆς ἀγνοίας, κ τὸ μηδὲ ἀπὸ τ παιδνίων πρὸς αὐτ ἀφικέσθαί τινα τὸν ἐξ τῶν παίδων αὐτῷ τ ἀληθῆ σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν ἐξ αὐτῶν ὑποψίαν λαμβάνων, κ πρεσβὺς ὢν, πέμπει τ ἰώσηπον εἰς τὰ παιδνία μαθησόμενον τὰ ἐξ τῶν ἀδελφῶν, Ϛ τὶ πράττουεν, σημανοῦντα.

B

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἰώσηπος ἅτως εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμονα ἐπισημοτάτην καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔχειν ὑποχειρίους.

C

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἠθύμησαν μὲν, ἀλλ' ἀχ' ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, κ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθροῦ, κ τοῖς χερσὶν αὐτῶν κ τῇ θείᾳ βουλήσει ὡρισμένοις. ἀναγρῆν τε ἤδη κ μὴ τὸν ἐν ποσὶν ὑπερβάλλειν ἡμέραν ὠρμήκεσαν. οὕτω δ' αὐτοὺς βουλὴ ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτης αὐτῶν καὶ πρὸς τ πᾶξιν ὁμονοήκοτας, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδείκνυς τὸ μέγεθος τ πλημμάτος, Ϛ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν Ϛ θεῷ Ϛ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, Ϛ τὸ μὴ συγγνώσιμον ἀνθρώπῳ χειρουργῆσαι φόνον. πολὺ μέν τι μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ἐφεῖναι ᾧ πατήρ τε ἀναιρεμένῳ συναδικεῖ, Ϛ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παῖδος ἀποστέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νόμον ἐλεύσῃ. νόμῳ συγκαταπατᾶτε τούτων οὖν αὐτῶν αὐτὸν λαβόντας, Ϛ τῷ λογισμῷ τῷ κρείσσονι τιθηνοῦντος αὐτοὺς παῖδας ἀγαθοὺ κ νεωτάτῳ ὠφελημένους, ἀποχώσαι δ' τολμήματος παρεκάλει κ τὸν θεὸν δίκην ὡς θεατὴν ἅμα κ μάρτυρα ἤδη κ τ βουλῆς αὐτῶν τῆς ὑπὲρ τ ἀδελφὸν γεγνημένης ἀποτείνοντας μὲν τῆς πᾶξεως ἀκαίνου μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰξάντας. προελθόντας δ' ἀπὶ τοῦρον ὅπ ἔστιν ὃν ὀχετὸν πρᾶξι τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μεῖναι τὸν αὐτὸ τ παντεχοῦ παροῦσαν προνοίαν, καὶ μήτε τ ἐπ' ἐρημίας πραττομένων ὑστερῆσαν μήτε τῶν κ τὰς πόλεις. ὅπ γὰρ ἀνθρώπῳ ἂν ᾖ, ἔχειν δοκᾶν ἐν αὐτῷ τε πρεσβύτην κ τ θεὸν. τὸ τε σωφρονεῖν αὐτοὺς τὸ ἰδιον ἔχειν ἐχθρὸν ὄντι τοῖς τολμηθεῖσιν ἐλέγχῳ, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ἐπίδοιν αὐτοῖς σωσοικήσοντ τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐπὶ δοπρᾶξαν. προσαπιθεῖ κ καὶ σὺν τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν Ϛ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις ὑπὲρ ὧν ἁμαρτῶν ἐδόκησαν. ἰώσηπον Ϛ ἐξ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγνημένον, ἀμφιθήρασιν. ὧ τὸ τ ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἐλεεῖν καὶ τ παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἐρημίζ κηδεμονίαν. ἢ τὸ αἰτίαν τῆς ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τ πᾶξιν αὐτῶν τίθησι, διὰ φθόνον τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τ θεῷ ἐξαιρεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσοντι κτιννοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ ἡγεῖτ' ὑπολαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσει προσήκειν οὗ τ ὀργὴν καὶ διὰ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἐσομένην νομίζειν. ὑπ' αὐτῷ κεκρεμένοντ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτεῖναντας ἀφαιρεῖσθαι τ θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίζοντ, Ϛ ὁ μὲν ῥοβήλος ταῦτα λέγων Ϛ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω, Ϛ δεόμενος, ἐπέρρᾶτο τοῖς τ ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν.

D

E

F

G

ἐπεὶ

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μετεμαίνεσθαι τῶν λόγων ἐώρα γεγημένους, ἀλλὰ καὶ δόντας δίκην τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸν κακὸν αὐτοὺς ἀπηκέστερον παῖσαι τοῦ πέπαν τὴν ἀναιρέσεως. ἐπεὶ δ' ἀμυνομένους παρῃτήσατο τὸ πρῶτον, πιστεύσαι λέγων αὐτούς. ἐπειδὴ δ' ἐκράτησεν ὡς τὸν ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακοὺς οἷς νῦν παραινεῖ πειθέντας. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ παρεσκεύασαν, οὐ μέντοι τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις καὶ φόβοις. ἦλθε γὰρ αὐτοὺς, αὐτοχειρίας μὲν μὴ ἡμέρας τὸν ἀδελφοῦ ῥᾳθυμίας ἢ εἰς τὸ ὑπολειπόμενον λάκκον, ἅτως ἀποθανεῖν ἔασαι, καὶ τὸ γε μιαιφονίαν τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν συναναιρούντων ἢ τοῦτοις τῶν νεανίσκων, περιφαλακῶν ῥᾳδίως τὸ μειράκιον, καὶ καλοδίῳ ἐκδήσας, ἠρέμα καθίμησεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ γὰ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν. ἐκ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπῆλλάττετ' ἐκ ζητῶν χωρίων πρὸς νομὰς ἁρπηδείων. ἰούδας ἢ καὶ αὐτὸς ὢν τῶν ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἄραβας ἐκ ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ σύεργα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς γαλαδηνῆς, μὴ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸ ἰώσηπον ἀπιμπλῆσαι τοῖς ἄραψιν. ἐκεῖνον γὰρ, ὅτι πρῴρωτάτω ἡγούμενον καὶ τὴν ὑπόξεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τὸ μιάσματος αὐτὸν ἀπαλλαγήσεσθαι δόξαι σφίσι τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδιδόντας τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνῶν εἴκοσι ἐπακτίδεκα ἐτῶν γεγονότα. ῥουβήλου ἢ, νύκτωρ ἔτι τὸ λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸ ἰώσηπον ἐγνώκει. ἐπὶ ὡς ἀνακαλυμένῳ μὴ ἐπακούσαι, δόξας μὴ ἐφῆκέναι αὐτὸ μὴ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τοῦ δὲ πρᾶγμα αὐτῷ φερομένου, παύεται δὲ πένθους ὁ ῥουβήλος. ὡς δὲ πᾶσι τοῖς τὸ ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο, τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τὴν ὑπονοίας ᾠήθησαν τοῦ πατρὸς ἡμαρτῆσθαι ζήτημα. καὶ δὴ τὸ χιτωνίσκον, ὃν ἐνεδεδύμενο ἀφίκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, διεφθάρκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτι καθίεσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς ἁλαπαραξάσιν αἵματι τράγου μελαίνης, καὶ τοῦ πατρὸς δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανεὶς διεφθαρμένος. ὃ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸ πεσοῦσθαι, ἤδη τῶν περὶ τὸ ἦθος εἰς γνῶσιν ἀφιξομένων. ἔλεγον ἢ τὸ μὲν ἰώσηπον οὔτ' ἰδόντες, οὔτ' οἶδα πόθεν ἢ συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα ἢ τοῦτον δρῶντες ἡμαγμένον, καὶ λελακισμένον. ὁ ἦν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, ὡς ἐπεσόντα θηρίοις αὐτὸ διαπολωλέναι, ἅτε πᾶσιν ἐνδεδυμένος οἰκεῖον ἐξάλλη. ὁ ἰακώβος ἢ ὅτι κυφοτέραις ὢν ἐλπίσιν ὡς ἠνδραποδισμένῳ δὴ ἦν αὐτῷ τὸ παιδὸς, πᾶν μὲν ἀφίησι τὸ λογισμόν. πίστιν δ' αὐτοῦ τὸ πλέον ἐναργῆ τὸ χιτῶνα ὑπολαβὼν, καὶ γὰ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸ ἐνδεδυμένον ἐκπέμψαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὕτως διέκειτο ὅτι τοῦ μειρακίου, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, ἐκ τὸ ἐξ ἄλλων ᾠήθη μυθέσας ἐστερῆσθαι, οὕτως ἐν ᾠήθη τοῦ κακοῦ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγενέναι. ἐκαθέζετο ἢ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μηδ' ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῶν ἐᾶσαι γενέσθαι, μήτε καίπερ τοῖς πόνοις ἀπεχοράζειν ἰώσηπον ἢ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρῆς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅτι τῶν φαραώθ μαγείρων ὁ βασιλέως, ἔχειν ἐν ἀπόνῳ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὸ ἐλεύθερον ἐπαίδευε, καὶ διαφέρειν χρήσασθαι κρείττονι τῆς ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. ἐγχειρίζει τε τὰ τοῦ καὶ τὸν οἶκον ἅπαντα. ὁδὲ, πάντων τε ἀπέλαβε, καὶ τλεῶς ἐρετιὼ ἥτις ὑπὸ τοῖς αὐτοῦ, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλιπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat, ut saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum, si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leviorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur.
B Satius esse temperare a manibus, & projectum in proximum puteum illic extingui sinere, ut saltem manus puras servarent. In hanc sententiam itum est, abductumque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto, abiit pascua quæsi- III.
turus. Judas autem unus e Jacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægy-
C ptum e Galadena, profecto jam Rubelo, consilium dedit fratribus, ut extractum Josephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens, insciis fratribus servare Jose-
D phum voluit. qvo frustra inclamato, suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitoqve, qvid accidisset, lugere desiit. his perpetratis, fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem, tunicam, qua indutus Josephus ad eos venerat, quamqve demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atqve ita patri allatam ostenE dere, ut à feris devoratum putaret. quo facto, venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii. ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neqve scire, quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inveniſse laceram & cruentam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domp exiverit. Jacobus autem, qui hactenus levius
F malum speraverat, captivum aliquo abductum puerum, opinionem hanc jam abjecit, evidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse, qua indutum miserat: jamque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam unicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris devoratum. Sedebat ergo sacco amictus, &
G neque filii consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Josephum autem de negotiatoribus emptum Perephres vir Ægyptius, qui Pharaothis co- *Genes.* 39
quis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curavit, & victu commodiore quam pro servili conditione uti præcepit: deniqve totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit:

decreveruntque adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis jam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi paſtoritias curas obibant. At ille, nemine a gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit Joſephum ad greges, cognituru res fratrum, & quid agant, renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Joſephus in Ægyptum venditus à fratribus, illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Gen. 37. ILli autem, viſo fratre adventante, gaviſi ſunt, non ob adventum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebantque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus, videns eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens, quantum facinꝰ molirentur, & quantam invidiã pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum judicio cædem hominis vel non cognati, ſed longe ſceleratius eſſe, necis fraternæ reos deprehendi, quo ſublato, etiam in patrem eam injuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem conjecturos. hos reſpicerent, reputantesque, quantam eis calamitatem allatura ſit mors filii tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quin etiam vererentur, ſpectatorem ac teſtem conſilii contra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe, quin evigat ab eis parricidii pœnas, cum nihil ipſius providentiam latere poſſit, ſive in ſolitudine admittatur, ſive in civitate. Ubicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoqve adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis adverſariam fore, eam nunquam abire, ſive bona ſit, ſive talis, qualis ipſorum foret, ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo qvidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe, dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Joſephum vero ne peccaſſe quidem in illos, cujus ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum gravaturam ſi videantur ob invidiam futuræ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe, quicquid Joſepho largitus fuerit, proinde cogitandum eo graviorem fore indignationem Dei, ſi eum, quem ipſe omni bona fortuna dignum judicaſſet, interimendo, materiam divinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans, conabatur eos abſterrere a parricidio.

A ἀδελφῶ, καὶ ὧν σπουδαιότατον αὐτῷ εἰκὸς ἦν κοινωνοὺς τῆς ἡλικίας, ἕτοιμος ἦν τῆς εὐδαιμονίας εἰσομένους. ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον, καὶ ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τὰ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχειν, ἐπὶ σικιμῶσι τραπέντες, χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ νομὰς ὑπερφέρειν, αὐτόθι τῶν ποιμνίων ὄντων ἀμέλουσι, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκείσε ἄφιξιν, ὃ δή, ἕως τῆς ἀγνοίας, καὶ τὰ μηδὲν ἀπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸ ἀφικνεῖσθαί τινα τὴν πρὸς τῶν παίδων αὐτῷ τ' ἀληθῆ σημήνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν πρὸς αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων, καὶ προϊδὴς ὢν, πέμπει τὸν ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ πρὸς τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὶ πράττοιεν, σημανοῦντα.

B

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἰώσηπος ἕτως εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γλυμμένον ἐπισημον ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

C Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' ἐχ' ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τοῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ θείᾳ βουλήσει ὡρισμένῳ. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ἐν παισὶν ὑπερβαλόντα κακίᾳ ὠρμήκεσαν. οὕτω δὲ αὐτοὺς βουλὴ ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτης αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμονοήκοτας, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος καὶ τὸ μίσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνῶναι ἀνθρώπῳ χειρὸς ἔργῳ φόνον. πολὺ μέν τι μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ἐφεῖναι τῷ πατρὶ τὰ ἀναμαρτήτως συμπαθεῖν, καὶ μήτηρ ἐς πένθος καὶ παῖδος ἀποστέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νόμον συγκαταστάτην. D τούτων οὖν αὐτῶν ὑφ' ὧν λαβόντας, καὶ τὸ λογισμοῦ τὸ καὶ θεῖον ἐνθυμηκότα. αὐτοῖς παῖδος ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου θεραπευομένους, ἀποχάσκειν δὲ τολμήματος παρεκάλει καὶ τὸν θεὸν δείσαντας, ὡς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἤδη καὶ τῆς ἐκλῆς αὐτῶν τῆς ὅτι τὸν ἀδελφὸν γεγυμνένης. ἀποστάντας μὲν τῆς πράξεως ἀγαπήσειν μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν ἐξάντας. προελθόντας δὲ ὅπῃ τοῦργον ὁδὸς ἔστιν ἐκ τῶν ὑποχειρίων τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μείναντας αὐτὸ τὸ παντοχοῦ παρούσαν θεόνοιαν, καὶ μήτε τὸν ἐπ' ἐρημίας πραττομένων ὑστερῆσαν μήτε τὸν ἐν ταῖς πόλεσ. ὅπου γὰρ ἄνθρωπος ἂν ᾖ, ἔχειν δοκεῖν ἐν ταύτῃ παρεῖναί τε καὶ τὸ θεῖον. τό τε συνειδὸς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἐλεγχθὲν, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθοῖς αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὑπὸν αὐτῆς συνοικήσαι τὸν ἀδελφὸν ἀνελεῦσιν, ἐᾶν ἀποδρᾶναι. προσαπτόμενοι καὶ σεῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικηθέντα κτείναι ὅσιον. καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις ὑστερῶν ἁμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον δὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγυμνένον, ἀφανίζειν. ὧ τὸ ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἐρημίζειν κηδεμονίαν. ἦτε αἰτία τοῦ ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὸ πρᾶξιν αὐτῶν τίθησι, διὰ φθόνον τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐξαιρεῖσθαι δεινωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀποστερήσασι κτησομένοις αὐτῷ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδία δὲ ἦν αὐτῷ ὑπολαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰώσηπῳ δώσει προσκτήσειν οὐ τὸ ὀργὴν καὶ διὰ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἐσομένην. ἢ τὸ

ὑπ' αὐτῶν κεκερμένον ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντας ἀφιερῶσαν τὸ θεῖον ὧ ταύτῃ χαρέσθαι, καὶ ὁ μὲν ῥοῦβηλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πολλὰ, καὶ δεόμενος, ἐπράττοις τὸ ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν.

ἐπεὶ

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μετεμέλοντο ἐπὶ τῶν λόγων εἰώθασι γενημένοις, ἀλλὰ καὶ δόντες δίκην τῆς ἀναιρέσεως, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἐλαττόνως τῆς τέρπω τῆς ἀναιρέσεως. ὁ γὰρ ἀμυνομένοις παρεινέσει τὸ πρῶτον, πεπεῖσθαι λέγων αὐτούς. ἐπειδὴ δ' ἐκράτησαν ὡς τὸ ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, οὐκ ἐσπάσθαι φόβῳ κακοὺς οἷς νῦν παραινεῖ πειθομένους. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ σπεύδουσιν, ἐν μέντοι τοιούτοις, ἀλλ' ὡς ἐν ἐλάττοσι κακοῖς πρόπτερον. ἦγεν γὰρ αὐτοὺς, αὐτοχειρίας μὲν μὴ ἁψομένους τοῦ ἀδελφοῦ, ῥίψαντας δ' εἰς τὸ ὑπάρχοντι λάκκον, ἕως ἂν ἀπόθωνται ἐᾶσαι, καὶ τὸ γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν συναινεσάντων δὴ τούτοις τῶν νεανίσκων, παρεγελασὼν ῥᾳδίως τὸ μειράκιον, καὶ καλωδίῳ σκληρῷ, ἡρέμα καθίμησεν εἰς τὸ λάκκον, καὶ γὰρ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν. ἡ δὲ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπῆλαυσε δὴ ζητήσιν χωρίων πρὸς νομὰς ἁρπηδείων. ἰούδας δὲ καὶ αὐτὸς ὢν τῶν ἰακὼβ παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἄραβας ἐξ ἰσμαηλιτῶν ἥκοντας, ἀρώματα καὶ σύρα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς γαλαδηνῆς, μὴ τὴν ἀναχώρησιν ῥᾳδίαν τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἄρασιν. ἐκεῖνον γὰρ, ὅτι περίφοβός τῳ ἡμόλυνον καὶ τιθηνήξεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τῷ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν συμφέρειν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μυῶν εἴκοσι ἑπταμηδέκα ἐτῶν γεγονότα. ῥοῦβηλος δὲ, νύκτωρ ὅτι τὸ λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. ὡς δ' ἀνεκαλεῖτο μὴ ἐπακούοντος, δείσας μὴ ἐφ' ἁρπαγὴν αὐτὸν μὲν τὸν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τῶν δὲ τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρασάντων, πανὺ δ' πενθοῦς ὁ ῥοῦβηλος. ὡς δὲ ταῦτα τοῦ ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο, τί ποιήσαντες ἂν ἐξῶ τὸν πατρὸς ὀργὴν τοῦ πατρὸς μηνιθεῖν ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνεδεδύκει ὁ ἀφίκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπον, καθειρήκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτι καθῆκεν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς ἁλμαπαράξασιν αἵματι τράγου μολύναι, καὶ τοῦ πατρὸς δεῖξαι φρόνησις, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸν φανείη διεφθαρμένος. ὁ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῶν περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφικνουμένων. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον οὔτ' ἰδεῖν, οὔτ' εἰκὸς κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα δὲ τοῦτον ἁμαρτόντες, καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἔνθα τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξέλθη. ὁ ἰακὼβος δὲ ὅτι κυφοτέρας ὢν ἐλπίσιν ὡς ἀνδραποδισμένῳ δὴ θεν αὐτῷ τὰ παιδός, πεῖσαν μὲν ἀφεῖναι τὸν λογισμόν. πεῖσιν δ' αὐτὸς δὲ πολὺ δὲ ἐναργὲς τὰ χιτῶνα ὑπολαβὼν, καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸ ἐνδεδυμένον ἐκπεμφθῆναι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς δὴ νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὕτως διέκειτο δὴ τοῦ μειρακίου, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, δὲ τὸ ἐξ ἄλλων ὡρᾳμυθίας ἐστερημένος, οὕτως ἐν ὠδῖνι τοῦ πάθους, πρὸ μὲν τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σάκκον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μήθ' ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῶν βάρος γενέσθαι, μήτε παύσοντα τοῖς πόνοις ἀπεγορεύειν ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετρώνης ἀνὴρ αἰγύπτιος, δὲ τῶν φαραὼθ μαγείρων ὁ βασιλέως, ἔχειν ἐν ἀποίᾳ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἑλληνίδα ἐπαίδευε, καὶ διαίτῃ χρησάμενος κρείττονι τῆς δὴ δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. ἐγκρατὴς δὲ τοῦ καὶ τῶν οἴκων προνοίαν. ὁδὲ, τούτων τε ἀπέλαβε, καὶ τλεῦ ἀρετὴν ἣν εἶχε πρὸ αὐτοῦ, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat, ut saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum, si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leviorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur.
B Satius esse temperare a manibus, & projectum in proximum puteum illic extingui sinere, ut saltem manus puras servarent. In hanc sententiam itum est, abductumque adolescentem Rubelus funè religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto, abiit pascua quæsiturus. Judas autem unus e Jacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum e Galadena, profecto jam Rubelo, consiliC um dedit fratribus, ut extractum Josephum venderent Arabibus, & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens, insciis fratribus servare Josephum voluit. qvo frustra inclamato, susD picatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitoqve, qvid accidisset, lugere desiit. his perpetratis, fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem, tunicam, qua indutus Josephus ad eos venerat, quamqve demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atqve ita patri allatam ostenE dere, ut à feris devoratum putaret. quo facto, venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii. ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neqve scire, quid illi acciderit: tunicam tamen hanc invenisse laceram & cruentam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domp exiverit. Jacobus autem, qui hactenus levius malum speraverat, captivum aliquo abductum F puerum, opinionem hanc jam abjecit, evidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse, qua indutum miserat: jamque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam unicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris devoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & G neque filii consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Josephum autem de negotiatoribus emptum Perephres vir Ægyptius, qui Pharaothis co- *Genes. 39* quis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curavit, & victu commodiore quam pro servili conditione uti præcepit: deniqve totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit:

III.

docuitque prudentiam adverſanti fortunæ non ſuccumbere, ſi quis ea legitime, & non ſecundis tantum in rebus utatur. Herilis enim uxor tum dexteritate ejus tum forma in amorem illecta, rataque, ſi rem aperiret, ſe facilius eo potituram, & in parte felicitatis habituram, ſi contingeret ab hera ſe rogari, æſtimans eum magis ex præſenti conditione quam ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentia detecta, mentionem de concubitu facit. at ille preces ejus repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cum tam benigni Domini contumelia & injuria conjuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur, ut morbo ſuo repugnaret, negans unquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore, ut mala cupiditas facile ſedetur. ſe quidvis potius perpeſſurum, quam ut huic ejus voluntati pareat. quamvis enim adverſari heræ ſervum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare, ne quid tale admittatur. Illam vero repulſa magis etiam accendebat, quod non putaret Joſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admovere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cujus celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Joſephum ſollicitandum opportunitatem. quam nacta ſupplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente, oblita me dominam ad tam abjecta verba deſcendi: ſapies tamen, ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſive enim iterum rogari expectabas, jam facio accuratius etiam quam ante. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & feſti lætitiam tuæ conſuetudini poſthabui: ſive prius diffidebas, non tentari te malitioſè, certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, majora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te juvabit, mihi crede, ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis majorem fidem habiturus eſt Petephres, quam tuis. ad hæc verba, lacrymasque verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: conſtanterque reſtitit intentanti injuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre, qvam oblatis perfrui: non ignarus, juſto ſe dignum ſupplicio, ſi quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officii ſui monuit, juriſque conjugalis ac conſuetudinis, jubens hujus majorem habere rationem, quam momentaneæ libidinis: huic enim præſto eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ὀν τῷ εἴω δυσκόλων συναμῦναι, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς ὑπεραγούσας τὰς κῆδος μόνον ἡρμοσμένον. τῆς γὰρ δεσποτικῆς γυναικὸς, ἅμα τῇ τοῦ μορφίαν καὶ τὴν πρὸς τὰς πράξεις αὐτῆς δεξιότητα ἐρωτικῶς ἅμα θείους, καὶ νομιζούσης εἰ πιθοίην αὐτῷ ἔτι φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δι' αἰσχύνην ἠρνησάμην τὸ τὴν δέησιν αὐτῆς δεηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ αἴσχιστα τότε δρᾶσαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ τέρπον ἀφορμὴν τὸ καὶ τὴν μεταβολὴν ὠφελοῦντα, τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῆς παύσειν καταφανῆ καὶ λόγους πρὸς φερόμενος εἰς μέτρον, παρέτεμπε τὰ ἀξιώσεις, ἃ κρείττων ὅσον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ διδοὺς χάριν, ἐν ᾗ πρᾳότερα καὶ τοσούτης ἠξιωκότα τιμῆς, ἀδικίαν σωφρόνως εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ κοσμίως τε ἔτι παῦσαι καὶ εἰς ἐμὲ ὠφελοῦσαι, τὰ ἐπιτάγματα τῆς ἐπιθυμίας πρὸς ἁλλόμενα. ἐφαλίσεσθαι γὰρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρέσεσθαι ἐλπίδος, αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἕλεγεν, ἢ πρὸς τοῦτο καταπεσεῖν ἐσεσθαι. ἐγὼ δὲ εἰ τῇ δεσποίνῃ δ' ἄλλον ἔνεστα δεῖ πεῖσαι ἐναντίον μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων ἀντίλογα πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπέτεινε τὴν ἔρωτα μὴ προσδοκῶσῃ τὴν ἰσάσαν ἀντιοχεῖν. καὶ δεινῶς ἔσω δὲ κακῶς πολιορκουμένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμεῖ κατεργάσασθαι δημοτελοῦς ἐν ἑορτῇ ἐπισάσης, καθ' ἣν εἰς τὴν πανήγυριν ἐς γυναῖκες φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτομένη νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, μενούσης ἐν σχολῇ εἰς τὸ δεηθῆναι δὲ ἰωσῆπε. καὶ γνωμένης αὐτῇ ταύτης, λιπαρωτέρως ἐπὶ τῶν πρώτων αὖθις προσηνέγκατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν ἔχειν αὐτὴ μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶξαι καὶ μηδὲν ἀντειρηκέναι, κατὰ τὴν τῶν παρακαλούσης ἐν τροπὴν καὶ τὸ δ' παῦσαι ὑπερβολὴν, ὑφ' ἧς βιασθεῖσα δέατοινα σύσει δ' κατ' αὐτὴν ἀξιῶμεν ταπεινωτέραν γνώσθαι. φρονήσει τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς παρελθούσιν ἄγνωμον διορθώσεσθαι. εἰ τι γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γενέσθαι καὶ μὴ πλείονι πανουργίας, νόσον τε γὰρ προφάσασθαι καὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς πανηγύρεως, τὴν πρὸς αὐτὴν ὁμιλίαν προσπεμψαι. εἰ τε τοῖς πρώτοις ἔσω ἀπιστίας ἀντεκρούσε λογισμοῖς, δ' μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνειν σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὑπομένειν, προσδοκᾶν τε τὴν παρόντων ἀγαθῶν ὄψιν, ὧν ἤδη μετέχειν προθέμενον αὐτὴ τῷ ἔρωτι, καὶ μᾶζόνων ἀπολαύειν, ἔσω ἥκοον ἡγούμενον. ἀμύνασθαι δὲ μῖσος παρ' αὐτὴ ἀπρεπὲς φέντα τὰ ἀξίωσιν, καὶ δ' χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸ σωφροσύνης δόκησιν προθέμενον. ἀγὼ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν τραπόσης εἰς κατηγορίαν αὐτὴ, καὶ καταψευσαμένης πίστιν ὑπὸ τὰνδρί. προσέξειν δὲ μᾶλλον τοῖς αὐτὴ λόγοις πιστεύειν, ἢ τοῖς σκεύεσι, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τὴ ἀληθείας φέρον. ταῦτα λεγούσης τὸ γυναικὸς καὶ δακρυούσης, οὔτε οἰκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἐποίησεν, οὔτε λοιδορίαν φόβος, ἀλλὰ ταῖς δεήσεσιν ἀντέχειν καὶ τοῖς ἀπειλαῖς ὃν ἐνδέδωκε δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ἔσω μένειν τι τῶν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτὴ συνοίδει, δικαίως ἀπολουμένῳ. χάριν τε αὐτὴ ἔσεμίμησκε, καὶ τὸ πρὸς τὰνδρα συμβιώσεως. καὶ τὸ τοῖς τὸ τέλεον νέμειν. ἢ τῇ πρόσκαιρον τὸ ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὸ δ' μὴ καὶ μεγάνοιαν ἔχουσα αὐδὶς ἐπ' ὀδύνῃ γνησομένῃ, ἐκ ἐπὶ διορθώσεσθαι τὸ ἡμαρτημένων, καὶ φόβον δ' κατάφορον γνώσθαι, καὶ χάριν δ' λαβεῖν ἀγνοουμένῳ δ' κακοῦ. τὸ δ' πρὸς τὰνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἔχούσης ἀκίνδυνον.

Καὶ πρὸς

καὶ πρὸς ἔτι πολλῷ τοῦ λοιποῦ σωφρονιστὸς καὶ πρὸς A at conjugalem consuetudinem & voluptatem
τὸν θεὸν παρρησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὸς habere securam, & conscientiæ fiduciam tam a-
μᾶλλον δεσπότην, μένοντα καθαρὰ, καὶ δεσποίνης ἐξ- pud Deum quam apud homines. quin & conduci-
ουσίαν χρήσοντα πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ. πολὺ γὰρ κρεῖττον εἶναι θαρσοῦν δικαιομένοις, τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ δι' ἀπορίαν λανθάνουσαν πανουργία. ταῦτα λέγων καὶ ἐπὶ πολλὰ τοῦ ὁμοίου τοῦ τῆς γυναικὸς ὁρμοῦ διέσχεν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν διέστρεφεν. ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ὠμότητι, καὶ διαβαλοῦσα τὰς χεῖρας, B
ἀναγκάζειν ἀπαγούσα τὸ πείθειν ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγε τὴν ὀργῆς ἰσότητα, καὶ πρὸς καταλιπὸν τὸ ἱμάτιον, κατισχύσας αὐτὸν οὐ πύτε, ἐξεπήδησε δ' ὁμαλῶς, πρὶν δεῖσαι μὴ κατεσπᾶσθαι πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, πρὶν αἰσχύνῃ φήσασα καταψεύσασθαι πρὸς τὸ πεπρᾶχθαι ἐγνω δ' ἰώσηπον, καὶ τούτῳ τὸ πρόπω πιμπρῆσαι μὴ αὐτὸς δικαίως ἐπαναφανημένῳ, πρὶν λαβεῖν ὃ τ' Ἀιγύπτιοι, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον C
ἠνήκατο. καὶ κεκάθικε μὴ κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη, τ' ὅτι τῆ Ἀμαρτεῖν τῆς ἐπιθυμίας λύπην ὡς ὅτι πεῖρα Ἀφροδίτης πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δ' εὐθὺς καὶ πρὸς τὸν ὄψιν παρηχθέντι καὶ πυνθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κατήρξατο, καὶ τὸν ἀνδρὸς εἶπεν ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κεῖνον μιαιφονῆσαι τὸν σὸν ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, οὔθ' οἷος ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκηται μνησθεὶς ἐσωφρόνη- D
σεν, οὔθ' ὧν ἐκ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν ἀλλ' ἀχαρίστως ὧν ἀνέμνη πάντα παρεσχέν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσεν ὕβρεσιν χέμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τοῦ σοῦ γενεσίου ὥραν φυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτρος ἐδόκει πρότερον ἀφ' ὧν ἐκ σοῦ φόβον ἠρεμεῖ καὶ χρῆσθαι ἐᾷ. τοσοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν. ὡς δέον, ὦ τοῦ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τοῦ οἰκονομίαν E
λαβεῖν ἐγνωτε, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν προτιμηθῆναι τούτων τῆς σῆς ψυχῆς γυναικός. παυσαμένη δ' τῶν λόγων, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιποῦσα αὐτό. πετεφρῆς δ' μήτε δακρύουσιν τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε πιστὸν ἔχων, τοῦ τε πρὸς αὐτὸν ἐρωτικοῦ ἐπαλέου νέμων, ὅτι μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. δοὺς δ' σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶναι καὶ ἄσχημονα τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τοῦ τῶν κακούργων εἱρκτοῦ ἐνέβαλεν. ὅτι δὲ F
τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν. ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα ἐπὶ τῷ θεῷ πιστεύσας καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολογίαν οὐδ' ἔτ' ἐκρίθη τῶν γεγονότων δηλωσιν ἐτράπη. τὰ δεσμὰ δ' καὶ τοῦ ἀναγκάζειν σιγῶν κατῆλθεν, ἀμείνονα ἐσεσθαι τῶν δεδωκότων ἐλπίδα τὸν τοῦ αἰτίαν τ' συμφορᾶς τ' ἀλήθειαν εἰδότα θεόν, ἃ πεῖραν τ' προνοίας οὐ τοῖς ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν ὑπομέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καταπονήσας ἐν οἷς ἔχειν αὐτ', G
καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, ἀπανίστη τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον ἐποίει. διαίτῃ δ' χρήσασθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τῆς πρὸς τὰ ἔργα πολυπραγμοσύνης, εἰς ὁμιλίαν οἵα φιλεῖ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς πρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' ἃς καταπεμφθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος τοῦ βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτὸν τιμώμενος κατ' ὀργὴν δεδεμένος καὶ συνδιαφέρων τῷ ἰώσηπῳ τοὺς πόδας, B at conjugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quam apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili jure subditum, potius quam flagitii communis conscium. satius enim esse conscientia recte factorum, quam peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur, eamque à prava affectione ad rationis arbitrium revocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, injectis manibus hominem ad obsequium cogere nitebatur. Ibi vero Josephus intemperias mulieris ulterius non ferens, relicta etiam interula, ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu, ne suam petulantiam maritus cognosceret, decrevit prior Josephum C also deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum turbato, causamque scitante, Ne vivas, inquit, marite, ni scelestum servum, cubile tuum vio- D lare conatum, digna pœna mulctaveris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta benevolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus, ni omnibus modis frugi se approbaret, ne a conjugio quidem tuo injuriam abstinuit: idque die festo, observata absentia tua, ut facile apparet, modestiam, quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod ut auderet, à te præter spem ac meritum E indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribusque conservis se præpositum, æquum putavit uxorem quoque tuam attrectare. & ut verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & conjugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata prius uxoris fide, audacis F facinoris Josephum damnatum in maleficorum carcerem conjecit: ob uxorisque pudicitiam magis sibi placebat, testis jam compertæ ipsius honestatis. Josephus autem innocentiam suam IV. Deo committens, neque se defendere curavit, *Genes. 40.* neque rem ita, ut gesta erat, indicare: sed vinculorum necessitatem tacitus ferens, una spe consolabatur, nimirum potentiorem esse Deum his, G qui se vinxerant, cujus providentiam confestim est expertus. Custos enim carceris tum fidem ejus ac diligentiam in absolvendis operum pensis considerans, tum formæ dignitatem, solvit eum à vinculis, eamque miseriam aliquanto leviorem reddidit: victu etiam commodiore quam reliquos vinctos uti permisit. Cæterum his, qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulantibus, ita ut solent miseriarum socii, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatem cum Josepho contraxit:

& quia prudentem existimavit, visum somnium ei exposuit, orans, indicaret, si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis divinitus turbaretur. Ajebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis uvas è singulis enatas pendere grandes jam & vindemiæ tempestivas, easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illumque libenter bibisse. Narrato hoc somnio, rogabat, ut, si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille vero bono animo hominem esse jubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum usum afferre, quandoquidem, eo conciliante, fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissolvantur, adhæc molestiæ mœroresque usurejus discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ hujus remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu vero memento mei, postquam eventus hanc faustam prædictionem non falsam approbaverit: & jam liberne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur, te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim sontes in hæc vincula fumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quod potiorem habuerimus honorem domus, in qua versabamur, & ejus, qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, ut par erat, lætus hoc interpretamento eventū expectabat. Alius vero quidam servus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Josephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum, quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem hujusmodi: Tria canistra, inquit, supra caput bajulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Devolantes autem alites absumpsisse omnia, ipso licet arcente, nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Josephus, conjectura somnii facta, præfatusque, quod mallet ei lætiora prænuntiare, quam quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia vero cruci suffixum ab alitibus devorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter evenit utrisque, quam ut Josephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Josephum autem post biennii tempus, in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adjutum, Deus eripuit, tali via ad libertatem præ-

A σωτηρίας τ αὐτῷ μᾶλλον ἐλπίσα. καὶ συνεσκηνῶ αὐτὸν ἐδόκει τρυγῶντα, ὄναρ ἰδών, ἐξέλεγε τῶν βοτρύων δηλοῦν, ὅτι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τῆς ἐκ τῶν βασιλέως κακῶν ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐνεστώτων φροντίδας παυσίλυπον. ἔλεγε δ' ὡς ἴδοι κ τοὺς ὄπνους, τριῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου δοκοῦντας μεγάλους ἤδη κ τρυγητὰ ὡραίους, κ τοὺς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλλαν ἐχόντων δ βασιλέως. διηγησάμενος τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δεξάμενον κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἐναργὲς ἐδήλου τοιοῦτον ὂν. ἡξίει δ' ἐπὶ μείζοσι κ σωτηρίᾳ φράζειν αὐτῷ τὴν παρόρησιν τ ὄψεως. ὁ δ' ἀπορρεῖν τε παρεκάλει, κ τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν, κ βασιλέως πρήσοντος αὐτὸ τ ἀρχικὴν, κ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὴν ἐπανήξειν. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθῷ ἀνθρώποις προφαίνειν· ἔστι αὐτῷ τε σκεύῳ τὰς σπονδὰς ποιεῖν ἀνθρώποις κ φιλίαν ὁμηρεύει. διαλύων μὲν ἐχθρας, τὰ πρῶτα δ' κ τὰς λύπας ἐξαίρων τῆς παρουσιαζομένοις αὐτ, κ πρὸς ἡδονὴν ὑπαγόμενον. ὅταν δὲ φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλίβειν βοτρύων, χεροὶ τοῖς σοῖς παραστήσειν τ βασιλέα. καλὸν τοίνυν ἴσθι σοι τ ὄψιν γεγονέναι, ἐ παρομηνύσειν ἄφεσιν τ παρούσης ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τ καρπὸν ἐτρύγησας κ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέν τοι τούτων πειραθεὶς δ παρακαταγγέλλαντος σοι τὰ ἀγαθά. καὶ ἡδόμενον ἐν ἕξει, μὴ παρίδῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, ὡς δ' ἀδικούμενος ἀπερχόμενος. οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆ ἕνεκα κ σωφροσύνης τὸ τῶν κακούργων ὑπομένομεν κατηκολούθημα, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τ παῦλ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν ἂν οἴνοχόῳ χαίρειν κ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τ τέχνης ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, κ παρεμένειν τ δεδηλωμένων τ ταλάντην. δοῦλος δέ τις ἄλλος τῶν σιτοποιῶν τεταγμένος τ βασιλέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην παρασκευασμένος ὑπόθεσιν τ ὄψεως ἐκείνῳ τ ἀποφασιν ἐνέλπιδος ὤν, ἐ αὐτὸς ἄναρ ἐν τῇ θεασάμενος, ἠξίωσε τ ἰώσηπον, φράσαι τι κἀκείνῳ δηλοῦν βάλλ' τὰ ἀφ' τ παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἐν ᾗ ταῦτα. τρία φησὶ κανᾶ φέρειν ὑπὲρ τ κεφαλῆς ἔδοξα· δύο μὲν ἄρτων ταλέα, τὸ δ' τρίτον ὄψα τε κ ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπεμένης δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι μηδένα λόγον αὐτῷ ποιουμένους ἀποθοᾶσθαι. κ ὁ μὲν ἐμοίαν τ παρόρησιν ἔσεσθαι τῇ τῶν οἰνοχόων παρόδῳ. ὁ δ' ἰώσηπος, συμβαλὼν τὰ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνεύτης αὐτῷ γενόμενος, κ ἐκ οἴων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πάσας ἔτι δ' ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τρεῖς σημαίνει. τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστανρωθέντα, βορὰν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ὑπὲρ ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμενον. ἐ δὴ ταῦτα τέλος ὁμοίων οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γενέθλιον πανηγυρίζων ὁ βασιλεύς, τὸν μὲν ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσεν. τ δ' οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δ' διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου μνήμην τῶν προειρημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τ εἱρκτ, τοιαύτην αὐτῷ τ ἀπαλλαγὴν μηχανησά-

νηπάμβους. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ἅτε τ αὐτὴν ἐκείνην
ὄψεις ὀνειρώτων ἰδὼν πάμβους δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τ
ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμνημόνησε, τῶν δ' ὀ-
νειράτων κατέχειν, ἀχθόμενος ὅτι τῆς ἐωραμένης. καὶ
γὰρ ἐδόκει σκυθρωπὰ πάντα αὐτῷ. καὶ συγκαλεῖ μεθ' ἡ-
μέραν αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρῄζων μαθεῖν τῶν
ὀνειράτων τ κρίσιν. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλ-
λον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸν δ' οἰνοχόον ἐρωτᾷ τὸν Φα-
ραώθου τοῦ σύγχυσιν, ἅτε ἥκοντ' αὐτῷ ἐκ παλαιοῦ, καὶ
τῆς τοῦ τ ὀνειράτων συνέσεως. καὶ παρελθὼν ἐ-
μέμνησεν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, τοῦ τε ὄψιν ἰδὼν αὐτὸς εἶδεν ἐν
τῇ εἱρκτῇ καὶ τὸ δοῦλον εἶναι Φράσαντος, ὅτι τε ἀγα-
θοῦ ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἡμέραν ὁδοῦ ἀπὸ τ στρατιῶν, κἀκεῖ-
νῳ τὰ συμβαίνειν καὶ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰώσηπος παρεσκεύ-
κοντ@. δεδέσθαι δ' αὐτὸν τὸν πετεφροῦς ὁ ἀρχὶ τ
μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγει δ' αὐτὸν Ἑβραίων εὐ ὀλίγοις
ἄνευ γόνης ἅμα καὶ τ πατρὸς ἀδῆλ. τοῦτον οὖν μετα-
πεμψάμεν@, καὶ μὴ διὰ τὴν ἄρτι κακοπραγίαν
αὐτῷ καταγνῶς, μαθήσῃ τὰ παρὰ τῶν ὀνειράτων σε δη-
λώμενα. κελεύσαντ@. οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς ὄψιν αὐτὸν
τὸν ἰώσηπον ἀγαγεῖν, τ μὲν ἥκιστα ἄρασθαι, τὸ κεκε-
λεῦσθαι μὴν ποιήσῃ μὴ μελλήσαντες, καὶ τὸ προσταγμα
τὸ βασιλέως. ἐ δ', τ δεξιᾶς αὐτὸν λαβόμενος, ὠνεανίαι
φησὶν. σὺ γάρ μοι νῦν ἄρισ@, καὶ σαφέσιν ἱκανώτατος,
παρ' οἰκέτ τὸ μὴ μεμαρτύρησθαι. ἃ αὖτ' ἀγαθῶν ὧν
ἐτύτῳ μεγαδέδωκας, ἀξίωσον Φράσαι ὅσα μοι καὶ τὰς
ὕπνους ὀνειράτων ὄψεις παρεθλάσῃ. βέλτιον δέ σε μη-
δὲν ὑποστελλόμενον φόβῳ, κολακεύσαι ψεύδῃ λέγω,
καὶ τὸ πρὸς ἡδονὴν, ἀλλ' ἀληθὲς σκυθρωπότερον ἢ ἐδόξα
γὰρ ποταμὸν βαθέζων βόας ἰδεῖν διτραφεῖς ἅμα
καὶ μεγέθει καὶ φερούσας ἑπτὰ τ ἀριθμὸν, ἐκ δ' νάμα-
τος χωρεῖν ὅπου τὸ ἕλ@. ἄλλας δ' ταύτας τ ἀριθμὸν
ὠχρὰς ἰσίας ἐκ δ' ἕλους ἀναστῆσαι, λίαν κατεχου-
μένας ὑπὸ δεινῆς ἀσθενείας. αἳ κατεσθίουσι τὰς διτρα-
φεῖς καὶ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ἔχου δ'
λιμῷ πεπεισμέναι. καὶ δ' ταύτην τὴν ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τ ὕπνου, καὶ πεπαυμένος, καὶ τί ποτε ἐστὶ τὸ φάν-
ταγμα παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν κατεφέρομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον, καὶ δεύτερον ἕναρ ὁρῶ, πολὺ δ' ἀστείρα θαυμα-
σιώτερον, ἐμὲ καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ παράπλη. στάχυας
ἑπτὰ ἐώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρπεβαρεῖντας
ἤδη καὶ κεκλιμένους ἐπὶ τ κεφαλῆ, ἐ τ ἀκμὴν
ὥρας. καὶ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας ταλησίου λιφερ-
νοῦντας καὶ ἀσθενεῖς ἐπὶ ἀφορίᾳ, οἱ δαπανᾶν καὶ κατε-
θέσιν τὰς ὡραίους τραπέντες, ἐκπαλῆξαι μοι παρῆσχον.
ἰώσηπος δ' ἐπολλαῶν, ἐνειρος μὲν ἔστ ἐπιν ὦ βασιλεῦ,
καθάπερ σε δυσὶ μορφαῖς ἐφθὶς, μιᾶν καὶ τὴν αὐτὴν
ἀπεσημήνατο πλάστιν τ ἐσομένων. τὰ γὰρ τὰς βᾶς ἰδεῖν,
ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν φιλτάτιον ὑπάρχον, ἐπὶ τ χαρπῶν
κατασθιομένας, καὶ οἱ στάχυες ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων δα-
πανώμενοι, λιμὸν αἰσχίστην καὶ ἀκαρπίαν ἐπὶ πολλοῖς ἐπι-
παρεγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις ὑστέρου δ' ἀδυμονήσα-
σιν, οἷς τ τούτων ἐπιφορὰν τ ἐτῶν ἐπὶ τ μὴ ποιεῖν τὴν
αἰρομένων ἴσων ἀφορίας ἀναλωθῆναι. χρὴ δ' ἡ ἀπάνης
τῶν ἀναγκαίων, σφόδρα δοκαπρόσωπος. σημεῖον δ', αἱ
γὰρ κατεχωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας,
ἐκ ἰσχύειν κορεσθῆναι. ὁ μὲν τοι θεὸς, ἐκ ὀλέθρῳ τοῦ λυπεῖν,
τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν, ἀλλ' ὅπως
προγνωκότες, κρείττονι σωτηρίᾳ πιθῶν δ' τὰς πέρας

Aſtructa. Pharaothes rex cum eadem nocte in ſomniis duas viſiones vidiſſet, pariterque interpretationem earum: hanc oblitus, ſola ſomnia retinuit, nihil lætum, ut conjicere poterat, ſignificantia: convocatiſque prima luce doctiſſimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis vero nihil explicantibus, tanto magis rex turbabatur. Quo viſo, pincernam ſubit recordatio Joſephi, ejusque in hoc genus conjecturis prudentiæ: & adito rege, indicavit ei de Joſepho, & de viſione in carcere agenti ſibi oblata, ejusque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus tanto magis fidem prædictionibus ejus aſtruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cujus eſſet ſervus. ipſum autem dicere, apud Hebræos ſe genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, evocari jubeto, neve contemſeris hominem propter præſentem miſeriam: clare enim ſignificata ſomniorum ex eo diſcere poteris. Confeſtim igitur accerſitum rex, manuque apprehenſum comiter his verbis alloquitur: Bone juvenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognovi, enarra ſomniorum meorum præſagia, quemadmodum & illi enarraſti, rem gratiſſimam mihi facturus, cave autem vel metu quicquam ſuppriмas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, ſed vera omnia, etiamſi fortaſſe non admodum læta. Viſus ſum mihi ſecundum flumen inambulare, videreque boves bene paſtas & bene magnas numero ſeptem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obviam eis factas, vehementer extenuatas macie ac viſu fœdas, quæ cùm devoraſſent ſeptem illas ſaginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miſere à fame vexatæ. Poſt hanc viſionem experrectus è ſomno turbatusque, dum mecum agito, quidnam ſibi velint ſpecies per ſomnum obverſatæ, obrepente ſenſim ſopore gravatus iterum obdormivi: iterumque ſomnium vidi priore prodigioſius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas ſeptem videbam ab una radice enatas, fruge gravatas & vertice pronas, meſſique jam maturas: juxta quas totidem alias ſpicas languidas & præ roris inopia deficientibus ſimiles: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras abſumpſiſſent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Joſephus: Somnium hoc, Rex, duplici licet ſpecie viſum, unum tamen & eundem eventu ſignificat. Namque & boves animal aratro & labori natum, viſæ ab exilioribus devorari, & ſpicæ à deterioribus abſumptæ, famem Ægypto & ſterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores ubertatis felicitatem: horumque fertilitatem à totidem ſequentium ſterilitate abſumendam. huic inopiæ non facile videtur proſpicere & occurrere: id quod inde conjicio, quia macræ boves, devoratis pinguibus, ſatiari non potuerunt. Sed iſta Deus, non ut terreat & contriſtet, prænunciat hominibus: ſed ut præmoniti ſibi, provideant, quo levius imminenti malo

premantur. tu ergo, ſi uberioris temporis proventus repoſueris ac diſpenſaveris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cumque rex admiratus Joſephi prudentiam & ſapientiam percontaretur, quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptiis utendum parſimonia,&,qvod præſenti uſui ſupereſſet, ad futuram neceſſitatem reſervandum. ſuaſit etiam, ut, indicta profeſſione frumenti,aratores juberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet,& non amplius, populo diſtribueret. ibi rex,tam conſilio quam interpretatione Joſephi collaudatis,ipſum huic diſpenſationi præficit, jubetque providere, quæcunque putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum,quam ipſum ejus authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam anulo regis ſignatorio, & jure purpuræ geſtandæ,in ſella curuli ſublimis per Ægyptum circumvectabatur, frumentumque comportabat,tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam, cur hoc faceret. Trigeſimum jam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regem honore habitus,& ob incredibilem prudentiam Pſonthomphanechus ab eo cognominatus, quod occultorum inventorem ſignificat: ſed & conjugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim. rege connubium hoc procurante, virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his major dictus eſt Manaſſes, qvo nomine ſignificatur oblivio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris oblivionem: junior vero Ephræmes, qvod redditum ſignificat, eo qvod majorum ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem juxta Joſephi interpretamentum, ſeptennio per divitem affluentiam exacto, octavus annus fame infeſtabat, & quia malum improviſum erat, promiſcua multitudo graviter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Joſephum accerſit,qui mox frumenta dividendo ſervator populi citra controverſiam extitit. nec ſolum ejus regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris,exiſtimans univerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus anguſtis fortunatiorum ope ſublevari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Jacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognoviſſet, quod & exteris eo foro uti liceret, ſolo Benjamine retento,quem è Rachele ſuſceperat,uterinum Joſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum pervenere, Joſephum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur. nam tum demum regem coluiſſe proderat, ſine Joſephi quidem gratia negligeretur. Ille, agnitis fratribus, nihil tum minus quam de ſe cogitantibus, quod adoleſcens ab

τῶν καταγγελλομένων. σὺ τοίνυν παμεῖσόμενος τοῖς καιροῖς καὶ τὰς τοῦ πρώτου χρόνου ὑπεροχὰς ἀποταμιευσάμενος, ποιήσεις ἀνεπαίσθητον αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθοῦσαν συμφοράν. θαυμάσαντος δὲ βασιλέως τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοικονομήσειεν ἐν τῆς διεπομένης καιροῖς τὰ περὶ τῶν μὴ παύτην, ὡς ἂν ἐλαφροτέρα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, ἐπαγγέλλετο. καὶ συνεβούλευεν φειδῶ χρῆσθαι τῶν σιτηρῶν καὶ μὴ ἐξουσίαν αὐτοῖς παρέχειν τοῖς αἰγυπτίοις ἀπαγορεύειν. ἀλλ' ὅταν ἀναλώσουσιν ἐκ τοιούτου, παῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. ἀποδεξαμένου τε παρῆναι λαμβάνοντα τὸν σῖτον αὐτὸ τῶν γεωργῶν, τὰ δ' ἀρκῆ μόνον εἰς ἀλατροφίαν χορηγοῦντα. φαραώθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως & ὀνείρατος, & τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν ὡς τε πράττειν ἀνακαλεῖσθαι τ' αἰγυπτίων καὶ τοῦ βασιλέως συμφέροντα ἐπιτελεῖν, τόν τε ἐξ οὐρανοῦ τὴν δι' ἀσίγματος ὁδὸν, καὶ πρὸς ἅπαντα ἄρχειν αὐτῆς ἐπιτάλαων ἡνιόχου. ὁ δ', παύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῷ δ' βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι. ἁρμάτῃ τε ἐπὶ γῆς ἀπίσης ἐλαιῶν ἐφ' ἅρματος, ἤγε τὸν σῖτον ὠνούμενος τῶν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦντα πρός τε σπόρον καὶ ἀλατροφίαν ἑκάστοις ἀποδιδοὺς μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς παῦτα ἐπράττετο. τελευτῶν δ' ἔτους ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ διεληλυθότος, καὶ τιμῆς ἀπίσης ἀπολαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, ψονθομφάνηχον, ἀποδὼν αὐτὸ πρὸς τὸ ὠνομάσθαι τῆς συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖται καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ πετεφροῦ θυγατέρα τῶν ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συνπεσόντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἐπὶ παρθένον ἀσυνεύνῳ ὀνόματι. ἐκ παύτης δὴ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος. σημαίνει δ' ἐπιλήθην, διὰ τὸ μονήσασθαι λήθην εὑρεῖν τῶν δεσποτικημάτων. ὁ δὲ νεώτερος, ἐφραιμῆς. ἀποδιδοὺς δ' τοῦτο σημαίνει, ἀπὸ τοῦ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τῆς δὲ αἰγύπτου καὶ τοῦ ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαριστὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ γούσης, λιμὸς ἤπλετο τὸ ὀγδόῳ ἔτει. ἀπὸ τοῦ μὴ προπαθημένους ὑπενεγκεῖν τὸ κακὸν, πανάθροοι χαλεπῶς ἐπ' αὐτὸ πάντες εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δ', ἰώσηπον σκαλεύσαντος, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, χαλεπαίνοις σωτὴρ ὁμολογούμενος τοῦ πλήθους. καὶ τοῦ ἀγορανομεῖν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρεῖναι, πάντας ἀνθρώπους καὶ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπὸ κρείττονος τυγχάνειν ἰωσήπου τοῦ θείου χρωμένους. πέμπει δὲ καὶ ἰακώβος τὴν χαναναίαν δεινῶς ἐκτεταγχωμένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τοῖς ἀγορᾶς καὶ ξένοις. μόνον δὲ καταλαβεῖν βενιαμῖν, ἐκ ῥαχήλας αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τοῦ ἰωσήπου, οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουσι τοῦ ἰωσήπου χρήζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ μὴ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγένετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς ἰωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθείη. ὁ δ', γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ μειράκιον μὲν

αὐτῶν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς ὃ τὸ μὴ ἐλθεῖν τῆς ἡλικίας
Ε τῶν χαρακτήρων ἐπήλλαγμένων ἀγνῶτες αὐτοὺς
εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει δ' ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ὑπόνοιαν ἐλ-
θεῖν αὐτοὺς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης
περὶ τῶν ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κα-
τασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμάτων ἐλέγχειν ἔφη
Ε πολλαχόθεν μὲν αὐτοὺς συνελθόντας, προφασίζε-
σθαι δὲ συγγένειαν. ἐ γὰρ εἶναι δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσού-
τους παῖδας καὶ μορφὰς ἅπαντας ὁμοφανεῖς ἐκτρέφειν
δυσκόλου καὶ βασιλεῦσιν οὐχὶ τυχαίστης παιδοτρο-
φίας. ἐπεὶ δὲ γνῶναι περὶ τοῦ πατέρα, Ε περὶ συμβε-
βηκότα αὐτῷ μετὰ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ταῦτ' ἐπέστα-
τεν, μαθεῖν τε βουλόμενος Ε περὶ τοῦ βενιαμὶν τὸν ἀδελ-
φόν. ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλ-
μησαν εἶεν ἀπεκδεδασμένοι δ' ἦσαν. οἱ δ' ἤσθοντο μὲν πε-
ρὶ ἐσχατῇ Ε φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρ-
τῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν ὧν τῷ ἀδελφῷ κατ' νοῦν
λαμβάνοντες. κατασείσαντες τε ὡς τὰς αἰτίας ἀπελο-
γοῦντο, ῥουβήλου μεμφόμενοι, ὃς ἐν πρεσβύταις
αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ ἔφην, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἠλθομεν,
οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα. σωθῆ-
ναι γὰρ χρήζοντες, Ε καταφυγεῖν τῶν συνεχόντων τ' χώ-
ραν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ἐπελ-
λαβόντες, ἃς ἐχὶ πολίταις μόνον τοῖς αὑτῶν, ἀλλὰ Ε ξένοις
ἠκούομεν τοῖν ἀγορὰν δ' σίτου μεμπτικένεσθαι, πᾶσι τὸ
σώζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δὲ
ἐμοὶ ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τῆς
μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ.
πατὴρ δ' ἔστιν ἡμῶν, ἰάκωβος ἀνὴρ Ἑβραῖος. ᾧ ἡμόμεθα
δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων πα-
ρόντων, ἡμῶν δώδεκα μόνες. ἀποθανόντος δ' ἑνὸς τῶν ἀ-
δελφῶν ἰωσήπου, τὰ πράγματα ἡμῖν ὅλα τὸ χεῖρον με-
τέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ, μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηται.
καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ὅλης τῶν τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς
δ' πρεσβύτου ταλαιπωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε
νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τὴν τε δ' πατρὸς ἐπιμέλειαν καὶ
τῷ κ' τὸν οἶκον πρόνοιαν, βενιαμὶ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀ-
δελφῶν πεπιστευκότες. δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέ-
τερον οἶκον μαθεῖν, εἰ τι ψευδὲς ἔστιν τῶν λεγομένων. καὶ
ῥουβὴλ μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰώσηπον
πρὸς αὐτῶν τὰ ἀμείνω φρονοῦσιν. ὁ δὲ τὸν ἰάκωβ ζῶντα
μαθών, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ὀπωλωλότα, τότε μὲν εἰς
τὸν ἱερατικὸν αὐτοὺς εἰς ὅλη χολῆς βασανίσων ἐνέβα-
λεν. τῇ δ' τρίτῃ τ' ἡμερῶν πρὸς αὐτοὺς, ἔφη φη-
σὶ διαχρήσεσθε, μήτ' ὅλη κακουργία τῶν βασιλέως ἥ-
κειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς οὗ λέ-
γετε, πιστεῦσαι με ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε
μὲν ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑγιὲς πεισό-
μενον, ἀποκομίσαντες δ' τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πά-
λιν ἐλθόντε πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπόντα ἐκεῖ
φαπὶ μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. ἵνα γὰρ ἔχω πίστωμα τ' ἀ-
ληθείας, οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἐκλαυσάν τε κ' συν-
εχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τ' ἰωσήπου συμφο-
ράν, ὡς ἀφ' ὧν κατ' ἐκεῖνον βεβληθέντα τιμωρὸν αὐ-
τοὺς δ' ἐπ' τούτοις ἐπεπόνθεσιν. ῥουβήλος δ' πολὺς ἦν ὅτι
ταλαίπωροι αὐτοῖς τ' μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος ἐδὲν ἰωσήπῳ
γένηται. φέρειν δ' αὐτοὺς πῶν ὅτι καὶ πάθοιεν, κατ' ἐκ-
δικίαν ἐκείνου δρῶντος αὐτὰ δ' ἐπ' ἐπ', καρτερῶς ἠξίου. ταῦ-
τα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡγούμενοι τὸν ἰώση-
που γλῶτταν τῆς αὐτῶν συνιέναι. κατηφεῖς δ' πάντες
εἶχε πρὸς τοὺς βουβήλου λόγους, καὶ τῶν πραγμάτων

Aeis diſtractus jam per ætatem faciei liſeamenta
mutaverat, ac de tanta dignitate ne ſuſpicari
quidem poterant. tentare eos decrevit, qvali
mente eſſent prædiți. nam & frumenti emendi
poteſtatem eis negavit, & pro ſpeculatoribus
comprehendi voluit, dicens convenisſe è diver-
ſis regionibus, & cognationem ſimulare. qvi e-
nim fieri poſſet, ut vir privatus tot jam inſignes
filios educaverit, quæ felicitas vel regibus rarò
contingeret. Id faciebat, ut de patre cogno ſce-
ret, qvove in ſtatu per ſuam abſentiam res ejus
interim fuerint, quidve de Benjamine ſit factum.
ſolicitus enim erat, ne & eum, quemadmodum
ſe de medio ſuſtulerint. at illos magnus pavor
occupat, imminens periculum reputantes, & fru-
ſtra ſe tantum iter emenſos exiſtimantes: cum-
que crimen amoliendum viderent, Rubelus na-
tu maximus ſic communem cauſam agere cœpit.
Nos neque ſpeculatum huc venimus, neqve re-
gi damnum aliqvod allaturi: ſed dira fames, cu-
jus effugium quærimus, venire huc compulit
fretos veſtra humanitate, quos non civibus ſolis,
ſed exteris qvoque, ſalutem vobis debituris, fru-
mentum venale propoſuiſſe audivimus. Qvod
autem fratres ſimus & ex eodem ſanguine, vel
facies noſtræ argumento ſunt, non admodum
inter ſe variantes. Pater nobis eſt Jacobus, vir
Hebræus, qui nos duodecim è qvatuor mulie-
ribus ſuſcepit, qui donec omnes eſſent incolu-
mes, res noſtræ ſatis proſperæ fuerunt. Cæterum
uno, cui Joſepho fuit nomen, abſumpto, domeſti-
cæ fortunæ in pejo labi cœperunt. Pater in perpe-
tuo luctu eſt; cujus lamentatio non minus nos af-
ficit, quam olim ſuaviſſimi fratris immaturus in-
teritus. nunc frumentatum venimus, patris cura
Benjamini natu minimo commiſſa. Hæc ita eſ-
ſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cogno-
ſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus, quo fal-
ſam Joſepho ſuſpicionem eximeret, qui, cognito
patrem ac fratrem eſſe incolumes, jubet eos in-
cludi in carcerem, quaſi per otium quæſtioni
admoturus. Poſt triduum deinde productis,
quoniam, inquit, aſſeveratis vos in detrimen-
tum regis ac regni non veniſſe, fratreſque eſſe
ex patre, quem nominaſtis, facietis mihi fidem,
hæc ita ſe habere, ſi, relicto interim uno ex vobis
apud me nihil durius paſſuro, cum frumento ad
patrem profecti, rurſum ad me revertamini,
adducentes vobiſcum fratrem, quem ajebatis
illic relictum eſſe: hoc enim erit argumentum
vos nihil fingere. His verbis perculſi, ratiq; jam
extremam calamitatem inſtare, lamentabantur,
fortunam ſuam, crebro jactantes, adeſſe diras ul-
trices fratris per ſummam immanitatem oppreſ-
ſi. Rubelus inſuper increpabat ſeram & inuti-
lem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda ma-
la dictitans, quæ Deus innocentiæ vindex in
impios fratres immitteret. Talibus ſe invicem
alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gna-
rum intereſſe neminem: mœrebantque omnes
tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratum da-

mnabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum justissimam pœnam à Deo judicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Josephus, dissimulare fratrem ulterius non valens, qvòd lacrymæ jam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo post reversus, retento Simeone, qui interim obses esset, dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire jussit, quum priùs uni è suis mandasset, ut pecunia, quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Jacobi verò filii reversi in Chananæam, renuntiaverunt patri, quicquid eis in Ægypto accidérat, & quod pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quumque dicerent fratres se esse, & undecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Benjamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabantqve, ut pater nihil solicitus juvenem cum eis mitteret. Jacobo vero filiorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Benjamine privari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosqve suos dedente, ut si quid Benjamini accidisset in itinere, in illos avus sæviret, Jacobo, ut assentiret, persuaderi potuit. at illos, quid agendum, incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente jam tritico, urgente fame, compulsus Jacobus deliberavit Benjaminem unà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reverti, nisi servato pacto. Cumqve indies major necessitas incumberet, & filii rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Judas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, qvòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere sive foris sive domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam unicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Benjaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filii: se certè aut eum salvum reducturum, aut illic una periturum. ac tum demum Jacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Josepho ex proventu Chananææ, balaninum unguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita, multis utrinqve fusis lacrymis, à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis, ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quo postquam est perventum, apud Josephum divertunt,

A μεταμελῶ, ὥσπερ οὐκ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκεινον τὸν θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' οὕτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, τὸ δ' πάθος εἰς δάκρυα προϋπιπτε, ☩ μὴ θελόμενος τοῖς ἀδελφοῖς ψευδῆ καταφανῆς, τὰ χωρὶς, καὶ ἀφ' ἡλίου, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ σιμεῶνα παραχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν ψηφισαμένων, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τὸ σίτου, προστάξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ταμίαν εἰπεῖν, ἀγόμενον ὁ πρὸς τὸν οἶκον

B εἶεν δ' σίτου κεκομισμένοι, χρυφα τῆς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐπιταλλόμενα ἐπραξεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὸν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κ' τ' αὐχηθέντα αὐτοῖς συμπεσεῖν, καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφίχθαι δ' βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι καὶ τὸν ἐνδέκατον οἴκοι καταλειφθῆν ὑφ' τοῦ πατρὸς ἀπιστηθέντες. ὡς καταλειφθείη τε σεμεῶνα ὑφ' τοῦ τραταγοῦ μεχρὶ βενιαμὶν

C ὡς αὐτὸν ἀπιθανὸν πίστιν αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν ἡγήσατο, ἠξίουν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβου δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν πρὸς ἡμᾶς πεπραγμένων. κ' πρὸς τὸν σιμεῶν ☩ δ' κατοχὴν, λυπηρῶς εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, ἀναγκαῖον ἡγεῖτο, πρέσβεναι ☩ τὸν βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ οὐδὲ βουλόμενος δεομένῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ παῖδας ἀντιδιδόναι,

D ἵν' εἴ τι πάθοιε βενιαμὶς κ' τῶν ἀποδημίαν ἀποκτείνειεν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ', ἤπορουν ὅπῃ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε τὸ χρυσίον, σακκίοις δ' σίτου καταπεκρυμμένον εὑρεθὲν. δ' σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ἐπιλείποντες, ☩ τὸ λιμῷ μᾶλλον ἀπόλλυσθαι, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος σκέψασθαι ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μ' τῶν ἀδελφῶν. οὐ γὰρ ἐᾶν αὐτοῖς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μ' τῶν ἐπαγγελμένων ἀπράγμενοις. καὶ δ' πάθους οὐκ χείροι

Gen. 43. καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, καὶ τῶν ἐῶν δεομένων

E σὺν εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδας δ', πολλῷ τἄλλα τ' φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παῤῥησία πρὸ τὰδελφοῦ δεδοικέναι, ὡς τὰ τύχοι δίκαιος λαμβάνειν. πρᾳχθήσε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ τὸν ἀδελφὸν ᾧ μὴ πάρεσαι ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθ' πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὰν δ' οὕτως ἀπώλειαν αὐτὸν μὴ καταδικάζειν, μηδὲ τῷ ὑπαφαιρεῖσθ' τὸν σωτῆρα δ-

F πεῖραν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθ' ἀλόγως περὶ δ' παιδὸς φρονπίζοντα. φρονπίζειν δ' καὶ τ' σεμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τῆς βενιαμὶν ἀποδημίας ὑπὲρ ☩ ἀπολήτας. πιστεῦσαι δ' πρὸ αὐτὸν τῷ θεῷ ὠφελιμοῦντος, κ' αὐτὸν, ὡς ἢ σῶον ἐπανάξον ☩ τὸν μὲν αὐτῷ, ἢ συγκαταφθορὸν ☩ ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πρὸς θὲς ἰακὼβ ☩ παρεδίδου τὸν βενιαμὶν, καὶ τ' τιμὴν δ' σίτου διπλασίονα, τ' τε ὠφελῆ τοῖς χαναναίοις ἐνωνημένων τό τε τ' βαλάνου μύρον κ' σάκπης περσικὸν τι κ' μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν.

G πολλὰ δ' ἰὼ ὠφελῆ δ' πατρὸς ὑπὸ τῆ τῶν παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὐτ'. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἰοὺς εἰ κομιεῖ δ' σώους ὑπ' τ' ἀποδημίας ἐφρονπίζεν. εἰ δ', οἱ τ' πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἢ μερησίου δ' αὐτοῖς λυθῆναι τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ δ', ἐχώρουν τὴν ἐπ' αἴγυπτον, μ' κρείττονα ☩ ἐλπίδα τῷ ὑπὸ τοῖς παροῦσιν λύπῃ ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν αἴγυπτον, κατέγνωσαν μὲν ὠφελῆ τὴν ἰώσηπον. φείσ ☩ δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ περὶ τῆς δ' σίτου

non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

σίτου πιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήσαντες. καὶ ὡς τὸν ταμίαν Ἰωσήπου πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ὃ καὶ νῦν ἦκειν ἐπαναγοντας αὐτὸ τοῦτο. ἐπεὶ δὲ μηδὲν τοιοῦτον εἰδέναι φήσαντες, ἀνήνυστον ἦν δέος. λύσας τε τὸ συμεῶνα ἀπέλυσεν σωθέντα μόνον τῶν ἀδελφῶν. ἐλθόντες δὲ ἐν τούτῳ καὶ Ἰωσήπου δόντος Ἑβραΐδι καὶ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ εἰ πατρὸς, ἔλεγον ὅτι καταλοίποι αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ δὲ μαθὼν εἶναι τὸ βενιαμὶν, εἰ ἔστι ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὴ ἰδὼν ἔφασκεν αὐτὸν ἀνέκαθεν. τῶν δὲ φησάντων, τὸ θεὸν ὅπη πῶσιν εἰπὼν εἶναι πρεσβύτερον, ἔτι δὲ παῖδας προαγόμενος εἰς δάκρυα, μεθέσθαι μὴ θελόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὅπερ δεῖπνον τε αὐτοὺς ὑποδεξάμενος, καὶ καθίλινον ἑαυτὸν ὡς καὶ πρὸς τὸν πατέρα. πάντας δὲ αὐτοὺς ἰδόντας δεξιούμενος, διαλασθεὶς μοίρας τῶν αὐτῷ προκειμένων τὸν βενιαμὶν ἐτίμα. ὅπερ δὲ μή τι δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμετρημένον, καὶ τὸν τιμὸν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δὲ τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυροῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καὶ λιπεῖν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα, ἀλάστειραν βουλόμενος τὸ ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθοῦσι τῷ βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγομένῳ καὶ δοκοῦντι κλέπτειν. ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κακουργήσαντες, ἅπασι ποσὶν τὸν πατέρα. πιήσαντος δὲ οἰκέτου τοῦ ἐπὶ τῷ κύλικι, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν τούτων εἰδότες οἱ δὲ ἰακώβου παῖδες, ἀπίεσαν ἀπελθόντες τὸν σιτεῶνα, καὶ διωλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅπῃ τε πύθωνται, κἀπὶ τῷ βενιαμὶν δοκομιζειν τῷ πατρὶ καθὼς ὑπέσχετο. ἐπελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς ἐφαπτόμενος τοῦ βενιαμὶν φορτίου τὸν σκύφον. παραχθέντες δὲ ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενοι δι' ὃν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἐμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν ᾠδῇ δεσπότου, κακίστους ἀπεκάλουν, οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὸν φιλοφρονούμενον Ἰωσήπου μνήμης λαβόντες ὧδε ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἀδίκοι γενέσθαι σκύφου δὲ ὃ φιλοτησίας αὐτοῖς προὔπινεν ἁρπάσαι φέροιεν, κέρδος ἀδικεῖν τὸν τε πρὸς Ἰώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτοῦ σφαδάζειν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι τιμωρίαν τε οὖν αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν. λαθόντας τὸν θεὸν, οὐδὲ λοιδοροῦντας μὴ τῆς κλοπῆς, καὶ τὸν ἀμφισβητούμενον οἰκέτην διελαθον. πονηρεύεσθαί τε νῦν τί παροινοῦντες ἔφασαν, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μάτην κολαζόμενοι αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων πρὸς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δὲ, ἐπὶ τῷ ἀγνοίας τῶν περὶ αὐτοὺς ἐλάζειν ὅπῃ τῆς λεγομένης, καὶ τὴν ἀκουολογίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τλημόνησι αἰτίαν ὑποφέρειν ἀνδράσιν, οἱ μηδὲ πλὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτῶν εὑρεθείσαν κατέχον. ἀλλὰ σκόμισαν μηδ' ἑνὸς εἰδότος τὸ πρᾶγμα, τοσοῦτον ἀπεδέησαν τοῦ γνώμῃ κακουργῆσαι. τῆς μὲν τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστίαν ἐπολαβόντες τῷ ἐρευνᾶν, σκέλλον ταύτῃ μᾶλλον, κἂν εὑρεθῇ τις ὑφῃρημένος, ἅπαντας κολάζειν. οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς εἶχεν ἀκίνδυνον. οἱ δὲ, τῷ ἐρευνᾶν μὲν ἠξίωσαν πεισθῆναι. τῷ μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι τοῦτο τῷ κλοπεῖ εὑρεθέντι πεπιεῖσθαι. τῷ δὲ ζήτησιν ποιοῦμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκποδὼν ἐλθόντες καὶ τῷ

A stulerint: quod mox apud Josephi dispensatorem diligenter excusaverunt, dicentes, pecuniam domi repertam in frumento, dum saccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo vero negante, se unquam eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse cœperunt. moxque Simeon jam liber inter fratres versari est permissus. Interea Josepho ab officio reverso, dona ei offerunt, & scitanti de patre, bene
B valere, ajunt. tum ille, cognito Benjaminem superesse, qvem inter eos videbat, percontatur, an is esset frater natu minimus: & audito, quod is esset, hoc tantum effatus, Deum universis rebus providere, secessit, nolens ab eis adverti lachrymas, qvas ulterius continere non poterat. Acceptos deinde convivio jussit ordine, quo apud patrem solebant, discumbere: cumque omnes
C comiter haberet, duplicibus partibus Benjaminem honorabat.

Post cœnam autem illis jam cubantibus, jubet VI.
dispensatorem frumentum admetiri, quod Genes. 44.
asportaturi erant, & precium rursus in saccis abscondere: in Benjaminis vero sarcinam cyphum argenteum, quo ipse præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat, volens experiri fratrum
D animum, essentne adfuturi Benjamini reo furti, an illo relicto, ac si maleficium hoc nihil ad se attineret, ad patrem reverterentur. quæ ubi facta sunt, ut imperatum erat, prima luce omnium ignari filii Jacobi proficiscuntur, assumpto Simeone, læti tam hujus restitutione, quam Benjaminis reditu, qvem patri se reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repente illos
E circumvenit, inter qvos erat famulus, qui cyphum in sarcinam indiderat. illis vero turbatis inopinato incursu, & rogantibus, cur irruerent in viros, quos paulo ante honore hospitii dignati fuerint: Ægyptii contra sceleratos inclamabant, qui hujus ipsius beneficii, Josephique comitatis immemores, ausi sint pro talibus meritis injuriam reponere. daturosque furti pœnas, minitabantur. non fefellisse enim eos Deum, licet
F ad tempus ministrum mensæ fefellerint. & nunc rogitare, satisne sani essent, quasi vero nesciant statim se ad pœnam rapiendos. his & similibus verbis famulus præ cæteris insultabat. at illi, ut qui nihil de dolo composito sciebant, conviciabantur ei, demirari se hominis intemperias temere objicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in saccis inventum retinuerint, sed secum reportaverint, cum nul-
G lus de ea pecunia præter ipsos sciret: tantum abesse, ut, data opera, damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquisitionem quam negationem, jubent eos scrutari sarcinas: nec recusabant universi pœnas dare, si unus aliquis ex ipsis in furto deprehenderetur. tanta erat securitas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquisitionis, supplicium tamen solius fore, penes qvem furtum inventum fuerit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumq; ordine sarcinas scrutati, postremo ad Benjaminem veniunt,

non qvod neſcirent in ejus ſacco latere cyphum, ſed ut accurate officium facere viderentur. itaque cæteri jam ſecuri de ſe, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. ſperabant tamen, ne ipſum quidem in maleficio deprehendendum, adeo ut jam liberius indignarentur perſecutoribus, per quorum importunitatem ſtetiſſet, ne bonam partem itineris jam confectam haberent: ut vero Benjaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuo verſi, tum fratrem deflebant mox furti ſupplicium daturum, tum ſuam ipſorum vicem, qui fidem de Benjaminis ſalute parenti datam præſenti caſu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, qvod, cum maxime evaſiſſe omnia pericula videbantur, fortunæ invidia perveneriſt in tantam calamitatem. atque hujus tam fratris quam parentis infortunii ſe autores fatebantur, qui invitum ac reluctantem ad puerum ſimul mittendum precibus importunis compuliſſent. Et equites quidem comprehenſum Benjaminem ducebant ſecum ad Joſephum, ſequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns, fratre in carcerem contruſo, cæteros lugubri habitu adſtare, Itane, inquit, ſceleſtiſſimi omnium, vel meam humanitatem vel Dei providentiam contempſiſtis, ut tam nefarium facinus contra hoſpitem ac benefactorem veſtrum auderetis? at illi vicarios ſe pro Benjamine ad ſupplicium offerebant: rurſumque Joſephi crebra mentio, felicem eum, qui morte à vitæ calamitatibus ſit exemptus, ſi tamen eſſet mortuus: qvod ſi vivat, qui dignus ſit habitus, ob cujus injuriam Deus tam ſevere in ipſos vindicaret. patris quoque ſe peſtem eſſe & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec deſinebat Rubelus denuo illis ſcelus eorum exprobrare. Joſephus vero negabat ſe alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus unius pueri ſupplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam inſontium æqvum eſſe, neque illos alieni peccati pœnas perſolvere. abirent, quo vellent, ſe curaturum, ut tutum iter facere liceat. his verbis graviter ictos, cæteros præ dolore vox defecit; Judas vero, qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, vir alioquin etiam ſtrenuus decrevit ſe pro fratris ſalute periculo objicere. Fatemur, inquit, Præſes, graviter a nobis peccatum, ſuppliciumque commeritos, quod parati ſumus omnes luere, licet non omniũ ſit culpa, ſed unius natu minimi. ſed quamvis ſalutem ejus pene pro deplorata habeamus, unica tamen effugii ſpes in clementia tua bonitateque ſupereſt. quamobrem oramus, ut non tam noſtri commiſſi rationem habeas, quam tuæ naturæ, & in hac cauſa non indignationem juſtam, ſed nativam tuam bonitatem in conſilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgates homines in magnis juxta ac parvis rebus ſuccumbere ſolent. diſpice, qvæſo, num ex tua dignitate ſit eos occidere, qui ipſi ſe dedunt ad pœnam, & ſalutem nonniſi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati ſunt

Ἐφάνη, ὅτι τὸν πλεῖστον βενιαμὶν ἦκον. ἐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ σκεύους σακκίον τὸν σκύφον ἐναπεκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν παιδιὰν βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δεινὰ ἦν τῇ περὶ τὸν βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐταράττοντο δ', ὡς οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ἀνεξιχνιάστου, σκληρίζειν τε τοὺς ὑπηρέτας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν διαμφοῖν ἤδη πεπεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἐτράποντο. καὶ τοὺς μὲν ἀποκαταρᾶσθαι τὸν ἀδελφὸν ὑπὲρ τῆς μελλούσης κολάσεσθαι κλοπῆς, αὐτοὺς δὲ διαψευσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ διαφωνηθῆναι. τῶν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἑαυτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, συλλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δ', τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' πενθίμοις σχήμασι, τί δήφησιν ὡ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πράττειν εἰς ἱερογύτλιον καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῶν δὲ ὑποδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰώσηπον ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν ὅτι τῶν κρ' τὸν βίον ἀπηλλακται σκυθρωπῶν. εἰ δὲ σέσωσται, ὅτι τῆς ὑβρεως θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀληθεῖς θεοῦ ὅτι τῇ λύπῃ ἰὼ ἐπ' ἐκείνῳ μέλει νῦν ἔχει καὶ τὸν ὅτι βενιαμὶν προσθήσουσι. πάλιν δ' ἰὼ κἀνταῦθα ὁ ῥοὺβηλος, αὐτῶν καθαπτόμενος. ἰώσηπον δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι μόνῃ τῇ θεοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντες. οὕτε γὰρ τὸ τὸν ἀπολύειν ἀμαρτῶντας σῶφρον ἐλέγχειν ὅτι συγχολάζειν ἐκείνους τῷ κλοπεῖ ἐνεχόμενον. βαδίζειν δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλόμενος. τὸν μὲν ἄλλους, ἐκπλήξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰδὼν δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ πᾶλλα δεσπότης ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας ἐκέλευε ἀφροδαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ σφάτιγε τετολμηκαμὲν εἰς σε, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ θεοῦ κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπασας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς θεοῦ νεωτάτου γεγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολελῆφθαι φαὶ τὴν χρηστότητα ἐγγυωμένην τῷ θεοῦ κινδύνου φυγεῖν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκεπτῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸν σὸν θεοῦ φύσιν, καὶ τὸν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὶ τῆς ὀργῆς, ᾧ οἱ πᾶλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι σὺν ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, ἡμῶν πρὸς αὐτὸν μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἕπ τῆς σωτηρίας ἀντιποιουμένους, ἀλλὰ φαὶ σοῦ λαβεῖν αὐτὸν ἀξιοῦντας. καὶ γὰ οὐδὲ νῦν πρῶτον αὐτὸν ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ πάλιν ἐλπίουσιν ὅτι τὸν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὸν

τὴν δόσιν τῆς τροφῆς ἐκλείσῃς, δοὺς ἀποκωλύσειν
καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσοι κινδυνεύοντες αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ
ἀμφοτεροῦσι τελέσωσι. καὶ φέρε δ' ἐδὲν ἦ μὴ τελεῖν
δοῦναι ἀπολυμένους ὑπὸ ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἦ μὴ
κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ τελεῖ τὴν ἐργασίαν
τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν γενομένην φθονηθέντας; ἢ δ' αὐ-
τὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι τρόπῳ δεδομένη. σώσεις γὰρ ὡς
εἰς τοῦτο μὴ ἑτεροφθεις, καὶ ψυχὰς ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν
ὄκνει ἔασας τηρήσεις τοῖς ἑαυτῶν δωρεοῖς, ὡς θαυμαστὸν B
ἅμα καὶ μέγα δωρᾶσθαί τι ψυχὰς ἡμῖν καὶ ὠφελεῖν δι'
ὧν αὐτὰ μένουσιν ἀπορευόμενοις, οἶμαί τι τὸν θεὸν, αὐ-
τίαν ὑφηγεῖσθαι βουλόμενον, εἰς ἐπιδείξιν ἃ κεῖ τὴν
ἀρετὴν τελοῦντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο τελεσθῆναι συμφορᾶς.
ἵνα καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φα-
νῇς τοῖς ἐπλημμέσιν, ἀλλὰ μὴ τοῖς μόνοις τοὺς κεῖ
ἄλλως τοῖς δεομένοις ἐπικουρίας φιλάνθρω-
πον δοκῇς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ πολλοὺς πένας εὖ κα- C
θιστάναι εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς
ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν πεπλημμελημένων δίκαιον ἐφιλοσοφῆσαι.
εἰ γὰρ τὸ τελεῖν μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοὺς πολλὰ
μελήσαντας ἔπαινον ἐφέλκεται τοῖς ὑπερβολοῦσι, τόγε τελεῖν
τούτων ἀέργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κο-
λάσει γένεται τῶν ἠδικηκότων, θεοῦ φύσει προσοφεί-
λει. καὶ ἐγώγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν πῶς ὅτι παίδων
ἀποβολῆς πελαπωρεῖ ἀφ' ἧς ἰώμενον πέλας τῆς D
ὑπιδεδεγμένος, σὺν ἂν τόγε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα τελεῖ
τῆς σωτηρίας λέγους ἐποιησάμεν, εἰ μὴ ὅσον τῷ σω-
ζομένῳ ἤθελε σῴζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τού-
τους οἱ λυπήσοντας ἠδικηκότων σὺν ἔχοντες, παρέχο-
μεν ἂν αὐτοὺς τελουμένους ὅτι καὶ ἐλήσοντας. νῦν δὲ,
οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μὴ πάντων κῆ
τὸν βίον ἀπολελαυκότες πεθνηξόμεθα, τὸ δ' ἐκ πατρὸς
λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, παύ-
σαι σοι τὰς δεήσεις προσφερόμενοι, καὶ παραιτούμεθα E
ψυχὰς ἑαυτῶν ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα προς-
τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε πονηρὸς αὐτὸς, οὔτε πι-
στοὺς ἐσομένους ἐγέννησεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ πο-
ρᾳθλίαν πιστῶν οὐχὶ δίκαιος. καὶ νῦν μὲν ἀποδη-
μοῦντων, τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ πυ-
θόμενος ἢ ἀπολωλότας, κεῖ τὴν αἰτίαν, ὑπομένει ἀφ'
αὐτῷ πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν. καὶ τὸ ἄδοξον
αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καθαιρόφης ὀφθήσεται ἀμα-
χησάμενον, καὶ κακεῖ αὐτῷ πιθοῖ τὴν ὑπὸ τοῦ ζῆν F
ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς
ταῦτα ὑπὸ αὐτὸν εἰς ἀνασθησίαν μεταγαγεῖν. χρό-
μενον οὖν ἐν τούτῳ τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία σε
παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χά-
ρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνήθητω πλέον ὁ τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου
ἔλεος, τῆς ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ σω-
θόμενον, καὶ πεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολουμένων οἰκτεί-
σαι, τῷ πατέρων ὀνόματι παύτῳ χαριζόμενος τὴ G
δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ
αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς προσηγορίας, ἀ-
παθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὸ
πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κῆ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνο-
ματος δύσεξιν δόξεις τῷ ἡμετέρου πατρὸς οἰκτεῖ-
λαβὼν, ἐφ' οἷς πέπονθεν τῶν παίδων στερούμενος. σὸν
οὖν ἃ παρέχει ἡμῖν ὁ θεὸς παύτ' ἔχοντα ἐξεῖναι ἀφε-

Aacceptam latuti. ne committas, ut illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adjutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Ejusdem enim bonitatis est, servare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam invidisse visa est. eadem planè gratia est, diverso modo collata. Servabis enim, quos pavisti, & vitam, quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam suppeditare: ut appareat te prorias quoque offensas benefaciendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quantumvis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa, quæ ad ipsius injuriam privatim attinet. Si enim parva peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non divinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Josephi interitu compertum haberem, quam molestè ferat pater orbari filiis, non adeo pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: &, si non haberemus, quibus mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi juvenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quam parentis misereri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certe vir bonus est, nosque, ut similes essemus, genuit, dignus, qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quod si talem nostri interitus nuncium acceperit, simulque ejus causam, non sustinebit amplius vivere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia, ne nostri dedecoris rumorem sentiret, è vivis excessisse videbitur. His igitur perpensis, tametsi ad justam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiam facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti ejus, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo, quod tibi jam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quem orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cum jure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cum enim tantundem ad utrumlibet valeas, A
præstat bene facere quam male, & potestate contentum sui juris non meminisse, sed tantum ad
servandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore; potes autem, fratri erroris venia data, nos omnes servare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque
domum absque hoc ad patrem redire licet, sed
hic ferendum est, quicquid frater ausus erit. neque
enim aliam gratiam à te, Præses, petimus, si hanc
non impetramus, quam ut nos eodem afficias
supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim
satius fuerit, quam si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam juvenem esse, &
per ætatem nondum satis sapere & talibus non
gravatim veniam dari solere: sed hic finem dicendi faciam, ut sive damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causæ patrocinato;
sive absolvamur, in solidum hanc gratiam tuæ
clementiæ ac bonitati debeamus, cujus laudi
hoc quoque accedet, quod non solum nos servaveris, sed plura etiam, quam nos ipsi in causa
nostra, quæ pro nobis faciant, videris. Sive igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium
accepto, patri eum remittito. Sive ad servitium
addicere mavis, ego tuis ministeriis magis sum
idoneus, & ad utrumvis, ut vides, magis paratus. His dictis, Judas promptus ad quidvis pro
fratris salute libenter subeundum, accidens Josepho ad pedes, quantum in se erat, mollire ac
placare iram conatur. parique modo & cæteri
prosternuntur, pro Benjamine sese offerentes.
Josephus autem pietate victus & jam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios, qui tum ad-
erant, ut sine arbitris à fratribus agnoscere-
Genes. 45. tur, cumque soli essent, aperit seipsum & infit:
Pietatem vestram & amorem, quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem majorem comperio, quam expectaram, conjecturam
faciens ex his, quæ mihi olim acciderunt: in hoc
enim hæc omnia feci, ut fraternæ benevolentiæ
caperem experimentum. cujus quoniam egre-
gium specimen edidistis, ne illud quidem in me
commissum vestræ naturæ imputare libet, sed
Dei potius voluntati totum ascribo, qui vobis in
præsentia commoda procuravit, & majora est
largiturus, si nobis propitius favorem suum non
subtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quam speratam cognovi, &
vos tales, quales cupiebam, erga fratrem comperi, libenter injuriæ olim mihi factæ oblivi-
scor, malens vobis ut ministris divinæ providentiæ in hoc tempus communi nostræ utilitati prospicientis gratiam habere, quam vestræ,
ut tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos
quoque temporis illius immemores jubeo bono
animo esse, & mali consilii bonum eventum libenter ferre, neque pudore præteriti errati
quicquam contristari. quid est enim, cur vos
pœnitentia, quam frustratam esse jam videtis?

λέσθαι δοῦναι, καὶ μηδὲν σκέψασθαι διενεγκεῖν τῇ χάρι-
τος δὲ ἐπ' ἀμφοτέρα δυνάμεως τετυχηκότα, καλὸν
παντὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ παρὸν καὶ
ἀπολαύειν τῆς μὲν κατ' ἔτος ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπαρ-
χούσης, ἁπλουστάτοις, μέγιον δ' ἀπήτησε φίλαι τὸ σώ-
ζειν· καταλαμβάνειν, καὶ ἴσως τοῖς πᾶσιν ἔτος παρέχει
μᾶλλον αὐτὸ φαινέσθαι δίδοντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς
σώσεις τὸν ἀδελφῶν συγχωρούς, ὑπὲρ ὧν πάντχειν. ἀδε γὰρ
ἡμῖν βιώσιμα, πάτου κηλαθέντος, οἷς γε ἔστις τὸν πα-
τέρα μὴ ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μένοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ
κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς ἔβιαν. καὶ τοσοῦτον
δεηθέντα χρατηθέντος κατασκήνωντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
ἀποθανεῖν, συγκαλάσαι γὰ ἡμᾶς ὡς τὸ ἀδικήματος κε-
κοινωνηκότας. ἐγὼ ἀξιώσαμεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τε-
θνηκότες ἑαυτοὺς ἀνελεῖν ἀλλήλως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ
πονηρὰ γνώσεσθαι ἀποθανεῖν ἔτως. γὰ ἐπὶ μὲν καὶ νέος ὢν
ἥμαρτε καὶ μήπω τὸ φρονεῖν ἐνηρμένος, ἕως ἀνθρώ-
πινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμουσι, καταλεπὼν
παύομαι περαιτέρω λέγων. ὑμεῖς δὲ μὴ καταχρήσασθε ἡ-
μῶν, τὰ μὴ λεχθέντα ἐφ' ἡδονῇ βελαφέσθαι ὡς τὸ σκυ-
θρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δὲ ἀπολύσεως κἀκεῖνα τῇ σαυτοῦ
χρηστότητι σωιδῶν ἀπὸ ψηφίζῃ νομιεῖς, ἃ σώσας μό-
νον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότερον μᾶλλον φανήσεσθαι
τυχεῖν χαριζόμενος καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς
ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἴ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θε-
λεις, ἐμὲ πρόμενον ἀντὶ τούτου, τοῦ πατρὸς τοῦτον
ἀποπέμψον. εἰ δὲ καὶ καθέξειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ σοῦ
τοῦ χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾶς, σοῦ
ἑκάτερον τῶν παίδων ὑπάρχων. ἰούδας μὲν οὖν πᾶσθ'
ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς ἀδελφοῦ σωτηρίας ἑτοίμως ἔχων,
βίᾳ πρὸ τῶν ἰωσὴφ ποδῶν ἑαυτὸν, ἕπτως σκιμαλάζει
τῷ ἔργῳ αὐτοῦ, καὶ καταπεσὼν ἀγωνιζόμενος. πε-
σόντων δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ προθύμως ἑαυτοὺς
ὑπὲρ τοῦ βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολυομένους. ὑπὸ δὲ ἰωσὴφ
ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὴν
τοῦ ἔργου φέρειν ὑπόκρισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς
παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς πιστὸν φα-
νερὸν ἀναχωρησάντων δὲ, πρὸς γνώσεσθαι ἑαυτὸν τοῖς ἀ-
δελφοῖς, καὶ φησίν. τὸ μὲν δρᾶν ὑμᾶς καὶ ἐννοίας τοῦ
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ἐπαινῶ καὶ χρείπονας ἡ προσδόκων
ἐκ τῶν περὶ ἐμὲ βεβελαμένων διέγνωκα, πάντα ταῦτα
πάντα ἐπὶ πείρᾳ τοῦ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει δὲ
καὶ ἐμὲ περὶ ἐμὲ νομίζω πονηρὸς γεγενέναι, ἀλλ' ἡ βουλὴ
τοῦ τοιοῦτο πράγματος ἐνεμένης τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυ-
σιν, καὶ τοῦ εἰς ὕστερον ἀνυμένης ἡμῖν σῳζομένη. πα-
τρὸς τε ἂν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἀδόλ ἐλπιθεῖσαν, καὶ πιστὸν
ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, ἀδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖ-
τε ἁμαρτὼν ἐπὶ μνημονεύω, παύσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς
μισπονηρίας, καὶ ὡς σωσατίοις τῶν τοῦ θεοῦ βεβουλ-
λευμένοις εἰς τὸ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑ-
μᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν σκέψασθαι λαβὼν
ἥδεσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλίας εἰς πιστὸν
ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορῶν αἰσχυνομένους ὑπὸ τοῖς
ἡμαρτημένοις. μὴ γὰρ δέξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ'
ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ
μετάνοια τοῦ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλλευμένα.
χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγονόσιν, ἅπτε
ταῦτα δηλώσαντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ ὑμῶν

Φρον-

quicquam contristari. quid est enim, cur vos male habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ pœnitentia, quam frustratam esse jam videtis? Læti igitur hac divina dispensatione ite feli-

φροντίσιν ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ μὴ τὸ κάλλιστον τῆς εὐ-
δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἐμοῦ καὶ μεταλα-
βεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὑποστῇ. αὐτὸν ἢ τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πάσαν τὴν συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνταῦθα μετοικίζεσθε. οὐ γὰρ
ἁρμόσει μοι φιλτάτους ὄντας τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐμοὶ παρόν-
των ἐνδεεῖς, ἄλλως τε καὶ πέντε λιμοῦ λοιπὸν ἐπι-
γενησομένου. ταῦτ' εἰπὼν ἠσπάσατο, περιβαλὼν
τοὺς ἀδελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τὸ
δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπο-
λειπῶν ἐδάκει τὸ ἄγνωμον τὰ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν ἀσχολίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας παρὰ
Ἰωσήπου τοὺς ἀδελφούς, ἄθη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
οἰκείοις ἀγαθοῖς ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σί-
του πλήρεις, καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ
πατρί. λαβόντας δ' ἅπαντα τὰ ἀδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ
πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοῖ δωρεὰς ἔχειν ἑκάστους ἰδίας
πλείονας ἀξιωμένους βενιαμὶν παρ' αὐτοῖς ἀπέστειλε. ὡς
δὲ ἀφικνοῦμένων τῶν παίδων ἤκουσε τὸν Ἰωσήπου
ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον ἔστι τὸν θανάτου ἀλλὰ καὶ φυγὼν
ἐφ' ᾧ πινθάνεσθαι διῆλθε, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὲν λαμπρὰς εὐδαι-
μονίας βασιλεῖ συνδιάπτων τῷ αἰγυπτίων, καὶ τὸν ἅ-
παντα σχεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ διοίκησιν, ἄπιστα
μὲν οὐδὲν εἶναι τῶν ἐπηγγελμένων, λογιζόμενος
τὴν θεοῦ μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν,
ἣ καὶ τὸ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν, ὥρμητο δ' εὐθὺς
πρὸς τὸν Ἰωσήπου.

Κεφάλαιον δ'.
Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἡλικίας πάσης, πρὸς αὐ-
τὸν μετάβασις, διὰ τὸν ἐνυπνίου λιμόν.

Ὡς δὲ κατέσχεν ἤδη τὸ ὄρυγμα φρέαρ, θύσας αὐτό-
θι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος μὴ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ
τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάν-
των τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ μὴ ἐκ ἔπειτα τὴν χαναναίαν
οἱ ἔγγονοι μεταλθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἐπ-
ηγγειλάμενος, ἅμα τε μὴ δίχα βουλήσεως θεοῦ ἐνεμέ-
νης τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ ἐνθ' αὐτοῦ, πρὸς
δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν
εἰς ὄψιν Ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται φρένων
ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ἐπιστὰς γὰρ ὁ θεὸς
αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόματι καλέσας, πυθομένου τίς
ἐστιν. ἀλλ' οὐ δίκαιον εἶπεν ἀκούειν τὸν ἀγροικίαν τὸ
ἀεὶ θαρσοῦντα καὶ βοηθὸν παρόντα τοῖς σοῖς, καὶ
μετ' αὐτοὺς σοὶ φόβον. στρωμένου τε χάριν σοὶ τῆς δε-
χθείσης ὑπὸ τοῦ πατρός, ἐγὼ παρεῖχον. καὶ καθ' ἑμὲ εὐνοιαν,
εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνον ἐλθεῖν, γάμων τε ἀγα-
θῶν τυχεῖν, καὶ παίδων ἐπαγομένου πλῆθος, καὶ χρημά-
των εὐπορίας. πορεύεσθαί τε σε γῆν πᾶσαν τὴν ἐμὴ πρὸ-
νοιαν, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῶν ἐν αἰγύπτῳ ἐδόκεις ἰωσήπον, τοῦτον
εἰς διπλασίονα μείζονι ἀγαθῶν ἥκειν, καὶ τῆς αἰγύπτου
κύριον ὀλίγου διαφέρειν. ἐπιστὰς δὲ βασιλέως ἐπίστευσε. ἰκανὸν
γάρ σοι τὸ παντὸς ἡμῶν εὐμενὲς, καὶ βίᾳ σοι πλεῖ-
στα τῶν ἰωσήπου χερσὶν ὑπομενοῦσι προσθήσων. καὶ μακρὸν
αἰῶνα τῶν σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλ-
λων, κατασήσειν τὸ αὐτοὺς εἰς τὸ γῆν ἐπάνοδον. τοῦτο
μὲν ἀφεὶς τοῦ ὀνείρατος, προθυμότερον εἰς τὸ αἴγυ-
πτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

Aces patri hæc renuntiaturi, ne forte, illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & uxores ac liberos vestros totamque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinq; adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres; illi vero in lachrymis erant ac mœrore, tanto majore pœnitentia, quod in tam bonum fratrem peccavissent. mox convivium est secutum. Rex autem, cognito fratrum Josephi adventu, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donavitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda, qui, pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Benjamini, reversi sunt ad suos.

Jacobus autem postquam ex filiis statum Jose- VII.
phi cognovit, quod non solum mortem effugit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna vivit cum rege administrans Ægyptum & pene totam illius regionis gubernationem, commissam habens, facile ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se favorem, tametsi aliquantisper, ut videbatur, intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Josephum properans.

CAP. IV.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit.

UT vero ventum est ad puteum juramenti, oblato Deo sacrificio, cum timeret, ne, filiis propter uberta:ē Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæā occupatura eam juxta promissa Dei: neve, inconsulto Deo migratione præsenti facta, genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc, ne forte ipse, antequam Josephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno gravato Deus per visionem astitit, eumque bis nominatim inclamavit. Quo rogante, quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Jacobe, Deum perpetuum tam tuum quam tuorum majorum protectorem simul & auxiliatorem? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci, ut conjugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam servavi, & quem amisisse videbaris Josephum, ad tam sublime dignitatis fastigium evexi, ut non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni, ut me ducem hujus itineris habeas, utque tibi prænunciem inter manus Josephi te e vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturamque terram, cujus ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in universum septuaginta.

Genes. 46.

Eorum nomina cum ſint duriora, non eram ad-
ſcripturus, niſi propter qvosdam, qui nos Ægy-
ptios contendunt eſſe, non Meſopotamenos. Er-
go Jacobi filii fuere duodecim, ex quibus Joſe-
phus jam antea venerat. recenſendi ſunt nunc
reliqui, cum ſua quiſque progenie. Rubelii fue-
runt qvatuor filii, Anoches, Phalles, Eſaron,
Charmiſus. Simeonis ſex, Jumilus, Jaminus,
Puthodus, Jachenus, Zoar, Saar. Levis quoque
tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis. Ju-
dæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filii Pha-
ræ Eſron & Amyrus. Iſſacharæ qvatuor, Thu-
las, Phruras, Jobus, Samaron. Zabulonis tres,
Saradus, Elon, Janel. & hoc quidem genus e Lia,
quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum nu-
merus triginta tres. Rachelis autem filii fuerunt
duo, qvorum alter Joſephus filios habuit Ma-
naſſem & Ephræmen. alteri vero Benjamini fue-
runt decem, Boloſſus, Bacharis, Aſabel, Gela,
Nemanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Saro-
dus. iſti qvatuordecim ſuperioribus additi, fi-
unt numero quadraginta ſeptem. & legitimum
quidem Jacobi genus hoc fuit. è Bala vero fa-
mula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim,
quem qvatuor ſeqvebantur filii, Eleinus, Gu-
nes, Sares, Hellimus: Dano vero unicus erat fi-
lius nomine Uſis. his ad jam dictos additis,
quinquaginta qvatuor numerus expletur. Ga-
des autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ
famula. ex his Gadem ſequebantur filii ſeptem,
Zophonias, Ugis, Sunis, Zabros, Erines, Ero-
des, Ariel. Aſſerum vero una filia, & mares nu-
mero ſex, qvorum nomina Jomnes, Eſſus, Jubes,
Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adje-
ctis ad prædictos quinquaginta quatuor, ſupra
dictus numerus completur, annumerato etiam
Jacobo. Joſephus autem, cognito patrem ad-
ventare (etenim Judas præcurrens id ſignifica-
verat) profectus obviam ad Heroum oppidum
illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum ab-
fuit, quin expiraret. ſed Joſephus eum refovit,
quamvis & ipſe præ gaudio periclitaretur, non
tamen æque ac pater. deinde juſſo eo, paulatim
progredi, ipſe, aſſumptis quinque fratribus, pro-
peravit ad regem, nunciaturus adeſſe cum fami-
lia Jacobum. quo audito, lætus ille percontatus
eſt Joſephum, quibusnam ſtudiis potiſſimum de-
lectarentur. ait, paſtoralem artem callere, &
nihil aliud exercere: idqve eo conſilio re-
ſpondit, ne forte diſtraherentur, ſed ut una
degentes curam patris haberent: tum ne qua
æmulatio cum Ægyptiis interveniret, ſi circa
Geneſ. 47. eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei gen-
ti non erat licitum greges aut paſcua curare. Ja-
cobo autem ſalutatum ad regem perducto,
poſt fauſtas ominationes acceptas rogavit
eum Pharao, quantum temporis vixiſſet. &
cum audiſſet, triginta ſupra centum annos na-
tum, admiratus eſt hominem tam longævum.

ἦσαν δέ· οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα
δηλῶσαι τούτων οὐκ ἀναγκαῖον, καὶ μάλιστα Ἑλλη-
δυσπολίαν αὐτῶν καὶ μὴ τὴν Ἀσσυρίων λαμβάνειν ἡμᾶς οὐκ
ἐν Μεσοποταμίᾳ ἀλλ' αὐτοχθόνας
εἶναι· ἀναγκαῖον ἡγησάμενον μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων.
Ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων Ἰωσήπῳ
ἤδη προφήκεται. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτων
γεγονότας δηλώσωμεν. Ῥουβήλῳ μὲν ἦσαν παῖδες τέτ-
ταρες, Ἀνώχης, Φάλλης, Ἐσαρών, Χαρμίσος. Συμεῶνι δὲ
ἓξ, Ἰούμηλος, Ἰάμινος, Ἰούδους, Ἰαχήνης, Σοὰρ, Σαάρ·
τρεῖς δὲ Λευεῖ γεγόνασιν υἱοὶ Γηλσήμης, Καάθης, Μερ-
ράρης. Ἰούδᾳ δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, Φάρης, Ζάρης.
οἱ δὲ δύο γεγόνοτες ἐκ Φαρέους, Ἔσρων καὶ Ἀμμύρος. Ἰσσα-
χαρῒ δὲ τέτταρες, Θουλᾶς, Φρουρᾶς, Ἰώβος, Σαμαρών. τρεῖς
δὲ Ζαβουλὼν υἱοὺς ἔσχε, Σαράδον, Ἤλωνα, Ἰαήλην. Δεῖ-
νᾶ μὲν τὸν ἐκ Λείας υἱὸν, καὶ αὐτὴ συμπλησθεῖσα καὶ θυγατέρα αὐτῆς
Δίνα. τρεῖς οὖτοι καὶ τριάκοντα. Ῥαχήλας παῖδες
ἦσαν δύο. τούτων Ἰωσήπῳ μὲν γεγένηται υἱοὶ, Μανασσῆς
καὶ Ἐφράμης. Βενιαμὶν δὲ τῶν ἐπιγωνόμενα, Βαλοσσὴς,
Βαχχαρὶς, Ἀσάβηλος, Γήλας, Νεμανῆς, Ἶσης, Ἄρως,
Νομφθεὶς, Ὀπτάις, Σάροδος. οὗτοι τεσσαρες καὶ δέκα ὄντες
τοῖς πρότερον κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμὸν. ἡ δὲ μὲν γνησίου Ἰακώβου
γένος τοσοῦτόν ἐστιν. ἐκ βάλλας δὲ αὖτ' γενέσθαι τῆς Ῥαχήλας
θεραπαινίδος, Δᾶνος, καὶ Νεφθαλῆς. ὧν τεσσαρες ἅπαντο
παῖδες, Ἐλιήνος, Γωυὴς, Σάρης τε, Ἕλλιμος. Δάνῳ μὲν,
μονογενὲς ὂν παιδίον, Οὖσις. τούτων τεσσαρακοντούτων τοῖς
τεσσαρακοντα, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων τὸν πάντων
ἀριθμὸν. Γάδης δὲ, καὶ Ἄσηρος, ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ
μὲν δὲ αὐτὴ θεραπαινίς. τοῦδε δὲ ἕπονται, Γάδης
μὲν, ἑπτὰ ὄντες Ὀφωνίαν, Ὄγιν, Σουνὶν, Ζάβρων, Ἀπρώνιν, Ἐ-
ρωεδὴν, Ἀριήλων ἀστέρωνες τὸν ἴδιον θυγατέρα, καὶ ἄρσενες
ἀριθμὸν ἓξ, οἷς ὀνόματα, Ἰώμνης, Ἤσους, Ἰούβης, Βάρις,
Ἄβαρός τε καὶ Μελμιήλος. τούτων ἑνδεκάτων ὄντων τεσσα-
ρακοντούτων τοῖς τεσσαρακοντα πεντήκοντα καὶ τριακοσίοις
ἀριθμὸν ἐκπληροῦσι, μὴ συγκαταλεγθέντος
αὐτοῖς Ἰακώβου. μαθὼν δὲ Ἰώσηπος τὸν πατέρα, καὶ δὲ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλω-
σεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντήσομενος ἔξεισι καὶ καθ' ἡ-
ρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ἐξ ὑπερβολῆς τῆς χαρᾶς ἀ-
προσδόκητός τε καὶ μεγάλης γενομένης, μικροῦ δεῖν
ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρουν αὐτὸν Ἰώσηπος. οὐδὲ
αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθείς, ὡς μὴ παντὸ παθεῖν
ὑφ' ἡδονῆς. οὐ μέντοι γε τὸν αὐτὸν τρόπον πρότερον γε-
νόμενος ἤπιος τοῦ πάθους, ἔστεψε τὸν μὲν πρέσβυν πε-
λάσας ἐδεύετο, αὐτὸς δὲ τοὺς πέντε τῶν ἀδελ-
φῶν, ἐπὶ τὴν αὐλὴν τοὺς τοῦ βασιλέως, Φαραώνου αὐτῷ προ-
γαγόμενον μετὰ τῶν ἡγουμένων τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ τοῦτο χαί-
ρων ἤκουσε, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τί-
νι βίῳ χρώμενοι μάλιστα αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν πα-
τρῷον. ὁ δὲ, πειθόμενος αὐτοῦ ἀγαθοῦ ἕνε-
κα, καὶ μηδὲν τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσεπέχων,
τότε μὴ διαζόμενος, ἀλλ' ἐν τοιούτοις τυγχάνοντας
ὑπομελεῖσθαι τε πατρὸς προνοούμενος, τότε τοῖς αὐ-
γυπτίοις ἐναντιοῦσθαι προσφιλὲς, μηδὲν πράττοντας τῶν αὐτῶν
ἐκείνοις. ἀσεβεῖς γὰρ ἀπεφαινόμενοι ἦν τοῖς νόμοις ἀνα-
ῥιφθεῖς· ὁ δὲ Ἰακώβου προσφωνούμενος πρὸς τὸν βασιλέα,
καὶ ἀπαντώμενος τε, καὶ κατευχόμενος τοῖς βασιλεύ-
σαις αὐτῷ. ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσου ἤδη βεβιωκὼς ἔη
χρόνου. τοῦ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸν Ἰακώβου

ἐπόν-

εἰπόντος δ' αὐτοῦ ἥβησαι τῶν προγόνων ἔτη βεβιωκώς ἐπὶ A cumque ille adjecisset majores suos longioris ætatis fuisse, jussit eum cum filiis degere in Heliopoli, ubi etiam regii pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agros rigante, non enim ascendebat, neque ullis de cœlo pluviis: ad hæc gravius erat malum, quia vulgo improvisum, qui nihil parati habebat, neque Josephus frumentum dabat, nisi numerata pecunia, quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus vero agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cumque ad hunc modum omnes eorum possessiones in jus regis devenissent, alius alio migrabant, qvo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremo hæc necessitas adeo non corpora solum, sed & animos gentis in servitutem redegit, ut nihil turpe putarent, qvo victus utcunque parari posset. postquam autem cessavit fames, &, rigante flumine, terra ad pristinam fertilitatem rediit, Josephus regionis urbes obeundo, convocata per singulas multitudine, agrorum, qvos regi cesserant, usumfructum illis restituit, & adhortatus, ut non secus quam priores colerent, jussit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei jure dominii deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenue aggrediebantur, atque hoc pacto tum Josephi autoritas, tum gentis erga regem benevolentia non mediocriter crevit: & jus quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

Jacobus autem cum decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finivit, precatus eis prius prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus, qvod singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent perventuri, id qvod factum est aliquanto post tempore. præterea collaudato Josepho, qvod oblitus injuriarum plura fratribus bona contulerit, quam vel benefactoribus deberentur, mandavit suis filiis, ut Josephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent divisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremo rogavit, ut in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cum vixisset annos centumquinquaginta minus tribus, ex majoribus suis nulli pietate secundus, cujus digna præmia Dei benignitate est consecutus. Josephus vero, permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnifice sepelivit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reverti, quod timerent, ne defuncto patre, in se vindicaret, cum non amplius esset, in cujus gratiam daturum veniam sperarent, jussit eos, posito metu, nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec unqvam eos summa benevolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene usus: quibus artibus factum est, ut neque externum genus, neque calamitas, de qua diximus,

VIII. *Genes.* 48. 49. 50.

quicquam offecerit, qvo minus ad ſummam dignitatem eveheretur. Reliqui etiam fratres, vita feliciter exacta, in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filii & nepotes in Hebronem relata ſepeliverunt. Joſephi autem oſſa poſtea translata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adjuratis prius mandaverat. Sed & hoc & alia hujus populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam, propter quam ex Ægypto exiverunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

IX. *Exod. 1.*

Ægyptii gens delicata & ad laborem ſegnis voluptatibus ſolum & captandis undecunque lucris dedita, male volebat Hebræis, quod per invidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimaverunt: & cum jam Joſephi beneficiorum memoriam tempus oblitteraſſet, regnumque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt juſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per quadringentos annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus, ut Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum, quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam, res Ægyptiorum olim graviter afflicturum, Iſraelitas contra evecturum, ſi modo ad ætatem adultam pervenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne ævum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen projectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſervare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat, ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam, ſi quis clam ſervare fœtus auderet, ut cum tota familia tolleretur. Gravis fuit hæc calamitas non eo ſolum, quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, ἔτλη ἐξουσίαν τιμιδόμενος. ὅθεν καὶ τῆς τοιαύτης δαίμονίας αἴτιον αὐτῷ ἔδοξε τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς τὸ ζῆν εἶχεν. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν ζήσαντες δαίμονίως ὅπη τε αἰγύπτιοι. ἔτι τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χεβρῶνι. τὰ δὲ ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς αἰγύπτου οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. οὕτως γὰρ αὐτοὺς ὁ ἰωσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Κεφάλαιον ε.
ὅπως τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις τε φερομένοις καὶ ῥᾳδίμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῶν παλλῶν ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοχρηματίαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς ἑβραίους διατεθῆναι καὶ φθόνον τῆς δαίμονίας. ὁρῶντες γὰρ τὸ ἰσραηλιτῶν ἔθνος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὰ πονεῖν εὐφυΐαν πολλὴν χρημάτων ἤδη λαμπρῶς, καθ' αὑτῶν αὔξειν τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν εὖ ὑπὸ ἰωσήπου τετυχηκότες, μὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταλλαγείσης δεινῶς ἐνέβλεπον τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλους ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς προστάξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τῇ πόλει, καὶ χώματα, ὅπως ἂν ἔρχῃ τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἐως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομουμένας ἐξέτεινον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις ἡμᾶς συνήθεις. καὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διέτεινον ταῖς παλαιπωρίαις ἀντιφιλονεικοῦντες γὰρ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐβούλοντο. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαινόμενοι τῶν ἀποτυγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀποδόσθαι τῷ θεῷ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ ἡμῶν ἔθνους τοὺς αἰγυπτίους ἐφεστήκατο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ τὰ θεῖα τῆς ἀληθείας ἐκτῶν, αἰγυπτίοις τῆς βασιλείας ἐπιχωρήσεσθαί τινα τῶν ἰσραηλίτων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς παπεινώσει μὲν τῶν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, τρυφῆς. ἀρετῆ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. θυμοῦται δ' ὁ βασιλεὺς ἐπὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γένος ἄρσεν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας ἀφανίζειν. ὡς δὲ φυλάσσειν τὰς ὀδύνας τὰ ἑβραίων γυναικῶν, ἔτεκτον αὐτῶν ὡς δυνατὸν τὰς αἰγυπτίων μαίας ὑπὸ γὰρ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιᾶσθαι, αἳ διὰ συγγένειαν ἔμελλον μὴ ὡς δεήσεσθαι τὸ βασιλέως θέλησιν. τοὺς μὲν τοι καλὰ φρονήσαντας τὸ θεοσεβὲς, καὶ σώζειν λαθεᾷ τελμήσαντας τὸ ἔχθος, τούτοις ἀνομοίως συνῆψε θεός. ἐθνὸν ἐν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πλῆθος, ἃ καὶ παίδων ἀπεστερεῖτο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπούργουν τῶν γεννωμένων. ἀλλὰ καὶ ἡ ὄψις τὴν ἔγνωσε αὐτῶν ὀπτηλείψεως φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν δ' ἀλυ-

λυθησομένων, καλεσαλεῖ αὐτῆς καὶ δυσωδημύθην ἐπὶ τῷ συμφορᾷ. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ κρατήσαι δ' ἂν οὐδεὶς τὸ θεῖ γνώμης οὐδὲ μυρίας τέχνας ὅπῃ τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὃν ἐφράσθη ὁ ἱερογραμματεὺς, τρέφεται λαθὼν τὸν τῦ βασιλέως φυλακίαν, καὶ ἀληθῆς ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτῦ γνωθησομένοις ὁ περιπὼν ἀνὴρ Ἕβρ. ἀμαράμης, τῶν εὐγενόντων ὢν καὶ τοῖς Ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τῦ παντὸς ἔθνους μὴ ἀπαίδευτος τῆς ὑπερφημένης νεότητος ὄληται, καὶ χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, σκύθ γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν ἀμηχανίαις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετείαν τῦ θεῖ τρέπεται, ὡς διακαλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας ὠφελεθέντων. δέναι τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῦ γένους αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δ' θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετείαν ὑπακλαθεὶς, ἐφίστησι κατ' τοὺς ὕπνους αὐτῷ καὶ μήτε ἀπογνώσκειν αὐτὸν πρὸ τῶν μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε δόσδειαν αὐτ' ἔλεγε διὰ μνήμην ἔχειν. καὶ τὸν ὑπὲρ τούτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ Ἄβραμον μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσοποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν πρὸς γηράμενον δόδαμονήσαι, τά τε ἄλλα ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκαρέπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτῷ βάλησιν ἀγαθῆς πρὸς ἅπαν ἡμερώσης τεκνῶσαι παῖδας. καὶ καταλιπεῖν μὲν, ἰσμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτῦ τὰ ἀράβων χώραν, τοῖς δ' ἐκ χαυτύρας τὴν τρωγλοδύτην, ἰσάκῳ δ' τὴν χαναναίαν. ὅσα τε πολέμων καὶ τὴν ἐμὴν φησιν συμμαχίαν εὐδαιμονήσαι, κἀν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε καὶ διὰ μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, ὃ τοῖς οὐκ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβεβηκὸν, ὅτι τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ' ἣν ἐβίωσε, καὶ πίστει τοῖς αὐτῦ καταλεῖπειν. οὗ μὴ ἑβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς αἴγυπτον ἀφικομένους, ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη γεγόνασιν. νῦν δέ με δι' κοινὴ συμφέροντες ὑμῶν ἴσθι προσεύχεσθαι, τῆς σῆς δ' κλείας. ὁ παῖς γὰρ ὅτ', δ' τὴν ἡμῶν αἰγύπτιοι δεδίοτες κατεκεύασαν ὀπολλύσθαι τὸ ἐξ ἰσραηλιτῶν πικτόμενα, οὓς ἔχει. καὶ λήσεται μὲν τὸς ἐπ' ὀλέθρῳ θεραφυλάσσοντας. τραφεὶς δὲ παραδόξως, τὸ μὲν ἑβραῖον ἡμῖν τῆς παρ' αἰγυπτίοις ἀναγκης ὀπολύσει. μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαντα τύξεται θεραπαίθρωπος, οὐχ ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ θεραπαῖς ἀλλοφύλοις, ἐμὲ δ' τὸ χαμιζομένῳ καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γνησιομένοις. ἔσται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τὴν ἐμὴν ἔξειν ἱερωσύνην, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτῷ διὰ παντὸς δ' χρόνου. ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, θορυβεῖται ὁ ἀμαράμης, ἐδήλου τῇ ἰωαχεβέλ. γυνῇ δ' ἣν αὐτῷ. καὶ τὸ θεῖον ἐπὶ μεῖζον διὰ τὴν δ' ἱερὸν προϊέναι αὐτοῖς σωίσατο. οὐ γὰρ ὡς παῖδες μόνον ὠλαθεῖς ἦσαν, ἀλλὰ ὡς ὅπῃ μεγίθει τοσαύτης δόδαμονίας ἐσομένης. τοῖς μὲν τι προκατηγγελμένοις ὑπὸ δ' θεοῦ, πᾶσιν ὁ τοκετὸς παρέσχε λαθόντας τοὺς φύλακας διὰ τὴν τ' ὠδίνων ὄλησιαν, δ' τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προστεθεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντας. ἔπειτα δείσας ἀμαράμης μὴ καταφωρὰς ἡμῖν καὶ πασῶν ὅπῃ τὴν τῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτὸς τε ὀπολέσθαι μ' δ' παιδίον, καὶ δ' θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσθεν.

A & ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere, etiamsi infinitas artes in hoc commiscatur. nam & puer, de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis observatoribus, clam fuit educatus, & vatem non fuisse vanum eventus rei comprobavit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo, ne gens defectu juventutis ad nihilum redigeretur tum privatim, qvod domi prægnantem uxorem haberet, inopia consilii laborabat; & ad implorandum divinum præsidium conversus órabat, ut tandem miseraretur homines, à quibus unis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis, quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, jussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à majoribus acceptæ, nec ipsis defuturæ præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo favore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex uxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Jacobi vero nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem, in qua ipse vixit, tum ob eam, quæ posteris ejus quasi hæreditario jure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi jam ad sexcentorum millium numerum creverunt. nunc quoque scito, mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & privatim tuam gloriam. puer enim iste cujus nativitatis metu Ægyptii fœtus vestros ad necem damnaverunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab observatoribus, & postquam evaserit præter opinionem, educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia servitute liberabit, memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri ejus in omne ævum. His per visionem cognitis, Amarames experrectus narravit hoc Jochabeli uxori, quæ res utrisque solicitudinem auxit. jam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa, ut observatores fefellerit, nihil sentientes eorum, quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus, ne, re deprehensa, iram regis incurreret, ac mox & ipse una cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

Exod. 2.

maluit ſalutem filii totam ipſius providentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, qvod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo vivere, non ejus tantùm, ſed & ſuo. De Deo vero certam ſpem habebat, proviſurum, ut oraculi veritatem eventus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitaverunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commode capere poterat, bitumineque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in fiumen projecti ſalutem divinæ providentiæ commiſerunt. in hunc modum cum à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror juſſu matris ex adverſo per ripam deſcendebat, obſervatura, qvo tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic vero manifeſtiſſimè Deus declaravit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosque, qui propter utilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum, qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: qvod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis, conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus jubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. qvo, ut juſſum erat, allato, mire placuit puer, quod eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim favore Deus Moyſen proſecutus eſt, ut eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem reliqvos quoque Hebræos perdendos decreverant. Itaque jubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. qvo non admittente mammam, ſed adverſante, idque cum alia poſt aliam adduceretur. Mariame, quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interveniſſet, Nihil agis, inquit, regina, dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quod ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum forte popularis mammam admitteret. cumque recte monere videretur puella, juſſa eſt ipſa hoc negotium exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox uſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus, qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mammillæ viſus eſt: &, rogante regina, mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia projectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aqvam Ægyptii vocant, Mo, yſes vero ſervatos. quare compoſita voce ex utrisque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controverſiam prudentiſſimus Hebræorum evaſit, ita ut Deus jam ante prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater ejus Cathi, hic vero Levis, & Levis Jacobi, qui ex Iſaco erat prognatus, hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, nova quadam indole

A ἔγνω μᾶλλον ὅτι πύτῳ πιήσασθαι τλὼ Ἑ παιδὸς σωτηρίαν καὶ τροφήν. τῷ τε λήσεσθαι πεπιστευκὼς, τῦτο δ' λὼ ἄδηλον, ἐναπκινδυνεύειν, ἀ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκπορίσειν ἀσφάλειαν ὑπὲρ Ἑ μηδὲν ψεῦδος γνώμης τῶν ἐρημένων. ταῦτα κρίναντες, μηχανῶνται τοιόνδε βίβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκαῇ κοιτίδι,

B μέγεθος αὐτῇ πιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' ὀλίγον χωρεῖας ἐναπκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ λὼ ὕδατι τλὼ ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐνθέσθαι τὸ παιδίον. καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἶασαν ὅπῃ τῷ θεῷ τλὼ σωτηρίαν αὐτό. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὡδηγάλαβὼν ἔφερε. μαριάμη δ' τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ἵστατο ἐκ μητρὸς, ἀντιπαρεξίοι, ὅποι φερόμενον χωρήσοι ὁ φορμὸς τὸ τοιοῦτον. ἐνθα Ἑ διέδειξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τλὼ ἀνθρωπίαν σωφροσύνην, πᾶν δ' ὅτι κ βελτίω πρὸς τὰ θεῖα τὴν αὐτοτελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον. Ἑ διαμαρτάνοντας μὲν τοὺς ἐπὶ ἰδίαις ὠφελείαις καὶ ἀσφαλείαις ἄλλων κατακρίνοντας ὀλέθρου καὶ πολλῷ πλείω τύπτεσθαι χρησαμένους ἀτυχίᾳ. σωζομένους δ' ἐκ τῶν φόβων ἐξ καὶ κρείττονα ἐκ μέσου τ κακῶν διερυομένους τλὼ δίκην ἀγαγόντας τοὺς κινδυνεύοντας τῇ Ἑ θεῷ γνώμῃ. τοιῇδε γάρ τι κ πρὸς τὸν παῖδα τ θεὸν ἡμῖν ἐμφανίζεται τλὼ ἰσχὺν τ Ἑ θεῦ. θερμουθὶς λὼ θυγάτηρ τ βασιλέως. αὕτη παίζουσα ὡδὶ πὰς ἠϊόνας τ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ἐπὶ τ ῥεύματος θεασαμένη τὸ τλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτ ἐκκομίσαι. παραγενομένων Ἑ τῶν ὅπῃ τούτῳ πρελέντων μ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε, μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτη γὰρ ὁ θεὸς πρὶ μωυσλῆ ἐχρήσατο σπουδῇ. ὡς ἐπὶ πάντων τῶν καταψηφισαμένων λὸ τλὼ αὐτ γένεσιν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τῶ ἑβραίων γένους ἀπώλειαν ποιῆσαι τροφῆς καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ πρσεσμένου Ἑ αὐτ τλὼ θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ὅπῃ πολλῶν πιήσαντος, ἡ μαριάμη ὡδὶ τυγχάνουσα τοῖς γινομένοις, ἐκ ὡς τι ἐκ ὡδὶ σκοπὸς δοκεῖν, ἀλλὰ κ θειρίαν, ἔπη μάτλω ὦ βασίλισσα τούτους ὅπῃ τροφῆ Ἑ παιδὸς μετακαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδεὶ πρὸς αὐτὸν συγγένες ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα ἂν πρόσοιτο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασα Ἑ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτλὼ ἐκτορίσαι, κ τῶν γαλουχησῶν τινὰ μεταλθεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρλὼ ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένλω. κ τὸ παιδίον ἀσμένως τῶς πρσφυὲς τῇ θηλῇ. καὶ δεηθείσης τὲ τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τλὼ τροφὰ τ παιδὸς πρὸς τὸ πᾶν. Ἑ αὖτις τὴν ὅπικλησιν. ταύτλω κ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δ', τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες σωὶ ἐξ ἀμφοτέρων τ πρσηγορίαν αὐτῷ ταύτλω τίθενται. καὶ λὼ ἐμολογεμένως κ τλὼ τ θεοῦ πρόῤῥησιν Φρονήσαι ἑβραίων ἄριστος, ἄβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαραμοῦ μὲν γὰρ αὐτὸς λὼ παῖς. κάθου δὲ ὁ πατήρ. ὁ δ' λδι. καὶ λευὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς λὼ ἰσάκω γενόμενος. ἀβράμου δὲ ἕκτος λὼ. σωὴσις δ' ἀ κ τλὼ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, ἔτι δ' παύτης μέτρα πολὺ κρείττω κ πρόσθυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν πρνοιαν ἐν τοῖς παιδίοις.

καὶ

καὶ μειζόνων τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀγησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα, καὶ τριετῆ μὲν αὐτὸν γενόμενον, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρε ἄνασχημα. ὥστε οὐ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλοτίμητος ἰδὼν οὕτως, ὡς μυσταγωγὸν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγείη τῆς εἰμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερόμενον συναντῶσιν, ἀπὸ τῆς ὄψεως τὸ παιδὸς ἀφιέναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ σχολεῖν αὐτούς. ἦν γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκοπτος ὥστε αὐτὸν οὐσαν, κατέχειν τοὺς ὁρῶντας. ὄντα δ' αὐτὸν τοιοῦτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται γονῆς γνησίας οὐ μεμοιραμένη. καὶ πεπεισμένη τὸν μυσὴν ὡς τὸν πατέρα, ἐπιδεικνύεται ἔτον, καὶ ὡς Φρονῖσδε Διαδοχῆς εἰ καὶ βουλήσει θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. ὡς αὐτὸν τε ἐλεγεν. ἀνατρέφω μὴν παῖδα μεμορφῆ τε θείαν καὶ φρενήμασι γνησίοις, θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς δ' ὑπ' ἐμοῦ λαβοῦσα χαίρει Θ. ἐμαυτῆς μὲν ἡγησόμενον παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δ' ὑπὲρ βασιλείας Διάδοχον. ταῦτα λέγουσα τὰς δ' ὑπὲρ ὤμων ἐπὶ ἦσι τὸ βρέφος. ὁ δὲ καὶ λαβὼν ἡ θερμουθὶς ἀσπασαμένη, ἡ Φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἐπὶ θήσειν αὐτῷ τὸ Διάδημα. καταφέρει δ' ὁ μωυσῆς εἰς τὴν γῆν, ὑπεκλόμενος αὐτὸ ἡ νηπιότητα δῆθεν, ἐπέβαινέ τε αὐτοῦ τοῖς ποσί. καὶ τὰ μὲν ἔδοξεν οἰωνὸν εἶναι τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τλεπόλεμον αὐτὸν προειπὼν ἐπὶ πατρὶ νικῆσαι τῆς αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλεῦ, τοιοῦτος ἐκεῖνος ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐβήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβους εἶναι μαρτυρεῖ τῇ προφητείᾳ τὸ γεγονέναι, ἀπροφάσιστον ἡμῖν ποιοῦσα τὴν σὴν καὶ παίδων τὸ Διάδημα. τὸν τοῦτον ἀνελεῖν, αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος ἄνες. ἑβραίοις δ', πλὴν ἐλπίδα τὸ δι' αὐτοῦ χάρους ἀφελεῖν. φθάνει δ' αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἐξαρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ἀνηκοὸς ἦν ὁ βασιλεύς, πιστὸν αὐτὸν ὑπ' ἀπὸ θεοῦ πεπαιδοποιῆσαντος, ὡς πρόνοια τῆς μωυσέως τῆς σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν, πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρῆν ἐλπίσιν ἔναγχος τῶν ὅλων. δι' εὐφυΐας δ' εἶχον αἰγύπτιοι τὸν ἀνατροφέα αὐτῶν. μετ' ὀλίγον δ' ὄντος φανεροῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, ἢ συγγενῆ Διὰ τὴν ἀποποίησιν, ἢ τῶν ἄλλων τινὰς, ἃ πολέοι ὑπὲρ ὠφελείας τῶν αἰγυπτίων ὄκ τὸ προσῆκον αἰρεῖσθαι παρῆν, ἀπέσχοντο τῆς ἀνομοίσεως αὐτοῦ. μωυσῆς μὲν οὖν τῷ προκειμένῳ τρόπῳ ἡλικιούμενος καὶ τρεφόμενος, καὶ πρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὰν τοῖς αἰγυπτίοις ἔνδειξιν ἐποίησε. ἡ τοιάδε παρ' ἐμοῦ μὲν τῇ σκεπῶν, ἐπ' αὐξήσει δὲ τῶν ἑβραίων γεγονέναι, παντὸς ἀφορμῆς λαβόμενος. ἐλθόντες, προσοικοῦσι τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦρον τὰ τῶν αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῇ ἐρεθόμενοι ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς καθ' ὕβρεως. καὶ τῇ μὲν ἐκ χειρὸς ἡττήθησαν, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' ἀναχωροῦσιν εἰς τὴν σφετέραν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπικελούθησαν δ' διώκοντες αἰθίοπες, ἡ μαλακίαν ἐκβολεῖς τὸ μὴ κρατῆν αἰπόλους τ' αἰγυπτίων, τ' χώρας πλατυτάτην ἡπίστατο, καὶ γυμνασμένους τῶν ἀγώνων, οὐκέτι αὐτῶν ἀνεσχοντο. ὡς δὲ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων ὄκ ἐπάλμων ἀντεστάθη, προὐβησαν ἀχρὶ μέσης Φεως, καὶ τῆς γαλαίσης, οὐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων ἀντοχὴν δυνηθείσης. τῷ δ' κακῷ πεζόμενοι, ὥσ ἐγγὺς ἐπιόντες, ἐπ' αὐτοὺς ἐ

mittunt, qui remedium ab oraculis petant. cum- A σμοὺς αἰγύπλιοι καὶ μαντείας πέμπουσι. συμβουλεύσαν-
que responsum esset, Hebræum in auxilium ad- τος δ' αὐτοῖς ἐκ θεοῦ συμμάχου χρησθῆναι τὸν ἑ-
vocandum, rex à filia postulat Moysen, qui uni- βραίων, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα φωνάσαι
versis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ ἡρημένον. ἡ δὲ ὅρκους
prius rege jurejurando obstricto, nihil in perni- παισὶ μὴ ἐπιβουλεύσειν ὡς τὰ μηδὲν δι' ἐκείνου κακὸν,
ciem juvenis machinaturum, pro magno hoc ἀναδίδωσιν. αὐτὴ μεγάλης μὲν διεργασίας κρίνουσα τὴν
auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, συμμαχίαν. κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας εἰ κτῆνος προ-
quod non puderet nunc ejus opem implorare, κρούσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδοῦντο νῦν χρή-
quem prius ut hostem occidendum esse monue- B ζοντες αὐτοῦ τῆς ἐπικουρίας. μωϋσῆς δὲ, ὡς τὰ τῆς
rint ac jusserint. Moyses vero Thermutidis si- θερμούθιδος ἐφικληθεὶς, καὶ ὡς τὰ δ' βασιλέως, ἡ-
mul ac regis rogatu libenter hoc negotium sus- δέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔκαιρον δ' οἱ ἱερογραμ-
cipit. quod factum gentis utriusque vatibus ματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. αἰγυπλίων μὲν, ὡς τὰς
lætitiam attulit. Ægyptii post partam ejus vir- τε πολεμίους τῇ σκέψει κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν
tute de Æthiopibus victoriam, occasionem sibi μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταχρασάμενοι. οἱ δ' τῶν
per dolum tollendi non defore sperabant: contra ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένου τὺς αἰγυπλίους
Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi fa- διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δ' φθάσας πρὶν
cultatem evadendi ex Ægyptia servitute. Ille ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἐφοδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν
vero volens hostem opprimere, priusquam de C ἀναλαβὼν ἦλθε, οὐ διὰ ποταμοῦ ποιούμενος τὴν
adventu suo cognosceret, non per fluminis ri- ἔλασιν, ἀλλὰ διὰ γῆς. εὐθὺς τῆς αὐτοῦ σωτέρας
pam, sed per interiora terræ expeditionem fecit, θαυμαστὴν ἐπίδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλε-
qua in re satis declaravit, quantum ingenio pol- πῆς οὔσης εὐθυδρόμου διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (πάμφο-
leret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile ρωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις πάντων σπά-
esset præ multitudine serpentum (nam hic tra- νια μόνη τρέφειν, δυσαμύνητά τε καὶ κακία τῆς ὄψεως
ctus plurimos gignit, aliquot etiam genera, ἀσυμήθεις διαφέροντα, πινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πετεινὰ,
quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προφοβου-
& ipso aspectu horrendos, & in his quosdam vo- D μένους ἀδικεῖν (ἑρπετῆ γενόμενα) νοῦν πρὸς ἀσφά-
lucres, ut non solum humi latentes insidientur, λειαν καὶ ἀλάβητον πεῖραν τὸ στρατεύματος στρατήγη-
sed & sublimes ex improviso noceant) commen- μα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς σκε
tus est ad securum iter exercitus stratagema βέλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἰβέων, ἐκόμι-
dignum admiratione. vasa enim plexilia non ζε. πολεμιώτατον δ' ἐστιν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύ-
pauca è papyro in arcæ formam fieri curavit, γουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφιγάμβοι καθάπερ
quæ completa ibibus secum deferebat. est au- ὑπὸ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι κατατίνονται. χειροήθεις
tem hoc animal infestissimum serpentum generi. δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γέ-
quapropter fugitant earum insectationem, & in- E νος ἀχρεῖοι. καὶ σὲ μὲν τούτων, παρέλιπε γὰρ χαλκεῖν,
ter fugiendum sicut à cervis retracti devoran- οὐκ ἀγνοοῦντων τῶν ἑλλήνων τῆς ἰδιότητος τὸ εἶδος. ὡς
tur: sunt autem mansuetæ alites, & contra solos καὶ εἰς τὴν γῆν ἐπέβαλε τὴν θηροτρόφον, πάντας ἀπε-
serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, μάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεῖς αὐτοῖς, καὶ
utpote apud Græcos non incognitis. postquam προπολεμούσας χρωμένος. τὸν μὲν οὖν ἐδεύσας τὸν
igitur ventum est in terram venenosis bestiolis τόπον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς αἰθίοψι. καὶ
scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, τῶν ἐλπίδων ἃς
usus, itinere impune peracto, nec opinos Æthio- εἶχον ἐπὶ τοὺς αἰγυπλίους, ἀφαιρεῖται. τάς τε πόλεις
pes invasit: commissoque prælio, fusos ac fuga- αὐτῶν ἐπεὶ καταστρέφοντο, καὶ φόνος πολὺς τῶν
tos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in F θεόπων ἐπεγίνετο. καὶ τῆς διὰ μωϋσῆν δ' παγγίας
suam regionem compulit. nec hoc contentus γυσάμενον τὸν τῶν αἰγυπλίων στρατεύμα πωλεῖν οὐκ ἐ-
oppida illorum evertebat, & ubique magna cæ- κάμνεν, ὡς ἐκ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναιρέ-
des hostium patrabatur. quo factum est, ut post σεως τὸν κίνδυνον ἔναι τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συν-
hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam ala- ελασθέντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰ-
critatem exercitus præ se ferret, ut nihil non la- θιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μερσίαν ὠνόμασεν, ἀ-
boris toleraturus videretur, jamque aut excidi- δελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκεῖτο. ἣν
um aut captivitas Æthiopibus immineret. ad ul- δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τῷ τε νείλου
timum compulsi in Saba regiam ejus gentis, G περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε
quam postea Cambyses Persarum rex de sororis ἄλλων ἀσπόρου καὶ ἀσβόλου δυσμάχητον τοῖς πει-
suæ nomine Meroen appellavit, obsidione sunt ρομένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἦν δὲ πόλις
cincti. erat autem pene inexpugnabilis, utpote ἐντὸς οὖσα νήσου οἰκεῖται; τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ
Nilo circumquaq; cincta, accedentibus ad ejus περιγμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους πρόβλημα
munitionem & aliis fluviis Astapo & Astoborra, τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα με-
qui objectu suo difficiliorem trajectum facerent. ταξὺ τοῦ τείχους, ὥς τε ἀνεπίκλυστα εἶναι βιωσίμους
itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non ὑπὸ τὰ πλημμύρας φερομένων, ἄπορον ἐποίει τὸ πόλεως τὰ ἄλλωσιν.
fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeri-
bus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inun-
dationes prohibendas instructi, ad hoc quoq; tũ
proderant, qvod hosti etiam post superata flumina aditum ad urbem oppugnandum negabant.

Φέρον

Φέροντι πόνου ἀηδῶς τὴν μωῦσῆ τὴν ἔρριν τοῦτο ἀγωνίαν, εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐπέλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, συνέτυχέν τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μωῦσῆν παρόντα τοῖς τείχεσι τὸν στρατὸν καὶ μαχόμενον γενναίως ἐθεάσατο, καὶ τῆς διανοίας τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζει, καὶ τὴν τῶ αἰγυπτίων αὖθις ἀπογνώσιν ἤδη τὴν ἐλθοῦσαν, τῆς διώξεως ὑπολαμβάνουσα, καὶ τὴν αὐτῶν αὐχῆσιν ὅτι τῆς ὑπ' αὐτῶν καταδουλώσεως πρὸς τῶν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὠλίσθει αὐτῆ. καὶ αὔξοντος ἐπάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους ἀλλεγομένη τὸν γάμον. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ὅτι τὴν παραδώσουσι τὴν πόλιν, καὶ πιστωσαμένου πίστεις ἐπέρκους ἢ μὴν ἄξειν γυναῖκα, καὶ κρατήσοντα τῆς πόλεως μὴ πρότερον ἐκστῆναι τὰς σωθείσας, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μὴ τὴν ἀναίρεσιν τῶν αἰθιόπων ἐχαρίσησε τῷ θεῷ, συνετέλει τὸν γάμον μωῦσῆς, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο τοῦτο μωυσέως, μισοῦσιν ἐκ πάντων μᾶλλον αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἀπειλοῦντο κατ' αὐτοῦ βουλευμάτων ἤξιουν. τοῦτο νεωτερίσειν μὴ διὰ τὴν ἀπραγίαν νεωτερίσειεν κτλ τὴν αἰγυπτίων, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα τὴν τῆς φαγῆς, ἐδεδίει καθ' αὐτὸν μὴ ἔχει τὴν ἀπραγμοσύνην ὑπόνοιαν, τοῦτο τε φθόνου τῆς μωῦσέως στρατηγίας, καὶ τοῦ δεοῦς ταπεινώσεως, ἐπεσχηθεὶς τοῦτο τῶν ἱερογραμματέων, οἵτινες τὴν ἐγχείρησιν τῆ μωῦσέως ἀναιρεσιν φάσκουσι τὴν ὑπερβολὴν λαθὼν τοῦτο ἔξεισιν. καὶ τῶν ὁδῶν φυλακὴν εἶχον, πάντας ἀλλ' τῆς ἐρήμου πλάσμον, καὶ ὅλην τὴν τοιαύτην μὴ λαθεῖν τοὺς ἐχθρούς. ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῆ καρπεία καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν μαδιανὴν ἀφικόμενος ἐπὶ τῆ μὴν ἐρυθρᾶ θαλάσσῃ καμήλων, ἐπαύσατο ἤδη τῶν ἀβραμιδῶν ἡμιόνων ἐκ χαμπύρας ἰῶν καθεδεῖς ἐπὶ τινος φρέατος, ἐκ δὲ κόπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας εἴσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐτῆ σωιέβη καὶ πρόξις ἐκ διαστήματος ἀπίθανος συμβῆσαι τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρήνιον ἀφορμὴν ἐσχηκέναι. τῶν γὰρ χωρίων δυσύδρων ὄντων, προσκαταλαμβάνουσι οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένου ὕδατος τοῦτο τῶν ἄλλων, ἀπανίζει ποτὲ τὰ θρέμματα. συμβαίνει τὰς σωὶ ἐπὶ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένους ἀδελφὰς, θαγουήλου θυγατέρας ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῶν τὰ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ πεπιστεῦσθαι ὑπουργίαν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς τραγλοδύταις. φθάσασαι τὰ ἀντλήσεις ἐκ τοῦ φρέατος ἀνέστασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις τοῖς δεξαμείαις, αἱ δὲ ἐκδοχὴν ὕδατος ἐγεγένεσαν. ἐπισχόντων δὲ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ ὕδατος κρατοῦντες, μωῦσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι τοιοῦτον ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τῶν ἀνδρῶν ἐπασχούσας κρείττονα ἡγεῖσθαι τοῦ τῶν παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν ἤρξεν ἀπελαύνειν ἐξέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχεν τὴν δέησιν βοήθειαν. αἱ δὲ ἐλθοῦσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τὴν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ δηλοῦσαι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ ξένου. παρεκάλουν τε μὴ μακρὰν αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὴν ἀπουσίαν μηδ' ἀμοιρεῖν ὑστεροῦσαν· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπο-

A Hic cum Moyſes deſidere exercitum otioſum ægre ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis: hæc Moyſen mœnibus exercitum admoventem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutemque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in B extremum periculum adduxiſſet, vehementi ejus amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſervis fidiſſimos conjugium ſuum offerens. aſſenſit ille, hac conditione jurejurando firmata, poſt urbem ſibi traditam ductarum ſe eam uxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sævitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiisque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus. C illi vero, accepta ſalute, odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & majoribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatique, ne, rebus feliciter geſtis, elatus res novas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſaverunt. jam enim & ipſe ſuſpectum hominem habere cœperat, partim invidia motus ob beſtum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim D etiam metu alicujus cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis. Ut jam Moyſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clam ſubduxiſſet. & cum vias obſervari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, qua evaſurum inimici minime ſuſpicabantur: & quamvis alimenta nusquam inveniret, inediam patientia ſuperabat. E cumque ad urbem Madienam perveniſſet in rubri maris litore ſitam, denominatam ab uno ex Abrahami & Cheturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianum, & urbem jam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum vivendi ratione, per quod & virtutem ſuam declaravit, & melioris fortunæ occaſionem F invenit. cum enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant, ut primi puteos occuparent, ne forte, exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab ejus loci habitatoribus habebantur: quæ patris G gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas exmore fit, hauſta aqua, quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc uſum factas diffundunt. cumque paſtores ſuperveniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi uſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem injuriam patientibus virginibus, &, ſe inſpectante, vim virorum plus pollere quam jus puellarum, abactis uſurpatoribus, auxilium eis ita, ut decebat, præbuit. at illæ, accepto beneficio, poſt quam ad patrem venerunt, & paſtorum injuriam, & quomodo ab hoſpite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantq; ne illi hoc

beneficium periret. tum ille, collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, jussit, ut Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui ubi venit, indicavit ei, quomodo ex filiabus cognovisset de auxilio, quod eis tulerat, & virtutem ejus admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum ajebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto majorem. deinde adoptato in filium unam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim universa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc

XII. fortunam Moyses nactus apud Jetheglæum, *Exod. 3.* quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto vero post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quod, vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audivit: quibus & audaciam ejus taxavit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper, ut quam longissime à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac majorum suorum virtutem habitus, cæterum ulterius nihil curiose inquirat. prædixit etiam, quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines, divino favore assistente: jussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua ejus gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam, quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona ejus percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac, memineris, ut, eductis Hebræis ex Ægypto, in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses vero tam visis quam auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ, Domine, quem & ego veneror & majores mei coluerunt, non sum tam insanus, ut parere dubitem: attamen non intelligo, qvomodo vir privatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, ut, relicta terra, quam nunc habitant, me ducem seqvantur; vel, etiamsi persuasero, qvomodo Pharaothes sit cogendus, ut illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem jussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunqvam non adfuturum pollicitus, & sive verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, sive operibus, virium satis additurum. mox jussit,

A δέξατο τῆς τῶν εὐεργετηκότα σπουδῆς, καὶ τὸν Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἀγαγεῖν αὐτῷ τυχόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ τῶν θυγατέρων ἀπηγήσατο αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ θαυμάζων, ὅτι εἰς ἀνοσιωθήτους εὐεργεσιῶν κατεθέτο τὴν ἐπικουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τὸ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς εὐποιίας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων εἰς γάμον δίδωσιν. τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἐπιδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην. καὶ μουσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν ὥρᾳ τὰ περὶ Ἰεθγλαίου, τὸ γὰρ ἦν ἐπίκλημα τῷ βαγουήλῳ, διῆγε αὐτοῦ ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ σινεῖον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ πώεια. τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν περὶ τὴν ὄρων, πρὸς νομὰς ἄρίστον ἁπάσης φυομένης πόας, καὶ διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνθάδε εἶναι αὐτὸ τὸ θεῖον οὐ κατενεμηθείσης πρότερον, οὐ τολμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν πλησίον. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ ἀπ' ἄμπου βάτου νεμόμενον, τῷ μὲν αὐτὸν χλόην τε ἀνθοῦν αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καίτοι τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτῷ μὲν ἔδοξε τῷ ὄψιν παράδοξον γινομένῳ. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τε πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸ καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντι παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο θεῖ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις θεμιτὸν ὕστερον. προηγόρευεν δὲ τῷ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὑπὸ ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαρρήσαντα ἐκέλευεν εἰς τὸ αἰγυπτίων ἀπιέναι, γρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην δὲ δαίμονα, ἣν Ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου θυσίας ἐκέλευεν ἀχαριστηρίους ἀφικομένους εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς προεκλυτείσης. μωυσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς ἤκουσε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, διωλύετο μὲν ἀπιέναι, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, εἰ αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν γινομένην, μανιωδέστερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πάλιν δ' ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπάρχων, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας τὴν ἀρτι κατοικοῦσι γῆν ἕπεσθαί μοι, πρὸς τὴν αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμην Φαραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξησιν εὐδαιμονίαν. ὁ δ' θεὸς αὐτῷ πάντων φιλεύθυνε θαρρεῖν παρακελευόμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. ἐὰν δεῖ μὲν λόγων πείθω παρεῖναι, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευεν δ' τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὴν γῆν

γλῶ ἀφένδα πίστιν ὧν ὑπεσχέτην λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος, δράκων ἕρπειν, καὶ συνελούμενος ἀπερείδων, ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμμωὴ τὴν κεφαλὴν ἐπανέτεινεν. εἶτα πάλιν βάκτρον λῦ. μὴ τοῦτο ὑπαθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ὁ λαὸς καὶ τὸ πάνυ τὴν χρόαν ὁμοίαν προσεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σωθῆς πάπαξ. κελεύσθεις ὁ καὶ ἐγγὺς ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γλῶ ἐκχέαι, ὁρᾶ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην, θαυμάζοντα δ' ὅτι τούτοις, θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εὐθέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, καὶ σημείοις χρῆν τὸ πιστεύεσθαι ὧδε, πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς πράξεις. κελεύω μηδὲν ἔτι μελλήσαντα αὖθις εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπείγόμενον, καὶ μὴ τελέσαι τὸν χρόνον, τολμῶντα ποιεῖν τοῦτον ἑβραίοις ἐκ δουλείας κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γιγνόμενος, ἐξάμμωος αὐτῷ, καὶ πεποιθὼς ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν αἰγύπτῳ δεηθεὶς, λιτὴν ὁλκὴ μηδὲ ὄνόματος αὐτῷ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μεταχηκοὴ καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρέναι τοῖς ἱεροῖς παρακαλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὸ ἑαυτοῦ προσηγορίαν, οὐ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, περὶ ἧς οὔ μοι θέμις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα παῦσα, οὐ τότε μόνον θαυμαστὸς δ' ὅτε δεηθεὶς σωτηρίαν ἔτυχεν. ἐξ ὧν ἁπάντων τολμᾶν χρὴ τῆς ἀληθείας τῶν περὶ νέμων, καὶ τὸν θεὸν εὐμενῆ ὧδε τὸ ἔχειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακοῖς προκαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ᾧ ὡς αὐτὸς φυγὴν, δεῖται βαγουήλου συγχωρῆσαι καὶ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὧν θυγατέρων τὴν σεπφώραν, ἣν γεγαμήκει ὁ βαγούλ γυναῖκα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρσον καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν αἴγυπτον. τῶν δὲ ὀνομάτων τούτων γήρσων μὲν σημαίνει κ' ἑβραίων ἀλλόκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν. ἐλεάζαρος δ', συμμάχου τοῦ πατρώου θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους ἀλαφυγεῖν. ἡνυμένων δ' αὐτῶν πλησίον τῶν ὁρῶν ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπαντήσεν ὃ θεῦ κελεύσαντος, περὶ ὃν ὑποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπαντιάζον ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῶν σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' ἐντολῆξεως τῶν ὧδε δόξαν αὐτοῖς ἡνωμένων ἀνεθάρσουν, καὶ πρὸ τῶν ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεπιθεῖς ἔχειν ἤδη τοὺς ἑβραίους ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλεύθερίας ἐρῶντας, ὧδε γίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα. καὶ ὅσα τε ὠφέλησαν αἰγυπτίους ὑπὸ αἰθέρων καταφρονουμένους, καὶ ἁρπαζομένης αὐτῆς τῆς χώρας εὐθὺς, σπουδὴ καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς πρὸς οἰκείων. τὸν δ' κινδύνων ὑπὲρ τούτοις ὑπ' αὐτῆς ἀμοιβὰς ἐδικαίας κομιζόμενος ἀνεδίδρασκεν.

A ut, virga in terram projecta, fidem promiſſorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in ſpiras ſe convolvens caput erigebat, quaſi repugnaturus, ſi quis inſequeretur: ac mox denuo in virgam eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinum mittere juſſus, cum paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinum colorem rediit, juſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem, ut confidat, hortatur, cum ſciat maximum ſibi adjutorē affore. utque apud omnes his prodigiis utendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, ejusque juſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſtinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, neve diu tempus terendo longiorem Hebræis ſervitutem & afflictionem Credderet. Moyſes autem nihil amplius dubitans de promiſſionibus, quarum certitudinem, tot argumentis auditis & viſis, ſatis colligebat, precatus, ut eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat, ut quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoque ſuum volens ac libens indicaret, ut rem divinam illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium invocare poſſet. tum Deus aperit ei ſuum nomen, nunquam antea hominum ulli auditum aut cognitum, qvod mihi eloqui nec jus nec fas eſſe arbitror. Moyſi vero non tunc tantum, ſed qvotiescunque opus eſſet, talium prodigiorum facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deque Dei adjutoris favore, magnam ſpem concepit, fore, ut tandem & ſui liberarentur, & Ægyptii inſigni aliqua clade afficerentur. Cumq; cognoviſſet Pharaothen Ægyptiorū regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, à Raguele commeatum rogat, ut, ſalva ejus pace, ac gratia liceat ſibi in Ægyptum ob publicā cognatorum ac tribulium ſuorum utilitatem proficiſci, quo impetrato & aſſumpta, quam ibi duxerat Raguelis filia, liberiſque communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: qvorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius Dei auxilium, qvod divina ope inſidias Ægyptiorum evaſiſſet. cumque jam non longe à limitibus abeſſent. Aaron frater venit obviam, Deo ſic jubente: cui mox indicavit, quicquid in monte viderat, & omnia mandata, quæ divinitus illic acceperat. mox ulterius progreſſus obvios invenit præſtantiſſimos quosq; Hebræorum, qui adventum ejus præſenſerant: & mox, ne quid amplius de fide Moyſis dubitarent, prodigia divinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis, attoniti ſperare jam cœperunt, providentiam Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad novum regem ſe confert. Ibi, poſteaquam commemoraſſet operam ſuam, pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes navatam, laboresque exhauſtos, dum non aliter quam pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adjicit malam gratiam pro tot beneficiis ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

B

C

D

E

F

G

XIII.

Exod. 5. 7.

Eorum nomina cum sint duriora, non eram ad- A
scripturus, nisi propter qvosdam, qui nos Ægy-
ptios contendunt esse, non Mesopotamenos. Er-
go Jacobi filii fuere duodecim, ex quibus Jose-
phus jam antea venerat. recensendi sunt nunc
reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fue-
runt qvatuor filii, Anoches, Phalles, Esaron,
Charmisus. Simeonis sex, Jumilus, Jaminus,
Puthodus, Jachenus, Zoar, Saar. Levis quoque B
tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Ju-
dæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filii Pha-
ræ Esron & Amyrus. Issacharæ qvatuor, Thu-
las, Phruras, Jobus, Samaron. Zabulonis tres,
Saradus, Elon, Janel. & hoc quidem genus e Lia,
quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum nu-
merus triginta tres. Rachelis autem filii fuerunt
duo, qvorum alter Josephus filios habuit Ma-
nassem & Ephræmen. alteri vero Benjamini fue- C
runt decem, Bolosius, Bacchuris, Asabel, Gela,
Nemanes, Ises, Aros, Nomphthis, Optais, Saro-
dus. isti qvatuordecim superioribus additi, fi-
unt numero quadraginta septem. & legitimum
quidem Jacobi genus hoc fuit. è Bala vero fa-
mula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim,
quem qvatuor sequebantur filii, Eleinus, Gu-
nes, Sares, Hellimus: Dano vero unicus erat fi-
lius nomine Usis. his ad jam dictos additis, D
quinquaginta qvatuor numerus expletur. Ga-
des autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ
famula. ex his Gadem sequebantur filii septem,
Zophonias, Ugis, Sunis, Zabros, Ærines, Ero-
des, Ariel. Asserum vero una filia, & mares nu-
mero sex, qvorum nomina Jomnes, Essus, Jubes,
Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adje- E
ctis ad prædictos quinquaginta qvatuor, supra
dictus numerus completur, annumerato etiam
Jacobo. Josephus autem, cognito patrem ad-
ventare (etenim Judas præcurrens id significa-
verat) profectus obviam ad Heroum oppidum
illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum ab-
fuit, quin expiraret. sed Josephus eum refovit,
quamvis & ipse præ gaudio periclitaretur, non
tamen æque ac pater. deinde jusso eo, paulatim F
progredi, ipse, assumptis quinque fratribus, pro-
peravit ad regem, nunciaturus adesse cum fami-
lia Jacobum. quo audito, lætus ille percontatus
est Josephum, quibusnam studiis potissimum de-
lectarentur. ait, pastoralem artem callere, &
nihil aliud exercere: idqve eo consilio re-
spondit, ne forte distraherentur, sed ut una
degentes curam patris haberent: tum ne qua G
æmulatio cum Ægyptiis interveniret, si circa
Genes. 47. eadem cum illis studia versarentur. Nam ei gen-
ti non erat licitum greges aut pascua curare. Ja-
cobo autem salutatum ad regem perducto,
post faustas ominationes acceptas rogavit
eum Pharao, quantum temporis vixisset. &
cum audisset, triginta supra centum annos na-
tum, admiratus est hominem tam longævum.

ἥσαν δ' οἱ πάντες ἑξδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα
δηλῶσαι τούτων οὐκ ἐβουλήμαζον, καὶ μάλιστα Αἰγυπ-
δυσκολίαν αὐτῶν ἵνα μὴ τι ὠφελήσω τοὺς ἐγχ. Συμ-
λαμβάνουσι ἡμᾶς οὐκ ἐκ Μεσοποταμίας ἀλλ' αὐτόχθονας
εἶναι· ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων.
ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος
ἤδη προφήκεται. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτων
γεγονότας δηλώσωμεν. ῥουβήλῳ μὲν ἦσαν παῖδες τέσ-
σαρες, ἀνώχης, Φάλλης, ἐσσάρων, χαρμίσος. σιμεὼν δὲ
ἓξ· ἰαμήλος, ἰάμινος, πούθους, ἰαχήνος, ζόαρος, σάαρ-
ρος τρεῖς· ἦλθε γενόμενοι ἰὼν γηλέμης, καὶ δάν, μεμ-
φάϊρος. ἰούδᾳ δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλᾶς, Φάρες, ζάρες.
οἱ δὲ δύο γεγόνοτες ἐκ Φάρεος, ἕσρων καὶ ἄμιρος. ἰσσάχα-
ρος δὲ τέσσαρες, θουλᾶς, φρουρᾶς, ἰώβος, σαμάρων. τρεῖς
δὲ ζαβουλῶν ἦγε υἱούς, σαράδον, ἤλωνα, ἰάνηλαν. τέτ-
ταρα μὲν τὰ ἐκ Λείας γένος, ἣ αὐτὴ συνεμίγη καὶ θυγατέρα αὐ-
τῆς δίναν. τρεῖς οὖσι καὶ τριάκοντα. ῥαχήλας παῖδες
ἦσαν δύο. τούτων ἰώσηπος μὲν γενέσθαι φησὶ, μανασσῆν
καὶ ἐφράϊμ. βενιαμὶν δὲ τὸν ἐπιδέκατον, βαλοσσῆς,
βάκχαρις, ἀσάβηλος, γήλας, νεμανῆς, ἴσης, ἄρως,
νομφθεὶς, ὀφαῖς, σαρόδος. οὗτοι τεσσαρες καὶ δέκα ὡς
τοῖς πρότερον κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαρά-
κοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. ᾗ τὸ μὲν γνήσιον ἰακώβου
γένος τοσοῦτον. ἐκ βάλας δ', αὐτῷ γινόνται τῆς ῥαχήλας
τετραπαιδίσσης, δᾶνος, καὶ νεφθαλής. ὧν τέσσαρες ἦσαν τοῦ
παῖδες, ἐλήϊνος, γοσμῆς, σάρης τε καὶ ἕλλιμος. δᾶνῳ μὲν
μονογενὲς ἦν παιδίον, οὖσις. τούτων ὡς ἐγνωσμένων τῆς
ἐπιφερομένους, πεντήκοντα καὶ τέσσαρων ἀπηριθμῆσθαι
ἀριθμόν. γάδης δὲ, καὶ ἄσηρος ἐκ ζελφᾶς μέν ἦσαν. ἡ
λίας δὲ αὐτὴ τετραπαίδις. παῖδες δὲ ἑπτὰ γάδης
μὲν, ἑπτὰ ζοφωνίαν, οὖγιν, σουνὶν, ζάβρων, ἀπρίνιν, ἐ-
ρωεδὴν, ἀριήλον ἀστήρωνος τοῦ θυγατρὸς, καὶ ἄρσενες
ἀριθμὸν ἓξ, οἷς ὀνόματα, ἰωμνῆς, ἦσους, ἰούβης, βάρις,
ἄβαρός τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἐνδεκα ὄντων ἐπτε-
πεμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τέσσιν ὁ
προειρημένος ἀριθμὸς πληρῆται, μὴ συγκατειλεγμένου
αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δ' ἰώσηπος ὠφθησόμενον τὸν
πατέρα, καὶ γὰρ προλαβὼν ἰούδας ἀδελφὸς ἐδήλω-
σεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ἀπαντήσομενος ἔξεισι καὶ κατ' ἥ-
ρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ἐδὸν δὲ τὸ τῆς χαρᾶς ἀ-
προσδόκητόν τε καὶ μεγάλης γιγνομένης, μικροῦ δεῖν
ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. οὐδὲ
αὐτὸς μὲν κρατήσας δυνηθείς, ὡς μὴ τοὐτὸ παθεῖν
ὑφ' ἡδονῆς. οὐ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γε-
νόμενος ἥτιον τοῦ πάθους, ἐπεὶ τὸν μὲν ἧττον πέλα-
λύσεως ἐδεύετο, αὐτὸς δὲ ὠφελιμαίων πέντε τῶν ἀδελ-
φῶν, ἐπήγετο πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ ὠφε-
γιγνόμενον μὲ τοῦ ἤθους τὸν ἰακώβου. ὁ δὲ τοῦτο χαί-
ρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τί
βίῳ διατρεπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν βί-
τρεφσιν διάγειν. ὁ δὲ, πιμένας αὐτοὺς, ἀγαθοὺς ἔλε-
γε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἧττω μένα προσιέχειν,
τότε μὴ διαζόμενους, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ τυγχάνοντας
ἐπιμελείᾳ τῆ πατρὸς προνοούμενοι, τότε τῆς αὐ-
γωλίοις ἐναγωνίσεσθαι φιλῆς, μηδὲν περὶτίοντας τ αὐτῶν
ἐκείνοις. αἰχμαλώτοις γὰρ ἀπειρημένον ἦν τοῖς νομεῦς ἀνα-
τρέφεσθ· ὃ ἰακώβου ὠφελημένα πρὸς τ βασιλέα,
καὶ ἀσπαζόμενά τε, ἐκ κατευχόμενα τοῖ τῆς βασιλέι-
ως αὐτῷ. ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς ἔη
χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τ ἰακώβου ἐπεν-

εἰπόντος δ' ὡς ἥδιον τῶν προγόνων εἴη βεβιωκὼς A cumque ille adjeciſſet majores ſuos longioris ætatis fuiſſe, juſſit eum cum filiis degere in Heliopoli, ubi etiam regii paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agros rigante, non enim aſcendebat, neque ullis de cœlo pluviis: ad hæc gravius erat malum, quia vulgo improviſum, qui nihil parati habebat, neque Joſephus frumentum dabat, niſi numerata pecunia, quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus vero agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cumque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in jus regis deveniſſent, alius alio migrabant, qvo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremo hæc neceſſitas adeo non corpora ſolum, ſed & animos gentis in ſervitutem redegit, ut nihil turpe putarent, qvo victus utcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſavit fames, &, rigante flumine, terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Joſephus regionis urbes obeundo, convocata per ſingulas multitudine, agrorum, qvos regi ceſſerant, uſumfructum illis reſtituit, & adhortatus, ut non ſecus quam priores colerent, juſſit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei jure dominii deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenue aggrediebantur, atque hoc pacto tum Joſephi autoritas, tum gentis erga regem benevolentia non mediocriter crevit: & jus quintæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit.

Jacobus autem cum decimum ſeptimum annum in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum vitam finivit, precatus eis prius proſperitatem & abundantiam, & vaticinatus, qvod ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent perventuri, id qvod factum eſt aliquanto poſt tempore. præterea collaudato Joſepho, qvod oblitus injuriarum plura fratribus bona contulerit, quam vel benefactoribus deberentur, mandavit ſuis filiis, ut Joſephi filios Ephræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diviſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremo rogavit, ut in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos centumquinquaginta minus tribus, ex majoribus ſuis nulli pietate ſecundus, cujus digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Joſephus vero, permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnifice ſepelivit. cæterum fratribus recuſantibus cum eo reverti, quod timerent, ne defuncto patre, in ſe vindicaret, cum non amplius eſſet, in cujus gratiam daturum veniam ſperarent, juſſit eos, poſito metu, nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec unqvam eos ſumma benevolentia proſeqvi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute prædituſ, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate benè uſus: quibus artibus factum eſt, ut neque externum genus, neque calamitas, de qua diximus,

VIII. *Geneſ.* 48. 49. 50.

quicquam offecerit, qvo minus ad ſummam dignitatem eveheretur. Reliqui etiam fratres, vita feliciter exacta, in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filii & nepotes in Hebronem relata ſepeliverunt. Joſephi autem oſſa poſtea translata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adjuratis prius mandaverat. Sed & hoc & alia hujus populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam, propter quam ex Ægypto exiverunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

IX. *Exod. 1.* Ægyptii gens delicata & ad laborem ſegnis voluptatibus ſolum & captandis undecunque lucris dedita, male volebat Hebræis, quod per invidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimaverunt: & cum jam Joſephi beneficiorum memoriam tempus oblitteraſſet, regnumque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt juſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per quadringentos annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus, ut Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum, quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam, res Ægyptiorum olim graviter afflicturum, Iſraelitas contra evecturum, ſi modo ad ætatem adultam pervenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne ævum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen projectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſervare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat, ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam, ſi quis clam ſervare fœtus auderet, ut cum tota familia tolleretur. Gravis fuit hæc calamitas non eo ſolum, quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

A καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, ὃ τὴν ἐξουσίαν παμεγέθους· διὸ καὶ τῆς τοιαύτης δόξαν μονίας αἴτιον αὐτῷ ὠφελῆσαι τοὺς αἰγυπτίους, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης καταπεφευγότας, μεθ' ἧς τὸ πρῶτον καιρὸν ἐσχήκεσαν τελευτήσαντος αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀδελφοὶ ζήσαντες δόξαν μένοις ἐπὶ τῷ αἰγύπτῳ. ὃ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἔκγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χεβρωνι. τὰ δὲ ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς αἰγύπτου οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. οὕτως γὰρ αὐτοὺς ὁ ἰωσηπος ἐξώρκωσε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκρατήσαν τῆς χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε.

ὅπως τοὺς ἑβραίους ἐν αἰγύπτῳ σωθὲν κακοπαθοῦντας ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

B Αἰγυπτίους γενναίους καὶ ῥᾳδίους οὔσι πρὸς πόνους, καὶ τῶν παλλων ἡδονῶν ἥττους, καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειαν, σωθὲν δεινῶς πρὸς τοὺς ἑβραίους διαπεθεῖναι καὶ φθόνον τῆς δαίμονίας. ὁρῶντες γὰρ τὸ ἰσραηλιτῶν ἔθνος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν δύφυίαν τελήθη χρημάτων ἤδη λαμπρῶς, καθ' αὐτῶν αὔξεσθαι πόρους ὑπολαμβανον. ὧν τ' ἦσαν εὖ ὑπὸ ἰωσήπου τετυχηκότες, διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταλαβούσης δεινῶς ἐνόμιζον τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ παλαιᾶς αὐτῆς πικρίας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυχας πολλὰς αὐτῆς προστάξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τῇ πόλει, καὶ χώματα, ὅπως ἂν ἄρχοι τὸν ποταμὸν μὴ λυμαίζειν ὡς ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομεῖσθαι ἐξέτεινον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γένος σωμήθεις. καὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διέλυσαν τοῖς πολυπραγμοσύναις ἀντιφιλονείκουσι γὰρ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαινόμενοι τῶν ὑπαγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς περὶ γάμους, αἰτία μᾶλλον αὐτοῖς ἐπὶ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ γένους ἡμῶν τοὺς αἰγυπτίους προσῆλθε τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ δὴ ἦσαν οἱ παρὰ τοῖς θεολογίαν εἰδότες, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ πεπρῆσθαί τινα τῶν ἰσραηλίτων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς τεκταινόμενος μὲν τῶν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξόμενος δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, τροφῆς. ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. ὅπερ ὁ βασιλεὺς καὶ χρώμενος τοῖς ἐκείνῳ κελεύσμασι πᾶν τὸ γιγνόμενον ἄρσεν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας ἀφανίζειν. φυλάττειν τε τὰς ὠδῖνας τῶν ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετοὺς αὐτῶν φυλατεῖν τοὺς αἰγυπτίους μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων ἐκέλευον αὐτοὺς μαιᾶσθαι, αἱ δὲ συγγένειαν ἐμελλον μὴ φυλάξειν τὸ τοῦ βασιλέως ἐξέλησιν. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας τὸ προστάγματος, καὶ σῴζειν λάθρα τελμήσαντας τὸ τεχθέν, τούτους ἀνοσιουργοῦσι συῒ τῇ γῇ προστάξε. θνὸν ἐν τοῖς ὑποδύσι τὸ πᾶν, ἐκ παίδων ἀπεσπῶντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπούργουν τῶν γεννωμένων. ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις τὸ ἔθνος αὐτῶν ὀπλεύψεως φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν δὲ μαλυ-

λυθησομένων, καλεσαμένου αὐτοῖς καὶ ὀυσωδαμούνην A & ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere, etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer, de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis observatoribus, clam fuit educatus, & vatem non fuisse vanum eventus rei comprobavit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo, ne gens defectu juventutis ad nihilum redigeretur tum privatim, qvod domi prægnantem uxorem haberet, inopia consilii laborabat; & ad implorandum divinum præsidium conversus orabat, ut tandem miseraretur homines, à quibus unis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis, quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, jussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à majoribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo favore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex uxore antea sterili liberos suscepisse, & succesoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Jacobi vero nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem, in qua ipse vixit, tum ob eam, quæ posteris ejus quasi hæreditario jure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi jam ad sexcentorum millium numerum creverunt. nunc quoque scito, mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & privatim tuam gloriam. puer enim iste cujus nativitatis metu Ægyptii fœtus vestros ad necem damnaverunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab observatoribus, & postquam evaserit præter opinionem, educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia servitute liberabit, memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri ejus in omne ævum. His per visionem cognitis, Amarames experrectus narravit hoc Jochabeli uxori, quæ res utrisque solicitudinem auxit. jam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa, ut observatores fefellerit, nihil sentientes eorum, quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus, ne, re deprehensa, iram regis incurreret, ac mox & ipse una cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

Exod. 2.

maluit ſalutem filii totam ipſius providentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, qvod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo vivere, non ejus tantùm, ſed & ſuo. De Deo vero certam ſpem habebat, proviſurum, ut oraculi veritatem eventus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitaverunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commode capere poterat, bitumineque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in fiumen projecti ſalutem divinæ providentiæ commiſerunt. in hunc modum cum à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror juſſu matris ex adverſo per ripam deſcendebat, obſervatura, qvo tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic vero manifeſtiſſimè Deus declaravit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosque, qui propter utilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum, qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: qvod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis, conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus jubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. qvo, ut juſſum erat, allato, mire placuit puer, quod eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim favore Deus Moyſen proſecutus eſt, ut eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem reliqvos quoque Hebræos perdendos decreverant. Itaque jubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. qvo non admittente mammam, ſed adverſante, idque cum alia poſt aliam adduceretur. Mariame, quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interveniſſet, Nihil agis, inquit, regina, dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quod ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum forte popularis mammam admitteret. cumque recte monere videretur puella, juſſa eſt ipſa hoc negotium exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox uſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus, qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mammillæ viſus eſt: &, rogante regina, mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia projectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aqvam Ægyptii vocant, Mo, yſes vero ſervatos. quare compoſita voce ex utrisque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controverſiam prudentiſſimus Hebræorum evaſit, ita ut Deus jam ante prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater ejus Cathi, hic vero Levis, & Levis Jacobi, qui ex Iſaco erat prognatus, hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, nova quadam indole

A ἐγὼ μᾶλλον ὅτι τούτῳ πιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ πρόνοιαν. τῷ τε λήσεσθαι πεπιστευκὼς, τὸ δ' ἐν ἄδηλον, ἐναπκινδυνεύειν, ἢ τοῦ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πῶσιν ἐκπρέπειν ἀσφάλειαν ὑπὲρ ὧν μηδὲν ψεῦδος ἡφεῶς τῶν εἰρημένων. ταῦτα κρίναντες, μηχανῶνται τοιόνδε τι· βίβλινον ἐμφέρες τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ πιήσαντες αὐταρκες εἰς τὸ μετ' ὀλίγον χωρεῖσθαι ἐναπκεῖσθαί τε τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὰρ ὕδατι τοῦτο τῶν τοιούτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐντιθέασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, ἐάσαν ὅπῃ τοῦ θεοῦ τοῦτο σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὠθεῖ λάθρᾳ ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ μητρὸς, ἀντιπαρεξίει, ὅπου φερόμενον χωρήσοι ὀφθήσεσθαι τὸ τοιοῦτον. ἐνθα δὲ διέδειξεν ὁ θεὸς μηδὲν μέτρον τοῦ ἀνθρωπίνου σώφρονος, πᾶν δ' ὅτι κατὰ βουλὴν θείαν πεφάνθαι αὐτοτελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον. ἐθαυμαρτήνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὀλεθρον καὶ πολλῇ πρεῖ τούτου χρησαμένους ἀτυχίᾳ. σωζομένους δὲ ἐκ τοιαύτης καὶ χρεὼν ἐκ μέσου τῶν κακῶν ἀφεστηκότους τοῦ ὑπεναντίαν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι κατὰ τὸν παῖδα τὸν ἡμέτερον ἐμφανίζεται τοῦ ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως αὐτὴ παῖζουσα παρὰ τὰς ἠόνας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ἐπὶ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ σκεῦος, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύουσα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴν κομισθῆναι παραχθεισῶν δὲ τῶν ἐπὶ τούτῳ σταλέντων μὲν τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε, μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτην γὰρ ὁ θεὸς πρεῖ μωυσεῖ ἐχρήσατο σπουδὴν, ὡς ὑπὸ πάντων τῶν καταψηφισαμένων αὐτοῦ θνητῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων γένους ἀπωλείας πιπτόντων τροφῆς καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρεῖναι δὲ τῷ παιδίῳ. μὴ προσιεμένου δ' αὐτοῦ τοῦ μαστὸν, ἀλλ' ἀποστρεφόντος, καὶ τοῦτ' ὀπτὰ πολλῶν πιθησάντων, ἡ μαριάμη προσπεσοῦσα τοῖς γινομένοις, ἐκ ὡς τι ἐκ προσδοκίας δοκεῖν, ἀλλὰ κατ' ἱστορίαν, ἔφη μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὀπτὰ τροφὴν τοῦ παιδὸς μεταπαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα ἂν προσοιτο μαστὸν ὁμοφύλου. δόξασα καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτοῦ ἐκπορίσαι, καὶ τῶν γαλουχησῶν τινὰ μεταπέμπεσθαι. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρεῖσα ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένου. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένως πρὸς προσφύεται τῇ μαστῷ. καὶ δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τοῦ τροφεῖον τὸ παιδίον πρὸς τὸ πᾶν. ἐκ αὐτοῦ τὴν ὀπτικλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δὲ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. καὶ θεοῦ ἐμολογημένως καὶ τοῦ τὸ θεοῦ προνοήσει ἑβραίων ἄρχοντος, ἄβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαράμου μὲν γὰρ αὐτὸς θυγάτηρ. κάθου δὲ ὁ πατήρ. ὃς λάβι. καὶ λευὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς θεοῦ ἰσάκου γεγονώμενος. ἑβράμου δὲ ἦν θεοῦ σώσεως ἡ ἐκ τοῦ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, ἔτι ἐν παύτης μέτρα πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν φύσιαν ἐν τοῖς παιδίοις.

καὶ

καὶ μείζονων τῶν ἐπ' ἀνδρὸς ἡλικιωμένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα, καὶ τελευτῆ μὲν αὐτὸν χρόνῳ μειζόνων τῶν ἐπ' ἀνδρὸς ἡλικιωμένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα, καὶ τελευτῆ μὲν αὐτὸν χρόνῳ

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium vero annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit: nemo enim erat adeo tetricus, ut, visa Moysis pulchritudine, non obstupesceret: & persæpe accidebat, ut dum gestaretur ac circumfertur, obvios quosque in se converteret, ita ut, relictis seriis negotiis, mallent præcellenti ejus forma oculos pascere. Tanta erat pueritiæ gratia, ut inviti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est, ut Thermuthis hunc sibi filium adoptaverit, cum alioqvin germanis liberis careret: allaturumque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiamsi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educavi non minus indole quam pulchritudine divina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decrevi adoptare mihi filium, tibi vero in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum ejus capiti imposuit. Moyses vero capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcavit, id qvod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. moxque ille sacrorum scriba, qui nativitatem ejus Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex puer iste, per cujus necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium jam confirmavit, insultando tuo regno & diadema calcando. Hoc interempto, tam Ægyptiis metum quam Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis vero confestim eum eripit, rege quoque non invito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti providens. itaque educabatur quam accuratissime. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis vero suspecta erat hæc educatio. sed cum nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui, etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab ejus cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adolevit, brevi snæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes, qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum injuria conjunctam ulturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt, quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignavum rati, si fortuna non uterentur, concepta spe subjugandæ Ægypti, latè eam populabantur: degustataque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad majora audenda accendebantur. cumque vicinas regiones pervagantibus nemo cum armis obviam iret, pergebant ulterius Memphim usque & mare, nulla civitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptii pressi,

X.

mittunt, qui remedium ab oraculis petant. cumque responsum esset, Hebræum in auxilium advocandum, rex à filia postulat Moysen, qui universis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed prius rege jurejurando obstricto, nihil in perniciem juvenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, quod non puderet nunc ejus opem implorare, quem prius ut hostem occidendum esse monuerint ac jusserint. Moyses vero Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. qvod factum gentis utriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptii post partam ejus virtute de Æthiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contra Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem evadendi ex Ægyptia servitute. Ille vero volens hostem opprimere, priusquam de adventu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re satis declaravit, quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera, quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, ut non solum humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improviso noceant) commentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curavit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum insectationem, & inter fugiendum sicut à cervis retracti devorantur: sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, utpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera usus, itinere impune peracto, nec opinos Æthiopes invasit: commissoque prælio, fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum evertebat, & ubique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est, ut post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, ut nihil non laboris toleraturus videretur, jamque aut excidium aut captivitas Æthiopibus immineret. ad ultimum compulsi in Saba regiam ejus gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellavit, obsidione sunt cincti. erat autem pene inexpugnabilis, utpote Nilo circumquaq; cincta, accedentibus ad ejus munitionem & aliis fluviis Astapo & Astoborra, qui objectu suo difficiliorem trajectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas instructi, ad hoc quoq; tũ proderant, qvod hosti etiam post superata flumina aditum ad urbem oppugnandum negabant.

σμοὺς αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται. συμβουλεύσαντος δ' αὐτοῖς ἀπὸ θεοῦ συμμάχου χρήσασθαι τῇ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ἄρχειν τῶν μισθοφόρων, στρατηγὸν αὐτῷ ὑφηγούμενον. ἡ δὲ ὅρκους παραιτουμένῳ ὡς τι μηδὲν ἀφ' ἡλικίας κακὸν, ἀναδίδωσιν. αὐτὴ μεγάλης μὲν ἀπειλῆς κρεμοῦσα τὴν συμμαχίαν. κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας εἰ κτείνας τοσαυτάκις αὐτὸν ὡς πολέμιον, νῦν ἡδοῦσι νεῦ χρήζοντες αὐτοῦ τῆς δεινότητος. μισοῦσι δὲ, ὅτι τὸ τῆς ἑρμούπολος ἀναληθεὶς, καὶ ὅτι δὲ βασιλέως, ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς τὸν πολέμιον τῇ ἐκείνου κρατήσαντος ἀρετῇ, καὶ τὸν μισοῦντα τὸ αὐτοῦ ὅλον καταιγασάμενοι. οἱ δὲ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγῆς αὐτοῖς ἐσομένου τοὺς αἰγυπτίους ἀφ' ὧν μισοῦσιν αὐτῶν στρατηγέν. ὁ δὲ φθάσας πεῖσαι πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἐφοδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθ, οὐ διὰ θαλάσσης παρὰ τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἐνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἐπίδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης εὐθυδρομίαν διὰ πολλῆς ἐρημίας (πάμφορώτατη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις πάντων ὄντα μόνη τρέφειν, ὁμοίως δὲ καὶ κακία τῆς τῆς ὄψεως ἀσυνήθεις διαφέροντα, πτερὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προειδόμενοι ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα) νοῦν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀλλαδὴ πρόνοιαν τὸ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίκελυ κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστιν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῷον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφιεμένοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι κατατείνονται. χειρωθεῖσι δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ τοι μὲν τούτων, πλείονι νῦν χρόνῳ, οὐκ ἀγνοούντων τῶν ἑλλήνων τῆς ἰδιότητος τοῦτο. ὡς ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην τὸν θηροτρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεῖς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρώμενος. τὸν οὖν εὐθὺν πορεύσας τὸν τρόπον, οὐδὲ προσέβαλον παρὰ τοῖς αἰθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τὰς τε πόλεις αὐτῶν ἐπεὶ κατέστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν οἰκείων ἐπεγίνετο. καὶ τῆς ἀφ' ὑμῶν διπεραγίας γευσάμενον τὸν τῶν αἰγυπτίων στρατεύματα κωλύειν οὐκ ἔκαμνεν, ὡς ἐκεῖ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναιρέσεως τὸν κίνδυνον ἔναντες τοῖς αἰθίοψι. καὶ πλησιάσαντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τῷ τε νείλου περιέχοντι αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων ἀσπίδος καὶ ἀστοβόρρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντων. ἦν δὲ πόλις ἐντὸς οὖσα νήσου οἰκεῖται; τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιγεγραμμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους περιβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσι, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἀνεπίκλυστα εἶναι βιαιότερον ἐπὶ πλημμύρας φερομένων, ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως τὰ λοιπὰ.

φέρον

Φέροντι πόνω ἀηδῶς τὴν μωῦσῆ τὴν δ' στρατεύματ⊖ ὠργίαν, εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐπέλμων ἀπάντων οἱ πολέμιοι συστῆναί τι τοιοῦτον. Ἀρβις θυγάτηρ λεῖ δ' αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μωῦσῆν παλησίον τοῖς τείχεσι θεασαμένου τὸν στρατὸν καὶ μαχόμενον ἡγεμόνως ἐστομπεῦσαι, καὶ τῆς ἀρετοῖας τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζειν, καὶ τὰς τ' αἰγυπτίους αὖτον ἀπειγωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς δ' πεφαγίας ὑπολαμβάνουσαν, καὶ τὰς αἰθίοψιν αὐχῆσιν ὑπὸ τοῖς ὑπ' αὐτῶν καπρδωμένοις τὸν ὦδε τῶν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρω⊖ δεινὸν ὠλισθεν αὐτὸ. καὶ αὔξοντος δ' πάθους, πέμπ⊖ θεὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους διαλεγομένη τοῦ γάμου. τοῦ δὲ δεξαμένου ἢ τὸν λόγον ὑπὸ τοῦ παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ ὠμῶς χρήσεσθαι τοῖς σωθεῖσι, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μὴ τὴν ἀναίρεσιν τῶν αἰθιόπων διαφεύγησας τοῦ θεοῦ, συνέπλεκε τὸν γάμον μωῦσῆς, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο τοῦ μωῦσέως, μίσ⊖ ἐκ τούτων τοῦς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἀπήεσαν τ' κατ' αὐτὸ βουλευμάτων ἠξίουν. τοῦ νεκῶπις μὲν μὴ λάθῃ τὸν δεσπόταν νεωτερίσαντα κῆ τὸν αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα τοῦ τῆς φάγης, ὁ δὲ καὶ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὸν δ' πάγματος ὑπόνοιαν, τοῦ τε φθόνου τῆς μωῦσέως στρατηγίας, καὶ τοῦ δέους ταπεινώσεως, ἐπεισχθεὶς τοῦ τῶν ἱερογραμματέων, οἳ⊖ τι λεῖ ἐγχειρεῖν τῇ μωῦσέως ἀναιρεσι. φθάσας ἢ τὸν ὑπεναντίον λαθεῖν τοῦ ἐξεῖσιν. καὶ τῶν ἑδῶν φυλατομένων, πίπτει λάθ' τῆς ἐρήμης τὸν ὁδασμὸν, καὶ ὄλ⊖ λεῖ τοῦ νοίαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς. ἄπορός τ' ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τ' πάλιν μαδιανεῖτιν ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὴ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κατὰ τύχην, ἐπωνύμου ἢ ἐνὸς τῶν ἀβραὰμ γενομένων ἐκ χαυτούρας ὢν καθεδεὶς ἐπὶ τινος φρέατος, ἐκ δ' κόπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας οὔσης ἐν πόρῳ τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐτῷ σωτηρία καὶ πρᾶξις ἐκ δισσῆς τῶν αὐτόθι συσήσασα τοῦ ἀρετοῦ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμοῦ ὠδ' χωρεῖν. τῶν γὰρ χαμαίων δυσυδρων ὄντων, πρὸς πλάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένου δ' ὕδατ⊖ τοῦ τ' ἄλλων, ἀνανίζοι ποτ' τὰ θρέμματα. ὠδ' γίνεται τῇ σωτηρίᾳ ἐπὶ τὸ φρέαρ ἐπὰ παρθένοι ἀδελφαὶ, ἑπτευήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς ὠδ' τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῶν τ' πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ ταύτῃ ὑπεργαῖαν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐπιχώριον ὠδ' τῆς τεωγλοδύτας φθασασαι τὰ αὐταρκες ἐκ δ' φρεατ⊖ ἀνέσταναν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμέναις, αἱ ποτὲ ἐκδοχαὶ δ' ὕδατ⊖ ἐγεγένησαν. ἐπισκέντων ἢ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ δ' ὕδατ⊖ κρατεῖν, μωῦσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι τοιοῦδε ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τοῦ βίαν τοῦ τῶν ἀνδρῶν ἑαυτοῦ κρεῖττονα ἡγεῖσθαι τῷ τῶν παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν εἶρξεν τολεσνεκτῶν ἐθέλοντας, τοῖς δὲ πιρεσχεν τοῦ δέουσαν βοήθειαν. αἱ δὲ διεζευγθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ τε ὕβρεν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τοῦ ὠφελείαν τ' ξένου. παρεκάλουν τε μὴ μακρὰν αὐτῷ ἡγεῖσθαι τοῦ ὠφελίαν μὴδ' ἀμοιβῆς ὑστεροῦσαν. ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπ-

A Hic cum Moyſes deſidere exercitum otioſum ægre ferret, hoſte non audente manus conſerere,
interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum
regi filia nomine Tharbis: hæc Moyſen mœni-
bus exercitum admoventem & egregiè dimi-
cantem conſpicata, virtutemque viri admirata,
qui & Ægyptiorum fortunam labantem in inte-
grum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in
B extremum periculum adduxiſſet, vehementi e-
jus amore eſt correpta: quo in dies creſcente,
mittit ad eum è ſervis fidiſſimos conjugium ſu-
um offerens. aſſenſit ille, hac conditione jure-
jurando firmata, poſt urbem ſibi traditam du-
cturum ſe eam uxorem: ac mox dicta factum
ſequitur. Sævitum eſt nihilominus in hoſtem,
& actis Deo gratiis nuptiisque celebratis, Ægy-
C ptiorum exercitus victor domum eſt reductus.
illi vero, accepta ſalute, odium pro gra-
tia Moyſi repoſuerunt, & majoribus ſtudiis in-
ſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatique,
ne, rebus feliciter geſtis, elatus res novas in Æ-
gypto moliretur, apud regem eum cædis accu-
ſaverunt. jam enim & ipſe ſuſpectum hominem
habere cœperat, partim invidia motus ob bel-
lum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim
D etiam metu alicujus cladis, ſollicitantibus huc
& irritantibus indefinenter ſcribis ac ſacrificis.
Ut jam Moyſes minimo minus abeſſet à perni- XI.
cie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaci-
ens in ipſo temporis articulo ſe clam ſubduxiſſet.
& cum vias obſervari intelligeret, per ſolitudi-
nes fugam arripuit, qua evaſurum inimici mini-
me ſuſpicabantur: & quamvis alimenta nus-
quam inveniret, inediam patientia ſuperabat.
E cumque ad urbem Madienam perveniſſet in ru-
bri maris litore ſitam, denominatam ab uno ex
Abrahami & Cheturæ filiis, ſedens ad quendam
puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere con-
tractam recreabat. Erat enim tempus meri-
dianum, & urbem jam in proſpectu habebat.
Hoc loco ei negotium incidit natum ex incola-
rum vivendi ratione, per quod & virtutem ſu-
F am declaravit, & melioris fortunæ occaſionem
invenit. cum enim ea regio laboret aquarum in-
opia, paſtores operam dabant, ut primi puteos
occuparent, ne forte, exhauſta aqua ab aliis, ipſo-
rum pecora potu carere cogerentur. Veniunt
igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Ra-
guelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab
ejus loci habitatoribus habebantur: quæ patris
G gregum curam gerentes, id quod etiam per fœ-
minas apud Troglodytas ex more fit, hauſta a-
qua, quantum ſatis videbatur, gregibus eam po-
tandam in lacunas ad hunc uſum factas diffun-
dunt. cumque paſtores ſuperveniſſent, & repel-
lendo puellas aquam ſibi uſurparent, Moyſes
iniquum ratus non ferre opem injuriam patien-
tibus virginibus, &, ſe inſpectante, vim viro-
rum plus pollere quam jus puellarum, abactis
uſurpatoribus, auxilium eis ita, ut decebat, præbuit: at illæ, accepto beneficio, poſtquam ad patrem ve-
nerunt, & paſtorum injuriam, & quomodo ab hoſpite adjutæ fuerint, ei retulerunt; rogabantq; ne illi hoc

beneficium periret. tum ille, collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, jussit, ut Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui ubi venit, indicavit ei, quomodo ex filiabus cognovisset de auxilio, quod eis tulerat, & virtutem ejus admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum ajebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto majorem. deinde adoptato in filium unam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim universa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc

XII. *Exod.* 3.

fortunam Moyses nactus apud Jetheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto vero post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quod, vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audivit: quibus & audaciam ejus taxavit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper, ut quam longissime à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac majorum suorum virtutem habitus, cæterum ulterius nihil curiose inquirat. prædixit etiam, quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines, divino favore assistente: jussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua ejus gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam, quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona ejus percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac, memineris, ut, eductis Hebræis ex Ægypto, in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses vero tam visis quam auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ, Domine, quem & ego veneror & majores mei coluerunt, non sum tam insanus, ut parere dubitem: attamen non intelligo, qvomodo vir privatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, ut, relicta terra, quam nunc habitant, me ducem sequantur; vel, etiamsi persuasero, qvomodo Pharaothes sit cogendus, ut illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem jussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunqvam non adfuturum pollicitus, & sive verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, sive operibus, virium satis additurum. mox jussit,

A δέξατο τῆς πρὸς τὸν εὐεργετηκότα εὐγνωμοσύνης, καὶ τὸν μισθὸν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἀγαγεῖν αὐτῷ πυθόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ πρὸς τῶν θυγατέρων ἀπεσήμαινεν αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, οὐκ εἰς ἀναισθήτους εὐεργεσιῶν κατατίθεσθαι τὴν ἐπικουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσειν χάριν, καὶ τοῦ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς ὑπηρεσίας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν. τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην. καὶ μισθοῦ μὲν τοιούτων τυχὼν ὧν ἠξιώθη, τὸ τοῦ θεοῦ ἐπικληθεὶς τῷ βαγουήλῳ, διῆγε αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ σινεῖτον καλούμενον ὄρος ἦγε τὰ ποίμνια. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄρίστον ἁπάσης εὐθηνούμενον πόας, καὶ λόγῳ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατελοῦσαν αὐτῷ τὸ θεῖον οὐ κατανενεμηθείσης πρότερον, οὐ τολμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν πολιτῶν. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ ἁμπέλου βάτον νεμόμενον, τῷ θεῷ αὐτὸν χλόην τε ἀνθοῦν αὐτοῦ παρῆλθεν ἀλλαβές, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καίτοι τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτῷ μὲν ἔδοξε τῷ ὄψει παράδοξον θεωμένῳ. καταπλαγεὶς δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τε πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θαρρῶν αὐτὸν τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο θαῤῥεῖ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρχέταιπαν μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις πρεσβύτερον. προηγόρευεν δὲ τῷ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὑπὸ ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαῤῥοῦντα ἐκέλευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην τὸν Ἀβραμος οἰκήσαντα, τὸν ἄβραμος οἰκῆσαι ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς Ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευεν ἐπιχαριστηρίους ἀφικομένους εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται. μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς ἤδη καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δύναμαι μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, τὸν αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνους οἶδα φανερὰν γνωμένους, μανιοδέστερον ἢ κατὰ τὸν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πολλὴν δ' ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ἀπορῶν, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας τὴν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἕπεσθαί μοι, πρὸς τὸν αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶν ἐκείνοις πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμην Φαραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξησιν ὁ δαιμόνιαν. ὁ δ' θεὸς αὐτῷ πάντων σπουδάζειν θαῤῥεῖν ἰσχυρόμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. ἐὰν δὲ μὴ λόγων πεισθῶ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευεν δ' τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὴν

γῆν

γλῶ ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπεσχῆτο λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος, δράκων ἕρπει, καὶ συνειλούμενος ἀπεμιμεῖτο, ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμυνῆ τῷ κεφαλῇ ἐπανέτεινεν. εἶτα πάλιν βάκτρον λῶ. μὴ τοῦτο ἢ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ἢ λαβὼν καὶ πίνω τὴν χρόαν ὁμοίαν προσεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σωμῆς κατίσῃ. κελεύσθεὶς ἢ καὶ ἕ πλησίον ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γλῶ ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην, θαυμάζοντα δ' ἐπὶ τούτοις, θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ σωτῆρα, καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι τῷ θεῷ πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς. κελεύων ἢ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀπιέναι εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, καὶ μὴ τρίβοντα τὸν χρόνον, τελεῖν ποιεῖν τὰ τῶν Ἑβραίοις ἐκ δουλείας κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γιγόμενος, ἐξάμενος αὐτῷ, καὶ παρρησιαζόμενος ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν αἰγύπτῳ δεηθεὶς, ἱκετεύει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μεταχειρικότι καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς παρακαλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὸ ἑαυτοῦ προσηγορίαν, οὐ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, περὶ ἧς οὔ μοι θέμις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὴ τὸ σημεῖα ταῦτα, οὐ τότε μόνον ἀλλὰ παντὸς δ' ὅτου δεηθείη σωτὴν ἔτυχεν. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον ἢ περὶ τῆς ἀληθείας τῷ πυρὶ νέμων, καὶ τὸν θεὸν ἀμφὶ πάσῃ πίστει ἔχειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακοῖς προβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθιν, ἐφ' ᾧ ὡς αὐτὸς ἐφυγε, δεῖται Ῥαγουήλου συγχωρῆσαι καὶ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὡς γαλαῶν τὴν σεπφώραν, λῶ γεγαμηκὼς ἕ Ῥαγούλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρους καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν αἴγυπτον. τῶν δ' ὀνομάτων τούτων γήρος μὲν σημαίνει τὴν Ἑβραίων Ἀφέλκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν. ἐλεάζαρος δ', συμμάχου τοῦ πατρῴου θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους Ἀλλοφύγων. γνόμενοι δ' αὐτῶν πλησίον τῶν ὁρῶν ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπαλύτησεν ἕ θεῷ κελεύσαντος, πρὸς ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσποιοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπαντιάζον Ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῶν σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ἐκ σκοπῆς τῶν ὅλων δόξαν αὐτοῖς γνωμῶν ἀνεῖρον, καὶ πρὸς τῶν ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεπιθεῖς εἶχεν ἤδη τοὺς Ἑβραίους ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ πιστοὺς ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, ὡς γένεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα. καὶ ὅσα τε ὠφελήσαιεν αἰγυπτίους ὑπὸ αὐθαδείᾳ καταφρονουμένους, καὶ ἀλλαττομένης αὐτῇ τῆς χώρας εὐήλω, στρατηγία τε πόνοις χρησάμενος ὡς πρὸς οἰκείων. τάς τ' κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ' αὐτῷ ἀμοιβὰς ἃ δικαίας κομιζόμενος ἀνεδιδάσκειν.

A ut, virga in terram projecta, fidem promiſſorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in ſpiras ſe convolvens caput erigebat, quaſi repugnaturus, ſi quis inſequeretur: ac mox denuo in virgam eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinum mittere juſſus, cum paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinum colorem rediit, juſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem, ut confidat, hortatur, cum ſciat maximum ſibi adjutorē affore. utque apud omnes his prodigiis utendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, ejusque juſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſtinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, neve diu tempus terendo longiorem Hebræis ſervitutem & afflictionem redderet. Moyſes autem nihil amplius dubitans de promiſſionibus, quarum certitudinem, tot argumentis auditis & viſis, ſatis colligebat, precatus, ut eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat, ut quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoque ſuum volens ac libens indicaret, ut rem divinam illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium invocare poſſet. tum Deus aperit ei ſuum nomen, nunquam antea hominum ulli auditum aut cognitum, qvod mihi eloqui nec jus nec fas eſſe arbitror. Moyſi vero non tunc tantum, ſed qvotiescunque opus eſſet, talium prodigiorum facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deque Dei adjutoris favore, magnam ſpem concepit, fore, ut tandem & ſui liberarentur, & Ægyptii inſigni aliqua clade afficerentur. Cumq; cognoviſſet Pharaothen Ægyptiorū regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, à Raguele commeatum rogat, ut, ſalva ejus pace, ac gratia liceat ſibi in Ægyptum ob publicā cognatorum ac tribulium ſuorum utilitatem proficiſci, quo impetrato & aſſumpta, quam ibi duxerat Raguelis filia, liberiſque communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: qvorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius Dei auxilium, qvod divina ope inſidias Ægyptiorum evaſiſſet. cumque jam non longe à limitibus abeſſent. Aaron frater venit obviam, Deo ſic jubente: cui mox indicavit, quicquid in monte viderat, & omnia mandata, quæ divinitus illic acceperat. mox ulterius progreſſus obvios invenit præſtantiſſimos quosq; Hebræorum, qui adventum ejus præſenſerant: & mox, ne quid amplius de fide Moyſis dubitarent, prodigia divinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis, attoniti ſperare jam cœperunt, providentiam Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad novum regem ſe confert. Ibi, poſteaquam commemoraſſet operam ſuam, pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes navatam, laboresque exhauſtos, dum non aliter quam pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adjicit malam gratiam pro tot beneficiis ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

B C D E F

XIII.

Exod. 5. 7.

gi aperit, nec non prodigia, quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces, ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterum cum à rege contemptim audiri se animadverteret, exhibet illi specimen prodigiorum, quæ in Sina viderat. Rex vero iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitivus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes, qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minus peritos hujusmodi artium: nec esse, cur se Moyses jactare debeat, quasi solus divina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem, quasi supra mortalem conditionem positus, se venditet: confestimque cum & ipsi suas virgas projecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen, quæ ego operor, tanto præstantiora esse ajo, quam istorum magiam, quanto intervallo res divinæ humanas post se relinquunt, jamque manifeste declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, jubens, ut fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas, quæ draconum specie reptabant, unam post aliam aggressa omnes ad unam devoravit. ac mox in pristinam speciem reversam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quam admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori, qui Hebræis erat præpositus, ut de labore nihil eis remittat, sed gravioribus etiam quam antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis, ut à cœpto desisteret, vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra utrumq; animo, in hoc totus erat, ut suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens, ut dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum jussisse, nec posse quenquam ejus voluntati resistere. quapropter dandam operam, ne favorem ejus contemnere videatur, utque populo potestatem exeundi faciat, ne forte contra moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntate resistentibus evenire solent. Nam necessario calamitates eos comprehendere, qui divinam iram in se provocaverint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse evitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetraverint.

A τὰ πε κῆ τὸ σινᾶῖον ὄρ ⊖ αὐτῷ σωμπτχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ σεὸς πίστιν ὧν ἐστ ⊖ αὐτῷ σεοστάξειν τοῦ αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο. παρεκάλει τὸ μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἴσασθ τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλδιάσαντ ⊖ ὁ βασιλεὺς μωϋσῆς ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κῆ τὸ σινᾶῖον ὄρ ⊖ γιόμδμα. ὁ δὲ, ἀφανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ σεότερον φυγόντα τλὼ παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νυῖ ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τλὼ ἄφιξιν πεποιημδμον, καὶ τεραστουργίας καὶ μαγείας καταπλήξειν σπαρεσκευασμένον. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τοὺς αὐτοὺς ὄψεις αὐτῷ σποδεῖξαι ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τλὼ σὺν τούτων σπιστημδμων, καὶ ὅτι μὴ μόν ⊖ ἔμπειρ ⊖ ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ σποδόξον ἀναφέρων, πθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις σταρεῖχεν. καὶ θεμδύων βακτηρίας δράκοντες ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγεὶς, ἃ δ' αὐτὸς μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τοσῷ μέν τι κρείττονα τὰ σπ' ἐμοῦ πεσπόδμενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, οὐ χῆ γοητείαν καὶ πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τιμῶν, χῆ δὲ θεοῦ σεόνοιαν καὶ δύναμιν φανερόμδνα. καὶ ταῦτ' ἐκ τῶν μεθ' ἡσιν ὅτι τῆς γῆς τλὼ βακτηρίαν, κελεύσας αὐτλὼ εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἤδ' ἐπεί ⊖ το καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἐδέκοιτο σεῖσθαι καταθέμενοι, μέχρ πάσας ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν νομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν τι μᾶλλον τούτῳ πεπχθέντα καταπλήττεται. σεοσοργισθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ σεοχωρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητ ⊖ κελεύει τὸν ὅτι τῶν ἑβραίων τεταγμδνον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς σεότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τλὼ πλινθείαν σεότερον ὅσα ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅτι τοῖς ἔργοις πολαπωρεῖν ἐφίει, νύκτος δ' συναγειν τὸ ἄχυρον, καὶ ἐκ δεινοῦ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς πολαπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγνημδμης. ὁ δ' οὔτε σεὸς τοὺς ἐκ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, οὔτε σεὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τλὼ τε ψυχλὼ σποδυσωπδμ ⊖ σεὸς ἑκάτερον ὅτι τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τλὼ ἐλδθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ παροξυδμ ⊖ σεὸς τὸν βασιλέα ἔσπειθεν αὐτὸν λσπολυειν τοὺς ἑβραίους ὅτι τὸ σινᾶῖον ὄρ ⊖, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελδκέναι, καὶ μηδὲν ἀντιπεράσθαι εἰς ἐκεῖν ⊖ βούλεται. τλὼ δ' ὁμδνοιαν αὐτῷ σεὶ πάντας πιοιδμδνου συγχωρεῖν αὐτοῖς τλὼ ἔξοδον, μὴ καὶ λαθὴ τούτων κωλυτὴς γιόμδμ ⊖ αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων ὅσα παθεῖν ἐοικὸς τὸν ἀντιπεράτιοντα θεοῦ σεοστάγμασιν. τοῖς γὰ χόλον ἐπ' αὐτὸς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθ τὰ δεινά. ἔστι γὰ τοῖς, ἅτε ἀὴρ φίλος, ἅτε γονεὰ τεχνῶν χῆ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντας πολέμια. πειρᾶσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μὴ δ' καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

Exod. 6.

B C D E F G

Ζ

τῦ δὲ βασιλέως ἀφαυλίζοντ⊙ τοὺς μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ἀπὶ προφλεῦ ἔτι πιουμένου, πάθη δεινὰ τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, λόγῳ τε τὸ μὴ πρότερον ποτὶ συμβάντα τό τι τῆς αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ λόγῳ τὸ βέλεσιν μωϋσεῖ μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψεῦσάμενον ἀποδεῖξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθοῦσιν φυλάττεσθαι αὐτὰ παῦσι ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεσήσῃ τὸ θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν πρέψαντα ἀμωμήτῳ τῆς ἀδικίας αὐτοὺς. ὁ μὲν γὰρ μωσῆς αὐτοῖς αἱματώδης ἐκ πελάσαντ⊙, ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων σὺκ ἔχουσιν. οὐχὶ δ' τὴν χρόαν μόνον λαὸ τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδμὴν παρεφερεν· λαῷ δὲ τοιοῦτ⊙ μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμ⊙, καὶ μηδὲν τῇ κῇ φύσιν παρηλλαγμέν⊙. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας μὴ τῶν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀπιέναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντ⊙, πάλιν τὴν γνώμην μετέβαλεν, σὺκ ἐπιτρέπων τὴν ἔξοδον αὐτοῖς. ὁ δὲ θεὸς αἰγυπτιουντ⊙ καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς, σὺκ ἐπὶ σωφρονεῖν ἐθέλοντ⊙, ἀλλὰ τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιφέρῃ πληγάς. βατράχων πλῆθ⊙ ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεδόσκετο. μεῖζες δ' τούτων καὶ ὁ ποταμὸς λαῷ, ὡς ἀφανεμομένους τὸ πλῆθος τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἐναποθνησκόντων καὶ συναφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦτε χώρα μεστὴ κακῆς λαῷ ἰλύος, ἡμιμένων τε καὶ ἀποθνησκόντων, πάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν ἀφαίτης ἠφανίζον ἐν βρωτοῖς εὐωχούμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ τοῖς εὐναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ λαῷ καὶ δυσώδης ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ἐπὶ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν αἰγυπτίων, τὸν μωϋσεῖ σκήπτεσθαι ὁ βασιλεὺς οἰκέτας τοὺς ἑβραίους λαβόντα, καὶ ὡς χρῆμα ἔτ' ἐπόντ⊙ ἠφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθ⊙, καὶ ἦτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. φαραώθης δὲ ἅμα τοῦ πάθους ἀπηλλάχθη ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ ὥσπερ ἐλεόνων πεῖραν φύσεις βουλόμεν⊙ μαθεῖν σὺκ ἔπ' ἐφίει τοῖς περὶ τὸν μωϋσεῖ τὴν ἔξοδον, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ἐπιτρέψας. πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ περιβολῇ μετέπιπτε τὸ θεῖον αὐτὸ τὴν ἀπάτην. φθείρων γὰρ τοὺς αἰγυπτίους ἐξέλυσεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἐνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μή τε λουτροῖς μή τε χρίσεσι φαρμάκων ἀφθείραν τὸ ἔθνος αὐτῶν δυναμένοις. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς παροχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν αἰχύνην δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους ἐπὶ φαυλότητος λῃναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον, καὶ πρὸς ἔτι δ' παῖδας λωφήσαντας, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμηρεύσασθαι αὐτῶν κατέλιπεν αὐτούς, ἠξίου προσεχαρίσασθαι δὴ τ θεὸν νομίσας ἀπιστήσειν αὐτὸ τ πρόνοιαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' σὺκ ἐκείνων πιμωρήσεσθαι τ αἴγυπτον ἐπὶ τ ἑβραίων. ἡμίσεων γὰρ πανπόνων καὶ πολυτρόπων ὧν εἰς ὄψιν εὐδεὶς ἀπίστησε, πρότερον τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτὸ τι ἀπώλλυντο,

A Rege vero nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad ejus preces advertente, gravissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum novitatem, tũ ut eo magis appareat nõ vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremo quia hominũ interest talia cognoscere. quo magis ea caveant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoveri solet. Primum amnis sanguineis fluentis pro- *Exod. 7.*
B labens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant, nec coloris tantum id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eratque talis Ægyptiis solis, Hebræis vero dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens: quo miraculo rex inops consilii, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cumque
C malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam revocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto *Exod. 8. 9.*
infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluvius, ut aqua inde non nisi sanie harum vitiata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo, ex quo
D enascebantur, rursusque in eundem resolvebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque potulentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita ut omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarentur Ægyptii, rex jubet Moysen cum Hebræis abire,
E quo velit: & quamprimum hoc dixit, evanuerunt ranæ, terraque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessaverat, cum Pharaothes denuo mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: &, quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum, quem prius concesserat timore magis compulsus quam ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à
F quibus mali malè perdebantur, neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua nova peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quam ejus fœditate ac turpitudine territus, nequam cum esset, ægre
G dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & uxores reditus obsides ab eis exigebat. qvo facto, magis etiam Deum exasperat, putans se providentiam ejus circumvenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem unquã viderat, tan-

ta copia, ut tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebãtur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium evadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege vero ne tum quidem resipiscente, ut voluntati divinæ cederet, sed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros vero retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam graviores pœnæ, quibus ob regis malitiam in universam gentem fevere animadverteret: sed, exulceratis intus in cute corporibus, miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cum ne sic quidem rex resipiceret, grando nunquam ante in Ægyptio cœlo visa, tunc vero major quam apud alios hiberno tempore, aut in septentrionali regione, vere jam adulto, superne ruens omnes eorum fructus contrivit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum supervenientes ita absumpserunt, ut fructuum colligendorum spes Ægyptiis omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantum, & non etiam malus fuisset, poterat vel jam dictis cladibus admonitus resipiscere, ut tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes, tametsi non ita insaniebat, ut causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus ejus obsederat, ut adduci nullo modo posset, quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda sciens volensque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam una cum mulieribus concedit, sed jussis, ut bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quod ipsorum bonis nihil post tot cálamitates superesse conquerebantur. Moyse vero negante, æquum postulasse, alioqui non habituros, unde sacrificarent, atque hac controversia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque luminis expertes Ægyptiis sunt circumfusæ, ut prospectu in universum privati alii alio casu absumerentur, illo quoque metu imminente, ne forte penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies actotidem noctes, cum nondum flecteretur Pharaothes, ut liberum exitum permitteret, his verbis eum Moyses aggreditur: Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac jubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium adversus mala, quibus affligimini. Rex vero irate ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eum capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturum, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis ultro Hebræos rogaturum, ut quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decrevisset adhuc una plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, jussit Moysen edicere populo, ut paratum habeant sacrificium,

Exod. 10. 11. 12.

καὶ ἡ γῆ τῆς ὀπώρας τῆς ἀπὸ τῶν γεωργῶν ἀπισ-
τεμένου. εἰδὼς δὲ διαφυλάττειν τὸν ὑπὲρ ἐκείνους ἀπώλειαν,
νόσῳ τὸν τῶν ἀνθρώπων ὑπερμένοντων ἐδαπάνα-
το. τῷ δ' Φαραὼθῃ μηδ' ὕστως ἔχοντι τῆς τοῦ θεοῦ
βουλήσεως, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας σὺν παισὶν ἀφιέναι
ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ
ἠνέσχετο τὸ θεῖον τὴν παρανομίαν αὐτοῦ, πολλοῖς κακοῖς κ
μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι μεταχόμενον βασιλέα. ἀλ-
λὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλέγχοντο τὰ σώματα τῶν ἐν-
τὸς διαφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τῶν αἰγυπτίων ἔτως
ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ σωφρονι-
ζόμενον τὸν βασιλέως, χάλαζα μήτε πρότερον ἐπ' κατ'
αἰγύπτιον ἀέρος τότε πεσοῦσα, μήτε ὁμοία τῇ πυρὶ
ἄλλως ἀέρα χειμῶνος καταύσῃ, μείζων δὲ τῆς ἀπὸ
τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὸν ἄρκτον νεμομένοις ἐπ-
αἰσχεζόντος κατασχεθῆσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κα-
τέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ὑπένεμεν τὸν
ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβέντων ἀπορᾶν, ὥστε
τοῖς ἀκρίδες πᾶσιν τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ὑπὸ τῆς γῆς
τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὸν δι-
καιοτροπίας αὐτὸν καὶ τὰ προφερηθέντα τῶν κα-
κῶν εἰς σωφρονεῖν καὶ ξυμφέροντος τὸν ὑπήκοον
ὠφελῆσαι. Φαραὼθης δὲ οὐ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφρο-
σύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, ἐμάθομεν τῆς αὐτῆς,
ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐ-
ποιεῖτο πρόσοδος ἐγίνετο. καὶ καλοῦσι μὲν τὸν μωϋσέα,
μετὰ τῶν γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὴν δὲ
λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφιέμενος αὐτοῖς τῆς οἰ-
κείας. τοῦ δὲ μωϋσέως οὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐ-
τὸν αἰτεῖν. δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς
λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ τελευτῶν ἀπὸ ταύτης τῆς
αἰτίας τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἀμοιρον
ἐπεισέπεσε τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τὰς πόλεις ὑπο-
κλειομένας ὑπὸ παχύτητος αἰκτερὸς τοσοῦτο ἠσκιω-
σεμένον καὶ δεδιέναι μὴ καταπνιγῶσιν ὑπὸ τοῦ
νέφους. εἶπε τοίνυν διαπεπαιδαγωγημένος, μὴ τρεῖς ἡμέ-
ρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς οὐ μετενόει πρὸς τὴν
ἔξοδον τῶν ἑβραίων ὁ Φαραὼθης, προσελθὼν ὁ
μωϋσῆς φησίν. ἄχρι ποτὲ ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώ-
μῃ; κελεύει γὰρ ὁτιοῦν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ σὺ
ἐπὶ ἕτερος ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦ-
τα ποιήσαντος. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς προ-
φερηθέντοις ἠπείλησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν,
εἰ πάλιν πρὸς αὐτὸν ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. μωϋ-
σῆς ὑπ' αὐτοῦ σοφιστοῦ παιδευθεὶς τοιούτων λόγους, ἔ-
φησεν. αὐτὸν δὲ σκῆπτρον σὺν καὶ τῆς πρώτοις τῶν αἰ-
γυπτίων παρακαλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ
ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάττετο. ὁδὲ θεὸς δηλώσας
ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπο-
λῦσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσεῖ προαγγεῖλαι
τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοιμάσαι ἔχειν, παρασκευάσαντας τῇ
τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὸν τεσσαρες-
καιδέκατον. ὃς παρὰ μὲν αἰγυπτίοις Φαρμοῦθι κα-
λεῖται, νισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐ-
τὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπαλλάττει τοὺς ἑβραίους
πάντα ὑπισχνούμενους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων
ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διαταξάμενος φρά-
τρειας, ἐν αἷς συνῆσχεν. ἐκάστης δὲ τῆς τεσσαρες
καιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἦσαν.
καὶ

preparatum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: utque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille vero instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in uno loco continebat.

καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἤγιζον, ὑστάτην κόμας ἀναλαβόντες. καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελασόμενοι. ὅθεν νυὶ ἔτι καὶ τὸ ἔθος οὕτως θυόμεθα, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπερβὰς αἰγυπτίοις ἐπαπέστειλεν τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διατριβόντων τῷ Φαραὼθ συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους. καὶ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος B ἀπέστειλε προστάξας, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν αἰγυπτίων κακοπαθοῦσαν ἐπιπολάζων. δώροις τε τοὺς Ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ χθὲς ἐξελθεῖν οἱ δὲ καὶ πρότερον πρὸς αὐτοὺς σπουδαίαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίσασιν κλαιόντων καὶ μεταμελομένων, ὅτι χρήσαντα χαλεπῶς αὐτοῖς τῶν αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ λητὸς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τῶν C Βαβυλῶνος δὲ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν αἰγυπτίων. σωτήμως δὲ ποιούμενοι τὴν ἔφοδον εἰς βουβαστῶν τὸ χωρίον τρισὶν ἡμέραις ἐγένοντο τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἐντυγχάνοντος διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένους τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγότι μόνον ἐπὶ βραχέως θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ τούτοις ἐπὶ τριάκοντ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν τροφὴν τεμιδοῦμοις, D πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρώμενοι. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε σπάνεως ἑορτὴν ἄζυμα ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μεταναστευσάντων γυναῖκας ἅμα καὶ τέκνοις ἐκόμιζον οὐκ εὐαρίθμητον ὄν. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

Κεφάλαιον ς'.
Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν αἰγυπτίων ἐξέλιπον.

Κατέλιπον δὲ τὴν αἰγυπτίων, μηνὶ ξανθικῷ, πεμπτῇ καὶ δεκάτῃ καὶ σελήνῃ, καὶ ἔτει τριακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμῶν ἀθροισμοῦ εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δὲ ἰακὼβ μεταναστάσεως εἰς τὴν αἰγυπτίων γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον, μωϋσῆ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ ἰωσήφου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅτι τοῖς Ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ ὡς βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κατὰ γοητείαν διὰ μωϋσέως τούτων γεγενημένων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγνώκεσαν ἀμύνειν. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ δὲ ἔσκεπτ' αὐτοὺς ἐντεύξεσθαι τῷ θεῷ, τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῖς γεγενέναι. κρατήσειν δὲ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπελάβον, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ ἔτι τῆς ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δὲ ἀναπυνθανόμενοι ἡ χωρήσειαν ἐπαπατεύσθαι τὸ δίωξιν, καί τοι χαλεπῆς ἤδη ὁδεύσαντ' ἐπὶ γῆς, ὁ στρατὸς δίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δὲ τούτῃ τοὺς Ἑβραίους ἀπήγαγε, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι δίωκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας καὶ παραβάσεως τῶν ὁμολογημένων ἔτι σχοίεν.

Ægyptii, mutata ſententia, perſequi eos vellent, A illuceſcente vero quartadecima, omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, aſperſas hyſſopo: &, peracta cœna, reliquias carnium exuſſerunt tanquam exituri. unde nunc quoque ſolemne manet nobis idem ſacrificium, qui feſtivitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo qvod Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſſit. nam peſtis illa nocte abſumpſit primogenita Ægyptiorum, ut agminatim ad regiam concurreretur à proximis, vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum rex, accito Moyſe, mandat, ut abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſublevandam. donis etiam Hebræos honorabant, alii qvo celerius diſcederent, alii propter vicinitatis conſuetudinem. atque hoc pacto exitum eſt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe Ægyptum vaſtante, cumque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die pervenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cumque nihil per viam invenirent propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant; quo victu per triginta dies ſunt uſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parce diſpenſabant ad neceſſitatem magis quam ad ſatietatem. quapropter in memoriam ejus inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus vix erat numerabilis, qui vero militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

CAP. VI.
Quomodo, Moyſe duce, Ægyptum reliquerunt.

Reliquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo, poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes vero annum tunc agebat octuageſimum, & frater ejus Aaron triennio erat major. deferebant etiam ſecum oſſa Joſephi, ita ut filiis ſuis mandaverat. Ægyptios autem pœnituit, quod Hebræos dimiſiſſent: cumque rex præ cæteris hanc rem ægre ferret, totum præſtigiis Moyſis imputans, decretũ eſt, ut in eos irrueRent. & correptis armis reliquoque apparatu, perſequebantur, retracturi, ſi poſſent aſſequi. non enim timendum, ne Deus offendatur, cum jam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant etiam facile ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaque obvium quemque rogantes, qua tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos ideo duxit, ut ſi pœnas malitiæ violatique pacti perſolverent:

Exod. 12.

XIV.

neve Palæstini, qvos ob veterem similitatem in-
fensos habebat, de hac profectione certiores fie-
ri possent. est enim illorum regio Ægypto con-
termina. quapropter, omissa via, quæ in Palæsti-
Exod. 14. nam ducit, per desertum via dispendiosa ac dif-
ficili voluit Chananæam invadere: obiterque
juxta Dei mandata in montem Sina populum sa-
crificaturum adducere. sed ubi ad rubrum mare
perventum est, ecce, Ægyptiorum multitudo
circumfusa in arctum eos compellit. aderant e-
nim septingenti currus cum equitum quinqua-
ginta millibus, & ducenta millia scutatorum pe-
ditum, hi vias omnes obsederant, quibus effugi-
um Hebræis petere poterat, inter rupes & mare
conclusis, quo loco mons præ aspretis invius ad
littus usque procurrit. atque ita ne fugæ quidem
spe relicta, Hebræos mare inter & montem ob-
sidione premebant, oppositis armatis, qua exitus
in campos aperiebatur. in hac locorum iniqui-
tate conclusi, cum nec obsidionem præ inopia
tolerare, nec exitum ad fugam invenire possent,
nec arma adessent, etiamsi maxime pugnare cu-
perent, nihil superesse videbant, nisi ut turpi de-
ditione salutem consulerent: qvo factum est, ut
Moysen incusarent, obliti prodigiorum, quibus
libertatem eis Deus significaverat: minimum-
que aberat, quin, propheta lapidato, contemptis-
que per incredulitatem pollicitationibus, dedi-
tione in pristinam servitutem redirent. nam &
lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectantium, cum ef-
sent rupibus & mari & armatis circumcirca cin-
cti, nec ulla spes effugii relinqveretur. Moyses
autem, efferata licet contra se turba, nulli suc-
cumbens difficultati, non cessabat eis prospicere,
Deo fretus, qvem post tot libertatis præsagia
probabile non erat permissurum, ut aut delerentur, aut in potestatem inimicorum relaberentur, cumque medius in concione constitis-
set, sic ad eos verba fecit: Si homo aliquis res
vestras bene ac prudenter hactenus adminis-
trasset, oportebat & in posterum similem ejus
curam & diligentiam expectare; nunc postquam
Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ in-
saniæ fuerit ejus opem non sperare, qui per me
ultro vobis præstitit, quicqvid ad vestram salu-
tem ac libertatem conferre videbatur, imo hæc
ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in ar-
ctum hunc locum concludi voluit, ut ex tanta
necessitate præter vestram æque ac hostium opi-
nionem servaret, atque in hunc modum declara-
ret non solum potentiam suam, sed favorem
etiam, qvo vos perpetuo prosequitur. non
enim in parvis rebus Deus propitius au-
xilium afferre solet, sed tum potissimum,
quando spei supereſt minimum. ergo hujus ope
freti, qui potest & ex parvis magna facere, & ho-
rum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fu-
gam mari & montibus impeditam animum desponde-
te. potest enim Deus & hos in planitiem & mare
in terram vertere.

καὶ διὰ παλαιότητος δυσμενῶς ἔχοντας καὶ παλαιὰν
ἀπέχθειαν οὖσαν ὁ τῶν ὅλων θεὸς βουλόμενος λανθάνειν ἀπερ-
χόμενος. ὅμορος γάρ ἐστιν τῆ τῶν αἰγυπτίων χώρα. καὶ
διὰ τοῦτο, τὴν μὲν ἄγουσαν εἰς τὴν παλαιστίνην ὁδὸν ἀ-
πήγαγε τὸν λαόν. τὴν διὰ τῆς ἐρήμου πολλὴν ἀνύσας
ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χαναναίαν, ἐπὶ δὲ διὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κελεύοντος
ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐκεῖ ποιήσοντας θυ-
σίας. καταλαβόντες δὲ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μά-
χην παρεσκευάζοντο, καὶ συνελαυνουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν
λυπρὰν καὶ εἰς ὀλίγον χωρίον. ἐξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα
ἦσαν τὰ σὺν ἱππεῦσι πεντηκοντόροις, καὶ ὁπλῖται μυ-
ριάδες ἦσαν εἴκοσι. ταῖς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς
φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ἐλάμβανον, μεταξὺ ὀρῶν
αὐτοὺς ἀπορρώγων καὶ θαλάττης ἀπολαμβάνοντες. πλάτος γὰρ εἰς αὐτὸν ὄρος ἐπὶ πολὺ τραχύτητος ὁδὸν
ἄπορον. καὶ φυγῆς ἀπολαμβανομένοις παραπολὺ ἐν τῇ
παρόδῳ τῇ πρὸς θάλατταν ὄρος τοὺς ἑβραίους ἀ-
πέφραττον τῷ στρατοπέδῳ καὶ σῶμα ἐπὶ τὸ ἱδρυσάμενοι, ὅ-
πως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι.
μήτ' οὖν ἐπιμένειν πολιορκουμένοις πρὸς διὰ τὴν
ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἐπιβουλὴν
ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπαναίζοντες οἱ καὶ μαχεῖσθαι δόξειαν
αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι δὲ πάντα ἀπωλείας καθιστήκεσαν ἃ
μὴ ῥᾳδίως δώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐλευθέρους.
καὶ τὸν μωϋσέα ἤδη τε πάντων ὀλίγου δεῖν λελησμένοι τῶν ὑπ'
αὐτοῦ θείων αὐτοῖς σημείων γεγονότων,
ὡς καὶ τὸν προφήτην παρορμῶντα καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς
ἐπαγγελλόμενον, ἕτοιμοι ἀπιστίας λίθους ἐπιβαλεῖν,
ὡμοδιδύναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων περὶ
ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάττῃ περικεκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἀδαμοῦ ἐκ τῶν
παρόντων. μωϋσῆς δὲ καὶ ὡς ἀρχαίως ἔχοντι καὶ πρὸς
αὐτὸν ἀπιστοῦντας, ὅτι αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς
προνοίᾳ, καὶ τοῦ θεοῦ καταφρονῶ. τί τε ἄλλα πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα παρεσκεύασεν παρεκπεπτώκοτος, καὶ μηδὲ
τότ' αὐτοὺς εἰδέναι τοὺς ἐχθροὺς ἡμομένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ἐν μέσοις, οὐδὲ ἀνθρώπῳ
ἔπεσιν καλῶς τε παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς
δίκαιον εἶναι ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ
μέλλοντα. σὺ δὲ θεὸν νῦν ἀποχειρώσασθαι ὑμᾶς προνοίας,
μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ' ἃ πάντ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δι'
ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας,
καὶ δὲ προσδοκῶσιν ἐσχετο. μᾶλλον δὲ χρεὼν ἐν ἀπόροις
γεγυμνασμένοις βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἐκ τοῦ νῦν εἰς
παντελῆ ἡμᾶς περικεκλῆσθαι τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ
ἀμηχάνων ὅτι ἐστὶ καὶ τοῖς μὴ νομίζεται σωτηρίαν ἔχειν οὐδ'
οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσόμενος τὴν τε ἰσχὺν ἀπο-
δείξηται τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς προνοιαν. ἐκ γὰρ
ὀλίγου τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὅσαν εὐνοιαν
δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέπει
πρὸς τὸ κρεῖττον παρεῖσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπιστευκότες, ᾧ δύναμις καὶ τὰ μικρὰ πηγὴ μεγάλα, καὶ τῶν
τηλικούτων ἀσθένειαν καταψηφισάμενοι, μὴ καταπεπλῆχθαι τοῦ αἰγυπτίων παρασκευήν. μηδὲ ὅτι θάλασσα
καὶ ὀρῶν ὄμβρῳ, ὄρθιε φυγῆς ὁδὸν ἀπαρέχουσα, διὰ τοῦτ' ἀπογνώσεσθε τὴν σωτηρίας. ῥᾴοιτο γὰρ ἂν καὶ ταῦθ' ὑμῖν
πεδία ὁ θεὸς θελήσαντος καὶ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θάλατταν τῶν αἰγυπτίων ἐρώντων. ἐν ὄψει δ' ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ πεπλανημένοις τῆς ὁδοιπορίας, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερέβαλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δ' πρὸς τῷ αἰγιαλῷ μωϋσῆς ἐγένετο, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπικαλῶν λέγων. οὐδ' αὐτὸς μὲν αἰτιᾶσθαι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατ' ῥώμην οὔτε κατ' εὐπραγίαν ἐστὶν ἀνθρωπίνην. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον πρᾶττῳ τῇ σῇ τὴν θείαν βάλησιν ἀφέντι τὴν αἴγυπτον ἂν ἐστὶν ἐπισπέζειν. ἡμεῖς πάλιν ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν σὴν μόνου καταφεύγομεν. καὶ ἔστι ὥρᾳ τῆς σῆς προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυναμένων ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δ' τάχιστα τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. ἐπὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀνελπιστίας καταπεπλωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάσησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὲ τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν σοὶ γὰρ ἀλλοτρίοις δ' ἐσμὲν τοῖς ὄρεσι. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δ' τὸ πρόκλειον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιχῆναι μὲν τάδε σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθεῖσα δ' καὶ τὸ πέλαγος. εἶναι δ' ἡμῖν ἀπόδρασιν καὶ διὰ ἀέρος, δόξαν ἀφύλ τῇ σῇ τόνδε ἡμᾶς σώζειν τρόπον. τοσαῦτα ἱκετεύσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δ' ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὸν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν ἑβραίοις εἶναι δι' φυγήν. μωϋσῆς δ' ὁρῶν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἀνεχωρηκὸς αὐτοῖς τὸ ἰδίας ἠνείρατο, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ δι' τοὺς ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι. ἐπὶ θείας ὁδοῦ πιουμένους τὴν πορείαν, καὶ τὸν κίνδυνον τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους δι' χάριν ἔχοντας, ἐπὶ τὴν ὑπάλλαγον ἔτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δ' αἰγυπτίων ἀγνοούντων ἀλλ' ἐμένων μὴ ἀσυνδήτως, ὡς συμπαίζοντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ἐπὶ πεδίλου ἔλεθρον ἑρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἑώρων ἀβλαβεῖς ἐπὶ τὸ πολὺ πεπορευμένους, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, δόκειν ὡρμηκέσαν αὐτοὺς ὡς κἀκείνοις ἠρεμήσοντος δὲ πελάγους. ἐπιβαίνοντες τὸ ἵππον κατέβαινον ἑβραῖοι δὲ καθυπολιζομένους, καὶ τὸν χρόνον εἰς ἑαυτὸ τρίβοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀντίπεραν γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν ἐθαρσαλεώτεροι συνέβαλον πρὸς τὸ δίωξιν ὡς ἤδη δι' αὐτῶν πεπομένων ἐόντος. αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνένον, ἀλλ' ἀχὶ κοινὸν ἐμβαίνοντες, ἐπὶ μέχρι σωτηρίας τῶν κεκινδυνδικότων πεπιημένον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πᾶς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ πάντων ὡρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ἔπιχε πάλιν ἡ θάλασσα καὶ πᾶν κατέλαμβάνε ῥοῦδος ὑπὸ πνευμάτων κατῆσαν τὸν αἰγύπτιον, ὄμβροι τε ἀπ' ἀέρος κατέβαινον καὶ ἐρρήγνυ σκληροὶ προεξαπομένης ἀστραπῆς, ἐπὶ κεραυνοὶ δ' κατηνέχθησαν, ὅλως δ' οὐδὲν ἦν τ' ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μῆνιν θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὁ μὴ ποτὲ σωθῆλθεν. ἐπὶ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδ' ἄγγελον δ' συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ὑποστρέψαι. ἀπὸ ὅλου τοῦ στρατεύματος ἐκείνου ἐλείφθη.

CAP. VII.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos, Ægyptiis ſpectantibus, ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quod eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. ut vero ad extremum littus ventum eſt, tum Moyſes, ſumpta virga, Deum in auxilium ſupplex invocat, dicens: Tu, domine, ſcis ipſe, quod nec viribus nec artibus humanis ullum hinc nobis patet effugium: ſupereſt, ut ipſe ſalutem huic populo expedias, qui, Ægypto relicta, huc eſt delatus, tuam voluntatem tuamque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio deſtituti confugimus: ad tuam tantum providentiam reſpicimus, quæ ſola nos iratis Ægyptiis eripere poteſt. ſuccurre igitur propere, & potentiam tuam exere, & populum jam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita, in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris, non tuis. tuum eſt, Domine, hoc mare, tuus & mons, qui nos claudit: & hic poteſt, te jubente, aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aerem ſublimes effugere, ſi ita nos ſervari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repente ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moyſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus progreditur, hortatus Hebræos, ut alacriter ſequantur per viam divinitus datam, & læti, præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis vero impigre ſubſequentibus, nimirum divina ope fretis, Ægyptii primum inſanire eos putabant, in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam vero viderunt eos longe proceſſiſſe, & impune abſq; omni impedimento iter facere, impetu facto, perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: &, præmiſſis equitibus, a littore deſcendebant: jamque in adverſum littus evaſerant Hebræi, hoſtibus a tergo relictis, quos armis graves ipſa etiam miraculi novitas non nihil eſt remorata: ſed cum incolumes illos terram tenere viderent, ſibi quoque eundem eventum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumvis talem viam eſſe, ſed Hebræorum tantum, & fugientibus tantum ad ſalutem patere, non hoſtibus, qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cum jam univerſus exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus involvit, ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa comprehendit. atque ita totus ille exercitus eſt deletus, ut ne nuncius quidem cladis domum revertere-

tur. Hebræi vero vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo major eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite, qui eos in ſervitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis, quam ulli antehac homines, in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem favorem gratiarum actiones continens hexametro verſu
Exod. 8.9. compoſuit. Hæc ego, ut in ſacris codicibus inveni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus, via per mare patuit, ſive Dei voluntate, ſive naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad deſtruendum Perſarum imperium uti decreviſſet: id quod omnes teſtantur, qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his, ut cuique libet, ita ſentiat. Poſtera vero die, cum æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moyſes id quoque divina providentia factum, interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita jam probe munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum juſſum eſſe jam ante dictum eſt.

A ψαν. τοὺς δ' ἑβραίους ἐδὲ κατασχεῖν ἦν ὅπῃ τῇ χαρᾷ τ ὡρμημένοις σωτηρίας καὶ τῇ τ πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠλευθερῶσθαι τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, ὃ τὸν θεὸν οὕτως ἐναργῶς ἐχοντες βοηθοῦντα. ὃ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες, ὃ πεσόντι τοὺς ἐχθροὺς ὀπιδόντες κεκλασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύοντες τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν ὃ παιδιᾶς ὅλην τὴν νύκτα. ὃ μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τ θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ εὐμηνίας εὐχαριστίαν ποιεῖσθαι συνέχουσαν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συνετίθησιν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἕτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσαι δ' μηδεὶς τ λόγῳ τὸ πρόσφορον, οἷ ἀρχαίοις ἀνθρώποις ὃ πονηρίας ἀπείροις εὑρεθῆ σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, ἔτι κ' βούλησιν θεοῦ, ἔτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ πρὸ τοῦ τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑποχωρῆσαι τὸ πάμφυλιον πέλαB γος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τότε δι' αὐτὸ καταλύσαι τὴν περσῶν ἡγεμονίαν ὃ θεοῦ θελήσαντος. καὶ ὅτι πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. ταῦτ μὲν ἐν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων προσενεχθέντα τοῖς ἑβραίων ὑπὸ ὃ ῥᾳ καὶ τῆς βίας ὃ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς ὃ πῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν ὃ τούτοις σκεπάσοις τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ σίνεσθαι ἕτοιμον θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τῆς παλιν ὃ δοθέντων καθὼς αὐτῷ καὶ προείρηται.

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.
Περὶ τῆς τῶν ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείων ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.
Ποίας συμβουλὰς ἐσηγήσατο τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἰοθώρης. Κεφ. γ.
Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ ἐδὲν διέφερεν. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ϛ.
Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τῆς τῶν τε ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ τῆς τῶν ἀρῶν ἱερωσύνης, καὶ ἃ πινα χρὴ ἐορτῶν καὶ θυσιῶν νενόμικεν. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.
Νόμοι καὶ ἄλλοι περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.
Στάσις καὶ μωϋσέως δι' ἀσέβειαν, καὶ τῶν ξεσασάντων κόλασις. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξισχνήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν. Κεφ. ιγ.

HÆC IN JOSEPHI TERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. Cap. I.
De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda, quiæ Iſraelitis inde obtigit. Cap. II.
Raguelis conſilium, quod genero ſuo Moyſi dedit. Cap. III.
Moyſes, conſcenſo Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. Cap. IV.
De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, qvod ſimilitudinem templi portatilis referebat. Cap. V.
De arca, in qua tabulas legis Moyſes collocavit. Cap. VI.
De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi. Cap. VII.
De pontificiali ac ſacerdotali ornatu. Cap. IIX.
De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectant. Cap. IX.
Leges de ſacrificiis & purificationibus. Cap. X.
Leges belli & conſuetudines. Cap. XI.
Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. Cap. XII.
De ſpeculatoribus, qui, explorata Chananæorum regione, reverſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. Cap. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Tertius.

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptæ ſalutis offuſcavit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: qvod emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humoris habens, unde fructus provenire ſolent. talem autem viam neceſſario ſunt ingreſſi, cum aliam non poſſent: deferebantque ſecum aquam, priuſquam deſertum intrarent, hauſtam, duce ita præmonente. qva abſumpta, puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel qvantum ſufficeret, inveniebant. in hunc modum iter facientes perveniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibique laſſis de via, & commeatu quoque jam abſumpto, inopiam ſentire incipientibus, divertere placuit. invitabat ad manendum puteus forte repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatii propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inventuros, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolum, ſed & ne jumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens, quod diceret, non enim erat res cum hoſte, quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægre expediebat conſilium, populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc unum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτήριον ἔτω γλυκυθὲν, δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὐτοὺς ἀγομένους ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος· ἡ χώρα γὰρ ἐρήμη τελέως οὖσα, καὶ τῶν τε ἐπιτηδείων τροφῶν αὐτοῖς ἄπορος, ἀνανίζασα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τι παρασχεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν. ψαφαρὰ γάρ ἐστιν καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ὅτι καὶ φύσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦ ἔσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὡδευον, ἐπέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ ἐν σταμνίοις κεκελευκότος. καὶ τούτου δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐπιόντων τὴν ὑδρείαν, ὀπίπονος διὰ σκληρότητα τῆς γῆς καὶ τὸ ὑρισκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἐ πότιμον ἰδεῖν, καὶ ἔτω ἦ ἀπάνιον ἀφικνεῖν ἦ τέτον ὁδεύοντες τὸν τρόπον ἐπὶ δείλαιαν ἐλίαν εἰς μάρτον, ἔτως διὰ τὸ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μάρ γὰρ ἡ πικρία λέγε ἦ. καὶ αὐτοῖς πταλαιπωρημένοις τῷ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελέως ἐπιλελοίπει, κατάγον ἦ. φρέαρ γὰρ ἰδὼν, δὶς καὶ μᾶλλον ἐμείναν, ἐπὶ αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον πενιχρῶς τῷ, βραχείαν μέν τοι παρεῖχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν ἐκείνοις δ' ρεῖν τοῖς χωρίοις, καὶ γὰρ ἤκουον ὧν τῶν ἐξανούντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν εἶναι, πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον εἶναι, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ἐρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ ἐπάγμαστος τὸ ἀναπίλεκτον, οὐ γὰρ ἐχθρὸς ἰδεῖν ἐρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης ἀντιπάλαιόν τι ἀνδρῶν, ἀλλὰ διαφθείρετο πρὸ γυναίων παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, τῆς ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἰδεῖν, τὸ συμφορᾶν τὴν ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ σωτέρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες γυναῖα

ναια μὲν ὑπὲρ γυναικῶν, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ A tibus opem implorantes, viri vero mulieribus,
παρορᾶν, ἀλλ' ἐπιμελεῖσθαι αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω- ne se despiceret, utq; salutis remedium aliquod
τηρίας. ἱκετεύουσιν οὖν τρέπεται τὸν θεὸν, μεταβαλὼν τὸ quæreret, ad preces igitur versus orat, ut Deus,
ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ ποτιμον αὐτοῖς ἀπερ- mutata aqua, ex vitiosa potabilem reddat: quo
γάσῃ. ὁ καταινέσαντος δ' αὐτῷ τὴν χάριν, λαβὼν ἀπὸ annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni
τοῦ παρόντος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ μέσην, forte ibi jacens, & medium per longitudinem
καὶ κατὰ μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος, ἔπειτα μεθεὶς scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum
εἰς τὸ φρέαρ, ἐπεὶδε τοὺς ἐθρασίους τὸν θεὸν ἐπήκοον ἀπὸ exauditis precibus, pollicitum daturum se a-
τῆς εὐχῆς γεγονέναι, καὶ ὑπισχνῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα- B quam desiderantibus, si gnaviter jussa perage-
ρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, πρὸς τὰ ἀπ' αὐτοῦ κελεύσματα rent. quibus rogantibus, quid facto opus sit, ut
μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρωμένων aqua mutetur. jubet robustissimum quemque
δ' αὐτῶν τι καὶ ποιούντων ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε- certatim puteum exhaurire, dicens, majore par-
λεύει τινὰς ἐν ἀκμῇ θορυβοῦντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ te evacuata, reliquum potabile fore. quo facto,
ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι ποτιμον αὐτοῖς προσεκκενωθέντος aqua agitatione continua purior reddita, potum
δὲ πλείονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν, τὸ δ' ὑπὸ τῶν συνεχῶν jam non aspernandum multitudini exhibuit.
πληγῶν γιγνόμενον κεκαθαρμένον ἤδη ποτιμον Hinc castris motis, pervenerunt Ilym, agrum, ut
ἦν. ἀφικνοῦνται δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἱλιὼ ἀφικνουῦ), πόρρωθεν primo aspectu è longinquo videbatur, non ma-
μὲν ἀγαθὴν ὁρᾶσθαι. ὁ δὲ Φοινικόφυτος ἦν. πλησιά- G lum, ferebat enim palmas. ut vero propius est
ζουσι δ' ἀπελέγχετο πανταχῇ. ὁ δὲ οἱ Φοίνικες ὄντες οὐ ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσωπεῖς τε ἦσαν ὁ καμαίζηλοι enim non plures erant quam septuaginta, eæque
δι' ὕδατος ἀπορίαν ψαφαρὰ δ' πάντῃ ὄντες χωρία. ἔτι non admodum proceræ propter loci ariditatem.
δὲ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν ὑστερόν τι nam ne a fontibus quidem rigabantur, qui duo-
ὁ πρὸς ἀρδευσιν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ decim eo loco erant, sed non ita largi, ut emissis
δυνα μένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν rivulis humiditatem terræ subministrarent, quare
ἀλίγαι. ὁ ἀναμωμένοις τοῖς ψάμμοις οὐδὲν ἀπολύτα- ad egerendam harenam versi in nullas venas
χά τι ἢ ἐλάσσον ἐλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δ' ἐμισκον D incidere poterant, & si quid modicum distillaret,
ὑπὸ δ' ὀλεθρον ἦναι. καρπόν τε φέρειν οὐ δενὶ τὰ fossione turbatum inutile ad potum reddebatur.
δένδρα διὰ τὰ τὴν ἐξ ὕδατος εἰς ἕτο ἀφορμῆς καὶ arbores quoque non multum fructum ferebant
ὠφελήσεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ παντ- propter eandem aquarum inopiam. quamobrem
ὸς ὠν αὐτοῦ, τὴν παλαιπωρίαν καὶ τὴν πόρρω τ κακῶν exortum est murmur multitudinis contra duc-
δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. τριακοστὴν γὰρ ὁδεύοντες ἡ- torem, omnem miseriæ suæ causam in unum il-
μέρας, ὅσας μὲν ἐπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες. lum conferentis. triginta enim dierum itinere
μηδενὶ δ' ὠστυγχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν ὠφὶ τῶν confecto, commeatum omnem, quem secum ex- *Exod. 16.*
ὅλων. πρὸς δ' τὸ παρόντι κακῷ τὴν ἀφορμὴν ὄντες, E tulerant jam absumptum desiderabant, & cum
καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τ ὑπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τε θεοῦ nihil alimentorum in terra deserta invenirent,
καὶ τῆς μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέσεως κωλυόμενοι, δι minimum à desperatione aberant: atque ita, præ-
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ- sente egestate, præteritorum tam Dei quam
μήκεσαν ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁ δ' Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in
οὕτως ἀνηρεθισμένου δ' πλήθους ὁ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν iram concitati, videbantur jamjam, correptis sa-
κεκινημένου τοῦ θεοῦ θεραπόντων, καὶ τὰ συμπίδοτι τῆς πρὸς xis, in imperatorem suum invasuri, autorem in-
τοὺς ὁμοφύλους εὐνοίας, παρεσιν εἰς μέσους ὁ κατα- teritus sibi clamitantes. at ille irritatam multitu-
βοῶντων ὁ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὁρᾷθη- dinem & tam acriter in se concitatam animad-
ναγ τε κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώ- F vertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide
τατος, κατεπαύσειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς μὴ τῶν παρόντων administratæ, prodit in medios vociferantes &
αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμ- saxa intentantes. cumque singularem quandam
προσθεν εὐεργεσιῶν θαυμαλεῶν. μηδ' ὅτι νῦν πονοῦν- gratiam in vultu præferret, popularique facun-
σι, τῆς ἀγενοίας ἐκβαλεῖν τὰς θεοῦ χάριτας ὁ δω- dia cum primis polleret, exorsus est iram eorum
ρεὰς ὧν μεγάλων καὶ ἐκ θαυμαδόξου ἐτυχον γιγνομέ- mitigare, obsecrans, ne in præsentem necessita-
νων. προσδοκᾶν δ' καὶ τῆς παρουσης ἀπαλλαγὴν ἀ- tem intenti omnium præteritorum beneficiorum
μηχανίας ἐκ τῆς θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκι- memoriam abjicerent: utque à difficultate tunc
μάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ὡς τε καρτερίας ἔχουσιν G premente animum ad Dei gratiam ac dona ver-
καὶ μνήμης τ προϋπηργμένων, εἰμὴ πρὸς ἐκεῖνα ἤθοιν- terent, quibus toties præter opinionem cumula-
το. ἀφ' ὧν ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτὰς πῆς ἀρα χα- tifuissent, nunc quoque expectarent eum bonum
λεπῆς. ἐλέγχειν δ' αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ἅτε πρὸς τὴν ὑπομονὴν οὔτε πρὸς τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, ἅ- exitum procuraturum, quem verisimile sit ad
τως μὲν θεὸν καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης καθ' ὃν ἐκλε- probandam eorum fortitudinem, patientiam &
λοίπασιν ἄρυπτον καταφρονήσας, ἅτως δ' πρὸς αὐτ gratitudinem, utq; appareat, præteritane an præ-
τ ὑπηρέτην αὐτοῦ ἀγαπεθέντας, μ ταῦτα μηδὲν αὐτὰς sentia plus apud eos possint, hanc rerum angusti-
ἀφελοῦσιν ἄμοιρον πρὸς ὧν ἔπαι τι μ παράσχειν κατ' ὑπο- am immisisse. cavendum igitur, ne ob intoleran-
tiam atq; ingratitudinem divino favore indigni
deprehendantur, qui & voluntatem ipsius, quam

secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrum ejus iniquis odiis persequantur, præ-
sertim cum hactenus in nullo eorum, quæ Dei jussu gerenda susceperat, deceptos se queri possint.

Enumerat deinde ſingillatim. qvomodo afflicti fuerint Ægyptii, dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: qvomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis vero dulce fuerit ac potabile. quomodo ita, refluo mari, locum eis & viam ad effugium cedente, ipſi quidem per eam evadentes ſalutem ſint conſecuti inimicos vero internecione deletos inſpectaverint: & quomodo in eam usque diem inermes, Deo præbente, armorum quoque copiam ſibi comparaverint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cum ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius providentia deſperandum. qvamobrem æqvo animo ferenda omnia, cogitandumque non eſſe ſerum auxilium, quantumvis differatur, qvod, rebus adhuc integris, accipitur. & ſic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, ut videat, utrum ejus cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potius more pecudum dominis in ſuum uſum paſcentibus ſervire malint. Se quidem non tam ſibi privatim timere, cui cæſo injuſtè nihil mali accidere poſſit: quam ipſorum incolumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorem mentem reduxit, & jam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: &, conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis depoſcebat, in cujus ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: utque propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus vero curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem, quam peterent, jamjam affuturam. His impetratis, Moyſes deſcendit ad multitudinem: illi vero animadvertentes promiſſionibus divinis lætum, & ipſi, poſito mœrore, vultus hilares ſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre, nec ita multo poſt magna vis coturnicum, qvod genus avium præ cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interjacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos defertur. illi vero cibos divinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyſes rurſum ad ſupplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promiſſum ſimul atque exhibitum: qui ad hunc modum paſtis alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moyſes precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cum manibus ejus hærens concreviſſet, ſuſpicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lætusq; re comperta, turbam ignaram & putantem, hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatam offert, ut experto crederent. illi vero ad ejus exemplum novo cibo læti fruebantur, qui ſuavitate ad mellis dulcedinem accedebat, aſpe-

A λὴν δ' θεῦ κελεύσεν. καταρθμεῖ δ' ἐν πάντα, ὡς τε φθαρῆναι αἰγύπτιοι κατέχοντες αὐτὸς ὧδε τ' δ' θεῦ γνώμην βιαζόμενοι. καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν αἷμα λεῖ καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος, καὶ γλυκύς. πῶς τε ἀμφὶ τ' θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς πρόρωπάτω, καὶ τ' ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ παύτῃ σωθέντων μὲν αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀπόδοιεν ἀπολωλότας. ὅτι τε ἀπανίζοντας ὅπλων εἰς ὑπερίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασήσειεν. τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ ἀμφιβρήσεως δόξαν γεγονέναι & σώσειε ὁ θεὸς ἐκ πολλοῦ, καὶ ὡς δυναμις αὐτῷ μὴ ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὰ τὴν πρόνοιαν. ἀλλ' ἀοργήτως πρεμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν θεικουείαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πρὸς τινὸς πειρασθήναι δυσκόλου πάρεσιν. ἡγουμένους δ' ἐ κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τ' τὸν θεὸν, ἀλλ' ὑπὲ πείρα τῆς ἀνδρείας αὐτ καὶ τ' πρὸς ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε & προφῆς ἀπορίαν καὶ ἀπάνιν ὕδατος ὑπερ αὐτῆς ἐσὲ ἐνεγκεῖν ἡμᾶς οἱ. ἢ δηλόφ μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσιν & τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφόβως τρεφομένοις. δεδιέναι δ' λοιπὸν ἐκ ἔτως ὑπὲρ τ' ἑαυτῶ σωτηρίας. πείσεσθε γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθνήσκων. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτ βάλλουσι λίθων δ' θεὸν καθαιρεῖν νομιοῦσιν. ἔτως οὖν ἐπράυνεν αὐτοὺς, καὶ τ' μὲν τῶ βαλεῖν ὁρμῆς ἔπεσχεν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἔτρεψεν. παθεῖν δ' ἐδὲν ἀλόγως αὐτὸς ἀμφὶ τ' ἀναγκαῖα τοῦτο νομίσας, ἐγὼ δεῖν ἐφ' ἱκετείαν δ' θεὸν καὶ ὠδὰ κλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς ὅπὶ τινα σκοπιὰν ἤτε πρόν τινα τῷ λαῷ καὶ τ' ἐνδεᾶς ἀπαλλαγεῖ. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τ' σωτηρίαν αὐτὸν, & ἐδὲν ἐν ἄλλῳ. σωγνώσκειν ἢ τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ δ' λαῶ περισπομένοις φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαυτίου δ' τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ ἦμους ὄντος. ἐ δ' θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται & παρέξειν ἀφορμὴν ἐ ζητᾶσιν. μωϋσῆς δ' δ' θεῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ὡς εἶδον καὶ τὰς ἐπαγγελίας τὰς ὠδὰ δ' θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ' παρησίας ὅπὶ τὸ ἱλαρώτερον. & φησὶν ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὠδὰ τ' θεῦ τ' πρὸ τῶν ἐνεστηκότων ἀπορίαν ἀπαλλαγήν. & μετ' ὀλίγον ἐρτύγων πλῆθος, τρεφῆ δ' τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἐδὲν ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα δ' πλεῖ μεταξὺ θαλάσσαν ὑπερελθόν καὶ ὑπὸ κόπου τι ἅμα τῆς πήσεως & πρόσγαιον μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν, καταφέρεται εἰς τὰς ἑῴους. οἱ δ' συλλαμβάνοντες ὡς προφὴν αὐτοῖς δ' θεῦ, παύτῃ μηχανησαμένῳ τὴν ἐνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' εὐχὰς τρέπεται δ' τοῦ θεοῦ ταχείαν καὶ ὠδὰ τ' ὑπόχεσιν ποιησαμένῳ τὴν θεικουείαν. εὐθὺς δ' μὲν πρώτην ἀφορμὴν τῆς τροφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. ἀνέχοντος δὲ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅπὶ ταῖς εὐχαῖς, δρόσος κατελεύχθη. καὶ πεπηγυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ παύτῃ εἰς προφὴν ἥκειν αὐτοῖς ὠδὰ δ' θεοῦ, γεύεται τε, καὶ ἡσθεὶς δ' πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι & τῆς ὥρας εἶναι δ' ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν οὐ καθ' ἑαυτὸν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ὀρεινοῦ καταφέρεσθαι τὴν δρόσον. ἀλλ' ἐπὶ σωτηρία τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ. καὶ γευόμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρέχε πιστεύειν. οἱ δ' μιμούμενοι τὸν ἡγεμόνα ἥδοντο τῷ βρώματι. μέλιτι γὰρ τὴν γλυ-

κύτητα

κύτηται καὶ τοῦ ἡδονῆ ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀ- A
ρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τῇ κορίανδρου
σπέρματι. καὶ περὶ συλλογῆ λίαν αὐτὸ ἐσπουδάκεσαν. ὡς ἀγγέλεται δ' ἐξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δ'
ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὐκ ἐπιλείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
ἄπορον ἢ τὸ λαμβάνειν, διὰ ἀληθῆ τῶν δυνατωτέρων
πλεονεκτημάτων περὶ τοῦ ἀναίρεσιν. οἱ μέν τοι πλέον
δ' προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν περισ- B
σότερον εἶχον δ' κακοπαθοῦσι. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν
πλέον ἔυρισκον. δ δ' ὑπολειφθεὶς εἰς τὴν ἐπιοῦσαν, ὄνησις οὐδεμία ἦν διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ εὐάρεστον ἀμωμήτοις τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλλων διαφορίαν. ἔτι γὰρ καὶ νῦν ἔστιν πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος,
καὶ λίπες καὶ τότε μονῆ χαμαίζωμον τὸ θεῖον κατα- C
πέμψαι τοῦ διατροφεῖν. καλοῦσι γὰρ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα
τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μᾶν, ἐπερώτησις ἐστὶ τὴν ἡμετέραν
διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστιν ἀνακρίνουσι. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ἐπὶ τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διεπέλουν. τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ ποσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἄραντες εἰς ῥαφιδὲν ἦκον πελασπαρηθέντες ὑπὸ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδακα
ὀλίγας ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασι ἄνυδρον δι- D
ερόντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν διὰ ὀργῆς
τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τὴν ἐρημίαν δ' πλήθους
σχεδὸν μικρὸν ἐκκλίνας, ὑπὸ λιτὰς τρέπεται δ' θεοῦ,
βοᾷ καλῶν ὡς τροφὴν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις,
οὕτως καὶ πότον βοᾷ χεῖν διαφθειρομένοις, καὶ τῆς
ὑπὸ τροφῆ χάριτος ποτ' ἂν μὴ παρόντος οὐδέν. ὁδ' εἰς μα-
κρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο, τῷ δ' μωυσῇ παρεῖχεν
ὑπισχνεῖτο πηγὴν, καὶ πλῆθος ὕδατος, ἔξειν δ' προσδο- E
κήσειν. καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλῆξαντα τὴν πέτραν,
ἐᾶν ῥοῦν αὐτόθι βοᾷ κειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβά-
νειν τὴν ὑπεροχὴν ὧν δέον. φροντίζειν γὰρ καὶ δ' μὴ σὺν
πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανεῖσθαι. καὶ μωυ-
σῆς ταῦτα λαβὼν βοᾷ δ' θεῷ βοᾷ γίνεται πρὸς τὸν
λαὸν, προσιμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. καὶ γὰρ ἤδη
καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὑρμώμενον. ὡς δ'
ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἔλεγε καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν οὐδ' ἐλπισθεῖσιν, ὅτε
τῆς πέτρας πταμὲν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δὲ F
πρὸς τὴν ἀκολουθίαν καταπλαγέντων, εἴ τι δ' δίψους
καὶ τῆς ὁδοιπορίας πεπαλαιπωρημένους ἀνάγκη γένοι-
το κλίναι τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήττει τῇ βακτη-
ρίᾳ, δ χαυνώσας ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστα-
τον. οἱ δὲ τοῦ βοᾷ δόξαν δ γενόντος καταπλαγησαν
δ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῶν ἐληλυθὸς δ πίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῖ τὸ δῶρον
δόντος. τὸν τε οὖν μωυσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ
θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὴν δ' θεῷ πε- G
ρὶ αὐτοὺς προθυσίαν. δηλοῖ δ' ἐν τοῖ ἱερῷ ἀνακειμένη
γραφή, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπόντα οὕτως ἐκ τῆς πέτρας
ἀναδοθησεσθαι ὕδωρ.

Actu vero ad aromatis similitudinem, quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semini similis: eumque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, ut ex æqvo assaronis mensura qvotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. qvod eo factum est, ne infirmioribus deesset, dum robustiores per avaritiam plus satis colligunt. quod si quis, contempto edicto, ultra præscriptum modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quam cæteri. quicquid enim ultra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptū: adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: cujus hæc natura est, ut qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontativa, quid hoc est? interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, qvo per annos quadraginta deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco, in qvo hæc primum contigerunt, castris motis, postquam in Raphidim pervenerunt, extrema jam siti laborabatur, eo qvod & præcedentibus diebus raros fontes invenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille vero, declinato aliquantisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans, ut qui cibum in egestate dederat, nunc potum qvoq; in extrema necessitate largiretur tantum non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus vero nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam, unde minime sperarent: jubetque, ut virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea, quæ desiderabant. velle se, ut per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis a Deo, Moyses revertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. jam enim videbant a specula descendentem. qui postquam reversus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluvio de petra illa prorumpente. qvo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ vestigio dehiscens aquam evomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi vero inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: moxque magna cum voluptate bibebant, quod esset dulcis & qualem divinitus datam esse conveniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebant, quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio, quas poterant, per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, qvod Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda, quæ Iſraelitis inde obtigit.

A

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσην ὠφ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

II. *Exod. 17.* HEbræorum autem fama longè lateque divulgata, rumoribusque de his per omnes gentes circumquaque ſparſis, non mediocris metus accolas ejus regionis occupavit. & miſſis ultro citroq; legationibus, adhortabantur ſe invicem, ut aut arcerent, aut delerent etiam, ſi modo poſſent, adventantem multitudinem. præcipui vero hujus expeditionis inſtigatores erant, qui Gobolitidem regionem & urbem Petram incolunt, vocanturque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe invicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum, Ægyptiorum fugitivos, perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priusquam vires eorum augeantur uberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta, priores bellum aggrediantur, tuto poſſe opprimi, conſultiusque eſſe in deſerto eorum conatus ulciſci, quam expectare, dum urbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initiis adverſariorum potentiæ quam primum obſtare, nec expectare, dum quotidianis ſucceſſibus in majus augeatur, & potius curare, ne in diſcrimen veniant, quam ut periculo eximantur. Poſt hujusmodi legationes decretum eſt communi conſilio, ut Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes, quam motum aliquem indigenarum: ergo cum videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improviſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte confligendum erat, hortatur, ut Dei ſententia freti, cujus auſpiciis libertatem ſervituti prætuliſſent, nihil aliud quam victoriam cogitarent: neve reputarent, qvod armis, pecuniis, commeatu & aliis hujusmodi præſidiis ſint inferiores: ſed cum Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperent, ac ſi humanis etiam opibus eſſent longe ſuperiores. nec ignorare illos, quantus ſit adjutor, toties in gravioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: eumque favorem ſatis declaratum, dum famem ac ſitim prodigioſe ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quod poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum, quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, convocatisque tribunis & optimatibus, univerſos & ſingulos hortatur, juniores quidem, ut grandiorum dicto audiant; hos vero, ut omnes imperatoris ſui nutus obſervent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & ultro Moyſen rogabant, ut ſe confeſtim in hoſtem duceret, neve intempeſtiva cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὲ τῶν ἑβραίων ὀνόματος ἤδη πολλαχῆ πάντας ἀφῖγμένου, καὶ δεδοικότων αὐτῶν λόγῳ φοιτῶντος, ὃν φόβῳ συνέβαινεν ἐμπίπλασθαι τοὺς ὑπήκοους εἶναι. καὶ πρεσβεύόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας ἀφανίζειν· ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο συνάγοντες, οἵ τε τὴν γωβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησιοίκους ἐπὶ τὸν πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, σφετέραν ἀλκὴν φυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων ἀποδράντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ἐπιμέλειαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, κατάλυσιν ἀσφαλῆ καὶ σῶφρον, δίκην αὐτὸς καὶ πρὸς τῆς ἐρημίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτοῦντας. ἀλλ' οὐχ ἕτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπεκάλλωσιν αἱ χεῖρες. οἱ δ' ἐχόμενοι δυνάμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι κατάλυσιν ἀγαθοὶ σωθῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ πρόσκαιρα μείζω κωλύοντες ψυχάσαι. οἱ μὲν γὰρ θείᾳ δοκοῦσι νεμεσᾶν, οἱ δ' οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. πιαίνεται τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγκέκεισαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' οὐδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν καὶ παραχὴν ἐνεποίησε τὰ τῶν ὑπηκόων, καὶ παρόντων ἐπὶ τὴ μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐταράχθη χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὢν ἀπάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηπισμένους. ὡς δὲ μυθίας οὐδὲν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ δὲ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκέναι, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠγμένοι, κατανικήσειν τοὺς πρὸς αὐτοὺς ἐκ μάχης αὐτοῖς καθισταμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν πρέπει ἐκ πεποιήσεως πολεμοῦσιν ἀνθρώποι, κρίνοντας ἐν τῷ θεῷ δὲ θεοῦ συμμαχίαν ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἀνόπλων ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἷς αὐτοὺς σωῖσθαι οὐδὲν κινδυνεύειν βουλομένου θεοῦ. εἰδέναι δὲ οἵους ἐστὶν ἐπικουροὺς ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων ἐν πολέμου. τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους, ἐν δὲ τῷ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ἐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς ἀφ' τῶν μένειν τῷ θεῷ ἐν θεοῦ νενικηκέναι. νῦν δὲ γενέσθαι παρεκάλει προθύμους πάντας, ὡς τ' ἀπάντων ἐπιμέλειας αὐτοῖς ἐν τῇ κρατήσει τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δ', ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ἐπὶ τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρεμοῦντες. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἐπίμονος ἔχοντες ἦλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδίζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

C

D

E

F

G

ἐξ τῆς πληθύος ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον, ἡγεῖται αὐτῷ ἐφίστησιν αὐτῷ, ναυήκης μὲν ὑὸν Φυλῆς τῆς Ἐφραιμίτιδος ἀνδρειότατον ἅμα καὶ πόνους ὑποστῆναι ἱκανώτατον, καὶ νοῆσαί τι καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν ἐκπρεπῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβίας πεπιημένον. ὡς δὲ τοῖς ἑβραίοις βραχὺ δέπι πρὸ τὸ ὕδωρ ἔταξε, τῶν πλείστων ὅπλοφυλακῆ παίδων καὶ γυναικῶν ὅ τι πρὸς παντὸς στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶσιν ἐν ὠδαιοκλῆ ἦσαν, τῶν τε ὅπλων ἅπτεσθαι πονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες καὶ τῆς στρατηγοῦς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ἐπὶ τὸν μάχιμον, ὁπότε κελεύσειν αὐτοῖς μωυσῆς. διηγρύπνει δὲ καὶ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὸν ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειν τὸ στρατόπεδον. ἠγρυμένης δὲ ὑποφαινούσης ἡμέρας, εὐθὺς τόν τε ἰησοῦν ὠδαιοκαλεῖ μηδὲν χείρονα φανῆναι καὶ τὸ ἔργον τῆς εὐσεβείας αὐτὸν ἐλπίδος, δέξαν τε ἅμα τῆς παρούσης κτήσεσθαι στρατηγίας ὠδὰ τοῖς ἀρίστοις ἐπὶ τοὺς ἐγθρημένους. τῶν τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲν οὕτως ὠδαιοκαμένον τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ ἅμα τῶν ἔργων ὠδαιοκλῇ ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε καὶ ἰησοῦ ὠδαιδίδους τὸ στράτευμα. προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι καὶ χερσὶν ἤδη ἡ μάχη, προθυμία τε καὶ ἅμα κελεύσμῳ τε πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχρι μὲν οὖν μωυσῆς αὐθις ἀνίσχει τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τοῦ οὖν πόνου τῆς ἀναστάσεως τῶν χειρῶν ὁ μωυσῆς οὐχ ὑπομένων (ἰσχνὸς γὰρ ἂν αὐτὰς καθίη, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτῷ συνέβαινεν) κελεύει τὸν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς μαριάμης τὸν ἄνδρα οὖρον ὄνομα, στῆναι ἑκατέρωθεν αὐτοῦ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπιτρέπειν κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ τοῦτο γιγνομένου κατακρατοῦσι νικῶν τοὺς ἀμαληκίτας οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπιγνομένης ἀπεχοντο κτείνειν. νίκλου δὲ καλλίστου καὶ κατορθωτάτου νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. καὶ γὰρ τῶν ὑπιστρατευσάντων ἐκράτησαν, καὶ τοὺς πρὸ οἰκείους ἐφόβησαν ὑπερβάλλοντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν οὐκ ἄπονων ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες γὰρ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων πλοῦτους τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ἅμα δὲ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ὑπορρώοντες. ὑπῆρξε δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη. οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ὑπιστρατευσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς πρόσθεν ἅπασιν μὴ τλῆναι σκήνων ἦσαν ἠθμοντο φοβεροί. αὐτοί τε πλούτῳ μεγάλῳ δύναμιν προσελάβον. πολὺς μὲν γὰρ ἀργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὰ δίαιταν. πολὺ δὲ ἐπίσημον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφάσματα καὶ κόσμοι ὠδὰ τὰς ὁπλήσεις. ἥτε ἄλλη θρεπτικὴ καὶ κατασκευὴ σκήνων, λέκτα τε παντοῖα κτλίνων, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἐξοδευκόσιν ἕπεσθαι. φρονήματος τε ὑπερπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ ἑβραῖοι. καὶ πολλὴ μεταπίπτησις καὶ δρεπὴς αὐτοῖς, πρός τε τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ πάντα λαμπρὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντευχίας φυγόντων συνέλεγε.

tum ille, ſelectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis, Jeſum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac conſilio juxta promptum, & pietate inſignem & à Moyſe præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita diſponit, ne ab aquatione intercludi poſſit, plures etiam ad præſidium caſtrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium ſe expediunt, & armis ſimul ac corporibus curatis, intenti ſignum claſſico per Moyſen dari expectant: qui & ipſe pernox cum Jeſu conſultabat, eumque de inſtruendis ordinibus admonebat, appetente vero jam die, hortatur ducem, ut ſpei de ſe conceptæ reſpondere ſtudeat, &, re feliciter geſta, exiſtimationem ſibi apud milites comparare. ſimiliter Hebræorum optimum quemque privatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atq; ita inſtructos & animatos Jeſu & Deo committit, ipſe montem aſcendit. jamque ad manus ventum erat. pugnabaturque ſtrenue, nec adhortationes mutuæ deerant: & quamdiu Moyſes erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabantur. Moyſes vero extenſione manuum laſſatus, cum obſervaſſet quotiescunque manus demitteret, toties ſuos non ferentes hoſtis impreſſionem cedere, jubet fratrem Aaronem, & ſororis Mariames maritum Uronem, utrinque aſtantes, manus ſibi indefinenter ſuſtinere, neque permittere, ut per laſſitudinem deferrentur. quo facto, egregie vicerunt Hebræi, fuiſſentqve internecione deleti Amalecitæ, niſi interveniente nocte fuga & latebris quidam eorum ſalutem ſibi quæſiſſent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna majoribus noſtris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugaverunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incuſſerunt, & laboris præmium prædam opimam reportaverunt. namque caſtris etiam hoſtilibus expugnatis, publicè & privatim ſunt ditati, qui ad eam diem vix qvotidianum victum ſibi parare poterant. nec in præſens tantum ea victoria profuit, ſed in futurum etiam. non ſolum enim corpora adverſariorum, ſed animi quoque eo prælio ſunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti ſunt formidoloſi. ipſis vero opulentiæ non mediocris acceſſio eſt facta. multum enim auri & argenti in caſtris fuit repertum, multa æramenta vel eſcaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaque ſuppellex caſtrenſis & varia præda jumentorum & impedimentorum, qvæ exercitum ſequi ſolent· quin & audaciores multo ſucceſſus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac induſtriæ magis ſtudioſos, nihil non ſibi pollicentes, ſi virtutem ſtrenue colerent. Et hoc quidem prælium talem exitum eſt ſortitum. Sequenti vero die Moyſes cæſorum cadavera ſpoliavit, arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & illis, quorum opera inſignior fuerat, præmia diſtribuit. Jeſumque ducem pro concione collaudavit, milite per acclamationes laudem viri comprobante.

adeoque incruenta fuit hæc victoria, ut ne unus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostilium cadaverum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixitque internecione delendos Amalecitas, ut ne unus quidem ejus generis relinquatur, quod Hebræos ultro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremo ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter rejectum magna clade affecerunt: post quod, per dies aliquot festis epinicis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. jam enim creverat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense, postquam ex Ægypto moverant, ad montem Sina pervenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, ut jam ante commemoravimus.

A δεισιτῦσι τὸ πμὰς ἐδίδου, καὶ τὸν φρατηγὸν ἱκετεῖω ἐγκωμίαζεν, μαρτυρούμενον ἐφ' οἷς ἐπραξεν ὑπὸ παντὸς δ' φραξ. ἀπέβαινεν δ' ἑβραίων μὲν οὐδείς. τῶν δ' πολεμίων ὅσους οὐδὲ ἀριθμοῦ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θυσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται νικητὴν ὀνομάσας τὸν θεὸν, προεφήτευέ τε πανωλεθρία τοὺς ἀμαληκίτας ἀπολεῖσθαι, μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, διὰ τὸ ἑβραίους ἐπισπᾶσθαι, καὶ παῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένους. τέλος τε φρατηγὸν εὐωχίας ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατὰ πολέμησαντας αὐτῶν μετὰ τὴν αἰγύπτου ἡγουμένου ἔξοδον, ἔτως ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν ἐπινικίων ἑορτὴν ὁ μακὺς ἤγαγε, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μετὰ μάχην πρόσῃσαν πεπαυμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλητικὸν αὐτῆς. καὶ προῆον κατ' ὀλίγον ἐν τετμήνῳ μετὰ ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρὰ τὸ σινεῖον ὄρος, ἐν ᾧ τε τὸ θεῖον ἄτος καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα σωτυχῶν προεῖπε μοι.

B

C

CAP. III.

Raguelis consilium, quod genero suo Moysi dedit.

III. Exod. 18. CUm autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque pervenisset, gratulabundus occurrit, Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri adventu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum, qui flagrationem illæsus evaserat. dum vero multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis, assumpto & Raguele, laudes divinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebantur, cujus virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque privatim multa in populi laudem, multa in Moysis ejus servatoris cecinit, cujus auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβολὰς ῥαγουὴλ τῷ γαμβρῷ μωυσῇ ἔδωκεν.

ΚΑὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς τὴν αὐτοῦ πωθανόμενος εὐτυχίαν, ἀσμένως ἀπήντα, τήν τε μωυσῆν σὺν τοῖς σεφώραν δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἡδέως δ' ἦν μωυσῆς ὅπι τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. καὶ θυσίας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος ὑπὲρ τὴν βάτον πλησίον, ὃς διαπεφεύγει τὰς πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειας ὡς ἕκαστοι τῆς διωχίας μετελάμβανον. ἀαρὼν δ' σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουὴλον περσαλαβόμενος ὕμνει τὸ ἦθος εἰς τὸν θεὸν, ὡς τὸ σωτηρίας αὐτῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ προθεσμὴν γεγενημένον, καὶ τὸν φρατηγὸν διὰ τοῦτο ὡς καὶ δεσπότην ἐκεῖνα πάντων αὐτῆς καὶ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ ῥαγουὴλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐποιεῖτο, ἐπαινεῖ δὲ τὸν μωυσῆν τῆς ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλ τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τοὺς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπὶ αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μένον ἂν τὸ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαστήσαι αὐτῆς ἔτος ἦν τὸ, καὶ ὧδε τοῖς ἡτιωμένοις κοῦφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ ἀπολεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τὸ φρατηγὸν ζήλοις. παυσάμενον δ' τοῦ θορύβου θεασάμενος, καὶ συμμανθὼν ἀνεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τῷ μωυσῇ ἐπὶ τοῖς ἡτιωμένοις ταλαιπωρίας ἑτέροις ἐκκῆναι. ὡς εἰ δ' τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας ἕνεκα τοῦ πλήθους ἐχόντων τὴν προσήκουσαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθῆναι. φροντίσαι δ' πάντων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. αἰδεσθέντος δὲ τοῦ ἀρετὴ φησὶν αὐτὸν καὶ εἰς θεὸν ἡγούμενος ἐπὶ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῆς θεοῦ σώσεων, τὰ μὲν τῶν ἐγκλημάτων διαιτᾶν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς πιθέσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. αὐτὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀπαρτέλειζητῶν εἰς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ὀχλείας. ὑποθήκης δὲ ταῖς ἐμαῖς τῶν ἀνθρωπίνων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξετάσῃς ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας ὑποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν· εἶτ'

IV. Sequenti autem die Raguel, videns Moysen multitudine negotiorum obrui (finiebat enim lites, quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro jus suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam, qui causam sub tali judice perdebant, æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire, quo minus justitia viri frueretur. ubi vero tandem à negotiorum tumultu absolutum vidit, seductum seorsum, quid facto opus esset, docuit: consuluitque, ut minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse vero tantum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam vero tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt usui, tibi ipse parcens, permitte aliis, ut ipsi inter se lites ex jure dirimant, tu vero divino tantum cultui deditus esto, quo facilius populum e præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, ut, lustratis ac recensitis copiis, eas in dena millia distribuas, singulis hujusmodi legionibus suos duces præficiendo: easque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris,

ἑξήκοντα, ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις οἱ A itemque in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Judices autem viros virtute ac justitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controversiis eorum decernant, & si forte quid gravius inciderit, ejus cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo jure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens favorem ejus propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque, quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum usurpans, neque autorem ejus celans, sed pro concione populo indicans, cujus hoc inventum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inventionem ordinum militarium ac judiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quam sibi alienum decus usurpare, ut hinc quoque virtutem ipsius conjicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid utile eis inde reportaturum: jubetque, ut ipsi interim in propinquo castra metentur, viciniores Deo futuri.

ἐπ' εἰς πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις οἱ
χ τριάκοντα μεριθέντας χιλιοστύσι, καὶ χ εἴκοσι
σι καὶ δέκα σωαριθμυμένους. ἔστω δέ τις ἐπὶ τύτοις
εἰς τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ
λαμβάνων. οἱ δὲ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάν-
τως εἶναι ἀγαθοὶ χ δίκαιοι, πρός τε τῶν διαφόρων αὐ-
τοῖς κρινοῦσι, κἂν ἡ τι μεῖζον ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ
πρὸς τοῦ πράγματος δύσκολον ἐπὶ σὲ τὸν ἀναπέμ-
ψουσιν· ἔσῃ γὰρ ἄτως ἀμφότερα, χ τῶν δικαίων ἑβραίοις B
τύχοντες, καὶ οὐ τῷ θεῷ προσοφλόντων ἀμφέστερον ἂν
αὐτὸν ποιήσειας τῆς σρατιᾶς. ταῦτα βαγουήλου παραι-
νέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβολίαν.
καὶ ποιεῖ χ τῷ ὑποθήκῃ τῷ ἑκείνῳ, τοῦ τρόπου
τῆς ἐπινοίας οὐκ ἀποκρυψάμενος, ἀλλ' σφετερισαμέ-
νος αὐτῷ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρηκότα τῆς
πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὕστερον ἐγραψεν, ὡς
εὑρηκότα τὴν διάταξιν τῷ προειρημένῳ, καλῶς ἔ-
χειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δό- C
ξαν ἔμελλε φέρειν ἑτέροφρονοῦντι τὸν ἄλλων εὑρη-
μένα, ὥς τε τῷ μωυσέως ἀρετῷ κἀκ τούτου κατα-
μαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτης δικαίρως ἐν ἄλλοις τ
γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆ-
θος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεται τὸ σινᾶιον ἐλε-
ύσμενος, ὡς σωουσόμενος τοῦ θεοῦ καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ
χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δὲ ἐκέλευ-
σεν πλησίον μετασκηνοῦσαι τοῦ ὄρους τῷ γειτνίασιν τοῦ D
θεοῦ προσομιλήσοντας.

castra metentur, viciniores Deo futuri.

CAP. IV.

Moyses, conscenso Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

VI. HIs dictis, ascendit Sina montem omnium regionis ejus celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautesque præruptas non ascensus tantum hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, ut non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi vero, juxta mandatum prophetæ motis castris, radices montis occupant, suspensi animis, qvidnam boni ita ut prromiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem servantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut jussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, ut propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore utebantur, & ornatu splendidiore una cum uxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente jam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria, quam late patebant, contegens, reliqvum cœlum circumquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebro micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cum Deo propitio convenisse. Hæc lecturi, ut cuique placuerit accipiant, mihi certe fas non fuit discedere ab illis, quæ in sacra historia conscripta habentur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τοῖς λαοῖς αὐτὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀνίει πρὸς τὸ σινᾶιον ὑψηλότατον
τ ἐκεῖ ἑρῶν τυγχάνον, ἐ διὰ τὴν ὑπερβολὴν δ'
μεγέθους χ τ κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις E
οὐ μόνον ὁσὶ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὠφθαλμῶσι μὴ δίχα
πόνου τῆς ὄψεως διωάμενον, ἄλλως τε διὰ τὸ λόγον
εἶναι πρὸς τὸν θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν φόβερόν καὶ
ἀπρόσιτον. ἑβραῖοι δὲ χ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετα-
σκευάσαι καὶ τὰς ὑπωρείας ὅρους καταλαμβάνον, ἡρ-
μόσαι τὰς διανοίας ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελείας τῶν ἀγα-
θῶν ἓν ἀπολείπειν αὐτοῖς ἐπανήξοντας μωυσέως πα-
ρὰ θεοῦ· ἑορτάζοντες δὲ τὸν σρατηγὸν πρεμένον, ἀ- F
γνεύοντες τὴν τε ἄλλην ἁγνείαν καὶ λοπὸν σωουσίας τῆς
γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖ-
πεν, καὶ ὑμνολογοῦντες τὸν θεὸν ἐμοῦ συμβαλόντα
μωυσῆ δοῦναί δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ' οἰκ
δισίαις ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναι-
ξὶν ἐμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐκπρεπῶς ἠσκοῦντο. ὑπὲρ δύο
μὲν οὖν ἡμέρας διωχεύμενοι δεῖπνον. τῇ τρίτῃ δ' πρωΐ
τὴν ἥλιον ἀναφαίνειν μέλλοντα ὑπερέσανε δ' πάντες σρα-
τοπέδου τῶν ἑβραίων οὐ πρόσπορον ἔτι ἰδόντων ὑμένα
νον, καὶ τὸ χωρίον οὗ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι πε-
ριέσκεπεν. ἐ δ' λοιπῆ πάντες ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντες,
ἀνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑπ' κατήγιζον, ἀ-
σραπαί τε ἦσαν φόβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. ἐ κεραυνοὶ κατενε-
χθέντες ἐδήλουν τ παρουσίαν δ' θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν
ὁμιλεῖν συντυχόντ. ἐ πρὸ μὲν τούτων ὡς βάλε
φρονεῖτω ἕκασος τ ἐντυγχανόντων. ἐμοὶ δ' ἀνάγκη παῦ-
σαι ἱσορῶν καθάπερ ἐν τ ἱερᾶς βίβλοις ἀναγεγραμμέ-

Cæterum Hebræi, visa insolita tempestate, ejusque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei novitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, qvod crebro Deus eum inviseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, &, illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu, ecce tibi, Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto, repente metus omnis abiit, inque locum ejus spes magni alicujus boni successit: nam & aër ad ejus adventum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem advocat, audituram, quæ mandata à Deo referat, quam ubi convenisse animadvertit, è superiore loco, ut abuniversis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, qvemadmodum nunqvam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc qvoque tempore me legatum vestrum benignissime excepit, & jam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis vivendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum perque ejus magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis, quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, qvodqve humanam lingvam audituri estis; sed expendentes mandatorum bonitatem ac utilitatem, agnoscite ejus majestatem, qui, ut vestra commoda provehat, me internuncio ad vos uti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Jochabelis filius, sed is, qui pro vestra salute Nilum sangvineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis munivit, qui omnium egenis cibos cœlitus excogitavit, qui potum desiderantibus è petra scatere jussit, a quo Adamus terræ ac maris usum fructum accepit, per quem Noe diluvium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chanaanæ terræ est factus, per quem Isacus, confectis senio parentibus, est natus, per quem Jacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Josephus in Ægyptiorum præsidem evasit; is, inquam, vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum, quam tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & conjugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie juxta naturæ leges felici, eritisque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coram collocutus, immortalem ejus vocem audivi: adeo illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis, adducit populum cum liberis & conjugibus, ut Deum loquentem eis audiant, &, quid agendum, docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocem è sublimi descendentem, ut nemo non intelligeret. Præcepta autem, quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis evulgare, sententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum esse unum, & hunc solum colendum.*

Secundum, Nullius animalis simulacrum adorandum.

τοὺς μὲν Ἑβραίους τὰ τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τῆς ἀκοῆς θεσπεσιάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν. καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον γὰρ αὐτοὺς θεοῖς ταῖς σκιωραῖς ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τῆς μισοσωμίας ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες. ἔτι δὲ αὐτῶν διακειμένων ἀθρόως φαίνεται μωσῆς χαρᾶς τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάττει τὸν θεὸν αὐτοὺς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ἐποίησε τὰς ἐλπίδας, αἴθριός τε καὶ καθαρὸς ἀὴρ τὸ πρὸ ὀλίγου πεφρικὼς ἐπὶ μωσέως φανεὶς γενόμενος. ὅπερ τέκμαιρε οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς ἔσται πρὸς αὐτὸν καὶ συναθροισθέντων φησὶν ὑψηλοῦ τινος ὄντος ἐμέλλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὡ Ἑβραῖοι, καθάπερ καὶ πρότερον, ὑμῶν προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν ὁδοῦμενα καὶ πολιτείας κόσμον ἐπαγορεύσων παρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γὰρ αὐτὸ καὶ τῶν ἔργων. ἃ δὲ σκεῦων ἡμῖν ἤδη πέπρακται, μὴ κατα φρονήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα φορῶντες, μηδ' ὅτι γλῶττα τοῦτο ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγεται δ' ἀρετὴν αὐτῶν καταγνόντες ἀπιστήσητε καὶ τὸ μέγεθος δ' ἀνενοήτως, ἢ ὅτι συμφέροντα τοῖς ὑμετέροις πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντες ἐπῆν. ἐ γὰρ μωσῆς ὁ ἀμαραμῆ Ἰωχαβήλης υἱὸς, ἀλλ' ὁ τῶν νέλων ἀναγκάσας ἡματωμένον ὥσπερ ὑμῶν ἐυλεῖσαι καὶ ποικίλοις δαιμόσιν κακοῖς τὸ τῆ αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ θάλασσαν ἐδέν ἡμῖν πεφραχὼν, ὁ καὶ τὰ τροφὰ ἐξ οὐρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ πετρῶν ἐκ πέτρας ἀναλύσας ἀπανίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τὸ δοτὸν γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶε ὀκτὼ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλλοτρίων τῶν χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι' ὃν ἰσαακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δ' ἐν ἰακώβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς εκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδραστύσεν τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως. ἔστιν ὑμῖν τάδε χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνείας ἐμοῦ. σεσώσμοι δ' ὑμῖν γεγένηται καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν, δ' ὑμᾶς ἐμοῦ γὰρ θεοῦ βίον τοῦτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμε, ἢ θαλάσσης ἀχειμάτου, καὶ τέκνων γονῆς ἢ φύσιν τικτομένων. ἢ πολεμίοις ἐστὲ φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην. ἔτως σκεύων δ' ὑμῶν καὶ τῆς τέκνα μέλλ' ἀθανασίας. ταῦτ' εἰπὼν, προσαγαγὼν τὸν λαὸν γνωσθῆναι ὁμῶ καὶ τέκνοις ὡς ἀκουσόμενον δ' θεοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐτοὺς ὠφελιμούντων πραγτέων, ἵνα μὴ βλαβεῖη τῶν λεγομένων ἡ δόξα ἐπὶ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀσθενῶν εἰς γνῶσιν αὐτοῖς θεσπισθεμένη. πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν θεσπιζομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων δὲ μωσῆς ἐν ταῖς δυοὶ πλαξὶν γεγραμμένας κατέλιπεν. οὓς ἐ θεμιτὸν ἐστὶν ἡμῖν λέξαι φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ἐστὶν εἷς, καὶ τὸν σέβεσθαι μόνον.

Ὃ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Q τοί-

Ο τρίτος, Ὅτι μηδενὶ φαύλως τῶν θείων ὁμνύωμεν. A *Tertium, Non temere jurandum.*

Ο τέταρτος, ὡς ἑβδομάδας ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου. *Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.*

Ο πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν. *Quintum, Parentes honorandos.*

Ο ἕκτος, ἀποχέσθαι φόνου. *Sextum, à cæde abstinendum.*

Ο ἑβδομος, μὴ μοιχεύειν. *Septimum, Non adulterandum.*

Ο ὄγδοος, μὴ κλοπεύειν δρᾶν. *Octavum, Non committendum furtum.*

Ο ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν. *Nonum, Non deponendum falsum testimonium.*

Ο δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν. B *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*

καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ θεοῦ ὧν μάνυσις διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς προφημένοις ἐσυλλόγου διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τλεῦ σκηνῆ ἤξίουν αὐτὸν ἐκ νόμους αὐτοῖς ὡρᾷ θεοῦ νομίζειν. ὁ δὲ τότους τε τὶ θεῖ, καὶ περὶ τῶν ἐλαν, ὃν ἂν πραχθεὶν τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσήμηνεν χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κῇ κατὰ τὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀναπαθεμεν χαφλεῖ, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀ- C φήγησιν. οὕτω δὲ τ πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος ἀνίει προειπὼν τοῖς ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐπιεῖτο τ' ἄνοδον. ἐ χρόνος τρεβομένης, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διῆγεν ἀπ' αὐτῶν θέος εἶχεν τοὺς ἑβραίους, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τ σωτηχόντων δεινῶν σὺκ ἔσιν ὁ ὅτως ἐλύπησεν αὐτοὺς, ὡς τὸ νομίζειν μωυσῆν ἀπολωλέναι. λεῖ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔθος. τῶν μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις προπεσόν- D τα. ἢ μᾶλιστα ὅσοι πρὸς αὐτ' ἀπιχθῶς ἦσαν Δαμασκήνοι τοῦτ' ἐῆφον ἔφερον. τ δ', πρὸς τὸ θεῖον ἀναπεχωρηκέναι. τοὺς δ' σώφρονας ἢ μηδὲν ἕτερον τ λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβανούσης ἰδίαν, ἐ τὸ θηρίοις προπεσόντα ἀπολωλεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ θεῦ πρὸς αὐτ' μεταχθῆναι. ἅμα τ' πρόσοψιν ἀρετ' εἰκὸς νομίζοντας, πᾶσιν ἔχειν ὅτ' ὁ λογισμὸς ἐπέκει. προσῆκτο δ' ἡρεμαίως καὶ ἡδέμενος ὑπολαμβάνοντες οἷς τυχεῖν ἂν ἄλλῳ δύναιντο σφόδρα λυπρὸν ἅμα E διετέλουν. ἢ ὅτε τὸ ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἶατο προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ καταφῶν ἐδύναντο. τὸ δ' στρατόπεδον σὺκ ἐθάρρουν μετακινεῖν μωυσέως αὐτοὺς ἐκεῖ παραμένειν προσηκότος. ἤδη δ' πεντεκαίδεκα ἡμερῶν διελελυθυῖν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν οὐδενὸς τῶν ἀνθρώποις νενομισμένων γεγευμένος. χαρᾶς δ' ἐνέπλησεν τ στρατέων ὑπιφανεὶς, ἢ τλεῦ θεῦ πρόνοιαν, ἵν' εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπεδήλου. τόν τε F τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσιν πολιτευόμενοι, λέγων αὐτὸν ἢ ταύτας ὑποθήσεσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνῆ ὅπ βούλεται ἡμέας αὐτῷ, εἰς ἵν' κάτεισι πρὸς αὐτοὺς φθεγγόμενος, ὅπως ἢ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπαγώμεθα, ἢ μηκέτι δεώμεθα τῆς ὑπὲ τὸ σινᾶιον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ὑπιφοιτῶν συσκηνῇ φθεγγόμενος ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς. γνήσεται δ' ἡ σκηνὴ μέτρους τε ἢ κατασκευῆ, οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν δόκιμος ἐ- G χόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ὧν ἑκατέρα πέντε. ἐ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ θεῦ. εἰ δὲ χάρεντας οἷς τε εἶδον καὶ οἷς ἤκουον θ' στρατηγοῦ. τῆς τ δυνάμεως αὐτῶν ἀπουδῆς οὐ καταλείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἄργυρόν τε καὶ χρυσίον, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σήψεως παθὸν δυνάμενα. αἰγείους τε τρίχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, cariem firmam, pilos caprarum, & ovium pelles

Hæc ubi multitudo læta ex ipso Deo, sicut Moyses prædixerat, audivit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentoriũ ventitantes postulabant, ut etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quove modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed majorem legum partem in aliud tempus differo, privatim de his commentaturus. Eodem fere tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, præmonito ante populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cumque diutius moraretur, per quadraginta enim dies abfuit, cœperunt soliciti esse, ne quid gravius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquam eos sic contristavit, ut interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alii devoratum à bestiis jactant, maxime qui minus eum amabant; alii raptum à Deo videri malunt. qui vero prudentiores erant, inter utramque sententiam ancipites, quod alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti convenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, qvod tali præside ac patrono essent orbati, qvalem alium inveniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque, spe adempta, non dolere poterant. ac ne castra movere quidem audebant, reditum expectare jussi. tandem, quadraginta diebus totidemque noctibus elapsis, revertitur, nullo interim humano alimento degustato: adventuque suo tota castra ingenti gaudio replevit, divinam prõvidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè vivendi se per eos dies didicisse: postulareque Deum, ut tabernaculum ei faciant, quo descenderet, qvoties placeret, quod etiam migrantes secum circumferre possent, ut non sit opus amplius in Sina ascendere, sed intervisitans crebro & tantum non cohabitans præsto sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque supereſſe, nisi ut ad ejus fabricam quam primum se accingerent. His dictis, profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi vero præsentia sermoneque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum cuprum, materiam ligneam elegantem & contra partim hyacinthina partim punicea tinctura,

Exod. 21.

Exod. 24.

Exod. 35.

qvaſdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byſſinum, lapillos qvoqve pretioſos, qui ad ornatum auro includi ſolent, atque inſuper vim magnam odoramentorum. nam hujusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. ergo poſteaquam iſtæ ſpecies ambitioſe ſunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quam pro domeſticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, ſed tales ut non alii deligendi fuerint, etiam-
Exod. 36. ſi populi ſuffragiis res commiſſa fuiſſet. Eorum nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſelel ex tribu Judæ, Uronis filius & Mariammes, quæ erat ducis ſoror: & Eliabus Iſamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, ut edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non eſſe opus pluribus: ita enim fabricatoribus eſt viſum, atque ita ſtructuram tabernaculi aggrediuntur, Moyſe & menſuram & magnitudinem deſignante, ſicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum, quantum inſtrumentum capere deberet ad uſum ſacrificiorum & ſacrorum miniſterium, ritè ac ordinatè præſcribente. nec minor fuit largitio mulierum circa veſtes ſacerdotales & cætera, quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad divinum cultum attinere videbantur.

CAP. V.

De tabernaculo per Moyſen in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMnibus autem paratis, & vaſis aureis, æramentis ac textilibus, Moyſes, indicto feſto & ſacrificio pro cujusque opibus, tabernaculum
VII. erigit hoc modo: Atrium primo dimenſus latitudine quinquaginta cubitorum, longitudine centum, vallos æreos ſtatuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in poſtico latere denos. In uno quoque inerant anuli, & capitella argentea, baſes vero auratæ mucronatæ, imæ haſtæ ſimiles, ex ære factæ & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clavis æreis cubitalibus humi confixi ſingulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byſſinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad baſes dependens, totumque eum locum ſepiens, ut nihil a pariete differre videretur. atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartum vero latus quinquaginta item cubitorum totius operis erat frons, cujus janua viginti cubita patebat, utrinque habens geminatos vallos inſtar poſtium. ex argento hi quoque conſtabant præter baſes, quæ erant æneæ. ab utroque autem latere ſtabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad januam vero pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byſſoque & hyacintho contextum

τῆς δὲ Φοίνικι. αὐτὴ, πορφύρας ἄνθος, ἔπρεπε δὲ λαμπρὸν παρέχον τὴν χρόαν. ἐρεά τε τοῖς ἀφειερημένοις ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσον. λίθους τε ἐς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθηγιῶτις, ἀνθρώποις κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ θυμιαμάτων τε πλῆθος σωνέφερον. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζεν τὸν σκηνεῖον. ἡ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπεπηγότος ναῷ διέφερεν. τούτων οὖν κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων ἑκάστου καθ' ὁρμὴν καὶ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γιγνομένης. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. Βεσάηλος μὲν υἱὸς Οὐρὶ παῖς τοῦ Ἰούδα φυλῆς, υἱὸς δὲ Μαελάμμης τοῦ ἀδελφῆς δὲ γεγονὼς ἐλιάβου ὁ Ἰσαμάχου Δανιδῶν φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν ὡς προθυμίας τοῖς ἐγχειρουμένοις ἦν πλῆθος, ὥς τε μωυσῆν ἀνεῖρξεν αὐτούς, ἀποκηρύξαμθος δρᾶν τοὺς ὄνιας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προεῖπαν. ἐχώρουν οὖν ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆς αὐτοὺς ἔκαζε πρὸς τῶν μέτρων καὶ τὴν διαθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μέγεθος ὅσον τε δεῖ σκῆνος χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκεν πρὸς τὰς θυσίας ἀποχρεθήσονται. ἐφιλοπονοῦντο δὲ καὶ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἐχρῆζεν τὸ ἔργον, κόσμα τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μωυσῆ ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ὁδὲν ναῷ μεταφερομένῳ διέφερεν.

ΠΑντων δ' ἑτοίμων γεγυημένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, πρόειπεν ἑορτὴν μωυσῆς θυσίας, καθ' ἕκαστον δύναμιν, ἵστα τὸν σκηνεῖον. πρῶτον μὲν αὐλὴν ἀπεμέτρησεν, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πήχεων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑκάτερα πλευρὰν εἴκοσι τῶν ὀπτημηκεστέρων. δέκα δὲ τῶν ἐν πλατεῖ κειμένων τῆς κατόπιν. κρίκοι δὲ τῶν κάμακων ἑκάστῃ προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρᾶ, βάσεις δὲ χρυσᾶ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξήπτετο δὲ τῶν κρίκων καλῶδια τοῦ δέχεσθαι ἦλων χαλκέων πηχυαῖον τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστου κάμακα παρέντες καὶ ἐδάφους ἀκίνητον ἐποίουν βίᾳ ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμέλλον παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐκ βύσσου μαλακωτάτη διὰ πασῶν ἐπιτεταμένη κιονοκράτου κατοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφράξασα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ οὗτος μὲν εἶχον αἱ τρεῖς, πλευραὶ δὲ περίβολου. τὸ δὲ τέταρτος πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ οὗσαι πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον δὲ παντὸς ἦν εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγυῖαν καὶ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν καὶ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἄργυρος ἦν ὑπεχαλκωμένος παρὲξ τὰ βάσεων. χαλκαὶ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι. καὶ κατ' αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕψος σινδὼν ἦν πεπτυγμένον. τὸ δὲ καὶ τὰς πύλας μήκους μενόντος πηχέων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους, ὕφος ἦν πορφύρας φοινίκας σὺν ὑακίνθῳ, καὶ βύσσῳ πεποιημένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ συνυφασμένων καὶ ποικίλων ὁποῖα μὴ ζώων ἔξεστιν ἔνδον τὸ μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν θεῖσαι τήλινον ἦν τὸ μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν θεῖσαι τήλινον ἦν χαλκοῦν, ἐμοίαν αὐτῷ Ϛ τὸ κρηπίδα παρεχόμενον. ἐξ ἧς τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς πόδας καθαίρειν παρῆν. καὶ ὁ μὲν δὴ αὐθεμὸς θεῖος ἦν τὸ τρόπον τοῦ μεσαιτάτου μεμυθολογημένος. τὸ δὲ σκηνεῖον ἵστησιν αὐτὸ καὶ μέσον. τετραμμένον πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ἐπὶ πήχεις ἐγήγερτο τριάκοντα. τὸ δὲ εὖρος ἐπὶ δέκα δύο οἱ φήκει. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁδὶ ἕτερος καὶ βορέαν ἐπετέτραπτο. κατόπιν δ' αὐτῆς ἡ δύσις κατέλιπετο. ἀνίσταδε δ' αὐτὴν ἐχέλυϊ ἐφ' ὅσον προσβαίνει τὸ εὖρος. κίονες δ' ἦσαν ξύλου πεπιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεσῶσι πηχέως τε καὶ ἡμίσους. τοῦ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δ' αὐτοῖς ἦσαν ὑπηκεχαλκευμέναι παντα χόθεν χρυσοῦ, ἄλλα τε τῶν ἐνδόθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μερῶν δύο δ' αὐτῶν ἑκάστῳ προσῆσαν γλωφίγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δ' ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πύλη δ' ἑκατέρα τέτων προσῆν, δεχομένη τὸν γλώφιγγα. ἓξ δὲ καθ' ὑσμὴν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δ' ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τι μεμυκότων τῶν ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τὴν συνέλευσιν χρυσέων πάντε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελέχθη δὲ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, ἕκκαιδεκα ἦσαν, καὶ παρῆκεν πλάτος τρίτον ἀπὸ μέσης ἕκαστος αὐτῶν, ὡς τε συμπληροῦσθαι τοὺς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὃ μὲν ὄπισθεν τοῖχον συνέκλειον πήχεις οἱ ἓξ κίονες παρέχοντες συνεισπλήττοντες, αὖ ἑτέρους πλησιάσαντες κίονας ἐκ πηχέως πεπληθύσους, οὓς ἐγγωνίους εἶχεν, ὄπισθεν τοῖς μείζοσι ἠσκημένους, ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων κρίκον εἶχε χρυσοῦν καὶ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς ὠὸς ῥίζοις ποιν ἐμπεπλεγμένος κατὰ στίχον πρὸς ἀλλήλους πεπραμμένοι τέλει θεοφάνειαν. καὶ δι' αὐτῶν ἐπίχρυσοι σκυτάλιδες ἐλαυνόμεναι πέντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος, συνδεσμοῦσι ἦσαν τῶν κιόνων ἐμβασάσης καὶ κεφαλὴ σκυτάλιδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ γλώφιγγι κοχλιοῦ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μία φάλαγξ ἦν ἀπὸ πάντων ἴσους τῶν κιόνων, εἰς ἣν ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ὀπισθίων, κρατοῦσαι σφᾶς ἑαυτῶν γλυφαῖς τοῦ ἥλου δὲ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέν τοι ἀσφαλὲς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τῷ σκηνεῖ συνέχειν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὸ ἐς ἐρημίαν πολλὴν ἀπασφαλίζειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖρα δέκα πήχεας ἁρμοσμένους ἐκ δὲ μυχοῦ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίως ὑπικειμένους, ἀπολείπων ἐς ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω θεν αὐτῶν ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνέῳτο. τῷ μέν τοι ἀπομέτρησιν τῷ τοιούτῳ τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὁ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐρανὸς ἂν εἴη τῷ θεῷ. οἱ δ' ἄκροι πήχεες ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βασιμοῦ ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τῷ ἔσοδον ἦσαν πεπιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῦς χαλκείαις βάσεσιν ἑφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. καταπεπτάνυσται δὲ τῶν σκηνῶν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A varie picturatum, exceptis animantium formis. intra januas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, unde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrii ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in ejus medio verſum ad Orientem, ut ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obverſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebaturque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantque tabulæ ligneæ vicenæ ex utroque latere, qvadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine unius & dimidii cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ; & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes, quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis vero Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, ut unus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram unius & dimidii cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris vero parietis novem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus conjunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar majorum tabularum. Singulæ vero tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas conjungebant: intrabatque caput vectis uniuscujusque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, unus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per uncinos utriusque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & immiſſis ad invicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliosve impetus, ut ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diviſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadē materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus intervallis per transverſum diſſitæ: ultra has fuit adytum, reliqvum vero tabernaculi ſacerdotibus patebat. atq; hæc tabernaculi trifariam diviſio, univerſitatis naturam referebat. nam tertia pars, quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cœlum Dei quodammodo repræſentabat: viginti vero cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur: à fronte vero, qva aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinq; æreis baſſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: qvod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totumq; hoc sanum vocabatur sanctum, adytum vero ultra quatuor columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuitque hoc linteum omnis generis floribus, quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: qvod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic pene contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis, à funiculo per transversum pendens, qvod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipue diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maxime parum serenis, objectu suo picturatum illud velum a tempestatibus protegebat. unde mos mansit etiam post templum exædificatum, ut velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenum octonum cum uncinis aureis, qui contiguorum anulis ita inserebantur, ut coaptata unum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus uno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata undecim æque lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate, qua illa è lana, contexta: quæ tegmine suo usque terram fusa instar thalami exhibebant, uno à fronte prominente, qvod in hunc usum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluviarum injuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quam si cælum quis contueretur. cæterum cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates objecta.

Exod. 36.

CAP. VI.

De arca, in qua tabulas legis Moyses collocavit.

VI. *Exod. 37.* TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inviolabili. hæc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali: longitudo ejus erat quinque palmorum, altitudo vero & latitudo trium palmorum, eratque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex utroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati utrinque trajecti, ut, quoties opus esset, quocunque transportari posset.

βαφῆς συγκεκραμμένοις. καὶ πρῶτον μὲν λεῖ πηχῶν δέκα πανταχόθεν, ὥ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ διωρισμῶτες τὸν νεών, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ ἕτερον λεῖ τὸ ποικιλῶ αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἦν ἅγιον. ὡράϊον δὲ τὸ φάρος ἄνθεσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται διαπεποικιλμένον, ταῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένον, ἃ κόσμος ἐναγῆ ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ τὸ μεγέθει καὶ τῇ ὕφῃ καὶ τῇ χροᾶ παραπλήσιον τοὺς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλεν κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, ἡμίκυκλος κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τῶν κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδον ἀνέτου ταῖς ἱερεῦσιν ὑποδυομένοις, ὑπὲρ δὲ πύτου λίνεον λεῖ ἰσομέτρης φάρους, ἑλκόμενον ἀπὸ κάλων ὑπηωτήρων, τὸ μῆκος τοῦ τε ὕφει καὶ τοῦ κάλω διακοσίων, πρὸς τε τὸ σκεπτάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἱστᾶσθαι κατὰ γωνίαν ἑμπροσθεν σὺν ἑσμῷ πρὸς τὸ καθαπλόεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς θερινοῖς ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ νιφετώδης παρεπετάννυμένον, σκιὰν ἐποίει τὸ σκ τῶν βαμμάτων ὕφ. ὅθεν δὴ παρέμεινε τὸ ἔθος καὶ τ ναὸν ὡκοδομημένων ἡμῶν, ὡς τὸ τοῦ σινδόνα ποιεῖσθαι πρόπυλον παρεκτείνεσθαι ταῖς εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρεα πηχῶν τεσσάρων τὸ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέους ἔχοντα γλυφὰς ἐπισυναφῆ ὑήλους τε καὶ ἀέρρεν συνειλεκτο, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν. εἶτ' ὑπερκειμένωμα δὲ ναοῦ, τὸ ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, καὶ τῶν τοίχων πύς κατὰ τὰ θύρας καὶ κατόπιν ἑστῶτας, ἀπὸ τ γῆς ὅσον πῆχυ ἀνέχοντα. ἦσαν δὲ τοῦ τὰ τὰ ἄλλα σινδόνες, μία τὰ πλέους τ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσα. τριάκοντα πήχεις γὰρ ἦσαν. ὑφασμένας δ' ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημένοις, ἐτέτατο μέχρι τ γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας αἰετώματι παραπλήσιον, καὶ παστάδα παρεῖχον, δὲ ἐνδεκάτῃ φάρεσιν εἰς τοῦτο παρειλημμένῃ. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων σκιάφορα κατεσκευασμέναι ὑπερέκειντο, σκέπη καὶ βοήθεια τ ὑφαντῆς ἐν ταῖς καύμασιν, ὁπότε ὑεπὲς εἴη χειμαινόμεναι. πλὴν δ' ἐκπλῆξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τὰ γὰρ χροιὰ τοῖς καὶ τ ἀέρανὸν συμβαίνουσιν οὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ σκ τ τοίχους τ διαφόρων πεποιημένων καπέσαν ὁμοίως τῇ τῶν τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τ ἀπὸ τῶν ὄμβρων ὕδωρ ἀποτομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὰ τοῦτον πάγυ τ τρόπον.

A

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ ἧ μωυσῆς τοὺς νομικὰς πλάκας ἐγκατέθετο.

ΓΙνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τῶν φύσιν, καὶ σήψιν παθεῖν ἀδυναμούντων. ἡ δὲ ἐώρων μὲν καλεῖται καὶ τῶν ἡμετέραν γλῶτταν, ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ πάντ' ἔνδον καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσι ὡς ὑποκεκρύφθαι τῶν ξύλων. στρόφιγξιν τε χρυσοῖς τὸ ἐπίθεμα περιειλημμένον εἶχεν θαυμασίως. ἑκατέρωθεν ἴσον λεῖ, κατ' ἀδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τ ἁρμονίαν λυομένοις καὶ καθ' ἕτερον δὲ τοίχον τῶν σπιθαμιαίων κείμενοι περιῆσαν χρυσοῖ δύο δ' πάντος δηκοντος ξύλου. καὶ δι' αὐτῶν σκυτάλιδες ἐπίχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοίχων, ὡς ἂν τις αὐτῶν ὁπότε δεήσειεν ἄρασθαι κινεῖσθαι.

πωμῳδύη. ἐφ' ὧδι ζεύγους ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δ' ὀπιθεμάτι αὐτῆς ἦσαν πρόσωπα δύο. χερουβεὶς μὲν αὐτοὺς Ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ἐστὶ πετεινὰ μορφὴν δ' ἔδενι τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων πεπλασμένα. μωυσῆς δ' φησὶν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ προστυπεῖς ἑωρακέναι. ταύτην τοὺς δύο πλακας ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν ἀνὰ δύο δ' ἢ ἥμισυ κῆ μέτωπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατέθηκεν.

A neque enim à jumentis vehebatur, ſed ſacerdotum humeris transferebatur. operculo autem ejus impoſitæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea ſunt animantia volucria nova ſpecie, nec unquam cuiquam hominum viſa: quæ Moyſes in Dei ſolio viderat figurata. in hanc arcam repoſuit tabulas decem præcepta continentes, in utraque quina, & in ſingulis paginis duo cum dimidio, ipſamque arcam intra adytum recondidit.

B

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ.

CAP. VII.

De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύει δελφικαῖς παραπλησίαν. τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν τοῦ πλάτους, ἑνὸς πήχεος, τὸ δὲ πάχος τριῶν παλαιστῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωρεᾶς προσίθησι ταῖς κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀνατεῖνον πτεραγωνι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνει δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσι δὲ ὡς κατὰ παλαισμὴν τὸ ἔδαφος, ἕλικος περιγραφὴ τό τε ἄνω τὸ κάτω μέρος τῶν σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτη ἐλήλατο κρίκος. ὀκτὼ δὲ ἀπωθεν τοῦ θέματος, δι' ὧν ἦσαν στελεοὶ χρυσοῖ ξύλα τὰ φέροντες ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐφ' αὐτοῖς τὸ κῦτος κρίκους κοινωθέντας. ὅδε γὰρ ἐστὶν διλωτὸς, ἀλλὰ πρὶν σωληθῆναι εἰς τὸ ἄνωτερον, εἰς περονίδιον τῶν ἀργυρῶν πλατυντῆρες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προσανέχον ἐμβαίνει τοῦ τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸν πόδα, ᾧ τούτοις κῦτος τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο, ὅπῃ ταύτης ἐπίδεσις γὰρ ἐν τῷ νεωστὶ πεφαιμένῃ πρὸς ἄρκτον ἀπέρρωγε μυχοῦ, διεπλάσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κῦ ἓξ ἐπ' ἀλλήλους κειμένους καθαροὺς πίνυ, δ' ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσαρίων. ὁ μέτρον Ἑβραίων ἐπὶ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐπίθεντο φιάλαι δύο, χρυσοῦν λιβάνου πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν. κῦ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης πρὸς μεσημβρίαν πεπλασμένῳ τοίχῳ πλησίον ἵστη λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, δράκενος σφαιρῶν ἔχουσι μυᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὴν ἑλληνικὴν μεταλλεύομεν γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηνται δὲ σφαιρία, κρίνα σὺν ῥοδίσκοις καὶ κρατηρίδιοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνεστήκει, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσας καὶ τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν σοίχῳ δράκοντες. λύχνοι δὲ ὑπεφέρουν αὐτῆς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῶν πλανήτων τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι δὲ πρὸς τὸν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτὸ κειμένης. μεταξὺ δὲ αὐτοῦ καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον ὡς πρόπαν θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ἐξ οὗ καὶ τὰ πρόπαντα τοῦ σκεύη μὴ σήπεσθαι. στερεὰ δὲ πρόσεστι λεπὶς, πηχυαῖον μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπὴν δὲ ἐχάλκωσαν χρύσεα ὑπὲρ ἀνέστεψαν, ἔχουσι κῦ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τὸν δὲ ἐκ προδεύοντα χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυτάλιδες προσῆσαν αἷς κῦ τοὺς ὤμους ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστῳ πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένον,

IN fano autem menſam collocavit Delphicis non abſimilem, longitudine duum cubitorum latitudine unius, altitudine palmorum trium. eam ſuſtinebant pedes dimidia ſui parte inferiore per omnia pedibus ſimiles, quales lectis Dorienſes addere ſolent: ſed ſuperne quadrangulares erant. habebatque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam ſuperne prominens, & per ſingulos pedes inerant anuli fere circa ſummum pedem: adhibebanturque utrinque duo ceu manubria è ligno firmiſſimo deaurata, quæ non per circulum utrumque ut vectes trajiciebantur, ſed fibulato morſu menſæ labrum ſuperne, inferne pedis anulũ comprehendendo, facultatem transferendi, qvocunque opus eſſet, præbebant. hæc ſolebat deponi in fano verſus Septentrionalem parietem non longè ab adyto, & in ea diſponebantur duodecim panes non fermentati, ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, mundiſſimi confecti è farina duorum aſſaronum, quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. ſuper panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. poſt ſeptem vero dies alii panes inferebantur, feſto, quod nos, vocamus ſabbatum: cujus ritus cauſa alias eſt a nobis indicanda. Ex adverſõ menſæ propius meridianum parietem ſitum erat candelabrum ex auro fuſile, ſed non ſolido, pondo minarum centum. hoc pondus Hebræi cincharas, Græci talentum ſua lingua nominant: eratq; diſtinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab una baſi in altum aſſurgentibus, in ſeptem ramos diſſiliis juxta numerum ſolis & reliquorum planetarum, evibat autem in ſeptem capita ordine inter ſeſe reſpondentia: quibus imponebantur ſeptem lucernæ ſecundum totidem planetarum numerum: reſpiciuntque ad Orientem & Meridiem, candelabro oblique poſito. inter hoc & menſam, ut dixi, ſita erat arula ſuffumigatoria, & ipſa è ligno imputribili, ſed ſolida lamina circumquaq; contecta, cubitali in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. ſuper qua ſtabat foculus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inérant cum ſuis vectibus, quo per viã à ſacerdotibus deportari poſſet. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia, hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in qvadrum qvinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

IX.

X

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra, quicquid ignitum ſuperne decidebat, qvod baſis nulla ſubeſſet, ad aram vero præſto erant infundibula & phialæ thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei divinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod.38.

CAP. IIX.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XL.

Exod.39. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendũ de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum, quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchem nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes; ac primum de vulgo ſacerdotum: Sacerdos ſacris operaturus purus juxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen, quem vocant induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas braccas, atque ita circum illa conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela confectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificatque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumentum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta, ut ſerpentis exuvium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen vero è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus revoluta ad talos usque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cum vero ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lævum rejicitur: hanc zonam Moyſes nominavit abaneth, nos, vocabulo a Babyloniis mutuato, emiam dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nusquam ſinuatur. habetque circa collum amplam aperturam, cujus oræ uncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulo plus quam medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, ut videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, qvam ſuperne alia tela integit usque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accurate, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum qvidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex vero utitur qu dem etiam hoc, nihil eorum, quæ enumeravimus, omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringitque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi qvod auro intertexta.

A τὸ ὕψος τρισὶ, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκέαις λέπισιν ἐξησκημένος, διὰ τύπων τὴν ἐσχάραν ἐμφερῆ. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐσχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῷ βάσεως ἅπαντος ἀχρι τοῦ κείμενος. ἀντικρὺ δ' ἐπῆντο τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυΐσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τὶς ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

B

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τῶν τε ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολαὶ, πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, τῷ δὴ καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀναγαβάχην προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τὸ μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴ τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς ἦν ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν βεβαπτισμένος τὸ μαναχασὴ λεγόμενον. βύσσῳ δὲ σωμακτῆρα μὲν δηλοῖ. διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥάπτον ἐκ βύσσου κλωσθὲν εἰργυμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἀποτίμνει δὲ ὑπερήμισυ, καὶ πλατύνων ἄχρι τῶν λαγόνων περὶ αὐτὰ ἀποστρέφει. ἐπὶ δὲ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διαλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθωμὴν καλεῖ. λίνεον τοῦτο σημαίνει. χεθὼν γὰρ τὸ λινοῦν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιγεγραμμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεστρωμένους, οὐ σπιζώνην καλοῦσι, ζώνης ὀλίγον τι μαχαλᾶς ὑπὲρ ἄνω τὸ ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. διακεκαυμένῃ δ' ὑφασμένῃ ὡς τὰ λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται φοινικοῦν καὶ πορφύρα μὴ ὑακίνθου καὶ βύσσου πεποικιλμένα. σήμαινε δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὸ δέχελι τὸ ἐλίξεως καὶ στέρνων, καὶ περιελοῦσα πάλιν δεῖ. καὶ κέχυται μὲν πολὺ μέχρι καὶ τοῦ φιλῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. ποιεῖ γὰρ δύπτεσθαι ἄτως ἔχει τοῖς ἔργοις καλῶς. ὅταν δὲ ἀσχολάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ διακονεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος δεῖ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. μουσῆς μὲν ἂν ἀβανὴθ αὐτὸ ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ ἀπὸ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὸ καλοῦμεν, ἅτως γὰρ προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. ἅτος ὁ χιτὼν κολπῶται μὲν ἀδαμοειδῶς. λαγαρὸν δὲ παρέχων τὸ βροχωτῆρα δ' αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τοῦ ὤας, καὶ τῶν στέρνων καὶ μεταφρενον, ἠρτημένους ἀναδεῖ. ὑπὲρ ἑκατέραν καταπλεῖδα. μασσαβαζανὴς καλεῖ. ὑπὲρ δὲ τὸ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἀκωνον. ἀδιανύμενον εἰς πᾶσαν αὐτὸ, ἀλλ' ἐπλήγην ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖ μὲν μασναεμφθῆς. τῇ δὲ κατασκευῇ τοιοῦτος ἐστὶν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεποιημένη πυκνὰ. καὶ δὴ σπειρυσόμενον ῥάπτει πολλάκις. ἐπεῖτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸ ἐκπεριέρχεται διήκουσα μέχρι μετώπου, τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἄκρους καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δὲ τῷ κρανίῳ γιγνομένη ὑπόπεδον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς ὡς ἂν μὴ περιῤῥυῆ πνεύντος περὶ τὰ ἱερουργίαν. καὶ ποία μέν ἐστιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολή, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πρὸς ἃ λιπὼν οὐδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ οὗτος, μεθὴρ καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνη περιφέρεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἐρρέθη ποικιλμένη χρυσοῦ συνυφασμένου.

κτ

καὶ πέζαν δ' αὐτῇ περιέρραμμένοι ῥύσεινοι ῥοῶν τρόπον ἐκ βαφῆς μεμιγμένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι καὶ πολλῷ ὑπιτηδευσιν τῆς ὑπεροχείας, ὡς τι μέσον ἐπολαμβάνεσθαι δυοῖν τι κωδώνοιν ῥοΐσκον καὶ ῥοῶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν ἔτος· οὐκ ἐκ δυοῖν περιτμημάτων ὡς τι ῥαφὰς ὑπὸ τῶν ὤμων ἔχειν καὶ τῶν πλαγίων πλευρῶν. φάρος δ' ἐν ἐπιμήκει, ὑφασμένον ποικίλην ἔχει βροχωτὴν περαίωσιν, ἀλλὰ καὶ μηκος ἐρρωγότα πρὸς τι τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρενον. πέζα δ' αὐτῷ περιέρραπται, ὑπὲρ δὲ μὴ διελέγχεσθαι τῆς τομῆς τὴν δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ἔζευκε αἱ χεῖρες διήργασται χιτὼς ἐστίν. ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον ἐφῴδην, ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι παραπλήσιόν τι. γίνεται γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον. ὑφανθεὶς ὑπὸ βαθυχυσίας ἐκ ποικίλων χρωμάτων πανταχόθεν καὶ χρυσοῦ συμπεπλεγμένου περίεισιν τὸ στέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἠσκημένον καὶ τῷ πάντι σχήματι χιτῶνα εἶναι πεποιημένον. τῷ δὲ λοιπῷ ἐνδύματι σωίσει περίτμημα ἀπὸ μιᾶς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ ταῖς αὐταῖς τῷ ἐφῴδει βάμμασι διειλημμένον. ἐσθὴς μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑλλείων γλῶτταν λόγιον. πληροῖ δ' ἀκριβῶς ὁ ἐφῴδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ σῆθος ἐξέλιπεν. ἐνοῦται δὲ ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε καὶ γωνίαι ἑκάστην, κἀκείνῳ τὶσων περισκεκοινωμένων ῥαμμάτων ὑακίνθου, ὑφληφθέντος εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους καταθεσιν τῆς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. περοῦσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καὶ τῶν ὤμων ἑκάτερον τὸ ἐπ' αὐτοὺς ὑπήδιον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ ταῖς περονίσιν ὑπιτήδειον εἶναι. ἐγλέγραπται δὲ πύτοις, τῶν ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν ὑπιχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἓξ τῶν λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καὶ ὤμου τὸν δεξιόν. ἐπίασιν δὲ καὶ τὸν ἐσθῆτα λίθοι δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ἔντες. οὗτοι μέν τοι καὶ σίχον τρεῖς, ἐπὶ τεσσάρων διακείμενοι γραμμῶν ἐνήσκηνται τὰ ὕφ. χρυσὸς δ' αὐτοὺς σκωληέρχεται τὰς ἑλίκας ἐντιθεὶς τὰ ὕφ πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πεποιημένον. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστὶ, σαρδόνυξ, τοπάζιος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἰάσπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, ἕπεται δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης δ' τρίτος, ἐναντίος ὢν τοῖς πρώτοις. τεσσάρτη δ' στοίχου χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ἔτος. γράμματα δ' ὑπετμηται πᾶσι τῶν ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῶν λίθων ὀνόματι τετιμημένου κατὰ τάξιν, ἐν ἕκαστον αὐτῶν γεγόνασιν συμβεβηκέν. τῶν δὲ κρίκων ἀδένων ὄντων καθ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ πρώτῃ δ' ἐσθῆτος, ἥπερ ἐνήκει πρὸς τὸν τραχήλου ἐμβεβηκότας τοῦ ὑφάσματι πιοῦσι, δεχομένους ἀλύσεις ἠργασμένας, αἳ σωῆσαι κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πεπλεγμένας σωιάπουσιν. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεῤῥαμμένον, ἀνέβαινεν κρίκῳ προσεχόντι τῆς νωτιαίας πίζης δ' ἐφῴδου, καὶ τοῦτο τοῦ ἀσφάλεια τοῦ ἐσθῆτος, πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν. ζώνη δ' τοῦ ἐσθῆτος προσηρέρηται βάμμασιν οἷς πρόσθεν μετὰ χρυσίου προσφερης,

A cæterum ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, ut medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, ut futuras habeat in humeris ac lateribus; ſed unica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non transverſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante uſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria, ne ſciſſura appareat. eodem modo, qua manus exeruntur, eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus, auro intermixto, ita contexitur, ut circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus, ut plane tunica appareat. lacunæ vero inſeritur fruſtum amplitudine palmi, auro eisdemque coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: qvod ita quadrat, ut ad amuſſim ſpatium illud circa pectus a texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina, &, nequid inter circulos hiet, filo hyacinthino futuram explente. in utroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Jacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in utroque lapide ſena, ita ut ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtingvunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita, ut excidere non poſſent: in primo ordine ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, jaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in qvarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Jacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine, quo olim ſinguli nati fuerant. cum autem per ſe illi, quos diximus, anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos majores in extremitate rationalis, quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quasdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo, qvi eſt à tergo, in epomidis fimbria connectitur: id qvod præcipue ſuſtinet ephodem, ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona jam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursumque supra futuram nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis utrinque includebantur. Porro pileo, quali cæteri sacerdotes, utebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus, hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qva spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba, quæ apud nos vocatur flaccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quod si quis aut visam aliquando non satis animadvertit, aut nomine tenus auditam de facie non novit, huic etiam describere eam non gravabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem, vestiturque tunica quadam, qvam exuit, fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est, quantus articulus minimi digiti, circumferentiâ habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat, mali punici umbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum eminentes habens incisuras, quas dixi, ut in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem vero fert, qvi papaveris videri possit. ejusmodi corona ab occipitio circum tempora utraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant; sed ceu lorum qvoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus; quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa, quibus inter sacrificandum utimur, comperiet legislatorem nostrum divinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo universitatis rerum naturam invenire licet, si quis non otiose, sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine triginta cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscue calcantur; tertiam vero partem soli Deo adsignavit, eo quod cœlum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significavit in duodecim menses divisum.

ἡ πεποδεύσαυσι, δέσμη πάλιν ὑπὸ τῇ ῥαφῇ, καὶ καταπερημνᾶται. τοὺς δὲ θυσίνους ζευγίας σύριγγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν σκλαβοῦσι πάντας ἐμπεριέχουσιν αὐτῇ. πίλῳ δ' ὑπὲρ ἄλλῳ μὲν ἐκ βύσσου πεποικιλμένῳ περιέρχεται δ' στέφανος χρύσεος, ὑπὸ τρισὶν σχίσαις κεχαλκευμένῳ. ἐκλάμπει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁποπεμμημένῳ. ὑπὸ δ' κύαμον ἑλλήνων οἱ πολλοὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες πεφασγανοῦσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τῷ βοτάνῃ ἀμαθὴς τύγχανοι ἢ τῷ φύσιν αὐτῆς, ἢ τῷ κλῆσιν ὑπισάμενος οὐκ ἰδὼν ἀναγνοίησε, τοῖς οὕτω δὴ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ἐστιν ὑπὲρ πήχεις ἀπὸ ῥιζάμας πολλάκις αὐξανομένη πρὸς ὕψος, τῷ δ' ῥίζαν ἐμφερῆ βουνιάδι. ταύτῃ γὰρ ἐκάλουν ἁμάρτοις τις εἰκάζων αὐτήν. τὰ δ' φύλλα τοῖς ὀζώμοις. ἐκ μέν τοι τῶν κλάδων ἀνίησι κάλυκα περισχῆ τοῦ κλωνίου, ἔπειτα δ' αὐτὸν ἐλύτρου, ὅτου ἀποχέρνηται καθ' αὑτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μεγαβάλλων ἠργμένης. ὁ δ' κάλυξ μεγέθους ἐστὶ σκυπελίου, βραχὺ μικρῷ δακτύλου, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τῷ περιφερεῖ. σημανῶ δ' καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαίρης εἰς δύο μέρη τετμημένης πρὸς τῷ πυθμένι, τῷ ἑτέρῳ πρὸς ἔχε φιάλῃ, ὁποῖός ἐστι περιφερής. εἶτα σωμὸν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης διπτερῶς τῆς ὑποχωρήσεως, αἰθρεῖται πάλιν ἠρέμα χεῖλος ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς τετμημένῃ. ὑπόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον περιπέφυκε. κἀκεῖθεν ἂν εἴποι τις τετριδμένον, ὑπερμανεσώσας ἔχον τὰς ὑπεμὰς ἃς ἔτιν τῇ ῥοιᾷ. ὅλῳ δὲ πολυγύους ἀπολήγουσα τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὑπὸ τῷ ὑπιθέματι τὸν καρπὸν λεπτὰ τὰ κάλυκος, ὅντα βοτάνης σπέρματι τῷ σιδηρίτιδος ὁμοῖον. ἀφίησιν δ' ἀνθος τῷ τῶν μήκωνος πλατυγώνιον ὠχρόμελον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ πύπου μὲν στέφανος ὑπεκχάλκευται ὅσον ἀπὸ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τῶν κροτάφων. τὸ δ' μέτωπον, ἢ μὲν ἐφιελὶς οὐκ ἔπεσι, λεγέσθω γὰρ οὕτως ὁ κάλυξ. πλατμὸν δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ θεοῦ τῷ προσηκούσῃ σπουδῇ τετύπωται. ἐστὶ καὶ πιστὸς μὲν ἐξ ἀρχερέως ἐπὶ κόσμῳ. θαυμάσειε δ' ἄντις τῶν ἀνθρώπων τῷ πρὸς ἡμᾶς ἀπεχθείαν, ἢν ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ἅπερ αὐτοὶ σέβειν προσήκουσιν ἀπεστερήκασιν ἐχθρόστης. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τῷ πῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ἔδου τῷ στολῇ, πάντως δ' ἂν εἰς τὸν ἱερευγίαν χρώμεθα, τὸν παρὰ νομοθέτην θεῖον ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκαστα γὰρ τούτων, εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων, ἅπερ ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μὴ σωφρόνως σκοπεῖν, διῄρηται. τοῦ τε γὰρ σκηνοῦ τριακοντα πηχῶν οὔσων, νέμας εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνὰς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ καὶ κοινὸν τόπον, τῷ γῇ καὶ τῷ θαλάσσαν ἀποσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ἐστὶν ἐπίβατα. τὸ δὲ τρίτον μοῖραν, μόνῳ, ἀφιέρωσε τῷ θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπὶ τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα ἄρτους, ἀποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διῃρημένον.

τῷ δ'

τλεὶ ἡ λυχνία ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων πάσης A & cum candelabrum è ſeptuaginta partibus
συγκειμένλω, τὰς τῶν πλανητῶν δώδεκα μοίρας ἐνέ- compoſuit, duodecim ſigna, per quæ planetæ fe-
ξατο. καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτὰ τῶν πλανητῶν τὰ runtur, ſubindicavit: & per ſeptem lucernas im-
φοράν, ποσοῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τὰ δὲ φάρη poſitas totidem planetarum curſum. vela quo-
ἐκ τεσσάρων ἐφαίνετο τλεὶ τῶν στοιχείων φύσιν δη- que e quatuor coloribus contexta elementorum
λοῖ. ἥ τε γὰρ βύσσος τὴν γῆν ὑπόσημαίνειν ἔοικε, διὰ naturam deſignant. nam byſſus terram referre
τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνίεσθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θά- videtur, ex qua lini hoc genus provenit: pur-
λασσαν, τῷ πρὸς ἰχθυ τῆς κόχλου τῷ αἵματι. τὸν δὲ pura verò mare, eo qvod conchylii cruore ſit
α�έρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος, καὶ ὁ φοῖνιξ δὲ B fucata: aërem verò hyacinthus repræſentare
ἂν εἴη τεκμήριον τὸ πυρός. ὑποσημαίνει δὲ καὶ ὁ δὲ videtur: ſicut puniceus color ignem. quin &
ἀρχιερεὺς χιτῶν τλεὶ γῆν, λίνεος ὤν. ὁ δὲ ὑάκινθος τὸ pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter
πᾶλον, ἀστραπὰς μὲν καὶ τοὺς ῥοιζους ἀπεικασμένος, ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala
βροντὰς δὲ καὶ τὸν τῶν κωδώνων ψόφον. καὶ τλεὶ φα- punica fulgetra referens, ſicut tonitru per tinti-
τνίδα δὲ πάντες τλεὶ φύσιν ἐκ τεσσάρων γνέφας, δει- nabulorum ſtrepitum: epomis etiam univerſi
χθεῖσα τῷ θεῷ χρυσῷ σωυφασμένλω, κατ' ἐπινοιαν huius naturam indicat è quatuor coloribus con-
οἰκείαν τῆς προσούσης ἅπασιν αὐτῆς. καὶ τὸν ἐσλεὶ ἀ- texta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpre-
ναμέσον ἔντα τῆς ἐφαπίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔπαιξε. καὶ tor, propter adjunctam rebus omnibus lucem.
γὰρ αὕτη, τὸν μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιοδεύου- C eſſen quoque in ejus medio eſt inſertus, non ali-
σα τὸν ὠκεανὸν ὑπόσημαίνει, ἐπὶ γὰρ οὕτως ἐνεβεβλη- ter quam terra medium mundi locum obtinet.
φε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τλεὶ σελλίλω Zona item, qua cingitur, Oceani ſimilitudinem
τῶν σαρδονύχων ἑκάτερον, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸν ἀρχιε- habet, qui univerſa circumplectitur. duo præte-
ρέα. τλεὶ δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, ἔτι τινὰς μείους ἐ- rea ſardonyches, in veſtitu pontificis pro fibulis
χρήσαντο τῆς νεῶν, ἔτι τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν οἴκων additi, ſolis & lunæ ſignificationem habent. gem-
ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἕλλλνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖ- marum etiam duodenarium ſive ad menſes re-
νο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πᾶλος δέ μοι δοκεῖ tuleris, ſive ad parem partium numerum ejus
τὸ οὐρανοῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος περιημένος, οὐ γὰρ D circuli, quem Græci zodiacum vocant, nequa-
ἂν ἄλλως ὑπεραπτετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τῇ τε quam à vera conjectura aberraveris, pileus i-
στεφάνῃ ἠγλαϊσμένος, καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ διὰ τλεὶ αὐ- tem cæli ſignificatio videtur eſſe, cum ſit ex hy-
γὴν, ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ το- acintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei
σοῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τλεὶ nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplen-
ἀρετλεὶ τὸ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν dorem, quo maxime Deus delectatur. atque
πραγμάτων. hæc in hunc modum interpretati ſumus per oc-
caſionem, ne latentem in his legislatoris ſapien-
tiam ultro diſſimulare videremur.

Κεφάλαιον ί.

CAP. X.

Περὶ τῆς δ' ἀαρὼν ἱερωσύνης καὶ ἅτινα περὶ ἑορτῶν E *καὶ ἱερουργιῶν νενόμικεν.*

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

XII.

Ὡς δὲ τὸ προκείμενον πέρας ἴσχε, τῶν ἀναθημά- HIs ita peractis, priuſquam dedicarentur, *Exod.* 28.
των μήπω καθιερωμένων, ἐπισὰς ὁ θεὸς μωυ- apparuit Deus Moyſi, juſſitque, ut ſacer- 29.30.40.
σῆ τλεὶ ἱερωσύνλω ἀαρῶνι τὰδελφῷ προστάξε dotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute
δῆναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετλεὶ τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ prædito, ut merito præ cæteris ejus ratio haben-
τυχεῖν. καὶ σύναγωγὴν εἰς ἐκκλησίαν τε πλῆθος, τλεὶ τε da videretur. qui, advocata concione, recenſu-
ἀρετλεὶ αὐτοῦ καὶ τὴν διάνοιαν διεξιὼν, καὶ τοὺς κινδύνους it virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publi-
οὓς ὑπομόσαντες ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρουμένων δ' ἐφ' ἅ- F corum commodorum, pro quibus toties in ſalu-
πασιν αὐτοῦ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν σπούδυμον ἐνδεικνυ- tis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cum-
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὰ μὲν ἔργον ἤδη τέ- que omnes dicta ejus comprobarent, & favorem
λος ἔχει, οἷον αὐτός τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δυνα- Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent. Viri, in-
τὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἴδετε τοῦτον τῇ σκλλῃ καταδεχε- qvit, Iſraelitæ, opera jam ſunt abſoluta, qualia
σθαι, δεῖ πρῶτον ἡμᾶς τὸν ἱερατεύσομένου καὶ ὑπηρε- vel Deus poposcit, vel noſtræ facultates præſta-
τήσοντα τοῖς θυσίαις καὶ τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς, καὶ re valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc ta-
ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειγομένης, ἐμαυ- bernaculo excipiendum, ante omnia proſpici-
τὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, διά τε τὸ φύσει πάν- endum eſt, quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra
τως εἶναι φιλαύτους καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι πε- G curet, & pro vobis vota faciat. quod ſi res arbi-
ρὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νῦν δὲ αὐτὸς trii mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adjudi-
ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τὸν caſſem, tum quod ita natura comparatum ſit, ut
μὲν ἤρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰ- quisque ſibi optime velit, tum quod mihi con-
δὼς ὡς αὐτῷ ἐνδύσεται στολὴν τῷ θεῷ καθωσιω- ſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum,
μένλω καὶ βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ προσόμοια ἱε- quibus tale præmium jure meo repoſcere pos-
ρεῖον. ἐπὶς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν, ſem. Nunc Deus ipſe, cujus eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decrevit, ei-
que ſui calculi prærogativam contulit, ut qui juſtitia in toto populo præmineat: cui jam ante ve-
ſtem ſacratam & curam ſacrorum altarisque ſui deſtinavit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

eo libentius exauditurum, qvod & jam ante in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis, quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobavit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum jussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ, in qua suffitus fieret, aliorumqve vasorum impendere, ut hæc dum in itinere transportantur, neque pulvere neque pluvia aut alia quacunque injuria lædi possent. Post hæc convocato populo imperavit, ut rursum contribuerent viritim dimidium sichum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorũ numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra usque ad annũ quinquagesimum: quod mox in usus tabernaculi est insumptum deinde & tabernaculum & sacerdotes lustravit in hunc modum: myrrhæ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa jussit macerari in olei olivarum hin: mensuræ nomen est, quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte unguentariorum decoctis, factum est unguentum suavissimum: qvo & sacerdotes, & totum tabernaculum ungens purificavit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda pretiosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas servare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porro omnibus jam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inventa excoluerunt, & ipsi multa de novo invenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptumque est huic fabricæ tempus mensium septem: qvo transacto, primus annus ab exitu ex Ægypto est expleuis. Initio vero sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, novilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicavit gratum sibi esse & non supervacaneum laborem Hebræorum, præsentem se fano suo hunc in modum declarans: cum cælum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta, quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis, ut aspectũ humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι κήδεται ἡμῶν τοῦ ὑμετέρου, καὶ ὡς ἀνδρὸς ἐν αὐτὸν ἐπιλεξαμένου τιμομένους προσδέχεται ταύτας. ἐφράσθησαν δὲ ἠρέσκοντο τῆς λεγομένους, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ ἀαρὼν δι' ἃ τε τὸ ἦθος καὶ προφητείαν, καὶ τὸν ἀρετὴν ἀδελφοῦ, πρὸς τῷ τιμίου ἀπάντων ἀξιολογώτερος, ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιοὺς, ἐλεάζαρος, ἰθαμαρος. ὅσα δ' τῶν προὶς τὸν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ὠφελησάμενα, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρση σκεπάσματα τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν μήτε κονιορτοῦ βλάπτηται. τότε πολὺς ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ κατ' ἄνδρα. ἔστι δὲ σίκλος νόμισμα Ἑβραίων ὃν ἀττικὰς δέκα δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἐτέλουν ἀσμένως εἰς ἐπήκουον. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πενταετίας γιγνόμενοι. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς τοῦ σκηνῆς χρείας ἀνηλώθη. ἤρξε δὲ καὶ τῶν σκευῶν καὶ τοὺς ἱερεῖς τρόπῳ τοιούτῳ θυμιάματος αὐτῶν τῶν καθ' ἡμέραν. σμύρνης ἐπιλέκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὅλκην κεκομμένα δεινῶς ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἐλατίνου ἓν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὀξυχόειον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθέψησαντας σκεύασιν τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα διαθέσθαι τὸν. καὶ πρῶτα τοῦτο λαβὼν αὐτὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πᾶσαν τὴν σκευὴν χρίων ἁγιάσαι. ταῦτα θυμίαμα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ μικτὰ καὶ τῶν σκευῶν ὅπου δ' χρυσοῦ θυμιατήριον, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν ἀφαλείαν τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ἔχλυε γλίχεσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δ' τῆς ἡμέρας πρὶν τὸν ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευε. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅπου τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἀεὶ τοῦ θεοῦ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δ' λοιποὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν ἀνάπτοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἐδόξαν ἄρίστοι τῶν δημιουργῶν βεσέληλος καὶ ἐλίαβος. τὰ δ' ἐξευρημένων τοῖς πρότερος, αὐτοὶ προσεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὀπτικὴν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἐκανώτατοι. τούτων μὲν τι βεσέληλον συνέβη κρῆναι τὸν κράτιστον. ὁ δ' πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴ πρῶτ' ἀφ' οὗ τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐπληροῦτο. ἐχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ μακεδόνων, νισὰν δ' ἐβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκευὴν ἀφιεροῦσι, καὶ πάντ' ὅσα πρὸς αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπίδηλος δὲ αὐτοῖς ὁ θεὸς ἡδέντα τῷ ἔργῳ τῶν ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπιξενώθη καὶ κατασκήνωσε τῷ ναῷ τοῦτο, τὴν δ' παρουσίαν οὕτως ἐπίστευσεν. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δ' τὴν σκευὴν μόνην ἤχλυσεν, οὐδὲ βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ πεπιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε ἀνάγκη δόξει χειμέριον, οὐδὲ μὴν λεπτῷ οὕτως, ὡς τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ κατανοῆσαι.

ἡδέως

ἡδέια ἦ ἀπ' αὐτοῦ δρόσος ἔῤῥει καὶ θεὸ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τᾶτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς ἦ τοὺς τέκτονας οἵους εἰκὸς ἦν δωρεᾶς τοὺς τοιαῦτα ἐργασαμένους τιμήσας, ἔθυε ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθερίῳ κῆ πρόσταγὴν ὃ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγλν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προσαγόμενα περὶ τᾶς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, περὶ τε ὧν ὁλοκαυτᾶν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ κ ὃ αἵματος τῶν τεθυμένων, τῷ τε σηλῷ ὃ ἀαρῶνος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἐῤῥάνεν ἀφαγίοις, πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τε θεοῦ γίγνοιντο. ὅπερ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τᾶτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τήν τε σκηνὴν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε μυρεψικῷ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κ' γίνος. τῇ ὀγδόῃ κατηγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν προσέταξε κ' δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι, καὶ φερεζήλειν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ὑπεφέρε τοῖς λεγομένοις πρακτοῦσιν. ὑπερκειμένων ἦ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ αἰφνίδιον ἐξ αὐτοῦ πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ. συνέβη ἦ καὶ ἀαρῶνι συμφορᾶ τις ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, ἡμερωτέρως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρπερηθῆναι. ὅτι καὶ τῷ ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στερρὸς λαῷ, καὶ κ' βουλήσιν ὃ θεοῦ ἡγεῖτο τὸ πᾶν γεγονέναι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὄντων δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναδαδος καὶ ἀβιὼς, νομίσαντες ὑπὲρ τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν πρέπειν μωυσῆς ἐνόμισεν θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν ὃ πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τῷ ὁρμὴν βαλόντος καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγλν αὐτῶν δρῶμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάζαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ ἦ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὑπὸ τῷ δοκεῖν τῷ θανάτῳ θεὸν δόξαν οὕτω γεγυμνῶσθαι. μόνους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φρονεῖν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προσκείναντας τῷ εἰς τὸν θεὸν τιμῶ ὃ πρὸ αὐτοὺς σκυθρωπῶ. ἤδη δ' ἀαρῶν καὶ τῷ στολῇ τῷ ἱερᾷ ἠμφίετο. μωυσῆς ἦ πᾶσαν τιμὴν παρασκευάζων, ὡς ἑώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ ὃ θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ σύναγον ἀνόδων ἀπεῖχετο. εἰς ἦ τῷ σκηνῷ εἰσιὼν ἐχρηματίζετο πρὸς ὧν εἰδέτο θεὸν ὃ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ ὃ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τ πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοουμένῳ αὐτῶν βλέπεσθ. ἐπὴ τῷ πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν τοι κ' τῷ παραγράφειν ὃ θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων. ὁ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. εὐδαμοθεν ἦ προφητῶν κακουργίας καπέλοιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ ὃ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' εἶναι τὸν θεὸν ὑποτυγχάνειν τοὺς ἱερεῖς καπέλιπεν, ὁπότε βλήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τᾶτ' οὐχ ἑκουσίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠβούλησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς ὑποτυγχάνουσιν,

A jucundusq; ros diſtillabat ab ea, præſentiæ Dei fidem populo aſtruens. Moyſes autem, diſtributis prius in fabricatores tanti operis pro cujusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi juxta præſcriptum, taurum & arietem, hædumque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſoleant, dicam, dum de ſacrificiis tractabo, & quæ victimæ ſolidæ tradantur conflagrationi, & quæ juxta legem in epulas cedant. Deinde
B ſanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum ejus aſperſit, purificans eos fontanis aquis ac unguento, ut Dei fierent ſacerdotes. atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & veſtes eorum curabat: tabernaculum item & ejus vaſa unguento, ſicut jam dixi, confecto, & ſanguine taurorum & arietum alternis diebus juxta genus ſuum mactatorum. octava autem die feſtum in-
C dixit, & ſacrificare unumquemque pro facultatibus imperavit. at illi dicto parentes certatim & ambitioſe victimas offerebant. quibus ſuper aram impoſitis, ſubito ſponte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inſpectante populo, omnia flamma abſumpſit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo gravis, quam tamen generoſe pertulit.
D erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis, qvos dixi, ſeniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intuliſſent victimas, non juxta præſcriptum Moyſi, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt, flamma in eos converſa, & vultus ac pectora eorum depaſcente: nec ſuccurri potuit, quin ita occumberent. Moyſes autem juſſit patrem
E eorum ac fratres, ſublata cadavera extra caſtra deferre, atque ibi honorifice ſepelire: totusque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: ſolos fratres ac patrem Moyſes voluit à mœrore abſtinere, & potiorem Dei honorem, quam ſuam triſtitiam habere. jam enim ſacrum amictum Aaron geſtabat. Cæterum Moyſes, recuſatis omnibus à populo ſibi oblatis, totus cultui
F divino erat deditus: & in Sina quidem non amplius aſcendebat, ſed in tabernaculum ventitans oracula, quoties opus erat, à Deo referebat cultu & habitu privati hominis uti perſeverans, neque quicquam præter reipublicæ curam præ aliis ſibi vindicans. Leges præterea ſcribebat & vivendi rationem, quam ſervantes & Deo placere poſſent, & ipſi inter ſe ſocialiter
G pacateqve vivere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus ſuo loco, nunc illud ſuccurrit, qvod in mentione ſacerdotalis ornatus omiſſum non oportuit. nam ea veſtis omnem ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his, qui illa utebantur: liberumq; Deo vel adeſſe ſacerdotib. vel non, omnibus & popularib. demonſtravit, & exteris, ſi qui forte huic ſpectaculo interveniret.

Levit. 8.

Levit. 9.

Levit. 10.

Ex lapillis enim, qvos pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, qvorum naturam nulli non notam narrare ſupervacuum puto) micabat alter, qvoties litatum eſſet, is, qvi dextrum humerum occupabat: tantumqve fulgorem emittebat, ut procul etiam intuentibus conſpiceretur. Idqve præter naturam ſuam & conſuetudinem: qvod certè admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt; qvod nunc dicturus ſum: per duodecim gemmas, qvas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare Deus ſolebat. nam prius, qvàm exercitus ſe moveret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo facilè innoteſceret, adeſſe Deum, opemqve & auxilium ſuum invocantibus eſſe allaturum. qvapropter Græci, qvotqvot à noſtra religione non abhorrent, cum hoc miraculum pro compertiſſimo habeant, ita ut negari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quam ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante, qvam hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum prævaricationem: de qvo alias opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps proſeqvar. Tabernaculo dedicato, & omnibus, qvæcunqve ad ſacerdotalem ordinem pertinebant, ritè peractis, populus, Deo in caſtrorum contubernium recepto, lætus ad hymnos & ſacrificia ſe convertit, non aliter quam omnibus jam malis averruncatis, & omnia proſpera in poſterum ſperantes, donaque Deo tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bubus contribuebant, ut ſex plauſtra tabernaculo per viam devehendo inſervirent: & præter hoc unusquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, eratque odoramentis referta. trulleum vero & phiala, utraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantum ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis utebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit unusquiſque principum alias victimas, quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificaverunt, qualibet die unus. Moyſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores, quam ut ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis

Num. 7.

τῶν γὰρ λίθων οὓς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα πεφύκαμεν, (σαρδόνυχες δ' ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι πρόδηλον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) σπινθῆρά τις ἔλαμπεν, ὁπότε τοῦς ἱερουργίας ὁ θεὸς παρείη τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῶν ὤμων πεπτηκότα, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῦς μηδαμόθεν φαινομένης, οὐ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τοῦ λίθου. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῦς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὁ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. λέγω γὰρ τῶν δώδεκα λίθων οὓς ὁ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνηρμοσμένους τοῦ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλοντι πολεμεῖν προμηνύειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ, μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τοῦ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπήκοον. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη λέγειν διώνυμα τοῦτο, τὸν ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐσθὴς καὶ ὁ σαρδόνυξ λάμπων ἔνιοι δυσκόσιοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ σωθῆναι τὴν χρεφλὼ, καὶ θεοῦ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν νόμων, ὡς ἐν ἐροῦμαι δικαιότερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸν ἑξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακοσμηθέντων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, ὅτε πλήθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἐκέκτηνεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ εὐωχίας, ὡς ἅπασιν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένοις, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ἐπιθυμοῦσιν. δωρεὰς τε τοῦ θεοῦ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν ἀνέπεμπον κατὰ φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο σκυφέλλοντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὐτὰ κατὰ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκας ⊕ φιάλην τε κομίζει καὶ τρυβλίον, καὶ θυίσκην. τὴν μὲν δὲ ἑκατὸν δέκα δύο μναῖ, καὶ τὴν ἡμιμάτων. τὸ δὲ τρυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἄργυρα δὲ ἀμφότερα, σίκλους μὲν αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων εἰς ἐπίθυμα χερῶν καὶ πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίαν ἐτησίων ὁλοτελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαιρον τὸ ὑπὲρ ἁμαρτήσεως ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκας ⊕ καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφους. οὕτω μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα· πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ', οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἀλλ' εἰς τὸν σκηνὸν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τοῦ θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τῆς συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατὰ σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σωθῆναι φυλαχθέντας, δωρεὰν εἶναι δόξαντας θεοῦ. ὧν μήτ' ἐν εἰρήνῃ τι τοὺς τυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, χρεφλὼ ἑτέραν ἰδιικὴν σωθῆναι περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

violare fas putarent, ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νυνὶ δὲ ὀλίγων τινῶν ὑπομνηθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐξενεγκεῖν συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ ἐστιν ἱερουργίαι. τούτων δὲ ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δὲ ὑπὸ δήμου συντελούμενα, καθ' δύο γινόμενα τρόπους. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τίς ἐστι κατ' εὐωχίαν θρᾶται τῶν πηκτῶν. ἐρῶ δὲ περὶ τῆς πρώτης. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτοῖ, θύει μὲν βοῦν ἢ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ μείζοντας, ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τοῦ αἵματι δεύουσι δὲ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαροποιήσαντες, διαμελίζουσι, καὶ πύσαντες ἁλσὶν ὅπη τὸν βωμὸν ἀναπλήσαι σχιζῶν ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοὺς δὲ πόδας τῶν ἱερείων, καὶ τὰ κῶλα καθαραντες ἀκεραίως, τοῖς ἄλλοις καθαγιασθεῖσι προσπιφέρουσι, τὰς δοραὰς τῶν ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν οὗτος. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπαλοῦσι, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι σπανιαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ὑπάλοιπα καὶ πάντα τὰ μηλᾶ, σὺν τοῖς λοβοῖς τῆς ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν οὐρὰν ὀρνὸς ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ σῆπος καὶ τὸν κνήμιον τὸν δεξιὸν τοῖς ἱερεῦσι φυλάττουσι, ὅπη δύο ἡμέρας διαχωροῦσι τοὺς καταλειπομένους τῶν κρεῶν. ἃ δὲ ἂν περισσεύσῃ, καταναλίσκουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τοῦ προειρημένου τρόπου τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δὲ ἀδύνατοι περίζειν τὰ τέλεια θύματα προίστηρας ἢ τρυγόνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπέσῃ, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς. καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῆ σὺν τοῦ λοβοῦ τῆς ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τὰς τε δοραὰς ὑπιφέροντα τὰ κρέα ἐν σκηνῇ δαπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸν αὖριον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτοῦ σωτὴρ, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγξοντα, κριὸν θύει, ὁ νόμος τοῦτο κελεύοντος, τὰ κρέα κατὰ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτηνον ἐκθύομενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάσσουσι δὲ ὅτι προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς δημοσίαις θυσίαις, ἕτερον ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν ἀσσαρώνος μέτρον. κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὅπη τοῦ βωμοῦ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν πηκτῶν, ὅπη μὲν βοὸς ἥμισυ. ἐπὶ δὲ κριοῦ, μέρος τούτου τέταρτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μέρις εἰς ἀρνίῳ. ὁ δὲ ἓν μέτρον δεχαῖον ἐφοίνων.

CAP. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NUnc paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, privatum & publicum. horum utrumque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma, aut pro gratiarum actione perſolvitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir privatus holocautoma facturus *Levit. 1.* mactat bovem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bovem vero licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt, ut ſint omnia maſcula, quæ ſolida concremantur. his jugulatis, ſacerdotes aram circumquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum jam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primum repurgata ad reliqvum acervum adjiciunt: tergora vero ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Qvum vero pro *Levit. 3.* gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint majora, & maſcula fœminis copulata. his jugulatis, primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra jecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore vero ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliqvis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint, igni comburunt. idem ritus ſervatur *Levit. 4. 5.* & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas majores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, qvarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccavit, agnum & hædum fœminam ejusdem ætatis offert: ſacerdosque ſanguine non, ut ante, aram, ſed cornua ejus ſola imbuit: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra jecoris in aram inferunt. Sacerdotes vero tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliqvum facere. Qvi autem ſciens peccavit, nemine conſcio arietem offert, lege ita jubente: cujus carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Princi- *Levit. 4. 9.* pes qvoqve, cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeji offerunt, hac tantum differentia, qvod victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Jubet etiam lex, ut tam in privatis quam *Levit. 2.* in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum bove hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam,

ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qva oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit. reliqvum ejus ſacerdotes in cibum ſumunt, aut coctum: nam oleo ſubigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem ſacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal una cum genitrice, & alias quoque non niſi octavo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, ſacerdotibus quoque partem ſuam inde ſumentibus.

Num. 28. 29. Publicis vero impenſis lex jubet quotidie agnũ anniculum mactari mane ac veſpere. ſeptima autem quaque die duos jugulant, eodem modo ſacrificantes: & novilunio præter quotidianas victimas duos boves cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum vero pro peccato, ſi quid forte per oblivionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter jam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna ejusdem menſis jejunant uſque ad veſperam: ſacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter vivus extra fines in deſertum emittitur, in quem, ſi quid mali propter peccata populo immineat, avertatur. alterum vero in ſuburbanum in locum puriſſimum edoctum cum ipſa pelle exuruntur nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine ejus ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſepties, totiesque pavimentum, rurſusque toties interiora fani circum altare: reliqvum deinde circum altare majus, quod eſt ſub divo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra jecoris inferunt altari: pontifexque adjicit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Ejusdem menſis decima quinta tempore jam in hibernum vergente, tabernacula compingere jubentur per ſingulas familias contra ventura frigora, quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam urbem, qvam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimasque Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſeæ dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma ex tredecim bubus, & agnis uno pluribus, & arietibus duobus addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum una cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies unum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perveniatur.

Exod. 23. *Levit.* 23. *Deut.* 31.

δώματα ἢ. δύο χόας ἀττικοὺς πιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. ἀπένδουσι ἢ πρὸς τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ὁτιοῦν ἐπινέγκειν κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὑπιβάλλει τοῦ βωμῷ δράκα, τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσιν, ἐλαίῳ δὲ συμπεφυράσθαι, ἢ ἡμμένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος ἐπὶ τοῦτῳ, ὁλοκαυτῶσαι ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερὸν μετὰ γεγεννηκότος ἐπὶ ταυτό. ἀλλ' ἄλλως δὲ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γεννηθέντι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῆς τοῦ σώματος ἀλαφυγῶν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σιτοῦ ἱερεῖοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστεραίαν οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἐστὶ νόμιμον. τῶν ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ὑπὲρ δὲ τοῦ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῶν αὐτοετῶν, δεχομένης τὰ ἡμέρας τὸ ληγούσης. κῆ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ πρὸς τὰ καθημερινὰς θυσίας ὁλοτελοῦσιν. ὑπὲρ δύο βοῶν σὺν ἑπτὰ ἀρνάσιν ἐνιαυσίοις ἑπτὰ, ὑπὲρ κριοῦ, ἕνὸς δὲ ἐπὶ παραιτήσεσιν ἁμαρτάδων, ἔτι κῆ λήθην γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι, ὑπὲρ ἑνὸς ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δ' αὐτοῦ μηνὸς κῆ σελήνῃ νηστεύοντας ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἕνα. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἑνὸς. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, διὰ τροπασμὸς καὶ παραίτησις δ' ὅλης τοὺς πάντας ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς πρόασείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καύσει τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ δήμου προσχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων δ' ἀρχιερέως παρασχόντος. ὃ δὴ σφαγέντος, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν δ' αἵματος ἅμα ζῷου δ' ἑνὸς, ῥαίνει τοῦ δακτύλου τὸν ὄροφον ἑπτάκις, δ' ἢ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, πρὸ τοῦ μείζονα κομίσας εἰς τὸ ἄθυτον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς νεφρὸς, καὶ τὴν πιμελὴν σὺν τοῦ λοβῷ δ' ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται ἢ ζ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς, ὁλοκαυτώσων τοῦ θεῷ. τῇ δὲ πεμπτῇ δ' αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, τρεπομένου τὸ λοιπὸν δ' καιροῦ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κῆ οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορμένους ἐπὶ φυλακῇ δ' ἐτους. ὅταν τε πατρίδων ὑπιτύχοιεν, ὡδοιπορημένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἁγ. τὸν ναὸν μητροπόλιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦσί τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κράδῃ φοίνικος πεποιημένην, δ' μήλῃ δ' τῆς περσέας περσόντος. εἶναι δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐν ταύροις ἓξ δέκα βοῶν, ἑπτὰ ἀρνῶν ἑνὶ πλείονων, ἑπτὰ κριῶν δύο, κῆ ὡδοιτησιν ἁμαρτιῶν ἑνὸς προστιθεμένου. τὰς δ' ἑξῆς ἡμέρας ὁμοίως αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἑνὸς, θύεται. ὑφαι-

ὑφαιρουῦτις ἢ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν, εἰς ἑ- A Octavo die feriantur ab omni opere, mactant-
πτὰ ἀκαταντῶσιν. ἀνίεται ἢ ἀπὸ πάντος ἔργου κατὰ que, ſicut diximus, vitulum & arietem & agnos
τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰρήκαμεν, ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt
μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ Hebræis cerimoniæ tabernaculorum, a majori-
ἁμαρτημάτων ἑνὸς ἐρίφου. καὶ ταῦτα μὲν ἐ- bus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui no- *Exod. 12.*
ξαίρεις τὰς σκευὰς πάντων ἀπαλλᾶν ἐᾷ πάτριον. ſtris Niſan vocatur, & annum exorditur, luna *13. 23.*
τὴν ἢ μὴν τοῦ ξανθικοῦ ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, quartadecima, ſole arietem obtinente, quando- *Levit. 23.*
καὶ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, πεντεκαιδεκάτῃ τῇ σελήνῃ quidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſervitute li- *Num. 9.*
ἐν κριῷ ὁ ἥλιος καθεζόμενος, πύτω γὰρ τοῦ μὴν τῆς berati ſumus, ſacrificium, quod tunc exeuntes *Deut. 16.*
B ὑπ' αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν, ὃ τὴν θυ- feciſſe diximus, paſcha nominatum, quotannis
σίαν ἐν τότε ἐξιόντες αὐγύπτου θύσαι πρόσθεν ἡμᾶς πά- inſtaurare lege jubemur: celebramusque id per
σχα λεγόμενον, διέπυς ἑκάστου θύειν νόμισε. καὶ δὴ ſodalitia, nihil e victimis in ſequentem diem re-
πολοῦμεν αὐτὸν τῆς φειδοῦς, μηδενὸς τῶν τῆ θυμένων linquentes, quæ eſt quintadecima, & azymo-
τὴς τὴν ὑπνοῦσαν τηροῦμένου. πέμπτη δὲ καὶ δεκάτη rum feſtivitatis prima. nam hoc feſtum priori
ἀναδέχεται τὴν τοῦ πάσχα, ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ continenter ſuccedit, duratque dies ſeptem, per
ἡμέρας οὖσα, καθ' ἃς ἀζύμοις τρέφονται. καὶ καθ' quos panibus non fermentatis veſcuntur: &
ἑκάστην ἡμέραν ταύροι σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μὴν per ſingulos dies tauri jugulantur duo, aries u-
εἷς, ἑπτὰ ἢ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται προσ- C nus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, addi-
τίθεται τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς turque hædus pro peccatis in quotidianum e-
ἐξιλασμὸν τῆ ἡμέρου ἑκάστου τοῖς ἱερεῦσι. τῇ ἢ δευτέρᾳ pulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, *Levit. 2.*
τῶν ἀζύμων ἡμέρα, ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν quæ eſt menſis hujus decimaſexta, frugibus de-
καρπῶν οὓς ἐθέρισαν, οὐ γὰρ ἥψαντο πρότερον αὐ- meſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æ-
τῶν, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμῆς qvumque rati Deum hujus ubertatis autorem
δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' οὗ τῆς εὐπορίας τούτων ἔ- per gratitudinem honorari, hordei primitias of-
τυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς διαφέρουσι τρό- ferunt in hunc modum: Spicarum manipu-
πον τοῦτον. φρύξαντες τῶν στάχυων τὸ δράγμα καὶ D lum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, at-
πίσαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς que ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad a-
ποιήσαντες, τῷ βωμῷ προσάρωνα προσφέρουσι τῷ θεῷ. ram offerunt: inde pugillo uno in eam injecto,
καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα ἐπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀ- reliqvum ſacerdotum uſui cedit: & ex eo licitum
φιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ fit publicas ac privatas meſes metere. pri-
ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι ἢ ἔτι τοῦ ἀπαρ- mitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo
χαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem
ἑβδόμης ἑβδομάδος μεγαλωμένης μετὰ ταύτην ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta novem diebus,
τὴν θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αὐτῶν ἑβδομάδων ἡμέραι quinquageſima, quam a numero aſartha He-
πεντεκαίδεκα ἐννέα, τῇ πεντηκοστῇ ἣν ἑβραῖοι ἀσαρθὰ E braei vocant, offerunt Deo panem è farinæ tri-
καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκοστήν, προσφέρουσι τῷ ticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confe-
θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲν πυρίνων, ἰσοτάρωνας δύο, μιᾶ ζύμης γεγονότων. θυμάτων δὲ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν ctum, mactantque agnos duos: hæc oblata mox
ἢ τῷ θεῷ προσφέρειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem
κατακλίζεται, καὶ καταλιτῶν οὐδὲν ἔστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴ die ſic, ut nihil ſuperſit, abſumuntur. cæterum
ὑπνοῦσαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτωθησομένους holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus
μόσχους τὶ θύουσι τρεῖς, καὶ κριοὺς δύο, καὶ ἄρνας duobus, agnis quatuordecim, hædiſque pro pec-
πεντεκαίδεκα, εἰρίφους ἢ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημά- cato duobus. Nullum autem feſtum ducitur
F των. ἔστι ἢ οὐδεμία τῶν ἑορτῶν, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυ- abſque holocautomate & laborum vacatione,
τοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν δὲ ſed in omnibus omnino; hæc duo lex obſervari
δόασιν. ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τὸ τε τῆς θυσίας εἰδ- jubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex
ὴ τε τῆς δεῖπνος ἀπαλοῦσαι πρωΐαν, καὶ πρὸς δώχίας ἔστι publico præbetur panis non fermentatus ex fa-
πλυκότης. ἐκ μέντοι ἢ κοινοῦ σῖτ- ἐπὶς ζύμης ἄμοι- rinæ aſſaronibus viginti quatuor. coqvuntur
ρ-, ἰσοτάρωνες δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀνα- autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane pro-
λοῦσιν, ὑπλῶντες ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ ponuntur in ſacra menſa, duobus ordinibus ſeni
σαββάτου. τῇ ἢ σαββάτῳ πρωΐ, κομιθέντες ὑπὸ τῆς ie- ex adverſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duo-
ρᾶς τραπέζης τίθενται κ ἐξ εἰς ἀλλήλους πεταμέ- G bus lancibus thure plenis permanent uſque in
νοι. δύο ἢ χρυσέων ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτὸν proxime ſequens ſabbatum. tunc demum alii
ἐγκείστων ἀναθυμιῶσιν ἕως ἑτέρου σαββάτου. καὶ pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſa-
τότε μὲν αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ ἢ, τοῖς ἱερεῦ- cerdotibus in cibum dantur: thus item igne a-
σι πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ ὃ λιβανωτὸς ἐμιαμμένος doletur, quo ad holocautomata uti ſolent, & pro
ὑπὸ τοῦ ἱερέως πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacer-
λιβανωτὸς ἢ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων dos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinã
προσίεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμά- oleo maceratam, & modica coctura duratam:
των, καὶ δὶς ἑκάστης τῆς ἡμέρας, ἄλφιτα μεμαγμένον, καὶ πεπηγὸς ὀπτήσας βραχέως

estque demensum ejus farinæ assaron unus, hujus dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem alias diligentius explicabimus. Cæterum *Levit. 8.* *Num. 3.* Moyses tribum Leviticam à cætero populo exemptam, ut Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgavit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, jubens, ut ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discrevit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem disseremus, *Lev. 7. 17.* quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certe ideo vetuit, quod hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ovilli & bubuli abstinentiam indixit. Ejecit etiam è cœtu & *Levit. 12. 13. 14. 15.* consuetudine hominum leprosos, & seminis profluvio laborantes: mulieres etiam, quæ naturaliter purgantur, versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque, qui cadaver curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem ultra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare jubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui vero per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, ut solet fieri post legitimæ uxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuū relegavit, tanquam nihil a cadavere differentes. quod si quis pristinam valetudinē à Deo precibus impetraverit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suā attestatur, de quibus alias dicemus. Quo magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim qvum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeo nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quam detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit, qvod hæc per invidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisq; ita, ut libitū fuerit, accipiat.

καὶ ἓς μὲν ἐστιν ἀσσάρων ἓξ ἄλλου. πρωΐ γὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ἀναφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ἀφεξελόμενος ἱερὰν ἐσομένην, ἤγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀσήπτοις, καὶ θυσίαις ἃς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτῆς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶ τὴν σκηνὴν ἐπετήδευτο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν, ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ περὶ τῶν ζώων ἃ διέκρινεν ἕκαστον ὅτι τρέφοιντο, καὶ οὐ πάλιν ἀπεχόμενοι ἀλγατελεῖν. περὶ ὧν ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γίνηται, διελοῦμεθα, τὰς αἰτίας προειπόντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μὲν γοῦν πάντες εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τοῖς χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὰ πνικτὰ καὶ αὐτομάτως ζώου τοῖς βρῶσιν διεκώλυσεν ἀπόλειν τε καὶ σήπεσθαι καὶ ἀγρίας καὶ θηρευτὰς, καὶ ἐκ τῶν βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τὰ γονὰς ῥεομένους, καὶ τὰς γυναῖκας δὲ ὅσαι ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ἀπῄει, μετέῤῥιπτεν ἔξω πόρος ἡμέρας ἑβδομήν. μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφῆσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μὴ πρότερον τὰς ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δ' ὑστερον τοῦτον ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τῶν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν μὴ τοὺς ὑπνους ἀποκλείνοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς μὴ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωφρονιστὸν ὁμοίους, καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἐῤῥωμένῳ κομισθῆναι χρεών, ὁ δὴ τοῦτο μυρίαις ἀμοιβεται θυσίαις τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὃ δὲν καὶ καταγελάσειέ τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τὸ ἐκπεσόντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἠναγκάσθαι εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαύτα ἐνομοθέτησεν, οἷς ἄλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων ἡγουμένων ἀντειρηκέναι. καὶ ταῦτα φῶς πολλοῖς ἐθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ ἀμέμπτου ὑγιείας καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπισημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ πιστὸν τινὶ συμπλάσματι περὶ τὸν χρόαν ἦν, τῷ σὺν αὐτῷ πληθει ἐλέσθαι ἂν νομοθετήσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν ταύτην ὀρθῶσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας προαγόμενοι. μωυσῆς δὲ πάντων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτησε, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω. τοὺς δὲ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδ' ἂν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσ- A
ιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἀπέσχε μέχρι πεντα-
κοστὰ ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας
δ' εἶναι τὰς ἡμέρας ὅπου θηλυτοκίας νενόμικεν. εἰσιοῦσαι
μὲν γὰρ μὴ τῶν προειρημένων προθεσμίαν, θυσίας
ὅπως τελοῦσιν ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν ἀφανέμουσιν.
ἂν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῷ τὴν γυναῖ-
κα, κομίζει κριθῆς ἀλεσμένης δεκάρωνα. καὶ μίαν
αὐτῆς δράκα ἐπιβάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱε- B
ρεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τῷ δὲ γυναῖκα ἡτῆσαι τὴν τῶν
ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἳ δὴ εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν
νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ἐπιφέρει
μὲν ἐκ θεοῦ τῷ προσηγορίαν διαφέρα, κελεύει δὲ
ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὡμολόγησαν δὲ τὸ
σῶφρον, ἐκ δεξιᾶς σκέλους ἐξαρθρον ᾠδάξ, καὶ τῷ γα-
στέρα πεισθῆναι οὕτως ἀποθανεῖν. ἀνὴρ δὲ πολλῷ ἐκ
ἱερωσύνης καὶ τῆς ἄλλης τὰ τοῦ ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀ-
νὴρ ἀκατέχυνον εἴη κεκινημένος, μιᾷ δεκά- C
των ᾠδίνων παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων πλεω-
θέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τὸ μα, εἰς φιά-
λην ἐκπιέζει. προκομίσας τε ἐκ ἱεροῦ γῆς ἐπὶ προσ-
τίχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἡδ' εἰ μὲν ἀ-
δίκως ἐνεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ εὐλεσφορήτως
τῆς γαστρός. ψευσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ὅπι
τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀσχήμονος
καταῤῥέφει τὸν βίον, ἐκ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ καὶ D
τῆς κοιλίας ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ τοῖς μὲν τῶν
θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, τοῦτο μωυσῆς
τοῖς ὁμοφύλοις προσένεμε. νόμους δ' αὐτοῖς τοιούτους
ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ πανπλὲς ἀπέπεμπε, νομίσας
εὐδαίμονα τὸν βίον τοὺς γάμους ὑπομένειν τοὺς ἄνδρας, καὶ
ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας
εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι μητρᾶσιν, ὡς κακὸν
μέγιστον ὁ νόμος ἀπέπεμπεν. ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι
γαμετῇ, καὶ θυγατρὸς καὶ ἀδελφῆς, καὶ παίδων E
γενναιοτάτων, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τοῖς ἀδικίαν, μεμίσηκεν.
ἐκώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύ-
σιν πλησιάζειν. μηδὲ κτείνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν.
μὴ δὲ τοῖς πρὸς τὰ ἄῤῥενα μίξιν τιμᾶν, ἀλλὰ τοῖς ἐπ' αὐ-
τοῖς ὥραν ἡδονῆς ἠρωμένους ὡς νόμον. καὶ δὲ τὰ εἰς
ταῦτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τοῖς τιμωρίαν. τὰ
δ' ἱερέων καὶ διπλασίονα τοῖς ἁγνείαν ἐπέθηκε. τούτων
δὲ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἄρχειν, καὶ προσέτι γαμεῖν
τὰς ἐπαμφιάσεις ἐκώλυσε. μήτε δούλῃ μήτ' αἰχμά- F
λωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας,
καὶ δὲ πανδοκεύειν πεπεισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς
τῶν προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς δηποτοῦν αἰτίαις ἀπολ-
λαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μέν τοι, οὐδὲ τεθνηκότος
ἀνδρὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱε-
ρεῦσι συγχωρῶν. μόνῃ δ' αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρ-
θένον, καὶ ταύτῃ φυλάττειν. ἔθιν οὐδὲ νεκρῷ προσ-
ιέναι ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελ- G
φοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μετ-
ὰ τούτων. ἀφελεῖς δὲ εἶναι πάσιν ἀφέλειαν. τὸν δὲ μὴ ὁλό-
κληρον τῶν ἱερέων, νέμοσθαι πρὸς τοῖς ἱερεῖς ἐκέλευσε
τὰ γέρα. ἀναβαίνειν δὲ ὅπι τὸν βωμόν, καὶ ἱερα-
τεύειν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ πρὸς τοῖς ἱε-
ρουργίας καθαρεύειν εἶναι, προσυδάζειν δὲ καὶ πρὸς
τοῖς αὐτῶν βίοις τοῖς τούτοις ἀμεμπτον εἶναι.

Cæterum puerperas fanum introgredi vetuit, XIV.
aut ſacris intereſſe usque in quadrageſimum
diem, ſi fœtus ſit maſculus: quod ſi fœmina ſit,
duplum ejus temporis præſcribitur. Ac ne poſt
præſtitutum quidem terminum intrant absque
victimis, quæ partim Deo, partim ſacerdotibus
cedunt. Qvod ſi quis adulterii ſuſpicionem de *Num. 5.*
uxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronem, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod
reliqvum eſt, ſacerdotibus veſcendum datur.
Deinde aliquis ſacerdotum ſtatuit mulierem ad
portam, qvæ eſt obverſa ad fanum: & inſcripto
primum Dei nomine in membrana, defert ei
jusjurandum cum imprecatione, ut ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto, miſere moriatur: ſin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem
maſculum pariat. peracto juramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, &
ſumpto è fano pulvere humi collecto, atque in
poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier
vero ſi injuſte eſt delata, prægnans facta mature
& feliciter enititur. qvod ſi & conjugalem fidem
& Deum jurisjurandi teſtem fefellit, turpiter
moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute invadente. Hæc ſunt, quæ Moyſes genti ſuæ
de ſacrificiis ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales: Adulterium in univerſum prohibuit, ratus conjugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſervetur, & reipublicæ quoque intereſſe, ut liberi legitimi proveniant. Item inceſtum cum matre, aut noverca, *Exod. 22.*
cum amita aut matertera, cum ſorore nuruve, *Deut. 17.*
omneſque tales coitus ut nefarios damnavit. ve- *Levit. 18.*
tuit & cum muliere menſtruum fluxum patien- *20. 21. 29.*
te congredi & cum brutis: damnavit etiam eos, *Levit. 21.*
qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contra feciſſet, capitalem pœnam
inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe
voluit. hos enim non ſolum prædictis legibus,
ſicut reliquos, teneri juſſit, ſed etiam non quamvis fœminam in conjugalem thorum admittere,
non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſervam
aut captivam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neqve à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici vero ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris ſacerdotibus
liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere
conceſſit, eamque ſervare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, cum tamen cæteris eſt
licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem jubentur ſimplices eſſe, omnique fuco carere. Quicunque è ſacerdotibus
integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam
cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec
ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet,
ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare,

eſtque demenſum ejus farinæ aſſaron unus, hujus dimidium mane, tantundem veſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem alias diligentius explicabimus. Cæterum Moyſes tribum Leviticam à cætero populo exemptam, ut Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolenni ſacrificio purgavit: eique tabernaculum cum ſacris vaſis ſartum tectum curandum commiſit, jubens, ut ad præſcripta ſacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerent: atque eo tempore ſacri & Deo dicati ſunt habiti. Poſt hæc animalia diſcrevit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus veſci non liceret: de quibus aliquando per occaſionem diſſeremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis certe ideo vetuit, quod hunc animam & ſpiritum putaret: neque animalis non occiſi carnem ad cibum conceſſit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ovilli & bubuli abſtinentiam indixit. Ejecit etiam è cœtu & conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluvio laborantes: mulieres etiam, quæ naturaliter purgantur, verſari inter homines vetuit, nec niſi poſt ſeptimam diem puras haberi voluit. eum quoque, qui cadaver curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. ſi quis autem ultra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, ſacrificare jubetur agnas duas: quarum alteram ſanctificare oportet, alteram ſacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico ſacrificari mos eſt. qui vero per ſomnum genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, ut ſolet fieri poſt legitimæ uxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuũ relegavit, tanquam nihil a cadavere differentes. quod ſi quis priſtinam valetudinẽ à Deo precibus impetraverit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic variis ſacrificiis Deo gratitudinem ſuã atteſtatur, de quibus alias dicemus. Quo magis ridenda eſt illorum fabula, qui dicunt, Moyſem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxiſſe. Niſi enim vanus ille rumor eſſet, nunquam Moyſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturum: præſertim qvum inter multas gentes leproſi verſentur, & in pretio ſint: & adeo nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, ſi tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem ſibi parentem eas leges ſtatueret, quæ ipſi honorem potius quam detrimentum afferrent? Qua re manifeſtum fit, qvod hæc per invidiam de nobis fingantur. Moyſes enim purus ipſe & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor eſſe voluit. Sed hæc quiſq; ita, ut libitũ fuerit, accipiat.

Levit. 8.
Num. 3.
Lev. 7. 17.
Levit. 12. 13. 14. 15.

καὶ ἓις μὴν ἐστιν ἀσσάρων δ' ἄλλ' ἥμισυ. πρῶτον μὲν τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ἐπιφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν τῶν πύτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν τῶν αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεῖλε μέρος ἱερὰν ἐσομένην, ἤγιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίας ἃς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχοντες τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτῆς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶ σκῆψιν τῆς σκηνῆς ἐπετέτακτο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν, ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ τῶν ζώων ἃ διέκρινεν ἕκαστον ἔτι προέθοντο, καὶ οὓς πάλιν ἀπεχόμενοι διατελέσιεν. περὶ ὧν ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἁρμὴ τῆς γραφῆς γίνηται, διελοῦμεθα, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκάλυσεν εἶναι, τῶν δ' προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μὲν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τῷ θεῷ, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὰ πεπνικότος αἱματώδους ζώου τῷ βρῶσιν διεκώλυσεν. ἀπέπεμψε τε καὶ στέατος αἰγείου καὶ προβατείου, καὶ δὲ τῶν βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τὰ γονὰ ῥεομένους, καὶ τὰς γυναῖκας δὲ αἷς ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ἔπιοι, μετέῤῥησεν πρὸς ἡμέραν ἑβδομάδα. μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἔφησεν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μὴ πρότερον ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύσει καὶ περὶ τὴν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκρίνοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πολιτεύουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωδιάστωμένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἐῤῥωμένῳ κομίσηται χρόαν, ὁ δὴ πεῖρα ποικίλαις ἀμείψεται θυσίας τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐρῶμεν. ὅθεν καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τοὺς ἐκπεσόντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἠναγκακέναι εἰς τὴν χαναναίαν ἀναγεῖν αὐτούς. εἰ δ' τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἁμαρτίᾳ τοιαύτας ἐνομοθέτησεν, οἷς ἄλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων ἀντειρηκέναι. καὶ ταῦτα ὧδε πολλοῖς ἐθνεσιν ὄντων λεπρῶν, οὐ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ ἀμέτοχον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπισημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ πιοὐτῳ τινὶ συμπαθῶς ἔσχε πρὸς τὴν χρόαν ἦν, τῷ σὺν αὐτῷ πληθει ἐλέσθαι ἂν νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδεμίαν τοιαύτην δέησιν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν πρὸς ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας προαγόμενοι. μωυσῆς δὲ πύτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῶν γενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

τοὺς δὲ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδ' ἂν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσ- A
ιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαρά-
κοντα ἡμερῶν, ἂν ἄῤῥεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας
δὲ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅπου θηλυτοκίας νενόμικεν. εἰσιοῦσαι
μὲν γοῦν τοι μὴ τῷ προειρημένῳ προθεσμίαν, θυσίας
ὅπου πέλοιτο ἂς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν ἀναφέρουσιν.
ἂν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῷ τὴν γυναῖ-
κα, κομίζει κριθῆς ἀλήλεσμένης δεκάρωνα. καὶ μίαν
αὐτῆς δράκα ὀπιβάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱε- B
ρεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τις τῶν
ἱερέων πρὸς τὰς πύλας, ᾗ δ' ἐστὶ τετραμμένη πρὸς τὸν
νεὼν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὀπίσω δὲ φέ-
μὲν δὲ θεοῦ τὴν προσωπολεψίαν διφθέρα, κελεύει δὲ
ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὠφελᾶσαν δὲ τὸ
σῶφρον, δὲ δεξιὸν σκέλος ἔξαρθρον γνοίης, καὶ τὴν γα-
στέρα πρησθεῖσαν οὕτως διαφανεῖν. ἄνδ' ἐὰν πολλῷ δὲ
ἐρῶσα καὶ τῆς θεοῦ. τοῦτο ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀ-
νὴρ θεὸν ὑπονοιαν εἰς κεκινημένῳ, μιαν δεκά- C
των γνοίαν παιδίον ἄῤῥεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων πλεω-
θέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς φιά-
λην σκοπιζει. προκομίσας τε ἐκ ἱεροῦ γῆς ἔπι προσ-
τύχοι, καὶ καταπάσας, σκοπεῖν δίδωσιν. ἤδ' εἰ μὲν ἀ-
δίκως ἐκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖ-
ται τῷ γαστέρα. ψαυσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ὅπου
τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, μετ' αἰσχύνης
καταιρέφῃ τὸν βίον, τε σκέλους σκοπιούντος αὐτῇ καὶ D
τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ τοῖς μὲν τῶν
θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐν αὐτῇ, ταῦτα μωσῆς
τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε. νόμους δ' αὐτοῖς τοιούτους
ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας
εὐδαίμονα τὸν βίον τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἀνδρας, καὶ
ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας
εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι μητράσιν, ὡς κακὸν
μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι
γαμετῇ, καὶ θυγατρὸς καὶ ἀδελφῆς, καὶ παίδων E
γενναίοις, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν.
ἐκώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύ-
σιν πλησιάζειν. μηδὲ κτίλοισιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν.
μὴ δὲ τὸν πρὸς τὰ ἄῤῥενα μίξιν τιμᾶν, ἀλλὰ τὸν ἐπ' αὐ-
τοῖς ὥραν ἡδονὴν θηρωμένους φθάνομεν. κτείνειν δὲ τὸ εἰς
ταὐτὸ ἐξυβρίσαντας, θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν. τὸ
δ' ἱερέων καὶ διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐπέθηκε. τούτων
δὲ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἔῤῥηξε, καὶ προσέτι γαμεῖν F
τὰς ἑταιρικὰς ἐκώλυσε. μήτε δούλην μήτ' αἰχμά-
λωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ πορνείας,
καὶ δὲ πανδοκεύσει πεπερασμένας τὸν βίον, μήτε τὰς
τῶν προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς δηποτοῦν αἰτίαις ἀπολ-
λαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μέν τοι, οὐδὲ πυθόκτο-
νος ἀνδρὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱε-
ρεῦσι συγχωρῶν. μόνην δ' αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρ-
θένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὃν οὐδὲ νεκρῷ προσ-
ιέναι ἐᾷ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελ- G
φοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μέ-
γασιν. ἀφελεῖς δὲ εἶναι πάσαν ἀφέλειαν. τὸν δὲ μὴ ὁλό-
κληρον τῶν ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοῖς ἱερεῖς σκέλος τὸ
γέρας. ἀναβαίνειν δὲ ὅπου τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱε-
ρουργίας καθαροὺς εἶναι, σπουδάζειν δὲ καὶ περὶ
τὸν αὐτῶν βίον τοιοῦτον ἀμεμπτον εἶναι.

Cæterum puerperas fanum introgredi vetuit, XIV.
aut ſacris intereſſe usque in quadrageſimum
diem, ſi fœtus ſit maſculus: quod ſi fœmina ſit,
duplum ejus temporis præſcribitur. Ac ne poſt
præſtitutum quidem terminum intrant absque
victimis, quæ partim Deo, partim ſacerdotibus
cedunt. Qvod ſi quis adulterii ſuſpicionem de *Num. 5.*
uxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaro-
nem, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod
reliqvum eſt, ſacerdotibus veſcendum datur.
Deinde aliquis ſacerdotum ſtatuit mulierem ad
portam, qvæ eſt obverſa ad fanum: & inſcripto
primum Dei nomine in membrana, defert ei
jusjurandum cum imprecatione, ut ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto, miſere moriatur: ſin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem maſculum pariat. peracto juramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano pulvere humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier vero ſi injuſte eſt delata, prægnans facta mature & feliciter enitur. qvod ſi & conjugalem fidem & Deum jurisjurandi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute invadente. Hæc ſunt, quæ Moyſes genti ſuæ de ſacrificiis ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales: Adulterium in univerſum prohibuit, ratus conjugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſervetur, & reipublicæ quoque intereſſe, ut liberi legitimi proveniant. Item inceſtum cum matre, aut noverca, *Exod. 22.* cum amita aut matertera, cum ſorore nuruve, *Deut. 17.* omneſque tales coitus ut nefarios damnavit. ve- *Levit. 18.* tuit & cum muliere menſtruum fluxum patien- *20. 21. 29.* te congredi & cum brutis: damnavit etiam eos, *Levit. 21.* qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contra feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolum prædictis legibus, ſicut reliquos, teneri juſſit, ſed etiam non quamvis fœminam in conjugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſervam aut captivam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neqve à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici vero ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris ſacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſſit, eamque ſervare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, cum tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem jubentur ſimplices eſſe, omnique fuco carere. Quicunque è ſacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo utuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omniqve vitio carentes. Hæc ſunt, quæ Moyſes jam tunc vitæ ſuæ tempore obſervanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſ-
Levit. 25. ſionem agris dedit, intactosque aratro & plantatione eſſe juſſit, quemadmodum jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ vero per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui uſus juſſit, & neque indigenam neque advenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemque obſervari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocaturque Hebræis quinquageſimus quisque annus Jobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſervi manumittuntur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violaverint, & ſupplicii vice in ſervitutem vindicati fuerint. Agri qvoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt, hunc in modum: Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptor, computatisque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus majores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quod ſi expenſæ majores fuerint, hoc, quod deeſt, recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin utraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos revertitur. idem jus eſt in domos, quæ in vicis non munitis venduntur: diverſum vero de illis, quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim, ante annum elapſum reddita pecunia, domum recipere: quod ſi integer annus interim abiverit, emptori poſſeſſionis jus confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxque literis mandatas ad poſteros etiam obſervandas transmiſit.

CAP. XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. *Num. 1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum advertit, de bellis futuris jam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum, excepta Levitica: ejusque cura principibus demandata, numerum eorum, qui militari ætate eſſent, ad ſe referri jubet. Levitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcenta millia eorum, qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo uſque quinquageſimum, & ſuper hunc numerum trecenta millia ſexcenta & quinquaginta. Pro Levi autem allegit inter autores tribuum Manaſſen Joſephi filium, & Ephræmen pro Joſepho. Hos enim Jacobus in adoptionem a Jo-
Num. 2. 3. 4. ſepho impetraverat, ſicut ſupra diximus. Compacto igitur tabernaculo, in medium caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter qvas viæ intercedebant.

καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φοροῦντες, ἄμωμοί τε εἶσι καὶ πρὸς πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ μὴ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτοῦ ἡμόμοσα μωυσῆς παρέδωκε. τῶν δ' αὖθις καὶ περ ὅπι τῆς ἐρημίας διαιτώμενος, προενόησεν, ὡς ὅπως ἐπεισδὰν τὴν χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων παρεῖπεν ἀνάπαυσιν. ὅπι τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τῆς γῆς, κοινὴν εἶναι πᾶς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. πρὶν ἢ καὶ τοῦτο μὴ ἑβδόμην ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μήν ἐστιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλαῖος. ἐν ᾧ οἵπερ χρεῶν τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ἔντας ὁμοφύλους καὶ πεπραμένους τὶ τῶν νομίμων, τὴν ἀχήματι τῆς δουλείας σκολιάσε γένατον σὺν ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὴ καὶ πρὸς ἀρχοὺς πᾶς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπότας τέτον τὸν τρόπον. ἐνστάντος δ' ἰωβήλου ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, σωνέρχονται ἔτι ἀποδόμῳ τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος. καὶ λογισάμενοι τοὺς καρπούς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γενομένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, παρεδέχετο τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. εἰ δ' ἀναλώματος, ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ δ' λείποντος καταβάλλων τὸ ἐκνούμενον, ἐξίσατο τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ σωμαεθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι πᾶς καὶ πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅπι τῆς οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τοῖς κώμας περιφραμένοις. περὶ γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει περιφραμένων, ἐγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ δ' πλεωθήναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλλει τὸ λεῖπον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες ἡμοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. παύτην μωυσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ σίναιον καθηδρύκατο τὴν σκηνὴν, ἐξέμαθε παρὰ θεοῦ, καὶ πᾶς ἑβραίοις γεγραμμένην παραδίδωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ια'.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν δ' σκηνὴν τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τὰ πολεμικὰ ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἄπλετον. προσέταττε γὰρ τοῖς φυλάρχοις πάσης λαβίπαρος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν σκοπεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ λεβίται καὶ πάντων ἀπολεῖς. γνωρίσης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλίτευειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τριχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα, ἀντὶ δὲ λεβί, καταλέγει εἰς τοὺς φυλάρχους, μανασσῆ τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμιον ἀντὶ δ' ἰωσήπου. δέησις γὰρ αὐτῇ ἰακὼβ πρὸς ἰώσηπον, πατρὸς αὐτῷ φράζειν τοὺς παῖδας ὡς καὶ πρόσθεν. πηγνύντες γὰρ τὴν σκηνὴν, μέσην ἀπελάμβανον τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην σκηνουμένων, ὁδοὶ διὰ μέσων ἐπιτήδειοι καὶ

καὶ κόσμῳ τῷ ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν A Forum quoq; rerum venalium eſt propoſitum,
ταύτῃ διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης οὐπάσης ἐν τοῖς & merces ſuo quæque loco diſpoſitæ: aderant-
ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδενί τι ἄλλῳ, ἢ πόλει μεταναστευούσῃ que opifices omnium artium in ſuis officinis, ut
καὶ καθιδρυμένῃ ἐῴκει. τὰ γὰρ περὶ τὸ σκηνῶμα, πεζῇ plane civitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima ſacerdotes occupabant, ac deinceps Levitæ. Eorum (nã & hi ſeorſum ſunt recenſiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigeſimum à nativitate diem excederent, in hunc cenſum venientibus. Et quandiu nubes ſuper tabernaculum perſeverabat, tantiſper, velut præſente Deo, caſtra eodem loco manebant: qvoties vero ſe alio movebat, tum etiam ipſi migrabant. Invenit autem & buccinæ ſpeciem ex argento factæ talem: Canna erat tibia paulo craſſior, longitudine paulo minus cubitali, cujus os tantum patebat, quantum ad inflandum ſufficeret, deſinebatque in extremitatem campanulæ ſimilem, quemadmodum tuba. Aſoſra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum una plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad conſultandum de republica exciebantur: utriſque vero clangentibus univerſus populus convocabatur. Quoties vero tabernaculum moveretur, hic modus ſervabatur: Primo ſigno canente, qui in Orientali parte caſtrorum tendebant, excitabantur: ſecundo vero, qvi à tergo tabernaculi tentoria ſua fixerant: deinde tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter ſex tribus præcedentes, & alias ſex pone ſequentes. Levitæ vero tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem ſignum pars caſtrorum meridionalis movebatur & ad quartum ſeptentrionalis. His buccinis utebantur etiam in ſacrificiis, in quibus victimas cædi mos eſt, tam ſabbatis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum paſcha ſolennibus victimis eſt celebratum ex eo tempore, quo in libertatem vindicati Ægyptiorum dominationem effugerant.

Num. 9.

Num. 10.

CAP. XII.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna.

XVI. NON multo poſt à Sina monte caſtra moventur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum, qui dicitur Iſeremoth: ubi denuo populus ſeditionibus agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moyſem conferre. Illius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertiliſſimam, & nunc non ſolum ejus ubertate carere, verum etiam pro ſperata felicitate in extremis miſeriis huc & illuc oberrare, i aquarum inopia laborantes: & ſi manna quoque aliquo caſu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa convitia, quæ in virum optime meritum paſſim jactabantur. exortus eſt interim unus è populo, qui admonitos præteritorum Moyſis beneficiorum bonam ſpem habere hortabatur, ne tum quidem opem divinam fruſtra requiſituros. Vulgus autem, his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, jubet æquo animo eſſe, pollicendo, ſe quamvis gravibus contumeliis immerito petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in unũ tantum diem, ſed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodã etiam rogante, unde tot hominum millibus providere poſſit:

Num. 11.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κ᾽ μωυσέως δι᾽ ὀπτερίαν καὶ τῶν σασιασάντων κόλασις.

Καὶ βραχὺ διαλιπὼν, ἀπανίσασαν τοῦ σινᾶ ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας περὶ ὧν δηλώσομεν, εἰς τε χωρίον ἀφικόμενον λεγόμενον πυρελῶ. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρξεται, καὶ τὸν μωυσεῖ αἰτιᾶσθ᾽ τ᾽ τε κ᾽ τῶν ὀπλοθηκίων αὐτῷ πεπιστευμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς στέρουσιν ἀπαναστάσεως, τῷ μὲν ὀπολέσειαν. αὐτὸς δ᾽ ἦν ὑπὲρ ἔχετο παρέξειν δ᾽ δαιμονίας, ἐν παύσας ἀλῶντας πολυπραγμοσύνας, ὕδατος μὲν στανίζοντες. εἰ δὲ καὶ τῶν μάννων ὀπλιπὼν συμβαίη, πλέον ὀπολοῦμεν. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῄνει, μήτε μωυσέως καὶ τῶν πεπιστευμένων αὐτῷ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ᾽ ὀπεγνώκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῆσαι ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τ᾽ μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ πολλαχόθεν αὐτοὺς ὄντως ἀπεγνωκότας, ὑπέσχετο, καὶ περ αἰσχρῶς ὑπ᾽ αὐτῷ ὄντως πεύσεσμένους, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ᾽ εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ἐπὶ τούτῳ, καί τινος ἐρομένου πόθεν ἂν τοσαύτας δ᾽ παρήσειε μυριάσι τῶν πεπειρημένων.

καὶ κόσμῳ τῷ ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν
ταύτῃ διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης οὐπάσης ἐν τοῖς
ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδενί τι ἄλλῳ, ἢ πόλει μεταναστευούσῃ
καὶ καθιδρυμένῃ ἐῴκει. τὰ γὰρ περὶ τὸ σκηνῶμα, πεζῇ
μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔστε δ᾽ οἱ λοιπὸν πάντες ὅτις
τὸ πλῆθος, ἐζητάθησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ, ἕ μὲν ἄρσεν ὃ
ἦν τριακοσὴν εἶχεν ἡμέρων χιλιάδων, δυσμύριοι καὶ τρι-
χίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ᾽ ὅσῳ
μὲν ὑπὲρ τὸν σκηνὸν σωνέβαινεν ἑστάναι τὸν νεφέ-
λην, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑπὸ θεοῦ ἐδόκει ἕ θεῖ. τρε-
πομένης δ᾽ ταύτης, μεταναίσασθαι. εὗρε δ᾽ ὁ Βυκάνης τρόπον ἐξ ἀργυρίου πανοπλίμενος. ἔστι δ᾽ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. σεσὴ δ᾽ ἐστὶ σύριγξ αὐλὸς βραχὺ πλατύτερα. παρέχουσα δ᾽ εὐρος ὅσον ἐπὶ τὸ σῶμα, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τοῖς σάλπιγξι ὑποβαλησίως πέλοιτο ἀσώρα καλεῖται κ᾽ τῶν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνον᾽ δ᾽ δύο. κ᾽ τῇ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς ὑποκάλυσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τὸ πλῆθος πρὸς τὰς ἐκκλησίας. κ᾽ μίαν μὲν ὑποσημαίνοντος δεῖ τὰς ἀρχὰς σωελθεῖν, σκεψομένας περὶ τ᾽ οἰκείων. ἀμφοτέρας δ᾽ σωῆγε τὸ πλῆθος. τῆς δ᾽ σκηνῆς μετακινουμένης πᾶσα εἵπετο. ὑποσημαίνοντος γὰρ τὸ πρῶτον, οἱ ὑπὸ τὰς ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀνίσαντο. εἶτα πρὸς τ᾽ δευτέραν, οἱ πρὸς τ᾽ νῶτον αὐτῆς καθεζῶτες, εἶθ᾽ ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν πρεσίσσων ἓξ φύλλων ἐκομίζετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἓξ. λοιπὸν δ᾽ περὶ τὸν σκηνὸν πάντες ἦσαν. τρίτην δὲ σημαίνοντος, τὸ μὲν λοιπὰ πτεραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κ᾽ βορρᾶν. τοῖς δ᾽ Βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὑπὲρ τοῖς ἱερουργίαις, πρὸς ἃς πρόσιμοντες ἦσαν τοῖς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις ἕ τοῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θυτὸ δ᾽ τότε πρῶτον μὲν τ᾽ ἀναχώρησιν τ᾽ ἐξ αἰγύπτου, τ᾽ πάσχα λεγομένην ὑπὸ τ᾽ ἐρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κ᾽ μωυσέως δι᾽ ὀπτερίαν καὶ τῶν σασιασάντων κόλασις.

Καὶ βραχὺ διαλιπὼν, ἀπανίσασαν τοῦ σινᾶ ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας περὶ ὧν δηλώσομεν, εἰς τε χωρίον ἀφικόμενον λεγόμενον πυρελῶ. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρξεται, καὶ τὸν μωυσεῖ αἰτιᾶσθ᾽ τ᾽ τε κ᾽ τῶν ὀπλοθηκίων αὐτῷ πεπιστευμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς στέρουσιν ἀπαναστάσεως, τῷ μὲν ὀπολέσειαν. αὐτὸς δ᾽ ἦν ὑπὲρ ἔχετο παρέξειν δ᾽ δαιμονίας, ἐν παύσας ἀλῶντας πολυπραγμοσύνας, ὕδατος μὲν στανίζοντες. εἰ δὲ καὶ τῶν μάννων ὀπλιπὼν συμβαίη, πλέον ὀπολοῦμεν. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῄνει, μήτε μωυσέως καὶ τῶν πεπιστευμένων αὐτῷ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ᾽ ὀπεγνώκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῆσαι ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τ᾽ μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ πολλαχόθεν αὐτοὺς ὄντως ἀπεγνωκότας, ὑπέσχετο, καὶ περ αἰσχρῶς ὑπ᾽ αὐτῷ ὄντως πεύσεσμένους, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ᾽ εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ἐπὶ τούτῳ, καί τινος ἐρομένου πόθεν ἂν τοσαύτας δ᾽ παρήσειε μυριάσι τῶν πεπειρημένων.

Deus, inquit, & ego, quantumvis male apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque brevi estis visuri. Vix hæc dixerat, cum tota castra coturnicibus complentur, quas acervatim venabantur. Deus tamen non multo post in Hebræorum insolentiam ac maledicta animadvertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocaturque Cabrothaba, quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀποτρίποιμι κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τἀτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσεσθε. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ παμπληθῆ τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἄπαν, καὶ ἠθροισμένον αὐτοὺς ἐθήρευον. ὁ μέντοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μεταπεσόντας ἑβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας, ἀπέβαλε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ἐπονομάζεται καβρωθάβα, ὃ ἐστι θυμιάσεως μνημεῖα.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui, explorata Chananæorum regione, reversi Israelitis terrorem hostium incussêrunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐξισορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

XVII. *Num.* 13. *Mo.*

MOyses autem, posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longe à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum advocat. Cumque in mediis constitisset, Duo bona, inquit, Deus nobis dare decrevit, libertatem & felicis terræ possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia jam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeo nulla civitas, nullusve rex nos arcebit, ut ne universa quidem gens, collatis in unum viribus, efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ ubertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos vero in primis concordiæ studere oportet, & Deum adjutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc ubi locutus est, populus, collaudato Moysis consilio, exploratores eligit, duodecim nobilissimos, ex unaquaque tribu unum. qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustraverant, donec ad Amathen urbem & Libanum montem pervenirent: exploratæque terræ simul & incolarum natura, reversi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidem pulchritudo, quorum specimen erat allatum, ubertasque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur à narrantibus difficilem fore ejus acquisitionem, quod flumina superanda essent magna ac profunda, & montes ardui transcendendi, & urbes mœnibus firmissimis cinguntur. Apud Hebronem vero etiam gigantum progeniem se reperisse ajebant, atque ita exploratores cum omnia majora apud Chananæos invenissent, quam quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleverunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terram acquirere, soluta concione domum reversi cum uxoribus & liberis lamentabantur, dicentes, Deum verbis tantũ multa polliceri, re autem omnino nihil auxilii præstare. rursumq; Moysem incusantes, in eum simul & fratrẽ ejus Aaronem pontificẽ vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in utrumq; convicia jactando. mane vero ad concionem concurrunt hoc animo, ut, lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptũ retro, unde venerant, reverterẽtur.

Ἀναγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὸν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τῆς χαναναίων ἐρήμου καὶ καλεπὸν ἐνδιαιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ καταστὰς, δύο φησὶ κελεύειν ἡμῖν ὁ θεὸς δωρεῖσθαι ἀρχήν, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὸν μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, τὸν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις καθήμεθα. καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ὑπάρχειν οὐδὲν αὐτῶν ἔθνος. διδασκαλεῖν δὲ χρὴ πρὸς τὸ ἔργον. οὐ γὰρ ἀμαχητὶ παραχωρήσουσιν ἡμῖν τῆς γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτῶν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν οὖν κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν καταμηνύσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. σοὶ δὲ πάντων ὁμονοῆσαι, καὶ τὸν θεὸν ὃς ἐστιν ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ἁγίαν τιμῆς ἐχούσης μωυσέως οὖν ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμᾶς ἀμείβεται. καὶ κατασκόπους αἱροῦνται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ διελθόντες ὅσον τὸν τόπον αἰγύπτιοι τὸν χαναναίων ἅπασαν, ἐπί τε ἁμαθὴν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταναλώσαντες τὸ ἔργον. ἦν δὲ καὶ καρποὺς ὧν φέρει ἡ γῆ κομίζοντες τῆ τε τούτων ὑπερβολῇ καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀνδρῶν ἃ τὴν γῆν ἔχει διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος, φοβοῦντες δὲ πάλιν αὖτοὺς τῇ τῆς κτήσεως λόπορῳ. ποταμούς τε ἀβάτους λέγοντες ἀδυνάτους διὰ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύουσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ βολαῖς ὀχυρώτατα. ἐνδεᾶ χερῶνι καὶ τῶν ἀναγκαίων ἔφασκον τοὺς ἐποίκους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεταμένοι πάντων οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὰ αὐτῶν αἰγύπτιοι ἐνέτυχον, μείζω τὴν τοῦ χαναναίου, αὐτοὶ τε κατάπεπληγμένοι, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ ἀφελυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τὸν θεὸν βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ μόνον ὑπισχνουμένου. καὶ τὸν μωυσῆν πάλιν ἠπιῶντο, καὶ κατεῖδον αὐτὸ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνα τὸν ἀρχιερέως. καὶ πονηρὸν μὲν καὶ μὴ τὸν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημίων, ἀφροῦσι τὸν νυκτὸς πρωὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συμφερέχουσι, δι' ἐνοίας ἔχοντες καταλεύσαντες τὸν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρῶνα, ἐπὶ τὴν αἰγυπτίαν ὑποστρέφειν.

Qvem

τῶν δὲ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυήχου παῖς φυλῆς ἐ- A
φραιμίτης, καὶ χάλεβος τῆς ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες.
χωροῦσιν εἰς μέσους. καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον θορυβεῖν δεό-
μενοι. καὶ μήτε ψευδολογίαν καταχέαι θεὸν, μήτε
πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ παλῆναι τῶν χαναναίων ἱερη-
κόσι καταπλήξαι μύθοις, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ τιμῇ ἀδαιμο-
νίαν καὶ τῆς κτήσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε
γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς
ἀρετῇ ἡσκηκόσιν ἐμποδὼν ἡσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ B
ταῦτα δὲ θεὸν συμπροθυμεῖσθαι καὶ συστρατηγοῦντος
αὐτῶν. ἔλεγον οὖν ἐφάσκον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔ-
χοντες δι' ὑποψίας, ἡγεμόνιτε τοῦ θεοῦ πεπιστευκότες &
ἑδηγεῖσθαι ἡμῖν ἑτοίμους. εἰ δὲ μὴ ταῦτα λέγοντες ἐπεχεί-
ρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν θεοῦ πλήθους. μωυσῆς δὲ καὶ
ἀαρὼν, πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν, τὸν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς
ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τὴν ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆ-
θος, καὶ κατασήσῃ τὸν ἀμήνιον αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἀμη- C
χανίας δὲ παροξύντος αὐτοῖς πάθους ἐπαρθυμοῦντα.
παρὼν δὲ ἡ νεφέλη, καὶ στὰσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν, ἐσήμανε
τὸν ἐπιφάνειαν θεοῦ. μωυσῆς δὲ παρῆσαν, πάρεισιν
ἐπὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸν θεὸν ἐόντα κινητὸν ὑπὸ τῆς ὕβρεως
αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρ-
τημένων, οἵαν οἱ πατέρες ἐπὶ νεότητα τοῖς τέκνοις ἐπι-
φέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ καὶ θεὸν τὸ
μελλήσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαυσόμενον, τὸν θεὸν D
ὑπομιμῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ καὶ πλείονα δίκαι-
ως μεγαλαυχοῦντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἠφάνιστο. ὅτι
τε νῦν τὴ τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες ἀπιστίᾳ τοὺς
ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τῶν ὑποθέσεως ἡγήσαντο τοῦ
αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαν-
τας ἀθρόους, ἐξαφανήσῃ τὸ ἔθνος αὐτῶν, ὁ πάντων μᾶλλον
ἀνθρώπων εἶχε διὰ τιμῆς. τὴν μὲν τοι χαναναίαν δὲ πα-
ρείξῃ γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὰ αὐτὰ ἀδαιμονίαν. ἀ-
νεσιν δὲ ποιήσῃ καὶ ἀπολιθας ἐπὶ τὴ ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσ- E
σαράκοντα καθ' ἑκάστου, τὸ θεομισίας ποιῆσαι ταύτην
ἐκτίνοντας. παρὰ μὲν τοι τοῖς ἡμετέροις θεολογοῦσιν τὴν
γῆν ὑπέσχετο. κἀκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ
ἀκρασίας ἐφθονήσαντο μετασχεῖν, ποιήσῃ δεσπότας. παῦ-
σαι δὲ μωυσέως καὶ τὸν θεὸν γνώμῃ διαλεχθέντος, ἐν
λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐμένετο. καὶ τὸν μωυσῆν παρε-
κάλει καταπλακτὴν αὐτῶν γνώσῃ πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τῆς
ἁμαρτίας τῆς καὶ τιμὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις F
αὐτοῖς θεολογεῖν. ὁ δὲ ὃν ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτην
πεῖραν προσοισεσθαι. μὴ γὰρ καὶ κακότητα παροχθῆναι
τὸν θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τιμὴν ὀργὴν τὸν πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ
γνώμῃ καταψηφισάμενον αὐτῶν. οὐ δεῖν ἀπιστεῖν εἰ
μωυσῆς εἰς ἀνὴρ ὢν, τοσούτας μυριάδας ὀργιζομένας
ἐπραΰνε, καὶ μετήγαγεν εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς
αὐτῷ συμπαρὼν, ἡδέως τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος G
παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις θεολογούσαντες, ἀσύμ-
φορον αὐτοῖς τιμὴν ἀπειθείαν ἐπεγνώσαν ὑπὸ συμφο-
ρᾶς πεπεισθέν. θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸ ἰ-
σχυρὸν τοῦ ἐκ πίστεως πρὸς ὧν ἂν ἐπιοῖεν, ὃ παρ' ὃν
ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ νῦν ἔστιν οὐδὲς ἐ-
θέσιμον ὃς οὐχὶ καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος
ἂν ἐκκοσμῇ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖ-
σι καὶ λαθεῖν δύνωνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα
τεκμήρια, τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεως ἔστιν,

A Quem eventum metuentes duo è ſpeculatoribus, Jeſus Navech filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Judæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes, ut bona ſpe ſint. neve Deum inſimulent mendacii, temere fidem habentes quibuſdam, qui, vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis, multitudinem credulam territarent: quin potius eos ſe- B querentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim au ſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deoque freti, qua vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare C tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed ut inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cum ſubito nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

Quo viſo, Moyſes animatus infert ſe in tur- XVIII.
bam, & ultro pœnam eis à Deo tanta inſolentia D provocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemorasſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent, & quod nunc ſpeculatorum ignavia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quam ſuis proE miſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud, quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terram Chananæam ejusque ubertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine urbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſolvant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosq; commodorum, quibus patres ſe per intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſemque obſecrabant, ut deprecaretur Deum, quo reconciliatus, peccatisque condonatis, urbes hoſtiles eis traderet. Ille vero negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temere aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed juſtam hanc ſententiam protuliſſe. G Non eſt autem incredibile Moyſem unicum virum innumera pene hominum millia concitata ſedaviſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe jam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare divinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantum à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: qvandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin, etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem revereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Autoritatis ejus pluſquam humanæ argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quod quidam ex regionibus ultra Euphratem
sitis ad honorem nostri templi quatuor mensium
iter magno sumptu, nec sine periculo emensi, sa-
crificioque peracto, non potuerunt tamen par-
tem aliquam de victima consequi, existente ali-
qua causa, cur per leges nostras id minus liceret.
Et quidam ne sacro quidem facto, alii semiper-
fecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum qui-
dem adire permissi, re infecta rediverunt, ma-
lentes Moysis legibus quam suo proposito obse-
qui: idque nemine redarguente, nisi propria
conscientia. Tantum valet semel concepta de
hoc viro opinio, ut major homine habeatur, qui
leges à Deo acceptas hominibus tradidisse cre-
ditur. Nuper etiam non longè ante Judaicum
bellum principatu Claudii, pontificatum apud
nos Ismaele obtinente, cum tam valida fames re-
gionem nostram premeret, ut assaron quatuor
drachmis veniret, & in festivitate azymorum
allati essent cori septuaginta, hoc est medimni
Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta
& unus: nemo tamen sacerdotum ausus est mi-
cam unam inde comedere, tanta egestate pre-
mente, legem tantum & iram divinam veritus,
quæ in occulta etiam peccata graviter animad-
vertere solet. Quare non est, cur aliquis mire-
tur, quæ illo tempore sunt gesta: quandoqui-
dem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam
vim & autoritatem obtinent, ut vel inimici no-
stri fateantur, qvod talem vivendi rationem De-
us per Moysem instituerit. Sed de his quisque,
ut videbitur, sentiat.

A ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην, μέσων ὁδὸν πε-
σόντες ἐλθόντες τῷ θεῷ τιμὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἱερὰ μὴ πολλῶν
κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν
ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύκοτος, διότι τινε
τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδὲ ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αἰτίας
τοῦ συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέρ-
γους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ οὐδὲ ἐρχθεῖ
εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπῆσαν ὑπαπούσαν
B τοῖς μωυσέως προστάγμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ τῷ
βούλησιν τἰνὶ ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα
τοῦτ' αὐτοὺς, οὐ δεδότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνει-
δὸς φοβούμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία ὑπὸ θεοῦ δοκοῦσα
τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτῆς φύσεως κρείττονα νομίζε-
σθαι, οὐ μίαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ πόλεμον μικρὸν ἔμπρο-
σθεν κλαυδίου γενομένων ἄρχοντος, ἰσμαήλου τοῦ παρ' ἡ-
μῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τἰνὸς χώραν ἡμῶν κα-
C τειλήφοντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσ-
σαρῆνα, κομισθέντος ἀλύρεως τινὸς ἑορτὴν τῶν ἀζύ-
μων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' οὗτοι σικελοὶ
μὲν εἰσὶν οἷς καὶ τριάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς)
οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κρύπτειν ἐν φαγεῖν, τοσαύτης
D ἀπορίας τὴν χεῖρ κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν
ὀργὴν, ἣν καὶ ὅπῃ ἀνεξέλεγκτοις αἰεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδική-
μασιν ἔχει. ὥστ' οὐ δεῖ θαυμάζειν τοῖς τῶν τότε πε-
πραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα
ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε
καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν
ἡμῖν ὁ κατεσκευάκως ἐστὶ θεὸς, διὰ μωυσέως καὶ τῆς
ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ τοῖς μὲν τούτων εἰς αὐτὸ τινὶ
δοκεῖ διαλήψεται.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορίων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. ΚΕΦ. α.
Στάσις κορέου καὶ δ θανὴν τοῦ μωυσέως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν τῆς ἱερωσύνης. ΚΕΦ. β.
Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάντες διεφθάρησαν ὑπὸ βέλους θεοῦ, τὴν δ' ἱερωσύνην ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. ΚΕΦ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ δὲ πρὸς ἑξήκοντα. ΚΕΦ. δ.
Ὡς σηχὼν καὶ ὤγυλος τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῶν ἑβραίων. ΚΕΦ. ε.
Περὶ βαλάμου τοῦ μάντεως. ΚΕΦ. ϛ.
Ὡς ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν. ΚΕΦ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. ΚΕΦ. η.

HÆC IN QVARTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Hebræorum, inscio Moyse, cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem adversus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo, seditionis concitatoribus divina ultione extinctis, sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos duos de quadraginta obvenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses devicit Sechonem & Ogem Amoræorum reges, delevitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum adversus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Qvartus.

CAP. I.

Hebræorum, inscio Moyse, cum Chananeis pugna & clades.

Κεφάλαιον ά.

Ἑβραίων δίχα τ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτ[τα].

I. Num. 14. HEbræos autẽ, duram vitã in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil pejus habuit, quam qvod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec jam amplius Moysen audire volebant, quiescere jubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabantque eum, quasi hoc tantum agentem, ut in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreverunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quam quod in ejus tutela jam inde à majoribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc qvoque, si rem strenue gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium adversus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninoqve expedire sibi, ut arbitratu suo potius rem gerant, quam pro excussa Ægyptiorum servitute Moysis tyrannidem susciplant, ejusque libidini seducti pareant, jactantis divina colloqvia, quibus, ut Deo præ cæteris carus, de rebus gerendis præmoneatur: quasi vero non omnes ex æqvo Abrahæ essent posteri, ut unus singulari gratia præscientiam futurorum divinitus habere debeat. Prudentium esse, ut, contempta unius hominis arrogantia, Deo potius promissori credentes, ad acquirendã eam regionem se expediant, neq; diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia, quam loca deserta graviorem in dies reddant, &, ductore Deo, manus cũ Chananæis quamprimum conferendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neq; feroci eorum impetu,

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὀχ τλαι ἐρημίαν βίω ἀπόνοις καὶ χαλεποῖς ὢν, ἐπανῆ, καὶ κωλύοντος τ θεῦ τῶν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντας λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ δίχα τ παρ' ἐκείνῳ προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῶν πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτ, καὶ πραγματεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, ἰν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν δ' τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν ὀχὶ μωυσῆ χαριζόμενον ἀπωκουρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτῶν ἅ ἔνευσε λέγ. τοὺς προγόνους ὧν ἐπιτρέπευσε. καὶ λέγ τλαι αὐτῶν ἀρετὴν, πρότερόν τε ὠφελῆσαι τλαι ἐλευθερίαν καὶ νῦν βαλλομένοις πονεῖν, ἀεὶ παρεσόμενον σύμμαχον, εἶναί τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τ θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωυσέως τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζεῦν πρὸς τ τούτ βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προσθήλαι φῂ τῶν ἡμετέρων κ τ πρὸς αὐτὸν ὁσίων, ὡς οὐχ ἁπάντων ὄντων ἀπὸ τῆς ἀβραμιαίας ἡμᾶς ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα ὄντ ἅ τοῦ θεοῦ παρεσχηκότ, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εὐδόκιμα τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτ μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν εἶναι εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτ καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γῆν λεῖ αὐτοῖς ὑποχήσειν θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ λέγ τλαι αἰτίαν ταύτην ἐπ' ἐνέμπτ θεῷ κωλύοντι προσχοῖεν. τ ὁπορίαν σφῶν λογιζόμενοι, ᾗ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα σωφρονεῖν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τλαι πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προσποιοῦντο κρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τῷ ὠφελ ἅ νομοθέτ συνεργίαν ποιεῖσθαι νοοῦντες. ὡς οὖν ταῦτ ἅμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἐκρίναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν οὐ κα-

παλα-

παραλογίτες αὐτῶν τλῶ ἐφοδον, οὐδὲ τλῶ πληθὺν, ἡμ-
ναίως αὐτοὺς ἐδέξαντο. τῶν ἢ ἑβραίων ἀποθνήσκουσι τὰ
πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν φράτυμα τῆς φάλαγγος αὐτῶν
ἀβαλυθέσης ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τλῶ παρεμβο-
λῶν συνέφυγε. καὶ πρὸ παρ' ἐλπίδας δυσχήσαν πᾶσι
παθεῖν ἀθυμοῦν, οὐδὲν ἐπιχρῆσον προσεδόκα, λογι-
ζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κ' μὴ ἀνῶν θεοῦ πάθοιεν, προεξ-
ερμησάντων ὅπλων τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου δίκα βελή-
σεως. μωυσῆς ἢ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης
καταπεπληγότας, φοβούμενος ἢ μὴ ἐπερησόμενος ὅπλ
τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς
ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τλῶ φράπαν ἀπαγαγεῖν πρόρωτέρω
τ χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. ἢ τὸ πλήθους ὑπερέψαν-
τες αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, σωῆκε γὰρ δίκα τῆς αὐτῆ
προνοίας οὐ δυνησόμενον ἐρρώσθ τοῖς πράγμασιν, ἀ-
ναγκάσας τὸ φράτυμα, προῆλθεν εἰς τλῶ ἔρημον, ἐνταῦ-
θα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς χα-
ναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ ὥρᾳ ἔ θεοῦ τὸν εἰς τῦ-
το καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ ἢ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει
στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα ὥρᾳ τοῖς κακοπραγίαις δυσ-
άρεστοις εἶναι κ δυσπρόσοδοις, τότε καὶ τοῖς ἰδιώταις συμ-
πίπτειν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ μᾶλλ τὸ πλῆθος
ἕως ἂν μηδ' ὑπ' ἀγαθοῖς ὑποπεσόντες τοῖς κρείττοσι,
τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐξη-
γανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμένα.
στάσις οὖν αὐτοὺς ὅλαν ὑπ ἴσμεν, οὔτε παρ' ἕλλησιν οὔ-
τε ὥρᾳ βαρβάροις ἡρομένην, κατέλαβεν. ὑφ ἧς ἅ-
παντας ὑπολάβοις κινδυνεύοντας, ἔσωσε μωυσῆς, οὐ
μηνικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ'
αὐτῶν ἀποθανεῖν. οὐδ' ὁ θεὸς ἢ ἠμέλησε δ μηδὲν αὐ-
τοὺς παθεῖν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ πρ εἰς τὸν νομοθέτην
αὐτῶν ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς ἀβὰ
μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρύσατο τῶν ὁπ ἔ φασια-
ζειν αὐτοῖς ἀναγνωσμένων δεινῶν εἰ μὴ προεπόησε. τὴν
τε οὖ φύσιν καὶ ὅσοι μὴ ταύτην μωυσῆς ἐπολιτεύσα-
το, διηγήσομαι, προδιελθὼν τλῶ ὑπόθεσιν ἀφ' ἧς ἐγέ-
νετο.

Κεφάλαιον β'.

Στάσις κορέ καὶ ἔ πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτ' ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης.

Κορῆς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλέτῳ ἀβαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμους ὁμι-
λῶν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τ
μωυσῆ καὶ τῆς ὥρᾳ χαλεπῶς ἔχει ὑπὸ φθόνου. καὶ
γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτ' κ συγγενής. ἀχθόμενος
ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον αὐτὸς πλουτῶν ἐκεί-
νου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κ γένος αὐτὸς ὑπέλαβε. παρά τε τοῖς λευίταις, φυλέταις δ' ἦσαν καὶ μάλιστα ὥρᾳ τοῖς συγγενέσι, κατιδὼν. δεινὸν εἶναι λέγων μωυ-
σῆν δόξαν αὐτῷ ἡρῳόμενον κατασκάσαι, καὶ κα-
κουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην ὅτι προφάσ ἔ θεοῦ
θεραπεῖαν, ὥρᾳ τοὺς νόμους μὲν παδελφῷ τλῶ ἱε-
ρωσύνῃ ἀρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ
πλήθους ἀλ' αὐτὸ ψηφισαμένῳ. τυράννιδ ἢ τρόπῳ κα-
θαρπαζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ, χαλεπώτερον
ἤδη τυγχάνειν ἔ βιάζεσθ τότε λελησόμενος ἐξυβρίζειν,

neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis dejecit pejora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo qvod non expectato oraculo, ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus, ne præsenti successu non contentus majora moliretur, decrevit copias retro in desertum reducere. Cumque populus posthac in ducis potestate sefore polliceretur, malo admonitus, nihil absque ipsius consilio prospere cessurum, motis castris, itum est in desertum hoc animo, ut non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quam signo divinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti usu venit, maxime rebus adversis, ut difficiles se moderatoribus præbeant, ita Judæis etiam idem accidit. Qvum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se invicem quam in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, qvantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unqvam fuisse accepimus. qværes dubio procul in extremum jam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ injuriæ, qvod minimum abfuit, quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abjecit, sed, tametsi contumelioso non solum erga legis latorem, verum etiam in mandata divina per Moysem accepta, liberavit tamen è pernicioſissima seditione, cujus absque sua providentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum, ea sedata, Moyses rem administraverit, nunc dicemus, causa ejus primum exposita.

CAP. II.

Seditio per Corem adversus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

II. *Num.* 16.

COres, vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac invidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniqvum censebat, se illi posthaberi, & divitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaque in illum apud contribules Levitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutiu ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cujusdam divinitatis cum aliorum injuria suæ tantum gloriæ studere: & nuper præter jus & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates, quasi tyrannide arrepta, pro libidine distribuere. Gravem hanc esse injuriam, quod ita latenter se in dominationem insinuet, ut priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui vero bonis artibus eo pervenire desperent, à vi quidem abstinere, ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malitiosis ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes evadant. Quam enim rationem Moysem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit. Si enim ex Levitica tribu alicui honor is ex divina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem. quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo jure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, divitiis juxta ac ætate inter contribules præeminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, revera hoc tantum agens, ut, concitato populo, pontificatum invaderet. Nec diu se intra unam tribum hæ criminationes continuerunt, verum sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis jam castris pervagabatur: breviqve eo res devenit, ut ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, ut sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, ut ad lapides conclamaretur: concurrebatque incondita multitudo in concionem, ubi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è servitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electo, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem provecturum, non eum, qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eum dare decrevisset, populi suffragio potius quam fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem, qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum, nequaquam expavit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei pervenisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & qvoniam non erat imperitus artium, quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus quivis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imo ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis divitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior: Tu enim ampliores, quam uterq; nostrum, facultates possides: neque quia nobilior. Commune enim universis genus nobis Deus voluit, cujus eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus, quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim jus & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cum nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quam illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἀκούσας μὴ ὢν συνιέντας τῆς ἀποβλῆτος τλῶ ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὅς τις γὰρ αὐτὸ συνοίδεν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θρασυνόμενον. οἷς ἢ ἄπορον ἐκ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν ἀφεῖναι βουλόμενοι δοκεῖν οὐ προσφέρουσι, τέχνῃ δὲ εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχειν

B πολεμίους. τίνα γὰρ ἔχει λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος Μωυσῆς, ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ τλῶ ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς λευϊτίδος φυλῆς τλῶ τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ἐδωρεῖσθαι ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνει. ἦν μὲν ὁ αὐτὸς ὢν Μωυσεῖ, πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, ἐκ τούτων ἂν ἡ ῥεβήλου τλῶ τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιράμου καὶ φαλαίους. πρεσβύτατοι γὰρ

C οὗτοι τῶν ταύτῃ τλῶ φυλῇ νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων πρὸς οὐσίᾳ. βούλεται μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, ὡς κοινῶν προνοίᾳ δοκεῖν. ἔργῳ ἢ εἰς ἑαυτὸν ἐπαγόμενος τλῶ φῶν ὡς πλήθους τιμὴν μεταθῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑπερπείσας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δὲ εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον ὡς λόγου, καὶ τῶν ἀκροωμένων προσπιπτόντων τοῖς κατ' ἀαρῶνα διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ χρατὴς. ἦσαν δὲ οἱ συστασιάζοντες

D τῷ κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῶν πρώτων ἀνδρες, οὐκ ὀδόντες ἀφελέσθαι τλῶ ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφὸν, καὶ δοῦναι αὐτὸν ἀπεμοῦ. ἀνηρέθιζε ἢ ὁ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσεῖ ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετ' θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ὁ θεοῦ πάντες ἑδόκουν δίκην τὸν τύραννον ἐκ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ δὲ θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κελεύοντος. τὸν γὰρ θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λαὸ ὁ τὸν ἱερωσύνην

E ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ὑφαγθῆναι, ἐχὶ τοῖς πολλῶν ἀναδεεστέροις ταύτῃ φέροντα προνοήσεσθαι κελεύοντά τε ὑφαγεῖν ἀαρῶνι ταύτῃ, ἐπὶ τῇ πλήθει ποιήσασθαι τλῶ δόσιν ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ δελφῷ καταλιπεῖν. μανοῦς ἢ τλῶ κορὶς ἀβιρώνην ἐκ πολὺ προϊδών, καὶ τὸν λαὸν παροξυνόμενον ἰδών, οὐκ ἐδεισεν. ἀλλὰ θεῷ ῥῶν εἰς πεῖραν τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κῇ τλῶ δὲ θεῦ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης

F τυχεῖν, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ χάρειν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὀδέν ἐπιήσατο λέγον. πρὸς ἢ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ κῇ ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δ' φυῆς, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, ἐ σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδήλου ἢ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἢ πᾶσαν τῆς ὁμοίας σὺν δοτέρῳ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κῇ νῦν ἀαρῶνι τλῶ ἱερωσύνῃ σὺν ἐφθόνηκα. πλούτῳ προϊδεῖν χε. σὺ γὰρ κῇ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις. ἐ μὲν δὴ ἀληθὲς. κοινὸν γὰρ ἡμῖν ἔστ' ἐπίσην ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς πρόπαππον. ἐδὲ διαφιλαδελφίαν, ὁ δικαίως ἂν ἕτερος ἔχετ' ἄτο φέρων ἐδωκα δελφῷ. κῇ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων ἐ θεὸ κῇ τ νόμων τλῶ τιμὴν ἐκαζόμην, σὺκ ἂν ἐμαυτὸ παρεὶς δοῦναι παρεῖχον ἑτέρῳ συγγνώστερον ὢν ἐμαυτῷ δελφῷ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενον.

κῇ

καὶ γὰρ οὔτε σωθεὶν ἐᾷ τοῖς κινδύνοις ἑαυτὸν ὑποπ- A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati juris
πτεύσαντα τοῖς ἐκ δὲ ἀδικημένῳ, ἄλλῳ τινὶ ἀφεὶς τὴν τούτου εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸς οὐκ ἂν ἀνεχθείη ἑαυτὸν καταφρονούμενον. οὐ δ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι καὶ πιστεύοντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐτὸς ἐπιλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατ' ἐμοῦ τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ἐγὼ μὲν ἐξ ἐμῆς χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ κατὰ κρίσιν θεοῦ, καταθήσειν αὐτὸν εἰς μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, οὐκ ἔτι προσκρούσεις ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι, καὶ δι' ἐμοῦ νῦν αὐτῷ συγχωρηθῆναι τοῦτο παρ' αὐτῆς ἀτυφοτάτην προσπεμῶν. τοῦτο γέρας ἔχειν τὸ μὴ φασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καί τι μὴ τὸν ὑμετέραν γνώμην αὐτὸς τυγχάνων. οὐ γὰρ ἐδωκεν ὁ θεὸς, οὐχ ἡμαρτάνομεν τοῦτο καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἵνα δὴ καὶ τὸ μὴ προσοφλεῖν παρέχοντες ἐκείνου τὸν τιμὴν αἰσθῆς. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦτον ἡμῖν ἐκ θεοῦ, παντὶ πᾶσιν ἐλλογίσειν. κρινεῖ τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ προεστάναι τῆς ἐκθέσεως. ἅπασιν γὰρ κοινὸν ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τὸν ἐξουσίαν δέ τινι προσοφλεῖν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν στάσεως καὶ τῆς ἀφ' ἑτέρου παραχῆς, παύσασθε. πρὸ δὲ ὅσου τῆς ἱερωσύνης ἀνταποδιδόντες κομίζων ἕκαστος ἡμιατήλιον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ δὲ κορὴ, προσχωρήσας τὸν κρίσιν τοῦ θεοῦ, τὸν δὴ πάντοις αὐτοῦ μένε ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν πιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. προσχώρει δὲ κρινόμενος οὕτως ἐκ γέρως. ἀνεμέσητον δ' οἰμαι καὶ ἀαρῶνα προσδέξασθαι συγκριθησόμενον, ἡμῶν μὲν ὄντα ἐκ αὐτοῦ. μηδὲν δὲ παραφθονῶν τοῖς προσοφλεῖν τὸν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυνάμενον. καὶ θυμιάσαντε σωνελθόντες ἐν φανερῷ πάντι τοῦ λαοῦ. καὶ θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ ὡς ἂν τὸν θυσίαν ἡδέως κρινεῖεν ὁ θεὸς, ἔστ' ἂν ὑμῖν ἱερεὺς κεχάρισται, τῆς ἐπὶ ἀδελφῷ ἀφαιρεθείσης κεχαρισμένης τὸν τιμὴν αὐτοῦ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύεται καὶ τὸ παραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας. ἐπῄνεσαν δὲ πᾶς εἰρημένοις, καὶ δὴ ἦν καὶ ἔδοκει χρῆσθαι τοῦ λαοῦ. τότε μὲν οὖν ἀφῆκαν τὸν σύλλογον.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάντες, διεφθάρησαν κατὰ βάλλοντος δὲ θεοῦ, τὸν δ' ἱερωσύνην ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν συνῆλθεν εἰς τὸν ἐκκλησίαν, παρατευξόμενοι τῇ θυσίᾳ, καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνεβαινε δὲ ἅπασι θορυβώδη τὸν ἐκκλησίαν, μετεώρου δὲ πληθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῶν ἐσομένων. καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῶν δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ παραχῆς. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ τῆς στάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τῆς καταστάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῇ καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὅτις ἔτυχεν, πρὸς δ' τι τὴν γνώμην τρέπων εὑρύσει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς πρὸς ἀβίραμον καὶ δαθάμην ὑπηρετὰς, ἐκέλευσεν ἥκειν καὶ τὰ συγκείμενα, rumoribus circumferebatur. Moyſes autem, miſſis ad Dathamum & Abironem viatoribus,

reum facere & hujus facinoris præmium alteri cedere? Verum & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut vos ignorare, qvid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed divina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum veſtris ſuffragiis committere, nullam prærogativam poſtulans ex eo, qvod hactenus eo ſit legitime functus, ut qui, omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis ante jam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læſimus, qvod veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed qvod ille ultro detulit, ſalva pietate recuſare non licuit; quemadmodum & illud æqvum eſt, ut qvi ſemel dedit, ſuum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem judicabit denuo, qvem velit pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit, Corem per ambitionem obſtare, quo minus liberam electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur, quod ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras mane cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu vero Cores, cede Deo, & calculum ejus expecta, neque majorem, quam Deus habeat, autoritatem tibi arroga: ſed tu qvoque inter cæteros hujus honoris competitores judicandus adeſto. nec video, cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui jam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. Ubi vero conveneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cujus ſacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, meque ab hac calumnia collatæ per privatam gratiam in fratrem ſummæ dignitatis exolvam. His auditis, turba & tumultuari ſimul, & male ſuſpicari de Moyſe deſtitit: & inſuper conſilium ejus collaudavit tanquam è republica futurum: atqve ita concio dimittitur.

CAP. III.

Quomodo, ſeditionis concitatoribus divina ultione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum.

POſtera vero die reditur in concionem, ut ſacro facto intereſſent divino judicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum: eratque nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad eventus expectationem, qvibusdam Moyſen in ordinem redigi cupientibus; qui vero prudentiores erant, ſeditionum finem exoptantibus, timebant enim, ne actum eſſet de republica, ſi ulterius ſeditio procederet. multitudo quoque natura novarum rerum cupida, & ad obloqvendum magiſtratibus prona, omnibus *Num. 10.*

jussit, ut ad conflictum venirent sacris interfu-A turi. postqvam autem negaverunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus, non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter, quos jusserat. Tum Dathamus cum suis, audito Moysen cum primatibus ad se adventare, pro-
B gressi cum liberis & uxoribus ante tabernacula, expectabant, quidnam acturus esset. aderant etiam satellites, qui arcerent eum, si quid vi agere vellet. ille vero jam propior, sublatis in cœlum manibus, & elata voce, ut à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, ut qui mihi testis es fide dignissimus, quod quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui
C miseratus res Hebræorum, perpetuus adjutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem, atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa, quæ nativitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleva, quas isti cum non ignorent, male suspicari ta-
D men non verentur. Ego cum vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis ejus voluptatibus & commodis, meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primum pro libertate eorum, nunc vero pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac providentia tot mala incolumes evaserunt, tu, qui in igne
E illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculoque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine me fungi voluisti, qui, Ægyptiorum opibus afflictis, servitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cujus postea fluctibus Ægyptios involvisti, qui
F inermes armis munivisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibumque in terra non invenientibus à mari attulisti, è cælo denique nunquam ante auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi, Domine, judex omnium ac testis incorruptissimus, quod neque munera à quoquam Hebræorum, favorem meum contra justitiam ca-
G ptante, admisi, neque pauperem, bonam causam habentem, propter adversarium divitem perdere litem sum passus, & nunc republica sinceriſſimè administrata, in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob privatum affectum, & non tua voluntate, sacerdotium tuum contulerim: ostende, qvod omnia tua providentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum pervenit:

καὶ πειθήνιον τῶν ἱερουργιῶν. ὡς δ' οὐκ ἐπιτελεῖς τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν οὐ πείσειν ψευδῆ λαὸν πάντως ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον, ἀπώσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῷ τοὺς θεσπέσιους ἀξιώσας, ἀπῆρε πρὸς τοὺς περὶ δαθάμενλον οὐκ ἠγνόμφος εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερφανήσαντας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντεπάντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ δαθάμενλον πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μὴ τῶν ἀξιολόγων τῆς πλήθους πρὸς αὐτοὺς πορευόμενον, πρελθόντες γνωσεῖν ἅμα καὶ τέκνοις καὶ τῶν σκευῶν, ἀπέβλεπόν τι καὶ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε δεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα προσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἀέρα ἀναχὼν, γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι πάσῃ τῇ πληθύϊ γενέσθαι. δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' ἀρκτῷ τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμὲ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γένεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὰς ἐξεπόρισας, οὐκ ἔστιν ἐν πᾶσι δεινοῖς ἑβραίων παιόμενος. ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων, σὲ γὰρ οὔτε πεπτόμενον, ἔστι νοῆσαι λανθάνει. ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι τῆς ἀληθείας, τῷ τούτων ἀχαρίστων ἐπίπροσθεν ἔμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς οἶδ' ἀκριβέστερον, οὐκ ἀκοῇ μαθών, ὄψει δὲ αὐτοῖς παρὼν γενόμενος. ἃ δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ ὡς ἐπιζήμιος σαφῶς, ἀδίκως ὑπενοοῦσι, τούτων μοι γενοῦ μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταστησάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ ἔτι γαγουήλου μοι ἔτι πενθεροῦ καταλιπόντος, ἀφεὶς τῶν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων πολλαπλασίοις. ἕτερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νῦν δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην, πόνους ἐκ παντὸς δεινῶς πρόμον ἀντιπάσχος προθύμου. νῦν οὖν ἐπεὶ κακουργεῖν ὑπελάμβομεν παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν πραμάτων ὑπάρχει τὸ πλεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φήνας καὶ τὸ σημεῖον, καὶ τῆς αὐτῆς φωνῆς ἀκροατὴν ποιήσας, καὶ θεατὴν περάτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος πομπὰς, ὁ κελεύσας ἐπ' αἰγύπτου σαλπίγγι, καὶ πλὴν σὲ γνῶμεν τούτοις ἐμφανίσας, ὁ πλὴν αἰγυπτίων δύναμονίαν σήσας, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρασμὸν ἡμῖν ἐμηχανῶ, καὶ μικροτέραν ἐμὲ πλὴν φαραώθου πομπὰς ἡγεμονίαν, ὁ γὰρ ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶν ὁδῶν πομπὰς τὸ πέλαγος καὶ πλὴν ἀναπεκομμένην θάλασσαν τοῖς αἰγυπτίων διωκομένοις ὀλέθρους, ὁ γυμνοῖς οὖσι, πλὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ πετρώδεις ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι ποιήσας γλυκείας, καὶ πλέως ἀπορούσιν ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῶν γῆθεν ἀπορουμένοις εἰς τροφὴν ἀρκέσαντας τῆς ὑπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανῦ τροφὴν καταπέμψας οὐ πρότερον ἰσρηλίταις, ὁ νόμων θεσίαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ ἀφιδρύσεως πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα τῶν ὅλων δικαιοκρίτης μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς οὔτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς καὶ δικαίᾳ προσηκάμην, οὔτε πλούτῳ κατίσχυσα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ἔτι θεσπὶ βλάβῃ κοινῇ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τῶν ἐμῶν θεσπιδευμάτων θεσπονίας πάρειμι, ὡς ἐκὶ σῷ κελεύσαντος ἀρᾶσι δεῖ τ' ἱερωσύνῃ, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. θάρσησον δ' ἐκ νῦν ἔτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, καὶ μηδὲν αὐτομάτως. ἀλλὰ κατὰ βουλὴν βραδυόμενον πλὴν σὴν, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ ἡ φρονπίζεις τῶν ἑβραίων ὑπονοούντων μετελθὼν ἀ-
θειρώνλεω ϛ δαθαμύλεω, οἱ σοῦ καταδικάζουσιν ἀναιδη-
σίαν, ὡς ἐπ' ἐμῇς τέχνῃς νικωμένου. πιθήσῃ ἢ φανε-
ρὰν τλεῶ ἐπ' αὐτοῖς δίκλεω, οὕτω μελλούτων κ' τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τᾶ θεῶ αὐτοὺς μετασήσας, μὴ
δ' ὡς δοσθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελήλυθότας ἢ
βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χάνοι ὥδε αὐτοὺς ἅμα τῇ
γᾷ καὶ τοῖς ὑπαρχουσιν, ὡς πατῶσι γλῇ. τᾶτο γὰρ
ὡς ὑπόδειξις ἂν ἰσχύϙ ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία,
σωφροσύνης δὲ εἰς πὺς ταῦτα πείσεσθαι ὥδε σοῦ δο-
ξάζοντας οὐκ ἔσται. διεθέλεω γὰρ ἂν οὕτως, ἀγαθὸς
ὑπηρέτης ὢν σὺ θεοστάσεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πεπίλωται
τὰς κατ' ἐμοῦ διβολὰς, πυὺς μὲν ἀποθεὶς ἔσο παν τῆς
φυλάξεως κακοῦ. ὃν δ' ἐπηρεασάμεν ὄλεθρον αὐτοῖς,
τᾶτον πιθήσας ἐμόν. ϛ δίκλεω εἰαπορραξάμενος ὥδε
ἔφ' ὃν σὺ ἀδικῆσαι ἠλπίσατϙ λαὸν, ἀ λοιπὸν βρα-
δέων ὁμόνοιαν καὶ εἰρλείλεω σῶζε τ πληθὺν ἐπομβρίλεω
τοῖς σοῖς θεοστάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτλεὶ καὶ ἀκοι-
νώνητον τ τῶν ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶ-
σθα ὡς ἀ δίκαιον ὑπὲρ τ σκεύνων κακίας κοινῇ πάντες
ἐσραηλίτας τιμωρίαν ἐκτίνειν. ταῦτα εἰπὼν ϙ ϛ δακρύ-
οντος, σείε ϙ μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ σάλου δ' ὑπ' αὐτ κι-
νηθέντϙ ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλεύομένου κύματος,
πᾶς μὲν ἔδεισε λαός. πατάξας ϙ ϛ σκληρᾷ βαρύτϙ
ἦχε κ' τὰς σκεύνων σκηνὰς, σωλίζησιν ἡ γῆ, κ πᾶν θ'
ὅσα φύλα τοῦτοις λεῶ, ὑπήνεγκεν εἰς αὐτλεῖ. ἠφανισμέ-
νων δ' οὕτως ὡς μηδ' ἐφθλεῖαν τινὰς γνῶναι, σωπᾷ
πάλιν τῆς γῆς τὸ θεῖ σκεύνοις κεχηνὸς καὶ καθίστατο,
ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῶν θεοειρημένων φανερὰν εἶναι
τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο, ὑπόδειξις τ ἰσχύος
ϑ θεῦ γνώμενοι. ὀδύρετο δ' ἅπας, ἀ μόνον τ συμφορᾶς
αὐτοὺς, καθ' αὐτλεῖ ὕσης ἀξίως οἴκτου, ἀλλ' ὅτι κ'
τοιαῦτα παθόντων ἐφήσθησαν οἱ συγγνῶσοι. τῶν γὰρ σω-
πεπεγμένων ἐκλαθόμενοι, θεὸς τλεῖ ὄψιν ϑ συμβεβη-
κότϙ, ἐβεβαίωσε τλεῖ κρίσιν. κ νομίζοντες ὡς ἀληθεῖ-
ας ἀπολωλέναι τοὺς θεῖ δαθαμύλεω, ἀ δ' ἐλυπεῖτο
μονωσῆ ϙ καλεῖ τοὺς θεῖ τῆς ἱερωσύνης ἀμιλλωμέ-
νους, διὰ τ τῶν ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἀ θεοσδέχηται τ
θυσίαν ὁ θεὸς ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχάροτονημένϙ. συ-
ελθόντων ϙ πεντήκοντα κ διακοσίων ἀνδρῶν, οἱ κ διὰ
πατέρων ἱερατλεῖ ἐτιμῶντο ὥδε τῷ λαῷ, ϛ διὰ τ αὐ-
τῶν ἢ κἀκείνους ὑπερεβάλλοντο, θεσῆλθον κ ἀαρὼν κ
κορῆς. κ θεὸ τῆς σκηνῆς πάντες καθημένου ἐπὶ τοῖς
θυμιατηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ϙ πῦρ
σοσοῦτον ὅσον ὐδὲ χειροπλήτην ἰσόρησε τις ὐδὲ γῆθεν
ἀναδθὲν κ ὑποδρομὴν κύματος, ὅτε κ βίαν πνεύ-
ματων, ὕλης θεὸς αὐτὸ ὥδε γενέσθαι αὐτομάτως ἐξ-
ερράγη. ἀλλ' ἐπεῖον θεὸ κελεύσαντος ἀφθεῖν λαμ-
πρὸν ϛ φλογωδέστατον. ἀφ' ἃ πάντες, οἵ π διακόσιοι κ
οἱ πεντήκοντα κ κορῆς ἅψαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησαν
εἰς ϛ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενόμενα. θεισώζϙ ϙ
μόνος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τ θεὸν εἰ-
ναι τ ἐς ἐδεσι κρίσιν ἀπεκαλύπτε. μνωσῆς ϙ ἑτέρων ἀπω-
λομένων, βουλόμϙ τλεῖ τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη
ὥδε θλαθῆναι, καὶ τοὺς αὐθις ἐσομένους αὐτλεῖ μα-
θεῖν, ἐκέλευεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνϙ υἱὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν ὥδε τὸν χάλκεον καταθέσθαι βώ-
μον, ἅσαι ὑπόμνησις ὅτι τοῖς αὐθις ὧν ἔπαθον, καὶ

A & quod res Hebræorum cordi tibi ſint, juſta in
Dathamum & Abironem animadverſione de-
clara, qui te ſtupidum faciunt, meis impoſturis
circumveniri jactantes. facies autem manifeſtam
adverſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindi-
ctam, ſi non communi more intereant, ne quis
nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra,
quam indigni calcant, dehiſcens cum familiis &
B facultatibus eos abſorbeat; hoc modo & tua po-
tentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris
ſtatuetur, ne quis ſecus, quam pium eſt, de tua
majeſtate ſentire audeat: & meum miniſterium
ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quod ſi ve-
ra ſunt crimina, quæ in me congerunt, tum in
meum caput diræ vertant, illis, quos execratus
ſum, incolumibus. Atque ita exacta pœna à
populi tui turbatoribus, reliquam multitudi-
C nem in pace, concordia, & mandatorum tuorum
cuſtodia ſerva intactam & expertam ſupplicii
ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem a-
lienum eſt a tua juſtitia, illorum pœnas immeri-
tam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum
lachrymis effato, terra horrendum repente
contremuit, & undante ſuperficie, non ſecus
quam pelagus vento fluctuans, univerſum po-
pulum terruit: immani mox ſonitu eliſo, qua ſe-
D ditioſi tendebant, ſolum ſubſidit, & eodem mo-
mento omnes ad unum abſorbet: ſublatisque in
hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum
clauditur, ut ne veſtigium quidem ejus ſuper-
eſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argu-
mentum, divinæ providentiæ ſimul & potentiæ,
fuitque hic caſus eo miſerabilior, quod adeo ne-
mo ne propinquorum quidem aut cognatorum
E eos eſt miſeratus, ut totus, quantus erat popu-
lus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus
Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu qui-
dem dignos, ut peſtem ac perniciem popularium
exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum
Moyſes pontificatus æmulos convocat, Deo de-
nuo commiſſurus electionem, ut ei ſit ratum ſa-
cerdotium, cujus ſacrificium Deo gratiſſimum
F apparuerit. Itaque conveniunt ducenti quin-
quaginta viri ſummo in precio ſemper apud po-
pulares habiti, tum quod à majoribus omni vir-
tute præclaris oriundi eſſent, tum quod ipſi ne-
quaquam degenerarent: cumque his procedunt
& Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei taber-
naculum adolebant acerris odoramenta, quæ ſe-
cum attulerant: cum ſubito tantus ignis effulſit,
quantum nec homines ipſi unquam excitave-
G runt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyl-
vis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis exci-
tatum viderunt, ſed qualis divinitus accendi po-
terat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus:
cujus vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta
una cum Core ita ſunt abſumpti, ut ne cadaverũ
qvidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſu-
perfuit illæſus, ut manifeſtum eſſet divinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens
perpetuam ejus ſupplicii memoriam ad poſteros tradi, ut & illis non ignoraretur, juſſit Eleazarum Aaro-
nis filium acerras eorũ affixas altari æreo conſecrare, ut hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumveniri posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræi in deserto per annos duosdequadraginta obvenerunt.

Num. 17. POst tam evidens argumentum cum jam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed divino judicio sacerdotium ad Aaronem perveniſſe, ſine ulla controverſia poſt hac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imo pene gravior priore eſt inſecuta. nam ex talibus cauſis ortum habuit, ut facile apparet, longo tempore duraturam. Cum enim ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moyſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia tanquam non peccatorum odio Deus ſæviret, ſed à Moyſe ſolicitatus: æ- greque ferebant, qvod non ſolum impune tot optimatum morte populum mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum jam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat, cum aliis id malè ceſſiſſe videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes, ut ſuperbæ & nimiæ Moyſis poteſtati modum aliquem ſtatueret. facile enim hoc illi eſſe. Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus, ne qui rurſum res novas molirentur, unde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem advocari jubet. &, auditis poſtulatis, nihil reſpondens, ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandavit, ut virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas. ejus enim fore ſacerdotium, in cujus virga Deus ſignum oſtenderit. qvod ubi placuit, inſcriptas attulerunt, cum alii, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leviticam. eas Moyſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti vero die omnes protulit, quæ facilè agnoſcebantur, qvod eſſent & à principibus qui attulerant, & a cætero populo notatæ: videbantque alias eadem ſpecie manere, qua erant pridie, cum eas Moyſes acciperet, ex Aaronis vero ramos & germina eſſe exorta, & quod magis mirum amygdala matura, qvod virga ex hoc genus ligno conſtaret. hac novitate ſpectaculi vulgus attonitum, omiſſis odiis, qvibus tam Moyſem qvam Aaronem proſequebatur, totum in admirationem divini judicii verſum, amplius Deo repugnare deſiit, ratumque Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit pontifex. & Hebræorum populus longis ſeditionibo agitatus hoc modo ad quietem tandem pervenit. Moyſes autem poſteaquam Leviticam tribum divino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne forte in parandis ad vitam neceſſariis occupati, negligentius ſacra tractarent, mandavit, ut poſt armis ac Dei favore quæſitam Chananæam ex oppidis ejus quadragintaocto bona & pulchra Levitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum millium cubitorum, & inſuper à toto populo de-

III. *Num. 18. 35. Levit. 14. 18. & 26.*

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωρισθείσῃ, μὴ τῶν ἡδη βεβαίως ἀπήλαυε τῆς τιμῆς. τὸν μὲν γοῦν οὐδὲ οὕτως σωφρονεῖν παύσασθαι· πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τῆς ὀργῆς τὸ χεῖρον πρόσχημα αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον ὑφίστασθαι μένον. οἱ γὰρ ἀνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τοῦ θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβούλοντο ταύτην χωρεῖς τῆς εἰς μωυσῆν χάριτος τὸν θεὸν πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δὲ αὐτοῦ τῶν ὀργῆν τοῦ θεοῦ γένεσθαι τοσαύτην, οὐχ οὕτως ἀφ' ὧν αὐτοὶ κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πράγματα σφίσι παρεσχηκότος. καὶ τοὺς μὲν διαφθαρῆναι μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι τῷ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπασκεῖσθαι. τὸν δὲ τοιούτων ἀνδρῶν ὁλέθρῳ καὶ πάνυ λίαν ἐξημιωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑπομονὴν δίκην ἐπὶ καὶ τῷ ἱερωσύνῃ ἀναμφίλεκτον παραδεδωκέναι. οὐδ' ἕνα γοῦν αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ θρῆνος τῶν οἰκείων τοῖς διαφθαρεῖσιν δέησιν ἔχειν ἐποιεῖτο πολλὴν τὸ πλῆθος μειῶσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι. μωυσῆς γοῦν, ὡς οὐκ ὀλίγων στασιαζόντων ἠκροᾶτο τὸ θορυβοῦν, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ ῥιπτάσῃ τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνάγει τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ παρελθὼν ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸς δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις παρεῖπεν, κομίζειν τὰς τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱερωσύνης, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν σφῶν, νομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ἀαρών, ἐπιγράψας λόγῳ ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατατίθησι. τῇ δ' ἐπιούσῃ παρελθὼν ἐκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τῶν τότε ἀνδρῶν καταμνημονευόμενοι αὐτοῖς, οἷς περ ἐνόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἃς περ αὐτὰς σχήματος μωυσῆς παρελάβεν, ἐπὶ τούτου μεμενηκυίας ἔβλεπον. ἐκ δὲ τῆς ἀαρῶνος, βλαστούς τε καὶ κλάδους ἀναφυέντας ἑώρων. καὶ καρπὸν ὡράιον, ἀμύγδαλα δὴ λέγω, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης, ἐκπαλαίστης δ' ἐπὶ τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ τῆς ἰδέας, εἰ καί τι ἀφ' μίσους λέγω ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρών, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ αὖθις κρίνειν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπευφημοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ θεῷ σωφρονοῦσι ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, τοῖς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ χειροτονήσασι, βεβαίως ἔχειν τὴν τιμήν. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων σῶσις πολλὰ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον ἐπαύσθη τὸν τρόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολεμεῖν καὶ στρατιὰς ἡ τῶν λοιπῶν ἀφεῖτο φυλή, θεραπεύσας τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ὀλιγωρίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν οἱ ἱερεῖς, καὶ βάλησιν οἱ θεοὶ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευε καταναῖμαι τῇ λοιπῇ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλάς. τὰ τε περὶ αὐτῆς ἐπιγράψαντας εἰς δυσχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἀνεῖναι. καὶ περὶ τούτοις ἡ τὸν λαὸν ἐξέ-

Num. 18.

Levit. 14.

Ἐξε-

τάξε τῶν ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς λευ- A cimas annui fructus exegit, Levitis simul ac sa-
ίταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ὧδε δ' cerdotibus conferendas: atque hi posthac ejus
πολήθους λαμβάνει, τοῦτ' ἐστιν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην tribus solennes reditus fuere. Nunc dicendum,
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιά ὧδε πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῶν quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ἑκτὼ πόλεων, τρισκαίδεκα προ- octo oppidis, jussit, ut Levitæ concederent eis
εγχωρῆσαι τοὺς λευίτας αὐτοῖς προσέταξε. καὶ τῆς δε- tredecim, & decimarum à populo qvotannis ac-
κάτης ἧς ὧδε δ' λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά- ceptarum decimas penderent: præterea ut po-
τλεν αὐτοῖς ἀποτελεῖν. ἔτι ἦ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί- pulus Deo primitias omnium fructuum è terra
καιον τοῦ θεοῦ πάντων τ' ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν B provenientium offerret, & ex quadrupedibus,
ἀποφέρειν. καὶ τῶν τετραπόδων ἢ τῶν εἰς τὰς θυσίας quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum
νενομισμένων τὸ πρωτογενὲς πρῶτον ἂν ἄρσεν ἢ κατα- fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, ut
θύειν ὧδε δεῖν τοῖς ἱερεῦσιν, ὥς τε αὐτοὺς παρακαλεῖ- eo cum familia vescantur in urbe sacra, pro eis
σθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' οὐ νενομισμένων ἐθίειν vero, quibus patria lex vesci vetat, dominus fœ-
παρ' αὐτοῖς κεῖ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς δεσπότας τ' tus siclum cum dimidio dependat, pro homine
ἐκτιμημένων σίκλου καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀντιφέρειν, ἀνθρώ- vero primogenito quinque siclos, deberi eis et-
που δ' πρωτοτόκου πέντε σίκλους. εἶναι δὲ ἀπαρχὰς αὐ- iam primitias tonsuræ ovium. & qui panes co-
τοῖς καὶ τῆς τῶν προβάτων κουρᾶς. τούς τε πτίσσοντας quant, liba aliqvot eis præbere. Qui vero ex vo- *Num. 6.*
σῖτον καὶ ἀρτοποιουμένους, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς C to se consecrant, Nazaræi dicti, capillum alen-
τινα χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν αὐτοὺς καθιερῶσιν ἐγχῶ πε- tes, & vinum non gustantes, cum capillum con-
ποιημένοι, ναζαραῖοι δὲ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶ- secrant, victimas eorum sacerdotibus cedere. I-
νον οὐ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιε- tem qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei
ρῶσιν ὅπῃ θυσία τε θρῶσι τὰς κουρὰς νέμεσθαι προ- donum, si velint a ministerio, ad quod se ultro
τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ, obligaverunt, dimitti, sacerdotibus pecuniam
δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κεῖ ἑλλείων γλῶτταν, βου- numerare, mulierem triginta siclos, virum quin-
λομένους ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι κατα- quaginta, qui vero tantum pecuniæ non habue-
βάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, D rint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos.
ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα τῶν ὡρι- quin &, si quis domi mactet ad privatum epu-
σμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι ὠθεῖ- lum, non ob cultum divinum, offerendum ta-
τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' men sacerdotibus pecoris pectus & brachium
οἶκον θύουσιν εὐωχίας ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρη- dextrum. Tantum est, quod sacerdotibus Moy-
σκείας ἀνάγκλεω νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυσρον τε καὶ ses attribuit, præterque quicquid pro peccatis
χελωνίον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα ἔ ῥύματος. καὶ τοῖς populus offert, ut in proxime præcedente volu-
μὲν ἱερεῦσι μωυσῆς τοσαύτλω παρέζων, λεῖ ὑπὲρ ἁ- mine diximus. Quicquid autem à populo sacer-
μαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ E dotum ordini contribuitur, ex eo tam uxores
ἱερᾷ πάντης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, ἐντελεῖαν ἐπενέγ- quam filias & famulos etiam participes esse vo-
κασ. πάντων ἦ τῆς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέ- luit, exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. hæc
ταξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἐ- enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eo-
ξὸν τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἀποφερομένων θυσιῶν. dem die absumunt. His ita post seditionem dif- *Num. 20.*
παύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄῤῥενες τῶν posita, castra movit, & cum omnibus copiis ad
ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἦ παῦτα μὲν τλω χάριν μωυσῆς Idumeæ fines pervenit: legatis primum ad re-
διέταξεν, ἄρας μεῖ πάσης τῆς στρατιᾶς, ὅπῃ πυς τῆς ἰ- gem præmissis, petebat ab eo tantum liberum
δουμαίας ὅρους ἦλθε, καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα F transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, si-
τῶν ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου ἦ ὁδὸν αὐτῷ παρασχεῖν κ ne cujusquam injuria iter se facturum: præterea
ἔγγυας ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν, ὑπὲρ ἧ μηδὲν ἀδικη- forum rerum venalium suis exhiberi poscebat,
θησεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγοράντι τῷ στρατῷ χο- persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita jube-
ρηγήσειν, κἂν τιμεῖ ἔ ὕδατος αὐτοῖς κελεύσῃ κατα- ret. ille vero, legatis re infecta dimissis, negato-
βαλεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπείσθη μωυσῆς ὑπ' ἀρεσκόμενος, que transitu, armatus cum exercitu est obviam
οὐδὲ συγχωρῶν τλω ὁδὸν, ἐνοπλον τλω στρατιὰν ἀγα- profectus, prohibiturus Moysem, si vi viam a-
γών, προαπολύτα τῷ μωυσῇ κωλύσων αὐτοὺς εἰ πολ- perire conaretur, at propheta, consulto prius ora-
μήσειαν βία περαιοῦσθαι. καὶ μωυσῆς ἀρχὴν μάχης ἐ G culo, & Deo non permittente, ut ipse pugnæ prin-
ποιεῖσθαι οὐδὲν ὁ θεὸς χαριζόμενος, τλω δύναμιν ὑπανή- cipium faceret, retrorsum abduxit exercitum,
γε διὰ τῆς ἐρήμου σκέψεσθαι μέλλων. τότε δὴ καὶ τλω ἀδελ- per desertum iter facturus. Eodem tempore so-
φλω αὐτοῦ μαριάμνλεω τελευτὴ ἐ βίου καταλαμβάνει, rori ejus Mariammæ ultimus vitæ dies advenit,
πρὸς ἑξακοσιοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν, ἀφ' ἧ τλω αἴγυπτον quadragesimo anno, ex quo Ægyptum reli-
κατέλιπε. μηνὸς ἦ ξανθικοῦ νεμηνία κεῖ σελήνλεω. querat, mensis Xantici luna prima: se-
θαφῆναι δ' αὐτλω δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπέρ τινος pultaque est publico sumptu magnifice, su-
ὄρους, ὃ καλοῦσι, σεήν. καὶ πενθήσαντα ὅπῃ τριά- per quodam monte, qui appellatur Sein: &
κοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, σκάθηρε μωυσῆς τούτῳ τῷ τρό- post menstruum luctum lustravit Moyses popu-
πῳ. μοχλὸν ἠλείαν, δρότερον μὲν καὶ γεωργίας ἄπει- lum hunc in modum: Juvencam laboris & *Num. 19.*
ρον, ὁλόκληρον δὲ χαλκῷ πᾶσαν, μικρὸν ἄνωθεν τοῦ aratri expertem colore toto corpore rufam,

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactavit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida juvenca, ita ut procubuit, cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem injiciunt, simulque hyssopum & lanam cocco tinctam. hujus cinerem universum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum hujus cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia & septima: quo facto, pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli sorte quæsita servari præcepit. Cæterum funesto exercitu ita, ut dixi, lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cumque veniset in agrum urbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quod esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco acclivi, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem jure ætatis successio pertinebat. atq; ita, spectante populo, moritur, eodem ipso anno, quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis ejus incidit in primam lunam mensis, qui Athenien sibus hecatombæon dicitur, Macedonibus lous, Hebræis sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu pervenit ad fluvium, qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis disterminans. estque hæc regio frugifera, & fructus, quantum satis est, incolis suppeditat. ad ejus regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidem daturus, quod sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare gravarentur. Sehon vero, negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus, si Hebræi fluvium transire conarentur.

Num. 20.

IV.

Num. 21.

A ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ δ' αἵματος ἐπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ ἀντικρυς τῆς σκηνῆς τὸ θεοῦ ἑστῶτα καμομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς δαμαλίδος· σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ τιθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοὺς δυσὶ δὲ τοὺς νεκροῦ μεμιασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντες τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἐρέανον τρίτη τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τὸν δὲ μὴ κατελθοῦσιν εἰς τὰς κληρουχίας ἀποστέλλε πάντων. μὴ δὲ τοῦ ὄπιστεν πένθει τῆς ἀδελφῆς τὸν στρατηγοῦ καθαίρουσιν τοιαύτῃ θυμηδίᾳ, ἀπῆγε τοὺς δυναμένους ἀλκὴ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν ἀραβες νενομίκασι, πέτρον μὲν ἄρκλον λεγομένην, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην, ὑπερκεῖται ὕψηλοῦ φυσικοῦ ὄρους αὐτό, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μεμυσίως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντ' ἐστρατευμένος ἐξῶντες, κάκεινος δὲ καὶ τὸ χωρίον, ἀποδυσάμενος τὴν ἀρχιερωσύνην στολὴν, καὶ ἐνδὺς αὐτὴν ἐλεαζάρου τοῦ παιδὸς, ὡς ἐν ἀλκῇ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη φυλάττουσαν, θνήσκει, ἔτη βιώσας ἑκατὸν εἴκοσι τρία, ὧν καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δ' ἔτη τὰ πάντα, τεσσαράκοντα καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κατὰ σελήνην νουμηνίᾳ, μηνὸς ἕνατος· ὃν μὲν Ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνα καλοῦμεν, λῶον δὲ Μακεδόσι, σαββατὰ δὲ παρ' Ἑβραίοις. πενθοῦσι δ' αὐτὸν καὶ λαοῦ τριακοντήμερον ἄγοντες, ὅπερ τέτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν στρατὸν ἦγεν μωυσῆς τὸ στρατὸν, παρὰ τὴν ὅπερ παταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τῶν τῆς ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτιν καὶ ἀμορραίτιν. ἡ δὲ αὐτὴ καρποφόρος ἐστὶ καὶ πολύθρεπτος ἀνθρώποις ἱκανὴ τροφὴν παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν σίχωνα τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τὸν στρατὸν διδόναι ὁδὸν ἐφ' ᾗς ἂν θελήσῃ πίστιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε χρῆσθαι τὰ ἀγορᾶν χρήσθαι πρὸς τὸ σκεῦος λυσιτελές, εἰ δὲ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέσκευεν σίχων ἐξέλοιεν. σίχων δ' ἀρνεῖται καὶ ἐπαλίζεται τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους διαβαίνειν τὸν χειμῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

B

C

D

E

F

CAP. V.

Quomodo Moyses devicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleritque eorum copias.

Num. 22.

MOyses autem, postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, otio simul & egestate facile adduci posse, ut pristinos tumultus ac seditiones renovarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe animatus, militem quoque fiducia complet, clamitans adesse tempus, quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quo sponte jam propenderent, autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiunt & evestigio instructa acie ad hostem properant.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς σιχῶνα καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκληρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων.

G ΜΩυσῆς δ' ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορραίων ἀφηκεμένον, ἅτε οὐ φρονήματος ἀνέχεσθαι δεῖν ἐγνω, καὶ τὰς ἑβραίας τῆς ἀπορραθείας καὶ τῆς δι' αὐτὸν ἀπορίας, ὑφ' ἧς σασιάσειν τε μᾶλλον αὐτοὺς συνῆπτεν, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξειν ἀφαγωνούς, ἤρετο τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τοῦ δὲ θεὸ, καὶ νίκην ὑπισχνουμένου, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα. καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα καὶ αὐτοὺς ἀξιῶν τε τῆς πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ καὶ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπῆλθον ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς παντοπλίας ἀναλαβόντες, ὑθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ'

ὁ δὲ ἀμορῥαῖος οὐκ ἔτ' ἐπὶ τοῖς πρώτοις ὁμοίως αὐτοῖς, ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς ἐναντίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν παρέχουσα θαῤῥος αὐτῷ εὐψυχον ἐν αὐτοῖς δοκεῖν, τότ' ἀπηλέγχθη πεφοβημένη. τῷ μὲν πρώτῳ οὖν συμβόλῳ οὐχ ὑπομείναντες ἀντίσχεσθαι καὶ δεξάσθαι τοὺς ἐναντίους, τρέπονται, τοῦτο ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθαῤῥουν γὰρ ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀχυραῖς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς ταύτας συμβοηθήσειν. ἐναντίοι γὰρ, ὡς ἐνόησαν αὐτοὺς εὐθὺς εἶδον ἐνέκειντο, καὶ θορυβήσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀποῤῥαγέντες ἐφέροντο ἀπὶ τῶν πόλεων. οἱ δὲ, πρὸς τῷ δίωξιν σὺν ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς περιπεπονήκεσαν προσεπιπολαιοπωρῆσαι προθέμενοι. καὶ σφενδονᾶν τε ἄφεσιν τυγχάνοντες καὶ πάσι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι πρὸς τῷ ὑπάρχειν ἕτοιμον εὐτυχεῖν, κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέτρεπον τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς παῤῥωτάτω τῶν συλληφθέντα γεγονότας τῶν σφενδόνας καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε οὖν ἐγένετο πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ διαφυγόντες. ἔκαμνον δὲ ἀπὸ διωγμοῦ μᾶλλον, ἢ πυρὶ τῶν πολεμικῶν. ἦν γὰρ ὥρα θέρους μέσου. καὶ ἐπιθυμία ἦν πιεῖν ἀπὸ ποταμοῦ τοὺς πολίτας παρεχόντας, καὶ ὅσον σπουδαιοτέρως ἔφυγον πρότερον ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκονιτὶ ὄντας καὶ τοξεύοντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δὲ αὐτῶν καὶ Σιχὼν ὁ βασιλεύς. ἐναντίοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον καὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς ἔχον μεσῆς ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διεξῆει πᾶσι ἀδεῶς τὸ στράτευμα, προνομῆ χρώμενον, ἁλισκομένων καὶ τῶν πολεμίων. ἐδέν γὰρ ἦν τούτων ἐμπόδιον, τῇ μαχιμῇ παντὸς ἀπολωλότος. ἀμορῥαίους μὲν οὖν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, ἅτε φρονήσαι δεινοὺς, ἅτε ἀγαθοὺς καὶ τὸ ἔργον γεγονότας. ἑναντίοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔστι δὲ χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τῇ φύσιν ὑπάρχον, ἣ μὲν ἀπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος ἀπὸ αὐτοῦ, ἰοβάκχου δὲ τὰ ἑκτὸς αὐτοῦ πλάγια περιφάροντος, ὃς εἰς τὸν ἰορδάνειον παῤῥοὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ τὸ ὄνόματος μεταδίδωσι. τὰ μὲν τοι γὰρ πρὸς τῇ δύσει καὶ χωρίς περίεισιν αὐτὸ ἰορδάνος. ἔτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐπὶ τούτοις τοῖς ἰσραηλίταις ὤγης ὁ τῶν γαλαδινῶν καὶ γαυλανίτιδος βασιλεὺς στρατὸν ἄγων, καὶ ἀπόδων μὲν ὡς ἐπὶ συμμαχίαν τὴν σιχωνος φίλος τυγχάνοντος, δύρων δὲ ἐκείνου ἤδη πεπτωκότος, καὶ ἅτως ἔγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, πεπεισμένος τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀμπρᾶν ἑκάστου λαβεῖν. ἀμαρτὼν δὲ τῆς ἐλπίδος, αὐτός τε ἀποθνήσκει καὶ τὴ μάχῃ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. μωυσῆς δὲ τὸν ποταμὸν ἰάβοκον περαιωσάμενος, διεξῆει τῆς ὤγυ βασιλείας τάς τε πόλεις καθαιρεθόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ διαφερούσῃ γῆς καὶ πλήθος χρημάτων. ὤγης δὲ, μέγεθός τε καὶ κάλλος ἦν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν δὲ καὶ χεῖρα γυναῖος ἀνὴρ, ὡς ἔοικε τὰ τῶν ἔργων εἶναι τὰ τὰ μεγάθους καὶ τὰ ὑπερτάσεις πλεονεκτήμασι. τῷ δὲ ἰσχὺν αὐτὸ καὶ τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν ῥαββαθμοῖς πόλει τῶν βασιλείων τὰ ἀμμανιτῶν, τῇ μὲν κατασκευῇ σιδηρέην, πόσ ἄρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ, τεσσάρων ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε τοίνυν πλαισιωσάντων, σὺν εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιος ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας σύντελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

A Amoræus contra, ut vidit adventantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos, quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaque vix primo conflictu excepto, terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes, confidebant enim munitis urbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi ut primum animadverterunt B hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatisque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos conjecerunt. Jamque totis campis ſparſi, effuſo curſu alii alias urbes petebant. nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cum eſſent funditores optimi, & ejus pugnæ generis, qvod omni telorum genere eminus geritur, in primis periti, & C expeditiores, quam ut armis gravarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut gladiis & jaculis, ſi qvos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cumque deſiderio potus ad fluvium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumventi, eminus ſagittis ac jaculis ſunt conD fixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi v. cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, qvod fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant, impune diripiendo, captivosque abducendo. nemo enim reſiſtebat, robore ejus regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis E fortiter ſunt uſi. Hebræi vero terram eam occupaverunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale ejus latus terminant, Jobachus vero ſeptentrionale, qui in Jordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Jordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis novus hoſtis, Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocii veniens: cujus res qvum jam perditas videret, nihilominus victoriam F ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decrevit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitus ad unum eſt deletus. Moyſes vero, Jobaccho fluvio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus urbem unam poſt aliam ſubvertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes ejus terræ homines divitiis & agrorum G fertilitate ſuperabant. Oges etiam, vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cujus roboris & ſtaturæ argumentum exſtabat in expugnata regia urbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus qvatuor cubitorum latitudine, novem longitudine. Hujus viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurum etiam majorum ſucceſſuum illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de ejus ditione ceperunt,& ex præda tam privatim quam publice sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Jordanem versus movet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea est urbs copiosa, palmis abundans, & balsamum ferens. Jamque in tantum creverant Israelitarum animi, ut nihil magis quam pugnas ac prælia cuperent: & Moyses utendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloque exercitui dato, partem ejus armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, urbesque gentis ejus expugnandas, cujus belli origo talem causam habuit:

CAP. IV.

De Balamo vate.

Num. 22. 23. 24. BAlacus Moabitarum rex habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam ulterius præter Chananæam usurpare appetant: atque ita non satis consulte de rebus novis cogitavit, & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens, ne ulterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam ultra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quemque, rogantes, ut veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas devoveret. Vates, legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit ejus de Madianitarum postulatis sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reversus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cujus beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. deditque consilium, ut ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunq; conditionibus facerent. his dictis, legationem dimisit. at Madianitæ, Balaco maximis precibus urgente, eadem de re denuo legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus vero offensus jubet, ut legatis assentiatur. is ratus Deum hæc serio jubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem, cum ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animadverso, asina, qua vehebatur, declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque movebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cumque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens, Deo sic volente, humana voce Balamum incusat, quod nunquam antehac læsus sæviret in se, non intelligens Deum prohibere, quo minus, quibus cuperet, obsequatur.

κὴ λείαν πλλὼ ἰδία τε κὴ δημοσία πάντες δ' πρηπαν. μωυσῆς μὴν σὺν στρατιπέδευε, ἀγαγὼν τ δύναμιν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην κ τὸ μέγα πεδίον ἱεριχοῦντος ἀντικρυς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρων ἀφθόνους κὴ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο γ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖ, κὴ τὸν θεὸν τοὺς πολεμίους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. ὁ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ θεῷ, τὸν λαὸν ἀνέκρινε, μέρος τι τῶν ὡπλιτῶν ἐξέπεμψε, δεισόντας τὸν μαδιανιτῶν γῆν. τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. ἔδ ἐκπολεμηθῆναι αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ βαλαάμου τ μάντεως, κὴ πῶς ὁ θεὸς τὸν εἶδ.

ΒΆλακ ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὄσης κὴ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας ποσῶν φυομένους ἐώρα, κὴ μὴ τῶν αὐτῷ πραγμάτων λίαν εὐλαβῆς ὤν. κὴ γὰ οὐδὲ πέπεισο γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότ τοῦ θεοῦ κτησαμένους τὴν χαναναίων, κὴ ῥᾴτον ἡ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. κὴ πολεμεῖν μὲν ὅπι τοῖς εὐπραγίαις, θράσους τι ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένοις οὐκ ἔκρινε, κωλύσαι δὲ εἰδύνατο γλιχόμενος μεγάλους λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ, ὧν χείρ τις ἦν ὑπὸ εὐφράτην βαλαμος, μάντις ἄριστος τότε, κὴ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχων, πέμπουσι μ τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοὺς ἀξιολόγων, ὡς καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλεία τῶν ἰσραηλιτῶν δρᾶς ποιήσῃ. ὡς δ παρομένους τοὺς πρέσβεις, δέχε ξενία φιλοφρόνως κ εἰσπήσας, ἀνέκρινε τ θεὸν μαδιανοῖαν τις ἔσιν αὐτῷ ἐφ' οἷς μαδιανίτας ὡς καλοῦσι. τοῦ δ ἐμποδὼν ὄντος, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, εὐθυμίαν μὲν κὴ ἀσυδῆ τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸν θεὸν ἀνπλέγλν αὐτῷ τῇ προαιρέσ δηλῶν. ὃς αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτο κλέος δι' ἀληθειαν κὴ τὴν παύτης πρόρρησιν ἀγάγοι. τὸν γὰ στρατὸν ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ὡς καλοῦσι, δι' εὐνοίας εἶναι τῷ θεῷ. σπεύδουλός τε, μᾶλλον παύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. κὶ τοὺς μὲν πρέσβεις παύτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανίται δ βαλάκου σφίδρα ἐγκειμένου, κὶ δέησιν λιπαρᾶν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμ χαρίζεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀνῆρετο τὸν θεόν. ὁ δ κὴ τῆς πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀνπλέγλν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτη ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι σωσαπῆναι τοῖς πρέσβεσι. κ δὲ τὴν ὁδὸν, ἀγγέλου θέου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον πρεκειλημμένον αἱμασιαις διπλαῖς, ἧ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο σωθεῖσα τὸ θεῖον πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τ βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναισθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψῃ τῇ πρὸς τὸ θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένη τὸ ἀγγέλῳ ἧ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κ βλησιν θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τῆς τέτερον μαδιανίας μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν γ πληγὰς ἐπιφέρ, μὴ σωσεῖς ὅπ νῷ κ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπιθυμεῖν ὑπηρετεῖν ἐγείτω.

περιτ-

παρατιθεμένου δ' αὐτῷ Βαλὰκ τλεὼ τῆς ὄνου φωνλεὼ ἀνθρωπίνῳ οὔσῃ, ἐπιφανεὶς ἡ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῶν πληγῶν, ὡς οὐχὶ ἔνοχος ὄντος αἰτίου, τλεὼ ἣ ὁδὸν αὐτῷ βλακωλύοντος ἣν γνώμῃ θεοῦ ἔθελεν ἡ ὁρμᾶτο. καταδείσας ἣ ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν περκειμένην παρώρμησεν, περσάξας ὅτι ἂν αὐτὸς ἡ νοῦς αὐτῷ ποιήσῃ, τοῦτο σημαίνειν. ἡ ὁ μὲν ταῦτα θεοῦ κελεύσαντος, ἦκε πρὸς Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν θεοῦ βασιλέως ὑπερηδῶς ἡξίου περαχθεὶς ὅπῃ τι τῶν ὁρῶν σκέψαιτο πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχοι στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὑπερκείμενον ἐγγὺς κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο δὲ τραπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε καὶ σκέλδυσιν ἐπὶ δείμασθαι τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς πῶσαι σῆναι. στουργήσαντος δ' Βαλὰ τὰ κατὰ θεῶν δ' βασιλέως, ἑλόμενοι τὰ θέντας, ὡς προπλὼ ἰδεῖν σημαινόμενον. ὁ δ' ὡς φησιν. ἔτος ὁ δαίμων ὦ ὁ θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν ἡ ἡγεμόνα τλεὼ ἑαυτῷ προνοιαν ἐπένδυσεν, ὡς οὐδέν ἐστιν ἀνθρωπεῖον γένος, οὗ μὴ κατ' ἀρετλὼ καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων αἰσίων καὶ καθαρῶν πονηρὰς ὑμεῖς ἀμείνους κρίνεσθαι, καὶ πᾶσι βελτίοσιν αὐτῶν πᾶσι καταλείψειν, θεοῦ μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅσον ἂν γένοισθε πάντων δαιμονέστεροι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπερίζοντα. γλῶ τε οὖν ἐφ' λὼ ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε καθέζεσθε, δουλάσουσαν ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέρους. καὶ ὃ πρὸς αὐτῶν κλέους ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ ἡ θάλασσα. ἐρκέσεσθε ἣ τῷ κόσμῳ πᾶσαν ἐκάστῃ γῇ τῶν ἐφ' ὑμῖν ἑτέρου γένους οἰκήτορας. ἰαυμάζετε τοίνυν ὁ μακάριοι πρὸς ὅτι τοσοῦτοι ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόναμεν. ἀλλὰ τὸ νῦν ὑμῶν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τλεὼ δ' οἰκουμένῳ οἰκητήριον δὲ αἰῶνος ὑμῖν ἔστε πεκτιμένον ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἐντὸς νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιώσεσθε, ὅσον ἐστὶν οὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. τοσοῦτοις ἣ οὖσιν, ὅτι ἀπαγορεύσῃ τὸ θεῖον ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρλεύῃ χορηγῶν, νίκην ἣ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. πᾶσθας ἐχθρῶν ἔρως δ' πρὸς ὑμᾶς πολέμου λάβοι, ἓ θρασυνθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα ἡ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ἃ γὰ ἂν ὑποστρέψειεν ὁ νικηφόρος, οὐ δ' ὡς τε παῖδας δ' φρένας καὶ γυναῖκας τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεοῦ προνοίας ἀνήρηται, ᾧ καὶ τὰ θεῖα μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπιθειάζων ὅσ' ὢν ἐν ἑαυτῷ, τῷ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὸ κεκινημένος. ἔ ἣ Βαλάκου δυσχεραίνοντος, καὶ πᾶσθαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν πᾶσι τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος. ἐλθόντος δ' ἐπὶ κατάρα τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαρίστους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ Βαλὰκ φησὶ, θεὶ τῶν ἔλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι θεῖ τῶν τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰ ἃς βούλεται τοῦτο καὶ λόγους ἐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ ἣ μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ μαλθανίται δεηθέντες ἐπεμψάτε με πρὸς ἡμᾶς ἥκειν, καὶ Βαλὰ τοῦτο τ' ἀφίξιν ἐποιησάμην, λὼ τέ μοι δι' εὐχῆς μηδὲν ἀδικῆσαι σου τ' ἐπιθυμίαν. κρείττων ἣ ὁ θεὸς ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι διεγνώκειν, θεῖ τῶν ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ἐπαγορεύῃ

A Hoc prodigioso asinæ sermone dum ille turbaretur, apparuit ei angelus, objurgans verberatorem, qvod jumentum non esset in culpa, sed ipse obstaret iter contra Dei voluntatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire; sed Deus jussit eum pergere, qvo instituerat, modo ne quid aliter agat, qvam divinitus admoneretur. His mandatis perceptis, ad Balacum pervenit: B exceptusque à rege honorificentissimè, voluit ad quendam montem deduci, unde Hebræorum castra contemplari posset. Balacus vero ipse cum regio comitatu deducit vatem in montem proximè imminentem, qui à castris stadia sexaginta aberat. quibus consideratis, jubet regem septem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id ubi celeriter jussu regis est factum, mactat victimas, ut victoriam præsagire posset. C deinde sic fatur: Felices vos, quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & providentiam suam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum est hominum genus, cui non innocentia morum, virtutisque ac probitatis studio sitis anteferendi, liberos præstantiores etiam, successores habituri, quandoquidem Deus vos solos hominum complectitur, &, ut omnium sub D sole felicissimi sitis, prospicit. quamobrem obtinebitis terram, ad quam vos misit, & posteris vestris in perpetuum possidendam relinquetis: & gloria vestri nominis implebitur universa terra simul & mare, adeoque multiplicabitur gens vestra, ut nulla non orbis regio vestri sanguinis homines admixtos sit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione dignissimus, ex uno parente E in tantum actus. nunc vobis parum amplum, pro dignitate ac numero domicilium Chananæa continget, sed totum olim terrarum orbem habitationi vestræ destinatum scitote, ut tam in insulis quam in continente sit vobis degendum præ multitudine ipsis cœli stellis numero æquiparanda. Cumque tam innumeri futuri sitis, nihilominus nihil vobis ad summam rerum copiam deesse patietur in pace, & in bello virtutem viris F addet. inimicis nostris in mentem veniat, ut hostes vestri esse, & in vos arma sumere velint. non enim revertetur è tali prælio victor, qui lætitiam conjugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo divino favore contigit, qui solus potest &, qvod supereſt, detrahere, &, quod deest, addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra se raptus, & numine totus correptus, rege indi- G gne ferente, & pacta non servare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: venisse eum ad execrandum hostes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, qvoties fata sunt aperienda, in nobis situm esse, qvid dicamus aut taceamus afflati divino spiritu? ipse voces, quales vult, profert & oracula, nobis nec scientibus nec cogitantibus. Equidē satis memini, ad quid precibus Madianitarum sim adductus, eaq; causa veni, ut voluntati tuæ morem gererem. Sed potentior est Deus quam mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certe nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec, quæ Deus eorum generi dare decrevit, commemoranda putavi: ſed numen illis propitium, qvod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit: Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra inſtauremus, ſi forte Deum flectere poſſim, ut execrationibus hoc génus hominum devovere liceat. Cumque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem devovendi impetraviſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat, qvicquid eventurum eſſet regibus & civitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ vero extant, earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt usque ad noſtram memoriam, ut facilis ſit conjectura, reliqvum etiam ejus oraculi non vanum fuiſſe eventum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cum jam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt, ut vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunqvam eſt interiturum, nec bello, aut peſtilentia fameque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet ejus gentis à malis ſervandæ, ne quando talis clades incidat, qua univerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quam ante florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem revocati. quapropter ſi brevem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt, cultas ac ornatas mittite, ut circum caſtra obverſentur, & juvenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: ubi vero cupidine captos viderint, ſubito ſe proripiant. cumque rogatæ fuerint, ut maneant, non annuant niſi perſvaſis, ut relictis patriis legibus & cultu Dei, à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita, ut moniti fuerant, filias mittentibus Hebræorum juvenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant, ne ſibi voluptatem ex earum pulchritudine capere invideant, neve conſuetudinem eorum averſentur. Illæ libenter & verba juvenum & complexus admittunt: jamq; blanditiis illectos, & cupidine ferventes relinquere parant. tum illi triſtes mulierũ diſceſſu, precibus inſtant, ne ſe relinquant, ſed futuræ conjuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa jure-

Num. 25.

A τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι γὰρ τὴν ἐκείνου βούλησιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἐπιφύσαντος εἰσελθὸν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸν θρασὺν τοῦτον, οὔτ' ἐπαγέσθαι προεθέμην, οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ ἔθνος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς ἔτι ὢν, καὶ πρόσθεν

B αὐτοῖς δεδαίμονα βίον καὶ αἰώνιον προφητεύειν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νῦν γὰρ, χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκῶ σπουδῆς ἐστι μοι καὶ μαδιανίτας, ὧν ἀπωσάσθαι μοι τὰς ἀξιώσεις οὐκ ἔξεστιν, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας τοῖς πρὶν προσπλήσιας ὑπιτελέσωμεν, εἰ πόθεν τὸν θεὸν ἐνδυνηθείην ὑπιτρέψαι μοι τοὺς ἀνθρώπους ἀρᾶσθαι ἐνδύσας. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου, δὶς μὲν πρὸ τοῦ τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε, τοῖς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν ὁρᾶς. πεσὼν δ' ὑπτίαν σῶμα πᾶν προσύλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσαι καὶ ὅσα πόλεσι τοῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν

C ἑνίους δὲ οἰκείοις τοῖς σωτῆρσιν τὰ δέχειν, εἴ τι καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις ἠδόμβα τοῖς ἀνθρώποις διὰ γῆς ἢ θαλάττης εἰς μνήμην τὰ ἐμὰ. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁπόσον σκεῖν ὑπερέπτη, τεκμήρετ' ἄντις ἔτι ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. Βάλακος δ' ἀχανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράπτους ἡμέσθαι τοὺς ἰσραηλίτας, ἀπέπεμπε τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη καὶ πρὸ τῷ περαιοῦν τὸν Φράτην ἠδόμβος, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμβος καὶ

D τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, Βάλακε φησὶ, τῶν μαδιανιτῶν οἱ παρόντες χρὴ χάριν με καὶ ἄθλα ἔλησιν τὰ θεῶ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος οὐκ ἂν ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ἔτ' ἐν πολέμω, ἔτ' ἐν λοιμῷ, καὶ στάσιν τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία παράλογος διαφθείρειε. πεφύκασι γάρ ἐσιν αὐτὸ τοῦ θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐάσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ὃ καὶ ἀπόλοιντο πάντες,

E συμπίσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τὰ καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες μᾶλλον ἀνήσουσιν ὑπὸ φύβω τῶν ἐπιφαινόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδάναι θέλετε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῶν θυγατέρων τὰς μάλιστα ἐπιτερπεῖς, καὶ βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τὰ τῶν ἐρώντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς διὰ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὰ εὐμορφίαν αὐτὰ ὑπὸ τὸ μᾶλλον εὐπρεπεῖς,

F πέμψατε πλησίον ἐστρατοπεδευμένοις τοῖς ἐκείνων στρατοπέδοις, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσέχετε. ἐπειδὰν δὲ κεχειρωμένους ἴδωσι τοῖς ὑπιθυμίαις, καταλιπέτωσαν. καὶ προκαλουμένων μένειν μὴ προτέρους ὑπιδέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὰ πάτρια αὐτοῖς ἡγεμόνα τιμᾶν θεὸν, τὸν μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέβωσιν. ἔτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος

G αὐτοῖς ὤχετο. τῶν δὲ μαδιανιτῶν πεμφάντων τὰς θυγατέρας καὶ τοῖς ἐκείνοις παραινέσεσιν, οἱ τῶν ἑβραίων ἁλίσκονται νέοι τῇ εὐπρεπείᾳ αὐτῶν. καὶ προσιόντες μένειν ἐς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὸ τῆς καλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδὲ ἐν τῷ τὸ πλησιάζειν σωτηρίας. αἱ δὲ ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμεναι δ' αὐτοὺς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τῇ ὑπιθυμίας ἁλισκομένους, πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐγίνοντο. τοὺς δ' ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐκέλευον μὴ σφᾶς καταλιπεῖν. ἀλλὰ γαμετὰς αὐτὶ ἑστιμένας αὐτοῖς μένειν καὶ δίαιτον ἀποδεχομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμνύντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μεσίτην ὧν ἐπικαλοῦντο παρώμνυον, δακρύοντες τε ἐπιπολύ ἑαυτὰς ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ καταστάζοντες εἶναι· οἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατενόησαν, καὶ τελέως ὑπὸ σωφροσύνης ἐχομένους, ἤρξαντο λέγειν αὐτοὺς λέγειν· ἡμῖν μὲν κρατίστοι νέοι, οἰκοι πατρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων σύνοια καὶ στοργή· κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν οὐ τούτων πόρον ἐνθάδε δεήσοντες ἡμεῖς ὡς ὑμᾶς ἤλθομεν, οὐδ' ἐμπορευσόμενοι τῷ σώματι τὴν παρ' ὑμῶν τιμὴν ἠξιώσαμεν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτοις ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις δεόμενοι ἐπείθημεν ὑμῖν, ἐπεὶ φασὶ παρ' ἡμᾶς φιλοστοργως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλησάντων ἀναχωρεῖν, οὐδ' αὖ τῷ δέησιν ὑμῶν ὑποπτερεῖσθαι. πίστιν δὲ σύνοίας λαβοῦσαν τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθῆναι, ἀγαπήσομεν τὸν μεθ' ὑμῶν βίον εἰς γαμετὰς ἀφανοῦσαι. δέος γάρ, μὴ καὶ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειτα ὑβρίσητε καὶ ἀτίμως ὑποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγνώσκειν τε ταῦτα φυλαττόμενος ἠξίουν. τοῖς δὲ βούλονται πίστιν δοῦναι ὁμολογουμένων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν ἔφασαν δεδόκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις ἀνάγκη βαλομένους ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχει τε νῦν σύνοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τοῦ ἐσομένου, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μέμψασθε δ' ἂν εἰ μὴ εἰς ἓν ἀφίχθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς προτρέπεσθε. καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τῶν δ' ὑμετέρου πρὸς μηδένα τοιούτου τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι καὶ τοὺς ἰδίους νόμους. οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ παραδόντες αὐτοὺς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πολλοὺς εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμον τὸν ἐπιχώριον τοῖς καθηδυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῶν γυναικῶν ὅπῃ τοὐναντίον οἷς ὁ νόμος αὐτῶν ἐκέλευσε πιοῦντες διετέλουν. ὡς δὲ πάντος ἤδη τοῦ στρατοῦ τὴν πατρῴαν χωρεῖν τῶν νέων, καὶ στάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τῶν παρόντων ἐμπεσεῖν καὶ κίνδυνον παντελοῦς τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον μεμυσαμένων ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως συνεφορεῖτο. εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἀφ' πατέρων ἀρεταῖς ὑπερφανεῖς ἦσαν, συνδιεφθείροντο. καὶ Ζαμβρίας ὁ τοῦ σεμνοτάτου ἡγουμένου Φυλῆς, χοσμὶ συῶν μαλακίστου ἔρου θυγατρὶ τῶν ἐκείνη δυναστευόντων ἀνδρῶν κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ γυναικὸς πρὸ τῶν μωυσῆ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ θυσόμενον, ἐθεράπευεν αὐτὴν οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠγημένος ἀλλοφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, δείσας μωυσῆς μὴ χεῖρόν τι γένοιτο, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ὀργὴν αὐτοὺς ἐμπεσεῖν τοὺς ἐν τῷ λαῷ γνωρίμους μεταπεσόντας δυναμένους. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια ὁρᾶεν οὔτ' αὐτῶν οὔτε πατέρων τὴν ἡδονὴν. προπεπτωκότες τῷ θεοῦ, καὶ εἰς τοῦτον βιοῦ. προσήκειν δ' ὡς ἐπὶ καλῶς ἂν αὐτοὺς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

jurando confirmabant. Deum testem invocando, & lachrymas fundendo, quo magis eos ad miserationem flecterent. tum illæ postquam omnino captos & consuetudine sua devinctos animadverterunt, sic respondent: Optimi juvenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bonos, hac hospitali gratia non dedignatæ, qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amaræ vos & abitionem nostram molestè ferre asseveratis, ne has quidem preces aversabimur. quare si benevolentiæ conjugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscũ, ut legitimæ nuptæ convicturæ sumus. veremur n., ne, libidine exsatiata, cũ injuria & contumelia nos retro ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniã vos dare æquum postulamus. Illis vero quolibet modo fidem daturos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio recusantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diversissimos, ut cibis etiam propriis vestro more utamini, nec potum cum aliis communem sustineatis, necesse est, si vultis nobiscum vitam degere, deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis amorem istum vos non fingere, nisi eosdem nobiscum deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ, in quam veniistis, peculiares deos colere malitis: præsertim cum nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis est vivendum, aut alius orbis quærendus, ubi soli juxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur sequentes, à religione patrum desciscunt: & plures deos credere inducti, sacra illis ejus gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter utebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: ut jam tota castra juvenum impietas invaderet, & seditio priore pejor glisceret, & avita religio in extremum periculum deduceretur. juventus enim, gustatis semel peregrinis moribus, inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à majoribus accepta præcellebant, una cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Uri filia gentis ejus dynastæ, jussus ab uxore, & contemptis in ejus gratiam Moysis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena conjuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moyses veritus, ne gravius aliquid sequeretur, advocata concione, neminem quidem nominatim accusavit, nolens in desperationem adducere eos, qui tantisper, dum latere se putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec majoribus eorum decoram, quod voluptatem pluris, quam Deum & religionem facerent. Expedire illis, ut dum tempus est, resipiscant, & non legum con-

temptu, ſed compeſcendis pravis cupiditatibus fortes viros declarent. abſurdum præterea dicebat, quod cum in deſerto modeſte vixiſſent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæſiverant, nunc per affluentiam perditum irent. Talibus dictis conabatur juventutem corrigere, & ad ſaniorem mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens: Tu, inquit, Moyſes, tuis legibus utere, quibus jam longo uſu robur addidiſti: qvod ni feciſſes, ſæpe jam pœnas dediſſes, & tuo malo non eſſe Hebræis imponendum didiciſſes. me certe nunquam ad tua tyrannica juſſa obſtrictum habebis, neque enim aliud hactenus. quam ſub legis ac religionis prætextu nobis ſervitutem, tibi principatum malitioſis artibus adſtruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſervitute fuerit gravius, in quemvis tuis legibus pro tuo libitu animadvertere, cum ipſe multo dignior ſis, qui puniaris, quandoquidem abrogatis, quæ omnium conſenſus approbat, plus tua quam cæterorum mortaliũ placita valere poſtulas. ego, quæ nunc facio, quia benefacta judico, ne fateri quidem in hoc cœtu gravabor, mulierculã alienigenam me duxiſſe. audis à meipſo mea facta, ut ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter conſuetum, quia id æqvum cenſeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non ſicut ſub tyrannide vivere, de unius tantum fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipſo plus arbitrii habere voluerit. Hæc Zambria pro ſe & quibusdam ſui ſimilibus afferente, populus quietus expectabat, quonam audacia hæc eſſet evaſura, maxime qvod videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem irritatiorem redderet. verebatur enim, ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio diſſolvitur. ac fortaſſe ulterius malum hoc ſerpſiſſet, ni Zambrias mature ſublatus eſſet talem ob cauſam, Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, juventutis facile princeps, Eleazari pontificis filius, & Moyſem magnum patruum habens, ægerrime tulit Zambriæ contumaciam: cujus impunitate ne legum contemptus creſceret, vindicare in flagitioſos decrevit, non ignarus, qvod exempla primatum in utramvis partem plurimum valeant. Cumque tanto eſſet animi & corporis robore, ut non temere aliquid arduum aggrederetur, qvod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipſum unà cum Chosbi transfigit. quo exemplo juventus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accenſa, certatim in ejusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui, cum jure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent, aut diſſimulare aut accendere etiam maluerunt:

A τὴν ἀνδρίαν ἐπιλαμβάνουσιν οὐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ ἐκεῖνα τῆς ἐπιθυμίας εἶναι. πρὸς τούτοις ὁ ἀδόλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρανοεῖσθαι, μηδὲ τὰ κτηθέντα διὰ τῆς εὐδείας διὰ δι πρίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι. ἐπὶ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἔπραττον. ἀναστὰς ὁ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μέν, εἶπεν, ὦ μωσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσώθης ἀκας ἐκ τ σωτηρίας
B τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσχημένος. ἐπεὶ μὴ τὸ τὸν αὐτῶν ἐχόντων τ τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν σὸν δύσλογίστους Ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκολουθον οἷς σὺ προστάττεις τυραννικῶς λάβοις. εἰ γὰρ ἄλλό τι μέχρι νῦν ἢ πρόσχημα νόμων καὶ τ θεῖ δουλείαν μὲν ἡμῖν ἐγκλεῖ ὁ σωτὴρ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ ζ τὸ κ τ βίον αὐτεξούσιον. ὁ
C τῶν ἐλευθέρων ἐστὶ καὶ δεσπότου οὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν ἔτος αἰγυπτίων ἐφαίνοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κ τὰς νόμους τ ἑκάστ πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποιῆσιν. πολλῷ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανῆσαι προηρημένος, ζ κ τ ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν τ ἑαυτ κατασκαλεύσας. ἃ γ πράττω νῦν κέρνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἐπειτα πρὸς αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι, γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἠγαγόμην παρ'
D ἐμαυτ γὰρ ἀκούεις τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἐλευθέρ. καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προῃρέμεν. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος παρὰ πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τ ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῆν τ ὅλην ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα ἔ βίου παντὸς ἀνηρτῆσθαι. χαρίζῃ ἂν οὐδεὶς κυβερνήτην αὐτ πρὸς ὧν πράττομαι γνώμης τ ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τὰ
E ὃ ζαμβρίᾳ ταῦτα πρὸς ὧν αὐτὸς τε ἠδίκηκε καὶ τῶν ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε ἔ μέλλοντος, καὶ τὸν νομοθέτην ὁ ἔρων μὴ παροξύνειν τ ἀπόνοιαν αὐτοῦ προσαγαγεῖν σὺν τ ἀντικρυς ζηλώσαντα. πρόδηλος γὰρ μὴ πολλοὶ τ τόλμαν ἀποτρέπεσθαι αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι παράξωσι τὸ πλῆθος. καὶ ζηλώσει μὲν ὑπὸ τούτου ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν ὑπὸ πλεῖον ἡ ἔ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντα ζαμβρίαν πλάσθησαι σὺν τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς γὰρ τότε ἄλλα
F τῶν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ ἔ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρου γὰρ ἔ ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωυσέως ὁ ἀδελφ ἔ υἱὸς, πρόθυμος πρὸς πεπραγμένοις ὑπὸ ἔ ζαμβρίου, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τ ὕβριν ὑπὸ τ ἀδικίας, ἔργῳ τ δίκην αὐτῶν εἰσπράξασθαι βουλόμενος, καὶ κωλῦσαι βλαβεῖσαν τ ἀνομίαν εἰς πλείονας τῶν δεξαμένων οὐ κολαζομένων. τόλμῃ ὁ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεῖα πρὸ τοῦ τον προὔχων, ὡς
G μὴ πρότερον εἴ τινι συσκιῇ τῶν δεινῶν ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ἐπὶ τ ἔ ζαμβρίαν σκευὴν ἀνόμενος αὐτὴν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ ὁ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ ἔ φιλοκαλεῖν μιμηταὶ γενόμενοι τ φινεέσου τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ζαμβρὶ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τ τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν ἀνομησάντων, ἐφθάρησαν ὁ πάντες κ λοιμῷ ταύτῃ ἐνσκήψαντος αὐτοῖς ἔ θεοῦ τ νόσον. ὅσοι τε συγγενεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώκειλαν αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα,

ἀδι-

ἀδικεῖν τῷ θεῷ δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ἀπόλλυται μὲν οὖν ἐκ τῶν τείχεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τεσσαρακισχιλίων καὶ μυρίων. ὑπὸ δὲ ταύτης παροξυνθεὶς τὸ αἴτιας μνησθῆναι, ὅτι τῶν μαδιανιτῶν ἕλεθρον τοῖς στρατιὰν ἐξέπεμψε. πρὶν δὲ εἰπεῖν τὸ ἐπὶ αὐτοὺς ἐξόδιον μικρὸν ἐρῶμεν, προδιηγησάμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ὅτι τούτῳ τῷ νομοθέτῃ γνώμῃ μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ Βαλαμον, ὃν ἀδημονοῦντα ὑπὸ τῶν μαδιανιτῶν ὅπως ἐκβάλοιτο τοὺς ἑβραίους, καὶ τοῦτο μὲν ἃ δυνηθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμῃ δ' ὑπὸ θεμένων ἢ χρησαμένων τοῖς πολεμίοις, ὀλίγου τὸ τῶν ἑβραίων πᾶν ἔθνος διέφθειρε τοῖς ὑπηδεύμασι, νοσησάντων δηπουθεν ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τοὺς μαντείους. καὶ πυρὸν αὐτῷ σφέτερόν δοὺς τοῖς ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν ἐλομένου μάρτυρος δ' διελέγξοντος, ἐκείνῳ τῷ μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς ποι δοκεῖ, ἅτ' ἀποστάντων. μωυσῆς δ' ὑπὲρ ὧν κατεῖπον, ὅτι τῷ μαδιανίτην γῆν ἔπεμψε στρατιάν, τοὺς πάντας διαχιλίας καὶ μυρίας ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὑπολεξάμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτῆς ἀπέδειξε Φινεές, ὃ μικρὸν πρότερον ἐμνηθημεν φυλάξαντα τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν θεμιστοῦ τύπους ζαμβρίαν πεμφθέντα μάχῃ.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὑπὸ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

Μαδιανίται δ' προθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ὑπὲρ σφᾶς ἐλαυνόντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἧ προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους ἀσφαλιούμενοι, πρὶν εἰσελθεῖν αὐτούς. ἐλθόντων δὲ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δ' ἦσαν, ὄχος τε καὶ σύρης, ἔπι δ' ῥοβέης τε καὶ οὔβης. πέμπτος δ' ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τοῦ πάντων ἀξιώματος τῆς Ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ πάντων τῶν Ἀράβων καὶ κτήσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναῖκας ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινέες κελεύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ διαχιλίους καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δ' ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δ' καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς ἢ κατ' οἶκον ἐχόντων. ὑπῆρχον γὰρ εὐδαιμονίας, καὶ ἀφροδίσιοις σφόδρα ἐτύγχανον. ἠχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, ὡς διαχιλίας καὶ τρισμυρίας. μωυσῆς δ' μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λαβίταις δ' τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τὴν δὲ λοιπὴν, νέμει τῷ λαῷ. καὶ διῆγον τὸν λοιπὸν εὐδαιμόνως ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δ' σκηθρωπῶν ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδιζομένοις. μωυσῆς δ' γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτοῦ ἰησοῦν κατέστησεν ὑπὸ τε τοῦ προφητείας, καὶ στρατηγὸν ἕπου δεήσειε γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τὴν ἡγεμονίαν ὑπηρέτην τῶν πραγμάτων.

A nec prius deſtitit, quam quatuordecim millia virorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moyſes in Madianitas concitus, adgentem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam, quod omiſſum ante non oportuit, dixerimus. Balamus ille, qui, à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret, à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecius tamen tale hoſtibus conſilium dedit, quo B effectum eſt, ut, quibusdam infectis prava opinione, pene totius populi religio ſit corrupta: hunc, inquam, Balamum tanto honore dignatus eſt Propheta, ut oracula ejus ſuis literis inſeruerit: cumque nihil vetaret, quin ea pro ſuis ederet, nec ullo teſte id factum ejus coargui poſſet, maluit eum debita apud poſteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque, ut libuerit, ita conſi- C deret. Moyſes autem, ut dicere cœperam, in Madianitas miſit exercitum duodecim millium, ſingulis tribubus mille militibus imperatis: eisq; copiis Phineem præfecit, cujus opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo ante memoravimus. *Num. 31.*

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.

D

MAdianitæ vero, intellecto hoſtium adventu, & quod jam non longe abeſſent, & ipſi copias in unum contrahunt, & qua in regionem ſuam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præſto erant, impetus eorum pro viribus propulſaturi. Sed mox primo congreſſu tanta E multitudo Madianitarum eſt cæſa, ut numerus cadaverum iniri non poſſet, ne regibus quidem ſervatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeas, Ubes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria urbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta. quam Græci Petram vocare malunt. Fuſis hoſtibus, Hebræi regionem ſunt populati, prædas abigendo, & incolas una cum mulieribus interimendo, ſolis parcentes virginibus: hoc enim F Phinees a Moyſe mandatum acceperat. qui, reducto incolumi ac illæſo exercitu, prædam quoque memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, & inſuper ſexaginta ſeptem, aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtica ſupellectile utebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyſes autem partitus prædam, quinquageſimam ejus partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Levitis alterius quinquageſimam: reliqvum vero populo diſtribuit. quo factum eſt, ut deinde ſvaviter viverent, opibus virtute quæſitis, otium quoq; ad fruendum nacti. Moyſes autem jam admodum ſenex Jeſum deſignavit, qui ſibi in Prophetæ & ducis (ſi opus foret) muniis ſuccederet, Deo ita jubente, ut hunc principatus ſucceſſorem faceret. *Num. 27. Deut. 3.*

Erat enim totius divini atque humani juris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num. 23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes de communi consilio rogant Moysem, ut sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multo ante bello capta fuerat. esse enim pascuis uberem. Ille vero suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignaviæ prætexere, convitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxuque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle, arma cum cætero exercitu ferentes, terram ultra Jordanem à Deo promissam capere, devictis gentibus, quas ille pro hostibus haberi jusserat. Qui videntes eum iratum, ne merito irasci videretur, respondent se neque per ignaviam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, ut, præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosque se agebant, si oppida ad tutelam liberorum & conjugum ac facultatum, ipso dante, acciperent, reliqvum exercitum armatos, quocunque ducerentur, sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses, comprobata eorum voluntate, advocatoque Eleazaro pontifice & Jesu, cæterisque magistratibus, concedit illis Amoritidem, hac conditione, ut simul cum cognato populo adversus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto, accepto, quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & uxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses qvoque in eadem regione de-
Num. 35. Deut. 4. 19. Jos. 20. cem urbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sancivit, illis tantum profutura, qui, cæde non sponte commissa, eo confugissent. statuitque talibus exilii tempus, tantisper dum pontifex viveret, sub quo cedes accidit. post cujus obitum redire in patriam permisit. Exilii vero tempore licere cuivis è cognatis, interemti homicidam impune occidere, duntaxat extra urbem refugii deprehensum: idque jus solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterum oppida refugii fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulademan, & post captam Chananæam totidem ex Leviticis oppidis jussu Moysis destinata sunt, ut hoc genus exulibus refugium & habitationem præbe-
Num. 27. 36. rent. Eodem tempore, cum defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum sexus relictis, tribules ejus, viri insignes, Moysem consulunt, an filiarum ejus in divisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, ut cuique tribui suæ sortes perpetuo manerent. Qvumque jam de quadragesimo
VI. *Jud. 4.* migrationis anno triginta tantum dies superessent, advocata concione ad Jordanem, eo loco, ubi nunc oppidum Abila visitur, agrum

A ὁ δ' Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκδιδάξαι δ. κἂν τούτῳ δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τῆς μανασσίτιδος ἡμισεία, πολὺ δὴ τετραπόδων διαιμονοῦντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν παραχεῖν, δορίκτητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δεισάντας τὴν πρὸς χαναναίους
B μάχην, πρόφασιν ὑπιέναι τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν ἀρῆσθαι, κακίστους τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας ἀχήμονα προφάσιν ἐπινοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι τρυφᾶν ἀπόνως ἀλλοτρίοις πόνοις πάντων πεπαλαιπωρηκότων ὑπὲρ δὲ κτήσασθαι τὴν αὐτομένην ὑπ' αὐτῶν γῆν. μὴ θέλειν δ' συναραμένους τοῖς ἐπιλοίποις ἀγώνων, γῆν ἣν ἀλλάσσειν αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται παύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ἐρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς
C τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ἀπιτηδείοις καταλιπόντες, εὐζώνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἐπίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῇ διδόντ' συναπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ μωυσῆς ἀ-
D ρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐντίμους πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμπεδιάγειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἐν ἐμπλάσι δ πονεῖν ἀπέβαινε εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς
E τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γνησομένας. ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύξομένοις. καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ πλεῖν τησιωτὴν κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν ἀποφονεύσαντος συγγενῶν κτεῖναι, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν ἀποφονεύσαντα, ἑτέρῳ δ' οὐκ ἐπετέτραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδεγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ἐπὶ τοῖς
F ὅροις τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δ' τὴν γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδημὰν δ' ἐν τῇ βαταναιάδι, κτησαμένων δ' αὐτῶν τὴν τῶν χαναναίων γῆν, τρεῖς ἑτέραις πόλεις ἐμελλον ἀναπληρώσεσθαι τῶν λευιτίδων πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατωκισμὸν μωυσέως ἐπισείλαντος. μωυσῆς δ' προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀπολιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ
G κλῆρος ἔσοιτο, φησὶ, εἰ μὲν μέλλοιτό τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ δ' κλῆρος πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τοῖς φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. τότε μένειν ἑκάστου τὸ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῇ δὲ πεντηκοστῇ ἐτῶν ἀφ' ἧς τριακοντὰ ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ συναγαγών, ὅπερ νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ, φοι-

φοινικόφυτον δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντ' τῶ λαῶ A habens palmetis consitum, ubi populum omnem Deut. 4.
πάντ', λέγ' τοιάδε.

præsto vidit in hunc modum verba fecit:

Κεφάλαιον ἡ.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. IIX.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶ, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ πολιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ ὁ γεραὸς χρόνος ἐτῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν καὶ ἑξήκοντα δεῖ με δι' ἔζιν ἀπελθεῖν, καὶ τῶν πέρα τοῦ ἰορδάνου πραχθησομένων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος· κωλύμενος ὑπὸ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμενον μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τοὺμὸν ὑπὲρ τῆς μετὰ πρᾶς εὐδαιμονίας σπουδάσμον. ἀλλ' αἰδίου τε ὑμῖν πραγματευσαμένου τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἑαυτοῦ ἡμομένων ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κρειττόνων. φέρε οὖν ἐπισκεψάμενος ἐν τρόπῳ ὑμᾶς τὴν εὐδαιμονήσητε, καὶ παῖσι τοῖς αὐτῶν καταλείπητε κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδίου φθορᾶς, ἅτ' ἂν ἀπέλθω τοῦ βίου. πιστεύσαιμι δ' ἄξιος εἶμι, ἀλλά τε τοῖς σπουδαίοις ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ ἀλλὰ τὰ τοῖς ψυχαῖς ὅπῃ τελευτῇ γινομένας μεθ' ἑκάστης πάσης ὁμιλίας. ὦ παῖδες ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ ἔστ' δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῶν ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ὧν παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτὸς τε βούλεται καὶ γὼ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπιστάμενος παραινῶ, οὐκ ἂν ὄντες μακαρισταὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητε ποτὲ ἢ παύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ἐστὶν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μᾶλλον, τῶν τε ὀπόντων παρεῖναι ἔξεστι τὴν παρουσίαν. μόνον εἰς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἐπαθλα, πύστις ποιήσαι ἔχετε. καὶ μὴ νομίμων τῶν παρόντων ἄλλων προτιμήσητε μήτ' ὀσίας ἧς νῦν ποιεῖ τὸν θεὸν ἔχετε. καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσεσθε τρόπον. ταῦτα δὲ πεισθέντες, ἀλλήλοις μὲν πολέμους διενεγκεῖν ἀπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν ἐνάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων προφρονεῖν εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτὴ γὰρ πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρόσθιόν ἐστιν. ἔπειτα καὶ τἄλλα τῶν ἄλλων χαρίζεται πρεσβύτερα. ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακαρίσειν πιστὸν τὸν βίον, καὶ τῶν ἀλλοφύλων πολὺ δοξαζομένους. καὶ πᾶσι τοῖς αὐθις τἄλλα εὐκλεᾶ ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῶν νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι θεοῦ συνεταξάμην, κατήκοοι καὶ φύλακες γένησθε, καὶ μελετῶντες τὸ σαφὲς αὐτῶν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅπῃ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὥσπερ θέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ τοῖς τῶν στρατηγῶν ἀρεταῖς, εἰ πειθοῖσθε ἔχουσιν ὑμῶν ἃ συμφέρονται. θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν καθ' οὓς βούλησιν καὶ γὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐγχωρήσω, οὐ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν ἔσῃ τὸν αὐτὸν πρόθυμος. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν πρόσεστιν ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ὅπῃ τοσοῦτον αὐτοῦ χρήσεσθαι τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι, τὸν δ' εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ δέχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ οἱ τέλη τῶν φυλῶν, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσοντες παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτὸ.

VIri commilitones, & longi laboris socii, quoniam Deus ita vult, & ætas centum & viginti annorum exacta postulat, ut ex hac vita discedam, & rebus ultra Jordanem gerendis interesse meDeo non est visum, æqvũ duxi, ut quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data provideam, ut pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, ubi prius, in quo tam vestra quam posterorum beatitudo consistat, indicaverimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quod antehac vestris commodis indesinenter serviens nunquam vos fefelli, vel quod anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filii Israelis, una omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: sed &, quæ jam contigerunt bona, erunt perpetua, & quod deest, brevi consequemini. Tantum voluntati divinæ obsequimini, & mandatis ejus parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neqve in religione per contemptum quicquam novate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis. nam, auxiliante Deo, minæ omnes facile contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimum præmium: deinde per hanc cætera bona facile parantur: qua inter vos invicem utentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei, me perferente, scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac usum nunquam non meditemini. Ego vero commodis vestris lætus discedo, vosque pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autem, sub cujus ductu hactenus egistis, & cujus favori debetis, quicquid utilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quamdiu ipsum & pietatem colueritis, tam diu sub ejus præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt, qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirum pontifex Eleazarus & Jesus, & senatus ac primates tribuum, quibus cavete vos difficiles præbeatis, scientes, qvod, qui bene parere novit, etiam bene imperaturus est, ubi ad potestatem pervenerit;

neve in hoc ſibertatem ſitam exiſtimetis, ſi mandatis principum obmurmuraveritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in poſterum ſervaveritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem, ut ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim, quod ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quam ab hoſtibus. qvod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed ut admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis, elati opum affluentia, quibus, trajecto Jordane & occupata Chananæa, potiemini. alioqui, ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum, quam late patet, orbem diſperſi ſervitute veſtra terras ac maria replebitis. quo ſi ventum fuerit, jam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſervaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſuperesſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viventes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa, quot-quot habent ad unum tolli jubeo, ferroque & flammis ita deleri, ut etiã memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutius conſervabitis. Verum, ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius depravetur, Deo jubente, & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quam privatarum, à quibus ſi nusquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loqvutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtituta bene vivendi continentem. Illi vero ſolvebantur in lacrymas, & jam tum deſiderio ducis mœrebant: memoresque, quanta pericula pertuliſſet, quamque alacriter ſalutem ipſorum procuraviſſet, & de futuro ſoliciti, qvod non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æque propitium: Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum, quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, graviſſime dolebant, ita ut totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes vero ſolabatur eos, & jubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur. atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc, priusquam ad reliqua tranſitum faciam, operæ precium duxi, leges talis latoris majeſtate ac virtute dignas hic inſerere, qvo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra jam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autē omnia, quæ ille vir ſcripſit, ut nihil ornatq cauſa liceat affingere: ſeriem tantum novavimus, & leges, quas ille ſparſim, ut quamque à Deo retulerat,

Deut. 7. 11.

A τῷ τε ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ πεσσαναγκτὲν οἷς ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν ἀξιώσουσιν. νυῦ μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς διεγέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τῷ παῤῥησίαν ἤγεσθε. ὁ δὴ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἔξει τὰ πράγματα. μηδὲ τῷ ἰσλεῖ θεῖ τὰ τοιαῦτα ὀργιεῖ ποτὲ λαμβάνετε, ἢ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐπλημμήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πλεοναχοῦ κινδύνοις ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς πεποιῆμαι. οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου δ' ζῆν δυχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἐπάρχον αὐτὰ ἡμερὸν ἐν ὀργῇ ἡνέμην. ἀλλ' ὡς τε δ' σωφρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε δ' τ' ἀσφαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς πεφεσηκότας ἐξυβρίσαι. διὸ πολοῦτον, ὃς ὑμῖν πολὺς διαβάσι τὸν ἰορδάνην, & τῷ χαναναίαν κτησαμένοις πλείσηται. ἐπεὶ πεσαχθέντες εἰς καταφρόνησιν τοῦ αὐτοῦ & τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε καὶ τῷ δ' νοιαν τὴν πρὸς δ' θεὸ. πεισαντες ἢ τὸν ἐχθρὸν τὴν τε γλεῶ λῶ κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις τοῦ τ' πολεμίων αὐθις ἀφαιρεθήσεσθε μὴ μεγίστων ἐνιδών. & σκεδασθέντες διὰ τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τῷ γῆν καὶ θαλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔσεσθε ἢ ὑμῖν τούτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετανοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τὰ τοιαῦτα ὑμῖν μὴ γενέσθαι, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι κελεύετε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων φλαγυσάμενοι τῆς ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, διαφθείρητε τῷ πατρῴαν πολιτείαν. ἔτι ἢ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους ἂν ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραινῶ καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ ἦθος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαία γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μένον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα ἢ μὴ δι' ἀμαθίαν δ' κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀποκλίσῃ, σωέδωκα ὑμῖν καὶ νόμους, ἅπαντας δ' σαντες μοι δ' θεῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέσατοι κεκλήσεσθε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τῷ διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ ἢ εὐθὺς τε καὶ πολλοῦ δεῖν ζήτησιν ἐποιοῦντο δ' σταθοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδύνοισι καὶ πεφυμηθέντες τῆς πρὸς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης δέχης τοιαύτης, ἤπλον τε δ' θεοῦ πεφονησομένου, διὰ τὸ μωυσῆν ἕναν τὸν πάντα καλοῦντα, ὧν τε ὅτι τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ἐμιλήσαν αὐτῷ μετανοοῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τ' λαὸν εἰς δάκρυα πεσπεσόντα κρεῖττον ἢ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ τοῦ αὐτῶν παῦσαι πάθος. μωυσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ δ' δακρύων αὐτὸν ἄξιον τοῦ λαμβάνειν ἀπαγων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βούλομαι ἢ τ' πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τιμῶ τε μωυσέως ἀξιώματι & τῇ ἀρετῇ ἀναλεγῦσαν, & μαθεῖν παρέξων δι' αὐτ' τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν νῦ, ἔτως ὅτι τὴν τῶν ἄλλων πρέπειαν δηλήσειν. μεγαλῶσαι ἢ πάντ' ὡς ἐκεῖνος καταλιπεῖν, οὐδὲν ἡμῶν ὅτι καλλωπισμῷ πεσοδέντων, οὐδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μοῦσῆς. νενεωτερίσει δ' ἡμῖν τὸ κ' ἦθος ἕκαστα τάξας. ἀποῤῥάδην γὰρ τοῦ ἐκείνου καταλέφθη γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστον τι πρὸς δ' θεοῦ πύθοιτο.

τού-

τούτου χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα πρῶτα διορίσασθαι, μὴ καί τις ἡμῖν ὡς ἐκ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς δ' κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν καταλιπὼν, τούτους ἐπανερεθίσμασιν εἰς τὴν πρὸς ἐθνῶν ἢ αὐτῶν ἀπόδοσιν, ἣν συλλαμβανομένου θεοῦ μὴ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι προκείσθαι. ἐπεὶ δ' ἂν τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ χῶρον ἐπὶ χρήσθαι τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράξετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ἣν ἂν ὁ θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας ἐλέσθαι. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάμασι χρισθέντες λίθοι τοῖς τεῖχεσι καὶ καθάρεμα πρὸς τὴν θεάν. ἡδὺ δὴ πάντων προσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προσχώσεως αὐτῷ κατὰ πρανοῦς ἠρμένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἐθνῶν ἓν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλιθωθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς τὸν ἀστυφιλοῦσι πόλιν τὸν νεὸν τρὶς ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἧς ἂν ἔθνους κρατῶσιν, ὅπως τῷ θεῷ τῶν μὲν ἐπηγγελμένων ἀπαγγελῶσι, καὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονῶσι, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις καὶ συνδιαιτώμενοι πρὸς φιλίας ὦσι. καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξει, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐγὼ δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διατάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λάκκους δίδοσθαι. ἢ πατρασκεύῳ μὲν ἐπὶ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς δώρας χρήσεται καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἣν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ἐπὶ τιμῇ τὸ δεδωκότος ἀπολαύειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἠπατημένης θυσίας μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρω δ' ἐκ ἂν εἴη τῆς ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' οἰκέτου κυνὸς ἢ τινὸς θηρευτικοῦ, ἢ πομενίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον ἢ τινι τῶν θεῶν, πεπηλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλεῖσθω τὸν ἐξ ἐρίου καὶ λινοῦ στολὴν φορεῖτω. τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις τοῦτο ἀποδεδεῖχθαι. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὸν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ τοῖς θυσίαις δι' ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς, ἀφ' οὗ μάλιστα ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες ἐρημούσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδὲ ποτὲ ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne, si quis forte ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges, quæ ad publicam institutionem, ritusque gentiles pertinent; quæ vero ad privatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis, Deo favente, scribere est animus. Postquam, acquisita Chananæa terra, urbibusque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata observando rem Deo gratam facietis, & partã felicitatem constabilietis. Urbs sacra sit una in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit unum, & altare unum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensusque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per acclive aggesta: in alia vero urbe nec altare sit ullum, neque templum. Deus enim unus est, & Hebræorum genus unum. Qui convitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiose & obscure sepeliatur. In sacram urbem & templum ter in anno conventus fiat Hebræorum ex universa eorum ditione, ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conversationes ac convivia mutuam benevolentiam alant. Expedit enim, ut inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id vero ex hujusmodi congressibus facile contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contra qui nunquam conveniunt, eos alienissimos à se invicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis, quæ sacerdotibus ac Levitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra urbe insumatur in sacrificia & convivia. Æqvum enim est ex proventu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum injuria conjunctum: neque major est turpitudo, quam quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo male loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta utatur, est enim solorum sacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ festa apud sanctam urbem sacrorum causa convenitur, pontifex è sublimi suggesto, unde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imo ne mancipium quidem. Nam bonum est, ut inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Levit. 4.
Deut. 16.
Deut. 18.
Exod. 21.
Deut. 5.

sic enim minus peccabunt, non ignari, quid sit in lege decretum. Leges etiam vim majorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita, minis interpositis, in auditorum animas infigunt: ita ut nunquam non legis voluntas intus obversetur, & quantas pœnas contemptus
Deut. 6. ejus incurrat. Pueri etiam ante omnia leges edisc ant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cum itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æqvum enim est gratias agere, quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus favorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, &, quæ potentiam ejus ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, ut undiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & justitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Levitica. Quibus judicandi sors obtigit in suis civitatibus, summo in honore habeantur, ut, præsentibus illis, nec convitiari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, ut assueti homines revereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Judicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifeste coargui possint, non recte decrevisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu judicare, & justitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim injuria in Dei contumeliam recidit, quasi vero is infirmior sit habendus, quam illi, quorum potentiæ metu præter jus fertur calculus. nam Dei potentia est justitia. Ergo qui in magnatum gratiam prævaricatur, potentiores illos quam Deum facit. Qvod si judices nesciant de negotio ad se delato pronunciare: sicut interdum accidit, in sanctam urbem integram causam relegent: tum vero pontifex & propheta una cum senatu, quod
Deut. 19. visum fuerit, decernant. Uni testi fides non habeatur, sed tribus, aut ad minimum duobus, quorum testimonium vita anteacta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter levitatem ac temeritatem ejus generis. Neque servum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est, aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Qvod si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturo erat, si gravante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso,
Deut. 21. si autor nusquam compareat, neque suspicio sit, à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura, propositis indici præmiis,

οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτήσονται μὴ δυναάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων, οἱ τοὺς νόμους πολλοῦ ποιοῦς ἁμαρτάνοντας ἀξίους παρρησίας, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ ποιήσουσι, καὶ τοῖς ψυχαῖς ἐγγραψάντων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὥς τε εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτῶν, ἣν ὁλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γένωνται. Μαθητέωσαν δ' καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας δεχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὅπου πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπειν, μαρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπηλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέσχε, δικαίας οὔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ ἡμωμένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τῶν ἤδη γεγονότων, ὅπλου δὲ πρὸς τῶν ἐσομένων. Ἐπιγράφειν δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν διηγήσατο αὐτοῖς ὁ θεός, ἐν τε βραχίοσιν ἑκάτερα δηλοῦν. ὅσα τε τῷ ἰσχυῷ δοπονμένων δώρατα ἔ θεοῦ καὶ τῷ πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅπλα τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ βραχίονος, ὡς πρόβλεπτον πανταχόθεν τὸ πρὸς αὐτοὺς πρόθυμον ἔ θεοῦ. Ἀρχέθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τῷ ἀρετῷ καὶ τῷ πρὸς τὸ δίκαιον αὐτοῦδὴν προσηκόντες. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἀνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν λευιτῶν φυλῆς. Ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τῆς πόλεσιν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασυνέσθαι πρὸς ἐκείνους τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν ἀπολαβεστέρους, ὡς τι ἔ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀναγκαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ ἀπροφυλάκτως κυρίοι πρὸς ἔ δόξαντ' αὐτοῖς ἐστωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τοὺς αὐτοὺς ἐπὶ διαφθορᾷ ἔ δικαίου ἐνδείξητον, ἢ ἄλλου τινὰ αἰτίαν προφέροι καθ' ὃν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀπροφυλαγμένους. ἔτι γὰ κέρδει χαριζόμενους ἔτ' ἀξιώματι προῆκε φανερὰς ποιεῖσθ τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰ θεὸς ἂν ἔτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, ἢ ἀσθενέστερος ἐκείνων εἶς ἄν τις κῇ φθόνου ἰσχύῃ προσνείμῃ τῷ ψήφου κεκρίσθ. ἔ γὰ θεοῦ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους ἔ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. Καὶ οἱ δικασταὶ μὴ νοσῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς διαπεπραγμένων ἀπροφυλάκτως, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοὺς ἀνθρώπους, ἀχέρσιον ἀναπεμπέσθωσαν τῷ δίκλευεῖς τῷ ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἢ τὰ δοκοῦντα ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς, ἢ τὸ πλεῖστον, δύο. ὧν τῷ μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προσβεβιωμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἕνα μαρτυρία διὰ κουφότητα ἢ θράσ ἔ ἤθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μή τε δοῦλοι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀνάγκην. οὓς ἢ διὰ κέρδ ἐικὸς, ἢ διὰ φόβου μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παχέτω ταῦτα ἐλεγχθείς, ὅσα ὁ κατὰ μαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ πεσχθέντ φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ διώσηται ὁ θράσας, μήθ' ὑπονοῆται τις ὡς διὰ μῖσ ἀποκτονήκως, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς σπουδῆς μηνυτὰ προθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μαινόντος, εἰς ἀρχὰς τῶν πό- A qvod si nullus exiſtat index, magiſtratus oppi-
λεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάνθη, ἐ dorum vicinorum agro, in qvo cædes eſt facta, &
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου ſenatus convenientes, metiantur à loco, in quo
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τῇ χώρᾳ. ἡ δὲ ἂν ἡ πλησιέστε- jacet cadaver: & quod fuerit proximum oppidum
ρα πόλις, ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πειράμβοι δάμαλιν, ejus oppidani emptam juvencam & adductam in
καὶ καμίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνέπτητόν τινα τόπον teſqua nec ſementi nec plantationi idonea, ner-
ἢ φυτῆς χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός, vis cervicis abſciſſis, cædant, & ablutis manibus
καὶ χέρνιβας ἐλόμβοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱε- ſupra caput juvencæ ſacerdotes & Levitæ ac ſe-
ρεῖς καὶ οἱ λεύιται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B natus illius oppidi, puras ſe manus ab ea cæde
νης, καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀ- habere, proclament, eamque nec feciſſe ſe, nec
πὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένων πα- dum fieret, interfuiſſe. invocentque Deum, ut
ρατυχεῖν. ἐπικαλείσθω ἢ ἵλεω τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι propitius factus nunquam poſthac in ea regione
τοιοῦτον δεινὸν συμβῶσι τῇ γῇ πάθος. Ἀριστοκρατία tale malum accidere permittat. Optimum qui-
μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, καὶ μὴ λά- dem eſt optimatum regimen, & in ſic adminiſtra-
θοι τοῦτο ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτῃ στέρ- ta republica vivere, nec eſt, cur aliam ejus ſpe-
γοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐτοὺς ἔκα- ciem concupiſcatis: ſed præſtat, ut hac contenti
στε πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως C in legum & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis
δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν οὗτος ἐμόφυλος, enim eſt, Deum habere præſidem. Attamen ſi *Deut.17.*
πρόνοια δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, regis vos cupido cœperit, nemo ſit niſi veſtri
ὅσαπαντες ἴσασιν. ᾧ δὲ χωρείτω οὕτως τοῖς μὲν νόμοις generis & ſanguinis, & cui juſtitia ſit cordi cum
καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα δ' φρονεῖν, πρασσέτω δὲ, cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legi-
μηδὲν ἄλλο ἢ ὁ ἱερεύς, ἢ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώ- bus & Deo quam ſuæ ſapientiæ tribuat, nihilque
μης· γάμους τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ πλῆθος præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat:
ἀλόγων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ ὠφελημέ- nec multas alat uxores, aut pecuniis equisve
νων, ὑπερήφανος ἂν τῶν νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω D plurimis gaudeat: quarum rerum copia facile
δ' εἰ τούτων τι μᾶλλον αὐτοῦ δῆς ἔχοι γενέσθαι· συμφέ- contemptor legum poſſet evadere. & ſi talibus
ροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κι- ſtudiis plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt,
νεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ πλεονεξίας ἕνεκα οὗς ἔστιν ἡμῖν ne potentior fiat quam rebus veſtris expedit.
ὑμῖν. Φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον Terminos terræ movere non eſt fas, nec propriæ, *Deut. 19.*
εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ nec alienæ, dummodo pacatæ: ſed religioſe ca-
στάσεως γινομένων ἐκ τοῦ πλεονεκτοῦντας μᾶλλον vendum, ut tanquam Dei calculus in æternum
ἕνεκα χωρεῖν βουλεύσασθαι τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μαχρὰν εἶναι fixus maneat: quod hæc præcipua cauſa ſit bello-
καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μεθαρμοττο- rum & ſeditionum, ſi avaritia certis terminis non
μένους. Γῆν ἐφυτεύσας τρεῖς ἐτῶν πεσάρων ἂν καρπὸν E circumſcribatur. Facile enim legum præſcripta
βάλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀπο- tranſilit, qui terminis cupiditatem ſuam cohibe-
φερέτω, μήτ' αὐτὸς χρήσῃ, τὸν γὰρ κ' ἡμισυ τόπον ὑπ' ri non patitur. Qui terram plantaverit, ſi plantæ *Levit. 25.*
αὐτῶν ἐνεχθῆναι βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως ἀώρως ante quartum annum fructum protulerint, nec
μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆ- Deo primitias inde offerre oportet, nec in pro-
σθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ τρυγάτω πᾶν τὸ ἡμόμβιον, ὅτε prium uſum convertere; intempeſtivus enim eſt
γὰρ ὥριον εἶναι, καὶ σωπαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κο- talis fructus: quicquid autem præmaturè à natu-
μιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλου καρπῷ μὴ τῶν ra extorquetur, ejus uſus nec Deo convenit, nec
φίλων δαιτυμόνων ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ἐφάνων F domino. quarto vero anno colligat, quicquid
καὶ χρεμβουσῶν γυναικῶν. πέμπτου δ' ἔτους, κύριον jam tempeſtivum, & in ſanctam urbem deferat,
ἔστω τὰ φυτὰ καρπῶσθαι. Γῆν ἀμπέλοις καταφύτευ- & cum reliqui proventus decimis in conviviis
γῆν μὴ σπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ τρέφειν τὸ φυ- cum amicis conſumat, & cum pupillis ac viduis.
τὸν, καὶ τῶν ἐξ ἀρότρου πάντων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀ- quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colli-
ρωτὴν τέμνειν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς gat. Agrum vitibus conſitum ne ſemines. ſuffi-
ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα ἦθη, καὶ cit enim, quod hanc plantam nutriat, nec opus
κέντροις πικέντας τὸν ἄροτρον. εἶναι δ' καθαρώτατα σπέρ- eſt ut & aratro vexetur. Bubus aranda eſt terra
ματα καὶ ἀνεπιμικτα, καὶ μὴ συνδυο καὶ τρία σπείρειν. οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύ- nec aliud animal cum eis ſubjugandum, ſed ejuſ-
σιν. Μὴ δ' κτήνεσιν ἐπόχοις ἔστω μὴ συγγενῆ. δέος γὰρ dem ſemper generis ſub idem jugum agenda.
ἐκ τούτου, μὴ βλαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ περὶ G Semina quoque debent eſſe pura & impermixta
τὸ ἐμόφυλον ἀτιμία, τὴν ὀχλὸν ἀπὸ τῶν σπερμάτων μι- nec duum ſimul aut trium generum ſunt ſemi-
κρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρόσπορον λαβοῦσι. Δεῖ δ' μη- nanda. abhorret enim natura communionem
δὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κ' μίμημα diſſimilium. Neque diverſi generis jumentorum
ἐπιγένοιτο τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. coitus ſunt admittendi. verendum enim ne hoc
ἀλλ' ὡς οὐ χρὴ τῶν τυχόντων μέλειν τοῖς νόμοις exemplo & ad homines contemptus generis ſui
ἐᾶσαι προσιόντας τοῦ κατ' αὐτοὺς ἁμαρτάνου. perveniat, ut ſolent à minimis principiis
res in pejus proficere. Cavendum eſt au-
tem magnopere, ne quid ejusmodi permittatur, ex cujus imitatione mores publici depravari poſſint. quapropter ne levia quidem leges diſſimulant, dum officio ſuo nusquam deeſſe cupiunt.

Deut. 24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, ut hæc tanquam à fortuna objecta in usum suũ convertant & alimoniam. De vindemia qvoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de olivetorum fructu nonnihil, ut sit egenis, qvod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantum commodis provideat, sed inopum quoque Deut. 25. rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æqvum est vetare laboris socios, quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi, ut tanquam propriis se satient: & sive indigenæ sint, sive exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt; auferre vero secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obvios degustare ex his, quæ ad torcular deferunt: iniqvum enim fuerit de bonis à Deo concessis invidere tantillum concupiscentibus, præsertim qvum id anni tempus sit fertilissimum, & juxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, ut sumant, hortentur; Israelitas quidem ut socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: advenas vero hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, ut his soli fruamur, sed ut de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas favorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id, qvod ipsis superest, benigne cum illis communicant. Qui vero contra fecerit, plagas una minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quod, cum esset ingenuus, lucro serviens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est, ut cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Ultra duas decimas, quas quotannis pendere jam jussi, alteram Levitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distri-
Deut. 26. buatur. E fructibus primos proventus in templum deferant, & pro accepta terra, quæ eos tulit, Deo gratiis actis, & sacrificiis juxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia ubi quis perfecerit, & utrasque decimas, tum quæ Levitis debentur, tum quæ epulis, attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, qvod ab Ægyptiorum gravi servitute liberatis terram uberem & amplam fruendã dederit:

A Αμῶντας ἢ καὶ σωσαιροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα Ϛ τῶν δραγμάτων τοῖς βίου στανίζουσιν ἔρημον εἶναι Ϛ εὕρημα πρὸς ἀφετηρίαν. ὁμοίως ἢ Ϛ τῆς τρύγης ἀπολιπεῖν τὰς ἀμπελίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τὸ καρπῶ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων σὺν ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ ποσοῦτον γὰρ σὺν τῆς ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς δεσπόταις γίνοιτο, ὅσον χάρις σὺν τῶν δεο-
B μένων ἔλθοι. τότε θεῖον τὸν γεωργῶν προθυμότερον εἰς τὴν σὺν τροφὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσονται, μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς προνοουμένων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀφετηρίας λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὁπότε τρίβοιεν τοὺς στάχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ τῆς ἄλωνος. οὐ γὰρ ἔνομον δίκαιον εἴργειν τοὺς συνεργασαμένους τὰ καρπῶ, καὶ σὺν εἰς τὸν γένεσιν αὐτῶ πονήσαντας. Μὴ δὲ ὑπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ἐδῶ βα-
C δίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἀπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχωρεῖ τυγχάνωσι καὶν ξένοι, χαίροντας δεῖ τῶ παρέχειν αὐτοῖς τ' ὡραίων μεταλαμβάνειν, ἀπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέτω. μηδὲ τρυγῶντες ὦν εἰς τοὺς ληνοὺς κομίζουσιν ἐπιζητῶσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεὸς παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ἀπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῆ τε
D οὔσης καὶ ἀσφαλοῦς ἀπολεῖσθαι, ὡς τοῦ θεοῦ κεχαρισμένου ἂν εἴη. κἂν ὅπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν παρακαλέτωσαν, ὄντας μὲν ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς Ϛ δεσπότας ἀφετηρίᾳ τῶ συγγενείας, ἀλλογενεῖς δὲ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγητέον ὅσα τις κατὰ χρησότητα παρέχησιν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν Ϛ θεοῦ τῶν ἀφθονίαν
E τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος σὺν ἵνα τὸ καρπῶδες μόνον, ἀλλὰ Ϛ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βελομένῳ τῶ τρόπῳ τούτῳ τῶν ἰδίων τοῖς τῶν ἰσοπολιτῶν λαοῖς εὐνοιαν, καὶ τῶν χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, σὺκ πολλοῦ δ' τοιούτου αὐτοῖς καινοῖς μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τῶ δημοσίῳ σκύτει λαοῖς τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω. ὅτι τῶ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα.
F καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπραγμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, καὶ τῆς ἐρημίας, τοιούτων τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας ἀφειδίας ἐξ ἐλέου προνοίας τοῦ θεοῦ, τῶ αὐτῶ ταύτῳ ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου προεῖπον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λεβίταις, τῶ δ' ἑτέραν τοῖς κατὰ χώρας, τρίτην τοῖς αὐτῶν καὶ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς ἀφανέμησιν τῶν στανιζόντων, γυναιξί τε χήραις Ϛ παισὶν
G ὀρφανοῖς. Τῶν δὲ ὡραίων ὅπ Ϛ πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γενόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν. Ϛ τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτοὺς γῆς εὐ αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν ἀλαζονεύσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἀπιφέρειν κελεύει ἀπιτελέσαντες, τούτων τὰ περιτέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπειδὰν ἢ ταῦτα ποιήσας πᾶς, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τοῖς εἰς τοὺς λεβίτας, καὶ τὰς εὐωχίας τὰς ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼν, ἀπῶσαι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἰκαδε, χαῖρε ἄντικρυς Ϛ πρῶτον εὐχαριστούτω μὲν τοῦ θεοῦ, ὅτι τῆς ἀπ' αἰγυπτίων αὐτὸς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοὺς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι.

μαρτυ-

μαρτυράμενος δὲ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μυ-
σεως τελέσειε νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἱλεῶ
λεων αὐτῷ ἅπαντες εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις
ἱλεμένοις, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ,
προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι. γαμεί-
τωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γενόμενοι, παρθένους ἐλευ-
θέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρ-
θένον, μὴ ζηλούσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυ-
πῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γα-
μεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος πρὸς
τοῦτο τινες ἐκβιάζωνται. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ
πρέπειν, καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐπὶ μη-
δὲ ἠτιμωμένης εἶναι γάμον, ἧς δι' ὕβριν τοῦ σώματος
τὰς ἐπὶ τοῖς γάμοις θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοῖτο. γέ-
νοιτο γὰρ ἂν οὕτω τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέ-
ρια, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρμὰ, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γα-
μων φαύλων αἰσχρῶν, μηδὲ ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευ-
θέρα συνελθόντων. Εἴπις ὡς παρθένον μνησευσά-
μενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι, δίκην λαχὼν αὐ-
τὸς μὲν κατηγορείτω χρώμενος οἷς ἀποδείξειν οἷς ἂν
ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ,
ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μὴ τούτους ἐξουσίαν δοκεῖ ἔχειν
γένους. καὶ κεκλεῖσθαι μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικεί-
τω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος
ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας
αἰτίας αὐτῷ φαίνοι, καὶ πρὸς ἃς οὐδ' ἀντειπεῖν
δυνατὸν ἦν. ὃς δὲ πλημμελῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγ-
κεῖν αἰτίαν καὶ ἀβουλίαν πρόσιμον σκηνέτω πλημμε-
πεντάρακοντα μνᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεν-
τήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δ' ἐλέγξῃ
τὴν παιδίσκην ἐφθαρμένην, δημώσεως μὲν οὐκ ἄξιον
μὴ σωφρόνως προσῆναι τῆς παρθενίας ἀχρι νομίμων
γάμων καταλαβέσθω. ἂν δ' ὁ ἱερεύς ἢ γεγυμνημένη,
κομιζέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν
ἑτέρας ἔτι παρθένου σφόδρα δ' ἐνοίας κειμένης ἢ δι' ἔρω-
τα κάλλους ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν
ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμέ-
νης παῖς γνήσιος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας
φύντος, ἀξιοῖ λαβεῖν τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς
εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ
μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς
νόμοις διατάξομεν, μὴ συγχεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ
τὸν τῇ γνησίᾳ πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ
ἧττον ἐφίλησε τῇ μητρὶ δ' ἐκείνου φιλουμένου
αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κόρην ἄλλῳ καταγνημένην φθεί-
ρας, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκατανεύ-
σαν λαβών, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως
ἑκάτεροι, ὁ μὲν τὸ αἰσχιστον πείσας ἑκουσίως ὑπομεῖ-
ναι καὶ προτιμῆσαι τοῦτο τῆς ἐλευθέρου γάμου τὴν κό-
ρην. ἡ δ' ἐφθάρθαι αὐτὴν προαιρεῖσα δι' ἡδονὴν ἢ δι'
κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν. ἐὰν δέπου μόνην λαβόντες
βιάσωνται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνη-
σκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μήπω καταγνημένην,
αὐτὸς γαμείτω. ἢν δ' ὁ πατὴρ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συν-
οικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τὴν τιμὴν τῆς ὕ-
βρεως καταβαλέτω. γυναικὸς δ' συνοικούσης βουλό-
μενος διαχωθῆναι καθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας, πολ-
λαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γένοιντο, χράμασι
μὲν ὀφείλειν δ' μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυριζέσθω. λαβοῦ
σα δ' ἃ οὕτως ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ. πρότερον δὲ
οὐκ ἐφεκτέον. εἰ δ' καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακωθείη,

A testatusque, decimas se juxta Moysis legem solviſſe, precetur Deum, ut tum ſibi privatim, tum Hebræis publice propitius & quæ bona hactenus dedit, conſervet, & pro ſua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Ubi ætas maturuerit, uxores ducant virgines ingenuas ex honeſtis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne ſibi conjungat alteri maritatam, neB ve priorem ejus virum contriſtet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici ſit jus nuptiarum, cujus propter injuriam ſuo corpori factam, nuptiale ſacrum Deus non admittit. atque hæc ita obſervari valde intereſt ad hoc, ut proles naſcatur ingenua, & ad ſtudiC um virtutis erecta, ſi non è turpi aut illiberali matrimonio ſint prognati. Si quis aliquam pro virgine deſponſatam poſtea talem non inveneDeut. 24. rit, in jus vocatam accuſet, afferatque argumenta, quæ habet: puellæ vero cauſam agat pater, aut frater, aut qui poſt hos genere videtur proximus. Et ſi quidem puella fuerit abſoluta, degat in accuſatoris conjugio, isque nullum poſthac dimittendi eam jus habeat, niſi talem ipſi cauſam præD buerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterum temeritatis & petulantiæ, qua inſontem detulit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, & quinquaginta ſiclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quod ſi vitiata fuiſſe coarguatur, ſi quidem plebeja fuerit, eo quod parum ſolicite pudicitiaE am uſque ad nuptiarum tempus ſervaverit, lapidibus obruatur. quod ſi ex ſacerdotibus prognata fuerit, vivens exuratur. Siquis duarum uDeut. 21. xorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamvis cauſam, alteri plus benevolentiæ honoriſque detulerit, alteri vero minus: ſi filius dilectæ junior quam ille ex altera natus, propterea quod ſua mater in majore gratia patris fuiſſet, poſtulet jus primogenituræ, ut dupliF cem facultatum paternarum partem juxta meas leges auferat, non permittatur. iniqvum enim eſt, eum, qui ſit natu grandior, propter matrem negligentius a patre habitam ſuo privilegio fraudari. Qui virgini alteri deſponſatæ ſtuprum Deut. 22. obtulerit, ſi quidem perſuaſæ, ut ſe præberet, ſimul cum ea capitalis eſto. fontes enim ſunt ambo: hic quia puellæ perſuaſit, ut liberali conjugio rem turpiſſimam anteponeret: hæc vero, quia luG cro aut voluptati ſuccubuit. quod ſi ſolitariam alicubi nactus, vi oppreſſerit, ſolus det ſupplicium. Qui virginem nondum deſponſatam conſtupraverit, ipſe ducat. qvod ſi pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta ſiclos injuriæ precium numeret. Qui à conjuge quacunq; de cauſa, ut ſæpe hominibus uſu venit, disjungi poſtulat, ſcripto ei ſecuritatem faciat, quod eam nolit amplius repetere. ſic enim habebit poteſtatem alterius conjugis quærendi: alioqui divortiũ non permittitur. Qvod ſi & alterum offenderit,

aut poſt ejus mortem prior reducere eam volue-
Deut. 25. rit, non licet, ut ad eum redeat. Si cujus maritus, nondum ſuſceptis liberis, defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent, mulieri quoque levior fit calamitas, cum prioris mariti conjunctiſſimo victuræ. qvod ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatum accedens teſtetur, qvod volentem eam in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum injuria defuncti repulerit. Rogante vero ſenatu cauſam, ſive magnam ſive parvam afferat, huc tandem res evadet: uxor fratris, ſoluto viri illius calceo, & conſputa ejus facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ injuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier vero, cui vult, nubito.
Deut. 21. Si quis vel virginem vel maritatam captivam abduxerit, eique legitime conjungi voluerit, non ante jus eſto cubile ejus tangere, quam, raſo capite ſumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos in bello amiſſos deploraverit, ut ita mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale convivium veniat. Bonum enim & juſtum eſt, ut, qui mulierem, ex qua liberos gignat, accipit, morem gerat ejus affectibus, & non ſuæ tantum voluptati indulgens, illius deſideria negligat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Qvod ſi, ſatiata concupiſcentia, pro conjuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro ſerva quidem eam tractare jus habeat: ſed, quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc
Deut. 21. faciendi poteſtatem habeat. Qvicunque è junioribus parentes ſuos contemſerint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac protervi in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos judices. dicantque, non voluptatis cauſa in matrimonium ſe conveniſſe, neque ut, collatis in commune facultatibus, opulentiores fierent: ſed ut liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio ſumma cura educaviſſe, nulli rei parcentes, quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque, quando juventutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit, quod officii hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quod etiam Deus, læſis parentibus, offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere injuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus, cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnã inclementer infligit, cujus abſit, ut tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia juvenum emendata fuerit, per inſcitiã commiſſis debetur venia,

ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ γαμεῖν ἑτέρᾳ, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τῷ ἀτέκνου ἀνδρὸς αὐτῇ τελευτήσαντος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν πρωτόγονον τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω τοῦ κλήρου δεξάμενον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει νόμοις, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ τοῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔξωθεν τῶν πρότερον ἀνδρῶν σωματικούσης. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός, ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τοῦθ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τοῦ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχεται ὑβρίζων τῷ τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμῃ. ἐρωτήσῃ δὲ τῆς γερουσίας δι' αἰτίαν αὐτὴν ἀλλοτρίως ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, ἄντε μικρὰν ἄντε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ τὸ σάνδαλα καὶ πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τὴν ἐκπεπτωκυῖαν μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπείτω τοῦτ' ἔχων ἔνεκα πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἡ δ', ὥσπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων, γαμείσθω. ἂν δὲ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, ἄντε καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ σωφρονεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω ὑμῖν ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ζυγαμένῃ αὐτῷ καὶ πένθημον σχῆμα ἀναλαβοῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς χορέσασα λυπηρὸν, ἐπειθ' οὕτως ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους, καλὸν γὰρ εἶναι κἀδίκημον παιδοποιὸν ὠφελαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουληθέν, ἀλλὰ μὴ τῆς ἰδίας ἡδονῆς διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτῆς ἀμελοῦντος κεχαρισμένου. τριάκοντα δ' ἡμερῶν ὅπου τὰ πένθη διελθόντων, αὐτάρκης γὰρ ὅπου τοῖς δακρύοις αὐτὰ τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὅπου τὸν γάμον. Εἰ δ' ἐμπαλιωθεὶς τῆς ὀπτηθυμίας ὑπερφάνειεν αὐτῷ γαμετῇ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτῇ. ἀλλ' ὅπου βούλεται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δ' ἂν τῶν νεωτέρων ὑβρίζοντες τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ διαλογισμῷ ἢ ἀσθενείᾳ, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήτωσαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπεφύκασιν οὗτοι δικασταί. σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντας, οὐδὲ τῆς τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων νομένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἔχουσι. νομόμων δέ γε μὴ χαρᾶς καὶ ἅ τοῦ θεοῦ χάριν εὐθέναι τοῖς μεγίστην θεραπείαν ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου νομίζουσι. μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι ἕως καὶ ὀφείλοντες εἰς σωτηρίαν τὴν σφῶν καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρήσιμοι. νῦν δὲ συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ὑπερβήσει ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγωρήσουσι. καὶ μεταβαλοῦ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τετολμημένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἅπαντος ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ σωματικοῦ δοκεῖ τοῖς τοῦ αὐτοῦ αἵματος προσηγορίαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν προσῆκον αὐτοῖς ὑβρίζειν τῶν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολάσεις γίνεται τῶν τοιούτων ἀνωφελήτους, οὐ σὺ μὴ πειραθήσῃ. κἂν μὲν τούτοις θεραπεύσῃ τὰ τῶν νέων αὐθάδεις, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὑπὸ τοῖς ἡγουμένοις ἐνεδόντες

ἄτως

οὕτως γὰρ ὅτι νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δύτυχεῖς, οὐκ ἐπαιδοῦντες, οὔτε υἱὸν κολαζόμενον, οὔτε
θυγατέρα. εἰ δ' οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία
τὸ σωφρονεῖν τε μηδὲν ἴσχυσαν φανῶσιν, ἐχθροὺς δ' ἀ-
πεύδες πιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι κ τῶν γονέων
πλημμέλεσι, προαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς
πόλεως & πλήθους ἐπομένου, καταλευέσθω. καὶ μέ-
νας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θα-
πτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὑπεύθυνοι ὑπὸ τῶν νό-
μων ἀναιρεθῆναι καταψηφισάμενοι. θαπτέσθωσαν δ' καὶ
οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς ἐν γῆς ἀμοίρ κειέσθω
περαιτέρω τοῦ δικαίου τιμωρίαν τινῶν. Δανείζειν δ'
Ἑβραίων ὅτῳ τόκους ἐξέστω μηδενὶ, μήτε βρωτὸν, μή-
τε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον τοσοῦδε ἐᾶσαι τοὺς ὁμοφύλους
τοῖς τύχαις, ἀλλὰ βοηθήσαντα τῇ χρείᾳ αὐτοῦ, κέρ-
δ ἕνεκα νομίζειν, τὸν τ' ἐκείνων εὐχαριστίαν, καὶ τὴν
ἀμοιβὴν τοῦ θεοῦ & θεοῦ χορηγοῦντος ὅτῳ τῇ χρη-
στότητι. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε γεώμεμα εἴτε τινα τῶν
καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, κ νοιῶ αὐτοῖς τῶν θεοῦ τὰ
θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς ἀποδιδό-
τωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθήκην εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ
πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. Αν δὲ ἀναισχυντῶσιν ἀπὸ
τοῦ ἀποδοῦναι, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη ποῦ τούτου γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αὐτῶν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζων δὲ
αὐτοῦ μηδὲν ἀντιλέγοντα τοῦ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ'
αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν ἔμπρ ἡ ἐνεχυριασμένο,
κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανειστής. ἂν
δὲ πένης, ἀποπεμπέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλι-
στα ἂν ἱμάτιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦ-
το, φύσει τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντ.
Μύλον δ' καὶ τὸ πρὸς τούτῳ σκύφ, μὴ ἐξέστω λαμ-
βάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στερωνται καὶ τῶν πρὸς τὸ
στέγα ὀργάνων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας παθωσί τι τῶν χει-
ρόνων. Εἰ δ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ, θνατ ἔστω ζη-
μία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμεν, τὸ διπλοῦν
ἀποτινύτω. Κτείνας δὲ ὅτῳ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτο-
μένοις τις, ἀθῷ ἔστω κἂν εἰ πρὸς διωρύγματι τει-
χίου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, πεντωβολὸν τοῦ ζημίαν
ἀποτινύτω, πολλοῦ βοός. πεντωβολὸν δὲ ὑπὲρ τούτου
καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὄπιτιμον ἅπαρ ἁλοὺς τυ-
θήτω, δοῦλ ἔστω τοῖς καταδικασμένοις. Πεφθεὶς
ὁμοφύλῳ τις ἐξ ἴσης δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ
ἐλεύθερ ἀφειέσθω. Εαν δὲ πάντων αὐτοῦ ἠμεμένου
ἐκ δούλης θεᾶς τῷ πεισμένῳ, σὺν τοῦ ὄνειαν, καὶ
τοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστοργίαν βούληται δουλεύειν,
ἑαυτοῦ ἰσόβιον, πεντηκοστὸς δὲ ἑαυτοῦ ἐστιν, ἐλευ-
θεροῦσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐλευθέ-
ραν ἐπαγόμεν. Εαν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον
εὕρῃ κατ' ὁδὸν, ὑπερίδητος τὸν ἀπολωλεκότα καὶ
κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ ἐκ τῆς
ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀναθὴν ὑπολαμβά-
νων. Ομοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις,
κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ εὑρεθέντ τοῦ κυ-
ρίου θεραπεῖμα παρ' αὐτοῦ φυλαττέτω, μαρτυράμε-
νο τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξέναι δ'
παρέναι κτηνῶν τινὶ κακοπαθούντων ὑπὸ χει-
μῶν πεπτωκότων ἐν πηλῷ, συνεξαιρεῖσθαι δ', καὶ τὸν
πόνον οἰκεῖον ἡγεῖσθαι βοηθῶν. Μαύειν δ'
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρω-
μένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

Ahoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quod si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra urbem, sequente turba, productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, node demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ jaceat, ultra quam justum est, pœnas exsolvens. Mutuum dare ad usuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim justum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ hujusmodi beneficentiam solet consequi. Qui vero acceperint mutuo sive pecuniam, sive fructum aliquem aridum aut liquidum, ubi, Deo favente, ex sententia fruges ipsorum provenerint, alacres restituant eis, qui mutua verunt, quasi sua reponentes, & usuri denuo, si opus fuerit. Qvod si non pudeat eos non reddere, non sunt e domibus auferenda pignora, nisi jussu judicum, & pignus foris est expectandum. is vero, qui afferre debet, nihil contradicat ei, qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem non inops fuerit, qui oppigneraverit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor, priusquam sol occidat, maxime si vestimentum pignus fuerit: ut habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum, quod ad hanc pertinet, non esto jus pignus capere: ne, carentibus his, si desit cibum parandi facultas, ob inopiam gravius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui vero aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impunis esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto bove. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui vero mulctam solvere non valet, in servitutem vindicetur. Qui tribuli in servitutem est venditus, sexennio serviat, septimo anno manumittatur. Qvod si in herili domo prolem e conserva susceperit, & propter suos affectus servire maluerit, anno jubileo, is est quinquagesimus, liber esto una cum filiis & uxore. Si quis aurum aut argentum in via invenerit, quærat eum, qui perdidit, per præconem, indicato loco, in quo invenit, reddatque, sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reservet, Deum testatus, qvod aliena usurpare non cupiat. Jumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed sublevandum est non secus quam proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas utilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo, qui percussit, qvod fecit. quod si domum relatus complures dies ægrotaverit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem revaluerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso, quicquid interim, dum decubuit, impensum est, dissolvat, præterque mercedem medici. Qui mulierem uterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à judicibus, quod, corrupto fœtu, populum uno cive diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. qvod si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi justum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: qvod si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id, qvod facturus erat illis, adversus qvos venenum paraverat. Qui excæcaverit quenquam, similia patiatur, privatus, quo privavit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi sæverior. Bovem cornupetam Dominus jugulet. qvod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus, qui vel in cibum veniat. quod si & dominus coarguatur novisse ingenium ejus, nec tamen caville, & ipse morte mulctetur, ut qui à bove necato mortis causa fuerit. Qvod si servum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidem lapidetur, dominus autem ejus triginta siclos necati hero persolvat. Qvod si bos à bove alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus, quam qui percussit, & pretium utriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, ut, injectis tabulis, operiantur, non, ut aquatio non sit libera, sed ut absit periculum, ne quid incidat. qvod si in talem fossam non clausam pecus alicujus illapsum moriatur, pretium ejus domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facile prolabi sinant ac decidere. *Deut. 24.* Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo ejus commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si, nemine coarguente, ingentē auri vim lucrifacturus sit. in universum enim danda est opera, ut sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est, quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus unquam potest fallere; quod si absque dolo malo cui commissum est, & id perdiderit, accedens ad septem illos judices, jurejurando Deum testem faciat, qvod nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec usum se parte depositi, atque ita absolutus abeat. qvod si vel minima commissorum parte usus post perdiderit, ad redhibendum, qvod accepit, in solidum condemnetur. *Ibidem.* Idem jus esto de mercedibus, quæ parantur labore corporis.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἀπόντα καὶ τὸν ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγεὶς, ἀδίκημα μὴν ἐκδικείσθω παυτὸς παθόντος δὲ πεπληγότος. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅπὶ πλείονας ἡμέρας, ἐπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα ἀδὰ τὸν χρόνον τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὴ ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς παρὰ τὸ ἀλαφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. θνησκούσης δὲ ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς κατὰ θεσμὸν δικαιοῦντος δὲ νόμος. Φάρμακον μήτε γινώσκων, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσραηλιτῶν ἐχέτω μηδεὶς εἰς. ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, τιθνάτω, ὅτου πάσχων ὁ διέθηκεν ἂν σκεύους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκάσμενον. Ὁ πηρώσας, παρεχέτω τὸ ὅμοια, στερόμενος οὗ περ ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον δὲ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται χρεώσαι πικρότερος. Βοῦς τοῖς πέρασι πλήσσουσα ὁ δεσπότης ἀποφαλέτω. εἰ δὲ ἐφ' ἅλῳ κτείνειέν τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλαθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δὲ εἰς τροφὴν εὐχέσθω εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλεγχέται, παραπλησίως αὐτὸς τῷ φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτὸς τῷ ὑπὸ βοὸς ἀνηρημένῳ γεγυμνασμένος. Ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος δὲ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ δὲ ἀνηρημένου. Βοῦς δὲ ἐὰν οὕτως πλήσσῃς ἀποθάνῃ, παραλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὴν τιμὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διαιρεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελῶς ποιείσθωσαν ὡς τε σανίσιν ἐπικαλύψαι ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως πίνῃς ἐμποδὼν ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δὲ ἂν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεῖσον ἐμπέσῃ βόσκημα τινὸς ἀφαιρεῖ, τὴν τιμὴν αὐτὸς τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. περιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς στέγουσιν ἄπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα, ὥστε ἐᾶσαι τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκην δὲ ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα ὁ φυλακὴν ἀγέτω, καὶ μηδεὶς ἀποσερήσας σωθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνή. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγξοντα. καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ σωθεὶς ἐπισάμενον τὸ αὐτὸς φυλάξαι ἔκασον εὖ πράττειν. καὶ μάρτυς δίκαιος αὐτῷ πάντα φοιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαγον αὐτῷ παρέξει, μάλιστα δὲ τὸν θεὸν ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ἐπίδοξον ὁρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφικόμενος ἐπὶ πυὸς ἑπτὰ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν φθορᾷ τῷ αὐτὸς βούλησιν ἀπόλοιτο ἢ πακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀνεπιπλήκτως ἀπέτω. χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῶν πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὗπερ ἀπέλαβεν ἀποδοῦναι κατηγνώσθω. Ομοίως δὲ τῷ θεῷ φθονοῦντες, κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τῶν ὑπὲρ σώματος αὐτῶν ἐργαζομένων,

μεμνη-

μεμνήσθω ὅτι σὸν ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μι-
σθὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ
θεὸς αὐτῷ τέτιμεν εἰς παρεσκευάς. ἀλλὰ μηδὲν ἀνα-
βαλλέσθω τινὶ ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἀκτίνειν,
ἵν' οὐ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ἐπιτηδεύσεως
ἀστερῆται τὸν ἐργασάμενον. παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας
πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐκείνων αὐτῶν
ἀρετῇ, ὅτῳ μᾶλλον ἀξιῶν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγέ-
νοντο πατέρων, ἢ μίσους φεύγειν ἐκ φαύλων. Οὐδὲ
μέλειν πατράσιν ἐῶν ἁμαρτίαν λογίζεσθαι, τῶν νέων πολ-
λὰ τῷ τοῦτο ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπερε-
πόντων ὑπερηφανίᾳ δὲ διδάσκεσθαι. Γάλλους ἐκτε-
τμῆσθαι, καὶ σωφροσύνην φεύγειν τοῦ μετ' αὐτῶν, ἀφε-
λομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιίας κα-
πὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει ἡμῖν ὁ θεὸς
παρέσχεν. ἐλαύνειν δὲ οὕτως, ὡς ὑπὸ τέκνων σφα-
γῆ, καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύειν τὸ ἐκείνων ἀναί-
σθητον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τιθηλουμένης,
μετεκομίσατο πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ
καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι ὑ
τιθέναι ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων
ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων καὶ τὴν
πολιτείαν διατάξις ἔσται. καὶ ὁ θεὸς ἀσφαλίσαιτο αὐτὴν τὸν κόσμον παρέξεται. γένοιτο δὲ χρόνῳ
μηδὲν εἰς ὃ καινίσαι τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον με-
τασκάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀ-
βουλήτους ἢ καὶ προαίρεσιν παρασχεῖν καὶ κινδύνους
ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα προδιατά-
ξωμεν, ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ πρᾶξαι, ἐν τῇ χρείᾳ
τῶν σωτηρίων εὑρεταὶ ἦτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ πρᾶξαι σκο-
πούμενοι ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς προπέσητε.
γῆν δὲ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πάντων καταφρονοῦσιν καὶ
ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν ἠσκημένοις ἀπόλεμον νέμοιτε,
κεκτημένοι αὐτὴν μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν ὑπὸ κα-
κείνῃ τραπουσάντων, μήτε στάσεως ἐμφυλίου κατα-
σχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς πάντα πάσχουσι τοῖς ἑαυ-
τῶν πράττοντες, ἀπολέσθαι τὰ ἐκείνοις νομισθέντα.
χρώμενοί τε νόμοις οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ θεὸς πα-
ραδίδωσι διατηρεῖτε. ἔργον δ', ὅτι ἂν πολεμικὸν, ἢ
νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὸ παίδων ὑμετέρων γέ-
νηται, πρὸ θεοῦ ὑπερόριον πρᾶγμα ἡγεῖσθαι. μέλλοντες
δὲ πολεμεῖν πρὸς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν πρὸ
τοὺς ἐκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων, καλὸν
εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ
σπανὶν πολλὴν ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐπὶ πρὸ
τούτων δ' ἅπασι τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦ-
τε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτούς, μηδὲ τὰ ἐκεί-
νων ἁρπαζομένους ἀζήλωτον αὐτοῖς κέρδος προσ-
λαμβάνειν. καὶ πειθομένων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν
τιθὲ εἰρηνίᾳ φυλάττεσθε, φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς
ἰσχύι διαφέροντες. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, σπατὸν ἐπ'
αὐτοὺς ἀγαγεῖν, στρατηγὸν μὲν αὐτοκράτορα χρώμενοι
τοῦ θεοῦ, ὑποστησάμενοι δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρε-
τῇ προέχοντα. πολυαρχία γὰρ πρὸς τὸ τῶν ἔργων
τὸ πάσιν ἀναγκαῖον ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλά-
πτειν πλέον τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ πάντων τῶν ῥώμην σωμάτων, καὶ ψυχῆς
εὐτολμίᾳ διαφερόντων. τὸ δὲ δειλὸν ἀποκλείοντας, μὴ τοὺς πολεμίους πρὸ τοῦ ἔργον σπανὶν εἰς
φυγὴν ὠφελήσῃ. τοὺς τε νεωστὶ δειμαίνοντας οἰκίας,

A Cavendum, ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor, quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit, proinde non pro-
crastinanda solutio, sed eadem die reddenda,
cum constet, Deum nolle, ut operarius laboris
sui fructu careat. Liberi ob parentum iniquita- *Ibidem.*
tem puniendi non sunt, nimirum propter suam
virtutem digniores miseratione, qvod è talibus
B nati sint, quam odio propter illorum vitia. Ne-
que patribus peccata filiorum sunt imputanda,
qui, contempta parentum disciplina, multa
sibi permittunt facere. Spadones abominare &
aversare, qui virilitate & genitura se ipsi priva-
verunt, quam nobis Deus ad incrementum &
multiplicationem addidit. Procul arcendum est
hoc genus, qvod non modo posteritatem, quan-
C tum in se est, sed multo ante propriam innocen-
tiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat,
quod, effœminato primum animo, etiam corpora
habent muliebria. similiter abhorrere oportet,
quicquid inter portenta ducitur. Castrare nec
hominem licet, nec ullum aliud animal.
Hæ pacis leges & instituta sunto, & Deus propiti-
us inconcussam eam & imperturbatam conser-
D vabit. absit autem, ut ullum tempus veniat, qvod
hæc innovet & in contrariam formam transferat.
Qvoniam autem necesse est homines vel sponte
vel invitos in turbas ac pericula incidere, age, et-
iam de his pauca præcipiamus, ut scientes, qvid
opus facto sit, cum usus erit, in promptu habeatis
salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in
ipso temporis articulo. Faxitque Deus, ut ter-
B ram, quam vobis pro labore vestro ac virtute de-
dit, in pace & tranquillitate colentes possideatis,
nec hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ, abrogatis patrum legibus
& institutis, in contrariam disciplinam vos induc-
cat: utque in perpetua legum à Deo comproba-
tarum observatione permaneatis. Bella vero,
vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines
Deus avertat. Cæterum cum bellum instabit, ca- *Deut. 20.*
F duceatores primum ad destinatos hostes sunt
mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos
uti, docendo, quod, quamvis & copiæ vobis ad-
sint numerosæ, & equi, & arma, & super
omnia Deus auxiliator propitius, mavultis ta-
men non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum
direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem,
G quod æqvum est, persuaderi sibi patiantur, præ-
stat pacem inviolatam servare: qvod si plus suis
viribus tribuentes jus in armis reponant, exerci-
tum contra eos educite, imperium Deo commit-
tentes, creato uno aliquo forti viro, qui vicarius
illi sit, & quasi proimperator. multorum enim
imperium non modo moram affert rebus strenue
gerendis, sed non raro plus nocet, qvam prodest.
Delectus autem habendus est virorum tantum
robore tam animi quam corporis præstantium:
ignavi vero minime admiscendi, ne, dum res ar-
mis geritur, in fugam aversi hostium conditionē
potiorem faciant. Immunes autem sint a militia,

qui, ædificata nova domo, nondum integrum annum illa sunt usi:tum qui,plantata vinea, nondum ex ea fructus perceperunt:& præter hos,qui, desponsata uxore, nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & servantes se, relictis voluptatibus, in gratiam uxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis, cavete, ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi urbem, si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in usum hominum ista creata,& si vox eis daretur expostulatura vobiscum, qvod cum ipsa belli causa non fuerint, injustè affligantur, mut atura domicilium, si liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti, eos, qui in adversa acie steterunt, cædite, cæteros tributarios futu-
Deut. 22. ros servate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cavete autem, maximè in bello, ut neque mulier habitu virili utatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta, quæ Moyses reliquit. Leges vero ante quadragesimo anno conscriptas tradidit, de qui-
Deut. 30. bus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus
31.32.33.34 deinceps diebus; nam continenter conciones advocabat, faustis eos precationibus Deo commendavit, sicut contra diris imprecationibus eos devovit, qui, neglectis legibus, adversus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, juxta quam omnia facta sunt, atque fiunt,eventis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandavit, ut, occupata terra & fixis sedibus,non oblivisceretur injuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed, expeditione in eos suscepta, pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem
Deut. 27. Chananæa, & plebe ejus, ut par est, deleta, aram
28. erigere jussit ad solem Orientem obversam, non procul à Sicimis urbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: divisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & una cum illis Levitas ac sacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem servantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare, & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi invicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam faustas ominationes quam devotiones in literas retulit, ut in perpetuum cuivis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex utroq; latere, qua populus jussus est stare,& holocautomata offerre,& post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt, quæ Moyses præcipit, & quæ Hebræorum gens indesinenter observat.

οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετειληφότας, ἐᾶν κῆ χώρειν. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πάθῳ τούτων φειδόμενοι ἑαυτοὺς καὶ ζηλῶ καὶ προιῶντες ἑαυτοὺς εἰς τὸ τέτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι πρὸς τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, προνοεῖτε μήτε τῶν δυχερεστέρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας ἢ καὶ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς πᾶσιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὸ γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῶν ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν δύνηται διμολογησαμένῃ πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτῆς λῶ καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλῳ μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες ἢ τῇ μάχῃ τοὺς ἀνταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν χαναναίου ἐθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ χρεὼν ἀφανίσαι. φυλάσσετε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρᾶσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἐπὶ πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους ἐξεδίδωσι, πρὸς ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῆς δ' ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, ὑλογίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὀρθὰς τοὺς μὴ κῆ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους πρὸς ἐκ αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα πᾶσιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, λῶ καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προφήτην ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' λῶ γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς λῶ καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τῷ σκηνῇ. τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, ἣ ἰδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐπάσησαν κακῶς. ἐξελόντας ἢ τῷ χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τῷ ἐν αὐτῇ πλῆθυν καθὰ πρέπει, τὸν βωμὸν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, γαριζείου μὲν ἀπ' ἐξ δεξιῶν κειμένου, τὸ δ' ἐξ λαίων γιβάλου προσαγορευομένου. μεμαθήκασιν ἢ τῷ στρατιὰν καθ' ἑξ φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὄροιν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λεύτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ γαριζείν ἱδρυμένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τῷ θρησκείαν ἀπὸ θεοῦ τε τῷ τῶν νόμων φυλακὴν ἀσπαζόμενοις, ὧν τε μωυσῆς ἔπαι μὴ παραβαίνουσι μένοις, εὐφημεῖν ἢ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τοὺς ἑπομένους ἐπαινεῖν. ἔπειτα κῆ ταῦτα τοῖς παραβησομένους κατάρας τίθεσθαι, ἀνταφωνοῦντας ἀλλήλοις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τοὺς εὐλογίας καὶ τοὺς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλιπεῖν τῷ μάθησιν αὐτῶν χρόνου· ἀφ' οὗ δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἑτέραψε κῆ πλάκας ἑκατέραν, ἣ καὶ πάντα φησὶ τὸν λαὸν θῦσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τῷ ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· οὐ γὰρ ἔννομον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ ἑβραίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις πολιτεύεται. τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ παι- A Postridie populo cum uxoribus & liberis in con- *Deut. 29.*
δίοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρῆν καὶ τὰ cionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis,
ἀνδράποδα, ὅρκου τῶν νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιή- jurejurando eos ad legum custodiam adstrinxit:
σατο. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβῶς λογισάμε- utque Dei voluntatem diligenter expendentes,
νος, μηδεμίαν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείᾳ χαριζομέ- neque cognationis gratiam, neque periculorum
νους, μήτε ἐκπλήττοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰ- metum, neque ullam aliam causam tanti face-
τίαν κυριωτέραν τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμ- rent, ut eam potiorem legibus ducentes, ab ea-
βάνοντας ἀθεσίαν τούτου. ἀλλ' ἂν τι πῆς τῶν ἐξ αἵ- rum præscriptis discederent: sed sive consangui-
ματος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐ- B neorum unus aliquis, sive urbs quæpiam, circa
τοὺς πολιτείαν, ἄντε πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ eas turbare aliquid, aut statum earum labefacta-
κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναιτίων re conetur, privatim & publice illis periclitanti-
θεμελίων, καὶ μηδὲ τοῦ ἐδάφους τῶν ἀκινήτων εἰ bus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fun-
δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν, λαβεῖν τὴν damentis, ut defertricem, revellerent, & ne solum
τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν παῦσαι quidem ipsius, si fieri possit, superesse paterent-
γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδί- tur, sin vero id efficere non valerent, nec pœnas
δασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κε- meritas exigere, saltem testarentur se impietati
χαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξ- alienæ non consentire. hæc populus in foro ju-
ίοιεν, πεπεμένοι χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρό- C rejurando firmavit. Post hæc docebat eos, quo-
τερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὲ καὶ ἰησοῦς μικρὸν modo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomo-
ὡς παρόντος ἔτι μωυσέως παρόντα ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τῆς τοῦ do expeditiones suscipiendæ, captato signo ex
λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρηνεύειν νέ- lapillis, de quibus jam diximus. Sed & Jesus, su-
μους σωτηθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπερι- perstite etiam tum & præsente Moyse, vaticina-
ζῶν ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειν αὐτῷ tus est, quicquid pro salute populi gesturus erat,
τὸ θεῖον, ὅτι φαῦλοι τὴν αὐτοῦ θρησκείαν περι- vel foris bello administrando, vel domi ferendis
φρονήσοντες κακῶν, ὡς ὄλωνται αὐτῆς πολεμίων πλη- legibus: & ad vivendi rationem recens institu-
ρωθείσης τὴν γῆν καὶ κατασκαφείσης πόλεις. καὶ D tam eos præparans, divino monitu se præsagire
τὸν νεὼ κατασεμνυθείσης, καὶ κατεπταγότας δου- ajebat, quod si patriam religionem violarent,
λεύειν ἀνδράσιν οὐδένα ληψομένους οἶκτον ὑπὲρ τῆς clades non effugerent. nam & regionem ipso-
συμφορᾶς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ὑπὲ μη- rum armis exterorum opplendam, & urbes di-
δενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ἐ μὲν τι θεὸς ὁ κτί- ruendas, & templum incendendum, & ipsos sub
σας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέρους ἀποδώσει, καὶ hasta victoris venundandos, servituros que gen-
τὸν ναόν. ἐπεσθαι δὲ τοῦτων ἀποκολουθῶ, οὐχ tibus, quæ afflictorum nulla miseratione tan-
ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρωρμήσας δὲ τὸν ἰησοῦν gerentur: ac tum demum feram atque inutilem
ὑπὲ τοὺς χαναναίους στρατιὰν ἐξαγαγεῖν ὡς ὑ θεοῦ E erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen
συνεργοῦντος οἷς ἂν ἐπιχειρήσῃ, καὶ πᾶσαν ἐπευφη- ipsorum conditorem, & urbes suis civibus &
μήσας τὴν εὐθηνίαν. ἐπεὶ φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους templum populo redditurum. Hæc autem fore,
ἄπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν ut non semel tantum amittant, sed sæpius. Dein- *Deut. 31.*
πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ de Moyses exhortatus Jesum, ut in Chananæos
ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε exercitum duceret, affuturumque cœptis ejus
τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν Deum pollicitus, & populo omnia fausta omina-
ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν tus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, *Deut.*
κρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ τὴν πᾶσαν ὑπνοῦσαν & Deus hanc mihi diem abitus præfinivit, gratias *34.*
τῆς ὑπὲ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμ- F illi vivens adhuc, & vobis præsentibus, ago pro
βάνοντι συμπαρέσχεν ἃ πᾶσιν αὐτὸν ἐμοὶ δὲ cura ac providentia, quam de rebus vestris hac-
μόνῃ ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐγὼ ὁ τῶν ἀφίξεων αὐτῶν tenus habuit, non solum depellendis adversis,
ὁδὸς καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑποστρατηγῷ χρώμε- sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia
νός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεργετεῖν laborem meum ac solicitudinem, dum vestrum
ἠθέλησε. ἀνθ' ὧν προθυμήσομαι τῷ θεοῦ δυνάμει, ὦ statum in meliorem fortunam reducere conor,
μελήσῃ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλαττόμενος propitius semper adjuvit: imo vero ipse & ex-
καλῶς ἔχειν ἡγησάμενος, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομέ- sus est rem & absolvit, me ministro usus & vica-
νως ἀποδοὺς ἀποδίδους, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην G rio in obeundis, quæ ad vestram felicitatem per-
ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προστάξειν τοῦτον ἡμῖν, tinere visa sunt. Quapropter æquum est, ut, pri-
καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέσχηκε, καὶ μέλλων usquam decedam, ejus potentiæ, qui & in poste-
ἀμείβεσθαι ἐπὶ παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. rum vobis non deerit, dignas laudes rependam,
ὡς θεὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἀνθρωπίνῳ νομοθέτῃ ὑβρι- neque hoc debito exsolvam, vestræque memo-
ζομένων αὐτοῦ τῶν νόμων καὶ μάτην κειμένων. θεοῦ riæ commendem, quod hunc solum colere & ve-
δὲ μὴ παρορᾶσθαι παραινοῦντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ἡγνίσας ὑμῖν ἔδωκε. nerari convenit: & leges ejus habere in precio,
ut quæ omnibus reliquis donis jam acceptis, aut
in posterum à propitio conferendis, longe sint
anteponendæ. Gravis enim adversarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat: Dei vero indignationē, absit, ut experiamini, quæ legibus ipsius contemptis, excitari possit.

Hæc poſtrema verba Moyſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, univerſa multitudo in lacrymas erupit, ut & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ ſe ferebant, quod tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, ut ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, utros major haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes, quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quod, priusquam ejus virtutem ſatis degustaſſent, jam carendum eo, ſeque deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, conjecturam capere licet ex eo, qvod tum prophetæ accidit. Quamvis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, ut quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum vero eo proficiſcitur, ubi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his, qui longius aberant, manu mota ſignificavit, ut conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi vero & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, ut, quemadmodum cupiebat, ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Jeſus. Ut vero in monte, Abari vocato, conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus late Chananæ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Jeſu ultimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus, ne propter excellentem ejus virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ ejus tempus univerſum centum viginti annorum fuit, cujus tertiam partem in imperio exegit, uno menſe minus. Mortuusque eſt ultimo anni menſe, die prima menſis, qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris vero Adar: vir omnium, quotquot unquam fuere, prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, ut omnino illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his, quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cumprimis bonus, vates vero, qualis nemo alius, ut omnia ejus verba vim oraculorũ obtinerent. Qvapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quam tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliqvit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem, quotquot ſcripta ejus evolvere contigit, dum ejus virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt, quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ τοῦτα πρὸς πλευτὼ τὸ βίβ φήσαντ@, ϗ μετ' ὀλοφύρσεως ἑκάστῃ τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ ϗ ἡμόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προύπεσεν, ὡς ϗ τὰς γυναῖκας στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ πεθνηξομένῳ πάθος. Ἔτοι παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ αὐτ@ Ἔ μεγαλουργίας παρ' αὐτὸ τὸ ἡλικίαν συμέσαν. ἦν ἢ κατ' ὀλίγους τις τῶν νέων Ἔ προσβεβηκόσιν, ἄμεινα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰ εἰδότες οἷον στέροιντο κηδεμόν@ τὸ μέλλοντ@ ἀπορφανεύσειν. τῖς ἢ ϗ ἐπὶ τύτῳ τὸ πένθος ἐῶ, ϗ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτ@ γευσάμενοι ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτ@. τὸ δ' ὑπερβολὴ τῆς τ@ πλήθους οἰμωγῆς ϗ τῶν ἐδυρμῶν τὸ μέγεθος ἂν τις ἐκ τ@ συμβάντ@ τῷ νομοθέτῃ. ϗ γὰ πᾶσι μέν@ ἄπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν ὀδυνηρὸν πελεύτῃ καταφῆναι, ὡς ϗ βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ ϗ φύσεως νόμον, ὅτι τῖς ὑπὸ τ@ λαοῦ πεπομένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. προλαμβάνω δ' ἔνθεν οὗ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες ἔκλαυσαν δεδακρυμένοι. Ἔ μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ δὲ ϗ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίναντες, τὸ ϗ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὸν ἰδίαν ἐφῆναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προύπεμψεν αὐτὸν, Ἔ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, ϗ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅτι τῷ ὄρει τῷ ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγένετο, τὸ πρὸ ὑψηλὸν ἱερυχιοῦντος ἄντικρυς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν χαναναίων Ἔ πλείστην παρέχων τῖς ἐπ' αὐτὸ καταβᾶσιν, ἀπίπεμπε τὸν γερουσίαν, ἀσπαζομένου ἢ Ἔ τὸν ἐλεάζαρον αὐτ@ ϗ ἰησοῦν, ϗ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφους αἰφνίδιον ὑπὸ αὐτ@ στάντος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις πεθνεῶτα, δείσας μὴ δ' ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς ὡ@ τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι πλησίωσιν ἐποίει. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι ϗ ἑκατὸν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐπελεύτησε ἢ τῇ ὑστάτῳ μηνὶ Ἔ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύσρα καλουμένου, ἀδάρου ἢ ὑφ' ἡμῶν νεμηνίᾳ. σωέσει τε τὰς πάντ@ ἀνθρώπους ὑπερβαλών, ϗ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. ἐπεῖν τε Ἔ πλήθεσιν ὁμιλήσας κεχαρισμένος. πάντε ἄλλα ϗ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἐκείνων τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτ@, Ἔ γινώσκειν μόνον αὐτ@ τὸ προσηγορίαν ἐκ τῶν παρ' ἄλλοις αὐτὸ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτ@. Ἔ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης ἢ, εἷος ἐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτ@ λέγοντος ἀκριβῶς Ἔ θεοῦ. πεσθεῖ μὲν οὖ αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δὲ ἐκ ἄλλη κατέχει ἕως τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπῆλθεν δ' αὐτὸν, ἐχ' οἱ πειραθέντες αὐτ@ μόνον, ἀλλὰ ϗ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτ@, δεινὴν ἐποιοῦντο τὴν ἀπορίαν, τὸ θεῖον αὐτ@ Ἔ ἀρετῆς ἐκ τύτων λογιζόμενοι. ϗ τὸ μὲν κ' μωυσῆ τέλ@, τοιῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

TAAB

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν γῆν δὲ κατεκληροῦχησας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. ΚΕΦ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. ΚΕΦ. β.

Πῶς μὴ παύσην τὴν κακοπραγίαν αἰσθέσθαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς αὖθις εἰς δουλείαν ἐδούλωσεν. ΚΕΦ. γ.

Ἡ λεγομένη κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη. ΚΕΦ. δ.

Οτι πάλιν ὑπὸ λαοῦ ἡμῶν ἐδουλώθησε μωαβίταις· καὶ ὑπὸ τινος ἐλευθοῦς τὴν δουλείαν ἀπαλλάγη. ΚΕΦ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου καὶ δεββώρας. ΚΕΦ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησαν, καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπὶ ἑπτά. ΚΕΦ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. ΚΕΦ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πέρυξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ. ΚΕΦ. θ.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρείας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαισίνοις ἐγένετο. ΚΕΦ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαισίνας μάχῃ, ΚΕΦ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. ΚΕΦ. ιβ.

HÆC IN QVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis ac cæsis Chananæis, terram eorum sorte divisit tribubus. CAP. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ, neglectis patriis religionibus, in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello, ex universis Benjamitis sexcenti tantum fuere superstites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum servitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subjugatus, & per Jodem è servitute exemptus. CAP. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ, devictis Israelitis, regionem eorum per septem annos vastaverunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberavit. CAP. IIX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filii sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. CAP. XI.

Quomodo Elis, audita filiorum cæde, & arcæ amissione provolutus de throno exspiravit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Qvintus.

CAP. I.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis ac captis Chananæis, terram eorum sorte divisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Jesus jubet copias ad expeditionem instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde movet mature Jordanem trajecturus. mox convocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: revocavit eis in mentem, quid Moysi fuissent polliciti: rogavitque, ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem utilitatem, alacriter præstarent, quæ promiserant. illis vero imperata haud gravatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Jordanem sexaginta stadia castra promovit: quæ postquam metatus est, commodum speculatores aderant, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum urbem per otium consideraverunt, & mœnia, qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam assultum minus ferre possint, & capi essent' faciliores. nec quisquam obviorum spectantibus singula fuit molestus, dum curiositatem hospitum consuetam interpretantur, nec hostile adhuc quicquam suspicantur. ut vero sub vesperam secesserunt in quoddam diversorium non longe à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, jamque cœna peracta, de reditu consultabant, indicatum est regi cœnanti, venisse speculatum quosdam e castris Hebræorum,

Κεφάλαιον ά.

Ὡς ἰησοῦς στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν γῆν δὲ κατακληροῦχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

Μωυσέως δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπηγορευκότος, ἰησοῦς ἅπαντα ἤδη τὰ ἐπ' αὐτῷ νενομισμένα πάλαι ἐχόντων, καὶ δὲ πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπλα στρατιὰν ἐπιμον εἶναι τὴν πολήν. πέμψας δὲ κατασκόπους εἰς ἱεροχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξῆγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν βοηθήσομενος τὸν ἰορδάνην. ἀναπαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς βουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδίδος καὶ μανασσήτιδος προεσῶτας, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορίαν κατοικεῖν ἐπέτρεψαν τῆς χαναναίων γῆς ἑβδόμον οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῇ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇτε σπουδῇ προθυμίᾳ μηδὲν ὑστερῆσαι πρὸς αὐτοὺς καμοῦσιν, πάντα τε κοινὰ σύμφορα παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ προσταττόμενα προθύμους. τῶν δὲ ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅπερ τὸν ἰορδάνην ἐλθὼν σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδευσάντος εὐθὺς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν πρὸς τοὺς χαναναίους. λαβόντες δὲ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τῶν τε τειχῶν, ὅσα κραταιὰ, καὶ ὅσα μὴ τὸν ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἱ πρὸς ἑῴαν τῷ στρατοπέδῳ δι' εὐθείας συμφέρον. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἱστορίαν ξένοις προσηκούσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ διάνοια πολεμίων. ὡς δὲ ἡλιομένης ὀψίας, ἐπεχωρησαν εἰς τι καταγώγιον ἐκ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσῆχθησαν δειπνοποιησόμενοι, καὶ τὰ εἰς ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς τὰ λοιπὰ ἡ φροντὶς ἦν, μέλλοντα τῷ βασιλεῖ τὰ δεῖπνον ὄπη, κατασκεψάμενοι τινὲς τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν ἑβραίων

στρα-

στρατηγὸν παρεῖναι, καὶ ὄντις ἐν τῷ τῆς ῥαχάβης κα-
τηγορίᾳ, μὴ πολλῆς τῆς ἀληθείας ἐνούσης ὑπάρχειν. ὁ δὲ ἄνδρας πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀναζητῆν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δὲ ἔγνω τὼ ἐφοδον αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἐπὶ τοῦ τείχους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐλεγεν ὡς ξένοι τινες ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶν. οὓς εἰ φοβεροὶ τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες ἦκον, ἄπονον εἶναι λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς οὕτως αὐτοὺς ὑπελθούσης, οὐδένα ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ἐμπήσαντες κατ' ὰς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῶν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι περιετύγχανον, παύονται δὲ πονοῦντες. ἡ δὲ ἰουδὲυ καταγαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑπελθοι σωτηρίας, ἀλέσασα γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτοὺς, οὐ κατ' ἄφυγεῖν τινὰ ἐκ βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτῷ ἀπολέσθαι κακῶς, ὠφελαλέσασι ἀπὸ μνήμης ἔχειν ὅτ' αν ἐγκρατεῖς τῆς χαναναίων γῆς καταστάντες, ἀμοιβὴν ἐκτίσαι δύνωνται τῆς ἄρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, ὁμόσαντας ἢ μὴν σώσειν αὐτῷ καὶ τὰ αὐτῆς ὅταν τινὰ πόλιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς νομόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημεῖα τοῖς ἐκ τοῦ ἰησοῦ διδαχθεῖσαν. οἱ δὲ, καὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὁμολόγουν. καὶ τοῦ τῶν αὖθις ὠμνυον ἔργα τινὰ ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. λῷστα δ' ἂν αἴσθηται μελλούσης ἁλίσκεσθαι τῆς πόλεως, συνεβάλλον κτῆσιν τι τινὰ αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένην ἐγκαθεῖρξαι, πρὸς τ' ἰουδαίων ἀνατείνασαν φοινικίδας. ὅπως ἰδὼν τινὰ οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάττηται κακῶς ποιεῖν. μενούσειν γὰρ αὐτὴ ἔφασαν ἀπὸ τοῦ σὺν σώζεσθαι πρόθυμον. εἰ δέτις ἐν τῇ μάχῃ πίστει τῶν σῶν, σύτι σὺκ ἂν ἡμῖν ἐπενέγκοις αἰτίαν. τὸν τε ἰουδαῖον ὃν ὁμωμόκαμεν παρασυρόμεθα, μηδενὶ ὡς ἐπὶ φθορᾷ δοῦναι τοὺς ὅρκους δυσχεραίνειν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν ἀπὸ δ' τείχους καθημένης ἑαυτῆς. καὶ ἀσφαλισάμενοι πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πεάξαντες ἐπὶ τῆς πόλεως ἦκον. ἰησοῦς τε τοῦ ἀρχιερέως ἐλεαζάρου καὶ τῆ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοσθέντα πρὸς τινὰ ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπικύρουν τὸν ὅρκον. δεδιότος δὲ στρατηγοῦ τινὰ ἀφόδασιν, μέγας γὰρ ὁ ποταμὸς τοῦ ῥόματι, οὔτι γὰρ φύρας παρῆσαν, οὐ γὰρ ἐξέκοπτο πρότερον, βουλομένους τι μηχανᾶσθαι, οὐκ εἶχεν σχολὴν ὠφελεῖν τῶν πολεμίων ὑπελάμβανε, προθυμῶν τε μὴ τυγχανόντων, ἀφανῆ αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται ἰησοῦς ποιήσειν τὸν ποταμὸν μειώσας αὐτοῦ τὸ πλῆθος. καὶ δύο σχόντων ἡμέρας ἰησοῦς, διεβίβαζε τὸν τε στρατὸν καὶ τινὰ πλῆθον ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τινὰ κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λεῖται, τινὰ τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς θυσίας σκεύη κομίζοντες. εἶπαντο δ' τοῖς λεύταις κατ' φυλὰς ὁ πᾶς ὁμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ δεδιὼς μὴ αὐτῶν μὴ βιαθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥόματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις ἐμβάσιν, παρῆσαν ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπικημένου,

& nunc divertentes apud Rachaben hoc tantum curare, quomodo latenter ſe ſubducant. Ille vero confeſtim mittit, qui eos comprehendant quæſtioni admovendos, ut cauſam adventus ſui aperiant. quos ubi adventare Rachabe cognovit, forte enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem a rege dixit, hoſpites quosdam ignotos paulo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe, qui ſi ſuſpecti eſſent regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, parvo negotio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam ſerio loqui putabant, ne perſcrutati quidem diverſorium abierunt, & excurrentes per vias, quibus veriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo invento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autē tumultu, Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, ut quæ in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatosque, ut, occupata terra Chananæa, memores beneficii gratiam ſibi rependerent pro accepta ſalute, juſſit, ut bono animo abirent: jurejurando prius delato, quod, expugnata urbe, & aliis juxta ipſorum decretum internecioni traditis, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim eventum ſibi Deum jam ante ſignificaſſe. Illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos jurejurando confirmant, & hoc conſilium dant, ut, cum præſenſerit urbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diverſorium, veſtem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ ſibi ſalutis gratiam recipiat. qvod ſi aliquis ex ejus propinquis in pugna caderet, ipſius culpam fore, non ſuam: neque ſe ad ejus incolumitatem præſtandam jurejurando teneri velle. His conditionibus diſceſſum eſt, cum ſe fune de mœnibus demiſiſſent: reverſique ad ſuos rem totam, ut erat acta, narraverunt. Tum Jeſus pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat, quid exploratores Rachabæ juraverint: eorumque autoritate jusjurandum ratum eſt habitum. Imperatore autem ſolicito de trajectu: *Joſua. 3.* amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pontem non haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur, nec naves ullæ præſto aderant: Deus ſe illis tranſitum procuraturum promiſit, fluentis ejus imminutis. Itaque Jeſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in ulteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, poſt eos ibant Levitæ portantes tabernaculum & vaſa ſacrificiis deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores eſſent ab impetu fluminis. Ut vero ſacerdotibus primis ingreſſis vadabile eſt viſū, qvod & aqua decreviſſet,

& glarea non amplius vi undarum volveretur, sed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes jam intrepide vadum tranſibant, tale redditum cernentes, quale Deus promiſerat. ſteteruntque in alvei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. qvod ubi factum eſt, & ipſi egreſſi fluvium: liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt. Porro Jeſus, ara exſtructa è lapidibus, qvos ſinguli tribuum principes ex alveo, propheta jubente, ſuſtulerant, ut monumentū eſſet prodigioſe refrænati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt, omnibus rebus jam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum, ex quo ea primum uti cœperant, quadrageſimum. Cumque hæc omnia ſecure & impunè Iſraelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præmetu ſe continentibus, expugnare urbes eorum Jeſus decrevit. Itaque prima die feſtivitatis ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad urbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia, ſenatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quam quod inflarent cornua, retro in caſtra revertebantur. Cumque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Jeſus, contractis in unum copiis, reliquo populo convocato, lætum illis affert nuncium, urbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. juſſitque omnes occidi, qvotquot in manus militum devenirent, & neque laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus avocari, aut effugium ullum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet, extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſervando. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in unum comportari voluit, ut primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta urbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſervari, propter juſjurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructum exercitum ad muros admovet. urbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumque ſepties luſtrata, pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec ulla alia vi ab exercitu illata. Hebræi vero nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntē omnes promiſcue cędunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles. paſſimq; cadaveribus viæ ſternebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis invenientibus, ita ut ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

Joſua. 4. 5.

Joſua. 6.

A τῶ δὲ κάχληκος τῦ μὴ πλωὺ ἔναι μὴ δι' ἐξιὼ τὸν ῥοῦν ὥδ' ἐποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπῃ τὸ ἐδάφους κειμένου, πάντες ἤδη θαρραλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ἐποίησε ποιήσειν, τοιοῦτον καταγνοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὸ σφάλους ἀψάμενον τύχῃ. πάντων δὲ διαβάντων, ἐξῆεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὸν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, ὡς ἐκβάντων αὐτὸν τῶν ἐξαγόντων ἤυξετο, καὶ τὸ ἰδίον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα ἐπελθόντες σταδίους, βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱερειχοῦντος. ἐνταῦθα δὲ, τὸν βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἔκλεγον ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ποταμοῦ κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γενησόμενον τῆς ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ. καὶ τὸν φασκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς ἐπέτρεπον σωτήριον ἀπανίζειν, ὅτε ῥᾳδίως διέκειντο. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τἀλλοτρία λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπιλελοίπει τροφὴ, χρησαμένους ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα πάντων τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξήεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δι' ἡσυχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰησοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὸν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλακὴν ἔλαβον. οἱ δὲ καὶ περισήεσαν ἐπὶ δὲ κέρασιν αὐτῶν σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν προθυμότερόν τε τὸ τεῖχος ἐπιόντες τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἐπίπονον προστάτερον, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ὅπῃ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰησοῦς συναγαγὼν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν αὐτῷ τῆς πόλεως ἐπηγγείλατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν καταπεσουμένων. κτείνειν μὲν τοι πάνθ' ὅν τινα σὺν λάβοιεν παρεκάλει τε. καὶ μήτε κάμνοντας, ἀποσῆναι τὸ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ ἀναχωρήσαντας, μήτε τοῦ ἁρπαγῆν γινομένους πειρατὰν φόβῳ τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δὲ ἂν ἄργυρος ἢ χρυσὸς, ταῦτα σκεύη συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν καταρθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν σὺν τῆς πρώτου ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, διὰ τοὺς γνωμένους πρὸς αὐτὴν τῆς κατασκόπους ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, προσῆγεν ὅπῃ τὴν πόλιν. προσῆεσαν δὲ πόλιν τὴν πόλιν ἠγουμένης τῆς κιβωτοῦ καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἐπάκις, καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. οἱ δὲ εἰσελθόντες εἰς ἱερειχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὴν προδοθὲν τὸ τεῖχους ἀνατροπὴν καταπεπληγότων, καὶ τὸ φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. ἀνηροῦντο δὲ οὐ τὰς ἐδοῖς ὑποφαπτόμενοι. παρῆπτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ὀπόλλυντο ἄχρι γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ενε-

καὶ νεκρῶν ἡ πόλις λεῶ ἀναστάσεως, καὶ διέφυγε οὐδέν. τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. καὶ τὴν ῥαχάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ ὡς εἶδον αὐτὸν ἰησοῦς ἀνέθετο, χάριν ἔχειν ὡμολόγησε τῆς σωτηρίας τῶν κατασκόπων. καὶ μὴν τῆς διεργασίας ταύτης ἐλεηλ ἐν τοῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτὴν οἴκοις ἀρχοῖς, καὶ ἀπὸ τιμῆς εἶχε τῆς ἀπάσης. τῆς δὲ πόλεως, εἴ τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. καὶ κῦ τῶν οἰκησόντων ἔτι προηθύμησεν ἐγείρειν ἐλληνα ἀρὰς ἔθετο, ὅπως, θεμελίους μὲν τειχῶν βαλλόμενος, στερηθῇ δ' πρώτου παιδὸς, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παίδων κατεβάλη. τῆς δ' ὁρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐρεῖ μὲν τὸ περὶ αὐτὴν παίδος ἠνόμβρον. ἄπειρον δέτι πλῆθος ἐν τῆς ἀλώσεως σωαθροίζεται, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ ὡς ἐπὶ χαλκοῦ, μηδενὸς παραβάντος τὰ δεδογμένα, μηδὲ εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ ἀποσυλῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀποδίδωσιν καταθέσθαι. καὶ ἱεραχοῦς μὲν, τὸν ἀπώλετο τὸν τρόπον, ἄχαρ ὁ δέτις, ζεβεδίου παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς ἰούδα, δρὰν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν τε χρυσοῦ ἑκατὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους τε δεινὸν ἡγησάμενος εἰ ὁ κινδυνεύσας ἠύρατο κέρδος τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος, δῶναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὥρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ αὐτοῦ σκηνῇ κατώρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας οὕτω καὶ τὸν θεόν. ἐσκήνη τε ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς γαλγάλ. σημαίνει τοῦτο ἐλευθέρου ἔνομα. διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τῶν αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ παλαιοπωρίας ἐγίνωσκον. μετὰ δὲ ἡμέρας ὀλίγας τῆς ἱερεχουῖτου συμφορᾶς, πέμπει τριχιλίους στρατίτας ἰησοῦς εἰς αἶναν πόλιν ὑπὲρ τῆς ἱερεχοῦντα κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τὰ αἶναν τροπώσαντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δεινὸν ἐπέθηκεν ἀθυμίαν. οὐ κῦ τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καὶ τοσῶν πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κῦ ἀπογνωσιν. πεπεισμένοι γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν τοῖς μάχαις τὸν στρατὸν οὕτως ὑπ' θεοῦ προκεχειρισμένον, πεφαρμακότας παραδόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σφικτοὺς ἐπενδύντες, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ταῖς στολαῖς ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς οὐδὲ μίαν ἐπιζήτησιν ποιούμενοι. μειζόνως δὴ τὸ συμβεβηκὸς ἔχον ἀχθόμενοι. βλέπων δ' οὕτως ἐ ἰησοῦς τλεύτε σπαράν καταπεπληγῶαν, καὶ ὡς τῶν ὅλων πονηρὰν ἤδη τλεὺ ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προσηχθημεν εἰς τὴν τλεὺ ἐπάγειν τοῖς ὅλοις τλεὺ γλῶ, ἀλλὰ μωυσέως τοῦ σοῦ δούλου πρὸς τὸ ἡμᾶς ἐπεγείραντος ὃς ἀπὸ πολλῶν τεκμηρίων ἐπηγγείλατο κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τλεὺ δὲ τλεὺ γλῶ, καὶ τὸν σπαρὲν ἡμῶν αἰεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅλοις κρείττονα. τινὰ μὲν οὖν κῦ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλεύτηκε τὰς σὰς. νῦν δὲ παρὰ δόξαν ἐπάγκοπος, καὶ τῆς δυνάμεως πᾶς ἀποβαλόντες, ἐπί τι τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν σῶν, καὶ ὧν πρόπαι μωυσῆς ἀπεχόμεθα.

repletaque trucidatis urbs & poſtremo incenſa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari ſæviente incendio. Rachaben vero cum domeſticis, qui in diverſorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Jeſum adductæ gratiæ ſunt ob ſervatos ſpeculatores actæ, dicente ſe meritis illam præmiis remuneraturum. moxque agris donatam, in honore poſtea ſemper habuit. Reliquias autem urbis, quæ incendio ſupererant, ferro diruit, diris execratus, quisquis ſemel vaſtatam inſtaurare aggrederetur: nimirum ut prima fundamenta jacienſ orbaretur filio primogenito, & abſoluto opere, natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam eſſe voluit Deus imprecationem, ſicut ſuo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri atque etiam æris in unum acervum eſt redacta, nemine edictum non obſervante, aut ſibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Jeſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum ſe habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Judæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & maſſam auri trecentorum ſiclorum pondo, & iniqvum ratus, ſi nullum periculi precium ad ſe rediret, ſed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cavum profundum defodit, putans, ſicut commilitones, ita & Deum ſe poſſe fallere. Erant tum caſtra in loco, qui vocatur Galgala, voce libertatem ſignificante. transgreſſi enim fluvium, tandem ſe & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deſerto exantlatis liberatos exiſtimabant. Paucis autem poſt diebus, quam Hierichus eſt exciſa, mittit Jeſus tria millia militum ad urbem Ainam ſupra Hierichuntem ſitam: qui cum Ainatis prælio congreſſi, & in fugam verſi, triginta ſex è ſuis deſideraverunt. Hujus incommodi accepti nuncius poſtqvam in caſtra pervenit, majorem quam pro cæſorum numero mœſtitiam attulit, non tam propter amiſſos, tametſi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter deſperationem. Credentes enim ſe jam ea regione potitos, & illæſum exercitum habituros, ut Deus promiſerat, nunc mirum in modum elatos hoc ſucceſſu animos hoſtium videbant. Itaque ſaccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perſeverabant: nullaque interim corporum curandorum ratione habita, totos ſe dolori dediderant. Jeſus autem videns exercitum ſic affectum, & nihil læti amplius ſperantem, cū fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non noſtra temeritate adducti ſumus, ut terram hanc armis ſubigere conaremur, ſed Moyſes ſervus tuus ad hoc nos excivit, cui multis atteſtantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram poſſidendam, & exercitum noſtrum ope tua fretum ſemper in conflictu adverſariis fore ſuperiorem, atq; harum promiſſionum eventū non ſemel jam ſumus experti. Nunc autē præter opinionē clade accepta, & militibus aliqvot deſideratis, hoc caſu territi, & de promiſſis tuis ac Moyſis hæſitantes,

& a prælis abſtinemus, & poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo, Domine, potes enim, ſer opem, & præſentem mœrorem victoriâ largitus adime, deſperationemque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Jeſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Jeſus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat. cumque ſors in Judæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes ejus mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inventum. eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt: qui videns non eſſe locum tergiverſandi contra divinum indicium, furtum faſſus res furtivas in medium protulit: moxque affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati judicio publico. Jeſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa urbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamen prolicit. illis vero audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria jam parta inſolescentes, poſtquam autem ſubito converſis copiis in faciem illis obſtitit, & aliis, qui in inſidiis latebant, ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & averſam ejus portam occupant, pleriſque civium è muris ſuorum, ut tum putabant, victoriam ſpectantibus: urbemque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Jeſus obvios in fugam vertit: qui urbem petentes integram adhuc rati, ubi hanc quoque ab hoſte captam ac cum uxoribus ac liberis incenſam animadverterunt, per agros diſpalati, cum ſibi invicem præſidio non poſſent eſſe, alii aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædives. atque hæc omnia Jeſus inter milites partitus eſt in eis caſtris, quæ habuit ad Galgala. Cæterum Gabaonitæ, qui non longe à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, jamque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Jeſum quidem precibus flectere non tentaverunt, fruſtra eas fore putantes apud eum, qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe evadere periculum, niſi mature providerent: quod ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Qvod ubi perſvaſerunt, mittunt legatos ad Jeſum de fœdere, quos

II. Joſ. 9.

A καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πεῶ-
τῃ πεῖρα τοιαύτῃ σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύ-
ναμις γάρ σοι πάντων ἐστὶν εὑρεῖν, τίς παρὸν ἡμῶν λυ-
πηρὸν νίκῃ σῷ ἀναχόμβος, καὶ σῷ τ' ἀυθις δύσελ-
πις ἀμηχεμβους οὕτως τῆς Ἀμνείας ἔξελε. ταῦτα μὲν
ἰησοῦς ὅπι σῶμα πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν. χρηματίσαντος
δὲ ἀνίσασθαι & θεοῦ, καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσμα-
τος, ὃν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμβων
B αὐτῷ χρημάτων πεπλημμεμβης. ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα τέλε-
νῶ αὐτῆς ἤτιαν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος ὃ τῶ
δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ παρέζειν
τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν ἰησοῦς,
καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέ-
λει κατὰ φυλὴν σκήπτρου. τούτου ὃ τὸ πεπλημμεμβον
ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κατὰ φρατρίας πάλιν
προσάγεσθαι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς & κα-
κουργήματος, ἐπὶ τέλει συχαρέος συγγένειαν δι-
C σκεπ. κατ' ἄνδρα ὃ τῆς ἐξετάσεως γενομβης, λαμ-
βάνουσι τὸν ἄχαρον. ὅδ' ἔσκ ἔχων ἑαυτὸν εἶναι δεινῶς
αὐτὸν & θεοῦ ἐκπεφευγότος, ὡμολόγησε τέλει κλο-
πέως, καὶ τὰ φώρια παρῆγε εἰς μέσον. καὶ ἐτ' μὲν
δὴ ὀφθεὶς ἀναιρεθείς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδί-
κῳ προσηκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν
λαὸν, ἐξῆγε ὅπι τέλει αἴναν αὐτούς, καὶ νυκτὸς τὰ πε-
D ρὶ τέλει πόλιν ἐνέδρας προσλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον
συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δ' μὲν θράσους αὐτοῖς
ἀφ' τέλει προτέρων νίκην ὀπόντων, ὑποχωρεῖν προσ-
ποιησάμβος, ἕλκει τῷ τρόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς
τῆς πόλεως, διώκειν οἰομβίους, καὶ ὡς ὅπι νίκῃ κατα-
φρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τέλει δυνάμιν κατὰ
πρόσωπον αὐτοῖς πιεῖ, σημεῖά τε δοὺς ἃ πρὸς τοὺς
ἐν τῇς ἐνέδρας σωνεστηκότι, κἀκείνους ὅπι τέλει μά-
χλῳ ἐξανίσησιν. οἱ δ' εἰσπεσόντες εἰς τέλει πόλιν τῶν ἐν-
E δον πρὸς τείχεσιν ὄντων, ἑνίων ὃ καὶ πρὸς θεὸν τῶν ἐ-
ξω τέλει γνώμλῳ προσιστωμβων. καὶ οἱ μὲν τέλει πό-
λιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἰησοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμβος
φόβῳ τρέπεται. σωελαυνόμβοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον
τέλει πόλιν, ἐπεὶ κ' ταύτῃ ἐκπεφλεγμένην εὗρον, καὶ κατα-
πεπρησμένῃ ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον,
ἀφ' τῶν ἀρχῶν ἦσαν σκεδασθέντες, ἀμηχάνειν αὐτοὺς
ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμβοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμ-
F φορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος
ἑάλω, κ' γυναικῶν, κ' θεραπείας, & τῆς ἄλλης ἀπο-
σκδῆς ἀπείρου τι πλῆ & ἀγέλας τε βοσκημάτων
ἔλαβον οἱ ἑβδόμοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ δὴ πλού-
σιον ἐν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τῆς θρατιώτας
ἰησοῦς διένειμε, γνώμλῳ & ἐν χαλάζης. γαβαωνῖται
δ' κατοικοῦντες ἐγγὺς τοῖς ἱεροσολύμοις, τὰ τε πῆς
ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τῆς αἰνάτας
G ὁρῶντες, & πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπο-
νοοῦντες, ἰησοῦν μὲν ὡ δικαλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε
γὰρ πυθέσθαι τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέ-
θρῳ & χαναναίων ἔθνους πάντος πολεμοῦντος αὐτούς.
κεφήλτας δ' καὶ καθιερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς
ὅπι συμμαχίαν παρεκάλουν, ἃ δὴ αὐτοὺς ἀφοβίξα-
σθαι τ κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες
ὑπὸ τῶν ἱεροσολιτῶν συμπείσαντες δ' αὐτοὺς διέγνωσαν
ἀφανίσαι τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ
τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

Φιλίαν

Φιλίαν αιτησομένους, οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογῆν αὐτοὺς χαναναίους ὑπισφαλὲς ἡγούμενοι, διαφθύξασθαι δὲ τὸν διὰ τὸ κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ πρόσοικεῖν κατ᾽ μηδὲν χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς θρησκείας αὐτῶν, πολλὴν ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τὸ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑποδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας, ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς περιῤῥῶσθαι προσχήνας γὰρ εἰς τὸ παύτας πιστοῦσθαι πρὸς αὐτὸν ἐπιτηδὲς ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῶν γαβαωνιτῶν καὶ τῶν πλησίον πόλεων, πολεῖς ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, πιστούμενοι πρὸς αὐτοὺς Φιλίαν ἐφ᾽ αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκαις. μαθόντες γὰρ ὅτι θεοῦ χάριτι καὶ δωρεᾶς τοῦ χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δέδοται, πύστις τ᾽ ἦλεγον ἥδεσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὀμνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπως συνθήκας καὶ Φιλίαν τοὺς ἑβραίους. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν χαναναίων ἐθνους, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς Φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ᾽ αὐτῶν ἄδικον, πρὶν ἔρκεος, ὑπισχνουμένου τοῦ πλήθους. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤλεγον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸν ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόῤῥω τῶν ἱεροσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατοικημένους, καὶ ὄντας τοῦ χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐντέλεις, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει· τῶν δ᾽ οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἐχόντων ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιούτων ποιεῖν ὅτι τῆς μὴ φυλαττούσης τὸν ὅρκον, ἀποδεικνύουσιν ἕναγεις τοιούτους. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕραντο. τοῦ δὲ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅτι τῇ μεταπέμψασθαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς τῶν πλησίον ἐθνῶν προσκαλέσαντος βασιλέας συμπράξασθαι τῷ κατ᾽ αὐτῶν πολέμῳ, τούτους παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ γαβεωνίτας ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευομένους ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν προσκαθέζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο συμμαχον ἰησοῦν. ὁ δὲ τούτοις γὰρ αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῷ χαναναίων ἡμῶν στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν ἡμετέραν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι᾽ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας, ἔρθρου προσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ τραπέντων ἔπιπτο διώκων διὰ χωρίων ὀπικλινῶν. βηθωρὰ καλεῖται. ἔνθα καὶ τὸν θεοῦ συνεργίαν ἐμαθεν, ὅπισημηνάντος αὐτῷ βροντῆς τε καὶ πεφαυμένων ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθεῖσαν παλαιὸν οὐσαν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὑπιχῇ τὴν τῶν ἐθνῶν ὁρμὴν συνέκοψεν. ὡς τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μακχιδά, καὶ κολάζει πάντας.

A maxime credebant ad negotium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati, si se Chananæos faterentur, & multo tutius, si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longe diversas sedes habere: ajunt se fama viri excitos multorum dierum iter feciſſe, & hoc esse verum, ex habitu comprobabant. vestes enim, quas viam ingressuri novas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, ut verisimilia dicere B viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis urbibus, ut, salvis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim, qvod Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & jus civitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant, ut in fœdus & amicitiam admitterentur. C Jesus autem credens eorum verbis, qvod Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu juravit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos injustum molituros, approbante id fœdus universo populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reversi. Jesus autem, exercitu ducto in submontanum Chananææ tractum, cum D audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, evocatis eorum honoratioribus fraudem eorum incusabat: illis vero excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum convocat. cumque decretum esset non violandam fidem jurejurando sancitam, sed E publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cum rex *Josua. 10.* Hierosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jesum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciviſſet, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes, castris circa quendam fontem non longe ab urbe positis, F ad oppugnationem expediri, Jesum in auxilium advocant. nam eo tum res devenerat, ut ab his perniciem expectarent, in illis vero, qui ad excidium Chananæorum venerant propter novam amicitiam, unicam spem salutis reponerent. Tum Jesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumque terga vertissent, per declive fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio divinum auxilium evidentibus prodigiis apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper majore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quod dies factus est longior, ne intervētu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est, ut Jesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes juxta Macchida, de omnibusq; supplicium sumeret.

creviſſe autem eam diem ultra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina, quæ in templo ſunt aſſervata. Debellatis in hunc modum regibus, *Joſ. 11.* qui Gabaonitas invaſerant, Jeſus in Chananææ montana duxit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaque abacta exercitum reducit in Galgala. cumque late per circumquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, deque ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit, adſcitis Palæſtinis, caſtra poſuerunt ad urbem Galilææ, Berotham, non longe a ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erantque omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo, adeo tam ipſum Jeſum quam cæteros Iſraelitas terruit, ut præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cum Deus exprobraſſet eis formidinem, &, qvod ejus præſidio ſe non tam tutos putarent, pollicituſque victoriam, eqvos captivos enervari & currus incendi juſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus, pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & ſtrages major, quam ut facilè credi poſſit, eſt edita. in fuga qvoque plurimi ceciderunt, ut præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad unum omnes ſunt cæſi, adeoque ſævitum eſt in victos, ut, hominibus ſublatis, in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem pervagatus eſt, nemineque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas pervenirent, interficiebat. Jamque quinto hujus belli anno exacto, Chananæorum nemo ſupererat, niſi, ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Jeſus autem, caſtris è Galgalis in montana translatis, ſacrum tabernaculum in urbe Silunte fixit: quod is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus, in quo tantiſper maneret, dum major commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare, ita ut Moyſes præceperat, ſtatuit: & diviſo exercitu, in Garizæo monte dimidium ejus collocavit, & in Gibale alterum dimidium, in qvo altare erat cum Levitis ac ſacerdotibus. ubi mactatis victimis, execrationibusque peractis & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reverſi. Jeſus autem jam ſenex, cum videret Chananæorum urbes pene inexpugnabiles, tum propter ſitum natura tutum, tum propter munitiones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad ſuum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conventu populi in Siluntem indicto, concionem advocat. cumq; frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales par erat Dei auſpiciis à populo religioſiſſimo geri:

III.
Joſ. 13. 14. 18.

A Ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπίδωκε τότε καὶ ὁ σωτὴρ Ἰησοῦς ἐπαλέσαντα, δηλοῦται λαβὼν τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων. καταγεγραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας. οἱ πρὸς Γαβεωνίτας πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ὅτι τῷ ὀρεινῷ Ἰησοῦς. καὶ πολλὰ τῶν ἐκ αὐτῆ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆλθεν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. ὃ δ' ἦν περὶ τῆς ἑβραίων δρετῆς λόγου πολλὰ φοι-
B τῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατέπληξεν ἰσχὺς τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν Χαναναίων παλαιστὰς περιλαβόντες στρατοπεδεύσαι περὶ Βηρώθη πόλει τῆς Γαλιλαίας τῆς ἄνω καθήσης ὑπὲρ Σαρῶ. Γαλιλαῖοι δὲ εἰσι καὶ τὸ χωρίον. ὃ δ' ἦν στρατὸς πάντες, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. κατεπλήττει δὲ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν,
C καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ περὶ τὴν ἐλπίδα ὑπὸ κρείττονος διαλαβεσέρως ἦχον δι' ὑπερβολὴν δέους. ὑπὸ θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πολέου τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεύσοιμι, προχωρήσου τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι. θαρσαλέος περὶ τοὺς ὑπαντιάσεις δὲ θεῷ ὁρμῶμενος, ἐξώρμησεν ὅτι τοὺς πολεμίους. καὶ
D ἀπὸ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, σωτάξει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρειττόνων πίστεως παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων τ' ὅτι πολέισον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πολλοὺ ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὅπλελοιπότων περὶ τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἰησοῦς αὐτὸ ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. πολλὰ τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπρᾶτο, μηδενὸς πολεμίου εἰς μάχην
E ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρων, καὶ πάλιν ὅπου λάβοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ἰσχυρότατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐκ τῶν γαλγάλων ἀναστατοπεδεύσας, εἰς τὸ ὄρειον ἰσᾶ τὸ ἱερὸν σκηνὴν, κατὰ σιλουῶ πόλιν. ἔπρεπε δὲ ὁρᾶν γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πράγματα παρέχῃ. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅτι σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντε
F ἵησιν ὅπου προεῖπε μωυσῆς. καὶ νείμας τὸ στρατιὰν, ὅπερ μὲν τῷ χαριζεῖ ὄρει τῷ ἡμισείαν ἵησι. ὅπερ ὃ τῷ γαιηλῷ τῷ ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ λιθινὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς. θύσαντες ὃ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ὅπερ τῶν βωμῶν γεγραμμένας καταλεπόντες, εἰς τὸ σιλουῶ ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ὁρῶν σὺκ ὀλιγώτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τ' πόλεων πολεωνεξίᾳ περιαλλόμενοι περισπόκων τοὺς πο-
G λεμίους ἀφεξεσθαι πολιορκίας δι' ἀπόγνωσιν τῶ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ἐλεύθερῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας πεισομένους τ' ἔξοδον τῷ ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τοὺς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν σκεῦνον ἅπαντ' ἦσαν τ' χρόνον) συναγαγὼν τ' λαὸν εἰς τ' σιλουῶ ἐκκλησίαν παρηγγύλε καὶ ἀπορθῆ σωδρομένοντων, πότε ἤδη καταρθωμένα καὶ τὰς γεγυημένας πάζεις ὡς εἰσὶν ἄρεσαι, καὶ τῷ θεῷ τῷ ὠφελοντι αὐτὸς ἀξίαι, καὶ τῆς δρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

Βασι-

βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα πολεμήσαντας αὐτοῖς εἰς A reges triginta & unum ausos manus conſerere, devictos, exercitusque potentiſſimos prælio ſuperatos, internecione cæſos, ut ne reliquiæ quidem generis ſupereſſent. cæterum, quoniam ex urbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores & ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus haberent, cenſuit eos, qui ex regione ultra Jordanē ſita in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem ſocios periculorum ſe adjunxerant, gratiis prius actis, ad proprias ſedes remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſingulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permenſi bona fide & absque dolo magnitudinem ejus renunciarent. In eam ſententiam itum eſt ab univerſo populo: moxque eos viros miſit ad metiendam terram, adjunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: hisque mandata dedit, ut æſtimationem agrorum juxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæa natura talis eſt, ut videre liceat campos magnos, & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram admodum uberes videri poſſent: quod ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hieroſolymitanum agrum conferantur, jam non magni pretii videbuntur: cum tamen hi agri parvi ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi hanc ob rem voluit juxta æſtimationem potius, quam juxta menſuram ſortitionem fieri, quod nonnunquam unum jugerum pro mille aliis valeat. Decemviri autem huic negotio deſtinati, perluſtrata regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo menſe reverſi ſunt ad eum in Siluntem, ubi tum tabernaculi ſedes erat. Tum Jeſus, aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus, diviſit regionem novem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro ejus magnitudine agrum admetiens. cumque ad ſortes ventum eſſet, tribui Judæ obvenit tota ſuperior Judæa pertinens uſque Hieroſolyma. latitudo vero ejus Sodomiticum lacum attingebat. in hac ſorte urbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Simeonis ſortita eſt Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Benjamitæ deinde regionem ſortiti ſunt, quæ à Jordane amne uſque mare protenditur. latitudo vero ejus patet Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Jordane uſque Gadara in longum protenſam ſortita eſt, in latū patentem à Bethelis uſque magnum campum. Manaſſetidis item dimidia pars agrum à Jordane uſque Dora urbem, latitudine usq; Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum patentem à flumine uſque Carmelum montem, latitudinis vero mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ uſque Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατεῖσθαι δηλῶν, καὶ τραπὰν ὅση B
πω κατελπίσασι τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχλω
σωῆψεν ἅπασαν διαφθαρῆσαι, ὡς μηδὲ γλυκὰν αὐτοῖς
ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπεισθήπερ αἱ μὲν ἑα-
λώκεσαν, πρὸς ἃς δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορ-
κίας διὰ τὴν τῶν τειχῶν ἰσχυρότητα, καὶ τὴν ὀπὶ ταύ-
τῃ τῶν οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίου πᾶς ὁκ τῆς περέας
τοῦ ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κιν-
δύνων συναραμβους, ὄντας συγγυεῖς ἀπολύειν ἤδη
πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολο-
γοῦντες. ἵνα τε κατὰ φυλὴν αἱρετῇ πρεσβύτην μαρ-
τυρηθέντα πέμπειν. οἱ τὴν γῆν ὁκμετρησόμενοι πι-
στῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδό-
λως αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ ἰησοῦς μὲν τούτους ποιησά-
μενος τοὺς λόγους, συγκατανεύον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ
ἄνδρας τοὺς ὁκμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέ-
πεμψε, συνδοὺς αὐτοῖς τινὰς γεωμετρίας ἐπισήμο- C
νας, οὓς ταλῆθες οὐκ ἤμελλε λήσειν διὰ τὴν τέχνην.
ἑπτὰλας δοὺς ἀποπούσας τῆς τε εὐδαίμονος διάμετρον
γῆς, καὶ τῆς ἧττον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς χαναναίων
γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἰδοι τις ἂν πεδία μεγάλα
καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκεκριμένα
μὲν ἑτέρα γῇ, πανευδαίμονα νομισθησόμενα. τοῖς δ' ἱε-
ριχουντίων χαμαίοις συβαλλόμενα, καὶ τοῖς ἱεροσολυ-
μιτῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανησόμενα. καί τι παντελῶς ὁ- D
λίγιον αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβεβηκὸς, διὰ τὴν ὀρει-
νὴν τὴν πολλὴν, ἀλλ' ὑποβολὴν εἰς καρπῶν ὠφε-
λίαν τε καὶ κάλλος ὁκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας. καὶ διὰ
τοῦτο πλήθους μᾶλλον ἢ μετρητοὺς τοὺς κλήρους ἵνα
δῶν ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων ἀν-
τιξύου γινομένου. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα
ὄντες, περιοδεύσαντές τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν ἐν
ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλουῶντα πό-
λιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν εἱστήκησαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζα- E
ρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ συν τοῖς φυλάρχοις
παρεκαλεῖν, νέμει τοῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τῆς μανασσι-
τῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν
τὴν μέτρησιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ
μὲν ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἵρεσιν τὴν καθύπερ-
θεν ἰουδαίαν. ἐπετείνουσαν μὲν, ἄχρι τῶν ἱεροσο-
λύμων. τὸ δ' εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα-
θήκουσαν, ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά- F
λων καὶ γάζα. συμεωνὶς δὲ, δευτέρα δὴ λαῶ, ἔλαχε
τῆς ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον
οὖσαν. βενιαμίτας δ', τὴν ἀπὸ ἰορδάνου ποτα-
μοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά-
τος, ἱεροσολύμοις ὁριζομένη καὶ βεθήλοις. στενοτά-
τη δὲ ὁ κλῆρος ἦτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. ἱερι-
χοῦσα γὰρ, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δὲ
ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι γαδάρων ἀπὸ ἰορδάνου G
ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. εὐρείαν δὲ, ὅσον ἀπὸ
βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελούτᾶ πεδίον. τῆς μανασ-
σιτῶν οἱ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων
πόλεως, πλάτος ἦν ὅπη βηθσάνων, ἣ νῦν σκυθοπο-
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τὸ μῆκος ποιησαμέ-
νη πέρατα. τὸ δ' ἰταβύριον ὄρος, τοῦ πλάτους.
ζαβελωνῖται δὲ, τὴν μέχρι γεννησαρίτιδος, κα-
θήκουσαν ἢ πρὸς κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

Quæ autem regio poſt Carmelum ſita eſt convallis ex re nomen habens, tota Aſeritis ceſſit, qua ad Sidonem eſt obverſa. In hac portione fuit urbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ vero ad Orientem ſpectant usque Damaſcum urbem & ſuperior Galilæa Nephthalitis obtigit, uſque Libani montẽ & Jordanis fontes, qui ex hoc monte oriuntur, qua fines ſunt Arces urbis verſus ſeptentriones ſitæ. Porro Danitæ adepti ſunt, quicquid vallis ad Occidentem ſolem vergit, Azoto & Doris terminati. horum eſt Jamnia & Gitta, & totus ager, qui ab Acarone pertingit uſque montem, a quo Judæ tribus initium fecit. Ad hunc modum ſex gentium à filiis Chananæi denominatarum regionem Jeſus diviſit, & novem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipſam ab uno ex filiis ejus dictam Moyſes jam ante duabus cum dimidia tribubus diviſerat, ut ſupra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diviſionem pertinuerunt. Cæterum Jeſus, ætate jam defecta, cum non valeret conſilia ſua per ſe exequi, & qui vicem ejus gerebant, negligentius rempublicam adminiſtrarent, præcepit unicuique tribui, ut ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim conſiſtere & ipſorum ſecuritatem, & diſciplinæ ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moyſis tantum monitis, ſed ſuomet experimento didiciſſe: deinde ut Levitis trigintaocto deſtinatas urbes redderent, jam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant ex his in tribus profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim magis erat curæ, quam ut nusquam à Moyſis præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Judæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedeſis, quæ eſt in ſuperiore Galilæa. poſt hæc quod de præda reliqvum erat, diviſit: ſupererat enim permultum. unde non mediocris divitiarum acceſſio & publicè & privatim facta eſt. tantum erat auri & veſtimentorum ac reliquæ ſupellectilis, tantum etiam jumentorum ac pecudum, ut numero comprehendi non poſſent. Poſthæc, advocato in concionem exercitu, ad eos, qui ex regione ultra Jordanem ſita una militabant numero quinquaginta millia, in hanc ſententiam locutus eſt: Qvoniam Deus & pater, qvi eſt dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum manſuram nobis promiſit: vosque opem veſtram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigre præſtitiſtis, æqvum eſt, cum jam nihil arduum ſuperſit, miſſionem vobis dari. & promptitudine veſtra non abuti: quandoquidem certi ſumus, ſi in poſterum ſit opus, nihilo ſegnius operam veſtram nobis paratam fore. Itaq; gratias vobis agimus, quod ſocii periculorum eſſe voluiſtis, rogamusq;, ut in hac mutua benevolentia perſeveretis, memores amicorum, & qvod vos quoque veſtras poſſeſſiones noſtris auxiliis paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem

Lib. 4. cap. 7.

A τὴν δὲ ἀπὸ Καρμήλου, κοιλάδα περιαγρευομένην διὰ τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι, ἀσπίτην φέρουσαν πᾶσαν τὴν ὑποσιδῶνος πεδιάμφιλον. ἐκκλὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι ἡ καὶ ἀκτιπτύς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς πεδιάμενα μέχρι δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθυπέρθεν, νεφθαλίτην παρέλαβον, ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους, καὶ τῶν τοῦ ἰορδάνου πηγῶν αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος
B πρὸς ὕρους κῶ βέρεια πόλεως ἀρκῆς παρικούσης. δανίται δ', τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυσμὰς πεδιάπασαν τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτῳ τε δώροις ἐρεζόμενοι. ἰάμνιάν τε πᾶσαν τε γίτθαν, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ ἡ ὁδὸς ἤρκτο φυλή. τὸ ἐξῆς μὲν ἐθνῶν τῶν ἐκ χαναναίου φέροντα τὴν ἐπωνυμίαν διῆλεν ἕτως ἰησοῦς, τε τῷ γένει ταῖς
C συγγενέσι τὴν ἡμίσειαν φυλὴν ἐδωκεν νεμεσθαι. τῷ γὰρ ἀμορραίῳ, καὶ αὐτῷ οὕτως ἀφ' ἑνὸς τῶν χαναναίων παίδων καλουμένῳ μωυσῆς ἤδη πρόσθεν φῶς νενεμηκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον δεδηλώκειν. τὰ δὲ σιδώνια, καὶ ἀρουκαίους, καὶ ἀμαθίτας, καὶ ἀριθίους, ἀλλοκόσμητα λῶ. ἰησοῦς δὲ, γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πρὸς ἄπαν ὅσα καὶ νοήσειεν, τῶν τε μετ' αὐτὸν τῷ ἡγεμονείαν παραλαβόντων ἀμελῶς πρασσόντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, περηγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοῦ γένους τῶν χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν
D ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ. τῷ γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τῷ φυλακτῷ τῶν πατρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ μωσεῖ αὐτοὺς εἶναι πρόσφορον, καὶ τοῦτ' αὐτοὺς πεπεῖσθαι. καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ τοῖς ἑκτὸς καὶ τελέοντα πόλεις ἀποδιδόναι. πρόσθεν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν ἀμορραίαν τὰς δέκα. πύτων γὰρ ἐς ἀπανεμεῖ τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐτοῖς. πλὴν γὰρ τῶν πρόσθεν, τὸ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς χέβρωνα σίκιμα δὲ τῆς ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτου
E δ' ἤδεσιν. ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. νέμει δ' καὶ τῆς λεσσας ὅσα λῶ ἐπιλοιπά. πλείστη δ' ἐγένετο. καὶ μεγάλους πλούτους περιεβέβλητο καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτος καὶ τῆς ἄλλης ὑποσκευῆς ἕνεκα. πεζοπέδων δ' πλήθους, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ προσόμενος. μὴ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τῆς πέρα τοῦ ἰορδάνου καὶ τῷ ἀμορραίων
F ἱδρυμένους, συνεστρατευσαν δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλίται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δεσπότης τοῦ ἑβραίων ἔθνους, γῆν τε κτησασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπεσχηται, συνεργείας δ' τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολὰς τῷ ἐκείνου δεομένοις, αὐτὸς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἐπιδυσκόλου προσθεμένου καὶ ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῦς τῆς προθυμίας ὑμῶν, λῶ δὲ καὶ πάλιν δεῆσαν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχειν μὲν εἰς
G τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τῆς νῦν καμοῦσαν αὐθις βραδυτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν σεσήκασθε κινδύνων. καὶ οὐχὶ νῦν μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνήσθαι τῶν φίλων, καὶ προθυμίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅπως τε τῷ δόλωσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ πεισαντες εἰς ἃ νῦν διανοία θεῷ κατέσημεν, ἐπεὶ ἕτως ἐκείνῳ αὐτὸ μεταλαμβάνειν,

γέγονε

Deo favente & vobis adnitentibus pervenimus,

γήγονε πρὸς τῆς ὑπαρχουσῆ ἀφορμῆς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν A
πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπάξεσθε
καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τούτων ὅπερ πλέον, ἢ παρ'
ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὅτι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν
προθυμον. ὅτι γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπλεήφθη-
τε, καὶ παρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, οὐτ'
ἔστιν οὐδέν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν εἰδάμεν. χαίροντας
οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν. καὶ πα-
ρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ἕτερον B
ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ἐστιν
ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους. ἀβράμου γὰρ
ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνταῦθα καὶκεῖ κατοικοῦντες.
θεὸς εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν
αὐτῶν παρήγαγε εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας ὅτι
μελέσθαι καὶ πολιτεύειν δεῖ, λεὼ αὐτὸς ἅμα μωυσεῖ
διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πόσων. ὡς ἐμμενόντων μὲν
τούτοις, καὶ τὸ θεοῦ παρέξοντος οἰκονομεῖναι καὶ σύμ- C
μαχον ἑαυτόν. σκεπτομένων δὲ εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμη-
σιν, ἀποστραφησομένου δ' ἡμῶν ὑμῶν. ταῦτα εἰπὼν καὶ
καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν
ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε. προὔπεμπε
δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀ-
πελύθησαν. καὶ διαβάσει οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβή-
λις φυλὴ καὶ γαδδὶς, καὶ ὅσοι τῶν μαναστητῶν αὐτῆς
συνέπονται, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύονται δ' ἰορδά- D
νου. μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γνησομένοις, καὶ σύμβολον τῆς
πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκού-
σαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας,
ἐμεθ' ἧς σκέψεως γνώμης ἀνέσησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεω-
τερισμοῦ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῆς θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπ-
ρεπῶν. ἀλλὰ πρὸς τὸν θείαν θρησκείαν τὸν διαβολεῖ
πλανεῖ νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῶν
τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περάσοντες τὸν ποταμὸν, E
καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς παραβατεσπῆς τῶν πατρίων
ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐδόκει τὸν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι
καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὸν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ δ'
θεοῦ βούλημα, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενον χαίρει. καὶ
οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ἐπ' ὀργῆς. ἐπεχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς
ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἡ γερουσία, λόγοις συμβου-
λεύοντες ἀποπειρᾶσθαι αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν πρῶ-
τον. ἔστε τ' ἂν κακοηθῆ μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, F
ὅπη τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρε-
σβείας πρὸς αὐτοὺς, φινεέσην τὸν ἠὸν ἐλεαζάρου, καὶ
δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθη-
σομένους τι καὶ φρονήσαντες, τὸν βωμὸν ὅπη τῆς ὄχθης
τοῦ ποταμοῦ διαβάντες ἔστησαν. ὡς δ' πραγωσαμένων, καὶ
πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συνελέγη, ἧς φη-
νεέσης, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἢ ὡς τε
λόγοις ὑπὲρ τηλικούτου νενουθετῆσθαι πρὸς τὰ μέλλον-
τα. πλεῖν δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόν- G
τας δίκης ἐπ' ὅπλα καὶ τὸν ἐκ χερῶν τιμωρίαν ἐρεῖν-
σαι, πρὸς δὲ τὸ συγγνῶναι καὶ τὸ ταχὺ καὶ λόγοις ἂν σω-
φρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω ποιήσασθαι τὴν πρέ-
σβειαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς παρῆλθετε
τὸν βωμὸν κατασκεύασαι, μήτε παρ' ἐλπίδα δοκῶ-
μεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσιον ποιη-
σαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς παρα-
βολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ἐγὼ δ' ἐξεῖναι μὲν ὑμᾶς πείρα
τῆς δ' θεῖ γνώμης ἐντὸς γεγυμνένους, καὶ νόμων ὧν
αὐτὸς ἡμῖν ἐδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, παρα-
βάντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ὅλον κλῆρον,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem
ex hac militia ditati estis, multumque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram
benevolentiam ad referendam vicem nunquam
non promptam ac paratam. Nam & Moysis
mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate
mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam pro-
merendam reliqvum feciſtis. Lætos igitur vos
ad vestras possessiones dimittimus, hoc unum
rogatos, ut nullum terminum existimetis cogna-
tionem nostram dirimere: neve propter flumen
medium alios nos putetis quam Hebræos. O-
mnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc
vel illam ripam incolimus, unus Deus tam no-
stros quam vestros majores in hanc lucem prote-
lit: cujus leges ac religio per Moysem instituta
diligenter observanda sunt. hoc enim pacto
futurus est adjutor & propitius: sicut contra si
in alienos ritus degeneraverimus, & ipse nos a-
versabitur. Hæc locutus & singillatim primati-
bus populoque in commune dicto vale, ipse qui-
dem eodem loco restitit: reliqua autem multitu-
do universa cum lacrymis eos deducebat, & ægre a se invicem divellebantur. Itaque trajecto IV.
fluvio Rubelis tribus & Gadis & qvotquot Ma- Jos. 22.
nassitarum eos sunt secuti, altare super ripam
Jordanis erigunt, monumentum posteris & si-
gnum conjunctionis cum reliquis, qui ultra Jor-
danem incolunt. Quo audito apud cæteros Israe-
litas, cum altare exstructũ scirent, non etiam quo
animo, putabant eos, novata religione, alieno-
rum numinum cultum velle introducere: & te-
mere hac suspicione violatæ religionis moti, ar-
ma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœ-
nas à violatoribus exacturi. existimabant enim
non tam cognationis ac dignitatis eorum, qui in
hoc erant crimine, quam divinæ voluntatis ra-
tionem habendam. atque ita irati ad expeditio-
nem se accinxerunt. Jesus vero & pontifex Elea-
zarus cũ senatu cohibebant eos, dicentes verbis
prius quam armis rem aggrediendam, & scitan-
dum, qua mente id fecerint: & si forte malo ani-
mo factum deprehensum sit, tum demum armis
impetendos, mittunt igitur eo legatos, Phineesem
filium Eleazari & cum eo decem honoratos in
populo, qui cognoscant, quid sibi volentes
altare in ripa construxissent. Ut vero trajecto
flumine, & conventu advocato, Phineesses in
concione constitit: Majus, inquit, vestrum
delictum est, quam ut verbis tantum castigari
debeat. attamen non culpæ magnitudine moti
repente ad arma conclamavimꝰ, ut pœnas sume-
remus, sed respectu cognationis, & ea spe, qvod
fortasse admonitione ad sanitatem reduci possi-
tis, legationem ad vos suscepimus, ut, cognita
causa extructi altaris, non temere armasse nos in
vos videamur, si piis rationibus adducti id feci-
stis: sin autem in culpa sitis, justam ultionem
violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere
potuimus, vos, qui perspectam Dei sententi-
am habetis, & legum ejus auditores estis, disjun-
ctos à nobis & in vestram possessionem reversos,

quam Deo ferre acceptam debetis, cujus providentia contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad majorem insaniam prolabimini, ad domesticarum legum reverentiam reducti. Quod si in male cœptis obstinate persistatis, non gravabimur ullum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum, flumine trajecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cavete enim, putetis, quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos evasisse: ubiubi estis, omnia sunt illius, nec licet jus ejus ac judicium effugere. Quod si putatis locum vobis ad recte sapiendum esse obstaculo, præstat novam agrorum divisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur, ut resipiscatis, & a novitatibus, mutato proposito, desistatis: rogamusque vos per salutem liberorum ac conjugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minime volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, utrum pace nostra & vestris affectibus perpetuo frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neq; in religione, cujus nequaquam pœnitet, quicquam innovare. Unum Deum novimus Hebræis omnibus communem, & altare ejus æreum, quod est ante tabernaculum, nec aliud unquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, qvodque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed ut perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nosque patriæ religionis admoneat, non, ut vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque, ut nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degeneraverit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis, Phineeses collaudataque eorum constantia, reversus ad Jesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus, quod nec delectu opus esset nec civili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: moxque soluto conventu, reversis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem post vigesimo jam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe, qvotquot erat comodum, ubi vidit omnes adesse, primum Dei beneficia in memoriam illis revocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamque gloriam pervenerant; hortatur deinde, ut dent operam, ut Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant ejus benevolentiam non aliis retineri posse quam pietatis artibus,

Ios. 23. 24.

A ὂν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας ἐλαχετε, λήθην λαβεῖν αὐτὸ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πατρῷος ξενικοὺς θεοὺς ἀποφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ παραυτίκα μὴ μανέντες, νόμων ἢ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. ἂν δ' ἀπιμένητε τῆς ἡμαρτημένης, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν

B νόμων πόνον. ἀλλὰ περασόμενοι τὸν ἰόρδανον τοῖς βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν θεὸν, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθειροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τὴν διαβᾶσαν τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τοῦτου ἐστί. καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰδ' οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμ-

C πόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' ἐπιστήσατε σωφρονήσαντες, καὶ ἅτε νεαροῖς μεταθεμένοις τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παραγκεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς σοὶ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ἵνα βουλεύσθε, λόγοις ἠπιωτέροις συμφέρειν

D ὑπολαβόντες, ἢ πείραν ἔργων καὶ πολέμου παρεμφῆναι. τοσαῦτα δὲ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο πρὸς τὸ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης τυχεῖν πρὸς αὐτοὺς ἀποδησεσθαι, μήτε κατὰ νεωτερισμὸν ἀναιρῆσαι τὸν βωμὸν ἐλέγον. ἀλλὰ θεὸν τε ἕνα γινώσκειν τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν. καὶ τὸν πρὸς τῆς σκιᾶς βωμὸν

E χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸν μέντοι μεγέθει ἀναστῆσαι, διὸ ἐν καὶ ὑπόπλοι γένοιντο, ἐς τὴν θρησκείαν ἰδρύσθαι, σύμβολον ἢ ἔπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη δὲ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ παραβάσεως δέχη ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν δὲ ὅτι τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίᾳ κατασκευάσαι ἤνοιτο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα πρὸς ἡμῶν ἔχοντες ὑπόληψιν,

F μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες ὅσοι τὸ ἀβραάμου ἦθος ὄντες νεωτέροις ἐπιχειροῦσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρελθὼν πρὸς ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀπήγγελε τῷ λαῷ, ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ γραπλογεῖν αὐτοὺς μέλλει μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν τὴν ἀθλίων συγγνῶν, χαρίεσθαι τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπετίλει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος

G εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἰησοῦς αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτη δ' ὕστερον εἰκοσιν, ὑπέργηρως ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τοὺς ἀρχὰς καὶ τὰς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἐπὶ ἔφικτον αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ παιδὸς ἀχήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ πρεμυσίας προελθεῖν. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τὴν εὐσέβειαν μόνην φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπιέναι μέλλοντι καὶ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. καὶ κείνους ἠξίου λαβὰ μνήμης ποιήσασθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα, ὧν μυσὶ μὲν ἐπὶ διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων συνδιέτριψε πεντακόσια. στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γίνεται, πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε δὲ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα ὢν τὸν κίνδυνον δ' ὑψυχος καὶ μεγαλόψυχος, πυνθανεῦσαί τε τὰ κατὰ τὴν εἰρήνην δεξιώτατος, καὶ πρὸς ἅπαν καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. θάπτεται δὲ ἐν πόλει θαμνᾶ τῆς Ἐφραίμ φυλῆς. θνήσκει δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, Φινεὲς τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην καταλείπων. καὶ μνημεῖον αὐτῷ τάφος ἐν Γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν Φινεέσης προφητεύει καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν Χαναναίων ἔθνους τῇ Ἰουδαίᾳ φυλῇ προφέρει τὴν ἡγεμονίαν. καὶ δὴ τῷ λαῷ θαρσοῦντι ἦν μαχεῖν τι καὶ θεοῦ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσι τὴν συμεωνίδα, ἐφ' ὥτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ἀποτελῶν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρονόμους τε ποιῶσιν.

A Suum enim fuisse, ut priusqvam decederet, illos officii commonefaceret. postremò rogavit, ut hanc admonitionem boni consulerent, essentqve ejus perpetuo memores. post hanc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ centesimo decimo: qvorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post ejus obitum, vigintiqvinqve reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloqventia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & utilis: deniqve in qvavis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna, tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinqvens sacerdotium. sepulturæ & ejus monumentum impositum extat in urbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cujusnam foret imperium in bello Chananæo, respondit jubere Deum, ut Judæ tribus ductu bellum gererent, qvæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, ut sublatis è sua ditione hostium reliqviis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus hujus generis reliqviis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἀποθανόντος δὲ στρατηγοῦ παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλῖται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

CAP. II.

Qvomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello ex universis Benjamitis sexcenti tantùm fuere superstites.

Χαναναῖοι δὲ ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ πράγματα, στρατῷ μεγάλῳ καὶ ζεβεκλω αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τὸ ζεβεκηνῶν ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονίαν διατηρήσαντες. τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει βεζεκλωῶν κύριον. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς πρόσθεν, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβεζέκ. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησιν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ παῦον ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς ἃ κατὰ δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πράξας πρότερον οὐκ ἀνετράπλευ. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἐως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δὲ, γῇ θάπτουσι. καὶ διέρχονται αἱροῦντες τὰς πόλεις. ὧλίσας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας. χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τειχῶν ἰσχυρότητι καὶ φύσει τοῦ τόπου. ὅθεν μετεστρατοπεδεύσαν εἰς χεβρῶνα, καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. ὑπελείπετο δὲ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἱ διὰ σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφὰς ἀδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας, φοβερὸν ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ πίσιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν διχιλίων πηχῶν, τῷ δὲ χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦτος δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

AT Chananæi, qvorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam urbem eos expectabant, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingva dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, qvòd Jesus Dux Israelitarum esset defunctus. adversus hos, qvos dixi, duæ tribus egregiè pugnaverunt: & cæsis decem millibus, dum reliqvos fugientes insequntur, Adonibezecum ceperunt. qvi manibus ac pedibus truncatus, agnovit divinam justitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longe à Hierosolymis, ubi fato functum terræ mandaverunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: qvorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore ejus parte, omnes habitatores terræ contrucidaverunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. qvare oppugnatione in Hebronem translata, urbeqve vi capta, in oppidanos omnes sævitum est. apud hos in eam diem superstites erant qvidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles: qvorum ossa adhuc ostenduntur, qvalia vix credant, qvi non viderunt ipsi. Hoc oppidum Levitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliqvum ejus agrum Chalebo dono dederunt, juxta mandatum Moysis. fuerat hic unus è speculatoribus, qvos Moyses in Chananæam præmiserat.

Jos. 21.

Habita eſt ratio Jethræ quoque Madianitæ, olim Moyſis ſoceri, cujus poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adjunxerant, & in deſerto ærumnarum ſocii fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcendentes prædictæ duæ tribus Aſcalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Evaſit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie ſitæ & abundantes curribus, invadentes ſe male mulctatos facile rejiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquiſitis domum ſe receperunt, & arma depoſuerunt. Benjamitæ verò, in quorum ſorte erant Hieroſolyma, tributo impoſito habitatoribus ejus pacem dederunt: & in poſterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum utriqve ſe contulerunt. Benjamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipſæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm aſſidendo Bethelis multo tempore ac labore impenſo nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter duravit. tandem comprehenſo uno civium qui in urbem importabat neceſſaria, fide data & accepta, & jurejurando firmata, intromiſſos clàm ipſum cum familia ſervaturos proditione ejus facti ſunt voti compotes: cæſisqve reliquis omnibus præter hos quibus ſalus ex pacto debebatur, ipſi poſthac urbis dominium habuerunt. Omiſſo deinde bello Iſraelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honeſtati ſtudebant, diſciplinæ ac legum divinarum immemores. qua injuria DEUS commotus per vatem admonet eos non ſua ſententia hoſti Chananæo parcere, quamobrem fore, ut aliquando per occaſionem pro intempeſtiva clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametſi territis oraculo, bellum tamen non libebat ſuſcipere, tum quod multa à Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non eſſent idonei: depravata jam reipublicæ forma, & autoritate optimatum invalida, dum nec ſenatus ut ante legitur, nec magiſtratus ſolemnes creantur: dumque relicta cura ſtatus publici, omnes privatis tantum lucris ſunt dediti. In tanta licentia perturbatio gravis incidit, & qua mox bellum civile exortum eſt, quod hanc cauſam habuit. Vir è plebe Levitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Judæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum reſpondere in amore ægrè ferebat. hinc orto diſſidio, mulier continuas expoſtulationes non ferens, relicto marito menſe quarto ad parentes revertitur, is coactus deſiderio, & ipſe venit ad ſoceros, quorum opera miſſis querelis cum uxore in gratiam revertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cum decreviſſet domum repetere, poſt meridiē iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiſerunt, nec niſi meliore diei parte transacta. comes erat unus famulus, & mulier vehebatur

VI.

Jud. 19.

διδέασι δὲ καὶ τοῖς ἰεθροῦ τοῦ μαδιανίτου ἀποίκοις, μωυσέως γὰρ λεὺς γαμβρός, γλῶ ἵνα νέμοιντο, τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις καὶ σωτῆσαν αὐτοῖς ὅπλ τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ σεμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὸ ὄρεινὸν τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τῶν δ' ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἀφῄρηνται δ' αὐτοὺς γάζαν καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων ὑπερίας κακῶς ἐπιόντων τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἵδε μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατατίθενται τὰ ὅπλα. βενιαμῖται δ', τούτων γὰρ ἦν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῶν σωσεχώρησαν φόρους τελεῖν. ἔτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτείνειν, οἱ δ' κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τῶν γῶν ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τῶν βενιαμίτων μιμησάμεναι ἐπίκιον, ἔτοις τελεμένοις δεκάμοι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμους εἶναι. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου ἔτων πόνων ηὕρισκε τῆς πολιορκίας. οἱ δ' καὶ περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅπλ κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ σωθήσεσθαι τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. καὶ κεῖνος ὅπλ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἔτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δ', ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν πονῶν ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς ἔ κόσμου ὀλιγωρουμένου, καὶ τῆς πολιτείας τ νόμων ἐκεῖ ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὅπλ τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φασιν τὸ φῶς τὴν αὐτοῦ γνώμην τ χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαβόμενοι. οἱ δ', καὶ πρὸς τὰ φῶς ἔ θεῖ, δυσθύμως εἶχον. ἔ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀηδῶς, πολλά τε φῶς τ χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη ἀπὸ τοῦ τρυφᾶν ἐκλελυμένοι. καὶ σωεβαινεν ἤδη τοῦ δεισιδαιμονεῖσθαι, καὶ τὰς γερουσίας ὧν ἀπεδείκνυσαν, οὐδ' ἐχθὲς ἄλλου ἐδὲ μίαν τ πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῇ ἔ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ ἄδειαν, σάσις αὐτοὺς πολιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λεύιτης ἀνὴρ τ δημοτικωτέρων τῆς ἐφραίμου κληρουχίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γυναῖον ἀπὸ βηθλεμῶν. τῆς δ' ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν δ' σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ ἔ κάλλους αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τ παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ ἀπὸ τούτου μᾶλλον ἐκκαομένου τῷ πάθει, σπουδὲς σωεχεῖς αὐτῇ ἐγίνοντο. καὶ τέλος ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπῆρεν δ', μενὼ πεντάμηνον. χαλεπῶς δ' φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῇ ἔρωτι, ἦλθε πρὸς τοὺς πενθερούς. καὶ προσλυσάμενος τοὺς μεμψίμους, καταλλάττει πρὸς αὐτόν. καὶ τεσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτοῦ διατρίβων, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὴν, πρὶ δείλου ἔχοντι. βραδίον γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τοῦ θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τρίτον ἐπιοῦσα. θεράπων δ' αὐτοῖς εἷς ἕπετο.

καὶ

καὶ ὃν τῷ λῷ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ἐχεῖτο τὸ γύναιον. γνομέ-
νων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἐλ-
λύπησεν ἤδη τριάκοντα, σωεβάλλει ὁ ἱεράπων
καταχθλῶσά που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ-
δεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πόρ-
ρω πολεμίων ὄντας, ἔν. καιροῦ πολλάκις ἀπισφαλῆ
καὶ ὕποπτα ποιοῦτῳ καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρε-
σεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι.
χαναναίων γὰρ λῷ ἡ πόλις. ἀλλὰ σωελθόντας εἴκο-
σι σταδία, εἰς οἰκείαν ἡξίου καταγεσθαι πόλιν. καὶ
κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆλθεν εἰς γαβᾶν, Φυλῆς τῆς
βενιαμιτιδῳ, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ἀπὶ ξε-
νίαν τ κῷ τλῳ ἀγορᾶν αὐτὸν ωδῷ καλοῦντῳ, πρεσ-
βύτης ἐξ ἀγρᾶς καπῶν, τῆς μὲν ἐφραιμιτιδῳ Φυλῆς
ὢν, ἐν ᾗ τῇ γαβᾶ διαστωμνῳ, σωτυγχάνων αὐτῷ,
πῆς τε ὢν ἤρετο, κ διὰς αἰτίας στελλόμνῳ σκότος ἤ-
δη τὰ σωρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ ᾗ, λᾴτης
μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ ωδῷ τ γονέων ἄγων,
σωρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τλῳ δ' οἴκησιν ἐδήλου τυγχά-
νειν ἐν τῇ ἐφραιμίῳ κληρουχίᾳ. ὁ ᾗ πρεσβύτης, κ διὰ
τλῳ συγγενειαν, καὶ διὰ τε τλῳ αὐτλῳ Φυλλῳ νέμειν,
ἓ μᾶλ διὰ τλῳ σωτυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενιοδοχούμνον
ἦγε. νεανίσκ δέ τινες τῶν γαβαιτῶν, ἀπὶ τῆς ἀγορᾶς τὸ
γύναιον θεασάμνοι, καὶ τλῳ ὑπερέτειαν θαυμάσαν-
τες, ἐπεὶ ωδῷ τῷ πρεσβύτῃ κατημμένῳ ἐμάθον, κα-
τεφρονήσαντες τῆς ἀθενείας, καὶ τῆς ὀλιγότητῳ, ἦ-
κον ἀπὶ τὰς θύρας. ἃ ᾗ πρεσβύτου ωδῷ καλοῦντῳ
ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ σωροφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν,
ἠξίουν αὐτὸν ωδῷ χόνῳ τλῳ ξένῳ, πραγμάτων ἀ-
πηλλάχθαι. ὡς ᾗ συγγνῆτε λέγοντῳ, ἓ λᾴτης δ'
πρεσβύτ, ἓ δράσειν αὐτὰς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τὰς νό-
μας ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δ δικαίου καὶ κα-
τηγέλων, ἠπείλουν ᾗ ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα
τοῖς ἀπῃυμίοις αὐτῶν, εἰς ἀνάγκλω περιημμένῳ, ἓ
μὴ βουλόμνῳ τὰς ξένας ὑπερδεῖν ὕβρεως θέντας, τῆς
ἑαυτ ᾗυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τλῳ ἐ-
πῃυμίαν αὐτὰς λέγων, νομιμώτερον δίκα τῆς εἰς τὰς
ξένας ὕβρεως, αὐτὸς ᾗ μηδὲν ἀδικήσειν ἃς ἐπεδέξατο
τύτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς ἀσουδῆς
τῆς ἀπὶ τλῳ ξένλω ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην
ωδῷλαβεῖν ἀξιῶντες. ὁ μέν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν
ωδῷνομον. οἱ δ' ἁρπασάμνοι, καὶ σωροθέμνοι μᾶλ-
λον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπῆγον σωὸς αὐτὰς τλῳ
γυναῖκα. καὶ διὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως,
ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένλω ἡμέρᾳν. ἡ δὲ, τεταλαιπω-
ρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆλθε ἐπὶ τὴν ξενίαν. ἓ ὑπὸ
λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ ἔ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης
εἰς ὄψιν ἐλθεῖν πάνδρι, τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγυη-
μένοις ἔχειν ἀνίατον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τλῳ ψυ-
χλῳ ἀφῆκεν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμνος ὕπνῳ βαθεῖ κα-
ταχῆσθαι τλῳ γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώ-
μνος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, ωδῷ μυθήσασθαι διεγνω-
κώς, ὡς ὅτι ἐξ ἐκστάσ γνώμης αὐτλῳ ωδῷ χοι τοῖς
παθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ἀπὶ τ ξενίαν αὐτ.
ὡς ᾗ τελευτήσειεν ἐμαθεν σωφρόνως σωὸς τὸ μέγε-
θος τῶν κακῶν, ἀπὶ τέμνῳ τῷ κτήνει νεκρὰν τ γυ-
ναῖκα κομίζει σωὸς αὐτόν. ὁ διελὼν αὐτὴν κ μέλος εἰς
μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην Φυλλν, ἐντειλά-
μνῳ τοῖς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τῆς τελευτῆς
γυναικὶ, καὶ τλῳ βίαν τοῖς Φυλοῖς. οἱ δέ ὑπό τε τῆς
ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων κακῶς
ἁλόντες, σωότερον ἑδενὸς πιστὰ σωέραν ἐληφότες,
ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ θυμίας εἰς τλῳ σιλουὴ

A cumqve emensi triginta ſtadia non longè abeſ-
ſent à Hieroſolymis, famulus dabat conſilium,
ut aliqvo diverterent: ne ſi nox iter facien-
tes opprimeret, in aliqvod incommodum inci-
derent, præſertim propinqvis hoſtibus, cum
ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta
facere ſoleat. marito non placuit alienigenarum
uti hoſpitio. nam Chananæi tum urbem tene-
bant, malebatqve progreſſus viginti ſtadia ad
ſui generis homines divertere. in hoc conſen-
B tientibus omnibus, pervenit in Gabam tribus
Benjamitidis ſerò admodum, cumqve in foro
inveniret neminem, qvi ſe invitaret ad hoſpi-
tium, ſenex qvidam è rure domum repetens,
Ephræmita genere, ſed Gabæ habitans, caſu re-
pertum interrogat, qvisnam ſit, & cur crepu-
ſculo demum cœnam è foro peteret. ille ſe Le-
vitam ait, & uxorem à parentibus domum re-
ducere, & in Ephræmitarum ditione ſe habere
C domicilium. Tum ſenex reſpectu cognationis
ac tribus, & qvod fortè oblatus hoſpes viſus eſt,
ad ſe deducit hominem. Gabaeni verò qvidam
juvenes, qvi mulierculam in foro viderant, mi-
rati ejus formam, poſtqvam ad ſenem illum di-
verti ſſe cognoverunt, contempta imbecillitate
& ſolitudine, venerunt ad januam: roganteqve
ſene, ut abirent, & vim abſtinerent ac injuriam,
poſtulabant, ut exhibita hoſpita qvieti ſuæ con-
ſuleret. cumqve ille contra diceret cognatam
D eſſe, & Levitidem, peccaturos eos graviter, ſi
propter voluptatem leges violarent, juvenes-
qve jura contemnerent ac deriderent, cædem
minantes, ſi obſtare libidini eorum pergeret, ſe-
nex ait ſe filiam eis permittere, ut ſalvo hoſpi-
tali jure cupiditatem explerent, volens qvantum
in ſe erat, tutos ab injuria præſtare, qvos exce-
perat. illis verò pertinaciter hoſpitam expeten-
tibus, & hanc omnino accipere volentibus, ſup-
E plex orabat, ne qvid contra leges committerent,
at illi furentes vi raptam mulierem domum ab-
ducunt, cumqve ei per totam noctem ad ſatie-
tatem illuſiſſent, diluculo dimiſerunt: qvæ ita
miſere affecta ad hoſpitium revertitur: & præ
nimio dolore ac verecundia, non audens in
mariti conſpectum venire, qvod hunc indigniſ-
ſime rem laturum putaret, humi collapſa expi-
ravit. Levita ratus ſopore oppreſſam, & nihil
F graviùs ſuſpicans, excitare conabatur, conſola-
turus eo, qvòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbu-
iſſet, ſed vi in alienas ædes abrepta. ut vero de-
functam ſenſit, ſatis prudenter pro calamitatis
magnitudine ſe gerens, cadaver jumento im-
poſitum domum reportat: & membratim di-
viſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus
miſit, mandans perferentibus, ut indicarent per
tribus qvi mulieri cauſa mortis fuerint, & de
eorum violentia. Tum verò illi nunqvam tali *Jud. 20.*
antè viſo vel audito ſpectaculo ad indignationē
graviter commoti, & juſto furore perciti apud

conventum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hoſtiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum ſenatus cohibuit, ſvadens non ita temere cognatis bellum inferendum, priusquam verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob injuriam acceptam armari leges permittunt, niſi legatis prius de ſatisfactione miſſis. rectum igitur eſſe ad Gabaenos mittere, qvi ſontes ad ſupplicium depoſcant: qui ſi dedantur, horum pœna contentos eſſe debere. ſin contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accuſaturi eos juvenes, qui vim pudicitiæ mulieris intulerunt, & poſtulaturi, ut pro violatis legibus morte juſtas pœnas penderent. Gabaeni verò non dediderunt juvenes, arbitrati ſibi pudendum, ſi alienis imperatis metu belli parerent, cùm multitudine ac virtute nulli ſe cedere videri vellent: eratqve magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos ſe promitterent, ſi qvis eos vi & armis aggredi vellet. Qvæ poſtqvam Iſraelitis à Gabaenis renuntiata ſunt, jurejurando ſanciunt, neminem ex ſuis viro Benjamitæ filiam traditurum in conjugem: & acriore bello perſecuturos ſe eam tribum, quam majores eorum Chananæos perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Benjamitæ verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & inſuper ſexcentos. ex eo numero fuere quingenti funditores peritiſſimi, qui læva manu feriebant. itaqve commiſſo apud Gabam prælio, egregie vicêre Benjamitæ, cæſis ex adverſa acie viginti duobus millibus. & fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælium diremiſſet. atqve ita Benjamitæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ verò in caſtra inſperata clade attoniti. Seqventi die prælium inſtauratur, & Benjamitis rurſum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Iſraelitarum, quo factum eſt, ut caſtra metu deſererent, profectiqve Bethela, quæ urbs non longe aberat, poſtridie jejunio peracto ſupplicaverunt Deo per Phineeſem pontificem, ut abira deſiſteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hoſtem concederet. Deus vero precibus eorum annuit, & per eundem vatem favorem eſt pollicitus. Ergo diviſis bifariam copiis, dimidiam partem noctu circa urbem in inſidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Benjamitis manus conſerunt, moxqve ut impares paulatim pedem referunt, eo magis Benjamitæ inſtant ſponte cedentibus, quo longius hoſtem ab urbe abſtraherent, ita ut etiam illi, qui in urbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent qvaſi prædæ futuri ſocii. poſtquam autem ſatis longè à mœnibus diſceſſum eſt, Hebræi reverſi in pugnam ſignum dant inſidiatoribus: qvi mox coorti cum clamore hoſtem à tergo invadunt. Senſerunt illi ſe deceptos, & cùm conſilium in ancipiti metu non ſuppeteret, in convallem qvandã compulſi,

A συλλεγῆτες, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν ἀλλήλους ἐκέλευσε, καὶ χρῆσθαι τοῖς γαβαηνοῖς, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἢ νόμου μηδ' ὅπλοις τοὺς ἀλλοτρίους ἐφιέντος δίκα πρεσβείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πέμψας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι σφᾶς ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τοῦ νόμου πειθομένους
B πέμψας πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς ἐξαιτοῦντας τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὲν, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὸς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορήσοντες τῶν νεανίσκων περὶ τῆς γυναικὸς, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαντας μὲν οὐ νόμιμα, νομίσεως δὲ δικαίως, ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ὑποδανεῖν. οἱ δὲ γαβαηνοὶ, οὔτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμα-
C σιν ἡγούμενοι πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' ἀψυχίαν. ἦσαν γὰρ ἐν εὐδοκιμῇ μεγάλῃ καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν. συναπενεχθῆσαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις περὶ τῶν γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐ-
D τοῖς δι' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τὰς προγόνας ἡμῶν παρειληφόσι γνωμένους. ἐψηφίσματο ἐξηγεῖν ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τετταράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πενταχιχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε μάχης πρὸς τῇ γαβᾷ γνομένης, τρέπουσιν οἱ βενιαμῖται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρας τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν ἴσως ἂν καὶ πλείο-
E νες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπεσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. οἱ μὲν βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑστέρᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται πρατῶσι, καὶ θνήσκουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ἑκατὸν χιλιοι καὶ μύριοι. ἐδείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ὠθισθέντες δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἐγγὺς κειμένην, καὶ νηστεύσαντες ἐπὶ τὴν ὑστεραίαν τὸν
F θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τοῦ ἱερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπήγγελται ταῦτα διὰ φινεέσου προφητεύσαντος. πείσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν ἡμίσειαν περιλοχίζουσι νυκτὸς πρὸ τῆς πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ εὐθὺς οἱ βενιαμῖται τῶν ἑβραίων ὑποφευγόντων ἤρεμα, ὡς ὅτι πολὺ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐλθεῖν, ἀναχωροῦσιν ἔσπευδον, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεβάμειν αὐτοῖς πάντας
G βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. ὀπισθαφέντες δ' ἵστανται εἰς μάχλιν, καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἐνέδραις νῦσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναζόντες, μετὰ βοῆς ὀπίσω τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ, ἅμα τε αὐτοὺς ἠπατημένους ἤσθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. καὶ εἴς τι κοῖλον συνελασθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον.

περι-

ωξι; πάντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας διαφθεῖραι A circundatis expeditioribus qvi eminus pugnare assveverant, telis ferarum in morem sunt confixi. Sexcenti tantùm evaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperunt: & in montem qvendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqvi omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinqve millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atqve impuberes contrucidaverunt. pari modo & in alias Benjamitarum urbes sævitum est: adeoqve indignatio justa eos efferaverat, ut ad expugnandam etiam Jabisum Galaditidis urbem qvæ auxilium contra Benjamitas negaverat, duodecim selecta millia mitterent. qvi potiti urbe occiderunt tam viros qvàm mulieres & pueros, servatis tantùm qvadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qvi postqvam resedit, subsecuta est pœnitentia, dum una se tribu diminutos reputant. & quamvis justis armis oppressos censerent, ut qui contra leges divinas peccaverant, jejunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos qvoqve illos qvi effugerant, missis legatis revocant. hi petram qvandam, qvæ Rhoa dicitur, in deserto occupaverant. Legati verò apud illos tam ipsorum qvam suam cladem conqvesti, qvod infectum esse non poterat, svaserunt æqvo ferrent animo, & ad sui generis reliqvos aggregarentur, néve qvantum in se esset, universam tribum Benjamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribu totius agros recipere, & prædam insuper qvantam possent abigere. At illi agnoscentes suam injustitiam, justo DEI judicio damnatam, reversi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in uxores qvadringentas illas virgines Jabiticas. de reliquis verò deliberabant, unde illis uxores ad sufficiendam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli jurejurando cautum esset, ne quis filiam in Benjamiticam tribum elocaret, non deerant qvi negligendum id sacramentum consulerent, qvòd ab ira profectum esset, non à judicio. Non ingratam rem Deo fore, si quomodo provideatur, ne integra tribus pereat: & perjuria non qvando necessario fiunt, periculosa esse ac gravia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cum verò senatus succlamatione perjurii mentionem abominaretur, extitit quidam, qui diceret habere se consilium, quomodo salvo jurejurando Benjamitis uxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu jussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem convenire, in quo comitatu sequvuntur & conjuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Benjamitis, impune sit vobis nec jubentibus nec prohibentibus. qvod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulaverint, dicemus ipsos in culpa esse, qvi filias negligenter custodiverint: & qvod non oportet iræ in Benjamitas nimis indulgere, qva jam antè plus satis contra consangvineos sint usi. In hanc sententiam concessum est, decretumqve, ut liceat Benjamitis uxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini trinive ante urbem insidiabantur adventantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

σαν τῶν Ἰαβισίων ἑξακοσίους. ἔτοι δὲ συσταφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ἐπὶ τὸ πλησίον ὄρη, καὶ καταλαβόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡξὶ δισμυρίας ὄντες, καὶ πεντακισχιλίους ἀπέθανον. οἱ δ' ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβὰν ἐμπρήσαντες, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ ἄρρενα τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν, ἕτως ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἰάβισιν τῆς Γαλαδίτιδος ἔσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύσαντες τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πόλεως τετρακοσίων παρθένων. ἔτι τοσοῦτον ἐπὶ ὀργῆς προήχθησαν τῷ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει προσλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν ἁλιτῶν. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ τι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτανούσας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους, διὰ πρεσβυτῶν σκάλοιν. καθίδρυται δ' ἔτι πέτρας τινὸς ῥοᾶς καλουμένης κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγενημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πᾶσαν ἐπῆλθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ὄλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρεῖσθαι δ' ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἀπώλειαν τῆς φυλῆς γλυκεῖαν, καὶ λείαν ὁσίαν ἀπάγειν δυνησείπτε. οἱ δ' τ' καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγενότων κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατέσαν εἰς τὸ πάτριον φυλεὸν, πεισθόμενοι τοῖς προσκαλουμένοις. οἱ δ' ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς ἰαβίτιδας. ὡξὶ δ' τ' ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως καὶκεῖνοι γυναικῶν δι-απρήσαντες, παιδοποιῶνται. γεγνημένων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικήσειν θυγατέρα πρὸς πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβάλλοντο τῶν ὁμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμώσαντες οὐ γνώμῃ καὶ κρίσει, τῷ θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλεὺν ὅλην κινδυνεύουσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τάς τε ὀμορκίας ἀφ' ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης ῥηθῶνται, χαλεπὰς εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι. τῆς δ' εὐσεβείας πρὸς τὸ τῆς ἀσφαλείας ὄνομα ἀφελιασάσης, ἔφη τὶς τούτοις γυναικῶν ἀμέλειαν ἔχειν ἐπεῖν καὶ τηρῆσαι τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ἀθηναν, ἡμῖν, εἶπε, τρὶς δ' ἔτους ἐς σηλὼ συνιόσιν ἔπαυλαι καὶ πανήγυριν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφείσθω γαμεῖν Βενιαμίτας ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν οὔτε προτρεπομένων οὔτε κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοὺς αὐτοῖς φυλακὴν ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τε δεῖ τῆς ὀργῆς ἀθηναν Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ θαῦμον ἀμετρως. καὶ εἰ μὲν τούτοις πειθόμενοι, ψηφίζονται τὸν διὰ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ τρεῖς πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἐμελλον.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter faciebant. juvenes autem coorti diſperſas corripiebant: atqve hoc pacto qvæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam, ut ad priſtinam felicitatem aliqvando redire poſſent. Qvo factum eſt, ut Benjamitarum tribus, qvæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Iſraelitarum conſilio ſervaretur: moxqve magnis incrementis tam numero qvam opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Benjamitici. Nec feli-
Jud. 18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna uſa. Iſraelitis jam deſvetis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non qvod ſibi timerent, ſed ut illata Hebræis aliqva memorabili clade, ſecurius in poſterum ſuas urbes habitarent. & conjuratione facta, magnoqve numero peditum armato, adjunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſqve campeſtres civitates: ita ut Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem ubi ponerent, in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis qvinq; viros in mediterranea, diſpecturos nunqvem locum invenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter unius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus invento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt urbem Dana, cognominem uni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quod neqve ad laborem ſe exercerent, neqve pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quisqve libitu vivebat, ut domeſtica Chananæorum vitia jam totam gentem impunè inundarent.

αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς ἁδὲν ὑφορῶσαι δὴ ἵναι τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὄδιον. οἱ δὲ σκεδασθεισῶν ἔιχοντο ἐξανασάντες. καὶ οὗτοι μὲν ὅτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν πρότερον ὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνώσασα τελέως ἐκφθαρῆναι, τῷ προιρημένῳ τρόπῳ κ τῇ ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰωὴσέ τε ὡδαχξῆμα, καὶ ταχέως εἰς τὸ πλῆθ καὶ τἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν ἀπίδοσιν. ὅτ μὲν οὖν ὁ πόλεμ, ὅτως παύεται. ὁμοια δ' τούτοις πεῖν καὶ τῇ δανιαιτῶν συνεβη φυλῇ, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς ὅτο προαχθέισαν. τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκλελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεπείσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δ βεβαίαν ἔ πίησιν κακῶς τοὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τὴν ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίτας εἰς τὸ ὄρ ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ὀδὲ ἐλάγιον αὐτοῖς ὄπιδατον ἔ πεδίᾳ καταλιπόντες. οἱ δ' ἔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆ τε ὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον, κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. οἱ δ' οὐ πόρρω ἔ λιβάνου ὄρους καὶ ἐλάσσονος ἰορδάνου τῶν πηγῶν κ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, κατασκεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ἑρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβ παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις προύβαινεν ἔτι τε ἀπειρίας ἔ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεθιέντες γὰρ ἅπαξ ἔ κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ προὸν τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βίαν ἰδίαν ἕκαστοι, ὡς καὶ τ ἐπιχωριαζόντων ῥᾳδίως τοῖς χαναναίοις ἀναπιμπλασθαι κακῶν.

CAP. III.
Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſervitutem à DEO populus Iſraëlitarum eſt traditus.

Κεφάλαιον γ'.
ὡς μ τούτῳ τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

Jud. 3. HAnc ob rem irato DEO, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem brevi diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem ejus venerunt. Tributis deinde iniqvioribus gravati, & alias varias injurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

ὈΡγίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. καὶ ὡ σῳ πόνοις μυρίοις ὐδαιμονίαν κτήσαντο, τούτῳ ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντ γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθ ἔ ἀσυρίων βασιλέως πολλούς τε τ παραταξαμένων ἀπώλεσαν, πολιορκήμενοι κ κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε ἔ δυνατ μείζονας ὑπιταγῆναι ἐπέλοιν, πυθόμενοι παντοίας ὑπεμένειν, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τ κακῶν ὅτως ἠλευθερώθησαν.

CAP. IV.
Libertas per Cenizum reddita.

Κεφάλαιον δ'.
Η διὰ κενίζ αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

Ibidem. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus, ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed ut ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis qvibusdam periculorum ſociis, qvos præſentis ſtatus tædebat, & mutatum

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τὶς, κενίαζος ὄνομα, δρασήριός ἀνὴρ, τὸ φρόνημα γενναῖος, χρηθὲν αὐτῷ μὴ περιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τ ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν, παρασκευασάμενος συλλαμβάνεσθ τ κινδύνων ἑαυτῷ (ὀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αὐδὼς ὄπλ τοῖς παρῆσιν ἐτύγχανε καὶ ποθυμία μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τὼ παρ' αὐτοῖς σῦσιν φρουρὰν ὃ χουσύρου ἀφθείρει. πρόσχυμενων ἢ πλειόνων τ σωαγωνιζομένων, ὀκ ὃ μὴ ἀφαμαρτεῖν ὠδὲ τὰ πρῶτα τ ὁπιχειρήσεως, μάχλω τοῖς ἀσυρμοῖς σωάπασι. ὃ ποὸς τὸ παντελὲς αὖτ ἀπωσάμμοι, περαιῶδαν τὸν ἐΦράτην ἐδιάζοντο. κενίαζ ἢ, ὡς ἔργῳ πείραν αὐτὸ λαμβανέ ποῦ ὃ πλήθος δέχλω, ὥς τε κελεύειν τὸν λαόν. ὃ ἄρξας ἐπ' ἔτη πεσαράχοντα, καὶ ἀσρέφει τὸν βίον.

A cupiebant, primo præſidium ſuis à Chuſarthe impoſitum interficit: tantumqve primus ſucceſſus valuit, ut indies creſcente ſuorum numero, jam aperto marte hoſti pares viderentur. itaqve congreſſi cum hoſte uno prælio ſe in libertatem aſſerunt, reliquiæ fuſi & fugati exercitus ultra Euphratem ſe recipiunt. Cenizus verò egregiè navatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Judicis: in qvo poſtqvam annos qvadraginta exegit, vita defunctus eſt.

B

Κεφάλαιον έ.

Οπ πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλωσε μωαβίτας, καὶ πῶ ἰωδοῦς τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

CAP. V.

Qvomodo populus rurſum à Moabitis eſt ſubjugatus, & per Jodem è ſervitute exemptus.

ΤΕλευτήσαντ ὃ αὐτὸ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν πῶ ἀναρχίας ἐνόσῳ πράγματα. καὶ τῆ μὴ ἀφ τιμῆς ἄγειν τ θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακόειν, ἐπ μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κ τῶν πολιτείαν, ἐγλωνα τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον ποὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων ἀφαφέροντα, ὑποτάξαντα ποὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τῶν δύναμιν ταπεινώσαι, ὃ φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ἐδέν τῆς εἰς τὸ πλῆθ κακώσεως παρέλειπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέσησεν, ὑπὸ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τῆς ἱκεσίους αὐτῶν ὑπακλαυθείς, ἀπήλλαξε τῆς ὑπ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἠλθ δέρωσε δ τῷ ποτάτῳ. τῆς βενιαμίτιδ φυλῆς νεανίας. ἰούδης μὲν τὸ ὄνομα, γήραϊ πατρὸς, τολμητής τε ἀνδρόταϊ, ὃ τῷ σώματι ποὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατόταϊ, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. σωήθης δ' γίνεται τῷ ἔγλωνι, δώρεσίς αὐτὸν θεραπεύων ὃ ὑποχόμῳ. κ ἀφ' ὅτο καὶ τοῖς ποὸς τὸν βασιλέα ποσφιλὴ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλ ποδεδησάμῳ ἐσῆκ ποὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀνέντο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε ὃ καύματ, ὃ ποὸς ἄριστον τετραμμένων, δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ ἐγλωνι ὀνειώσ, διέτριβε δ' ἔν τινι δωματίῳ δεξιὸς ποὸς θέρ ἔχοντι, ποὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν ὃ βασιλέως κ τοὺς ἐπεισίοντας τῶν θεραπόντων ἀπιέναι κελεύοντ, ἀφ' τὸ ποὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθῆστο δ' ὅπ θρόνου, καὶ δέ ἐπήει τὸν ἰούδην μὴ ἀφαμάρτῃ, ὃ μὴ δὶς πληγὴν. ἀνίσησιν οὖν αὐτὸν, ὡς ἀπὸν ἔχειν ὀν ποὸς ασμα αὐτῷ δηλῶσαι ὃ θεὸ. ὃ ὁ μὲν ποὸς τὴν χαρὰν τὴν ὃ ἐνέσρατ ἀνεπήδησεν ὑπὸ ὃ θρόνου. τὸ ἧξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, ὃ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι ποσκλείσας τὴν θύραν. οἱπ θεράποντες ἠρέμισαν εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ὑποσημήνων κρυφῶς, παρεκάλ τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ, ἅμενος ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ὑποσημήνοντας κέλευσιν. τούτοις γὰ συγκαλεῖν τὸ πλῆθ, πάτριον ἦν. οἱ δὲ ποὸς τὸν ἔγλωνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθ. ἐπεὶ δὲ ποὸς ἑσπέραν ἦν, ὑποπτεύσαντες μήτι νεώτερόν τι ποὸς αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

C

D

E

F

G

VIII. *Jud.* 3.

POſt cujus mortem vacante principatu res Iſraelitarum rurſum in pejus ruere cœperunt, idqve tanto magis, quòd nec DEO debitum honorem nec legibus obedientiam exhibebant: qvæ res in cauſa fuit, ut Eglon Moabitarum rex opportunos ad injuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliqvot præliis, ſed omnibus victi ferocia poſita jugum acceperunt, tributarii facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexavit, ita ut in ſumma miſeria per annos XVIII. degerent. DEUS autem calamitatibus eorum & ſupplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberavit in hunc modum. Jodes filius Geræ, tribus Benjamiticæ; juvenis ad qvodvis egregium facinus & animo & utraqve manu ex æqvo promptus, habitabat ipſe qvoqve apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis ſe inſmuavit, crebris muneribus hominem ſibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit, ut ſemel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius ſubter ſagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æſtas & diei medium, quo remiſſius agebatur cuſtodia, partim propter æſtum, partim ſatellitibus occupatis circa prandium, juvenis igitur oblatis Egloni muneribus, qvi tum in æſtivo qvodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem ſoli, qvia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegaverat. ſedebatqve in ſella, & Iodes verebatur, ne fallente ictu plagam non ſatis lethalem inferret. Iubet igitur eum ſurgere, dicens habere ſe ſomnium, quod ex DEI mandato regi ſit indicandum. cumqve ille audiendi cupidus alacriter aſſurrexiſſet, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exivit clauſis priusforibus. regii famuli interim qvieſcebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata, autorem ſe illis libertatis vindicandæ præbuit, illi verò libenter hæc accipientes, & ipſi confeſtim arma capiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinem convocari mos erat: Eglonis autem domeſticos diu latuit, qvod acciderat. ſed cùm jam adveſperaſceret, veriti, ne qvid novi homini accidiſſet, ingreſſi ſunt in cubiculum:

cùmqve mortuum inveniſſent, hærebant inopes A consilii: & priusqvam ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſupervenit, ex his pars in veſtigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Iſraelitæ præoccupato Jordanis tranſitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipſa vada, ita ut ne unus qvidem incolumis evaderet. Atqve ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: B Jodæ autem hujus felicitatis autoris is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, ut confeſtim princeps declaratus ſit. cum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioqvin etiam laude digniſſimus: poſt qvem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθειστήκεσαν. ἔτι γὰρ τῶν φυγάδων συναφροίζων, τὸ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. οἱ μὲν δὴ καταπεπλήγασιν· οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται ὡς ἐπὶ τὴν μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ ἰσραηλῖται προκατειληφότες τὸν ἰορδάνην τῶν διαβάσεων, διώκοντες ἔκτεινον. καὶ κατὰ τὰς διαβάσεις πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε οὐδεὶς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν ἑβραῖοι τότε τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰούδης δὲ τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τῇ τε πληθυϊ ἅπαντι ἡγεμονία τελευτᾷ τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα κατασχών, ἀνὴρ καὶ δίκαιος τῆς προκειμένης πράξεως, ἐπαινεῖν δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μετὰ τοῦτον, σαναγάρης ὁ ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

CAP. VI.

Qvomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

IX. *Jud. 4.*

ISraëlitæ verò, qvos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atqve inobedientiam relapſi, priusqvam ſatis à Moabitica ſervitute reſpiraſſent, imperio Jabini Chananæorum regis ſubfugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, qvæ urbs D ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, eqvitum decem, præterqve currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, ut libenter incolumitatem tributaria ſervitute paciſcerentur: quam per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſervitute caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, qvo nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qvi tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa, nimirum qvòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram qvandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis ſignificat: rogantes ut precibus DEUM ad miſerationem flectat, ne ita patiatur eos à F Chananæis opprimi. DEUS autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: ejus nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, jubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco verò negante ſe acci- G pere imperium, niſi & illa una ſecum adminiſtratura id eſſet: illa commotior, Tu, inqvit, mulieri cedis honorem, qvem Deus te habere voluit, ego verò non recuſo, & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Syſares, rege ſuo ſic jubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtium territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, juſſitqve eadem die

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς χαναναίων αὐτὸς καταδυναστευομένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλῖται δὲ πάλιν, οὐδὲν δὲ ἐπὶ διδαχῇ δ' πρείττονος ἐλάμβανον τ πρότερον δ' τυχημένων, ὑπό τε δ' μήτε σέβειν τὸν θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ μωαβίτας ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου τὸ τ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔτι δὲ ἐξ ἀσώρου πόλεως ὁρμώμενος, αὐτῇ δ' ὑπερκειτῃ τῆς σεμεχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲν ἑπτὰ μυριάδων τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας. μυρίας δ' ἱππέας. τρισχιλίων δ' ἁρμάτων δύναται. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως σουσίρης, τιμῆς τῆς πρώτης ὢν τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, σκάπτουσι δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ἐπιτάξαι πλείω φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πείσαντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀσφαλοῖ, καὶ δ' θεὸ πλεῖον δάμασαι θέλοντ· αὐτὴν ὕβριν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι δ' λοιπῦ, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ὑπὸ τῆς προφρονήσεως τ νόμων ὑπάρξαι. δεβώραν τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν δ' σημαίνει τοὔνομα κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἱκέτευον δεηθῆναι δ' θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ ὑφ' ἑαυτοῖς ὑπολυμαίνεσθαι αὐτὸς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. ἔστι στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τῆς νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ἐπιλέξαντα τ νέων μυρίας ἐκέλευε χωρεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἀπειρηκέναι γὰρ πόνου τὸ δ' θεὸ προειρηκότος καὶ νίκην ἀποσημήνασθαι. βαράκου δὲ φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα σὺ μὲν εἶπε, γυναικὶ τὸν ἔπαινον ἀφαιρεῖς ἀξιώματος ὅσου δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δὲ οὐ παρεῖμαι. καὶ συναθροίσασα μυρίας ἑξακισχιλίους αὐτομάτως εἰς ἀταβύριον τὸ ὄρος. ἀπέβαινον δὲ αὐτοῖς ὁ σισύρης δ' βασιλέως κελεύσαντος. καὶ στρατοπεδεύοντα τ πολεμίων σὺν ἅπασιν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας καὶ τὸν βάρακον καταπλήττει τὸ πλῆθος τ πολεμίων, καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα κατεῖχε τὸ συμβουλεῦσαι πιεῖσθαι κατ' ἐκείνου κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν δὲ αὐτὸς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. σωθέσαν οὖν καὶ ὑπὸ μυρίων αὐτῶν ὄμβρος ἐπιγίνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα. τὸν

prælio decernere. Victoriam enim penes ipſos fore, & DEUM ſubſidium & opem allaturum. Itaque commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſupervenit, qvem ventus in adver-

τόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων ἀνεμοῦ τοῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἀπισκοπῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵπερ ὁπλῖται διὰ τὸ κρύος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν σὺν εἶχον. τὸν δ' ἰσραηλίτας ἦσάν τι ἔθλαπτε κατ' ὄπιν χειμὼν καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας ἀπὸ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον. ὥς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου παραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ὑποτρίβειν. σισάρης δὲ καταπηδήσας ἀφ' ἁρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὴν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενετίδων γυναῖκα ἰάλην ὄνομα. ἣ κρύψαί τε ἀξιώσασα δέχεται. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν καὶ μᾶλλον δαψιλέστερον, εἰς ὕπνον τρέπεται. ἡ δὲ ἰάλη κοιμωμένῳ σιδηροῦν ἦλον ἐλάσασα σφύρᾳ δι' κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. καὶ ὅτως μὲν ἡ νίκη αὕτη πρὸς τὴν ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάρακος δὲ στρατοῦχος ἐπ' ἄσωρον, ἰαβῖνον τε ὑπαντιάσαντα κτείνει. καὶ δὴ στρατηγὸς πεσόντος, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

A fos Chananæorum vultus ingerens, & proſpectum adimens, inutiles eorum jaculatores ac funditores reddidit: atqve etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolum minùs offendebat, ſed alacriores etiam faciebat, manifeſtario DEI præſentis ac faventis ſigno accenſos. itaque rupta adverſa acie, turbatisqve ordinibus, ingentem hoB ſtium ſtragem ediderunt. atqve ita pars talis Iſraeliticis cedebant, pars à ſuometipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò ut vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidem nomine Jalen. quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm avidius ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus. quem Jale aggreſſa, ferreum clavum ſopito per tempora adegit malleo, moxqve BaraciC anis ſupervenientibus, ſolo affixum oſtendit. atque ita mulier juxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Aſorum, Jabinum obviam factum interfecit: & cæſo rege, ac urbe ſolo æquata, quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Κεφάλαιον ζ.

Οπ πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάσωσαν ἔτη ἑπτά.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται προσκαλέσαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγοντο. τοῦτο δὲ ποιοῦντες ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνεσκάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγε, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιηνῖται, τὴν ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἀβλάβειαν. λιμὸς δ' ἦν καὶ ἀπανία τροφῆς, καὶ τρέπονται πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ devictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtaverunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem, *Jud. 6.* ferè tempore, paulò poſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem contra Iſraelitas fecerunt: & congredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatisqve frugibus prædam abegerunt. cumqve idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compulE ſos campeſtri ſolo cedere coegerunt, qui ſpeluncis & ſubterraneis ædificiis excavatis, quicquid hoſtium violentiam evadere poterat, intro receptum aſſervabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebant, ut poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaqve in perpetua fame ac egeſtate vivebant, nec jam ullum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicaF tionibus.

Κεφάλαιον η.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

ΓΕδεὼν δ' ἰάσου παῖς, μανασσητίδος φυλῆς ὢν ἐλάχιστος, ὀβράγματι σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὴν ληνὸν ἔκρυπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς ἔτι ποιεῖν ὅτι τῆς ἀλῳᾶς. φαντάσματος δ' αὐτῷ θαυμαστοῦ νεανίσκου μορφὴ, καὶ φήσαντος δαίμονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. εὐτυχῶν τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς δαιμονίας αὐτοῦ μέγιστον, τὴν λεωG νικὴν αὐτὶ ἀλῳᾶς χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ θαρσαλεωτέρου, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀναζώειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πολλοὺς ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ πηλικούτων πραγμάτων ὀλιγοστὸν ἀσθενέστερον. ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberavit.

PEr idem tempus Gedeon Jali filius, unus ex *Ibidem.* primatibus tribus Manaſſetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalam hoc in area facere. cumqve ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo charum appellaviſſet, reſpondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quod torculari nunc utor pro area. illo contra jubente, ut bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuivis alteri cedere numero, & ſe juvenem eſſe, & tam arduis negotiis imparem. Deus autè quicquid deeſſet ſe ſuppleturũ pollicebatur,

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non gravaretur. Hanc rem Gedeon cum qvibusdam juvenibus communicavit, qvi libenter credentes oraculo, sine mora effecerunt, ut præsto essent decem millia militum, ad qvidvis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, ut sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius qvàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. ut igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, jussit, ut circa meridiem, cùm æstus fervet maximè, exercitum ducat ad fluvium: & qvotqvot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. qvotqvot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerent, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. qvod posteaqvam ita, ut jussus est, fecit, trecenti inventi sunt cum perturbatione aqvam sumere, cavis manibus ori admovendo. imperavitqve DEUS, ut his assumptis hostem invaderet. Gedeone verò solicito, qvia mandatum acceperat à DEO, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, jussit, ut assumpto uno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille qvò jussus est, uno tantum comitante famulo. cumqve ad qvoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & qvendam commilitoni narrantem somnium, ita ut à Gedeone qvoqve exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam hordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra provolvi, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qvi respondit interitum exercitus significari, addens unde hoc ita colligeret. inter omnes, inqvit, fruges hordeum est sine controversia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sunt Israelitæ, ut merito conferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res novas moliuntur. ergo qvia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subvertentem, vereor ne DEUS Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis, ut omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiverat. fecerunt illi qvod imperatum est, accensi hoc signo ad qvidvis laboris aut periculi subeundum. tum Gedeon circa qvartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes divisos. erant autem centenariæ. gerebantqve singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, ut clam possent hostem invadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo qvòd camelorum magnum numerum haberent: & cum juxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum jam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatoque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facib. in castra impetum faciunt,

Jud. 7.

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίτας αὐτῷ στρατηγοῦντι. τοῦτ' οὖν διηγουμένου τοῦ γεδεὼν τισὶ τῶν νέων ἔπιστευετο. καὶ πρόχειρα ποιεῖ τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον εἶναι τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὄπτεσθαι δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεὼνι, τινά τε ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν εἰδήλα, καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένην. ὅπως τε τὴν νίκλω παρεῦσαν θεὸν δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχοι. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, σπεύδειν περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ καύματος ὄντος, ἄγειν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταλιθέντας καὶ οὕτως πίνοντας, ὡς ψύχους ἀπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισταλμένως καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ἀπὸ δειλίας τοῦτο ποιεῖν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κατὰ τοὺς θεοῦ ἐντολὰς τοῦ γεδεὼν, τριακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβου προσπεπωκόμενοι τὸ ὕδωρ πιόμενοι. ἐφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δ' ὑπὲρ τὸν ἰορδάνην μέλλοντες εἰς τὴν ὑπεῖσαν περαιοῦσθαι. γεδεὼν δ' ἐν φόβῳ καθεστὼς, νύκτωρ γὰρ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προσηρήκει, καὶ δεῖσαι αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, κελεύει προσλαβόντα τῶν στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν τὰς μαδιανιτῶν σκηνάς. παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ ἐπὶ, φέρεσθαι τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα φίλαβόν. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐρημοφύλακας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν γεδεῶνα. τὶ γὰρ τοιοῦτον λέγων. μάζαν εἶδεν κεφάλλην τοῦ ὑπείσης ἀνθρώπου ἄδρωτον, ἣν δὲ στρατοπέδου κυλιομένην, πλὴν δὲ βασιλέως σκηνῆς καταβαλεῖν. καὶ τοὺς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ δὲ, σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ πλὴν ὅλην ἐκείνην, λέγων ὅτι, τοῦτ' αὐτῷ συμβαίνειν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον, ὑπερέχοντα ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τὸ δ' ἀσιανοῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ἔθνος εἶναι ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγονημένον, ὅμοιον δὲ τῇ κρίθῃ φύσει. καὶ τὸ πᾶσι τοῖς ἰσραηλίταις νῦν μεγαλοφρονοῦσι, τοῦτ' ἂν εἴη γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φῆς εἰδέναι τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέψασαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκλω ἐπινένευκε. γεδεὼν δ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ προσετάξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ προσταττόμενα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κατὰ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν, προσῆγε τὴν αὐτοῦ στρατιὰν γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτόν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκοπιὰν δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ καταφωρᾶσθαι τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κέρας κριοῦ κέρας, ἐχέτω δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον γὰρ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλῆθος γὰρ αὐτοῖς ἐναι συμβαῖνε καμήλων. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' ἑβραῖοι, προσειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐν σιωπῇ σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατάξαντες, ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος.

τοῦτ'

τῶτ' ἐποίησαν. παρεχὴ δὲ λαμβάνει τὲς ἀνθρώ-
πες ἔτι τι ὑπνοώδες, καὶ δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ
ὁ θεὸς τῶτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν
πολεμίων. οἱ γὰρ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ
τῇ γλώττῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ γὰρ καταπεσόντες εἰς παρα-
χεὶν, πᾶν τὸ προσυχὸν ἀνήρουν, νομίζοντες εἶναι πολέ-
μιον. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τὲς ἰσραη-
λίτας τῆς γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦσαν.
ἐδιώξαντες λαμβάνεσι τὲς πολεμίες ἐν κοίλῳ
τινὶ χαράδρους προειλημμένῳ ὑδατι διαπερά-
σαι χωρίον. καὶ προεξάντες, κτείνεσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τῶν βασιλέων, ὥρηβόν τε καὶ ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡ-
γεμόνων, τὲς προειλημμένους τὸ στρατιωτῶν ἀναγόντες,
ἦσαν ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται
πόρρω πολὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηρόδυ-
κησε πονῶν, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμ-
βαλὼν ἅπασι διέφθειρε τὲς πολεμίες. καὶ τὲς λοι-
πὲς ἡγεμόνας, ζέβεε καὶ ἐσαρβοννῆν, αἰχμαλώτους
λαβὼν ἤγαγε. πέφευγον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μα-
διανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευόντων αὐτοῖς ἀράβων,
περὶ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς καὶ
ἄργυρος καὶ σὺν τοῖς καμήλοις, καὶ ὑποζύγια λαμβάνε-
ται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δὲ ὑποστρέφει εἰς ἐφραὶ-
μιτῶν ἑαυτοῦ πατρίδα, κτείνας τὲς τῶν μαδιανιτῶν βασι-
λέας. ἡ δὲ ἐφραιμιτῶν φυλὴ, τῇ γεδεῶνος ὑπεροχία
δυσχεράνασα στασιάζειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεσαν, τὸ μὴ
προσκαλεῖσθαι τινὰ ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τινὰ κατὰ τῶν πο-
λεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν
ἀρετὴν ἄκρος, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκράτωρ χρησά-
μενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὅπη θέσπιχωρὶς αὐτῶν,
ἀλλὰ τὸ θεὸ κελεύσαντος. τινὰ δὲ νίκην οὐχ ἥττον
αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατιωτῶν εἶναι. καὶ τὰ-
τοις παρηγορήσας αὐτῶν τινὰ ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τὲς ἑβραίες ὠφέλησε τῆς ὅπη τῶν πολεμίων δυ-
ναμέως. ἐμφυλίᾳ γὰρ αὐτὲς στάσεως ἀρχὴν μέλλοντας
ἐρρύσατο. τῆς μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην
ἔτισεν, ὡς δηλώσομεν καὶ κατὰ ἴδιον. γεδεὼν δὲ τινὰ
ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιαθεὶς ἔσχεν αὐτινὰ
ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαιῶν αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ
περὶ τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε
πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελεύμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τε-
λευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι ἐτάφη.

Qva arte, accedentibus divinitus nocturnis terroribus, tanta inter ſemiſomnes conſternatio exoritur, ut incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hoſtili ferro caderent, qvòd diverſæ lingvæ homines eadem caſtra haberent. ſemel enim pavore confuſi, omnes obvios pro hoſtibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor ubi ad cæteros Iſraelitas pervenit, correptis armis fugientem hoſtem inſequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumveniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interqúe cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui vero ſuperfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoſte caſtris locum ceperunt. Nec Gedeon defeſſus cum totis copiis eò properat, & iterum congreſſus poſtremo hoc conflictu ad unum omnes trucidat, & reliqvos duos duces capit, Zebim & Hezarbinim. his præliis cæſa ſunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & jumentorum Hebræi ſunt potiti. Gedeon verò reverſus in patriam ſuam Ephram, ſupplicium ſumpſit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decrevit, eò quòd inſciis ipſis hoſtem eſſet aggreſſus. Gedeon vir in omni virtute ſummus, modeſtè reſpondit, ſe non ſuo arbitratu hoſtem absque illis aggreſſum, ſed juſſu divino. Victoriam tamen nihilo minus illorum eſſe, quàm ſuam ipſorum, qui militaſſent: atque his verbis ſedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quam rebus proſpère geſtis, obſtitit enim ne civile bellum exoriretur. hujus tamen ſuperbiæ tribus hæc pœnas dedit, ſicut ſuo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per annos quadraginta, dicendo jus & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in cauſis controverſis pronunciaret. in ſenecta deinde mortuus, apud Ephram in patria ſepelitur.

Κεφάλαιον θ'.

Οτι μὴ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ ἡγόμενοι διάδοχοι τῆς πέρξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῶς χρόνῳ.

CAP. IX.

Qvomodo aliqvot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumqvaqve finitimis bella geſſerunt.

XI. Jud. 8. 9.

ΠΑῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς ἁρπάμας, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μετὰ τὸν πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ὅπη σίκιμα πρὸς τὲς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, συλεύσεν γὰρ ἐκεῖ, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷς διὰ πολλῶν ἀδικημάτων ἦσαν ὀπτήσιμοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῴων οἶκον. κτείνει πάντας τὲς ἀδελφὲς, πλὴν ἰωθάμου. σώζεται γὰρ ἔτος διαφυγὼν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἷς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅπη βέλεται ποιῶν, ἀντὶ τῶν νομίμων ὑποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τὲς τὸ δικαίου περὶ σεμνὲς σκληραινόμενος.

HAbuit autem filios legitimos quidem ſeptuaginta, non ex uno matrimonio ſuſceptos, nothum verò unum ex concubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, unde mater fuit oriunda, adjutusque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus inſignes, & ad quodvis facinus promptos, unà cum eis ad paternas ædes reverſus, omnes fratres interemit, excepto uno Jothane. hic enim fuga incolumitatem quæſivit. Abimelechus autem occupata ſemel tyrannide omnia pro ſuo libitu, nihil juxta legum præſcripta gerere, omnibus juſtitiæ defenſoribus inviſus æqvè ac infeſtus.

Itaqve dum qvodam tempore publica in Sicimis festivitas celebratur, ad qvam plebs universa convenerat, frater ejus Jothanes, qvem fuga servatum diximus, conscenso monte Garizeo, qvi Sicimis imminet, & sublata voce, ut ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogavit, ut pauca verba audire dignarentur. Cumqve illi magis etiam silerent intenti, dixit qvòd arbores olim humana voce usæ, in conventu ad id habito rogaverunt ficum, ut imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, qvòd contenta honore qvem propter fructus suos percipiebat, non reqvireret alium: arbores non destiterunt principem qværere: visumqve est, viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis qvot ficus recusavit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cujus lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub umbra mea reqviescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc, inqvit Jothanes, non risus movendi causa vobis fabulor, sed qvia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum usurpare, cujus ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum, qvæ in filios Gedeonis patraverant, Abimelechum ex urbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat qvomodo civitatem aliqva clade afficeret. cumqve instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuentes, ne qvid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eò cum armatorum manu & cognatis qvidam princeps nomine Gales. hunc exoraverunt Sicimitæ, ut tantisper sui custodiam susciperet, dum vindemia peragitur: cœperuntqve securè fructus convehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum convitio jactare. & principis cognati dispositis circa urbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò qvidam è Sicimitarum primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significavit, qvomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam, ut insidias ei ante urbem tenderet. se enim Galem illò adducturum: atqve ita fore facilè ut inimico gratiam, qvalem meretur, referat, qvo facto curaturum se, ut eum populo reconciliet. cumq; Abimelechus locum insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente, umbras esse cautium, jam propiores cernens, imo non umbræ sunt, inqvit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nonne tu Abimelecho ignaviam objicis? qvin igitur ostendis, qvi vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cumqve suos inferiores animadverteret, amissis aliqvot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

Α καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους πάντες ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάνης, ὃν καὶ ἀλφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ὑπερκείμενον δὲ τῆς σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, ὡς πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γνωμένης δὲ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνῇ ἀνθρωπίνῃ περὶ ἐλάας, συνόδου γνομένης αὐτῶν δεηθεῖη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἐρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης ἀπολαύειν, ἐχ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖν περσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς ἐπὶ τὸ ἄρκεσθαι φρονοῦσης οὐκ ἀπελέσθαι, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τῇ τιμὴν ἀποδοῦναι. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονουμένῃ τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τ ἐλαιῶν πιθησαμένων, φάμεν, ἐδεήθη γὸ αὐτῷ ὡς τε ἀποδεξαίατο τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρὰ δ' ἀχθῆ ἀποδοῦναι τῶν ξύλων ἐστίν, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, ἐ σώζειν ἔχειν. δεῖ μέν τι σωίζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν· εἰ δ' ὄλεθρον ἐπ' αὐτῇ φρονῶεν, ὑπὸ δ' ἐκόντος πυρὸς ἀφθαρεῖν. ταῦτα δ' ἀγέλωτος ἕνεκα φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ὑπογεδεώνος πεπεισμένοι, ἀποστεροῦσιν ἀβιμέλεχον ὄντα τῶν ὅλων οὕτω πραγμάτων σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες, ὃν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπών, ὑπεχώρησεν καὶ διετρίβετο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετενόησαν γὸ ἐπὶ τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. οἱ δ' κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τρυγᾶν γνομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν πρὸ ὄντος, μήτι δράσαι κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ἐπιθημένων δ' πρὸς αὐτοὺς τ ἀρχόντων τινὸς γαλὲ, σὺν ἑταιρίαις καὶ συγγενέσι τοῖς αὑτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δέονται ποιῆσαι αὐτῆς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. προσδεξαμένου δ' ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, πρήσειαν καὶ γαλὲς σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκοῖον ἄγων ἑταιρικόν. ὅτε σὺν καρπὸς μὲν ἀσφαλείας συνάγεται, καὶ δειπνοῦντες καὶ συμμερίαν φανερῶς ἀπειλῶν ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ πρὸ τὴν πόλιν, πολλὰς τ ἀβιμέλεχε συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζεβελλος δὲ τῶν τ σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμέλεχε, ὅσα παροξύνει γαλὲς τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρίνει λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως. πείσθη γὸ γαλὲως ἐξελθὼν ἐπ' αὐτὸν. καὶ τε λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, γνομένῳ γὸ τούτῳ, διαλλαγὰς αὐτῷ μνηστεύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. ὅτε σὺν ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνέδρων. καὶ ὁ γαλὲς ἀφυλακτότερος διετρίβεν ὑπὸ δ' πρασείᾳ, καὶ ζεβελλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ἑταίρους ὑπιφερομένους γαλὲς πρὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθοπλισμένους. ὁ δ' σκιὰς εἶναι φαμένου τ πετρῶν, πλησίον ἤδη γνομένων, τὸ ἀκριβὲς καταμανῶν, ὁ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λέγων ὁ δ' ἀνδρῶν. καὶ ζεβέλλης, ὁ σὺ μέν τοι φησὶν ἀβιμέλεχῳ κακίαν ὑπικαλεῖς; τί ἂν δὴ ἐκ ὑπιδείκνησαι τε τ σῆς ἀνδρὸς μεγέθος ἐν μάχῃ αὐτῷ συμβαλών. γαλὲς δ' θορυβόμενος, σωάπτει τοῖς ἀβιμέλεχε. καὶ πίθου μὲν τινες τ σὺν αὐτῷ. φεύγουσι δ' αὐτοὶ εἰς τὴν πόλιν, τὰς ἄλλας ἀγέμνος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύει γαλὲως ἐκβληθῆναι τ πόλεως, κατη-

καταηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου A casione, calumniatus eum quasi volens male
στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος pugnasset, effecit, ut urbe pelleretur. cæterùm
ἐξελθόντας αὖθις κατὰ τύχην τοὺς σικιμίους, Abimelechus cognito, qvod Sicimitæ ad vinde-
ἐνέδρας πρὸ τοῦ χάρακος τοῦ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ πρόσω- miæ reliqvum exituri essent, insidias circa ur-
θόντων, τὴν μὲν τρίτην μοῖραν τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει bem disponit. cumqve prodiissent, tertiam suo-
τὰς πύλας ἀφαιρησομένην τοῦ εἰσόδου τοὺς πολίτας. rum partem occupare portas jubet, ne civibus
οἱ δ' ἄλλοι σκιδνάμενοι μετὰ ταῦτα πανταχοῦ τὸν reditus in urbem pateret, cæteri verò dispersos
φόνον ἐνέμοντο. καὶ καταπάψας εἰς ἐδαφος τὴν πόλιν, circumveniunt. Itaqve ubiqve plurima cædes
ἣ ἀντίσχεσις πρὸς πολιορκίαν, ἅλας κατὰ τῶν ἐρειπίων patrabatur. & urbe capta primo impetu ac solo
σπείρας ἔσπειρε. καὶ σικιμίτας πάντας οὕτως ἀπώ- æqvata, saleqve in ruinis ejus seminato, tum de-
λεντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυ- mum militem inde abduxit. atqve ita Sicimitæ
γον τὸν κίνδυνον, ὅτοι συλλεχθέντες ὑπό τινα πέτραν ὑ- B sunt deleti. Qvotqvot autem per regionem dis-
χυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχῆσαί τε ταύτην παρεσκεύαζοντο. ἔφθη τὴν τοῦ Ἰάεινοιαν αὐτῶν ἀβιμέλε- palati periculum evaserant. collecti denuo, pe-
χος μαθὼν, ἐλθὼν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. tra quadam occupata, locum natura munitum
καὶ φακέλους ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δι muro insuper cingere volebant. Sed hoc con-
αὐτοῦ φέρων ταῦτα ποιεῖν τοῦ στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ silium prævenit Abimelechus, qui quam pri-
ταχέως περιλαβούσης τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, mum id cognovit, exercitum eò adduxit. & ar-
ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσον τε μᾶλλον ἐξάπτειν repto fasce arido, jussisqve cæteris idem facere,
φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. καὶ ἀμφοτέρα brevi petram strue lignorum circumdedit: sub-
μὲν ἡ τῆς πέτρας ἕδρα, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέ- jectoqve igne, & fomentis ingestis flammam
κνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χι- ingentem excitavit, ita ut nemo evaderet, sed
λίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. Ἐ σικιμίτης μὲν τοι- C una cum uxoribus & liberis absumerentur. nu-
merus virorum fuit circiter mille qvingentos,
αὐτὴ συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ præter imbellem turbam satis magnam. Tale
λύπης γενομένης, πλὴν ὅτι καταδίκῃ ἐπ' ἀνδρὸς fuit Sicimitarum exitium, dolendum sane, nisi
εὐεργέτου συνηθοῦς κακὸν τελικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ qvòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis
τοῖς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὸς ἰσραηλίτας, erga virum optimè de se meritum. Abimelechus
μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιο- autem Israelitis Sicimitarum internecione per-
ψων τοῦ βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν δὴ territis, videbatur non fore præsenti fortuna
δηλος ἦν. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἁπιδρομῆς αἱρεῖ. contentus, neqve prius conqvieturus, qvàm
πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος universos perderet. mox enim exercitum ad
συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Ἐ αὐτὸν Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa
πλησίον ἑρμῶν τῶν πολῶν, γυνὴ θραύσματι μύλης turrim qvandam restitit, quæ quod esset non
βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ Ἀ- D mediocris, populo fuit receptaculum. hanc ex-
βιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τῆς pugnaturus cum propius januam accessisset, mu-
γυναικὸς θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ lier fragmine molæ demisso caput subeuntis
προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῃ ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀ- ferit. ad qvem ictum humi collapsus rogavit
δελφοὺς ἀθεμίας ποινὴν ἐξέτισε καὶ τοῖς σικι- armigerum, ut se occideret, ne mulieris manu
μίοις αὐτοῦ πεπολεμημένοις. τούτοις δὲ κατὰ τὴν ἰσοθέ- periisse diceretur. qvo facto fratribus debitas
του μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τι σὺν impietatis pœnas exsolvit simul & crudelitatis,
ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνε- qva in Sicimitas usus est: qvæ qvidem clades
χώρησεν ὅτι τὰ οἰκεῖα. τὸ δ' ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμο- juxta Jothanis præsagium illis accidit. cæterùm
νίαν ἀείρας ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυ- exercitus duce mortuo, miles in suas qvisqve
λῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τἆλλα δεδαίμων, καὶ domos reversus est.
παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀ- E Israelitarum deinde gubernacula Jairus Ga- XII.
ριθμὸν, ἱππεῦσιν ἢ ἀρίστοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν γαλα- ladenus de tribu Manassetide suscepit, vir tum *Jud.* 10.
δηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔτος δύο καὶ rebus cæteris, tum numerosa prole felix, triginta enim filios habuit, eqvites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, jam senex defunctus, in Camone urbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in pejore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis ultra Jordanem, trajicere flumen & reliqvam regionem invadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem divinã implorant: & victimis numen placare conati, rogabant, ut iram finiret, aut certe moderatius exerceret. DEUS autem jam propitius, auxilium eis non negavit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ ejus regionis obviam illis cum armis veniunt: sed imperatore carebant.

ἑκοσιέτη τὴν ἀρχὴν κατασχών, πλουτὰ γηραιὸς. καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδινῆς ἀξιοῦται. πάντα δὲ τὰ τῶν ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν νόμων ἐφέρετο. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήσπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, καὶ δὴ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπιφέροντο θεραπεύοντες F αὐτὸν μετριάσαντα, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα τῇ παρουσίᾳ τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατευσάντων δὴ τὴν γαλαδηνὴν, ὑπήντων οἱ δὴ χῶροι πρὸς τὸ ὅρος δεσμῶται δὲ στρατηγήσοντος.

Erat autem qvidam Japhthes, vir patris virtute celebris, qvi proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant, ut in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admisit preces, causatus qvod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus
Jud. 7. manifestam injuriam pateretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa, qvam pater amore captus in ædes induxerat, contempta ejus solitudine ejecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus qvotqvot ad se venirent stipendia solvens. Tandem exoratus, & jurejurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis conjunxit. Et cùm maturè qvicqvid facto opus erat, providisset, exercitu in urbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum qvod res alienas invaderet. Qvi missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniqvè agere, qvi Ægyptiorum fugitivi alienis bonis incubarent: postulatqve ut de regione Amoræa decederent, qvæ ad majorum suorum ditionem pertineat. Contra Japhthes negabat eum meritò qveri de adepta qvondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se vero agris neqvaqvam cessurum, qvos annis jam trecentis DEO volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se qvicqvid domum reverso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesqve persecutus est usqve urbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas urbes delevit, præda militi concessa: finemq; servituti imposuit qvam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunior militiæ qvam domi. redeunti enim obviam facta est filia virgo, præter qvam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conqvestus de importuno officio, indicavit victimam esse DEO destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & civium libertate hostiam. unum rogavit, ut sibi liceret juventutem suam cum æqvalibus per bimestre tempus deplorare, atqve ita voto patrem solvere. qvo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neqve legitimum neqve DEO gratum sacrum faciens, nec qvicqvam pensi habens, qvid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, qvod sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusavit, nec ignorasse eos, qvòd consangvinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, qvod vel non vocatos ferre decebat, ultro deinde accusavit, qvòd iniqvè facerent, qvi non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremo minatus est, pœnas sibi DEO volente daturos, si insanire pergerent. ut verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A λεὼ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ ἀφ' ἑτὼ πατρίδων ἀρετῇ δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτοῦ τραπέζαν λεὼ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι παραχεῖν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' οὐ προσίετο τὴν παράκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανῶς. οὐ γὰρ ὄντα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον ἐκ τῆς μητρυᾶς δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθέσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτοῦ ἀσθένειαν. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ. πάντας τοὺς ὁπόθεν οὖν παραγινομένους πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. B ποιούμενος ὀξείαν τὴν τῶν πραγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει μασφάκῃ καθίσας τὴν στρατιὰν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἀλλώσεως. ὁ δ', ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τοὺς ἰσραηλίτων τὴν ἔξοδον τοῦ ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμωραίας αὐτοὺς ἠξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴας ὄσης ἀρχῆθεν. ἀποκεκινήμενος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς ὅτι τῆς ἀμωραίας τοὺς προγόνους αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλουσι παρεῖσης. δυνατὸν γὰρ μωυσῆ καὶ παύτῳ λαβεῖν. C χωρεῖντε ἰδίας ἐπῶν γῆς, λεὼ θεὸς κατακτησαμένου μὴ τριακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. ἔτους μὲν πρέσβεις ταῦτ' ἐπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' εὐξάμενος νικῆσαι, καὶ θυσιάσειν ἐπόχεσθαι ἂν ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, ἢ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερευσόμενον, συμβαλὼν νικᾷ χαλεπῶς. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι D πόλεως μανιάθης. καὶ ἐμβὰς εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε, καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐπὶ ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα παύτῳ ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δ' συμφορᾷ θείᾳ πίπτει κατ' ὁδὸν ἐμοίᾳ τῇ κατωρθωμένῳ αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ. μονογενὴς δ' ἦν ἐπὶ παρθένῳ. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει τῆς πάθους, κατεμέμφετο τῆς θεᾶς τὴν ὑπάντησιν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα. καθιερώσαν γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δ' τὸ συμ- F βησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσέπεσεν, ὅτι νίκην ἔ πατρὸς καὶ ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν πεθνηξομένη. παρεκάλεσε δ' δύο μῆνας αὐτῇ θρηνῆσαι πρὸς τὸ, μὴ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε πιεῖν τὰ κατὰ δίκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ ἔτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἀπιτελῶν, μὴ λογασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γενησόμενον οἷον τὸ πραχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τῆς δ' ἐφράμ φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαν- G τος ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅλην τοῖς πεπραγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἐ προῆντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκόσι ἐπεκθῆναι. ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράττειν ὑπεχθρῶσι τοῖς πολεμίοις ἐ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι ὄντες συγγενεῖς ἁρμηκότες. ἠπείλησε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ φρατᾶς, ἢ μεταμεμηθέν. ἐκ τῆς γαλααδίτης ἐλήλυθεν, φόνοντε πολὺν αὐτῶν ἐργάσατο, καὶ διώ-

καὶ διώκων τραπέντας περὶ λαβὼν μέρει τινὶ περαπεσαλμῶν δ' ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει περὶ δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας. αὐτὸς δ' ἄρξας ἔξ ἔτη, πλάτα καὶ γαπέτην ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβέει. τῆς γαλαδινῆς δ' ἐστιν αὐτη. τελευτήσαντος δὲ ἀφλα, τὴν ἀρχὴν ἀψάνης παραλαμβάνει, φυλῆς ὢν ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δ' θυγατέρες, ἃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, τοῖς δ' γυναῖκας ἡγεμόνος. πράξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἐπαετεῖ ἡγεμονίᾳ χρόνῳ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφανοῦς δ' οὕτως ἀποθνήσκοντος, ἀδ' ὁ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἦλων ἐπ' ἔτη δέκα καθάρχων αὐτὴν, φυλῆς ὢν τῆς ζαβουλῆς ἐπράξε πρὸς οὐδὲν ἄξιον. ἀποθανόντος δὲ ἦλωνος πᾶς, φυλῆς μὲν τῆς ἐφραμίτου, πόλεως δὲ τῆς φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ' ἦλων, μένης ἐν τῇ δ' παιδίας μνημονεύεται, διὰ τὴν ἡρωϊκὴν καὶ τὴν ἄδειαν τ' πραγμάτων, λαμπρὸν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. υἱοὺς δ' ἦσαν αὐτῷ πεντήκοντα, καὶ τούτων τὴν ἡμέαν καταλιπόντες τριάκοντα, ἡλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς ἐπὶ ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγυμνασμένοις, καὶ πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπών. θνήσκει δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν φαραθὼ λαμπρᾶς τυγχάνει.

plurimisque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Jordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Judæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliqvit, has nuptas, illos uxoribus cura & opera sua conjunctos. cumque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse qvicqvam gessit memoratu dignum. Qvi deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex urbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqvi per summam securitatem & pacem, qvæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & glorioſe gerendarum occasio. Filios habuit qvadraginta, nepotes triginta: atqve egregiis eqvitibus septuaginta comitatus circumvectabatur, qvos omnes superstites reliqvit. Mortuus est jam senex, & in Pharathone magnifice sepultus.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαισίνοις ἐγένετο.

CAP. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

ΜΕτὰ δ' ἔτον παλαιστῖνοι πλάτησαν καὶ ἔσχον τ' ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερῶν τῆς ἀνάγκης, τάδε τῷ τρόπῳ. μανώχης τις δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, ἔσχε γυναῖκα ἐν δ' μορφίᾳ θαυμάσιον, καὶ τ' καθ' αὐτὴν διαφέρουσαν. παίδων δ' ἀγνομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ πρόσθεν συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δ' ἐν τῷ πεδίον. ἐν ᾧ καὶ μανιώδης ἰσχὺς ἔρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τὸ ζηλότυπος ἀκρατῶς. μονωθεῖσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὅτι φαίνεται ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγέλλόμενος αὐτῷ παῖδος γονὴν καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλόν τε καὶ ῥωμαλέον ὅτι φανῆναι, ὑφ' ᾧ ποιήσειν παλαισίνους ἀνδρουμένῳ, παρήνεσε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἕως δ' αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὲ ἀποστροφὴ, τοῦ θεοῦ ὅτο προσέχοντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἐπὼν, ὤχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ τὸν ἀνδρὶ παραγγελθέν τε ὑφ' ἀγγέλου ἐξηγήσατο, ἐκθαυμάζουσα δ' τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κατὰ ζηλοτυπίαν πρεσῆναι καὶ ὑπόνοιαν τὴν ἐκ τοιούτου πάθους κινηθείσαν. ἡ δ' βουλομένη τ' ἄλυσιν τ' ἀνδρὸς λύπην ἐξελεῖν, τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τ' ἄγγελον, ὡς ἂν ἐκ τοῦ ἀνδρὶ αὐτὸ ὁραθέν. καὶ παραγενέσθαι πάλιν καὶ χάριν ἔχειν θεοῦ ἀγγέλου ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ. καὶ τῇ γυναικὶ φανῆναι ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

POst hujus mortem Palæstini superaverunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum; Manoches qvidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controversia princeps, uxorem habuit eximia pulchritudine susqve suspiciendam supra omnes ejus ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægre ferens orbitatem, in suburbanum suum, qvod erat in campo magno, cum uxore ventitans, crebris precibus solicitabat DEUM, ut daret sibi liberos. Insaniebat autem in uxorem præ amore, eratqve vehementer zelotypus. Cumqve aliqvando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obtulit angelus DEI specie juvenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore, ut favore DEI nascatur eis filius, pulcher & insigni robore; qvi ubi ad virilem ætatem pervenerit, compescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam, jussitqve ne capillitium ei detonderetur, utqve DEO sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqva contentus. postremo addens à DEO se missum abiit. illa marito reverso angeli verba indicat, mire prædicans juvenis staturam & pulchritudinem, ita ut vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de uxoris pudicitia male suspicari inciperet, qvæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi, supplex DEUM rogavit, ut iterum angelum mittere dignaretur, quo ille à conjuge etiam posset conspici; & impetrata hac gratia, rursum in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri.

XIII. *Jud.* 13.

illa rogat, ut pauliſper maneat, dum virum adducit, qvo permittente, cum Manoche mox ad eum revertitur. qvo viſo, ne tum qvidem ſuſpicari deſiit: rogavitqve, ut ſibi quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſatis eſſe, quod mulier ſciat: jubet qvisnam eſſet dicere: ut nato filio referre ei gratiam & munus aliqvod donare poſſint. negavit ille ſibi opus muneribus, nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. cumqve iterum rogaretur, ut ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus, ut pauliſper maneret, dum aliqvid affertur, cum mactaſſet hædum Manoches, coqvendumq; uxori dediſſet, paratis omnibus juſſit deponi in petra & panes & carnes abſqve vaſculis. quo facto virga, quam geſtabat, carnes attigit: conſeſtimqve fiamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & angelus fumo tanqvam vehiculo in cœlum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito, ne qvid periculi immineret ex aſpectu numinis, uxor bono jubet eſſe animo, affirmans, magno ſuo bono DEUM ſe vidiſſe: cumqve concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promiſſo capillitio victusqve ſobrietate divinum neſcio qvid præ ſe ferebat. Cumque adoleviſſet, comitatus parentes in Thamnam urbem Palæſtinorum conventus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogavit ſuos parentes, ut id connubium procurarent. quibus excuſantibus, quod diverſi eſſent generis, quodqve religio vetaret ejusmodi nuptias, vicit juvenis pertinacia, effecitqve, ut virgo ſibi deſponderetur. crebro deinde ſponſam interviſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen ejus occurſum declinavit licet inermis, ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit, ejusqve cadaver in dumetum viæ vicinum abjecit. aliquot poſt diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examen apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus favis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas convocat, qui quod vires ejus haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero juveni adhibent, juſſos obſervare, ne quid auderet. Convivis deinde, ut fit, hilareſcentibus ait, ſe qvæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intrà ſex dies ſolverent, cuique ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quod ſagaces videri cuperent, tum quod lucrum non faſtidirent, jubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex imiti ſvavitas. in his explicandis cum hæſiſſent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis ſimul & precibus, ut expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliqvādiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

Jud. 14.

ἡδὶ ἐπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσαντος μέτεισι τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, ἀδὶ οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας. ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μεμύσιεν. ἀρκέσειν δὲ φράσαντος ταύτῃ μόνῃ ἰδέναι, τὶς ἔη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς ἀμοιβήν χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ἀπάγοιεν. τοῦ δὲ, μηδὲ πινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελοῦσθαι τῆς δ' παιδὸς γονῆς, δ' ἦ, μέναι ἀπάγαλοῦντος καὶ ξενίων μεταιχεῖν, οὐκ ἐπένδοσε. πιθοῖς δ' ὅμως λιπαροῦντος ἐπιμεῖναι ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον ἐ μανώχε, ἐ ἕτον ὀπιᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἐᾶν ἐτρεπῇ, προσέταξεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῶν κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο. καὶ ὁ ἄγγελος ἀφ' ἑ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἐγένετο, μανώχῃ δὲ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσῦναι ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέρον τε αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφθῆναι. καὶ κύειν ἐκείνη; καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὀνομασμένον τὸ ὄνομα. ηὔξετο δ' ἐ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἐν προφητεύσων ἐκ τῆς περὶ τὴν διαίταν σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν τριχῶν ἀνέσεως. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς Θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, πανηγύρεως ἀγομένης, ἑρᾶ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρακαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀρνουμένων, ἀφ' ὅ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπιτρέποντος τὸν γάμον, σκηνικὰ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συμπεσὼν λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἀγχεῖ ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ἐπιτυγχάνει σμήνει μελισσῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος σκήνους νενοσοκότων. καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία συνετοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῇ δ' γαμνιτῶν ἐφ' ἑστιάσει τῶν γάμων, ἑστιᾶ γὰρ αὐτοὺς ἄπαντας, ἀφ' ἑ δέκα τῆς ἰσχύος ἐ νεανίσκους τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑορτῆς, ἔργῳ δὲ φύλακας μήτι θαρσύνειν ἐθελήσειε, τῷ ποτοῦ πεφθέντος καὶ παιδιᾶς ἔσης, οἷα φιλεῖ θαρσοῦντος τοιούτοις καιροῖς, ἐ συμπεσὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβαλλόντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε ἕτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ πιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἑκάστου φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δὲ ἐμοῦ τε συνετῶν δόξαν καὶ κέρδος εὐρᾶσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν, ὅτι τὸ μὲν φαγεῖν γενόμενον ἐκ βορᾶς ἡδίαν ἐξ αὐτῆς καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. τ' δ' ὅτι τρεῖς ἡμέρας ἐ δυνάμενοι ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, θαρσαλεώτερον ἢ τὴν κόρην μαθοῦσαν θαρσεῖν ἄνδρες αὐτοῖς μέλουσαι, καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτὴν ἐμπρήσασαι ἕτον μὴ θαρσύνειν, ὁ σαμψὼν δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα τρεπτικὴν οὖσαν, καὶ τεκμήριον τῆς πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μέλειν τε τὴν ἀναίρεσιν αὐτῇ ἐ λέοντος, τρία βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὶ ἀνφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κῆ

κατὰ σὺν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν τρο-
πληθέντα λόγον αὐτῷ ἀφανισθῆναι, πρὶν ἢ δύναι τὸν
ἥλιον συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀηδέστερόν
τι τοῖς συντυγχάνουσιν, ὅτε ἥδιον μέλιτος χρωμέ-
νοις. ἢ ὁ σαμψὼν εἶπεν, ἀδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολε-
ρώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ
κείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος
ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχά-
νοντας. τὸν δὲ γάμον ἐκείνου παραυτίκα, καὶ ἡ πᾶς
ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, σωλεῖ αὐτοῦ φίλῳ
νυμφοστόλῳ γεγονότι. τρὸς δὲ τὴν ὕβριν ἑαυτῶν, σα-
μψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ πα-
λαιστινοὺς μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ τρὸς ἀμη-
τὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμάζοντων, συλλαβὼν τριακο-
σίας ἀλώπεκας, καὶ τ' ὠρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμ-
μένας, ἐξαφῆκεν εἰς τοὺς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ
φθείρεται μὲν οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστινοὶ δὲ
γνόντες σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν
ἔπραξε, πέμψαντες τὰς ἄρχοντας εἰς θαμνὰ, τὴν γε-
νομένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κα-
τέκαυσαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας. σαμψὼ-
νης δ' πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτει-
νας αἰτὴν κατώκησε πέτρα δ' ἐστὶ ἐχυρὰ, τῆς ἰούδα φυ-
λῆς. παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δὲ
οὐ δικαίως λεγόντων πεμφθῆναι αὐτοὺς ἐπαρτάσθαι
τῶν σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τε-
λοῦντας, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐ-
τοῖς ἀποχείριον σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀνέγκλη-
τοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν
τρισχιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμψάμενοι τὸ εἰς πα-
λαιστινοὺς αὐτῷ τετολμημένων ἄνδρας ἅπαντι τῷ γέ-
νει τῶν ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἦ-
κον τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ἀποχείριον δώ-
σειεν αὐτοῖς, ἠξίουν ἔχοντι ἐξ' ἀπορρήσειν. ὁ δὲ λαβὼν
ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν πεφοβημένους.
ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέ-
τρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν πίστιν ἐξουσία. κἀκεῖ-
νοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον ὡς δωσοῦναι τοῖς
παλαιστίνοις. καὶ ἐλθόντων κατά τι χωρίον, ὃ σιαγὼν
καλεῖται νῦν ἀπὸ τὴν σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ'
αὐτῷ ἐλθόντων, πάλαι δὲ ἐν ἀνώνυμον, ἐκ ἄφνω
ἐσκιρτηκότων τῶν παλαιστινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων
μὴ χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅτι κατωρθωμένοις οἷς ἐβού-
λοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἁρπασάμενος
ὄνου σιαγόνα παρὰ ποσὶν εὑρὼν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο.
καὶ πεσόντες αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέ-
πεται συγχυθέντας. σαμψὼνης δὲ μείζων ἢ χρὴ ὑπὸ τού-
του φρονῶν, ἃ κατὰ θεὸν συνεργείαν ἔλεγε τοῦτο συμ-
βαῖναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῆρε τὸ γεγονὸς,
σιαχύσαι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυ-
γὴν τραπῆναι διὰ παρ' αὐτοῦ δέος αἰχών. δίψος
δ' αὐτὸν ἰσχυρὸς καταλαμβάνον, κατανοῶν ὡς ἀδέν ἐστιν
ἀνθρώπῳ ἀρετὴ, τὸν θεὸν πάντα πεποιηκότα.
καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν εἰρημένων τοῖς ὀρ-
γὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι.
ὠφελεῖν δὲ βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι δ'
κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ἐπικλασθεὶς ὁ θεὸς, πη-
γὴν κατὰ λῆνον πέτρας ἀνῆκεν ἡδέαν καὶ πολλὴν.

& lacrymans gratam ſe illi negaret, tandem nihil ſuſpicans rem totam de leone aperit, & unde tres illos favos nactus fuerit. illa juvenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita ſolvendæ qvæſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum convenientes: Neqve leone, inqviunt, qvicqvam occurrenti immitius, neqve melle guſtanti ſvavius. Ibi Sampſon ſubjecit, neqve muliere doloſius, qvæ vobis qvæſtionem noſtram aperuit. Nihilominus illis perſolvit qvæ proA miſerat, ſpoliatis qvibusdam Aſcalonitis, qvos fortè per viam invenit obvios: ſed iratus mulieri remiſſo nuncio res ſuas ſibi habere juſſit, ac gerere. at puella contempta, ut viciſſim illi moveret ſtomachum, nupſit ejus ſodali qvi priores nuptias conciliaverat. Hac contume- Jud. 15.
B lia commotus Sampſon decrevit de tota gente pœnas ſumere: & commodum maturis ſegetibus tempus jam meſſis aderat. ergo comprehenſis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas
C earum annexis, per arva Palæſtinorum omnes dimiſit, quibus paſſim diſcurrentibus totus frugum proventus momento ferè temporis concrematus eſt. Qvo cognito gentis principes, & quid Sampſonem ad perpetrandum facinus moverit, miſſis in hoc Thamnam ſatellitibus, uxorem qvondam ejus cum cognatis, damni dati reos priùs factos, vivos exuſſerunt publicè. Sampſon autem in Palæſtinos late
D graſſatus cædibus, ad habitandam Ætam ſe contulit, ea eſt petra bene firma, in tribu Judæ ſita. At Palæſtini totam tribum bello impetunt: qvibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampſonis culpæ eſſent affines, nec de ſolenni tributo qvicqvam diminuerent, reſponſum eſt non abſolvendos ab hoc crimine, ni Sampſonis deditionem facerent. Illi volentes hanc ſuſpicionem à ſe amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expoſtulantes, qvod ſuis facinoribus Palæſtinos Hebræis infenſos redE deret, qvi irritati facilè poſſent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentesqve in hoc ſe veniſſe, ut comprehenſum illis dederent, poſtulabant, ut conſenſu ipſius facere hoc ſibi liceat. qvi jurejurando accepto nihil præterea molituros, ſed hoſti tantum deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gentis poteſtatem ſe permiſit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant. cumqve ventum eſſet ad locum, qvi obF ſcurus ante nunc ex Sampſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obviam Palæſtinis, & lætitiam re ex ſententia geſta clamore teſtantibus: Sampſon abruptis repente vinculis, arreptaqve maxilla aſini, qvæ fortè jacebat præ pedibus, in medios hoſtes irruit: qva feriens qvotqvot aſſeqvi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qva victoria plus ſatis elatus, & opis divinæ immemor, cùm totum ſibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudiſſet ac fugaſſet hoſtiles copias, ingenti ſiti oborta, confeſſus nihil eſſe quantas libet vires humanas, DEO victoriam acceptam retulit, ſupplexq; rogavit, ut arrogantiæ data venia, ſuccurreret & periculò ſe eximeret. nec irritæ fuêre preces, ſed copioſus fons ſubito è qvadam petra

prorupit. loco Maxillæ nomen Sampſon impoſuit, qvod in hodiernum usq; durat. Poſt hoc prælium jam Palæſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diverſorio egit. qvo audito Gazæorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocant. Sampſon vero qui inſidias mature ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteroqve paratu revulſas, & humeris impoſitas, in montem, qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulo vero poſt à patriis inſtitutis deſciſcere, & in peregrinos mores degenerare incepit, qvod ei omnium malorum fuit principium. cum enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſvetudine ejus delectabatur. Qvamobrem qvi apud Palæſtinos rerum potiebantur, accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, ut eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter qvod invictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cum prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens ejus res geſtas, omni aſtu utebatur, ut cognoſceret, cur tantopere virtute excelleret. Sampſon vero adhuc mentis compos eisdem artibus contra mulierem utens: ſi ſeptenis, inqvit, vitibus flexilibus revinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatoqve ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſaqve in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accurate ut ab ipſo didicerat vinxit. deinde excitato indicat adeſſe qvosdam qui illum vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo poſt aliam opportunitatem nacta, gravibus qverelis aggreſſa eſt virum, quod amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quod maxime ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſumqve ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cumqve urgere non deſiſteret tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atqve ita parari vincula, ac ne hoc quidem verum experta, poſtremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quam fatali jam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit: DEUS, inqvit, mei curam habet. & ejus providentia natus hanc comam alo, cujus tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum jam capillus repullularet. cumqve ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in qvodam fano, cujus tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon, ut miſero interludendum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores ulciſci non quiret, jubet puerum, à quo manu ducebatur, ut ad illas columnas ſe acclinet, jam, ut tum ſimu-

Jud. 18.

Α ὅθεν ὁ σαμψώνης σκάλοις τὸ χωρὶον σταγόνα. καὶ μέχρι δεῦρο ἔτο λέγεται. μὴ δὴ τούτῳ τῷ μάχλῳ σαμψώνῃ καζαφρονῶν τ παλαισινῶν, εἰς ῥάζαν ἀφικνέται, καὶ ἔν τινι τ καπηλείων διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν ῥαζέων οἱ ἄρχοντες τῷ αὐτόθι παρεσίαν αὐτὸ, τὰς θύρας τῶν πυλῶν ἐνέδραις καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψώνης δὲ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι. ὡς μεσοῦσαν ἤδη τ νύκτα ἀναζεῖ, τὰς πύλας σὺν αὐτοῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ἦν ξύλωσις, ἐξαίρνης κατώμασεν, εἰς τὸ ὑπερ ἑβρων ὄρ Φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τῷ οἰκείαν δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ ἔτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐπιμιξίαις ὧδε τοῖς παλαισινοῖς ἐφθείς δαλάλης σωλῶν αὐτῇ. καὶ τῶν παλαισινῶν οἱ ἐκ κοινοῦ πρεσβῶτες προσελθόντες πρὸς αὐτὸν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὧδε ἐκ σαμψῶν τῷ αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ ὧδε πολὺν καὶ τοιαύτην συνουσίαν γυναικὸς οὖσα τὰς πείξεις αὐτὸ, ἐπιχειρεῖ τε μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον πρόχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψώνης, ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, ἀντιπάλῳ τῷ δαλάλῃ φαμὶν, εἰ κλημασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ πρὸς ἰσχὺν δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ἀπαγγείλασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαισινῶν, ἐνήρθρισεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύσκουσα, κατέδησε τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατὰ πίστιν διὸνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δεῖται, ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. ἐ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὸν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ καλοῖς δεθέντα τῷ ἰσχυῷ ἀπολέσειν. ἐπεὶ καὶ ἔτο πεποίησαι, οὐδὲν λύσας, τρίτον ἐνυφλῶσαι τὰς κόμας αὐτὸ ἐμήνυεν, ὡς δ' οὐδὲ τούτου γλυκέως ἀληθὲς ἠύρισκετο, δεομένης πλάσταιον ὁ σαμψώνης, εἶδε γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ πειπεσεῖν χαλεπῇ βουλόμενον τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τῷ ἐκείνου πρόνοιαν γεγενημένος, κόμην ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν ἐ θεοῦ. τῷ γὰρ ἰσχυῷ εἶναί μοι κατὰ τῷ ταύτης αὔξησιν καὶ ὧδε μανθάνω. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στερήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ὧδε δίδωσι τοῖς πολεμίοις, ὅτι ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύναιτο τῷ ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. πρόϊόντος δὲ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τῷ σαμψώνη. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαισινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωρεμωτάτων ἐν τ αὐτῷ εὐωχουμένων, οἴκῳ δ' ἐν δύο κιόνων στεγόντων αὐτὸ τὸν ὄροφον, ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ σαμψώνης εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ὧδε τὸν πότον. ὁ δὲ δεινότερον τ κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενον ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα πείσει, προσαναπαύσασθαι χρῆζειν ἐπῶν ἐπὶ τοῦ κίονος, τοῖς κίο-

χίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσείσθεὶς αὐ- A labat, defatigatum. quibus admotus sic eas con-
τῆς ὑπὸ καταβαλλῇ τὴν οἰκίαν, ἀναστατώσαντων τ' χιόνων, cussit, ut subversæ totius ædificii ruinam trahe-
τρισχιλίους ἀνθρώπους, οἱ πάντες ἀπέθανον, ὧν αὐτὸς ἦν καὶ rent, qua tria millia hominum sunt oppressa,
σαμψών. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξαν- & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri
τος τ' ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δ' ἄξιον τῆς fuit, exacto principatus anno vigesimo, admiran-
ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ ὃ πρὸς τοιοῦτον πολέμιον μεγα- di ob incomparabilem animi simul ac corporis
λόφρονος τὴν ἀνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τ πολε- fortitudinem, qva in hostium perniciem usqve
μίων πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, ad extremum halitum usus est. Nam quòd à
δεῖ τῇ φύσει τ ἀνθρώπων προσπεσεῖν ἡδονὴ muliere deceptus est, humanæ infirmitati con-
ἁμαρτημάτων ἴσον. μαρτυρεῖν δ' ἐκείνῳ τοιοῦτος εἰς τὰ ἄλ- B venit, pronæ ad ejusmodi vitia. cætera dignus
λα πάντα τῆς ἀρετῆς πρέπουσαν. οἱ δ' συγγενεῖς ἀράμε- sempiterna memoria virtutis nomine. cognati
νοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν σαρεσᾷ τῇ πατρίδι μετὰ verò ejus cadaver in patriam reportatum apud
τῶν συγγενῶν. Saraſam oppidum monumento majorum intu-
lerunt.

Κεφάλαιον ια'.
Ὡς οἱ υἱοὶ ἠλὶ ὁ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μαχῃ.

CAP. XI.
Quomodo filii ſacerdotis Elis à Paleſtinis in prælio ſunt cæſi.

Μετὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὴν προέστη τῶν C Post Sampſonis autem obitum præfuit Iſrae- XIV.
ἰσραηλιτῶν ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ἐπὶ τούτου λιμὸς litis Elis pontifex, in cujus principatu fa- *Ruth. 1.*
γενόμενος ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἔστι δὲ ἡ mes valida eam regionem invaſit. quam non fe-
πόλις αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀντέχειν τοῦ δεινοῦ μὴ δυνά- rens Abimelechus Bethlemorum civis, qvod
μενος, τὸν τε γυναῖκα νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς oppidum eſt tribus Judæ, aſſumpta uxore Naa-
ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγενημένους, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπα- mi, & filiis communibus Chellione & Mallo-
γόμενος εἰς τὴν μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχω- ne, in Moabiticam terram migravit. cumq; ibi
ρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς proſpera fortuna uteretur, filiis ſuis uxores de-
υἱοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφάν, ῥου- dit ejus gentis fœminas, Chellioni Orpham, Ru-
θὴν δ', μαλλίωνι. διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέ- D them Malloni. exacto autem decennio Abime-
λεχος μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες διὰ ὀλίγου τελευτῶσι. καὶ ἡ lechus cum filiis brevi tempore alius poſt ali-
νααμὶς πικρῶς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, τὸν um obiit. qvo caſu Naamis in maximum mœ-
τῶν φιλτάτων ἐρημίαν ἔχουσα, δι' ὃς καὶ rorem conjecta, deſolata à chariſſimis, qvorum
τῆς πατρίδος ἐξεληλύθει, πάλιν εἰς αὐτὸν ἀπήλαττεν. καὶ consvetudinem amori patriæ prætulerat, mu-
ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐπιθυμήσαντος χωρεῖν. οὐκ ἐκαρτέρουν δ' ἀφεζόμεναι αὐτῆς αἱ tato pro re conſilio reverti ad ſua decrevit. jam
νύμφαι, οὐδὲ παραινεμένη βουλομένας συνεξορμᾶν enim res patriæ in meliori ſtatu eſſe perceperat.
πιθῶν ἐδύνατο. ἀλλ' ἐγκειμένων ἀξιούντων γάμον δυ- nurus autem ejus non ſuſtinebant ab ea divelli
τυχέστερον αὐτῆς ἂν διημαρτηκέναι παρὰ τῆς αὐτῆς & velit nolit comitari eam volebant. at illa pre-
μοίρας, καὶ τ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τε παρ' cata eis felicius conjugium, qvam in qvo cum
αὐτοῖς ἔτος εἴη, μένειν αὐτόθι παρεκάλει, καὶ E filiis ſuis vixiſſent, & in reliqvis rebus proſpe-
μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βουληθείσας πραγμά- ritatem, & docens qvod in ſe nihil eſſet opis, ro-
των ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλιποῦσας. ἡ μὲν ὧν gabat, ut manerent, néve relicta patria in even-
ἐφρᾶ μᾶλλον. τὴν δ' ῥοῦθην μὴ πειθομένην ἀπήγαγε κοινω- tum incertum ſeqvi miſeram ſocrum cuperent.
νὸν παντὸς τοῦ προσηκόντος ἡγησομένην. ἐλθοῦσαν δ' His monitis Orpha paruit: Ruthem vero no-
ῥοῦθην μετὰ τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλεέμων, βόος ὁ ἀ- lentem manere, cujusvis fortunæ futuram ſo-
βιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ νααμὶς προσαγο- ciam ſecum ſocrus abduxit. Qvæ poſtqvam u-
ρευόντων αὐτὴν ὀνόματι τ πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε na pervenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi
μάραν καλεῖσθαι με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων γλῶσ- F cognatus eas excepit hoſpitio. cumqve Naamis
σαν, νααμὶς μὲν δύσχιαν, μάρα δ' ὀδήνην. ἀμηδὲ δ' ἔντος à civibus ſuo nomine appellaretur, juſtius, in-
ἐξῆς καλαμησομένῃ τῇ συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς qvit, vocaretis me Maram. ſignificat autem He-
ἠρᾶτο, ὅπως τροφῆς δύποτε, καὶ εἰς τὸ βοόζ τυχέσ- bræorum ſermone Naamis felicitatem, Mara
ἀφικνεῖται χωρίον. προσελθόμενος δ' βόοζος μετ' ὀλί- dolorem. Et cum eſſet meſſis tempus, Ruthe
γον, καὶ θεασάμενος τὴν κόρην, ἀνέκραγε τὸν ἀγροκόμον permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium, ut ci- *Ruth. 2.*
τῆς παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅ- bos ſibi pararent, caſuqve in Bozi rus devenit.
παντα διοπτεύσας. ἐδήλου τὴν δεσπότην. ὁ δὲ, τῆς qui cum paulo poſt ſupervenisſet, conſpicatus
πενθερᾶς εὐνοίας ἅμα καὶ μνήμης ὧν παιδὸς αὐτὸ puellam, de ea villicum percontatur. is denarra-
ὠμοίωσεν ἀσπασάμενος, καὶ ἀξιάρμενος αὐτὴν πίστεως vit omnia domino, quæ paulo ante ex ipſa co-
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτοῦ σὺν ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ G gnoverat. qui exoſculatus in ea benevolentiam
πᾶν ὅτι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνειν ἀπαρέπτ, προσάξας τοῦ erga ſocrum, & affectum erga defunctum mari-
ἀγροκόμου μηδὲν αὐτὴν ἀφανωλύειν λαμβάνειν, ἄριστόν τε tum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed per-
παρέχειν αὐτῇ καὶ πόσιν, ὅπως σιτῴοιτο τοὺς θερίζοντας. miſit, ut ſibi ipſi mœreret qvantũ poſſet, ac ſume-
ret mandavitqve villico ne eam prohiberet, & ut
una cũ meſſoribus prandiũ ac potũ ei præberet.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſervavit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſervaverat ſibi qvasdam partes ciborum, qvos ei vicini contulerant. narrat deinde ſocrui, qvid ei Bozus dixerit: auditoq; ex ea qvòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, exivit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies jam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitavit Naamis in rem ambarum fore, ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitqve eò Ruthem dormituram ad pedes ejus. qvæ nefas rata non parere ſocrui, fecit qvod juſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiensqve eam una cubare, qvæſivit qvænam eſſet, edidit illa nomen, & famulam ſe in ejus poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priusqvam famuli ad opus ſurgerent, excitatam juſſit hordei, qvantum ferre poſſet, capere, & priusquam aliqvis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cavendos enim tales rumores, maxime ſi non de nihilo oriantur. Cæterum meum, inqvit, conſilium eſt hoc. rogabis eum, qvi tibi propinqvior eſt qvàm ego, an te uxore opus habeat. qvod ſi ajat, ſequeris eum: ſin minus, mea legitima conjux eris. Hæc verba ubi renunciavit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reverſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum accivit. Qvi poſtqvam venit, Abimelechi, inqvit, Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt alter poſſidere ſe, idqve jure propinqvitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminiſſe oportet, ſed omnia juxta præſcriptum earum facere. ecce adeſt mulier, qvam, ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere jubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, qvandoqvidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim jam & uxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus juſſit mulierem accedere illum, & juxta legem calceum ei detractum in faciem incutere. qvo facto Bozus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominavit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſerviturum. nam ea vox Hebræis inſervientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Jeſſæus, ex hoc David Rex, qui poſteris ſuis regnum reliqvit per viginti & unam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens DEI potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Davidem ex mediocribus majoribus oriundum.

Ruth. 3.

Ruth. 4.

XV. Porro Hebræi per hoc tempus rebus ſuis jam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filii fuerunt, Ophnes & Phineeſes.

1. Reg. 2.

Ἀρούρῃ ἢ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν σιτώνων. ἐπετήρησε δὲ αὐτὴ καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοίρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπλουτοῦσιν οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ ὦφλημένα ὑπὸ Βόοζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενὴς ἐστι, καὶ τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῶν, ἐξῆλθε πάλιν τῆς ἐχομένας ἡμέρας ἅτε καλάμης συλλογὴν σὺν τῇς Βόοζου θεραπαινίσιν. ἐλθών τε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ Βόοζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ἅτε τῆς ἀλῶος ἐκάθευδε. ἔστε πυθομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται ὦφ' ἁπανακλίνας τὴν ῥοῦθην αὐτῷ, καὶ γὰρ ἔσεσθαι χρῆσιν αὐτῆς ὁμιλήσουσα τῇ παιδί. καὶ πέμπει τὴν κορὴν ὑπνωσομένην αὐτῷ ὦφ' οἷς ποιεῖ. ἡ δ', οὐδὲν γὰρ ἀντιλέγειν τῶν ἀπὸ τῆς ἑκυρᾶς κελευομένων, ὅσον ἠγεῖτο, ὦφ' ἁγίνεται, καὶ ἁπαλλαγεῖσα μὴ λαθοῦσα τὸν Βόοζον βαθέως καθυπνώσκοντα. ἐγειρθεὶς δ' ἐπὶ μέσαις νύκτας, καὶ αἰσθόμενος τῆς ἀνθρώπου ὦφ' ἁπανακλισίας, ἀνέκραγε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὴν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὀρθεὶς δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ἐπιεγείρας αὐτὴν, κελεύει τῶν κριθῶν λαβοῦσαν ὅτι καὶ δύναιτο, προέσθαι πρὸς τὴν ἑκυρὰν πρὶν ὀφθῆναι τισὶν αὐτὸν ἐπὶ τοιαύτῃ κοιμηθέντα. φυλάττεσθαι γὰρ σῶφρον τὴν ἐπὶ τοιούτοις ἀφορμὴν, καὶ μάλιστ' ἐπὶ γεγονόσι. τὴν μέν τοι δ' παντὸς οὕτω φησὶν ἔχειν, ἐρωτᾶν τὸν ἐγγίσαι ἐμοῦ τοῦ γένους τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσειν ἐκείνῳ. παραπεμπόμενον δ', νόμῳ σε σωοικεῖσθαι ἔξεσθαι. ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλωσάσης, ἐθυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, ἃ πρόνοιαν ἔχειν αὐτῶν Βόοζον. καὶ κεῖνον ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθόντα εἰς τὴν πόλιν, τὸν τε γερουσίαν σωῆγμα. καὶ μεταπεμψάμενος ῥοῦθην, σκάλῃ καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ ὦφ' ἁθροισθέντας φησὶν, ἀβιμελέχῃ καὶ τῶν ἡῶν αὐτοῦ κληρονόμων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρούντων τῶν νόμων κ' ἀγχιστείαν. σὺ μὲν οὖν, φησὶ ὁ Βόοζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυνὴ, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ' τοὺς νόμους. ὁ δὲ Βόοζος καὶ κληρῦται καὶ τῆς γυναικὸς ὦφ' ἁχωρεῖ, συγγνοὺς μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν τελευτηκότων, εἰναι δ' καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτύρασθαι δ' οὖν ὁ Βόοζος τὴν γερουσίαν ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ ἀπολῦσαι αὐτὸν ὡρισμένην κ' τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ ἠνωμότα τούτου, Βόοζος γαμεῖ τὴν ῥοῦθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτόν. ἄρρεν. ἔστε ἡ νααμὶς πυθομένη κ' συμβουλίαν τῶν γυναικῶν, ὠδήσην ἐκάλεσεν ὅτι γηροκομία τῆς αὐτῆς τραφησόμενον. ὠδήσης δὲ κ' ἀλέκτορα τὴν ἑβραίων ἀποσημαίνειν ἀλεκτόων. ὠδήσου δὲ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεύς, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλειπὼν τὴν ἡγεμονείαν, ὅτι μίαν ἐπὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν οὖν ἐκ θεοῦ ἔσεσθαι, ἀναγκαίως δεδηλώκαμεν, ἐπιδείξαι βουλόμενος τὸ θεῖον δύναμιν, ὅτι τοῦτο ὦφ' ἁγὲν ἐφικτὸν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἀπὸ τυχόντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον. ἑβραῖοι δ' τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πολεμίοις ἐκφέρουσι παλαιστινοῖς, ἀφ' τοιαύτης αἰτίας. ἦλι τῷ δ' ἱερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνῆς τε καὶ φινεέσης.

οὗτοι

ἔτι καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὕβρεσι χαίροντες ἐνόμιζον, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδένος ἀπέχοντο τῶν παρανομημάτων. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν ἱερῶν καὶ πόλεως, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ παρανομίας ὕβριζον φθορεῖς, τῆς μὲν βίαν προσφέροντες, ταῖς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδων δ' οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ τε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, τότε τε πλῆθος ἐδυσφόρει. καὶ περὶ μὲν φράζειν τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τῷ τε ἡλὶ, καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τότε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πένθος ἦγε. βούλομαι δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν προφήτου πρότερον διεξελθών, ἔπειθ' ἑτέρωθι τὰ περὶ τοὺς ἡλὶ παῖδας ἐρεῖν, καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν τοῦ παντὶ τῷ λαῷ ἐσομένην ἡμῖν μέλλοντι. ἑλκάνης, λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς ἐφραίμ κληρουχίας, ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἔγημε δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τῇ δ' ἑτέρᾳ ἄτεκνον ἦσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένῳ δ' αὐτῷ τῶν γυναικῶν ἑκάστῃ εἰς σιλὼ πόλιν θυσίᾳ, ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθὰ προειρήκαμεν, καὶ πάλιν κατὰ τὸν ὡρισμένον μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἄννᾳ θεασαμένῃ τὰς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητέρᾳ συνακαθημένας, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ τῆς ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὸν σκηνὸν ᾤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσουσα δοῦναι γονὰς αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γεννηθησόμενον καθιερώσειν ὅπως ἄλκανάν τ' θεοῦ, δίκαιον ἐκ ὁσίας τοῖς ἰδίοις ποιησόμενον. διατρίβουσης δ' ὅπως ταῖς δίκαις πλεῖον χρόνον, ἦλθε ὁ ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο δὲ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παροικοῦσαν ἐκέλευσεν ἀπιέναι. τῆς δ' οἴνου ὕδωρ φαμένης, λυπουμένης δ' ὅπως παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσοῦν παρεκελεύετο παρέζειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν παντευξάμενον. εὐφραινομένη δ' ἐλπὶς πρὸς τὸν ἄνδρα, τροφὴν χαίρουσα προσενέγκατο. καὶ ἀναφερόντων εἰς τὸ πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεασταμένη δ' ἄν τις εἶπε. παρῆσαν οὖν ὥσπερ ἐν παισὶν ἱσοῦντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τῆς ὅπως τῷ παιδὶ χαρισαμένης, παρεδίδου ἡλὶ, ἀνατιθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην ἡσησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο καὶ πότον ὕδωρ ἦν. καὶ σαμουήλος ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τροφόμενος. ἑλκάνῃ δ' ἐκ τῆς ἄννης υἱεῖς τε γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες. σαμουήλος δὲ παμπληροῖ ἔτος ἤδη δωδέκατον, προφητεύει. καὶ πω κεκμηκότων ὀνόμασι κέκληκεν ὁ θεός. ἐνομίσας ὑπὸ δ' ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, θαρσύνεται πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἡλὶ καλέσας ὁ ἀρχιερεὺς ὁ θεὸς εἰς τρεῖς ἔστι τοῖς. καὶ ἦλθε θαυμαστεῖς, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, σιγᾷ ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον. θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι παρακούω· καὶ ὁ θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἠξίει λαλεῖν ὅτι τοῖς χρωμένοις, ὁ δὲ ὑστερήσειν αὐτὸν ὧν οἷς ἂν θελήσῃ θαυμάσεις. ὁ δὲ θεὸς ἐπὶ φησὶ θαυμαστὸν χάριτος μάνθανε συμφορὰν ἰσραηλίταις ἐσομένην λόγου μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παραπαγχάνουσι. καὶ τοὺς ἡλὶ ἢ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

Ahi contra omne jus & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita ut nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam juvenum & pater ipse magnoperè detestabatur, divinam ultionem nunqvam non expectans, & populus iniqvissime ferebat. postqvam autem illorum exitum DEUS & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter qvàm defunctos filios lugebat. Sed priusqvam de clade in qva sunt absumpti dicam, qvædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Levita vir ingenuus Ramatham urbem in sorte Ephræmitarum habitans duas uxores habuit, Annam & Phenannam: ex qvarum posteriore liberos fuscepit, nihilominus alteram qvanqvam sterilem diligens. is cùm sacrificatum venisset in Siluntem, ubi tunc DEI tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes uxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis, cumqve consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votumqve factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium seconsecraturam, ad ministeria DEI non vulgari more educatum. In hujusmodi precibus longas moras protrahentem animadvertens Elis pontifex, qvi ante tabernaculum sedebat, tanqvam parum sobriam jussit abire. qvæ cùm respondisset, aqvam se potare, sed mœstam qvòd liberis careat, precibus à DEO sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse jussit, pollicitus habituram ex DEI munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reversa, cibis ante præ mœrore fastiditis usa est. in patriam deinde reversa, brevi uterum gerere cœpit, mox ubi pariendi tempus advenit, enixa filium Samueli nomen indidit, qvasi dicas exoptatum à DEO. cùmqve parentes gratias acturi DEO pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simulq; decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, DEO consecratum, prophetamqve futurum. itaqve & comam alebat, & aqva tantum in potu utebatur, degebatqve circa fanum, cujus ministeriis educabatur. Helcanæ autem alii præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit. Qvadam enim nocte dormientem DEUS nomine vocavit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Qvo negante à se vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc qvoqve ut ante silui, sed DEUS te vocat. qvapropter præsto esse te responde. Itaqve rursum DEO vocante, rogavit, qvid juberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Qvando, inqvit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem majorem qvam credibile est, & filios Elis ambos una die perituros,

1. Reg. 3.

& ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios qvàm meum cultum, idqve ne cum ipſorum qvidem commodo. hoc oraculum cùm ab adjurato extorſiſſet pontifex, alioqvi ſe non contriſtaturo certiorem jam expectationem exitii filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes ejus prædictiones veras eventu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſ-
XVI. cepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud urbem Amphecam: & nemine
1. Reg. 4. ibi occurrente ulterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter qvatuor millia peremerunt, reliqvis trepidè in caſtra compulſis. Qvamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atqve ſenatum qvi poſtulent arcam in aciem proferri, ut ejus præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qvi ſententiam ſemel adverſum eos tulerat, fore ut vincerentur, majorem eſſe qvàm arcam, qvæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filii accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca vivere ſuſtineant, ne unqvam in conſpectum ſibi veniant. qvorum Phineeſes jam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant, ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen utrorumqve expectationem eventus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & qvam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognoverunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocaviſſe. namqve primo impetu in fugam ſunt averſi, in qva triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter qvos pontificis filii ceciderunt: & arca quoqve in hoſtium poteſtatem devenit.

καὶ τῷ ἱερωσύνῃ μεταβαινούσῃν εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἠλὶς γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς ἰδίους υἱοὺς καὶ ὠφέλιμον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενον ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπῆσαι αὐτὸν λέγων, ἐπὶ βεβαιοτέραν ἔχειν τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ἠύξετο ὅτι μᾶλλον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν, ἀληθινῶν βλεπομένων. καὶ ἔτυχε δὴ τὸν καιρὸν παλαισταὶ στρατεύσαντες ὅτι τοὺς ἑβραίους, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τῶν ἑβραίων, συμπίπτουσιν εἰς τὴν ἑκομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαισταὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνωθοῦσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δὲ πρὸς τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν παρουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς σωθησόμενοι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ οὕτω συνέβαινεν ἔσεσθαι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, οἱ πατρὸς αὐτῶν ἀπεστείλαντος, εἰ ληφθείησαν τῆς κιβωτοῦ ζημίαν ἐξέλουσιν εἰς ὅλον μὴ σωθήσεσθαι. φινεέσης γὰρ ἤδη καὶ ἱερᾶτο τοῦ πατρὸς αὐτῷ σωθησομένου τὰ γήρας. θέρος οὖν ἐπῆγνεται πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ σωθησομένοις τῶν πολεμίων. κατεπλήττοντο δὲ οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. τῆς μὲν τοίνυν γε ἑκατέρων προσδοκίας, οὐχ ὅμοιον ἀπέβησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, τὸν μὲν ἤλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τὸ παλαισταῖς αὐτὴ γένεται. διὸ δὲ ἐφοβοῦντο ἦσαν οὗτοι, ταύτην ἑβραῖοι πάσχοντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἥρητο πρὸς τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Qvomodo Elis audita filiorum cæde & arcæ amiſſione provolutus de throno exſpiravit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captivitatem poſtqvam in Siluntem Benjamita quidam juvenis ægre ſervatus è prælio renunciavit, tota urbe repleta luctu, Elis pontifex, qvi ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito ejulatu ſuſpicatus id qvod res erat, novi aliqvid mali ſuis accidiſſe, juvenem accerſit. cumqve audiſſet eventum prælii, tam militum qvàm filiorum cladem, ſatis æqvo animo tulit, ut qui DEO prænunciante jam ante hæc præſciverat. Solent enim longè gravius afficere quæ præter expectationem accidunt. Ut verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognovit, inſperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapſus è throno exhalavit animam, vitæ anno nonageſimo octavo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, (βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τις ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, ὡς μετ' ὀλίγων τὸ γεγονὸς,) πένθος ἀνεκλήθη πᾶσι ἡ πόλις. ὁ δὲ ἠλὶ ὁ ἀρχιερεὺς, καθέζετο γὰρ κατ' ἐπέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεωτέρου τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, βαρέως διὰ τε τοῖς πᾶσι καὶ τοῖς συμπεπολεμωμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς ὡς δεῖ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκὼς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ κατὰ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἥκουσεν ἡλωκέναι τοῖς πολεμίοις, ἔπεσε παρ' ἐλπίδας αὐτῷ ἔτι προπεσεῖν, τραυλίσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου, πέπτωκε, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα καθέζων τὴν ἀρχήν.

Ἐνη-

θνήσκει ἡ κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς δυσυχίᾳ. κυήσασα μὲν αὐτὴ προσαγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσπεσοῦσαν δύσκλειαν τότε τῷ γράτει. ἦρξε δὲ πρῶτος ἡλὶς, ἐξ Ἰθαμὰρ δὲ ἕτερος τῶν Ἀαρὼν υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερατεῦσα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐδεδέχετο μόνοι τὴν τιμήν. ἐκείνος τε Φινεέσης τῷ παιδὶ αὐτὸς παρέδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτῷ τὸν διάδοχον παρέλαβεν, παῖδι αὐτὸς βόκκῃ τοὔνομα αὐτὴν αὐτὸν καταλιπὼν αἰτῷ. παρ' ὃ διεδέξατο ὅζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν ἡλὶς ἔσχε τὸν ἱερωσύνην, ὡς ἐν νῷ λαβεῖν ὁ λόγος, καὶ τὸ χρῆσθαι τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς τοῦ σολομῶνος βασιλείας καιρῶν. τότε γὰρ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis qvoqve alterius è filiis uxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem qvidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Joachabes fuit nomen, qvam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qvi fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, qvod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, qvod mox filius & successor ejus Abiezeres filio suo Bocejæ reliqvit: ab hoc Ozis filius ejus accepit: post qvem Elis sacerdotio potitus est, de qvo nunc loqvimur: qvod mansit ejus generi usqve ad Solomonis tempora, qvando ad Eleazari familiam rursum rediit.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

φθορὰ παλαιστινῶν ἢ τῆς γῆς αὐτῶν, ἢ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμψήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ως σαμψηλος διὰ τὸ γήρως ἀσθενῆς ὢν τοὺς πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ως ἡ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ἅπαν ἐργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀποδειξις βασιλέως σαοὺλ τὄνομα, κελεύσαντος θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεύει ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ως στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμος καὶ νίκη. Κεφ. η.
Οτι σαμψήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ως ἢ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ἐπὶ σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, ἢ ἧττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ως θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνώκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Οτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεχείρησεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ως πολλάκις, ὁ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε. ὁ σαοὺλ δεισιδαίμων αὐτῷ θυόμενον, ὡς τι ἀνελεῖν, ἐδιεχρήσατο. Κεφ. ιδ.
Ως στρατευσαμένων παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE
Judaica libro continentur.

Qvomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Qvomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Qvòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit. Cap. IV.
Saulus jubente DEO Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad David regiam potestatem, ex DEI mandato, clam transfert. Cap. IX.
Qvomodo novam expeditionem adversus Hebræos, Saulo regnante Palæstini fusceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Davidis & Goliathi, secutaqve Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulus Davidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Qvod Rex Davidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus Rex unà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER SEXTUS.

Κεφάλαιον ά.

φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν τοῖς ἑβραίοις.

CAP. I.

Qvomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἐν τῷ τοῦ αὐτῶν θεοῦ ὡσπέρ τι λάφυρον, Δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, τιθέασι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν ἐπιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπετυγχάνουσιν αὐτῷ ἔτι πίπτοντι τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπληγὼς τῇ βάσει, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιστῶσιν αὐτὸν ὑπὶ πύστης, δυσφορήσαντες ὑπὶ τῷ γεγενημένῳ. πολλάκις δὲ φοιτῶντες πρὸς τὸν Δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὑπὶ ἔδαφος προσκυνοῦντα τὴν κιβωτὸν σχήματος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ πολλαπλοῦν ἀπίσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάντους χαλεπῆς, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ὑπιφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς δύνασθαι ἀποβαλεῖν ἢ σώματος, τὰ ἔντερα ἀναφέροντες, ἐξεμέσεις ἀλλοκότους ποιούμενα, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὑπὶ τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ἀπὸ τῆς καταβλαβῆναι, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχώμενον. ἐν δὴ τοιούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν οὐ δυνάμενοι, σωθῆναι σὺν τῇ κιβωτῷ παύσῃ αὐτοῖς ἀναγκαῖον, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν παύσης αἰχμαλωσίαν, σὺν ἐαυτῷ γεγενημένην. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς πρὸς σφᾶς δέχεσθαι. τοῖς δὲ, οὐκ ἀηδὴς ἡ τῶν ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑπιδύουσι μὴν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέσησαν. συνεξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀπεπέμποντο ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τοὺς ἐχομένας ἀπελύοντο πόλεις.

PARTA de Hebræis victoria, sacraque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die mane venientes, ut adorarent deum suum, invenerunt eum è basi excidisse, & pronum prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum invasit. postremo gravissima pestis Azotiorum urbem atq; agrum adorta est, correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboque corrosa evomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotii pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriam cum ejusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. mittunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, ut arcam in ipsorum urbem transferrent: qui non gravatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, moxque eisdem quibus illi malis laboraverunt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas urbes eam transmittebant.

atqve in hunc modum quinqve Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens. 1. *Reg.* 6. Qvæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ, ne arcam reciperent, talia hoſpitii præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, qvam ut bono aliqvo modo à ſe eam ablegarent: & cum convenisſent quinqve civitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant, quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cujus captivitatem DEUS ulciſceretur, qvum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qvi huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captivæ iſti arcæ: cujus ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino DEO cara fuiſſet, nunqvam illam in diverſæ religionis hominum manus devenire permiſiſſet: ſvadentesqve, ut hos caſus æqvo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde qvam à natura provenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices hujusmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neqve remitti arcam placuit, neqve retineri. ſed pro qvinqve civitatibus quinqve ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, qvod ejus favore ſervati eſſent ex ea peſte qvam humanis remediis evadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles, qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei novum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubjungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & ut fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in trivium arcam vehentes, atqve ibi relinqvi, ut qvamcunqve velint viam, ineant. Et ſi qvidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eamqve perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin alio deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, qvod mox opere ſunt exſecuti: & paratis qvæ diximus, productoqve in trivium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

καὶ ὅτον περιέρχεται τὸν τρόπον, τὰς πέντε τῶν πελασταίων πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης ἃ πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτῶν ἐπαρχον. ἀπειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ πεπιεσμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλίαν γινόμενοι, ὃ μὴ προσδέξασθαι τὴν κιβωτὸν ποτε πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μισθῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συναθροίσαντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίτης, ἀκκάρων καὶ ἀσκάλωνος, ἔτι δὲ γάζης, καὶ ἄζωτος, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑπὸ δικαιωτοῦ θεοῦ, καὶ συνεπιθημησάντων αὐτῇ διὰ ὅτο τῶν δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δέ οἱ λέγοντες, ὅτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδὲ ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἐκ δὲ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν ὑγιῆ καὶ τὴν ἰσχύν. ἐκ δὲ ἂν ποτ' αὐτῆς κηδομένου θεοῦ ἀποχείριον ἀνθρώποις γένεσθαι. ἡσυχάζειν τε καὶ πεῖσιν ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, αἰτίαν τούτων ἐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς σωζομένοις καὶ χρόνων περιόδους τινὰς τοιαύτας μεταβολὰς, νικᾶν τὰς προφερομένας γνώμας ἀνδρῶν ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει πεπιστευμένων συμβουλίαι, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἀξιοζήτως λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσέους ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι προενόησεν αὐτῶν τῆς σωτηρίας καὶ κατέσχεν ἐν τῷ βίῳ διασωθέντας ἐξ αὐτοῦ παθήματος, οἷς ἀκέσῃ μὲν ἀντιβλέψαι. τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μῦς χρυσοῦς τοῖς καλαυνεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτὸς καὶ θέντας ὅπι τὴν κιβωτὸν, ἄμαξαν αὐτῇ καινὴν καταασκευάσαι. καὶ βόας συζεύξαντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καταασχεῖν μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπόμεναι γένωνται, πόδῳ δὲ αὐτῶν ἐξιτήριον ποιοῦντας τὴν πεζάν. ἐκείνας δὲ ἐλάσαντας τὴν κιβωτὸν φέρουσας ὅπι τριόδου καταλιπεῖν, αὐτὰς ὅπι τρέψαντας ἢ βούλονται τῶν ὁδῶν ἀπελθεῖν. καὶ μὴν τὴν ἐρημίαν ἀπίωσιν, καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνουσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῶν κακῶν. ἂν δ' ἄλλην τραπῶνται, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκρίναν δὲ αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δοῦναι τὴν γνώμην ἐκύρωσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τὴν ἄμαξαν ὅπι τὴν τρίοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Κεφάλαιον β'.

Νίκη Ἑβραίων σὺν Σαμουήλῳ στρατηγοῦντος.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingreſſis, & recta non aliter qvam ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſeqvebantur, cupientes cognoſcere qvo pervenirent, & ubi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt qvidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. huc poſtqvam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, ulterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγεμόνων γινῶν αὐτὰς ἀπιουσῶν, οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πάντες ἐπόμενοι) καὶ πρός τινας ἤξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέτις ἐστὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. καὶ πεδίῳ μεγάλου καὶ καλοῦ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, παύονται πέσω χωρεῖν, ἡσθεῖσαι τὴν ἄμαξαν αὐτόθι.

Θεα δ'

θέας ἦλθον τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ὡς εἶχαρεῖς ἐγένοντο. ἅμα γὰρ ὥρᾳ πάντες ἐπὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπῆρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον ἐπὶ τὴν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἀγγεῖον ὃ τοὺς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τοὺς μῦας πηθέσιν ἐπὶ τινος πέτρας, ἥτις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ, καὶ κατακαυχηθέντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βοῦς ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ ἐκ χολος ἐν θεῷ μέτεισιν, ὡς τι ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς βαθσαμίτης κώμης ὡς ὄντας ἀξίους ἀφαδαγῆς τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, ἐπεισελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἔκλαυσαν δὲ πάντα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς ἐπὶ θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. ὅ τι μόνον τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κρεῖττον τῶν ἐθρηνούντων πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδεδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν. καὶ κεῖνοι γνόντες ὅτι, ἀπωκίζουσιν εἰς καριαθιαρείμ γείτονα πόλιν τοῖς βηθσαμίταις. ἔνθα τινὲς λεύιτου τὸν υἱὸν, ἀμιναδάβ δόξαν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέπουσα τοῦ θεοῦ τόπον ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ ἐπιμελείας ταύτης ἐπὶ ἐτῶν εἴκοσι προέστησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ καριαθιαρείμ, ποιήσαντα τῶν τοῖς παλαιστινοῖς μεὶς τέσσαρας. ὅ δὲ λαὸς πάντες ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπὶ δ' ἔτη κῆ θυσίαις τραπέντες τὸν θεὸν, καὶ πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμουὴλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς δύκαιρον πρὸς ἅπαντας ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ὤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ πεῖσαι. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἔτι νῦν βαρεῖς μὲν πολέμιοι παλαιστινοὶ, θεὸς δ' ἐμοὶ ἀρχέτην γενέσθαι καὶ φίλος, οὐκ ἐπιθυμεῖν ἐλευθερίας δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖν δι' ὧν ἂν ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μάτην πράττοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμένουσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβάλοντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὸν ἅπασαν τὴν διάνοιαν προτρέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διατελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, ἀλλοίας ἀπαλλαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐθ' ὅπλοις, οὔτε σωμάτων ἀλκῇς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνατὸν ἐστιν. ὁ χὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν αὐτὰ, τοῦ δ' ἀγαθὸς εἶναι καὶ δικαίους. ἐξυπνίσ δ' αὐτοὺς τῶν προσχέσεων, ἐγὼ γίνομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμει τὸ πλῆθος ἡδέως τῇ παραινέσει. καὶ κατένευσεν αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐτοὺς ὁ σαμουὴλος, εἴς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην. καταπόσιμον δέ τι σημαίνει κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν. ἐντεῦθεν ὑδροφορήσαντές τε αὐτόθεν τῷ θεῷ, καὶ νηστεύσαντες ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐπ' ἀρὰς τρέπονται. ἀλαλάζουσι δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες οὔτι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν,

A ad qvod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cum enim eſſet æſtas, & fruges ex arvis comportarentur: ut viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabant. demptam deinde arcam, & vas qvod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra qvadam, qvæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peracto qve ſacrificio ſplendide epulati, plauſtrum

B ſimul ac vaccas holocautoma DEO fecerunt. qvo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reverſi. Cæterùm indignatio DEI Bethſamitas invaſit, ex qvibus ſeptuaginta occidit, qvod cum non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum novo luctu nonnihil obſcuravit, eo magis qvòd ſuos non fatali morte, ſed divina ultione extinctos deſiderabant. qvamobrem indignos ſe ducentes, qui hoſpitium arcæ

C præberent, mittunt nuncios ad univerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, urbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum qvendam Levitam, opinione religionis ac juſtitiæ celebrem, in ædibus ejus collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes, ubi vir juſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt ejus filiis, qvam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot e-

1. Reg. 7.

D nim annos in Cariathiari manſit, qvatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta.

II. Cumqve populus toto hoc vicennio votis & ſacrificiis operam daret, magnamqve religionem & cultus divini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animadverſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona qvæ illam ſeqvuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc ferme ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, qvandoqvi-

E dem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & DEUS veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eo totis viribus incumbere, ut vel nunc tandem illa potiri contingat. Cavete ergo, ne veſtrismet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quisqve colat juſtitiam: expulſisqve omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad DEUM convertite, & in ejus veneratione conſtanter perſeverate. hæc enim facientibus bre-

F vi omnia bona venient, & in primis nova libertas & victoria de hoſtibus: quæ neqve armis, neqve robore corporum, neqve copiarum multitudine conſeqvi licet. non enim his rebus DEUS præmia propoſuit, ſed probitati ac juſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris

G populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia qvæcunq; DEUS velit ac jubeat. Samuel autem edixit, ut convenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqva libaverunt DEO, & indicto unius diei jejunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

sperantes se illos nec opinos posse opprimere. qvapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubiis rebus petentes, nihil dissimulantes non esse sibi satis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoste, à qvo toties victi discessissent: & libenter qvieturos, si liceat, ne ultro sibi perniciem accersere videantur. convenisse se ad supplicationes & sacrificia, utqve sacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, ut nulla spes salutis supersit, ni DEUS à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille jubet eos securo animo esse, neqve enim auxilium DEI defore. & mactato agno lactente, rogat DEUM, ut in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: néve patiatur jam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & DEUS præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed prius qvam totam flammam absumeret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Judæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, ut qvi non in hoc in eum locum convenerant. At longè aliter accepti sunt, quam crederent, etiamsi quis prædixisset. Primum enim terra jubente DEO sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improvisos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, ut ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam ponebant. tum subito Samuel in perturbatos irruit, cæsisqve plurimis, reliqvos usq; Corrhæos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæqve hostium termino, qvi trophæi vice esset, appellavit eum Fortem, in signum donatæ à DEO contra hostem fortitudinis: qvi post hanc cladem nunqvam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inversis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transiit. Nec his contentus Samuel crebris exp editionibus & multis cædibus eos vastavit, donec omnino superbiam gentis perdomaret. agrum etiam qvem prælio victis Judæis abstulerant, qvam late inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqvi vero Chananæi pacem eo tempore cum Israelitis habebant.

μεγάλη τραπῇ ἡ δυνάμει κατ' ἐλπίδα δ' μὴ προσδοκῶσι μηδὲ προσκλασμοὺς ὑπιπτεύοντες τοῖς ἑβραίοις ἐπερχονται. κατεπλήγησαν δ' αὐτοὺς ὅτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἀγὰ καὶ δέος. καὶ δραμόντες πρὸς σαμούηλον, ἀναπεπλωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς προτέρας ἥττης ἔφασκον, καὶ δι' ὅτο ἠρέμειν, ἵνα μὴ κινήσωσιν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' ὄχας καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις ἐπιστρατεύουσιν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ δ' θεὸν ἱκετεύοντος ὑπὲρ σοῦ παρὰ θεῶν ἡμῖν διαφυγεῖν πολεμίους. ὁ δὲ θαρρεῖν τε προτρέπεται καὶ βοηθὸν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῶν ὄχλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπέχειν αὐτῶν τῇ δεξιᾷ, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινοὺς μάχῃ, καὶ μὴ παρελθεῖν δεύτερον αὐτοὺς δυσυχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν ὄχλων ὁ θεὸς, καὶ προσδεξάμενος, ὁμοῦ καὶ συμμαχῶν τῇ διανοίᾳ τῇ θυσίαν, ὑπισχνεῖται νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ὑπὲρ δ' βωμοῦ τὴν θυσίαν ἔχοντος δ' θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, προῆλθεν σὺν δ' κρατοῦντος ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὴ νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τ' ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὑπὲρ μάχην σκεῦος ἀπηνηκότων. ὡς ἐπιπίπτουσι δὲ, οἷς οὐδ' εἰ προὔλεγέ τις, ῥᾳδίως ἐπείθησεν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑπότρομον καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν, ὡς παλλομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διιεμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βρονταῖς διαψοφήσας, καὶ διαπύροις ἀστραπαῖς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις περιλάμψας, καὶ τ' χειρῶν ἀκροτήσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμούηλος μ' τῆς πληθύος, καὶ πολλὰς κατασφάξας, καταδιωχθεῖσι μέχρι χερρέσιων τόπων τινές, ἅτω λεγομένου, καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ἕρμα τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς διὰ δ' θεοῦ γνωμένης αὐτοῖς κ' τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν πληγὴν, οὐκ ἐπιστράτευσαν ὅπι τὰς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δέους τ' μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅθ' ἱκανὸν παλαιστίνοις ὅπι τὰς ἑβραίας, ὅτ' ἐκείνων μ' τὸν νίκην ἐγίνετο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀναιρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται ἱκανὸν τῶν ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἱκανὸν μέχρι πέλεως ἀκαρῶν ὑπὸ τ' γίτθης ὅρων ἐκτεταμένη. Ην δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φιλία τοῖς ἰσραηλίταις τὰ πρὸς τοὺς χαναναίους.

CAP. III.

Qvomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit.

SAmuel autem rebus populi compositis, & judicibus conventibus per certas urbes institutis, ipse singulis annis bis eas obibat, & jura reddebat. multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, ut patriis legibus resp. administraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμούηλος διὰ τὸ γήρως ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικῶν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστους, εἰς ταύτην ἐκέλευσεν συνερχομένους σφᾶς τ' θεὸς ἀλλήλοις κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐφύλαττεν εὐνομίαν ὑπὸ χρόνου πολλοῦ.

ἐπειδὴ

ἔπειδὴ ὑπὸ γήρως βαρυνόμενον, καὶ τὰ σωθήσεσθαι πεπιστευμένα ἐμποδιζόμενον, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν δίδωσιν. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰωήλ, προσηγορεύετο. τῷ δὲ νεωτέρῳ ἀβία ὄνομα ἦν. προσέταξε δὴ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῃ πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσαβᾷ, μερίσας τὸν ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ καὶ φῶς ἔτι τοῦ δίκαιον καὶ πικρὸν, ἢ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσαντι γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὶ καὶ μετρίως ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γὰρ αὐλὴν ἐξ ἀγαθῶν παρέχον αὐτοῖς γονέα μένοντες. τῷ δὲ πατρὸς ἀπεστραμμένοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ἰόντες, δώροις καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τοῖς κρίσεις ἐπὶ τοῖς ἀληθείαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος παίζοντες, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς ἀφειτὰς πολυτελεῖς ἀπονενοκότες, πρῶτον μὲν ὑπεναντίαν ἑαυτοῖς ἐποίησαν τὴν θεόν. δεύτερον δὲ τὸν προφήτην πατρὶ αὐτῶν, ὃς πολλοῦ ἐπὶ τὸ σωθῆναι ἐποιεῖτο καὶ προνοίαν.

A Deinde senio gravante, ut consvetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & curam reip. tradidit: qvorum seniori Johel, juniori Abia, nomen erat: mandavitqve, ut alter in Bethelis, alter in Barsabe jus diceret, partito populo, & sua cuiqve judici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contra ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diversissimam viam ingressi, muneribus corrupti justitiam opprimebant, & in judicando non tam veritatis qvam lucri respectum habebant, solutiqve in luxum ac delicias, tum DEI voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, qvam ut in populo justitia vigeret qvam maxime. III. 1. Reg. 8.

B

C

Κεφάλαιον δ'.
Ὡς ὁ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλέα.

CAP. IV.
Qvod populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τοὺς προφήτου παίδων, χαλεπῶς τὸ τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συντρέχουσι. διέτριβε δ' ἐν ἁρμαθᾷ πόλει. καὶ τὰς τῶν υἱῶν παρανομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς D αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ παρειμένος ὑπὸ χρόνου, τῶν πραγμάτων ἐκέτι τὸν αὐτὸν προστασίαν δύναται τρόπον. ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἄρξει τῶν ἐθνους καὶ τιμωρήσεται παλαιστίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον ἀδικημάτων. ἐλύπησεν δὲ σφόδρα τὸν σαμήλον οἱ λόγοι διὰ τὸ σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἤπητο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατικῆς, ὡς θεῖος καὶ μακρόνους ποιούσης τὰς χρωμένας αὐ- E τῇ τὴν πολιτείαν. ὑπὸ δὲ φροντίδος καὶ βασάνου τῆς ἀπὶ τοῖς ἐρημένοις, ὅτι προφῆς ἐμνημόνευσεν οὔτε ὕπνου. δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς, φρέφων τὰς περὶ τῶν πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕτως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑπερφανησόμενος ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος. τοῦτο δὲ οὐ φ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' αἰγύπτου μηχανᾶται τὰ ἔργα. λήσεσθαι μὲν τοίνυν οὐκ F εἰς μακρὰν μεταγνοὺς αὐτὸς ἀπίπνου. ὑφ' ἧς οὐδὲν μὴ ἀμήτων ἔσαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ ἀρέσιμους πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προφητείαν λαβόντες. κελεύω δὴ συχωρεῖν αὐτοῖς ἐν ἂν ἐγὼ ποιήσω βασιλέα, προδηλώσαντά τοι τὰ μέλλοντα βασιλεύσεσθαι κακῶν, καὶ διαμαρτυράμενον ἐφ' ᾗ ἂν ἀπειθῶσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας συμφύλῳ, ἅμα ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς G ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἤθη τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συνεχθήσονται κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ἡμῶν ἀποστασίους τὰ τέκνα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας ἕναι κελεύσουσι, indicare, qvæ erunt sub regibus ferenda, & in Scitote ergo primum, qvod à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

P Opulus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optime constitutam, labefactari per filiorum ejus impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qvi tum habitabat in urbe Ramatha: & commemoratis filiorum ejus iniqvitatibus, qvodqve ipse jam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixe precabatur, ut regem aliqvem declararet, qui totî genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties injuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristavit, qvi propter innatam justitiam non amabat regiam potestatem ut nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeoqve res hæc hominem solicitum habuit, ut nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi ægre ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, qvam ad se, qvem nolint sibi solum esse regem: idqve moliri cœpisse jam inde, ex qvo primum ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo post futurum est, inqvit, ut eos consilii hujus sero pœniteat: qvando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me atqve ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc jubeo te, eis creare regem qvem ego designavero: idqve prius qvam facias, prænonebis qvantum malorum sibi ultro ascisc ant, protestaberisqve eos te invito ad mutationem status in deterius properare. His auditis Samuel, mane convocatis Judæis, declaraturum se illis regem promisit, addens velle se prius qvantis incommoditatibus erit vivendum. IV.

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorumqve inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt, quod non cogentur facere more mancipiorum qvæ pecunia parantur. Filias quoqve veſtras facient ſibi ungventarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſario verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges unicuivis è ſuis largientur. & ut compendio dicam, ſervietis una cum omnibus veſtris regi, non ſecus atqve domeſtici ejus famuli. cumqve hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem hujus meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices DEI miſerationem implorabitis, ut vos à regibus liberet. verum ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoveri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed urgebat obſtinate, ut miſſa futuri cura regem crearet: quandoqvidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi cum finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel vero videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisqve ſuam, & cum tempus erit, accerſam vos, quam primum cognovero, quem vobis regem DEUS dare velit.

τὰς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχας. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας ὁπλοποιὰς, καὶ ἁρματοποιὰς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τ ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσθαι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψὰς ὀπτοφανεῖσι ὄψοποιὰς, καὶ σιτοποιὰς. καὶ πᾶν ἔργον ὁ θεραπαινίδες ἐξαναγκης ταλαιπωρίας φοβέρμαι καὶ βασάνοις ὑπηρετοῦσι. κτῆσιν δ' τῶν ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ τούτων δ' οὐνούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τῆς αὐτῶν θεράπνης. σωελέντι δ' ὑπὲρ δουλεύσετε μ πάντων τ ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις ἴσοι ἔμεθμοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τ δὲ τ λόγων ἔμνησα καὶ τ πάσχειν αὐτά. καὶ μετανοήσαντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχέως ἀπαλλαγὴν τ βασιλέων. οὐδ' ἃ προσδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὠθήσεται ἐάσαι δίκην ἀπέχειν ὑμᾶς τῆς αὐτῶν κακοβουλίας. ἐν δ' ἀφ καὶ πρὸς τὰς προφήσεις τ συμβησομένων ἀνόητον τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς διανοίας κρίσιν ἤδη πρὸς τὸ λογισμῷ καθιδρυμένον. οὐδὲ γὰρ ἐπιστράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τ συμυθήλων λόγων. ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρᾶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φροντίζειν τ ἐσομένων. ὅτι γὰρ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σῶσαι αὐτοὺς ἐχθρ. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι τ πλησιοχώρων βασιλευομένων τὴν αὐτὴν ἔχειν αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτὸς μηδὲν τῶν προειρημένων ἀπεραμένους ὁ σαμυήλ, ἀλλ' ὑπομένοντας, νεῦσε μικρὸν εἰπὼν ἄπιτε πρὸς αὐτοὺς ἕκαστ. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δέον, ὅταν μάθω παρὰ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus jubente DEO Rex declaratur.

Κεφάλαιον ε.

Βασιλέως σαούλ ἀποδειχθέντος θεοῦ.

1. Reg. 9. ERat qvidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cum eximias aſinas, quibus præ cæteris jumentis delectabatur, à reliqvo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum uno famulo ad eas quærendas miſit. qui cum perluſtrata ſua tribu eas non inveniſſet, ad alias venit: & cum nusqvam comparerent, decrevit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longe à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumqve omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere qvod mercedem divinationis daret. jam enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe qvadrantem ſicli, eumqve dari poſſe, neſciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inventisq; circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant, ubinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, jubent properare prius quam eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora, niſi ut ille primus accumbat.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κῖς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ᾧ ἦν νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν ἀμείνων τ βλεπομένων. σάουλον αὐτὸν ἐκάλουν. ἔτος ὁ κὶς ὄνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἠθέλησε δὲ αὐτὰς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τ κτημάτων, τ ἑνὸς μεθ' ἑνὸς θεράποντος ὅτι ζήτησιν τ κτηνῶν ἐξέπεμψε. ὁ δ' ὅτι τὴν πατρὸν ὠφείλε φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ὡς δ' ἐν ζυφὰ ὅτι τυχὼν, ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ ὠὶ αὐτὸ τῷ πατρὶ λοιπὸν τ φροντίδα. ὃ δ' ἑπομένῳ θεράποντος, ὡς ἐγγύοντο κ τ ἁρμαθὰ πόλιν, εἶναι προφ τὴν ἐν αὐτῇ φήσαντ ἀληθῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλόντος. γνώσεσθ γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ ὠθὲν τ ὄνων τέλ. ὠδὲν ἔχειν προδιενεγκεῖν εἶπεν αὐτὸ τ προφήσεως ὃ καὶ παραχώσιν αὐτῷ. κεκενῶσθαι γὰρ ἤδη τ ἐφοδίων. ὃ δ' οἰκέτης τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντ ἔδωκεν, ὡσὸ γὰρ ἀγνοίας ὃ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπαλανῶντο, πλανῶνται. καὶ πρὸς τ πύλαις πρεπτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις ἐρωτῶσιν αὐτὰς ὃ προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, καὶ αὐτόθεν παρεκελεύσαντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καλεσθῆναι. πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν καὶ προκαλίνεσθ τῶν κεκλημένων.

ὁ δ' σα-

ὁ δὲ σαμουήλ Διὰ ἔτο πολλὰς δὴ τὴν ἑσίαν τότε σεσπήκει. δεομένῳ γὰρ κῦ πᾶσαν ἡμέραν αὐτοῦ τοῦ ἥλιου, προειπεῖν τίνα πέμψει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ ἔτον ἐμέλλησεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κῦ τὴν δὲ τὴν ὥραν. αὐτὸς μὲν δὴ ἔ δώματος καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν κήρυκα ἡδέως. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, καταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. σπουδαῖος ἦ τοῦ σαοὺλ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει ἔτον εἶναι τὸν ἀρξόντα μέλλοντα. σαοὺλ δὲ προσιὼν τοῦ σαμουήλ. καὶ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνῦσαι τὴν οἰκίαν ἔ προφήτου. ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. ἔ δὲ σαμουήλου φράσαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τ ὄντων ἐφ' ὧν τὴν ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, πάντα παντῶν ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσευχῶν, ἀλλ' ἤδιον εἶπεν ἐγὼ δέεσθαι ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατριᾶς ταπεινοτέρας τ ἄλλων πατριῶν. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθεσαι περὶ μειζόνων ἢ κῦ τὴν ἐμὴν γένεσιν λαλεῖσθαι. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τὴν ἑσίασιν καταγελάσῃ, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπάνω τῶν κεκλημένων. οὔτι δὲ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προσέταξε δὲ τοῖς διακόνοις παραθεῖναι τῷ σαοὺλ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δὲ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀνέλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ δὲ σαοὺλ παρὰ τῷ προφήτῃ σὺν τοῖ θεράπουσι κατεκοιμήθη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλ ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τ κοίτης προέπεμψε. ἐγγύς ἐξω τ πόλεως ἐκέλευε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, αὐτὸν δὲ αὐτὸν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλ ἀπέπεμπε τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τῆς ἔ νεανίσκου κεφαλῆς. ἐκαταφιλήσας δὲ, εἶθ' Φησὶ βασιλεύς ἔτο ἔ θεὸς κεχειροτονημένος ὅτι παλαιστινοὺς τε καὶ τὴν αὐτοῦ ἐθναίων ἀμύνων. τούτων δέ ἔσαι σοι, σημεῖον ὅσπερ βούλομαί σε γνώσεσθαι. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνοῦντας τῷ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὑφηνεμένους. τὸν δεύτερον ἕμφορον. ὁ τρίτος δέ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσῃ. ἀσπάσονται δέ σε ἅτοι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ βαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σισῶδαῖ σὺν τοῖς ὄνοις εὐαγγελιουμένῳ. ἐπὶ τ ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήτας σκλησιάζουσιν ὀπαντήσῃ. καὶ γενόμενος ἐνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνυ ὀντιναοῦν ὁρῶντα σκοπήσαντά τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς ἅτο εὐδαιμονίας ὁ κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν εἴθι μὴ σὺν τυγχάνοντα. ἀσπασάμενος τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μεταπεμπόμενος εἰς γαλγαλα ὑπ' ἐμοῦ, ἵνα χαρισήμενα τούτων θύσωμεν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προεσπών, ἀπέπεμπεν τὸν νεανίσκον. τῷ σαοὺλ δὲ πάντα κῦ τὴν προφητείαν σαμουήλου ἀπέβαινεν. ὡς δὲ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἔ συγγενοῦς αὐτοῦ ἀδελφιδοῦ, καὶ γὰρ ἐκείνων τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστεργεν, ἀνερωτῶντος περὶ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν γενομένων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδὲ ὡς ἀφίκοιτο πρὸς σαμουήλον τὸν προφήτην, οὐδὲ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σισῶδαι τοὺς ὄνους ἐφρασε.

A Samuel autem hac ipsa de causa convivas vocaverat. nam pridie cum per totam diem precatus esset DEUM, ut certiorem se redderet, quem creaturus esset regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Benjamitam qvendam juvenem. quamobrem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cumque Saulum offendisset, DEUS inspiravit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum, salutatum B prius rogat, ubi propheta habitet, hospitem enim se hoc ignorare. cumqve ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum, qvas qværeret, salvas, sed omnium omnia bona in potestatem ejus fore: supra spem, inqvit, meam sunt ista Domine. neqve enim ea est mea tribus, qvæ reges proferat, & familia mea humilior est aliis familiis. tu vero ludis me, & majora quam pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum C eum ad convivium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. jussitqve ministris, ut Saulo portionem regiam apponerent. cumqve jam hora dormiendi adesset, alii qvidem surgentes domum quisqve suam revertebantur. Saulus vero apud Prophetam cum famulo pernoctavit, & cum primum dies illuxit, Samuel excitatum D eum in viam deduxit. Postqvam autem egressi sunt urbem, monuit, ut famulo præcedere jusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim qvod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu- 1. Reg. 10.
lum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput juvenis oleo perfundit, simulqve regem salutat, DEUM ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, qvorum injurias bello Palæstinis illato ulcisci debeat. hæc E ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergo tendentes ad Bethela: qvorum primum videbis ferre tres panes, secundum hædum. hos tertius seqvetur utrem vini bajulans, hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, ubi occurret tibi qui nunciet inventas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gaba- F tha, in cœtum prophetarum incides: & correptus divino spiritu, una cum illis prophetabis, ut qvotqvot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, unde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito DEUM esse tecum: & salutata patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accedente, ut pro his DEO pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit juvenem: & qvicqvid prædictum, est occurrit ei in hoc itinere. Postqvam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenaro, qvem præ cæteris diligebat, qvomodo successisset peregrinatio, nihil illum celavit, ne hoc qvidem, qvod apud prophetam fuisset, & ex eo cognovisset inventas esse asinas.

de regno tantum tacuit, ne ea res vel credita invidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. qvamvis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, qvod nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto divino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniqvè & invide ferunt. Porro Samuel populum in oppidum Masphatim convocat, & cum freqventes adesse videret, in hanc sententiam assloqvitur. Hæc jussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicavi, primum Ægyptiorum servos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subjugatos. pro qvibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, qvod abrogato mihi qvantum in vobis est imperio, qvasi nesciatis utilissimum esse homini à Deo regi, unum è vestro numero digniorem existimatis, qvi vobis præsit: qvi subditis tanqvam pecudibus pro sua libidine utens, qvidlibet in quemvis licere sibi volet. non enim fieri potest, ut homo erga hominem sic affectus sit, qvemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia qvando plus apud vos potest temerarius animi impetus qvam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Qvo facto Benjamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in urnam conjectis, Metri familiæ sors obvenit, postremo cum viritim sortitio fieret, Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Juvenis vero qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens invitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, ut cum pleriqve vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verum etiam è subditorum conspectu subduceret, ut non absqve negotio posset inveniri. cumqve nusqvam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes qvidnam fieri oporteat, propheta precibus DEUM appellat, ut latebras indicet, desideratumqve juvenem exhibere dignetur. qvod ubi impetratum est, mittit, qvi eum adducant: & postqvam venit, in medio populi juvenem statuit universis conspicuum, ut qvi humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura majestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis DEUS dat regem. contemplamini, qvantum omnibus præminet, qvam sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Vivat Rex: Propheta conscriptis in libro omnibus, qvæ illis sub regia dominatione erant eventura, recitavit ea populo & rege præsente, & librum in tabernaculum DEI reposuit, ut esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimisso; populo, ipse reversus est Ramatha in patriam. Saulū vero in natale oppidum Gabatha redeuntē multi boni viri comitabātur, ut novo regi debitū officiū præstantes. Sed plures mali & factū hoc eorū vitio vertebāt,

A περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, ὰ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ἔμελλε, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς ἕνωσιν σφέδρα δοκοῦσα εἶναι ἑαυτῷ ἑτοιμότερον τῶν ἀφ' αἵματος καὶ αὐτὸς στεργόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν, λογισάμενος οἰκείᾳ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἷα τῆς ἀληθείας ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς ἕνους, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἄχρι τῶν θείᾳ δ' θεοῦ λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπαρχούσας κακοηθείας τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βασκανοι. σαμουὴλος δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μασφὰ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ λόγους, ὡς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἐλεγεν θεοῦ. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος θεὸς ἐχάρισται, καὶ τοὺς πολεμίους ἀπολώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῶν εὐεργεσιῶν. καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ἐστὶ τοῦ παντὸς ἀρίστου πρεσβευτεῖν. θεὸς γὰρ πάντων ἄρχει. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ἰδιοπραγμόνοις καὶ βουλήσιν καὶ ἐπιθυμίαις καὶ τ' ἄλλων παθῶν ἐρεῖ χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. οὕτω διατηρήσει πρόδηλος. ὁ θεὸς γὰρ κατ' αὐτὸν τὸν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, ἕστω πάντες καὶ φυλαὶ τε καὶ σκῆπτρα, καὶ κλῆρους βάλλετε. πεισάντων γὰρ ἦν τῶν ἐξαιρέτων, ὁ τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης γὰρ κληρωθείσης ἔλαχεν ματρὶς καλουμένη πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς δ' ἦν ὁ νεανίσκος φήσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἰκεῖν δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην. ὡς τε τῶν πλείστων οὐδ' ὅτι μικρᾶς δ' πραγίας τὴν χαρὰν κατασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ παν ἡνέσθη φανερὸς προσποιούντων. ὁ δ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον ὅτι βασιλεία, καὶ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ἀποδεχθῆναι δεσπότης. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τ' βασιλευσομένων ἐξέκλεψε, ζητεῖν αὐτὸν καὶ πρὶν δοῦναι πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅπη ἥξοιτο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δεῖξαι πᾶσι τότε, καὶ προάγειν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δ' ὁ θεὸς τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ προαγομένων ἵστησι μέσον τοῦ πλήθους. ἐξέχει δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος τῶν βασιλικῶν. λέγει δ' ὁ προφήτης, δοὺς ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς δ' ἐπεφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τῆς μετεπειτα γενεᾶς μαρτύριον ὧν προεῖπεν. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σαμουὴλος, ἀπολύει τὸν πληθύν. καὶ αὐτὸς ἦεν ἀπαγόμενος πόλιν. πατρίδι γὰρ ἦν αὐτῷ. σαοὺλος δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνῆρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τὴν προσηκουσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλύοντες, καὶ οὐτε

B

C

D

E

F

G

viri comitabātur, ut novo regi debitū officiū præstantes. Sed plures mali & factū hoc eorū vitio vertebāt,

καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, ὅτ' ἐν ἀπραξίᾳ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι τὸν σαοὺλ ἐπῆντο. μετὰ δὲ ὕστερον ἀρχὴν τῆς ὅλης πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ περὶ ναασσὴν πόλεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένους τῶν ἰουδαίων ἠδίκησε, μὴ πολλῷ δὲ μᾶλλον στρατεύματος ἀφορμὰς ἐπ' αὐτοὺς. δὲ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπήγαγε. ἰσχύϊ γὰρ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος. σοφία δὲ δεινοίᾳ, πρὸς τὸ μηδὲ αὖθις ἀποστάντας δυνηθῆναι τὴν ἐπ' αὐτῷ δουλείαν ἀφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τὸ γὰρ ἢ κατὰ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμου νόμῳ, τὸν δεξιὸν ἐφθαλμὸν ἐξεκόπτε. ἐποίει δὲ ὅπως τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῶν θυρεῶν καλυπτομένης, ἄχρηστοι πάντελῶς εἶεν. ὁ μὲν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅπερ τοὺς γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν γαλαδηνῶν, ἰαβὴς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις. κελεύων ἢ προδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς ὅπερ τοὺς δεξιοὺς αὐτῶν ἐφθαλμοὺς ἐξορύξαι. ἢ πολιορκήσειν ἠπείλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀναστήσειν. τοῦτο δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, πότερόν ποτε βεβαίῳ σωματος ἀποτομῇ θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες, πρὸς οὐδὲν ἕτερον μᾶλλον ἐτόλμησαν εἰπεῖν, οὔτ' εἰ προδιδόασιν αὐτούς, οὔτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, προσκαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν. εἰ δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων, προδώσειν αὐτοὺς ἐφασκον ὅτι τοῦ παθεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ δοκῇ. ὁ δὲ ναασσὴς καταφρονήσας τοῦ γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τοῦ ἀνοχὴν, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. πέμψαντες δὲ εὐθὺς κατὰ πόλιν τοῖς ἰσραηλίταις διήγγελλον τὰ προσταττόμενα ὑπὸ ναασσὴ, καὶ τοῦ ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δὲ εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀνοίας τοῦ θεοῦ τοὺς ἰαβισηνοὺς προήχθησαν. καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο περαίτω συνεχώρησε τὸ δέος. ἠμυνομένων δὲ τῶν ἀγγέλων καὶ τῇ σαούλου καὶ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς ἰαβισηνοὺς φράσάντων, ὁ μὲν λαὸς ταυτὰ τοῖς πρώτοις ἐπραξεν. ὠδύρετο γὰρ τοῦ συμφορὰν τοῦ τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ σαοὺλ, ὑπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν παραγινόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ τυγχάνῃ κλαίουσι τοῖς αὐτῆς πολίταις. καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἐν θεῷ γενόμενος, ἀποστέλλει μὲν τοὺς ἰαβισηνοὺς, παραχέλευσε δὲ αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, κατατροπώσειν τοὺς πολεμίους, ἵνα καὶ νενικότας ἤδη καὶ φόβων ἀπηλλαγμένους ἥλιος ἐπιτείλας ἤδη. παρομαίνει δὲ σκέλεσί τινας αὐτῶν, ἡγησομένους τῆς ὁδοῦ.

& ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obseqviis gratiam ejus demereri conabantur. V. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes exæqvo autoritatem illi paravit. 1. Reg. 11. Hic enim diu Iudæis ultra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus urbes eorum subjugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, ut omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam ultro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: ut qvoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis urbem, cui nomen est Iabes, oratores eo misit, qui conditiones offerrent, ut aut deditione facta dextris oculis orbentur, ut alii: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi, utrum mallent, parvam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, ut missis ad consangvineos nunciis postularent auxilium, & si impetratum fuerit, bellum gerant; sin minus, promittebant se deditionem facturos, quacunqve conditione hosti liberet. Naases autem qvi Galadenos contemnebat, non gravatim inducias dedit, permissis undecunqve suppetias implorare. qui evestigio per omnes Israëlitarum urbes nuncios dimisere, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed qvocunqve illi venirent tantundem metus qvantum mœroris afferebant, ut nemo se movere auderet. cæterum cum ad regiam qvoqve venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud qvam mœrens, Saulus rure domum revertens, & animadversa mœstitia populi, scitatus, satin salvæ res essent, & qvæ nova causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognovit. mox percitus divino afflatu, ire eos jubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, ut exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò cives periculo exemptos inspiciat. atqve his mandatis, aliqvot ex eis retinuit, qvibus itineris ducibus uti decreverat.

Κεφάλαιον ς'.
Σαούλου στρατεία ὑπὲρ τῶν ἀμμανιτῶν ἔθνους καὶ νίκη.

CAP. VI.
Sauli victoria contra Ammanitas.

Βουλόμενος ἡ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν ὑπὲρ τοῦ πρὸς ἀμμανίτας ὑπερθέσθαι πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς ἐξύτερον, κατατεμὼν τοῦ αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, ἔστο ἀπειλήσειν τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, qvo celerius conveniret, boum, qvi forte ab opere veniebant, nervos succidit, idem passuros minatus, qvi postridie cum armis ad 1. Reg. 12.

Jordanem non afferent, secuturi qvocunq; ipse ac propheta ducerent. Eo metu effectum est, ut cum omnes ad præfinitum tempus præsto essent, recensitis apud Balam oppidum copiis, inveniretur septingenta millia confluxisse, absq; tribu Judæ: quæ sola armavit LXX. millia. Transgressus dein Jordanem & decem schœnorum spatium nocte unâ emensus, ante solis ortum quo destinarat, pervenit: & diviso trifariam exercitu, undiquaq; hostem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando ingenti strage edita inter cæteros Naasen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longe lateq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant, qui prius eum contemnerent, tunc mutata in diversum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Jabesenos servasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastavit, & ditato ex præda exercito, glorioso domum reversus est. Populus verò nimio gaudio gestiens, placebat sibi quod talem regem esset nactus, & illis qui inutilem fore dixerant, insultabat, rogitans ubi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos deposcens. & alia multa jactabat, ut solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta contra autorum ejus adversarios irritatur. Saulus interea studium qvidem ac benevolentiam eorum collaudabat, sed jurejurando affirmavit non passurum, ut quisquam è consangvinea multitudine tam festo die rapiatur ad supplicium: periniqvum enim esse victoriam à Deo datam civili sangvine polluere: sed magis decere, ut positis odiis diem epulis ac hilaritate transigant. Post hæc Samuele monente opus esse alteris comitiis, per qvæ Saulo rata fiat regni possessio, conventus fit apud oppidũ Galgala. ibi rursum inspectante tota multitudine propheta unxit Saulum sacro oleo, atqve iterum regem consalutari fecit. Ita factum est, ut mutato reipublicæ statu regia dominatio introduceretur. Sub Moyse enim & discipulo ejus Jesu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant. post cujus mortem octodecim annis populus sine summo magistratu vixit: deinde rursum ad pristinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum judicem constituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis status duravit, appellaverunt Judicum. Samuel autem propheta, priusquam comitia dissolverentur, sic est allocutus populum: Adjuro vos per maximum DEUM, qui vobis optimos illos fratres Moysem & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto eduxit: ut absqve pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra jus & æqvum fecerim, vel proprii lucri cupiditate, vel in alterius cujusqvam gratiam. Coarguite me, si cujus vitulum aut ovem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen hujusmodi munuscula, quæ in qvotidianum victum cedunt, ab ultro dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cujus jumento ad meas necessitates usus sum-

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι καὶ τὴν ὄπισθεν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολαθήσωσιν αὐτῷ καὶ συμπλέκωσι τῷ προφήτῃ, ὅπῃ ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγῃ. τῶν δὲ διὰ λάβεσιαν τῆς κατεπηγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. διείσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένης. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβὰς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ σχοίνων δέκα δι' ὅλης τὸ νυκτὸς ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. τειχῆ δὲ τὰ στράτευμα διελὼν, ἅπιπτεν παντάχοθεν αὐφνιδίως τοῖς προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν ἀμμανιτῶν, καὶ ναάσην τὸν βασιλέα. ὅτε λαμπρὸν ἐπῆρε τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἑβραίους διήγγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ὑπερβαλούσης θαυμασῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτοῦ κατεφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ἅπαν τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄρίστον νομίζειν. ἐκ δὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέψεται. καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ καταρθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἐσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, πᾶν νῦν εἶναι ἕτοιμοι καὶ δίκτωσαν δίκην. καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ἀπειλαῖς ἡρμοσμένος πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας ἐναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. σαούλος δὲ, τούτων μὲν ἠπατάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ προθυμίαν. ὥμοσε δὲ μή τινα περιόψεσθαι τῶν ὁμοφύλων ἀναιρούμενον ἐν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὸ θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φόνου καὶ φόνῳ, τῶν ἐκ ταυτοῦ γένους αὐτοῖς. πρέπειν δὲ μᾶλλον ἁγνῶς ἀλλήλους ἑορτάζειν. σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δέεσθαι θεοῦ χειροτονίας σαούλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλα πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν, καὶ πάλιν ὁρῶντος ὃ πλῆθους ὁ προφήτης χρίει τὸν σαοῦλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ μωυσέως καὶ ὃ μαθητὴς αὐτοῦ ἰησοῦς, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν. μὴ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέχε. μὴ ταῦτα δὴ εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ μὴ πόλεμον ἀρίστου δόξαντι γενήσεσθαι, καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, κριτῶν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ σαμουήλος ποιήσας ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀμφὶ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰχμαλωσίας, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζόμενους, μήτε ὑποστειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει τῶν δικαίων χωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἴ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσηκάμην ἀ πρὸς τροφὴν ἀνεμέσητον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὰ ἀποστάσας χρείαν ἐλύπησα.

τούτων

πύτων ἔπι κατειπεῖν παρόντ☉ ὑμῶν ἔ βασιλέως. A in his & ſimilibus ſi qvem offendi, nunc rege
οἱ ☉ ἀνέκραγον μηδὲν τύτων ὡ αὐτὸ γεγενέναι, θεσ-
σίνιοι δὲ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν ἔ εἶναι. σαμουη-
λ☉ δὲ παύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῷ τῆς μαρτυρίας γε-
νομένης, ἐπεὶ δεδώκατί μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον
ἐξ ὑμᾶς ὠθεῖ ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν, φέρε νῦν μετὰ
παῤῥησίας ἀκούσατέ μ λέγοντ☉, ὅτι μεγάλα ἠσε-
βήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἀλλὰ μνη-
μονεύειν δὲ ὑμᾶς θεσπήκει, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα
μόνοις ὁκ ἔ γόνους ὑμῶν ὁ πάππ☉ ἰακὼβ☉ λεγό-
μενος εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ὄπι- B
τεκνωθεισῶν, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤ-
γαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς ἐξαμβλύων τῶν πατέρων,
χωρὶς βασιλέως παρέχειν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀ-
νάγκης τὸ πλῆθ☉, μωυσῆν αὐτοῖς ☾ ἀαρῶνα πέμψας
ἀδελφούς. οἱ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τήνδε τὴν γῆν ἣν νῦν
ἔχετε. καὶ τύτων ἀπολαύσαντες ὁκ ἔ θεῷ, θεοδε-
δώκατε τῇ θρησκείαν καὶ τῇ εὐσεβείαν. οὐ μὴν,
ἀλλὰ καὶ πλημμίοις ἐπαχθείας γινομένας, ἠλευθε-
ώσατε. πρῶτον μὲν ἀσσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύ☉ C
ἐπ☉ περᾶς ἀπεραισάμενο☉ ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρα-
τήσαντες ὠθραχὼν καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταίων πα-
λαιστίνων. καὶ ταῦτα οὐ βασιλέως ἡγεμόνος διεπράξα-
σθε, ἀλλ' ἰεφθαίου καὶ γεδεὼν☉ στρατηγούντων.
τίς ἂν ἔσχεν ὑμᾶς ἄνοια, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν, ἐπὶ βα-
σιλέα ἢ εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα ἅπερ ὃν
αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μέν τοιγε φανερὸν ὑμῖν ποιήσω
τὸν θεόν. ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασι-
λείας ὑμῶν αἱρέσῃ, δηλώσω ἔ ὑμῖν τὸν θεὸν παρα-
σκευάσω διὰ σημείων ἐναργῶς. ὃ δὲ οὐδέπω πρό- D
τερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐν ταύτῃ γεγενημένον θέρους
ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτησάμεν☉ τὸν θεὸν παρέξω ἔ-
τον νῦν ὑμῖν ἐπιγιγνόμενον. καὶ ταῦτα εἰπόντ☉ πρὸς τὸ
πλῆθ☉ ἔ σαμυήλου, βροντῆς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ
ἀστραπῆς καὶ χαλάζης καταφορᾶ, τὴν ἔ προφήτ
πρὸς πάντων ἀληθείαν, ὡς τεθαμβηκότας αὐτὸς καὶ
πρὸς ἰδέας ἡμερωθέντας, ἁμαρτάνειν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ'
ἄγνοιαν εἰς ἔ τὸ προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφή-
την ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ ἐπιεικῆ τὸν θεὸν αὐτοῖς ἐ-
ρωμένῃ καταστῆσαι, καὶ ταύτῃ ἀφεῖναι τῇ ἁμαρτίαν, E
ἣν πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις ☾ παρενόμησαν προσε-
πράξαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο καὶ ὠθ καλέσειν τὸν θε-
ὸν συγγνώμην πρὸς τύτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. συνεβά-
λετο μὲν τοι δικαίους εἶναι καὶ ἀκάκους. καὶ μνημονεύειν
αὖθις ἀπ' ἄλλης παράβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν
συμπεσόντων. καὶ τ σημείων ἔ θεοῦ καὶ τῆς μωυσέως
νομοθεσίας, εἰ τηρήσας αὐτοῖς καὶ τῆς μ ἔ βασιλέως
εὐδαιμονίας ἔσεσθαι ἐπιθυμία. εἰ δὲ τύτων ἀμελήσουσιν,
ἔλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην ὁκ ἔ θε-
πλημμ. καὶ ὁ σαμυήλ☉ μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προ- F
φητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτὸς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας
ὁκ ὀλίγῳ τῷ σαύλῳ τὴν βασιλείαν.

in hac regione tempeſtatem, talem nunc impetrabo à
DEO, quæ verbis meis fidem aſtruat. Vix ea fa-
tus erat, cum tanta vis tonitruum ac fulgurum
& grandinis ingruit, ut attoniti extremaqve ti-
mentes faterentur ſe peccaſſe, & per inſcitiam
in hunc errorem prolapſos, rogarentqve pro-
phetam, ut paterno affectu eos complexus, in
gratiam DEI placati reponeret, & qvemadmo-
dum aliorum antea, hujus qvoqve peccati ve-
niam impetraret. pollicitus eſt ille rogaturum
ſe pro eis DEUM, & exoraturum: ſimulqve con-
ſilium dedit, ut probi ac juſti eſſe perpetuo ſtu-
derent, nec unqvam obliviſcerentur, in qvan-
tas clades & calamitates ob neglectum virtutis
incidiſſent. meminiſſent præterea prodigiorum
DEI legumqve per Moyſem latarum, ſi caram
haberent vel ſuam ipſorum vel regis incolumi-
tatem. quod ſi hæc negligerent, prædixit gra-
vem ultionem tam ipſis qvam regi non defore.
atqve ita denuo confirmato in regno Saulo, con-
ventum miſſum fecit.

Κεφάλαιον ζ'.
Ως στρατευόμενοι πάλιν ὅπι τὰς ἑβραίας οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν.

CAP. VII.
Paleſtini Hebræos bello aggreſſi vincuntur.

Ὁττος δ' ὁπλέξας ὁκ ἔ πλήθος ὡς ὠθεὶ τρι-
χιλίους, τὰς μὲν δισχιλίους ὅδε ὡς τε σωματο- G
φυλακὴν αὐτὸν, λαὸν αὐτὸς διέτριβεν ἐν πό-
λει βεθήλῳ, ἰωνάθῃ δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοι-
πούς, δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν,

REx autem delectu habito, conſcriptiſq; tri- VI.
bus millibus, duo millia ſibi voluit eſſe ſa- 1.Reg.13.
tellitiũ, cum qvibus ad habitandũ Bethela ſe con-
tulit: reliqvos Jonathæ filii ſatellites eſſe juſſit,

qvem misit in Gabam. ille verò expugnavit castrum qvoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qvi enim Gabam tenebant, perdomitis Judæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiverunt, & omni prorsus ferri usu eis interdixerunt. qvamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Ut verò audiverunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Judæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, ut qui salvam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse, ut timeri debeant. sed ubi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò ultra Jordanem fugiunt, qvæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, ut de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, ut immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectavit qvidem, quantum propheta jusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cumqve nunciatum esset prophetam adventare, honoris causa obviam ei prodiit. Ille male factum dixit, quod neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia qvæ DEI voluntate facienda erant, pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cum milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultius, inqvit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cujus ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reversus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus & Jonatha filio venit in urbem Gabaonem. horum major pars non erat armis instructa, quod ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diviso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

A εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δὲ ἐκπολιορκήσει φρούριον τῶν παλαιστινῶν ὃ πόρρω κεῖται. οἱ γὰρ τὴν γάβας παλαιστινοὶ καταφρόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τότε ὅπλα αὐτοῖς ἀφῃρεῖτο, καὶ τοὺς ἐχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηροφορεῖν μὲν ἐξῆν τε καὶ χρῆσθαι, ἀπηγορεύετο σίδηρον. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς γεωργοῖς ἔπεσι δεήσει αὐτοὺς ἐπισκευάσασθαι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μαχαίρᾳ

B ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς τοῦτ' ἔπραττον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τοῦ κατα φρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις, ἱππέων δὲ ἑξακισχιλίαις ἐπῆλθον. καὶ στρατοπεδεύσαντες πρὸς πόλει μαχμᾶ. ἔστι δὲ σαοὺλ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν,

C εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστίνους. τοῦ δύναμιν σκιαυλίζων αὐτῶν καὶ διαφυγεῖν ὡς οὐκ ἀξιόλογον δοκῶν τε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταφρονήσαντες ὃ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ μὲν σαοὺλου, κατεπλάγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ αὐτῶν ἕκαστοι τοὺς ἰδίους νόμους ἐκρύψαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὴν πέραν τοῦ

D ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὕτη δὲ λεῶ γάδου καὶ ῥουβήλου. πέμψας ὁ σαοὺλ πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν σαμουήλ ὁμοῦ πρὸς τὸ πόλεμος ἕτοιμος πραγμάτων. ὁ δὲ, προεῖπεν αὐτὸν σκέλλοντα αὐτόθι, καὶ θυσιάζειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἐπειθ' ἅπτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ προεῖπε μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπὶ μὲν τοίνυν διατηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς εἶδε βραδύνοντα μὲν

E τὸν προφήτην, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαὸν τὰ θύματα προσήγαγεν. ἐπεὶ δὲ τὸν σαμουήλον ἥκειν προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁδὲ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι θυσάντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, πρὶν κατὰ βάλησιν γενομένην δεῖ ταύτας θύσαι καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τῶν πολέμους προλαβεῖν, κακῶς

F ἱεραρχήσειε καὶ προφητεύειν γένοιτο. ἀπολογουμένου δὲ σαοὺλου, καὶ πρεσβεύοντα μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δὲ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν διὰ φόβον στρατοπεδίας τὸ ἐχθρῶν ἐν μαχμᾶ καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ἀπιχθῶσαι πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμουήλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ ὀκνηρὸς ἦσθα καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μηδὲ ὧν ὑπέθεσο πρὸς τῶν

G παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ἐφ' ὑστέρου ἂν τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοὶ τ' αὐτῷ βασιλεῦσαι χρόνον ἐξεγένετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμουήλος μὲν ἀπῆλθεν ὅπου τοῖς γεγραμμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼν πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτὸν μόνον ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δὲ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀπανιζούσης σίδηρον καὶ τῶν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἐν γὰρ ἐκείνοις οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἶναι, καθάπερ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κατὰ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶ ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντων τε σαοὺλου καὶ βασιλέως αὐτῶν, καὶ ἰωνάθου, ἀμυνεῖν τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων.

καὶ τε-

καθεζόμενοι δ' αὐτὸς τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἱερεὺς Ἀχίας ὁ πάππος ὢν Ἠλὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι βαρὺ ἐνέπλησε, καὶ τοῖς γλίσχροις λεπλατοῦσθαι ἐρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεῖχοντο. σαυτὶ δὲ τῷ ὁ Σαοὺλου παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα παρελθόντ' αὐτοῦ εἰς τοὺς τῶν πολεμίων παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ παρακελεύεσθαι ἐμπεσεῖν καὶ θορυβεῖν αὐτούς. ὃ δὲ ὁπλοφόρος πρόθυμος ἐπαινεῖ φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν ἤθελεν, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τοὺς τῷ νεανίσκου συνεργίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. οἱ δὲ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὅτι κρημνῶδες, τρισὶν ἄκροις εἰς λεπτὸν ἀπηκονημένους μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ περιεφανούσης, ὥσπερ προβόλοις τοῖς ἐπιχειροῦσι διαμαχόμενον. ἐνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὴν φύσιν περιεῖναι τῷ χωρίῳ τοῦ ἀσφαλείαν, καὶ πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας ὁδὸν ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τοὺς παρεμβολὴν, ἰωνάθης παρεθάρσυνε ὁπλοφόρον. ἐπροσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῆναι κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης λαμβάνωμεν. ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες ἡμᾶς, ἀποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ἀποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὁρᾶτε τῶν ἀνόμων καὶ τὰ ἀσπάλακα προεῖναι τοὺς ἑβραίους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔφασαν ἕλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς παιδεύσωμεν πεπαλαιμένων ἀξίως. ἀπασαμένου δὲ τοῦ φωνοῦ ὁ δὲ σαοὺλ καὶ πᾶς, ὡς νίκην οὕτω σημαίνουσαν, ὡρμήσατο μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ ὅπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολεμίοις. ὡρμησεν μὲν οὖν ὅτου ὅτι τοῦ πέτρας ἦκεν, ἔρημον ὄσων τὰ φυλαττόντων διὰ τὸν ἐχυροποίησαν κακεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς παλαιστρίας, ἐδιάσαντο τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι πρὸς πολεμίους. ὑπεπίπτοντες δ' αὐτοῖς κειμένους, ἀπεκτείνοσι μὲν ἐκθεν. παραχῆς δὲ καὶ σκωληξέως αὐτοὺς ἐκέλευσαν. ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τοὺς πανοπλίας ἀπερίψαντας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ σκοτεινῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ἀπονοσιοῦντες ἀλλήλους, καὶ δὲ εἰκάζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τῶν ἐβραίων ἀλλὰ τοὺς δύο μόνους, εἰς μάχην ἐρέσποντο. οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινὲς δὲ φεύγοντες κατὰ τῶν πετρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῶν δὲ τοῦ σαοὺλ κατασκόπων, παραχθὲν τὸ στρατόπεδον τῶν παλαιστινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σαοὺλ ἠρώτα μήτις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τὸ ἰὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἐσεσθαι καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχεται τοῖς παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει, καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρόπαν εἰς πόρους ἀποκρυπτόμενοι καὶ εἰς τὰ ἀσπάλακα συμφυγόντες, ἀκέσαντες ὅτι νικᾷ σαοὺλ. ὑποφρίων δὲ ὡς μυρίων ἤδη τῶν ἐβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. ἔτι δὲ ἀποτὸ τῆς ὅτι τῇ νίκῃ χαρὰς οὕτω ὑπερήφης, συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, ἔνθ' ἀποτὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προαστῆναι, καὶ πολλοὺς ἂν ἔχον κακὸν μέμψαν ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτῷ τι τιμωρῆσαι καὶ δίκην ἀπολαβεῖν ὧν τῶν παλαιστινῶν

A Occupaverant enim collem quendam cum pontifice Achia, qui fuit unus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, graviter angebantur, quod in se nihil esset præsidii. Filius vero Saulis cum armigero *1.Reg.14.*
suo conspirat, ut clam ingressi castra hostium tumultum aliqvem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in qvemvis eventum pollicente, etiam si mori oporB teat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaqve cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentius custodiebantur, quia propter naturam loci non solum ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eo accessêrunt, Jonathas confortabat armigerum ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, videC rint, jusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocaverint, revertamur. Cumqve propius ad hostilia castra accederent apparente jam die, Palæstini ubi hoc viderunt, inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Jonathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Qvam vocem Sauli filius cupide arripiens, ut indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco, in quo conD specti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata evaserunt ad hostem. aggressiq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleverunt, ut abjectis armis in fugam se darent. plerique vero non noscitantes inter se, quod ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se invicem invadebant: & cum non putarent duE os tantum Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut ut fit in turba tumultuante, alii ab aliis protrudebantur. Cumq; VII.
renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogavit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, jubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Qvo respondente victoriam DEUM & hostium F cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, jam ante ipsos inter se depugnantes. qvo audito, qui ante in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. jamqve ad decem millia creverant, hostemq; tota ea regione palantem infectabantur. ibi Rex sive niG mio gaudio parum sui compos, quod difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, sive per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

diris devovit eum, quicunqve intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulo post cum delati essent ad quandam sylvam Ephræmiticæ tribus refertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiverat patris imprecationes, easqve consensu populi ratas habitas, favum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus qvod pater additis execrationibus interdixisset, ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negavit tamen recte id à patre factum. majore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recuravissent, & longe plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaqve cæsis Palæstinorum multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibusqve nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in DEUM peccare, & carnes etiam tum cruentas coqvere ac edere. Tum Saulus jubet saxum grande in medium provolvi: edicitqve ut super illud pecudes jugulent, néve carnes cum sangvine comedant. quia factum hoc DEO displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma DEO incendit: idqve altare omnium primum à Saulo extructum est, cumqve eadem nocte, priusquam vires & animos resumerent, hostium reliqvias vellet conficere, & miles haud gravatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice jubet eum divinam super hoc voluntatem qværere, an sibi reliqvum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante DEUM responsum velle reddere: Non temere est, inquit Rex, hoc DEI silentium, qui antehac ultro solebat, quod facto esset opus, consulere: sed oportet aliqvod latens in nobis peccatum esse, qvo offensus tacet. Sed juro per eum ipsum, quod etiam si filius meus Jonathas peccatum id commisisset, ut DEUM placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus qvam si de qvovis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine, ut hoc faciat, universos confestim in unum locum statuit: & ipse cum filio seorsum stans, sorte deprehensurus, qvis in culpa sit. cumq; sors Jonatham indicaret, interrogat qvid fecisset, & cujus peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud scio, nisi qvod heri, dum hostem persequor, edicti tui nescius de favo degustavi. Saulus vero jurat se eum occisurum pluris qvam genus aut naturam aut affectus, jusjurandum faciens. Ille ne præsenti qvidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil inquit, depreçor pater. Libenter enim hanc mortem fero, qvæ te religione solvat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

A ἐπαρᾶται τοῖς ἑσπέριοις ἵν' ἔτις ἀποχόμενος δ φονεύειν τὰς ἐχθρὰς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις ἂ νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτὰς παύσῃ τῶν πολεμίων, ὅτ' ἐπάρατ' ἦ. δ δὲ σαοὺλου ὅτο φήσαντ', ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐφύοντο βαθεῖ καὶ μελιστῶν γέμοντα, τῆς δ' Ἐφραίμου κληρονομίας, ὁ δ' σαοὺλ πῶς, οὐκ ἐπαναπαυόμενος τῆς δ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ δ πολλοὺς ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον δ μέλιτ' ἤσθιε. μεταξὺ δ γνοὺς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα πρὸ ἡλίου δυσμῶν, ἐαθίων μᾶλλον ἐπαύσατο. ἔφη δ' οὐκ ὀρθῶς ὅτο κωλύσαι τὸν πατέρα, μεῖζον γὰρ ἰσχύ' ἂν καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον πολλῶ πλείονας καὶ λαβεῖν τ' ἐχθρῶν & φονεῦσαι. πολλὰς δ' οὖν κατακόψαντες μυριάδας τ' παλαιστινῶν, δείλης ἐφίας ὅπι διαρπαγὴν & στρατοπέδου τ' παλαιστινῶν τρέπον'. καὶ λείαν πολλὴν & βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατήθιεν. ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τ' γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθ' εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνῃ θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλύναι, καὶ τὰς σάρκας πιῆσαι καθαρὰς ἐάθιεν. & ὁ σαοὺλ κελεύει κυλιόθεῖναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσ' θύειν ἐπ' αὐτὸν τὰ ὄχλον τὰ ἱερεῖα. & τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαίνυσθ'. ὅτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ὅτο δὲ πάντων κ' τῶ πρόσθεν & βασιλέως πεισάντων, ἵερσιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλ, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτ' τῷ θεῷ. ὅτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄλλην δ' εὐθὺς ὅπι τῶ παρεμβολεῖ τ' πολεμίων ὅπι τ' διαρπαγεῖ τ' ἐν αὐτῇ βαλεῖσθ' πρὶν ἡμέρας, καὶ τ' στρατιωτῶν ὁκ ἀκνοούντων ἔπεσθ', πολλὴ δ' εἰς ἃ πράττει προθυμία ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχιέρεων τ' δὲ ἱερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅπι τὸ στρατόπεδον τ' ἐχθρῶν διαφθεῖραι τὲς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. ἐπόντ' δὲ & ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθ' τὸν θεόν. ἀλλ' & δίχα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλ πυνθανόμενος ἡμῖν φωνῇ & δίδωσιν ἑ θεὸς, ὃς πρότερον αὐτοῖς προεμάχε- B σε πάντα, καὶ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἐφθόνει λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τ σιωπῆς. & ὀμνυμίγ & αὐτὸν ἡ μεὶ κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τι ἁμάρτημα & τὸ ἐργασάμενος, ἀποκτεῖναι αὐτὸν, & τὸν θεὸν ὅτως ἱλάσασθ', ὡς ἂν εἰ καὶ παρ' ἀλλοτρίᾳ καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τῶ ὑπερ αὐτ' δίκῃ ἀπελαμβανον. & δὲ πλῆτες & τοῖσιν ὑπεδέησαντ', ὡς μιᾷ χειρὶ πάντας ἵσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἱσατ' δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρ', καὶ κλήρῳ τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνῃ δοκεῖν αὐτὸς εἶναι ἰωνάθης. ἐπερωτῶμέν' δὲ ὑπὸ & πατρὸς τί πεπλημμέληκε. & τί ποτ' τ βίον ὁκ ὀρθῶς ἢδε ὁσίως αὐτῷ διαπεπραγμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μᾶλλ' ἢ ὅσον, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τῶ δρᾶν αὐτ' καὶ τὴν ὄμνον, μεταξὺ δώκων τὲς πολεμίους ἐγευσατο κηρίου. σαοὺλ δ' ἀποκτείνῃν αὐτὸν ὀμνυσι & τῆς γνησίως καὶ τῆς φύσεως καὶ τ' φίλτρων προπεμήσας τὸν ὄρκον. ὁ δ' ἀπαθὴς πεπὶ τῶ ἀπειλεῖ & θανάτου. θαρσαλέως δὲ εὐθὺς καὶ μεγαλοφρόνως, ἀλλ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φεισάσθαι μου πατερ. ἥδις & δέ μοι ὁ θάνατ', ὑπὲρ τε εὐσεβείας γινόμεν', & ὅπι νίκῃ λαμπρᾷ. μέγιστον γὰρ θάρσημ' ὑθ' ὧν τὸ καταλιπεῖν ἑσπερίους θαλασσινῶν κεκρατηκότας.

ὅπι

ὅλη τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν. ὥμοσέ A
τε μὴ φείσεσθαι τὸν αἴτιον τῆς νίκης, ἵνα ἀθῶος ἀποθανόντα καὶ τὸν μὲν οὕτως ἐξαρπάζουσι τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ δὲ εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τὸν αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ Σαοὺλ εἰς τέλος ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύσας δ' εὐτυχῶς καὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρωσάμενος τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαισταὶς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς Ὠβας. ἦσαν δὲ B
παῖδες αὐτῷ τρεῖς μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰσοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δὲ, μερὸβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβεννάρον. νῆρος δ' ἐκείνου ἐκαλεῖτο. νῆρος δὲ καὶ κὶς ὁ σαοὺλ πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' ἀβελίου. ἦν δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαοὺλ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' ἂν πολεμήσῃ νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τὰς ἐφόδους εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προηγάγετο, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῶν δὲ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. C

Hac juvenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, jurantq́; non laturos ſe ut occidatur Jonathas autor tam luculentæ victoriæ. atq́; ita juvenem irato patri eripiunt, & vota DEO faciunt, ut ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum revertitur, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinosq́; & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſpere. Habuit autem liberos mares tres, Jonatham, Jeſum Melchiſum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus vero & CisSauli pater germani fuêre Abeliæ filii. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq́; hoſte congreſſus ſemper victor revertebatur, ita ut Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, ut omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex juventutis vero numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenq́; in ſuum deligebat ſatellitum.

Κεφάλαιον ή.
Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Σαμοὴλ δὲ προσελθὼν πρὸς τὸν σαοὺλ, D
πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὑπομνήσοντα αὐτὸν ἀπάντων ὁ θεὸς ἀποδείξας, καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκειν αὐτῷ ᾠήθη, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τέλος τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ θεοῦ καὶ τέλος κατασκευῆς καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἐφεξῆς ἀμαληκίτας διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τέλος νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κελεύειν πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κρατήσαντα, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μή τε ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δὲ ἀναθῆναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαλήκου ὄνομα τῆς μωυσέως καταθεσπισθείσης ἐντολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σαοὺλ τὸ προσταττόμενον· τὸ δὲ πιθαρχίαν τέλος πρὸς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὸ πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατεύειν λογίζομενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τέλος ἑτοιμότητα, καὶ τὸ τῆς ἀναβολῆς ἀπρόσκοπος ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζεται πᾶσαν τέλος δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν χαλκάλοις, εὑρίσκει τῶν ἰσραηλιτῶν ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, πρὸς παραπλησίαν μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτὸ ἐστὶ στρατιώτης τρισμυρίοι. σαοὺλ δὲ ἐμβαλὼν εἰς τέλος τῶν ἀμαληκιτῶν χώρων, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὑπὲρ τὸν χειμάρρουν ποήσειν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιππεύοντας καὶ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, τρέπεται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τέλος τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τῆς πόλεως, τῶν ἀμαληκιτῶν προσβαλὼν.

CAP. VIII.
Victoria Sauli contra Amalecitas.

SAmuel autem adSaulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, ut eum commoneſaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatũ, atqve ideo par eſſe, ut ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mandata Domini. Qvoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt injuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionem proficiſcuntur, oportet juſto bello in eos vindicare, & devictos internecione delere, ſævireqve in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro injuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne jumentis quidem aliisq; pecudibus parcere, aut inde qvicqvam prædæ nomine uſurpare, ſed omnia DEO ſacra eſſe, ut juxta Moyſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantum, ſed etiam quam celerrime mandata exſequeretur, confeſtim omnes undiqve copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſqve tribu Juda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, ut non ſolum marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improviſo etiam per vias circumventos opprimeret. Poſtremo magno prælio in fugam verſos non prius perſequi deſtitit, qvam ad unum omnes ferro tolleret. Qvod opus poſteaquam ita ut divinitus prædictũ fuerat, ſucceſſit, oppidatim bellũ circumferre cœpit:

VIII. 1. *Reg.* 15.

qvorum aliqvot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti aliisqve modis cum expugnasset, usqve ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hostem sæviret, deinde qvod jussu DEI, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cujus magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, servare eum decrevit, idqve non ex DEI sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi usurpans. DEUS enim ita Amalecitas oderat, ut ne infantibus qvidem parceret, qvos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem servavit, pluris ejus formam qvam DEI mandata faciens. Hoc ejus peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim jumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra DEI mandatum abactis, pecunias etiam cæterasqve opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaqve devictis omnibus à Pelusio, qvæ urbs est in Ægypti finibus, usqve ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastavit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, ut secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliqvid perveniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem, qvæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqve ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis, qvæ propheta juxta DEI voluntatem de bello gerendo mandaverat, sed omnia fuissent ad ungvem observata, lætus victoria domum revertitur. DEUS autem offensus est, qvod regi erat parcitum, & qvod populus pecudes in prædam verterat, cum ipse neutrum permisisset. Iniqvum erat, cujus ope victoria contigisset, ejus mandata contemni, etiam si is mortalis aliqvis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet jussa sua exequi, sed malit, quicqvid ipsi visum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus DEUM Saulo conciliare conabatur. At ille qvantumlibet à propheta rogatus, veniam regi non annuit, quod non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quam ex nimia eorum, in quos peccatur, indulgentia: qvi dum lenitatis gloriam aucupātur, imprudentes majorem delinqvendi ansam offerunt. Postqvam igitur DEUS preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur, hunc quam primum rex vidit, accurrens salutavit, dicens se gratias agere DEO pro victoria: omniaqve juxta voluntatem ejus esse peracta. Tum Samuel:

Ἐπὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δὲ ὀρύγμασιν. ἐπὶ τὰς μὲν τείχεσιν ἐξωθεν ἀντωκοδομημένοις, τὰς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δὲ ἄλλοις τρόποις σκληρίορκήσας, καὶ λαῶν κρατῶν ἐπὶ σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ὡμὸν οὐδὲ ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἀμπεπαίσεως φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολεμίους ταῦτα δρῶν, ἔπειτα προφάσεως θεοῦ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαγον αἰχμάλωτον. οὐ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἐκρινεν, ὅσον ἐπὶ τοῖς πιῶν κρίσιν βουλήσιν τοῦ θεοῦ, παθεῖν δὲ νικώμενον ἰδίων, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως περὶ ὧν οὐκ ἔσχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι πρὸς ἀπόλλον ἐλεος γενέσθαι πέφυκε. σαοὺλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν εἰς ἔρεμίας κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ δὲ πολεμίου κάλλος ἐπισεσθαι ποιησάμενος. σωρεύσαντες δὲ αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ θεοῦ κελεύσαντος, ταῦτα ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀπουδῆς ἄξιον λεῖ ὡς τι κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαοὺλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε πλὴν τῶν πολεμίων, ὠφελιπὼν τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔστι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι κατοίκουντες. ὃς δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγουήλου δὲ μωυσέως πενθεροῦ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελησούσης ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας διαφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὑπὸ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε χαίρων ὅτι πᾶς καταπεφωβημένος. ὁ δὲ θεὸς, ἀχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ δὲ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσουσι αὐτῷ ταῦτ' ἐπεξάχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ τροπαιοῦχος τῶν ἐχθρῶν, ἑκείνῳ τῷ ἰσχὺν δίδοντι αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ ὠφελκρεῖσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασιλέα. μεταμεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τοῦ χειροτονήσας βασιλέα τὸν σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύσει πειθόμενος, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος ὠσχύθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὠδυκαλεῖν ἠρξατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τοῦ σαοὺλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην ἔσχ ἐπένευσεν εἰς τὸν σαοὺλον αὐτῷ μόνῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος ἔσχ ἑνὶ δίκαιον ἁμαρτήματος χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἐ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς φύσεως μᾶλλον, ἢ δ' κατανάλισκεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἠρωμένους γὰρ δόξαν ἐπιεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτὸς ταῦτα γινώντας. ὡς οὖν ἀπέπεμψεν ἐθεὸς τῇ δ' προφήτᾳ δεησ καὶ δηλος λεῖ μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γαλγαλα ὠδηγνετο πρὸς σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχει, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δέσποτα τῷ νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. σαμοῦηλος δὲ πρὸς δ' τῶν λαῶν,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων ἔφη, καὶ βοῶν ἐν τῇ σκηνῇ. ὁ δέ, τὸν λαὸν τοῦτο εἰς θυσίας ἀπεκρύψατο πρωτεύοντα. τὰ γὰρ τῶν ἀμαληκιτῶν ἡμεῖς ἅπαν ἐξαφανίζομεν κατὰ τὴν ἐντολήν. καὶ φείσασθαι ἄλλον μηδένα, φησὶ δὴ, αὐτὸν ἀγαγεῖν πρόσταγμα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. φείδεται δέ τι δεῖν βουλεύεται πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐ κατὰ θυσίαν ἐλέγχει τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. ἔστι δὲ εἰπεῖν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πεπραχθῆσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅπερ ἂν ποιήσωσι δι' αὐτοῦ κεκελευκότος. καταφρονεῖται γὰρ ἐκ ὅταν αὐτῷ μὴ θύητις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῶν δοκῇ. περὶ γὰρ τῶν ἐκ προσταττομένων ἀδόλῳ καὶ μένει τῷ θεῷ κεχαρισμένῳ θρησκεύοντων θρησκείαν, ἔστ' ἂν πολλὰ καὶ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, ἔστ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται αὐτὰ ἀμώμως, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἓν καὶ μόνον δι' ὅπερ ἂν φθεγξηται κελεύσῃ ὁ θεὸς διὰ μνήμης ἔχουσι, καὶ πεθνάναι μᾶλλον ἢ ἀφεθῆναί τι τούτων ἠρεμοῦσιν ὑπερπίπτει. καὶ ἔστι θυσίαν ὑπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ ἀφαιρουμένων ἢ κἂν ἡ λιτὴ, πονηρὸν ἡδὺ τῷ τιμῶντι ἢ ἀφαιρεῖται τῶν ἀλησιωτάτων δεξιᾶται οὐ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ θεῷ. καταφρονήσας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατεσκεύην ἀπολεῖται γινομένων, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλέθρου τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τῷ βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενον καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὀργισθέντος σοι θεὸς ταύτην ἠμέλησας. σαοὺλ δὲ ἀδικεῖν ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. προσβλέπειν γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. τὸ μὲν τοι γε δέος καὶ τὸ ἀπατηθῆναι τῶν φόβον μὴ κωλύσαι ἁρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μηδὲ ἀπισχεῖν. ἀλλὰ συγγνώσεται, καὶ πεῖσθήσεται. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρόσω ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ἐπιστρέψαντα, θυσίας χαρισθῆναι ὑπὲρ πλέονος τοῦ θεοῦ. ὁ δέ, ἀπολέσαι τὸν θεὸν ἁμαλήκιτον, ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν.

A Qvî fit igitur qvod voces jumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populum hæc ad sacrificia reservasse, sed gentem Amalecitarum internecione juxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captivum adducere eorum regem, de qvo ex prophetæ consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari DEUM, sed viris bonis ac justis. hos autem esse qui voluntati & mandatis ejus obsequvuntur, nihilqve à se recte fieri putant, nisi qvod juxta ejus præcepta fiat. Contemptum enim ejus consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, unicumqve hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his DEUM nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentove fabricata vel postulare vel admittere: sed aversari hæc ut malitiæ magis qvam pietatis argumenta. Contra qvi id solum meminerunt qvod ab ipso jussum est, & mori mallent qvam inde discedere, his delectari, ac ne victimas qvidem ab his reqvirere, qvod si etiam sacrificare aliqvid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, qvam à qvocunqve alio vel ditissimo. Tu igitur, inqvit, scito te in iram DEI incurrisse; contempsisti enim & neglexisti mandata ejus. Nam qvibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi forte idem esse putas, perire, & immolari DEO? Qvapropter expectabis amissionem regni & hujus potestatis, qva elatus contra autorem tuæ felicitatis mandata ejus neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & male fecisse, qvod verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, qvod non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inqvit, & propitius esto. Cavebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatqve, ut maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille vero qui prævidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Κεφάλαιον Θ'.
Οτι σαμουὴλ ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαβὶδην ὄνομα.

CAP. IX.
Samuel ad Davidem regiam potestatem transfert.

Σαοὺλ δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμουήλου, ἐλαμβάνετο τοῦ ἀναλοίδου, καὶ διαιρεῖ τὸ ὅλης ἀπὸ τοῦ μὲν ὁρμῆς ἀπεῖναι τοῦ σαμουήλου βουλόμενος, διαρρήξας τὸ ἱμάτιον. δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ αὐτῷ ἀφαιρεθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμμένειν γὰρ τοῖς θεοῖς αὐτῷ κεκριμένοις, ὡς δὲ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνῃ πάθος ὄντος καὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλ, ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγε, ἀγνοῆσαι δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μὲν αὐτὸν παρεκάλει δὲ πολλὰ ἱκετεύων σφῶν αὐτῷ προσκυνῆσαι τὸν θεὸν προσκαλεσάμενος. δίδωσι δὲ τοῦ σαμουήλου αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς ἀγαγὼν πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανόμενος πῶς ἔσχηκεν ὁ θάνατος, εἶπεν ὡς οὐ πολλὰς μητέρας ἐθρήνησεν υἱοὺς ἀπολέσασαν τέκνων ἐρήμους καὶ πένθος ἄλγη ἐποίησας, ἔστω ἐρημώσῃς ὑπὸ σαυτῷ ἀφαιρεθεὶς τὴν μητέρα. καὶ κελεύει προσαγαγεῖν αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

F Um Saulus retinere eum volens injecit manum in pallium: & qvia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento, cumq; prophera dixisset, sic scindendũ ejus regnum, & perventurum ad virum justum & bonum. Deum enim in proposito manere, neqve similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi merito infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabatq; saltem hoc honoris sibi haberet, ut DEUM simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & una cum illo adoratum ivit. Post hæc G adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum, qui cum, ô mortem amaram, exclamasset, audivit à propheta: Qvemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æqvum est, ut ipse matri tuæ mœstitiam afferas: juffitq; eum ibid. in Galgalis

interfici: ipse vero reversus est Ramatham. Rex vero tum demum sentiens, in qvæ mala offenso DEO perveniſſet, ad Gaba regiam proficiscitur, qvod nomen collem significat: nec post illam diem unqvam in prophetæ conspectum venit. Samueli vero vicem ejus moleste ferenti, DEUS hanc curam mittere jussit, & assumpto sacro oleo Bethlema proficisci ad Jessæum Obedæ filium, & ex ejus filiis eum ungere, qvem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cumq; propheta diceret vereri se, ne si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, jussus hac de re securus esse, ad dictum oppidum pervenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, qværentibusq; adventus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sacro Jessæum ad epulas una cum filiis convocat: visoqve natu maximo eximia statura ac forma juvene, conjiciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequtus DEI providentiam. Percontanti enim, an hunc juvenem ungere deberet, qvem ipse admiratus dignum regno ducebat, responsum est, non eadem spectare Deum qvæ homines. Tu, inqvit, visa juvenis pulchritudine, jam satis dignum principatu existimas: apud me vero non eximiæ corporis formæ præmium est regnum, sed animi virtuti, & eum reqviro, qvi hac sit perfecte excultus, pietateqve ac justitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta jubet Jessæum filios omnes ostendere: moxqve & alii qvinqve adfuerunt. horum nomina juxta ætatis ordinem sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Asamus. His qvoqve visis, qvi nihilo deteriores forma erant, propheta rogat DEUM, quisnam ex his eligendus esset, & audito qvod nullus, scisciatur ex Jessæo, num qvos præterea liberos habeat. Qvo respondente, esse etiam unum nomine Davidem, qvi curam gerat gregum, propheta jubet, ut confestim vocetur: non enim licitum esse absqve illo sacrum epulum celebrari. qui postqvam accitus à patre venit, adolescens colore flavus, & martium qviddam tuens, alioqvi liberali specie, tum propheta ad patrem versus submissa voce, Hic est, inquit, qvem regnare DEO visum est, & cum dicto accumbit, & proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, quo delibutum Davidem in aurem admonet, DEUM ita velle, ut regnum in populum obtineat: præcipitqve, ut justitiam colat, & operam det, ne unqvam à mandatis DEI discedat: Hoc enim pacto & regnum ejus fore diuturnum, & familiam universam illustre nomen consequuturam: Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum quibuscunqve gentibus congressus fuerit, semper victorem redituru m, insignemqve inde gloriam tam sibi paraturum, quam posteris relicturum. Post mandata Samuel domum proficiscitur, simulq; numen deserto Saulo ad Davidem commigrat.

1. Reg. 16.

Α ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς Ἀρμαθὰν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλ δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος τὴν παρὰ θεοῦ κατ' αὐτοῦ τῶν πεπραγμένων κακῶν ἔχθραν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δὲ βουνὸν ἐρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡμέρας εἰς ὄψιν ἔρχεται τοῦ προφήτου. σαμουὴλος δὲ λυπούμενος περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβὼν δὲ τὸ ἄγιον ἔλαιον, εἰς Βηθλεμεὲμ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδήδε. χρίσας τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα ὑμῖν ὁρμῶν. ὁ δὲ, δυλαβούμενος μὴ τοῦτο μαθὼν σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς, τοῦτο μὲν οὐ θεὸς καὶ δοὺς ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. ποιήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν καὶ μεγέθη καὶ κάλλει, ἔκπληξιν ἐκ τῆς εὐμορφίας ἔσεσθαι τὸν μέλλοντα Β βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαύμαζεν, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους εἶπε καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπων τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ ἔσεσθαι ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον πεποίημαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὅστις ταύτης ἐστὶ τελέως εὐπρεπὴς, εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην C καὶ ἀνδρείαν καὶ πειθοῖ ἐξῶν τε ψυχῆς σωφρονεστάτην κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας σκέλλουσιν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ὑποδείξαι σαμουήλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποιήσεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σαλαὰλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος ναθαναήλος, ῥαὴλος ὁ πέμπτος σκαλέπτε, ὁ δὲ ἕκτος ἀσαμέλος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τῶν πρεσβυτέρων τῆς μορφῆς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἶπεν δὲ ὁ θεὸς D ἕνα, πυνθάνεται τοῦ ἰεσσαὶ μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι δαβίδην τοὔνομα, πεμφθῆναι δὲ ἐπὶ τὰ βοσκήματα φυλακῆς ἀπομελήσαι, κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν πέτρᾳ. κατακλιθῆναι γὰρ εἰς τὴν εὐωχίαν οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὸς δὲ τὰς ὄψεις ἐκαλός ἄλλως, ὅτος ἐστὶν ἐπὶν ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν σαμουήλος ὁ βασιλεύειν ἀρέσας τῷ θεῷ. καλέσας λίνεται μὲν αὐτὸς, καλέσας δὲ τοῦ αὐτὸν τὸν νεανίσκον καὶ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ καὶ τῶν παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὁρῶντος τοῦ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλείφει αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ οὖς ῥῆμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει δ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. πυνθάνεται δ' εἶναι δίκαιον ἐκ κατήκοον αὐτοῦ τῶν προσταγμάτων. ὅτως γὰρ αὐτῷ βεβαιώσειν τὴν βασιλείαν ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ πεβόητον ἡγεόσθαι. καταστρέψεσθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ πρείττω τῇ μάχῃ, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. καὶ σαμουὴλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὸν σαοὺλον.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, ὃ θεῖον πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταικισαμένου, τὸν σαοὺλον ἢ προεῖχετο πάθη δεινὰ ἐκ δαιμόνια, πνιγμὸς αὐτῷ καὶ φραγγάλας ἐπιφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλην μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν. εἰ δέ τις εἴη ἐξαίδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κιννύρᾳ, ὅτον σκέλλουσιν ζητήσαντας ὁπόταν αὐτῷ προσίῃ τὰ δαιμόνια, καὶ παράστοι, ποιεῖν ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκείνῳ ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. σαοὺλ δὴ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητῆσαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ἐν βηθλεέμῃ πολῇ τεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱὸν, ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ δὲ καὶ καλὸν, τὰ δὲ ἄλλα πάσης αὐτοῦ ἀξίου, καὶ ψάλλειν εἰδόθα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικῶν ἄκρον. πέμψας προὸς τὸν ἰεσσαῖον σκέλλουσιν ἀποστέλλει αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὰ μειρακίων ἀπαντάσαντα. βούλεται γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν αὐτὸς διὰ τῆς εὐμορφίας καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσας ἔτι νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια ὄνους, κομίσαντα τῷ σαοὺλῳ ἐλθόντος δὲ, ἠσθη. καὶ ποιησάμενος ἐπιφόρουν, ἀεὶ πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξῄδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὡς τὸ ἀπὸ τοῦ δαιμόνιον παραχωρεῖν ὁπότε αὐτῷ παύσασθαι προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ πιθῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν σαοὺλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα δεόμενος ἰεσσαῖον, ἐάσαι παρ' αὐτὸν τὸν δαβίδην κελεύων, ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ ἐκ παρόντι. τὸ δὲ οὐκ ἀντιπᾶν τῷ σαοὺλῳ, συνεχώρησε τὴν κατοχήν.

A qvo factum est, ut hic concepto divino spiritu prophetare inciperet, Saulus vero in morbum dæmoniacum incideret, ita ut præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem invenirent medici, quam si quis peritus excantator adhiberetur: monueruntqve ubiqve inqvirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput ejus voce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumqve rex sine mora quæri talem mandasset, qvidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Jessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Jessæum abducturi Davidem à gregibus: nunciantqve patri, regem audita adolescentis tam forma quam virtute, cupere ipsum videre. Paruit Jessæus, simulqve munera per filium regi misit. Cumqve venisset, confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eum pretio habitus. Qvoties enim à dæmone agitaretur, unicum erat in excantatione remedium: & solus David hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mentem reducebat. Impetratum est igitur à Jessæo, ut filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere ejus præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.
Αλλη στρατεία παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους.

CAP. X.
Expeditio nova Palæstinorum contra Hebræos.

Χρόνοις δὲ ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλῃ, ἐπιᾶσι τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σωχοῦς καὶ ἀζηκοῦς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπαρατάττεται δὲ αὐτοῖς τῷ στρατιᾷ καὶ σαοὺλ ὁ βασιλεύς, ἐπὶ λόφου τινὸς ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινεῖς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ἐπὶ ὁμοίου δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ δι' καταληφθέντος ὑπὸ σαοὺλ στρατοπεδεύσασθαι. διέκειτο δὲ ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσου αὐλῶνος τῶν ὄρων ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολιὰθ ὄνομα, πόλεως ἦν γίτης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος ἦν γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅλα τῇ φύσει δὲ σώματος ἀναλογοῦντα τοσούτῳ, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ κνημας χάλκεας ὁπλας εἶχεν ἀμφὶ ἀνδρὸς ὦτω. παραδέξου τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ δὲ ἦν, οὐ κέρον βάσιγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτὸ αἴρων ἔφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. ἔπαυτο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς οὖν ὁ γολιὰθ ἕτος μεταξὺ τῶν παραταξέων, βοᾷ τε ἀφνὼ μεγάλῃ, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη τῶν στρατιᾶν ἡμῶν συμπεσεῖσθαι κακοπαθεῖν. δότε δὲ ἐς τις ἐμοὶ μαχέσεται τῶν ὑμετέρων, καὶ βεβαιωθήσεται τὸ δὲ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικῆσθαι. δουλεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ σωφρονέστερον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὃ βούλεται ἢ τῶν πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἴδιον στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι παραλήγοντα ἡμερῶν δ' διέλιπε προκαλούμενος ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν σαοὺλ

A qvo factum est, ut hic concepto divino spiritu prophetare inciperet, Saulus vero in morbum dæmoniacum incideret, ita ut præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem invenirent medici, quam si quis peritus excantator adhiberetur: monueruntqve ubiqve inqvirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput ejus voce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumqve rex sine mora quæri talem mandasset, qvidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Jessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Jessæum abducturi Davidem à gregibus: nunciantqve patri, regem audita adolescentis tam forma quam virtute, cupere ipsum videre. Paruit Jessæus, simulqve munera per filium regi misit. Cumqve venisset, confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eum pretio habitus. Qvoties enim à dæmone agitaretur, unicum erat in excantatione remedium: & solus David hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mentem reducebat. Impetratum est igitur à Jessæo, ut filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere ejus præsentia delectabatur.

Aliquanto autem post Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis intulerunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, ut prioribus castris relictis in munitiorem qvendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle qvadam inter utrosqve intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: qvatuor enim cubitos uno palmo superabat, vastos artus convenienti armatura protectus. Thorax quinqve millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. pone seqvebatur armatorum phalanx. Hic cum inter utramqve aciem constitisset, immani voce sublata: Qvid opus est, inqvit, Hebræi ancipitem Martis aleam vos subire? Date mihi adversarium & duorum periculo decernatur, penes utros futura sit victoria: ut qvorum miles succubuerit, alterius partis jugum ex pacto suscipiant. præstat enim unum aliqvem, qvam totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos revertitur. Seqventi die rursum procedens eisdem verbis est usus: atqve ita per qvadraginta dies provocare hostem prædictis conditionibus non destitit, stupente Saulo

XI. 1. *Reg.* 17.

cum universo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Davidem remiserat patri, contentus tribus aliis ejus filiis, qui tum signa regia sequebantur, isqve ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & jam insolentior exprobrat, nè unumquidem esse inter Hebræos, qui in singulare certamen descendere audeat. Forte tum David cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisqve barbari conviciis graviter commotus, se paratum dixit, ut hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum objurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem ejus deceat ferocientem, addens satius esse, ut ad patrem ac greges quam primum revertatur. reveritus est David fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita ut celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & jussus, quid vellet, dicere, Non est, inquit, rex cur abjiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam ejus compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quod ab adolescente magis quam viro hostis devictus videbitur. Saulo vero laudante generosum ejus animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hæc DEO fretus polliceor, cujus favorem jam non semel expertus sum. Qvum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamqve feram in me impetum vertentem cauda correptam, soloqve afflictam occidi: neqve mitius tractavi ursum greges invadentem: & hanc quoqve belluam nihilo pluris facio, qui cum in DEUM atqve homines convicia evomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia juvenis, ut rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simulqve ense ac galea. Tum David qui armis gestandis non assveverat, gravari se his magis quam muniri sentiens, Tuus sit, inqvit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere. & cum dicto arma deponit, baculumqve tantum assumit: & conjectis in peram quinqve lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postqvam vidit barbarus, adeo contempsit, ut per ludibrium percontaretur,

καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρεσκευάζοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δ' εἰς χεῖρας. Ὁ δὲ πόλεμος συνεσηκότος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοὺλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτὸν τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οἷς ὅπλα συμμαχίαν καὶ τὰς κινδύνους ἐπέμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅπλα τὰ πάτρια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοδεύετο. μετ' οὐ πολὺ δ' ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ πατρὸς, κομίσων τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τί πράττουσι. Ὁ δὲ γολιάθης πάλιν ἐλθὼν καὶ προκαλούμενος καὶ ὀνειδίζων, ὅτι μηδεὶς ἐστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ πάλαι καταβαίη. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης περὶ ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὴν στρατιὰν καὶ κακίζοντος δ' παλαιστινὸς ἠγανάκτησε. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸς ἔπειτα ἑτοίμως ἔχειν μονομαχήσοντι τῷ πολεμίῳ. πρὸς δὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπετίμησεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ προσήκοντος ἔπειτα. σκέλλυσί τε πρὸς τὰ πάμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν καταμηδὲ θείς τ' ἀδελφὸν, ὑπεχώρησεν, καὶ πρός τινας τ' στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι ἦλοι μαχεδὴς τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δὲ εὐθὺς τῷ σαούλῳ τὴν δ' νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. κ' πυθομένῳ τί βούλεται καὶ λέγει, μὴ πτοηθὲν εἶπεν ἐγὼ φρόνημα, μηδ' εὐλαβεῖς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν δ' πολεμίου χωρήσας αὐτῷ διὰ μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. ἡδοίατο μὲν αὐτὸς ὅτῳ καταγέλαστον ἔνδοξον ἢ τὸν στρατόπεδον, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένῳ καὶ πεπυομένῳ τὴν τάξιν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος ἐπὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ἀποθάνοι. Ὁ δὲ σαοὺλος, τὸ μὲν θαρσαλέον αὐτοῦ καὶ τὴν εὐψυχίαν θαυμάζοντος, οὐ θαῤῥοῦντος ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εὐθὺ πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαῤῥῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ. πεπείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὶ τοῖς πομνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, κ' τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τ' στόματος ἐξαρπάζω τ' θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμήσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς ἀρᾶς βασάσας, κ' προσενέγκας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δὲ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διαπέπραμαι. νομίζεσθω δὴ κ' ὁ πολέμιος σκύλων εἶναι τ' θηρίων, ὀνθούζων ἐκ πολλοῦ τὸν σφαλῆναι τ' θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιαρουῦν καὶ τῇ τόλμῃ τ' παιδὸς ὅμοιον ἡγεῖσθαι πάλαι τὸν δ' θεοῦ σίουλος εὐχόμενος, ἀπιέναι φησὶ πρὸς τὸν μάχλον. καὶ περιθεὶς αὐτῷ τὸν αὑτ' θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τ' ὅπλων, ὧν ἐγεύμνασε γὰρ, ὁ δὲ μεμαθηκὼς φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὺς ἐγὼ κόσμους δ' καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. πέμψας οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὴν βακτηρίαν ἁρπάσας, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάῤῥου βαλὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅπῃ τὸν γολίαθον ἐπρεύετο. καταφρονεῖ δὲ οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμικεν ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κωμῳδεῖν ἀπελαύνομαι καὶ φυλαττόμεθα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώπου κυνα εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' οὐχὶ
τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο.
καὶ εἰ μὴ τοὺς ὀργιεῖ τὸν γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθε-
ται ἐκ τῆς προσηγορίας τοὺς θεούς. καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς
σάρκας αὐτοῦ τοῖς ὀρνέοις καὶ τοῖς μετεωρίοις θηρίοις. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ δόρατι καὶ ἐν θώραξι. ἐγὼ δ' ἔχω-
ρῶν ὅπλα σε, τὸν θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σε τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ ταῖς ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὲν γάρ σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁ- B
μοφύλοις κυσὶ δωδεκαλῶ. μαθήσονται δ' πάντες ὅτι
παρέσχηκεν εὐσταίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τύτ-
ων ἐστὶ τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη παρασκευὴ καὶ δύναμις
ἀνωφελὴς θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ δ' παλαισινὸς, ὡσπερ
βαρὺς τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος.
βαδὴν δὴ τὸν δαβίδην προῆγεν, καταφρονῶν καὶ
παντελῶς γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἐπὶ τῇ ἡλικίᾳ ὑπόνοιαν ἀναιρήσων.

A num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret? Imo cane viliorem, respondit David. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conviciatus, minatus est se cadaver ejus frustatim feris alitibusq; pabulo sparsurum. Tum David, Tu me invadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi vero pro armatura DEUS est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est, auferam enim tuum caput, & reliqvum truncum canibus tui similibus laniandum relinqvam: & discent omnes quod DEUS curam Hebræorum habet, ejusq; providentia vires nobis simul atq; arma suggerit: sicut contra ubi ejus favor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis gravior qvam ut procurrere posset, magnis passibus in juvenem ac inermem contemptim ferebatur.

C

Κεφάλαιον ιά.
Μονομαχία δαβίδ καὶ γολίαθον καὶ ἧτα τῶν παλαισινῶν.

Ἀπαντᾷ δὲ νεανίσκῳ μὴ συμμάχου μὴ βλεπο-
μένου τοῦ πολεμίου. θεὸς δ' ἦν ἐτῷ. καὶ ἀνελό-
μενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέβηκεν ἐκ
τοῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ
βάλλει ὅπη τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως
τοῦ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς δ' ὗς καρωθεὶς πεσὼν τὸ
γολίαθον ὅπη τὴν ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ
κειμένῳ, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων
αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ γο-
λίαθος, ἧτα καὶ φυγὴ γίνεται παλαισινοῖς. τὸ γὰρ δοκι-
μώτατον ἰδόντες ἐρρίμμενον, καὶ πᾶσι τοῦ ὅλου δέους ἐμπε-
σόντος, οὐκ ἐπεμένειν διέγνωσαν. ἀλλ' αἰσχρᾷ καὶ ἀκόσμῳ
φυγῇ ἐδωδόντες αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τοῦ κινδύνου ἐπει-
ρῶντο. αἰσθόμενοι δὲ καὶ πᾶς ὁ τοῦ ἐβραίων στρατὸς, ἀ-
λαλάξαντες ἐκπηδῶσιν ἐπ' αὐτούς. καὶ πολλοὺς ἀπο-
σφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῶν γίττης ὁρίων καὶ τῶν πυ-
λῶν τῶν ἀσκάλωνος. καὶ ἐνήσκουσι μὲν τοῦ παλαισι-
νῶν εἰς τρισμυρίους, διὶς δ' τοσοῦτοι τραυματίαι γίνονται.
αἰσθόμενος δ' ἐπιστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρ-
πάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν. τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ
γολίαθου δαβίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ
τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνον δὲ καὶ μῖσος τοῦ
σαοὺλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι
γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων
καὶ παιδικοῖς χαραῖς, ᾠδὴν αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλοὺς
σαοὺλ ἀπώλεσε παλαισινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι
δὲ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφῄρηται. τούτων δ' ἀκού-
σας ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς
λαβὼν, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀνατρέπει τοῦ νε-
ανίσκου, καὶ λογισάμενος μηδὲν οὕτως μὴ λαμπρὰν
εὐφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ
ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τῆς μὲν πρώτης
τάξεως, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδο-
κει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ἐπιλοφόρον, μεταστήσας, ἀποδεί-
κνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν,
ἀσφαλεστέραν δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς
τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μά-
χας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις τεθνηξόμενον. δαβί-
δης δὲ παντοχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου
ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου καὶ διευπραγῶν ἐβλέπετο,

CAP. XI.
Singulare certamen Davidis & Goliathi, sequutæque Palæstinorum clades.

HUic David impigre occurrit, occultum adjutorem DEUM secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente unum lapidem, funda rotatum tanta vi in adversam hostis frontem infligit, ut ad cerebrum usqve penetraverit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & qvod ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantumqve in eo momenti fuit, ut è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis jacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & universus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & qvotqvot assequi poterant cædentes, usqve ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderunt qve Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus vero à persequendo reversus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi David in suum tentorium reportavit & gladium ejus DEO consecravit.

Motus deinde invidia Saulus cœpit clam Davidem odisse, hac potissimum occasione. Cum enim victor cum exercitu reverteretur, honoris causa obviam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Davidem decies millenos sustulisse. Itaq; audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori qvam suæ securitati consultum volens, ut sæpe hostib. objectum aliqvis casus è medio tolleret. David autem nusqvam divina ope destitutus, qvocunq; mitteretur rem feliciter gerebat:

1. Reg. 18.

ut ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore ejus caperetur, ita ut ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit, filiæ conjugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris avidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos invaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Davidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ conjugium ſit affectus. Qui cum indicaſſent ei, quod ob gratiam qua cum apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certe non item, qui conſcius mihi ſum quam plebejis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisqve virtutibus præcellentem, quales in ipſo jam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum, quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta ejus gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis convenire. Qvibus auditis David putans ſyncere à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neqve expendens negocii difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exeqvenda properat: & hic quoqve, ut in cæteris propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

ὡς δὲ ἐπερέβολλεν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτοῦ ἐρᾶν καὶ τὴν σαούλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ δ' πάντως ἐπερκρατηθῆναι τοῦ ἡμέρας φανερὰν καὶ βλαβεῖσαν πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν χρησομένου τῆς ὀπὶ δαβίδην ὀπιβελῆς, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τὰς τὸν ἔρωτα μεμυσταγωγὰς αὐτῆς ἔφη, γνησόμενον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄγιον αὐτῷ ληψομένου. καταγγέλλω γὰρ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μὲν γάμον, ἂν ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', ὡς γέρως ἄτω λαμπρὸς προτεθεντος, ὡς βουλόμενος ἐπ' ἔργῳ σφαλοῦν καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσας μὲν ὅπι τὴν πρᾶξιν, διαφθαρήσεσθαι δ' ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, ὡς χωρήσας μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀσφαλῶς, ἀπαλλαγήσεσθαι γὰρ αὐτὸν δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτὸν κτείνας. διαπεσὼν δ' τῆς δαβίδου διανοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γήμασθαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι φίλος μὲν αὐτῶν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλεται δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γνήσιον βασιλέως. ἐμοὶ δ' ἐχ πιθανὸν φαίνεται, καὶ μᾶλλον ἐντραπεινοῦν, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρων. σαοὺλος δ' ἀγνοούντων αὐτῷ τοὺς οἰκετῶν τὰς δ' δαβίδου διανοίας. ἀ χρημάτων ἐφη δεῖσθαί με φράζετε αὐτῷ, ἃ δὲ ἐδνῶν. ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ἄτως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζειν. γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἐχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ἐρᾶν ὑπάρχουσιν αὐτῷ. βούλεται δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀντὶ δ' γάμου τῆς θυγατρὸς, ἃ χρυσὸν ἢ δ' ἄργυρον, ἢ δ' ὅπως παῦτ' ἐκ τῶν πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ, παλαιστινῶν δ' τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων ἡδὲν ἂν οὔτε πολυτελέστερον οὔτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῆτε παιδίμου πολὺ τῶν νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τε συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρομένῳ τὴν πολεμίων ἦτταν. κομισθέντων δ' τούτων πρὸς τὸν δαβίδην τῶν λόγων ἡδεῖς, τὸν σαοὺλον ἐπιτοῦδακέναι νομίζων αὐτῷ πρὸς τὸ συγγνώμην, οὐδὲ βουλόμενος ἀπεμένας, ἐπὶ εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἔστι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ προνοήσας, ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς μὴ τῆς ἑταιρείας ὄντας πολεμίους, καὶ τὸν ὑπὲρ δ' γάμου κατηγγελμένον πρᾶξιν. καὶ ὁ θεὸς γὰρ τῷ ὁ πάντα πιῶν ἐπαρῆ καὶ δυνατὰ, δίδοῖ τῷ δαβίδῃ. κτείνας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀπετίμων, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνα τῆς τούτων ἐπιδείξεως, τ' ἀντὶ τούτων γάμον ἀπαιτῇ.

CAP. XII.

Saulus Davidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiverſari, quod turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutavit. Videns enim favorem Davidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc exiſtimavit vel regno ſuo vel vitæ: & cum durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decrevit: ejusq; necis Jonatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος.

ΣΑοὺλος δ' οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τ' ὑπεχημένων, αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὑποβολὴν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὑπιχθρῶν ὁ δαβίδης ἐναποθάνῃ τ' γάμον ἐπηγγέλθαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὀνόματι. ἐμελλε δ' οὐκ ὀπὶ πολὺ τοῖς γεγημένοις ἐμμένειν σαοὺλος. ἀρὰ ὁρῶν γὰρ τ' δαβίδην ὡδὰ τῷ θεῷ, καὶ ὡδὰ τοῖς ὄχλοις ἀδοκιμεῖλα, κατέδεισε, καὶ τ' φόβον ἐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι μεγάλων ἐνέδρα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρᾳ στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τ' δαβίδην διεγνώκει. καὶ προστάσσει τ' ἀναίρεσιν αὐτῷ, ἰωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τοις

τοῖς οἰκετῶν. ὁ δὲ τὸ πατρὸς τῆς ἐπὶ τῷ Δαβίδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἐκτὸς τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γλιχόμενος, καὶ τὸ νεανίσκου ἀγαπῶν, καὶ τὸ ἀρετῇ αὐτοῦ καταδήλῳ, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ πατρὸς ἀπόῤῥητον καὶ τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μόνῳ τοι φυλάττεσθαι γλιχόμενον σκαπτῶν τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ ἀσπάσεσθαι τὸν πατέρα. ἢν δὲ καιρὸς εὐθαφανέντα αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθησεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσαι, ὡς οὐ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δ' αὐτοῦ γεγενημένον, εἰ ἀ καὶ συγγνώμην ἂν ἐπὶ τοῖς μείζοσι ἁμαρτήμασιν ἐκτὸς ἔνεστο. δηλώσω δέ σοι τὸ τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαβίδης δὲ πεισθεὶς συμβουλίᾳ χρησάμενος, ἐξέφυγε τὴν βασιλέως ὄψεως.

A esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, qvod non solum amare talem juvenem desiverit, sed mortem etiam ejus expeteret, tum propria benevolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simulq; consulit, ut saluti suæ mature fuga prospiciat, nec in seqventem diem usqvam in propinqvo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem injiciam, B & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optime & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis ejus meritis donari. post colloqvium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio David, seqve qvam primum è conspectu regis subtraxit.

Κεφάλαιον γ'.
Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

CAP. XIII.
Qvod Rex Davidi necem sit molitus.

C

Τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς τὸν σύλλον ἰωνάθης ἐλθών, ὡς ἱλαρόντι καὶ χαίροντι κατέλαβεν, ἤρξατο λέγειν αὐτῷ περὶ Δαβίδ προσφέρων. τί κακὸν μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προσέταξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενημένον, μεῖζον δὲ πρὸς τὴν παλαιστινῶν τιμωρίαν, εὕρεσις δὲ καὶ χλιδῆς ἀπαλλάξαντα τὸ ἑβραίων λαόν, ὃν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος τολμῶν ὑποστῆναι τὴν δ' πολεμίᾳ προσκλησιν. καὶ μὴ τοσαῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ἐπὶ τούτῳ γάμος τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληθῶς πατὴρ αὐτὸς ἡμῖν ὁ θάνατος, ἐ διὰ τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συγγνώμην. σωφρονεῖται γὰρ αὐτὸ τοῦ θανάτου καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὸ ἢ τῆς συμβιώσεως εἰς ἔνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν πιθήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς εὐεργεσίαν μεγάλην εὐεργετήσαντα τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτε σοι ἐ πονηρῷ πνεύματι καὶ τῶ δαιμονίων ἐγκαθεζομένων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν. οἰκτείρων δ' ἀπ' αὐτῶν τῇ ψυχῇ σε παρέσχε. δεύτερον δ' τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖ τοῖς λόγοις σύλλα, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὤμνυσι τοῦ παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δὲ μεταπέμψασθαι τὸν Δαβίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρῆσθαι καὶ σωτῆρα τοῦ πατρός. ἀγαγὼν πρὸς αὐτόν, παρέδωκε τῷ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἐμπροσθεν.

D

E

F

Eqventi autem die Jonathas patrem accedens, cum hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inqvit, qvanam in re vel magna vel parva læsus jubes interfici virum, qvi tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quiqve qvadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicavit, solus provocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. qvo magis lugubris fiat nobis ejus mors, non solum ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem. Injuria enim hæc ad filiam qvoq; tuam pertinet, qvæ prius viduitatem quam conjugii fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sævias in virum primum optime de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo misere vexatum pristinæ sanitati restitutum servavit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregie vindicavit. Indecorum enim fuerit horum omnium oblivisci. His persvasus Saulus, jurat filio, posthac omnem injuriam à Davide abstinere se velle. Vicit enim æqvitas iram ac formidinem. Jonathas autem accito Davidi indicat mollitum patrem jam nihil magis quam salutem ipsius cupere: reductumq; in aulam patri reconciliat, ut solita officia circa eum qvemadmodum ante obiret.

Κεφάλαιον δ'.
Ὡς πολλάκις Δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαύλου διέφυγε, καὶ σαύλου δὶς ἐπ' αὐτῷ γλυκόμενον ὡς τε ἀνελεῖν οὐ διέλεξεσθαι.

CAP. XIV.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis agre elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

Κατὰ δ' τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευομένων πόλιν ἐπὶ τὰς ἑβραίας, πέμπει μὲ σαοῦλος τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνησι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ σαοῦλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ἀπὸ δ' κατορθώματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυσχερείας αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ἐπισφαλέστερον αὐτὸς ἐπ' ἐκείνῳ πράξεων γινόμενον.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, David cum exercitu contra illos mittitur: breviqve victor magna eorum strage edita ad regem revertitur. At non ità exceptus est ab eo, ut sperabat, utqve post rem feliciter administratam excipi oportebat: sed successu mœstus, ejus felicitatem periculosam sibi fore existimabat.

Cumqve rursum intemperiis ut ante agitaretur, A accitum in cubiculum, in qvo decumbebat, spiculum manu tenens, jussit psalmos ac hymnos incantare: & illo jussa exeqvente, spiculum in eum jaculatus est. quod cum David flexu corporis declinasset, domum refugit, ibiqve per otam eam diem mansit. Noctu vero misit rex, qui usqve mane ædes ejus servarent, ne clam elaberetur, ut in judicium evocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem ejus B uxor & regis filia, ubi patris voluntatem cognovit, accurrit ad maritum, qvanto is in periculo esset, ipsaqve una cum eo renuncians, qvo sine vivere nec vellet nec posset. Cave, inqvit, ne te sol hic deprehendat, aut nunqvam posthac te videbit. sed fuge, dum per nocturnas tenebras licet, quas DEUS ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito, quod si te pater invenerit, sine mora est interfecturus. His dictis C sine per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanqvam ægrotanti, stragulis jecur capræ recens exemptum subjecit, diluculoqve venientibus, quos pater ad Davidem miserat, ostendit lectum opertum, & quod palpitatione jecoris stragula moveri viderent, maritum ægrum anhelare persvasit, addens totam noctem inqvietam eum exegisse. Qvod ubi renunciatum est regi, ea nocte in adversam valetudinem incidisse, jubet sic ut erat eum asferi. omnino enim illi moriendum esse. qui cum reversi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cum pater expostularet, quod inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni parer et ac adjutaret comminatum: itaqve venia E se dignam qvæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, qvam inimici interitum. atqve ita veniam consequitur. David autem fuga elapsus pervenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eiqve rem omnem, quo erga se animo rex esset, indicat, & qvam minimum abfuerit quin spiculo ab eo trajectus fuerit: idqve cum neqve regem ulla in re læsisset, neqve in bello F segniter aut improvide se gessisset, sed favente DEO cuncta ex sententia confecisset. atqve hoc ipsum esse, quod Saulum ad invidiam ac odium magis excitaret. Propheta vero cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Davidem ad qvendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibiq; aliqvandiu cum eo habitavit. Ut vero nunciatum est regi Davidem apud prophetam agere, mittit armatos, qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qvi postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxq; eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eo mittit, Davidem comprehensuros. quibus cum idem quod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cumque tertii quoqve prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eo properat.

ἐπεὶ ὃ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐν ῥύσει καὶ συνετάραξε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνου δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφεῖναι αὐτῷ ἀκοντίζει τὸ δόρυ ⸂τὸ μὲν προσισόμενος⸃ ὁ δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγειν τῆς ἕω φυλάττειν, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαγόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κρίσει προδοὺς ἀποκτείνῃ. μελχὰ δὲ ἡ γυνὴ δαβίδου θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τῷ μὲν πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ παρέπεμψε δείλας ἔχουσι τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα. οὐδὲ γὰρ αὐτὴν ζῆν ⸂ἐπωμόσειν⸃ ἐκείνου στερηθεῖσαν. καὶ μήσεφησιν ἡλίῳ ἐνταυθοῖ καταλάβοι. οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε δή, ὡς ἔτι σοι δυνατὸν προδραμεῖν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτην ὁ θεὸς μακροτέραν. ἰδοὶ γὰρ αὐτὸν ἂν δείρῃς ⸂τῷ δὲ πατρὸς ἀπωλέμοντι⸃. καὶ καθημένης δὲ διὰ τοιούτου αὐτὴν ἐξέσωσεν. ἐπειτα σκεδάσασα τὴν κλίνην, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ⸂ἐπιθεῖσα τῆς ἡπατολαίου ἦπαρ αἰγὸς⸃, ἅμα ἡμέρᾳ δὲ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ἐπὶ τὸν δαβίδην, ὠχλήσας διὰ τῆς νυκτὸς εἶπε, τῆς παρῆσαν ἐπιδείξασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ πεπόνθατι δὲ ἦπατος σαλεύοντι τὸν ἐπὶ τὸν δαβίδην πισωσαμένην τὸ κατακείμενον τὸν δαβίδην ἀσθμαίνειν. ἀπαγγελάντων δὲ τῶν πεμφθέντων ὅτι χρώτο διὰ τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεται γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῇ, ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρόν, καταισοφίσαιτο δ' αὐτόν, ἀπολογίαν σκηπτομένη πρέπουσαν. ἀπειληκέναι γὰρ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν οὐκ ἂν δέους τῆς πρὸς τὸ σωθῆναι συνεργίας. ⸂ὥστερ δὲ⸃ συγγνώναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἐλεῆσαι εἶναι τὸν ἐχθρὸν ἑκόντες ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. καὶ συγγνώσκει μὲν τῇ κόρῃ σαοὺλ. ὁ δὲ δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμουήλον εἰς ῥεμαθά, καὶ τὰ ⸂ἐπιβουλὴν αὐτῷ τὴν δὲ βασιλέως⸃ ἐδήλωσε. καὶ ὡς ⸂μικρὸν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ἀποφύγοι, μηδὲν⸃ ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ ⸂ἐπιτυχὴς. τὸ δὲ⸃ ἐμὸν σαοὺλ τῆς πρὸς δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ῥεμαθάν, ἄγων δὲ τὸν δαβίδην ⸂ἐπί τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη τῷ σαοὺλ ⸂ὅτι τὸν προφήτην συγχανῶν⸃ ὁ δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσετάξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προφῆτ⸃ ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοὺλος δὲ ἀκούσας, ἄλλους ἐπέμψεν ἐπὶ τὸν δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις πεποντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τῶν τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμούηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ πρὸς αὐτὸν σαούλας, ἀπὸ πολλοῦ πνεύμα-
τος ἐλαυνόμενος, ἐκφρων γίνεται, καὶ τὴν ἐσθῆτα περι-
ειδύσας αὐτὸν, κατεπέσων ἐκεῖτο δι' ὅλης ἡμέρας τε
καὶ νυκτὸς, γυμνήλυς τε καὶ δαβίδα βλεπόντων. ἰωνά-
θης δὲ ὁ σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ-
θεν δαβίδου, καὶ πρὸς τῆς ἁπάσης ἀποδυρομένου
ἐπιβουλῆς, καὶ λεγόντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, οὔτ'
ἐξαμαρτὼν ἀπεδιάζοιτο ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονεύ-
σαι. μήτε αὐτῷ δ' ἰωνάθῃ πιστεύειν παρεκάλει,
μήτε τοῖς διαβάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ ἕτε-
ρα πράττοντες. ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν
γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ
αὐτῷ περὶ τούτου καὶ σύμβολον προβαλεῖν, τῇ κοινῇ
γνώμῃ καὶ τἄλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὠμνυεν ἡ μὴν
οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλ-
λον ἢ καταφρονοῦντ' ἅπαξ τοῖς λόγοις. τὸ δὲ
ἀληθὲς ἀπολαβεῖν ὅταν ἢ θεάσηται πεφονευμένον αὐ-
τὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα πε-
ρὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ διάθεσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πεπωσμένῳ τὴν
τοῦ σαούλου προαίρεσιν ἰωνάθης, ἐπηρώτα τίνος ἐξ
αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, οἶδα γὰρ ἔφη πάντα σε χα-
ριζόμενόν μοι, καὶ παρέχειν ἐθέλοντα. νεμηνία μὲν
ἐς τὴν ὑπάτου ἐστὶν, ἐν ᾗ δ' ἔχω δειπνεῖν σοι τῷ
βασιλεῖ καθήμενον. εἰδὴ σοι δοκεῖ, πρόθυμός ἐξω
τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθάνων διαμένω. οὐ δ'
ἐπιζητήσοντος αὐτοῦ, λέγε προθυμεῖσθαί με εἰς τὴν πα-
τρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς φυλῆς ἀγούσης. πρός-
ταξεν, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς
καὶ σωτήριος ἔσται λέγειν ἅπαντα φίλοις ἐπιθημοῦσιν, ἐπ'
ἀγαθῷ βεβάδικεν εἶπεν, ἴσθι μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐ-
τοῦ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' ὡς ἄλλως ἐπικείνηται,
ἴσθι ἔχειν τεκμήριον τῶν κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων.
μειλισσέτω δέ μοι τὴν διάνοιαν τὴν ἐς πατρὸς, οἵκτῳ
τε νέμων ἔτι καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεις τε παρ' ἐμοῦ
λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι δεσπότης ὢν
οἰκέτῃ σῷ. εἰδὴ δ' ἐρέσκεις τι ἐν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς
ἄνελε καὶ φθεῖσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον
δυσχεράνας τ' λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγ-
γείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφαίνων ἐπικείνεται μισύειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὑπαίθριον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, οὐδὲν παρήσειν ὑπὲρ τῆς δαβί-
δου σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πα-
λαιὸν ὁρᾷς καὶ παντεχοῦ κεχυμένον, καὶ πρὶν ἑρμη-
νεῦσαί με τοῖς λόγοις τὴν διάνοιαν ἤδη μου ταύτην
εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τῶν πρὸς σε σωθησῶν,
ὡς οὐκ ἀνήσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τῆς προαι-
ρέσεως διάπειραν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ
τίς ἐστι καὶ πρὸς τοῖς ἀποῤῥήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νό-
σος. καταμαθὼν δ' οὐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύ-
σω δὲ πρὸς σε, καὶ πέμψον ὅπου καὶ δυσμενῶς διακεί-
μενον. οἶδεν δὲ οὗτος ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μετὰ σοῦ
διὰ παντὸς εὔχομαι. ἔστι μὲν γὰρ νεῦ, καὶ οὐκ ἀπο-
λείψεις. ποιήσῃ δ' ἐχθρῶν ἀνθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς,
ἀντ' ἐγὼ, πρίαπον. οὐ μόνον μνημένος τούτων, κἂν
ἀποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σῶζε, καὶ τὴν
ὑπὲρ τῶν παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκεῖνα κα-
τάθου. πιστὰ ἐπομόσας, ἀπέλυσε τὸν δαβίδα,

A jamqve non longe ab eo loco remotus, prius qvam in conſpectum Samuelis veniret, ejus opera & ipſe prophetam agere incepit. Cumqve ad deſtinatum locum perveniſſet, alienatus à mente, abjectoqve veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Davidis & prophetæ jacuit. Paulo poſt ad Jonatham David pervenit, multa de patris ejus inſidiis conqverens, quod ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. B Ille vero rogabat, ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis forte ſuggerentibus talia facile crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moliri, alioqvi indicaturum eum ſibi fuiſſe, cum absqve ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contra David jurejurando aſſeverabat ſe vera dicere, obteſtabaturqve, ut mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quam contemptis ejus verbis tanqvam vanis tum demum fidem habere, poſteaqvam extinctum vel viderit, vel audiverit. Nam patrem talia conſilia ideo cum ipſo non communicare, quod non ignoret mutuam benevolentiam, quæ inter ipſos intercedat. Qvare triſtis quod jam perſvaſus eſſet, percontatus eſt, qvanam in re poſſet illi gratificari. Tum David: D Scio, inqvit, quod bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis convivium, cui me qvoqve adhibere ſolet, quare ſi ita videtur extra urbem in agro clam te præſtolabor. tu vero cum requiſiverit me, dic profectum in patriam Bethlema, ut interſim feſto, qvod mea tribus celebrat: idqve permiſſu tuo factum. Qvod ſi ut mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali E adverſum me in pectore coqvere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisqve mihi rem, ita ut præſenti mea calamitate mutuaqve noſtra amicitia dignum eſt, qvam fide in hoc data & accepta dominus cum ſervo tuo voluiſti inire. qva ſi me indignum aut erga parentem tuum injurium cenſes, nihil expectatis ejus juſſis jam nunc me tuo gladio confodito. Hæc ultima verba F graviter ferens Jonathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi qvid patrem male de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & qvo majorem ei fidem faceret, educto ſub divum jurejurando confirmat, nihil ſe non tentaturum, qvod ad ſalutem ipſius pertineat. DEUS, inqvit, qui hanc univerſitatem, qvam late vides, implet G ac moderatur, qvique priusqvam eloqvar, mentem meam novit, teſtis eſto iniiri inter nos fœderis, qvodqve non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, qvam compertum habuero, ecqvid latentis odii adverſum te conceperit: & qvicqvid deprehendero, ſive amicum, ſive infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Novit DEUS, qvod ipſum tibi perpetuo propitium precor, utq; ſemper tuas reſ proſperet, qvemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſive pater meus ſive ego tibi adverſer, tu tamen ope illius nunqvam non victor evades. Tu vero memor eſto hujus noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerva, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc jusjurandum Davidem dimittit,

1. Reg. 20.

jussum in certum agri locum secedere, in qvo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc una cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum jaculis, collecta puerum referre jussero: jacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quod si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. utcunqve tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi, secus quam velimus, accidat. Tu cum lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathæ promissionibus confirmatus David ad constitutum locum proficiscitur. Seqventi vero die qua fuit novilunium, rex de more caste ac pure ad cœnam venit. cumqve filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumqve latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Davidis locum vacuum tacuit, Suspicatus eum ideo abesse, quod à congressu uxoris non esset purus. sed cum ne postridie quidem adesset, scisciatus est ex filio, qua de causa neqve tunc neqve hesterna die adfuisset solennibus epulis Jessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus ejus festivitatem, commeatu à se impetrato. Qvinetiam me, inquit, ad hoc epulum invitavit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta benevolentia hominem proseqvar. Hic jam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & evidenter patuit quam infesto esset in Davidem animo. jurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellavit, sociumqve & adjutorem Davidis. Nec pudere eum, quod nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci ut credat nunquam secure regnaturos incolumi Davide. simulque jubet, ut hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumqve filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non jam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetqve impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atqve ita manifeste malignum & infestum erga Davidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è convivio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici jam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera, ut amico indicaret omnia, processit. peractisq; in jaculatione his quæ promiserat, ablegatoq; in urbem comite puero, solitudinem nactus ad colloqvium Davidis properat. qui ut primum in conspectum est datus, procumbens ad ejus pedes servatorem suum salutavit. ille erectum à terra complectitur, atqve ita æqvales duo in mutuis amplexibus hærentes iniqvam sortem suam deplorabant, quæ illis svavissimam consvetudinem invideret, & invitissimos à se invicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν ἔξω πόλεως φράσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει· γνοὺς γὰρ τὸ ἦθος ἔφη τὸν πατέρα, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἐφησεν σκοπεῖν· ἐπάγομαι παῖδα. κἂν τρία ἀκόντια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σκοπὸν κομίσω τῷ παιδὶ προστάσσω τὰ ἀκόντια, κεῖθι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ἔχων ἔφη πατρός. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία ἔχων ἔφη βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας τεύξῃ παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μνησθῇς τούτων ἔχων τὴν τῆς δυσεαγίας καιρὸν, σκόπει, καὶ τοὺς υἱοὺς μου χρῶ χρήσιμος. δαβίδης μὲν ἐν τούτοις λαβὼν ἔχων ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπήλαυνε χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς εἰθὺς εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. ὡς δὲ καθεζόντων αὐτῷ, ἔκ μὲν παιδὸς ἰωνάθης ἐκ δεξιῶν, ἀβενήρου δὲ ἀντιστράτηγος ἐκ τ' ἑτέρων, ἰδὼν τὴν δαβίδου καθέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας δὲ καθαρόν τινα αὐτὸν ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς δ' ἦκε τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας δὲ παλιν, ἐπυνθάνετο πρῶτος ἔκ παιδὸς ἰωνάθης, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ δὲ δεῖπνος καὶ τῆς ἑστιάσεως ὁ δὲ ἱεσσαίου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δ' ἐπιτρεπὴς κρίνας τοὺς συνήθεις ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἄγουσης, ἐπιτρέψαντος αὐτοῦ. πρόσκαλέσαι μὲν τοι καὶ ἔτον ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὴν γὰρ εὔνοιαν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπίστασαι. τότε τὴν πρὸς δαβίδην ἔκ πατρὸς ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ τραχέως τὴν ὄλεθρον αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς σάβλος, ἀλλὰ βλασφημιῶν ἐξ αὐτομόλων γεγυμνασμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν ἔκ δαβίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα, καὶ μὴ βουλόμενον πειθήνιον ἔσθ' ὅτι μέχρι οὗ πρῶτος δαβίδης ἀπολέσῃ τὴν τῆς βασιλείας ἐχέγγυον. μετεπέμψατο τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῶ δίκην. ἐντυχόντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, σὸν ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σάβλος ἐξεφύσησεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπόδησεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνων θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν δαβίδην, καὶ διαχρήσασθαι πολλῶν, ὡς ὠδὶ μικρὸν δεῖν οἰκεῖον αὐτοχειρ καὶ ἔκ παιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ ἔκ βασιλέως πᾶς ὑπεκπηδήσας ἀπὸ ἔδειπνα, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν ὠδὶ μικρὸν ἀπολέσῃ, ἔκ κατακεκλίσθαι δ' ἀποθανεῖν δαβίδην ἐνυκτέρισεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τοῖς φίλοις τὴν ἔκ πατρὸς διάθεσιν ὡς συνέβητο πρόσθεσιν. ποιήσας δ' ὁ ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπίμοχθον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ καὶ λόγους. ἅμα φανεὶς δ' ἔτρεπε, πίπτει πρὸς τ' ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸν τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ἐς περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπαράζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὸν τ' ἡλικιῶν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρίαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μόλις

μόλις δ' ἐκ τ θρηνων ἀναπήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ὡμολογησάτην μὴν, διελύθησαν. δαβίδης δ' φυγὼν τὸν βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτοῦ πόλεμον, εἰς νωβὰν ὡμοχώρησε τὴν πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς ὅπως τὸν μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐταύμασε, καὶ τὴν αἰτίαν δ' μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἤθελεν. ὁ δὲ, πρᾶξιν ἀποῤῥητον ὑπαγήναι πρὸς βασιλέως ἔφη, εἰς ἣν σπουδὴν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔδει. τοὺς μὲν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προσέταξα. ἠξίου δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλου δ' αὐτὸν ποιησάμενον ἔργον ὡδοχόησα, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλαμβανομένου. τυχὼν δ' τῶν, ἤτει καὶ ὅπλων τι μὴ χεῖρας, δημοφάαν ἢ δοράτιον. παρῆν δ' καὶ σαοὺλ δοῦλος ἡμόμβ σύρ, δώηκ δ' ὄνομα, τῶν βασιλέως ἡμιόνων νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεύς, ἐχθὲς μὲν αὐτὸς ἰδὼν εἶπε πιθέτην. εἶναι δ' τὴν γολιάθ ῥομφαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαιστὴν αὐτὸς ἀνέθετο τῷ θεῷ. λαβὼν δ' ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τ ἐθνῶν χώρας εἰς γίτθαν διέφυγε τὴν παλαιστίνων, ἧς ἀγχοῦ ἐβασίλευεν. ὑπογνωσθεὶς δ' ὑπὸ τ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ ἡμόμβ μιμουμένου σκέψιν, ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ ἁλῷη, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε ὡδὲ σαοὺλ παρ' ἐκείνου πεισθῇ, προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν μὲν δ' στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα σημήνοι μανίας πέρι ὡδὲ τοῦ γιτθῶν βασιλέως ἡγήσεσθαι τῆς νόσου. καὶ τοὺς οἰκέτας προσδυσχερείας ὡς ἐκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. διαιτωθεὶς δὲ ἔτος ἐκ τῆς γίτθης, εἰς τὴν ἰούδα ὡδὲ γίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῷ πρὸς ἀδυλλάμη πόλει ἀπηλαίῳ διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἐνθα εἴη. οἱ δὲ, μιᾷ πάσης συγγενείας ἦσαν πρὸς αὐτόν. καὶ τ ἄλλων δὲ ὅσοις ἦν χρεία διὰ τὴν φόβον ἐκ σαοὺλ δ' βασιλέως, σωεξέβησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δὲ οἱ πάντες ὡς τετρακόσιοι. ἱκετεύσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπέπεμψε ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τ μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδεξάμενον ἕως ἂν ἀποβῇ τὸ καθ' αὐτὸν τέλος ἔχειν παρεκάλει. καταπαυσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς δ' δαβίδου τιμῆς, παρ' ὧν ἐπέτυχον παρ' αὐτῷ μέγιστον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, παραγενόμενος δ' εἰς τὴν κληρουχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διῆγεν, πόλιν ποιησάμενος εἰς σύλειν πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμεινε. σαοὺλ δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλήθους ὄφθείη δαβίδης, ἐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ παραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα δ' ἀνδρὸς, καὶ τὴν εὐτολμίαν, ἤδεν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ἔμενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους ἐκ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν δὴ τὸν βουνὸν οὗ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθήσας ἐπ' ἀρούρης, τόπος δὲ ἦν τις οὕτω προσωνομασμένος, πᾶσης πολιτικῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἔσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ἐμοὶ φίλοι, μέμνησθε μοι οἷόν' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν,

A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obteſtatiqve ſe invicem, ut mutuæ fidei perpetuo meminiſſent, digrediuntur. Inde David fugiens infeſtiſſimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum ſacerdotem pervenit: qui ſolum neqve famulitio ſtipatum, neqve amicis comitatum adveniſſe videns, motus admiratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus B eſt. tum ille ſecreta mandata à rege ſe habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus eſſet. nam famulos in conſtituto loco ſibi occurrere juſſos. popoſcit autem ab eo viaticum. ſic enim & amici officium facturum, & ad præſens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut haſtam aut gladium. Forte autem aderat quidam Sauli ſervus C natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex vero negavit ſibi eſſe quicquam armorum. eſſe tamen ibi Goliathi gladium, quem occiſo Palæſtino Deo conſecraverat. Hoc accepto David extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus. ubi agnitus à regis miniſtris, & indicio ad regem perlato, hunc eſſe Davidem, qui tam multa Palæſtinorum millia D neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem ſimulat, ita ut ore ſpumam emitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium regem aſtrueret. qui iratus famulis, quod mente captum hominem ad ſe adduxiſſent, juſſit, ut quam primum ejiceretur. Hoc pacto è Gitta E cum evaſiſſet, in tribum Judæ pervenit, & agens in ſpelunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fratres, qui eos doceret, ubinam ipſe moraretur, at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt, nec non & alii multi aut rerum novarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum ultro confluxerunt, operam ſuam ad omnem ejus nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos crevit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiſcitur, F rogatqve hominem, ut parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manſerunt, habitis, ipſe juſſu prophetæ relicto deſerto in tribum Judæ ſe cum ſuis tranſtulit, apud Sarim oppidum ſe continens. G Quod poſtquam ad Saulum delatum eſt, Davidem cum armatorum manu eſſe conſpectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem conjecit. Sciens enim ejus magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram ſuſpicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certe difficultatis ac laboris plurimum afferret. convocatisqve amicis & ducibus & univerſis ſuis tribulibus ad regiam urbem Gabam, ſedens in loco, cui nomen Arvum, adſtante honoratiſſimo quoque & toto ſatellitio, ſic eos eſt affatus: Viri contribules,

XIII. 1. Reg. 21.

1. Reg. 22.

scio vos meminisse, quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur, num plura & majora munera à Jessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Jonatha filio, qui & vobis hujus sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Davidem icta fœdera: neqve quod consilio & opibus adversariorum partes contra me adjuvat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quietii, quo res evasura sit, expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Davidem in Noba oppido, quo cum ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de eventu rerum oraculum accepisse, adjutumqve commeatu & gladio Goliathi armatum, qvo volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex, cui rex: Qua nostra injuria provocatus excepisti Jessæi filium, & regis insidiatorem armis atqve commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quod propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, libere fassius est, hæc se non tam Davidi præstitisse qvam ipsi regi. Excepi, inquit, non ut inimicum tuum, sed ut fidissimum ministrum & tribunum, & quod majus est, generum, ac propinqua necessitudine conjunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis benevolum? Consultus etiam de divina voluntate, non nunc primum ei respondi, sed alias quoque sæpenumero. Cumqve se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quam ad illius injuriam pertinere judicabam. Quare non est, quod de me male suspiceris, aut si quid novi nunc Davidem moliri audivisti, ob exhibitam à me humanitatem, favere me illi adversum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officii in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quod plus apud eum metus periculi valeret quam excusatio quantumvis justa. itaqve circumdatum armatis cum tota familia jubet contrucidari. cumqve illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandavit. qui assumptis ad hoc aliqvot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad unum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremo flammis eam deleverunt: ex qua clade unicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus servatus est: idqve totum juxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, qvo prædictum erat, propter filiorum iniqvitatem ejus posteritatem aliqvando interituram. Rex autem Saulus tam sævo facinore perpetrato,

ὅτι καὶ ἀγρῶν τινας ἐπίνησα δεσπότας, καὶ τιμῶν τῶν ἐν τῷ φυλῇ καὶ τάξεων ἠξίωσα. συνῆκάμοιγε τοιαῦτα ἐμείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ὑμᾶς ἔχειν παρὰ Ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅλη πάντες ἐκείνῳ προσκείμενοι, τιμῶντε παρὰ ἐκείνου τὰ ἄριστα φρονήσαντα καὶ ὑμᾶς ταῦτα ποιοῦντα. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τὰς ὁρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. οὐδὲ ὅτι συμβολὰ μὲν καὶ συνεργὸς βιώναλής ἐστι τὰ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει δ' ὑμῶν οὐδενὶ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπησάντων δὲ βασιλέως, ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀπεκρίναντο τὰ παρόντων. δοὴκ δ' ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς νωβὰν πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσοντα μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τὴν Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας πρόσπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σύνολον, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσδέχου, καὶ σιτίων μὲν αὐτῷ μεταδώκας καὶ ὅπλων, ὅτι τῆς βασιλείας ἐπιβουλῶ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δήπου φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτράπη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας ταύτης ὠφελεῖν αἰτιολογεῖ, οὐχὶ Δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθροῖς παρεῖναι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῖς φίλοις καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντος δ' ὑπὸ σοῦ πεμφθῆναι κρύπτειν ἀπουδὴν ὅτι πρᾶξιν, τὸ μηδὲν ὠφελεῖν ὧν ἐπιζητεῖ, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῶν ἐλεγχόμενον. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαβίδην ἐγχείρει πρὸς ταῦτα τὴν τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοῦλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν δοκολογεῖ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, προσελθοῦσιν αὐτὸν, μὴ τῆς γλώσσης ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥούντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῶν ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ πειθαρχοῦσαι τῷ βασιλέως, τῷ συρῷ δοὴκῳ προσέταξεν τὸν φόνον. καὶ προσβαλὼν ἑαυτοῦ ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος, ἀπέκτεινε τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὸν γενεὰν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πεντεκαὶ ὑγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σαοῦλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν, οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φειδόμενος, αὐτίκα τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν τοίνυν συνέβη, καθὼς προεφητεύσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλὶ, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο ἀνομίας ἐπὶ τῶν διαφθαρησεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπραξάμενος, τὸ γε-

IX.

καὶ γένεαν ὅλεω ἀρχιερατικῆς ὑποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ἐπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ἐπὶ γέρουσιν αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πολιν εὖ πατρίδα, καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτὸ τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μάλιστα εἰς τὸ τοιάτας φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέσχε καὶ καταγνῶναι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέγεις οὗ μὴ εἰσιν ἰδιῶται πένητες καὶ ταπεινοί, τῷ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ἐπιεικεῖς εἶναι μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὴν διάνοιαν τε καὶ πᾶσαν σπουδὴν ἔχουσι. τότε γὰρ καὶ τοῖς θεοῖς πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς νομίμοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ ὰ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ πραττόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετακδύσαμενοι, καὶ ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς προσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ τῆς δυσβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐγγίσαι τοῦ φθονεῖσθαι μεμνημένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι, πόθ' ὡς ἀκέπι βλέπουτας αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν δεδιότας, ὅτως ὑμπεροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ σεργωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῶν μὲν μελλόντων λόγον αὐτοῖς οὐδεὶς ἔχει. ἀλλὰ πρῶτον μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. καὶ προαγαγόντες εἰς ὑπεροχὴν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τὰς πεπτωκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ δι' ὃ ζῶ ὅτι πονηρᾶς αἰτίας, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπηνεῖς κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασανίστοις, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δύνανται. ὅτο σίσυλος ἡμῖν ὁ κισσέως υἱὸς, ὁ πρῶτος μὲν τὴν ἀρχιερατείαν καὶ τὴν ὅτι τῆς κρίτης πολιτείαν ἐφεξῆς βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐκ τῆς πρὸς ἀχιμέλεχον ὑποψίας. ὅτι καταβαλὼν ἡ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τρόπῳ τινὶ ναὸν ἀφανίσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον κατέστησεν, ὀστᾶς μὲν ἀνελὼν, μέτωπα δὲ εἰάσας, οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν πρός τε καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους ἡμέας. ὁ δ' ἀβιάθαρος ἐ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ἐμόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τοῦ γένους τοῦ σισύλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοῶν ἔφη ταῦτα δεῖ αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δώηκον. προενοήσειν γὰρ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτὸ τὸν δὲ χιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς αὐτοχίας ταύτης αὐτὸς αὐτὸν ἠτιᾶτο. τὸ μὲν δ' αὐτὸθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον σῶτος ἤξιου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαισινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλλανῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς,

A stirpe pontificia internecione deleta, neqve teneram ætatem miseratus, neqve grandævos reveritus, insuperqve civitate qvam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari privilegio Deus elegerat, solo æqvata, satis declaravit qvam pravum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt, atqve plebeji, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumqve qvoddam justitiæ studium præ se ferunt: qvin & pietatem interea colunt, Deumqve omnibus actionibus nostris interesse, omnes deniqve cogitationes intueri persvasum habent. sed simul atqve ad potentiam & imperium provecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, novaqve persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam divinarumqve æqve ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad superandam invidiam maxime illis opus est pietate & justitia, cumqve omnes eorum non actiones solum, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maxime tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur, & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel favorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoqve ipsi probatum esse existimant: futurorum vero prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum evehunt, deinde jam honoratos per invidiam non solum dignitatibus privant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quam merito, tantumqve temerariis delationibus absqve ulla probatione fidem adhibentes: & sæviunt non in qvos oportet, sed in quos ipsis sævire est facile. Hæc ita esse, manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac judicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsosqve excidio urbis obruit, & quantum in se fuit, summi Dei fanum sacerdotibus sacrisq; ministeriis orbavit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum evaserat, ad Davidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciavit. at ille jam ante se hoc præsagivisse dicebat, cum illic Doecum videret: facileqve suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerrimeqve ferebat, quod ipse tanti mali occasionem præbuisset. simulqve jussit, ut apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras invenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset David, Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumqve, quantus est, populari, decrevit illos adoriri, consulto prius propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatusqve oraculo, & cum ſua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædasqve ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit, dum fruges exareis conveherent. Reſcivit hoc mature Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit, quin late propagata ad regias quoqve aures permanaret, non ſine ipſius Davidis laude. Quo nuncio lætus rex putavit ſe jam rem factam habere, audiens inimicum ſe intra unius oppidi mœnia concluſiſſe, & divinitus hanc occaſionem opprimendi ejus datam dictitans, edicit populo, ut Cillam propere circumventam tam diu premant obſidione, donec Davidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi mature ſuis rebus conſuleret, fore, ut Cillani ejus deditione ab ira regis ſe redimant, relicta urbe in deſertum ſe cum qvadringentis armatis contulit, ibiqve collem qvendam munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem, cognito, quod David non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. David vero ex deſerto in Cænam locum agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit: qvo etiam Jonathas regis filius præſto fuit ſalutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabaturqve eum, ut bene ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & univerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ociosis contingere. Renovatisqve fœderibus & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additisqve diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine levatum: ipſe vero domum ſuam repetiit. Zipheni vero gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Davidem in agro ſuo morari: pollicebanturqve ſuam operam, ut in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliqvum illi fore effugium. Saulus vero hominibus collaudatis, gratiisqve actis, quod inimicum ſibi indicaſſent, cumulate ſe illis beneficium repoſiturum, pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Davidem, omnesqve deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe brevi cum exercitu ſecuturum. Atqve ita Zipheni duces ſe regi ad perqvirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantum declaraturi, ſed omnibus viribus conando, ut in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & avaritiam virum pium & præter jus ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti. David enim cognita eorum malitia, ſimulqve regis adventu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, evaſit ad magnam petram, quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi.

A καὶ ἐθεὸς ὥῤῥα δ' προφήτου πυθόμενος ἐπιτρέπει νίκλαν. τοῦ ὃ, σημήνας φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς παλαισινοὺς μετὰ τ' ἑταίρων, καὶ φόνοντε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ὥῤῥαμένους τῆς κιλλανείς ἕως οὗ τὰς ἀλῶνας καὶ τὸν καρπὸν συνέλον ἀδεῶς. σαοὺλω ὃ τὸ βασιλέι μεμύνεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα σὺν ἔμενε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ἐπὶ πᾶν ἐς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς δ' βασιλέως διεκομίθη, αὐτό τε σωτιζόμενον καὶ τὸν πεπιηκότα. χαίρει ὃ σαοὺλος ἀκούσας ὡς κίλλα τὸν δαβίδεα. καὶ θεὸς ἤδη χερσὶ τᾶς ἐμᾶς ὑπαέθετο αὐτὸν ἀπῶν, ἐπεὶ καὶ συνεναίγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ πρόσοπεζεν ἐπὶ τὸν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκῆσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ὁμόθυμος ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ὥῤῥα δ' θεοῦ ὅτι μένοντες παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ σαούλῳ, ὥῤῥαλαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγελαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ὥῤῥα τῶν χιλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον κοιλὸν καλουμένου τῆς ζιφίνης ὥῤῥαγίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ δ' σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπαύσας μὸν. θαῤῥεῖν τε καὶ χρῆσθαι ἐκ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πάσων τῶν ἐθνῶν δυνάμων ἕξειν ὑφ' αὐτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιούμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπράσσετο ὥῤῥαβα. τὰ τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένου πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλίπαι μικρὰ τῶν φροντίδων καὶ δ' δέους ὄντως. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζίφηνοι χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μεμύνται αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν δαβίδην. καὶ ὥῤῥαδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν σὐκ εἶναι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκότι. καὶ σὺν οἷς μακρὰν ἀμειψάσθαι τῆς δ' νοίας ὑποχόμενος, αὐτοὺς, ἐπέμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδεα, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ὅτι τάχιστα ἦλθον καὶ τὴν σύλληψιν δ' δαβίδου ποιησόμενον τὸν βασιλέα, ἀποδάζοντες μὴ μόνον τῷ μεμύσθαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν εὐνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ὥῤῥαχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανεροτέραν καθίσησιν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἱ μηδὲν κινδυνεύειν ἐμέλλον ἐκ τοῦ μὴ τεύξεσθαι ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. διὰ δὲ κολακείαν καὶ κέρδος προδοσίαν ὥῤῥα δ' βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὅτι θανάτου καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέκαλλον, καὶ ὥῤῥαδώσειν ὑπέσχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὸν δ' βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅτι τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοὺλος.

κ' γὰ

κ᾽ γὰ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τ᾽ στενῶν, μαθὼν τὴν δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρ⊙ τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀντιπαρεσκάσαντο δὲ τὸν σαοὺλον ἀπὸ τῆς διώξεως ⊙ δαβίδου μέλλοντ⊙ ἤδη συλλαμβάνεσθ᾽ παλαισταὶ, πάλιν ὅτι τὴν τῶν ἑβραίων ἐστρατιωτικέναι χώραν ἀκαθέντες. ὅτι γὰ τότ᾽ ἀνέστρεψε, φυσὶ πολεμίους ὄντας, αὐτὸς ἀμυνάσθαι κρίνας ἀναγκαιότερον, ἢ τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ὑπεξιδεῖν τὴν γῆν κακωθεῖσαν. καὶ δαβίδης μὲν οὕτως, ἐκ τ᾽ ΩΔΑ- B λόγου τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ στενὰ τῆς ἐνγαδηνῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλω δ᾽ ἐκβαλόντι τοὺς παλαισταὶ, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν δαβίδην ἐν τοῖς ἐνγαδηνοῖς διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν δὲ τρισχιλίους ἐπιλέκτους ἐπιλεκτὰς, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γινόμεν⊙ οὐ πόῤῥω τῶν τόπων, ὁρᾷ ΩΔΑ τὴν ὁδὸν αὐτῷ λάλον καὶ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκ⊙ ἀνεωγὸς καὶ πλάτ⊙, ἔνθα σωτῆσαι τὸν δαβίδην μ᾽ τ᾽ πεντακοσίων κεκρύφθαι. ἐπειγόμεν⊙ οὖν ὅτι τ᾽ κ᾽ C φύσιν, εἴσειμι εἰς αὐτὸ μόν⊙. ἰδόντες δ᾽ ὑπ᾽ ἐνίους τῶν μ᾽ δαβίδου, καὶ φράσαντ⊙ δ᾽ ἰδόντα τῷ δαβίδη πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτ᾽ ΩΔΑ δ᾽ ἐν καιρῷ ἔχειν ἀμυνῆς, καὶ συμβουλεύοντ⊙ δ᾽ σαούλου ἀποτέμνειν τὴν κεφαλὴν, κ᾽ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ζηλοτυπίας, ἀνασχὼν ἀποτέμνει τὴν πέρυσα δ᾽ ἱματίου μόνου ὁ σαοὺλ⊙ ἀμπέσχετο. μεταγνοὺς δὲ ὀλίγ, οὐ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν ἑαυτ᾽ δεσπότην, D οὐδὲ τὸν ὑπὸ δ᾽ ἐν βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ ἐ πονηρὸς οὕτ⊙ εἰς ἡμᾶς, ἀλλ᾽ σὺ, ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. δ᾽ δὲ σαοὺλ τὸ ἀπήλαιον ἐκλιπόντ⊙ προελθὼν ὁ δαβίδης ἀνέκραγε, ἀκοῦσαι σαοὺλον ἀξιῶν. ἀπιδραφέντ⊙ δὲ δ᾽ βασιλέως, προσκωπτόντα αὐτὸ πρὸν ὅτι πρόσωπον ὡς ἔθος, καὶ φησι, τὸ πονηροῖς ὦ βασιλεῦ καὶ ψευδέσι πλάττεσι διαβολὰς πιστεύοντα δεῖ τὰς ἀκοὰς, χαίρειν μὲν σκαιοὺς τὸ πιστεύειν αὐ- E τοῖς, τοὺς δ᾽ φιλαλήτους δὲ τὸν νοῦν ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰ ἁπάντα, σαφὴς δ᾽ ἀπόδειξις διανοίας τὸ πρακτέον. ὁ λόγ⊙ μὲν ἐπ᾽ ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευδής. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὸν τὸν ὄψιν τὴν διάνοιαν παρῆσι. τοίνυν, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σε, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγοροῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμαι, μήτε δύνατα γενέσθαι, πρόσθεμεν διώκειν τὴν ἐμὴν ψυ- F χὴν, καὶ μηδὲν, μηδ᾽ ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διαφορὰν ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν, ὧν ἀδίκως μεταπορᾷ. πῶς γὰρ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντ⊙; ἢ πῶς σὺκ αἰσθάνῃ τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τίμιον αὐτῷ τιμωρῆσαι δυνάμενον καὶ ΩΔΑ σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν ὅσοι κατ᾽ ἐμοῦ πρεπόντως, σὺν ἂν αὐτὸς παρῆκας, διαχρήσασθαι πολλῶν νομίζων πολέμιον. ὅτι G γὰρ σου τὴν πέρυσι τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σου τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ἀποδείξας δὲ τὸ ῥάκ⊙ ἰδεῖν, πιστεύειν παρῄνεσεν. ἀλλ᾽ ἐγὼ μὲν ἀπολογόμενα δικαίας ἀμυνῆς φησιν. σὺ δὲ μῖσ⊙ ἄδικον σὺκ αἰδῇ κατ᾽ ἐμοῦ φέρων. θεὸς τοῦτα δικάσοι, καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῶν ἐξέτασις. σαοὺλ⊙ δὲ ὅτι τὸ ΩΔΑ δόξῃ τῆς σωτηρίας θαυμάσας, noſtrûm æqvioribus moribus ſit præditus. Tum Saulus demirans, è quanto periculo eſſet ſervatus,

cognito enim inter eundum, quod ſuperatis faucibus evaſiſſet, ad alterum petræ latus pervenit: futurumqve erat, ut David circumventus comprehenderetur, niſi rex trepidis nunciis revocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditionem ejus hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Satius enim judicavit hos perpetuos ac germanos hoſtes ulciſci, agrisqve ſuis, quo minus vaſtarentur, opem afferre, quam ſtudio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atqve ita David præter omnium opinionem ſervatus ad fauces agri Engadeni ſe contulit. Saulo autem poſt rejectos Palæſtinos nunciatum eſt, Davidem intra fines Engadenorum morari: moxqve aſſumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu ſelectis, propere eos ad locum indicatum duxit. 1. Reg. 24. cumqve non longe abeſſet, offendit ſpeluncam longo receſſu opacam, & in penitiore ſinu late patentem, in qua tum forte David cum ſua cohorte delitescebat: in eamqve ſolus ad requiſita naturæ ſe inſinuavit. Animadverſum eſt id continuo ab uno è Davidis comitibus, qui cum eum moneret tempus ultionis offerre Deum, nec eſſe negligendam occaſionem tot ærumnas finiendi abſciſſo infeſtiſſimi regis capite, laciniam tantum regii pallii præcidit: indignum ratus in proprium dominum ſævire, quem Deus ipſe ad imperii faſtigium electione ſua provexerat. nec enim par eſſe injuriis certare cum eo, qui immeritum extingvere cuperet. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, David quoqve in apertum progreſſus regem inclamat, & cum ad agnitam vocem ſe convertiſſet, ex more prius adoratum ſic alloqvitur: Qvam iniqvum eſt rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vaniſſimis hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis ſuſpicari, qvos ex ipſorum factis potius judicare oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſſe vel vera: ſed nullum apertius de animo qvam ex factis argumentum poteſt colligi, quemadmodum nunc quoque judicare potes, num temere illis credideris, qui ejus criminis me apud te reum faciunt, quod ne in mentem quidem unquam venit: & in tantum te exaſperaverunt, ut nocte atqve die nihil magis qvam de mea pernicie cogites. Annon vides vaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua perſvaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæqve in primis necis eſſe cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occaſione tibi parcentem, quam ipſe nactus nunqvam elabi è manibus ſiviſſes? Nihilo enim majore negotio caput tibi præcidere poteram, quam hanc veſtis laciniam. Simulqve pannum protulit, qui verbis fidem aſtrueret. Ego certe ne juſtæ quidem ultioni indulſi, & tu injuſtas ſimultates contra me exercere non vereris. Sed horum DEUS judex erit, probabitqve, uter

modeſtiaqve juvenis attonitus, ingemuit: ſimilemqve gemitum referente Davide, rex ſe juſtius gemere faſſus eſt. Tu enim, inqvit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contra tibi multarum calamitatum autor. Et nunc qvoqve declaraſti te à priſcorum æqvitate non degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad injuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaqve hodie manifeſte cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium univerſam Hebræorum gentem conceſſuram. qvamobrem poſtulo, ut jurejurando fidem mihi facias, te rerum potitum oblivioni injurias meas traditurum, & familiam meam ſalvam eſſe paſſurum. pollicitus eſt id David interpoſito jurejurando, atqve ita regem in regnum remiſit, ipſe ſe interim cum comitatu in rupē damarū recipiens. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qvi ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtreqve virtutis ipſius ac ſuæ obſervantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exeqvias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſtqvam juſta exolvit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non qvaſi in publico mœrore, ſed qvaſi ad unum qvemvis proprie hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem juſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longe acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis pontificis obitum primum ſolus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cujus extremi dies in hæc, ut dixi, tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum David verſabatur, erat Ziphenus qvidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcuis ovium tria millia, & capras mille: & ab his David omnem injuriam abſtinuit, graviter interminatus ſuis, ne vel cupiditate vel egeſtate, vel latendi ſpe impulſi qvicqvam violarent, ſed pluris juſtitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunqvam placuerunt, qui in alienas res manus avide injicerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua benevolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus vero (hoc erat viro nomen) homo erat agreſtis & malis moribus præditus, ſed honeſtæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc David pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: ſimulqve rogarent, ut è facultatibus ſuis aliqvid communicaret, cum è paſtoribus intelligere poſſit, qvod longo jam tempore in ſolitudine verſati adeo nihil detrimenti attulerint gregibus, ut cuſtodes eorum fuiſſe potius videri poſſint. Qvicqvid autem in Davidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc poſtulata homo ſuo more nimis dure dedit reſponſum. Percontatus enim, qvis eſſet David, ut audivit eſſe Jeſſæi filium, Nunc, inquit, fugitivi relictis dominis inſolenter ac ſuperbe ſe gerunt. Quibus renunciatis David in iram accenſus, qvadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis (jam enim ſexcentorum manum coegerat)

A καὶ τὸν Ναβαλίτικὴν μετριότητα καὶ φύσιν ἀκωλαγεῖς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ κείνου ποιήσαντος, αὐτὸν ἑκὼν δίκαιον ἔτεινε ἀπεκφήνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω δ' σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχουσα σωτὴν δικαιοσύνην, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγελον. πέπεισμαι δὴ νῦν, ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττει, καὶ βεβαιοῖ σε τὸ πάντων τ' ἐθνῶν κράτος. δὸς δή μοι πίστεις ἐνόρκους, μή μου τὸ γένος ἐξαφανῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοὺς οἰκείους ἀπωλέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δ', καθὼς ἠξίωσε, Δαβίδης, σύκλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δ' μ' τ' σὺν αὐτῷ εἰς τὴν μαθητῶν ἀνέβη σπηλαῖ. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ Σαμουήλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐ τῆς τυχούσης ἀπολαύων δόξης τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐ πλήθους πρὸς αὐτὸν B εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὁ ὅτι πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἤγετο, ἐπὶ πᾶσι τὸν ταφὸν αὐτοῦ καὶ τὴν τ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φιλοτιμία τις κ' ἀπορία. θάπτουσι γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι Ἁρμαθᾷ, καὶ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, ἐ καινὸν ἔτος πιάσαντες, ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθῶν. ἐχώρησε δ' C ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, κ' μᾶλλον ἔτος μᾶλλον τῷ θεῷ. ἦρξε γὰρ καὶ πρόσεστι ἐ λαοῦ, μ' τὴν ἡλικίαν ἀρχιερέως τελευτῶν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα. μ' γὰρ σαούλου ἐ βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμουήλου, ἔτος τε πέρας ἔσχεν. ὧν δέ τις τ Ζιφαίων, ἐκ πόλεως Ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυβρέμματος τρισχιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ πίμανη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα Δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, κ' μήτε ὑπὸ ἐπιθυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ D τῆς ἐρημίας, κ' ἐ δύναιτο λανθάνειν καθαλάπτων. τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω πεφυκὼς τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τ ἀλλοτρίων ἄπλεκτος δεινὸν ἡγεῖτο καὶ προσέταττε τῷ θεῷ πάντα δ' ἐδίδασκεν αὐτὸς οἰκείως ἀνθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προνοίας. ὢν γὰρ καβαλῆς, ἔτος γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἤθεσιν, ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεπαιδευμένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὸ εἶδος ἀγαθῆς λοσχώς. πρὸς σοῦ τὸν ναβαλον ἔτον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ E πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τ σὺν αὐτῷ, ἅμα τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ σωφρόνως ἔτα ἔστω ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ὡς δ' ἔσχεν ἐξ ὧν δύναται ἐσιν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι ὡς τῶν ποιμνίων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαιμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἤδη χρόνον. μεθυσθεὶς δ' ἀδὲν δαβίδῃ ὡμάχετο. ταῦτα δ' τ πεμφθέντων ἀγγέλων F ἀκούσαντων πρὸς τὸν ναβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα ἐσκληρῶς ἀπήντησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς, τίς ἐστι δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα εἶπε μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέτης καὶ σεμνυνόμενοι, τοὺς δεσπότας καταλείποντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φρασάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίοις δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλειπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ὅτι τὴν G

ἐπὶ τὸν ναβαλον ἐξάλλεζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτῦ & τὰ τῷ κτήσιν ὅλῳ ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἀχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριστος εἰς αὐτὸν, μηδὲν ἐπιδοὺς πολλῆ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμένοις, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος. ἄλλα δέ τινος τῶν τὰ πρόβατα φυλαττόντων τῷ ναβάλ, πρὸς τὴν δέσποιναν μὴ αὖθις, γυναῖκα δ' ἐκείνῳ, κατειπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδενὸς τυχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὕβριν θλασφημίας δεινὰς, πᾶσιν ὧν αὐτὸς προνοία καὶ φυλακῇ τῶν προβάτων χρησάμενος. γιγνέσθαι δ' ὅτο ὅτι τῶν κακῶν τῷ δεσπότῃ. καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαντος, ἀβιγαία, προσπορευέτο γὰρ ἅτως, ὀπισάσασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰπεῖσα τ' ἀνδρὶ (ἐκεῖνο γὰρ μέθης ἀναίθητος ἦν) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινούσης δὲ τὰ γένη ἔρως ἀπήντησε δαβίδης μετὰ τετρακοσίων ὅτι ναβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅτι προσώπου, προσεκύνει. καὶ τῶν μὲν ναβάλου λόγων ἐδέετο μὴ μνημονεύειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. ναβαλος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀφρεσύνην δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονῆσαι ἀνθρώπου μιάσματι. μέλλοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκδικήσειν τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέχεται κακὰ ναβαλον, ταῦτα καὶ τοὺς τῆς ἐχθρῶν σε κεφαλὰς συμπεσεῖν, γνοῦ δ' εὐμενής μοι, κἂν μὴ ἄξιον, ὅμως παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. κ' τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἄνδρα μὲ καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρως σοι καὶ φιλανθρώπως τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλά σε φησιν ὦ γύναι, θεὸς εὐμενὴς ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τὴμερον. οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν ναβάλου ἅμα τῇδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσειν καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολέψειν, λοιπὸν ἀνδρὸς πονηροῦ καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἐπιόρκου γενομένου. νῦν δ' φήσασι προβέλαβες καταπειλήσαντά μου τὸν θυμὸν, κηδομένου σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ ναβαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν ἅμα σὲ τῆς παρεμβολῆς, οὐ φεύξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λαβὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν, εὐωχούμενον καὶ κεχαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων διεσάφει. τῇ δ' ὑπούσῃ, νηφοντι ἅπαντα δηλώσουσα, παρεθηκεν, καὶ πὰν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐπίστευσε. καὶ δέκα οὐ πλείους ὑπισχνεῖσθαι ἡμέρας, τὸν βίον κατίσχειν ὁ ναβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸς τὰ πεπραγμένα ὁ δαβίδης, ἐκδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν. ἀποθανεῖν γὰρ ναβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὰ δεξιὰν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρώπων ὑπερορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὁμοία, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ὑπιφέροντα τὰ πεπραγμένα.

contra Nabalum proficiſcebatur, juratus qvod ea nocte & familiam ejus & omnes opes eſſet everſurus. Neqve enim ſe tam ægre ferre, qvod homo ingratus officii nihil rependeret, qvam quod ultro conviciis ſe impeteret, nulla unquam affectus injuria. Interea qvidam è ſervis paſtoribus ad heram ſuam, illius uxorem venit, nuncians, qvod David à marito ejus modicum quiddam poſtulans non ſolum nihil impetraverit, ſed conviciis etiam non ferendis ſit appetitus, cum tamen in eam diem ſemper greges ejus intactos præſtitiſſet: eamqve inſolentiara domini poſſe illi magnam aliqvam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliqvam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Davidem properat: eiqve in vallis cujusdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obviam. Qvem poſtqvam appropinqvare vidit, de jumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt, ne verbis Nabalis moveretur, qui revera eſſet id qvod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingva vocatur inſipiens. Excuſabatque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Qvare obſecro, inqvit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo minus humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt, exacturus eſt. Qvod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu vero propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram, qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum deſtinaverunt. Ille vero muneribus acceptis: Profecto, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. juravi enim me hac nocte domum veſtram ſubverſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosque contumelioſi. nunc vero Deus tibi in mentem immiſit, ut mature occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſeqvitur pœnam tamen non evadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reverſa offendit maritum cum æqualibus compotantem, jamque vino gravem, ideoque tum nihil eorum, quæ geſſerat, indicavit. ſequenti vero die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum conjecit, ut toto corpore ſideratus decima poſt die mortem obiret. Quod ubi Davidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſolviſſe eum dixit. ſuapte enim malitia perditum, & ultioni ſubjectum, idq; incontaminatis ejus manibus, qui injuriam acceperat: Atq; hoc quoq; exemplo didicit, neminē ſceleſtū vindictā Dei poſſe evadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temere: ſed bona bonis, & malis quod illis dignū eſt, rependi.

Moxqve missis ad uxorem ejus nunciis, accivit eam in legitimum thorum conjugem sibi inducturus. quæ præfata prius se indignam ut vel pedes ejus contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & uxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonosqve mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem David & ante conjugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Davidi nuptam pater Liso Phaltiæ filio elocavit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo post Ziphenorum quidam renunciavit Saulo, Davidem rursum in eorum regione esse, & si velit adjutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eo proficiscitur: & superveniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. David autem cognito, qvod rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis, jussit ut se certiorem facerent, qvonam usqve processisset: cumqve audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantum comitatus, Abisæo sororis suæ Sarviæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormienteqve Saulo & circum eum satellitio, simulqve imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neqve regem agnito ejus cubili ex spiculo interficere sustinuit, neqve Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem divino suffragio creatum interimere, qvantumvis malum: ejus enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. utq; aliqvod signum esset, qvod nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea usus, ablato spiculo & lecytho aquali, qvæ juxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exivit, intrepide & qvasi per ociu n inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressusqve torrentem: & conscenso montis vertice, unde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. &cũ imperator nominatim appellatus scisciaretur, qvisnam esset qvi se vocaret, sic respondit: David ego sum Jessæi filius, à vobis profugus. Sed qvi factum est, ut tu vir tantus & inter amicos regios maxime honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, ut dormire malis, quam curam salutis ejus gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo ante quosdam è nostris clam in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur, quonam devenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Davidis voce, & cognito, quod adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id jure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabaturqve, ut bono esset animo, nihilqve mali in posterum timens, ad proprias ædes reverteretur. Compertum enim habere, non sibiipsi salutem suam cariorem esse quam Davidi.

2. Reg. 26.

A πέμψας δ' αὐτὸ τοὺς τὴν γυναῖκα, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡδ' ἀναξία μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τ ἐκείνε, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγε. ἔμοιγε ἦ μὴ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνώκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν & διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δ' Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, λιὼ ἐξ Ἀβεσάρε πόλεως ἔγημε. μελχὰν δ' τὴν σαούλε & Βασιλέως θυγατέρα, τὴν ἡμομένην & Δαβίδε γυναῖκα, ὁ πατὴρ τοῦ Φελτίε υἱῶ λισοῦ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι γεθλᾶς μὴ ταύτα τινες ἐλθόντες τ ζιφλιτῶν, ἀπήγγειλαν τῷ σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτ' ἂν συλλαβεῖν αὐτὸν, βλομένῳ συνεργήσαι. ὁ δ', μὴ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθὼν, ἐστρατοπέδευσεν ἔν τινι τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀνεύρας τ σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ πᾶ τ χώρας σαοῦλος ἤδη προελήλυθε. τ δ' ἐν συκέλλᾳ φρασάντων, Δαβὶς νυκτερδὸς Δαβιλαθὼν τὸν ἰδίως καὶ εἰς τὸ σαούλε στρατόπεδον παραγίνεται, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρβίας ἀβισαῖον, καὶ ἀχιμέλεχον τὸν χεταῖον. ὁ δ' σαοῦλος κοιμώμενος, καὶ σὺν αὐτῷ ἐν κύκλῳ τ ὁπλιτῶν, καὶ ὁ στρατηγὸς ἀβενήρου κεκμηκότων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ & Βασιλέως, ὅτ' αὐτὸς ἀναμένει τὸν σαοῦλον, ἀπηγορεύε αὐτὸν & τὴν κοίτην ἐκ & δόρατος. ἔτυχε δ' αὐτῷ προβεβληκὼς ἔτι τὸν ἀβισαῖον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς ὃ τὸ ἐρμηκότα ἔπαυσεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ & θεὸ κεχειροτονημένον Βασιλέα φήσας εἶναι δεινὸν κτεῖναι καὶ ἡ πονηρὸς, ἤρκειν γὰ αὐτῷ πρὸς & δόντ' τὴν ἀρχὴν σωζόντων τὴν δίκην, ἐπέσχε τῆς ἑρμῆς σύμβολον ἦ & κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτὸ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν & ὕδατος, ἐς κομμωλόφον παρέκειτο τοῦ σαούλου, μηδενὸς αἰσθομένου τ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων ἦ καταβεβυθισμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ & κηρυθεὶς δέδοντ' αὐτῷ καὶ τῆς πόλεως, διέβησε τὸν & Βασιλέως. Δαβὰς δὲ τὸν χειμαῤῥοῦν, καὶ ὅπου τῷ κορυφῷ ἀνελθὼν & ὄρους ὄφην ἐμέλλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώτας & σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, Δαβίδην αὐτὸς ἐκ & ὕπνου. ἔτον τε ἐρώνει καὶ τὸν λαὸν. ἐπακούσαντ' δὲ & στρατηγὲ, καὶ τὶς ὁ καλέσας αὐτὸν ἐστὶν ἐρομένου, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, Φυγὰς δὲ ὑμέτερ. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τὲ ὢν, καὶ τῷ πρώτῳ ἔχων ἀξίᾳ παρὰ τοῦ βασιλέως τιμὰν, ἔτως ἀμελῶς τὸ & δεσπότε φυλάττεις σῶμα; καὶ ὑπ' & ἰδίων ἐσι σοι τῆς τότε σωτηρίας καὶ προνοίας, θανάτε γὰ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οὐχ μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα & πάντας τοὺς ἄλλες, οὐκ ἐνοήσατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ & βασιλέως, & τὸν φακὸν & ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πολλὸν ὑμᾶς ἐλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοῦλος & γνωρίσας τὴν & Δαβίδε φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαθὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ & ὕπνου καὶ τῆς τῶν φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφάσκετο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτὸ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. πεπείσθαι γὰ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειεν ὡς ὑπ' ἐκείνου σέβεται.

ὡς τὸν

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχόμενον ἐλαύνει καὶ τοσοῦτον ἐς φυγὴν χρόνον καὶ τὰς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίους, ἠναγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. ταῦτας δ' ἐπαύετο πολλάκις ἐπ' αὐτῷ σωζομένῳ, ἐδε τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ γὰρ δαβίδης, πεμφθεὶς ἀπολαβὼν σκέλος τε δόρυ ἐ τὸν φακὸν ὕδατος, ἐπαιπὼν ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἔσαι δικαστὴς, ὃς ὅτι ἐν τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθεὶς, ἀπεφεύγω οἶδε. καὶ σαὴλ μὲν δεύτερον ἀμφυγὼν τὰς δαβίδ χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπῆλλάσετο. φοβηθεὶς δὲ δαβίδης, μὴ μόνων αὐτὸν συλληφθῇ ὑπὸ σαούλου, συμφέρειν ἔκρινεν εἰς τὴν παλαιστίνην ἀναβὰς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. ἐμοὶ τὰ ἑξακόσιον, οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀγχοῦ τὸν γίτθης βασιλέα, μία δὲ ἦν αὐτῇ τὰ πέντε πόλεων. δεξαμένου δὲ αὐτὸν ἐ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, ἀχίμαν καὶ ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίτθῃ. σαοὴλ δὲ ταῦτα ἀκούσαντι, λέγεται σὺν ἔτι πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἡ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας σφαλῆναι μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεθάρσησε. δαβίδης δὲ σὺν ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῶν γιτθῶν μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη ἐ βασιλέως αὐτῶν ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ἐπεδέξατο, καὶ ἔτι χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖται γὰρ ἀμφιτρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' ἀγχοῦ αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν καλουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐπίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ γὰρ ἡγεμὼν ὃν κατῴκησεν δαβίδης ἐν σεκέλλα τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἡμέρους. καὶ ἐπερχόμενος ἐ λάθρᾳ τοῖς πλησιοχώροις τῶν παλαιστίνων σκηνίταις καὶ ἀμαληκίταις διῃρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, ἐ λαμβάνων πολλὰ κτηνῶν ἢ καμήλων λαμβάνων ἐπέστρεφεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ καθομολογήσωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. ἐ δὲ βασιλέως πυθομένου, πόσην ἅπτηται ἡμῶν τὴν λείαν ἀπήλασε, πᾶς πρὸς τὸν νότον τῶν ἰουδαίων τετραμμένοις, καὶ ἐν τῇ μεσογαίᾳ κατοικοῦσιν αὐτῶν, ὥστε τὸν ἀγχοῦν φρονῆσαι οὕτως. ἤλπισε γὰρ ἐτ, ὅτι δαβίδης ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ ἄλλον ἔξει παρ' ἐν ζῶν χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. ἐν δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν παλαιστίνων ὅπη τὸς ἰσραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ ἀπεπεμψάντων πρὸς τὰς συμμαχίας ἀπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς ἐφεσᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅπη τοὺς ἐβραίους, ὁ τῶν γιτθῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσασθαι τὸν δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ἑταίρων, ὅπη τοὺς ἐβραίους ἄγοι. ἐ δὲ ὡς ἤθυμως ἀπεχόμενον, καὶ φήσαντος ἀφαγεῖν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸν ὁμοεθνῆ αὐτοῦ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν νίκην, καὶ ἐ ἀγῶνος ἐ πρὸς τοὺς πολεμίους μετὰ νοῦ χωρήσοντος αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς ἐ πίστεως ἀπολείπειν τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

Se enim ſervatorem ſuum, hominem ſpectatæ per multa officia benevolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorumq; conſvetudine orbatum perſeqvi non deſiſtere. illum vero pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere. Tum David juſſit, ut mitteret qui & ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quod Deus futurus eſſet utriusqve naturæ & morum ac geſtorum judex, cui notum eſſet, quod ea quoque die pepercisſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus jam iterum clementia Davidis incolumis è manibus emiſſus, retro in regiam ſe recepit. Cæterum David veritus, ne ſi diutius in eis locis hæreret, tandem comprehenderetur, conſultius putavit in Palæſtinam tranſire, & illic degere: quod cum cæteris quoque viſum eſſet, una cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit regem Gittæ, unius è quinq; ejus gentis civitatibus: ubi domicilio accepto à rege cum duabus uxoribus Achima & Abigæa habitavit. Saulus autem cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi jam bis male ceſſiſſe, minimumque abfuiſſe, quin captando caperetur. Davidi autem non placuit in urbe Gitta manere, ſed petiit à rege, ut ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adjiceret, & agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe, ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſibus videatur. annuit ejus precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donavit, quem David poſtea regnum adeptus adeo dilexit, ut ſuam & poſterorum privatam poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua de re alias fuſius dicturi ſumus. totum autem tempus quo David apud Sicellam vixit, fuerunt menſes quatuor, additis viginti diebus ex eo loco clancularias excurſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat, magnas jumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autem munera mittere ad regem ſolebat. quo percontante, unde eas prædas ageret, meridionalem Judæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi facile perſvaſit, ut crederet, quod verum eſſe vehementer cupiebat. ſperabat enim Davidem, ſi hoſtiliter gentem propriam tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæſtinorum decreto, indicto omnibus ejus nominis ſociis die ad conveniendum in Rengam, ubi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Davidem cum ſexcentorum cohorte evocaverat. qvo prompte operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referendæ hoſpitalis gratiæ, rex contra quo magis eum ſibi devinciret, promiſit ſe eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

1. Reg. 27.

XIV.

1. Reg. 28.

CAP. XV.

Hebrai à Palæſtinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus rex una cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno ſuo divinos omnes & ventriloqvos ac ariolos cæterosqve ſimilis vanitatis homines ejecerat, ſolis prophetis retentis: cumqve audiſſet Palæſtinos Sonnam usqve urbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & juxta montem qvendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium poſuit. ubi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longe præcellere: qva de re ſollicitus ad oraculum DEI confugit, eventum prælii ſciſcitans. DEO autem ſilente magis etiam territus prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaqvam DEUS præter ſolitum auxiliatricem manum ſubtraheret. qværi nihilominus imperat mulierculam qvampiam ventriloqvam, & manes elicere callentem, qvo vel ſic rerum eventum prænoſceret. nam ventriloqvorum genus evocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cūqve indicio cujusdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, aſſumptisqve duobus fidiſſimis famulis ad Endorum, & mulierem fatidicam proficiſcitur, rogatqve eam, ut divinet, educatqve ad ſuperos animam viri cujus ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum regis contempturam, qui hoc divinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtante, ne nulla injuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, qvo deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: juravit neminem hoc reſciturum, neqve ſe reſponſum cum aliis communicaturum, ſed fore eam extra omne periculum. Ut vero jurejurando perſvaſa eſt non timere, juſſit eam Samuelis animam excitare. qvæ cum neſciret qvisnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc evocat. qvo in conſpectum veniente, mulier ſpecie viri divina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad regem, nonne, inqvit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Qvo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum divina qvadam ſpecie præditum. percontante deinde, qua effigie quove habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu ſacerdotali amictum. Agnovit rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutavit. anima autem Samuelis interrogante, quam ob cauſam elici ac ſuis moveri ſedibus juſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt. imminere enim gravem hoſtium exercitum, & ſe inopem eſſe conſilii deſtitutum à DEO, neq; per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignante. quapropter ad eum ſe confugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel vero adeſſe jam regi extremum vitæ diem prævidens, ſupervacaneum reſpondit ex ipſo futura ſciſcitari, cum à DEO deſtitutum ſe agnoſcat. Audita-

A Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σραθὸς παλαισινῶν πάλιν ἐπὶ τὰς ἑβραίους ἠτήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, & ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαὺλ ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

ETυχε δὲ σαὺλ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τὰς μάντεις & τὰς ἐγγασριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἑξῆς τῶν προφητῶν. Ἀκούσας δὲ τοὺς παλαισινὰς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς σόννης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐς σρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. & προσχωμώσας πρὸς ὄρει τινὶ γελβὲ καλουμένῳ, βάλλεται σρατόπεδον ἀντικρὺ τῶν πολεμίων. ταραττει δ' αὐτὸν ἐκ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλὴ τε οὖσα & τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν μὲν τὰ προφητῶν ἠρώτα περὶ τῆς μαχης, καὶ ὅ περὶ ταύτην ἐσομένῳ τέλους προειπεῖν. ἐκ ἀποκρινομένου δὲ ὁ θεὸς, ἐπὶ μᾶλλον ὁ σαὺλ καταδείσας, καὶ τὴν ψυχὴν καταπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἐκ παρόντος αὐτῷ τῆς χειρὸς τοῦ θεοῦ προορώμενος. ζητῆσαι δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγασριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενος εἰ κῆ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ δὲ τῶν ἐγγασριμύθων γένος ἀνάγον τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεταλλάττει δ' αὐτῷ τὴν ἐσθῆτα τινὰ τῶν οἰκετῶν εἶναι τι γύναιον τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ σρατοπέδῳ, καὶ ἀπελθὼν τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδη πιστεύει τοὺς ἄντας, ἦκεν εἰς τὴν ἔνδωρον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύσῃ καὶ ἀνάγῃν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ ἂν αὐτὸς εἴπῃ. τῆς δὲ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης οὐ καταφρονήσειν ὅ βασιλέως, ὃς ὅπως ἦν τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ἀδὶ αὐτὴν ὀμόσας καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεθύμιον τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῶ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμυήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δὲ, ἀγνοοῦσα τὸν σαμυήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τὸν ἐξ ᾅδου. Φανέντος δ' αὐτῷ, θεασάμενον τὸ γύναιον ἄνδρα σεμνὸν & θεοπρεπῆ ταράττεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆναι, ἐ σύ φησιν ὁ βασιλεὺς σαὺλ; ἐδήλωσε γὰρ αὐτῷ ὁ σαμυήλος. ἀπιστοῦντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γνοίη, βλέπειν ἔφην ἀνελθόντα θεῶ τινα τὴν μορφὴν ὅμοιον. ὃ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν & τὸ σχῆμα ἐθέλοντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύοντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἐνδόξου ἐσῆμανεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον ἀναλοίδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμυήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἠσπάζετο καὶ προσεκύνησε. τῆς δὲ σαμυήλου ψυχῆς πυθομένης διὰ τί κινήσαν αὐτὴν & ἀναχθεῖσαν ποιήσαι, τὴν ἀνάγκην ἀποδύρεται, τοὺς πολεμίους ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ θεοῦ, καὶ μήτε προρρήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. & διὰ τοῦτο ἐπὶ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. σαμούηλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, πλείονα μὲν εἶπεν ἔτι & παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, ὅ θεὸς

θεῦ καταλελειπότα αὐτόν. ἄκλε γεμίλω, ὅτι βασι-
λεῦσαι δεῖ δαβίδην, καὶ καταρθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ζωὴν ἀποβαλέσαι, διὰ θεὸν οὐκ ἐφυ-
λάξασθαι, ἐν τῷ πρὸς ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξασθαι, καθὰ προεφήτευσά
σοι καὶ ζῶν. ἰδοὺ πίνω, καὶ τὸν λαὸν ἀποχείμενον τοῖς
ἐχθροῖς ἡμῖν ὁρῶμεν, καὶ σαυτὸν μὲν τὰ τέκνων αὔριον πε-
σόντα σὺν τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ ἡμῖν ὁρῶμεν. ταῦτ' ἀ-
κούσας ὁ σαοὺλ ἄφνω ἔπεσε τῆς λύπης ἐνδοτέρω. καὶ
καπνεχθεὶς εἰς τὸ ἔδαφος, ἔτι διὰ τὴν προαποσθεῖ-
σαν ἐκ τοῦ δεδηλωμένων ὀδύνην, ἔτι διὰ τὴν ἔνδειαν,
ἅτε πρωτοπενθήσαντος τροφὴν τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν τε
καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως κατενεύσεται. μόλις δ' ἑαυτῷ ἡκόμενον,
συνηνάγκασεν ἡ γυνὴ φύσασα, ταύτην αἰτησαμένη
παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν, ἀντὶ τῆς ἀφροδόλου μαντείας
ἣν σὺν ἔξον αὐτῇ πεποίηκας διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον
ἀγνοουμένην τίς ἦν, ἕως ἔτι ἔζη καὶ παρέχειν. ἀνθ' ὧν
παρεκάλει, τράπεζάν τε αὐτῷ προθεῖναι καὶ τροφὴν,
ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενος, εἰς τὸ τῶν οἰκείων δύνα-
σθαι στρατόπεδον. ἀντιπονοῦντα δὲ καὶ πέλεως ἀπεραμ-
μένον διὰ τὴν ἀθυμίαν, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔ-
χουσα δὲ μόσχον. ἕνα σωθῇ καὶ τῆς κατ' οἶκον ἀπιμε-
λείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον διὰ αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερ-
νῆτις, καὶ τοῦτο μόνῳ προσπεναπορούμενη τῷ κτήματι,
καταφάξασα θύσαν, καὶ τὰ κρέα προσκάσασα,
τοῖς οἰκέταις αὐτῆς καὶ αὐτῷ προσπέμψει. καὶ σαοὺλ
μὲν διὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δὲ
ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι καὶ περ τὴν
τύχην κεκωλυμένη χρήσασθαι διὰ τὸ βασιλέως, παρ' ἧς
ἦν αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον ἠμείνω. διὰ τί δὲ ἀρχέστρατα, καὶ μη-
δέποτε αὐτὸν πρότερον τεθεαμένη, ἐκ ἐμνησικάκησεν
τῆς ἀπιστίας διὰ αὐτὸ καταγνωσθείσης σὺν ἀπεράν-
τῳ ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ γεγενημένον.
ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ἃ
διέκειτο λίαν ἀβδῶς προσεσέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ
παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, ἔστο περιέχειν ἑκτενῶς καὶ φιλοφρό-
νως, ὅθ' ὑπὲρ ἀνεργασίας ἀμοιβῆς τινος γεγενημένης,
ὅτε χάριν μέλλουσαν ἠρωμένη, πελάτησονται δὲ αὐ-
τὸν ἠπίατο, φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθὸν
τι παρεχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἀντιδύνων-
ται λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπεύοντος. καλὸν
οὖν ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸ ἐν πάντας
τοὺς ἐν χρείᾳ γεγενημένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἀ-
μεινον, μηδὲ μᾶλλον τι προσήκειν τῶν ἀνθρώπων
γένος τούτων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν δύνασθαι καὶ χορηγὸν
τῶν ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν
παντοίοις δρόμοις δεδηλώσθω. τὸν δὲ πάλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς
ἀγαθοῖς, ὑφ' ὃ προσαχθήσονται πάντες ἀρετὴν διώ-
ξειν, καὶ δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην, αἰωνίαν πα-
ρασχεῖν δυνησόμενον, ποιησόμεθα μᾶλλον καὶ βασιλεῦ-
σιν ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, ἀπιθυμίαν καὶ σπουδὴν
τῶν καλῶν ἐνθήσοντα, καὶ πρὸς τὰ κινδύνους, καὶ τὸν
ὑπὲρ τῶν πατρίδων θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάν-
των καταφρονεῖν διδάξοντα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν δὲ
λόγου τούτου, σαοὺλον τὸν ἐθνῶν βασιλέα. ἔστος δὲ καὶ
πρὸς εἰδῶς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἀπικείμενον θάνατον,
ὃν προφήτης προεφήκοτος, ἐκ ἐγνω φυγεῖν αὐτὸν, ἀδὲ φι-
λοψυχήσας προδῶναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis eſſe, ut David aſſumpta regia dignitate bellum ex ſententia conficiat. te vero & principatum & vitam ſimul amittere, eo quod in bello, quod contra Amalecitas geſſiſti, obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum vivum mandavit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoſte profligandum, & te una cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœſtitia, & in humum collapſus eſt, ſive ob ſubitaneam triſtitiam viribus deficientibus, ſive ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexiſſet, tandem cum ægre ad ſe ipſum rediiſſet, mulier urgebat eum, ut cibum ſumeret, hanc gratiam ab ipſo repoſcens officii, quod per interdictas artes non ſine ſuo periculo poſcenti præſtiterat, priusquam ſciret hunc ipſum eſſe, qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, ut menſa appoſita vires refoveret, quo ad exercitum redire valeret. reſiſtentem vero & cibum omnem præ deſperatione averſari pergentem, tantum non adegit improbis precibus ut aſſentiretur. cumqve unicum haberet vitulum domi à ſe educatum mulier quotidianis operis victum ſibi parans, & nihil præterea poſſidens, hoc mactato carnes coctas ipſi & famulis appoſuit. Saulus vero eadem nocte in caſtra eſt reverſus. Mirari ſuccurrit hoc loco mulieris hujus comitatem ac liberalitatem, quæ tametſi à rege artem exercere vetita, qua victum parare aſſiveverat, hominem numquam antea viſum, immemor totam alendi ſe rationem per hunc ſibi ademptam, non averſata eſt, ut hoſpitem & ignotum, ſed commiſerata & conſolata ad faſtiditum cibum ſumendum adhortata eſt: & quod ſolum mulieri pauperi ſuperfuit, prompte ac libenti animo appoſuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio favorem regis captans, quæ jamjam moriturum præſciebat: cum tamen homines natura ita comparati ſimus, ut tum demum officioſos eſſe libeat: quando aut pro meritis gratia eſt rependenda, aut ipſi demereri quempiam cupimus, qvem cumulate aliquando beneficium repoſiturum ſperamus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, oſtendens nihil eſſe potius quam in neceſſitate conſtitutos ſublevare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æqve conciliet, & ad benefaciendum nobis provocet. atqve hæc de muliere illa dixiſſe ſufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem ſcriptis meis juvat inſerere, cum populis ac gentibus profuturam, tum præcipue viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoqvidem hæc ſola in ſempiterna memoria ſui cultores collocare valens, magnum calcar ad honeſta ſtudia tam regibus gentium, qvam civitatum magiſtratibus debet ſubdere, ut contemptis periculis atqve etiam certa morte, nihil durum pro patria ſubire ac ſuſtinere ſubterfugiant. Qvod ut faciam, opportune Sauli Hebræorum regis illuſtre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu ſuo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hoſti prodere,

atqve hoc modo regiam majeſtatem dehoneſtare: ſed cum liberis totaqve familia periculo ſe objiciens, pulchrum exiſtimavit in prælio pro ſuo ſubditis imperio pugnando cadere, & filios in ejusdem laudis ſocietatem aſſumere, potius quam ſuperſtites relinqvere, incertum qvalesnam futuros. Sic enim exiſtimavit, loco poſteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam ſibi futuram. Qvamobrem hic mihi vere juſtus & fortis ac prudens fuiſſe videtur, & ſi qvis huic ſimilis fuit aut futurus eſt, huic virtutis teſtimonium ab omnibus reddi æqvum cenſeo. Nam illos, qui cum certa victoriæ incolumitatisqve ſpe bellum aggrediuntur, poſteaqvam magnificum aliqvid geſſerint, non cenſeo merito fortitudinis titulis inſigniri ab hiſtoricis aliisq; ſcriptoribus. Sed quamvis & illis ſua laus debeatur, ſoli tamen generoſi ac fortes periculorumqve contemptores jure dici poſſunt, qvi Saulum æmulantur? Qvid enim magni eſt communem martis aleam ſubire, & inter ſpem ac metum fluctuando, ſi fortuna affulſerit, favore ejus uti? contra nihil lætum ſperantem, & præſcium, qvod neceſſe ſit in pugna cadere, & intrepide tamen & imperculſo animo fato minanti occurrere, id vero generoſi & fortis viri facinus ego cenſeo. Hæc eſt Sauli noſtri laus, qvi exemplo eſt omnibus veræ gloriæ amatoribus, ut ſi honeſti apud poſteros nominis rationem habent, idem ſibi, ſi qvando uſus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ ſublimitatem adeo non licet eſſe ignavis, ut turpe ſit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generoſitate dicere: verum ne videar immodicus, eo unde digreſſi ſumus revertar. Palæſtinis copias undiqve contrahentibus, delectuqve per ſingulas gentes ac regna & ſatrapias habito, noviſſimus venit cum ſuo milite rex Anchus, quem ſecutus eſt David cum ſexcentorum cohorte, quem ubi viderunt Palæſtinorum duces, percontabantur regem, undénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is reſpondit Davidem iram domini ſui Sauli fugientem, à ſe exceptum, nunc ut gratiam hoſpiti referat, utqve de Saule vindictam ſumat, in auxilium veniſſe. at illis non probabatur, quod veterem hoſtem in auxilium acciviſſet: ſvadebantq; ut eum retro remitteret, ne forte cladem aliquam ipſis afferat. facile enim habiturum occaſionem reconciliandi ſe dómino, ſi hoſtibus ejus detrimentum aliqvod attulerit. Qvare proſpiciendum eſſe in futurum, Davidemqve cum ſua cohorte ad agros à rege illi aſſignatos remittendum. Hunc enim eſſe illum Davidem virginibus cantatum, qvod plurima Palæſtinorum millia deleviſſet. Viſum eſt regi qvoqve Gittæ recte illos monere: moxqve accito Davide: Eqvidem, inqvit, fidem tuam ac virtutem compertam habens ſocium hujus expeditionis te aſſumpſi, ſed cæteris ducibus hoc non probatur.

1. Reg. 11.

2. Reg. 29.

καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τ βασιλεύοντος μάχόμενον, καὶ τὰς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθὰς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ πεδαπὸ ἡσήσοντας τὸν τρόπον. διαδοχὴν γὰρ ἡγεῖτο τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγήρω μνήμην ἕξειν. ὅτι οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τῶν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρπὸν πάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώσεις ὑπισχνεῖσθαι, ἐπαινῶ· ἀντὶ δὲ ἀπράκτων λαμπρὸν, ἅμοι δοκοῦσι καλῶς πεῖν ἀνδρείας ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τ πιστῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. εὐψυχοι γὰρ καὶ μεγαλόψυχοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαύλου μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ σὺν εἰδότας τὶ μέλλοι συμβήσεσθαι κ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιωθῆναι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι προδιδόντας αὐτὲς, ἐπ' αὐτ σαλαύειν, οὐδὲ οὕτως ἡνιαῖον, κἂν ἔρχα πολλὰ διαπεπραξάμενοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ ὅτι παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, ὅτ' ἀνδρείᾳ ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαύλ μὲν οὖν ὅτι ἐποίησεν, ὑπέδειξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μ τὸν θάνατον δ' φημίας γλιχομένους ταῦτα πιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τοῦτο καταλίποιεν. μάλιστα δ' τὰς βασιλέας, ὡς σὺν ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθ τῆς ἀρχῆς ὐ μόνον ἀκαθῆ εἶναι προῖ τὰς ἀρχομένας, ἀλλ' ἀδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων πλέον προσαύλ καὶ τῆς δύψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ἵνα μὴ ἐμὲ ἐν ἀναγκαίᾳ τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπανειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην. κατεσκοπευόμενοι γὰρ τ παλαιστίνων ὡς προσῆσαν, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπείας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μ τῆς ἰδίας σατραπείας. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μ τ ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, ἕπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τ παλαιστίνων, πόθεν εἴησαν ἤκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἐλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαύλον τὸν ἑαυ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δεξασθ, καὶ νῦν τῆς χάριτ τιμωρεῖσθαι ἐκπύστου βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθ τὸν σαοὺλ, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' τῶν τ στρατηγῶν, ἄνδρα πυθέσθαι σαφῶς ὅτι συμμαχία, πολέμιον δ' ἀποπέμπειν συνεβούλευον, μὴ δ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐργασάμενον. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν δ καταλλαγῆναι πρὸς τ δεσπότην, κακώσαντα τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τοῦτον τὸν τόπον ἐνέδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐπελθὸν ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. δ' τοῦ γὰρ εἶναι δαβίδην, ἐν ἄδυσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστίνων ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τ γιτῶν βασιλεὺς, καλῶς εἰρῆσθ λογισάμενος, καλέσας τ δαβίδην, ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ σπουδὴν καὶ εὔνοιαν, διὰ δ' τὸ σύμμαχον ἐπαγόμην, ἃ δοκεῖ ἢ ἑαυτὸν τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μετ' ἡμέρην εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν
ἐπονοῶν ἀτοπον, καὶ κεῖ φύλασσέ μοι τὴν χώραν, μή
τινες εἰς αὐτὴν τῶν πολεμίων ἐπιβάλωσιν. ἔστι γὰρ ἕτοιμα
συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐπέλθοιεν ὁ
τῶν γειτόνων βασιλεὺς, ἦκεν εἰς Σικελλα. καθ' ὃν δὲ καιρὸν
ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῶν
ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπῆλθον, ἄραντες τὴν Σικέλλαν κρά-
τος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε
αὐτῆς Σικέλλης καὶ τῆς ἄλλης τῶν παλαιστινῶν χώρας λα-
βόντες, ἀνεχώρησαν. Σκηπτορθημένην δὲ τὴν Σικέλ-
λαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ
τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας
τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ἀνιερρή-
γνυτο ἐν ὀξεῖ τὴν ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μὴ
τῶν φίλων, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν περὶ τῶν κακῶν, ὡς τε αὐτὸν
ἀπολείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. Σκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς
ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγεινῶν ἀλλοῦσθαι τῆς αἰχμαλωσίας τῶν
γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων
ἠτιῶντο. ἀναχωρῶν δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν Ἀβιάθαρ
πρὸς τὸν θεὸν ἀναβήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα ἀ-
ναβαλόμενον ἐν δύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερω-
τῆσαι τὸν θεόν. καὶ πρόφητεύσας εἰ διώξαντι τοὺς ἀμα-
ληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσας μὲν τὰς γυναῖ-
κας καὶ τὰ τέκνα, πεμφθησόμενος δὲ τοὺς ἐχθρούς. ὃ δὲ ἀρχι-
ερέως διώκειν κελεύσαντος, σκηπθῆναι μὲν τὸ ἑξακοσί-
ων ὀπλιτῶν, ἕπεσθαι τοῖς πολεμίοις. ὡδηγούμενος δὲ ὑπό
τινα χείμαρρον, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τι-
νὶ προσπεσών, αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, τὸν δὲ ἐνδείᾳ καὶ λι-
μῷ παρειμένῳ, τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώ-
μενος ἔστο διεκαρτέρησε, πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ
τροφῇ ὠδήσασθαι μένος. ἐπ' ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε
εἴη ἐπ' ἀνδρός. ὁ δὲ, γένος μὲν ἐσὶ κρῆνες, αἰγύπτιος ὤν, κα-
ταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἔπε-
σθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δὲ αὐτὸν τὰ κατεπεσπάν-
των καὶ διηρπακότων ἀλλά τε τῆς Ἰουδαίας ἐπὶ τὴν σι-
κέλλαν ἐπὶ καὶ χρησάμενος οὖν ὁ Δαβίδης τούτῳ ὁδηγῷ, ἐπὶ τοὺς
ἀμαληκίτας ὁδηγεῖ, ἐπὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ἀπὶ γλεῖ ἐρ-
ρίμμένους καὶ τοὺς μὲν ἀρίζοντας, τοὺς δὲ ἐπὶ μεθύοντας
ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων ἐπὶ
τῆς λείας ἀπολαβόντας, ἀπίπεσον αἰφνιδίως, πολὺν
αὐτῶν φόνον ἐργάσαντο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν
προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ ἐσθί-
ειν τετραμμένοι, πάντες ἦσαν εὐκατέργαστοι. καὶ οἱ
μὲν αὐτοῖ, ἐπὶ τῶν τραπέζων ὠδημένοι, ἀπικατα-
λαμβανόμενοι παρ' αὐτῆς, ἀνῃρούντο, ἐπὶ παρέσυρεν
αὐτοῖ τὰ σπλα ἐπὶ τὸν τροφὸν τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιου-
μένους ἀλλήλους τῆς πρωτοστάσεσι διέφθειρεν, ἐνίους
δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ οἴνου κατενεωνεγμένους.
ὅσοι δὲ ἔφθασαν πεπλεγμένοι τοὺς παντοπλίας ἐξ ἐ-
νεδρίας αὐτῷ σῆναι, τοῦτοι ὀλίγοι ἦσαν εὐχερῶς τῶν
γυμνῶν κατακειμένων ἀπίσφαξε. διέμειναν δὲ, οἱ σὺν
τῷ Δαβίδῃ ἐπὶ αὐτοὶ ἀναμορούντες ἀπὸ πρώτης ὥρας
ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ πεφεύξεσθαι τῶν ἀμαληκιτῶν
πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάδι καμήλοις
ἐπιβάντες διέφυγον ἀνέσωσε δὲ τὰλλα πάντα ἀ
διήρπασαν αὐτὴν οἱ πολέμιοι, καὶ τάς τε αὐτῶν γυ-
ναῖκας καὶ τοὺς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες
ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἐνθα διακοσίους μὴ δυναμένους
αὐτοῖς ἕπεσθαι, καταλελοίπησαν ἐπὶ τὰ σκεύη, οἱ μὲν
τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

A qvare confestim agrum, qvem tibi donavi, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum, cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem invadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit David, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra seqveretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædaqve tam inde
B quam ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem revertebatur. David autem vicum suum vastatum inveniens omnibusqve direptis, utramq ve etiam uxorem abductam, & pari modo commilitonum uxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeo huic calamitati succubuit, ut non prius flere ac lamentari suam &
C suorum vicem desineret, quam lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat, quin ab iratis ob jacturam conjugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quod in ipsum causam tanti mali rejiceret. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogavit pontificem Abiatharum, ut sumpto sacerdotali amictu Deum consuleret, & oraculum referret, num De-
D us concessurus sit assecuto Amalecitas uxores ac liberos recipere, pœnasqve de hoste sumere: pontifice vero jubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properav t. cumqve ad torrentem qvendam nomine Basselum pervenisset, incidit in qvendam Ægyptium errantem, jamqve inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberraverat. hunc cibo & potu
E prius refocillatum, rogat cujus esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, qvod propter langvorem non posset agmen consequi eorum qvi vastata Sicella finitimisqve locis domum se recipiebant. Itaqve hoc ductore David usus ad persequendos Amalecitas, assecutusq; eos in terram projectos, & partim prandium sumentes, partim
F jam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improviso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facile ab armatis conficiebantur. alii enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alii propinantes sibi invicem opprimebantur, nonnulli vero somno
G jam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo majore negotio qvam cæteri cædebantur. duravit enim ea cædes à prandio usqve ad vesperam, ut ex omnibus Amalecitarum copiis ægre qvadringenti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. cæterum præda omnis est recepta, uxoresqve tam ipsius quam Davidis commilitonum. Remetientes autem iter postqvam ad eum locum pervenerunt, ubi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliqverant, qvadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

qvod per ignaviam in perſeqvendo hoſte delaſſati fuiſſent, ajebantqve contentos eſſe oportere receptis uxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniqvam David pronunciavit. Par enim eſſe, ut victoria divinitus conceſſa, receptisqve ex hoſte ſpoliis, univerſi milites ex æquo fruerentur, maxime cum reliqvi impedimenta interim aſſervaverint. ex eo præjudicio mos in poſterum obtinuit, ut tantundem ex præda cederet iis, qui pugnæ interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reverſus deinde Sicellam David, per totam tribum Judæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atqve in hunc modum circa Sicellam & in perſeqvendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte congreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex adverſa acie ſternunt. ibi Saulus & filii contra hoſtem egregie certantes, & hoc tantum agentes, ne inulti caderent, utqve honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinqverent, totam vim hoſtium in ſe converterunt: & circumventi multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filii, Jonathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt qvorum caſum univerſus Hebræorum exercitus profligatur: dumqve nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus a tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoqve ſtipatus ſuorum caterva fugiebat: in qvem Palæſtini immiſſis ſagittariis & jaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe vero poſt multa fortia facinora edita, gravatus vulneribus, ut jam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecravit armigerum, ut ſe ferro transfigeret, priusqvam vivus in hoſtium poteſtatem veniret. quod cum armiger ob majeſtatis reverentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprii gladii mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus trajicere ſe non poſſet, circumſpiciens juvenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditoqve eſſe Amalecitam, orat, ut ſe juvaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non qviret. qvi poſtqvam ejus optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona, inſigni regio, quantum potuit, feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe qvoqve ſe jugulavit. pari modo & univerſum ejus ſatellitium una cum domino ſuo cecidit, circa montem, qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis, qui vallem ultra Jordanem ſitam habitant, qviqve campeſtres urbes tenent, quod Saulus rex cum filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quasq; urbes confugerunt: qvæ Palæſtini, deſerta nacti, facile occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die vero, quæ prælium proxime conſecuta eſt, dum cæſorum cadavera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorumqve ejus corpora, qvibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A σὺν ἠξίουν αὐτὰς ἀπομερίζειν, οὐ συνεχωρήθησαν ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ μαλακιῶδες εἶναι φασὶ τὸν διώκειν, ἀρκεῖσθαι δὲ σὺν σωθείσας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαβίδης δὲ πονηρὰν καὶ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. ἐναγὴς γὰρ ἀξίωσε θεὸν ὠφελοῦντα αὐτοὺς ἀμοιβαῖς μὴ τὰς πολεμίους, καὶ μισθοὺς δὲ πάντας αὐτῶν, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ ταῦτ' ὀμὴ φυλακὴν τ σκευῶν μεμηνότων. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἐστὶ σκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἡνόμησε δὲ ἐν σικέλλα Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδα φυλῇ σωτηρίοις καὶ φίλοις, ἀπομοίρας τ λαφύρων. καὶ τὰ μὲν ὠφελῶν σικέλλων πορθήσιν, καὶ ἀμαληκιτῶν ἀναιρέσιν, ἔτως ἐγένετο. τῶν δὲ παλαιστινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστινοί, καὶ πολλὰς ἀναιροῦσι τ ἐναντίων. σαοὺλος δὲ ὁ τῶν B ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πᾶσαν προθυμίαν χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ ὠφελοῦντες ἀκινδυνεύσας τοὺς πολεμίους τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκεκμηκυίας, οὐδὲν γὰρ εἰκότερον τότε εἶχον, ἐπιστρέφουσι πᾶσαν εἰς αὐτὰς τὴν τ ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλὰς τ παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμιναδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν C ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόνος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων. σαοὺλος δὲ φεύγει, καρτερὸν τὸ σῶμα ἔχων περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πολλοὺς ὀλίγους. αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν, μηδὲ ἀντέχειν τ πληγαῖς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθένει, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, ἀσασιμβροτον D τὴν ῥομφαίαν, ταύτην αὐτὸν διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀσασιμβροτον, καὶ φησας ὅτι τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυνάμενος ὡσαύτως μηδὲ ἐπερείσας δύνασθαι αὐτὸν τὸν σίδηρον ὑπισχνεῖται, καὶ νεανίσκου τινὸς ἐγγὺς ὄντος, πυθόμενός τις ἥκει, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα E τὴν ῥομφαίαν, δύνασθαι τὸ μὴ τ χερσὶν αὐτὸν ἔτι δυνατὸς ποιῆσαι, ὠφελεῖν αὐτῷ τελευτὴν οἵαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ ἔτι, καὶ ἀπελόμενος ἀπὸ τὸν βραχίονα αὐτοῦ ἔχουσιν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἔκπους ἐγένετο. θεασάμενος δὲ ὁπλοφόρος σαοὺλον ἀνηρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δὲ ὀκτὼ τ σωματοφυλάκων ἀπὸ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ἀπὸ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκηκοότες δὲ τῶν F ἑβραίων οἱ τὸν κοιλάδα πέραν τ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοὺλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶν αὐτῶν πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ἐχυροτάτας ἔφυγον. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τ πολεμίων νεκροὺς, ἐπιτυγχάνουσι τ σαοὺλ, καὶ τ παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀπέτεμνον αὐτῶν τὰς κεφαλάς. καὶ κ.τ.λ.

καὶ κ᾽ πᾶσαν ἀπήγγειλαν τὴν χώραν, πέμψαντες ὅτι πεπλώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀστάρτειον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὸ τεῖχος τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισὰ πόλει τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ὅτι λελώβηται τὸν Σαοὺλ νεκρὸν, καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι ἀπιδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι κ᾽ τόλμη διαφέροντες, ἡ δὲ πόλις αὕτη κ᾽ σώμασιν ἀλκίμοις καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι᾽ ὅλης τῆς νυκτὸς ἐδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τοῦ τείχους τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὰ σώματα Σαοὺλ κ᾽ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς Ἰαβισὰν, μηδενὸς τῶν πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάψασι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, δρυὸς λεγομένῳ. καὶ πένθος ἐφ᾽ ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἔσχον αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα κ᾽ τοὺς παῖδας αὐτοῦ μήτε πότου, μήτε τροφῆς γευσάμενοι. ἔτι Σαοὺλ τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμουήλου, διὰ τὸ παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ ἀμαληκίτας ἐντολῶν. κ᾽ ὅτι τὸν ἀχιμελέχου δὲ ἱερέως γένος, κ᾽ ἀχιμέλεχον αὐτὸν, κ᾽ τὴν τῶν ἱερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, σαμουήλου ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο κ᾽ εἴκοσι. κ᾽ Σαοὺλ μὲν, ἔτῳ κατέστρεψε τὸν βίον.

A & dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciaverunt: qvorum arma in templo Aſtartes dedicaverunt: porro corpora eorum circa mœnia urbis Bethſanæ, quæ nunc vocata eſt Scythopolis, crucibus affixerunt. Qvod poſteaqvam auditum eſt in Jabiſſa urbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorum cadavera, rem indignam rati

B eos extremo exſeqviarum honore fraudari, aliqvam multi fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur (alit enim hæc urbs homines robuſtos ac feroces) factoq́; per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia pervenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Jabiſſam ea deportaverunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Jabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepe-

C liverunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac jejunio dierū ſeptem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli juxta Samuelis vaticinium, propterea qvod mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, urbem quoq; pontificialem ſubvertit. Regnavitq́; vivente Samuele annis decem & octo, & poſt mortem ejus annis viginti: qvo tempore exacto, eum, qvem diximus, vitæ finem eſt ſortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς ἰδίας φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δὲ ἄλλου παλήθης, ὁ σαοὺλ παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθε φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δὲ εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατευσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τῆς περιξ ἐθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν. Κεφ. ε.

Η γενομένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδι μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὑπὸ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οπ τῶν τῆν τῶν οἰκίαν αὐτῷ σασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὑπὸ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἔτι ζῶν, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. Cap. I.

Jebostho amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit. Cap. II.

David, vi captis Hierosolymis, Chananæos inde ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit. Cap. III.

David Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur. Cap. IV.

David, subactis finitimis gentibus, tributa illis imponit. Cap. V.

Damasceni à Davide vincuntur. Cap. VI.

Qvomodo David Mesopotamios vicerit. Cap. VII.

Qvomodo per intestinum familiæ dissidium David à filio regno pulsus est. Cap. VIII.

Absalomus contra patrem profectus cum exercitu perit, Cap. IX.

Qvomodo David regno restitutus feliciter vixit. Cap. X.

David se vivente Salomonem filium suum regnum auspicari voluit. Cap. XI.

Mors Davidis, & qvantum filio ad structuram templi reliqverit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER SEPTIMUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, ὁ δ' ἄλλος πλήθους ὁ σαούλου παῖς.

CAP. I.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ μὲν τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτῷ δύο ἡμέρας ἐχούσης ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ ὡφίκνεῖτο. ἀφανισθεὶς ἐκ τῆς μαχης τῆς πρὸς πελαιστινοὺς ὁ τὸν σαοῦλον ἀνελὼν, τῶν τε ἑταίρων διεζήτηκὼς, καὶ τὸν κεφαλὴν τῆς φορᾶς ἐκκεκεάμενος. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκει τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. φυγὼν δ' ἀτυχὴς αὐτῆς τὸ τέλος ἐθήλου, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν σαούλου, μὴ τῶν πέλας. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς προσπεσὼν τῇ τροπῇ τῶν ἑβραίων, καὶ τοῦ βασιλέως περιόντος. ἐν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα κατὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, προσκληθεὶς αὐτὸς ἀμύνειν. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ἀπιπεσόντα, ἀφ' ὧν τῶν τραυμάτων ὑπεφόλλειν αὐτὸν ἀδυνησαι καταμένοντα. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε ἀπὸ τῆς βραχίονος χρυσοῦν ὃ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν σαοῦλον νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. δαβίδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια ὁρῶν σαοῦλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύει μὲν τὰ ἱμάτια, κλαίων δὲ καὶ δυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. περὶ δὲ αὐτῷ τὸν λύτλον τὸν χαλεπωτάτων, καὶ σαούλου παῖς ἰωνάθης, πεφιλημένος μὲν τῶν ἱματίων αὐτῷ καὶ τῆς πρὸς σαοῦλον εὐνοίας, ὡς μὴ μόνον ὅτι πονηρότατα χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ἐπ' αὐτὸν κινδυνεύσας ἐφορεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας δὲ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ὢν πατρὸς ἀμαληκίτης ἠθέλησεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι.

HOc prælium in eum diem incidit, 2. Reg. 1.
qvo David de Amalecitis victor Sicellam est reversus. tertio autem post ejus reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, caputqve sparsus cinere, ad Davidem pervenit: adoratoqve eo, interrogatus unde veniret, è conflictu Israelitarum, ait, se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atqve se nunciare suis oculis visa, cum forte in fugientem cum suis regem incidisset, qvem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne vivus in manus hostium veniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse se ipsum præ multitudine vulnerum interficere. ejus deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, ut Davidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Jonathas Sauli filius fidissimus ejus amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Davidis virtus & erga Saulum benevolentia, ut quamvis sæpius capitalibus ejus insidiis appetitus, non solum ægerrime tulerit ejus interitum, verumetiam interfectorē illius affici supplicio jusserit. Præfatus enim qvod ipse sui accusator extiterit, regis cædem professo, & per hoc Amalecitæ filiū se declaraverit, duci hominē mādavit. præterea lamētationes & epitaphia ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπιτάφιους ἐπαίνους

in laudem Sauli & Jonathæ composuit, quæ in hodiernum usqve diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctuqve finito, consuluit Deum per prophetam, quamnam ex urbibus Judæ tribus habitandam sibi concederet. cumqve responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eo commigravit, ambabus uxoribus illo adductis, & cohorte domestica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi suffragio declaravit. Audito deinde, qvod Saulum cum filiis Jabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui, collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simulq; nuntiarent, quod Judæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obeundas natus, quam primum cognovit cecidisse regem & Jonatham, aliosqve duos ejus filios, propere in castra delatus, reliqvum ex omnibus filiis nomine Jebosthum periculo eripit, & superato una cum illo Jordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Judæ: regiamqve ei elegit apud locum, qui Hebraice Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite, ut prælio cum Judæ tribu decerneret, iratus quod Davidem regem creavissent. Huic occurrit Joabus Sarviæ Davidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelē, universumqve Davidis exercitum ducens: & cum circa qvendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Cumq; Abenerus dixisset, cupere se experiri, utrius partis præstantiores milites essent, expacto utrinq; duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter utramqve aciem, emissis prius pilis, gladios stringunt: comprehensisq; adversariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad unum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Joabus non destitit persequi, sed tergis eorum hærens hortabatur suos, ut ne defatigarentur: idemq; etiam fratres ejus faciebant, præcipue junior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solum cum hominibus, sed cum eqvis etiam cursu contendere solitus. is tum Abenerum recta insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conversus autem Abenerus, & impetum ejus frustrari volens, primum unius militis armatura cū eo depacisci voluit, ut persequi desineret. deinde rogabat, ne se in hanc necessitatem adduceret, ut illo interfecto, in fratris ejus conspectum posthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moveretur, sed persequi pergeret, ita ut versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, ut in vestigio concideret. qvi ve-

2. Reg. 2.

A σαοὺλ καὶ ἰωνάθην, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ ᾄδονται. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετέλεσε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δὲ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τοῦ προφήτου τίνα δώσειν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δὲ αὐτοῦ δώσειν χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκείνην μεταίνεται, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκέτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς

B φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δὲ ὅτι τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδιτίδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσων ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβοῦς προθυμίας, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονήκοι αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ σαοὺλ μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νήπιος δὲ παῖς,

C ἀνὴρ δρασμὸν καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἐγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπέχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν λειπόμενον ἐκ πάντων ἐρυσάμενος ἰσχὺν αὐτοῦ, ἰεβοσθος δὲ ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ παντὸς βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δὲ ἐποίησεν αὐτῷ χῆν,

D καὶ μὴν τὴν ὀπιχώριον γλῶτταν, μανάλιν. καὶ τελλήνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δὲ ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μὴ τῆς στρατιᾶς ὀπλέκτῳ συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς πεφαυρώμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ἰωάβος, ὁ σαρβίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ σουᾶ, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς δαβίδ γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαΐ καὶ ἀσαήλ, καὶ πάντων τῶν δαβίδ ὁπλιτῶν. καὶ

E τυχὼν ὅτι τὴν κολυμβήθραν ἐν γαβαὼν πλησίον στάσαντες πρὸς μάχην. οἱ δὲ ἀβέννηρος φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βουλευόμενος πότερον αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχοι, σωτὴρ δὲ παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, ἀτρώτους τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ

F κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τοὺς λαιμοὺς ἀλλήλους τοῖς ῥομφαίαις, ἕως δὲ πάντες ὡσαύτως ἐκ συνηθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέβη καὶ τὴν λοιπὴν στρατιὰν, ἐκ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττᾶσθαι οἱ δὲ ἀβεννήρου. καὶ τραπέντας ἐκ ἀνίει διώκων ὁ ἰώαβος. ἀλλ' αὐτὸς πεπίκειτο προσελαύνων τοὺς ὁπλίτας ἐκπλήττων ἐπιθυμῶν καὶ μὴ καμεῖν ἀναιρούμενος, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἡγωνίσαντο. καὶ ὁ ἀσαὴλ φανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλ, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλεινὸς εἶχεν. ἐδόκει ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἄμιλλαν λέγεται προδραμεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν

G ἀβέννηρον ἐδίωκεν ἐπὶ δεξιὰ μὴ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑτέρου ἐγκλεισθεὶς τῶν μερῶν. ὑπισταμένου δὲ ἀβέννηρος, καὶ καταφιλοτιμουμένου τὸν ἐρωμένον αὐτὸν ποιεῖσθαι, καὶ ποτὲ μὲν ἐπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφεῖναι τὴν διώξεως ἀφελείαν τὴν παντοίαν. πάλιν δὲ ὡς οὐκ ἐπείθετο τούτοις πᾶσιν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνειν αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παρρησίαν. οὐ προσέμενον δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τὸν ὀπίσω ἠμέλως, θανάσιμα ἀπεκύησεν. οἱ δὲ

οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβένηρον, ὡς ἦλθον ἐπὶ A
τὸν τόπον ἔνθα ἔκειτο σωρὸς τὸν Ἀσαήλου, ἔστησάν
τὸν νεκρὸν, οὐκ ἐπὶ τὰς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰωάβος
αὐτός καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαΐ, ὑπερφραμόντες
τὸ πῶμα, καὶ τῆς πλείονος ὀργῆς τὸν Ἀβένηρον ἀσεβῆς
αἰτίαν τῷ ὑπὲρ ἔτι πλαστικὸς ὀργὴν λαβόντες, ἀ-
πίσω τὴν ὁρμὴν καὶ τὸ θυμὸν χεώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς,
ὃν Ἀμμὰ τὸν καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Ἀβένηρον, ἤδη δὲ δυ-
σμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβὰς δ' ἐπί τινα βουνὸν, ὡς ἔστη B
ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μιᾷ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τὸς τε κατεσκέπετο καὶ τὸν Ἀβένηρον. τότε δὲ ἀνακρα-
γόντος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν ἄνδρας ἐμοφύλους εἰς ἔρι-
δα καὶ μάχην παροξύνειν. ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ Ἀσαήλου, ὃς παρῃνεῖτο μὴ διώκειν σὺν ἐπείσ-
θη, καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας δὲ
τῇ φωνῇ κλησιν ἠρεμοῦντος τότε τοὺς λόγους ὁ Ἰωάβος
ἀνακαλεῖται τὴν σάλπιγγα σημαίνας τὴν στρατιάν, καὶ
τῆς ἐπὶ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ὅτε μὲν ἐπ' ἐκείνῃ C
κατεστρατοπεδεύσατο τότε τὴν νύκτα ταύτην. ἀβέ-
νηρος δὲ διὰ ὅλης αὐτῆς ἐδίωσας καὶ περαιωσάμενος τὸν
Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τοῦ σαοὺλ παῖ-
δα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἰεβοσθε. τῇ δ' ἑξῆς μέρᾳ, τοὺς
νεκροὺς Ἰωάβος ἐξαριθμήσας, ἁπάντων ἐκπέπτωκεν. ἔ-
πεσον δὲ, τῶν μὲν Ἀβενήρου στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι καὶ
ἑξήκοντα. τῶν δὲ Δαβίδ, δέκα πρὸς τοῖς ἑνέα, καὶ
Ἀσαήλ. ἃ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰωάβος καὶ D
Ἀβισαΐ εἰς Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου δὲ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τῶν μὲν μὴ
Δαβίδ κρατίστων ἀεὶ χειρόμενον, καὶ ταπεινὸν ἐκ τοῖς
κινδύνοις φερόμενον, τὸ δὲ σαοὺλ παίδων, καὶ τῶν ὑ-
πηκόων αὐτῶν, καθ' ἡμέραν ἐλαττουμένων.
ἐγένοντο δὲ καθ' ὃν τὸν χρόνον καὶ παῖδες τῷ Δαβίδῃ, E
τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσ-
βύτατος ἐκ μητρὸς Ἀχίνας ἡρώμος, Ἄμνων ἐκλή-
θη. ὁ δὲ δεύτερος, ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, Δανιήλ. τῷ
τρίτῳ δὲ ἐκ τῆς Ἀβεσσάλωμος θυγατρὸς μαχάμης Φωῒ
δὲ γεγονότων βασιλέως Ἀδωνίαν. ὄνομα τὸν δὲ τέ-
ταρτον, Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίτης προσηγόρευσε.
τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον Γαρεσσὼν καὶ Γάλα ἐπωνό-
μασε δὲ ἐμφυλίου πολέμου σωσῆς, καὶ συμ- F
πεπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς μεθ' ἑκατέρου τῶν
βασιλέων, Ἀβένηρος ὁ τοῦ σαοὺλ παιδὸς ἀρχιστράτηγος,
σωσετός τε ὢν καὶ σφόδρα εὔνοιαν ἔχων τῷ πλήθει,
πάντας συμμένειν τῷ ἰεβοσθε παρεσκεύασεν. καὶ
διέμεινεν ἱκανὸν χρόνον τὰ σκῆνα φρονοῦντες. ὕστερον
δὲ ἐν ἐγκλήματι ἡρώμου Ἀβένηρος καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς σωσέλθοι τῇ σαοὺλ παλλακῇ, φασὶ μὲν
τοιοῦτόν, σκάνδαλον ἐμπεσὼν καὶ ἰεβοσθου, ἀπειλήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὑπ' ἀνδρῶν τῶν G
παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι, πίστιν προνοίᾳ ἀπ' αὐτὸν χρώ-
μενος, ἠπείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαβίδην με-
ταστήσειν, ὑπισχνεῖτο δὲ ὡς οὐ διὰ τὴν ἰδίαν ῥώμην
καὶ σωσεῖν ἄρχειν τῶν πέραν ἰορδάνου, διὰ ὃ τὸ αὐτὸ πρά-
ττειν αὐτῷ. καὶ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς Δα-
βίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὲν ἕξειν αὐτὸ
ἑταῖρον καὶ φίλον ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, ὁ δὲ σαοὺλ μὲν
ἀποστῆναι παιδὸς αὐτὸν ἀποδεξάμενα πάσης χώρας βα-
σιλέα. ἃ δὲ Δαβίδ ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
δὲ ἐφ' οἷς Ἀβένηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον πεμφθῆναι τῶν συνήθων ἀξιώσαντος,

ro cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum in quo Asael jacebat pervenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadaver constiterunt. Joabus autem & frater ejus Abisæus, præter exanime corpus cursu provecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate usque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & usque locum, qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore consistit, Abenerum cum Benjamitis fugientem prospiciens. qui cum exclamasset, satis jam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos, omissa fuga, in certamen redire: culpam enim penes fratrem ejus Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est non male admonere: moxque Joabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctavit. Abenerus vero, continuato per totam noctem, itinere trans Jordanem in Jebosthi regiam se contulit. sequenti die Joabus recensitis cæsorum cadaveribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Davidis novemdecim, præterque Asael: cujus cadaver Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reversi. Hoc fuit inter Hebræos civilis belli initium, quod aliquandiu duravit, sed ita, ut Davidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum, qui sub Sauli filii degebant imperio, in deteriores fierent. Interea David sex filios è totidem uxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex uxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex uxore Angite susceptus, quintum vero & sextum Gertheſam & Galam nominavit. Porro post conflatum civile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui, quod esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, ut longo tempore in fide Jebosthi permanerent. Deinde vero insimulatus apud eum, quod consvetudinem haberet cum concubina ejus Ræspha filia Sibathi, & ea de causa objurgatus, dolore & indignatione motus, quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Davidem translaturum, & declaraturum, quod Jebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Jordanem potiretur, qvam ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq; misit in Hebronem ad Davidem, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, ut inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret, ut David ab universis Hebr. rex agnosceretur. Qui cum vehemēter hoc nuncio lætꝰ cōditionē accepisset, 1. Reg. 3.

& qvo magis ratum esset fœdus, postulasset, ut Melcholen uxorem ad eum remitteret, qvam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ conjugio, adjuvante etiam Jebostho. nam & huic David scripserat, æqvum esse uxorem sibi restitui. deinde convocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Jebostho ad Davidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoqvidem certo comperisset, hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem divino judicio designatum esse; eundemqve vatem præcecinisse, quod hujus ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege subjugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi jam in eorum sententiam Abenerum transisse, Davidi in posterum aperte studuerunt. Supererat, ut & Benjamitæ in hanc sententiam concederent, quod ex hac tribu esset Jebosthi satellitium. ad quos qvum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animadvertisset, cum viginti ferme comitibus ad Davidem proficiscitur, ut præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisqve in rebus suis sibi magis quam alii fidit, tum qvia volebat certiorem facere, quid in causa ejus cum senioribus & ducibus egisset, & quod ipsam quoqve Benjamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit ut dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exseqvenda missus à Davide Hebronem exiverat, cum Joabus copiarum imperator peregre rediens illuc advenit: cognitoqve quod Abenerus icto cum Davide fœdere paulo ante abisset regnum ei tradi curaturus: veritus, ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regii fastigii, & alioqvi vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis observandis: ipse vero deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum privaretur, malum & iniqvum consilium concipit. ac primum calumniis eum aggressus, persvadere conatur regi, ut caveat sibi, neqve fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare, quo regnum Sauli filio constabiliat; & nunc structis dolis adveniisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumveniendi Davidis abire. Postqvam autem frustra se verba fundere animadvertit, ac ne tantillum quidem regem his moveri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per ejus vestigia viam carperent, & assecuti eum Davidis nomine revocarent, quasi per oblivionem quiddam maxime ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem, postqvam hæc audivit ex nunciis, in loco cui nomen Besira XX. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ eventura erant, suspicatus ad urbē revertitur. Cui obviam factus ante mœnia Joab. humanissime exceptū sum benevo-

A ἀνασώσαιτο πρὸς αὐτὸν μελχόλλου τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν τῷ αὐτῷ κινδύνοις καὶ παλαισίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν μελχόλλου, ἀπαγάσας φελτίᾳ, ὅ τε σαοσθωσθος αὐτῇ, & πρὸς ὃ τι καὶ ἰεβόσθε συμπράξαιτος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας ὖ καὶ τοὺς γεγηραικότας & τοὺς ἐν ταξιάρχοις, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἐπίμους, ἀποσῆναι μὲν ἰεβόσθε δαβίδη ὖ προθέσης, ταύτης ἀποστρέψειν τῆς ὁρμῆς. νῦν μὲν τοι γε ἐπιτρέπει χωρεῖν εἰ βούλονται. καὶ γὰρ εἰδέναι τὸν θεὸν ἀλλὰ σαμυήλῳ & προφήτῃ, δαβίδην χροτανήσοντα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προσκεῖν δ' ὅτι παλαισίνους σκῆνος αὐτὸς τιμωρήσεται, & πάσης κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς καὶ ἀβένηρος γνώμην εἶχον αὐτῷ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μεταβάλλονται. πειθέντων ὖ τούτων, ἀβένηρος συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτην φυλήν, οἱ γὰρ σκηνίται ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν ἀνίκητόν ἐστιν ἐώρα, πρεσβευτὰς δ' οἷς ἐβούλετο, ὧν διαλεγόμενος ὡς εἶχεν τὰ παρόντα, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος αὐτός. πιστότερα γὰρ τὰ δι' ἄλλων πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι πιστεύειν μὲν εἶναι δοκεῖ, καὶ πρόσθεν τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν ἐποιήσατο. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ προθύμως τὴν δεξιὰν δῷεν. σκεψάμενος ὖ & δαβίδου τὸν ἀβένηρον, ὑδὲ ὀλίγον ἀλαλκπῶν εἰς χεῖρας ἦκεν ἰώαβος ὁ δὲ χρᾶται αὐτῷ, & μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβένηρος, & μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένῳ ἐπὶ σωθησομένῃ & ὁμολογήσας τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ παιήσηται τάξει, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τὰς καιρὰς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείς, καὶ χεῖρον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄρειαι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸ βασιλέα, φυλάττεσθαι φρονῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβένηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι τὸ σαούλου παῖδι τὴν ἡγεμονείαν. ἐπὶ ὖ ἀπέθη καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νῦν ἐλπίδος καὶ εὐνομίας τῶν καθισταμένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' ἔπεισε τὸ δαβίδην τοῦτο, ὑδὲ παροξυνόμενον ἐώρα, τρέπεται ταύτης τὴν μηροτόμον ὁδὸν, καὶ κεῖνας ἀβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ἐπιδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ πινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ ῥηθέντα τῶν ἀγγέλων, καταλαβὸν γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῶν χεδρώνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑποπτεύσαντος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' εὔνους καὶ φίλος (ὑποκεί-
νου γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνυπόπτου τὴν ἐπιβουλὴν
καὶ τὸ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ὑπο-
κρίσεις) ἀπαγαγὼν μὲν αὐτὸν ἐκείνων αὐτῶν, ὡς δὴ λαθρήτῳ
διαλεξόμενος. ὡδηγαγὼν δὲ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πόλεως,
μόνον καὶ αὐτὸς ὢν σὺν ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασπίμε-
νος τὸ μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα ποιεῖ. καὶ παλάτᾳ
μὲν ἀβένηρ ὄντων ἐνεφορεῖτο τὸν τρόπον ὑπὸ ἰωάβ,
ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε πεμφῆσαντος ἀσαὴλ τοῦ ἀδελ-
φοῦ τὸν διώκοντα βαλεῖν ἀβένηρ· ἐπέκτεινεν δὲ τῇ
αὐτοῦ τῇ χερσὶν μάχῃ. ὡς δὲ ταλήθης εἶχε, δείσαντος
τὴν τοῦ στρατηγίας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως τιμῆς, μὴ
τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δὲ τοῦ Δαβίδου
τὸ πρώτιον τάξιν ἀβένηρ. ἐκ τούτων ἂν τις κατανοή-
σειεν, ὅσοι καὶ πολλὰ πολεμοῦσιν ἀνθρωποι πλεονεξίας ἕ-
νεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ δὴ μηδενὶ τούτων ὑπαναχωρῆσαι. κτή-
σασθαι γὰρ αὐτὸ πρόθυμοι, ἀλλὰ μεμφῶν κακῶν λαμ-
βάνουσι. καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέ-
βαιον αὐτοῖς τῆς ὑπαρχούσης ἐκπιέζουσιν, ὡς ἐκ ὁμοίου
δεινὰ τυγχάνοντ' περισσῶς πλείστο μέγεθος ἐξ-
ουσίας, καὶ σμικρὰ τοῖς ἐπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡγούμενοι, ἐ-
πὶ πλεῖστον ἀποτέσαι, ὅθεν ἐπιφερόλεως ἔχοντ' συμφο-
ρᾶς. διὰ δὲ τὸ καλεπώτερα μηχανῶν καὶ τολμῶσι
ἔργα πάντες φόβῳ δ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
ἐν βραχέσιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δὲ ἀκούσας
ἀνῃρημένον τὸν ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τὴν ψυχήν. ἐ-
μαρτύρατο δὲ πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὴν δεξι-
ὰν καὶ βοῶν, ὡς ἄπρηκτος εἴη τῆς ἀβένηρος σφαγῆς,
ἅτε κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἀποθανοι. ὀρᾶς δὲ
καὶ πεφυλάκτος αὐτὸν δεινὰς ἐπίητο, καὶ τὸν οἶκον
αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπεράναντας, ὑποδόντας ἐπιέτο τῆς
ὑστέρας δὲ τεπλασμένος ποινοῦς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ
δόξαι παρὰ τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἐδώκει ἀβένη-
ρῳ ὅτον ἱερᾶσαι. παρέσπευδε μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ,
κλαύσειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν
αὐτοῦ τὸ σῶμα, παρεῤῥαμμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐν-
δύντας δὲ σάκκους. ταῦτα δὲ ποιεῖν, παραγόντας τὸ κλί-
νειν. αὐτὸς δὲ ἐφέπετο μετὰ τῶν γερουσιαστῶν καὶ τῶν ἐν ἡ-
γεμονίαις ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδά-
κνόμενος τε τὸν εὔνοιαν τὸν πρὸς τὸν ζῶντα, καὶ τὸν ἀπὸ τε-
θνηκότα λύπαις, καὶ ὅτι μὴ καθ' τὸν αὐτοῦ γνώμαν ἀνῄρη-
ται. θάψας δὲ αὐτὸν ἐν χερσῶνι μεγαλοπρεπῶς καὶ
ἐπιταφίους τε συγγραψάμενος θρήνους, αὐτὸς ἐπὶ δ'
πάσας πρώτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλ-
λοις. ὅτως δὲ αὐτὸ ὁ ἀβένηρος σωνέχεε θανάτ, ὡς μη-
δὲ τροφὴν ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῶν ἑταίρων λαβεῖν.
ἀλλ' ὥμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἡλίου δυσμῶν.
ταῦτ' εὔνοιαν αὐτῷ ὡδὲ δ' ταλήθης ἐνέφηνεν. οἵ τε
γὰρ πρὸς τὸν ἀβένηρον φιλοσέργως διακείμενοι, σφόδρα
αὐτοῦ τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν ἀποθανόντα, καὶ φυλακὴν
τῆς πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσατε τῶν νο-
μιζομένων ὡς συγγνώμης καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐχθρὸν γε-
νόμενον ὑβρίσθη ἀκόσμως ταφῆς, καὶ ἡμελημένη τότε.
ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρῆσῳ καὶ ἡμέρᾳ τὴν φύσιν ἔχαιρε,
τὸ αὐτὴν ἑκάστῳ λογιζόμενος πρόνοιαν εἰς αὐτὸν δ' βασι-
λέως ὁ τοῖς ἐμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν ἀβένηρα
νεκρὸν εἶδε. πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα δαβίδην ζηλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιήμενον πρόνοιαν τὴν εἰκὸς,
ὡς ἂν θεὶς ὑπενόησεν ὑπὸ αὐτοῦ φονευθῆναι τὸ ἀβένηρον.

A benevolentiam præ ſe ferens (ut ſæpe fit cum ad obtexendas inſidias malum aliqvod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqvi vellet: atqve ita abductum in locum portæ ſolitarium, uno tantum fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia trajicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Joabo interceptus, ut ipſe videri volebat, in ultionem fratris Aſaelis, quem in prælio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſeqventem interemerat: re autem vera quod miſere timeret, ne honore, qvem obtinebat, privaretur, Davide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſane videre licet, qvam nihil non audeant homines ambitioni & avaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant qvodvis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt amittant, majora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, levius incommodum eſſe ad ſummum faſtigium non pervenire, qvam ab aſſvetis jam bonis excidere, ideoqve plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priventur. Sed de his ſatis eſt paucis admoniſſe. Porro David audita Abeneri nece vehementer indoluit, ſublataqve ad cælum dextera magna voce proteſtatus eſt, quod nec jubente ſe nec conſcio cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis hujus execratus, & familiam ejus & facinoris ſocios præjudicio ſuo damnavit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixitqve ut totus populus defleret ac lugeret virum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atqve hoc modo exequias freqventari voluit, quas & ipſe una cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis ſatis indicans vel benevolentiam erga vivum, vel mœrorem ob defunctum, quodqve præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, qvin & magnifice apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deploravit, ſuoqve exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit. adeoq; graviter Abeneri morte affectus eſt, ut nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed juratus jejunium usqve ad ſolis occaſum ſervaverit. qvod ſane non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliavit. Nam qvotqvot erant Abeneri ſtudioſi, vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſervatam ad ultimum fidem probaverunt, qvod omnia in eum contuliſſet, quæ in amicos conferri ſolent, & non ut inimicum aliqvando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe qvisqve egregiam regis benignitatem, eadem ſibi qvoqve ab illo pollicebantur, atqve hoc modo optime David famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum, qvin & pius-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum convenerat digrederetur, docuit eos, qvantum ipse in animo vulnus accepisset, qvantumqve totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quam manu præstantissimo. Sed Deus, inqvit, qui universa gubernat, necem hujus inultam non sinet. Is mihi testis esto, quod in Joabum & Abisæum animadvertere non valeo, qui apud exercitum pene plus possunt qvam ego ipse. pœnam tamen divinitus infligendam non effugient. Et Abenerus qvidem in hunc modum vitam finivit.

A ἔλεξε ἢ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἐτυγχάνα-
χθοιτο λυπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἐμικρὰ
ἢ τοῖς ἔθνεσιν πεπράγμασι βλάβη, στρηνιώντων αὐτὸ καὶ
σώζειν βουλομένου τε ἀρίστους καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πο-
λεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ὦ μέ-
λη πάντων, οὐκ ἐάσει ἄτιμον ὑμῶν ἀνεκδίκητον. πιστεύσω
ἢ, ὡς ἐδεῖν Ἰωάβου καὶ Ἀβεσσαίου τὰς σπουδὰς
ποιεῖν ἱκανός εἰμι, τελέων ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀπο-
δώσει τῷ ὑπὲρ τὸ πεπλημμελημένων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ
θεῖον. καὶ Ἀβενῆρος μὲν εἰς τοῦτο κατέπαυσε τέλος
τὸν βίον.

CAP. II.

Jebosthe amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit.

Κεφάλαιον β.

Ὡς ὑπὸ ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ὑποβολῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν.

II. 2. *Reg.* 4. JEbosthus autem Sauli filius morte ejus audita graviter hoc tulit, quod privatus esset viro consangvineo, qui præcipuus autor ei fuerat, ut in paternum regnum succederet, mirumqve in modum ob hanc causam se afflictavit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cum essent Benjamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes, si Jebosthum interficerent, magna se munera à Davide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem, videntesqve nec satellitum quenquam adesse, neqve janitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisoqve capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem pervenerunt: ostensoqve Davidi Jebosthi capite, commendabant ei suam operam ac benevolentiam, quod regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neqve enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inqvit, & jamjam pœnas daturi, an nescibatis, quod à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam ejus auream apportaverat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut forte alium me jam factum credebatis, ut mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanqvam beneficium oblatum complecterer: idqve occiso à vobis in suo lecto viro justo, qui neminem unqvam læsit, vos verò maxima etiam benevolentia, summisqve honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Jebosthi cæde libenter auditurum. Neqve enim alio modo gravius existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus jussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputq; Jebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis universi Hebræor ũ

Ἀκούσας ἢ τὸν πλησίον αὐτὸς ὁ σαοὺλος πᾶσι ἰε-
βόσθῃ, ἐπὶ πρᾶως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐστερημένῳ
συγγενοῦς ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ σφόδρα ὁρμῶντος, ἀλλ'
ὑφεπίδησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενῆρος θάνα-
τος. οὐκ ἐπέβιω δ' ἐπὶ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ'
ὑπὸ τῶν ἱερεμμωνος υἱῶν βαναάθα, καὶ ἑτέρου θαννω
ὄνομα ἦν, ὑποβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἦσαν γὰρ ὄντες, τὸ
μὲν γένος βενιαμῖται, καὶ ἐν πρώτοις τέγματος λογιζό-
μενοι δι' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰεβόσθον, μεγάλων πα-
ρὰ δαβίδ' τεύξοντες δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ ἄλ-
λης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσεσθαι, ὡς τὸ δωμάτιον
μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰε-
βόσθον, καὶ μήτε τὰς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυ-
ρωρὸν ἐγρηγορέναι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπνου τε καὶ κό-
που τῆς ἐργασίας ἧς μετεσχηκέναι καὶ διὰ καύματος εἰς ὕ-
πνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ὡς
ὡς σωθέντες κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαοὺλου παῖδα,
κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, διὰ νυ-
κτὸς τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν
ὡς ἂν φυγόντες ὃν ἠδικήκεσαν, πρὸς τὸν ληψόμε-
νόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς
χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες
τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, σωτῆρας αὐτὸς ὡς δύνας, καὶ
τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀντεπαγωνιστὴν ἀνη-
ρηκότας. ἐπὶ ὡς οὐκ ἤλπιζον ἔτως αὐτῶν πρόσεδέ-
ξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ἀδικήμα
δίκην ὑφέξοντες. οὐκ ἐγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλ φο-
νέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον
ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκεῖνῳ χαριζόμενον τῷ ἀναι-
ρέσει, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβε-
βλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν ὑπολάβοτε,
ὡς χαίρειν κακοῦργοις ἀνδράσι, καὶ χαίρειν ἡγησα-
σθαι τοὺς κυρίοκτονας ὑμῶν πρὸ ἄξεις, ἀνηρηκότων ἐπὶ
τῆς αὐτοῦ κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν
ἐργασάμενον, ὑμᾶς ἢ πολλῆς δίκης καὶ τιμῆς
ἠξηκότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες,
δίκην δ' ἐμοὶ ἃ νομίσαντας ἡδέως ἔχειν με τὴν ἰεβό-
σθου τελευτὴν, ἔτον ἀνελεῖν. ἃ γὰρ ἐδωκάσατε μᾶλ-
λον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν ἔδ' ὑπολαβόντες.
ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσιν οἰκίαν αὐτὸς αἰκισάμενος, διε-
χρήσατο. καὶ τὸν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβενήρου
τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐκήδωσε. τούτων ἢ τοιοῦτο
λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ ἐξ λαὸς τ' ἑβραίων
πρὸ-

πεῶτοι πρὸς τὸν Δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν αὐτὸν, τὰ πε-
νόιαα τοῦ ἐπὶ καὶ σαοὺλ ζῶντος ἔχον πρὸς αὐτὸν ὑπο-
μιμνήσκοντες, καὶ τὰ τιμὰ τοῦ ἡγούμενον τότε χιλίαρ-
χον τιμῶντες δ' ἐλέγετον, ὅτι τε βασιλεὺς ἐκ τοῦ θεοῦ
λαβὼν σὺμμήλου δ' προφήτου χειροτονηθείη, καὶ παῖδες
αὐτῷ, καὶ ὡς τὴν ἐθναίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καὶ ἀγω-
νισαμένῳ παλαισινὰς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ
δ', ταύτης τε ἀποδέχεται τῆς προθυμίας αὐτὸς, καὶ πα-
ρεκαλέσας λαμβάνειν, οὐ γὰρ ἐσεσθαι μεταγνοιαν αὐτοῖς
ἐκ δ' τοιούτους εἶναι, κατθωχήσας καὶ φιλοφρονησάμε-
νος, ἐπεμψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ σωθῆλθον, ἐκ
μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ἑκτακόσιοι καὶ ἑξακι-
σχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιρομάσην. ἔτοι δ',
τοῦ σαοὺλ παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα
φυλὴ, τὸν δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δ' τῆς συμεῶ-
νος φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δ' τῆς λευίτιδος,
τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἀρχοντα ἰωδαμον.
μετ' τούτων ἦν ὁ ἀρχιερεὺς σαδωκος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο
συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δ' τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁ-
πλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ πρὸ ἐμένεν ἐπὶ τοῦ
ἤδη τοῦ σαοὺλου πνὰ βασιλεύσειν προσδοκῶσα. ἐκ δ'
τῆς ἐφραίμου φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τὰ δυ-
νατώτατοι καὶ κατ' ἰσχὺν ἀνδρες φέροντες. ἐκ δ' τῆς μα-
ναστίτιδος φυλῆς δ' ἡμίσους, μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι. ἐκ
δ' τοῦ ἰσσαχάρ φυλῆς ἀνδρακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες
τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δ' δυσμύριοι. ἐκ δ' τῆς ζαβελω-
νος φυλῆς, ὁπλῖται ἐπίλεκτοι, πεντε μυριάδες. αὕτη γὰρ
ἡ φυλὴ μόνη πᾶσι πρὸς δαβίδην σωθῆλθεν. οὗτοι πάν-
τες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς. ἐκ
δ' τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὀπτὼ μυριάδες καὶ ἡγεμόνες χί-
λιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δ'
ἡ φυλὴ ἀναριθμήτους καὶ ἐκ τοῦ δανίτιδος φυλῆς,
ἐπιλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δ' τῆς ἀσηρ φυ-
λῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δ' τοῦ δύο φυλῶν τοῦ πέραν
τοῦ ἰορδάνου, καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλι-
σμένων θυρεῷ καὶ δώρυ καὶ πελέκεσι καὶ ῥομφαίαις,
μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐ-
χρῶντο. ὅτε δὴ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην
σωθῆλθε, μὴ πολλῆς θρασκελῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ
τοῦ πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν δαβίδην
βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ὅπὶ δ' τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαν-
τες δ' λαῷ, καὶ κατθωχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δα-
βίδης μετ' πάντων ἐκεῖθεν ἄρας, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα.
τῶν δὲ κατοικούντων τὰ πόλιν ἰεβουσαίων, ἦν δ'
ἐσὶν ἔτοι χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτοῦ τὰς πύλας,
καὶ τὰς πεπηρωμένας τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν
τὸ λελωβημένον σησάντων ὅπὶ τοῦ βασιλέως ὅπὶ
τὰ τείχεα, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς
ἀναπήρους, ταῦτα δ' ἔπραττον καταφρονοῦντες τῆ τῶν
τειχῶν ἰσχυρότητι, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱερο-
σόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος
ὡς λαβεῖν αὐτὴν ἐλπὶς, εὐτυὸς ἐμφανίζων τὴν ἰσχὺν,
καὶ καταπαληξόμενος τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τῶν αὐτὸν
ἐκπλους πρόσθεν διέκφυγον πρὸς αὐτὸ, λαμβάνει δ' κράτει
τὴν κάτω πόλιν. ἐπὶ δ' τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω πᾶ-
σιν ὑποχεῖσθαι καὶ γεραιὸν ὁ βασιλεὺς προθυμότερους
ὅπὶ τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας θρασκελάσαι, καὶ τὸ
λαβεῖν τοκειμένων φαράγγων ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναβάλλη,
tinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem urbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decrevit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare:

A proceres Hebronem ad Davidem convenerunt cum tribunis ac præfectis, seqve & sua omnia illi dediderunt, commemoratis prius veteribus officiis, quæ in eum, vivente etiam tum Saulo, contulissent, & quod tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quod divino suffragio per Samuelem prophetam rex una cum suis filiis declaratus esset: eiqve soli destinatum esset, ut, perdomitis Palæstinis, Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. At ille collaudato eorum studio, hortatusqve, ut in cœptis permanerent, fore enim, ut nunqvam eos pœniteat, convivio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Convenerunt itaqve ex tribu Judæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Davidi regnum decreverat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius. ex tribu Levitica quatuor millia septingenti cum principe suo Jodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum vigintiduobus cognatis principibus. ex tribu Benjamitide armati qvater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens, aliqvem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscii, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum qvinqvaginta millia. Hæc enim tribus sola universa ad Davidem confluxit. hi omnes eadem armatura utebantur, qva tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. qvos seqvebantur reliqvi tribules eorum, multitudo pene innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri qvadraginta millia, ex duabus autem tribubus transJordanem habitantibus & reliqvo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeaq; ac gladio vigintiduo millia. Reliqvæ qvoq; tribus gladiis utebantur. Hæ fuerunt copiæ, qvæ in Hebronem ad Davidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorumq; ad victum commodorum, omnesq; comuni sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cumq; triduo illic festa celebrassent, epulisq; operati essent, David cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Jebusæi vero, qvi tum urbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad ejus adventum portis, & in mœnibus, qvotqvot erant cæci vel claudi, aut alioqvi mutili, in contemptum regis collocatis, dictitabant, hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Qvo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cum strenua militum opera uteretur, omnibus adnitentibus, ut unius urbis expugnatione cæteris, si qvi similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem urbis partem occupat. Resistente autem sola

2. Reg. 5.

1. Paralip. 12.

III.

promiſitqve ei, qvi per ſubjectam vallem in arcem evaſiſſet, totius exercitus imperium ſe commiſſurum. & cum eo certatim omnes eniterentur, cupiditate ſummæ præfecturæ accenſi, Sarviæ filius Joabus alios prævenit, & conſcenſa arce clamore ſublato à rege promiſſum copiarum imperium repopoſcit.

καὶ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ θήσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὑπομενόντων ὑφίσασιν δὲ ἐπιθυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρβίας Ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνέβησεν ἀναβάς, πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

CAP. III.

David vi captâ Hieroſolymis, Chananæos inde, populariter ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit.

EJectis deinde ex arce Jebuſæis, & inſtauratis Hieroſolymis, rex ea civitatem Davidis appellavit, ac per omne regni ſui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus, qvo apud Hebronem ſolius tribus Judæ rex fuit, ſeptem anni fuêre, & menſes ſex. poſtqvam autem Hieroſolymis regiam ſibi aptavit, indies magis ac magis res ei ex voto ſuccedebant, Deo providente, ut ea urbs egregiis acceſſionibus quam celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc miſſa, in amicitiam ac ſocietatem Davidis eſt receptus: miſitqve ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qvi regiam ei Hieroſolymis exædificarent. David autem ſuperiorem urbis partem & arcem in ea conditam in unum corpus redegit, cingendumqve eisdem munitionibus Joabo demandavit. Igitur primus David Jebuſæis inde ejectis, à ſe civitatem denominavit. Nam tempore Abrahami, generis noſtri autoris, Solyma vocabatur, nec deſunt, qui affirment, etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc urbem intelligendam. templum enim juxta Hebræorum lingvam nominatum eſt hac voce, ſecuritatem ſignificante. Totum autem hoc tempus, ex qvo Jeſus Hebræorum adverſus Chananæos imperator, devictæ regionis agros ſuis diviſit, poſt qvem Iſraelitæ nunqvam barbaros ex Hieroſolymis ejicere valuerunt, usqve ad hanc Davidis expugnationem anni fuêre qvingenti & quindecim. Nec prætermittendus eſt per ſilentium Orphonas, vir inter Jebuſæos opulentus, cui in expugnatione Hieroſolymorum parcitum eſt à rege, tum propter perpetuam ejus erga Hebræos benevolentiam, tum qvia privato qvodam officio demeritus eſt eum, ut paulo poſt magis opportuno loco indicabimus. David deinde alias qvoqve uxores duxit, & concubinas ſibi adjunxit. filios etiam undecim ſuſcepit, qvorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Jebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Jenas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum novem ex legitimis conjugibus nati ſunt, duo vero poſtremi è concubinis. Thamara autem Abeſalomi germana fuit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησεν δὲ εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

ΕΚβαλὼν δὲ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβὶδ προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἐπλὰ, καὶ μῆνες ἕξ. ὑποδείξας δὲ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ θεοῦ προνοίᾳ πρεπτῷ πάντα αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ὑπέδοσαν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν εἰράμβος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα καὶ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης δὲ, τὴν τε ἄνω πόλιν προσέλαβεν, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ περιτειχίσας ὑπομελητῷ τῶν τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὃν δὲ ἀβράμου πρόγονοι ἡμῶν, σόλυμα ἐκάλεσαν. μὴ ταῦτα δὲ αὐτῇ φασί τινες ὅτι καὶ ὅμηρος ταῦτα ἐσήμανεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα καὶ τὴν ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἦν δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῆς πρατηγοῦντος δὴ χαναναίους στρατεύσας, καὶ πολέμῳ καθ' ὃν κατέστησε αὐτῶν κατενεμε ταύτῃ τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μέχρις δὲ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντακαίδεκα. ποιήσομαι δὲ καὶ μνήμην ὀρφέα, ὃν λέγουσιν μὲν ἄνδρες τῶν ἰεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος, ὃν ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβὶδ διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καὶ τινὰ καὶ χάριν δὲ ἀπαθῆ πρὸς αὐτὸν ἡγουμένου τὸν βασιλέα, ἐν μικρῷ ὕστερον δηλωθήσεται σημανῶ. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτῷ δαβίδης, καὶ παλλακὰς εἶχεν. ἐποίησατο δὲ καὶ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, ἄμμας, ἔλλους, ἐβανναθαν, σολομῶν, ἰεβὰρ, ἐλιελὶ, φάλνα, ἠνναφὶν, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν γνήσιοι, ἐξ ἀγνίδων ἦσαν γεγονότες. οὓς δὲ παλλακῆς εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. θαμάρα δὲ ὁμομήτριος ἀβεσαλώμῳ ἦν.

CAP. IV.

David Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαισινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

ΓΝόντες δὲ οἱ παλαισινοὶ τὸν δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων δεδεγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύσαντες. ὁ δὲ

IV. PAlæſtini autem, cognito, qvod Hebræi Davidem regem creaſſent, collecto contra eos exercitu & occupata convalle, quæ dicitur Gigantum, non procul Hieroſolymis ſita, caſtra ibi poſuerunt.

ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς (ἐδέησε γὰρ ἄνευ θεοφητείας, καὶ
δι' ἑαυτοῦ κελεῦσαι τὸν θεὸν, καὶ ποῖ τὸ ἐσομένων λαβεῖν ἐγ-
γνῶτι λόγον σκέψασθαι ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) σκέλδυσι
τὸν ἀρχιερέα τί δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσεσθαι τὸ τῆς
μάχης τέλος προλέγει αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκην
Ἑβραίοις κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς παλαισ-
τάς. καὶ γυμνασίας συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως
ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς
δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὀλίγην δὲ μηδεὶς ὑπολάβῃ τὴν
τῶν παλαισταίων στρατιὰν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, τῷ
παλαιᾷ τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔχον ἐπιδείξασθαι γυ-
ναῖον, μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον, συγκαλύπτω δὲ αὐτοῖς
Βαρύτητα καὶ τὸν ἀθυμίαν, ἀλλὰ γνωσκέτω συμμαχίαν
ἅπασαν καὶ Φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μά-
χιμα συστρατεύσαι αὐτοῖς, ὡς δὲ πολέμιοι κοινωνήσουσι. ὁ
δὲ μόνον τὸν αἴτιον, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ
πολλὰς ἐπιβαλέσθαι μυριάδας, μὴ μείζονος ἐπιόντας
Ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας παίσαντες ταῖς
μάχαις, τριπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαβίδη, καὶ εἰς
ταυτὸ χωρίον ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ ὁ βασι-
λέως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐρομένου τὸν θεὸν, εἰ τῆς εἰς
τοὺς μάχους ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεύς, ἐν τοῖς ἄλ-
σεσι τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τοὺς στρα-
τιώτας, ὡς ἄπορον μὲν ὄσι τὸ πολεμίων στρατοπέδου.
κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχέσθαι μάχης,
πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δὲ
ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ οὐ αὐτῷ καιρὸν προσῆκεν ὁ
θεὸς παρεῖναι, εὐθὺς ἐπιόντων ἐφ' ἑτοίμου ἤδη καὶ φανερὰν
ἐξηλθε τοῖς νίκην. εὐθὺς γὰρ ἔτρεψαν αὐτὸν αἱ τῶν πολε-
μίων φάλαγγες, ἀλλ' οὐδὲ λοιπὸν τῆς συμβολῆς τρα-
πέντας ἐνέκειτο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πό-
λεως Γαζάρων, ἥδε ἐστὶν ὅρος αὐτῶν τῆς χώρας, ἁλοὺς
παίσας αὐτὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν εὑρὼν ἐν αὐτῇ
πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν. πιστεύσας δὲ
ἐπιβάντος καὶ ταύτης τῆς μάχης εὐτύχει, ἔδοξε δα-
βίδῃ συμβαλέσθαι μόνῳ μὴ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων
καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῶν ὁμοφύλων ἐξ
ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλι-
κίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ προσδέξασθαι εἰς κα-
ταλιπαρεῖν, μεταθησομένου τοῦ θεοῦ κἀκεῖθεν ἐξ αὐτῆς
εἰς ἱερουσαλημ, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας
αὐτόθι θυσίας καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς αἷς χαίρει τε θεῖον.
εἰ γὰρ ἐπὶ σαοὺλ βασιλεύοντος ταῦτ' ἔπραξεν, οὐκ ἂν
ὀφθὸν ἐδόκει ἔπαθον. σωσελθόντος δὲν τοῦ λαοῦ πάντος, καθὼς
ἐβουλεύσατο, ὡδήγει ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κιβωτὸν,
λαβόντες σκεῦ ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐπι-
θέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν. ἐλκεν ἀδελφοῖς τε καὶ πᾶσιν
ἐπέτρεψαν μὴ τοῦ βοῶν. προῆγε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν
αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ἀδοντες παντοδα-
μέλεσι ἐπιχώριον, σὺν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων καὶ
ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἐπὶ δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων,
καταγοῦσες τὴν κιβωτὸν εἰς ἱερουσάλημα. ὡς δὲ ἄχρι τοῦ κεί-
δῶν ἅλωνος, τόπος τινὸς οὕτω καλουμένου προῆλ-
θε, πλοῦται ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν δὲ θεοῦ. τοῦ βοῶν γὰρ
ἐπισκαζόντων τῇ κιβωτὸν. ἐκτείναντα τῇ χέρα
καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο ταύ-
της, ἀποθανεῖν ἐπάισε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ
λαὸς, ἐδυσφόρησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ δὲ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος
ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἐπὶ νῦν ὀζᾶ θλασθὴ καλεῖται.

A Judæorum vero rex, nihil inconsulto Deo solitus agere, jussit pontificem, qvid tunc quoqve de eventu belli polliceretur prædicere. à qvo postqvam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improviso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur, modicum aut ignavum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos B invaserat, conjecturam inde faciens, qvod non magno negotio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat, universam Syriam ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis tulisse: qvæ causa fuit, toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum majoribus viribus redintegrarent: quandoqvidem post præsentem quoqve cladem triplicato exercitu C Davidis ditionem invaserunt, & eodem, qvo prius, loco castra metare sunt ausi. Rege vero iterum de eventu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylva, quæ, fletus cognominata, non longe ab hoste aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnam educendum, qvam sylva, nullo perflante vento, suapte sponte agitaretur. qvod ubi primum observatum est, & Deus matD ture præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam jam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox, ut ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus institit, fodiendoqve terga fugientium, & multos prosternendo, usqve Gezara, quod oppidum 2. Reg. 6. in utrorumqve confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, E ubi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia jam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio, omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione convocare, & itidem Sacerdotes ac Levitas, atque ita profectos una ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco F Hierosolyma transportare, omnemqve divinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis, à majoribus acceptis, in posterum in hac urbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunqvam talem cladem populum accepturum fuisse. Conventu igitur, sicut decretum fuerat, habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes, ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque novum impositam, subjunctis G bubus, fratribus ejus & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atqve ita arcam Hierosolyma deducentes. postqvam autem ventum est ad locum, cui nomen Chidonis area, manibubus enim exorbitantibus plaustrum, & arca inclinata, Oza, cum non esset sacerdos, ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspiravit, & loco nomen reliqvit, qui inde usqve hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum David territus, & cogitans se forte idem A
passurum, quod Oza, si ad se in urbem arcam re-
ciperet, qvandoqvidem ille, manu tantum in e-
am extensa, morte mulctatus sit, supersedit illam
Hierosolyma inducere: divertensq; paulum in
villam hominis cujusdam justi, nomine Obada-
mi, genere Levitæ, apud hunc eam deposuit,
quæ per tres integros menses hoc hospitio usa,
rem Obadami familiarem auxit, ejusq; domum B
multis felicitatibus cumulavit. Rex autem, co-
gnito, qvod Levita is ex paupere & humili
repente, usqve ad invidiam eorum, qui incremen-
ta ejus viderunt, felix extitisset, nihil amplius
mali veritus, arcam in urbem suam transtulit,
hac pompa, ut à sacerdotibus deportaretur, de-
ducereturqve à septem choris à se in hoc insti-
tutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram
pulsante ac plaudente, ita ut Michole, uxor ejus, C
Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret.
qvæ ubi intra urbem illata est, reposuerunt eam
in tabernaculum, à Davide in hunc usum erec-
tum. In ea festivitate sumptuose ac splendide
sacrificatum est, & totus populus exceptus con-
vivio, ut tam mulieribus qvam viris ac pueris in
singulos distribueretur libum panis subcineri-
cii, & laganum frixum, & frustum de victima. D
atqve his epulis populo pasto, ipse domum re-
vertitur. Huic occurrens Michole uxor, filia
Sauli, omnia precata est illi, qvæcunqve Deus
propitius largiri solet: reprehendit tamen, qvod
præter decorum tantus rex saltasset, ita ut in
conspectu servorum suorum & ancillarum par-
tes qvasdam inter saltandum denudarit. at ille,
non pudere se hujus facti, respondit, qvod sciret
gratum esse Deo, qvi eum & patri ipsius mulie- E
ris & aliis omnibus prætulisset: cantaturumqve
se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, qvam
indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videa-
tur. Hæc Michole ex Davidis conjugio nullos
filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à pri-
ore abstractam tradidit, qvinqve liberos genuit,
2. Reg. 7. ut suo loco dicetur. Cæterum rex, videns res
suas qvotidianis successibus per Dei favorem F
proficere, peccare se putavit, qvod, cum ipse
habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa,
& omni exornata artificio, arcam pateretur in
tabernaculo jacere: itaqve decrevit exædificare
Deo templum, qvemadmodum Moyses prædi-
xerat. communicatoq; super ea re consilio cum
Nathane propheta, cum is autor esset proposita
exeqvendi, pollicereturq; Deum opem ad hoc G
laturum, avidior etiam struendi templi factus
est. Seqventi vero nocte Deus Nathani per visi-
onem apparuit, jubens, ut Davidi nuntiaret, gra-
tam qvidem sibi esse ejus voluntatem, qvod pri-
mus omnium de ædificando templo cogitaverit:
non tamen se permittere, ut is, qvi multis bellis
implicitus hostili sangvine manus polluerat, sa-
cratissimum fanum construeret. Verumtamen
postqvam longam vitam rex ad ultimam sene-
ctutem provectus felici fine clauserit, exstru-
endum esse templum à filio ejus & successore,

δείσας ὁ δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ
τοῦτο ὃ ὀζᾶ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτῶν ἐν τῇ πό-
λει, σκεύους ἅπτι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὴν οὐ-
τως ἀποθανόντος, σὺν ἑαυτῷ δέχε(ται) μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυ-
τὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ σκηνώσας εἴς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου
ὠβαδάμου ὄνομα, λαβόντος τὸν ἱερὸν(α) παρ' αὐτοῦ τὴν κιβωτὸν
πόλησιν. ἐπιμένει δ' ἐπὶ τρεῖς ἔτους μῆνας αὐτόθι, καὶ
τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου πλοῦτός τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετε-
δωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δ' ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συνε-
βήκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀ-
θρόως εὐδαίμονι καὶ ζηλωτῷ πᾶσι πᾶσι ἐρῶσι καὶ
συνηυξημένοις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, θαρσήσας ὡς ἀδενὸς
κακοῦ πειρασθησόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετα-
κομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ
χορῶν ἐς διακόσμησιν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς
δ' ἐν κιννύρᾳ παίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὥς τι ἐπὶ τὴν
γυναῖκα μιχαλὴν σαοὺλ ὁ πατὴρ ἐκ πρώτου βα-
σιλέως, ἰδόσαν αὐτὸν ἔτι ποιοῦντα χλιάσαι. εἰς
κομιδὴν δὲ τὴν κιβωτὸν, πηδήσαντα τὸν σκηνὴν
ὃν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπιτελέσαι πο-
λυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνύσαντα. καὶ τὸν ὅλον ἐσιᾶ
πάντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις ἄρσεσι κολ-
λυρίδα ἄρτου καὶ ἐσχαρίτην καὶ λάγανον ταγηνιστὸν καὶ
μερίδα θύματος καὶ τὸν μὲν λαὸν ἔτω κατάσχησας
ἐπέμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ ὡδαγένετο.
ὡδαγόσαν δ' αὐτῷ μιχάλη ἡ γυνὴ, σαοὺλου ὁ θυ-
γατὴρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ὡδὰς θεοῦ γέ-
νεσθαι πάνθ' ὅσα ὠδαγεῖν αὐτῷ δυνατὸν, ὑβριεῖ
τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσαν
ὀρχησάμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ἀπὸ
τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ
αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον
ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁ-
πάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσειν
μηδένα τοῦ δόξαι ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν εἶ αὐτῇ τὸ
γινόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡδὲ μιχάλη αὐτῇ, δα-
βίδη μὲν σωνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐπιήσατο. χαμη-
θεῖσα ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ἐ σαοὺ-
λου, τοῦτο λοιπὸν ἔσχε, πέντε παῖδας ἔτικε.
εἶ δὲ μὲν τούτων καὶ χώραν δηλώσομεν. ἐρῶν ὁ βα-
σιλεὺς καὶ πᾶσιν τοῖς πράγμασι αὐτοῦ σχεδὸν ἡμέραν ἀ-
μείνω ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν
αὐτὸ, εἰ μόνων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις,
ὑψηλοῖς τε καὶ καλλίστοις τῶν ἄλλων κατασκευῶν ἐ-
χουσι, τεθειμένος τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένῃ. καὶ ἐ-
βούλετο τῷ θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προ-
εῖπεν. καὶ ταῦτ' τούτων ναθάνα τοῦ προφήτου μεταλεχθείς,
ἐπεὶ ποιεῖν ἔπι περ ὥρμητο προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τοῦ
θεοῦ πρὸς ἅπαντ' οὕτω συνεργοῦ παρόντος, ἔχειν ἤδη
ταῦτα τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν προθυμότερον. τοῦ
θεοῦ δ' κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τοῦ ναθάνα φανέντος
λέγειν τοῦ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ
τὴν ἐπιθυμίαν ἀποδέχεται, μηδένος μὲν πρότερον εἰς
νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τοῦ δ' τού-
τοις τὴν μέγιστον λαβόντος. οὐκ ἐπιτρέπειν δ', πολ-
λοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν
μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μέν
τοι γε τὸν θάνατον αὐτοῦ, γηράσαντος καὶ μα-
κρὸν ἀνύσαντος βίον, ἐυσεβῆ τὸν ναὸν ἱδρύσασθαι τοῦ παι-
δὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου,

κληθη-

κληθησομένου ὑπὸ Σολομῶνος. ἐφ' οἷς προσηύξατο περὶ τῶν A qvi vocandus esset Solomon. cujus non aliter, qvam filii curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteros ejus continuaturum: qvod si quid peccaverit, pœnam non ultra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex prophetæ cognitis, David lætus, quod jam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidensqve in faciem, adoravit Deum, gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, qvod se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium, tantamq; gloriam evexisset: proqve promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaqve providentia, qua res Hebræorum augere atqve ornare non desineret: atq; ita gratiis actis, hymnoqve decantato, à tabernaculo digressus est.

ὡς πατὴρ υἱῶ κατεπηγγείλατο, τὴν μὲν βασιλείαν παντὸς αἰῶνος ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ προσθήσων ἂν ἁμαρτὼν τύχῃ νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα ὁ προφήτης Δαβίδης, καὶ περιχαρὴς γενόμενος ὅτι παῖς, τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμενεῖσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον ἐν πρόσθεν, πρὸς τὴν κιβωτὸν προσῆλθε, καὶ πεσὼν ὅτι προσώπου, ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ περὶ πάντων ὧν εὐχαριστεῖν τοῦ θεοῦ, B ὧν τε αὐτῷ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινοῦ καὶ ταπεινοῦ εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγών, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καταπέμψειν τῆς προνοίας, ἐφ' ἑκάστοις καὶ τῆς τούτων εὐδαιμονίας ἐπιήσατο. ταῦτα ἐπαινέσας καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάττεται.

Κεφάλαιον ε'

Ὡς τοῖς περὶ ἐθνεσι στρατεύσας Δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξε αὐτοῖς τελεῖν.

CAP. V.

David subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Δαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς παλαισινοὺς κατεστρέψεται, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν γενόμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, εἰρήνην τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ βασιλεύσας καταλίπῃ. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὸν στρατιὰν, καὶ παραγγείλας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευασμένην τυγχάνειν, ὅτι ἐδόξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἄρας ἐκ τῶν ἱεροσολύμων, ὅπι τοὺς παλαισινοὺς ἦκε. κρατήσας δὲ αὐτῶν τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ προσοδεύσας ὅπι τῇ τ' ἐθραίων, ὅπι τοὺς μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δ' λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπι ἀδραζάρου τὸν ἀράμου υἱὸν, βασιλέα δὲ τ' σωφηνῆς ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ περὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δυσμυρίους. τ' δ' ἱππότων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. ἑκατὸν δὲ μόνα περισέζεν αὐτῷ φυλαχθέντα.

C

D

E

V. 2. Reg. 8.

NOn multo deinde interjecto tempore expeditionem in Palæstinos decrevit, ablegato omni otio & segnicie, ut, qvemadmodum Deus prædixerat, devictis hostibus, pacatum regnum successoribus relinqveret. Et indicta die militibus ad conveniendum, jussisq; omnibus, ut qvam instructissimi ad bellum essent, ut satis omnia parata existimavit, profectus Hierosolymis in Palæstinam pervenit: hostibusqve magno prælio victis, & bona agrorum parte mulctatis, hisqve agris Judæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, ut tertia tantum pars supereſſet, qvam in deditionem accepit. His qvoqve annuo tributo imposito, contra Adrazarum Arachi filium movit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites qvinqvies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex qvibus, incensis reliqvis, centum solos sibi reservavit.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ἡμερὴ πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

CAP. VI.

Damasceni à Davide vincuntur.

Ἀκούσας δὲ ὁ δαμασκὸς καὶ σύρων βασιλεὺς ἄδαδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδραζάρου, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἦκεν ἰσχυρὰς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δὲ ὡς προσδόκα συμβαλὼν πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν. ἡττώμενος δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλὰς ἀποβαλὼν τ' στρατιωτῶν. ἔπεσον δὲ ἀπὸ τ' ἑβραίων ἀναιρεθέντες τῆς ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου καὶ βασιλέως καὶ νικάλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ἔτως. μετὰ δὲ πολλὸν χρόνον ὕστερον τ' ἐγχωρίων τις ἄδαδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκὸν τε καὶ τ' ἄλλης συρίας, ἐξὸν φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δ' ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τ' ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τε ταύτῃ τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἡττᾶτο ἄρσις ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ δ' ἀνδρεία.

F

G

INterim Adadus, Damasci & Syrorum rex, audito, qvod David Adrazaro bellum intulisset, cum esset ejus amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium ejus properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cumqve & ipse non procul Euphrate cum Davide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex ejus acie viginti millibus, reliqvi fuga saluti suæ consuluerunt. Hujus Adadi etiam Nicolaus in qvarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Longo deinde post tempore indigenarum quidam, nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliqvæ Syriæ præter Phœnisen regnum obtinuit. Hic, bello inter eum & Davidem Judæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus, regem se & virium & animi robore præstantissimum declaravit.

Idem de posteris qvoqve ejus narrat, qvod qvasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inqvit, defuncto, posteri ejus ad decimam usqve generationem regnum obtinuerunt, qvisqve à suo patre cum imperio nomen accipiens, qvemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius, instaurato bello, abolere volens ignominiam avi temporibus acceptam, expeditione contra Judæos facta, Samariam vastavit. Nec à vero aberravit hac parte. hic est enim ille Adadus, qvi, Achabo apud Israelitas regnante, Samariam invasit. de qvo suo loco dicturi sumus. Porro David, peragrata cum victore exercitu Damasco, & reliqva Syria, totam sub imperium redegit, dispositisqve opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reversus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras, reliqvamqve eorum armaturam, Deo Hierosolymis consecravit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam, hujus nepote, spoliata urbe, cum multis aliis divitiis exportavit. Sed hæc, postqvam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem rex, favore numinis utens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari urbes aggressus est, Bettæam & Machonem: easqve vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, qvod auro preciosius est habitum: ex qvo postea Solomon fecit magnum illud vas, mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum adornaret. Amathenorum autem rex, audita Adrazari clade, qvodqve exercitum amisisset, timens sibi, decrevit in fidem & amicitiam Davidis ultro venire: misitqve ad eum Adoramum filium, qvi victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atqve amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. David vero, inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium ejus pro utriusqve dignitate tractatum dimisit. munera vero illa cum alio auro, ex manubiis captarum urbium redacto, autori victoriæ Deo dedicavit. qvi non solum, qvoties ipse rex bellum administraret, rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo, Joabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantum, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura justus, & in reddendo jure verum tantum & æqvum respiciebat. exercitui vero universo Joabū præfecerat, à comentariis habuit Josaphatū Achili filium. Designavit etiã ex Phineesi familia Sadocum pontificẽ, cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribã vero Sisam constituit. Benajam Jojadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τέτους ὁ ὁ ΔΑΥΙΔΗΣ ὁ τοιγόνων αὐτὸ φησι, ὡς μὴ τλὼ σκήπτρα πλάτιλαι, ἐξεδέχοντ παρ' ἀλλήλων, καὶ τλὼ βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. πλάτησιος δ' σκήπτρα, διάγονοι δὲ δέκα γενεὰς ἐβασίλευσαν, ἑκάστου τῶν ἀπὸ τὸ πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ τὸ τοῦνομα δέγτ σκδεχόμενοι ὥσπερ οἱ πτολεμαῖοι ἐν αἰγύπτῳ. μέγιστον δ' πάντων δυνηθεὶς, ὁ τρίτ ἀναμαχέσασθ βαλόμενος τλὼ δ' πατρῷ ἦβλαι, στρατεύσας ἐπὶ ἰουδαίους, ἐπόρθησε τλὼ νῦν σαμαρεῖτιν καλυμένην. οὐ διήμαρτε δ τῆς ἀληθείας, ὅτ γὰρ ἦν ὁ ἄδαμ ὁ στρατεύσαμενος ἐπὶ σαμαρείαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τ ἰσραηλιτῶν, ὃν ὕστερον ἐροῦμεν. δαβίδης δ' στρατεύσας ἐπὶ δαμασκὸν ὁ τλὼ ἄλλλω συρίαν, πᾶσαν αὐτλὼ ὑπήκοον ἐποίησατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς πλέν ἐπέσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς παντοδαπὰς ἃς οἱ δ' ἀδάδ σωματοφύλακες ἔφορον, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα. ὧν ὕστερον ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσακ ὁ στρατεύσας ἐπὶ τὸν ὑὸν αὐτὸ ῥοβοάμον ἐλαβε, καὶ πλὼ ἄλλον ὄκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐλθόντα ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δ' τ ἑβραίων βασιλεὺς, δ' θεοῦ συμπνέοντ αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμους σὺν καταρθοῦτ, καὶ τῆς καλλίστας τῶν ἀδραζάρ πόλεων ἐπεστράτευσε, βεθαὰν ὁ μάχωνι. καὶ λαβὼν αὐτὰς καταχρᾶτ διήρπασε. χρυσὸς δ' ὢν αὐτῆς εὑρέθη πάμπολυς καὶ ἄργυρ. ἔτι δ' καὶ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ σολομὼν τὸ μέγα σκεῦ θάλασσαν δ' καλουμένω ἐποίησε, καὶ τὰς καλλίστας σκεύους λουτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δ' ὁ τῆς ἁμάθης βασιλεὺς, τὰ πρὸς τὸν ἀδραζάρον ἐπόλεμ, καὶ τλὼ δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένω ἤκουσε, δείσας πρὸς αὐτὸ, καὶ τὸν δαβίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθὴ φιλίαν καὶ πίστ γνὺς ὢν δήσασθ, πέμπ πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον υἱὸν αὐτοῦ. καὶ πρὸς τὸν ἀδραζάρον ἐχθρὸν οὖτ αὐτῷ πολεμήσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν πιθόμεν, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεύη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. δαβίδης δ' ποιησάμεν τλὼ συμμαχίαν πρὸς τὸν ἕτερον, τοῦτο γὰρ λέγ ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς ἁμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμεν, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μὴ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ δ' πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν ὁ ἄργυρον ὧν ὁκ τ πόλεων εἰλήφη ἃ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνάθημα τῷ θεῷ. ὃν αὐτὸ δ' πολεμοῦντ μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμένῳ τὸ νικᾶν καὶ καταρθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μὴ δυνάμεως εἰς τλὼ ἰδουμαίαν, ἀβεσσαῖον τὸν ἰωάβου δ' ἀντιστρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νικλω. ἐσφαγησαν γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχίλιοι ἀβεσσαῖ διέφθαρτο τῇ μάχῃ. ὁ τλὼ ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς λαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρους ὑπέστρεψε τ χώρας, ὁ τ ἑκάστ κεφαλῆς παρ' αὐτ ἐδέχετο. λὼ δ' καὶ δικαίᾳ τλὼ φύσιν, καὶ τοῖς κρίσεσι πρὸς τλὼ ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποίει. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰώαβον. ὑπὸ δ' τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχιλλου κατέστησε. ἀνέδειξε δ' ὁκ τῆς φινεὲς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρ, φίλ ὢν λὼ αὐτῷ χαμματέα δ' σοῦσαν ἐποίησε. βαναίαν δ' τὸν ἰάδου, τλὼ τ σωματοφυλάκων ἀρχλω ὢν δαβίδωσιν.

ὃ δ'

οἱ δὲ πρεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, ὡσεὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν τούτου φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήσθη ὁ καὶ πρὸς ἰωνάθαν τὸν σαοὺλ παῖδα συνηθικῶν καὶ ἑρκῶν, καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθότητος. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος τῶν εὖ ποιησάντων ὢν τὸν ἅπαντα χρόνον διῆρκε. καὶ ἔστις ἐκ τῶν ἡμῶν αὐτοῦ σώζεται, ὡς τὴν ἡμίσειαν ὠφέλειαν ἰωνάθῃ τῆς ἐκείνου φιλίας ἀποδώσοι. ἀνθέντος οὖν τινος, ἦλθε μεμφιβόσθος μὲν ὁ τοῦ σαοὺλ, δυνάμενος ὁ γνώσκειν τοὺς ἐκ τῶν ἡμῶν αὐτῷ σωζομένους, ἀνέκρινεν εἴ τινα ἔχοι λέγειν τῶν ἰωνάθῃ προσηκόντων ζῶντα, καὶ κομιστὴν τῆς τῶν εὐεργεσιῶν χάριτος δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε παρὰ ἰωνάθου. φήσαντος δ' ἔχειν αὐτὸν ἀπολειπόμενον, μεμφιβόσθου ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς βάσεις. τῆς γὰρ τροφοῦ, μὴ τὸ προσυπελθεῖν τὴν πτῆσιν τοῦ παιδίου καὶ τὸν πτῶσιν ἐστῆναι μάχην ποιούσης, ἁρπασαμένης καὶ φευγούσης ὑπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ παρά τινι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν μαχείρου εἰς λαβαθὰ πόλιν, παρὰ τούτῳ γὰρ ὁ τοῦ ἰωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ δὲ δαβίδης, θαῤῥεῖν τε προτρέπεται καὶ μὴ βελτίω προσδοκᾶν. δίδωσι δὲ αὐτῷ καὶ τὸν πατρῴων οἶκον, καὶ πᾶσαν ἣν ἐσίαν ἐν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλ κατήσατο. οὐαστῖνόν τε καὶ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπειν τὸ σῶμα αὐτῷ τραπέζης. ὃ δὴ παῖδος προσκυνήσαντος ἐπί τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν σιβὰ, τόν τε πατρῷον οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαοὺλ κτῆσιν. αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτῷ τὴν γῆν καὶ προσφορὰς φέροντα, ἁπάντων τε πρόσοδον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν. ἄγειν δὲ αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν. αὐτὸν τε τὸν σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δὲ ἔτι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὸ δεύτερον ὄντας ἔσχεν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ. ταῦτα μεμαθηκὼς ὁ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς προσκυνήσας, καὶ πάντα πιστὰ εἰπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ ἰωνάθου παῖς, ὁ ἱεροσολύμοις κατοικῶν, συνεστιᾶτο μὲν τοῦ βασιλέως, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας ἐτύγχανεν. ἐχώρει δὲ αὐτῷ καὶ πᾶς, ὃν μίσχαιον προσηγόρευσε. καὶ οἱ μὲν ὠφελεφθέντες ἐκ τοῦ σαοὺλ οἴκου καὶ ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον ὑπὸ δαβίδου τῶν πρώτων. πλανήσαντος δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τοῦ ἀμμανιτῶν βασιλέως ναάσσου, φίλος δὲ λεὼ αὐτὸς αὐτῷ, καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖδος, πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. πεῖσαί τε φέρων ὅτι τοῦ πατρὸς παραινῶν καὶ τὴν αὐτὴν φιλίαν μᾶλλον ἢ πρὸς ἐκεῖνον λεὼ τοῦτο προσδοκᾶν. οἱ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, καίτοι θεὸς, ἀλλ' ἀνὴρ τὸν δαβίδου τρόπον ταῦτ' ἐδέχοντο. καὶ παρώξυναν τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τῆς χώρας δαβίδην καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεως ὅτι προφάσει φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς, ἀπαραιτήτου συμφορᾶς πεῖραν λάβοι. ταῦτ' οὖν δόξας πυθέσθαι παρὰ τῶν ἀρχόντων ἡ πάλη ἐς ἐχθρὸν ὁ τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ναάσσης, τοὺς παρὰ δαβίδου πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς προσέβαλε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίσεια τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίσεια τῶν ἱματίων ἀποτεμών, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἀλλὰ λόγοις τοὺς ἀποσταλέντας.

A omnes regis seniores filii inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis, venit illi in mentem amici qvondam Jonathæ, fœderisqve mutui, qvod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc qvoqve habuit, qvod egregie meminerat beneficiorum, qvæ unqvam accepisset. Igitur scitatus est, num qvis supereſſet ex amici genere, cui gratiam referre posset pro jucundissima olim cum Jonatha acta consvetudine. cumqve adductus esset ad eum qvidam è libertis Sauli, qvi poterat superstites noscere, percontatus est, num posset aliqvem indicare ex Jonathæ genere vivum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere qviret: quo respondente, supereſſe filium ejus Memphibosthum, pedibus claudum: eo, qvod nutrix, audita clade, in qva pater ejus & avus ceciderant, dum rapto puero trepide fugit, prolapsum ex humeris læserat: diligenter per vestigavit, ubinam & apud qvos educaretur. qvo comperto, misit in Labatham oppidum ad Machirum, (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus vero, postqvam ad regem pervenit, procidens in faciem adoravit illum. moxqve jussus est bono animo esse, & omnia, qvæ cuperet, de benignissimo rege sibi polliceri: & avitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: jussusqve est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die convivio non interesse. Cumqve adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adorasset, rex, accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus avitis possessionibus donasse: jussitqve eum, villicatione agrorum susceptа, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum qvindecim filiis & viginti servis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba, adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Jonathæ vero filius posthac Hierosolymis habitavit, convictor regis, nec aliter, qvam si ipsius filius esset, tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominavit. Atqve hoc honore Jonathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus, defunctus esset, filiusqve in regnum paternum succeſſisset, David per legatos officiose eum consolatus est, hortatus, ut æqvo animo patris obitum ferret, eandemqve, qvam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Priores vero Ammanitarum, secus qvam de Davide suspicari par erat, malitiose hanc legationem missam interpretati sunt, concitaveruntqve regem, dicentes, Davidem speculatores regionis & opum ejus sub officii prætextu misisse. proinde cavendum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne forte deceptus in aliqvam immedicabilem cladem se conjiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persvasus, cum injuria legatos Davidis rejecit. Rasis enim media ex parte eorum barbis, præcisoq; dimidio vestimentorum, factis, non verbis animum suum declaravit.

VI. 1. Reg. 10.

Qvam rem David indigniſſime tulit, nihil diſſimulans, non neglecturum ſe injuriam cum contumelia conjunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra jus gentium legationis à rege eorum exacturum. Qvod poſteaqvam perlatum eſt ad regis barbari neceſſarios, & copiarum ejus præfectos, conſcii ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem cum mille talentis, ſocietatem ejus hac mercede impetraverunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam regem Michæ regionis, & qvartum nomine Iſtobum, qui & ipſi vigintiduo millia militum in armis habebant.

A ἰδὼν ὁ ταῦτα δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὑφορμῶν τὴν ὕβριν καὶ τὸ πεφαγηλαχισμὸν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρέσων αὐτῷ τὰ παρανομίας δὲ εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς πραξόμενον τὸν βασιλέα. σωνέντες δ' οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες, ὅτι παρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρον τὸν μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ἡρέθη τοῦ μισθοῦ, παρεκάλεσαν καὶ σωβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα, καὶ τέταρτον, ἴστωβον ὄνομα. καὶ τούτοις ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

B

CAP. VII.

Qvomodo David Meſopotamios devicit.

NOn terruit tamen Davidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus ſocietas, Deo fretum, & ſcientem, quod bonam cauſam haberet, juſſisqve armis injuriam ſibi illatam ulciſceretur. Itaqve Joabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qvi mox ad primariam ejus gentis urbem caſtra admovit. Hoſtibus vero urbem egreſſis, & duas ſe orſim acies explicantibus: alteram qvæ ex auxiliis conſtabat, in patenti campo: alteram vero qvæ Ammanitarum gentis erat, pro portis, qvæ Hebræos ſpectabant: Joabus, hoc animadverſo, & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militum, ipſe Syro aliisqve regibus ſe oppoſuit. reliqvis Abiſæo fratri traditis, juſſit, ut contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, ut ſi videret Syros ſibi prævalere, adducto propere ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægre ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatusqve, ut generoſe & alacriter rem gereret, daretqve operam, ne qvam ignominiam acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cum aliqvantiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus, terga vertere ſunt coacti. qvo viſo, Ammanitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite adventantem non expectaverūt, ſed moti ſociorum exemplo, intra mœnia refugerunt. atqve ita Joabus, male mulctatis hoſtibus, victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, ut experti ſe impares, in poſterum qvieſcerent. ſed miſſis nuntiis ad Chalamam Syrorum transeuphratenſium regem, ejus auxilia mercede conduxerunt. Hujus vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex octoginta peditum, eqvitum vero decem millibus. Tum Hebræorum rex, intellecto qvod denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe paraviſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum univerſo exercitu Jordanem transgreſſus illis occurrit: & commiſſo prælio, victor evaſit, cæſis peditum qvadraginta, eqvitum vero ſeptem millibus. Sabecus qvoq; hoſtiū imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex qvo poſtea curā nō admittente mo-

C

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Πῶς δαβίδης ἐπὶ τὰς μεσοποταμίας στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΥ κατεπλάγη τὴν συμμαχίαν τῶν ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δίκαιον αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλων. καὶ ἰώαβον τὸν ἀντιστρατηγὸν, δὺς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν ἀμμανιτῶν ἀραμαθὰ καταστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ τὰ ἑαυτῶν παραταξαμένων ἐχόμενα, διχῇ ἦν, τὸ μὲν γὰρ ἐπικαίρων ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς ταῖς πύλαις ἀντίκρυς τῶν ἑβραίων. ἰδὼν δὲ ἰώαβος, ἀντιπαρεσκεύαζε καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ἐπιλεξάμενος, ἀντιπαρατάσσει τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι. τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς ἀμμανίταις σκέλδειν ἀντιπαρατάξαι. εἰπὼν ἂν τοὺς σύρους ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ ἔφη ποιήσειν καὶ αὐτός, ἂν ὑπὸ τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον ἴδοι. παρεμυθούμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας εὐψύχως καὶ μὴ προθυμίας ἅπαντα δρᾶσαι, αἰσχύνην φοβουμένους παρὰ τοσούτοις ἀγωνισταῖς, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ παρὰ ὀλίγον ἀντεχόντων αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. ὅτε ἰδόντες οἱ ἀμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν ἀβεσσαῖον, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὸ πολὺ ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. ὅτε τὸ πάθημα τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔπτοησεν ἠρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τοὺς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλαμᾶν τὸν τῶν πέραν εὐφράτου σύρων βασιλέα, μισθοῦνται ὃν ἐπὶ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν ἀντιστρατηγὸν σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτώ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἀμμανίτας ποιεῖται δύναμιν συναθροίσας, ἐκέπι δὲ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἐκέλευεν. ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ἐπ' αὐτοὺς αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τετταράκοντα μυριάδας, ἱππέων δὲ εἰς ἑπτακισχιλίους. ἐτρώσε δὲ, καὶ τὸν στρατηγὸν σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

D

E

F

G

πήμανεν. οἱ δὲ μεσοποταμῖται ταῦτα γνόμενα τὸ πλοῦς A ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde, cognitò
τῆς μάχης, αὐτὸς δαυίδη παρέδωκαν, καὶ δῶρα ἔπεμ- tam tristi pugnæ eventu, sine mora legatione ad
ψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρᾳ χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱεροσό- Davidem cum muneribus missa, de ditionem fe-
λυμα. ἐχομένου δὲ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀντιστράτηγον cerunt. Atqvè ita, appetente jam hyeme, Hie-
ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ δὴ τὴν τε γῆν rosolyma est reversus. Vere autem incunte, Jo-
ἅπασαν αὐτῶν ἐπεχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν abum ad bellum Ammaniticum misit. Is longe
μητρόπολιν συγκλείσας ἀγχόμαχος ἐπολιόρκει. συνέ- lateqve vastatis hostium agris, compulsos eos in
πιπτε δὲ καὶ δαυίδη πλημμελῆσαι δεινόν, ὑπὲρ δικαίων καὶ Rabath am gentis metropolim obsidione cinxit:
ἀστοῖς, καὶ τοὺς πατρίους νόμους ἰσχυροῖς φυλάσσοντι. Qvo tempore David, tametsi vir justus ac pius VII.
θεασάμενος γὰρ ἀπὸ δείλης ἐξ ὑψηλοῦ τέγους τῆς βασι- & patriarum legum observator diligens, in gra- 2. Reg. 11.
λείων οἰκίας ὑπὸ τῶν πατέρων κατὰ σκηνὴν τῆς ὥρας ἐθέρου, εἶδε ve tamen peccatum incidit. Cum enim, vergen-
γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχροῦ ὕδατι, te jam die, in solario regiæ, more solito, deambu-
κάλλιστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐ- laret, prospexit in vicinis ædibus mulierem fri-
τῇ λὼ βεεθσαβή. ἥβητικῆ τε ἐκ κάλλους τῆς γυναικὸς, gida lavantem, insigni forma præcellentem, cui
καὶ τῆς ἐπιθυμίας κατασχεῖν ἐδυνάμενος, μεταπεμ- nomen Bethsabe: victusqve ejus pulchritudine,
ψάμενος αὐτὴν, συνέσχεπεν. γνομένης δ' ἐγκύου τῆς & à concupita sibi temperare non valens, accì-
γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τοῦ tam ad se complexus est. Paulo post mulier gra-
ἁμαρτήματι σκέψηται τινα ἐκ λαθῶν ὁδὸν, δοθησομένην C vidam se sentiens, nunciat regi, ut dispiciat,
δὲ αὐτῷ καὶ τοὺς πατρίους καθηκόντως νόμους μεμοιχομέ- qvomodo factum hoc latere posset, alioqvi pu-
νῳ. μεταπεμψάμενος μὲν τὸν ἰωάβου ἀποφέρον ἐκ τῆς blicis legibus adulterii damnatam supplicium
στρατιᾶς, ἄνδρα δὲ τῆς γυναικὸς, ἐρέσθαι ὄνομα. καὶ daturam. Rex itaqve accersitum ad se ex castris
ὡδαμῶς μὲν, ὅτι τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολεμικῆς Joabi armigerum maritum mulieris, Uriam no-
ἀνέκαμνε. λέγοντος δὲ πάντα καθ' νοῦν αὐτοῖς κεχω- mine, de exercitu, & qvomodo oppugnatio pro-
ρηκέναι τὰ πράγματα, βασιλέως ἐκ δείπνου μέρη, cedat, percontatur. qvo referente, omnia cedere
προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα κα- ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, jus-
πελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ ἐρέσθαι δ' τὸ μὲν D fitqve, ut profectus ad uxorem apud illam per-
ἐκ ἐπίστατο, παρεκομίσθη δὲ τοῦ βασιλέως τοῖς ἀλ- noctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia,
λοις ὑπηρέταις. ὡς δὲ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέ- & inter satellites regis noctem eam exegit. qvo
κρινεν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθοι cognito, rex scitatus est ex eo, qvamobrem tan-
μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐλθοι δι' ὅσου τε χρόνου, πάν- to post tempore domum reversus, ad uxorem
των ἀνθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλ- non iviſſet, idqve præter communem omnium
θωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ' ἐκ εἶναι δίκαιον εἶπε, τῶν hominum morem, qvicunqve peregre ad suos
συστρατιωτῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ στρατηγὸς χαμαὶ κοιμωμένων redeunt. respondit ille, non esse æqvum, ut in-
ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τοῦ πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναι- terim dum imperator suus & commilitones in
κὸς αὐτὸν ἀναπαυομένου καὶ τρυφῶν. ταῦτα εἰπόντα, μετ- E hosti ili solo in castris humi cubitant, ipse in uxo-
έναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην προστάξειν, ὡς τὴν ἀποῦσαν ris amplexibus se oblectet. hæc locutum manere
ἀπολυσόμενον αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντιστράτηγον. κληθεὶς inibi ea qvoqve die jussit, seqventi ad vicarium
δὲ δεῖπνον ὑπὸ βασιλέως ἡμέρας καὶ μέθης μεθ' suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus invitante, ad ebrietatem usq; progressus, nihilominus tum qvoqve pro foribus regii cubiculi pernoctavit, nullo uxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Joabo, ut in Uriam pœnam meritum animadverteret: modumqve puniendi indicavit, ne manifestum heret suo jussu hoc factum. jussit enim, ut qva primum periculi esset, hosti opponeretur, moxqve à sociis, qvo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ commisit ad Joabum perferendam, qvi receptis literis, & cognita regis voluntate, qvem locum maxime ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Uriam, adjunctis illi lectissimis aliqvot militibus, pollicitus est se cum toto exercitu affore, si qva parte muri fussosa aditum intra urbem patefecissent: hortatus eum, ut existimationi, qvam tum apud regem, tum apud commilitones sibi paraverat, respondens, libenter potius qvam gravatim jussa capesseret. eumqve Urias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adjungendo clam imperavit,

F

G

ut cum primum, occurrentibus hostibus, urge-
ri hominem viderent, deserto illo, in tutum se
reciperent. Itaqve cum Hebræi fecissent assul-
tum ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa par-
te hostis murum occuparet, fortissimus quisqve,
recluſa repente porta, magno impetu erumpunt.
quod ubi viderunt, qui circa Uriam versabantur, memores Joabi mandatorum, uno agmine
sese retrorsum receperunt. Solus Urias, qvod
puderet, contra qvam promiserat, assignatum
locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferroq;
exceptos interemit non paucos, donec circumventus cum aliqvot aliis, qvos ignaros consilii
pudor idem in officio continuerat, non inultus
occubuit. His ita gestis, Joabus regi per nuncium significat, quod non ferens obsidionis moras,
oppugnatione adortus mœnia, amissis aliqvam
multis, infecta re, in castra redire sit compulsus.
mandarat autem nuntio, si regem hoc factum æ-
gre ferre sentiret, ut de Uriæ qvoqve morte re-
nuntiaret: id quod etiam evenit. Rex enim, his
cognitis, malefactum ajebat, quod aperta vi
mœnia tentassent, oportuisse enim machinis ac
cuniculis aditum moliri, maxime cum Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere
conatus, saxo ab anicula misso, ictus turpiter vitam amisit, vir alioqvi fortissimus, quod inconsulte difficillimum oppugnationis genus esset
aggressus. Utilissimum autem in re militari, qvid
aliis bene aut secus cesserit, considerando, cum
simile periculum incidit, hæc seqvi, illa fugere.
postqvam autem indignabundo de Uriæ qvoqve
morte relatum est, irasci desiit: jussitqve Joabo
renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à
natura belli alienum, cujus hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautius rem
administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam urbem solo æqvare, & habitatores ejus
ad unum neci dedere. Cum his mandatis nuntius ad Joabum propere se recepit. cæterum
Bethsabe, audita mariti morte, per aliqvot dies
eum luxit: ubi vero à mœrore ac lacrymis desti-
tit, sine mora eam rex conjugem sibi ascivit: ex
qva mox puer masculus ei natus est. Has nuptias
Deus neqvaqvam æqvis oculis inspexit, sed iratus Davidi, cum prophetæ Nathani per visum
nocturnum se obtulisset, regem graviter incusa-
2. Reg. 12. vit. propheta vero, qvi esset vir festivus ac prudens, reputans reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum juris respectum habere
solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in
hunc modum sententiam ejus exploraturus. Duo
viri, inqvit, eandem urbem incolebant: alter
prædives multorumqve armentorum & gregum
dominus: alter unius tantum oviculæ possessor,
eam una cum pueris suis domi qvotidianis cibis
alebat, non alio affectu, qvam si esset filia. cum
vero hospes diviti supervenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare
voluit: sed abstracta per vim ovicula pauperis,

A νοις, ἰδία καταλιπεῖν ὅταν ἐξορμήσωσιν ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. παρεσκευασμένων δ' αὐτῶ τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἀδεῶς αὐτοὺς προσβαίνειν πεπτώχασι, φθάσαντες ἀναδῶσιν οἱ πολέμιοι, παρεσπασμένοι τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, αἰφνιδίως καὶ μὴ ῥᾳδίως ὁρμὴ πολλῇ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρία, πάντες ἀνεχώρησαν ἐπίσω, καθὼς Ἰωάβῳ αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ'
B ἀδεῶς φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμενε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν σκεδεσάμενος ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ἐλάγους. κυκλωθεὶς δ' ὑπ' ἐλήφθη ἐν μέσῳ πλατείᾳ, σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ἕτερα μὲν ἐπέμψεν ἀγγέλους Ἰωάβῳ πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἀπορρήξαντι μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθέντι.
C προσταθεῖσαν δ' τούτοις ἐν ὀργῇ φέρειν ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι καὶ τὸν θάνατον. ὅ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα τῷ μὲν ἀγγέλων, δυσφορεῖν φάσκοντα, ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβάλλοντας, δέον νόμοις καὶ μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν Γεδεῶνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὴν ἐν Θήβαις πύργον ἑλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρι-
D άσατο, λέγων τὸ δυχερέστατον τῆς ἁλώσεως, αἰσχρῶς ἀπεθανεν· εἰ μὴ μονόδυοντας, εἰδὲ μὴ προσέναι τῷ τείχει τοὺς πολεμίους. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ πραχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνήμιον ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἤτοις ἔχοντι καὶ τὸν Οὐρίαν θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεσθαι μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δὲ σκέλλεσθαι λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου
E φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ πεπράξειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὰ λοιπὰ μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ἀπιθάσωσι κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἁλοῦσαν πολιορκήσαντας καὶ ῥᾳδιουμένους, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς Ἰωάβον ἤπείγετο. ἡ δὲ, ὅ ἀνὴρ γυνὴ Βεεθσαβὴ, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς πυνθανομένη, ὀλίγας
F συνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἤπενθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τὸν ἐπ' ἀνδρὶ δακρύων, ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. ἔτον δὲ οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαβίδην, τῷ προφήτῃ Νάθαν φανεὶς κατὰ τὸν ὕπνους, ἐμέμφετο τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ Νάθαν, ἀστεῖος ὢν καὶ σωφρονεῖν ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτην τελέων ἡ τοῦ δικαίου νέμεσιν,
G τοὺς μὲν θεοῦ χαριζομένους ἀπειλὰς ἡσυχάσειν ἐκέλευεν. ἄλλους δὲ λόγους ζητῆσαι πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινα τοιοῦτον τρόπον, ὡς ἐκεῖνός τι φρονεῖ, ποιήσων σαφῆ αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλουσιώτατος, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας προβάτων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τοῦ πένητος δὲ ἅπασα μία προῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε σωδιαστὼμενος αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοστοργία πρὸς αὐτὴν χρώμενος, ἣ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲν ἰδίων ἐδέου κτημάτων ἡγήσατο καταθύσας εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸ ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀ-

πεσπα-

πεισαι, & ταύτην φθασκευάσας ἐτίμασε τὸν ξένον. σφόδρα δὲ ἐλύπησεν ὁ λόγος τὸν βασιλέα, καὶ πυνηρὸν ποιεῖς τὸν ἄνδρα τὸν ἀνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐπέλμησεν ἀπεφήνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τι ἀποτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ ποὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθαν δὲ ἐπιτυχὼν αὐτὸν ἔλεγεν ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δὲ αὐτῷ καὶ παρεγυμνου τὸν ὀργὸν τοῦ θεοῦ πάντως μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑῴας δυνάμεως, καὶ τῶν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ξυναμφοῖν δὲ ἐπὶ ποσὸν τοῦ σκότους αἰσθέσθαι χειρῶν, δόντος δὲ αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. καταφρονηθέντος δὲ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τῆμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείναντα σκοὺς τοὺς πολεμίους. δώσειν οὖν αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τοῦ θεοῦ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων. ὑποβουλευθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα μὲν πραχθὲν φανερὰν τίσιν ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δὲ καὶ τὸ παιδάριον ὃ καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς γεγονὸς μητρός. ταῦτα ἀκούσας δὲ ὁ τῶν βασιλέως, καὶ συγχυθεὶς ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης αἰσθόμενος λέγοντος, ὡμολόγει μὲν ἀληθῆ, καὶ μηδὲν ἁμαρτὼν εἰς τὸν βίον, ἢ πρὸς τὴν θείαν γυναῖκα, ἀκίνητον ὁ θεὸς. καὶ μᾶλλον ἐφύλαξεν αὐτῷ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταμεμοῦσθαι γὰρ τοῦ χρησθέντος, ἐκεῖ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθαν μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδε ἐπανῆλθε. τὸν δὲ ἐκ τῆς θείας γυναικὸς γενόμενον παῖδα Δαβίδης, νόσον ἐνσκήψασαν χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεύς, προσευχὰς μὲν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ πάνυ ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων ὁ προσηνέγκατο. μέλλοντα γὰρ αὐτὸν ἐθέλειν μὴ πεσόντα ἐπὶ σποδοῦ καὶ γῆς ἐκπιεῖν τὸν ἐκ τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰρ ἐστέργεν αὐτὸν τὴν μητέρα. τῇ δὲ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν πληρωσάσης τὸ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τοῦ βασιλέως ἐπιμελούμενοι οἱ θεραπόντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἐπὶ μᾶλλον ἀποχῇ καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν ἐπὶ τεκνοποιῷ τεταλαιπωκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτως οὐδὲ τὴν λύπην αὐτοῦ ἐκάκυν. παραπεμφθέντων δὲ αὐθημέρους τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεύς, καὶ ταῦτα παρόντων ἀμάλιστα συγκρύψαι θέλουσι συμβαίνει, σαφῶς ὅτι τεθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν παρ' ἠρώτησε καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα, λαμπρὰν, ἧς τὴν σπανίαν ἐθέσατο καὶ θεὸν προσκύνησε καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ προτεθῆναι, πολλὴν ὑπὸ τῶν θαλάμων τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἐκπληξιν παρῆκεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὑπὸ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάντ' ὀμοῦ πεπλημμεληκότος ἔπραττε. τοῦ τε αἰτίαν δεηθέντες ὑπερέψαι πρῶτον αὐτοὺς πυθέσθαι παρεκάλουν ἐπῶν τὰ γεγενημένων, ὁ δὲ, ἀμαθεῖς ἐπῶν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἐπὶ μὲν ζῶντι τῷ παιδὶ, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν θεὸν ἱκετεύων μὴ τούτοις δὲ μὴ καταιχήσθαι. ἀποθανόντος δὲ οὐκέτι χρείαν εἶναι λύπης ματαίας. πῶς ἐπόντος, ἐπήνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὴν ἀμύνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεβουκῇ, ἐγκυον αὐτὴν ἐποίησε. & γενόμενον ἔτεκεν παῖδιον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα δὲ προφήτου κελεύσαντος ἰωάβου δὲ, τῇ πολιορκίᾳ τῆς ἀμμανίτιδος, exactis legitimis naturæ mensibus, filiũ ei peperit, qvem Nathanis monitu Salomonẽ nominavit. In-

A jugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex graviter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronuntiavit, juſtumqve eſſe, ut quadruplum pro adempta ovicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubjecit, ipſum eſſe, qvi hac pœna dignus ſit, ſuopte judicio nefarii ſceleris damnatus. ac tum demum illi exposuit, in qvantam indignationem numinis incurriſſet, cujus favore univerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumqvaqve vicinarum etiam gentium earumqve multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: non ſemel antea liberatus è Sauli manibus: nunc cum ejusdem benignitate aliqvot legitimas uxores habeat, contempto omni humano ſimul atqve divino jure, alienam eum duxiſſe uxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore divinam ultionem, & ipſius qvoqve mulieres ab uno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, ut pro clam admiſſo peccato in propatulo pœnas perſolvat, qvin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehemẽterqve perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum: erat enim vir pius, & qvi, hoc uno excepto, in tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto in gratiam promiſit, & regnum & vitam ei ſervaturum ſe eſſe. Poſt pœnitentiam enim non amplius ſe iraſci. Atqve ita Nathan poſtqvam futura regi aperuiſſet, domum revertitur. Porro infans, ex uxore Uriæ natus Davidi, immittente Deo, gravi morbo corripitur, cujus vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens, per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit, ut ullum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus jacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim ejus matrem diligebat. Septima vero die mortuo puero, familiares non audebant hoc regi indicare, veriti, ne re cognita, pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abſtineret, deſiderio defuncti infantis, cujus morbum tam impotenter tuliſſet. qui cum turbatam familiam ſentiret, & aliqvid mali celari, facile intellexit, extinctum puerum: accitoq; uno è famulis, poſtqvam veritatẽ comperit, confeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptaq; veſte candida, ad Dei tabernaculum properavit, poſthac juſſis famulis, ut cœnam ſibi apponerent, præter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupentibus, qvod, cum nihil horum ægrotante puero feciſſet, nunc poſt ejus obitum omnia ſimul faceret: impetrataq; prius licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille: Non intelligitis, inqvit, qvod dum puer viveret, de ſalute ejus ſperans, nihil non faciebam, qvo Deum flecterem? nunc poſtqvam is obiit, ſupervacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis, omnes ſapientiam ejus laudaverunt. nec ita multo poſt Bethſabe gravida,

terea Joabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aqvæductibus, & commeatibus interceptis, ita ut fame simul & siti laboraretur, ab unico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem utebantur, parce aqvam dispensantes, ne forte in totum deficeret. Hæc Joabus per literas regi significavit, hortans, ut ad excidium urbis ipse veniret, & hunc qvoqve titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fideqve, assumpto secum exercitu, ad devastandam Rabatham proficiscitur: eamqve mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse vero ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, qvam postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precii præda in ea urbe potitus est. viros vero ejus excruciatos prius ad unum interemit: nec mitius alias Ammanitarum urbes tractavit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reverso grave quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas qvasqve mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine: ex eadem, qua Abesalomus, genitrice natam. hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu maximus, cum propter virginitatem ipsius & asservationem potiri ea non posset, adeo passione hac conflictabatur, ut non aliter, qvam ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi contraheret, id malum deprehendit Jonathas, qvidam ejus cognatus & amicus, vir prudens & magni consilii. videns enim Amnonem à nativa corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum, rogans, ut causam sibi indicaret. Suspicari enim se, amatoriam qvandam esse hanc passionem. qvo fatente, sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, qvomodo optatis potiri valeat. svasit enim, ut simulata ægritudine, simulatqve pater visendi causa illum accessisset, roget, ut sororem ad se mittat, cujus ministeriis relevatus eo citius convalescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cum pater officiose invisens percontaretur de valetudine, petiit, sororem ad se mitti. ea postqvam jussu patris accita venit, postulavit, ut suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentius se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisqve colyphiis ac frixis, juveni obtulit. at ille non ea gustavit, sed famulis mandavit, ut, qvotqvot præ foribus cubiculi obversarentur, submoverent, dicens se absq; strepitu qvietscere cupere. qvo facto, jussit sororē in intimum conclave paratam cœnā inferre. qvod cū puella fecisset, apprehensæ svadere cœpit, ut sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim, frater, abstine, nefas est te rē tā turpē perpetrare. Desine à tam flagitiosa cōcupiscentia, qvæ nihil præter dedecus & infamiā toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per vim extorqvendum. at ille amore fervens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

νίτας ἰσχυρῶς σκάλαι, τ τε ὑδάτων αὐτὸς ἀποτεμνόμω, κ τῆς τῶν ἄλλων ὑπερβολῆς, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδεία πόσ κ τροφῆς, ἐξ ὀλίγε γὰρ φρέατ ἤρτητο, κ τότῳ ὡς τε μὴ τελέως αὐτὸς ἀπολειπεῖν τ πηγὴν ἀφθονώτερον χεώμενοι. γράφει γ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν κ ὠφελαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τ ἀναίρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὴν νίκην αὐτὸς ἐπιγράψῃ. ταῦτα ἰωάβ γράψαντ ἀποδεξάμω τ δ' γνώμης κ τ πίστεως ὁ βασιλεύς, ὠφελαλῶν τὸν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν ῥαββαθ ἐς πόλιν. κ κ κρατ ἑλὼν ἁρπάσας τὸν στεφανίτην ἐφῆκεν. αὐτὸς γ, τ δ βασιλέως τ ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσ τάλαντον, κ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τ κεφαλῆς δαβίδης. πολλὰ γ κ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ κ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τὸς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα γ κ τὰς ἄλλας τ ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κ κρατ. ἀναστρέψαντ δ' εἰς ἱεροσόλυμα δ βασιλέως, πλῆσμα αὐτ τὸν οἰκεῖον ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγατήρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ γ κάλλος ὑπερέπουσα, ὡς ἀπάσας ὑπερβάλλειν τὰς δ' μορφωτάτας γυναῖκας, θημάρ ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς ἀδελφὸν μὲν μητρὸς κεκοινωνηκός. ταύτης ὁ πρεσβύτατ τῶν δαβίδ παίδων ἀμνών. ἐρασθείς, ὡς ἔτι διὰ τὴν παρθενίαν αὐτῆς, ἅτε διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τ ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. κ τὸ τε σῶμα τ ὀδύνης αὐτὸν καταφθείσης καὶ ἀσθενῆ ποιούσης κ τὴν χρόαν μετέβαλεν. δηλ γ ταῦτα πάσχων γνώ ἰωνάδης τις συγγενὴς κ φίλος, σοφὸς δ' ἦν τὰ πολλὰ ἐν τοῖς μάλιστα ἐτὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην πρωΐαν τ ἀμνῶνα μὴ κ φύσιν ἔχοντα τὰ σώματα, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. αἰκάζειν μέν τοι αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς οὕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. ὁ γ ἀμνὼν ὡμολόγησαντ τὸ πάθ, ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχάνειν ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ κ μηχανὴν εἰς τὸ περιγενέσθαι τ ἐπιτηδείων ὑποθέτο. νόσον γὰρ ὑποκλίνειν παρήνεσεν. ἐλθόντα γ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ βοηθησομένην, σκέλδος ὠφελήσειν φάσκων γὰρ ἐσθίειν κ πεπέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου. τότε γνόμενος, καταπεσὼν ὁ ἀμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κ τὰς ἰωνάδ ὑποθήκας. ὠφελημένης γ δ πατρὸς κ σκεπομένης πῶς ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εὐθὺς σκέλδσιν ἀχθῆναι. ἡκούσῃ γ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτὸς ἐργῷ γνομένῃ. προσιστὰς γὰρ ἡδέως ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡδ' ἐμβλέπουσ τὸν ἀδελφὸν φυράσασα τὸ ἄλευρον, κ πλάσασα κολλυρίδας, κ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ γ ἔτι μὲν σὺν ἐμύσατο. προσέταξε γ τῆς οἰκέτης παραστήσασθαι πάντας πρὸς δ' δωμάτιον. βαλεὰς γὰρ ἀναπαύσασθαι, χορτάσθη κ παραχρῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς γ τὸ κελδοθὲν ἐγλυκὲ, τὴν ἀδελφὴν ἐκέλδσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. πεισάσης γ ἔτο τῆς κόρης, λαβόμεν αὐτῆς, σωελθὼν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτο. ἀνακραγοῦσα γ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε ἔτο βιάσῃ με, μὴ γ ἀσεβήσῃς εἶπεν ἀδελφὸς τὸς νόμους ὠφελοῦσ, κ δεινὴ πρᾶγμα ἐργάσῃ αἰσχύνη. φαῦσα δ' ἔτως ἀδίκε κ μιαρᾶς ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς ἔνεστ κ κακοδοξίαν ὁ οἶκ ἡμῶν κερδανεῖ. σωεβούλδέ τε πρὸς τάδε ἀλεχθῆναι τῷ πατρὶ, συγχωρήσῃ γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τ ὁρμὴν αὐτ τ ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' οὐ πείθεται, τῷ ἔρωτι κομόμενος, καὶ τῆς πάθους κέντροις μυωπιζόμενος, βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσος δ' ὕβεως μεῖζον τὸν ἔρωτα ἐπεισέρχεται τὸν ἀμνῶνα, καὶ προσλοιδορησάμενος ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν ἀπέναι. τῆς δὲ χείρω τὴν ὕβριν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀποκαλούσης, εἰ βιασάμενος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ἀνέχοιτο μένων, ἀλλὰ σφοδρῷ μᾶλλον ἀπωλάττοιτο κελεύσειεν ἡμέρᾳ καὶ φωτὶ, ἵνα μάρτυσι τῆς αἰσχύνης χρήσοιτο, προσέταξεν αὐτῷ ἐκβαλεῖν τὴν οἰκέτην. ἡ δὲ, προϊούσης ἤδη τῆς ὕβρεως καὶ τῇ βίᾳ γλυκυμένῳ, προϊεμένη τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χειροδέτους ἄχρι τῶν σφυρῶν πρὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῄει ἀφ' τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠδυρομένη τὴν βίαν, προϊστυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσαλωμος, ἀνέκρινε τὴν αὐτῆ δεινοῦ συμβάντος ἔτους ἔχει. κατεπυούσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρῄνει, καὶ μὴ νομίζειν ὑβριάσθαι φθαρεῖσαν ὑπὸ ἀδελφοῦ. ἡ δὲ πειθοῦς παύεται τῆς βοῆς, καὶ ἐς πολλοὺς τὴν βίαν ἐκφέρειν. καὶ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δὲ ταῦτ' ὁ πατὴρ δαβὶδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο. φιλῶν δὲ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, προσεύτα ἐκεῖνον μὲν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ ἀβεσαλωμος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λανθάνων καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτῷ τῆς ἁμαρτίας ἐπιτήδειον παρεφύλαττεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ παίσμασι διεληλύθει δεύτερον. καὶ μέλλων ἐπὶ τὴν τῶν ἰδίων κουρὰν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δέ ἐστιν αὕτη τῆς ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστιάσιν. φθαστησαμένου δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστέλλει παρεκάλεσε. πέμψαντος δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθῃ πεπειμένον καὶ κάρῳ, νύσσειν αὐτὸν φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atqve post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam, ac fastiditam conviciis aggressus jubet, ut è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc injuriam priore graviorem diceret, quòd constupratam vel usqve noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis suæ testibus occurrat: mandavit famulo, ut eam ejiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam urbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciatus est, quid mali haberet, qvòd ita sese afflictaret. cùmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur, ut æqvo animo factum hoc ferret, nec ad injuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: qvibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseveravit. His cognitis David pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem, ut filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porro Abesalomus grave odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. jamqve alter annus abierat, ex qvo pudicitiæ sororis ejus illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, qvod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, invitavit patrem ac fratres ac solenne convivium. qvo excusante, qvod nollet eum gravare, rogavit ut pace ejus liceret filiis proficisci. qvo impetrato suis injunxit, ut qvamprimum animadvertissent Amnonem temeto gravatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B C D E

Κεφάλαιον ή.
ὅτι τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς.

CAP. VIII.
Qvomodo per inteſtinum familiæ diſſidium David à filio regno pulſus eſt.

Ὡς δ' ἐπύθοντο τὸ προσταχθὲν, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τοῦ παρὰ πρόσκλεν· ὁ δ' ὡς ἐπὶ πᾶσιν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦτ' ὑπὸ ἀδελφοῦ. τῆς λύπης καὶ πρὸ τοῦ κτείναι δυναμένης πικρότερον συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν. οὔτ' ἄλλοτι μαθὼν οἷον εἰκὸς τηλικούτου προσπεσόντος κακοῦ, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίας ἔχων ὅπως ἐπίστευεν. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἀπολωλεκὼς, καὶ τοὺς ὑποδεεστέρους δεδηλωμένους, καὶ τὸν ἀνῃρηκότα. ὁ δὲ σαμμᾶ ὁ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖς ἰωνάδης, ἀνεῖναί τι τῆς λύπης παρεκάλει. καὶ ὅτι μὲν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν εὑρίσκειν ὑπολαμβάνειν. ὅτι δὲ ἀμνῶνος δ' ἐξεπάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ἀφ' τῆς ἡμέρας ὕβριν ἀποτελμῆσαι τὸν ἀβεσαλωμον τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἀνιαροῦ.

F G

UT verò perpetratum est, qvod mandaverat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præveniens, omnes ab Abesalomo cœsos nunciat. qvi non aliter quàm par erat, amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, gravi dolore ictus, ne causam qvidem rogavit: neqve expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus jacebat, deplorans non magis, qvos peremtos acceperat, quam ipsum interfectorem. Jonathas verò Samnæ fratris ejus filius hortabatur, ut moderatius doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti invenire posse: de solo Amnone dicens diligentius perquirendum. nã de hoc probabile esse, qvod memor injuriæ sororis frater in eum tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus adventantium eqvorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe convertit. hi fuere filii regis, qui relicto convivio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns,qvos paulo ante extinctos acceperat. denuoq;gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum avum fugit, ejus regionis dynaſtam, ibiqve toto triennio permanſit. Cum autem Davidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe revocare, non ad ſupplicium,ſed ut eum apud ſe
2.Reg.14. haberet: jam enim ira reſederat: ultro huc propenſum Joabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens ajebat, inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,ut cum ſoli eſſent, ac nemo adeſſet,qui dirimeret,alter ab altero ictus exſpiraverit: rogabatque hanc gratiam,ut qvoniam cognati ejus,qui interfectus eſt, alterum ad cædem expeterent,ſaluti ejus conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neqve enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inveniret, nam nihil eſſe,qvod illos compeſcere qveat, præter majeſtatis regiæ reverentiam. Cùmque rex poſtulatis ejus annuiſſet,hæc verba ſubjecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago,qvòd ſenectutem meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed qvo certior ſim de tua clementia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem deconceſſa hac mihi gratia non dubitare, cum ipſe adhuc ob ſimilem injuriam filio infenſus eſſe pergas? At cujus eſt prudentiæ, uno contra voluntatem amiſſo, ultro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio perſonam à Joabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Joabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, licereque, ut Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis ejus libenter acceptis, eveſtigio Geſura properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex vero audiens filium adventare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita ut juſſus eſt,devitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel qvod non ea tractatione uteretur, qua uti regium juvenem par erat: ſed tam forma quàm ſtatura quosvis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit ejus cæſaries, ut intra octavum qvemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum privato cultu per biennium Hieroſolymis habitavit: natique ſunt ei filii tres,& una filia formoſiſſima, quæ Solomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

μεταξὺ ἦ κτύπος ἵππων καὶ θόρυβος ἐφεπόντων τινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ διεφθάρησαν ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντῶσι δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ἐρῶν οὓς ἀκμαίους μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἦν ἡ θρῆνος πάντων δάκρυα καὶ γόος, τῶν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπολιτικότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς υἱῷ παιδὶ κατασφαγμένου. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς γεσούρα πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, δυναστεύοντα τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ κατεμείνε. τοῦ δ' Δαβίδου πρόθεσιν ἔχοντος ὅπως τὸν υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατελθόντα, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰωάβος ὁ ἀντιστράτηγος παρώρμησε. γυναῖόν γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη πρόβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. παίδων ἐπὶ τοῦ ἀγροικίας αὐτῇ διατριβόντων καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, οὐδενὸς δ' κατασπεῦσαι δυναμένου φανέντος, ἕλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγέντα ἀποθανεῖν. ἠξίουτε τῶν συγγενῶν ἐπὶ τὸ ἀνηρηκότα ὠρμηκότων καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῆς τοῦ παιδὸς, καὶ μὴ τὰς ἐπιλοίπους τοῦ γηρωκομίας αὐτῇ ἐλπίδας περισφαρεῖσθαι. τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. οὐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀτουδῆς, ἢ τιμῆς παρ' αὐτοῦ φόβῳ. ὁ δ' συγκαταγνόντος εἰς τὸ γλαῦκιον ἱκέτευσεν, ἐπιτολαῖον πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἰπεῖν οἷα σοῦ τῇ χρηστότητι κατικλείσαν τι μου τὸ γήρας καὶ τὴν θυγατρὸς μικρὸν ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ θυγατρὸς μοι, ἡ φιλανθρωπίας, τοῦ σαυτοῦ παιδὸς πρῶτον καταλλαγῆθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πεισθείην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοκέναι τὴν χάριν, αὐτοῦ σου μέχρι νῦν ἐφ' ἑμοίοις ἀπεχθανομένου τῷ παιδί. ἀνόητον δ' ἂν εἶναι προθεῖναι τὴν θυγατρὸς γνώμην ἀποθανόντι καὶ ἄλλον ἐκουσίως. συνεὶς δ' βασιλεὺς, ἐπιβλητὸν οὖσαν τὴν σκέψιν ἐξ ἰωάβου καὶ τῆς τούτου ἀτουδῆς, καὶ ἐπειδὴ θυγατρὸς τῆς πρεσβύτιδος πυθόμενος ἅττως ἔχον τ' ἀληθὲς ἐμαθε, προσκαλεσάμενος ἰωάβον, ἐπιτυχεῖν τε τοῦ προκειμένου τῇ νοσῷ ἔφασκε, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. οὐ γὰρ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς λόγους ἀπασαμένος ἐξῴρμησεν εἰς τὴν γεσούρα θυγατέρα, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον θυγατέρα λαβών, ἤγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα. προσέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν εἰς ἥκουσε θυγατρὸς μόνον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, οὔπω γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς τ' ὄψεις ἰδεῖν κατελθόντα. καὶ ὁ μὲν, τοῦτο δ' πατρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τ' θυγατ τοικείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἀπέβλεπε δ' εἰς τὸ κάλλος τοῦ τε λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τ προσηκούσης ἐπιμελείας υἱῷ βασιλέως. ἀλλ' ἐπὶ ἐξοχῇ καὶ διέπρεπε πᾶν τὸ εἶδος, καὶ τοῦ μεγέθους τῷ σώματος καὶ τρὶς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαπλώμενος ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνυν ἦν τὸ βάθος τ κόμης αὐτῷ, ὡς μόλις αὐτὸν ἡμέρας ἀποκείρειν ὅλῃ, καθμὸν ἔλκυσαν σίκλους διακοσίους. ἔτη δ' εἰσὶ πέντε μναῖ. διετέκνωσε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, τρεῖς μὲν ἀρρένων πατὴρ γενόμενος, μιᾶς δ' θυγατρὸς, τ μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα.

πέμψας δὲ ὁ ἀβεσάλωμος πρὸς ἰωάβον, ἐδέετο αὐτοῦ πελέως καταπραΰναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι ἰδεῖν τε καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ ἰωάβου, τῶν ἰδίων τινὰς ἀποστέλλας, τὴν ὁμοροῦσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἦκε πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τι αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εὑρον ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυναμένου ἀμελοῦντα τῶν ἐντολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιούμην. καὶ δὴ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν γεγονότα, ὡς ἐγωγε δεινότερον τῆς φυγῆς κρίνω τὴν κάθοδον, ἐπὶ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πεισθεὶς δὲ ὁ ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς πρὸς τὸν παῖδος, οὕτως αὐτὸν ἡδέως διέθηκεν, ὡς εὐθέως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ, ῥίψαντος αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔδαφος, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῶν ἡμαρτημένων ἀνέσησέ τε, καὶ τῶν γεγονότων ἀμνησίαν ἐπαγγέλλεται. ὁ δὲ ἀβεσάλωμος, πιστὸν αὐτῷ τῶν πρὸ τοῦ βασιλέως ἀποβάντων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ δορυφόροι πρὸ αὐτοῦ ἦσαν πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο. καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τοῦ πατρὸς, τάχα δὲ αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπιγκότοι πρὸς τὴν κρίσιν, δύνοιαν αὐτοῦ πρὸς πάντων κατασκευάσας, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλοῦ αὐτοῖς ἐβράβευσεν εὐνομίαν. πρός τε δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἤδη τὴν πρὸς τῶν ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τετάρτων ἤδη παρελθόντων ἐτῶν, ἐδέετο προσελθὼν, εἰς χεβρῶνα συγχωρῆσαι πορεύθηναι θυσίαν ἀποδώσοντα τῷ θεῷ. φεύγοντα γὰρ ἔτι εὔξασθαι. δὲ δαβίδου τὴν αἴτησιν ἀφέντος, πρεύεται, καὶ πολὺς ἀπισωρεύθη ἔχλος, ἐπὶ πολλοὺς αὐτὸς διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ δαβὶδ σύμβουλος ὁ γελμωναῖος ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῶ ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδείκνυται, τότε γοῦν στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τοῦ παῖδος ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ πλήμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῆς ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι καὶ πρὸς νομωτέροις ἐπιβάλετο, βασιλεία πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένη, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσῃ τοῦ γεγεννηκότος, ἐγνω φεύγειν εἰς τὸ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς καὶ πρὸς πάντων ἐπιτρέψας κρῖναι τῷ θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακισιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων, πολύ τε ἄλλου πλήθους προθύμως αὐτῷ συνεξορμησάντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἱ καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ φυγῆς συνεκοινώνουν ὅτε ἔζη σαοὺλ. τὸν δ' ἀβιάθαρον καὶ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, σωσαπαίρειν αὐτοῦ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μετὰ τῆς κιβωτοῦ μένειν ἔπεισεν, ὡς δὲ θεοῦ καὶ μὴ μεγαλομιζομένης αὐτῆς θυσαμένου. ἐνετείλατο δὲ ἕκαστα τῶν γινομένων λάθρᾳ διαγγέλλειν αὐτῷ.

A Deinde misit ad Joabum rogans, ut se penitus in paternam gratiam reducat,& impetret,ut sibi liceat patrem invisere & alloqui. quod qvum Joabus facere cunctaretur, agrum ejus vicinum per qvosdam è suis incendio vastari jussit. Is qvum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti,qvo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit,se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse,quandoqvidem man- B data de conciliando sibi patre negligeret. qvam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, ut placatum mihi reddas genitorem, quandoqvidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax. Tum Joabus his verbis inductus, & vicem ejus miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter ejus causam egit, ut flexus ad pietatem confestim eum acciri juberet.Qui cum supplex illi ad genua,veniam pec- C cati petens procidisset, sua manu erecto oblivionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus brevi magnum equitatum & multos currus sibi comparavit, & satellitium armatorum qvinqvaginta: & per singulos dies mane regiam freqventans, eos qui jus illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: di- D ctitansqve malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus jam de ejus favore, quarto post reconciliationem anno oravit patrem, ut cum bona ejus gratia Hebronem ad vota,quæ in exilio conceperat, persolvenda abire sibi liceat: permissùque ejus profectus, mox undiqve plurimos ad se accivit, ita ut catervatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Davidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ non quidem conscii conspirationis, sed quasi ad sacrificium evocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab universis consalutatur. Cæterum David audita ex insperato filii tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo sceleratiora consilia cepisset, primum usurpandi regni, qvod patri divinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decrevit ultra Jordanem in loca tutiora se recipere: convocatisque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filii, totum negotium judici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, qvæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum vero & Sadocum pontifices, & quicquid Levitici generis aderat, simul abire cupientes,arcamqve asportare, bonis rationibus manere persvasit, dicens sine arcæ præsidio divina ope è periculis se servandum: simulque clancularios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. *Reg.* 15.

mandavit, ut de omnibus, quæ inciderent, per

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
ſtiterunt filii pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Jonathas. Ethæo qvoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit, ut maneret, qvò
magis illuſtris fuit ejus erga regem fides ac be-
nevolentia. Aſcendenti autem per clivum oli-
veti montis, omnibus circa eum lacrymantibus,
renunciatum eſt etiam Achitophelem, mutatis
ſtudiis, in partes Abeſſalomi conceſſiſſe: qvo vix
aliud triſtius ei in hac calamitate accidit. qvam-
obrem precatus eſt Deum, ut Abeſalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim,
ne ejus conſiliis contra ſe uteretur, viri pruden-
tiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo, quid fa-
cto opus eſſet. Qvumqve in verticem montis
perveniſſet, reſpiciebat civitatem, & cum mul-
tis lacrymis, non aliter qvàm regno ejectus,
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia conſtantem, nomine Chuſim. hunc conſpi-
catus ſciſſo amictu & caput cineribus oppleto,
& mutabilitatem rerum deplorantem, ſo-
latus eſt pro tempore juſſum æqvo animo præ-
ſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixè pre-
catus eſt, ut ſimulato Abeſalomi partium ſtu-
dio diligenter ſecreta ejus perſcrutaretur, &
Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic
enim cum magis partibus profuturum, qvam
ſi una maneret. atqve ita perſuaſus à Davide, eo
relicto Hieroſolyma ſe contulit: qvo paulo poſt
etiam Abeſalomus pervenit. Interim David
paulum progreſſus obviam habuit Sibam Mem-
phibоſthi ſervum, qvem ipſe ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miſerat, agentem
præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victum onu-
ſtos. Is obtulit ei, ut quicquid vellet, ſibi ac ſuis
acciperet, ſimulqve rogatus, ubinam Memphi-
boſthum reliqviſſet, Hieroſolymis relictum
reſpondit. ſperare enim eum, rebus turbatis, fo-
re, ut ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuf-
fragiis populi rex crearetur. qvamobrem indi-
gnatus, omnia quæ prius domino ejus conceſſe-
rat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum, ut talibus poſſeſſionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gaviſus eſt. Davidi vero
juxta locum Bachoram ſupervenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſi-
mul & convitiis impetens: cumque amici eum
protegerent, magis etiam exaſperatus ad con-
vitia, ſanguinarium & multorum malorum
cauſam appellabat, jubens, ut impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiasqve agebat
Deo, qvod per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam
ſæva petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abiſæo verò etiam interficere Se-
meim volente, David eos cohibuit, negans
addendam ad præſentia mala novi alicujus
motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qvi eum in-
nos immiſit. Mirum verò, ſi hæc ab iſto
patimur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus.
Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cujus favore tandem inimici nobis ſuccumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis curſim cum convitiis aſſectante.

πιστοὺς δ' ἔχε πρὸς πάντα Δαβιτικόνους, παῖδας ἀχίμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρ. ἐθὶς δ' ὁ γιτ-
θαῖος, συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος τὴν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν δ' αὐτὸν ἀνέπειθεν, καὶ διὰ τοῦτο
μᾶλλον ὑπ' οἴκτου αὐτῷ κατεφάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
διὰ τῆς ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τοῖς ἀβεσαλώμου, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθὲν. καὶ τὸν θεὸν ἐπε-
καλεῖτο δεόμενος, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβεσαλώμου
διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ ταναντία
συμβουλεύων πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρενήρης καὶ
σωφρόνων τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γενόμενος δ' ὅπι τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπεσκόπτετο πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν
δακρύων ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσών, ἠύχετο τῷ θεῷ.
συνέτυχε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος, χουσὶ
ὄνομα. τοῦτον ἐρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν ἀποδοῦν τῇ κόνει, καὶ θρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβεσά-
λωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ἀποῤῥήτα τῆς
βουλῆς αὐτοῦ κατανοεῖν, καὶ τοῖς ἀχιτοφέλου συμβου-
λίαις ἀντιπράσσειν. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτὸν
συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνου νομίζεσθαι. ὁ μὲν πει-
θεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβεσάλω-
μος. ὀλίγον δ' τῷ δαβίδῃ προελθόντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνέτυχεν. ὃν προσηνῆ μενον ἀπε-
στάλκει τῶν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παιδὸς υἱῷ, μετ' ζεύγους ὄνων καταπεφορτισμένων
τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν σκέλος τι λαμβάνειν, ὧν αὐτοὺς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένων δ' ποῦ κατα-
λέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
δοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν ὑπαρέχου-
σαν παραχήν, εἰς μνήμην ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς σαύ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ἐπὶ τούτῳ πάνυ ὅσα τοῦ μεμ-
φιβόσθου παρεχώρησε, σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν ἐκείνου τοῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς εἰσῆλθε τῷ δαβίδῃ προμένῳ κατὰ
χώραν οὕτω καλουμένην τόπον, ἐπέρχεται δὲ σαού-
λου συγγενὴς ὄνομα σεμεΐ. υἱὸς δὲ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε
ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. προϊόντων δὲ τῶν φίλων
καὶ σκεπόντων, ἐπὶ μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μαι-
νόμενον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε
δὲ καὶ τῆς γῆς, ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἐξιέναι καὶ τῷ
θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογῶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τοῦτο ὧν ἥμαρτεν εἰς
αὐτὸν δεσπότου δίκην αὐτῷ εἰς πραξαμένῳ. πάντων
δὲ ἐπ' αὐτὸν ἠρεθισμένων διὰ ὀργῆς, ἣν μάλιστα ἀ-
βισαίου διαχρήσασθαι βουλόμενος σεμεΐ, δαβίδης
αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἔπαυε, μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἕτερον
προσεξεργασώμεθα φησὶ καινότερον ἀφορμήν. οὐ γὰρ
δὴ τῷ προσλυσσῶντος μοι τινὸς κυνὸς αἰδὼς τις ἢ
φροντὶς ὑπέρχεται. τῷ θεῷ δὲ εἴκω, δι' ὃν ἔστιν ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπηνοῦσθαι. θαυμάσον δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτου με
παθεῖν πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπεί-
ραμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἰκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ.
καὶ κρείττονα τῶν ἐχθρῶν, τάχιν θελήσουσιν. ἦνυε
δ' οὗ τὴν ὁδὸν οὐ φροντίζων δ σεμεΐ. ἄλλο τὸ ἕτε-
ρον μέρος τὰ ὄρους διαπερῶντες καὶ κακηγορεῖτος.
ἄλλα-

ωδαγωμένω δ' ἐπὶ τὸν ἰόρδανον, ἀνελαμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. ἀβεσαλώμου ἢ καὶ ἀχιτοφέλ τῆ συμβούλου ωδηγωμένου εἰς ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ δαβίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν σωηυχετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλω ἐν τοῖς νῦν μάλιστα τῆ πατρὸς αὐτῷ γεγονημένω, πρὸς ἅπαντας πιστὸς εἶναι δόξας, οὐ σὺν αὐτῷ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑποκρίνεται καὶ σωφρόνως, εἰπὼν δ' ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ θεῷ, καὶ τῷ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ δέοντος γεγονημένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τῷ γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ὡρμὴ τῆ θεῆ. τῷ αὐτῷ μὲν πίστιν καὶ εὔνοιαν ἐνδείξομαι, πιστεύομαι εἶναι φίλος, ᾧ οἶδά με τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀγανακτῶν δ' οὐδὲν προσῆκεν τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλου οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμένηκε δ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς, ἐξ οὗ ωδηλαβόντος. ταῦτα λέγων ἔπειθεν, ὕποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, ταῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. ἐκ τούτου παρέσεσθαι τὴν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιάλλακτα σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς συσπρατεύσεσθαι προθυμίας ἐπὶ τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πειθεὶς ἢ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ἐρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγένετο κατὰ τὸν νάθαν προφητείαν, ὃν τῷ δαβίδη σημαίνων τὸν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐσομένων ἐπίθεσιν προεφήτευσε.

A Delatus deinde ad Jordanem, ſuos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abeſalomo cum Achitophele conſiliario Hieroſolyma ingreſſo, concurſu populi ſalutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Davidis amicus ad eos venit, & adorato novo rege, precatus eſt illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, qvid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidiſſimos patris amicos eſſet habitus, nunc deſerto illo ad ſe tranſiret: cordatè reſpondit, non eſſe Dei voluntati & populi conſenſui repugnandum. Hos, inquit, tibi ſtudentes, ego quoque meritò ſequor. à Deo enim regnum hoc accepiſti. quod ſi in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & benevolentiam patri tuo me præſtitiſſe noſti, eandem tibi præſtabo. Nemo enim præſentem ſtatum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum eſt, ſed in eadem manet, filio ſuccedente. His verbis, juveni omnem ſuſpicionem exemit. Advocato deinde Achitophele conſultabatur, quidnam eſſet agendum. Is ſuaſit, ut cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum conſtantius in partibus perſeveraturum, ſublata reconciliationis ſpe: & pronipte contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos ſe illi profiteri, veritos, ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit juvenis, juſſitqve famulis, ut in regia tentorium ſibi erigerent, inſpectante populo, in quod ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum juxta Nathanis prophetæ vaticinium evenit, qvod Davidi futurum, ut ab uno è filiis oppugnaretur, prædixerat.

B C D E

Κεφάλαιον θ'.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ἐπὶ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. IX.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

ΠΟιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ ωδοφεληθέντα αὐτῷ ὑπὸ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου ωδὶ τῆ πολέμω τῆ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ἐπιλέκτους αἱτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτὸς ἐ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους ἀναχεῖν ὑποχομένου, καὶ βέβαιον τόπῳ τ βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβίδ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταλαβὼν τὸν χουσιν, τὸν δαβίδου ἀρχιφίλον. ἅτινα γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει, καὶ τὴν ἀχιτοφέλ γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτὸς δοκεῖ ωδὶ αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ δ' συνιδὼν ὅτι ἡμυομένων ὧν ἀχιτόφελ συνεβάλοιτ, κινδυνεύσει δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπειρᾶτο γνώμην εἰσφέρειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς ἔφην ὦ βασιλεῦ, τὴν τ πατρὸς καὶ τῶν σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε, καὶ πάντα κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλλαχ. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδου μένειν, στρατηγήσας γὰρ ἱκανώτατον, καὶ προσιόντων ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ κατ τῶν ἑτέραν ἀποληψόμενον τοὺς ἰδίους εἰς τινα τῶν αὐλώνων αὐτὸν ὑποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσει. συμβαλόντων δ' τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. διαρρήσαντες δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ἐντ ἀντισχοῦσιν.

HOc Achitophelis conſilium executus, iterum poſtulat, quid de belli ratione cenſeat. Reſpondit ille, oportere ſibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his ſe profectum interfecturum patrem, atque ita partibus ſuis incolumitatem, & ipſi ſecurum imperium eadem opera, Davide ſublato, pariturum. Hac ſententia delectatus accerſit Chuſim Davidis amicorum principem: ſic enim eum ille vocabat: & expoſito Achitophelis conſilio, quid ipſi videretur, quærebat. At ille intelligens quod hoc modo David in poteſtatem redactus facile occidi poſſet, contrariam ſententiam attulit. Scis, inquit, rex, virtutem patris, & eorum, qui illum ſeqvuntur, qvod in multis conflictibus ſemper victor evaſit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos utetur, & intellecto noſtrorum adventu, nocte vallem aliquam cum parte militum inſidebit, aut poſt ripem aliquam deliteſcet. Deinde noſtris exercitum ejus invadentibus, paulatim illi pedem referent, expectantes occaſionem, dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

1. Reg. 17.

F G

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
stiterunt filii pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Jonathas. Ethæo qvoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit, ut maneret, qvò
magis illustris fuit ejus erga regem fides ac be-
nevolentia. Ascendenti autem per clivum oli-
veti montis, omnibus circa eum lacrymantibus,
renunciatum est etiam Achitophelem, mutatis
studiis, in partes Abesalomi concessisse: qvo vix
aliud tristius ei in hac calamitate accidit. qvam-
obrem precatus est Deum, ut Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim,
ne ejus consiliis contra se uteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo, quid fa-
cto opus esset. Qvumqve in verticem montis
perveniisset, respiciebat civitatem, & cum mul-
tis lacrymis, non aliter qvàm regno ejectus,
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppleto,
& mutabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore jussum æqvo animo præ-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, ut simulato Abesalomi partium stu-
dio diligenter secreta ejus perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, qvam
si una maneret. atqve ita persuasus à Davide, eo
relicto Hierosolyma se contulit: qvo paulo post
etiam Abesalomus pervenit. Interim David
paulum progressus obviam habuit Sibam Mem-
phibosthi servum, qvem ipse ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
2. Reg. 16. stos. Is obtulit ei, ut quicquid vellet, sibi ac suis
acciperet, simulqve rogatus, ubinam Memphi-
bosthum reliqvisset, Hierosolymis relictum
respondit, sperare enim eum, rebus turbatis, fo-
re, ut ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. qvamobrem indi-
gnatus, omnia quæ prius domino ejus concesse-
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum, ut talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gavisus est. Davidi vero
juxta locum Bachoram supervenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & convitiis impetens: cumque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
vitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, jubens, ut impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiasqve agebat
Deo, qvod per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæva petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, David eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala novi alicujus
motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qvi eum in-
nos immisit. Mirum verò, si hæc ab isto patimur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cujus favore tandem ininici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis cursim cum convitiis assectante.

A πιστοὺς δ' ἔχε πρὸς πάντα Ἀχιμάανους, παῖδας ἀχίμα-
ανον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρου. ἐθὶς δ' ὁ γιτ-
θαῖος, σωσεχώρησεν αὐτοῖς, βιασάμενος τὴν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν, καὶ διὰ τοῦτο
μᾶλλον δ' νους αὐτοῦ κατεφάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
διὰ τῆς ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τοῖς ἀβεσαλώμου, καὶ πρὸ τούτου φρενῶν. ἐπέτεινε
B δ' αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν ἐπε-
καλεῖτο δεόμενος, ἀποκλῖναι τὴν ἀβεσαλώμου
διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ ταύταις
συμβουλίαις πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρενήρης καὶ
σωφροσύνης τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γυμνὸν δ' ὄντα τῆς
κορυφῆς ὄρους, ἀπεσκόπτετο πόλιν, ἐμ πολλῶν
δακρύων ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσών, ἠύχετο τῷ θεῷ.
συνέντα δ' αὐτὸν φίλον ἀνὴρ καὶ βέβαιον, χοῦσις
C ὄνομα. τοῦτον ἐρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν ἀποδοῦναι κόνεως, καὶ θρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβεσαλ-
λωμον ὡς τὸν ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ἀπορρήτα τῆς
Ἀχιτοφέλου συμβου-
λίας αὐτοῦ καταμαθεῖν, καὶ πῶς ἀχιτόφελου συμβου-
λίους ἀντιπράσσειν. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτὸν
D συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γινόμενον. ᾧ ὁ μὲν πει-
σθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβεσαλω-
μος. ὀλίγον δ' τῷ δαβίδῃ προελθόντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνέντησεν. ὃν προσποιούμενον ἀπε-
σταλκέναι τῶν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παιδὸς ἰῶ, μετὰ ζεύγους ὄνων καταπεφορτισμένων
τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένου δ' ποῦ κατα-
λέλοιπε τὸν μεμφιβόσθον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
E δοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν ὑπαρχου-
σαν παρ' αὐτοῖς ἀρχήν, εἰς μνήμην ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς σαυ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ἐπὶ τούτῳ πάνυ ὅσα τῷ μεμ-
φιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπιγνώκε.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς εὐηυχαρίστει τῷ δαβίδῃ. ἐγγιζόντων δ' τῶν φίλων
καὶ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μισο-
φόνου, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. σκέλλε
F δ' καὶ τῆς γῆς, ὡς συλᾶν καὶ ἐπάρατον, ἐξέναι καὶ τοῦ
θεοῦ χάριν ἔχειν ὁμολογῶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένου, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τῶν ὑπερ ὧν ἥμαρτεν εἰς
αὐτὸν δεδωκότων δίκην αὐτοῦ εἰς πεπραγμένων.
πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἠρεθισμένων τὸ ὀργῆς, μεγαλῶς ἀ-
βισταίου διακελεύσασθαι βουλομένου σεμεϊ, δαβίδης
G αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἕτερα
προσεξεργασώμεθα φησι χαλεπώτερα ἀφορμήν. οὐ γὰρ
δὴ τὸ προσλυσσῶντες μοι τυφλὸς κύων διώκει τις ἢ
φρενῖτις ὑπέρχεται. τῷ θεῷ δὲ εἴκω, δι' ὃν δὴ ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' ἐγὼ τὸ τούτου με
ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπει-
ράμην. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως εἴκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ.
καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τούτου θελήσαντος. ἦνυε
δ' οὖν τὴν ὁδὸν οὐ φροντίζων σεμεϊ. ὧδε τὸ ἕτε-
ρον μέρος τῆς ὁρμῆς ἀφιστέχοντος καὶ κακηγορούντος.

Sed

δαβίδην ἢ κρατῆσαι μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ἐπὶ τὸν βασιλείαν. ἀμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τὸν ζῆν αὐτὸν ἐξαναγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ὑφ' ὧν ἔχθρων αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδη, ὃς καθόλου πάντα σωφρονεστέρως ἀβεσαλώμω. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὑτόν. καὶ τὸν μὲν ἀχιτόφελον, τοιούτου θανάτου δικαίαν αὐτὸν ἡμόμενον, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνου καθὼς προ- B ρήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ἐχυροτάτην πόλιν ἀφίκετο. δέχονται δ' αὐτὸν ὁμόσε πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δὲ οὗτοι βερζέλλαι ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τοῦ ἀμμανιτιδος δυνάστης, καὶ μαχειρ ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς σκηνοῦσι τὰ ἐπιτηδεῖα δαψιλείαν παρεῖχον, ὡς μήτε κλίνας ἀπολειπεῖν ἐρωμένους, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ ἡ- C μάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῶν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκτημένοις καὶ τροφὴν χρησίμων ἐυπορίαν διαρκῆ παρέχειν. καὶ οἱ μὲν σὺν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δὲ, ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τῶν ἑβραίων ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰορδάνου ποταμὸν, οὐ πόρρω κατίζλιξε τῶν παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδιτῶν χώρᾳ, καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμεσσαΐ, εἰς τὸ ἰωάβου τάξιν τῷ συγγενοῦς αὐτοῦ. πατρὸς μὲν γὰρ ἰεθὲρ σου, μητρὸς δὲ, ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν δαβίδου. ὡς δὲ ἐξηριθμήσαντο τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ὠκὲ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἐγνω μένειν πρὸ ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλθὴ. προθεὶς δὲ τοῖς οὖσι χιλιάρχοις καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὸν στρατὸν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσαΐ. τὸν δὲ τρίτον μοῖραν ἐνεχείρησεν ἐθουΐῳ, σωμηθεὶ μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βεβουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ ἐάσαντες οἱ φίλοι, γνώμῃ κατασχόντες σοφωτάτῃ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσιν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρησὴν ἔφασκον. ἂν δὲ ἡττηθέντες ἐνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τὰ λοιπὰ πρὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα προσδοκᾶζειν αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς εἶναι ἄλλο μετ' αὐτοῦ στράτευμα εἶναι. ἡδέως δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν αὐτὸν ἐν τοῖς παρεμβολαῖς ἔκρινεν. ἐκπέμπων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἐπὶ τὸν πόλεμον παρεκάλ- F ει προθυμίαν ἐπιδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνήμην ἐπιτρέπειν μετρίως ἔχοντες παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἡντιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκάθητο τὴν στρατιάν. ἰωάβου δὲ παραταξαμένου τὴν δύναμιν ἀντικρυ τῶν πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν πεβεβλημένῳ δρυμὸν, ἀντεξῆγε τὴν στρατιὰν καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῶν μὲν, ὑπὲρ τοῦ τὴν βασιλείαν ἀποβαλεῖν δαβίδην παρακινδυνευόντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῶν δὲ ἵνα μὴ καὶ τούτου ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δῶ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν οἰκουμένων, οὔτε πεῖν οὔτε πάσχειν, ἕτα δὲ τῶν πλείστων, ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων. A Davidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, ut virum ingenuum decet, è vita exire, quam Davidi ob filio navatam contra eum operam excarnificandum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atqve ita Achitophelem, ſuopte judicio tali morti addictum, cognati ejus laqueo demptum funeraverunt. Cæterum David ſuperato, ut diximus, Jordane, pervenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam ejus tractus urbem. Ibi cum ſumma benevolentia ab omnibus ejus regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reverentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, ut nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus, coacto grandi contra patrem exercitu, & trajecto Jordane amne, conſtitit non longe à Caſtro oppido Galaditidis, loco Joabi præpoſito exercitui cognato ejus Amaſa. prognatus enim erat patre Jotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Sarvia Joabi mater, ſorores erant Davidis. Rex autem, recenſitis qui circa ſe erant, comparatoque numero circiter qvatuor millium, decrevit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diviſoqve in tres partes exercitu, unam Joabo imperatori attribuit, alteram fratri ejus Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliqvum fore. qvod ſi una parte exercitus victi, cum cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioqvin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſvaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur, ut memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi navarent: & ut poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atq; ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterum cum Joabus ex adverſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſylvam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contra eduxit: & congreſſi, acriterque pugnantes multa utrinque præclara facinora edebant: his dummodo David regnum recipiat, quidvis periculi magno animo contemnentibus: illis contra ne Abeſalomus & hoc privetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Joabi militibus ſuccumbere:

X. 2. Reg. 18.

interim ille ex improviſo ſuperveniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum qvoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. acipotius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem colligе: quæ ubi in unum convenerint, imperium eārum tu ipſe aſſume, neve alterius fidei committas. Facile enim illum devinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quod ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quam ſint tui nominis ſtudioſi, qvod ſi pater intra mœnia cujuspiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In hujus ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, ut Chuſis conſultor magis placeret, qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſiliū eis expoſuit: qvodque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde, ut hæc Davidi per nuncios ſignificarent, adhortarenturq́; eum, ut ſine mora Jordanem tranſiret: ne forte filius, mutata ſententia, perſeqvatur eum, & priusquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem jam ante curaverant, ut extra urbem laterent filii, renunciaturi Davidi, quid in urbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandaruntque, ut quantum poſſent, properarent Davidi hæc indicaturi. qui eveſtigio cum patrum mandatis, ut pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliqvum facientes, ad Davidem properabant. Vix duo ſtadia promoverant, qvum à quibusdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filii, & divertentes à via publica in propinqvum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibique mulierem quandam rogaverunt, ut ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os ejus velleribus contexit: rogataque à ſupervenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negavit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiviſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore, ut eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſeqvuti, retro ſunt reverſi. Mulier verò ubi hoc animadvertit, & non eſſe amplius periculum juvenibus, ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare juſſit. Illi, quanta potuerunt feſtinatione, ad Davidem pervenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renunciaverunt: qui ſuos confeſtim Jordanem tranſire edicit, quamvis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porro Achitophel, ubi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo jumento Gelmonem patriam petiit. Ibi convocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis, quæ Abeſalomo conſuluerat, addens qvoniam non perſuaſiſſet, certo ſe brevi periturum.

Καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὄπιφανὴς ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δύψυχίαν ποιεῖς τοὺς κινδύνους παρασκευάσῃ. τοὺς ὃ σοὺς, καταπλήξεται. ὥϛ᾽ οὖν δὴ πίνω καὶ τὴν ἐμὴν συμβουλίαν τῷ λογισμῷ. καὶ ταῦτ᾽ ὀπτίγους ἄρασα, τὴν μὲν ἀχιτοφέλ γνώμην παράστησαι. πέμψας δ᾽ εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τὸ ἐβραίων, ὡϛ᾽ ἄγγελον αὐτοῖς τὴν φὴν τὸν πατέρα σου σῴζειαν. καὶ ὡϛ᾽ ἀλαλαβὼν τὴν δύναμιν, ὃ πολέμου γίνε στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστεύσῃς τῶτον, ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερῷ καταλάβῃς ὄντα μετ᾽ ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν σὴν σπουδὴν ἐπιδείξασθ καὶ προθυμίαν. ἂν δ᾽ ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἐκκλείσῃ, μηχανήμασι καὶ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομεν σκεύῳ τὴν πόλιν. ταῦτ᾽ εἰπὼν ἐδοκίμασε μᾶλλον ἀχιτοφέλους, τῆς γὰρ ἐκείνε γνώμης ἡ τούτε προεκρίθη παρ᾽ ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν καὶ ὁ τῆ τούτου ξυνοία τὴν τῶ χουσὶ συμβουλὴν σῴσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν. ἀπόυσας γὰρ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον, τήν τε ἀχιτοφέλους γνώμην ἐξέφωνεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτῶ, ὅτι δεδωκὼς ταῦτ᾽ ἐπ᾽ αὐτὸ ὠφελιμωτάτη προάξειν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλήματα. ὁ πρὸς ὠφελιμώτατος ταχέως διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁπῶς αὐτὸ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται, φθάσας καταλάβῃ. οἱ ὃ ἀρχιερεῖς ἐξεπιτηδὲς τοὺς ἑαυτῶ παῖδας ἔξωθ᾽ πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως διαμηνύσωσι πρὸς τὸν δαβίδην τὰ πεπραγμένα. πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμε, προσεταξαν μὴ ἀπωδῆς ταῦτα δαβίδῃ σημῆναι. οἱ δ᾽ οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερέθεντο. λαβόντες γὰρ τὰς τῶν πατέρων σκυτάλας, δύσεβεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ γίνονται βασιλικοί. καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὴν ὀξύτητα κρίναντες ἄρτιον εἶναι, ἠπείγοντο συμβαλεῖν δαβίδῃ. γινομένους δ᾽ αὐτοὺς ὀπτοῦ σταδίων τῆς πόλεως δύο, θεόντων τινες ἱππεῖς καὶ βασιλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον. ὁ δ᾽ ὀϛοῦς ἔπεμψε τοὺς συλλημψομένους. νοήσαντες γὰρ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, ὡϛ᾽ ἔχθημα εἰς κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν σὺν ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. βοκχόρης γὰρ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ᾽ ἐδεήθησαν τινὸς κρύψαι καὶ ὡϛ᾽ ἄχει αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δ᾽ καθήμενος τὰς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας ἄνωθεν ἐμῶν ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτὰς, καὶ πρὸς αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν σὺν ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ παρ᾽ αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέν τοίνυν σπουδαίως διώξουσι, καταλήψεσθ προύλεγω. ὡς δ᾽ ὀπὶ πολὺ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν ὀπίσω. θεασαμένη δ᾽ αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ κ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ᾽ αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τ προκαμένην ὁδὸν ἀνύειν παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ κ χεῖρα χρησαμένοι πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς δαβίδην. ὁ παντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ᾽ ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ᾽, διαβῆναι τ ἰορδάνην, τοὺς μεθ᾽ ἑαυτὸ προέτρεψεν ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι᾽ αὐτόν. ἀχιτόφελος δ᾽, τῆς γνώμης αὐτὸ παραδοκιμηθείσης, σπάσας τὸ κτήνος ἐχώρησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ᾽ αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπιθεῖς, φανερὸς ἐσῖν σὺν εἰς μαχρὰν ἀπολούμενος.

δαβί-

δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅπως τὴν βασιλείαν. ἀμείνον οὖν ἔφησεν εἶναι τὸν ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλευθερίως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ εἰς κόλασιν δαβίδῃ, ὃς καλοῦ πάντα σωτῆρα αὐτὸν ἐπεφήνατο. ταῦτα διαλεχθεὶς καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν μὲν ἀχιτόφελον, τοιοῦτον θανάτου δικαίως αὐτὸν ἡγούμενον, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνου καθὼς προεφθάκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ἐχυροτάτην πόλιν ἀφίκετο μαναΐν. δεχόντων δ' αὐτὸν φιλοφρόνως πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δὲ οὗτοι βερζέλαι τε ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν δυνάστης, καὶ μάχειρ τε, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου τὴν ἐπιτηδείων ἀθηνίαν παρεῖχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολείπειν ἐρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῶν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκτημένοις καὶ τροφὴν χρησίμων εὐπορίαν παρασκευῆ θαυμαστήν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τῶν ἑβραίων ὅπως τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰορδάνου ποταμὸν, οὐ πόρρω κατέζευξε τῶν παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδιτῶν χώρᾳ, καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμεσσαΐ, εἰς τὴν ἰωάβου τάξιν τῷ συγγενοῦς αὐτῷ. πατρὸς μὲν γὰρ ἰεθὲρ ἦν, ἰεθραίου, μητρὸς δ' ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν δαβίδου. ὡς δ' ἐξηριθμήσατο τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ὡς τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, ἔδοξεν οὐκ ἐᾶν μένειν ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλθὴ. προθεὶς δὲ τοῖς οὐσι χιλιάρχοις καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσσαΐῳ. τὴν δὲ τρίτην μοῖραν ἐνεχείρησεν ἑαυτῷ, σωμηθεὶ μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν ἐκώλυσαν οἱ φίλοι, γνώμῃ κατασχόντες σωφρονεστάτῃ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσιν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρῆσιν ἔφασκον. ἂν δὲ ἡττηθέντες ἐνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τὰ λοιπὰ πρὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα προσδοκᾶζειν αὐτὸν ἰσχύι. ἐνενοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς εἶναι ἄλλο μετ' αὐτὸ στράτευμα εἶναι. ἡδεῖς δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν αὐτὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐκέλευεν. ἐκπεμπτῶν δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅπως τὸν πόλεμον παρεκάλεσεν προθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνήμην ἔπειν μετρίως ἔχοντες παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἠντιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν. ἰωάβου δὲ παραταξαμένου τὴν δύναμιν ἀντικρυ τῶν πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν παρεβεβλημένῳ δρυμὸν, ἀντεξάγει τὴν στρατιὰν καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῶν μὲν, ὑπὲρ τοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν δαβίδην παρακινδυνευόντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῶν δ' ἵνα μὴ καὶ τούτῳ ἀβεσάλωμος ἁρπάσῃ καὶ δῷ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀκνούντων, οὔτε πιεῖν οὔτε φαγεῖν, ἔτι δὲ τῶν πλείστων, ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ἐλάττων.

A Davidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, ut virum ingenuum decet, è vita exire, quam Davidi ob filio navatam contra eum operam excarnificandum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atqve ita Achitophelem, ſuopte judicio tali morti addictum, cognati ejus laqueo demptum funeraverunt. Cæterum David ſuperato, ut diximus, Jordane, pervenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam ejus tractus urbem. Ibi cum ſumma benevolentia ab omnibus ejus regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reverentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, ut nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus, coacto grandi contra patrem exercitu, & trajecto Jordane amne, conſtitit non longe à Caſtro oppido Galaditidis, loco Joabi præpoſito exercitui cognato ejus Amaſa. prognatus enim erat patre Jotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Sarvia Joabi mater, ſorores erant Davidis. Rex autem, recenſitis qui circa ſe erant, comparatoque numero circiter qvatuor millium, decrevit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diviſoqve in tres partes exercitu, unam Joabo imperatori attribuit, alteram fratri ejus Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliqvum fore. qvod ſi una parte exercitus victi, cum cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioqvin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſvaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur, ut memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi navarent: & ut poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atq; ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterum cum Joabus ex adverſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſylvam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contra eduxit: & congreſſi, acriterque pugnantes multa utrinque præclara facinora edebant: his dummodo David regnum recipiat, quidvis periculi magno animo contemnentibus: illis contra ne Abeſalomus & hoc privetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Joabi militibus ſuccumbere:

2. Reg. 18.

contrà regii,ut tot millia profligarent, omni ope connixi,tandem ut erat dignum,veteranis & rei militaris peritiſſimis hoſtem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per ſaltus & abrupta inſequendo,alios captivabant, alios trucidabant, ita ut multo plures in fuga caderent, quam in prælio. Interfecta ſunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abeſalomum ferebantur,inſignem tam pulchritudine quam ſtatura corporis. Is veritus,ne vivus caperetur, conſcenſa mula regia effuſo curſu fugiebat. Cumque per agitationem ventilaretur capillitium, aſperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum juvenem ſuſpendit. Jumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm ſeſſorem gerens. at ille ſublimis in ramo retinebatur, ne hoſtem effugeret. Quod animadverſum quidam è militibus Davidis indicavit Joabo: eoque quinquaginta ſiclos promittente,ſi illum confoderet, reſpondit, Nec ſi duo millia daturus eſſes,facerem hoc domini mei filio, maxime cum omnibus nobis audientibus parci juveni ſit precatus. At ille juſſit,ut indicaret ubi nam pendentem viderit, moxque defixo in cor telo eum interemit.Armigeri verò Joabi circumſiſtentes ab arbore eum detraxerunt,& projectum in hiatum profundum ac obſcurum congeſtis ſaxis obruerunt, ita ut tumuli forma extaret. Deinde qvum receptui ceciniſſet Joabus,ſuos à perſequendo cohibuit, parcendum civili ſanguini ratus. Porro Abeſalomus erexerat ſibi in valle regis columnam marmoream cum inſcriptione, duobus ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam,quam voluit vocari Manum Abeſalomi, dicens qvod etiamſi liberos ejus perire contingat,in hac tamen nomen ipſius eſſet manſurum. Habuit enim tres mares, & unam filiam Thamaram,quemadmodum jam antè diximus: quæ Davidis nepoti Roboamo nupta, Abiam ejus ſucceſſorem peperit: ſicut poſt loco ſuo copioſius diceretur.

Αἰσχυνόμενοι γὰρ αὐτοὺς τοσούτους ὄντας μείζονι. τῶν δὲ Δαβίδου στρατιωτῶν ἵνα τῶν τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ Δαβίδου, γνώμῃ τε χρώμενοι, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμῃ. φεύγοντας γὰρ διὰ δρυμῶν καὶ φαραγγων, ἐπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δὲ ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν παλείους ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι τότ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαβίδου πάντες ὡρμήσαν ἐπὶ τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ἦν τό τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἕνεκα. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἀπιδὼν τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἐφόλκε φερομένους δὲ μὴ ῥύμης, καὶ τοῦ τε σάλου ἕνεκα τῆς κινήσεως κοῦφον ὄντων ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἀπιπολὺ κλάδοις ἐκπεταμένῳ, ὥστε δεξιὰς ἀναχρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος τοῦ ὀξύτητος ὡς ἐπὶ πολὺ φερόμενον τὸν δεσπότην ἔτι φέρον ἐχώρει πρόσω. ὁ δ' ἐκ τῶν κλάδων ἐκρεμάμενος κρεμαστὸς τοῖς πολεμίοις. τῶν τις ἰδὼν τῶν Δαβίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀργυροῦ φήσαντος εἰ βαλών ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ δισχιλίους εἶπεν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διεθηκά μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κῆ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεστάντες τοῦ δένδρου κατασῶσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ ὄγκημα πάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημεῖόν δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰωάβος ἀπέχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τῇ τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων. ἔστησε δ' Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνην δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄῤῥενα, θυγατὴρ δὲ μία θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασα δ' αὐτῆς τῷ Δαβίδου υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ Ἀβιὰ δεξάμενος τὴν βασιλείαν ἀβιᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

Had the Romans been ſo ſenſible of the honour of their Emperors, as the Jews were of their Kings, they would never have ſuffered the Statues of Caligula to be ſet up in their Temples, nor have ſo baſely flattered Nero, as to have ſtruck Medals of him, as if he had been the Author of their Liberty, when he was the Deſtroyer of it.

CAP. X.

Quomodo David regno reſtitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abeſalomo populus ejus domum quiſque ſuam dilapſus eſt. Achimas verò Sadoci pontificis filius,adito Joabo, rogavit,ut ſibi permitteret ad Davidem ire, nunciaturo læta omnia, qvodqve divina ope ac providentia victoriam ſit conſeqvutus. Negavit hoc Imperator, dicens: non convenire, ut antehac afferre læta ſolitus, nunc de morte filii regem certiorem faceret: juſſitque eum ibi manere. ſed vocato,Chuſi,illi mandavit, ut omnia, quæ ſciret,ad regem perferret. Achima verò denuo rogante,ut ipſe mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abeſalomi mortem, paſſus eſt eum hoc facere. Is viam compendioſam ingreſſus ſoli ſibi notam, Chuſi antevertit.

Κεφάλαιον ί.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

ΜΕτὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δὲ ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθών, ἐδέετο αὐτοῦ τὴν νίκην ἀπενεγκεῖν πορευθέντι Δαβίδῃ μηνύσοντα. ἢ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας, εὐαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγονημένον, νῦν ἀπενεγκεῖν δηλώσοντα θάνατον τοῦ βασιλέως τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν δ' ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τῷ βασιλεῖ. ὁ δ' Ἀχιμᾶς πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ἀπὶ τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι, ὡς μένης γὰρ αὐτὸν πιήσεσθαι τῆς νίκης, ἠσυχίσειν δὲ ὡς τῆς Ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὸν πρὸς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τῷ ὀπτομωτέρῳ ἐμβαλὼν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτῷ ἐγίνωσκε, τὸν Χουσὶ φθάνει. καὶ δι-

καθεζομένου ἢ δαβίδη μεταξὺ τῶν πυλῶν καὶ τοῦ προσελθόντος τινὸς ἀπαγγεῖλαι τὰ κατ' αὐτὸν, τῶν σκοπῶν τις ἰδὼν τὸν ἀχιμαὰν τρέχοντα, καὶ μήπω τις ἐπιγνωρίσαι δυνάμενος εἶπε πρὸς τὸν δαβίδην βλέπειν τινὰ εὐαγγελιζόμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἀγγέλου ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕτερόν τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. καὶ κἀκεῖνον δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν ἀχιμαὰν ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγενημένον τὸν σαδώκου παῖδα τοῦ ἱερέως προτρέχειν ἐσήμανεν. ὁ δ' δαβίδης, προφανὴς γενόμενος, ἀγαθῶν ἀγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, καὶ τινων εὐκταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος δὲ βασιλέως, φανεὶς ὁ ἀχιμαὰς, προσεκύνει τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ τῆς μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου δ' τι καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν εὖ τοὺς ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῶν πολεμίων γενομένης, ἀγνοῆσαι δ' μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν ἀβεσάλωμον. καὶ πλέον μὴ μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ ἰωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην χρέαν παραγενομένου δ' τοῦ χουσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ τὴν νίκην σημάναντος, περὶ δὲ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκραγεν. ὁ δ' ἐχθροῖς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβεβηκεν ἀβεσαλώμῳ γένοιτο. ἔτος ὁ λόγος, οὐδὲ τὴν ἐπὶ νίκῃ χαρὰν ἔσασεν, οὔτ' αὐτῷ μέσην μεγίστην οὖσαν, οὔτε τῆς στρατιώτας. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν σφαττόμενος, καὶ παντάπασιν αὐτὸν αἰκιζόμενος. ὦ τέκνον ἐκδοῶν, αὐτὸς μοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐψήφιστο καὶ ἅμα σοι τελευτῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἐπὶ μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δ' καὶ ὁ ἰωάβος, αἰσθόμενοι ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ἠχρώθησαν μὴ τῶν νενικηκότων χήματος εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. καταπεφεῖς δ' καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καταπεκαλυμμένου δ' τοῦ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἰσιόντος πρὸς αὐτὸν ἰωάβου, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις καταβάλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντάς σε καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τὴν σὴν γυναῖκα δοκεῖς μισεῖν. στέργειν δ' τοὺς ἐχθροτάτους καὶ πολεῖν ἀκεῖ ὄντας οἱ δίκη τεθνήκασιν. εἰ γὰρ ἀβεσάλωμος κρατήσας, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως κατίσχεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῶν ἀπελείφθη λείψανον. ἀλλὰ πάντες ἂν δοτὸν σοῦ καὶ τῶν σῶν δεξάμενοι τέκνων, ἀπολώλαμεν οἰκτρῶς, οὐ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεῶντας ὅτι τοῖς κακοῖς κολαζόντων. σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν ὅτι μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς ἔτως ἐγένετο. παυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελθὼν ἄφθητι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας εὐχαρίστησον. ὡς ἐγὼ τημερον, ἂν ὀπτεμένης τοῖς ἄρτι περαιτομένοις, ἀναπείσας ἀποστῆναι σου τὸν λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέρῳ παραδοῦναι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν ἰωάβος, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἤγαγε εἰς τὸν περὶ τῶν πεπραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχηματίσας δ' αὐτὸν δαβίδης, καὶ ποιήσας ὑποδήτον εἰς τοῦ καθήμενος ἦαν, πρὸς τὰς πύλας ἐκάθισεν,

A Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum unus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cumque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo poſt ſequi illum alterum quendam indicavit. Reſponde-
B rante rege hunc qvoque bonum fore nuncium, ſpeculator, jam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo adventare. Tum David, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum ſalutat: & ſcitanti de pugna lætam victoriam annunciat. rogatus deinde, qvid filio factum ſit, ait ſe, verſis in fugam hoſtibus, confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſeqventium:
C nec præterea quicquam comperti habere, qvod jubente Joabo propere diſcedendum fuerit, ut victoriam renunciaret. jamque & Chuſis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qvi ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inqvit, tuis eveniat idem, qvod Abeſalomo. Hæc verba in cauſa fuerunt, ut nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec
D milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima urbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium laceràns, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans: Fili mi, utinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc majore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Joabum, audito, qvod rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite lacry-
E mantes, non aliter quam clade accepta veniebant. Cæterum cum rex operto capite gemere deſiderio filii perſeveraret, Joabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus. Quid facis, inquit, ô rex? an neſcis, qvod hoc pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atqve adeo teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſſimos, & juſtiſſima pœna aſſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus vi-
F ciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliqvum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad unum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & graviter punientibus eos, qvi noſtram vicem miſererentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qvi qvum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? De-
G ſine igitur ab injuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age, quod ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqvi ſi, quà cœpiſti, pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiamqve, ut jam gravius ac verius quàm ante lugeas.

Talibus verbis Joabus regi mœſtitiam excuſſit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, qvo gratior eſſet militi ejus conſpectus, pro foribus portæ conſedit,

ita ut hoc audito universus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qvi ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reversi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes qvantum beneficiorum à Davide accepissent, & qvomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quam iniqvè hoc ejecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Davidem rogare, ut omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodùm antea curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncii veniebant ad regem: isqve mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandavit, ut principes tribus Judæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Davidem reponere, maxime cum is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui jussit, qui fieret, qvod cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, ut Davidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solum veniam, quæ jam contigisset, verum etiam universarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices vero tum principes dictæ tribus sunt alloqvuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primum contribules Davidis incunctanter per legatos eum in regnum revocant: qvorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israelitæ & ipsi idem faciunt, atqve hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singularis Judæ tribus officium extitit, qvæ usque Jordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, seqventibus mille viris è tribu Beniamitica: nec non Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & servis viginti. Hi una cum tribu Judæ ponte ripas fluminis junxerunt, ut rex cum suis absqve negocio transire posset. Ut verò ad Jordanem pervenit, salutatus est à tribu Judæ: & Semeis in pontem progressus, accidensqve ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, utqve infensus sibi esse desineret, neve recepta potestate in se primum animadverteret, reputaretque id quoque, qvod erroris pœnitentia ductus, primus ipse revertenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Joabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem divinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Sarujæ filii, neve novas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, qvamobrem juro me omnibus omnem pœnam remittere, qvi quocunque modo in majestatem meam peccaverunt, neque in quenquam ea de causa animadversurum esse. tu qvoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα σωθῆναι μὲν ὑπὲρ αὐτὸν καὶ καταπαύσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν ἐξ Ἐφραίμου μετ' Ἀβεσαλώμου γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολέμων περιεποίησεν αὐτοῖς πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ τινὶ ἐνεχείρησαν. καὶ νῦν τεθνηκότι τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, παρακαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δικαίως ἂν πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῶν δὲ πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πεῖραν ποιεῖσθαι πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀποδεδωκότα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδῃ. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς Ἰούδα φυλῆς Δαβεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμεσσᾶ τῷ στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ πείθει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δ' παρ' αὐτοῦ, μὴ Δραλλαγὴν μόνον, ἣν τὸ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁπάντων τοῦ λαοῦ στρατηγίαν καὶ ἀδεσαλώμου παρέξειν. καὶ οἱ μὲν δεχθέντες, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' τὸν Ἀμεσσᾶν ἔπεισαν τὰ ὠφελοῦντα τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ φρονοῦσι. καὶ πείθει γε τὴν φυλήν, παρεσκευασμένα πέμψαι πρὸς Δαβίδην πρέσβεις, ὡς καλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ Ἰσραηλῖται, προπεμψαμένου τοῦ Ἀμεσσᾶ. τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δ' τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνου ποταμὸν ἀπαντήσασα τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γήρᾳ πᾶις Σεμεΐας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς Βενιαμιτῶν φυλῆς ἐπήγετο. καὶ Σιβᾶς δ' ἀπελεύθερος Σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. οὔπω σὺν τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐληλύθεσαν, ἵνα βάσει Δράβη μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τὸν Ἰορδάνου, πατάσσεται μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' ἀνάβας ὅτι τάχους ἔφυγεν Σεμεΐας, καὶ κατασχὼν αὐτοῦ πρὸς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώναι τε τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, & μὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ φυόμενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δ' ἀνθελοῦντος αὐτῷ καὶ οἰκτίζομένου, ἀδελφὸς Ἰωάβου Ἀβεσσαῖος ὁ Σαρουίας υἱός, Δρὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν οὐ τεθνήξῃ βλασφημήσας τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καταχειρισθέντα βασιλεύειν; Δαβίδης δ' ὀργισθεὶς εἰς αὐτὸν, οὐ παύσεσθ' εἶπεν ὦ σκαιότατα παῖδες. μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὑπὲρ τὰς πρώτας ταραχὰς καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφιέναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σύ τε εἶπεν ὦ Σεμεΐα, θάρρει. καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δ', προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ. ἀπή-

At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ ὁ σαούλου ἔγγονος μεμφίβοσθος, A
ἐρυθριάντι τὸν ἑαυτοῦ πώγωνι, καὶ τὸν κόμην
βαθειαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μὴ γὰρ τὸν δα-
βίδου φυγὼν, οὔτε ἀπέκειρατο λυπούμενος, οὔτε κα-
θῆρε τὸν ἑαυτοῦ, κατακρίνας αὐτὸ συμφορᾶν ταύ-
τῳ ὅπερ τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δ' καὶ
ὑπὸ τοῦ ὑπηρέτου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπα-
σαμένου δ' αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυν-
θάνεσθαι, τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς B
ἦν τῆς φυγῆς, ὁ δ' ἀδίκημα ἔφη εἶναι σιβᾶ. κε-
λεύσαντος γὰρ αὐτοῦ παρασκευάζεσθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον
ὡς ἐφοιτήσειν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπόδου τινὸς, οὕτως
παρήκουσεν. εἰ μήτοι γε ταῖς βάσεσι εἶχον ἐρρωμένως,
οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυγὴν παν-
τὶ δυνάμενος. οὐ τοῦτο δ' μόνον ἠδίκησέ μου τὸν
πρὸς σὲ δέουσαν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε,
καὶ διέψευσται κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα, ὅτι τούτων C
οὐδὲν ἡ σὴ διάνοια ἡ σὴ προσίεται, δικαία τε οὖσα καὶ τὴν
ἀλήθειαν ἰσχύειν τε βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀφαπῶ-
σα. μείζονα γὰρ κινδύνους παθὼν ὑπὸ τοῦ πάππου
τοῦ μοῦ, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν ἡλικίας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖ-
να ἀπολωλέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐφάνης, τότε
μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξου-
σίαν τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον
γὰρ ἔκρινας ἐμὲ καὶ ὁπηνίκα τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέ-
ραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῶν συγγόνων δ' μάλιστα τι- D
μωμένου. ταῦτ' εἰπὼν, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἔγνω
κολάζειν, οὔθ' ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικά-
ζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χα-
ριούμενος φήσας, αὐτῷ γὰρ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τῆς
οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δ'
μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σιβᾶς, ἐμοὶ
δ' ἀρκέσει τε, σὲ τὸν βασιλέα ἀπολαβεῖν. βερζέ-
λλαν δ' τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ E
πολλὰ παρεχόμενον ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῷ, δε-
δόσθαι τὸ προπεμψαντα μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρε-
καλεῖ συνελθεῖν εἰς τῶν ἱεροσολύμων. γηροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δ', πόθῳ τῶν οἰκοι παρεῖτο τὸν μετ' αὐτοῦ διατρίβειν, καὶ τὸ γῆρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότα, F
ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπῃ
ταύτῃ ἥδιον βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ'
ἐπιθυμίαν ἀπολαύσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτοῦ συνι-
έναι δι' τὸν χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς
ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀρ-
γάνων ὅσα τοῖς βασιλεῦσι παρεῖναι τοὺς ἐνδιαιτω-
μένους. οὕτως ἦν λιπαρῶς δεομένου, σὲ μὲν εἶπεν,
ἀπολύω, τὸν δὲ ἀχίμανον υἱὸν, ἄφες μοι, πάντων δ'
αὐτῷ μεταδώσω τῶν ἀγαθῶν. καὶ βερζέλλης μὲν G
καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασι-
λέα, καὶ πάντων ἐπεύξάμενος αὐτῷ τέλεων ἔχειν
τὴν ψυχὴν, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. ὡς δ' ἐγένετο δ' εἰς
γαλγαλα δαβίδης, τὸν λαὸν πάντα ἤδη τὸ ἥμισυ πε-
ρὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τὸν ἰούδα φυλέτην. ἐφικνοῦντο
δ' εἰς γαλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶ-
τοι, μετὰ πολλῆς πομπῆς, καὶ τὸν ἰούδα φυ-
λὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐληλυθυῖαν,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit
obviam, sordidatus & promisso ac neglecto ca-
pillitio. ex qvo enim rex profugerat, neque co-
mam totondit, neqve vestem purgavit, cala-
mitatem ejus non secus quàm propriam fe-
rens: ad hæc à suo procuratore apud regem fal-
so delatus fuerat. Is post salutatum & adora-
tum regem interrogatus ab eo, qua de causa
non simul exisset, socius fugæ futurus: respon-
B dit Sibam esse in culpa. Hunc jussum parare ad
profectionem necessaria, verba sua non aliter
quàm alicujus mancipii contempsisse. alio-
qvin, inqvit, si pedibus integris fuissem, &
ad profectionem his uti potuissem, nunquam
abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus
meam erga te, domine, pietatem impedisse, in-
super malitiosè ac mendaciter me detulit. Sed
C bene novi, qvòd tua prudentia tales calumnias
non admittat: qvum sis justus, & Deum ac ve-
ritatem, cui tantopere studes, diligas. Cum e-
nim in gravissimis periculis avi mei tempori-
bus versatus sis, liceretqve tibi de tota fami-
lia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua
bonitas est ac modestia, omnes acceptas injU-
rias oblivioni tradidisti, recenti etiam tum
D earum memoria summam potestatem assecu-
tus. præterea in amicorum ordinem allectum,
& mensæ tuæ qvotidianum convivam adhi-
bitum, nihilo deteriore conditione quam u-
num, quem è maximè necessariis apud te esse
voluisti. his auditis neque Memphibosthum
punire libuit, neque an Siba calumniator fue-
rit cognoscere. sed præfatus cuncta se ejus bo-
na Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimi-
diæ partis restitutionem promisit. Tum Mem-
phibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi fa-
tis est te in tuum regnum restitutum esse. Ber-
E zellæum deinde Galaditam virum magnum ac
bonum, cujus benignitate belli tempore ad-
jutus fuerat, deducentem se Jordanem usque
rex rogavit, ut simul Hierosolyma proficisce-
retur: pollicitus eum parentis loco se habitu-
rum, nihilqve illi defore qvo extremæ ejus æ-
F tati refovendæ sit opus. at ille excusavit, rem
domesticam convictui regio præferens: dicens
se jam octuagenarium non posse regiis volu-
ptatibus perfrui, jam de absolvendo extre-
mo vitæ actu & sepultura sollicitum: rogans-
que, ut sibi cum bona regis gratia liceat suo
more domi vivere: quandoquidem jam per
G ætatem non amplius ullam è potu, aut cibo
voluptatem capiat, & aures obturatas habeat
ad sonos tibiarum cæterorumqve instrumen-
torum, quibus aulici regii se oblectare so-
lent. Quo ita instanter rogante: Te, inqvit,
dimitto: hunc verò Achimanum filium me-
cum abire sinito. Omnium enim bonorum
meorum particeps erit. Tum Berzellæus re-
illi precatus, domum est reversus. David
populi circa se habens, & Judæ tribum
integram. Eo venerunt ad illum primores ejus regionis, seqvente magna hominum
multitudine: incusabantqve Judæ tribum, qvod insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul unanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Judæ rogabant, ut æqvo animo ferrent, qvòd præventi essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qva devinctum sibi ferventioribus studiis prosequerentur. neqve enim se hac de causa ulla munera accepisse, ut merito ægrè ferre debeant, serius se ad illum pervenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inqviunt, fratres, qvod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, qvem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cùm totus populus undecim partes habeat, vos unicam, tantoqve potiores simus, præter æqvum feciſtis, qvod
2. *Reg.* 20. nobis nescientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus est vir qvidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qvi sublata voce in medio multitudinis exclamavit: Non est nobis pars apud Davidem, nec hæreditas apud Jessæi filium: Simulque cornicine jusso canere bellicum, omnes relicto Davide illum sunt secuti, sola Judæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Ubi concubinis, cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè, ut antè, administrari jussit, ipse verò posthac non amplius eis est usus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Joabi fuerat: jussitqve, ut collectis, quantis posset, è tribu Judæ copiis post triduum ad se veniret, ut eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Qvo ad colligendum militem profecto, qvum in ea re occupatior mature non rediret: tertia die rex Joabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne forte instructior factus plus damni det, plusque exhibeat negotii, qvam modo Abesalomus exhibuisset. Non est, inqvit, ulterius expectandum, sed cum his, quæ nunc ad manum sunt, copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & ubicunque illum adeptus fueris, da operam, ut prælio decernatur: & cave, ne occupatis munitis urbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Joabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquisque, qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem, qvi vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, perveniſſet, obviam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Joabus thorace munitus: accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoqve mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improviso ictu ventrē ei perfodit, hominemq; confecit: facinus sanè impium,

A ὡς δεῖν ἐμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν προληφθέντος. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοήσασθαι, καὶ σπεύσαντες φθάσαι. οὐ μὴν τοιγε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπως τούτων δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τῶν τῆς ἰουδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ
B ἠνύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ὁ θεὸς δοὺς λαῶν, πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενῆς κρίνεται. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας ἔνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. πειαῖτε τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἰνὴρ τὶς πνηρὸς, καὶ σαθρὸς χαίρων, ὄνομα
C σαβαῦ ὁ, υἱὸς βοχορέου τῆς βενιαμίτιδ ος φυλῆς, σὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος μέγα βοήσας, εἶπεν, οὔτ' ἔχει τὶς ἡμῶν μοῖραν δαβίδου μοίρας, οὔτε κλῆρον παρὰ τῷ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σκάλπτωσι κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν σκεύῳ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν
D παλλακὰς, ἃς ὁ υἱὸς αὐτοῦ σωμῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλον μετήγαγεν οἶκον, πάντα προστάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τὰς ἐπιμελομένους, αὐτὸς δ' οὐκ ἐσκηνάζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δ' καὶ τὸν ἀμεσσὰν στρατηγὸν, καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰωαβ ὁ λῶ δίδωσιν. σκέλλοσε δ στρατιὰν ὅση δύναται σωναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα ὦ δαδοὺς αὐτῷ πᾶσιν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορίου. ἐξελ-
E θόντος δ' ἀμεσσὰ, καὶ ὡς τὴν ἀθροισιν τῆς στρατιᾶς βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπανήει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, ὡς οὐ δίναι σύμφορον ἀνοχὴν τῷ σαβαίῳ δοθῆναι. μὴ χρόμενον τὸν πολεμίοις θαρσαλεῦν, μείζονων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιον ἢ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσχηκε. μὴ τοίνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τὴν οὐσαν ὦ δαλαβῶν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσσαίου δ' ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου
F ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειράζῃ συμβαλεῖν. ἀπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ἐχυρὰς καταλαβόμενον, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἰδρῶτας θαδασκάσῃ. ἰώαβ ὁ δ' οὐκ ἐπὶ μέλλειν ἔπεμενεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, & ὅση λοιπὴ δύναμις λῶ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔπεσθαι κελεύσας, ἐξόρμησεν ὅπι τὸν σαβαῖον. ἦν δὲ ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ἐστὶν αὕτη σαδίους ἀπέχουσα
G πεντακοσίους τῶν ἱεροσολύμων, γεγυμνέν ος, πολλὴν ἀμεσσὰ δύναμιν ἀγαγόντ ος, ἀπήντησεν αὐτῷ. πλησιάσαντ ος δ' μάχαιραν, & θώρακα ἐνδεδυμέν ος ἰώαβ ος, προσιόντ ος ἀσπάσασθαι δ' ἀμεσσὰ, φιλοτίχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσσὰν ἐγγὺς γυόμενον ὡς καταφιλήσων τοῦ γυείου λαβόμ ος, οὐ προσιδόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν, ἔργον διαπεραξάμ ος παντελῶς ἀνόσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγλυφῆ κ, μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυ-
πήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς ῥοδὰ τοῦ βασιλέως ἐκ
αὐτὸν ἰσοτιμίας. Δι᾽ ταυτὶν γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν ἀβέ-
νηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ ῥηγνύμενα
πρόφασιν ἐπιεικῆ εὐγνωσεν ἡδυκῆ πιεῖν, ὁ ἀδελφὸς
ἀσυνήλιγ. ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος. ὁ δ᾽ ἀμεσσᾶ
φόνον οὐδὲν τοιοῦτον ἔχε ῥηγνύμενον. ἀποκτείνας γὰρ
τὸν στρατηγὸν, ἐδίωκε τ᾽ σαβαῖον καταλήψων ἕνα πρὸς
τὸν νεκρὸν, βοᾶν ἐπετελάμενος πρὸς τὸν στρατὸν, ὅτι
πέθνηκε μὲν ἀμεσσᾶς δίκαιος, καὶ μετ᾽ αἰτίας κολα-
ζόμενος. εἰ γὰρ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τοῦ
στρατηγοῦ ἰωάβου, καὶ ἀξεσεσαίωται τοῦ τότε ἀδελφοῦ. κι-
νήσου γὰρ σώματος ὅλη τ᾽ ὁδοῦ, καὶ πάντες ἐπληθ-
θους ἐπ᾽ αὐτὸ συῤῥέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, θαύμα-
ζον πολέων ἱστάμενοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κο-
μίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτὸ
θη καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τότε γὰρ ὁμοίως, πᾶς ὁ λαὸς
ἠκολούθησε τοῦ ἰωάβου. διώξαντι δ᾽ αὐτῷ διὰ πάσης
τῆς ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, δηλοῖ τις ἐν ἐχυ-
ρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγομένη. ὠθρω-
γόμενος δ᾽ ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τ᾽ πό-
λιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ἐπορύσ-
σειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλ-
λειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει,
χαλεπῶς πρὸς αὐτὰς διατίθεται. γύναιον δέ τι σῶφρον
καὶ σοφὸν, ἐκ᾽ ἐκάστης ἤδη τὴν πατρίδα κινδυ-
νεύουσαν, ἀναβαν ὅπι τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ
τῶν ἐπιτειχίων τὸν ἰωάβον. προσελθόντος δ᾽ ἤρξατο λέ-
γειν. ὡς ὁ θεὸς τὰς βασιλέας καὶ τὰς στρατηγὰς ἀποδεί-
κνυσιν, ἵνα τὰς πολεμίας τὰς ἑβραίων ἐξαίρωσι καὶ πα-
ρέχωσιν αὐτοῖς εἰρηνεύειν ἀπάντων. σὺ δ᾽ ἀπωδάζεις μη-
τρόπολιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μηδὲν
ἐξαμαρτοῦσαν. ὁ δ᾽ ἰλεως μὲν εὐχεται τὸν θεὸν αὐτῶν
διαμένειν. αὐτὸς δ᾽ ἄτως ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τοῦ
λαοῦ φονεῦσαι, ἢ ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βάλεται τηλι-
καύτην. λαβὼν μὲν τοι παρ᾽ αὐτῶν τὸν ἀντάρσαντα τοῦ
βασιλέως πρόσωπον σαβαῖον ἰὸν βοχορίου, παύ-
σασθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάγειν. ὡς δ᾽ ἤ-
κουσεν ἡ γυνὴ ῥηθὰ ἰωάβ, μικρὸν ἀπισχεῖν δεηθεῖσα,
τὴν γὰρ κεφαλὴν δίχεως αὐτῷ ῥιφήσεσθαι δι᾽ πολε-
μίου, καταβαίνει πρὸς τὰς πολίτας, καὶ βάλεται, εἰ-
πεῖσα, κακοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολεῖσθαι καὶ γυναι-
κῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τίς ἐστι γνώριμος, καὶ
ὃν ἔχειν ἀντὶ δαβίδ τοσοῦτ᾽ ἀνηρετήσαντο ὑμᾶς
βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην
ἀντιμῆναι μίαν πόλιν, στείβῃ, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντας
δ᾽ σαβαῖ, ῥῖψαι ταύτην εἰς τὸ ἰωάβ στράτευμα. τότε
γὰρ ὁμοῦ σημάνας ἀνακλητικὸν ὁ δὲ βασιλέως
στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ προῆλθόμενος
εἰς ἱεροσόλυμα, πάντας ἀποδείκνυ πάλιν τοῦ λαοῦ
στρατηγός. καθίσησι γὰρ καὶ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπι τῶν
σωματοφυλάκων τ᾽ ἑξακοσίων, ἀώραμον δ᾽ ἐποί-
ησεν ὅπι τῶν φόρων, καὶ σαβάθην τ᾽ ἀχίλαον, ὅπι τῶν
ὑπομνηματογράφων, σουσὰν γραμματέα, σάδωκον γὰρ
τ᾽ ἀβιάθαρον, ἀπέφηνεν ἱερεῖς. μὴ γὰρ ταῦτα τ᾽ χώρας λι-
μὸν φθειρομένης, ἱκέτευσε δαβίδης τ᾽ θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν
λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν
ποιῆσαι τ᾽ νόσου. τῶν γὰρ προφητῶν ἁπάντων βάλεται τὸν
θεὸν ἀδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλ
ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

qvod bonum & cognatum juvenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa jam ante Abeneri eadem perpetraverat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ ultionis dignius venia videbatur: in Amasæ vero cæde nihil tale habuit qvod prætenderet. Cæso autem imperatore, pergebat ad Sabæum debellandum, uno relicto apud cadaver. hunc jussit proclamare ad exercitum, Amasam jure cæsum meritas pœnas dedisse: qvi vero partes regis foverent, Joabum & fratrem Abisæum ejus duces seqvi debere. Jacente vero in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & ut fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam qvandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit: qvo facto, omnes Joabum sunt secuti. Is qvum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cujusdam cognovit, eum esse in munita qvadam urbe, nomine Abelmachea. qva obsessa & circumvallata, jubet militem muros ejus suffodere & evertere: valde enim irascebatur, qvod portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriam in extremo periculo, conscensis mœnibus Joabum per milites ad colloqvium evocat. qvi postqvam processit: Deus, inqvit, reges & imperatores creat, ut deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu vero nulla in re læsus, primariam Israelitarum urbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus ejus verba, & meliorem sibi mentem precatus, negavit se velunum è plebe occisum cupere, tantum abesse, ut urbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione, confestim se deinde exercitum abducturum. His auditis, mulier Joabum rogat, ut paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus dejiciendum: moxqve ad cives reversa: Vultis, inqvit, mali male perire cum liberis ac conjugibus propter hominem malum & ignotum, eumqve pro Davide, cujus tanta in vos extant beneficia, regnare, & unam hanc urbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persvasi, præciso capite Sabæi, ad milites Joabi hoc dejiciunt: confestimqve signo receptui dato, dux obsidionem solvit: & Hierosolyma reversus denuo universis copiis imperator præficitur. Banajas qvoqve satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus qvæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium sunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus qvoqve Sadoco & Abiatharo mansit.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, ut populum miseratus causam atqve remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deum, ut Gabaonitæ vindicentur, qvos Saulus rex deceptos præter jus & fas interfecerat,

XII. 2. Reg. 21.

& jusjurandum, qvod illis olim Jesus imperator & senatus juraverat, violaverat. Qvamobrem si Gabaonitis pro cæsis civibus pœnas, qvas ipsi voluerint, exigere permittat rex, fore, ut placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. qvod posteaqvam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis, percontatus est, qvid à se peterent: qui cum septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perqvisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Jonathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, ut libitum est, in eos animadverterunt: confestimqve pluente Deo, terra, posito sqvalore, ad pristinam felicitatem rediit, populusqve copia rerum, ut ante, fruebatur. Aliqvanto post rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos avidius persequitur, ultra cæteros solus est longius provectus. hunc jam lassulum conspicit Acmon, filius Araphi, unus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusqve gladio: & conversus è fuga haud dubie confecisset regem, ni Abisæus Joabi frater repente superveniens eum protexisset jam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo graviter commotus est exercitus, & duces jurejurando eum devinxerunt, ne in posterum cũ aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, qvam ex ipsius administratione percipiebat, orbaretur. Cumqve post hanc pugnam Palæstini ad Gazam urbem convenissent, rex quamprimum hoc cognovit, exercitum contra eos confestim ire jussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Ghettæus, unus è fortissimis Davidis militibus. complures enim, qui se de gigantum genere jactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ, qvam tunc Hebræus de hoste reportavit. Redintegrantibusqve bellum Palæstinis, & novo exercitu in eos misso à rege, optime se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo, effecit, ut reliqui terga verterent: multiq; hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo post rursum castra metati sunt ad qvoddã oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitq; in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Jonathas Samæ filius solus se opposuit, stratoq; adversario, maximũ momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudẽ retulit, nam & hic barbarus oriundũ se à gigantibus jactabat. Hoc prælium cum gente fuit ultimum, non ausa postea se contra Israelitas movere. Cæterum David perfunctus jam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentisqve musicis comparatis, docuit Levitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, qvam in cæteris festivita-

καὶ τὰς ὁρκους αὐτοῖς, ὃς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν τοίνυν δίκλω λῦ αὐτὶ θέλουσιν οἱ γαβαωνῖ) λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων ταύτῳ αὐτοῖς ὠδήχη, ἀλλαγήσεσθ, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τ κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ὠδῆ τῶν προφητῶν ἔμαθεν ὀπιζητῶν τὸν θεὸν, μεταπέμπεται τὰς γαβαωνίτας, καὶ τίν Βάλον) τυχεῖν, ἐπηρώτα. τ δ' ὀκ ὄ ἤθελε ὁ σαοὺλ ὠδαλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφθὸθ φεισάμενο ὃ ἰωναθ παιδός. ὠδαλαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖται, τὰς ἄνδρας ὡς ἐβάλοντο ὠκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕψι παρασχεῖμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀναλαβεῖν ὁπολύσας ὃ πρότερον αὐχμῶ, καὶ πάλιν εὐθήνησεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύ) ὁ μετ' οὐ πολλὼ χρόνον ὁ βασιλεὺς ὀπὶ παλαιστινὸς, καὶ συνάψας μάχλω αὐτοῖς, καὶ τρεψάμενο, ἐμονώθη διώκων. καὶ ἠμόμο ἔκλυτο, ὥθ ἤ ὑπό τινος τ πολεμίων, ἄκμων μὴ τοὔνομα, δράφ) παιδός. ἔτος λῶ μὴ ὃ λόγον τ γιγάντων. ἔχων) καὶ ξυστὸν, ὃ τὴν λαβὴν συνέλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, ἢ θώρακα ἁλυσιδωτὸν, ἢ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὀπισθαφεὶς ὡς ἀποκτενῶν τὸν τ πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο δ' ὑπὸ κόπου. ὀπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης ἀβεσσαῖ ἰωάβ ἀδελφὸς, τ βασιλέα μὴ ὑπεξήκατισε πεσόντας κείμενον, ἀπέκτεινε) τὸν πολέμιον. ἰῶνεγκε δ' ὀπὶ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθ. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτ' εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δ' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τ δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τ δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μεθέξοσι πολὺν βιώσαντ χρόνον. συνελθόντων) τ παλαισινῶν εἰς γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπέμψεν ἐπ' αὐτὸς στρατιάν. ἠρίστευσε) τότε καὶ σόφορα εὐδοκίμησεν σβακχὶς ὁ χετλαῖ, εἷς τ περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τ αὐχούντων γεγόνης τὸς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, ἀφ' οἷς τε τ νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὴν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαισινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτὸς δαβίδου πέμψαντ, ἠρίστευσε νεφαί ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαισινῶν ἀπέκτεινεν αὐτ, καὶ τὰς ἄλλας εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι ἁλισθέντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τ ὁρῶν τ ἑβραίων χώρας ὀκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἓξ πηχῶν δακτύλους δ' ὀκτὼ ἑκατέρῳ τ ἑκατὸν καὶ τ χειρῶν, ἑνὶ πλείοσιν ἔχει τ κ' φύσιν. ὀκτ' οὖν πεμφθέντος ἐπ' αὐτὸς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός. ἀνελόντα αὐτὸν, καὶ τ ὅλης νίκης ἐροπὴν ἠμόμο, δόξαν ἀρίστης ἀπηνέγκατο. καὶ ἔτ γὰρ ὁ παλαισινὸς ἦν χ τ γιγάντων ὁπόγονο εἶναι. μ) ὃ ταύτῃ τῇ μάχῃ, ὀκ ἐπὶ τὰς ἱεροσολύμων ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένο δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, ὃ βαθέως ὁπολαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρῳ πωικίλῳ. τὰς μὲν γὰρ τριμέτροις, τὰς δ' πενταμέτροις ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν, κατὰ

2. Reg. 22.

κατά τε τ̃ τ̃ καλαμώνων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κ̃ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ μὲν τ̃ ἐργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τὸν τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτε) πλήκτρῳ. ἡ δὲ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρύε). κύμβαλά τε λευκὰ πλατέα & μεγάλα χάλκεα. κ̃ ταῦτα μὲν τούτων ὅπλα τοσαῦτα ἡμῖν ὡς τε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τ̃ τ̃ παρειλημμένων ἐργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκ). τῷ δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ ἀφισημώτατοι & λαμπροὶ τὰς πράξεις, ὀκτὼ κ̃ τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγησόμεθα τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ & τοῖς τ̃ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσιν ὅτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν ὅτοι καὶ χώραν ὑπαγαγέσθαι κ̃ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, Ἰσαάμου & ἰὸς ἀχ̃μήν. ὃς πολλάκις εἰς τὴν παράταξιν ἐμπηδῶν τ̃ πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν ἐννακοσίους αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν Λεὼ ἐλεάζαρος & ἰὸς Δωδέου, ὃς Λεὼ μ̃ & Βασιλέως ἐν Ἀραδαμὼ. ὅτε ποτε, τ̃ Ἰσραηλιτῶν καιπερωλαφύντων τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν καὶ φλιούντων, μόνος & ἔμεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλούς, ὡς καὶ τὸ & αἷμα τοῦ & περικολληθῆναι τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ἰδόντας τετραμμένους καὶ αὐτοὺς παλαιστινοὺς, καταβάντας διώκειν, κ̃ θαυμαστὴν καὶ ἀξιόλογον τότε νίκην ἄραντας, & μὲν ἐλεάζαρα κτείνοντος & ἐπομένους ἤδη & πλῆθος καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος & ἦν Λεὼ, ἐλᾶ μὲν ὑὸς, σεβᾶς & ὄνομα. κ̃ ὅτε & ἐν τοῖς περὶ παλαιστινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμενον αὐτῷ προσηγορευμένων, ὡς οἱ Ἑβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες κ̃ ἐμεῖναν, καὶ στὰς μόνος & ὡς στράτευμα καὶ τάξις, & τοὺς μὲν αὐτ̃ κατέβαλεν, τοὺς δὲ ὑπὸ καρτερήσαντας αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποστραφέντας ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν & καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος & Βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τ̃ παλαιστινῶν δύναμις πολεμήσουσα, δαβίδης μὲν ὅτι τ̃ ἀκροπόλιν ἀνῆλθεν ὡς περιεκαθῆμενος, πυθόμενος & ἰὸν περὶ & πολέμου. τῆς δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεὲμ διατείνει, σταδίους ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ ἐνταῦθεν ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, κ̃ μάλιστα τὸ περὶς τῇ λάκκῳ τῇ περὶς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πιεῖν αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δίδοιη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ὅτι, θαῤῥεῖν ἐνθυμούμενοι, καὶ διὰ μέσου & τ̃ πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τ̃ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τ̃ βασιλέα, ὡς τοὺς παλαιστινοὺς καταπλαγέντας αὐτ̃ τὸ θράσος & τὴν δύναμιν, ἠρεμῆσαι, & μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τ̃ ὀλιγότητος. κομισθέντος & ὕδατος σὺν ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, κινδύνου καὶ σταλαγμοὺς ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομικέναι, & διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔστησε & ἀπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τῆς σωτηρίας τ̃ ἀνδρῶν ὑπαρξάσης αὐτῷ. μ̃ τούτους Λεὼ ἰωάβου ἀδελφοὺς ἀβεσσαίου. καὶ γὰρ & ἦν μιᾶ ἡμέρᾳ τ̃ πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος & βαναίας, ὁ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν Δαυὶδ ἐν τῇ μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. κ̃ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ γένος & θαυμαστὸ τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένου τῇ δορᾷ, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

A tibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæc fuêre: cinnyra decem chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumq; his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata; qvod qvidem ſane de prædictorum inſtrumentorum natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe ſufficit. Porro rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maxime in- 2. Reg. 23.
B ſignes præclaris facinoribus, XXXVIII. qvorũ qviq; tantum virtutem commemorabo. facilis ex his de reliqvis conjectura. tales enim erant hi qvi poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemæi, qvi non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, qvam nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodejæ, qvi fuit cum rege in Araſamo. hic in qvodam prælio,
C Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locum ſuum non deſeruit: & congreſſus cum hoſtibus multos interfecit, adeo ut cruore gladius ejus ad dexteram adglutinaretur: qvo viſo, reverſi in prælium Iſraelitæ cedentem jam hoſtem urgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo vero militum proſtratos ſpoliante.
D Tertius erat Ili filius Sebas. hic qvoqve, cum bello Palæſtino, in loco qvi Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, Hebræiqve rurſum terriri loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliqvos impreſſionem ejus non ſuſtinentes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerunt facinora, qvæ hi tres in præliis ediderunt. Eo vero tempore,
E qvo, rege Hieroſolymis agente, Palæſtinorum exercitus usqve ad urbem acceſſit, & dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, qvæ XX. ſtadiorum ſpacio usqve Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O qvam bonam aqvam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi qvis eam mihi afferret, id certe mallem qvam multum argenti accipere: tres iſti, his auditis,
F eveſtigio excurrerunt, & cum per media hoſtiũ caſtra Bethlema perveniſſent, hauſta aqva, per eandem viam ad regem ſunt reverſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere. eam aqvã rex bibere noluit, dicens periculo ſangvinis emptam, & ob hoc ſibi non convenire: ſed Deo inde libavit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat
G Joabi frater Abiſæus, qui una die ſexcẽtos hoſtes interemit. Qvintus Banajas, genere ſacerdos, hic provocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, utrumq; confecit. Rurſum ex provocatione cum miræ ſtaturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manib. extorta hominem confodit: qvo inſignior fuit victoria, qvod adhuc viventi ademptis armis, prius eum ſpoliavit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud ejus facinus, qvod jam dictis, qvantum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certe conferri. Qvum enim ningeret, leo in

qvendam puteum illapſus eſt: cujus os, qvod anguſtum eſſet, videbat brevi fore, ut id nivibus oppleretur: atqve ita deſperato exitu & ſalute, rugire occœpit. Banajas autem forte fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cum deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi, qvem gerebat, exanimavit. nec deteriores virtute fuerunt reliqvi triginta tres. Cæterum

XIII. David volens cognoſcere, qvantus millium nu-
2. Reg. 24. merus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moyſis, qvi prædixerat, qvoties cenſeretur populus in ſingula ejus capita, pendendum Deo ſemiſiclum, juſſit Joabum imperatorem, ut iret ad cenſum peragendum. qvo excuſante, nihil opus eſſe, nihil motus coegit ſine mora ad imperata exeqvenda proficiſci. Joabus autem, aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito, qvanta eſſet populi multitudo, poſt novem menſes & viginti dies Hieroſolyma reverſus ad regem numerum ei populi reddidit, absqve tribu Benjamitica, qvam nondum ad cenſum vocaverat, ſicut nec Leviticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliqvorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum, qvi ad militiam eſſent idonei. In Judæ vero tribu qvadringenta millia cenſebantur. Prophetis deinde referentibus ad Davidem, quod Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, ut propitius redditus facti hujus daret veniam. Qvi exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, ut ex his, qvam mallet, eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniqvo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſævituram. Illo vero hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta urgente ad celerem reſponſionem, ut Deo renunciare poſſet: rex cogitans, qvod ſi famem peteret, ſui magis qvam aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoqvidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: qvod ſi per tres menſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic qvoqve ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optavit malum regnantibus æqve ac regnatis commune, in qvo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, qvam in manus hoſtium. Hæc ita, ut audivit, propheta Deo renunciante, peſtilentia in Hebræos ingruit, ita ut variis modis abſumerentur, nec facile eſſet morbum cognoſcere. Mors enim una erat, ſed plurimis & incompertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. qvidam enim repente cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alii paulo lentiore vexati malo ne curationem qvidem ferre poterant, ſed inter officia medicorum expirabāt. alii ſubito tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαιθμήσαι δ' ἂν τις αὐτὸ κ) ἔστο τῆς προειρημένας πλάξεσι, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῶν κατ' ὀλίγον, ἢ ὡς ὅμοιον. νήφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ λέων εἰς τινα λάκκον ὀλιθῶν ἐνέπεσε. σενοῦ δ' ὄντος καὶ κομίζε, δηλονότι ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφερομένου αὐτῷ τῇ χάνι πρόσω ἐαυτὸν ἀδένα βλέπων ἐξόδα καὶ σωτηρίας, ἐβόησε. ἔτι δ' ἥρως ἀκούσας ὁ βαναίας, ὥδλε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόθον ἐλθὼν, καταβὰς εἰς τὸ στόμιον, πλήξας αὐτὸ μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, τοῦτο χρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα τρεῖς, τοσοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ἐπὶ δὲ βασιλέως δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τὸ μωύσεως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ θεῷ τελέσθω ἡμίσικλον, προσέταξεν ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, παρόντι πάντα τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. ἔδ' ὅσον ἀναγκαῖον εἶναι φήσαντες ἔτι ποιῆσθαι, οὐκ ἐπείσθη, προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν ἐπὶ τὸν ἐξαριθμησιν τοῦ ἔθραίων. ἰωάβος δὲ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν σὺν λαβὼν γραμματεῖς, ἐπιὼν τὴν τοῦ ἰσραηλιτῶν χώραν, κ) τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ καταγνόησας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ μείους ἐννέα καὶ ἡμέρας ἔσχοσι. κ) τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τοῦ βασιλεῖ δ' λαῷ, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἔφησεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτῶν φυλήν. μετενόησε δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτών. ἦν δὲ τοῦ ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννενήκοντα μυριάδες, ὅσοι βαστάζειν ἐν στρατείᾳ δυνάμενοι. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν πρὸς τετρακόσιαι μυριάδες ἦσαν. τοῦ δὲ προφητῶν δηλωσάντων τοῦ δαβίδη ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. χάδον δὲ τὸν προφήτην ἐπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν ἂν δοκιμάσῃ, πότερον θέλει λιμὸν γενέσθαι κ) τὴν χώραν ἐπὶ ἔτη ἑπτά. ἢ τρεῖς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις. ὁ δὲ εἰς ἀμηχανίαν ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλιπάρει, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ἔδ' ὁ προφήτης, ὅτι δεῖ ἐξ ἀνάγκης ψεύδος φήσαντα, καὶ κελεύσαντα ἀποκενῶσαι τὴν χέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσοιτο, ἔδοξε δ' ἔτι πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνους δὲ βλαβερῶς. ἂν δὲ γε ἕλοιτο τὰς τρεῖς μῆνας νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τὰς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φρούρημα, καὶ ἅμα ἔτι μηδὲν φοβούμενος ἕλοιτο τὸν πόλεμον, ἢ τήσοιτο τὸ παθεῖν κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δεῖν ἴσον ἁπάντων γένοιτο πρὸς πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τοὺς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δὲ μονοτρόπως. οὐδ' ὡς τε ῥᾴδιον καταπονῆσαι γνῶναι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἓν ἦν. μυρίους δ' αὐτοὺς αὐτίκας καὶ προφάσεσιν οὐδ' ἐπινοῆσαι δυναμένους ἀνῄρπαζεν. ἄλλως γοῦν ἄλλο διεφθείρετο. κ) λαμπρὸν ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξεῖαν τε πλάστην ἐπέφερε. τῶν μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων δὲ καὶ μαραινομένων τοῖς πάθημασι, καὶ μηδ' εἰς κλίνην καταλειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων.

εἰ δὲ

οἱ δ' αἰφνίδιον σκέπτως αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐκκοσμοῦντο, ὡς ἐκπνιγῆς ἀποίμωζον. ἔνιοι γ', τ' οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις τοῖς τεφροῖς. ἀπώλοντο δ' ἐξαμβώνης ἕως ἦν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτὸς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε γ' ὁ ἄγγελος τῷ χέρᾳ ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κακῶσαι πέμπων. ὁ γ' βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἐκέτ' κ' τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν κ' δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παῦσαι. ἀναβλέψας δ' εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τ' ἄγγελον δι' αὐτοῦ φερόμενον ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, κ' μάχαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς ἐγὼ δίκαιος κ' ἀλαθεῖς ὁ ποιμὴν, τὰ δ' πρόβατα σῶζε μηδὲν ἐξαμαρτόντα. κ' λυτρώσατ' ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείσασθαι δ' τοῦ λαοῦ. κατανεύσας δ' ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γάδδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτ ἀναβεῖναι τάχιστα εἰς τὴν ἄλω ἣ ἐθέσπιζε ὁρεννᾶ, καὶ οἰκοδομήσειν βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἀπιτελέσαι. δαβίδης δ' ἀνέστησε, τὸν ἠμέλησεν, ἀλλ' εἰς ἣν ἔπεμψεν ἀπὶ τ' προαγγελμένου αὐτῷ τόπον. ὁρέννα δ' τὸν σῖτον ἀλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἰεβουσαῖος δ' ὢν, ἐθνῶν δ', φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα δαβίδου. καὶ ἅτε ἔτ' αὐτὸν οὐδὲν ἐργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέψατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ἔτ' δ' ὁρέννα πυθόμενός τι παρ' αὐτοῦ τοῦ ἄλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκλάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ σφαγὴν θυσίαν. ὁ δ', καὶ τῷ ἄλῳ εἶπε, καὶ τοὺς ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως εὐχεσθαι τῇ θυσίαν προσέσθαι. ὁ δ' βασιλεὺς, ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμᾶν δ' αὐτὸν ἠξίου λαμβάνειν πάντων, οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ἀπιτελεῖν. ἔ δὲ ὁρέννα φήσαντος πιεῖν, ὅτι βούλοιτο, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἄλω. καὶ ᾠκοδόμησας τ' βωμὸν, ἱερούργησε κ' ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καταπραϋνθεὶς δ' τάχιστα τὸ θεῖον, κ' πάλιν εὐμενὲς γίνεται. σωιζόμενος δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄβραμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἴσχυεν ὡς τε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ὀπτοφάτιδος δ' παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατιδὼν ὁ ἄβραμος, ἀντὶ δ' παιδὸς ὡς προεῖρηκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς δαβίδης, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τῇ θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἐκέλευε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι δ' λαοὺς πάντας, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτῃ διέσχως ἀφῆκεν εἰς τὸ μησόμενον τῇ φωνήν. ὁ γὰρ θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομῆσαι αὐτοῦ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τ' βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴ γ' ταύτῃ τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαφανισθῆναι τὰς παροίκους, καὶ εὑρεθῆσαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας κ' δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ γ' ἄλλο πλῆθος, ὑποφέρειν τοὺς λίθους. καὶ τεχνίτας γ' καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡτοίμασε γ' καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ πανμεγέθεστα,

A nonnulli interim, dum aliqvem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta, commoriebantur. qvo factum est, ut à matutina hora, usqve ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. jamqve genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam qvoqve urbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum, ut B pestem sedaret, & jam mortuis contentus de cætero qviesceret. inter has preces, sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterum greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem, admissa supplicatione, pestem repulit: missoqve ad eum Gado propheta, mandavit, ut C confestim ascenderet in aream Oronnæ Jebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qvi mandatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatum locum se contulit. Oronna vero circa trituram frugum occupatus, ut regem una cum omnibus filiis peraccedentem vidit, occurrens adoravit eum. Erat autem genere qvidem Jebusæus, sed inter præcipuos amicos Davidis: qvæ causa fuit, D ut, capta urbe, nihil illi molestum accideret, qvemadmodum superius diximus. Hoc percontante, qvamobrem herus ad servum accederet, ait se velle aream ejus emere, ut in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & areā & aratra & boves & holocautomata gratis largiri se dixit, precariqve, ut Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex vero gratam sibi ejus simplicitatem ac magnanimitatem pro- E fessus, voluit, ut precium acciperet. Iniqvum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna vero dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo qvinqvaginta siclis emit. extructoqve ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. qvo festo Deus placatus, propitius, ut ante, est redditus. Erat autem is locus in qvem olim Abrahamus filium, ut holocautoma faceret, F adduxerat, & cum jamjam jugulandus esset puer, aries repente astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, ut jam ante scripsimus. David autem cum animadvertisset se exauditum, & gratum fuisse sacrificium, decrevit totum illum locum altare universi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: qvam ejus G vocem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, qvem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam jussit rex numerari inqvilinos, & inventa sunt eorum centum XIV. octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliqvos ad convehendos lapides deputavit, ex qvibus tria millia & qvingentos operariis præfecit. magnam qvoq; vim ferri ac æris ad horum operum usum congessit, materiemqve cedrinam multam & prægrandem,

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à qvibus hujus copiam impetraverat, dicebatqve ſuis amicis, hæc ideo ſe apparare, ut filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqveret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facile opus perfolvat.

τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπεστάλκει δὲ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν, ὡς τε τοὺς φίλους ἐλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἐτοίμων τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας ἔχοντι ναὸς καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίῃ νέος ὢν, καὶ τῶν τοιούτων ἄπειρος διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρασκευὴν ἔχων, ἀπρεπὲς τὸ ἔργον.

CAP. XI.

David ſe vivente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

Accito deinde Solomoni filio mandavit, ut, qvamprimum regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, qvod propter crebra bella cruentus haberetur: prædictumqve ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qvi Solomon eſſet appellandus: qvem non aliter, qvam filium patri, ipſi Deo curæ futurum: atqve etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id qvod omnium eſt potiſſimũ, pacem habituram, utpote alienam non tantum ab externis bellis, verum etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inqvit, qvandoqvidem à Deo deſignatus es rex, anteqvam natus, da operam, ut alioqvin etiam dignus ſis ejus providentia, pietatem colens, & juſtitiam atqve fortitudinem, & præcepta ejus legesqve per Moyſem traditas obſervans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, qvod, te regnante, ſtrui ſibi voluit, cura, ut, ſicut debes, ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinqvam. Scito ſane auri qvidem collecta decem millia, argenti vero talentorum centum millia: æris item ac ferri tantum congeſſi, qvantum vix numero comprehendi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & ſi qvid his defuerit, tu ſupplebis. Qvapropter, hoc opere abſoluto, carus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, ut in ea ſtructura filium adjutarent, & ſecuri de omnibus adverſantibus, cultui tantum divino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum reipublicæ ſtatum, qvæ præmia piis ac juſtis Deus ſolet reddere. Poſtqvam autem abſolutum fuerit templum, juſſit arcam in eo reponi, cæteramqve ſacram ſuppellectilem, cujus receptaculo jam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mandatum Dei neglexiſſent, qvi præceperat, ut qvamprimum hoſtilem terram occupaſſent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Davidis adhortationes, tam ad filium, qvam ad principes. Prægravante autem jam ſenio, & corpore per ætatem frigeſcente, alſioſus factus eſt, ut ne injectis qvidem multis ſtragulis calefieret: cumqve ex communi medicorum conſilio decretum eſſet, ut lectiſſima è formoſis totius regionis virginibus cum rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fovente eum puella, inventa eſt in urbe una fœmina omniũ ejus ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, qvæ cũ rege cubitãs, nihil aliud qvã recalefaciebat eũ: jam n. præ ſenio ad venereas res elanguerat. ſed de hac virgine paulo poſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζῶντος σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξεν βασιλέα.

Καλέσας οὖν τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ τῷ θεῷ ἐκέλευσε διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βουλόμενον κωλύσειεν ὁ θεὸς, αἵμαλι καὶ πολέμοις πεφυρμένον. ἔφασκε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, πάις νεώτατος, καὶ ἐπ' κληρονόμῳ τοὔνομα, ὃ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐξ αἱμάτων χώραν, δι' ὃ δαίμονα καταρήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μεγίστῳ πάντων εἰρήνην καὶ πολέμων ἀπαλλαγὴν καὶ στάσεων ἐμφυλίων. οὐ τοίνυν, ἐπεὶ προνοίᾳ θεοῦ βασιλεὺς ἔσται δ' θεοῦ, πειρᾶ τὰ τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτῳ προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τοὺς ἐν πόλει αὐτῷ καὶ τοὺς νόμους, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ προσβαίνειν διάτρεπε. τὸν δὲ ναὸν ἐν ἔτει σῷ βασιλεύοντος, εἵλετο αὐτῷ φιλίας, ἀποδοῦναι τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμοῦ τελευτῆς ἑτοιμα παρέσω. γινώσκεθι, χρυσοῦ μὲν τάλαντα σωρευόμενα, μύρια. δέκα δ' ἀργυρίου μυριάδας τοιούτων. χαλκοῦ δὲ καὶ σιδήρου, ἀριθμὸν πλείονα συντεθεικα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλην ἀφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. ἂν δέῃ τούτοις σοι προσθῇς, οὐ προθήσῃς. γινομένοις τοίνυν τούτοις, ἄριστος ἔσῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀθέους ὄντας τῶν κακῶν, πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εὐκλείαν καὶ εὐνομίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι πρόσταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, ἃ πολλοῦ ναὸν ἐφίλοντο ἔχειν, εἰ μὴ ἐν πολέμοις δ' θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μὴ τοῦτο γὰρ ταύτην κατασχεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τῷ σώματι αὐτῷ ψυχομένῳ διὰ τὸν χρόνον, δύσερως ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ἐν τοῖς ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων ἱκανῶς θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ἐπιλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, ἅτε δὴ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος ἐσόμενον βοήθημα, ἐζητοῦντο αὐτὸν τῆς χώρας, εὑρίσκεται ἐν πολει σωμὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ἦν δὲ ἀκμὴν ἐν τῷ πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνήτως. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ πατὴρ

B

C

D

E

F

G

2 *Reg.* 1.

virginibus cum rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fovente eum puella, inventa eſt in urbe una fœmina omniũ ejus ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, qvæ cũ rege cubitãs, nihil aliud qvã recalefaciebat eũ: jam n. præ ſenio ad venereas res elanguerat. ſed de hac virgine paulo poſt incidet

παρ᾽ αὐτοῦ υἱὸς Δαβίδ, νεανίας εὐειδὴς καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ Αἰγιάθης γεγονώς, Ἀδωνίας ὁ τρισμακάριστος ὁρμᾷ, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσσαλώμῳ τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. Καὶ τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτ᾽ ἰδὼν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπεπλήττεν, οὐδὲ ἐπῄχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐ δὲ μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα πράττει προσῆλθε. συνεργοὺς δὲ εἶχεν Ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν Ἰωάβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιάθαρον. μόνοι δὲ ἀντέπραττον, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ Βαναίας ὁ ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ Σεμεΐς, ὃν Δαβίδου φίλον, καὶ πάντες οἱ ἀνδρεῖοι λεγόμενοι. ἐπεὶ δὲ Ἀδωνίας ἐθεάσατο μόνος δεῖπνον ἕτοιμον τῆς πόλεως, ἐθεάσατο τοῦ πηγαίου τὸ ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόντος καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰωάβον, καὶ Ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ εἰς τὸν ἀρχιερέα, καὶ Νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ἐπὶ τοῦ ἑστιάσεως. ἔτι προὸς τοῦ Σολομῶνος κατεμηύσατο μητέρα Βεθσαβεέ, Νάθαν ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασιλεύς ἐστι, καὶ ἔτι ἀγνοεῖ Δαβίδης. συνεβάλετό τε σώζειν αὐτοὺς, καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας τοῦ ἀρχεῖν ἤδη παρελάβοι. ταῦτα ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαβὶδ λεγομένου ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεσθαι καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ διεμαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βεθσαβεὲ, πεισθεῖσα τῷ Νάθαν, παρεῖναι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, παντ᾽ αὐτῷ καθὼς ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον δὲ Ἀδωνίας, καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ κεκλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ἰωάβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων μεμυσαται. ἔλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσοι βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοῦν ἔχειν, ὡς τε μὴ τὸν ἀπελαυνόμενον αὐτοῦ βασιλεύσαι, αὐτήν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. Ἀδωνίου δὲ ἔλεγε τοὺς γυναικὸς, ἠγάλλαν οἱ δωματίᾳ παρεστῶτες, ἐπιβλέψαι νάθαν ἰδεῖν αὐτόν. ὁ δὲ βασιλεὺς σκέψασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξειε τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ Δαβὶδ τοῦ ἀρχεῖν ἐπαύσατο. λαμπρὸν δὲ αὐτὸν ποιησάμενον δεῖπνον, καλέσαι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν Ἰωάβον, οἱ μὴ κρύπτειν καὶ παιδιᾶς εὐωχήμενοι πολλῆς ἀϊόντων αὐτῷ συνόντων τοῦ ἡγεμονίαν. σκάλεσόν τε ἔτι ἐμὲ, οὔτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, οὔτε Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δ᾽ εἶναι ταῦτα γνῶσιν ἅπαντας, εἰ καὶ τοῦ σοῦ γνώμῃ ἐγίνετο. ταῦτα δὲ νάθαν φήσαντος ὁ βασιλεὺς σκέλδοσε καλέσαι τοῦ Βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. συνεχωρήκει γὰρ οὐκ ἐν δωματίῳ, ἐν προφήτου παραλαμβάνειν. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθόσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὲν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ ἔτι ἐπὶ τοῦ μοῦ καθεδεῖσθαι θρόνου. καὶ ἔτ᾽ ἔτι σήμερον προσκυνήσαιμι δὲ αὐτὸν ἡ γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον σάδωκον μεταπέμπει τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ παραλαμβάνειν νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ αὐλῆς ἑταίρους ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν υἱὸν

A mentio. Cæterum qvartus filius Davidis juvenis pulcher & magnus, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo, qvod ad ambitionem attinet, similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, ut sibi principatum deferrent: paravitqve sibi currus multos & eqvos, & qvinqvaginta viros stipatores: id qvod pater videns, nec objurgavit eū, nec compescuit, ac ne scitatus qvidem est, qvid sibi vellet talis apparatus. Adjutores autem habebat Adonias Joabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus ejus resistebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banajas præfectus satellitum, & Semeis Davidis amicus, & manus fortissimorum. Porro Adonias, paratis in suburbano epulis, ad fontem, qvi est in hortis regiis, & invitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Joabum & Abiatharum & principes tribus Judæ. Eos vero, qvi pontificis & Nathanis prophetæ & Banajæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc convivium non vocavit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicavit, Adoniam regnare, insciente Davide: svasitq;, ut tam propriæ saluti qvam filii regno consuleret: ingressaqve ad Davidem sola diceret ei, qvod ipsē qvidem jurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loqventi cum rege se qvoqve superventurum propheta pollicitus est, & verbis ejus testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Qvo adorato impetrataq; dicendi copia, omnia, sicut propheta submonuerat, indicavit, exposuitq; ordine, qvemadmodum Adonias epulum adornaverit, & Abiatharum pontificem Joabumq; principem exercitus vocaverit, & filios regios absq; Solomone ac ejus necessariis amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, qvemnam esset successorem declaraturus: ut cogitet rogans, quod, se defuncto, mori necesse esset tam ipsam qvam Solomonem filium. Adhuc ea loqvente, cubicularii nunciant Nathanem venisse, ut regem viseret: statimqve admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido convivio, vocatos ab eo filios ejus omnes, excepto Solomone, & præterhos Joabum imperatorem: hos omnes svaviter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium novo regi ominari. Sed neqve me, inqvit, vocavit, neqve Sadocum pontificem aut Banajam satellitio tuo præpositum. quare æqvum est, ut ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis, rex jubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo, propheta veniente. qva introgressa: Juro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturū tuum filium, ut jam ante juravi, eumq; in solio meo sessurum, idq; hac ipsa die. Ad quæ verba cū mulier, adorato rege, longam ei vitā esset precata Sadocum accersit pontificem & Banajā præfectum satellitum: quibus mox venientibus, jubet, ut assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoqve filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

urbem illum deducerent ad fontem, qvi vocatur Gion: unctumqve ſacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ injunxit: mandavitqve, ut invecto per mediam urbem, præcinente tubicine, proſeqventium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in ſolio regio ſedeat, ut notum fiat univerſo populo, regem eum à patre declaratum, Solomoni vero præcepta imperandi dedit, ut juſte ac pie præſit tum Judæ tribui, tum univerſo Hebræorum populo. Poſt hæc Banajas Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris ſine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra urbem ad fontem, oleoqve unctum, rurſum in eam cum fauſtis acclamationibus introducunt, ut multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxqve adductum in regiam in ſolio paterno collocant. qvo facto, populus totus ad convivia feſtivitatemq; animum advertit, choris & tibiis ſeſe oblectatus, ut præ concentu inſtrumentorum terra ſimul ac aer reſonaret. Ut vero has voces Adonias & ejus convivæ audivêre, vehementer ſunt perturbati: & Joabus imperator negavit ſibi placere vel ſonitum illum vel tubam. Cumqve nemo frueretur appoſitis, ſed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Jonathas: & cum Adonias libenter viſum juvenem bonum nuncium ominatus eſſet, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expoſuit. qvo audito, proripiunt ſe omnes è convivio, & ſuam qvisqve domum diffugiunt. Adonias autem veritus, ne rex factum ejus iniqvo animo ferret, ſupplex ad altare confugit, & hoc apprehenſo ſe tutabatur, qvod ubi ad Solomonem eſt perlatum, quodq; rogaret fidem ſibi dari de oblivione hujus injuriæ, & ſecuritate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti qvidem errati veniam ei conceſſit, ſed præmonito, ut caveret in poſterum: alioqvi ſi amplius aliqvid novare deprehenderetur, ipſum ſibi cauſam exitii futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent. qui cum veniſſet, novumq; regem adoraſſet: juſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitum, ac in reliqvum curare, ut vir bonus ſit, qvandoqvidem hoc ipſi maxime expediat. David autem volens eum totius populi regem declarare, convocat principes Hieroſolyma, una cum ſacerdotibus ac Levitis, qvibus recenſitis, invenit eorum, qvi trigeſimum annum excederent octo & triginta millia: ex qvibus deſignavit curatores ædificii templi ter mille ſupra viginti millia: judices vero populi & ſcribas eorum ſex millia: janitorum vero domus Dei qvatuor millia. tantundemqve eorum qui hymnos Deo canerent, & inſtrumentis muſicis à Davide, ut diximus, in hoc præparatis uterentur. Hos diviſit in cognationes, & ſeparatis à reliqva tribu ſacerdotibus, vigintiqvatuor eorum cognationes invenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Ithamari octo. inſtituitqve, ut una cognatio miniſtraret DEO per dies octo, à ſabbato usqve ſabbatum: atqve ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Davidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omnium prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ὅπι τὸν βασιλικὸν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὅπι τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην γιών. Ϛ προχρίσουσιν τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδείξαι βασιλέα. ἔτι ἢ πομπὴν προστάξε σαδώκην τὸν ἀρχιερέα, καὶ ναθὰν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προστάξε διὰ μέσης τῆς πόλεως, τὰς κέρασιν ὅπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τὸν βασιλέα καθῆσθαι ὅπι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδεγμένον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα σολομῶνι δὲ ἐπέταξε τὰ δεχῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προσῇ τοῦ τῶν ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς. βαναία ἢ δεξαμένου τὸν θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲν μικρὸν διαλιπόντες, ἀναβιβάζουσιν ὅπι τὸν ἡμίονον τὸν σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ὅπι τὴν πηγὴν, καὶ τὸ ἔλαιον χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῷ γμέναν πολυχρόνιον εὐχόμενοι. καὶ προάγοντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ὅπι τοῦ θρόνου. καὶ πᾶς B ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐτράπη καὶ ἑορτὴν, χορεύων C αὐλοῖς περιμένων, ὡς ἐπὶ τοσοῦτον τὴν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δὲ ἤθοντο τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε Ϛ οἱ παρόντες ὅπι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰωάβος ἔλεγεν οὐκ ἀρέσκειν τοῖς ἤχοις ἀδὲ τῇ σάλπιγγι. προῃκεισθαι ἢ δεῖπνα, καὶ μηδενὸς γνωμένου, πάντων δὲ ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, ἐισέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἀβιαθάρου πᾶις D ἰωνάθης. τοῦ δὲ ἀδωνία θεασαμένου τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσφθόγγου ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδου βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δὲ ἐκ τοῦ συμποσίου ὅτε ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δὲ ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῶν γεγονότων, ἱκέτης γίνεται τοῦ θυσιαστηρίου, ὃ δὴ προεῖχεν ἑλλαβόμενος. δηλοῦντος σολομῶνι πεπιηκώς, Ϛ πίστεις ἀξιῶν παραυτὰ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδὲ ἐργάσασθαι E δεινὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ δὲ, ἡμέρως πάνυ Ϛ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δὲ εἰληφθείη πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτοῦ αἴτιον τοῦ πημήσαι ἔσεσθαι, καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίησιν ὅτε τοῦ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν σκέλλοντα μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ ἅ λοιπὰ παρέχειν αὐτῷ ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ ἅτε συμφέρον ἠξίου. βαλόμενος δὲ δαβίδης, παντὸς λαοῦ ἀποδείξαι τὸν F υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας δὲ τούτους πρῶτον, εὑρίσκεται ἀπὸ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, δισμυρίους πεντακισχιλίους. κριτὰς δὲ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δὲ πεντακισχιλίους. οἵους ἔθυεν τῷ θεῷ. καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ θεοῦ, ἀδόντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκευάσατο καθὼς προεῖπεν ἡμῖν. διεμέρισε δὲ αὐτοὺς κατὰ πατριὰς, Ϛ χωρίσας ἐκ τῆς φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριὰς. καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἑκκαίδεκα. ἐκ δὲ τῆς ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε δὲ μίαν πατριὰν λαχοῦσαν τῷ θεῷ, ὅπι ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου, ὅπι σάββατον. καὶ ἔτως ἂν αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, δαβίδου παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθάρου παρόντων τῶν ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν

cognationes invenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Ithamari octo. inſtituitqve, ut una cognatio miniſtraret DEO per dies octo, à ſabbato usqve ſabbatum: atqve ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Davidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omnium prin-

μὴν ἀναβάσει πατριὰ ἐξ ἀφῆς πρώτη. ἡ δὲ δευτέρα ἀ-
κωλύτως ἄχρι τῶν εἴκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως
ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὴν
λευιτικὴν φυλὴν, εἴκοσι μέρη εἰς τέσσαρα. καὶ κληρωσα-
μένων καὶ τὰ αὐτῶν ἀνέβησαν τρόπον τοῖς τῶν ἱερέων ἐφ-
μερεύουσιν, ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ. τὰς δὲ ἀπογονὰς δὲ μωυ-
σέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυ-
ρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ σωρεύει τοὺς βασιλεῖς
ἀναθήνας. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς λευιτικῆς φυλῆς
καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, κα-
θὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶ-
σαν τὴν γραφὴν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ
ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. ἔσχε δὲ ἑκάστη τῶν
μοιρῶν, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὧν ἐκέλευσε
παρεδρεύειν καὶ τριάκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης
ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρ-
χοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκά-
στης μοίρας, ὃν ἄριστον ἤδη καὶ δικαιότατον, ἀπὸ τροπὰς τῶν
φυτῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλους, καὶ κτηνῶν, ὧν
οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων.
ὡς δὲ ἕκαστα τούτων καὶ τὸν ἱερισμὸν διέταξε τρόπον, εἰς
ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων,
καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, ἐκ
τοῦ ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἐ-
λεξε τοιοῦτος τὸν πλῆθος. Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώ-
σκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ δια-
νοηθείς, χρυσὸν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύ-
ριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ἐπὶ δὲ τοῦτο ἐκώλυσέ με
λαβὼν ἐκ προφήτου νάθαν, λέγων τοὺς ἐμοὶ ὑμῶν πολέ-
μους καὶ τὸν φόνον τῶν ἐχθρῶν μεμιάνθαι τὴν δεξιάν. τὸ
μὲν οὖν σκῆλδος τὸ λαβεδεξόμενον τὴν βασιλείαν κατα-
σκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων
ἡμῶν ἰακώβου δυοκαίδεκα παίδων γνησίων, ὄντα τὸν
ἰούδαν ἀποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ
ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τοῦ
θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ
κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ ζωσιάζειν πρὸς ἀλλή-
λους σολομῶνα τὴν βασιλείαν παραφλήσας, ἀλλ' ἀπο-
δεχομένους ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν
δεσπότην. τὸ δεινὸν γὰρ θεῷ θέλοντος ἀεὶ ἀλλοτρίῳ κρα-
τεῖν δουλεύειν. χαίρειν δὲ ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχεῖν
τὴν τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ
πᾶσι εὐτυχεστὸν θεῷ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τῷ εὐ-
δαιμονίαν ταύτην ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν ἀπαρχεῖαν, καὶ
τὸν ἅπαντα τοῦτον προσμεῖναι χρόνον, ἐν αὐτοῖς ἐπαγ-
γέλλατο παρέξειν ὁπὸ σολομῶν ὁ βασιλεύς. ἕξει δὲ
αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῇ καὶ δί-
καιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων
ὡς τέκνον. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα προσδοκώ-
νων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τοῦτος ποιησάμενος τοὺς λό-
γους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ οἰκο-
δομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμε-
λίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι
τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἠθροίντο. ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ
ἀργυρᾶ τούτων τὸ σταθμὸν ὥρισεν. τοῖς παρῳρμησε δὲ

cipum, & cujus prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hanc ſecunda, deincepsq; usqve vigeſimam qvartam: qvæ qvidem diviſio durat usqve in hodiernum diem. Leviticam qvoqve tribum in partes vigintiqvatuor diviſit: & ſortitione facta, & illis qvemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterii dies obvenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum, qvæ reges ſolent dedicare. inſtituitqve, ut univerſa Levitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quisqve vices interdiu noctuqve circa cultum divini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eisqve tribunos, centuriones & præfectos aſſignavit. continebat quæqve pars millia vigintiqvatuor: voluitqve, ut ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, una cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuiqve ſuum ducem præfecit, virum juſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorumq; cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, qvos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtqvam autem omnia, ſicut diximus, ordinavit, advocatis in concionem magiſtratibus, Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus, qvos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus, qui negotiis & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, qvod cum voluiſſem templum extruere, multum auri eum in uſum & argenti centum millia talentorũ comparavi. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo qvod bellis, qvæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminaverim: & filium meum regniqve ſucceſſorem templum ſibi juſſit extruere. Nunc igitur, qvandoquidem ſcitis, qvod etiam majores noſtri Jacobi filii cum duodecim eſſent, Judas tamen conſenſu omnium principatum obtinuit, & mihi cũ ſex fratres eſſent, poſthabitis illis, Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorum qvenqvam id factum iniqve tuliſſe: ita ego qvoqve poſtulo, ut, Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filii nec contra illum nec inter ſe invicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc divinitus electum, libenter ejus dominio ſint ſubjecti. Cum enim æqvum ſit, ſi DEUS ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & favere decet fratri, non ſecus quam ejusdem honoris participes. Ego ſane nihil magis in votis habeo, quam ut promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas qvæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, qvamprimum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Qvod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia recte evenient, ſi te, fili mi, pietatis & juſtitiæ, patriarumqve legum cuſtodem geras: alioqvin ſi hæ non ſerventur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito, inſpectantibus omnibus, Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores qvam ſuperiores, earumqve numerus & qvantitas ac capacitas deſignabatur: tum qvo pondere qvæq; vaſa tã aurea quã argentea fieri deberent, præfinivit,

hortatusqve est eum, ut summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simulqve principes & tribum Leviticam, ut eum adjuvarent, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum qvia divinitus & ad regnum esset electus, & ad templũ ædificandum, qvam qvidem fabricam neqvaqvam fore difficilem, præparata per se jam ante materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumqve ac cæmentariorum multitudine, & smaragdis aliisqve omnis generis gemmis. Postremo nunc se in hunc usum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, qvos oporteret supra arcam stare eamqvè protegere. Postqvam autem David finem loqvendi fecit, secuta est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leviticæ, de suo qvoqve conferentium, & multa liberaliter ac magnifice pollicentium. obtulerunt enim se contributuros talentorum auri qvinqve millia, & stateres decem mille. argenti vero centum millia, ferri qvoqve talentorum multa millia. & si cui lapillus aliqvis erat pretiosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum: qvorum curæ præpositus erat unus è Moysis posteris, nomine Jalus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maxime David visa principum ac sacerdotum reliqvorumqve omnium promptitudine, elata voce Deum laudavit, patrem ac conditorem hujus universitatis appellitans, fabricatoremqve rerum tam humanarum qvam divinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorumqve felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, privatimqve filio mentem bonam & justam, omniqve virtute præditam, jussit, ut populus qvoqve Deo laudes persolveret. Illi vero prostrati humi Deum adoraverunt: versi deinde ad Davidem, pro omnibus ei bonis, qvæ, ipso regnante, perceperant, gratias egerunt. Seqventi vero die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica qvoqve sacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex una cum omni populo festivitati operam dedit: Solomonqve denuo est inunctus & legitimus rex declaratus: simulq; Sadocus pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die inposterũ obedientes ei fuerunt.

καὶ λαὸς αὐτὸν πᾶσῃ χαρᾷ προθυμίᾳ τε εἰς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς βασιλείας προστάτην. ἐμαρῆ δ' αὐτοῖς καὶ ἡ σφοδρα ἐπίπονον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτοῖς. πολλὰ μὲν γὰρ ἀνάλωτα χρυσίᾳ, πολέμῳ δ' ἀργυρίᾳ καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πολῆος καὶ λατόμων ἤδη παρασκευασμένα μύρια, σμαράγδοις τε καὶ παντοίοις ἰδέαις λίθοις πολυτελέσι. καὶ νεὼ δ' ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς διακοσίοις καὶ ἄλλα τρισχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλέγχοις εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς ὡς ἐφέξοντα δεήσει τὰ κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς λαβίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ πασῶν ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐχόντων. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπερέσχον εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ μυριάδας ἀργυρίου τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ἀλάντων πολλὰς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, κόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς. ὧν ἐπετρόπευσεν ὁ μωυσέως ἔκγονος ἰαλοῦς. ἐπὶ τούτοις, ἤδη τε ἐλαφρὰς ἄπας. καὶ δαβίδης τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν ὑπερεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν κόσμισεν προτέτακται τε καὶ κηδεμόνα ὑμνῶν ἑβραίων καὶ τῶν τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτοῖς βασιλείας ἐδωκεν. ἐπὶ τούτοις εὐφήμῳ τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένον, σκέλεσί τε καὶ τὸ πλῆθος ὑμνεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ἐπὶ τὸ γέλως προσεκύνησαν. εὐχαριστήσαντες δὲ καὶ δαβίδῃ τε πάντων ὧν αὐτὸν τὸ βασιλείαν προλαβόντος ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ἐπιούσῃ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχοντο μύριας χιλίας, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, εἰς ὁλοκαύτωσιν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἑστιῶντο ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἐχειροτόνησαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. ζαδώκον, ἀρχιερέα τῆς πληθύος ἁπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐπὶ θρόνου πατρῴου ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέρας ἐπήκουον αὐτοῦ.

CAP. XII.

Mors Davidis, & qvantum filio ad structuram templi reliqverit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

XVI. *3. Reg. 2.*

PAulo autem post David accedente ad senium morbo, videns jam instare sibi mortem, accito Solomone, sic illum est affatus: Ego, fili, fato vocante, ad patres meos abeo, & viam omnibus, qui nunc sunt, qvæ post erunt communem ingredior, qvam remetiri non licebit, nec, qvid in hac vita geratur, revisere. Qvapropter vivens adhuc & morti vicinus iterum atqve iterum te moneo, quæ & ante consului, ut justus sis erga subditos, & pius erga Deum, qui te hoc regno cohonestavit: utq; custodias præcepta ejus & leges, quas nobis per Moysẽ demisit:

ΜΕτ' ὀλίγον δὲ χρόνον, καὶ δαβίδης κατάπεσὼν εἰς νόσον τοῦ γήρως, καὶ σαφῶς, ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νυνὶ ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων προβαίνων, ἐξ ἧς ἐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τὸν βίον πρᾶξαι δὶς ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὖθις γεγονὼς ὄντως τὸ τελευταῖον, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τὰ βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοὺς τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμιν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτε ἐπιθυμίᾳ μή τινι ἄλλῳ πάθει παρεσθήμενον τούτων ἀμελήσαι. τὴν γὰρ θείαν πρὸς σωτὴν εὔνοιαν ἀπωλεῖς, ἐὰν παραβαίς τὰ νόμιμα, καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτὸν τὸν ἀγαθὴν ἀποστρέψεις πρόνοιαν. τοιοῦτον δεῖ σε αὐτὸν παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, καὶ γὼ σὲ παρακαλῶ, καθήξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τοῦ γένους, καὶ οὐκ ἄλλος ἐξ Ἑβραίων σοι ἔσται δεσπότης, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ πάντες αὐτῶν. μέμνησο δὲ καὶ τὸ ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, ἀβενήρου τὸν νέρος παῖδα, καὶ τὸν ἀμεσαὶ υἱὸν ἰεθραίνι. ὃν ὅπως ἂν σοι δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ & κρείττων ἐμοῦ & δυνατώτερος ἰωάβος ὢν, μέχρι νυνὶ τὴν δίκην διέφυγε. παραπέμπω δέ σοι, & τοὺς βερζελλαῖ τοῦ γαλααδίτου παῖδας, οὓς ἐν πρώτῃ πάσῃ & σπουδῇ τοῦ ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ σπουδαπόχομαι γὰρ ἀπείας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν ἔσχε τὴν φυγὴν ὑπηξέ μοι χρεωλυσίαν. καὶ τὸν γῆρᾳ μὴ ἐᾶν σε μελεῖν, τὸν ἐκ τοῦ βενιαμίτου φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας με ἔσχε τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπαντήσας ὅτε τὸν ἰορδάνου, & πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νυνὶ ἐπιζητήσας αἰτίαν εὗρηκον, ἄμωμον. τοῦτ' ἀπαραιτήτως τοῦ παιδὸς σοῦ τε τὸν ὅλων πραγμάτων, καὶ σοῦ τῶν φίλων, καὶ ὃς ἤδη πικρείας ἀξίως γεγηθότας, ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐπὶ μὲν ἓν χεβρῶνι τῆς ἴδα φυλῆς & μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις δ', ἁπάσης τῆς χώρας, τρία καὶ τριάκοντα. ἔτ' ἄμεμπτος ἀνὴρ ἐγένετο, & πᾶσαν δὲ ἔχων τὴν ἕδραν τοῦ βασιλέως, & τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐπεχείρησε μεμφὼ προσοῦναι. ἀνδρεῖός τε γὰρ ἦν, ὡς ἂν ἄλλος τις, ἐν τοῖς ὑπὲρ τὸ ὑπηκόων ἀγῶσι, πρῶτος δὲ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τοῦ πονεῖν & μάχεσθαι προκελεύόμενος τοὺς στρατιώτας δι' αὐτὸς πράξεις, ἀλλ' ἅμα τοῦ προστατῆν ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ συνιδεῖν καὶ περὶ τὰ μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ὑπεσχημένων οἰκονομίας, ἱκανώτατος, σώφρων, δικαίας χρῆσις πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἀμείνους ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε. μηδὲν ὅλως τοῦ τοσούτου μέγεθος ἐξουσίας ἁμαρτὼν, ἢ τὸ περὶ τὰ ἐρᾶν γυναῖκα. κατέλειπε δ' & πολὺ πλεῖστον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὐδ' Ἑβραίων ἄτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις λαμπρῶς, τοῖς τε ἄλλοις οἷς τοῖς κηδείαν νομίζει βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ & πολὺν αὐτοῦ πολὺν καὶ ἀφθονον σωρὸν ἐσώρευσεν ὧν τὴν ὑποβολὴν τεκμηρίοις ἄντικρυς ἐκ τοῦ λεχθησομένου. μετὰ γὰρ ἔτη χιλίων & τριακοσίων, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, ἦν δ' ὑποστείλας, βαλόμενος χρήματ' αὐτοῦ δοὺς, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, & τριῶν ἀπαγαγεῖν, & ἀλλαχόθεν ἐκ εὐπορῶν, ἀνοίξας σόον τοῦ δαβίδος μνημάτων, & βασάσας τρισχίλια τάλαντα μέρος ἔδωκεν ἀντιόχῳ, καὶ διέλυσεν ἔτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς & ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μὴ δ' ἧττον, ἐτ' πολλῶν διαγωνιωμένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τοῦ μὲν γε ἥκιστα τῶν βασιλέων ἐδεῖς αὐτοῦ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκοιλωμένοι πρὸς τὸ μὴ φανερὰν εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅτι ἧττον ἐπέσχεν δεδηλώσθω.

& cave, ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliave affectione ad neglectum earum deflectas. Neqvaqvam enim Dei favorem poteris retinere, nisi servatis ejus legibus, alioqvi suam providentiam à te avertet. Qvod si talem te erga eum exhibueris, qvalem decet, & qvalem optamus, efficies, ut regnum in familia nostra maneat, & nulla unqvam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniqvitatis Joabi, qvi propter æmulationem duos duces justos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Jethranis. in eum tuo arbitratu animadverte, qvandoqvidem hactenus pœnam evasit, qvod meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, qvos mea causa omni honore ac studio proseqveris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis, qvæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per qvæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Benjamitam, qvi me pulsum multis affecit convitiis, qvando Castrum petebam, moxqve ad Jordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetravit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republ. & amicis, & eis, qvos punitos volebat, expiravit, exactis septuaginta vitæ annis, postqvam regnasset apud Hebronem tribui Judæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis vero universæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, qvas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat, ut nemo alius, & in certaminibus pro subjectorum tutela susceptis primus se periculis objiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanqvam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregie callens, qvid in præsens, qvidve in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, justus, humanus, qvæ qvidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate unqvam ab æqvitate deflexit, nisi qvod ad Uriæ uxorem attinet. Tantas præterea divitias hæredi reliqvit, qvantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, præter solennia illa in regum funeribus, illatis etiam in monumentum ejus maximis divitiis, qvarum magnitudinem facile sit conjectare ex hoc, qvod dicemus. Nam post annos mille & trecentos Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, ut, abducto exercitu, obsidionem solveret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Davidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumqve parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicavimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex, alia cella aperta, magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen, qui regum cineres continent, neuter eorum pervenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ab ingredientibus monumentum inveniri neqviret. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἀφῄρηλαβῶν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.
Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ ὅτι πλείστους, ἔτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.
Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου τὰ δέκα φυλῶν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.
Ως σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσαμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.
Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, ἔτι δὲ ὅτι τῷ ἱεροβοάμου γενεὰν βασίνης τις ὄνομα ἀλαφθάρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.
Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ ἀλαφθαρᾶ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.
Ως τὸ ἀδεσταμένου ῥιζᾶς ἀλαφθαρίους, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.
Ως ἄδερ δαμασκοῦ ὁ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατεύσαμενος ἡττήθη. Κεφ. η.
Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.
Ως ἄχαβος ἐπὶ συρίας στρατεύσαμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. Cap. I.
De Sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit. Cap. II.
Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus vero duabus imperavit. Cap. III.
Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit. Cap. IV.
Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & qvod Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupaverit. Cap. V.
Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. Cap. VI.
Basanæ stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. Cap. VII.
Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur. Cap. IIX.
De Josaphato rege Hierosolymorum. Cap. IX.
Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. Cap. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER OCTAVUS.

Κεφάλαιον ά.
Ως σολομῶν τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνείλε.

CAP. I.
Qvomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδ καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος ἦν τῷ γένει τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσους κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ νέος τὴν ἡλικίαν ἔτι ὢν, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε δι' ἁπάντων, καὶ τῇ τοῦ θεοῦ βούλησιν καθίσαντος αὐτὸν ἐπὶ τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπεφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, πλείστῃσι καλῶς αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ παναθλίαν τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ δι' πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν βασιλέως μητέρα βεθσαβέαν, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' χρείαν τινὰ πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἠξίωσε λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴν καὶ δι' τὴν ἡλικίαν, καὶ δι' τὴν δ' πλήθους προαίρεσιν ἅπαν αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν δ' θεῷ γνώμην περὶ καὶ ἀγαπᾶ τὴν κατ' αὐτὸν δικαίαν, καὶ τοῖς παρεῖσιν ἥδε πράγμασιν. ἐδεήθη δ' οὖν δι' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τὴν τοῦ πατρὸς συνηθεμωμένην πρὸς γάμον αὐτοῦ ἀδισάκλειαν. ὁ δὲ πλησιάσας τὸ πατέρα δι' τὸ γῆρας αὐτῷ, μᾶλλον δ' ἐπιπαρόντος ἤδη θεοῦ βουλήν, δι' σολομῶνος ἅπαντα ὡς ἐβούλετο ὑπῆρχε, καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρους, καὶ τε βασιλέως χαριζομένου τῇ βουλομένῃ, καὶ δεησομένης αὐτοῦ λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, εὐελπις ἀπαλλάττεται πρὸς τὸν γάμον. ἡ δὲ, σολομῶνος μητὴρ, δι' ἡμέρας ὡρμήσεν ἵνα τὸν ἀδελφοῦν δι' ἑαυτῆς πρὸς τὸν ἀδωνίαν δεηθέντι καταπηγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσκυνήσαντος, ἐπὶ τὴν παρήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον οὗ καθῆστο αὐτὸς κελεύσας τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθίσαι τὴν δευτέραν ἐκέλευσε.

DE Davide igitur & ejus virtute, qvantorumqve bonorum suæ genti autor fuerit, & qvantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterum posteaqvam Solomon ejus filius, ætate etiam tum juvenis, regnum adeptus, ex sententia patris & decreto divini numinis in solio consedit, populus qvidem totus, ut novis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias vero, qvi etiam vivente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eamqve blande salutavit. Qva qværente nunqvid venisset, qvod opera sua opus haberet, omniaq; benigne pollicente, orsus est dicere, ipsam qvoq; nosse, qvod tam ætatis prærogativa, qvam populi consensu regnum sibi deberetur. sed qvoniam Deo visum sit, id transferre in filium ejus Solomonem, se qvoqve libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogavit deinde, ut apud fratrem pro se intercederet, eiqve persvaderet, ut bona ejus pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, qvod pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe vero promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc conjugio bene eum sperare voluit, tum qvod rex ultro fratri gratificari cuperet, tum qvod eo preces matris essent accessuræ; atqve ita plenum spe hominem dimisit, moxq; ipsa ad filium properavit, colloquutura de eo, qvod Adoniæ petenti promiserat. cui cum rex occurrisset, complexuqve eam excepisset, deducta in cubiculum, in qvo tum erat regia sella, sedit, jussitqve alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

Qvæ postqvam consedit, Unam, inqvit, gratiam, A fili, petenti mihi annue, neqve tuo renutu tristiorem facias. Respondit ille, juberet, quicquid vellet, pium enim esse, matri qvidlibet concedere: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturum suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, ut virginem Abisacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam majora moliri, B mirariqve se, qvod non eadem opera postularet, ut regnum ei tanqvam natu grandiori cederet, qvando Abisacæ conjugium expetat, habens amicos potentes, Joabum imperatorem copiarum & Abiatharum sacerdotem. Moxqve accito Banaa præfecto satellitum, mandavit ei, ut Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote, Te, inqvit, supplicio eximunt tum alii labores acti cum meo patre, tum illud C præcipue, qvod una cum eo arcam transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, ut neqve hîc maneas, neqve in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri vive. atqve ibi usqve ad mortem dege, qvandoqvidem talia commisisti, propter qvæ indignus es, ut honoribus fruaris. Ob hanc itaqve causam ablatus est sacerdotalis honor à do- D mo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat avo Abiathari, & translatus est in genus Phineesis ad Sadocum. Cæterum eo tempore qvo pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente privatam vitam egerunt hi: filius Josephi pontificis Boccias, & hujus Joathamus, Joathami vero Maræothus, & Maræothi Arophæus, Arophæi Achitobus, cujus fuit Sadocus, qvi primus, Davide regnante, pontifex est creatus. Porro Joabus E imperator, audita nece Adoniæ, valde extimuit. ejus enim amicitiam magis qvam regis coluerat, & ideo non immerito male suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde qvæsiturum existimans, propter notam regis erga Deum pietatem. Qui posteaqvam de Joabo renuntiatum est, misit Banajam, qvi citaret eum ad suum tri- F bunal causam dicturum. Joabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potius qvam alias morituru. Hoc ejus responso per Banajam accepto, rex jussit, ut inibi caput ejus, ita ut vellet, abscideretur, & hanc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, qvos contra omne fas ac nefas peremerat. Corpus vero sepeliri, ut peccata ejus apud posteros manerent, ipse vero ac G pater innocentes essent, qvod ad Joabi mortem attinet. Banajas vero exequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hæc abrogato Abiatharo pontificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperavit, domo Hierosolymis extructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit, esse capite multandum. nec contentus interminatione, jurejurando hominem ad id mandatum servandum adegit.

σας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν πῆξαι τῇ μητρί. καθεσθῆσαι δ' ἐπὶ βεβαιοῦ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτοῦμαί σου κατανεῦσον καὶ μηδὲν ἐξαρνήσεων δύσκολον μηδ' ὀκνηρὸν ἀπεργάσῃ. ἐπὶ δὲ σολομῶν προσέταττεν κελεύοντος, πάντα γὰρ ἔσεσθαι ἔναγχος μητρὶ παρέχειν, καί τι προσμεμψαμένου τὸ ἐρώτημα ὅτι μὴ μεθ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας ἔτυχεν ὧν ἄξιοι παῖδες τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν Ἀβισάκην Ἀδωνίᾳ ἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ πρὸς ὀργὴν ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπεται μὲν τὴν μητέρα, μείζονα δ' ὑπέρ τὴν πραγμάτων εἶπεν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ παραχωρήσας καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ παραλαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Ἀβισάκης αἰτοῦντι, φίλους ἔχοντι δυνατούς, ἰωάβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε, ῥύεταί σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρί μου συνέκαμες, καὶ ἡ κιβωτὸς, ἣν σὺν αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ἐπιτίθημι παραμένων μὴ Ἀδωνίᾳ καὶ τοῖς ἐκείνου φρονήσαντι, μήτε ἐν ἱερωσύνῃ ἴσθι, μήτε εἰς ὄψιν ἀπάντα τὸν ἐμὸν, ἀλλ' εἰς τὸν πατρίδα παρέλθοις, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ δὲ τὸν ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἁμαρτὼν δὲ μηκέτι εἶναι δικαίως ἐν ἀξίᾳ καταλύεται μὲν οὖν διὰ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρου οἶκος ἀφ' οὗ προειρημένου αἰτίαν, καθὼς τῷ Ἀβιαθάρῃ πάππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ἡλί. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσσου γένος, πρὸς σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ δὲ φινεέσσου γένος, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἡλὶ πρώτου τούτου παραλαβόντος, ἦσαν ἔτη. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δὲ μαραιώθης, μαραιώθου δ', ἀροφαῖος, ἀροφαίου δ', ἀχιτώβος, ἀχιτώβου δ', σάδωκος, ὃς πρῶτος ὑπὸ δαβίδου βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰωάβου δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀνιώμενος τοῦ ἀδωνίᾳ, φοβούμενος ἐγένετο. φίλου δὲ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τοῦ βασιλέως σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν ὃν ἀλόγως ὑπενόουν, καταφεύγει μὲν ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ φυλάξειν ἐκ τῆς πρὸς τὸ θεὸν εὐσεβείας καὶ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελλόντων αὐτῷ τὴν ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀναιρήσοντα αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ δικασθήσεσθαι ἄλλην ὡς ἀπολογησόμενον. ἰωάβου δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίας δὲ τὴν ἀποκρισιν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ δηλώσοντος, προσέταξε σολομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτμηθῆναι καθὼς βέλεται, καὶ οὕτω λαβεῖν τὴν δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, ὃς ὁ ἰωάβου ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸν γένον τὸ ἐκείνου, τῆς δὲ ἰωάβου τελευτῆς, αὐτὸς τε καὶ ὁ παῖς ἀθῷοι τυγχάνωσι. καὶ βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως. σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἀβιαθάρου τόπον ἐν μετεῖχησαν. σεμεὶ δ' ὧδε προσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μόνον ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ προστρέφοντα, καὶ μὴ ἀφίεσθαι τὸν χείμαρρον κεδρῶν ἔχειν ἐξουσίαν. ὑπακούσαντι δὲ τούτῳ, ἵνα τὸν ἐσεσθαι τὸ προστιμον. τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκους αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσαι.

σεμεὶς

σεμέϊς ὁ χάελ ὃν ὡς προστέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τῷ Δαρεισθεὶ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπιέστο. διελθόντων δὲ τριῶν ἐτῶν ἀκούσας δύο δούλους ἀποδράντας αὐτὸν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμησε δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους. ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς αὐθόρμητος, ὡς καὶ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, καταφρονήσαντος, καὶ τὸ μεῖζον τὸν ὅρκον ἃ θεὸς μηδὲν μέλειν ποιησάμενος φρονήσας ἐπαχθῶς εἶχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, ἃ σὺ φησὶν ὤμοσας μὴ καταλήψεσθαί με, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ ἂν ἀποδράσης τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ὤφλησε τὴν φυγὴν ὕβρεσιν τιμωρήσομαί σε πονηρὸν ἡγούμενον, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν ἥδιον οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξει δὲ καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἢν ἂν παρ' αὐτὰ τὰ πλημμελήσαντες ἔδοσαν. καὶ σεμέϊν μὲν κελεύσας βανάϊας ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ τῆς βασιλείας βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγει δὲ τὴν φαραώθ ἣν τῶν αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ καταισκευάσας τὸ τεῖχος τῶν ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ἐχυρότερα τῶν πρόσθεν ὄντων, διέπει τὰ πράγματα λοιπὸν ἤδη πολλῆς εἰρήνης. μηδενὸς τῆς νεότητος αὐτοῦ τε δικαιοσύνῃ καὶ φυλακῇ τῶν νόμων, καὶ μνήμῃ ὧν ὁ πατὴρ τελευτῶν ἐπέστειλε βλαπόμενος. ἀλλὰ πάνυ ὅσοι τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν.

A Semeis vero professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & juratus facturum se imperata, patria relicta, Hierosolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, cum audisset duos fugitivos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaqvam intellexit eum una cum illis reversum, ægre tulit, non præscriptum modo suum contemptim habitum, sed sacramentum etiam Dei violatum. Accitoqve mox, Nonne tu, inqvit, jurasti te nunqvam me derelicturum, neqve ex hac urbe in aliam commeaturum? non evades pœnam perjurii, vir pessime, sed lues etiam illa, qvæ olim, per petulantiam in patrem meum ejectum es debacchatus: ut scias, qvod nihil lucrentur nocentes, etiam si non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus, qvo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, qvam jamdudum sunt promeriti. atqve ita Semeim jussu regis Banajas interfecit.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς σωτέσεως, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit.

Solomon autem sublatis jam inimicis, regnoqve constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem: instauratisq; Hierosolymorum mœnibus majoribus multo & munitioribus, in tranqvillissima pace Rempublicam deinde administravit, nihil impeditus juvenili ætate, qvo minus vel justitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, qvæ à parte morituro acceperat, exeqveretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæq; jam prudentiæ, omnibus rebus diligentissime prospiciebat.

II. 3. Reg. 3.

ΕΓνω δὲ εἰς χεβρῶνα ὡδῳ ἡγούμενος, ὅπου ἦν χαλκοῦν θυσιαστήριον ἐκ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θῦσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. ἔτι δὲ πομπὴν μεγάλως ἔδοξε τῷ θεῷ τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους σκηνῆς τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτήσασθαί τινας ἀντὶ τῆς εὐσεβείας δόσεις αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα θεῷ παραχεῖν ἠθέλησε, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ἤτησεν. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδὲ ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ οὐδὲν νενόμισεν ὠφελεῖν τοῖς πολίταις μόνα ἀπόδης ἄξια, καὶ θεοῦ δώρεα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ δέσποτα νοῦν ὑγιῆ, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τὸν σὸν καὶ τὰ δίκαια λαβὼν ἀνακρίνοιμι. τότε οὖν ἤρεσε τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τί τε ἄλλα πάνυ ὧν οὐκ ἐμνήσθη πρὸς τὸν ἔπαινον, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σωτῆρα καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τις ἀνθρώπων ἔσχεν ἔτε βασιλέων ἔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅσον ἐπὶ πλεῖστον ὑποσχόμενος χρόνον, ἂν δικαίως τε ἄρχῃ καὶ πειθόμενος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα δὲ θεοῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῇ σκηνῇ μεγάλας ἐπιτελέσας θυσίας, κατεδαίσας τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsâ enim nocte cum in somnis ei conspiciendum se præbuisset, jussit eum postulare, quicqvid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon vero pulcherrimum qviddam ac maximum petiit, qvod & Deus libentissime largitur, & homini est utilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus divitias ut homo juvenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hæc sola divina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectum bonum, ut his acceptis, populum hunc vere ac juste judicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia, qvæ non petierat, additurũ, divitias & gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam, qvalem antehac nemo habuerit vel regum vel privatorum. Adhæc conservaturum regnum in ejus familia per multas ætates, modo justus esse pergat, Deoq; per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas ejus virtutes imitando. His divinitus auditis, Solomon è stratis se proripuit & adorato Deo, Hierosolyma est reversus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies judicium ad eum delatum est A arduum, cujus exitum invenire fuit difficile. Rem autem controversam, de qvâ lis erat, necessarium duxi indicare, ut, qvi hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si qvando tale qvippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disqvirendi sibi comparent. Duæ mulieres qvæstus meretricii venerunt ad eum, qvarum altera, qvæ injuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem, ut B ambæ eadem die, eademqve hora, infantes masculos pareremus. Post triduum ista juxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die, mammam præbere volens infanti, meum non inveni, sed istius mortuum vidi C juxta me jacentem: id qvod certissimis indiciis deprehendi, & qvia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium, domine, confugi. nam qvia propter solitudinem nemo est, qui coarguat, pertinaciter, qvod meum est, abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecqvid habeat, qvod accusationi hujus opponat. Illa negante, se hoc fecisse, & asseverante, suum esse superstiD tem infantem, alterius vero mortuum: neminеqve inveniente, quid decerni posset, sed omnibus, ut in re obscurissima, cæcutientibus, solus Rex tale qviddam excogitavit. Jussis afferri infantibus, tam vivo qvam mortuo, vocat qvendam è satellitibus, imperatqve, ut stricto gladio puerum utrumqve secet in duas partes: qvo utraqve dimidium accipiat tam vivi qvam mortui. Hanc sententiam totus populus tacite E damnabat ut puerilem: sed interim cum vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse, si vivum videat, etiam si alienus existimetur: altera vero parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animadvertens rex has postremas voces non fingi, ei, qvæ exclamaverat, infantem adjudicavit, qvod hæc re-F vera mater esset. alterius vero malitiam damnavit, qvod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ & ex illa die non secus qvam divina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione, præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, qvæ sortem Ephræmi complectebatur, præ- 3. Reg. 4. rat Ures. Ea vero in qva Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaja filio Achili, cujus præfecturæ contributa erat & ea regio, quæ usqve Jordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam usqve montem Libanum, urbesq; in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem usqve præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam vero, qvæ est circa Arcen, Banacates obtinebat.

ταύταις ὴ ταῖς ἡμέραις κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦχθη δυσχερὴς, ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν λίαν ἦν πονον. τὸ ὴ πρᾶγμα ὡδὶ ἔ σωέβαινεν εἶναι τῷ δικίῳ, ἀναγκαῖον ἡγησάμιλιν δηλῶσαι, ἵνα τῆς ἐντυγχάνουσιν τὸ τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, ϗ τούτων μεταξὺ πραγμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξεικόνος τῆς ἔ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι περὶ τ ζητεμένων δυνηθεῖναι. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὸ ἔφην, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ ἀμφοτέρους ἡμῖν ὑπὸ μιᾶς ἡμέρας ὠδῖνας ϗ τὸν αὐτὸν ὥραν ἀρρένα παιδία. τρίτης ὴ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνωμηθείσα τοῦ αὐτῆς παιδίου αὐτὴ, ἔ τὸ μὸ ἀπέκτεινεν. βασάσα ὴ τὲμὲν ἐκ τ γονάτων τρὸς αὐτὸν μεταφέρει, ϗ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωὶ ὴ ἤθελον ὀρέξαι βουλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὸ ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ ὴ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ὠδῖνα κείμενον. ἀκριβῶς γὸ κατανοήσασα ἔ τὸ ἐτέγνων. οὐδὲν ἀπαυτῶ τὸν ἐμὸν ἦν, ϗ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταφεύγω δέομαι ὑπὸ τὸν ὠδῖνά σοῦ βοηθεῖναι. τὸ γὸ ἀναγκαῖον μόνας, ϗ μηδένα τῶν ἐξελέγξαι δυναμένων φθονεῖσθαι καταφρονῆσαι, ἰσχυρῶς δεινουμένη ὠδῖνα. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀνέκραγε τὸν ἑτέραν τ τῆς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχειν τ ὴ δεινομένης ἔ τε πεποιηκέναι, τὸ ὴ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ ὴ τῆς ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τῷ κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐκ αἰνίγματος ὠφεῖ τῶν εὑρεῖν αὐτὸ πάντων διανοία τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι πιθανόν. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν ϗ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεταί τινα τ σωματοφυλάκων, ϗ ἀσασάμενον ὠρθοστάτησε τῷ μαχαίρᾳ, ἀμφοτέρα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ ἔ τε ζῶντος ϗ ἔ τετελευτηκότος. ὑπὸ τούτῳ, πᾶς μὸ ὁ λαὸς λαὸς ἀνέων ἐχλόαζεν ὡς μφράκιον τ βασιλέα, μεταξὺ ὴ τῆς μὸ ἀληθὸς μητρὸς ἀνακραγούσης ἔ τὸ μὴ ποιῆν, ἀλλὰ ὠδῖνα δοῦναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ὀκνούσης. ἐρκεῖσθαι γὸ ὁρᾶν αὐτὸ ζῶν ϗ ἀλλότριον δοκῆ. τῆς δ ἑτέρας ἑτοίμως διαιρέμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον, ϗ ὠθεῖσθαι ἐπιβαίνουσιν ἀληθῆ ϗ αὐτῷ ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὑπήγαγε τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τ ἀληθείας γεγενημένας, τῇ μὸ ἀναγκαζούσῃ τὸ παιδίον ὠθεῖσθαι. μητέρα γὸ αὐτῷ ἀληθῶς εἶναι. τῆς ὴ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀπολωλεκυίας, ϗ τὸ τῆς φίλης ἀτυχοῦσης ἀπολλύμενον ζητούσης. ἔ τὸ μέγα δεῖγμα ϗ τεκμήριον τῆς ἔ βασιλέως φρονήσεως ϗ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καὶ ξ ἐκείνης λοιπὸν τ ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ ὠθοῦχον. στρατηγοὶ δ αὐτῷ ϗ ἡγεμόνες ἦσαν τ χώρας ἁπάσης, οἵδε. τ μὸ ἐφραίμου πλησίοις, ὄρης. ὑπὸ ὴ τῆς βηθέμες τοπαρχίας ἦν ὁ πλῆσος. τῷ ὴ τ δώρων ϗ τῷ ὠδῖναν ἀδειναδάβου ἦχεν ὑπ' αὐτῷ γαμβρικὸς τὴν σολομῶνος θυγατέρα. τὸ ὴ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βανὶα τῷ ἀχίλε παιδί. ὠθοῦπηχε ὴ ἐ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τῷ ὴ γαλααδίτῃ ϗ γαυλανίτῃ ὅσας ἔ λιβάνε ὄρους ἐ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας ϗ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβάρις διῴκει. ἀχινάδαβος ὴ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν ϗ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμα τοὔνομα. τῷ ὴ ὡδὶ πρὸς θαλάσσῃ ὠθοῦλίαν εἶχε βανακάτης.

σαφά-

σαφάτης ἦ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τὴν A Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totamqve inferiorem Galilæam. Subeæ Benjamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Jordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus unus præerat princeps. Mirandum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum studium conversо. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate avide perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, ut suas qvisqve facultates augeret, & majoris precii faceret. Erant præterea regi alii præfecti, qui Syrorum cæterorumqve barbarorum, Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in qvotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boves decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, qvæ constabant cervis ac bubalis, præterqve aves & pisces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, ut qvadraginta millia præsepium numerarentur, in qvibus equi jugales alebantur. & absqve his eqvitatus ei fuit duodecim millium, qvorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqvi vero sparsim per villas regias degebant. & qvi regiis impensis præerat, idem etiam eqvis necessaria suppeditabat, eo convehendo, ubicumqve rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia, qvam Solomon divinitus acceperat, ut omnes priscos superaret, atqve etiam Ægyptios, qvi omnium sapientissimi habentur, longe post se relinqveret, præcellebat etiam eos, qui per idem tempus in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filii Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum qvinqve supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo usqve cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natatilibusqve & qvæ per aërem feruntur. nullius enim horum naturam ignoravit, aut inscrutatam reliqvit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. qvin & eam rem divinitus consecutus est ad utilitatem & medelam hominum, quæ adversus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & conjurationum modos scriptos reliqvit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, ut in posterum nunqvam reverti audeant: atque hoc sanationis genus usque plurimum apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis qvendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filiorum & tribunorum reliqvorumque militum, multos arreptitios percurantem. Modus vero curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, sub cujus sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatæ, ad ejus olfactum per nasum extrahebatur dæmo-

καὶ γαλιλαίαν ἄνω, καὶ τὸν ἰορδάνου χώραν, ὅλην δὲ τούτων πᾶσιν ἐπετέτραπτο. σαβεὴς ἦ τῆς βενιαμιτιδος κληρουχίαν ἐγκεχειρισμένος. τεβάρης ἦ εἶχε τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν. ὅλη ἦ τούτων εἰς πάλιν ἀρχων ἀποδέδεικτο. θαυμαστὸν ἦ ὅσην ἔλαβεν ἐπίδοσιν τὸ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ περιπτώμενοι, καὶ πρὸς τὴν παθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀνεμποδίστως ἠμφορεύμενοι, πρὸς τὸ σπουδὴν ἕκας τὰ οἰκεῖα καὶ πλεῖον αὔξια πλεῖον ἀνῆχεν. ἦσαν ἦ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τῆς τε συρων γῆς καὶ τῶν ἀλλοφύλων, ἥτις ἐπ' εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τῆς αἰγυπτίων, ἐπῆρχον συλλέγοντες αὐτῷ φόρους παρὰ τῶν ἐθνῶν. συνετέλουν ἦ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τῷ δείπνῳ τοῦ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους τριάκοντα. ἀλφίτου δ' ἑξήκοντα. σιτιστοὺς ἦ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σιτιστοὺς ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα πάρεξ τῶν ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λέγω καὶ βουβάλων, καὶ τῶν πλωτῶν καὶ ἰχθύων, ἐκομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῶν ἀλλοφύλων. ποσοῦτον ἦ πλῆθος ἦν ἁρμάτων σολομῶνι, ὡς τεσσαράς εἶναι μυριάδας φατνῶν τῶν ἵππων χωρεῖς ἦ τούτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἥμισυς, τῷ βασιλεῖ παρεπήδρευον ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ ἦ λοιποὶ, κατὰ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὑπὸ τῷ βασιλέως δαπάνῃ πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ἐπιτήδεια, συνεκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον. τοσαύτη δ' ἦν ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς τε τὰς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. ἔτι μὴν τοὺς αἰγυπτίους, οἳ πάντων σοφώτατοι διενενόηνται λέγονται. συγκρινόμενος λείπεται παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείων ἀφεστηκὼς τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεται. ἐπεφήμησε ἦ καὶ διήνεγκε σοφία τοῦ καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅτι δεινότητι. ὧν οὐ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν ἦ, ἄθαν ὁ ἔτι αἱμαν ὁ καὶ χαλκέος, ὁ δόδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. συνεπέξατο ἦ βιβλία ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἶδος δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν ἦ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν τετραπόδων ἀπτήνων ζώων καὶ τῶν νηκτῶν, καὶ τῶν ἀερίων. οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον. ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν αὐτοῖς ἰδιωμάτων ἀκριβῆ ἐπεδείξατο. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνετάξατο οἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν. οἷς ἐνδέδεται τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν ἐκδιώκουσι. καὶ αὕτη μέχρι νῦν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰσάρκα γάρ τινα ἐλεάζαρον τῶν ἐμοφύλων, θεασασιανοῦ παρόντος καὶ υἱῶν αὐτοῦ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιωτικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων. ὁ ἦ τῆς θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἐστί. προσφέρων τοῖς ῥισὶ δαιμονιζομένῳ τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγῖδι ῥίζαν, ἐξ ὧν ὑπέδειξε σολομών, ἔπειτα ἐξέλκει σοφρανομένῳ διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

nium: & collapso mox homine, adjurabat id, ne amplius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inventas recitans. Volens dein Eleazarus his, qvi aderant, ostendere suæ artis efficaciam, non longe inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabatqve dæmonio hominem exeunti, ut his subversis signum daret spectantibus, qvod reliqvisset hominem. qvo facto, nemini dubium erat, qvanta fuisset Solomonis scientia & sapientia. qvamobrem libuit hoc qvoqve narrare, ut omnibus nota sit eximia regis hujus natura, qvamqve charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porro Tyriorum rex Iromus, audito, qvod Solomon patri in regnum successisset, vehementer est gavisus: nam Davidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per qvos Solomon scripsit ad eum in hunc fere modum. Solomon Iromo regi: Scito patrem meum, cum voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum. neqve enim prius à subjugandis hostibus destitit, qvam omnes sibi tributarios redderet. Ego vero gratias habeo pro pace, qva nunc fruimur, & præsenti otio decrevi uti ad extruendum cœlesti numini domicilium. id enim à me fabricandum, jam ante patri meo Deus prædixit: qvamobrem rogo, ut aliqvos una cum meis mittas in montem Libanum, ad materiam cædendam: qvandoqvidem hanc artem Sidonii melius callent, qvam nostrates. mercedis autem, qvanta hujusmodi operariis persolvenda sit, tu arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoniqve in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni: Gratia Deo, qvod tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Qvare cum nihil mihi gratius accidere potuerit; voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atqve cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdemqve jubebo, ut compactis ratibus, ad qvemcunqve volueris tuæ regionis locum, eas appellant, unde post per tuos Hierosolyma deportentur. Tu vero hanc nobis gratiam repones, ut exportandi ad nos frumenti potestatem facias, qvo utpote insulares maxime indigemus. Harum literarū exemplaria hodieqve durant, tam in nostris qvā Tyriorum annalibus: &, si cui libuerit hæc certius cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conservatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his, quæ à nobis produntur. qvod ideo admonui, ut qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neqve verisimilia qvædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atqve deinde postulare, ut lector nihil amplius disqvirendo fidem nobis habeat: qvandoqvidem in hac commentatione à decoro discedere absqve nefario scelere non licet. qvapropter non recusamus, qvin scripta nostra rejiciantur, nisi talia sunt, ut eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Solomon rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem ejus & benevolentiam collaudavit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eum est

3. Reg. 3.

καὶ πεύστῃ δ' ὅτι ἐξ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκιζε, σολομῶνος τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ἀπιλέγων. βελόμενος δὲ πᾶσιν καὶ φανερὸν ποιῆσαι τοῖς παροῦσι τὴν ἐλεαζάρου, ὅτι ταύτην ἐχέτω τὴν ἰσχύν, ἐπιθεὶς μικρὸν ἐμπεσόντα πλήρη ὕδατος ἢ ποδονιπτῆρα. καὶ τῷ δαιμονίῳ παραγγείλας ἐξιόντι ἐξ ἀνθρώπου, ταῦτ' ἀνατρέψαι καὶ φανερὸν ἀπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ σολομῶνος καθέστατο σύνεσις καὶ σοφία. δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἐν θεοφιλεῖ, καὶ λάθῃ μηδένα τὸ ἴσον τὸν ἥλιον ἐν βασιλέως τε πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολῇ, τοιοῦτόν τι εἰπεῖν προήχθημεν. ὁ δὲ τῶν τυρίων βασιλεὺς ἱρώμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήδη. φίλος δὲ ἐπύθετο τοῦ δαβίδη. καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάσατό τε συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ἀπιστέλλει δὲ πρὸς αὐτὸν. σολομὼν ἱρώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βουληθέντα καθοσιῶσαι τῷ θεῷ ναὸν, τοῦτο τῶν πολεμίων καὶ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ὃ δὲ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τὰ παρόντα εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην διοχλοῦν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ἐμοὶ ἔτος ἔστω τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ἐρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγνοὺς δὲ τὸ ἀπιστολὴν ἱρώμος, καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡσθεὶς ἀντιγράφει τῷ σολομῶνι, βασιλεὺς ἱρώμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὴν μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν πατρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πάσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τὰ παρ' ἐμοῦ πρόθυμος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. τεμοῦσι γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρα τε καὶ κυπαρίσσους, καὶ τὰ ἐμῶν ἀπὸ θαλάσσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὺς σχεδίαις πλέαν ἀμφοῖν, εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτοῦ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι, ἐντεῦθεν δὲ σοὶ διακομίσουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως φόρος ἡμῖν ἀντὶ τούτων εἶτον, ἐπὶ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεομένοις, φρόντισον. διαμένει δὲ ἄχρι τῆς τήμερον, τὰ τῶν ἀπιστολῶν τούτων ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ φοινικικοῖς. ὡς τ' εἴπερ βουληθείη τὰ εἰκότα μαθεῖν, δεηθεὶς τὰ ἀπὸ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὕροι συμφωνοῦντα τοῖς ἑρμηνευθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες, τὸν μὲν ἐξέλεγχον φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δὲ εὐθὺς ἀξιοῦμεν. ἐπεὶ δὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν καταξαναγκάζομαι πρὸς τὴν πραγματείαν, ἀθῴοις ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν φθάσαντας, ἂν μὴ μὴ ἀναδείξεως καὶ πεπεισμένων ἰσχυρῶν ἐμφανίζωμεν διωάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ φθάσαντα τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπήνεσε. καὶ οἷς

καὶ οἷς ἠξίωσε, τέτταρας αὐτὸν ἡμέρας. σίτε μὲν αὐτῷ A remuneratus, frumenti annuos bis mille coros
κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, ἢ τοσούτους ἐλαίου mittendo, & totidem olei bados. badus autem
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα capit sextarios 72. parem qvoqve vini modum illi
καὶ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν exhibuit. Et ab his initiis amicitia regum horum exorta, majoribusqve incrementis aucta,
οὖν εἰρώμου φιλία καὶ σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον in tantum adolevit, ut in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia XXX.
ηὐξησε, καὶ διαμένουσα ὁμολογουμένως εἰς ἅπαν. ὁ δὲ operariorum exegit, prudenter inter eos operas
βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρισ- partitus, qvo minus labor sentiretur. Decem
μυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας enim millia jussit in Libano sylvam per mensem
αὐτοῖς σωφρόνως. μυρίους γὰρ ἐπέμενε κόπτοντας ἐπὶ μῆ- B integrum cædere, ac deindè per duos alios domi
να ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μεῖναι ἀναπαυομένους interqviescere, dum reliqva viginti millia suum
ἐφ' ἑαυτῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δι- opus absolvunt, ita ut qvarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His o-
μυριοι τὴν ἐργασίαν ἀναπληρώσωσι καὶ τὸν ὁρισμὸν mnibus Adoramus est præpositus. Præter hos
χρόνον. ἐφ' ὅτῳ σωφρόνησε τοῖς πρώτοις μυρίοις διὰ erant in opere inquilini illi, qvos David eo de-
τεττάρων μηνῶν ἀπαντᾶν ἐπὶ ἔργον. γενόμενοι δ' ἐπιτρό- stinaverat, convectores saxorum cæteraqve; ma-
πῳ δὲ φόρος τοῦτο ἀνδράμοις. ἦσαν δ' ἐκ τῶν παροί- C teriæ septuagies mille, & cæmentarii octogies
κων, οὓς Δαβίδης καταλελοίπει, τῶν μὲν ἀναφερόντων mille, magistriqve horum ter mille & ducenti. iis
τὸν λιθείαν καὶ τὸν ἄλλον ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. mandatum fuerat, ut saxa prægrandia excide-
τῶν δὲ λατομούντων ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ἐπῆσαν rent in usum fundamentorum templi, eaqve in
τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. ἐφεστάκει δὲ λίθος μὲν monte prius in qvadrum dedolata, ita demum
αὐτοῖς τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς δὲ ναοὺς θεμελίους. ἁρ- in urbem conveherent: idq; non modo indige-
μόσαντας δὲ πρῶτον καὶ σωσθήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατεκο- nis, sed & missis ab Hiromo opificibus erat injun-
μίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἰκε- ctum.
δόμων τὸν ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἴρωμος ἐπε- D Exorsusq; est Solomon fabricam hanc anno III.
μψε τεχνιτῶν. τῆς δ' οἰκοδομίας ὁ ναὸς σολομῶνι ἤρξατο, τεταρτον ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μεσοῦντι δὲ τέρῳ, regni sui qvarto, secundo mense, qvem Mace- 3. Reg. 6.
ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ ἰάρ, dones Artemisium vocant, Jar vero Hebræi, an-
μὴ ἔτη πεντακόσια καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' αἰγύπτου τῶν ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μὴ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη nis qvingentis nonaginta, duob. postqvã Israe-
τῆς ἀβράμου εἰς τὴν χαναναίαν ἐκ τῆς μεσοποταμίας litæ Ægypto excesserant: mille & viginti anis post
ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρίας μὴ χίλια καὶ τετρα- Abrahami ex Mesopotamena regione in Chana-
κόσια καὶ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ πρώτου ἐνιαυτοῦ ἀρξαμένου naam migrationem: post diluvium vero anno
ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθεν millesimo qvadringentesimo qvadragesimo,
τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ qvod si ab Adamo creato usqve templi ædifica-
ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη E tionem temporum ratio subducatur, comperien-
τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον συνῆκεν ἱερώμῳ. ἀπὸ tur anni ter mille centum cum duobus. Initium
δὲ τῆς οἰκήσεως τύρῳ εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγενόμενος vero fabricandi templi in annum undecimum
χρόνος ἔτη τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων. βάλλει δὲ regni Hiromi incidit, apud Tyrum regnantis, qvæ
οὖν τὸν ναοῦ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὀπὶ μήκιστον τῆς γῆς condita est ducentis & qvadraginta annis, ante-
βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν qvam templum extrueretur. Jecit igitur rex in
δυναμένης. εἴ πῃ τῇ γῇ συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἑδάφους altissimam terræ profunditatem fundamenta
ἔρεισμα τῆς ἐπικοδομουμένης καλλοικοδομῆς ἔσεσθαι, templi è saxis validissimis, qvæ contra omnem
καὶ διὰ τὸν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῆς F temporum injuriam resistere possent, ita ut cum
ἐπικοδομουμένης ὁρμὴν καὶ κάλλος πολυτελῶν, ἡ βά- contigua terra coalita solum ac firmamentum
ρος ἃ ἤμελλον ἰσχὺν ἕξειν τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος imponendis substructionibus præberent, & pro-
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμῳ τε χάριν καὶ τῆς μεγαλεργίας, pter inconcussam soliditatem facile molem ædi-
ἐπενοεῖτο, ἀνήγαγον δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λίθων ficii cum paratu ornamentorum sumptuosissimo
λίθων πεποιημένων. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξήκοντα πη- perferrent, non minorem admirationem habitu-
χῶν, τὸ δ' αὐτῶν, καὶ τὸ μῆκος, εὗρος δὲ εἴκοσι. κατὰ ra, quam qvæ superne ad amplitudinem, pul-
δὲ ἄλλο ἐγγερμένου ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι G chritudinem & magnificentiam operis per artifi-
τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τετραπλοῦν ces allaborata sunt. extruxeruntqve illud usqve
δὲ πρὸς τὸν ἀναπλεῦν τὸ πρόναον αὐτοῦ, πρεσβύτερον lacunar ex albo lapide. Hujus ædificii altitudo
δὲ πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος δὲ μήκους suit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo,
τεταγμένος. ἔχον δὲ πλάτος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ latitudo vero viginti. Super hoc autem erat ali-
ἀνεγηγερμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. περιῳκοδόμησε δὲ ud ædificium pari mensura, ita ut tota altitudo
τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τριάκοντα θαλαμίσκους οἰκίοις. οἱ συνοχῆτε templi centum viginti cubitis constaret. versum
δὲ πάντες ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πολυόπτου ἐπὶ πλῆθος ἐξω- autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu e-
θεν πρὸς εἰσέλυσιν. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐσόδους αὐτοῖς δι' jus erat viginti cubitorum longitudinis, juxta
ἀλλήλων κατεσκάσαν. ἑκάστος δὲ τῶν οἴκων τούτων, mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu
deinde templi construxit triginta cellas, qvæ inter se constipatæ externe parietes templi fulciebant. erãt-
qve inter se perviæ, & patebant singulæ in longum vigintiqvinqve cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia
ſeries cellarum erat extructa, ſuper qvam rur-
ſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudi-
ne pares, ita ut conjunctæ inferius ædificium æ-
qvarent altitudine. Nam ſuperius non erat cir-
cumædificatum. fuerunt autem omnia cedro
contecta. Et cellæ qvidem ſuum qvæqvæ tectum
habebant, non proximo contiguum. reliqvum
ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad u-
trumqve latus pertingentibus, ita ut ipſi parietes
hoc pacto confibulati firmiores redderentur.
His trabibus ſubnexa erant laqvearia politiſſi-
ma, cælaturis & bracteis aureis ornata. Pariе-
tes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant in-
cruſtati, ita ut omnia reniterent auro, & intran-
tium oculos fulgor undiqve occurrens perſtrin-
geret. Tota vero ſtructura ex lapidibus poli-
tiſſimis conſtabat, ita ad ungvem inter ſe qva-
drantibus, & commiſſuris oculos fallentibus,
ut intuentibus nullum usqvam mallei aut cu-
juslibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appare-
ret, ſed connata potius omnia, qvam arte con-
geſta viderentur. Porro aſcenſum in ſuperio-
rem templi partem ſic commentus eſt rex, ut
cochleam in hunc uſum craſſitudini parietis in-
cluderet. Hæc enim pars non habebat ab Ori-
ente magnam januam ut inferior, ſed à lateribus
inerant parva oſtiola, nec parum ad firmitatem
conferebant tabulæ cedrinæ ſe invicem comple-
ctentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Di-
viſo deinde in duas partes fano, penetrale ejus
viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reli-
qvum qvadraginta cubitorum ſpatium in uſum
ſacerdotum conſecravit: & in pariete adytum
à reliqvo corpore ſeparante fores appoſuit ce-
drinas, has qvoqve cælatas & inauratas. eas præ-
texuit velis picturatiſſimis, hyacintho, purpura,
cocco, byſſoqve ſplendidiſſimo ac molliſſimo di-
ſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos qva-
qvaverſum patente, dedicavit duos cherubinos
ex auro ſolido, utrumqve qvinqve cubitorum
altitudine. uterqve duas alas habebat ad qvin-
qve cubitos protenſas: quapropter non longo ſe-
junctos intervallo ſtatuit, ut una ala auſtralem
parietem attingeret, altera ſeptentrionalem: re-
liqvæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam ar-
cam protegerent. Hæ cherubicæ effigies qua-
nam ſpecie fuerint, nemo vel conjicere poteſt
vel eloqvi. Pavimentum etiam templi conſtra-
vit laminis aureis. Januæ demum fores altitu-
dini parietis proportione convenientes addidit,
latas cubitos viginti, & auro illitas. Atq; ut com-
pendio dicam, nihil tam intus qvam foris omiſit,
qvod non inauraret. Oppanſum eſt præterea au-
læum & huic januæ, ſimile illi qvod interior ja-
nua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat,
3. Reg. 7. Poſt hæc Solomon accerſivit Tyro ab Iromo arti-
ficem nomine Chiramum, filium mulieris Neph-
thalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, ope-
rariis inſignem in qvavis materia, ſed præcipue
in auro & argento ac ære. Hujus opera uſus eſt

A ἔυρος μὲν εἶχεν ἄνωθεν πέντε πήχεις. μήκους δ' τοὺς αὐ-
τοὺς, ὕψος δ' εἴκοσι. ἐπῳκοδόμηντο δ' τούτοις ἄνωθεν
οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν ἴσοι καὶ τοῖς
μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ. ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ
κάτωθεν οἴκων ὠδοποίησιον. ὁ δὲ ἕτερος οὐκ ἐπ' πε-
ῳκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος.
Ε τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕκαστος, τοῖς δὲ τοῖς πλη-
σίον οὐ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι'
ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικύ-
σας ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῶν συγ-
κεκλεισμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρους ἀφ' ἕτερα γινεσθ.
τῷ δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγῃ τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλετο
πᾶσαν ἐξεσμένῃ εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλ-
λησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους, κεδρίναις ἀμαλαβῶν σα-
νίσι, χρυσῷ αὐτοὺς ἐκετόρνωσεν, ὡς τὸ σίλβειν ἅπαν τ
ναὸν καὶ πρὸς ἐλάμπειν τοὺς ὄψεις τ εἰσιόντων ὑπὸ
τῆς αὐγῆς. ἔ χρυσὸς πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη
C ἔ ναοῦ οἰκοδομία, ἕ πολλῷ τοίχῳ ἐκ λίθων ἀκρο-
τόμων ἐῳκεῖτο σωστεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως.
ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τεκτονι-
κοῦ τοῖς καινοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσ. ἀλλὰ δίχα
τῆς τούτων χρήσεως πᾶσιν ἡρμῶσθαι τὰ τούτων ὕ-
λαι πρὸς φύσ. ὡς ἐκεῖσιον τὰ ἁρμονίαν αὐτῆς δο-
κεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνη-
σεν ἡ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον ἀφ' ἑ
D ρας ἑ τοίχ. ἐ γὰ εἶχον θύραν μεγάλην ἕ τῆς ἀνα-
τολῆς ὡς εἶχεν ἐ κάτωθεν οἴκ, ἀλλ' ἐκ τῶν πλευ-
ρῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι ἀφ' μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δ'
τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν κ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλυ-
σεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε ἀντ' ἐχυρωμάτων
καὶ ῥώμης ἔ τὸν αὐτοῖς χρῆσθ. διελὼν δ' τὸν ναὸν εἰς
δύο, τὸν μὲν ἐνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυ-
τον. τὸν δ', τεσσαράκοντα πηχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν.
ἑκτεμὼν δ' τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας,
E χρυσῷ αὐταῖς πολλῷ ἐργασάμενος, καὶ ποικίλαις πυκί-
λλαις. κατεπέτασε δ' ταύτας ὑφέσιν δ' ἀνθεσκότοις, ἐξ
ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνῳ πεπυσμένοις. ἔ
μόνῳ, ἀλλὰ κ βύσσῳ λαμπροτάτῃ καὶ μαλακωτά-
τῃ. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρ, τ
δ' αὖ καὶ τὸ μῆκ, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν
ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες,
ὧν πέντε πήχεις ἑκτεταμέναι. διὸ ἁ μακρὰν ἀπ'
F ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τ πτερύγων, τῇ μὲν,
ἅπτωνται ἕ κ νότου κειμένῳ τοίχῳ ἀδύτῳ. τῇ δὲ,
κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτε-
σαι, τελείαν μεταξὺ αὐτῶν τὴν κιβωτὸν σκέπην τυγχά-
νουσι. τοὺς δὲ χερουβεὶς, ὁποίας τινὲς ἦσαν εἰπεῖν
οὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέχρωσε δὲ καὶ ἔ ναὸ τὸ ἔδα-
φ ἐλάσμασι χρυσοῖ. ἐπέθηκε δὲ κ τοῦ πυλῶνι ἔ
ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψ ἔ τοίχ συμμετρημένας, εὖ-
ρ ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ ταύτας κατεκόλλησε χρυ-
G σῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν ἔασε ἔ ναὸ μέρ, ὅτε
ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ὦ μὴ χρυσοῦ ἦν. κατεπέτασε δὲ κ
ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καὶ ἀπετέλεσμα-
σι. ἡ δὲ ἔ προναοῦ πύλη, τότων οὐδὲν εἶχε. μεταπέμπε δ'
ἐκ τύρου σολομὼν ὧδε ἱρώμου τεχνίτην, χείραμον
ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ δὲ
ταύτης ὑπῆρχε τ φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος ἰσρα-
λίτων. ἔργοις, ἅπασι μὲν ἐπιστήμων εἶχεν ἔργ. μάλιστα
δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθ κ ἄργυρον κ χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ὧν δὴ καὶ πάντα κῆ τλεὼ ἔ βασιλεὺς βάλησιν τὰ
ωβὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε ᵓ ὁ χείραμος
ἔτ⊖ καὶ σύλυς δύο χαλκᾶς ἔσωθεν τὸ πάχ⊖ τεσσά-
ρων δακτύλων. λεὼ ᵓ τὸ μὲν ὕψ⊖ τῆς κίοσιν, ἐκτω-
καίδεκα πηχέων. ἡ ᵓ ωβίμετρ⊖, δέκα καὶ δύο πη-
χῶν. χωνεύτην ᵓ ἑφεκατέρα κεφαλὴ κρίνον ἐφεισήκει
τὸ ὕψος ὅπὶ πέντε πήχεις ἐστηκεμένον. ᾧ ωβιέκειτο δί-
κτυον ἐλάτη χάλκινον ωβιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ
κρίνα. τέτε ᵓ ἀπήρτιωτο κῆ διςυρχαι, καὶ ῥόαι διακο-
σιαι. τέτων τ κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον κῆ τλεὺ δεξιὰν
ἔσησε ἔ ωεσπυλαίᾳ ωδοξεάδα, καλέσας αὐτὸν ἰά-
χειν. τὸν ᵓ ἕτερον κῆ τὸν ἀριστερὸν, ἐνομάσας αὐτὸν,
βοάζ. ἐχώνδοτε ᵓ καὶ θάλασσαν χαλκᾶν εἰς ἡμι-
σφαίριον ἐσχηματισμένον, ὀνομήθη ᵓ τὸ χαλκεύεργ-
μα, θάλασσα διὰ τὸ μέγ⊖θ⊖. λεὼ δὲ ὁ λουτὴρ τλεὼ
διαμετρεῖον πηχῶν δέκα, καὶ ὅπὶ παλαιστιαῖον πάχος
κεχωνδυμέν⊖. ὑπεστήριστο ᵓ κῆ τὸ μεσάιτατον ἔ κύ-
τες ωβιαγομένη εἰς ἕλικας δέκα. λεὼ ᵓ τλεὼ διά-
μετρον πηχε⊖. ωβεισήκεσαν ᵓ ωβὶ αὐτλεὼ μόσχοι δώ-
δεκα, ωβὸς τὰ κλίματα τ τεσσάρων ἀνέμων ἀπο-
βλέποντες, καθ' ἕκασον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τα ὀπίσθια
νενδυκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὅπικα θέσεσθ ἡμισφαίριον,
κῆ ωβιαγωγὴν ἔνδον ὅπινεῦον. ἐδέχετο ᵓ ἡ θάλασ-
σα, βάθος διαλίας. ἐποίησε ᵓ καὶ λυτῆρων δέκα.
βάσεις χαλκᾶς τετραγόνων. τέτων ἑκάςη μῆκ⊖ γε-
γόνει πηχέων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψ⊖ ἑξ. συνε-
κέκλειτο ᵓ τὸ ἔργον κῆ μέρος τετραθυρώμενον, ἅτινες πσω-
σειρες ἦσαν κιονίσκοι κῆ γωνίαν ἑςῶτες τετράγωνοι, τὰ
πλάγια τῆς βάσεως ἑξ ἑκατέρᾳ μέρας ἐν αὐτοῖς ἔχον-
τες ἐξηρμοσμένα. λεὼ ᵓ ταῦτα τειχῆ διηρημένα, ἑ-
κάσλεω ᵓ χώραν ὅρος ἐπέσχεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκε-
ασμένον. ἐφ' οἷς ἐτετράθετο, πημὲν λέων, πὰρ δὲ ταῦρ⊖
καὶ ἀετός. ὅπὶ ᵓ τ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κῆ
τὰ πλάγια τετραθυρώμενοις. τὸ ᵓ πᾶν ἔργον ὅπὶ τεσσα-
ρων ἐπάνω μένον τροχῶν εἰςήκει. χωνεύπὶ δ' ἦσαν ἅπι,
πλήμνας καὶ ἄντυγας πήχεως καὶ ἡμίσυς ἔχοντες τλεὼ
διαμετρεῖν. ἐξειλίμασεν ἄντις τὰς ἀψίδας τ τροχῶν
θεασάμεν⊖, πῶς σωτετροθμένα καὶ τοῖς πλάγιοις τ
βάσεων ωβοσλεωμένα ἁρμονίως τοῖς ἄντυξιν ἐνέκειν-
το. ἦσαν δ' ὅμως οὕτως ἔχοσαι. τοὺς ᵓ γωνίας ἄνω-
θεν σωνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκά-
θητο ωβᾶσα κῆ κλοιὸν ὅπικειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς
χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀεὶ καὶ λέοντες αὐταῖς ἐφηρ-
μοσμένοις, ὡς συμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ῥῶσι.
μεταξὺ ᵓ τέτων φοίνικες ἦσαν τετραθμένοι. τοιαύτη
μὲν ἡ κατασκευὴ τ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. ωβοσεχει-
ράσατο ᵓ καὶ κυθρογαύλας δέκα λυτῆρας ςρογγυ-
λὰς χαλκᾶς, ὧν ἕκας⊖ ἐχώρει τεσσαράκοντα χοάς.
τὸ δὲ ὕψ⊖ εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ τσύτων ἀπ'
ἀλλήλων αὐτοῖς διεςήκει τὸ χείλη. τίθησι δὲ τὰς λυτῆ-
ρας τέτας ὅπὶ τ δέκα βάσεων τ κληθεισῶν μεχω-
νιὰθ. πέντε δὲ λουτῆρας ἐξ ἀρισερᾶ μέρας ἔ ναοῦ.
ἐπέταπο δὲ ἔτ κῆ βορέαν ἄνεμον. καὶ τσύτας ἐν ἔ
δεξιᾷ ωβὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. κα-
τὰ δ' αὐτὸ καὶ τλεὼ θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δὲ
ὕδατ⊖, τλεὼ μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
πτεσθαι τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς
χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅπὶ
τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τε καθαίρειν τὰ ἐν-
τὸς τ ὁλοκαυτεμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

A in omnibus, quæ artificiose in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine qvatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, qvarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his impositæ erant capitella fusilia liliata, proceritate quinqve cubitorum: qvibus circundata erant reticula ærea, qvæ operiebant lilia, dependebantqve inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas B posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam jachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, qvod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. ejus meditullium sustinebatur spira decies replicata, cujus dimetiens linea fuit C cubitalis. Id labrum circumstabāt duodecim juvenci ad tractus qvatuor ventorum obversi terni, qvorum postica subsidebant, ut eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas qvadrangulas. harum qvæqve longitudine fuit cubitorum qvinqve, latitudine qvatuor, altiD tudine trium. hujus operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Qvatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ qvadrangulæ, quibus latera basium utrinqve inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter juncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ qvoqve eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus qvatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebant- E qve modiolos & radios, sesqvicubitali inter utramq; extremitatem intervallo. eratqve mirum videre rotarum circumferentias, qvomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem superne continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita ut manibus fuF stineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, ut connatas putares, intervenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atqve hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, qvorum qvodqve capiebat congios qvadraginta. erat enim altitudo qvatuor cubitorum, & tantundem spatii patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, G qvas mechenoth sua lingva appellabant. horum qvinqve ad sinistrum latus templi septentrionale collocavit totidem ad dextrum australe, ita ut Orientem spectarent: qvo loco etiam mare illud dedicavit. Omnibus deinde aqva repletis, mare qvidem in eum usum assignavit, ut inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes ablverent, ad altare ascensuri: labra autem, ut eorum aqva purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricavit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in qvo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqva, auri fulgorem referentia. Mensas qvoqve multas dedicavit rex, & in his unam magnam auream, in qva proponebantur sacri panes: reliqvæ non multo deteriores diverso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum qvadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, juxta præceptum Moysis: ex qvibus unum in templo dedicavit, ut interdiu luceret juxta legem: & mensam unam impositos panes habentem, sitam ad septentrionale templi latus ex adverso candelabri. id enim ad australe latus collocaverat. medium autem inter utrumqve locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars qvadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illo enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparavit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum vero alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum. Craterarum qvoqve, in qvibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum vero, qvales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ qvoqve aureæ, quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ, qvibus deferebatur ignis à magno altari in parvum intra templum situm, qvinqvaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in usum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atqve logio cum suis gemmis, in universum mille. Corona vero, in qva Moyses Dei nomen inscripsit, unica fuit, & usqve in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curavit, cum decies millè zonis purpureis, & tubarum, qvales Moyses præscripsit, CCM. Item alias stolas byssinas Levitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, qvæ naula & cinnyræ vocantur, in usum hymnodiarum ex electro confecit qvadringenta millia. Qvæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice paravit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate usus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum qvoddam trium cubitorum altitudine, qvod nostra lingva gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac casto, & præscriptorum legis observanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, qvam mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, ut ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad qvadringentos cubitos terra,

A κατεσκεύασε· ἦν καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν ἑκατὸν τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων εὖρος, τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δ' αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, πυρισήρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς τὰς χρείας καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ἅπαν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγὴν ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τραπέζων τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ. καὶ ταύτης ὡσαύτως μυρίας πρὸς αὐτὴν ἑτέρας τεσσαράκοντα μυριάδας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ κρατῆρες, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὸν μωυσέως τρόπον. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ἐπικειμένων ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρυ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ἐντὸς παραπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς ὃ γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλεκεῖτο. οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα. ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τοῦ βωμοῦ μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δὲ ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δὲ οἷς ἐσέφυρον τῷ σεμιδάλει μετ' ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργύρεους δὲ, διὰ πολυπλασίους. τὰ μέτρα δὲ τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἐσσάρων προσαγορευόμενα, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλάσια. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζε τὸ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκέμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χαλάσι. ἡ δὲ στέφανη εἰς ἣν μωυσῆς τὸν θεὸν ἐγράψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκατὸν πορφύρας μυριάδας, καὶ σαλπιγγῶν καὶ μωυσέως ἐπταλάν, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τῶν λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας ἑκατόν. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξεύρημα, ἃ καλοῦσιν ναύλας καὶ κιννύρας ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας, ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν θεοῦ ναὸν ἀνέθηκε πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκευασμένα· μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν θεοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γάζαν μὲν τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν, θριγκὸν δὲ παρ' ἑλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναβαίνων τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τὰς πολλὰς τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνους δὲ ἀνέμενα αὐτοῖς ἱερεῦσι μεμυημένους. τοῦτο δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ὡκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγγείους μεγάλας καὶ πλατείας, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραπλοῦς χρυσοῦς κλειομένη θύρας εἶχε δι' ὧν λαῷ πᾶσιν οἱ παραφέροντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρήσει τῶν νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ κατὰ λόγον πᾶσι τοῖς ἀπόφασιν, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν κατὰ ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, ἃς οὐδὲ βάθος ἄπειρον ἂν δόξαντος νοῦσαντος ἂν ἰδεῖν, καὶ ἀνα-

καὶ ἀναβαίνουσι εἰς πεντακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδως τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ διὰ δὲ τοῦτο ὕπαθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τοῦ ναοῦ. περιλαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλοῦς μὲν τοῦ καταδαφίου. λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπερηρεισμένους. ὄροφαι δ' αὐτοῦ ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἐξεσμέναι. τοῖς δ' ἔργοις τοῦ ἱεροῦ τούτοις πᾶσιν ἐπέσησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὸ μεγέθη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν νεὼν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσεν, καὶ πλούτου καὶ προθυμίας ἐπίδειξιν πᾶσαν ποιησάμενος· ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ καταπεπλουτηθῆναι χρόνῳ ταῦτα· ἐν οὕτως ὀλίγῳ προὸς τὸ μέγεθος συγκεκόμισται. ἐπεὶ δὲ ναοῦ συμπεπληρώθησαν, χειροτονήσας τοὺς ἡγεμόνας καὶ πρεσβυτέρους τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπόμνησίν τε τοῦ ναοῦ καὶ μεγαλομοιοῦται τοῦ θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ πεντεκαιδεκάτης τοῦ εἰς τὸ ἱεροσόλυμα, πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆσαν. ἔστι μὲν τοῦ παρ' ἑβραίοις ἁγιωτάτου καὶ μεγίστου. βασιλεύοντος σολομῶντος τοῦ ἰδίου ἔτους, ἐν ᾧ μουνὴς ἐπήχθη, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν διακονίαν τοῦ θυσιῶν τοῦ θεοῦ σκεύη, μεταπεμπόμενον εἰς τὸν ναόν. προσῆλθον δὲ μυρίων θυσιῶν αὐτοῦ τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λευῖται. ἀπονδεῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καταντλήσαντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρον τι θυμιαμάτων πλῆθος. ὡς ἅπασαν τὴν περιέχουσαν ἀέρα πεπληρῶσθαι, καὶ τοῖς πορρωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν εἶναι τὴν ὀσμήν, καὶ γνωρίζειν ὅτι θεοῦ καινοποιεῖται καὶ ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καθιερωμένον χωρίον. ἐγὼ δὲ ὑμνοῦντες ὠδὴν χορεύοντες ἕως εἰς τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμον. ἔστω μὲν οὖν τοῦ τέρπειν τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δ' εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μεταφέρεσθαι ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβῖν τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοὺς θεσπεσίους συμπαλέξασαι, καὶ γὰρ ἔτως ἦσαν ἔστω δὲ τεχνίτης κατεσκάσμένας, τὴν κιβωτὸν ὡς ἔστω σκηνῇ τινὶ καὶ δόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἷς δέκα λόγους τοὺς ἔστω ὁ θεὸς λαλήσαντας ἐν σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτὸς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ θυμιατὸν τὸν χρύσεον, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἐν οἷς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀντικρυς τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατὰ πρόσωπον εἶναι καὶ βλέπεσθαι τοῖς ἱερουργίας καὶ τὰ τῶν θυσιῶν τελετήσιν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἐνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τε καὶ τοῦ κιβωτοῦ ἐξῆλθον, ἄφνω πλήμα νεφέλης ὁ σκληρὸν, οὐδ' οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ἐστὶ, κεχυμένον ἢ καὶ κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐπισχοῦσα. ταῖς δὲ διανοίαις πᾶσιν, φαντασίαν καὶ δόξαν παρέσχεν, ὡς δὴ θεοῦ κατελθόντος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ ταύτῃ εἶχον αὐτὸ τῇ ἐννοίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενος, ἐπιλήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in qvo templum extructum A
est, æqvavit: atqve hoc modo factum est, ut area
fani cum solo templi æqvaretur. hanc cinxit du-
plicibus porticibus, qvas columnæ è nativo saxo
sustentabant, & laqvearia cedro expolita tege-
bant. Fores vero habebant omnes ex argento
fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus IV.
& donariis septennio perfectis, non ad opulen- 3. Reg. 8.
tiæ modo, sed & celeritatis ostentationem: qvæ
enim ætatem integram homimis poscere vide-
bantur, tam brevi, si ad magnitudinem conferatur, B
tempore erant absoluta: Solomon rex per
litteras jussit magistratus ac seniores Hebræorũ
totum populum Hierosolyma congregare, ad
spectandum templum, & ad transferendam illuc
arcam Deo sacratam: denuntiataqve omnibus
profectione Hierosolymitana, septimo demum
mense convenerunt, qvi nostratibus est thuri, C
Macedonibus hyperberetæus: inciditqve in
idem tempus scenopegia, festum apud Hebræos
sanctissimum & maximum. Tollentes igitur ar-
cam, & tabernaculum, qvod Moyses construxe-
rat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum
Dei parata, transportaverunt in templum: ac-
cesseruntqve illò cum victimis tam rex qvam u- D
niversus populus ac Levitæ, libaminibus & mul-
to hostiarum sangvine viã perfundentes, & infi-
nitam vim odoramentorum adolentes, ut circ-
umqvaqve totus aër svavitate repletus etiam
longe remotis sentiretur, constanti omnium opi-
nione, adventare Deum ad inhabitandum re-
cens extructum ac dedicatum sibi locum. nam
neqve hymnos canentibus, neqve choreas du-
centibus, lassitudo est obortа, dum ad templum E
pervenirent. atqve in hunc modum arca est
translata. Qvum vero jam in adytum inferri de-
beret, reliqva quidem multitudo abscessit, soli
vero bajulantes sacerdotes inter duos cherubi-
nos eam deposuerunt: quæ effigies conjunctis
alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fe-
cerat) arcam velut sub umbella aut tholo pro-
texerunt, continebat hæc nihil aliud qvam duas
tabulas lapideas, qvæ decem præcepta, Dei ore, F
in monte Sina prodita, insculpta eis conserva-
bant. Candelabrum autem & mensam & altare
aureum statuerunt in templo ante adytum, eis-
dem locis, in qvibus in tabernaculo prius sita
fuerant: ubi qvotidianas hostias offerebant. Cæ-
terum altare æreum pro foribus templi est posi-
tum, ut apertis illis in conspectu esset sacrificio-
rum magnificentia. reliqvum vero vasorum G
instrumentum omne in unum congestum, in-
tra templum est repositum. Postqvam autem,
omnibus, qvæ ad arcam attinebant, rite peractis,
sacerdotes sanctuarium exiverunt, repente glo-
bus nebulæ, non asper, nec qvalis hiberno tem-
pore gravidus pluvia condensatur, sed diffusus
ac temperatus in templum influxit: & primo
sacerdotum visum, ut vix se invicem cernerent,
obscuravit, deinde in omnibus eam cogitatio-
nem excitavit, qvod DEUS in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi o-
ptaret. His talia volventibus animo, rex, qui tum forte sedebat, assurrexit: verbisqve & se & DEO

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qvidem, inqvit, ſempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc univerſi molem condidiſſe, qvæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: qvàm totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc vero templum ideo tuo nomini adornavimus, ut in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſvaſi, qvod & hic ades, & nusqvam interim abes. Cum enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes, qvominus ubicunqve te dignum eſt, habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te deſiderant, nocte dieq; præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & providentia. Hunc Davidi ſuo patri futura, qvæqve evenerint, qvæqve eventura ſint prædixiſſe: hunc ipſi, nondum nato, nomen impoſuiſſe, qvo vocandus eſſet: quodqve paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet, prænunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte eventu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus jam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus qvidem, inqvit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei divinum numen indiget, nimirum majus qvam cui tales retributiones conveniant. ſed hoc uno, quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos majeſtatem tuam decet, & pro his, quibus familiam meam atqve Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qva enim re magis vel parum propitius placandus, vel in favore es tetinendus, qvam voce, qvam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum aſcendere novimus? Qvapropter gratias tibi ago, primum qvod patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam evexiſti: deinde qvod mihi ipſi in præſentem diem omnia, qvæcunqve promiſeras, præſtitiſti: precorq;, ut in poſterum largiaris, qvæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: qvemadmodum patri meo & vivo & mortuo es pollicitus, qvod apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulqve meis omnibus virtutem, qva potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, ut aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat, in terris qvoq; te degere. Alioqui tibi parvum eſt domicilium univerſum hoc cæli convexum, nedum hoc qvalecunqve templum. Tu tamen hoc, ut proprium, integrum ſervato à vi hoſtium, oro, & tanqvam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

A οὐς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ἐπελάμβανε, καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, κἀξ ὧν σαυτὸ εἰργάσω γεγονέναι τ̃ ἅπαντα οἴδαμεν καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἁπάντων ἐδέτάτης δεηθέντες κεχωρήκας. ὅταν δέ σοι κατασκευάσωμεν τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς θυσίας ἰόντες καὶ καλλιερούντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. πεπεισμένοι δ' εὐτελοίημεν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν B σὴν ἀφέστηκας ἑστὼ σαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τὰ φερόμενα καὶ πάντα ἀκούειν, ἀδὲ νεὼ ὅτε σοι δόμος οἰκεῖν διαλείποις τὰς πάντας, μᾶλλον δ' πᾶσιν ἐγγίσειν. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ ἀεὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' εἰπὼν θεασάμενος πρὸς τὸν ὄχλον, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τὸν λόγον, ἐμφανίζων δι' ὧν τ̃ δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι δαβίδ τῷ πατρὶ, πρὶν τῶν μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀπέβη ἤδη τὰ πολλὰ C ἐφήνατο τὰ λείποντα δηλώσει, καὶ ὡς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου ὄνομα τῷ μήπω γεγονότι, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι πρόεστι. καὶ ὅτι τὸν ναὸν ἔτυχε οἰκοδομήσειν αὐτῷ βασιλεὺς μὲν τ̃ δ' πατρὸς πεπολεμηκώς. ἀκούσαντας δὲ τὴν σκηνὴν προφητείαν ὑπερήλπισε, τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἠξίωσε. καὶ μὴ πρὶν τινα ἀποφαίνεσθαι ὧν ὑπέσχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένων, πιστεύοντας ἐκ τῶν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τ̃ ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τ̃ δεξιὰν εἰς τὸν D ὄχλον ἀναχών. ἔργοις μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πέπονθασιν. ἀπροσδεὲς γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων κρεῖττον τυγχάνει ἀμοιβῆς. ὧν γ̃ τ̃ ἄλλων ζώων ἐσμὲν δεόντως κρείττονες γεγόναμεν, ὅτι τοῦ σὺν εὐλογεῖν μεγαλειότητα πρέπει, καὶ πρὸς τ̃ ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν εὐχαριστεῖν ἀναγκαῖον. πῶς γὰρ ἄλλως ἱλάσεταί τις μείζονα, καὶ δι' ἁμαρτόντα εὐμενῆ δεξιώτερον ἔστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, λαὸς ἐξ ἀέρος ἐχόμενός τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν E ἀνιόσαν οἰδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλουσι, πρῶτόν τε δ' πατρὸς πρῶτον, ὃς ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειθ' ὑστέρ ἐμοὶ δ' πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προέπεμψας πεποίηκας. δέομαι δ' λοιπὸν χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ πεπιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν, ὡς καὶ ὁμολογήσαις δαβίδῃ τῷ πατρί μου καὶ F ζῶντι καὶ θνήσκοντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, καὶ τὸ σκῆνος ἡμῖς αὐτοῦ διαδεχαῖς ἀμείψαι μειόσεως. ταῦτ' ἂν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῇ ἢ συγχωρεῖς θεράπευε. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μικρᾶν πνοὴν δὸς πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἐποικῆσαι, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἐρημία. καὶ τ̃ καὶ ὄντων κύτος, ἐκ ὅπου γε ἔτυχε ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυλάξαι τι ἐπόρηξον ὡς ἴδιον σκῆνος παλαμίων εἰς ἅπαν, καὶ G προνοεῖν ὡς οἰκείας κτήματος. θεραπεύσω καὶ ἁμαρτόντων ποτὲ ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν σκηνῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τ̃ παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς θεραπεύοντας τι τ̃ σῶν μετέρχη, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γένου ὡς ἔνδον ὢν ἐλέησης καὶ τ̃ συμφορῶν ἀπάλλαξης. τοῦ-

populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

ταύτῃ δ' ἐχ Ἑβραίοις μόνον δέομαι σῷζῃ σοῦ τὴν βοή- A
θειαν εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι πέρατων τῆς
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, τυγχάνου-
μένοι καὶ τυχεῖν τινες ἀγαθῶν λιπαρούμενοι, δὸς αὐ-
τοῖς ἐπήκοος γενόμενος. ἕτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες
ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐκλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί
σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν
ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς οὐχ ὁμοφύλους ἔ-
χομεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν ἀπὸ σοῦ βοηθειαν, καὶ B
τὸ τ' ἀγαθῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν
ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὅλῃ τῇ γῇ, καὶ ὅλῃ πολλὴν ὦ-
ραν προσκυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τῷ βωμῷ προσῆ-
γε. καὶ γεμίσας τ' ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρμόσασθαι τὸν
θεὸν ἠδέως ἐγνω τῷ θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ
ἐξ ἀέρος λαμπρὸν καὶ πάντων ὁρώντων ὅλῃ τὸν βω-
μὸν αἶξαν, τῷ θυσίαν ἥρπασε καὶ κατεδέσατο. ταύτης
δὴ τῆς ἐπιφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλῃ ἦν ἔτ' C
εἰκάσας εἶναι τῆς ἐν τῷ ναῷ θεᾶ λαμπρότητος ἐσομένης.
καὶ ἡδέως προσκυνεῖ πεσὼν ὅλῃ τῷ δάφει. ὁ δὴ βασι-
λεὺς εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν
παρώρμα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ
πρὸς αὐτὸς εὐμενείας, εὐχομένους δ' τοιαῦτα ἐπιβά-
νειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνῳ, καὶ τὴν λαμπρὰν αὐτοῖς καθα-
ρὰν ὑπὸ πάσης φυλάττειν ἀκακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ
θρησκείᾳ, καὶ τοῖς ἐντολοῖς τηρεῖν ἃς λαβὼν μωυσέως
αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς λαμβάνουσας. ἔστιν γὰρ ἕτως εὐ- D
δαίμονα τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων
γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς
εἰς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τοιαῦτα καὶ βέ-
βαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσουσι. ἃ γὰρ
λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, λα-
ταῦτα προσῆκεν ἐπαλαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις
ἕτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τ' ἐχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ
σῶσαι τὰ βέλτιω γενέσθαι. μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην E
αὐτῶν. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς λαλήσας ταῦτα πρὸς
τὸ πλῆθος, λαλύσει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας
ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόσχους μὲν κα-
τεθύσας μυρίους καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσεν ἱερουργη-
μάτων. καὶ κατωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν
γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπη-
γίαν καλουμένην ἑορτὴν, πρὸς δὲ ναῦ λαμπρῶς καὶ με-
γαλοπρεπῶς ὅλῃ δὶς ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγε ὁ βασι- F
λεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατεδωχήμενος. ἐπεὶ δ' εἶ-
χεν αὐτοῖς ἀποχωροῦντως ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ πε-
ρὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτὸς ἕκαστοι δ' βασιλέως
ἀπελύσαντο ἀπήεσαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασι-
λεῖ, τῆς τε πρὸς αὐτὸς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔρ-
γων, καὶ εὐξάμενοι τῷ θεῷ πᾶσαν αὐτοῖς εἰς πο-
λὺν χρόνον σολομῶνα βασιλέα. τὴν δ' πρόπαν ἐ-
πιοῦσιν μὴ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν
ᾄδοντες, ὡς μετὰ τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ὅλῃ G
τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνῦσαι. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς
τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μεγαθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἰσορήσαντες αὐτῷ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγά-
λων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκα-
στοι πόλεις ἀπέστειλαν. ἐναρ δ' ὀφθέντι τῷ βα-
σιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς
ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγενέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν
ναὸν, καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τῶν ἐκγόνων
αὐτῷ καὶ τῆς ἀπάσης πολιτείας τὰ δίκαια ποιούσης.

& miſeratus eos è calamitatibus eripe. Nec ſolis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqvi venerint, aut undecunqve profecti in hoc loco boni qvippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit evidens, qvod & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluiſti, & nos nec inhumani ſumus, nec alienigenis iniqvi, ſed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem eſſe, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi ſtratus, cum aliqvandiu adoraviſſet, ſurrexit, hoſtiasqve ad altare adhibuit: qvumqve id ſolidis victimis repleviſſet, litatum Deo manifeſto argumento cognovit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibusqve inſpectantibus, in altare delapſus, correptas victimas abſumpſit: ad qvod prodigium populus haud dubiam conjecturam fecit, in eo templo numen eſſe habitaturum, & præ gaudio procidens in ſolum, unanimiter adoravit. Rex autem ad laudes Dei verſus, multitudinem ad idem hortabatur, qvandoqvidem ſigna vidiſſent ejus benevolentiæ: precandum admonens, ut perpetuo talem ſe exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodiat in juſtitia & religione, quo poſſint præcepta per Moyſem divinitus tradita conſtanter obſervare. Sic enim fore genus Hebræorum feliciſſimum omnium, & cæteris mortalibus longe beatius. Simulqve jubebat eos meminiſſe, qvod qvibus artibus paraviſſent tanta bona, eisdem & hæc retenturi eſſent, & alia majora atqve cumulatiora qvæſituri. Neq; enim aliter exiſtimandum, qvam juſtitiæ ac pietatis merito hæc illis contigiſſe. eſſe autem facilius parare, quæ deſint, qvam parta tueri, & cavere, ne ullum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimiſit, ſacris primum factis tam pro ſe qvam pro populo: mactavitq; vitulorum duodecim millia, agnorũ centum & viginti millia: nam tum primum templum victimarum cruore imbutum eſt, & omnes Hebræi cum liberis ac uxoribus epulo ſunt excepti. Præterea ſcenopegiæ feſtum ante templum ſplendide ac magnifice rex per qvatuordecim dies celebravit, cum univerſo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermiſſo, dimiſſi ſunt ſuam qvisq; domũ, actis prius regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus abſolutis, precatiq; ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac geſtientes, hymnoſq; ſacros canentes, ita ut præ gaudio nullum viæ tædiũ in revertendo ſentirent. Cæterum illata in templum arca, & ſpectaculo tam elegantis & ampli ædificii publice exhibito, feſtisqve diebus inter ſacra & epulas exactis, cum jam ſinguli ad ſuas urbes eſſent reverſi, rex in ſomnis eſt admonitus, gratum Deo fuiſſe ejus ſacrificium, & vota exaudita eſſe. qvodqve ſervaturus eſſet ſuum templum, & ſemper inhabitaturus, donec ipſius poſteri cum ſubjecto populo juſtitiam colerent: 3. Reg. 9.

in primisqve ipsum, si à paternis præceptis nusqvam discederet, ad summum felicitatis fastigium evehendum, & genus ejus per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec unqvam è Juda tribu regem defore. Qvod si, prodito & oblivioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neqve generis ipsius reliqvias mansuras, neqve Israelitas calamitatem evasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregre apud exteras gentes oberraturos. Templum vero, qvod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atqve incensum iri, urbe insuper hostili manu diruta: ita ut, ubiqve sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægre credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, qvum antea ejus ope ad maximas divitias, maximamqve gloriam essent evecti. Qvibus reliqvias gentis responsuras, qvod propter peccata sua & patriarum legum prævaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, qvæ septennio, ut dictum est, duravit, regiæ structuram est aggressus, qvam vix tertiodecimo anno consummavit. neqve enim tantam curam huic operi, qvantam ædificando templo impendit. Sed illud qvidem amplum licet, & plus qvam credi possit, celebre, cooperante Deo, intra jam dictum tempus perfectum est: regia vero tametsi multum magnificentiæ templi cederet, qvod neqve materia ejus tanto ante præparata fuisset, & regi, non Deo structuretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæ precium autem fuerit totum ejus ordinem ac dispositionem indicasse, ut ex ejus descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra, multis columnis suffulta, qvam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eò jus peteret, longam cubitos centum, latam qvinqvaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ qvadrangulæ sustinebant, tectum opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valvis cælatis, ad ornamentum loci simul & munimentum. In ejus medio fuit ædes alia, qvadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, ubi Rex jura solebat reddere. Huic ædificio conjuncta erat domus in usum reginæ facta, & aliæ aulæ, quo se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita, ut solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, qvod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ἢ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς πατρίοις νομίμοις ἐλέγχειν εἰς ὕβριν καὶ μέγεθος δυσμενείας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τὸν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς ἰδίας φυλῆς. προδόντα μὲν τοῖς πατρίοις δόγμασι καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικὰς θεὸς θρησκείαν μεταβαλλόμενον, προφθάσειν ἐκκόψαι, καὶ μήτε τοῦ γένους τι λείψανον αὐτῶν εἶναι, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρόψεσθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπιλύσας ἀλλοτρίας καταιρήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶν οἰκοδομηθέντα καταπεπηδηκέναι τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ πολλὴν μὲν ὕβριν ἀξίαν, ἃ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δὲ ὑποβολὴν μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς περοικοῦντας ἀκούσαντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν ἑβραίοις τῷ θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτοῦ προαχθέντες. καὶ τοῦτο τῶν ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν οὕτω τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναγέγραπται. μετὰ δὲ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γενομένου, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἐπὶ ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐπανάστασιν δαζετρόπου, ὃν ὡς καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καθ' ὃν μέρος καὶ θαυμασθῆναι δόξειεν καὶ παραδόξως τετυχηκὸς, ἐπὶ καὶ θεὸν συνεργοῦντα εἰς ὃν ἐγένετο, πᾶσι προηρημένοις ἔτεσιν ἐλάβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας δὲ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τῷ ὄχλῳ ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεύσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ ῥᾳδίως, βραδέως ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἀξιολόγως καὶ τὴν δ' δαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας ἐς δ' βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι ἐς σωρὰν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος μὲν οὖν ἐστὶν καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, ὧν εἷς τὰς κρίσεις ἐστὶν τῶν πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, ἐστὶ χωρῆσαι συνόδου ἀνθρώπων ὅτι δίκας συνελήλυθότων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος εὖρος δ', πεντήκοντα. τὸ δὲ ὕψος τριάκοντα. κίονες μὲν τετραγώνους ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἕτερος μὲν ἦν θριγγίθεν. ἴσον μέτρους δ' φλιαῖς, ἐστὶ θυρώμασι περιγλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμῶς ἐστὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος δ' οἶκος ἐστὶν ἐν μέσῳ καὶ ὅλης δ' πλάτους τετραγώνου. εὖρος πηχῶν τριάκοντα, ἄνωθεν ὑψηλὸς ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις ἀνατεταμένον. ἐν δὲ αὐτῷ ἑξέδρα διάπεπτος, ἐν ᾗ καθέζεσθαι δ βασιλεὺς ἐκέλευεν. ἣ παρέζευκτο κατεσκευασμένῳ ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίστῃ, ἐστὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ τὴν διαιταν, ἐστὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπόλαυσιν, ἑρμαμμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθους δεκαπήχεσιν, ἕτερα δὲ πρὸς τοὺς τοίχους καὶ πολυτελῆ κατηφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων θεωρίαι ἢ μεταλλεύεται τῆς φέρουσιν αὐτὸν τόπος ἐπαινουμένη.

καὶ τὸ μὲν

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος δῆτα τρισὶ στίχοις λίθων ἐπι- A
φασμένον, τῇ δ' μοίρᾳ γλυφέων παρῆκε θαυμαζόμενον
ἔκπληξιν. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα,
φύσεις τῆς κλάδους καὶ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν
πετάλοις, ὡς ἐσαινοῦσαν αὐτὰ ἡ σαλεύεσθαι δι' ὑπερβο-
λὴν λεπτότητος καλυπτόντα τὸν ἐπ' αὐτοῦ λίθον.
τὸ δ' ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρισὸν λίθῳ κατεπεποικιλ-
μένον χρώμασι καὶ γραφαῖς. πρὸς κατασκευάσει δὲ
πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ B
καὶ ψυχὰς μηκίστας, καὶ ἐν καλλεῖ τῶν βασιλείων κειμένας,
ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια,
χρυσῶ πρέποντα. ἡ τὰ ἄλλα δ' ὅσα ἔστιν ἔχειν εἰς πρὸς
τὴν τῶν ἐνιαυσίων ὑπηρεσίαν, σκευὴ πάντ' ἐκ χρυσῶ κα-
τεσκεύασεν. δύσκολον δ' ἐστὶν καταριθμήσασθαι τὸ μέ-
γεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν βασιλείων, ὅσα μὲν ἐν αὐ-
τοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσοι δ' ἐν τούτων ὑπόδεεστέ-
ρα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τὰ μὲν ἀνεγειμένων εἰς C
μέρος καλλος, καὶ τὰ ἄλλα πρὸς θεωρίαν ἀπίστερπεστάτην, καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν
κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τὸ ὅλον οἰκοδομίαν ἐκλιθοτμητῶν λευκῶν,
καὶ κέδρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. τοὺς δὲ
ῥόφους καὶ τοὺς τοίχους τοὺς ἐγκλειομένους χρυσῷ λίθοις
διαθήσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸ δῶμα τοῖς καὶ
τηλαύγισεν. ἐιρήκασιν δ' ἐξ ἐλέφαντος θρόνον πε-
μεγέθη, σκαπτὸν, ἐν καπασκιᾷ βήματος. ἔχοντα μὲν,
ἐξ ἀναβαθμῖς, ἑκάστῳ δ' τούτων ἐξ ἑτέρᾳ μέρος δύο D
λέοντες ἐφεστήκεσαν, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώ-
των. τὸ δὲ ἐπήλατον ἔθρονε, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τὸν
βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μόσχος πρόσωπα τὰ κατ'
ὄπιν αὐτοῦ βλέποντος, χρυσοῦ δ' ἅπας δεδεμένος. ταῦ-
τα ὁ σολομὼν εἰκοσαετία κατεσκεύασεν, ἐπεὶ πολὺν μὲν
αὐτῷ χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς ἐ-
ρωμῷ εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεύεγκεν, ἔτι δ' ξύλα
κέδρου καὶ πίτυος. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὸς μεγαλως E
δωρεαῖς τὸν ἐρωμιον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ
οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ πρε-
περήκαμψε ἤδη, χρῄζων διεπλά. πρὸς τούτοις δ' καὶ
πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, ἔσχεσι μὲν τὸν ἀριθμὸν,
ὁ πρὸς τὴν τύρον κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν
καὶ κατανοήσας ἐρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ,
πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῶν πόλεων ἔλεγε.
καὶ ἐκτοτε πρωτηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. μεθερ-
μηνευόμενον γὰρ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτταν, F
οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δ' καὶ λο-
γους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶνα,
ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς, ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ τύ-
πους συμφωνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τῶν ἐν αὐτοῖς ζητου-
μένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δ', δεινὸν ὄντα καὶ συνετὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν ἀνεφώνησε. μέμνη-
ται δ' τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μένανδρος ὁ G
μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ὧδε πως. τελευ-
τήσαντος δ' ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παρ' αὐτοῦ υἱὸς ἐρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα
τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ἐν τούτῳ ἐ-
χώσατο τὸ εὐρὺ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν
τοῖς διὸς ἀνέθηκεν. ἐπὶ τε ὕλαις ξύλων ἀπελ-
θὼν ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς
τοὺς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελόντα τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

Et tribus qvidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: qvartus vero sculptorum admirabile artificium ostentabat, in qvo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, ut agitari qvodammodo viderentur. Reliqvum vero, qvod supererat usqve ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in qvibus splendidissima triclinia referta auro, ut qvæ aurea supellectili ad omne regii convivii ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularū, tam majorum qvam mediocrium, tum qvæ sub terra latebant, qvæve in aërem elegantissime attollebantur. In summa, totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atqve argento constabat: dispositis per parietes & laqvearia, variis lapillis auro inclusis, qvemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Qvin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, qvod sex gradibus ascendebatur, in qvorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis superne imminentibus. qva vero parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & qva reclinabatur, dimidiatus erat juvencus tergum suum respiciens: totumqve tribunal auro coagmentatū erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, majorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atqve pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens, & vinum atqve oleum, qvibus maxime opus habebat, ut diximus, eo qvod insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti, non procul à Tyro dissita, ei donavit qvæ cum ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renuntiari jussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata: voce, Phœnicum lingva, id qvod displicet, significante. Qvæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans, ut eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens hujusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinqvebat: sed omnia ratione pervincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissime declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingva annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo, successit in regnum filius Iromus, qvi vixit annos qvinqvaginta tres, & regnavit annos triginta qvatuor. hic aggessit ad insulam agrum, qvi dicitur amplus, & auream columnam in Jovis delubro dedicavit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqva templa, Herculi & Aſtartæ nova inſtauravit: primusq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, qvod debita tributa non perſolverent, ſubactis illis, victor eſt domum reverſus. Hujus temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qvi problemata à Solomone Hieroſolymorum rege injuncta diſſolvebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto, filius ejus Iromus regnum excepit. Is Orientalem urbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum qvoqve Jovis Olympii, qvod ante ſeparatum erat, medio ſpatio repleto, aggeribus cum urbe conjunxit, & aureis donariis ornavit. conſcenſo deinde Libano, materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Additqve Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: qvod cum ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem qvendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in qvibus ſolvendis cum Solomon hæreret, majorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius qvidem ita ſcribit. Cæterum rex, cum videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati urbis ſatis reſpondere, & muros inſtauravit, & turres magnas in eis erexit.

Condidit etiam urbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ urbem, qvam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnaverat, occiſisqve ad unum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. qvamobrem demuo rex eam exædificavit, qvod eſſet natura munita, & ad bella rerumqve novitates opportuna. Nec procul inde alias duas urbes condidit, qvarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuumqve ubertatem, & perennibus aqvis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum, qvod eſt ſuper Syriam, ejusq; regionis potitus, urbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate vero unius. ad magnam autē Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliqvis cultæ Syriæ partibus hæc urbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, qvod mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur urbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellavit, qvo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atqve hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc qvoniam video multos qværere, qvî factum ſit, ut omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo, qvi Memphin condidit, qviqve multis annis avum noſtrum Abrahamum præceſſit, usqve ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

VI.

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλεῖ, καὶ τὸν τῆς ἀςάρτης. πρῶτος τὸ τῷ ἡρακλεῖ ἔγερσιν ἐπιήσατο ἐν τῷ Περιτίῳ μηνί. τοῖς τε ηὐκέοις ὑπιστρατεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ταπεινώσας πάλιν αὐτοὺς, ἀνέστρεψε. ὑπὸ τούτου τοῦ ἀβδήμονος πάις νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέπαυτο Σολομῶν, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ καὶ Δίος, λέγων ὧδε. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. ὃς τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μέζον τὸ ἄσυ ἐποίησε. καὶ ὁ ὀλυμπίῳ Διὶ τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸ μεταξὺ τόπον, ἀπῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὕλοτόμησε πρὸς τοῦ τὰ ἱερὰ κατασκευήν. τὰ δὲ τυραννοῦντα ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τὰ χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ ἀβδήμονά τινα τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τοῦ ἱερώμου προσαποτίσαι χρήματα. καὶ διὸ μὲν ἔτως ἄρξαι. ἐπεὶ δὲ ἔωρα τὰ τῶν ἱεροσολύμων τύχη ὁ βασιλεὺς, πύργων προς ἀσφάλειαν δέεσθαι καὶ τῆς ἄλλης ἐχυρότητος, πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τὰς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεχῆρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τὰς βαρυπάτους σταδίοις, ἀσωρόν τε καὶ μαγεδών, τοῦ τρίτου δὲ γαζαρᾶ τοῦ τῆς παλαιστινῶν χώρας ὑπάρχουσαν. ὃν φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας μὲν καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ δὲ κρατήσας, ἀπέκτεινε δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτοῦ, κατέσκαψεν, ἔπειτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνήγειρεν ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ ἔσω ἐχυρὰν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν χωρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. ἀπὸ πορρωτέρω δὲ αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχώρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς καταπαύσεσι δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἁπηνθείως ἐχούσας τῇ τε τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ, καὶ τοῖς ὡραίοις εὐφυεῖς, καὶ ναάμασιν ὑδάτων εὐθρόοις. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπάνω συρίας ἀπὸ καθαρῶν αὐτὴν. ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δυοῖν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ εὐφράτου μιᾶς. ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἐπὶ τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ ἔστιν πόλιν ἔτως ἀπὸ τοσούτων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκίσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ἁδαμοῦ τῆς γῆς ὑδρεύεσθαι, πηγὰς δὲ ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ ἔστ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς σύροις. οἱ δὲ ἕλληνες αὐτὴν παλμύραν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πράττων διετέλει. πρὸς δὲ τὰς ἀπιζητήσεις, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μινάους ἕως μέμφιν οἰκοδομήσαντος, οἳ ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο ἕως πατρὸς ἡμῶν ἀβράμου, μέχρι σολομῶνος, πλείονων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειλημμένων, φαραὼνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ δὲ

ἀπὸ δέ τινος ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἄρξαντος βασι-
λέως Φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγ-
καῖον ἡγησάμενον εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέ-
λω καὶ πίστιν δὲ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ
Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι
δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐ-
πειδὰν ἦ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν
ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μεταποιεῖσθαι. καὶ γὰρ
οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλέ-
μενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι
προσηγορεύθησαν ἀπὸ δὲ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ Ῥω-
μαίων ἢ αὐτοκράτορες ἐκ γένετης ἀπ' ἄλλων κεκτημέ-
νοι ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας
καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ'
οὐχ ὡς ἀπὸ τῶν πατέρων ἐκλῆσιν τούτου ἐπιθυμοῦντες.
νομίζω δ' καὶ Ἡρόδοτον τὸν Ἁλικαρνασέα λέγειν ὅτι μὲν
μυρίους τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τριακοντα καὶ τρια-
κοσίους βασιλέας αἰγυπτίων ἐξ ἑνὸς λέγοντα, μὴ δηλῶ-
σαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι Φαραὼ πάντες ἐκαλοῦντο. καὶ
γὰρ μὴ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης
λέγει τοὔνομα νικαύλην καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρ-
σένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυνα-
μένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπὶ κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ
τοῦτ' εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν
τοῖς ἐπιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὲν Φαραὼ-
θην τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἐπιδεὴς ἦν τὸ ὄνομα,
βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς
σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύ-
πτου καὶ αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν τούτων, μετ' ὀλί-
γον δηλώσομεν. νυνὶ δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὰ
ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολ-
λῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῶν
χαναναίων ἀνυπάκτους (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτριβον ὄρει
καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ἐπιχειρήσας ποιήσασθαι φό-
ρου αὐτοῖς προστάξει, καὶ πρὸς τὸ ἡμπιέσαι αὐτοῖς καὶ
τὰς οἰκετικὰς χρείας σκηπτόμενος, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ'
ἔτος ἀπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τοὺς δὲ ἐθραίων υἱοὺς εἰς δούλους,
ἀλλ' ὡς εὔλογον ἔθνη πολλὰ δὲ θεὸς δεδωκότος αὐτοῖς ὑ-
ποχείρια, δέον οὐκ τούτων πιέζειν τε ἡμᾶς, σκεύους κα-
τάγειν εἰς ἔργα τὸ σχῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρ-
μάτων καὶ ἵππων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ θεραπεύον-
τες δήπου. τοὺς δὲ χαναναίων, ὡς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγε,
ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθ-
μὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν ἐπιτροπὴν εἰληφέναι ἔοικε βα-
σιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγμα-
τείας ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχοι χρείαν. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασι-
λεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυ-
θρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερ. ἔστι
δὲ νῦν βερενίκη καλεῖται, ἀπὸ πόρρω εἰλανῆς πόλεως, ἡ
χώρα τὸ πρὶν ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς
τοὺς ναῦς δωρεᾶς παρὰ ἱράμου τοῦ τυρίων βασιλέως. ἄν-
δρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τὰ θαλάσσια ἐπισήμονας
ἐπέμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, πολλοὺς μετὰ καὶ τῶν
ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφίραν, νυνὶ δὲ χρυ-
σῆν γῆν καλουμένην, ἥ ἐστιν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ
κομίσαι. καὶ σὺν ἀθροίσαντες ὡς πεντακόσια τάλαντα, πά-
λιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν δὲ τῆς αἰγύ-
πτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

A à quodam rege nomine desumpto: operæ pretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam hujus appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, qvam primum reges creati fuerint, potestatis ejus nomen patriæ lingvæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis prius nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à
B primo ejus urbis rege: & Romanorum imperatores alioqvin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore, qvod à parentibus hæreditarium in eos demanavit. Et hinc est, ni fallor, qvod Herodotus Halicarnaseus, cum trecentos & triginta reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina
C eorum non recensuit, qvia Pharaones vocati sint omnes. Cum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen ejus ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, qvod soli mares hujus appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego vero in nostræ gentis commentariis reperi, qvod post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine sit vocatus: &
D qvod post illum venerit ad Solomonem jam dicta mulier, qvæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliqvias Chananæorum, qvæ Libanum montem usqve ad urbem Amathen colebant, & imperium ejus de-
E trectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum servorum & colonorum, qvi per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad serviles operas adigebatur: nec erat æqvum, ut, cum tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius, qvam devictis ejusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atqve eqvos
F & rem militarem tractare malebant. Chananæis vero, qvos ad servitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qvi procuratores essent regii, & sua cuiqve opera atq; negotia præscriberent. Qvin & classem rex in Ægyptio sinu ædificavit, in qvodam loco ad mare rubrum, qvi nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana urbe, qvæ regio tum in
G Hebræorum ditione censebatur. Et in hac qvoqve classe munificentia Iromi regis amici fuit usus. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit, qvotqvot voluit, qui navigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi, collectis circiter qvadringentis talentis, retro ad regem sunt reversi. Interim ad Ægypti Æthiopiæqve reginam, 3. Reg. 10.

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia
ſeries cellarum erat extructa, ſuper qvam rur-
ſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudi-
ne pares, ita ut conjunctæ inferius ædificium æ-
qvarent altitudine. Nam ſuperius non erat cir-
cumædificatum. fuerunt autem omnia cedro
contecta. Et cellæ qvidem ſuum qvæqvæ tectum
habebant, non proximo contiguum. reliqvum
ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad u-
trumqvè latus pertingentibus, ita ut ipſi parietes
hoc pacto confibulati firmiores redderentur.
His trabibus ſubnexa erant laqvearia politiſſi-
ma, cælaturis & bracteis aureis ornata. Pariе-
tes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant in-
cruſtati, ita ut omnia reniterent auro, & intran-
tium oculos fulgor undiqve occurrens perſtrin-
geret. Tota vero ſtructura ex lapidibus poli-
tiſſimis conſtabat, ita ad ungvem inter ſe qva-
drantibus, & commiſſuris oculos fallentibus,
ut intuentibus nullum usqvam mallei aut cu-
juslibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appare-
ret, ſed connata potius omnia, qvam arte con-
geſta viderentur. Porro aſcenſum in ſuperio-
rem templi partem ſic commentus eſt rex, ut
cochleam in hunc uſum craſſitudini parietis in-
cluderet. Hæc enim pars non habebat ab Ori-
ente magnam januam ut inferior, ſed à lateribus
inerant parva oſtiola, nec parum ad firmitatem
conferebant tabulæ cedrinæ ſe invicem comple-
ctentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Di-
viſo deinde in duas partes fano, penetrale ejus
viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reli-
qvum qvadraginta cubitorum ſpatium in uſum
ſacerdotum conſecravit: & in pariete adytum
à reliqvo corpore ſeparante fores appoſuit ce-
drinas, has qvoqve cælatas & inauratas. eas præ-
texuit velis picturatiſſimis, hyacintho, purpura,
cocco, byſſoqve ſplendidiſſimo ac molliſſimo di-
ſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos qva-
qvaverſum patente, dedicavit duos cherubinos
ex auro ſolido, utrumqve qvinqve cubitorum
altitudine. uterqve duas alas habebat ad qvin-
qve cubitos protenſas: quapropter non longo ſe-
junctos intervallo ſtatuit, ut una ala auſtralem
parietem attingeret, altera ſeptentrionalem: re-
liqvæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam ar-
cam protegerent. Hæ cherubicæ effigies qua-
nam ſpecie fuerint, nemo vel conjicere poteſt
vel eloqvi. Pavimentum etiam templi conſtra-
vit laminis aureis. Januæ demum fores altitu-
dini parietis proportione convenientes addidit,
latas cubitos viginti, & auro illitas. Atq; ut com-
pendio dicam, nihil tam intus qvam foris omiſit,
qvod non inauraret. Oppanſum eſt præterea au-
læum & huic januæ, ſimile illi qvod interior ja-
nua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat,
3. Reg. 7. Poſt hæc Solomon accerſivit Tyro ab Iromo arti-
ficem nomine Chiramum, filium mulieris Neph-
thalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, ope-
rariũ inſignem in qvavis materia, ſed præcipue
in auro & argento ac ære. Hujus opera uſus eſt

A ἑνρεῖς μὲν ἦν ἔχον ἔνθεσι πέντε πήχεις. μήκους δ' τοὺς αὐ-
τοὺς, ὕψους δ' εἴκοσι. ἐπωκοδόμουν δ' τούτοις ἄνωθεν
οἴκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν ἴσοι καὶ τοῖς
μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ. ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ
κάτωθεν οἴκων πεντήκοντα πήχεις. ὁ δὲ τέρμων ὅλος ἦν πε-
ριωκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπέβλητο κέδρος.
B τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕκαστος ἦν τόπος ἑκάστῳ, πρὸς τοὺς πλη-
σίον οὐ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι'
ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικι-
σμὸς ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ἀπ' αὐτῶν συγ-
κεκραμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρους διὰ τὸ γίνεσθαι.
τῷ δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγῃ τῆς αὐτῆς ὕλης ἐκάλλε-
το πᾶσαν ἐξεσμένῃ εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλ-
λησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους, κεδρίναις διαλαβὼν σανί-
σι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐνεπόρπισεν, ὡς τι στίλβειν ἅπαν τὸ
C ναὸν καὶ πρὸς τὰς ὄψεις τ εἰσιόντων ὑπὸ
τῆς αὐγῆς δ' χρυσὸς πανταχόθεν φερόμενος. ἡ δ' ἔλη
δ' ναὸς οἰκοδομία, κ' πολλῷ τοίχῳ ἐκ λίθων ἀκρο-
τόμων ἐξήμετο σωτεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως.
ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τεκτονι-
κοῦ τοῖς καλωνοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθ. ἀλλὰ δίκαι
τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἡμᾶσθαι, τῷ τούτων ὑ-
λαν ὡς φύσιν. ὡς ἐκεῖσε τῷ ἁρμονίαν αὐτῆς δο-
κεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνη-
σεν δ' βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον διὰ δ' εὐ-
D ρους δ' τοίχου. ἐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην κ' τῆς ἀνα-
τολῆς ὡς εἶχεν ἑκάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγ-
ρῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δ'
τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν κ, ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύ-
σεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε ἀντ' ἐχυρωμάτων
καὶ ῥώμης δ' τὸν αὐτοῖς χρῆσθ. διελὼν δ' τὸν ναὸν εἰς
δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυ-
τον. τὸν δ', τεσσαράκοντα πηχῶν ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν.
E ἑκτειμὼν δ' τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας,
χρυσὸν αὐτοῖς πολλῷ ἐργασάμενος, καὶ παρεῖαν ποικί-
λλων. κατεπέτασε δ' ταύτας ὑφάσιν δύο βλοσύρας, ἐξ
ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποιημένους. ὧν
μὲν, ἀλλὰ κ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτά-
της. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τ
δ' αὐτ καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν
ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες,
ἀπὸ πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. διὸ δ' μακρὰν ἀπ'
F ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέθηκεν. ἵνα τ πτερύγων, τῇ μὲν,
ἅπτωνται δ' κ' νότου κειμένου τοίχου ἑνὸς. τῇ δὲ,
κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτου-
σαι, τετείχιστο μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχά-
νουσι. τὰς δὲ χερουβεὶς, ὁράς ὁποίαι τινες ἦσαν εἰπεῖν
ἀδ' εἰκάσαι δύναται. κατέχρωσε δὲ καὶ δ' ναὸν τὸ ἔδα-
G φος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ κ τοῦ πυλῶνι δ'
ναοῦ, θύρας τοῖς τὸ ὕψος δ' τοίχου συμμετρηθείσας, εὖ-
ρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ ταύτας κατεκόλλησε χρυ-
σοῦ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ὁ δὲν ἔλασε δ' ναὸς μέρος, ἢ τε
ἔξωθεν ἢ τε ἔνδοθεν ὡ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ κ
ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καλαπετάσμα-
σι. ἡ δὲ δ' προναοῦ πύλη, τῶν ἄδεν εἶχε. μετεπέμπε δ'
ἐκ τύρου σολομῶν ὡνδρ' ἑιρώμου τεχνίτην, χείραμον
ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰρ
ταύτης ὑπῆρχε τ φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος ἰσρα-
λίτων. ἔτος, ἅπασιν μὲν ἐπιστήμην εἶχεν ἐρίθ. μάλιστα
δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσοῦ ἐργάζεσθαι κ ἀργύρου κ χαλκοῦ.

ὑφ'

καὶ ἡ μὲν τ αἰγυπτίων καὶ τ αἰθιόπων βασίλισσα, ὧν πεφιῆκαμεν τυχόντι, καὶ μεταδόσα πάλιν τῷ βασιλεῖ τ παρ αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέστρεψεν. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τ ξυσῆς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πρίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τ ναῶ καὶ τῶν βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τ μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων δὲ τ πώποτε κομισθέντων αὐτῷ, κατ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πρίνης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τ πιπρασκόντων τὴν πρόσηγορίαν ἴσχει τ ὀνομάτων λαμβάνουσιν ἐστὶ πολλὰ διαφέροντα. ἐκείνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γίνεται. λευκότερα δέ ἐστι καὶ γιλβονέστερα πολύ. ὅτε μὲν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πρίνης, ἐπεὶ διὰ τ τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὐηγμένον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλοῦσαν νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ δὲ χρυσὸς ἅπας ὁ κομισθεὶς τῷ αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ἐξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ τ ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τ Ἀράβων τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τ χρυσὸν εἰς διακοσίους καταπρεπῆ θυρεοὺς ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους ἑξήκοντα. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγομένης ἑκάστης μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμῶνα λεβάνου καλούμενον. ἐμιλεύσατο δὲ καὶ τὰ σκεύη τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τῷ ἄλλῳ τ σκευῶν δαψιλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ἀδὲν γὰρ ἦν ὅτι τις ἀργύρῳ ἐποίησεν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατεῖχεν, ἀπάγων εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν πρόσοδον ἔχουσαν. ὧν ἐξεμπωλωμένων, ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς εἰσομίζετο τῷ βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἐλέφας αἰθίοπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ πολὺν ἀπάσαις τε καὶ ἐπανερχόμεναι τρισὶν ἔτεσιν ἔλυσεν. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιῆρχετο Ἀριθοῦσα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν, ὡς τοὺς τε πανταχῆ βασιλέας ἐπιτυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ προαγθέντας, τοῖς λεγομένοις δι ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεᾶς μεγάλας προσεμφανίζειν τῷ θεῷ αὐτὸν παρόδην. ἐπεμπον δὲ αὐτῷ, σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλυσγεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἁρμάτα, καὶ τ ἀχθοφόρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τ δὲ βασιλέως ὄψιν εὖ διαφυσῆν ἐπιλέγεται, ὥς τε τοῖς θεοῖς αὐτῷ πρότερον ἁρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τ πεμπομένων προσθέντα πλῆθος τ ἁρμάτων δεύτερον ἦν δὲ αὐτῷ πρότερον, χίλια, ἐπῆρχον δὲ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἠσκηντο δὲ ὅπως, πρὸς εὐμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ ἐκπεπερᾶσθαι ἄλλους εἶναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ κάλλιστός τε πάντων ἐράσαι, καὶ ἀναθρέμμιλλον αὐτῶν εἶναι τὴν ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρώτην ἀνθοῦντες, ὑπερπερσάτῃ, τὸ ὕψος ὄντες πρεσβύτοποι, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν καθειμένοι χαίτας, ἐσθῆσι δ' ἁβροτάταις ἐσταλμένοι χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δὲ χρυσὸν καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπέσπειρον τοῖς κόμαις, ὡς γιλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναπλωμένης,

A Atqve ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus, in patrium solum revertitur. Per idem tempus, allatis ex Aurea, VII.
sicut vocant, terra gemmis & lignis pineis, ex hac
materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, ejusqve
parte usus est ad instrumenta musica, cinnyras
& nabla, qvibus Levitæ divinos hymnos solent
accinere. nunqvam enim antehac tam elegans
B apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, qvæ nunc
pinea ligna vocantur, qvæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negotiatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam
materiem referunt, nisi qvod candidiora sunt &
fulgentiora: id qvod admonere officii nostri
duximus, ne qvis per ignorantiam in his discernendis fallatur, qvandoqvidem res Solomonis
in hujus materiei mentionem nos induxerunt.
C Eadem classis attulit regi auri talenta sexcenta
sexaginta sex non annumerato qvod privatim
negotiatores mercati sunt, nec eo qvod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo
fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos si-
clos pendentia, & trecentos clypeos, qvorum
singuli trecentas minas penderent: atqve hæc
omnia in aula, Saltus Libani vocata, reposuit.
D Sed & pocula ex auro solido paravit, & è lapide
pretioso, & in usum convivii singulari arte fabre-
facta, reliqvamqve omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curavit. Nullum enim tum argento in commerciis erat pretium. Multa enim
navigia rex in mari, qvod vocatur Tarsicum,
habuit, qvæ ad remotas gentes merces varias deferre jussit, pro qvibus exportatis aurum & ar-
E gentum regi ferebant. multumqve eboris, &
mancipia Æthiopica & simias. Ea navigatio in
itu ac reditu triennium integrum absumebat.
Fama etiam celeberrima per omnes circumqvaqve regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia divagabatur: qva exciti pleriqve reges, qvo
certiores de jam dictis fierent, visendi ejus cupidine flagrabant, & exqvisita munificentia studiosos ejus se declarabant. Mittebantur vasa tam
F aurea qvam argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: eqvi præterea currusq; &
muli subvehendis sarcinis, qvi vel robore vel
pulchritudine regi placituri videbantur: ut ad
eum eqvorum ac curruum numerum, qvem jam
ante habuerat, ex donatitiis qvadringenti curro
accederent. Habuit enim prius currus mille, e-
qvorum viginti millia, hi qvum pulcherrimi fue-
G re, tum ad cursum exercitatissimi, ut collocati ad
cæteros omnes post se relinqverent. His de-
cus addebant eqvites, flos juventutis, procera statura, promisioqve capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramenti auri capillum qvotidie
spargebant, ut ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Fabricavit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in qvo holocaustomata incenderentur. Fecit item vasa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqva, auri fulgorem referentia. Mensas qvoqve multas dedicavit rex, & in his unam magnam auream, in qva proponebantur sacri panes: reliqvæ non multo deteriores diverso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum qvadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, juxta præceptum Moysis: ex qvibus unum in templo dedicavit, ut interdiu luceret juxta legem: & mensam unam impositos panes habentem, sitam ad septentrionale templi latus ex adverso candelabri. id enim ad australe latus collocaverat. medium autem inter utrumqve locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars qvadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illo enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparavit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum vero alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum. Craterarum qvoqve, in qvibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum vero, qvales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ qvoqve aureæ, quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ, qvibus deferebatur ignis à magno altari in parvum intra templum situm, qvinqvaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in usum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atqve logio cum suis gemmis, in universum mille. Corona vero, in qva Moyses Dei nomen inscripsit, unica fuit, & usqve in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curavit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum, qvales Moyses præscripsit, CCM. Item alias stolas byssinas Levitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, qvæ naula & cinnyræ vocantur, in usum hymnodiarum ex electro confecit qvadringenta millia. Qvæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice paravit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate usus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum qvoddam trium cubitorum altitudine, qvod nostra lingva gisson vocamus, exclusurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac casto, & præscriptorum legis observanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, qvam mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, ut ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad qvadringentos cubitos terra,

A κατεσκεύασε· ἦν καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν ἑκατὸν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος τῶν εὐρῶν, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ ὡσαύτως καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, πυελίσκας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἀμέλη ἀλλὰ πρὸς τύπους καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ἃ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τράπεζάν τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους ἔνδον τοῦ
B νεώ· καὶ ταύτης ὡσαύτως ἑκατοντάδας μυριάδας πρὸς αὐτῇ ἑτέρᾳ τρόπῳ γεγενημένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ ἀπόνδαμα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυριάδας ἐποίησε κατὰ τὴν μωυσέως προσταγήν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκωλύτως τοῦ νόμου. καὶ τράπεζαν μίαν ὑπερμήκη ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἄντικρυ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς
C μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τῶν πρόσω πεντήκοντα πηχέων οἶκος, πρὸς δὲ καταπέτασμα τοῦ ἀδύτου. εἰς ὃ γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλεκεῖτο. οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα. ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πυροειμμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτώ, τούτων δὲ ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δὲ οἷς ἐσ-
D φυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργύρεους δὲ, διὰ πεντακισμυρίους. τὰ μέτρα δὲ τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἓξ ἀρῶν προσαγόρευσα, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλασίονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζε θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἑπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἣ
E δὲ στέφανη εἰς ἣν μωυσῆς τὸν θεὸν ἐγράψε, μία λαὸ, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκατὸν πορφύρας μυριάδας, καὶ σαλπίγγων δὲ μωυσέως ἑκατὸν μυριάδας ἐκόσμησε. καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τοῖς λευίταις ἐκ βύσσου μυριάδας ἑκατόν. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται ναύλαι καὶ κιννύραι ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρα-
F κισμυρίας, ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν θεὸν τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πᾶσαν φιλοτιμίαν περὶ τὸν θεοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γῆσον μὲν κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν, θρησκὸν δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναλαβὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τὸν πολλὸν εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον, μόνοις δὲ ἀνεῳγμένον αὐτὸ
G τοῖς ἱερεῦσι παντοῖς. τοῦτο δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγγείους μεγάλας καὶ πλατείας, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεῳγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετράπλευρος χρυσοῦς κλειομένη θύραις εἰς ἃς τοῦ λαοῦ πάντες οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι τῶν νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ τῷ λόγῳ παντὶ ἀπιφῆναι, μῆκός τε εἶπεῖν καὶ ὕψους, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος ἄπειρον ὑπὸ κάτω νεύουσας τῷ ἰδεῖν, ἐ ἀνα-

plenis, tam profundis, ut ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad qvadringentos cubitos terra,

ἀμυησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ ἐξ Ἰεροῦ πρὸς τοὺς ὕπνους φανέντος καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ θεοῦ πεμφθείς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν δοκοῖ τοῖς παρανομήμασι λέγων, ὅτ' οὐκ ἐπὶ πολὺ χαιρήσειν τοῖς πατροπαραδότοις ἀσεβήμασιν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαβίδῃ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο Δεσπότην παύσειν σκήπτρου πολιτήσοντος· ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα Δαθήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς μόνας παρασὺς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπὼν τῷ ἐμῷ τῷ Δαβίδ, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ Δι' τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἣν ἢ ναὸν ἔχειν ἐβουλήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδνῶν ἀναθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. οὐ πολὺς δὲ διῆλθε χρόνος· ἀφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν ὁ θεὸς ἤγειρεν ὁ θεὸς, Ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. πᾶς ἐστὶν ἰδουμαῖος, γένος ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταφρονήσας δὲ τῶν ἰδουμαίων ἰωάβος ὁ Δαβίδ στρατηγὸς, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείρας μησὶν ἕξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραώνα τὸν αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκόν τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς Δαπεδοφλεῖ. καὶ γνώμονα ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἡγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα Ταφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γνώμων, τοῖς δὲ βασιλέως παισὶ συναναστραφείς. ἀκούσας οὖν τὸν Δαβίδ τεθνάναι ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεήθη Φαραὼ ἀπολῦσαι αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνανεύοντος, πῶς ἐνδεὴς ὢν ἢ τι παθὼν ἐπιθυμεῖ καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ Δεόμενος, τότε μὲν οὐκ ἀφῆκεν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς εἶχεν ἤρχετο Δι' τοὺς προειρημένους Δεσποτείας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὁ θεὸς, συγχωρήσαντος ὁ θεὸς Φαραώνι, ὁ Ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὸν ἀποστρέψαι ὁ σολομών, κατεῖχε γὰρ Φαραὼ πολλῶς καὶ οὐκ ἐᾶν ἐθέλων· διὰ αὐτὸς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαζάρῳ μὲν πυῶμα, τῶν τῆς σωφηνῆς ἀποστάντα βασιλέα ἀδράζαρον δεσπότην ὄντα, καὶ ληστεύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάγας, ἔχοντι τότε αὐτὸν στρατιὰν ἱκανὴν, ἀναβαίνει. καὶ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεῦσι αὐτῆς ἀποδείκνυσι. καὶ καταστρέφων τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς, διαρπάζων σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ἐξ Ἄδερος συνέβαινε παθεῖν τοὺς ἐγχωρίους. ἕτερος δέτις ἦν σολομῶνι, καὶ τῶν ἐμοφύλων τις ἱεροβοάμου υἱὸς ναβατάβ, κατὰ προφητείαν πάλαι γνωρίμου αὐτῷ τῆς πράγματα ἐπιλήψεως. παῖδα γὰρ ἔτι ὄντα ἐξ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ἔτι τῇ μητρὶ παιδαγωγούμενον, ὡς εἶδε γυναῖόν καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτι τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν.

A discedens ab ejus imitatione, idqve bis in somnis monitus seqvi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaqve ad illum propheta missus à Deo, dicens neqve clam esse ejus impietatem, neqve diutius impunitam fore: vivo tamen regnum non auferendum, qvando patri ejus divinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium
B pœnas daturum: ita tamen, ut non universum regnum deficeret, sed decem solæ tribus servo ipsius cederent, reliqvæ duæ penes nepotem Davidis remanerent, idqve ipsius avi respectu, & urbis Hierosolymorum, in qva Deus templum sibi elegisset. His auditis, Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qva hactenus fuspiciebatur, in contrarium vergente. Nec
C multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei, Deo sic volente, exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc: Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cumqve Joabus copiarum Davidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus ejus gentis, qvi per ætatem arma ferre possent, internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum re-
D gem evasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros, ex qvorum reditibus viveret, munificentia illius est consecutus: & postqvam adolevit, tam carus ei factus est, ut rex conjugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qva filius natus, cum regis liberis est educatus. Porro accepto in Ægypto de Davidis & Joabi morte nuncio, regem adivit, rogans, ut
E sibi in patriam reverti permitteret. Rege autem percontante, qvid illi deesset, qvave sua injuria provocatus relinqvere amicum benemeritum cuperet, etsi non semel id petitum, impetrare tamen tunc neqvaqvam valuit. Sed cum jam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem ejus non amplius ferente, cujus nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam re-
F vertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo qvod validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res novas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Ubi cum incidisset in qvendam Razarum, qvi desciverat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cujus ope occupata ea-
G parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebro irrumpendo, vivo adhuc Solomone, rapinis omnia miscebat & cædibus. Et qvasi parum esset Hebræis unus hostis externus, domi extitit, qvi Solomonem infestaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri qvodam oracuło ad res novandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon, animadversa generosa ejo indole, præfecit eũ fabricæ murorum, qvando Hierosolyma mœnibus cingebat,

Ejus operis curam tanta ſolertia geſſit, ut rex comprobata hominis induſtria, præmio dignum duceꝰ ens, eum Joſephi tribui præficeret. Ad qvam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obviam ei ſit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulum ſeduxit in rus qvoddam divertens, in qvo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, qvo ipſe amiciebatur, juſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc jubere. Ille, inqvit, ſciſſo imperio Solomonis, ejus filio, propter promiſſionem Davidi factam, tribum unam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi vero decem propter Solomonis peccatum, qvi mulieribus & diis earum totum ſe devovit. Qvare ſciens cauſam propter qvam Deus ab illo eſt alienatus, juſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac conſervator eſto, cum pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum ut tantus evadas, qvantum ſcis Davidem prius fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cum eſſet alioqvi ambitioſo & inqvieto ingenio, qvamprimum in ſuam provinciam pervenit, non immemor præſagii prophetici ſolicitare populum cœpit, ut à Solomone deficeret, ipſiqve principatum deferret. Cujus conatibus & inſidiis cognitis, Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum evaſit, & manendo illic usq; Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumem ſervavit.

Ejus operis curam tanta ſolertia geſſit, ut rex A ἔτως ἢ τ ἔργων παρὰ γένοιτο, ὡς τι ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξαιτο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δῴη τῆς ἰωσήπου φυλῆς ἐδωκεν. ἀπερχομένῳ ἢ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τ ἱεροσολύμων, συμβαίνει τινα προφήτην, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ἢ ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπάγει μακρὰν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποκλίνας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς ἄλλος. σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάρεα τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἐπὶ αὐτὸς ἐνεβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προειπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου διὰ τὴν πρὸς δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τὴν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ἢ, τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος, καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν σκεδασμένος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μεταθήσει τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀπὸ σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἔσῃ, καὶ φύλαξαι τὰ νόμιμα, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ἄθλα μεγίστα τ ἁπάντων, γνησιοτάτῳ τηλικούτῳ, ἡλίκον οἶσθα δαβίδην γενόμενον. ἐπαρθεὶς ἂν τοῖς τ προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβοάμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, σὺν ὁρμῇ γενόμενος ἢ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τ ὑπὸ ἀχίου δεδηλωμένων, ἐφ' οἷς ἀναπείθειν ἐπεχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ πρὸς ἐπὶ αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν ἢ τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας ἢ ὁ ἱεροβοάμος, πρὸς σύσακον φεύγει τ αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρις τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μένας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθὼν ἐκέρδησε καὶ τὸ βασιλεία φυλαχθῆναι.

CAP. III.

Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τ δέκα φυλῶν ἱεροβοάμον ἀπέδειξε βασιλέα.

SOlomon autem jam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ vero nonaginta qvatuor: ſepeliturqve Hieroſolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atqve prudentissimus, excepto peccato, ad qvod jam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de qvo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterum defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum ejus filio Roboamo, qvem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox qvidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum revocarent. qvi cum ad eos in urbem Sicima venisſet, etiam Roboamus eodem pervenit. Placuit enim, conventu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaqve illum principes populi una cum Hieroboamo, rogantes, ut aliqvid de ſervitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Gravi enim illius jugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet qvam metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, qvod ſine mora votis eorum non annuiſſet.

VIII. 3. Reg. 12.

Ἀποθνήσκει ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ἢ ἐννενηκόντα τέσσαρα. θάπτεται ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβαλλων εὐδαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρενόμησε. περὶ ὧν ἢ τ δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἐδοξέμοι διασαφῆσαι. μετ' ἢ τὴν τ σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τ παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανιτικοῦ ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νοσήματα τοιῶδε, πεμψαντες εὐθὺς εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τ ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ ἱεροβοάμον. ἀφικομένου ἢ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβοάμος εἰς αὐτὴν παρεγένετο. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθεῖν τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τ λαῶ, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἡμέρως χρήσασθαι πατρὸς. βαρὺν γὰρ ἐπὶ σκείνου ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. εὐνοϊκώτερον δὲ ἕξειν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ ἢ μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν αἰτοῖεν, ὑπὸ μὲν εὐθὺς ἔνιοι, μὴ μελλήσαντα ἀπαντᾶν αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν.

πρὸ-

ταύτην δ' ἀχ ἑβραίοις μόνον δέομαι σῶζε σοῦ τὴν βοή- A
θειαν ἐναι σφαλείσιν, ἀλλὰ χὴ κὰν ἀπὸ περάτων τῆς
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκωνται, καὶν ἐπάγῃ, περτρεπό-
μενοι καὶ τυχεῖν τινες ἀγαθῶν ἢ λιπαρούμενοι, δὸς αὐ-
τοῖς ἐπήκοος γενόμενος. ἔτως χὰν μάθοιεν πάντες
ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί
σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπανθρωποι τῇ φύσιν
ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοτρίους περὶ τοὺς οὐχ ὁμοφύλους ἐ-
χόμεθα, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ B
τῶν ἀγαθῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἠξιώσαμεν. εἰπὼν
ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, καὶ ὑπὲρ πολλὴν ὥ-
ραν προσκυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τῷ βωμῷ προσή-
γαγε. καὶ γεμίσας τὸ ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρξάμενος τὸν
θεὸν ἡδέως ἐγνω τῇ θυσίᾳ προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ
ἐξ ἀέρος ἀναδραμὸν καὶ πάντων ὀφθέντων ὑπὲρ τὸν βω-
μὸν αἶξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέφαγε. ταύτης
δὴ τῆς ὑπερφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἦν ὅτ'
εἰκάσας εἶναι τῆς ἐν τῷ ναῷ θεᾶς ἀναπεφθῆς ἐσομένης. C
καὶ ἡσθεὶς προσκυνεῖ πεσὼν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος. ὁ δὲ βασι-
λεὺς εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταῦτα εἰπεῖν
παρώρμα, δέγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς παρὰ θεοῦ
πρὸς αὐτὸν εὐμενείας, εὐχομένους ἢ τοιαῦτα ἀπιβά-
νειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἀφ' οἰκείων αὐτοῖς κα-
θαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττειν ἀκακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ
θρησκείᾳ, καὶ τοὺς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς ἀφ' ὑμνούσης
αὐτοῖς ἐδώκεν ὁ θεὸς ἀφ' ὑμνήσεως. ἐστὼς γὰρ ἔτως εὖ- D
δαιμον τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων
γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς
οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέ-
βαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ τελεώτερα κατασήσουσι. ἃ γὰρ
λαβεῖν αὐτοὺς μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην ἀφ'
ταῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις
ἔτως μέγα τι κτῆσμα τὴ τὸ ἀχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ
σῶσαι τὰ πεσόντα γένται ἐ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην E
αὐτῶν. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς ἀφελεχθεὶς ταῦτα πρὸς
τὸ πλῆθος, ἀφέλυσε τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας
ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόχους μὲν κα-
τεθύσας μυρίους καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριά-
δας δώδεκα. τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔμπλεων ἱερουργη-
μάτων. καὶ κατδωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν
γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπη-
γίαν καλουμένην ἑορτὴν, πρὸς δὲ ναῦ λαμπρῶς καὶ με-
γαλοπρεπῶς ὑπὲρ δὶς ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγε ὁ βασι- F
λεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατδωχόμενος. ἐπεὶ δὲ εἶ-
χεν αὐτοῖς ἀποχρώντως ταῦτα, ἐ μηδὲν ἐνέδει τῇ πε-
ρὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι δ' βασιλέως
ἀπελύοντο ἀπίεσαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασι-
λεῖ, τῆς τε πρὸς αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπιδεδώκασιν ἔρ-
γων, καὶ εὐξάμενοι τῷ θεῷ πολλὰ χρόνον αὐτοῖς εἰς πο-
λὺν χρόνον σωζομένοις βασιλέα. τὸν δὲ περίαν ἐ-
πιόντα μὴ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνοις εἰς τὸν θεὸν G
ἰόντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ὑπὲ
τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνῦσαι. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς
τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μεγέθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἰσορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσίαν ἐπ' αὐτῷ μεγά-
λων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκα-
στοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὄναρ δὲ ὑπέφανεν τῷ βα-
σιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς
ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν
ναὸν, καὶ ἀεὶ παντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τῶν ἐκγόνων
αὐτοῦ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqvi venerint, aut undecunqve profecti in hoc loco boni qvippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit evidens, qvod & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqvi, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cum aliqvandiu adoravisset, surrexit, hostiasqve ad altare adhibuit: qvumqve id solidis victimis replevisset, litatum Deo manifesto argumento cognovit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibusqve inspectantibus, in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad qvod prodigium populus haud dubiam conjecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, unanimiter adoravit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, qvandoqvidem signa vidissent ejus benevolentiæ: precandum admonens, ut perpetuo talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in justitia & religione, quo possint præcepta per Moysem divinitus tradita constanter observare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longe beatius. Simulqve jubebat eos meminisse, qvod qvibus artibus paravissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia majora atqve cumulatiora qvæsituri. Neq; enim aliter existimandum, qvam justitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare, quæ desint, qvam parta tueri, & cavere, ne ullum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se qvam pro populo: mactavitq; vitulorum duodecim millia, agnorũ centum & viginti millia: nam tum primum templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac uxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendide ac magnifice rex per qvatuordecim dies celebravit, cum universo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam qvisq; domũ, actis prius regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnosq; sacros canentes, ita ut præ gaudio nullum viæ tædiũ in revertendo sentirent. Cæterum illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificii publice exhibito, festisqve diebus inter sacra & epulas exactis, cum jam singuli ad suas urbes essent reversi, rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse ejus sacrificium, & vota exaudita esse. qvodqve servaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subjecto populo justitiam colerent: 3. Reg. 9.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis conſtructa, in- A ibi domicilium optavit: nec eo contentus, apud Phanuelam urbem aliud ædificavit. Nec multo poſt inſtante Scenopegia, cogitans ſecum, qvod ſi permitteret populo Hieroſolymitanam profectionem, & feſti illic celebrandi poteſtatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, ſeqve relicto, ad priorem regem accedere poſſet, idqve non dominationi ſuæ tantum, verumetiam vitæ periculoſum foret, ſtatuit hoc modo rebus ſuis conſulere. Duas vitulas ex auro fecit, & conſtructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum ſitum eſt ad minoris Jordanis fontem, effigies illas utrobiqve conſecravit: & conventu indicto decem tribuum, qvibus ipſe præerat, pro concione in hunc modum eas eſt allocutus: Viri populares, notum vobis exiſtimo, qvod nullus locus Deo eſt vacuus, & qvod is nullo certo loco includitur: ſed ubiqve vota exaudit, ubiqve cultores ſuos reſpicit. Qvare non placet mihi, hoc tempore vos Hieroſolyma urbem infenſam longo itinere proficiſci religionis ergo. Homo illud templum ſtatuit, qvemadmodum & ego duas aureas vitulas conſecravi, alteram in Bethelis, alteram in Dana, ut pro locorum opportunitate ex propinqvioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum rite adoretis. Nec deerunt ſacerdotes ac Levitæ ex vobis per me deſignati, ne qvid Leviticam tribum & Aaronis progeniem deſideretis. Ergo qvicunq; ex vobis ſacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, qvo ritu ferunt etiam primum ſacerdotem Aaronem creatum eſſe. His verbis populum decepit, autor ei factus patriæ religionis deſerendæ: qvæ cauſa fuit Hebræis omnium calamitatum, ut bello ab exteris gentibus devicti, poſtremo in captivitatem abducerentur, ſicut ſuo loco dicetur. Porro appetente jam ſeptimi menſis feſtivitate, volens & ipſe apud Bethela eam celebrare, ſicut à duabus tribubus Hieroſolymis celebrabatur, ante vitulam altare poſuit: moxqve aſſumpta pontificis perſona, cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. Cumq; jam holocautomata in conſpectu totius populi pararet incendere, Deo mittente ſupervenit à Hieroſolymis propheta, nomine Jadon. Is in mediam multitudinem progreſſus, audiente rege ad altare ſermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus: Exorietur qvidam de genere Davidis, Joſias nomine, is mactabit ſuper te falſos ſacerdotes illius temporis, & impoſtorum ad impietatem populum ſeducentium oſſa ſuper te incendet. Et ut nemini dubium ſit prædictionem hanc non eſſe vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo cõgeſti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, jubens hominem comprehendi: moxqve ſideratum brachium diriguit, ut reducere manum non poſſet, torpente membro haud ſecus, qvam ſi eſſet exanime. Altare qvoqve diruptum impoſitas victimas effudit, ita ut vates DEI prædixerat.

3. Reg. 13.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλεια ἐν σικίμοις πόλει, ἐν ταύτῃ τῇ διαιτᾶν ἔσχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν Φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνιστάσης μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τοῖς πολίταις πορεύσασθαι τοῖς Ἰουδαίοις εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μετανοήσουσιν ἴσως, καὶ δηλεσάμενον ἀπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τὸν θεὸν, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσασι δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τάττειν μὲν τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε τινά. δύο μόσχους δαμάλεις χρυσοῦς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, ἡ δὲ ἐστὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τοὺς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς, ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τάττας, μισοῦμαι μὲν τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω δεῖν, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἐμοὶ δοκεῖ καὶ ὑμῖν ἐπειγόμενον ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὁδὸν ποιεῖσθαι. ἄνθρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναὸν, πεποίηκα δὲ κἀγὼ δύο χρυσοῦς δαμάλεις ἐπωνύμους τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθίδρυσα, τὴν δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τάττων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λεύτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τοῦ λεύτου φυλῆς καὶ τοῦ ἀαρῶνος ὑμῶν. ἀλλ' ὁ βούλομαι ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριόν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ἅτε εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τοῦ πατρῴου θρησκείας ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο ἔθνους τοῖς ἑβραίοις, καὶ ὕστερον πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίαν πεῖσαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς χώραν ἀναλώσωμεν. ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βούλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἄγειν, ὥσπερ ἐώρταζον καὶ οἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. ἐμοῦ μὲν οὖν αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὑπὲρ τὸν βωμὸν ἀναβαίνοντος σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δὲ ἐπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὑψηλῷ λαοῦ παντὸς, προσελθών τις ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, θεοῦ πεμψάντος. ὃς φανεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει καὶ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ δαβίδου γόνου ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ λαοπλάνων τούτων καὶ ἀποστατῶν, καὶ ἀσεβῶν, ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μὲν τοίνυν πιστεύσωσιν ὅτι θεὸς ἔστιν ἐξῇ, σημεῖον αὐτοῖς προφέρω γνησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. σκιπτομένη δὴ ἡ χεὶρ, εὐθὺς παρείθη, καὶ οὐκ ἐπίσχυεν αὐτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νενάρκηκεν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν

μαθὼν ὃ ἀληθῆ τ ἄνθρωπον κ θείαν ἔχονθ᾽ ὁρμὴν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τ θεὸν ἀναζωπυρῆσαι τ δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τ αὐτῷ ἀποκατασχεῖν, ὁ δ᾽ τ χειρὸς τὸ κατ᾽ φύσιν ἀπολαβόσης, χαίρων ἐπ᾽ αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ᾽ αὐτῷ, ἰάδων δ᾽ ἔφη, μὴ συνομόσαι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, μ᾽ δ᾽ γεύσασθαι ἄρτ κ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τ θεὸν ἀπειρηκέναι, κ τ ὁδὸν μὴ ἐλθεῖν ὅπως μὴ δι᾽ αὐτ ποιήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν, ἀλλὰ δι᾽ ἄλλης ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας. αὐτὸς δ᾽ ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτ τ πραγμάτων ἐκ τῶν προειρημένων, σὺν ἀγαθῇ ἐτανοεῖν. ἐν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβοάμῳ, ἀπατῶμενος ὑπ᾽ αὐτ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὃν τότε μὲν κλινήρης ἐν ἀπὸ τ γήρως ἀσθένειαν. τῶν δ᾽ παίδων αὐτῷ δηλωσάντων τὰ περὶ τ παρόντα ἐξ ἱεροσολύμων προφήτ, κ τ σημείων τ γνομένων, κ ὡς παρεθήκαν αὐτῷ τ δεξιὰν ἱεροβοάμου, δύξαμένου πάλιν ἐκείνου ζῶσαν ἀπολάβοι. δείσας μὴ παρόδοκιμήσῃ αὐτὸν ὁ ξένος πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ὑφ᾽ ὑποστρῶσαι τ ὄνον, κ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δ᾽ ποιησάντων ὁ προσετάγησαν, ἐπιβὰς ἐδίωξε τ προφήτην. καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ κ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς εὐμεγέθους ἠσπάσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ᾽ αὐτὸν εἰσελθόντα κ ξενίων μεταλαβόντα. ὁ δ᾽ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τ θεοῦ γεύσασθαι ποτ τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ᾽ οὐχὶ παρ᾽ ἐμοὶ πάντως ἀπηγόρευκέ σοι τὸ θεῖον ποτ᾽ ἐσθίειν τράπεζαν ἔφη. προφήτης γάρ εἰμι κἀγὼ, κ τ αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτ θρησκείας. ἐπαρεμυθοῦ ὑπ᾽ αὐτοῦ πεμφθείς, ὅπως ἀναγάγω σε πρὸς ἐμαυτόν εἰσαῦθις. ὁ δ᾽, ψευσαμένῳ πειθθείς, ἀνέστρεψεν. αἰρησιωτῶν δ᾽ ἐπὶ κ φιλοφρονουμένων ὁ θεὸς ὑπεφάνη τῷ ἰάδωνι. κ ποθεσθέντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, τιμωρίαν ὑφεξειν ἔλεγε, κ πολλὰ πρὸς ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κ τ ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφρασεν, ἀφ᾽ ὃ διαφθαρήσεσθαι, κ τ ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ᾽ ἐγίνετο οἶμαι κ τ θεοῦ βουλήσει, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τ ἰάδωνος λόγοις ἱεροβοάμος ἐληλεγμένῳ ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβαλὼν λέων. κ κατασπάσας αὐτ ἀπὸ τ κτήνους, ἀπέκτεινε. κ τ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔλαψε. τὸ δὲ σῶμα καθεζόμενος ὁ, ἐφύλασσε κἀκεῖνον, κ τότε προφήτ σῶμα, μηχεὶς δ᾽ τινὲς τ ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τ πόλιν τοῦ ψευδοπροφήτ. ὁ δ᾽, τοὺς υἱοὺς πέμψας κόμισεν εἰς τ πόλιν τὸ σῶμα, κ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ κ αὐτ ἀποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ θάψαι λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ᾽ ὅσα προφήτευσε κ τ πόλεως ἐκείνης, κ τ θυσιαστηρίου, κ τῶν ἱερέων, κ τῶν ψευδοπροφητῶν. ὑφεληθήσεσθαι δ᾽ αὐτὸς μ τὴν τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. κηδεύσας οὖν τ προφήτην, κ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν κ ἀσεβὴς προσέτι τῷ ἱεροβοάμῳ. καὶ τί δήποτ᾽ ἐπαράχθης εἶπεν ὑπὸ τῶν δ᾽ ἀνοήτα λόγων; ὡς ὃ κ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτῷ καὶ τ αὐτ χεῖρα, διηπόρησε ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς κ προφήτην ἀρίσιον ἀποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην αὐτ τ δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, κ πιθανοῖς πρὸς τ γεγωνημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτ τ ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac divinum, rogavit eum, ut Deum exoraret, quo affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. qvod cum ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat prophetam, ut cum eo prandere dignaretur. excusavit Jadon negans se in ea urbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi contra interdictum Dei non licere. vetitum etiam, ne per eandem viam revertatur, qua venerat. Rex autem
B miratus viri continentiam eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

IX. Erat in ea urbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic
C tum decumbebat, qvod esset senio langvidus, cumque audisset à filiis de adventu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & qvod Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus, ne rex de hospite melius quam de se opinaretur, mandavit filiis, ut evestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè jussa executis,
D conscenso jumento, per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & umbrosa, primò salutavit: deinde expostulavit cum eo, qvod non ad se divertisset, hospitalitate fruiturus. qvo referente, vetitum se à Deo, ne apud quenqvam in ea urbe cibum sumeret. Certe apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta sum ejusdem cujus tu cultor, numinis. & nunc ipsius jussu
E venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens revertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Jadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim, ut in itinere à leone discerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem, Deo volente, contigisse opinor, qvo minus apud Hieroboamum Jadonis
F verba fidem invenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obviam detractum de jumento necavit, nihil læso asino, imò & illum & prophetæ cadaver servabat accubans, donec viatores quidam rem visam pseudoprophetæ renunciaverunt. Tum ille, filiis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, inibique magnificè sepeliit, monitis filiis, ut se
G quoq; post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse, quæcunq; ille præcecinisset, de urbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem injuriam perventuram, propter communem cum illo sepulturam, confuso ossium discrimine. Post justa funebria prophetæ reddita, & injuncta filiis mandata, cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inqvit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo vero de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatemque optimum vocitante, cœpit hanc ejus opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Ajebat enim præ laſſitudine manum ejus ob- A torpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recentis etiam tum ſtructuræ, qvod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil divinum nec in vita nec in verbis ejus fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem ejus à Deo & B juſtis ac piis operibus in totum averſam in extremam impietatem præcipitavit. In tantum enim poſthac contra omne jus ac fas debacchatus eſt, ut nihil aliud quæreret, quam quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe novis ſceleribus ſuperaret.

X. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo jam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, urbes munitas & magnas condidit, qua- C rum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adoræm, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Judæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Benjamitica ſorte munivit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumento, vino, oleo cæteriſque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum D tantum numerum fabricari curavit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Levitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac juſti patrias ſuas relinquebant, ut Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere vo- E lebat. qvo factum eſt, ut Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cum ex priore matrimonio cognatæ cujusdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamvis etiam ex aliis uxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amavit Macham. erant enim ei legitimæ uxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filii, filiæ verò ſexaginta. Abiam, F vero Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignavit, ejusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque urbes credidit. Sed ut plerumque ſolent mortales fortuna blandiente corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad injuſtas & impias a- G ctiones deflexit, factus contemtor veræ religionis, ita ut etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, ut cum principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi depraventur, qvorum modeſtia ceu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum ſeqvantur: alioquin niſi eadem, quæ reges, faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregie contemnente, ne juſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

Κεφα-

Κεφάλαιον δ'.

Ως σύσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλευς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθαιρῶν τὴν πόλιν τὸ τε θεῖον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετῳκισεν.

Τιμωρὸν ὁ θεὸς ἐπέπεμπε τῶν αἰγυπτίων βασιλέα σύσακον. ὃν καὶ πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ σεσώρει σεσυπται. ἔτος γὰρ ὁ σύσακος πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύει μὴ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων δὲ μυριάδες ἑξήκοντα δύο μυριάδες ποσαράκοντα. τούτων τὰς πλείστας λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τῶν πολιτῶν ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν συσάκου στρατιάν, καὶ τὸ θεὸν ἱκετευόντων, δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν τὸ θεὸν ἀχθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης σαμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, καὶ δῆτα τὰς ψυχὰς ἀνέπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑπερόψει ἡμαρτηκότας εἰς αὐτὸν ἀσεβῶς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς ἕτοιμως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς ἔφησεν διὰ τοῦ προφήτην. ποιήσειν μέντοι τοῖς αἰγυπτίους ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀπονώτερον, ἢ θεῷ. ὥσπερ οὖν καὶ ὁ σύσακος ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε ταῖς ὑπομνήσεσιν. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολειπών. ὠφείλετο δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς, καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ ἔασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ὡς μὲν τοῦ σωφλεὶς βασιλέως. καὶ τὰ ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασεὺς ἡρόδοτος. ὃν μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλους τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαισίνην συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δὲ, ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχρωσμένον ὑπὸ αἰγυπτίων. λέγει γὰρ ὅτι πήλας κατέλειπεν ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ ὑποδόντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐραψας. ῥοβοάμος δ' αὖτε παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ γὰρ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύροι οἱ ἐν τῇ παλαισίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνουσι τῶν ἐν παλαισίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν, ὅτι ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκέας ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ σφοδρότητος δηλαδὴ, καὶ τῆς ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρότητος ἕνεκεν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δεῖ, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά.

CAP. IV.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem ultus est, cujus res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitum LXM. peditum CCCCM. ejus miles maxime ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionem, munitissimas Roboami urbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus vero una cum suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum non potuit, ut victoriam annueret. Samæas qvoque propheta eos terruit, dicens Deum minari desertum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullam salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperunt, jure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua confitentes, per prophetam denunciavit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, ut experiantur, utrum commodius sit, Deo servire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedentē urbem, conditiones non servavit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilavit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, qvos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas David dedicaverat, à Sophenæ rege acceptas: atq; ita cum opima Præda domū est reversus. Meminit autem hujus expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantum errans, & qvod, pervasis multis aliis gentibus, etiam Palæstinam Syriam subjugarit, hominibus, non expectata vi, deditionem facientibus. Apparet autem satis, quod nostram gentem dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui prius qvam Martem experirentur deditionem fecissent, in quibus pudenda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aut is fuit rex noster, qui urbē, antequam oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas qvoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri, se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem, qvod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syriæ præterqvam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignavit: & sine ulla memorabili expeditione, aut præclaro faci-

nore, quietus regni fui tempora elabi passus est, metu cohibente, eo qvod perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

mulierem ſapientiæ ſtudioſam,& cætera qvoqve egregiam, Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coram hominem viſendi: ſic enim fore, ut experimento, non rumoribus crederet, qvi ſæpenumero falſi eo,qvod toti à fide renunciantium pendeant, paulo poſt evaneſcunt: decrevitqve, ſuſcepta longinqva peregrinatione, illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulento apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro& variis aromatibus lapillisqve preciosis. Rex vero honorificentiſſime exceptam & in cæteris comiter ac liberaliter habuit; & propoſitiones illius pro ſua prudentia facile explicans, opinione citius diſſolvebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto majorem experta, qvam audierat: magisqve etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle diſpoſitum ædificiorum ordinem, qvod hîc qvoqve ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt, qvam aulam, cui cognomen Saltus Libani, & qvotidianos conviviorum ſumptus tam dapſiles, apparatumqve miniſterii. nam & cultu erant decentiſſimo, & perqvam ſcite omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio, dum qvotidiana ſacrificia videret, qvantaqve cura & religione ſacerdotes ac Levitæ circa ea verſarentur. Hæc qvotidie contemplando vehementer admirabatur, id qvod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenue faſſa eſt, qvantopere hujusmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inqvit, rex, qvæ auditu percipiuntur, cunctantius credere ſolemus: ſed de tuis bonis, qvæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia,vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed qvum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam,tuæ felicitati nunc præſens video. Qvamvis enim auribus perſvadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare,ſicut nunc oculis noſtris ſubjiciuntur. de me qvidem fatendum eſt, qvod cum de fide ejus hæſitaſſem, ne forte aliqvid affingeret, nunc longe majora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi,macti amici ac familiares tui, qvibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus,qvi regionem hanc & habitatores ejus adeo dilexit, ut te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe, qvanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſervantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donavit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorumqve preciosiſſimorum. Ajunt etiam, qvod balſami plantam, cujus hodieqve ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre, quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentius, qvam illa peteret, largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφία διαπεπονημένων καὶ πᾶσαν θαυμάσην, ἀκούσασαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ἐπιθυμία τ ὄψεως αὐτὸ καὶ τ ἰσομέραν ὡς τ ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἦγαγε. πιθανὴν γὰρ εἶχε τὴν πεῖραν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν ἀκοῆς, ἣν εἰκὸς ἐστι καὶ ψεύδεσι δόξῃ συγκαταπίπτειν καὶ μεταπείσαι πάλιν, ἔλαθε γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀπαγγέλλουσι κείμενα, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα ἐκ τῆς σοφίας αὐτὸ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτὸν προτείνασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας διηθήσασα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πολυτελοῦς παρασκευῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσὸν μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθων πολυτελῶν. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὸν φιλοτίμως αὐτῷ. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θᾶττον ἢ προσεδόκησε τὰς ἐπιλύσεις. ἣν δ' ἐξεπλήσσετο μὲν ἐκ τοῦ σοφίαν καὶ πολυτέλειαν ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀκριβείας τῇ πείρᾳ προσέσθαι καταμανθάνουσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια ὅτε κάλλους καὶ μεγέθους. οὐκ ἦττον ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. ἐθαύμαζε δὲ καὶ ἐν αὐτῇ πολλοῦ τὸ βασιλέως καταφρόνησιν. ὑπερεξεπλήττετο δ' αὐτὴν ὅτε οἴκος δρυμῶν ὀνομαζόμενος λιβάνου, ἐκ τ καθημέραν δεῖπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπείας αὐτὸ καὶ διακονίας, ἥτε τ ὑπηρετούντων ἐσθῆς, καὶ τὸ μετ' ὀπτήμης αὐτῶν ὡς τοῦ διακονίαν εὐπρεπές. οὐκ ἤκιστα δ' καὶ καθ' ἡμέραν ὀπτελούμενα τῷ θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ὡς αὐτοῖς ὀπτιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, ἐκ παρόντων δ' δυνηθεῖσα τοῦ ἐκπλήξιν τ βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτοῦ θαυμασικῶς διακοῦσαι. ὡς γὰρ τ βασιλέα προσῆλθε λόγους εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σοφώτερα τοῦ διάνοιαν ὀπὶ τοῖς προειρημένοις ἠπιημένη. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὡς βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστείας ὡδαγίνει. τ δ' σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτός τε ἔχῃς ἐν σαυτῷ, λέγω δ' τοῦ σοφίαν καὶ φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, ἀψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς ὀπῆλθεν, ἀλλ' ὄσον ἀληθής, πολὺ καταδεεστέραν τοῦ εὐδαιμονίαν ἀπέφωνεν ἧς ὁρῶ νυῦ παρόσαν. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πέιθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ δ' ἀξίωμα τ πεπραγμάτων, ὐκ ἔστως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι σωτέρησιν. ἐγὼ δ' οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις λαῷ πολῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπυθόμην πιστεύσαι, πολλῷ πλείω τούτων ἰσορῶ. καὶ μακαρίζω τε τ ἑβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δόλλας τε τὰς σὰς καὶ φίλας, οἱ καθ' ἡμέραν τ σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογητὸν ἄνωθεν τ θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τοῦ χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἔτως ὥς τε σε ποιῆσαι βασιλέα. ὡδαγήσω δ' καὶ διὰ τ λόγων, πῶς αὐτὴν διεθηκεν ὁ βασιλεύς, ἐπὶ τ δωρεᾶς τὴν διάνοιαν αὐτ ἐποίησε φανεράν. εἴκοσι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἐδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθων πολυτελῆ. λέγεται δ' ὅτι καὶ τοῦ δ' ἀπβαλσάμου ῥίζαι δοῦ ἐπὶ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δόσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτοῦ καὶ σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιθ' ὧν κατ' ὀπιθυμίαν ἐξελέξατο, ὐδὲν γὰρ οὗ ὅτι φειδοῦσα λαβεῖν οὐ παρέσχεν, ἀλλ' ἑτοιμότερος ὧν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, ἄπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου προσιεμένου τοῦ μεγαλοφρονοῦντος ἐπιδείκνυτο.

ἡ μὲν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Στρατεία ἱεροβοάμου ἐπὶ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ ἥττα. καὶ ὅτι βασίνης, τῷ ἱεροβοάμου γηραιᾷ ἀφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

A

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupaverit.

ΙΕροβοάμος ὁ ὁδὲν τούτων φροντίσας, πολλὰ δὲ ἡδέως μήσας στρατιὰν, ἐπὶ τὸ ῥοβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν ἐκ πατρὸς διαδεξάμενον ἀδίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. καταφρονεῖ γὰρ αὐτοῦ διὰ τὴν ἡλικίαν. ἐπεὶ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν ἀνατταλάττει, γνόμενος δ' ἐπάνω τὸ νεότητος τοῦ φρονήματι καὶ τὴν ἐλπίδος ἐκ πολεμίων, στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμαρῶν. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἡτοίμαζεν. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὸ στράτευμα πρὸς τὸ ἔργον καὶ τοὺς κινδύνους ἀντιπαρεσκεύαστο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου ἀδίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν ἱεροβοάμον ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτοῦ μετ' ἡσυχίας ἠξίωσε. γνόμενος δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγων, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβίδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, ἐπεὶ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω ἢ πῶς ἀποστάντες τὸ μὲν πατρὸς, τοῦ δούλου ἱεροβοάμου προσέσθε καὶ μετ' ἐκείνου παρεστήκατε τὸν ὑπὸ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένον πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὴν μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν ἱεροβοάμος ἀδίκως ἔσχε. ἀλλ' οὐκ οἶμαι καὶ τοῦτο αὐτὸν ἀπολαύσειν ἐπὶ πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ ὃ παρελήλυθεν δίκην τοῦ θεοῦ, παύσει τὴν ὠμότητος, καὶ τῶν ὕβρεων ἃς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιῶν ὑμᾶς ἀναπεπεικώς. οἱ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ μὲν πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν σκληρὸν ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλίαις πεισθεὶς, ἐγκαταλείπετε μὲν τὸ δοκεῖν ὑπ' ὀργῆς σκαιόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς ὑπὸ θεοῦ τῶν σκαιῶν νόμων ἀπεστάσατε. καὶ τι σωφρονικὴν καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ἐκ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλὰ καὶ πρόσθεν δυσχερὴς ἡ νεότης αὐτοῦ, ἐξ ἁμαρτία τῶν πεπραγμένων ἐξηγεῖσθαι ἔργον, διὰ τε σολομῶνα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶναι δεῖ τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας, ταῖς τῶν πατέρων ἐπιείκειας. ὑμεῖς δ' ἐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' ἔτι νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι δὲ πεπιστευκὼς εἶ τῆς νίκης; ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι, καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡ μετέρων στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' ἐάν τις ἰσχὺς μυρίαδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμούντος. σὺν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἐλπίσαι τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα ἔστι κρατῆσαι τῶν ἐναντίων δυνάμεων συμβεβηκεν. ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένη ἀπ' ἀρχῆς τὸ νόμιμα, καὶ τὸ ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὐ γὰρ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ὑπόνοια πονηροῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ τῶν ἄχλων ἀπάτῃ καθοσιῶσαι, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μετανοῆσαι, καὶ λαβόντας ὀμένω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὰ πρόσθεν ὑμᾶς ἐπὶ ποσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γενέσθαι.

At Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem ejus non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito adventu Hieroboami, haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra qvam hoſtis ſperaverat, impigre collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco, qvi appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuere. Ut vero pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex adverſo conſtitere, Abias, occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Qvod Davidi atq; ejus poſteris regnum in multas ætates duraturum divinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: qvo magis miror, cur, deſerto meo patre, Hieroboamo ejus ſervo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis juſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. majorem enim ejus partem Hieroboamus jam nunc injuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerum, qui finem imponet ejus nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere, atq; etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore, nulla injuria provocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quam Deum optimum maximum, legesque ejus omnium, quæ unquam fuere, ſanctiſſimas. Atqui æqvum erat veniam dediſſe non ſolum verbi durioris homini juveni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliqvid per ætatem peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos vero nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumenta ſunt? An forte multitudo, qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumera vis exercitus, pro injuſtitia contra jus arma ferentis. In ſola enim pietate ac juſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quæ profectò penes nos eſt, qui conſtanter in ſervandis legibus & veri numinis cultu perſeveramus: quem non manus artificis è materia fragili ſculpſerunt, neq; ſceleſtus rex commentus eſt ad imponendum vulgo ignobili: ſed qui conditor eſt omnium, & principium hujus univerſitatis ſimul & finis. Qvamobrem nunc qvoqve ſuadeo, ut reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem pervenistis.

Hi armati & pharetris succincti regium currum A
stipabant, qvo sublimis invectus, & amictus ve-
ste candida, mane solebat urbem egredi. Aberat
ab Hierosolymis duorum schœnorum spatio
prædium nomine Hettan, hortis & inductis fon-
tibus amœnum simul ac opulentum. in eum lo-
cum vectari delectabatur. Divina autem qva-
dam diligentia ac providentia rebus in omnibus
utebatur, & cum esset elegantiarum amator, ne B
viarum qvidem curam prætermisit, sed & harum
qvotqvot Hierosolyma regiæ sedem ducebant,
silice constravit, tum ut ultro citroqve comme-
antibus essent faciles, tum ad ostentandam hac
qvoqve parte principatus sui magnificentiam.
Distributisqve oppidatim curribus, & in singula
certo numero ad alendum præfinito, circa se qvi-
dem paucos reservavit: loca vero, ubi alebantur, curruum oppida appellavit. Argenti etiam C
tantam copiam Hierosolymis esse fecit, qvanta
fuit saxorum: & cedros arbores antehac nun-
qvam in Judæa visas, in campis ejus adeo multi-
plicavit, ut moros numero æqvarent. Manda-
vit etiam negotiatoribus Ægyptiacis, ut eqvos
venales ad se adducerent, in singulas bigas sex-
centarum argenti drachmarum precio constitu-
to: qvos deinde ad Syriæ reges & transeuphra- D
tenses mittere solebat. Cumqve esset omnium
regum glorioſissimus & piissimus, & opibus ac
prudentia omnes superasset, qvi ante illum rem
Hebræorum administraverant, deterior factus
est ante obitum: & à patriis moribus desciscen-
do, indignum ante gestis rebus vitæ exitum ha-
buit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus
venereis immodicus, non contentus suæ regio-
3. Reg. 11. nis mulieribus, multas externæ originis duxit, E
Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atq;
ita contemptis semel Moysi institutis, qvæ non
nisi gentis ejusdem conjuges permittebant, illa-
rum deos colere cœpit, amori earum hoc tribu-
ens. Atqvi hanc ipsam rem legislator præcave-
re voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis
implicarentur ritibus, néve relicto patrii numi-
nis cultu, ad illarum religiones se transferrent. F
Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irratio-
nabili victus: ductisqve uxoribus è principi-
bus virisqve illustribus prognatis septingentis
numero, & concubinis trecentis, & in his Ægy-
ptiorum regis filia, adeo consvetudine earum
est captus, ut ritus earum imitaretur, qvo ma-
gis illis hoc argumento fidem amoris ac bene-
volentiæ faceret. ætate deinde provectior, & G
mente jam paulatim senescente, magis etiam
patriæ religionis oblitus, cultum Dei sui negle-
xit, & mulierum exterarum ritibus assvevit:
qvamvis jam ante qvoqve à præscripto legum
discesserat, qvando æreas boum effigies basi
maris illius addiderat, sicut solio suo leonum
post apposuit. Nam neqve illa fas erat facere.
Cumqve domesticum haberet exemplum pul-
cherrimum parentis virtutem, & gloriam,
qvam propter pietatem ad posteros reliqverat,

τέτων ωξὶ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθοπλισμένων
καὶ τόξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμε-
νος, καὶ λαμπὴν ἡμφιεσμένος ἐσθῆτα, ωρὸς ἣν εὐθὺς
εἶχεν ἔξορμᾶν. ἰδίᾳ γὰρ χωρίοντι ωλησίον δύο σχοίνων ἱεροσο-
λύμων ὁ καλέσται μὲν ἤτταν, ὕδασι δὲ καὶ ναμάτων
ὑπερβολαῖς ὑπερηφὶς ἐμῶ καὶ ωλήσιον. ἐις ὅτε
τὰς ἐξόδους ἐρέμβετο ἐπιῶν. θεία γὰρ ωξὶ πάντα
χρῶμος ὑπνοία τε καὶ ωρόνοια, καὶ λίαν ὢν φιλό-
καλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς
ἀγούσας ἐις ἱεροσόλυμα βασιλείων ὄσων, λίθῳ κατε-
ρρωσε μέλαν, ωρὸς τὸ ῥᾴδην εἶναι τοῖς βαδίζουσιν,
καὶ ωρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα δ' ωλέτο καὶ τῆς ἡμε-
μονίας. διημερεύοντι γὰρ τὰ ἅρματα καὶ διαπέζας,
ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τέτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑ-
πάρχειν, αὐτὸς μὲν ωξὶ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ
πόλεις πάσας, ἁρμάτων ωροσηγόρδσε. ὃ δὴ ἀργυ-
ρίᾳ ωοσὸν τὸν ἐπάνω ωλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασι-
λεὺς, ἔσον ἰδεῖν καὶ τὸ λίθων; καὶ τὸ κεδρίνων ξύλων
ἃ ωρότερον ὄντων ὥσωερ καὶ τὸ δένδρων τὸ συκαμίνων
ωλῆθει τε τῆς ἰδαίας ωεδία. ωρόσετε δὲ καὶ τοῖς
ἐμωόροις αἰγυπτίοις κομίζουσιν αὐτῷ, τιμᾶσθαι, τὸ
μὲν ἅρμα σὺν ἵπωοις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυ-
ρίᾳ. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς ωέραν
εὐφράτα διέωεμωεν αὐτούς. γενόμενος δὲ ωάντων βα-
σιλέων ἐνδοξότατος καὶ ωλουσιώτατος, καὶ φρονήσει δὲ
ωλέτῳ διενεγκὼν τῶν ωρὸ αὐτοῦ τὴν ἐρημίαν ἐρχὴν ἐ-
σχηκότων, οὐκ ἐωέμεινε τέτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ κα-
ταλιπὼν τὴν τῶν ωατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅ-
μοιον οἷς ωροεῖρηκα μοι αὐτὸν τέλος κατέρρεψεν. εἰς γὰρ
γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, οὐ
ταῖς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρέσκετο. πολλὰς γὰρ καὶ ἀλ-
λοτρίων ἐθνῶν γήμας, σιδωνίας δὲ τυρίας, δὲ ἀμμανίτι-
δας, δὲ ἰδουμαίας, παρεδη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, οἷς
ἀπηγόρδσε σωοιεῖν ταῖς ἀλλομόφυλοις, τοὺς δὲ ἐκεί-
νων ἤρξατο θρησκεύειν θεούς, ταῖς γυναιξὶ δὲ ταῖς ωρὸς
αὐτὰς ἐρωτι χαριζόμενος. ὅτ' αὐτὸ ωαραδόμενον
ὃ νομοθέτου ωροεῖπον μὴ γαμεῖν τοὺς ἀλλοτριοχώ-
ρους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπικλακέντες ἕλκωσι τῶν ωα-
τρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων ἀρῶνται θεούς, ωα-
ρέντες ωημᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τέτων μὲν κατημέλησεν
ὑωερεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγό-
μενος γὰρ γυναῖκας ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν θυγατέ-
ρας ἐπακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακο-
σίας, ωρὸς ταύτῃς καὶ τοῦ βασιλέως τῶν αἰγυ-
πτίων θυγατέρα, εὐθὺς μὲν ἐκρατεῖτο ωρὸς αὐτῶν ὡς
τε μιμεῖσθαι τὰ ωαρ' ἐκείνων, καὶ τῆς εὐνοίας καὶ φι-
λοσοφίας ἠναγκάζετο ωαρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τὸ
βιοῦν ὡς αὐταῖς ωάτριον ἦν. ωροβαινούσης γὰρ τῆς
ἡλικίας καὶ δ' λογισμὸ διὰ τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος
ἀντέχειν ωρὸς τοῦ μνήμου τῶν ωατριῶν ωαρα-
δόμάτων, ἐωὶ μᾶλλον δ' ἰδίᾳ θεῷ κατωλιγώ-
ρει. τοὺς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐωωιόκτων τιμῶν διετέ-
λει. καὶ ωρὸ τέτων δὲ ἁμαρτῶν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφα-
λεῖσαι ωρὸς τοῦ φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλ-
κῶν βοῶν ὡμοιώματα κατεσκεύασε τοῦ ὑωὸ τῇ
θαλάττῃ ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν ωρὸς τὸν
θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ωρὸν ὅσιον. κάλ-
λιστον δὲ ἔχων καὶ οἰκεῖον ωαράδειγμα τῆς ἀρετῆς
τὸν ωατέρα, καὶ τοῦ ἐκείνου δόξαν, ἐν αὐτῷ σωέ-
σῃ καταλειωὼν διὰ τοῦ ωρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν,

οὐ μι-

ἐ μιμησόμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ ἐ θεοῦ κ̃ A
τὰς ὑπνους φανέντ© καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθ̃ παρα-
νέσαντ©, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης
ὑπὸ θεοῦ πεμφθείς, ἔτι λανθάνειν αὐτὸν δοκοῦντα τοῖς
παρανομήμασι λέγων, ὅτ' οὐκ πολὺ χαιρήσειν τοῖς
πεπραγμένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντ© μὲν οὐκ ἀ-
φαιρεθήσεσθ̃ τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ δαβίδη
τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο διάδοχον ποιήσειν ἐκείνου.
τελευτήσαντ© δ' τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, οὐχ B
ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δ' φυλὰς
μένειν παρὰ δὲ αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δ' καταλειπὼν
τοῦ ἰώνου τῷ δαβίδη, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγά-
πησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔσχεν
ἐκλελῆθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ
σφοδρῶς συνεσχύθη, πάντων αὐτοῦ κεδνῶν ἀγαθῶν ἐφ'
οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. ὀ
πολὺς δ' διῆλθε χρόνος ἀφ' ὃ κατηγγείλεν ὁ προφή-
της αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν ὦ- C
θους ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν
τῆς ἐχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἔτ© ἦν ἰδου-
μαῖ©, γένει ὢν ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταστρε-
ψαμένης δὲ τὴν ἰδουμαίαν ἰωάβου δ' δαβίδη στρατηγοῦ, ἐ
πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ἱκανὰ δυναμένους δι-
αφθείραντ© μηνὶ ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραώ-
θ αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δ' φιλοφρόνως αὐτὸν ὑπο-
δεξάμεν©, οἶκόν τε αὐτῷ δόσει κ̃ χώραν εἰς διατρο- D
φὴν. κ̃ γεωμόρων ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς
αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελ-
φὴν, ὄνομα θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμεν©, τοῖς δ'
βασιλέως παισὶ συναναστράφη. ἀκμάσας οὖν τὸν δα-
βίδ θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, πρεσβεύ-
σασθαι ἐδέετο δ φαραὼν© ὑπὲρ αὐτῷ βαδίζειν εἰς
τὴν πατρίδα. δ' βασιλέως ἀναπειναντ©, τίν©
ἕνδειαν ὧν ἢ τι παθὼν ἐπιθυμεῖ καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐ-
νοχλῶν πολλάκις κ̃ πρασκαλῶν, τότε μὲν οὐκ ἀφῆκ. E
κατ' ἐκεῖνον δ' τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πρᾳ-
γματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προημαρτημένας πρᾶ-
ξεις κακίας, κ̃ τὴν ὀργὴν τοῦ ἐπ' αὐτοῖς θεοῦ, συγχωρήσαν-
τ© δ θεοῦ φαραὼνι, ὁ ἄδερ© ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν.
ἐ μὴ δυνηθεὶς αὐτὸν ὑποστρέψαι δ σολομὼν©, κατέ-
σχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ οὐκ ἐᾶν ἐλεύθερ© δι'
αὐτοῦ οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν
συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαζάρῳ μὲν F
τυράννῳ, τ' τῆς σωφηνῆς ὑποδεδρακότι βασιλέα ἀ-
δραζάρον δεσπότην ὄντα, κ̃ ληστεύοντι τὴν χώραν εἰς φι-
λίαν αὐτῷ συνάγας, ἔχοντι πρὸς αὐτὸν στρ© ληστι-
κὸν, ἀναβαίνει. ἐ καταδραμὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς
αὐτῆς ὑποδείκνυ©. κ̃ καταστρέψας τοῦτ' ἱσραηλιτῶν
γῆν, ἐπόει κακῶς. ἐ διήρπαζε σολομῶν© ἐπὶ ζῶντ©.
ἐ ταῦτα μὲν οὐκ ἦν ἄδερ© συνέβαινε πάσχειν τοὺς ἐ-
γχωρίους. ἐπιτίθεται δ' σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμοφύ- G
λων τῆς ἱεροβοάμ© υἱὸς ναβατηλ, κατὰ προφη-
τείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπιλ-
πίσας. πάντα γὰρ ὑπὸ δ πατρὸς καταλειφθέντα,
καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε
γυναῖκα καὶ τελμηρὸν σολομῶν ὄντα τὸ φρόνημα,
τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέ-
στησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν.

A discedens ab ejus imitatione, idqve bis in somnis monitus seqvi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaqve ad illum propheta missus à Deo, dicens neqve clam esse ejus impietatem, neqve diutius impunitam fore: vivo tamen regnum non auferendum, qvando patri ejus divinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium
B pœnas daturum: ita tamen, ut non universum regnum deficeret, sed decem solæ tribus servo ipsius cederent, reliqvæ duæ penes nepotem Davidis remanerent, idqve ipsius avi respectu, & urbis Hierosolymorum, in qva Deus templum sibi elegisset. His auditis, Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qva hactenus fuspiciebatur, in contrarium vergente. Nec
C multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei, Deo sic volente, exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc: Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cumqve Joabus copiarum Davidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus ejus gentis, qvi per ætatem arma ferre possent, internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum re-
D gem evasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros, ex qvorum reditibus viveret, munificentia illius est consecutus: & postqvam adolevit, tam carus ei factus est, ut rex conjugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qva filius natus, cum regis liberis est educatus. Porro accepto in Ægypto de Davidis & Joabi morte nuncio, regem adivit, rogans, ut
E sibi in patriam reverti permitteret. Rege autem percontante, qvid illi deesset, qvave sua injuria provocatus relinqvere amicum benemeritum cuperet, etsi non semel id petitum, impetrare tamen tunc neqvaqvam valuit. Sed cum jam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem ejus non amplius ferente, cujus nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam re-
F vertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo qvod validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res novas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Ubi cum incidisset in qvendam Razarum, qvi desciverat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societa-
G tem cum homine iniit: cujus ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebro irrumpendo, vivo adhuc Solomone, rapinis omnia miscebat & cædibus. Et qvasi parum esset Hebræis unus hostis externus, domi extitit, qvi Solomonem infestaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri qvodam oraculo ad res novandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon, animadversa generosa ejo indole, præfecit eũ fabricæ murorum, qvando Hierosolyma mœnibus cingebat,

posterum & anteactorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium. sed velut proposito præmio, si strenuè pergeret, ac si per prophetam ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est urbem non ignobilem Ramathonem, distantē quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, ut eam sedem belli faceret, unde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem ejus conatum Asanus, & cogitans, quam multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens ejus societatem, & admonens, quod paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: moxque suos duces jubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & urbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis, Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reversus est. Asanus autem è convecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, qvorum alteri nomen Gaba, alteri Masspha. Nec postea Basanes bellum instaurare valuit, fatali morte præventus: sepultusque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem, immissa equitum turma, facile oppressit, per absentiam tam præfectorum quam militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum urbis occupati fuere.

A μετανοήσας συγγνώμης ὧν δι' ἐκεῖ τύχοι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' ἂν θέι τι ἀπροθύμως ἔχωσιν, ἀφαιρεῖσθαι θέι τὸ ἐνεργοῦντας, οὕτω καὶ Βασάνης προειρηκότος αὐτῷ διὰ προφήτου τὰ μέλλοντα, εἰς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλεθρῳ ἴδιους καὶ οἰκείας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς θέι αὐτὸ πόνοις προστιθείς. καὶ πολιορκῶν, τὸ στράτευμα Βωμαλαβῶν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τὸ ὄνομα ἀφανῶν βαμαθῶνι τοὔνομα, εὐδίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωσε προθυμιεγνωκὼς καταλεπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τῷ ἀσάνῃ βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς δ' ἄσανος τὸ ἐπιχείρησιν καὶ πολεμίᾳ, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ βλάψοι κακὰ τὸ ὑπ' αὐτῷ βασιλεύομένῳ πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν βαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, Βωμαλῶν συμμαχίαν, καὶ τὸ συμμιμνήσκων ὅτι καὶ πατρῷα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δ' τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, βλάψας τῷ πρὸς τὸν βασᾶν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις πᾶς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτὰς. οἱ δὲ τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν· τὰς δὲ διήρπασαν πρόθυμοι, τὴν τε ἰωάννου λεγομένην, καὶ βάνα, καὶ ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τὰ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τῷ βαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀπροθύμως ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. ἄσανος δὲ, ἐκ τῆς Βωμαλασμένης ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνῆψεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρπίρας, ἡ μὲν γαβὰ καλεῖτο, ἡ δὲ, μασφά. καὶ μὴ πᾶσα μὲν κώμην οὐκ ἔχεν ὁ βασάνης τῆς ὑπὸ τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφάλη δὲ τῶν δ' χειρῶν. ἐθήρευε μὲν ἐν ἀρούνῃ τὸ ὄλεθρον. Βωμαλαμβάνει δ' αὐτὸ τῷ ἀρχῷ παῖς ἤλανος ἔτος ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ. φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑποβουλῆς ζαμαρίου τοῦ ἐπὶ τοῦ ἀρχοῦ τῆς ἡμισείας τάξεως. καταισχηθεὶς δὲ αὐτὸν Βωμᾷ τῷ οἰκονόμῳ αὐτοῦ ὠσοῦ τὄνομα, πείσας ὑπὸ δραμεῖν τῶν ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸ μεμονωμένον τῶν περὶ αὐτὸ σταλτῶν καὶ ἡγεμόνων. οὗτοι γὰρ ἅπαντες περὶ τὸ πολιορκίαν τῶν γαβαδῶν ἐγίνοντο τῶν παλαισινῶν.

B

C

D

E

F

CAP. VII.

Basana stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem juxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo ejus familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & qvod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaque expugnata vi potitur. Zamares videns urbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subjectoque igne simul cum ea se qvoque concremavit, regni sui die septimo. Quo facto, confestim populus in diversa studia scissus est, aliis Thamanū, aliis Amarinum regnare volentibus. Cujus factio qvum tandem vicisset, occiso Thamano, solus totius populi regnū obtinet.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς τῆς βασάνου γενεᾶς βλαφθαρείσης, βασιλεύουσιν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος.

Φονεύσας δὲ τὸν ἤλανον ὁ ἱππαρχῶν ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὸ βασάνου γενεὰν καὶ τὴν γῆμᾶ προφητείαν βλαφθεῖραι. τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ σωθεὶς τὸ οἶκον αὐτοῦ προσῆκον ἀπολέσθαι βλᾷ τὸ ἀσέβειαν, ὡς καὶ τὸ ἱεροβοάμου βλαφθαρέντα γενεὰ φαμεν. ἡ δὲ πολιορκήσασα τὸ γαβαώνων στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὸ βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὸ ἡγούμενον αὐτῆς ἀμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τὸ γαβαώνης ἀναστήσας τὸ στρατὸν, εἰς θαρσᾶν παραγίνεται τὸ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει, κατὰ κράτος αἱρεῖ. ζαμάρης δὲ τῶν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνεφλέγη εἰς τὸ μυχώτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποπέσας αὐτῷ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέξη δ' εὐθὺς ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμανον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμαρῖνον. νικήσαντες δὲ οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τὸν θάμανον,

καὶ

ἐπὶ πάντας βασιλεύσι ὁ Ἀμαρίνος τὸν ἑκκαιδέκατον ἔτος· ἔτη δὲ ἀσάνε βασιλείας, ἦρξεν ὁ Ἀμαρῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰς μὲν ἓξ, ἐν Ταρσῇ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν Μαρεώνι, ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. προσηγόρευσε δὲ αὐτὴν αὐτὸς σαμάραιον, ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐποδομήσε αὐτὴν, ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὴν πόλιν, σαμάρου διέφερε δὲ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, ταῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλθεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους ἐκλιπεῖν. ἐπελεύτησε δὲ καὶ ἄτος ἐν σαμαρείᾳ διαδεχεῖ δὲ αὐτὸν ὁ παῖς Ἄχαβος. μαθεῖν δέ ἐστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἐπίστροφον ἔχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ σωτηρίας ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν παρανομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὑρέθησαν· ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ἀσανος, καὶ διὰ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ εὔδαιμον ἀπὸ θεοῦ προήχθη γήρας, καὶ πεντηκοστὸν καὶ ἓν ἄρξας ἔτος, εὐμοίρως ἀπέβανε. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονείαν ὁ υἱὸς, Ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς Ἀβίδας τὸ γένος ἔχουσα μήτηρ. τὸν μιμητὴν Δαβὶδ δὲ προπάππον κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ἐξελάσαν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τούτου τοῦ βασιλέως οὐ κατηγορίαν λέγω. ὁ δὲ Ἄχαβος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμαρείᾳ τὴν δὲ ἀρχὴν κατεῖχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν κινήσας τῶν περὶ αὐτοῦ βασιλέων, ἢ μή, ὅσα πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δὲ αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὴν ἱεροβοάμου ζηλώσας παρανομίαν, καὶ γὰρ ἔτος δαμάλεις, τὰς ἐπὶ ἑκάτερα κατασκευασθείσας προσεκύνησε. καὶ τούτοις ἄλλα πλάσματα ἐμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ἐκλήθη ὄνομα. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προσκυνῶν ἔμαθεν. ἐκείνῃ δὲ τὸ γύναιον θρασύτατόν τε καὶ πολυπειρόν. εἰς τοσαύτην δὲ ἀσέλγειαν καὶ μανίαν πρόεπεσεν, ὥς τι καὶ ναὸν τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν βὴλ προσαγορεύουσιν, οἰκοδομήσε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων καταφύτευσε. κατέστησε δὲ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τοῦτο τοῦ θεοῦ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκώς τοὺς πρὸ αὐτοῦ προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως θεσβώνης τῆς γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Ἀχάβῳ, προεῖπεν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὑσὸν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον, καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομώσας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος τὴν χειμαῤῥῶ πρὸ τοῦ Ἰορδάνου, ἐξ οὗ καὶ τοῦτον ἔσχε τὸν τρόφιν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἀναζηραν δὲντος τὸ ποτάμιον διὰ ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ὁδὸν ἀπῶδεν τὰ σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ δὲ κειμένη, θαυμάζεται τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. εὑρησὼν δὲ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν. ἥτις αὐτῷ παρέξειν τροφὰς. ὡς δὲ οὐ πόῤῥω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν ἠσπάσατο. καὶ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μετακαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δὲ ὁμωμοσμένης μηδὲν ἔχειν ἐνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα.

A Trigesimo anno regni Asani regnavit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliqvos sex Mareone, qúæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocavit, à Samaro, de qvo montem emerat, in qvo urbs sita est. Hic nihil à prioribus regibus differebat, nisi qvod illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, ut populum quotidianis impietatibus a Deo abalienarent. B Quapropter iratus Deus effecit, ut alius alium tolleret, & cum toto Suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certe videre licet, quam curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem brevi tempore alius ab alio cum totis familiis sublati sunt. C Asanus vero Hierosolymorum duarumque tribuum rex ob pietatem ac justitiam feliciter Dei favore vivens ad extremam pervenit senectam, & post unum & qvadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Josaphatis successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proavitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Davidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo post dicetur.

D Cæterum Achabus Israelitarum rex habitavit Samariæ, ubi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid forte deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentavit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè, nam & vaccas ab eo consecratas adoravit, & alias super hanc impietates addidit. Uxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, E cui nomen Jezabela: moxq; ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotentis insaniæ, ut non verita sit templum Beli deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia F & malitia omnes ante se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica urbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, qvod nec pluviam illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non comparet. Additoque jurejurando, quo magis rem confirmaret, secessit ad tractum australem, ubi ad torrentem quendam degebat, unde G potum haberet. Nam cibus ei quotidie per corvos afferebatur. qui postquam ob inopiam imbrium exaruit, jubente Deo, profectus est Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inventurum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppediaret. Jamq; non longe à porta aberat, qvum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo, hanc fore ejus altricem, salutatam prius rogavit, ut aquam potabilem afferret, abeuntemque jam revocans, & panem portare jussit. Juravit illa nihil sibi domi esse præter u-

XIII.

3. Reg. 17.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis conſtructa, in-
ibi domicilium optavit: nec eo contentus, apud
Phanuelam urbem aliud ædificavit. Nec multo
poſt inſtante Scenopegia, cogitans ſecum, qvod
ſi permitteret populo Hieroſolymitanam profe-
ctionem, & feſti illic celebrandi poteſtatem face-
ret, populus captus religione templi & ceremo-
niis, facile mutata voluntate, ſeqve relicto, ad
priorem regem accedere poſſet, idqve non do-
minationi ſuæ tantum, verumetiam vitæ pericu-
loſum foret, ſtatuit hoc modo rebus ſuis conſu-
lere. Duas vitulas ex auro fecit, & conſtructis
totidem delubris, altero apud Bethela, altero
apud Danam, quod oppidum ſitum eſt ad mino-
ris Jordanis fontem, effigies illas utrobiqve con-
ſecravit: & conventu indicto decem tribuum,
qvibus ipſe præerat, pro concione in hunc mo-
dum eas eſt allocutus: Viri populares, notum
vobis exiſtimo, qvod nullus locus Deo eſt va-
cuus, & qvod is nullo certo loco includitur: ſed
ubiqve vota exaudit, ubiqve cultores ſuos reſpi-
cit. Qvare non placet mihi, hoc tempore vos
Hieroſolyma urbem infenſam longo itinere pro-
ficiſci religionis ergo. Homo illud templum ſta-
tuit, qvemadmodum & ego duas aureas vitulas
conſecravi, alteram in Bethelis, alteram in Da-
na, ut pro locorum opportunitate ex propinqvi-
oribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum rite
adoretis. Nec deerunt ſacerdotes ac Levitæ
ex vobis per me deſignati, ne qvid Leviticam
tribum & Aaronis progeniem deſideretis. Ergo
qvicunq; ex vobis ſacerdotium ambit, vitulum
& arietem Deo mactet, qvo ritu ferunt etiam pri-
mum ſacerdotem Aaronem creatum eſſe. His
verbis populum decepit, autor ei factus patriæ
religionis deſerendæ: qvæ cauſa fuit Hebræis
omnium calamitatum, ut bello ab exteris genti-
bus devicti, poſtremo in captivitatem abduce-
rentur, ſicut ſuo loco dicetur. Porro appetente
jam ſeptimi menſis feſtivitate, volens & ipſe apud
Bethela eam celebrare, ſicut à duabus tribubus
Hieroſolymis celebrabatur, ante vitulam altare
poſuit: moxqve aſſumpta pontificis perſona,
cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. Cumq;
jam holocautomata in conſpectu totius populi
pararet incendere, Deo mittente ſupervenit à
Hieroſolymis propheta, nomine Jadon. Is in me-
diam multitudinem progreſſus, audiente rege
ad altare ſermonem vertit. Altare, altare, hæc di-
cit Dominus: Exorietur qvidam de genere Da-
vidis, Joſias nomine, is mactabit ſuper te falſos ſa-
cerdotes illius temporis, & impoſtorum ad impie-
tatem populum ſeducentium oſſa ſuper te incen-
det. Et ut nemini dubium ſit prædictionem hanc
non eſſe vanam, prodigio confirmabitur. Rum-
petur altare hoc, & adipes victimarum in eo cō-
geſti in humum effundentur. His prophetæ ver-
bis irritatus rex, intendit in eum manum, jubens
hominem comprehendi: moxqve ſideratum
brachium diriguit, ut reducere manum non
poſſet, torpente membro haud ſecus, qvam ſi eſ-
ſet exanime. Altare qvoqve diruptum impoſitas victimas effudit, ita ut vates DEI prædixerat.

3. Reg. 13.

ὁ τοίνυν ἱεροβοάμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμοις
πόλει, ἐν ταύτῃ τῷ διαίταν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ
καὶ ἐν Φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς
σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνιστάσης μέλλουσης, λογισάμενος
ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει στρατεύσασθαι τῷ Ἰουδαίων
ἱεροσόλυμα προσιόντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν,
μεταγνῶναι ἴσως, καὶ δι' ἔλεον ἀπὸ τοῦ ναοῦ
καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ δι' ἄγνοιαν, καταλείψει μὲν
αὐτὸν, στρατοχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει
τάττα γνόμενα τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτηδεύσας
τι τοιοῦτον. δύο μόσχους δαμάλεις χρυσοῦς, καὶ οἰκο-
δομήσας ναΐσκους δύο τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν Βηθήλῃ πό-
λει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, ἡ δὲ ἐστὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ
μικροῦ Ἰορδάνου, τίθησι τοὺς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν
ἐν τοῖς προειρημένοις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκα-
λέσας τοὺς δέκα φυλάς, ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε,
τάττα ποιήσας μὲν τοὺς λόγους, ἄνδρες δημόφυλοι, γι-
νώσκειν ὑμᾶς νομίζω ὅτι, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν,
καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένῳ χωρίῳ ἐν ᾧ πάρεστιν·
ἀλλὰ πανταχοῦ ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφο-
ρᾷ. ὅθεν μοι δοκεῖ νῦν ἐπειγὰν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυ-
μα προσιόντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ἄντας
ὁδὸν στρατεύειν. ἄνθρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν να-
ὸν, πεποίηκα δὴ κἀγὼ δύο χρυσοῦς δαμάλεις ἐπωνύ-
μους τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα,
τὸν δὲ ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κα-
τοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν
θεόν. ἀποδείξω δὲ πένας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ
λεύτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῶν λευίτῶν καὶ τῶν
ἀαρῶνος υἱῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι,
προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον,
ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ὅτ' εἶπων, ἐξήπα-
τησε τὸν λαὸν, καὶ τὸν πατρῷον θρησκείας ἀποστάντας, ἐ-
ποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο ὅτο
τοῖς ἑβραίοις, καὶ δι' πολέμου κρατηθέντας ὑπὸ τῶν
ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα
μὲν καθ' ὥραν χώραν δηλώσωμεν. ἐνιστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἐβδό-
μῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν Βηθήλῃ ταύτην ἀγα-
γεῖν, ὥσπερ ἐφύλαττον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις,
οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. θύ-
σων δὲ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνῃ
σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι, μέλλοντα δὲ ἐπιφέρειν τὰς θυσί-
ας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὑψηλῷ δὲ λαῷ παντὸς, ἐπιστὰ-
νει πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰαδὼν ὄνο-
μα, δι' θεοῦ πεμφθεὶς. ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει
δι' βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήρι-
ον τοιάδε τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἐσεταί τινα προλέγει
ἐκ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς
ψευδοιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους,
καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀποστατῶν, καὶ
ἀσεβῶν, ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μὴ τοῦτο πιστεύσωσιν ὅτι
οὕτως ἔχει, σημεῖον αὐτοῖς προφέρω γινόμενον. ῥα-
γήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐ-
τοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος
δὲ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβοάμος, ἐξέτεινε τὴν
χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δὲ ἡ χεὶρ,
εὐθὺς παρείθη, καὶ οὐκ ἐπίσχυεν αὐτὸν πρὸς ἑαυ-
τὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νενάρκηκεν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀ-
παρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατ-
ενέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαδὼν

ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν ἐν ᾧ οὐκ ἀπέστειλε τοὺς ἀ-
νάξοντας εἰ λάθοιεν ἀπὸ θανάτου, καὶ γὰρ Ἀλαβὲλ πρὸς
αὐτὸν ἔφασκε μὴ ἔ θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλ-
λον ἀπέλθοι τόπον. ὅτε Ἀδαμαρτὼν αὐτὸν πέμψαντος
Ἔ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου ὁρᾶν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ἀποθανεῖν. προνοεῖν οὖν αὐτὸν τῆς σωτηρίας παρεκά-
λει, τὴν πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ ἀπιθανὴν λέγων, ὅτι
σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἐξ Ἀβελας πάντας τοὺς ἄλλως
ἀνηρημένους, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς Ἐ τρεφομένους
ὑπὸ αὐτοῦ, ὃ γε, μηδὲν δεδιέναι βαδίζειν σκέλδε πρὸς
τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάντως καὶ
σκεύλῳ ἀχάβῳ φανήσεται τῷ ἡμέραν. μεμύσσοντος δὲ
τοῦ βασιλέως ἔ ὠδεδίει τὴν ἡλίαν. ὑπήντησεν ὁ Ἄχαβος. καὶ
διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τῶν Ἑβραίων λαὸν κα-
κώσας, καὶ τ' ἀκαρπίας αἴτιος γεγενημένος. ὁ δ' ὑδὲν
ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεπιηκέ-
ναι, καὶ τὸ ἔθνος αὐτοῦ, ξενικοὺς εἰσενηνοχότας τῇ χώρᾳ
θεοὺς, καὶ τούτους σέβοντας, τ' ἴδιον αὐτῶν ὡς μόνος ἔστι θεὸς,
ὑπολελοιπότας. νυνὶ μέν τοιγε ἀπελθὼν σκέλευε πάν-
τα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἔ ἀθροῖσαι πρὸς αὐ-
τὸν, Ἐ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τ' γυναικὸς εἰπὼν ὅ-
σοι τὸν ἀριθμὸν εἴησαν, καὶ τοὺς τῶν ἄλσεων προφήτας
ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς ἢ συνέδραμον πάν-
τες εἰς τὸ προκείμενον ὄρος, ἀχάβ Ἀδαμαρτόντος,
καθεὶς αὐτῶν ὁ προφήτης ἠλίας μεταξύ, μέχρι ποτὲ
διῃρημένους αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ Ἐ ταῖς δέξαις, ἕως ἐπ-
εἶν ἔφασκε νομίσοντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ Ἐ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ, Ἐ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ παρεμ-
μένειν. μηδὲν ἢ τούτων ἡγουμένους, ἀλλὰ πρὸς τῶν ξενικῶν ὑπει-
ληφότας, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοὺς συμβούλευε
καθέπεσθαι. τοῦ ἢ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀπο-
κρινομένου, ἠξίωσεν ἠλίας πρὸς Ἀδαμαρτὼν, τ' πῦρ ξε-
νικῶν θεῶν ἰσχύς, Ἐ τ' Ἔ ἰδίων, μόνος ὢν αὐτοῦ προφήτης,
ἐκείνων ἢ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν,
Ἐ ταύτην θύσας ἐπιθεῖναι ξύλοις, πυρὸς ἐχ ὑφαφθέντ-
ος καὶ κείνους τοῦτο ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους
θεοὺς ἀναχαῦσαι τὰ ξύλα. ἡσθέντος δὲ τούτῳ, μαθήσε-
σθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τῶν θεῶν. ἀρεσάσης ἢ τ' γνώ-
μης, ἐκέλδσεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους
βοῦν, πρώτους τε θύσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασ-
θαι θεούς. ἐπεὶ δ' ὑδὲν ἀπήντα φωνὴ τ' ἀϊχῆς καὶ τῆς ἐπι-
κλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκώπτων ὁ ἠλίας,
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς σκέλδε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀ-
ποδημεῖν αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν. τῶν δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο
ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμνόντων αὐτοὺς,
μαχαίραις Ἐ σιδηραῖς κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων
αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν σκέλδε τοὺς μὲν ἀνα-
χωρῆσαι, τοὺς ἢ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸ, μὴ
πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ ἢ ὄχλου προσελ-
θόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κατὰ φυλὰς τοῦ λαοῦ τ'
Ἑβραίων, ἀνέῤῥησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον καὶ περὶ αὐτὸ
δεξαμένῳ ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ σωθεὶς τοὺς ὄχλους
ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ καθ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, πασσάλους
ἀπὸ τῆς κρήνης ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδα-
τος, κατασκεδάσαι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς ὑπερβάλλον
αὐτὸ καὶ τὸν δεξαμένην ἅπασαν ὑδατος ἐμπλῶσαι
πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο
δ' εὔχεσθαι τῷ θεῷ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τῷ πε-
πλανημένῳ πολλῷ ἤδη χρόνου λαῷ, φανερὰν τὴν
αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπεσε,

QUis enim locus eſt, ad quem attracturos te non miſerit? Nunc fieri poteſt, ut dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus, quo agitaris, alio rapiat, & rex, te non reperto, fruſtratus in caput meum ſæviat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, qvum ſcire poſſis, quam ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Jezabelis eripui, & nunc eis in latebris alimenta ſuggero. Propheta contra jubet, ut nihil metuens regem adeat, ſacramento interpoſito ſe qvoque eadem die in ejus conſpectum venturum. Qvo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum ejus properat: & cum indignatione. Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator? tune ſterilitatis hujus autor? At ille nihilo blandior, ipſum & ejus familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeverat, invectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox jubet, ut eat, & totum populum in Carmelum montem ad ſe convocet, ſimulque ſuos & uxoris vates, quorum numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Ut vero omnes acciti à rege ad conſtitutum locum confluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quousque, inquit, inter utrumque vaçillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, illius & mandata ejus ſequimini: qvod ſi non hujus, ſed externis divinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo vero nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, ut quo certiore argumento vel proprii vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto bove, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita invocare ſuos deos, ut ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, jubet Elias prophetas illos electo bove priores ſacram rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cumque ſuis precibus & invocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altius eos jubet vocem attollere, ſi forte aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane uſque meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus, cum jam ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis fanaticis juſſit vulgum propius obſervare, ne fortè clam ignem admoveret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidibus, juxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtauravit, foditque circum illud foſſam bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimaque deſuper impoſita, qvatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare juſſit effundi, ita ut foſſa quoque repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit invocare Deum, precarique, ut erranti jam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cœlo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita ut locus fieret aridus. Qvo viso, Israelitæ prostrati in terram unum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confitendo: cæteros nihil aliud esse qvàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: moxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic jubente: qui & regem abire ad prandium jussit, nec esse amplius solicitum: brevi enim visurum pluviam, quo abeunte, Elias verticem Carmeli conscendit, & cum humi desedisset, caput genibus applicuit, jussitq; famulum, ascenso quodam scopulo, ad mare prospicere, & indicare, sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille, non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimo reversus ait, se vidisse in aëre, nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Qno audito Elias mittit eum mox ad Achabum, jubens, ut rex properè in urbem redeat, prius qvam profusus imber occupet. Qvi postquam ad Iesraelam urbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & involuto nubibus, procella mixtus imber supervenit: & propheta correptus numine regium currum usq; Jesraelam Azari urbem currens prosequtus est. Jezabela vero Achabi uxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in urbem Bersube, quæ est in extremis tribus Judæ finibus, Idumeæ conterminam: relictoque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cumq; precatus esset mortem, qvod non esset cæteris melior, ut illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens invenit aquam ac cibum appositum. & cum comedisset, collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum usque montem pervenit, in qvo Moyses à Deo legem accepisse proditur: ubi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decrevit. Allapsa deinde ad aurem ejus voce, incertum unde profecta, percontante quamobrem relicta urbe desertum coleret: ait se, occisis externorum deorum vatibus, persuasisse populo, quod unicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce jussus in crastinum sub divum prodire auditurus, quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræ motus ejus aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. seqvutóqve mox silentio, divina voce nihil terreri præsentibus jussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatumqve mox, ut domum reversus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela urbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis, Elias in regionem Hebræorum revertitur: & qvum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum qvibusdam

3. Reg. 19.

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλαβοῦσα τὸ ὕδωρ, καὶ ψαφᾶσον γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τὸν γνῶ τὸν θεὸν προσκυνοῦσιν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα τοῦ φαύλου τε ἀνοήτου δόξης πεπιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλία τοῦτο παραινέσαντος. ἔφη γὰρ καὶ τῷ βασιλεῖ πρεύεσθαι, πρὸς ἄριστον μηδὲν ἐπιφροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑοντα. καὶ ὁ μὲν Ἀχάβος, ἀπῆλλαγη. ἡλίας δ' ὅτι τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅτι τῆς γῆς, προσῆρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα σκέλθσιν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὸν θάλασσαν ἀποβλέπειν. καὶ ἐπειδὴ νεφέλην ἐγηρομένην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶναι σιωπᾶσαν τὸ ἀέρα. δ' ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη βαδίσας ἐως ἀκέναι μελανόμενον ἔπι τι ἀέρος, ὑπὸ τοῦ ἴχνος ἀνθρωπίνου. ὁ δ' ἡλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταβῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραὴλ πόλιν ὥρμησε. μετ' οὐ πολὺ δ' τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νεφῶν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῖλαπος ἐπιγένεται, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δ' προφήτης ἐνθέως ὁρμήσας, πρὸ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραὴλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δ' ἡ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τάπι σημεῖα τὰ γενόμενα τοῦ ἡλίου ὁμόμνυσι, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτεῖναι αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δ' ὁ ἡλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἔπ' ἐσχάτοις δ' ἐστὶν αὕτη τῆς χώρας τῶν ἰούδα φυλὴν ἐχόντων καὶ τοῦ ἰδουμαίων γοῦν, καταλιπὼν δ' ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, ἀγαθὸν δὴ κρεῖττον, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν ἀλύσῃ, κατακοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινὸς, ἀναστὰς εὑρίσκει ὡρμαισμένην αὐτῷ τροφὴν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινάϊον καλούμενον ὄρος ὥρμησεν, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ὥρμησε παρὰ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, ᾤκησε. καὶ διετέλεσε διαμένων ἐν αὐτῷ τῷ μονῷ. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρὼν κατέλειπε τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. ἀπολωλέναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πείσας δὲ τὸν λαὸν, ὅτι μόνος ἐστὶ θεὸς, ὃν ἅπαντες ἐθρησκεύσαμεν ἔφησε, ζητεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ πρὸς τιμωρίαν τοῦ τῆς γυναικὸς θράσους. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ὑπάρχῃ, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ δ' σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ἑρᾷ. καὶ γινομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ παρατίεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν ὥρμησε κελεύσασα, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. πρός τε τοῦτο τρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδείξαι δὲ πλήθους βασιλέα ἰηοῶ τὸν νεμεσσαῖ παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τῶν σύρων ἀζάηλον. αὐτὸ δ' αὐτοῦ δὲ προφήτην ἐλισσαῖον τοῦ αὐτοῦ γενήσεσθαι ἐκ πόλεως ἀβελᾶς. ταῦτα φθερεῖ δ' ἀσεβὲς ὄχλος, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δ', ἰηοῦς. ὁ δ' ἡλίας τοσοῦτο φθεὶς ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ'

A

B

C

D

E

F

G

καὶ μετ' αὐτὸν πινὰς ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδεκα, προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἰδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισσαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος δὲ τοῦτο ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. ἐλεῖ ἠλιᾶ τὸν ἀπανταχρόνον δὲ ζεῖν καὶ μαθητὴς καὶ διάκονος. καὶ τὰ μὲν περὶ δὴ τοιούτων προφητῶν, τοιαῦτα λεῖ. ναβοὺθος δέ τις ἀπὸ πόλεως ἰζάρης, ἀρχομένων ὢν ὑπὸ βασιλέως ἀχάβου καλουμένου αὐτὸν ἀποδόσθαι πιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα σιτάψιμος ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δοῦναι ἑπτὰ κλέθρους τὸ ἀγρὸν πυρὸ τὸ σκέλους. ὅτε μὲν οὖν ἔφησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τοῦ ἰδίου κληρονομήσειν δὲ πατρός. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τοῦ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ὅτι κτητὸν προσηνέγκατο, ὅτι προφάσει τὸ γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένης ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λέγοντος, μήτε ἄρασθαι αὐτῷ βουλομένου δὲ, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὸ ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησαμένου πρὸς αὐτὸν λόγοις, βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις ὑπολαβεῖν μὴ τυχὸν ὢν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὅτι τοιούτοις παρεκάλει. παυομένου δὲ τὸ λύπης, ὅτι τὸ σωθῆναι προσέταξε σώματος προνοίαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ ὡς τὸ ναβούθου τιμωρίας. ὡς δὲ χρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν οἷς ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύσαι, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῶν ναβοὺθον. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐξ ὑπερφανῶς. ὡς δὲ κλισιαμένους οἱ τρεῖς τολμηροὺς πινὰς τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸ θεὸν τε εἴη βλασφημήσοντας καὶ τὸ βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. ἐν ναβούθου μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσαι τὸ θεόν τε ἐν ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ λίθων ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, ἔσπευσε πρὸς τὸ βασιλέα. ἐν κληρονομεῖν δὲ ναβούθου ἀμπελῶνος πρόσκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἤδη τοῖς γεγενημένοις, ἐν ἀναπηδήσας ὑπὸ τὸ κλίνης, ὁρμᾷ ἦκε τὸ ἀμπελῶνα τὸ ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸ προφήτην ἠλίαν εἰς τὸ ναβούθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, ἐν ᾧ τὸ πεπραγμένων ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸ ἀληθῆ δεσπότην δὲ χωρίου. κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος δὲ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, ἀσχρὸν γὰρ ὄντα ὅτι ἁμαρτήματι ληφθῆναι τὸ αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸ τόπον, ἐν ᾧ τὸ ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυνῶν διαπνιθῆναι σωιόν, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, ἐν πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ὀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαι τετολμηκότος, ἐν ὡς τὸ τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. ἀχάβῳ δὲ, λύπη τὸ πεπραγμένων εἰσῆλθε μετάμελος, ἐν σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς τοῖς ποσὶ διῆγε, ἐκ ἀπόμενος τροφῆς, ἀνομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, ἐν τὸ θεὸν ἵλεων ἐξευμενίζων. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸ προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τὸ ἡμέρας τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τεταλαιπωρημένοις μεταγνοεῖ. τελευτήσαντος δὲ τὸ ἀπειλεῖ ὅτι τοῦ υἱοῦ δὲ ἀχάβου. ἐν ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τοῦ βασιλέως.

aliis impellentibus, juga duodecim, acceſſit, & ei pallium ſuum injecit: qvi veſtigio prophetare occœpit, relictisqve bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogavit tamen, ut prius ſibi liceret parentibus valedicere, qvo impetrato, illum ſeqvutus eſt, individuus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ qvidem hujus res ita ſe habuerunt.

Cæterum Nabuthus qvidam, civis urbis Azari, qvum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo, ut ei qvantolibet precio venderet rus finitimum, adjungendum regio: aut ſi mallet, unum aliqvod è regiis pro eo ſibi eligeret: negavit ſe id facturum, gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter, qvam ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, qvia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lavare voluit, nec cibum ſumere. Jezabela vero ſcitante, qvid acciderit, ut nec balneum admittat, & cœnam æqve ac prandium faſtidiat, qvam ruſticus ſit Nabuthus, ei denarrat. Uſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam majeſtatem demiſſo, pro qva humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur, ut magno ſit animo, & mœrore miſſo, ad conſvetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impune auferat. Moxqve literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Jubebantur, indicto jejunio, concionem advocare, & in ea primum locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio convictum eum blaſphemiæ populo lapidandum objicere, atqve hoc modo de medio tollere. Id qvod ita, ut regina ſcripſerat, factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio convictus Deo ac regi feciſſe convitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Qvod ubi Jezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſvadetqve, ut ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium veſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, ut regi in eo rure occurrat, rogetqve, quid ita, occiſo vero domino, ejus prædii hæreditatem injuſte ſibi uſurpet. Qvem ubi ad ſe venientem vidit, turpe ratus objurgari, prior faſſus erratū, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco, ubi Nabuthi cadaver à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſangvinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, qvo civem contra jus per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum ejus facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudisqve pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus vero per prophetam denuntiat, ſe qvidem usqve poſt ejus obitum dilaturum vindictam, qvandoqvidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

XIV. 3. Reg. 21.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DUm hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex, contractis è toto regno suo copiis, ascitisq; ultra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligens se imparem ejus copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in urbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioqui videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eo venit, & obsessam urbem oppugnare cœpit. missoqve caduceatore ad Achabum, petiit, ut sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros, qvidnam peteret: qvo impetrato, cum venissent legati, ita ut illis mandatum erat, ajunt, Achabi divitias & liberos & uxores esse Adadi. qvod si ipse qvoqve fateatur & permittat ei, qvicqvid habuerit ex his sumere, abducto exercitu, regem obsidionem soluturum. Achabus vero jubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatesqve universas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans, ut qvandoqvidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisqve liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre, qvicqvid in eis inventum fuerit pulcherrimum. Reliqva, qvæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, advocata concione, dicit se libenter pro pace & civium incolumitate uxores ac liberos suos, omnesqve facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc vero misisse eum famulos, qvi omnium ædes scrutentur, & nihil in eis, qvod sit pulcherrimum, relinqvant, nimirum belli ansam qværentem: ut, qvandoqvidem sciat propter amorem civium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, qvicqvid ipsis visum fuerit. Reclamavit tota concio, contemnendũ esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis, hoc responsi referendum dedit, qvod primis postulatis nunc qvoqve consentiat securitatis civium gratia, posteriora non admittat. atqve ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus, tertio legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se vero parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo vero respondente, inter armatos non verbis sed factis decernendum, legati reversi cœnanti tum forte cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille evestigio mandat circumvallari urbem & aggerem erigi,

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἀδερδαμανὸς ὁ Συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' Ἀχαὰβον στρατεύσαμενος ἡττήθη.

Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀχαὰβον ὄντων τούτων καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τῶν Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας πεντήκοντα καὶ δύο ἐστρατεύσατο ἐπὶ τὸν Ἀχαάβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τὴν στρατιὰν, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρεπάξατο, πάντας δὲ εἰς τὰς ἐχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰς ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμεινεν ἐν Σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὐτῇ λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦλθεν ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ προσκαθήσας αὐτῇ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἀχαάβον, ἠξίου πρεσβεῦσαι δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τὸ βέλτιστον. ἡσθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς πέμπειν ἐπέτρεψεν, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον καὶ ἐντολὴν ἔφερον βασιλέως, τὸν Ἀχαάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. ἂν δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῶν τούτων ὅσα βέλτιστα συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ Ἀχαάβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν προελθεῖν λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ἀνωμολογημένα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρεύνησαι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκκλῖναι δώσειν, πᾶν ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δὲ ἀπειρέσιμα οἱ κατάλειψουσιν. Ἀχαάβος δὲ ἀγαθεῖς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ δέδωκε τῷ βασιλέως, σωναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τοὺς ἰδίους παῖδάς τε καὶ τέκνα, καὶ πάσης ὡντινοῦν κτήσεως. ταῦτα γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις ἐπιζητῶν ἐπρεσβεύσατο τὸν πρῶτον ὁ Σύρος. νῦν δὲ ἠξιῶκε δούλους πέμψαι, τοὺς τε πάντων οἰκέτας ἐρευνήσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐτοῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, πρόφασιν βεβουλημένος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῷ μὲν ἐμοὶ διὰ ὑμᾶς οὐκ ἂν φείσαιμι, ἀφορμὴν δὲ οὐκ ἂν εἰς τὰ ὑμέτερα ἀνδρὸς πραγματοδούμενος εἰς τὸν πόλεμον. πεισθῶμεν οὖν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῷ κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασι δοκοῦσιν μὲν λέγειν ἀπελθεῖν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμενεῖ τῷ πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπακούσει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ Ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, πρίν τινα ἐπέμψε πρὸς Ἀχαάβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χώματα τούτοις ἐπαγείρειν αὐτὸς τὴν στρατιάν, καὶ δράκαγλιν λαμβάνειν. ἐμφανίζων αὐτοῦ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπληττόμενος. ὁ δὲ Ἀχαάβος μὴ ναυχάζειν δεῖν ἀποκρινάμενος παθωπλισμένοις, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω ἡγούμενος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δειπνοῦσι καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀποκρισιν. ὁ δὲ, εὐθέως ἔταττε παρασκευάζειν, καὶ παρεκελεύετο τοῖς πολίταις, καὶ χώ-

ἐχώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν A & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta qvidam superveniens exemit, dicens, Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde, per qvos hæc victoria contingeret: Per filios, inqvit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qvi triginta duo erant supra ducentos, cognito, qvod Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repente portis, emittit juvenes. Id postqvam ei per speculatorem est significatum, mittit qvosdam eis obviam cum his mandatis, ut sive pacati veniant, sive pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliqvum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filii vero principum cõgressi cum excubiis, multis occisis, reliqvos usqve ad castra persequuti sunt. Qvod ubi succedere Israelitarum rex animadvertit, universum reliqvum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facile eos profligant, nihil tale expectantes. Qvo factum est, ut in ebrios & inermes impingerent, ita ut, relicta in castris armatura, fugerent, & rex ipse præceleri eqvo vix evaserit. Achabus vero longo spatio Syros persequutus est, cædendo, qvotqvot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam eqvis Adadi & curribus, domum in urbem reversus est. Cæterum propheta monente, ut in seqventem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reversurum enim Syrum iterum: rex omni ope bellum apparat. Porro Adadus servatus è clade cum reliqviis exercitus, advocatis amicis, consultabat, qvomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi svaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facile se superiores fore. Præterea consulverunt, ut dimissis regibus, qvos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione tam eqvitum qvam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditq; operam, ut talis apparatus fieret. Mox ubi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & qvum perveniſſet prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus vero cum suis copiis obviam illi progressus, castra cum castris contulit, qvamvis numero militum longe inferior. Superveniente deinde propheta, & victoriam pollicente, ut hostis, contra qvam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, qvam in montibus, per sex dies a neutris castris qvicqvam motum est. Septima vero, qvum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus qvoqve suos ex adverso instruxit.

πολιορκίας. ἐπὶ δ' Ἀχαὰβ τούτων πεφοβημένων ἐν ἀγωνίᾳ ἦν, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. ἀφῄρει δὲ καὶ τῶν φόβων ἀπολύων, προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. Ἔφη τοῦτον αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπιχειρήσειν ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῶν πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δὲ ἀφ' τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, ἀφ' τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγεμόνα σὲ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπολείπειν σκηνῶν. καλέσας οὖν τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς εὑρέθησαν δ' ὡς διακόσιοι καὶ τριάκοντα δύο, μαθὼν τὸν συρορσοῦς δι' ὠμότητα καὶ ἄνεσιν τετραμμένον, ἀνύξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δὲ σκοπῶν ἀπηλωσάντων τῷ Ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑποπτησομένους, ἐντυχόντας δὲ μὴ εἰς μάχην ὧσι προσεληλυθότες, ἵνα δήποτε ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, ἂν μὲν εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτ' ποιῶσιν. εἶχε δὲ ἑτοίμως Ἀχαὰβ καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τῆς στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τοῦτους νικῶντας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ δὴ προσδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι. καὶ ἀφ' ἑστηκυίας φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τὸν σύρον, ὁ μὲν Ἀχαὰβ πρὸς τοῦτοις ἦν. ὁ δὲ Ἀδαδος ἀφανισθεὶς ἐκ τῆς μάχης, μετ' ὀλίγης ἐδυνήθη σωτηρίας, συνεβούλευσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσῃ τοῖς Ἰσραηλίταις. οἱ δὲ ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ εὐδόκουν γνώμην συμβαλέσθαι αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δυνατὸν τόποις, καὶ ἀφ' ὅτου νικῶσιν αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας, ὡς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντὶ ἵππων αὐτοὺς καταστήσαντα. εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τὰ αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσειν δὲν ταύτῃ εἰρηκὼς καλῶς ἔτους διεκόσμησε τὴν δύναμιν. ἐξαμηνίτης δὲ ἦρε ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἦλθε ἐπὶ τὰς Ἐβραίους, καὶ ἠθροισμένος πρὸς πόλει τινὶ, Ἄφεκα δὲ αὕτη λέγεται, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. Ἀχαὰβ δὲ ἀπαντήσας αὐτοῖς μετὰ δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ἦν ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιφυσαλλόμενον. ἐπεὶ δὲ προφήτης προσελθὼν αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν, ὅπως οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσυχαζον. τῇ δὲ ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ τὴν ὄρθιον προελθόντων ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν πολεμίων, καὶ προταξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ Ἀχαὰβ τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, τρέπει τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

Nec mora, collatis ſignis, acriter utrinqve pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. qvibus impigre victoriam proſeqventibus, confuſum agmen trepidè fugientium eqvitum, peditum, curruum, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam urbem evadentibus: qvi & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia, in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliqvot fidiſſimis famulis comitatus in qvandam ſubterraneam cellam ſe abdidit. qvibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſveto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induci ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qvi tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantum gratiam petere Adadum ſignificant, dedititicium ejus in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, qvod è pugna evaſiſſet, fratriſq; loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli, accepta ſacramenti fide, nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qvi tum ſublimis curru vehebatur. Et qvum adoraſſet, Achabus, porrecta dextra, in curru eum ſuſtulit, exceptumqve oſculo juſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere, Adadus, actis gratiis, qvam longa ſibi vita daretur, memorem ſe fore hujus beneficii profeſſus eſt, reddituramq; Iſraelitici juris urbes, qvas majores ejus armis occupaverant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem jus Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & jurejurando firmato, Adadus egregie donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Syrorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta qvidam, nomine Michæas, acceſſit ad qvendam Iſraelitam, juſſitq; eum, ut vulnus ſibi in caput infligeret, addens, Deum ita velle. Qvi qvum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Qvod qvum ita evenifſet, alterum propheta adiit, idem imperans. A qvo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem ejus eſſe, & à tribuno captivum qvendam aſſervandum accepiſſe: qvo fuga elapſo, periclitari ſe nunc, ne interficiatur ab eo, qui illum tradiderat, qvandoqvidem hoc interminatus ſit, ſi captivus effugeret. Reſpondente vero Achabo, merito id paſſurum, ſoluto capite, agnoſcendum ſe Michæas præbuit. Hac autem arte uſus eſt, qvo majorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animadverſurum, qvod Adadum hominem impium & contra divinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim, ut ipſe ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus ejus ab exercitu.

καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', ἀφ' ὧν τὰ ἅρματα, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀπώλλυντο. ἰσχύσαν δ' ὀλίγοι Ἀφεκὴν φυγεῖν, εἰς τὴν ὁμώνυμον αὐτῶν πόλιν. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῶν τείχεων αὐτοῖς ἐπιπεσόντων, ὄντες δισμύριοι καὶ ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ Βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἄδαδος, φεύγων μετὰ τινων πιστοτάτων τῶν οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἴκων κρύβη. τούτων δὲ, φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ δυνήσεσθαι τοῦ σωτηρίου τυχεῖν παρ' αὐτῶν ἱκετείας χρησαμένους τῷ σωτηρίῳ αὐτῶν σχήματι, ἄχαβος λαβεῖν εἰσηγχωρήσατο αὐτοὺς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δὲ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκια τὰς κεφαλὰς περιθέμενοι, ἔτους γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκετεύειν οἱ Σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν Ἄδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτοῦ τὸ χάριτος ἡγησόμενον. ὁ δὲ, ἀνήδεσθαι φήσας αὐτῷ περιόντι, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, πιμελῶς καὶ εὐσεβῶς ἐᾶν αὐτὸν ἀδελφῷ προσφωνοῦντα κατεπηγγείλατο. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προσάγουσι παρόντες ἐκ δόλου, ἐν ᾧ ἐκκρυπτόμενος, καὶ προσάγουσι τῷ ἄχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζόμενῳ. ὁ δὲ, προσεκυνήσεν αὐτῷ. ἄχαβος δὲ, ἁπλοῦς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, ἱκανῶς ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἄδαδος δὲ ἀχαρίστῳ, καὶ παρ' ὅλον τὸν ζῶν χρόνον ἀπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπωλέσεκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ Βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ ἐμπορεύεσθαι, ὡς τε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμαρείαν εἶχον ὅτε πιεῖν, ἀνῆσεν. ὠμόσθησαν δὲ αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ ἄχαβος ἀπέπεμψε εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τοῦ μὲν περὶ τῆς Ἄδαδου τῶν Σύρων βασιλέως σρατείας, ὅτι ἄχαβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος. προφήτης δὲ τις μιχαίας τὄνομα προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πατάξαι. ὅτι γὰρ ποιήσαν, καὶ βλάψειν τῶν θεῶν. ὃς δὲ μὴ πεισθέντα προσέπεμψε αὐτῷ θορυβήσοντι, τῶν δὲ θεῶν προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβάντος δὲ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ, πρόσοπον ἕτερον πάλιν ὁ προφήτης, ταυτὸ προσέταττον. πληγὰς δὲ ἐκείνου, ἕως ἀφείσαν αὐτοῦ τὸ κράνιον, καλαδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, ὅτι στρατευόμενος, καὶ φυλάττειν ὅτι φυλακίτην τινὰ τῶν αἰχμαλώτων ἔφη δὲ ἐξιέναι. φυγόντος δὲ αὐτοῦ κινδυνεύειν ἑαυτὸν ἔφασκε θανατωθήσεσθαι. ἀπλῆσαι γὰρ αὐτὸν τὸν Ἀφεκῆνον ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτεῖναι. δίκαιον δὲ φήσαντος ἄχάβου τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ἄναν, λύσας τὴν κεφαλὴν, ἐπιγνώσεσθαι ἔφη αὐτὸν μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. κέχρηται δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡγεμόνι πρὸς τὰς μέλλοντας λόγους. ἐπεὶ γὰρ, ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν Ἀφεκῆνα τὴν πρώτην ἄδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, ἐπεὶ μὲν ἀποθανεῖν αὐτὸν ἔφη ἐκείνῳ, τὸν δὲ λαὸν ἔφη τοῦ σρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δὲ ἄχάβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθέντα φυλακῇ δεσμοῖς ἐκέλευσεν. συγκεχυμένῳ δὲ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς μαχαίοις λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Rex libertate prophetæ offenſus, jubet eum in carcerem conjici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

A

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

ΚΑὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λοιπὸν ἐπάνειμι· ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἰωσάφατος· ὃς φυλάξας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν ἰσραηλίων χώρᾳ καταστησας, ἃς εἶπον ὑπὸ ἀβιὰ τοῦ πάππου καταλειφθείσας τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρονομίας, ἱεροβοάμῳ βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φοβερὰς ἑαυτὸν ἱδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ἡμέρας τε καὶ σωφρονεῖν τὸ θεῖον, δικαίου ὢν καὶ ὁσίου, καὶ τι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδὺ ποιῶν τῷ θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ περὶ ἑαυτὸν βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς μᾶλλόν τε ποιῆσαι βασιλεύειν, καὶ δόξαν ἀρετῆς μεγίστην. τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐκέλευε τὸν ὄχλον περιελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν περὶ αὐτὸν διδάξαι καὶ πολλὰς τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάττειν τούτους, καὶ μεταδιδάσκειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ θεὸς πᾶν τὸ πληθος ἔπεισε, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀσκεῖν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. εἶτε περιχώρους διεπέλουν ἐργούντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, πάντες ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἀραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας ἑπτακισχιλίους καὶ τριακοσίους. καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυροῦσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ἠυτρέπισε. λοιπὸν δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριακοντα, ὧν ἐδραὶος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς δὲ, μυριάδων ἑκατόν. ὁ δ' αὐτὸς ἕτερος ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας ἑκατόν. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῶν βασιλεῖ προσανειμε, παρ' ἐξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ παῖδι ἰωράμῳ τῷ ἀχάβ θυγατέρα ἐκ τῶν δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. πορευθέντα δ' αὐτὸν μετ' χρόνον τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὴν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονία παρεκάλεσε συμμαχῆσαι οἱ· ὁ δὲ υἱὸς βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδικῇ πόλιν ῥάμαθαν ἀφέλῃ. ἐκ δὲ πατρὸς αὐτὸ πρῶτον τυγχάνουσαν, ἁρπάσῃ τὸν οἰκεῖον πατέρα. ὁ δὲ ἰωσαφάτης τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλόμενος, καὶ ὡς εἶναι δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψάμενος τὴν δύναμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὑπὸ ἰδίοις θρόνοις ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἴ τινες εἶεν προφῆται, καλέσαντα αὐτοὺς ἀνακρῖναι, περὶ τῆς ὑπὲρ τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύσουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. καὶ δὴ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὑπὲρ τριῶν ἐτῶν ἤδη μεινάντων, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

B

C

D

E

F

G

CAP. IX.

De Josaphato rege Hierosolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Josaphatum Hierosolymorum regem revertor: qui, aucto suo regno, & præsidiis per urbes ditionis suæ dispositis, ne illas quidem sine præsidio reliquit, quas Abias avus in sorte Ephræmitica, de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quod esset vir justus ac pius, & per singulos dies dabat operam, ut aliquid gratum Deo faceret. Quo factum est, ut & ipsi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod missitandis ad eum muneribus declaraverunt, ut hinc quoque tam divitiæ regis quam fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio convocatis principibus & sacerdotibus ejus regionis, jussit eos obire universam ditionem, & populum oppidatim leges Moysis, earumque observantiam, atque religionis cultum docere, quod adeo libenter cives complexi sunt, ut certamen hujus studii inter eos susceptum videri posset. Finitimæ quoque gentes constanter hunc regem amabant, pacem inviolatam cum eo servantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persolvebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremque hædorum numerum. Munivit etiam magnas urbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Judæ scutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Joannes vero ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Benjamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta scutatorum millia absque militibus, qui per oppidorum præsidia fuêre dispositi. Duxit deinde filio suo Joramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cumque libuisset ei Samariam invisere, benignissime ab Achabo exceptus est, atque etiam militia, quæ suum regem comitabatur, publice exhibito frumento, vino & carnibus, rogatusque est ab Achabo, ut contra Syrorum regem arma cum eo conjungeret, ad recipiendam urbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipsius Syri patre ceperat. Josaphato vero auxilium pollicito, quod non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copiis, progressi extra mœnia duo reges, & sedentes in suo quisque solio, stipendia militibus numerabant. Josaphatus vero censebat, si qui prophetæ essent, accersendos, & consulendos de expeditione, quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat usque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacesſitus in prælio victus occiditur.

A Chabus vero, accitis ſuis prophetis numero qvadringentis, juſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit regi bellum contra Adadum moventi victoriam, & urbis dominium, propter qvam bellum inſtaurare placuit. Prophetis vero bellum ſvadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, qvemadmodũ antea: Joſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & qvod falſi vates eſſent: percontatusqve eſt Achabum, num qvem alium præterea prophetam habeat, ut certius etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe qvidem & alium, ſed ſibi inviſum, qvod malum eventum prædicat, foreqve, ut ipſe à Syrorum rege occiſus pereat, & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. Eum vocari Michæam Jembleæ filium. Joſaphato vero poſtulante, eum produci, miſſus cubicularius prophetam adduxit: qvi inter eundum ei indicaverat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere contra, qvam Deus moneat, mentiri, ſed dicturum ſe, qvicqvid ex eo de rege cognoverit. Ubi vero ad regem pervenit, adjuratus, ut vera loqveretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, &, inſeqventibus Syris, diſperſos, non aliter qvam greges ſublatis paſtoribus. Hoc qvoqve ſignificare Deum dicebat, qvod cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loqvuto Michæa, verſus ad Joſaphatum Achabus: Nonne, inqvit, modo tibi dixi, qvam male mihi velit iſte. Michæa vero conſtanter aſſeverante, ſe nihil niſi juſſu Dei prædicere, illum vero ſpe victoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in qvo ipſi cadendum ſit, rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias qvidam unus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum, qvid Michæas garriat. nihil enim veri eum prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qvi ſine dubio melius qvam iſte futura cerneret; illum enim prædixiſſe, apud Jezraelam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſanguinem, qvemadmodum lampſiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qvi longe præſtantiori prophetæ non vereatur contrarium dicere, qvod perituru ſit rex ab hinc die tertia. ſed mox fore evidentius etiam, qvam verax ſit aut afflatus divino ſpiritu. Percuſſus, inqvit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Jadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum prophetam juſſiſſet. Puto enim te audiviſſe, qvod hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus jam Achabus non amplius dubitavit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falſis qvã veris prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum eventũ præſtruens. Sedecias vero, aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deũ ſignificare ventilandã cornib. univerſã Syriã. Michæa contra aſſeverante, brevi fore, ut Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

Καλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὑτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι τὸν θεὸν, εἰ δώσων αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὑπὲρ τοῦ ἄδαδον νίκην καὶ καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευόντων ἐκ στρατεύσασθαι· κρατήσειν γὰρ τοὺς σύρους, καὶ λήψεσθαι ῥαδίως αὐτῶν ὡς καὶ τὸ πρῶτον. σαφεῖς ἐκ τῶν λόγων ἰωσαφάτῳ, ὅτι ψευδοπροφήτας παρατυγχάνουσιν, ἐπυθέτο δ' ἀχάβου, εἰ καὶ ἕτερος τις εἴη προφήτης θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μαθὼν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἀναγκαίως ἔφη, μισεῖν αὐτὸν καὶ κακὰ προφητεύσαντα, καὶ προειπόντα ὅτι πεσεῖται νικηθεὶς ὑπὸ σύρων βασιλέως, καὶ ὅτι ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχει, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. ὁ δ' ἰωσαφάτης κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δεσμοφύλακα, ἄγειν μιχαίαν. καθ' ὁδὸν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προφερομένους. ὁ δ' οὐκ ἐᾶν οὕτω κατὰ ψεύδους δὲ θεὸν φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ θεὸς βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦλθε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ τἀληθῆ· ὅτε δὲ ἐνωρμήσατο, δεῖξαι τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ ἀμοσχοποιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημένων τὰ πάμπολλα. ἐλεγέ τε σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια πρόβατα δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος δὲ μιχαίου πρὸς ἰωσαφάτην, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἐμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου πρός με ἀλήθειαν. δ' ὁ μιχαίας εἶπεν, ὡς προσήκειν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τὰ ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, ὡς παρορμήσειν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιησάμενον τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐπ' εὐνοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τοῦ μὲν μιχαίου μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμήριον δ' ἔχεσθαι οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τίσβης περὶ τῶν μελλόντων συμβαίνειν. καὶ γὰρ ὅτε ἔλεγε προφητεύσας ἐν ἰεζαρεὲλ πόλει, ἐν τῷ ναβεθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι προσῆκεν, καθὼς καὶ ναβὲθ δι' αὐτὸν καταλαβόντος ὑπὸ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ὅτε ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, ὑπὲρ ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταύτης πεσεῖσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ ἔστιν ἀληθὴς καὶ θεοῦ πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχων. εὐθὺς γὰρ παισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαψάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάσονα τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι δ' τε πάντως γεγόμενον. ὡς οὖν τοῦ προφήτου αὐτοῦ τὸν μιχαίαν, σωθὲν μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος παρῄνει ἀλλὰ τὴν στρατιὰν προθύμως ἰέναι ὅπου τὸν σύρον. ἑνὶ γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανώτερος ποιεῖ τὰληθῆ, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὰ φορμιὰ δὲ τίλως. σεδεκίας δ', ὑποθήματα ποιησάμενος κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίου δ' μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπόντα

τὸν

A

B

C

D

E

F

G

Ϲ παντὸς βασιλεύσι ὁ ἀμαρίνος τὸ ἕκλυ. τριακοστῷ ἢ
ἔτει τ ἀσαινὰ βασιλείας, ἦρξεν ὁ ἀμαρίνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τὰ μὲν ἓξ, ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰ ἢ λοιπὰ, ἐν
μαρεώνῃ, ἀπὸ ἢ ἑλλήνων σαμαρείᾳ καλουμένῃ. πρόσ-
ηγόρευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς σαμάριον, ἀπὸ τ ὄρους
ὃ τοῦτο δὴ ἐμῷ πρόσθεν αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὴν πόλιν, σαμά-
ριον. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτ βασιλευσάντων, ἢ
τῇ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστή-
σωσιν ἀπὸ τ θεὸν τ λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμα- B
σι. κ διὰ τοῦτο δὴ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλ-
θεῖν, κ μηδένα τ ἐθνῶν ἐκλείπειν. ἐτελεύτησε ἢ κατὰ
ἔτος ἐν σαμαρείᾳ διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος.
μαθεῖν δέ ἐστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἐπίστροφον ἔχει
τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. κατὰ πῶς μὲν ἀγαπᾷ
τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ ἢ τοὺς μοχθηρὰς, κατὰ πορρίζας ἀ-
πόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ'
ἄλλῳ διὰ τὴν παρανομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ C
χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὑρέθησαν κ τὸ
γένος αὐτῶν. ὁ ἢ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τ δύο φυλῶν βα-
σιλεὺς ἄσανος, καὶ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς
μακρὸν καὶ εὐδαίμονα τοῦ θεοῦ προήχθη γήρας, κατὰ
πεντηκοντούτη καὶ ἑκατὸν ἀρξας ἔτος, εὐμοίρως ἀπέθανε. τε-
λευτήσαντος δ' αὐτὸν, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν ὁ υἱὸς,
ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τὸ μὲν γένος ἰουδαίας. ὃν
τὸν μιμητὴν δαβὶδ ἑαυτῷ παρέσπασε κατά τε ἀνδρείαν
κ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ἐξεπέλασον. ἀλλὰ τα- D
ῦτα μὲν τούτου τ βασιλέως οὐ κατεπείγει νῦν λέγειν.
ὁ ἢ ἄχαβος ὁ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν
σαμαρείᾳ τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἐπὶ ἐτῶν εἴκοσι καὶ
δύο. μηδὲν κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅ-
σον γε πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπε-
νόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν
πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὴν
ἱεροβοάμ ζηλώσας παρανομίαν, καὶ γὰρ ἔτος δαμά- E
λεως, τῆς ὑπ' ἐκείνῳ καταπεπλουτισμένης πρὸς κακίαν,
καὶ ταύτῃς ἄλλα παραδόξα ἐμηχανήσατο. ἔγημε ἢ καὶ
γυναῖκα, θυγατέρα ἰεζάβελ τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων
βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ὄνομα. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς
θεοὺς προσκυνῆν ἔμαθεν. ἦν ἢ τὸ γύναιον δραστήριόν τε
καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν
πρόπεσεν, ὡς τε κ ναὸν τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν βὴλ προσ-
ορεύουσιν, οἰκοδομήσαι, κ ἄλσος παντοίων δένδρων κα- F
τασφύτευσε. κατέστησε ἢ ἱερεῖς κ ψευδοπροφήτας τού-
των τοῦ θεοῦ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους πρὸ
αὐτοῦ εἶχεν, ἀνοίᾳ κ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς
πρὸ αὐτοῦ προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως
ἰσβώνης τ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβ,
προεῖπεν αὐτῷ τ θεὸν φάσκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν
ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον, καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος τὴν χει- G
μαῤῥῶ πηνὶ τὴν διαιτησόμενον, ἐξ οὗ καὶ τὸ πότιμον ἔσχε. τὴν
δὲ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον.
ἀναξηραν δέντος ἢ τὰ ποτάμια δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρε-
φθὰ πόλιν τὸν ἀπωθεν τ σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ
δὲ κειμένην, πορεύεται τ θεὸ κελεύσαντος. εὑρὼν
δὲ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν. ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὡς
δ' οὐ πόρρω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζο-
μένην. τὸν ἢ θεὸν δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλου-
σαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν ἠσπάσατο. καὶ κομί-
σαι ὕδωρ παρεκελεύσατο ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης με-
ταπεκαλέσατο μόνος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ'
ὁμολογούσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα.

A Trigesimo anno regni Asani regnavit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliqvos sex Mareone, qúæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocavit, à Samaro, de qvo montem emerat, in qvo urbs sita est. Hic nihil à prioribus regibus differebat, nisi qvod illis fuit scelestior. Omnes enim hoc tantum agebant, ut populum quotidianis impietatibus a Deo abalienarent. B Quapropter iratus Deus effecit, ut alius alium tolleret, & cum toto Suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certe videre licet, quam curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem brevi tempore alius ab alio cum totis familiis sublati sunt. C Asanus vero Hierosolymorum duarumque tribuum rex ob pietatem ac justitiam feliciter Dei favore vivens ad extremam pervenit senectam, & post unum & qvadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Josaphatis successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proavitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Davidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo post dicetur.

D Cæterum Achabus Israelitarum rex habitavit Samariæ, ubi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid forte deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentavit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè, nam & vaccas ab eo consecratas adoravit, & alias super hanc impietates addidit. Uxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, E cui nomen Jezabela: moxq; ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotentis insaniæ, ut non verita sit templum Beli deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia F & malitia omnes ante se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica urbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, qvod nec pluviam illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoque jurejurando, quo magis rem confirmaret, secessit ad tractum australem, ubi ad torrentem quendam degebat, unde G potum haberet. Nam cibus ei quotidie per corvos afferebatur. qui postquam ob inopiam imbrium exaruit, jubente Deo, profectus est Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inventurum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Jamq; non longe à porta aberat, qvum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo, hanc fore ejus altricem, salutatam prius rogavit, ut aquam potabilem afferret, abeuntemque jam revocans, & panem portare jussit. Juravit illa nihil sibi domi esse præter u-

3. Reg. 17.

XIII.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱσορμῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς γραπόδωμος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος δὴ μωαβίτας, πραπήσιεν αὐτῶν. Κεφ. α.
Ὡς ἰώραμος βασιλεύων τ ἱεροσολυμιτῶν, τ ἀρχὴν πᾶσιν λαβών, τὰς ἀδελφὰς ϗ τὰς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.
Ὅπ γραπποδώσαντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων; ἦπα δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη. Ὁ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἐπινηπίου, Ὁ ὡς τοῦτος αὐτὸς ἀσεβὴς γνώμων, κακῶς τ βίον κατέσρεψε. Κεφ. γ.
Στρατία δ' ἰωράμου τ ἰσραηλιτῶν βασιλέως δὴ τὰς σύρας. Κεφ. δ.
Ὡς ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς δ' ἐπ' ἀρχῆς ϗ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ϗ ὁ τ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.
Ὅπ ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τ ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ϗ ἑβδομήκοντα, ϗ οἱ παῖδες αὐτοῦ δὴ γυναῖς πόσαρχος. Κεφ. ς.
Ὡς γοθολία, τ ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν δὴ ἔτη πέντε. Ὁ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.
Ἀζαήλος δ' δαμασκηνῶν βασιλέως δὴ τὰς ἰσραηλίτας Ὁ ὕστερον δὴ τὰς ἱεροσολυμίτας στρατείαν. Κεφ. η.
Ὡς ἀμασίας, ὁ τ ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατόσαμμος δὴ ἰδουμαίους, Ὁ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.
Ὡς ἀμασίας πολεμῶν ποὸς τ ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶτας. Κεφ. ι.
Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πέρξεθι ἡ ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.
Ὅπ στρατόσαμμος δρασὶν ὁ δαμασκὸς βασιλεὺς δὴ ἱεροσολυμίτας, ἰωάγκασεν ἀχάζιον τ βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ ποὸς τ βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τοῦτον αὐτὸν δὴ δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.
Ὡς χ̄ς κράτος ἐλαβεν ὁ τ ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. Ὁ διέφθειρε μὲν αὐτ τ βασιλέα. τὰς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἔπεμψεν ἔθνη κατοικήσοντα ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.
Ὡς σαλμανάσαρος ὁ τ ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἑλε χ̄ς κράτος τὴν Σαμάρειαν, Ὁ τὰς δέκα τ ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατοικήσας ἐκ τῆς περσίδος π τ κυθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. Cap. I.
Joramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. Cap. II.
Qvomodo invadentibus Joramum Arabibus, exercitus ejus deletus fuerit, ac filiis peremptis, unico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo invisus misera morte sublatus sit. Cap. III.
Expeditio Jorami Israelitarum regis adversus Syros. Cap. IV.
Joramus à Jeu magistro eqvitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. Cap. V.
Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usqve qvartam generationem ejus progenies. Cap. VI.
Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qva post sextum annum cæsa, pontifex Joadus Ochoziæ filium regem constituit. Cap. VII.
Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. Cap. VIII.
Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit. Cap. IX.
Amasias pugnans contra Joam Israelitarum regem vincitur. Cap. X.
Qvomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. Cap. XI.
Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex, magnis muneribus missis, coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. Cap. XII.
Assyriorum rex, vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. Cap. XIII.
Qvomodo Salmanassar, Assyriorum rex, Samaria expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare jusserit. Cap. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER NONUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως στρατευόμενος ὁ Ἀχάβῳ πρὸς Ἰωσαφάτην ἐπὶ μαχαδήτας κρατήσειεν αὐτῶν.

CAP. I.

Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗΙ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὡς ἀνεχώρουν εἰς Ἱεροσόλυμα, διὰ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἄχαβον τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἣν ἀδίκως τῷ σύροις βασιλεῖ, πολεμίοις ὡς ἔφαμεν ἤδη, οὖσι πρότερον καμόν, ἐπῆλθε προφήτης σωτηρίαν ἤπατα τῆς πρὸς Ἄχαβον συμμαχίας ἀνθρώπων ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν δὲ θεὸν ἀηδῶς μὲν ὅτι τοῦτο διαπεφηνέναι. φύσει δέ τοι, καὶ περ ἡμαρτηκότα, δι' τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ὁδοῦσιν ἀγαθὴν ἔλεγεν ἐκ τῶν πολεμίων. ὡς τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς πρέπειν δὲ θεῷ. μὴ ταῦτα δὴ τὴν χώραν ὥρμησε περιέρχεσθαι καὶ κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὖτος ἦρχε, τὸν λαὸν καταδιδάσκων, τὰ πάτρια νόμιμα τὰ δι' Μωυσέως ἐκτεθέντα δὲ θεῷ, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. ὡς δι' αὐτὸς ἐπιδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδένας ὕστως εἰς τὸ δικαίως προνοεῖσθαι, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώροις, μήτε ἀξιώματος τὸν ἐν ὑπεροχῇ δι' πλοῦτον ἢ δι' γενεᾶς δοκοῦντων. βραβεύειν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, διηρημένους ὅτι, κατὰ τὰ πόλεις πεπλημμένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πολλὰ ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑποθέμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ ἐν τούτοις κρίτας, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πρώτου τῶν πληθυσφερομένων. ὡδαμόσας διηνεκεῖς καὶ δικαίας πᾶσας μὲν τὰς κρίσεις. ἂν δέ τις μείζονων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ἐμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων πρὸς αὐτὰς πόλεων, τούτων δὲ μὴ πόλεων ἀποφαίνειν δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα δὲ τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν ναὸν ἔνιδρυσε τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ δικαίων ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόσωπον ἀπροσωπόληπτος ἔνεκα καὶ δικαιοπραγίας. ἄρχοντας δὲ

OSaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma revertenti propheta Jeus occurrens, reprehendit eum, quod cum homine impio & scelerato arma conjunxisset. Deum enim indigne tulisse hanc societatem: servasse tamen eum propter suam bonitatem, licet male, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex, supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, universam suam ditionem perlustravit, populum leges divinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisq; oppidatim magistratibus, hortatus est eos, ut solius justitiæ respectu habito, jus populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut divitum captantes gratiam: omnibusque, quod æquum est, redderent, scientes, quod etiam occulta Deus inspicerat. Hæc cum per singulas duarum tribuum urbes docuisset, Hierosolyma reversus, hic quoque judices è sacerdotum ac Levitarum ordine, & è primatibus optavit, & hos prius monitos, ut juste & accurate jura populo redderent. Quod si graviores controversiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis urbibus, de horum negotiis majori etiam diligentia decerni voluit: quod eam urbem maxime æquitatis servantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. ejus summos magistratus ex amicorum

numero præposuit, Amasiam sacerdotem, & ex Judæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ & Ammonitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam urbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam, cujus ager egregia palmeta fert & balsamum. Josaphatus autem cum audisset, hostes, superato lacu, in regnum suum jam irrupisse, territus concionem advocat: & ad templum versus Deum invocat, ut tantum virium & roboris ei suggerat, qvantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à majoribus, ut, qvoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coram numen præsens invocet, divinaqve ope adjutus invasores suos male mulctatos arceat, volentes, qvæ semel divina munificentia contigere, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum uxoribus & liberis supplicatione. Ibi Jaziel qvidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit, ut in crastinum se parent, ituri obviam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad qvendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus, ut cum hoste confligant, sed pugnantem tantum pro se Deum, qvieti ipsi spectatores, considerent. Post hoc oraculum rex & totus populus prostrati in faciem, gratias agendo, adorabant Deum, & Levitæ organis suis hymnos canebant. Diluculo vero progressus rex in solitudinem subjectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam qvidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis, & Levitas cum cantoribus, agendasqve Deo gratias, non aliter qvam liberata jam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium, idqve mox etiam exequuti sunt. Deus vero terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita ut alii in alios ruentes hostiliter in se invicem debacchantur tanto furore, ut ne unus qvidem ex tot millibus reliqvus fieret. Josaphatus vero prospiciens in vallem, in qva castra hostium fuerant, cum totam videret refertam cadaveribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, qvod sibi citra sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadavera: tantaqve fuit multitudo, ut ægre per integrum triduum omnia spolia legerent. Qvarta vero die congregatus totus populus in qvandam convallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebravit laudibus: à qvo facto postea locus nomen invenit, ut in perpetuum Convallis laudationis appellatus sit. Inde reversus cum exercitu rex Hierosolyma, per aliqvot dies in sacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Qvin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi sanctitatis ac pietatis opinione conciliavit,

αὐτῶν ἀνεδείκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐπαίρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τὸν τρόπον διέπεσε τὰ πεπραγμένα. ἡ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸ μωαβίται καὶ ἀμμανίται, συμπροσλαβόντες καὶ ἄραβάς μεγάλου μοίρας, καὶ καταστρατοπεδεύσαντες πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφαλτίδι λίμνῃ, διακοσίους ἀπέχουσι σταδίους τῶν ἱεροσολύμων. γυνᾶται δὲ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ἐπιβάλσαμον. ἀνέκοθεν δὲ ἰωσαφάτης, ὅτι τὸν λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην αὐτοῦ χώραν, δέησιν ἐκκλησίαν συναγαγὼν δήμου τῶν ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ πρὸς τῷ πρόσωπον δὲ ναοῦ ηὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν παρασχεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπὶ στρατεύσαντας. καὶ γὰρ δὲ ἐν θεμελίωσαι τοῖς τὸ ἱερὸν κατασκευάσασθαι αὐτῷ, ὅπως ὑπερμαχῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸ τολμήσοντας ἐλθεῖν ἀμυνάσθαι, οἱ τὸν αὐτ' αὐτοῦ δοθέντων γῆν εἰς κατοχὴν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτούς. ταῦτ' εὐχόμενον, ἐδάκρυσε. καὶ συμπαν ἡ τε πληθὺς, γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζιὴλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσον τὸν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τοῦ τε πληθυθὲ λέγων, καὶ τοῦ βασιλέως, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς εὐχῶν, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προστάξε δὴ τῇ ὑστεραίᾳ τὸν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοὺς πολεμίους ἐπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένη δὲ ἔξοχή. οὐ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στῆναι δὲ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ὃ δὴ προφήτου ταῦτα ἐπαντήσαντος, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πληθος, πεσόντες ὑπὸ προσώπων ηὐχαρίστουν τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ δὲ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις διεπόλουν ὑμνοῦντες, ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ προφήτου ἱερεμίου. καὶ μὴ θαρσαλέως ἔχειν μὲν αὐτοῖς εἰς μάχην. προσῆσαν μέντοι τοὺς ἱερεῖς μὲν σαλπιγκτὰς, καὶ λευίτας μὲν ὑμνωιδούς, εὐχαριστεῖν ἤδη ὑσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν θεὸν τοὺς πολεμίους. ἦρτο δὲ ἡ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἔπραττον. ὁ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοὺς ἀμμανίτας. οἱ δὲ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπεκτεινον, ὡς ἐκ τῆς ποικίλης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ πλῆρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤδη μὲν ὅτι τῷ θεῷ δόξῃ τῶν θεῖ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἐδωκεν. ἐπέστρεψέ τε στρατιὰ διαρπάσων τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεύσων τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅλη τρεῖς ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τῇ δὲ τὸν τετάρτην ἡ συναθροισθεῖς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φάραγγα τόπον, τ' δὲ θεῖ δύναμιν ἐν τ' συμπαθείαν εὐλόγησεν, ἀφ' ἧς ἐν προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δὲ ἀναστρέψας τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, τρεῖς ἡ περὶς ἐνεστήσας ἐν θυσίας ὅλη πολλὰς ἡμέρας μὴ μόνον τῶν πολεμίων αὐτῷ ἀφθορὰν, ἀνακαθεῖσαν τοῖς φιλοφύλοις ἐθνεσι πίστις ἐπικατασκήψασαν αὐτὴν, ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ δι' ἐκείνου τὰ λοιπὸν συμμαχοῦντος. Ὁ μὲν οὖν Ἰωσαφάτης μὴ ἐκπεσεῖν τῆς βασιλείας δόξης ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ ἐνήλλετο. τῷ δὲ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν Ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν καινοτομοῦντι περὶ καταπλεῖν νηῶν, εἰς τὰ πόντου πλεύσεων, καὶ τὰ ἐπὶ θρᾴκης ἐμπόρια, διήμαρτε τὸ πρᾶγμα. ἐπὶ πολὺ γὰρ μεγέθους ἀπώλεσε τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πολὺν χρόνον ναῦς ἐφιλοπονήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσαφάτην ἔτως εἶχεν. Ὁ δὲ Ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ πόλει μιᾷ τὴν διαίταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ ὠδανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἁπάντων ἁρξαμένῳ. τὴν δὲ βασιλείαν ἔτους ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ Μωαβιτῶν ἀφίστη βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τὰς φόρους ἃς ἔμπροσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συνέβη δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ στέγης τὸ οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκαρὼν θεὸν μίαν, ἔστι δὲ κατὰ τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν ὄνομα τοῦ θεοῦ, μυῖαν θανατικὴν τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ὅλων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ἀπαντῆσαι, μυιάνθαν αὐτῶν τὸν θεὸν ὁ Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἶναι σπουδάζει ὁπόσε ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν πρὸς τὸ σωτηρίας πυνθανόμενος. σκέλλουσί τε αὐτοὺς ἐπιστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νοσον. ὃ δὴ ἠλίας ποιήσαντος ἀπρόσπτως ἐθεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς δὴ χρῆμα ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον. καὶ κωλύσαι μὲν πρόσω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δὲ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ Ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κακὸν ἔξει νόσος. ὃ δὲ βασιλεὺς σημαίνει αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἀποστεῖλαι κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἐλέγον θανοῦν, καὶ ζῶντα πρόσπεσεῖν δερματίνῳ. συνεὶς δὲ ἐκ τούτων ἠλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ἑπτὰ λίας, ἀνέβαινεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους καθεζόμενον, καταβαίνειν ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύειν γὰρ ἔτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄγειν τὸ βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πείρᾳ θεοῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν. εὐξάσθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πέσον ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, εὔχεται, καὶ πεισθὲν κατενεχθὲν διαφθεῖραι τὸν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τῆς δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων ἀπηλθείσης τοῦ βασιλέως, πορεύσασθαι ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ἐπὶ τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις καὶ τὸν πρῶτον ἀπέστειλεν. ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τοῦτο τοῦ προφήτου βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν ἐμὴ κατελθοῦ βουλόμενος, εὐξαμένου κατ' αὐτοῦ πῦρ διενεχθῆναι καθὼς καὶ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὃ δὲ, φρονίμως ὢν, καὶ λίαν ἐπιεικὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τόπον ὃ σὺν ἐκείνοις ἦν τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως ἀλιτηρίου πρόσταγμα παρεῖναι πρὸς αὐτὸν καὶ οἱ πρὸς αὐτοῦ πεμφθέντες, ἀκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆσαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἠξίει τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα.

A ut res ejus sub divini numinis tutela esse pro comperto crederent: mansitque usque extremum ejus diem hæc persvasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qvi tum Israelitis præerat: cum qvo, inita societate parandarum navium, qvæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, jacturam fecit haud minimam. Navigia enim absumpta sunt naufraglis, qvod non bene regerentur præ magnitudine. Qvo factum est, ut hac cura vacaverit in posterum. Atqve hactenus de Josaphato.

Achabi vero filius Ochozias regnavit apud Israelitas, & regiam Samariam, vir pessimus, & utriqve parenti omnino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris æmulus. Ejus regni anno secundo Moabitarum rex defecit, & tributa, qvæ patri ejus solitus erat, pendere amplius detrectavit. Accidit autem, ut Ochozias de solario domus suæ descendens per gradus prolaberetur, morboqve ex hoc casu contracto, Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum vero Deus Eliæ prophetæ mandavit, ut nunciis ab eo missis occurrens percontaretur, an Israelitæ proprium Deum non haberent, qvandoqvidem rex ad alienum mitteret, de salute interrogaturos: juberetqve eos reverti, & regi dicere eum non revaliturum. Qvod qvum Elias fecisset, nuncii, his auditis, confestim ad regem reversi sunt. Qvo demirante celeritatem reditus, & causam qværente, ajunt sibi occurrisse virum qvendam, & vetuisse ulterius progredi: jussisseqve, renunciarent suo regi Israelitarum Dei nomine, qvod morbus in pejus proficiet. Rege vero jubente, ut sibi figuram hominis illius designarent, dicebant hominem esse hispidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qvi cum intellexisset, Eliam per hæc descriptum à nunciis, misit ad eum attrahendum centurionem cum qvinqvaginta militibus. Is repertum in montis vertice descendere jussit, & ad regem venire. In hoc enim se missum, ut, ni sponte sua faciat, vi coactum eo pertrahat. Ille præfatus se prodigium editurum, qvo verus propheta noſceretur, & igne ad suas preces cælitus misso, ipsum una cum militibus conflagraturum, invitum hoc eis imprecatus est, moxqve candens turbo delatus centurionem & ejus comitatū perdidit. qvorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliā mittit: qvi & ipse cum prophetæ minatus vim esset, ni volens seqveretur, & hunc ad preces ejus ignis absumpsit, qvemadmodum & alterum. Qvo cognito, rex misit tertium. Is, qvod esset cordatus & mansvetis moribus, postqvam pervenit ad locū, ubi tum erat Elias, & amice eum salutavit: Nō ignoras, inqvit, qvod, ut regis mandato paream, invitus ad te venio, sicut & illi, qvi ante me venerunt. Misertus igitur mei & horum militū volens ac libens descende, nosqꝫ; ad regem seqvere.

II. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri civilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inqvit, dicit Dominus: Qvia me pro Deo non habuisti, qvem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum, qvi Accaronitis colitur, de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, ut Elias prædixit, decedens, qvod liberis careret, Joramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cum aliis vitiis, tum maxime impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedidit, vir alioqvi non ignavus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante, Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum usqve mortalium qvisqvam scire potuit, qvisnam fuerit ejus exitus. Discipulum reliqvit Elisæum, sicut jam ante diximus. De hoc Elia, & Enocho, qvi fuit ante universale diluvium, in sacris libris legimus qvidem exemptos esse è consvetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini unqvam

III. fuit cognitum. Cæterum Joramus, accepto post
4. Reg. 3. fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, qvod Achabo patri antea solvebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postqvam domi paravit exercitum, Josaphatum qvoqve per nuncios solicitavit, ut qvandoqvidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qvi tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Joramus ubi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosolyma, & splendide ab ejus loci rege exceptus, cum de communi sententia visũ esset, per Idumeæ deserta, qva minime hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantã jumenta & milites aqvarum penuriam inciderunt, ut, omnibus tantum non desperantibus, Joramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, qvanam sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Josaphatus contra, ut virum pium decebat, consolabatur eum: jussitqve perqviri, num qvis in exercitu propheta adesset, per qvem, qvid faciendũ, Deus posset consuli. & indicante qvodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, svasu Josaphati tres reges ad illum vadunt: qvumqve ad illius tabernaculum venissent, qvod forte extra castra fixerat, rogabant, qvid futurum esset de exercitu, præcipue Joramus. At ille jussit, ut absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precib, urgebat, ut responsũ daret, & periclitantes servaret. At ille juravit, se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Josaphati viri probi & pii.

A ἀποδεξάμενος τὴν δεξιότητα τῶν λόγων καὶ τὸ ἀστεῖον, ἧς ἤθους ἦν ὁ Ἠλίας, καταβὰς ἠσπάσατο αὐτόν. θαῤῥήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, προσῆλθε τὸν θεὸν ἐρωτῶν. ἐπιστὰς δὲ ὁ προφήτης ἔλεγεν, ἐπειδὴ κατέγνως αὐτοῦ ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, καὶ περὶ τῆς νόσου ἠθέλησε προσκυνεῖν δυνάμενος, πρὸς τὸν ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτοῦ πυνθανόμενος πόσαι σοι τὸ τέλος τῆς νόσου, γνώσκε ὅτι τεθνήξῃ. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε, διαδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπαντα κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ ἰώραμος ἕτερος, τοῦ πατρὸς τὴν πονηρίαν ζηλώσαντος, εἰς ἀσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον. παρεῖς γὰρ τὸν θρησκεύειν, τὰς ξενικὰς ἐσέβετο. καὶ γὰρ πολλὰ δρασηλος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. καὶ ἀδεὴς ἐγένετο μέχρις τοῦ σήμερον αὐτοῦ τὸ τελευτῆσαι. μαθητὴν δ' ἐλισσαῖον κατέλειπεν, ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. θεὸς μέν τοι γε ἠλίᾳ καὶ B ἐνώχῳ ἐχρήσατο πρὸ τοῦ ἐπιμβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θάνατον δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ἐπολαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τὸν μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισῶν ὄνομα, φόρους τελῶν, ἀχαθῶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας ἑκάστοτε πρόβατων σὺν τοῖς τριχὸς. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε C πρὸς ἰωσαφάτην, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἐκφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δ' ἑκὼν αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγαγεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ στρατιᾶς. ἰώραμος οὖν πιστῶν αὐτῷ τῶν παρ' ἰωσαφάτου περὶ τῆς συμμαχίας γεγενημένων ἀναλαβὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς D παρὰ τῆς ἐρήμου τὴν ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ὅπη τοὺς πολεμίους, ἃ γὰρ προσεδοκήσαν αὐτοὺς ἑαυτῶν ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ὁ τε στρατὸς αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς συμμαχείας καὶ ὁ τῆς ἰδουμαίας, ἡμερῶν ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ὁπορίαν ὕδατος πίσι τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ πρεσῆσαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν ἰώραμον, καὶ ὑπὸ E λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἀπασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἁμαχητὶ παραδώσοντας αὐτοὺς τοῖς μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσησε δὲ αὐτὸν ἰωσαφάτης δικαιῶν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴ τις αὐτοῖς θεὸς προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτου δέ τινος τοῦ ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλίου μαθητὴν ἐλισσαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅπη τὴν σκηνὴν F καὶ προφήτου, τυχὸν δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς καθεσκηνωκὼς ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπη τοῦ στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. ὃ δ', μὴ διοχλεῖν αὐτὸν φρέσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ψευδεῖς ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν καὶ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὁμόσας τὸν θεὸν οὐκ ἀποκεκρυφθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ ἰωσαφάτου ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον. ἀχθέν-

G

to receive it.

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε γὰρ αὐτὸς, ὡς τὸν ψάλλοντα ἐνθεος ὑπὸ πνεύματος γενόμενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλοὺς ὀρύξαι βόθρους. οὔτε γὰρ νέφους, οὔτε πνεύματος ὑγροῦ, οὔτε ὑετοῦ καταῤῥαγήσης, ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ δίψους. ἔσται δὲ ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον ὠφέλημα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν καὶ καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πόλεις λήψεσθε τῶν μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὴ αὐτῶν κόψετε, τὴν δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποταμοὺς ἐμφράξετε, πάντα ἐπόντας τοῦ προφήτου, τῇ ὑπερούσῃ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρῶς ἐῤῥύη. πολὺ γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὕσας συνέπεσεν, ὥστε δρᾶν τὴν στρατιὰν, καὶ τὰ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου πλησίον τὴν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν διὰ τοῦ συλλέξας στρατιὰν ἐκέλευσε, διὰ τῶν ὀρῶν συμβαλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς μωαβίτιδος) αἵματι τὴν χροιὰν ὅμοιον, πάνυ γὰρ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτονότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τὸ ποτὸν αἷμα αὐτοῖς ῥέον. τοῦτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠξίωσαν αὐτοὺς ὅπῃ διαρπαγὴν τῶν πολεμίων σκεπέμψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὁρμήσαντες ὡς ὅπῃ ἐπιτήδειον ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαψεύδεται μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. προεξιόντων δὲ τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνησαν πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς συνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν σωδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁλῶναι κατακράτος, ὥρμησε μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν διὰ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ὅπου γὰρ ὅπλα μελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. τὸν υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅπῃ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, κατώκτειραν τῆς ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέστρεψεν. ἰωσαφάτης δ' ὡσαυτῶς μετ' εἰρήνης διήγαγεν, ὀλίγον ὑπερβιώσας χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀπέθανε, ζήσας ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ υἱὸς μιμητὴς τῶν δαβίδου ἔργων.

AAccito deinde psalte qvodam, sic enim vates postularat, eo psallente, correptus divino spiritu, jussit reges in alveo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluvia visuros alveum repletum aquis, ita ut, militi & jumentis abunde potu suppetente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium ejus ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac rivos obturabitis. Hæc loqvuto propheta, seqventi die prius quam sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: ut & jumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum, ut audivit tres reges contra se adventare, à deserto invasuros, excita omni sua militia, jussit eos in finibus occurrere, ne clam in ditionem suam impetum facerent, qui videntes, ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, qvod eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant, ut eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perveniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos undique hostibus, partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam evaserunt. Reges vero agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis, totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontesque aquarum obturaverunt, mœnibus ubique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam urbem, & obsessus, veritus, ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentavit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. qvod ubi præter spem non successit, in urbem reversus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante, holocautoma Deo sacrificat. Reges vero, hoc viso, tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisque suam reversi sunt. Josaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis supervixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo qvinto: sepultusqve est in ea urbe magnifice, quemadmodum Davidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II.

Joramus Hieroſolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

EFiliis, quos complures reliquit ſuperſtites, Joramus natu maximus patris voluntate in regnum ſucceſſit, cum Iſraelitarum rege commune nomen habens, uxoris ſuæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reverſus Eliſæum ſecum adduxerat. Ejus prophetæ res memorabiles è ſacris libris huc tranſcriptas inſerere noſtræ narrationi, operæ pretium duximus. Obediæ uxor, qui Achabi diſpenſator fuerat, tunc vidua, Eliſæum adiit, dicens, nec ipſum ignorare, qvod ea perſecutione, qva Jezabela in prophetas ſæviebat, marius ejus centum ex eo numero ſervaverat: qvos ut alere clam poſſet, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipſam & liberos in ſervitutem velle rapere. quapropter orabat, ut ob hoc mariti benefactum ejus miſertus opem aliquam præſentem afferret. Qvo ſcitante, ecquid domi haberet, nihil ſe habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta jubet illam ire, &, acceptis commodato à vicinis vicuis vaſis compluribus, foribusque cubiculi clauſis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad unum omnibus, ad prophetam reverſa, rem totam illi retulit. Ille conſuluit, ut, divendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio ſuperfore, qvod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier
4. Reg. 6. à creditorum moleſtia liberata eſt. Idem Joramum per nuncios admonuit, ut locum quendam caveret, in qvo à Syris, occidere eum volentibus, inſidiæ poſitæ fuerant. Qvo factum eſt, ut ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem, fruſtratis inſidiis, indignatus eſt, ratus eas à ſuis detectas: &, vocatis domeſticis, per convitium proditores appellavit, minatus etiam mortem, eo qvod rem ſolis creditam hoſtis per eos cognoverit. Qvodam autem reſpondente, non rectè eum facere, qvod proditionis amicos inſimularet, & ſuſpicaretur ab ipſis detectos, qui ad hoſtem intercipiendum miſſi fuerant: ſed ſcire debere, qvod Eliſæus propheta nihil non indicet, prodatque vel occultiſſima conſilia: juſſit eos per nuncios explorare, in quanam urbe Eliſæus habitet: renunciatumque eſt ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliqvot equitum turmas miſit cum curribus, qui Eliſæum comprehenderent: qui noctu urbem circumventam circumquaqve cuſtodiebant. Diluculo autem miniſter prophetæ, re cognita, qvod hoſtes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo eſſe hortatus eſt, & ipſe interim ſecurus & fidens divino auxilio:

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώραμος βασιλεύων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἅμα δόχον δ' ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. ταύτῃ δὲ ἔτυχεν ὄνομα τῷ τῆς μητρὸς ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου δὲ παιδί. ὡγδοηκοστὸς δ' ἀπὸ τῆς μωαβίτιδος ἐτῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς συμμάρειαν, ἔνθα σωθεὶς αὐτῷ ἐλισσαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπρὸς δ' ἦν καὶ ἱσταμένας ἀξίως, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγράψαμεν. προσελθόντων δὲ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβεδίου, τὸν ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ, πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὅτε τῆς ἀχάβου γυναικὸς ἰεζάβελος ἀναιρουμένους ἑκάστην. ἔλεγε δὲ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου τραφεῖεν κεκρυμμένοι. ἐπεὶ δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἄχθεται γυνὴ ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτὴν τὰ καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν πένητος ἐλεῆσαί τε καὶ ὠφελῆσαι τινα βοήθειαν. πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι ἐπὶ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τὸ δωμάτιον, μετὰ τῶν ἐκείνης εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν, ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσῃ ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἡδέσθαι δέ τι καὶ πρεσβύτερον ὂν τῆς τιμῆς τὸ ἔλαιον, ὡς πρὸς ἀμφοτέρην τὴν τῶν τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισσαῖος μὲν ἅτε ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάξεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράσων, ἔνθα δὲ αὐτοῦ σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ἀπὸ τὴν θήραν ὥρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄδερ δὲ, τῆς ἀπὸ συρίας βασιλεὺς, ὡς τῶν ἰδίων αὐτῷ κατεμηνυσάντων τὴν ἐνέδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προσδόκας ἔλεγε τῶν ἀποῤῥήτων αὐτῷ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερὰς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἣν μένοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τῷ πολεμίῳ γνωμένης. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων μὴ ψεύδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκότων τὴν ἐκπεμψιν τῶν ἀναιρησόντων αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι ἐλισσαῖος ἐστὶν ὁ προφήτης ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βεβουλευμένα, πρόσταξε πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαὶμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδερ ὅπλα τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου θεράπων, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶν καὶ ταχὺς θρασὺς πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρρυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν, ἀδεὴς ἦν.

παρε-

παρεκάλεσε τὸν προφήτην τὸν Ἐλισσαῖον εὐελπιστήσαντα ἐμφανίσειν τῷ αὐτοῦ δυνάμει καὶ παρουσίᾳ ὡς δύναιτο. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῶν εὐχῶν τοῦ προφήτου γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεράποντος ἔδειξε τοῦ Ἐλισσαῖον κεκυκλωμένου θεάσασθαι παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρρεῖσθαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρώσας τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐταῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένου δὲ καὶ τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ἐπιζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ, τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον εἰπόντων, ὡμολόγησεν ὑπέχεσθαι, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὢν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ἐπὶ τὸ θεοῦ καὶ τὴν Ἀδωνίου ἐπεστραμμένοι ἀπροόδοκητοι εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς Σαμάρειαν, ἰωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ προσῆγε τοῖς οὖσι τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τῷ θεῷ δὲ ἠύξατο καθαρὰς τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, εἶδον αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει δὴ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτως θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τὸ βασιλέως ἰωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοπῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τοὺτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργασαμένους τὴν ἐκείνου χώραν. θεία δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς σὺν εἰδότας ἐλθεῖν. συμβούλευσέ τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἰώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθόμενος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύρους, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῶν δ' ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ὡς τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρεῖν, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν ἐλισσαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων ἀρκέσειν τῶν πολεμίων. καὶ στρατεύει μὴ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν ἰώραμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σαμάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ γοῦν καὶ ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων ὠφελήσασθαι τοὺς σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολόρκει τὴν πόλιν. οὕτω δ' ἐπέλιπε τὸν ἰώραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων εὐπορία, ὡς ἀφ' ἑτοίμου ἐν τῇ σαμαρείᾳ πεπρᾶσθαι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δ' ξηρῶν νομίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς ἑβραίους. τὸν δ' ἐν φόβῳ μὴ ἀφ' ἑτοίμου παραδῷ τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν σκοπεύεσθαι τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλακας, μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκεπόμενος. καὶ τὰ βλέπεσθαι καὶ φρουτίζειν ἀφειδούμενος καὶ τὸ βουλεύσασθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀναπεπταμένης δέ τινος γυναικὸς, δέεσθαι ἐλέησον. νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὸν τῶν πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἀλλως αὐτῷ, μήτε λήνους ὑπάρχειν ἔλεγε, ὅθεν τι καὶ ἀφέξοιεν αὐτῇ δεομένῃ.

A rogavitque Deum, ut ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita ut animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum oravit, ut obscuraret oculos hostium, caligine immissa, præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc qvoque, dedit se in medium illorum, interrogans, quem quærerent: quibus respondentibus Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad urbem, in qua esset, ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. qvos ubi Samariam perduxit, Joramum regem jussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis, impetrat, ut hostium oculis caliginem illam tolleret. at illi, recepta oculorum acie, conclusos se animadvertunt in mediis hostibus. cumque attoniti & inopes consilii hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex propheta, an jaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia, ignaros omnium eò loci esse productos. consuluit igitur, ut hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Joramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi reversi omnia, quæ eis contigere, suo regi renunciant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simulq; vatis divinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clam molitus est: sed decrevit aperto Marte rem gerere, potentiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatisque ingentibus copiis, universas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se continuit, fretus urbis munitionibus. Adadus vero cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Joramus laborabat rerum inopia, ut propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argenteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur rex, quam ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, urbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens, ne quis in urbem clam admitteretur, & singulari diligentia hujusmodi occasiones adimens. Cumque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putans eam aliquid cibi petere, commotus ira male precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, unde ipsi impertiri posset aliquid.

illa verò dicente, nihil se ejusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed ut litem inter se & aliam mulierem finiat: jubet, quid rei sit, exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam ut, quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, jugulatis infantibus, (nam utrique erat filiolus) unum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Percussus vehementi dolore Joramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans, qui in tantis malis nullum dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit, qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem ejus properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Joramus, inquit, homicidæ filius, misit, qui caput mihi adimat. nunc adventum ejus observate, ut, dum erit pro foribus, opponatis vos, & objectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati jam pœnitens. Illi ita, ut jussi sunt, hominem venientem excludunt: moxque Joramus ad se reversus, & veritus, ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interventu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem servaturus. quo ut ventum est, incusare eum cœpit, quod in tantis calamitatibus se cum civibus despiceret, nec ullum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora, qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiã, ita ut publicè in foro uno siclo veniret satum similæ, & uno æque siclo duo sata hordei. His dictis, rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem ipe futuri sublevans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum ejus parti præpositus, cui tum rex forte familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluviam, ita nec, quod tu dicis, mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modo, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, ut lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter sævientem famem nihil ex urbe ciborum acciperent, & sive in urbem reditus daretur, sive domi se continerent, fame sibi pereundum certo intelligerent, decreverunt se hostibus committere: ut, sive eis parceretur, viverent: sive sævire hostis mallet, certè levius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquam comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς· ὁ δ' οὐδενὸς μὲν χρήζειν ἔφασκε τούτων νῦν ἐπὶ τροφῆς ἕνεκα. κελεῦσαι δ' ἀξιούσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν τὴν αἰτίαν ἣν ἐπιζητεῖ. συνθήκας ἔφη ποιησαμένην μὴ τῆς ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπὶ τὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἦν ἀμήχανα, διαζεῦξαι μόνας τὰ τέκνα, ἵνα δ' ἄρρεν ἑκατέρᾳ παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησι πρώτη τὸν μὸν κατέσφαξα. καὶ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν, τὸν ἕτερον ἀμφότερα· ἡ δ' οὐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ φυλάττει τὴν συνθήκην, καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλυπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ διερρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἐκβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅλῃ τὸν προφήτην ἐλισσαῖον πληρωθείς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δείσας ὁ θεὸς πρόνοιαν αὐτοῦ καὶ διαφυγὴν τῶν παρεχόντων κακῶν δοῦναι. τὸν τε ἀποπεμπόμενον αὐτὸς τὴν κεφαλὴν, οὗ δὴς ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅπῃ τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετο τοῦ προφήτου. τὸν δ' ἐλισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ τοῦ βασιλέως ὀργή· καὶ δοκοῦντα δ' οἰκαδε παρ' ἑαυτὸν σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώραμος ὁ τοῦ φονέως υἱὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τάχιστα προσαχθεὶς ἀφίκηται, φυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προαποθλίψαντες τὴν θύρα καὶ κατασχεῖν. ἀκολουθήσει γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ μεταβεβουλευμένος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. ἐμοὶ μὲν τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅτι τὴν ἀναίρεσιν· ὁ ἐλισσαίου ἐποίησαν. ἰώραμος δ' καταγνοὺς τὴν ἐπὶ τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τάχιστα προσαχθεὶς, ἑαυτὸν κωλύσαι ἠμέλησε τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν προφήτην. ἀφικόμενος δ' πρὸς αὐτὸν, ἠτιᾶτο ὅτι μὴ τοῦ θεοῦ λύσιν αὐτῆς τῶν παρόντων κακῶν αἰτεῖ, ἀλλ' ἕως τῶν ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισσαίος δ', εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἵνα ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν εὐπορίαν τροφῆς. σεμιδάλεως μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλῳ δύο μέδιμνα σίτα. ὡνείας δ' ἡμιδάλεως σὸν σίκλου. ταῦτα τοῦ τ' ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἔθετο. πιστεύει δὲ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς προπεπειραμένοις ἀλήθειαν οὐκ ὤκνει. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τῆς ἡμέρας ὁ παλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη κῦφος αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δὲ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμὼν τῷ βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερήρεισε μύλῳ, ἅπερ εἶπε λέγεις ὦ προφήτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταιρύσεις κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι. καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ὄψῃ τὸ λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τεσσάρων τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἐλισσαίου προειρημένα. νόμος ἦν ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρᾳ ἐχόντας ἢ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τῶν πολιτῶν τὰ σώματα, μένειν ἔξω τῆς πόλεως. ἄνδρες ἦν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ λιμοῦ τροφὴν ἐκφέροντος, ἐστελλθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, καὶ ἀπιτρεπτον ἦ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δ' πεισθεῖσι καὶ αὐτόθι μένωσιν ἀποθανεῖσθαι τροφῆς, ὡδοιπόρουν τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκλιναν. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζήσόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, εὐθανατήσοντες. παύτῃ κυρώσαντος τῷ βέλλῳ, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν πολεμίων, ἦρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοὺς σύρους ἐκφοβεῖν καὶ παράπαιεν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς τῆς ἀκοῆς αὐτῶν ἐνῆχεν, καὶ ταύτῃ ἐγκατέρω τεθορυβῆσθαι αὐτοῖς τὴν διάνοιαν. ἀμέλει τέτων τὸν τρόπον ἐν αὐτῇς διετέθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν ἀδέρα λέγοντες ὡς ἰωράμ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν χηττων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. πρεσβευόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπακούειν δ' κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἀδέρ, καὶ γὰρ αὐτὸς πεπιεσμένος ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ φορύβου καταλειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχωρησαν. οἱ γὰρ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρησαντες εἰς τὸ τῶν σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γενόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες ἔσω, καὶ ὁρμησαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα ἐώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πιόντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα, καὶ πολὺ χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκις, μηδένος αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν ἐκάσαντες ἀναχεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλούντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δ' ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς ἔνδον βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰωραμ, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδρεμεν καὶ τεχνίως ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῶν σύρων βασιλέως, ἀπογνόντων ὑμᾶς τοῦ λιμοῦ λαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων δῆτα λάφυρα ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως δῆπου. κτεῖναι μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλη τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, λαὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φρονήσαντας τοὺς τοὺς πολεμίους ἀναχεχωρηκέναι. φησαντος δέ τινος, ὡς ἄρα μὴ ἂν σωτήρια ὑπονοήσειε. πέμψαι γὰρ ἐμέλλον συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' ἀληφθέντες ὑπολοχώντων τῶν πολεμίων λαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὰ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυποπτώτως προελθοῦσαν. πρόσαρθμησε δέ φησι τοῖς ὑπὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἵππους, καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπωλόν. ἀρεσθεὶς τῇ γνώμῃ τετε τοὺς κατοφομένους ἐπεμψεν. οἱ δ', κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἦυσαν, μεστὴν δ' στίων καὶ ὅπλων εὗρον. ἃ λαὰ τὸ κρύφοι πρὸς τὸ φόβον εἶναι, ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, δῆτα διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. δ' τελὲς δ' οὐδὲν οὐδ' ὀλίγον ὠφελοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μὲν χρυσὸν. πολὺ δ' ἄργυρον. ἀγέλας τε παντοδαπῶν κτηνῶν. ἐπὶ γὰρ μέγα σίτου μυριάδας ἐκελεῦσθη, αἷς οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν δῆπου τυχόντες, τῶν μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. τρεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλου τῇ τοῦ ἐλισσαίου προφητείᾳ. ἰσχύει γὰρ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος γὰρ τούτων οὐκ ὤνατο τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς γὰρ τοῦ βασιλέως δῆπου τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum adventantium, adeo ut, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Joramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: jam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, qvod & ipsi aures inani sonitu pulsarentur, ut cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & jumentis, & divitiis maximis, totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum, in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique ulterius, & ad unum quodpiam tentorium delati, post-
B quam ne unum quidem adesse viderunt, refecti primum cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatum in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter, ut prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Unde facilè conjectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, qvod non hæc Joramo &
D civibus indicassent mox à principio. qvapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus, discessum hostium eis significant. illi porro excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio, amicorum & ducum consilium advocat. ait rem sibi suspectam, ne, astu simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes fame urbem expugnari posse: ut si ad diripienda
E castra, quasi fuga deserta, procurrant, repente coorti, cæsis direptoribus, urbem etiam facile occupent. quare suam sententiam esse, ut diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque, temere credita fuga hostium, procurrendo periculo se objiciant. Hoc consilium quidam laudavit, ut prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites, qui omnia Jordanem usque explorent: qui si forte intercipiantur, cautiores
F fore cæteros, ne & ipsi temere progressi circumveniantur: nec duorum equitum fore gravem jacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & evestigio misit, qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim jacere arma jactata, & frumentum reliquasque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis, rex multitudinem ad
G castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia jumentorum genera, præterea tantum invenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterant, ut mox omnes præteritæ famis oblivio caperet. tanta enim fuit abundantia, ut duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum simile, juxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adjutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΔΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν Ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὄνομα, μοαβίτας, κρατήσαντος αὐτῶν. Κεφ. α.
Ὡς ἰώραμος βασιλεύων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν πάσαν λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.
Ὅτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἡ πᾶσα δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη. Καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ αὐτὸς τέλος αὐτὸς ἀσεβὴς γνώμης, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.
Στρατεύει δ' ἰωράμης τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους. Κεφ. δ.
Ὡς ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς δ' ἐπ' ἀρχῆς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.
Ὅτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη κβ', καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας. Κεφ. ς.
Ὡς γοθολία, τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἔτη πέντε. Καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν υἱὸν παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.
Ἀζαήλης δ' δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας ὕστερον ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατεία. Κεφ. η.
Ὡς ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεύς, στρατεύσας ἐπὶ ἰδουμαίους, καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.
Ὡς ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τοὺς ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.
Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πεμφθέντα ἐκ τούτου ὠσατο. Κεφ. ια.
Ὅτι στρατεύσαντος ἐπὶ δαμασκὸν βασιλεύς ἐπὶ ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τοῦτον αὐτὸν ἐπὶ δαμασκὸν στρατεύσαντα. Κεφ. ιβ.
Ὡς κύρος ἐλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. Καὶ διέφθειρε μὲν αὐτὸν τὸν βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἔπεμψεν ἔθνη κατοικήσοντα ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.
Ὡς σαλμανάσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεύς, εἷλε κύρου τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῶν ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκησας ἐκ τῆς περαίδος τῆς τῶν κηθαίων ἔθνους εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. Cap. I.
Joramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. Cap. II.
Qvomodo invadentibus Joramum Arabibus, exercitus ejus deletus fuerit, ac filiis peremptis, unico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo invisus misera morte sublatus sit. Cap. III.
Expeditio Jorami Israelitarum regis adversus Syros. Cap. IV.
Joramus à Jeu magistro eqvitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. Cap. V.
Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usqve qvartam generationem ejus progenies. Cap. VI.
Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qva post sextum annum cæsa, pontifex Joadus Ochoziæ filium regem constituit. Cap. VII.
Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. Cap. VIII.
Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit. Cap. IX.
Amasias pugnans contra Joam Israelitarum regem vincitur. Cap. X.
Qvomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. Cap. XI.
Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex, magnis muneribus missis, coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. Cap. XII.
Assyriorum rex, vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. Cap. XIII.
Qvomodo Salmanassar, Assyriorum rex, Samaria expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare jusserit. Cap. XIV.

καὶ ὁ μὲν θεὸς διὰ τὴν πρὸς Δαβὶδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ οὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' αἰσχέσι καὶ λύμη τῶν ὑπηκόων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτοῦ τῷ πατρί, ὃν δὲ ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστήσαντων, ἰώραμος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πρόσωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤνησε μέν τι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. εἰς δὲ οὕτως ἐμμανὴς ὡς τε τοὺς λαοὺς ἠνάγκαζεν ὑπὲρ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς. ταῦτα δὲ αὐτῷ πράττοντι καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῆς Δαυείδου τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου ἐπιστολή, ἣ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας Ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ὑπηκόου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Ἄχαβος τοὺς Ἰσραηλίτας ἐδίδαξε. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τοῦ τε τιμωρίαν, ἀντὶ τούτων ὑφέξειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ἔλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε καὶ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τελευτήσεται νόσῳ τῆς νηδύος, ὑπὸ πολὺν βασανισθείς, καὶ τῶν ἐντέρων αὐτοῦ διὰ χρόνου τῆς τῶν ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τοῦ αὐτοῦ συμφοράν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἐπειδὴ οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

A Et quamvis Deo certum esset servare, quæ Davidi promiserat, Joramus tamen in dies novis superstitionibus irritare eum, & populi regionem depravare non destitit. Accidit interim, ut Idumæi ab ejus imperio deficerent, cæso rege suo, qui Josaphato hactenus paruerat, & novo in ejus solium imposito: quam injuriam ulturus Joramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: &, exustis vicis finitimis, non est ausus ulterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quod plures defectiones secutæ sunt, excutientibus ejus jugum & illis, qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, ut adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti, & prorsus oblito instituti patrii, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quod, contempta patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Judæ tribum & Hierosolymorum cives impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc, quod fratres & alios viros bonos ac justos interfecisset. pœna etiam, qualis immineret, in eisdem significabatur literis, hostilis manus, quæ in populum regis & domesticam familiam desæviret, nec liberis parcens nec uxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluvio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, sero per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

B C D E

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διέφθειρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάλιν ἐξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ αὐτὸς τούτοις ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

CAP. III.

Exercitus Jorami deletur ab hostibus, & filii perimuntur, unico excepto, postremo ipse misera morte tollitur.

Μετ' οὐ πολὺ στρατὸς Ἀράβων τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἄλλοφύλων, εἰς τὴν Ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον δὲ βασιλέως. ἐπὶ γὰρ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς γὰρ αὐτῷ περιλέλειπται τῶν παίδων Ἀμαφυγὼν τὰς πολεμίους, Ὀχοζίας ὄνομα, μεθ' ὃν τούτων τὴν συμφοράν, αὐτὸς τὴν προφερομένην νόσον ἔσχε δὲ προφήτου ὑπὲρ αὐτοῦ προειπόντος ἐνιαυτὸν ὑγιαίνοντα χρόνον, ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὴν μαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἀλεεινῶς αὐτὸν ἀπαγαγεῖν, ὑπὸ τῶν ἐντὸς σκρυέντα. προεύρεσε δ' αὐτὸς καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, κεχωρισμένον θεοῦ, μὴ κηδείας τῆς βασιλεῦσι πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, οὔτε τοῦ πατρώου ἐνεκήδευσαν αὐτὸν τάφου, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ἐκτός. ὡραδέδωκε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

NEc multo post exercitus Arabum, qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Jorami regnum invadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, jugulatis etiam uxoribus ejus ac liberis. unicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine, post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei jam ante prædictum fuerat. id malum in ventrem ejus ingruit, ut manifesto divinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidiè per ventrem intestina defluere. quin & populus insultavit ejus cadaveri, facilè inde conjectans, quam invisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnavit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

F G

CAP. IV.

Damaſcenorum rex Iſraelitarum regem bello impetit.

VI. ISraelitarum autem rex Joramus, ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam urbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admovet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram urbem ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramathæ toto exercitu, cui Jeum Amaſiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propoſitum, percurato vulnere, Syros bello aggredi. Interim 4. *Reg.* 9. Eliſæus, dato uni è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, ut eo delibutum Jeum regem appellaret, diceretque ſe autoritate divina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, juſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitus ejus conſcio. Ille ubi ad deſtinatam urbem pervenit, offendit Jeum forte ſedentem medium inter duces exercitus, ita ut Eliſæus fore prædixerat: accedensque ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui. & cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclave, juvenis depromptum oleum in caput ejus effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & ut ulciſcaris prophetarũ ejus ſanguinem, qui à Jezabela contra omne fas occiſi ſunt: ut, quemadmodum prius Hieroboami & filii ipſius Nadabi, ac mox Baſani familiæ propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum ſemen maneat reliqvum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclavi ſe proripuit, nolens à qvoquam conſpici. Jeus autem ſtatim in conſeſſum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet juvenis, & inſanum videri dicentibus: recte, inquit, conjecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt. illis vero magis etiam exponi ſibi quid eſſet, orantibus, regnũ populi ſibi a Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc ubi prolocutus eſt, unusquiſque ducum detraxit ſibi pallium, quibus congeſtis, in ſpeciem ſolii, & ipſo ſuperimpoſito, tubis & cornibus juſſerunt ſigna canere, Jeum, novum regem conſalutantes fauſtis acclamationibus. Ille decrevit cum exercitu Jezraelam urbem petere, ubi tum, ut jam diximus, Joramus curabat vulnus, qvod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratque eo per officium cognationis etiam Hieroſolymorum rex Ochozias, qvod eſſet ſororis ejus filius, ut, quomodo ſe habeat vulnus, inviſeret. Quos ut Jeus repentino acceſſu opprimeret, edixit, ut è ſuis militibus nemo Joramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, qvod bona fide regnum ſibi detulerint.

A

Κεφάλαιον δ'.

Στρατεία τῦ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τελευτὴν ἄδερος τελδατλεὶ, ἐλπίσας ἁραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων οὐ κατὰ λόγον, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζάριον πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὴν στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτὴν εἰλήφει κατὰ κράτος. παρεσκευάζετο δὲ αὐτὸς μετὰ τὴν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δὲ ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἅγιον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦν, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἤρηται βασιλέα, ἀλλά τι πρὸς τοῦτοις εἰπὼν ἀπιστείλας σκέλδοτε, καὶ τρόπῳ φυγῆς ποιήσασθαι τὴν παρείαν, ὅπως λάθῃ πάντας σκεῖθεν ἀπιών. ὁ δὲ ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, τὸν ἰηοῦν διείσκει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δὲ ἔφη, βούλεσθαι τι πρὸς τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. τοῦ δὲ ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, εἰπὼν τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, εἰς ἁλέθρον δὲ ἠλοὺς καὶ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀθέμιτος ἀποθνησκόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ οἱ ἱεροβοάμου καὶ ναβατίου παῖδες καὶ βάασα προέρριζος διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου ἡλικίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, παρακελεύσας μηδενὶ τῶν ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ὁρᾶσθαι. ὁ δὲ ἰηοῦς προελθὼν ἦκεν ἐπὶ τὸν τόπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τί πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέπι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ τοὺς λόγους μεμάνιστο ἐπιπάσας. παρακαλούντων δὲ ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος τῶν παρόντων ἐπεσρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηοῦν εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ἐπὶ ἰώραμον, εἰς ἰσραέλαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ ἁραμάθῃ πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν. ἐπισκέψασθαι δὲ πῶς ἔχοι τὸ τραῦμα διὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. ἰηοῦς δὲ βουλόμενος, αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποφράσαι μενοῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τάχα ἔσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τῆς εὐνοίας, καὶ τοὺς ἀλαζονεύομένους οὕτως ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

ὡς ἰωρὰμ ὁ ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς ἅμα τῷ ἄρχοντι, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς ἐρημίοις ἡδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰσραὴλα ἀγγελοι τῶν μηνύσει αὐτὸν τοῖς σκεῖ· καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῶν ἵππεων ἐπιλεκτοὺς ἀναλαβὼν, καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τ' ἰσραὴλα ἐπορεύετο. γυμνάσιον δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὢν ὁ βασιλεὺς ἰωρὰμ καθεῖπεν, τοῖς ἐρχομένοις εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἐάν τινας ἐπὶ θοὺς προσελαύνοντας τὴν ἰηοῦν, ἀπήγγειλεν ἰωρὰμ προσελαύνουσιν ἱππέων ἄλλοι. ὁ δὲ ἄγχους σκέλασιν σκηπτοφθήκῃ τινὰ ἱππέων ἐπιτηδείων, καὶ τίς εἴη ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦν ὁ ἱππεύς, ἐπηρώτα τοῦτο τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνήνεσεν γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μᾶλλον τούτων πολυπραγμονεῖν σκέλασεν, ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῇ τῶν ἀγόντων τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδηγεῖσθαι. πέμψαντες δὲ καὶ δεύτερον ὁ βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωρὰμῳ, τὸν αὐτὸς ἵππεὰς ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρ' ἐλῶ δὲ αὐτοὺς ὡς ἐφήμην ἐμπεσόντα ὀρμᾷ αὐτὸν, πῶς ἐκ τραύματος ἔχοι ἅμα συγγένειαν, ἐξῆλθεν ὑπαντιάζων, σχολαιότερον τε καὶ μετ' ἀταξίας ὠδήγει ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ ναβοὺθου τοῦ ἰωράμου, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πορνῶν ἀποκαλέσαι, δίωκεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἅμαξιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐπὶ δόλῳ καταστρατηγεῖσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τοῦ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος· καὶ ἰωρὰμος μὲν εὐθὺς πρὸς γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσεπαράβαλε τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥῖψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβοὺθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἀχαὰβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβοὺθου ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθ' ἑαυτὸν ὑπόθεν τοῦ ἅρματος τοῦ ἀχαὰβ λέγοντος ἀκούσαντα τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τόδε σωιέδη γυνὴ ἅδαν, καὶ τὴν προφήτην τὴν ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δίωκεν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λησταῖς τὸν ἰηοῦ καταλαβών. ὁ δὲ ἀποδιώξας καὶ καταλαβὼν ἐν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε· καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἀπιὼν ἵππῳ φεύγει τὸν ἰηοῦν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ, κομισθεὶς δ' εἰς ἱερουσαλὴμ, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

Κεφάλαιον ς'.

ὅτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη κη', καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ δολοφόνος τὸν δεσπότην.

CAP. V.

Joramus à Jeu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

MIlites vero læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Joramum, illis insciis, pervenire, &, quid agatur, renunciare valeat. Jeus interim stipatus equitum lectissimis, ad Jesraelem sublimis curru propere vehitur, quo jam appropinquante, speculator à rege constitutus, ut venientes in urbem observet, ubi vidit Jeum cum turmis advehi, renunciavit Joramo, adventare agmen equitum. illi evestigio mittit quendam equitem, qui occurrat & cognoscat, quisnam veniat. ad quos ubi accessit eques, rogat, quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Jeus jubet illum nihil de hac re esse solicitum, & ut sequatur se cum aliis. hoc speculator cum vidisset, renunciat Joramo, equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Jeus idem jubet facere. ut verò & hoc per speculatorem Joramus didicit, postremo ipse, conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem ut cognatum invisendi gratia illo veniſſe diximus, exivit illi obviam. nam lentè & composito agmine Jeus incedebat. Hunc Joramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat, satin' salvæ sint res in exercitu. à quo amarulento convicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facile cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis, cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumventos se dolo ac insidiis. Jeus vero sagitta per cor transfixum de curru eum præcipitat, mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, ut cadaver Jorami in Nabuthi agrum projiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei revocans, qua patri hujus Achabo prædixerat, fore, ut aliquando ipse & ejus familia in eo loco perat. id enim se tum ex ore prophetæ audivisse, cum post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita, ut prædictum fuerat, evenit. Cæso autem Joramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Jeum existimans. At ille assecutus eum ad quendam clivum, sagitta ictum sauciat. qui, relicto curru, equum propere conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, ubi paulo post ex eo vulnere mortuus, relatusque Hierosolyma, illic sepultus est, cum regnasset anno uno, patre suo longe sceleratior.

CAP. VI.

Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem ejus progenies.

IEu vero veniente Jesraelam, Jezabela ornatu regio stans in turri, ô servum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciens rogavit eā, quænam esset, jubens ad se descēdere.

tandem eunuchis ipſius imperat, ut eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum, cruentatis mœnibus, ubi ſolum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſt hæc Jeus ingreſſus regiam cum amicis, refecit ſe ab itinere, mandavitque Jezabelæ famulis, ut eam ſepelirent in honorē generis. qvod nata eſſet è regibus: qui nihil reliqvum invenerunt de cadavere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris a canibus. his auditis, Jeus admiratus eſt Eliæ mentem divinam, qui eam reginam in hac ipſa urbe malè
4. Reg. 10. perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eo literas Jeus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad urbis magiſtratus miſit: in quibus hortabatur, ut quandoquidem arma, viri, eqvi & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero rege, qui per ætatem maxime videri poſſet idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, ut experiretur, qvomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes ſe huic, qui duos maximos reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata ejus paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus, accerſitis adoleſcentum altoribus, imperant, ut, occiſis illis, præſecta capita ad Jeum tranſmittant. illi nihil miſerti juſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibusdam plexilibus capita Jeſraelam miſerunt. Qvæ cum eo perlata eſſent, renuntiatur cœnandi cum amicis regi, adeſſe Achabi filiorum capita. ille ante portam ex utroque viæ latere acervos ex eis juſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum: & ſi ego, inqvit, cum conjuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebatque eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolum, ſed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore jam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis, quotquot etiam apud Jeſraelitas ex ea cognatione invenirentur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cum incidiſſet in cognatos Ochoziæ regis Hieroſolymorum, rogavit, qvonam tenderent. Ajunt ſe venire ſalutatum Joramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam. neſciebant enim, utrumque ab eo necatum. illi hos qvoque comprehenſos jubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo poſt occurrit ei vir bonus & juſtus nomine Jonadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicavit ejus facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpet radicitus. Jeus vero ſuaſit ei, ut, conſcenſo curru, qvo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim, qvod nemini malo parceret, ſed falſos vates ac ſacerdotes,

A καὶ καταβάσων ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοὺς ἀνιόχους προσέταξεν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τοῖς τείχεσι προσέῤῥανε τοῦ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γιγνομένων παρελθὼν ἰησοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνεκτᾶτο, προσέξας τοῖς οἰκέταις ἱεζάβελαν θάψαι κελεύει τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες πλὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκρότατα. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰησοῦς, ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν. οὗτος γὰρ αὐτῷ εἰς ἰσραέλα προεῖπε τὸν ἀπολέθρου τρόπον. ὄντων δ' αὐτῷ ἑβδομήκοντα παίδων ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς ἰησοῦς τοῖς μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τοῖς δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῶν σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, ἀποδείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα πιθησαντες, ἐπιτραπέσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὴ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύσει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τι ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰησοῦν. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φρασάμενοι, τοῦτο ἔπραξαν. καὶ συνελόντες εἴς τινα τάλαντα ἀγέλαια τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰσράηλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ ἰησοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γιγνομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ πρόεισιν ὀψόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅτι τὸν δεσπότην τὸν αὑτοῦ στρατεύσαντε, καὶ κτείνειε. τούτους δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνελεῖν, γινώσκειν δὲ αὐτοὺς ἥκιστα τοὺς τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντες τῷ τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσαφθείρας δὴ καὶ τοὺς ὧδε τῆς ἰσραηλίτας ἁρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύετο. κατὰ δὲ τινὰ ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντόμενοί τε ἰώραμον καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰησοῦς δὴ καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, πεντηκοντα δύο. σωσαντα δ' αὐτῷ μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος, ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεπιστευκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τοῖς οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τοῦ ἀχάβου. ἰησοῦς δ' ἀναβάντα ὅπι τὸ ἅρμα, συνεπελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει,

λέγων ὑπιδείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιὼ μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τοὺς δὲ ξενικοὺς προσκυνεῖν, πιμωρήσεται. κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, καὶ ἥδυστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηρούς. τούτοις πειθεὶς ὁ ἰωναδάβου ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν ᾠχήνετο. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἰηοῦς, ἀπέκτεινε. βουλόμενος δὲ μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν ἀφυγεῖν, ἀπατᾷ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, δισσασίονες ὧν ἀχάβου θεῶν εἰσηνέγκατο προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠξίου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ὀφείλειν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀποστήσοντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου, βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βααλ, καὶ σκέλυσι τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος ἢ ξένος, ἐρευνήσας προσέταξεν. οὐ βουλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον ᾠδατυχάνειν. τῶν δὲ εἰπόντων μὴ οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖπεν ἔξω θεῖναι ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἤδει πιστοὺς τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τῆς πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολλοῦ ἤδη χρόνου ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν ἁλισκομένων τοὺς σκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας πάντες κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τιμὴν σαμάρειαν. οὗτος ὁ βααλ, τυρίων μὲν θεός. ἀχάβου δὲ τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἠξίου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς ζευσὰς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἰηοῦς ἐπέτρεπε. ταῦτα διαπεραξαμένῳ καὶ προνοήσαντι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοῦ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo ſeducto autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſpiciendi, ad unum omnes ſupplicio dederet. jucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit regi Jonadabus, & eodem curru cum eo Samariam pervectus eſt. At Jeus, quantum cognatorum Achabi, diligenti inquiſitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis evadere, dolo univerſos circumvenit. Convocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque ut ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes ejus ordinis ad ſe convenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea feſtivitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem, qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, juſſit omnibus veſtes donari. eas cum accepiſſent, venit in ædem, ubi erant, Jonadabo etiam comitatus, & adhibuit, qui ſcrutarentur, ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens, ut ſacris eorum alienus ac profanus ullus ſeſe ingerat. illis verò negantibus, quemquam talem adeſſe, & jam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat, ut pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos ulciſcantur, interminatus, quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi vero omnes ad unum necaverunt, &, regia ipſa incenſa, urbem externis ſacris profanatam purificaverunt. Iſte Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. hujus ſacris abrogatis, Jeus aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit ejus in impios animadverſio, qui per prophetam ſuum ſignificavit, per quatuor generationes poſteros ejus apud Iſraelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὀκτὼ ἔτη πέντε, καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum cæſa, pontifex Ochoziæ filium regem conſtituit.

Γοθολία ἡ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὴν ἰωράμου ταὐδελφοῦ καὶ τιὼ ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, καὶ τοὺς ἄλλους τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπεβούλευε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μηδεὶς ἐξ αὐτοῦ βασιλεύσῃ ἔτι γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ἤθετο διεπεράσατο. διεσώθη γάρ τις τῶν ὀχοζίου, τρόπῳ δὲ τοιούτῳ τιὼ τελευτιὼ διέφυγε. ἰωσαβὲθ γὰρ ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἦν ὠνομάσθη ὄνομα. ταύτῃ σωθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαδὰ

VII. Dum Jeus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia, comperta filii morte & generis ſui pernicie, decrevit etiam è Davidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis hujus ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id qvod, quantum in ipſa fuit, perfecit. Servatus tamen eſt unus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Joſabetha nomine, pontifici Joado nupta. 4. Reg. 11.

hæc regiam ingreſſa, cum inter cæſorum cadaver-
ra latentem nutricis opera anniculum puerum
Joaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in
ſuo cubiculo abdidit, &, ſolo marito conſcio, ſex
annis in templo clam aluit, quamdiu Gotholia
Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum
tenuit. Septimo demum anno Joadus cum quin-
que centurionibus conjurat, ut, communicatis
operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum
transferant: dataque & accepta ſilentii fide, ſpei
pleni negocium hoc modo aggrediuntur: centu-
rionesJoado ad hoc facinus adſciti, peragrata to-
ta regione, ſacerdotes ac Levitas & aliquot in
ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine
pontificis evocatos ſecum adducunt. ille habe-
re ſe utile reipublicæ conſilium ait, aperturum-
que eis, ſi id apud ſe continere velint: opus e-
nim eſſe non ſilentio tantum, ſed etiam auxilio.
Cumque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe
poſſe, quicquid vellet, dicere, producto puero
Davidici generis, quem alebat: Hic eſt, inquit,
rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis De-
um prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque
cenſeo tertiam veſtrum partem cuſtodiam ejus
in templo agere, tertiam item omnia templi loca
opportuna occupare: eam verò, quæ ſupereſt,
patentem portam, qua itur in regiam, ſervare. re-
liqua vero multitudo in templo inermis ſit, ne-
que quenquam cum armis intrare ſinite, qui non
ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac
Levitis ſelectos mandavit ſatellitii more ſtrictis
gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in tem-
plum irrumpere auſit, incunctanter occidere, &
poſito omni metu ſervandi tantum regis curam
gerere. illi, approbato pontificis conſilio, rem ſta-
tim aggrediuntur. Joadus verò, aperto arma-
mentario, qvod David in templo inſtruxerat, diſ-
tribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Levi-
tis, quantum ibi haſtarum invenit & pharetra-
rum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. at-
que ita armatos templo circundedit, conſertis
invicem manibus, ut ab ingreſſu, qvos intereſſe
non oportebat, excluderent. adductoque in me-
dium puero, corona regia caput redimitum, &
inunctum ſacro oleo, regem pronunciat. populus
quoque gaudens ſimul & plaudens fauſtis acc la-
mationibus vitam & victoriam novo regi conge-
minat. Tumultus hic & acclamationes præter
ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt,
ut, vehementer perturbato animo, cum ſatellitio
proſiliret à regia. Venientem deinde in templum
ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos
eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum
templo à pontifice circumdati fuerant. Cæte-
rum Gotholia, poſtquam puerum vidit in ſugge-
ſtu ſtantem, redimitumque corona regia, diſciſſa
veſte ſua, magno clamore jubet interfici inſidia-
torem, & occupatorem tyrannidis. Joadus contra,
accitis centurionibus, jubet mulierem arripi, du-
ci; in torrentem Cedronis, atq; illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμέ-
νοις τὸν ἰώασον, τοῦτο δὲ προσηγορεύετο τὸ παιδίον
ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον λάθρᾳ μὴ τῆς τροφοῦ-
σης, βασιλεύσασα μετ' αὐτῆς ἐν τῷ ναμείῳ, ἀπέκλεισε.
καὶ λαν θάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτὴ τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
τῆς ἰωαδος· ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθο-
λία τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δὲ ἑβ-
δόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τοῖς ἰωαδος πέντε τοὺς
B ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς σωσε-
πτιδέαν μὲν τῆς χ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένους,
τῷ ἡ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφθεῖροῦσαν, καὶ λα-
βὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδυτον ᾠδᾶ τῶν συνεργησάντων
βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐμφράξει τῆς χ τῆς γοθολίας
ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰωαδος κοινωνοὺς
τῆς πράξεως παρεκαλέσει, προσθέντες εἰς ἅπασαν
τῷ χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς
ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον
C ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν
ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μελεῖ φυλάξειν ὅπερ ἂν μά-
θωσιν ἀποῤῥήτων παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμ-
πράξεως δέομενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὑ-
μωμοκότων ἐδόκει, θωρακῶν ὃν ἐκ Δαβίδου
ὅπλων ἔτρεφεν, ἔτοιμον ὑμῖν, ἔφη, βασιλεὺς, ἐξ
ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα
βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τῷ
D τριτῷ ὑμῶν μοίρᾳ φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ,
τῷ ἡ τετάρτῳ τὰς φυλακὰς ἐφεξῆναι τοῦ τιμέ-
νους ἀπάσας. ἡ ἡ μὴ ταύτῳ ἐχέτω τῷ τῆς ἀνοιγο-
μένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν.
τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω.
μηδ' ἕνα δ' ἐπὶ τῷ εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα.
προδιετάξατο ἡ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευί-
τας θεὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τοὺς μαχαίρας αὐ-
E τῶν ἐσταλμένους δορυφοροῦντας, τὸν ἡ τολμήσαν-
τα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι
θωρακικά, δείσαντες ἡ μηδένα θωρακεῖσθαι τῇ
φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συν-
εβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τῷ προσώ-
ρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας ἡ ἰωαδος τῷ ἐν τῷ ἱερῷ ὁ-
πλοθήκην ἣν Δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς
ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν θ'
ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι
F ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους
ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν σωσαμένους τῷ
χείρᾳ καὶ τῷ εἰσόδου τοῖς οὐ προσήκουσιν οὕτως ἀ-
ποτειχίσοντας. συναγαγόντες ἡ τὸν παῖδα εἰς τὸ
μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν.
καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰωαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ
δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροτοῦν ἔδοξε σώζεσθαι
τὸν βασιλέα. τῆς δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθο-
G λία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφό-
δρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπηδήσε στρατιᾶς
ἐκ τοῦ βασιλείου. πλησιόμενον δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐ-
τῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δ' ἑπομένους ἀ-
τάκτως ἔξω εἰσελθεῖν οἱ προεστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν
ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προστεταγμένων. ἰδοῦσα
δὲ γοθολία τὸν παῖδα ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ
τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη
καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν
ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τῷ δεχθὲν ἀφελέσθαι
σπουδάσαντα. ἰωαδος ἡ καλέσας τοὺς ἑκατον-

τάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μηδ

μὴ γὰρ βούλεσθαι μιάναι τὸ ἱερὸν αὐτὸν τῷ ἀλιτηρίῳ πιμπρᾶσι μόνον. προστάξε γὰρ, κἂν βοηθῶν τις προσέλθοι, καὶ κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς γοθολίας, οἱ προστεταγμένοι τῷ ἀναίρεσιν αὐτῆς ἔξω τὴν πύλην τῶν ἡμιόνων ἐπὶ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὸν γοθολίαν ἔτον ἐστάλη τὸν τρόπον, συγκαλέσας τότε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκησεν αὐτοὺς βασιλῆ, καὶ προνοεῖν αὐτῆς τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ἐπὶ πλεῖον δεχῆς. ἔτι δὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δοῦναι πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσδραμόντες τὸ βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωράμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ ματθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δὲ ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος καὶ τὰ δαβίδου τοῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τῆς ἡμέρας ἐπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίαν, καὶ θυμιᾶν ἀκολούθως τοῖς νόμοις. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινὰς καὶ πυλωρὸς ἐπὶ φυλακῇ τοῦ πυλῶνος, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δὲ ἕκαστοι διδάξας, μὴ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ βαλαὰν ἄγαγέ τι ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον, καθησαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπιφήμησέ τι τοῖς τελῶσι, καὶ πρὸς ἡσυχίαν τραπέντες ἐπὶ πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας, ἡ μὲν τοιγὰρ πόλις, ἐπὶ τῷ γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. λεὼ δὲ ἰώασος ὅτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἑπτῶν ἐτῶν. μήτηρ δὲ λεὼ αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, πατρίδος δὲ βηρσαβεέ. πολλὰ δὲ ἐπῃνέσατο τῶν νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, ὡς καὶ πάνυ χρόνον ὃν ὁ ἰώαδος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος δὲ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θήλειαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν βασιλέως ἰωάσου ὡς τὴν τῆς γοθολίας ἐπιβουλὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώσαμεν.

A neque enim fas esse templum veneficæ supplicio pollui. mandavit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur, quibus hoc demandatum est, eductam extra portam mulorum regis illic interficiunt. Ut verò conspiratio contra Gotholiam successit, Joadus, convocato populo ac militibus in templum, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnoque augendo daturos operam. eodem jurejurando mox regem astrinxit ad divini numinis reverentiam, & ad observationem legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Joramo construxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem, qui tum sacerdotium ejus tenuit, trucidavit. Templi verò curam & custodiam sacerdotibus ac Levitis juxta Davidis regis institutum Joadus commisit, jussitque, ut bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, suffitum juxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Levitarum numero janitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intro subrepere. Hæc ubi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totoque populo ex templo Joasum in regiam deduxit: cumq; collocato in solio denuo alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conversus festivitatem per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Joas, cum in regnum adsciretur, annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autem legum & divini cultus observantissimus, toto tempore, quo Joadus fuit superstes: duxitque uxores duas, postquam ætate maturuit, conciliante conjugium eodem pontifice: ex quibus utriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Joaso, quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

B C D E

4. Reg. 12.

Κεφάλαιον ἡ.

Αζαὴλ ὁ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατεύει.

CAP. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

Ἀζάηλος ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὸ βασιλεῖ αὐτῶν ἰησοῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν τῶν ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἕως τῆς τῶν γαλααδιτῶν καὶ βατανέας, πυρπολῶν πάντα καὶ ἁρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπιοῦσι βίαν προσφέρων. ἐδόκει δὲ αὐτὸν ἰησοῦς ἀμυνεῖσθαι κακοῦντα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ἀποτρόπαιος ἦν ὁρμῶν, καὶ καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέβαινε βασιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δὲ ἐν σαμαρείᾳ, τῆς δεχῆς λαβόχον ἰωάζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὀρμῆσαι ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαθήνισαι τοῦ θεοῦ καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰώαδον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας παρ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος τοῦ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

F G

AZael autem Syrorum rex bellum cum Israelitis & Jeo rege eorum gerens, regionis trans Jordanem sitæ orientales tractus vastavit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebantur, nec non Galaditicam & Batanæam, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans, quotquot in ejus manus inciderent. Neque enim Jeus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à majoribus per manus acceptarum, toto regni sui tempore, quod fuit annorum viginti septem, quo exacto, mortuus apud Samariam est sepultus, Joaza filio successore principatus relicto. Joasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatoque pontifice Joado, jussit eum per totam suam ditionem Levitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in usum ejus instaurationis, eo quod sub Joramo & Gotholia, & eorum liberis tuendi & farciendi templi cu-

VIII. 4. Reg. 13.

ra penitus abjecta fuerat. Pontifex vero hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio, rege incusante, qvod voluntati suæ non obtemperasset, & jubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, qvod non gravatim tulit populus. arcam paravit ligneam, in qua bene clausa unum tantum foramen superne reliquit. eam cum in templo juxta altare deposuisset, jussit quemque pecuniæ, quantum liberet, per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam vero singulis diebus, præsente rege, exinaniebant scriba gazophylacii & sacerdos ejus custos, numerataque pecunia & recondita rursum, unde sustulerant, reponebant. & cum primum videretur collatum, quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparaverunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificiis altare adolebatur, atque hæc tantisper, dum Joadus vixit, diligenter accurata fuerunt. Illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac justitiam insignem, tum qvod Davidici generis servator fuisset, in regum monumenta illato, rex Joas à pristina religionis cura facilè descivit: moxque & primates populi ad eundem modum depravati sunt, ut nihil apud eos potius haberetur, quam contemptus juris ac justitiæ. Deus vero indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationem, misit prophetas, qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi vero tam insano affectu eam complectebantur, ut neque exemplis majorum, qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, néque prophetarum comminationibus moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reverterentur. Quin & Zachariam pontificis Joadi filium rex in ipso templo saxis jussit obrui, oblitus patris ejus beneficiorum tantum, quia propheta divinitus constitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad justitiam, graves pœnas illis minatus est, si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & judicem Deum invocavit, qvod pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Joa mortis amarum præmium sibi penderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex, impressione in regnum ejus facta, & Gitta primum direpta atque eversa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Joas conterritus omnes thesauros Dei priorumque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatẽ, ne oppugnatus in extremum rerũ suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corrupto, vim exercito à regia urbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σωτὴρ ὡς οὐδεὶς
ἀγνωμόνως προσόψεται τὸ ἀργύριον. τέκτονι γοῦν εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου δὲ βασι-
λέως αὐτὸν τε καὶ λιθίτας, καὶ ὡς ἀθροίσαντας ὧν
προσετάξεν αἰτιῶνται, καὶ κελεύσαντες εἰς τὰ μέλ-
λοντα προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, χρατηγήματι
χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς,
ὡ τε πλῆθος ἡδέως ἔσχε τοιούτῳ. ξύλινον κατασκευά-
σας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ
μίαν ἐποίησεν, ἐσωθεν θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν πρὸς τὸν βωμὸν,
ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀρ-
γύριον, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ
λαὸς εὐθυμήθη καὶ πολὺ ἀργύριον καὶ χρυσὸν φιλοτι-
μούμενοι καὶ συμφέροντες ἠθροισαν. κενουμένης δὲ τὸν
θησαυρὸν καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦσι τὸ
συμβεβλεγμένον ὁ γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυ-
λακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐπιθεσιν τόπον. καὶ τοῦτο
ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἱκανῶντος τε πλῆ-
θους ἐδόκει καλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθάρμους
λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδος καὶ ὁ βα-
σιλεὺς Ἰωάσης, καὶ ἐπὶ ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕ-
λης. ἐπισκευασθέντος δὲ ναοῦ, τὸν ὑπολειφθέντα χρυ-
σὸν καὶ ἄργυρον, σὺν ὀλίγοις τισὶ λοιποῖς, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνο-
χόας καὶ σκεύη καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίας τε πολυτελεσιν ἐσημέραι τὸν βωμὸν ποιοῦν-
τες διετέλεσαν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδου ζῆσον
ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε θεραπείας. ὡς δ' ἐτε-
λεύτησεν ὅτος, ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα,
δίκαιος δὲ καὶ χρήσιμος γεγονὼς καὶ ἐπιφανὴς ταῖς βα-
σιλικαῖς θήκαις ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι δ' ἀπὸ Δαβίδου γένους
τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωά-
σος τοῦ ἐπιμελείαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρη-
σαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ δι' ὅλης τοὺς πρωτεύοντες, ὡς τε πλημ-
μελῶν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀμ-
φισβητεῖν ἅπαντα δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ τοῦ βασι-
λέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυ-
ρησομένους τε τὰ πεπλημμελημένα, καὶ παύσοντας τῆς πονη-
ρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ὑπ' ἀμαθίας
ἄρα ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρί-
σαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον,
μηδ' ὅσα οἱ προφῆται προλέγοντες παιδεύοντες μετανοῆ-
σαι, καὶ μεταθεῖν ἐξ ὧν εἰς σκέψιν προβαίνοντες
ἐτρέπησαν· ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν ὑὸν ὄντα ἀρχιερέως Ἰωά-
δου λίθοις ὁ βασιλεὺς σκέλλουσι βληθῆναι ἀποφαίνει
ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν δ' πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος,
ὅτι δ' θεοῦ προφητεύει αὐτὸν ἀποδείξαντος εἰς ἐν
μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβάλλετο αὐτῷ τε καὶ τῷ βασι-
λεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλαν ὀ-
φέξουσι μὴ πεισθόμενοι, προέλεγε. τελευτῶν μέντοι Ζα-
χαρίας, μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν ἔπαρχε τὸν θεὸν ἐποιεῖ-
το, ἀντὶ χρησῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέ-
σχεν Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἔδωκε μέν
τοιγ' οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρηνόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Ἀζαήλου δ' Σύρων βασιλέως εἰς
τ χώραν αὐτοῦ, καὶ τ πόλιν καταστρεψαμένου καὶ
ληλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς ἱεροσόλυμα. φο-
βηθεὶς δ' ὁ Ἰωάσης, πάντας κενώσας τοὺς δ' θεοῦ θησαυ-
ροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καὶ θελων,
ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆ-
ναι μὴ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δ' πεισθεὶς τῇ τ χρη-
μάτων ὑπερβολῇ, τ στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγε ἐπὶ τὰ ἱε-
ροσόλυμα, νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ Ἰωάσης,

ὑπὸ θε-

παρεκάλ[illegible] τὸ τοῦ Θεοῦ ἵνα τὸ λαὸν αὐτὸν ἐνελ- A rogavitque Deum, ut ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita ut animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum oravit, ut obscuraret oculos hostium, caligine immissa, præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc qvoque, dedit se in B medium illorum, interrogans, quem quærerent: quibus respondentibus Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad urbem, in qua esset, ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. qvos ubi Samariam perduxit, Joramum regem jussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: C precibus deinde rursum ad Deum missis, impetrat, ut hostium oculis caliginem illam tolleret. at illi, recepta oculorum acie, conclusos se animadvertunt in mediis hostibus. cumque attoniti & inopes consilii hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex prophetæ, an jaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes D occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia, ignaros omnium eò loci esse productos. consuluit igitur, ut hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Joramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. *Illi re-* IV.
versi omnia, quæ eis contigere, suo regi renun-
E tiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simulq; vatis divinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clam molitus est: sed decrevit aperto Marte rem gerere, potentiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatisque ingentibus copiis, universas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, F intra Samariam se continuit, fretus urbis munitionibus. Adadus vero cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Joramus laborabat rerum inopia, ut propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argenteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; ma-
G gis verebatur rex, quam ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, urbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens, ne quis in urbem clam admitteretur, & singulari diligentia hujusmodi occasiones adimens. Cumque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putans eam aliquid cibi petere, commotus ira male precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, unde ipsi impertiri posset aliquid.

cibum moleſtam eſſe, ſed ut litem inter ſe & aliam mulierem finiat: jubet, quid rei ſit, exponere. Mulier ait, ſe cum amica quadam vicina pactam ut, quandoquidem nullum aliud adſit contra famem remedium, jugulatis infantibus, (nam utrique erat filiolus) unum atque alterum diem hoc cibo ſe alerent. Se prius ſuum occidiſſe, quo heſterna die conſumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto B diſcedere, & ſuum abſcondidiſſe filium. Percuſſus vehementi dolore Joramus veſtem ſibi conſcidit, & exclamans hoc demum defuiſſe ad calamitatum ſummam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans, qui in tantis malis nullum dignaretur à cœleſti numine impetrare ſubſidium: confeſtimque mittit, qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem ejus prope- C rabat, Eliſæum verò regis ira non latuit: ſed domi ſedens cum diſcipulis, Joramus, inquit, homicidæ filius, miſit, qui caput mihi adimat. nunc adventum ejus obſervate, ut, dum erit pro foribus, opponatis vos, & objectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipſe aderit, mandati jam pœnitens. Illi ita, ut juſſi ſunt, hominem venientem excludunt: moxque Joramus ad ſe re- D verſus, & veritus, ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Eliſæum properat, interventu ſuo cohibiturus miſſum à ſe hominem, & vatem periclitantem ſervaturus. quo ut ventum eſt, incuſare eum cœpit, quod in tantis calamitatibus ſe cum civibus deſpiceret, nec ullum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in craſtinum eadem hora, qua tum rex ad ſe venerat, E futuram magnam rerum ad victum neceſſariarum abundantiã, ita ut publicè in foro uno ſiclo veniret ſatum ſimilæ, & uno æquè ſiclo duo ſata hordei. His dictis, rex cum ſuo comitatu ſupra modum exhilaratus eſt, propter expertam toties prædictionum fidem tum quoque nihil addubitans, & præſentem difficultatem ſpe futuri ſublevans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum ejus parti præpoſitus, cui tum rex forte F familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & ſicut abſurdum ſit ſperare ſimilæ ac hordei pluviam, ita nec, quod tu dicis, mihi fit veriſimile. Tum propheta: Videbis ipſe, 4. Reg. 7. ne dubita, ſed videbis modo, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, ut lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac G de cauſa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter ſævientem famem nihil ex urbe ciborum acciperent, & ſive in urbem reditus daretur, ſive domi ſe continerent, fame ſibi pereundum certo intelligerent, decreverunt ſe hoſtibus committere: ut, ſive eis parceretur, viverent: ſive ſævire hoſtis mallet, certè levius mortis genus incurrerent. Hæc ſententia poſtquam comprobata eſt, noctu eunt ad caſtra hoſtium.

χλεῶν τροφῆς ενεκα. κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν περὶ ὧν ἀπιζητεῖ. σωθήκας ἔφη ποιησασθαι μὴ τῆς ἐπεγγυωαχὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπεὶ τὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἰῶ ἀμήχανα, διαχρησαίμθμαι τὰ τέκνα, ἰῶ δὲ ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμθμ ἀλλήλας. κἀγὼ φησι πρώτη τὸν ἐμὸν κατεσφαξα. καὶ τῇ παρελθούσαν ἡμέραν, τὸν ἕτερον ἀμφίπραγ. ἡ δ' οὐ βέλετα ταῦτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ ὠφανίσαι τὸν σωθηκὴν, καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλέησε σφοδρῶς ἰῶραμον ἀκούσαντα, καὶ ὠσπερῃξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἐκβοήσας, ἔπεσε ὀργῆς ὅλη τὸν προφήτην ἐλισσαῖον πλησθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται δ' Θεὸς παρ' αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τῶν παρεχόντων κακῶν δοῦναι. τὸν τε ἀποπεμπόμενα αὐτὸ τῶν κεφαλῶν, ἀδῆλος ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅλη τῶν ἀναίρεσιν ἠπείγετο τοῦ προφήτου. τὸν δ' ἐλισσαῖον σὺν ἔλαθεν ἡ δ' βασιλέως ὀργή. καὶ δεῦρο μὲν δ' οἰκαδε παρ' ἑαυτὸ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰῶραμος ὁ τοῦ φονέως ἰὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτὸ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τοῦτο προσελθὼν ἀφίκηται, ὦ φυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προσαποθλίψαντη θύρα καὶ κατασχεῖν. ἀκολουθησάντων αὐτῷ προς ἐμὲ ὦ δαιμόνιε ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. ὁ μὲν τοιαῦτα κελεύσας ὡς ἦκεν ἐπεμφθεὶς ὑπὸ βασιλέως ὅλη τὴν ἀναίρεσιν δ' ἐλισσαίου ἐποίησαν. ἰῶραμος ἦ καταγνοὺς τὸ ἐπὶ τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτο προσελθὼν, ἐπισχὼν κωλύσαι ἠθέλησε τὸν φονέα, καὶ διασώσας τὸν προφήτην. ἀφικόμενος ἦ πρὸς αὐτὸν, ἠτιᾶτο ὅτι μὴ ὤφελε τὸ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τὸ παρόντων κακῶν αἰτεῖ, ἀλλ' ἅπερ τῶν ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισσαῖος ἦ, εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθ πολλὴν ἀφθονίαν τροφῆς. ὁ παραδοὺς μὲν ὢν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς ἢ τὰ. ὠνεῖσθ ἦ σεμιδάλεως σᾶτον σίκλου. ταῦτα τὸν τ' ἰῶραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἀπέστρεψε. πιστεύειν δὲ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς προπεπειραμένοις ἀλήθειαν ἐδοκίμαζον. ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπ' ἐκείνης ἔσεσθ τὴν ἡμέρας ὁ παλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη κῆφον αὐτοῖς ἐποίῃ. ὁ δὲ τὸ τρίτης μοίρας ἡμερῶν τῆς βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερειδόμθμον, ἄπιστα εἶπε λέγεις ὦ προφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταρράκτης κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γίνεσθ. καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ὑφ' ἓν τὸ λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τὸ τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἐλισσαίου προειρημένα. νόμος ἦν ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρᾳ ἔχοντας ἐκ μὴ καθαροὺς ὑπὸ τῶν πολιτῶν τὰ σώματα, μένειν ἔξω τὸ πόλεως. ἄνδρες ἦσαν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τὸ λιμοῦ τροφὴν ἐκφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ἁλῶσιν ἦ αὐτοὺς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τὸ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο ἦ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορία τροφῆς, ὡς ἀδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκέλευον. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζήσεσθαι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, εὐθανατήσοντες. τούτου κυρώσαντος τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν πολεμίων, ἦρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοὺς σύρους ἐκφοβεῖν καὶ παράπλεω ὁ
θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης
στρατιᾶς ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνῆχεῖν, καὶ παντὶ ἐγκα-
τέρω μεσοφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τὸ-
τον τὸν τρόπον τὸ αὐτῶν διετέθησαν, ὡς τὰς σκευὰς
ἐκλιπόντες σωὲδραμον πρὸς τὸν ἀδερφὸ λέγοντες ὡς
ἰώραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος
συμμάχους, τόν τε τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν
χηταίων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. μεθιέντων δὲ αὐτοῖς, ἐπε-
χεῦεν ἑ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἀδερ, καὶ δὲ αὐ-
τὸς μεθιεφοβεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει,
μεθέσχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀπραξίας καὶ βορύβου κατα-
λειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑπο-
ζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ
λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν
σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθη-
μεν, καὶ ἡμῶμενοι μεθὸς τὴ παρεμβολὴ, πολλὴν ἡσυ-
χίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες δὲ
ἔσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα ἑω-
ρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πόντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα,
καὶ πάλιν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς
ἔκρυψαν. ἑπεῶ δὲ εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁ-
μοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίη-
σαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὁ-
θεν ἐκάσαντες ἀναχεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατε-
γίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλούντων τῷ ἰωράμῳ καὶ
τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες μεθὸς τὸ τῆς σα-
μαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες μεθὸς τοὺς φύλα-
κας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ μεθὲ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ
ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς ἔ βασιλέως φύλαξι. παρ'
ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ
τοὺς ἡγεμόνας. μεθς οὓς ἐλθόντας ἐνέδρας καὶ τέχνας,
ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τὸ τ συρῶν βασιλέως,
ἀπογνόντος ὑμᾶς τὸ λιμῷ ἁλῶναι θέλειν, ἵν' ὡς πε-
φοβημένοις ὅπι ἁρπαγὴν ἐξελθόντων τ παρεμβολῆς
αἰφνιδίως ὅπιπτοιεν. κ κτείνη μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ'
ἕλη τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, ἁλὰ φυλακῆς ἔχειν
αὐτὴν, φρονήσαντας τὸ τοὺς πολεμίους ἀναχεχωρηκέ-
ναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν ἂ σωφρονοῖτε
ὑπονοήσετε. πέμψαι γοῦν συμβουλεύσαντος δύο τ
ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσον-
τας, ἵν' ἁληφθέντες ὑπολοχώντων τ πολεμίων ἁρ-
φθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὁ-
μοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυποπτως προελθοῦσαν. πρόσ-
αρθμησε δέ φησι τοῖς ὑπὸ ἑ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς
ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τ ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπωλῶν. ἀρε-
θεὶς δὲ τῇ γνώμῃ πέμπει τοὺς κατοψομένους ἐπέμψεν. οἱ
δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἦνυσαν, μεσὴν δὲ σι-
τίων καὶ ὅπλων εὗρον. ἃ ἁρπάσαι τὸ χῶροι μεθὸς τὸ φθάσαι
ἦναι, ῥίψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς,
ὅπι διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλήθος ἐξαφῆ-
κεν. ἐτελεῖ δὲ οὐδὲν οὐδὲ ὀλίγον ὠφελοῦτο, ἀλλὰ
πολὺ μὲν χρυσὸν. πολὺ δὲ ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παντο-
δαπῶν κτηνῶν. ἔτι γοῦν σίτου μυριάδας ἑκατὸν
ἤς, αἷς οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν ἐπιτυχόντες, τῶν μὲν μεθε-
πόντων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονείαν δὲ εἶχον ὡς
ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. σεμιδάλεως
δὲ σάτον σίκλου κ τὸ ἐλισσαίου μεθφητείαν. ἰσχύει
δὲ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τού-
των σὺκ ὠνατο τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγε-
μών. καταστὰς γὰρ ἐπὶ τὸ βασιλέως ὅπι τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum adventantium, adeo ut, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Joramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: jam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, qvod & ipsi aures inani sonitu pulsarentur, ut cæteris: & per
B summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & jumentis, & divitiis maximis, totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum, in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique ulterius, & ad unum quodpiam tentorium delati, post-
C quam ne unum quidem adesse viderunt, refecti primum cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatum in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter, ut prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Unde facilè conjectantes de abitu hostium, damnabant
D suam negligentiam, qvod non hæc Joramo & civibus indicassent mox à principio. qvapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus, discessum hostium eis significant. illi porro excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio, amicorum & ducum consilium advocat. ait rem sibi suspectam, ne, astu simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes fa-
E me urbem expugnari posse: ut si ad diripienda castra, quasi fuga deserta, procurrant, repente coorti, cæsis direptoribus, urbem etiam facile occupent. quare suam sententiam esse, ut diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque, temere credita fuga hostium, procurrendo periculo se objiciant. Hoc consilium quidam laudavit, ut prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites, qui omnia Jordanem usque
F explorent: qui si forte intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temere progressi circumveniantur: nec duorum eqvitum fore gravem jacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & evestigio misit, qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim jacere arma jactata, &
G frumentum reliquasque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis, rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia jumentorum genera, præterea tantum invenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterant, ut mox omnes præteritæ famis oblivio caperet. tanta enim fuit abundantia, ut duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum similæ, juxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adjutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

ne se invicem conculcando obtererent, ipse hoc passus est: atque ita interiit, qvemadmodum Eliseus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascum reversus incolumis, ubi cognovit, divinitus immisso terrore, se una cum exercitu in fugam conjectum, & vanum fuisse, quod de adventu hostium crediderant, ratus omnino adversum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inviseret, hoc cognito, fidissimum è familiaribus suis Azaelem honoris causa ei misit obviam, non sine muneribus, scitaturum, quisnam futurus esset morbi exitus, & num evasurus esset hoc periculum. Azael, assumptis quadraginta camelis, quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obviam factus Elisæo, reverenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum, ut offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod levamen sperare debeat. propheta, nuncio nihil mali renunciare justo, tantum moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus vero flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens, quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, qvod me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum urbes incendes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnantes mulieres. Azaele verò dicente, & unde mihi vires, ut hæc faciam, ait sibi divinitus significatum, quod ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reversus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti uvido in eum injecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est, ut usq; in præsens tam Adadus quam Azael ejus successor divinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum urbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem jactant, nescientes, qvod non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate interceserint. Cæterum Joramus Israelitarum rex, audita morte Adadi, à continuis pavoribus respiravit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace vivere.

4. Reg. 8.

V.

Alter vero Joramus, qui Hierosolymis imperitans eodem, ut dixi, nomine censebatur, mox ut principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam uxorem: qvæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit.

νδύσωσι. καὶ ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολῶνται, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τὸν ἀποθνήσκειν τὸν τρόπον, τῷ πελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτε τῆς καὶ αὐτὸν ὠφελὴς τῆς ἐσομένης εὐπορίας τῶν ἀναγκαίων λεγομένους, μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπίστευσεν. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἄδερος Δαμασκηνὸς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὸν στρατιὰν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν παρεσχὴν σκέψιν ἐνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς Δαμασκὸν ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ ἀφεύξοιτο ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ μὴ καμήλων παραλάβων τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα, τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῇ βασιλέως φέρων δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὅτι ὁ ἄδερος τοῦ βασιλέως πεμφθεὶς πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσοι καὶ πύθοιτο περὶ τῆς νόσου, εἰ φεύξοιτο ἀπ' αὐτῆς ἐσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τελευτήσει. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐρρεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μετὰ τὸν ἄδερος τελευτὴν. ἀνακρίναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλου τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν ἰσραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν, ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, προσρηγνὺς πέτραις, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις ξιφήρης. τὰ δ' ἀζάηλου λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβέβηκεν ὥς τε ταῦτα πιθήσεσθαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τάδ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ὡς ἀφίκετο πρὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βελτίω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ἐπιούσῃ δίκτυον ὑπεβαλὼν αὐτῷ ἀμβροχον, τὸν μὲν στραγγάλῃ διέφθειρε, τοῦ δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ὠφὴν τῶν σύρων εὔνοιαν καὶ τοῦ δήμου τῶν δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ μεχρινῦν αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς ἐνεργεσίας καὶ τῶν ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τοὺς τῶν δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπί τε τιμῇ τῶν βασιλέων, καὶ σεμνιώσῃ τοὺς τούτων ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἢ ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὸν ἄδερος τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τὸ δέος ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως ἀπολύσας λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ὃς τοῦτο γὰρ ἦν τοῦτο καθὼς προεῖρηκαμεν ἔμπροσθεν ὄνομα, ὠφελαλεῶν τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς ἐπὶ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν πατρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν ὑπενεγκὼν τῶν τοῦ ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρεμύησαν εἰς τὸ πάτριον τῶν ἑβραίων ἔθη, καὶ τὸ θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξε γὰρ αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, ζ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, γοθολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

μητρὸς ὢν, ἀχίας μὲν τοὔνομα, ἀὐτῆς ἦ τὸ γένος. ἀγαθὸς δ' ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοητικὸς τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατεύσαμενος ἦ καὶ ἐπὶ παλαιστίνους, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἔλαβε καὶ κράτος, ἵππων καὶ ἀμνίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ ἦ ταύτην τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τῇ αἰγύπτῳ γειτνιῶσιν ἄραψι. καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τῆ ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέσησεν αὐτῇ φρουράν. ἔπειτα τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιτάξας τελεῖν, καὶ πάντα μέχρι τῶν αἰγυπτίων ὁρῶν χειρωσάμενος, τῶν ἱεροσολύμων ἤρχετο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν, ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου κατῳκοδόμητο, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε ἐπὶ καταμμήσα, ὑπὸ δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτε τὸν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρὸς οἰκοδόμησε ἦ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρουρὰς δ' ἐνέστεισε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς ἐποιήσατο καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. ἦν δὲ φύσει γὰρ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα περὶ τῆς γῆς ἐπιμελὲς, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς πωλεῖν σπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν ἐπίλεκτον πρὸς αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι ἡνιοχοῦντες τῷ ἀλκίμῳ ἀνυπόστατοι, τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν ὅλην στρατιὰν καὶ ὡπλισε, θώμφαιαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ ἰνδικοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἐπὶ ἦ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα, καὶ ἅρπαγας, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. ἡνίκα δ' ἐν ταύτῃ τῇ σωτάξει καὶ παρασκευῇ, διεφθάρη ἡ διάνοια τοῦ δὲ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπούσῃ τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα ἀθάρκους τὸν χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτὴ δ' ἡ ἀπόνοια τοῦ θεοῦ δέους, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠλισθεν δ' ἀπ' εὐπραξίας, καὶ κατηυξήθη πρὸς τὰ δ' πατρὸς ἁμαρτήματα. πρὸς δὲ κάκεῖνον ἡ τῶν ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ὃ δυνηθέντα προσῆναι καλῶς αὐτῶν ἤχθη. ἐνστάσης δ' ἡμέρας ἐπισήμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱερατικὴν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ἐπιθυσιάσων ἐπὶ δ' χρυσοῦ βωμοῦ τοῦ θεοῦ. δ δ' ἀρχιερεὺς ἀζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὑγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν. ὁ δ' ἐξὸν ἐπιθύειν ἔφη. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ δ' ἀαρὼν γένους. καταβοῶντος δ' ἐκείνου καὶ μὴ προσιόντος εἰς τὸν θεὸν, ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς θανάτου, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ ἦ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέχρις. καὶ διαστάντος δ' ναοῦ, φέγγος ἦλθε λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ δ' βασιλέως ὑψὶ προσέπεσεν. ὡς τὸ μὲν δ' θεοῦ λέπρα ἐπιφλαμεῖν, πρὸ ἦ τῆ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ δ' ὄρους ἀπορραγεῖσα τὸ ἥμισυ δ' κ' τὴν. δυσμὴν, καὶ κυλισθὲν πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος ἔστησαν. ὡς τάς τε παρόδους ἐμφραγεῖσαν, καὶ τοὺς βασιλικοὺς. ἐπεὶ ἦ κατειλημμένον τὸν ὄψιν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφραζόν τε αὐτῷ τὴν συμφοράν, καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς ἐναγῆ. ὁ ἦ τὰ ἀλλοτρίας δ' συμβεβηκότος δεινὸς κ' δ' μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει,

tre Achia, cive & ipſa Hieroſolymitana. Hic erat natura bonus ac juſtus, & magnanimus, providendisque rebus ſolers & induſtrius, is, ſuſcepta expeditione in Palæſtinos, prælio victor urbes eorum vi cepit, Gittam & Jamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: &, condita urbe ad mare rubrum, præſidium in ea poſuit. poſt hæc, Ammanitis ſubactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis uſque ad Ægypti terminos in poteſtatem ſuam redactis, in poſterum ad curam urbis ſe contulit. quicquid enim mœnium vel vetuſtate labefactum erat, vel ſuperiorum regum incuria, totum inſtauravit: atque eam etiam partem, quam Iſraelitarum rex, Amaſia patre hujus capto, dirruerat, quando urbem victor ingreſſus eſt. his addidit non paucos turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis, & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam diſpoſuit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam jumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quod regio eſſet apta paſcuis. cumque admodum eſſet agriculturæ ſtudioſus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea ſelectorum militum trecenta ſeptuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni, viri generoſi & invicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinem ſtruere in aciem, & arma ſingulis diſtribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel ſaxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia inſtrumenta his ſimilia. Dumque in his ſtudiis & apparatibus verſatur, corruptus eſt arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam, ac ſempiternam cœpit non magnifacere, nec religionis nec pietatis admodum obſervans, ita ut ad paternam impietatem videretur proclivior, ad quam & ille prolapſus fuerat, quod fortunę favorem & perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderatè ferre neſciret. Et cum veniſſet ſolennis feſti celebritas, ſumpto ſacerdotali habitu, ingreſſus templum ad aureum altare Deo ſuffitum facturus aſtitit. Ac currit eo mox Azarias pontifex octoginta ſacerdotum globo ſtipatus, & regem compeſcuit, vociferans ac negans hoc illi fas eſſe, ſed ſolis ſacerdotibus datum ſuffire, qui ſint ex Aaronis genere. jubebatque, ut exiret, & Deum talibus factis provocare ad iram deſineret. Tum rex commotus mortem illis, ni quieſcerent, minatus eſt: & ecce tibi, terra vehementer concutitur, fiſſoque ſuperne templo, radius ſolis os regis improbum ferit, quod veſtigio lepra contactum eſt. acceſſit huic & aliud prodigium, quod eodem terræ motu ante urbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis revulſum, per quatuor ſtadia volutum, objectu demum Orientalis montis conſtitit, obſtructa via publica, & oppreſſis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò poſtquam in facie regis lepram animadverterunt, divinitus inflictam ei plagam indicaverunt, & ut tanquam pollutus & im-

Damaſcenorum rex Iſraelitarum regem bello impetit.

VI. ISraelitarum autem rex Joramus, ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam urbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admovet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram urbem ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramathæ toto exercitu, cui Jeum Amaſiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propoſitum, percurato vulnere, Syros bello aggredi. Interim Eliſæus, dato uni è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, ut eo delibutum Jeum regem appellaret, diceretque ſe autoritate divina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, juſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitus ejus conſcio. Ille ubi ad deſtinatam urbem pervenit, offendit Jeum forte ſedentem, medium inter duces exercitus, ita ut Eliſæus fore prædixerat: accedensque ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui. & cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclave, juvenis depromptum oleum in caput ejus effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & ut ulciſcaris prophetarũ ejus ſanguinem, qui à Jezabela contra omne fas occiſi ſunt: ut, quemadmodum prius Hieroboami & filii ipſius Nadabi, ac mox Baſani familiæ propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum ſemen maneat reliqvum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclavi ſe proripuit, nolens à qvoquam conſpici. Jeus autem ſtatim in conſeſſum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet juvenis, & inſanum videri dicentibus: recte, inquit, conjecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt. illis vero magis etiam exponi ſibi quid eſſet, orantibus, regnũ populi ſibi a Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc ubi prolocutus eſt, unusquiſque ducum detraxit ſibi pallium, quibus congeſtis, in ſpeciem ſolii, & ipſo ſuperimpoſito, tubis & cornibus juſſerunt ſigna canere, Jeum, novum regem conſalutantes fauſtis acclamationibus. Ille decrevit cum exercitu Jezraelam urbem petere, ubi tum, ut jam diximus, Joramus curabat vulnus, qvod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratque eo per officium cognationis etiam Hieroſolymorum rex Ochozias, qvod eſſet ſororis ejus filius, ut, quomodo ſe habeat vulnus, inviſeret. Quos ut Jeus repentino acceſſu opprimeret, edixit, ut è ſuis militibus nemo Joramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, qvod bona fide regnum ſibi detulerint.

4. *Reg.* 9.

Στρατεύεται τῷ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν ἀδελφὸν τελευτὴν, ἐλπίσας ἁραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων οὐ κατὰ κράτος, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζάριαν πόλιν, ἰασόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὸν στρατὸν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦν. ἤδη δὲ αὐτὸν εἰλήφει κατὰ κράτος. παρῆκεν δ' αὐτὸν μετὰ τὴν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δὲ ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἄλειον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦν, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἤρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ἀπιστείλας ἐκέλευσε, καὶ τρόπῳ φυγῆς πειρᾶσθαι τὴν παρείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δὴ ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, τὸν ἰηοῦν διέγνω καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δὲ ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ εἰσελθόντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίσκος τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ δὲ ἡμῶν δὲ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀδικίως ἀποθνῃσκόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ ἱεροβοάμου καὶ ναβατίου παῖδες καὶ βάασα προέρριζος διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου ἡμέρας. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὅπῃ τῆς στρατιᾶς ὀρθῆναι. ὁ δὲ ἰηοῦς προσελθὼν ἤκειν ὅπῃ τὸν τόπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς ἠξίουν τὰ πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προεῖπε μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ τοὺς λόγους μεμάνιότος ἐπαίσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα ἐπὶ πληθυος ἱερηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος πρὸ ποδῶν αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηοῦν εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπῃ ἰώραμον, εἰς ἰεσράελαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τὸ τραῦμα, διὰ τὴν ἁραμάθῃ πολιορκίαν. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. ἦσαν γὰρ αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὑποσκέψασθαι δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος διὰ τὴν συγγένειαν ἐλήλυθει. ἰηοῦς δὲ βουλόμενος, αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποφράσαι μηδὲν αὐτὸν τῷ ἰωράμῳ, τοῦτο ἔσεσθαι λαμπρὸν ὑπόδειγμα αὐτῷ τῆς εὐνοίας, καὶ τοὺς βεβαιωμένους οὕτως ὑποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

λω δέ τις κ) ἔστω τ καιρὸν προφήτης ναὺμ ὀ τοῦτο- A Hoc regnante, propheta quidam extitit, Nau- XII.
μα, ὃς περὶ τ ἀσσυρίων καταστροφῆς κ τῆς νίνου προ-
φητεύων ἔλεγεν ἔτως. ἐστὶν νινυὲ κολυμβήθρα ὕδατος
καινουμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, καὶ
κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται. φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλ-
λήλους, στῆτε στῆτε, καὶ ἀφέλεσθε αὐτοὺς καὶ ἀργύριον
ἁρπάσατε. ἔσται δὲ οὐδεὶς βουλησόμενος. σώζειν γὰρ αὐ-
τῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἕρις ἔξει καὶ θρῆνος, πάρεσις B
τε τῶν μελῶν, αἵ τε ὄψεις ἔσται ἔκφοβοι μέλαιναι τε-
λέως αὐτοῖς γενήσονται. ποῦ ἔσται τὸ κατοικητήριον τ
λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινυέ,
ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ ἐκεῖ λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται
ἐπιπάξουσι τῷ κόσμῳ. καὶ ἄλλα γὰρ πολλὰ περὶ τού-
των, ἃ προεφήτευσεν ἔτι ὁ προφήτης περὶ νινυέ, C
λέγειν σὺκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην. ἵνα μὴ τῆς ἐντυγ-
χάνουσιν ὀχληρὸς δόξω, παρέλιπον. σωθέντα γὰρ πάντα τὰ
προειρημένα περὶ νινυέ, μὴ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαί-
δεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἀπηρξώντως ἡμῖν δεδή-
λωται.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς στρατευσάμενος ἀράσης ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ἐπὶ
ἱεροσολυμίτας ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα πεῖ-
σαι τὸν βασιλέα ἀσσυρίων ἐπὶ δαμασκὸν
στρατεύσασθαι.

Ὁ δὲ ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἐν καὶ τεσ- D XIII.
σαράκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἐκκαίδε-
κα. θάπτεται δὲ ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχε-
ται δὲ εἰς τ ἰόν αὐτοῦ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τ θεὸν γενόμενος, καὶ τοὺς πατρίους ἐκβαλὼν νόμους, τοὺς
ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐμιμήσατο, εἰδωλεῖα ἐν ἱεροσολύ-
μοις ἀναστήσας, ἐθύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ
ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα. καὶ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ τού-
τοις ἄλλα πολλὰ ἀσεβήσια διεπράξατο. ἔχοντος δ' ἔτους
καὶ μεμελετότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν σύρων καὶ δα- E
μασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακείας ὁ τ ἰσραηλι-
τῶν. φίλοι γὰρ ἦσαν. καὶ συνελάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ἐπὶ πολὺ ἐπολιόρκουν χρόνον. ἀλλὰ τ τῶν τειχῶν
ὀχυρότητι μηδὲν ἀνύοντες. ὁ δὲ τῶν σύρων βασιλεὺς, λα-
βὼν τὴν πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν ἤλαθ, καὶ τοὺς
ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους.
τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις ὁμοίως καὶ τοὺς περιχώρους
ἀναθέντας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμα- F
σκὸν, μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀνέζευξεν. ὁ δὲ τῶν ἱεροσολυμιτῶν
βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νο-
μίσας ἀξιόμαχος εἶναι τῇ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν
δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κατὰ
μῆνιν θεοῦ, ὃν ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς
ἅμα καὶ μεγάλοις εἶχε, δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες καὶ
ἑπτὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἔπεσον τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν.
ὧν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίαν τὸν ἰόν αὐτοκτείνει ἐν τῇ συμ- G
βολῇ βασιλέως ἀχάζου, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον
τῆς βασιλείας ἀπάσης ἐρικὰμ, καὶ τὸν τ ἰούδα.
φυλῆς στρατηγὸν ἑλκανᾶν ἐλάβε. καὶ ἐκ
τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας
ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώ-
ρουν εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνον καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ
πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην
αὐτοῖς οὐ διὰ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἐθέλου γνέσθαι.

Hoc regnante, propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subversione hæc verba vaticinatus est: Ecce Ninive, piscina aquarum fluctuans, ita & populus ejus omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum, & nemo valet. mallent enim vitam servare quam facultates. occupabit enim eos grave dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorum præ pavore fient luridæ. Ubi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Ninive dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Ninive in hanc sententiam prophetavit, quæ nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem, lectorem plus æquo onerans. Evenerunt autem omnia, quæ de Ninive prædicta sunt, post annum centesimum decimũ quintum. Et de his quidem hactenus. CAP. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

Iothamus autem à vivis abiit ætatis anno primo post quadragesimum, cum regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositus, regnum ad Achazen ejus filium hereditario jure pervenit. qui erga Deum impiissimus, omnium & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit, ritu Chananæorum, & his similia multa perpetravit. Hunc ita insanientem duo simul reges; Rases Damascenorum & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socii: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnaverunt, quod urbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrum Elam urbem occupat, & necatis ejus habitatoribus, Syrorum coloniam eo deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Judæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domum reversus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognovit Syros abiisse domum, putans se Israelitarum rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cum, irato Deo, commisisset prælium, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodem Prælio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ congressus, superatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Judæ copiarum ducem vivum in potestatem suam redegit. magnum præterea captivorum utriusque sexus numerum è Benjamitica, tribu abegerunt, & opima præda ditati reversi sunt Samariam. Obelas autem quidam, qui in ea urbe per id tempus prophetaerat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partam asseverabat, 4. Reg. 15.

ri dent præcipitem. quæ inter cadendum, cruentatis mœnibus, ubi ſolum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſt hæc Jeus ingreſſus regiam cum amicis, refecit ſe ab itinere, mandavitque Jezabelæ famulis, ut eam ſepelirent in honorē generis qvod nata eſſet è regibus: qui nihil reliqvum invenerunt de cadavere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris a canibus. his auditis, Jeus admiratus eſt Eliæ mentem divinam, qui eam reginam in hac ipſa urbe malè
4. Reg. 10. perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eo literas Jeus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad urbis magiſtratus miſit: in quibus hortabatur, ut quandoquidem arma, viri, eqvi & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero rege, qui per ætatem maxime videri poſſet idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, ut experiretur, qvomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes ſe huic, qui duos maximos reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata ejus paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus, accerſitis adoleſcentum altoribus, imperant, ut, occiſis illis, præſecta capita ad Jeum tranſmittant. illi nihil miſerti juſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibusdam plexilibus capita Jeſraelam miſerunt. Qvæ cum eo perlata eſſent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adeſſe Achabi filiorum capita. ille ante portam ex utroque viæ latere acervos ex eis juſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum: & ſi ego, inqvit, cum conjuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebatque eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolum, ſed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore jam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis, quotquot etiam apud Jeſraelitas ex ea cognatione invenirentur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cum incidiſſet in cognatos Ochoziæ regis Hieroſolymorum, rogavit, qvonam tenderent. Ajunt ſe venire ſalutatum Joramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam. neſciebant enim, utrumque ab eo necatum. illi hos qvoque comprehenſos jubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo poſt occurrit ei vir bonus & juſtus nomine Jonadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicavit ejus facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpet radicitus. Jeus vero ſuaſit ei, ut, conſcenſo curru, qvo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim, qvod nemini malo parceret, ſed falſos vates ac ſacerdotes,

λῷ τοῖς διώκουσι προσέταξεν αὐτῷ ἀπὸ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τοῖχῳ προσέῤῥανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια συὼ τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτᾶτο, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ἐκζάβελαν θάψαι ἀξιῶ τὸ γένος. ἐὼ γὰρ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς εἰ μὴ προεσκυθέντες τέως κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκροτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἐὼ δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰηοῦς, ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν. οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰς ἰεσραέλα προεῖπε τὸν ἀπολέσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβ ῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἀπὸ σκολὰς ἰηοῦς, τοῖς μὲν τῶν παιδαγωγοῖς, τοῖς δ' ἑτέροις, τοῖς ἄρχουσι τῶν σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, ἀποδείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα παραινέσαντας, ἰατρατεύεσθαι δίκην ὑπὲρ τῆ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, διάπειραν βαλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνῶντες δ' τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι πρὸς τὸν, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ἃ ἂν κελεύσει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτεῖναι αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰηοῦ. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἔπραξαν. καὶ συνελόντες εἴς τινα τόπον ἐκλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰεσράηλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ πρόεισιν ὀψόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν πάντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅτι τὸν δεσπότην τὸν αὐτοῦ στρατεύσαντα, κἀκεῖνον ἀπέκτεινε. τούτους δὲ πάντας τίς αὐτὸς ἀνεῖλεν, γινώσκειν δὲ αὐτὸς ἤξιου πρὸς τῆς ἀχάβου γενέσεως, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἡλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσέθεσαν δ' καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἰεσραηλίτας εὑρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν ἐπανελθεῖν. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοί τε ἰόραμον καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἤκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰηοῦς δ' καὶ τούτους συλλαβόντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, πεντηκοντὰ δύο. σωσαντὰ δ' αὐτῷ μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος, ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τοῖς οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τοῦ ἀχάβου. ἰηοῦς δ' ἀναβάντα ὅπη τὸ ἅρμα, συμπορεύεσθαι αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει,

λέγων ὑπιδείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς

ἀπέβαινε δ' ἐπὶ τοῦ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ φίλων τινὸς ὠσηὴ τοὔνομα. ὃς ἀρχὴν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ὢν, καὶ τῶν πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. ἐφ' οὗτον δ' ἐπ' αὐτὸν ἐστρατεύσατο τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν μὲν θεὸν οὐκ εἶχεν ἵλεων· εὐμενῆ καὶ συμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ἐνιαυσιαίους. ἐτεῖ δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηὲ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱὸς, καὶ ἀβίας ἀρχῆς τὸ γένος. φύσει δὲ καὶ αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε θρησκεύειν τὸ θεῖον. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς ἅπαντες ὑμεῖς οἱ πατέρες ἁμαρτίας τὰς μὲ ὀφλόντας τὸ θεὸν τὸ θεῖον τιμῶ πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν ἁλόντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν ἄνοιαν, καὶ ἀναπεθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐδοκιμάζεν εἶναι θεοὺς τούτους προσκυνεῖν, ὀφθαλμῶ δ' ὑμῖν ἔρχω μεμαθηκόσιν ὡς ἐστὶ δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τούτῳ μὲν ἤδη λήθην ποιεῖσθαι, καθάραντες δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας οὕτως ἀνοίξατε τὸ ἱερὸν, καὶ καθήραντες αὐτὸ ταῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὸν δέχασθαι καὶ πάτριον ἀνακαλεσάμενοι τιμῶ. οὕτω γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων ποιήσεσθε, ἀφέντες τὸν ὀργόν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ ἀτρεπίσαντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔτους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. ἀφαγνίσας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν αὐτὸν χῶραν, σκάλει τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν τῶν ἀζύμων ἑορτὸν ἄγοντα. πολλῶ γὰρ σκελοίπει χρόνον ἀφ' ὧν τῶν προειρημένων βασιλέων ὠφανομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὰ ἄρτι βίου, εἰς τὸν δέχασθαι ἐπανελθεῖν σωφρόνως, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὠφανομουμένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τὸν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὸν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, ὠφανῶν οὐχ ὅπως ὑπακούσουσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, δι' ἃ συμφέροντα ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δ' ἰσραηλίται, ὠφανομουμένων τὰ πρόσθεν, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ὠφανῆ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἀπόνοιαν μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὸν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέφυγον. καὶ πλεῖστον συλλαβόντες αὐτοὺς ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε ὠφανομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ χείρω τῶν προειρημένων ἀπενοοῦντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῶν μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτῷ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ἁπτόντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cujusdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cum regnum ſcelere quæſitum per annos novem obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum ejus auxilio facilè
B ſubjugavit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni hujus Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & juſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam, vel utilem tam ſibi quam ſubditis curam exiſtimavit, quam religionis ac divini cultus. quam-
C obrem advocata populi & ſacerdotum Levitarumque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidem ignoratis, qvod propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, ut eos, quos ille deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem veſtro malo didiciſtis, quam pernicioſa res ſit impietas, hortor,
D ut, illa oblivioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus una cum ſacerdotibus & Levitis, ac tum demum convenientes aperiatis templum, & luſtratum prius expiatumque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reverentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & ejeE ctis inde inquinamentis, adornatisque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò, dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem convocat multo jam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, ut, relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſcam il-
F lam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum, ut Hieroſolyma venientes azymorum feſtum una cum ſuis civibus celebrent. Hæc autem ſe ſuadere, non ut ſuum negotium ageret, ſed ipſorum utilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ vero, audito, quid legati à ſuo rege afferrent, adeo mentem non adhibuerunt, ut eos ludibrio habuerint, & prophetas qvoque eodem
G cohortantes, & præmonentes, quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremo comprehenſos necaverunt. nec his facinoribus contenti ad pejora etiam ſunt prolapſi, ita ut non prius deſiſterent, quam ob extremam impietatem Deus ultor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atque Iſacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem ſunt converſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent. Poſtquam autem ea multitudo convenit, rex, aſcenſo templo una cum principibus & populo, immolavit pro ſe tauros ſeptem, & totidem arietes, paremque hircorum numerum. & cum primum manus in

næ regiam ingrena,cum inter cæterorum cadave-
ra latentem nutricis opera anniculum puerum
Joaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in
ſuo cubiculo abdidit, &, ſolo marito conſcio, ſex
annis in templo clam aluit, quamdiu Gotholia
Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum
tenuit. Septimo demum anno Joadus cum quin-
que centurionibus conjurat, ut, communicatis
operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum
transferant: dataque & accepta ſilentii fide,ſpei
pleni negocium hoc modo aggrediuntur: centu-
rionesJoado ad hoc facinus adſciti,peragrata to-
ta regione, ſacerdotes ac Levitas & aliquot in
ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine
pontificis evocatos ſecum adducunt. ille habe-
re ſe utile reipublicæ conſilium ait, aperturum-
que eis, ſi id apud ſe continere velint: opus e-
nim eſſe non ſilentio tantum, ſed etiam auxilio.
Cumque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe
poſſe,quicquid vellet, dicere, producto puero
Davidici generis, quem alebat: Hic eſt,inquit,
rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum.Itaque
cenſeo tertiam veſtrum partem cuſtodiam ejus
in templo agere, tertiam item omnia templi loca
opportuna occupare: eam verò, quæ ſupereſt,
patentem portam,qua itur in regiam,ſervare.reliqua vero multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite,qui non
ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac
Levitis ſelectos mandavit ſatellitii more ſtrictis
gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit,incunctanter occidere, &
poſito omni metu ſervandi tantum regis curam
gerere. illi,approbato pontificis conſilio,rem ſtatim aggrediuntur. Joadus verò, aperto armamentario,qvodDavid in templo inſtruxerat,diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Levitis,quantum ibi haſtarum invenit & pharetrarum,& ſi quod aliud armorum genus aderat. atque ita armatos templo circundedit, conſertis
invicem manibus, ut ab ingreſſu, qvos intereſſe
non oportebat,excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, &
inunctum ſacro oleo,regem pronunciat.populus
quoque gaudens ſimul & plaudens fauſtis acclamationibus vitam & victoriam novo regi congeminat. Tumultus hîc & acclamationes præter
ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt,
ut,vehementer perturbato animo, cum ſatellitio
proſiliret à regia. Venientem deinde in templum
ipſam quidem ſacerdotes admittunt,ſed armatos
eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum
templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia,poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem,redimitumque corona regia,diſciſſa
veſte ſua, magno clamore jubet interfici inſidiatorem,& occupatorem tyrañidis. Joadus contra,
accitis centurionibus,jubet mulierem arripi,duciq;in torrentem Cedronis,atq;illic pœnas luere.

νοις τὸν ἰωάσον, τοῦτο δὲ παρεσκεύαστο τὸ παιδίον
ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον ὑροῦσα μὴ τῆς τροφοῦ
σης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε.
καὶ λαν θάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτὴ τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
τῆς ἰωάδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθο-
λία τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δὲ ἑβ-
δόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τοῖς ἰωάδος πέντε τὸν
ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνε-
πιθέσθαι μὲν τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένους,
τῷ δὲ βασιλείαν τοῦ παιδὸς συμφυλάξειν, καὶ λα-
βὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδιές ἔθος τῶν συνεργιστῶν
βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐφαίρει τῆς κῆ τῆς γοθολίας
ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰωάδος κοινωνοὺς
τῆς πράξεως παρειλήφει, παρελθόντες εἰς ἅπασιν
τῷ χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λῃίτας ἐξ αὐτῆς
ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον
ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν
ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἢ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μά-
θωσιν λυσιτελοῦν περ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμ-
πράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὑ-
μωμοκότων ἐγένετο, προάγων ὁν ἐκ τοῦ δαβίδου
γένους ἔτρεφεν, ἔτος ὑμῖν, ἔφη, βασιλεύς, ἐξ
ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστι θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα
βασιλεύειν ἄρχειν τὰ πάντος χρόνου. παραινῶ δὲ τὸν
τρίτον ὑμῶν μέρος φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ,
τὸν δὲ τέταρτον τῆς φυλακῆς ἐφεστῶναι τὰ πύλας
ἅπασας. ἡ δὲ μὴ ταύτῳ ἐχέτω τὸν τῆς ἀνοιγο-
μένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν.
τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω.
μηδ' ἕνα δ' ἐπὶ τόν ἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα.
προδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λῃί-
τας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐ-
τῶν ἐσπασμένους δορυφοροῦντας, τὸν δὲ πλησιά-
σαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι
θέμιτον, δείσαντες δὲ μηδένα θέμενον τὴ
φυλακὴ τὰ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συν-
εβούλευσε ταῦτοις πιθόμενοι, ἔργῳ τὰ προαι-
ρέσεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ ἰωάδος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁ-
πλοθήκην τὰ δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς
ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λῃίταις ἅπαν θ'
ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ ὁπλα τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι
ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους
ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸς τὸ ἱερὸν συναψαμένους τὰ
χεῖρα καὶ τὰ εἴσοδον τοῖς εὐ προσήκουσιν οὕτως ἀ-
ποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ
μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν.
καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰωάδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ
δὲ πλῆθος χαῖρον καὶ κροταλίζον ἔφα σώζεσθαι
τὸν βασιλέα. τῆ δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθο-
λία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραγμένη σφό-
δρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπίπτοις τραπέ-
ζης ἐν τῷ βασιλείου. πλαμβανομένῃ δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐ-
τὰ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δ' ἑπομένους ὁ-
πλίτας εἴργειν εἰσελθεῖν οἱ πρεσῶτες ἐν κύκλῳ τῶν
περὶ τῆ ἀρχιερέως τῆτο προστεταγμένων. ἰδοῦσα
δὲ γοθολία τὸν παῖδα ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ
τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη
καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν
ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τὰ δεχὰ ἀφελέσθαι
σπουδάσαντα. ἰωάδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατον-
τάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὰ γοθολίαν εἰς τὰ φάραγγα τῆ κεδρῶν, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μὴ δὲ

ἐν οἷς καὶ τ βασιλέα ὠσηλῶ ζωὸν ἑλαβε. κ μεταστήσας A cum qvo etiam Oseas rex vivus captus est. Deinde migrare jussa qvadam Persica gente ex eo tractu, qvi ab amne Chutho denominatur, sedes ei designavit in agro Samariæ, cæteraqve Israelitarum regione. Migraverunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos nongentos qvadraginta septem, qvo majores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Jesu annis octingentis, post defectionem vero à Roboamo Davidis nepote ad Hieroboamum, de qva supra diximus, annis ducentis & qvadraginta mensibus septem, diebus septem. atqve hic fuit finis Israelitarum, qvi neqve legi subditi esse voluerunt, neqve prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per qvam à Roboamo defecerũt, servo ipsius in locum ejus rege constituto: qvi, contemptis divinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniqvitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliavit, & ipse qvoqve meritas pœnas non effugit. Porro Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragravit, & nomen ejus in Tyriorum annalibus scriptum invenitur. bellavit enim contra Tyrum, regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qvi in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam lingvam translatis sic scribit. Is deinde, qvi Elulæus nominabatur, regnavit annos tringinta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eo profectus sub imperium suum retraxit. contra qvos, misso exercitu, Assyriorum rex Phœnicen totam invasit: facta deinde pace, cum copiis domum reversus est. paulo post Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cum soli Tyrii facere ejus imperata detrectarent, reversus est contra eos cum sexaginta navibus, qvas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Qvibus occurrentes Tyrii cum duodecim navibus, disjecta hostili classe, qvingentos ex ea captivos abduxerunt, qvo facinore non mediocrem rei navalis gloriam sibi comparaverunt. Revertens autem rex Assyrius, custodes ad fluvium & aqvæductus disposuit, qvi aqvari Tyrios prohiberent: qvod cum per continuos qvinqve annos fieret, coacti sunt, effossis puteis, inde se sustentare. Hæc sunt qvæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inveniuntur. Cæterum novi Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, qvod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cum qvinqve gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, qvos ritu suo colentes Deum maximũ ad indignationem irritaverunt. Exorta est enim sæva pestilentia, à qva cum popularentur, nullam invenientes opem, oraculo admoniti sunt, ut DEUM maximum colerent: nam hoc illis

ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώρας τόπων τινῶν, ἔστι δὲ ἐν περσίδι ποταμὸς ὃν ἔχω τοὔνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τ ἰσραηλιτῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν οἱ δέκα φυλαὶ τ ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μ τῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων πεντεκαίδεκα ἐπὶ, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν ἀσέβημα ἔξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴν δε κατέσχον τὴν χώραν. ἀπὸ ἧς στρατηγοῦντ ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς ἀποστάντες ἀπὸ ῥοβοάμου Β τ δαυίδ ἔγγονος τὴν βασιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι ἤδη πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ διακόσια ποτα μάκοντα, μῆνες ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. καὶ πλ μὴν τὰς ἰσραηλίτας τοῦτο καπήλαβε ὠδῖνας τὰς νόμους, κ παρακούσαντας τ προφητῶν, οἳ προύλεγον αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τ ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τ κακῶν ἡ στάσις. ἣν ἐσχίσαντες πρὸς ῥοβοαμον, τὸν τότε δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξήμαρτεν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τ ἐποίησε C μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖν μὴν ἧς ἴσως ἄξι δίκης παύτην ὑπέσχεν. ὁ δ τ ἀσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δ ὄνομα τότε τ βασιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγεγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ τύρον βασιλευοντ αὐτοῖς ἐλουλαίου, μαρτυρεῖ δ τ μάνδρ, ὃς τῶν χρονικῶν πραγμάτ τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν τυρίων μεταφράσας εἰς D τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἔτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. ἔτ, ἀποστάντων κιτταίων, ἀνατάλευσας, πεζοπορήσας αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τότοις πέμψας ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν. ὡς τε αὐτοῖς μάχ ἱκέσιον, μ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπίσης τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρκη καὶ ἡ πάλαι τύρ, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τοῖς τῶν ἀσυρίων ἑαυτὰς βα- E σιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων ἀχ ὑποστάντων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἐπέστρεψε, φοινίκων συμπολεμουσῶν αὐτῷ ναυσὶ ἐξήκοντα, καὶ σπικώπαις ὀκτακοσίαις. οἷς ἐπιπλεύσαντες τύριοι ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων λαμπαρισῶν, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπεπάχθη δὲ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ λαφύρων. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, κατέχησε φύλακας ἐπὶ τ ποταμοῦ, ὑδραγωγιῶν οἱ μαχωλύσωσι τυρίους ἀρύσασθ. καὶ F ἔτ ἔτεσι πέντε γλυμμον, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. κ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, κ τὰ σελμανασάρου τ ἀσυρίων βασιλέως ταῦτ ἐστιν. οἱ δ μετῳκισθέντες εἰς σαμάρειαν χθαῖοι, ταύτην μὲν ἐκρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς χθαίας καλυμμένης χώρας μεταχθῆναι, αὐτὴ δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι, κ ποταμὸς ἔτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστος κ' ἐθν ἴδιον θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, ἕ τότε καθὼς καὶ πάτριον αὐτοῖς G ἔθος ἦν παροξύναντες τ μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐπέκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τ μέγιστον θεὸν, ὡς ἔτ σωτήριον

Ee

ra penitus abjecta fuerat. Pontifex vero hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio, rege incusante, quod voluntati suæ non obtemperasset, & jubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, quod non gravatim tulit populus. arcam paravit ligneam, in qua bene clausa unum tantum foramen superne reliquit. eam cum in templo juxta altare deposuisset, jussit quemque pecuniæ, quantum liberet, per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam vero singulis diebus, præsente rege, exinaniebant scriba gazophylacii & sacerdos ejus custos, numerataque pecunia & recondita rursum, unde sustulerant, reponebant. & cum primum videretur collatum, quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparaverunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificiis altare adolebatur, atque hæc tanti sper, dum Joadus vixit, diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac justitiam insignem, tum quod Davidici generis servator fuisset, in regum monumenta illato, rex Joas à pristina religionis cura facilè desciv it: moxque & primates populi ad eundem modum depravati sunt, ut nihil apud eos potius haberetur, quam contemptus juris ac justitiæ. Deus vero indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationem, misit prophetas, qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi vero tam insano affectu eam complectebantur, ut neque exemplis majorum, qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, néque prophetarum comminationibus moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reverterentur. Quin & Zachariam pontificis Joadi filium rex in ipso templo saxis jussit obrui, oblitus patris ejus beneficiorum tantum, quia propheta divinitus constitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad justitiam, graves pœnas illis minatus est, si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & judicem Deum invocavit, qvod pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Joa mortis amarum præmium sibi penderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex, impressione in regnum ejus facta, & Gitta primum direpta atque eversa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Joas conterritus omnes thesauros Dei priorumque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatẽ, ne oppugnatus in extremum rerũ suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corrupto, vim exercito à regia urbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν ὅσον ἐπῆκτο, ὑπὸ τῶν ἰδίων ὡς οὐδὲν
δίκαιον ποιοῦντος ἐνεκωμίαζον τὸ ἀργύριον. τέλος δὲ ἔτει εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου ὁ βασιλέως αὐτὸν τε καὶ λῃστὰς, καὶ ὡς φόνου σφᾶς ὧν
προστάξειν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, χρατήγημα
χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεὺς,
B ᾧ τι πλῆθος ἡδέως ἔχει πιστεύω. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ
μίαν ἐποίησεν, ἐπιστὰς θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν,
ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ
τῆς ὀπῆς, εἰς τὸν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ
λαὸς εὐθυμότατα καὶ πολὺ ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ σπουδὴν φέροντες ἠθροισαν. κενουμένης δὲ τὸν
θησαυρὸν καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ
C συμβεβλημένον ὁ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυλακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐπίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο
ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀπειρήκοντος τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθάρνους
λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωδαδος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος, καὶ ἐπὶ ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ἐπισκευασθέντος δὲ ναοῦ, τὸν ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὃν ὀλίγος ἦν λαὸς, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύωματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίας τε πολυτελεῖσιν ἐσημέραι τὸν χρόνον ποιούμενοι διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωδαδος ἐβίωσεν,
D ἐζήτησαν τῆς κατασκευῆς ἐπιτυχεῖν ἀσυδεῖς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν ὅτος, ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς ἀνὴρ καὶ ἐπιφανὴς ἐν ταῖς βασιλικαῖς ἡμέραις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι δὲ Δαβίδου γένους τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, κατέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος τοῦ ἐπιμέλειαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. συνδιέφθειρεν δ' αὐτὸν καὶ οἱ δι' πλῆθος πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελῶν ὧν πεδίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀγ-
E σεβεῖναι δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ δ' βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πεπραγμένα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν εἶχον, ὡς μήτε ὅσοι οἱ παρ' αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανσικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' ὅσοι οἱ προφῆται πρὸ ἔλεγον πεισθέντες μετανοῆσαι, καὶ μεταβαλεῖν ἐξ ὧν εἰς σκῆνα θυμοῦσθαι ἔτρεψαν· ἀλλὰ καὶ ζαχαρίαν υἱὸν δ' ἀρχιερέως Ἰωάδου λίθοις ὁ βασιλεὺς σκέλλοσι βληθέντα ἀποθανεῖν
F ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν δ' πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι δ' θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ἀποδέξαντος εἰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβάλλετο αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι, πρέλεγε. τελευτῶν μέντοι ζαχαρίας, μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν ἐπικεῖτο, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρέ-
G σχεν Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἔδωκε μέν τοιγ' ὀλίγῳ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρηνόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ ἀζαήλου δ' σύρων βασιλέως εἰς τ' χώραν αὐτοῦ, καὶ τ' τε Γίτταν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ Ἰωάσος, πάντας κενώσας τοὺς δ' θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθελών, ἐπέμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ δ' κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δ' πεισθεὶς τῇ τ' χρημάτων ὑπερβολῇ, τ' στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγε ἐπὶ τε Ἱεροσόλυμα, νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ Ἰωάσος,
ὑπὸ τε-

ἀπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ τῶν Ζαχαρίᾳ, οἱ τὸν θάνατον ἐκδικοῦντες ἰωάδου παῖδος ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη ὑπ' αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλικῶν τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομισθείς. ἐβίωσε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα.

A Joas tamen gravi morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus, qui regiis monumentis inferretur, cum vixisset annos quadraginta & septem.

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ ἰδουμαίους καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

B

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit.

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ παραδέχεται ἀμασίας ὁ παῖς. εἴκοσιν δὲ καὶ πρώτῳ τοῦ ἰωάσου βασιλεύοντος, παρέλαβε τῶν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τοῦ ἰηοῦ ἐν σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά. ὃς μὲν πατρὸς μὲν οὐδὲν αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐπεπείνωσεν δὲ αὐτὸν καὶ συνέστειλεν ὑπὸ τὴν πασῶν δυνάμεως ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς εἰς ὀλίγας μυριάδας καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτόν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς, διὰ τὰ ἐλιοταίου προφήτου, ὅτι ἀζάηλον βασιλεύσαντα πρὸ ἐκείνου τῶν σύρων καὶ δαμασκηνῶν, ἀπέκτεινε τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἐν ἀπορίαις ὢν τοιαύταις ἰωάζας, ἔπεισεν καὶ ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ποιήσασθαι τῶν ἀζαήλου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν καὶ μὴ περιιδεῖν αὐτὸν σκεδασθέντα ὑπὸ τοῦ ἀλλοφύλου. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νικᾶν τῶν μάλλον τοὺς δυναμένους τελέως ἀποκτεῖναι, δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἀσφαλῆ. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη, αὖθις ἐράμε τε πάλιν εἰς τὸ πρότερον κατάστασιν, καὶ ἀνθήνησε. μὴν δὲ τῷ ἰωάζᾳ πολλῷ, ἐπεδέξατο τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰωὰς, ὃς ἑβδόμον ἤδη καὶ τριακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσου τοῦ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε πρόσηγορίαν τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. ἀλλὰ ὁ μὲν ἦν ὅμοιος τοῦ πατρὸς τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν ἐλιοταίου τοῦ προφήτου, γηραιοῦ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νέον ἐμπεπλωκότος, ἦκεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν θεασόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαύσειν ἤρξατο, καὶ πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλῶν, καὶ ὄχλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τὸν ἐκείνου προφητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νῦν δ' ἀπειναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξοπλισμένους τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὅτ' αὐτῷ πλέον ζῆν ἐπὶ ἀσφαλὲς ἐλεύθῳ, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν καὶ συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν δ' εἰς. ταῦτα ἰδυρόμενον ἐλιοταίου παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθέν, ἐντεῖναι τοῦτο. ποιήσαντος οὖν ὑπερεπὶς τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία δὲ βέλη αὐτοῦ προεμένου, εἶπε διαπυνθανομένου, τάλειπε μὲν ἔφησεν ἀφεὶς, ἐκ ῥιζῶν ἂν τοῦ τῶν σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ δὲ τρισὶν ἠρκέσθης μόνοις, πεντάκις καὶ μάχας κρατήσας, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τοὺς χώρων, οὓς ἀπέτεμον τοῦ σοῦ πατρὸς ἀνακτήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπῆλθεν, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅπερ δικαιοσύνῃ διαβόητος καὶ φανερῶς παιδαθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὸν γὰρ καὶ περιδόξα διὰ τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Joasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Jeu successit filius Joazas, in quo principatu exegit annos septemdecim, patri nequaquam similis, sed magis primis ejus regni regibus impius, qui palam omnem contemptum cœlestis numinis præ se tulerunt. Hujus copias rex Syriæ tantopere attrivit, ut ex numeroso exercitu non plus quam decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas urbes illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quod, necato domino, Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Joazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deum, ut se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autem, qui non solum perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam favore complectitur, & cum perdere possit, si velit, castigare mavult, exoratus eripuit eum e belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum brevi rediit. Post obitum Joazæ Joas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Joæ regnantis in tribu Judæ. nam & iste eodem, quo Hierosolymitanus, nomine vocabatur: tenuitque regnum annis sedecim. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenii referens: & cum Elisæus jam admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animadvertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quod eo vivo, armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper invicti evaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatum Syris & aliis hostibus objici, quamobrem, adempto tali præsidio, sibi quoque optabilius una cum illo hanc etiam relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regem consolatus afferri arcum postulat, eumque regem jubet intendere: deinde, injecta in eum manu, jubet jaculari. & cum emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totū Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionem, quā tuo patri ademerunt, recipies. His auditis, rex abiit, & propheta paulo post defunctus est, vir inclytæ justitiæ, & citra controversiam Deo longe charissimus. multa enim & miranda divinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini divino acceptissimum. Contigit autem aliquando, ut latrones occisi à se viatoris cadaver in monumentum ejus abderent, quod mox revixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & vivi & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario jure pervenit. Huic Joas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ urbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: qvod & ipsum Elisæus jam antè prædixerat. postquam verò etiam Joas fato functus est, Hieroboam ejus filius excepit imperium.

CAP. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Joam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Joæ regis Israelitarum, regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Judæ, matre natus urbis regiæ cive, appellata Judan. mirum autem in modum justitiam colebat, tametsi ætate adhuc juvenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eosque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, juxta leges à Moyse præscriptas: qui iniqvum censuit, pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica, conscripto flore juventutis, utpote ætatis annorum plus minus viginti, centuriones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem, qui viginti scutatorum millia conducerent, stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreverat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarum gentes exercitum ducere. jamque propediem moturus erat in eos, cum interveniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex utatur auxiliis. alioqui, Deo favente, vel modica manu devinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægrè ferente, quia jam publicè stipendium Israelitis numeraverat, hortatus est propheta, ut Dei voluntatem sequeretur, qvo propitio, non defore pecuniam. illos itaq; dimisit, præfatus se donare illis, quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantū copiis contra prædictas gentes profectus est. Quibus uno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captivorum abducta in magnā petram, quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necavit: atq; ita victor cum opima præda domum rediit. Interea viginti illa Israelitarum mercenariorum millia, ignominiosam rati suam missionē, ac si pro inutili damnata esset eorū opera, impetū in ejus regnū faciunt: & progressi usq; Bethsemera, regionem populati sunt, abacto magno jumentorum numero, cæsisq; tribus colonorū millibus. Amasias vero post victoriam factus insolens, autorem ejus Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

A Ϛ μνήμης λαμπρᾶς ὢν ἔτυχε καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ οἵας ἐκεῖνος ἂν τὸν ἄτω θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. σωθεὶς γὰρ ἐκ πάσης ληστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τὸ ἐλισαιὲ τάφον ὃν ἦσαν ἀνηρηκότες, τὸν νεκρὸν τοῦ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρήσας. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαιὲ τὸ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν δεδηλώκαμεν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύρων βασιλέως ἀζαήλου, εἰς ἀδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παρεγένετο. πρὸς τοῦτον συνάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν
B ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζάηλος πόλεις Ϛ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἐλισαιὲ προφητείαν ἐξέβη. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ ἰώασον τεθνηκέναι, καθῆκεν εἰς ἱεροσόλυμα ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ι.

C Ὡς ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

Δευτέρῳ δὲ ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τὸ γένος, ἰωαμασσῶ δὲ ὄνομα ἦν προενόει, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ πάτρια κρίνειν ἐχελεύ, ἐγὼ δεῖν πρῶτον ἰωάσα τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς
D ὅπλα θέρμους αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν ἠδίκησαν δεινὸν, ἀκόλουθα τοῖς ὑπὸ τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁμαρτίας πατέρων ἀμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπεισε στρατιὰν ὁπλίτας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς Ϛ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ Ϛ πρὸς ἑκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς τεσσαράκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν
E βασιλέα, μισθὸν δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν, τοσούτων ἑκατὸν ταλάντων ἀργυρίου, διεγράφει δὲ τοῖς ἀμαληκίταις ἐθνεσι καὶ ἰδουμαίοις καὶ γαβηλίταις ὁπλιτεύσοντας. παρεσκευασμένῳ δὲ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευσεν. ἔναγὲς γὰρ εἶναι τὸν θεὸν ἦσαν αὐτῷ πρὸς
F ἀλλοφύλων χρησομένῳ τοῖς συμμάχοις. πειθόμενος δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων τούτοις ἀγωνιζόμενον βλομένῳ τὸ θεῖ. δυσφορούντος δὲ βασιλέως ὅτι τὰ ὁ φθείαν τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρῄνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅτι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτοῦ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλίζεσθαι τὸν μισθὸν ἐπιών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τοὺς προειρημένους τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ
G κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ἃς ὅτι τὸ μεγάλου ἀγαγὼν πέτρας, ἥπερ ἐστὶν ὅτι τὸ ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δὲ ἐν τούτοις ἐπαίροντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ὅτι τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβρει ἔναγὲς τὸν ἀπολῦσαι, οὐδὲν ἂν ἧττο παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, Ϛ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, Ϛ πολλὰ μὲν ἔλαβον ἐπιζύγια, τρισχιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ Ϛ τῆς κατορθώματι ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αὖπον αὐτῷ θεὸν ἡγεμόνα, ἐπεφοράν ἤρξατο. ὡς δ' ἐκ τῶν ἀμαληκιτῶν

χώρας

τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπὸ ἐκείνων αὐτῶν κατα- A
γωνίσεσθαι. εἰ μὲν οὖν τοσοῦτον προσδοκᾷ, δηλοῖ μὲν αὐτῷ ὅτι ἀνόητος ἐστι, καὶ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδεται πεπλασμένῳ, πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα διαπρεῖς ἤδεται τὸ βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι οὐκ ἐκβεβλήσθαι θεοῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεπίστηται, ὃς αὐτῷ καταπρέψασθαι καὶ τὴν Ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοὺς δεχομένους ὑπὸ αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα δὴ τὰ ῥαψάκῃ ἑβραΐδι λέγοντα, ὃ δὲ γλώττης εἶχεν ἐμπειρος, ὁ ἐλιακιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς παραχὴν ἐμπέσῃ, συνεῖσι κράζειν ἠξίου. ἀκούσας δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ δέος, μείζονι καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται. ὡμολόγουν αὐτὸς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι ψευδακρύτοις ματαίαις, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθαι νομίζετε, διχιλίους ἂν τῆς ἐμοὶ παρούσης ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοίμως εἶμι, οἷς ἰσαρίθμους ἐπιβάτας δόντες, ἐπιφανίσατε αὐτῶν δυνάμιν. ἀλλ' ἐπεὶ οὐδὲ τοσούτους γε μὴν ἔχετε, τούτους μὴ δώητε. πῶς γὰρ ἂν βραδύτερον ὠφελοῖτε δόντες σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι καὶ πλησιοῦσιν ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καίτοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς ὠφελήσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις ἐπὶ κινδύνων καὶ συμφορῶν αὖθις φαίνεται. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀσσυρίων λέγοντος, ἀπηλθαν ἐζηκότα. ὁ δὲ θεὸς ταῦτα, τὴν βασιλικὴν ἐπῳδὴν ἐπᾴδει, ἀμφισκίμπτου δὲ σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πατρίῳ νόμῳ πιστῶν ἐπὶ τοῦ σώματος, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας λιπαρόλεμπας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλέσαι αὐτόν, νεμεσῆσαι μὲν τῇς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ καὶ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ ἐκ μεγάλων ἐπὶ νῆσον ἐπὶ θράσους. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὸν τῶν Ἀσσυρίων Σενναχήριβον διαμαρτόντα τοῦ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἀγῶνος πράγματος, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκείαν B
ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ προὔλεγεν. ἔτυχε δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ Ἀσσύριος ὑπερηλάς, ἐν οἷς ἀνόητον μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένου. ὑπερῆλθε δὲ παντελὴς διαφθορὰ αὐτὸν καταλαβοῦσα, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἐκὼν αὐτὸς δέξηται τοῦ στρατιὰν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, καταφρονεῖ διὰ τοῦ λόγου θεοῦ πεποιθήσεν. τὰς δὲ ὑπερηλὰς πύλας εἰς τὸν ναὸν ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τοῦ θεοῦ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, καὶ τὸ ἀπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήγγειλεν αὐτῷ φάσκων γενέσθαι. καὶ μὴ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκήσειν τὸν Ἀσσύριον. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδείας τῶν ὑπὸ αὐτοῦ ἡμερῶν χαριεῖσθαι μετ' εἰρήνης, καὶ τὰ ἰδίων ἐπιμελήσεσθαι κτημάτων, ἐδέη φοβερῶν. ἐπεὶ δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὑπὸ τοὺς αὐγυπτίους βουλῆς,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini, qvi fragili arundini innititur, qva non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, qvod non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut ante de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraice dicente, cujus lingvæ peritus erat, Eliacimus timens, ne multitudo, his auditis, pavore consternaretur, rogavit eum, ut loqveretur Syriace. Ille satis intelligens, qvid alter metueret, majore etiam voce Hebraice respõdit: debere eos audire mandata regis, & qvod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio, quod vos & vester rex populum vana spe seducentes, ut resistat, suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum a mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos, datis totidem sessoribus, vires vestras ostendite. sed nõ potestis dare, quos non habetis. Quid igitur cunctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel invitos vi capere? maxime cum spontanea deditio tuta sit: contra cum sit â coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audissent, ex duce tam legati qvam populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, ut mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, ut cum alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliqvot & sacerdotibus, rogavit, ut pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, ut frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo jussit regem atqve amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victum discessurũ cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum qvoqve Senacheribum, non succedente expeditione Ægyptiaca, domum reversum, ferro esse interiturum. Forte autem acciderat, ut eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in qvibus stultum eum dicebat, quod putaret se posse servitutem effugere ejus, qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturq́; internecionem omnibus, nisi sponte, patefactis portis, exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam, quam in Deo collocaverat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus, qvibus urbis salus Deo comendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere & possessionum suarum curam habere timẽtes neminem. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus,

4. Reg. 19.

rediit ex cauſa tali. Multum temporis contrivit in apparanda oppugnatione Peluſii: jamqve aggerem pene mœnibus æqvaverat, & videbatur aſſultum propediem facturus, cum audivit, adventare Tharſicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum ſuppetias, & per deſertum copias ducere, ut improviſus adoriatur Aſſyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum ſuis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani ſacerdotem bellum geſſiſſe dicit, nimirum qvod idem & rex eſſet & ſacerdos. Oppugnans, inqvit, Peluſium, hac de cauſa obſidionem ſolvit. Rex Ægyptius imploravit opem ſui numinis: qvod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc erat, qvod pro Aſſyrio ſcribit Arabem. Una, inqvit, nocte murium vis tanta extitit, ut hoſtium arcus & reliqva arma corroderent: qvo factum eſt, ut exarmatus rex à Peluſio ſuum exercitum abduceret. Beroſus autem Chaldaicarum rerum ſcriptor Senacheribi regis meminit: & qvod apud Aſſyrios regnaverit, totamqve Aſiam atqve Ægyptum bello infeſtaverit, his verbis narrat:

II.

CAP. II.

Qvod Aſſyriorum exercitus una nocte peſte abſumptus eſt, & qvod rex eorum domum reverſus filiorum inſidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello revertens offendit ibi exercitum, qvem ſub Rapſacis imperio reliqverat. peſte divinitus immiſſa deletum, prima nocte, poſteaqvam urbem oppugnare cœperat, abſumptis cum ducibus & tribunis centum octoginta qvinq; millibus militum. qua clade territus, & de reliqvis copiis ſolicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit ad regiam, quæ Ninus dicitur. Ubi paulo poſt per inſidias ſeniorum è filiis ſuis, Adramelechi & Selennari, vitam amiſit, occiſus in ipſo templo Araſci, qvem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſarachodas minor filius in regnum ſucceſſit. Atqve hic fuit hujus expeditionis exitus.

CAP. III.

Ezecias ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus, cum aliqvamdiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſe filio regnum reliqvit.

III. 4. Reg. 20.

EZecias autem præter omnem opinionē liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſolvit, qvandoqvidem manifeſtum erat hujus ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitii ab oppugnatione urbis abſterritum. Dumqve totus circa Dei cultum occupatur, paulo poſt in gravem morbum incidit, ita ut a medicis pro deplorato haberetur, nec amicis qvidqvam melius ſperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quam qvod, ſine liberis decedente, generis ſucceſſio in eo deficere videbatur, & regnum ſine legitimo hærede futurum.

Α ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, διὰ αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο περὶ τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰ χώματα ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦρε, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸν αἰθιόπων βασιλέα θρασυκάρδιον πολλοῖ, ἄρχοντα δυνάμεων ἐπὶ συμμαχίᾳ τοῖς αἰγυπτίοις ἥκειν, ἀγνοοῦντα πιθανῶς τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τοὺς τῶν ἀσσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς οὖν
Β ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς σενναχήριβος, ὅτι τὸν ἱερέα τοῦ ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ὅτι τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα τοῦ ἡφαίστου. πολιορκῶν δὲ τὸ πλήσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης, ἠύξατο δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων τοῦ
II. θεοῦ, ᾧ γὰρ ὡμώμοκει ἐτύγχανε ὁ θεὸς, παγγενεὶ συσκηνῆσαι τοῦ ἄραβος. παλαιὰ γὰρ ἔστι ἡρόδοτος σὺν ἀσσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ παλῆθος
C φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσσυρίων. καὶ διὰ ταῦτα, μὴ ἔχοντα τὰ τόξα τὸ βασιλέα, τὸν στρατὸν ἀπιέναι ὀπίσω ἀπὸ πηλουσίου. καὶ ἡρόδοτος μὲν ὕστως ἱστορεῖ. βηρωσσὸς δὲ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σεναχηρίβου, καὶ ὅτι τῶν ἀσσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπεστράτευσατο τὴν ἀσίαν καὶ τὴν αἰγυπτίων, λέγων ὕστως.

Κεφάλαιον β.

D Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ σεναχήριβος ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὸν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ῥαψάκη δυνάμει, ἃ θεὸς λοιμικῶν ἐσκήψαντος αὐτὸ τοῦ στρατεύματος, καὶ τὴ πρώτην τὴ πολιορκίας νύκτι, διαφθείρον μυριάδες ὀκτὼ καὶ δέκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχοις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὸν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας μὴ τοῦ στρατοῦ παντὸς, φεύγει μὲν
E τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν νίνου μεσαγορδιῆνων. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελεννάρου, πλουτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀνετέθη, τοῦ ἰδίου ναοῦ θεάσασθαι λεγομένου. καὶ οἱ μὲν φυγάδες ἔθνος ὑπὸ τοῦ φόνου δὲ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν
F εἰς τὴν δερμηνίαν ἀπῆραν. διαδέχεται δὲ τὴ βασιλείαν σεναχηρίβου ἀσσαραχόδδας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀσσυρίων στρατιᾶς τῆς ὑπὸ τὸν ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτον σωθὲν θεοῦ.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸ μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρωνίᾳ διάγων ἐζεκίας ἐτελεύτησεν, διαδόχου τῆς βασιλείας μανασσῆ καταλιπών.

EZεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς δεξῶς ἀπαλλαγεὶς τοῦ φόβου, χαριστηρίους τοῦ ἅπαντα τοῦ λαοῦ θυσίας ἐπέτελεσε τοῦ θεοῦ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τοῦ πολεμίου, τὸν μὲν διαφθείρασης, τὸν δὲ φόβου τοῦ ὁμοίως πλουτῆς ἀπαλλαξάσης ὅσοι τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τοῦ συμμαχίας τοῦ ὅσιος τοῦ θεοῦ. πᾶσιν δὲ χρησαμένῳ αὐτάρκη, καὶ φιλοτιμίᾳ τοῦ θεοῦ, μετὰ πολὺν νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπεγνώσθη μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἧς χρησὸν δὲ τοῖς αὐτοῦ ἔδεν προσδόκων ἐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προστιθεῖ καὶ ἀθυμία δύνῃ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὴν ἀπαγθίαν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτῶν ἐρημον καταλείπων τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κάμων

καμνων ουν ἐπ' αὐτ῀ τ῀ δυσνοίας μάλιστα ἐ ὀδυρόμενον ἱκέτευε τὸν θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ παῖδα τέκνων γήσιον, τ῀ ψυχὴν αὐτὸν ἐάσαι καταλιπεῖν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, ἐ τ῀ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ λάβ. τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ῀ ἐκ τ῀ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τῆς ὑποκειμένης τελευτήν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς ἐπέτυχεν, ἀλλὰ ἐ παῖδας αὐτῷ γνησίους τοὺς ἀποδεξομένους τὴν ἡγεμονίαν ἐκείνου, πέμψας ἡσαΐαν τ῀ προφήτην, σκέλδοτε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι λαφθείς τῶν νέων μ῀ τρεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γήσιοι. ταῦτα δ' προφήτης φήσας κατ' ἐντολὴν δ' θεοῦ, λαβὼν τὴν ὑπόθεσιν τ῀ νόσου, καὶ τὸ ἔνδοξον τ῀ ἐπηγγελμένων αὐτῷ σημεῖόν τι καὶ παράδοξον ἤξιε παῖσαι τὸν ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ θεοῦ. τὸ δὲ θαῦμα καὶ μείζω τ῀ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστεις πράγμασιν ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται σημεῖον γένεσθαι, τὸν ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰν ἤδη δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἵνα τ῀ αὐτὸν ἀναστρέψας τόπον πάλιν ποιήσας αὐτὴν θαῦμα. ὃ δὴ προφήτης τ῀ θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τι τὸ σημεῖον ἔστι δείξειεν τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύσας λυθεῖς τῆς νόσου, ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας, εὐχὰς ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωιζόμενα τὴν τ῀ ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τ῀ βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσοντας, συμμαχόν τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβεῖς ἡδέως ἀποδεξάμενος, καὶ ἑστιασάμενος, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς, ἐ τ῀ τ῀ ὅπλων θαυμαστὴν, καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τι δὴς κομίζειν τῷ βαλάδῃ, πρὸς αὐτ῀ ἀπέλυσεν. ἡσαΐας δὲ προφήτης πρὸς αὐτ῀ ἀφικόμενος, καὶ πυνθανόμενος πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ βαβυλῶνος ἔλεγε θαῦμα δὲ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ἐπιδεῖξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως εἰδόντες τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου σχάζοιμοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ἀκούσας, ἔφη ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν ὅσῳ μεταθησόμενον τ῀ πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους δὲ λαμβανομένους, καὶ ἀποτέμνεσθαι τῷ ἀνδρας εἶναι, τῷ βαβυλωνίῳ δεδουλευκότας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προεῖπεν ὁ θεός. ὁ δὲ ἐζεκίας λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς ἠρημένοις, ἔφη μὲν σὺν ἂν βούλεσθαι πάντας συμφορᾶς τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀπείρατος. ἐπεὶ δὲ σὺκ ἐνῆν δυνατὸν τὰ τῷ θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἤυχετο μέχρις τῆς αὐτοῦ ζωῆς ἡρεμεῖν ἐπάρξαι. μνημονεύει δὲ τ῀ βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα βηρωσσός. ὧν δὲ ἕτερος ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θείος ἐ ἀληθὴς τὴν ἀλήθειαν, πεπιστωμένος τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι πώποτε, ἅπαντ' ἔσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐκ τοῖς πόλεσι γνωρισθησόμενα τοῖς αὐτοῖς ἀνθρώποις. καὶ οὐχ ἕτερος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. καὶ πῶς ἔστι ἀγαθὸν ἢ κακὸν γένεσθαι παρ' ἡμῖν, καὶ τ῀ ἐκείνων ἀποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἔπαθον. ὅπως δὲ βεβιωκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας καὶ πάντα ἔτη ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν καὶ πρῶτον ἔτος τ῀ ζωῆς διανύσας, ἐνάτου δὲ βασιλεύσας καὶ εἰκοστοῦ.

A hoc igitur mœrore potiſſimum confectus, ſupplex cum lacrymis Deum rogavit, ut tantiſper differretur vitæ terminus, donec procrearet ſobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viventium. Miſertus autem Deus, idq; eo libentius, quod non ſibi doleret regni voluptates adimi, ſed ſucceſſorem tantum germanum principatus qværeret, miſſo ad eum propheta Eſaia, juſſit nuntiari, qvod poſt triduum morbū evaderet: & ſupervivens annos 15. non, niſi relicto hærede filio, decederet. Hæc cum propheta ita, ut juſſus erat, ad regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigioſum aliqvod ſignum ab Eſaia poſtulat, ut certo poſſet credere, miſſum illum ad ſe a Deo nuncium. quæ enim ſupra ſpem & rationem eſſe videntur, eorum ſolet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante propheta, qvodnam ſignum exhiberi ſibi poſtulet, voluit, ut quando umbra in ſuo ſolario jam ad decimam lineam proceſſerat, per totidem lineas reverti eam faceret. Et cum Deus hoc dediſſet prophetæ precibus, viſo ita, ut voluit, tam inſigni prodigio, confeſtim recepta ſanitate, ad templum aſcendit, & adorato Deo, vota perſolvit. Circa eadem ferme tempora imperium Aſſyriorum per Medos diſſolvi contigit, de qvo dicemus alibi. Babyloniorum autem rex Baladas, miſſis ad Ezeciam legatis, cum muneribus, invitavit eum ad ſocietatem & amicitiam. Ille, exceptis legatis comiter, & convivio regali adhibitis, theſauros etiam oſtendit, & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro conſtabat ac gemmis: atqve ita cum donis remiſit ad Baladam. Aditus deinde ab Eſaia, rogatusqve, qvinam eſſent, qui venerant: ait, è Babylone miſſos à rege venille: oſtendiſſeqve ſe illis omnia, ut, viſis divitiis, colligentes ex his ipſius potentiam, regi ſuo renunciare poſſent certius. tum propheta reſpondens: Scito, inquit, qvod hæ divitiæ paulo poſt transferentur in Babyloniam, & poſteri tui, virilitate amiſſa, eunuchi ſervient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contriſtatus hac prædictione, ait ſe qvidem malle gentem ſuam in eam calamitatem non incidere, ſed qvando aliter viſum ſit Deo, precari, ut ſaltem ipſe poſſit in pace, quod reliqvum vitæ, exigere. Hujus quoque Baladæ Babyloniorum regis Beroſus meminit. Cæterum propheta hic, cum eſſet divinus, & usqve ad miraculum veridicus, certus ſe nihil a vero alienum dixiſſe, omnia ſua vaticinia ſcripto tradita reliqvit poſteris, ut ex eventu certitudo eorum poſſet intelligi. nec hic ſolus id fecit, ſed alii præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis evenit, totum illorum reſpondet oraculis. ſed hos alias ſingillatim percenſebimus.

Ezecias porro, cum, quantum jam diximus, ſupervixiſſet in pace, obiit poſt annum vitæ qvartum & qvinqvageſimum, regni vero nonum & vigeſimum. IV.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eorursum in regnum suum restituitur.

HUjus successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana cive natus, omissis paternis studiis, contrarium vitæ institutum ter. 4. Reg. 21. uit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniqvitates Israelitarum imitans, qvos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atqve adeo totam urbem & reliqvam ditionem qvam late patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes, qvotqvot erant in Hebræis, justos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliqvem afficiebat supplicio, ut Hierosolyma inundarentur sangvinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat unum post alium prophetam ad regem simul atqve populum, per qvos easdem illis cōminabatur calamitates, qvas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelitæ aliqvanto ante perpessi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per qvos moniti, si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

Cum enim in eisdem perseverarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is, misso in Judæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem qvoqve dolo interceptum & abductum, perpetuo pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo V. doctus admissam culpam agnovit, &, ut hostem humanum ac clementem experiretur, a Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: qvem post aliqvantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterum clementia victoris postliminio reversus Hierosolyma, dedit operam, si posset, abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus, totus conversus ad religionis studia. Nam & urbem lustravit, & templum consecravit denuo: & in reliqvum totus fuit in eo, ut gratitudinem Deo posset approbare, &, qvoad viveret, ejus retinere benevolentiam. Idem facere populum qvoqve docuit, memor, in qvale incidisset infortunium ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita ut, reparatis antiquis mœnibus, nova illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasqve arces cum aliis necessariis, tum in primis commeatibus muniret. Adeoqve in melius mutatus est, ut, ex qvo Deū colere cœpit, toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos sexaginta septē in vivis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

A

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺ χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβᾶς τοὔνομα πολίτιδος γενομένης, ἀπέρρηξε μὲν αὐτὸν τῶν πατρῴων δογμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεικνύμενος ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ὠφελεῖν, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ὠφελημίας, οἱ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιάναι δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἐφείσατο. καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαζεν, ὡς τῷ αἵματι ῥέειν τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁπὶ τούτοις ὁ θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἃς συνέβη παθεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξευρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπῄσθοντο παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαί τι, μηδενὸς πεισθῆναι καλῶς. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὠφελοῦντα τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς κινεῖ, ὠργὴ δὲ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἐπέμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ἑτοιμότατον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἷοις κακοῖς ἦσι, καὶ πάντων αὐτὸν ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεήθη δὲ θεοῦ ὠφελῆσαι αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασῴζεται. νομίσας δ' εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῶν μὲν πρότερον ἁμαρτημάτων θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐπαύσατο, εἰ δυνατὸν αὐτῷ ἦν, τῆς ψυχῆς σκαλεῦσαι, ὧν μεταβαλέσθαι ὥρμησε, καὶ πᾶσι μὲν τοῖς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τῷ λοιπὸν εἶναι τοῦ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ὅλῃ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δ' αὐτὸς πεπόνθει τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα ὠφελῆ μικρὸν ἐγρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ἐπισκευάσας δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικήσαμενος δὲ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐν δέοντι τρόπῳ καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς ἐπισκευάσεως δεόμενα καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν, ἀναστῆσαί τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸς τῆς πόλεως φρέαρ, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων παντὸς εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτατα ποιῆσαι. ἀμέλει δὴ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἄτων τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου δι' χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν σέβειν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ καθ' ἑαυτούς. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸς ἔρχεται ἅμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμης μὲν

μῳ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ ἧ πόλεως ἰαβάτης ὑπαρχό-
σης. ἔτ᾽ μιμησάμῳ τὰ ἧ πατρὸς ἔργα, ἀ νέ᾽ ὢν
ἐκεῖν᾽ ἐτόλμησεν, ὑπὸ βλαθεὶς ὑπὸ τ ἰδίων οἰκετ,
ἀπέθανεν ὑπὸ τ οἰκείων τ αὐτ. βιώσας ἔτη τεσσαρα ϛ
ἔκοσι, βασιλεύσας δ᾽ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δ᾽
αὐτ τὸ πλῆθος τὰς φονέας, κ τῷ τε πατρὶ συνθάψαι
τ ἀμωσὸν, τ ἧ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτ ἰωσία ᾠδέ-
δωσι, ὀκταετῆ τ ἡλικίαν ὄντ.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Jabate oppido. Hic imitatus juvenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, mature dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus, vix dum exacto anno vitæ qvarto & vigesimo, regni vero secundo. In ejus interfectores animadvertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum ejus filio,
B Josiæ nominato, tradidit, octo tum annorum puero.

Κεφάλαιον ε.
Περὶ ἰωσίᾳ.

Ωμητὴρ ἐκ πόλεως μὲν λεὶ βοσκεθ, ἰεδὴ ἧ τὄνο-
μα, τ ἧ φύσιν αὐτ᾽ ἄριστος ὑπῆρχε, κ πρὸς ἀρε-
τὴν εὖ γεγονὼς, δαβὶδ ἔ βασιλέως ὑπ᾽ ἠδὸ μά-
των ϵ σκοπῷ κ κανόνι πρὸς τ ὅλης ἔ βίᾳ ὑπ᾽ τηδεύσε-
ως κεχρημέν᾽. γνόμ᾽ ἧ ἐτῶν δυοκαιδέκα, τ εὐσέ-
βειαν ϵ τ δικαιοσύνῃ ἐπεδείξατο. τ γὰ λαὸν ἐσωφρονι-
ζε ϵ παρ᾽ αὐτ πρὸς τ εἰδώλων δόξης ἐκ᾽ θεῶν ὄντων ἀ-
ποστάσας, σέβειν τ πάτριον θεὸν. τὰ τ᾽ προγόνων ὑπ᾽
σκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρτηθέντα διόρθω σωετῶς ὡς
ἂν ὁ πρεσβύτατ᾽ κ νεῆσιν τὸ δέον ἐκανώτατ᾽. ὅσα δ᾽
εὗρεν εὖ γεγονότα, ϵ κ χώραν, ἐφύλαξε τε κ
ἐμιμεῖτο. ταῦτα δ᾽ ἔπραξε, σοφία κ διανοίᾳ τ φύσε-
ως χρώμ᾽ κ τῇ τ πρεσβυτέρων πειθόμ᾽ συμ-
βουλίαι κ ὠφελούσῃ. τὰς γὰ νόμους ὡς ἂν καλλιχθεί-
ων ἔτω πρὸς τὴν τάξιν τῆς πολιτείας κ τῆς πρὸς τὸ
θεῖον εὐσεβείας, εὐοδεῖν τε συνέβαινε, ἀλλ᾽ τὸ τὴν τούτων
παρανομίαν μὴ τυγχάνειν ἀλλ᾽ ἐξηφανίσθαι πρεῖον γὰ ὁ
βασιλεὺς τὴν πόλιν κ τὴν χώραν ἅπασαν, ταύτ᾽ ἄλ-
σῃ τε τὰς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε κ τοὺς βω-
μοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, ἔτι δ᾽ ἂν ἀνάθημα τοῖς
ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, πρεύθερίζων, κατέπα-
κ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τ λαὸν ὁσὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δό-
ξης, εἰς τὴν ἔ θεῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. κ τὰς συνή-
θεις ὑπ᾽ φέρει θυσίας, κ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτ τῷ
βωμῷ. ἀπέδειξε ἧ πινας κρατὰς κ ὑπεσκέψατο, ὡς ἂν
διοικοῖεν τὰ παρ᾽ ἑκάστοις πεάγματα, πρὸς πάντας τὸ δί-
καιον παιέμενοι, κ τῆς ψυχῆς σὺν ἐλάσσον αὐτὸ πρεί-
πεντες. ἀφ᾽ ἧμ ψαμάθως ἧ κ᾽ πᾶσαν τ χώραν, χεῦσαν
κ ἄργυρον τοὺς βελομένους σκέλλε κομίζειν, ὡς ὑπ᾽
σκάλιν ἔ ναοῦ ὅσον τις ἢ πρεσαιρέσεως ἢ δυνάμεως
ἔχοι. κομισθέντων ἧ τῶν χρημάτων, τῆς ὑπιμελεί-
ας ἔ ναοῦ, κ τῆς εἰς ἔτ δαπάνης πρεῖσθαι τὸν τε ὑπ᾽
τῆς πόλεως ἀμασίαν, ϵ τὸν γραμματέα σαφὰν, κ τὸν
γραφέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτιλιν, κ τὸν δ᾽ χιερέα
ἐλιακίαν. οἱ μηδὲν ὑπ᾽ θεοῦ μὴ δ᾽ ἀναβολῆ δόντες, ἀρ-
χιτέκτονας ϵ πάντ᾽ ὅσα πρὸς τὴν ὑπισκάλιν χρήσιμα
πρὸ παιδάσαντες, ἔχοντο τῶν ἔργων. ϵ ὁ μὲν ναὸς
ἔτως ὑπισκαλισθείς, τὴν ἔ βασιλέως εὐσέβειαν φα-
νερὰν ἐποίησεν. ὀγδοον δ᾽ ἤδη κ δέκατον τῆς βασι-
λείας ἔτ᾽ ἔχων, πέμπ πρὸς ἐλιακίαν τὸν δ᾽ χιερέα,
κελεύων τὸ πρεσὸν τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆ-
σαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν λει-
τουργίαν. ἐπ᾽ ἧ καὶ ὅσ᾽ ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς
ἢ ἄργυρ᾽, καὶ ἔτ πρόσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆ-
ρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. πρόσκομί-
ζων ἧ τὸν χρυσὸν ϵ ὁ χιερεὺς ἐλιακίας, ἐν τυγχάνει
τῆς ἱερᾶς βίβλοις τῆς μωσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέ-
νας, καὶ πρόσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σα-
φὰν, ὁ ἧ ἀναγνοὺς, παρεγένετ πρὸς τ βασιλέα,
templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani, qui cum eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

CAP. V.
De Josia Rege.

HUjus mater fuit ex oppido Bosceta, Jeda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus, Davide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. qvam primum enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac justitiæ specimen. Autor enim fuit populo, ut, abjectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persvasione, conferrent se ad cultum patrii numinis. Et retractatis majorum suorum institutis, quicquid peccatum esset, corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, qvam si esset ætate maturissima. qvæ vero decenter se habere invenit, immota servavit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & consiliis. Seqvendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu divini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliqvot reges seipsos perdiderant. Itaqve obeundo tam urbem qvam regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria, quæ eis à majoribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum a vana opinatione ad unum Dei cultum convertit: & conveta holocautomata cæteraqve sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum censores, qui privata qvoqve negocia sic disponerent, ut in omnibus non minorem justitiæ qvam vitæ ipsius rationem haberent. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis, jussit, ut, qvicunq; vellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq; suo quisq; arbitratu, ut nemo gravaretur: &, allatis pecuniis, curam sumptuũ in templum sartum tectum præstandum commisit Amasi præfecto urbis, & Saphani scribæ, & Joatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qvi, omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atqve ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui decimo octavo jussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata, crateras inde & libatoria, phialasqve ad ministeria templi conficere: præterea qvicqvid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatũ in eosdem usus convertere: pontifex autẽ dũ promit aurũ, forte incidit in sacros libr. Moysis in
templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani, qui cum eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

raſſet, omnia facta indicavit. præterea libros recens inventos ei legit. Qva lectione audita, rex ſcidit ſibi veſtem, &, convocatis intimis aliqvot amicis, ipſoqve ſcriba, & Eliacia pontifice, miſit eos ad prophetiſſam Oldam, uxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, ut perſvaderent ei Deum placare, & propitium genti ſuæ reddere. timendum enim eſſe, ne propter neglectas à majoribus leges Moyſis graves caſus immineant, néve ejecti patrio ſolo, in externis regionibus deſtituti omnibus commodis miſere vitam finiant. Auditis regiis mandatis, prophetiſſa jubet ei renunciari, quod Deus ſemel contra eos ſententiam tulerit, quæ nullis ſupplicationibus irrita fieri poſſit: ut populus ejiciatur propriis ſedibus, & omnibus præſentibus commodis propter non ſervatas leges mulctetur. quandoquidem, conceſſo ad reſipiſcendum tanto temporis ſpatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad ſaniorem mentem revocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non poſſe, ut ipſo eventu diſcant eſſe Deum, & in prophetarum ejus prædictionibus nihil ineſſe mendacii, quibus certam ſuam voluntatem hominibus indicare ſolet. attamen propter bonitatem regis dilaturum Deum aliqvantiſper imminentem calamitatem: ſed ab ejus obitu præfinita jam ante mala in populum miſſurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam miſſi fuerant. ille, circum omnia oppida miſſis nunciis, juſſit Hieroſolyma convenire ſacerdotes ac Levitas, & omnes omnis ætatis homines. & cum congregati eſſent omnes, primum eis ſacros libros legit. deinde ſtans in editiori loco in medio populi, ſacramento adegit univerſos ad cultum divini numinis, & ſervandas leges Moſaicas: quod illi magno conſenſu facturos ſe receperunt. moxqve ſacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur, ut propitius adeſſe dignaretur. Poſtremo juſſit pontificem, ſi qvod vas in templo ſupereſſet a majoribus dicatum idolorum externorum uſui, ut inde ejiceretur: & cum non pauca eſſent collecta, omnibus incenſis, cinerem eorum diſperſit. deniqve ſacerdotes idolorum a genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hieroſolyma peractis, exivit peregre, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum a Hieroboamo dedicatũ invenit, delevit funditus: & oſſa pſeudoprophetarum ſuper altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combuſſit: ſicut ſuperius diximus, jã tum, cum ſuper eo Hieroboamus ſacra faceret, interveniſſe prophetam, & in præſentia totius populi prænunciaſſe, qvod unus ex Davidis progenie, nomine Joſias, hoc eſſet facturus: cujus prædictionis eventus poſt annos trecentos ſexagintaunum ſecutus eſt. Poſt hæc inviſit & alios Iſraelitas, qvi captivitatem & ſervitutem Aſſyriorum evitaverant, eisqve perſvaſit, ut, omiſſis impiis actionibus & religionibus externis. DEUM maximum ritu patrio colerent, eiqve ſoli adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos ſcrutatus eſt, ne quid ſuſpectum intus deliteſceret. quadrigas etiam ſolis, qvas ſuperiores reges in veſtibulo templi conſecraverant,

4. Reg. 23.

A καὶ πάντα ὅσα κελεύσαι ἠμέλησε τέλεον ἔχοντα εὑρήσουσι· ἀναγνοὺς δὲ καὶ ταῖς βίβλοις αὐτὸς ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν μὲν ἱερέα καλέσας Ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ὁλδᾶ, γυναῖκα δὲ Σαλλέμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, ὃς δι' εὐγένειαν ἐπιφανὴς, καὶ προσελθόντας, σκέλθαι λέγων ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν, καὶ παραιτεῖσθαι πιεῖν ἐμφυῆ. δεῖν γὰρ εἰναι μὴ φθάσαντων τὰς μωυσέως νόμους τοὺς προγόνους αὐτῶν κινδυνεύσειν ἀνάστατοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες, ἐπ' ἀλλοτρίας ἐρήμοι πάντων, καταστρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις φθᾶ τὰ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῇ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, σκέλθαι αὐτὸς ἀπήλθοντας, πρὸς τὰ βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον λέλεγκται, διὰ δὲ ἱκεσίας ἄντις ἄκυρον ποιήσει, καὶ σώσει τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας σκυλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὰ νῦν παρόντων ἀγαθῶν φθάσαντας τὰς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόντας, τά τε προφητῶν ὑπὲρ παραινούντων σωφρονεῖν, καὶ τὴν ὀλὴν τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, διὰ ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἐψεύδετο τούτων ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν κατήγγελε, πάντως αὐτοῖς ποιήσῃ. δι' αὐτὸν μὲν τοι δίκαιον γνώμονα ἐφέξειν ἐπὶ τὰς συμφοράς. μὴ γὰρ τὴν ἐκείνῳ τελουμένῳ, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψειν, οἱ μὲν διὰ τῆς γυναικὸς προφητεύσαντες, ἐλθόντες ἀπήγγελαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ πεπεμφὼς πανταχῇ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λεύτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προστάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ἐπιτιθησι καὶ πίστεις λαβάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ ὠφελημένα ὑπὸ βασιλέως ποιήσειν ὑπέστησαν. θύοντες τε ὠφελιμα καὶ καλλιερούντες τὸν θεὸν ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν ἐπὶ τὸ θειότατον ὑπὸ τῶν προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ ὄντα σκυλεῖν, συναθροισθέντων δὲ πολλῶν κατασκήσας αὐτὰ τὴν ἀποδοῦναι αὐτῶν διέσπειρε. καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, σὺν ὄντας σκευῶν ὠφελίμων ἔθυσε ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαλεύσας ἐν αὐτῇ τὸ ἱεροβοάμου βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὑπὸ τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβόαμον θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκατηγείλατο τὸ μέλλον, ὅτι τις ἐκ δαβείδου γένους, ἰωσίας τοὔνομα, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξήκοντα ἕν. μὴ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς καὶ πρὸς τὰς ἄλλας τῶν ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρεύνησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοιτι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ὃ μὲν

adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos ſcrutatus eſt, ne quid ſuſpectum intus deliteſceret. quadrigas etiam ſolis, qvas ſuperiores reges in veſtibulo templi conſecraverant,

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ φίλε τινὸς ὠνομασμένου. ὃς ἀρχὴν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ὢν, καὶ τῶν πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. ἐφ' οὗτος δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμαναάσαρος, ἐπὶ χρήσας αὐτῷ, τὸν θεὸν δ' οὐκ εἶχεν ἵσως εὐμενῆ καὶ συμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἐτεῖ δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὡσηὲ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱὸς, ἐπὶ βίας ἀρίστης τε ἦθος. φύσις δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐρχομένοις ὑπέλαβε θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς τῶν πατρὸς ἁμαρτίας τὰ μὲ θεμιτὰ βλάβαντες τὸν πρὸς τὸν θεὸν ὅσιον πολλῷ πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἀναπεθέντες ὡς αὐτὸς ἐδοκιμάζειν εἶναι θεὸς τοῖς τοιούτοις πρόσκυνεῖν, ὧν ἐγὼ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἐστι δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τούτῳ μὲν ἤδη λήθην πεποιημένοις, καθήραι δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν πρότερον μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας οὕτως ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθήραντας αὐτὸ ταῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἐρχαίαν καὶ πάτριον ἀναλαλέσαθαι τιμήν. ἐτῶν δὲ τὸν θεὸν ἡμῖν ποιήσαμεν, ἀφέντας τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ ἐκτρέποντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔτους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. ἀφέμενος δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, σκάλει τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πολλῷ γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον ἀφ' ὅτε τῶν προειρημένων βασιλέων ὠφανομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὰ ἄρτι βίον, εἰς τὴν ἐρχαίαν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὅτι τρέπειν αὐτοῖς ὠφανομουμένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, φράζων οὐχ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, δι' ὧν ἐκείνων συμφέροντα ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, ὠφανομημένων τὰ πρόσθεν, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ὠφανῆ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείσθησαν. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρόσθεν, ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς φήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἀπόνοιαν μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τὸ θεῖον διέπυον. καὶ τελευτῶντες συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε τὰ νομισθέντα, ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῶν προειρημένων ἀπένοσιῶτο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπέτρεψεν ὑποχείριος. καὶ τοῦτο μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβουλίτου καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἑζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ πάντων, ὁ βασιλεὺς ἑζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ πάντες, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ἐπιθέντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cujusdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cum regnum ſcelere quæſitum per annos novem obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum ejus auxilio facilè
B ſubjugavit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni hujus Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & juſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam, vel utilem tam ſibi quam ſubditis curam exiſtimavit, quam religionis ac divini cultus. quam-
C obrem advocata populi & ſacerdotum Levitarumque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidem ignoratis, qvod propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, ut eos, quos ille deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem veſtro malo didiciſtis, quam pernicioſa res ſit impietas, hortor,
D ut, illa oblivioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus una cum ſacerdotibus & Levitis, ac tum demum convenientes aperiatis templum, & luſtratum prius expiatumque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reverentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & ejeE ctis inde inquinamentis, adornatisque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò, dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem convocat multo jam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, ut, relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſcam il-
F lam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum, ut Hieroſolyma venientes azymorum feſtum una cum ſuis civibus celebrent. Hæc autem ſe ſuadere, non ut ſuum negotium ageret, ſed ipſorum utilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ vero, audito, quid legati à ſuo rege afferrent, adeo mentem non adhibuerunt, ut eos ludibrio habuerint, & prophetas qvoque eodem
G cohortantes, & præmonentes, quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremo comprehenſos necaverunt. nec his facinoribus contenti ad pejora etiam ſunt prolapſi, ita ut non prius deſiſterent, quam ob extremam impietatem Deus ultor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atque Iſacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem ſunt converſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent. Poſtquam autem ea multitudo convenit, rex, aſcenſo templo una cum principibus & populo, immolavit pro ſe tauros ſeptem, & totidem arietes, paremque hircorum numerum. & cum primum manus in

anno ætatis vigesimo tertio, regiam habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello revertens accersitum ad se in urbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri ejus seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine, regnum tradidit, Joacimi nomine prius illi indito. regioni vero ejus centum argenti talentorum tributum imposuit, & unius talenti auri. atqve ita, Joacimo tributario facto, Joazum secum in Ægyptum abduxit, ubi mortuus est, cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic qvoqve malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Α πωῦομα, ὡς εἰς τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτος γεγονώς. καὶ ἔτος μὲν ἐν ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς ἀμεθάλης, ἀσεβὴς ἦν καὶ μιαρὸς τὸ τρόπον. ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἀναστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν Ἰωάζον πρὸς αὐτὸν εἰς σαμάθα τὴν καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς συρίας, καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ἔνπα ἐλιακίμῳ τοὔνομα τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν ἰωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐν οἷς χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐπιβληθὲν τοῦ ἰωακίμου τὸ πληθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ Ἰώαζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον, ἐν ᾗ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μηνὰς τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ Ἰωακίμου μήτηρ, ἐκαλεῖτο ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ λιβ̄ ἀβούμας. ἐτύγχανε δὲ ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἥμερος.

CAP. VII.

Nabuchodonosorus invadens Syriam Joacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωακίμον φίλον ἰουδαίοις εἶναι καὶ σύμμαχον.

ANno autem qvarto, ex qvo is regnare incepit, qvidam Nabuchodonosorus, apud Babylonem regno potitus, cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petiit, bellum inferens Ægyptio Nechao, qvi tum toti Syriæ dominabatur. at ille, cognito Babylonii conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. &, collatis signis, cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium usq; subegit, Judæa sola excepta. Qvarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Joacimi vero octavo, Babylonii Judæis bellum inferunt magnis viribus, dira minantes, ni tributa pendant, qvemadmodum reliqvi Syriæ habitatores. At ille, tim. 4. Reg. 24. more svadente, pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persolvit.

Ἔτος δὲ αὐτοῦ τὸ βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν βαβυλωνίαν δέχεται Ναβαλαμβάνης ὁ ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ἐς ὃν τὸ αὐτὸν ἡμέρᾳ μὴ μεγάλης Ἀσσυρίας ἦλθε καρχαβησὸν ἀναβεβηκὼς πολλὴν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμῶν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχάῳ, ὃν τότε μὲν λεῖ ἄπρακτα ἡ συμβολὴ. μαθὼν δὲ τὴν τοῦ βαβυλωνίου παρουσίαν ἐς τὴν ἑαυτοῦ στρατείαν ὁ νεχάως, ἐδέησε αὐτὸς ὑπαναχωρῆσαι. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι πηλουσίου παραλαμβάνει συρίαν πλὴν ἐξ τῆς ἰουδαίας. τέσσαρα δὲ ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβυχοδονόσορου, ὄγδοος λεῖ τῷ ἰωακίμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, ἐστρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αὐτῶν τὸν ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπέλλων. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, ἐς τὴν ἐφεξῆς ἀνταπαλλαξάμενος χρημάτων, λύει ἔγκειν αὐτῷ φόρους, ὃς ἔφασκεν ἐπὶ ἔτη τρία. τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύει τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τὸ βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι πεισθέντες τὴν στρατείαν οὐκ ἐπαύσαντο. παῦται δὲ ὁ προφήτης ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τὴν ἐλπίδα τὴν αἰγυπτίων ἐλπίσι πεποιημένοι εἶεν, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειροδεσίαν ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰκῆ δὲν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῶν σωζησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ προφήτην τὸν ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες δίκην κατεψηφίσθησαν πρὸς τιμωρίαν ἠξίουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες λύειν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀπέγνωσαν τὸ πρεσβυτέρων. οἱ γὰρ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθεῖναι κακὸν τὸ ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς μόνον οὐ τὸν προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιαίνειν πρὸς αὐτοῦ ταῦτα κατηγορήσειν, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ἔπαθεν ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τοῦτους

τούτοις καταπεφαύναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύσαντο τῆς κατεψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν ἱερεμίαν, ὃς ἁπάσας τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγεγραμμένος, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακίμου βασιλεύοντος, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἐν ᾗ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἐν συντεταχώς. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα βάρουχον ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή τισι δῆλοι γένωνται. τὸ δὴ βιβλίον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ δίδοασιν. ὁ δὴ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὴ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διερρῆξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητήσαντας δὲ τόν τε ἱερεμίαν καὶ τὸ γραμματέα βάρουχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν διαφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis, diversa sententium effecerunt, ut, revocatis suffragiis, propheta eximeretur supplicio: qui, conscriptis omnibus suis prophetiis, jejunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Joacimi legit eum librum, continentem, quid templo & urbi ejusque populo deberet accidere. His auditis, principes ei librum adimunt, simulque jubent tam ipsum quam ejus scribam Baruchum B è medio secedere, ut omnes lateat, ubi sint: librum vero ad regem pertulerunt, qui, præsentibus amicis, jussit scribam librum sumere & legere. qvo lecto, iratus conscidit eum, & injectum in ignem exussit: jussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi jam se iræ ejus subduxerant.

C

CAP. IIX.

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωάκιμον πάλιν τὸ τῶν ἀγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

Nabuchodonosorus Joacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατευσάμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, κατὰ τὸ δέος τὸ παρὰ τοῦ προφήτου. τούτους οὐδὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδὲ ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως ἰωακίμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸ δὲ ἡῶον αὐτοῦ ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐν ἀξιώματι τετραχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ προφήτης ἰεζεκιήλος πάις ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τετράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὴ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν νοσῆς ὄνομα, πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς ἡμέρας δέκα.

D

Nabuchodonosorus Joacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit.

NOn multo post venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in urbe, territus prophetæ prædictionibus. quod enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se paravit. At ille receptus non servavit fidem, sed florem juventutis Hierosolymitanæ una cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia jussit projici: & pro eo Joachimum filium regem urbis & regionis constituit. eorum vero, qui in aliqua dignitate fuerunt, in captivitatem abduxit Babylonem tria E millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Joacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnavit undecim. Successor autem ejus Joachimus, natus matre Hierosolymitana, nomine Nosta, regnavit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μετανοήσας, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου ὁ βαβυλὼν γίνεται.

Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, deditumque ultro captivum Babyloniam abducit.

ΤΟν δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν ἰωαχίμῳ, θᾶλος ἔλαβε δέος. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν φθείρεσθαι. ἀλλὰ ἀπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδὲν ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὴν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τὴν ἡλικίαν,

F

Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, deditumque ultro captivum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dedisse regnum Joachimo pœnituit. Verebatur enim, ne memor patri per injuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu, Hierosolymis eum obsedit. qui cum esset natura bonus & justus, non sustinuit periclitantem propter se urbem despicere: sed matrem & cognatos, missis à rege ducibus, tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quod nec urbi mali aliqvid inferrent, nec civibus. Sed tum quoque, ne per integrum quidem annum fides servata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, ut omnem juventutem captivam ex urbe abducerent, IX. 4. Reg. 25.

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adduceret. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Joachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

A καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγαν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τεσσαρακονταδύο, σὺν τῷ ἰωακίμῳ μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. οὗτοι κομισθέντας πρὸς αὐτὸν ἔσχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

PRo Joachimo autem Sedeciam ejus patrum regem conſtituit, jurejurando aſtrictum quod nihil in ea regione eſſet novaturus, nec juvaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & unius, cum principatum acciperet, natus eadem matre, qua frater Joacimus, ſed juſti ac decori negligens, ut qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans, ut, omiſſis impietatibus, juſtitiæ curam gereret: neve aut ducibus mentem adhiberet, quod eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius urbem Babylonium, vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec eventura eſſe unquam. Sedecias vero tantiſper dum audiebat prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe, ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum depravabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diverſum, quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Jezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eamque prædictionem etiam Hieroſolyma transmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimum de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quod & urbs vi capietur, & Sedecias ipſe captivus abducetur. in hoc vero diſcrepare videbatur Jezeciel, quod negaret Sedeciam viſurum Babylonem. cum Hieremias aſſeveraret, omnino futurum, ut captivum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cum hic diverſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat, in quibus conſentirent: etiamſi eventus omnia vera fuiſſe comprobavit, ſicut alias opportunius dicetur. Igitur cum per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere, ad Ægyptios defecit, ſperans, ſi cum illis vires conjungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito, Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtataque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem, audito, in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu, Judæam petiit, volens obſidionem ſolvere. At Babylonius, intermiſſa obſidione, obviam illi profectus, uno prælio victum tota Syria expulit. Mox vero, ut obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum jactantes, quod à Babyloniis regi ejusque ſubditis inſtaret belli periculum,

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ί.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

Τὸν δὲ θεῖον δὲ ἰωακίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὲν φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις δύνησειν. σεδεκίας δὲ ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνός, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ δέοντος ἀπερόπτης. καὶ γὰρ οἱ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς ὡς αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρετο πειθόμενος, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρούς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγει· οὐδὲ οὕτως ὀφείλοντα ψεύδη. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνῆδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διεφθείρατο δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἀπῆγον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἃ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ ἰεζεκιήλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῷ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἐπέμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῆς δὲ προφητείας αὐτῶν σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐκ εἰκαίας αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἰεζεκιήλος ἐπὶ τῷ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, ἢ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπήντησε, ἅπερ δικαιότερον δηλώσομεν. τῷ συμμαχίαν καὶ τῷ πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ὅτι ἔτη ὀκτὼ καταζῶν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσῆλθεν καὶ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκείνου ἐχώρει. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτῷ. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ἐστὶν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρέψας αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὐκ ἐπὶ βαβυλῶνιον αὐτὸν ἐπὶ πολεμήσειν καὶ τοὺς ἑαυτοῦ φίλους,

οὔτε

οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκίας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A quodve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imo etiam captivos reddituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliaverat. At Hieremias, adito rege, omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed, victis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & qvotqvot oppugnationi ac fami superfuerint, captivos abducturum: direptisq; omnium facultatibus; & exhaustis templi divitiis, in urbem simul & templum ferro ac flammis sæviturum, nullo sacri aut profani discrimine. Et serviemus, inquit, ei posterisque ejus per annos septuaginta, à qua servitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. qvorum ope dimissi, & huc reversi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impii velut furiosum contemnebant. Cumq; aliquando libuisset ei natale solum Anathoth revisere, quod à Hierosolymis viginti stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere forte obvius cõprehensum detinuit, calumnians, qvod ad Babylonios vellet transfugere. propheta contra negavit, eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil ejus verbis motus, duxit eum ad magistratus in judicium, à quibus diu tortus & excruciatus servabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est vivere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admovit Hierosolymis: & continuata per octodecim menses obsidione, modis omnibus expugnare urbem conatus est. præter externam autem oppugnationem duobus gravibus malis intus impugnabatur civitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis, recipiendum Babylonium: nam hoc facto servandos esse unà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in urbe hostili ferro aut fame pereundum. qui verò ad hostem perfugerint, mortem evasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabantq; prophetam ut furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enervantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam urbem omnino subvertendam esse. Rex verò suopte quidem ingenio non exacerbabatur: sed ne in principum invidiam tali tempore incurreret, voluntati eorum resistens, permisit eis, ut de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato, confestim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnosum puteum per funem demiserunt, ut ibi præfocatus moreretur. ille verò usque collum mersus ibi manebat, interim quidam è servis regis charioribus, genere Æthiops,

renunciat domino, quid prophetæ acciderit, dicens non recte principes ſtatuiſſe & amicos, qvod vatem in cœnum demerſerint, & graviorem, quam quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitaverint. His auditis, rex pœnitentia prioris conſilii, quod principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, jubet Æthiopem triginta ſocios e ſuo famulitio ſibi aſſumere, funesque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, &, quantum poteſt, propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops, aſſumptis, qvemadmodum juſſus erat, ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clam ad regem, interrogatus eſt, ecquod poſſet divinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem creditum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & ubi nunc ſunt impoſtores illi, qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam ſævias. Sed cum rex jurejurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit, ut urbem Babyloniis dederet. ita enim, ſe internuncio, jubere Deum, ſi modo velit incolumis eſſe, & imminens periculum evadere, & cavere, ne urbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quam univerſo populo. Tum rex, ſe quidem cupere facere, quæ vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos, qui jam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio, at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi civitatem dederet, ac ne uxores quidem ejus & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: juſſum nemini civium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cur nam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum, qvod venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire, qvanam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

CAP. XI.

Captis Hieroſolymis, Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

IN terea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores ſtantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaque excitaverat, urbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur urbs, civibus nec fami nec peſti ſuccumbentibus,

τὸ μὲν τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταπαντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ μὴ τῶν δεσμῶν θανάτου πικρότερον οὕτως ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐν τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, ἐκ χοινίας, καὶ πάντα τὰ τοῦ προφήτου σωτήρια ἐπινοεῖν χρήσιμον, μὴ ἀπολυθῆς ἀνελκύσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δὲ αἰθίοψ, παραλαβὼν οὓς ἐπετάγη, ἀνέβασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ διαφῆκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ πυθομένου εἰ δύναται φράζειν αὐτῷ περὶ τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἐρωμένου. ἔχειν μὲν ἔλεγε, οὐ πιστευθήσεσθαι δ' ἑτέρων, οὐδὲ παραινέσαι, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐρχομένων, ἀπολέσαι διήγγειλαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ νῦν εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον ἐκ ἐμοῦ διαστρατεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. εὐλαβοῦμαί δὲ νῷν γε τὰληθῆ εἰπεῖν, μή με κατακρίνῃς θανάτῳ, εἰ δὲ βασιλέως, ὄρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀνελεῖν, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσειν, διαβήσεσθαι τε τὴν λεγομένην πίστιν, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὰ τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγε, ἐφ' ᾧ βουλεύσαι σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν. καὶ μήτε τὰ τὴν πόλιν εἰς ἐδάφους πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν δὲ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πᾶσι τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βουλεύσαι μὲν αὐτὸν ἔφη, πιθεῖν δὲ παραινεῖ καὶ λέγει συμφέρειν αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι δ' τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν πρωρείαν ἔλεγε. οὐδένες γὰρ κακοῦ πειραθήσεσθαι, βαβύλωνα τοῖς βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ παῖδα, οὔτε τὰς γυναῖκας μένειν δ' καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν γὰρ ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσάξας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δ' τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μεταπεμπτὸν γεγονέναι πυνθάνοιντό τι κληθεὶς εἴποι πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήψεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε. ἐπυνθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τὰ πρὸς αὐτῶν ἀφικοῖτο πρὸς τὸν βασιλέα συνήθεσθαι. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

Κεφάλαιον ια'.

Ιεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗΣ δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλωνίων ἐπιτεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνέβαινε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ πρὸς τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα· καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἐκάμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἑλαυνόμενοι τῶν πα-
θῶν, τοῖς ψυχαῖς ἔρρωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς
τὰς ὀπτανείας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καπη-
λεύοντες, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα παρ' ἑκείνων ἀν-
τεπινοοῦντες, ὡς ἐναγῆ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυ-
λωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συν-
έσεως, τῶν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τῷ ἀναί-
ρεσιν οἰομένων ἐναγῆ τῆς πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν ἐκ
ἐν ἄλλῳ τινὶ θεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν ἀνευρίσκοντες
οἷς μάτην τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μη-
χανήμασι. καὶ ταῦτ' ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ὀκτὼ καὶ δέκα, ἕως οὗ διερράγησαν ὑπὸ λιμοῦ, καὶ τῶν βε-
λῶν, ἅπερ λοιπὸν τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πο-
λέμιοι. ἡρέθη δὲ ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου
βασιλείας, τῷ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. ἕλον
δὲ οὐ οἱ ἡγεμόνες τῶν βαβυλωνίων, οἷς ὀπίστευσε τὰ
πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ
διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα ἔστιν ἐ-
πιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα παρῆσαν-
τες ὑπέταξαν, νηργελέαρ, σαρεμαῶς, ἐμεγάρ, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσ-
ελθόντων εἰς τὸ ἱερόν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φοβηθεὶς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡ-
γεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πό-
λεως διὰ τῆς καρπερᾶς φάραγγος ἐπὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φρασάντων δέ τινων αὐτομόλων τοῖς βαβυλω-
νίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δὲ ὄπισθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐ-
τόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σε-
δεκίᾳ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλι-
πόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώ-
ζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. φιλεφόμενοι δὲ αὐτὸν σὺν
ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ
τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὠμάχθυ-
μον δὲ αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ πα-
ραπαίονδον ἀποκαλῶν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρὸ-
σω λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑπο-
χόμῳ. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λα-
βόντι τὴν βασιλείαν, ἀσκίμου γὰρ αὐτὴν οὖσαν ἀφελό-
μενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει κατὰ τῶν
εὐεργέτου. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου
τὸν τρόπον, ὑπεχείρουν ἡμῖν ἔδωκε. χρησάμενος δὲ
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευ-
σε σφαγῆναι καὶ τοὺς φίλους ἅπαντας, αὐτοῦ τε σεδε-
κίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε
καὶ ἰεζεκιήλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι
συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λα-
λήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυ-
φλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, παύτῳ οὐκ εἶδε
καθὼς ἰεζεκιὴλ προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς
ἐμφανίσαι δυνάμενα τῷ τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀ-
γνοοῦσιν ἱερήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτρο-
πος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἀπαρτᾷ τεταγμένως,
ἅτε δεῖ ψεύδεσθαι προλέγει, τῷ τι τῶν ἀνθρώπων
ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προιδεῖν οὐδὲν ἐάθη-
σαν τῶν ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφο-
ραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τῷ ἐξ
αὐτῶν πεῖσαι διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ δαβίδου ἡμῶν βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον.

A sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contra machinas excogitabant, ut inter se utrique non viribus solum certarent, verum etiam artibus, dum illi his potissimum sperant se urbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent novis commentis illorum conatus ludificari. atque id certamen duravit per menses decem & octo, donec tandem succubuere, partim inedia victi, partim superne è turribus telorum multitudine oppressi. Capta est autem urbs undecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationē commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. qvod siquis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Urbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex, ubi hoc sensit, assumptis uxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum. qvod cum Babylonii cognovissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumvenerunt. Amici vero & duces fugæ comites, visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia, dissipati sunt, qua quemque tulit spes effugii. Ipse pene desertus cum uxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem devenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, qvod regi servare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quod, cum à se accepisset regnum Joacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficii. Sed magnus est, inquit, Deus, qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, evestigio jussit, ipso & aliis captivis inspectantibus, filios ejus amicos trucidari. Deinde ipsum excæcavit, Babylonem secum abducendum. Atque ita utriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quam Jezecielis, quamvis ab illo contemptæ, eventu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. qvod captus abducetur ad Babylonium, & coram cum eo loquetur, & oculis suis faciem ejus videbit, Hieremias prædixit. quod vero cæcatus primò, cum Babylonem perductus esset, videre eam non potuit, Jezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quam varia sit & multimoda, omnia tempestive disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem evitare, ut ne caverent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Davidici generis regum exitus, qui unus & viginti regnaverunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterum Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, ut templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata, urbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eo perveniſſet undecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quam argentea, ſuſtulit, & labrum quoque illud grande, qvod Solomon dedicaverat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis, templum incendit, menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori decimo octavo, deinde & regiam incendit, & urbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis, ex quo extructum fuerat, elapſis quadringentis & ſeptuaginta, menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à transmigratione ex Ægypto annis mille ſexaginta duobus, menſibus ſex, diebus decem. A diluvio autem uſq; ad templi devaſtationem interceſſerunt anni mille nongenti & quinquaginta, menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito uſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper quingenti & tredecim, menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, qvo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicavimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare juſſo, dux regius captivos fecit hos: pontificem Saream, &, qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. qvos omnes una cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, qvæ eſt Syriæ civitas. Rex vero pontificem & principes in ea urbe juſſit capite plecti, reliquam captivorum multitudinem, & in his Sedeciam, ipſe Babylonem perduxit. Joſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conveniens duxi, etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore, per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtraverunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Joramus, poſt Joramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Julus, Jothamus, Urias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Joſadocus, qui captivus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filii parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterum rex Babylonem reverſus,

Anni Mundi.

Εἴκοσι μὲν καὶ ἓξ ἡγούμενοι, μέχρι Ἠπλαθαίου βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκαπέντε, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τοῖς ἀρχὴν κατέχειν ὁ πρῶτος αὐτῶν Βασιλεὺς Σαοὺλος, σὺν ὀκτὼ τῆς αὐτῆς φυλῆς ἐπάρχων. ὁ δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Ναβουζαρδάνην εἰς Ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πρησταῖς ἅμα καὶ καταπρήσοντα αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τοῖ τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τοὺς Βαβυλωνίων μετοικῆσαι. ὃς ἡγούμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάνοις τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι γε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσοῦς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάνους δὴ ταῦτα, ἀνῆψε τὸν ναὸν μηνὶ πέμπτῳ, τῇ νουμηνίᾳ ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας ἐκταικαιδεκάτῳ ἢ τῆς Ναβυχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τοῦ πόλιν κατέσκαψεν ἐνεπρήσθη δ' ὁ ναὸς, μὴ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατῳκοδομήθη. τῇ δ' ἐξ αἰγύπτου μεταναστάσῃ δ' λαοῦ, ἀπὸ μὲν ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ πορθήσεως, χρόνοι δὲ ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐνακοσίων, πεντήκοντα μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ οὗ δὲ ἐγένηθη Ἄδαμος μέχρι τῶν νῦν τὸν ναὸν συμβάντων, ἔτη ἐστὶ τρισχίλια πεντακόσια δεκατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ πάντων τῶν ἐτῶν πλῆθος, ὅσα ἢ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μεταναστήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν πολεμίων δυνούχον, καὶ τοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μετ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν ἐκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τοῦ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐπέμετο καὶ ἰωσαδόκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾷ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ γένος διεξήλθομεν τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμενοι καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῶν ἀρχιερωσυνῶν καταδεξάμενοι διὰ τοὺς βασιλεύσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο δ' ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμᾶς παραδέχεται τὴν τιμήν. καὶ μετ' ἀχιμᾶν, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰωράμος. τοῦ δ' ἰωράμου ἰσοῦς. μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τοῦτο δ' φιδέας, τοῦ δὲ φιδέα συδέας. τοῦ δ' συδέα, ἰοῦλος. τοῦ δὲ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δ' οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τοῦ δὲ νηρία, ὠδέας. τούτου δ' σαλδοῦμος. σαλδούμου δὲ, ἑλκίας, ἑλκίᾳ δὲ σαρέας, τοῦ δ' ἰωσαδόκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. ὅτε πάντες παῖδες ὡς παρὰ πατρὸς διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην. ὡς δὲ ἦλθε μὲν ὁ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

στεδεκίαν μὴ ἔχειν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρ- A
κτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τῶν
ἱεροσολύμων συληθέντα ὑπὸ ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις
θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ δὲ
χώρᾳ. τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν. ὁ δὲ στρα-
τηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν ἰου-
δαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέ-
λειπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα,
αἰκάμου τοῦ παῖδα τῶν εὖ γεγονότων, ἀπεικῆ δὲ ἀνδρα. B
ἐπέταξε δὲ αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τῷ
βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὑφ' ἑαυτοῦ. ἱερεμίαν δὲ τὸν
προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυ-
λῶνα σὺν αὐτῷ ἀπελθεῖν. κελεύσας γὰρ ὁ τοῦ
βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δέ τινα μὴ βού-
λεται, δηλοῦν αὐτῷ πρὸς ὃν μόνον διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο
ἀπιστείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἅπαξ
ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε που μόνον. ἡδέως δὲ εἶχεν ἐ-
πὶ τοῖς ἐρημίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς παλαιπώροις C
αὐτῆς διαζῆσαι λειψάνοις. γνοὺς δὲ αὐτοῦ τὴν προ-
αίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσάξας, ὃν κα-
τέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ παιδείαν προνοίαν καὶ χορη-
γίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενος δὲ αὐτὸν δω-
ρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατ-
έμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾷ καλουμένῃ, πα-
ρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσαπολύ-
σῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νήπιον δὲ παῖδα ἐξ ἐπι-
σήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ D
διαφέροντος πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦ-
τα ἀμειψάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ
πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς
βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέν-
τες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφα-
θᾶ. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάννης υἱὸς κα-
ρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τού-
τοις. ἐκ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους λέγουσι τὸν ἰσμαήλην, τὸ- E
νηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν
ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασι-
λέα βαάλιν, καὶ σωθεὶς ἦλθε αὐτοῦ τὸν χρόνον ἐκεῖ-
νον. τούτους τοίνυν ἥκοντας αὐτοῦ γοδολίας ἔπει-
σε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους.
χωρησάντων γὰρ τῇ χώρᾳ, οὐδὲν πείσεσθαι δει-
νόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς πιστὸν
λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴτις ἐνοχλοίη, πύθε-
σθαι τῆς παρουσίας, συνεβούλευε κατὰ κῶμας εἰς τὸ F
ἕκαστον βούλεσθαι πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰ-
δίων, καὶ ἀνάκτιζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προ-
είπε. θαρσοποιέσθαι δὲ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρὸς ἐ-
στι, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι διὰ τοῦ
χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐ-
τοὺς, ἀπέλυσε χώρας, εἰς ἣν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαβαμεισοῦς δὲ φήμης, εἰς τὰ πε- G
ρὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ὑπὸ τῆς φυγῆς παρ'
αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως,
καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ'
ᾧ τέλεσιν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον
αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκη-
σαν. καταγνόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὸν γε γο-
δολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάννης καὶ
οἱ μετ' αὐτοῦ ἡγεμόνες, ὑπερηγάπησαν αὐτὸν, καὶ
βαάλεω τῶν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμ-
πειν ἰσμαήλην ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

Sedeciam in carcere usque ad mortem ejus de-
tinuit, mortuum tamen regia funeris pompa
elatum sepelîit. vasa, quibus Hierosolymitanum
templum spoliaverat, suis consecravit numini-
bus. populo in Babylonia sedes attribuit. pon-
tificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem
dux, qui populum captivum abduxerat, transfu-
gas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito
nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio,
viro æquo & bono. His imperavit, ut pro agris,
quos ad culturam acceperant, certum tributum
regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è
carcere exempto suasit, ut iret secum Babylo-
nem: jussum enim se à rege, ut ei necessaria o-
mnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret, ubi-
nam habitare cuperet, ut de hoc regem per lite-
ras certiorem possit reddere. Propheta vero ne-
que ducem sequi voluit, neque aliò ad habitan-
dum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, &
ejus miseras reliquias colere. At dux, voluntate
ejus cognita, Godoliæ, quem ibi relinquebat,
commendavit hominem, mandans, ne quid ei
deesse pateretur: donatoque vate magni precii
muneribus, ipse quoque domum profectus est.
Hieremias autem domicilium elegit apud oppi-
dum Masphatam, impetrata prius à Nabuzar-
dane gratia, ut secum è carcere dimitteretur et-
iam Baruchus Neri filius, insigni familia natus,
& in patria lingua egregie doctus. Nabuzarda-
nes itaque, his peractis, Babylonem revertitur.
Illi autem, qui obsidionis Hierosolymitanæ tem-
pore diffugerant, posteaquam Babylonios rece-
sisse audiverunt, undique collecti venerunt ad
Godoliam Masphata. Eorum principes erant,
Joannes Careæ filius, & Jezanias & Sareas, &
nonnulli alii: præterque hos Ismael quidam or-
tus regio genere, vir alioquin malus & dolosissi-
mus, qui tempore obsidionis profugerat ad Ba-
thalem regem Ammanitarum, & apud eum per
id tempus moratus fuerat. His igitur ad se veni-
entibus, Godolias suasit, ut ibi manerent, nihil
timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè
regionem colere. interpositoque jurejurando
paratum fore suum auxilium, si quis molestare-
tur, consuluit, ut unusquisque habitaret, in quo
vellet oppido, dicens missurum se una aliquot e-
suis, & daturum operam, ut diruta instaurentur,
& habitentur denuò. illos vero debere, donec
tempestivum est, curare, ne frumentum & vi-
num ac oleum desit in futuram hyemem, quo
sustententur. hæc locutus permisit quemque ar-
bitratu suo, quem liberet locum incolere. Quæ
fama, postquam ad circumvicinas Judææ gentes
pervenit, quod profugos ad se venientes Godo-
lias magna humanitate exciperet, & agros eis co-
lendos assignaret, impositò certo tributo, quod
penderetur Babylonio, undiq; concursum est ad
eum, & cœperunt regionem colere. Joannes autē
cum aliis principibus videntes regionem coli,
multum amaverunt Godoliam propter bonita-
tem ejus & humanitatem: admonueruntq; eum,
quod Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, ut ipsum clam dolo interficeret,

& principatum inter Iſraelitas occuparet, cum ſit è genere regio: ſecurum autem fore ab inſidiis, ſi eis permittat Iſmaelem clam occidere. Vereri enim ſe, ne ſi ipſe inſidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Iſraelitarum in totum pereant, ille vero reſpondit ſe non diſſimulaturum tales inſidias adverſum hominem affectum à ſe beneficio. non enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta inopiæ neceſſitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum eſſe, ut, cui circumvento inſidiis non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere, eum ſua manu interimere conetur. Attamen etiamſi vera eſſent, quæ deferrent, emori eſſe ſatius, quam hominem, qui ſalutem ſuæ fidei commiſiſſet, opprimere. Itaque Joannes cum cæteris fruſtra hoc conatus perſuadere abiit. poſt dies inde triginta venit ad Godoliam in Maſphata Iſmael comitatus amicis decem: ubi inter hoſpitales epulas dum ſe comiter poculis invitant, hoſpitem mero gravem & ſomnolentum advertens, cum decem illis ſociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros convivas ſimiliter affectos confodere: quibus necatis, adjuvante nocturno tempore, per totum oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædibus tam in Judæos quam in Babylonios milites ſecuros & paſſim dormientes. ſequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inſcii, quæ acciderant. qvos videns Iſmael intro vocavit ad Godoliam, & introgreſſos, clauſo palatio, trucidavit, cadaveraque eorum in puteum quendam, ne eſſent conſpicua, demerſit. Soli autem ex eo numero ſervati ſunt, qui rogaverunt, ne ſe prius occideret, quam ei quædam occultata in agris traderent, ſupellectilem & veſtes atque frumentum, quibus promiſſis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Maſphatenſem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sediciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis, ad Ammanitarum regem profectus eſt. Joannes autem cum cæteris ducibus audita Maſphatenſium clade, & morte Godoliæ, indigniſſime tulerunt, & aſſumptis ſuis quiſque militibus, Iſmaelem hoſtiliter perſecuti ſunt, eumque apud fontem Hebronenſem deprehenderunt, quibus viſis, captivi Iſmaelis læti, rati, id quod erat, auxilium ſibi venire, omnes ad Joannem tranſiverunt. Iſmael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterum Joannes, aſſumptis, quos Iſmaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris pervenit in locum, qui Mandra dicitur, ibique ea die manſerunt. Voluerunt inde proficiſci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti, in ea regione à ſe conſtituti, in illos ſævirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐναγὴς ὢν ἐκ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί γε μὲν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, ἂν αὐτοῖς ἐᾷ κτεῖναι τὸν ἰσμαήλου ὡς οὐδενὸς γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῶν ὑπολειπομένων τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν ἰσχύος. ὁ δ' αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεπονθότος, ἐπιβουλεύειν τοιαύτῃ ἐμφανίσειν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, ὃς γε τηλικαύτης ἐρημίας ὢν ἔχρησε μὴ ἁμαρτεῖν, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνέσιον εὑρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, ἀσυδάσαν δὲ αὐτὸν, αὐτοχειρὶ ζητεῖν αὐτὸς γενέσθαι. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δέον δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθνῄσκειν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὡδὶ καταθέρμονον αὐτὸν, διαφθεῖραι. καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δ' διελθόντος ἡμερῶν τριάκοντα, ὡδὶ γίνεται πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθὰ πολιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οὓς λαμπρᾶ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξαμένου, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλου, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἱστορεῖται δ' οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλου, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, δίσφαξε τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καθαχειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτων ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἀγροίκων τινὲς, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλος, ἴσως καλεῖ πρὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δ' τῶν ἀγροίκων τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, φήσαντα τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ δώσειν, ἔσιτά τε καὶ ἐδητὰς καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως σεδεκίου θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ἀπέλιπε τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ὡδὶ γοδολίᾳ καταλελειπώς. ταῦτα δὲ παραξάμενος, ἀφίκετο πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ὡδὶ λαοὺς ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθυμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννου ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' ἰωάννης ὡδὶ λαοὺς οὓς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς

πινα τόπον μάνδραν λεγόμενον ὡδὶ γίνεται, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διενοήσαντο δ' ἐκεῖθεν ἀραντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτάνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίου τοῦ καταλειφθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὄντων

ὄντων δ' ὅτι πάντης τῆς βουλῆς, προσίασιν Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ἰωάννης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀναμηνύσῃ αὐτοῖς, τίνι δεῖ τὴν χεῖρα πάσχειν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποθέσθαι, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ Ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου μηνύσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν θεόν, συνέβη μὴ δεκαταίους ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντί, ὅτι μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσται, καὶ προνοίαν ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν Βαβυλωνίων οὓς δεδίασιν ἀπαθεῖς, παρακομένους δὲ εἰς Αἴγυπτον ἀποστρέψειν, καὶ ταύτῃ μηνίσειν ὀργισθεὶς ἃ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμπροσθεν εἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπιστεύετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τινὸς ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύοι, χαριζόμενον Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψευδόμενος μὲν τοῦ θεοῦ, πεισθεὶς δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἀφανισθῶσι. παρακούσας οὖν ὅτι λαὸς καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, λύει αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ προφήτου παραινέσεσι, ἀπῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν Ἱερεμίαν καὶ τὸν Βαρούχον. ἡνιόχων δ' αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους τὸν Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προεπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τίνα τε ἄλωσιν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενεῖ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς Βαβυλῶνα ἄξει καὶ τέλος συσκευῇ. τῷ δὲ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πρόσθεν ἔτει, ὅ ἐστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύει ὁ αὐτὸς ἐπὶ τὴν κοίλην συρίαν. καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ὑφ' ἑαυτῷ καὶ τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθίστησι δ' ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλώτους ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. ἐν τοσούτῳ τελευτᾷ ἐν τοῖς τότε χρόνοις ἡμιόλιον παρελθὸν δισὶν ἐλάσσοσι πέντε καὶ ἑξήκοντα. ἀπὸ δὲ ἀστυρίων μὲν δὴ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὠσῆε. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ἀπὸ ναβουχοδονοσόρου δὲ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἁλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἱ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαναγαγὼν, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱερουσάλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ἀπὸ τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλήλυθεν, ἔτη ρλ μύριάσιν ἓξ, ἡμέραι δέκα συνέβη γεγενῆσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονοσόρ- πρὸς τῶν ἀγνεστάτων λαῶν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτων καὶ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν περιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα καταστρέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ἀγαθοὺς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

A prius tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogaverunt, ut hæsitantibus oraculum expediret, quidnam faciendum sit, juraturos se, quicquid ille jusserit. cumque propheta operam suam esset pollicitus, decima domum die Deus apparens jussit, ut Joanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & provisurum, ne quid incommodi à Babyloniis, qvos timebant, accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensumque tali calamitate affecturum eos, quali paulo ante fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc divinitus monenti prophetæ noluerunt credere, qvod ex Dei sententia juberet eos manere: sed putaverunt eum falso verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio, qvod per prophetam dederat, Joannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quo postquam perventum est, Deus significavit prophetæ, fore, ut Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: jussitque prædicere populo, qvod capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captivi Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis invasit Cœlen Syriam, qua subacta, bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis, Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque, qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Judæos rursum captivos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, ut accepimus, bis ultra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem, captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui prius in intima Perside & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione, in quam demigraverunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem repofuit: quo factum est, ut Judæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta annos deserta maneret. tempus autem totum, qvod inter decem tribuum captivitatem & duarum reliquarum transmigrationem intercessit, anni fuere centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterum Nabuchodonosorus, selectis nobilissimis Judæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuere conspicui, pædagogos eorum curæ assignavit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium devictarum formosis adolescentibus: præbebatque eis de sua mensa victum, XII. *Daniel.* I.

rallet, omnia facta indicavit. præterea libros recens inventos ei legit. Qva lectione audita, rex scidit sibi vestem, &, convocatis intimis aliqvot amicis, ipsoqve scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, uxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, ut persvaderent ei Deum placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse, ne propter neglectas à majoribus leges Moysis graves casus immineant, néve ejecti patrio solo, in externis regionibus destituti omnibus commodis misere vitam finiant. Auditis regiis mandatis, prophetissa jubet ei renunciari, quod Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationibus irrita fieri possit: ut populus ejiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter non servatas leges mulctetur. quandoquidem, concesso ad resipiscendum tanto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem revocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, ut ipso eventu discant esse Deum, & in prophetarum ejus prædictionibus nihil inesse mendacii, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet. attamen propter bonitatem regis dilaturum Deum aliqvantisper imminentem calamitatem: sed ab ejus obitu præfinita jam ante mala in populum missurum. Hoc
4. Reg. 23. mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille, circum omnia oppida missis nunciis, jussit Hierosolyma convenire sacerdotes ac Levitas, & omnes omnis ætatis homines. & cum congregati essent omnes, primum eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit universos ad cultum divini numinis, & servandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. moxqve sacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur, ut propitius adesse dignaretur. Postremo jussit pontificem, si qvod vas in templo supereresset a majoribus dicatum idolorum externorum usui, ut inde ejiceretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis, cinerem eorum dispersit. deniqve sacerdotes idolorum a genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis, exivit peregre, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum a Hieroboamo dedicatũ invenit, delevit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, jãtum, cum super eo Hieroboamus sacra faceret, interveniss prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, qvod unus ex Davidis progenie, nomine Josias, hoc esset facturus: cujus prædictionis eventus post annos trecentos sexagintaunum secutus est. Post hæc invisit & alios Israelitas, qvi captivitatem & servitutem Assyriorum evitaverant, eisqve persvasit, ut, omissis impiis actionibus & religionibus externis. DEUM maximum ritu patrio colerent, eiqve soli adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum intus delitesceret. quadrigas etiam solis, qvas superiores reges in vestibulo templi consecraverant,

A καὶ πάντων [illegible]
ὠδὴν ἔγνω ἢ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀναῤῥύσας ἢ καὶ
περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν δὲ ἱερέα καλέσας ἐ-
λιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιο-
τάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν ὁλδᾶ,
γυναῖκα ἢ σαλλούμου τοῦ ἐν δόξῃ τινός, ἐδεῖτό τε εὐμενῆ
φωνῆς, καὶ προτελθόντας, εἰπεῖν λέγων ἱλάσκεσθαι
τὸν θεὸν, καὶ παραίτησιν ποιεῖν ὑμῶν. δέδοικε γὰρ εἰ καὶ
μὴ φυλάξαντων τὰς μωυσέως νόμους τοῦ παγγόνου αὐ-
B τῶν κινδυνεύσειν ἀνάστατοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκ-
πεσόντες, ἐπ' ἀλλοτρίας ἔρημοι πάντων, καταῤῥέψω-
σιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις ταῦτα
παρὰ τοῦ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῇ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεύς,
ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν,
ὅτι τὰ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐνέγκειεν, ἐὰν δὲ ἱκε-
σίους ἄντικρυ ποιήσηται, ἀπολέσειν τὸν λαὸν, καὶ
τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὰ νῦν πα-
C ρόντων ἀγαθῶν ὠδὴν ἀκούσαντος τὰς νόμους, καὶ πάσῃτω
μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόησαντος, τὰ τε προφητῶν ὅτε
παραινούντων σωφρονεῖν, καὶ τὸν ὀλεθρίοις τοῖς ἀσεβήμασι
πωμωρίαν προλεγόντων, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς
ἔστι, καὶ ὀδὲν ἐψευδέτο τούτων ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν προφη-
τῶν κατήγγελε, πάντως αὐτοῖς ποιήσῃ. δεῖ αὐτὸν μὲν
τοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέζειν ἐπὶ τοὺς συμφορὰς, μὴ ἢ τὴν
σκηνὴν τελέσειν, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις
D ἐπιπέμψειν, οἱ μὲν εὐθὺς τῆς γυναικὸς προφητεύσαν-
ἐλθόντες ἀπήγγελαν τῷ βασιλεῖ. ὁ ἢ πρεσπέμψας πάν-
τας τὸν λαὸν, σκέλεσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα,
τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσαξας
παρεῖναι. ἀθροισθέντων ἢ αὐτῶν πρῶτον μὲν αὐτοῖς
ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ βήματος
ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ἐπιποιήσατο καὶ πίστεις
λαβάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξειν
τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ ἢ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ
E ὠδὰ ἐνέστησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύ-
οντες τε ὠδὰ χεῖμα καὶ καλλιερούντες τὸν θεὸν ἱκέ-
τευον, εὐμενῆ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρ-
χιέα προσέταξεν ἔπι πλείστον ὑπὸ τῶν προγόνων σκεύ-
τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς καταχρᾶσθαι ἵνα ἐν τῷ
ναῷ τοῦ σκέλεσεν, συναθροισθέντων ἢ πολλῶν κατα-
πέμψας αὐτὰ πλησίον αὐτῶν διέσπειρε, καὶ τοὺς ἱερεῖς
τῶν εἰδώλων, σὺν ὄντας ἐκ τῶν ἀρῶν ἥμισυ ἀπέκτεινε.
F ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπεραχάμενος, ἦκεν
εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαλεύσας ἐν αὐτῇ
ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς πλείω τῶν ξενικῶν
θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὅπερ
βωμὸν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατ-
καυσε. ταῦτα ἢ προφήτης κατελθόντα εἰς ἱεροβό-
αμον θυσιάζοντα αὐτὸν, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ,
προκατεῤῥήκλαυσε τὸ χρησθὲν, ὅπερ τις ἐκ τοῦ δαβείδου
G γένους, ἰωσίας ὀνόματι, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη
ἢ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ τριακόσια καὶ ἑξήκον-
τα ἔτη. μετὰ ἢ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας παρελθὼν καὶ
εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς ἰσραηλίτας, ὅσοι τὸν αἰχμαλωσίαν
καὶ τὸν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι
μὲν τοὺς ἀσεβεῖς τρόπους καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς
τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸ ἢ
πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέ-
χειν. τοὺς οἴκους τε καὶ τοὺς κώμας ἠρεύνησε καὶ τοὺς
πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοιτο τῶν εἰδέλων ὑπονοῶν.
ὁ μὲν

ἐ μὴν, ἀλλὰ κ τὰ τοῖς βασιλεῦσι μόνοις ἐφεσῶτα ἄρματα ἀ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, Ϛ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὁ πρόσκτημα ὡς θεῷ ἐθάρσησε. Ϛ καθαρίσας ὅτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τ λαὸν συνεκάλεσε, καὶ κεῖ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, κ τὸ πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνῶν ἐρίφων Ϛ ἀρνῶν, τρισμυρίας, βοῦς δ εἰς ἑλόπαντα μάλα τρισχιλίας. παρεῖχον ἢ Ϛ τ ἱερέων οἱ πρῶτοι Δι τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἀρνῶν δισχιλίας ἑξακοσίας. Ϛ τοῖς λευίταις πεντακισχιλίας ἀρνῶν ἔδωσαν οἱ προεστῶτες αὐτ, βοῦς ἢ πεντακοσίας. κ γνομένης ὅτως ἀφθόνε τ τ ἱερείων εὐπορίας, ἃς Ἰωσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκάστη τ ἱερέων ἐξηγεμένη τοῖς ἔχλοις. κ ℨ μηδεμίαν ἄλλην ὅτως ἀχθῆναι τοῖς ἐξαρίοις ἑορτὴν ἀπὸ τ σαμουήλε ℨ προφήτε χρόνων αὖπον λέγεται, πάντα κ νόμους κ τ ἀρχαίαν ὡ ἐθῶν τήρησιν τ πατρίων συνηθείας ἀπηρτισμένα. ζῆσαι δ ἐν εἰρήνῃ κ ταῦτα ἰωσίαν, ἔτι τε κ πλέον κ τῇ πόλει πᾶσιν εὐδοξίαν, καταστρέψε τέτῳ τ τρόπῳ τὸν βίον.

A & si qvid aliud divinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio sustulit. Cæterum lustrata ad hunc modum regione universa, populum Hierosolyma convocavit ad celebrandum festum azymorum, qvod dicitur paschas: deditqve populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes qvoqve sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia B & sexcentos: & similiter Levitis eorum primarii dederunt agnorum quinque millia, boves qvingentos. cumqve tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes juxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliqvo populo præeuntibus, & quod à Samuelis prophetæ temporibus in eam usqve diem nulla talis festivitas celebrata fuerit, causa est, qvia C tum omnia juxta præscripta legum & antiqvas consvetudines peragebant.

Post hæc Josias, cum pace, divitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit hujusmodi. VI.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τ βαβυλωνίων βασιλεῖ, κ ἀναστρέφων εἰς αἰγυπτον, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ ἀνῃρέθη τ ἀδελφὸν αὐτ ἰωακίμιον ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. VI.

Nechao rege Ægypti contra Babylonios per Judæam exercitum ducere volente, Josias vetare conatus prælio victus occiditur.

D NEchaos Ægypti rex, magnis delectibus habitis, copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium everterant, volens sibi Asiæ regnum qværere. Cumqve processisset usqve Menden, oppidum ditionis Josiæ, opposuit se ei, vetans per sui juris regionem iter contra Medos facere, tum Nechaos, caduceatore misso, ait se non illum petere E bello, sed ad Euphratem properare, non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Josias autem verbis Ægyptii nihil movebatur, sed perseverabat in ea sententia, ut per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato, opinor, ad hanc arrogantiam urgente hominem, ut occasionem adversus eum inveniret. Dum enim aciem instruens curru ab uno cornu ad alterum vehitur, F Ægyptius qvidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, jusso exercitu deflectere, Hierosolyma revertitur: ubi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cum vixisset annos triginta novem, regnasset triginta unum. Luxit eum populus multis diebus, lamentis & tristitia mortem ejus prosequens. Hie- G remias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem urbi captivitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandavit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliqvit. erant autem hi duo sacerdotalis generis, qvorum Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13 regni Josiæ usqve dum templum una cum urbe est dirutum: cujus suo loco mentionem faciemus. Porro mortuo, qvemadmodum diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus Joazus,

deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in ſta-
tuam illam incidere,& hanc dejectam conterere,
ut nulla ejus pars maneret integra, ſed aurum,
argentum,æs & ferrum abiret in minutiorem fa-
rina pulverem: eumque, ingruente venti vi,
difflatum in terras diverſiſſimas, Saxum vero
illud tam magnum accepiſſe incrementum, ut,
quantum eſt terrarum,ſua mole opprimeret. Et
hoc quidem eſt, quod vidiſti ſomnium, quod in
hunc modum interpretari oportet. Aureum il-
lud caput te ſignificat,& alios reges ante te Ba-
bylonios, duæ verò manus & humeri duo por-
tendunt, quod à duobus regibus veſtrum im-
perium delebitur. illorum qvoque imperium
alius ab occidente veniens tollet è medio,
amictus armis æreis. Hujus quoque vires de-
bellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter
naturam ferri nihil poterit reſiſtere,qvod ea ſit au-
ro,argento ac ære validior. adjecit & de ſaxo in-
terpretationemDaniel,ſed mihi hoc narrare non
libuit, cujus propoſitum eſt præterita, non et-
iam futura,ſcribere. quod ſi quis veritatis avi-
dus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque
obſcuros eventus cupiens diſcere, det operam,
ut Danielis librum perlegat, qui habetur inter
ſacras literas. Porro Nabuchodonoſorus, his
auditis, agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt
Danielis indole, & procidens in faciem,eum non
aliter quam Deum adoravit, divinis juvenem
dignatus honoribus. Nec hoc contentus,impo-
ſito ei Dei ſui nomine,univerſæ ditioni ſuæ præ-
poſitum eſſe voluit, cum eoque ſimul ejus con-
Daniel. 3. ſanguineos:qui ob hæc invidioſi facti in pericu-
lum inciderunt,offenſo rege propter cauſam ta-
lem. Rex,fabrefacta aurea ſtatua,alta ſexaginta,
lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis
eam ſtatuit: quam dedicaturus convocavit ex
omni ſua ditione principes,eisque mandavit, ut
quam primum tuba dari ſignum audierint, pro-
cidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui
non fecerit,pœnam propoſuit, ut conjiciatur
in ardentis fornacis incendium. Cum igitur o-
mnes, audito tubæ ſigno,adorarent eam ſtatu-
am, Danielis cognati negaverunt ſe hoc factu-
ros,qvod nollent patrias leges transgredi. mox-
que delati, & in ignem conjecti divina ſervati
ſunt providentia,& præter omnium opinionem
evaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos
non attigit, ſed quaſi ſentiens, injuſtè in forna-
cem conjectos, pepercit, & non exeruit vim ſu-
am in juvenes, Deo invicta flammis faciente
horum corpora: quæ quidem res magis etiam
eos regi commendavit, qvod probos & Deo
charos eſſe animadverteret: qvo factum eſt, ut
ſemper in maximo apud eum honore haberen-
Daniel. 4. tur. Non multo deinde poſt,rurſum aliud dor-
miens rex vidit inſomnium, quod privatus re-
gno,vitam acturus eſſet inter beſtias,& poſt ex-
actum eo modo ſeptennium,denuo reſtituendus
eſſet in priſtinum imperium. quo viſo, rurſum
convocatis magis,percontatus eſt, quid ſignificet.

Α ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα, ἐμπε-
σόντα τῷ ἀνδριάντι, καὶ τὸν κατακόψαντα, σωτρί-
ψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ
χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλ-
κὸν, ἀλλ' ῥοῦν λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀνέ-
μου πνεύσαντος σφοδροτέρου, εἰς τὸν τῆς βίας ἁρπα-
γὴν ἀφανισθῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς
ἅπασαν εἰς αὐτὸν τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ
μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ,
Β ὅταν ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλω-
σε, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ
δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, εἰς δύο καταλυ-
θήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκεί-
νων ἕτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἠμ-
φιεσμένος· καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύν, ἐμοίαν
σιδήρῳ, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν αἰῶνα τὴν δι' σιδήρου
φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν στερροτέραν τῆς δι' χρυσοῦ καὶ δι' ἀρ-
γύρου καὶ δι' χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου
δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὴ σὺν ἐδόξε δι' τὰ ἰσο-
C ρεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μεμνημένα συγγράφειν, οὐ
τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας γλιχό-
μενος οὐ περίεισιτα πολυπραγμονεῖν, ὡς ἂν περὶ τῶν
ἀδήλων εἰ γένηται βούλεσθαι μαθεῖν, παρασκευάτω
τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι δι' δανιήλου, εὑρήσει δὲ ὅτι ἐν
ταῖς ἱεραῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσο-
ρος ἀκούσας ταῦτα καὶ ὀπτηγοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη
τὴν δι' δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡ
D πρόπω τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τούτῳ τὸν δανιήλον ἠ-
σπάζετο, καὶ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. οὐ μὴν, ἀλ-
λὰ καὶ τῷ προσηγορίαν αὐτῷ δι' ἰδίου θεοῦ θέμε-
νος, ἁπάσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ἀπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς
κίνδυνον ἐμπεσεῖν σωτῆρι, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαν-
τας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκεύασας χρύ-
σεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος
δὲ ἓξ, ἔστησε αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς βαβυλῶνος πε-
E δίῳ, καὶ μέλλων καθιεροῦν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης
ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προστάξας,
ὅτι σημαινούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόν-
τας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαν-
τας, ἠπείλησεν εἰς τὴν δι' πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κά-
μινον. πάντων οὖν μὲ τὸ σημαινούσης ἐπακοῦσαι τῆς
σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τὰ δα-
νιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουλη-
F θέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐ-
λεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σώ-
ζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν
θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ κατ' λογι-
σμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι
οὐκ ἥψατο, καίειν δ' ἀθενὲς ὂν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς
παῖδας, τῷ θεοῦ κρεῖττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε
μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραπλήσιόν τι. τοῦτο σωτήρια αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ
θεοφιλεῖς. διὸ μετὰ πίστης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς
τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ
κατ' τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν
τῆς ἀρχῆς, μετ' θηρίων ἔχει τὴν δίαιταν, καὶ βλα-
ζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις
τὴν ἀρχὴν ἀποληψεται. τοῦτο θεασάμενος τοί-
νυν, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρι-
νεν αὐτοὺς τί αὐτῷ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου.

τῶν μὲν

τ μὴ οὐ ἄλλων ἐθέις εὑρεῖν ἐδυνήθη τὴν τοῦ ἐνυπνίου Δα-
νειαν δίρειν ἐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, δανιὴλ ὁ
μόνος καὶ ταῦτα ἐκρανε, καὶ καθὼς ἔτος τε αὐτῷ
προεῖπεν ἀπέβη, Δαρεῖος γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν
προειρημένον χρόνον ἐδενὸς τολμήσαντος ὅπλοις
τοῖς πράγμασιν ὥρμησε τὴν ἐπαρχείαν, δεηθεὶς τοῦ
θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχε-
ται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς ὅτως ἔκασε τάτων ἀ-
παγγέλοντι Δία τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις δίε-
σκω βιβλίοις. καὶ γὰ δίδυς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, προς
τὰς ὑπιζητήσοντας τι τ πραγμάτων ἢ μεμψομένους
ἠσφαλισάμιν μόνοντε μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βί-
βλους εἰπὼν εἰς τὴν ἑλλειῖδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δη-
λώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον,
μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχημένος. ὁ μὲν βασιλεὺς ναβου-
χοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακοντατρία βασιλεύσας, τε-
λευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δρασητὴς καὶ τ πρὸ αὐτοῦ βα-
σιλέων εὐτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τ
πράξεων καὶ Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τ χαλδαϊκῶν, λέ-
γων ὅτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβοχοδονόσορος,
ὅτι ὁ ταγμὸς σατράπης ἐντι αἰγύπτου καὶ τοῖς πρὸς
τὴν κοίλην συρίαν καὶ τὴν φοινίκων τοπρις, ἀποστάτης
αὐτοῦ γέγονεν, ἀδυνάμως αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν συ-
ήσοις τοῦ ναβοχοδονοσόρου ὅντι ἐν ἡλικία μέρη τινὰ τῆς
δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν, συμμίξας ὁ ναβοχο-
δονόσορος τοῦ ἀποστάτη καὶ ὠθισταξάμενος, αὐτὸς τὲ
κρατήσε, καὶ τὴν χώραν ἐκ τ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ἐπὶ
τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τοῦ ναβοχο-
δονοσόρου συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἀρρωστήσαντι ἐν
τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασι-
λεύσαντι ἑκοσιέν. οὐδὲ ὁμῶς ὁ μετ' οὐ πολὺν χρόνον
τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ναβοχοδονόσορος, καὶ κατασή-
σας τὰ κατὰ τὴν αἰγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν
χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινί-
κων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ
στρατεύσας σὺν τ φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμε-
ως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀναχωμίζειν εἰς τὴν βα-
βυλωνίαν, αὐτὸς ὀλιγοστὸς Δία τῆς ἐρήμης πα-
ραγίνετο εἰς βαβυλῶνα. ὥρμαλαβὼν ὁ τὰ πράγματα,
διοικήσας τὰ τῶν χαλδαίων, καὶ Δίατηρησάμενος τὴν
βασιλείαν τῶν δ βελτίστων αὐτῶν, κυρίευσας ὁλοκλή-
ρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ὥρμα-
γωσμένοις, συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις
τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ὑπὸ τ ἐκ δ πολέμου
λαφύρων, τὸ τε δ βῆλος ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας
φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ
ἑτέραν χρησάμενος, καὶ ἀναγκάσας, προς τὸ μηκέτι
δυνασθῆ τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαν-
τας ὅπη τὴν πόλιν κατασκάζειν. προβέβληται γὰρ τρεῖς
μὲν τῆς ἔνδον πόλεως προβολὰς, τρεῖς δ' ἔξω, ἔτ' ὁ τῆς
ὅπλης κύκλου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν,
καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, κατεσκεύ-
ασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασι-
λεῖα ἐχόμενα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τὴν
λοιπὴν πολυτέλειαν, προσιὼν ἴσως ἂν εἴη λέ-
γειν. πλὴν ὅσον τὸ τὸ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφα-
να συνετελέσθησαν ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ
τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα,
ἀνωκοδόμησε, τὴν ὄψιν ἀποδοὺς ὁμοιότητα τῆς ὄρεσι.

A Ejus intellectum nemo alius invenire & regi indicare potuit, ſolus Daniel, qvid portenderet, conjectura, aſſecutus eſt: & qvalem hic prædixit, talis etiam eventus affuit. nam cum in ſolitudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſeptennio toto audente invadere dominium, exorato Deo, rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt. Nemo autem mihi vitio debet vertere, qvod hæc
B ita, ut in antiqvis libris invenio, ſcriptis meis inſero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis hujus hiſtoriæ, palam profitens, me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam lingvam interpretem: & qvæ illic continentur, bona fide relaturum me promiſi, nec addentem qvicquam de meo, nec auferentem etjam. Cæterum Nabuchodonoſorus, cum regnaſ-
C ſet annos qvadraginta tres, vitam finiit, vir induſtrius, & prioribus regibus longe fortunatior. Meminit ejus & Beroſus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis:

Pater autem Nabuchodonoſorus, audito, XIII.
qvod Satrapa, qvem Ægypto & Cavæ Syriæ Phœniciæqve præfecerat, à ſe defeciſſet, cum non poſſet amplius ferre labores militiæ, tradita
D juniori Nabuchodonoſoro copiarum parte, juſſit hunc contra illum proficiſci. qvi, collatis ſignis, cum defectore congreſſus, & ipſum devicit, & regiones ejus ad ſuum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonoſorus apud Babylonem morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos viginti & unum. Nabuchodonoſorus vero, non multo poſt patris morte cognita, & conſtitutis Ægypti ac reliqvarum regionum negotiis, de-
E mandataqve amicis cura captivorum Judæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam, cum exercitu & impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum Babylonem properavit. Et cum aſſumpſiſſet regni adminiſtrationem, qvæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſervata erat in ejus reditum, factus eſt totius paterni imperii
F dominus. ac primum omnium captivos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit: deinde ſpoliis bello partis Beli templum & alia qvædam magnifice exornavit. auxit etiam & reparavit antiqva urbis ædificia, munito & fluminis alveo, ita, ne hoſtes eo poſſent uti ad civitatis incommodum. Tres quoqve
G muſorum ambitus intra urbem extruxit, & totidem foris circumdedit, omnes è coctilibus laterculis. cumqve memorabilibus operibus civitatem muniſſet, & portas in templorum modum ornaſſet, paternæ regiæ contiguam extruxit aliam regiam, cujus ſubſtructiones & reliqvam magnificentiam forte ſupervacaneum eſſet dicere: unum ſilere non poſſum, qvod tam amplum & ſuperbum ædificium intra qvindecim dies abſolutum eſt. In hac regia moles ſaxeas fornicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referentes, ſuperne conſitas variis arborum generibus,

atqve ita celebratos illos pensiles hortos absolvit, eo quod uxor educata in Media concupisset qvandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in qvarto rerum Indicarum volumine meminit, ubi ostendere conatur, quod hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longe a tergo reliqverit. subjugasse enim eum & urbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro ejus regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum qvam in Indorum historiis, qvod hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnaverit, regnante apud eam urbem Ithobale. Atqve hæc sunt, qvæ de hoc rege apud historicos invenio.

καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαπῆς, ἐξειργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἔλαβε τὸ τοῦ γυναῖκα αὐτοῦ ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀγωγῆς, ὡς ὑπεμνήσθη ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαθύμης ἦν, ἐν τῇ πεντάτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτῶν, δι' ἧς ἀποφαίνειν πειρᾶται τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τοῖς μεγέθεσι τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. καὶ περσέως γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τοῦ πόλιν, καὶ ἰσπανίας. ὁ δὲ διοκλῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν τοῖς ἰνδικοῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικοῖς ἱστορίαις. ὅτι δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τούτων ἱστορούμενα περὶ τούτου βασιλέως, ταῦτα ἴσω.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quod Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Judæorum apud Babylonios habuerint.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ναβοχοδονόσορος τελευτήσας ἀβιλάδαχον καταλιπὼν τῆς βασιλείας διάδοχον, καὶ ὡς καταλύσας ἡ τούτου ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, ὅσα συνέβη ἰουδαίοις καὶ ὅσον τὸν καιρὸν ἔσχον τὴν βαβυλωνίων.

CÆterum post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus ejus filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Jechoniam e vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim ejus fidem non servaverat Jechoniæ, qvi se ei cum uxoribus & liberis totaqve cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, qvam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antea diximus. Abilamarodacho post decimumoctavum regni sui annum defuncto, Nigliſar filius successit, cumqve regnasset annos qvadraginta, vitam cum morte mutavit. continuata deinde successione, ad Labosordachum filium regnum pervenit: apud qvem cum novem tantum mensibus hæsisset, post mortem ejus transiit ad Balthasarem, qvi Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, a quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla qvadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum, qvæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisset, jubet è suo templo afferri vasa Dei, qvæ, spoliatis Hierosolymis, Nabuchodonosor in usum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse vero jam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce, ibi videt manū e pariete prominentem, & in eo syllabas qvasdam scribentem, qva visione territus, convocavit magos & Chaldæos, & totū hoc genus, qvod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans, ut sibi enarrent id, qvod erat scriptum.

Daniel. 5.

Μετὰ δὲ τοῦ ναβοχοδονόσορος τελευτοῦ ἀβιλαμαρώδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς εὐθὺς τὸν ἱερεμίου βασιλέα ἰεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλέων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχωνίᾳ, ᾧ δὲ δόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς ἂν μὴ καθαιρεθείη λαφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προεῖπεν ἱερεμίας. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαρώδαχου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ διαδέχεται ᾧ διαλαμβάνει. καὶ καθέξων αὐτοῦ ἔτη τεσσαρακονθ', καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν ἦν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς ποιήσασι παρ' αὐτῷ τὰς πάντας ἐννέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοάνδηλον ᾧ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τοῦτον στρατεύουσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τερατῶδες θέαμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ. καὶ σκευῶν ἦν πολὺς ἀργυρος, εἰς ἑστίασιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομιδῇ οἴνῳ κελεύει ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ἔσω θράσους προαχθεὶς, ὡς τε αὐτὸς χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ δὲ τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τοῦτοιχου πινὰξ συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. παραχθεὶς δὲ ἔσω τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν ὅτι τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τὰ τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τῶν δὲ

οὖν ἀναζήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μᾶ- A quodve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imo etiam captivos redditurus esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliaverat. At Hieremias, adito rege, omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed, victis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & qvotqvot oppugnationi ac fami superfuerint, captivos abducturum: direptisq; omnium facultatibus; & exhaustis templi divitiis, in urbem simul & templum ferro ac flammis sæviturum, nullo sacri aut profani discrimine. Et serviemus, inquit, ei posterisque ejus per annos septuaginta, à qua servitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. qvorum ope dimissi, & huc reversi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impii velut furiosum contemnebant. Cumq; aliquando libuisset ei natale solum Anathoth revisere, quod à Hierosolymis viginti stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere forte obvius cōprehensum detinuit, calumnians, qvod ad Babylonios vellet transfugere. propheta contra negavit, eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil ejus verbis motus, duxit eum ad magistratus in judicium, à quibus diu tortus & excruciatus servabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est vivere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admovit Hierosolymis: & continuata per octodecim menses obsidione, modis omnibus expugnare urbem conatus est. præter externam autem oppugnationem duobus gravibus malis intus impugnabatur civitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis, recipiendum Babylonium: nam hoc facto servandos esse unà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in urbe hostili ferro aut fame pereundum. qui vero ad hostem perfugerint, mortem evasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabantq; prophetam ut furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enervantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam urbem omnino subvertendam esse. Rex verò suopte quidem ingenio non exacerbabatur: sed ne in principum invidiam tali tempore incurreret, voluntati eorum resistens, permisit eis, ut de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato, confestim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnosum puteum per funem demiserunt, ut ibi præfocatus moreretur. ille verò usque collum mersus ibi manebat, interim quidam è servis regis charioribus, genere Æthiops,

πάντων ἢ ἤξειν τοὺς αἰχμαλώτους τῶν ἐκ ναοῦ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευεν, ὡς ἀπατῶσι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. ὠφελῆ δ' τῶν αἰγυπτίων οὐδέν ἐστιν αὐτοῖς ὄφελος, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος, ἐπιστρατεύσειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσῃ τε καὶ τῷ λιμῷ ἀφθαρεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς ὠφελεφθέντας αἰχμαλώτους ἐξεῖ, καὶ τὰς οὐσίας ἀφαρπάσῃ, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον διαφορήσας ἔτι καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ κατασκάψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ μῆδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱεροσόλυμα καθαρὰ ποιήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιστεύετο. οἱ δ' ἡγεμόνες καὶ οἱ αἰσθησεῖς, ὡς ἐξεπεπόνητο τῶν φρενῶν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δ' αὐτῷ ποτε εἰς τὴν πατρίδα ἀφικέσθαι λεγομένην Ἀναθώθ, σταδίους δ' ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, συμπεσὼν κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς πρὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δ' ψεύδη μὲν ἐκεῖνον ἐλεγχε αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' οὐ πειθεὶς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑπομένας ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγεν, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προσηκοντα. ἔτει δ' ἐνάτῳ τῆς σεδεκίου βασιλείας, κ' ἡμέρᾳ δεκάτῃ δ' δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθήσας αὐτῇ μῆνας ὀκτωκαίδεκα, μηδ' πάσης πολιορκῆ φιλοτιμίας. συνεπέλετο δ' εἰς ταυτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱεροσολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς & φθορὰ λοιμικὴ, ἐνισκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ᾗ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐδὲ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐκήρυττε παραινῶν τῷ πλήθει δέχεσθαι τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς παντοιῶς τοῦτο πράξαντας, εἰ δὲ μὴ ἀφθαρήσεσθαι. προσῆλεγε δ', ὡς εἰ μὲν τιμήσει τις ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολεῖται μετὰ ἑτέρων λιμῷ δαπανηθεὶς, ἢ σιδήρῳ τῶν πολεμίων. εἰς δ' φυγὰς πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀφεδράσεται τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὲ ὄντες τοῖς δεινοῖς ἐπίστευον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες, κ' ἠπίουτο τὸν προφήτην ὡς μεμανότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκαταπλήττοντα, & ταῖς τῶν χειρόνων καταγελίοις προθυμον σκλύοντα & πλήθους. ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ & τῆς πατρίδος. ὁ δ' ἀπειλῇ πρὸς τοὺς πολεμίους φύγων, ἁλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντως ἀπολεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παροξυνθῆ, ἵνα δ' μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται φθονῶν τιοῦτον καιρὸν ἀντιπράττων τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι ἂν θέλωσιν. οἱ δ' τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς & βασιλέως, δύο εἰς τ' εἱρκτὴν ἀπελθόντες, καὶ φθάσαντες αὐτὸν, εἴς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθῆκάν το, ὅπως ἰδίᾳ φθείρατο πηνίς ἀπαφάνη. ὁ δ' προ & αὐχένος ὑπὸ & πλήθους προσεχεθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῶν δ' οἰκετῶν τις & βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

sic cogitans, qvod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imo illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit, ut erat eventurum, tametsi parum lætus eventus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & urbs in Cyri Persarum regis potestatem devenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni ejus decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem, cum extingveret Babyloniorum imperium, adjutus a Cyro suo eognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eumqve maximo honore apud se habuit. erat enim unus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios trecentos sexaginta satrapas. tot enim a Dario primum instituti sunt.

XIV. Itaqve cum tam charus & honoratus apud re-
Daniel. 6. gem esset, ut qui ei tanqvam divino libenter de qvovis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum invidiam, qvemadmodum fieri solet inter eos, qui aliqvem sibi a rege præferri non patiuntur æqvo animo. cumqve æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam unqvam eis præbuit. cum enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam invenire poterant. nec tamen destiterunt quærere, qvomodo honore dejectum e medio tollerent. & cum animadvertissent Danielem qvotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem, qua eum possent perdere: aditoqve Dario, renuntiant ei, visum esse satrapis ejus & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso nec a qvoqvam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si qvis contra hoc commune decretum faxit, eum in foveam leonum conjici. Rex vero non perspicicns eorum malitiam, quod Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusqve se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum, quo satraparum decretum promulgabatur. Id cum omnes præ metu servare conarentur, magnum fuit ubiqve silentium. Daniel vero nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem, quam dudum captaverant, regem adeunt propere, Danielemqve accusant, qvod, contempto edicto, solus ex omnibus deos precari ausus sit, idqve non ob pietatem, sed ob hoc ipsum, quod observari se sciret ab æmulis. Et cum regem ob nimiam erga Danielem benevolentiam etiam mandati sui contemptori facile veniam daturum crederent,

ἀλλὰ πᾶσαν παρέσχε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς ἐδήσουν τὴν λεγιζόμενον, ἴδιον αὐτὸ καὶ τῆς πεπρωμένης ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι. τὸ δὲ ὠμολογημένα κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συνθροπὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτως ἔκρινε. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον, αὐτός τε ἑλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὴν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γὰρ ἦν ἐφ' οὗ τὴν αἵρεσιν τῆς Βαβυλῶνος συνέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τὸν μὲν οὖν ναβοχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἔγγονον, τὸ τέλος τριῶν παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρεῖος δὲ τὸν καταλύσαντα τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μῆνας τοῦ συγγενὴς, ἐτῶν ἓξ καὶ ἑξήκοντα δύο πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα ἔλεγεν. ὃς καὶ ἀστυάγους υἱὸς. ἕτερον δὲ ὠνόμασται τοῖς ἕλλησιν ἐκάλεῖτο ὄνομα. ὃς δὲ δανιήλον τὸν προφήτην λαβὼν, ἤγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πίστεως αὐτῷ τιμῆς μεταδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τριῶν γὰρ σατραπῶν ἐπὶ, ὧν ὅπερ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. πόστους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιὴλ δὲ τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ πᾶσι τοῖς τοῦ δαρείου, καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν αὐτὸν μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δὲ ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ εὐδοκιμοῦντι παρὰ τοῦ δαρείου, παρεῖχεν αὐτοῖς ἀδεμίαν. οὐ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπανω καὶ παντὸς λήμματος θεωρῶν, ἀμοιρος αὐτοῦ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη καλῶς τοῦ λαβεῖν, ὅθεν εὑρίσκοιεν τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δὲ ὡς ἂν εἶχον ὁ κατεπόντες αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιοῦσθαι αὐτὸν εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ τιμὰς αἰσχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκπεσόντα πίστεως. ἐρῶντες οὖν δανιήλου, τρὶς τῆς ἡμέρας προσεύχόμενον τῷ θεῷ, πρόφασιν ἐγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπηγγειλον αὐτῷ ὡς τῆς σατράπαις αὐτὸ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπὶ τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τῶν θεῶν δεόμενον αὐτῶν καὶ εὐχόμενον εἴη. τὸν μὲν τοιγε αὐτῶν ὠνόμασάντα ταύτῃ τῇ γνώμῃ, εἰς τῶν λεόντων ἐκεῖναι ῥῖψαι λάκκον ἀπολέμυον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσυνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδὲν ἐπὶ τὸν δανιήλον ταῦτα κατασκευάσαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐφῆ δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενον προτίθησι πρόγραμμα δηλοῦν τὸ μηδένα τῶν δεῶν ἢ τῆς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ ὀφθεῖεν τὰ προσταγμένα, ἠρέμουν. δανιὴλος δὲ φρόντις οὐδεμιᾶς τούτων ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἐθος ἱσταμένου ἠύχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τὸ ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπιτήδειον λαβεῖν ὅπὶ τὸν δανιήλον ὠφάνισαν, εὐθὺς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦσιν ὡς ὠφανισμένου τοῦ δανιήλου τὸ προστεταγμένον, μηδένες τῶν ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ ὅτ' οὐ δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν τοῦ θρόνου. ἀπὸ γὰρ μείζονος τῆς περὶ δόκησιν εὐνοίας ὅτε ποιεῖν τὴν δαρείου ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τῶν ἐκείνου προσταγμάτων, συγγνώμην ἐπίμωνέμειν, καὶ αὐτὰ ὅτε βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ἃ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν πε-
θῶν, τὰς ψυχὰς ἐῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς
τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα κατα-
πληττόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα παρ' ἐκείνων ἀν-
τιπινοοῦντες, ὡς εἶναι τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυ-
λωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συν-
έσεως, τῶν μὲν πολέων ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τῷ ἀναί-
ρεσιν οἰομένων εἶναι τῆς πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν ἐκ
τοῦ ἄλλῳ τινὶ ἢ τοῦ μὴ καμεῖν ἀπεφαινομένων. καὶ
οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μη-
χανήματα. καὶ ταῦτ' ἐπέμειναν, ἐπὶ μῆνας ὀκτὼ καὶ
δέκα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ λιμοῦ, καὶ τῶν βε-
λῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πο-
λέμιοι. ἡρέθη δὲ ἡ πόλις, ἑνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου
βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. ἕλον
δὲ οὗτοι οἱ ἡγεμόνες τῶν βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν
πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥιβλαθᾷ
διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα ἔστιν ἐ-
πιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα παρῆσαν
ὑπέταξαν, νηργελέαρ, ἀρέμαντος, ἐμεγάρ, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως πε-
ρὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰ-
σελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς,
φυγαλεῶν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡ-
γεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φυγὴ μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πό-
λεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος ἐ διὰ τῆς ἐρήμ.
φερομένων δὲ τῶν πόνων αὐτομόλων τοῖς βαβυλω-
νίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλα-
βόντες δὲ ὀπίσω ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐ-
τόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σε-
δεκίᾳ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλι-
πόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώ-
ζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφελεφθέντα δὲ αὐτὸν σὺν
ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ
τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὠμάγμε-
μνον δὲ αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παρα-
νομώτατον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρό-
σω λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑπο-
χόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λα-
βόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου γὰρ αὐτὴν οὖσαν ἀφελό-
μενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει κατὰ τοῦ
δεδωκότος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου
τὸν τρόπον, ὑποχείριόν ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς μὲν υἱοὺς ἐκέλευ-
σε σφαγῆναι καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτοῦ τε σεδε-
κίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε
καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι
συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λα-
λήσει αὐτῷ τὸ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυ-
φλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, παύτῳ σὺν εἶδε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς
ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀ-
γνοοῦσιν ἐρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτρο-
πος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἀπαντᾷ τεταγμένως,
ἅπερ δεῖ γνώσθαι προλέγει, τἀγαθά τε τῶν ἀνθρώπων
ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προϊδεῖν οὐδὲν ἐάσησαν τῶν δεδογμένων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμ-
φοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτῆς εἶναι, τὴν ἐξ
αὐτῶν πεῖραν διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέτρεψαν τὸν βίον.

But as obdurate in their minds they endured all evils, and not even terrified by the machines of the enemy, but contrived counter-machines against them, so that the whole contest, both with the Babylonians and with the Jerusalemites, was one of quickness and sagacity, the former thinking that the capture of the city depended on this alone, the latter that their safety depended on nothing else than on not wearying in the invention of machines. And they persisted in this for eight and ten months, until they were destroyed by famine, and by the darts which were thrown upon them from the towers by the enemy. The city was taken in the eleventh year of the reign of Sedecias, on the ninth day of the fourth month. It was taken by those governors of the Babylonians to whom Nabuchodonosorus had committed the siege of it, for he himself was residing at Reblatha. But the names of the governors, who were present at the taking of Jerusalem, and set themselves down in order, were these: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. But when the city was taken, about the middle of the night, and the governors of the enemy were entered into the temple, Sedecias the king, perceiving it, caught up his wives and children, and his friends and governors, and fled away through a certain narrow passage into the wilderness. But when the Babylonians had got notice of the flight of the deserters, they began to pursue them at break of day, and having overtaken them near Jericho, they encompassed them round. But the friends and governors that were with Sedecias, when they saw the enemy near at hand, left him and dispersed themselves, every one shifting for himself. So Sedecias, being left with a few, was taken alive by the enemy, with his children and wives, and brought to the king. Nabuchodonosorus began to reproach him with impiety and breach of faith, and with forgetfulness of the many things he had promised, that he would preserve his country to him in subjection. He upbraided him also with ingratitude, for having received the kingdom from him, when it belonged to Joacimus, and for having made use of the power he had received against the person that gave it him. But God, said he, who hates your manner of life, has delivered you into our hands. Having said these things to Sedecias, he commanded his children to be slain, and his friends to be sacrificed, Sedecias himself and the other captives looking on. Then he put out the eyes of Sedecias, and bound him and carried him to Babylon. And these things befell him, which Jeremias and Ezechiel the prophets had foretold concerning him, that he should be taken and brought to the Babylonian, and that he should speak to him with his mouth, and see with his eyes the eyes of the king. Jeremias spoke these things before he was blinded and carried to Babylon. And Ezechiel foretold the same things as they came to pass. These things are sufficient to show the power of God to those who are ignorant of his nature, that it is manifold and multiform, and that all things happen to men in order as he has foretold, both good things and evil, through the ignorance and unbelief of men, by reason of which they have neglected to foresee what was decreed, and have been delivered up unguarded to misfortunes, so that it was impossible for them to escape the experience of them. Those, therefore, of the race of David who reigned, ended their lives in this manner.

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloqvia miſcuerit. non ſolum enim futura prædixit, qvemadmodum alii prophetæ, verumetiam tempus, qvo eventura eſſent, præfiniit. & cum alii prophetæ calamitates prædicerent, ideoqve malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, ut propter fauſtam ominationem qvidem benevolentiam omnium ſibi conciliaret, propter eventuum vero certitudinem fidem ſibi apud univerſum mortalium genus compararet. Extat enim in ejus ſcriptis, unde maxime illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis urbem cum ſodalibus prodiiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis, ſolum eſſe derelictum, ſeipſum qvoqve conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe qvendam, excitantem ſe & jubentem, ut ſurgeret ac videret, qvæ poſt multa ſecula eventura eſſent ſuis civibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his ultimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtraviſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto, erupiſſe pro eo qvatuor alia, obverſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, qvod poſtqvam eſſet adultum, Deus, qvi hæc oſtendebat, dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & urbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiaqve veſturum per dies mille ducentos nonaginta ſex. hæc eſt viſio, qvam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eamqve Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua vero futuros in his reges, & horum ultimum deſignari per cornu ultimum. hunc enim fore divitiis & gloria præſtantiſſimū. Per hircum vero indicari, & fore aliqvem è Græcorum regibus, qvi cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totumqve ejus imperium occupet. Per cornu vero illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum qvatuor pro illo pullulationem, & ad qvatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neqve filios ejus neqve alioqvi ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisq; exoriturum qvendam regem, qvi bellum gerat cum gente Judæorum & legibus, & formam inſtitutæ juxta has reipublicæ auferat: ſpoliatoq; templo, victimas in id induci per triennium prohibeat. qvæ qvidé calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurū Daniel ante multos anos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πίστιν καμοὶ ἐξ αὐτῶν, ὅτι δανιὴλος ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥρισεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῶν προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, δανιὴλος ἀγαθῶν ἐγένετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς γὰρ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνοιαν ἅπασαν ὧδε πάντων. ἀπὸ δὲ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θειότητος, ὧδε τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεται. καταλιπὼν γὰρ ἀναγραψας, ὅσην ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀψευδίας κτῆμα, ἐπίστασθαι δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γενόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου. καὶ καταληφθέντα μόνον, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πίστει μὲν ὅτι σῶμα προσχθεὶς ὅτι τοὺς δύο χεῖρας, τινὸς δὲ ἁψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς ἡμέρας. ἀναστάντα δ' αὐτὸν, δεσχθῆναι κριὸν ἑστηκότα μέγαν, πολλὰ μὲν σκιρτῶντα κέρατα, τὸ δὲ ἕτερον αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαντα μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συῤῥάξαντα τῷ κερατι καὶ τοῖς κέρασι ἀμφοτέροις δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅπι τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι. ἔπειτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ δὲ μετώπου μέγιστον ἀναφῦναι κέρας, οὗ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραμμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀνασχεῖν καὶ ἄλλο μικρότερον ἀνέδραμεν. ὁ αὐξῆσαι ἐλεγεν αὐτῷ ὁ τοιοῦτος ὅτι δεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν καὶ κρατῆσαι, καὶ συγχεῖν, τὰ τε τοῦ ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὅτι ἡμέρας ασϟς. ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ δανιὴλος ἑώρακε. κρῖναι δ' αὐτῶν τὴν ὄψιν ἐκ τοῦ φαντάσματος ἐδήλου τὸν θεὸν ἅτος. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας, τὸ δὲ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. ὕστερον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἑλλήνων τοὺς βασιλεύσων ἔσαι, ὃς τοῦ πέρσου συμβαλὼν θεὸς, κρατήσῃ τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δὲ διὰ τοῦ μεγάλου κέρατος ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν διαστροφὴν ἑκάστου, τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμεμερισμένην εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὅτε μὴ παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας, οὔτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δὲ ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν μὲν τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπὶ ἔτη τρία κωλύσοντα ἐπιτελεῖσθαι. καὶ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον δανιὴλος καὶ περὶ τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι

σεδεκίαν μὴν ἔσχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ. θάψας δ' αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τῶν ἱεροσολύμων συληθέντα ὑπὸ ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, αἰκάμου παῖδα τῶν εὐ γεγονότων, ὀλίγων δεόντων. ἐπέταξε δὲ αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τὸν βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ἀπελθεῖν. κεκελεύσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ πῇ μέλλειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο ἀπιστείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἐπισθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε πῇ μέλλειν, ἡδέως δ' ἔσχεν ἐπὶ τοῖς ἐρημίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς παλαιπώροις αὐτῆς λάζησθαι λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσάξας, ὃν καταλειπεν, πῶρον αὐτῷ παιδιᾶθεν προνοίαν καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενός τε αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾶ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσαπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νήπου δὲ παῖδα ἐξ ἀπισθήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφέροντος πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπεραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάννης ἰὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους λεῖ τις ἰσμαὴλος, πατρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ σωσθῆναι αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν γενομένους αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, οὐδὲν πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτην λέγων αὐτὴν ἔχειν ὡς ἔστι σχολὴν, πύθεσθαι τῆς προθυμίας, συμβούλους κατακεῖν εἰς ἓν ἕκαστον βουλεύσασθαι πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνάκτιζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν πρόθυμα. ὠφασκε δ' αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρός ἐστι, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι διὰ τοῦ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διελεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδραμούσης δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταμαθόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὸν γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ἐπεμελήσαντο αὐτοῦ, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμψειν ἰσμαὴλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere usque ad mortem ejus detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa, quibus Hierosolymitanum templum spoliaverat, suis consecravit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux, qui populum captivum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperavit, ut pro agris, quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit, ut iret secum Babylonem: jussum enim se à rege, ut ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret, ubinam habitare cuperet, ut de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta vero neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & ejus miseras reliquias colere. At dux, voluntate ejus cognita, Godoliæ, quem ibi relinquebat, commendavit hominem, mandans, ne quid ei deesse pateretur: donatoque vate magni precii muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata prius à Nabuzardane gratia, ut secum è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregie doctus. Nabuzardanes itaque, his peractis, Babylonem revertitur. Illi autem, qui obsidionis Hierosolymitanæ tempore diffugerant, posteaquam Babylonios recessisse audiverunt, undique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erant, Joannes Careæ filius, & Jezanias & Sareas, & nonnulli alii: præterque hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit, ut ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque jurejurando paratum fore suum auxilium, si quis molestaretur, consuluit, ut unusquisque habitaret, in quo vellet oppido, dicens missurum se una aliquot e suis, & daturum operam, ut diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos vero debere, donec tempestivum est, curare, ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem, quo sustententur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo, quem liberet locum incolere. Quæ fama, postquam ad circumvicinas Judææ gentes pervenit, quod profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, imposito certo tributo, quod penderetur Babylonio, undiq; concursum est ad eum, & cœperunt regionem colere. Joannes autē cum aliis principibus videntes regionem coli, multum amaverunt Godoliam propter bonitatem ejus & humanitatem: admonueruntq; eum, quod Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, ut ipsum clam dolo interficeret,

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορι῀ων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ πρσῶν βασιλεὺς, τὰς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δὺς αὐτοῖς χρήματα. ΚΕΦ. α.
Οπ διεκώλυσαν αὐτὰς οἱ τῶν βασιλέως ἡγεμόνες καθαιρεθῆναι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις. ΚΕΦ. β.
Ως κύρος τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν. ἐκ πάντας ἀπαγορεῦσαι τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. ΚΕΦ. γ.
Οπ δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας πρσῶν ἐτίμησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ὠκοδόμησεν. ΚΕΦ. δ.
Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. ΚΕΦ. ε.
Οπ βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικροῦ τὸ ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε διὰ ἀμάνου δόλον. ΚΕΦ. ς.
Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. ΚΕΦ. ζ.
Οσὰ ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. ΚΕΦ. η.

HÆC IN UNDECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Cyrus Perſarum rex Judæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collata eis in ædificationem templi pecunia. CAP. I.
Regii duces & Satrapæ Judæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.
Cyro mortuo, Cambyſes ejus filius & ſucceſſor Judæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.
Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Judæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.
Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia. CAP. V.
Qvomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingveretur. CAP. VI.
Bagoſes, penes qvem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos afficit. CAP. VII.
Qvanta Alexander Macedonum rex in Judæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Undecimus.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τὰς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν θεοῦ αὐτοῖς χρήματα.

CAP. I.

Cyrus Perſarum rex Judæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΟΥΤΩΝ ἓν πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, ἑπτὰ A
δὴ τοῖν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετῳκίσθη τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα σωέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τὸ παλαιπώρων. καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καθαφλεῦσαι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι ναβεχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, ἕως ταύτην ἀναμείναι τὴν δουλείαν ὅτι ἑπτὰ ἑβδομήκοντα, πάλιν B
αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστήσῃ γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσασι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσασιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς προεῖπε. προορμήσας δὲ τὸν κύρου ψυχὴν, ἐπίπνοιαν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅπ κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τὸν εἶναι ὃν τὸ Ἰσραηλιτῶν ἔθνος σέβεται. καὶ δὴ τόδε μου προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα C
δ' ἐγὼ κύρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαίας κατέλιπε, σέβεται οἱ ὁ θεὸς γὰρ ἐν ὑποθέσει τοιαῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βέλομαι κύρον ἐγὼ ἐν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδέξαι βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαίας προεφήτευσεν ἐμοῦ πρόσθεν ἢ καθαιρεθῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ἐμοὶ. ταῦτ' D
ἐμοῦ ἀναγόντος τὸν κύρου, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖ αὐτοῖς ἐφ' οἷς βούλοιεν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ κτίσαι τε τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ θεὸν σύμμαχον, αὐτὸν τε γράψειν τοῖς ἡγουμένοις ἐκείνης τῆς

PRimo autem anno regni Cyri, qvi fuit transmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captivitatem & Calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam urbem prædixerat, qvod, poſtqvam ſervierint Nabuchodonoſoro ejusqve poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit, ut ille in hunc modum per univerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Qvoniam me Deus maximus orbis regem conſtituit, hunc illum eſſe credo, qvem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & qvod templum ejus ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Judæa. Hoc autem Cyrus cognovit ex lectione libri, qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, qvod vellet, Cyrum, qvem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Judæam, & templum ſuum ædificare denuo. Hæc Eſaias prædixit centum qvadraginta annis, anteqvam templum devaſtatum eſt. Qvibus lectis, rex admiratus vatis divinitatem correptus eſt cupidine exeqvendi, quæ ſcripta legerat: convocatisqve clarioribus apud Babylonem Judæis, ait ſe illis permittere, ut proficiſcantur in patriam, urbemqve Hieroſolyma, & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vi-

1. Eſdr. 1. 3. Eſdr. 2.

cinis Judææ ducibus ac ſatrapis, ut conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Judæ & Beniamiticæ, ſimulqve Levitæ & ſacerdotes, prope re Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinentes poſſeſſiones ſuas relinqvere. Qvo cum perveniſſent, omnes amici regii fuerunt eis auxilio, conferebantqve ad templi ſtructuram alii aurum, argentum alii, nonnulli pecudum & eqvorum multitudinem: ſolventesqve vota, qvibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, qvaſi urbem denuo conderent, & priſtinum patrii ritus uſum reciperent. Nam & vaſa, qvibus olim templum ſpoliaverat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant, ea Mithridati ærarii regii præfecto tradita ſunt, perferenda ad Abaſſarem, aſſervanda apud eum, dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt, quam primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. qvin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit: Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Judæis, qui regionem meam habitant, permiſi, ut, qvicunq; vellent, in propriam patriam reverſi urbem denuo conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem, quo prius, loco. miſi autem eo etiam ærarii mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Judæorum, ut, fundamentis jactis, templum ſuperſtruant altitudine cubitorum ſexaginta. & totidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & unum ligneum è materie, qvam fert ea regio: ſimiliter & altare, ſuper qvo ſacrificent Deo: qvos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa qvoq;, quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarii præfectum & Zorobabelem Judæorum principem, ut ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: qvorum numerus eſt hic: pſycteres aurei qvinquaginta, argentei qvadringenti, thericlea pocula aurea qvinqvaginta, argentea qvadringenta, ſitulæ aureæ qvinqvaginta, argenteæ qvingentæ, libatoria aurea triginta, argentea trecenta, phialæ aureæ triginta, argenteæ bis mille & qvadringentæ, præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus, qvos majores eorum ſoliti ſunt accipere, in pretium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaqvinqve millia qvingentas, & in ſimilam artabas duo millia qvingentas, atqve hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabuntqve ſacerdotes has victimas juxta Moyſis legem Hieroſolymis, & inter ſacra precabuntur Deum pro ſalute regis ejusq; generis, ut regnum Perſarum incolume maneat. Qvi vero per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atqve hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui e captivitate convenerant Hieroſolyma, quadraginta duo millia fuêre, & inſuper qvadringenti ſexaginta duo.

χώρα τ̃ ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτῆς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τ̃ ναο̃, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρος καλοκἀγαθὸς τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τ̃ δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα καὶ τῆς βενιαμίν, οἵ τε λοιποὶ καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καλῶς λιπεῖν ἀθέλοντες. καὶ συλλεγομένοις αὐτοῖς οἱ τ̃ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν, καὶ συνεισέφερον εἰς τ̃ ναὸν καλοσκοῦντες, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ' ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε εὐχὰς ἀποδόσειν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπιτελεῖν, ὥσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τ̃ ἀρχαίας τῶν τῆδε θρησκείων συνηθείας. ἀπέπεμψε δ' αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τ̃ θεο̃, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβοχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δ' ταῦτα φερνὴν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προστάξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τ̃ ναο̃. τελεσθέντος δ' αὐτοῦ, ὡς τάχιστα τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τ̃ ἐθνῶν, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθήσεσθαι. πέμπει δ' καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισινῆ καὶ σαραβασανῆ χαίρειν. ἰουδαίων τ̃ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπίτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τ̃ θεο̃, ὅπου τ̃ αὐτοῦ τόπου ἐφ' ᾧ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δὲ μετ' καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τ̃ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βαλόντες τ̃ ναο̃, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοι μὲν ξεστοὶ τρεῖς πεποιημένοι δόμοι. ξύλινον ἐγχώριον. ἐμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ θύσουσι τῷ θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τ̃ ἐμαυτο̃ φόρων βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τ̃ ναο̃ ναβοχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἐπέμψα σὺν τοῖς μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τ̃ ἰουδαίων, ἵνα ἀποκομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τ̃ θεο̃. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοσοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι υ'. θηλύκλεια χρύσεα ν'. ἀργύρεα υ'. κάδδοι χρυσοῖ ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσβέστια χρύσεα λ'. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι ͵ευ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς ἐκ τ̃ ἐκ παραγενομένων ἐπιτιμίων τιμὰς, κτηνῶν ἐκ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς ἑκατὸν μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ἐφ'. κελεύω δὲ τῶν τούτων χορηγίαν, ἐκ τ̃ τῆς σαμαρείας γενῶν φόρων. ἐπίστασι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καθ' τὰς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ παραφέροντες εὔχονται τῷ θεῷ ὑπὲρ σωτηρίας τε τ̃ βασιλέως καὶ τ̃ γένους αὐτο̃, ὅπως ἡ περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τὸς δ' ὑπερβαίνοντας τούτων ἐκ ἀνερώσαντας, ἀναστανρωθήναι βούλομαι, ἐκ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς. ἐκ μὲν δὴ τῆσδε τῆς ἐπιστολῆς ταῦτ' ἐδήλου. τ̃ δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξϛ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β'.

Οτι ιουδαίους διεκώλυσαν οι τ βασιλέως ηγεμόνες καθοσκοδόμησαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

A

Βαλλομένων δ τὰς θεμελίους τ ναοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ οἰκοδομεῖν αὐτὸν λίαν ἐσπουδακότων, τὰ ἔθνη, ἃ μάλιστα τὴν χθαθαίων, ἐξ ἧς ἐπὶ τῆς περσίδος ἐπὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τ ἰσραηλιτῶν B λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἐπιμελομένους, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους τοῦ τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὸν τ ναὸν κατασκεύειν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χθαθαίοις τὸ ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις ἀμελὲς καὶ ῥᾳθύμου τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ ἐπὶτε ἄλλαις ἀσχοληθέντι πολέμοις ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένου ἐπὶ μασσαγέτας διὸ καὶ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δ τ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, C οἱ ἐκ συρίας καὶ φοινίκης καὶ ἀμμανίτιδι, καὶ μωαβίτιδι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ἐπιστολὴν καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδες σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πρατόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεύς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς τ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κριταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐλεηλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς ἐπισκευά- D ζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μοὶ τοίνυν τούτων γινομένων, ὅτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ἀποκωλύσουσι, ὅτι δ' ὑπακούειν ἐθελήσουσι. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ ἀρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργομένων οὖν τ τοῦ τ ναὸν καὶ πανδαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ἀγνοεῖν, ὅπως ἐπισκέψῃ τὰ τ πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τ βασιλέων E ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀφ' ἧς τ καὶ νῦν ἠρημωμένην. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως ἔτως σωσικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τ τειχῶν ἀποπαλεσθέντος, ἀποκλεισθήσῃ σοι ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ χιλίαν συρίαν καὶ φοινίκην.

CAP. II.

Regii duces & ſatrapa Judæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta jaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circum finitimæ gentes, præcipue Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſar Aſſyriorum rex in Samaria, Iſraelitis inde ſublatis, novas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos, quibus commendata erat hæc ædificatio, ut Judæos impedirent, quo minus urbem ac templum inſtaurare valeant. Illi vero pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente, utpote diſtracto in alia negotia, qui demum Maſſagetico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumqve & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epiſtola: Domine, ſervi tui, Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet, rex, quod Judæi, qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & civitatem ob defectionem merito deletam reſtituunt, forumqve rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quod ſi ita pergere ſinantur, ſcito, eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſeipſos regibus imperare potius quam ſervire conabuntur. Qvando igitur jam fervet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officii non diſſimulare hoc negotium, & admonere, ut inſpicias majorum tuorum commentarios, inventurus in eis Judæos regum deſertores & hoſtes, urbemqve ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc qvoqve admonendus es, qvod ſi hæc urbs incolatur denuo, mœniumqve ambitum abſolvat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cavam Syriam.

II. 1. Eſdr. 4.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

F

ΑΝαγνοὺς δ καμβύσης τὴν ὑπατολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, ἐκ γραφῆς παιδὸς λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προσπίπτοντα, καὶ βελσέμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συμπαρομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας χιλίαν συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

CAP. III.

Cambyſes Judæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyſes autem, lecta epiſtola, cum eſſet alioqvin etiam natus ad malitiam, graviter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathymo comentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliqvis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis, qvas miſiſtis, literis, juſſi inſpici majorum meorum comentarios, ubi inventum eſt, urbem iſtã ſemper inimicam fuiſſe regibus, habitatoresq; ejus ſeditioſos perpetuo ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum novitatibꝰ. qvodq; reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicem & cavam Syriam vexaverint. Ego igitur jubeo, non permitti Judæos urbem denuo condere,

deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in ſta-
tuam illam incidere,& hanc dejectam conterere,
ut nulla ejus pars maneret integra, ſed aurum,
argentum,æs & ferrum abiret in minutiorem fa-
rina pulverem: eumque, ingruente venti vi,
difflatum in terras diverſiſſimas, Saxum vero
illud tam magnum accepiſſe incrementum, ut,
quantum eſt terrarum,ſua mole opprimeret. Et
hoc quidem eſt, quod vidiſti ſomnium, quod in
hunc modum interpretari oportet. Aureum il-
lud caput te ſignificat,& alios reges ante te Ba-
bylonios, duæ verò manus & humeri duo por-
tendunt, quod à duobus regibus veſtrum im-
perium delebitur. illorum qvoque imperium
alius ab occidente veniens tollet è medio,
amictus armis æreis. Hujus quoque vires de-
bellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter na-
turam ferri nihil poterit reſiſtere,qvod ea ſit au-
ro,argento ac ære validior. adjecit & de ſaxo in-
terpretationemDaniel,ſed mihi hoc narrare non
libuit, cujus propoſitum eſt præterita, non eti-
am futura,ſcribere. quod ſi quis veritatis avi-
dus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque
obſcuros eventus cupiens diſcere, det operam,
ut Danielis librum perlegat, qui habetur inter
ſacras literas. Porro Nabuchodonoſorus, his
auditis, agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt
Danielis indole, & procidens in faciem,eum non
aliter quam Deum adoravit, divinis juvenem
dignatus honoribus. Nec hoc contentus,impo-
ſito ei Dei ſui nomine,univerſæ ditioni ſuæ præ-
poſitum eſſe voluit, cum eoque ſimul ejus con-
Daniel. 3. ſanguineos:qui ob hæc invidioſi facti in pericu-
lum inciderunt,offenſo rege propter cauſam ta-
lem. Rex,fabrefacta aurea ſtatua,alta ſexaginta,
lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis
eam ſtatuit: quam dedicaturus convocavit ex
omni ſua ditione principes,eisque mandavit, ut
quam primum tuba dari ſignum audierint, pro-
cidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui
non fecerit,pœnam propoſuit, ut conjiciatur
in ardentis fornacis incendium. Cum igitur o-
mnes, audito tubæ ſigno,adorarent eam ſtatu-
am, Danielis cognati negaverunt ſe hoc factu-
ros,qvod nollent patrias leges transgredi. mox-
que delati, & in ignem conjecti divina ſervati
ſunt providentia,& præter omnium opinionem
evaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos
non attigit, ſed quaſi ſentiens, injuſtè in forna-
cem conjectos, pepercit, & non exeruit vim ſu-
am in juvenes, Deo invicta flammis faciente
horum corpora: quæ quidem res magis etiam
eos regi commendavit, qvod probos & Deo
charos eſſe animadverteret: qvo factum eſt, ut
ſemper in maximo apud eum honore haberen-
Daniel.4. tur. Non multo deinde poſt,rurſum aliud dor-
miens rex vidit inſomnium, quod privatus re-
gno,vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt ex-
actum eo modo ſeptennium,denuo reſtituendus
eſſet in priſtinum imperium. quo viſo, rurſum
convocatis magis,percontatus eſt, quid ſignificet.

A επειτα λιθον τινα εκ τοῦ ορους ... σεῶν τοῦ ἀνδριάντος, καὶ τὸν κατακόπτειν, σωτρίψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀνέμου πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι διαπαρῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπὸ αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἐστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ,
B ὃν ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλωσε, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ σκιᾶνον ἕτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἡμφιεσμένος καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύν, ὁμοίαν σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν διὰ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, ἐπεὶ καὶ αὐτὴν στερροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ τὸν λίθον
C δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὴ σχεῖν ἔδοξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγραμμένα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ὀλιγόμοιρος οὐ παύσεται πολυπραγμονῶν, ὡς ἂν καὶ τῶν ἀδήλων εἰ γένοιτο βούλεσθαι μαθεῖν, ἀναγνώτω τὸ βιβλίον ἀναγινώσκων τοῦ δανιήλου, ἀνήσει δὲ ὅτι ἐν
D τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα καὶ ὀπτηνοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς τρόπῳ τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τούτῳ τὸν δανιήλον ἠσπάζετο, καὶ θύειν ἐκέλευε. καὶ μὴν, ἀλλὰ καὶ τῷ προσηγορίαν αὐτῷ δοῦναι ἰδίου θεοῦ ἠμέλησε, ἀπάσης ἐπιτροπὴν τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τοῦ βασιλέως προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος
E δὲ ἓξ, ᾗσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερωῦν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προστάξας, ὅτι σημαινούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἀπειλησεν εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν τὸ σημαινούσης ἐπακουσάντων τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τὰ δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασι, μὴ βουλη-
F θέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σώζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ κἂν λογισμὸν οἶμαι τὰ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, κρεῖττον δ' ἀσθενὲς ἰσχὺν ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τὰ θεοῦ κρεῖττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παράσκευάσαντος. τοῦτο συνέσησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ
G θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κἂν τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑπτὰν. ὡς ἐκπεσοῦσαν τῆς ἀρχῆς, μὴ ἡμέρων ἔχει τὴν διαιτὰν, καὶ διαζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο ἰδόμενος τοὐναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου.

τῶν μὲν

τῇ δ' ὀρφανοῦ ϛ δεομένῳ κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, καὶ τὸν δούλου διεγείρει πρὸς παρέρησίαν δ' ἐλεύθερον. ἔτι δὲ πένητος, ὁμοία γίνεται τῇ δ' πλησίον. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταφυτεύει τὰς ψυχὰς ὁ αὐτὰς ῥυόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ καὶ λελησμένων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν, τοὺς δ' ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ϛ ποιεῖ δοκεῖν αὐτὰς ἁπάντων πλουσιωτάτας, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν φθέγγεσθαι, τάλαντα δ' μεμηκὼς καὶ τ' τοῖς δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι μὲν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναγκαίτερους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων ϛ συμπόσιον ἐξαίρει μνήμην, ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ κ' τῶν φιλτάτων, ϛ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. κ' ὅταν νήφοντες τύχωσι κ' καταλίπῃ λόγος τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίησιν δ' μηδὲν ὧν ἔπραξαν ὧδε τίθησι μέλλοντας. τοιοῦτος ἐγὼ τὸν μεθυσμένους διέλεγκω τ' οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων καὶ βιαιώτατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ὑποφωνάμενος ὧδε τῆς ἰσχύος τὸν οἶνον τὸ πρόσφατον ἐπαύσατο. ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν ὧδε τῆς δ' βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ὑποδείκνυς τίθησι ἰσχυροτάτην κ' τέλεον τ' ἄλλων δυναμένων, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώζειν δοκεῖ. τὸν δ' τρόπον τῆς ὑποδείξεως, ὅπερ ἦν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους πρατεῖν, οἳ καὶ τίθησι γῆν καταναγκάζουσι καὶ τίθησι θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τίθησι ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δ' κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζώου δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τίθησι δυνάμιν οὗτοι καὶ τίθησι ἰσχὺν ἑκάστοτε ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὑπιστάμενοι καὶ κινδύνους τοῖς δεχομένοις, ἀκούοντας, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς, καταπειθεῖς ἀεὶ τίθησι ἰσχὺν τίθησι αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ὅρη μὲν καταρρᾴδας καὶ τείχη ἀναστᾶν καὶ πύργους κελεύσει. ϛ κτείνεσθαι δ' οἱ κελεύσει τε καὶ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τι δ' βασιλέως δόξωσι παρακούειν προστάγματα. νικήσαντες δ' τίθησι ὠφελείαν τίθησι ἐκ δ' πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ μὴ στρατευόμενοι δ', ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι κ' ἀρόντες, ὅταν πονήσαντες ϛ πᾶσαν τίθησι τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι κ' τὰς καρπὰς συνέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' ἀν' ὅτου ἄπῃ κ' κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης οὐδὲν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς ἀπάσης κ' ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττει δ' ὁ ὑπὸ χειροῦντων κ' ὠσὶ νεῖ δεδεμένων ὑπὸ δ' φόβου. καταλιπὼν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας. ποιεῖται πρόνοιαν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τοῦτῳ προσμένει. πῶς ἂν ἐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τίθησι πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ὧ τοσοῦτο πλῆθος παύσεται κελεύοντι; σιωπήσαντος δ' κ' τοῦτο, περὶ τ' τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τέταρτος ζοροβάβελ διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεύς, ὧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τίκτουσι τε γὰρ βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους οὐ παύουσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσιν αἱ πλέκουσί τε καὶ τρέφουσιν. καθ' ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ὧδε τούτων ἐχόμενον. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὸ κατ' οἶκον ἀεὶ ταύτας ὑπομελείας ϛ φυλακῆς ἀξιοῦσιν. καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἄνευ γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι κ' ἄργυρον. κ' ἄλλο τι τ' πλουτεῖν, καὶ ἀγαθῆς ἀξίων, ἐταν ἴδωμεν εὐμορφον γυναῖκα,

A ut non ſecus quam puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſervum quoque ſuæ conditionis oblitũ ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos divitis. mutat enim & regenerat animas, qvas ſubingreditur, nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atque uſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, ut obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quam regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel adverſus chariſſimos, eosque facit videri alieniſſimos. cumque edormito temeto per noctem ſobrii fuerint redditi, ſurgunt omnino, inſcii, quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. qvo fit, ut his argumentis perſuaſus, vinum ducam rem omnium longe potentiſſimam ſimul & violentiſſimam. Poſtquam primus, prolata ſua de vino ſententia, dicendi finem fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatem regiam, hujus vires aſſeverans eſſe maximas omnium, quæ intellectu ac potentia prædita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus: Omnium rerum penes homines eſſe imperium, qui & terras & maria ad quoſcunque uſus ſervire ſibi adigunt. at ipſis hominibus reges imperitare, eisque quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. proinde qui in fortiſſima animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito exiſtimandam inſuperabilem. quid? quod, dum ad bella & pericula ſubditos mittunt, omnes eorum imperata obſequenter faciunt, ſive dum per eos objiciuntur hoſtibus, ſive dum coguntur cum mœnibus ac turribus atque adeo cum montibus ipſaque rerum natura bellum gerere, ipſorum juſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis usque digredi? parta deinde victoria, belli commoda univerſa ad regem redeunt. Jam vero qui alieni à malitia dant agris colendis operam, poſt longos labores & ſudores, comparatis fructibus, regi tributa perſolvunt: &, quicquid ille juſſerit, hoc neceſſario ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nusquam diſcedentibus. nemo enim audet, dormiente illo relicto, abire ad curanda propria negotia, ſed unam hanc curam putans neceſſariam, in hac una eſt aſſiduus. Et qui fieri poteſt, ut non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis, ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit, quamque præpolleat cæteris rebus omnibus, ſic docere aggreſſus eſt. Conſeſſum eſt & vinum pollere plurimum, & regem, cui omnes obtemperant, major tamen eſt potentia mulierum. nam, & rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos, qvi vites colendo vinum nobis offerunt, mulieres & educant & pariunt: nihil eſt omnino, quod non illis acceptum ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texuntur harum opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec ullo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licet argento multo abundemus & auro, precio-

lisque rebus aliis, simul atque mulierem formo-
sam conspexerimus, neglectis illis omnibus, in-
hiamus in visæ pulchritudinem, & libenter ei bo-
nis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Re-
linquimus etiam parentes ac patriam, & vel a-
micissimorum sæpenumero propter mulieres ob-
livisci mur: ac ne commori quidem cum illis re-
fugimus. addam & aliud argumentum earum
potentiæ non minimum, quicquid terra marive
longo labore quæsitum, nonne totum hoc mulie-
ribus committimus? Ipsum etiam regem tanta-
rum rerum dominum vidi aliquando ab Apame
Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi a-
lapis, nec hoc tantum ferre, sed ut sibi detractum
diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum
ridente, & irata illa, mœrentem, & adulatorie se
ad affectus illius attemperando humiliter satis-
facientem, si quid eam offensam animadverte-
ret. Interim dum satrapæ mirabundi alii in alio-
rum vultus inter se mutuo conjiciunt oculos, Zo-
robabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi,
inquit, & declaravi, quantum mulieres polleant,
verum tamen nec rex veritati ullo modo confe-
rendus est. Nam cum terra sit maxima, cœlum
item immensæ altitudinis, & sol celeritatis in-
effabilis, cumque hæc Dei voluntas gubernet ac
moveat, qui Deus justus est & verax, consequi-
tur, ut veritas sit rerum omnium longe poten-
tissima, contra quā injustitia nihil omnino valeat.
præterea reliqua omnia, quantūvis pollere vide-
antur, mortalia sunt, & celeres habent exitus, ve-
ritas vero immortalis est atque sempiterna. Quin
& ea, quæ ab illis percipimus, nec mortalia sunt,
nec injuria temporum aut fortunæ reciprocis vi-
cibus obnoxia, sed justa & legitima, secretaque ab
omni labe injustitiæ. his dictis, Zorababel sermo-
ni finem imposuit. Acclamante vero auditorio,
quod dixisset optimè, & quod sola veritas vim o-
mnis senii vel mutationis expertem habeat, jussit
eum rex postulare aliquid ex his, quæ paulo ante
ultro fuerat pollicitus. Libenter enim se con-
cessurum, ut viro sapienti, & qui prudentia vin-
cat cœteros. quare posthac, inquit, assessor meus
eris, receptus inter cognatas mihi necessitudi-
nes. His auditis, admonuit eum voti, quo se ob-
ligaverat, si adipiscereturpotestatem regiam: id
autem erat, denuo condere Hierosolyma, & ibi
Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa
olim per Nabuchodonosorum inde sublata, &
Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit,
mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapi-
IV. entem me virum judicans. Tum rex lætus assur-
gens excepit eum osculo, moxque scripsit toparchis & satrapis, jubens eos deducere Zorobabe-
lem, eosque, qui una præfecturi erant ad instituendam & absolvendam templi fabricam. Mandavit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus, ut materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma & instaurantem eam urbem adjutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, jubere & velle regem liberos esse omnes Judæos, quotquot ex captivitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios usus à Judæis exigere: & quantum agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cavæ habitatoribus imperavit, ut agros, qui aliquando Judæorum juris fuissent, antiquis possessoribus

A πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τὴν ἐἰδέᾳ τὴν ὁραθείσης προσκε-
χήναμεν, καὶ ὑποπτώσσομεν ὥσπερ χωρὶς ἐκείνης τῶν ὄντων ἡ-
μῖν, ἵνα δὲ καλλυσώμεθα καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
καταλείπομεν δὲ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν θρεψαμένην
γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἔχομεν διὰ τὰς
γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μετ' αὐτῶν καρ-
τερεῖμεν. ἕτως δὲ ἂν μᾶλλον τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν κατα-
νοῆσαι. οὐχὶ πανοῦργος καὶ πάσαν ταλαιπωρίαν ὑπο-
μένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ἐκληφθῇ τι
τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέρομεν, ὡς δεσπόσυνα τὰ γυ-
ναιξὶ διδόαμεν. καὶ τὸν βασιλέα ὃν τὸν πανύταν κύριον ἐπ-
δον ποτὲ ὑποτρέχοντα διὰ θεμασὶν παιδὸς ἀπάμης,
παλλακῆς δὲ αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαι-
ρουμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ ἐπιτιθείσης ἀνεχόμενον,
καὶ μειδιώσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δὲ σκυθρω-
πάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν
γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα ἐκ δὲ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν
B ποιῶν ἔπεσε δυσχεραίνουσαν ἐβλεπεν. εἰς ἀλλήλους δὲ ἀ-
φορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡμεμόνων ἐπὶ τὰ ἀληθείας
ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν ἑαυτῷ, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυ-
ναῖκες. ἀσθενέστεραι δὲ ὅμως ἐστὶ καὶ βασιλεὺς τ' ἀλη-
θείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ
οὐρανὸς, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δὲ πάντα κινεῖ κατὰ βά-
C λησιν τοῦ θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν ὁ θεὸς καὶ δίκαιος, διὰ τῆς
αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τ' ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ
μηδὲν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄδικον δύναμιν. ἐπὶ γὰρ μὲν τὰ
D μὲν ἄλλα, θνητὰ καὶ ὠκύμορα ἐστὶν συμβεβηκε, τῶν ἰσχὺν
ἐχόντων, ἡ ἀλήθεια δὲ ἀθάνατον χρῆμα καὶ ἀΐδιον. παρέ-
χει δὲ ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρόνῳ μαραινόμενον, οὐδὲ πρᾶσιν
ἀφαιρεῖται ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα,
διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα. καταπαύει μὲν ὁ
ζοροβάβελος τ' πρὸς τῆς ἀληθείας λέ-
γον. ἐπιβοήσαντες δὲ πολλοὶ ὡς ἄρτια εἰπόντι, καὶ
ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον καὶ ἀγήρω μόνον ἔχει πρόσ-
E ταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐ-
τὸς ἐθέλει ὑπερκειμένος. δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ καὶ τῶν ἄλ-
λων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγκαθεδήσῃ δέ μοι φη-
σὶ καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνη-
σεν αὐτὸ τῆς δ' ἐχῆς ἐθέλοι ἐπιτύχοι, εἰ λάβοι τὴν βασι-
λείαν. αὐτὴ δὲ ἐθέλει ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱεροσόλυμα, κα-
τασκευάσαι δὲ ἐν αὐτῆς τὸν θεοῦ ναὸν, ἀποκαταστῆσαι
δὲ καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορ εἰς βα-
βυλῶνα ἐκόμισεν. καὶ τοῦτο ἔφη τυμὸν αἴτημά ἐστιν ὅ
F μοι ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κρίνειν σοφῷ καὶ συνε-
τῷ φάθεις. ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς καὶ φιλήσας
τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις χρᾶσθαι, κε-
λεύων τε πέμψαι τ' ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
μέλλοντας ἐπὶ τ' οἰκοδομίαν ἐξιέναι τοῦ ναοῦ. ἐπέστειλε δὲ
καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομί-
ζειν ἐκ τοῦ λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκα-
τασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἔγραψεν
G ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τ' ἰουδαίαν τ' αἰχμαλώτων
ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτῶν στρα-
τάπας ἐκώλυσεν ἐπιτάττειν τοῖς ἰουδαίοις τοὺς βασι-
λικοὺς χρείους, ἀνεῖκέ τε πᾶσαν ἐὰν κατασχεῖν δυνη-
θῶσι τὴς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι.
προσέταξε δὲ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας
καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας ἃς τ'
ἰουδαίων

ἰουδαίων κατέσχον, καὶ πρὸσθεν τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῶ ἱεροῦ δοθῆναι, ἵνα αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς λεβίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ ὃ ναὸς, προστάξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τι παρὸς τὴν τοῦ βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ πάντα ὅσα κύρος ὁ αὐτὸς ἐξελήλυθε τῆς τῶν ἰουδαίων ἀποικεσίας, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν δαρείου παρόντος ἔλαβεν. οὐδὲ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σὲ φησὶ δέσποτα τυχὼν ὑμνῳδός. ταῦτ' οὖν σοῦ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ περὶ τῶν μελλόντων δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὁμοίων, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ἀπήγγελλε τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πατρίδα. εἰς δὲ πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπεμπε τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἠγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντες ἕως τῶν ἱεροσολύμων ὠδεύοντο μετὰ χαρᾶς καὶ τερψεως, ψάλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ σὺν-φοὺμενοι τοῖς κυμβάλοις. προσέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν ἰουδαίων πλῆθος μὴ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπήεσαν ἐξ ἑκάστης πατριᾶς ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένοι. ἐμοὶ δὲ οὐκ εὐδόξε τὰ τῶν πατριῶν καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τοῖς τῶν ἀναγινωσκόντων ἀηδίαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποτάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τοῖς διηγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ἔτη ιβ. τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος μὲν μυριάδες ιξϛ. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν καὶ ἀναμὲξ καὶ παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. πάρεξ δὲ τούτων λεβίτας μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ρκή. πυλωροὶ δὲ ρι. δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τηϛ. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν εἶναι τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὔτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρεθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, ἕπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἑπτα. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φασὶ τῶν ἠγεμόνων δὲ τῆς κατηριθμημένης πλῆθυος λοιπὸν, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῶν ὡνῶν τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ δὲ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἱ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν ἰουδαίων, ὅσον ἦν ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

A redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem juxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc usum essent necessaria, sacrasque vestes, in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem divinam faciunt, de suo præberi voluit, nec non etiam organa quibus Levitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus urbis atq; templi certas terræ portiones assignari jussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, deque Judæorum restitutione, confirmavit omnia, quæ prius Cyrus decreverat. Zorobabel autem hanc gratiam à rege consecutus, quam primum egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, qvod coram rege inter concertatores visus sit sapientior, confitens totum hoc divini esse beneficii: peractaque gratiarum actione, precatus, ut & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Qvo audito, primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per hujusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festivitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt, comparatis & jumentis, quæ uxores ac liberos veherent: deducentibusque, quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viam emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Judæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Judæ & Benjamitica. Levitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia cum septingentis quadraginta duobus, præterea Levitici generis cantores aderant centum octo & viginti, janitores decem supra centum, sacri servi trecenti duo & viginti, ad hæc, qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. rejecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali, quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leviticis & sacerdotalibus genealogiis inveniebatur, erant autem numero quingenti & viginti quinque. Sequebatur etiam servitiorum multitudo septem millium trecentorum triginta septem, cantores etiam & cantatrices biscentum quinque & quadraginta, cameli quadringenti cum triginta quinque, jumenta quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis, quam modo recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Judæ & stirpe Davidis natus, & cum eo Jesus Josedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium suffragiis ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in sumptus hujus profectionis minas auri centum, argenti vero quinquies mille. atque in hunc modum sacerdotes ac Levitæ & pars quædam populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti, reliqua vero multitudo paulisper discedentes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mense postquam Babylonem exiverant, Jesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis, è tota regione populum Hierosolyma convocaverunt, cupide ad mandatum eorum convenientem: & ædificaverunt altare, in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia juxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebraverunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, juxta legislatoris præscripta & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasque sabbatorum atque omnium sanctarum festivitatum. tum qui vota voverant, reddebant ea sacrificantes à novilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum, qui convehebant materiem. Hoc enim Sidonii facile ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Joppensem portum eas perducebant, ita ut primum a Cyro, & tum iterum à Dario jussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Judæorum secundo, mense secundo; quando, jactis templi fundamentis, prima die Decembris cœperunt superstruere, præposueruntque operi curando. Levitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Jesum cum filiis ac tribus fratribus, & Zolimielem Judæ fratrem, Abinadabi filium, ejusque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celerius opinione crescebat templi ædificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Levitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Davide quondam institutos. Sacerdotes autem & Levitæ cognationumque principes ætate provectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animadvertebant, reputantes, quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, ut qvod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec ullum detrimentum factum quibat animadvertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici, auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito, quod Judæi è captivitate Babylonia postliminio reversi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Jesum, principesque cognationum, postulantes, ut eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se qvoque ajebant Deum colere, & ejus gloriari nomine, religionisque ejus studiosos fuisse jam inde ab illo tempore, quo Salmanasar Assyriorum rex è Chuthia & Media gentem eam in loco illa transtulerat.

A εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἕβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς
ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου. ὡς ἐπέμψαντες ὅτε ἀρ-
χιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ
τῆς χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν
τῆς θυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἐν ἀνοικοδομημένῳ τόπῳ ὅ-
πως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ
κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦ-
σαν ἐν ἡδονῇ τοῖς πρόσχωροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀ-
πεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ'
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης πρὸς αὐτοῖς διετά-
ξατο. καὶ πρὸς φοραῖς μὲ ταύταις, καὶ τοὺς καλουμένους
ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν
τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵ τε πεπληρωμένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδί-
δοσαν θύοντες ἀπὸ νεομηνίας ἕως ἑβδόμης μηνός. ἤρξαντο
δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις
καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν
εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦν, τὰ τε
κέδρινα κατάγουσιν ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα θήσουσιν αὐτὰ
καὶ σχεδίαν πηξαμένους, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λι-
μένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν κῦρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δα-
ρεῖος κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱε-
ροσόλυμα καθόδου, τῶν ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ ὡρ-
γυομένων, συνείχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς με-
μελίους ἀγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς,
τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προεστημένων τῶν ἔρ-
γων, λευιτῶν τε τοὺς εἴκοσιν ἐτῶν ἤδη γεγονότας, καὶ ἰη-
σοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλμιηλ
τὸν ἀδελφὸν ἰούδα καὶ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ
οἱ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τῶν τῆδε ἐπιμέ-
λειαν ἐγκεχειρισμένοι, ταχὺ ἦν προσδέκησεν ἄντας
ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων
οἱ ἱερεῖς ταῖς στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ
λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν
θεὸν, ὡς τῷ εἰς αὐτὸν ὁλοκλήρων δαβίδης κατέδειξε
πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρε-
σβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπολοῦν-
τας μεγέθει τε καὶ πολυτελείᾳ, καὶ τὸν νεοδμηθέντα
ὁρῶντες ὑπὸ πενιχρίας ἐνδεέστερον δὲ πολλῷ κατασκευα-
ζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δαιμονίας κατηφεῖ
κὸς καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, κατήφουν τε τῆς
ὄψεως τούτῳ λύπῃ κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μείζοσι θρήνοις
τὸ δάκρυον προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ
τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, καὶ πρότερον ἐν τῷ δέ-
ον λόγον ποιούμενος, οὐδὲ μνησικακῶν, οὐδὲ πρὸς τὸ
σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν
οἷς ἐπελάβετο. ὑπερεφώνει δὲ τῶν τῶν σαλπίγγων ἦχον,
καὶ τῷ θεῷ πολὺς χαρὰν, ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων
ἐφ' οἷς ἐδάκρυσαν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν καταισκαφέν-
τος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ
σαμαρεῖται, ἐτύγχανον δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα
φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συνέδραμον τῷ αἰτίαν τοῦ
θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τὰς αἰχμαλωτισθέν-
τας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν,
προσίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις
τῶν πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς συμπραπηναι συγκατα-
σκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. πεφύκαμεν
γὰρ ἐκ ἔλαττον ἐκείνων τὸν θεὸν ἐφάσκον, καὶ τοῦτον ὑπὲρ εὐ-
χόμεθα, καὶ τῆς θρησκείας ἐσμὲν ἐπιτηδεύσεως ἐξ ἐκείνου τοῦ
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασι-
λεὺς, ἐκ τῆς χωθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνταῦθε.

τοῦτος

τούτους αὐτῶν ποιησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος Ϛ ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεύς, καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλιτῶν, εἶπον αὐτοῖς ἔφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσαχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρου, νυνὶ δὲ ὑπὸ δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίέναι, καὶ δὴ τὸ μόνον εἶναι κοινὸν εἰ θέλοντας πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, τὴν γὰρ προσηγορίαν οἱ σαμαρεῖται B ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν Ϛ πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ὑπὸ κύρου πρότερον, εἶτ' ὑπὸ καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὑπεχθῆναι τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, καὶ ἀπαυδάζουσι πρὸς αὐτὴν τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὴν ἢ τροπὴν πραγματοῦσθαι ἕως ἂν τὸν καιρὸν ἔσται, ἀνάβαντων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνου ὁ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαρβαζάνης μὴ καὶ τινων ἑτέρων, ἢ τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἰουδαίων ἐρωμένων, τὴν Ϛ αὐτοῖς συγχωρήσαντες οὕτως C ἐποικοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τὸ ὕψος τοὺς τοίχους Ϛ τὰ τείχη περιβεβλήκασι τὴν πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος Ϛ ὁ ἀρχιερεὺς ἰησοῦς, δόλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι ὁ μεγίστου θεοῦ. τὸν γὰρ ναὸν τὸν αὐτῷ κατασκαφέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν ὁ δαίμονος, Ϛ πάντας ὑπερβάλλοντα ἀρετῇ, πολὺν ἤδη χρόνον, ἐπεὶ γὰρ τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορ ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλ- D δαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν καὶ κρατήσας αὐτὴν τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμαλώτους, μεταξὺ γὰρ εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας Ϛ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν. καὶ πάντα ὅσα μετηνέγκεν ἐξ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορ ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβάβελι παραδοὺς Ϛ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προσέταξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, Ϛ πάλιν εἰς τὸν E ἴδιον ἀποκατάστασιν ναὸν οἰκοδομηθῆναι. τὰ δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γράψας, ἀδάσαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τὸν ναοῦ ποιήσασθαι προνοίαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν παρὰ κύρου γράμματα παραγράψας, εὐθὺς τοὺς θεμελίους καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκείνου τὸ χρόνου κατασκευάζομένου μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν κακοηθείαν ἐστὶ ἀτελής. εἰ πάντως βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅπως ὑπομνήσαντος τὰ τῶν βασιλέων F ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβάβελου καὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὴν μὲν οἰκοδομίαν ὑπισχεῖν οὐ διεγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ, παραχρῆμα δὲ αὐτῷ περὶ τούτου ἔγραψαν. τῶν δὲ ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες Ϛ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο G προφῆται πρὸ αὐτῶν ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πιστεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχοντο τοῦ οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δὲ τῶν σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων, κατηγορούντων μὲν τῆς ὑπιζολῆς τῶν ἰουδαίων, ὡς τήν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συμφοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσεπιδεικνύντων τὴν ὑπιζολὴν ὑπιδεικνυόντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

A Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cum & prius Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare juſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam; cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis, Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indigne tulerunt: & inſtigaverunt Syriæ gentes, ut Satrapas rogarent, quemadmodum ſub Cyro primum, ac mox ſub Cambyſe, ut templi ædificationem impedirent, Judæorumque conatus & diligentem circa hoc opus operam, qvoad liceret, de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, ro- C gaveruntque Judæorum principes, cujus permiſſu templum ſic ædificarent, ut arx potius quam fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus urbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Jeſus, ſervos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc extructum a quodam ejus gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſtetedit. Deinde ob majorum ſuorum impietatem, D per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta urbe, temploque ſpoliato ac incenſo, & populo in captivitatem Babylonicam abducto, Cyrum, qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationem, & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorum ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarii ſui E præfecto, ut ea deportarent Hieroſolyma, rurſumque in templum inſtauratum reponerent. ejusdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam urbem, ut daret operam, ut id templum primo quoque tempore abſolveretur. eum, acceptis regiis literis, confeſtim veniſſe, & fundamenta jeciſſe, atque ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem, atque F impedire deſtitiſſe. Qvare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, ut, inſpectis regiis commentariis, manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis, Siſines & alii cum eo noluerunt ædificationem inhibere, inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Judæis autem ſolicitis & metuentibus, ne regem pœniteat juſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ, qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo G eos eſſe jubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Judæos, quod urbē muniant, templumq; arci quā fano ſimilius extruant: aſſeverantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolam,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloqvia miscuerit. non solum enim futura prædixit, qvemadmodum alii prophetæ, verumetiam tempus, qvo eventura essent, præfiniit. & cum alii prophetæ calamitates prædicerent, ideoqve malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, ut propter faustam ominationem qvidem benevolentiam omnium sibi conciliaret, propter eventuum vero certitudinem fidem sibi apud universum mortalium genus compararet. Extat enim in ejus scriptis, unde maxime illius prophetiæ certitudo potest colligi. ait enim se apud Susa primariam Persidis urbem cum sodalibus prodiisse in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis, solum esse derelictum, seipsum qvoqve consternatum in faciem & manus procidisse. ibi accessisse qvendam, excitantem se & jubentem, ut surgeret ac videret, qvæ post multa secula eventura essent suis civibus. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his ultimum cæteris celsius. versis deinde ad Occidentem oculis, vidisse se hircum delatum per aërem concurrisse cum ariete, & bis cornibus ictum prostravisse humi & conculcasse pedibus. deinde vidisse enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto, erupisse pro eo quatuor alia, obversa in ventos singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, qvod postqvam esset adultum, Deus, qvi hæc ostendebat, dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & urbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, sacrificiaqve vetaturum per dies mille ducentos nonaginta sex. hæc est visio, qvam in campo apud Susa se vidisse scripsit: eamqve Deum sic interpretatum esse. Arietem significare Persarum & Medorum regna, cornua vero futuros in his reges, & horum ultimum designari per cornu ultimum. hunc enim fore divitiis & gloria præstantissimũ. Per hircum vero indicari, & fore aliqvem è Græcorum regibus, qvi cum Persa bis congressus eum prælio superet, totumqve ejus imperium occupet. Per cornu vero illud magnum ex hirci fronte extans primum regem significari, & per aliorum qvatuor pro illo pullulationem, & ad qvatuor terræ tractus singulorum versionem, successuros ostendi, post primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neqve filios ejus neqve alioqvi ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisq; exoriturum qvendam regem, qvi bellum gerat cum gente Judæorum & legibus, & formam institutæ juxta has reipublicæ auferat: spoliatoq; templo, victimas in id induci per triennium prohibeat. qvæ qvidé calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurũ Daniel ante multos anos scripserat. Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πιστεύκασιν αὐτοῖς ἐξ αὐτῶν, ὅτι δανιὴλ ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῶν προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς λοιπὸν μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνοιαν ἅπασαν ὧδᾶ παντῶν. λοιπὸν δὲ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θειότητος, ὧδᾶ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. καταλιπὼν ἀναγράψας, ὅπερ ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀπαράλλακτον, ἐπίστασθαι δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν ἡνίκα ἦν ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης ἡνικαῦτα γενομένου. καὶ καταληφθέντος μόνου, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πεσόντα μὲν ὕπτιον σῶμα περιχυθέντα ὑπὸ τὰς δύο χεῖρας, πόνος δὲ ἅψασθαι αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς ἡμέρας. ἀναστάντα δὲ αὐτὸν, δεινὸν θηρίον ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τελαταῖον δὲ αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀνατείλαντα μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεασάμενον δὲ τράγον ἀπ' αὐτῆς διὰ ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κριῷ. καὶ τοῖς κέρασιν ἀμάξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι. ἔπειτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ δὲ μετώπου μέγιστον ἀναφύντα κέρας, οὗ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραμμένα. ἐξ αὐτῶν δὲ ἀναισχῶν καὶ ἄλλο μικρότερον ἀνέτειλεν. ὁ αὐξῆσαι ἐλεγεν αὐτῷ ὁ τοιοῦτα ὑποδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν καὶ κρατῆσαι, καὶ συγχεῖν, τὰ τε θεῖα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἐπὶ ἡμέρας ασηϛ. ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ δανιὴλ ἑωρακέναι. κρῖναι δὲ αὐτῶν τὴν ὄψιν καὶ φαντάσματος ἐθέλουσι τὸν θεὸν εἶναι. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας, τὸ δὲ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. ὅτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἑλλήνων τοὺς βασιλεύσει ἔσεσθαι, ὃς τοῦ περσῶν συμβαλὼν δὶς, κρατήσοι τῇ μάχῃ, καὶ ὧδᾶ λήψεσθαι τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τὸν ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν ἐπιστροφὴν ἑκάστου, τοὺς διαδόχους μὴ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὅτε οὐ παῖδας αὐτοῦ τέτταρας ὄντας, οὔτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσιν ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δὲ ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν πόλιν τέτταρας ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη τρία κωλύσοντα ἐπιτελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιὴλ, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δανιὴλ καὶ περὶ τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι

τούτους αὐτῶν πιθησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος Ϛ A Ad quæ postulata illi de communi sententia re-
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατριῶν ἡγεμόνες τῶν ἰσραη-
λιτῶν, πρὸς αὐτοὺς ἔφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς
ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προστεταγότων κατα-
σκάσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρου, νῦν δ' ὑπὸ
δαρείου. προσκυνεῖν δ' αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ ὅτι μόνον εἶναι
κοινὸν εἰσβάλλοντας πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
ἀφιερωμένους εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ χουθαῖοι, τὸ γὰρ προσηγορίαν οἱ σαμαρεῖται B
τοῦτο ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν Ϛ πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ
ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρῶ-
τον ὑπὸ κύρου προτερον, εἶτ' ὑπὸ καμβύσου μετ' αὐτὸν, ἐμπο-
δίζειν τῷ ναοῦ κατασκαλεῖ, καὶ παρδάζουσι πρὸς αὐ-
τὸν τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολῇ καὶ τρίβῃ πράγματα παρ-
ούσαις καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἔσαν, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυ-
μα σισίνου ὁ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἔπαρχος, καὶ σα-
ραβαζάνης μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν C
ἰουδαίων ἐρομένων, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντες οὕτως
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ
ἱερὸν, καὶ τὰ ὑπατικὰς στοὰς Ϛ τὰ τείχη περιβεβλήκασι
τῇ πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος Ϛ ὁ ἀρχιερεὺς
ἰησοῦς, δοῦλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι θεοῦ μεγίστου θεοῦ.
τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευάζεται ὑπὸ βασιλέως
αὐτῶν πολλῶν ἐτῶν, Ϛ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, D
πολλῷ μᾶλλον χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων ἀσεβησάν-
των εἰς τὸν θεὸν, παραδοὺς αὐτοὺς ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλ-
δαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν καὶ κρατήσας αὐτῆς τε
καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν με-
τῴκησεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύ-
ρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας Ϛ περσίδος βασιλεὺς,
ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν. καὶ πάντα ὅσα μετηνεγ-
κεν ἐξ αὐτοῦ ναβοχοδονόσορ ἀναθήματα καὶ σκεύη, E
ζοροβάβελῳ παραδοὺς Ϛ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλα-
κι προστάξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, Ϛ πάλιν εἰς τὸν
ἴδιον ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέ-
στειλεν ἐν τάχει ἡμέας, ἀδάσαρον κελεύσας ἀναβάν-
τα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι
προνοιαν. ὡς μὲν τὸ λαβεῖν παρὰ κύρου γράμματα
παρακομιδῆ, εὐθὺς τοὺς θεμελίους καταβάλλεται.
καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκαλεύομεν μέχρι
καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τὸν τῶν ἐχθρῶν κακοηθείαν ἐστὶ ἀ-
πλῆς. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε F
περὶ τούτου δαρείῳ, ὅπως ὑπομνήσαντος τὰ τῶν βασιλέων
ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβάβελου καὶ τοῦ ἀρ-
χιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸν μὲν οἰκοδο-
μίαν ὑπισχεῖν οὐ διεγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ
δαρείῳ, ὑπομνῆμα δὲ αὐτῷ περὶ τούτου ἐγραψαν.
τῶν δὲ ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ
μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ
τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες Ϛ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο G
προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαῤῥεῖν
αὐτοὺς παρῴρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι
δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πι-
στεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχοντο τῆς οἰκο-
δομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δὲ τῶν
σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων, κατηγορούντων δὲ
τῆς ἀπιστολῆς τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν
ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευά-
ζουσι, λεγόντων δὲ μὴ σωφρονοῦσιν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ
προστὰ τὰς ἀπιστολὰς ἀπεδεικνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

sponderunt, ad simul ædificandum admitti eos non posse, cum & prius Cyrus, & nunc Darius ipsos ædificare jusserint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam; cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis, Chuthæi, sic enim nos Samaritas appellamus, indigne tulerunt: & instigaverunt Syriæ gentes, ut Satrapas rogarent, quemadmodum sub Cyro primum, ac mox sub Cambyse, ut templi ædificationem impedirent, Judæorumque conatus & diligentem circa hoc opus operam, qvoad liceret, de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, rogaveruntque Judæorum principes, cujus permissu templum sic ædificarent, ut arx potius quam fanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus urbem cinxissent. Responderunt Zorobabel & Jesus, servos se esse Dei maximi, cui templum hoc extructum a quodam ejus gentis rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume stetetrit. Deinde ob majorum suorum impietatem, per Nabuchodonosorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta urbe, temploque spoliato ac incenso, & populo in captivitatem Babylonicam abducto, Cyrum, qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplomate mandasse templi instaurationem, & donaria vasaque per Nabuchodonosorum sublata tradidisse Zorobabeli & Mithridati ærarii sui præfecto, ut ea deportarent Hierosolyma, rursumque in templum instauratum reponerent. ejusdem enim regis mandato Abassarum missum ad eam urbem, ut daret operam, ut id templum primo quoque tempore absolveretur. eum, acceptis regiis literis, confestim venisse, & fundamenta jecisse, atque ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem, atque impedire destitisse. Qvare si illis ita videretur, scriberent Dario, ut, inspectis regiis commentariis, manifestum fiat vera ipsos omnia dicere. His auditis, Sisines & alii cum eo noluerunt ædificationem inhibere, inconsulto Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Judæis autem solicitis & metuentibus, ne regem pœniteat jussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ, qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo eos esse jubebant, nec à Persis quicquam timere: quandoquidem ipsi compertam haberent super hac re Dei voluntatem: quibus credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario scripsissent, accusantes Judæos, quod urbē muniant, templumq; arci quā fano similius extruant: asseverantes non esse hoc in rem regis, & ostendentes Cambysis epistolam,

per quam eam ædificationem impediverat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut utilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, jussit regios commentarios super hac re consuli: & inventus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in qvo hæc scripta continebantur:

Anno primo regni sui Cyrus rex decrevit, ut templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum sexaginta & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & ligneum unum è materie, quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi, quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Utque cura ejus negotii sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum ejusque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, servos vero Dei Judæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi vero adjutarent eos in hoc opere de tributis suæ provinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinum & cætera, qvæ sacerdotes postulaverint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atq; Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is ut comprehensus in crucem agatur, & facultates ejus fisco addicantur. inibi etiam addita erat execratio, ut quicunque ejus templi ædificationem vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem ejus cohibeat. Hæc cum Darius in Cyri commentariis invenisset, rescripsit Sicini & collegis ejus hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inveni: voloque, ut omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreverunt eam per omnia sequi. itaque susceptæ curæ sacræ fabricæ, adjuvabant Judæos magistratusque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio juxta mandata Cyri & Darii, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutumque est intra septennium. Anno autem regni Darii nono, vigesimatertia die mensis undecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Levitæ cum reliqua Israelitarum multitudine obtulerunt sacrificia pro renovata post captivitatem pristina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos duodecim pro peccatis totidem tribuum: constituerunt q; Levitæ juxta Moysis leges ex ordine suo janitores per singulas portas. ædificaverant enim Judæi porticus quoque, quibus templum circumquaq; includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis vero Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in urbem: celebraveruntque id festum casti ac puri una cum conjugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

A μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτὸ
τὸν τῶν ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ
τὸ φῶς ὁ σισίνης ὁ τῶν σὺν αὐτῷ κομιδῇ νέᾳ ἀνέγνω
γράμματα, τοιοῦτόν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν
ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κύρου ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τὸν ἐν
ἱεροσολύμοις, καὶ τὸ θυσιαστήριον. ὕψος μὲν πηχῶν
B ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τὰ αὐτῶν, λίθ. δόμων λιθίνων δύο ἐξῶν τριῶν, καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τὰ ἐκ
τούτου δαπάνην ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβοχοδονόσορος ἐκ τοῦ ναοῦ εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τὸν δὲ ἐπιμέλειαν τούτων ἔναι Ἀβασσάρην
ἐπάρχον, καὶ τῆς συρίας τε καὶ Φοινίκης ἡγεμόνας, καὶ τοὺς
ἑταίρους αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφεξόντων τῶν τόπων.
C τοὺς δὲ δούλους τοῦ θεοῦ ἰουδαίους καὶ ἡγεμόνας αὐτῶν, οἰκοδομεῖν
ἐάσωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ αὐτοὺς
τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ ἐκ τοῦ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπιτροπεύουσι, τελῶν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους
καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ
ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑποθῶνται. εὐχώμενα
ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ παίδων. τοὺς δὲ παραβαίνοντα τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλλη-
φθέντας ἐκέλευσεν ἀνασκολοπισθῆναι, καὶ τὰ οὐσίαν
D αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταπαγῆναι κτῆσιν. καὶ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ θεῷ, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσῃ μεταλλάξαι μεταστρέψαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς,
ἀπόλοιτο τῆς ἀδικίας. ταῦτα δὲ γράψας ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ κύρου δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις
αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς
καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ
ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἣν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν
E δίρων τοῦ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ πεφύκασι. εὑρόντες οὖν ἐκ
τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεξάπτειν δὲ τῶν ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι
τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν γερόντων τῆς
ἀρχούσης. ἐλαύνετο δὲ θαυμαστῶς ἡ κατασκευὴ
τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. καὶ τὰ
προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μὴ βουλήσεως τῆς κύρου τε
F καὶ δαρείου τῶν βασιλέων, ᾠκοδομήθη. δὲ ἐν ἔτεσιν ἑπτά. ὁ δὲ ἐνάτῳ τῆς δαρείου βασιλείας ἔτει, εἰκάδι
καὶ τρίτῃ μηνὸς ἑνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν
ἄδαρ, μακεδόσιν δὲ δύστρος, προσφέρουσι θυσίας
οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν ἰσραηλιτῶν
πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν
αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπειλημμένοις,
ταύρους ρ. κριοὺς σ. ἄρνας υ. χιμάρους ιβ. κατὰ φυλὰς.
G τοσαύτας χαρίσεσθαι αἰ τῶν ἰσραηλιτῶν φυλαὶ, ὑπὲρ ὧν
ἥμαρτεν ἑκάστη. ἀνέσεσθαι τε κατὰ τὰς μωυσέως νόμους,
οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος.
ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τοὺς ἐν κύκλῳ τοῦ
ναοῦ στοὰς τοῦ ἐνδοθεν ἱεροῦ. ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων
ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κατὰ μὲν μακεδόνας ξανθικῷ λεγομένῳ, κατὰ δὲ ἡμᾶς νισὰν, συνεῤῥύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ
τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἦγαγον ἁγνεύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τοῖς πατρίοις νόμοις,
καὶ τὴν

καὶ τὸν πάχα προσαγορευομένῳ θυσίαν τῇ πατρ- A na epulati ſunt per continuos dies ſeptem, nullis
τῃ δὲ δεκάτῃ δ αὐτὸ μέρος ἐπιτελέσαντες κατευω-
χήθησαν ὑπὸ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυ-
τελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὑπεφέροντες τῷ
θεῷ, δ χαρισηρίους θυσίας ὑπετέλουν τῷ, ἀνθ' ὧν αὐ-
τοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γῆν, καὶ πὺς ἐν αὐ-
τῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸν δ' περσῶν βασιλέως Δαρεῖον
δύναμιν κατέσησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὥσπερ πύτων ὑπε-
δανειλόμενοι τῆς θυσίας καὶ τῇ περὶ τὸν θεὸν φι- B miniſtratur. penes pontifices enim fuit ſumma
λοτιμίᾳ κατῴκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ autoritas, donec Aſamonæorum gens mutato
χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς rerum ſtatu regnum obtinuit. ante captivitatem
προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἀρχὰς οὐ τοὺς ἀσαμω- enim jam inde à Sauli & Davidis temporibus e-
ναίου σωτὴρ βασιλεύειν ἐκράτουσι. τὸν μὲν γὰρ τῆς αἰχ- gerunt ſub regibus per annos quingentos tri-
μαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαύ- ginta duos, menſes ſex, dies decem. & ante hos
λου πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ὑπὲ ἔτη φλβ', æque monarchæ res adminiſtraverunt appellati
μῆνας ς', ἡμέρας ι. μετὰ τῶν βασιλέων τούτων ἄρ- Judices, qui Reipublicæ ſtatus plus quam quin-
χοντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ προσαγορευόμενοι κριτὴ καὶ C gentis annis duravit poſt Moyſis & Jeſu imperi-
μόναρχοι χρόνον τοσοῦτον πολιτευόμενοι τὸν πρὸ τοῦ ἔτεσι πλέον um. Hoc igitur modo habebant ſe Judæi in pa-
ἢ φ' διήγαγον μετὰ μωυσέως ἀποθανόντα καὶ ἰησοῦν τὸν triam reſtituti ſub Cyro & Dario regibus. Sama-
στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀνασωθέντων ἐκ τῆς αἰχ- ritæ autem infenſa gens & invida, multis mole-
μαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις, ſtiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes
ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δ' σαμαρεῖς ἀπεχθῶς πρὸς αὐ- cognati Perſarum videri, quod inde eſſent oriun-
τοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς ἰου- di. nam, quæ juſſi erant ex tributis in ſacrificia
δαίους ἠργάσαντο, πλέστῳ τε πεπιθότες, καὶ συγγένειαν conferre, gravabantur, magiſtris equitum inte-
προσποιούμενοι τῶν περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν rim conniventibus: & quacunque in re vel per
ὅσα τε δὲ ἐκελεύσθησαν ὑπὸ τῶν φόρων ὑπὲρ τοῦ βασιλέ- D ſe, vel per alios poterant noſtram gentem læde-
ως εἰς τὰς θυσίας πελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον. re, nullam occaſionem prætermittebant. Viſum
τούς τε ἱππάρχους ἀπεδάζοντας εἰς τέλος κωλυεργοῦν- eſt itaque ſenatui populoque Hieroſolymitano
τας εἶχεν, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέ- legationem ad regem Darium mittere, & Sama-
ρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους. οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν ritas accuſare: cujus legationis caput fuit Zoro-
πρεσβεύσασθαι τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασι- babel, aſſumptis aliis quatuor collegis. Cæterum
λέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν σαμαρειτῶν. καὶ πρεσ- rex, cognitis criminibus, quæ per legatos Sama-
βεύουσι ζοροβάβελ@ καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων πασα- ritis objiciebantur, dedit eis literas perferendas
ρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα τοὺς αἰτίους ἀφῆκε τοὺ σαμαρει- B ad magiſtros equitum ejus provinciæ, & ad ſe-
τῶν ἐπέφερον, ἔγνω δὲ τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεὺς, δὺς natum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magiſtris
αὐτοῖς ὑπιστολὴν, κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τοῦ σα- equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobelo-
μαρείας καὶ τὴν βουλὴν ἀπέπεμψε. τὸ δὲ γεγραμμένον ni reliquisque eorum conſervis. Zorobabel, A-
ἐν τούτῳ τοιόνδε. βασιλεὺς δαρεῖ@, τανγαναὶ καὶ σαμβαβᾶ nanias, & Mardochæus Judæorum legati accu-
τοῖς ἱππάρχοις σαμαρειτῶν, σαδράκῃ δὲ βοβήλωνι, καὶ ſaverunt vos, quod moleſti fueritis templum æ-
τοῖς λοιποῖς συνδίκοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζορο- dificantibus, quodque non præbeatis impenſas
βάβελος δὲ ἀνανίας δὲ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευ- in ſacrificia, quas, me jubente, præbere illis de-
ταὶ ἡτιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰ- bueratis. Volo igitur, ut, lecta hac epiſtola, præ-
κοδομίαν δ' ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσετάξα F beatis eis ex regio ærario, in quo tributa Samariæ
ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας πελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βέλο- ſervantur, quicquid ſacrificiorum uſus poſtulat,
μαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ὑπιστολὴν, χορηγεῖν αὐ- ut non deſinentes quotidie ſacrificare, tam pro
τοῖς ἐκ δ βασιλικῆ χοῦ φυλακίου τῶν φόρων τῆς σα- me quam pro Perſarum gente deprecentur.
μαρείας πάντ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐσὶ χρήσι-
μα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιοῦσιν, ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡ-
μέραν θύοντες, καὶ ὥσπερ ἐμοῦ καὶ περσῶν δύχόμενοι τοῦ
θεοῦ. καὶ ἡ μὲν ὑπιστολὴ, τοῦτο τὸ πρόσταγμα εἶχεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε'.

CAP. V.

Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia.

Οτι ξέρξης ὁ δαρείου οἰκείως πρὸς δ' ἰουδαίους διετέθη. G

ΔΑρείου δὲ τελευτήσαντος βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, κληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τ πρὸς θεὸν δυσέβειαν τε τ τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τοῦ πατρὸς τὰ πρὸς τ θρησκείαν ἐπῆρε, καὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. κατ' ἐκεῖνον δ τ χρόνον ἀρχιερεὺς ἦν ἰησοῦ παῖς, ἰωακείμου ὄνομα. ὑπῆρχε δ' ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, δ δόξης ἀπολαύων ἀμοίβης ὑπὸ τοῦ πλήθους πρεσβύς δ λαοῦ καλούμενος

DEfuncto autem Dario, ſucceſſit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa divinum cultum mutavit, & Judæos ſumma benevolentia proſecutus eſt. Hoc regnante, pontifex erat Joacimus Jeſu filius: apud Babylonem vero degentium Judæorum primarius ſacerdos erat Eſdras, V. 1. Eſd. 7.

cinis Judææ ducibus ac ſatrapis, ut conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Judæ & Beniamiticæ, ſimulqve Levitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinentes poſſeſſiones ſuas relinqvere. Qvo cum perveniſſent, omnes amici regii fuerunt eis auxilio, conferebantqve ad templi ſtructuram alii aurum, argentum alii, nonnulli pecudum & eqvorum multitudinem: ſolventesqve vota, qvibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, qvaſi urbem denuo conderent, & priſtinum patrii ritus uſum reciperent. Nam & vaſa, qvibus olim templum ſpoliaverat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant, ea Mithridati ærarii regii præfecto tradita ſunt, perferenda ad Abaſſarem, aſſervanda apud eum, dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt, quam primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. qvin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit: Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Judæis, qui regionem meam habitant, permiſi, ut, qvicunq; vellent, in propriam patriam reverſi urbem denuo conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem, quo prius, loco. miſi autem eo etiam ærarii mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Judæorum, ut, fundamentis jactis, templum ſuperſtruant altitudine cubitorum ſexaginta. & totidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & unum ligneum è materie, qvam fert ea regio: ſimiliter & altare, ſuper qvo ſacrificent Deo: qvos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa qvoq;, quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarii præfectum & Zorobabelem Judæorum principem, ut ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: qvorum numerus eſt hic: pſycteres aurei quinquaginta, argentei qvadringenti, thericlea pocula aurea quinqvaginta, argentea quadringenta, ſitulæ aureæ qvinqvaginta, argenteæ quingentæ, libatoria aurea triginta, argentea trecenta, phialæ aureæ triginta, argenteæ bis mille & qvadringentæ, præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus, qvos majores eorum ſoliti ſunt accipere, in pretium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaqvinqve millia qvingentas, & in ſimilam artabas duo millia qvingentas, atqve hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabuntqve ſacerdotes has victimas juxta Moyſis legem Hieroſolymis, & inter ſacra precabuntur Deum pro ſalute regis ejusq; generis, ut regnum Perſarum incolume maneat. Qvi vero per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atqve hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui e captivitate convenerant Hieroſolyma, quadraginta duo millia fuêre, & inſuper qvadringenti ſexaginta duo.

A χώρα τ ιουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν
B τ ναῦ, καὶ ὡς τὰ τούτοις θρέμματα ὡς τὰς θυσίας. ταῦτα κῦρος καλῶς ἐβουλεύσατο περὶ τῶν ἰσραηλίτων, ἐξώρμησαν οἱ τ δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα καὶ τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεβίται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καλῶς λιπεῖν ἐθέλοντες. καὶ ὠφελημένοις αὐτοῖς οἱ τ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τ ναὸν
C καθασκεύην, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε ὑχὰς ἀποδόσεων τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀναστιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τ ἀρχαίας τῶν τὴν θρησκείαν σωφθέντας. ἀπέπεμψε δ αὐτοῖς κῦρος καὶ τὰ σκεύη τ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δ ταῦτα φερνὴν μιθρι-
D δάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, ποσοτέας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τ ναοῦ. τελεσθέντος δ αὐτοῦ, ὡς ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δ καὶ μιθριδάτην τὸν ἐπὶ συρίας σατράπας κῦρος, ταῦτα λέγουσαν. βασιλεὺς κῦρος σισινῆ καὶ σαρβασανῆ χαίρειν. ἰουδαίων τ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πα-
E τρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τ θεῷ, ὅπου δ αὐτὸ τόπου ἐφ ᾧ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τ ναῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ. τὸ δ αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ πεποιημένοις δόμοις. ξύλινον ἐγχώριον. ἐμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ ᾧ θύσωσι τῷ
F θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τ ἐμῶν δεῖ βαλλομένην. καὶ τὰ σκεύη δ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τ ναῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἐπέμψα κἀγὼ δοῦναι μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τ ἰουδαίων, ἵνα ἀφαιρεθέντα ἀποσταλῇ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν ἃ δεῖ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔστι τοιοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν. ἀργύρεοι υ. θηλύκλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα υ. κάδδοι χρύσεοι ν. ἀργύρεοι φ. ἀποσθεῖα χρύσεα λ. ἀργύρεα τ. φιάλαι χρύσιναι λ. ἀργύρεαι
G ͵ευ. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δ αὐτοῖς καὶ τῶν σκευοφορούντων ἐνθυμοῦμαι τιμαὶ, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς ἔχουσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ϐφ. κελεύω δ τῶν τούτων χορηγίαν, ἐκ τ τῆς σαμαρείας γενεᾶς φέρειν. ἐπίσασι δ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τὰς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ ὡς προσφέροντες εὔξονται τῷ θεῷ ὑπὲρ σωτηρίας τε τ βασιλέως καὶ τ γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δ ὑπεναντιουμένους τούτων ἐκ ἀνορώσαντας, ἀνασταυρωθῆναι βούλομαι, ἐκ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς. ἐγὼ μὲν ἐπιστολὴν ταῦτ ἐδήλου. τ δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ. καὶ δισχίλιοι υξϛ.

Κεφά-

καὶ τῆς ὑπερθέσεως ἐπὶ ἡμέρας, ἠσύχαν αὐτῶν πα-
ρήγγειλεν, ὅπως ἐν χαρᾷ ποιήσωνται τὴν θεωρίαν τῶν
σωτηρίας. ἐν δὲ μηδὲν καὶ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον,
ἢ παρὰ τῶν πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου συμπε-
σόντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασι-
λεῖ, ὅτι δίκαιόν ἐστι αὐτοὺς ὁ θεὸς. καὶ οὐ κατηξίωσεν ἐπι-
στεῖλαι αἰτήσαντας τοὺς παρεπεμψόντας. πομπεύοντες δὲ
ταῖς ἐν χαρᾷ, ἄραντες ἀπὸ τοῦ Ἀβράτου δωδεκάτῃ τοῦ
πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας,
παρεγένοντο εἰς ἱερουσάλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔ-
τους. καὶ ἀναθήματα τοῖς θεοῖς ὁ ἔσδρας (ἦσαν
γὰρ τῶν ἱερέων πλοῦτος) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀρ-
γυρίου ταλάντων χ΄. σκεύη ἀργυρᾶ, ταλάντων ρ΄. χρυσοῦ
σκεύη ταλάντων κ΄. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα,
σταθμῷ ταλάντων ιβ΄. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς
καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες, οἱ ἐν βαβυλῶνι μέ-
νοντες ἰσραηλῖται. ἀναδοὺς δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ
ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῶν ὁλοκαυτώσεων
νενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους ιβ΄. ὑπὲρ κα-
θῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς ξ΄, ἄρνας ο΄ β΄. ἐρίφους εἰς
ἀφάτησιν τῶν ἡμαρτημάτων ιβ΄. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως
οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοι-
νίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ
συνεργεῖν τῷ αὐτοῦ πλήθει ἀναγκαῖον ἔχοντες, ἐτίμησάν
τε τὸ ἔθνος, καὶ σπουδὴν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.
ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. συνε-
χώρησε δ' αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἄξιον οἴμαι τοῦ θεοῦ
τῶν βουληθέντων ἁλῶναι χρησότητι καὶ δικαιοσύνῃ. χρό-
νῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγο-
ρούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευ-
τῶν ἀφεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς
πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγνοῖοι γυναῖκας καὶ τὸ ἱε-
ρατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δ' βοηθῆσαι τοῖς
νόμοις, μὴ κοινὴν ὀπὶ πάντας ὀργὴν λαβών, πάλιν αὐ-
τὰς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν οὖν ἱμάτιον
λύπης τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἀπαράσσων, καὶ τὸ γένειον
ὑερίζων, ὅπι τὴν τε ἑαυτοῦ ἐῤῥύηκεν ὅπι τῷ τὴν αὐτὴν
ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι
ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτὰς τοὺς γυναῖκας. καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσά-
ξῃ τέκνα οὐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ὅπι τῆς κειμένος.
συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες
καὶ αὐτοί, τὸ ὅπι τῷ γεγενημένῳ λύπης συμμετελαμ-
βάνοντες. ἀναβὰς δ' ἀπὸ τῆς ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας
ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν αἰσχύνεσθαι μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν
ἀναβλέψαι διὰ τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸ μνή-
μης ἐξέβαλε τοὺς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν
αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν ἀφεῖναι καὶ λεῖ-
ψανον ἐκ τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας πε-
ρισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς ἱερουσάλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν
ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆ-
σαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεπαι-
κόσιν, εἰναι δ' ὅπι τῇ τοῦ θεοῦ χρησότητι ἐστὶν ἀφεῖναι
τὴν κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῶν δακρύων. θρηνούντων
δὲ πάντων ὅσοι περὶ αὐτὸν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπλη-
θὴς, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμι-
τῶν προσελθὼν, αὐτὸς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλο-
εθνεῖς ἐποικησαμένους γυναῖκας. ἐσπευδε δ' αὐ-
τὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐ-
τῶν γεγενημένα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς οὐκ ἐπα-
κούσαντας τῷ νόμῳ πειθεῖς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐπέτρε-
ψεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευῖ-
τῶν καὶ ἱσραηλιτῶν, ἀποπέμψαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα σὺν
τοῖς ἀρχαίοις συμβουλεῦσαι λαοῖς δὲ τοὺς ὅρκους, ἐνθὺς

A Ubi peracto triduano jejunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusaverat enim deductores equites, dicens, Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, pervenerunt Hierosolyma ejusdem anni mense quinto. & continuo sacerdotibus gazophylacii custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, ar-
B genti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum duodecim. Hæc enim erant dona regis ejusq; amicorum, & Israelitarũ Babylone manentium, quo facto, obtulit Deo secundum legẽ holocautomata, tauros duodecim pro communi salute populi, arietes & agnos septuaginta cum duo-
C bꝰ, hircos pro peccatis duodecim, procuratoribꝰ etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibꝰ necessitatibꝰ eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem hujus migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, ut equidem reor, viri hu-
D jus virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post comperit quorundam indicio, quod quidam è vulgo sacerdotum & Levitarum parum servaverint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis uxoribus, ordinem sacerdotalem confuderint: rogatusque ab eis, ut ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi
E se prosternens, eo quod primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si juberet eos uxores cum liberis ejicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum, quotquot erant bonæ mentis, & una flebant, addentes, se socios ejus tristitiæ. Esdras autem, sublatis ad cœlum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cœlum oculos attolle-
F re, dum cogito, quod populus ne majorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen, clementissime Deus, nostri misertus seminarium aliqvod & reliquias superstites conserva, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati mortem quidem commeritis, verum tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu,
G qui ad eum convenerat, mixtus ex viris & mulieribus atque pueris, accessit eo quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens illos peccasse, qui alienigenas uxores duxerint: suasitque ei, ut omnes adjuvaret, ut uxores cum nata ex illis prole abjicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animadverteret. qui secutus viri consilium, exegit super hac re jusjurandum à principibus Levitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto, exivit tem-

plum & contulit ſe in domicilium Joannis & Eliaſibi, ibique totam eam diem jejunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto, ut omnes è captivitate reverſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma convenirent, & quiſquis per contemptum non adfuerit intra præſcriptum tempus, ut excommunicetur, bonaque ejus ſacro ærario addicantur, intra triduum convenerunt utriusque tribus homines, vigeſima die noni menſis, qvem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæum nominant, cumq; conſediſſent in ſuperiore parte templi, præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni tempus eſſet moleſtum, ſurgens Eſdras accuſavit eos, qui contra leges duxiſſent uxores alienigenas. nunc ſi velint rem Deo gratam & ſibimetipſis utilem facere, ablegandas eſſe uxores ejusmodi. acclamatum eſt facturos id omnes æquo animo, ſed eſſe earum non parvum numerum, & tempus eſſe hybernum, nec poſſe rem eam intra unam aut alteram diem perfici. itaque opus eſſe, ut negotium hoc differatur aliquantiſper, & tum demum principes aliquot, qui ſint alieni ab hac culpa, cum ſelectis undecunq; ſenioribus inquiſitionem faciant eorum, qui contra legis præſcriptum uxores duxerint. conſenſerunt omnes in eam ſententiam, & prima die menſis decimi cœpta inquiſitione, quæ duravit uſq; primam diem menſis ſequentis, invenerunt multos tam ex Jeſu pontificis cognatione quam ex cæteris ſacerdotibus ac Levitis & aliis Iſraelitis, qui & uxores & natos ex eis liberos ſine mora abjecerunt, pluris facientes legum obſervantiam quam naturales affectus, quantumvis violentos: moxque ad placandum Deum arietes immolaverunt, quorum nomina recenſere non eſt neceſſe: atq; ita Eſdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc conſuetudinem emendavit, ut in poſterum hæc reformatio ſtabilis ac firma permaneat. Septimo autem menſe, dum ſcenopegiæ feſtum celebratur, & ferme totus populus convenit, accedentes ad patentem templi partem, quæ Orientalem portam ſpectat, rogaverunt Eſdram, ut eis legem Moyſis legeret: quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, a mane usque meridiem. ex qua lectione non ſolum in præſens & futurum diſcebant, quid eſſet juſtum, ſed etiam præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur ſic cogitantes, qvod nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legis diligenter obſervaſſent. Eſdras autem, videns eos ad hunc modum affectos, juſſit, ut domum abirent: eſſe enim feſtum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, ut ad epulas verſi, ita ut feſto die decet, hilariter agerent: & hac anteactorum pœnitentia in futurum ſe munirent, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi, ſequentes ejus monita, cœperunt re vera feſtum agere, qvod cum per octo dies feciſſent, digreſſi ſunt in proprias patrias, magnam gratiam Eſdræ habentes ob reformatam rempublicam: qvo factum eſt, ut poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus. Qvo tempore cum etiam Joacimus pontifex eſſet mortuus, filius ejus Eliaſimus in ſacerdotium ei ſucceſſit.

1. Eſd. 10.

A ὥρμησεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὅθεν τὸ παρόψιον ἐμεῖναν Ἰωάννου τοῦ Ἐλιασίβου, καὶ μηδενὸς ὅλως διὰ τὴν λύπην γευσάμενος ἐκείνην τὴν ἡμέραν διῆγεν αὐτόθι γοερῶς· ἐπεὶ δὲ κηρύγματος ὡς τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἂν μὴ ἀπαντησάντων, ἀπολλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τῆς ἰουδαικῆς ἓξ βενιαμὶν

B πόλεως ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι δὲ ἐνάτῳ μηνὸς, ὃς καὶ μὴν ἑβραίοις τεύθους καὶ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται. καθισάντων δὲ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ συντόνως κρύους ἀνδρῶν ἀλγεινῶν, ἀναστὰς ἔσδρας, ἤπατο σκήπτρου, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας σὺν ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μὲν τρισὶ πεῖσαι αὐτοὺς, τῷ μὲν θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα δὲ αὐτοῖς, ἀποπέμψαι μὲν τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ πεισθέντες μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ δὲ πλῆθος εἶναι πολὺ, καὶ τὴν ὥραν ἔτους χειμέριον, καὶ τὸ ἔργον ἐν μιᾷ, καὶ δευτέρᾳ συντάξαι ἡμέρᾳ. ἀλλ' εἶπε ἡγεμόνες τούτοις, καὶ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὧδε γενέσθωσαν, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ἑκάστου τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γαμηκότων πλῆθος. καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς. ἐξαρθμοῦσι τῇ νουμηνίᾳ δὲ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον ἕως τοῦ μηνὸς ἐχομένου νε-

D μηνίας, πεισάρθμοι τῇ ἕδρᾳ, πολλοὺς ἐκ τῶν τοῦ ἰησοῦ ἐκγόνων καὶ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, οἳ καὶ τοὺς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγενημένα, τῆς τε νόμων φυλακῆς ἢ τῶν περὶ αὐτὰ φίλτρων πεισάρθμοι πλείονα πόνον, ἀθρόους ἐξέβαλον. καὶ θυσίας ἐξευρμίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθυσαντες αὐτῷ. τοῦ δ' ὀνόματα αὐτῶν λέγω, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γα-

E μους τῶν παρειμένων, οὕτως ἐπανορθώσας, ἔσδρας, καθαρεύοντες τῶν ταύτα συνήθειαν, ὡς ταύτῃ δὲ λοιπὸν μένειν εἶναι. τῇ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ τὴν σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν πάντες τὰ λαὰ συνελήλυθότες ἐπ' αὐτὸ, αἰτοῦντες εἰς τὸ ἀπεμένον δὲ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν δὲ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ δὲ μέσος δὲ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἀπὸ ἐρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δ'

F ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τῶν νόμων, δικαίως μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι, πρὸ δὲ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρησαν, καὶ μετὰ δακρύων ἐφθέγξαντο, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δ' ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν. εἶναι γὰρ ἑορτὴν καὶ μὴ δεῖν

G ἐν αὐτῇ κλαίειν, οὐδὲ ἔξεῖναι. πρεπετέστερον δ' μᾶλλον πρὸς ἀνοχίαν ἑρμηνεύοντας, πιεῖν τε πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην τὰ ὑπὸ τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἔχειν καὶ φυλακὴν τοῦ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δὲ ταῦτα ἔσδρα παραινοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μὴ ὕμνων τὸ θεῖον, τῆς ἐπανορθώσεως τῶν περὶ τὸ πολίτευμα θεσμοθετηθέντων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὧν συνέβη μὴ τῷ θεῷ τὴν λαὸν δόξαν γεραιὸν τελέσαι τὸν βίον, καὶ τὰ φίλα μὴ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ, καὶ ἰωακείμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτὸ ἐλιάσιμος τὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

τῇ δ' ὀρφανοῦ ἐπιμελήσεται κηδεμόνος, ὁμοίαν πᾶσι, καὶ τῷ δούλου διεγείρει πρὸς παρρησίαν ἐλευθέρου. ἧττον δὲ πένητος, ὁμοία γίνεται τῇ δ' ἀλγεινῇ. μεταπιθεῖ γὰρ καὶ μεταλλυνᾷ τὰς ψυχὰς ἐν αὐτοῖς γλυκύθυμον, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ καὶ δεομένων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν, τοὺς δ' ἀλλοτρίοις χρέεσι λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ἐπιεῖ δοκεῖν αὐτὸς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν φθέγγεσθαι, παλάντων δὲ μεμνῆσθαι καὶ τῶν τοῖς δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γὰρ μὲν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναιδήτους ἀπειράζειν, καὶ φίλων ἐπιμήθων ἐξαίρει μνήμεν, ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πρὸς τῶν φιλτάτων, ἐπιδοκεῖν παισὶ πάντων ἀλλοτριωτάτους. καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καταλίπῃ λήθη τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίησιν δὲ μηδὲν ὧν ἔπραξαν πάλαι τῷ μέλλειν εἰδότας. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείκνυμι τὸν οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφήνατο λόγος τῆς ἰσχύος τὸν οἶνον τὰ πρωτεῖα ἐπαύσατο. ὁ μὲν αὐτὸν ἤρξατο λέγειν πρῶτος τῆς δὲ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τῷ ἰσχυροτάτῳ καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένῳ, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώζεσθαι δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τῆς ἀποδείξεως, ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους πρατεῖν, οἳ καὶ τῷ γῇ καταναγκάζουσι καὶ τῷ θαλάσσαν ἐναγχρῆσθαι αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τῷ ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δὲ κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζῴου δεσπόζοντες, ὑπερβλητοι τῷ δυνάμει αὐτοί καὶ τῷ ἰσχὺν ἐλάττους ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ἅπαντας καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούοντας, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς, καταπειθεῖς διὰ τῷ ἰσχὺν τῷ αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ἔρη μὲν καταρχάζειν καὶ τεῖχη διαπρῶν καὶ πύργους κελεύσι. καὶ κτείνειν δὲ οἱ κελευθέντες καὶ κτείνειν ἑπομένοις, ἵνα μὴ τὰ τῶν βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν προστάγματα. νικήσαντες δὲ τῷ ὠφελείαν τῷ ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ μὴ φρατυόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀρούντες, ὅταν πανήμαντες καὶ πᾶσαν τῷ τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ἑπομένοντες, θερίσωσι καὶ τὰς καρπὰς συνέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' ἂν ἔτι ἔπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης οὐδὲν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειτ' ὁ μὲν τρυφᾷ ἀπόνως καὶ ἡδονῇ ἀναπεπλάσμενος καθεύδει, φυλάττεται δὲ ὑπὸ τῶν φρουρούντων καὶ ὠπαναῖ δεδεμένων ὑπὸ δ' φόβῳ. καταλιπὼν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας. πιστεύει πρόνοιαν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τοῦτῳ προσμένει. πῶς γὰρ ἂν ἐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τῷ πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι; σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, πρῶτος τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τέταρτος Ζοροβάβελ διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεύς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε δὲ βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αὐ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσιν αἱ πλέκουσά τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ παρὰ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τοὺς ἐσθῆτας ἀναπτύσσουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ἐπιμελείας καὶ φυλακῆς αἴρεται. καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζῆν χωρὶς γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι καὶ ἄργυρον. καὶ ἄλλο πᾶν πλουτεῖν, καὶ ἀγαθὸν ἄξιον, ὅταν ἴδωμεν εὐμορφον γυναῖκα,

A ut non ſecus quam puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſervum quoque ſuæ conditionis oblitũ ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos divitis. mutat enim & regenerat animas, qvas ſubingreditur, nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atque uſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, ut obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quam regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel adverſus chariſſimos, eosque facit videri alieniſſimos. cumque edormito temeto per noctem ſobrii fuerint redditi, ſurgunt omnino, inſcii, quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. qvo fit, ut his argumentis perſuaſus, vinum ducam rem omnium longe potentiſſimam ſimul & violentiſſimam. Poſtquam primus, prolata ſua de vino ſententia, dicendi finem fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatem regiam, hujus vires aſſeverans eſſe maximas omnium, quæ intellectu ac potentia prædita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus: Omnium rerum penes homines eſſe imperium, qui & terras & maria ad quoſcunque uſus ſervire ſibi adigunt. at ipſis hominibus reges imperitare, eisque quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. proinde qui in fortiſſima animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito exiſtimandam inſuperabilem. quid? quod, dum ad bella & pericula ſubditos mittunt, omnes eorum imperata obſequenter faciunt, ſive dum per eos objiciuntur hoſtibus, ſive dum coguntur cum mœnibus ac turribus atque adeo cum montibus ipſaque rerum natura bellum gerere, ipſorum juſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis usque digredi? parta deinde victoria, belli commoda univerſa ad regem redeunt. Jam vero qui alieni à malitia dant agris colendis operam, poſt longos labores & ſudores, comparatis fructibus, regi tributa perſolvunt: &, quicquid ille juſſerit, hoc neceſſario ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nusquam diſcedentibus. nemo enim audet, dormiente illo relicto, abire ad curanda propria negotia, ſed unam hanc curam putans neceſſariam, in hac una eſt aſſiduus. Et qui fieri poteſt, ut non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis, ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit, quamque præpolleat cæteris rebus omnibus, ſic docere aggreſſus eſt. Confeſſum eſt & vinum pollere plurimum, & regem, cui omnes obtemperant, major tamen eſt potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos, qvi vites colendo vinum nobis offerunt, mulieres & educant & pariunt: nihil eſt omnino, quod non illis acceptum ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texuntur harum opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec ullo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licet argento multo abundemus & auro, precio-

lisque rebus aliis, simul atque mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus, inhiamus in vise pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorum sæpenumero propter mulieres obliviscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum, nonne totum hoc mulieribus committimus? Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, sed ut sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridente, & irata illa, mœrentem, & adulatorie se ad affectus illius attemperando humiliter satisfacientem, si quid eam offensam animadverteret. Interim dum satrapæ mirabundi alii in aliorum vultus inter se mutuo conjiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaravi, quantum mulieres polleant, verum tamen nec rex veritati ullo modo conferendus est. Nam cum terra sit maxima, cœlum item immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumque hæc Dei voluntas gubernet ac moveat, qui Deus justus est & verax, consequitur, ut veritas sit rerum omnium longe potentissima, contra quã injustitia nihil omnino valeat. præterea reliqua omnia, quantũvis pollere videantur, mortalia sunt, & celeres habent exitus, veritas vero immortalis est atque sempiterna. Quin & ea, quæ ab illis percipimus, nec mortalia sunt, nec injuria temporum aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed justa & legitima, secretaque ab omni labe injustitiæ. his dictis, Zorababel sermoni finem imposuit. Acclamante vero auditorio, quod dixisset optimè, & quod sola veritas vim omnis senii vel mutationis expertem habeat, jussit eum rex postulare aliquid ex his, quæ paulo ante ultro fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum, ut viro sapienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis, admonuit eum voti, quo se obligaverat, si adipisceretur potestatem regiam: id autem erat, denuo condere Hierosolyma, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum judicans. Tum rex lætus assurgens excepit eum osculo, moxque scripsit toparchis & satrapis, jubens eos deducere Zorobabelem, eosque, qui una præfecturi erant ad instituendam & absolvendam templi fabricam. Mandavit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus, ut materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma & instaurantem eam urbem adjutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, jubere & velle regem liberos esse omnes Judæos, quotquot ex captivitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios usus à Judæis exigere: & quantum agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cavæ habitatoribus imperavit, ut agros, qui aliquando Judæorum juris fuissent, antiquis possessoribus

IV.

πάντα σκῶλα ἀφέντες, τὴν εἶδει τ' ὀραθείσης ἐσχε-
χήναμεν, καὶ ὑπομένομεν ἕως χωρήσωσι τῶν ὄντων ἡ-
μῖν, ἵνα δ' καλλιον ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
καταλείπομεν ἢ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τ' θρεψαμένην
γῆν, & τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἐχόμεν ἀφ' ἁπάν-
των γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφίεναι μετ' αὐτῶν καρ-
τερεμεν. ἕτως δ' ἂν μᾶλλον τ' ἰσχυὸν τ' γυναικῶν κατα-
νοῆσαι τε. οὐχὶ πονοῦντες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπο-
μένοντες καὶ ἀφ' γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν τι ἐπιθυμητὸ
τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τ' γυ-
ναιξὶ διδόαμεν. καὶ τ' βασιλέα ὄντ' τ' πανύσταν κύριον εἶ-
δον ποτὲ ὑπὸ τ' ῥαβδάκην & θεμασὶν παιδὸς ἀπάμης,
παλλακῆς δ' αὐτῦ, ῥαπιζόμενον, & τὸ διάδημα ἀφαι-
ρεμένης, καὶ τὴ ἰδίᾳ κεφαλῆ τιθεμένης ἀνεχόμενον,
καὶ μειδιῶσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δ' σκυθρω-
πάζοντα, καὶ τῆ τῶν παθῶν μεταβολῆ κολακεύοντα τὴν
γυναῖκα, καὶ μᾶλλον ἅπαντα ἐκ & σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν
πῶν εἴποτε δυσχερὲς ἐνόσουν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους δ' ἀ-
φορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡγεμόνων τίς τ' ἀληθείας
ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυ-
ναῖκες. ἀσθενέστεραι δ' ὅμως & αὐτ' & βασιλεὺς τ' ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ
οὐρανὸς, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δ' πάντα κινεῖ καὶ τ' βά-
λησιν δ' θεὸς, ἀληθινὸς δέ ἐστιν ὅτ & δίκαιος, ὀπὸ τῆς
αὐτῆς αἰτίας δεῖ & τ' ἀληθείαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ
μηδὲν πρὸς αὐτ' τὸ ἄδικον δυναμένον. ἐπιγελῶ τὰ
μὲν ἄλλα, θνητὰ καὶ ἀνύσιμα εἶναι συμβέβηκε, τῶν ἰσχὺν
ἐχόντων, ἡ ἀλήθεια δ' ἀθάνατον χρῆμα & αἰώνιον. παρέ-
χει δ' ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρέος μαρανόμενον, οὐδ' πρόσοψιν
ἀφαιρεῖται ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια & τὰ νόμιμα,
διακρίνουσι ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπολέγουσι. & κατα-
παύει μὲν ὁ ζοροβάβελ & τ' πρὸς τῆς ἀληθείας λέ-
γον. ἐπιδεήσαντες δ' & πλήθους ὡς ἄριστα ἐπόντες, καὶ
ὅτι τὰ ἀληθῆ ἰσχυὰ ὑπέρτερον & ἀγήρω μόνον ἔχοι πρόσ-
ταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχθν ὧν αὐ-
τὸς ἐπηγγείλατο. δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ, καὶ τῶν ἄλ-
λων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγκαθεδήσῃ δέ μοι φη-
σὶ καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνη-
σεν αὐτ' τῆς εὐχῆς ὧν ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασι-
λείαν. αὕτη δ' ἐν οἰκοδομῆσαι μὲν ἱερὸν ὅλυμα, κα-
θιερώσασθαι δ' ἐν αὐτῆς τὸν & θεοῦ ναὸν, ἀποκατεῖναι
δ' καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβεχοδονόσορ & εἰς βα-
βυλῶνα ἐκόμισεν. καὶ τ' τότε ἐφ' ᾧ τυμὸν αὐτῷ ἐστιν ὁ
μοι νῦν ὑπὲρ ἐμοῦ αἰτήσασθαι, κελεύοντι σοφῷ καὶ συνε-
τῷ δόξαι ὑπὸ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ
τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχοις καὶ σατράπαις γράφει, κε-
λεύων τε πέμψαι τ' ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
μέλλοντας ὑπὲρ τ' οἰκοδομεῖν ἐξιέναι & ναοῦ. ἐπέστειλε δ'
καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομί-
ζειν ἐκ & λιβάνου τε μόντας εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ συγκα-
τασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐρᾶψεν
ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τ' ἰουδαίαν τ' αἰχμαλώτων
ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ὑπερόπτους καὶ τοὺς αὐτῶν σατ-
ράπας κωλῦσαι ὑπερβῆναι τοῖς ἰουδαίοις τοὺς βασι-
λικοὺς χρείας, ἀνῆκέ τε πᾶσαν ἵνα ἂν καταρχὴν δυνη-
θῶσι τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νεμεσθαι.
προσέταξε δὲ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας
καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας ἃς τ'
ἰουδαίων

urbem adjutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, jubere & velle regem liberos esse omnes Judæos, quotquot ex captivitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios usus à Judæis exigere: & quantum agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cavæ habitatoribus imperavit, ut agros, qui aliquando Judæorum juris fuissent, antiquis possessoribus

ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ ἐφόρτισε τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοῦναι, δοῦναι δὲ αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπιτρέψε, καὶ τῷ χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτι ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς λεύταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, ἐφοσιώσε κλήρους γῆς δοῦναι, καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τι φέρειν τῷ τοῦ βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ πάντα ὅσα κύρος ἐφ' αὑτοῦ ἐξεληλύθη ἐκ τῆς τῶν ἰουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων ἐφόδῳ τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν δαρείῳ παρόντες ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σὲ φησι δέσποτα τυχὼν δώρων. ταῦτ' οὖν σοῦ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ περὶ τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. ταῖς ὁμοφύλοις εὐηγγελίσατο τὰ φῶτα τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πατρίον γῆν. εἰς δὲ πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὸ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντες ἕως τῶν ἱεροσολύμων ᾠδεύον μετὰ χαρᾶς καὶ τερπῆς, ψάλλοντες καὶ καταυλούμενοι καὶ συνεφορούμενοι τοῖς κυμβάλοις. συνεπέμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέστειλαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένοι. ἐμοὶ δὲ ἐκ εἴδεξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵναμὴ τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποστάσης, διαπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ἔτη ιβ'. τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος μὲν μυριάδες υἑξ. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια πεντηκοντα δύο. πάρεξ δὲ τούτων λεῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ῥηϊ. πυλωροὶ δὲ ῥοὖλοι δὲ ἱεροὶ τῆ'. ἄλλοι τε ὡς τούτοις λέγοντες μὲν εἶναι τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὔτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον ἐπιδεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων διῃρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, ἕπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἕπτα. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι σιμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φασὶ. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πλήθυος λῶ, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῶν ἡρώων τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, ὡς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ δὲ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἱ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ'. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται μέρος τι δὲ πάντες λαὸς τῶν ἰουδαίων, ὅσον λῶ ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem juxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc usum essent necessaria, sacrasque vestes, in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem divinam faciunt, de suo præberi voluit, nec non etiam organa quibus Levitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus urbis atq; templi certas terræ portiones assignari jussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, deque Judæorum restitutione, confirmavit omnia, quæ prius Cyrus decreverat. Zorobabel autem hanc gratiam à rege consecutus, quam primum egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, qvod coram rege inter concertatores visus sit sapientior, confitens totum hoc divini esse beneficii: peractaque gratiarum actione, precatus, ut & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Qvo audito, primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per hujusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festivitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt, comparatis & jumentis, quæ uxores ac liberos veherent: deducentibusque, quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viam emetiebantur hilares. personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Judæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Judæ & Benjamitica. Levitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia cum septingentis quadraginta duobus, præterea Levitici generis cantores aderant centum octo & viginti, janitores decem supra centum, sacri servi trecenti duo & viginti, ad hæc, qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. rejecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali, quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leviticis & sacerdotalibus genealogiis inveniebatur, erant autem numero quingenti & viginti quinque. Sequebatur etiam servitiorum multitudo septem millium trecentorum triginta septem, cantores etiam & cantatrices biscentum quinque & quadraginta, cameli quadringenti cum triginta quinque, jumenta quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis, quam modo recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Judæ & stirpe Davidis natus, & cum eo Jesus Josedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium suffragiis ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in sumptus hujus profectionis minas auri centum, argenti vero quinquies mille. atque in hunc modum sacerdotes ac Levitæ & pars quædam populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti, reliqua vero multitudo paulisper discedentes prosecuta,

domos quisque suas redīt. Septimo autem mense postquam Babylonem exiverant, Jesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis, è tota regione populum Hierosolyma convocaverunt, cupide ad mandatum eorum convenientem: & ædificaverunt altare, in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia juxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebraverunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, juxta legislatoris præscripta & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasque sabbatorum atque omnium sanctarum festivitatum. tum qui vota voverant, reddebant ea sacrificantes à novilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum, qui convehebant materiem. Hoc enim Sidonii facile ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Joppensem portum eas perducebant, ita ut primum a Cyro, & tum iterum à Dario jussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Judæorum secundo, mense secundo, quando, jactis templi fundamentis, prima die Decembris cœperunt superstruere, præposuerunt que operi curando, Levitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Jesum cum filiis ac tribus fratribus, & Zolimielem Judæ fratrem, Abinadabi filium, ejusque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celerius opinione crescebat templi ædificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Levitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Davide quondam institutos. Sacerdotes autem & Levitæ cognationumque principes ætate provectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animadvertebant, reputantes, quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, ut qvod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec ullum detrimentum factum quibat animadvertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici, auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito, quod Judæi è captivitate Babylonia postliminio reversi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Jesum, principesque cognationum, postulantes, ut eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se qvoque ajebant Deum colere, & ejus gloriari nomine, religionisque ejus studiosos fuisse jam inde ab illo tempore, quo Salmanasar Assyriorum rex è Chuthia & Media gentem eam in loco illa transtuler-

A εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἐνιαυτῷ γὰρ μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἔξοδον. ὡς ἐπέμψαντες ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἦσοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς κατὰ τὴν χώραν σωήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν ὠφθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ ἐν πρότερον ἦν ἀνοικοδομημένον πάντα ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατὰ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ὦν αὐτὴν διετάξατο. καὶ προσφοράς μὲ ταύτας, καὶ τοὺς καλουμένους ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν, οἵτε πεπληρωμένοι τὰς ὑχὰς ἀπέδοσαν θύοντες ἀπὸ νομηνίας δὲ ἐδόμην μῆνες. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας δὲ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν

B

C εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦν, τὰ πέδεια κατάγουσι ἐκ δὲ λιβάνου ξύλα θήσουσιν αὐτὰ καὶ σχεδίαν πήξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο δὲ πρῶτον μὲν κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῶν ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ θεμελιωμένων, συνείχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς ἀπὸ μηνὸς ἀγείροντας τῇ νουμηνίᾳ δὲ δεκεμβρίου μηνὸς, δὲ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προσησαν δὲ τῶν ἔργων, λευιτῶν τε τοὺς εἰκοσιέτεις ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλιμηλ

D τὸν ἀδελφὸν ἰούδα δὲ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐ μὲν ναὸς, πάσης χρησαμένων αὐτοῖς τῶν τοῦ θεοῦ ἐπιμελείαν ἐγκεχειρισμένοι, θᾶττον ἢ προσεδέκησεν ἄντας ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ δὲ ἱεροῦ, μὴ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς ταῖς σωήθεσι φωναῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου ᾠδαὶ, ἀναβάντες ὕμνουν τὸν θεὸν, ὡς τοῦ εἰς αὐτὸν ὁλοσχοίνου δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρε-

E σβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπλοῦντας μεγίστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγονότα ὁρῶντες ὑπὸ πενίας ἐνδεέστερον δὲ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δαιμονίας ὑπολελειμμένοι καὶ τῆς ἀξίας δὲ ναὸ λογιζόμενοι, κατήφουν τῇ ἐπὶ τούτῳ λύπῃ κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θελούσῃ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοὺς παρόντι, καὶ τὸ μέσον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, δ πρότερον ὄντα ὁδὲ

F ναὸν λόγον ποιούμενον, ὁδὲ ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὸ σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν εἰς ὑπερέλαβεν. ὑπερεφώνει δὲ τῶν τῶν σαλπίγγων ἦχος τῷ θεῷ δὲ πλήθους χαρὰν, ἢ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν δὲ κατασκαφέντος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες σαμαρεῖται, ἐτύγχανον δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδᾳ φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συμπόρευμον τῷ αἰτίαν τ

G θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τὸν αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν προσῆσαν τοῖς ζοροβάβελῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατρίων, αἰτοῦντες αὐτοῖς δὲ πρὸς τὴν σκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τὴν οἰκοδομίας. προσῆμεν δὲ ἐκ ἐλάττων ἐκείνων τὸ θεὸν ἐφάσκον, καὶ τοῦτον ὑπὲρ χόμεθα, καὶ τὰ θρησκείας ἐσ μὲν ὑπὸ μνήμην ἐξ ἐκείνου χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐκ τῆς χωθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐν τα-

καὶ τὰς μὲν ἐνέχυρα ἀνεσώσατο, τοῦ δὲ Μαρδοχαίου A & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc qui-
τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αὐτῷ τῆς σωτηρίας γεγονότι, dem pro ſalute ſua, qvam ei debebat, præmii ni-
μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγ- hil perſolvit, tantum nomen ejus in commenta-
γραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσ- rios ſuos referri juſſit & annotari, ipſum vero
μένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαῖόν- verſari in regia, receptum inter amicos regis ne-
των τοῦ βασιλέως. ἀμὰν δὲ Ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος ceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius
δὲ Ἀμαληκίτην, ἐπίστατο παρὰ τὸν βασιλέα, προσ- Amadathis genere Amalecita ad regem venie- Eſth. 3.
κυνοῦσιν οἵ τε ξένοι καὶ πάντες. ταύτην αὐτῷ τὴν τιμὴν bat, adorabant eum omnes tam Perſæ qvam ex-
ἐκπαρέρχου κελεύοντος γνώσεσθαι. Μαρδοχαίου δὲ B teri, idqve ipſius Artaxerxis juſſu. Mardo-
Ἀλλοφύλιον καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτῷ νόμον οὐ προσκυνοῦν- chæo vero propter patriam inſtitutionem non
τος ἄνθρωπον, ὡς παρεφύλαξεν ὁ Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο adorante hominem, ille, cum hoc obſervaſſet,
πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, percontatus eſt, cujas eſſet. & audito, eſſe Ju-
καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, dæum, iratus exclamavit, rem indignam, cum
προσκυνεῖσιν αὐτὸν, ἔτος δὲ ὢν, σὺκ ἀξιοῖ τοῦτο ingenui Perſæ adorarent eum, ſervum iſtum de-
ποιεῖν. καὶ τιμωρήσασθαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν dignari idem facere: volensqve pœnas de Mar-
μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν οὐκ ἠξίωσε βασιλέως μι- dochæo ſumere, parum putavit ipſum ad ſuppli-
κρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διεγνω πᾶν ἀφανίσαι, cium depoſcere, niſi gentem ejus univerſam
ἐκ γὰρ φύσεως τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος C perderet, qvod eſſet natura Judæis infeſtus:
τῶν Ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρ- qvandoqvidem Amalecitarum gens, ex qva
το. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος ipſe erat, a Judæis victoribus extincta fuerat.
εὐμεγέθη τι πονηρὸν, διεσπαρμένον δὲ καὶ οὐ κατὰ Igitur adito rege, orſus eſt accuſationem, eſſe
βασιλεύομένης οἰκεῖ μόνης, ἀμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε gentem qvandam malam, ſparſam per univer-
θρησκείαν τῇ αὐτῇ τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις ſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem
χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ἀπο- a cæteris hominibus, diverſis ceremoniis & legi-
τρόποις τοῦ σοῦ λαοῦ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. ἔστι τὸ bus utentem, infenſam & moribus & ſtudiis reli-
ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργεσίαν κατα- D qvorum populorum, & totius mortalium gene-
θέσθαι, κελεύσεις πρόρριζον ἀπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ ris. Hanc gentem, inqvit, ſi vis ſubditis tuis
λείψανον καταλιπεῖν, μηδὲ εἰς δουλείαν τινῶν φυλα- gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel
χθέντων, μή τε αἰχμαλωσίαν, ἵνα μήτοι τι μὴ ζημιωθῇ captivo vel ſervo ſuperſtite relicto. & ne quid
τὰς φόρους τὰς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ δὲ ἰδίας οὐ- inde tuis tributis decedat, de meis bonis promit-
σίας αὐτὸς ἐπαγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων to tibi qvadraginta talentorum argenti millia,
ἀργυρίου δέ. ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum
παρέχειν ἡδέως ἐλεγεν, ἵν' ὅσον τάχιστα ἐκλυθῇ τῶν tuum repurgetur ab iſta hominum colluvie.
κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα δὲ Ἀμάνης ἀξιώσαντος, ὁ E Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei
βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεσθαι, καὶ τοὺς ἀν- ſe remittere dixit, & homines eos concedere, ut
θρώπους ὡς τι ποιεῖν αὐτὸς ὅτι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman au-
ἐπεθύμει Ἀμάνης, ὡς δὲ χρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς tem voto potitus, confeſtim edictum nomine re-
δὲ βασιλέως εἰς ἅπασαν τὴν ἐθνῶν ἐφέρετο. ἦν δὲ τὸν τρό- gis per omnes nationes evulgat in hanc ſenten-
πον. Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τ' tiam: Rex magnus Artaxerxes centum viginti
Αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ σατραπιῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. ſeptem ſatrapis, qui Indiam inter & Æthiopiam
πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας provinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus
εἰκημένως, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον imperium tot gentium, & orbis, qvam late volui,
μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρ- F dominio potitus, cum nihil ſuperbum aut ſæ-
τεῖν, ἀλλ' ἐπιεικὴ καὶ πρᾶον ἐμαυτὸν παρέχων καὶ vum in ſubditos admitterem, ſed manſveto ac
πρόνοιαν μὲν εἰρήνης καὶ εὐνομίας αὐτοῖς, ἐζήτουν miti moderare eos regimine, & pacem in primis
πῶς εἰς ἅπαντα τοῦτων διαπαραμένοι αὐτοῖς γένοιτο. ἔστι ac juris tutelam procurarem, cogitavi, qvomo-
δὲ Ἀλλ' σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὰ πρώ- do hæc bona poſſent eis manere perpetua. Ad-
τιστα μοίρας δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, ἐφ' ἑμὲ δὲ τὴν monitus igitur ab amico propter prudentiam &
Ἀλλ' πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν Ἀμάνης, κηδεμονικῶς ὑ- juſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob
πολαβὼν μοι παντάπασιν ἀνθρώπου ἀναμεμίχθαι egregiam fidem ſecundum poſt me locum obti-
δυσμενὲς ἔθνος. ἐπὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, ἐπὶ τοῖς βασιλεύ- G nente Amane, eſſe permixtam hominum generi
σιν ἀνυπότακτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, ἐπὶ gentem inimicam, & ſuis quibusdam legibus u-
τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις tentem a cæteris diverſis, inobedientem regibus,
πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλωθέντας ὑπὸ σὲ δόλῳ πρὸς & depravatam moribus ac ritibus, nec monar-
μου πατρὸς Ἀμάνα, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις chiam nec negotia noſtra probantem, volo ac e-
ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλεῆσαι dico, ut hos ab Amane mihi parentis loco habito
πλέον ἢ τοὺς ἐπιβαλομένους πεισθέντας ὑβρικόσι indicatos cum uxoribus & liberis perdatis, nemi-
τῶν γραμμάτων. καὶ ἔστι γνῶσις βλομαγτῇ πεπάρτῃ ni eorum parcentes, neqve miſerationi plus
ἐπὶ δεκάτῃ ἐπὶ δυσὶ μησὶ Ἀδὰρ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ παν- qvam noſtro edicto tribuentes: idqve fieri jubeo
τα χόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ Ἀλαφθαρέντες, decima tertia die duodecimi menſis præſentis
λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον Ἀγαγὸν παρέχωσι. anni: ut, una die deletis in totum noſtris hoſti-
bus, in poſterũ pace ac ſecuritate frui nos liceat.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem ſparſo, omnes ad Judæorum internecionem in diem præſcriptum ſeſe expediebant, idemqve ſtudium erat & Suſis in urbe regia. Rex interim & Aman conviviis vacabant & compotationibus, perturbata civitate & futuri expectatione ſuſpenſa. *Eſth. 4.* At Mardochæus, re cognita, ſciſſis veſtibus, opertus ſacco & ſparſus cinere ferebatur per urbem, iniqvum facinus clamitans, maximam gentem internecioni eſſe addictam: & vociferando talia usqve regium palatium delatus, ibi demum conſtitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Judæorum habitus aut affectio in cæteris urbibus, qvacunqve regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam ſibi cladem lugentibus & lamentantibus. Ut vero reginæ nunciatum eſt, Mardochæum in tam miſerabili habitu ſtare proforibus palatii, perturbata hoc rumore, miſit, qvi ei veſtimenta mutarent. Qvi cum id recuſaret facere, qvod nondum ceſſiſſet cauſa, propter quam eum habitum ſumpſerat, vocatum ad ſe eunuchum Achratheum, qvi tum forte aderat, miſit ad eum, ſcitatum, quid mali accidiſſet homini, ut talem cultum ſumeret, ac, ne ipſa qvidem rogante, vellet deponere. ibi Mardochæus omnem cauſam eunucho exponit ordine, & qvod edictum regium per univerſam ditionem eſſet divulgatum, & qvantam vim pecuniæ pollicitus ſit Aman, ut internecionem ejus gentis a rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Suſis propoſiti ad reginam perferendum ei tradidit, adjectis mandatis, ut ſupplex regem adiret ſuper hoc negotio, nec gravaretur pro incolumitate ſuæ gentis ad tempus infra dignitatem ſeſe demittere, & deprecari ejus periculum. Amanem enim, cujus ſecunda ſit poſt regem dignitas, incitare eum crebris contra Judæos accuſationibus. Hoc cognito, regina rurſum Mardochæo nunciat, nec vocatam ſe a rege, & capitale eſſe invocatum ad eum irrumpere, niſi ipſe incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim ſolis impune eſſe, qvibus hoc forte contingeret. Qvibus ille auditis rurſum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam reſpectum habere ſalutis propriæ, ſed potius univerſi generis. ſi enim hoc nunc facere negligat, Deum qvidem omnino laturum ſuis auxilium, ipſam vero cum ſua familia daturam pœnas eis, qvos tunc contemneret. Tum Eſther, non mutato nuncio, jubet patruum Suſis concionem Judæorum advocare, & pro reginæ ſalute triduanum jejunium indicere: ſe qvoqve idem facturam pollicita cum ancillis domeſticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam, ſi ita uſus veniat. Paruit ille reginæ &, indicto ſuis publico jejunio, ipſe qvoqve ſupplex Deum precatus eſt, ne populum ſuum deleri permitteret, ſed qvemadmodum antea ſæpe ſaluti eorum proſpexiſſet,

A τέτε κομισθέντος δὲ τὰ πρόγραμματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ἦσαν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν προειρημένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐσπούδαστο δ' ἦν ὅτε, καὶ ἐν τοῖς Σούσοις. ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης, πρὸς εὐωχίας καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ πόλις. ὁ δὲ μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιῤῥήξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ κατακεύμενος ἀσοδίαν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικῆσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ δὴ τε λέγων ἕως τῶν Βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. ἐξὸν δ' ἐξὸν εἰσελθεῖν αὐτὸν τοιῶτον πρόκειμένον ἀχῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν οἷς τὰ περὶ τέτων προετέθη γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ Βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν ἔτως οἰκτρῷ σχήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, παραχθῆναι πρὸς τὸν ἀκόλεν, ἐξέπεμψε τὰς μεταμφιέσοντας αὐτόν. ἀπειθέντος δ' ἐκείνου τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ ἔτον ἀναγκασθήσεσθαι λαβεῖν δεινῶ πεπαῦσθαι ἔτο προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον ἀχράθεον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τί συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωπὸν πενθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα ἔτο μεθίεται, ἐπὶ αὐτῆς φθεγκαλούσης, ἀπέθετο. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, ὅτι γράμμα τὸ περὶ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῇ Βασιλεῖ χώραν διαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν δ' ἐθνους ὠνήσατο φθορὰ δ' Βασιλέως ἀμάνης. δὸς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τὸ ἐν Σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἐσθήρᾳ, καὶ περὶ τέτων δεηθῆναι δ' Βασιλέως ἐπιτίλλετο, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν δ' ἐθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν ἀχῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραπήσεται τὸς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὸν γὰρ τὴν δὲ τέρων ἔχοντα τῷ Βασιλεῖ τιμὴν ἀμάνην, καταμηνύσαντα τὸ Ἰουδαίων, παροξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν Βασιλέα. ταῦτα γνῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς μαρδοχαῖον δηλῶσαι, ὅτι μήτε κληθεῖη πρὸς δ' Βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἀποθνήσκει, πλὴν ᾧ μὴ τινα σώζειν βελόμενος προτείνειεν τὴν χρυσῆν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν ἔτ ποιήσειεν ὁ Βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, ἔτ' οὐκ ἀποθνήσκειν μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεσθαι. μαρδοχαῖος δ' τέτες κομισάντος αὐτῷ δ' εὐνούχου παρὰ τῆς ἐσθήρας τὸς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν δ' ἐθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε δ' νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν πρόδηλον δ' θεοῦ πάντως, αὐτὴν δ' καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τ' ὀλιγωρηθέντων διαφθαρήσεσθαι. ἡ δ' ἐσθήρα, ἀπέστειλε μὲν τῷ μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα, διήκονον, εἰς σῦσα παραδήσοντα, τὸς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν. καὶ νηστεῦσαι πάντων ὑπερθεμένους ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι τρεῖς ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσουσαν μετ' τ θεραπαινίδων, τό τε προσελεύσεσθαι τῷ Βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπομένειν, κἂν ἀποθανεῖν δέη, ἔτ' ὑπομένειν. καὶ μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς ἐσθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, καὶ τὸ θεῖον σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑφεῖσθαι αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῦ πολλάκις προενόησε,

καὶ ἀ-

καὶ ἁμαρτῶντι συγγνώμην, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τ̃ κατηγελμένης ἀπωλείας. ἐδὲ γὰ ἁμαρτὼν τι κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τ̃ αἰτίαν τῆς ἀμάνυ ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσαι μηδ' ἓν σοὶ δέσποτα φησὶ τιμὴν παρέσχον, ταύτην ἀνέντα ὠθούμενα ὀργὴν ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα κ̃ τ̃ μὴ θαυμάζοντων τὰς σὰς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, θαλαλοῦν προσευχὴν τὴν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἐν ἀπίσῃ γῇ ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὰν εἶχον, ἤδη καὶ προσπεσόντων. καὶ ἐθήρα ἡ ἱκέτις τὸν θεὸν τὰ πατρίω νόμω, ῥίψασα κ̃ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιελομένη, καὶ τροφῆ ἓ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσι δοποταξαμένη, τρισὶν ἡμέραις ἤτει τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὴ αὐτὴν, δόξαν δ' ἐφθέσασαν τῷ βασιλεῖ, πιθανὴν μὴ τοὺς λόγους θαλαλοῦσαν, τὸ ἦ εἶδος ὑπερεπιτέρειν τῆς προτέρας ἓσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν παραυτίκα τῆς ὀργῆς ἔπι παροξυνθῆναι πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τ̃ ὁμοεθνῶν, ἓν τοῖς ἐσχάτοις συλλόντων. μῖσος τε γὰρ ἐᾶ τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀπωλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτῷ καταγασκάσαντας. ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὴ τὴν ἐσθῆτα, σκεύλεα, καὶ τὸ χῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλειαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένη αὐτὴν κάφως ἔφερεν, ἡ ἦ ἑπομένη, τὸ βαθὺ ἓ ἐνδύματος καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπαωρεῖ τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τ̃ βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, πρόσοψιν ἦ κ̃ στομνὸν ὑπερφέρουσα τὸ κάλλος. εἰσῆλθε ἦ πρὸς αὐτὸν μ̃ δέος. ὡς ἦ κ̃ πρόσωπον αὐτὸ καταζόμενον ὑπὸ θρόνυ γίνεται τ̃ βασιλικὸν ὠκισμένον κόσμον, ὃς λῶ ἓν ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσῷ ἦ κ̃ λίθοις πολυτελῶς, φοβερώτερον ἓ δὲ αὐτὸ μᾶλλον ἰδεῖν μένον, καὶ τι καινὸν προσδέκτος αὐτῷ ἀπηνέστερον, κ̃ ἀναπεσὼν μένω ἐπὶ τῆς ὀργῆς τὸ πρόσωπον, παρεσις δ' ὑπὸ αὐτῷ ἐπὶ δέους λαμβάνει, καὶ τοῖς ὠθοῦσι πολὺν ὄσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ ἦ βασιλεὺς κ̃ βέλτιον οἴμη δ' ἰδεῖν, τὴν ἀναίσχυντον μετέβαλε. καὶ δέησιν πρὸς τῆς γυναικὸς μὴ καὶ πάθῃ τι τ̃ χειρόνων ὑπὸ δ' φόβυ, ἀνεπήδησεν ἀπὸ δ' θρόνου, καὶ τῆς ἀγκάλαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτήσατο, καταπαυζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ ἀναῤῥῆν θαλαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύσειν σκυθρωπὸν ὅπως αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν γὰ νόμον δ' τὸν πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι τὴν ὁμοίως αὐτὸ βασιλεύσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐπετίθει τῇ χειρὶ, ἓ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅπι τὸν αὐχένα αὐτῆς ἅψ̃ τ̃ νόμον, εὐλαβείας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, δέσποτα εἶπεν, σὸν ἔχω σοι τὸ εὐφρόνιον δ' συμβεβηκότ̃ μοι ῥαδίως εἰπεῖν. ὡς γὰ εἶδον σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, εὐθὺς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, καὶ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μ̃ ἀθενείας, αὐτὸν τε ἀγωνία καὶ παροιχὴ καταλάμβανε, καὶ τὴν ἐσθῆτα εὐψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτὸ καὶ τὰ ἡμίση τῆς βασιλείας ἂ δέοιτο τούτων θαλαχωρήσοντ̃ αὐτῇ. ἡ ἦ ἐσθῆτα ὅτι ἑστιᾶσιν αὐτὸν μετὰ ἁμάνου δ' φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὰ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγε ὡς ἦ ἐπιθυμοῖ καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

& indulſiſſet peccatorum veniam, tum qvoqve eos a denunciato liberaret periculo. non enim ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen infamis ſupplicii, ſed ideo ſævire Amanem ira percitum, qvod ſoli Deo debitum adorationis honorem a ſe non tulerit, & propter divinarum legum reverentiam integre ſervatam, univerſo generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum, ut eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat, qvam videbantur ſibi habere præ oculis. Regina qvoqve ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabatqve, miſeratus daret ei apud regem, qvali maxime opus eſſet, facundiam, & majorem qvam unqvam antea formæ gratiam, ut modo utroqve permotus rex ad clementiam, & in ipſam fiat indulgentior, & popularibus ſuis in extremo periculo conſtitutis patrocinantem æqvis oculis aſpiciat. Utqve in rege odium inimicorum ingeneret, omniumqve imminentium in eorum perniciem, ni ipſe avertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum divina miſeratione, denuo mutat habitum: &, ſumpto cultu, qvi reginam deceat, cum duabus pediſeqvis, qvarum altera ſuſtinebat innixam leniter, altera a tergo ſinuoſam & fluentem in terram veſtem ſummis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas ſuffuſa, & majeſtate mixtam venuſtatem præferens, nec omnino a metu libera. Qvem ubi conſpexit ſublimem in ſolio, inſignemqve cultu diſtincto auro & gemmis ac unionibus, horror qvidam eam repente ſubiit: & forte torvius eam ac ſubirato vultu inſpexerat: moxqve attonita, fluentibus membris, in ſuſtinentem ad latus totam ſe rejecit. Rex autem, non dubium, qvin voluntate Dei, mutatus extimuit, & ſolicitus, ne qvid gravius conjugi accideret, e ſolio ſe proripuit: blandeqve in ulnas exceptam refovebat ſvavi alloqvio, jubens bono animo eſſe ſecuram, qvod invocata venerit. legem enim illam latam eſſe in ſubditos. ipſi vero, ut regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum ejus inſeruit, & cervicem ejus virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inqvit, eloqvi non poſſum, qvid mihi repente acciderit. ut enim te conſpexi tanta majeſtate verendum, continuo refugiens interius defecit me animus. & cum hæc verba ægre langvida & exili voce protuliſſet, magis etiam ſolicitus ſolari eam cœpit prolixius, paratum ſe qvidvis gratificari pollicens, vel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantum rogavit, ut ad cœnam ſibi paratam conviva cum Amane amico veniret. Qvod cum annuiſſet, amboqve veniſſent,

Eſth. 5.

inter pocula uxorem jubet dicere, quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in craſtinum differre ſe petitionem dixit, ſi modo liberet ei redire cum Amane ad convivium. id vero libenter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, qvod ſolus tali honore dignatus ſit, ut cum rege vocaretur a regina ad convivium, qvod nemini alteri contigerat, & cum obiter in palatio videret Mardochæum, excanduit, quod nullus ab eo ſibi honor exhiberetur: reverſusq; domum, advocata uxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarravit honorem, in qvo eſſet tam apud regem qvam apud reginam. nam cum ea die ſolus cum rege apud eam cœnaſſet, in craſtinam qvoqve ſe vocatum eſſe. unum ſibi eſſe permoleſtum, qvod Mardochæum Judæum videret in palatio. cumqve Zaraza diceret, oportere eum trabem qvinqvaginta cubitorum parare, & mane, petita à rege poteſtate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea ſententia, juſſit familiares curare, ut ejusmodi trabs erigeretur in ſuo palatio, parata ad Mardochæi ſupplicium: id qvod etiam mox factum eſt. Deus autem irriſit Amanis ſpem improbam, cui ſciebat eventurum longe aliud. Nam ea ipſa nocte ſomnum regi ademit: qvi nolens vigiliæ tempus perdere, ſed malens in aliqvod regni negotium id impendere, juſſit ſcribam, allatis commentariis, reſtam a ſe qvam a majoribus geſtas legere. qvo legente, intellexit qvendam ob rem egregie geſtam donatum amplis poſſeſſionibus in regione, cujus nomen erat aſcriptum: alium ob fidem munera accepiſſe precii maximi. tandem ventum eſt ad eum locum, qvi continebat Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum conjurationem, Mardochæi detectã indicio. qvo lecto, cum ſcriba ad aliud deinceps tranſiret, inhibuit eum rex, percontatus, an non ſit adſcriptum redditum ei aliqvod præmium. illo vero negante qvicqvam tale ſcriptum, juſſit eum deſinere, &, qvota noctis hora eſſet, ſcitatus eſt ab eo, cujus hoc erat officium: & audito, qvod eſſet jam diluculum, mandavit, ut viſerent, qvisnam amicorum adeſſet pro palatii foribus, ſibiqve renuntiarent. forte autem Aman aderat, qui ſolito citius venerat, rogaturus Mardochæi ſupplicium. famulis vero renuntiantibus, Amanem eſſe pro foribus, juſſit eum intro vocari. cui ingreſſo, Cum ſciam, inqvit, amicum te mihi præcunctis benevolum, rogo, da mihi conſilium, qvomodo poſſim pro mea magnificentia honorare qvendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans, qvamcunqve ſententiam protuliſſet, in rem ſuam fore, qvod ipſe præcæteris regi carus eſſet: indicavit ei, qvod putabat optimum, his verbis: Si vis hominem, qvem tibi ais dilectum, cumulare inſigni gloria, fac, ut eqvo vehatur, veſtitus ſicut tu, & aureo torqve ornatus: & unus aliqvis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam urbem, qvod ſic honorabitur, qvem rex honorare voluerit.

Eſth. 6.

τὴν ἐαθήρην σκέλδοσιν αὐτῷ δηλοῦν τὴ βούλεσθαι. μηδενὸς γὰρ ἀπολείψειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐξαιτήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ἀνεβάλλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μὴ ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. ὁ δ' βασιλέως ὑποδεξομένου, ἐ ἀμάνης ἐξῆλθε πρόχαρης, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ ᾤετο τῇ ἐθήρᾳ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοιαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑποξηνάκτησεν, ὑδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ γεναμένης πρὸς τιμὴν ἐγίνετο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς ὐ μόνος βασιλέως ὑποδεχοίη μόνου, ἀλλὰ καὶ μόνος τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σήμερον ὡς δεῖπνησεν παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν. ἐλεγέ τι μὴ ἀρέσκειν, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτοῦ ζαράζας ἐπιτάξης κελεῦσαι ξύλον κρῆναι πηχῶν ν', καὶ πρωὶ παρὰ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασαυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὴν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμάσαι μύοις, ᾗπερ ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ ἅτε μὴν ἑτοίμου. ὁ δ' θεὸς καταγελᾷ τῆς ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτάρπετο τῷ ψευσομένῳ. ἐ γὰρ βασιλέως διὰ νυκτὸς σκέψεως ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' ἀβούλομενος ἐργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀργυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα, καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ ἴδια πράξεων, ἀναγνώσεως αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δ' καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρίστειαν ἔν τινι χάρᾳ εὐεργεσίας χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δ' διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα μειζόνων, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθὼ καὶ θεοδέστην τοὺς ὑποβουλεύσαντας εὐνούχους τοῦ βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἐν ἡμέρᾳ φράσαντος δ' μόνον ὅτε γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πράξιν, ἔσχεν ὁ βασιλεύς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει χάρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς ἂν τῆς νυκτὸς ὥρᾳ τοῦτο τὸ ὑπὲρ τούτου πεπαγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δ', ὡς ὀρθρος ἐστὶν ἤδη, προσέταξε τοῖς φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, ὅτεν αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δ' ὡς τὸ ἀμάνου εὑρεθῆναι. ἐσθίον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθη, πρὸ δ' μαρδοχαίου θανάτου δεησόμενος αὐτός. τοῦ οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης ἔστι πρὸ τῆς αὐλῆς, σκέλδοσιν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ', φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἐμαυτοῦ μόνον εὔνουν, συμβουλεῦσαί μοι θαρσαλῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινα σεργόμενον ὑπ' ἐμὲ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δ' ἀμάνης λογισάμενος ἐν ἑαυτῷ ἂν δῶ γνώμην ταύτην δώσειν ἑτέρῳ αὐτός, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ βασιλέως μόνον, ἐν ᾧ ἔστι δρίσειν εἶναι, τούτῳ φανερὰν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιτο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῄς ἀγαπᾶν, δόξῃ θεραπεύειν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα, σοι φορουῦτα, καὶ θεραυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ἣν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

καὶ τῆς δωδεκάτης ἐκπλεύσαντες ἡμέρας, τῇ πρώτῃ τοῦ πέμπτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ἐξάρχου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱερουσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ὡδαχθὲν παῖς χαλὸς φύλαξιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν γὰρ καὶ τῶν ἱερέων υἱοὶ) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χίλια. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντα ρ. χρυσοῦ σκεύη τάλαντα κ. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ἑξακόσια τάλαντα. καὶ τὰ μὲν ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες, οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἱσραηλῖται. ἀλλὰ δοὺς ἦν καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῶν ὁλοκαυτώσεων νενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους ιβ. ὑπὲρ κακίας τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς καὶ ἄρνας ο β. ἐλέφους εἰς ἀφάτησιν τῶν ἡμαρτημένων ιβ. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀναγκῶν ἐχόντες, ἐπιμησάν τε τοῦ ἔθνους, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς χρείαν συνήγησαν. πᾶσι μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβαλλάσσατο ἔσδρας. προσχώρησε δ' αὐτῷ κρίναντι αὐτὸν ἄξιον οἶμαι δὲ θεοῦ τῶν βεληθέντων ἀλλὰ χρησότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἀβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὸν ὀφλεῖν πάντας ὀργὴν λαβεῖν, πάλιν αὐτὸς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν δύο τοῦ λύπης τὴ ἐσθῆτα, καὶ τὴ κεφαλὴν ἀπαράσσων, καὶ τὸ γένειον ὑερίζων, ὅπερ τὴ γῆν τε ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν ὅπερ τοῦ τὴ αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους δ' λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτὸς τὰς γυναῖκας. καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσόντα τέκνα οὐκ ἀκουσθήσεσθαι, διέμενεν ὅπερ τὴ γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, τὴ ὅπερ τοῦ γεγενημένου λύπης συμμετελαμβάνοντες. ἀναστὰς δ' ἀπὸ τῆς γῆς ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν αἰσχυνόμενος μὲν ἐλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας διὰ τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὴ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τῶν πατρώων ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν αὐτὸν ἱλεῶν καὶ λέγων ἐκ τοῦ τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας περισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς ἱερουσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεπιηκόσιν, ἴναγε δ' ὅπερ τὴν δεσποτικὴν χρησότητα ἐκ τότε ἀφεῖναι τὴν κολάσεως. ἐκ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῶν δ' ἀχῶν. θρηνούντων δ' πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτὸς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικισαμένους γυναῖκας. ἔπειτε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγενημένα. κολασθήσεσθαι δ' τοὺς οὐκ ἐπακούσαντας τοῦ νόμου πειθεῖς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐπέτρεψεν ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἱσραηλιτῶν, ἐκπέμψαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα. καὶ τὴ ἀχωνίᾳ συμβουλεύσαντα λαοῦ δ' τοὺς ἄρχοντας, ἐνδοὺς

A ubi peracto triduano jejunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusaverat enim deductores equites, dicens, Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, pervenerunt Hierosolyma ejusdem anni mense quinto. & continuo sacerdotibus gazophylacii custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum duodecim. Hæc enim erant dona regis ejusq; amicorum, & Israelitarũ Babylone manentium, qvo facto, obtulit Deo secundum legẽ holocautomata, tauros duodecim pro communi salute populi, arietes & agnos septuaginta cum duobo, hircos pro peccatis duodecim, procuratoribo etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibo necessitatibo eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem hujus migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, ut equidem reor, viri hujus virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post comperit quorundam indicio, quod quidam è vulgo sacerdotum & Levitarum parum servaverint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis uxoribus, ordinem sacerdotalem confuderint: rogatusque ab eis, ut ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quod primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si juberet eos uxores cum liberis ejicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum, quotquot erant bonæ mentis, & una flebant, addentes, se socios ejus tristitiæ. Esdras autem, sublatis ad cœlum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cœlum oculos attollere, dum cogito, quod populus ne majorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen, clementissime Deus, nostri misertus seminarium aliqvod & reliquias superstites conserva, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati mortem quidem commeritis, verum tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu, qui ad eum convenerat, mixtus ex viris & mulieribus atque pueris, accessit eo quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens illos peccasse, qui alienigenas uxores duxerint: suasitque ei, ut omnes adjuvaret, ut uxores cum nata ex illis prole abjicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animadverteret. qui secutus viri consilium, exegit super hac re jusjurandum à principibus Levitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto, exivit tem-

id enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cum ad invitandum eum veniſſet. eſſeqve eam crucem altam qvinqvaginta cubitos. Qvo audito, rex decrevit non alio ipſum afficere ſupplicio, qvam qvod in Mardochæum excogitaverat: juſſitqve, ut confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hic mihi admirari divinam potentiam, juſtitiamqve ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolum Amanem merito ſupplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inventoris, illo inſcio, convertit. Atqve ita Aman immodice amicitia regis uſus periit, & facultates ejus reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem a rege accitus, qvi jam cognatum eſſe conjugis ex ipſa didicerat, annulum accepit ab eo, qvi prius Amani fuerat concreditus. regina vero poſſeſſiones Amanis ei largita eſt. rogavit deinde regem, ut Judæis præſentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filii literis, ſparſis, qvam late pateret imperium. neqve enim ſe poſſe vivere, niſi & patria ſalva, & ſuis populariſ. rex autem pollicitus eſt, nihil, ipſa invita, ſe mandaturum, neqve voluntati ejus ulla in re contraiturum. Permiſit etiam, ut ipſius nomine, qvicqvid vellet, de Judæis ſcriberet, & regio ſigillo obſignatas literas per omnes provincias dimitteret. confirmatas enim regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes, qvi eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis regiis, juſſit eos pro Judæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, qvæ ſitæ ſunt Indiam inter & Æthiopiam ſub centum viginti ſeptem ſatrapis. qvarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum, qvæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolum erga inferiores exercent ſuperbiam, verumetiam contra ipſos autores beneficii non verentur inſoleſcere, qvantum in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ usqvam eſt inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abuntur ea contra illos, per qvos eam adepti ſunt, nec Deum qvidem timentes, cujus numen putant ſe poſſe fallere. Ex his qvidam propter amicitiam præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis publicis negotiis, privatis indulgent odiis: & decipientes eos, quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumniis efficiunt, ut indignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id qvod non e priſcis exemplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpicuum, ſed ex facinore, qvod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: ut poſthac non oporteat mentem adhibere qvalibuscunqve criminibus vel potius calumniis, ſed de cognitis cauſis judicare: & ſi qvidem peccatum ſit, ſevere animadvertere: ſin contra, abſolvere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi, non Perſici, ſanguinis,

Eſth. 8.

ὅτε γὰρ αὐτῷ πυνθανομένῳ τὸν οἰκέτην ἐτάξεν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ἥκοι τὸ δεῖπνον ἐλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι δὲ τὸ σταυρὸν ἐλέγε, ὑ πήχεων πεντήκοντα. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ προσαλεῖν ἐκέλευε τὸν ἀμάνην, ἢ τῇ κατὰ μαρδοχαίου νενοημένῃ, καὶ κελεύει παρὰ δεῖπνα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὸν ἀμάνην κολάσαντα πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' ἄλλου μεμηχανημένου τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνῳ ποιήσαντα εἶναι. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ὅτως γοῦναι παρεσκεύασε, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτοῦ πρῶτον ἑτοιμαζόμενα. ἀμάνης μὲν οὖν ἀμετρήτῳ φθόνῳ καὶ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, καὶ τὴν διαφθορὰν τὸ τέλος. τὸν δὲ ἐστίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος, καὶ δὲ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὸν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐσθῆρα, ὃν ἔδωκεν ἀμάνῃ δακτύλιον, ἔτον μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὸν ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δέεται δὲ βασιλέως, ἀπαλλάξαι δὲ αὐτὸν τῆς ζωῆς φόβου τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, θηλῶσα τὸν γραφέντα καὶ πᾶσαν τὸν χώραν τοῦ ἀμάνου δὲ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθορεύς, ἔτ' ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν τοῦτον τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποδέχεται μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐσομένου ἀκούσας, μηδ' οἷς βούλεται ἐναντίον ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται προστάττει αὐτὸν τῶν ἰουδαίων σκήπτρου ὑπὲρ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημειωσαμένου αὐτὸν τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὸν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ δὲ βασιλικῆς σημαντῆρος ἠσφαλισμένας ἐπιστολὰς, ἐδὲν αὐτῷ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς σκέλδυσι γράφειν τοῖς ἐθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, πᾶς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ὅσοι ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατραπιῶν ἡγεμένοις. τὰ δὲ γραφέντα, ἦν ὧδε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ὁ ταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἰὼ δὲ ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων σκαρπτοῦσι, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὺς ἀδικεῖν ὠκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιροῦντες. καὶ δὲ ἀπειροκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κέρδη εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντες, λήθεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τούτοις νομίζουσι, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τούτων προφάσιον πραγμάτων ὑπαρχόντων τοῖς φίλων, ὃ μισοῦσιν ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, ὑπαλλογισάμενοι τοὺς κρατοῦντας ψευδέσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς ἔπεισαν καὶ μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς κινδυνεύουσιν ἀπολέσθαι. ὅτε δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων οὐδὲ ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ἐστὶν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς ἡμετέρας ὄψεις πεπολυμμένον, ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἐπὶ δὲ λοιπὸν, μηδὲ οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δὲ ὅσα τοῖς αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν τὰ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δὲ ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσιέμενον. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος, διέφευ-

ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρη- A hospitii jure primum receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, ut patris appellatione eum dignaremur, & adorari juberemus, atqve secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neqve sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo, cui vitam & imperium debeo, benefactore ac servatore Mardochæo privare me voluit, simulqve vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis imperium postremo voluit adimere. Ego vero qvoniam a sceleſto homine destinatos neci Judæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis vivere, ac Deum colere eum, qvi & majoribus meis & mihi largitus est & servat hoc imperium, non solum absolvo eos a pœna, qvæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo, ut eos omni honore perseqvamini, nam eum, qvi his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo justissimas pœnas a sceleſto exigente. Jubeoqve, ut transcriptis in plurima exempla, & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Judæos sinatis suis legibus in pace vivere: eisqve sitis auxilio, ut possint pœnas sumere de illis, qvi eorum adversis temporibus injurias eis facere ausi sunt: idqve decimatertia die mensis duodecimi qvi est Adar: qvandoqvidem Deus eam diem pro interneciva salutarem eis esse voluit: qvæ qvidem felix sit iis, qvi nobis bene cupiunt, & monumentum ultionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & urbibus & gentibus, qvod qvæcunqve aliqvid ex his, qvæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atqve hæ literæ proponantur per universam nostram ditionem, & accingant se utiqve in præscriptam diem, ut se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuo veredarii per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum vero cultu regio coronaqve aurea & torqve ornatum e palatio prodeuntem ut videre Judæi, felicitatem eam sibi qvoqve communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, qvasi nova salutis luce oborta, dum per singulas urbes proponuntur regiæ literæ, Judæos omnes, qvotqvot vel oppida vel agros habitarent, occupavit: ita ut multi aliarum gentium, metu eorum circumcidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto qværerent. Nam ad decimam tertiam diem mensis duodecimi, qvi Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Judæos, ut, qva die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sævirent. qvo factum est, ut procuratores, magistratq, satrapæ, tyranni, reges in precio Judæos haberēt, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post divulgatas enim ubiq; regias literas,

σότητος, ὑπὸ τοσοῦτον ὡς πατέρα μὲ τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ἀξιοῦν, καὶ μετ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς ἁρμονίας πάντων τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τὴν ἐυτυχίαν οὐκ ἠνέγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐτιμήσατο, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν ἐυεργέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρδοχαῖον, καὶ τὴν B κοινωνὸν ἡμῖν ἔτι βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐθήρευσαν, κακέργως καὶ μὴ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενον. τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ τῶν εὐνοουμένων ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας Ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τοὺς ἀρίστοις πολιτευομένους τρόποις, καὶ τῷ θεῷ προσφερομένους, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προσα- C πεσταλμένων ὑπὸ Ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς πείσεσθε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν Σούσοις ἀνεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ πάντα ἐφορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ὑπεβαλόντος. κελεύω δ' ὑμᾶς τὸ ἀντίγραφον τῆς ὑπογεγρα- D μμένης ἐπιδέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰουδαίους ἀβλαβῶς τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμυνώνται, τῇ ιγ΄ τοῦ ιβ΄ μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἔσται δὲ ἀγαθὴ μνήμη τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆς τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μέν τινα βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν γεγραμμένων τινός ποθεν κύσῃ, ὅπλῳ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι γεγραμμένα, πρόσταγμα καθ' ὅλης τῆς ἡμῖν ὑποκειμένης χώρας, καὶ παρασκευάζεσθαι πάντας εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τοὺς ὑπηρέτας ἀγαπημίζοντες, εὐθὺς ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἔδραμον. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν σπάθιον περιθέμενος F προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ὅτως πεπομπευμένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν στάσεσι ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν εὐπραγίαν αὐτοῖ. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος ἐκπεμφθέντων τῶν βασιλέως γραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπέσχεν. ὡς πολλὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, περιτομὴν ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων φόβον προπεμπόμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου πραγματεύσασθαι. Ἐν δὲ τῷ ιβ΄ μηνὸς τῇ ιγ΄, G ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους Ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα, ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. διὸ δὴ γράμματος δὲ βασιλικοῦ, καὶ πάσης τῆς κατ' αὐτὸν χώρας ἠμυμένου σωκέπεσεν,

etiam apud Suſa interfecerunt Judæi ex inimicis ſuis circiter qvingentos homines: & cum rex conjugi indicaret cæſorum intra mœnia numerum: nam incompertum eſſe, qvantus ſit in aliis civitatibus, rogaretqve, ecqvid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogavit illa, ut permitteret Judæis ſeqventi qvoqve die in reliqvias inimicorum ad eundem modum deſævire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Judæis conceſſum eſt, rege nolente Eſtheri in ulla re contradicere. At illi rurſum catervatim decimaqvarta Dyſtri diſcurrentes, occiderunt ferme trecentos ex adverſariis, ne minimum qvidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia vero oppida eodem Judæorum incurſu perierunt ſeptuaginta qvinq; millia eorum, qvi pro inimicis ſunt habiti: qvæ cædes decimatertia die patrata eſt, ſeqventem vero feſtis attribuerunt epulis. apud Suſa qvoq; qvartamdecimam ſeqventis menſis per feſtos cœtus celebraverunt: unde hodie qvoqve per totum orbem Judæis hi dies feſti ſunt, & partes de conviviis ſibi mittunt invicem. Scripſitqve Mardochæus omnibus ſub Artaxerxis dominio degentibus Judæis, ut univerſi hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, ut ſempiternum id feſtum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æqvum namqve eſſe, ut cum per eos dies dolis Amanis in ſalutis diſcrimen adducti ſint, tam ſuæ liberationis, qvam de inimicis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Qvamobrem ea feſta per eos dies obſervant, Phuræa vocantes, qvaſi conſervatoria. Cæterum Mardochæus illuſtri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi adminiſtrationis, reginæ vero etiam vitæ ſocius: qvorum opera Judæorum res floruerunt ſupra, qvam vel ſperare poterant. Atqve hæc fere ſunt, qvæ ſub hoc rege genti noſtræ evenêre memorabilia.

ὡς πεϱὶ τὰς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τ̃ ἐχθϱῶν ἀϱεῖ πενταϰοσίους. ὁ δ̃ βασιλέως τ̃ ἀπολωλότων ἐν τ̃ πόλει δηλώσαντ@ τ̃ ἀϱιθμὸν ἐθήϱα, ϰαὶ εἰ τ̃ ἄλλ τ̃ χώϱας τί ποτ' ἐπηγμένος ἀμαποϱοῖτ@, ϰαὶ ἔτι πεϱὶ τούτου ἐπ' αὐτὸν ἠϱώτα βάλεται πυνθανομένου, πϱαχθήσεσθαι δ̃, παϱεϰάλεσεν ἀπιτϱαπ̃ναι τοῖς ἰουδαίοις ϰαὶ τ̃ μετὰ ταῦτα ἡμέϱαν ἔτω χϱήσασθαι τοῖς ἐναπολειπομένοις τ̃ ἐχθϱῶν, ϰαὶ τοὺς δέϰα δ̃ ἀμάνα παῖδας ἀνασταυϱῶσαι. ϰ̃ δ̃τ μὲν πϱοσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγ̃ν ἐθήϱα βουλόμεν@. οἱ δ̃ πάλιν συϱϱαφέντες τ̃ πεντεϱεϰαιδεϰάτ̃ δ̃ δύϱτου μηνὸς, ἀπέϰτειναν τ̃ ἐναντίων ὡς τϱιαϰοσίους. ϵ̃ ἐϱέσθαι τ̃ ϰτείνας ἐναϱχόντων ἥψαντ ϰτημάτων. ἀπέθανον δ̃ ϰαὶ ἐν τ̃ τ̃ χώϱᾳ ϰαὶ τ̃ ἄλλας πόλεσιν ἰουδαίων, τ̃ ἐχθϱῶν αὐτοῖς, ἑπτάϰισμύϱιοι ϰαὶ πενταϰιχίλιοι. ϰαὶ τούτους μὲν ἀπέϰτειναν τ̃ τϱισϰαιδεϰάτ̃ δ̃ μηνὸς, τ̃ δ̃ ἐχομένου ἑοϱτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δ̃ ϰαὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τ̃ πεντεϱεϰαιδεϰάτ̃ τ̃ δ̃ ἐχομένου δ̃ μηνὸς, συναθϱοισθέντες εὐωχήθησαν. ὅθεν ϵ̃ νῦν πάντες οἱ ἐν τ̃ οἰϰουμέν̃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέϱας ταύτας ἑοϱτάζουσι, ἀλλαπεμπόμενοι μεϱίδας ἀλλήλοις. ἔγϱαψε δ̃ μαϱδοχαῖ@ τοῖς ἐν τ̃ δϵϱξέϱξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέϱας, ϵ̃ ἑοϱτὴν ἄγειν αὐτὰς, ϵ̃ τοῖς ϰηδεμόσιν παϱαδοῦναι, ὡς πεϱὶ πάντα ἀμεῖναν τ̃ χϱόνον τὴν ἑοϱτὴν, ἕνεϰα δ̃ ϵ̃ μὴ λήθη παϱαπολέσ̃. μελλήσαντας γὰϱ αὐτὰς ἐν ταύταις ἀφθείϱεσθαι τ̃ ἡμέϱαις ὑπὸ ἀμάνου, δίϰαια ποιήσειν, εἰ ἀλεξυγόντας μὲν τὸν ϰίνδυνον ἐν αὐταῖς, τὰς δ' ἐχθϱὰς τιμωϱησάμενοι, παϱατηϱήσαντας αὐτὰς εὐχαϱιστοῦντας τ̃ θε̃. ἀφ' ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς πϱοϵιϱημένας ἡμέϱας ἑοϱτάζουσι, πϱοσαγοϱεύοντες αὐτὰς φουϱαίους. ὁ δ̃ μαϱδοχαῖ@, μέγας τε ἐν ϵ̃ λαμπϱῶς ὤφθη τ̃ βασιλεῖ. ϵ̃ συνδιῆπεν αὐτῷ τὴν ἀϱχὴν, ἀπολαύων ἅμα ϵ̃ τ̃ ϰοινωνίας δ̃ βίᾳ τ̃ βασιλίσσ̃. ὧν δ̃ ϵ̃ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πϱάγματα δι' αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδ@. ϵ̃ τὰ μὲν τούτου βασιλεύοντ@ δϵϱξέϱξου συμβάντα, ἔτος ἔχει τ̃ τϱόπον.

A

B

C

D

E

F

G

CAP. VII.

Bagoſes, penes qvem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos affecit.

VII. POſt Eliaſibi autem pontificis obitum, ſacerdotium ejus Judas filius jure ſuſcepit hæreditario: & huic qvoqve defuncto ſucceſſit Joannes filius, qui in cauſa fuit, ut Bagoſes Artaxerxis copiarum imperator templum polluëret. idem dux etiam tributa Judæis impoſuit, ut prius qvam qvotidianas hoſtias offerrent, in ſingulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idqve ita ob hanc cauſam accidit. Erat Joanni frater Jeſus. huic qvod amicus eſſet Bagoſes, pontificatum ſe daturum eſt pollicitus. hac fiducia Jeſus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re usq; rixam progreſſa, tantam bilem movit fratri, ut ab eo per iram interficeretur. qvæ qvidem impietas fuit longe maxima, præſertim in homine ſacerdote: & qvod gravius eſt, nullum tale impietatis exemplum extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς βαγώσης, ὁ δϵϱξέϱξου δ̃ νεώτεϱου στϱατηγὸς, πολλὰ ϵ̃ς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβϱισεν.

Ἀποθανόντ@ δ̃ τοῦ ἀϱχιϵϱέως ἐλεασίβου, τὸν δϵξιεϱωσύλην ἰούδαν ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατ. πολιτ̃σαντ@ δ̃ ϵ̃ τούτ τὸν τιμὸν ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παϱέλαβε, δι' ὃν ϰαὶ βαγώσης ὁ στϱατηγὸς δ̃ λαβ̃ δϵϱξέϱξου, τ̃ ναὸν ἐμίανε. ϵ̃ φόϱους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πέντε τὰς ϰαθημεϱινὰς ὑπὲϱ ἑνὸς ἑϰάστου τελ̃ν αὐτοὺς δημοσίᾳ δϱαχμὰς πεντήϰοντα, τούτου δ̃ τ̃ αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς γὰϱ τοῦ ἰωάννου ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὸν δϵξιεϱωσύλην παϱέξειν. ἐπὶ τούτοις οὖν τῆς ποιήσεως ἰησοῦς ἐν τ̃ ναῷ διενεχθεὶς τ̃ ἰωάννῃ, παϱώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀνελεῖν ἀφ' ὀϱγ̃ς. τηλιϰοῦτον δ̃ ἀσέβημα δϱάσας ϰατ' ἀδελφοῦ τ̃ ἰωάννου ἱεϱωμένου, δεινὸν γάϱ. ϰαὶ τὸ δεινότεϱον, ὡς μήτε παϱ' ἕλλησι, μήτε πϱὸς βαϱβάϱοις ὠμὸν οὕτω ϰαὶ ἀσεβὲς πϱάγμα γεγονέναι.

τὸ μὲν

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου μικρὸν ἐδεήσθη τὸ ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος σκινδυνεύσαι δι' ἀμάνου δόλον.

CAP. VI.

Quomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingueretur.

Τελευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον, ὃν Ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τούτου τῶν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν σκινδυνεύσαι τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δὲ αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπεὶ γὰρ τὰ δέοντα βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν ἰουδαίαν γυναῖκα, γένους οὖσαν βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. φυλακὴν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης, καὶ κατασήσας ὑπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τὸν σατραπειῶν ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἀσῶν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τούς τε φίλους καὶ τὰ περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος εἰσίᾳ πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν βασιλεῖ μὲν πολλὰ πλουτοῦντι, μεγαλοπρεπῶς δὲ ἐπιδεῖξαι βουλομένῳ τὴν ἐπιδεξίωσιν ἐπὶ ἡμέρας ρπ'. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβύτας αὐτῶν ἐν σκέπαις ἐπὶ ἡμέρας κατέλυσεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἐν αὐτοῖς τοῦ τρόπου τοῦτον ἐγένετο. σκήνωμα πήξαμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. δηκτοὶ δὲ ἦσαν χρυσοῖς ἐκ τῶν λίθων πολυτελῶν εἰς πέψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ παρὸν αὐτοῖς σωρηχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ τοῖς πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τῶν παρακειμένων ἕκαστον φιλοφρονεῖσθαι. διαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων ἀφειμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα ἑστία συνῆγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδεῖξαι βουλόμενος ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῇ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν καλέσαι τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβαλλόντως. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν ὑπὸ πέρσαις νόμων, οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπρόθετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τὸν εὐνούχους ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον ἀνέμενε παραιτουμένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν προαχθέντα τὸν βασιλέα, λύσαι μὲν τὸ συμπόσιον. ἀναστήσας δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν περσῶν, οἱ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταττε δὲ οὖν δηλῶν τίνα κατ' αὐτῆς νόμον ἐλέγχουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μυχαΐου ὀνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύσειν καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν, αἰσχίστην διαγεγονέναι τὸν βίον. ἐδεμία γὰρ ὕστερον ἀνδρὸς αἰδῶ ποιήσεται, παράδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κρείττονα ἁπάντων, ἔχουσα. παρακελευομένου τὸν ἅπαντες ἐπιβρίζουσιν αὐτῇ ζημίωσιν μεγάλην ζημίαν, ἔδοξε ποιήσαντα, διαγράψαι τοῖς ἔθνεσι πᾶσι τὴν βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἐξοῦσαν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀκόλαστον, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo, regnum ad filium ejus Cyrum, qvem Græci Artaxerxen nominant, pervenit, qvo apud Persas regnante, in maximum periculum genus Judæorum adductum est, ne cum uxoribus ac liberis deleretur, ob causam qvam paulo post referemus. Prius enim qvædam de ipso rege dicenda sunt, qui factum sit, ut uxorem duceret Judæam fœminam, ex regio genere natam, qvam etiam nostræ gentis servatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India usqve Æthiopiam centum viginti septem satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, ut decebat regem opulentum, magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum: Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. In eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandavit enim ministris, ne qvem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo qvemqve appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis, edixit, ut feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliqvot agerent. Regina qvoqve Vaste pari modo mulierum in regia celebravit convivium: qvam rex ostendere convivis cupiens ad se accersivit, pulchritudine omnes mulieres superantem. Illa vero volens Persarum leges servare, qvæ uxores vetant ab aliis, præter domesticos, conspici, non ivit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit pervicax. Qva obstinatione mulieris offensus rex, dimisso convivio, septem viros illos, penes qvos apud Persas legum est interpretatio, convocat: & apud eos uxorem contumaciæ ream peragit, qvod toties vocata ab ipso in convivium, ne semel qvidem paruisset: jubetqve, qvid sit juris, proferre sententiam. Qvorum unus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam injuriam, verum etiam Persis omnibus, qvibus periculum instet, ne despecti ab uxoribus inhonestam vitam degant imposterum: qvando nulla posthac maritorum futura sit reverentia, dum ceteræ exemplum a reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: svaderetqve tam contumacem erga ipsum mulctari gravissime, idqve decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten, & honorem transferri in aliam mulierem.

VI.

idqve polliceretur consensu regis Darii se fa- A
cturum: elatus tali spe Manasses, mansit apud
socerum, putans se pontificatum, dante rege,
consequuturum. Jam enim Sanaballetes erat
senior. Cumqve multi sacerdotes & Israëlitæ
intricati essent ejusmodi conjugiis, non leviter
turbabatur Hierosolymorum respublica. Omnes
enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete
præbente eis pecuniam, agros ad colendum, &
B
domicilia, & modis omnibus adjutante ambitio-
IIX. nem generi. Qvo tempore Darius, audito, qvod
Alexander trajecisset Hellespontum, &, prælio
victis ad Granicum suis satrapis, ulterius proce-
deret, contractis tam eqvestribus, qvam pede-
stribus copiis, decrevit Macedonibus occurre-
re, priusqvam totam Asiam sibi subjicerent.
Itaqve ultra Euphratem traducto exercitu, &
superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea pro- C
vincia hostem excipere prælio. Sanaballetes
autem lætus descensu Darii, ajebat se mox præ-
stiturum Manassi pollicita, qvamprimum rex
reverteretur post victoriam. Persvasum enim
erat non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis,
ne primum qvidem congressum exspectaturos
Macedonas, tanto inferiores numero: sed lon-
ge alius fuit eventus, qvam ipsorum opinio.
D
Rex enim, collatis cum Macedonibus signis, vi-
ctus est, & magna exercitus parte amissa, matre
etiam & uxore cum liberis in hostium potesta-
tem redactis, fugit in Persidem. Alexander
vero in Syriam veniens cepit Damascum, &
occupata Sidone, Tyrum quoque oppugnabat:
scriptisqve ad Judæorum pontificem literis, pe-
tebat auxilium, & ut forum rerum venalium,
præberet exercitui: & ut, quæ prius Dario con-
E
ferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata
eorum amicitia: fore enim, ut illum non pœni-
teat. Cumqve pontifex nunciis respondisset,
sacramento se obligatum Dario, ne arma contra
eum sumeret, idqve ratum fore, qvam diu ille
vixerit: iratus Alexander Tyri qvidem oppu-
gnationem non omisit, qva brevi potiturus vi-
debatur: minatus est tamen, hac capta, mox se
F
ducturum contra pontificem, ut omnes discant,
cui jusjurandum servari oporteat. Qvare non
parcens labori tandem Tyrum expugnavit, &
constitutis in ea rebus, Gazam profectus, in ea
Bamemesem Persici præsidii præfectum obsedit.
Interea Sanaballetes ratus jam adesse tempus,
a Dario defecit, & assumtis octo millibus de sua
provincia, in Alexandri castra se contulit.
G
Cumqve offendisset eum Tyri oppugnationem
aggredientem, & suam provinciam ejus fidei
commisit, & hunc pro Dario dominum libenter
agnovit. A qvo obviis manibus exceptus, li-
bere jam, qvid vellet, elocutus, ait se gene-
rum habere Manassem, Jaddi Judæorum pon-
tificis fratrem: eum seqvi multos illius gen-
tis homines, & velle in sua provincia tem-
plum extruere, idqve fore in rem ipsius regis,

ὁ τῶν ἄλλων ὁρῶν ἐστὶν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν
ἐπαγγελλομένῳ μὴ τῆς Δαρείου γνώμης ἄβασιλέως.
ἐπαρθεὶς τοῖς ὑποχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ
συναβαλλέτῃ τὴν δὲ θυγατρωσοίλαν οἰόμενος ἕξειν δα-
ρείου δόντος, καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν συναβαλλέτην ἤ-
δη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δὲ ἱερέων καὶ ἱερογραμματέων
τοιούτοις γάμοις ἐπιπεπλεγμένων, κατέσχεν ἐν μικρᾷ
παραχῇ τὰς ἱερουσαλήμ πάσας. ἀφίκοντο γὰρ ἅπαντες
πρὸς τὸν μανασσῆ, ἄβ συναβαλλέτης χορηγούντος αὐ-
τοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κα-
τοίκησιν ἀπομερίζοντες, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμ-
βρῷ συμφιλοκαλοῦντες. καὶ δὴ ὅτε τὸν κύριον δα-
ρεῖον ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβὰς ἀλέξαν-
δρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κιλικίᾳ μάχῃ
νικήσας, πρόσωπον χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ
πεζικὴν συνήθροιζεν, ἀπαντήσων διὰ γῆς τοῖς μακε-
δόσι, πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς ὑπὸντας καταστρέψασθαι
τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν εὐφράτην πο-
ταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ κιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν,
ἵστα τῆς κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησο-
μένους αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδέως δὲ δαρείου κατα-
βάσει ὁ συναβαλλέτης, ἐυθὺς ἔλεγε τῷ μανασσῇ τὰς
ὑποχέσεις τελεῖν, ὡς ἂν δαρεῖος κρατήσας τῶν πο-
λεμίων ὑποστρέψῃ. πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλ-
λὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς πέρ-
σαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη
δ' ἐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς
τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὰν τῆς στρατιᾶς ἀπο-
λέσας, πληθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς
καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας.
ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν στρατηλατήσας, δαμα-
σκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύ-
ρον. ἠξίου τε ἀποστείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰου-
δαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀ-
γορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ἅσα δαρείῳ
πρότερον ἐπέλουε δῶρα, ταῦτα διδόναι, τῷ μακε-
δόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἀντὶ μετανοίας ὀφλήσειν τοῦτο.
ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀποκεκλημένος τοῖς γραμματοφόροις
ὡς ὅρκους ἔτι δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ'
αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πα-
ραβήσεσθαι φήσαντος. ἀκούσας ἀλέξανδρος παρω-
ξύνθη, κ τῶν μὲν τύρον οὐκ ἐκεῖνε καταλιπεῖν, ὃ-
σον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖν. ὠμόσατο δὲ
ταύτην, ἠπείλησε στρατεύειν ὀπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα,
καὶ διδάξειν πάντας, πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον
τοὺς ὅρκους. ἔλεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πο-
λιορκίᾳ, λαμβάνει τῶν τύρον. κατασησάμενος δὲ
τὰ ἐν αὐτῇ, ὀπὶ γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τῶν τε γάζαν
ἔχοντα ἐν αὐτῇ φρούραρχον, ὄνομα βαγημήσην, ἐπολι-
όρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ὀπιτήδειον ἔχειν ὁ συναβαλ-
λέτης τῆς ὀπὸ δαρείῳ μὲν ἀπέγνω. καὶ λαβὼν
ὀκτακισχιλίους τοὺς ἐχομένους παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξ-
ανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἐχόμενον τῆς τύ-
ρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτῷ
προδιδόναι τούτους, καὶ δεσποτὴν αὐτὸν ἔχειν ἡδέως ἀντὶ
δαρείου βασιλέως. ἀσμένως δὲ αὐτὸν προσδεξα-
μένου, θαῤῥῶν ἤδη πρὸς τὰ προκειμένων ὁ συναβαλλέ-
της αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν
μὲν ἔχοι μανασσῆν, καὶ τοῦ ἰουδαίων ἐθνάρχου
ἀδελφόν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας
τὸ ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκεύασαι. ἔτ δ' εἶναι κ τοῦ βασιλέι συμφέρον,

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τ' ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ συνεσὸς εἰ νεοτερίσαί τι, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς ᾗ πρότερον τοῖς ἀσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος ᾗ ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος ταχέως ἀκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τ' ναὸν, καὶ ἱερέα τ' μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τ' θυγατρὸς γεγονόσι τοῦτ' ἔσεσθαι. μηνῶν ᾗ ἐπὶ τῇ τύρῳ πολιορκίᾳ διελθόντων, καὶ δυοῖν τῇ γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ ᾗ ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν γάζαν, ἔσπευδε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνειν ἐπαχθόμενος. ὁ ᾗ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, λυπεῖτο μὲν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένῳ δ' βασιλέως ἐπὶ τῇ πρότερον ἀπειθείᾳ, ὡς ἐγγυᾶται σωθῆναι τὸν λαὸν, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ θεῷ ποιήσασθαι, ἐδεῖτο ὑπερθέσθαι τοὺς ἔθνους, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι, κατακοιμηθεὶς ᾗ μὴ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς χαίρειν, καὶ σαφανοῦντας τὰς πόλας, ἀνοίγειν τοὺς πύλας. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν ᾗ μὴ τῶν ἱερέων τοὺς νομίμους στολὰς περιθέσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας τοιοῦτον δεινὸν, προνοουμένου δ' θεοῦ. ἀναστὰς ᾗ ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν δ' βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος ᾗ αὐτὸν, ὡς πόρρω τ' πόλεως ὄντα, προέσει μὲν τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν πομπὴν τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφῆ λεγόμενον, τὸ ᾗ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει, παρῆν δὲ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν σωπᾶσαν ἀφορᾶσθαι. τῶν ᾗ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ἦν πεπτωκέναι αὐτοῖς, τὴν τε πόλιν διαρπάσαι, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσαι λογιζομένων, τἀναντία τούτων ἐγένετο· ὁ γὰρ ἀλέξανδρος ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς ᾗ ἱερεῖς προεσῶτας ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν ᾗ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ δ' θεοῦ ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος, προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τ' ᾗ ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντες, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρη τὴν βασιλέως τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον, παρεμενίων ᾗ μόνος προσελθὼν αὐτῷ καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνήσειεν αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνήσας τ' ἰουδαίων ἀρχιερέα; ἀπ' τοῦτον εἶπε προσεκυνῆσαι, τὸν ᾗ θεὸν τοῦ ἀρχιερωσύνην αὐτὸς τετιμηκώς. ἔν τε γὰρ τοῖς ὕπνους εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν δίῳ τ' μακεδονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τῶν περσῶν ὡς ῥᾳδίως ἄρξειν. ἔθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν καὶ τῆς τοὺς ὕπνους ἐπιμνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεπιστευμένος, δαρεῖον νικήσειν, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔστι μοι προχωρήσειν.

si dividatur Judæorum potentia: ne forte de communi sententia rebellantes multum negotii regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyriis imperantibus. quod ubi impetratum est, omni ope adnitens templum ædificavit, & Manassem ejus sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexander vero, expugnata Gaza, Hierosolyma propere petiit. Jaddus vero pontifex postquam hoc audivit, solicitus hærebat inops consilii, nec inveniens, qvomodo regem deberet excipere, iratum eo, qvod antea neglexisset imperata ejus facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem ejus confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificium nocte, in somnis ei Deus apparuit, jubens, ut bono esset animo, & coronata urbe, portas aperiret: utque populus in albis vestibus prodiret obviam, ipse vero cum reliquis sacerdotibus solemni cultu sui ordinis, securi de Dei providentia. Experrectus autem è somno, lætus civibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus, ut in somnis præmonitus fuerat, regis adventum præstolabatur: & cum renunciatum esset eum jam non procul ab urbe abesse, progressus est cum sacerdotibus & urbana multitudine pompa quadam nova & venerabili usque ad locum, qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat, quod ibi & urbs & templum in prospectu sit. Et cum Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere, quicquid iratus rex posset permittere, direptionem urbis, & pontificis exquisitum supplicium, plane contrarium evenit. Alexander enim ut vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmen in amictu byssino, pontificemque in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestantem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adoravit, & salutavit pontificem. Judæis autem omnibus uno ore Alexandrum consalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes regem mentis compotem: solus Parmenio propius accedens rogavit familiariter, quid ita, cum ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Judæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo, cujus pontifex esset, honorem eum exhibuisse. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cum adhuc essem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem, quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum trajicere. nam suo ductu potiturum me Persarũ imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoscens hunc, & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & brevi fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter complexus pontificem, deducentibus sacerdotibus, in urbem pervenit. & ascendens in templum immolavit Deo ex sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem. Sequenti vero die vocatis eis, jussit, ut, quicquid vellent, peterent. Pontifice autem petente, ut patriis legibus vivere sibi liceat, utque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde, ut eos quoque Judæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret uti institutis propriis, hic etiam postulatis eorum satisfacturum se, est pollicitus. Et cum feciſſet eis potestatem, si qui vellent salvis suis ritibus sequi ejus militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, movit inde in alias propinquas urbes exercitum. cumque ab omnibus amice exciperetur, Samaritæ, quorum tunc caput erat Sicima sita ad montem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Judaicæ, videntes, quod Alexander Judæos tractaret tam magnificè, decreverunt se quoque Judæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, ut & ante diximus; in rebus Judæorum afflictis negant se cognatos, veritatem tunc dicendo; cum vero affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Joseph o ejusque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido paratu & magnam alacritatem præ se ferentes, regi occurrunt pene in Hierosolymitano agro: collaudatisque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, assumptis secum militibus, quos Sanaballetes miserat, rogantes, ut invisat ipsorum urbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cumque postularent, ut septimi anni tributum sibi remitteretur; nam ne se quidem in eo seminare: quæsivit, quinam essent, qui hoc rogarent? illis vero dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæsivit, an Judæi essent? Negantibus illis; equidem, inquit, Judæis id concessi, reversus tamen, & re diligentius cognita, faciam, quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites jussit, ut se in Ægyptum sequantur: ibi enim se agros eis divisurum: id quod paulo post fecit in Thebaide: jussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem ejus inter successores est divisum: templum vero in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas confugiebat, calumniam se passum dictitans. Eodem vero tempore etiam Jaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuere.

A παῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, & δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων ὡδ᾽ ἀναδεόντων, εἰς τ πόλιν ὡδήγησε. & ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κ τὴν ὑπ' ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτ ὃ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δεχθείσης ὃ αὐτῷ τ δανιήλε βίβλε, ἐν ᾗ τινα τ ἑλλήνων καταλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλε, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τὸ πλῆθος. τῇ ὑπιούσῃ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. B ὑπ' ἀρχιερέως αἰτησαμένων, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, & τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφόρον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. ὡδ᾽ καλεσάντων δ᾽ αὐτῶν ἵνα & τοὺς ἐν βαβυλῶνι & μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπὸ τηρῇ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντ ὑπ' αὐτ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βέλοιεν στρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες & κ ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπαγγέλλ, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγράψαντο. C ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ᾽ αὐτ πρὸς ἐξ ἀφίκετο φιλοφρόνως ὑποδεχομένων, συμαρεῖ μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἐχόντες, χειμάζοντ πρὸς τῷ χαρίζιν ὄρει, & κατωκημένοι ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τ ἰουδαίων ἐθνῶν, ἰδόντες ὑπὸ τὰς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ἔτω λαμπρῶς τετιμημένε, ἐγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους εἶναι ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τοῖ- D τοῖς τ φύσιν, ὡς ἤδη τε καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. ἐν μὲν τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦν συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ἐπεὶ δέ τι φῶς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν εὐτυχίας, ἐξαίφνης ὑπισχνοῦσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσιόντες αὐτοῖς λέγοντες, καὶ συγγενεῖς ἰωσήπου γηραλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφραίμ τε & μανασσῆ μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ πολλῷ δεικνύμενοι φῶς αὐτ προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἑπτὰ τῶν ἱεροσολύμων. E ἐπαινέσαντος δ᾽ αὐτοὺς ἀλέξανδρε, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς παρακαλοῦντες καὶ εἰς συναβαλλέτης πρὸς αὐτ στρατιώτας ἀπέστειλε. καὶ παρεκάλεσαν ὡδηγηθέντες πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαι & τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ᾽ ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ὑποστρέφων ἤξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιωσάντων δ᾽ ἀφεῖναι τ φόρον αὐτοῖς τ ἑβδομαδικοῦ ἔτους. & δ᾽ ὃ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα ὡδηγοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ᾽ εἰπόντων, ἑβραῖοι μὲν εἶναι, χρηματίζειν δ᾽ οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ᾽ οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ᾽ ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ᾽ ἔδωκα. ὑποστρέψας μέντοιγε & διδαχθεὶς ὑφ᾽ ὑμῶν ἀκριβέστερον, πάντως τε δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ἔτως ἀπεκρίθατο. τοὺς δ᾽ τ συναβαλλέτ στρατιώτας ἐκέλευσεν ἑπτὰ εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς παραταξάς. τελευτήσαν- G τ δ᾽ ἀλέξανδρ, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ᾽ ὄπι τ χαρίζιν ὄρους ἱερὸν ἔμεινεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχοι ὡδὲ τοῖς ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββάσι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτε ἁμαρτήματος, ὡδὲ τοὺς σικιμίτας ἔφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τετελευτήκει δ᾽ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ηὰ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, ηὰ τὸν ἀρχιερωσύνην ὀνίας ὁ υἱὸς αὐτ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ κατὰ τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ ἐξαπάτησε φρουραῖς τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἰουδαίους, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. Κεφ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τοὺς ἰουδαίων ἔθνους, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν πάσαις ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ.

Ἐκ τῆς ὁμοιότητος ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου πεποιημένη φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ἐπιφανῆ. Κεφ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καθ' ὡς ἐπεκαλέσαντο, ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ. Κεφ. ς.

Ὅτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, τοῦ τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ.

Ως ἀντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματτθίας καταφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η.

Ματθίας πολιὸς, γηραιὸς μὲν ὢν ἤδη, φρονῶν δὲ τοῦ τῶν πραγμάτων προεστάναι τοῖς παισίν. Κεφ. θ.

Ως ἀντίοχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν. Κεφ. ι.

Η σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, καὶ ἀλεξάνδρου τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια.

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ἐπὶ ἰουδαίους μὲν λυσίου, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τριβομένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, εὐπρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις.

Ως νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπολέτο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ.

HÆC IN DUODECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Ptolemæus Lagi filius, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum traduxit. Cap. I.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis ejus gentis captivis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat. Cap. II.

Quomodo honor a regibus Asiæ Judæorum genti habitus, & in civitatibus ab illis conditis jus civium eis concessum sit. Cap. III.

Josephus Tobiæ filius imminentem Judæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. Cap. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Judæorum. Cap. V.

Judæi seditionibus agitati, Antiochi opem invocant. Cap. VI.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit. Cap. VII.

Antiocho vetante Judæos uti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam ejus ducibus. Cap. IIX.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. Cap. IX.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur. Cap. X.

Silonis & Gorgiæ contra Judæos expeditiones & clades. Cap. XI.

Quomodo divisis copiis Judas Ammanitas, Simon vero ejus frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. Cap. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. Cap. XIII.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet. Cap. XIV.

Quomodo, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Juda fœdus fecerit, & ex Judæa discesserit. Cap. XV.

Bachides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus infecto negotio ad suum regem revertitur. Cap. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Judam missus, una cum universo exercitu perit. Cap. XVII.

Bachidis denuo missi contra Judæam victoria. Cap. XIIX.

Quomodo Judas prælio victus occubuerit. Cap. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DUODECIMUS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex, in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis, ut jam dictum est, Judæorum rebus, vitam finiit. Imperio vero in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniam Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello, & urbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diversa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupavit, dolo tamen circumventa. Ingressus enim urbem sabbato velut sacrorum gratia, Judæis nec arcentibus, qvòd nihil hostile suspicarentur, & alioqvin eum diem in otio & qviete agentibus, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractavit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qvi successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, qvòd propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit: Est gens, qvæ Judæorum dicitur, urbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hierosolyma, hanc passi sunt in Ptolemæi potestatem pervenire: & dum propter superstitionem gravantur arma sumere, gravem dominum receperunt. Et Agatharchides qvidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemæus multos captivos ex montano Judææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaqve & Garizin monte in Ægyptum traductos jussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè jurisjurandi fidem servare compertum haberet ex responso, qvod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κατέλαβε τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' ἰουδαίαν τὰ περιειλημένον καταστήσας τρόπον τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τῆς ἀσίας ἐπικρατεῖ, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. ζωσιαζόντων δὲ τούτων, καὶ περὶ ἀλλήλους φιλοτιμουμένων κατὰ τὴν ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μακρὰς συνεβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλὰς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀπόβαλλειν τῶν οἰκητώρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρα δὲ ὑπὸ χρημάτιζοντος, τὰ ἐναντία παθεῖν αὐτὴν τῇ ὑπολήψει. κατέσχε δὲ ἔτει ϛ' ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μηδὲν τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲν ὑπενόησαν πολέμιον, καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ἐνεδρίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀπολωλεκότες τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπερεῖδον ὑπὸ πτολεμαίῳ βιωμένην, ὅτε λαβεῖν εὐέλπιστοι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τῶν ἐθνῶν ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, τόν τε ὀρεινὴν ἰουδαίας καὶ τὴν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ σαμαρείτιδος, καὶ τὴν γαριζίν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών, ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ὡς εἰ τὸν ὅρκων φυλακὴν, καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο ἀλεξάνδρῳ, πρε-

πρεσβεύσαμένων πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κράτησαν Δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολιτείας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις δι' παραδῶσι τὰ πίστιν διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι δ' οὐδὲ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε γῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ τῆς τοῦ πτολεμαίου φιλοπολίας, προσκαλουμένης. στάσις μὲν οὖν ἦν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν ἐκσώζειν προαιρουμένοις ἐγίνοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῶν δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος κελευόντων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν. καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

Ἐπὶ τούτου τῆς αἰγύπτου βασιλεύσας ὁ φιλάδελφος καταπαύσας αὐτὴν ἐπ' ἔτη εἴκοσι τέσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δαλδιεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεύς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, ἔπραττε μόνον ἀκούσας σπουδῆς ἄξιον ἢ ἡδὺ τῇ τοῦ βασιλέως προαιρέσει· μάλιστα γὰρ ἐπὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων ἦγε φιλοκάλως, συμπαρώρμα δ' αὐτὸν ποτὲ καὶ πτολεμαῖος, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶναι ὡς εἰκοσι, ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμηνῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ ὧν τοῖς ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβάλλοντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας διαρκῶντα, ἔχειν καὶ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις· δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοπονούμενον ταχὺ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ἐπιδεδωκέναι, γράφει τῷ τοῦ ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γενέσθαι. ἀριστέας δέ τις φίλος ὢν, καὶ τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μετριότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἐγνω παρακαλέσας τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἐν τῇ βασιλέως ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι δι' τὸν δοκιμάσειν τῆς δεήσεως, πρώτοις πρὸς τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, σωσιβίῳ τε παραντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι πρὸς ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τοῦ βασιλέως παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τῶν προειρημένων γνώμῃ ὁ ἀριστέας, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. δι' ἃ χρὴ αἰτιωμένους ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ προφέρειν, ἀλλὰ παλῃδὲς ἀπελέγχειν. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διανυκτὸς εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον

legatis post Darii cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam jus civitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes devinxit, servaturos fidem posteris ejus, qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliqvorum Judæorum sponte in Ægyptum migraverunt, partim ubertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria pervicaciter retinentes: pugnabantque inter se jugiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Judæis non alio mittendas: Samaritæ contra in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis ejus gentis captivis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat.

Post hunc Philadelphus, assumpto Ægypti regno, qvod per annos unde quadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curavit, & Hierosolymitas in Ægypto servientes liberos dimisit, numero centum viginti millia, idque ex hujusmodi causa: Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operam, ut, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coëmens, qvotquot ubicunque audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cujus præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege, quam multa millia jam comparasset, ait se jam habere circiter ducenta millia, sed brevi habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indiciis, multos esse apud Judæos, qvi leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorum lingva & literis, & exhibituros negotium his, qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecam suam referat. Tum rex, collaudato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Judæorum pontifici, ut curet hoc negotium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cum jamdudum animum haberet rogare eum, ut Judæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse jam optimam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitibus Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus, ut preces suas apud regem, quantum possunt, adjutent: & postquam intellexit ipsis quoque rem cordi esse, adito rege, sic eum allocutus est: Quia non decet nos, rex, verum dissimulare, sed ingenue proloqui; cum hoc agamus, ut Judæorũ leges non transcribantur tantum, verum etiam vertantur, qvonam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi hujus hominum generis in regno tuo ſerviunt? Qvos certè, non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præſenti miſeria: quandoquidem is, qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noſcitur, quantum mihi ſane de ea re inquirenti perveſtigari potuit. Conditorem enim hujus univerſitatis eundem, quem illi, nos qvoque colimus, Jovem nominantes, nimirum quod juvet vitam omnium. Quapropter vel Deum reveritus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, ut in natali ſolo liceat eis vitam exigere. Nec eſt, qvod ſuſpiceris, rex, me vel genere vel tribu eis propinqvum has preces offerre in illorum gratiam atq; commodum: ſed qvum omnium hominum idem Deus ſit opifex, & ſciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc ſupplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aſpiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus ſit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipſe aderat, dixit eſſe circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Parvane igitur tibi, Ariſtæe, videtur hæc, quam poſcis, liberalitas? Soſibio vero & cæteris præſentibus, dignum eſſe ipſius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam, lætus hoc eorum conſenſu juſſit, ut, quando militi ſtipendium numeraverint, pro ſingulis captivis, qvi apud eos ſint, drachmas centum viginti annumerent, atque hoc ſuum decretum publico edicto propoſiturum ſe eſt pollicitus, qvo tam Ariſtæi petitio quam Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi ſolum, qvos pater aut ejus exercitus abduxerat, ſed illi qvoq;, qui vel ante vel poſt in ſervitutem abſtracti fuerant, & cum eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poſcere, ne hæc quidem impendere gravatus eſt. Ejus edicti exemplar, qvo illuſtrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adſcribere: Quicunque ex militia patris noſtri Syriam ac Phœnicen incurſaverunt, &, ſubacta Judæa, mancipia inde in regionem noſtram ejusq; urbes abducta divendiderunt, atq; etiam quicunq; vel ante vel poſt divenditi ſunt, hos omnes liberos volo fieri, proque ſingulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem una cum cætero ſtipendio, reliquos vero à menſatiis regiis. Cenſeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captivitatem abductos militum licentia, qui, vaſtata Judæa, ſui commodi cauſa in Ægyptum abſtraxerunt hanc multitudinem. Qvapropter juſtitiæ reſpectu, & commiſeratione eorum, qvi à potentioribus per vim opprimuntur, jubeo Judæos omnes, qvi ſervitutem ſerviunt, dimitti liberos, jam dicta ſumma heris eorum pro libertate reddita, & absqve dolo malo huic noſtro mandato ſatisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum, ex qvo allatum fuerit, & interim heros profiteri hujusmodi mancipiorum numerum: id enim & mihi ipſi profuturum exiſti-

A τίνι λέγω χαριθμοι τῶν πεάξαιμθ ἂν, πολλῶν ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλδέντων; οὐς τῇ σαυτᾶ μεγαλοψυχίᾳ ϗ χρηςότητι πιῶν ἀκολούθως ἀπολυσον τῆς πλαγωωρίας, τῷ βασιλέαν σου διέποντος δ' ἱεραθῶ τοὺς νόμους αὐτῶν ἱερ, καθῶς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γδ ἅπαντα συνισταμθνον θεὸν, ϗ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζεῦα καλοῦντες αὐτὸν ἑτοίμως, ὅπερ δ' σύμπασι ἐμφύεται τὸ ζῆν τῷ θεῷ πλήρη αὐτὸν νοήσαντες. ὅθεν εἰς πρέπον δ' θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τῷ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεπιημθνοις, ἀπόδος αὐτοῖς τῷ πατρίδα, ϗ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπειλήφασιν. ἴσθι μθτοιγε ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε γένει συγγενῶν αὐτῆς, οὔτε ὁμόφυλος αὐτῶν ὢν παῦτα σοι περὶ αὐτῶν ἀξιῶ· πάντων γ' ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων δ' θεῦ, ϗ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμθνον τοῖς εὐπιοῦσιν, ὅτι τοῦτο ϗ σὲ θρασυκαλῶ. παῦτα εἰπόντος δ' Ἀριςαίου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῶ ϗ γεγηθότι τῷ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομθνων ἐσεσθαι μυριάδας; ὑποτυχόντος γ' ἀνδρέου, παρεισήκασι δ' φήσαντος ὀλίγου πλείονας ἑξήκοντα τῶν ἑνδεκα μυριάδων. ἢ μικρᾶν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν Ἀριςαῖε δωρεᾶν αἰτεῖς, σωσιβίῳ γ' ϗ τῶν παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τ' αὐτᾶ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχηκότι τῷ βασιλείαν θεῷ χαριστήριον ποιήσασθ. Ἀριςυθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλδυεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, ϗ ὑπὲρ ἑκάστ τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. ϗ ὡδὶ ὧν ἠξίωσε, προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, ϗ τῷ ἀρίσταν δ' προαίρεσιν βεβαιοῦν, ϗ περὶ ταύτης τῷ δ' θεοῦ βούλησιν, καθ' ὃν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ δ' πατρὸς ἀχθέντας αὐτὸς ϗ τῆς ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ ϗ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, ϗ εἴ τινες αὖθις ἐπιπαρῆσαν, πλείονων γ' ἢ τετρακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῖν δ' Φαμένων ταῦτα τε συνεχωρεῖ· ϗ τὸ ἀντίγραφον δ' προσέγματος, εἰς δήλωσιν τῆς δ' βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων Ἀριςφυλάξαι, ὡς γ' ποιοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευομένων ἡμῶν τῷ πατρὶ, τῷ τε συρίαν ϗ Φοινίκην ἐπέδραμον, ϗ τῷ ἰουδαίαν καταστρεψάμθνοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν ϗ τῷ χώραν, ϗ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, τούς τε παρ' αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ϗ εἴ τινες νῦν ἐπῆλθον τούτους ἀπολυτρώσασθαι οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μθ' στρατῶται μ' ϗ τῶν ὀψωνίων, οἱ γ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμθνοι τὰ λύτρα. νομίζω γδ αὐτοὺς καὶ θεῷ τῷ δ' πατρὸς προαίρεσιν ϗ θεῷ τὸ θεῖον αἰχμαλωτίδ'. τῷ γ' χώραν αὐτῶν Ἀρ' τῷ στρατιωτικῷ αὐθάδειαν κεκακῶδ'. καὶ Ἀρ' τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν ϗ τοὺς καταδυναστευομένους ὑπ' τὸ προσῆκον ἐλεῶν, διαλύειν κελεύω πάντας ἐν τοῖς οἰκέταις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους. ϗ μηδένα ὡδὶ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὅτι τρεῖς ἡμέρας πεπόδαι, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, ὑποδεικνύναι αὐτοῖς ϗ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ ϗ τοῖς ἐμαυτῷ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν.

B

C

D

E

F

G

heros profiteri hujusmodi mancipiorum numerum: id enim & mihi ipſi profuturum exiſti-

προσσο-

προσαγγελλέτω ὃ τοὺς ἀπειθήσαντας ἁ βασιλέως, A
ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὸν βασιλικὸν κῆσιν ἀνεχθλιῶσαι βέ-
λομαι. τούτου δὲ τὸ πρόσταγμα ἀνενεχθέντος τῷ
βασιλεῖ, καὶ τἄλλα ἔχοντος, μόνα δὲ λείποντος τὰ
περὶ τῶν πρόπερον καὶ τῶν αὐθις εἰσπραχθέντων ἰουδαίων
μὴ διεσταλθαι, προσέταξεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ
τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τίνων τῶν φόρων δόσιν
οὔσαν ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν ταγμά-
των ἀποπεμφθῆναι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς τραπεζίταις. γενο-
μένου δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑξήκοντα πέντε ἡμέραις τέλος B
ἐλήφθη τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. πάλαντα δὲ ὑπὲρ ἓξ
καὶ ὑ τῶν λύτρων ἐγένοντο. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσ-
πραττον οἱ διαστήσαντες τὰς κ' καὶ ρ' δραχμὰς, ὡς δὲ βα-
σιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ
προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προ-
στεταγμένον. ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγένετο κατὰ τὴν δὲ βασιλέως
βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν δημήτριον συν-
δοῦναι καὶ τὸ περὶ τῶν ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς C
δόγμα. ὡδὲν γὰρ ἐκεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὠκονόμητο, πάντα
δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττετο, διὸ καὶ τὸ τῆς ἐπι-
δόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἐπιστολῶν καταπεπτωκὸς,
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ'
ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβέστατα εἶναι τὴν δὲ
τεχνίτας τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατα-
σκευασμάτων ἐξοχὴν, τὴν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι δυ-
σχερῶς γινόμενον, τὸ μὲν τοίνυν εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον,
ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ δημήτριος. D
περισζάντος σου ὦ βασιλεῦ, περὶ πάντων ἐπιλειπόν-
των, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμά-
των ὅσων σωναχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπλωκότων ὅπως
τὸ δέοντος ἐπιμελείας τύχῃ, πίστιν κεχρημένος περὶ ταῦ-
τα ἀπεδῆ, δηλῶ σοι τὰ τῶν ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία
λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γε-
γραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀπερῆ. συμβέ-
βηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἐχρῆν σεσημάνθαι, διὰ E
τὸ βασιλικῆς ἕπου τυγχηκέναι προνοίας. ἐστὶ δὲ ἀναγ-
καῖον εἶναι καὶ ταῦτα σοὶ, διηκριβωμένα. φιλοσο-
φωτέραν γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβη-
κεν ὡς ἂν θεοῦ θεοῦ. διὸ καὶ τοὺς πατρὰς αὐτῆς, καὶ συγ-
γραφεῖς τῶν ἱερῶν, ὧν ἐμνημόνευσεν φησὶν ἕκαστος
ὁ ἀξιοπίστης, ἀδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀν-
δρῶν, ὡς ἁγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὴν βεβήλοις σώμα-
σι διαφθείρας. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν F
ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἐκλεξάμενοι τῶν πρεσβυτέρων ἐξ
ἑφ' ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων,
ἐφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μα-
θόντες, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν ἑρμήνευμα ἀκριβὲς λαβόντες τῶν
πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς προαιρέσεως σωνα-
γάγωμεν. τοιαύτης δὲν τὸ εἰς δόσεως γενομένης, ὁ βασι-
λεὺς ἐκέλευσεν ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων
γραφῆναι πρὸς πάντων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δεδε-
μένων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ, καὶ πρὸς G
ἀναθημάτων ὃ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων,
ἔπεμψε χρυσοῦ μὲν ἑλκὴς τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυ-
τελῶν ἀσυλλόγιστον πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς
φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι,
τὸν ἐκλογὴν τῆς τεχνίτας αὐτῶν οὕτως ἂν ἐθελή-
σωσιν ἄδους ἀπεργάσεσθαι. διετάξατο δὲ καὶ νομίσμα-
τος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τά-
λαντα τῆς ἱερᾶς δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατα-
σκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò, qvi parere noluerit, cuivis de-
ferre licea:, mulctandum facultatibus, qvæ fi-
sco noſtro debent cedere. Hoc edictum cùm pri-
mum oblatum eſſet regi, nec tamen diſertè cau-
tum eſſet illis qvoqve, qvi vel ante vel poſt cap-
ti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt ea-
dem regis beneficentia: juſſitqve, ut ex collectis
jam tributis diſtribueretur pecunia in militem
& in menſarios regios. Qvo facto, intra ſeptem
dies peractum eſt, qvicqvid rex juſſerat, impen-
ſis in redemptionem qvadringentis ſexaginta ta-
lentis: qvia domini exigebant & pro infantibus
illas centum viginti drachmas, qvaſi regis edi-
ctum etiam hos complecteretur, ubi adſcriptum
erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam
ſummam numerandam. Hæc ubi ex ſententia re-
gis magnifice ſunt peracta, juſſit Demetrium
evulgare decretum de tranſcribendis Judæo-
rum codicibus. nihil enim temere fiebat à regi-
bus, ſed omnia diligenter præmeditata: qvapro-
pter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in
commentarios relatum eſt, & multitudo miſſo-
rum donariorum, & qvod à qvoqve factum eſt,
ut primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam au-
torum qvàm artificum præſtantia. Suggeſtionis
ſane exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius.
Qvia mandaſti, rex, ut, qvod deeſt tuæ bibliothe-
cæ, ſuppleamus, & libros, qvi hactenus noſtram
inquiſitionem effugerunt, perquiramus, nihil
mihi ad ſummã circa hoc negotium diligentiam
reliqvum faciens, ſcire te velim inteſtos, qvos
adhuc deſideramus, eſſe Judæorum legis codi-
ces. Hebraicis enim characteribus & vernacu-
la ipſorum lingua ſcripti cum ſint, intelligi à no-
bis non poſſunt. ſunt etiam negligentius, quam
par eſt, habiti, eo qvod nondum eis regia provi-
dentia contigit. neceſſe eſt autem, ut & hos ha-
beas diligenter accuratos. Sapientiorem enim
& ſinceriorem legislationem continent, utpote
divinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, ut Hecatæ-
us Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hi-
ſtoricus mentionem ejus legis faciat, aut viro-
rum, qui juxta ejus præſcriptum res ſuas admini-
ſtraverunt, quod ſacroſancta ſit, & profano ore
tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbi-
tur, rex, ſcribes Judæorum pontifici, ut mittat ſe-
nos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum
peritiſſimos, ex qvorum interpretatione apertum
ac conſonum ſenſum eorum librorum accipien-
tes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus.
Ad hanc igitur ſuggeſtionẽ juſſit rex ſuos, ut ad
Eleazarum Judæorum pontificem de hac re ſcri-
berent, ſimulq; per easdem literas certiorem fa-
cerent de Judæis per Ægyptum priſtinæ liberta-
ti redditis. præterea ad faciendos crateres &
phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinqua-
ginta, & gemmarum copioſam multitudinem;
juſſitq; cuſtodes arcarum, in quibus gemmæ ſer-
vabantur, liberam artificibus electionem per-
mittere. mandavit etiam pecuniæ pro ſacrificiis
& reliquis templi uſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum,

ubi primum expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotii faſtigium hoc modo conſecutus eſt: Onia pontifice defuncto, filius ei Simon ſucceſſit, Juſtus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & cives ſumma proſeqveretur benevolentia. Quo mortuo, ſuperſtite unico filio parvulo, frater ejus Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatum aſſumpſit, cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit: Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Judæis in regno meo degentibus, quos Perſæ, dum rerum potirentur, captivos eo pertraxerant, pater meus eos in pretio habuit, aliorum opera in militia uſus amplis ſtipendiis conductorum, aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, ut eſſent terrori indigenis. Ego vero poſtquam principatum adeptus ſum, cum in cæteros benignitate ſum uſus, tum maxime in tuos cives, quorum ſupra centum millia in libertatem vindicavi, reſtitutis de meo pretiis eorum poſſeſſoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos, qvorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium pro ea providentia, qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo ut & his & reliquis per totum orbem Judæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguam vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex unaquaque ſex viros bonos jam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem, qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenta centum. Reſcribes autem, quicquid volueris, factutus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit, quam potuit, honorificentiſſime: Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arſinoë communibusq; liberis, noſtræ quoque res ſe habent optime: Acceptis tuis literis, gaviſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem; advocataque concione, eas legimus, teſtes pietatis, qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas, quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam centumque illa talenta, quæ in victimas & alios templi uſus attulerunt Andreas & Ariſtæus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuaque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos, etiamſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. provocati enim beneficiis in cives noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiam. Quamobrem continuo pro te ſororeque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, utque hæc legis verſio tam felix tibi ſit, quam cupis maxime.

A μὴ τὸ παρεκδοθὲν τὸ ἀντιγραφὲν, ὃ ἔπεμψεν τῆς ἐκεῖ
Φείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντι τὴν πα-
ρ' αὐτοῦ ἐξ αἰτίας τοιαύτης. τελευτήσαντος ὀνίου τὸ ἀρχι-
ερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται ἀφ' οὗ καὶ ὁ
δίκαιος ἐπικληθεὶς, ἀφ' οὗ τε τὸ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ
περὶ τοὺς ὁμοφύλους εὔνοιαν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ
νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κληθέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τὸν τ
B τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ
χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων
ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὁ πρά-
τερος, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιω-
τικὰ, κατέταξεν ἅτε μείζοσι μισθοφορίοις, τοὺς δὲ ἡγου-
μένους ἐν αἰγύπτῳ σὺν αὐτῷ, τὰ φρούρια ἐ τὴν τάξιν
φυλακὴν παρέστησεν, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί. τὴν
δ' ἀρχὴν ἐγὼ φιλανθρώπως
C ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς οἰκείοις πολίταις, οὓς ὑπὲρ
ἑκατὸν μυριάδας αἰχμαλώτων ἀπελυ-
σα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβα-
λών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατικὸν
κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν περὶ ἐμὰς καὶ τὴς ἐ-
μῆς αὐλῆς πιστῶν ἱκανοὺς δυναμένους, τούτους ἠξίωκα νομί-
ζων ἡδὺ τῷ θεῷ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα δ-
τι καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις
D χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις,
τὸν νόμον ὑμῶν ἑρμηνεῦσαι, καὶ γράμμασι
ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν μεταγραφῆναι, κἀκεῖνα ἐν
τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ καλῶς σὺν ποιήσεις ἀπολέξαμενος,
ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἡδὴ πρεσβυτέ-
ρους πέμψας, οἳ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τ
νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ
ποιήσασθαι. νομίζω δὲ τάχιστα ἀπολεσθέντων, μεγίστην
E δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δὲ σοι τοὺς
τῶν ἀφ' ἑξομένους ἀνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα
ἐ ἀριστέαν, ἐμοὶ πιστοτάτους· οἷς ὧν ἐ ἀπαρχὰς ἀναθη-
μάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπεστάλ-
καμεν, τάλαντα ἀργυρίου ρ. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόστειλον,
ὅσα ὧν ἂν θέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. ἔ δὲ ἀπο-
στελῆς ἐ βασιλέως κομισθέντα πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντι-
γράφει πρὸς αὐτὸν ὡς τάχιστα μάλιστα φιλοτίμως. ἀρ-
χιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρῶ-
F μένων σοῦ τε τῆς βασιλίσσης ἀδελφῆς καὶ τέκνων,
καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τῇ δὲ ἀποστολῇ λαβόντες, με-
γάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροί-
σαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐ-
τοῖς ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ
αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ. καὶ ἀργυρᾶς
λ. καὶ κρατῆρας ε. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυ-
σίαν καὶ εἰς ἀποσκεύην ὧν ἂν δέῃ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ.
G ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρέας καὶ ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου
τ φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ ἀφ' ἑρόντες, ἐ τ
σῆς ἀρετῆ ἄξιοι. ἔδοξε δὲ ἡμᾶς τὰ σοὶ συμφέρον κἂν ἡ τὶ
πρὸς φύσιν, ὑπομεῖναι. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς
σὰς εὐεργεσίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πα-
ρόντας κατατεθείσας. διὸ καὶὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς
ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων ποιησό-
μεθα θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἔχαιρε ἐποίησεν γρέ-
σθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν
βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγρα-
φὴν, ὅπως συμφέροντά σοι λαβεῖν ὁ προαιρῇ πλή-

Φιλέ-

ἀπελέξαμεν ἧς πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης φυλῆς, οὓς πεμψάμενον ἔχοντας τὸν νόμον. ἔστω ἧ τῆς σῆς εὐσεβείας ἡ δικαιοσύνη τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μετ' ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἐρρῶσθαι. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' ἐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἱ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλοῦν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ὑπογεγράμμενα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. τὴν μὲν τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν ἡ κατασκευὴν ἣν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμενον διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, ἡ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, ἀδένα ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς ἔχουσι, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι. τῆς μὲν ἰσορίας ἴσως οὐκ ἀπαιτούσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ γὰρ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ἅτοις συνῆσειν τοῖς ἐντυχοῦσιν ὑπολαμβάνων. πρῶτον γὰρ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐκθήσομαι. ἔχει μὲν ἐν δὲ ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέστατον τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε γὰρ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακαμψίης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, ὅσον τί ἐστιν, καὶ εἰ δύναται μείζον τούτοις κατασκευασθῆναι. μαθὼν γὰρ καὶ τὴν οὐσαν ἡλίκη τις ἦν, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φησὶν ἐ πεντάπηχον τῆς ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἀχρήστος διὰ τὴν ὑπερβολὴν ᾖ μεγέθους γένηται. βέλεσθαι γὰρ ἐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὸ ἀνάθημα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα. ἐ διὰ τὸ λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ στενὴν χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν ἐκ ἐγνω τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ ἐ τῷ κάλλει τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δ' ὢν παιδεῦσαι πράγμασι παντοδαποῖς φύσιν, καὶ λαβεῖν ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν ἐ πρόσδοξον, ἐ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ ἄριστα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέσχων διὰ τὴν σύνεσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι. ἐ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τ' ἀκρίβειαν αὐτῶν ἀποβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελᾶν. ὑπῆρχεν δὲ μοι τοίνυν ποιήσασθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν ἐ ἡμίσους, πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσους, ὀκ χρυσοῦ τ' ὅλου κατασκευὴν ἔργου ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν στεφάνην παλαισταίαν εἰργάσαντο. τὰ δὲ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ὀκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην. τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ὀκτυπώσεως εἶχε λόγησιν, ὡς στρεφομένων αὐτ, μίαν καὶ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεφέρεσθαι. τῆς δὲ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν λεῖον κεκλεισμένον. ὠρυγα ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ' ἔξωθεν πεπηγμένον, ἐπὶ μᾶλλον τὸ κάλλος τῆς ἐργασίας λεῖον ὀκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ἔψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὴν μὲν ὑποχοῖν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὁμοίαν σωμέσαντο γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τριῶν ἴσων ὡς προειρήκαμεν πρὸς τὸν μετεωρισμὸν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ὑδιέκειντο δ' ταῖς χοινίσι τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς ὠβάλληλοι, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ὀκ ἀλαγίας τῆς στεφάνης καὶ ὑπὸ ὕψιν ἀνατείνοντα, ὡσὰν ὀκ λίθου καλλίστης πεποιημένων θεσὶ κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ὁμοίοτατον πυκνωῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἴλληπτο. ὑπὸ δὲ τὸν ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον πεποίηκεν οἱ τεχνῖται,

A Delegimus etiam ſenos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac juſtitiæ, ut, tranſcripta lege, ad nos eam tuto remittas una cum ejus deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt, quæ reſcripſit pontifex. ſupervacaneum autem viſum eſt apponere ſeptuaginta ſeniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola;
B donariorum tamen, quæ rex Deo miſit, ornatum & magnificentiam ſilentio prætereire non poſſum, ut omnibus nota fiat ejus regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim ſumptus ſuppeditans & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſidue viſendo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nunc recenſebo ſingula, non quod hiſtoriæ contextus
C hoc admodum poſtulet, ſed quod digna ſit, quæ prædicetur, regis liberalitas: primumque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longe majorem facere mandavit explorari ejus, quæ tum Hieroſolymis erat, magnitudinem, quanta eſſet, & an major poſſet fieri: & comperta ejus menſura, qvodque major etiam eſſe poſſet; ait ſe ejus vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana mi-
D niſteria minus poſthac eſſet utilis. Cupere enim ſe ea donaria non ſolum ad oſtentationem, ſed ad uſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere, qvod non erat integrum addere magnitudini, id compenſavit varietate ornatus & operis pulchritudine. cum enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, &
E in excogitandis novis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens, ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primum conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem unius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latam circumdederunt: cujus cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per
F tria latera. cum enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes, ut converſæ non alia, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent. loricæ vero pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior ejus facies longè pulchriores, videlicet quod hæ totæ eſſent conſpicuæ. qvin & cymæ illæ facile & cito vertebantur, & quemvis è tribus angulis pari menſura oculis ſubjiciebant. reſticu-
G lis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus intervallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ovali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitū menſæ volvebantur;

huic ſubjecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis, & ſpicis emergentibus, & malis punicis interſertis: quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem nativum fructuum referentibus, & auro circum totam menſam revinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ovorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: ut ex utraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarum ordine: ac ne inverſis quidem menſæ lateribus ulla ſentiretur diverſitas, ſed idem artificium usq; imos pedes pertenderet. ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transverſam menſæ latitudinem, in eam pedes ejus inſeruerunt, quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt menſæ juxta loricam, ut his inſiſtens quaqua verteretur, eandem ſpeciem oſtenderet. In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precii gemmis per medium tanquam ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuaviſſimè radiantibus, aliisque generibus, quæ ubique grata ſunt propter pretium. Propter mæandrum vero reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rombo circa medium ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria conjunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cum germen alioquin rectum videretur, baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, qua vero pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erantque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo, hederis & palmitibus una cum racemis per eos diſcurrentibus, indiſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas, ut perflante vento agitata, naturæ, nôn artis opus viderentur. conſtabatque totum opus trimembri compoſitione, ſed tanto artificio, ut commiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat ejus ſtudium, ut ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certe novitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi usq; præcinctu ram, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps uſquè labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra romborum ſpecie interveniente. addebant gratiam inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum vero crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus atq; implexis inter ſe palmitibus uvas ferentibus,

Απαντοίας καρπῶν φύσιν ἐντετορεύμενον, ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀναφῆναι, ζ ῥοιᾶς ἀποκεκλεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους ἐκ πάνυ πολυτελῶν τῶν προειρημένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν ἐξεργασαμένοις, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν τράπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίητο, καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης, ἐκ ἑκατέρου μέρους ἔχουσα τὴν αὐτὴν τῆς πεκτόνος τῶν ἔργων καὶ γλαφυρότητος ἰδέαν κατεσκευασμένην, ὡς καὶ τὴν τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλαττομένης γίνεσθαι διάφορον. τὴν δ' αὐτὴν ἄρχει καὶ τῶν ποδῶν ὕψιν τῆς ἐπιτεχνήσεως διατείνασα. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλην τῆς τραπέζης πλάτος, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθησαν. ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείστροις αὐτοὺς ἐνέφιγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τὴν στεφάνην, διὰ τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ὡπῆς ἂν σχήματι τὴν τράπεζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης, μαίανδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, σμάραγδόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἡδίστην ὀσμὴν ἀναζέοντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τά τε ἄλλων λίθων ὅσοι πολυτελεστάτοις καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινικιδὲς ἐποιήσατο, ῥόμβῳ τὸ κατὰ μέσον ὅμοιον ἐμφέρες, ἐφ' ὃ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ γοερῷ ποικιλίᾳ τὴν ἰδέαν μετασκευάσαι, ψυχαγωγίαν θαυμασίαν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τὰ πετάλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὴν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτοῖς ἐξ ἀνθράκος λίθου παλαιστιαία πεπιεσμένη σχῆμα κρηπίδος ἀπετέλουν. τὸ δὲ πλάτος ὁλοκλήρων δακτύλων ἔχουσα. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τὰ ποδῶν ἕκαστον, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ καὶ τοῦ πνεύματος διὰ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν ἐκπλῆσαι κινούμενα, φαντασίαν τῆς φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητῶν παρεῖχεν. ἐκαινούργησαν δὲ ὥστε τρίπυχον οἱονεὶ τὸ σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης, τὰ ἁρμονίας χάριν ἀλλήλαις, μερῶν ἕτως συνδεδεμένων, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ἐπινοίας τὰς συμβολὰς. ἥμισυ δὲ πήχεως σχεδὸν ἐλάττων τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο τῆς μεγαλοψυχίας βασιλέως Φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῶν τεχνιτῶν συνετελέσθη. οὐδὲν δὲ ἀπεδέησεν εἰ μὴ τοῦ μεγέθους τῆς προσηκούσης τῷ θείῳ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν τοιᾷδε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ προβλεπτὸν ἀπεργάσασθαι. τῶν δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτοὶ δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ διαζώσματος τὰ τρίτα, λίθων τε ἀστέρας ποικίλους ἐνδεδυμένων. ἔπειτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξειργάσθη, καὶ σωρηδὸν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. καθ' αὐτὸν δὲ ῥάβδωσις ἀνεγέγλυπτο. καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως τοῦ χείλους ἀνείλκυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀστράβα τετραδακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. περιερέρετο δὲ τὰ χείλη τοῦ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀμπέλοις καὶ βοτρύων ὀχυρώσεις εἰς κύκλον πεποιημένοις. τούτους μὲν δὴ χρυσέους κρατῆρας, δύο φορέντος ἑκάτερον

ρὸν ἀμφορέως τ̃ τὸν καπισκύασαν τὸν τρόπον. οἱ δ' ἀργυρεοι τ̃ ἐσοπτρων τ̃ λαμπρότητι πολὺ διαυγέστεροι γεγονεισαν, ὡς τραχυτέρας ἀφ' ἑτέρων τὰς τ̃ προσφερομένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκέασε δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς λεῖ ἀλλὰ μὴ λίθῳ πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμπέλων ἐσκίαστο φιλοτέχνως ἐντεταρδυμένων. ταῦτα δ' ἐγένετο μὲν καὶ ἀφ' τοῦ ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων θαυμασίων ὄντων περὶ τοῦ τέχνου. πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τ̃ βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ἀφαφερόντως ἀπηρτίζετο. ὁ γὰρ τ̃ χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπερισκέπτως αὐτοὺς τοῖς κατασκευάζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αὐτὸν δ' ἐπὶ τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελείας. οἱ μὲν τ̃ βασιλέα καὶ τ̃ τούτου σπουδὴν ἀποβλέποντες, φιλοπονώτερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ κατενεχθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμίᾳ ἀναθήματα. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς τοῦ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. προσαγομένων δ' εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀκούσας πτολεμαῖος τ̃ παρουσίαν αὐτ̃, καὶ τὰς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, ἀθρόους μεταπέμπεται τὸν ἀνδρέαν καὶ τὸν ἀρισταῖον τοὺς πρέσβεις. οἱ δ' ἀφικόμενοι, τάς τε ἐπιστολὰς ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ τ̃ ἀρχιερέως ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν, ἀφ' ὧν δὴ ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὑπὲρ τὴν ἑρμηνείαν τ̃ νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους ἐς χρείων ἕνεκα παρεῖναι συνέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύειν, θαυμάζοντα τοῦτο ποιῶν καὶ θαῦμα τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ πίστων αὐτῶν ἀφθέντες, ἀφ' πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσήεσαν, οἱ δ' προσβύοντες, ἀφ' μείους. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσεμένων. ὡς δ' προῆλθον μ̃ ἐκ τῶν δώρων οἱ φέροντες, ἃ τοῦ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῶν διφθερῶν αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησεν αὐτοὺς προῖ τῶν βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τ̃ ἐνθλημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας, ἐκ τ̃ συμβολῆς τὸ ἀνεπιγνωστον, ἔτω δὴ ἥρμοσε, καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν εἰπὼν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, προῆ πάντων τῷ θεῷ, ὃ τοὺς νόμους εἶναι συμβεβηκεν. ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα πέρεπεσε, φύσει τ̃ μεγάλης χαρᾶς παρούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δ' τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ἐπὶ τῆς πόλεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ὕστερα κἀκείνοις προσφέρειν. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτ̃, ὑπερφανῆ ποιήσθαι, καὶ καθ' πᾶν ἔτος ὑπόμνημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἣν ἀντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεορτάζειν τε αὐτοῖς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δὲ ὑπὲρ τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τοῦ τούτων προνοίαν ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τοῦ διαιταν. διετέτακτο δὲ τούτων ὑπὸ τ̃ βασιλέως τὸν τρόπον,

A & ornatus quidem utriusque erat hic, amplitudo vero, quæ amphoram caperet, argenteæ vero quævis ſpecula ſplendore vincebant, certius etiam reddentes inſpectantium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quibus quicquid ſpatii gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis ſculptilibus adumbrabatur. atq; hæc omnia non ſolum artificum ingeniis ornabantur
B uſque ad miraculum, ſed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui non ſatis putans, quod ſine parſimonia ſumptus præberet, relictis etiam ſeriis negotiis, ſæpe adibat officinas & inviſebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim, quod cordi ſit ei hoc negotium, majore attentione verſabantur in opere.
C atque hæc ſunt donaria ab hoc rege ad Hieroſolymitanum templum transmiſſa. Quibus conſecratis, & honorificè tractatis, qui attulerant, pontifex Eleazarus, non ſine muneribus ad regem eos remiſit. Hi poſtquam Alexandriam ſunt reverſi, rex, cognito eorum ſimul & ſeptuaginta ſenioru adventu, confeſtim legatos Andream & Ariſtæum accivit: ab eisque & epiſtolam pontificis recepit, & multa præterea ſciſcitando di-
D dicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum ſeptuaginta ſenioribus, qui Hieroſolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque privatorum negotiorum cauſa expetebant ejus colloquium, præter morem ſuum dimitti juſſit. hos enim quinto quoque die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel in menſe. tum vero illis dimiſſis, ab Eleazaro miſſos expectabat. ut vero ſenes illi
E venerunt cum muneribus à pontifice miſſis, & cum membranis, quæ legem aureis literis inſcriptam continebant, primum de libris eos rogavit, ut vero ex involucris depromptos obtulerunt, multum diuq; miratus membranæ ſubtilitatem, & commiſſuras, quæ ita latebant, ut viſu diſcerni non poſſent, gratias ſe illis habere dixit, qui
F venerint, & majores etiam ei, qui miſerit, ſed longe maximas Deo, cujus leges attulerint. cumque ſeniores eorumque comites uno ore omnia fauſta regi acclamaſſent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris inſignia etiam magnum gaudium conſequi natura voluit: juſſique libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros ſalutavit, præfatus æqvum fuiſſe, ut prius de ea re, propter quam acciti fuerant, percontatus, deinde illos quoque
G compellaret. diem quidem adventus eorum tam gratum ſibi confeſſus eſt, ut, quoad viveret, per ſingulos annos redeuntem ejus memoriam colere ſe velle promitteret. forte enim eadem erat, qua Antigonum navali prælio vicerat. voluitque, ut convivæ ſibi eſſent, & diverſoria mandavit eis aſſignari ſub ipſa arce pulcherrima. Nicanor autem, qui excipiendis hoſpitibus præerat, Dorotheum eos curare ſolitum juſſit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex diſpoſuerat, ut ex eis civitatibus, quæ in ratione

victus aliquid peculiare habent, venientibus more ipsorum omnia pararentur, ut tractati more consueto suavius viverent, & nulla in hoc novitate offenderentur. qvod honoris his quoqve exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quod hic callebat morem, quo solerent vivere. quamobrem omnia per se administravit, quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus stravit, rege ita jubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam vero post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. postquam autem discubitum est, jussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Judæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, qvorum est à suis precatiunculis auspicari convivium, locus hic non fuit: sed unum ex convivarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensam consecrare ipse rex jussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausumque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto, fruebantur appositis. cumque rex siluisset, quantum satis visum est, cœpit philosophari. proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignam. illis vero diserte ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum consuetudine per duodecim dies instauravit convivium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo convivio, legat Aristæi librum, quem hoc argumento conscripsit. Qvos sermones cum non solum rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare providentiam, eoque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex vero jam tum se uberem ex eorum adventu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset, quomodo regnum administrare oporteat: jussitque, datis prius in singulos ternis talentis, deduci eos in diversorium. Qvarto deinde die Demetrius, assumptis eis, transivit aggerem illum septem stadiorum, & pontem, qui insulam continenti adjungit: & progressus ad septentrionale littus assignavit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogavitque, ut, quandoquidem ad opus jam ita instructi sint, ut nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi vero non parcentes labori, quam poterant accuratissime, interpretabantur, usque horam nonam assidentes operi: reliquũ deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ita ut mandatum ei fuerat. mane autem regiam ingressi, salutato rege, in eundem locum ad institutum negotium se referebant, qvod marinis aquis ablutis manibus prius, mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius, advocatis omnibus Judæis in locum, ubi versa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. concio vero & seniorum interpretationem approbavit,

A κ) γὰ πόλιν ἐκάσην, ὅσαι οὐ τῶς αὐτοῖς χρῶνται περὶ τ διαιταν, λαὸ τούτων ἐπιμελόμενος. Ε κ) τὰ ἀφικνυμένων πρὸς αὐτὸν ἐθ⊙, πάντ' αὐτοῖς ὡ⊙αγκάζετο, ἵνα τῶ σωμήθει τρόπω τ διαίτης διώκουμενοι μᾶλλον ἡδων), κ) πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυχεραίνωσιν. ὁ δὴ κ) περὶ τύπους ἐγίνετο, δωροδόκ ἀ⊙ὶ τ περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν, ἐπὶ πύπις καθεζῶτ⊙. σωέστρωσε) πάντα δι' αὐτ τὰ πρὸς τὰς πιαύτας ὑποδοχάς. Ε δι- B μερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτως προτάξαντος ἑ βασιλέως. τοὺς μὲν ἡμίσους ἐκέλδσεν ἀνὰ χῶρα κατακλιθῆναι. τοὺς) λοιποὺς, κ) τὴν αὐτ κλισίαν ἐδὲν ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὕτω κατεκλίθησαν, ἐκέλδσε τὸν δωρόθεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι ⊙αρέλουσι πάντες οἱ ἀπὸ τ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κ) παῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας Ε ἡυτας κ) τοὺς ἄλλους οἷς τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παρατήσατο. τῶν) ὡ⊙αγμένων ἕνα ἑλόμενον ὄνομα ὁντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσαι κατευχάς. ὁ) C σὰς εἰς μέσον, ἤυχετο τῶ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ) τοῖς δεχομένοις ὑπ' αὐτ. ἐπὶ πρότ⊙ ἐξ ἁπάντων μ) χαρᾶς Ε βοῆς ἠρθη κ) παυσάμενοι, πρὸς δ' ὠχίαν κ) τὴν διάλαυσιν τῶν παρεσκδασμένων ἑτέρα ἦσεν. ⊙αλιπὼν) ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν διαχρῶσθαι καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, κ) ἔκαστον αὐτῶν, λίγους ἐπηρώτα φυσικοὺς, κ) πρὸς τὴν τ ζητουμένων γνωD σίαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων παντὸς οὐτινοσοῦν ὁ λέγειν αὐτοῖς προεβλήθη ⊙ασαφούντων, ἡδόμ⊙, τοιῆτον ἐφ' ἡμέρας ιβ̄ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βυλομένῳ τὰ κ) μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εἶναι μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀφιχθὲν βιβλίον ὁ συνέγραψε ⊙αρὰ ταῦτα. ⊙αυμάζοντος δ' αὐτοὺς, μόνον ἑ βασιλέως, ἀλλὰ κ) μενεδήμου ἑ φιλοσόφ προνοίαν διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, κ) ⊙αρὰ τοῦτ' εἰκὸς κ) ἑ λόγου δύE ναμιν καὶ κάλλος εὑρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων ἀνιζητοῦντες. γενέσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἐλέγῳ ἤδη παρεῖναι αὐτῶν, ὠφελῆσθαι γὰ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύσ τε αὐτοῖς, ἀνὰ τρία δοθῆναι πάλαντα, κ) τὴς δοτοκατασκευὰς ἐπὶ τὴν καταλυσιν. διελθουσῶν) τριῶν ἡμερῶν, ⊙ωγαλαεῶν αὐτὴς ὁ δημήτριος, κ) διελθὼν τὸ ἐπταστάδιον χῶμα τ θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, κ) ⊙ροβὰς πρὸς τὴν μέΦυραν, πρόσελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέF ρη, σωεύδιον ἐποιήσατο ἐν τῷ ⊙ρὸ τὴν ἠιόνα κατασκευασμένῳ εἴκῳ, πρὸς ⊙ερίσκεψιν πραγμάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλ⊙ πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ἐποιήσειν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἐνι μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀνεζεῦ πιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διετέλεσαν ὄντες. ἔπειτ' ἐπὶ τὴν ἑ σώματος ἀπηλλάγησαν τροφὴν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δίαιταν G χορηγουμένων, κ) ⊙ροσέτι ἑ δωροδόκ πολλὰ κ) τῶν ⊙ροσκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, ⊙ροσέταξε γὰ, αὐτοῖς παρέχοντες. ⊙ρωὶ) πρὸς τὴν αὐλὴν ⊙ροσιόντες, κ) τ ⊙τολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ἐπὶ τ αὐτὸν ἀπήεσαν τόπον. κ) τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κ) καθαίροντες αὐτὰς, ἅτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγραφέντες) ἑ νόμοι κ) ἑ κ) τ ἑρμηνείαν ἔργα τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ) δυσὶ λαβόντ⊙, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τὰς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ) μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων κ) τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους.

τὸ)

σὺν πολλῇ ἀποδέξατο μὲν καὶ τὸν Δημήτριον φήσαντας πρεσβύτερος τὸν νόμον. ἐπῄνεσαν ἢ καὶ τὸν δημήτριον τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γεγενημένον. παρεκάλεσάν τε δῆτα καὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱερεὺς καὶ τῶν ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ δὴ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισται ὑπὸ Δημήτριου ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μεταπεσεῖν αὐτά. ἁπάντων ἢ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσεν εἴτις ἢ προσόντι προγεγραμμένον ἱερᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπεῖσθαι ὅτε καὶ διορθοῦσθαι φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως ὅτε πράττοντες, ἵνα τὸ κεκριμένον ἄπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ μένῃ. ἐχάρη μὲν ἂν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τούτῳ τῷ αὐτοῦ προαιρέσει εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἥδη ἢ μᾶλλον τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν Δημόνοιαν καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη ἐνομοθέτου, καὶ προσὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὐ τως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς, ἔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ ἢ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, ἀλλὰ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν ἐφάσκε, καὶ ὅτι βλασθῆσαι ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπεμπτός τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐπεφάχθη τὴν Δημόνοιαν, πλείοσιν ἢ τριακονθ' ἡμέραις, καὶ πολλὰ τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετο τὸν θεὸν, ἐντεῦθεν αὐτῷ ἠρέθη τὴν πολυφροσύνην ἐπανορθῶν. ἐμοὶ μὲν ἄλλα ἓ ὄναρ εἶδεν, ὅτι ἔτ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ ἔτ' ἐκφέρειν ἐπὶ κοινοὺς ἀνθρώπους ἐθέλησαιτο. καὶ ἀποχόμενον κατίσχειν διάνοιαν. ἐδήλου ἢ καὶ περὶ τοιοῦτο ἔ τ' τραγῳδιῶν ποιητὴ ἀναφέρειν, ὅτι βληθεὶς ἔν τινι δράματι τ' ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς καὶ σωτιδῶν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγεὶς ἔ πάθους, ἐξομολογησάμενον τ θεόν. πολλαβὼν ἢ ταῦτα ὁ βασιλεὺς πολὺ ἔ δημητρίου καθὼς προείρητο, προσκυνήσας αὐτοῖς ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθ τ βιβλίων τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα Δημόνοιαν ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε σωνεχῶς προσ αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας πολλαγινέσθ. ἔτ γὰ αὐτοῖς ἓ προσ τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ προσ τοὺς ἀπ' τ δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μὲν γὰ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπεμπὸν ἐλεγεν, ἐκεχειρίας ἢ προσ αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθ πάντων, ὧν ἤτε αὐτῶν ἔστι σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη πολλαχεῖν ἱκανή. τότε μὲν ἂν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας τρεῖς, ἓ χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντον, καὶ τὴν ἓ συμποσίου στρωμνήν. ἓ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἐπεμψε, κλίνας ἀργυροπόδας δέκα, ἓ τὴν ἀκόλουθον αὐτῶν ὑπηρεσίαν, καὶ κυλίκιον τάλαντον λ'. προσ τούτοις ἢ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, ἓ στέφανον Δαπρεσπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἰσὰς ἑκατόν. ἐπὶ μείζω φιάλας καὶ τρυβλία, καὶ σπονδεῖα, ἓ κρατῆρας χρυσᾶς προσ ἀναθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ἓ Δημ τ ἐπιστολῶν, ὅπως εἴ τ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες προσ αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπαρξέψη, πρὸ πολλοῦ μὲν τὸν μὴ τ ἐν παιδεία τυγχανόντων σπουδὴν, ἓ τ πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καθορᾶτο. ἓ τὰ μὲν εἰς δόξαν ἓ τιμὴν τ ἰουδαίων τοιαῦτα παρὰ πτολεμαίῳ ὑπὸ φιλαδέλφῳ σπουδὴν ἠνέχθη.

& Demetrium ipſum collaudavit, cujus ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent: rogaveruntqve, ut etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulaverunt, qvandoqvidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, ut rata permaneat, nihilqve ex ea mutari liceat. qvæ ſententia cum omnibus placuiſſet, juſſerunt, ut prius, ſi qvis aliqvid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentius inſpectum & indicatum corrigeret, qvando conſultum eſſet, ut res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Qvamobrem rex multum gaviſus eſt, videns hanc qvoqve ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed majorem etiam percepit voluptatem, dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legislatoris ſapientiæ: cœpitqve de ea re conferre cum Demetrio, rogans, qui factum ſit, ut tam admirandarum legum nec hiſtoricus ullus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, qvam conſtaret divinam eſſe & omni veneratione digniſſimam: & punitos eſſe qvosdam a cœleſti numine, qvi illam temere attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde qvædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus triginta, & per intervalla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facile conjicientem qvæ morbi cauſa fuerit. atqve etiam in ſomnis admonitum hæc ideo pati, qvod fuiſſet circa res divinas curiofior, easqve voluiſſet proferre profanis hominibus. qvare cum a cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cum in qvadam tragœdia vellet aliqvid e ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnoviſſet, exorato Deo, redditam aciem. acceptos deinde a Demetrio libros rex cum adoraſſet, aſſervari juſſit diligenter, ut incorrupti manerent: rogavitqve interpretes, ut crebro e Judæa venientes ipſum inviſerent. Id enim eis non minus commodum fore qvam honorificum. Nunc enim æqvum eſſe, ut remittantur: ſed ſi ultro ad eum venerint, conſecuturos, qvicqvid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum qvoqve remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulisqve unius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eosdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogavitqve eum per literas, ut, ſi qvis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, qvandoqvidem plurimi faceret cum doctis conſvetudinem, & divitias libenter in ejusmodi inſumeret. Atqve hæc ſunt in Judæorum honorem a Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor a regibus Asiæ Judæorum genti habitus, & quod in civitatibus a se conditis jus civium ei concesserint.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter navatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis a se per Asiam & inferiorem Syriam urbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, jus civitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, quo jure nunc quoque vivunt inter eos homines. Argumento est, quia Judæis externo oleo nolentibus uti, certa pecunia pro eo a Gymnasiarchis penditur: quem morem cum Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus, qui tum Syriæ provinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito ejus filio, Alexandrini & Antiochenses, rogantes adimi Judæis jus civium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipue ipsorum principum: qui cum eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de jure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: majorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quam præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos, qui contra rem Romanam arma tulerant, jam satis suppliciorum exolvisse: eos vero, qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis privilegiis & juribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Judæos fuisse proditur. Jonibus enim contra hos seditiose commotis, & rogantibus Agrippam, ut civitatis, quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quæ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus, ut siquidem ejusdem generis haberi velint Judæi, eosdem quoque deos colerent: cum res ad judicum cognitionem devenisset, vicerunt causam Judæi: obtinueruntq; ut sibi liceret suis moribus vivere, patrocinio Nicolai Damasceni adjuti, Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi licere innovare circa hoc negotium. quæ, si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani vero & Titi magnanimitatem merito quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderate in nos statuerunt. Nunc, unde digressus sum, revertar. Antiocho Magno in Asia regnante, in continua vexatione tam Judæa fuit quam Cœlesyria: quod, eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, hujusque filio, qui Epiphanes cognominatus est, sive vinceret, sive vinceretur, male mulctarentur,

A

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς ὠφελείας τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. Ἐπεὶ γὰρ Σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τῆς ἐνοικισθείσιν ἰσοτιμίας ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὸν πολιτεύεσθαι ταύτην ἐπὶ καὶ νῦν διαμένον. τεκμήριον δὲ τὸς ἰουδαίους μὴ βεβουλῆσθαι ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὠφείλημά τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον πρεπὸν δρόμου. ὁ δὲ δῆμος τῶν ἀντιοχέων ἐν τῷ νεῷ πολέμου λύσαι βουλόμενος, μεταιτίους ἡγεμόνι ὢν τότε τῆς συρίας ἐπήρησε. καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντες Οὐεσπασιανὸς καὶ Τίτος ἀφ' αὐτῆς τῆς εἰκαιρίας δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τὸν δωρεῶν ὑπάρχειν καὶ μεγαλοφροσύνῃ, μᾶλλον δὲ τὸν Οὐεσπασιανὸν καὶ Τίτον. ὅτι καὶ τοὺς πολλὰ πονήσαντας ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτὸς ἔχοντας ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἐσχάτου πολεμοῦντας ὑπερέμειναν, οὐδενὸς αὐτὸς τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν πρόσθεν πολιτείαν ἀφεῖλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρόσθεν ὀργῆς καὶ τῆς τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μεγίστων προσκλήσεως ἐκράτησαν. ὡς τε μηδὲν μηδ' ὑπὸ τοῦ πρὸς τούτους χάριτος, μηδ' ὑπὸ τῆς πρὸς τὸς πολεμήσαντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λυσιτελὲς τῶν δεχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τὸς ἀνδραποδισθέντας αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας μὲν μάχης δεδωκέναι ἡμωείαν φήσαντες, τὸς δὲ ἄλλως ἐξαμαρτόντας, τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖν τῶν ὑπαρχόντων, ὅμοιον δὲ καὶ τούτων καὶ μαρτυρίαν ἀγείπασαν φρονήσαντα περὶ τῶν ἰουδαίων αἰδημόνως. τὸ γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτὸς, καὶ δεομένων δ' ἀγείπασαν, ἵνα τῆς πολιτείας ἴσον αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰώνοις, ὁ τῶν τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοις μετέλθωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἶεν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τὸς ἰδίους αὐτῶν θεὸς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, σωτηρήσαντες αὐτοῖς νικηλάου δ' δαμασκηνὸς ὁ γὰρ ἀγείπασας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὰ δὲ ἀκριβέστερα ἔστιν βέλτιον καταμαθεῖν, ἀναγνόντα τὸν νικηλάου ἱστορικῶν τὸν ἑκατοστὸν ἐνενηκοστὸν τρίτον καὶ τετάρτον. πρὸς μὲν οὖν τὸ τὰ ἀγείπασου κρατήσαντος, οὐκ ἔστιν ὅπως θαυμάζειν. ὁ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Οὐεσπασιανοῦ δ' ἄλλης καὶ τίτου τοῦ μεγαλοφροσύνου εἰκότως ἐκπεπλαγέναι, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάγω δὲ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην. τοὺς γὰρ ἰουδαίους ἐπ' ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιπωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τοῦ κοίλου συρίαν νεμομένους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν εὐπάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, ταῦτα πάσχειν, ὡς συ-

ὡς ἐδὲν ἀπέλιπεν χμαζομένης νεὼς, καὶ πανομένης ἑκατέρωθεν. ὑπὸ δὲ κλύδωνος μεταξὺ τῆς ἀπεραγίας τῆς ἀντιόχου, καὶ τῆς ἐπὶ θατέρου αὐτοῦ τροπῆς τῶν περαγμάτων κείμενοι. νικήσας μὲν οὖν τὸν πόλεμον ὁ ἀντίοχος, τὴν Ἰουδαίαν προσήγετο, πελάσαντος δὲ Φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν Σκόπαν, ὃς τὰς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ. ὃς πολλὰς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον δὲ αὖτως προσήγετο. μετὰ δὲ πολὺ τὸν Σκόπαν ἀντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλὰ αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δὲ ἀντίοχος χειρωσάμενος τὰς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ἰουδαῖοι. καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, πᾶσι αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν ἀντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν εὐνοιαν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν ἀπόδοι πρὸς αὐτῶν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω δοθῆναι αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ἃ δὴ καὶ μοι δοκεῖ τὰς ἐπιστολὰς τοῖς στρατηγοῖς ἐκ αὐτῶν γραφείσας, προδιελθὼν ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, παλιν ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῇ ις τῶν ἱερέων αὐτὸς, φησὶν ἔτως. ὁ μὲν πολέμαρχος στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς τὰς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δὲ ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς δὲ Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ ἀντιόχου, τὴν μὲν Βαταναίαν καὶ σαμάρειαν, καὶ Ἄβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν ἀντίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαγορευόμενον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ ὧν πολλὰ ἔχειν λέγοντες, καὶ μάλιστα μὲν τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ὑπόφασιν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑποθησόμεθα τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν τοῦτο ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δὲ ἐπαναξόμεθα τὸν λόγον ὅπου τὴν διήγησιν, ὡς δὴ μεμνοι πρῶτον τοὺς ὑπηκόους τοῦ βασιλέως ἀντίοχον βασιλεῦς ἀντίοχος πολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν ἡνίκα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὑπεδεξαμένων τὸ περὶ ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ ὡρμημένους δὲ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς σκεδεξαμένων, καὶ μετὰ μὲν τῆς χορηγίας τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξελόντων καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν αἰχμαλώτων. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν καὶ φθαρμένων ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δὲ αὐτοῖς σκηνάμεν δοκεῖ τὴν εὐσέβειαν ἀφθόνως τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κτηνῶν τε θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβάνου, ἀργυρίου πρὸς, μυρίαδων ϛ, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς ϡ τὸν ὑπογεγραμμένον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυ ξ, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τὸ ε. πελεύσαι δὲ αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη, κατακομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τε Ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ λιβάνου, μηδενὸς πεκαστομένου τέλους. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν ὑπφανεστέρων γένεσθε τὸ δὲ ἱερὸν ὑπασκευὴν δέοι.

A non aliter qvam navis fluctibus utrinqve oppugnata, inter prosperam & adversam Antiochi fortunam jactatæ. Tandem victor Antiochus Judæam suæ ditioni adjecit. Defuncto vero Philopatore, filius ejus magnum exercitum, duce Scopa, misit in Cœlesyriam: qvi & multas ejus urbes & nostram gentem vi in potestatem ejus retraxit. Aliqvanto autem post Antiochus ad fontes Jordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cumqve recepisset occupatas a Scopa urbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Judæi qvoqve ultro deditionem fecerunt: receptumqve intra mœnia ejus exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce a Scopa relictum impigre auxilium tulerunt. Qvamobrem Antiochus æqvum ducens aliqvam Judæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum, quæ in ipsum contulerant, in qvibus etiam significabat, quomodo remunerari eos decrevit. earum exemplar subjiciam, citato prius Polybii Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum ejus decimo sexto: Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux, ad mediterranea verso impetu, per hyemem Judæorum gentem subegit. ac paulo post in eodem libro narrat, qvomodo, victo Scopa, Antiochus Bataneam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxqve Judæi, qui Hierosolyma & celebre ejus loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Judæi mox, ut regionem eorum fumus ingressi, studium erga nos suum declaraverunt, & in urbem suam venientes splendide exceperunt, senatu obviam progresso, exercituiqve nostro & elephantis copiose victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnaverunt: visum est nobis gratiam aliqvam eis reponere, & urbem eorum refovere variis calamitatibus affectam, & in pristinam freqventiam restituere, revocatis in eam, qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primum decrevimus pietatis ergo præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum provincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaqvinqve, voloque, ut hæc eis præbeantur ita, ut mandavi: &, quod deest templo, absolvatur, sive porticus sive qvid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Judæa quam ex aliis gentibus & ex Libano, immunis a vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atqve ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis, ut omnes vivant juxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atqve cantoribus tributum, qvod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si qvod est tributum aliud. Et ut eo citius urbs freqventetur habitatoribus, concedo omnibus, qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eo se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum usqve in triennium: remittimusqve eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et qvotqvot ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoqve eis restitui jubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Judæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui juxta præscriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiam in urbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini sive feri sive domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cujusvis omnino ex his animalibus, quæ Judæis vetitum est attingere, ac neqve pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in urbe alere: sed tantum solitas more majorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui vero aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti multam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore qvosdam per Phrygiam ac Lydiam novis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductantem exercitum, jussit quosdam e nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales, bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res novas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Judæis, qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt, duo millia familiarium cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persvasum enim habeo, illos fore nostrarum rerum custodes benevolos: tum quia cæleste numen pie colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam majorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur, ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem vivendi propriis legibus. perductis deinde ad jam dicta loca tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendum arvis & vinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ proventibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in servorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, ut benigne a nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem, ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atqve hactenus de Antiochi magni erga Judæos benevolentia dixisse sufficiat.

A πολιτεύεσθωσαν ὑπὸ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. ἀπολυέσθω δὲ καὶ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τοῦ περὶ τῶν ἄλλων. ἵνα δὲ ταχέως ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιν, ἕως ὑπερεστηκότος μηνὸς, ἀτελεῖς εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ τρίτου μέρους τῶν

B φόρων, ὡς τε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δεδούλευσιν, αὐτούς τε τούτους καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν γενομένους ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδιδόσθαι κελεύομεν. ἡμῖν οὖν ἐπιμελὲς, ταῦτα γενέσθαι. σεμνείων δὲ καὶ τοῦ ἱεροῦ, τοσόγραμμα καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξενήνεκε, γεγραφὼς τάδε. μηδενὶ ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλων εἰς τὸν περίβολον εἰσπέραν τοῦ ἱεροῦ, ὃ ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰμὴ οἷς ἂν ἀγνισθῶσιν ἐστὶν ἐθιμον κατὰ τὸν πά-

C τριον νόμον. μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ παντὸς ὅλως πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς πατρίοις θύμασιν ἀφ' ὧν καὶ τὸν θεὸν δεῖ καλλιερεῖν, θύπτεσθαι χρῆσθαι. ὁ δὲ τούτων τι παραβὰς, ἀποτινυέτω τοῖς ἱε-

D ρεῦσιν, ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας. ἐγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν δ' εὐσέβειάν τε καὶ πίστιν ἰδίαν, νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν, καὶ Λυδίαν ἐπύθετο. καθ' ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελεύων ζεῦξιν τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν, γράφει ὧδε τοῖς. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι εὖ ἂν ἔχοι. ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πεπυσμένος δέ τινας ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ἐπιστροφῆς ἡγησάμην τοῦτό μοι δεῖν. καὶ βεβουλευμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τι δεῖ πρᾶξαι, ἔδοξεν εἰς τὰ Φρέατα καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ἰουδαίων εἴκοσι διχιλίους σὺν ὁπλοθήκῃ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὔνους αὐτοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φυλακὰς, διά τε τὴν πρὸς

E τὸν θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρομένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα. καὶ προθυμίαν εἰς ἃ ἂν παρακαλοῦμεν. βουλόμενος τοίνυν καθάπερ ἐργώδους ὄντος καὶ μεταγωγῆς, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δῶρα αὐτοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. καὶ ἀτελεῖς τοὺς ἐκ τῆς γῆς καρπῶν ἀνήσῃς ἐπ' ἔτη δέκα. μετρείσθωσαν δὲ καὶ ἄχρις ἂν τὰς φυὰς τῆς γῆς

F ἄρουρας λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων διατροφάς. διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρέταις τὰ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερον παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα. πρόνοιαν δὲ ποιοῦ καὶ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ ὕδατος, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῶνται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντιόχου φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν διαπεπραγμένως εἰρήσθω.

G μὴ δὲ

μετὰ δὲ ταῦτα φιλίαν καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Ἀντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, παραχωρήσας αὐτῷ τῆς κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τῶν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ἐπισήμων ὠνοῦντο πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προστεταγμένον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τέμνοντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ὀνίου. τελευτήσαντος γὰρ Ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου καθὼς προεῖπον. οὗτος ὁ Ὀνίας, βραχὺς ἦν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος, καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβευτὴν, ᾐτιᾶτο τὸν Ὀνίαν, οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους. καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβὼν, καὶ πέμψειν τοὺς ἐνοικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

Post hæc amicitia Ptolemæo conjunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, una cum Phœnice, Judæaqve & Samaria, divisisqve inter utrumqve regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta, quæ imperata esset, pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Judæos infestabant agros vastando, & abducendo in captivitatem homines, maxime sub Onia Pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses ejus patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto, Onias successit in sacerdotium, Simonis Justi filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & avarus: quæ causa fuit, ut tributum, quod pro populo majores ejus de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non solvendo, ad iram commoverit Ptolemæum Evergetem patrem Philopatoris. Qui, misso Hierosolyma legato, incusabat Oniam, quod tributum non redderet: minabaturque, ni faceret, regionem ejus militibus suis se divisurum, & novas colonias eo deducturum. quod audientes Judæi, perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam. IV.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῆς γινομένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ Ἰωσήπου τοῦ Τωβίου, ποιησαμένου φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον.

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἐπὶ σεμνότητι δὲ καὶ προνοίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις. Τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβευτοῦ παρουσίαν, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ Ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ περιστῆσαι διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἐπιτυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομένειν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ παραχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ὀνίου μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκρινομένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δ', εἰ δυνατὸν, ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δὲ ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὴν Ὀνίου τοῦ θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῶν ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος διάνοιαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

CAP. IV.

Josephus Tobiæ filius imminentem Judæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

Josephus autem quidam ætate juvenis, sed honestate, prudentia, justitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus e sorore Oniæ pontificis, cum indicio matris cognovisset de adventu legati, forte enim in Phichola natali vico aberat, veniens in urbem invectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modo pecuniis parcens, cõjiceret in periculum populum, a quo & reipublicæ administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quod si tanto amore pecuniæ teneretur, ut propter eam sustineat & patriam & cives in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliqvam ejus pecuniæ. Onia vero dicente, neque principatũ se morari, & pontificatum etiam, modo liceat, libenter se depositurum: neque iturum ad regem, qvum nihil curet hoc negotium: rogavit Josephus; num ipsi permitteret legationẽ publicam suscipere. Quo annuente, ascendit in templum, &, advocata concione, hortatus est eos, ne terreantur Oniæ sui avunculi negligentia, sed, missa mœstitia, meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persvasurumqve ei, quod irascatur immerito.

ubi primum expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotii faſtigium hoc modo conſecutus eſt: Onia pontifice defuncto, filius ei Simon ſucceſſit, Juſtus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & cives ſumma proſeqveretur benevolentia. Quo mortuo, ſuperſtite unico filio parvulo, frater ejus Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatum aſſumpſit, cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit: Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Judæis in regno meo degentibus, quos Perſæ, dum rerum potirentur, captivos eo pertraxerant, pater meus eos in pretio habuit, aliorum opera in militia uſus amplis ſtipendiis conductorum, aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, ut eſſent terrori indigenis. Ego vero poſtquam principatum adeptus ſum, cum in cæteros benignitate ſum uſus, tum maxime in tuos cives, quorum ſupra centum millia in libertatem vindicavi, reſtitutis de meo pretiis eorum poſſeſſoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos, qvorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium pro ea providentia, qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo ut & his & reliquis per totum orbem Judæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguam vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex unaquaque ſex viros bonos jam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem, qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenta centum. Reſcribes autem, quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit, quam potuit, honorificentiſſime: Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arſinoë communibusq; liberis, noſtræ quoque res ſe habent optime: Acceptis tuis literis, gaviſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem; advocataque concione, eas legimus, teſtes pietatis, qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas, quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam centumque illa talenta, quæ in victimas & alios templi uſus attulerunt Andreas & Ariſtæus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuaque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos, etiamſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. provocati enim beneficiis in cives noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiam. Quamobrem continuo pro te ſororeque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, utque hæc legis verſio tam felix tibi ſit, quam cupis maxime.

μὴ τὸ πρόσχημα τὸ ἀντίγραφον, ὁ Πτολεμαῖος τῆς χρηστότητος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παυτὶ λαβόντι τὸν πιλον ἐξ αὐτῆς τοιαύτης. τελευτήσαντος ὀνίου τὸ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται ἀλλόδοξος· ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, ἀφ' ὧν τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κλῆρον ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ἐφ' οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τῷ ἀρχιερωσύνῃ παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὅτε ἐκράτησαν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ γραπτικὰ, κατέταξεν ὅσοι μείζοσι μισθοφορίαις, πιστῇ ἡγουμένοις ἐν αἰγύπτῳ συνάγεσθαι, τὰ φρούρια τὰ τούτων φυλακῇ παρέδετο, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί. τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ πᾶσιν μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῇ ἡλικίᾳ, εἰς τὸ γραπτὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν περὶ ἐμὲ καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πίστιν ἔναι δυναμένων, ταύτης ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα δοῦναι καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασι ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἡδὴ πρεσβυτέρους πέμψαι, οἳ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν αἱρεθῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τότε ὧν ἐπιτελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δὲ σοὶ τούτων διαλεξομένους ἀνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀρισταῖον, ἐμοὶ πιμιωτάτους· οἷς καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόστειλον, ὃ τι ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. ὁ δὲ ἐπιστολὴ ἐβασιλέως κομισθεῖσα πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνὸν μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σοι τῶν τε τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τῷ δὲ ἐπιστολῇ λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν διὰ τὴν προαίρεσίν σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ΄ καὶ ἀργυρᾶς λ΄ καὶ κρατῆρας ε΄. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἐπισκεδῆ ὧν ἂν δέῃ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ΄. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρέας καὶ ἀρισταῖος οἱ τιμιώτατοί σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, ὧν τὰς ὀρεξεῖς ἄξιοι ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον καὶν ἤ τι ὧν δυνάμεθα φύσιν, ὑπομνήσαντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς ἀναγωγίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας καταπεπόμπασας. δίδυς οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων θυσίαν ἠγάγομεν, καὶ τὸ πλῆθος ηὐχὰς ἐποιήσατο γενέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναι σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅτι συμφέροντι τῷ σῷ λαῷ ὑπάρχει τυγχάνει.

Philé-

ἀπελέξαμθν ἢ δὲ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἓξ ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεμφαμθν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔστω ἢ τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μετ' ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἔρρωσο. ταῦτα μθν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δὲ ἐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἱ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ἀπὸ ἐλεαζάρου ἐμφθέντες δηλονότι. διὸ καὶ ταῦτα ἐπαναγεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. τὴν μθν τιμὴν τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν δὲ κατασκθν διὰ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμενος διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, ἀδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς ἔχοντι, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι. τῆς μθν ἱστορίας ἴσως οὐκ ἀπαιτούσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ γὰρ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλοφρον, ἅπασι συγχωρεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι νομιεῖται. πρῶτον γὰρ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐκθήσομαι. εἶχε μθν ἐν διανοίᾳ ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακαμπῆς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τί ἐστιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι. μαθὼν ἢ καὶ τὴν οὐσίαν ἡλίκη τις ἐστὶν, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φησὶς δὲ πεπαυμένον τῆς ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βουλεῦσαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι ἢ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἀχρηστος διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται. βούλεται γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα. δὲ διὰ τὸ λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν πρότερον τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ απάνην χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μθν οὐκ ἐγνω τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ ἢ ποικιλίᾳ δὲ τοῦ κάλλους τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἢ ὢν καταθεῖν πραγμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν δύνασθαι ἔργων καμπὰς δὲ ὧν δόξων, δὲ ὅσα διὰ γραφὰ τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σύνεσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι. δὲ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ἀποβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν. ὑποθησόμενοι τοίνυν ποιήσασθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν δὲ ἡμίσους, πηχῶν τὸ μῆκος, ἐνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἐνὸς καὶ ἡμίσους, ὁκ χρυσοῦ τὸ ὅλον κατασκευὴν δὲ ἔργου ποιούμενοι, τὴν μθν οὖν στεφάνην παλαιστιαίαν εἰργάσαντο. τὰ ἢ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινικοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμασίως ὁκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην. τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ὑποτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν, μίαν καὶ μὴ διαφορὰν τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμβαίνειν φέρεσθαι. τῆς ἢ στεφάνης, τὸ μθν ὑπὸ τὴν τράπεζαν μέρος κεκλεισμένον. ὡρμίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δὲ ἔξωθεν προεχόμενον, ἐπὶ μᾶλλον τῇ κάλλει τῆς ἐργασίας μετὰ ὁκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ἔμπνοιαν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὴν μὲν ὑποκοχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὁμοίαν συμβαίνειν γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τριῶν ὀρθῶν ὡς προειρήκαμεν πρὸς τὴν μετωπίδα τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο ἢ ταῖς χοινίσι τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς διαλλήλοι, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων πεπιλημμένοι. τὰ δὲ ὁκ πλαγίᾳ τῆς στεφάνης καὶ ὑπὸ ὕψιν ἀνατείνοντα, ὠῶν ὁκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θεοῦ κατασκόσμησιν, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ὁμοίοτων πυκνωῖς, αἳ πρὸς τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἴλουντο. ὑπὸ δὲ τὴν ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον προσῆκαγον οἱ τεχνῖται,

Delegimus etiam ſenos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac juſtitiæ, ut, tranſcripta lege, ad nos eam tuto remittas una cum ejus deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt, quæ reſcripſit pontifex. ſupervacaneum autem viſum eſt apponere ſeptuaginta ſeniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola; donariorum tamen, quæ rex Deo miſit, ornatum & magnificentiam ſilentio prætereri non poſſum, ut omnibus nota fiat ejus regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim ſumptus ſuppeditans & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſidue viſendo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nunc recenſebo ſingula, non quod hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quod digna ſit, quæ prædicetur, regis liberalitas: primumque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longe majorem facere mandavit explorari ejus, quæ tum Hieroſolymis erat, magnitudinem, quanta eſſet, & an major poſſet fieri: & comperta ejus menſura, qvodque major etiam eſſe poſſet: ait ſe ejus vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet utilis. Cupere enim ſe ea donaria non ſolum ad oſtentationem, ſed ad uſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere, qvod non erat integrum addere magnitudini, id compenſavit varietate ornatus & operis pulchritudine. cum enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis novis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens, ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primum conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem unius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latam circumdederunt: cujus cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cum enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes, ut converſæ non alia, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent. loricæ vero pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior ejus facies longè pulchriores, videlicet quod hæ totæ eſſent conſpicuæ. qvin & cymæ illæ facile & cito vertebantur, & quemvis è tribus angulis pari menſura oculis ſubjiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus intervallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ovali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitū menſæ volvebantur:

Tum Solymius ait, non esse opus, ut hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atqve etiam uxorem eam ducere: fassus, qvod maluerit filiæ fieri injuriam, qvam fratrem tale dedecus in se admittere. Josephus, collaudata tam fraterna benevolentia, uxorem duxit ejus filiam: ex eaqve genuit, qvem diximus, Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adolescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitavit odia, qvod eos in omnibus videretur antecellere. Josephus enim volens cognoscere, qvisnam ex his ad virtutem esset idoneus maxime, unumqvemqve misit ad eos, qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi vero propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reversi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis jugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, ut illic sementem faceret: sed prius subtractis clam loris, quibus arator boves ad jugum solet astringere. Qvo postqvam perventum est, cum non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, svadentium aliqvem ad patrem mittere, qvi adferret: nolensqve interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est qviddam veterano duce magis dignum qvam id ætatis homine. Mactatis enim decem jugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, juga hoc modo bubus aptavit: & hoc modo arata terra, qvam pater proscindi jusserat, sementeqve facta, domum rediit. Pater autem reversum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenii, & quod excogitata auderet aggredi, ut solum germanum filium, magis etiam posthac amavit, indigne ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians, quod regi Ptolemæo natus sit filius: versiqve omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Josepho ob ætatem jam gravantem domi manere coacto. pertentavit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quod se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, svadentibusqve, ut Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum advocat: rogatqve, ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cum prompte eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter vivere, ut decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer, cum aliqvandiu siluisset, svasit patri, ne domo quicqvam munerum regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id, quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille vero ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

A ὃ ὁ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾷν φθονοῦντος, ἐπολαύειν δὲ τῆς ἐρᾶς μετ' ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, καὶ παῖδες αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὕβριν θυγατέρα, ἢ τὴν ἀδελφὸν σκῆπτρον ἐν αἰσχύνῃ γιγνόμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προεῖπα μοι. ἐπεὶ δ' ὢν ἐτῶν ἦν ὁ παῖς νεώτερος ἐπιδεικνύτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φρονήσει θαυμάζοντες, ὃ δὴ Ἰώσηπος γνοὺς ἐβούλετο τοὺς αὐτοῦ υἱοὺς πρὸς ἀρετὴν εὐτρεφῆ, καὶ καθένα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνέκπτοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὖτις. μὴ δὲ σκέψας τὸν νεώτατον Ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεροῦντα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβαλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν δὲ κήρυκα ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν πρεσβύτας τοὺς ἀποστελλομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. καταφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τειλὼν δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδυσε τὰ τοῖς βουγήια, καὶ οὕτω τὸν τρόπον ἀπείρας, ἐπὶ ὃν τὸν πατὴρ αὐτῷ προστάξει γῆν, ἐπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δὲ ὁ πατὴρ ὑπεδέξατο μετὰ φρονήματος, καὶ τὴν ἐξύπτιαν τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τοὺς ἀδελφῶν διὰ τοῦτο. ὡς δὲ ἀπήγγειλε τοῖς αὐτῷ, ὅτι τὸν κήρυκα ἰὼν τῷ βασιλεῖ πολεμαίῳ ἐγκωμιάσαι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας καὶ τῆς ἐπιπλέου χώρας ἑορτάζοντες τὸ γενέσιον ἡμέραν τοῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης θρασκελοῦς εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ἐπὶ χώρας κατέσχεν. τῶν δὲ ἰδίων ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῶν δὲ πρεσβυτέρων θαρρησαμένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγροικοτέρων ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν Ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν Ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἐνέκελευεν. ἐπαγγειλαμένου δὲ παρεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἀπεικῶς, ὡς τε δέκεσιν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἡδὺ τοῦ παιδὸς τὴν φρόνησιν. ἀγαλλόμενος δὲ ὀλίγον ὁ πατὴρ συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δὲ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς φρονιμώτατα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι, ὃς ἄ-

B

C

D

E

F

G

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Josephus enim pecunias in Syria collectas solebat eo mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc jubebat facere. Ad hunc igitur, acceptis a patre literis, Alexandriam proficiscitur: moxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, ut eum aliquo modo perderent. Ut vero exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus, quotnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: ut respondit, mille sibi opus esse, iratus procurator objurgavit eum acriter, quod vellet ea per luxum perdere: monebatque, ut sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia paraverat. Se enim non plus quam decem præbitu-
ὄντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τοῦ βασιλέως. παροξυν- C rum, & ea non in alium usum, quam ut mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore reginæ hoc renuntiante, & rogante, ut puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se a patre missus, non modo in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. jubebatque, ut veniret, ac causam ejus facti diceret. Ille contra regi nunciari jubet, legem esse Judæis, ne quis gustaret de sacrificio, priusquam, adito templo, mactasset victimas: eaque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona, quæ offerret regi de parente suo bene merito. Servum autem jure se punisse, qui mandata ejus
θείς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δ' D contemneret. Nihil enim differre inter majorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi, ut contemnatur a subditis. His auditis, rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognovit, nihil sperans a rege præsidii, datis adolescenti mille talentis, liberavit se a vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: a quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. moxque clam aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad convivium regium cum principibus, infimo loco jussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his, quorum hoc erat officium. reliqvis autem convivis ossa partium, absumpta carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimum in conviviis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus a convivis, ad regem se vertit, & Viden, inqvit, domine, qvantum ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur colligere, quod & pater ejus totam Syriam ita spoliat, qvemadmodum hic ossa nudavit carnibus,

Rege vero ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries: Nihil mirum, inqvit, domine. canum enim est ossa una cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliqvos, ante qvos nihil erat ossium. Homines autem, comesis carnibus, solent abjicere ossa, qvod & ego, homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere. Seqventi vero die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos qvidem salutavit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus, hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis qvemqve opibus: simulavit se dolere, quod non haberet, unde tantundem largiri valeat, nec ultra talenta quinqve numero. idqve mox famuli renunciavere dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Josephus propter exilitatem muneris, ubi dies statutus advenit, alii quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus qvam viginti. Hyrcanus autem emptos a se centum pueros, totidemqve puellas adduxit, jussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has veroCleopatræ. Omnibus vero admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atqve ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, ut quocunqve modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, jussit eum donum, qvodcunqve vellet, petere. At ille nihil aliud petiit, qvam ut se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaqve honorificentissime tractatum, & donatum regie, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendatitiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognovissent tantum honoris ei habitum a regibus, & honoratiorem multo reverti qvam fuerit antea, decreverunt obviam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute ejus solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui vero fuga evaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad urbem, cum exciperetur a nemine, territus secessit trans Jordanem fluviũ, & illic vitam egit tributa colligens a barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος ἤ πρὸς τὸν Ὑρκανὸν λέγων Βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανὸν ὅτι ποιοῦντα αὐτῶ παράκειται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστᾶ σὺν τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ ἔτοι, πρὸς τοὺς καθημένους δὲ βλέπων, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίοντες, τὰ μὲν ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν. ὅπερ ἀνθρωπος ὢν καὶ γὼ νῦν πεποίηκα. ὁ μὲν Βασιλεὺς θαυμάσας τὸ ἀστεῖον αὐτοῦ σοφὸν ἔτω ἠνώμολόγει, πάντας ἐκέλευσεν ἀνακροτῆσαι, τῆς εὐτραπελίας ἀποδεχόμενος αὐτόν. τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν Βασιλέως φίλων προὔρχετο, καὶ τῶν ἐν τῇ αὐλῇ δυνατῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, παρὰ δὲ τῶν οἰκετῶν ἀπεπυνθάνετο, τί μέλλοι δίδοναι τῷ Βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν μὲν τοὺς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα διδόναι φησάντων, τοὺς δὲ ἐπ' ἀξίᾳ τῷ μεγέθει τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπερκείμενος λυπεῖσθαι ἅτι τὸ μὴ δυνάσθαι τοιαῦτα δωρεῖσθαι μεγάλα δῶρα ἐπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένῳ ἐπὶ ἰωσήπῳ, τῇ προσιούσῃ τὸν Βασιλέα μετὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνστάσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τὰ Βασιλέα τάλαντα οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ὁ δὲ πλεῖον εἶκοσι. ὁ δ' Ὑρκανὸς ἐς ὠνήσατο πᾶσας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ Βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δ' θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τὸν Βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς πρῶτοις τῶν ἱερατείαν δ' Βασιλέως ἔσει, πολλῶν ἄξια τάλαντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς διαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τότε γὰρ ἐγεγράφησαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν Ὑρκανόν. πολεμοῦντος δ' τῶν μεγαλοψύχων ἀπασάμενος δ' μεγαλοψυχίαν, προσέταξεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βέλεται λαμβάνειν. ὁ δ' ἀδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γνώσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τοῦ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ τοῦ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δ' οἱ ἀδελφοὶ τοσοῦτον τετυχηκότα τὸν Ὑρκανὸν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ μᾶλλον μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθεροῦντες αὐτὸν, καὶ τὸν πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος δ' αὐτῷ ἕνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόνιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μὲν τοῦ τὸν φόβον ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν Βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτοῖς τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τοὺς υἱοὺς αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ὑπαναχωρούμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, φείσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ κεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἀσίας, Σέλευκος ὁ σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πλουσίας καὶ πραγμάτων ἀθενῶν, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

ἔσχεσι

τὴν πολῆθ· ἀπεδέξατο μὲν καὶ τοὺς Δημοσθένους- A & Demetrium ipsum collaudavit, cujus sug-
πεσσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ἢ κὴ τὸν δημήτριον gestionis occasione maxima bona percepissent: ro-
τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γε- gaverunt qve, ut etiam optimatibus eorum copia
γενημένον. παρεκάλεσάν τε δῆναι κὴ τοῖς ἡγουμένοις legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores in-
αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱε- terpretum & magistratus populi postulaverunt,
ρεῖς καὶ τ ἑρμηνέων οἱ πεσσβύτεροι, καὶ δ πολιτεύ- qvandoqvidem feliciter absoluta esset hæc inter-
ματ· οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας pretatio, ut rata permaneat, nihilqve ex ea mu-
ἀπήρτισται ὑπ Δημοσθένους ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ με- tari liceat. qvæ sententia cum omnibus placuis-
κινῆσαι αὐτά. ἁπάντων δ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώ- B set, jusserunt, ut prius, si qvis aliqvid deprehen-
μην, σκέλλοσιν ἴτις ἢ προσόντι προσγεγραμμένον deret vel superesse legi vel deesse, diligentius in-
ὁρᾶ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῶσι δ καὶ spectum & indicatum corrigeret, qvando con-
διορθοῦν, σωφρόνως δ πράττοντες, ἵνα τὸ κρίνειν ἄπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ Δημοσθένην. ἐχάρη μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τούτῳ τ αὐτὸ προαιρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἥδη δ μάλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν Δημοσθένους καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη ἔνομοθέτου, καὶ πρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο πολλοὺς λόγους, πῶς οὕ- C pitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans,
τως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς, οὔτε τ ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ δ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τ νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεοπομπὸς τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐταράχθη τὴν διάνοιαν, πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, καὶ ὠδὰς τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετο τὸν D θεὸν, ἐντεῦθεν αὐτῷ ψυχῆς τὴν ὠδὰν Θεοδώρου ἐπανορθῶν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὅτι δ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ δ' ἐκφέρειν ἐπὶ κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαντι. καὶ ἀποκόπτ· κατεῖχεν τὴν διάνοιαν. ἐδήλου δὲ καὶ περὶ τοῦ δ τ τραγῳδιῶν ποιητὴς ἀναφέρειν, ὅτι βουληθεὶς ἔν τινι δράματι τ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυηθῆναι, τοὺς ὄψεις γλαυκωθεὶς καὶ σωτιδῶν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγεὶς δ πάθους, ἐξομολογούμ· τ θεόν. ὠδὴν λαβὼν δ ταῦτα ὁ βα- E tragœdia vellet aliqvid e sacris libris admiscere,
σιλεὺς ὠδὴν δ δημητρίου καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς σκέλλοσι πολλὴν ποιεῖται τ βιβλίων τὴν ὑπομέλειαν, ἵνα Δημοσθένης ταῦτα καθαρῶς. τούς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὠδηγίνους. ὅτ γὰρ αὐτοῖς ἐ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τ δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγον, ἐκουσίως δ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, ὧν F Nunc enim æqvum esse, ut remittantur: sed si
ἤτε αὐτῶν ἔστι σοφία δικαία τυγχάνειν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη ὠδηγεῖν ἱκανή. τότε μὲν δὴ ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἐρίους τρεῖς, καὶ χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντα, καὶ τοῖς δ συμπόσιά στρωμνὰς, καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τοῖς ἀκόλουθον αὐτῶν ἐπισκοπῶν, καὶ κυλίκιον τάλαντων λ'. πρὸς τούτοις ἢ κὴ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον Δαφνεκὴ, κὴ βυσσίνης ὀθόνης ἱστοὺς ἑκατόν. ἐπὶ μεγάλῃ φιάλας κὴ τρυβλία, κὴ ἀσονδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ Δημ τ ἐπιστολῶν, ὅπως εἰ τ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἐπιτρέψῃ, πρὸς πολλῶν πεπείσθαι τὸν μ τ ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων συνουσίαν, καὶ τ πλοῦτον εἰς τοὺς φίλους ἡδέως ἔχων καταπλοῦτος καὶ μὲν δὴ εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τ ἰουδαίων ποιοῦσα παρὰ πτολεμαίῳ δ φιλαδέλφῳ συνέβη γενέσθαι.

& Demetrium ipsum collaudavit, cujus sug-
gestionis occasione maxima bona percepissent: ro-
gaverunt qve, ut etiam optimatibus eorum copia
legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores in-
terpretum & magistratus populi postulaverunt,
qvandoqvidem feliciter absoluta esset hæc inter-
pretatio, ut rata permaneat, nihilqve ex ea mu-
tari liceat. qvæ sententia cum omnibus placuis-
set, jusserunt, ut prius, si qvis aliqvid deprehen-
deret vel superesse legi vel deesse, diligentius in-
spectum & indicatum corrigeret, qvando con-
sultum esset, ut res semel approbata rata esset in
perpetuum. Qvamobrem rex multum gavisus
est, videns hanc qvoqve suam voluntatem in
publicum cessisse commodum: sed majorem et-
iam percepit voluptatem, dum sibi lex legeretur,
non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cœ-
qvandoqvidem plurimi faceret cum doctis con-
suetudinem, & divitias libenter in ejusmodi in-
sumeret. Atqve hæc sunt in Judæorum honorem
a Philadelpho exhibita.

qvorum grandiori Philometor cognomen indi- A tum, minori vero Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus, ne in potestatem ejus redactus pœnas daret eorum, qvæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem vero ejus universam occupavit Antiochus.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, Φύσκων δ' ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλῳ δυνάμει ἐχόμενα τ' ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ πεπραγμένα, τελευτᾷ τ' βίον αὐτόχειρ αὐτὸς γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

Judæi seditionibus agitati Antiochi opem invocant.

Κεφάλαιον ς'.

B Στάσις τ' δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον.

VI. *1. Mach. 1.* IS, defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri ejus Jesu id sacerdotium contulit, qvod filius superstes etiam tum esset parvulus, de qvo suo loco dicetur. Hic Jesus privatus est eo sacerdotio per regis indignationem, moxqve in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filii, ad qvos omnes pontificatus pervenit, ut indicavimus. Cæterum Jesus Jasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra novum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filii steterunt a Menelai partibus: major autem populi pars factionem Jasonis seqvebatur. qvorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filii secessêrunt ad Antiochum, dicentes se velle, relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogaveruntqve eum, ut sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. qvo impetrato, adduxerunt sibi præputia, ut nudi quoque non essent Græcis dissimiles: &, contemptis omnibus patriis ritibus, imitabantur E mores exterarum gentium. Antiochus autem domi usus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus ejus regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumvento Philometore, Ægyptum occupat, & redacta prius in potestatem Memphi, locisqve F circumvicinis, ad Alexandriam duxit, & urbem & regem subjugaturus. Sed omnes ejus conatus unica Romanorum denuntiatione repressi sunt, ita ut jam occupata relinqveret, sicut & alias diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege, qvomodo Judæam ac templum occupaverit, qvod in prioribus commentariis breviter tantum perstrinximus, ut necesse sit idem altius repetere.

Υπὸ δ' τ' αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος Ὀνίου τ' ἱερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ γὰρ παῖς ἐν Ὀνίου καταλελοίπει, νήπιος ἔτι, δηλώσομεν δ' ὑπὲρ τούτου καὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἑκάστοτε. Ἰησοῦς δ', ἦν γὰρ οὗτος ὁ ἀδελφὸς Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, προσελθόντος αὐτῷ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτῷ τὴν νεωτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ ὄντες τρεῖς ἐγένοντο παῖδες, εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετωνόμασε. ὁ δ' Ὀνίας ἐκλήθη Μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ περὶ τὸν ἀρχιερέως Ἰησοῦν, πρὸς τ' μὴ ταῦτα καταστενάζοντα Μενέλαον, καὶ τὸ πλῆθος διανεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς Μενελάου μοίρας, οἱ τωβίου παῖδες D ἦσαν. τὸ δὲ πλεῖστον δὲ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ὧν καὶ πονούμενοι, ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ τωβίου παῖδες, πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δ' καὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων περιτομὴν ἐπικαλυψαι, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδυσιν ἕλληνες. τάτε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τ' ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δ' τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τρόπον, ὅτι τὴν αἴγυπτον διέγνω στρατεύσας, πόθον αὐτῆς λαβὼν, καὶ διὰ τὸ τ' πολεμίους παῖδων καταφρονεῖν, ἀσθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. ὡρμᾶτο οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πηλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πολεμοῦντα προελθὼν, καταλαμβάνει τὴν αἴγυπτον. καὶ ὡρμᾶτο ἐν τοῖς περὶ μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅτι τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκία παραστησόμενος αὐτὴν, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος πολέμιον. ἀπεκρούσθη δ' ὑπὸ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ προσπολεμούντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη πρὸ καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δ' καὶ μέρος τὰ περὶ ἕτερον βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ὑπεμνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὰ ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι στρατεύσαμενος ἀντίοχος ὁ ἐπὶ ἱεροσόλυμα, τήν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ τῶν Ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ χειμάζων ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δ' ἐστὶ τῶν ἱεροσολύμων χειμάζων, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. συλήσας πολλὰ συλήσας, ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μετὰ ἔτη δύο τῆς ἑκατοστῆς καὶ τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἔτει, μηνὸς Πανήμου καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν Χασλεύς, παρὰ δὲ Μακεδόσιν, Ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἀπάτῃ βεβηκέναι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ πλεονεξίας, χρυσὸν δὲ εὗρε πολὺν ἐν τῷ ναῷ κείμενον, ἀλλὰ καὶ τἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἃ συλήσας ἔστιν, ὑπέμεινε τοὺς πρὸς ἐκείνους αὖθις σπονδὰς φυλάξειν. βεβήκεσαν οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη δὲ λαβεῖν βαρέσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲν καλλωπισμάτων ἀποκρύψαι, ἃ μὴ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως καταλιπών, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἔπεσε πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπεσφέρειν τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, κωλύσας αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τῶν ζωγρηθέντων ἐκ μυρίους ἐλάττω τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καθεῖλεν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει οἰκοδόμησεν ἄκραν, ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τοῦ ἱεροῦ. καὶ διὰ τοῦτο ἐχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔκειτο δ' ὑπὲρ ἦν ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ διὰ πολλῆς οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀνόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ ὑπερτελῶν. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ θεοῦ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ πεμπτὴν αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἴτις παρὰ ταῦτα ποιῶν εὑρεθείη. κατέσησε δὲ ἐπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεσταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' ἐυλάβειαν τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθησαν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς εὐγενεῖς, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτοῦ, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, ἣν οὐ παραχρῆμα ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ διὰ τοῦτο πᾶσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ἐπιφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

REversus ab Ægypto, quam metu Romanorum reliqverat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum urbem movit exercitum: & ingressus eam centesimo qvadragesimo tertio anno, ex qvo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum devenerat, sine ullo negotio dominus ejus factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diversarum erant partium, direptisqve pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post urbem captam, regni ejus familiæ centesimo qvadragesimo quinto, vigesimaqvinta ejus mensis, qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacate venienti portas aperuerant, quo majore licentia grassatum est in templi divitias: quæ cum essent maximi precii, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerii, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaqve propositionis, quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis, quæ e cocco ac byssо constabant, evacuatis etiam thesauris reconditis, ita ut nihil omnino relinqueret, conjecit Judæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra juxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptaqve tota urbe, habitatores partim necavit, partim captivos una cum liberis & uxoribus abduxit, usqve ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum ejus quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Judæis sceleſtissimi, a quibus plurimum vexata fuit civitas. In templo quoque ara posita, porcos mactavit sacrificium a Judæorum religione alienissimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atqve altaribus, porcinas in eis qvotidie jugulare victimas. Cominatus est etiam gravem pœnam, VI. si qvis liberos circumcideret, constitutis, qui mandata exigerent, atqve etiam vi ad ea servanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Judæorum pars vel sponte vel metu supplicii parebat edictis regiis. qui vero probatiores erant, & generosæ indolis, majorem rationem habuerunt moris patrii, qvam pœnæ intentatæ sibi per adversarios. qvãobrẽ quotidie necabãtur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

lacerati corpora, vivi adhuc & ſpirantes ſuffigebantur crucibus. Uxores autem eorum & circumciſos liberos ſtrangulabant juxta mandatum regium, & ſuſpendebant a crucifixorum parentum cervicibus. abolebatur etiam, ubicunq; repertum eſſet ſacrum volumen aliquod, & ipſi, apud qvos inventum eſſet, mali male peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate conſtitutos Judæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neq; Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes a ſuo ingenio, de quo ante diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, ut re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum, cum epiſtola ſcripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio a Sidoniis in Sicimis habitantibus. Majores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentiis, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſervandi eam feſtivitatem, quæ apud Judæos vocatur Sabbatum: &, extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolaverunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem, ex quo tibi viſum eſt in Judæos, ut eorum malitia dignum eſt, animadvertere, qui exeqvuntur mandata regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in communem cum illis cauſam involvere, cum ſimus ab origine Sidonii, qvemadmodum extat relatum in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſervatorem ac beneficum, ut mandes Apollonio noſtro præſidi, & Nicanori procuratori regio, ne qvid poſthac nobis moleſti ſint qvaſi hærentibus in eodem cum Judæis crimine, a quibus tam diverſi ſumus moribus quam origine: utqve templum, qvod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Jovis Græcanici. hoc enim pacto erimus a moleſtiis liberi: & ſecurius intendentes privatis negotiis, majora tibi poterimus tributa ſolvere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem rex & ipſam & talem epiſtolam remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonii, qui ſunt apud Sicima, miſerunt ad nos ſuggeſtionem, qvam his literis adjunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum conſilio ſatis approbaverunt, qvi in hoc miſſi ſunt, qvod alieni ſint a Judæorum criminibus, & placet illis juxta Græcorum inſtituta vivere, abſolvimus eos, qvantum ad hanc cauſam & eorum templum attinet, qvod poſthac appelletur Jovis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magiſtratui ſcripſimus, anno qvadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis undecima.

A τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰς παῖδας αὐτῶν, ἃς περιέτεμνον, κατὰ τὸν τοῦ βασιλέως πρόσταξιν ἀπήγχον, καὶ τῶν προαχθέντων αὐτοὺς τὰ ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ ἔπι βιβλίον εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη καὶ ὅτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, ἐκεῖθ' ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, ἐκ δὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν θεοῦ μεγίστου θεὸν, B τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ὡς δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ὄντας καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον πρέσβεις, καὶ ὑπόμνημα, ἐδήλουν τὰ ὑποτεταγμένα. Βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συνεχεῖς τῆς χώρας λοιμοὺς παραληφθέντες ἐξ ἁπαλῆς τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποιήσαντο σέβειν τὴν παρὰ τοῖς C ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δ' ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτοῦ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὺ δὴ τοὺς ἰουδαίους τὰ πονηρὰς αὐτῶν ἀξίως χρησαμένους, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι καὶ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, τῆς ὁμοίους αἰτίας παρεσκεύασαν, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ ὅτι φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, παρασχεῖν ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, D καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν παρασκευάσαι τοὺς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν ἐκ τοῦ ὄρους καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. παρασκευάσθαι γὰρ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλλανίου. ἡμῶν μὲν οὖν πάντων παρασκευασθέντων ἐνοχλεῖσθαι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας παρακολουθοῦντες, μείζονας σοι ποιησόμεθα τὰς προσόδους. ταῦτα τῶν σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς ῥήμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσχοντο οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενα χρῶμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορευθήτω διὸς ἑλλανίου. ταῦτα δὴ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέσταλται. ἔτει ἑκτῷ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ια ἡ. F

G

CAP. VIII.

Antiocho vetante Judæos utipatriis legibus, ſolus Aſſamonæi filius Matthias regem contempſit, profligatis etiam ejus ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Judææ quidam Matthias nomine, filius Joannis, qvi fuit Simeonis ex Aſſamonæo geniti, ſacerdos ex vice Joaribi, Hieroſolymita genere: erantqve ei filii qvinqve, Joannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qvi & Matthes, Judas qvi & Maccabæus, Elea-

Κεφάλαιον ἡ.

Ὡς ἀντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν μωδεὶμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερίας ἰωαρείβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ ε. ἰωάννης ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεά-

ζαρος

ζαρ ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀπ- A zarus qui & Auran, Jonathas qui & Aphus voca-
φοῦς, ἔτι οὖν ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν batur. Is Matthias ſæpenumero qveſtus eſt a-
κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως δι- pud filios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione
αρπαγὴν, καὶ τὸν ναὸν τὴν σύλησιν, καὶ τὰ πληθῆ τὰς συμ- urbis, deprædatione templi cæterisqve calamita-
φορὰς. ἐλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων tibus, ajebatqve præſtare mori eos pro patriis le-
νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἔτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς gibus, qvam ſic inglorie vivere. Cumqve ve-
τὴν μωδεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ βασιλέως καθισταμένων niſſent in eum vicum in hoc a rege conſtituti, ut
ἐπὶ τὸ θύειν ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἃ διετάκτο, καὶ Judæos ad mandata ejus cogèrent: & poſtula-
θύσαντας τοὺς ἐκεῖ κελεύοντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσαι, B rent, ut Matthias cæteris autoritate potior, ad ex-
μὴ δὲ τὴν δόξαν, τήν τε μὴ τὰλλα, καὶ μὴ τὴν ὑπαν- emplum aliorum primus profana ſacra faceret,
δίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν πρωτοπαρχεῖν τῶν θυσιῶν, oſtentantes a rege præmia: negavit ſe hoc fa-
καλαχολήσειν γὰρ αὐτὸν καὶ τοὺς πολίτας, καὶ μὴ δι' τι- cturum, etiam ſi omnes gentes Antiochi impe-
μηθήσεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἐφασκε rata facerent: ac ne liberis quidem ipſius per-
ποιήσειν, οὐδ' εἰ τὰλλα πάντα ἔθνη τοῖς ἀντιπίπτουσι πρόσταγ- ſvaderi, ut patriam religionem deſerant. Ut
μασιν ἢ μὴ φόβου, ἢ διὰ διαρέσησιν τινὰ κακὴν, πει- vero, ſilente eo, Judæus qvidam in medium pro-
σθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τὰ τέκνων τὰ πάτριον θρησκείαν C greſſus cœpit immolare juxta mandatum regi-
καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθών um, non amplius ferens indignitatem rei, irruit
τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν καθὼς ἐπροστάξεν ἀντιο- in eum cum ſuis filiis armatus gladiis: nec ſo-
χος, ὀργισθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μὴ τῶν lum eum trucidavit, ſed etiam Apellem regium
παίδων, ἐχόντων καὶ πάλας. καὶ αὐτόν τε σκέπτον διέφθει- ducem cum ſuis militibus, qui volebant plebem
ρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπιὼν ἀναγκά- eam cogere: dirutaqve ara, exclamavit: Si cui
ζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν eſt cordi religionis incolumitas, me ſequatur.
καὶ θελων ἀνέκραγεν, ἔστις ζηλωτὴς ἐστὶ τῶ πατρίων ἐθῶν; Et cum dicto comitantibus filiis in deſertum ſe
καὶ τῷ μοὶ θρησκείας, ἑπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata
εἰπὼν μὴ τὰ τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλι- plebs reliqva, & ipſi cum familiis in idem deſer-
πὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὖ- D tum profugerunt, ibiqve victitabant in ſpecu-
τὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μὴ τὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυ- bus. Quo audito, duces regii, præſidio Hieroſo-
γον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκού- lymitanæ arcis aſſumpto, Judæos in deſertum
σαντες δὴ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δυνα- perſecuti ſunt. qvos aſſecuti, primum verbis
μιν ὅσην εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶ ἱεροσολύ- perſvadere conati ſunt, ut ab incepto deſiſte-
μων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. rent, & admittentes rectius conſilium, non im-
καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν ponerent ſibi neceſſitatem ſæviendi hoſtiliter:
πείθειν, μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ & cum nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſ-
προσμένειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τι αὐτοῖς χρῆσθαι πολέ- ſi ſunt eos die ſabbati, & ita, ut erant in ſpeluncis,
μιον νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ E exuſſerunt, non repugnantes, ac ne aditus qvi-
πάνυ αὐτοῖς φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην dem ſpelunearum obturantes. Etenim propter
σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἔτως ἐν τοῖς σπηλαίοις religionem diei repugnare nolebant, ac ne in ad-
αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς verſitatibus quidem violare honorem ſabbati,
εἰσόδους ἐμφράξαντας. ἔνθ' ἀμύνεσθαι μὲν τὴν ἡμέ- quando lex jubet feriari ab omni opere. Itaqve
ραν ἀπεῖχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἔργῳ γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ perierunt cum uxoribus & liberis ſuffocati in
νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέ- ſpeluncis circiter mille. multi etiam elapſi ad-
κνοις συμπεντήκοντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ F junxerunt ſe Matthiæ, eumqve principem ſibi e-
καὶ διασωθέντες, τοῦ ματθίου προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτου αὐτοὺς ἐ- legerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam
δίδασκε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τὸ φυ- ſabbatis, aut ſi ita pergant, ipſos ſibi futuros exi-
λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν tio, hoſtibus eam occaſionem obſervantibus, &
μὲν ἐχθρῶν κατ' σκέψιν τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσ- non niſi ſabbato illos aggredientibus. atqve ita
βαλλόντων, αὐτῶν δὲ οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσαι τε fore, ut vel ſine certamine omnes facile oppri-
μηδὲν, οὕτως ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰ- mantur. Hæc locutus perſvaſit eis: & in hodi-
πὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ ernum usqve mos hic permanet, ut, ſi ita neceſ-
σαββάτοις ἔστιν δήσασι μάχεσθαι. ποιησας οὖν δύ- ſitas poſtulet, pugnent etiam ſabbatis. Collecta
ναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τοὺς τε βωμοὺς κα- igitur circa ſe non contemnenda manu, & altaria
θεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινεν, ἔσους λα- G diruit, & prolapſos in impietatem, quotquot adi-
βεῖν ἴσχυσεν ἐμοὶ γὰρ δὶ ὅλαβείαν διε- piſci potuit, trucidavit. conſluebant enim ad e-
σπάρησαν εἰς τὰ πάλαι ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ um, quos ante metus per circumvicinas gentes
περιτετμημένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ἔτι τοῦ ſparſerat. pueros etiam juſſit circumcidere, qui
πολέμου καθισταμένους ἐκβαλών. ἄρξας δ' ἐνιαυτοῦ ἑ hactenus vetiti fuerāt, expulſis, qui ad hoc, ut ve-
καλέσας εἰς νέσον, προσκαλεῖται τοὺς παίδας, καὶ περι- tarent, conſtituti erant ab Antiocho. Exacto au- VIII.
τετμημένους αὐτοὺς ἐγὼ μὲν εἶπεν ὦ παῖδες ἄπειμι tē anno poſt principatum, morbo correptus con-
vocatis ad ſe liberis: Eqvidem, inqvit, filii, jā ta-

talem viam ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo, ne per ignaviam cessetis id exeqvi: sed potius memores paternæ voluntatis servate ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neqve illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaqve omni via ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes, quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinum patriis moribus vivendi libertatem restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cujus amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeo ut non gravemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisqve præcellit artibus, his utatur, reliqvis concedentibus: Simonemqve fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes ejus consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim ulciscetur suæ gentis injurias, repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete, qvotqvot usqvam sunt justi ac pii, & hoc pacto vires vestras augebitis.

A τὴν τ' εἱμαρμένην ἡμῖν τελευτήν. ὡς δὲ πέπεισμαι ὑμῶν, πάντων μὲν φρόνημα, καὶ ὡς δικαίως μὴ ἡμᾶς κακοὺς αὐτῶν φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς ὑφ' αὐτῶν ὑμᾶς καὶ θρεψαμένης προαιρέσεως, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν εἰς ἓξ τὴν πατρώαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι. μὴ συμφερόμενος τῆς ἡλικίας βούλησιν ἢ δι' ἀναγκῶν προδιδόσιν αὐτὴν, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω ἡμᾶς τὰς ψυχὰς ἔτως παρασκευασαμένους, ὡς πάντα φανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων ἂν δέῃ. λογιζομένους δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐχ ὑπερόψεται. τῆς δ' ἀρετῆς ἀγασθέν, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεται μετ' ἀθείας τὰ ἴδια κατέχοντες ἐθῶν ἀποκατάστασιν. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὑπήκοα, τῆς τ' ἔργων μνήμης, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τὴν εὐκλείαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισταμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τῆς ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων ἑκατέρᾳ, πρὸς ἃ ἔστ' ἔχοντας ἀλλήλοις, οἰκείαις χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. καὶ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σοφίᾳ πρόχοντα, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν ἔστ' συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μακκαβαῖον δὲ τῆς στρατιᾶς διὰ ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξειν. τὸ δὲ ἔθνος ἔστ' ἐκδικήσαι ἐπ' ἀμυνεῖν τοὺς πολεμίους. προσίεσθαι δὲ καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

B

C

D

CAP. IX.

Matthiæ defuncto Judas filius succedit.

1. Mach. 3. HÆc locutus filiis, precatusqve Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum vivendi morem restituere, non multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Judas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno supra centesimum sexto & quadragesimo, qui adjutus impigre a fratribus, ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustravit a præteritis piaculis.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα ὁ ἰοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν εὐξάμενος συμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν ἀναστῆσαι πάλιν ἐς βίον συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. ἃ, ᾧ θάπτει μὲν ἐν μωδείμ. πενθεῖται δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα ὑπὸ λαοῦ παντὸς πᾶσι μένοις διεδέξατο τὴν προστασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκαλεῖτο ἔτει ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἕκτῳ. σωναγομένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ἐμοφύλων διεχρήσατο, καὶ καθήρατο πάντας ἀπὸ μιασμάτων τῶν γῆς.

E

CAP. X.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis, Apollonius præfectus Samariæ raptim contra Judam duxit exercitum. Nec in Juda mora fuit, sed obviam ei factus, prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã ejus potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus, cognito, qvod Judas, multis undiqve ad eum confluentibus, magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decrevit contra eum ducere, sui putans officii animadvertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur, quibus præerat, militibus, adjunctis etiam Judæorũ perfugis, & impiis, progressus usq; Bethora vicum Judææ, castra eo loco metatus est. Judas autẽ

Κεφάλαιον ι'.

F Ὡς ἀνιόχ στρατηγὸς ἀπολλώνιος εἰς τ' ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δ' ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἡ χρήσασθαι σωβέβηκεν ἐκεῖνον σκυλεύσας ἔσχε. πλείους δ' τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τ' στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σίρων δ' ἐπὶ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσεκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη περιβέβληται πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι, προσηκειν ὑπολαμβάνων τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας, πειρᾶσθαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαταλέξας δὲ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καταλαβόντες ἐπὶ τ'

ἰούδαν παρεγένετο. προσελθὼν δ' ἄχρι βεθώρων κώμης τ' ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δ' ἰούδας ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτῷ ϛ συμβαλεῖν παρεσκεύαζε, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἐώρα πρὸς τὴν μάχην ἀθύμους τῇ τῶν ἐλαττόνων πλήθει καὶ δι' ἀπορίαν, γενναῖος ὢν, ὀκνοῦντας παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πολλοὺς εἶναι τὸ νικᾶν καὶ τὸν πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τοῦτο παράδειγμα ἔχειν φιλοτέκνους, τοὺς προγόνους, οἳ ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ τῶν πατρίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνιζόμενοι, πολλὰς πολλάκις ἡττήσαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δυνάμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας δὲ πολλῷ τοὺς ἐναντίους, ἐμόσε χωρῆσαι τῷ σπεύδειν, καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς σύρους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φυγὴν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὄντος τοῦ σπεύδειν. ἀπέκτειναν δ' αὐτῶν περὶ, καὶ διώξαντες ἐπὶ πολὺ, ἐπεσον τοὺς πολεμίων εἰς ἑξακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν παράλιαν.

A occurrens ei pugnandi animo, ubi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim qvia ipſi jejunaverant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idqve compertum plurimis majorum ſuorum exemplis, qvi juſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpe hoſtium millia profligaverint. Invictum enim B robur eſſe innocentiæ. His dictis perſvaſit, ut non detrectarent prælium: &, collatis cum Serone ſignis, fudit & fugavit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce, omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: qvos perſequutus usqve ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqvi evaſerunt in regionem maritimam.

Κεφάλαιον ια'.
Η λυσία ϛ γοργία στρατηγία ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους καὶ ἥττα.

CAP. XI.
Lyſia & Gorgia contra Judæos expeditiones & clades.

C

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν νήσων μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο εἰς τὸ ἔαρ ϛ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἀθροίσας, εὗρε τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν ὄσαν (ὅτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐπελύοντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσις, μεγαλόψυχος τ' ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα προελθεῖς, τοὺς φόρους τῆς χώρας ἀπαιτῆσαι. καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τῆς εὐφράτου ἑῴων καὶ τῆς κάτωθεν ἀσίας ἀπὸ εὐφράτου, δοὺς αὐτῷ, παῖδα, καὶ μέρος τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρις ἥβης φροντίσαι, ἐνετείλατο ἕως ἂν παραγένηται. καὶ διαρπάσαι μὲν τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδίσασθαι, ἀφανίσαι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐξολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν περσίδα, ρμζ' ἔτει. καὶ περάσας μὲν τὸν εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατραπείας. ὁ δὲ λυσίας ἐπιλεξάμενος πολεμάρχους τοὺς δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν βασιλέως φίλων, κ' ἑξακισχιλίους μὲν ἱππεῖς μὲν δυνάμεως μυριάδας δύο, ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δ' ἄρας ἐμμαοὺς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπεδεύοντο. προσγενόνται δ' αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν πεφυγότων ἰουδαίων. ἔτι μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες σὺν δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργύριον δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας κατανοήσας, ἐπιδὼν τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, ᾧ τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους περιθεμένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτῷ σχῆμα τῆς ἱκετείας ὑπὸ τοὺς μεγάλους κινδύνους ἐπιδείξαντας, οὕτω δυσωπῆσαι θεὸν ἔφασκεν αὐτοῖς τὸ κατ' τῶν ἐχθρῶν κράτος.

D

Auditis his, rex Antiochus vehementer iratus, omnes undiqve copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Judæam irrumpere. Cumqve, numerato ſtipendio, videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neqve tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipſe vir magnanimus ac mûnificus non erat contentus ea, quæ tum aderat, pecunia: decrevit, adita prius Perſide, regionis ejus tributa exigere. Commiſſa igitûr rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & provinciis Aſiæ, qvæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt, curæ ejus creditis, relicta ei copiarum qvoqve E & elephantorum parte, juſſit, ut Antiochum filium diligenter educaret usqve in ſuum reditum: eidemqve mandavit, ut, ſubacta Judæa, & habitatoribus ejus ſub haſta divenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingeret. His mandatis profectus eſt in Perſidem anno centeſimo qvadrageſimo ſeptimo, &, traje&o Euphrate, aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſi- X. as autem, delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisqve eis peditum qvadraginta millibus, eqvitum ſeptem millibus, in Judæam miſit eum exercitum. qvi usqve Emauntem urbem progreſſi, in campeſtribus ejus caſtrametati ſunt: ubi convenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regio- G nibus, nec non magnus perfugarum Judæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc, ut vincirent captivos numerata pro eis pecunia. Judas autem animadverſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites, ut forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, qvibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolét orare veniam, ut Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiqvo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis novis maritis, qvi qvive agros recens sibi comparaverant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenue: Nullum socii tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. qvod absqve hac ne religionem qvidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, utrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam juxta patrias leges recte institutam: an per summam ignominiam etiam reliqviæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignavos qvam fortes, mors certa maneat, gloria vero sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse usui, vel ad victoriam, vel certe gloriam. His suos Judas hortatus, dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille eqvitibus, peditum qvinqve millibus, ut ductu persugarũ noctu se inopinum invaderet: decrevitqve & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaqve confestim sumpta cœna, relictisqve in castris multis ignibus; tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqva castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Judæorum invento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit, ubinam essent, qværere. Judas autem sub diluculum pervenit ad castra hostium, ducenta tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidensqve hostem armatum egregie, & castra ex arte disposita, hortatus primum suos, ut non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, qvandoqvidem Deus delectetur tali fortitudine, eamqve suo præsidio contra armatos fulciat: jubet signa canere. Ex improviso deinde hostes adortus nihil minus expectãtes ita terruit, ut cæsis, qvotqvot ausi sunt resistere, cæteros perseqveretur usqve Gadara, & usqve campos Idumææ, & Azoti & Jamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Judas suos a præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: qvo profligato, per otium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loqvente, ostenderunt se Gorgiani e qvodam loco edito: unde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animadvertentesqve Judam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepide se retro in turum receperunt. Judas vero

1. Macch. 4

A Διατάξας ὢν τὸν ἐχόμενον αὐτὸς τρόπον καὶ πάτριον, κατὰ χιλιάρχας καὶ ἑκατοντάρχας, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς περὶ κτήσεις νεωστὶ πεπιεσμένους, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολεμώτερον μάχωνται, παρασχὼν τοιούτοις παρορμὰς λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὲν ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος οὐδὲ παρὸν ὡς ἐπὶ τοῖς εὐψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλελειπται. νῦν γάρ ἐστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν B ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, καὶ ἃ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὸν ἦσαν, ἡμῖν ὑπὲρ οὐσίας καὶ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπιτηδειοτέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῶν, οὕτω ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν εὐδαίμονα, καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον, ὅστις ἦ καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον σωτηρίαν, ἢ τὰ αἴσχιστα πάθεα, καὶ μηδὲ σπέρμα δι' ἡμᾶς ὑμῶν ἀπολιφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ἡμελημένων, ἅτως ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν C μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγεμόνι. τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τὴν εὐκλειαν καλασκεύαζειν πεπεισμένοις. ἐρωμάζεσθε τριαροῦ ἅτως τὰς ψυχὰς, ὡς αὔριον ἅμα ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν ἰούδας ταῦτα 1. Macch. 4 ὡρμήρου τὸν στρατιὰν ἐλεγε. τῇ δὲ πολεμίων, πεμψάντων γοργίου μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ D χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τῆς νυκτὸς ὑπόπεσῃ τοῦ ἰούδα, καὶ ὡς ἐστὶ ὁδηγοὺς ἔχοντες αὐτοῦ τινὰς τῶν περιόντων ἰουδαίων, αἰθόμενον ὁ δὲ ματθίου παῖς, ἔγνω δὲ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ὑπόπεσῶν, δὲ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τὸ δυνάμεως. καθ' ὥραν οὖν δεῖπνοποιησάμενον, δὲ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὑπὸ στρατόπεδον, δι' ὅλης ὥδευσε τῆς νυκτὸς ὑπὸ τὰς ἐν ἐμμαοῖς τῶν πολεμίων. οὐχ εὑρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πρόθεσις E ἦν αὐτῷ ζητεῖν ἐπού ποτ' εἶεν. ὠθεῖται δ' ἕωθεν ὑπὸ φαίνει τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ ἰούδας μετὰ χιλίων φανλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. δὲ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄφνω πεφραγμένους δὲ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, παρετρέψατο τοὺς ἰουδαίους, ὡς δὲ γυμνοὺς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, δὲ τὸ θεῖον ἤδη τε δὲ τοῖς ἔτως ἔχουσι τὸ κατὰ τῶν πολεμίων δὲ ὡπλισμένων κρατεῖν ἔδωκεν, ἀγασάμενοι αὐτοὺς τὴν εὐτυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ὑπισχνοῦμενος δ' ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, δὲ ἐκπλήξας αὐτοὺς τοῦ F θράσους παραξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀθυμημένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, δὲ τὸ πεδίον τὸ ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. πεσὸν δ' αὐτοῦ ὡς τρισχιλίους. ἰούδας δὲ τὸ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ὑπομένειν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀγῶνα τινὰ καὶ μάχην εἶναι πρὸς γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ G δύναμιν. κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, ἕτοιμον ἔχοντας δὲ μηδὲν ἕτερον ἐνδεχομένους. ἐπὶ δὲ αὐτοῦ διαλεγομένου τοῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑπανέκυψαντες οἱ γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεθραμμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ἐνδεικνύς τε αὐτοῖς πέρυσιν ἦσι, δὲ συμβεβηκὼς δηλοῦσιν ἐφέρεν. ὡς δ' ἐν ταῦθ' ἕτως ἔχοντα, ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, δὲ τοὺς μὲν ἰούδα πρὸς τὸ διαβῆναι ἑτοίμους κατανοήσαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ὁ δὲ ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τ γαρχὴν κρατησοντῶν ἡμιμόρων, ἀνεσρέ- A sine certamine victor, tum demum permisit suos
ψας ἀνηρέτμη τὰ σκύλα. πολὺν ὖ χρυσὸν καὶ ἄρ- ad prædam discurrere: ditatusqve cum suis,
γυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰ- reperto plurimo auro & argento, hyacinthoqve
κείαν ὑπέσρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς & purpura incolumem reduxit exercitum, lau-
κατορθώμασις. ὀ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν dans Deum autorem ejus victoriæ, quæ haud ex-
ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας ὖ συγχυθεὶς ὅτι τῇ iguum momentum ad futuram libertatem eis
τῶν σκηνιφύγεντων ἥτ ἡμ, τὰ ἑχόμενα ἔτει μυριάδας attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolen-
ἀνδρῶν ὅπλέκτων συναθροίσας ἑξ, καὶ πεντακισχι- dam ignominiam novum exercitum paravit:
λίους λαβὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἀνα- contractisqve lectissimorum militum sexaginta
βὰς εἰς τὸ ὀρεινὸν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς ἰουδαίας B millibus, & adjunctis qvinqve millibus eqvi-
ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπλώτησε ὖ μετὰ μυρίων ἰούδας, tum, Judæam ingressus, montana ejus ascendit,
καὶ τὸ πληθος ἰδὼν τ πολεμίων, συμμαχὸν ἐσεσθαι & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Judas
τὸν θεὸν ὑξάμενος, συμβαλὼν τοῖς στρατοπέδοις τῶν occurrit cum decem millibus: & cum videret
πολεμίων, νικᾶ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεν- hostem longe præstare numero, votis pro victo-
τακισχιλίους, τοὺς λοιποὺς εἰς ὄπι φοβεῖται. ἀμέλει κα- ria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur
ταυοήσας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τ ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί tanto impetu, ut eis qvinqve millia sterneret: quo facto reliqvis tantum terrorem incussit, ut
εἰσι πλάττων ἢ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐ- C Lysias animadvertens, eis certo statutum aut
τῶν τὴν ὀστιγνωσιν ὡς ἰσχυὰ, ἀναλαβὼν τὸν λοιπὸν mori aut in libertatem se asserere, veritus magis
δυνάμιν ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διέστρεφεν desperationem eorum quam vires, copias Anti-
ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ ὠδηκὼς ἀζόμενος μετὰ μείζο- ochiam reduceret: ubi mercenarios conducens,
νος σρατ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν & majores vires colligens, parabat se, ut ad pri-
ἡττημένων ἤδη τ ἀντιόχου ὑ βασιλέως σρατηγῶν, ὁ mam opportunitatem bello Judæos repeteret.
ἰούδας ἐκκλησιάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας ἃς ὁ θεὸς Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Ju-
αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῶσι δεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τ das persvasit suis, ut, qvandoqvidem tam mul-
ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσ- tas victorias Deus concesserat, ascenderent Hie-
φέρειν. ὡς ὖ ὠδηγημένος μετασχὼν τ πληθυς D rosolyma, &, lustrato templo, mactarent solen-
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπε- nes victimas: ubi cum inveniset templum de-
πτησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ὑλ. τὴν ἐρημίαν αὐ- sertum, & portas ejus incensas, & in atriis vir-
τόματα, ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο gulta enata propter solitudinem, lamentari cum
μὴ τ ἰδίων, ὅτι τὴ ὄψει ὑ ναὸς συνεχυθείς. ὅπι- suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata
λεξάμενος ὖ τινὰς τ αὐτ σρατιωτῶν, προστάξε deinde copiarum parte ad arcis oppugnatio-
τούτοις σκυλεμῆσαι τοὺς τὴν ἄκρην φυλάττοντας, nem, ipse interim repurgare templum aggressus
ἄχρι ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῶν ἁγνίσῃ. καθὼς ὖ est: qvod postqvam accurate factum est, intu-
ὅπι μελὼς αὐτὸν, εἰσεκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν, lit in illud vasa nova, candelabrum, mensam, &
τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρ- E altare incensorum ex auro fabrefacta omnia ad-
τησε ὖ καὶ τὰ πρόπετάσματα τ θυρῶν, καὶ τὰς θύρας didit & vela foribus oppandi solita, ac postremo
αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν ὖ καὶ τὸ θυσιασηριον, καὶ fores qvoqve apposuit. Diruto etiam holocau-
κοινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ὃ λελατομη- storum altari, quod profanatum fuerat, novum
μένων ἐκ σιδήρου. πέμπτη ὖ καὶ εἰκάδι ὃ χεσλαίου ex collatitiis saxis impolitis construxit. Vigesi-
μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε ma autem & quinta mensis Chaslei, qvem Ap-
φῶτα ὅπι τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅπι τ βωμοῦ, pellæum Macedones nominant, accenderunt
καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτω- lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in
σαν ὅπι τοῦ καινοῦ θυσιασηρίου. ἔτυχε ὖ ταῦτα F altari, & panes supra mensam proposuerunt: &
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι καθ' ἣν καὶ μετὰ in novo altari holocautoma immolaverunt:
πάντων ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοι- idqve accidit eadem die, qua ante triennium sa-
νὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρη- cra eorum profanata fuerant. integro enim tri-
μωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου διὰ μῆνας τοιούτους ἔτεσι συνέ- ennio desertum fuit templum post factam ab An-
βη τρισίν. ἔτει γὰρ πεμπτῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ tiocho profanationem. ea enim incidit in annum
ἑκατοστῷ πάντα ταῦτα τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ centesimum qvadragesimum quintum, & diem
εἰκάδι ὃ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δὲ ἐγένετο Apellæi mensis vigesimum quintum, in Olym-
ἡ καὶ ρ καὶ μ ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ καὶ ν καὶ δ. τὸν piadem centesimam tertiam & qvinqvagesimā;
δὲ ἐγκαινισμὸν ὃ ναὸς συνέβη γενέσθαι κ τὸν δαισι- G renovatum est autem eadem die qvadragesimo
λου προφητείαν, περὶ ὑ καὶ ἡ γραφὴ λέγει ἐτῶν. ἐδή- octavo post centesimum anno, Olympiade post
λωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες κατεπολεμήσουσιν αὐτόν. ἑόρτα- centesimam qvarta & qvinqvagesima; prædi-
ζε ὖ ἰούδας μὴ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς περὶ τὸν xerat autem eam desolationem propheta Daniel
ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας η, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδο- qvadringentis & octo insuper abhinc annis,
νῆς εἰδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς differte dicens a Macedonibus profanandum. Ce-
θυσίαις κατδωχῶν αὐτοὺς, ὕμνοις ὖ καὶ ψαλμοῖς lebravit autem Judas recepti templi festivitatem

per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo qvidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta vero lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupavit gentis ejus animos, maxime, qvod ea felicitas ex inſperato obtigerat, ut lex lata ſit ad poſteros, qvæ juberet qvotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamusqve hanc feſtivitatem luminum, opinor ideo, qvod ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde urbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus, cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: munivitqve Bethſuram oppidum, ut eo tanquam arce uti poſſet contra conatus hoſtium.

Qvibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſte ferentes Judæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Judas aſſidue bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: qvo tempore etiam Acrabatenam invadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, unde Judæos infeſtabant, vi capta, cæſis propugnatoribus, incendit. Qvibus perdomitis, in Ammanitas arma tranſtulit, qvorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque devictis, Jazorum eorum urbem expugnavit: abductisqve in captivitatem uxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atqve ita domum victor reverſus eſt. XII. Sed qvam primum vicinæ gentes ſenſere ejus abitum, contractis copiis, in Galaditica regione finitimos Judæos adorti ſunt. at illi refugientes in caſtrum Dathema, ſignificabant Judæ per nuncios & literas, quod oppugnãdi eſſent a Timotheo, rogantes, ut ſe huic periculo eriperet: & interim, dum legit has literas, ſupervenerunt Galilæorum nuncii, qverentes ſe infeſtari a Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

τὸν θεὸν μὴ τιμῶν, αὐτὸς ὢ πέρτων. τοσαύτη δ' ἐγένετο τοῖς τότε ἀναπέωσιν τ ἐθῶν ἡδονή, μὴ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὰς ἀνάκτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ἐξ ἐκείνης μέχρι δεῦρο, τὰς ἑορτὰς ἄγομεν καλοῦντες αὐτὰς φῶτα, οὐκ ἂν παρ' ἐλπίδας οἶμαι τοιούτου ἡμῖν φανείσης τὰς ἐξουσίας, τὰς προσηγορίαν δέγμενοι τῇ ἑορτῇ. τειχήσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς τ πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὰς βεθσὴρων ἢ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντέχωσιν αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τ πολεμίων ἀνάγκας ἔχη χρῆσθαι. τούτων ὄντων ἡτοιμασμένων, τὰ πέριξ ἔθνη πρὸς τὰς ἀναζωπύρησιν καὶ τὸ ἰσχὺν τ ἰουδαίων χαλεπῶς διήκειντο, πολλοὺς ἐπιστρατεύοντα, διέφθειρεν, ἐνέδρας δ' ἐπιβαλὰς αὐτῶν ἐγκρατὴ γενόμενα. πρὸς τούτοις πολέμους συνεχεῖς ἐκφέρων ἰουδᾶς, ἐπέσχεν αὐτὰς τ καταδρομὰς, καὶ ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. ἐν τοῖς ἡσυχᾷ ἦ ἡμέραις ἰδιωτικοῖς κατ' ἀνεψιὸν ἐπιπεσὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε δ' ἐσκύλευσε. συγκλείσας ἦ καὶ τοὺς υἱοὺς βαάνη λοχῶντας τοὺς ἰουδαίους, ἐνεκάθισας ἐπολιόρκει. καὶ τούς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἐπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος, καὶ τούτους χειρωσάμενος, τὴν ἰαζὼρον ἑξῆρε πόλιν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγενημένα τ ἐθνῶν ἀναστραφέντα, συναθροίζεται εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐρημίοις αὐτῶν ἰουδαίους. οἱ ἦ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιβάλλει ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν. ἀναγινωσκομένων ἦ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, κἀκ τῆς γαλιλαίας ἄγγελοι ὡδαγίνονται σημαίνοντες ἐπισπεῖχθαι τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ τῶν ἀλλοφύλων τῆς γαλιλαίας.

CAP. XII.

Quomodo, diviſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Judas Ammanitas ſuperat.

JUdas igitur proſpiciens utrorumqve neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Judæis habitantibus Galilæam: ipſe, aſſumpto Jonatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: qvod ſupererat virium, Judææ præſidio reliquit ſub Joſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, qvibus mandavit, ut abſtinerent a pugna tantiſper, dum ipſe ad eos reverteretur. Simon igitur poſtqvam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus usqve portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: qvibus ſpoliatis, receptos captivos cum tota ſupellectile in Judæam tranſtulit. Interea Judas

Κεφάλαιον ιβ.

Ὅπως στρατεύσαμενοι ἰούδας Σ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας Σ τ γαλααδῖτιν, ὁ ἦ σίμων ἐπὶ τυρίους Σ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τ ἠγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τ ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τρισχιλίους τ ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐλθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς ἦ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ τραπιστῶν ἐκτακισχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν γαλααδῖτιν. καταλιπὼν ἦ, ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων τ δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν ζαχαρίου Σ ἀζαρίαν, προσέταξας αὐτοῖς φυλάττειν ἐπιμελῶς τ ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν δὴ σίμων ὡδηγούμενος εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τ πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ἅπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τὰ ἐπισκευὴ αὐτῶν ἁπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεψεν. ἰούδας ἦ ὁ μακκαβαῖος,

καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης Ἀραβάντας τὸν ἰορδάνην A cum fratre Jonatha trium dierum iter emensi,
ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, accepti sunt a Nabathæis pacifice: qvorum in-
τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι συνέβησαν. ὧν dicio compererunt, quod multi ex ipsorum fra-
διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν Γαλααδίτιδι, ὡς tribus in extremo essent periculo, obsessi ab ho-
πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπολημ- ste in castellis & oppidis Galaditicis: monitiqve, ut propere illis succurrerent, per desertum
μένοι, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ σπουδαζό- illuc festinaverunt. In eo itinere Barasam op-
ντων αὐτοῖς ἀπαντᾶν ὅπως τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητῶν pidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisq;
ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, παραθεὶς ὑπέστρεψεν ad unum puberibus, tecta igni subjecto concre-
εἰς τὴν ἔρημον, καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τῆς Βασσὲ- B maverunt. Cumqve interim nox appeteret,
ραν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτοὺς, κατέβαλεν πᾶν τὸ nihilominus Judas iter continuavit usqve ca-
ἄρρεν καὶ μαχαίρᾳ διωλόμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πό- stellum, in qvo Judæos obsideri acceperat. quo
λιν ὑφῆψεν. διαβοώμενης ἤνυκτε, οὐ δι' ἄτων ἐπε- cum mane perveniisset, offendit hostem jam sca-
χεν, ἀλλ' ὁδοῖς διὰ αὐτῆς ὅπου τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς las & machinas admovere mœnibus: jussoqve
ἀσθενεῖς ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, παρεκαθεζόμενος τὸ tubicine canere, & cohortatus suos, ut bonam
χωρίον τιμωρεῖν μὴ τῇ δυνάμεως. ἕως ἦν ἐπ' αὐτῷ παρε- ac fidelem operam præstarent periclitantibus
γενέτην. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβε- fratribus, divisis trifariam copiis, oppugnatores
βληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς τι C a tergo aggreditur. Timothei vero milites,
ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὸ, τοὺς δὲ μηχανήμασι προσφέ- cognito Maccabæum adesse, cujus virtutem &
ροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημαίνειν, καὶ παρορ- felicitatem jam ante suo periculo didicerant, sine
μήσας τοὺς στρατιώτας ὡσεὶ τοὺς ἀδελφῶν καὶ συγχύσαι mora cœperunt fugere: exquibus ad octo mil-
Ἀραβικὸν δυνεῦσαι προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν lia cecidere, Judæis acriter insequentibus. Inde
ἐπιπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμό- ad Mallen barbarorum urbem flexo itinere, ea-
θεον αἰσθόμενοι, ὅτι μαχαιροβατοῦσιν εἴη, πῦρ ἐπῆραν ἤδη καὶ que expugnata, mares omnes neci tradidit, ædi-
πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐ- ficia incendio sunt consumpta. Eodem impetu
τυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενοι D & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ re-
δὲ μετὰ στρατεύματος ἐξόδους, ἀναιροῦσι μὲν αὐτῶν gionis oppidis eversa sunt. Aliqvanto post Ti-
ὑπὲρ χιλίους. ὑπενεύσας δὲ εἰς μαλλὸν πόλιν οὕτω motheus, contractis numerosis copiis, & inter
λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ cæteros auxiliares conducta manu Arabum,
τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀπέκτεινε, τὴν δὲ πόλιν αὐ- trans torrentem castra posuit contra oppidum
τὴν ἐμπίπρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε Χασφωμα- Rasam. ibi hortatus est suos milites, ut strenue
κὰ καὶ Βοσὸρ, καὶ πόλεις ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος pugnarent, arcerentqve Judæos a torrentis
καθῃρέθησαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πρόσθεν τιμόθεος transitu. in hoc enim situm victoriam, Judæis
δυνάμιν μεγάλην συναγείρας, καὶ συμμαχίαν ἄλλην τε futuris superioribus, si transire potuerint. Ju-
πόλεως ἀραβῶν τινὰς μισθῷ E das autem, audito, quod Timothæus paratus
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πε- esset ad prælium, propere contra eum duxit ex-
ραν δὲ χειμάρρου ῥαφῶν ἀντικρυς. πόλις δὲ λὼ αὕτη. ercitum: trajectoqve torrente adortus hostes,
καὶ παρεκελεύετο τοὺς στρατιώτας εἰ συμβάλοιεν εἰς μα- partim resistentes prostravit, partim in fugam
χὴν τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν compulit, armis etiam passim abjectis. horum
αὐτοὺς Ἀραβαίνειν τὸν χείμαρρον. Ἀραβάντων δὲ ἦτταν nonnulli celeritate pedum salutem consecuti
αὐτοῖς προὔλεγε. Ἰούδας δὲ ἀκούσας προσκαθέζεται τὸν sunt, quidam vero in fanum, quod Carnain di-
τιμόθεον πρὸς μάχῃ, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν cunt, refugientes, tutos se ibi fore speraverunt.
δύναμιν, ἔστι δὲν ὅπου τὸν πολέμιον, ἢ περαιωσόμενος F At Judas & oppidum id occupavit, &, incenso
τὸν χείμαρρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν templo, hostium alios flammis, alios ferro perdi-
ὑποστέλλοντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δίοδον ἐμβαλὼν, ῥί- dit. His rebus feliciter gestis, & contractis e tota
ψαντας τὸ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐ- regione Galaditica Judæis, una cum uxoribus &
τῶν διέφυγον. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ὃ κατὰ καιρὸν τὸ μέ- liberis ac facultatibus in Judæam eos traducebat.
νος, συμφυγόντες, ἤλπισαν τυχεῖν σωτηρίας. Ἰούδας In eo itinere cum venisset ad Ephronem oppidũ,
δὲ τὴν πόλιν καταλαβόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, per quod necessario transeundũ erat, nisi retror-
καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, πολλὴν χροιὰν ποιήσας sum reverti mallet, misit ad oppidanos, rogans,
τοῖς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα Ἀραπεσσάμενος, G ut patefacerent sibi transitum. nam, obstructis
καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι portis, viam interruperant. quod cum ab Ephro-
Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῆς ὑπαρχού- nitis impetrare non posset, cohortatus suos, co-
σης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷς τε λὼ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπα- rona oppugnavit mœnia: & diem ac noctem
ναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ὅπου τινὰ πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisqve o-
ὑπὸ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ὅτι ἄλλην αὐτοῦ τραπομέ- mnibus maribus, per incensi cineres traduxit,
νῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ὅτι ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμ-
ψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαν-
τας ὑπερέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν τε πυλῶν λίθοις ἐμπεφραγμένων, καὶ τὴν ἔξοδον ἐπετημ-
γοντο. μὴ πειθομένων δὲ τὴν ἔμφρειαν, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλώσας αὐτὴν, ἐπολιόρκει. καὶ δι' ἡμέ-
ρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξῄρει τὴν πόλιν. καὶ πάντα ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ παταπήσας ἅπασαν

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus, ut in transeundo calcanda essent cadavera. Trajecto deinde Jordane, in magnum campum veniunt, qua sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Judæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votivasqve hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus ne unus quidem e Judæis desideratus est. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Juda vero & Jonatha fratre in Galaditicam, præsidio Judææ relicti fuerant, volentes & ipsi aliqvo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Jamniam venerunt. Ubi armis excepti a Gorgia ejus loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quam in Judææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Judæ mandatum, qui interdixerat, ne, se absente, manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Judæ providentiam commendat, quod intellexit non impune fore, si a mandatis discesserint. Judas autem & fratres ejus continuabant bellum contrà Idumæos, urgentes eos undiqve: expugnataqve Chebrone munitiones ejus diruerunt, & turres cremaverunt suppositis ignibus: pervastatisqve agris hostium, everterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reversi sunt in Judæam victores & incolumes.

A αὐτλεῖ ὁδὸν ἔχε. τοσῦτο δ' ἰὼ τὸ τῶ πεφονευμένων πλῆθ- ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τ νεκρῶν. Διαβάντες δ τὸν ἰορδάνλον, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κ τὸ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη καλουμένη πρὸς ἑλλήνων σκυθόπολις κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ψάλλοντές τε κ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς σωτηθεὶς ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιᾶνας ἄγοντες. ἔθυσαν δ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν καταρθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐρατεύματ- σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν ἰουδαίων ἀπέθανεν. ἰώσηπ- δ' ὁ ζαχαρίου κ ἀζαρίας, ἃς καταλιπὼν στρατηγὸς ὁ ἰούδας κατ' ὀνκηρὸν σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν πτολεμαΐδι, αὐτὸς δ' ὁ ἰούδας κ ὁ ἀδελφὸς αὐτ ἰωνάθης ἐν τῇ γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν ἀρετωσήσασθ στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ ἔθνεσιν, τλεῖ τὰ αὐτοὺς δυνάμεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς ἰάμνειαν. γοργίᾳ δ τῆς ἰαμνείας στρατηγὸς ὑπαντήσαντ- συμβολὴς γενομένης διχιλίους ἀποβαλλουσι τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρις τῆς ἰουδαίας ὁρῶν διώκουσ. σωεῖδε δ' αὐτοῖς τὸ πλῆθος, ὅτ ὠδοκήσασιν ὧν αὐτοῖς ἰούδας ἐπίσταλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχλν μηδενὶ πρὸ τῆς σκεύης παρασίας. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις αὐτὸ στρατηγήμασι, καὶ τὸ κ τοὺς πρὸ τοῦ ἰώσηπον καὶ τὸν ἀζαρίαν πλῆθος θαυμάσθεν ἄν τις, ἐσωθῆναι εἰ ὠδοκησήσασι τι τ ἐπεσταλμένων αὐτοῖς ἐσῴζον. ὁ δ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτ πολεμοῦντες τοὺς ἰδουμαίους οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο παντάχόθεν αὐτοῖς, μέχ τε χεβρῶνα πάλιν καταλαμβανόμενοι, ὅσαν ἰῶ ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσι τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισαν πόλιν. εἴτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτλεῖ διήρπασαν, πολλὰ δ σκύλα, ἐ λείαν νομίσαντες, εἰς τλεῖ ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

B

C

D

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. *1. Mach. 6.*

EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni provincias obeundo, audivit esse in Perside urbem prædivitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asservari, qvondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu, expugnare conatus est. His vero, qui inerant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum a mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita ut, plurimis desideratis, fugientis more Babylonem se reciperet. Qvam cladem cum ægre ferret, novus insuper accessit nuncius de profligatis, quos ad Judaicum bellum reliqverat, ducibus, deq; Judæorum in dies crescente potentia. Accedente igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis invalescente, intelligens adesse fatale tempus, amicos convocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirum quod pœnas ob afflictam Judæorum gentem lueret, atq; ob spoliatum sacrilegio templum, & contemptū cælestis numinis. atq; his dictis, exhalavit animam. Qvamobrem demiror Polybium Megalo-

E

F

G

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς ἀντίοχ- ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν περσαις.

ΥΠὸ δ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχ-, τλεῖ ἄνω χώραν ἐπερχόμεν-, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι τλέτω ἀφέρουσαν ἐλυμαΐδα τ ὄνομα, ἐ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδ- ἐν αὐτῇ, ἐ πανοπλίαν ἀναθημάτων πλήρες εἶναι. ἐπιχειρήσας μὲν οὖν πολιορκεῖν ἐ ὠθωσθεὶς ἀποπολιτεῖν ἐπιῶ ἦλθεν τ ἰδίων τ φιλίππου, βασιλέα δ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τ ἐλυμαΐδα, κ προσβαλὼν αὐτλεῖ ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τ ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τ πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιχόντων, ἀποκρούεται τ ἐλπίδ-. ἀπωσάμενοι γὰρ ἔκτὸς τῆς πόλεως κ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα, φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινες καὶ τλεῖ τῶν στρατηγῶν ἥτταν, οὓς πολεμήσαντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τλεῖ ἰσχὺν ἤδη τλεῖ τῶν ἰουδαίων. προσχωμένης οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδ- τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης κ αὐξανομένων τ παθῶν, σωεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους κ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυε, κ ὅτ ὅτι ταύτῃ πάσχει κακώσας τὸ ἰουδαίων ἔθν- παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ ἐ θεὸν καταφρονήσας, κ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτλν.

λίτλω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν ἀντίοχον, βλληθέντα τὸ τ᾽ ἐν Περσαις ἀρτεμιδ. ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βελτιόνμερον, οὐκ ἔστι πιμωρίας ἄξιον. εἰδὲ διὰ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καθαιρέψαι τὸν βίον ἀντίοχον ἔτως, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν ἣ ἐν ἱεροσολύμοις ναοῦ πλουτῆσαι τὸν βίον. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἑκάτερα, τάχα δὲ μεγαλοπολίτου λεγομένου αἰτίαν, ὡς διὰ τοὺς ὑφ᾽ ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

A politanum. qui vir alioqvi probus, ait hunc Antiochum periisse, quod conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantum, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. qvod si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persolvere, multo verisimilius est, ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse ejus interitum. Si B quis tamen magis probat Polybii sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Κεφάλαιον ιδ΄.

Ὡς ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

CAP. XIV.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet.

Ὁ δ᾽ ἀντίοχος πρὶν ἢ τελευτᾶν καλέσας Φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τὸν βασιλέως αὐτοῦ πατέρων καθίστησι. καὶ δὸς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παῦσαι σκέλδοσι καμόντα, δούλῳ, δεηθεὶς τοῦτο ποιῆσαι τῆς ἀνατροφῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν σκέπων. ἀπέθανε δ᾽ ἀντίοχος θ΄ καὶ μ΄ καὶ ρ΄ ἔτει. λυσίας δ᾽ αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ παιδὶ, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς μὲν εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν δ᾽ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἠργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσοντας βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκπορεύοντες οἱ φρουροὶ, διέφθειραν. ἐπεκράτουν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φρουρὰν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτους δ᾽ ἑνὸς ὄντος τῆς ἑξῆς τοῖς ὑπὸ σελεύκου ρ΄ καὶ ν΄. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας Φιλοπόνως προσεκάθητο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ᾽ τῶν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὸν χωρεαν, καὶ τινας τῶν ἀμοίρων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφόβους δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ἐμφύλων, καὶ ταῦθ᾽ ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὸν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, διὸ δὲ προσέταξε τούτοις πιεμμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ ἰούδα ἔτι σὺν αὐτοῖς τὸν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ βασιλέως καταλειφθέντας, εἰ μήτις παρ᾽ αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη. ταῦτ᾽ ἀκούσας ὁ πῶς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, σκέλδοσι μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ σκ τῆς βασιλείας τὸν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ β΄ καὶ λ΄. τούτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν σκ τῆς ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. ἐπορεύθη δὲ μὲν εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοδεαν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ἰσχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τὴν προσκλὴν αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτοὶ, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

Cæterum Antiochus, prius quam extremum suum diem obiret, accitum ad se unum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditoqve ei diademate regiaqve stola & anulo, jussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans, ut educationis curam haberet, & regnum ei servaret, usqve dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo qvadragesimo nono. D Lysias autem postea quam populo indicavit regis obitum, filium ejus Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, impositio illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Judæorum perfugis, multa Judæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos, qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, qvod arx ipsi templo esset supra verticem. Qvamobrem Judas necesse habuit, oppugnare id præsidium, advocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum pervenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adjunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes, ne se in extremum periculum a suis tribulibus redactos despiceret: maxime cum patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus qvam regia mandata contemnere. Nunc vero periculum esse, ne Judas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse mature suis opem afferat. His auditis, Antiochus puer iratus est, accersitisqve amicis & ducibus, jussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita ut brevi confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, eqvitum vero viginti millia, atqve insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam, commissa Lysiæ administratione universi exercitus: & progressus usqve Idumæam. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Judas autem, cognito regis adventu, omissa

oppugnatione regi cum copiis obviam profectus castra posuit circa fauces qvasdam, dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex, relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces, ubi Judas castra metaverat: & qvam primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus jussit dire composita. Cumqve non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, jussit, ut unus post alium incederent, attributis, qui stiparent singulos, mille peditibus, & eqvitibus qvingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliqvum autem exercitum ab utroqve latere jussit montes ascendere, præpositis examicorum cohorte ducibus. atqve ita, sublato militari clamore, hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita ut fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat, quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Judas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter sexcentos ex eis occidit, qvi primi ad manus venerant. Cæterum Eleazarus ejus frater, qvem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem invehi, vasto animo in eum fecit impetum, &, occisis multis, prius qvam ad eum penetraret, cæteris vero metu cedentibus, succedens sub ejus ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere ejus illabentis oppressus est: atqve ita, non tamen inultus, interiit generose inter acervos hostilium cadaverum. Judas autem animadvertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus vero, parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maxime cum commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius, ut hostis a se injuriam omnem abstineat: qvod quidem à rege non nisi salute tenus servatum est: alioqvi nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter a Judæis defensum est. nullam enim eis rex intentavit machinam, qvam nō illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quod fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus nō colliguntur, quod eum cessare ab agricultura lex nostra jubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est, ut multi se clam subducerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela remanserit. Cæterum rex & Lysias imperator, cognito, quod Philippus usurpato sibi regno adventaret e Perside, decreverunt, soluta obsidione, illi occurrere, celantes tamen, quantum fieri poterat, id consilium tam militem quam duces reliquos. Qvapropter, dissimulato adventu Philippi, jussit rex Lysiam, ut alloqveretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quod locus esset munitissimus, & com-

A μὴν δ' τὴν ἄκραν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τοῦ βασιλέως, βάλλεται στρατόπεδον ὅπου τ στενῶν, ἐν τινι τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίοις ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὁ. ὁ δ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσούρας, ἦγαγε τ δύναμιν ὅπι τὰ στενὰ, καὶ τὸ δ' Ἰούδα στρατόπεδον. ἅμ' ἡμέρᾳ δ' ὡς μάχην διέταξε τὴν στρατιάν. τοὺς μὴν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἕπεσθαι διὰ τὴν στενοχωρίαν, οὐ δυναμένων αὐτῶν ὅπι πλάτος B πεπάχθαι. εἰς δ' κύκλον ἑλέφαντος ἑκάστου, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὴν χίλιοι, ἱππεῖς δ' πεντακόσιοι. ἔφερον δ' οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τέκτας. τὴν δ' λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅπι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς παρατάξας. κελεύσας δ' ἀλαλάξαι τὴν στρατιάν, προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφιέναι λαμπράν. συνεπῆχει δ' τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ἐκπλαγεὶς, δεξάμενος δ' γυναίους τοὺς πολεμίους, τῶν C προσφερομένων τοῖς ἐσκήψεσιν ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν αὐρὰν σκάλουσι, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλεφάντων ἐσταλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτοῦ τὸν βασιλέα εἶναι, παρεβάλλετο σφόδρα εὐκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὴν τῶν περὶ τ ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς δ' ὑπὸ τὸν γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τ ἐλέ- D φαντα. ὁ δ' ὑπὸ πατηθεὶς τοῦ ἐλεαζάρου, διαφθείρει τ ἄνδρα ὑπὸ δ' βάρους. ἔστι μὲν εὐψύχως πολλοὺς τ ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δ' Ἰούδας ὁρῶν τὴν τ πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱερουσάλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκευάζετο. ἀντίοχος δ', τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσούραν ἐπέμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ δ' λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅπι τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν Βεθσουρεῖται τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ σπανίζοντα βλέ- E ποντες τὰ ἐπιτήδεια, παρεδίδοσαν αὐτὸς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ δ' μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. ἀντίοχος δ' λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν δ' κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δ' χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις παρεσκευάζετο καρτερῶς τ ἔνδον ἀμυνομένων. πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. F τροφὴ δ' αὐτῷ ὑπελελοίπει, δ' μὲν ὄντος ἀπανηλωμένου καρπὸς, τ δ' γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος κατὰ νόμους ἐκείνοις ἡμῖν ἀργὴν ἐᾶν τ χώραν, ἀπορίᾳ μεμηνυκίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τ τ ἀναγκαίων ἀπορίαν ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. ἐν τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. λυσίας δ' ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς G περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, ἔχον μὲν ὡς τε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες, ὅπι τ Φίλιππον ὁρμᾶν. ἐμὲν δ' τ ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' σκέλθαι τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν περὶ Φιλίππου ἐφανίζοντα, τ δ' πολιορκίαν ὅτι χρονιωτάτη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, τὴν ὀχυρότητα δ' χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τῆς

πὸ τῆς τροφῆς αὐτοῦς ἤδη ἐπιλείποι, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταςῆσαι τ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι φιλους ποιησαμένους πρὸς τοὺς πλησιοχωρῦντας, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δ λυσίᾳ φήσαντος, ἠρέσθη τὸ πρᾶγμα καὶ ἥμαρτεν τῇ γνώμῃ.

A meatus eos jam deficerent, & avocarent multa regni negotia, quæ opus esset regem componere. Itaqve præstare fœdus, & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patriis legibus, quibus privari se non sustinentes rebellaverant, atqve ita redituros esse in suam qvemqve patriam. Qvæ sententia, per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

B

Κεφάλαιον ιε.

Οτι πολλῷ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τελεσθείσῃ, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, ἐυτρεπῶς ἀνεχωρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

CAP. XV.

Antiochus, omissa oppugnatione, cum Juda fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, παρεκάλει τε ἐπαγγείλαντα, καὶ συγχωρῆσαι τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τ ἱερᾶ. εἰσελθὼν δ ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρεβη τοὺς ὅρκους, καὶ ἐκέλευσε πᾶσι δυνάμεσι καθαιρεῖσθαι, καὶ ἀνελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντίοχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. ὃ γὰρ ἀρξαι τ κακῶν, πεῖσαι τα αὐτὸ τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαντι πάτρια θρησκεύειν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν ὁ μενέλαος ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ὡς χρεσπεύσαντα μὴ ὄντι. πονηρὸν γὰρ ἡγούμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα φρονεῖν τοὺς ἰδίους νόμους. ὁ δ ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετ' ὀνίαν ὁ μενελάου ἀδελφὸς ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δ βασιλεὺς ἀντίοχος, εὑρὼν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τ πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν κατέχειρον ἀπέκτεινεν. ὁ δ δ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὢν πρεσβύτερος ἔτι παῖδα, πλαττόμενος φίλος δ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελεῖν, τιμᾷ δ ἀρχιερωσύνῃ ἄλκιμον δέδωκεν ἐκ, ὄντι τῆς ἀρχιερέων φυλῆς, ἀλλ' ἐκ λυσίᾳ πεισθεὶς μεταθῆναι τιμὴν ἀπὸ ταύτης τ οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ἐκ τοῦ τε αὐτὸς ἔτ γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσεως ἐν τῷ νόμῳ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ὠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ις.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἀπισταμένους τοὺς ἰουδαίους, ἀπραγτ ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus, infecto negotio, ad suum regem revertitur.

G

Ὑπὸ δ τῶν αὐτῶν καιρῶν φυγὼν δημήτριος ὁ τοῦ σελεύκου υἱὸς, καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, περιθέμενος μὲν αὐτὸς διάδημα. συναγαγὼν δ τινὰς περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν ἐισῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ προδιδόντων αὐτούς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα, καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀνήγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος προδοχήματι δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντες

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius a Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis, qvotqvot potuit, militibus mercenariis, regnum invadit: cumqve certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obviis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos vivos ad eum perduxerunt: qui mox jussu Demetrii necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Mach. 7.

talem viam ingrediar, interim commendo vobis meum propositum, & rogo, ne per ignaviam cessetis id exeqvi: sed potius memores paternæ voluntatis servate ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neqve illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaqve omni via ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes, quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinum patriis moribus vivendi libertatem restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cujus amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeo ut non gravemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisqve præcellit artibus, his utatur, reliqvis concedentibus: Simonemqve fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes ejus consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim ulciscetur suæ gentis injurias, repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete, qvotqvot usqvam sunt justi ac pii, & hoc pacto vires vestras augebitis.

A τὴν τ εἰμαρμένην πορείαν. ὡς δὲ τί θέμενος ἐγὼ ὑμῖν, πρῶτον μὲν φρόνημα, καὶ ὡς καλῶς μὴ ἡμεῖς κακοὺς αὐτοὺς φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τ φύσεως ὑμᾶς καὶ θρεψαμένης προαιρέσεως, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσιν εἴχεσθε τῶν πατρώων πολιτείαν ἀνακτᾶσθε. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ἀλλοβούλοις ἢ δι ἀνάγκην προδιδοῦσιν αὐτοῖς, ἀλλ ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω ἡμεῖς τὰς ψυχὰς ἔτως προδεδωκόσι μόνοις, ὡς πλοτοφανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων ἂν δέη. λογιζομένους ὅθ' ὅτι τὸ θεῖον, ταῖς τοιαύτας ὑμᾶς ὁρῶν, οὐχ ὑπόψεται. τῆς δ' ἀρετῆς ἀγαπήσαντα, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθε μετ' ἀδείας τ ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὑπήκοα, τῇ τ ἔργων μνήμῃ, πάρεστιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τοῖς εὐκλείαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφιστάμενος, μὴ B ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν προσήκει, καὶ πρὸς ὃ τι ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων ἕκαστος, πρὸς ὃ τ ἐκείνοις ἀλλήλους, οἰκείαις χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. κ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σοφὸν πρόσχετε, πατρὸς ἡγεῖσθε, καὶ οἷς ἂν δοκῇ συμβουλεύῃ, πείθεσθε, μακκαβαῖον δὲ τῆς στρατιᾶς διὰ ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τοῦτο δὲ ἕνεκα ὅτι ἐκδικήσει τ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσιέσθε δὲ κ τοὺς δικαίους C καὶ θεοσεβεῖς, κ τ δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

CAP. IX.

Matthia defuncto Judas filius succedit.

1. Mach. 3. HÆc locutus filiis, precatusqve Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum vivendi morem restituere, non multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Judas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno supra centesimum sexto & quadragesimo, qui adjutus impigre a fratribus, ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustravit a præteritis piaculis.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα ὁ υἱὸς αὐτοῦ διαδοχή.

TΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν εὐξάμενος συμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, κ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν ἀναστῆσαι πάλιν τ βίᾳ συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, ὃ ἐθάφη μὲν ἐν μωδείμ. πένθος δὲ D ἐπ' αὐτῷ μέγα τ λαὸς πᾶς ἐποιήσατο διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν τ πραγμάτων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκαλεῖτο ἔτη δὲ τεσσαράκοντα ἔκτω συναγομένων δ' αὐτῷ προθύμως τ ἀδελφῶν καὶ τ ἄλλων, τάς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τ ἐμοφύλων διεχρήσατο, κ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ γῆς.

CAP. X.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis, Apollonius præfectus Samariæ raptim contra Judam duxit exercitum. Nec in Juda mora fuit, sed obviam ei factus, prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã ejus potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus, cognito, qvod Judas, multis undiqve ad eum confluentibus, magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decrevit contra eum ducere, sui putans officii animadvertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur, quibus præerat, militibus, adjunctis etiam Judæorũ perfugis, & impiis, progressus usq; Bethora vicum Judææ, castra eo loco metatus est. Judas autẽ ἰούδαν παρεγίνετο. προσελθὼν δ' ἄχρι βεθώρων κώμης τ ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δ' ἰούδας

Κεφάλαιον ι'.

F Ὡς ἀντίοχος στρατηγὸς ἀπολλωνίου εἰς τ ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

TΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δ' ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἡ χρήσασθαι αὐτὸς ἔλαβεν ἐκεῖνον σκυλεύσας ἔσχε. πολλοὺς δὲ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σήρων δ' ὁ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη ἱκανὴν συνέλεγεν ἐπὶ αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προσῆκεν παραλαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τ βασιλέως προστάγματα παρακομοῦντας, πειρᾶσθαι πολεμεῖν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαταλέξας δὲ κ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ παρ' αὐτοῖς ὄντι τ ἰουδαίας, ἀπῆρε στρατοπεδεύσων. ὁ δ' ἰούδας ἀπαντᾷ

Κεφάλαιον ις'.

Ως νικάνωρ μ῀ τὸν βαχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVII.

Nicanor poſt Bacchidem dux contra Judam miſſus una cum univerſo exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, ὅτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτὸ πράγμασιν ὑπόφαλες ἡγήσαιτο εἶναι, τὸ τοιόνδε ἐνόησεν· ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ γινόμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνάστατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. ἔστι γὰρ ἐκ τοῦ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἐξικέσθαι ἐστράτευσεν αὐτὸν πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι ἐθνους. ὁ δὲ νικάνωρ ὡς ἐγγὺς γενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐ διὰ τοῦ ἰούδα, δόλῳ δὲ ἐπιχείρειν λαβεῖν κελεύει, πρεσβευτὰς λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι πρὸς ἅ μηδὲν πεῖσαι δεινόν. ἦκεν γὰρ μετὰ φίλων ὅτι τοῦ παῖδας φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημητρίου βασιλέως διάνοιαν, ὡς πρὸς ἅ ἡδέως αὐτῶν φρονεῖ. ταῦτα διαπρεσβευσαμένου νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπιστίαν ὑποπτεύσαντες, διδόασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν καὶ μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τι σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν ὑπόβουλην, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας ὁ νικάνωρ γενομένης, πολεμεῖν ἔκρινε τοῦ ἰούδα. καὶ συγκροτήσας καὶ προσβαλὼν μάχῃ πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὴν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ κατιόντι ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδῶ τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα διὰ τοῦ ὑπὸ τοῖς ἐρημώσεις λύπῃ προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι σφᾶς ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην, βεθωρὼν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγινομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖς, ἑπτὰ κώμῃ σφόδρα ἀπέχούσῃ τριάκοντα τῆς βεθωρῶν στρατοπεδευούσης, εἰς χιλίους ἄνδρας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεται μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ἐπὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύουσιν εὐψύχως ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὑπὲρ τῆς μάχην ἔξαγε. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γινομένης, κατὰ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ πλάσαντας αὐτοὺς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ἐπεσόντος δὲ τοῦ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο ῥίψαντες τὰς παναπλίας. ὑπιόντων δὲ ὁ ἰούδας ἐφόνευε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πέριξ κώμαις ἐσήμαινεν, ὅτι νικῶσι τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς γινόμενοι

DEmetrius vero, ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Judæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit, amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qvi etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoqve, qvantum ſatis contra Judam putabat, exercitu, juſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decrevit ſpecie pacificatoris dolo Judam intercipere. ajebat enim nihil eſſe cauſæ, cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cavere jurejurando ſanctiſſimo, ſi qvid forte periculi metuat. In hoc enim tantum ſe veniſſe cum amicorum comitatu, ut mentem ſui regis ei notam faceret, qvam propenſus ſit in favorem Judaici generis. hac legatione perſvaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide, exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cumqve poſt primam ſalutationem colloqveretur cum Juda familiariter, ſignum, qvoddam ſuis dedit, ut eum comprehenderent. Ille, mature intellectis inſidiis, propere ad ſuos refugit: &, detecto jam dolo, ad apertam vim uterqve ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Judas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Revertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obviam, oſtentantes victimas, qvas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrii. at Macedo, ne a conviciis qvidem in Deum temperans, minatus eſt, niſi populus Judam ſibi traderet, brevi ſe reverſurum, & in templum ipſum ſæviturum, ita ut ad ſolum usqve id diruat. atqve cum his minis reliqvit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicaverunt, ut ſacratam ſibi ædem una cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium injuria. Nicanor vero egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optavit apud vicum Bethoron, ubi ſe cum eo conjunxit alia manus recens tum e Syria veniens. Judas qvoq; caſtra poſuit ad alium vicum nomine Adaſo, triginta modo ſtadiis diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe non plus mille militum. hos cohortatus, ne terreantur hoſtium multitudine, neve cogitent, cum qvam multis decernerent, ſed qvales ipſi, & pro qvalibus præmiis contenderent, juſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor, & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. qvo jacente, ne cætera qvidem acies ſubſtitit amplius, ſed, amiſſo duce, verterunt terga, arma jactantes, qvo expeditius fugerent. Judas vero impigre cum ſuis perſeqvens ſæviebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxqve undiqve armati proſilientes, profligatis incondite ruentibus oc-

1. Macch. 7

Distributis deinde more antiqvo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis novis maritis, qvi qvive agros recens sibi comparaverant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenue: Nullum socii tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. qvod absqve hac ne religionem qvidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, utrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam juxta patrias leges recte institutam: an per summam ignominiam etiam reliqviæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignavos qvam fortes mors certa maneat, gloria vero sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse usui, vel ad victoriam, vel certe gloriam. His suos Judas hortatus, dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille eqvitibus, peditum qvinqve millibus, ut ductu perfugarũ noctu se inopinum invaderet: decrevitqve & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaqve confestim sumpta cœna, relictisqve in castris multis ignibus; tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqva castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Judæorum invento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit, ubinam essent, qværere. Judas autem sub dihuculum pervenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidensqve hostem armatum egregie, & castra ex arte disposita, hortatus primum suos, ut non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, qvandoqvidem Deus delectetur tali fortitudine, eamqve suo præsidio contra armatos fulciat: jubet signa canere. Ex improviso deinde hostes adortus nihil minus expectates ita terruit, ut cæsis, qvotqvot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur usqve Gadara, & usqve campos Idumææ, & Azoti & Jamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Judas suos a præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: qvo profligato, per otium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loqvente, ostenderunt se Gorgiani e qvodam loco edito: unde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animadvertentesqve Judam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepide se retro in tutum receperunt. Judas vero

1. Macch. 4

Ἀναπάξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτὸς τρόπον καὶ πάτριον, κατὰ χιλιάρχας καὶ ταξιάρχας, καὶ τὰς νεοχμοὺς ἀπολύσας, καὶ τὰς τοὺς κτήσεις νεωστὶ πεπιημένους, ὅπως μὴ ἀφ' ὧν τούτων ἀπολαύσουσι φιλοζωοῦντες ἀπολεμώτερον μάχωνται, παρεῖς τοιούτοις παρορμᾶ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ὁ ἀναγκαιότατος καὶ παρόντος ὑπὲρ ἐπιφανοῦς εὐψυχίας καὶ κινδύνων καταφρονήσεως καταλέλειπται. νῦν γάρ ἐστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀναγκαίαν οὖσαν, ἡμῖν μᾶλλον ἐξουσίας θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπιθυμητέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῶν, οὕτω καὶ τὴν εὐδαίμονα καὶ μακάριον ἀνακτήσασθε βίον, ὅτῳ ἡ νῦν ὑπὸ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον σωτηρίαν, ἣν τὰ αἴσχιστα πάθεσιν, καὶ μηδὲν ἀτέρμονα ὕβρεως ὑμῶν ἀπολαφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ νομίζετε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ τελεσθῆναι ὑμῖν ἀπάρξεσιν ἡγεῖσθε. τὸ δὲ ἑστὸς τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τὴν εὐκλειαν καθοσιοῦσθαι πεπιστεύκοτες. ἐρωμάζεσθε τιμωρεῖσθαι ὅτως τοὺς ψυχὰς, ὡς ἄμεμπτον ἀμὴ ἡμέρᾳ συμβαλοῦσθαι τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν ἰούδας ταῦτα ἐφθέγξατο παρορμῶν τὸν στρατιὰν ἐλεγε. τῶν πολεμίων, πεμψάντων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως ἀφ' ὑπνου τοὺς ἰουδαίους, καὶ ἐπὶ τοὺς ὁδηγοὺς ἔχοντα αὐτοῦ τινας τῶν περιόντων ἰουδαίων, αἰφνίδιον ὁ δὲ ματθίου παῖς, ἐγνω ἑαυτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ὑπεναντίοις, καὶ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τὰς δυνάμεως. καθ' ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὠδεύσε τῆς νυκτὸς ὁδὸν τοὺς ἐν ἐμμαοῦς τῶν πολεμίων. οὐχ εὑρὼν δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πρόθυμος ἐγνω ζητῶν ἐκεῖ ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τὸ ὄρθρον ὑπέφαινε, τοῖς ἐν ἐμμαοῦς πολεμίοις ὁ ἰούδας μετὰ χιλιάδων φαύλως ὡπλισμένων ἀφ' ἑνίων. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄρτι στρατοπεδευμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, ἐστρεψάμενος τοὺς ἰουδαίους, ὡς γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, καὶ τὸ θεῖον ἤδητε καὶ τοῖς ὅτως ἔχουσι τὸ κρατεῖν ἐνδώκειν, ἀγαστὸν ὡμίλουν αὐτοῖς τὸν νοῦν ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ὑπεισελθὼν ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ συνθλάσας αὐτῶν τὴν ἀθρόαν καὶ ταραχὰς, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τὰ ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῶν ὡσεὶ τρισχίλιοι. ἰούδας δὲ τὸν μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἐπεὶ αὐτοῖς ἀγῶνα τινὰ καὶ μάχην εἶναι πρὸς γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατησάντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, ὅτου μόνου ἐχομένους καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλουμένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑποκύψαντες οἱ τοῦ γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ καταλιπὼν, ὁρῶσι κατεσκαμμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ἐνδεκάπους αὐτοῖς πέρυσιν ἦσι, καὶ συμβεβηκὸς ὀθλωσιν ἐφέρεν. ὡς δὲ ἐν ταῦθ' ὅτως ἔχοντα, ἔμαθον οἱ τοῦ γοργίου, καὶ τοὺς μὲν ἰούδα πρὸς πόλεμον ἑτοίμους κατανόησαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράποσαν. ὁ δὲ ἰούδας ὡς ἁπα-

ὡς ἀμαχητὶ τ γαρνὶν στρατιωτῶν ἡμιόνων, ἀστρέ- A sine certamine victor, tum demum permisit suos
ψας ἀνηρέτας τὰ σκύλα. πολὺν ὖ χρυσὸν καὶ ἄρ- ad prædam discurrere: ditatusqve cum suis,
γυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰ- reperto plurimo auro & argento, hyacinthoqve
κείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς & purpura incolumem reduxit exercitum, lau-
κατωρθωμένοις. ἐμικρὰ γὰρ αὐτῷ ἡ νίκη παρὸς τὴν dans Deum autorem ejus victoriæ, quæ haud ex-
ἐλευθερίαν συνεβάλετο. λυσίας ὖ συγχυθεὶς ὅτι τῇ iguum momentum ad futuram libertatem eis
τῶν σκευμφρόντων ἥττη, τὸ ἐχόμενον ἔτει μυριάδας attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolen-
ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἑξ, καὶ πεντακισχι- dam ignominiam novum exercitum paravit:
λίους λαβὼν ἱππεῖς ἀνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἀνα- contractisqve lectissimorum militum sexaginta
βὰς εἰς τὸν ὀρεινὸν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς ἰουδαίας B millibus, & adjunctis qvinqve millibus eqvi-
ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας ὖ μετὰ μυρίων ἰούδας, tum, Judæam ingressus, montana ejus ascendit,
καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τ πολεμίων, συμμαχοὺ ἐσεσθαι & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Judas
τὸν θεὸν ἐλάμβανε, συμβαλὼν τοῖς πρόδρομοις τῶν occurrit cum decem millibus: & cum videret
πολεμίων, νικᾶ τούτους, καὶ φωνεύσας αὐτῶν ὡς πεν- hostem longe præstare numero, votis pro victo-
τακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐπέφοβε. ἀμέλει κα- ria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur
ταγνοὺς ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τ ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί tanto impetu, ut eis qvinqve millia sterneret: quo facto reliqvis tantum terrorem incussit, ut
εἰσι πλάστ ἂν ἀ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐ- C Lysias animadvertens, eis certo statutum aut
τῶν τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχὺν, ἀναλαβεῖν τὸν λοιπὸν mori aut in libertatem se asserere, veritus magis
δύναμιν ἐπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν desperationem eorum quam vires, copias Anti-
ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ πλείονα ἀγόμενος μετὰ μείζο- ochiam reduceret: ubi mercenarios conducens,
νος σπουδῆς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν & majores vires colligens, parabat se, ut ad pri-
ἡττημένων ἤδη τ ἀντιόχου βασιλέως στρατηγῶν, ὁ mam opportunitatem bello Judæos repeteret.
ἰούδας ἐκκλησιάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας ἃς ὁ θεὸς Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Ju-
αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβαίνειν ἀπ' εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τ das persvasit suis, ut, qvandoqvidem tam mul-
ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσ- tas victorias Deus concesserat, ascenderent Hie-
φέρειν. ὡς ὖ συνήχθησαν μεταξὺ τ πλήθους D rosolyma, &, lustrato templo, mactarent solen-
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπε- nes victimas: ubi cum invenisset templum de-
πρησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἀπὸ τῶν ἐρημίαν αὐ- sertum, & portas ejus incensas, & in atriis vir-
τόματα ἐν τοῖς ἱεροῖς βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο gulta enata propter solitudinem, lamentari cum
μὴ τ ἰδίων, ὅτι τὴ ὄψει ὃ ναὸς συγχυθείς. ὅπι- suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata
λεξάμενος ὖ πάσῃ τ αὐτῷ στρατιωτῶν, προσέταξε deinde copiarum parte ad arcis oppugnatio-
τούτοις σκοπολεμῆσαι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, nem, ipse interim repurgare templum aggressus
ἄχρι ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῶν ἁγνίσῃ. καθὼς δὲ est: qvod postqvam accurate factum est, intu-
ὑπεμελῶς αὐτὸν, εἰσεκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν, lit in illud vasa nova, candelabrum, mensam, &
τράπεζαν, θυμιατὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρ- E altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. ad-
τησε ὖ καὶ τὰ ὠὲπετάσματα τ θυρῶν, καὶ τὰς θύρας didit & vela foribus oppandi solita, ac postremo
αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν ὖ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ fores qvoqve apposuit. Diruto etiam holocau-
κακὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ἃ λελατομη- storum altari, quod profanatum fuerat, novum
μένων ἐκ σιδήρᾳ. πέμπτῃ ὖ καὶ εἰκάδι ἃ χεσλαίου ex collatitiis saxis impolitis construxit. Vigesi-
μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε ma autem & quinta mensis Chaslei, qvem Ap-
φῶτα ἐπὶ τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ ἃ βωμῷ, pellæum Macedones nominant, accenderunt
καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὠλοκαύτω- lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in
σαν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε ὖ τοῦτο F altari, & panes supra mensam proposuerunt: &
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι καθ' ὃν καὶ μετὰ in novo altari holocautomata immolaverunt:
πέντε ὠτῶν ἡ ἀγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ ξενὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρη- idqve accidit eadem die, qua ante triennium sa-
μωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου ἀφ' ἡμέρας τοιῶτον ἔτεσι συνέ- cra eorum profanata fuerant. integro enim tri-
βη τρισίν. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ennio desertum fuit templum post factam ab An-
ἑκατοστῷ πάντα τὸν ναὸν ἐγήμετο, πέμπτῃ καὶ tiocho profanationem, ea enim incidit in annum
εἰκάδι ἃ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δὲ ἐγένετο centesimum qvadragesimum quintum, & diem
ἡ καὶ ῥ καὶ μ ἔτει, ὀλυμπιάδι ῥ καὶ ν καὶ δ. τῷ Apellæi mensis vigesimum quintum, in Olym-
δὲ ἐξῆς ὃ ναὸς συνέβη ἐγκαίνια ἄγεσθαι τῷ δανιή- G piadem centesimam tertiam & qvinqvagesimã;
λου προφητείαν, περὶ ὑ καὶ ἡ χρησμῳδία ἐτῶν. ἐδή- renovatum est autem eadem die qvadragesimo
λωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες κατελυσουσιν αὐτόν. ἑόρτα- octavo post centesimum anno, Olympiade post
ζε ὖ ἰούδας μ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς περὶ τὸν centesimam qvarta & qvinqvagesima; prædi-
ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ἡ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδο- xerat autem eam desolationem propheta Daniel
νῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπρεῖς τῆς qvadringentis & octo insuper abhinc annis,
θυσίας κατέλαχεν αὐτοὺς, ὕμνοις ὖ καὶ ψαλμοῖς diserte dicens a Macedonibus profanandum. Ce-
lebravit autem Judas recepti templi festivitatem
per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo qvidem
sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ἦν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α.
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον αὐτὸν ἀπελθεῖν σὺν τοῖς χεῖροις. Κεφ. β.
Οτι ἀλέξανδρος ὁ ἐπιφανὴς ἀντιοχὶς ὡς ἐλθὼν εἰς συμμαχίαν, ἐξένεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ.
Ως δημήτριος πρεσβεύσαμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιῆται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ.
Ως ἀλέξανδρος πεμφθεὶς ὑπὸ ἀκύλου καὶ ἀπὸ Καλὼν τὸ ὄνομα δημητρίου, ἐκποδὼν ἐποιήσατο ἰωνάθην δι' ἐχθρᾶς, συμμαχῆσαι ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε.
Ἡ φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ὠκοδόμησε τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς.
Οτι ἀλέξανδρος καταλήψαντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ.
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου πατὴρ πολλὰς εἰς τὸ συνέδριον ἀπὸ κρήτης ἐπολέμησε τὸν ἀλέξανδρον ἐκ κρήτης αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η.
Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταλήσας δημητρίου. ἀντιοχῷ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ.
Ως δημητρίου τοῦ παρθου αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων, παρεσκευάσατο τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι.
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τ στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια.
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα συμμαχοῦντα ἀντιόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ καὶ εὐσεβεῖ ἐπικληθέντι. Κεφ. ιβ.
Ως τρύφων ἀναιρεθέντος, ἀντίοχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ κενδεύσαντα τὴν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τ ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι ἐπὶ γαμβρᾶ πτολεμαίῳ ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ.
Οτι πτολεμαῖος τὴν δοχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε.
Ως στρατοσαμεὺς εἰς ὑρκανὸν ἀντιοχος ὁ εὐσεβὴς, καὶ στρατεύσας τὴν τὴν ἱεροσολυμῖτιν πόλιν, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν σφᾶς ὑρκανὸς τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ἑαυτῷ. Κεφ. ις.
Τρκανὸς στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ.
Ως ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς συναμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη.
Οτι σφᾶς λαβὼν δρισυδελφος τὴν δοχὴν, μάθημα πρῶτος ἐπιθέτου. Κεφ. ιθ.
Αλεξανδρος ὁ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ.
Πτολεμαῖος ὁ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα.
Ως στρατοσαμεὺς ὁ δημητρίου ὁ συνωμότης ἐπὶ ἀλέξανδρον, ἐκράτησεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ.
Αντίοχος ὁ διονυσος λεγόμενος, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ.
Ως μετὰ τὴν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ.

HÆC JOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Jonathas defuncto fratri ſuo Judæ in principatu ſuccedit. Cap. I.
Jonathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Judæis fœdere, exercitum abducere. Cap. II.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. Cap. III.
Demetrius, miſſa legatione, ad Jonatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit. Cap. IV.
Alexander majoribus qvam Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Jonatham in partes ſuas traducit. Cap. V.
Onias in amicitiam a Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hieroſolymitani ſimilitudinem ædificat. Cap. VI.
Qvod Alexander poſt mortem Demetrii Jonatham in ſummo honore habuit. Cap. VII.
Demetrius Demetrii filius cum e Creta in Syriam trajeciſſet, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recipit. Cap. VIII.
Tryphon Apamenus poſt devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Jonatha. Cap. IX.
Demetrio a Parthis capto, Tryphon fœdus violat, &, Jonatha dolo capto atqve interfecto, Simoni ejus fratri bellum infert. Cap. X.
Qvod Simoni Judæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit. Cap. XI.
Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. Cap. XII.

Poſt-

Postqvam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur. CAP. XIII.
Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est. CAP. XIV.
Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.
Qvod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis, placatus trecentis talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.
Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.
Qvod Aristobulus primus diadema sibi imposuit. CAP. XIX.
Alexandri Judæorum regis res gestæ. CAP. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. CAP. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. CAP. XXII.
Antiochi Dionysii in Judæam expeditio. CAP. XXIII.
Alexandro mortuo, uxor Alexandra in regnum succedit. CAP. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUSTERTIUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰωνάθης μ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

A

CAP. I.

Jonathas defuncto fratri suo Judæ in principatu succedit.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τ ἰουδαίων ἔθνος καταδουλωσαμένων αὐτὸ τ μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, ϛ δι ὅσων ϛ πολέμων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μ ὴ τὴν τελευτὴν B ἰούδα πάλιν ὄσον ἐπὶ τ αὐτῶν κ προαιρέσεως τὸν πάντων ἀρίστην ἐπιφύσης τοῖς ἰουδαίοις, κ πανταχόθεν αὐτὸς ἀνακαίζον σκάπτουσι. συνελάμβανε δ τῇ τούτων πονηρίᾳ ϛ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δι᾽ τὴν ἀπάνθρωπον τ ἀναγκαίων, κ τὸ μὴ δυνασθ῀ῆναι πρὸς ἀμφοτέρων ὑπὸ τε τ λιμ῀οῦ κ τῶν ἐχθρῶν δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τὸν μακεδόνας. βακχίδης δ τῶν ἰουδαίων τοὺς ἀποστάντας τῆς πατρίου συνηθείας, C κ τὸν κοινὸν βίον μεταστησαμένους συναθροίσας, τούτοις ἐνεχείρισε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, κ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, κ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἐπειθ οὕτω διέφθειρε. ταύτης δ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γινομένης, ἡλίκης οὐδ ἥσαν πεπόνθασι μ τὸν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ πρόγονοι

Vemadmodum libertatem a Macedonibus oppressam populus Judæorum denuo receperit, & qvo pacto dux & propugnator eorum Judas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declaravimus. Post ejus obitum, qvotqvot Judæorum a pietate desciverant, resumptis animis, infestant reliqvos populares: ita ut, accedente etiam fame, qvæ tum forte regionem eam totam occupaverat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc a penuria, inde ab adversariis ingruens, coacti sint adjungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem, convocatis ad se Judæorum defertoribus, qvi religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qvi comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primum cruciatosqve ad libitum, postremo omnes ad unum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Judæi, qvantam post captivitatem Babylonicã nunqvam experti fuerant, qvotqvot 1. Mach. 9

erant reliqui ex Judæ ſociis, veriti gentis interitum adiverunt Jonatham ejus fratrem, rogabantqve, ut germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus, nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Jonathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & viſus dignus, qui Judæ fratri ſuo ſuccederet, communibus Judæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto, Bacchides veritus, ne Jonathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, qvemadmodum ante Judas fecerat, decrevit eum dolo tollere: ſed hoc ejus propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem mature moniti, aſſumpta ſociorum manu, in deſertum urbi vicinum celeriter refugerunt: & cum veniſſent ad aquam, quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porro Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis ultra Jordanem caſtris, confluentem illuc militem recipiebat. Jonathas autem, cognito illius adventu, miſit fratrem ſuum JoannemGaddin ad Nabathæos Arabas, ut apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere invaſerunt eum Medabenſes Amaræi filii, direptisqve impedimentis, & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cujus facinoris paulo poſt pœnas dederunt ejus fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem, cognito, quod Jonathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo, quod, niſi viri eſſent, non poſſent evadere, clauſi a tergo amne, a fronte hoſtibus: votisqve Deo factis pro victoria, impigre hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cum ille caute ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe fluminì, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis trajicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem revertentibus, deſideratis ex eorum numero ferme duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communivit aliqvot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus. ut impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æqve ut Hieroſolymitanam arcẽ muniit, in qva acceptos a Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, ut ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, qvod Amaræi filii celebraturi eſſent nuptias, & adducturi ſponſam ab

τῆς τ ἐπιφανοῦς Ἰούδα, βλέποντες ἀποπλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τ ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃς τὴν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους τοῖς φίλοις προσήκουσαν ἡγεμονίαν ἀποδεξάμενος τοῦ ἀγῶνος, ἕως τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ ἀνεῖναι ἀπροσκέπτως τὸν ἔθνος, μηδ' ἐᾶν εἰς φθορὰν ἐλθεῖν. ὁ δ ἰωνάθης φήσας ἕτοιμος ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, ὃ νομισθὲς καὶ μηδὲν ἐλάττων χείρων ἦν ἀδελφοῦ, σπουδὴν ἀποδείκνυ τ ἰουδαίων. ὁ δ βακχίδης ἀκούσας ἦν καὶ φοβηθεὶς μὴ φθάσῃ πράγματα τοῦ βασιλέως καὶ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ ἐζήτει. ταύτην δ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἐλάνθανε τ ἰωνάθην, οὐδὲ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ἔτι καὶ φθάσαντες τὰς ἑτέρας ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τ ἐγγύτατ πόλεως τὸ ταχθ ἔφυγον. ὁ φθάσαντες ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκον ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δ βακχίδης αὐθόρμητος αὐτὰς ἀπειρηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὰς μετὰ πάσης τ δυνάμεως, καὶ πέραν δ ἰορδάνου διαβὰς ῥᾳδίως, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωάννην τὸν καὶ γαδδὶ λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄρχοντας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι τ δ ἰωάννου ἀπίοντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐκλεύσαντες οἱ μεδάβων πόλεως οἱ ἀμαραίου παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τὰς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ἃ σὺν ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τ ἰωάννου καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μὲν τοίνυν τούτων ὕστερον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τῶν ἀξίων, ἐν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δ βακχίδης γνοὺς τ ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τ ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, τῇ δ φυλάξας τὴν τ σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς δ μαχόμενον οὐκ εἰνὴ ἀγὼν τὸν νόμον. ὁ δ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, καὶ θεὶς τ ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τ κίνδυνον ἐπὶ πᾶσι μείζοσι ἀπειλημμένοις ὅτε πάρεστι τ πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὄντες, ὁ ποταμὸς δ' ἐκ τῶν κατόπιν αὐτῶν. εὐξάμενος δ καὶ τῷ θεῷ νίκην αὐτοῖς παραχθεῖν συνάπτει τοῖς πολεμίοις. ὡς πολλῶν καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τ βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. ὃ δ προϊδόμενος καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίνας, ὑποπηδήσας μετ τ ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ ἔτον ἀσφαλῆ δ τρόπον εἰς τὸ πέραν δ ἰορδάνου, τ πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὑπαδεβάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος εὐθὺς δ βακχίδου εἰς τὰ ἱεροσολύμοις ἄκρα. ἀπέβαλε δ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς δ τ ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τ ἱεριχοῦντα, καὶ ἐμμαοῦν, καὶ βεθωρὸν, καὶ βεθήλαιν, καὶ θαμναθᾶ, καὶ φαραθὼ, καὶ τεχόαν, καὶ γάζαρα, καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τεῖχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ, καὶ τὰς μεγίστας ἀναφέροντας, δύναμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακῶσι ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰσχύρωσε. λαβὼν δ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ ἔτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν ἀπαγγέλθη τισὶ πρὸς ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα, τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπάγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ὅπὲρ γαβα-

λίτλω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγα τὸν ἀντίοχον, βλη θέντα τὸ τ᾽ ἐν πέρσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ δὲ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βλάσαι μόνον, οὐκ ἔστι πικρίας ἄξιον. εἰδὲ δι᾽ ὃ τε πλοῦτον δοκεῖ καταιρέψαι τὸν βίον ἀντίοχον ἔτως, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν ὃ ἐν ἱεροσολύμοις ναὸς πλασθῆναι τὸν βίον. ἀλλὰ τοῖ μὲν τότε ἀποφέρομαι, τὸν μετὰ ταῦτα δὲ μεγαλοπλίτην λεγομένην αἰτίαν, ὥς τινες ὑφ᾽ ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

A politanum. qui vir alioqvi probus, ait hunc Antiochum periisse, quod conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantum, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. qvod si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persolvere, multo verisimilius est, ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse ejus interitum. Si quis tamen magis probat Polybii sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

B

Κεφάλαιον ιδ΄.

Ὡς ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαίων εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

CAP. XIV.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet.

Ὁδ᾽ ἀντίοχος πρὶν ἢ πλάστας καλέσας Φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τὸν βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δὲς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα σκέλδοσε κομίσαντα, δούναι, δεηθεὶς τοσοῦτον τῆς ἀνατροφῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν σκέπτῳ. ἀπέθανε δ᾽ ἀντίοχος θ΄ καὶ μ΄ καὶ ρ΄ ἔτει. λυσίας δ᾽ αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν ἰόν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτῷ δὲ ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδείκνυσι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἠνία σαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσοντας βαλλόμενοι, ἐξαίφνης σκηνοῦντες οἱ φρουροὶ, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰουδαῖος ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φρουρούς, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτους δ᾽ ὄντος τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑπὸ σελεύκου ρ΄ καὶ ν΄. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα, ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ᾽ τῶν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώρους, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφορᾷ δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ἐμφύλων, καὶ ταῦθ᾽ ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοῦ μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντες θρησκείαν, τοῦ δὲ προστάξαι παύτοις πιθομένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὲρ ἰουδαίων τῶν αὐτοῦ τοὺς ἀκροπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ βασιλέως καταστα θέντας, εἰ μήτις παρ᾽ αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη. ταῦτ᾽ ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, σκέλδοσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ σκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ β΄ καὶ λ΄. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν σκ τῆς ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. ὡς δ᾽ ἐμβαλὼν εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἀνῆλθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ἰσχυρὰν καὶ δυσπόλιορκον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δ᾽ ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τοῖς βασιλικοῖς αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτοῖς, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

C

D

XIV.

Cæterum Antiochus, prius quam extremum suum diem obiret, accitum ad se unum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditoqve ei diademate regiaqve stola & anulo, jussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans, ut educationis curam haberet, & regnum ei servaret, usqve dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo qvadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicavit regis obitum, filium ejus Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, imposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Judæorum perfugis, multa Judæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos, qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, qvod arx ipsi templo esset supra verticem. Qvamobrem Judas necesse habuit, oppugnare id præsidium, advocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum pervenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adjunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes, ne se in extremum periculum a suis tribulibus redactos despiceret: maxime cum patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus qvam regia mandata contemnere. Nunc vero periculum esse, ne Judas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse mature suis opem afferat. His auditis, Antiochus puer iratus est, accersitisqve amicis & ducibus, jussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita ut brevi confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum vero viginti millia, atqve insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam, commissa Lysiæ administratione universi exercitus: & progressus usqve Idumæam. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Judas autem, cognito regis adventu, omissa

E

F

G

CAP. II.

Jonathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Judais fœdere, exercitum abducere.

1. Macch. 9 QVa ejus voluntate cognita, Jonathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captivis utrinqve redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem, qva posset non inglorius obsidionem solvere, amicitiam cum Jonatha iniit, jurejurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisqve & receptis captivis, Antiochiam ad suum regem reversus est: nec unqvam posthac Judæam cum exercitu repetiit. Jonathas vero hanc securitatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, administrationi rerum & juri populis reddendo operam impendit, & severe animadvertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab hujusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupavit proditione militum, qvi eam tenebant præsidio, moresqve Demetrii oderant, ut parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium qvoddam castellum munitum qvatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: &, omissa reipublicæ cura, degebat in otio per segnitiem, unde graviora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi a nobis dictum est. Audito igitur, qvod Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius, missa legatione ad Jonatham, multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. Macch. 10. MIsit etiam legatos ad Jonatham, invitans eum ad societatem & amicitiam, prævenire Alexandrum cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idqve eo facilius, qvod odia inter se & Jonatham intercesserant: qui mandabat, ut haberet delectum militum, & arma pararet reciperetqve Judæorum obsides, qvos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis conditio cum offerretur a Demetrio, Jonathas venit Hierosolyma, & legit regias literas, audiente tam populo qvam arcis præsidio. qvibus lectis, impii & transfugæ, qvi in arce erant, vehementer sunt territi, qvod rex Jonathæ & exercitum colligere permitteret, & obsides recipere: qvos suis qvemqve parentibus restituit. Atqve ita Jonathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea urbe reparans. nam & mœnia ejus jussit saxo qvadrato extrui, qvo firmiora essent contra assultus hostium. Qvod ubi senserunt, qui dispersi erant per præsidia, omnes, relictis illis, receperunt se Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ιωνάθης πολεμίους βαχχίδην, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτοῦ τὴν βούλησιν ἰωνάθης, πρεσβευτὰς πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας ἔπεμψεν ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις τοὺς αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας δὴ ταύτην εὐπρεπεστέραν ὁ βαχχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀνένδεκτον πρὸς τὸ ἰωνάθου φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους, ἀπέδωκε, καὶ τοὺς ἰδίους παραλαβὼν, ἐπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἐπ' εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ πιθόμενος ἐν μαχμᾷ πόλει τῇ διαιτᾶν, αὐτόθι τὰς ἐχλοὺς διῆπτε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δὴ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς υἱὸν ἀναβάντα εἰς συρίαν, σωθέντα καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἔνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἄπωθεν τῆς ἀντιοχείας, ἀδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ῥᾳθυμότερον καὶ ἐλιγωρότερον, ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὰ τῶν ὑποτεταγμένων μίση ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γνόμενον δὲν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβεύσαμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

ΕΠεμψε δὴ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχείας καὶ εὐνοίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον διέγνω, μὴ πρεσβευσάμενος ἐκεῖνος αὐτῷ, σχῇ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. ὅτε δὴ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τὴν ἔχθρας σωτηρίαν. προστάττει οὖν αὐτῷ σωματοφυλάκων δύναμιν, καὶ προκαθασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους ἐκ τῆς ἰουδαίων ἐκκλεῖσαι βαχχίδης ἐν τῇ ἀκρᾳ τῆς ἱεροσολύμων, ἀποκλείειν. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν πρὸς δημητρίου προσταττόντων, ὁ ἰωνάθης πορευόμενος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω τοῦ βασιλέως, ἀκουόντων ἔτι λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐφοβοῦντο, ἐπιστρέφοντος ἰωνάθου τοῦ βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀποκλείειν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τε καὶ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστα. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἡ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ

πάντες

τὰ τῆς τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐκλελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ κατεῖχον τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ χρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅτι τε οἰκείαν. ταῦτα δὲ λυσίας φήσαντος, ἠρέσθη τοῖς πράγμασι καὶ ἠγάσθη τῇ γνώμῃ.

A meatus eos jam deficerent, & avocarent multa regni negotia, quæ opus esset regem componere. Itaqve præstare fœdus, & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patriis legibus, quibus privari se non sustinentes rebellaverant, atqve ita redituros esse in suam qvemqve patriam. Qvæ sententia, per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιέ.

Οτι πολλῷ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τελουμένῃ, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰουδαίους, εὐπετῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

CAP. XV.

Antiochus, omissa oppugnatione, cum Judæis fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, ἠρώτησε τὰ ἐπηγγελμένα, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δέ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρεβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τοῖς δυνάμενον καθαιρεῖν, καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίαν γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. ὃς τὸν μὲν ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαντι πάντων ἀφεστάναι τῶν πατρίων θρησκείων καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ε΄. πονηρὸν γὰρ γενόμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτῆς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς δὲ ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, εὑρὼν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμησε πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν κατὰ κράτος ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα, τελευτήσαντος ἀφιέσης τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν, τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἄλκιμον δέδωκεν οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερέων γενεᾶς, ἀλλὰ κατὰ λυσίαν πεισθείς μεταβῆναι τῷ πιμελῶ ἀπὸ ταύτης τὴν οἰκίαν εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτιον βασιλέα. κἀ τιμῆς ἀξιωθεὶς κατά τι αὐτὸ ἐν γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσεως ἐν τῷ νόμῳ τοῦ ἡλιοπολίτου. ἐν ᾧ κατοικῶν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὡκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔστω διελθεῖν.

Tum rex, misso caduceatore, pacem Judæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemqve vivendi propriis legibus. Illi vero libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & jurejurando interposito, exiverunt e templo. At Antiochus cum ingressus vidisset locum egregie munitum, violato sacramento, jussit suum exercitum, ut solo æqvaret murum, quo templum septum fuerat: &, hoc facto, reversus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, ut eum interficeret: si vellet Judæos qviescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persvasisset ejus patri, ut Judæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beræam Syriæ necavit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui, ut sibi principatum adstrueret, totam gentem a religione deficere compulit. ei successit in pontificatum Alcimus, Jacimus alio dictus nomine. Cæterum Antiochus, cum offendisset Philippum jam occupasse tyrannidem, bello victum & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, qvem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns, quod rex, interfecto ipsius patruo, sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pontificum, Lysia svadente, ut transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud qvem & uxorem ejus Cleopatram in precio habitus, impetravit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de qvo alias dicemus tempestivius.

Κεφάλαιον ις΄.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἐπιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus, infecto negotio, ad suum regem revertitur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ὁ τοῦ σελεύκου υἱὸς, καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, ἐστέψησε μὲν αὐτὸν διάδημα. συναγαγὼν δὲ τινὰς πρὸς αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν ἐστήλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ ὑποδεχόντων αὐτὸς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀνήγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν τελευτῶντος ὑπὸ δόλου δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντες

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius a Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis, qvotqvot potuit, militibus mercenariis, regnum invadit: cumqve certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obviis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos vivos ad eum perduxerunt: qui mox jussu Demetrii necati sunt, post exactum regni XV. 1. Mach. 7.

præsidio ejus constituat. Eos qvoqve Judæos, qui jure belli capti servitutem in nostra ditione serviunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne jumenta qvidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Judæos, qvi in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: &, quicunqve ex eis mecum militare voluerint, permitto, duntaxat usqve triginta millium numerum: idqve ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, ut patriis utantur legibus, & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: utqve pontifici curæ sit, ne qvis Judæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergo adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, &, qvod pecuniæ superfuerit, vestrum esse jubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atqve ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunqve etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanumqve contiguum, sive ob debitam regi pecuniam, sive alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi qvam eorum facultates. Permitto etiam ut reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri jubeo: sicut & mœnia & turres altas æqve de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Judæam apta ad struendas arces, imponendaqve præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atqve hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrii, Alexander autem rex, magnis copiis contractis tam e mercenario milite, qvam eo, qui in Syria defecerat a Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisqve signis, sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentesqve diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: &, reliqvis effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: ubi, prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona confixerunt jaculis, at ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum undecimum, sicut in aliis commentariis jam ante demonstravimus.

αὐτῇ φρουρὰς καταστῆσαι ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῖν αὐτήν. Ἐ Ἰουδαίων τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ἢ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω τε μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους ὑποζύγια. τὰ τε σάββατα Ἐ ἑορτὴν ἅπασαν, Ἐ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἐξωσαν ἀπειλῆς. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καταικοῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους ἀφίημι, καὶ τοὺς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένους ὑπάρχειν, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέσω εἶναι. τῶν δὲ αὐτῶν ὅσοι ἂν ἀπόσωσι πεζὸν ἢ ἵππον καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνειν. καταστήσω δὲ αὐτοὺς, ὡς μοι εἰς τὰ φρούρια, τινὰς ἢ Ἐ τῶν ἐμῶν φυλακὴν καὶ σωματοφύλακας, Ἐ ἡγεμόνας ἢ ποιήσομαι περὶ τὸ ἐμὸν αὐλίζεσθαι ὑπάρχειν ἢ Ἐ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις Ἐ τούτους φυλάσσειν, καὶ τοῖς τρισὶ τοῖς προσκειμένοις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις, ὑποτάσσεσθαι βούλομαι. Ἐ τὸν ἀρχιερέα ὑπὲρ ἐλεύθερον εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἰς Ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ καὶ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ ἢ περισσεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι. τὰς ἢ μυριάς δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, ἀντὶ τοῦ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. Ἐ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ εἴς τε αὐτὸ χρήματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ὅτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. ὑπερέπω ἢ Ἐ ἀνακαθίζειν τὸ ἱερὸν Ἐ οἰκοδομεῖν, Ἐ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γνωμῆς, καὶ τὰ τείχη ἢ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν ἀναλισκόντας. εἰ δέ τι καὶ φρούριον ἐστὶ σύμφορον τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευάσθητα. ταῦτα ὑπισχνοῦμαι Ἐ χαρίζομαι ἐγγράψειν δημητρίῳ τῷ Ἰουδαίων. ἀλέξανδρος ἢ ὁ βασιλεὺς δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, Ἐ τῶν ἀποστατῶν ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στραλιωτῶν, ὑπὸ τὸ δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας ὁ δημήτριος, τρέπει τοὺς ἐναντίους εἰς φυγήν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ ἢ δεξιὸν ὃ συνέβαινεν εἶναι τὸν δημήτριον, ἡττᾶτο. Ἐ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος ἢ γυναῖος μαχόμενος, ὡς ἐλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων ἢ τοὺς ἄλλους, ἐλαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρητον. ἔνθα συνέβη πεσόντος αὐτοῦ τὸν ἵππον, μὴ δυναμένου ἀποφυγεῖν ἀναρεθῆναι. τὸν δὲ συμβεβηκὸς ὡς αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, Ἐ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντος ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ ἢ, πεζὸς ὢν, γυναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολὺν τραύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοῦτον τὸν δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωκαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qvi profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorē, ut jam ante diximus, videns Judæā

Κεφάλαιον ς'.

Ὁνίας φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, Ἐ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

Ὁ δὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀμώνυμος ἦν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὀνομαζόμενον φιλομήτορα, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰουδαίαν κατα-

κακωθρόην ὑπὸ τ μακεδόνων κ τ βασιλέων αὐτῶν, A vastatam a Macedonibus eorumqve regibus, &
βουλόμενος αὐτὴ μνήμην ἐ δόξαν αἰώνιον καταστή-
σασθαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα
κ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐ-
τῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, τῷ θε-
ῷ μεγίστῳ τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, κ λαβίτας κ ἱερεῖς ἐκ
τ ἰδίων γένους καταστήσῃ. ὅτε ἡ ἐβούλετο θαῤῥῶν μά-
λιστα τὸν προφήτην ἡσαΐαν, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἐξακο-
σίοις τάλαντον γεγονώς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύ- B
πτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς
ἰουδαίου, διὰ ταῦτα οὖν ἐπαρθεὶς ὁ ὀνίας, γράφει
πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαῦτα ὑπομνήματα. πολ-
λὰς κ μεγάλας ὑμῖν χρείας παρεσχημένος ἐν τοῖς κ' πο-
λεμικοῖς ἔργοις μετ' θεοῦ βοηθείας, κ γνόμενος ἐν τῇ
κοίλῃ συρίᾳ κ φοινίκῃ, κ εἰς λεοντῶν ἦλθον τὴν
ἡλιοπολίτην σὺν τοῖς ἰουδαίοις, κ εἰς ἄλλους τόπους ἀ-
φικόμενος ἔθνους, κ τοὺς κατ' αὐτὰ τὸν καθῆ-
κοντα ἔχοντας ἱερὰ, ἐ διὰ τ δύσνουν ἀλλήλοις, ὃ κ C
αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τ ἱερῶν, κ τὸ
ποικίλον τῶν θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ἀπιδὼν τὸν
τόπον ὃν τὸ προσαγορευόμενον τῆς ἀγρίας βυ-
βάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα πικίλης ὕλης κ τῶν
ἱερῶν ζώων μέσον, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀθέατον
ἀνακαθάραντι ἱερὸν κ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆ-
σαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν δ' ἐν ἱεροσολύ-
μοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε σοῦ κ τῆς βασι- D
λίσσης κ τ τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὸν αἰγύπτιον κατοι-
κοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κ' τὸν πρὸς ἀλλή-
λους ὁμόνοιαν, τῆς σῆς ἐξυπηρετεῖν χρείας. κ γὰρ ἡσαΐας ὁ
προφήτης ὅτε προεῖπε, ἔσεσθαι θυσιαστήριον ἐν
αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ ἄν προφήτευσε
ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας
τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. καλῶς οὖν ἄν τις
αὐτὸ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς
αὐτ κ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἀντέγραψεν ἀπιόλης, τῷ E
γὰρ ἁμαρτίαν κ τὴν τ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου
κεφαλὴν ἀνέπεσεν. ἀντέγραψε γὰρ ἔτως. βασιλεὺς
πτολεμαῖος κ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαί-
ρειν. ἀναγνόντες σου τὴν ἀπιόλεω αἰτίωσιν ἀπε-
τύχαμεν ἂν τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν
συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύόμενον τῆς
ἀγρίας βουβάστεως. διὸ κ θαυμάζομεν εἰ ἔσαι τῷ
θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀστε- F
γεῖ τόπῳ, κ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ γὰρ σὺ φῂς ἡ-
σαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου ὅτε προειρηκέ-
ναι συγχωρῆσόν μοι, εἰ μέλλει ὅτε ἐσοδος κ τ νόμον, ὡς
τι μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τ θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν
οὖν τ τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν ἐ βωμὸν τῷ θεῷ,
ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον γὰρ πενιχρότερον.
περὶ γὰρ μέτρα αὐτοῦ ἐ περὶ σκευῆ νῦν οὐκ ἐδόξε μοι δηλῶν,
ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέ- G
μων ἀναγέγραπται. εὗρε γὰρ ὀνίους κ ἰουδαίους τινὰς
ὁμοίους αὐτῷ, κ ἱερεῖς κ λαβίτας, τοὺς σκεδήσ-
κευότας. ἀλλὰ περὶ μὲν τ ἱερῶν τούτων, ἱκανῶς
ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους
κ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσεκυνοῦσιν ἱερὸν,
κ' τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς
ἀλλήλους, κ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου δια-

sibi æternam memoriam parare volens, decrevit a rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, ut sibi liceat in Ægypto, instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Levitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maxime prophetæ Esaiæ vaticinio, qvi ante sexcentos amplius annos prænunciarat, fore omnino, ut templum aliqvando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idqve hominis Judæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam: Dum in bello strenuam vobis operam navans cum Deo, varias regiones obirem, animadverti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, qvæ est in præfectura Heliopolitana, aliisqve in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos convenire: qvod & Ægyptiis usu venit, propter multitudinem templorum & diversitatem religionum. Et qvia locum idoneum inveni apud castrum, qvod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisqve animalibus, rogo, ut mihi permittatis templum, qvod illic est, nulli sacratum numini, jamqve collapsum repurgare, & aliud loco ejus Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atqve liberorum vestrorum: ut Iudæi, qui Ægyptum incolunt, illuc convenientes, qvo magis alent mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant tuis usibus. Nam & Esaias vates prædixit, qvod erit Domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror ejus ac conjux Cleopatra declaraverunt suam pietatem per epistolam, qvam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & prævarication em legis a se in Oniæ caput rejecerunt: sic enim rescriptum habet: Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in qvibus postulas, ut tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, qvod vocatur agrestis Bubastis: qvod sane miramur, si poterit acceptum esse Deo templum, statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed qvoniam ais, prophetam Esaiam jam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, qvatenus potest salva legis observatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur, impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræqve opulentum. Mensuram vero ejus & vasa nunc non libet repetere, commemorata jam ante in septimo belli & captivitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Levitæ sacerdotes, qui illic divinum cultum freqventarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam vero inter Iudæos & Samaritas, qvi sub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorum, ita ut res ad regis cognitionem

perveniret: dum Judæi contendunt juxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ vero Garizitanum: provocatumqve est ad regem & amicorum ejus consessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis caussidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Judæis Andronicus Messalami filius. juraveruntqve per Deum & regem, qvod ex lege probationes allaturi essent, & rogaverunt regem, ut necaret eum, qvi jusjurandum non servasse deprehenderetur. Itaq; rex, multis amicis in consilium adhibitis, consedit caussam auditurus. Judæi vero, qvi Alexandriam habitabant, valde erant soliciti pro tuentibus jurá Hierosolymitani templi, ægre ferentes autoritatem antiqvissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in diserimen. Sed cum Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico, ut prior diceret, orsus ex lege approbare ejus sanctitatem & religionem, ostendensqve per continuas pontificum successiones sacerdotii usqve in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus majestatem ejus loci honoratam donariis: Garizitani vero, ac si omnino nullum esset, nunqvam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persvasit regi, ut decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban vero & Theodosium addiceret supplicio. Atqve hæc sunt, quæ Alexandrinis Judæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A κρίνοντ. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τὰς μωυσέως νόμους εἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ δ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσεκαλέσαντό τε σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸ βασιλέα, τὰς πρὸς τούτων αἰτίσεις λόγους, καὶ τὰς ἡμέρας γενέσθαι ζητήσεως. τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τ σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐπεκύρωσε τ θεοδόσιος, τὰς δ ὑπὲρ τ ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλάμου. ὤμοσαν δ τ θεὸν καὶ τ βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσαντες τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκαλέσαν τε τ πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδόμενον τὰς ἔρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλὰς τ φίλων εἰς συμβουλίαν ἐκάλεσεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ ἀνδρῶν οἷς ἀμαυρότης τ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὰ συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἴ τ τινες καταλύσοιεν, ὅτως ἐχρῶν ἐν ἀμαυρότητι τ ἐν τ οἰκουμένῃ ὑπάρχον. ὁ δ σαββαῖος Β καὶ θεοδόσιος συγχωρησάντων τῷ ἀνδρονίκῳ πρῶτον ποιήσασθ τὸν λόγον, ἤρξατο τ ἀποδείξεων ἐκ τ νόμου καὶ τ ἀρχιερέων, ὡς ἔκαστ τ πατρὸς τ τιμὴν ἐκδεξάμενος, ἦρξε δ καὶ, κ ἐπὶ πάντες οἱ τῆς αὐτῆς βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι κ λαμπροτάτοις δωρεαῖς. ὁ δ ἐν χαλκῷ ὡς κάδος ὢν, ἀδὲς λόγον ἀπ ἀπροφθὲν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πάνθ τ βασιλέα κρῖναι μὲν κ τὸν μωυσέως νόμον οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι δ σαββαῖον κ θεοδόσιον. C ἐκ τοιούτου δ ῥώμαμα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πολεμίων τ φιλομήτορα, ταῦτα ἐπὶ

CAP. VII.

Quod Alexander post mortem Demetrii Jonathan in summo honore habuit.

V. 1. *Macch.* 1. CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander, assumpto Syriæ principatu, scribit Ptolemæo Philometori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens, æqvum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post receptum, favente Deo, paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus vero, libenter ejus postulatis admissis, rescripsit, & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: jussitqve, ut sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum pervenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Jonathas pontifex, & cũ venisset ad reges, amplisq; muneribus utrumqve donasset, ab utroq; in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: manda vitq; suis ducibus, ut, in medium urbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra-

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι ἀλέξανδρ ἀποθανόντ θ δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

Δημητρίου δ ἀποθανόντ θ ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τ συρίας πεμπτὸν βασιλεύων, χρᾴφει τῷ φιλομήτορι πολεμαίῳ μνηστεύομ θ αὐτ τὴν θυγατέρα. δίκαιον εἶναι λέγων πρὸ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν κομίσασθαι μέλλειν, ἅμα τὴν θεῷ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προσχθέντα κ κατήσαντα δημήτριον, κ μηδὲν πάλαι ἐσομένων τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητ θ ἀναβάλλεσθαι συναψαι συγγένειαν. πολεμαῖος δ προσδεξάμεν θ ἡδέως τὴν μνηστείαν, εὐπρεπῆ ἀφορμὴν, χαίρειν τε λέγων ὅτι τῷ ἀρχῇ αὐτ τῶν πατρῴων ἐσομένην ἀπειληφέναι, κ τῷ θυγατρὶ γάμον δώσων ὑπαντήσειν. ἀπαντᾶν δ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τῷ θυγατρὶ μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γὰρ αὐτῷ μέχρι τούτης ὡδοιπόρησεν ἀπ αἰγύπτου, καὶ ἐκεῖ συνοικισθῆναι αὐτῷ τὴν κόρην. ὁ πολεμαῖος μὲν τοῦτα γράψας ὡδοιπόρει μὴ ἐπισθῆς εἰς πτολεμαΐδα, πλεονάσαι ἄγων τῷ θυγατρί. εὑρὼν δ ἐκεῖ τ ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε προσπλεύσαντα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν κόρην, καὶ φερνὴν, ἀργυρόν τε χρυσὸν ὅσον εἰκὸς βασιλεῖ δοθῆναι βασιλέα. τ δ γάμων ἐπιτελεσθέντων, ἀλέξανδρ ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα ὡς γνωσόμεν θ ὑπ αὐτὸς βασιλεῖς, κ δωρησόμεν θ αὐτὸς λαμπρῶς, τ παρ ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς ἀλέξανδρ θ ὑπ αὐτὸν ἠν-

ἀγκασε, κ ἀποδυσάμενον τὴν οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεσθῆναι ποιήσας αὐτ ὑπὲρ ἑβήματ θ, προσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μετ αὐτὸ προελθόντων τῷ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτὸ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. ὅτε δὴ A hominem instituere, aut ulla in re exhibere ei
ποιησάντων τ ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν ἀρχιερέα βασιλέως negotium. qvo facto cum manifestum esset,
κακηργήμασιν ἰωνάθην τιμῶντα οἱ κατηγορεῖν παρεσκευ- qvanti rex eum faceret, adversarii, qvi ad accu-
ασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπειχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, sandum parati venerant, subduxerunt se, veriti,
μὴ δὲ προσλάβωσί τι κακὸν, δεδοίκοτες. τοσαύτη δὲ αὐτο- ne ipsis potius mali aliqvid accideret. Tanta
δὴ πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, autem benevolentia rex hic Jonatham prosecu-
ὡς τε αὐτὸν δὲ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων. tus est, ut ei primum locum in amicorum suo-
rum numero assignaverit.

B

Κεφάλαιον ή.

Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τ ἀλέξανδρον δὲ κρατήσας αὐτὸς βασιλεύει, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrii filius, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recepit.

Ἔτει δὲ ἑνὶ καὶ ξ πρὸς τοῖς ρ δημήτριος ὁ δημη- ANno autem centesimo sexagesimo qvinto
τρίου μισθοφόρων, ὃς παρεῖχεν αὐτῷ Demetrius Demetrii filius, acceptis multis
λασθένης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατ- mercenariis militibus a Lasthene Cretensi, sol-
έπλευσεν εἰς κιλικίαν. ὅτε δὴ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, vens ab ea insula trajecit in Ciliciam: cujus rei
εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀνέβαλε. καὶ ὡς ἄγγελμα ἐκ C nuncio Alexander vehementer est territus:
τῆς φοινίκης, εἰς ἀντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ οἰκεῖα πρό- moxqve e Phœnice properavit Antiochiam, ut
νῦν δημητρίου ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς ᾖ δὴ. κατέλιπε δὴ τῆς res ejus ante Demetrii adventum in tuto consti-
κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τ δαὸν ἡγεμόνα. ὃς μὴ πολ- tueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Davo du-
λῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰω- ce præposito. Is profectus cum exercitu Jamni-
νάθην τ ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' am, misit ad Jonatham pontificem nuncium, rem
ἀδείας ζῆν δὲ μετ' ἐξουσίας, μὴ ὑποτασσόμενον τῷ βα- indignam dicens, eum solum pro suo arbitrio
σιλεῖ. ὅτε δ' αὐτῷ ὡς παντῶν ἄνειδος φέρον, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τίνιν σῶν ἐν τοῖς D vivere, non subjectum regis imperio: & sibiipsi
ὄρεσι καθήμενον ἐξαπίνης, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' esse opprobrium, qvod eum sub imperium non
εἰ θαῤῥεῖς τῇ σῶν δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡ- redigat. Ne igitur, inqvit, in montibus desidens
μετέρᾳ στρατιᾷ συγκείσῃ, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ἀπο- putes te posse aliqvid: sed si confidis tuis viri-
δείξει τὸν ἀνδρειότατον. ἴσθι μέντοι γε τὰς ἀρίστας ἐ- bus, in campum descende, ut ferro decernamus,
κάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατευούσας. καὶ γὰρ δὴ τὰς σοὺς uter nostrum sit virtute præstantior. Ne sis ta-
προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἶναι ἔτι. ποιήσῃς δὲ τὸν πρὸς men insciis, qvod e singulis urbibus fortissimi
ἡμᾶς ἀγῶνα, ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθος οὐκ ἔστιν, ἀλλ' mecum militant, assveti semper tuos majores
ὅπλοις ἀμυνεῖσθαι, ἀδὲ τόπον εἰς ὃν ἠπειώμενον φεύ- vincere. qvamobrem provoco te in eum locum,
ξῃ. παροξυνθεὶς δὴ ὅτι τάχιστα ὁ ἰωνάθης, μυρίους ὁπλίτας ubi armis, non saxis pugnandum est, & in qvo
ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, E nullum præsto est victis refugium. His verbis
μετὰ καὶ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἡμέρας ἐν ἰόπῃ, irritatus Jonathas, delectis decem millibus mili-
στρατοπεδεύσας τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππαίων tum, una cum Simone fratre profectus est Hie-
ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶ- rosolymis: & cum perveniisset Joppen, extra
χον ὑπὸ ἀπολλωνίου καταστᾶσαν. ὃ δὴ ἰωνάθου urbem castra metatus est, excluſus a Joppensi-
πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν ὁρμασθαζομένου, φοβη- bus, qvi intus habebant Apollonii præsidium.
θέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἑξῆς καταπρᾴτωσιν, ἀ- Jonatha autem oppugnationem instituente, ve-
νοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκού- F riti oppidani, ne per vim caperentur, portas ei
σας τὴν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου κατειλημμένην, τρισ- aperiunt. Apollonius vero postqvam accepit
χιλίους ἱππεῖς σὺν πεζοῖς ὀκτακισχι- Joppen occupatam a Jonatha, assumptis tribus
λίοις εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα, καὶ eqvitum, octo peditum millibus, Azotum se con-
βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὴν tulit: & inde profectus lento gradu iter facie-
ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πε- bat. Cumqve veniisset Joppen, paulum retroce-
δίον τῇ ἵππῳ καταφρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπί- dens traxit Jonatham in planitiem, fretus eqvi-
δας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν tatu, & in eo victoriæ spem collocans. Jonathas
εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ, ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G vero progressus insequebatur Azotum versus
ἡνέθη συνέβη τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην Apollonium: qvi ubi hostem consperit deve-
αὐτῷ συνέβαλε. δὲ δὴ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς κα- nisse in plana, reversus est, ut prælium com-
θίσαντος εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάῤῥῳ, ὡς ἂν κατόπιν mitteret. cumqve mille eqvites in insidiis po-
ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ἰωνάθης ἀ κα- siti fuissent in qvodam torrente, ut se Judæis a
τόπιν ἄλαγη. τάξας δὲ τ φαλαγγα ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμ- tergo objicerent, Jonathas, qvi hoc mature sen-
φότερα τοὺς πολεμίους ἀμυνεῖσθαι παρεκελεύσατο, καὶ sit, non est territus: sed, instructa in laterculi
κατ' πρόσωπον καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπιθησομένοις ἑαυ- formam acie, hortatus est suos, ut utrinqve pu-
τῶν ἀντιτάξας. τῆς δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας προβαινούσης, gnarent in hostem, a tergo & a fronte adorien-
δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, ὅτε ti resistendo. cumq; prælium protraheretur us-
μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν. qve vesperam, data parte exercitus Simoni fra-
tri, jussit hunc cum hostium phalange confligere.

Ipſe vero ſuis mandavit, ut objectis ſcutis exci- A perent tela immiſſa ab eqvitibus. qui cum hoc feciſſent, exhauſti ſunt telis eqvites, nec tamen qvenqvam læſerunt. non enim penetrabant ad corpora, ſed objecta ſcutorum ceu teſtudine, denſitate eorum facile repellebantur, & cadebant irrita. Ubi vero jaculando a mane usqve poſt meridiem laſſatum hoſtem animadvertit Simon, phalangem aggreditur, & uſus egregia B ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo, eqvites, ne ipſi quidem locum ſuum tenuerunt: ſed feſſi diutina jaculatione, & videntes nihil amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo ordine confuſi fugiebant, diſſipati per totam planitiem. Jonathas autem victos Azotum usqve perſequens, multis cæſis, reliqvos deſperata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in ea urbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circum- C vicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipſius &, quotquot eo confugerant, concremavit. fuitqve numerus tam eorum, qui exuſti ſunt, quam qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Devicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Aſcalonem admovit copias. & cum extra urbem caſtra poſuiſſet, prodierunt ad eum Aſca- D lonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reverſus eſt illinc Hieroſolyma, multam ſecum ducens prædam, quam abegit devictis hoſtibus. Cæterum Alexander, audito, quod victus eſſet dux ejus Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quandoqvidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet Jonatham, amicum & ſocium: & miſit ei virtutis ergo fibulam auream, quod geſtamen E ſolis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiam ei poſſidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum navalibus & terreſtribus copiis venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipſius juſſu civitatibus usq; Azotum, ubi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accuſa- F bantq; populariter Jonatham autorem ejus injuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flamis, & plurimos civium dediſſet exitio, Ptolemæo pene diſſimulanter audiente eorum qverimonias. Jonathas vero apud Joppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum usqve Eleutherum fluvii regem deduxiſſet, reverſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autem G Ptolemaidem pervenit, minimum abfuit, qvin oppreſſus ſit Ptolemæus, Alexandri inſidiis per Ammonium ejus amicum appetitus. quibus detectis, ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum ajebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cum non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit eum magno odio proſequi.

αὐτὸς ἢ τὲς σὺν αὐτῷ προσέταξε φέρειν βάλη τοῖς ὁπλοις, ἀποδεχεσθαι τὰ βέλη τὰ ὡρμημένα τ ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ ἢ τ πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτὲς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ἑσπέρας ἐξεκενώθησαν, οὐδὲν αὐτὲς ἐβλαψον. ὁ γὰρ δικινεῖτο τ σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένους ἢ ταῖς ἀσπίσι ὑπὸ συνηνωμένους ἰσχυρὸν πυκνότητι ἐπαφιέμενα. ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο· ὡς ἢ παρεῖδησαν ἀπὸ πρωὶ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτὲς οἱ πολέμιοι, νοήσας σὺμων κεκμηκότας αὐτὲς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τ κρατιστῶν αὐτοῦ, τρέπει τὲς ἐχθρὲς εἰς φυγήν. διασκεδασθέντες ἢ τὲς πεζὲς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, ἐδίωκον αὐτὲς μάτην· ἄλλα παρέτι μὴ ὄντας αὐτοῖς ἐφ' ὃ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς ἢ ὥρας τ πεζῶν ἐλπίδα αὐτοῖς ἀποσωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἐφέροντο, ὡς ἐξαχισθέντας αὐτὲς ἐξαπαντος ἐξασκορπισθῆναι καὶ πεδίᾳ. διώκων δ' αὐτὲς ἰωνάθης μέχρι τῆς ἀζώτου, καὶ πολλὲς ἀναιρῶν ἀποχωρίζας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὑπὸ τὸν τ δαγῶνα ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὑπαδρομῆς ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτὴν πυρὶ παρέπεμψε. καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέσχετο ἢ καὶ τ δαγῶνος ἱερᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε καὶ τὲς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸν ἢ πᾶν πλῆθος τ ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ κατακαυθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τ πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας δὲ πολλῆς δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ὡδοιπόρει, καὶ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ ἢ, ἀποδεξάμενος αὐτὲς προθύμως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τὲς πολεμίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκέσας ἠτιμένον τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν ἐπὶ ὥρᾳ τινὶ αὐτοῦ γνώμην ἀπενεγκαμένῳ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς ἰωνάθην μαρτυρίαν αὐτῷ, καὶ γέρα καὶ τιμὰς διδὺς, πορφύραν χρυσέαν ὡς ἔθος ἐστὶ διδόσθαι τοῖς τ βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκκαρωνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, ἧς κληρονομίαν ἔπεσεν. ἴσασι ἢ ὅτι τὸν κωμὸν καὶ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὸν ἄγων δύναμιν, καὶ πεζὸν εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρῳ κελεύσαντος ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἐνθα πάντες κατέβοων αὐτοῦ ὡς ἐμπεπρησμένου ἱερὸν αὐτῶν δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλὲς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα, ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης ἢ εἰς ἰόπτην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπίσης. ἔπεμπε προπέμψας αὐτὸν ἕως ἦ ἐλεύθερος καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἠνέμονος δ' ἐν πτολεμαΐδι πᾶσαν προσδοκίαν μικροῦ διέφθειρε πτολεμαῖος ὑπαχθεὶς ὑπὸ ἀλεξάνδρου δι' ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς ἢ τ ὑπαχθῆς γενομένης, πτολεμαῖος γράφει τῷ ἀλεξάνδρῳ, περὶ κολάσεως ἑαυτοῦ τ ἀμμωνίου ὑπαχθῆναι λέγων πρὸς αὐτόν, καὶ δίκην λαβεῖν αὐτὸν ἀξιῶν ὑπὲρ τοιαύτης ἐπιβουλῆς. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, σωθεὶς ἐκείνου εἶναι τὸν ὑπαχθέντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

τοῖς

τῆς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρόσθεν ὠργισμένος ἀ- A Antiochenos autem jam antea propter eum Ammonium infensos habebat, a qvo plurimis affecti
λέξανδρος· διὰ τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ αὐτοῖς fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnam
πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μὲν οὖν τῶν πεπλημμελημένων Ammonius, turpiter ut mulier cæsus, dum amictu fœmineo qværit latebras, qvemadmodum
ἀμμώνιος οὐκ ἔφυγε, καπηλεύσας αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, in alio diximus commentario. Ptolemæus autem
κρύπτων ἑαυτὸν ἀτυχοῦσαν γοῦν γυναικεία, καθὼς ἐν affinitatis Alexandri pœnitens, & lati adversus
ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πτολεμαῖος δὲ μεμψάμενος Demetrium auxilii, abstracta a marito filia, con-
αὐτὸν ὅτι συνῳκίσατο τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, τῆς τε festim ad Demetrium mittit legatos de societate
συμμαχίας τῆς πρὸς δημήτριον, διαλύει πρὸς αὐτὸν B & amicitia, his conditionibus, ut, data ipsi in
συγχύσιαν. ἀποστάσας γὰρ τῆς θυγατέρος, πέμπει πρὸς matrimonium filia, in paternum regnum eum
δημήτριον οὗ τὴν τε συμμαχίαν καὶ φιλίαν, ὥστε δι- restitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam
δόναι αὐτῷ τὴν θυγατέρα δοῦναι αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ κα- conjugem perlibenter amplexus est. unus etiam
τάξειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος reliqvus erat labor Ptolemæo, ut Antiochensi-
ἡδέως τοῖς πεπεισμένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν bus persvaderet Demetrium recipere, alienatis
καὶ τὸν γάμον. ἐν δὲ τῷ πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ab eo propter injurias a patre ejus acceptas, per-
ἐπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, fecit tamen hoc quoqve. nam propter Ammoni-
ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐπὲρ ὧν ὁ πα- C um habentes exosum & Alexandrum, facile im-
τὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνόμησε. καπ- pulsi sunt, ut eum ex urbe ejicerent. Atqve ita
πείσαντο δὲ καὶ ταῦτα, μισοῦντες γὰρ τὸ ἀλέξανδρον οἱ ἀντιο- elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptole-
χεῖς διὰ τὸ ἀμμώνιον εἰς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν mæus vero urbem ingressus, & a civibus rex con-
ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς salutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi im-
ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντι- ponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti vero
οχεῖς πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν ἀπεδείκνυτο. καὶ, ἀναγκασθεὶς δύο περιθέσθαι alterum. Sed cum esset natura justus, & nimiæ
διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου potentiæ minime cupidus, ad hæc prudens, &
χρησὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τὸ λαμπρῶν οὐκ qvi nollet Romanis invidiosus fieri, advocata D
ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος Antiochensium concione, persvasit eis, ut De-
συμφέροντος, φίλους δὲ μὴ δόξαι εἶναι τῆς ῥωμαίων ἀπο- metrium reciperent, pollicitus eum majorem
φάσεως· ἔκρινε. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκ- rationem habiturum recentis eorum beneficii,
κλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸ δημήτριον αὐτούς, λέγων ὡς qvam odiorum, quæ illis cum patre ejus inter-
ὀδενὸς μνησικακήσειν αὐτοῖς πρὸς δὲ πατρὸς, αὐτοὺς εὐ- cesserant. Se qvoqve affirmavit monstratorem
εργετηθεὶς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτοῦ καὶ ἡγεμόνα ei fore vitæ recte instituendæ & administrandæ
ἔσεσθαι ὁμολογήσαντος, καὶ φαύλοις ἐγχειρούσῃ πρά- reipublicæ: nec passurum qvicquam tentare,
γμασιν, οὐκ ἐπιτρέψειν ἐπέχειτο, αὐτῷ δὲ ἔφασκεν ἀρ- qvod non deceat. nam qvod ad dominationem
κεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει E attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atq;
τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸ δημήτριον. δ δὲ ἀλέξανδρος ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni,
σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμή- ut Demetrium reciperent. Cæterum cum Ale-
σαντος ἐκ κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων xander ducens validum exercitum e Cilicia in-
χώραν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, πτολεμαῖος ἐπ' vasisset Syriam, & Antiochenum agrum vastaret
αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ rapinis atqve incendiis, occurrit ei Ptolemæus
αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, una cum genero suo Demetrio: jam enim con-
εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὁ μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. συνέβη δὲ ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον fectæ erant nuptiæ, & victus Alexander compul-
τὸν πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος παρα- F sus est fugere in Arabiam. Forte accidit in eo
χθῆναι, καὶ τὸν πτολεμαῖον ἀποσείσαντα ἐπιβαλεῖν. τοὺς prælio, ut equus Ptolemæi consternatus barritu
δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα elephanti eum excuteret, prostratumq; aggressi
πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν hostes vulneribus in caput inflictis in periculum
περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων extremum adducerent, ni ereptus esset inter-
αὐτὸν ἁρπασάντων, χαλεπῶς ἔτους ἔσχεν ὡς ἐφ' ventu satellitum. attamen per integrum qvatri-
ἡμέρας τεσσαράκοντα, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι duum sopitis sensibus, nec loqvi potuit, nec lo-
δυνηθῆναι. δ δὲ ἀλέξανδρος τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν qventes intelligere. Alexandri vero caput Za-
ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πτο- belus Arabum dynasta recisum misit ad Ptole-
λεμαίῳ. ὃς τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ τῶν ἡμερῶν ἀναδυκνὺς ἐκ τοῦ τραυμά- G mæum, qvi die qvinta demum respirans a vul-
των καὶ φρονήσας, ἡδίστου ἄκουσμα καὶ θέαμα τὴν neribus, & ad se reversus, jucundissimo sibi tu-
ἀλεξάνδρου πελάτην ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκούει καὶ more simul & spectaculo capitis ac mortis Ale-
θεᾶται. καὶ μετ' οὐ πολὺ πληθεὶς τῆς ἐπ' ἀλεξάν- xandri pavit animum & oculos. nec ita multo
δρῳ τιθυνικότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβα- post, exatiatus gaudio percepto ex inimici inte-
σίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ritu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cog-
ἔτη ε', καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. φιλαδέλφου δὲ nominatus Veles, per qvinqvennium regnum ob-
τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ἐπιλεγόμενος, tinuit, sicut alias indicavimus. Demetrius au-
τοῦ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ δ' πτολεμαίου tem, cognomine Nicanor, regno potitus, cum
esset pravo ingenio, male mulctabat Ptolemæi

erant reliqui ex Judæ ſociis, veriti gentis interi-
um adiverunt Jonatham ejus fratrem, roga-
bantqve, ut germani æmulus fieret, qui ad ex-
tremum halitum libertatem propugnans præ-
claris conatibus ſit immortuus, nec ſineret to-
tam gentem ſine præſide venire in extremum ſa-
lutis periculum. Tum Jonathas paratum ſe
vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & viſus
dignus, qui Judæ fratri ſuo ſuccederet, commu-
nibus Judæorum ſuffragiis adminiſtrandæ mili-
tiæ præfectus eſt. Quo comperto, Bacchides ve-
ritus, ne Jonathas quoque multum negotiorum
exhibeat regi & Macedonibus, qvemadmodum
ante Judas fecerat, decrevit eum dolo tollere:
ſed hoc ejus propoſitum nec ipſum nec Simonem
fratrem latuit. quamobrem mature moniti, aſ-
ſumpta ſociorum manu, in deſertum urbi vici-
num celeriter refugerunt: & cum veniſſent ad
aquam, quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porro Bacchides ſentiens eos timere & in-
deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis ultra Jordanem caſtris, con-
fluentem illuc militem recipiebat. Jonathas au-
tem, cognito illius adventu, miſit fratrem ſuum
JoannemGaddin ad Nabathæos Arabas, ut apud
eos impedimenta deponeret, donec armis cum
Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in
itinere invaſerunt eum Medabenſes Amaræi fi-
lii, direptisqve impedimentis, & quicquid ſecum
deferebat, comprehenſum interfecerunt cum
omnibus ſociis: cujus facinoris paulo poſt pœ-
nas dederunt ejus fratribus, ſicut ſuo loco dice-
tur. Bacchides autem, cognito, quod Jonathas
caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato
illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum
propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo, quod, niſi viri eſſent, non
poſſent evadere, clauſi a tergo amne, a fronte ho-
ſtibus: votisqve Deo factis pro victoria, impi-
gre hoſtem aggreditur: & proſtratis non pau-
cis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire
eum conatus eſt. ſed cum ille caute ictum de-
clinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commi-
ſerunt ſe fiumini, & in oppoſitam ripam enata-
runt, hoſtibus non auſis trajicere, ſed ad Hiero-
ſolymitanam arcem revertentibus, deſideratis
ex eorum numero ferme duobus millibus. poſt
eum conflictum Macedo communivit aliqvot
oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron,
Bethellam, Thannatham, Pharathonem, To-choam, Gazara, additis mœnibus & turribus. ut im-
poſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infe-
ſtaret excurſionibus: ſed nihil æqve ut Hieroſo-
lymitanam arcē muniit, in qva acceptos a Iudæ-
orum primatibus filios obſides incluſit, ut ibi cu-
ſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Io-
nathæ & Simoni fratribus, qvod Amaræi filii ce-
lebraturi eſſent nuptias, & adducturi ſponſam ab

τῆς τ ἑταίρων ἐξ ἰούδα, βλέποντες ἀποβαλλόμενον πικρῶς
τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθη, μι-
μεῖσθαι τ ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃς τὴν σκηνὴν περὶ τ ὁμοφύλων
πρόνοιαν ἠξίου ἀποθνήσκοντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευ-
θερίας, καὶ μὴ περιορᾶν ἀπροσκέπτως τὸ ἔθνος, μηδ᾽
ἐν οἷς φθείρεσθαι. ὁ δ᾽ ἰωνάθης φήσας ἕτοιμος ἔχειν ἀπο-
θνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν ὃ νομισθεὶς καὶ μηδὲν ἔναγχος χεί-
ρων ἐξ ἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τ ἰουδαίων. ὁ δ᾽
βακχίδης ἀκούσας ὅτε καὶ φοβηθεὶς μὴ πρόληψις
πράγματος τοῦ βασιλέως καὶ τῆς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς
καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ ἔτυχεν ἐζητεῖ. ταῦ-
τῃ δ᾽ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἐλάνθανε τ ἰωνάθην, οὐδὲ
τ ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ἔτι καὶ
προλαβόντες τὰς ἑαυτῶν ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τ
ἐγγὺς τ πόλεως τὸ τεῖχος ἔφυγον. ἐπὶ προμόμοι
ὄντι τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λακκοῦ ἀσφὰρ, αὐτόθι διῆ-
γον. ὁ δ᾽ βακχίδης αὐτόθι μὲν αὐτὸς ἀπειρηκότας, καὶ
ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς
μετὰ πάσης τ δυνάμεως, καὶ περᾶν ἐξ ἰορδάνου πρὸς πε-
διάδα, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δ᾽
γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ᾽ αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελ-
φὸν ἰωάννην τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβα-
ταίους ἄραβας, ἵνα παρ᾽ αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευ-
ὴν ἕως ἂ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι τ
δ᾽ ἰωάννῃ ἀπάντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, σκευοφόρους
ὄντες ἐκ μεδάβων πόλεως οἱ ἀμαραίου παῖδες αὐτόν τε
συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅ-
σα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τ ἰωάννην καὶ τοὺς ἑτέ-
ρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μὲν γὰρ τούτων ὕστερον τοῖς
ἀδελφοῖς αὐτοῦ τῶν ἀξίων, ἐν μετ᾽ ὀλίγον δηλώσομεν.
ὁ δ᾽ βακχίδης γνοὺς τ ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τ ἰορδάνου
κατεστρατοπεδευκότα, φυλάξας τὴν τ σαββά-
των ἡμέραν, ἐπ᾽ αὐτὸν ἦκεν, ὡς μαχούμενον σκεύη
δὲ τὸν νόμον. ὁ δ᾽ παροτρύνας τοὺς ἑταίρους, καὶ περὶ
τ ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τ κίνδυνον ἐπὶ πᾶσι μέσοις ἀπει-
λημμένοις ὅτε ποταμῷ τ πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ
ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὄντες, ὁ ποταμὸς δ᾽
ἐκ τόπου αὐτῶν. εὐξάμενος δ᾽ καὶ τῷ θεῷ νίκην αὐ-
τοῖς φέρειν συναπτῆ τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καὶ γα-
βαλῶν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τ βακ-
χίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. δ᾽ προ-
ειδόμενος καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίνας τ, ὑπενηήσας
μετ᾽ τ ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, ἐ ὄντα διαφέ-
ροντα τ τόπον εἰς τὸ πέραν δ᾽ ἰορδάνου, τ πολεμίων οὐκ
ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐπιβαβάντων, ἀλλ᾽ ὑποστρέψαντος
εὐθὺς δ᾽ βακχίδου εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἄκραν.
βαλὼν τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς τ ἰου-
δαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, τ τε ἱεριχῶν-
τα ἐμμαοῦν, τ βεθωρὸν, καὶ βεθήλαν, καὶ θαμνα-
θὰ, καὶ φαραθὼ, καὶ ταγόαν, καὶ γάζαρα, καὶ πύρ-
γους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τεῖχη περι-
βαλὼν αὐτοῖς καρτερὰ, καὶ πύλας μεγέθει φερόντα,
δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακῶσι ἐκεῖθεν
ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δ᾽ τὸν
ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰσχύρωσε. λαβὼν δ᾽ καὶ τοὺς
τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὸν
ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ ἔτον ἐφύλαττε τὸν τρέ-
πον. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν φραζομένης
πρὸς ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα,
τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὸν νύμφιον ἄγοντας, ὅπω
γαβα-

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus poſt devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſervit, recepto in amicitiam Jonatha.

Ἀμέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τις στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ ἐπίκλην θεὶς, τρύφων ἐγένετο· ἄραβα ὃς ἔτρεφε τὸν πρὸς μάλχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον. ἐπήλωσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἔπεισεν αὐτὸν δῆναι τὸν ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀποκαταστήσειν. ὁ μὲν οὖν τὸ μὲν πρῶτον, ἀντεῖχεν ὡς ἀπίστως. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος αὐτῷ τρύφωνος ἐνίκησε τὴν προαίρεσιν, εἰς ἀ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν ὡς εἶχε τότε τὰνδρὸς ἐν τοῖς ὑπῆρχεν. ὁ δὲ χεροὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουροῖς, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πεσβείας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τὴν ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. ἔτι γὰρ νεωτερίζειν. ἠξίου δὲ αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ὅπως ἔχοι τὴν δύναμιν αὐτῷ. καὶ ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν. ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ὑπὲρ ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτῶντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν ἐπήνοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν αὔρασιν θαύμασιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὴν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ περιστάντες τοὺς βασιλείους αὐτῷ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους ἀφαλεόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸ βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν ἀντιοχέων σκηπτόμενον μὲν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, προσλαβόμενος τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς ἀντιοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλοὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες ἡττᾶτο. βλέποντες δὲ τοὺς ἀντιοχεῖς κρατιστεύοντας ἰουδαίους, ὅτι τοὺς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς ἀντιοχεῖς. καὶ ὃ μὲν αὐτοὶ τὸ πάλαι ὑπ' αὐτῶν ὄντες πρόρριζοι τὸ ὕψος, ποιοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τὸ συνεχὲς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσασθαι. καὶ πάντας μὲν ὀλίγους πῦρ ἀνῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλῃ διατείνασα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῶν οἰκιῶν ὄντων, καὶ τὰ πολλὰ ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δὲ ἀντιοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τῶν πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ἐπὶ δῶμα διαπηδώντων, καὶ ὃν αὐτοὺς διώκοντων τὸν τρόπον, ᾐσθάνετο ὁ βασιλεὺς ὁρῶν τὰς ἀντιοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδακότας, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἐπιθέσθαι στενοπῶν. καὶ συμβάλων πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, εἰς ἀναγκαδῆναι δόντας τὰς πανοπλίας, καὶ σῶσαι αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ συγγνοὺς δὲ αὐτοῖς τῶν τετολμημένων, καθαπαύσας τὸν θόρυβον. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους τῆς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείας, καὶ οἷς αὐτοὺς αὐτῷ νίκης γεγενημένους εὐχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

Am alienationem militum a Demetrio animadvertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qvi educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicaſſet ei, qvam infenſi eſſent Demetrio milites, ſvaſit, ut ſibi Antiochum traderet. effecturum enim ſe, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem ſe præbebat, qvod non ſatis ei fideret: tandem Tryphon evicit aſſiduis precibus. Interea Jonathas pontifex volens tollere Hieroſolymitanæ arcis præſidium & impios transfugas reliqvosqve, qvi arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus miſſa ad Demetrium, rogabat eum, ut præſidia de Judææ caſtellis ejiceret. Qvi non hæc tantum in re, ſed majora etiam gratificaturum ſe ei pollicitus eſt, quam primum levatus eſſet præſenti bello, per cujus negotia non liceret nunc id facere. poſtulabat etiam, ut pro jure amicitiæ mutuo auxilia, qvandoqvidem ſui milites ad hoſtem deficerent: moxqve tria millia delectorum militum Jonathas ad regem miſit. Cæterum Antiochenſes exoſum habentes Demetrium, tam propter ipſius quam propter paternas injurias, cupiebant eum per occaſionem aggredi: videntesqve auxilium ei veniſſe a Jonatha, & conſiderantes brevi augendas ejus vires, niſi mature præverterent, correptis armis, circumſteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu, conabantur illum in poteſtatem ſuam redigere. Qvi videns populum armatum hoſtiliter ſe impetere, aſſumpto mercenario milite & Judæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochenſibus, & ſuperatus numero, compulſus eſt cedere. Tum Judæi receperunt ſe in tectum regiæ, & e ſuperiore loco miſſilibus feriebant populum: qvod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum a propinqvis ædibus: & mox, injecto in eas igne, incendium totam urbem pervagatum eſt propter denſitatem ædificiorum, qvæ tota fere conſtabant e materia lignea. Antiochenſes vero non valentes ædibus flagrantibus ſuccurrere, in fugam ſe verterunt. Tum Judæi de uno tecto in aliud tranſilientes, miris modis eos inſectabantur. Rex autem animadvertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & uxoribus, & ideo intermiſiſſe prælium, per diverſos angiportus eos aggreſſus, multis occiſis, reliqvos coegit abjectis armis deditionem facere: & conceſſa audaciæ venia, ſeditionem compeſcuit, donatosqve Judæos præda, qvam ex direptionibus paraverant, & collaudatos qvaſi autores ejus victoriæ, remiſit ad Jonathã

VIII. 1. Macch. 11.

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſervavit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia, qvæ Judæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſetqve etiam, ni impeditus eſſet a Tryphone, coactus apparatum contra Jonatham factum in illum potius vertere. reverſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema ejus capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & uno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam urbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens, miſſis literis & legatis ad Jonatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & qvatuor præfecturis, quæ Judæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtemqve purpuream & jus utendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam ejus fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum, præpoſuit. Jonathas vero lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atqve honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturumqve una bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de ejus ingratitudine qveſtus, quod pro beneficio injuriam ſibi repoſuiſſet. cum igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam e Syria & Phœnice militibus, bellum contra Demetrii duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas urbes & oppida: a quibus honorifice exceptus, nullis tamen adjutus eſt militibus. & cum Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: qvos & ipſos hortatus eſt, qvemadmodum alias urbes Cœleſyriæ, ut a Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis injuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſvaſis, ut pollicerentur auxilia, ad Gazæos pervenit, ut hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem invenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes, deſerto Demetrio, parti adverſæ ſe conjungere. qvare Jonathas irritatus eſt, ut & agros vaſtaret, & urbem conaretur vi capere: relictaqve ad ejus obſidionem parte exercitus, cum reliqva manu in vicos ſæviebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec ullum interim auxilium a Demetrio, & ſpem quoq; incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimaverunt, illo omiſſo, neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Jonatham nunciis, recepti ſunt in ſocietatem atqve amicitiam. Aliqvando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt, qvid ſit utile, cum deberent ſapere ante acceptum incommodum, & ultro potius

A μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐφάνη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις διέψευσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τὰς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, ἃς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τῷ ὄντι τὸν Ἰωνάθην αὐτὸς ὠφελησκαλεῖν ἀντιμετάστασιν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν Φροντίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς ἀντιόχου, μειράκιον δὴ τοῦτον ἔτι τὴν ἡλικίαν, περιέθηκεν αὐτῷ τὸ διά-
B δημα. καὶ πρὸς χωρήσαντας ἅπαντας στρατιωτικὰ πάντας, ὁ καταλελοιπὼς τὸ δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλεφάντας, καὶ τὴν τῶν ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ παῖς ἀντίοχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τοῦ ἀρχιε-
C ρωσύνου ἐξουσίαν, καὶ τὰ τοπάρχων προσχώρια νομῶν, οἷς τοῦ χώρου τὰ ἰουδαίων προσετέθησαν. ἐπέμψε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ σκεύωματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις δικαιοῦντα ἀπέστειλε. καὶ πόρπη δὲ αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτοῦ σίμωνα, στρατηγὸν τῶν στρατιᾶς ἀπὸ τοῦ κλίματος τῆς τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης δὲ τούτοις παρ' ἀντιόχου μεγαλομοίοις εἰς αὐτὸν ἡδεῖς,
D πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ τρύφωνα πρεσβευτὰς, εἶναί τε φίλον ὡμολόγει καὶ σύμμαχον, καὶ πολεμήσειν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐδὲ αὐτῷ χάριτας ἀποδώσει, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρημάτων ἐν οἷς εὑρέθη τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειν αὐτῷ ὧν εὖ πάθοι. συγχωρήσαντος οὖν ἀντιόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγεῖν πολλὴν ἐκ τε συρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσουσι στρατηγοῖς, εὐθὺς ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δὲ οὐκ ἔδοσαν. ὠδε-
E ώμόμην δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μετὰ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτός τε τούτους παρεκάλει, καὶ τὴν κοίλην συρίαν πόλεων ἑκάστην, ἀποστῶσαν δημητρίου, προσθέσθαι μὲν ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ πολεμήσασαν πρᾶξαι δὲ δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι εἰς αὐτούς. εἶναι δὲ αὐτοὺς βουλομένους ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας πέσας δὲ ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀντίοχον συμμαχεῖν τοὺς πό-
F λεις εἰς χάζαν παρεγένετο, προσεδέχετο καὶ ὠδε τούτων εὐνοιαν ἀντιόχῳ. πολὺ δὲ εὗρε τῆς προσδοκίας τοὺς χαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐγκαθεζόμενοι, οὐκ ἔγνωσαν ἀνθέξω προσχωρῆσαι. ὃ παροξύνει εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τὴν χώραν τοῦ κακῶσαι. μέρος γὰρ τὰς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ χάζῃ, τῷ λοιπῷ τοῦ στρατοῦ αὐτὸς ἐπὶ ἰόπην διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ χαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ
G δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυπεῖν ἤδη παρόν, τὸ δὲ ὠφελῆσον μακρὰν ἔπι, καὶ ἄδηλον εἰ ποτὲ γενήσοιτο, σῶφρον ἔκριναν εἶναι αὐτῷ ἀφέντας ἀπὸ τοῦ δημητρίου ἐκεῖνο θεραπεύειν. πέμψαντες δὲν πρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸς πείρας τὰ ἐθνῶν, ἐπιστᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἐν τινι κακῷ γένωνται τύχωσι, τότε γνώσιμαχήσαντες ἃ μηδὲ ὅλως βλαβέν-

τας

τας ἄμφον λαῶ ποιῆν, ταῦτα ὕστερον ζημφωθέντες αἰ-
ρουῶ. ὁ ἢ σωθέμῳ ὡς αὐτὰς Φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τέτας μὴ ἀπέστλεν εἰς ἱεροσόλυμα, αὐτὸς
ἢ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκῦ. τ ἢ
δημητρίᾳ στρατιωτῶν αὐτῷ προστλθόντων εἰς κέδασαν
πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ ἔστιν αὕτη τῆς τυρί-
ων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξων ἀπ αὐτὴν ἀπ τῆς συρί-
ας ἐπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν εἰς σύμμαχον. τὰς
γὰρ γαλιλαίας ὄντας αὐτῷ ἐβεβοήθεσαν πολεμικοῖς, B
ἐπήντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμωνα καταλιπὼν ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἀπ τῆς χώρας συναγαγὼν,
ὡς ἐνὶ λῷ ἱκανώτατον, τὴν βεθσοῦραν πολιορκῶν προσε-
κάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας ἐχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ
αὐτὸ φρουρὰ δημητρίου. δεδήλωται ἢ ἡμῖν ὅτι καὶ
πρότερον. ὡς ἢ χώματα μὲν ἐγείροντ καὶ ὀξίμωνι,
μηχανήμασι δ ἐνεῖχον ἐ πολλῇ σπουδῇ χαλεπῶς
ἔβαλλον τὴν τῆς βεθσούρας πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρούροι,
μὴ κρατ ἐξαιρεθέντ καὶ ὑ σίμωνος, C
πέμψαντες πρὸς τὸν σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόν-
τες, ὥστε μηδὲν ἐπ αὐτοῖς παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρί-
ον καὶ πρὸς δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ ἢ δὺς ταύτας αὐ-
τῶν τὰς πίστις ἐκβάλλ μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐ-
τὸς ἢ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν. ἰωνάθης ἢ ἅρας ἢ τ
γαλιλαίας ἀπὸ τ ὑδάτων τ χιννησαρίων λεγομένων,
ἐκεῖθ ἐπύχανεν ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον
ἀσὼρ πεδίον προσῆλθεν, ἐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς D
πολεμίους. μαθόντες ἢ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ ὑ δημη-
τρίᾳ μέλλοι ἰωνάθην ἐπ αὐτὸς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ
καὶ τοὺς λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρᾳ καθίσαντες, αὐτοὶ μ ἢ
στρατιᾶς ἀπάντων εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τ ἢ εἰς τὴν
ἐνέδραν ἐπὶ τ δημητρίᾳ στρατηγῶν καταλειφθέντων καὶ
νῦν τοῖς ἰουδαίοις ὁμομάχων, δείσαντες μὴ μέσοι λει- E
φθέντες ἀπόλωνται, φόβην ὥρμησαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
πάντες, τ ἰωνάθου κατέλιπον. ὀλίγοι δέ τινες ἐπέμει-
ναν ὡς ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν, καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου,
καὶ ἰούδας ὁ χαφθαίου, τῆς ἀπίστου δυνάμεως ἡγεμόνες
ὄντες. τολμηρῶς ἢ καὶ μ ἀποχωρήσεως εἰς τοὺς πολεμί-
ους ὠθισμοῖς, τῷ τε θάρσει κατεπλήξαν αὐτούς, καὶ τοῖς
χερσὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ ἀναχωρήσαντες τ
ἰωνάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας,
ἐπιπλεχθέντες ἐκ τ φυγῆς, ὤθισαν αὐτοὺς διώκειν, F
καὶ ὅτ ἐπίσαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον ἦν τ
πολεμίων, κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς,
καὶ διχλίους τ ἐχθρῶν ἀπέκτεινας ἐπέστρεψεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ὁρῶν δ ὅτι πάντ αὐτῷ καὶ νῦν εὐτυχία ἦν χω-
ρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβείας ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι
βουλόμενος τ φιλότητα πρὸς αὐτοὺς ἐμπεδωθεῖσαν
Φιλίαν. τοῖς δ αὐτῷ πρεσβεύσασι ἐπέστειλεν ἀπὸ τ ῥώ-
μης ἀναστρέψασι πρὸς τὰς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τ
πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσαντο φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱ δ G
ὡς εἰσῆλθον εἰς τ ῥώμην παρελθόντες εἰς τ βουλὴν αὐτ
καὶ τὰ τ παρὰ ἰωνάθου ἐ δὲ χειρέως ἐπόντες ὡς πέμψαν
αὐτοὺς ἐπὶ τὴν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βουλῆς ἐπικυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τῆς ἰου-
δαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ἐπιστολὰς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλέας τῆς ἀσίας καὶ δεκάπτης, καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτῆς κομίζειν. ὅτως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν ἀπάρτιν παρεγένοντο. καὶ τὰς
ἐπιστολὰς ἃς ἐλάβομεν ὧδε ἰωνάθου, αὐτῆς ἀπέδοσαν. τὸ δ ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἔθνους

A qvam coacti imperata facere. Jonathas vero, acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem usqve Damascum obibat. cumqve Demetrii validus exercitus accessisset ad urbem Cedasam, quæ propinqva est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentq; Jonatham abstrahere a Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eo propere, Simone fratre ad Judææ præsidium relicto. Is, collectis, qvotqvot poterat, ejus regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Judææ munitissimum, & incessum a Demetrianæ factionis hominibus, ut jam ante diximus. qvi cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti, ne, occupato per vim loco, ad unum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, ut sibi liceret, relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille vero, data eis in hoc, ut postulabant, fide, pro Macedonico suum ibi collocavit præsidium. Interim Jonathas in Galilæa, motis a stagno Genneſara castris, qvæ primum posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani vero, qvi ante unum diem adventum ejus præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Qvos conspicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum a tergo se insidiatores Judæis ostendissent, veriti, ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut pene omnes Jonatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Judas Chapsæi cum qvinqvaginta virorum fortium manu permansere: qvi, a desperatione sumpta audacia, tanto impetu adversam hostium frontem impulerunt, ut territi ceu furentibus cederent. Tum vero illi, qvi Jonatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reversi in prælium, jam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, ubi intra castra compulsi sunt. Jonathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia, Dei favore, videret cedere, misit Romam legatos de renovanda amicitia, quibus dedit mandata, ut in revertendo obiter inviserent Lacedæmonios, eosqve cognationis admonerent atqve fœderis. qvi postqvam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Jonathæ pontificis, qvod cuperet renovari fœdera, & impetratis, quæ volebant omnibus, acceptisqve literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, qvo tutius possent iter facere, in reditu pervenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas a Jonatha pontifice, qvarum exemplum erat hoc: Jonathas pontifex gen-

tis Judæorum, & ſenatus ac populus Judæorum, Ephoris Lacedæmoniorum ſenatuiqve & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publice qvam privatim proſpere cedunt, gaudemus: valemus enim nos qvoqve. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelém epiſtola, de cognatione noſtra, cujus exemplar ſubjunximus, & literas eas cupide accepimus, & Demoteli atqve Ario omnem exhibuimus benevolentiam, qvamvis jam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti e ſacris noſtris ſcripturis. Qvod vero non prius vos cognatos agnoverimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore, ex qvo renovata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem divinam facientes, etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupavimus. Et cum multis circumqvaqve bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc vero peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Jaſonis, viros ſenatores & honoratos: qvibus etiam ad vos dedimus literas, ut renovent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos qvoqve nobis ſcripſeritis, & ſignificaveritis, ſi qva in re vobis opera noſtra poſſit eſſe uſui, ad omnia obſeqvia promptos nos habituri. Itaqve Lacedæmonii & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atqve ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Judæorum ſectæ erant, qvæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: una Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi quædam, at non omnia fato tribuunt, qvædam vero in ſua poteſtate eſſe ajunt, ut vel fiant vel non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino negant, & e rebus tollunt, dicentes nihil fataliter evenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, ut tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, qvam infortunii, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentius tractavimus in ſecundo de Judaico bello voluмine. Porro Demetrii duces, volentes, accepta clade, abolere ignominiam, majoribus copiis reparatis, duxerunt contra Jonatham, qui, comperto eorum adventu, propere in Amathenſem agrũ occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Judæam invadere. cumq; ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit, qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cum exploraſſent omnia, & quosdam captivos noctu adduxiſſent, indicantes, quod ex improviſo hoſtis vellet eos aggredi, mature omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, jus-

A τ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ λοιπὸν τ ἰουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ νοῦν, ὅτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤῥώμεθα, καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομιδῆ σπάνια τὰ γινόμενα δι χειρὸς παρ' ἡμῖν, ὡς δὲ ἔξεστι Δημήτριος Βασιλεύοντος ὑμῶν ἐπιστολῆς διὰ δημοτελοῦς, ὡς τ ἀπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ἀντίγραφον τὸ ἀντίγραφον, τήν τε ἐπιστολὴν ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τὰ δημοτελῆ καὶ τὰ περὶ Ἄριον εὐνοϊκῶς διεπράξαμεν. ἃ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τ ἱερῶν ἡμῶν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκαταρχὴν τ ἀναγνωρίσεως, οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ πρόφασιν δοκοῦντες τ παρ' ὑμῶν δεδομένην δόξαν. πολλῶν γὰρ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τ ἐξ ἀρχῆς ἀναπεπλησθείσης ἡμῶν οἰκειότητος, ἐν τ ἱερεῦσι καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτῶν ἐποιούμεθα. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιστάντων διὰ τ τῶν γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἔδει ὑμῖν ὅτ' ἄλλῳ τ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐπιβαίνομεν. καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολέμους, πέμψαντες πρὸς ῥωμαίους νουμήνιον τ ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τὸν ἰάσονος, τ ἀπὸ τ γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολὰς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ χράφοντες ἡμῖν, καὶ εἴ τι ἐὰν δέησθε ἐπιστέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαν τὰ προθυμησόμενοι ὑπὲρ, τ ὑμετέρας σωτηρίας. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ἐδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. καὶ ἦ τον χρόνον ἕτον τρεῖς αἱρέσεις τ ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ἐπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν Φαρισαῖοι, τινὰ καὶ ἁπάντα τ εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον. τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ἐπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ τ ἐσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνει, καὶ μηδέν' ὁ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾶν. σαδδουκαῖοι δὲ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναίρουσιν, οὐδέν' εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ὅτι κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνει, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς διὰ τ ἀγαθῶν αὐτοῖς ἡμᾶς αὐτοὺς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ὧν δι' ἡμετέραν ἀβελίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ δημητρίου στρατηγοὶ τὴν γεγενημένην ἦτταν ἀναμαχόμενοι βουλόμενοι, πλείοσι τῆς προτέρας δυνάμεσι συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν ἰωνάθαν. ὁ δ' ἐπιόντας πυθόμενος, ἐξέως ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθίτιν. οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δ' ὁ τ πολεμίων ἀπέσχεν σταδίους ν. πέμψας τινὰς κατόψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ ὡς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων παρ' αὐτῷ φθασάντων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ἐπιπεσεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν διέλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ τ ἀγω-

νίσασθαι

καὶ καταλῦσαι τὴν τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, A vastatam a Macedonibus eorumque regibus, &
βουλόμενος καὶ αὐτῷ μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον καταστήσασθαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὡς ἀναλήψιον τῷ ἐν ιεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. ἔτι δὲ ἐβούλετο πρὸ πάντων μάλιστα τῇ προφητείᾳ πιστεύσας, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἐξακοσίοις σχεδὸν γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ. ὑπὸ ἀνδρὸς ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπιπροσθοῦντος τοῦ ὀνίου, χρᾷφθ πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαῦτα ἐπιστολήν. πολλὰς καὶ μεγάλας ὑμῶν χρείας πεπλεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ θεοῦ βοηθείας, καὶ γνόμενος ἔν τε τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων τὴν πόλιν τὴν ἡλιοπολίτιδα σὺν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος ἔθνους, καὶ πλείστους ἱεροὺς ὡραίους τε καὶ κατεσκευασμένους ἱερὰ, εἰς διὰ δύσνους ἀλλήλους, ὃ καὶ B habere templa, & ideo male inter eos convenire:
αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ ποικίλους τοὺς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ἐπιπεδώτατον δὲ ὑρῶν τὸν τόπον ἐν τῷ προσαγορευομένῳ τῆς ἀγρίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοιότητα δὲ ἐν ιεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ τῆς βασι- D loco ejus Deo maximo extruere ad Hierosolymi-
λίσσης καὶ τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τῆς σῆς ἐξυπηρετεῖν χρείας. καὶ γὰρ ἡσαΐας ὁ προφήτης ἔτι προεῖπε, ἔσεσθαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ ἄλλα προεφήτευσε περὶ τοῦ τόπου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ χρᾷφθ. καλῶς ποιήσει δ' ἄν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἀντίγραφον ἐπιστολῆς, τῶν E & soror ejus ac conjux Cleopatra declaraverunt
γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν παράνομιν ἔβαλον, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέπεμψαν. ἀντίγραφον γὰρ ἔστω. βασιλεῖς πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀναγνωσθέντος σου τὴν ἐπιστολὴν εἰξιωτικὴν ἐπιτραπῆναί σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμενον ἀπὸ τῆς ἀγρίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔστιν τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀπε- F
γεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς ἡσαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου ἔτι προειρηκέναι συγχωρεῖν μοι, εἰ μέλλει ἔτι ἐπὰ κατὰ τὸν νόμον, ὡς τι μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν ἐβωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν ιεροσολύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὸ σκεῦος οὐκ ἔσχε μοι δηλῶσαι, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέ- G
μων ἀναγεγράφηται. εὗρε δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖθρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἱερᾶ τέτυ, δεικνύντως ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἱ τὸ ἐν γαριζὶν προσεκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνεβησαν εἰς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίῳ ἐδη- nus. Apud Alexandriam vero inter Iudæos & Samaritas, qvi sub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorum, ita ut res ad regis cognitionem

perveniret: dum Judæi contendunt juxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ vero Garizitanum: provocatumqve est ad regem & amicorum ejus consessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis caussidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Judæis Andronicus Messalami filius. juraverunt qve per Deum & regem, qvod ex lege probationes allaturi essent, & rogaverunt regem, ut necaret eum, qvi jusjurandum non servasse deprehenderetur. Itaq; rex, multis amicis in consilium adhibitis, consedit caussam auditurus. Judæi vero, qvi Alexandriam habitabant, valde erant soliciti pro tuendis jurâ Hierosolymitani templi, ægre ferentes autoritatem antiqvissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cum Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico, ut prior diceret, orsus ex lege approbare ejus sanctitatem & religionem, ostendensqve per continuas pontificum successiones sacerdotii usqve in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus majestatem ejus loci honoratam donariis: Garizitani vero, ac si omnino nullum esset, nunqvam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persvasit regi, ut decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban vero & Theodosium addiceret supplicio. Atqve hæc sunt, quæ Alexandrinis Judæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

κρίνειν. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τὰς μωυσέως νόμους εἰκοδομῆσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ δ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσεκάλεσεν τε σὺν τοῖς φίλοις καθησόμενος τ βασιλέα, τὰς περὶ τούτων ἀκούσων λόγους, κὴ τὰς ἡδη δόντας χωρὶς ὑπομνήσων. τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τ σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐπωνόμαστο ὁ θεοδόσιος, τὰς δ ὑπὲρ τ ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλαμιου. ὤμοσαν δ τ θεὸν κὴ τ βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσαντας τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδόμενον τὰς ἐγκλήσεις ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν ψηφαλάβων, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνιων περὶ τ ἀνδρῶν εἰς ἀγανακτῆσαι περὶ δ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερᾶ συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον αὐτ τινες καταλύσωσι, ὅτως ἔχοιεν ἀξιοπιστότατον τ κ τ οἰκουμένην ὑπάρχον. ὁ δ σαββαῖος ὁ θεοδόσιος συγχωρησάντων τῶν ἀνδρονίκου πρώτου ποιήσασθ τὸν λόγους, ἤρξατο τ ἀποδείξεων ἐκ τ νόμου ὁ τ διδοχῶν τ ἀρχιερέων, ὡς ἔκαστος τ τιμὴν ἐκδέξαιτο, ἤρξε δ καὶ, κ ὑπ πάντες οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι κ λαμπροτάτοις δωρεαῖς. δ δ ἐν χαλκῷ ὡς ἀδέοντος, ἀδεὴς λόγον ἀδ προσφέρων ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πάνθ τ βασιλέα κρίνειν μὲν κ τὰς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι δ σαββαῖον κ θεόδοσιον. ὁ τὸ μὲν ῥηθὲν ψεῦδος τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαίου τ φιλομήτορος, ταῦτα ἦν.

CAP. VII.

Quod Alexander post mortem Demetrii Jonathan in summo honore habuit.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου σφέδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

V. 1. *Macch.* 1.

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander, assumpto Syriæ principatu, scribit Ptolemæo Philometori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens, æqvum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post receptum, favente Deo, paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus vero, libenter ejus postulatis admissis, rescripsit, & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: jussitqve, ut sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum pervenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Jonathas pontifex, & cũ venisset ad reges, amplisq; muneribus utrumqve donasset, ab utroq; in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandavitq; suis ducibus, ut, in medium urbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra

Δημητρίου δ ἀποθνόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τ συρίας παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνηστεύομενος αὐτοῦ θυγατέρα γαμεῖν τ θυγατέρα. δίκαιον εἶναι λέγων πρ τὴν πατρῴαν δέχεσθαι χαμοκαιρίαν, ὁ διὰ τὴν ἀπὸ θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προσχθέντα πόλεμον κατηγωνίσατο δημήτριον, κ μηδὲν τάλλα ἐσομένου τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίαν σπάσαι συγγνώμην. πτολεμαῖος δ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνηστείαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ὅτι τοῦτον δέχεται αὐτῷ πατρῴαν ἔσεσθαι ἀπειλημφέναι, κ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπαντήσοντα. ἀπαντᾷν δ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἀγάν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γὰρ αὐτὴν μετὰ τούτων ἀποπέμψειν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τὴν συνοικησιν αὐτῷ τὴν τάχιστα. κ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ἀπέλυσε. μὴ ἐπιόντος δ εἰς πτολεμαΐδα, πλεύσαντος ἄγων τὴν θυγατέρα. εὑρὼν δ ἐκεῖ τ ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε προαπειληφότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα. καὶ φερνὴν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν ὅσον ἐκεῖνος ἐδεήθη βασιλέα. τ δ γάμων ἐπιτελεσθέντων, ἀλέξανδρος ἰωνάθη παρὰ δὲ χειρὸς γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα ἀπάξοντα μὲν πρὸς τὸν βασιλέα, κ δωρησόμενον αὐτὸν λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς ἀλέξανδρος ὁ καὶ αὐτὸν ἠνάγκασε, κ ἀποδυσάμενον τὴν οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδῆναι ποιήσας αὐτ ἐπὶ θρόνου, πρόσταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ προελθόντων τῇ πόλει κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτοῦ

ὁ τρύφων δύναμιν συναγαγὼν, γνώμην ἔχειν, ἀναβὰς A Tryphon, collecto exercitu, in animo habebat
εἰς τὴν ἰουδαίαν πολεμῆσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. σίμων δ' ὁρῶν Judæam invadere. Simon autem videns Hiero-
πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βου- solymitanos metu novorum motuum attonitos,
λόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ἐναντία παρορμῆσαι προθύμως & volens eis contra Tryphonis conatus addere
τὸν τρύφωνα διαβουλευομένους ποιῆσαι τὸν λόγῳ, συγκα- animum, convocato in templum populo, sic ex-
λέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐτόλμησεν αὐτοὺς παρακα- orsus est ad eos verba facere: Non ignoratis,
λεῖν ἄρξασθαι. τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς πατρὸς ἐλευθερίας viri tribules, qvam gnaviter ac intrepide ego &
ὁμοφύλοις μοι καὶ πατρὸς ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐ- pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos
κινδυνεύσαμεν ἀποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. παρ- B exposuerimus: quibus domesticis exemplis ex-
αδειγμάτων δὲ πιστῶν ὑπαρχόντων μοι κἀκ τῶν πατρίων citatus, cum non novum sit in nostra familia, le-
νόμων καὶ τῆς θρησκείας ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας gibus patriis & religioni propugnandæ vitam
εἰκότως δεδογμένος, φόβον οὐδεὶς ἕξει τηλικοῦτον, ὃς impendere, nullo terrore adigi potero, ut vitam
τούτων ἡμῶν τὴν ἀθάνατον ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, αὐτὸς gloriæ præferam. Qvapropter cum non desit
δὲ εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρονήσειν. vobis dux paratus, pro vobis quidvis, quan-
ἄγειν οὖν ὑποτοπεῖτε ἡμᾶς οὕτω τὸ κατὰ πάντων ὑπὲρ tumvis magnum, vel pati vel facere, sequimini
ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' alacriter, quocunqve duxero. neqve enim ego
ὃς ἂν ἡγῶμαι. ὅτι γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν C melior sum meis fratribus, ut vitæ parcere de-
ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅτι χείρων ἵνα δὲ κάλ- beam: neqve ita degener, ut quod illis semper
λιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ πάντων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς visum est longe pulcherrimum, scilicet pro reli-
θείας θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς gione atqve legibus vitam profundere, ipse per
δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐ- ignaviam subterfugiam: quin potius certum
μαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ δίκην ληψόμενος est germanum me illorum fratrem egregiis ap-
ὧν εἰς τοὺς πολεμίους, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ probare facinoribus. Confido enim in Deo, qvod
τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν pœnas ab hostibus exigere dabitur, vosqve una
ἀπόρθητον μὴ θεῖναι φυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέ- D cum uxoribus & liberis ab eorum injuriis eripe-
πω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα re, & insuper templi sanctimoniam tutam præ-
πρὸς τὸ πολεμεῖν ἐρημικέναι. τούτους πεισαμένου δὲ σί- stare ab illorum impia violentia. Video enim
μωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρρησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi
ψυχὰς ἐνδεδωκὸς ἀπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ quod existimant destitutos ducis providentia.
ἀμείνω καὶ ἀγαθῆς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λα- His Simonis verbis accensa multitudo recepit
ὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὸν δὲ ἰούδα τὸ animos & fiduciam, &, posita formidine, aussa est
ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν ἔχειν. ἔσεσθαι meliores spes concipere: ita ut uno ore totus
γὰρ πρὸς ὅτι κελεύσῃ, πειθήνιος. συναθροίσας δὲ πᾶν populus acclamaverit, placere Simonem impe-
δῆμος ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἐπιτάδει E rium accipere, & in locum fortissimorum fratrum
τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργους αὐ- Judæ ac Jonathæ succedere, nunqvam enim se
τοῖς ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀ- detrectaturos jussa illius. Itaqve collectis mox
πέστειλε μὲν ἰωνάθην τινὰ φίλον αὐτοῦ καὶ μίαν σπεῖραν omnibus, quotquot ex suis ad militiam essent
μετ' αὐτοῦ εἰς ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας idonei, aggressus est urbem mœnibus cingere,
ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ ταύτην παραδῶσιν ἔτι τῷ communiréq; celsis & validis turribus. qvo o-
τρύφωνι, αὐτὸς δὲ ἐπιμείνας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυ- pere perfecto, misit Joppen unum ex amicis Jo-
μα. ὁ δὲ τρύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ σπείρας natham Absalomi filium, jussum habitatores ejus
πολλῆς, εἰς τὴν ἰουδαίαν παραγίνεται, καὶ τὸν ἰωνάθην δέ- popularitèr inde ejicere, veritus, ne urbem Try-
σμιον ἄγων. ἀπέστησε δὲ αὐτοῦ καὶ σίμων μὴ τὸν αὐτὸν F phoni traderent. ipse interim mansit Hieroso-
δυνάμεως, εἰς ἄδιδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη lymis ad urbis custodiam. Tryphon autem
τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑποκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς Ptolemaide profectus cum magno exercitu, ve-
δὲ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ἀπὸ τῶν ἰουδαίων κα- nit in Judæam ducens secum vinctum Jonatham.
θεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅτου ἀπάτῃ καὶ δό- ei Simon occurrit cum suis copiis juxta oppidum
λῳ παρελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει Addida, situm in monte, cui Judæorum campi
λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα subjecti sunt: Tryphon vero, cognito, qvod Si-
ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅ- mon Judæorum princeps sit constitutus, misit ad
πως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. G eum nuncios, & hunc dolo circumvenire cupi-
ἁρπάζειν γὰρ αὐτὸν ἀντὶ τοῦ ἀργυρίου ὃ τοῦ βασιλέως χρεωστου- ens: mandabatqve, ut, si vellet dimitti fratrem
μένου ἔφασκε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν Jonatham, centum argenti talenta persolveret,
πανοῦργον τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνι- & cum eis duos Jonathæ filios mitteret ad se ob-
εὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολέσει δοὺς καὶ τὸν ἀδελ- sides futuros, quod ille dimissus non alienaturus
φὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ sit Judæam a regis imperio. nunc enim eum
πολεμίῳ, φοβούμενος ὁ μὴ ἀφεθεὶς πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ γενάτω θανάτου, tantisper servari in vinculis, dum debitam regi
pecuniam redderet. At Simonem technæ ejus nō latuerunt: sed intelligens, qvod & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, qvin & filios ejus insuper hosti deditturus, tamen timens criminationem suorum, ne, negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

advocato in concionem exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius, qvod subesſent insidiæ: præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, qvam, contemptis Tryphonis conditionibus, suspicionem incurrere, quasi fratrem servare noluerit: atq; ita placuit & Jonathæ pueros mitti & pecuniam. qvibus acceptis, Tryphon non servavit fidem, nec dimisit Jonatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, pervenitq; usqve Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuo consectabatur, castra castris illius opponens. interim, qvi in arce erant, urgentibus Tryphonem, ut propere sibi commeatus mitteret, jussit paratum esse equitatum, qvasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed qvia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilem maxime equis reddiderat, irritum factum est ejus propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit propere: obiterqve in Galaditica regione interfecto & sepulto Jonatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem a Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: ubi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis e marmore polito & candido. excitato enim in late conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas e singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuiqve unam, erexit, mira tam magnitudine qvam pulchritudine, qvæ durant usqve ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, ut Jonathas cæteriq; domestici qvam magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est, exacto pontificatus simul & imperii anno qvarto. Cujus successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, qvæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idqve accidit post annum centesimum septuagesimum, ex qvo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, ut tam in privatis instrumentis qvam in scripturis publicis adjicerent, actum esse anno primo Simonis Judæorum ethnarchæ, optime de gente sua meriti. nam hujus principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulere victorias. Devastavit enim Gazaram & Joppen & Jamniam, expugnataq; Hierosolymorum arce, solo eam æqvavit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, neve inde urbi aliqvod inferretur incomodum, qvo facto, visum est ei operæ pretiū, si mons qvoq;, in qvo sita fuerat, complanaretur, ut solum templum emineret: effecitqve id, comemoratis pro concione malis, qvæ a præsidiariis in eā diem Judæi passi fuerant, qvæq; etiam in posterum ferre cogerentur, si externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ἵνα ἐρ αὐτῷ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν τῷ ἀυτῇ τὰ τρύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα καὶ συνέφερεν καὶ δικαίαν ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον ἐχεῖ πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοὺς παρὰ τρύφωνος προσβαλλομένους μὴ παρακύσασθαι, λαβὼν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμων μὲν, τάς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν ὁ τρύφων σὺκ ἐτήρησε τὰ πίστιν, ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐκπορεύθη τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ παραγενόμενος ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδεύων ἐξενανπίας αὐτῷ. τῶν δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς τρύφωνα, καὶ παρακαλούντων αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκευάσατο τοὺς ἵππους ὡς διὰ τῆς B νυκτὸς ἐλάσας ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν διὰ τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ πᾶς τε ὁδὸς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον ὁδεύειν διὰ βάθος τὴν πορείαν παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ τρύφων, εἰς τοὺς κοίλους ἀφικνεῖται συρίας. ἀπορίᾳ τε εἰς τοὺς γαλαατίτην ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθου ἀποκτείνας αὐτόθι C ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τοὺς ἀντιόχειαν ἐπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεείν τῇ πατρίδι, πενθοῦσι δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λαξευτοῦ καὶ ἀνέξεσμένου, εἰς πλοῦ δ' αὐτὸ καὶ πρόσοψιν ἀναλαβὼν ὕψος, στοὰς ᾠδὶ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλας μονολίθους, θαυμασόν τε ἰδεῖν χρῆμ' ἀνίησι, περὶ τούτοις δὲ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν εἰς ἐκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ πρὸς μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαῦτ' ἀπόδειξιν ἀγωνιζομένοις ἀπέδωκεν ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων τῆ πατρῴᾳ πρόσοδος δ' ἦσαν. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσθι. σίμων δὲ καταστὰς ἀρχιερεὺς ἀντὶ δὲ τοῦτου, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς D ἀπὸ μακεδόσι βασιλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δ' ἐλευθερία καὶ τὸ ἀνεισοφορον τοῖς ἰουδαίοις μὲν ὁ καιρὸς ἔτη τοῦ ἀστυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε συρίαν, ἐπῆρξε. τοσαύτη δ' ἴσθι ἡ εὐδαιμονία τοῦ σίμωνα φιλοτιμία, ὥστ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνα εὐεργέτην ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου. εὐτυχήσαν δὲ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τῶν E ἐχθρῶν τὰ πλείονα ἐκράτησεν. καθελὼν δὲ σίμων γαζαράν τε πόλιν καὶ ἰόππην καὶ ἰάμνειαν. ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὸν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἐρυμνὴ εἶη καταλαμβανομένοις αὐτὴν κακῶς ποιεῖν ὡς καὶ πρότερον. καὶ δὲ τοῦτο πεισθεὶς, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ ἔτος ἐστὸν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος παρ' αὐτῷ γενέσθαι, ὧν τε ἔπραξαν ἐπὶ τῶν F ἀρχιερέων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἰουδαίοις ἀναμνήσκων, ἅτε πάσχειν ἂν, εἰ πάλιν κατασχὴ τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλον, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ καταστησάμενος. ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος. οἱ δὲ ἀναπαύσεως αὐτῷ τὸ ἀμφότερα, καὶ πάντες παρασκευάζοντες, καθήρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι ἐργασίας, τρισὶν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήργασαν εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν ἅπαντα τὸ ἱερὸν, τῆς ἄκρας καὶ ὑψηλοτέρας ἐφ' ᾧ ἦν ἀνηρημένων. καὶ τὰ ἐπισήμων παρασκευήν, ἣν εἶχε τὸ πρόσθεν.

A aliqvis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoqve permotus est ejus exhortatione populus, ut non intermisso per triennium neqve die neqve noctu opere, tandem ad planitiem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes, redegerint, atqve ita nihil reliqverint, qvod obstaret, qvo minus templum omnibus in urbe locis esset longe celsius.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχον ἡγούμενον ἀντιόχῳ τῷ δυσεβεῖ.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere.

Μετὰ δὲ πολὺ τὴν αἰχμαλωσίαν δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς ἐπεκλήθη, τρύφων διέφθειρεν ἐπιτροπεύων αὐτῷ πατρὶ βασιλεύοντι ἔτη. καὶ τὸ μὲν, ὡς χειμαζόμενον ἀποθανεῖν διήγγειλε, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, δημητρίου μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μυθεύων, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ πεισθῆναι αὐτοῖς κακὰ τῆς δυσεσίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες εὐπορεῖσθαι ἐκ τῆς τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. χρόνῳ δὲ τὸν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ τρύφων, διεδείκνυε τὴν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεταβολὰς ἐπεκαινίζετο, δολεράζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἀπιστίαν ἐβάλλετο. τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ἐπιείκειαν, καὶ ὁ ἀληθὴς τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς διὰ παῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισῶν ἀφίστατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελεύκειᾳ μετὰ τῶν παίδων ἐγκεκλεισμένην. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀντίοχος ὁ δημητρίου ἀδελφὸς, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, ἐπιδεομένης αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν ἐπί τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. ἐκάλει δὲ ἀντίοχον ἐπὶ τούτοις, ἅμα μὲν τὸ φίλον αὐτὴν ἀναπεφαντων, ἅμα δὲ τὴν πόλιν δεδοικότων τινῶν ἐκ τὸ σελεύκειας τὸ τρύφωνι δώσουσι. χρόνῳ δὲ ἐν τῇ σελεύκειᾳ ὁ ἀντίοχος, ἐπὶ ἰσχύος αὐτῷ καὶ πάσων ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸ τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτὸ τῇ μάχῃ, τὸ ἀνω συνεχῆς ἐξεδίωκεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἰς τε δώραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιορκηθὲν συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα πρὸς φιλίας καὶ συμμαχίας πρέσβεις. ὁ δὲ πρόσδεχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν αἴτησιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν, τοῖς τὴν δώραν πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὸ ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κρεῖττον φίλων. ὁ μὲν γὰρ τρύφων ἐκ τῆς δώρας φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τέσσαρα.

B

C

D

E

F

G

Non multo autem post, qvam Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus a Tryphone est necatus, anno qvarto, postqvam ejus tutelam susceperat: sparsoqve rumore, qvod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitavit milites magnis pollicitationibus, ut sibi regnum deferrent, captum a Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem, si potiretur imperio, ultorem fore defectionis, qva fratrem ejus deseruerint, illi adducti in spem maximam, qvasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum vero adeptus jam concupitam potestatem, non amplius dissimulare pravum ingenium valuit, qvod privatus tegere conatus est, qvo magis animos hominum sibi conciliaret. qvam primum enim rex declaratus est, absqve persona Tryphonem agere cœpit, id qvod adversariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi ejus mores, defecerunt ad Cleopatram uxorem Demetrii, qvæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cum Demetrii frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, conjugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum svasu, partim qvod timeret, ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. Qvo postqvam venit Antiochus, affluente ad eum qvotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: qvem prælio victum ejecit e superiore Syria, & usqve Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem, qui de amicitia & societate ageret, qvi & postulata ejus libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus e Dora cum perfugisset Apamiam, urbe vi capta, interfectus est, triennio, postqvam regno potitus fuerat.

X. 1. Macch. 13.

XI.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς τρύφων ἀνειρεθέντος ἀντίοχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας τῶν ἰουδαίων ἐξέβαλον.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur.

Ὁ δὲ ἀντίοχος τοῦ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τὴν ἐκ σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρεσιῶν ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κενδεβαίῳ τῷ φίλῳ, ἐπὶ τὴν ἰουδαίας πορευσιν, καὶ

Cæterum Antiochus ob innatam avaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copiis, misit eum, ut, vastata Judæa, Simonem in potestatem

XII.

redigeret. qvi, audita ejus iniqvitate, qvamvis jam senior, tamen indignitate rei permotus, juveniliter hosti cum exercitu fit obviam: præmissisq; cum fortissimo qvoqve filiis, ipse cum reliqvis copiis subseqvebatur diverso itinere: positisqve compluribus locis inter angustias insidiis, nusqvam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliqvum vitæ in pace exegit, cum & ipse renovasset cum Romanis amicitiam.

CAP. XIV.

Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est.

XIII. *1. Macch. 16.* IS per octo annos Judæis præfuit, postremo in convivio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qvi, uxore etiam ejus & duobus filiis comprehensis ac conjectis in vincula, misit qvosdam, ut tertium qvoque Joannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens mature in urbem refugit, fretus favore multitudinis, conciliato per paterna beneficia, simulq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo qvod jam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIV. *1. Macch. 16.* ILle igitur recepit se in qvandam arcem supra Hierichunta sitam, qvæ Dagon dicitur. Hyrcanus vero, accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera qvidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturum eos, nisi frater abopugnando desisteret. at ille putans, qvantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam, ut redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & ulcisceretur homines sibi natura conjunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus vero talibus verbis accendebatur ad assultum majore impetu faciendum, sed qvam primum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis fervor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumqve hoc pacto traheretur diutius obsidio, supervenit annus ille, qvo solenne est Judæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atqve ita liberatus a bello Ptolemæus, occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses invaserat tyrannidem.

Historiarum Biblicarum finis.

A τῷ σίμωνι· ἄλλων ἐξαπέστελε. σίμων δὲ ἀκέραιος τῷ γένει ἀντίοχῳ τῷ δυνομίαν, καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως παρὰ μὴ δίκαιον τὸ δῶρον ἀπόχως ἐνομίζων τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τὴν ἡλικίας φρόνημα κρείττον λαβὼν, ναυσὶ καὶ στρατῷ καὶ πολέμῳ, καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς μὴ τοῖς μαχιμωτέροις παρεκπεμπε στρατιώτας, αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος τῆς δυνάμεως. καὶ πολλὰς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν τούτων εἰς ἐνέδρας καθίστας, ἁμαρτάνων μὲν εὐεμέτρει τὰ ἐπιχειρήσεων, κρατῶν δὲ πάσης τὰ πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον. πεισάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς φιλίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

B ΗΡξεν οὗ ἐπὶ τὰ πάντα τῶν ἰουδαίων ἔτη, πλούτῳ δὲ ἐξ ὑπερβολῆς ἐνσυμποσίῳ, πτολεμαίῳ δὲ γαμβρῷ πεύτιλα αὐτῷ συσπαραμένῳ. ὃς καὶ γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ἐπὶ ἰωάννην τὸ τρίτον, τοῦτῳ δὲ καὶ ὑρκανὸς ἦν ὄνομα, τοὺς ἀναιρεθησομένους. ἀλλ' ὁμῶς δὲ τοὺς ἐλθόντας ἐ νεανίσκῳ, ἀλλαγὼν τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θεραπεύων τῷ πλήθει ἀπὸ τοὺς τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ ἀπὸ τὸ πτολεμαίου τοὺς ὄχλους μῖσος. αὐτοδάσκαλος δὲ καὶ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ἐδέδοκτο ἀπώσασθαι, τὸν ὑρκανὸν ἤδη παρεδεδεγμένος.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πτολεμαῖος τὸ ἐγχειρεῖν ὑπερεῖδε μετὰ κατοχῆς, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

KΑὶ ὁ μὲν εἰς ἓν πρὸ τοῦ ἱερὸν ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, δαγὼν λεγόμενον. ὑπολαβὼν δὲ τὸν πάτριον ἐγχειρωτὴν ὑρκανὸς, καὶ τὸν θεὸν πρώτας θυσίας ἐπιδόσεως μένος, ὅπου τὸν πτολεμαῖον ἐξεστρά- E τευσε, καὶ περιβαλὼν τὸ χωρίον, τοῖς μὲν ἄλλοις περιεῖδεν αὐτὸ, ἡνίκα τὸ δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὸν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῷ. τούτους γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀνάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερδεξίας ἠκίζετο, καὶ καταφρονήσων αὐτοὺς ἀφειμένου τῆς πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δὲ ἔσον ἂν ἐνδώῃ τῆς πρὸς τὸν αἵρεσιν ὃ χωρίον ἀπουδῆς, ὅτε χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἠγέμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἔξελυε τὸ σπουδαιόμενον. ἡ μέντοι μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι διὰ αὐτὸν, F ἀλλὰ πᾶσαν παλαίειν ὀργὴν χρώμενον, ἐλεῖν ἀπουδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν τοῦ αὐτῷ ποιήσασθαι, τιμωρήσαι τοῖς φιλτάτοις. ἡδέως γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας ἀναγκάζοντα, εἰ δίκαιον ἐπόχοι τῆς εἰς αὐτὸν ὠδυνομίας ἕνεκα τοιούτων πολέμιον τὸν δὲ ὑρκανὸν, παύεται μὲν λεγούσης τῆς μητρὸς, ὁρμητὸς ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν ὃ φρενός. ἡνίκα δὲ αὐτὸν τυπτομένων ἔδοι καὶ ἀπαρτιομένων, ἐξελύετο δὲ τῆς ὅπως τοῖς εἰς τὸν μητέρα πεπατημένοις συμπαθείας ἥττων ἐφαίνετο. ἐλκομένης δὲ ἔτως εἰς χεῖρον τῆς πολιορκίας ἐνίστατο τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθὸ συμβαίνῃ τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ ἦν ἕβδομον ἔτος ὃ διατηροῦσιν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ἐπὶ τούτῳ ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας τοῦ πολέμου, ἀπέκτεινε τοὺς ἀδελφοὺς δ' ὑρκανοῦ καὶ τὸν μητέρα. καὶ ὃ δράσας πρὸς ζήνωνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννεύοντα τῆς φιλαδελφέων πόλεως. Ὡς δὲ πα-

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντιοχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πιναπάμῳ δὲ αὐτὸς συμμαχον ἰωνάθην.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus poſt devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſeruit, recepto in amicitiam Jonatha.

Α Μέλει ταῦτ' νοήσας τ' δύσνοιαν τ' στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τὶς στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ τρύφων ἐπικληθεὶς, ὢν δυναστείνης ἄρχθα ὃς ἐτρέφετ' πρὸς μάλχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον. ἐδηλώσας αὐτῷ τ' δυσμένειαν τὴν τ' στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπ' ἦγεν αὐτῷ δῶναι τ' ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, κ' τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τ' πατρὸς ἀποκαθιεῖσθαι. ὁ μὲν τὸ πρῶτον, ἀντεῖχεν ὡς ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ πρόσωπον παρήσατο. ὁ δὲ τρύφων ἐνίκησε τ' προαίρεσιν, εἰς ἀ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν ὧδε τότε πανδοχεὺς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐτύγχανεν. ὁ δὲ χειρὸς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βαλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τ' ἱεροσολύμων τ' τοὺς ἰουδαίων φυγάδας κ' ἀσεβεῖς, κ' τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα κ' πρεσβείας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τ' ἰουδαίων ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ κ' μείζω τούτων ἰσχυρίζετο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. ἕτερα γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. ἠξίου δὲ αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δυνάμιν αὐτοῦ. καὶ ἰωνάθης μὲν τελχιλίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν. ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ἐπὶ πολὺ ἤδη ἐπὶ αὐτῷ κ' Δι' τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξημαρτηκότα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν ὁλόκληρον αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρῆναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίου, κ' συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν εὐρῶσι δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, κ' περιστάντες τοὺς βασιλείους αὐτῷ τρόπῳ πολιορκίας, κ' τὰς ἐξόδους φυλάσσοντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τ' βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τ' ἀντιοχέων σκευοπλεκοῦντα μὲν πρὸς αὐτὸν κ' ἐν ὅπλοις ὄντα, φυλάσσων τὰς μισθοφόρους, τ' τὰς πεμφθείσας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς ἀντιοχεῦσι. κ' βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλῷ δὴ ἧσσον μυρίασιν ἡττᾶτο. βλέποντες δὲ τὰς ἀντιοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ἀπὸ τὰς στέγας τ' βασιλείων ἀναβάντες, σκηθρῷ ἔβαλλον τὰς ἀντιοχεῖς. τ' δὲ μὴ αὐτοὶ τὴν πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πρόρρωτάτω ἀπὸ τὸ ὕψος, πιστεύοντες δὲ αὐτὰς κακῶς ἀπὸ τε ἄνωθεν μαχεῖσθαι, τ' συνεγγὺς αὐτὰς οἰκιῶν ἀπώσασθαι. κ' ταύτας μὲν δύθυς πῦρ ἀνῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην ἀπατεινασα τὴν πόλιν, πυκνῶν τ' οἰκιῶν δόσων, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων οἰκοδομημένων, πᾶσιν αὐτῶν ἐνέμετο. οἱ δὲ ἀντιοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τ' πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. τ' δὲ ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ἀπὶ δῶμα ἀλλαπηδώντων, ἐδίωκον αὐτὰς δυσκόλως τ' τρόπον, ὡς ἀδόξον σωθῆναι ἡμέρας τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τὰς ἀντιοχεῖς, σὺν τοῖς τέκνοις κ' τὰς γυναῖκας ἐπὶ σωδαικότας, καὶ ἀπὸ ὅτου μηκέτι μαχουμένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἀπιόντας ἐνόησεν. κ' συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, εἰς ἀναγκασθῆναι δόξαι τὰς πανοπλίας. ἐ ὡς δυσωπῶν αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ συγγνώμης δι' αὐτοῖς τῶν πεπολεμημένων, καὶ ἀφῆκεν τῷ σώσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους τοῖς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείοις, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγενημένοις εὐχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

A

B

C

D

E

F

G

VIII. 1. Macch. 11.

EAm alienationem militum a Demetrio animadvertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei, quam infensi essent Demetrio milites, svasit, ut sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se præbebat, quod non satis ei fideret: tandem Tryphon evicit assiduis precibus. Interea Jonathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium & impios transfugas reliquosque, qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum, ut præsidia de Judææ castellis ejiceret. Qui non hac tantum in re, sed majora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quam primum levatus esset præsenti bello, per cujus negotia non liceret nunc id facere. postulabat etiam, ut pro jure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: moxque tria millia delectorum militum Jonathas ad regem misit. Cæterum Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quam propter paternas injurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesque auxilium ei venisse a Jonatha, & considerantes brevi augendas ejus vires, nisi mature prævenirent, correptis armis, circumstetere runt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu, conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Judæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Judæi receperunt se in tectum regiæ, & e superiore loco missilibus feriebant populum: quod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum a propinquis ædibus: & mox, injecto in eas igne, incendium totam urbem pervagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota fere constabant e materia lignea. Antiochenses vero non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Judæi de uno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animadvertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & uxoribus, & ideo intermisisse prælium, per diversos angiportus eos aggressus, multis occisis, reliquos coegit abjectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatosque Judæos præda, quam ex direptionibus paraverant, & collaudatos quasi autores ejus victoriæ, remisit ad Jonathã

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſervavit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia, qvæ Judæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſetqve etiam, ni impeditus eſſet a Tryphone, coactus apparatum contra Jonatham factum in illum potius vertere. reverſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema ejus capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & uno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam urbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens, miſſis literis & legatis ad Jonatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & qvatuor præfecturis, quæ Judæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtemqve purpuream & jus utendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam ejus fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum, præpoſuit. Jonathas vero lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atqve honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturumqve una bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de ejus ingratitudine qveſtus, quod pro beneficio injuriam ſibi repoſuiſſet. cum igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam e Syria & Phœnice militibus, bellum contra Demetrii duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas urbes & oppida: a quibus honorifice exceptus, nullis tamen adjutus eſt militibus. & cum Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: qvos & ipſos hortatus eſt, qvemadmodum alias urbes Cœleſyriæ, ut a Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis injuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſvaſis, ut pollicerentur auxilia, ad Gazæos pervenit, ut hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem invenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes, deſerto Demetrio, parti adverſæ ſe conjungere. qvare Jonathas irritatus eſt, ut & agros vaſtaret, & urbem conaretur vi capere: relictaqve ad ejus obſidionem parte exercitus, cum reliqva manu in vicos ſæviebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec ullum interim auxilium a Demetrio, & ſpem quoq; incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimaverunt, illo omiſſo, neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Jonatham nunciis, recepti ſunt in ſocietatem atqve amicitiam. Aliqvando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt, qvid ſit utile, cum deberent ſapere ante acceptum incommodum, & ultro potius

A μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐφάνη, & τὰς ὑποσχέσεις διέψευσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τοῖς Ἰουδαίων ἔθνεσιν ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἂν, εἰ μὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ προσκόπτειν ἀντιμετάστασιν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν φρονοῦντας. ὑποστρέψας δὲ ἐκεῖθεν ἀσεβείας εἰς τὸν συρίων μὲν & παιδὸς ἀντιόχου, μειράκιον δ' ἔτι τὸν ἡλικίαν, περιτίθησιν αὐτῷ τὸ διά-
B δημα. & πρὸς χωρήσαντα & ἅπασι πιστὰ πάντας, ὁ καταλελοιπὼς τὸ δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τ' ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἓν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ πάππος ἀντιόχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τὴν ἀρχιε-
C ρωσύνην ἐβεβαίωσε, καὶ τ' τετάρων παρεχώρει νομῶν, οἱ τὴν χώραν τῶν Ἰουδαίων περιετέθησαν. ἐπὶ γε μὴν σκεύη χρυσᾶ & σκεπάσματα, καὶ πορφυρᾶν ἐδήλωσε χρῆσθαι τοῖς βασιλικοῖς ἀπέστειλε. & πορπὴ δ' αὐτὸν ἐδωρεῖτο χρυσέα, καὶ τ' πρώτων αὐτὸν καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ & κλίματος τῆς τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης δὲ τούτοις παρ' ἀντιόχου μεγαλομοίροις εἰς αὐτὸν ἡδέως,
D πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ τρύφωνα πρεσβευτὰς, εἶναί τε φίλον & ὁμολογῆσαι & σύμμαχον, & πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἀδίκως αὐτῷ χάριτας ἀποδοίη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν & οἷς εὐεπιτυχῶν, ἀλλὰ προσκοπήσειν αὐτὸν ὧν εὐπαθοι. συγχωρήσαντος δὲ σὺν ἀντιόχῳ δυνάμεν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἐκτὸς συρίας & φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσουσι στρατηγοῖς, εὐθὺς ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. ὡς δ'
E ἠκούσθη δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, & τ' ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὴ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, & τ' ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ἀποστῶσαν δημητρίου, προσαθεῖν μὲν αὐτῷ, σὺν αὐτῷ πολεμοῦσαν πράσσειν δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοιτο εἰς αὐτούς. εἶναι δ' αὐτὰς βουλομένους ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας πεισομένους δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τ' ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πό-
F λεις εἰς χεῖρα παρεῖχε, προσαξόμενος & τ' ἀπὸ τούτων εὐνοιαν ἀντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς προσδοκίας τὰς χεῖρας ἀλλοτριώτερον ἐχούσας. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτοῖς τὰς πύλας, & τ' δημήτριον ἐγκαλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν ἀνδίκως προσχωρῆσαι. & τὸ παροξῦνεν εἰς προλιορκίαν τ' ἰωνάθην & τ' χώρας τὴν κακωσιν. μέρος γὰρ τ' στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ χώρᾳ, τὸ λοιπὸν τὴν γῆν αὐτοῖς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ χαλᾶται, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ
G δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυπεῖσθαι ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσγήσεται, σῶφρον ἔκριναν εἶναι αὐτοῖς ἀφέντας προσχωρῆσαι σκήνῳ θεραπεύσαι. πέμψαντες δὴ πρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγησαν & συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τ' δέων, ὑπὸ σωτίας τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἐν τινι κακῷ γένωνται τύχωσι, τότε γνώσιμαχήσαντες ἀ μηδ' ἔλως βλαβέν-

tas

τας ἄμφον λαῶ πείθειν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἰ-
ρεῶνται. ὁ δὲ ἰωνάθης λαβὼν τοὺς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα, αὐτὸς
δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκοῦ. τῆ δὲ
δημητρίᾳ στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς κέδασον
πόλιν οὖσαν πολλῆ στρατιᾷ, πλησίον δέ ἐστιν αὕτη τῆς τυρί-
ων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν γὰρ αὐτὴν ἐκ τῆς συρί-
ας ἐπύθοντο, ὅτι τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον. τοὺς
γὰρ γαλιλαίους ὄντας αὐτῷ ὁ προεῖπε μολεῖν βοηθοὺς, B
ὑπήντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμωνα καταλιπὼν ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν,
ὡς ἐνῆν ἰσχυρότατον, τὴν βεθσοῦραν πολιορκῶν προσε-
κάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας ἐχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ
αὐτὸ φρουρὰ δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν ἔμπροσθεν καὶ
πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν ἐγείροντο καὶ σίμων ἐμ-
μηχανήματα δὲ ἐνίστατο καὶ πολλῆ σπουδῇ χρωμένου
πρὸς τὴν τῆς βεθσούρας πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρούροι,
μὴ κρατούμενοι ἑαυτοὺς παραδῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόν- C
τες, ὥστε μηδὲν ἐπὶ αὐτοῖς παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον
καὶ πρὸς δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς πίστεις αὐ-
τοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐ-
τὸς δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἄρας τὸ
γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν γεννησαρων λεγομένων,
ἐκεῖ δὲ ἐπύγχανεν ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον
αὐτῶρ πεδίον προῆλθεν, ἐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς D
πολεμίους. μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ δὲ δημη-
τρίᾳ μέλλειν ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ
καὶ τοὺς λοχήσοντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τὸ
στρατιᾶς ἀπάντων εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῆ δὲ εἰς τὴν
ἐνεδραν ὑπὸ τὸ δημητρίᾳ στρατηγῶν κακῶς ἐχόντων καὶ
νύττε τοῖς ἰουδαίοις γνωμένων, δείσαντες μὴ μέσοι λει-
φθέντες ἀπόλωνται, φόβην ὥρμησαν, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι E
πάντες, τὸ ἰωνάθλεω κατέλιπον. ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμει-
ναν ὡς ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν, καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου,
καὶ ἰούδας ὁ χαψαίου, τῆς ἀπίσης δυνάμεως ἡγεμόνες
ὄντες. τολμηρῶς δὲ καὶ μὴ ἀποχωρήσεως εἰς τοὺς πολεμί-
ους ὠθούμενοι, τῶν τε ἵππων κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ πολὺν
χερσὶν ἀπέκτειναν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸ
ἰωνάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας,
ἀπολλυμένους ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοῖς διώκειν, F
καὶ ἔτι ἐπίσησαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον ἦν τὸ
πολεμίων, κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς,
καὶ διχιλίους τοὺς ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νῶν προνοίᾳ θεοῦ χω-
ρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβύτας ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι
καὶ βεβαιῶσαι τὸ φιλικὸν τοῦ ἔθνους πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν
φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτοῦ πρεσβύταις ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς ῥώ-
μης ἀναστρέψασι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὰ
πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱδὲ G
ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὸ βουλεῖον αὐτῶ
καὶ τὰ ὑπὸ ἰωνάθου ἐντολὰς ἀπέντες ὡς πέμψαν
αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς συμμαχίας βεβαιώσων, τῆς βουλῆς ὑπεκυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τὴν ἰου-
δαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ὑπομνήματα πρὸς

qvam coacti imperata facere. Jonathas vero, acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem usqve Damascum obibat. cumqve Demetrii validus exercitus accessisset ad urbem Cedasam, quæ propinqva est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentq; Jonatham abstrahere a Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eo propere, Simone fratre ad Judææ præsidium relicto. Is, collectis, qvotqvot poterat, ejus regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Judææ munitissimum, & incessum a Demetrianæ factionis hominibus, ut jam ante diximus. qvi cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti, ne, occupato per vim loco, ad unum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, ut sibi liceret, relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille vero, data eis in hoc, ut postulabant, fide, pro Macedonico suum ibi collocavit præsidium. Interim Jonathas in Galilæa, motis a stagno Gennesara castris, qvæ primum posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani vero, qvi ante unum diem adventum ejus præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Qvos conspicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum a tergo se insidiatores Judæis ostendissent, veriti, ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut pene omnes Jonatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Judas Chapsæi cum qvinqvaginta virorum fortium manu permansere: qvi, a desperatione sumpta audacia, tanto impetu adversam hostium frontem impulerunt, ut territi ceu furentibus cederent. Tum vero illi, qvi Jonatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reversi in prælium, jam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, ubi intra castra compulsi sunt. Jonathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia, Dei favore, videret cedere, misit Romam legatos de renovanda amicitia, quibus dedit mandata, ut in revertendo obiter inviserent Lacedæmonios, eosqve cognationis admonerent atqve fœderis. qvi postqvam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Jonathæ pontificis, qvod cuperet renovari fœdera, & impetratis, quæ volebant omnibus, acceptisqve literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, qvo tutius possent iter facere, in reditu pervenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas a Jonatha pontifice, qvarum exemplum erat hoc: Jonathas pontifex gen-

ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ σύρους, καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτῶν κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν ἀσάρτην παρεγένοντο. καὶ τὰς
ὑπιστολὰς ἃς ἐλάβον ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον λῶ τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης σὺν ἔθνους

nihil esse ab Ægypto præsidii, sed tam ipsum qvam ejus fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, utrumqve facile despexit.

συμμάχων ἔρημον ἐρῶν τ̃ ἀντίοχον, ϵ̃ αὐτόν τι πρᾶττοντα κακῶς ϵ̃ τ̃ ἀδελφὸν αὐτ̃ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων καταφρόνησε.

CAP. XVIII.

Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam urbem munitissimam, quæ, qvod nunc Sebaste vocetur, ab Herode condita, cum erit opportunum, dicemus. hanc adortus oppugnat nullis parcens laboribus, infensus ei propter injurias illatas Marissenis, colonis Judæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cum itaq; urbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus urgentibus & fame premente, eo necessitatis adducti sunt Samaritæ, ut coacti vesci cibis insvetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opem imploraverint. qvi cum venisset propere, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus usqve Scythopolim, ægre evasit. at illi reversi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is, accitis a Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, qvos ille, invita matre & tantum non imperio per eam deturbatus, miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens qvidem aperto Marte decernere, qvod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hyrcanus obsidionem Samariæ solveret. Sed postqvam multos e suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Judaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeste Judæis prodidit: nec qvicqvam Samaritis obsessis profuit. atqve ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam solo eam æqvavit, ductis illo torrentibus: qvorum eluvie ita cuncta fœdata sunt, ut ne vestigium quidem supereresset ejus oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse divino colloqvio. Fertur enim, qvod illa ipsa die, qva ejus filii conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciante filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciavit multitudini, & paulo post certius comprobatum est ejus oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, ut non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam reliqvamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Judæorum successibus. Cleopatra enim regina a filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qvi templum

Κεφάλαιον ιή.

Ως ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

Καὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ἣν εἰς ὅτι καλεῖ νῦν σεβαστὴν κτισθεῖσα ὑπὸ ἡρώδου, κ̃ χρόνον ἐπιλύσομεν πρόσφορον δ' αὐτ̃ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὑπὲρ ὧν μαριστήνης ἐπῳκεῖτο ὄντας ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδικηκόσι, καὶ ἀκουόντας τοῖς τ̃ σύρων βασιλεῦσι πρόσφορον παντα χόθεν τ̃ πόλει, καὶ διπλῶν τεῖχος ἀπὸ σταδίων π', τὰς ἡλὰς ἐφίζησιν, ἀντίγονον ϵ̃ ἀριστόβουλον, ὧν ἐπικειμένων εἰς ὅτε ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ πρόσαχθῆναι τοὺς σαμαρεῖς συνέπεισεν, ὡς ἄψασθαι μὲν τ̃ ἀηθῶν, ἐπικαλέσασθαι ἢ βοηθὸν ἀντίοχον τὸν κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ἐπὶ τὸν συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ̃ πρὸς ἀριστόβουλον, ἡττᾶται. διωχθεὶς δ' ἀχρὶ σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ἐπὶ τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντες τ̃ αὐτ̃ ἀντίοχον. ὃς πρὸς πτολεμαίου τ̃ λαθούρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τῆς μητρὸς σκῆπτρον ἁρπάσας τῆς ἀρχῆς αὐτὸν σκυθοβληκίας ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιὼν, ἐπορθῶ τ̃ ὑρκανοῦ χώραν μ̃ τ̃ αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτοῦ κ̃ πρόσωπον ἀ τολμῶν, ἀγαθὸν ἀξιοχρέως ἡ δύναμις αὐτ̃, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τ̃ ἐπὶ τ̃ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ δ' πολλοὺς τ̃ στρατιωτ̃ ἀπώλλυεν ἐνέδραις ὑποπίπτων, ἀπῆρεν εἰς τρίπολιν, καλλιμάνδρῳ ϵ̃ ἐπικράτει τ̃ πρὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας. καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον πῆ πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος διέφθαρη. ἐπικράτης δ' ὑπὸ φιλοχρημασίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ ἄλλα πρὸς ταύτῃ χωρία, προύδωκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τὰ δ' σαμαρεικὴν πολιορκίαν, ἀβλαβῆ σὺν ἡδυπάτῳ. ὑρκανὸς μὲν οὖν τὰ πόλιν ἑλὼν, ἐνιαυτὸν πολιορκήσας, σὺν ἠρκέθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ̃ πᾶσαν αὐτὰ ἠφάνισεν, ἐπικλύσων τοῖς χειμάρροις ποιήσας. ἀμυσκάψας γὰρ αὐτὰ ὡς τε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα ἡμέας ποτὲ αὐτὴν ἀφῆλατ. φιλόδοξον δέτι φασὶ ἀρχιερέως ὑρκανὸν λέγειν, τίνα τρόπον αὐτὸ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὰ ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσας φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τ̃ ἀντίοχον. καὶ ἅτε προελθὼν ἐκ τ̃ ναοῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη ἅτερα γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ὑρκανοῦ, ἐν τούτοις εἶχε. κ̃ ἃ ἔπαν ἔτυχε τ̃ καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα, πρὸς τ̃ ἰδίου σφισὶ ζῆσαι, πτολεμαίῳ τ̃ λάθουρον ἐπιλεγομένῳ, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου ὃ οἰκοδομήσαντ ϵ̃ τ̃ ναὸν ἐν τῷ

νείους ἔτως ἔχειν ὡς καὶ ἀφ' ἑσπέρας εἰς δείπνα μα-
χησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν.
οἱ δὲ δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὴν ἰωνάθου ἐγκω-
κύαν, οὐκ ἐπὶ τοῖς γνώμοις ἦσαν ὑγιέσι, ἀλλ' ἐπέρρωσεν
αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγενέναι, καὶ μηδενὶ
προσδοκῶντας αὐτῶν ἐπικρατήσειν ἑτέρῳ, τῆς ὑπο-
βολῆς διημαρτημένης. οὐκ ἐδόκουν εἶναι τοῖς ἰωνάθου ἀξιόμαχοι φυ-
γεῖν σὺν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν B
ἐρῶντες οἱ πολέμιοι μᾶλλον αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν ἀνε-
χωρηκέναι. ὁ δὲ ἰωνάθης εὐθὺς πρὸς μίξας αὐτῶν τῇ στρα-
τοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεῖς ὅτι πεφύ-
γασιν ἐδίωκεν. ἐμβὰς τοι φθάσας καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸ
ἑλεύθερον διαβεβηκότες παρῆσαν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ.
ποιησάμενος σὺν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς ἀσ-
καλῶνα, καὶ πολεμήσας τοὺς κατοίκους, καὶ πολλὰ αὐτῶν
λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς C
δαμασκὸν ἐκεῖ παρῆν ἀπέδοτο. κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν
καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελ-
θὼν, καὶ τὴν παλαιστίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο
τε, φρουρίοις, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τῆς οἰκοδομήσασι καὶ
τῆς φυλακῆς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην, καὶ καταλα-
βόμενος αὐτὴν, ἐπῆκτο μεγάλην φρουράν. ἤκουσε
γὰρ τοὺς ἰοππίτας βουλομένους τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς
παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅτε
σίμων καὶ ἰωνάθης, ἦλθον εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν
δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβούλευετο τῇ D
ἱεροσολύμων ἐπισκευάσαι τεῖχη, καὶ τὸ κατηρεφὲς τοῦ
περὶ τὸ ἱερὸν περίβολον, πάλιν ἀναστῆσαι, καὶ πύργους ὑ-
ψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τε περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ μέ-
σον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομῆσαι μέλλοις, ἀπο-
φράξαι τῆς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν πόλιν, καὶ τῆς δύ-
σεως αὐτοὺς τοῦ σιτίων δοῦναι τὸν τρόπον. ἔτυχε
μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑ-
περοχῆς αὐτῆς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώ- E
μης δοκιμασθείσης καὶ πρὸς πᾶν καλῶς ἔχειν, αὐτὸς
μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν
χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημητρίου
στρατὸς, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος
εἰς τὴν βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τὰ ἄνω σατραπῶν
ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς
βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτην κατοικοῦντες
ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπεσκεύοντο πρὸς αὐ-
τὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο. προθυμούμενοι μὲν αὐτὸς ὑ- F
πεχνέομενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ ἀρσάκην τὸν πάρθων
βασιλέα. ταύτῃς ἐπαρθεὶς τῇ ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς
αὐτοὺς, εἰ κατορθώσειε τοὺς πάρθους, καὶ ῥᾳδίως αὐτῷ
δυνάμει, τὸν τρύφωνα πολεμήσειν διενοεῖτο, καὶ τὴν συρίας
ἀνδραποδίσειν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τὴν τῇ χώ-
ρα, συναγαγὼν δυνάμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀπέβαλεν, αὐτὸς ζῶν ἐ-
λήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerent. Demetrii vero duces, ut sensere Jonatham præmonitum, hærebant inopes consilii, hoc ipso turbati, qvod viderent sibi nihil succesturum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Jonathæ futuros ducerent. Decreverunt igitur abire, &, relictis multis per tota castra ignibus, quo magis B hostem fallerent, noctu discesserunt. At Jonathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Jam enim transgressi fluvium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactaqve præda & captivis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater ejus Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam usqve Ascalonem, opportuna loca firmabat præ- C sidiis, atqve ita communita regione armis & ædificiis, Joppen contendit: eiqve occupatæ validum imposuit præsidium, qvod intellexerat Joppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Jonathas & Simon reversi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex, advocata in templum concione populi, svasit, ut reficerent urbis mœnia, & murum, qvo templum septum fuerat, rursum reficerent, D turribusqve altis additis munitiorem redderent. utqve alium murum excitarent inter arcem & urbem, atqve hoc pacto excluderent eos, qvi arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea, ut arces, hinc inde per regionem dispositas, additis novis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse, assumpta sibi muniendæ urbis cura, Simoni, ut idem in cæteris Judeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterum Demetrius, tra- E jecto flumine, pervenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, ut potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atqve Macedonibus, pollicentibus deditionem, si veniret, atqve F etiam contra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qva spe accensus properavit ad illos, cogitans, si res adversus Parthos cessissent prospere, facile se inde exturbaturum Tryphonem e regno Syriæ. ut vero magna alacritate exceptus est ab ejus regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit, & superatus prælio, amissoqve exercitu, ipse vivus in potestatem hostium venit, sicut alias narravimus.

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantum ſervari, qvæ ſcripto continentur. atqve hinc magna inter utrosqve exorta eſt controverſia, dum ditiores ſtant a Sadducæorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis utuntur favoribus. Sed de his duabus ſectis & Oſſennorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Judaico bello volumine. Hyrcanus autem, ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſisqve uno & triginta annis ejus imperii, moritur, relictis quinque filiis ſuperſtitibus, tribus maximis a Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Judæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim divinis colloqviis. unde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, ut prædixerit duos majores natu e ſuis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: qvorum exitium operæ precium eſt cognoſcere, quo magis patris eluceat divinatio.

A τῶν τὰ σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλ, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθ νόμιμα τὰ γεγραμμένα, πὶ δ' ἐκ παραδόσεως τ πατέρων μὴ τηρεῖν. ἐ ταῦτ τῶν ζητήσεις αὐτοῖς ἐ διαφορὰς γενέσθ σωβαίνε μεγάλας, τ μὲν σαδδουκαίων, τὰς εὐπόρους μόνον πρὸς ὄντων, τὸ δ' δημοτικὸν ἐχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τ δ' φαρισαίων τὸ πλῆθ σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ ταῦτ μὲν τούτων τ δύο κ τ ἑσπερίων ἐν τῇ βίβλῳ μου τ ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν. ὑρκανὸς δ παύσας τὴν στάσιν, κ μ αὐτὴν βιώσας εὐδαιμόνως κ τὴν ἀρχὴν διοικήσαμεν τὸν ἄριστον τρόπον ἔτεσιν ἑνὶ κ λ πλείοσι, καταλιπὼν υἱὰς έ. τριῶν τ μεγίστων ἀξιθ ὑπὸ θεοῦ κριθείς, ἀρχῆς κ ἐθνους. κ τ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, κ προφητείας. σωφρονῶ γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον κ τοῦ τ μελλόντων προγνῶσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε ἰδέναι, κ προλέγειν οὕτως, ὡς τε κ, ἐπεὶ τ δύο τ πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅλα μὴ μόνοις τ πραγμάτων κύροις προεῖπεν. ὧν τὴν κατάστροφὴν εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον τ δ' πατρὸς ἐπέβησαν εὐτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθ.

B

C

CAP. XIX.

Ariſtobulus primus diadema ſibi impoſuit.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς πρῶτος Ἀριστόβουλος διαδήματα περιέθετο ἑαυτῷ.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Ariſtobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt qvadringentos unum & octoginta annos, & menſes tres, ex qvo de captivitate Babylonica liberatus populus, ad priſtinas ſedes poſtliminio reverſus eſt. cumqve fratrem ſuum ſecundum Antigonum amaret, in ſocietatem dominationis eum aſſumpſit, cæteros vero in vinculis habuit. matrem etiam conjecit in carcerem principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliqverat) atqve eo crudelitatis proceſſit, ut fame necaret in vinculis. poſt matrem vero interfecit fratrem quoqve, qvem præ aliis diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias, qvas primo qvidem rejecit, partim qvod eum diligeret, partim qvod per invidiam confictas putaret. Sed cum aliqvando Antigonus magnifice reverteretur e bello, qvo tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrabat, accidit, ut Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater vero interfuturus ſacris, ſplendidiſſime ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimum pro ſalute regis vota facturus. Tum hi, qvibus ſtudium erat excitare inter fratres diſcordiam, nacti occaſionem e rebus proſpere geſtis Antigoni, & pompa, qvam adornaverat, venerunt ad regem & omnia exaggeraverunt, dicentes hæc jam eſſe ſupra privati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: ajebantqve venturum brevi cum valida armatorum manu ad occidendum regem, qvod ſtultum exiſtimet, cum regno ſolum potiri liceat, communicato honore contentum eſſe. Ariſtobulus autem qvamvis non omnino his crederet, tamen proſpiciens, qvomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocavit ſatellites in loco

D

E

F

G

Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, ἐκεῖνε γὰρ ἔτως, διάδημα περιτίθετ πρῶτ ἑαυτῷ μ ὑ ἀριθμὸν ἐτῶν, κ π κ ά, κ μησὶν γ', ἀφ' ἧς τ ἀπὸ βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθ. φέργων δ τ ἀδελφῶν τ μετ' αὐτὸν ἀντίγονον, ὃν μὲν, τ ὁμοίων ἠξίω, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δ κ τὴν μητέρα πρὸς τ ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνη γὰρ ὑρκανὸς, τ ὅλων κυρίαν καταλελοίπ. κ μέχρι ποινὸς τῆς ὠμότητ προσῆλθεν, ὡς αὐτὴν κ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. προσέθησι δ τῇ μητρὶ κ τ ἀδελφὸν ἀντίγονον, ὃν φέργον ἐδόκει, μάλιστα δ κ κοινωνὸν εἶχε τ βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ἐπίστευε, τὰ μὲν ὑπὸ φιλῶν αὐτὸν ὑ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δ' κ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλειν. ὕστερον δ' ἀντίγονον ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ τραπέζης ἐπανελθόντ, κ τ ἑορτῆς καθ' ὃν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν εὐτυχίας, ἔτυχε τ μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τ δ' ἀντίγονον ἐπιτελοῦντα τὴν ἑορτὴν ἀναβῆναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μ τ πολὺ αὐτὸν ἐπαίτιον εἰς τὸ ἱερὸν, κ τὰ πλείω πρὸς τ ἀδελφὸν σωτηρίας εὐχάς. τὰς δ πονηρὰς κ διαβόλους τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπιταράττουσι, ἀφορμὴν χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὸν πομπὸν δ' ἀντίγονα φιλοτιμίᾳ, κ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τ βασιλέα, ἐ κακοήθως ἐπὶ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸς τὴν πομπὴν. ἦν δ' ἐν τῇ ἑορτῇ, κ ὡς ἑ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ἦν τ γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξιν ἔχειν βασιλικὸν τὰ πρατόμενα, ἐ ὡς κτείνειν αὐτ μέλλοι μ τίφρος ἐληλυθὼς καρτερούς, λογιζομένου εὐηθῶς αὐτ βασιλεύειν ἐνόν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δ τούτοις ἄκων πειθόμενος, κ ἐ ἀνύποπτος εἶναι τὰδελφοῦ προνοῶν, κ τ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέσησε τοὺς σωματοφύλακας ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ. κατέκειτο δ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθεῖσα δ ἀντωνία, ἐ προσ-

qvodam obſcuro & ſubterraneo (decumbebat autem in turri, qvæ poſt mutato nomine Antonia dicta,

καὶ προσέταξεν ἀνόπλῳ μὲν ἅπασι μηδένα. κτείνειν A mandavitqve, ut, si qvidem sine armis frater
ἢ τὸν ἀντίγονον ἐν ὅπλοις μόνον. πρὸς αὐτὸν ἐσῆει. πέμ- veniret, nemo eum attingeret: qvod si armatus
πει μὲν οὖν πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξι- adventaret, ut trucidaretur, præmisit tamen ad
ῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύουσι αὐτῇ eum, qvi rogaret, ut inermis veniat. At regina
κατ' ἀντίγονον, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία & reliqvi insidiatores, persvaserunt nuncio, ut
λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκεύασεν ὅπλα contraria diceret, audisse fratrem, qvod arma-
καὶ κόσμον πολέμου, ὥστε ἡδέως πρὸς αὐτὸν ὡπλισμένον turam eximiam sibi comparasset, cupereqve ita
καλεῖ ὁπλισμόν, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῇ. ὁ δὲ armatum contemplari. Antigonus vero nihil
ἀντίγονος μηδὲν ὑποπτεύσας κακούργον, ἀλλὰ B mali suspicans, & fretus fratris benevolentia, ita
θαῤῥῶν τῇ ὥπλῳ παιδὸς ἀδελφοῦ ἀληθεῖ, ὡς ἦκεν ἐνδε- ut erat cum tota armatura, venit ad Aristobu-
δυμένος τὴν παντοπλίαν ὡπλισμένος πρὸς τὸν θεασό- lum, contemplandum se præbiturus. cumqve
μενον ὑπεδείκνυ αὐτῷ τὰ ὅπλα. ἡνίκα δὲ αὐτὸν perveniisset ad turrim Stratonis, qva valde ob-
τὸν στράτωνος καλούμενον πύργον ἔμελλεν ἀ- scurus erat transitus, a satellitibus interfectus
φώτιστον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνουσιν οἱ est. Hujus autem casus facile ostendit, qvan-
σωματοφύλακες. διέδειξέ μέν ὁ τότε θάνατος tum possint livor & calumnia, & qvam sint effi-
ὅτι μηδὲν φθόνου μήτε ἀληθοῦς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι caces ad subvertendam etiam naturalem bene-
μᾶλλον εὐνοίαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα δύσηνιν ἡ πεῦτε volentiam. Sed illud maxime admiratu dignum
τὴ πάλη. μάλιστα δ' ἄντις θαυμάσαι καὶ ἰδεῖν τινά, C est, qvod Judas qvidam, cujus prædictiones
ἐστιωμένου μὲν τοῦ θεοῦ, ἀδέ ποτε ἢ ἐν οἷς προεῖπε ἀλη- nunqvam fefellerunt, vaticinatus est. Is cum
ψεύσαιμον τὰληθές. ἔτος ἰδὼν τὸν ἀντίγονον πα- videret Antigonum accedentem ad templum,
ρόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam af-
γνωρίμοις, οἱ διδασκαλίας ἕνεκα δ' προσῆλθον τὰ μέλ- fectabantur, exclamavit: pœnitere se jam vitæ,
λοντα παρέμβον, ὡς δοκοῦντες αὐτῷ καλὸν διεψεύ- quandoqvidem ejus vanitatem coarguat incolumis Antigonus, qvem ea die apud Stratonis
σμενον ζῶντα ἀντίγονον, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖ- turrim moriturum prædixerat; qvoniam locus
πων ἐν τῷ καλουμένῳ στράτωνος πύργῳ τελεύτα ὁρᾷ, ille abesset sexcentis stadiis & diei pars major
καὶ δ' χωρίον μὲν σταδίους ἀπέχοντα νῦν χ', ὅτε D exacta esset: atqve ita periculum esse, ne men-
θηπεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς δ' ἡμέρας ἤδη δ' πλείονος tiatur suum oraculum. Ad hunc modum solici-
ἦν μοῖρα. ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὰ μάντεύματα ψεύ- to nunciatur, Antigonum cæsum ad cellam sub-
δεῖς εἶναι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονῶν- terraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocaba-
τος, ἀγγέλλει πυθνεὼς ἀντίγονον ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ tur, sicut & illa maritima, qvæ post Cæsarea no-
καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ minata est, quæ ambiguitas vatem perturbave-
Δηλίῳ καὶ μητρικῇ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, ὅτε διεπάραξεν. rat. Aristobulum autem continuo cœpit fra-
ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας εὐθὺς εἰσῆλθε ternæ necis pœnitentia: qvæ res morbum ejus
μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς ἀθυμίας ὑπὸ δ' E aggravavit, dum factum suum continenter de-
μίσους κακακωθείσης, ὡς ἀφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ testaretur, ita ut postremo, crescentibus doloribus, sanguinem vomeret, eum quidam e mini-
ἀκράτου τῆς ὀδύνης τὸ ἔντος αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τε διά- stris efferens, divina, opinor, ita volente provi-
κονος μόνων τῶν ποδῶν καὶ δαιμόνιον οἷμαι προνοίαν εἰς dentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qvi An-
τὸν αὐτὸν τόπον δ' σφαγὴν ἀντίγονος ἀτίλας ἐπ' δ' αἵ- tigoni cædis cruenta habebat vestigia. qvo facto,
ματος ἐκείνου σταθέντα εἶναι κομίζων, ἐλισθὼν ἐξέ- ingens eorum, qui viderant, clamor exoritur,
χεε. ἡνιόχης δ' βοῆς ὑπὸ τ' ἰδόντων ὡς δ' παιδὸς quasi data opera puer illic effudisset sanguinem,
ἐξεπιτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστό- ita ut clamoris causam scisciteretur Aristobulus,
βουλος, τ' αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἐπὶ μᾶλ- F omnibus autem dicere tergiversantibus, tanto
λον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑποπτεύ- magis contendebat cognoscere, qvod natura ita
όντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δ' comparatum sit, ut suspecta nobis sint, qvæ dissi-
ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, πάλης ἔπαυ- mulantur silentio, tandem ubi minis ac terroribus expressit, ut faterentur veritatem, conscien-
σεν, ὥσχετ' μὲν αὐτὸν ὀλιγωρῆσαι τὴν ἀθανοίαν ὑπὸ tia graviter ictus animum, plurimas effudit la-
δ' συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δ' ἀνοιμώξας crymas, & gemitum ex imo pectore ducens: Er-
οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβέσιν οὕτω καὶ μιαροῖς go non latet Deum, inqvit, meum impium ac
τολμήμασι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μὲ ταχέα ποινὴ sceleratum facinus, quando tam cito reposcor
συγγενοῦς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος ὦ σῶ- ad pœnas cognati sanguinis, ô corpus impu-
μα ἀναιδέστατον ψυχὴν ἐφειλόμενον ἀδελφῶν καὶ G dens, qvousqve retinebis animam, qvam ma-
μητρὸς καθέξεις δαίμονι. τί δ' οὐκ ἀθρόαν αὐτὴν παύ- terni simul ac fraterni manes flagitant? cur non
τῳ ἀποδίδως, καὶ μέρος δ' ὀπαδεῖν τὰμὸν αἷ- semel eam reddis, ne sic per partes opus sit li-
μα τοῖς μιαιφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαθύνησε bare meum sanguinem, atq; ita parentare op-
τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν pressis per nefas & parricidium, vix ea fatus e-
φιλέλλην. πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πο- rat, cum exhalavit animam uno tantum anno in
λεμήσας ἰτυραίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ regno exacto, cognominatus Philellen, id est
ἰουδαίᾳ προσκτησάμενον, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοι- Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnaqve ejus
κοῦντας εἰ βούλοιντο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτμηθῆναι, parte attributa ad Judææ limites: cujus habitatores comminatione exilii coegit circumcisionem

cæterosqve Judaicos ritus admittere. Alioqvi natura æqvus erat & modestus, ut atteſtatur Strabo, ex autoritate Timagenis ſic dicens: Hic vir æqvus fuit & Judæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, devictam circumciſionis fœdere.

A καὶ τὰ τῶν ἰουδαίων νόμιμα ζηλῶ. φύσει δ' ἦν ἐπιεικὴς καὶ σώφρων αὐδὸς χρείττων, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ Ε γράφων ἐκ τῆς παλαιᾶς ὀνόματος λέγων ἔτως, ἦν ἐπιεικὴς τε ἐγένετο ἔτος ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς ἰτυραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δεσμῷ περιάψας τὰ ἀιδοῖα περιτομῆς.

CAP. XX.

Alexandri Judæorum regis res geſtæ.

B

XIX. POſt Ariſtobuli obitum Salome ejus uxor, qvam Græci Alexandram nominant, ſolutis ejus fratribus, qvos ipſe, ut diximus, vinxerat, Jannæum, qui & Alexander eſt, regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atqve modeſtia: cui accidit, ut mox natus, exoſus patri factus ſit, nec unqvam, dum ille viveret, in ejus conſpectum admiſſus. ejus odii cauſam ferunt hanc: C Cum aliqvando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogavit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus hujus effigiem deſignaſſet, contriſtatus, quod is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem eventus approbavit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum D fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum privata & otioſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus imperii, prout ſibi viſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum proſpere pugnaſſet, victos intra mœnia compulit, eosqve obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim e maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupaverat. Sed cum Antiochus Philometor & frater ejus Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas vires atterrent, nihil præſidii ab eis expectandum erat Ptolemaidenſibus: verum Zoilus tyrannus cum iis, qvos alebat, militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periF culum, athelis ſimiles, quos cum defeſſi ſint certamine, pudet tamen adverſario manus dare, ſed per intervalla ſe ad inſtaurandum certamen reſovent. Supererat una ſpes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui a matre Cleopatra a regno ejectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant, ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qvi G cum ei ſpem feciſſent, quod delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimulqve Zoilum & Sidonios multosqve alios adjutaturos, elatus promiſſis navigationem parabat. Interim Demænetus, qvi plurimum apud ſuos cives autoritate pollebat, perſvaſit Ptolemaidenſibus, ut mutarent ſententiam, conducibilius dicens incertam cum Judæis belli aleam ſubire, qvam in

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία.

ΤΕλευτήσαντος ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ὑπὸ τῶν ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεῖπα μοι, ἰανναῖον τὸν ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερον ὄντα καὶ μετριότητι, ᾧ καὶ συνέβη γήμαντι ζῆναι βίου μισηθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδέποτε εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γενέσθαι. στρατηγῶν μάλιστα τῶν παίδων ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἀντιγόνου καὶ ἀριστοβούλου, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει διαδέχεσθαι ἀρχὴν, ὁ δὲ θεὸς τοὺς τούτου χαρακτῆρας δείξας, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων ἔτεσιν κληρονόμος, ᾠκίσθαι ἐκέλευσε τὸν παῖδα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τῇ Φευδᾶ. ἐμοὶ τοι δοκεῖ οὐ διαψεύσασθαι τὸν ὑρκανόν. τῶν δὲ βασιλέων μὴ τῶν ἀριστοβούλου τελευτῶν, ἔτος ὀγδοηκοστὸν, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειρούσῃ τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον, ἀπηγμένως ζῆν προαιρούμενον, ἔσχεν ἐν τιμῇ. καλαζιοῦ μὲν γὰρ τῶν ἀχαΐων οὐ ἦν συμφέρειν αὐτῷ τρόπον στρατεύσαι ἐπὶ πτολεμαΐδα, τῇ δὲ μάχῃ κρατήσας, ἐκέλευσε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν πόλιν, καὶ καθεῖρξε αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν γὰρ ἐν τῇ ὠδηλαίᾳ πτολεμαΐς αὐτῷ καὶ γάζα μόναι χρεωθῆναι ὑπελέλειπντο, καὶ ζωΐλος ὁ κατασχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δωρά. ᾧ φιλομήτορος ἀνθίοχος, καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀνθίοχος, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλους καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεων δοπολλυόντων, ὡς ὠδεμία τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος μὲν στράτωνος πύργον κατεσχηκὼς καὶ τὰ δωρέα, παρέλαβε διάταγμα τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν διὰ τούτων τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. ὠδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἔτως οἰκείως ἔχον πρὸς αὐτὸς, ὡς τ' ἐλπίσαι ἵνα παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ τοῦτο τῆς ἀθλητῆς ἐπαχθὲς, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορεύκοτες, αἰσχυνόμενοι δὲ ὠδ' ἀναχωρῆσαι διετέλων, ὄκνῳ καὶ ἀναπαυσὶ διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὠδὲ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τοῦ κύπρου ἔχοντος πτολεμαίου τοῦ λαθύρου, ὃς ἦν τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς δεχθεῖσαν ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα συμμαχῆσαι, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τὰ πρέσβεων ὡς ἀβλαβὲς εἰς φυγὴν ἕξει παραβαίνοντας ἐσῶσας μὲν τῶν πτολεμαέων καὶ ζωΐλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὸν ἐκπλουν ἐποιεῖτο. ἐν τούτῳ δὲ τοὺς πτολεμαεῖς δημαίνετος πλήθους ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταπαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμφω εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ χρησομένῳ ἀβεβαιότερον πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον δὲ

Φανε-

Φανερὰν ἐνδείξασθαι δυλείαν δεσπότην ἀντὶ δούλου αὐ-
τὸς, ἢ πρὸς τοῦτο μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχθρον πόλεμον,
ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν δὲ Κλεοπάτραν
ἐκ περιουσίας δυνάμεων αὐτῷ καταστασιάζοντα πολε-
μήσων ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτὸν μετὰ μεγάλης στρα-
τιᾶς. αὐτὸν δὲ οὕτω ὥστε καὶ τὸν κύριον τὸν ἴδιον ἐκβα-
λεῖν. εἰναι δὴ πολεμοῦντι μὲν Πτολεμαίῳ τὴν ἐλπίδα
ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν
ἔσχατον. ὁ μὲν δὴ πολεμαῖος καὶ τὸ πρῶτον μαθὼν τὴν
τοῦ Πτολεμαίου μεταβολὴν, ὡδεύετο ἐπαλλάσσων, καὶ κα-
τασχὼν εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐνταῦθα τὴν δύνα-
μιν ἐξέβιβασεν, ἕως δὴ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα
καὶ ἱππεῦσι περὶ τρισμυρίους, ἧς παραγαγὼν πλησίον τὴν
Πτολεμαΐδα, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς
παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἠκροῶν-
το, μεγάλως ἐφρόντιζεν. ἐλθόντων δὴ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου
τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πρὸ
θυμίας αὐτῶν τῆς χώρας ἣν τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάν-
δρου, λύσιν μὲν τὴν πολιορκίαν ἔσεσθαι τῷ Πτολεμαίῳ ὁ Ἀ-
λέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὴ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν
ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὅτι τὸν
Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενον, φανερῶς δὲ Φιλίαν καὶ
συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐπικηρυσσόμενος. καὶ παρακό-
σια δὴ ἀργύρια τάλαντα δώσων ἐπῆγετο, χάριν ἀντὶ
τούτων αὐτῶν Ζωΐλου σκηπτοῦχον τυράννου, καὶ
τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις περισυνέμων. τότε μὲν δὴ ὁ Πτο-
λεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος
Φιλίαν χάριν τοῦ Ζωΐλου. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα
ἀπεσταλμένον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύσας τοὺς γεγαμημένους πρὸς αὐτὸν γάμους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐ-
τόν. καταλιπὼν δ' ἐπὶ τῆς πολιορκίας στρατηγὸν καὶ
μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὸ λοιπὸν τῶν Ἰουδαίων
καθίστρεφόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸν μὲν Πτο-
λεμαῖον Ἀζώτιοι μαθὼν σταθμοῖσι καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτὸν
ἐπὶ πεντακισμυρίους τὸν ἐγχώριον. οὓς δ' ἔνιοι συλλεγέντες ἐφήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἅπασαν τοῦ
Πτολεμαίου. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν ἀσω-
χεῖτῃ τῆς Γαλιλαίας πολίσματος Ἄβασιν αἱρεῖ καὶ κρά-
τος αὐτοῦ, καὶ πολὺν μὲν σώματος καὶ πολλὰ ἐπέσαν
ἔλαβε λείαν.

A certissimam servitutem, accito domino se dedere, & insuper non præsens solum bellum sustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram, Ptolemæum vires sibi parare e vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, ut illum etiam e Cypro ejiciat. futurum autem, ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri vero cives in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus, cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuavit, & cum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant, connumeratis peditibus & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cum neque legatos ejus admittere, neque verba audire vellent, in magnam conjectus est solicitudinem. Postquam vero Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem urbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterum reducto domum exercitu, Alexander cœpit astu agere, clam Cleopatram contra Ptolemæum vocans, aperte vero amicum ejus & socium se simulans. quin & quadringenta argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde vero comperto, quod ille clam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei claudebat. Ubi, relictis ad continuandam oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Judæam se contulit. At Alexander, postquam intellexit ejus propositum, & ipse ex sua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel ut quidam scriptores malunt, octoginta millia, & cum his hosti ivit obviam. Ptolemæus vero ex improviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum, vi cœpit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Κεφάλαιον κά.
Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

CAP. XXI.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Πειράσας δὴ καὶ συμφωνίαν μικρὸν ἄποθεν τοῦ πεπορθημένου πολλοὺς ἀποβαλὼν ἤδη πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ἠπείγετο δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν Ἀλέξανδρος, ὅπου λόφος τοπος λεγόμενος ἀσωφὼν ὑπὲρ ἑωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τοῦ πολεμίου. εἶχε μὲν τοὺς πρωμαχομένους ἐκπεπληχιλίους ἐς ἑκατονταμάχους πρωτοστάτουσιν ὑπαχάλκοις ἀσπίσι κεκομμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου πρωμαχοῦσιν ὑπαχάλκοι οἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν τὰ ἄλλα ἐλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου ὅλαβέστερον σαυτὴν ἐς τὸν κίνδυνον, ἅτε δὲ αὐτοῖς ὀλίγον ἐπίστευον ὁ Ἰουδαϊκὸς φιλοσέφανος, ἀμβᾶν κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὗ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν ἄβασιν οὐκ ἔδοξεν.

Deinde aggressus & Sephorim non longe inde distantem, multis desideratis, abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Asophon, qui non multum dissitus est a flumine: & castra ex adverso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æque æratis scutis utebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philostephanus aciei struendæ artifex, jubens transire fluvium, supra quem castra habebant, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, rato, faciliorem sibi fore victoriam, si hostis a tergo haberet fluvium, & e pugna non posset refugere.

& primum qvidem æqvo Marte certabatur, multis utrinqve cadentibus: deinde cum jam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum mature cedentibus opem attulit; cumqve, inclinato Judæorum cornu, nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterosqve exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Judæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousqve insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum qvoqve hebesceret. Ferunt triginta millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem qvinqvaginta millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga servatos incolumes. Ptolemæus vero cum post victoriam longe lateqve excurriset, sero tandem in qvosdam Judæorum vicos se recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi ut promiscue jugulatos & in frusta concisos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant e prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo major terror incuteretur reliqvis: & hujus crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnaverunt, sicut alias indicavimus. Porro Cleopatra videns augeri filii potentiam, subjecta Gazæorum urbe, & Judæorum regione impune pervastata, non permittendum duxit, ut ille magis cresceret, maxime cum circa Ægypti portas obversaretur, & immineret ejus imperio. qvapropter continuo tam navales qvam terrestres excivit copias, qvarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Judæos esse voluit: bonam etiam divitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Coum insulam deposuit. Jussoqve Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se ejus regionis incolis, pervenit Ptolemaidem: unde exclusa oppugnationem ejus urbis instituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properavit in Ægyptum, sperans ex improviso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum e Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra, auditis filii conatibus, & qvod ei tantanti Ægyptum non ex sententia successerat, missa eo parte exercitus, omnino eum ex ea regione expulit. atqve ita rursum ex Ægypto ejectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem simul cum præsidiariis expugnat. Qvo cum venisset Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, ut dignum erat, tractari hominem afflictum a Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumqve qvidam amicorum reginæ svaderent, ut illa qvoq; regionem occuparet, nec sineret tantã bonorum Judæorũ multitudinẽ unius viri parere nutibus: Ananias contrarium consuluit, iniqvum facinus

A ἐνέμισε γὰρ οὐκ ἔχ νώτῳ λάβοιεν τὸν πατέρα, ῥᾷον αἱρήσουσι τοὺς πολεμίους, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης οὐ δυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν παρ' ἀμφοτέρων ἰσοπαλὲς ἔργον ἦν· χερῶν δὲ εὐθυμίᾳ ὠφελησάσης, καὶ πολὺς ἐγένετο φόνος ἑξ ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑποστέρων δὲ τῶν Ἀλεξάνδρου νομέων, Φιλοστέφανος δηλωθὲν τῷ δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐναντίοις ἐπεκούρει. μηδενὸς δὲ τοῦ λοιποῦ μέρους τῶν Ἰουδαίων βοηθοῦντος, πύστις μὲν διεσήμανε φόβον, μὴ βοηθούντων τῶν πολεμίων, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς. οἱ δὲ πολεμίου παίοντες τούτων ἔπιπτον, ἐπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ πλεῖστον τραπέντας αὐτοὺς ἄπονος ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως δὲ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλύνθη κατόπιν, καὶ οἱ χεῖρες παρέδησαν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. σιμαγὸρης δὲ, πεντακισμυρίους εἰρηκε. τῶν δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χω-
B ρία. πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν νίκην τροσκαταδραμὼν τοὺς χώρους, ὑφίστο ἡμέρας ἐν τισι κώμαις ταῖς Ἰουδαίοις κατοικουμένοις, ἃς γυναικῶν ὄχλων μεστὰς καὶ νηπίων ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς δὲ κρεουργοῦντας, ἐπιβαλεῖν λέβησι ζέουσιν ὡσεὶ πεπτωκότας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. ὅτε δὲ τροσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης δὲ τρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, τοιοῦτοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον
C αὐτοὺς καταπλαγῆσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ Στράβων δὲ ὁ Ἀπολλώνιος, ὅτι δ' ἂν αὐτοῖς ἐξέφυγεν τὸ τρόσωπον καθὼς καὶ γὼ τροσέιρηκα. ἑλὼν δὲ τὴν τολεμαΐδα καὶ χρήτας, οὓς δὲ ἐν ἄλλοις φανερὸν τεποιήκαμεν. κλεοπάτρα δὲ ὀργῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τε Ἰουδαίων ἀδελφὴν τροσοῦσα, καὶ τὸ χαλκῶν πολιν ὑπηκοον ἔχοντα, τοιοῦτόν σὺν ἔγνω δ' τι ὅπως τοῖς πύλαις ὄντα καὶ παθοῦσα τὴν αὐγυπτίων ἀρχὴν μείζω ὑνόμενον, ἀλλὰ πε-
D ραιτέρω, καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξορμήσειν, ἡσυχίαν τοῖς ὅλης στρατιᾶς δοποδόξασα χελκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὸ δὲ πολλὰ δ' ἄλλοτε, καὶ τοὺς ὑῶνας δὲ Ἀλαβήκας τέμψασα κώους τροσέθηκεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον σόλῳ μεγάλῳ τροσπλεῖν εἰς Φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς τολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τὴν τολεμαέων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. τολεμαῖος δὲ ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αὔγυπτον ἔσωσεν οὐφνίους
E αὐτὸν οἷς μὲν κενὸν ὄσον στρατείας καθεῖδεν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. καὶ ὅτε δὴ τὸ ῥέον σωθὲν καὶ χελκίαν τὸν ἕτερον τῆς κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανὼν τοῖς χιλίοις συρίων τοὺς τολεμαίου ἀνέστησαν δὲ ἡ κλεοπάτρα τὸν ἀποχειρήσαντα τὸν δὲ ἡβῆ, καὶ ὑπὸ τοῖς τοῦ αὐγύπτου ἔχ ἂν τροσεδόκα τέσσαρα τροσκεχώρηκεν αὐτῇ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ὅλου τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αὐγύπτου
F πάλιν ἀποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν χάζῃ. κλεοπάτρα δὲ ἐν τούτῳ τοῦ ἐν τολεμαΐδι φρουροῦντα λάβοι ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλέξανδρου δὲ αὐτῇ μετὰ δώρων τροσελθόντος, καὶ θεραπείας ὁποίας ἄξιον ἦν τεποιθότος μὲν κακῶς ὑπὸ τολεμαίου, καταφυγῆς δὲ ὄκ ἄλλης ἢ τοιαύτης εὐπορουῦντος, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτοῦ λαβεῖν, καὶ τοῦ χώρου ἐπελθόντα κατασχεῖν, καὶ χὴ τοιοῦτόν ὁπηνίκα τοῦ ἀνδρὸς τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων κείμενον. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τοὐναντίον, λέγων ἀδικα-

πεῖσθαι

πείσαν αὐτὸν, ἐπὶ σύμμαχον ἀνθρώπων ἀφειμένον A dictitans, si hominem in societatem receptum
τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ πρὸς τοῖς συγγενῆ ἡμέτερον ἀγόμενον· ἃ γὰρ ἂν βούλωνται φησὶν ὅτι τὸ θεῖον ἔσται δίκαια ἐκθρὸς
ἅπασιν ἡμᾶς εἶναι τοῖς Ἰουδαίοις κατάστασις. ταῦτα δὴ
ἀναπείσασα παρεκάλεσεν, ἡ Κλεοπάτρα μὴ ἐάσειεν μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν ποιεῖσθαι
αὐτὸν ἐπὶ τὴν Συρίαν ἐν σκυθοπόλει τῆς κοίλης συρίας. ὁ δὲ
ἐκ πολέμου φόβων ἐλευθερωθείς, στρατεύειν μὲν
οὐ τοῖς ἐπὶ τὴν κοίλην συρίαν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ καὶ ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῶν ὑπὲρ Ἰορδάνην κατοικημένων, ἐν ᾧ καὶ τὰ
κάλλιστα καὶ ἀσφαλῆ ἄξια, θεόδωρος ὁ ζήνωνος εἶχεν.
ὃς ἀσφαλοκῶσιν ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν διέφθειρε, καὶ τὸν ἀποσκευὴν Ἀλεξάνδρου ἁρπάζει. ταῦτα μὲν οὖν ἀπατωλήθη τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ
ἐπιστρατεύει τοῖς ἐπιθαλαττίοις μέρεσι, ῥαφίαν δὲ καὶ ἀνθηδόνα, ἣν ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγεπιτύχαδα μετονόμασε, καὶ κρατεῖ εἷλε δὲ ταύτην. ἐρῶν δὲ τὸν C
πολεμοῦντα ἐκ τῆς γαζης εἰς κύπρον ἀναπεχωρηκότα,
τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργίζεται δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι πολεμοῦντα ἐπεκαλέσαντο
βοηθὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν
ἐδῄου. ἀπολλοδότου δὲ στρατηγοῦντος τῶν γαζαίων,
μεθ' ἑξακισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσόντος τοῖς τῶν ἰουδαίων στρατοπέδοις, ἐφ' ὅσον μὲν
ἐπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες D
τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπληλυθότος αὐτοῖς πολεμαίου.
γενομένης δὲ ἡμέρας καὶ τῆς ἀληθείας ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ ἰουδαῖοι τὰληθὲς, ἐπισυρρέοντες, καὶ τοῖς
γαζαίοις περιβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῶν δὲ γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς
ἐνδείας, μήτε ὑπὸ πλήθους τῶν ἀναιρούντων ἐνδιδόντων. (πᾶν γὰρ ὅπερ ὧν ὑπέμενον παθεῖν, ἢ ὑπὸ τοῦ
πολεμίου ψεύδεται) πρεσβεύονται δὲ αὐτῶν τὴν πρεσβυτέραν καὶ ἀρέτας ὁ ἀράβων βασιλεὺς ἐπιδοξότατος ὢν E
ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελλόμενος, ἀλλὰ σωτηρίας πρῶτον τὸν ἀπολλόδοτον λαβεῖν λυσίμαχος
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῇ δόξῃ τοῖς
πολίταις εὐδοκιμοῦντα, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐπεδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ εὐθὺς μὲν εἰσῆλθεν ἠρέμα, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν θυμὸν
ἐπιφῆκε τοῖς γαζαίοις, ἐπιτρέψας πιμπρᾶν αὐτούς.
οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῇ τρεπόμενοι, τοὺς γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δὲ οὐδὲ σκῆνοι τὰς ψυχὰς ἀγμυεῖς, ἀλλὰ F
καὶ τοὺς φθαρτίζουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς ἰουδαίους σὺν
ὀλίγοις αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς
οἰκείας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον ἔναι
τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τοῖς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς
δουλείας ἔτας ἀπαλλάττειν ἐπαγγασμένοι. τῶν δὲ
βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ G
ἀπόλλωνος ἱερόν. συνεδρευόντων δὲ τῶν ἐπιθησιν συνέβη ψεύδεσθαι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ
τὴν πόλιν αὐτῆς ἐπικαύσας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἐνιαυτὸν πολιορκήσας. ὑπὸ τὸ αὐτὸν δὲ
χρόνον καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ἐπιβληθεὶς, δόλῳ
ἀνῃρέθη ὑπὸ ἡρακλέωνος ἐπιτεχνηθεὶς, βιώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δὲ ἐνέα καὶ κ'. ἀλεξάνδρου δὲ
τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ σέλευκος, ἐπολέμει μὲν

ctitans, si hominem in societatem receptum, suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore, ut, illata huic injuria, omnes ubiqve gentium Judæos a se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro injuriam, & fœdus cum eo renovavit apud Cœlesyriæ urbem Scythopolim. Tum vero liberatus metu periculi, qvod a Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, ubi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, qvod est castrum omnium, qvæ ad Jordanem sita sunt, munitissimum, ubi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Judæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est, qvo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutavit nomen in Agrippiadem, qvam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & cum animadvertisset Ptolemæum, Gaza relicta, in Cyprum recessisse, & matrem ejus Cleopatram in Ægyptum, infensus Gazæis, quod accivissent illum contra se in auxilium, & urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus, quæ ex oppidanis armaverat, erupit in castra Judæorum: & qvam diu nocturna erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus adventum Ptolemæi suspicantibus, sed qvam primum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Judæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos, circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic qvidem, quamvis gravante inopia, voluerunt cedere, parati quidvis potius perferre, quam ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilii spem ostentans. Sed priusqvam ille veniret, Apollodoto peremto, civitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater invidens ei, quod tam gratiosus esset apud populum, occiso eo, collegit manum militum, atqve ita urbem Alexandro tradidit, qui primo pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæviendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes invasoribus, non pauciores Judæos interimebant. alii vero desolatas prius ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in captivitatem abstraherentur. Senatores autem numero qvingenti in Apollinis confugerant: forte enim senatus habebatur, cum hostis intromissus est. Alexander vero, etiam his jugulatis, & dirupta insuper urbe, reversus est Hierosolyma, anno post, qvam castra ad Gazam admoverat. Eodem tempore etiam Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ qvinto & qvadragesimo, regni vero nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, qvem deinde in prælio captum neci tradidit. Necita multo post Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes pervenit Aradum, & impositio sibi diademate, Seleuco bellum intulit, qvem uno prælio victum e tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postqvam a Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qvi non ferentes exactionem, una cum regia & ipsum & amicos concremaverunt. Regnante vero apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atqve exercitum: post qvem frater ejus Philippus, assumpto diademate, regnavit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus qvartum ejus fratrem Eucærum cognomine, aceitum a Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenue resistens Antiochus, brevi extinctus est, vocatus etiim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: qvo facto, Syriæ regnum remansit penes duos fratres. Philippum atqve Demetrium, sicut alias narratum est. Porro in Alexandrum domi seditio coorta est, cum per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare conjecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare, indicavimus. qvin & convitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captivitatem, & indignum, qui sacris operetur, jactantibus. qvibus injuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: &, extructo circa fanum & altare sepio ligneo pertinente usqve ea loca, ad qvæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat a se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non utebatur eorum opera. Devictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperavit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles juxta Gadara vicum Galaditidis, ægre evasit ipse incolumis: delatusqve fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos a sua gente bello vexatus, non minus qvam qvinqvaginta millia Judæorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, qvid se vellent facere, ore uno responsum est, XX. ut seipsum interficiat: moxqve miserunt ad Demetrium Eucærum, qvi ab illo auxilia peterent.

τοῦ δὲ πατρὸς ἀδελφὸν Ἀντίοχον, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, καὶ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ κυζικηνοῦ παῖς Ἀντίοχος καὶ αὐτὸς ὁ δύσεβὴς καλούμενος ὡρμημένος εἰς ἄραβον, καὶ περιθέμενος διάδημα πολεμεῖ τῷ σελεύκῳ. καὶ νικήσαντος ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ ἁλόμενος ἐν τῇ μόψου ἑστίᾳ πάλιν αὐτὸς ἰδίαις πραξὶ χρήματα. ὁ δὲ τὸ μοψουεστίων δῆμος, ἀρπάσαντες, ὑφῆψεν αὐτὸ βασιλεῖα, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. ἀντίοχος δὲ κυζικηνοῦ παῖδες βασιλεύουσι τῆς συρίας, ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετὰ δὲ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φίλιππος διαδήματι. μέρους τινὲς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λάθουρος τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν εὐεργέτην, τὸν εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τέτταρες δὲ τῆς συρίας ἀδελφοὶ καρπεῶν ἀνθιστάμενος ἀντίοχος, πολέμου ἀπήλασεν. ἐν λαοδικείᾳ γὰρ ἐλθὼν συνεμάχησε τῇ τῶν γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθυαίοις πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τῶν δὲ συρίαν κατεσχόντων οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος ὁ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ τοὺς οἰκείους πρὸς αὐτὸν στασιάσαντας, ἐπανέσῃ γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, καὶ ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἐξὸν αὐτοῖς ἐν τῷ βωμῷ τῷ θυσίαν μέλλοντι, κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμον ὄντα σφίσι τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἔκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων. διεβλήκασι δὲ αὐτὸν καὶ πολλοὶ ἄλλοι. στρατολογήσας δὲ αὐτὸν εἰς ἀσχάλαιτον μισθοφόρους, καὶ τῆς πηγῆς ἐξ ὀλίγου ἀναλίσκων. ὀκτὼ τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους, θρύπτεται δὲ ξύλινον ὡσεὶ τὸ βωμὸν καὶ τὸ ναὸν βαλλόμενος μέχρι ἐδάφους, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τοῦτο τῷ δὲ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραξεν ὁδόν. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους ποσίδας καὶ κίλικας. οὓς μὲν γὰρ πολέμιον ὢν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ τῶν ἀράβων μωαβίτας καὶ γαλαδίτας, εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, καταπέμπτα δὲ, γεδώρων μὴ τολμώντων αὐτῷ συμβαλεῖν. νικήσας δὲ μάχῃ πρὸς ὀβεδᾶν τῶν ἀράβων βασιλέα, ἐς πισὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, ὡσὼ πλῆθος καμήλων εἰς βαθεῖαν καταβάθραν φάραγγα, χαλεπὴν πάμπολυ τῆς γαλαδίτιδος, ἐμέλλησ αὐτὸς ἀμφοῖ πεσεῖν. φεύγων δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφίκνειται, καὶ πρὸς τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ δείσαντες οἱ ἰουδαῖοι, πολεμήσουσι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ ἔτη ς', ἀνῃρεῖτο τῶν ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον ἑ μυριάδας. ἀφορμὴν δὲ παύσεως τῷ πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπεὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν ἀφ' ὧν συμβεβήκει. πυθόμενος δὲ αὐτοῦ τὸ ἐχθρὸν ἡμέρας, πάντες ἐβόησαν δοῦναι αὐτὸν, καὶ πρὸς δημήτριον τὸν εὐκαιρον ἔπεμψαν καλοῦντες δεῦρο συμμαχήσων.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, conjunxit se cum eis, qvi se acciverant, & circa Sicima castra posuit. Alexander vero cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Judæorumq; suæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς στρατεύσας δημήτριος ὁ εὐκαιρος δεῦρο ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ μετὰ στρατιᾶς ἐλθὼν, καὶ ξυμβαλόντων τῶν δεκαλεσαμένων, ὡσεὶ σίκιμα πλησίον ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, ἰουδαίων τε ὡσεὶ δισμυρίους τοῖς ἐφρόνησε τὰ ἐκείνου

φθαλαβῶν, ἀντεπῆλθε τῷ δημητρίῳ. τότῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δὲ, μυριάδες δύο. πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπεφέχθη, καὶ μὲν δὴ ἀποστῆσαι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας πειρωμένοις, καὶ δὴ, τὸν σὺν δημητρίῳ Ἰουδαίους. μηδετέρᾳ δὲ πείσαι δυνηθέντοιν, ἀλλ' εἰς μάχλεν συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἀπόδειξιν ποιησάμενοι. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δὲ ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγουσι περὶ αὐτὸν Ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. ἐν τούτῳ μὲν δείσας, ἀναχωρεῖ δημήτριος. μὴ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν βεθομῇ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, ἐν χρόμῳ ἐγκρατὴς αὐτῆς, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ἐσιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μὴ τὰ παλλακίδων, ἀνασαυρώσας προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὡ. τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, ἔσφαξε τὰς σκέλεων ὄψεις ἐπεσφάτλεν, ὑστέρᾳ μὲν ὧν ἡδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὑστέρᾳ ἄνθρωπον ταύτην ἐπιορκήσαντα ἐτιμωρήσατο, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐπελαμπρύνθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τάχα τὸν ἦλθε κινδύνῳ ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκυμένων ἀγωνίζεσθαι καὶ σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς ὅτε ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἦν καταστρέψασθαι ἐν μαβείτιδι καὶ γαλαδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τοῖς Ἀράβοις τοῖς βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυμάρῃ σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πεπραγάντων. ἀλλ' οὖν οὐκ ἀπιθάνως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε μετὰ τοῦ τῆς ὠμότητος ὑπόβολον, ἐπικληθῆναι αὐτὸν τοῖς Ἰουδαίων, Θρᾳκίδαν. οἱ δ' ἀντιστρατιῶται αὐτοῦ τὸ πλῆθος ὄντες ὡσεὶ ὀκτακισχίλιοι, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἔστι μὲν ἀπηλλαγμένος τῶν ἐν τούτων παραχῆς, μὴ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημητρίου δὲ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθόντος εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. στράτων δὲ ὁ τῆς βερροίας τυραννος Φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ μιθριδάτην τὸν σινάκου, τὸν παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικνουμένων μὲν πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς δὲ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τὸν σὺν αὐτῷ σφᾶς ἀποδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸ δημήτριον ἀποσκευάς, τὸν μὲν, τὸν μυθριδάτην τὸν τότε βασιλεύοντα πάρθων, ἐπεμψαν. τοὺς δὲ ἀντιοχέων ὅσους οἰκμαλώτους ἐῶναι σωθέντας, ἔστυς περῖκα, τοῖς ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μιθριδάτης δὲ ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε δημήτριον τὸν βίον. φίλιππος δὲ, ἀπὸ τῆς μάχης εὐθὺς, ὡς ἀντιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

occurrit. habebat autem ille eqvitum tria millia, peditum vero qvadraginta. Itaqve multa utrinqve tentata ſunt, dum hic mercenarios utpote Græcos ad defectionem ſolicitat: ille vero ſtantes cum Demetrio Judæos. Sed qvia neuter his artibus qvicqvam proficiebat, poſtqvam viſum eſt armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad unum cæſus eſt, navata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi deſiderati ſunt. Cæterum poſtqvam Alexander ad montes perfugit, miſerati ejus fortunam confluxerunt ad eum circiter ſex millia, quorum metu Demetrius retro abiit. Poſt hæc Judæi propriis viribus bellum geſſerunt adverſus Alexandrum, ſed ſemper victi multos amittebant e ſuorum numero. tandem potentiſſimos eorum compulſos in Bethoma oppugnavit, & capto oppido, redactos in poteſtatem abduxit Hieroſolyma, ubi facinus commiſit longe immaniſſimum. epulans enim cum pallacis excelſiore loco, unde proſpectus patebat, ad octingentos juſſit ſuffigi crucibus: in conſpectu adhuc viventium jugulavit uxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis injuriis, qvæ tamen inhumaniores fuerunt, licet ſæpe ab inimicis afflictus, in extremũ vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt, & poſtremo in eam neceſſitatem eum compellunt, ut, qvæ loca in Moabitica & Galaditica regione ſubegerat, reſtitueret Arabibus, ne & ipſi arma ſua adverſus eum cum inimicis conjungerent: præter alia, qvæ in ejus contumeliam geſta ſunt innumerata. Iniqva tamen fuit talis animadverſio, ita ut propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Judæos invenerit. Cæterum adverſariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum evaſerunt: & toto tempore, quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atqve ita demum liberatus a tumultibus, ſecure adminiſtravit regnum in poſterum. Demetrius autem, relicta Judæa, profectus Berœam, Philippum fratrem ſuum oppugnavit in ea, habens ſecum decem millia peditum, & mille eqvites. Straton vero Berœæ tyrannus & Philippi ſocius Zizum principem Arabum excivit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui poſtqvam venerunt cum magno exercitu, Demetrii caſtra oppugnaverunt, & tam ſiti quam miſſilium telorum multitudine deditionem cum ſuis facere coegerunt: abductaqve ex ea regione præda maxima, Demetrium captivum ad Mithridatem Parthorum regem miſerunt. Antiochenſes vero, qvotqvot in caſtris inventi ſunt, gratis dimiſſos redire Antiochiam paſſi ſunt. Parthus vero rex Demetrium apud ſe in omni honore habuit, donec ibi morbo abſumptus eſt. at Philippus poſt hanc pugnam ſtatim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus eſt.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Judæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens pervenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus ejus frater, hoc audito, Damascum advolat: & cum, opera Milesii arcis præfecti, urbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remuneravit eum, qvod vellet videri terrore urbem, non proditione cepisse. qvapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & urbem servavit Antiocho. at ille, auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: mox qve duxit in Judæam exercitum octo millium peditum, & eqvitum octingentorum. Cujus invasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit a Caparsabe, qvæ nunc Antipatris dicitur, usqve ad Joppense mare, qva solum patebat accessus: excitatoqve muro, & per intervalla castellis ligneis per centum & qvinqvaginta stadia, præstolabatur Antiochum. at ille, omnibus his incensis, traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primum cessisset, deinde cum decem eqvitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælia tus est acriter, jamqve de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post ejus casum exercitus refugit in vicum Cana, ubi maxima ejus pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium a Damascenis propter odium, qvo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is qvoqve in Judæam profectus cum exercitu, devicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos, unde venerat. Alexander vero, ad Dion oppidum admoto milite, eoqve vi capto, ad Essam inde duxit, ubi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, deinde expugnato oppido, ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his qvoqve, redegit in suam potestatem vallem, qvæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Objectisqve multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum hujus expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Judæis eum ob res prospere gestas excipientibus. Per hæc tempora jam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum; Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediteraneis per Idumæam regionem Adora & Marissam, totamqve Samariam & montes Carmelum ac Itabyriũ. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas urbes, Esebonẽ, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem Cilicium, Pellam: hanc ultimã diruerunt, qvod incolæ recusarent Judaicos ritus recipere: possidebant & alia Syriæ non obscura oppida, quæ imperio suo noviter adjecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ'.

Ανλιόχυ τ̃ διονύσυ στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχ⊙ ὁ κληθεὶς διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν φιλίππυ, τ̃ς ἀρχ̃ς ἀντιποιούμεν⊙ εἰς δαμασκὸν ⊗δαγίνε), κ τ̃ σκᾶ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμεν⊙ ἐβασίλευσεν. στρατεύσαντος δ' αὐτ⊙ ἐπὶ τὰς ἄραβας, φίλιππ⊙ ὁ ἀδελφὸς τ̃τα ἀκούσας, ἐπὶ δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίυ δ' ὃς παρελέλειπτο τ̃ς ἄκρας φύλαξ, ἐ τ̃ δαμασκηνῶν ⊗δαδέντ⊙ αὐτ⊙ τὴν πόλιν, ἀχαρίστως εἰς αὐτὸν γενόμεν⊙, κ μηδὲν ὧν ἐλπίσας εὐεργέτ⊙ αὐτὸν ⊗δαχῶν, ἀλλὰ τ̃ παρ' αὐτ⊙ φόβῳ βουληθεὶς δοκ̃ν ⊗δαλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τ̃ χάριτι τ̃ μιλησίυ, δωρεὰν μ⊙ αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ἐτίμησεν, κ πάλιν ἐκπέμψας τ δαμασκ̃. ἐξορμήσαντα δ' αὐτὸν εἰς ἱππο⊙δρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσι⊙, κὴ τὴν δαμασκὸν ἀντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τ̃ φίλιππον ἐπέστρεψεν ἐκ τ̃ ἀραβίας. στρατεύσας δ' εὐθὺς, ἐλθὼν ἐπὶ τ̃ ἰουδαίαν ἱππέας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῦσι δ' ὡ. δισσοὺς δ' ἀλέξανδρ⊙ τὴν ἐφόβου αὐτ⊙, πέφρον ὀρύξας βαθεῖαν, ἀπὸ τ̃ς χαβαρζαβᾶ καταρξάμεν⊙, ἣ νῦν ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τ̃ς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἣ κὴ μόνον ἦν ἐπιτήδειον. τεῖχ⊙ τε ἐγείρας κὴ πύργ⊙ ἀναστήσας ξυλίνους, κὴ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ρ'. τὸν ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' πάντα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ταύτ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν ἀραβίαν. ἀναχωροῦντ⊙ δ' ἤδη ἀρέτου τὰ πρῶτα, ἔπειτα μ̃ μυρίων ἱππέων ἐφάνη ἐπιφανέντ⊙ ἐπαντήσας τότε ἀντίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. κὴ δὴ νικ̃ν ἀπέφερε ⊗δαδοκηθ̃ν τ πνευμάτ⊙ μέρει. πεσόντ⊙ δ' ἀντίοχου, κὴ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς καινὰ κώμιον, ἔνθα τε πολιορκ̃σον αὐτ̃ν λιμ⊙ φθείρει. βασιλεύει δ' μετὰ δ' τὴν τ̃ς νεήλης συμφορὰς ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὸν δεχλεῖ ἐπὶ τ̃ν τὸν δαμασκὸν ἐχόντων, ἀφ' τ̃ς πρὸς πτολεμαῖον τὸν μνέου μῖσ⊙. στρατεύσας δ' ἐπὶ τὸν ἰουδαίαν, κὴ ⊗δὶ ἀδίδα χωρίον μάχῃ νικ̃σας ἀλέξανδρον ἐπὶ σωθ̃ναι ἀνεχώρησεν ἐκ τ̃ς ἰουδαίας. ἀλέξανδρ⊙ δ' ἐλάσας αὐθὶς ἐπὶ δίαν πόλιν, αἴρει ταύτην κὴ στρατεύσας ἐπὶ ἔσαν, ἃ τὰ πλείσ⊙ ἀξιαζώνυ σπένδουσιν εἶναι. κὴ τρισὶ μὲν ⊗δεβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δ' λαῶν τὸν πόλιν, ἐπὶ γαύλανα ⊗ σελεύκειαν ἐξώρμησε. ⊗δαλαβὼν δ' κὴ ταύτας, προσεξεῖλε κ τὸν ἀντίοχου λεγομένην φάραγγα κὴ γαμάλα τὸ φρούριον. ἐγκαλῶν δ' δημητρίῳ πολλὰ τ̃ τῶν τόπων ἄρχοντι, ⊗διέδυσεν αὐτὸν, κὴ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτ⊙ τ̃ στρατείας εἰς τὸν οἰκείαν ἐπέστρεψε, πεμπόμενος αὐτὸν τῶν ἰουδαίων ἀφ' τὴν εὐπραγίαν δεχομένων. κατὰ δ' τὸν τ̃ καιρὸν ἤδη τῶν σύρων κὴ ἰδουμαίων κὴ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. τοὺς θαλάσσης μὲν στράτων⊙ πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρων. ἐν δ' τ̃ μεσογείᾳ κ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδωρα, κὴ μάρεισαν, κὴ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, κὴ τὸ ἰταβύριον ὄρ⊙, σκυθόπολιν, γαδάρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτιδας, ἐσεβὼν, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελιθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πελλαν. τοῦτο δ' κατέσκαψαν, οὐκ ἐπιχωρούντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἐθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις πρωτεύουσας τ̃ς συρίας, αἳ ἦσαν κατεσχημένας. μετὰ δ' τ̃τα, ἀλέξανδρ⊙

ξανδρ☉ ὁ Βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, ☾ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχετεῖς, οὐκ ἀπέσχε τῶν στρατειῶν ἕως ἐκ τοῖς πόνοις ἐξαναλωθεὶς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γεραστηνῶν ὅροις, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα ἐγγὺς τοῦ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ἔτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶν ὀδύρετο, καὶ τίνι καταλείπῃ ἔτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, ☾ ἑαυτ' εἰδὼς πῶς διάκειται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' σωφρόνησεν αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ἔτι φήσειεν, πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετ' τέκνων. κρύψαι δ' τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ὡδηγημένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ ὑποδοχῆς. τοῦτος γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτῇ ἀντὶ τῆς τιμῆς, ἔννοιαν καθέξειν αὐτῇ τοῦ ἔθνους. δυνατὸς δ' πολὺ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις τοῦτος ἔφασκε βλάψαι τι μισοῦντας, καὶ φίλους ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι τοῦ τὰ πλήθη πρὸς ὧν ἂν ☾ φθονοῦντες, τι καλεπὸν λέγωσιν, αὐτὸν τε προσκρούσαι τοῦ ἔθνους ἀφ' τούτου ἔλεγε, ὑβριζόντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἡγουμένη, μεταπεμψαμένη μὲν τοὺς πρωτεύοντας αὐτῶν. ὑπόδειξαι δ' τὸ σῶμα τοὐμὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βέλων δ' χρῆσθε μηδενὸς ἀξιοπρεποῦς ὀλίγου. εἶτα καλυβείσθω ἀταφίᾳ μου τὸ νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, ἔτ' ἄλλου τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τοῦ σώματι προσφέρειν βουλήσονται. ☾ μηδὲν δίκαι τῶν ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπράξασθαι ἐπιχειρῆ. ταῦτά σοι πρὸς αὐτοὺς εἰπούσης, ἐγὼ τὰ λαμπρότερα ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν διὰ τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν μοι κακῶς τὸ νεκρὸν διαθῆναι βουλομένων. σὺ δ' βεβαίως ἀρξεις. πεῦθα ὠδηνούσης τῇ γυναικὶ πλοῦτος βασιλεύσας ἔτη ζ ☾ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

A xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro qvartana laborans, nec tamen abstinens a castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus, fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum, qvod ultra Jordanem situm est. Qvem videns regina jam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inqvit, & hos filios relinqvis, alieno indigentes auxilio? præcipue cum non ignores, qvam infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei, ut suis monitis pareat, si velit secure cum filiis regnum obtinere. primum ut apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postqvam victrix magnifice Hierosolyma reversa fuerit, Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Judæos, sive exosum aliqvem cupiant lædere, sive amicum juvare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per invidiam de qvopiam male loqvantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, qvam qvia hoc genus offendebat. Ergo, inqvit, ubi Hierosolyma perveneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis qvam proxime veritatem simulatis, permitte, ut eo utantur arbitratu suo, sive insepulto & projecto cadaveri velint illudere, propter antiqvas injurias, sive alio qvolibet modo in id sævire: & pollicere, nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos usa fueris, & mihi magnificentior qvam a te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu secure dominaberis, post hæc monita uxori data moritur, anno regni sui septimo post vigesimum, vitæ vero undeqvinqvagesimo.

A B C D E

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετ' τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέχει.

CAP. XXIV.

Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τοὺς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις διελέχθη, ☾ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἦν, τὰ τῶν νεκρῶν, ☾ τὰ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. εὐνοῦς δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τοὺς πράξεις τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δικαίως αὐτοῖς ἀπολοιτο βασιλεύς, ☾ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κατηφείαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε ☾ λαμπρότερον ἢ τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηδοῦσαν. δύο μὲν υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς τὸν ἀλέξανδραν διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν, ☾ βίον ἡσυχίου μᾶλλον ἠσκηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν ἐν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν ὑρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὰ ἀπαγορευθέντα αὐτοῦ, ☾ πάντα τοῖς φαρισαίοις διὰ τὸ ἐπὶ

ALexandra vero, capto castello, juxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrii faciens, quæ ad cadaver vel ad regnum pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem justum se amisisse conqverentes, populũ ad eum luctum ac mœstitiam provocaverunt, ut nullum antehac regem funeraverint sumptuosius. Cæterum Alexander duos quidem reliqvit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliqvit. e filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otii: minor vero natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo qvod semper visa sit ægre tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obvenit, non tam ætatis prærogativa, qvam propter innatam segnitiem: alioqvi ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

F G XXII.

bantur omnia: quibus etiam plebs parere jussa A
est: & si qvid constitutionum Hyrcanus socer
abrogaverat, qvas Pharisæi juxta majorum tra-
ditiones induxerant, id totum sancitum est de-
nuo. Nomen igitur regni erat penes reginam,
penes Pharisæos vero administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem procu-
rabant. qvædam tamen etiam per se providebat
mulier & magnum mercede conductorum mili-
tum alebat numerum, viresqve suas ita auge- B
bat, ut terrori esset circumvicinis tyrannis &ob-
sides ab eis acciperet. Et qvod ad reliqva attí-
net, qvieta erat ejus ditio, soli Pharisæi turbas
excitabant, incitantes reginam, ut necaret illos,
qui Alexandro autores fuerunt sumendi de o-
ctingentis simul viris supplicii: moxq; unum ex
his jugulant Diogenem, deinde alium post ali-
um, donec potentiores convenientes in regiam, C
& cum his Aristobulus, præ se ferens, non place-
re sibi, qvæ fierent, &, si occasio daretur, non
permissurus tantam licentiam matri, commemo-
rabant ei, quantis rebus gestis & qvantis exhau-
stis periculis fidem suam domino approbaverint
qvodqve hac de causa magnis præmiis eos dig-
natus sit: rogabantq; eam, ne omnino in con-
trarium spes suas verteret. nunc enim, qvi pe- D
riculum ab hostibus evasissent, domi ab inimicis
mactari more pecudum, nemine opem ferente.
ajebantqve, si qvidem contenti sint jam occisis
adversarii, propter innatum affectum, quo do-
minos prosequantur, patienter se laturos hanc
calamitatem; qvod si illi sævire pergerent, pete-
bant sibi dari discedendi veniam, neqve enim
nisi ipsius reginæ permissu qvæsituros sibi inco-
lumitatem, alioqvi laturos, ut ibidem in ipsa in- E
terficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum
reginæ, si, illa dissimulante, a mariti inimicis ve-
xentur. nihil enim libentius auditurum Aretam
Arabem & reliqvos tyrannos, qvam si ipsa se
privaret talibus viris, qvorum illis olim vel no-
men auditum terrori fuerit. qvod si ne hoc qvi-
dem velit concedere, & malit indulgere Phari-
sæorum cupiditatibus, saltem per castella se dis- F
tribueret. se enim, qvandoqvidem fortuna ita
perseqvatur Alexandri familiares, contentos es-
se in humili statu vitæ reliqvum exigere. Hæc &
alia multa cum dicerent, & ad miserationem tam
cæsorum qvam periclitantium manes Alexandri
invocarent, omnibus circumstantibus commo-
tæ sunt lacrymæ: sed maxime Aristobulus men-
tem suam declarabat, multis verbis matrem cor-
ripiens. Verum illi sibiipsis causa fuerunt ho- G
rum malorum, qvi fœminæ ambitione imperan-
te præter æqvum commiserunt regni habenas,
qvasi vero deessent posteri. Tum illa inops me-
lioris consilii, custodiam castellorum eis credi-
dit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machæ-
runte, in qvibus res sibi charissimas recondide-
rat. Nec multo post Aristobulum filium cum ex-

πιῶν, οἷς δὲ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, πᾶσι παρεχεῖν, καὶ ὅτι ἢ καὶ
τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς καθέλυσεν, ὡς εισ-
ήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τὰ ὑπὸ πατέρων παραδόσεων, ἅπερ
πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶ-
χεν αὐτή, τὰ τε δυνάμενα οἱ Φαρισαῖοι. καὶ γὰρ φυγάδ-
ας ἤγαγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καταπαύειν
ὁδὲν δεσποτῶν διέφερον. ἐπιστᾶσα μὲν τοῦ δὲ ἡγουμένη τῆς
βασιλείας παρῆν. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστη-
σι, καὶ τὰ ἰδίαν δυνάμιν ἀπέδειξε πολύνομα, μὴ καταπλή-
ξας τοὺς περὶ τυράννους, δὲ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν. ἠρέμει
δὲ ἡ χώρα πᾶσα παρεῖχε τοὺς Φαρισαίων. ὅτε γὰρ ἐπετά-
χθησαν τῷ βασιλίσσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀν-
δρὸς ὠργισμένους ἀνελεῖν τοὺς ὦ. εἶτα αὐτοὶ τέ-
τταρα ἐνασφαλίσασι διοχλίαι, δὲ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ'
ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, δὲ
μετ' αὐτῶν ἀριστόβουλος, εὐκαιρίᾳ γὰρ τοῖς γινομένοις δυσ-
χερῶν, καὶ δῆλος ἦν καταπαύειν ἀφορμῆς γένοιτο
μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορ-
θώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφῶν βέβαιον τῆς πίστε-
ως, πρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ἐπ' αὐτοῖς
μεγίστων ἠξιώθησαν. δὲ ἐδέοντο μὴ ἄχρι παντὸς ἐμ-
πάλιν τρέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τὸν
πολεμίων καὶ δεινῶν, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην
βοσκημάτων κεῖσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὄσης. ἐλε-
γόν τε, ὡς εἰ μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι,
ἀλλὰ πρὸς τοὺς δεσπότας γνήσιον μετρίως οἴσθαι πε
ξυμβάντα. εἰδὼς αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἢ δ' ὅτι μά-
λιστα μὴ δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. ἃ γὰρ ἂν ὑπο-
μεῖναι χωρὶς αὐτῆς προῖσθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀ-
σμένως θνήσκοντες πρὸς τοὺς βασιλείους ὡς μὴ συγ-
γνῶναι αὐτοῖς. αἰσχρὸν τε εἶναι σφῶν καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ
πρὸς αὐτῆς ἀμελήσθησαν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν δ' ἀνδρὸς ἐκ-
δεχθείησαν. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι δέξασθαί τε τὰ
ἄσκαθα, δὲ τοὺς μοναρχας, εἰ ὑποξενολογήσαιεν τοσόσδε
ἄνδρας, οἷς ἐν τάχα φρονοῦσιν δὲ τύραννοι πρὸς ἀκου-
σθέντων. εἰ δὲ μή, τόγε δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῇ
προσηκόντως ἐγνωσμένους, καταπαύσαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς
φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ ἀλε-
ξάνδρῳ οἴκῳ, αὐτούς γε μὲν ἂν ὑποδέξαι δὲ ἐν ταπεινῷ
σχήματι βιοτεύοντας. πολλὰ δ' λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς
οἶκτον τῶν πεπονθότων, καὶ τῶν κινδυνευόντων τοὺς ἀλεξάν-
δρου δαίμονας ὑπεκαλεσμένων, ἅπαντες οἱ πρεσβῦται
ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δ' ἀριστόβουλος ὅπως ἐ-
χοι γνώμιλλα ἐθήλυε, πολλὰ τὸν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ
γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αὖτοι σφῶν αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐλύων-
το, καὶ φιλαρχίαν ἐκλελυσθηκέναι γνωσκοι ὡς τὸ εἰ-
κὸς βασιλεύειν γυναικὸς ἕνεκα μὴ ἔσης ὑπὸ τρέψαντες. ἢ
δ', οὐκ ἔχουσα ὅπη πράξειε μὴ δ' εὐπρεπές, τῷ φυλα-
κὴν τῶν χωρίων σφῶν ὑπὸ δοσιν, ὅτι μὴ ὑρκανίας καὶ
ἀλεξανδρείου, καὶ μαχαιρουντος, ἔνθα τὰ πλείστα δ'
ἄξια, ἦν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἱερὸν ἀριστόβουλον,
μὴ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὑπὸ δαμασκὸν, καὶ πολεμοῦντα
δ' μνησθῆναι δ' λεγομένων, ὃς βαρὺς ἦν τῇ πόλει γείτων.
ἀλλ' ὁ μὲν ὀδὲν ἐρασσάμενος ἀσυδὴς ἄξιον ὑπέστρε-
ψε. κατὰ δ' ὅτον τὸν καιρὸν ἀγχίλεπτος πυράνης ὁ
τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυρίασι στρατιωτῶν ν',
ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, καὶ ὑπὸ τὴν ἰουδαίαν
ἀφιξόμενος. ἐπὶ ὧ στρατεικὸς ἐφίετο τὴν βασιλισ-
σαν καὶ

pectis ver sus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qvi gravis erat urbi vicinus. Sed ille, nulla re memorabili gesta, domum rediit. Per idem tempus nunciatum est, Tigranem Armeniorũ regẽ cum qvingentis militũ millibus invasisse Syriã, & brevi in Judæã esse venturum. ea fama non immerito

reginam & totam gentem terruit, miseruntq; ad eum legatos cum magni precii muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis ejus autor erat, ut Tigranem excluderent. Ibi inventum regem legati rogaverunt, ut bene sibi de regina sua deq; tota Judæorum gente polliceretur. Ille vero collaudatos, quod e longinquo venissent ad exhibendum sibi officium, jussit omnia bona sperare. Capta vero Ptolemaide, nuntiatur Tigrani, Lucullum, dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui jam in Iberiam evaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: quo cognito, ille statim domum reversus est. Post hæc cum regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo jam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus, uno comitante famulo, contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Jam dudum enim moleste ferens, quæ mater gerebat, tum vero longe magis timebat, ne, illa mortua, totum suum genus veniret in potestatem Pharisæorum: & videbat, quam ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia vero fuit ejus conatus sola uxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primum venit Agaba, ubi Galestes erat unus e potentibus, a quo perlibenter exceptus est. Sequenti vero luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res novandas esse profectum. Verum posteaquam venerunt nuncii alii super alios, quod jam hoc, jam illud castellum occupasset: nam uno incipiente, statim reliqua omnia in ejus potestatem se dediderunt: tum demum in magna consternatione fuit & ipsa regina & universa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulum, quin sibi usurparet gentis imperium: & vehementer timebant, ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur, ut uxor ejus cum liberis custodiretur in castello, quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, ut jam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim ferme dies occupavit castella viginti duo, in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum a monte Libano & Trachonitide & a tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, sperantes etiam nonnihil utilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex inspersato res novas molientem evexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Judæorum autem seniores & Hyrcanus reginam convenerunt & rogabant, ut præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim jam pene totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus; se autem non decere, etiamsi maxime ipsa ægrotet, ea superstite, consultare absque illius conscientia. periculum autem jam esse pene pro foribus. at illa jubebat eos facere, quicquid putarent reipublicæ conducere. habere eos magnam facultatem, vires gentis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim jam non admodum curæ esse rerum administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis, non multo post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, ut quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declaravit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiā, qui parum feliciter administrant respublicas.

semper enim præsentibus magis qvam futuris intenta, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neqve ab honestate neqve a justitia deduci voluit. Familia tamen ejus in tale incurrit infortunium, ut potentiam, qvam sibi multis fudoribus & periculis paraverat, propter hujus non muliebres cupiditates paulo post amiserit: qvia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: qvin & post obitum ejus ex reliqviis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen qvam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atqve hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν χρήσιμον ἀεὶ μᾶλλον, καὶ πάντα δεύτερα τῆς εὐμηδίας ἐγκρατῶς ἄρχῃ, ἔτε καλῶ, ἔτε δικαίῳ ἕνεκά γε τούτων ἐπερρέφετο. εἰς γοῦν ἔτ' τὸ ὄπισθεν αὐτυχίας τὰ πράγματα ὠθείσησεν, ὥστε ἰσχὺν μὴ τελείων κινδύνων καὶ παλαιτορίων ὠθιεκτήσατο δυναστείαν, θηλυμία τ μὴ πρεσκόντων γυναικὶ, χρόνοις ὑ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἔθνος αὐτ τ αὐτῆς γνώμαν προσθεῖσα, τῶν δὲ δεχομένων ἔρημον τ προηγαμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ἢ ἐνέπλησε τ περιοχῆς ἐξὸν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τῶν πλείστων τὸ βασίλειον. ὑ μὲν ἀλλὰ καὶ πρὸ ὀλίγου ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν ἐν τῇ Ἀλεξάνδρᾳ, ὧδε εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς περὶ τ βασιλείας πόλεμος· καὶ ὡς συμβάντες ἔκρινον βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ ἀντιπάτρου καὶ γλαύκου, ἐ τίνα τρόπον εἰς λαμπρὸν ἦκεν καὶ δυνάμεων ἅμα τοῖς πᾶσι προέχθη, ἐ ὑρκανὸς φυγὴ πρὸς ἀρέταν τ τ ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιαίτης γίνεται τῷ ἱεροσολύμων. Κεφ. γ.

Τρικαῖος καὶ ἀριστόβουλος πρεσβεύσαντες πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τ βασιλείας ἀνομολογούμενοι. Κεφ. ε.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήσας χρημάτων τὰ φέροντα παρέλαβεν. Κεφ. ς.

Ὡς ἱεροσολύμων τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν, ἐ τ κάτω πόλιν, ἐ περὶ τ ἰουδαίας αὐτῆς. Κεφ. η.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσας ἐπὶ πέτραν βασίλειον ἦκεν τ ἀράβων, ἀντίπατρος πάθη τ ἄρωβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος. Κεφ. θ.

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ἐ εἰς Ῥώμην πομπικλειωθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς φυγόντα ὑκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια.

Κρίσπος καὶ τ ἐπιπάρθους στρατείαν εἰς τ ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τ ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ πομπηΐου εἰς ἕτερον, ἐ σκηπίων εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, ἐ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου δραστεία καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε.

Καίσαρος δόγματα συγκλήτου περὶ τ πρὸς ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις.

Ὅτι ἀντίπατρος τοῖς παροῦσι ἡρώδην μὲν τ τ γαλιλαίας προέγουσιν, φασαήλῳ δ' ἐπίτροπα τὴν ἱεροσολύμων ἐ ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρώδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.

Ὡς κάσσιος τὴν τῶν ἰουδαίων σκάπτουσι, καὶ πάλαι τὰ παρ' αὐτῶν ὠφελήματα. Κεφ. ιη.

Ὡς μάλιχος σκιρτεύων, ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.

Ὡς ἡρώδης φασαήλου ἐπιτίλαυτος αὐτῷ κασσίῳ τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ.

Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστόβουλου βοηθοῦντα ὧδε ἐ τοῖς τυράννου ἡρώδης ἀπαντήσας τρέπει τε ἐ τῆς ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.

Ὅτι ἡρώδης ἐν βιβλίοις ὠφελημένος πολλοῖς χρήμασιν ἐλεύθερον αὐτῶν, λάθ' ἕτ' τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ βουλήθητος ὑκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.

Πῶς ὑντώνιος εἰς συρίαν ὠφελημένος ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ.

Στρατεία παρθων εἰς συρίαν, καθ' ὃν τὸν ἀριστόβουλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγεν. Κεφ. κδ.

Ὡς οἱ παρθοι ὑρκανὸν ἐ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.

Ὡς ἡρώδης εἰς τ ῥώμην ὠφελημένος αὐτοδεκτος ὑπὸ τ συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας. Κεφ. κς.

Ἐκπλους ἡρώδου ὑπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ.

Πῶς ὑπὸ σωσίου καὶ ἡρώδου ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη.

HÆC

HÆC JOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Poſt contentionem de regno inter Ariſtobulum & Hyrcanum conventum eſt, ut Ariſtobulus regnaret; Hyrcanus privatam vitam degeret. CAP. I.
Antipatri genus, & qvomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis paraverit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.
Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma. CAP. III.
Hyrcani & Ariſtobuli legationes a Scauro petentes auxilium. CAP. IV.
Qvomodo Hyrcanus & Ariſtobulus apud Pompejum de regno diſceptaverint. CAP. V.
Qvo ſtratagemate Pompejus caſtella occupaverit. CAP. VI.
Hieroſolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.
Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat. CAP. VIII.
Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſvaſu cum eo fecit. CAP. IX.
Alexander a Gabinio victus in qvodam caſtello oppugnatur. CAP. X.
Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Judæa captus, a Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.
Craſſi contra Parthos ducentis per Judæam iter & ſacrilegium. CAP. XII.
Pompeji in Epirum, & Scipionis in Syriam adventus. CAP. XIII.
Cæſaris in Ægyptum expeditio, & qvam fideli Judæorum opera adjutus ſit. CAP. XIV.
Antipatri res geſtæ, & cum Cæſare amicitia. CAP. XV.
Cæſaris literæ, & ſenatusconſulta de Judæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & qvod Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius, afflictis Judæis, inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes juſſu Caſſii Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium, auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum e Judæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, qvo factum eſt, ut ille accuſatores ejus non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam provinciam veniens, Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captivos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ a Senatu Judææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia navigatio & pugna adverſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus a Soſio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS QVARTUS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conventum est, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatum vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc, qvæ deinceps consecutæ sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes, qvam ne qvid vel per ignorantiam vel per oblivionem prætermittamus. Nam qvi historiam & rerum propter antiqvitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent qvidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum qvicqvid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem seqventes fallant & inducant in errorem aliqvem. Cum igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: &, commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex ejus militibus ad fratrem transfugerunt. qvo facto, Hyrcanus in arcem confugit. in qvam custodiendi filii & uxor Aristobuli a matre ejus depositi fuerant, ut ante diximus. reliqvi etiam ejus factionis homines, cum victoris metu intra septum fani se recepissent, brevi deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in qvib. obtinuit Aristobulus, ut regnaret, & fratrem sineret in otio frui, qvæ illi obvenerant, facultatibus, & privatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptaq; fide, junctisq; dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter privatus in ædes Aristobuli.

Κεφάλαιον ά.

Ἀριστόβουλος ἐπὶ Ὑρκανῷ τῷ τῆς βασιλείας πόλεμος, ἐφ' ᾧ συμβάντι ἐκεῖνον βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ προσεχῆ νῦν ἐρεῖν μέλλομεν, οὐκ ἄλλο τινὸς, ἢ δι' ὃ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἁμάρτημα τῆς μνήμης, προθυμούμενοι. τὴν μὲν ἰσοτιμίαν καὶ τὸ μήνυσιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα δίδωμεν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δή ποτ' ἐστὶν ἔχειν τὸ ἐνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἔχειν, ὡσὰν μή τις χάρις τινὸς, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν περιλαμβάνουσιν. πάντων δὲ μᾶλλον, τῆς ἀκριβείας τὰς συγγραφεῖς σχολάζειν δεῖ, καὶ δι' ἣν παλαιὰν λέγειν τοῖς πρεσβυτέροις ἐξουσίαν αὐτοῖς, πιστεύειν αὐτοὺς μέλλουσι. δεξαμένου τοίνυν τὴν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανοῦ τὸ μὲν τρίτον ἔτος τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς πρὸς πεντήκοντα ῥωμαίων Ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντων Κόϊντου ὁρτησίου καὶ Κόϊντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπικαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὗ γενομένου, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατέρχεσθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὼς προειρήκαμεν. καὶ τοὺς ἀντιστασιώτας ὁ καταφυγόντας εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον, αἱρεῖ προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἐχθραν ὅτι τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὲ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, ἐκ παρατάσεως δὲ πληθὺς παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν δὲ Ἀριστοβούλου.

Κεφά-

Κεφάλαιον ϛ'. A

Περὶ ἀντιπάτρου τοῦ ἡμῶν αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον τὴν λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιέχθη, καὶ ὑρκανὸν φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & qvomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis paraverit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΙΛΟς γάρ τις ὑρκανοῦ ἰδουμαῖος ἀνὴρ ὀνόματι ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ σπουδαστής, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, ἔτι εἶναι φησὶν ἐκ τῶν πρώτων ἰουδαίων, τῶν ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφιγμένων. ταῦτα γὰρ λέγειν χαριζόμενος ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν ἰουδαίων ἐκ τύχης ποτὲ γενομένῳ. ὅπως δὲ καὶ κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. ἦν οὖν οὗτος ἀντίπατρος ὁ ἀντιπάτρου τοῦ πρώτου τοῦτο ὄνομα καλουμένου, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὃ τοῦ νῦν ἡμῶν. ὃν ἀλέξανδρος ὁ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς ἰδουμαίας, πεποιῆσθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους αὐτῷ ἄραβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τὴν οὖν ὑπ' ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήτι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑπονοίας ἀφ' ἑκάστου κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τῶν ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων βιᾶσθαι ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτῆς ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν ἀπὸ ἐνιαυτοῦ διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν πιθόμενος διετέλει τοὺς λόγους, ἐπὶ κινδυνώδει τῇ ζωῇ, εἰ μὴ φυλάξαιτο πολίους αὐτὸν ἐκποδών. τοῖς γὰρ φίλοις ἀριστοβούλου μηδένα ὀφλισκάνειν κύριον ἐλέγχου συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, ἐπὶ διαβολῇ δὲ ὑπιστάμενος ῥᾳδίως. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸν τὸ ἄπταιστον καὶ τὸ περιφανὲς τῆς διανοίας, τοὺς ἀρίστους ἀνθρώπους καὶ ἀνανδροτάτους ἐδόκει. τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, θρασὺς καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἃ προσέχοντα εὕρισκε τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, ἃ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας παλαιούμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ὑγκείμενος πεῖθαι, πρὸς ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἐσπουδακὼς συμμαχεῖν. ὑπισχνεῖτο. ὃ δὴ καὶ αὐτὸς ἀκούων ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἐστὶ δὲ ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτον ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λαμβάνοντα πίστεις, ὡς οὐκ ἐπιδώσοι τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτὸν γενόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ἐπανέρχεται πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον ἀφανίσας αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ἐπελθὼν νύκτωρ, καὶ πολλὰ ἀνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δ' ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, καταπείθει τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρακαλεῖν, καὶ ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας πιὼν καὶ συνὼν αὐτῷ, ἅμα καὶ δωρεὰς προϊέμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἄλλα καὶ ὑρκανὸς ὑπισχνεῖτο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῶν ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λίβιας, θαραβασὰ,

ANicus autem qvidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: qvamvis Nicolaus Damascenus hujus genus deducat a primatibus Judæorum, qvi in Judæam venerunt e Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, qvem fortuna ad Judæorum regnum evexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem, qvo pater ipsius, nomine: qvem ab Alexandro rege & ejus uxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisqve eos sibi conciliasse muneribus. Itaqve minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancullariis obtrectationibus effecit, ut contra illum potentiores Judæorum conspirarent, iniqvum esse dictitans sinere Aristobulum incubare usurpato per injuriam imperio, ex qvo ejecisset fratrem natu majorem, eumqve ætatis prærogativa spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assidue, addens, ne vitam qvidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunqvam non consultare, qvomodo, eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, qvod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret, qvæ qvidem animi lenitas & qvietis amor paravit ei opinionem ignaviæ. at Aristobulus plane contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moveri suis monitis, non destitit, tamen qvotidie novas de fratre criminationes fingere, qvasi insidiaretur vitæ illius. tandem urgendo ægre obtinuit, ut assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum qvoqve pollicitus auxilium: idqve eo facilius impetravit, qvod Judææ confinis sit Arabia. præmittitur itaqve Antipater ad regem, accepturus ab eo fidem, qvod inimicis non dediturus esset suum supplicem: qvod ubi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reversus est Hierosolyma: & non multo post, assumpto eo, noctu urbem egressus, magnis itineribus pervenit in urbem, qvæ Petra dicitur, apud qvam erat Aretæ regia: & qvod esset regi amicissimus, rogabat eum, ut Hyrcanum in Judæam restitueret, & instando qvotidie dandoqve munera tandem persvasit. Hyrcanus qvoqve pollicitus est, si ope ejus reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, qvæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Livias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισσα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens qvinqvaginta millia pedeſtris ſimul & eqveſtris exercitus, moxqve vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem, adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adjuvante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas, admotis tam Judæorum qvam Arabum exercitibus, acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur, inſtante azimorum feſto, qvod Paſcha vocamus, optimates Judæorum, relicta ſua regione, fugerunt in Ægyptum. Qvidam autem Onias vir juſtus & Deo carus, qui aliqvando ſiccitatis tempore impetraverat piis precibus pluviam, tunc in latebras ſe abdidit, civile bellum præſentiens. hunc in caſtra adductum Judæi rogabant, ut, qvemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc devoveret diris Ariſtobulum, & qvotqvot ejus factionem ſeqvebantur: id cum diu recuſans cogeretur a turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus univerſi hujus mundi rex, qvoniam & hi, qui mecum ſtant, tuus ſunt populus, & qvi oppugnantur, tui ſacerdotes ſunt, precor, ut neqve hos contra illos, neqve illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum qvidam ex Judæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, qvam crudelitatem Deus ultus eſt continuo, cædisqve Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſupervenit Paſcha, in qvo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. qvibus qvia carebant obſeſſi, rogaverunt ſuos tribules, ut, accepta, qvantam poſtularent, pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis vero pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi jubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem e muro demiſerunt precium; at illi, accepta pecunia, non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, ut, non ſervata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem, qvibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, oraverunt Deum, ut pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita ut tritici modius veniret drachmis qvindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβιώσεται πρὸς ἱεροσόλυμα.

Τούτων αὐτῷ τ' ὑποχέσεων γενομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον, μεθ' ἑπτακοσίων ἱππότων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, ἃ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἐφυγὼν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τ' ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τ' ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσεδρεύων καὶ ὁ δῆμος τοῦ ὑρκανοῦ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τ' ἱερέων ἀριστόβουλον προσεμένοντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τ' ἀράβων καὶ τ' ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γενομένων κατὰ τ' καιρὸν τὰ τ' ἀζύμων ἑορτὴν ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τ' ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὔσης ἠύξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, ἃ γενόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὕσεν, ἐκρύψε αὐτὸν διὰ τὸ τ' ταῦτα ὁρᾶν ἁπιμένειν. ἀναχθέντα δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τ' ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, ἵν' ὅτως ὁρᾶς καὶ ἀριστόβουλε καὶ τ' συνιστασῶν αὐτῷ ἐπιθῆται. ἐπεὶ δὲ ἀντιλέγων καὶ ὠθούμενος διαθῆ τοῦ δ' πλήθους, στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τ' ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμὲ νῦν ἑστῶτες σὸς δῆμός ἐστι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνους ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἃ ἔτι ὠθαλεῖν εἰς πόλεμον ἀγαγεῖν. καὶ τὴν μὲν παροῦσ' εὐχὴν ἀθείσαντες οἱ πονηροὶ τ' ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοὺς ὠθαλοιῆμα ἐπεμορέσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον ἐσπεῖσατο δ' ὀνίᾳ φόνῳ τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τ' ἱερέων καὶ δ' ἀριστοβούλου, σωθῆναι τὴν ἑορτὴν ἀπιθείαν τοῦ καλουμένου φάσκα, καθ' ἣν ἐθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. λιπαρούντες δὲ θυμάτων οἱ ἐκ τὴν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοὺς τὰς ἐμφύλους ὠθαλοιᾶς, χρήματα λαβόντας ἀντὶ τ' θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τ' δὲ, ἃ βέλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύοντων, προσθύμως ὅτι ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέσχοντο, καὶ διὰ τ' τειχῶν καθιέντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς ἔτι πονηρίας ἦλθον ὥς τι ὠθαλεῖν τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ ὠθαλόντας τοῖς δεομένοις. ὠθαμανθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκην αὐτῶν ἐκπράξαι ὠθ' τ' ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ὑπέπεμψας, τὸν καρπὸν ἀπᾶσαν τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον δ' σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Υρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος πρεσβείαν πρὸς σκαῦρον πέμπουσι συμμαχίας.

Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρηκότας ἀφῆκεν, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ὡς δὲ καὶ ἐγγὺς ἦν πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχίαν αἰτησόντων ἑκατέρου. ὑπισχνοῦντο δὲ, ἀριστόβουλος μὲν, ὃ δώσειν πάλαντα, ὁ δ' ὑρκανὸς τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρεσβεύσας τ' ἀριστοβούλου τὸν ἔχοντα καὶ εὐποροῦντα χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχον λίαν, καὶ μετριώτερον ἠξίου τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης λίαν, καὶ γλίσχρος καὶ ὑπὲρ μείζονων τ' ἄπιστον πρᾶττεσθαι ἐπαγγελίαν. ἐδόκει δὲ ἰσχυρὰν καὶ βίᾳ πάλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ἰσχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας σκευαλεῶν μὲν καὶ ναβαταίων πλήθους, οὐκ εὐπρεπὲς πόλεμον ἀρχομένῳ. τούτῳ τοίνυν προσθέμενος ἀφῃρεῖτο τὰς προσημένας αὐτῷ πόλεις, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τ' πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τ' ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδεχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε δρέπειν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅπι τ' καλλίμωνα παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τ' πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τ' βασιλείας διαφερόμενοι.

Μετ' οὐ πολὺ δ' πομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ κοίλης συρίας ἅπιντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ φοινίκης, καὶ ἐκ τ' ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δ' δώρου καὶ στράβων ὁ καππαδόξ λέγων ἅτως, ἦλθε δ' καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρύσων τετρακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τ' ἰουδαίας ἔτι ἄμπελος, ἔτι κῆπος, τρυφὴλιον ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. ὅτε μὲν οὖν τὸ δῶρον ἰσορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ δ' διὸς τ' καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τ' τ' ἰουδαίων βασιλέως. ἐπιμήθη δ' ἔναγες, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τὸν λέγεται πέμψαι τ' ἰουδαίων δυνάστην. μετ' οὐ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δ' ὑπὲρ ἀριστοβούλου. οἳ δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβίνιόν μὲν πρότερον, σκαῦρον δ' ὕστερον, τὸν μὲν τριακόσια, τὸν δ' πεντακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τότε αὐτῷ καταστὰς ἀζων. κελεύσας δ' ἦκεν τὸς ἀμφισβήτας, ἐνίστατο δὲ ἕκαστος, ἀναλαβὼν τ' δυνάμιν ἐκ τ' χειμαδίων, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν δαμασκηνὸν, καὶ τὸν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν ἐν ὁ κυζικηνὸς ἐπεῖχεν ἀντίοχος. καὶ τὸν πτολεμαίου τοῦ μινναίου χώραν κατενόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ὀδὲν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οὗς περ καὶ κηδείων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

CAP. IV.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes a Scauro petentes auxilium.

Interea Pompejus Scaurum miſit in Syriam, ipſe in Armenia diſtentus bello, qvod adhuc gerebat contra Tigranem. ille vero ubi Damaſcum venit, recens captam a Metello & Lollio, properavit in Judæam continuato itinere. huic legati facti ſunt obviam, tam ab Hyrcano qvam ab Ariſtobulo, utriqve petentes ſocietatem & auxilium. & cum Ariſtobulus polliceretur qvadringenta talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præſtari facilius. alter vero pauper erat ac tenax, & cum majora qvam frater impetrare cuperet, tamen non ſatis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare urbem adeo munitam & validam, qvam profugos repellere & Nabathæorum turbam, præſertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur cauſas, accepta ab hoc pecunia, obſidionem ſoluit, denuntians Aretæ, ut recederet, ni pareat, declarandus hoſtis Rom. populi. Et Scaurus qvidem Damaſcum reverſus eſt: Ariſtobulus vero cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus eſt: & congreſſus cum eis apud locum, qvem Papyronem nominant, prælio vicit, cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter qvos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

CAP. V.

Qvomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompejum de regno diſceptaverant.

Non multo autem poſt, cum Pompejus Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam, præſto fuerunt ei legati ex univerſa Syria & Ægypto atq; Judæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, vitem auream qvinqvies centum talentorum. meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum qvatuor millibus: & ex Judæa ſive vitis, ſive hortus, qvod opus τρυφὴ, id eſt delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Jovis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri regis Judæorū: exiſtimabaturqve qvingentis talentis. fertur autem miſſum a dynaſta Judæorum Ariſtobulo. Paulo poſt iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo, qui etiam accuſabat eos, qvi acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille ter centum hic qvadringenta talenta, hos qvoq; inimicos ei faciens. qvi cum juſſiſſet eos ad ſe diſceptatorem venire, ineunte vere, copiis ex hybernis revocatis, in Damaſcenum agrum profectus eſt: obiterqve arcem in Apamia diruit, qvam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem conſideravit, viri noxii non minus, qvam fuerat Dionyſius Tripolitanus, qvi ſecuri percuſſus eſt, affinitate etiam ei conjunctus,

mille tamen talentis iſte redemit ſe a ſupplicio, A qvæ Pompejus erogavit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cujus tyrannus erat Silas Judæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatoqve medio monte, in Cœleſyriam veniens, a Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Judæos audivit, & eorum principes: qvi inter ſe diſſidebant, Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab utroqve. Ajebant B enim ſe nolle eſſe ſub regibus, qvod patrium inſtitutum habeant, ut ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe qvidem e ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in ſervitutem ſubigant. Hyrcanus autem qverebatur, qvod cum major natu eſſet, privaretur prærogativa ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera a fratre uſurpata per vim omnia. C hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atqve natus ad violentiam. Atteſtabanturqve illi hæc dicenti plus qvam mille ex Judæorum optimatibus, qvos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidiſſe eum e principatu ajebat propter ignaviam, qvod natura ad nihil eſſet minus idoneus qvam ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se vero neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione vero uti, qua & pater ipſius Alexander uſus ſit. &, in teſtimonium citabat qvosdam juvenes faſtuoſos, e vobis omnibus propter purpureas veſtes, capillitii curam, & phaleras ornamentaqve E cætera: qui hoc cultu tanqvam ad pompam & non ad judicium venerant. Pompejus vero, his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placide: promittens ſe venturum in eorum ditionem, qvam primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim juſſit eos qvietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus in- VI. tercluderet ei tranſitus. nec tamen ullam apud F eum invit gratiam. non expectatis enim Pompeji promiſſis, profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Judæam ſe contulit.

χιλίοις μάλιστα παλάντοις ἐξωνησαμένης τὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, οὓς πομπήϊος τὸς ϛρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διείργον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συριαν προσιππεύομενος συρίαν, ἀπὸ τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὴ καὶ τῶν ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ πρὸς τὰ ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριϛόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος ἑκάτερος. τὸ μὲν γὰρ ἀξιῶν βασιλεύειν, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς θεὸν προκρίνειν. ὄντας δὲ τούτους ἀποϕαίνειν τὸν ἱερέων εἰς ἄλλο μεταγαγεῖν ἐθνος ζητοῦσι, ὅπως καὶ ϐέλτιοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσϐύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσϐεῖον καὶ ἀριϛοϐούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος ὃ χώρας ὑφ' αὐτῷ, τοῦ δὲ ἄλλου ϐιάλαϐος ἀριϛοϐούλου. πρός τε καταδρομὰς τὰς ἀπὸ τούτου ὁμόρους, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, ὃ τὸν εἶναι τὸ συνήσοντα διέϐαλεν. ὅσοι δὲ ἀποδημίαν λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ ϐίαιός τε καὶ παρακρούσεως ἐπῆρχεν. σωμηγόρουν δὲ αὐτῷ πεῖσαι λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀνεπίτηδες ϖαιδεύσαντος. ὁ δὲ μὲν σκῆψιν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τοῦ σκεῦος φύσιν ἠπάτα ἀπράκτον ὄντα, καὶ ἀβέϐαιόν τ' εὐκατάφρονητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόϐῳ δὲ μὴ πρὸς ἄλλος μεταϐολίαν τῶν ἀρχῶν, ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ ἐπελθεῖν. προσαγορεύειν δὲ αὐτὸν, ὅτε ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα. καὶ δὴ μαρτυρας τούτων σκάλητὰς νεὰς καὶ ϖοδαρικοτέρας, ὧν ἐϖοδελυτίζοντο τὰς ϖρῳρείδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐν δίκῃ ὑφέζοντες, ἀλλ' ὡς εἰς ϖομπὴν πρόϊοντες ὑπεκρίνοντο. ϖομπῇος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ κατηγορὰς ἀριϛοϐούλου ϐίαν, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε θαλεχθεὶς πράως, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε θαπτάξειν ἕκαστα, ἐπειδάν τὰ ναϐαταίων πρῶτον ἴδοι. τέως δὲ σκηλώσειν ἡσυχίαν ἄγειν, ἱερατεύων ἅμα τὸ ἀριϛόϐουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποτέμνηται καὶ θαπλοϊδεύῃ τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι ὃ τὸ ἐξ ἀριϛοϐούλου ὡμόμνυον. ἀνὰ μέσον δὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ ϖομπήϊος, εἰς ἥλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupaverit.

QVare offenſus Pompejus, aſſumpto exercitu, qvem in Nabathæos paraverat, & G excitis a Damaſco cæteraq; Syria copiis auxiliaribus, aliisqve Romanis legionibus, qvæ ductum ejus ſeqvebantur, contra Ariſtobulum movit. Ut vero præterita Pella & Scythopoli pervenit Coreas, ubi Judææ mediterranea verſus eſt initium, invenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium, eo qvia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſivit illum ad ſe per nuncios. ille vero, multis ſvadentibus, ut caveret bellum a Romanis, deſcendit: & cum de jure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeji rurſum in arcem ſe recepit. idqve iterum & tertio fecit, ſimul

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ϖομπήϊος ϛρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια ϖαρέλαϐεν.

ΟΡγίζεται δὲ ὁ ϖομπήϊος καὶ τὸν ὁδὸν τὸς ναϐαταίους ἀναλαϐὼν ϛρατιὰν, ἔκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὁπλιζομένων, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑϖαρχουσιν αὐτῷ ξωμικῶν ταγμασιν, ἐϛράτευσεν ὁδὸν τὸν ἀριϛόϐουλον. ὡς δὲ ϖροέϐαλεν ϖέλλαν καὶ σκυθόϖολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥτις ἐϛὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διεξιόντι τὸν μεσόγειον, ἐνταῦθα ἔϛι ϖεκαλλὲς ἔρυμα, ἐϖ' ἄκρου δ' ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριϛοϐούλου συμϖεφευγότος, ϖέμψας σκέλλοντα ἦκεν ϖρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ϖροϐαινούσης ϖολλῶν μὴ ϖολεμεῖν ξωμαίοις κάτεισι, καὶ διαλογησάμενος ϖρὸς τὸν ἀδελφὸν ϖάλιν εἰς τὴν ἀκρόϖολιν ἀναϐαίνει ϖομπηΐου συγχωρήσαντος. καὶ δὶς ἐϖοίησε τοῦτο εἰς, ἅμα μὲν

μὴν τ̃ κηλακηνῶν ἐπ' αὐτὸ φέρει τ̃ βασιλείας ἐλπίδα, A
ἐς πᾶς ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε πομπήϊον ὑπαντᾶν
ὑποκρινόμενον. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα
ὑπῆρ δὲ μὴ καθαλύειν αὐτὸν, ἀλλ' ἐς τὸ πολεμεῖν ἀφορ-
μὴν αὐτῷ παρασκευάζόμενον, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν
εἰς ὑρκανὸν μεθίσηται. κελεύοντος δὲ πομπηΐου παρδί-
δόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς φρουράρχοις ἐπιστέλλειν τῇ
ἑαυτ̃ χειρὶ, παρδέχεσθαι δ' ἄλλως ἀφίστατο, πείθεσθαι
μὴν, δυσπαραχέτων δ' ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ B
ἐν παρασκευῇ δ' πολεμεῖν ἐγίνετο. καὶ μετ' ὀλίγον πομ-
πηΐου γραπταὶ ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, κατ' ὀδὸν ἀφικάμενοι
τινες ἀπήγγειλαν τὸν μιθριδάτην τελευτῆσαι ὑπὸ τοῦ
Φαρνάκου τ̃ παιδὸς αὐτ̃ βιαιοθανάτῳ.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

ΣΤρατοπεδευσάμενος δὲ πρὸ ἱεριχοῦντος, ἔνθα τὸν C
φοίνικα τρέφεσθαι συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον
μύρον ἀκρότατον, ὃ τ̃ θαμνων τεμνομένων ὀξεῖ λί-
θῳ ἀναπηδᾷ ὥσπερ ὀπὸς, ἑωθεν ἐπὶ ἱεροσόλυμα ἐχώ-
ρει. καὶ μεταμοίρας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομ-
πήϊον. καὶ χρήματα δίδοὺς, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν
εἰσδεχέσθαι, παρεκάλει παύσασθαι δὲ πολέμου, καὶ
πράττειν μετ' εἰρήνης ὅτι βέλεται. συγχὼρεῖ δ' πομπήϊος
αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει δὲ χαβίνιον καὶ γραπτὰς, ἐπί τε τοῖς D
χρήμασι καὶ τῇ πόλει, ἃ μὲν ἐπράχθη τι τούτων,
ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ χαβίνιος τ̃ς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς,
καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ̃ ἀριστοβούλου γραπτῶν
ὧν ἐπιτρεψάντων τὰ συγκείμενα ψεύδ. ὀργὴ δ' ἐπὶ
τούτοις πομπήϊον λαμβάνει, καὶ τὸν ἀριστόβουλον ἐν φυ-
λακῇ καθίστησιν, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὴν πόλιν ἐρχεται, τὰ μὲν
ἄλλα πάντα ἔσων ὀχυρὰν, μόνῳ δ' τῷ βορείῳ μέρει
φαύλως ἔχουσαν. ἐπῆρχε γὰρ αὐτὴν φάραγξ βα-
θεῖα τε καὶ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λι- E
θίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ πεπερισμένον.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κράτος τὸ ἱερὸν ἔντὸς πόλιν, καὶ περὶ τ̃ς θεοσεβείας αὐτ̃.

ΗΝ δὲ τ̃ ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, ἀλλ' ὁμονοούντων
περὶ τ̃ ἐνεστώτων, ἀλλὰ τοῖς μὲν δόκει παρδί- F
δόναι πομπήϊῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ ἀριστοβούλου
φρονοῦντες. ἀποκλείσθαι τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τῷ
καίσαρος ἔχεσθαι δεδεμένου. φάσαντες δ' οὗτοι τὸ
ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τάνουσαν ἀπ' αὐτ̃
γεφύραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν διατε-
θησόμενοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμενοι τὴν γραπὰν, ἐπε-
χείρησαν πομπηΐῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομ-
πήϊος δ' πείσαντα τὸν γράτηγον πέμψας σὺν γράτῳ, G
τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, καὶ τὰς οἰκίας
τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσαι ἐκ τοῦ ἔξω, πρὸ τ̃ ἱεροῦ ὠχύ-
ρου. καὶ τὰ μὲν πρῶτα, λόγους συμβατηρίους τοῖς
ἔντὸς προσέφερεν. ἀκ ὑπακουόντων δ' εἰς ἃ προσ-
εκαλεῖτο, τὰ περὶξ ἐτείχιζε χωρία, πρὸς ἅπαντα
ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δ' ἐνθεν
ἐστράτοπεδεύετο, κατὰ τὸ βόρειον δ' ἱεροῦ
μέρος, ὅθεν ἦν ἐπιμαχον. ἀνεῖκε δ' καὶ ἐνέπρησε μεγάλοι πύργοι, καὶ πᾶς φρος ὁ ὀρώρυκτο, καὶ
βαθεῖα περιεῖχετο φάραγξ. ἀπερρώγει γὰρ καὶ
τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τ̃ς γεφύρας ἀναπεπταμένης

spe regni Pompejo obsecundans, & omnia ejus imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu, ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Jubente autem Pompejo, ut traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non traditurus alioqvin: paruit qvidem, sed ægre ferens secessit Hierosolyma qvasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo post Pompejo ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius e Ponto, Mithridatem a filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cum prima castra habuisset apud Hierichuntem, ubi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum provenit inter ungventa præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus, succi in modum scatens, mane seqventi movit inde versus Hierosolyma. Tum vero Aristobulus ante actorum pœnitens obviam ei venit, &, oblatis pecuniis, etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat, ut, omisso bello, qvicqvid vellet, pacate ageret. Pompejus vero, data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qvi tamen re infecta, rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompejo movit stomachum, &, additis Aristobulo custodibus, ipse ad urbem properat, cætera qvidem probe munitam, tantum e septentrionali latere injuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum, ambiens, qvod muro valido e saxo structo cingitur. VIII.

CAP VIII.

Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, urbanis, qvid opus esset facto, non consentientibus. nam qvidam censebant urbem Pompejo dedendã: Aristobuli vero factio excludi eum jubebat & bellum parari, eo qvod illum haberet in vinculis. hi prævenientes alteros templum occupant, &, præciso ponte, qvi in urbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi, intromisso exercitu, tradiderunt Pompejo urbem & regiam. Ille Pisoni legato suo, misso eo cum parte exercitus, & urbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaqve propinqva ædificia muniebat, & primum conditiones pacis eis obtulit: qvas cum non admitterent, omnia, qvæ circum erant oppugnationi paravit, Hyrcano alacriter suppeditante, qvicqvid usus posceret. Pompejus vero a septentrionali templi latere, qvod maxime erat oppugnationi obnoxium, admovit milites. erant autem hac qvoqve parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem, qvæ templum cingebat. nam etiam versus urbem abrupta erant omnia, sublato ponte,

BIBL. UNIV. UTENSIS

bantur omnia: quibus etiam plebs parere jussa A
est: & si qvid constitutionum Hyrcanus socer
abrogaverat, qvas Pharisæi juxta majorum tra-
ditiones induxerant, id totum sancitum est de-
nuo. Nomen igitur regni erat penes reginam,
penes Pharisæos vero administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem procu-
rabant. qvædam tamen etiam per se providebat
mulier & magnum mercede conductorum mili-
tum alebat numerum, viresqve suas ita auge- B
bat, ut terrori esset circumvicinis tyrannis &ob-
sides ab eis acciperet. Et qvod ad reliqva attinet, qvieta erat ejus ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam, ut necaret illos, qui Alexandro autores fuerunt sumendi de octingentis simul viris supplicii: moxq; unum ex his jugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores convenientes in regiam, C
& cum his Aristobulus, præ se ferens, non placere sibi, qvæ fierent, &, si occasio daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei, quantis rebus gestis & qvantis exhaustis periculis fidem suam domino approbaverint qvodqve hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabantq; eam, ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim, qvi pe- D
riculum ab hostibus evasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. ajebantqve, si qvidem contenti sint jam occisis adversarii, propter innatum affectum, quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem; qvod si illi sævire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neqve enim nisi ipsius reginæ permissu qvæsituros sibi incolumitatem, alioqvi laturos, ut ibidem in ipsa in- E
terficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si, illa dissimulante, a mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliqvos tyrannos, qvam si ipsa se privaret talibus viris, qvorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. qvod si ne hoc qvidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se dis- F
tribueret. se enim, qvandoqvidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliqvum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miserationem tam cæsorum qvam periclitantium manes Alexandri invocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed maxime Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verum illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qvi fœminæ ambitione imperante præter æqvum commiserunt regni habenas, qvasi vero deessent posteri. Tum illa inops melioris consilii, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in qvibus res sibi charissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qvi gravis erat urbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta, domum rediit. Per idem tempus nunciatum est, Tigranem Armeniorũ rege cum qvingentis militũ millibus invasisse Syriã, & brevi in Judæã esse venturum. ea fama non immerito

πειθεν, οἷς ὁ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, πιθαρχεῖν, καὶ ὅτι ἂν καὶ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς καταλύσειεν, ὡς εἰσηνέγκαν οἱ Φαρισαῖοι κατὰ τὴν πατρώαν εὐδοξίαν, ἅπαντα πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τὴν τε δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι. καὶ γὰρ φυγάδας ἐκάλουν, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καταπαύειν ἐδύνατο δεσποτῶν διάφορον. ἐπιεικὴς μὲν τοι ὁ ἡγεμὼν τῆς βασιλείας ἐφύετο. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς περιόντας τυράννους, καὶ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν. ἡσύχαζε πᾶσα παρεκτὸς τῶν Φαρισαίων. ὅτι γὰρ ἐπιτήδειον τὴν βασίλισσαν, πιθανοῦντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ συμβουλεύσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὠ. εἶτα αὐτοὶ τῶν ἕνα σφάττουσι διωβολίου, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν ἀριστόβουλος, εἰκὸς γὰρ τοῖς γινομένοις δυσανασχετῶν, καὶ δῆλος ἦν καταπλήξει φόβου τοιοῦτος μὴ δίκην ἐπιτρέψων τῇ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὴν σφῶν βεβαίωσιν τῆς πίστεως, πρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ἀπὸ αὐτῶν μεγίστων ἠξιώθησαν. καὶ ἐδέοντο μὴ ἄχρι παντὸς ἐμπαλιν τρέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ ἐκ πολεμίων καὶ δήμων, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὄντος. ἐλεγόν τε, ὡς εἰ μὲν δεήσειεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, δίδοσθαι πρὸς τοὺς δεσπότας γνώσιον μετρίως οἱ σὺν τοῖς ξυμβάσεσι. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μεπεναι, ἥδιστ' ἂν μᾶλλον μὲν δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. ἐπεὶ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς προῖσθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμένως ἀποθνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτοῖς. ἀρχῆς τε εἶναι σφῶν καὶ τῆ βασιλίσσῃ εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελήσθησαν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν δ' ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι δρέπανα τὰ ἄροτρα, καὶ τὰς μοναρχὰς, εἰ ἐπιζευολογήσαιμεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἐπὶ τάχα θερικῶδες καὶ τὸ νομα πρὸς ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μή, τοῦτο δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῇ προτιμᾶν ἐγνώσθη, καταπαύειν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ ἀλεξάνδρῳ οἴκῳ, αὐτούς γε μὲν ἂν ἀποδέξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας. πολλὰ δ' λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων, καὶ τῶν κινδυνεύοντων τοὺς ἀλεξάνδρου δαίμονας ἐπικαλεμένων, ἅπαντες οἱ παρεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δ' ἀριστόβουλος ὅπως ἔσχοι γνώμην ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκείνοις μὲν αἴτιοι σφῶν αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ φιλαρχίαν ἐκλευασάσῃ γυναικὶ ὧδε τὸ εἰκὸς βασιλεύειν γνώμας ἕνεκα μὴ ὅσης ἐπιτρέψαντες. ἡ δ', οὐκ ἔχουσα ὅτι πράξειε μὴ εὐπρεπές, τῷ φυλακίῳ τῶν χωρίων σφῶν ἐπίστασεν, ὅπως μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ μαχαιροῦντος, ἐν οἷς τὰ πλείστα ἄξια λόγου αὐτῇ. καὶ μετ' ὀλίγον τὸν μὲν ἀριστόβουλον μὴ σπασαμένους ἐξέπεμψεν ἐπὶ δαμασκὸν, καὶ πολεμίᾳ δ' μὲν γὰρ ἐλεγόμην, ὡς βαρὺς λοιπὸν τῇ πόλει γείτων. ἀλλ' ὁ μὲν οὐδὲν ἐργασάμενος ἀσμένως ἄπρακτος ὑπέστρεψε. κατὰ δ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται τιγράνης ὁ τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι σπαπτῶν ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, καὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. ἐπὶ ὡσπερεικὸς ἐφίβησε τῷ βασιλισσαν κ

ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ τε ὑστεραίᾳ καθαίρειν ὠδηγήλεως τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἀποφέρειν τῷ θεῷ, τὴν δὲ χιροσωσίαν ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα χρήσιμα ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κτ τὴν χώραν ἰουδαίους ἀρίστους ἀλλ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου, τοῦ πολέκει διαχρήσατο. τὸν δὲ φαῦστον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρῶτοι ἐπέβησαν, τὰ πρεσβύτων ἀρίστων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρῳ ῥωμαίοις ἐποίησεν. ὡς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχυρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀφελόμενος, καὶ τὰ τοῦ σφετέρου στρατηγοῦ ἔπαιξε, καὶ τὸ σύμπαν εἶναι ὅτι μέγα πρότερον αἴρομένων, ὑπὸ τῶν ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ γὰρ ὁ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν καταπεσκαφθεῖσαν, ἀνεκτίσε, δημητρίου χαριζόμενος τοῦ γαδαρέως, ἀπελευθέρου ἑαυτοῦ, τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δίον, καὶ σεμάρειαν, ἔτι τε μάρισσαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰαμνείαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείᾳ, χώρας τε κατεσκαμμένας. γαζάν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κάισαρ ἀπὸ τούτου ἡρῴδης μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κεκοσμήκασι, μετωνομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπηΐου ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσενείμετο τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτῳ δὲ πάντες τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὑρκανός καὶ ἀριστόβουλος, ὡς ἐπάλληλοι γενόμενοι. τὴν τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τοῦ μὲν χώραν μὲν τοῖς ἔθνεσιν ἐκτησάμεθα τοὺς συρους ἀφελόμενοι, ταύτην δὲ ἀγωνιάσαντες ἀποδοῦναι τοῖς συροις. καὶ ποσοστὸν μέρος ἡ μὲν ἀπολαύσασα πομπηΐου ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κτ γένους ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν εὑρέθη. καὶ ταῦτα μὲν τούτων κτ χώραν ἐρῶμεν. πομπηΐου δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σταύρου ὠδήγησε καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅπερ χιλικίαν ἔσχε, ἐπισχόμενος εἰς ῥώμην. ἐπείγετο δὲ, μὴ τὴν ἰδιᾶς καὶ ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ ποσὶ υἱεῖς. ὧν οἱ μὲν ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα τοῖς ἀδελφαῖς.

A indignum cæteris virtutibus. Seqventi vero die jussis purgare templum ædituis, & instauratis legitimis sacrificiis, pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum qvia tota regione habitantibus Judæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustoqve & aliis, qvi primi murum conscenderunt, digna præmia persolvit. Et Hierosolyma qvidem pop. Rom. fecit stipendiaria, urbes vero, qvas eorum cives sibi subjugaverant in Cœlesyria, ademptas illis jussit proprio parere præsidi: & totam gentem prius elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo ante dirupta instauravit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrii. reliqvas vero, Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariam, Marissam, Azotum, Jamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: easqve in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas vero, Gazam, Joppen, Dora, Stratonis turrim, qvæ ab Herode magnifice condita, & portubus atqve templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompejus liberas esse justas provinciæ contribuit. Qvorum omnium malorum causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes invicem. nam tum primum libertatem amisimus, subjecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus qvam decem millia talentorum brevi tempore a nobis Romani exegerunt: & regnum, qvo prius pontificale genus honestabatur, ad plebejos translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterum Pompejus, Cœlesyria usqve ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxitqve secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

B C D E

κεφάλαιον θ'.

ὅτι σκαῦρος στρατεύσαντος ἐπὶ πέτραν βασιλέως ἕνεκεν τῆς ἀρέθα, ἀντίπατρος πείθει τὸν ἄρεθαν συμμαχίαν ποιήσασθαι.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

F

ΣΚαύρου δ' ἐπὶ πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσπρόσοδον εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δηοῦντος αὐτῆς, καὶ δι' στρατεύματος λιμώττοντος, ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ὀπτῆς ἰουδαίας καὶ τἆλλα ὅσων ἐνεδεῖτο παρεῖχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἄρεταν πρεσβύτης ὑπὸ σκαύρου, διὰ τ' ὑποδοσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν δέκα μὲν ταλάντων ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅπως τάχιστα ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐκ ἤθελον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν ἀρέτᾳ ἀπιδομένην ἔτι ἡδέως βουλόμενος.

Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, &, qvia difficilis ad eam aditus esset, circumvicinos agros populante, militibusqve fame laborantibus, Antipater jussu Hyrcani frumentum ex Judæa & alia necessaria eis præbebat: missusqve ad Aretam legatus a Scauro, eoqvod hospes esset, persvasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atqve his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus e Scauri qvam ex Aretæ sententia.

IX.

G

CAP. X.

Alexander a Gabinio victus, in qvodam castello oppugnatur.

X. ALiqvanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursionibus vexante, imperator Gabinius e Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem susceptt, Hyrcano jam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, qvos Pompejus dejecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander pervagando regionem multos Judæos armavit: collectisqve propere decem armatorum millibus, & mille qvingentis eqvitibus, munitionibus firmavit Alexandrium castellum juxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atqve ita Romani conjuncti cum Judæis in officio manentibus, qvorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, seqvente cum reliqvo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, ubi, conserto prælio, Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium invitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cum multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, ubi, multis cæsis, egregiam operam navavit M. Antonius. Itaqve Gabinius, relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliqvam Judæam perlustrabat: & qvotqvot inveniebat urbes dirutas, ædificari jubebat, atqve hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idqve mandante Gabinio, qvarum posthac habitatio tuta, permansit, cum ante longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, revertitur ad Alexandrium: & cum intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremo Alexandrium: qvæ Gabinius diruit. Cumqve Alexandri mater ad eum venisset, qvæ Romanis favebat, marito ejus & reliqvis liberis Romæ asservatis, impetravit ab eo, qvicqvid petiit. moxqve dispositis ejus rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum & suum sacerdotium. deinde constitutis qvinqve juridicis conventibus, in totidem æquales partes totam provinciam distribuit: ita ut alii jura peterent Hierosolyma, alii Gadara, Amathuntem alii: qvarti vero Hiericuntem, qvinti Saphoram, qvod est Galilææ oppidum, sicqve liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

A

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ἐς φρούριόν τι καταπλειωθεὶς πολιορκεῖ.

Χρόνῳ ὕστερον ἀλεξάνδρῳ τῷ ἰουδαίων καταρξέχοντι δ' ἀριστοβούλου παῖδες, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ἐς ἄλλα τε λόγῳ ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅτι ἀλέξανδρον ἐστράτωσε μηκέτι ὑρκανῷ πρὸς τῷ ἐκείνῳ ῥώμῃ ἀντέχειν δυναμένῳ, ἀλλ' ἀνεγείροντι ἤδη, ἐς τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ἐπιχειροῦντος ὅπερ εἶλε πομπηίου. ἀλλὰ τότε μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. πρείων δ' ἐν κύκλῳ τῷ χώρᾳ, πολλὰς ὡπλίζετ' ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίας μὲν ἐπλίτας, πεντακισίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς χορείαις ἔρυμα, καὶ μαχαιρουῦντα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἐρχεται οὖν ὑπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δ' ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἐπ' ὠμῴδας καὶ σὺν τούτοις τοὺς ἐγχωρίους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἦγεν καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δὲ τε ἀντιπάτρου ἐπαρκοῦντος ἀλεξάνδρῳ, ἠθροίσθησαν γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἔγγυς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γνομένης, κτείνυσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων πρὸς τρισχιλίους, ζωγρεῖ δ', οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προυκαλεῖτο τοὺς ἐνδον εἰς ὁμολύσας, συγγνώσεσθαι πρεῖ τ' ἐφθὸν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δ' πολλῶν πρὸς ἔρυμα τῶν πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀπῆεσαν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος ἀντώνιος ὅπιφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐδόξεν ἥρισ' ἀκέναι. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅτι τοὺ ἄλλου ἰουδαίαν εἶη, καὶ ὅσους γε ἐφεπύγχανε καθηρημένας τ' πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, σκυθόπολις, ἀνθηδών, ῥαφία, δῶρα, μαρισσά τε γάζα, ἄλλαι σὐκ ὀλίγαι. τῶν δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προσέταττε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολλῷ χρόνον ἐρήμους γνομένας. ταῦτα δ' ἀλφαξάμενος καὶ τοὺ χώρου ἐπάνοδον εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τῶν πολιορκίαν αὐτὸ κρατυνάντος ἀλφαίος εὐθὺς πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος, συγγνώσεσθαι τε αὐτῷ τ' ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ παραδοὺς τ' ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφρόνει τὰ ῥωμαίων, ὅτε ἀνδρὸς αὐτῆς τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτοὺς, ὑρκανὸν κατῆγεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀφήσοντα τοὺ θεοῦ ἱερᾶ ὅτι μέλειαν. πέντε δὲ συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάροις, οἱ δ' ἐν ἀμαθουῦντι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἱερίχουντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόροις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ δὴ ζῶν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια.

Ως φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβῶν γαβίνιος ἀχμάλωτον πάλιν ἀνέστρεψεν εἰς ῥώμην.

CAP. XI.

Ariſtobulus Roma vinculis elapſus, rurſum in Judæa captus a Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστόβουλος ὁ Ἀλεξάνδρου ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἵν' τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἐκ νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν σπουδαζομένους, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισένναν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερβίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν σπουδαίρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. πιθόλαος γοῦν τὸν ἱεροσολυμίων ὢν, μετὰ χιλίων ἠντεμόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δ' τ' σπουδαίων ἦσαν ἀνόπλοι. διεγνωκὼς δ' εἰς μαχαιροῦντα ἀπανίσασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ὡς ἄχρηστους ὄντας. ἀγὼ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δ' ὡπλισμένους ὡς ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. καὶ σπεύδοντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶντο τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ σπουδῇ μὲν ἀγωνισάμενοι, βιασάμενοι δὲ τὸν πολεμίων, εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἑδύναντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιροῦντα διέφυγε, ὠχυρώτο τε τὸ χωρίον, καὶ πρότερον κακῶς ἐδόκει ἥττων ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχεν. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ἐκχμάλωτος μετ' ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστοβούλου χρησάμενος τύχη, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὖθις κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ε', ἀνὴρ δ' λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γνώμην. τὰ μὲν τέκνα αὐτοῦ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος θ' ὑποσχέσει τῇ μητρὶ ὧν ἔδωσεν τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίου δ' ὅτι παρθένος στρατεύοντι, καὶ τὸν εὐφράτην πεπραωμένῳ μετιόντι εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, καταστῆσαι πολεμοῦντα εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι κατὰ τὴν στρατιὰν ὑπ' ὑρκανοῦ ἐστάλατο, ἀντιπάτρου ὑποστρατηγήσοντος αὐτῷ τὰ σιτία καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ὑπὲρ πηλούσιον τῶν ἰουδαίων ὅτι αὐτῷ προσηχάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς τῶν αἰγυπτίων ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπιτύχοι τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον γαρίζιν συμφυγόντας, καὶ πολιορκεῖται. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα, καὶ τὴν συρίαν κατὰ λαβών, ἀντίπατρον, σωφρονεῖν δοκοῦντα, πρεσβεύεται πρὸς τοὺς νεοσηκότας, εἰ πάσῃ δυνηθείη τῇ σωφροσύνῃ αὐτοὺς καὶ πείσαι πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ πρεσβεύεται τοῦ δέοντος, τὸν δ' ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ τρεῖς ὅτε ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

CÆterum cum Ariſtobulus Roma profugus, reverſus eſſet in Judæam: & conaretur Alexandrium recens dirutum denuo munire, Gabinius miſit eo milites, ducibus Siſenna, Antonio, & Servilio, qvi eum locum occupari non ſinerent, & darent operam, ut ipſum comprehenderent. nam multi Judæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, novarum rerum avidi: ſiqvidem & Pitholaus Hieroſolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqvi in eo confluxu multi fuere non ſatis armis inſtructi. Ariſtobulus vero volens occupare Machæruntem, tales dimiſit, ut inutiles ad moliendum aliqvid, aſſumptisqve tantum armatorum octo millibus, illuc contendit. qvos aſſecuti Romani vicerunt egregie. qvamvis enim repugnantes aliqvantiſper impreſſione facta, coegerunt terga vertere, occiſis eorum circiter qvinqve millibus. reliqvi vero diſſipati, ut qvisqve potuit, ſalutem ſibi qvæſiverunt. Ariſtobulus tamen plus mille ſecum trahens perfugit Machæruntem: munieba tqve id caſtrum, &, qvamvis rebus afflictis, bene ſperare non deſtitit. Sed non ultra biduum ſuſtinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus, captivus cum Antigono filio, qvi ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus eſt. atqve ita, reflante fortuna, rurſum remiſſus Romam, in vinculis eſt habitus, poſtqvam regno & pontificatu potitus eſt annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen ejus dimiſit ſenatus, cum ex Gabinii literis cognoviſſet, promiſſum hoc eorum matri, dum caſtella traderet: qui mox in Judæam reverſi ſunt. Porro Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & jam Euphratem trajicienti, mutata ſententia, viſum eſt Ptolemæum in Ægyptum reducere, ſicut alias indicatum eſt. In hac qvoqve expeditione ab Antipatro adjutus eſt frumento, armis & pecuniis: & illius conſilio Judæi, qvi Peluſium accolunt, ceu cuſtodes Ægypti aditus, in ſocietatem pertracti ſunt. Cæterum reverſus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare diſſidiis & tumultibus. Ariſtobuli enim filius Alexander, denuo invaſo per vim principatu, multos Judæorum ad defectionem impulit. collectoqve magno exercitu, regionem obeundo, interficiebat Romanos, qvotqvot adipiſci potuit, reliqvos in montem Garizim compulſos obſedit. Gabinius vero hoc in ſtatu Syriam offendens, Antipatru m propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, ſi forte poſſet ad ſaniorem mentem reductis perſvadere, ut meliora ſeqvantur conſilia: qvod ille ſedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro vero potiri non potuit. is enim habens ſecum triginta Judæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: qvo prælio desiderata sunt ex acie Judaica decem millia. Tum victor, constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos qvoqve profligat uno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos recepisit, sparso rumore, quod aufugissent in patriam: tantisqve rebus gestis, Romam revertens Crasso provinciam tradidit. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

CAP. XII.

Crassi, contra Parthos ducentis, per Judæam iter & sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Judæam pervenit, & pecuniam sacram, qvam Pompejus non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totoqve reliqvo auro, cujus summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliavit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & justus) sed cum concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, qvorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretqve Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius eum jurejurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo, qvod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cavæ lignea, qvod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliqvo templi auro accepit, & mox violato jurejurando, totum, qvantum intus erat, egessit. Nec est mirandum tantas divitias in nostro templo fuisse, cujus Deum cum omnes ubiqve terrarum Judæi venerentur ac colant, tam ex Europa qvam ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad jactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cum alii multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam, qui afferrent sibi inde pecuniam, qvam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Judæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, qvod hanc Judæi ex Asia in Coum deportaverant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos, qvi Judæam habitabant, habentes urbem adeo munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Judæos hoc fecisse est credibile, qvibus nihil erat a Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur, Syllã, qvo tempore in Græciam trajecit, gesturus bellum contra Mithridatem, & Lucullum misisse Cyrenem,

ἀπήντησε γαβινίῳ καὶ συμβαλὼν ἡττᾶτο, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὡς τὸ ἥμισυ μὲν ὧν. καλασηρᾶ μὴν ὁ γαβίνιος τὰ κῆ τοῦ ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐν ἀντιπάτρῳ ἔλεγεν, ὅτι ναβαταίους ἔρχεται. ἐκ κρητὸς μὴν τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτου καὶ ὀρσάνου φυγάδας ὡς αὐτὸν ἐλθόντας, ὡς ὑπεμψε, τῷ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κῆ λαμπρὰ κῆ τοῦ στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράσσῳ ὡς ἄρχοντι τὰ ἀρχεῖα ὡς ὁ πομπήϊος ἐγαβινίου στρατείας ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππαδόξ, οὐδὲν ἑτέρου κρείττονα λέγων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Κράσσου κῆ τὸ ὅτι πάρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

ΚΡάσσος δ' ὅτι πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπήϊος καταλελοίπει, δισχίλια δ' ἐν τάλαντα, βαρσάσους, οἷος τοῦ καὶ τὸ χρυσοῦν ἀπαρχὰ τάλαντα ἦν ἑξήκοντα· ἐν τῷ ἐνδύλῳ τὸν ναόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὅλος φυρήλατον χρυσοῦν, ἐκ μυῶν τριακοσίων πεποιημένον. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἔχει λίτρας ς' καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτῷ παύτην τὸν δοκὸν ὁ τῶν ἡσαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ἀνὴρ πονηρίαν, ἀγαθὸς δὲ ἐν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τοῦ τῶν καταπετασμάτων καὶ ναοῦ φυλακήν, ἔντων ἰουμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τοῦ κατασκεύου, ἐκ δὲ τὸν δοκὸν ταύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸ κράσσον ἐώρα ἐν τοῦ χρυσοῦ γινόμενον συλλογὴν, δείσας μὴ τῷ παντὶ κόσμῳ ἐν ναῷ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τοῦ χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τὸν ἐκ ἐν ναῷ, μόνῳ δὲ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυρίαδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη οὐ ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. καὶ ἔστι, τὰς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ἐ δὲ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι κράσσος καὶ ταύτῃ ὡς ἀδενὸς ἀψόμενος ἄλλα τ' ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, καὶ ὠμόσας τὸς ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. ἰουμαίων δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος οὐ πολὺς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τὸν κῆ τοῦ οἰκουμένου ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεὸν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τὸν ἀσίας καὶ τὸν εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προκειμένων χρημάτων ἀδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ ψευδολογίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρετος πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τὸν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ στράβων ὁ καππαδόξ οὕτω λέγων. πέμψας δὲ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡς τάλαντα. ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ εἰς θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετελήλυθεν εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι. ἆρα τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ ἐκεῖς τὸς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ἰσχυρὰν ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τοῦτ' ἔστι ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτου δεδοικότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν χρόνον διέβη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα, πολεμήσων μιθριδάτῃ, καὶ λευκόλλον πέμψαι ὅτι τὴν ἐν κυρίᾳ

σάσιν

φάσιν ἔθνος ἡμῶν, ὧν οικεμένη πᾶσαν πληρώσῃ λέγων ἅπαντος. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν κυρηναίων, ἥ τε τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πάλιν ἤδη παρελήλυθη, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τοῦ οἰκεμένης, ὃς οὐ δεδεξεται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπερκρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ. τῶν τε αἰγυπτίων καὶ τῶν κυρηναίων, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχόντων, τῶν τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσαντα συνέβη. καὶ δὴ τὰ συστήματα τῶν ἰουδαίων θρέψαι διαφέροντως, καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν μοίρᾳ αἰγύπτου κατοικία τῶν ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς ἐστὶ τῶν ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφορίζεσθαι μέρος μέρος τοῦ ἔθνους τούτου. καλεῖται δ' ἐθνάρχης αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾷ κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ διαγραμμάτων, ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελῆς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, ἀφ' οὗ τὸ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ ἀφ' οὗ τὸ πλησίον ἔσεσθαι τῆς κατοικίας, τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν κυρηναίαν μετέβη, ἀφ' οὗ τὸ καὶ πόλιν ὅμορον εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. στράβων δὲ οὗτος φησὶ λέγει. κράσσος ὁ πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς εἶδε τρόπον, ἐξώρμησεν ὅπλα τὴν παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κάσσιος δὲ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προκαταλαμβάνων αὐτὴν πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, ἐκτρέχουσιν ἐπ' αὐτὴν ἀφ' οὗ τὴν κράσσου νίκην. αὐθις δὲ εἰς τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν, ταριχαίας μὲν οὖν ἀθρόως προσπεσὼν αἱρεῖ, καὶ πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων ἀνδραποδίζεται, πιτόλαον τε τῶν τῶν ἀραβαρχῶν σύσιν ἀφαιρεθέντα, ὃς ἦν αὐτὸν ἀντιπάτρου φιλαίτερος, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ σεβόμενος διῴκει, καὶ πλείστου τοῦ ἄξιος ἦν, ἐν τοῖς ἰδουμαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τὴν ἀντιπάτρου ἐξ ἀραβίας, κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες ἤκμασαν παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε, ἰώσηπός τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη. ἔστι δὲ ἀντίπατρος ἐπεμήσατο δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μᾶλλον δὲ πρὸς ἀραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κάσσιος μὲν οὖν ἀναστατώσας, ὅτι τὸν εὐφράτην ἤπειγετο, ἀπαντήσαντας τοὺς ἐκεῖθεν πάρθους, ὡς καὶ ἐπὶ ἄλλων δεδήλωται.

A agitatam seditionibus gentis nostræ, qvæ orbem terrarum repleverit. sic enim scribit: Qvatuor erant genera in Cyrenensium urbe, cives, agricolæ, inqvilini, & qvarti Judæi. hoc jam in omnes urbes subrepsit. nec est facile invenire locum in orbe habitabili, qvem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, utpote eisdem solitæ parere dominis, aliæqve multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntqve B congregationes Judæorum maximas, tempore coalitas, & utentes institutis domesticis. Per Ægyptum sane etiam coloniæ sunt ejus gentis, absqve eo, qvod Alexandrinæ urbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum, qvi suæ gentis res administret, & controversias ex jure dirimat, & contractus atqve pacta rata habeat, non aliter qvam sit in absoluta C republica. Invaluit itaqve hæc gens in Ægypto, eo qvod antiqvitus originem inde habeat, & facile migretur eo propter vicinitatem. In Cyreniacam vero regionem inde transiit, ut conterminam, qvemadmodum etiam Judæa est, vel potius partem olim regni Ægyptii. Hæc Strabo. Cæterum Crassus, rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem invasit: ubi D cum omnibus copiis periit: sicut alias narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens, occupata ea, resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, invisit etiam Judæam. Ubi Tarichæas primo impetu cepit, & ferme triginta millia captivorum abduxit. Pitholaum qvoqve, qui Aristobuli partes fovebat, interfecit, hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maxiE mam inter Idumæos autoritatem habuit. apud qvos duxit uxorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qva qvatuor ei nati sunt filii, Phasaelus, & Herodes, qvi postea regnavit, & Josephus atqve Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi conjunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud qvem & liberos deposuit, dum belF lum contra Aristobulum gereret. At Cassius, reparatis copiis, ad Euphratem se contulit, ibiq; Parthis se opposuit, qvemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιγ'.
Φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, καὶ στρατιῶν αὐτῷ συναγωγή.

CAP. XIII.
Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον καίσαρ κατασχὼν ῥώμην μετὰ τὸ πομπήιον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν ἰονίου, λαβὼν τῶν δεσμῶν ἀριστόβουλον εἰς συρίαν διέγνωκει πέμπειν, δύο τάγματα αὐτῷ προσθεὶς, ὡς ἂν εὐπρεπῶς τὰ κατὰ συρίαν διοικοῖτο ὤν. ἀριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπώνατο τῶν ἐλπίδων, ἐφ' οἷς ἔτυχε τῆς τάχα παρὰ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσιν, ἰάσιμα δὲ αὐτοῦ οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες πράγματα. ὁ δὲ νεκρὸς (αὐτὸς) ἐκεῖσε ἐν μέλιτι κεκηδεμένος ἐτέθη, χρόνον πολὺν, ἕως ἀντωνίου αὐτὸν ὕστερον ἀποπεμψαμένου εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς μνήμης ἐποίησε τοῦ ἥρωος. σκιπίων δὲ ὁ πεμπώνιος αὐτῷ πομπηίου ἀποκτείναι ἀλέξανδρον τὸν ἀριστοβούλου,

Aliqvanto autem post Cæsar, occupata Roma, & Pompejo una cum senatu ultra mare Jonium fugato, solutum vinculis Aristobulum, decrevit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quo facilius ordinaret provinciam, sed is brevi frustratus est sua spe, qvam ex accepta a Cæsare potestate conceperat, a Pompejanis veneno sublatus, & a Cæsarianis funeratus. Corpus autem ejus diu melle curatum jacuit, donec Antonius id in Judæam remissum mandavit reponi in regum conditoriis. Scipio vero jussu Pompeji securi percussit Alexandrum Aristobuli filium,

XIV.

XV.

eo qvod aliqvando contra Romanos rebellaverat, & hic qvidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres vero ejus ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad uxorem Aristobuli, jussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, qvarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam conjugem. deinde vero, occiso prius eo, Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum ejus curam habere non destitit.

A αἰτιᾶται μὲν τὸ νεανίσκον ὅτι τοῖς τε πρώτοις εἰς ῥωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἕτως ἐν ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μιννέως παρέλαβε, διωκισεύων χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν μὲν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα πρὸς τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτὴν συναποστέλλειν τὸν υἱὸν αὐτῇ τὸν ἀντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τὴν ἑτέραν ἀλεξάνδρειαν ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγει γυναῖκα. μὴ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιεῖσθαι διετέλει.

B

CAP. XIV.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Judæorum opera adjutus sit.

XVI. POst Pompeji autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus usui fuit Antipater Judæorum gubernator, idqve mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adjunxit cum armatis Judæorum tribus millibus, egitqve cum Arabum primatibus, ut & ipsi venirent auxilio, ejusqve potissimum opera e tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Jamblichus dynasta & Ptolemæus ejus filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & urbes pene universæ. Mithridates vero, motis e Syria castris, pervenit Pelusium, & non receptus ab ejus loci hominibus urbem oppugnavit. Ubi præcipuam operam navavit Antipater, primusqve, dejecta qvadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in urbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Judæi Ægyptii, qui regionem, qvæ Oniæ dicitur, incolunt. Hos Antipater ut tribules in partes suas traduxit, maxime cum ostendisset Hyrcani pontificis literas. in qvibus rogabantur, ut amicos se præberent Cæsari, eumqve commeatibus juvarent & rebus exercitui necessariis. Qvi moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. qvod ubi audiverunt, qvi Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiverunt, & ille eo profectus hos qvoqve adjunxit suis partibus.

C D E F

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος ἐπ' Αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

Μετὰ δὲ τὸν Πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν εἰς αὐτὸν κατὰ σφετέρων πολεμοῦντι καὶ Αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐπιμελητὴς ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτῃ γὰρ τῷ περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν καὶ Αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐπιμελητὴς ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτῃ γὰρ τῷ περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ πηλουσίου παιήσασθαι τὴν πορείαν, συνεὶς ἀσκάλωνα διατείβοντι, ἦκεν ἀντίπατρος ἄγων Ἰουδαίων ἐπιλέκτους τρισχιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεγράψατο τοὺς ἐντοπιωτάτους τῶν φυλάρχων, καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν συρίαν ἅπαντες ἐπεκύρουν, ἀπολείποντος τὸν ὑρκανὸν καίσαρος θεοθυμίας ὁ ἥλιοπις, ἰαμβλίχου τοῦ δυνάστου καὶ πτολεμαίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοέμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, ἄχρι πόλεως σχεδὸν ἁπάσης. μιθριδάτης δὲ ἄφεσις ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφίκνεῖτο. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἠνίκα δὲ ἀντίπατρος, καὶ πρῶτος κατασύρας τι τοῦ τείχους ὁδὸν εἰς πεσὸν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πηλούσιον ἕτως εἶχεν. τοὺς δὲ συνεῖναι τὸν μιθριδάτην ἀπόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεισθεὶς δὲ τούτοις τε αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ἐμόφυλον ἀντίπατρος, καὶ μᾶλλον ἀποδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ δὲ χειρὸς ἀποστολάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ἀπὸ τῆδε χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς εἶδον τὸν ἀντίπατρον καὶ τὴν δὲ χειρέα ἀσπασθέντας ἐπίστευσαν. τούτους δὲ συναθεμένους ἀκούσαντες οἱ σὺν μέμφιν, σκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, καὶ μάχῃ ἐλθόντες καὶ τούτους σφάλλαμεβάνει.

CAP. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstqvam autem ventum est ad Delta, qvod vocant, conflixit cum hoste circa locum, qvi Castra Judæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem accepturum, nisi mature præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qvi jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, Ægyptios jã vincentes coegisset terga vertere: qvi adeo fugientibus institit, ut castra qvoq; hostium caperet: advocato etiam in prædę partem Mithridate, qvem insectando hostẽ longe a tergo reliqverat. Is ex suis octingentos deside-

G

Κεφάλαιον ιε'.

Ἀντιπάτρου πράξεις, καὶ φιλία πρὸς καίσαρα.

Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλουσι τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον, ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τι τὸ μιθριδάτου κέρας, καὶ παθὸν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ ὅλα πταῖσαι, εἰ μὴ παρὰ τὸν ἡῖόνα δι' παμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις ἀντίπατρος παραθέων ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν φεύγειν, τρέπει δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰγυπτίους. αἴρει δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ὑπομένας τῇ διώξει, τῶν τε μιθριδάτην σκάλει πλεῖστον ἐν τῇ τροπῇ διαφέροντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν σὺν ἐπακτοῖς, τῶν

τῶν ἢ ἀντιπάτρου πεντήκοντα. μιθριδάτης ἢ πρὸς τούτων ὑπεξελθὼν καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν καίσαρα τότε μὲν ἐπαινέσαι αὐτὸν, κεχρῆσθαί τε αὐτῷ πάνυ τῷ πολέμου εἰς τοὺς κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, ἔδη καὶ τραυματίαις πολλοῖς ἐν αὐτοῖς περιπεσόντα. καταλύσας μὲν τοι καίσαρ μετ' οὐ πολὺν τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀπαλλάξας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε Ῥωμαίων δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχῆ. λέγεται δ' ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν παύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατείας, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππαδόξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἔτως, μετὰ τὸ μιθριδάτην εἰς βάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς ἔτι στράβων ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ ὑπικράτους ὀνόματος λέγ' ἔτως, τὸ μὲν μιθριδάτην ἐλθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντίπατρον, καὶ αὐτὸν τὸν ἰουδαίας ἐπιμελητὴν τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαραπέμψαι, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας παρορέψαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατείας, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἑλλάνικος δὲ καὶ ἀντίγονόν φησιν ὁ ἀριστοβούλου τότε παῖδα καίσαρα, τιμῶντα τὸν πατρὸς ἐπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ὑρκανοῦ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πτολέμαιος σκιπίωνος. ἐδόκει τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανὸν δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντίπατρα κατηγόρει βιαίως ἐξηγεμόνων ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ὑβρισμένων. παρὼν δὲ ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν γεγραμμένην, νεωτερισμοὺς δὲ ἀπέφαινε τοὺς πρὸς τὸν ἀντίγονον καὶ στασιώδεις, ὅσα τε πεπόηκεν αὐτὸς καὶ συνεργήσαι ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, πολέμους τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἴδιος μάρτυς. δικαίως δὲ ἐλεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναρπάσαν γενόμενον πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὔνουν ὑπάρξαντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρεμηθέντα ὅτι λῃστείας ἐπὶ σκιπίωνος, οὐκ ἔχειν ὧν ἄξιος ἐλέγχου, ἀλλ' ἁλόντ' βίαν καὶ ἀδικίαν ἔτι παθεῖν ἃ δράσαντος. τούτοις ἀντίπατρος ποιούμενος τοὺς λόγους, καίσαρι μὲν ὑρκανὸν μὲν ἀποδεικνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυνασείαν, ἐᾶν αὐτὸς προαιρεῖται, τάττειν αὐτῷ ποιούμενος τὴν κρίσιν, ὅτι πρότερον αὐτὸν ἀποδεικνύοις τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus qvinqvaginta. Mithridates vero de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenue fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita ut Cæsar & tunc eum collaudaverit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis ejus forti opera usus sit: in qvibus certaminibus etiam vulnera accepit. Qvamobrem, finito tandem bello, classe devectus in B Syriam Cæsar, magnos honores contulit tum in Hyrcanum, qvem confirmavit in pontificatu, tum in Antipatrum, qvem civitate Romana & immunitate donavit. Nonnulli vero ajunt, Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinii sic scribens: postqvam Mithridates Ægyptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum pontifex. Idem Strabo C alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatem primo solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Judææ Antipatrum tria millia militum ei adjunxisse, & ejusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisqve Hyrcanum pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, qvestus est D de patris infortunio, qvod propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus a Scipione securi percussus. rogabatqve, ut sui misereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, qvod per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius injuriis. Antipater vero causam suam egit, diluens objecta crimina: Antigonumqve seditionis & novarum rerum studiosum esse coarguit. E commemorabat etiam, qvantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem vero hujus convictum latrocinii debitas pœnas Scipioni dedisse, & non per injuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, F Hyrcanum pontificem declaravit, Antipatro dynastiam, qvamcunqve ipse optaret, obtulit, & procuratorem insuper Judææ declaravit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὑπόμνημα καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Ἐπιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι τείχη, παύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἐρρίπτο δ' ἐπὶ πομπήϊ καὶ γαβινίου. καὶ ὅτ' ὑπεξελθὼν τῆς ἰουδαίας εἰς ῥώμην, ἀναχαλάσαν ἐν τῷ καπετωλίῳ. καὶ τὸ ψήφισμα τοῦ τῆς συγκλήτου δόγματος ὅτον ἔχει τρόπον. λούκιος ὀαλέριος λουκίου υἱὸς στρατηγὸς συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἴδοις δεκεμβρίαις ἐν τῷ τοῦ ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τὸ δόγματι, παρῆσαν, ὁ λεύκιος κωπτώνιος, λούκιος υἱὸς, καὶ παπείριος κυρεινᾶς, περὶ ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νουμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβεύται ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

CAP. XVI.

Cæsaris litera & senatusconsulta de Judæorum amicitia.

HYrcano vero etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam, jacebant enim usqve ad id tempus, ex qvo a Pompejo fuerant diruta. deditqve hac de re in urbem literas ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio: cujus SCti. exemplum sic habet: L. Valerius L.F. Pr. retulit ad senatum idib. Decembrib. in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L.F. & C. Papirio Qvirino, de his, qvæ Alexander Jasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei legati Judæorũ, viri optimi & socii nostri XVI.

petierunt, renovantes veterem erga populum Rom. benevolentiam: qvi phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum qvinqvaginta millium. & literas petierunt ad liberas civitates ac reges, ut per regiones eorum atqve portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia, quæ petierunt, concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Qvin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miseruntq; ad eum decretum scriptum in hanc sententiam: Sub judice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis undecima, concilio judicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysii dixit: Qvoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Judæorum ac ethnarcha perpetua tam publice quam privatim cives nostros benevolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter privata negotia illuc deveniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idqve multorum constat testimoniis: visum est nunc, Theodosio Theodori referente, & populum de hujus viri virtute commonefaciente, qvam propensus sit ad benemerendum de nostris civibus, honorare hunc virum virtutis ergo corona aurea juxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum; & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus, dum novæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Guræq; esse nostris ducibus, ut, dum ille in amicitia nostra perseverat, ut, quicquid in honorem ejus & gratiam pro favore & meritis excogitaverimus, exeqvantur sedulo: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac benevolentia, & hujusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis invitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qvi ad illum decretum hoc perferant, hortenturqve, ut, acceptis his honoribus, certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis a populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porro
XVIII. Cæsar, ordinatis rebus Syriæ, cum classe profectus est. Antipater autem, deducto Cæsare, in Syriam reversus, ante omnia disjecta per Pompejum mœnia restituit, & obeundo provinciam novarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens tum consiliis. Fore enim, ut si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruendo suis quisq; possessionibus; sin novas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se qvidem pro præside habituros dominũ;

διελέχθησαν, ἀνανεούμενοι τὰς πεπιημένας πρὸς ῥωμαίους χάριτας. ἔφερον δὲ φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας γνωμάλιον, ἀνήνεγκαν δὲ περὶ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματ' αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλέας, ὑπὲρ δὲ τῆς τε χώρας αὐτῶν καὶ τῶν λιμένων ἀδείας τοῦ χάριν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε δὴ σὺν θεᾷ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν παρ' αὐτοῦ συνχωρεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξασθαι. παρῆν δὲ τότε ὑρκανὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης, ἔτους ἐνάτου μηνὸς πανέμου. ἠρέατο δὲ καὶ τῶν ἀθηναίων δήμου τιμᾶς ὑρκανοῦ, πολλὰ χρήσιμος γνώμων εἰς αὐτούς. ἐπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, ὅτ' ἔχον τὸν τρόπον. δὶς πρυτανεύοντος καὶ ἱερέως διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπιδόθη τοῖς γραμματεῦσι ψήφισμα ἀθηναίων, δὶς ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. εὐκλῆς μνάνδρου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γνωμώσης ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν περὶ δρόμον. ἐπεψήφισε δωρόθεος δεξιερεὺς καὶ οἱ συμπάρεδροι τοῦ δήμου. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου δεξιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ καινῇ τε τοῦ δήμου καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ δυνάμει, καὶ πᾶσαν χρῶμενος εὐεργεσίαν αὐτοῖς παρεῖται, καὶ τοὺς παραγινομένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μοι καὶ πρότερον περὶ τούτων. δεδόχθαι δὴ καὶ νῦν θεοδοσίῳ δ' θεοδώρου συνπρίσαντος εἰσηγησαμένου καὶ περὶ τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅπως προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι πλεῖστ' ἂν δύνηται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τοῦ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνηφθῆναι δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τε νεανίων ἀγομένων, καὶ παναθηναίων καὶ ἐλευσινίων, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ἐπιμεληθῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς διαμένοντά τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντα τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναί πάν ὅτι ἂν ἐπινοήσωμεν εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τῆς τοῦ ἀνδρὸς σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γνωμένων φαίνηται ἐνῆμος ἡμῶν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὸν πρὸς ἡμᾶς σπουδὴν ὑπὸ τῶν ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ προσπαλέσουσι προσδεξάμενον τὰς τιμᾶς παρακαλέσαι τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὸν πόλιν. αἱ μὲν οὖν προγεγραμμέναι καὶ δῆμου καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὸν συρίαν ἀπεπλεύσεν. ὡς δὲ καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνεγήρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὸν κῆπον τὸν χώραν θήρειον, ὅπου κατέπεσεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπαράχως. πρασιθεμένους δὲ τῆς ἐκ δ' νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι πρόσεσθαι ἐχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ πρόσθεν δεσπότου,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ὃ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους δὲ καὶ καίσαρα πικρὰς αὐθ' ἡμέρων πολεμίους. ἃ γὰρ οὐδέποτε μεταπεσεῖσθαι ἐν αὐτοῖς κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίζει δι' ἑαυτὸ τὴν χώραν.

A Hyrcanum vero pro rege tyrannum, tum Romanos atqve Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim neqvaqvam laturos mutari aliqvid ex his, qvæ ipsi constituerint. atqve his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι αὐτίπατρος τοῖς παισὶ ἡρῴδη μὲν τὴν τῆς γαλιλαίας προνοίαν, φασαήλῳ δὲ ἐπέτρεψε τὴν ἱεροσολύμων, καὶ ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρῴδην ἐποίησεν.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilæa, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

B

Βραδὺν δὲ ἐρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασαήλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς περιχώρου, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν ἡρῴδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπιτρέψει πάντα πάσιν ὄντι, ἐτῶν δὲ αὐτῷ ἐγγύθεν μόνα. ἔτη. βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρονήματι ῥωννύμενον ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δίδωσι καὶ ἄλλοις ἐπιδείξεως τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐξαίφνης τὸν ἀρχιλῃστὴν, τὰ πανταχῇ τῆς συρίας καπηλεύοντα σὺν μεγάλῃ τιμωρίᾳ, ἕνα τὸν καταλαβὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δὲ αὐτοῦ τὸ ἔργον ἔτυ ἠγάπησαν οἱ σύροι, πεφύκασι γὰρ αὐτῆς ἀπαλλάχθαι ἅπαντες λῃστηρίου τὴν χώραν, ἐπαῴδοῦσιν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ὅτι τούτῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρηνεύουσαν αὐτῆς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐμίσει δὲ ἅπαντα καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ἔντιμος δὲ μεγάλου καίσαρος, καὶ διέπειτα τὴν συρίαν. ζηλοῦ δὲ ἐμπίπλει τῶν ἡρῴδῃ πεπραγμένων, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ κινηθείς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀποδεεστέραν τῆς ἐμοίας εὐφημίας. καὶ τὰς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, εὐνουστάτας ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, αὐτὸς δὲ ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ἅτ' ἐξυβρίζων ἐς τὴν ἐξουσίαν. παῦτ' ἀντίπατρον ἐποίει θεραπείας ὧνπερ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῶν οἵων ἂν τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν διαστοῖς. ὑπὸ μὲν τοῖς τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, ὅια φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δὲ ἐν πόλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, εὐνοίᾳ τῇ πρὸς ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇπερ πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν ἀντίπατρος ἐπεποιήκει πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμψας τῶν ὑρκανοῦ, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τὴν δωρεὰν, ὡς γὰ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἐπέμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφόρτιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρῴδου βίαιον καὶ πολεμικὸν, καὶ τυραννίδος ὀλιγόμοιρον. καὶ, προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν ἀντιπάτρου, ὡς μείζοσι πρὸς ἔφασαν ὀλίγου τῶν πεπτωκότων ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοῖς ἀρχαῖς διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτωσαν ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον εἶναι νόμιζε, φαύλων ἀεί τι σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ἃ γὰ δήπουθεν σοὶ

C

D

E

F

G

Cæterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animadverteret, Phasaëlum e liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumvicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum qvintumdecimum. qvod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem invenit, qvomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinii sociis. qvod ejus factum magnam ei apud Syros conciliavit gratiam, nihil magis cupientes, qvam repurgari tandem regionem a prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, ut autorem pacis & fruendi secure possessionibus. Qvin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. qvapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilqve magis studuit, qvam gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cujusqvam injuriam. quo factum est, ut Antipater haud secus, quam si rex esset, a tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qvalis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum depravatus est, quo minus Hyrcano fidem servaret atqve amicitiam. Cæterum optimates Judæorum, videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam favore gentis, qvam Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Judæa reditibus, maligne erga eum affecti erant. jam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, &, persvaso Hyrcano, ut pecuniam eis mitteret, ipse hujus muneris sibi usurpavit gratiam. Misit enim tanqvam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeo nihil curabat, ut gaudere etiam facto videretur. Sed maxime terrebat Judæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntesqve Hyrcanum aperte jam incusabant Antipatrum. Quousqve tandem dissimulabis, quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus; tibi vero præter inane regni nomen nihil fieri reliqvum? Sed cave, ista nescias, neve te securum putes, incolumitatis tuæ atq; regni juxta negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt, noli falli hac opinione: sed jam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisqve aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem, qvantumvis scelestum, non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia judicum. iste vero hoc ausus est, prius quam a te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus, his auditis, motus est. accenderunt autem ejus iram matres etiam eorum, quos Herodes necaverat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes, ut Herodes coram consessu judicum, facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad judicium & dicendam causam evocat. at ille præsto fuit, præmonitus tamen a patre, ut non privati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, qvemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficientem sibi manum adjunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret, si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret judicii periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum, ut eum absolveret, minis, si contra feciſſet, additis. Qvod qvidem facile ab illo impetratum est, neqva tristiore judicum sententia feriretur, quandoqvidem amabat eum non secus atqve filium. Cumqve constitisset ante judicium una cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisqvam eorum, qui absentem accusaverant, ausus est hiscere; sed hærebant inopes consilii. Tum unus quispiam Sameas nomine, vir justus, & ob hoc invictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Eqvidem judices, tuqve rex, nec ipse unqvam vidi qvenqvam, qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre hujusmodi qvempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum judicandum se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculum ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam gravi obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine belle composito, cum armatis stipatoribus: ut, si capitalem juxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis, ipse evadat, illata vi legibus. Verum isti non succenseo, quod majorem incolumitatis suæ quam legum rationem habeat, sed vobis magis & regi, qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quod iste, quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos judices & regem qvoq; sustulit, excepto uno Samea. hunc enim in honore habuit propter justitiam, & quia post, obsessa urbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porro Hyrcanus animadvertens judices propensiores

A τῶν πεαγμάτων ἀντίπατος, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νεῶν εἰσὶ, μὴ ὃ ἀπάτα σαυτὸν ὅτι εἰσόμεθα, ἀλλὰ ἐκεῖνα σκόπει φανερὰς ἀνωμολόγηνται. καὶ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τὰς σὺν αὐτῷ, ταῖς δικαίας τὸ ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν Ϲ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη ὑπὸ τῶν, τοῦ δὲ σωτῆρος, μὴ λαβὼν ἐξουσίαν ταῦτα σὺ τοῦτο ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς ὃ ἀκούσας ταῦτα, πτοεῖται. προσεξῆψαν ὃ αὐτοῦ τῶν ἐγγὺς καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκάλουν τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ διεπίλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρώδην σκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ δ' ἦκε, δ' πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ δ' ἀσφαλείας παρεσκευῆσθαι, καὶ φυλακὴν τῆς περὶ τὸ σῶμα. τάττει δ' τὴν Ϲαλιλαίαν ἣν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον δορυφορῶν, καὶ μετὰ σίφους ἀπαντῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε δεῖσθαι ὑρκανῷ δόξειε μὴ μείζονι παρασκευῇ, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφύλακτος ἐν πρὸς τὴν δίκην. σέξτος μέντοι ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν, γράφει ἀπολύσαι τὸν ἡρώδην ἐκ τῆς δίκης, καὶ πρόσπαλιν ἀπαγγεῖναι, τὸ δ' ἐν ἀφορμὴ καὶ τὰ ἄλλα δ' σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ δ' συνεδρίου πάσχειν ἀπολύσαι τὸν ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεζομένου δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ μὴ δ' σὺν ὥρᾳ τάγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐπ' αὐτῷ τὸ λοιπὸν οὐδεὶς, τῶν πρὶν ἀφικέσθαι ἀβασκαλόντων, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ δ' τι χρὴ ποιεῖν ἀπορίᾳ. ἀβσκεμμένων δ' οὕτως, εἷς τῆς συμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ ἀβσ δ' τὸ ξ δεδοικέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδριοι καὶ βασιλεῦ, ἐς δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῶν πώποτε ἐπὶ αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων οὕτω θρασύνεται. ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δέκατ' οὖν ἀφῖκται εἰς ὅτι τὸ συνέδριον κεκλημένος, ταπεινὸς φαίνεται, καὶ σχήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἡρωμένος παρ' ἡμῶν, κόμην τε ὑπηρέφης καὶ ἐσθῆτα μέλαναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ βέλτιστος ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αὐτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἐστηκε τὴν πορφύραν ἐπικείμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συμμέτρῳ κόμῃ, Ϲ ὡς ἐν αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν κατακεκινωμένος αὐτὸν κρίνητε τὸν νόμον, κτεῖναι μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς δ' σωθῆ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδη μὲν ὑπὲρ τούτου οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτοῦ συμφέρον ποιεῖται πρεπωδέστατον ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δ' καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ δεδωκότας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ οὗτος ὃν νῦν δι' ὑρκανὸν ἀπολύσαι βούλεσθε, ποτὲ καὶ ὑμᾶς καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' οὐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν δεδεγμένος, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς δ' σαμέου. σέβεσθαι γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. καὶ ὅτε τῆς πόλεως μὴ ταύτης πολιορκουμένης ὑπὸ τε ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέχεσθαι τὸν ἡρώδην, ἔφασκε, διὰ τὰς ἁμαρτίας οὐ δυνατὸν φυγεῖν αὐτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν. ὑρκανὸς ὃ ὁρῶν ἐρημένους τοὺς τὴν ἀνάκρισιν

ἡρώδε

ἡρώδῃ τὰς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τοῦ δίκαιον εἰς ἄλλον ἡμέ- A
ραν ἀνεβάλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔστω γὰρ τὸν
κίνδυνον ἀλλαφοβούμενος. καὶ ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς δαμα-
σκὸν ὡς φεύγων τὸν βασιλέα. καὶ ὁ Σαμψαῖος μὲν πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισόμενος,
ἔστως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲρ δί-
καιον ἀκαχησόμενος. ἠγανάκτουν δὲ οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, ὅτ' ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι πάντα B
ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸν δὲ οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πρᾶτ-
τειν δὲ οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀνανδρίας καὶ ἀνοίας. σέξτῳ δὲ
ποιήσαντος ἡρώδου στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας, χρη-
μάτων δὲ αὐτῷ δοθέντων, ὑρκανὸς ἐᾷ ἐν φόβῳ μὴ
στρατεύσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δ' ὕστερον
δέους ἐξαράδωσεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώδης στρατὸν ἐπ'
αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ ἃ κληθήναι
πρὸς τὸν λόγον ὑπωχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυ-
σαν δὲ αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύμοις ὑπαντή- C
σαντες, ὅτε πατὴρ ἀντὶ παιδὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν
ὀργὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ παρακαλέσαντες, ἔρ-
γῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπλήξαμενον ἢ ἀπειλῇ
μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω καὶ δ' παρόντος αὐ-
τὸν εἰς ὅτε παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίωσαν τε πρὸς δ κλη-
θέντα, ὑπὲρ δίκαιον ἐλθεῖν ἀναναπόδιστα, μεμνῆσθαι δὲ
τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν
τὸ σκυθρωπότερον ἀπαντᾶν, πρὸς δὲ τῆς σωτηρίας ἀπα- D
ρεῖσθαι. λογίζεσθαι δὲ ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βρα-
βεύει τὸ θεῖον, πολὺ ἐστὶ τῆς στρατικῆς τὸ ἄδηλον. διὸ
καὶ τὸν νίκαν μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολε-
μεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν εὐεργετήσαν-
τι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρὸς δ' ὧν
ἐγκαλοίη ἀλλοτρίους συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐ-
τὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρέ-
χεσθαι. πείθεται τούτοις ἡρώδης, ὑπολαβὼν εἰς E
τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι αὐτῷ καὶ τὸν ἰσχὺν δεδειέ-
χθαι τοῖς ἔθνεσι μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν ἰουδαί-
ους οὕτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς ῥώμην, ἔ-
τειμᾶτο πολὺν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσας σκιπίωνι καὶ
κάτωνι. πέμψας δὲ ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκά-
λει βεβαιώσασθαι τὸν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμα-
χίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσαις ἐκδέχεσθαι
τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐ-
τῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα F
μὴ λανθάνῃ τὰς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀ-
σίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς διὰ παντὸς ἔχον ἡ-
μᾶς, τοῦ τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τοῦ πίστιν ἀγαπή-
σαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ διὰ τοῦ πρὸς ἡμᾶς δυσμενεῖ-
αν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων ἀνα-
γεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τοῖς μὴ καὶ ταυτὰ πανταχῇ
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τύποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ τισιν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς G
ἃ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν. ἔν τε
τοῖς δημοσίοις ἀνάκειται τύποις τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ νεῷ
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγεγραπται χαλ-
καῖς. οὐ μὰν ἀλλὰ καίσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, πᾶσιν χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν,
ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσὶν. ἐκ τούτων πιστώσομαί τε
τοῦ δοῦναι δεῖξιν. παραθήσομαι δὲ τὰ ψηφίσματα, ὑπό
τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος,
πρός τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαΐος ἰούλιος
καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον

ad damnandum Herodem, rem in ſeqventem diem diſtulit, & clam eum admonuit, ut fuga ſibi conſuleret. non enim eſſe remedium aliud. atqve ita ille ſeceſſit Damaſcum, qvaſi regem fugiens: cumqve conveniſſet Sex. Cæſarem, & res ſuas in tuto collocaſſet, palam præ ſe tulit, qvod non eſſet compariturus, ſi denuo citaretur ad judices. Illi vero indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, qvod in ipſius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat qvidem, eos vera monere, ſed nihil expedire poterat per ignaviam & amentiam. Cæterum cum Sex. Cæſar, accepta pecunia, Herodem præfeciſſet Cœleſyriæ, vehementer timuit, ne ille contra ſe duceret. nec eum ſua fefellit opinio. Iratus enim, quod juſſus ſit cauſam dicere, veniebat cum exercitu: ſed patris ac fratris occurſu & precibus cohibitus eſt, qvo minus invaderet Hieroſolyma, placantium eum & rogantium, ut terruiſſe contentus, re ipſa læderet neminem, neve ulterius adverſus autorem ſuæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminiſſe, qvod citatus ſit, qvam qvod abſolutus etiam, & gratiam habere, quod nihil triſte paſſus abierit incolumis. Cogitandum quoque, qvam periculoſa ſit belli alea, & qvod Deus arbitratu ſuo his vel illis annuat victoriam: atqve eo minus tum eam eſſe ſperandam, quando non ſolum contra regem ſuum & altorem bellum moveat, verum etiam benemeritum, ipſe nulla affectus injuria: nam ſi qvid illi nunc objiciat, non ipſius eſſe culpam, ſed conſultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus ſufficere ſibi ad futuras ſpes, qvod potentiam genti declaraverit, atqve eo tum in ſtatu res fuerunt Judaicæ. Cæterum Cæſar Romam reverſus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogavit, ut confirmaret cœptam ſocietatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæ precium percenſere omnes honores genti noſtræ a Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, ut univerſis notum ſit, qvod tam ab Europæ quam ab Aſiæ regibus obſervati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Qvoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Perſicarum vel Macedonicarum rerum ſcriptoribus, quod ea monumenta non ita pervulgata ſint, apud noſtrates ſervata & alios quosdam barbaros, certe Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publice dedicata ſunt in urbibus atqve etiam in Capitolio, & columnis inſculpta ſunt æreis. Qvin & Jul. Cæſar apud Alexandriam atteſtatus eſt Judæis inſcriptione columnæ æreæ, qvod Alexandrinæ civitatis jus habeant. quare his argumentis uſurus ſum. apponam etiam ſenatusconſulta & decreta Julii Cæſaris, qvæ ad Hyrcanum & noſtram gentem attinent: C. Julius Cæſar, Imp. & pont. max. dictator iterum,

XIX.

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis, bene eſt, ego qvidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Judæorum ethnarcham ac pontificem attinet, ut in publicis veſtris monumentis reponatur, inſcriptum Græcis & Latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Julius Cæſar, Imp. iterum & Pont. max. de conſilii ſententia decrevi. Qvoniam Hyrcanus Alexandri filius Judæus & nunc & præteritis temporibus, tam pace qvam bello, bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum mille & quingentis militibus, & ad Mithridatem a me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & ejus liberos ethnarchas Judæorum eſſe jubeo, & pontificatum Judæorum perpetuo retinere more patrio, eſſeqve ipſum & filios ejus noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Jura quoqve omnia pontificialia habere ipſum & filios decerno. & ſi qva controverſia exorta fuerit de Judaica diſciplina, judicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: Ut filii principatum gentis Judæorum, & donata ſibi loca poſſideant: ut pontifex ipſe ac ethnarcha Judæorum injuriarum paſſis adſit: utqve ad Hyrcanum Alexandri filium Judæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicariqve æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atqve Græcis literis: utqve hoc decretum apud omnes omnium urbium qvæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S.P.Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium ejusqve filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiusqve gentis, jure, quo & majores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintum Cos. decrevit habere & munire Hieroſolymorum urbem, & gubernare eam Hyrcanū filium Alexandri pontificem Judæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & ut Judæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunesqve ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit, ut ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua civitate, Joppe excepta, absqve anno ſeptimo, qvem Sabbaticum nominant, qvoniam in eo neqve fructus arborum colligunt neqve ſeminant: utq; in Sidone ſecundo quoq; anno tributum reddant quartam partem ſatorum:

A σιδωνίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε εὖ ἂν ἔχοι, κἀγὼ δ' ἔῤῥωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. τὸ ὑμούμενον ἀναγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ περὶ ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, τοῦ ἱερέα καὶ ἐθνάρχην ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακείμενον γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἑλλησι τε καὶ ῥωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ ἅτε ἀνατεθῆναι. ἔστι δὲ ὅτε. ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεύς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκρινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἰουδαῖος, ἔν τε τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔντε ἰδίᾳ καὶ πολέμου πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ἔν τε τῷ ἐγγίσαι ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ πρὸς μιθριδάτην ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, B ἀρχιερωσύνην τε ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν καὶ πατρίαν ἔχῃ, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔν τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔσιν ἀρχιεραϊκὸς ἢ φιλανθρωπία, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. ἂν δέ μεζόν τι ζήτησις ᾖ τοῦ ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. ὡσαύτως ἐπιστολὰς ἔν τε καὶ χρήματα πέμπεσθαι δοκιμάζω. γάϊος καῖσαρ C ὑπατος, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, πεπερασμένα, ἔστιν ἔτους ἐχούσης. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ ἰουδαίων ἔθνους ἀρχῇ, καὶ τοὺς δεδομένους τόπους καρπίζωνται. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων πρόῃ τῶν ἀδικημάτων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου μὲν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον πύλῃ περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, ἔν τε σιδῶνι καὶ τύρῳ, ἔν τε ἀσκάλωνι ἔν τε τοῖς ναοῖς, D ἐγκεχαραγμένα γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα ὅτε παῖσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγεμόσιοις, εἵς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς ὑποδοχέων, ἔν τε διατάγματα πέμψαι πανταχοῦ. γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅπως συμφέρῃ, τῇ συγκλήτῳ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους εἶναι ὅπως τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῶν ἱεροσολύμων κατέσχον. γάϊος καῖσαρ ὕπατος τὸ πεμπτὸν ἔκρινε, τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα, ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται. ὅπως τε ἰουδαῖοι ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς πρόσθου χώρου ἀπαλλάττωνται. καὶ E μήτε ἐργολαβῶσι τινες, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔδοσε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ἀπὸ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππην ἀπαλλαγείσης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ β ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων.

F

G

πρὸς

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐπέλυεν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν.
καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ πρε-
σβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν ἰουδαίων ἐνίσχῃ συμμαχίαν, καὶ
στρατιώτας ἐξέτω, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσπράττεσθω, ἢ
εἰς ξενολογίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι
πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ ταῦτα ἔχουν, καὶ
ἐνεξυμήσουν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν.
ἰόππαν τε πάλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔσχον ἰουδαῖοι πεπεμμένοι B
τῷ τοῦ ῥωμαίων φιλίαν, αὐτῶν εἶναι καθὼς καὶ τὸ
πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ πάντης τῆς πόλε-
ως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ πάσας αὐτοῦ, πα-
ρά τε τῶν γεωργούντων, χώρας, καὶ λιμένας ἐξαγω-
γίας κατ' ἐνιαυτὸν σιτοῦνται μοδίους δισμυρίους χοὲ ὑπὲρ-
πεμπτομόριον δὲ ἔτους τὸ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτος τὸ
ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς
ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ
πρότερον ἐλάκατέχον, ἀρέσκει τῇ συγκλήτῳ ταῦτα, C
ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίους ὅπῃ τοῖς δημόσιοις οἷς ἐπρότε-
ρον εἶχον. μένειν τε καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς
ἀλλήλους ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐστί, ταῦτα φιλάν-
θρωπα, ὅσα ἔτι δήμῳ ψηφισαμένῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ
ἔχον. ὅπῃ τε τοῖς τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι
ἐν λύδδοις. τάς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποικία ὅσα
βασιλεῖσι συρίας καὶ φοινίκης συμμάχοις ὄσι ῥωμαίων
καὶ δωρεὰν ὑπῆρχε, καρπᾶσθαι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ D
σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ ἰουδαίους ἔχειν.
δεδόσθαί τε ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευτῆς
τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἵνα πομπῇ μονομάχων καὶ
θηρίων καθεζομένους, μετὰ συγκλητικῶν θεωρεῖν. αὐ-
τοσαμένῳ τῷδε δικτάτωρος ἢ τῷδε ὑπάρχῳ πα-
ρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσαγωσι. καὶ τὰ ὑπο-
κρίματα αὐτοῖς ἀποδιδῶσιν ἐν ἡμέραις ἱ ταῖς ἀπάσαις,
ἂν τὸ δόγμα γράπτῳ. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δι-
κτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε'. δικτάτωρ ἀποδε- E
δειγμένος ἀπεφάνθη. λόγους ἐποιήσατο τοῦ τῶν δικαίων
τοῦ ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθ-
νάρχου τοιούτους. τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς
ὑπατηρχίαις μαρτυρησάντων ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων
καὶ ἰουδαίοις ὅτι τε συγκλητε καὶ δήμου ῥωμαίων,
εὐχαριστήσαντός τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐ-
τοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ὑπομνημονεύειν καὶ προ-
νοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς F
ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλητε, καὶ δήμου ῥωμαίων
ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν, ἣν ἐπιδεδώκασιν
ἡμᾶς χάριτας ἀνταποδοθῇ. ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὑ-
πατος ῥωμαίων. παρόντων ὄρχου, βουλῆ, δήμῳ χαί-
ρειν. ἐνέτυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ τινες τῶν παροί-
κων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβε-
ων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τι ψηφίσματα κωλύ-
σαι αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
μὲν οὐκ ἀρέσκει τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων G
τοιαῦτα γένεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύειν αὐτοὺς ζῆν
κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδους, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, ὅτε πίνειν αὐτῶν μηδὲν ἐν ῥώμῃ κεκωλυμέ-
νων. ἐπεὶ δὲ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ
πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα
συνεισφέρειν, ὅτε συνόδεσπνα ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ
τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπιτρέπω

& ad hæc Hyrcano ejusqve filiis decimas persolvant, ſicut hactenus eorum majoribus. Utq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel qvocunqve alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Qvæcunqve etiam poſtea paraverunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Joppen præterea, qvam ab initio habuerunt Judæi, dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe, qvemadmodum antea. Tributa qvoqve ejus oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum ſuis filiis, tam ab ejus agri aratoribus, qvam vectigalium portus nomine, & eorum, quæ Sidonem exportantur, annua modiorum vicena millia ſexcentos ſeptuaginta qvinqve, excepto anno ſeptimo, qvem vocant Sabbaticum, in quo neqve arant, neqve de arboribus fructus colligunt. Vicos item, qvos in Magno campo Hyrcanus & ſui majores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundem Hyrcanum & Judæos etiam nunc habere, jure, quo & antea habuerunt. Manere etiam jura, quæ ab initio inter Judæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunqve beneficia a S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem jure licere illis uti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui, ut Hyrcanus Judæorum ethnarcha habeat. eſſeqve jus Hyrcano ejusqve filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi, inter ſenatores ſedentibus. Utqve, qvotiescunqve poſtulaverint, a dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid a ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar Imper. IV. Coſ. V. perpetuus dictator, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani Alexandri filii pontificis Judæorum ac ethnarchæ. Qvandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Judæorum pontifici Judæisqve tam in provinciis quam apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æqvum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam, ut Hyrcano ac Judæorum genti filiisq; Hyrcani a S. P. Q. R. pro ſuo erga nos favore gratiæ referantur. C. Jul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Judæi & quidam de coloniis Judæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicaverunt mihi decretum, qvo vetatis eos uti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi vero non placet talia decreta adverſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetariqve eos vivere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, qvandoqvidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto, qvo interdixit in urbe ſodalitia, hos ſolos neqve pecunias conferre, neqve convivia parare vetuit. Ego qvoqve, cum alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

juxta patrios mores ac leges convenire. Quapropter æqvum est etiam, vos, si quod decretum feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos benevolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris M. Antonius, P. Dolabella Coſſ. advocato ſenatu, & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & amicitiam cum eis renovaverunt, &, quicquid petierunt, ſenatusconſulto eis decretum eſt. Dolabella etiam, acceptis ab Hyrcano literis, ſcripſit per univerſam Aſiam, & primæ ejus provinciæ civitati Epheſiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Epheſiorum magiſtratibus S. P. Q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Judæorum, mihi retulit de civibus ſuis, quod militare non poſſint, eo qvod neqve arma geſtare, neqve iter facere eis fas ſit diebus ſabbatis, neq; victum more patrio poſſent ſibi qværere. Qvamobrem ego quoqve, qvemadmodum alii ante me Imperatores, immunes eos volo a militia, permittoqve, ut patriis utantur moribus, convenientes ſacrorum cauſa, ſicut leges eorum poſtulant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia. voloqve, ut hæc ipſa ſcribatis per urbes provinciæ ſingulas. Atqve ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt. L. autem Lentulus Cos. pro ſententia dixit: Judæos cives Romanos templa Judaica habentes & facientes, Epheſi pro tribunali religionis ergo eſſe immunes a militia pronunciavi duodecimo calendas Octobreis. Multa itaqve extant & alia hujusmodi ſenatusconſulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem noſtram aliasqve urbes, & reſcripta de jure noſtro ad provinciarum præſides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inſeruimus, credere facile eſt his, qui noſtra ſcripta candide lecturi ſunt. Qvando enim tam manifeſta argumenta exhibuimus noſtræ cum populo Romano amicitiæ, oſtenſis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc usqve durantibus, duraturisqve in poſterum, omnia hic apponere ſupervacaneum ac moleſtum duximus, exiſtimantes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris conjecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo jam declarata ſit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceſſit amicitia & ſocietas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa hujusmodi: Cecilius Baſſus unus e Pompejanis, per inſidias interfecto Sexto Cæſare, ipſe occupavit provinciam cum legionibus. Quo facto, magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum eqveſtribus ac pedeſtribus copiis: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum a Cæſare, ideoqve repetendas pœnas ab ejus interfectore juſtum exiſtimans.

A κῆ τὰ πάτρια ἐθη & νόμιμα συνάγεσθαί τε κῆ ἱσασθαι. καὶ ὑμᾶς ἂν καλῶς ἔχοι, ἔπι κῆ τ ἡμετέρων φίλων & συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, ὥστ ἀκυρώσασθαι διὰ τὶν τοῦ ἡμᾶς αὐτῶν δέεται εὐνοιαν. μῆ ὃ τὸν ἰουλίου γάιον, μάρκου ἀντωνίου καὶ πόπλιου δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τὶν σύγκλητον συνήγαγον κῆ ὑρκανοῦ πρέσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, & φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρῆν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ὃ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ἐπιστέλλει τοῖς κῆ τὶν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῆ ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσῃ τῆς ἀσίας ἅπασης. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῆ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος ἰεροδούλου πρεσβεύτης ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως κῆ ἐθναρχου τ ἰουδαίων, ἐνεφάνισέμοι περὶ ὧν μὴ δύναται γρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τ σαββάτων, μήτε τροφῶν τ πατρίων καὶ σιτίων κατ' αὐτοὺς εὑπορεῖν, ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δίδωμι τοῖς ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἤθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφαιρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κῆ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος ὁ λέντλος ὕπατος εἶπε, περὶ τῶν πολιτῶν ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τῷ βήματι θρησκείας ἕνεκα ἀτελείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ἔστι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῆ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὑπερασπιστὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, πρὸς ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν ῥᾴδιον πίστευσαι τοῖς ἀναγινωσκομένοις ὑβασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν παρεῖναι. ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τ πρὸς ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γενομένης, ὑπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκοῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπιτωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα, καὶ διαμενοῦντα, τὴν μὲν πάντων παραίτησιν ὡς περιττὴν τε ἅμα, & ἀτερπῆ παρητησάμεθα. ὀλίγα δ' ἔτως ἡγησάμενοι σκαιὸν, ὃς ἀπὸ περὶ τ ῥωμαίων ἡμῖν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι ταύτην & διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς ἀπὸ ὑπολήψεται περὶ ὧν εἶναι φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ὑπεδείξαμθ. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην, δεδηλώκαμθ. συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, παραχθῆναι τὰ κῆ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βασσος κεκίλιος, εἷς τ τὰ πομπηίου φρονούντων, ὑπουλίου συνθεὶς ὑπὸ σέξτου καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δ' τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐκράτησε τῶν πραγμάτων. πόλεμος τε μέγας περὶ ἀπάμειαν συνέβη, τῶν καισαριανῶν στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππέων καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δ' καὶ ἀντίπατος συμμαχίαν ἔπεμψε μετ' τῶν τέκνων, κῆ μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ ὅτ τιμωρῶν αὐτῷ καὶ δίκην παρὰ τοῦ φονέως αὐτοῦ εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

φρονε-

χρονιζομένου ἢ τοῦ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ ἕκτου. καῖσαρ δὲ ὑπὸ τῶν περὶ κάσσιον καὶ βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταρξάμενος τῆς ἀρχῆς ἔτη γ' καὶ μῆνας ς'. ἃ μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his, qui cum Cassio & Bruto conjuraverant, in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὑπὲρ αὐτῶν εἰσεπράξατο.

CAP. XVIII.

Cassius, afflictis Judæis, insuper obtingenta talenta ab eis exigit.

Τοῦ δὲ ἐπὶ τῷ καίσαρι θανάτῳ πολέμου συνερρωγότος, καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων ἐπὶ στρατιὰς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσταλμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, ὡς καταλήψόμενος τὸ περὶ τὴν ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους περάσας τὸν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τὰς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ἅπαντα τὰ στρατιώτας συναθροίζει, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπέτιθει μᾶλλον ἢ τῇ ἰουδαίων ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπράττόμενος. ἀντίπατρος δὲ ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μερίζει τῶν χρημάτων εἰσπραξιν. καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συναγαγὼν δίδωσι, τὸν μὲν μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὸν δὲ ἄλλοις τισὶ παρέταξεν εἰσπράττειν. καὶ πρῶτος ἡρώδης ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰσπραξάμενος ὅσα οἱ αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος οἱ εἰς τὰ μάλιστα κασσίῳ. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν καταστέλλειν εὔνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ἐπιπέσκοντο δ' αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμεληταί. πίσαρες πόλις ἐξανδραποδίζεται κάσσιος. ὧν ἦσαν καὶ δίωσπολις, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις ἥ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' ἀνεπ' ὀργῆς κάσσιος ὥστε καὶ μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ ὑρκανὸς διὰ ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἔπεσχε τὴν ὁρμήν. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μᾶλιστα ἐπεβούλευεν ἀντιπάτρῳ, τῷ τούτου πλείστου, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τῆς ἀρχῆς ἐντεῦθεν νομίζων. ἐμοὶ μὲν ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον τοῦτο φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, ἐκ στρατὸν ἀράβιον ἅμα ἐκ ἐγχωρίου συναθροίζει. δεινὸς μὲν οὖν ὁ μάλιχος, πρῶτος τῷ ἐπιβουλεῖ, ἀπολογούμενος μετ' ὀργῆς αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασιήλῳ μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουροῦντος, ἡρώδῃ δ' ἔχοντος τὸν φυλακεῖον τῆς πόλεως, ἐδὲ ἂν εἰς νοῦν ἐλθεῖν τοιοῦτόν ἐδέν. ὁρῶν δὲ τὸν ἀποστασίαν καταλλάσσει πρὸς τὸν ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκῳ τῷ συρίαν στρατηγοῦντος. ἐς αὐθόμην νεωτεροποιοῦντα τὸν ἰουδαίων τὸ μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε βραχὺ αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος φείσασθαι.

B Bello deinde civili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis alio discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: solutaque obsidione, tam Marcum quam Bassum in suas partes pertraxit: ubeundoque civitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo gravia. sed maxime Judæam afflixit, plus quam septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res ubique turbatas videns, partem ejus pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partem quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa, quantum imperatum erat, afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, jam tum Romanorum alieno sumptu captare benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ civitates venum dabantur una cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subjecit, adeo autem exacerbatus erat, ut etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum, centum talentis de suo missis, furorem ejus lenisset. At ille post Cassii discessum maxime insidiatus est Antipatro, per hujus mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum ejus consilia, nam cum hoc sensisset, ultra Jordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur insidias, dejerans apud Antipatrum & filios, quod, Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode vero habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi unquam tale aliquid venerit. & videns non succedere, quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro, Marco Syriæ præsidente, qui postquam intellexit res novas in Judæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donavit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς μάλιχος ἐπιβουλεύων, ἀντίπατρον ἀνῄρει φαρμάκῳ.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Ἔλαθε δ' ἄρα φονέα πεισώνιος ἀντίπατρος ὑπὸ τοῦ μαλίχου. κάσσιος μὲν γὰρ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν ἀνεχείρισαν ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πολλοὶ δόντες καὶ δυναμενίπωικλεῖ τε καὶ πεζικλεῖ, ἐπανοχόμενοι δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδήσειν μετὰ πολεμον, συνισήκει δὲ τότε. πρὸς τε ἀντώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ τότε δείσας μᾶλιστα τὸν ἀντίπατρον,

C Sed Antipater imprudens servavit Malichum, ut se perderet. nam Cassius & Marcus, coacto exercitu, Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei navalibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiam polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & juniorem Cæsarem. Malichus vero tum maxime timens Antipatrum,

decrevit e medio tollere. corruptoqve pincerna Hyrcani, apud qvem ambo epulabantur, veneno necavit hominem, & assumpta armatorum manu, susceptit civitatis gubernacula. Cæterum postqvam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis, Malichus strenue pernegavit omnia. atqve hic fuit finis Antipatri, viri justi ac pii, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem ulcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaëlo grandiori magis placuit dolo circumvenire hominem, ne videretur civile bellum incipere. itaqve accepta Malichi satisfactione, simulavit se credere, non esse illum paternæ necis consciũm: seqve vertit ad excolendum monumentum, qvod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamq; nimis afflictam offendens, refovere eam cœpit, & jura reddendo controversias civium dirimere. non multo autem post instante Hierosolymis festo, & ipse venit in urbem cum militibus: qvem Malichus metuens, Hyrcano svasit, ne eum intrare permitteret: id qvod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes, contempta obnunciatione, noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conqverebatur de Antipatri tanqvam amici interitu, clam vero parabat sibi satellitium. qvare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

A ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. Ὁ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι ἐστιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ στάσεις ἔχων ἡντερέπιζε τὰς κατὰ τὴν πόλιν. γιόντων δὲ τὴν Φασαηλεῖ τὴν κατὰ πατρὸς ἡρώδῃ καὶ Φασαήλῳ, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχος, καὶ ἐξαρνος ἦν δόλου. Ὁ δ' ἀντίπατρος μὲν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διενεγκὼν, καὶ τῇ πρὸς τὴν πατρῴδα στοργῇ, ὃν τὸν ἐπελεύτησε τὸν τρόπον. τοῦ δὲ παίδων αὐτοῦ ἡρώδης μὲν εὐθὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μὴ σπασάμενος δὲ πρὶν μάλιχον ἐλθών. Φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει προσενεγκεῖν πάνδρος, μὴ πολέμιος καταφαίνεσθαι νομισθῶσιν ἐμφύλιος. τὴν τε οὖν ἀπολογίαν μαλίχου προσδέχεσθαι, καὶ πιστεύειν ὑποκρίνεσθαι, μηδὲν αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντίπατρον κακουργῆσαι δύνασθαι, πάσῃ δὲ ἐκσπεύδειν τῷ πατρὶ, καὶ προθυμουμένῳ ἡρώδῃ εἰς σαμάρειαν καὶ καλαλαβὼν αὐτοῦ κεκακωμένην, ἀνακαλεῖται τε καὶ νίκην διέλυσε πᾶσι ἀνθρώποις. μετὰ δὲ πολὺ δὴ ἐνστάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς παραγίνεται καὶ αὐτὸς τοῖς σταλεῖσιν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δὲ ὁσιος μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ εἰσιέναι. Ὁ καὶ θέντος μὲν ὑρκανοῦ, προσβαλὼν δὲ αὐτῷ ὁ ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγεύστου εἰσδέχεσθαι ἱερὰ πληθυς. ὀλίγον δὲ φροντίσας ἡρώδης τὰ αἰγγέλων, νύκτωρ εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δὲ οὐκ ἀνίησι τὴν ἀποκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν ἀντίπατρον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλον, κρύφα δὲ φαλακρὸν ἦν σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δὲ τοῖς περὶ ἡρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸν τὴν προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ ὑπνῶδες, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

B

C

D

CAP. XX.

Herodes jussu Cassii Malichum dolo interficit.

ATtamen Cassio de patris obitu significavit per literas: & ille, qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit, ut ulciscereturparentis injuriam: clam etiam mandavit Tribunis apud Tyrum agentibus, ut adessent Herodis justis conatibus. Cumq;, capta a Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniã, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices, suspicione concepta, majora moliri cogitavit: & quia filius ejus obses in ea urbe servabatur, decrevit eam ingredi, & furtim illum in Judæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum ejus acqvirere. Sed consiliis ejus fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus, intellecto ejus proposito, præmisso famulo quasi ad parandã cœnam, qvia comites omnes invitaverat, re autem vera ad tribunos, jussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi vero egressi, & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominem: quo facto, Hyrcanus adeo est attonitus, ut obmutuerit. tandem ægre ad se reversus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito, factum

E

F

G

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης δολοφονήσαντος αὐτῷ καισίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν οὖν τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστειλε. καὶ κεῖνος οἰδὼς οἷος ἦν τὸ τρόπον μάλιχος, ἀντιπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, καὶ λάθρα πέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπράττειν ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δὲ λαοδικέων ἠρέθισε καισίῳ, πρὸς αὐτὸν ἀπιέναι κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήμασι κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ θυόμενον. ὁ δὲ τύρου τὸ φοινίκης ὑποδρόμου τὸ πᾶγμα, μείζονων ἐφήπτετο. καὶ παῖδος αὐτοῦ ἐμπορευομένου ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω ὅτου τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπαγαγεῖν, πεύσονταί τε ἐπ' αὐτῷ καισίου, τὸ ἔθνος ὑποστήσεσθαι, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βεβουλευμένοις, ὅτι δαίμων ἀντιπαίξαι, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καταπροῆσθαι, προεισαγόμενος θεραπεύσας, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δεῖπνον παρασκευάσει, καὶ ἑστιάσειν αὐτοὺς ἀπειλᾶς προφερήσει, τῇ δὲ ἀληθείᾳ πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δὲ ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ τυγχάνοντες ὅτι δ' αἰγιαλῷ, κατακεντοῦσι τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὡς σκηλήσεως δ' γενόμενος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπυνθάνετο τὸν τοῦ τὸ ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς καὶ τίς ὁ μάλιχου ἀνηρηκώς; ἐπόντων δὲ καισίου

ἔτι

δὲ προσῆλθε, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ, καὶ τῆς πατρίδος ἐπίβουλον. ἡ μὲν οὖν Μαλίχου μὲν ταύτην ἔσχε τὴν εἰς ἀντίπατρον ἀδικίας ἔκτισιν. κατὰ δὲ τὴν συρίαν ἀπαραντος τοῦ στρατοῦ ἐγένετο ἡ ταραχὴ τῶν ἰουδαίων. ἔλιπε γὰρ ὁ φῆλιξ ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ σπείρας, ὥρμησεν ἐπὶ φασάηλον. ὅτι δὲ ἡμῖν ἐν ὀλίγοις λόγοις ἡρώδης ὁ φάβιον ἐπορεύετο ἐν δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βουλόμενος προσβαλεῖν τοῖς τ' ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως δὲ φασάηλος δι' αὐτὸ, ἑλικὸν κρείττων γιγόμενος, καταλαβὼν μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ὑποσπόνδους ἀφῆκεν. τὸν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ' αὐτῶν, συμπεράναντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ δὲ ἀδελφὸς μαλίχου τότε λαβόντος οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφόρει, καὶ μάλιστα τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅθεν μὲν οὖν τούτων ξαίσιος ὁ ἡρώδης ὑπὸ νόσου ἐγένετο, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπόνδους ἀπέλυσεν.

A esse jussu Cassii, laudavit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atqve ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persolvit debitam. Porro Cassio profecto e Syria, apud Judæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelem fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se, superato Felice, in turrim primum compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est, qvamobrem mox cum Hyrcano expostulavit graviter, qvod post accepta a se multa beneficia, inimicis suis favorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupaverat, & inter cætera Masadam longe munitissimum: Ut igitur convaluit Herodes, contra hunc profectus, receptis omnibus castellis, pactum incolumitatem dimisit.

Κεφάλαιον κά.

Ὡς ἀντίγονον τ' ἀριστοβούλου βοηθήσαντα φάβῳ δ' τυρίων τοπάννῃ, ἡρώδης ἀπαντήσας τρέπεται καὶ τ' ἰουδαίας ἐκβάλλει.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum e Judæa pellit.

ΑΝτίγονον δ' τ' ἀριστοβούλου, σπείραν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον τετραφόκοτα χρήμασι, κἄπειτα πτολεμαῖος ὁ μινναίου λάθρᾳ τὸ κήδεμα. συνεμάχει δ' αὐτῷ καὶ μαρίων ὁ τυρίων καταλελοιπὼς κάσσιος τυραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν δι' ὃ καὶ αὐτὸς, ἐφρούρησεν. ἐν μαρίων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον ἅπασιν ἐνέβαλε, καὶ τρία καταλαβὼν ἐρύματα, λάθρᾳ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον ἔστιν ἡρώδης, ἀπάντων μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς λάθρᾳ τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὔνουν. ταῦτα λάθρᾳ μὲν ὑπέλυσεν ἀντίγονον, καὶ μάχῃ αὐτῷ συμβαλὼν νικᾷ, καὶ ὅσον ἄπω τ' ἄκρων ἐπιβάντα τ' ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, στεφάνοις ἀνέδησε ὑρκανὸς τε ὁ δῆμος. ἐσεκεκόμητο δὲ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γῆμαι, καὶ λάθρᾳ ἔστι μᾶλλον αὐτὸ προείσηκεν μέλλον ἀγαγέσθαι τὴν ἀλεξάνδρου δ' ἀριστοβούλου θυγατέρα, ὑρκανῷ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τριῶν μὲν ἀρρένων, δυοῖν δὲ θηλειῶν. ἡνίκα δὲ πρότερον γυναῖκα δημώτην, δωρὶν ὄνομα οὖσαν ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται πῶρος, ἀντίπατρος.

Antigonum Aristobuli filium, qui, conciliato sibi pecuniis Fabio, exercitum comparaverat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adjuvabat, apud Tyrios ope Cassii tyrannidem adeptus, per Syriam qvoqve tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atqve etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illo profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis, propter benevolentiam, qva civitatem eorum prosequebatur. His peractis, occurrit Antigono, eumqve prælio superat, & vix extremos Judææ fines ingressum inde profligat. Qvamobrem revertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honoravit quam populus. Jam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentius ejus tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani vero ex filia neptem, ex qva postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam ante uxorem e suis popularibus Dorem nomine, ex qva suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Κεφάλαιον κβ.

Ὅτι ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ γενόμενος πολλῶν χρημάτων ἐδεήσατο ἀντωνίου, διὰ ὃ τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est, ut ille accusatores ejus non admiserit.

ΚΑσσιον μὲν οὖν χειρωσάμενος ἀντώνιός τε καὶ καῖσαρ ἐπὶ φιλίππους. μετὰ τὴν νίκην καῖσαρ ἐπὶ γαλλίας ἐχώρει, ἀντώνιος δὲ εἰς τ' ἀσίαν ἀπῆρε. ἡνομάνω δ' ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐντελεῖς, κατηγορήσοντες τ' τε φασάηλον καὶ ἡρώδου, ὡς βασιλείας ὑρκανὸν, τοῦτο δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδου δὲ ἀντώνιος διὰ πολλῆς

Cæterum Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare devicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qvi ubi pervenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obviam. Aderant & Judæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset penes hos fratres. Herodem vero Antonius in magno

honore habuit, qui ad objecta diluenda venerat: A qvo factum est, ut ne ad colloqvium qvidem adversarios ejus admiserit. id enim, data pecunia, Herodes impetraverat. Progresso autem Ephesum præsto fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, ut qvos Judæos Cassius præter jus belli captivos abduxerat, scriptis per provincias literis, in libertatem vindicaret: & B agros per Cassium ademptos genti restitueret. Qvorum postulata Antonius æqva existimans, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulqve ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens: M. Antonius Imper. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Judæorum salutem. Si valetis, bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Josephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me convenientes, e- C andem, qvam prius Romæ legationem mihi exposuerunt, & nova hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes, qvanta nos proseqvaris benevolentia. qvare cognitam non tam ex verbis qvam ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo qvoniam totam Asiam adversarii nostri ac populi Romani incursaverunt, D nec sacratis locis nec civitatibus parcentes, neqve jusjurandum præstitum servantes: non tam privatum nostrum negotium agentes, qvam suspecta defensione reipublicæ in divini simul ac humani juris violatores vindicavimus. Eorum enim facinus sol ipse aversatus videtur, & invitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postqvam impios eorum conatus excepit Macedonia, renovantes in eis locis priscam E gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam, qvam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & usqve ad mare montium vallo permunitis, ut per unicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum injusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessusqve a nobis, addidit se Cassio socium exitii. qvi post- F qvam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiam conqvieturam a bellorum tumultibus. Jam enim nostra opera universum Asiæ corpus velut e gravi morbo colligere se incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoqve cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposui, ut, quotquot G vel liberi vel servi sub hasta a C. Cassio Cassianisve venundati sunt, libere dimittantur. Voloqve, ut qvæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuo rata sint. Tyrios quoque jubeo, ut injuriâ a vobis abstineant, & qvicquid de Judæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem, qvam misisti, accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus S. P. Q. Sal. Renuntiatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

ἔσχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, Ϲ μὴ δοῦναι συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας. διεπέπρακτο γὰρ χρήμασιν ἡρώδης παρ' ἀντωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτῶν Ϲ ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς Ϲ τὸ ἔθνος Ϲ τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσι χρυσοῦν, Ϲ ἀξιοῦσι καλοῦσι τοὺς αἰχμαλωσιαδέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ἀ νόμῳ πολέμου, χαλάσαντα τοῖς κατ' τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, Ϲ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου κρατοῦσιν ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας ἀντώνιος δίκαια τοὺς ἰουδαίους ἀξιοῦν, ἔδοξε χρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπιστεῖλέ ἅμα καὶ τυρίοις, ἀντίγραφα ἔπεμψεν ταῦτα. μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἐρρῶσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ αὐτὸς καὶ στράτευμα. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μέννεως, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβευταὶ ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἔμπροσθεν ἐν ῥώμῃ πλεοδώσαν αὐτῶν πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, Ϲ τὴν νεωστὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν διέξεισι, ἣν ἔχεις εὔνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν Ϲ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκείαν ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, Ϲ τὸ δοκοῦν ὑμῖν ἦθος καὶ τὸ βίοις δὲς καταγνῶναι, ἴδιον ἡγησόμην. καταδραμόντων γὰρ τὴν ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τὰ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἱερῶν δεισχομένων μήτε ὅρκους ἐς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ ὑπὲρ ἰδίας μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆς, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους ὠμότητος, καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνομημάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἐπισκοπεῖν δοκεῖμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀκόνως ἐπῆδε τὸ ἐπὶ καίσαρι μίσος. ἀλλὰ τοὺς ἐπιβουλὰς αὐτῶν τοὺς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων ἀὴρ, καὶ τὴν συγχησιν τῆς ἡμεμανῆς κακοηθοῦς γνώμης, ἣν κατ' φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκρότουν, καὶ τόπους εὐφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ὀπτευτικοῖς χωμάτων ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ τὴν παρόδον ταμιευσαμένους, τῶν θεῶν αὐτοῖς ἐπὶ ἀδίκοις ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βρεττος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρῆσθαι τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαῦσαι τὴν ἀσίαν ἐκ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς ἀσίας σῶμα νῦν ἀρτι τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ ἀρχὴ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῶν ἀναφερόντων. ἐξέθηκα γὰρ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράχθησαν ὑπὸ γαΐου κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὕτω, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλᾳ. φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυράννους τε κωλύω βιαίους εἶναι τῶν ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα, ἀποκαταστῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμην. μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυράννων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς Ϲ ἐθνάρ-

ἐθνάρχῃ πρεσβύτων χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατίσχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, καὶ τὴν ἐναυλισμένων ἡμῖν ἀπικράτειαν, ἐπεὶ τὸ μὲν τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξάμεθα, καὶ τὸ δίκαιον καὶ δικαίων πεπόμφοι φόνους ἡμυναμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνήμονας ὄντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τῷ ἀφ' ὑμῶν ἐπιεικεῖ τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα νῦν τὴν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀναγωγισῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταύτην ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ὅτι γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθεὶς ὅτι στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δόξης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς πρὸς ἃ ἠδίκηται χρησίμοις αὐτοῖς γνωμένοις. δίκαιον αὐτῶν οὖν δεδωκότων τοὺς τε συμμάχους τοὺς ἡμετέρους ὅσα πώποτ' εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως ἀπολαβεῖν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑρκανῶν ὄντα ἔσχε τὴν ἐθνάρχου ἰσοδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαίου κάσσιου πόλεμον ἐσυγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀποδόσθαι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτά, βίαιον αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὅπῃ τῷ ἀσθενεῖς αὐτοὺς πεῖν τὰ ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὅπῃ τοὺς τόπους, ἔξεσται ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κελεύσασι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέστελκα πρὸς ὑμᾶς. ἵνα δὲ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας ἐπιτάξητε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὅπῃ φανερωτάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι δυνήσεται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων ἐπὶ τὰ δημοσίων πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαίος κάσσιος, παύτην τὴν ὑπερτάτου ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν καταχομένην ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχους ἔντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολίρκησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ ῥωμαίων δήμου, τὴν δύνοιαν τὴν ἐκείνου τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κελεύσεσιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διεφθαρμένα, ὡς τε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐπράθη ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθήτω, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς προτέροις κυρίοις. τὸ δ' ἔχ ὑπακούσαντα τοῦ ἐμοῦ διατάγματι, δίκαιον συγχωρεῖν βούλομαι. κἂν ἄλλῳ, τινὶ καὶ τῶν διατάγματος ἀξίαν μελήσῃ μοι ὑπεξελθεῖν τὸν ἔχ ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ ἔγραψε καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα οὖν καὶ ταῦτα εὐκαίρως, πεπομφότα γνησίως ἡμᾶς φαμὲν ῥωμαίους ποιήσασθαι πρόνοιαν ὑπὲρ ἡμετέρου ἔθνους.

A Renunciatum eſt mihi Epheſi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipſorum ditionis vos occupaſſe, idqve factum, quo tempore noſtri adverſarii tenuerunt eam provinciam. Quoniam igitur, pro imperio bello ſuſcepto, juſtitiæ pietatiqve proſpicientes vindicavimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem eſſe cum noſtris ſociis; & quicquid ab adverſariis noſtris accepiſtis, habere vos non permittimus, ſed jubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neqve provinciam a Senatu accepit, neqve exercitum, ſed qvæ per vim corripuerunt, largiti ſunt miniſtris ſuæ violentiæ, qvando igitur illi meritas pœnas dederunt, æqvum cenſemus, ut ſocii noſtri ea, quæ ante habuerunt, nemine vetante, retineant: vosqve, ſi qvos Hyrcani Judæorum ethnarchæ agros, poſtqvam C. Caſſius bellum illicitum in noſtra provincia movit, occupaſtis, eos reddatis: neve ullam vim interponatis, quo minus ad priſtinos dominos redeant, qvod ſi aliqvid juris in eos prætenditis, quam primum ad ea loca venero, integrum vobis erit jus veſtrum repetere, id qvod etiam ſociis noſtris peræqve integrum ſervabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. Salutem. Edictum meum ad vos miſi, quod volo, curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliqvo conſpicuo proponi, ut legi poſſit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac triumvir dixit: Quoniam C. Caſſius hoc perturbato rerum ſtatu alienam provinciam & militem præſidiarium invaſit, & ſociorum noſtrorum facultates diripuit, & vaſtavit Judæorum gentem amicam populo Rom., inſolentia ejus armis noſtris perdomita, judiciis atqve edictis, quæ ille perpetravit, corrigimus, ut ablata reſtituantur noſtris ſociis. & ſive corpora Judæorum ſive bona divendita ſint, illa in libertatem, hæc ad priſtinos revertentur dominos. qui vero contra edictum hoc noſtrum fecerit, pœnas daturus eſt: & qui inobedientiæ convicti fuerint, in eos pro rei dignitate animadvertere curabimus. Eodem fere exemplo Sidoniis, Antiochenſibus & Aradiis ſcripſit: viſumqve eſt hoc loco etiam hæc inſerere, argumento futura, quanta providentia nos dignatus ſit Romanus populus.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν παραγινόμενος ἡρώδην καὶ φασαήλον τετράρχας κατέστησεν.

G

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam provinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα, εἰς συρίαν ἀντωνίου παραγενομένου, κλεοπάτρα, πρὸς κιλικίαν συντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν περιέρωτο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, παραγίνονται πρὸς αὐτὸν κατηγορήσοντες ἡρώδου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, πρεσβεύσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν τὸν δεινότατον λέγειν. ἀντέλεγε δὲ αὐτοῖς μασσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων, πατρώους καὶ οἰκείους

POst hæc autem in Syriam adventante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obviam, amoribus ſuis eum implicuit: quo tempore rurſum centum e Judæorum gente potentiſſimi venerunt ad eum, ut accuſarent Herodem una cum ſuis, electo ad hoc eloqventiſſimo qvoq; e ſuo numero. Juvenum autem cauſam defendendã Meſſala ſuſcepit, aſſiſtente ſibi etiam Hyrcano XXI.

qui jam ſocer factus fuerat. Antonius vero, audita utraqve parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, utra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cum reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius, qui jam ante familiariter diligebat juvenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Judæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum adverſariis quindecim conjecit in vincula, occiſurus etiam, niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamvis ne ſic quidem ceſſarunt a legatione reverſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia jam corruptus a fratribus, imperavit ejus loci magiſtratui, ut in Judæorum legatos novatores rerum animadverteret: & Herodi adjutor eſſet ad principatum parandum. Herodes vero ante urbem diverſantes in littore accedens, hortatus eſt eos, ut ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens, quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. moxqve erumpentes in eos Judæi cum indigenis, partim trucidaverunt eos, partim fauciaverunt: reliqui vero domum refugientes poſthac quieverunt. Populo vero clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius juſſit, qvos vinxerat, interfici. Altero deinde anno Syriam occupaverunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cujus in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa, qui multum apud eum poterat.

ὡς κηδεσὴς ἐτύγχανεν ἤδη γιόμβρῳ. ἀκροασάμβρος δὲ ἀμφοτέρων ἀντώνιος μὲν ἐν Δάφνῃ, πυνθάνεται ὑρκανοῦ πότεροι ἂν ἄμεινον προϊστάιντο. φήσαντος δὲ τὸν πρεσβύτερον, ἀντώνιος δὲ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτὸν, διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἣν ἡνίκα συνῆν Γαβινίῳ παρὼν ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τέτρας μὲν ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τὰ ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα. χειροτονεῖται δὲ χρήμματα, καὶ ἐπὶ ἀνδριάσι ὧν ἔδησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτεινεῖν αὐτὸν, παρῆσαν οἱ πρὸς ἡρώδου. ἡρέμουν δὲ ἐπὶ ἔτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' ἀπλάστων πάλιν ἀντωνίῳ χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δέξασθαι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ ἀντώνιος πάλαι διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, καὶ τὸ ἡρώδου δὲ ἀδελφῆς αὐτοῦ, τῶν τότε ἄρχοντα παρεσκεύαζε κολάσαι τοὺς πρεσβεύσαντας τὰ ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιζητοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς πρὸς ἡρώδου συγκαθιστάναι τὰ ἀρχαῖα. ταχὺ δὲ ἡρώδης, ἱδρυμένος ἐπὶ τῆς ψάμμου πρὸς πόλεως, προϊόντων αὐτὸν ἀπάντων παρεκελεύετο, σωλεῖν δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸν, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένην. οἱ δὲ οὐκ ἐπείθοντο. ὥρμησεν ἡμᾶς ἐπὶ ἁρπαμόντες ἰουδαίοισιν ἐγχωρίοις, οἳ μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πολλοὺς δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ ἀλλοφυλόντες ἐποίκοι δειδοίκεσαν, καὶ δὲ δῆμος κατέβαινε ἡρώδου, παροξυνθεὶς ἀντῶν τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δὲ ἔτει συνέβαινε κατέχον, πάντα δὲ τὸν βασιλέως πᾶσι, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ἀνὴρ θρᾷξ. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννέου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας ὑπολαβὼν, ἀλλ' ἀπὸ φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, ὡς ἐς χρήσιμον τὸν σατράπην ὑπολαβὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & qvingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem una cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Judæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrii, ſed Sidonii ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Judæam ſpeculatum præmiſit, juſſam etiam adjutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adjungentibus autem ſe Antigono Judæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cũ eo in hoſticum invadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem qvandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: &, quibusdam eis occurrentibus, pervaſerunt usq; Hieroſolyma. Ubi, adjungentibus ſe aliis, jam multum auctі numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. moxq; ferentibus opem his, qui fratrum partes ſeqvebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtẽ juvenes: eoq; in templo compulſo

Κεφάλαιον κδ'.

Στρατιὰ πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ἣν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν καταγαγον.

ΑΝτίγονος δὲ ὑποσχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὠδωδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τὸν τε τὸν ἡρώδην ἀνέλοιεν. ὁ μὲν ἐδώκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, ἀλλ' ὅτι τὴν ἰουδαίων ἐστράτευσαν, καταγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν ἀλλὰ τῆς θαλάττης, ὁ δὲ σατράπης ἀλλὰ τῆς μεσογείας. τύριοι μὲν οὖν ἀπεκλείσαν πάκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλαρχον μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένους τε τὰ τῆς χώρας, καὶ ἀντιπόνῳ συμπράξοντας, ἡγεμένα τε ἀμωνίου δὲ βασιλέως οἰνοχόον. ἐπὶ δὲ τὸν κάρμηλον τὸ ὄρος ἰουδαίων τοῖς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ στασιαζόντων ἐτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα ἀλλὰ τὴν χώραν μέρος τι λαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ἐπαναστάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσγινομένων δέ τινων, πολλοὶ συναφέντες, ἐπὶ τὰ βασίλεια, ἦγον, καὶ πύργον ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῶν τότε φασαήλου καὶ ἡρώδου. καὶ μάχης γινομένης κατὰ τὴν ἀγοράν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, πεμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτάς, ἃς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἰκέταις κατέπρησεν. ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς οἰκίας ταύτης ἡρῴδης, μετολίγον τιμωρίαν αὐτῷ τῶν ἀντισώντων λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὴν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη, μέλλουσαν ἥξειν. τῆς δ' ἡμέρας ἐκείνης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. κατέχουσι δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν βασιλέως. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις σωματοφύλαξι οἱ περὶ ἡρῴδην ἐφύλαττον. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν. ἡρῴδης δὲ λόχον ἔχων, ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. καρτερῶς μαχεσαμένων πολλοὺς τε μυριάδας τρέπει, τοὺς μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τοὺς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔνθι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. ἐν χρῷ τι αὐτόθι, παρεβοήθει δὲ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ παρθυαίων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις ἀνιππάσατο εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἐπιχείρησιν. φασάηλος δὲ ὑπαντήσαντα καὶ δεξαμένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει πρεσβεύσασθαι πρὸς βαρζαφαρνὴν αὐτὸν. δόλον τινὰ ἔνθεν σὺν πιθεῖς. φασάηλος δὲ ἀπιστῶν μὴ ἐπιτρέπει, μὴ ἐπιτρέψαντος ἡρῴδου τοῖς πρεσβευομένοις, ἀλλὰ τὸν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ πάκορον καὶ τοὺς ἥκοντας ἀπιστεῖν κελεύοντος. ὤχοντο γὰρ πρεσβεύοντες, ἱκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ καταλιπὼν ἡρῴδην ἀλαζονείας ἵππους καὶ δέκα τέλη ἱερῶν λεγομένων, πρεσβεύεσθαι αὐτούς. γνωμένοις δὲ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πόλεων ἔφεσῶται. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπιβάλλει. πλησίον δὲ μετέωρα ὑπὲρ θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον κατῴκουν. καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς ἀντίπορος ὑποχοίτου χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας ἐπὶ τοῖς πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑπονοίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβαλλόμενος αὐτοὺς ἀπηγγειλέτης, φυλακὴν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ πεποιημένης. καὶ σωεληφθησαν ἂν εἰ μὴ πρεπόμενον ἕως ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρῴδην συλλάβοιεν, μὴ προαισθομένων τούτων σκέψεως αὐθημέρου. ἀφύγη. καὶ ἐν ταῦτα ἔτως ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτοῦ ἐωρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆν τινες δηλοῦντες ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ πρεπόμενον. μᾶλλον μέντοι πρὸς ταῦτα αὐτὸν ὀφέλησε σκῆμα, ὃς ἀκμὴν πρὸς σαμαράλλην πλουσιώτατον τῶν συρίας τότε, καὶ πολλὰ πρὸς τὴν φυγὴν ὑπισχνεῖτο. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δὲ ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤθελε, οὐδὲ προδοκιμοῦν τὸν ἀδελφόν. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, ἠξίου πεῖσαι αὐτὸν ἐλεγε, ταῦτα βουλόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε πολὺ δεόμενον, πλείονα ἐσεσθαι παρ' αὐτοῦ ὧν ἀντίπορος ὑπέσχετο. καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πίστει σωεληλυθότας πρεσβευτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρζαφαρνὴς ταῦτα λέγοντος, ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψεύδεις αὐτὸν ὑποψίας παρέχειν, ἀπίστει τε πρὸς τὸν πάκορον.

A miserunt armatos qvosdam in propinqvas ædes, ut eis essent præsidio. in qvos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremavit ædibus: quam injuriam populo post Herodes ultus est, adversarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumqve qvotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conventuras e tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festivitatem. Quæ dies postqvam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quam inermium: qvi & templum & urbem occupaverunt, excepta regia. hanc enim Herodes servabat cum paucis militibus, ejus murum Phasaelus custodiebat: Herodes vero cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita, coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum qvoddam in propinqvo positum. in ea pugna & Phasaëlus adjuvit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in urbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed revera principatum illi astruere cupiens. qui postqvam a Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, svasit ei, ut legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortanteq;, ut potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaqve profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atqve Phasaelus: & Pacorus, relictis apud Herodem ducentis eqvitibus, ac decem liberis, qvos vocant, legatos deduxit. Ut vero in Galilæam ventum est, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primum alacriter eos excipit donatqve muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus vero cum suo comitatu deductus est in propinqvum juxta mare diversorium. Ubi, audito, qvod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos jam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciavit, noctu illis parari insidias, & clam adhiberi custodiam. Et certe cepissent eos, nisi expectassent, donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne, his sublatis, ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare non defuerunt, qui hortarentur Phasaelum, ut nihil amplius expectans, conscenso eqvo, se inde proriperet, præcipue Ofilius. qui id secretum cognoverat e Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naves ad fugam offerebat. nam non longe mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinqvere: sed accedens Barzapharnem negabat eum recte facere, qvi agitaret ejusmodi consilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturum a se quam ab Antigono: & alioqvin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens dejerabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: moxq; ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captivos abducunt.

QVo profecto, ſtatim Parthorum quidam injecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum perjurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Phaſaëlus vero miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniam hoſtes interceperant, Herodes, re cognita, Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cum ſcirent, omnia dolose diſſimulabant: ajebantq; oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe comprehenſos ab adverſariis, ſed adventare ſignificaturos, qvæ bene Phaſaelo ſuccèſſerit. id Herodes non credidit, ut qui ex aliis de fratre capto audierat, quam ejus ſuſpicionem augebat Hyrcani filia, cujus filia ipſi deſponſa erat: hujus monitis, licet aliis contemnentibus, libenter parebat, utpote mulieres cordatiſſimæ. Interim dum Parthi, quid faciendum ſit, conſultant, quod non placeret aperte tantum virum aggredi, & rem in ſeqventem diem differunt, Herodes, animadverſa eorũ trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto a Parthis fratre, utcunq; negarent alii, appetente veſpera decrevit ad fugam uti hac opportunitate temporis, neqve diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum, quos circa ſe habebat, ſubſidio, & impoſitis in jumenta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia, nepte Ariſtobuli, matreq; ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqva turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac ejulatu relinqventibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verum Herodes, obdurato contra ſævientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundum ſingillatim accedens hortabatur, ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit, quin ipſe ſibi manus inferret, everſo vehiculo & matre adducta in mortis periculũ: adeo & caſus hic eum tetruit, & metus, ne inter has moras ſuperveniret hoſtis inſeqvens. jamqve gladium ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interventu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium, ne ſuos inimicorum injuriis relinqveret. neqve enim eſſe viri fortis, ſe uno in libertatem aſſerto, amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coactus deſiſtere ab incepto facinore refota matre & pro tempore adhibitis remedijs,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν Ϲ φασάηλον αἰχμαλώτους ἐλαβον.

ΟΙχομένου δ' τῶν πάρθων ἐδέσμευόν τινες ὑρκανὸν καὶ φασάηλον, πολλὰ τὴν ἀπιορκίας καπίζοντα τοὺς πάρθους. ὁ δ' ἐπὶ τὸν ἡρώδειον ἐπεσκευασμένον εὐνοῦχον, ἐντολὰς εἶχε προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι ὡς τὰ φασάηλ πεμφθέντες ὅτι δηλώσοντες τὰ πάρθων ἀπιστα. ὡς δ' τοὺς πολεμίους συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης προσέσι πακόρῳ καὶ τῶν πάρθων τοὺς διωατωτάτους, ὡς οὖσι τῶν ἄλλων δεσπότας. οἱ δ' τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δὴν αὐτὸν ἐφάσαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα προὸ τοῦ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς παραμπαλα κομίζουσιν. οὐδέπω δ' αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τῶν ἀπίστων ἦκον μάρτυρι δηλοῦντας ὅσα κατορθώσαντες φασάηλος. τούτοις ἡρώδης οὐκ ἐπίστευεν. ἠκηκόει δὲ τλεῖν σύλληψιν παιδὸς φὴ παρ' ἑτέρων. Ϲ μᾶλλον ἐνέσης δ' τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγγύητο τλεῖν θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ὑπόπτους τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ προσέχον, αὐτὸς δ' ἐπίστευε λίαν ἐμφρονι γυναικί. βουλλομένων δ' τῶν πάρθων τι χρὴ ποιεῖν. ὁ δὲ ἤρεσκεν αὐτοῖς ὑπ' φανερᾶ ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, καὶ ὑποθεμένων εἰς τλεῖν ὑστεραίαν, ἐν τιαύτῃ προαγωγῇ ἡρώδης ἡμόμην, καὶ μᾶλλον οἷς ἦκεσε προὸ παιδελφῆ. Ϲ τῆς πάρθων ἐπιβελῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσεδέμην, ἑωτέρας ἐπελθέσης ἔγνω παύτῃ προὸς φυγλεῖν χρῆσαι, καὶ μὴ ἀμελλεῖν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς προὸ τῶν πολεμίων κινδύνοις. ἄρας οὖν σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, Ϲ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὑπιδεδέμην, μητέρα τε αὐτῆ καὶ ἀδελφεὰν, καὶ λεῖ ἐμελλεν ἀγαθὴ προὸς γάμον ἀλεξάνδρᾳ θυγατέρα Ϲ ἀριϛοβούλῳ παιδὸς, τλεῖ τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ' λεῖ θυγατηρ, ϗ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τλεῖ τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τλεῖ ὑπὲ ἰδυμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς ἂν ὕτω στερρὸς τλεῖ φύσιν ηὑρέθη, ὅς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἰκτείρειν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύουϗ ϗ οἰμωγῆς ἀπολειπομένων τλεῖ πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ πρὸς αὐτῶν οὐδὲν ἔτι χρηϛὸν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπάνω τῆς οἰκ ἔτ' δεινοῦ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησαμένου, αὐτός τε λεῖ προὸς τὸ δεινὸν εὐψυχου, καὶ παρῄων ϗ τλεῖ οὐδὲν θαῤῥεῖν ἕκαϛον παρεκέλευε Ϲ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἐκδοτον τῇ λύπῃ. ὅτε γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν προὸς τὸ φυγλεῖ, ἐν ᾗ τλεῖ σωτηρίαν αὐτοῖς μόνη κεῖσθ συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τλεῖ συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρὸν δ' αὐτὸν διεχρήσατο ζεύγους προπεμπόντου, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ κινδυνωδεϛάτης δοκούσης, ἀφέτε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ ἀφ' τὸ φοβεῖσθαι μὴ καπελάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τριϛῆς προὸς τὸ πρᾶγμα γιομένης. ἀπασσάμενον γὰρ αὐτοῦ τὸ ξίφος ϗ μέλλοντα πληγὴν αὐτῇ, κατέχον οἱ παρόντες. τῷ τε πληθύ καλιχύοντες, Ϲ ὡς μὴ ἐγχείρειν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅτι τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ἐπὶ γὰρ ἀναγκαίᾳ γυναῖκ, τ' δένων αὐτοῦ ἐλεθερώσοντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑφιδεῖν. διαθεὶς οὖν ἀπορχεῖθαι δ' κατ' αὐτοῦ τολμήματος, αἰδοῖ τε τ' λεγομένων, καὶ πληθύει τ' ὄχλου ἀπιτρεπόντων αὐτὸν τῇ χειρὶ ἀμαχονεῖν οἷς ἐντεθύμητο, ἀναπταισμῷ τλεῖ μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἠπήγη ἀξιώσους

ἐκάδιζε

ἐβάδιζε τὴν πεφκειμένην ὁδὸν, σπουδαιότερον ποιού- A pergebat institutum cursum, petens castellum
μενος τὴν πρόοδον εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς Massadam quam maximis compendiis, in quo
μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν itinere non semel impugnatus a Parthis persecu-
πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάντας. ἔμεινε δ' toribus, semper victor discessit. Imo ne Judæi
αὐτῷ ἀδιωκτα τὴν φυγὴν τῶν ἰουδαίων quidem eo fugiente quieverunt, sed sexagesimo
ἀσφαλῆ. συνεπέσποντο γὰρ καὶ ἔτοι ὁμοῦ μοις ἀπὸ σα- ab urbe stadio illum aggressi in pugnam pertra-
δίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσκαλοῦντες τε εἰς χεῖ- xerunt. quibus victis & profligatis, quasi non
ρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδὸν. ἐς δὲ καὶ τρεψάμενος ex necessitate, sed multo ante præparatus confli-
κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἀποροίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τῆς τοιαύτης xisset: in eo loco, ubi Judæos vicit, postqvam
καθέστως, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μὴ πολλοῦ δεόν- B regno potitus est, regiam condidit cum primis
τος, πρὸς πόλεμον παρασκευασάμενος, ἐν ἐκείνῳ τῷ memorabilem, adjuncto etiam oppido, quod He-
χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μὴ χρόνου βασι- rodium vocari voluit. Postea vero qvam ad Ressam vicum Idumææ pervenit, occurrit ei frater
λεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλείαν κατεσκεύασεν ἀξιολο- Josephus, ubi consultatum est inter eos, quid fa-
γώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρωδίαν προσαγορεύ- cto opus esset, cum tantam turbam secum trahe-
σας. γυμνάζων δὲ τῆς ἰουδαϊκῆς ἐν θέρους χωρίῳ ἔτω rent, etiam absqve milite conductitio: Massada
καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ἐπῆλθεν. καὶ vero, ad qvod castellum decretum erat confuge-
βουλὴν περὶ τοῦ ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλοῦ μὲν re, tantam multitudinem non caperet. Majorem
πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐ- C igitur partem dimisit, numero supra novem mil-
τοῖς, ὧν ἦν χωρὶς τῆς μασάδος, εἰς ὃ προὔκειτο συμ- lia, jussis aliis alias per Idumæam salutem sibi
φυγεῖν, ἐλάττονος ἔντος ἐπιδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. quærere, additoqve viatico: expeditioribus au-
τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν, χιλιάδας tem quibusqve, & suis intimis necessitudinibus
ἄνδρας, ἄλλον ἄλλαχῆ κελεύσας ἅμα τῆς ἰδίας σω- assumptis, in castellum ingressus est: depositisq;
ζειν αὐτοὺς, ὅσοις ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omni-
ἀναγκαιοτάτους ἐπὶ τὰ ἔρυμα ἐπαγόμενος. um numerus ad octingentos pertingebat, quod
καὶ κατέλιπεν αὐτόθι, τοὺς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπο- ibi & frumentum & aqua & reliqva omnia neces-
μένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χω- D saria suppeterent, ipse properavit ad Petram Ara-
ρίῳ ὕδατος τε ἄλλων ἁπάντων ἀφθονίας ἐπιτηδείων. biæ. Cæterum ubi dies illuxit, reliqva quidem
ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt
διήρπαζον οἱ πάρθοι ἐκ τοῦ βασιλείου, μόνων ὧν ἀπέσχοντο per Parthos una cum ipsa regia, sola Hyrcani pe-
τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων. τὰ δ' ἐν αὐτῷ εἰς τὰ τετρακόσια cunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit.
τάλαντα. πολλὰ γὰρ τῶν ἡρώδου διέφυγον, καὶ μάλιστα Herodis etiam facultatum magna pars evasit,
ὅσα ἐκ προκατασκευῆς καὶ προμηθείαν τινὸς εἰς τὴν præsertim quas ille mature providens in Idumæ-
ἰδουμαίαν ἐφθακει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέ- am deportandas curaverat. Nec contenti Par-
χρησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὸν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες E thi urbis direptione, egressi agrum quoqve late
σκάψαι, μᾶλλον δὲ τὴν πόλιν ὅλην ἀνέσησαν. καὶ populati sunt, & Marissam urbem opulentam e-
ἀντίγονον μὲν ἔτι καλαχθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ verterunt. atqve ita Antigonus in Judæam a re-
πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας ge Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem trista-
ἀφθαλμοῖς. σφόδρα δ' ἐν ἄθυμον τῶν γυναικῶν tus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis
αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώ- tradere constituerat, & una cum pecunia datu-
σειν, τέτταρα αὐτοῖς μὲν τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ἐπο- rum se promiserat. Veritus deinde, ne populi
χούμενον. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὖθις favore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui a
τὴν βασιλείαν ἀποκαταστήσῃ θᾶσσον, ἐπηρεῖτο ὑπὸ F Parthis asservabatur, amputavit ei auriculas,
τῶν πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πεπηρωμένον hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipi-
μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην endum pontificatum esset idoneus, quando lex
διὰ τὸ λελωβῆσθαι, ὃν νόμου τῶν ὁλο- hunc honorem non concedit, nisi ei, qui integro
κλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' ἄν- sit corpore. Sed maxime miranda est Phasaëli ge-
τις θαυμάσεται τῆς εὐψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάτ- nerositas, qvi ubi neci se destinatum cognovit,
τεσθαι μέλλοντα, οὐχὶ τὸν θάνατον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ non tam mortem indigne ferens, qvam misera-
δ' ὑπὸ ἐχθρῶν καὶ παθεῖν οἰκτρώτατον καὶ αὔχιστον ble ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum
ὑπολαβών, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ manus sibi inferre non posset propter vincula,
δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρᾳ προσρήξας τὴν κεφα- G alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi
λὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν δ' ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα tum in tali necessitate constituto visum est ho-
ὧδε τοιαύτην ὑπεροχὴν, τῆς δ' ἐξουσίας δ' κτεῖναι nestissimum, adempta inimico potestate sæviendi in se pro libidine. Fertur autem, qvod sau-
πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι ciato vehementer capite, Antigonus submissis
δ' ὡς θαύματος μεγάλου γιγνομένου, φαρμάκοις αὐ- medicis, pro remedio venenum in vulnus indi-
τὸν ὑποπεμψας ἰατροὺς ἀντίγονος, ὡς δὴ θερα- derit. ante tamen qvam exhalaret animam, audi-
πείᾳ διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένους ἰοῖς τὸ τραῦ- to ex qvadam muliercula, qvod Herodes frater
μα. πρὸ μὲν τοι δ' πλέως ἀφῆκαν τὸν ψυχὴν ὁ φασά-
ηλος, ἀκούσας ὧδε τὴν γυναῖκα τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην

hoſtem evaſiſſet, valde tranqvillo animo mortem tulit, ultorem ſuæ necis poſt ſe relinqvens, qvi poſſet ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum ſe circumſtantium magnitudine, expediebat conſilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis ſuis beneficiis jam ante obligatum proficiſcitur, cum maxime opus haberet, mutuam operam poſtulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine ſibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam, ut eum qvam primum ab hoſte redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qva de cauſa etiam Phaſaëli filium ſeptennem ſecum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cum occurriſſent ei miſſi a Malcho, qui denunciarent, ut finibus ejus regni excederet, ſic Parthis jubentibus (prætexebat autem hoc ſvaſu optimatum ſuorum, ne debitam pecuniam redderet, utqve ille fraudaretur rebus, quas Antiper pænes eos depoſuerat) reſpondit ſe non veniſſe, ut moleſtus eſſet cuiquam, ſed ut colloqveretur cum rege de rebus neceſſariis. deinde cum conſultius videretur diſcedere, valde moleſte abiit Ægyptum verſus iter ingreſſus. & tunc quidem in quoddam templum divertit, ubi multos ex comitatu reliqverat. Sequenti vero die cum veniſſet Rhinocura, ibi cognovit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & curſim inſecutus Herodem, nihil profecit. jam enim ille procul aberat verſus Peluſium properans. qvo poſtqvam pervenit, non recipientibus eum nautis, qui navigaturi erant Alexandriam, magiſtratus ejus loci convenit: a quibus ob priſtinæ fortunæ reverentiam honorifice in eam urbem deductus, a Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit, ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranqvillis, ut nunciabatur, rebus Italiæ. Solvens igitur inde verſus Pamphyliam, & cum gravi tempeſtate confligtatus, ægre in Rhodum evaſit, jactura etiam ſarcinarum facta. Ubi duo ex amicorum cohorte ei præfuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inveniſſet eam civitatem graviter afflictam bello, quod contra Caſſium geſtum eſt, ne præſenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel ſupra vires eam refoveret: inſtructaq; triremi & cum amicis conſcenſa, in Italiam Brunduſium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarravit ea, quæ ſibi in Judæa contigerant: & quod frater Phaſaelus a Parthis captus occiſus ſit, & Hyrcanus eos dem captivus detineatur. quodque Antigonum regem conſtituiſſent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipſius familia ſeligere deſtinaverat. & quod eas noctu aſportaſſet non ſine labore, & ægre manus hoſtium evaſiſſet. & poſt hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipſo per medias tempeſtates, contemptis omnibus difficultatibus, properante ad unicum ſubſidium, quod in illo haberet repoſitum.

A τὸς πολεμίους διαπροάγοντα, σφόδρα τ τελευτὴν εὐθύμως ἐνεγκόντα, καταλιπόντα τ ἐκδικήσοντα τ θάνατον αὐτοῦ, τ τὸς ἐχθρὸς τιμωρήσοντα δυνάμενον. ἡρώδης δ τὸ μέγεθος τ περιεστηκότων αὐτὸν κακῶν, ὑ κατεπλήγη, ἀλλ' ἐπὶ τὰ δεινὰ εὐμήχανον ἐπιβολὰς ἐγίνετο πράξεων. πρεσβεύει γὰρ πρὸς μάλχον τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ προόφθεν εὐεργετημένον ὑπὸ τ ἀμοιβὴν κομιούμενος. ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος, ἔστε δάνειον ἔστε δωρεάν, ὡς ἔτυχε πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τετυχηκότος. ὑπὸ δ εἰδὼς τὸν τ τὸν ἀδελφὸν, ἐσπουδε λυτρώσασθαι τ τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο δ καὶ τὸν φασαήλου παῖδα διὰ ταύτην τ αἰτίαν, ἐπὶ ἐτῆ τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἄρασιν. ἀγγέλων δ' αὐτῷ συναντησάντων ὡς ὁ μάλχος, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ πάρθους ἡρώδου μὴ δέχεσθαι. ταύτην δ' ἔχρηται προφάσει ὑπὲρ δ μὴ ἀποδόναι τὰ χρέα, τ τ ὑπάρχοντων ὡς τοῖς ἄραψιν εἰς ξ ἐναγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς ὡς καθ' ἡμᾶς, ἃς ὡς δ ἀνιπτίτρου λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίναντο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀφικέσθαι πρὸς αὐτὸς, μόνον ὑ διαλεξόμενος περὶ τ ἀναγκαίων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεί τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τὸν ἐπ' αἰγύπτου. τ τότε μὲν ἐν τινι ἱερῷ κατέλυε. καταλελοίπει γὰρ αὐτὸν πολλὸς τ ἑπομένων. τῇ ὑστεραία δ ἐπὶ ῥινόκορα, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλχος δ μεταγνοὺς καὶ μεταθέων τὸν ἡρώδην, οὐδὲν τούτου πλέον ἐλάμβανε. προέφθατο γὰρ ἤδη πρεσβευόμενος τὸν τῆς πόλεως. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶρξον δ' ἐπ' ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει. ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ τ πολλὴν ἐντεθεὶς πρεσβεύσας εἰς τὴν πόλιν, παρὰ κλεοπάτρας κατείχετ. πέμπει μέντοι μέντοι αὐτὸν ὅμως ἡδομένη, εἰς ῥώμην ἐπαγόμενον, χειμῶνος τε ὄντος, καὶ τῶν κατὰ τὴν ἰταλίαν ἐν ταραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ δηλουμένων. ἀναχθεὶς οὖν σὺν τοῖς φίλοις ἐπὶ κιλικίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρῶτα μὲν αὐτῶν ἐφράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φασάηλος παρὰ τῶν ἀραβίων συλληφθεὶς, καὶ ὑρκανὸς παρ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτ. ὡς ἀντίγονον καταστήσαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπισχόμενον χίλια τάλαντα. γυναῖκας δ', αἳ τ πρώτων ἦσαν τ αὐτῶν ἐμέλλον ἕξεσθαι. ὅπως ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσαι, διαφύγοι τὰς τ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας. ἔπειτα δὴ διαλαμβάνεται αὐτοῦ τὸς οἰκείους ὧν αὐτὸς πολιορκουμένους, καὶ ὡς ἐλεύσεσθέ τε διὰ χειμῶνος, καὶ παντὸς καταφρονήσαι δεινὸς, ἀπευδόν δὴ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ καὶ τὸν μόνον βοήθειαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον κϛ'. A

Ὡς ἡρώδης εἰς τ῾ ῥώμην ὡδηγούμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τ῾ συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δ᾽ οἰκτ῾ εἰσέρχε῾ τῆς ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησιμῷ λογισμῷ τ῾ ἐν ἀξιώμασι τότε καθεστώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κ᾽ μνήμην τ῾ ἀντιπάτρου ξενίας, τὰ δ᾽ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς ὀ πρότερον ὁ τετράρχης ἀποδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον ἀλλ᾽ τὸ πρὸς ἀντίγονον μῖσος, σφοδρῶς γὰρ καὶ βαρυμόρως ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, προθυμ῾ λαβεῖν οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. κῆσαρ μὲν οὖν ὀ ἀλλὰ τὰς ἀντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ᾽ αὐγοῦστον αὐτῷ τοῦ πατρὸς συνδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἄπασιν εὐνοιαν, χαριζόμεν῾ ἤ καὶ ἀντωνίῳ, σφόδρα πρὸς τὸν ἡρώδην ἐσπουδακότι, πρὸς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἐπιμότερ῾ ἦν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσάλας καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἀτρατῖν῾, ἐδεήθησάν μενοι τὸν ἡρώδην, τάς τε ἰδίας πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διῆλθεσαν. καὶ ἦν αὐτοῖς πρὸς ῥωμαίους εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες ἀντίγονον, ὃν ἐξ ὧν τε πρῶτον ἐπολέμησεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ἐδεήθη παρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίους ὑφεῖδεν. τῆς δ᾽ βουλῆς ὀπὶ τούτοις παροξυνομένης, παρελθὼν ἀντώνι῾ ἐδίδασκεν αὐτὸς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κ᾽ πάρθων πόλεμον, ἡρώδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν ἅπ῾ πᾶσι ψηφίζονται. καὶ ἔτ᾽ μέγιστον ἦν τῆς ἀντωνίου πρὸς τὸν ἡρώδην αἰτούσης, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀλλ᾽ ἐλπίζουσι πρεπήσειν. ὁ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην ἐπήνεσεν. οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς ἀλλ᾽ ἤθους ἐθ῾ ἔχοντας αὐτὴν διδόναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφὴν λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρου, ὑπάρχοντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, πρὸς δ᾽ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πίσεως ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῶν δὲ προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. ὅτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κ᾽ κατὰ χρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δ᾽ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην ἀντώνι῾ καὶ κῆσαρ ἐξῆεσαν, προπορευόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τῶν ὑπάτων, θυσοντές τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσία δ᾽ τῷ πρώτῳ ἡμέραν ἡρώδου τῆς βασιλείας ἀντώνι῾. καὶ ὁ μὲν ἔτως τὴν βασιλείαν ὑπελαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὀπὶ τῆς ρ καὶ π καὶ δ᾽ ὀλυμπιάδ῾, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίων῾. ὅτον δ᾽ ἅπαντα τὸν χρόνον ἀντίγον῾ ἐπολιόρκει τὸς ἐν μασάδῃ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς θρεπτηδείων ὑπαρχόντων, μόνε δ᾽ πανίζοντ῾ ὕδατ῾, ὡς καὶ ἅλα ὅτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν ἱκανοῖς τῶν οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκήκοει γὰρ καὶ μάλχον τῶν εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέχε δ᾽ αὐτὸν ὕσις ἀλλ᾽ νυκτὸς ὁ θεός. τ῾ γὰρ σκηνῶν πληθέντων ὕδατ῾, σὺν ἐπ῾ φυγῆς ἐδύνατο, ἀλλὰ πεζεύξηκότες ἤδη, ἔ πλέον κ᾽ τὴν εὐπορίαν ὑπανίζοντος ὡς σὺν θεῷ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπεξιόντες, καὶ συμπαλεκόμενοι τοῖς πρὸς τ῾ ἀντίγονον τῆς

CAP. XXVI.

Herodes Romæ a ſenatu Judæa rex declaratur.

ANtonium vero mutatæ Herodis fortunæ commiſeratio ſubiit, reputantem, qvod etiam ab illo faſtigio devolvantur homines, non mediocriter movente eum cum paterni hoſpitii memoria, tum pecunia qvam Herodes pollicebatur, ſi ejus ope rex fieret, quemadmodum ante poteſtatem tetrarchæ conſecutus fuerat. ſed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem qvod pro turbulento haberet ac Romanis infeſtiſſimo, ad juvandum Herodem erat propenſior. Cæſar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipſius toleratam, & hoſpitii jus ac reliqvam benevolentiam, partim ut Antonio gratificaretur, qvem valde ſtudioſum Herodis ſciebat, ad dignitatem ipſius tuendam & conatus promovendos erat paratiſſimus, convocatoq; ſenatu, Meſſala ac deinde Atratinus commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipſius beneficia & ſtudium Romani nominis commemorantes: ſimulqve accuſaverunt & hoſtem declaraverunt Antigonum, non ſolum ob vetera crimina, verum etiam, qvod, contemptis Romanis, a Parthis accepiſſet imperium. quibus rebus cum ſenatus eſſet offenſus, tum Antonius eum docuit, quod etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idqve mox omnium ſuffragiis approbatum eſt. Qvo inſignius fuit Antonii erga illum ſtudium, non ſolum quia præter ipſius ſpem regnum ei paravit: nunqvam enim putabat Romanos hoc ſibi conceſſuros, ſolitos hunc honorem regio ſervare generi: & ideo conjugis ſuæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani: ſed etiam qvia intra ſeptem dies inſperata felicitate ornatum dimiſit ex Italia. Hunc adoleſcentem poſtea Herodes interfecit, ut ſuo loco indicabimus. Cæterum dimiſſo ſenatu, Antonius & Cæſar medium habentes Herodem exiverunt, conſulibus cæteriſqve magiſtratibus deducentibus aſcenderuntq; in Capitolium ſacra ibi facturi, & ſenatusconſulta depoſituri: & novus rex primo regni ſui die convivio acceptus eſt ab Antonio, atqve hoc pacto ille regium faſtigium adeptus eſt octogeſima qvarta poſt centeſimam Olympiade, C. Domitio Calvino iterum, C. Aſinio Pollione Coſſ., Toto autem ejus abſentiæ tempore Antigonus familiam ejus oppugnabat in Maſada, abundantem qvidem cætero commeatu, ſed laborantem aqvarum inopia, ita ut hac de cauſa Joſephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreverit. Audierat enim Malchum jam pœnitere, qvod parum officioſus in Herodem fuiſſet. id conſilium mutavit, imbre noctu de cælo demiſſo. ciſternis enim aqva repletis, non amplius fuga opus habuit: ſed haud ſecus qvam divina ope hac difficultate levati, magno animo excurrebant, & conſerentes manus cum Antigonianis, modo

aperte, modo clam multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus, ut Parthos e Syria pelleret, post illorum abscessum in Judæam venit, eo prætextu, qvasi Josepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, ut pecuniam extorqveret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Qvo facto, ipse qvidem cum majore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum qvadam militum parte ibi reliqvit: qvem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne qvid interim molestus esset, dum Parthi, ut ipse sperabat, succurrerent.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia navigatio & pugna adversus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reversus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adjutus a Silone ac Ventidio, ad qvos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, ut Herodem in suum regnum deducerent: qvamvis Ventidius tum forte distinebatur componendis civitatum tumultibus, qvos irruptio Parthorum excitaverat, Silo vero in Judæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis ulterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. ducenti autem ei versus Masadam, qvod necesse esset servare cognationem in eo castello obsessam, impedimento fuit Joppe: qvam occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne qvam hostilem munitionem a tergo relinqveret petiturus Hierosolyma. qva occasione arrepta, Silo movit exercitum: qvem cum Judæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Judæis profligatis, Silonem ægre repugnantem servavit. Capta deinde Joppe, properavit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alii propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii propter ipsius gloriam, nonnulli qvod amborum devincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes, qvas de confirmato jam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes, receptis e Masada domesticis, & capto Resia castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis ejus potentia perterritis. Cumq; ad Occidentalem urbis tractum castra posuisset, qvi hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus, deinde qvibusdam catervatim excurrentibus & stationes hostiū infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare jussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem urbis, ne apertorum qvidem inimicorum retaliaturum injurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata oblivioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat, verso sermone ad Silonem ac Roman. milites,

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλους ἡρώδε ἀπο ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον.

Ἡρώδης δ' ἐκ τ ἰταλίας ἤδη κατεπειγόντως εἰς τ πτολεμαΐδα, ἐσυναγηοχὼς δυνάμιν οὐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα καὶ ἐμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τ γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε καὶ βεντίδιος, πεισθέντες ἐπὶ δελίᾳ συγκαπέμψαι ἡρώδην, ὃν πεμφθέντα ἐπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παρόδους τὰς διὰ πέρης ἐν τ πόλεσιν ἅσας καθιστάμενος, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' ἀντιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδης μὲν τε πρόσοντι καὶ πᾶσιν ἡμέραν δυνάμις ἤυξατο, ἐ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσετίθετο. ὡρμηκότι δ' αὐτῷ ἐπὶ τὰς ἐν μασάδῃ, ἀναγκαῖον ἦν διὰ τὸ σῶσαι τὰς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόππη γίνεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτῷ, ἐκείνῳ ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κατὰ νώτου τοῖς ἐχθροῖς ἐρύμα, χωροῦντι ἐπὶ ἱεροσολύμων. παισαμένου δὲ καὶ σίλωνος αὐτίκα πρὸς τὴν ἀπαναστάσεως, καὶ τ ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρῴδης μετ' ὀλίγου σὺν σφοδρὸν ἐπέκεισι. ἐ τρέπεται μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ' σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλὼν δ' αὐτὸν ἰόππην, ἔσωσε δὲ ῥυσάμενος τοὺς ἐν μασάδῃ οἰκείους. τ δ' ἐπιχωρίων, οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴων προσεχόρουν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι δ' ἀμοιβὴν τῆς παρ' ἀμφοτέρων εὐεργεσίας. οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἦθροιζο δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, ἐ πεσίοντι ἀντίγονος τ παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέδραις καὶ λόχοις κατελάμβανε καὶ καθ' ἁπᾶξ ὀλίγους ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἢ μικρὸν παντάπασιν ἐβλαπτεν. ἡρῴδης δὲ τοὺς ἐκ μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβών, ἐ ῥῆξαν τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τλεῖν ἰσχὺν κατεπεπληγμένοι. στρατοπεδευσαμένου δὲ κατὰ τὸ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τὸ τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτὸν. ἐνίων δὲ καὶ σίφωνες ἐκτεινόντων, καὶ τοῖς πεπεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένοις, ἡρῴδης τ πρῶτον ἐκέλευσε κηρυσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη δῆμου καὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τ ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς ἀφορωτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. ἐ δὲ ἀντίγονος πρὸς τὰ ὑπὸ ἡρῴδου κηρυχθέντα λέγοντος πρός τε σίλωνα καὶ τὸ τ ῥωμαίων στρατόπεδον

ὡς ὦδε.

ὡς ᾧδε τῷ αὐτῶν δικαιοῦν Ἡρῴδῃ δοῦναι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἡμιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ γένους ἅπασι παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἔχουσι φαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα ᾧδε παρθῶν, ἀφελέσθαι διεγνώκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ γένους αὐτῷ τοὺς ληψομένους καὶ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότως τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων, καὶ προελθόντων εἰς βλασφημίας ἀντίγονος ἀμυνάσθαι τοῖς ἔτυχε δὲ τείχους ἐπέτρεπε, τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ τοξεύοντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ εἰκαίων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, ἀπαίτειν τε τῶν ἐπιτηδείων καλοῦντας, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χρήματα ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τῶν περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων. ἅμα τε τοῦτο τῶν ἀντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκεδάκει. σκήνας τε τὸ στράτευμα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπῃρᾶτο. ἡρῴδης δὲ ἐνέκειτο παρακαλῶν τούς τε τοῦ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτόν, καίσαρός τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεπομφότων αὐτόν. προυνοήσθη γὰρ αὐτῶν τῆς ἀπορίας, καὶ παρέσχεν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῖεν ῥᾳδίως. καὶ μὴ τὴν δέησιν εὐθὺς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' ἀδεμίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ἐλάμβανε. πλήθει γὰρ οὐδὲν οὐδεὶς ἠλπισέ πω τῶν ἐπιτηδείων κόμισιν, τοῖς τε πρὸς ἀπαίρειαν οἰκειωμένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, πάντα ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, ἅμα μηδὲ τοῖς ἐξῆς ἡμέραις τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' ἀντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐροῦντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πεζοὶ μὲν τῶν ἀντιγόνου στρατιωτῶν, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν πρὸς ἱεριχοῦντα συναθροισάντες, περιεφύλασσον ὅπως τὰ ἐρῶντα καθεθέντες τοὺς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ἡ μὲν ἡρῴδης τούτων πεπληροφόρητο. δεκὰ δὲ ἵππους ἀναλαβών, ὧν πέντε μὲν Ῥωμαίων, πέντε δὲ ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μικρὰς πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ὅπως τὴν ἱεριχοῦντα προσγένοιτο. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβών, φ δὲ τὰ ἄκρα κατειλήφεσαν σὺν γυναιξὶ καὶ ἡλικίαις, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαῖοι δὲ εἰσπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν μεσοῦσαν ἐπιτυχόντες παντοίων κτημάτων τοῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲν ἦν φρούραν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ἐπέστρεψε. καὶ χειμάσασαν τὴν ῥωμαίων στρατιὰν εἰς τοὺς προσεχωρηκότας διέφθειρε, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ ἀντίγονος τῶν ἀφ' σίλωνος ἀντὶ τῆς δωροδοκίας, ὥστε καὶ δέξασθαι τῶν στρατιωτῶν τοὺς λύδδοις, προσπεσόντων ἀντῶνιον. οἱ ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τῶν ὅπλων. ἡρῴδῃ δὲ οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπως τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ἐκλύτους, καὶ ὑπὸ ἐπιτεύξιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς σαμάρειαν παρεγένετο, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τὴν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξελθὼν ἤδη ἐκ τῆς μασάδας, ὅπως γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων τοῦ ἀντιγόνου φρουρᾶς κατειλημμένα

A iniqvum eos facere, qui Herodi regnum astruant, homini privato & Idumæo, hoc est semijudæo, cum id more gentis debeatur successioni generis. nam si offensi, quod ipse a Parthis regnum accepisset, ideo velint hoc auferre, non deesse multos ex eo genere, qui legitime possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & sacerdotes insuper, quos iniqvum sit privari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter B se contendentibus, & usqve convitia prorumpentibus, Antigonus permisit suis, ut arcerent hostes a mœnibus, qui cum strenue jacularentur e turribus, facile eos fugaverunt. Tum vero Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus e suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciqve se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastatis C circa urbem omnibus, qvod Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quam milites, ne se desererent, missum tum a Cæsare & Antonio, tum a senatu reliqvo: sibi curæ futurum, ne quid exercitus desideret, atqve etiam ut abunde adsint, quæcunqve requirerent. post quas preces continuo dimissis suis per agros, nullam Siloni disce- D dendi ansam reliquam fecit. major enim, quam quisquam speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperavit, ut frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqva necessaria Hierichuntem comportarent, ut & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuo dimisit per agros, qui per E insidias frumentatores interciperent. qui, sicut jussi sunt, comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, insessisqve montibus, intenti observabant eos, qui commeatus conveherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis decem cohortibus, quarum quinq; e Romanis totidem e Judæis constabant, adjunctisqve mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendensqve urbem relictam F ab habitatoribus, & qvingentos ex his ad montium vertices confugisse cum familiis, hos quidem captos dimisit. Romani vero invadentes urbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur, relicto in ea præsidio, reversus est, & Romanum exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus G qvoq; pro largitione obtinuit a Silone, ut partem Romani exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonii gratiam. atq; ita Romani degebãt in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi vero otiari non libuit, sed misso in Idumæam Josepho fratre cum mille peditibus & quadringentis eqvitibus, ipse in Samariam profectus, & deposita ibi matre cognatisq; aliis, qvos

Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono infesta præsidiis,

cumqve Sephorim, cælo ningente, perveniſſet, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam. Inde in latrones quosdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, ut eos cohiberet a maleficiis. aberant autem non longe a vico, qui Arbela dicitur. Qvadrageſimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt, donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit, & hoſtes jam vincentes coegit terga vertere, ſuos vero fugientes gradum ſiſtere. nec hoc contentus profligatos & palantes usqve Jordanem perſecutus eſt. atqve ita univerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, præter eos, qui erant in ſpeluncarum receptaculis, numeratisq; viritim centum & quinquaginta drachmis, & proportione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. Interea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos poſt unum menſem exactum amplius alere. nam & ad circumvicinos miſerat, qui juberent eos, ſublatis omnibus rebus ad victum neceſſariis, in montes refugere, ut Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commiſit, juſſo inſtaurare Alexandrium. Ille vero brevi & militibus magnam neceſſariarum rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud prius deſertum denuo condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria vero Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, juſſit primum Herodi navare operam, deinde ad proprium bellum exire provinciales auxiliarios. At ille, Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ ſpeluncæ ſitæ in præruptis montibus, anguſtis tramitibus acceſſibiles, & acutis cinctæ rupibus: in harum cavernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc uſum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo qvod nec inferne propter aſperitatem montis aſcendere daretur, nec ſuperne contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus haſtas falcatas geſtantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demiſſio periculoſa erat propter immenſam altitudinem: & in ſpeluncis non deerant victui neceſſaria. ut vero demiſſæ ſunt arcæ ad earum oſtia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam ſcutatus accinctus gladio, manu utraqve apprehenſa catena, qua arca ſuſtinebatur, demiſit ſe intra fauces more impatiens, illis exire cunctantibus, & ad qvandam cavernam accedens, primum jaculis multos intus confecit: deinde reſiſtere conatos, falcata haſta attractos dabat in præceps: mox penitius reconditos invadens jugulavit multos, actum demum in arcam ſe recepit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & ſalutis deſperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος ἔτι, καὶ τῶν ἀνηγόνων φρυρῶν κατεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν ἀσηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐξέπεμψε, καὶ ὁπλιτικοῦ τρία τέλη, παῦσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν πρωΐ παραγενόμενος ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θεωμένων ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετ' ὀλίγης, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις ἰορδάνου ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παραγίνεται μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀσηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δοὺς ρ' δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, ἀντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλον γὰρ οὐ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοὺς ἐθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαίοις τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων προνοίαν, φερώρᾳ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀντώνιος μὲν ἔτριβεν ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς πάρθους, ἐπέτρεψε πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι δεύτερα δὲ πτολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ἀσηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν οὐεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἀσήλαια τελέως ἐξειργασμένα, καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τοὺς παρόδους, καὶ πέτρας ἐξαίσιας ἐμπεφυκότας. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτοὺς πεζάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας διὰ μηχανῆς ἀπὸ ὀρυφῆς δ' ἔρυς, μήτε κάτωθεν ἀνίεναι διὰ τὸν ὀξύτητα δ' ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καταίρειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθιστῶντας ὑπαιωρούμενοι κτείνειν καταφερομένους. πλὴν μέντοι κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθος ἀπείρου γινομένου. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπιτήδεια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σομίων, ἀλλ' ἦν δέος ἠρέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὴν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆει ὑπὸ τὰ σόμια, δυσχεράνας τὴν περιοῦσαν τῶν ἐπεξιέναι μὴ τολμώντων. καὶ γνόμενος κατά τι σόμιον, πρῶτα μὲν πάλτοις ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ δ' σομίῳ. ἔπειτα ἅπαντας τοὺς ἀνθιστῶντας ὑπαιωρούμενος ὡσὶ κτ' δ' κρημνὸν, εἰ τοῖς ἔνδον ἐπεισελθὼν, ἀποσφάττει πολλούς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τ' λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τ' οἰμωγῆς ἀκούοντας, κ' τ' σωτηρίας ἀπογνωσις. τὸ μέν-

τὸ μὴ ποιῆσαι πᾶν ἔργον ὑπέσχεν ὑπεξελθεῖσι. ὃ πολλοὶ A eos tamen conatus impedivit nox interveniens,
συγχωρήσαντος δὲ βασιλέως ἐπικηρυκευσαμένου multiq;, rege per præconem pollicente veniam,
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τοῦ δ' αὐτοῦ τρόπου καὶ deditionem fecerunt. Seqventi vero luce eodem
τῇ ὑπιούσῃ ἐχρήσαντο τῇ περιβολῇ, μᾶλλον usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex
ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς τελέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κα- arcis exeundo & pugnando in foribus, & subje-
τὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνέντων, ἐξαφθέν- cto igne antra incendendo. inerat enim intus
των τε τῶν ὄντων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρε- multa materies. Senex autem quidam deprehen-
σβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις sus intus cum uxore ac septem filiis, rogatus ab
καὶ γυναικὶ, δεομένων τέκνων ἐάσαι σφᾶς ὑπεξελ- B eis, ut se fugere ad hostem permitteret, stans an-
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, φοβούμενος ὑπὸ δ' ὀργῆς, τὸν ἀπ' te ostium, primum quemq; exeuntem jugulabat,
πρώτου ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαξεν, εἶτα ὁ πάν- donec ad unum omnes confecit, & uxorem ulti-
τας διεχρήσατο. ἔπειτα ἐπὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ῥίψας mam: deinde præcipitatis cadaveribus, postre-
καὶ ἑαυτὸν κρημνοῦ τοὺς νεκροὺς, ὑπεκατέβαλεν ἑαυτὸν mo seipsum superjecit, mortem servituti præ-
θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ μὲν πρῶτον ferens. primo tamen in obscuritatem Herodis mul-
ὠνείδισεν τῷ ἡρῴδῃ εἰς παρρησίαν, καίτοι δ' βα- ta ejecit convitia, licet rex e specula qvadam
σιλέως, ἵνα γὰρ αὐτῷ ἄπορα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Spe-
προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπ- luncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt.
λαυστα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρωτο. κα- C Rex autem, Ptolemæo præposito ei regioni, in
τασήσας δ' ὁ βασιλεὺς τῆς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολε- Samariam profectus est cum sexcentis equitibus,
μαῖον εἰς τὴν σαμάρειαν ἦλθε σὺν ἱππεῦσιν ἑξακο- & tribus millibus peditum, ut armis cum Anti-
σίοις, ὁπλίταις δ' τρισχιλίοις ὡς μάχῃ διαιτησόμε- gono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfe-
νος πρὸς ἀντίγονον. οὐ μὴν τοῦ Πτολεμαίου προύχωρησε ctura non bene cessit: nam invasus ab his, qui
τὰ κατ' τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν γαλι- & ante Galilæam turbaverant, interfectus est.
λαίαν παραξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο. quo facto, receperunt se in paludes & loca inac-
καὶ ἅτε δράσαντες συμφεύγουσιν εἴς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ cessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes
δύσβατα τῶν χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες D & excursionibus. Herodes autem reversus pœ-
τὴν αὐτὴν πάσαν. τιμωρεῖται δ' τούτους ἡρῴδης nas ab eis exegit latrocinii: & ex defectoribus
ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς alios mox interfecit, alios refugientes in loca mu-
δ' ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ προσ- nita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas
καθεσθείς, καὶ τείχη τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα diruit: atqve ita, sublatis rerum novarum au-
κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δ' πάσας οὕτως τὴν νεωτε- toribus, civitates centum talentis mulctavit. Inte-
ροποιίαν, καὶ τὰς πόλεις ἐ τάλαντοις. ἐν δ' τοῦ με- rea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis,
ταξὺ πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν παρθυ- Ventidius Herodi in auxilium mittit Macharam
αίων πλασάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡρῴδῃ μα- E cum duabus legionibus & mille equitibus, ju-
χαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὑπα- bente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono
κούοντος ἀντωνίου. μαχαιρᾶς μὲν οὖν ἀντιγόνου & pecuniis corruptus, invito Herode ad eum se
καλοῦντος αὐτὸν πρὸς τὴν ἡρῴδου γνώμην, χρήμασι contulit, tanqvam inspecturus ejus negotia. At
διαφθαρμένος ἄπεισι ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ Antigonus suspectum habens ejus adventum,
πράγματα. τὴν δ' ἔφοδον ὑποδεδεγμένος αὐτοῦ non admisit hominem, sed per funditores glan-
τὴν τῆς ἀφίξεως ἀντίγνων. ἀδὲ προσεδέξατο, ἀλ- dibus impetitum arcuit, satis declarans suum a-
λὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνέῤῥηξε καὶ διεδήλωσε τὴν nimum. ille tum demum Herodem bene monu-
αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰσθόμενος δ' τὰ βέλτιστα ἡρῴδης isse, & se non obtemperantem errasse intelligens,
αὐτὸν ὠφελημένον, καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκέναι, ὠφε- F in Emauntem urbem se recepit: & in eo itinere
λούμενα τῆς ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχώρει μὲν εἰς ἐμ- quotquot Judæorum ad manus ei venerunt, in-
μαοῦν πόλιν. οἷς δ' κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνει terfecit, nullo amici aut hostis discrimine, iratus
τοὺς ἀπροφάτως ἐχθρὸς τε καὶ φίλους, ὀρ- ob ea, quæ sibi acciderant. quo facto rex exacer-
γιζόμενος ὑπὲρ ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς δ' ὅτι τά- batus petebat Samariam. nam decreverat ea de
χιστα ὁ βασιλεὺς ὑπὸ σαμαρείας ἦεν. πρὸς γὰρ ἀντώνιον causa adire Antonium, aliis sibi opus dictitans,
ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι, δίκαια γὰρ οὐχὶ τούτων quam his, qui se magis quam hostem læderent,
σφι' ἔχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολε- alioqvi sufficere vel seipsum ad opprimendum
μίους. ἐβαρκεῖτο δ' καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν ἀντιγόνου κα- G Antigonum. Machæra vero consecutus eum ro-
θαίρεσιν. ὠφελουδῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο μέ- gabat, ut maneret: aut si certum esset pergere,
νειν. εἰ δ' οὕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ saltem Josephum fratrem sibi attribueret, gerenti
ἰώσηπον ὠφελησόμενον σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν bellum contra Antigonum. Itaqve reconcilia-
ἀντιγόνῳ. καὶ μαλλάττεται μὲν δ' μαχαιρᾶ πολλὰ tus Machæræ multum roganti, relicto ibi Jose-
δεηθέντος. καταλιπὼν δ' τὸν ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρα- pho cum exercitu, præcepit ei, ne rem totam in
τῷ, παρῄνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ discrimen adduceret, neve cum Machæra con-
διαφέρεσθαι. αὐτὸς δ' πρὸς ἀντώνιον ἔσπευδε, ἐντυ- tenderet. Ipse vero properavit ad Antonium
γχάνει δ' πολιορκῶν σαμόσατα, τὰ πρὸς τῷ εὐφρά- oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem
τῃ χωρίον, σὺν ἱππεῦσι τε καὶ πεζοῖς τῷ συμμα- fluvium, ducens auxiliares tam pedites quam
χήσων αὐτῷ παρόντι. ὠφελημένος δ' εἰς αὐλισχήν, equites. postqvam autem pervenit Antiochiam,

repertis ibi multis collectis, qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sævientes cædibus, bono animo esse jussis ducem se præbuit. statione autem altera procul a Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: ubi, qva exitus erat, in campestria occultaverant se non pauci eqvites, non moturi se loco, donec viatorum agmen perveniret in planitiem. Cumqve jam primi pertransivissent, Herodes, qui præsidio erat extremo agmini, invaditur a ferme qvingentis eqvitibus: qvi cum primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, &, excitatis suorum animis, pugnam redintegravit, revertentibus, qui paulo ante fugerant, ita ut ubiqve cæderentur barbari. Rex autem sævire ferro non destitit, nec, nisi receptis jumentis, quæ non pauca gerebant sarcinas, simulqve mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cum plures alii in propinqvo campi saltu insidiantes in illos coorirentur, hos qvoqve cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multisqve ex eorum numero cæsis, securum seqventibus se iter præstitit. illi vero servatorem eum & protectorem suum appellabant. Postqvam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obviam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumqve gavisus ejus adventu, & cognitis, qvæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutavit comiter, in summoqve honore habuit, ut regem recens a se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio provinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoqve ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Judæam, ipse cum reliqvo exercitu seqvebatur. Interim absente fratre, Josephus in Judæa perierat hoc modo: Immemor mandatorum fratris, qvæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & a Machæra qvinqve cohortibus, versus Hierichuntem profectus ad demetendas ejus agri fruges, in montibus castris locum cepit: & qvia Rom. cohortes constabant e tyronibus non admodum rei militaris peritis, qvod pleriqve e Syria delecti essent, circumventus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. Sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus vero potitus cadaveribus, Josepho præcidit caput, quinqvaginta talentis a Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi a suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necaverunt: & apud Judæam multa novata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi vero apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, jam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus non obscure

A Ἐ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς ἀντώνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι παρόδῳ, τὸ δέος ἦ ἀφ' ὃ τὰς ὁδὸς ἐπιπλήττουσι τοὺς βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, καὶ τολμῶντας ἐξορμᾶν, ὡς ἀμύρωτος αὐτοῖς ἡγεμὼν γένοιτο ἡ ὁδός. καὶ ἦ σταθμὸν δεύτερον τῶν σαμοσάτων, ἐλόχα μὴ αὐτοῦ τῶν βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς ἀντώνιον. ὁρυμῶν ἦ τὰς εἰσόδους εἰς τὰ πεδία ἀφαλαμβανόντων, πρόλοχίζουσιν αὐτοῦ τῶν ἱππέων ἐκ ὀλίγους ἠρεμήσαντες ἕως ἂν εἰς τὸ ἐπίπεδον οἱ διεξιόντες ἐλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ἐπιθορυλάκει μὴ ἡρῴδης, πρῶτος ἐπιπίπτει ἦ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῶν ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ'. Ἐ τρεψάμενον τοὺς πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ πρὸς αὐτὸν πρῶτος ἐπεξῆλθε μὴ ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρει ἦ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαῤῥαλέως ἀπέρχεται, καὶ τῶν πάλαι φαλάγγων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπικειτο ἦ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ ὑποζύγια, πολλὰ δ' ἦν σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀναστατούμενα πρόσω ἐφέρει. Ἐ πολλοὺς αὐτοῖς ἐπιπεσόντας τῶν ἐν τοῖς ὁρυμῶσιν, οὐ πολὺ τοῦ πεδίου ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τότις προσμίξας αὐτοῖς μετ' ἰσχύος καρτερᾶς πρέπτει, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἦ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἦ πλησίον τῶν σαμοσάτων ἐγένοντο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτῶν σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, πολὺ ἡρῴδη ταύτῃ ἀπονέμων, καὶ ἐπιθυμίας ἕνεκα· τῷ γὰρ τῶν βαρβάρων ἡκηκόει κατ' αὐτῶν ἐπίδοσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα, μαθών, ἐθαύμασεν καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προελαβὼν αὐτὸν ἀντώνιῳ ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. πρώτιμα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. ἀντιόχου ἦ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ ἅμα δ' ὅτε πεπαυμένου τοῦ πολέμου, σοσίᾳ μὲν αὐτῶν παραδιδόναι, παρακελευσαμένου ἦ ἡρῴδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ σοσίος μὲν δύο τάγματα ἐπικρήσοντα ἡρῴδῃ, πρέπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἦ μετ' ἐλαίου σπουδῆς ὁμαδὸν ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπος πρόπαππος τούτου. λήθην μὲν ὧν αὐτῷ πυρήγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς ἀντώνιον ἀνερχόμενος λαμβάνει στρατηγοῦντος ἦ ἀνὰ τὸ ὄρη (ἐπὶ αὐτῷ ἀπείρους μαχαιρᾶ δόντος, ἐπὶ ἱεριχοῦντι ἤπειγε βελόμενος σιτοδείᾳ τὸ σίτου αὐτοῦ) καὶ νεοσυλλέκτου δ' ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος, Ἐ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, καὶ γὰρ πολὺ ἐκ συρίας ἐπὶ κατειλεγμένων, ἐπιδεμένων αὐτοῦ τῶν πολεμίων, ἀπολειφθεὶς ἐν δυσχερείᾳ, αὐτός τε ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. ς' γὰρ σπείρας διεφθάρησαν. κρατήσας ἦ τῶν νεκρῶν ἀντίγονος, ἀποτέμνει τοῦ ἰωάννου κεφαλὴν τάλαντον αὐτοῦ φυομένου φέρων τὸν ἀδελφόν. καὶ μετὰ δ' ἀποστάντες γαλιλαῖοι τῶν παρὰ σφίσι δυνατῶν, τοὺς τε ἡρῴδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς ἦ γοῦν χωρὶν ἐξωχύρου. παρῆσαν δ' ἄγγελοι πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν δάφνῃ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τοῦ κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχου, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ ἀφ' ὅτου ἐνείρων ὄψεις, τρανῶς προφα-

nunciatus est, jam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus non obscure

προφανέσσης τὸν ἀδελφὸν θάνατον. ἐπειχθεὶς οὖν τῇ τῶν περαίαν, ὡς κατὰ λίβανον τὸ ὄρος γένεται, ὡς ἀμφὶ τετρακοσίους αὐτόθι παραλαμβάνων ἔχων καὶ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ἀφικνεῖται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ στρατοῦ, πορεύεται διὰ τῆς Γαλιλαίας. ἐπέκειντο δ' οἱ πολέμιοι. καὶ προσπεσόντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμηκότες τῇ παρατάξει. προσβολὰς δὴ τοιαύτας ἔως μὲν ἐπιῆν, καὶ πολλὰ χειμῶνος καταῤῥάγδην ὄντος ἠδέως ἂν ἔπαυσεν ὁμοίως, ἀπάγει τὸν στρατιὰν εἰς τοὺς πλησίον κώμας. ἐλθόντος δ' αὐτῷ παρ' ἀντωνίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλειπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἤδη ἱεροσόλυμα παραγίνεται, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς τὸν ἀδελφόν. ἐπεὶ δὲ κατέβη, εἰσίασι μὲν τοὺς ἐν πόλει, μετὰ τὸν σωτῆρα παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον διαλύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τοῦ βασιλέως τὸν ἐκ θεοῦ εὔνοιαν. πᾶσι μὲν γὰρ ἡ στέγη τοῦ οἰκήματος, ἀβλαβῆ διέφθειρεν, ὥστε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδου εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν ἄντα καὶ παράδοξον διασωζόμενον κίνδυνον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων κατιόντες τῶν ὀρῶν εἰς μάχην ἐφέροντο τοὺς βασιλικούς. οἱ δὲ γυμνῆται προσπίπτοντες, ταῖς πέλτης ἔβαλλον καὶ λίθοις τοὺς ὑπὲρ τὸν βασιλέα ἐξελαυνόμενοι, αὐτόν τι πέλτης παρὰ τὸν λαπάρων ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ἤδη τὴν σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινὶ, βουλόμενος παράσχειν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ τὸν στρατηγὸν παρεκάθητο. ἡρώδης δὲ τὰς πόλεις παραλαβὼν τὰς ἐγκαλεσιφθέντας ὑπὲρ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ἤδη τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' ἔτος ἤδη κώμην ἰσανὰς καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσρεόντων ἐκ τῆς ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον γίνεται τῶν πολεμίων ἐπελθόντων αὐτοῖς ἀπὸ ἱεροσολύμων, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τὸν ἀδελφὸν, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο κτείνων. πεπληρωμένων δὲ τῶν οἰκίων ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφευγόντων ἤδη τὰς στέγας, κατεῖδε τούτων, καὶ τὰ ὀρόφων τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ἦσαν τῶν στρατιωτῶν ἐνόπλων ἀνθρώπων ἀπειλημμένων. τότε μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες συνῆδον ἐπ' ἀλλήλοις ἀνήρουν. καὶ θαυμαστὸν δυνάμεως τὸν λοιπὸν πόνον τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, ὅτε τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τῶν πολεμίων ἔκλασεν, καταδοκησάντων τὸ μέλλον. ἐωρῶντα γὰρ παμπληθεῖς πεζῇ φεύγοντας συγκεκλεισμένοι τοῖς τοῦ κώμου, οἱ τότε ἔφευγον. καὶ εἰ μὴ χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως σπουδὴ, θαῤῥήσαντα τῇ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν τοῦ ἂν ἐπράσσομεν. καὶ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τὴν πανταχῆ φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπαναστάσιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἀθυμίας γὰρ ἦν, ἀθυμοποιοῦσι κελεύει τοὺς σπουδαίους, αὐτὸς τε ἀναχωρήσας, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, ὡς λουτρὸν ἦν. ἔνθα δὴ κίνδυνος αὖτος μέγιστος σωτήριον ἐν τῇ θεοῦ προνοίαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καὶ τοῦ παιδὸς ἑνὸς ἀναλαβόντος, ἐν τοῖς ἔνδοθεν οἰκήμασι τῶν πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφορημένοι αὐτόθι ἦσαν φόβου ἦσαν. καὶ μέλλοντος λαμβάνειν, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται

A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere, postquam ad Libanum montem pervenit, assumptis octingentis ejus loci hominibus, ducens etiam unam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: unde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum, unde exiverant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coB actus est, infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superveniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant, territi, noctu id deseruerunt. Rex quoque properavit Hierichuntem, volens ulcisci fratris interitum. quo postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad convivium: peractaque cœna, dimissis convivis, recepit se in cubiculum. C Hic videre licuit res regis a Deo non negligi. Triclinium enim illud, in quo cœnatum fuerat, jam vacuum sine cujusquam noxa concidit: quo factum est, ut omnes Herodem Deo charum crederent, ut qui miraculose servatus videretur e tanto periculo. Seqventi vero die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent a montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumque D velites procursando jaculis & saxis feriebant regios, adeo, ut ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes vero, occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter duo millia in eis interfecit, & incensis oppidis, contra Pappum reversus est, E qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis a Hierichunte ac Judæa, ubi animadvertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis, vicit egregie, & accensus ulciscendi fratris cupidine, sæviendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis, vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur F saxis superne impetentes acervatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quam videre innumera cadavera cumulata intra parietes. & hoc facinus maxime fregit hostium audaciam, ita ut non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interveniisset, regii victores petiissent confestim G Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Jam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans urbem deserere. At rex jam vespere, jussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lavatum abiit: ubi maximũ discrimen adiit, quod tamẽ evasit Dei providentia. Cum enim esset nudus, & unius tantum pueri ministerio lavaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores ſe proripit, deinde alter & tertius, armati ſimiliter, adeo attoniti, ut illæſo rege contenti eſſent ſibiipſis fuga ſalutem quærere. Seqvenli vero die præciſo Pappi inter reliqvos occiſi capite, miſit illud Phæroræ in ultionem fratris. nam is eum ſua manu interfecerat. Poſt hæc ubi tempeſtas deſæviit, moto inde exercitu venit Hieroſolyma, & caſtra prope urbem metatus eſt, anno tertio, poſtqvam Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis, qua maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens ſic ea quemadmodum olim Pompejus aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adjutus operarum multitudine: & cæſa circumqvaqve materie, præpoſitisqve huic operi viris idoneis, durante etiam tum obſidione, Samariam ad nuptias profectus eſt, ductarus filiam Alexandri, neptem Ariſtobuli, quam ei deſponſam fuiſſe jam diximus.

Α ξίφος ἔχων γυμνὸν ἐξ ἀλλοφύλων χωρεῖ, κἀμετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ἅσσον βλέψαντες τὸ βασιλέως ἀπὸ σκοπῆς, ἀγαπῶντες ἢ τὰ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ φεύγειν διακινδυνεῦσαι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν μὲν πάππον κεφαλὴν, ἀνήρηκε δὲ τοῦτον ἀφελοῦσα φέρουσα ἔπεμψε, παίδων δ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς πάλαι, ὅτε καὶ λίαν αὐτοχειρ ἐκείνῳ χαλεπὴν μάχην ἔξαντος ἢ δ' ἀμυνόμενος, ἄρας ἐκεῖθεν ἑξῆς ἱεροσολύμων ἐρχεται, ἐπὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως τρίτον ἢ αὐτοῦ ἔτος ἤδη ἐξ οὗ βασιλεὺς ἐν ῥώμῃ ἀποδέδεικτο. ἀναστρατοπεδεύσας δ', καὶ πλησίον ἐλθὼν τείχους τὸ ὀχυρώτατον, περὶ τὸ ἱερὸν καταστρατοπεδεύει, προσκαλεῖν διεγνωκὼς ὡς καὶ πρότερον ποτὲ πομπήϊος. τρισὶ γὰρ ἀλκαβὼν χώμασι τὸ τοῖχος πύργους ἀνίστησι, πολλὴ τε χειρὶ ὡς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ πέμπων τὰ πρὸς ὕλην. ὡς δὲ κατέστησε τὰς ἐργολαβὰς τὰς ὀχυρωτάτας, ἰδρυμένης ἐπὶ τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ὀχεῖται γάμον ὥχετο ἀξόμενος τῷ ἀλεξάνδρου δ' ἀριστοβούλου θυγατέρα. παῖδα γὰρ ἠγγυημένον, ὡς μοι πρότερον εἴρηται.

CAP. XXVIII.

Antigonus a Soſio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis vero nuptiis, venit per Phœnicem Soſius, præmiſſisqve per mediterranea copiis, mox & ipſe affuit, habens ſecum multos tam pedites quam equites. venit etiam rex a Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem acceſſionem adducens. erant enim circiter triginta millia. omnes autem confluebant ad Hieroſolymorum mœnia, & aſſidebant ſeptentrionali urbis lateri, ad undecim legiones peditum, & ſex eqvitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo bellum gerens, ut, dejecto Antigono hoſte pop. Romani, ipſe pro eo ex ſenatusconſulto regnum acciperet. Intus autem certatim reſiſtebant Judæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini jactãtes, & fauſta populo ominantes, non deſerturum Deum ſuos in periculo: direptisq; extra urbem tam hominum quam eqvorum alimentis, per elancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obſeſſoribus. Cui rei Herodes ita proſpexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet inſidiis, & commeatus, additis præſidiis etiam e longinqvo conveheret, ut brevi neceſſaria victui abundarent in exercitu. adhæc operarũ freqventia facile abſoluti ſunt tres illi aggeres. æſtas enim erat, & opus fervebat, nulla interturbatum æris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinqvebant. at obſeſſi intrepide repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrẽtes enim crebro incepta, modo jam perfecta opera incendebant: & conſerentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant. Tum pro diſjecto machinis muro intus recentem extruebant,

Β

Γ

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου ἀντίγονος διεφθάρη.

Μετὰ δὲ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ἀπὸ φοινίκης σόσιος, προεκπέμψας τὸν δυνάμεων ἀπὸ τῆς μεσογείας. ἦλθε δὲ καὶ στρατηγὸς, πολὺ δὲ ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς σαμαρείτιδος, οὐκ ὀλίγον προστιθεὶς τῷ πάλαι στρατῷ ἄγων, τοῦτο τρισμυρίους μάλιστα ἦσαν. πάντες δὲ ὅτι τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, ἐδιεκάθηντο πρὸς τὸ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, σταδίους ἑνδεκα μὲν ἅπαν τὸν κύκλον, ἦσαν δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ὁπλιτικὰ, ἀπὸ τῆς συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπὸ αντωνίου στρατιᾶς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς ἀντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν ἀποδειχθέντα ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου βασιλεύσῃ. κατὰ τὸ συγκλητικὸν δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ἐλπίδος. ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένου δ' ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τῆς περὶ τὸν ἡρώδην ἀντεπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς δ' τείχους, πολλά τε ἐπεφημίζον περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ δ' δήμου, ὡς ῥυομένου τῶν κινδύνων αὐτὸς δ' θεὸς, τότε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκιδάσαντο, ὡς μηδὲ ἕνα φεύγειν δυνάμενον ἄναγ ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησταῖς τε λάθρα χρώμενοι, ὅπερ ἐν παρέχον. τοῦτο δ' ἡρώδης σαφιδὰς, τοῖς μὲν τὰς λῃστείας, τὰς ἐπικρατεστάτας τόπους πρὸς ἑλὸς χίζε. πρὸς δὲ τὰ ὁπλιτήδεια, πέμπων ὑπολυπικὰ τέλη πορρώθεν ἀγοραν ἐπεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τ' ἀναγκαίων. ἤδη δ' συνεχῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐρχομένης καὶ τὰ τείχισματα, ὑπετῶς, ἱερὸν τε γὰρ ἦν, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, οὔτ' ἀπὸ δ' ἀέρος, οὔτ' ἀπὸ τ' ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα προσάγοντες, κατέσεισον τὸ τεῖχος, καὶ πάσας ἐξεῶντο πείρας. οὐ μὴν ἐξεπλήσσον τοὺς ἐνδον, ἀλλ' ἀντετεχνῶντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ ῥηθέντα τούτων γινόμενα οὐκ ὀλίγα. ἐπεκθέοντες τε, τὰ μὲν ἡμιεργα συνεπιμπρασαν, τὰ δ' ἐξειργασμένα, εἷς τε χεῖρας ἰόντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τοὺς τόλμας. ὑπεσήμην δ' ἐλέποντο,

πρὸς τὰς μηχανὰς ἀνετείχιζον ἐφεστῶτων τῶν πεῶ- A & cuniculis obvios agebant alios cuniculos, ut
των οἰκοδομημάτων, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπαντῶντες μετελ- nonnunqvam ſub terra manus conſererent, u-
λάβοσαν διεμάχοντο. ἀπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προθυ- tentesqve deſperatione pro fortitudine ad extre-
μίᾳ χρώμενοι καὶ προσεπιπάροντι τῷ πολέμῳ εἰς τέ- mum perdurabant, idqve obſeſſi a tam numero-
λεσταν, καὶ ταῦτα μεγάλου σφᾶς καὶ λιμῷ παλαιπωρούμενοι καὶ σπάνει τῶν ἐπιτηδείων. τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν σωθῆναι κατὰ τοῦτον ἔτυχεν. ἀναβαίνουσι δὴ τὸ τεῖχος πρῶ- B ſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem evaſerunt in mœnia primum lectiſſimi viginti milites, deindè Soſii centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus vero quintadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt, quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum conçitare invidiam populi. Capta vero exteriore templi parte & ima urbe, Judæi ad interiora templi & ſuperiorem urbem refugerunt: timentesqve, ne a Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, ut has tantum ſinerentur introducere. C Rex vero annuit, ſperans, remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Ut vero ſpem ſuam fruſtratam vidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus urbem expugnavit: moxqve omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Judæis conantibus adverſam factionem extirpare funditus: eratqve continua cædes per D angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati ulli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamvis obſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat a manibus, ſed veluti furore perciti ſæviebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque, neqve veteris neqve recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita, deſcendit e turri, E Soſioqve ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam ejus fortunam, inſultavit homini, Antigonam appellans; non tamen incuſtoditum reliquit, tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterum Herodes, devictis hoſtibus, non minus negotii habuit in compeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſendum non fanum ſolum, F ſed intimum etiam adytum. Rex vero alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum, quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudinisne ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta urbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguumq; dicens ſibi videri tantæ civium cædis G pretium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo vero referente, pro expugnatione urbis direptionem merito permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atq; ita redempta civitate ab ulteriore vexatione, promiſſa perſolvit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio vero etiam regie dedit munera, ita ut omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, quinta & octogeſima poſt centeſimam

τὸν οἰκοδομημάτων, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπαντῶντες μετελλάβοσαν διεμάχοντο. ἀπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προθυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσεπιπάροντι τῷ πολέμῳ εἰς τέλεσταν, καὶ ταῦτα μεγάλου σφᾶς καὶ λιμῷ παλαιπωρούμενοι καὶ σπάνει τῶν ἐπιτηδείων. τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν σωθῆναι κατὰ τοῦτον ἔτυχεν. ἀναβαίνουσι δὴ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ'. ἑπτὰ ἐκατοντάρχης σοσίου. ἡρέθη δὲ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρᾳ μ'. τὸ δὲ δεύτερον, ιε'. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοῶν, ἃς Ἡρώδης Ἀντιγόνου ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μισῶν αὐτῷ πράγματα. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὄχλος ἐπὶ τὰ ἔσω τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσω τοῦ ἱεροῦ καὶ τὴν ἄνω πόλιν Ἰουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντες μὴ ἀμαχωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ ξωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ θεῷ. πρεσβεύονται ἐπιτρέψαι καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζειν. ὁ δὲ, ὡς ἐνδώσοντων αὐτῶν συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἐώρα γινόμενον περὶ αὐτῶν ὧν ἔπρασσεν, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντέχοντας ὑπὲρ τῆς ἀντιγόνου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα δι' ὑπὸ φόνων ἀνάπλεα. τῶν μὲν ξωμαίων ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τῆς πολιορκίας διωργισμένων, ἐπεὶ Ἡρώδῃ Ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ἐπολιτεύειν ἀπέδοντο ἀντίπαλον. ἐσφάττοντο δὲ συνεχῶς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας σωζομένοις, καὶ τὸν ναὸν προσφεύγοντες. οὔτε δὲ νηπίων οὔτε γήρως ἔλεος, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείᾳ φείδω, ἀλλὰ καίτοι πολεμούντων δι' βασιλέως καὶ φείδεσθαι προκαλουμένων ἀδεὴς ἐχράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσιν ἡλικίαν ἐπῄεσαν. ἔνθα καὶ ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βάρεως, προσαπίπτει δὲ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνον μηδὲν αὐτὸν οἰκτίρας πρὸς τὴν μεταβολήν, ἐπεκερτόμησε μὲν ἀκράτως, καὶ Ἀντιγόνην σκάλλουσαν. ἐ μὲν ὡς γυναῖκα γε φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ἐ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. πρόνοια δὲ τοῦ Ἡρώδου κρατοῦντι τῶν πολεμίων, δι' κρατήσαντι καὶ τῶν ἀλλοτρίοις φύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πληθος, ἐπὶ θέαν δὲ τε ἱερᾶς καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ βασιλεὺς τοὺς μὲν προκαλῶν, τοῖς δὲ ἀπειλῶν, ἔστι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἥτινος χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, ἐπὶ τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ἐφθέγη. διεκωλύετό τε καὶ τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ μετανοούμενος πρὸς σοσίον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ξωμαίοις τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὴν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ἐπὶ τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντιλαλαγμα κρίνει. δι' ἣν ἀντὶ τ πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν φαμένου, αὐτὸς ἔφη μεμερίσειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοὺς μισθοὺς ἑκάστοις. ἔτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ἐπαναχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν δὴ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δὲ αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας ἐπιπλῆσαι χρημάτων εὐπορουμένους. ἔτ τε πάθος συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κατατεύοντος ἐν ξώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ἔτι τ ρπέ

Olympiade, menſe tertio, feriis, quibus ſolenne A ſit jejunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Judæis a Pompejo calamitate. Nam & ab illo eadem die urbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem, conſecrata Deo corona aurea, profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus, ne aſſervatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum jure ſecum contenderet, docens B ſe regio natum ſangvine, Herodem vero plebejum, & qvod, ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet, qui regnet, certe filiis ejus inſontibus regnum debeatur: hæc, inqvam, timens multis pecuniis induxit Antonium, ut Antigonum tolleret. qvo facto, tum demum Herodes metu liberatus eſt. atqvè ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimum C ſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatam in ea gente honorem ſacerdotii, facinoraq; majorum egregia, quibus propugnaverunt Judæorum rempublicam. Verum hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum pervenit ad Herodem Antipatri filium, plebejo natum genere, & ſubjecto regibus. Atqve hunc Aſſamonæorum exitum a majoribus traditũ accepimus.

ὀλυμπιάδ☉, τῷ γ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ παλαιτέρας τῆς ἡμομένης διὰ πομπήιον τῆς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ἐκ ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, μὴ ἔτη κζ. σόσι☉ δ᾽ χρυσοῦν ἀναθέμ☉ τῷ θεῷ στέφανον, ἀνέζαξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην αντωνίῳ. δείσας δ᾽ ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγων☉ ὑπ᾽ ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ᾽ αὐτῷ δικαιολογήσηται πρὸς τὸν σύγκλητον, ἀπιδεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρώδην δ᾽ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτῷ βασιλεύειν τοὺς παῖδας διὰ τὸ γῆν☉, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμ☉, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. ὃ γενομένου, δεδοὺς μὲν ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. πωέτ᾽ οὕτως ἦν ἀσαμονεάου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρκς. οἰκ☉ λαμπρὸς ἐτ☉ ἦν, καὶ διάσημ☉ γένους ἕνεκα, καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τὰ ὑπὲρ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτῶν διεπράξαντο. ἀλλ᾽ οὔτι μὲν διὰ τέλ☉ πρὸς ἀλλήλους εἶσιν, τέλ☉ δ᾽ ἀρχὴ ἀπέβαλον. μετέβη δ᾽ εἰς ἡρώδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ἔντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑποκειμένου τοῖς βασιλεῦσι. καὶ ἔτ μὲν τὸ πλ☉ ἐξ ἀσαμονεάων γένους παρεληφαμεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερομῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντιόνικος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν ἐν ἀντιοχείᾳ, ἡρώδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πεντήκοντα ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀνεῖλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠρχιερολόγησεν. Κεφ. α.

Ὁτι ἦσαν ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν παρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β.

Ως ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀλαφθαρείᾳ παρεσκεύασεν. Κεφ. γ.

Ως κλεοπάτρα τῆ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἀπεβουλεύουσι βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' ἀντωνίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε.

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν ἀντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῆ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχη. Κεφ. ς.

Περὶ ἧς ἡμείς σήμερ καὶ τὴν ἰουδαίαν, ἔτι φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λέγος ἡρώδης πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὸ πάθη, καὶ τὴν ἥτταν ἡμένους. Κεφ. η.

Ως ἀνάγκην ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.

Ως ἡρώδης ἐσχεν καὶ πρὸς καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.

Ως ἐπανελθὼν ψόλλῃσι ἀλεξάνδρα παροξύνθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια.

Περὶ λιμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ.

Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.

Ως καθηλὼν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε. Κεφ. ιδ.

HÆC IN DECIMOQVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Expugnatis a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur; Herodes verò quadraginta quinq; ex primatibus Hierosolymitanis de factione Antigoni interimit, & civibus pecuniam extorqvet. CAP. I.

Qvomodo Hyrcanus antea Judæorū rex & Pontifex a Parthis dimissus ad Herodem reversus est. CAP. II.

Herodes Aristobulum, conjugis suæ Mariammes fratrem, Pontificem declaratum, non multo post necandum curavit. CAP. III.

Cleopatra Judæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Judæam adventus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, qvo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est. CAP. VI.

De terræ motu, qui Judæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum, adversis casibus territum. CAP. VIII.

Herodes ad Cæsarem necessario profecturus, Hyrcanum interficit. CAP. IX.

Qvomodo Herodes regnum etiam a Cæsare obtinuit. CAP. X.

Herodes reversus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.

De fame, qvæ Judæam & Syriam afflixit, & qvomodo Herodes multis civitatibus saluti fuit. CAP. XII.

Cæsaræa conditur. CAP. XIII.

Herodes novum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS QVINTUS.

CAP. I.

Expugnatis a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes vero præcipuum quemque ex amicorum ejus cohorte inserimit.

Hierosolymorum expugnationem, Sosii ductu atq; Herodis, & captivitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc, quæ deinceps consecuta sunt, dicemus. Postqvam tota Judæa potitus est Herodes, quantum urbanæ plebis etiam nondum regnū adepto faverat, eos vicissim promovebat: adversæ autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas hujus discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant civibus, ut Herodem in urbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio vero hic, olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisq; judicibus prædixit, opprobrans, quod absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionē procedente tempore Deus eventu comprobavit. Tunc vero, captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in unum congessit: a divitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio ejusq; amicis donavit. Interfecit etiam qvadraginta qvinq; primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadavera scrutabantur, ne qvis eorum efferretur pro mortuo. Et qvicqvid auri aut argenti inveniebatur, id totum ad regem referebatur, nec ullus finis malorum aderat. nam bona eorum avaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, qvo nobis non est fas serere. Cæterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum servare ad triumphum: sed ubi audivit gētem ad res novas spectare, & odio Herodis favere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

Κεφάλαιον ά.

Ὡς ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἀνεῖλεπ.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς καλλιερά-
τουν ἑλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶς τις
αἰχμάλωτον ἀντίγονον, ἡ πρὸ ταύτης ἡμέ-
ρας ἐδήλωσε βάλος, τὰ δὲ ἐκείνης σωνεχῆ,
νῦν ἐρῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρώθη
τοῦ ἀρχικοῦ ἡρώδης, καὶ κατὰ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ὃσον μὲν
ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν πρα-
γωγῇ τύτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ ἐναντία ἑλομένους,
οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καθ' ἑκάστην
ἡμέραν. ἐτιμᾶτο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλῶν φαρι-
σαίων καὶ σαμέας ὁ τύτου μαθητής. πολιορκουμένων
δὲ τῶν ἱεροσολύμων ἔτι σωνεξέλαυνον δέξασθαι τοὺς πολί-
τας τὸν ἡρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τοὺς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον.
ὁ δὲ πολλῶν ὄντων καὶ κεμνομένων ποτὲ ἡρώδῃ, τὴν
ἀποθανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικά-
ζουσιν ὡς σωσωθεὶς ἡρώδης ἀπαντας αὐτοὺς ἐπελεύ-
σεται, ἃ δὴ χρόνῳ σκοῦδη, θεὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ τε-
λειώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων,
πάντα σωνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείῳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς
ἐυπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ σωναγαγὼν πλῆθος χρυσί-
ου καὶ ἀργυρίου, παντὶ τύτῳ τὸ ἀντώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς
περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲ τοὺς πρώτους ἐκ τῆς
αἱρέσεως ἀντιγόνου, φύλακας θεὶς πάσας τὰς πύλας τῶν
τειχῶν, ἵνα μὴ τις σωεκκομισθῇ τῶν τεθνεώτων, καὶ τοὺς
νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ εὑρισκόμενον ἀργύριον ἢ
χρυσίον ἢ πλειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πάσας τε
κακῶν ὑπῆν ἐν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία, ὃ κρατοῦν-
τος διεφόρει ἐν χρείᾳ γινομένου, τοῦ δὲ χώραν μέ-
νειν ἀγεώργητον, τὸ ἑβδοματικὸν ἐνιαύσιον ἦγεν ἔτος.
ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τοῦ γοῦν ἀπη-
γορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰ-
χμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι
τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δὲ ἤκουσε νεωτε-
ρίζειν τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς ἡρώδην μίσους
ἕνεκεν ἀντιγόνῳ βλαμένον, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀντιοχείᾳ
πελε-

πελεκίσαι. χαλεπὸν γὰρ ἁπλῶς ἅπασι τοῖς Ἰουδαίοις μαρτυρεῖ δὲ μου τῷ λόγῳ γραφὴν ὁ καταδοξάσας λέγων ἅπτως. Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μόνος ἅπτως πρώτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, ὡς οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθήσειν ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων ὅς τε δέξασθαι τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ καθεσταμένον ἡρῴδην. ὃν δὲ βασιλεύοντα μόνοι βασιλέα αὐτὸν ἀγορεύειν ἠξίωσαν, οὕτως μεγάλη τις ἐφρόνουν περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς περὶ αὐτὸν μνήμης, μειώσειν δὲ τὸ περὶ Ἡρῴδην μῖσος. παῦσαι μὲν ὁ γραφὲν. καταλαχόντα δὲ τὴν βασιλείαν Ἡρῴδην, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὢν ἐν Πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρῴδην τὸν αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς πρόσωπον πιστόν. Βαρζαφάρνης δὲ πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρῶτον δὲ ἱερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Φασαήλου, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. Φασαήλου μὲν ἀφέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης ζωῆς κρεῖττονα τὴν μὴ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν γίνεται φονεύς, καθὼς προεῖπον.

Κεφάλαιον β'.
Ὅτι πρότερον ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν Πάρθων πρὸς Ἡρῴδην ἐπέστρεψεν.

Ὑρκανὸν δὲ ἀναχθέντα, Φραάτης ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ἀπιεικέστερον προσηνέχθη τὸ τε εὐγενείας αὐτοῦ ἀξίωμα προπεπονθώς. ἀφῆκε δὲ τῶν δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατοικεῖσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πολὺ Ἰουδαίων. ἐπὶ τὸν ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος, τοσοῦτον ὅσον ἀγαπητὸν παῦται. πυθόμενος δὲ τὸν Ἡρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀνεμίγνυτο τὴν ἐλπίδα ἐξ ἀρχῆς τοῦ φιλοτέρνου Ἡρῴδου, καὶ τὸ χάρμα προμηνυθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κεκινδυνευμένον καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, καὶ κινδύνου καὶ κολάσεως ἐρρύσατο. λέγων οὖν προσεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἰέναι παρ' αὐτὸν ἐπισκεψόμενοι. οἱ δὲ προεῖχοντο καὶ μόνον ἠξίουν, τὰς συνουσίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐνδεὴς αὐτοῦ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη, καὶ τι μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκείνου τούτων μεταλαβεῖν δυνατὸν, κατὰ λώβην δὲ σώματος οὐ σπανίζοντος ἀνθρώπου πάσχειν, τάς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι τῶν βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπείναι. καὶ γράφων Ἡρῴδης παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινῆς ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ ἐναίρειν καιρὸν αὐτῷ μόνῳ ἐκτίσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάσχοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σωθεὶς ὑπ' ἐκείνου δοκοίη ἐκείνῳ ἀμείβεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανῷ, πέμπει καὶ πολλὰ τὸν Φραάτην πρεσβεύσασθαι σαραμάλαν, καὶ δῶρα πολλὰ, μὴ βουλόμενος εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας ὁμοίως φιλανθρωπεύομενος. ἐν δὲ ἐκτῷ ἦν ἡ ἀπορία. βουλόμενος τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ εὐλόγων μεταβολὰς, καὶ τὸν ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐπόθει, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι.

eum securi percutere. vix enim Judæi continere poterant in officio. Testis est Strabo, sic scribens: Antonius Antigonum Judæum perductum Antiochiam securi subjecit: Romanorumqve primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Judæos, ut Herodem pro illo regem constitutum admitterent, nam ne tormentis qvidem adigi poterant, ut appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. qvare visum est ignominiosa morte obscurare ejus memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captivus apud Parthos, cognito, qvod Herodes regnum assecutus sit, reversus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum, qvi primo pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captivos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captivitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut supra diximus.

CAP. II.
Qvomodo Hyrcanus a Parthis dimissus ad Herodem reversus est.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, ubi magna erat Judæorum frequentia. hi non aliter qvam pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum, sed qvantum Judæorum ultra Euphratem habitat: ita ut non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postqvam rescivit Herodem ad regiam dignitatem evectum, ad novas se spes transtulit natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, qvod aliquando de capite periclitantem servasset in judicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Judæis, officii causa invisere illum solitis: qvi tamen ut maneret, ei svadebant, commemorantes obsequia sua & honores, qvos exhiberent non aliter qvam vel regi vel pontifici: imo ne in patria qvidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in privata vita beneficii, qvandoqvidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes qvoq; ei scripsit, rogaret Phraatem & ejus regni Judæos, ne sibi inviderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo qvondam & altori & servatori gratiæ. Simulqve etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum, ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optime merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed qvia ipse gravis esset princeps, cavens mutationis occasiones, qværebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum a Partho, & ab illis Judæis honorifice adjutum viatico, cum excepisset, in summo honore habuit: primumqve in conventibus locum ei tribuendo, & in conviviis semper honoratiorem cedendo, patremqve appellitando, lactabat hominem, qvo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat, quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, unde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cavens enim, ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote, Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, uxor Alexandri. Aristobuli regis filii, ex qvo liberos habebat, alterum formosissimum, homine Aristobulum, alteram Mariammen Herodis conjugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniqvissime ferebat contemptum filium, quod, eo superstite, aliunde vocatus pontificatum usurparet. Scribit igitur Cleopatræ perquendam fidicinem, ut pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed, Antonio rem negligente, amicus ejus Gellius ob quædam negotia in Judæam profectus, ut vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturã adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammem regiam conjugem, felicemqve prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus, persvasit, ut depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim, ut, his conspectis, ille nihil non a se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed plane divino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atqve etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit, ut aliqvo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postqvam relata sunt Herodi, non putavit tutum, Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedentem, deinde proclivem ad libidines, & hujusmodi voluptates undecunqve venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem e regno suo moveat adolescens, fore, ut cuncta compleantur bellicis tumultibus, Judæis novationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cum satisfecisset Antonio, decrevit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, uxore etiam Mariamme assiduis precibus obtundente, ut fratri debitum pontificatum redderet, dicenteqve ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Advocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram invectus est: eam & clam regno suo insidiatam, & per Cleopatram id agere, ut ope Antonii a se regimen transferatur

Ἔτι γὰρ ἔπραττεν ἐν ὑστέρῳ. τότε μὲν οὖν ἐπειδὴ παρεῖχε πεπεισμένος, ἀφέντος τι καὶ παρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα συλλεγομένων, ἀπόσον ἡμᾶ δεξάμενος αὐτὸν, ἐν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον ἐνεμε τόπον, καὶ συνεχῶς τὰς ἑστιάσεις παρεκαπεκλίνων ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τῆς Ἀριστοβούλης ἀνυπόπτον πράγματος ὄντος. ὑπονοήσασα δὲ ἡ Κλεοπάτρα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτὴ καὶ τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐσωσιάθη. Φυλατόμενος γὰρ τινα τῶν ἀποστόμων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀνάνηλον ὀνόματι, τοῦτον τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν. ᾧ δὴ οὐκ ἐνέγκασα Ἀλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Ἀλεξάνδρᾳ παῖδας ἔσχεν, τὸν μὲν ἄρα κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ Ἡρῴδῃ συνοικοῦσαν μαριάμμην, ὑμορφίᾳ διάσημον. ἐπιφερομένη δὲ κατὰ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ μὴ ἕτερόν τε σκῆπτρον, τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ γράφει κλεοπάτρᾳ μουσουργόν τινες αὐτῇ συμπραγματευόμενον τὸν τοῦ τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τὴν παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίου δὲ βαθυμότερον ἀνασχόντος ὁ Φίλων αὐτὸς δέλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ἐπί τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε δὲ παιδὸς, οὐκ ἦττον δὲ τὴν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γράψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ διαπέμψασθαι. θεασαμένη δὲ οὐδενὸς ἀθετήσειν ὧν αἰτοῖ. τότε ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. καὶ δέλλιος ἐπεραττόετο λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτὸ δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῶν ἡμέρας τὰς παῖδας, ἐπραγματεύετο δὲ δι' αὐτὸ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ δὲ, τὴν μὲν κόρην ἠδέσθη μεταπέμπεσθαι, γεραμενὴν ἤδη, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ἀφορμὰς οὐκ ἐθέλων ποιεῖσθαι Φυλατόμενος. ἐπέστειλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐπρεπείᾳ, πρόφασιν δοκοῦσαν εἶναι μὴ βαρὺ δοκοῦσαν. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὡρᾶν τὸ κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἑκκαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ ἤδη πρόσφυκτα πέμπει δῶρα τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τῶν τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφροκαλύπτως οὐκ ἐθέλοντα περιόρᾶν. ἀνέπεμψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεσθαι, ἰουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλου βασιλέως. τούτοις δὲ ὠθούμενος τὸν ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀπομάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τῷ ἀδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδὲ ἀποδημήσας δυνατὸν ᾖ τεπιμηθῆναι. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἤπατο πολλὰ τ' ἀλεξάνδραν, κρύφα τι ἐπιβουλεύσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ διὰ τ' κλεοπάτρας πράττειν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δὲ μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ φθάλασσοι τὰ πράγματα

δι' ἀν-

δι' ἀντωνίαν. καὶ ταῦτα βέλεσι μὲν ἐκείνου ἐδικαίως, ἐπεὶ καὶ τὴν γυναῖκα σωφρονεστέραν τῆς αὐτῆς τιμῆς, καὶ παρόντας ἤδη τῇ βασιλείᾳ πράγματος εἶτα, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κτησαμένου κινδύνοις τοῖς ἐτύχησεν. ἐμοὶ μὲν ἀπομνημονεύσας αὐτὸς ὧν ἐκαλῶς ἐκείνῃ πρόσφατον, ἀπεικότως δ' ἐδικαίως εἶναι ταῦτ' αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη διδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι μὲν καταγήρᾳ τὸν Ἀνάνηλον, παιδίον παντάπασιν ὄντα δι' ἡλικίαν. τοιαῦτα λέγοντος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπερ ἦν μάλιστα πεφρονηματωμένος, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμφυλετῶν φίλων, ἅμα καὶ χαρᾶς τῆς παρὰ δόξαν ἐκπλαγείς, ἀλεξάνδρα μὲν δακρύων ἀπελογεῖτο. ὡς μὲν τῆς ἱερωσύνης φαυλότητα, πάντα ὁπόσα καὶ ἀδοξίας ἀπαδόντα. βασιλείαν δὲ μήτε ὅπως ἔτυχε, μήτ' ἂν εἰ καὶ προσοίσει, βέλεσι λαβεῖν καὶ νῦν ἀπορρίπτοντος τιμῆς ἔχειν, διὰ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐκείνου, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐκείνου μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τοῦ γήρως ἕνεκα ποιοῦσαν. νῦν τε νενικημένην τοῖς διαλλαγαῖς, δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν ἴσον τῆς τιμῆς. ἔστε δὲ πρὸς πᾶν ὑπήκοος, φιλοτίμως δὲ καὶ ὅτι μᾶλλον ἐκείνου τε καὶ τέκνων αὐτῆς παρρησίαν προπεπτερον ὑπὲρ ἀναξιοπαθείας δράσειν. ἔτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ ἀσφαλέστερον ἢ πρότερον ἐνδεξιώσεις διελύοντο, πίστεις ὑπονοίας ἐξηρημένης.

A in puerum: idque tanto injustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto privare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter oblivisci, nec desinere pietatem erga eam cæterasque necessitudines colere: & nunc ejus filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc B postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quod se suspectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse unquam, vel etiam, si ultro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quod filiam cum ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filii, futuramque posthac regi obsequentissimam: veniamque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post D hoc colloquium, ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris, discesserunt, omni, ut tum videbatur, suspicione sublata.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης ἀριστόβουλος τὸν γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καθίστησιν, μετ' ὀλίγον δὲ φαρισαίων παρεσκεύασεν.

CAP. III.

Herodes Aristobulum conjugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curavit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρῴδης, οὗτος μὲν ἀφαιρεῖ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀνάνηλον, ὄντα μὲν ὡς γένος ἕτερον ἡμῶν ὄντα, ἀλλὰ τὸν πατέρα εὐ- E φράτου ἀπωκισμένων ἰουδαίων. ὀλίγοι μὲν γὰρ δὴ καὶ λαὸς ἐκ τῶν βαβυλωνίων ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν καὶ ἀνάνηλος, ἀρχιεραϊκὸς γένος, καὶ πάλαι καὶ σωφθείσαν ἡρῴδῃ ἀπεδεδοκιμασμένος. ὅτε γὰρ οὗτος μὲν ἐπέμενε, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τοὺς πατρίους τοὺς οἰκείους παραχὰς ἐφύλαττεν ἀνόμως ποιῶν. ἐκ δὲ ἄλλου γένους ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἀπαξ παραβαθών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς F ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, καθίσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δεύτερος δὲ ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀφίλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρῴδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν ἀριστοβούλῳ τοῦ παιδί. καὶ τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπεῦκέναι τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. ἐκ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἐναλλαγαῖς ἀνυποπτως διετέλει. τὴν ἀλεξάνδραν δὲ τε τοῖς ἐγχειρεῖν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. προσέταττεν ἐν ἔντοις βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας G ὁρᾶν. ὑπεμελεῖτο τε ἡσυχῇ φυλακῇ, λανθάνοντος οὐδὲν ἔτι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ὑπηδεύειν. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηρχίου, καὶ μᾶλλον ἐπεφύκει. φρονήματος δὲ ἐμπαλέως οὔσα γυναικείου, ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὑπεμελείας ἀνηξιοπάθει, παντὸς οὗ τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς εὐπρεπείᾳ, μὴ δουλείας

TUm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, utpote III. nato ex Judæis olim ultra Euphratem traductis per Assyrios, ut ante diximus. Multa enim millia hujus gentis Babyloniam incolunt, unde & hic erat, a pontificibus alioquin oriundus, & Herodi jamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit, quo familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioqvin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violavit, pro Jesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem vivo adhuc pontifici successorem dedit. atqve ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen, ut decebat, post reconciliationem vacavit suspicionibus, veritus, Alexandram ne in posterum quidem qvieturam, si daretur rerum novandarum occasio. Jussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc observabatur assidue, ita ut nihil regem lateret, ne eorum quidem, quæ ad qvotidianam vivendi rationē attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se observari indignissime ferebat, malēs qvidvis potius pati, quā, amissa licentia, honoris specie in servitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans, ut opem aliqvam sibi afferat. Illa jussit eam una cum filio clam in Ægyptum ad se confugere. qvod consilium placuit, moxqve tale qviddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis, in has se & filium inclusit, jussis famulis consciis, ut noctu has afferrent. erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium, qvod eos in Ægyptum deveheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non inscium ejus consilii. qvo cognito, Sabbion, qvi hactenus inimicus Herodis erat, suspectus qvasi socius insidiarum, qvibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ benevolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen sororis dedit, non ausus ei mali qvicqvam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii tali ansa præbita. qvare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior; statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Jamqve instabat Scenopegia, festum apud nos cumprimis celebre, cujus solennitatis dies decreverat cum reliqvo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per invidiam, quo magis acceleraret, qvod semel statuerat. Postqvam enim adolescens, annum tum egressus decimumseptimum, sacris juxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniasq; decenter tractabat ipse, eximia forma, & statura quam pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, convertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam avi Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, qvam sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, ut, qvod de adolescente decreverat, perficeret. Itaqve peracta festivitate, dum apud Alexandram accipitur convivio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in ejus gratiam juveniliter colludere. cumqve loci ejus natura esset æstuosior, cito defessi, relicto lusu, magnis piscinis, qvæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum spectabant natantes qvosdam e sociis & famulis: deinde postqvam, provocante Herode, adolescens qvoqve eis se miscuit, amicorum qvibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & qvasi per lusum ac petulantiam mergentes non prius destiterunt, qvã

A ἐ φόβῳ καταζῶν. ἔπεμπεν οὖν πρὸς τὴν πλεοπάτραν, ἐν οἷς ἔλεγε σωνεχῶς ὀδυρόμενος, ἐ παρακαλῶν προσδοκᾶν αὐτῆ κ τὴν δωσομένην. ἡ δ λαθοῦσα σκέλδωσεν ἐπ' αἰγύπτῳ σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, ἐ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρναπας, ὡς εἰς σκηνοποιΐαν νεκρῶν παρασκευασμένας, ταύτας αὐτῇ κ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἐπιπέζασα τὴν οἰκετῶν τοῖς σωνειδόσι, διὰ νυκτὸς σκοφέρειν. ἦν δ' τὸ πλοῖον ὃ διαπλεύσειν εἰς τὴν αἴγυπτον ἔμελλε παρασκευασμένον. ταῦτα σαββίωνι τῶν ἐκείνης φίλων ἀσωπῶν οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρᾶγμα, ὡς εἰδὼς φράσας. πυθόμενος δ' σαββίων, κ πάλαι ἐχθρὸς ἡρῴδῃ ὢν πρότερον, ὅτι τὴν ἐπιβουλευόντων ἀνθιπάτρῳ κ τὴν φαρμάκῳ εἰς ἀνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξειν τῇ περὶ τὸν μειράκιον εὐνοίας προσδέκησε. κ καταλέγεται τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλεξάνδρας ἐπιβουλήν. ὁ δ', τὸν μὲν ἔως τὴν ἐγχειρήσεως ἐάσας προσελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ δ' δράσαντα συνέλαβε. παρῆκε δ' τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ὀδὲν, εἰ κ σφέδρα βουλόμενον αὐτῷ ἀμῦναι, τολμήσας. ἀ γὰρ ἀναχέας κλεοπάτρας, αἰτίαν ἐπὶ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφανῶν δ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἐπιεικείας αὐτῆς συνεγνωκέναι. προῦκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δ μὴ ταχὺ μηδ' ἅπασι πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἶναι τὸ λαθραῖον, κ τῆς σκηνοπηγίας ἐνεστώσης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, ταύτης τὰς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, κ πρὸς εὐφροσύνην αὐτὸς τε κ τὰ λοιπὸν πλῆθος. κινήσει δ' αὐτὸν ὅμως κ̀κ τῶν τοιούτων ἐπιτεύξαι τὰ περὶ τὸν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἕβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, κ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶς, κάλλει τε καλλίστος κ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπῆρχεν, ἔτι μὲν πρὸς τὸ ἡδὺ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ παρέφερεν, ὁρμή τε τὴν πλῆθος πρὸς αὐτὸν εὐνοίας εἶχετο, κ τῶν ἀριστοβούλου πάππων πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρῆν. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς ἀληθείας, χαίροντες ὁμοῦ κ συγχεόμενοι, κ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ ἡδέως τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, κ πρόπετες ἔρρειν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπετῶν ἤδεσαν ὁμολογίαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν ἐκείνου εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. κ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἱστία μὲν ἐν ἱεριχοῦντι, δεχομένης αὐτὸς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δ' τὸ μειράκιον κ προσελθὼν εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν κ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως σκέπτῳ. ὃ δ' πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος ἥδιστον τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κ ταῖς κολυμβήθραις ἐπιστάντες, αἱ μεγάλαι πρὸς τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας. κ πρῶτον μὲν ἑώρων τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν κ φίλων. ἔπειτα προσελθόντος δ' μειρακίου τε κ τῶν ἡρῴδου παροξυνόντων, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπιτέτακτο, σκότους ἐπιόντος, βαρυνῶντες ἀεὶ ἐ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀνῆκαν ἕως κ̀ παντα-

παντὶ πᾶσιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτους ἀμφὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ πέμπτον, ὀκτωκαιδέκατον μὲν ἀπὸ τῆς βιβλου ἔτη, τὸν δὲ ἱερωσύνην καταλαβὼν ἑαυτὸν, εἰς ἀνάνηλον ἐκομίσατο πάλιν. ἐξαγγελθέντος δὲ πάθους τῆς γυναικὸς ἀδήλου μὲν ἐκ μεταβολῆς θρηνῶν εἰς ἐπισκιμφοῦν τὸ νεκρῷ, καὶ πένθος ἄφατον, ἧπερ πόλις ἐξ ἑνὸς λόγου διαδοθέντος ὑποπλησθεῖσα, πάσης ἐστίας οἰκείας μέμψις τὸν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ θρομβοῦντα. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπεπληγμένη εἰς σωτηρίαν τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκ ἐγνώσκειν ὅπως ἐπεφάνθη πλέον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν ἀναγκαῖον δεῖν μείζονος κακοῦ προσδοκίαν μέμψει. ἐπολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία ὑφαρπάσαι βίον, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δύναιτο ζωὴ προσαρκέσαι τοῦ κατ' ἀριστοβούλου ἀνέμπλως διεφθαρμένου. τότε πλέον ἐνεπύθετο αὐτῇ παρεκρατεῖ τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ἐπωφελίαν ἀποδοῦναι δι' ἣν προῆκτο ἀπολέσαι τὸν ἱερὸν ἐκτενῆ εἰς δικαιολογίαν ἀμείλικτον ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἐφέρετο τὴν ἐπωφελίαν. ἡρῴδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς ἐπεσκιάζετο, μὴ μὲν προσοίκως σκιᾷ τοῦ παιδὸς τὸν θάνατον, ἐκ ὅσου πρὸς πένθος ἀπατεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. τάχα μὲν δὲ πάθους ἀποκινοῦντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς πρώτης δὲ ἥβης καὶ κάλλους, εἰ δὲ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος δοκοίη τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὸ πραγματούμενος. πάντως μὲν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον ὑπερεδάψατο, πολλῷ μὲν τῷ φιλοσεβείᾳ πρέπει τὰς θήκας δὲ πολυτελῶς θυμιαμάτων πομπαῖς, πολλῷ δὲ συγκαταβαπτίων κόσμον, ὡς σκοπῆσαι τὸ λυπηρὸν τῆς γυναικὸς ἀληθινόν, δὲ φιλομηδείᾳ τούτῳ τῷ μέρει.

omnino aqva præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctavo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic caſus ubi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie, lamentatio exoritur ſupra cadaver juvenis & luctus inconſolabilis: totamqve urbem, rumore ſparſo, mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente, tanqvam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu majoris mali neceſſe habuit: & ſæpe ad inferendam ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi forte ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita, nullam ſignificationem dare, quòd data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret ultionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolum fingens, ſed & lacrymas & mœſtitiam veræ ſimillimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis, tametſi mortem ejus plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat, ut alienus videretur ab hoc crimine. Cæterum quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliqvum, tam in exornando conditorio, quam in congerendis eo aromatibus & aliis rebus pretioſiſſimis, quo majus miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῆς ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἐπιβουλεύσασα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἰσχυσεν παρ' ἀντωνίου.

CAP. IV.

Cleopatra Judæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἤπτησε μὲν οὐδὲν τῶν πιστῶν, ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη δὲ κακοῦ περέχουσα τὴν οἰκείαν ὀδυρτικὴν ἐπὶ τὴν φιλόνεικον. ἐγραφε τοίνυν ἐπιβουλὴν ἡρῴδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ τὸν ἀπώλειαν δὲ παιδός. ἣ δὲ, καὶ πάλαι ἀπορύσσουσα προπαρασκευὴν δεομένη, καὶ τῶν ἀντιχάρων οἰκτείρουσα τὸ ἀλεξάνδρας, αὐτῆς ἐπιστῆσαι τὸ πᾶν πρᾶγμα. δὲ ἀντώνιον οὐκ ἀνίει πιέζουσα τὸ φόνον δὲ παιδὸς προξυνύουσα. ὁ δὲ ἄξιον ἡρῴδου δι' αὐτὸ καταξάντα βασιλέα τῆς ὑδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τὰς ἔντως βασιλεῖς τοιαύτας ἐπιδεικνυούσης φρονήματος. τότε ἀναπεμφθέντος ἀντωνίου, ὡς ἐπὶ λαοδικείας ἐκάλει, πέμπει κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα τῶν εἰς ἀριστόβουλον ἀπολογήσασθαι. πεπεῖχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν ἐπιβουλὴν, εἰ δι' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δὲ, τὸν τε αἰτίαν δεδικωὼς καὶ τὸν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀνήκεν ἐξερχόμενη κακοηθῶς αὐτῷ τὸν ἀντώνιον ἔχειν, ἐγνω μὲν ἐπακούειν, ὑδὲ γὰρ ἄλλο τι παράπεμπεν ἐκεῖ, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτῷ ἰώσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων, ἐπετέλατο λεληθότως εἰ πάθη τι παρ' ἀντωνίῳ, φονεύσειν καὶ τὸν μαθεμάμενον ἀνελεῖν. οὕτως τε γὰρ ἔχων φιλοστοργως πρὸς τὸν γυναῖκα, εἰ τι βαρύτερον ἐνεργήσειεν εἰς αὐτὸν, ἐξαυτῆς ἀναιρεῖν τὸν μαριάμμην.

A Lexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed in dies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimulqve filii ſui miſerabilem interitum. Illa vero jamdudum adjuvandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quam proprium curavit hoc negotium: nec unqvam deſtitit incitare Antonium ad ulciſcendam necem juvenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope ejus alieni juris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius, poſtqvam Laodiceam pervenit, accerſivit ad ſe Herodem dicturum cauſam de objecto necis Ariſtobuli crimine: factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor ejus fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decrevit quidem parere: neq; enim aliter facere poterat, ſed comiſſa regni cura Joſepho patruo, clam ei mandavit, ut ſi Antonius in ſe gravius aliqvid ſtatuiſſet, confeſtim Mariamnen interficeret. ſic enim ſe affectum erga uxorem,

ut etiam ſi poſt ipſius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad ſuam id injuriam pertinere exiſtimet. ajebatqve totum hoc negotium exhiberi ſibi propter ejus fœminæ formam, in qvam ille jam pridem fama cognitam accenſus ſit. atqve his mandatis, non admodum læta ſperans de rerum ſuarum exitu, proficiſcitur ad Antonium. Porro Joſephus creditum ſibi regimen adminiſtrans, & ſæpiſſime Mariamnem conveniens, partim propter negotia, partim honoris cauſa, dum crebra mentio fit conjugalis amoris, quo eam Herodes proſeqveretur: irridentibus hanc ejus aſſeverationem mulieribus, præſertim Alexandra, ille nimio ſtudio approbandi eis affectum regis eo provectus eſt, ut mandatum illud proderet, ratus id certiſſimum amoris argumentum, quod neqve ſine ea vivere ſuſtineret, neq; vel morte ipſa ab ea disjungi. quæ Joſephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris ſignum interpretatæ ſunt, quam exhorruerunt illius tyrannicum animum, ſi vel mortuus ſæviret in earum capita. Interea per civitatem rumor ab inimicis regis ſparſus eſt, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reliqvam regiam turbavit, tum mulieres maxime. Alexandra vero etiam Joſephum hortata eſt, ut aſſumens eas ad ſigna legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni cuſtodiam circa urbem tendebat ſub tribuno Julio. ſic enim primum, ſi quid turbarum in aulam incideret, ipſas in tuto fore propter Romanorum benevolentiam. Deinde ſperandum eſſe, conſeqvuturam quidvis Mariamnen, ſi in Antonii conſpectum venerit, atqve etiam regnum recepturam, & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea conſultatione, literæ ab Herode ſupervenerunt rumori contrariæ. quamprimum enim venit ad Antonium, muneribus eum placuit, quæ in hoc Hieroſolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, ut minus poſthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti ſui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idq; ipſum etiam Cleopatræ ajebat conducibile, ſi non multum ſe miſceret alienis imperiis. Hæc ſignificabant Herodis literæ, reliqvumqve honorem, quo ſe dignaretur Antonius, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana convivia, idq; non ceſſante a criminationibus Cleopatra: quæ capta ejus regionis cupidine, quo regnum id ſibi uſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia juſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum gravius, venturumqve brevi, conſtabilito tam regno quam amicitia. nec relictam Cleopatræ cupiditati ullam ſpem,

καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος σκύνη κατ' ὄμορφίαν ἄλλῳ τινὶ συνοικάζοιτο. τὸ δ' σύμπαν ἐνέφαινεν ὀργὴν ἀντωνίου περὶ τὴν ἄνθρωπον, ἔτι καὶ πάλαι θαυμαζομένης ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ἀπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ὑπὲρ τ ὅλων ἀπήει πρὸς ἀντώνιον. ὁ δ' ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὧν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτ' συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, περί τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν τοῦ ἐδει βασιλεύουσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι καθ' ἑκάστας συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρώδου περὶ αὐτὸν εὐνοίας, καὶ φιλοστοργίας· ἐξειρωνευομένων δ' γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφεσταυδακὼς ὁ ἰώσηπος ἐπιδείξειν τοῦ διὰ νοιαν δ' βασιλέως, περὶ ἧκθη, καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐπιλοιπῶν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δυνατὸν, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν οὐκ ἀζημιωτὶ οὐδὲ θανάτῳ διαζεύχθεσθαι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δ' γυναῖκες ὡς εἶκες, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς περὶ τὸν ἡρώδου διαθέσεως, τὸ δ' χαλεπὸν, εἰ μηδ' ἀποθνήσκοντος ὑστερήσαι ἀπωλείας, καὶ θανάτῳ τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὸν τοῦ τὸν ὀργὴν δ' ῥηθέντες εἶχον. ἐν δ' τούτῳ καὶ λόγος ἐχώρει τὸν τὴν πόλιν τ ἱεροσολυμιτῶν πρᾶγ τ ἐν ἔχθει τ ἡρώδου ἐχόντων ὡς ἀντώνιος αἰκισαμένου αὐτὸν ἀπεκτόνοι. ἡ δ' φήμη, πάντας μὲν ἐπεπόητο ὡς εἰκὸς τὰς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δ' τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δ' καὶ τ ἰώσηπον ἀναπείθει τ βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις δ' ῥωμαϊκοῦ πάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν διὰ φρουρᾶς τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγεμόνος ἰουλίου. διὰ γὰρ δ' τ πρῶτον μὲν εἰκὸς πᾶσιν ἀπαντήσειν παρεσχῆ περὶ τοῦ αὐλοῦ ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὺς ῥωμαίους εὐμενῶς ἔχοντες. ἔπειθε καὶ τεύξεσθαι πάντος ἠλπικέναι τοῦ μαριάμμης ἀντωνίου θεασαμένου, δι' ἃ τοῦ ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδένος ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γενόσιν. διὰ τούτων γὰρ τ λογισμῶν τετυχηκέναι αὐτοῖς, χρέμματα παρ' ἡρώδου περὶ τ ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τ προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐλθόντος παρ' ἀντωνίου, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τ ἱεροσολύμων. ταχὺ δ' τοῖς ὁμιλίαις παρεσκεύασε μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τῆς κλεοπάτρας λόγοι περὶ τοῦ ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν. ἀγὼν δ' ἐφ' καλῶς ἔχειν ἀντωνίῳ βασιλέα περὶ τ κῆ τοῦ ἀρχὴν μεγυμένων εὐθυμίας ἁπάντων. ἕτως γὰρ ἂν ἐδὲ βασιλεύς εἴη, δόντος δ' τοῦ πλείω, κ τῆς ἐξουσίας καθαιρεθησομένης, ἐὰν αὐτῇ χρῆται. τὸ δ' αὐτὸ ἐπὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖν περὶ τὰς ἀρχὰς ἐλεγχθὲν συμφέρον. ὑπὲρ τούτων ἐφράσθη ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διέξεισι πομπάς, ἃς ἔχοι παρ' ἀντωνίου σωθωκὼν ἐν ταῖς διαγνώσεσιν, κ σωτηρίαν ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, κ τούτων ἐμὸς τυγχάνοι χαλεπὸς ἐν ταῖς διαβολαῖς αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας ὤσης, ἡ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαστομένη τοῦ βασιλείαν αὐτῇ προσηνέχθη, πάντα τρόπον σκοπεῖν ποιεῖσθαι δικαίᾳ μέντοι τυγχάνων ἀντωνίῳ, μηδὲν ἐπὶ προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ ἧττον ἔχειν βεβαιοτέραν τοῦ ἔννοιαν τοῦ παρ' αὐτῷ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τοῦ ἐλπίδα τῆς πλεονε-

πλεονεξίας, δόντος Ἀντωνίου ἀνθ' ὧν ἠξίου τοῦ Κοίλου Συρίαν, καὶ ἅμα τούτῳ παρηγορήσαντος ὁμοῦ τοῖς συμβασιλεύσασι τοῖς ἐπιστολαῖς, ἃς ὕστερ τῆς Ἰουδαίας ἐπυθέτο. τούτων τῶν γραμμάτων ἀπενεχθέντων, ἐπαύσατο μὲν ἡ Κλεοπάτρα τῆς ὁρμῆς, λεὼς ὡς ἀπολωλότος αὐτὸν ἔχων καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς ῥωμαίους. ἐμέλλε δ' ἄρα τῶν αὐτῶν ἡ προαίρεσις, ἀλλ' ἔτι Φαβίου πέμψαντος ὁ βασιλεὺς Ἀντωνίου ἐπὶ Πάρθους εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, εὐθὺ μὲν ἥ τε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῦ Ἡρώδου, καὶ Ἀλεξάνδρα, ἀπεσήμαινον. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' ἀνδρὸς ἰωσήπου λόγον ἔπεμψεν, ἐν ἀμφιβολῇ ποιοῦσα, καὶ τῇ μαριάμμῃ συγχωροῦσα, ἀμφιλέγειν. ἔλεγε δ' ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα, πρὸς αὐτοῦ οὐκ ἀπλοῦν, ὅτι κατὰ τὰς ἀμφορὰς φρονήματι χρωμένη μείζονι, τοῦ σκήπτρου ἐζωνοῦτο δυσχωλίαν. ἠρᾴδης δ' ἥρμοσε αἰεί, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων, δι' ἣν μὲν ἐξέπιπτε, μάλιστα, καὶ τοῦ ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν. ἀκριβέστερον δ', εἴ μὴ πρέπτως τι πάσχοι ἅμα τὸν ἔρωτα, σωτόνῳ τῷ πάθει, καὶ τῷ ζήλῳ παρωξύνετο. ἅμα τοῦ μαριάμμην ἀνέκρινεν ὕστερ τ' πρὸς τ' ἰωσήπου. ἀπομνυμένης δ' ἐκείνης, καὶ παντ' ἐσα μηδὲν ἁμαρτεῖν, πρόφασιν εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κ' μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τῆς ὀργῆς, ἡδόμενος τῇ πρὸς τοῦ γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ἀπολογεῖσθαι πρὸς ὧν ἐδόκει ἀνοῦσας πίστεις ἐκείνας, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητος αὐτῆ πολλοῦ ἀνωμολόγει χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ εὐνοίας πρὸς αὐτοῦ ἀνωμολόγει. καὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, προύπιπτον εἰς δάκρυα μετ' ὀλίγης ἀπιστίας ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δ' μᾶλλον ἐβασιλέως ἀπιστούμενος, καὶ ὅπως τοῦ αὐτὸ Ἀλέξιν ἔλθοντος, ὃ φιλοῦντος εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κατ' τοῦ ἐντολοῦ εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Ἀντωνίου, καὶ μὲ συναπολέσαι τοῦ ἀδένος αἰτίαν. τοῦτο πρὸς ἐσόντος λόγου, πεπαθηκὼς ὁ βασιλεὺς, εὐθὺ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀφῆκεν, ἕως ἄν, καὶ τῶν αὐτοῦ τοίχων αὐτὸς ἐδράττετο, πρόφασιν φόβου ἔχειν τῆς ἐ ἰωσήπου πρὸς αὐτοῦ κοινωνίας λέγων. ἃ γὰρ ἂν ἐξαπατῶν ἀ καταδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγλελυμένης. ἄτως δ' ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τοῦ γυναῖκα. νικώμενος δ' τοῦ πρὸς αὐτοῦ ἔρωτι, ταύτῃ μὲν τοῦ ὁρμοῦ ἐκράτησεν, ἑαυτὸν δ' ἀκαρτερήσας ὁσιωτέρως καὶ δυσχερῶς. τὸν μέν τοι ἰώσηπον ὑπ' ὀργῆς ἐλθόντα ἀμαχησάμενος προσέταξεν, καὶ τοῦ ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων ὠφελιτίαν, ὅπως ἐφύλαττεν. ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὰ πρὸς τοῦ συμμαχίας εἶχεν, οὐκ ἀνιείσης τῆς κλεοπάτρας τὸν Ἀντώνιον μὴ πᾶσιν ἐπιχειρεῖν. ἐπεὶ δ' ἀφῃρέθησαν ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτὴ δοῦναι, καὶ πλεῖστον ἴσχυσεν οὐκ τῆς ἐκείνα πρὸς αὐτοῦ ἐπιθυμίας, φύσει δ' πλεονεξία χαίρουσα, ὠφελιμίας ὑπὲρ ἔλπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τ' βασιλείαν ἤδει γλισχομένου, πρεσβευσαμένη Φαρνάκους, ἐ ἔτος ἔχοντα, τ' δ' ἀδελφοῦ ἀρσινόης ἱκετεύσασα, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τῷ τ' ἀρτέμιδος ἀποκτείναται δι' Ἀντωνίου. χρημάτων μὲν δ' ἕνεκεν ἔπτα μόνον ἐλπιζόμενα, ναοὶ δ' ταφοι παρενομήθησαν δ' ἱερᾶ τινὸς ἄτως ἀσύλα δόξαντος ὡς μὴ παραμεθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, ἄτε βεβήλα, μὴ πᾶν ὅτιὲν τ' ἀπηλοιμένων παθόντος, ἢ μέλλοι μόνον πρὸς εὐπρέπειαν

A quando Antonius pro ejus poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Judæam peteret, & ut moleſta eſſe deſineret: His literis redditis, voluntas confugiendi ad Romanos evanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quam primum, deducto aliqvantiſper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Judæam reverſus eſt, ſtatim ſoror Salome & ejus mater indicaverunt, quid Alexandra cum ſuis voluerit. nec B hoc contenta Salome, etiam maritum ſuum Joſephum criminata eſt, Mariamnes conſvetudinem objiciens. hoc autem fecit propter ſimultatem veterem, qvod regina elati animi fœmina, inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porro Herodes, qui ſemper ardenter amavit Mariamnen conjugem, ſtatim C perturbatus eſt, non ferens zelotypiæ ſtimulos; ægre tamen ſe continēs, ne a recta ratione transverſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariamnen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Joſepho commercii. illa vero pernegante factum cum dejerationibus, &, quicquid inſons fœmina poſſet, in defenſionem adducente, rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore uxorio, ita ut poſtremo veniam peteret, qvod temeD re fidem habuiſſet rumoribus: agebatqve ei gratias pro ſervata pudicitia, ſuum viciſſim amorem commemorans, tandem, ut mos eſt amantium, prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cum tamen nondum uxori amoris ſui fidem faceret, tantoqve magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare, ſi quid humanitus accidat, uxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus E prædolore confeſtim eam e complexu dimiſit: vociferaturqve capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſto deprehenſam conſtupratam a Joſepho conjugem. nunqvam enim proditurum fuiſſe data ſibi privatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſvetudinem. atqve ita parum abfuit, quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægre, cohibuit ſe, F tamen. Veruntamen Joſephum ne in conſpectum qvidem admiſſum juſſit interimi, & Alexandram, ut malorum omnium cauſam, vinctam conjecit in cuſtodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non deſinente in omnes incitare Antonium: qvem IV. hortabatur, ut auferens cuiq; ſuam dynaſtiam, ipſi contribueret: multumq; apud eum poterat G irretitum ſuis amoribus. cumqve natura eſſet alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum. primo fratrem, cui debebatur regni ſucceſſio, veneno ſuſtulit, agentem annum qvintumdecimum; deinde Arſinoen ſororem ſuam, Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam ubicunqve ſpes affulgeret, neqve templum, neqve ſepulchrum, neqve aſylum ullum unqvam violare dubitavit, modo ad illam redirent ſpolia qvæſita vel ſacrilegio, miſcebatqve ſacra profanis, fas nefas, ut augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cujus cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, ut aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitavit, quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Judæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verum ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, ut non illecebris solum, sed etiam beneficiis ejus captus videretur: puduit tamen eum tam insignis injustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de utriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc urbes, quotquot sunt intra fluvium Eleutherum usque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde a majorum ætate sciebat liberas, quamvis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Judæam adventus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum usque Euphratem prosecuta, revertitur: obiterque data Apamia & Damasco, etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locavit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longe pretiosissimum ibi tantum provenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta majore cum rege familiaritate, concubitum ejus appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac forte etiam amore tacta nonnihil: quamvis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam ante ei parum amicus, quod nosset infestam ex æquo omnibus: tum vero etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus, si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate, deberet occidere. sic enim multis molestiis levare posse eos, quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera ejus opus habeat. Huc procliviorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum conjicere, & obsecrantes, ne quid ageret temere. non enim hoc laturum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur utile. quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atq; insidias amisisse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, qvin mulier sit omnium ejus ætatis longe

τῆς τ ἀδικίας πλεονεξία. τὸ δ' ὅλον οὐδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δαπάνῃ τ ἐπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα ὡς τ ὀπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐπιθυμήσει. διὸ καὶ τοῦτο καὶ τ ἀντώνιον ἐπῆγεν αἰεί τε τ ἄλλων ἀφαιρεῖσθαι αὐτῇ χαριζόμενον, καὶ διαβαλεῖν πρὸς ἐκείνῳ τὸν συνεῖναι ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τ Πτολεμαίου παῖδα καὶ πατρὸς αὐτοῦ μὴ τῆς πρὸς μασιν ἐπάγειν, κτείνουσιν. ἥτει δ' παρ' ἀντωνίου τὴν τε ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀράβων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτῶν ἀφελέσθαι. τῷ δ' ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡδονὴ συνέβαινε τ γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπαγόμενον εἰς ὅτι ἂν ἐκείνη θέλοι. τὸ μὲν τοι καὶ φανὲς τῆς ἀδικίας ἐξεδυσώπει, μὴ μέχρι τοσούτου κατηνεγκὸν ἡδονῆς. ὅθεν μεγίστης ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μήτ' ὀργὴν ᾖ πᾶσι πᾶσι, μηθ' ὅσον προσῆκεν ἐκείνη διαπραξάμενος ἐκφανερᾷ δόξῃ κακὸς, μέρη τ χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δ' καὶ τὰς ἐντὸς ἑλεύθερα πόλεμῷ πόλεις ἄρχεις αἰγύπτῳ, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, οὐ προγόνων εἶδος ἐλευθέρας, πάλαι λυπρᾶς αὐτῇ δοθῆναι.

Κεφάλαιον έ.

Κλεοπάτρας εἰς τ ἰουδαίαν παρουσία.

Τούτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὡς ἀπέμψασα μέχρις εὐφράτου τ ἀντώνιον, εἶτ' ἀρμενίαν στρατεύοντα, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρῴδῃ συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δοθέντα, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἱεριχουντίων στεφάνους ἡρῴδῃ μισθώσασθαι μύρου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ ὡς μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ τολεῖον αὐτῆς σαφῶς θεὶς τὸν ἡρῴδου γνωμῶν, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τοῦ βασιλέως, φύσει μὲν ἀκολάστως καλύπτειν τὰς ἐντεῦθεν ἡδονὰς ζητοῦσα, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας ἀρχὴ τοῦ ἐπ' αὐτὸν γενησομένου ὕστερον ἐπιβουλεύουσα. τὸ δ' συμπαν ἐξ ὑπερβολῆς ἡδονῆς διέφαινεν. ἡρῴδης δ' καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὐνους ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ὑπεχόμενος, τότε δ' καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δι' ἀσέλγειαν εἰς ὅτιοῦν προέσιτο, καὶ φθορᾶς τιμωρούμενος, εἰ σωφρονοῦσαν τοιούτοις ἐγχειρῴη, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο ἐπὶ τοῖς φίλοις, ὡς χρεὼν εἴη ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν δ' ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, οἷς ἐγένετο τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο. τὸ δ' αὐτὸ ἔστο καὶ ἀντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴπερ αὐτὴν καιρὸς ἡ χρεία καταλάβοι, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μέχρι πάντα κινδύνου φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκλήματι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ὑπηδεύειν. ἀγὼ ἀναχέσθαι τὸν ἀντώνιον, ἀδ' εἰ σφόδρα τῆς αὐτῷ τὸ συμφέρον σήσειε περὶ τῶν ἐγκλημάτων. τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑποκαυσόν, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὀλίγον βουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τ ἀπολογίαν φανεῖσθαι, ἃ μὲν ὑπερηγμένα εἰς γυναῖκα γεγυμνένα, μέγιστον ἀξιωμάτων καθ' ἑκάστην

ἔφη-

ἐφηκύαν τ χρόνον, τ δ' ὠφελείας εἰ κ ταύτῃ τις οἰηθείη, σὺν αὐταδείᾳ κ καταγνώσει τ σκηνῆς Δημήτρεως φανερᾶς. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων τ ἀπόρων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ περὶ τ βασιλέα αὐτῷ τ τε ἤθους, ἔχον ἀποκεκαυμένον τ ἁμαρτίαν, εἰς ἣν σκηνὴ τῶν ἀδικαλεῖ, ἀλλ' τ καιρὸν διαχημένως. τοιαῦτα δὲ διϊτιώμενοι τ τε κινδυνώδες ἐξ εἰκότ τῶν ἀδηλότητος, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δ', τῶν κλεοπάτραν δωρεᾶς ἱεραπόδους, ἐπ' αἰχμῆς περιέπεμψεν. ἀντωνί τ δ', τ δημοίαν καλαβῶν, δεπαδάζειν τὸν πρέσβυν σὺν ταῖς παισὶ σατραπαις, δέσμιον εἰς αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρούμενος τ τέκνοις τ κλεοπάτραν, τ τῶ παντὶ κόσμῳ τ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἐλάβεν. δημοίας δ' ἐβασίλευσεν δεταξίας ὁ πρεσβύτατος τ σκηνῆς παίδων, διαδρὰς ἐν τῷ π. ἔτει δεκέλαος κ νέρων καῖσαρ ἐκβαλόντες, πρόσθεν τ νεώτερον ἀδελφόν, δπὶ τῷ βασιλείαν κατήγαγεν. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. φέρε δ' τὰς φόρους ἃς ἐδίετελεῖν, τ ἀπ' ἀντωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μὲν ἡρῴδης δίκαιος, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενος δι-δόναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' ἄρσης, ἡσθεὶς τῷ φορὰν σπιδεξαμένῳ, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ ἑξακόσια τάλαντα. μετὰ ταῦτα δ' κακοήθης ἐς βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, κ μέλλοντι ἐκ μέρη τινὰ ἀφαιρεῖσθαι, κδὲ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρῴδης ἐπολέμησεν Ἀραψι, καθ' ὃν καιρὸν ἀντωνίου πρὸς καίσαρα ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικητηρίᾳ μάχῃ.

ΗΡῴδης δ' ἦν τ τρόπον ἀγχίνους ὢν, ἐκ πολλῶν ὧν δεῖ τ δικαίων ποιεῖν ἐβούλετο, εἶχε μὲν ὡς ἐπολεμοῦμεν, περιστᾶσα δ' ἔκρινεν τὸν ῥωμαϊκὸν πόλεμον. τ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης περιδοκωμένης, ἐν ᾧ δὴ τ ζ καὶ π κ ρ' ὀλυμπιὰς γενέσθαι συνέβη, καῖσαρ μὲν ἀντωνίῳ περὶ τ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνίσεσθαι πραγμάτων. ἡρῴδης δ' καὶ τ χώρας ἀβούτ μὲν ἧσσον αὐτῷ πολὺν ἤδη χρόνον, ἐκ περιόδων καὶ δυνάμεων ἀρημένων, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ἐπιμελεστάτην τῆς παρασκευῆς χρησάμενος. ἀντωνίου δ', τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἐφρόντιζεν, τὸν δ' ἄρσακα, καὶ γὰρ ἠκηκόει παρά τε αὐτοῦ καὶ τῆς κλεοπάτρας τῷ ἀπίστων, ἐπιχειρεῖν περιστέλλειν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς κακῶς πάσχειν ἠγουμένῳ. τούτων αὐτῷ παρ' ἀντωνίου λεχθέντων, ὑποστρέψας ἡρῴδης συνέσχε τὸν στρατιωτικόν. ἐπὶ δ' ἰοὺς εἰς τὴν ἀραβίαν ἐμβαλὼν, καὶ παρασκευασθέντος ἱππικῷ καὶ πεζῇ δυνάμεως, εἰς διάστολον ἀφικνεῖται τ ἀράβων σκηνῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἐλέληθεν αὐτοὺς τὸν πόλεμον αὐτοῦς, ἐμάχης καρτερᾶς γενομένης, κράτησαν οἱ ἰουδαῖοι. μετὰ δ' ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῶν ἀράβων εἰς κανὰ συνῆλθε, χωρίον δ' ἔστι ταῦτα τῆς κοίλης συρίας. ἡρῴδης δ' προπέμψας, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖστον τῆς ἰδίας δυνάμεως. καὶ παρασάμενος ἐν κανὰ στρατόπεδόν ἐστιν διεγώκει, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ εὐκαίρου τῆς μάχης ἐπιχειρεῖν. ταῦτα δ' αὐτῷ διαπραττόντων, ἔδοξε τὸ πλῆθος τ ἰουδαίων, παρακλαίοντος, μὴ μέλλειν τὸν πόλεμον ἀλλὰ τοὺς ἄραβας. ὥρμητο δ' ἐκ τῶν συντεταγμένων πιστεύειν καλῶς, κ τῆς προθυμίας

honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria. unde facile apparere, quam magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cum nihil vetet, recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu recte disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum a tanto facinore. Ille, placata muneribus regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterum Antonius, subjugata Armenia, Artabazem Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim a se pulso juniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum, quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea juste reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem malevolentiæ. Arabs vero, postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit, aliquandiu solvebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Arabi infert, quo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est.

QVam ejus iniquitatem & juris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cum enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in centesimam octogesimam septimam Olympiadem incidit, Cæsar de imperii summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes vero multorum jam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, novis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verum quia tam ex ipso quam ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, jussit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox invasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens, quo occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post accerrimum igitur cōflictum penes Judæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cumque vellet, munitis vallo castris, per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quod pulchre instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ, in qua egregie vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decrevit rex uti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, ut viderunt non posse ferri eorum audaciam, majore ex parte in fugam versi sunt. actumque de eis fuisset, ni Athenio Herodem invasisset, ejusque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ eventum expectabat, quieturus, si Arabes vincerent: Ubi vero vinci eos animadvertit, cum collectitia manu indigenarum fessos jam, & victoriam suam putantes ex improviso adortus magnam stragem edebat. Nam Judæi, viribus in profestos hostes absumptis, tum vero etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multaque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant adversarii. His igitur vehementer laborantibus, Arabes resumptis animis reversi in prælium trucidabant jam fugientes. nec una erat exitii facies, paucisque in castra evaserunt. Rex vero videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad evocandos, qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore, sed Judæorum castra capta sunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, a qua plurimum aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiam castra ponendo in montibus: & cavebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciens & continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam.

A ἄμεινον ἐχόντων ἐπὶ τὴν πρώτην μάχην νενικήκεσαν· ἐδίδοσαν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἅπαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβούντων δὲ πᾶσαν ἀπειθήτου ἀνδρείας, ἔγνω τῇ εὐθυμίᾳ χρῆσθαι ὁ βασιλεὺς ἀπροφασίστως, καὶ προεπιὼν ὡς ἀλλείψειν τὸ ἐκείνων ἔργον πρῶτος ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἤει, πάντων καθ' ὁπλὰ τέλη συναγαλλομένων. ἐκπλήξεις γὰρ εὐθὺς ἐμπίπτει τοῖς ἀραψὶν, ἀντιτείνοντες γὰρ εἰς ἔλεγον, ὡς εἰώθασιν ἀμάχως ὄντες, καὶ μεγάλως φρονήματος. ἔφυγον οἱ πλείους σκιλλίαντες. καὶ B διεφθάρησαν, εἰ μὴ Ἀθηνίωνος κακώσαντος Ἡρώδειον τοὺς Ἰουδαίους. ἦτος γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ἐπὶ τῆ ἐκεῖ, διάφορος ἦν Ἡρώδῃ, τὸ μέλλον ἐκ ἀφανιζομένους ἐσκόπει, δρασόντων μὲν πλεονεξίαν τῆ δεήσεων ἐγνωκώς ἡσυχίαν ἄγειν. ἡττωμένων δὲ συνέβη, τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας συνελθοῦσι τῶν οἰκείων ὠφελησόμενος ἐπιπηδᾶν τοῖς Ἰουδαίοις. καὶ τότε πεκμηκόσι τε νικῶν διαμένουσι ἀπροσδοκήτως ἐπιπέσων, πολλὴν ἐποίει φόνον. τότε C τε δὴ εὐθυμίας εἰς τὸ ὁμολογεῖσθαι ἐχθρὸς ἐκδαπανήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, πολὺ τῶν ἐπιχειρησάντων ἥττους, καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πολλῶν τὰ ἐμπόδια εἶχον οἱ τῶν ἐπιθεσιν ποιησάμενοι, κακῶς δὲ πάσχοντες οἵ τε Ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, καὶ πάλιν ἐπιστρέψαντες, ἔκτεινον ἤδη τετραμμένους. γίνονται δὲ πανταχοῦ σφαγαὶ. κτεινομένων ἀπώλεια, καὶ τῶν D ἁλισκομένων, ἃ πολλοὶ φυγόντες εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης, ἀπηγγωκὼς τὰ κατὰ τὴν μάχην, ἀφίππαζε βοήθειαν ἄξων, ἃ μὲν διέφθη καὶ περὶ ἐπιτυδείως ἐπιφανῆ, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἥλω τῶν Ἰουδαίων. οἱ δὲ Ἄραβες, ἃ μετρίως εὐτυχήκεσαν ἐκ προσδοκίας, νίκῃ τε τῆς πλείστων ἀπεδέησαν ἀνειληφότες, καὶ πολλοὺς τῶν σωστικῶν ἀφῃρημένοι θυμάμιν. τέντευθεν, ὁ μὲν Ἡρώδης λῃστείας ἔχειν, καὶ τὰ πολλὰ καλαστρέχων τῶν Ἀράβων σκηνὰς πρὸς ὄρεσι στρατοπεδούμενος ἐπὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο κρίνεσθαι εἰς E χεῖρας ἐλθεῖν, ὅμως ἀζημίως δὲ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ, καὶ τῷ φιλόπονος, τῶν τε οἰκείων ἐπιμελὴς παντὶ τρόπῳ τὸ πάθος διαθεράπευε.

CAP. VII.

De terræ motu qui Judæam concussit.

QVo tempore dum maxime apud Actium F Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Judæa terra, quali nunqvam ante, motu concussa, magnam per totam eam regionem jacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia, militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub divo agitans. Hæc clades in majus etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subversis Judæorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli jam superessent adversarii. legatos itaqve gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necaverunt, moxqve magna alacritate properaverunt ad hostilem exercitum.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆς γενομένης σεισμοῦ καὶ τέρατος Ἰουδαίοις.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' Ἀκτίῳ μάχης συνεστώσης καὶ πρὸς ἀντώνιον ἑβδόμου ὄντος Ἡρώδου τῆς Βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τὴν Ἰουδαίαν, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδέχει, τὴν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθορὰν ἐποίησεν. ἔφθειρησαν δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῆς πεπτωκυίας οἰκίας, ὡς μυρίους. τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατρῖβον, οὐδὲν ὑπὸ τῶν πάθους κατεκλάσθη. τοῦτο πιστευομένοις τοῖς ἀραψὶν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοὺς, ὅσοι τοὺς ὑπὲρ τῶν γενομένων λόγους τῇ μείζονι τῶν ἀκουομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῆρε φρόνημα, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκῶν. καὶ τῶν τε Ἰουδαίων τοὺς πεζοὺς, ἤκειν γὰρ ὅτι τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρωνείαν ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ἐπὶ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν.

εἰδὼς

οἱ δ' ὅπῃ τ' ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ περὶ τῆς συμφορᾶς ἀθύμως διακείμενοι, περιέντο τὰ πράγματα τελείαν ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεποιοῦντες. ἀνεθάλλετο δ' ὅτι ἐσωτερικὰς ἐλπὶς περιπεπτωκόσιν ἐν τῇ μάχῃ, ὅτε βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τὰ οἴκοι πραγμάτων. ὅτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε βασιλεὺς λόγῳ τινὶ πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν πεπλωκότα τὰ φρονήματα. προσδεξάμενος δὲ ὡς διαῤῥώσας πινὰς τῶν ἀμενόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τοῦ πολέμου διαλέγεσθαι, πρότερον οἰκείων αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς ἐχόντων διὰ τὰς αὐτομολίας. παρεκάλει δὲ πιστεύειν καὶ θαῤῥεῖν εἰς τὸ ἔχλον τοὺς λόγους.

A at illi non ausi adventum eorum præstolari, utpote dejecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multum a desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat, conando animum illis addere. cumqve generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqvi, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consulatus simul & cohortatus est:

Κεφάλαιον ή.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸς τόνδε τὸν καιρὸν γενόμενα τῆς προαιρέσεως ἡμῶν ἐναντιώματα, καὶ παράδοξα εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, ὅδε τοὺς τολμήσαντας ἀνδραγαθίᾳ διενηνοχότας. ἀλλ' ἐπιδὴ καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, καὶ τὰ γεγονότων ὅδ' ἔστιν τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσεται, παρακαλέσαι προείλαμεν ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι γὰρ πρῶτον μὲν περὶ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιεῖσθαι δείξαι, διὰ τὴν ὕβριν τὴν ἀναγκασθέντες. μέγιστον γὰρ εἰ μαθοιτε ὅτο, προθυμίας αὔξον ὑμῖν ἔσαι. μετὰ δὲ τοῦτο δείξαι διότι καὶ τὰ ἐν ἡμῖν δεινὰ ὅδ' ἔστιν, καὶ πολλοῦ δεῖ τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ πρώτου, μαρτύρους ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὴν γὰρ πρόσθεν φιλανθρωπίαν ἣν μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτως ἀπίστως διακειμένους, ὡς εἰκὸς ἦν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον γένος, πολλοῦ τινι προσκρούσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ παλαιᾶς ἐφοδρύνοντες ἐξυπνοῦσ', καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτὸς τῆς οἰκείας ἀρχῆς σκοπεῖν, καὶ δυσκόλευον πλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι δ' ὀδὸς ἀπήλλαξαν, ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς ἀντώνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτους ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένου πάντρος μηδὲν ἀποτυδεύειν, ὃ δυνατὸν ἂν ὑποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως πλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσχώρων ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, ἐς ὅτ' διακινδυνεύομεν ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἐλαβε; τὰ μὲν ἀσφαλεῖς ἀμφοτέρωσε ἐποιούμεθα, τοὺς δὲ φόβους αὐτὸς ἀνελάσον, διακόσια μὲν διδοὺς τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἀ τῇ μὲν χῇ προσοφειλομένη γενόμενα αὐτὸς δ' ἐκ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόρον, ἢ τῆς χώρας ἀπομισθοῦν τέλεσιν. οἱ δ' οὐ, ἀλλ' ἐκ τούτων ὃς αὐτοὶ τὸ σεσώκαμεν, ὅδε τοὺς ἄρχοντας ὁμολογήσαντας μὴ πρόλαβε συμβούλευσις καὶ χάρις, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐδόκουν τοῦ χάριν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστερουμένους, ἐκ πάντα ἐ πολλοῦ ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, πῶς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ φθονοῦντες οἱ τὰ ἡμῶν κερδαίνειν ἐν παντὶ τρόπῳ, καλλίστην προσηγορίαν, τὸ δὲ ἀδικεῖν ἐπονείδιστον, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἐπὶ ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

I Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumvis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, talia sunt, ut vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi, quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primum de bello verba faciam, declaraboqve nos id justissimis de causis gerere, coactos inimicorum injuriis: id quod vel præcipue debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tam gravia, quam videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primum de eo disseram, quod prius proposui, vosqve ipsos testes eorum, quæ dicturus sum, faciam. Nostis enim ipsi Arabum injustitiam, & quam sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipue infestaverunt ob avaritiam & invidiam, perpetuis injuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos, imminente Cleopatra, de libertate periclitantes eripuit, nisi nos? Mea enim, cum Antonio conjunctio, & illius erga me benevolentia in causa fuit, ne quid isti gravius paterentur, dum ille cavet committere, quod & nobis suspectum esse posset: deinde postqvam precibus illa evicit, ut de utraqve regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoqve dispensandis non cessavit mea industria: & datis de meo magnis muneribus, securitatem ambobus acquisivi meo unius sumptu, dum ducenta talenta expendo, & pro aliis ducentis fide jubeo, pro reditibus ejus ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqvi æqvum erat nos Judæos & a tributis immunes esse, nec cuiquam ullam agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt suam libertatem, nostrum esse beneficium, & eam ob rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiam hosti servanda, multo magis inter amicos locum habeat, necesse est. at non inter tales, quales isti sunt, qui nihil honestum putant, nisi cum lucro conjunctum, & injuriam impunitam esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiumne igitur est, nostri officii

esse injustos justo bello persequi, qvod Deus ipse fieri vult, jubetqve nos semper ulcisci vim & injuriam, maxime in bello non solum justo, verum etiam necessario. qvod enim confessione omnium tam Græcorum qvam Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetraverunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inviolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimaqve legis præcepta per angelos, hoc est nuncios, a Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostibus conciliare potest. Qvid igitur magis nefarium, quam legatos de jure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sane non video. Dixerit forte aliquis: jus quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & majores copiæ: verum isthæc oratio indigna est nostris hominibus; cum quibus enim justitia est, cum illis etiam Deus. ubi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligavimus, non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio, non indicto bello, ex insidiis aggressus est. Verum hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui, quoties absqve dolo certandum est, semper succumbunt, quando vero vincere videntur per injustitiam, hoc faciunt? Quid quod etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiam fortes devincere. Qvod si quem domesticæ clades terrent & terræ motus proximus, primum cogitet hoc ipsum esse, quod Arabas decipit, putantes graviorem quam revera fuit: deinde non decere, ut illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent, non quod alicujus boni sibi sint conscii, sed quia nos afflictos credunt calamitatibus; ubi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quod jam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neqve admodum afflicti sumus, neqve, ut quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Qvod si Dei voluntate hoc factum est, mirum, ni ejusdem voluntate cessavit calamitas, & hac castigatione contentus est. Qvod vero præsens bellum ei probetur ut justum, ipse evidenter declaravit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum, qui arma gestatis, nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto divinæ voluntatis indicio, qvod si populariter militassetis una cum liberis & uxoribus, neminem vestrum desideraretis. Hæc cogitantes, & qvod majus est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini justo bello gentem impiam, nec amicitiæ jura, nec fœderum fidem servantem,

τὰς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, ὅτε καὶ ὁ θεὸς βουλόμενος καὶ προαγγέλλων ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ πάντα δὲ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων. ἀνθ' ὁμολογεῖται παρανομώτατα τοῖς τε Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, πάντα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ἀποφαίξαντες αὐτοὺς, τῶν μὲν ἑλλήνων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ θεοῦ μαθόντων. ὅτε γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώπους θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίους πολεμίοις διαλλάττειν δυνατὸν οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ δικαίου διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἐπὶ δυσὶ αὐτοῖς, ἢ σοὶ τὸν βίον ὑπεδέθεν, ἢ σοὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως τοίνυν ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀνδρειότεροι δ' ἢ παλαιοὶ ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀναίσιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ἐστὶν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεὸς δ' ὅπου ἐστὶν, ἐκεῖ παρέστιν, καὶ ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ ἐαυτοὺς ἐξεπίσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες τῷ δεσπόσῃ, ἐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἐφυγον δ' ὡς ἐκ τοῦ μὴ νικᾶν τὸν ἐφοδον, καὶ τὰ φρονήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν ἀδίκως ἐπέθετο πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἐστὶν ἐκείνων, ἢ δευτέρα παρανομία, καὶ συνέδρα; τί οὖν ἔλαττον φρονῶμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τὰς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται πάντες νικωμένους, ὅταν δ' ἡττῶν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν εἰ καὶ ἡμυνόμεθ' ἥμαρτόν τις αὐτὸς, ἃ παρ' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμητέον; τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τοῖς ἀθενεστέροις ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐν τοῖς δυνατοῖς καὶ τοῖς ἰσχυροτέροις κρατεῖν. εἰ δέ τινα, καταπλήττει τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ τοῦ τὸν σύσμον συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ ἡμέτερα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας. ἔπειτα, ὡς ἀ καλὸν ἐκείνοις τετόλμηκε θεὸς ἡμῖν δικαίας τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν ἡμεῖς. οἱ μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ὡς καμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς δ' ἐχωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, θαρσήσομεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλήψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέτ' ἀπορεῖσθαι μάχεσθαι. ὁ γὰρ ὅτε κεκακώμεθα τοσοῦτον, ὅθ' ὑπερ οἴονται τινες ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γένεσιν ὁ πάθη τινά. καὶ εἰ μὴ θεοῦ γνώμῃ πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ πέπαυται τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἀκουόμενα τοῖς γεγονόσι. βεβούλῃται δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἀδικεῖν, τὸν ἂν μετεβάλλετο. τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι μὴ θέλει ὅτον ἀνερρῖφθαι, καὶ δῆλον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. σείων γὰρ ὁ τὰ σεισμῷ τοῦ χώρου διαλομένου, οὐδεὶς οὐδὲν ἐπλεον τῶν ἐν τοῖς οἴκοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε. φανερὸν ποιοῦντος θεοῦ, διότι καὶ εἰ παυσήμεθα μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐσομένους δεῖ ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι πᾶσι πάντα καιρὸν παρεσκεύασται ἔχετε τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀνδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν τοῖς φιλίαν, ἀσυνόδους δ' ἐν τοῖς μάχαις, ἀνοσίους

ἀνοσίως ἢ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡτη-
μένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς
ἐμείζονας ἐφύοντο πρὸς τὴν μάχην. ἡρώδης ἢ θυσίας
καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ ἀτυχοῦς ἀναλαβὼν
αὐτὸς ἤλπιζε δεῖν τὰς ἄραβας, ἄραβας τ' ἰορδάνου πρε-
μόν. ἐπὶ μὲν πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐδόκει
δ' αὐτῷ φέρεσθαι ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἅτως
γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ ἧττον σωά-
ψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ
πεπερισμένον τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ ἐπ' ἀράβων
προσδοκῶντων, ἄμικτα γίνεται πρὸς ἄλληλα χωρία. ἐπῶ-
τον μὲν ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας
ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἠπηλλάγησαν οἱ
τ' ἀράβων ἀπιχώρουν. ὅτε δ' ὀλίγοι εἰς ἐλπίδας τοῖς ἰου-
δαίοις ἐκ μικρὸν ἐγένοντο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἔτιμον
πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βεβλόμενον, θρασύ-
τερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸν χάρακα διαπατᾶν, ἐκ δὲ
στρατοπέδου προσόντων ἄπλετος τάραξις ἐνεδιαδέντος,
προσπεσόντες ἄτακτοι, ἐκ προθυμίας ἢ τὸ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπί-
δος εὐδοτιοῦν ἐχόντες, ὅμως δ' οὐ εἰς χεῖρας ἦεσαν,
πλείους τε ὄντες ἐκ διὰ τὸ καταπεφρίχθαι ὅτι τὸ πλημμυρὸν
ἐκ τῆς ἀνάγκης στρατηγέμενοι. ἐκ μάχη γίνεται
καρτερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος
τραπέντες οἱ ἄραβες ἔφυγον. ἐπὶ ἢ τοσοῦτος φόνος ἐκ-
κλινάντων, ὡς μὴ μόνον ἐκ τὸ πλεμίων θνήσκειν,
ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς ὑφ' ἁπλότητος γίνεσθαι τ' κακῶν, ἐκ τὸ πο-
λὺ θος, καὶ φοβᾶς ἀτάκτως συμπατεμένων, καὶ ὠθισμῶν
πιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν
ἐφύοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ
χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν
ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορίᾳ τ' ἁπάντων, καὶ μᾶλλον
ὕδατος. οἵ τε ἰουδαῖοι διώκοντες συνεπαγέσθαι μὲν ἐ κα-
τέσχυσαν, ὠθισμοὶ δ' τ' χάρακα, καὶ φθαρέντες
εἰσόδους τε τὰς ἐπερχομένας καὶ ἐξόδους φυγεῖν βλε-
μένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ ἄραβες, ἐπέσκε-
ψαντο φθᾶ τ' ἡρώδου, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ ἀφλύσεως.
ἔπειτα, τὸ δὲ δίψος ἤπτετο, πᾶν ὁτιοῦν ὑφίσασθαι, καὶ
πᾶσχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιοῦντες. ὁ δ' ὅτε πρέσβεις,
ὅτε λύτρα τ' ἡλωκότων, ὅτ' ἀλλότι μέτριον προσίετο,
φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς φθονερομίας τὰς εἰς αὐ-
τὸν ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκαζόμενοι οὖν
τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, προϊόντες αὐτὸς ἐνεχείρι-
ζον ἄγειν καὶ δεῖν. ἐ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι
τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέ-
γνωσαν ἐξελθόντες πολέμιον νόμῳ χωρήσαντες ὅτι τὰς ἐν-
αντίας ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἱρήμενοι, ἐ μὴ
φθαρθείσας κατ' ὀλίγας ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες,
ἐξῆλθον μὲν ἐ χαράκωμα, διήρκεσαν δ' ἐδαμοῦ
τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνίσαντες κεκακωμένοι ἐ.
τὰς ψυχὰς ἢ τὰ σώματα τὸν ὁπλον ἐκ ἔχοντες. κέρδος δ'
οἰ θνήσκουσιν τὸν συμφορᾶν ἐ ζῆν μισήμενοι, ἐ πεσόντες
αὐτῶν ἐν τῇ πρότερον μάχῃ πρὸ ἑπτακισχιλίους. τὸ
αὐτὸ δ' πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ἧσσον δὲ
αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρητο. τεθαυμακότες δ' ἐν τοῖς
οἰκείαις συμφοραῖς τ' ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν
εἶχον, καὶ προσέτι ἀπέφηναν ἑ ἔθνος.

in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Judæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem, sacris de more peractis, propere duxit eos ultra Jordanem contra Arabas: metatusque castra non procul hostibus, decrevit castellum intra utrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, sive pugnandum esset, sive castra in tutiorem locum transferenda. cumque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamen contractum est. ac primum telis velitati eminus, deinde manus conserunt, utrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, ut, quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum divellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum, non paucis utrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, ut non solum hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alii proculcarentur, alii suis ipsorum telis se induerent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quam aquæ penuria. Porro Judæi quia non potuerunt una cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primum pacem petentes, deinde quia sitis urgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captivis, nihil denique æquum admittebat, enixe cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti, inter alia mala prægravante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captivitatem abigendos, ita ut intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta vero omnes reliqui decreverunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quam paulatim ignominiose opprimi. Quæ sententia postquam placuit, eruperunt e castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tam viribus quam animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

VII. QVa felicitate ille multum elatus domum revertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maxime res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium devicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putavit, non ipse solus, sed & amici ejus omnes & inimici. nemo enim credebat impunè fore tantam Antonii amicitiam, quo factum est, ut amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici vero condolere se fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regii generis, statuit eum e medio tollere: sive evasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: sive opprimendus esset a Cæsare, successionem illi invidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quod esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens, & quamcunqve illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modeste ferre nesciens, solicitavit patrem, ne ulterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potius sibi quoque caveret, seqve speratæ fortunæ servaret. consuluit deinde, ut Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretq; ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodem male mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & favorem populi. Talia svadentem Hyrcanus primo repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuqve eandem cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidiis occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltiten lacum deducerent. Distat a Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ id eo Dositheo potissimum creditæ sunt, quod & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non una de causa videbatur verisimile. nam Josephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres ejus apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant: nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides servata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primum gratiis, unum etiam ab eo postulavit ministerium: ut, complicata epistola, & obsignata, Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mentem intelligat. Qvod ubi Dositheus sedulo executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum τὸν εἰδέναι. ταῦτα ὁ δοσίθεος ἐσπουδάκως ποιήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ ἀντεπέστελλεν αὐτὸν τε ὑρκανὸν δέχε-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Πῶς ἀναγκλεῖ ἔχων ἡρώδης ἀπέκτεινε τὸν ὑρκανόν.

Ὁ δὲ ταλεῖσαν ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα ποσεῖλημ φῶς ἀξίωμα, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχειρήτως καὶ πάντα γεγυμνένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπέπτωκε τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων κρίσιν ἐπαγων, ἀντωνίου κρίσαντος ἐν τῇ κατ' ἀκτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τὴν ἡρώδην τὸ πᾶν μᾶλλον, καὶ τοῖς ποθ' αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ἐφ' ᾧ γὰρ εἶναι εἰκὸς ἀπιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ ποὸς ἀντώνιον φιλίας γεγυμνένης. καὶ μὲν οὖν, τοῖς μὴ φίλοις, ἀπόγνωσις τὸ κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σωιάχθεσθαι. πάθος γὰρ ἦν λελησθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τὸ δόξομδοι τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε ἡρώδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μένον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ὤετο μηκέτ' ἐμποδὼν εἶναι. εἰ μὲν ποεισωθείη καὶ διαφύγῃ τὸ κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγεμόνος ποὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ καιροῖς ἐφορμᾶν, ἄνδρα τυχεῖν τοῦ βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δ' ἄρα πάσχοι τι διὰ κρίσιν φθόνου τὸ μόνον ὅτι τῆς βασιλείας γνησόμδμον ὑπονοιῶν ἐξελεῖν. ταῦτα γὰρ αὐτοῦ δι' ἔννοιας ἔχοντος, ἐνεδέδηκτο καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὑπεικία τρέπων καὶ τότε καὶ τὸ ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν ἀδὲ νεωτερεῖν ἄπειρος, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δεῖ ἐκείνου γινόμδμον ἡγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκράτως φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο ποὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμένειν τὴν ἡρώδου ῥᾳθυμίαν εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ ποολαβεῖν ἀσφαλείας τὰς αὐθις ἐλπίδας. ἠξίου τε ποὸς τούτοις μάλιστα χρᾶσθαι τὴν τοῦ ἀραβίαν ἔχοντι. δεξαμένου τε αὐτοῦς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ποοελθόντων γὰρ εἰς τὰ ποὸς ἡρώδου ἔτως χωρήσειν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἕσεσθαι τοὺς τοῦ ἀρχιοῦ ἀποληψομένους μένους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρχοντος. ταῦτα πεισθέντος, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δὲ πρὸς γυναικεῖον αὐτὸ πεπονθὸς, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ ποὸς τοῦτον, καὶ τὰ ἡρώδου ποὸς αὐτοὺς ὑπιβαλλῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ὑπισχνεῖσθαι δοῦναι δοσιθέῳ τινὶ τῶν ποὸς αὐτὸ φίλων, ὃν ἦ σωτήριον πέμψειν αὐτῷ τὰ ἄρρητα τοὺς ἀναληψομένους καὶ ποῦ πέμψοντας ἱππέας ὑπὸ τὸν ἀσφαλτῖτιν λίμνην. αὕτη γὰρ ἀπέχει τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἔρων, σταδίους τ'. ὑπισχνεῖτο δὲ τῷ δοσιθέῳ, θεραπεύοντος αὐτοῦ καὶ αὐτὸν ποὸς τὸν ἀλεξάνδραν, καὶ τῆς ποὸς ἡρώδην δυσνοίας ἃ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰσως γάρ τι καὶ ἐν σκιᾷ ἀνηρήκει, συγγνώμης ὢν; καὶ τὸ ἐν τύρῳ φονεύθεντων ὑπὸ ἀντωνίου ποότερον ἀδελφοῦς. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὰ ὑπηρεσίαν ἡνέσθαι. ποοπεμπόντος δὲ τῶν ἐκείνου τοὺς ἐκ τοῦ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὑπεδίδοσαν ἡρώδῃ τὸν ὑπισχνεῖ. ὁ δὲ τὰ εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι καὶ δῶρα ποοσπορίσας παρεκελεύετο. πλύξαντα τὸν ὑπισχνεῖ, καὶ κατασημήνασθαι ἄρμον ἀποδῶναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἦν γὰρ μικρὸν τὸ ἀσφορον, καὶ τὰ ἐκείνου γνώμης αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ δοσίθεος ἐσπουδάκως ποιήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ ἀντεπέστελλεν αὐτὸν τε ὑρκανὸν δέχε-

δέχεσθαι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ ἰουδαίων ὅσοι τὰ A & familiam recipere, atqve etiam omnes illius
ἐκείνου φρονοῦσι, διδαμίν τι πέμψειν τῷ μὴ ἀσφα- factionis Judæos: missurumqve instructam ma-
λείας αὐτοὺς κομισόμενον, καὶ ὡς μηδὲν ὑποδήσειν ὧν num, qvæ eos tuto deducere valeat, & voluntati
ἤξιεν. ὡς ἦν καὶ ταῦτα ἡρῴδης ἐδέξατο τῷ ὑπηρέτῃ, ejus obsecuturum per omnia. Postqvam autem
μεταπεμπόμενος τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ τῶν ἡμιόνων etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito
αὐτῷ πωλήσειε τὸν μάλχον ἐνέκρινεν. ἀρνη- Hyrcano, rogavit eum, ecqvid haberet cum
σαμένου δὲ, τὰς ὑπηρέτου δέλτους ταῖς συνεδρίοις, δι- Malcho fœderis? qvo inficiante, prolatis in
εχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς consistorio literis, occidi eum imperavit. Atqve
ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς B βασιλέως ἡρῴδου πε- hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta
μείχετο. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸ γὰρ B habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videli-
ἡρῴδειον οὐκ ἀπὸ πιστοῦ δοκοῦσιν, ἀλλ' ὑπὸ βουλῆς cet non ob hoc crimen, sed qvasi regi insidiatum,
μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, καὶ τὸν αὐτὸν necatum esse. Scribunt enim sic: In qvodam
τρόπον ἀνελεῖν, χαίρουσι γὰρ οὗτος. ἐν συμποσίῳ convivio, dissimulata suspicione, quæsivisse ex
τινὶ μηδὲν ὑποπτεύσαντα, λέγον ὑρκανῷ προσ- Hyrcano, num quas literas a Malcho accepisset.
φέρειν, εἴ τινας ὑπηρέτας ὧδε δ' μάλχου λάβοι. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil
καὶ τὸν μὲν, ὁμολογῆσαι προσαγορευτικὰ γράμ- præter officiosam salutationem continentes. Al-
ματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν ἀπη- terum amplius interrogasse, num quod etiam
φοὺς εἴη, πάλιν ἐπερωτᾷ; C ὃ δ', μηδὲν πλέον ἢ κτη- C munus accepisset. cumqve respondisset, nihil
νῶν ἀναβατικῶν τέτταρα πεμφαντα αὐτῷ λαβεῖν, præter qvatuor jumenta, quibus vectaretur:
εἰς αἰτίαν τὸ πιστὸν ἐπαναφέροντα, δωροδοκίας καὶ regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac pro-
προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τεκ- ditionis, moxqve hominem duci jussisse. Insonten
μήρια δ' ὑπάρξαι ἁμαρτόντα, τοιούτῳ τέλει τελεσ- autem periisse argumentum afferunt mitis-
σῆναι, καταλογιζόντων τὴν ὑπόκρισιν δ' τρόπου, καὶ simum ipsius ingenium, ut qui ne juvenis qui-
τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν dem unqvam ullam temeritatis aut audaciæ si-
πεποιῆσθαι, μηδ' ὅτι τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλ- gnificationem dederit, ac ne tum quidem cum
λὰ καὶ ταύτης τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν, ἀν- D ipse principatu potiretur: sed tum qvoqve ple-
τιπάτρου φρονήματα. τότε δὲ πλέον μὲν ἢ πε- raqve omnia ex Antipatri administraverit sen-
γονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κομιζόμενα δὲ μετὰ πάσης tentia. Tunc vero jam octogesimum annum ex-
ἀσφαλείας τὸν ἡρῴδειον ὑπῆρχε. διεβεβήκει δὲ καὶ cesserat, sciebatqve opes Herodis in tuto esse: Eu-
τὸν εὐφράτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν, κα- phrate etiam trajecto, relictisqve, qui trans eum
τελιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε ἡγησόμενον ἐγχει- amnem in summo honore habuerant, in patriam
ρεῖν τι καὶ πρωτείων ἅπαντα ἀπηναισθη- postliminio rediit, ut sub illius potestate viveret,
τον, καὶ οὐ ποὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα quo minus verisimile est eum molitum facinus
σκῆψιν ἡρῴδης ἡγεῖτο. ὅ τε μὲν τὸ πλέον ὑρκανῷ συμ- a sua natura alieniissimum, confictaqve videntur
έπεσε βίᾳ, ποικίλαις καὶ πολυτρόποις χρησάμενον τέ- E hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani
χναις ἐν τῷ ζῆν τύχαις, δύο μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύσας post variam fortunam, qua tota vita circumactus
αὐτὸς τῆς μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς κατασὰς δ' est. nam vivente etiam tum matre Alexandra,
ἰουδαίων ἔθνους, ἔτεσιν δ' τῷ πιμαῖ κατέσχε. ὠθα- pontifex Judæorum creatus, per novem annos e-
λαβὼν δ' τὴν βασιλείαν ἀποθανούσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, um honorem obtinuit: cui defunctæ cum in re-
καὶ ταύτην κατασχὼν γ' μὲν ὡς, σκηπτῇ μὲν ὑπὸ ἀρι- gnum successisset, elapsis tribus mensibus ab Ari-
στοβούλου δ' ἀδελφοῦ. καταγὼ δ' αὖθις ὑπὸ πομ- stobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeji ope
πηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ὑπολαβὼν, ἔτη μ' διετέ- restitutus. receptisq; omnibus honoribus qua-
λεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δ' τὸ δεύτερον ὑπὸ ἀντι- F draginta annos in eis exegit. deinde iterum ab
γόνου, καὶ λαβηθεὶς τὸ σῶμα ὠθὰ πάρθοις αἰχμά- Antigono pulsus, & mutilato corpore, captivus
λωτος ἐγένετο. κακεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανήκει χρό- apud Parthos vixit. unde aliquanto post domum
νῳ, διὰ τὰς ἐξ ἡρῴδου προσγεγενημένας ἐλπίδας. ὧν reversus, quamvis multa sibi de Herode pollice-
οὐδὲν αὐτὸς κατὰ προδοσίαν ἀπέλαυεν, πολυπαθείᾳ retur, nihil tamen eorum consecutus est post tan-
βίᾳ χρησάμενον. τὸν δυσχερέσατον δ' ὡς προσῆκα- tam fortunæ varietatem: & quod omnium est
μεν ἐν ἡμέρᾳ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπο- maxime miserabile, ut modo diximus, in extrema
κρίσεως καὶ μέσῃ ἐν πᾶσι γεγενῆσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim
ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητοῦ ἄλλου, οὐ πολυπράγμων, οὐ æqui amantissimus & perpetua modestia, impe-
δεινὸς ὢν βασιλείας ὑπερτερῶν. ἀντιπάτρῳ τε καὶ G umqve maxima ex parte per alios administrabat,
ἡρῴδῃ μέχρι δεῦρο προελθὼν ἐγένετο, διὰ τὸν ὑπη- amore otii, & imperitiæ sibi conscius. Antipa-
κοικεῖον τὸν ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας οὔτε δίκαιον, οὔ- ter certe atqve Herodes hujus bonitate ad tan-
τε εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὑρεῖν τοιοῦτο τέλους. ὁ δ' ἡρῴ- tas opes provecti sunt: pro quibus meritis
δης ὡς καὶ τὸν ὑρκανὸν ἀκόπως ἐπιόντα ἐπιόντα ψευδῶν contra jus ac fas occisus est. Cæterum Hero-
ποὸς κομιστὰς, ἐμηδὲν ἐλπίσας ποὸς τοῦτο πεφαγμά- des, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans,
των θυμάλωτον χρῆσιν ἐκ τῆς ἡμιόνης αὐτῷ ποὸς & nihil boni de se sperans propter amicitiam
ἀντώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τὸν ἀλεξάνδρου, Antonii, suspectam habebat Alexandram,
μὴ τῷ καιρῷ ποιοῦσι χρῆσθαι τὸ πλῆθος ἐπιστήσῃ καὶ ποι- ne usa hac temporis opportunitate ad defecti-
onem concitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. qvare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, & totam deniqve cognationem in Maſada depoſuit: juſſitqve fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere; Mariamnen vero uxorem, quia propter ſimultatem cum matre ejus & ſorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocavit, commiſſa quæſtori ſuo Joſepho & Sohemo Iturræo caſtelli cuſtodia, viris & ante ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verum his qvoqve mandatum dederat, ut, ſi quid, quod nollet, accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnumqve pro viribus liberis ejus ac Phæroræ fratri conſervarent.

CAP. X.

Qvomodo Herodes etiam regnum a Cæſare obtinuit.

His mandatis, properavit Rhodum, ut illic Cæſari occurreret. Qvo poſtqvam appulit, poſito tantum diademate, de cætero paratu regio nihil mutavit: admiſſusq; ad colloqvium tum maxime oſtendit animi ſui magnitudinem, neqve ad ſupplicationes (ut in tali fortuna mos eſt) verſus, neqve preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepide. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum, ut penes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem conjunctis, quod tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atqve pecuniis: nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro bene de ſe merito non opes ſolum, ſed caput etiam & ſalutem debere objectare periculis. Id quia non licuerit, certe hanc laudem ſuam eſſe, quod ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neqve, fortuna jam aperte mutata, ad novas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio a ſe adjutum, hominem, commonſtrando, quo uno modo ſervari poſſet, nec omnino in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in ejus opes ſuccedere, atqve ita faciliores a te pacis conditiones impetrare. ille vero per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atq; hoc pacto tibi magis quam ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonii meum quoque ſtudium damnas, non negaverim ea, quæ feci, neqve vereor ingenue fateri, quanto illum amore proſecutus ſim. qvod ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantum in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoq; hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem ſuam merebitur. His verbis cum magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: ut occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

Κεφάλαιον. ί.

Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ τὴν βασιλείαν παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα ἐντειλάμενος, εἰς ῥόδον ἠπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, καὶ τυδὴ καταπλεύσας εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, ἐδ' ἄλλο τι περὶ αὐτὸν ἀξίωμα τοῦ οὐδὲν ὑφεικώς. ὅτε γ' οὖν καὶ κοινωνῆσαι λόγου κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξίωσε, δηλῶν μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἐκ κατ' αὐτὴν φρονήματος, ὅτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ἦλθε τοιούτοις τρεπόμενος, οὔτε δέησιν τινα προτεινών, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς δ' τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυπερθέτως. ἔλεγε γὰρ τῷ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην γνέσθαι πρὸς ἀντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γένηται τὰ πράγματα, στρατικὰς μὲν οὐ κοινωνήσας ξυλλογὰς τῶν ὅπλων, πέμψας δ' καὶ χρήματα καὶ σῖτον εἰς ἐκεῖνον. καὶ ταῦτ' εἶναι μετριώτερα τῶν ὑπαλλόντων αὐτῷ γνώσεως. τὸν γὰρ ὁμολογοῦντα μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτην δ' ἐκεῖνον ὑπισχνούμενον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἐλαττόν ἢ καλῶς εἶχεν ἀνασῴζεις, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σεσωσθέναι καλῶς ἑαυτῷ πεπιηκότα, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τὴν ἐν ἀκτίῳ μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβῆναι τὰς ἐλπὶς φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ σωαγωνίσειεν ἀξιόχρεως, ἀλλὰ συμβουλόν τε ἀξιώτατον ἀντωνίου, τὴν μίαν αἰτίαν δ' καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῶν πραγμάτων ἐκπεσεῖν, προδεικνύσας κλεοπάτραν ὑπαναιρεθῆναι. πρὸς ἀνηρημένης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπῆναι, καὶ τοὺς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾴον εὐμοιρεῖν τῆς ἐλπίδος. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθείς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δ' σοὶ προεμήνυσε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὴ τὴν πρὸς ἀντώνιον ὀργὴν κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, ὅσην ἂν ἐπὶ μείζοσι πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδ' ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοιαν ὁμολογεῖν. εἰ γὰρ τὸ πρόσωπον ἀνελών, τὴν ἐμὲ πρὸς τὸν εὐεργέτην, καὶ παῖδα φίλον ἐξετάζοις, ἔχοις σοι πολλὰ τῆδε μεγίστων ἡμᾶς εὑρεῖν. ἐδ' ὀνόματος ἀλλαγὴν, οὐδὲν ἐλαττον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπαιδαύετο τὸ καίσαρος φιλότιμον ὅπως ἔλαμπρον, ὥς τε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσσοις ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι.

καὶ τότε

καὶ τὸ τὴ Δ διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ πρεσβεύμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίου φανείς, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προθεὶς ὅτι καὶ δι' ἐκείνου χράψειεν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τὰς μοναρχας αὐτῷ συλλαβεῖν τὴν ἡρῴδου. τοιαύτης ἀποδοχῆς ἀξιωθεὶς καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ἀπαρχῆς βεβαιότερον τὴν βασιλείαν, δόσει καιρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπράγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' αἰγύπτῳ καίσαρα δωρησόμενος ἅπερ δυνάμενον αὐτὸν τε τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφανῶν μεγαλοψυχίαν. ἠτιῶτο δὲ καὶ τὸ ἀντωνίῳ σωθῆναι ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένος καίσαρος. ἐπανιὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονι τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν ἐκπλῆξιν παρέσχεν, ὡς ἀεί τε λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν δὲ θεοῦ προσπίπτων μᾶλλον. ἐν ᾧ δὲ οὖν μᾶλλον τὴν ἀποδοχὴν ἐμήκυνε καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ πειθὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρεσχε δὲ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ ἐπιτηδείων ἀφθονίαν, καὶ τοῖς εὐνοϊκωτέροις ἐξηπίζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκπλήττων. συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους ἀνδράσιν ἅμα καὶ πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλῆθος ὑπηρεσίας ἡσκημένοις. παρέσχε δὲ τοῖς ἀνυδρίαν διερχομένοις, τοῖς ἐπειγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνῳ, μήτε ὕδατι, δὲ μᾶλλον ἐν χρείᾳ στρατιώτης, ὑστερηθέναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα τάλαντοις ὡ ἐδωρήσατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἐννοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω δὲ λαμπροτέρα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. ὅτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας δὲ προθυμίας ὑπεποίησε, καὶ πλεῖον ἐνέκαρτῆ χειρὶ καιρὸν τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' αἰγύπτου τὰ πρώτων ἀδενὸς τὰς ὑπηρεσίας ἤτιον ἐφάνη.

A Quare diademate reſtituto, hortatus eum, ut non minus ſuam quam quondam Antonii amicitiam coleret, in ſummo honore habuit, addens ſcripſiſſe Capidium, quantum apud monarchas favore Herodis adjutus ſit. Ergo ubi præter ſpem acceptum ſe vidit Cæſari, & ope ejus denuo confirmatum in regno, ſenatusconſulto quoqve per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos ejus ſibi conciliavit, & animi declaravit magnitudinem. Conatus eſt etiam Alexandro Antonii amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæſar animadverſurum ſe in illum juraverat. Reverſus deinde in Judæam auctus honore ac poteſtate, omnes, qui contra expectaverant, attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate ſemper illuſtrior e periculis evaderet. Mox igitur paravit ſe ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæſarem, qui poſtquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoqve omnem hoſpitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum eſt, ut in intimam familiaritatem reciperetur, una obeqvitare ſolitus, dum traducuntur copiæ, tractansqve tum ipſum tum amicos miniſterio virorum centum & quinqvaginta, ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. quin & ſqvalida ac inaqvoſa loca transeuntibus nihil deeſſe paſſus eſt, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipſum quidem Cæſarem talentis octingentis donavit: adeoqve ſatisfactum eſt omnibus, ut luculentius etiam quam pro ejus regni facultatibus tractatos ſe faterentur. quo magis amicitiæ promptæqve ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & uſus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis ſibi paravit. rurſumqve ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis proſecutus eſt, ut nemini mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς ἡρῴδης ψευδέσι διαβολῆς παροξυνθεὶς τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀπέκτεινε.

CAP. XI.
Herodes Mariamnen calumniis oppreſſam interficit.

Τότε μέντοι ἡρῴδου ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχουσαν τὴν γυναῖκα μαριάμμην δὲ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. ὑπῆρχον γὰρ ὅπερ ἦν ὕποπτον οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταγεθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουράν, μήθ' ἑνὸς μήτε τῶν ἄλλων μήθ' αὑτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα δὲ βασιλέως, ὑπάρχειν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ νομιζομένῳ ἀπάτην ὑπολαμβάνειν. ἤχθετο δὲ μὴ δή τι πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδι δὲ βιωσεσθαι δι' αὐτὴν ἐσχηκέναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δοθείσας ἐντολὰς ἀνεμιμνήσκετο, ὥστ' ἤδη διαπεφωνηκέναι τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸ σεμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ὑπειμένη. σεμος μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, οὐδὲν ὧν ἡρῴδης ἐνετείλατο παρεώρα. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπεύσασιν αὐτὸν, ἡττᾶτο μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἐξέπιπτεν ἁπάσαις

B C D E F G

SEd cum primum in regnum reverſus eſt, perturbatam familiam invenit, infenſamqve ſibi uxorem Mariamnen & ſocrum Alexandram. ratæ enim, id qvod non immerito ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita ut nec ſuis nec alienis bonis frui poſſent, ægerrime ferebant. Mariamne quoque maritum ſimulare amorem credebat, quod ei bonum eſſet atqve commodum. ſed nihil moleſtius ferebat, quam quod, ne illo quidem defuncto, ſpes relinqvebatur, ipſam fore ſuperſtitem: nec unqvam excidebant mandata olim Joſepho data, ita ut omnibus modis demereri conaretur cuſtodes, præcipue Sohemum, non ignara incolumitatem ſuam ſitam in ejus manibus. ille vero principio fidus erat, non diſcedens ab Herodis præſcripto: deinde munuſculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus eſt: poſtremo effutiit omnia,

mandata regia, præſertim qvod non ſperaret eum cum eadem poteſtate reverſurum. eam ob rem ſic exiſtimabat, nec ab illo ſibi eſſe periculũ, & a mulieribus paratam gratiam, præſentem dignitatem & in poſterum facile retenturis. Qvod ſi Herodem, rebus ex ſententia confectis, redire contingeret, nihil eum niſi uxoris arbitratu acturum. ſciebat enim qvam impotenter eam rex amaret. His ille de cauſis a mandatis diſceſſit. Mariamne vero iniqviſſimo animo tulit, nova ſibi ſemper alia ex aliis ab Herode naſci pericula: votaqve faciebat, ne ille unqvam ſalvus reverteretur, cogitans vitam ſibi cum eo fore intolerabilem: id qvod poſtea nec diſſimulavit, aperte faſſa, qvid ſe ureret. Ille enim cum præter ſpem magna ornatus fortuna appuliſſet, primo, ut par erat, uxori lætum de hac re attulit nuncium: eamqve ſolam præ aliis uxoribus ob amorem ac jucundiſſimam conſvetudinem ſalutavit & complexus eſt. Mulier vero, narrante eo ſuos ſucceſſus, ſusqve deqve ferre videbatur, nec belle ſuum affectum occultabat: ſed ut erat ingenuis minimeqve fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiſcebat: narrationeqve ejus contriſtari magis qvam gaudere videbatur: ut jam Herodes non tam ſuſpicionibus qvam manifeſtis ſignis turbaretur. angebatur enim, videns inexpectatam & apertam uxoris averſationem: qvam moleſtiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & ſibi ipſe non conſtans, jam hoc jam illo affectu diſtrahebatur. adeo animus inter amorem, & odium ambigebat, ut cum ſæpe cuperet punire mulieris ſuperbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat, qvam ne, ſumto de ea ſupplicio, ſeipſum hoc pacto gravius læderet ob defunctæ deſiderium. Talibus curis æſtuantem & ſic erga Mariamnem affectum ut videre ſoror ejus & mater, oportuniſſimum tempus ſe nactas putaverunt: moxq; aſſiduis calumniis concitabant hominem accendentes ejus odium ac zelotypiam: qvas ille nec rejiciebat, nec tamen libebat credere, & ſævire in dilectam conjugem. pejus tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exaſperabatur, dum nec illa curas ſuas occultat, & ipſe amorem vertit in odium. Ac fortaſſe jam tum ſævius in eam aliquid ſtatuiſſet, ni commodum nunciatum eſſet, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæſarem Ægypto potiri: cui obviam properans familiam ſic, ut erat, reliquit. Diſcedenti Mariamne commendavit Sohemum, plurimum ei ſe debere propter habitam ſui curam profitens, & cujusdam Judææ partis ei dominium impetravit.

IX. Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæſare congreſſus, liberius jam cũ illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus eſt. qvadringentorũ enim Gallorũ Cleopatræ ſatellitium ei donavit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupaverat. attribuit etiam ejus regno Gadara,

A τὰς ἐντολὰς τ̃ βασιλέως, μάλιστα μὲν ὑπ' ἐλπίσας αὐτὸν ἐπὶ τ̃ αὐτ̃ ἐπιτρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφεύγων τὸν ἀπ' αὐτ̃ κίνδυνον, ἅ μικρὰ χαρίσασθαι τ̃ γυναικὶ παρελάμβανεν, ἃς ἐν εἴκοις ὀκνηρὰ τὰ ξάσθαι τ̃ παρόντος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὸν ἀμοιβὴν ἐξειναι βασιλεύσας ἢ τ̃ βασιλεύοντας ἀγχοτάτω γίνεσθαι. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἥκιστα εἰ καὶ πάντα κατ' νοῦν πράξας ἐπανορθώσειν ἡρῴδης, μηδὲν ὅπ τῇ γυναικὶ δυσηρεστεῖν βεβουλημένη γε ἀντιπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν περὶ τὴν μανίαν ἔρωτα, μείζονα λέγου τ̃ βασιλέως. ταῦτα τὸ περισκυθρωπάσας τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλει. μανίαν ἢ χαλεπῶς μὲν ἤκουσε, εἰ μηδὲν πρὸς αὐτὴν τ̃ ἐξ ἡρῴδου κινδύνων ἔσοιτο. χαλεπῶς ἢ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῶν ἴσων δυνάμενον, δυσυπόπτως δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτ̃ βίον κενοῦσα. καὶ ὅτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπερφρονοῦσα κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὑπὲρ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήκει καταπλαγικῶς, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τ̃ γυναικὶ ταῦτα ἐπηγγέλλετο. μόνῳ δ' οὐκ πάντων λόγῳ τὸν ἔρωτα, καὶ τῶν οὖσαν αὐτ̃ πιθανὸν ἐπιμανῆ ἐπαπάζετο. τ̃ δ' οὔτε τὰς εὐημερίας διηγουμένῳ χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν ἐπεφαίνετο, ὅτ' ὑπερυπλεσθὲν τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας καὶ τ̃ πρὸς ἐυμένειαν εὐγνώμονος, πρὸς μὲν τὰς ἀπαντησμοὺς ἀνέστενε, τοῖς δ' διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐπέφαινεν, ὡς οὐχ ὕπουλα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένου τὸν ἡρῴδην ὑπεραίρεσθαι. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ πρόδηλον τ̃ γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον. ἤχθετο δ' τ̃ πεπαγμένῃ καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνάτων, τ̃ τε ὀργ̃ καὶ τ̃ ἀγάπης, οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὰ εἶχεν ἀπορεῖν. ἕτως ἐν μέσῳ τ̃ σύγε καὶ ἑτέρᾳ ἀπολη-
E φθεὶς, καὶ πολλάκις ἐπιμανῶν ἀνεμίνασθ τ̃ ὑπ' ἐκφανίας αὐτῷ, ἀφ' τὸ προκατειλῆφθαι τὸν ψυχὴν ἀσθενέστερον εἰς τὸ μεταστῆσαι τὸν ἄνδρωπον ἐγίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνου κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτ̃ μείζονα τὸν τιμωρίαν ἐπαναγάγοι εἰσαρπαζόμενον. σωισθέντος δ' αὐτὸν ἕτως ἐχόντα πρὸς τὸν μανίαν ἤτε ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ὠήθησαν τὸν καιρὸν ἐπ' πρὸς ἐκείνου μίσος εἰληφέναι. ἐ
F διελάλουν οὐ μικρᾶς παροξυνούσας τ̃ ἡρῴδου δυσκολίας, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμπεσεῖν δυνησομένας. ὁ δ' οὔτε τ̃ πιστῶν ἀηδῶς ἤκουε λόγων, οὔτε δρᾶν τι κατ' τ̃ γυναικὸς ὡς πεπιστευκὼς ἐπεζήτει. χάρον μὲν τοι πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος ἀνατρεχόμενον, τ̃ μὲν σὺν ἀποκρυπτομένης τὸν ἀληθείαν. ἐ δ' τ̃ ἐρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἂν εὐθὺς ἐπεσάχθη τι τ̃ ἀνηκέστων. νῦν δ' καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖν τὸν πολέμου, καὶ τεθνηκότων ἀντωνίου καὶ
G κλεοπάτρας ἔχειν αὖχυπλον, ἐπειγόμενος εἰς τὸ κρατῆσαι ἁπάντων, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὸν οἰκίαν. ἐξιόντι δ' μαριάμμη ὠδήσατο μὲν τὸν σόημον, πολλὰ τε χάριν ἐπιμελείας ὡμολόγα, κ' μεμνῆσθαι χάριν αὐτὸν ὠδήσ ἐ βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲν τυχάνει τ̃ τιμ̃. ἡρῴδης δ' ὑπόμνησιν ἐν αἰνίγμασιν, καίσαρί τε μ̃ πλείονος σωτυχάνοντ παρρησίας, ὡς ἤδη φίλος, ἐ μεγίστων ἠξιώθη. τ̃ τε γὰρ κλεοπάτραν δορυφορικῶν γαλατ̃ αὐτ̃ ἐδωρήσατο, ἐ τ̃ χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ' καὶ τ̃ βασι-

λείᾳ

λεία γάζαρα καὶ ἵππων καὶ σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς πε- A Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anρεαλίας γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, καὶ στράτω- thedonem, Joppen, Stratonisq; turrim: quæ illi νος πύργον. ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρᾶς δω- non mediocris fuit ad regium splendorem acρεᾶς. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀν- cessio. Deducto deinde usq; Antiochiam Cætιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον οὔπω τὰ πράγ- sare, in regnum reversus sensit fortunam quam foματα αὐτῷ διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαι- ris propitiam, tam domi adversam, maxime μονίαν, ποσῶν ἔκαμνε τῆς οἰκείας καὶ μάλιστα πρὸ quod ad conjugium attinet, qua parte sibi ante τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δυτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitiἔρωτα γὰρ ἥδεως ἐλάττω τ ἰσορρόπων ἐπιπόνθει μὴ δὲ B mo conjugis Mariamnes amore, qvam qvi arδικαίως τῆς μαριάμμης. ἦδε, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων κ dentissime, ne illis quidem exceptis, de quibus πρὸς αὐτὸν ἰῶν, εἶχε δέπι κ γυναικεῖον ὀμῶς καὶ a scriptoribus proditur. ea fœmina, cætera puχαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐν τρυφῶσι δεδου- dica & inviolatæ fidei, innatam habebat mulieλωμένῳ διὰ τὴν ἀπιθυμίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι brem qvandam morositatem, improbius illuκαὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ dens obnoxii mariti patientiæ, ita ut non habita ἀνδρὶ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioσιus κ ὅτ' ἐκεῖνος ἐξῳρωνδύμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & μετζόνως. ἀναφανδὸν δὲ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελ- moderate ferebat, licet solitam aperte & sorori eφὴν, ἐπὶ δυσγενείᾳ διεχλεύαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς C jus & matri exprobrare humilitatem generis. qvæ ἤδη ἐσίσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἀπαρόδον, causa fuit implacabilis inter eas mulieres odii, ἐν ᾗ τοῦ πότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἤπι ἐπανία atqve etiam calumniarum, qvoties daretur oc-ca- τρεφομένη παρέτεινεν ἐνιαυσὸν μῆκος, ἐξ οὗ ὡς δὲ καὶ sio: eæqve suspiciones paulatim crescentes σαρδηρώδης ἐπεστρόφει. τέλεον μὲν τοι τὸν προοικονο- duraverunt integrum annum post Herodis a μένμενον ἐκπλεῖον ἐξεβράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς Cæsare reditum. tandem diu præmeditatum oἐκκωμούμης. καταπλινομὲν ὁ βασιλεὺς ἀναπαυ- dium in hunc modum erupit: cum meridiano σιαδαν μεσημβρίας ὥρας, ἐκάλει τὴν μαριάμμην tempore qvietis causa in cubiculum se rex conἐπὶ τοῦ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὴν εἶχεν. ἡ δὲ, εἰσῆλ- D tulisset, pro conjugali affectu Mariamnen accerθε μὲν, ἐμὲν καὶ κατεκλίθη, ἀπαδάζοντος ἐκφαν- sit. hæc autem introgressa qvidem est, sed una λίσασι κ προσλοιδορηθεῖσι, τὸν τε πατέρα κ τ ἀδελ- cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper φὸν αὐτῆ ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τ ὕβρεν patris ac fratris sui necem opprobrans. qvo inἐνεγκόντος, ἐ γεγονότος εἰς προπέτειαν ἐτοίμης, τῆς digne ferente, & vix ab inferendis mulieri maἐμφυχῆς αἰσθομένης μείζονος ἢ ὡς βασιλέως ἀδελφὴ nibus temperante, postquam ex strepitu commotiσυλλώμη παρεσκευασμένου ἐκ παλαιοῦ τὸν οἰνοχόον ἐκ- orem eum sensit soror, submittit jamdudum πέμπει, κελεύσασα, λέγειν ὡς πείθοι μαριάμμη φίλ- subornatum pincernam, qui indicaret, solicitum τρον αὐτῇ συγκαταθέσθαι τοῦ βασιλέι. καὶ ἐμφα- se a Mariamne, ut ei operam commodaret in- χθὴ καὶ πυνθάνεται τί ποτ' ἔστ' ἐν, λέγειν ὅτι φάρμα- E propinando regi amatorio poculo: & si amplius κον μὲν ἐκείνης ἔχοιτο, αὐτὸ δ' ἀμηχανῆσαι προσκαλου- sciscitaretur, qualenam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, a se requisitum tantum μένης, μὴ κινηθέντος δ' ὑπὸ τοῦ φίλτρου, τὸν λόγον ministerium. quod si rex mentione amatorii niἀργὸν εἶναι, ὑδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα hil moveretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέρον εἰσπέμπει λα- fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis λεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπαδὴς εἰσῆει, articulo intromittit ad eum alloqvendum. atqve δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν μαριάμμην παρεσχῆσθαι λέγων, is composito vultu ingreditur, & quasi rem valἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δίδοναι. πρὸς δ' ὑπ' ἀμη- de seriam afferens, ait se largitione a Mariamne χανηθέντος, τὸ φίλτρον ἐλέγειν εἶναι φάρμακον τῷ F solicitatum, ut amatorium regi misceret. quo ἐκείνης διδόμενον, ἃ τὴν δύναμιν, αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, ὅτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ quoddam sibi oblatum, cujus ipse vim ignoret: τῇ βασιλέι δυσμενεῖ φάναι. πιῶν τῶν ἀκέσεως ὁ ἡρώδης λό- ideoqve id renunciare, quod hoc & regi & sibi γων, κ πρότερον κακῶς διακείμενος, ὑπὲρ μᾶλλον ἠρε- tutius existimet. Ad hæc verba Herodes, jam θίσθη, τόντ' εὐνοῦχον ὡς ἰὼν τῇ μαριάμμῃ πιστότα- ante satis commotus, cum magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum torἐβασάνιζεν ὑπὲρ δ' φαρμάκου, γνώσκων ὡς χωρὶς mentis examinavit, sciens, quod sine illo nihil ἐκείνης δύναιτο ἰὼν ἔτι μεῖζον ὅτ' ἐλαττόν τι πεπρά- G nec magnum nec parvum tentatum sit. qui cruχθαι. ἠνόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ὑδὲν ciatus non ferens, ad interrogata quidem nihil μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετ' λέγειν εἶχε, τὸ μέν τοι τ γυναι- respondit, hoc tantum prodidit, offensam esse κὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ἡμέας, διὰ τὰς λόγους ἃς ἐ mulierem propter ea, quæ Sohemus indicaverσεμος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βο- rat. adhuc eo loqvente, exclamat rex, Soheήσας ὁ βασιλεὺς οὐκ ἂν ἔφη σόεμον πιστότατον ὄντα, τὸν mum & sibi antehac & regno fidissimum non ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε κ τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercii τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ κ περαιτέρω προεληλύθη τῆς πρὸς secretioris inter ipsos intercessisset. moxqve Soτὴν μαριάμμην κοινωνίας. κ τ μὲν σόεμον εὐθὺς ἐκέ- hemum comprehensum imperat interfici, uxoλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κέλευ- rem vero causam suam jubet agere, advocato σεν ἀπιδίδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὴν intimorum amicorum consilio, accusationem

accuratam exorſus, & conflictum veneficii crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quam decorum judicii poſtulat: quo factum eſt, ut cum eum ita velle viderent, omnium, qui aderant, ſuffragiis damnata ſit, qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quam aliis quibusdam præſentibus, non eſſe ejus ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit operam, ut mulier ſine mora necaretur: quo tanto facilius regem perpulerunt, quod dicerent timendum eſſe aliqvem motum in populo, ſi ſciretur vivam aſſervari in carcere. atqve ita Mariamne ducta eſt ad ſupplicium. Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia, valde indecore mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam ejus criminis, cœpit filiæ convicium facere, omnibus audientibus, ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignamqve tali exitio, quæ cauſa ſit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & involutura, ut videbatur, capillos miſeræ, etiam alii merito damnabant ineptam ejus ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quam in ipſa, quæ ducebatur ad interitum. nam neqve verbo ullo eam dignata eſt, neqve vel tantillum intemperiis ejus perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato, ibat, generoſam indolem extremo qvoqve ſuo tempore præferens. Ad hunc modum perit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſior. Cæterum formæ venuſtate, & comitate cum majeſtate conjuncta, dici non poteſt, quantum omnes ætatis ſuæ fœminas ſuperaverit, quæ potiſſima cauſa fuit, quo minus jucunde cum rege vitam degeret. Obſeqviis enim ob amorem ab eo culta & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſte etiam ferebat ſuorum caſus, idqve apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit, ut exoſa eſſet regis & matri & ſorori, atqve etiam illi ipſi, a quo ſolo nihil timebat. Ea perempta, impotentius etiam flagrare cœpit rex, jam ante miſere affectus, ſicut diximus. neqs enim vulgari conjugum more amabat, ſed cum pene ad inſaniam usq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem uxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum vero maxime ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariamnen. ſæpe invocabat ejus nomen, ſæpe etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta, quæcunqve poterat, apparandis conviviis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat. quare & regni curam reliquit, adeoqve dolori ſuccubuit, ut ſæpe miniſtros juberet vocare Mariamnen, quaſi illa adhuc viveret. Sic affecto ſupervenit

κατηγορίαν ἐπισυάσασθαι μίαν μόνον, ὡς ἐπὶ τὴν τῶν φαρμάκων καὶ φαρμάκων. ἐν ᾧ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος, καὶ πόλεως ἔτος ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θάνατον αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπεχώρησε μόνον τι καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ τοῖς παροῦσιν, μὴ σπουδαίως ἔτως ἀναιρεῖν. κατασχεθεῖσα δὲ εἰς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπισυάσθη δὲ τῆς σὺν τέλει σπουδῆς, ὅπως θᾶττον τέλει ἀνθρώπων. καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τοὺς βασιλέως τοὺς παρόντας ἐπὶ τῇ δοκούσῃ εἰ ζῶσα τύχη φυλάξασθαι συμβουλεύουσαι μεμαλαμμένῳ οὕτως ἦτον τέλει ὅπλων ἀνάτῳ. σωθεισῆς δὲ τῆς γυναικὸς ἢ ἀλεξάνδρας, ἔτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχειν καὶ αὐτὴν τῶν ἐμοίων ἐξ ἡρώδου τύχοι, ἑαυτὸν πρὸς τὸ πρῶτον θράσος ἐλίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. βαλομένη δὲ ἐμφανῆ τέλει ἄγνοιαν ὧν σκέψη τὰς αἰτίας εἶχε, σκηπτόμενος ἐλοιδορεῖτο τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἔδοα, κακὴν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα ἡνεῶδαι, καὶ δίκην παρέχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ἀγνοῦ δὲ ἀμεμφάσθαι δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν ἀνεργάζεσθαι. τοιαῦτα μετὰ τοῦ καθυποκινομένης ἀρχημένως, καὶ τολμώσης ἐφαπτεσθαι καὶ τοῦ τοιχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ἐφ᾽ ᾧ τὰ ἄλλων ἡ κατηγορία τοῦ τῆς ἀπρεπείας ἐπαισθήσεως, μᾶλλον δὲ ἐνεφάνη παρ᾽ αὐτῆς τῆς ἀπολλυμένης. ὅτε γὰρ λόγον δόσαι τέλει ἔρχεσθαι, ὅτε παρεχώρησαι πρὸς τέλει ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ᾽ ὡς τοῦ φρονήματος τέλει ἁμαρτίαν ἐλθεῖν φανῶς ἀρχημένης ἐνέφλεγεν. αὐτὴ γε μὲν ἀτρεμοῦσα τῷ καταγνῶναι. ἐν τῇ χρείᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτως πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆρε, τέλει εὐγνώμονι δόξαν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ἐπιθεωροῦσιν αὐτὸ ἐμφανῆσαι. κἀκείνη μὲν ἔτως ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς εὐκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνασμένη. τὸ δ᾽ ἁπλοῦν ἐλάττων αὐτῇ, καὶ πλέον ἐν τῇ φύσει τι φιλόνεικον. κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ πρὸς τὰς συνεύξεις ἀξιώματι μείζονος ἢ ὡς φέρειν, τὰς κατ᾽ αὐτὸν ὑπερῆρε, ἥτε πλείων ἀφορμὴ δι᾽ μὴ κεχαλασμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, σωτεύειν ἐγείνει. ἐρασθεῖσα γὰρ ὑπὸ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τέλει παρρησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ἰδίᾳ δ᾽ αὐτὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τέλει τε μητρὶ καὶ τέλει ἀδελφῷ δ᾽ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν. ἀναιρεθείσης δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τέλει ὑπερθυμίαν δ᾽ βασιλέως, ἐχόντος μὲν οὕτως εἰς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ἀγνοῦ δὲ ἀπαθὴς οὐδ᾽ οἷος ἂν ἐκ σωφροσύνης τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἤρξεν ἐνθουσιαστικῶς, χρῆσθαι παρρησίᾳ τῆς συμβιώσεως σὺν ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γενέσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει κατὰ νέμεσιν τινὰ τῆς κατὰ τέλει μεμαλαμμένου ἀπωλείας ὑπηρέτης. καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ θελοῦσα ἀρχημένων. ἐπενόει δὲ πάντα ἔτι δοῦναι τὸν εἰς ψυχαγωγίαν ποτὰς καὶ συνουσίας αὐτῷ πραγματόμενος. ἕτερον δὲ ἐν τούτων ἤρκει τὰς ἐν διοικήσεσι τῆς κατὰ τέλει βασιλείαν παρεῖτο. καὶ τοσοῦτον ἦλθε δ᾽ πάθος, ὥστ᾽ αὐτὴν δὴ καλεῖν τὸ μεμαλαμμένου προσέξειν τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζώσαν ἔτι καὶ δυναμένην ὠφελεῖν. οὕτως δὲ ἔχοντος, ὑπῆλθε δὲ λοιμὸς

λοιμώδης νόσος, ἡ τ ὄχλων τ φίλων τὰς πλείας A pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum majorem partem abstulit, omnibus, irato Deo, hanc immissam interpretantibus, propter injustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine postremo in solitudines se abdidit prætextu venationis, ubi afflictans se intra paucos dies gravem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor cervicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cum exacerbare potius malum viderentur, res minimum a desperatione abfuit. itaqve medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permitteba nt ei, quicquid appeteret, in incertum eventum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita, conata est urbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa urbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neqve Judæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur, quam religio. præfectos igitur tentat, ut sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne forte, illo defuncto, occuparentur ab aliis, quod si contingat eum sanitatem recipere, interim a nemine tutius eas servari quam a domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cum essent alioqvin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuo per nuncios de Alexandra significaverunt. ille sine mora eam jussit interfici: superatoqve tandem morbo, refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, ut quavis ex causa ad sæviendum esset propensissimus. qvamobrem ne ab intimis qvidem amicis sangvinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta hujusmodi: Erat Costobarus unus inter primates Idumæorum, penes cujus majores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, qvod tum religiose ab ea gente colebatur, priusqvam sub Hyrcani principatu Judaicos ritus acciperet. hunc Herodes qvam primum regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cujus maritum Josephum interfecerat, ut jam dictum est. ea felicitate præter spem oblata infiatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, ut regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos servire hominibus, qvorum sacra & religionem acceperant: misitqve legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper majoribus ejus reginæ paruisse. proinde nunc qvoq; impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπιστομίζειν τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς ἠβούλετο. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δ' ἱεροῦ. καὶ τούτων οἱ κομίζοντες, ἀπαρχέσιον τὸ πᾶν ἔθνος ἔχουσι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε ἦν ἐπιτελεῖν, τὸ δὲ μὴ ταῦτα σωτηρίαν οὐδενὶ ἰουδαίων δώσειν, ἃ ζῶν ἐπιμύτερον ἂν ἀφαρπασάντων ἢ τῆς θρησκείας ἕνεκα εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι σωτηρίαν. τοῖς οὖν ὅπλοις τούτων τ φυλακτηρίων ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους. ὡς δέον αὐτὴ τοῖς ἐξ ἡρῴδου ἀφαιρεῖσθαι παιδίοις, μὴ τὰ φθάντα σκεῦα μεταλλάξαντα, ἕτερα ἀντιλαμβάνεσθαι τ πραγμάτων. ἔωθεν μὲν γὰρ, ἀδεὲς ἀσφαλέστερον τ οἰκείων ἀφαιρήσει. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἄπρακτος ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τι τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδου ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν, εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς ὢν βασιλέως ἀχιάβος λεγόμενος. οὗτος οὖν ἐξηγείλατο πέμψαντος σκεῦω τῷ γνώμῃ τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τῷ μὲν κάδει ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μέλις ἐν σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὸν νόσον, χαλεπῶς μὲν ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος· ὅμως πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πασῶν τῶν αἰτίας ἐπιμοτέρως εἰς τιμωρίαν τ ἀποπεσόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκομοπάτρας αὐτῷ Φίλους κοσσοβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντίπατρον, ἐπὶ δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσσοβαρος μὲν γὰρ ἐκ μὲν ἰδουμαίων, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, ἐν προγόνων ἱερατευόντων τῷ κόζε. θεὸν δὲ τὸν ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρῴδης τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἄρχοντας τ ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τὸν κοσσοβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰωσήπου ἀνελόντος τὸν ἐπιθέτου πρότερον αὐτῆς, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσσοβαρος δὲ τότων τυχὼν ἀσμένως καὶ παρὰ δόξαν, ἤρξη μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, καὶ καὶ μικρὸν ἐξέβαινεν ἀπ' αὐτῆς καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος ἡμῶν τὸ προστεταγμένον ποιεῖν, ὅτε τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπὸ σκεύοις εἶναι. ἐπὶ μὲν πρὸς κλεοπάτραν, τὴν ἰδουμαίαν φάσκων ἀεὶ τ σκήπτρου προγόνων γεγενῆσθαι, καὶ δίκαιον αὐτῆς παρ' ἀντωνίῳ τὴν χώραν. αὐτὸς δὲ ἐπιμελὲς εἶναι

illi potius obſeqvi. Hæc autem moliebatur, non A qvod Cleopatram mallet habere dominam, ſed ut, acciſis Herodis opibus, eo facilius ipſe Idumæorum dominationem invaderet. nam ſpem ei faciebat tam generis claritas qvam pecuniarũ copia, qvibus parandis ille nunqvam non intentus, ne a turpibus qvidem lucris abſtinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra, fruſtra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes, re cognita, interfecturus erat hominem, niſi interceſſiſſent pro eo tam mater qvam ſoror: ita tamen eum donavit illarum precibus, ut nunqvam poſthac illi fideret. orto deinde inter conjuges diſſidio, Salome libellum repudii marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim noſtra ſolis maritis hoc jus permittit, mulieribus autem ne dimiſſis qvidem fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Verum illa magis ex propria licentia qvam communi jure fecit divortium, & ad fratrem ſe conferens, ait ſe prætuliſſe fraternam benevolẽtiam conjugali fœderi. conſpiraſſe enim eum ad res novas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro & Doſitheo: ſuisqve rebus fidem aſtruebat per Babæ liberos, qvos ille jam per duodecim annos ſervaſſet incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem a rege auditum, vehementer ejus animum perculit. Qvod enim ad Babæ liberos attinet, decreverat eos aliqvando tollere, adverſatos ſemper ſuis conatibus, ſed procedente tempore per oblivionem hoc omiſerat. cauſa vero odiorum hæc fuit: Regnante Antigono, dum Herodes obſideret Hieroſolyma, in tantis rerum difficultatibus major populi pars fella, propenſa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. ſed obſidebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, qvod putarent eum regem magis eſſe e republica. tandem capta urbe per Herodem, Coſtobarus deſtinatus ad obſervandos urbis exitus, ne qvis adverſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum ſtatu magnum momentum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clam in ſuis agris habuit. Ac tunc qvidem licet ſuſpectus Herodem perjurio ſefellit, negans ſe qvicqvam ſcire, qvo illi devenerint: rege deinde per edicta præmium promittente indicii, & modis omnibus eos perqvirente, ne tum qvidem fateri voluit. veritus enim non impune ſibi hoc fore poſt primam negationem, pergebat eos occultare, jam neceſſitate etiam, non modo benevolentia. Hoc poſtqvam ſororis indicio rex comperit, miſſis qvibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & qvotqvot in eodem hærebant crimine: ut nihil jam reliqvũ eſſet ex Hyrcani cognatione, ſed ſublatis omnibus, qvorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet, qvicqvid vellet, agere,

μεταφέρων τ εὐνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἐπεὶ δὲ ἤ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μὲν ἐδέν τι μᾶλλον εἰς τ ἀρχὴν ἀρεσκόμενον. εἰδὲ παρεθείη τ πλειόνων ἡρώδης, εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὑτ ἀρχὰς δ τ ἰδιωμάτων ἔθνος, καὶ μᾶλλον πᾶζειν. ὑπεδιέβαινε γὰρ τῆς ἐλπίσιν, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων δ χθύος δ χρημάτων, ἃ μ ἀδιανεκῶς αὐχροκερδίας ἐπεπόριστο, δ μικρὸν ἐδὲν ἐπενόει. κλεοπάτρα μὲν οὖ ἀντωνίῳ δεηθεῖσα περὶ τ χώρας ταύτης ἀποτυγχάνει. λέγον δ οἱ περὶ ἡρώδην οἱ λόγοι, καὶ κἀν δ ἔπιμος ὢν ἀποκτεῖναι τ κοτύβαρον, ὅμως τ ἀδελφῆς αὐτ δεηθείσης κ τ μητρὸς, ἀφῆκε δ συγγνώμης ἠξίωσεν, ἐκ ἀνύποπτον αὐτ εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ὑπαχθρήσεως τ τότε. χρόνῳ δ διελθόντ δ, ἐπεὶ σπένδη τ σαλώμην γαμεῖσθαι περὶ κοτύβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῇ γραμμάτιον ἀπολυομένη τ γάμον ἃ κ τὰς ἰουδαίας νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν δ τ ποιῆσαι, γυναικὶ δὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτ γαμηθῆναι μηδ πρότερον ἀνδρὸς ἀφιέντος. ἡ μὴν ἡ σαλώμη τ ἐν χθὲ μόνον, ἀλλὰ τ ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, τήν τε συμβίωσιν περιαπηρώσατο, κ πρὸς τ ἀδελφὸν ἡρώδην ἐλεγξ ὡς τ εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποδηναι πάνδρος, ἐγωνέναι γὰρ αὐτ μετ' ἀντιπάτρου κ λυσιμάχου, δ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. δ πᾶσιν παρεῖχε δ λόγω, τοὺς βάβα παῖδας, ὁ π διατρίβοιντο παρ' αὐτῇ χρόνον ἐνιαυτ ἤδη δώδεκα. δ γὰρ ἦν ἔτως. δ πολλὴν ἐκαλλιέργει ἐποίησε τῇ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀνακαθεῖν, ἐκεῖνό τε μᾶλλον ἐπὶ τῷ ὠμῷ δάξω δ λόγῳ. τοὺ γὰρ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐσπούδασε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενῶς ἔχοντας τῇ διαθέσ. τότε δ διὰ τὸ μῆκ δ χρόνου δ τ μνήμης, ἐξελελύθεσαν. ἡ δ ἔχθρα περὶ αὐτοὺς κ τὸ μῖσ δ ἀπὸ τοιούτων ἰῶ. ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἐχόντ δ, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμ τ τ ἱεροσολυμιτ πόλιν· ἐπὶ δ χρείας κ κακῶν ὅσα πολιορκουμένοις περιέστη, πολλοὺς ἦσαν οἱ τ ἡρώδην ὑπεκαλέσθαι, καὶ περὶ ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤδη τῆς ἐλπίσιν. ἔνιοι δ' ἐπ' ἀξιώματ δ οἱ δὲ βάβα παῖδες, κ δυνάμ τοῦ πλήθει δυνατοὶ, πιστοὶ διετέλεν ἀντιγόνῳ. τὸν τε ἡρώδην διέβαλλον ἀεί, κ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τ δ χθύος δεῖν πρεσβύτερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖ ἅμα κ συμφέρειν αὐτοῖς νομίζοντες, ὑπὸ τούτων ἐπολιτεύοντο. τ δ πόλεως ἀλισκομένης, κ κρατούντ δ τ πραγμάτων ἡρώδου, κοτύβαρος δ ἀποδειχθεὶς τῶν διεξόδων ἀναφρατίην κ φρουρεῖν τ πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτην ἐξ αὐτῆς τοὺς ἐπὶ χρείας τ πολιτῶν ἢ τἀναντία τῇ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ἐπιτολῇ κ τιμῇ τοὺς δὲ βάβα παῖδας τῷ παντὶ πλήθει, κ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ χθύσεσθ πρὸς τὰς μεταβολὰς τ πραγμάτων τ ἐκείνων σωτηρίαν, ἐπεξέθετο κ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. κ τότε μὲν ἡρώδην διελυθήθη ἡ τ ἀληθείας ἐπαφία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν ἐδὲν εἰδέναι τ καθ' ἑκάστους, ἀφεῖτο τ ὑπονοίας. αὖθις δ μὴν ὑπ' ὀργ κ κηρύγματα δ βασιλέως ἐκτιθέντος, κ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπενδύντος, ἐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τ πρῶτον ἑαρὸς ἡλέθη τὸ φωραθῆναι τὰς ἄνδρας ἀνυποστόμησον αὐτῷ πεφασμένος, ἀ μόνον ἐκ τ εὐνοίας, ἀλλὰ κ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη δ λανθάνειν αὐτὰς ἐπεισήχετο. ἐπὶ τούτων ἐξαγελθέντων αὐτῷ διὰ τ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐδοκίμασεν ἐμελέτησεν, ἐκείνας τε κ τοὺς συγκαταπαιγέντας ἀπέκτεινεν, ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ ὑρκανῆ συγγενείας, ἀλλὰ τ βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντ@ ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἴσασθαι τοῖς παρανομεῖν μέλλουσι. μᾶλλον δ' ἂν καὶ μᾶλλον ἐξίστασθαι τῶν πατρῴων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐπιδιαφθείρειν τὴν πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ὑπάρχουσαν, ἐξ ὧν ἡ μικρὰ ἐπὶ πολὺν τὸν αὐθις χρόνον ἡδικημένη; ἀμελητέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν οὖν ἀγῶνα πεντετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο καθάπερ καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὐθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρεπόντως μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, δι' ἣν καὶ τοὺς ἰουδαίους ἔθους ἀλλότρια. χρῆσις τε οὖν αὐτῶν καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, ἃ οὐδαμόθεν. τὴν μέντοι παντήγυριν ἐκεῖνο@ ἐπιφανεστάτην τῶν τ' πενταετηρικῶ@ συνετέλεσε, καὶ παρηγγέλας τε τοῖς περὶ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ πάντων ἐθνῶν. εἰσὶ δ' ἀθληταὶ ἐκ τῶν λοιπῶν τ' ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς συνελέγοντο καὶ ἐλπίδα τ' προκειμένων, καὶ τ' νίκης εὐεξίαν. συνελέγησάν τε οἱ κηρυφαίστατοι τ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ μελῳδοῖς καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις, προὐτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ διεπονοῦντο πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν ἄμιλλαν. προὔτρεπε δ' καὶ πειθοῖ τινι καὶ συμπαραίτησι καὶ κέλευσιν ἡ μικρὰς δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα καὶ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπῃδάζετο, φιλοτιμίᾳ δ' μᾶλλον αὐτῷ χρέωμένη τὴν ἐπίδειξιν. ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπιφανῶς κύκλῳ πρεπόντως κατεσκ@, καὶ τροπαῖα τ' ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνης ἐκτήσατο, χρυσῶ τε ἀπέφθῳ καὶ ἀργύρῳ παντοίῳ πεποικιλμένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἅδειν ἅτως ἵν', ἅτ' ἐσθῆτος τιμίου, ἔτι σκευῆς λίθων, ὁμοῦ τῆς ἐρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπιδείκνυτο. ὠνήσατο δὲ καὶ θηρίων ἐκύετο, λεόντων τε πολλῶν αὐτῷ συναχθέντων καὶ τ' ἄλλων ὅσα καὶ τοῖς ἀλκαῖς ὑπερβαλλόντως ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐστὶ παραπλήσια. τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκὴ καὶ μάχη πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις, ἐκπλήξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὰ θεῖα κινδύνων, τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τ' τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ οὐκ ἀποδήλως κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους παραρρίπτειν, ὅπερ ἐν τοῖς ἀνθρώπων θέαις. ἀσεβὲς δ' ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τὰς θεσμούς. πάντων δ' μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια, δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τοὺς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένους, ὅτι μὴ πάτριον ἐᾶν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον. ἐλανθάνουν δ' ἐκ τὸν ἡρῴδην σκηπτόμενοι, καὶ βίᾳ μὲν ἐπάγειν ἄκυρον ᾤετο. κατασιλεῖ δ' συνιὼν καὶ παρηγορεῖ, τ' δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενο@. ἃ μὲν ἐπῄδει. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ἂν ἐδόκει σκῆνον τιθημελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν οἷοί, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. ἐδ' εἶναι πάτριον αὐτοῖς ἡρῴδης δ' τὰ παραγεγραμμένα ὁρῶν ἐ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσόντας, εἰ μὴ τυχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρῆγε, καὶ δείκνυσι τὰ τρόπαια, τίνα ποτ' δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα εἶναι δοκεῖ. τ' δ' ἐκτεθησαυρισμένων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιπλήττει ἀφαιρεθῆναι τὸν περιττὸν κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ἐᾶν ἀποσυληθέντα, γέλωτος καὶ πλείονος εἰς μάχυσιν ἐδωκήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τι θεάσαι τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων. ἔπειτ' τὸν τρόπον αὐτὸ ἐξεκρούσθη

A nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt, ut magis ac magis diſcederet a patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inviolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina, qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primum athletica certamina, quinto quoqve anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum utrumqve ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum a Judaicis moribus, apud quos nullius eſt horum uſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumvicinis atqve etiam longinqvis gentibus, propoſitisqve præmiis, magnus undiqve athletarum cæterorumqve certatorum concurſus factus eſt, conſluxeruntq; exercitatiſſimi quique in hoc genere, evocabantur enim magnis præmiis non hi tantum, qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarii ac trigarii & qui ſingulis equis celeriter currentes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod usquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis devictarum ab illo gentium, auro atqve argento collucentibus. quod vero ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris pluribus, leonibus, cæteriſq; vel robore ſpectandis, vel aliqvo naturæ miraculo. hæ modo inter ſe modo cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atq; delectationis afferebant, indigenis vero prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quam ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æqve, peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quam trophæa: quæ cum putarent armis contectas imagines, quarum uſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſime eas ferebant. a quibus cum eos ſic abhorrere Herodes animadverteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen movebantur, ſed credentes eum graviter peccare, uno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra urbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes vero videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cumq; reclamaſſent, hominum eſſe imagines, jubet detrahi ornatum appoſititium & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio, concepta ex ſuſpicione imaginum. atqve ita ſedato mul-

X.

sicudinis tumultu, pleriqve jam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem desliterunt externos mores abominari, verit, ne ex hac mutatione seqveretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaverunt qve sui officii, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his decem cives conjuraverunt, contempto periculo, sicasqve vestibus texerunt: & in his unus cæcus, ob indignitatem eorum, quæ audierat, non tam paratus ad agendum aliquid, quam ad patiendum, si quid assertoribus patrii moris accideret, cujus exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi, communicatis consiliis, in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improvisum impetum suum evasurum, aut certe multos ex aulicis ejus stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum, violatæ religionis ergo in populi invidiam adducerent. Et illi qvidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam vero ex his, quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia dispositerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingresso aperit. is non ignarus, quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim conjuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreverunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se recte ac pie conjurasse, non propter privatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare, ne morte quidem sibi intentata, sustineat. hæc illi cum magna confidentia pro se attulissent, a regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo post delator eorum invisus omnibus, a quibusdam interfectus frustatim concisus est & objectus canibus, idqve multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones a conscii quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum vero autores ejus facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni majore cohiberetur potentia. qvod animadvertens rex omni ope obviam ivit eorum conatibus, ne forte hac rerum novitate ad apertam defectionem adducerentur. cum igitur duas arces munitas in urbe haberet, unam, in qua ipsius erat regia, alteram vero juxta templum, Antoniam a se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest a Hierosolymis itinere unius diei, ad urbanos etiam tumul-

A τὸ πλῆθος, ἐπὶ τῷ ἐρωδίῃ λύειν ἐπειρῶντο ἐξ ὀργῆς διαχέαντος. οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινὲς δ' αὐτῶν, ἐπεμφύοντο τῇ δυσχερείᾳ τ' οὐκ ἐξ ἔθους ὑπηνθεμάτων, ἐ τὸ καλαύλεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγεμφοι ἐρχίλου κακῶν. ὅσιον ἡ ὠήθησαν ἀπακινδυνεύσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τ' πολιτείας, ὑπορᾶν ἡρώδην πρὸς βίαν ἐπάγοντα τὰ μὴ δι' ἐθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανέμφον ἅπαντες ἔθνες. ἐν ᾧ τότε σωσωμοσάμφοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, ἢ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἦν δ' αὐτοῖς δι' ἀναξιοπάθειαν ὧν ἤκουσεν ἐ τ' διεφθορότων τὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς σωσωμοσμένος, ἐχ ὡς συνεργήσοι τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἐπίμφω καταπηθεὶς αὐτὸν παθεῖν εἴ τι κἀκεῖνοις συμβαίνη δυσχερές. ὡς τε μὴ μετρίαν τὴν ὀργὴν τῆς ἐπιχειρήσει δι' αὐτὸν ἡρώδης. ταῦτα γνόντες ὑπὸ σωφήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν ἐφ' αὐτὸν ἡρῴδην ἀμφευξεσθαι προσπεσόντων δι' ἀφανοῦς, πολλοὺς δ' εἰκὸς μὴ τυγχάνοιεν σκήνης, τ' θεὶ αὐτ' ἀναιρήσειν ὀλίμφων. ἐ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ ἔθνησκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἐ αὐτ' ἐκείνου ἀγαγεῖν. σκῆνοι μὲν προπαρασκευάσαντες, ὅπη τι αὐτῆς ἦσαν προθυμίας. εἰς ἣ τ' ἐφ' ἡμέρᾳ πολυπραγμονεῖν ἢ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξαίφνης ὅλου τοῦ θεάτρου, εἰς τὸ θέατρον εἰσπέσαι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ' ἀνοίκειον ὠήθη τ' λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὁ συνήδει πᾶσι τ' πλείοσιν αὐτῷ, καὶ τὰς παρούσας τὰς ὑπὸ τῆς καθέξεως γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ἐνόμισε τὸν ἐκ τῆς αὐτίκας σκάλει. προσπεσόντων δ' αὐτῷ τ' τηρητῶν αὐτοφώρου λαμβανόμφοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν ἀμφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπεκόμησαν ἢ τὴν ἀναγκαίαν καταστροφὴν ἐ τέλος, τῷ μηδὲν ὑφειμένοι ἐ φρονήματος. ὑπὸ ἐντεταμένοις δ' ὀργισθέντες ἐπὶ τῷ πᾶξιν, ἀνέδειξαν ἤδη κρατέμφοι τῷ ξίφη. διωμολογησάντες ἢ καλῶς ἢ σὺν εὐσεβείᾳ τὴν σωσωμοσίαν αὐτοῖς ἡμέας, κέρδος μὲν ἄδηλος, ὑπ' δ' οἰκείων ἔτυχεν παθῶν, τὸ ἢ πλέον ὑπὲρ τ' κοινῶν εἶδῶν, ἐ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν περὶ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν σκῆνοι, τῇ παρρησίᾳ τῆς θανάτης ἐμπαρρησιασάμφοι, δείσαντων αὐτοῖς τ' βασιλικῶν ἤρθντο, ἢ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' ὀλὺ ἢ ἐ τ' ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μίσος ἁρπασάμφοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μέντοι. ἀλλὰ καὶ μελήσει διελόντες, περιῆσαν κυσίν. ἐωρᾶτο ἢ πολλοῖς τ' πολιτῶν τὰ γινόμφα, καὶ κατημελοῦσεν οὐδείς, ἕως ἡρῴδῃ πικρότερον ἢ φιλονεικον πικμφύσ τὴν ἔρευναν, ἐκβασανισθέντες γυναῖκες τινὲς ὡμολόγησαν ἃ πραχθέντα ἤδειν. ἐ τ' μὲν ἐνεργησάντων, ἐλήφθη πημονῇ ἐ πλήθους καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τ' νέμων πίστεως ἀκατάσκεπτον, ῥᾴδιον ἐπικρ τ' ἡρῴδην, μὴ πολεμοῦντ' ἀσφαλέως κρατῶν. καὶ διέγνω πάντοθεν περιληφθέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὰν ἡμέραν τὴν ἀπόστασιν. ἐξωχυρωμφύης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ διητᾶτο, ἐ τοῦ ἱεροῦ τῇ περὶ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμφον ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον πάντων τῷ λαῷ τὴν σεμάρειαν ἐνέκησεν ὑπερέχωμα, καλέσας μὲν αὐτὴν σεβαστὴν, οἰόμφος ἢ κῆ τῆς χώρας ὁδὸν ἐλάττω ὀχυροποιεῖν τὸν τόπον. ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὐχρηστον δ' ὄντα καὶ

κοινὸν

κοινὸν ἐπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πολιχνιδίῳ. τῆς A tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam, quem vocant, campo, sorte lectis equitibus, castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportune disposita, adempta est vulgo, levissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clanculares conatus remedio, dum in propinquo semper sunt, qui vel præcaveant, vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam, ut tam e milite auxiliari, quam e finitimis gentibus plurimos in ejus civitatis corpus congregaret, partim propter templum, quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faB ceret, sed maxime, quia prætextu magnificentiæ securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Urbi, abrogato vetere, novum nomen Sebastes imposuit, agrosque ejus natura feraces habitatoribus divisit, ut mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, naturæ etiam loci acclivioris adjutus, & præter veterem ambitum tantum spatii complexus, ut nulli celebrium urbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in ejus meditullio fanum, sesquistadii amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quovis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam urbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce uti voluit, pulchritudine vero loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

C

D

E

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ λιμοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς γενομένων.

Κατὰ δὲ τὸν μὲν παῖδα τοῦ Σαυλίτου, ὃν ἡρῴδης Σαυλίτην, πάσῃ μέγιστα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. εἶτα δὴ δεῦρο μηνίσαντος, ἢ ὡς καὶ πρότερον ἀπαντήσαντος καλῶς. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διλυνεκεῖς ἐγένοντο. ὡς δὲ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσους κατ' αὐτὴν F ἔωθεν ἀναβλαστάνειν φέροιεν. ἔπειτα δὲ τὸ διὰ τῆς καὶ τὴν ἔνδειαν τῶν σπείρων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τε σωμάτων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐπιφανῶς ἀνθιφλαζομένων αὐτοῖς τε κακῶν. τότε γὰρ ἡ περὶ Ἱερεμίου καὶ προφήτης, ἐπιστὰς ἐκ θεοῦ ἀρξαμένην ἰσχυρῶς τὸν λιμὸν ἤδη νέσον, ἢ τὴν φθορὰν τῶν ἔτι σωζομένων, ἀφῃρεῖτο καὶ τὰς περὶ ὧν ἐμηχανῶντο, ἐπὶ πρόσκαιρον τοῖς ἐπιμελείας οὐκ ἐᾶν. φθειρόντων γὰρ μὲν τῶν ἐπ' ἔτος καρπῶν, καὶ τῶν ὕστερον ἀπέκειτο δεδαπανημένων, ὀδὲν ἐς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ τῇ προσδοκίᾳ θλιβόντος δὲ καὶ τοῦ, καὶ ὀδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν σωσιπάτρα μόνον. ὡς αὐτοῖς ἐναγὴς μὲν ὀδὲν ὑπόλοιπον, δουλωλέναι δὲ καὶ τῶν πρώτων τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον αἰτίας τῆς γῆς. ἦτε ἀνάγκη, πολλὰ διὰ τὰς χρείας ἐκαινούργει. καὶ τὰς δοκιμὰς ἐκ ἐλάττους εἶναι σωφρονεῖν αὐτῷ τῷ βασ- ta ad præsentem usum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

CAP. XII.

De fame, quæ in terram Judæam incubuit.

EOdem anno, qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, sive ea fuit vindicta irati numinis, sive ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primum siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus provenientibus, quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione, morbi jam invaluerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quod ægroti in tanta penuria nec curam sibi convenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam superstites per desperationem curam suorum relinquebant, nō profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non uno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitū. quapropter necessitas mul- XI.

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in
ædificationem urbium vetere pecunia: adeoqve
omnia variis malis vastabantur, ut vix esset, cui
succurri posset. ad hæc accedebat populare in
regem odium, quod fere soleat calamitatum cul-
pa in eos rejici, penes qvos est regimen reipubli-
cæ. Cogitabat tamen aliqvam medelam afferre
tam difficili tempori, sed modum vix expedie-
bat, qvod nec finitimi res ad victum necessarias
venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum
tantum supereset, qvantum posset omnibus suf-
ficere. attamen videns opus esse, ut omnes ad
ferendam opem consilia conferrent, quicquid e-
rat in regia supellectilis tam aureæ qvam argen-
teæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum
parcens operibus, nec vasis ad usum necessariis.
inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptū,
qvam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is
licet obrutus multitudine ob talem necessitatem
ad se confugientium, tamen qvia privatim ami-
cus erat Herodi, & servatos cupiebat ejus sub-
ditos, præ aliis eis concessit frumenti exportatio-
nem, tam in emendo quam in evehendo adjuvans, ita ut maximum momentum ad gentis sa-
lutem in eo fuerit. Porro Herodes, advecto frumento, & approbata populo sua diligentia, non
solum mutavit aversorum a se animos, verum
etiam eximiam laudem beneficentiæ & provi-
dentiæ retulit. Nam primum his, qvi sibiipsis
frumentum qværere non poterant, divisit omni-
bus accuratissime dispensans. Deinde qvia mul-
ti erant, qui propter senium vel aliam debilita-
tem cibos parare non valebant, his qvoqve pro-
vidit, adhibitis pistoribus, ut in promptu alimen-
ta haberent. Qvin & adversus hyemis asperita-
tem providit, ne qui periclitarentur inopia vesti-
um, absumptis pecoribus, & lanis aliisqve teg-
mentis deficientibus. Ubi vero etiam huic ne-
cessitati prospectum est, propinqvis qvoqve Sy-
rorum urbibus solicitudinem impendit, distri-
butis ad sementem faciendam frugibus. quod sa-
ne & ipsi fuit commodum, terra mox uberem re-
ferente gratiam, ut omnibus alimenta suppete-
rent. & quamprimum segetes messi maturæ fa-
ctæ sunt, ad quinquaginta millia hominum, qvos
ipse aluerat, dimisit per agros: atqve ita res pe-
ne perditas restituit sua diligentia, non medio-
criter sublevatis etiam finitimis, qui eisdem la-
borabant difficultatibus. nemo enim ejus opem
imploravit, quem non pro ipsius dignitate adju-
verit: sed & castella & urbes, & ex plebe qui gra-
vabantur numerosiore familia, ad illum confu-
gientes necessitati inveniebant remedium: ita ut
revocatis ad rationem, quæ in exteros tantum,
insumpserat, reperta sint frumenti cororum de-
cem millia. corus autem capit decem medimnos
Atticos. intra regni vero sui pomœria octogin-
ta millia cororum expensa sunt. quæ quidem ejus cura & tam opportune collata gratia, tantum apud Judæos valuit omnium
sermone celebrata, ut positis odiis, quicquid
hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccaverat, li-

A λει, τ τε φόρων ὡς ἐλαμβανεν λπὸ τ γῆς ἀφηρημένων,
καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότ πρὸς φιλοτιμίαν ὧν
τὰς πόλεις ἐποιεῖτο κατασκευάζειν, καὶ τε ὄδεν ὅπ καὶ βοηθείας
ἄξιον ἐδόκει, πρὸς κατάληψιν δ κακῶ, ὁ μῖσος
εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἐχομένων. τὸ γὰρ ἔθος εὐ πεφύκασιν, φι-
λαίτιον ἀεὶ τ ἐπὶ τοῖς ἡγουμένοις. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοη-
θεῖν τῇ καιρῷ, χαλεπὸν δ' ὂν, ὅτε τῶν πλησίον ἐχόν-
των λποδιδοῦναι σῖτα, τῷ μηδ' αὐτὰς ἐλάττω πεπον-
θέναι, χρημάτων τὸ ἔθνος ὄντων εἰκῇ δυνατὸν ὀλίγον
ὅτι πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μὲν νομίζων ἔχειν
πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κά-
μνον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτῷ σωθέντ ἐν ἀργυρίου καὶ
χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ἐπιμελείας,
μήτ' ἐπὶ τέχνῃ πάμπαν λύ, τότε φειδόμενο. ἐπέμ-
πε δ' ἐπ' αἰγύπτου τὰ χρήματα, πετρωνίου τὴν ἀρ-
χὴν λπὸ καίσαρο κληρότο. ἔτ. ὄντ. ὀλίγων
ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων λῷ τὰς αὐτὰς χρείας, ἱλά-
τε φίλο ὢν ἠρώδη, καὶ λῷ σώσας ἔλεγεν τοὺς ἐπ'
αὐτὸν, πρώτ μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅ-
παντα δ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἐκπλοῦν συμπράττ-
σιν, ὡς μέγα μέρο ἡ τὸ πᾶν ῥᾳθυμεῖν ταύτης τ βοη-
θείας. ὁ δ ἡρώδης τούτων ἀφικνουμένων, ἐν ἀφορμῇ
τὴν ἐπιμέλειαν τὴν αὐτ προθείς, ὃ μόνον ἀντι-
μετῆσαι τὰς γνώμας τῶν πρότερον χαλεπῶς ἐχόν-
των, ἀλλὰ καὶ μείζω ἐποιήσατο τὴν ἐπίδειξιν τῆς
εὐνοίας, καὶ τῆς προθυμίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσοις οἷόν
τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς τροφὰς σκοπεῖν, ἔνειμε δ σῖτ
τὴν ἐκτεῖσιν ἀκριβεστάτην ποιούμενο. ἔπειτα πολ-
λῶν ὄντων οἳ χ γήρας ἢ τινὰ πρόσθεσιν ἄλλην ἀσθέ-
νειαν ἐχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ὠφελιμάζειν τὰ σῖτα,
προύνοει καταστήσας ἀρτοπώλας, καὶ παρέχων ἑτοίμως
τροφάς. ἐπιμέλειαν δ καὶ ὑπὲρ μὴ λιμαίνεσθαι μ
κινδύνων αὐτὰς, ἐποιήσατ, συγκατειληφὼς καὶ τὴν
πρὸς τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφαρμένων καὶ παντάπασι
ἐξαναλωθέντων τ βοσκημάτων, ὡς ὅτε ἐρίων εἶναι
χρῆσιν, ὅτε τ ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπεπωθέντων
δ' αὖτῳ καὶ τούτων, τῆς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπιβάλ-
λετ τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀπέρματα τοῖς ἐν γείᾳ
διδάς. καὶ ὅτ' ὤνησεν ἐχ ἧττον αὖτῷ, εὐθὺς τε χύ-
θεισης εἰς εὐφορίαν τῆς χάρ, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ
πρὸς τὰς τροφὰς γένοιτ. τὸ δ σύμπαν ἀμφὶ πρὸς
τὴν γῆν ἐπιφανέντ, σῖτον ἔλαττον ἢ ἐμυριάδας ἀν-
θρώπων, ἃς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὴν χώραν διέπεμψε,
καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὖτῷ τὴν βασιλεί-
αν, πάσης ἀσθενῆς ἀναλαβών, ἐχ ἧκιστα καὶ τὰς
περὶξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφι-
σεν. οὐ γὰρ ἔθ' ὅς τις πρὸς χρείας ἐντυχών, ἀπελείφθη
μὴ βοήθειαν εὑρεῖν τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι πό-
λεις, καὶ τῶν ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τὸ πλείονων
προΐστασθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγον-
τες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε γνῶσθαι λογιζομένῳ,
τὰς μὲν ἐξω τῆς ἀρχῆς δόξαντας, σίτου κόρους μυ-
ρίους. ὁ δ κόρ δύναται μεδίμνους ἀττικοὺς ἑ. τοὺς
δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν πρὸ ὀκτακισ μυρίους.
τοσαύτην δ αὐτ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν τῆς χά-
ριτ εὐκαιρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰδιώταις ἰσχύ-
σαι συνέβη, κ διαβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν
πάλαι μίσει κινηθέντα διὰ τὸ φιλαχρηματεῖν ἔνια τῶν
ἐθῶν καὶ τῆς βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι δ' πάντας ἔθνους,

ἀντικα-

ἀντικαταλλαγμα ἢ φανεὰς, τ̃ ἐν τῇ βοηθείᾳ τ̃ δυνατ̃ων φιλοτιμίαν, εὐκλεᾶ ἢ ὁ ὠφελητ̃ ἐξωνησεν. καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγε, καὶ κωλύσαντα ἢ τὴν βασιλείαν, ἀχ ἥκιστα πρὸς δόξαν ὠφελῆσαι τὸ γὰρ ἐν τ̃ ἀσπερείαις μεγαλόψυχον ὠφελὲ δόξαν ἀπὸ δικνύμενον, ἀντιμετέσησε τὰς ὄχλας, ὡς ἐξ ἀρχῆς δοκεῖν ἀχ οἷον ἡ πείραται τ̃ πάλαι γεγενημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλειαν παρέσησε. ὠθεῖ ἢ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἐπεμψε κμίσαρι φ ἀπὸ λέκτας τ̃ σωματοφυλάκων. ἐς γὰλλ ἀὐλ ὠθεῖ τὸν ἐρυθρᾶν θάλασσαν ἦλθε, εἰς πολλὰ χρήσιμος αὐτῷ γενομένους. πάλιν οὖν αὖ τ̃ πραγμάτων πρὸς ἀπόδοσιν ἀφικνουμένων, βασίλειον ἐξωκοδόμησε ὠθεῖ τὴν ἄνω πόλιν, ὑψηλοτέραις, οἴκοις ἐγείρων ἢ κόσμῳ καταστάζων πολυτελεστάτῳ χρυσῷ ἢ λίθων ἢ κατασκευάτων, ὡς ἔκαστον αὐτ̃ων κλισίας μὲν ἔχειν παμπόλυς ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, κ μέτρα ἢ καὶ τὰς πρωτοκολίας, ὁ μὲν γὰρ κμίσαρι, ὁ ἢ ἀκρόπολιν ἐκάλεσε. προσελάμβανε ἢ ἢ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα ἔ κ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν ζημιῶν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' αὐτῷ τ̃ γάμων ἐγένετο τοιάδε. σίμων υἱὸς ἱεροσολυμίτης, υἱὸς βοηθοῦ τινὸς, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις. εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίστην τ̃ τότε νομιζομένων. ἔντ ἂν λόγε πολὺς τοῖς ἱεροσολυμίταις ὠθεὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινημένος τὸν ἡρώδην σωφρόνως. ὡς ἢ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα, τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρῶμενον ἁπλατιλῆν ἅπαν ἀποδοκίμασεν, ὑποπτεύων ὅπερ ἦν, εἰς βίαν καὶ τυραννίδα ἀφορμὴν ἀφελήσεσθαι. βέλτιον δ' ᾤετο γάμῳ τ̃ κόρην λαβεῖν. κ ἔ σίμωνος ἔντος ἀδόξου μὲν ἢ πρὸς οἰκειότητα, μείζονος ἢ καταφρονεῖσθαι. τὸν δ' ὑπεικέστερον τρόπον μετιὼν τὸν ἀπὸ θυμίαν, αὔξων αὐτὸς καὶ τιμιωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἱερωσύνῃ τ̃ ἔ φάσκοντος, ἀφαιρεῖ τ̃ ἀρχιερωσύνην, σίμωνα ἢ καθίσησιν ἀντ̃ τιμῆς, κ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτει. τελευτήσαντος ἢ αὖθις ἔ γάμε, προσαπεσκευάσατο φρούριον ὑπὲρ τ̃ τόπων ἐν οἷς ἐνίκα ἰουδαίους, ὅτε τὸν ἀρχηγὸν σκεπτόντος ἀντίγονον ὑπὲρ τ̃ πραγμάτων ἦν. ὅτ ἢ τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν ἱεροσολύμων ὠθεὶ ξ σταδίους, φύσει ἢ ὀχυρὸν, κ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον. ἔστι γὰρ ἐγγὺς ἀπότομος κολωνὸς, εἰς ὕψος ἀνίων χαροπότατον, ὡς εἶναι μαρτυρεῖν τὴν ὠφέλειαν. δυσὶν πλαῖ ἢ κυκλοτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεστῆς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένοις εἰς σ'. ἐν τοῖς δ' αὐτ̃ κατηγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κὴ κόσμον πεποιημένας. σθεὶ ἢ τὴν βάσιν ἔ λόφε, λατομηθεῖσα κατασκευῆς ἀξιολογάτε, τά τε ἄλλα κὴ τῆς εἰσαγωγῆς τ̃ ὑδάτων, ἃ γὰρ ἔ τόπος ἔσχηκεν, ἐκ μακρᾶ ἢ ὑπὸ πολεῖονων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ' ἀπέδα ὠθεωκοδόμηται, πόλεως ἐδὲ μιᾶς ἐλάττω, τὸν λόφον ἀκροπόλιν ἔχουσι τ̃ ἄλλης οἰκήσεως. πάντων ἢ αὖτε ὠθεκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἠλπίκει, τοὺς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παραχὰς οὐδ' ὁπωσοῦν δι' ὀλίγε ἔσχεν, ἑκατέρωθεν ὑπηκόες ὑφοσπασάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀφοβήτ ἐς τὰς τιμωρίας, τῷ ἀπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχ ἐν ταῖς ὠφελητείαις εὑρίσκετο. ὠθεὶ ἐάλλετο ἢ τῷ ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὑπερίσχυμα, αὐτὸς, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὅτ πόθεν. πόλεσι μὲν γὰρ ὠμίλει δεξιῶς accuratiſſime, qvaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad rempublicam. Civitatibus ſe comem-

A benter obliviſcerentur, bene compenſatum putantes ejus liberalitate, qua uſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, ut per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit; & qvantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreverit. Cum enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes, non qualis ante fuiſſet, reputabant, ſed qvalem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos e ſuo ſatellitio, qvos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumqve ſæpe forti opera uſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori urbis parte ædificavit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisqve auro & marmoribus & ſubſelliis, C ut magnum virorum numerum poſſent capere; domibus etiam pro cujusqve dignitate appellatione indita, ut una diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Conjugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem novarum nuptiarum fuit hæc: Erat inter Hieroſolymitanos cives Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebatqve filiam omnium ejus ætatis pulcherrimam: cujus forma cum vulgi ſermonibus celebraretur, primum fama illius Herodes permotus D eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit uti ſua potentia, ne tyrannice videretur agere, maluitqve in legitimum thorum puellam introducere. Cumqve Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, qvo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id qvod æqvius viſum eſt, elegit, ut videlicet honoris acceſſione eum ornaret. E mox igitur Jeſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atqve ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis, novum caſtellum condit, quo loco Judæos olim profligavit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem a Hieroſolymis circiter ſexaginta ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum F idoneum. collis enim eſt leniter acclivis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtqve diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per ducentos gradus lapideos ſcanditur. intus autem diverſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, G tum propter alia, tum propter aqvæductus egregios, magno ſumptu e longinqvo perductos. circumjacens planicies ædificiis referta eſt ad juſtæ urbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum, qvæ nemini remittebat, & liberalitate, qva providebat publicis neceſſitatibus: communiebatqve ſe

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, qvod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est, ut, cum apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiumqve demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, ut multum a patriis institutis decederet, & leges divinas violaret, dum in honorem eorum urbes condit, & templa extruit, licet non in solo Judaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quod nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Qvapropter extra eorum regionem tales urbes collocabat, excusans se Judæis, quod non sponte, sed potentiorum jussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanosqve tanto magis sibi devinciens, quod in eorum honorem a patriis consvetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat utilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita ut in condendis & exornandis urbibus nullis sumptibus parceret.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τὰς δωρέας ἐθεράπευεν ἐν εὐκαιρίαις, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν καὶ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπρεπῶς ἔχων. ὡς δ' αὐτῷ πάντα μὲν πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ κρεῖττον ἀεὶ προχωρούντων, ἔτι δὲ καὶ τὸ εἰς ὑπερβολὴν φιλοτιμίας καὶ θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε καίσαρα καὶ ῥωμαίων τοὺς πλείστων δυναμένους, ἐκβαίνειν τῶν ἠθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ἔτι φιλοτιμίας καὶ νεὼς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων. ὐδὲ γὰρ ἂν ἠνείχοντο τοιούτων ἀπηρυθμίσεων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν τρέπων. τὴν δὲ ἔξω χώραν καὶ τοὺς πόλεις ἔτως κατεσκεύαζετο. ἰουδαίους μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς καὶ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρα δὲ καὶ ῥωμαίους, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὰ ἐκείνων τιμῆς ἐσχηκέναι χαριζόμενος. αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτὰ ἐσχαζόμενος, ἢ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὐθις ἐπολείπετο. ὅθεν καὶ πρὸς τὰς ἐπισκευὰς τῶν πόλεων ἐκείνητο, καὶ πόλεις εἰς ὅτε δαπάνας ἐποιεῖτο.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo qvum animadvertisset in maritimis locum condendæ urbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam ejus magnifice descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornavit accuratissime, tam regiis palatiis, qvam privatorum civium ædibus. & qvod fuit omnium operosissimum, portum a tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diversoriis, admirandum structura, eo qvod propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu convehenda fuerit. Sita est hæc urbs in Phœnice, qva in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen, littorales urbeculas, non satis portuosas, qvod Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus provolvens, nullam stationem qvietam esse patitur, ita ut plerunqve naves mercibus onustæ, in salo ancoras jacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, qvantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti ulnarum profundum prægrandia saxa demisit, qvorum pleraqve pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis vero octodecim, altitudine novempedali fuerunt, qvædam etiam majora alia. Hæc moles in mare jacta brachium ducentos pedes longum efficit, cujus spatii dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græce dictum: reliqvum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, qvarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus a Druso Cæsaris privigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diversoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa jucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

Κατειδὼν οὖν πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῆτε διαγραφῇ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνισὰς ἅπασαν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λιθικῆς πέτρας, καὶ διακόσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίτῃς πολιτικαῖς. τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν παρασχὸν, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθος μὲν καὶ τὸν πυρσὸν, καταγωγαῖς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ διαπύρους ὑφέρμοις, τῇ δὲ δομήσει πρὸς βλέπον ὅπῃ μηδὲν ἐκ τοῦ τόπου τῷ ἀπιτηδειότητι τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλοῖς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, καὶ τὸν εἰς αἴγυπτον παραπλοῦν, ἰόπαντος μεταξὺ καὶ δωρῶν. πλισμάτια ταῦτ' ἐστὶ παράλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἳ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας, ὅπῃ τύχῃ ἠϊόνα σύρουσαι, καταγωγὰς οὐ μετρίως διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. ὅπερ τε δύσθετον τῆς χώρας διορύττομενος, καὶ περιέγραψε τὸν κύκλον ὃ λιμένα ἐφ' ὅσον μὲν αὐτάρκες πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις σάλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπὸ μεγέθης καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς ἕκοσι, οἱ πλείους ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος ὀκτὼ ἐλάττονι ἢ, τὸ βάθος ἓξ. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ ἐνδόμησις ὅσον ἐνεβάλετο τῆς θαλάττης ὀκτὼ πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προσέβλητο δὲ κυμαγωγίας ὡς ἀποµάχεσθαι προκεκλωσμένον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα. προκυμάτια γοῦν καλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, προεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρούσου ἐνομάζετο πάνυ καλόν τι χρῆμα, τιμὴν προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες δὲ ἐνεπεπήλητο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ πρὸς αὐτὸ ἀπόβασις πλατεῖα κύκλῳ προεστεφάνωτο τὸν πάντα λιμένα, προπάτος τοῖς θέλουσιν ἥδιστος. ἐσπλοῦς δὲ ἐπὶ ἄρκτους, καὶ τὸ στόμα πεπόηται πρὸς βορέαν, ὃς ἀνέ-

ὲς ἀνέμων εὐθηνώτατος. βάσις ἢ ἅπασα πᾶσα, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος προβεβλημένος ἱκανὸς ἐπὶ πολὺ στερρῶς ἀντέχειν. κατὰ δὲ τὴν δεξιὰν ἢ δύο λίθοι μεγάλοι, καθ' ἑκάτερα πύργοι μείζους, ὀρθοὶ ἢ καὶ συνεζευγμένοι. πρὸ δὲ τοῦ κύκλῳ τὸ λιμένα, λειοτάτῃ λίθῳ κατασκευῇ, συνεχὴς οἰκήσις, καὶ τοῦ μέσου κολωνός τις, ἐφ' οὗ νεὼς καίσαρος ἅπασι τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ὥρμους, τὸ δὲ, καίσαρος. ἥπερ πόλις αὐτὴ, καισάρεια, καλεῖται, καλῆς τε ὕλης καὶ καλασκευῆς τετυχηκυῖα. τὸ δὲ ὑπὸ αὐτὴν ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερκειμένων ἔχουσαι. τέτταρες αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν. μία δὲ ἐγκαρσία, πρὸς νότον ἀπέζωκεν, ὡς τάς τε ὄμβριας διαφόρους καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδιδοῦσα, τοῦ τε θαλάττιον ἔσω ἔξωθεν ἐπιβάλλοντα διαφέρειν, καὶ τὴν συμπάσαν ὑπονοκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δὲ αὐτῇ καὶ θέατρον οὐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ δὲ λιμένι. ὅπισθεν ἀμφιθέατρον, πολὺ ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον ἐπιτηδείως, ἀποβλέπειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξεπλέσθη δωδεκαετῇ χρόνῳ, καὶ ταῖς ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος βασιλέως. ἐπὶ τοιούτοις ἢ ὧν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπλησμένης, ἔγνω δεῖν παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλον σωτοδέχομένους καίσαρι. τούτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλῶν οἶκος, ἀνδρὸς τὰ μάλιστα ἀπουδασάντων πρὸς τὸν ἡρώδου φιλίαν, ἐφέστο ἢ καὶν τοῖς καίσαρος καταγωγαῖς. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἡρώδῃ τὸν βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγενημένων. καὶ χώραν ἐπὶ τὸν τραχωνα, καὶ βαταναίαν καὶ αὐρανίτιν. ἔδωκε ἢ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον ὃ λυσανίου. τοῦτο τὰ μὲν κατὰ τοὺς προσόδους οὐκ ἤρκει. λῃστήριον ἢ ἔχων ἐν τῷ τραχωνι, πολὺν τὸν προσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἱ τὰ δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ ζηνόδωρος ὑπ' ἐκείνῳ, καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελειῶν ἐκοινώνει. κακῶς ἢ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἀάρων καταβοὴν ἐποιοῦντο, καὶ χράφειν ἠξίουν καίσαρι ὑπὲρ ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. κατοικτείρας ἢ, ἀνενεχθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τῷ ἢ χώραν ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' ἂν ἐχλεροῦν τῶν ὑπὲρ τὸν τραχωνα γινομένων τοῖς πλησίον. ὑδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἐπιχειρεῖν αὐτοῖς, ἐν ὕδει τὸ λῃστεύειν πεπιημένοις, καὶ βίον ἄλλοθεν ἔχουσι. ὅτι γὰρ πόλις αὐτοῖς, ὅτι κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ ἢ κατὰ τῆς γῆς καὶ αὐτῆλαια, καὶ κοινὴ μὴ τῶν βοσκημάτων διαιτα. μεμηχάνηνται ἢ καὶ σπηλαιώδεις ὑδάτων καὶ προσόδους σιτίων, καὶ διαίτην πολὺν ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. ἀγε τοῦ εἴσοδοι στεναὶ καθ' ἕνα παρερχομένων, τὸ δὲ ἔνδον ἀπίστως μεγάλα. καὶ πρὸς διευρυχωρίαν ἐξηργασμένα, τὸ δὲ ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα ἢ τὸ σύμπαν σκληρὰ καὶ δυσοδος, εἰμὴ τρισὶ χρῶντο τοῖς ἐξ ὁδηγίας. ὑδὲ γὰρ αὐτὴ κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλαῖς ἑλικας ἐξελίττουσι, τούτοις ἐπειδὴ τῶν εἰς τὸν πλησίον

ventorum ſereniſſimum: crepido verò totius ambitus, a ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: a dextra autem duæ columnæ lapideæ conjunctæ turri ex adverſo ſitæ, pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris a longe conſpicuum adnavigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, unde nomen Cæſareæ, urbi tam materia quam artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, una transverſa dirimente, ut imbrium & purgamentorum proluvies facilius in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt, ſubintrare poſſint, & totam urbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum e ſaxo, & a meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, unde late proſpectus patet in maria. Atqve hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac jam altera urbe poſt Sebaſten condita, decrevit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, ut ſalutarent Cæſarem: eratqve eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamen etiam Cæſaris uti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitqve Herodi poteſtatem, ut arbitratu ſuo, e filiis qvemcunqve vellet, hæredem regni deſignaret, aucto prius nova acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa: Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his proventibus in Trachone fovebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto vivunt, aſſveti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeo non vetabat, ut lucrorum etiam eſſet particeps. ab his male vexati propinqvorum agrorum coloni, Varum provinciæ præſidem qverelis obtundebant, poſtulantes, ut Zenodori injurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore, ut ejus providentia caveretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis ullas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere jam aſſvetos his artibus victum quærere: ut qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, ut externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi unum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi, &, ſupra quam credas, capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliqvo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinqvos

populari non datur, ipſi inter ſe exercent latrocinia, nihil ſibi non permittentes. Eam regionem poſtqvam Herodes accepit a Cæſare, adhibitis ducibus ad eos penetrans, maleficia coercuit, & circumvicinis ſecuritatem peperit. Zenodorus autem partim invidia, partim dolore ademptæ poſſeſſionis permotus, Romam ad accuſandũ Hérodem profectus eſt: nihil tamen efficere poruit.

XIII. Interea in Aſiam Agrippa mittitur, adminiſtratui us transmarinas provincias pro Cæſare. eum, quod eſſet amiciſſimus, Herodes apud Mytilenen cum ſalutaſſet, in Judæam reverſus eſt. Cæterum Gadarenſes quidam Agrippam adeũt, Herodem accuſaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remiſit. Arabes etiam jamdudum infenſi Herodi tum aperire cœperunt inimicitias, idqve de cauſa, ut tum videbatur, ſatis probabili. Zenodorus enim, deſperatis rebus ſuis, Auranitidem ditionis ſuæ partem illis elocaverat quinquaginta talentis annuis: quam quia donatio Cæſaris complectebatur, non patiebantur auferri, modo excurſionibus ac vi eam ſibi vindicantes, modo contendentes de jure poſſeſſionis apud judices pellicie bant etiam ad ſe egenos milites, qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum novitatibus. Hæc cum mature Herodes cognoviſſet, maluit tamen bonis rationibus occurrere quam hoſtiliter, ne daret occaſionem novis motibus. Decimoſeptimo demum ejus regni anno Cæſar venit in Syriam: moxqve Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, gravem eum dictitantes ac tyrannicum, inſtigati huc potiſſimum Zenodori criminationibus: qui interpoſito jurejurando pollicitus erat, non prius ſe deſtiturum, quam quovis modo efficeret, ut illi a dominatione regia liberati attribuerentur ad provinciam Cæſaris. ab hoc perſvaſi clamitabant, idqve aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim, ſi quis alius, erga ſuos inexorabilis, ab alienis vero acceptas injurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis ejus, violatisqve ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat cauſam ſuam dicere: Cæſar vero comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die, qua congreſſi ſunt, facta eſt horum mentio, deinde vero interruptum eſt hoc negotium. Gadarenſes enim videntes, quorſum Cæſar & amici ejus tenderent, & certis conjecturis timentes, ne dederentur Herodi, ſeqventi nocte alii ſe jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen ſe jacientes necaverunt: atqve ita cum ſeipſi prædamnare viderentur, ſine mora Cæſar Herodem abſolvit. acceſſit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim, præcordiis ruptis, ſanguine multo per ſeceſſum profluente, apud Antiochiam

A κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλήλων λοιὸ ὁ τῆς ληστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν ἑτέρῳ λελῆφθαι. λαθὼν δ' τὸν χάριν ἡρώδης φθάσας, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίαν, τάς τε πανηρδομένας αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεῆ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δ' ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῇ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δ' καὶ φθόνῳ τὸν ἀρχὸν ἡρώδης μετειληφότος, ἀνῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπρακτος ἀναστρέφει. πέμπτῳ δ' ἀφίκτας τῶν πέραν ἰονίας Δαμάσκου καίσαρι. ἐτύτῳ τῶν μιτυλίνην χθμάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, λοιὸν δὲ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀρχίπταν ἦλθον κατηγοροῦντες ἡρώδου, καὶ τούτους σκέψασθαι δὲ λόγον αὐτοῖς δὸς, ἀναπέμπει τοὺς βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄρσβες καὶ πύλας δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διεκείνλυντο, ἐ στασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδοκοῦν εὐλογοτέρας. ἐδὲ ζηνόδωρος ἀπογνώσκων ἤδη τὰ καθ' αὑτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐρανίτην αὐτοῖς ἀποδοὺς τελάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεδεχομένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντας, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν τοῖς καταδρομαῖς, καὶ τῇ βιαίᾳ ἕξει θέλειν, ἄλλοτε δ' καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν, ἐ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸ νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ὡ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα ἐκ μακροῦ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ περιηγόρει, τοῖς παραιτήσεις οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν γαδαρέων κατοικιτῶν οἱ πλεῖστοι, κατεβόων ἡρώδου, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δ' ἀπετέλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου. ἐ φθάσαντες ἦκον, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, πρόσθησιν δὲ τῇ διοικήσει δ' καίσαρος. τότοις ἀνατεθέντες οἱ γαδαρεῖοι μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θράσει δὲ μηδὲν τοῦ ἀρίστου φρονήσαντες ἐν τιμωρίᾳ γὰρ ἔσῃ, διαφέντος ἡρώδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. καὶ γὰρ εἴ τις ἄλλος ἐδόκει δυσφορήσειν μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δ' ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτοῦσιν ἀφίεναι. κατηγορούντων οὖν ὕβρεως, ἐ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώδης ἀκαταγνώστους ἔσεσθαι τοῦ εἰς τὸν ἀπολογίαν. ἐδεξιοῦτο δ' καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς παραχῆς δ' πλήθους μεταβαλὼν τῆς εὐνοίας. καὶ καὶ μὲν τὸν πρώτην ἡμέραν, οἱ περὶ τούτων ἐρέθησαν λόγοι, τῆς δ' ἑξῆς ἔκειτο προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὸν ῥοπὴν αὐτοῦ τὸ καίσαρος καὶ δ' συνεδρίου, ἐ προσδοκήσαντες ὅπερ ἐπὶ εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τοῦ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰκίας, οἱ μὲν ἀπέσφαττον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸ ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἐκόντι διεφθείροντο. ταῦτα δ' ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας ἐ ἁμαρτίας, ἔνθεν δὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν ἡρώδην. ἐπισυμπίπτει δὲ μέτριον εὐτύχημα, τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγὴς αὐτοῦ δ' σπλάγχνα, καὶ πολλὴ κατὰ τὴν ἀθένειαν ὑποχωροῦσα αἵματος, ἐν ἀντιο-

ἐν ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας σκληπτὴν βίον. καίσαρ ὁ Σ A Syriæ periit. Cæsar vero & hujus portionem,
τῷ τετράρχῃ μοῖραν οὐκ ὀλίγην ἔδωκε, ἡρῴδῃ δίδωσιν, ἣ sane non contemnendam, donavit Herodi: quæ
μεταξὺ Γαυλανίτου καὶ τῆς τραχωνίτιδος λίμνης, ἐλάτειάν Σ sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur
τε καὶ βαταναίαν καὶ τῶν περιοίκων χωρίων. ἐγκαταμίγνυσι δὲ αὐ- Ulatham, Paneadem, & agros finitimos. adjun-
τοῖς καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς συρίας, ἐντειλάμενος μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολον εἰς xit eum deinde rectoribus Syriæ, mandavitqve,
ὅσον προῆλθεν ἡ τύχη, ὡς τι δύο τέτων τῷ τῶν μοιρῶν ut omnia ex ejus sententia fierent. Deniqve eo
λόγῳ διενεγκεῖν, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ἔσχε, καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν εὐ- tum felicitatis provectus est Herodes, ut, cum in
B νοίαν, καίσαρι μὲν οὐδένα μετ' ἀγρίππαν ἡρῴδης προετίμησεν, ἀγρίππας δὲ μὴ καίσαρα. τοσαύτης δὲ ἐχόμε- toto, qvam late patet, Romano imperio duo es-
νος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ τῶν καίσαρος ἢ τὴν αὐτοῦ τετραρχίαν, αὐτὸς ἀπονείμας ἐκ τῆς sent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæ-
βασιλείας, προσόδου ῥ' ταλάντων, ὡς εἰκὸς πάσχοι, τὰ sar post Agrippam nemini majorem qvam illi
κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρα- honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem
τεῖν. καίσαρα δὲ ἐπὶ θαλάττης προπέμψας, ὡς ἐπα- nemini. qva mutua benevolentia fretus Phe-
νῆκεν, ἐν τῇ ζηνοδώρᾳ προκαλέσατον αὐτῷ ναὸν ἐγεί- roræ suo fratri tetrarchiam impetravit, de suo
ρει πέτρας λευκῆς, θαυμάσιον καὶ πανὺ καλούμενον. αὐτὴ- regno decisis centum talentorum reditibus, ut
C λαιον ἐν ὄρει προκαλές ἐστιν, ὑπὸ αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθη- etiam, si qvid fatale sibi accideret, in tuto essent
μα, βαθὺ ἀπέῤῥωγος ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου res illius, neqve subjiceretur Herodis filiorum
πλέον. καθυπερθεν δὲ ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ δὲ τὸ imperio. Deducto inde ad mare Cæsare, in re-
προπύλαιον ἀναπίλνασιν αἱ πηγαὶ τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ. gnum reversus, in terra Zenodori elegantissi-
ἔστι δὲ πισσημότατον ὄντα τὸν τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν ἐν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε δὲ τὸ τρίτον μέρος ἀ- C mum ei templum construxit e marmore candi-
φῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προφασιν μὲν ὡς do, prope Panium, qvod vocant. id spelunca,
ἀναλαβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμε- est in monte amœnissima, eiqve subjecta in im-
νος ἔχοντας δυσμενῶς. καὶ γὰρ τῶν ἐξεργασίαν τοιού- mensum hians terræ devexitas, plena aqvis sta-
των ἐπιτηδευμάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δόσε- gnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub
ως, καὶ μεταπιπόντων τὰ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ spelunca autem scatent fontes Jordanis fluminis.
λόγος ἦν πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ παρα- hunc locum alioqvin etiam celebrem ornavit,
τομένων. ὁ δὲ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐπῆ templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc et-
γε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δικαιολογίας, ἐπιτάττων δὲ D iam tertiam tributorum partem remisit regni sui
ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοὺς πόνους. ἐν δὲ ὅτε νυκτὸς ἐφιε- subditis, præ:extu qvidem, ut post sterilitatem
μένη τοῖς πρὸ τὴν πόλιν, ὅτε κοινωνία πρὸς πάντα καὶ ἀλλο- se reficerent, re autem vera, ut placaret eorum
τρίας, ἀλλ' ἐπετήρητο πάντα, καὶ χαλεπαὶ τὰ φορτηθέντων animos, offensos talibus regis operibus, qvæ vi-
ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λεληθότως, debantur plane ad religionis & bonorum mo-
εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμενοι τὴν ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. καὶ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς rum perniciem tendere; ut omnium jactabatur
συνιόντας εἰς ταυτὸν ἐπισκοπούντες. ἤδη δέ φασιν αὐ- sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attu-
τὸν ἀμελεῖν τότε δὲ μέρος, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου lit, occasiones turbelarum auferens, & jubens
σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄ- E sua qvemqve agere negotia, vetitis per urbem
χλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν ἐν οἷς ἔχοιεν οἱ πρὸς τῆς ἀρχῆς λαμ- conventiculis & frqventioribus conviviis, ap-
βάνειν. τοὺς μὲν οὖν παντὶ τρόπῳ ἐξαυθαδιαζομένους, positisqve etiam speculatoribus, & gravissimis
πρὸς τὸ μὴ συμπαραφύεσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι, πάν- pœnis, qvi contra facerent, propositis. nam mul-
τως ἐπέσχεν τοὺς τρόπους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠ- ti clam & propalam abducebantur in castellum
ξίου πρὸς τὴν πίστιν ἀναγκάσας, καὶ συνέλαγχασεν αὐτῷ Hyrcaniam, ibiqve dabant supplicium: & dispo-
εὐνοϊκότερον τὴν εὔνοιαν ἢ μᾶλλον ἀσφαλίζειν ἐπὶ τὸν ἀρ- siti erant tam in urbe qvam per itinera, qvi ob-
χὴν ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ καὶ ἐπιορκίαν καὶ servarent convenientes cujuscunqve rei gratia;
δεινὸν εἶναι ἔκρινον. τοὺς δὲ φρονήματος μεγαλοψυ- F adeo enim hanc curam non negligebat, ut sæpe
χοῦντας καὶ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τῷ καταναγκάζεσθαι, πάν- ipse plebejo cultu noctu misceret se vulgo, & ex-
τη τρόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. συνεπείθετο δὲ καὶ τοὺς πολ- periretur, qvid de se sentiret populus: & qvot-
λοὺς τῶν φαρισαίων καὶ σαμμαίου Σ τοὺς ἐκείνοις συνδιατρι- cunqve pertinaciter improbarent ejus studia, in
βόντων τοὺς πλείστους ὀμνύειν. οἱ δὲ ὅτε συνεχώρησεν. omnes inclementer animadvertebat: reliqvam
ἔτ' ὁμοίως τοῖς ἀρνηπαιδίοις ἐκολάσθησαν, ἐντροπῆς vero multitudinem sacramento obstringebat,
μᾶλλον τοῦ πολλίωνα τυχόντες. ἀφεθησαν δὲ ταύτης τὸ ἀνάγ- jusjurandum exigens, qvod non discessuri essent
κης Σ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι γένος ὄντ' ἐστὶ a fide & officio. atq; ita major pars metu cedebat
διαίτῃ χρώμενοι παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καλου- & obsecundabat: qvi vero liberius stomacha-
μένῃ. περὶ τούτων μὲν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξ- G bantur & cogi se indignabantur, eos, qvocunqve
ειμι. τοὺς δὲ ἐσσαίους ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τῶν pacto poterat, tollebat de medio. Reqvisivit et-
φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ καὶ τῷ θνητῷ φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον, iam jusjurandum a Pollionis Pharisæi Sameæq;
sectatoribus plerisq;: qvod cum non impetrasset,
non tamen in eos, ut in cæteros tales, sæviit, Pollionis reverentia. remisit etiam hanc necessitatem his, qvi Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de qvibus alibi narravi prolixius.

nunc præterea eundem non videtur, nec alienum a proposita historia, cur religiosam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum alias vitæ honestæ & probatæ hominum testimonio, tum vero divinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic conspicatus Herodem, etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Judæorum salutavit. Ille putans se aut irideri, aut non satis notum esse homini, correxit ejus verba, unam de plebe se profitens. Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora ejus permulcens verius qvam feriens, Imo regnabis, inqvit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verberum, qvæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, qvam de justitia & pietate, & æqvitate erga cives subditos. sed scio te hoc non factum, futuri præscius. eris enim tam divini qvam humani juris immemor, liceat alioqvi fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qvi te extremo vitæ tempore gravi castigatione reprehensurus est. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maxime vigeret, Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperii. Ille nihil certi respondit, sed scitante rege, num decem annos duraturum sit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliqvit. Herodes vero vel hoc contentus Manahemum, data dextera, dimisit. & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Hæc tametsi fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, qvod multi sint in eo genere, quibus ob morum probitatem divinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

A ὁ γὰρ ἀπεσπὰς ὁ λόγος. Φανέντα τὴν τῆς ἱστορίας γένεσι, σαφηνίζων καὶ τίνων ὑπὲρ τούτων ὑπέλαβεν. ἦν τις τῶν ἐσσαίων μανάημος ὄνομα, ὃς πάλαι καὶ τὴν παρὰ θείου πνεύματος ἔχων δόσιν, καὶ τὴν προγνωστικὴν ἐπιστήμην ἐκ θεοῦ τὰ μέλλοντα ἐκλαμβάνων. ἔτος ἐπὶ τούτοις τὴν ἡρώδου εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καλοῦσιν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοῶν ἢ κατειρωνευόμενος νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δὲ μειδιάσας ῥῆμα καὶ τύπῳ τῇ χειρὶ τὰ γλουτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τὰ ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπάρξεις. ἀξίωσον γὰρ ὁκ θεὸν, καὶ μέμνησο τῶν μανάημε πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτο σοι σύμβολον εἶναι τῆς τύχης μεταπλάσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοῦτο λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, φιλοικεῖόν τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' ἐγὼ σοῦ σε τοῦτον ἔσεσθαι, τὸ πᾶν ὑπισχνοῦμαι. εὐτυχὴς μὲν γὰρ ὢν ἀλλὰ διοίσεις, καὶ τεύξῃ δόξης αἰωνίου, ληθεύσω δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ δικαίου. παῦτα δ' ὅταν ἀνὰ λάθῃ τὸ θεῖον ὅτι καταφρονῇ δ' βίας τ' αὐτῶν ὀργῆς ὑπομνημονεύσομαι. τοῦτο μὲν εἰπὼν μὴ ἤκουσε τὸν νοῦν προσέσχεν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν ἡρώδης. καὶ μικρὸν ὑπαρθεὶς, ἕως καὶ δ' βασιλεύσῃ καὶ εὐτυχῶν, ἐν τῷ μεγέθει δ' ἐρχῆς μεταπέραπε τὸν μανάημον, καὶ πόσον ἐν χρόνῳ πόσον ἄρξῃ, ἐπυνθάνετο. μανάημος δ', τὸ μὲν σύμπαν ὅσα εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γνοίη τὴν βασιλείας ὑπεραυτὸ, προσεπόητο, καὶ ἐκόσιν καὶ εἶπεν, ἕρον ὅσα ἐπέθηκε τῷ πλέθρῳ προθεσμίας. ἡρώδης δ' καὶ τοῦτο δεχεσθείς, τὸν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσαίους τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν εἰ καὶ ὑπὲρ δόξαν, δηλῶσαι τοῖς ὑπευχάνουσιν ἠξίωσα μὲν καὶ ὡς τὸ παρ' ἡμῖν ἐμφιλοῦν, διὸ πολλοὶ δέξαι τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας ἐς τὸ θεῖον ἐμπειρίας ἀξιοῦσθαι.

B C D E

CAP. XIV.

Herodes novum templum Hierosolymis ædificat.

DEcimo octavo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuo construere, ampliore ambitu & huic conveniente celsitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Cæterum veritus, ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem haberet, advocata concione, sic eum allocutus est: Non habeo necesse, viri tribules, ut vel gesta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis utilitatis & securitatis, quã mihi ornamẽti & laudis attulerũt. scitis enim ipsi, qvod in maximis vestris difficultatibus nulla privati comodi ratione vobis prospexi: & quæ hactenus opera, Deo juvante, absolvi, vobis potissimum serviunt, per quæ factum est, ut res Judaicæ nunc magis quam unqvam antea floreant. quare, ut dicere cœpi, non opus est singulatim percensere

F

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρώδης κατελὼν τὸν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε.

ΤΟτε μὲν οὖν ἐπὶ τῆς ἡρώδε βασιλείας γεγονότων ἐν αὐτῷ μὴ τῶν προειρημένων πράξεων, ἔργον δὲ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν δὲ θεὸν διὰ αὐτὸ κατεσκευασθῆναι, μείζω τε τὸ περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγείρων, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τὸ πεπραγμένων, ὅπως μετέρου πατρὸς ἐπιτελεσθήσεσθαι, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἥξειν. ἐπεὶ ἑτοίμων ἦν τὸ πλῆθος ὑπισχνούμενον, καὶ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τὸ ὑπερχειρήσεως, ἤδη λόγῳ προεκαταπαυσάμενος ἐγχειρῆσαι τῷ πάντι, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τὴν τὰ βασιλείων πεπραγμάτων ἀπόδειξιν ὁμόφυλοι, πρεσβύτερον ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τὰ δ' ἔτη ἐγὼ τὰ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἐλάχιστα μὲν ἐμοὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν κόσμου, πλείω δ' ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ἔστε γὰρ ἐν ταῖς δυσχερεστάτοις ἐμέλησας τῆς ὑμετέρας χρείας διαφερόντως, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὅπως ἡδύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἀνεπιφθόνως, δίκαιον οὖν δ' θεοῦ βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀγαγόντα τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ἐξειργασθέντα πρὸ τῶν

χρόνων

χώραν καὶ πόλεις, ἅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐπικτήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ἡμῖν ὑμῶν πυθέσθαι μοι δοκεῖ λέγειν εἶδέναι. τὸ δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βούλομαι, πάντες εὐσεβέστατον καὶ κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν ἡγεῖσθαι νῦν ἐκφανῶ. τὸν ναὸν ὅτε ἀνῳκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεὴς δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἐζήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχον ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμέλει εὐσεβείας τῶν πατέρων κατηγορείτω. γέγονε γὰρ οὐ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν. οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑποχείροις ἐδούλευσαν τότε, καὶ μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταυτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ δὲ νῦν ἐγὼ μὲν ἀρχῶ θεοῦ βουλομένου, εὐπορεῖ δὲ καὶ μήκους εἰρήνης, καὶ κτήσεις χρημάτων, καὶ μέγεθος προσόδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας οἱ πάντων ὡς ἐπ' εἰπεῖν κεκτῆσθαι ἡμᾶς, πράσσομεν τὸ παρημελημένον ἀνάγκη καὶ δουλεία δ' ὕστερον χρόνου διορθώσασθαι, τελείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τιμὴν ἀνθ' ὧν ἔτυχον τῆς δι' αὐτὸν βασιλείας εὐσέβειαν. ὁ μὲν ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληξε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών. καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπῆρεν αὐτούς. ἠθημόνουν δὲ μὴ φθάσας καταλύσαι τὸ πᾶν ἔργον, οὐκ ἐξαρκέσαι πρὸς πάλιν ἀναγαγεῖν τὴν προαίρεσιν. ὅτε κινδυνώδης αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ἐπιβολῆς. ἔτω δὲ αὐτῶν διακειμένων, παρεβάλετο ὁ βασιλεὺς, ἃ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὰ νέον ἢ πάντων αὐτὰ εἰς τὴν σωτηρίαν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προφὰς οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ εὐτρεπίσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπροθέστατος ἐπιλεξάμενος, καὶ ἱερεῖς τοσούτους ἀριθμὸν, χιλίοις ἱεροστολικὰς ἀνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν διδασκάλους οἰκοδομίας, ἑτέρους δὲ, τέκτονας, ἥπερ τῆς καθάρσεως, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προσπεπεισμένων. ἀνελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγειρε. μῆκος μὲν ἐκατὸν πήχων, τὸ δὲ ὕψος κ' πεντήκοντα, ἐς τοσοῦτον χρόνον σωθησομένων τῶν θεμελίων ὑπὲρ γῆς. ἔστι μὲν καὶ τοὺς νέρωνος καμοὺς ἐπεγείρων ἐγνωκέναι. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μὲν, λευκῶν τε καὶ μεγίστων τὸ μέγεθος ἑκάστων πηχῶν ὀκτὼ μῆκος, ἢ δὲ ὕψος. εὐρὺς δὲ πύλας. καὶ πάντας αὐτοῦ καθύπερθεν δὲ τῆς βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἓν ἓν καὶ ἓν τεσσάρων ὑπηλότατον, ὑψηλότερον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς εὐειδέστερον οὐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δὲ ἔνιοι κατ' ἀντίον οἰκοῦντες ἢ παροδεύοντες τύχοιεν. θύρας δὲ ὑπὲρ τοῖς εἰσόδοις ὅσαι πρὸς ὑπερῴοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκοσμημένας, τὸ μὲν ἄνθος ἀληθείας, κίονας δὲ ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δὲ αὐτῶν ὑπὸ τοῖς τείχεσι, ἀμπελος διετέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπηωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ μεγέθους καὶ τῆς ὕλης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἴσῃ. περιελάμβανε δὲ καὶ στοαῖς μείζοσι τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀναλογίαν ἐπιτηδευόν, καὶ τοὺς δαπάνας τῶν πρὶν ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει ἐπικεχοσμηκέναι τὸν ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχη, ἐκτὸς δὲ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκροθίνιον. λόφος ἴσῳ πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑποπούμενος ἐπὶ τὸν κοιλοφλοῦν ἄκραν.

vel urbes vel alia ædificia, qvibus tum Judæam ipſam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponam, qvod maxime vel ad religionis cultum, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, qvod poſtliminio reverſi a captivitate Babylonica patres noſtri inſtauraverunt, deſunt ad priſcam altitudinem ſexaginta cubita. tanto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa majorum noſtrorum accidit, per qvos non ſtetit, qvin par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hanc menſuram præſcripſerunt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub qvorum imperio, qvia illi tum vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, non potuerunt aſſeqvi primum illud pietatis archetypum. Nunc qvoniam, Deo volente, ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, & qvod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operã, ut, qvod majores ſub alieno nutu viventes non ſatis accuraverunt, ſuppleam, & qvicqvid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum, grate ac pie perſolvam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, qvod ſupra ſpem polliceri videretur: & angebantur magna ſolicitudine, ne forte demolitus vetus ædificium, novum non poſſet abſoluere. qvare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Qvod ubi animadvertit rex, juſſit eos bono animo eſſe. manſurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dũ omnis materia comparetur, qvæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria. neq; eos fefellit. Mille enim plauſtra paravit qvæ lapides conveherent: & ex omni artificum copia peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalibus ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmẽtariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hosq; omnes adhibuit operi, materia jam ante convecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & novis repoſitis, deſuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidem & viginti amplius, qvi viginti cubiti aliqvanto poſt ſidentibus fundamentis deceſſerunt, eosq; denuo addere decreverunt noſtri Neronis temporibus. Conſtabat autem ſtructura e lapidibus candidis firmiſſimis, magnitudine vigintiqvinq; cubitorum in longum, octo in altum, latitudine vero cubitorum duodecim. habebatq; baſilicæ ſimilitudinem, hinc & inde humilius, media ſui parte excelſum, a multis ſtadiis conſpicuum, maxime ex adverſo habitantibus aut adventantibus. Janua vero pene ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtinctis, & habentibus columnas intextas, ſub qvarum capitibus vitis expandebatur aurea, dependentibus botryonibus, mirandum ſane opus tam manus qvam materiæ precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ reſponderent reliqnæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabi-

i. Tumulus erat petricoſus, arduus a vertice ſenſim verſus Orientale urbis latus reſupinus.

hujus verticem primus Solomon rex noſter inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices qvoqve ejus alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubjecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, ut miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma qvadrangulari. Saxorum enim magnitudo a fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta, juncturas continent contra omnium temporum injurias firmiſſimas. Hoc opus poſtqvam æqvatum eſt vertici, cavitas, qvæ intererat murum inter & tumulum, expleta eſt, ut complanatis omnibus fieret area, & circum quadriporticus qvatuor ſtadiorum circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cujus Orientale latus, qvam longum eſt, duplicem habet porticum, ſpectante januam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornaverant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, qvæ omnia Herodes demuo dedicavit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum, qvi gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocaverunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, qvæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſervavit, poſt cujus obitum in Romanorum poteſtate fuit, usqve Tiberii Cæſaris tempora. Ejus principatu Vitellius Syriæ præſes a Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, qvo gratiam eis referret, ut juxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: tueruntq; Judæi ejus cuſtodes usqve Agrippæ regis obitu. poſt qvem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Judææ procurator, juſſerunt eos demuo ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, qvemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: ubi invenerunt juniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qvi pridie ſolennis feſtivitatis adibant arcis & præſidii Romani præfectum, & recognito prius ſigillo, ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: qvod qvidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc qvoqve turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonii vocavit Antoniam. Occidentalis autem porticus qvatuor

A Στον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομῶν κατ' ἐπιφροσύνην θεοῦ, μεγάλως ἐρασίας ἀπεῖχιζεν ἄνωθεν τὰ πρὸς τὴν ἄκραν. ἀπετείχιζε δὲ κάτωθεν ὑπὸ τὴν ῥίζης ἐχόμενον, ἐν βαθείᾳ πρὸς φάραγξ κατὰ λίθοις, ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας ἐπιλαμβάνων ὑπὸ τῆς ἔσω χώρας, & πρὸς βαθυνων εἰς βάθος, ὡς ἄτοπον εἶναι τότε μεγέθος τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνου ἡμελημένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετώπου καὶ τὴν ὑπὸφάσιν ἐ- B ρᾴδιον, τὰ δὲ ἐντὸς σιδήρῳ διηκριβωμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὸ δὲ ἐργασίας ὅτω συναπλήσας εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπηρτισμένον αὐτὸ τὴν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν πρὸς τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπέδου τῆς κατὰ τὴν ὑπόφασιν τὴν ἄνω καὶ λεῖον ἐπίπεδον. ἦν δὲ ὅλον τὸ πᾶν περίβολος τετράγωνος σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας πρὸς πλεῦρον μῆκος ὑπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτὸν C τὴν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον πρὸς θύραις, κατὰ μὲν ἑῴαν ῥᾳστώνην, ἰσομήκη τῷ τείχει σοὰν ἔχον διάπλεων ἐν μέσῳ δὲ νεὼ πεντηκοντόπηχος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. ἔδει δὲ ἱερᾷ πάντος δὲ ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρῴδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τῶν ἀράβων ἔλαβε. κατὰ δὲ τὴν βορείαν πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος ἐνερκὴς ἐτετείχιστο, λίθοφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ ἡρῴδου δὲ ἀσαμονα- D ίων ἡγεμόνες βασιλεῖς & ἀρχιερεῖς ὠκοδόμησαν, & βάρεν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολήν, ἣν ὅταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρῴδης ἐφύλαξεν ὑπὸ τῷ τότῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἦν, μέχρι τοῦ τε βερέτου καίσαρος χρόνων. ἐπὶ τούτου δὲ οὐιτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ἐπιδημήσας τοῖς ἱεροσολύμοις, δε- ξαμένου δὲ πολλὴν αὐτὸν λαμπρότητα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τὴν εὐπρέπειαν ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν E ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων πρεσβεύσασι, καὶ κύριον ἐποίησε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μετὰ δὲ τὸν δὴ καίσαρος λογῖνον, ὁ τὴν συρίαν τότε διοικῶν, & κάσσιος φάδος ὁ τῶν ἰουδαίων ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὴν ἀντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν. ἔφασαν γὰρ αὐτὸ ἴδιον δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. F πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρ' αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, & στειλαμένου ἐπιστολὴν τοῦ τῆς συρίας ὄντι στρατηγοῦ. πρότερον δὲ ὑπὸ σφραγῖδος & ἀρχιερέως & τῶν χαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ἐπὶ τὸ ῥωμαίων φρούριον ἀναβαίνοντες οἱ χαζοφύλακες, & καταμανθάνοντες G τὴν ἑαυτῶν σφραγῖδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, & τῷ φρουράρχῃ δείξαντες σύμφυτον τὴν σφραγῖδα κατεπίεντο. ἐμαυλαμὲν ἐν ὑπὸ & πάσης τῆς ἐπονομαζομένης ἀντωνίας, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων ὄντι ἄρχοντι, πρόσοψιν δὲ εἶχεν ἀντωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι & πύλας

πύλας

πύλας δ' ἐφέρουσαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, τὸ ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς διόδου ἀπειλημμένης. αἱ δὲ δύο, εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῖσι πολλοῖς κάτω τὴν εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένην, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν προάστιον. αὐτίκα γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο ὑπὲρ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μέτωπον τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μέσην κατὰ τὸ πύλας καὶ μέσον. ἐπ' αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν οὖσαν, τριπλῆν καὶ μῆκος διέχουσαν ἀπὸ τοῦ ἑώας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον. ἐν γὰρ τοῖς ἑκτὸς τοῦ προτειχίσματος ἔργον δι' οὐδὲ ἀφηγητοῦ τῶν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλη γὰρ οὖσα ἡ φάραγξ ἀναλήμματος, εἰ καὶ δυνατὸν καθίδειν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμεγέθης ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τοῦ ἔργου ἀνέσχηκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου δι' ταύτης τείνοις ἄμφω σωτηθεὶς τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτωδίαν, οὐκ ἐξικνουμένης τοῦ ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸ βυθόν. κίονες δὲ ἑστήκασιν κατ' ἀντίσιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τέτρακα. συνεδέδετο γὰρ ὁ τετραπλοῦς τοῖχος λιθοδομητῷ τείχει καὶ πάχος ἓν ἑκάστου κίονος, ὡς τρεῖς ἐπὶ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ' διπλῆς ἀστέγου ἐπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξϛ', κιονοκράνων αὐτοῖς κεκλιμένων τρόπον ἐπέζευγμάτων ὑλοφαῆ ἐκπλήξιν ἐμποιούσης διὰ τὸ δὲ πάντες μεγαλουργίαν. πεσάρων δὲ στίχων ὄντων, τρεῖς διαλαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. τὸ δὲ εὖρος ἑκάστης ποδῶν ἐστὶν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, τὸ αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. ἀνέσχε γὰρ πλείων τῶν δύο τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξησκημένται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων εἰδέσι. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον ἤρτητο, ὥστε μηδὲν τοῖς ἐπισυλίοις προμετωπίδιον τείχος, κίονας ἔχοντος ἐνδεδεμένους, καὶ ξεστὸν παντὸς ὄντος, ὡς ἀπίστοτα τοῖς οὐκ εἰδόσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν. ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ὁ πολὺ δεύτερος, προσβατὸς βαθμῖσιν ὀλίγοις. ὃν περιεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκτου, γραφῇ κωλύων εἰσπέραν τὸν ἀλλοεθνῆ, θνητικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. εἶχε δὲ ὁ μὲν ἑπτὰ περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλίμα, τρισίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. κατὰ δὲ ἡλίου βολὰς, ἕνα τὸν μέσον, δι' οὗ παρῆσαν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ καὶ ἐκείνου γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δὲ ἐνδοτέρου τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξεν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ἀνακαυθῆναι δεῖ τοῦ θεοῦ. τούτων εἰς οὐδένα τῶν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ τοῦ ναοῦ καὶ τὰς ἔσω προβόλους ἐπαγαγεῖν, καὶ ταῦτα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ἡ. ὁ δὲ ναὸς ἀνὰ τὸ ἱερέων οἰκοδομηθέντος, ἐνιαυτοῖς καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς. ὁ δὲ τάχος πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ ὄν τῇ προθυμίᾳ δ' βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατὰ φῆμον τὴν ἀνάκτησιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, τριακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βοῦς,

portas habebat: harum ab una tranſitus erat in regiam per vallem in medio interjectam: duæ ferebant in ſuburbia, poſtrema in urbem, gradibus multis usq; Imam vallem diſpoſitis, & inde aliis ſurſum per acclive tendentibus. Urbs enim ſita erat e regione templi, theatrali ſpecie, toto auſtrali tractu in profundam vallem deſinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipſum habebat portam ab utroqve angulo æqve diſtantem, & triplicem porticum baſilicam longitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim ulterius poterat. Ibi ſpectaculum erat, ſi ullum aliud ſub ſole, memorabile. Nam qvum vallis in immenſum dehiſceret, ita ut calligarent deſpicientium oculi, deſuper extructa erat prælta porticus: cujus tecto conſcenſo, ſi quis utramqve altitudinem conjunctã contemplaretur, absq; vertigine id non poterat, viſu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In ejus porticibus ſtabant paribus intervallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Craſſitudo autem cujusqve columnæ, quantam poſſent tres homines conſertis inter ſe complecti brachiis: longitudo vigintiſeptem pedum, ſubjecta ſpira duplici. Numerus univerſarum fuit centum ſexagintaduo, capitellis ſculptis opere Corinthio pulchris usqve ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per intervalla ternæ porticus, ita ut in uno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, ſtadii longitudine, claudant inter ſe mediam, cujus latitudo ſesquialtera, altitudo vero duplicata, tanto ſuperabat utramq;. Earum lacunaria lignea, ſculpturata figuris variis. Mediæ vero connexitas altius ſurgebat, excitato ſuper epiſtylia pariete lapideo politiſſimo, columnis intertis diſtincto, mirabili artificio commiſſuris oculos fallentibus. Atqve hoc modo ſe habebat primus ambitus. Interius vero non longo interſtitio ſecundus, paucis gradibus ſcanſilis ſeptum habebat lapideum, cum inſcriptione, quæ vetaret transgredi alienigenam, ſub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus ſeptum tam auſtrino quam ſeptentrionali latere patebat ternis januis æquidiſtantibus, ab Oriente vero una magna, per quam intrarent caſti una cum uxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium vero ſpatium intimum, ſolis ſacerdotibus acceſſibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hoſtias immolare Deo ſoliti. Herodes autem interiora, a quibus profani lege arcebantur, non auſus ingredi, per ſacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: abſolutoqve octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipſum eorundem ſacerdotum opera ſesqvianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum eſt in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fauſta ominantibus, & inſtaurationem templi magna feſtivitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boves Deo mactavit,

& alii pro ſuis qvisqve facultatibus tantum vi-
ctimarum, qvantum vix comprehendi poſſit nu-
mero, fallente veram æſtimationem earum mul-
titudine. Incidit enim in hanc celebritatem ab-
ſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, qvem
Herodes anniverſaria hilaritate ſolitus eſt cole-
re, ut hoc pacto condùplicaretur lætitia publica.
Cæterum rex inter alia templi opera etiam cry-
ptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem
ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam
impoſuit, in eum uſum ut occulte illuc poſſet
aſcendere, ſi qvid per tumultum contra regem
vellet novare populus. Fertur toto tempore,
qvo templum ſtruebatur, nunqvam interdiu
pluiſſe, noctu tantum imbribus deſcendentibus,
ne interrumperetur ædificatio: eaqve fama,
qvaſi per manus tradita ad nos pervenit a majo-
ribus: nec eſt veri abſimile, ſi qvis divinam
providentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

A καὶ τῶν ἄλλων οἱ χεῖρ δυνάμιν, ὧν ὐκ οἷόν τε τὸν ἀριθ-
μὸν εἰπεῖν. ἐκφύγοι γὰρ τὸ δυνατὸν πρὸς ἀλήθειαν
εἰπεῖν. συνεκτελοῦντος γὰρ τῇ πρόθεσμίᾳ καὶ πρὸς τὸν ναὸν
ἔργα, καὶ τὰ ἡμέρας τοῦ βασιλέως τὰ δεχῆς ὧν ἐξ ἔθους
ἑορτάζειν, ὡς πλείστων ἐλθόντων, καὶ πρεσβυτέρων τῶν διὰ μα-
κροῦ τῶν ἑορτῶν ἡμέραν. καταπλαγήσεται ἂν καὶ κρυ-
πτὴν διώρυχα τοῦ βασιλέως, φέρουσαν μὲν ἀπὸ τῆς ἀντωνίας
μέχρι δὲ ἔσω μὲν ἱερᾶς πρὸς τὸν ἀνατολικὸν πύργον, ἐφ'
ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατασκάσαι, ἵνα ἔχῃ ἀφ' ὑπερ-
B γαίων εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ὃν δῆμος νεωτερισμὸν
ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι φυλαττόμενος. λέγεται, κατ'
ἐκεῖνον τὸν χρόνον οἰκοδομεῖσθαι τὸν ναὸν, τὰς μὲν ἡμέρας
ὐκ ὕειν, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ, μόνας τὰς ὄμβρους ὡς μὴ κωλύ-
ειν τὸ ἔργον. ἔστιν τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδω-
καν, οὐδὲ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπόθεσι τὰς
ἐμφανείας ἔχει. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξωκοδομή-
θη τε τὸν τρόπον.

TADE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Οι τρόπον ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ἀπὸ Ῥώμης ἐπανέρχονται πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς συλλώμη καὶ Φερώρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ τοῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο. Κεφ. αὶ
Ως γυναῖκας δὲς τοῖς παῖσὶ ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.
Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸ βόσπορον. Κεφ. γ.
Ἔντευξις τῶν ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντος ἡρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ.
Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ἐπανέρχεται. Κεφ. ε.
Ως ἐταπεινώθη τὸ παῖς τοῦ οἰκείαν ἡρώδη, πρεσβυτέρων μὲν, ἀντιπάτρου τοῦ πρεσβυτέρου υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τοῦ παῖς ἀλέξανδρου φερόντων τὴν ὕβριν. Κεφ. ς.
Ως ἀντιπάτρου διαβεβλήσονται ἐν ῥώμῃ, τοὺς παῖς ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ἐπὶ καίσαρος αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.
Ἀλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.
Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης ἐπὶ καισαρείας κτίσῃ. Κεφ. θ.
Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρλίνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα παῖς ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς καῖσαρ καὶ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν παῖς πόλεσιν. ι.
Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ δαβίδου τάφου. Κεφ. ια.
Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.
Ἀπόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τῶν τραχώνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ.
Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.
Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἀράψ ἐπὶ καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε.
Διαβολαὶ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ις.
Ως καίσαρος ἔξεσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ τῷ τῷ σωεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θάνατον τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ.

HÆC IN DECIMOSEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reversi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.
Qvomodo Herodes uxores filiis suis dederit, & ad Agrippam navigarit. Cap. II.
Herodes rursus ad Agrippam navigat Bosphorum petens. Cap. III.
Jonici Judæi Gentiles apud Agrippam, præsente Herode, accusant. Cap. IV.
Agrippa privilegia Judæis concessa confirmat, Herodes vero in Judæam revertitur. Cap. V.
Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus evehit, & filii Mariamnes contumeliam graviter ferunt. Cap. VI.
Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.
Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.
Herodes qvinqvennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio adversus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad civitates. Cap. X.
Herodes opus habens pecunia sepulchrum Davidis subiit. Cap. XI.
Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.
Trachonitarum defectio. Cap. XIII.
Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.
Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.
Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.
Concessa Herodi a Cæsare in filios potestate, accusantur a patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEXTUS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reversi, Salomes ac Pheroræ, calumniis appetuntur.

INter cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam privatas injurias tam in urbe quam in agris compescere, novam legem tulit prioribus dissimilem, qvam ipse sanciit, ut perfossores parietum liceret vendere in servitutem extra regni terminos: qvod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, qvam ad dissolutionem patriarum consvetudinum. Servire enim apud exteros, & diversam vivendi rationem habentes, & cogi ad faciendum, quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quam ipsos convictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod si non sit solvendo, vendi, non tamen exteris, nec in servitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, novam illam legem iniqvam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quam regium sapere, non sine contemptu inveterati jam moris publici: traducebaturqve hoc nomine rex omnium criminationibus invidiosissimis. Per idem tempus navigavit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad invisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissime tractato filios reducendos domum reddidit, satis jã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reversi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, qvod essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Moverunt hæc ad invidiam Salomen sororem regis cæterosq;, quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, qvum viderent non defore ultores materni interitus. Hinc igitur occasione

A

Κεφάλαιον ά.

Ον τρόπον ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ἀπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερώρας τὸν κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπαιδαγώγει βασιλεὺς τοὺς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναιρῶν, τόν τε τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἁμαρτάνοντα νόμον ἀδὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, οὐ αὐτὸς ἐβεβαίου, τοὺς τειχωρύχους ἀποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ οὐ κατὰ τὴν τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν προὔφερον τῶν πατρίων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχουσιν δίαιταν καὶ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα προστάττουσιν ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν οὖσι, καὶ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτοντα, οὐκ ἔχοντα δὲ πιπράσκεσθαι μὲν, ἀλλ' ἄτιμον τοῖς ἀλλοφύλοις, ἕως τε ἐλευθερωθῇ τὸν δικαίαν ἐνιαυτὸν ἐργαζόμενον. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαίτιον. τὸ δὲ ὥσπερ ὠφελήθη τότε χαλεπῶς καὶ παράνομον ἡγεμόνος τινὸς κόλασιν, ὑφ' ἡδονῆς ἐδόκει μέρος, ἀ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως θέναι τιμωρίαν γενόμενον. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ κοινοῦ τρόπου γνώρισμα, μέρος τῶν διαβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς δυσνοίας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καιρίαν τι συμπεσοῦσαν ὁρμηθείς, καὶ θεασόμενος τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντας. καίτοι ἦν τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς ἰταλίας, σπουδὴ πᾶσι τὰ μειράκια τῶν ὅλων οὖσι, καὶ σεβάσμιοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει τῆς αὐτοῖς ψυχῆς κοσμούμενοι, καὶ βασιλικῶς καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐκ ἀποδέοντες. ἠσπάζοντό τε εὐθὺς ἐδέκοων, σαλώμη τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μεγάμμαν τῶν διαβολῶν κατηγωνισμένοις. ἅτε γὰρ ὤοντο δυνασεύειν, εἰ μὴ δίκην δώσειεν τὸν εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ἀθανομηθέντων. τὴν αὐτὴν οὖν

τοῦτον

ταύτῃ ζωθήσειν δέος, εἰς τ κατ' ἐκείνων διαβολὴν μεπίφερον. λογοποιοῦντες δ καθ' ἡδονὰς σωθῆναι τῷ πατρὶ, διὰ τ μητρὸς ἠνάγκασεν, ὡς μὴ ἧσσον ἂν δοκεῖν δεῖν τὸν σωθῆναι τῷ τ πικρὸς φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακοῦν ἐδύναντο, κ τ διὰ οἰκείας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ἀδὲ γὰρ ὡς αὐτὸν ἀντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκορπίζοντες τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν ὡς ἡρώδειον ἀναφερομένων ῥᾳδίως καταποικιάζεται μῖσος ἐπ' αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes, parum jucundam eis esse patris consvetudinem, memoria supplicii de genitrice sumpti, quasi aversantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odii, & hac una via expugnare se posse & abolere paternam benevolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, qvibus tandem ad illum perlatis, facile divinabant exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον Γ'.

Ως γυναῖκας δὺς τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσε.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo conjuges.

ΕΝ μὴν τοῦ τότε πάσης εὐσεβείας καὶ διαβολῆς μείζονι χρόνῳ ὁ βασιλεὺς τῇ ἔτ νεωτερικῇ φιλοστοργίᾳ, κ τιμῆς ἧς ἔδωκε μεδίδου, κ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν· ἀριστοβούλῳ μὲν τ συμπάντων θυγατέρα Βερνίκην, ἀλεξάνδρῳ δὲ τ ἀρχελάου τ καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ τ μάρκον ἀγρίππαν ἐπὶ γῆς καταπεπλωκέναι πάλιν ἐκ τ ἰταλίας εἰς τ ἀσίαν, ἐπιχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τ βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, κ τυχεῖν ὧν ἔδει ὡς ἀνδρὸς ξένου, κ φίλου. καὶ κεῖνος μὲν εἶχας λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. ἡρώδης δὲ οὐδὲν θρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, κ μετ' αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνύς, πᾶσαν ἀπόλαυσιν ἀμίτης, κ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ κ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ σεβαστῇ, κ καισαρείᾳ τῇ τ λιμένα τ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ ν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλοῖς δαπάνοις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειον κ ἡρώδιον, κ τ ὑρκανίαν. ἦγεν δ κ εἰς τ πόλιν τ ἱεροσολυμιτῶν, ὑποδεχομένων τε δ δημω παντὸς ἐν ἑορτώδει θολῇ, κ δεχομένῳ τ ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγρίππας δ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβαν κατέθυσεν, εἰσία δ τ δῆμον ἀδένος τ μεγίστων πληθὴ λιπαρῶς. αὐτὸς δ ὅσον ἐπὶ τῷ καθ' ἡδονὴν κ ἐν πόλεσιν ἐπιμένας ἡμέρας πλείστας ἀμφὶ τ χειμῶν ἠπείγετο. τ δὲ πλοῦν ἐπιβαίνοντος δ χειμὼν, ἐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τ ἰωνίαν. ἐκεῖνον μὲν οὖν ἀπέπλη, πολλοῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος ἡρώδου, κ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπισημοτάτους.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans, in eo, quo par erat, honore illos habuit, & quod jam essent adulti, uxores eis conjunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito, quod Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo invitavit eum in regnum suum, ut venire dignaretur ad amicum & hospitem: qvo impetrato, nihil prætermisit, quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis urbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsariensem portum, & in extructis a se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In urbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festivo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem, Deo hecatombe immolata, populo epulum præbuit: & quamvis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnavigavit in Joniam, una cum amicis maximis honoratus muneribus.

Κεφάλαιον Δ'.

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τ ἀγρίππαν.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam navigat.

Ο δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, εαρ ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τ ἐς βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρεσκευασμένον. καὶ πλεύσας ἀμισόδε, κἀκῶ παρέσχεν πρὸς λέσβον, οἷς μὲν ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν ἀγρίππαν. ἐκεῖ δ αὐτὸν ἀπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον ἐξαίφνης τ ἀναγωγὴν τ νηῶν. ὁ δ' ἐπιδιέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλοὺς μὲν τ παρόντων αὐτῷ δεξιώμενος ἀνελάμβανεν βασιλικῆς δωρεᾶς. αὐτὴς δ τῆς πόλεως ἰδὼν περιωκημένην σφαῖραν, ὡς ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν· οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα, διὰ μέγεθος κ κάλλος ἀναλῆψαι ῥᾴδιον ὡν, χρήμασι δὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ περιβλέψειν ἐδύνατο πρὸς τὸ σωτηλῆσαι δ κατασκευάσματος, ἐνεπίμπλει μὴ παρεργᾶν, ἀλλὰ ζητεῖν ἐγείρειν, ἀποκαθιστὰς τῇ πόλει

Ex autem, exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properavit, audito, qvod cum exercitu Bosphorum peteret: factaqve præter Rhodum ac Coum navigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inventurum. Sed repulsus adversis Boreæ flatibus, aliqvot diebus apud Chium hæsit: ubi & privatim multos salutatum venientes regiis honoravit muneribus: & qvum animadvertisset porticum urbis, dirutam bello Mithridatico, jacentē adhuc, qvod propter inopiam reparari non posset ad pristinā pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in ejus fabricā, qvantū abunde ad absolvendā sufficeret, hortatq, ut qvam primū veterē

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEXTUS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reversi, Salomes ac Pheroræ, calumniis appetuntur.

INter cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam privatas injurias tam in urbe quam in agris compescere, novam legem tulit prioribus dissimilem, qvam ipse sanciit, ut perfossores parietum liceret vendere in servitutem extra regni terminos: qvod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, qvam ad dissolutionem patriarum consvetudinum. Servire enim apud exteros, & diversam vivendi rationem habentes, & cogi ad faciendum, quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quam ipsos convictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod si non sit solvendo, vendi, non tamen exteris, nec in servitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, novam illam legem iniqvam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quam regium sapere, non sine contemptu inveterati jam moris publici: traducebaturqve hoc nomine rex omnium criminationibus invidiosissimis. Per idem tempus navigavit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad invisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissime tractato filios reducendos domum reddidit, satis jã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reversi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, qvod essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Moverunt hæc ad invidiam Salomen sororem regis cæterosq;, quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, qvum viderent non defore ultores materni interitus. Hinc igitur occasione

A

Κεφάλαιον ά.

Οτι τρόπον ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ἀπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερώρας τοῦτον κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἐξεῦρον.

ΕΝ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπιστάκως ὁ βασιλεὺς τὰς καθ' ἕκαστον ἀδικίας ἀνέστειλε, τόν τε πόλιν καὶ τὴν χώραν ἁμαρτάνοντα κολάζων, τίθησιν νόμον οὐδὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίωσε, τοὺς τειχωρύχους ἀποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὑπὲρ οὗ οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τοῦ παθόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν ἐφείχετο τῶν πατρῴων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῦ ἔχουσιν διαπρᾶσαι καὶ ζῶν δουλεύειν, καὶ βιαίοις πάνυ ὅσοις ἀναγκάζειν ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν οὗ, καὶ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτειν, οὐκ ἔχοντα δὲ πιπράσκεσθαι μὲν, ἀλλ' ἄτιμον τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐλεύθερον δὲ ὡς τὸ διανεκὴ τὴν ἐλευθερίαν ἀπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαπίνης. τὸ δὲ ὥσπερ ὠφέλιμον τοῦτο καλεῖσθαι οὐ παράνομον ἡγεῖτο τοῦ κόλασιν, ὑπόφαινιας ἐδόκει μέρος, ἀ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰ καινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τοῦ τιμωρίαν νεωτερικόν. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ καινοῦ τρόπου νόμιμα, μέρος τῶν Ἀσβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτὸ δυσνοίας. ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὰ εἰς τοὺς ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καισαρεί τε σωτυχῶν ὁρμηθεὶς, καὶ θεασόμενος τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντας. καῖσαρ δὲ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τοὺς οἰκείους. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς ἰταλίας, σπουδὴ πᾶσι τὰ μειράκια, τὸ ὅχλων ἅπαν, καὶ θεσπόποι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει τῆς πρὸς αὐτοὺς ψυχῆς κοσμούμενοι, καὶ βασιλικὸν τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐκ ἀποδέοντες. ἦσφρονοί τε εὐθὺς ἐδόκουν, σαλώμη τε τῇ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ πᾶς μᾶλλον τὸν Ἀσβολᾶς κατηγωνισμένοις. ἔτω δὲ ὤοντο δυναστεύειν, εἰ μὴ δίκην δώσειεν τοῦ εἰς τοὺς μητέρα τοὺς ἐκείνων ὡδικημένων. τοὺς αὐτοὺς οὖν

παύτην

ταὐτὸν ἐπιφέρειν δόξαν, εἰς τὸ κατ' ἐκείνων ἀφορμὴν μετενεγκεῖν. λογοποιοῦντες καθ' ἡδονὰς συνεῖναι τοῖς πατράσι, λέγοντες μητρὸς ἥκιστα, ὡς μὴ ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὑπὸ τὸν συνεῖναι τοῖς τεκούσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακοήθει ἐδύναντο, καὶ τὴν οἰκείαν ἣν εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφανεῖν. ἀδεὲς γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλήθει ἐκκορπίζοντες τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην ἀναφερομένων ταχὺ καταποικάζεται μῖσος ἐπὶ αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes, parum jucundam eis esse patris consvetudinem, memoria supplicii de genitrice sumpti, quasi aversantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odii, & hac una via expugnare se posse & abolere paternam benevolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, qvibus tandem ad illum perlatis, facile divinabant exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον Γ'.

Ὡς γυναῖκας δὺς τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης πρὸς ἀρχέπαον ἐξέπλευσε.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo conjuges.

ΕΝ μέντοι τῷ τότε πάσης εὐσεβείας καὶ Ἀλκιβιάδης μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ ἐς γεγηκέναι φιλοστοργίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μεταδιδοὺς, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐξεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν συλλώμης θυγατέρα Βερνίκιδα, ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν τοῦ χελαΐου καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ τὸ μάρκου ἀρχέπαον ἐπύθετο καταπεπλωκέναι πάλιν ἐκ τῆς ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπιχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἴς τε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει φίλῳ ἀνδρὸς ξένου, καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εὐθὺς λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἡρῴδης δὲ οὐδὲν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνὺς, πᾶσαν ἀπόλαυσιν ἀφίστης, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ σεβαστῇ, καὶ ἡμισαρείᾳ πρὸς τὴν λιμένα τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ ταῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλοῖς δαπάνοις ἐξῳκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειον καὶ ἡρῴδιον, καὶ τὴν ὑρκανίαν. ἦγεν δὲ καὶ εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὑποδεχομένων τε ἅπαντων αὐτὸν ἐν ἑορτώδει στολῇ, καὶ δεχομένων τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀρχέπαος δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβαν κατέθυσεν, εἰστία δὲ τὸν δῆμον ὅσους τε μεγίστων πληθος λιπόμενος. αὐτὸς δὲ ὅσον ὅπως τοῦ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἀφέτο χρόνου ἤπειγε. τὸ γὰρ πλοῦν ὑποβαίνοντος ἤδη χειμῶνος, ἐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζόμενος πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλοῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκὼς ἡρῴδης, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ὑποπεμπτῆρας.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans, in eo, quo par erat, honore illos habuit, & quod jam essent adulti, uxores eis conjunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito, quod Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo invitavit eum in regnum suum, ut venire dignaretur ad amicum & hospitem: qvo impetrato, nihil prætermisit, quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis urbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis a se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In urbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festivo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem, Deo hecatombe immolata, populo epulum præbuit: & quamvis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnavigavit in Joniam, una cum amicis maximis honoratus muneribus.

Κεφάλαιον Δ'.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν ἀρχέπαον.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam navigat.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, εὐθὺς ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τὸν εἰς βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν προηρημένον. καὶ πλεύσας Ἀλικάρνασσον, καὶ κῶ προσέσχεν πρὸς λέσβον, οἷς μὲν ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν ἀρχέπαον. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ἀπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον ἐναντίον τὸν ἀναγωγήν τῶν νηῶν. ὁ δὲ διέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀνελάμβανεν βασιλικῆς δωρεᾶς. αὐτὸς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν περιωκυῖαν σφᾶς, διὰ τὸν μιθριδατικὸν πόλεμον καθαιρεθεῖσαν μὲν οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀνασῆναι ῥᾴδιον διὰ, χρήματος δὲς ὅσου μὴ μόνον ἐπαρκέσαι, ἀλλὰ καὶ περιβαλεῖν ἐθύμασε πρὸς τὸν συμπλήσαι δὲ κατασκευάσματος, ἐνετείλετο μὴ ἀφειδεῖν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ἀποκαθιστὰς τῇ πόλει

Ex autem, exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properavit, audito, qvod cum exercitu Bosphorum peteret: factaqve præter Rhodum ac Coum navigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inventurum. Sed repulsus adversis Boreæ flatibus, aliqvot diebus apud Chium hæsit: ubi & privatim multos salutatum venientes regiis honoravit muneribus: & qvum animadvertisset porticum urbis, dirutam bello Mithridatico, jacentē adhuc, qvod propter inopiam reparari non posset ad pristinā pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in ejus fabricā, qvantū abunde ad absolvendā sufficeret, hortatq, ut qvam primū veterē

ornatum urbi redderent. Mutato deinde vento, primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, ut audivit, Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos provectum, quanta potuit, contentione secutus, apud Sinopen Ponticam urbem eum offendit, ex inspertato visus cum classe appellere: fuitqve gratissimus ejus adventus, & singulari affectu se invicem complexi sunt: qvod evidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem, intermissis propriis negotiis, præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indivisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat, qvum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æqvo & in difficilibus propter benevolentiam, & in jucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reverti navigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac majorem Phrygiam terrestri itinere pervenerunt Ephesum: & inde rursum Samum trajecerunt navibus. Toto autem eo itinere fere per singulas civitates in multis Herodi gratificatus est, ad ejus preces multorum subveniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adjuvare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verum etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cumqve etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea, qvæ neminem læderent, non leve erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primum enim iratum Ilienſibus reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persolvit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunqve in re singulis opus esset, affuit.

τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς γὰρ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ὠφθη κομισθείς, ὡς ἤκουσεν ἔτος κυανέων ἤδη πεπλοκέναι τὰ ἀχέπασαν, μετὰ σπουδὴν ὡς ἐνῆν. καὶ ὡς εἰς σινώπην τὴν ἐν τῷ πόντῳ κατέλαβεν, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶ προσπλέων. ἀσμένως γὰρ ἐφάνη, πολλά τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν ἐληφέναι δοκοῦντος, δύνοίας καὶ φιλοτιμίας τὰς εἰς τὰ αὐτὸν ἀχέπασα, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος δὲ βασιλέως, οὐκ ἀποληφθέντος τῆς σκέψεως χρείας, ἵν' μὴ δὲ καταλιπεῖν δέχηται καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προσφιλοτιμεῖσθαι ἔδοτο. πᾶν γοῦν ἵν' αὐτῷ καὶ τὴν σπατιὰν ἠρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς καὶ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ πᾶσι ἀνέστησιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ἐχληρῶν μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ εὐνοίαν, ἡδέων δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ πιμελοῦς. ὡς δ' αὐτοῖς κατέσχασο καὶ τὰ περὶ τὸν τοῦ, ὧν ἕνεκεν ἀχέπασας ἐστάλη, τοῦ ἀναχωμιδίου οὐκέτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλόσιν. ἀλλὰ διαμεψάμενοι τοῦ τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν διὰ τῆς μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαχοῦ μὲν οὖν κατ' ἑκάστην πόλιν διέργασίαν τοῦ βασιλέως καὶ τὰς χρείας τῶν συντυχανόντων ἐχήμοντο. καὶ δὲ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἢ δεξιώσεως, ἃ παρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τὰ παρ' ἀχέπασα τινῶν ἀπιζητουμένων μεσίτης ἦν, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀντυχήσαι τὰς δεομένους. ὄντος δὲ καὶ κεῖνα χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, ὡς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλημα ὅτι μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖστον ἡ τοῦ βασιλέως ἐπίσκοπη, ὡς τρέπουσα ὡς τὰς εὐεργεσίας καὶ βεβαιοῦντα τὸ ἀχέπασαν. ἱλεῦσι μὲν δὲ αὐτὸν διήλαζεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν δὲ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τὰ εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὁδὸν ἑκάστοις παρέσχετο.

CAP. IV.

Jonici, Judæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere privilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Joniam, præsto fuit magna multitudo Judæorum, ejus regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatem, qvesti sunt de indigenarum injuriis, quod nec legibus suis eos vivere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentqve se ad expeditiones & munia publica convertendamq; in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos privilegia. Has qverelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis uno ex amicorum cohorte, Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliqvot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit: Omnibus qvidem, qui aliqvam injuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum majorum opem incumbit necessitas: nobis vero etiam

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντυξις τῶν ἰωνίων ἰουδαίων ἀχέπασα, ὡς ὧν ἠτιῶντο ἕλληνας.

ΤΟ τε πρὸς τοὺς ἰωνίαν αὐτῶν γνωμένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ὤκει προσῆν, καιρὸν καὶ παρρησίας ἐπλημμυρηκότες. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν εὐθυνομένων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τοῖς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιροῦντο, στρατιῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφειδήσαν αἱ ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων, καὶ τὰς οἰκείας ζῆν νόμους. ταῦτα καταβοώντων, παρεσκευάσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὰ ἀχέπασαν αὐτῶν διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. ὃ δὲ ἀχέπασα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ σωφρονοῦντας ποιησαμένου, κατάρξας ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀχέπασα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγονόσι, ἀνάγκη καταφεύγειν δὲ τοὺς ἀφελέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους, τοῖς δὲ νῦν ἐντυγ-

ἐντυγχάνουσιν καὶ παῤῥησίᾳ. τυχόντες γὰρ πρότερον οἵας A impetrandi, quæ petimus, adest fiducia. Neqve
ἠυξάμεθα πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι' enim aliud postulamus, quam qvod jam ante
ὑμῶν αἰτοῦντες τὰ δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες vestra beneficentia concessum est: quodqve hi
μὲν αὐτοὺς ὑφ' ὑμῶν, οἷς μόνοις δίδοναι δυνάμεις, nobis adimere conantur, qui æqve ac nos vestro
ἀφαιρεῖσθαι δ' οὐκ ἀδενὸς κρείττονος, ἀλλ' ἐξ ἴσου subjecti sunt imperio: Atqvi si magnum est ve-
ἔχειν αὐτῆς δεχομένους ὁμοίως ὑμῶν ἐσμεν. καὶ τοίνυν strum beneficium, digni sumus, qui id retinea-
εἰ μεγάλων ἠξιώθημεν, σμικρὸν ἐστὶ τὸ τετυχηκότων, ὅτι mus, hoc ipso quod nos dignos eo judicastis; si
πρότερον παρέσχον αὐτὸς αἰτίας, εἰ μικρῶν αἰσχρὸν parvum, turpe fuerit, ne parva quidem vos pos-
μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τὰς δεδωκότας. οἵγε μὲν ἐμ- fe concedere. Quamobrem satis apparet nobis
πόδων ὄντες καὶ πρὸς ἐπήρειαν ῥεψήμενοι ἰδιώσεσι, εὔ- B illatam injuriam ad vos qvoqve pertinere, quo-
δηλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τὰς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν rum isti & judicia contemnere non verentur, &
ἀγαθὰς, εἰς οἷ κράτιστοι ἐμαυτοῦ πρόσθεν ἐν τοῖς καὶ τοιαῦτα gratiam irritam reddere. Qvod si ipsos aliqvis
δεδοκέναι, καὶ τὰς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν interroget, malintne vita carere, an patriis insti-
ἀβεβαίους αἰτιῶσι ῥᾳδίως. εἴ τις αὐτὰς ἔροιτο δύο τούτων tutis, pompis, sacrificiis, festivitatibus, qvibus
ἕτερον ἑλέσθαι ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια honores deorum suorum concelebrant? sat scio
ἐᾷ, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζο- qvidvis potius passuros, qvam divelli a patriis
μένοις προσάγουσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρή- ritibus. Nam & bella pro religionibus vindican-
σονται παθεῖν, ἢ καταλῦσαί τι τῶν πατρίων. καὶ τοὺς C dis sæpenumero suscipiuntur, & hujus (qva per
πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι vos fruimur) tranqvillitatis ac felicitatis hoc ma-
μὴ ῥᾳθυμίαν αὐτοῖς, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, λύειν νῦν τὸ ximum habetur præmium, qvod cuiqve licet
συμπᾶν τῶν ἀνθρώπων ἦθος. διὰ μὲν οὖν ταῦτα μετεξέ- suo more vivere, & pietatem colere. Qvod igi-
μοι, τοῖς ἐξεῖναι καὶ χωρὶς ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμᾶσιν ἄ- tur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre
γειν, καὶ διαζῆν. ὅτῳ μὲν οὖν σὺν ἂν αὐτοῖς παθεῖν ἑλό- conantur: qvasi vero non perinde sit, vel tuam
μενοι διάζουσι δρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ ἐκ ὁμοίως ἀ- vel alienam pietatem impedire ac lædere. Qvin
νεβάντες; εἴ τι τῶν οἰκείων ἐκ θεοῖς ἔστιν ἀμελεῖν, εἴτε τὰ & aliud consideremus. Estne ulla gens aut civi-
οἰκεῖα ποιεῖν ἀνοσίως καταλύσαντι. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκο- D tas aut populus, qvi non summam suæ felicitatis
πῶμεν. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώ- in vestro principatu & Romana potentia collo-
πων, οἷς ἐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ παρουσία τῆς ὑ- cet? estne, qvi vestram gratiam velit esse irritã?
μετέρας ἀρχῆς, & τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' Nemo sane, qvi modo sapiat. Nemo enim est,
ἂν τις ἀκύρους τὰς ὑπερβολὰς εἶναι χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ cujus id vel privatim vel publice non referat.
μανήσεται. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν Atqvi ifti dum vestra nobis beneficia conantur
ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὴν οἵ τινες ὢν ὑμεῖς ἐδότε ῥᾳδιουρ- auferre, ne sibi qvidem ipsis ullum jus salvum
γοῦμεν, βέβαιον οὐδ' αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν relinqvunt eorum, qvæ vestra benignitas con-
ὑπολείπομεν. καί τοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ με- cessit, qvæ tamen sunt inæstimabilia. Qvale enim
τρῆσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν πᾶσιν βα- E vel illud est, qvod qvum multæ aliæ gentes regi-
σιλείαν, καὶ τὴν νῦν ἐρχομένην πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαι- bus pareant, hi sub tutela Romanorum princi-
μονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἐπὶ κεῖ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι pum in libertate felicissimam vitam exigunt?
δέλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φανῆναι. τὰ δ' ἡμέτερα, & Nostræ autem res, etiamsi nemo sit molestus, nul-
λαμπρῶς πεπτώκοντα, σκότος ἐστὶν ἐπιφῆναι. διὰ ὑμᾶς γὰρ lam tamen merentur invidiam. Cætera enim
& ἐν πάντων εὐτυχοῦμεν, καὶ τοῦτο μόνον μετέχειν ἠ- communi cum reliqvis vestris subditis felicitate
ξιώσαμεν ἀκωλύτως τὴν πατρίων εὐσέβειαν διαφυ- fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi ut
λάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δίζειν σκοτεινὸν ἐπιφθονον, καὶ liceat patriam pietatem colere: qvod nec per
πρὸς τοὺς συγχωροῦντας ἔναγες. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει F seipsum est invidendum, & permittentibus et-
τιμῶμεν, χαίρειν τοῖς ἐπιτρέπουσιν τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν iam conducibile. Nam Deus & cultores suos
ἡμετέρων, ἀπανθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν, εὐσεβῆ δὲ πάν- semper amat, & eos, qvi talem cultum non pro-
τως, καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωπλισμένα. καὶ hibent. Qvid enim est in nostris ritibus, qvo
ἔτ' ἀποκρυπτόμεθα τὰ ῥᾳδιουργήματα, οἷς χρώμε- qvisqvam merito offendi debeat? imo qvid non
θα πρὸς τὸν βίον πονηρίαισιν τῆς εὐσεβείας, καὶ τῶν ἀν- conjunctum cum omni pietate ac justitia? Neqve
θρωπίνων ἐπιτηδευμάτων, τὴν τε ἑβδόμην τῶν ἡμερῶν enim celamus præcepta vitæ, qvæ sequimur, aut
ἀνιέμεθα τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, με- studia qvæ exercemus: sed septimo qvoqve die
λέτην ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, & τούτων ἀξιούντες εἶναι ὧν G ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscendis
ἐκ ἁμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις καὶ legibus operam damus, judicantes hanc disci-
καθ' αὑτὰ τὰ ἔθη, πολλοῦ δ' ἡμῖν κἂν μὴ πᾶσιν δοκεῖ, plinam plurimum conferre corrigendis mori-
ὡς αὐτῶν καὶ τῇ θεῷ νῦν τιμῇ τὸ δυσκαθαίρετον εἶναι τοῖς bus. Hi ritus nostri cum per se qvoqve, in dis-
ἐσθῶς παρειληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς qvisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra qvam multi opi-
ἀφαιρεῖν κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν & τῷ θεῷ συμ- nantur, confecrati sunt: ut non possit non esse
φερόμενα ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, & φανερῶς ἱεροσυ- religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt in-
λοῦντες, τέλη δ' ἐπιθέντες, & τὰς ἑορτὰς ἀγούσας ἐπιδικασή- juriæ, qvas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatã
pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantum in religionis noſtræ contumeliam, qvam ipſi ſciunt immerito ſe injuſtis atqve illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & benevolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has injurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus, ut a nobis prohibeas, utqve in poſterum quoque detur noſtris vivere moribus, quemadmodum antea, nec adverſariis plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non ſolum juſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodieqve leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atq; benevolentiam, & alioqui ſacroſancta, etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed ferme omnibus mortalibus, adeo nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, ut ea potius indies præter omnem ſpem reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vane jactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter, qui tibi aſſidet. quod enim ille benevolentiæ aut officii genus familiæ veſtræ non exhibuit? ubi fides ejus deſiderata eſt? quod non in honorem veſtrũ excogitavit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet, nos quoque nonnihil gratiæ pro hujus meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris hujus Antipatri fortitudo, qui bello, quod Cæſar in Ægypto geſſit cum duobus millibus militum auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, ut tam terreſtribus quam navalibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare, quantum tunc rebus ejus momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus eſt: cum potius a principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus a populo Romano honores & jus civitatis impetravit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & a te confirmationem ejus petere: a quo vel novam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: qvandoqvidem & a Judæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibusve votis illum honoraveris: utq; populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Judæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quam ut, quæ ipſi conceſſiſtis Judæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia nõ de jure contendebatur apud judices, ſed ſupplicatio tantum offerebatur injuriam deprecans.

A ελα, Ϛ πραγματείας ἄλλας, οὐ χ̃ χρείαν τ̃ συναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, ὃν καὶ σωίσασιν ἡμῖν, μῖσ⊙ ϗ δίκαιον ϗδ' αἰτιῶσιον αὐτ̃ῖς πεποῆτες· ἡ γὰ ὑμέτερα κ̃ πάντων ἀρχὴ ῥωμὴν μίαν, τὸν μὲν εὔνοιαν ἐνεργὸν, τὸν δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τ̃ῖς τοιῶτον ἀντ' ἐκείνω πεφαυρισμένοις. παῦτ' οὖν ἀξιῶμεν ὦ μέγιστε ἀρχόντων, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθ̃ μηδὲ κωλύεσθ̃ τ̃ῖς ἔθεσι χρ̃ῆσθ̃ τ̃ῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τ̃ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιάζομεθα τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ κ̃ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι, καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τ̃ῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπετωλίῳ κειμένας δέλτους, ἐφ' ἑκάστου ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μ̃ πρ̃ῶτον ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία δ' ἂν εἰ μηδενὸς παρ̃ῆν ⊙ ἕκαστος ἐχαρίσασθε. ϗδὲν γὰ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξατε, μείζω δ' τῶν ἐλπισθέντων πρ̃οθέντες, ἐνεργετεῖτε τὸ κρατεῖν. καὶ δυνάμεθ' ἄν τις ἐπεξιὼν τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν ἔχουσιν, ἀπ̃ειλημμένον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέν τι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντ⊙ ἑαυτὸς ὑπιδείκνυμι, ἐρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὸ πρότερον σιωπ̃ήσασιν τὸν βασιλεύοντα νυνὶ ἡμῶν, καὶ σοὶ πρ̃οσκαθεζόμενον εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον πρ̃οσκατέπλευσε; ποία δ' πίστις ἐνδεὴς ἐστιν; τὶς δ' οὐ νενόητα τιμή; ποῖα δ' χρεία μὴ εἰς πρ̃ῶτον ὁρᾶ; τὶ δὲ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῶν εἰς τοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν εἶναι. δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν πατρὸς, ἀντιπάτρου πρ̃οσκαλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς αὐτ̃ῷ Καίσαρι ἐσοβεθέντι ⊙ ἡμίσαρ⊙ χιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, οὐτ' ἐν τ̃ῖς κ̃ γλῶ ἀγῶσιν, οὔθ' ὅτε νεῶν ἐφεδρεύτερ⊙ ἐξητάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσον ἐκεῖνοι παρέσχον ῥοπὴν τῷ τότε κ̃μῶ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρ⊙ ἠξιώθησαν; ἄνωθεν δέον ὑπομνῆσαι τῶν ὁπισθόλων, ἃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς Ϛ πολιτείαν ἐλάβεν ἀντίπατρ⊙. ἐρκέσει δ' ταῦτα τεκμήρια δ' καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ ϗδὲν σᾶ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτεῖν, παρ' οὗ καὶ πρότερον μὴ δοθείσης λῦ ἐλπίσαι, τὸν δ' βασιλέως πρὸς ὑμᾶς ἀφίξεσιν ἢ τὸν ὑμέτερον πρὸς αὐτὸν ἐρῶσιν. ἀπαγγέλλεται ἢ ἡμῖν ὑπὸ τ̃ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπίδης τ̃ῆς χώρας εὐμοίρ̃ης, ὡς ἢ ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, τιμῶν αὐτὸν ὁλοτελείαις εὐχαῖς, ὡς ἢ τὸν δῆμον ἑστιάσας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνῳ ξένια πρ̃οσηκω. ταῦτα γὰ πάντα καὶ ἔθνει, καὶ πόλει πρ̃ὸς ἀνδραγαθούτων ὁπισαῦ πραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρ̃ὴ δοκεῖν, λῦ ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνει, τ̃ ἡρώδου πρ̃οξενήσας αὐτὸν ἑστίας. τούτων ὑπομνήσοντές σε, κ̃ αὐτὸ δ' παρόντ⊙ Ϛ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν πρ̃ετὸν οὐδὲν, ἃ δ' αὐτὸς δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ πρ̃οϊδεῖν ἀφαιρουμένους. τοιαῦτα ἢ δ' νικολάου διελθόντ⊙, ἐθόρυβτο μὲν οὐδεμία τ̃ ἐλλείων ἀντικατάστασις. οὐδὲ γὰ ὡς ἂν δικασηρίῳ, πρὸ τῶν πρ̃οκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντυξις ὧν ἐβιάζοντο. καὶ κείνων ἀπολογία μὲν οὐδεμία, δ' μὴ ταῦτα ποιεῖν. πρ̃όφασις ἢ ὡς τ̃ χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νυνὶ ἀδικοῖεν. οἱ ἢ

Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quod oneroſi ſibi eſſent inquilini Judæi.

οἱ δ' εὐηλγεῖς τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα πάλιν, μηδὲν λυπουμένους οἰκεῖν. A At illi & ingenuos cives se approbaverunt, & sine cujusqvam injuria patriis legibus vivere.

Κεφάλαιον. ε'.

Ὡς ἡρῴδης εἰς ἰουδαίαν κατέπλευσεν.

CAP. V.

Herodes in Judæam revertitur.

Τοιούτων οὖν ἀγρίππας βιαζομένων, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ὡς μὲν τῷ ἡρῴδῃ πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τε καὶ φιλίαν, ἐπιμελῶς εἶναι πᾶν ἑτοίμως χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν, καὶ καθ' αὑτὰ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲν ἐδέοντο πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι, παύεσθαι μὴ λυποῦντα τῷ ῥωμαίων ἀρχῇ. ἐπεὶ δὲ καὶ πρώτην εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γνώσθαι, βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρέαστα ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. ἡρῴδης δὲ πρὸς ὃς κατησπάζετο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγα χάειν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιμετολεκόμενος, καὶ καταπαζόμενος. καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τ' ἀγρίππαν προπεμπόμενος ἀνῆλθη. καταίγεται δὲ εἰς κησαρείαν, ἀπὸ πολλοῖς ὕστερον ἡμέραις πλόμασιν ἀπιτηδείων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πολὺς κἀκ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔχουσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ἅπτι τοῖς ἐντυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς οὐδενὸς προλείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀφαιρούμενός τε τὸ πέμπτον τῶν φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς δ' παρεληλυθότος ἔτους. οἱ δὲ κατὰ τὴν χάριν, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείστης ἀπήσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωφρονοῦντι τῷ βασιλεῖ. Quamobrem Agrippa, intellecto, qvod vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam, qvia æqvum postulare videantur. qvare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse, qvicqvid salvis populi Romani commodis concedi posset: nunc qvia id tantum postulent, ut, quæ prius concessa sint, rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam, ne qvis illis molestus sit amplius, juxta instituta patria viventibus. Hæc locutus dimisit conventum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto, a Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis post diebus secunda navigatione usus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi advocata in concionem tam urbana multitudine, qvam reliqvis Judæis, qvi tum forte aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Judæis per Asiam degentibus. Commemoravit deinde, qvantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, qvam ne qvid deesset subditis: & qvo magis eos exhilararet, professus est qvartam tributorum partem se remittere. Illi vero simul oratione, simulqve munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐταράσθη τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἡρῴδη, προτιμῶντι μὲν ἀντίπατρον τ' πρεσβύτατον εἶεν, χαλεπῶς δ' τ' περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τλὺ ὕβριν.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Προέβαινε δ' ἀεὶ τὰ κ' τλὺ φύσιν τῆς οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τλὺ ἔριδοσιν, ἀντιμεταλαβόσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κ' τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήκει κ' τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ὀπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς διωμόσατο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸν γεγηκότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάντοι ὠφελοῦσα τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ δ' κρατεῖν ὀρέξει, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαις μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τλὺ σαλώμαν, καὶ τὸν φερώραν, κακοηθείαις δ' τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ἀπούσης. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος δ' μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθεῖσαι, καὶ προσυνειδυῖαι προπετεῖς εἶναι τὸ τῆς ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δ' οὐ τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ κακοήθως ἐχόντων τῶν ἀφελούντων, προσελκόντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἐσεσθαι πρὸς τὸν γεγηκότα. τὸ γὰρ σὺν αἰδοῖ θαι τῆς μητρὸς ἁμαρτίας, δὴ οἷς δίκαια, παθεῖν, σκηψίλεον, ἄρχειν εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. πλὴν οὖν ἀνεπλήσθη E At illi & ingenuos cives se approbaverunt, & sine cujusqvam injuria patriis legibus vivere.

CAP. V.

Herodes in Judæam revertitur.

Qvamobrem Agrippa, intellecto, qvod vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam, qvia æqvum postulare videantur. qvare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse, qvicqvid salvis populi Romani commodis concedi posset: nunc qvia id tantum postulent, ut, quæ prius concessa sint, rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam, ne qvis illis molestus sit amplius, juxta instituta patria viventibus. Hæc locutus dimisit conventum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto, a Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis post diebus secunda navigatione usus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi advocata in concionem tam urbana multitudine, qvam reliqvis Judæis, qvi tum forte aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Judæis per Asiam degentibus. Commemoravit deinde, qvantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, qvam ne qvid deesset subditis: & qvo magis eos exhilararet, professus est qvartam tributorum partem se remittere. Illi vero simul oratione, simulqve munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanqvam hæreditario odio adolescentes prosequente, atqve ex præterito facinore, qvo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente, ne qvis supereset, qvi posset ulcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, qvod adolescentes non optime erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renovabantur, his in Salomen ac Pheroram convitia jactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus: & cum esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingva iram non dissimulant; illi contra malevole ac astute calumniis viam præstruunt, provocantes adolescentum ferociam, qvam mox erant apud patrem eorū in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necé vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, qvod nec puderet eos talis matris, & injuste interfectam contenderent. Jamq; fabula erat III.

& alii pro ſuis qvisqve facultatibus tantum vi- A
ctimarum, qvantum vix comprehendi poſſit nu-
mero, fallente veram æſtimationem earum mul-
titudine. Incidit enim in hanc celebritatem ab-
ſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, qvem
Herodes anniverſaria hilaritate ſolitus eſt cole-
re, ut hoc pacto conduplicaretur lætitia publica.
Cæterum rex inter alia templi opera etiam cry-
ptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem
ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam
impoſuit, in eum uſum ut occulte illuc poſſet
áſcendere, ſi qvid per tumultum contra regem
vellet novare populus. Fertur toto tempore,
qvo templum ſtruebatur, nunqvam interdiu
pluiſſe, noctu tantum imbribus deſcendentibus,
ne interrumperetur ædificatio: eaqve fama,
qvaſi per manus tradita ad nos pervenit a majo-
ribus: nec eſt veri abſimile, ſi qvis divinam
providentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ χεῖ δυώμενον, ὧν ἐχ οἷον τε τὸν
μὸν ἀριθμῶν. ἐκφοβῶ γὰρ τὸ δυώασθαι πρὸς ἀλή
εἰπεῖν. συνεκπεπώκῃ γὰρ τῇ πανηγύρει ἡ πρὸ
ἔργα, καὶ τῶν ἡμέρων τοῦ βασιλέως ἡ δεχῆς ὧν ἐ
ἑορταζεν, ὡς παντὸν ἐλθεῖν, καὶ πλείσμοτά τῶν
φοῖν τῶν ἑορτῶν ἡμέραν. καπασκευάσθη ὃ κα
πὴ διώρυξ τοῦ βασιλέως, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς ἀντ
μέχρι δ' ἐσω μὲν ἱερᾶς πρὸς τὸν ἀνατολικὸν θύρα
ῆς αὐτῷ καὶ πύργον καπασκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ἀφ' ὑ
γαίων εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ὁκ δ' ὅλως νεωτερ
B ὅπη τῆς βασιλεῦσι φυλατόμενον. λέγεται δὲ,
σκεῦνον τὸ καιρὸν οἰκοδομεῖσθαι δ' ναὸν, πᾶς μὲν ἡ
ὐχ ὕειν, ὁ δὲ νυκτὶ, γίνεσθαι τὰς ὄμβρους ὡς μὴ
σαι τὰ ἔργον. ἔστιν τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν π
κεν, ἀληθὲς ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπ
ἐμφανείας δ' ἦν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξω
ἦν δ' τὸν τρόπον.

τὰ τοιαῦτα λέγων ὑποτραγῴδουσι. καὶ τούτων πολυπραγμόνων πως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ ὑποψίαι τῶν μειρακίων ἀφορμὴν παρεσκευάζοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις αὐτῶν κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠτιμάζοντο, καὶ τῆς μητρὸς ἀνάκλησις, καὶ τοῦ πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ἀδίκημον ἐλέγχειν ἐπετηδεύετο. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου κηροφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὴν ἡρῴδου ἐξαγγελλόμενα, προὔβαινεν ἐπὶ μικρὰν ἀπέργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μαριαμμείοις, καὶ παραφύσσων βαλλόμενος, τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν ἀντιπάτρου παρεῖχεν. ἐπὶ τέλει δὲ ἡττηθείς, ἐπισπάσατο τὴν ἐκείνης μητέρα. καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν ἰδίᾳ συνίστη σπουδαιότερον. ἀγρίππᾳ μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἀσίας δεκαετῆ γενομένην, πλεύσαντος ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τε τοῦ ἀντιπάτρου ἐπῆγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, καίσαρι δὲ φίλον ἐσύστησεν, ὡς τε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοὺς μειρακίους.

captabant: cumqve per multas easqve inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam qvam ante occaſionem illis præbebant. nam & lacrymæ ſæpe eis prorumpebant, non ferentibus injurias ac contumelias, & matrem interdum invocabant, patremqve jam aperte ut parum æqvum amicis incuſabant. quæ omnia malitioſe ab Antipatri conjuratis obſervabantur, moxqve affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, foventes domeſticum diſſidium. Rex enim ægre hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, majoribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cujus precibus poſtremo victus, matrem ejus in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpe pro eo ſcribens, privatim hunc diligentius commendabat: & cum navigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalem adminiſtrationem Aſia deceſſurum, ſolum ex filiis Antipatrum ſecum duxit: qvem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam: ut jam viderentur omnia per hunc agi, protruſis a principatu adoleſcentibus.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἀντιπάτρου διατρίβοντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγων ὑπὸ καίσαρα αὐτοῦ κατηγόρησεν.

CAP. VII.

Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ προὐχώρησε τὰ κατὰ τοὺς ἀποδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσταλκότος ἡρῴδου, τοῖς φίλοις διάσημος ἦν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ἐυκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν ὁ πατὴρ ἔτι καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὑπηκοώτερον εἰς τοὺς ἐκ Μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ διανοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ κεῖθεν ὅτε ἀνιάσοι τι καὶ παροξυνῶν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν. προφάσιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτοῦ, τὸ δ' ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὴν ἕσουν ἐμπρήσουσαν, ἕως εἰς ὅ τι προήγαγε τὸν ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τὸ κατασκευῆς εἰς τοιοῦτον σκηνὴν πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, σκεῖ τοὺς παῖδων κατηγορεῖν ὑπὸ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον σκηνὴν πάθος, ὁ καὶ μεγέθει τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐγένετο μὲν μέχρι τῆς ἀκυλείας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπιχωρίῳ. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὑπὲρ μεγάλων οἷς ἐδόκει δυσχεῖν, παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἠπάτα δὲ τῆς ἀσπονδίας, καὶ τοῦ ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοὺς διδάσκοντες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ φθάσαντας. ὁ δὲ οὐδὲ θνήσκων ἐξαναγκάσθη μᾶλλον ἢ κρίσει φθάσασθαι τοῦ μένοντι πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ φθάσαι καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ παύσης στεροῖντο καὶ βίου ἔλαττον λόγου, εἰ μόνον ἀποκτείναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ἔτως ἀγρίαν τι καὶ μανὸν ἐντεθηκέναι τῆς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ τούτῳ τῷ ἀτυχήματι αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκασθῆναι

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Unum moleſte ferebat, qvod non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur, ne patris animus mutatus æqviorem ſe præberet erga Mariamnes filios. Hæc aſſidue cogitans, non deſiſtebat a propoſito: & abſens quoqve per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus, ſed revera ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, ut inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretqve, ne qvid peiram ageret temere, decrevit Romam navigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quo poſtqvam pervenit, non inventum ibi Cæſarem Aquileiam usqve perſecutus eſt: & cum veniſſet in colloqvium, rogaſſetq;, ut de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coram filios accuſavit inſolentiæ tentatiq; veneficii, conqverens eo proceſſiſſe illorum odia, ut per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinqvẽdi eum ſucceſſorem, qui in pietate erga patrẽ ſit conſtantior. illos vero, etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, idq; etiam cũ ſuæ vitæ periculo quærere: tam imane ac ſceleſtum odiũ inveteratum eſſe in eorum animis. Eã calamitatem diu toleratam nunc demum ſe cogi

aperire Cæsari, & aures ejus talibus inqvinare fermonibus. & quo tandem suo merito? qvave injuria? aut qvomodo eos æqvum putare, ut, quem ipsé principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, ejus non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinqvendi ejus cuicunqve, per pietatem hunc honorem promerito, ut ad hoc præmium spectantibus major fiat de pietatis officiis contentio: maxime cum, salvo naturæ jure, ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare parentis regnum, nisi qui ejusdem optet interitum, quandoqvidem vivo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum, quæ regiis liberis ab amantissimo patre præstari conveniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, conjugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis; alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et qvod maximum sit, ne post talia quidem ausa patria sepotestate in eos usum, sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex jure vel patris violati, vel regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare, rogare tamen, ne impune sit illis tantum facinus, neve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis jura omnia. Hæc crimina postqvam Herodes magna vehementia filiis objecit coram Cæsare, adolescentes, qui ne loqvente qvidem illo continere lacrymas poterant, tum vero, perorata causa, toti in fletus effusi sunt, nullius qvidem tantæ impietatis sibi conscii, gravem tamen accusatorem patrem sustinentes: qvod neqve decorum esset contra eum libere dicere, neqve tutum causam suam deserere. Qvamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi qværentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur, perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius juvenili imperitia & consternatione impedirentur: qvod tamen Cæsaris prudentiam non latuit. adeoqve omnium, qvotqvot aderant, movebant misericordiam, ut ne pater qvidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

CAP. VIII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio.

TUm juvenes ubi observaverunt & illum jam flecti & Cæsarem, cæterosqve partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes a lacrymis, alter illorum Alexander, versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est objecta diluere: Pater, qvam benevolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum judicium. Si enim aliqvid triste de nobis statuisses, nunqvam ad omnium servatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate insontes animadvertere. cæterum adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, servare volentis argumentum est. nemo enim

Κεφάλαιον ή.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον εὐμοίρως ἅπαντες, καὶ πρὸ ἐκείνου, καὶ αὐτὸς δὲ καίσαρ, καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἕκαστον, τοὺς μὲν συμπαθήσαντας, ἄπαντας δὲ συναλγήσαντας, διάτερος αὐτῶν Ἀλέξανδρος, ὑπακούσας μὲν αὐτῶν, ἐπεχείρησε διαλύσασθαι αἰτίας. καὶ πάτερ ἔφην, ἢ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δήλη, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ κρίσιν. οὐκ ἂν γὰρ εἴ τι δυσχερὲς ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τὸν πάντα σώζοντα προὐήγαγες. καὶ γὰρ ἔξεστι, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δὲ ὡς πατρὶ τοὺς οἰκειοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δὲ εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ ὅτων πολιτῶν μᾶλλον σώζοντα· εἷς γὰρ οὐδεὶς ἀπο-

ἀποκτεῖναι τινὰ προαιρούμενον εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγειν. τὸ δὲ ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ γὰρ ἂν ὑπομείναιμι ἔτι ζῆν, εἰ πιστὸν ἡδυπαθείας πατέρα πεπιστεύμεθα. καὶ μήποτε ἔστω ἐκείνῳ χεῖρον, ἀντὶ δὲ τεθνάναι μηδὲν ἀδικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδίκειν ὑποπτεύομένους. εἰ μὲν οὖν εὕροι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία μακάριον καὶ σὲ πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δ' ἔτως ἡ βασκανία κρατεῖ, πρεσβύτερος ἡμῖν ὁ νῦν ἥλιος. ὃν τί δεῖ βλέπειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλέως ἐπιθυμεῖν, ἔυκαιρον εἰς νέους αἰτίας, καὶ τὸ προσθεῖναι τὴν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἰκανὸν ἐκ τῆς πρώτης τὴν νεῶν ἀπωλίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέπων δ' εἰ μὴ καινὰ ταῦτα, καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ οὐδὲν τὸν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ αὐτῶν ὑποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶναι δ' πατρὸς ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύτην ἀσέβειαν δρκετόν. ἀπίτω δή τις ἡμῖν εἰ τετόλμηται τοιοῦτον, ὃ καὶ τὰ μὴ πρὸ πάντων ἐῶν ἦν ὑπὲρ δ' ἐργασίας λαμβάνειν; φαρμάκου δ' ἀσκοῦντι λέγχην δυνατή τις, ἢ σωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ χρήματα κ' σοῦ μεγαλύνεται; καί τι τούτων ἔκαστον ἐστ' ὅπη καὶ μὴ ἐφόμενον ἐκ βασιλέως ἐπιβάθη χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμοίως οἴκῳ ἐν βασιλείᾳ καὶ τῷ δεχθέντι λεῶ σὺ φῆς ἔπαθλον εὐσεβείας, συμβαίνει, πολλάκις αἰτίαν ψευδῆ τοῖς πονηροτάτοις ἐλπίδων, δι' ἃς ἐξ ἑνὸς μίαν ὑποτολμῶ ποιοῦν κακοηθείας. ἀδίκημα μὲν οὖν, ἀδεὴς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. πῶς γὰρ βασιλεῖ, πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκηδέσας μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι μὴ παῤῥησίας; οὐκ ἐς σε, ἔστω γὰρ ἐῶ ἀδίκων, ἀλλ' ἐς τὰς ἀεὶ ὅπη λελάληται μὴ σιωπῶντας. τίνι μητέρα τις ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. δέχῃ ἐπιθυμοῦμεν, ἧς ἔστ' ἐχόντα τὸν πατέρα; τί γὰρ θέλοντες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἃ κενοσπουδοῦμεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σε διαχειρισάμενοι κρατήσειν τῆς βασιλείας προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσιμον, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μὴ τοιοῦτον ἔργον. ἢ τῶν δεχομένων εὐσέβεια, θρησκεία δ' πάντες ἔθνους, ἰσχύειν ἂν παρεκώλυεν ὅπῃ τ' πραγμάτων, καὶ εἰς τὸν ἀγνώτατον ὑπὸ σοῦ καθοσιωθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τ' ἄλλων καταφρονήσαμεν, ἐδυνάτο τις φονεύσας, ἀπιμώρητον μένειν, ζῶντ' καίσαρ'; ὅτ' ἀσεβῆς οὕτως ἐλπίσαντες, ὅτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἤσαι κακῶς εἶχεν. εἰ δ' μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὑποβουλὰς εὑρίσκεις, τί σοι πρὸς πίστιν αὐτὰ ἔοικε τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μητὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνου, ὃ παροξύνων ἡμᾶς ἀλλὰ νυστάζειν ἐδύνατο. πλέον μὲν ὑποτοπεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὑποδέχεται τὸ μὴ γνώμην, διὸ περ ὑπὸ τῶν πάντων δεσποτῶν καίσαρι μεσιτεύοντι τ' πάρεστα καιρὸν, πῶς πρέμεθα ταύτην τ' συμφοράν, εἰ μὲν ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν ὑπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσωμεν, εἰ δ' ἔτως μὲν εὐτυχῶς. δῆλον γὰρ τ' μεγάλων κακῶν ἡ ψυχὴ αἰτία. παρούσης δ' τινὸς ἐῤῥωδίας, σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσομεν δ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ἔτως ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ δεδωκότος τοιαῦτα δ' λέγοντος, ὅπη καίσαρ ἐδὲ πρότερον

A ad fana ac templa adducit, qvem velit perdere. qvod sane causam nostram aggravat, qvi qvidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio, qvanto enim satius mori innoxios, qvam tanti sceleris suspectos vivere? Qvare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo judicio, vel evaso discrimine. Qvod si vincit calumnia, supervacaneum fuerit nos solem hunc
B cernere. qvid enim hoc, non amota suspicione, profuerit? Videtur qvidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide, obsecro, an non idem crimen in quemvis nostri similem torqveri possit. Nihil enim prohibet, quicunqve rex habeat liberos defunctæ matri
C superstites, eos in suspicionem vocare, qvasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age, proferat, qui potest, argumentum tentati facinoris, quod aliqvam fidē calumniæ valeat astruere. Potestne quisquam indicare venenum paratum, aut conjurationem cum æqvalibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cum tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Gra-
D vis enim res est dissidens inter se regia: & spes principatus, qvem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus prava ingenia perpulit. Nos certe nullius facinoris convinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures qvi possumus? Sed liberius qvasdam voces jecimus. At non in te, pater, qvod nefas esset, sed in eos, qui qvicqvid audiunt, effutiunt. Matrem aliqvis
E nostrum deflevit; at non qvia mortua sit, sed qvia etiam post mortem, a qvibus minime debuit, male audiat. Principatum affectamus, qvem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regii contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est supervacuus? Sin minus, certe sperare licet. An, te interfecto, ab his expectari posset successio, qvos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Qvid subditorum pie-
F tas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum a te instauratum templum ingredi? Qvid, si cæteros contemneremus, possetne, quicunqve interfector tuus, pœnam evadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti, neqve tam stultos, sed infortuniores forte, qvam tuis etiam rebus est conducibile. Qvod si neq;, qvod accuses, habes,
G neqve quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit? Sed illius fatum cautiores nos potius qvam irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed qvid opus est excusare, qvæ nunqvam facta sunt? Qvare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, ut si re vera de nobis suspiciones potes ponere, mi pater, vivamus quantumvis infelices. qvid enim miserius quã temere insimulari criminis gravissimi? Sin a nobis timere tibi pergis, tua pietate salva, nostramet sententia damnemur. nec n. usq; adeo chara nobis est vita, ut eam cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar, ne ante quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam fie- A πιστεύων τῷ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλ-
rus est, quod, intentis in Herodem oculis, ipsum λάθητε, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν ἡρώδην ἀπέβλεπεν ὁρῶν
quoqve permoveri animadverteret: & quot- καθ' ἑαυτὸν συγχυνόμενον. ἀγωνία τις τοῖς παροῦσιν,
qvot præsentes aderant, solicitudo cepit de ju- ἐνεπεπλώκει, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ὁ λόγος διαδοθεὶς,
venibus non sine regis invidia apud omnes au- φθόνον ἐποίει τοῦ βασιλέως. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς
licos. nam absurditas calumniæ, juvenumqve καὶ τὸ πρὸς τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ πάλιν σωμά-
in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad των ἔλεινον, ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. ἔτι γὰρ μᾶλλον ἐπῳδὴ
ferendam opem concitabat animos omnium: sed καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μὴ φρονήσεως ἀκήντησεν ἀλέ-
multo magis, postqvam tam cordate Alexander ξανδρος. ἰδὼν δὲ ἐκείνους ἐπὶ πολὺν χρῆμα, κλαίουσι
accusationi patris respondit: manentibus reis B μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γῆν νενευκόσιν. ἡ
in eodem habitu, & præmœstitia humentes ocu- δὲ ἐλπὶς ἀμείνων ἐπεφαίνετο, καὶ δόξας ἐβασίλευε,
los in terram demittentibus. Tandem alluxit ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπῳδην εὔλογα κατηρεφῆ κατεσκεύαζεν, ὡς τὸ μη-
spei nonnihil, ut videretur rex ipse excusationis δὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο.
ogere, qui sine ullis certis argumentis tam teme- καίτοι γ' μικρὸν ὕστερον, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ
re criminationem aggressus sit. Postremo Cæsar πρόῤῥω τῆς ἐπ' αὐτοῖς διαβολῆς δοκοῦσιν, αὐτίχ' ὅτι ἁ-
aliqvantisper deliberabundus, hoc ipso juvenes μαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παρασχεῖν τῷ
alioqvi insontes peccasse pronunciavit, qvod πατρὶ, ὡς μηδὲ ψεύδεσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. ἡρώ-
non tales se parenti præstitissent, ut nulla posset C δου δὲ παρεκάλει πᾶσαν εὐνοιαν ἀφελόντας, διαλ-
in eos hærere suspicio. Herodem autem roga- λάξαι τοῖς παισὶν. αὐτὸς γὰρ δίκαιον, καὶ δεῖ πιστεύειν, τὸ
vit, ut suspicari desineret, ac reconciliaretur fi- τοιοῦτον καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ. δυνατὸν γὰρ τῷ μετανοῆσαι
liis. Perinicyum enim esse, habere eum fidem ἀμφοτέροις ἀμόγως ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παρο-
talibus calumniis: & posse illos in posterum me- ξυνάντας τῷ εὐνοίᾳ, ἐν ᾧ τὸ πρόσπεσὲς ἑκάτεροι τῆς
deri offensis prioribus & redintegrare mutuum ὑποψίας ἀπολογούμενοι, σπουδῇ πολλῇ πρὸς ἀλλήλους
amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιούτοις νοήμασιν, ἔνδοσε τοῖς νεανί-
veteres utrinqve diligentius coleretur pietas. σκοις ἐκείνων γὰρ βαλομένων ὑποπεσεῖν ὅτι δεηθεὶ πρὸς
Post hanc admonitionem juvenibus innuit. D ἀναλαβὼν αὐτὸς ὁ πατὴρ δακρύσαντας, ἠσπάζετο παρ-
Qvibus jam preces parantibus, pater has non ἑκάστου ἐν μέρει πρὸς πύστιν, ὡς μηδένα τῶν συμπε-
expectans, prior flentes unum post alium com- πτυχότων, ἑλοῦ ἕτερον ἢ ἄλλον, ἀπορῆσαι γνώσεται. τό-
plectitur, compatientibus omnibus, qui aderant, τε μὲν οὖν ὀλίγα διαλεχθέντες καὶ σιωπῇ, μετ' ἀλλήλων
tam ingenuis qvam famulis. Tum igitur post a- ἀπῆσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀντίπατρος ὑποκινούμενος
ctas Cæsari gratias una discesserunt, & cum eis ἐφηδέσθαι τῇ διαλλαγῇ. ἐν δὲ τῇ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἡρώδης μὲν ἐθεράπευε καίσαρα τριακο-
Antipater, simulans se gratulari reversis in gra- σίοις ταλάντοις, ἵππους τε καὶ διακόνους πολύμορφον τῷ
tiam. Seqventibus deinde diebus Herodes ter ξωμμένων δήμῳ. καίσαρ δὲ αὖτ' ἐκ μετάλλου δὲ κυ-
centum talentis Cæsarem donavit, munera eden- E πρίων χαλκοῦ τὴν ἡμισείαν πρόσοδον καὶ τῆς ἡμισείας
tem Romæ, & congiarium dividentem populo. τὴν ὑπὲρ μέλειαν ἔδωκεν, καὶ πάλιν ξενίαις, καὶ κα-
Cæsar vicissim ei donavit dimidium redituum e τηγωγαῖς ἐτίμησεν, καὶ πρὸς τῆς βασιλείας αὖτ' τὴν
metallis Cypriis, & reliqvum dimidium procu- ἐξουσίαν ἔφηκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον
rationi ejus commisit: aliisqve hospitalibus of- καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς
ficiis honorato liberam potestatem permisit eli- εἰς πάντας διελόσθαι μόνης. σκῆπτρα δὲ ἤδη θέλοντος αὐ-
gendi successorem qvemcunqve e filiis, aut si τὸ πιεῖν, σὺν ὑπερέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βα-
mallet, distribuendi regni in singulos. qvod cum σιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὑπὲ τούτοις ἐπανήκει
ille jam pararet facere, negavit se commissurum, πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δὲ, οὐ μικρὸν
quin ille, qvam diu viveret, tam regnum haberet F μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ πρὶν τραχῶνα, ἐτέτατο οἱ
in potestate qvam filios. His ita peractis, rex rur- καταλειφθέντες φρουροὶ χρόνῳ σαθμοῦσι, πάλιν ὑπακού-
sum Judæam repetit. Qvo absente, Trachonitæ, ειν ἠνάγκασεν. ἡρώδης δὲ πολέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐ-
non parva ditionis pars, ab eo defecerant, sed o- γένετο χιλιάρχου ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νυῦ
pera ducum, qvos in regno reliqverat, perdomi- σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῶν καππαδόκων
ti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterum ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδεχόμενος φιλοφρόνως, ἡδόμενος
Herodes & filii navigantes, cum appulissent E- ὅτι τῶν παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῶν ἀλεξάνδρου, ὃς
leusam oppidum Ciliciæ, qvod Sebaste mutato ἔσχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δω-
nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem G ρεάς τε ἀντιδόσεως ἀλλήλοις, ὡς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐν τού-
Cappadocum. Is, excepto rege perhumaniter, τοις ἡρώδης, ὅτι ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ ἡμέρᾳ ἐντὸς
multū gavisus est ob reconciliatos filios, & qvod ἱερῷ, τὰ πεπραγμένα τῇ διαδημίᾳ διε-
Alexander ejus gener egregie refellisset objecta λέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ
crimina: datisq; vicissim regiis muneribus, di- πάλλα διεξιὼν ὅσα τῇ μέρος αὐτῷ πραχθέντα, συμ-
gressi sunt. Post hæc Herodes in Judæam rever- φέρειν ἡγεῖτο τῇ τὰς ἄλλας ἰδέαν, τέλος δὲ νεότησα τῶν παίδων καταστρέψε τὸν λόγον τὰς τὴν
sus, advocata in templum concione, qvid ea in αὐλὴν, τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ἐμένοιαν παρακαλῶν,
peregrinatione egisset, exposuit: denarrataqve καὶ τὰς
humanitate Cæsaris, & aliis rebus, qvas illos
qvoqve scire voluit, extremam orationem
vertit ad filios: aulicosqve & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

ἐτῶς ἡβῆς μετ' αὐτὸν ἀποδηκνύων βασιλέας ἡμέωθαι, πρεσβυτέρων μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα ἐκ τῆς ἐκ Μαριάμμης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ προφασιζόμενον, ἐν ᾧ γε καὶ χρόνῳ τὸ πρεσβυτικὸν ἀρχεῖν ἐμπειροτέραν ἔχειν, ἢ τοῖς ἄλλοις ἁπανταχοῦ ὑπηκόοις ἐλαττώμασιν ἐλαττώμενον, ἀδυνάτοις καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ μόνος ἕνα βλέπειν αὐτὸν, ἀπράγμονα ἕξειν τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὴν ἐκκλησίαν τοῖς μὲν ἀρεσκόμενος διαλεγόμενος, οἷς δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ καὶ τοῦ ἀμείνους καὶ τῶν ἐλπίδων εἰς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἀνεωτέρως ἔσεσθαι πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὸς ἡρώδης ἐπὶ καισαρείᾳ κτίσει.

ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον ἔτον, σωτηρίαν ἔλαβεν ἡ ἡμισάρεια σεβαστὴ ὠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει ὡς τέλος ἐλθόσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐκπεσόσης δὲ τῆς θεμελίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενηκοστῆς ὡς τῆς ἑκατόν. ἐν οὖν τοῖς εὐθὺς ὡς τὴν καθιερώσιν μείζων ἑορτὴ, καὶ ὡς ἔνδοξοτάτη πολυτελεστάτη. κατηγγέλκει μὲν δὴ ἀγῶνας μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις ποιεῖν ἐπιτηδευμάτων. ἀνεπιθήκει δὲ καὶ ἔτον τῶν ἀγώνων κρίσεως, καὶ πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτὸν. ὁ δ' οὕτω πόσην τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα σπουδὴν, ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο τὴν φιλοτιμίαν ἐπιδεικνύμενος. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰουλία, τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα, τελάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πολυπλήθους καὶ θεωρίαν, καὶ πρεσβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, διὰ ἃς ἐπεπόνθεισαν εὐεργεσίας, ἀπάντων ἐξεδέξατο καταγωγὰς, καὶ τροφὰς, καὶ διανοκεύσιν ἑορτῆς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς εὐφροσύνας, καὶ τὴν εἰς ἅπαν πολυτέλειαν, ὡς ἀπίστου θεάσασθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύσειεν, ἐφιλονείκει τὴν τῶν ἤδη γεγενημένων ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρώδη τῆς ἕξεως ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ συμπάσης ἀπούσης, καὶ αἰωνίου τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον εὔυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτείας ἐκλεξάς, ποταμῷ τε περιῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστου κύκλῳ μέγεθος τῶν φυτῶν περιληφότος ἄλσος. ταύτην δὲ ἀντιπάτρου πατρὸς ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ ἱεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφορον, καὶ καλλονῇ κύκλῳ. φασηλῳ τε τῷ ἀδελφῷ

nuncians filios post se regnaturos. primum Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se unum respicere, & pro rege habere, atqve domino, non obstante senectute, qvæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus qvibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites qvoqve cum suis ducibus, si se unum respiciant, felicem vitam acturos absqve ullis perturbationibus. His peroratis, dimisit concionem, quibusdam recte visus dixisse, qvibusdam secus. injecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliqvam mutationem videbantur.

CAP. IX.

Herodes qvinqvennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postqvam ædificari cœpta est, regni vero anno octavo supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in ejus dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid hujus generis in precio est tam Romæ quam apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc qvoqve certamen Cæsari, instaurandum per singula qvinqvennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione undecunq; curavit convehi, multa in hoc conferente etiam uxore Cæsaris Julia, & mittente permulta pretiosa ex Italia, ut, omnibus computatis, sumptus ad qvingenta talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes, quæ a diversis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero conviviis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat, ut posteriora quæque majorem admitationem sui facerent: fertur qve ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod major quam pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atqve Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo, qui dicitur Caphar saba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidū, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc a suo patre Antipatro denominavit Antipatrida. deinde castellū matrem suā nomine referens supra Hierichunte condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregie, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus, memoriæ illius dedicavit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa urbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum urbis munitissimum. deinde ejusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, qua itur ad septentrionalia: quo factum est, ut circumqvaqve situs ager, antea pene desertus, diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliqvam ejus beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in urbes tam Syriæ qvam Græciæ, & ubicunqve illum peregrinari contigit. plurimas enim adjuvit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi inceptа pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt, quod Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificavit, & ad compingendas naves multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis urbem ad Actium a Cæsare conditam habitantibus, majorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus urbem maximam habitantibus, secante mediam ejus longitudinem platea, hanc ipsam utroqve latere ornavit porticibus, & viam ejus subdivalem lapide polito stravit, non tam ad ornamentum urbis qvam ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adjuvit, attributis annuis reditibus, quo splendidius & sacrificia fierent, & alia, quæ ad decorandum tam freqventem conventum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in uno homine tantam diversitatem ingenii. Si enim spectemus ejus liberalitatem ac beneficentiam, qua erga omnes usus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum: e diverso, si injurias ejus & sævitiam in subditos etiam conjunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia, atq; ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego vero aliter credo, & utrumqve ab una causa profectum existimo. Eo enim, qvod honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: qvare qvod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliqvando male qværere. Deinde sciens se ob eas injurias invisum subjectis, eas offensas lenire, videbat difficile, neq; enim poterat, nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia servitutem toleraret, aut videretur velle dominationē ejus excutere, in tales impotenter sæviebat, non aliter qvam in hostes, nullo cognatorum aut amicorū discrimine, qvod

μνημεῖα. Διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦτον ἐπὶ πλεῖστον ἐτίμησεν. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ πατρίδι τὸν ἀδελφὸν Φασάηλον ἀπέβαλεν, ἐν τῇ πόλει μεγίστην ἀνέθηκε τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ πύργον, καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἐτείχισε τὸν Φασαήλιον, ὀχυρώτατον ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος ἕνεκα τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ κώμην ἐποίησε, καὶ πόλιν ἐν τῷ αὐλῶνι τῆς Ἱερειχοῦντος ἔκτισεν, ἀπόντων μὲν βοερὰν ἄνεμον, διὰ δὲ τὴν πεδινὴν χώραν ἔρημον ὄσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν τοῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων, Φασαηλίδα καὶ ταύτην καλέσας. τὰς δ' ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν τῇ πόλεσιν, ἔνθα συμφορὰ, καὶ ἐν τῇ ἑλλάδι, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ δὴ πολλὰς λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρέη μάτα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν πρόσω σκελοποίητον, ἄφθονα χορηγοῦντος δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ θαυμασιώτατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν ἔστι πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πολίσματα τὰ δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, διὰ μέσης τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτοῖς στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λιθωτὸν ὕπαυθρον ὁδὸν ξεστῷ καλλιστρέσαις, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τὸν μὲν ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα, πολυτελείας ἀποδοξότερον ὑπὸ πολυτελείας διαπρεπέστερον, τιμιώτερον ἐποίησε, χρημάτων προσόδοις καλαῖς καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐκσεμνοποίησεν τοῖς πανηγυρικοῖς. Διὸ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διηνεκῆς ἀγωνοθέτης ὢν ἐν τοῖς πλείστοις ἀνεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεζευγμένον τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποδῶμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τὸ ἐλάττον τιμηκότων ἡμῶν μὴ ὁμολογεῖν εὐεργετικωτάτην κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς ὠμότητας, καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς δεχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον τρόπου, νικηθήσεται δημοδὴ δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. ἐνθεν καὶ διάφορον ἰδεῖν καὶ μαχομένην ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γνώμην τοῦ προαιρέσιν. ἐγὼ δ' ἐξ ἑτέρου ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου πάθους ἡττημένος ἰσχυρῶς, προσῆγε μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. ταῖς δὲ δαπάναις ὑπερδυνάμιν χορηγῶν, ἠναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς ἃ εὐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, κακὸν πρὸς ἓν ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει. καὶ σωφρόνως ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἀντιφιλονείκει δὲ τοῖς δύσνοιαν αὐτοῖς εὐπρεπείας ἀφορμὴν ποιούμενος. πρὸς μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑαυτὸν ὁμολογήσας, ἢ δόξειεν εἰς τὸν ἀρχὸν τι φρονεῖν, ἀχίνανος ἑαυτοῦ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγγνῶσις, καὶ φίλους, ὥσα-

πλε-

πολεμίοις πιεωρέμων, ὃν δ' μὲν ἄλλων τιμᾶν τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου δ' πᾶσιν ὅτι μέγιστον ἔδωκε αὐτὸν λαβεῖν, ἃ τὰ γενόμενα ὑπὸ τοῦ καίσαρος ἐν ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμᾶς. οἷς γὰρ ἐπεράπδυεν τὰς κρείττονας, τούτοις καὶ αὐτὸς ἤξιοῦ πεοσπδυέσθαι, καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν, τὴν ὁμοίων ὑπεπυμίαν ἐδήλου. τόνε μὲν ἰουδαίων ἔθνη ἥλιστα ἐώντα νόμῳ θεοῦ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνήθισμα τὸ δίκαιον αὐτοῖς δ' θεὸς δόξαν ἠσκηκέναι, διόπερ οὐκ ἐᾶν αὐτὸ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὑπερδάλλεσιν, κολακεύειν δ' βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τὸν ἡρῴδην θεὸν μὲν τοὺς οἰκείους, ἐν συμβόλοις ἁμαρτίας, θεὸν δ' τοὺς ἔξω, καὶ μὴ θεοσηκότας εὐεργεσίας.

A solus vellet honorari ab omnibus. Qvam autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus, qvos ille Cæsari & Agrippæ cæterisqve ejus amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, ut qvemadmodum ipse præstantiores coleret; sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cujus rei natura esset appetentissimus. Sed Judæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, qvos necesse est majorem rationem justi & æqui habere qvam officiorum talium: quibus satis incommodum erat, qvod non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atqve hæc mihi causa videtur, cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniqvior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

B C

Κεφάλαιον ι'.
Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

CAP. X.
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Τοὺς δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἰουδαίους, ὅσους ἡ πρὸς κυρήνῃ λιβύη κατέχει σκήνωσις αἱ πόλεις, τὸ μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ᾧ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τὸν ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες τῶν τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ πρὸς τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὸ αὐτὸ ἰσοπλείαν ἐδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτυρίαν τῆς βεβαιώσεως ἔχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κραδέντες. Καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων εὐχάριστον εὑρέθη, ἀ μέγιστον ἐν τῷ ἐνεστῶτι καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγενημένῳ, καὶ μάλιστα ὑπὲρ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καὶ παρὰ τοῦ δήμου τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλίῳ μετ' ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις ἔθεσιν καὶ τὸν πατρῴων αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως τοῦ ὑψίστου, τὰ τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ εἰναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὅσα δίδοσθαι αὐτοῖς τοῖς ἀποδοχεῦσιν ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σαββάτοις, ἢ τῇ πρὸ παύτης ὥρᾳ σκοῦν, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σεβαστέων, ἔκτε ἀνδρῶν ἐναγὴς αὐτὸν ἱεροσυλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθλιῶσαι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ὑπὲρ γαΐου μαρκίου κήνσωρίνου, καὶ ὅτι τὸ διάταγμα, κελεύω ἀναπεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ ἵνα μὴ γένηται μοι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς ἀσίας ἐν ἄργυρῃ. ἐὰν δέ τις παραβῇ τι τῶν πεφυρημένων, δώσει δίκην ὡς μετρίαν. ἐπηλογεῖ ἀφήθη ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ νορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' οὖν εἰσὶν δι' ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως δ' τοῦτο ποιείτωσαν. καὶ ταῦτα, καῖσαρ. ἀγρίππας δ' ἐν αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίπ-

Asiatici autem & Cyrenenses Judæi multum affligebantur ab earum regionum civitatibus, qui cum a priscis regibus accepissent jus civitatis ex æqvo cum cæteris, tunc multas injurias a Græcis patiebantur, qvasi exportarent pecunias, & essent noxii reliqvis civibus. Cumqve Græci nec finem nec modum injuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqveri. is rescripsit ad provincias, placere, ut Judæis servetur æqvale jus cum aliis. cujus rescripti exemplar subjicimus, qvo testatius fiat, qvomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres: Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Qvoniam Judæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi jurati senatus sententia, Judæos uti propriis ritibus ac legibus, sicut utebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum jus asyli manere: licereqve eis votivam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in paraseeve. Qvod si qvis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegii, & bona ejus addici ærario Rom. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate, qva omnes homines complector, jubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, qvem universa Asia meo nomini consecravit apud Argyram. qvod si qvis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptū est columnæ in templo Cæsaris: Cæsar Norbano Flacco S. Judæis ubicunq; gentiū degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere, nemine prohibente, liceat. Hæc Cæsar. Agrippa qvoq; pro Judæis scripsit in hunc modum: Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. A Pecuniæ sacræ, quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Judæos esse volo in Asia: & si qvis sacram Judæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Judæis, quo jure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Judæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia: M. Agrippa Cyrenæorum magi- B stratibus & senatui S. Judæi Cyrenenses, pro quibus jam Augustus scripsit Flavio Libyæ præsidi, aliisqve ejus provinciæ magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conqvesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu qvorundam tributorum, quæ tamen non debentur. Hos ego suo juri suisq; moribus relinqui jubeo. & si qua in ur- C be pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Judæis restitui. C. Norbanus Flaccus Procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, jubere se neminem Judæorum vetari juxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Cæsaris. Nec aliter Jul. Antonius D Procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Judæi Febr. Idib. reddenti mihi jus apud Ephesum indicaverunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi uti patriis legibus & moribus, primitiasqve suo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas absqve impedimento ad templum Dei maximi: rogaveruntqve, ut ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos vo- E lo, me quoque juxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, ut, quicquid volunt, juxta patrium morem, nemine prohibente, faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, ut, quoniam scripta nostra in Græcorum manus perventura sunt, ostenderẽ eis, jam inde majorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas uti patriis moribus, imo illorum con- F sensu, religione concessa Deum coleremus. qvæ quidem eo crebrius inculco, ut flectam gentes exteras, & odium nostri, cujus nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem utitur perpetuo, sed oppidatim fere in his fit mutatio. Justitia vero omnibus hominibus ex æqvo competit, res utilissima tam Græcis qvam barbaris, cujus maxima G in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modo eas inviolatas servemus, caros ac amicos potest reddere. qvamobrem rogatos omnes volumus, ut non tam nos ob diversum vitæ genus horreant, qvam complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἄρχυσιν, βυλῆ, δήμω, χαίρειν. τ̃ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱοροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, πλὴ ὅπως μέλῃ αν, κ̃ φυλακὴν, ἐβούλομαι τὰς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίας πολειωδας κ̃ τὰ πάτρια. τὰς τε κλεπτομένας ἱερὰ χρήματα τ̃ ἰουδαίων καθαφόμενοὺς τε εἰς τὰς ἀσυλίας βούλομαι ὅπως ἄδωσι, καὶ ὡς δίδοσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡ δικαίως ὅπως ὦσιν οἱ ἱεροσύλοι. ἔγραψε δ̃ καὶ σιλανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγυας ὁμολογεῖν. Μάρκ⊙ ἀγρίππας κυρηναίων ἄρχυσιν, βυλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρήνῃ ἰουδαῖοι πάτερ ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἐπεμψεν πρὸς τ̃ ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας τὰς τ̃ ἐπαρχίας ἐπιμελυμένους ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἐστὶν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχον μοι νεωὶ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, κ̃ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. εἰς ἀποκαθιστάσιν κ̃ μηδένα τρόπον ἐνοχλυμένους, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρεωντο τ̃ πόλεων τὰς εἰς ταῦτα ἀποκεκριμένας, ἐ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάι⊙ νορβανὸς φλάκκ⊙ ἀνθύπατ⊙ σαρδιανῶν ἄρχυσιν χαίρειν. κ̃θώς μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τὰς ἰουδαίας, ὅσοι ἂν ὦσιν κ̃ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἐθ⊙ συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι κ̃θώς κἀγὼ ἔτως βούλομαι γίνεσθαι. ἤδεν ἦλθον κ̃ ἰούλι⊙ ἀντώνι⊙ ἀνθύπατ⊙ ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχυσιν, βυλῇ, δήμω χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοῖς φερναρείοις δικαιοδοσίαν μοι ἐν ἐφέσῳ ἐπέδειξαν κ̃θώς καὶ σεβαστὸν κ̃ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις κ̃ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας θεοσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀναθυμιάσεως συμπορευομένους, πέμπειν ἀνεμποδίστως. ἤρεσε τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ σεβαστὸν ἀγρίππα δοθεῖσιν πᾶσι ἐμοὶ γνώμοις βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς σεβαστὸν καὶ ἀγρίππα βυλήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι κ̃ πράττειν τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμεθα ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τ̃ ἡμετέρων πράξεων ἀναφοραὶ τὸ πλέον εἰς τὰς ἑλλήνας ἴεναι, δεικνύς αὐτοῖς ὅτι πόσης τιμῆς ἄνωθεν ὑπάρχοντες, ὑπὸ τ̃ πατρίων νόμων τῶν τ̃ ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες κ̃ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν. πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην ὑπομαλλάττεται τὰ ἤθη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίστους ἡμῶν τε κἀκείνοις μίσους αἰτίας ἐξαιρούμενοι. ἔστιν μὲν γὰρ ὑπὲρ ἔτ⊙, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆσθαι κ̃ πόλεις, ἐφ' ὅτῳ πολλῆς ἐγκινομένης τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δ̃ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὑπάρχει λυσιτελέστατον, ὃν ἕλληνές τε καὶ βαρβάροις οὐ τολεῖσιν οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰκαθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὔνους καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δέον σὺν τῇ διαφορᾷ τ̃ ὑπαρχόντων οἰκεῖος τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκἀγαθίαν ὑπάρχειν ἔχειν. ὅτῳ δὲ κοινὸν ἅπασιν, ἐ μένον ἱκανὸν διασώζειν τ̃ τ̃ ἀνθρώπων βίον. ἐπανίσμι δ̃ ὑπὸ τὰ συνεχῆ τ̃ ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια΄.

Ὡς ἡρῴδης χρημάτων ἠφώδης κατῆλθεν εἰς τὸν δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ ἡρῴδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἐπὶ τοσοῦτον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν δαβὶδ τάφον δεγμέου λάβοι, τρισχίλια τάλαντα, πλείω δὲ πολὺ τούτων καὶ ἐπὶ δισμυρίων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τῆς χορηγίας, σκοτεινὸν μὲν δὶ ἐννοίας εἶχεν τὸν ἐπιχείρησιν. ἐν ᾧ τῇ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πράγματος μὲν ἠγνοεῖτο ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶναι, παρειλημμένος δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀπόθεσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ πολυτελίων πολύν, ὃν ἀνείλατο πάντα. ἀπῆλθε δ' εἶχεν, ἐπιμελέστερον ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰς θήκας, ἐν αἷς τὸν τε δαβὶδ, καὶ τὸν σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσπεσούσης ἀπροσδοκήτως ὡς ἐλέγετο. πρόφορος δ' αὐτὸς ἐξῆλθε, καὶ δέος ἱλαρόν μνῆμα λευκῆς πέτρας ἐπὶ τοῦ τύμβου κατεσκευάσατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. τοῦτο καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ σκευάσματος, οὐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τὸν πρᾶξιν ἐπισταμένου. διατελεῖ δὲ καὶ τἄλλα τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σὺν αὐτῷ κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπόρρητα τοῖς ἔυκλειαν αὐτῷ φερόντων. πολλὰ δὲ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικαθιστὰς ἀζων, καὶ μὴ πάσης αὐτοῦ ἐπικρυπτόμενος, ὅς γε καὶ τὴν μαριάμμης γαναῖον, καὶ τοὺς παῖδων αὐτῆς ὠμῶς τῇ βασιλείᾳ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγων βυλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τὰ νεανίσκων ἐπιβουλὰς κατεψεύδετο. καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, ὡς ἥκιστα ἔγκωμιάζων, ὑπὲρ ὧν τῶν ὡς ἀνομημένων ἑαυτὸν ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἄν τις ὡς ἔφην ἔχοι τὴν συγγνώμην. οὐ γὰρ ἰσοτιμίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ καὶ γένους ὄντες ἀγχοῦ τοῦ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο τιμῆς τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπολαμβάνοντες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκθησόμεθα τὰς πράξεις, πολλὴν μὲν τῶν ἐγγόνων τὸν ἐκείνων βασιλεύοντας ἐπιδιόρθωσιν ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν δὲ ἐκείνων τετιμηκότες, διὸ ὅτε δικαίως ἐγίνετο σωφρονεῖσθαί τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρῴδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν διὸ ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὸν, εἴτε δὴ μηνίματος ἐπιδόντος εἰς τὰ μάλιστα, καὶ πρότερον ἐκόσμει, πολεμίως πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἴτε καὶ τὸ τύχης ἐν ἐκείνοις τὸ ἐπίφθονον ποιούμενος, ἐν οἷς τὸ καθ' ἑαυτὸν αἰτίαν εὐκαιρον οὐ μικρὰν πίστιν παρεῖχε διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ τὰς συμφορὰς ἀπιστουμένας. σχίσις γὰρ διὰ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καθ' ἑαυτὸν, καὶ μίσος πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων τοῖς ἀφόβοις. ἐστρατήγει δ' ἀεὶ καθ' ἑαυτῶν ἀδελφῶν ἀντίπατρος, δεινὸς ὢν, ἐξωθεν μὲν, προβάλλειν αὐτοὺς τοῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογούμενον ὑπὲρ λαμβάνων, ἵν' ἡ τε ὁσιότης εὔνουν πίστιν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως σκοτεινεληλύθει τὸν πατέρα μὴν ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς πεπεισμένος. ὃ δὴ

Cap. XI.

Herodes opum habens pecuniæ ſepulcrum Davidis ſubiit.

HErodes multum pecuniarum domi foriſq; profundens, audito, qvod Hyrcanus, qvi ante eum regnavit, recluſo Davidis ſepulcro tria millia talentorum argenti extuliſſet, ſupereſſeq; multo plura, qvæ poſſint qvantumvis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc vero noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cum prius accurate caviſſet, ne hoc reſciret populus, aſſumptis tantum amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non invenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi pretioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his invitatus ad diligentius ſcrutandum, interius proceſſit usqve ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis. ubi duos ſatellites amiſit, erumpente (ut fertur) ex adytis flamma contra progreſſos temere. qvo caſu territus exivit, & tactus religione, ad expiandum ſe in aditu ſepulcri monumentum e candido marmore condidit ſumptuoſiſſimis impendiis. ejus operis & Nicolaus illius temporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factū exiſtimans: idqve more ſuo fecit. Vivi enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens, qvæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. qvin & multa ejus aperte injuſta facinora aut alia ſpecie afficta fucavit, aut, qvantū potuit, occultare ſtuduit: qvandoqvidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarum patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, qvæ recte ac juſte rex geſſit, nimiis extollens laudibus, contraria vero diligenter excuſans. Sed illi ob qvam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionē, qvam ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos vero qvi & generis propinqvitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotii honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res geſtas exponimus, ſalva reverentia poſterorum regis illius, qvi etiam nunc rerum potiuntur, majorem tamen veritatis rationem habentes cum ipſorum qvoqve venia. Cæterum Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſive diris ultricibus in eam partem incumbentibus, qvæ jam ante male habebat: ſive forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, ut merito videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello civili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios involvens illos falſis criminationibus, ipſe patrocinium eorum ſæpe ſimulabat, ut approbata ſua benevolentia facilius juvenes clam poſſet opprimere: atq; talibus verſutiis circumveniebat patrem, ut putaret hūc ſolū incolumitatis ſuæ curam gerere. qva propter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendavit, & cum matre ejus omnia communicavit conſilia, adeo ut nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes vero filii rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoveri ac deterioribus cedere, & tantum non in ordinem redigi. Quin & uxores ipſorum eisdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta, Archelai filia, Glaphyra odio mutuo proſeqvebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quod inſolentius ſe erga filiam ejus gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atqve hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat a diſcordia. habebat enim privatam cauſam ſuſpicionis & odii. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, ut oblatam ſibi a rege in conjugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrime tulit Herodes, videns germanum affectum a ſe tot beneficiis, & pene regni ſocium, non reſpondere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocavit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus jam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quem ſtultum ſit privare ſe regis amicitia, & in ejus vicem odium ac tranqvillitatis jacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi utile, quod jam ante calumniis appetitus veniam a rege conſecutus fuerat, mulierem jam filii matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam ejus alteram: condixitqve diem trigeſimum ad celebrandas nuptias, jurejurando interpoſito, nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercii. elapſo autem præfinito tempore, in tantum amori ſuccubuit, ut non ſtaret pollicitis, & rurſum revolveretur ad priſtinam mulieris conſvetudinē. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe jaciebat voces quasdam, ſigna alienati a fratre animi: nec deerant multi, qui per occaſionem hunc ejus affectum foverent calumniis. Jamq; nec dies abibat, ulla nec hora, quin aliqvid ei novarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis, ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta conjugū colloqvia: & ſi quid, ut aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. qvo factum eſt, ut ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoq; juvenem exoſum redderet. illa vero in matris gratiam ſæpe narrabat, quod illi, quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſe de patre loqverentur,

A καὶ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων ἀντιπάτρῳ συνίστη, καὶ μετὰ τῆς ἐκείνης μητρὸς ὑπὲρ τῶν ἐπειγόντων ἐβουλεύετο, καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἐν τοῖς, καὶ πράττειν ὅσα ἤθελον, καὶ πρὸς δυσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τῶν ἐξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δὲ ἐκ τῆς Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὑπὸ δυσφορίας οὐκ ἔφερον παρεώσμενοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. ἄγαν μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ Ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην, κατὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα Ἀφεσιν, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκοῦσαν ὑπερφανώτερον Ἀρχελάου. συνῳκήκει μὲν γὰρ Ἀριστοβούλῳ, τὴν δὲ ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀναξιοπαθεῖ Γλαφύρα. ἀδελφὰς δὲ αὐτὰς ἔριδος ἐμπεπωκυίας, ὁ δὲ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω παραχῆς ἦν, ἰδίαν δὲ τὰ θεῖον συσίας καὶ μίσους εἶχεν. B ἐμπεπώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλίδος αὐτῷ γυναικός, ἣν ἔτυχεν ἡ τῆς ἀνθρώπου μεμνήστως θυγατέρα δοκοῦσαν κρατεῖν, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς δ' βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑπερφανοῦσαν, πρὸς ἣν τὴ δούλη τὸν νοῦν εἶχεν. ἦχθετο δὲ ἀτιμασθεὶς ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν διεργασαμένῳ τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δὲ καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐκ ὄμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἂν τῷ προσώπῳ δυσχεραίνειν ὤετο. καὶ τὴν μὲν κόρην μὴ τυχὼν Φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ Φασαήλου δίδωσιν. αὐτὸς δὲ χρόνου διελθόντος οἷς μὲν ἤδη παρεκμακέναι τὴν ἐπιθυμίαν τὰδελφῷ, ὥσπερ τῶν πρώτων ἡπᾶτο, καὶ τὴν δευτέραν ἠξίει λαμβάνειν, κύπρος δὲ C καλεῖτο. Φερώρᾳ δὲ συμβουλεύει Πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταλαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ἀποστερεῖν μὲν αὑτὸν τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ βασιλέως, αἴτιον δὲ κακοῦ παραχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῇ καὶ πρότερον ἐν Ἀφροδίσιος γνώμῃ συνεγνώκει τὸν μὲν ἄνθρωπον ἤδη D καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπει. βασιλεῖ δὲ ὡμολόγηκε θυγατέρα αὐτοῦ γαμεῖν, καὶ τριακοστὴν ἡμέραν ἀνεῖναι τοῖς γάμοις, συνεπομνύμενος ὡς οὐδὲν ἔτι κοινωνήσοντα πρὸς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἔσεσθαι. διελθουσῶν δὲ τριάκοντα ἡμερῶν, τοσοῦτον ἦν ἡττῶν ὁ ἔρως, ὥστε μηδὲν μὲν ἐπὶ ποιήσασθαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ Ἀφροδείτην ἀγαπᾶν τὴν πρώτην. ταῦτα φανερῶς ἤδη τὴν ἡρῴδου ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. E ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ ῥᾳδιουργοῦντες παρ' αὐτῷ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμὴν τοῦ κατὰ Φερώρα Ἀφροδείτης ἐποιοῦντο. διέλειπεν δὲ οὐκέτι τὸ ἡμέρα καθ' ἡμέραν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσεπιπλέον ἡμῶν ἀγωνισμάτων συγχυῶν καὶ φιλιπάτων εἰς ἀλλήλους πεπιημένων. ἔστι μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ὅσα τῆς ἐκ μαριάμμης, ἀδελφὴ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ πατρῷον τὸ νεανίσκων εἶδος F τῇ δὲ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας χρῆσθαι, λέγειν ἔτι λαλήσασαν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα καὶ μειρύξη ἑαυτῇ, κἂν τοῖς προσχρήσασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑπονοίας εἰσάγουσα. διὸν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνουν δὲ τὸν παῖδα τῶν νεανίσκων πεποίηκει. χαλεπαίνουσα δὲ ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μεμνῆσται μὲν ἰδίᾳ ὄντες ἐκείνου τῆς μαριάμμης, ἐσυγήκασι δὲ τὸν πατέρα, συνεχῶς

σωνεχὲς ἢ Ἀλεξανδρίδην εἰ τύχοιεν αὐτοῖ ποτὲ τῆς ἀρχῆς, τὰς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρῴδῃ γεγυμνασμένας, κωμογραμματεῖς καταφῆναι. ἁρμόσαι γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ γένος ἐπιμελὲς αὐτῶν, καὶ πρὸς παιδίαν εὐτραπέλους. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ παύλας εἴδοιεν ἐκ μητρῴας κόσμου μετειληφυίας, ἀντὶ τῆς παρούσης ἀβρότητος, ἀπειλεῖν ὡς τρίχεσιν ἠμφιεσμέναις καθειργομένας, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσαις. ταῦτ' ἐξὸν ἀπηγγέλλετο Ἀλὲ τῆς σαλώμης τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀληθῶς, ἐπειρᾶτο δ' διορθοῦσθαι. ἐκακῶτο δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν ἦν πάντων ὑπίδλεν. ἐμέλλε μὲν ἀλλὰ τότε μὲν ἐπιπλήξας τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένων ῥᾳδίως ἐκ τοῦ παρόντος ἐγένετο, τῇ δ' ἑξῆς πολὺ χείρων πρόσθεν ἔπεσεν. ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λέγειν ἀκηκοέναι, τὸν ἡρῴδου ἠτιῆσθαι δὲ τῆς γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαπαλλάκτου τοῦτο τὴν ἐπιθυμίαν εἶναι. ὃ τὸν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νέου ὄντος, καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρ' ἡρῴδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑποψιῶν Ἀλὲ τὸν σκοπούμενα λόγον. ὅτε σκαρτερήσειέ τε τὴν ὀδύνην δι' πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, καταμαλύσει τὸ ὑπὸ τοῦ Φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρῴδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαγὴς γενόμενος, καὶ τὸ νῦν αἰσχυνθεὶς τῆς Ἀλαβόλης ἐνθυσμοῦ ὁ Φέρων, ἐπιτάττεται, καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἵους εἰς αὐτὸς ἠνέγκατο, οἷον τυγχάνοι. μεταπεμψάμενος δὲ τὸν Φερώραν, καὶ πρόσθεν ἰδίᾳ, κἀκεῖσε ἐν πάντων εἶπεν, εἰς ὅτο τῆς ἀμέτρου καὶ ἀθεμίτου ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν θεὶς ἡμῶν νοήσας, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρᾷς τὴν προαίρεσιν ὡς ὑβλασφημίας ἐσχασμένος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ προσήνεγκας, ὑπὲρ ἐμοῦ φάρμακον αὐτὸς μιάνας τὴν ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ ὅτε ὁ παῖς, ἐκώλυέ τὸν πατέρα μὴ τοσαῦτα Ἀλὲ τοιαύτην ὑποψίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς τὸν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ ἐγεγυμνάκοτος; τί δέ σοι βέλεται, τὸ μισθῶσαί τε αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, πρὸς μόνου τὸ κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν, εὔνοιαν ὑποκρίναντας, καὶ πρὸ τούτων λέγειν, ἃ τῆς αἰσχρᾶς ἐκ νοῆσαι, καὶ Ἀλαβαλεῖν; ἐρρὲ κακίστος εἰς διεργέτην ὁ ἀδελφὸν γενόμενος. σοὶ μὲν ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσεται, ἐγὼ δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, καὶ μᾶζονος διεργέτης τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. τοιοῦτος μὲν ὁ βασιλεύς. Φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς, σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἦ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα, πιθανῶς ἀνέβοησεν, ὡς ἐδὲν εἴη αὐτῇ πιθανὸν, ὅτι Ἀλὲ ἀσεβὴς ἐστιν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὸν βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν διὰ τοῦτο εὔνοιαν οὐκ ἔχη πρὸς τὸν ἡρῴδου ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους, ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπεβουλεύθη. μόνη γὰρ ἀναπεισθεῖσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν οὐκ ἔχει γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τοῦ βασιλέως, εἰκότως ἂν ἐκείνῃ μεμισηκέναι. ταῦτα λέγουσα, καὶ πολλάκις μὲν ὑπορραπτομένη τὸν τριχῶν, πολλάκις δὲ τυπτομένη τὰ στέρνα, ἦ μὲν ὄψις εἶχε τι πρὸς τοῦ ἀρνησιν πιθανὸν, ἦ δὲ κακοήθεια δι' τρόπου τοῦ ἐν

Aminarenturqve, ſi principatus ipſis contingeret, reliqvarum regis uxorum filios ſcribas ſe facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. uxores etiam regias ſi quando viderent matris ornamenta uſurpare, pro præſentibus deliciis veſtituros ſe ciliciis, incluſas, ubi ne ſolem quidem liceat aſpicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: qvæ ille tametſi permoleſte ferret, emendare tamen malebat, quam punire. maximè autem exaſperabatur ſuſpicionibus, & indies ſeipſo pejor, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc objurgatione filios caſtigaſſe contentus, & illorum reſponſione placatus aliqvantiſper quievit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum convenit, maritum, ut diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitqve ſe audiſſe ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec poſſe hunc affectum excutere. hoc audito, juvenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filii, qvod quidem fere qvotidianum erat, in pejorem partem interpretabatur, ſuſpicione concepta ex his, quæ audierat. neqve diutius potuit eam indignationem concoqvere, ſed adito patre, cum lacrymis ei ſermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus eſt, non ferens inſimulari ſe falſo tam turpis criminis, multa quærens de ſuorum malitia, a quibus pro beneficiis talem reportaret gratiam. Moxq; accerſitum Pheroram adortus jurgio: Peſſime, inqvit, omnium mortalium, eone ingratitudinis prolapſus es, ut talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propoſitum, quod non convitio tenus hæc dixiſti filio, ſed ut inſidias & veneficia hoc pacto in caput meum ſtrueres? Quis enim, niſi bono aliqvo genio ductus, ut iſte filius, pateretur patrem ſuſpectum impune ferre talem injuriam? Utrum tibi videris ſermonem in animum, an in dextram gladium inſeruiſſe, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluiſti, cum & ipſam odieris, in me tantum calumniando ſimulans benevolentiam, & ea dicens, quæ ſalva pietate ne cogitari quidem poterant, apage te hinc, poſt tam perverſum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem, qvoad vixeris, tua conſcientia fruere: ego vero dabo operam, ut ſim meis melior, neqve dignas pœnas exigens, & majoribus, quam digni ſint, beneficiis eos proſeqvens. Sic ſtomachante rege, Pheroras, cum in manifeſto crimine deprehenſus teneretur, Salomes ait hoc eſſe commentum, & ab ea prima hos ſermones profectos eſſe. Qvo audito, illa (nam forte aderat) compoſito ad verborum fidem vultu exclamat, non eſſe hæc ſua, & omnes hoc unum agere, ut eam inviſam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantiſſimam, & præcaventem ipſius pericula. nunc vero etiam majoribus ſe appeti inſidiis. ſolam enim autorem fuiſſe fratri, ut abjecta, qua ſe oblectabat muliercula, filiam regis duceret, & hanc eſſe cauſam odii. hæc illa loqvente, ſimulqve capillos ſibi vellente, & pectus plangente, ſpecies qvidem negantis erat veriſimilis, ſed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem ullum sui facti inveniens, cum non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persvadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duravit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegavit: collaudataq; filii temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, admodum fero ad curam corporis se contulit. Post hanc contentionem male audiebat Salome, qvod videretur autor hujus calumniæ: & uxores regiæ male ei volebant, quod scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam, nunc benevolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia vero ejus administrabat Syllæus, vir callidus, ætate florens & corporis specie. hic cum propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus una cœnantem Salomen, animum ad eam adhibuit: compertoqve esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa, quæ deterius quam ante tractabatur a fratre, & nonnihil tacta forma juvenis, non abhorrebat a nuptiis: & cum per eos dies frequentarentur convivia, existebant multa non mediocria signa, quod consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc uxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus, scisitabatur ex Pherora, & jubebat eum intercœnam observare, quomodo erga se invicem affecti sint. ille renunciavit, quod nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent, quo tenderent. Post hæc Arabs jam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus, hanc ipsam ob causam reversus, & collocutus de hac re cum Herode, postulavit, ut Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem utilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & jam magna ex parte contigisse. De quo cum ille ad sororem retulisset, percontando, an ei nubere sit animus, mulier facile assensum præbuit. postulantibus deinde, ut Syllæus accenseretur in Judæorum religionem, & tum demum uxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc non sustinuit, lapidandum se dicens a popularibus, si faceret: atqve ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulavit intemperantiæ, ac magis etiam uxores regiæ, dicentes eam consveviſſe cum Arabe. Et puellam, quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusavit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato e Costabaro, mutavit sententiam persvasus a Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius censente, ut ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominium. quod ubi is persvasit, impetravit prioris offensæ veniã. mutatis igitur sponsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita centum talentorum dote. Nec interim cessabant turbæ domesticæ, imo augebantur etiã

A τῆς ψυχομένους ὑποκρίσιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὐχρηστον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, ἐπεῖν μὲν ὡμολογηκώς, ἀκῦσαι δ' ἀπηρνεῖτο. ἐγίνετο δ' ὅτι πολὺν ἦτε σύγχυσις, καὶ ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τὸν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμψικῶς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας τῆς ἐγκρατείας, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκὼν τοὺς λόγους ὀψὲ τῆς ὥρας περὶ θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγίνετο. πλείστης δ' τῆς μάχης ἐμποιούσης κακῶς ἤκουεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὴν Ἀραβόλλην, ἅτε δ' βασιλέως γυναῖκες ἦχθοντο φύσει δυσχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ μονομύθιον ἄλλοτ' ἄλλην κατὰ καιροὺς ἔχθρα καὶ φιλίᾳ. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅτι μεῖζον ἤγαγον τὴν εἰς αὐτὸ παῤῥησίαν. ἐπὶ μὲν γὰρ ὁ τῆς Ἀραβίας βασιλεὺς ὄβοδας ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, σύλλαιος δ' αὐτῷ διοικεῖ τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ἔστι δὲ πρὸς χρείας οὗ πινὸς ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, σωδεπνῶν εἶδεν τὴν σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔσχε πρὸς αὐτήν. γνώσεων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει διελέγετο. σαλώμη δ' καὶ χήρα ἡ παλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, πάνυ τι μεταξὺ φοιτώντων ὅτι τὸ δεῖπνον συνεφαίνετο πολλάκις τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμιλεσίας. ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες ἀνέφερον πρὸ βασιλέα, διαγελῶσαι τὸν ἀχθομενσκίλον. ἡρῴδης δ' καὶ πρὸς τὸν Φερώρα πρότερον ἀνέκρινε, καὶ τηρεῖν ἐξίου πρὸς τὸ δεῖπνον, πῶς τε πρὸς ἀλλήλους ἔχηκασιν. ἐκεῖνος δ', ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, σὺν ἄδηλοι τῆς ἕρμης εἰσὶν ἀμφότεροι. μὴ εἶπε, ὁ μὲν ἔρως ὑπῆρχεν ἀναπεπταμένος. διαλιπὼν δ' δύο μῆνας ἢ τρεῖς ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους ἡρῴδη προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὸν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἐστενάχθη δὲ σὺν ἀλυστέλει τὸ κῆδος ἐπὶ μιξίᾳ τῆς τῶν ἀράβων ἀρχῆς, ὃν οὕτω καὶ νυνὶ ἤδη πρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. ὁ δ' ἡρῴδης τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ τὼ μνηστευομένου τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἐτοίμως ἔχη, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. σύλλαιος δ' ἀξιούντων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως δὲ σὺν εἶναι δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ καταλευσθῆσθαι πρὸς τῶν ἀράβων ἐπῶν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττετο. σαλώμη οὖν ὅτι Φερώρας ἤδη διέβαλλεν ἐς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γενέσθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τούνδε κόρῳ διὰ τὸν ἀδελφὸν κατενεγκήσειν ὁ βασιλεὺς, διὰ ὁ μὲν Φερώρας σὺν ἔλαθεν ὡς πρεσβύτου ἡτόμενος τῆς γυναικὸς, αὐτὸς δὲ σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν σὺν κατεβάρου γενέσθαι, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικήσειν. μεταπεισθεὶς δ' τὸν δ' Φερώρα τὸν νεανίσκον σὺν ἔυνοιαν ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν δ' πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι, λαβεῖν τὸν αὐτὸν παῖδα τῆς τετραρχίας ἐνία δι' ἀδοχον. ἔτω δ' συγγνώμην ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἔτως. ἐκείνη μὲν οὖν ἀντιμεταθέσεως τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τὸ Φερώρα μειρακίῳ, Φέρνλεω δ' ἐδίδοντο ἑκατὸν τάλαντα δ' βασιλέως, σὺν ἀνεῖτο δ' τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς παραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοιοῦτον

B

C

D

E

F

G

ξ

ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ ἀπεπειρᾶς, χωρῆσαι δὲ πρόσω καὶ δυχέρειαν. ἦσαν δὲ νεῦχοι τῷ βασιλεῖ Ἡρῴδῃ κάλλει μετρίως ἐπιδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τὸν ἀγγέλλοντα τῷ βασιλεῖ Ἡρῴδῃ χρήματα τούτους ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ἐπὶ πολλοῖς ζημίαις. ἀνακρινόντων δὲ περὶ τῆς γεγενημένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογούμει. ἄλλο δὲ οὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτεινόντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ χαλιζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ πιστεύειν, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἔμφυτον Ἀλεξάνδρῳ. ὑφαίνειν δὲ αὐτοῖς ἡρῴδης μὲν ἀπεγνωκέναι βεβαίως ἤδη τετυχηκότα, καὶ τῷ γήρᾳ ὑφακάλυμμα τοῦ ξένου πιοῦμον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν βεβιωμένῳ τῆς βασιλείας, ἴσως καὶ μὴ βουλομένῳ ἐξ πατρὸς οὐκ ἄλλως πως εἶναι, ταχὺ τὸν πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον Ἀλλὰ τὸ ἡγεμονικὸν, ἀλλ' ἤδη καὶ πᾶς ὑφαπτόμενος ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κατὰ πᾶν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεξοῦσιν ἀχθοφοροῦντες πᾶν ὅτιοῦν καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τὸν λόγων ἀκούσας ἡρῴδης, ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρείας, καὶ τοὺς μὲν εἰς ὕβριν ἠθένα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑπόνοιαν οὐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξαμφοτέρων ἠρέτιζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδεδοικὼς μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεσκενασμένης ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον. ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ἐνθεν δὴ οὐκ φανερῶς τὴν ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκέπτως δὲ τὰ ὑπονοούμενα διέπεμψεν, ὑποφίας τε, καὶ μίσης πρὸς ἅπαντας ἴσως, καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν καὶ τὰ οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πέρας τε οὐδὲν ἴσως, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οἷς οὐκ ἴσως συνῆδα πολέμια ὀνόματος μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος ὀλίγους ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. πλέον τι οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλοις ἑτεράπτουν, νομίζοντες μὲν ἑκάστους ἕτερον τὸν ἕτερον ἀλλοβάλοι, ὅτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ἐπίφθονοι δ' εἴποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν ἀμελούμενοι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μένον. ἤδη οὖν οἰκείας τινὰς ἔχθρας ἐπεζήτουν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὅρμενον, ἐκ πάλαι ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ σωαλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, κατ' ἴσον ἑτέροις ἐπεβάλλουν. ἥ τε καὶ μετάνοια τοῦ βασιλέως ταχὺ Ἀλλὰ τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο, ἐκ ταύτης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ πιμωρήσασθαι τῆς ἴσης τοὺς ἐν δειλαμένους ἀπηρτίζετο. τοιαύτη μὲν ἴσως τοῦ βασιλέως παρουσία. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη, καὶ ὅτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς οὐδὲν ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δὴ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτῃ δὲ τῇ ὑφαλείαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παρρησίας ἐλάττους, ἢ πλείων ἐντροπῆς μέλλη φίλος ἐκ δὲ ἀνδρόμαχον καὶ γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν καὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείας, καὶ συμβουλίας ὑπισχνουμένους αὐτὸ τὸ οἶκον, συμπαραδύσαντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τι δὲ ἡ πρώτων παρρησίας

A a turpibus initiis progressæ usque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, unus a poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis uti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio, accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati, ecquid cum illo habuissent consvetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius
B tentati contra patrem facinoris se esse conscios; admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisq; in gratiam Antipatri sævientibus, ajunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq; eos, ut Herodem desererent jam inutilem, facientemq; fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. qvin potius sibi adhiberent ani-
C mum potituro vel invito patre regno debito, expectarentqve brevi dignitatem primariam. jam enim non tantum generis prærogativam sibi suffragari, sed instructa etiam ad invadendam dominationem omnia, statutos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quidvis vel agere vel pati in ipsius gratia. His auditis, Herodem totum ira & timor occupat, qvod filii verba & contumeliosa viderentur, & minacia:
D utroq; igitur exacerbatus verebatur, ne qvid gravius contra se conflatum esset, qvam ut eodem temporis momento posset cavere & occurrere. qvamobrem non ausus palam inqvirere: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos juxta habens atqve invisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: qvarum adeo nullus erat finis, ut, qvo
E quisq; ei conjunctior esset, eo magis timeretur, ut tanto ad nocendum potentior. Cæteros, cum qvibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari a delatore sat erat, moxqve ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremo etiam domestici, anxii de incolumitate propria, in seipsos versi sunt, tutissimos rati, qui alios prævenirent calumniis, certissimumq; hoc
F ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant invidiam, videbanturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, ut ipsi tractassent alios. Jamq; etiam privatas simultates hoc modo exercebant: moxq; deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos utentes pro laqveo, qvo paulo post ipsi
G comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo qvod multos non convictos tolleret: qvod tamen non in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari multasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciavit, ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatii, maxime his, qui fiducia meritorum hactenus ei reverendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regem tam legationibus qvam consiliis juverant, filiosqve ejus instituerant, & majorem cæteris habebant fiduciam,

amicitiam renuntiavit: alteri, quia Demetrio ejus filio Alexander utebatur familiariter: Gemello vero, quod ipsum sciret favere juveni. nam & inter educatores ejus ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est, qvin gravius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: qvare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatē, ut, posita proborum hominum reverentia, debaccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qvi, ex qvo primum tempore patrem animadvertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adjungens, accendebat hominis lævitiam: & tunc videbatur egregie fungi officio, si daret operam, ut quicunqve reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur, pulso Andromacho & reliqvis amicis liberioribus, primum rex, qvotqvot putabat Alexandro fidos, examinavit tormentis, num cujus tentati contra se facinoris essent conscii. illi vero immoriebantur cruciatibus, qvod nihil haberent dicere. atqve hoc acrius incumbebatur qvæstionibus, qvod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum qvidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur, tortos a veritate malle, qvam a fide erga dominos & amicos discedere, urgebatq;, ut secreta perqvirerentur, apprehensis pluribus. Tandem unus e multis tormenta non ferens ait se non semel audisse juvenem dicere; qvoties laudaretur a proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisq; virtutibus eximiis, hæc a natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ invidia his offendi omnibus. quapropter, quando simul inambulent, contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis jaculationibus illo præsente destinata non ferire, qvod norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur, intermissis tormentis, adjecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, ut in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inventæ sunt etiam juvenis literæ ad fratrem scriptæ, conqverentis de patre, non recte factum, qvod Antipatro addixisset agros, ex quibus ad eum redirent ducenta talenta annua, tum vero Herodes probabili, ut ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso jubet injici vincula: & rursum incipit sævire, quamvis ne ipse qvidem auditis satis crederet; neqve enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: & qverelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile, post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. qvamobrem volens majus aliqvod impietatis argumentum invenire, solliciteqve cavens, ne videretur filium temere damnasse ad vincula, & quæstioni subjiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumqve tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, juvenis quidam in tali necessitate constitutus, dixit Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem, ut curarent se accersiri a Cæsare,

A τὸν ἐχθρὸν ὄντες παρῃτήσατο τότε. τὸ μὲν, ὅτι δημήτριος ὁ παῖς αὐτῷ σωνῆθης ἦν ἀλεξάνδρῳ. γεμέλλον δ' ἐνόουν ὑπισχνεῖσθαι σκεῖνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συναγωγοὶ, καὶ τὸν ὁσ τῇ ῥώμῃ συνδιετριβεν ἀποδημίαν. παρῃτήσατο δὲ καὶ τέτους, ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον. ἴσως δὲ μὴ κατ' ἀνδρῶν σὸν ἀσήμων ἔχειν τὸν ἄχρι τοσέτων παῤῥησίαν, τινὰ τιμὴν, καὶ τὸ δυνασθαι κωλύειν ἀμαρτάνοντας συναγορεύειν. ἦν

B δὲ τέτων ἁπάντων αἴτιος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ νενοσηκὸς τῆς πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι περαίνειν εἰ τὸ ἀντέχειν δυναμένων ἕκαστος ἀφαιρεθείη. τότε γοῦν τὸ πρὸς τὸ ἀνδρομαχον ἀπελαθέντων λόγῳ καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἔσυς ᾤετο πρὸς ἀλεξάνδρῳ, βασανίσας ἀνέκρινεν ἐπὶ κατ' αὐτὸν τολμηθὲν εἰδέησαν. οἱ δ' ἀπέθνησκον ᾗδέν ἔχοντες

C λέγειν. τὸ δ' ἦν Φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιῦτον οἷον ἐνόει κακῶς εὐμαχεῖτο. καὶ δεινὸς ἀντίπατρος τὸ μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἀμβαλεῖν, ὑπαιτιοξίαν δ' ζητεῖν ὡς πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τὶς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν. ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινῶμεν αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἰη μέγας, καὶ τοξικὸν εὐσχὸς, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς δρετὴν ὑπὲρ ἄπαντας, ὅτι ταυτὶ αὐτῷ καλὰ

D μᾶλλον ἢ περ ἀγαθὰ φαίνεται τῆς φύσεως ἔσιν. ἄχθεται γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα ἡμῶν φρονῶν. αὐτὸς τε ὅταν μὲν ἅμα πρεσβυτέρῳ συσκέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὁρᾶσθαι. πρεύων δ' ἐν τοῖς κωμητικοῖς ἀγῶσι παρέντος λαοσκοπεῖν ῥίπτειν. τοῦ γὰρ φιλοτιμίαν ἐδέναι δ' εὐφυΐαν κότος, τέτων εὐδοκιμούντων. βασανιζομένου δ' οὕτω λέγε, καὶ προσγινομένης ἀνέσεως σώματι, προσεπιθεῖναι ὅτι καὶ σωεργὸν ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβελον ἐν κωμητικῷ λοχήσαι φεύγειν εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν δὲ αὐτῷ πραχθῇ τοῦ βασιλέως αὐτηρότερον. εὑρέθη δὲ καὶ γράμματα δ' νεανίσκε πρὸς

E τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιῆσαι, ἀντιπάτρῳ χώραν δόντα ἐμοντα πρόσοδον ἀφαιρεθέντων τελάντων φέρεσαν. ἐπὶ τέτοις εὐθὺς μὲν ἔδοξέν τι πιθὸν ἔχειν ἡ ὠδὴ ὡς ᾤετο, κ' τῆς τ' παιδὸς ὑποψίας. καὶ συλλαβὲν, ἔδησεν τ' ἀλέξανδρον. αὖθις δ', ὅτι ἀνεῖ χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν ἐδ' οἷς ἤκουσεν ἄχαν πεπισεύκως, ἀναλογιζόμενος δ' ἄξιον μὲν ὑπὸ βελῆς ἐξ αὐτῶν ἑδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δ' καὶ νεανικὴ φιλοτιμία, καὶ τ' κτείναντα φανερῶς εἰς τὸν ῥώμυλον ὁρμᾶν ἀπόθανον. ἠξίου δ' καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν

F τῆς πρὸς τὸν υἱὸν ὠδωνομίας τεκμήριον, καὶ φιλονεικοῦς τὸ μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τ' δ' φίλων τῶν ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν σὸν ὀλίγους, οὐδὲν εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς δ' τῆς εἰς τὸ παῖδα ἐπιμότητος οὔσης, καὶ φόβου, καὶ παρεχῆς πρὸς τι βασίλειον, εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν τῇ ἀνάγκῃ ἐῤῥώσατο, ἐξαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ' ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κληθῆναι πρὸς τὸν καίσαρα, ἔχειν δὲ αὐτῷ πράξιν ἐπ' αὐτὸν συνισαμένῳ μιαιφονίαν,

G μεθ-

damnasse ad vincula, & quæstioni subjiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumqve tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, juvenis quidam in tali necessitate constitutus, dixit Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem, ut curarent se accersiri a Cæsare,

μιθραδάτῃ τὸν βασιλέα πάρθων ⸗ πατρὸς ἠρημώκ
κ⸗ ῥωμαίων φίλον. εἶναι ⸗ αὐτῷ, κ⸗ φάρμακον ἐν ἀσπά-
λανι ⸗δῶσκδοσαι μῦον. τούτοις ⸗πίσ⸗δοσεν ἡρώδης, κ⸗
πινα ⸗δῶμυθίαν ⸗ πρὸς πετίας εἴληφεν ἐν τοῖς κα-
κοῖς, ὡσ⸗ τ χειρόνων κολακόμῳ⸗. κ⸗ τὸ μὲν φάρ-
μακον δ⸗ὺς ἐπ⸗δαχόπ ζητεῖν ⸗χ ὑρεῖν. τ⸗ δ⸗ ὑπε-
βολὴν τ κακῶν ἀλέξανδρ⸗ ⸗κ φιλονεικίας ⸗πιῤῥῶ-
σαι φῆλαν, εἰς μὲν ἄρνησιν ⸗δ⸗ ἐτράπετο μετὴν ⸗ τῷ
πρὸς πετίαν ⸗ πατρὸς ἁμαρτία μείζονι, τάχα ⸗ ⸗ ἀλλὰ
τότε δυσωπῆσαι βουλόμῳ⸗ τὸ πρὸς τὰς ἀλαζόνας
ἕτοιμον, ⸗χ ἥκιστα ⸗ εἰ⸗ ἔτυχεν πιστ⸗θεὶς κακοῦ αὐ-
τὸν, κ⸗ πᾶσαν τ βασιλείαν ⸗σηρημῶ⸗. γράμματα
γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς ⸗δὲν
δεῖ βασανίζειν, ⸗δὲ περαιτέρω χωρεῖν. ἡμέας γὰρ τῷ
⸗πιβεβλῆσθαι, κ⸗ παύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερορᾶν, κ⸗
τὰς πιστ⸗τὰς αὐτῷ τ φίλων. συλῶμιλεῖν ⸗ κ⸗ νύκτωρ
ἐπ⸗σελθ⸗ῖν ⸗κοντὶ μυγιλῖαι, κ⸗ πάντας ⸗πὶ παύτην ἥ-
κειν, ⸗ μᾶλλον ⸗κεῖνον ⸗κπ⸗δῶν πιπαμῳ⸗ς, ⸗δεὶαν τῆς
⸗ὶ ⸗σ⸗δοκίας ἔχειν ⸗ν τούτοις κ⸗ πολεμαῖος δι⸗βέβλη-
το, κ⸗ σαπίνι⸗ οἱ πιστ⸗τ⸗ τῷ βασιλῖ. ⸗ τί γὰρ εἰ κα-
θάπερ λύτ⸗ης τινὸς ἐμπ⸗σούσης κατ⸗ ἀλλήλων οἱ πάλαι
φίλτατοι ⸗δηλ⸗ιῶντο, μήτ⸗ ἀπολογίας, μήτ⸗ ἐλέγχ⸗ τό-
πον, ἕως ἀληθείας ⸗χόντων, ἀλλ⸗ ⸗ὶ γινομῳ⸗ς ἀκρίτ⸗ τι-
νὸς ⸗ἰς ἅπαντας ⸗πωλέας. κ⸗ τ μὲν δεσμὰ, ⸗ γὰρ
ἐφ⸗ρ⸗, τ⸗ δ⸗ τὸ παῦτα μέλλειν ⸗π⸗ αὐτ⸗ῖς ὀδυρομῳ⸗ν, ἡσυ-
χία τε ⸗ κατηφεία τὸ βασιλεῖον ⸗πεκόσμει τ πρώτης
δ⸗δαιμονίας. κ⸗ χαλεπὸς λῶ ἡρῴδη πᾶς ὁ βί⸗ ⸗κπ⸗τε-
ραγμῳ⸗, ⸗ τὸ μηδενὶ πιστ⸗ύειν μέχρ⸗ τ ⸗σ⸗δοκίας κο-
λασθ⸗ρον ⸗χον. πολλάκις γοῦν ὡς ⸗πανι⸗άμῳ⸗ν αὐτῷ τ
ἰὸν, ἡ ⸗ ξιφηρη παρ⸗σῶτα ⸗ἰς φαντασίας ⸗λάμβανεν.
ὅλως ἡ ψυχὴ, κ⸗ νυκτὸς, ⸗ ἡμέρ⸗ αν πρὸς τούτῳ ἡμῳμῳ,
πάθος ⸗νεμάξατ⸗ μανίας κ⸗ ἀγχοίας ⸗κ ἦσον. κ⸗ τὸ
μὲν π⸗ρὶ ⸗κεῖνον ⸗ἶχεν ὅτως.

A indicaturum de quibusdam contra illum conſpirationibus, quando pater ſocietati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum, quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, conſonantibus eum in calamitate adulatoribus, quod non temere quidqvam faceret venenum tamen ſumma cura quæſitum nusquam inventum eſt. Cæterum Alexander oppreſſus malis adeo non ceſſit, B neqve inficiatus eſt, ut patrem exaſperaret amplius: ſive volens pudefacere facilitatem ejus ad credendum calumniis: ſive ut, ſi forte crederet, involveret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos a ſe conſcriptos ei miſit, negans opus eſſe tormentis pluribus. Structas enim inſidias, participesqve eorum eſſe Pheroram & amicorum fidiſſimos. C Quin & Salomen obrepentem noctu cum invito ſe eſſe congreſſam, omnesqve eo tendere, ut, illo ſublato, optatam aſſeqverentur licentiam. ejusdem conſpirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præcunctis regi fidiſſimi. nec aliter quam rabie quadam occupati in ſe invicem efferabantur homines priden amiciſſimi, non defenſione, non coargutione expectata, tantiſper dum veritas D pateret, judicium præveniente ſupplicio. alii vinciebantur, alii necabantur, alii nihil lætius expectantes moras ipſas quam repræſentationem malorum ægrius ferebant: ingensqve mœror ac torpor fœdabat priſtinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipſum vitæ in tali perturbatione non tædere poterat, cui, quod nemini ſe auderet credere, pro tormento erat futuE ri exitus expectatio: ſæpeqve illi obverſabatur irruens gladio ſtricto filius, noctes atqve dies nihil aliud volutanti, ut jam minimum abeſſet ab inſania.

Κεφάλαιον ⸗.

Ως ἀρχέλα⸗ ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

Ἀρχέλα⸗ ⸗ ὁ τ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύ-
θετ⸗ τὰ κ⸗ τ ἡρῴδου, ἀγωνιῶν τὰ ⸗κεῖν⸗ τ γαμ-
τρὸς, κ⸗ ⸗ νεανίσκ⸗, κ⸗ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ, τ
πρὸ τοσόνδε τα⸗αχῆς, ἦκεν ⸗κ ἐν παρέργῳ ἡγ⸗μῳ⸗
τὰ πράγματα. ⸗ καλαλαβὼν ἔτως ἔχοντα, τὸ μὲν ⸗πι-
μαὺν, ἢ φάναι ἡμέας τι πρὸπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοί-
κειον ⸗ἰς τ κμῆρον ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακω-
μῳ⸗ον, ⸗ μᾶλλον ἀπολογ⸗ίας ⸗πευδούσας πλείον⸗ ⸗ρχῆς
ἀναπληθήσεσθαι. μετὴν ⸗ τάξιν ⸗τέραν τῷ ⸗πανέρθω-
σιν τ ἠτυχημῳ⸗ν, ὀργιζόμῳ⸗ τῷ νεανίσκῳ, κ⸗ ⸗κεῖνον
⸗πιπλὴ λέγων, τῷ μηδὲν ⸗κ πρεσπετείας ἐργάσασθαι. τόν-
τε γάμον ἀλαλύσειν ἔφη πρὸς τ ἀλέξανδρον, κ⸗ μηδ⸗ ἂν
τ γαμτρὸς φείσασθαι δικαίως ἔτι σωτ⸗ρίας τούτῳ ⸗ κα-
τημελήσειν. τοιούτ⸗ δ⸗ ὄντος ⸗ κ⸗ πρ⸗σδοκίαν ὧν ὁ ἡρῴ-
δης ὤ⸗το, τὸ ⸗ πλέον ὑπὲρ αὐτ⸗ τ ὀργὴν ⸗πιδεικνυμῳ⸗ν,
μετ⸗πτ⸗ν ὁ βασιλεὺς τ χαλεπότητος, ⸗ λαθὼν ⸗κ ⸗ δι-
καίᾳ δόξειν τὰ πεπραγμῳ⸗α πεποιηκέναι, κ⸗ μικρὸν ⸗ἰς
τὸ ⸗ πατρὸς ἀντιμεθίστα το πάλ⸗. οἷκτ⸗ ⸗ γὰρ ⸗ν ἀμ-
φοτέροις, ὅτ⸗ μὲν ἀπελύοντο τινὲς τὰς ⸗ νεανίσκου
ἀλαζόνας ⸗ὶς ὀργὴν ⸗κπερατῳμῳ⸗. ⸗πειδὴ δὲ

DUm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex, de filia & juvene genero ſolicitus, tum amici quoque vicem miſerans, involuti tam perplexis & turbatis negotiis, officii ſui putavit profectionem ad eum ſuſcipere: Quem ubi, ſicut audierat, affectum invenit, importunam rem putavit, ſi objurgaret, ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim, ut ille ex adverſo contendens & excuſare ſe ſtudens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliG am rationem commentus eſt, qua res affectas componeret, indignatione verſa in juvenem, aſſerens regem nihil præter æquitatem, ſed omnia recte feciſſe. Se quoque dirempturum illud conjugium, ac ne filiæ quidem parſurum, ſi ſceleris conſcia non feciſſet indicium. Tum Herodes, ubi præter opinionem vidit hominem pro ſe læſo tam graviter excandeſcere, aſperitate remiſſa, & factum ſuum juſta æſtimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Jamqve utroqve flexo ad miſericordiam, quoties aliquis objecta a juvene crimina refelleret, ad iram commovebatur rex: poſtqvam vero

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum, ne animium indulgeret iræ, neve propter juvenis erratum conjugium dirimeret. Tum Cappadox, nactus eum jam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui depravarent hominem juvenem, & rudem omnis malitiæ, præcipue fratrem regis urgens suspicionibus. nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurriſſet, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facile, tam cito flectere offensum regis animum. Satius esse, ut ipse a fratre veniam peteret, prius confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportunius deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod utriqve cessit feliciter. nam & juvenis præter opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque, inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est pretiosissimis, & facile primum inter amicos locum obtinuit. Convenit etiam inter eos, ut Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: feceruntqve simul iter usqve Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliavit Archelao, atqve ita in Judæam reversus est.

A ἀρχέλαῳ συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην σὺν ἀπαθῆ μεθιστάμενος. ἐδόκει γὰρ σκληρὸν μήτε διαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἐλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκησεν. ἀρχέλαος δὲ τὸν φιλαδελφὸν ἀπηκέστερον, ὡς τε τοὺς φίλους μεταφέρειν τὰς διαβολὰς, σκέπων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ πανοηθείας ἀναίσθητον διαφθεῖραι. τοῦτο ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς οὐσίαν καθίστη. ὁ δὲ φερώρας χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸ φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν ἀπορεία δὲ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς σκῆνον ἐτράπετο μελανείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὕστερον ἐπιδεῖν τὸ ἔντολμον, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι καὶ μεταπεῖσαι ἔτως ἔχοντα τὸν βασιλέα, βέλτιον εἶναι αὐτῷ προσιέναι καὶ δεῖσθαι τοῦ πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰρ ἔτως δυμᾶς τὰ βέλτιον, αὐτὸς καινὴν ψεύδη παρών. ταῦτα δὴ πεισθέντος αὐτοῦ, καὶ ἀμφοτέρους εὖ διαπεπραγμένους. αὐτὸς διαβολαὶ παρὰ δόξαν ἀφῃρέθησαν τοῦ νεανίσκου, καὶ φερώρας ἀρχέλαος διαλλάξας, ἔτως εἰς καππαδοκίαν ἀπῆκε χαρεὶς μένος, ὡς σὺν ἄλλοις ἐν τῇ τότε πρεσβείᾳ τοῦ κυρίου ἡρώδου ἡγούμενος. ἔθεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπαναστὰς δὲ συνήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ καὶ τούτων ἐγένετο κύριος, ἐς μέσης ἀντιοχείας ὅπου τὸ αὐτὸ παρῆλθον. σκεῖ τὴν ἡγεμονίαν συρίας τίτον σὺν διαφορᾶς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρώδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ἐπανέρχεται.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus a regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est: Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neqve terra respondebat laboribus. tamen a principio coercente rege abstinebant injuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex navigavit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ, sparso rumore de ejus interitu, defecerunt reversi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege a ducibus ejus sunt perdomiti. cæterum quadraginta ex his latronum principes, captorum exemplo territi, relicto patrio solo, fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes conjugium: a quo cum munitum qvendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Judæam tantum infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reversus a Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis a latronibus, cumq; non posset eos in potestatem suam redigere, quod essent sub tutela Arabum,

Κεφάλαιον ιγ'.

Ἀπόστασις τῶν τραχωνιτῶν.

ΓΕνομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ κἀθεν ἐπανήκοντι, πανεθνὴς πόλεμος πρὸς τοὺς ἀρχέλαος, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἰκαπικωῶτες τὴν τραχωνα, καίσαρος ἀφελομένην ζηνόδωρον, καὶ προσθέντος ἡρώδῃ τὴν χώραν, ληστεύειν μὲν σὺκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ ζηλῶ ἠμέρως ἠναγκάζοντο. ἦν δὲ οὐ σκήνοις ἀχαίρετον, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονοῦντι. ὅμως δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν σὺκ ὀλιγωρήσαντος δὲ βασιλέως, ἀπεῖχοντο τῆς τῶν ἐγχωρίων ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ διὰ τὸ ἠθος, εὐνοϊκὴ τῆς ἐπιμελείας ἡρώδου. πολλάκις δὲ εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε δὲ παῖδος ἀλεξάνδρου κατηγορήσων, καὶ φοβηθησόμενον ἀντίπατρον τὸν υἱὸν παρελήλυθει καίσαρι, λέγον ὡς ὀπολωλὸς εἴη διαπεφευγότες οἱ τὸν τράχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὅτι τὰ σωνήθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ δ' βασιλέως δόντος, ἐχειρώσαντο. φεὶ τεταράχθησαν δὲ τινὲς διὰ λήσεως κατὰ δέος τῶν ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαίου δεξαμένου μὴ τὴν ἀτυχίαν δ' σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρημον σκείνου δόντος, ὠκησαν, καὶ καταστρέχοντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐληίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια δ' συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἄδειαν. ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν δὲ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τοῦ οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα. καὶ τῶν μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος ἡγεῖσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, διὰ σκοτοῦ τὸ δράσων

πρόσω-

προστασίας ἐπρέσβευτο, χαλεπῶς ἤνεγκεν αὐτὸς τὰ ἀδικηθέντα, προελθὼν τὸ τράχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἐπεσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι μᾶλλον προὐχώρησαν ἐπανορθώσεσθαι, ἐντεῦθεν αὐτοῖς καὶ νόμος πάντα τρόπον ἐπέχειν τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυπομίτητος τὸ ἡρῴδου πᾶσιν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνον δὲ ἤδη τούτων τῶν κακῶν ἐπιλαθόμενον ἐπὶ τοῖς κακίστοις ἡμέρας ἤδη καὶ νόμῳ πάντα ποιοῦντα, καὶ τοὺς λῃστὰς ἐξαιτοῦντα. ὅθεν ἐπὶ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο, πάντα δὲ ἐπεργαζόμενον ἐπανασῶσαι, τὰ ἡρῴδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων ἐπιφανίζοντες, ὡς εἶναι πολέμῳ τὰ ἀδικήματα ἐοικότα. ἐγεγένητο γὰρ ἤδη ὡσεὶ χίλιοι, ἐφ' οἷς ἐκθύμῳ ἦν ἡρῴδης, τούς τε λῃστὰς ἐζητεῖ, καὶ χρέος ὁ Ἀλὲ σύλλαιος δανείσας ἔτυχεν ὀβόλα τάλαντα ἐξήκοντα, παρηκάσης αὐτῷ τὴν προθεσμίας ἀποδώσειν ἤδη. σύλλαιος δὲ τὰ μὲν ὀβόλα παρεῖτο μόνῳ, αὐτὸς δὲ ἀπανταχοῦ τοὺς τε λῃστὰς ἔφαρνεν ἵνα μὴ κατὰ τὰ ἀραβίαν εἶναι, καὶ ὡσεὶ τὰ χρημάτων ἀνεβάλλετο, ὡσεὶ ἂν ὅτι τε συστρίνιος καὶ βολόμνιος τὰ συρίας διῳκηκότων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος δὲ σωέζετο δὲ ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, πάντα χρήματα τὰ ἡρῴδου ἀποδώσειν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ ὧδε μὲν ἡρῴδῃ, τὰ ἀράβων ἀδεὴς εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτε ἐπ' ἀδικίᾳ, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄραβες, ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

A nec tamen injuriam acceptam concoqveret, perlustrato Trachone, interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maxime quod legem haberent, qvæ juberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo, totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tum rex ad præsides a Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi, hoc audito, majore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, jugulare, qvotqvot in manus eorum incideret, ut bello quam latrocinio res esset similior. jam enim usqve ad mille accreverant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto jam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodaverat. Syllæus vero, qui detruso a regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus convenit, ut intra triginta dierum spatium, & debitum redderetur, & ex utroqve regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inventus vel ob maleficium, vel quacunqve de causa profugus: verum Arabes convicti sunt latrones ad se recipere.

B C D

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθόντος δὲ τὴν προθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τὰ δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀνέρχεται. ῥυσία δὲ τὰ χρημάτων, καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐπιέτο, καὶ τὰ τοῦ τρίνιον καὶ βολόμνιον, ἐπιτρεπόντων αἰγυπτιονομοῦντας ἐπεξιέναι. σφαλὰν τε ἔχων, προσῆγεν εἰς τὴν ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἐπὶ πλὰ καθμὰς ἀφανίσας. καὶ ἤδη μὲν ὅτι δὲ φρουρίᾳ δὲ τοὺς λῃστὰς ἔχοντας, εὐθὺ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς, καταστάντος δὲ τὸ χωρίον, ῥᾳδίως καλούμενον. τὰ δὲ ἄλλων ἀδεῶς ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων δὲ τὰ ἀράβων ἡγουμένου ναχέβου, μάχη γίνεται. καὶ διὰ μὲν ὀλίγου μὲν ἡρῴδου, ναχέβου δὲ ὁ τὰ ἀράβων στρατηγὸς, καὶ ὡσεὶ εἴκοσι πέντε τὰ σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ δὲ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πολέμῳ δὲ τούτους, τρισχιλίους ἰδουμαίων ὅτι ἦν τραχωνίτιδι κατοικίσας, ἠνάγκασε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ ὡσεὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε ὡσεὶ φοινίκην ὕστερον, ἀποδιδοὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγυπτιονομοῦντας ἐπεξελθεῖν ἐδόκουν τοὺς ἀραβας αὐτῷ πεπραχότας. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες, ἔνεγκεν ἀψευδέμενον.

E F

CAP. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterum postqvam advenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conventis Romam profectus est: Herodes vero exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei, contumaces armis persequi: collectoqve exercitu invasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cumqve pervenisset ad castellum, in quo se latrones continebant, primo impetu id cœpit: ipsamqve munitionem nomine Ræptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum vero viginti qvinqve cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones ultus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, ut coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas concesso ab eis jure usus sit, nihilqve egerit præterea: idqve ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

G

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅτι κατηγόρησεν ἡρῴδου πρὸς καίσαρα.

Ἄγγελοι δὲ συλλαίου καταχήσαντες, εἰς ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰώθεσαν ἕκαστα τὰ γεγενότων αἴροντες. ὁ δὲ ἤδη μὲν ἐπεπραγμάτευτο γνώριμος εἶναι καίσαρι. τότε δὲ ὡσεὶ τὰ αὐλεὼ ἀναστρεφομένου, ὡς ἤκουσεν, ἀθρόος μεταμφίεννυται μέλανα, καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὰ ὡσεὶ τὴν ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, καὶ πᾶσαν

CAP. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

SEd aliter Romam properatis nunciis Syllæo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. X.

is jam ante insinuatus in notitiam Cæsaris, forte tum circa palatium obversans, his auditis, confestim mutata veste, atratus eum adiit, denarrans, ut bello afflicta sit Arabia, totumqve

regnum everſum ab Herode ingreſſo cum exercitu. ad hæc lacrymans qverebatur cecidiſſe duo millia & qvingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum ſuum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Ræptam repoſitas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem ſe abſente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addenteqve, qvod nec ipſe hanc profectionem ſuſcepturus erat, ni crederet Cæſari curæ eſſe pacem publicam omnium, neqve ſe dõmi præſente Herodes niſi ſuo malo eam pacem violaturus, Cæſar qverela commotus percontatus eſt ex Herodis amicis, qvi tum aderant, & ex ſuorum qvibusdam recens reverſis a Syria, hoc tantum an Herodes ullum exercitum extra regni ſui fines eduxerit. Id cum illi fateri neceſſe haberent, nec Cæſar cauſam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi ſcripſit minaciter, ſe hactenus illo uſum tanqvam amico, poſthac habiturum eum pro ſubdito. Syllæus qvoqve ea de re ſcripſit ad Arabas. His literis illi elati, neqve latrones, qvi effugerant, voluerunt dedere, neqve acceptam mutuo pecuniam perſolvere, neqve pro paſcuis, qvæ conduxerant, qvicqvam numerare, freti eo, qvod rex offendiſſet Cæſarem. Qvin & Trachonitæ hac occaſione uſi inſurrexerunt in Idumæorum cuſtodiam, & juncti Arabicis latronibus, qui illorum regionem diripiebant, non tam ſuis lucris qvam vindictæ ſtudentes miris modis in eos ſæviebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenſo Cæſare, minus jam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim ejus ad agendam regis ſui cauſam miſſos primum ne admiſit qvidē: iterum venientes dimiſit infecto negotio. Qvamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præſens credulo Cæſari qvidvis perſvadens, & jam majoribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum ſucceſſit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & ſibi principatum uſurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæſari daturum ſe pollicitus: qvem iratum ſciebat Aretæ, qvod ſe inconſulto auſus eſſet regni habenas ſuſcipere. Tandem & ille literas cum muneribus miſit ad Cæſarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accuſabat Syllæum, qvod neqviſſimus ſervus veneno ſuſtuliſſet Obodam, qvo etiam vivo invaſiſſet rerum adminiſtrationem, uxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam ſibi ad occupandum principatum muniens. Cæſar autem ne hos qvidem legatos audire dignatus, aſpernatusqve eorum munera, infecta re illos abire paſſus eſt. Interim Judæorum res ac Arabum indies ſe habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum ſuum conſtabilierat, & proinde ſuos coërcere non poterat. Herodes autem veritus, ne, ſi ſe defenderet, eo magis irritaret Cæſarem, cogebatur perferre omnes injurias.

A ἀνάσατος ἡ βασίλεως στρατιὰ πορθήσαντος αὐτῶν ἡρῴδε. δακρύων ἦν, πεντακοσίους μὲν ἅμα διχιλίοις δρᾶσιν ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, ἀνηρῆσθαι τε στρατηγὸν αὐτῶν Νάκηβον, οἰκεῖον αὑτῷ, καὶ συγγενῆ. πολλοῦ τε διηρπάσθαι τὸν ἐν Ῥαέπτοις. καταπεφρονῆσθαι τε τὸν Ὀβόδαν, ὡς τὸ ἀδύνατον οὐκ ἀσθενείας τοῦ πολέμου, ἀλλὰ τοῦ μήτ' αὐτὸν, μήτε τῶν ἀραβικῶν δυνάμεων παρεῖναι. τοιαῦτα δὲ συλλαίου λέγοντος, πεισθέντος ἀληθῆ νῦν ὡς ἂν αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπιστευκὼς ὅτι καίσαρι μέλοι τῶν ἀμφοῖν B ἁπάσιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδὲ εἰ παρὼν ἐτύγχανεν οὐκ ἂν λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἡρῴδῃ, παροξυνθεὶς ἀληθῆ τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, ἀνέκραγε τῶν ἡρῴδου τε παρόντας, καὶ τῶν ἰδίων τοὺς ἀληθῆ συνειδότας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τῶν στρατιὰν ἡρῴδης κατάγοι. τῶν δ' ἕτερα μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην εἶχόντων, τὸ δ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τοῦ καίσαρος, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἡρῴδην, πάντα ἄλλα χαλεπῶς, C καὶ ὅτε τῆς ἀληθείας τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χεώμενος αὐτῷ φίλῳ, νῦν ὑπηκόῳ χρήσεται. γράφει δὲ καὶ σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τοῖς ἄρχουσιν. οἱ δ' ἐπαρθέντες, ὅτε τῶν ληστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα διελύετο, νομὰς τε ἃς σκηνὰς μισθούμενοι διακατεῖχον, ἀμισθὶ ταύτας ἔχειν τὸ, πεπεισμένοι δὲ τὸ ἰουδαίων βασιλέως διὰ τοῦ ὀργῆς καίσαρος. ἀληθῆ δὲ τοῦ καίσαρος καὶ οἱ τοῦ τραχωνίτην ἔχοντες, τῆς τε ἰδουμαίων φρουρᾶς κατεξανάστατες, καὶ ληστρικοῖς χρώμενοι μᾶλλον τῶν ἀράβων, οἱ ἐλεηλάτουν τοῦ σκηνῶν χώραν, οὐκ ἀληθῆ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι τοὺς ἀδικίας ὄντες ἡρῴδης. ἃ ταῦτα πάντα φέρων ἐνέσχετο, μεταβεβλημένης αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, οὐ εἶχε διὰ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο δ' φρονήματος. ὅτε γὰρ πέμψαντος αὐτῷ πρεσβείαν ἀπολογησομένου ὁ καῖσαρ ἐνέσχετο. πάλιν ἦν τοὺς σωμαλῶντας, ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. οὐ δ' οὖν ἀληθῆ τότε ἀθυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαιος ὁ μεταίος ἐλύπει, πεισθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ἦν καὶ μείζονων ἀπόρθμιος. ὁ μὲν γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὑφελαμβάνει ἦν τοῦ τῶν ἀράβων ἀρχὴν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. ὅτον γὰρ ἐπιχωρεῖ διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τοῦ ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδους τοῖς ὠὴ τοῦ αὐλοῦ, πολλὰ ἦ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ ἦ τοῦ μὴ τὸν ἀρέτην ἀληθῆ τοῦτο πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει ἦ κἀκείνος ἀληθῆ καὶ δῶρα τοῦ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ ἦ ἀληθῆ κατηγορεῖ σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὀβόδαν τε φαρμάκοις διαφθεῖραι. καὶ ζῶντος ἐπὶ κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῶν ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς' ἐξιδιώσασθαι τοῦ ἀρχὴν. προσέχειν ἦ οὐδὲ τοῦτοις ὁ καίσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ ἦ πρὸς τοῦ ἰουδαίαν καὶ ἀράβιαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προέσεσθαι. τῶν δὲ βασιλέων, ὁ μὲν οὕτω τοῦ ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρῴδης ἦ ἐφ' οἷς ἠμύετο, τὸ χιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὕβρεις φέρειν ἠναγκάζετο.

πρὸς

πέρας δ' οὐδὲν ὁρῶν τ῀ ἀθυμοτάτων κακῶν, ἔγνω πάλιν ὡς ῥᾴμιλλαν ἀποστέλλειν, εἴτι δυνατὸν μετριώτερον αἰτῆσαι παρὰ τῶν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡμίσεια τὴν δυνα- μιν ποιησάμενος. καὶ ἐκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆν νικόλαος.

A Poſtremo nullum finem urgentibus malis inveniens, decrevit denuo Romam legatos mittere, ſi quid æquius per amicos impetrare poſſet a Cæſare. in eam legationem Nicolaus Damaſcenus profectus eſt.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ εὐρυκλέους κατὰ τ῀ παίδων πρὸς ἡρῴδην.

CAP. XVI.

Eurycis calumnia contra Herodis filios.

ΕΞεπόρθητο δὴ τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ τὰς παίδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐσχηκότες πρὸς τ῀ κρατοῦν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τ῀ ἐμπροσθεν χρόνον ἀσπόνδου λαῶ, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τ῀ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείληφε τῇ βασιλείᾳ διὰ τ῀ τύχης. ἐπέβαινεν δ' ἔτι μᾶλλον ηὐξῆσθαι τότε τῷ παιδὶ τῷδε αἰτίαν. εὐρυκλῆς γάρ τις λακεδαιμόνιος ὁ τ῀ ἐκεῖ ἄσημος, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς ἑκατέρων αὐτῶν ἔχειν τι, καὶ μὴ δοκεῖν, ὑπεδημήσατο ὡς τ῀ ἡρῴδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πολλῷ παρ' ἐκείνῳ λαβὼν τῆς εὐκαιρίας τ῀ ἐντυγχάνειν ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ὧδε δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τῇ ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. δεχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ καππαδόκι διὰ παιδός, ὅθεν καὶ τὴν γλαφύραν ἐπεκαλεῖτο μητέρα, καὶ πολὺς ἦν ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλεμένοις ἢ γνωμένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τοῖς διαβολαῖς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ τὰς συντυχίας ἐπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλος, τοῖς δ' ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὶν ὧν ἐπιπονθέναι μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον αἰδοῦς πεπληρωμένον ἔξειναι λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παροῦσι μὲν αὐτοῖς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δυνατά. τούτων δ' ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη κατασκευασμένῳ πρὸς μίσος ἤδη δὲ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. τὰς δὲ λόγους εὐρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τοὺς ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐκ ἕνεκα σοῦ ἔστ' αὐτὰ ποιῶν, νικᾶσθαι δὲ σοῦ νικῶντος τῷ μεγέθει τ῀ πράγματος, καὶ φυλάττεσθαι τὸν ἀλκιβιάδου τ῀ ἀλέξανδρον. ὁ δὲ οὐκ ἀπαθῶς ἔτ' ἔκαιεν λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μὲν οὖν εὐνοϊκῶς λαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκασα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δὲ οὐκ ἐᾷ τὸν ἀλέξανδρον δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀνηκεστέαν διηγούμενος ἀπῆχθαι, ἀλλ' ὅτου διέβαλλε τὸν βασιλέα, πρόφασιν ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξυσμὸν, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν κρατοῦντα. εὐθὺς γὰρ εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν δεχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τ῀ καππαδοκῶν, τὸν ἀλέξανδρον ἐωλύει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς ἀλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενήσεσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τῆς κακοηθείας ἀπῆρε. εὐρυκλῆς μὲν οὖν, οὐδὲν τῇ λακεδαιμονίᾳ πεπολίτευμένος ἔναγχος μοχθηρὸς ὢν πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπετρέπη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς οὐκ

PEr idem tempus diſſidium cum filiis domeſticum multo magis exacerbatum eſt. quamvis enim jam ante nunqvam prorſus vacarit ſuſpicione, malo pernitioſo regibus, tunc tamen id maxime ob talem cauſam invaluit: Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, ſed ingenio peſſimo, adulator & deliciis perditus, ſed utrumqve vitium egregie diſſimulans, uſus Herodis hoſpitio, datis muneribus & majoribus acceptis, ad gratiam cum eo converſatus effecit, ut reciperetur inter amicos præcipuos. is diverſabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congreſſus familiaris. ajebat enim ſibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo ſimulabat ſe Glaphyram obſequiis colere, cumqve videretur omnibus ex æquo deditus, obſervabat, quæcunqve vel dicerentur vel fierent, undecunqve captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeo ſe blandis colloquiis inſinuavit unicuiqve, ut illi ſoli fidus videretur, ceteros ita tractaret, prout amico eſſet commodum. his artibus ita ſibi devinxit Alexandrum, ut juvenis putaret ei ſoli tuto ſe poſſe qverelas ſuas concredere, aperiebat igitur ei dolorem ſuum, quod pater eſſet a ſe alienatior, caſumqve matris narrabat: & quod Antipater, prærepta fratribus dignitate, ſolus poſſet omnia. Hæc diutius ferenda non eſſe, patre jam talibus imbuto odiis, ut cum ipſis nec convivia nec colloquia communicare ſuſtineat. Hæc ille, dolorem ſuum in ſinum amici, ut tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad ſe hæc pertinere, tacere tamen non poſſe ob periculi magnitudinem, & conſultum ei velle, ut caveret ab Alexandri inſidiis. non enim eum diſſimulare animum, ſed ipſis verbis præferre cupidit item parricidii. Poſt hoc benevolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad ultimum ab eo perſvaſus eſt, ut ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus eſt verborum ambagibus, ut implacabilem iram in filium conciperet: id quod ſine mora declaravit. Eurycli enim quinquaginta talenta donavit: quibus ille acceptis, ad Archelaum ſe contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam ſuam commemoravit, quam utilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia, diſceſſit. Reverſus deinde in patriam, cum ibi quoque ſimilibus artibus uteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Porro Judæorum rex non jam

ut ante contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Ariſtobuli, proprio ſerviebat odio, etiam nemine accuſante obſervans ſingula, & ſciſcitans, & permittens omnibus, qvicqvid vellent, contra eos dicere: & inter cætera Evaratum Coum communicaſſe cum Alexandro conſilia. videbaturqve nullos ſermones audire libentius. Oblatum eſt deinde juvenibus majus infortunium, calumniis nunquam ceſſantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, ſcilicet incolumitatis ejus ſtudio: erant Herodi duo ſatellites, Jucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offenſam pulſi e regia, & inter eqvites Alexandri ſtipatores recepti, qvod eſſent exercitatiſſimi, honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex, de his etiam ſuſpicione concepta, tormenta eis admovit. ergo poſt toleratos diu cruciatus, tandem ajunt ſe ſolicitatos ab Alexandro, ut inter venandum Herodem feras perſeqventem interficerent. facile enim confingi poſſe, præcipitatum ab eqvo ſuismet telis tranſfixum eſſe. nam & ante pene ſimile quiddam ei acciderat. Simulq; indicaverunt aurum defoſſum in eqvorum ſtabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuiſſet lanceas regias, & arma, ipſo jubente, Alexandri famulis. Poſt hos præfectus arcis Alexandrii correptus ſimiliter examinatus eſt: huic objectum eſt, qvod eos intra caſtellum reciperet, pollicitusq; eis eſſet pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante, filius ejus accedens vera eſſe dixit omnia: protulitq; referentes manum Alexandri literas in hanc ſententiam: Qvamprimum Deo favente perfecerimus, qvæ decrevimus, ad vos veniemus. curate igitur, ut, quemadmodum eſtis polliciti, nos in caſtellum recipiatis. His literis viſis, Herodes poſthac pro indubitato habuit, paratas ſibi a filiis inſidias. Alexander autem dicebat Diophantum ſcribam imitatum ſuum characterem, eſſeqve Antipatri malitia excogitatam illam ſchedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & poſt in ſimilibus deprehenſus dedit ſupplicium, eos vero, qvi torti ſunt, rex apud Hierichuntem produxit ad populum, ut accuſarent filios, ubi faxis ſunt obruti. cumq; vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & juvenes in carcere aſſervandos tradidit. eo nemo admittebatur: adhibitis, qui explorarent eorum dicta & facta omnia. jamq; pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum ſua. eorum alter Ariſtobulus præ anxietate etiam amitam ſuam ac ſocrum ad miſerationē præſentis calamitatis, ejusq; autoris odiū invitans, An non tibi qvoqve, inquit, periculū imminet, delate, quod ſpe nuptiarum Syllæo de omnibus, quæ hic fiunt, per literas ſignifices? quę verba mulier ſtatim fratri retulit, ille non amplius ſe continens, vinciri eos ju-

A ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγυμνασμένος αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις ἐξεργάζετο, φιλοπατρῶν ἕκαστα, καὶ πυθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διάφορόν τε κῶον ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ ὅτε μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἤδιστον, ἡρῴδης ἐλάμβανεν. ὀλιγίνες δὲ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκληρυνομένης ἀεὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τινὸς προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερὲς, ὃ πρὸς τῆς βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἡρῴδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, ἰούνδης καὶ τύραννος. ὅτοι προσκρούσαντες αὐτοῖς διὰ βασιλέως ἀπεωσμένοι, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πεῖσαι φονεῦσαι αὐτὸς ἡρῴδην ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων διώκοντα πρόσθεν. δοῦναι τὸν δ' εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ ἵππου κατενεχθείς, ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν τι συμβῆναι. ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἐφίππιον ἐξήλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρου θεραπεύουσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκεῖνος. μεθ' οὗτος ὁ φρούραρχος ἀλεξανδρεὺς ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αὐτὸν εἶχε δέκατος τῇ φρουρᾷ, ἐπαρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποσχόμενος τὰ κείμενα τοῦ βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, ἐδὲν ὡμολόγησεν. υἱὸς δὲ αὐτοῦ, παρελθὼν, πάντα ἔφη δηλοῦν, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν ὡς εἶναι εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράσθητε καθὼς ὑποσχεῖσθε δέκατος ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. μετὰ δὲ τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν ἡρῴδης, οὐκέτι ἐνδοιασίμως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ διὰ ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινὸς. ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπήγχθη. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἱεριχοῦντι κατηγορεῖν τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὠρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, ὅτε μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πτολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀνασείλας. ἐν δὲ φυλακῇ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῆν μὲν οὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. εἴ τί γε ἢ καθ' ἡδονὴν εἶχον ἀδεξίαν ἢ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν ἀριστόβουλος ἐκ καρδιομανίας ἐπαγόμενος ἔτι καὶ τὴν θείαν καὶ πενθερὰν, συναλγῶν αὐτῷ τοῖς συμφοραῖς, καὶ μισῶν τὸν τὰ τοιαῦτα παθόμενον. ἐν δὲ ἔφη καὶ σὺν κίνδυνος ἀπολείας, διαβεβλημένης συλλαλιᾷ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα, πανταχόθεν προμηνύειν; τούτους ἐκείνη ταχὺ μάλα τῷ ἀδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ ἐκ ἐπὶ καταχὼν αὐτὸν, δήσαντες κελεύει,

πελθὼν, καὶ διαπησόμενος ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐπίοιεν ὀλλὶ τῷ πατρὶ, ταῦτα γραψαμένους ἀποφέρειν. οἱ δ', ἐπεὶ δὲ τὸ πρωτότακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὀλιβαλίῳ μὲν ὅτι νοήσαι κατὰ δὲ γεγονηκότα, ὅτι συσκευάσαιτο, δρασμῷ δ' ὀλιβαλέσθαι, καὶ ὅτι δι' ἀνάγκην τοιαύτην καὶ δυσχερῆ ὄντα αὐτοῖς ὁ βίος. τὸν δὲ τὸν χρόνον ἥκοντα ἀπὸ καππαδοκίας πρεσβευτὴν αὐτῷ Μῆλα ἀχελαΐδα μήλα τινὸς, ὃς ἐν δυνάστης τῶν ἐκείνῃ, ἰδόμενον ἡρῴδης ἐνέκλαιε τὴν δύσνοιαν ἀχελαΐδα πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπως οὐ πάνυ ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσοντα Μῆλα πέμψειν. ἀλλ' οὐδὲν ὅτι ἄτοπον, ὅτι δυσχερεῖς ὑπῆρχον μηδὲ πατρὸς, οὐδὲ ὅσα συνεσκεύασεν κακοηθείᾳ τῶν ἐναντίων ἀληθῆ εἶναί τι τέτων. βούλεσθαι δ' ἀνετάζειν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τέτους ἀπολέσαι σπεύδων, ἀντιπάτρῳ τῷ παλαιῷ τοὺς ἰδίους ἐγκαθίστανται φίλους. τοιαῦτα λέγοντα, σκέλδυσεν ἅμα τόν τε μῆλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τὴν ἀρχελάου, καὶ πυθέσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ὀλιβαλίῳ ἡρῴδου γεγονότων. ὡς δ' ἦκεν, εὐθὺς μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ κατεπλήξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ἐπὶ δὲ καὶ οἱ νεανίσκοι δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων ὁ μὲν πρὸς τὴν θέαν μέχρι πολέμου, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πρᾶξιν δυναμένων. ὁ δὲ πτολεμαῖος, τοῦτον γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπέτακτο, φράζειν κελεύσαντα, εἰ τῶν πρακτορένων ἡ γυνὴ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δ' οὐκ ἂν ἔφη συνέγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ σεργομένη πολέου, καὶ κοινωνήσασα τέκνων; ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδέη μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέροι πρὸς σωτηρίαν τὴν ἐκείνου τὸ καὶ κατ' αὐτῆς ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἰπεῖν οὐδὲ ὧν ὑπενόησεν, ὃς ἦκεν ἐρεῦν, ὅτε αὐτὸς συνοίσει, ὅτε οὐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρῴδης, ἀχέλαον ἐξελήλεγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, διδωσιν. ὁ λύμπῳ καὶ ὁ λομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν ὧ πλῷ μὲν ἐλάσης τῆς κιλικίας προσχόντας, ἀχελάῳ τὰ περὶ τέτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ὀλιβαλῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, σκέλδυσεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτ' αὐτῷ δυχεραίνειν, καίσαρα, διδόναι τὰς ὀλιβολὰς, καὶ τὰς ἐλεγχὰς ἃς ἔγραψε νεανίσκων καταγνωσθέντων ἀπέστειλεν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέχεσθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ἐμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τι σκείνοις, τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι περιστείλαι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἐσπούδαζον, οὐ μὲν καὶ πρὸς καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλόπι κατὰ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογήσαι τοῖς νεανίσκοις. οἱ δὲ τὴν ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχον τε καιρὸν ὀλιβαλέσθαι τὰ γράμματα τοῦ καίσαρος, διηλλαγμένον εὑρόντες ἡρῴδην. τὰ δὲ πρὸς τὸν νικόλαον πρεσβείαν, ἀπόδηλον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, καὶ πρῶτ αὐλαῖον ἐδέξατο. πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαίου κατηγορεῖν ἤξίει. καὶ οἱ ἄρχοντες δῆλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

bet, & ſeorſum quemque, quid contra patrem moliti ſint, ſcripto prodere. hoc juſſi facere ſcripſerunt, inſidias quidem nec paraſſe ſe, nec cogitaſſe, ſed conatos fugere, quod non poſſent ampliùs ad hunc modum ſuſpecti & ſoliciti vivere. Eodem tempore cum veniſſet e Cappadocia ab Archelao legatus Mela unus e dynaſtarum illius numero, volens Herodes declarare ejus malevolentiam, accivit ad ſe Alexandrum e vinculis: & rurſum interrogavit de fuga, quonam & quomodo decreviſſent diſcedere. Ad Archelaum, ille reſpondit, pollicitum, quod inde Romam mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conveniens ſe machinatos eſſe, neque quicquam veritatis ineſſe confictis adverſariorum criminationibus, cupiviſſe etiam, ut Tyrannus cum ſociis examinaretur cautius: ſed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis ſuis vulgum in eos concitaverit. His dictis, rex juſſit & ipſum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, ut interrogaretur, num ignoraſſet paratas Herodi inſidias. quo ut ventum eſt, continuo mulier vinctum conſpicata maritum, caput ſibi plangens, & præ miſeratione attonita clare ingemuit. juveni quoque manantibus lacrymis, qui aderant, miſerabili hoc ſpectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commiſſus erat juvenis, jubente dicere, num & uxor fuerit conſilii conſcia: qui potuit, inquit, non eſſe, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamavit, nullius mali ſe eſſe conſciam. quod ſi id aliquid ad ſalutem ejus conferat, paratam ſe mentiri vel in ſuam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, ſicut ſuſpicantur quos minime oportuit, nihil nec ego cogitavi, nec tu es conſcia: ſed quod ad Archelaum abire, & inde Romam, decrevimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus convictum a ſe Archelaum malevolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, juſſitq;, ut inter navigandum appellerent ad Eleuſam oppidum Ciliciæ, & Archelao ſcripta de his redderent. & poſt expoſtulationem, quod filii conatuum ſuiſſet particeps, Romam inde navigare pergerent. & ſi invenerint a Nicolao placatum Cæſarem, redderent ei literas, & argumenta, quæ ad convincendos juvenes ſcripta mittebantur. Igitur Archelaus pro ſe attulit, voluiſſe quidem excipere juvenes, quod id & ipſis & patri eorum putaret utile, ne quid ob ſuſpiciones & diſſidia durius in eos ſtatueret: non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, nec confirmaturum eos in malevolentia: Romam autem delati invenerunt jam Herodi reconciliatum Cæſarem, eique literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum ſe habuit: Quamprimum Romam venit & in palatium, præter ea mandata, quæ habebat, Syllæum accuſandum ſuſcepit. animadvertit enim diſſidere inter ſe,

Arabas, quorum aliqvot ejus omnia facinora indicaverunt, & hoc autore necatos plerosq; conatos Obodæ manifeste coarguerunt ex ipsius literis interceptis per adversarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus uti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiam Cæsaris. Sciebat enim, si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum judicem. qvod si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus, assistentibus sibi Aretæ legatis, acriter accusavit Syllæum, interfectorem asseverans domini ac regis sui multorumqve Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronasqve arguens corrupisse tam Romæ quam in Arabia. addidit his gravissimum crimen, circumventum mendaciis ejus Cæsarem, qvem nihil veri de gestis ab Herode doquerit. ad hunc occasionis locum postqvam ventum est, Cæsar interlocutus, jussit eum, omissis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neqve duo millia & quingentos illic interfecerit, neqve, captivis abductis, regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maxime ait docere posse, nihil horum aut certe minimam partem ita se habere, qvemadmodū ab illo relata sint, neqve ullam mereri indignationem. His præter opinionem auditis, cum Cæsar attentius auscultaret, ille primum indicavit ei de qvinqviescentum talentis mutuo sumptis, deqve syngrapha, in qva ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex universa regione capere; deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem juris & repetitionem debiti. idqve non propere actum, quanquam permittente syngrapha, sed appellatis prius sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremo apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam jurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atq; ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inqvit, illud bellum, qvod adversarii tam tragice exaggeraverunt: qvod tamen qvi potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post perjurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captivis jam dicere. Latrones Trachonitæ qvadraginta primum, mox plures, fugientes Herodem metu supplicii, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fovit & aluit in omnium hominum injuriam; agrosq; eis dedit, & prædarum fuit particeps; qvos tamen ipsos eodem jurejurando tenebatur restituere cum mutuatitia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere, qvemqvā præter hos captum in Arabia. immo ex his ipsis aliqvot evaserunt. Nunc confutata etiam de captivis invidiosa sycophantia, audi, Cæsar, mendacissimum figmentum, qvod ad provocandam iram tuam commentus est.

A ὑποψησαντες ἐξ αὐτοῦ, & τῇ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἀπαιτεῖν ἐμήνυον, καὶ τὰ ἐβάδα ὡς ἀλαφθαρέντων πολεῖων σαφανῆ τεκμήρια παρέχοντες, λύω γὰρ καὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ κατὰ τοῦτο ἀποσωθῆναι ὑφημένα, ἀλαζόνων ἤλεγχον. ἐν ᾧ νικόλαος ἅπτυχιαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσπεφυκυῖαν, δι' αὐτῆς ἐπράγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπέγων ἐλθεῖν εἰς ἀλλαγὰς ἡρώδῃ ποιήσαι καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν, ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, χρήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν. σωθέντων δὲ ἐπ' ἀλλήλοις, καὶ δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν δρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τόν τε περὶ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν δραίων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ἀδείᾳ ὑγιείᾳ, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, ἃ τὴν δραβίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐνδόμυχα γυναικῶν. προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναγκάσαι καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν ἡρώδῃ πεπραγμένων. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὁ μὲν καίσαρ ἐξεκάλει αὐτὸν ἕν μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν, ὡς ἃ σαπαὶν ἠγάγετο εἰς δραβίαν, μηδὲ διχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν κεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τοῦ χώρου διαρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πολεῖσθέ γε αὐτῶν ἃ γέγονεν ὡς σύ τε ἀπήκοας, καὶ δίκαιον τοῦ χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δὲ τὸ πρόσδοξον καίσαρος ἐνδοιάζον αὐτὸν ἀκροατοῦ, τὸ δανεῖον εἶπεν τὰ πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὰ συγγραφοῦ, ἐν ᾗ καὶ ἔτι τοῦ προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὰ πρόθεσμα παρελθόντος ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τὰ χώρας, τὴν μὲν σπαλείαν, ἃ σπαλείαν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δικαίων τὰ ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. & μηδὲ ταχὺ ταύτῃ, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαί, πολλάκις μὲν ὅτι σατρονῖναι ἐλθοῦσαι καὶ βουλόμενοι τὰς τὰ συρίας ἡγεμένας, τελεῖν ἐν ᾗ, ἐν ὑπάτῳ τούτων ἐναντίον συλλαίᾳ τοῦ σοῦ τυχεῖν ἐπομόσαντος, ἢ μεῖον ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τὰς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πρόφυγας. ὧν δὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τὰς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρώδου, καὶ κείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ὅτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ὅτι τεραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπατείας τοιαῦτα. καί τι ὡς ἂν εἴη πόλεμος, ὑπὸ τῶν ἐφ' ὑμῶν ἡγεμόνων, ὀδωκίας ἢ τῆς συρίης, ἡσθημένου ἢ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ δὲ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τὰς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσταὶ τὴν τραχῶνα κατῳκισμένοι, τεσσαράκοντα, τὸ πρῶτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις ἀλαφεύγοντες, ἐρημητήριον ἐποιήσαντο τοῦ δραβίαν. τούτους ὑπεδέξατο συλλαίος ὅτι πάντας ἀνθρώπους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτους ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτοῦ δ' δανείου προθεσμίαν. καὶ δύναιτο ἂν οὐκ ἀποδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλην πλὴν τῆς δράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, οὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ὅτως σοὶ καὶ δ' τῆς αἰχμαλωσίας ὑπόφθονε συκοφαντήματος πεφλυάκτος, μέγιστον ὦ καίσαρ κατάμαθε τολάσμα, καὶ ψεῦσμα πρὸς τοῦ σοῦ ὀργοῦ αὐτῷ ποιηθέν.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθόντος ἡμῖν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, καὶ τ A Affirmo enim, quod cum Arabum manus nos
τε ἡρῴδου πεσόντος ἑνὸς ἢ δευτέρου, τότε μόλις ἀ- invaſiſſet, & unus atqve alter e noſtris cecidiſſet,
μυνομένους ἀναγκασθῆναι τὸ στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ τε tum demum Herodes repugnare coactus Nace-
πέντε καὶ ἑκατὸν τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, bum, & cum eo viginti quinq; non amplius ceci-
διχαλίους πενταχοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. ταῦτα dit, quorum ſingulis centuplicatis, iſte bis mille
μᾶλλον σκινδαψὸς καίσαρα, καὶ πρὸς τὸ σύλλαιον ἀπέρα- & quingentos cecidiſſe retulit. His motus Cæ-
φεως, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν Ἀρά- ſar, vultu irato ad Syllæum verſus, rogavit, quot
βων. ἀπορουμένου δ' αὐτοῦ, καὶ παλαιὸν λέγοντος, εἴ Arabes ea pugna deſiderati ſint. Hæſitante
τι σωθήκαι τῶν δανείων ἀνεγνώσκοντο, καὶ τὰ ἡμέρωνος B illo, & erratum in numero fatente, lectæ ſunt
γράμματα, πόλεις τε ὅσας ἀλήσησε κατηπιῶντα. ἐπεὶ δὲ ἐς ſyngrapharum conditiones, & reſcripta præſi-
τὸ κατέσχη καίσαρι, ὡς δὲ μὴ συλλαίῳ καλαγγῶναι dum, literæqve urbium continentes querelas de
δύνατον. ἡρῴδης δ' ἀλλαχόθεν, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ latrociniis. Ad ultimum eo res devenit, ut Cæ-
Ἀραβόλης πικρότερον ἐγράψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καὶ πι ſar, damnato capitis Syllæo, Herodem in grati-
στεῦσαν εἰπεῖν εἰς τὸ σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσθειν αὐτὸ ψεύ am receperit: & pœnitens, qvod calumniis per-
δεσι λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δ' σύμπαν, motus durius ſcripſiſſet, hoc qvoqve Syllæo op-
ὁ μὲν σύλλαιος ἀνεπέμπετο τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα probraverit, illius mendaciis impulſum ſe diſce-
τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ἕτω κολασθησόμενος. ſiſſe ab officiis amicitiæ. In ſumma, remiſit eum
ἐρέτας δ' οὐκ ἐμβῆναι ἐᾶν καίσαρι, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι C in provinciam, ut, poſtquam ſatisfeciſſet credi-
ὁκείνῳ καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν toribus, daret ſupplicium. Cæterum Aretæ in-
ἡρῴδῃ διδόναι. διεκώλυσε δὲ τὰ ἐκείνῳ πεμφθέν dignari pergebat, qvod regiam dignitatem ac
τα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸ ὄλυμπον, καὶ ὀλόμνιον ἐμ poteſtatem uſurparet, priusquam a ſe acciperet:
μένη καίσαρα πυθομένοις, ἅπερ ἐδόξεν ἐξ ἀνάγκης ἡ volebatqve Arabiam quoque Herodi tradere:
ρῴδῃ, τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα, καὶ τὰς ἐλέγχους ſed hoc conſilium mutaverunt redditæ ipſius li-
ἀναδίδοναι. καίσαρι δ' ἀναγνοῦσι, τὸ μὲν δεχθὲν ἄλλῳ teræ. Olympus enim & Volumnius, cognito
περὶ ξένας μένοντι, καὶ κακῶς πεπάσθαι τὰ περὶ τοὺς placatum eſſe Cæſarem, mox ita ut mandatum
παίδας, οὐκ ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τὰς πε- D erat, obtulerunt ei literas, continentes argumen-
ρὶ δρέτου, καὶ ἕν μόνον ἐπιμήσας ὡς περπετείᾳ χρή ta, qvibus filios impietatis convicerat: qvibus
σαιτο τῶν μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμένειν λαβεῖν, lectis, viſum eſt non onerare inſuper alio regno
τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τὸν δεχθὲν ἐκεβαιώσαιτο. ἡρῴ ſenem & infortunatum circa filios: admiſſisqve
δης δ' χρόφ διηλλαγμένος, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἄχθεται legatis Aretæ, & hactenus objurgatis, qvod rex
λέγων, καὶ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι πεπλημήκασιν, ἐπι eorum temerarie principatum ſumpſiſſet: non
ξένας παραλόγους ὄντας. αὐτὸς γὰρ ἀφιῶναι ταύτῃ τὴν expectata ſua ſententia, admiſit munera, & re-
ἐξουσίαν. εἰ δ' ὁρασμὸν ἐνεόησαν, ἄλλως νομίσαντα, gnum ei autoritate ſua confirmavit. Poſt hæc. XII.
μηδὲν ἀνήκεσον Ἀραβάρχῃ. συμβαλόντι δ' ἔχειν Herodi jam reconciliatus ſcribit, dolere ſe vicem
αὐτῷ σωνέδριον ἀποδέξαντα περὶ βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοι E ejus, qui tales haberet filios, debereq; eum, ſi
κοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ φιλαλαβόντα, τούς τε ἡγεμόνας, ἅτε βα quid contra pietatem auſi ſint, ut in parricidas
σιλέα τῆς καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται animadverterе. ſe enim liberam ei poteſtatem
φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώματι εἶναι φανεῖς, μὴ τὴν ἐκείνων permittere. qvod ſi tantum fugam meditati ſint,
γνώμης ὅτι χρὴ λαμβάνειν. καίσαρ τοιαῦτα ἐπέ ipſum qvoqve ſalva pietate oportere leni caſti-
στειλεν. gatione contentum eſſe. quare ſuum conſilium
eſſe, ut indicto conſiſtorio apud Berytum Roma-
norum domicilium, & adhibitis præſidibus cum
F rege Cappadocum Archelao, amicisqve cæteris
& viris illuſtribus, de communi ſententia qvid
ſtatuendum ſit diſpiciat. atqve hoc fuit argu-
mentum epiſtolæ Cæſaris.

Κεφάλαιον ιζ'.

*Ὡς καίσαρος ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ τῷδε τῷ συνε-
δρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ θανά-
του καταγνόντος.*

CAP. XVII.

*Herodis filii damnantur apud Berytum in
concilio.*

Ὁ δὲ ἡρῴδης τὰ γράμματα ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέν- QVa accepta, Herodes ſupra modum gavi-
των, ὡς χαρὴς μὲν διὰ τὰς διαλλαγὰς ſus eſt, tum qvod rediiſſet in gratiam, tum
ἐγένετο, ὡς χαρὴς δὲ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν G propter conceſſam ſibi ſtatuendi de fi-
παίδων αὐτῷ. καὶ πως τὸ μὲν εὐπρόσβλητον, ἐν τῷ πρότε liis poteſtatem liberam: & neſcio, qvo pacto acci-
ρον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτι θρασὺ, ὅτι προπετὲς, πρὸς dit, ut qui prius in ſecunda fortuna durus qvi-
τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε dem pater fuerat, non tamen temerarius aut præ-
μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ἁπάσης ὑπολαβόμενος, τὸ ceps ad filiorum interitum: nunc rebus ſuis in
μῖσος σκαιοδόξως τῇ ἐξουσίᾳ. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐ melius mutatis, & recepta priſtina fiducia,
δόκει καλεῖν εἰς τὸ σωνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον novo more laxaverit habenas odii. Ergo con-
γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου φθορᾶς τυγχάνειν, ἢ κατὰ τὴν προσῤῥέον vocat per nuncios, qvotqvot viſum eſt Cæſari,
νομίζων ἐμπόδων ἔσεσθαι. ὁμομύων δ' ἐν βηρυτῷ, τούς τε uno Archelao excepto, vel qvod hominem o-
ἡγεμόνας, καὶ τῶν ἄλλων ἕσους ἀπὸ τῶν πόλεων σκάλεσε, derat, vel qvod vereretur, ne obſiſteret ſuo pro-
poſito. & poſtqvam Berytum convenerunt cum præſides, tum cæteri exciti e diverſis urbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longe ab urbe: ut posset eos, si vocarentur, sistere. ipse vero solus introgressus, coram consessu centum & quinquaginta virorum, usus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multaqve furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed advocatos sibi eos adjungebat indecore pater contra filios, literasqve ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & convitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille pervenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remqve exaggerabat, dejerans mori se malle quam audire talia. Postremo dicens sibi & a natura & a Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita jubere: ut si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atqve in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos, non tam ut judicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quam ut per occasionem indignationi justæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & juvenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio, videntes rem eo devenisse, ut nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem ejus confirmaverunt. Et primus Saturninus vir consularis, multisqve defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adjicere. Post illum ipsius tres filii, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impii erga parentem fuerint: quem deinceps major pars secuta est, ut omnino viderentur addicti ad supplicium. Moxqve inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quo cum Nicolaus appulisset a Roma veniens, rex, prius expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est, quid Romæ amici sentirent de ejus filiis. Ille respondit videri consilia juvenum impia, conjiciendosqve vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentius negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quam rationi tribuere. sin contrarium placeat, absolvendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multumqve tacitus secum cogitavit, & illum secum navigare jussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, eventum expectantes.

A τὰς μὲν παῖδας, ἃ δὲ ἡξίει συγκλῆσαι εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθείη σύγκλησιν. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγορᾷ κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὧν ἠτύχει, πλείονος δ' ἀπρεπείας ἢ πατρὸς ὑπὲρ παίδων εἶναι. βίαιος δὲ λόγος, ὁ δεῖν τὸ ὑπόδικον τῆς αἰτίας ἐπιφέρειν, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδείξασθαι σημεῖα τὰς τε ἐλέγχους ἐκ ἐκείνοις ὑπηρέτων παραμαθών, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσῳδεῖς, πατρικὴ παίδων ἀχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγνώσκων. ἐν οἷς ὑπόνοια μὲν ἢ τις ὑπῆν, δυσσεβείας οὐκ ἐνέγραπτο, μόνον δ' ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προφέρουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλύετο, μᾶλλόν τε ἐξέβαλλε, καὶ τὸ φεῦγειν εἰς ὁμολογίαν τῆς ὑπόθεσης δι' ἐκείνων, ἤγαγε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἐν στέροιτο τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον ἐπὶ καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς κελεύει, ἐὰν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπὸ θεῖν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπαναγκες εἶναι τοῖς πλησίοις βάλλειν, καὶ ὅτον ἀποκτείναι τὸ τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ἐμοὶς ἀναμένειν τὰ ἐκείνων κρίσιν, ἥκειν μάρτυρι, δικαστὰς μὲν οὐχ ἕτως ὑπὸ φανεροῖς οὖς ἐκ τῶν παίδων ὀλίγους πάνυ, συμπορεύθηναι δ' καιρὸν ἔχοντας, ὡς δεινὸν καὶ τὸ πρόσω γεγονότων ἀμελῆσαι ταύτης ὑπὸ βουλῆς ἄξιον. τοιοῦτα δὲ βασιλέως ἐπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων δὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρεγγυμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπεικείας καὶ ἀμαλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τὰ ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφαίνατο γνώμην αὐθημερὸν τὴν πρεπούσαν χρόνῳ. ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τὴν ἡρῴδου παίδων, κτείνειν δ' οὐκ οἴεσθαι δικαίων, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ δ' πάνυ μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτὸς δεδυσχήκει. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, ἔπειτα γὰρ αὐτῷ τρεῖς ὄντες πρεσβύται, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφαίνατο. ὀλόμενος δ' ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ἕτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τὸ ἐξῆς οἱ πλείους, ὡς τε μηκέτι ἄλλο τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὴν ὑπὸ θανάτου τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς, ἡρῴδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ ὅθεν νικολάου πλευσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπιθησόμενος, προδηλοῦντος τὰ ἐν βηρυτῷ, λεύ τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος ἔφην, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέν τοι αὐτοὺς καθείρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. εἰ δὲ μὴ ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τι πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δ' ταὐναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανορθώτως. εἴη σοι τὸ αὐτύχημα, τὰ αὐτὰ δοκεῖ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν σῶν φίλων. ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συνοίσα, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς ἡμισάρειαν, γίνεται λόγος εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, πότε χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ἔπηει πάντας δὲ ἐκ πα-

valde enim metuebant, ne propter inveteratum

ἐκ πολλοῦ καταστενάζομένης εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ-
θεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον, οὐκ ἰῶ δὲ ἐπ-
ῆν τι φθέγγεσθαι, ἢ τι ἄλλο λέγοντος ἀκούειν ἀκινδύνου,
ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸ ἔλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως
δὲ τὴν ὑποψολὴν ἔκρυπτον πάθος ἕτερον. εἷς δὲ αὐτῶν πάλαι
στρατιώτης, ὀνόματι τήρων, υἱὸς αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος
ἀλεξάνδρου φίλος, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπωδυνόμενα
δι' ἡσυχίας ἰῶ, αὐτὸς ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐξελάλει,
καὶ βοᾶν ἰῶ ἀναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν ἀφθο-
καὶ παρρησίᾳ λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δί-
καιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, κρατεῖν δὲ τὰ
ψεύσματα καὶ ἡ κακοηθεία, καὶ πρὸς τὸ νέφος ἐπάγειν τοῖς
πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν
ἐρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. τοιοῦτος μὲν οὖν, ἐδόκει μὲν οὐκ
ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δὲ εὔλογον, σκιᾶς πάντας,
οὐκ ἀνάνδρως αὐτὸ πρὸς τὸ καιρὸν ἰσχυμένου. διὸ καὶ
πάντα ἅπερ αὐτὸς ἔπασχεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ἐπὶ
ἐκείνοις λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῇ σι-
γῇ προορώμενοι τὴν ἐκείνου παρρησίαν ἔμενον ἀπεδέ-
χοντο. τὸ μὲν προσδοκώμενον πάθος, ἐδιάζετο πάντα
ἔν τινα οἷς ἐπὲρ αὐτοῦ λαλῶν. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸ βασιλέα
μὴ πάσης παρρησίας ὠσάμενος, μόνος μόνῳ λέγειν
ἠξίει, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυρόμενος εἶπεν, ὦ βασι-
λεῦ Μακαρτέρει δὴ τοιοῦτῳ πάθει τὸ τολμηρὸν ταύτην
παρρησίαν, ἀναγκάσαν δέσποτ', καὶ συμφέρουσαν εἰ λάβοι τί
χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, πρόκεινα τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας.
πόποι ὦχον τὸ σὸν, τὸ πεπλώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ
φρένες; ποῖ δὲ ὁ πρέπων σκιᾶς νοῦς, ὦ πολλὰ μὲν με-
γάλα κατορθώσας; τίς δὲ ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρη-
μία, κρίνω δὲ, ὑδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ
φίλους, οἳ προορῶσι τοιοῦτον μῖσος ὀλίγῳ τῇ μακαριζο-
μένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ δὲ σκέψαι τί πεπόμενόν ἐστι;
δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γεγεννημένους,
οἷς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρως ἀναιρήσεις, σαυτὸν ἐν γήρᾳ
καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομήσοντι τῷ εἰς
αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγχύσειν ὧν αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις
κατέγνως θάνατον; ἐκ ἐννοήσῃς, ὅτι καὶ τὸ ὄχλων ἡ σι-
ωπὴ, τῷ ἁμαρτίαν ἔμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος; καὶ
ἤτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον
μὲν τῶν ἀτυχουμένων, μῖσος δὲ τῶν ταῦτα Μακα-
ριζομένων ἔσχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν
ἀρχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
καὶ λέγειν διεκώλυσεν ἑαυτὸν ἀψαμένου δὲ τήρωνος
ἐναργῶς, δέ τε παῖδας καὶ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπ-
σίας. αὐθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ
στρατιωτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαύδητον
ἐξέπιπτε δὲ καιρόν. παραχρῆς δὲ ἡρώδης ἐνεπιπλατο,
καὶ μᾶλλον ἐνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον
ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς Μακεμένους στρα-
τιώτας, καὶ τοὺς ἀρχιναυκτοῦντας ἡγεμόνας ἐπῆγε
προστάττει τῶν τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάν-
τας, καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τέ-
τυχηκότος, ὅπερ ἦν καιρῷ καὶ τρύφων τῆς
κουρεὺς δὲ βασιλέως, ὃς ἔφη προσεληλυθὼς ὡς πέμπει
πολλάκις ὁ τήρων, ἐπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρῷ τὸν λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις τοῖς
παῖ ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας ληψεσθαι δωρεάς. ταῦ-
τα εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα,
βάσανον δὲ ἐπὶ τε τήρωνα, καὶ δὲ παῖδας αὐτοῦ, καὶ δὲ
κουρέως. Μακαρτέρου δὲ τε τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη Μακεμένων,
ἔχοντα δὲ ἀδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τι τὸ μέλλον ἐκ τῆς παρὸν τὸν πάσχοντα δυσχερείας πρὸ ὕπνου,

A dissidium immineret eis exitium. cumqve dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Unus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipse libere eloqvebatur, & sæpe exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem B & justitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: eoqve tantam caliginem inductam negotiis, ut ne gravissima qvidem errata sua homines animadverterent. hæc loqvendi libertas qvamvis non abesset a periculo, omnes tamen movebat, qvod non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libenterqve hæc audiebant singuli, & cum sibi caverent silentio, C ejus tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset a qvovis commiserationis voces exprimere. Ille vero etiam ad regem magna libertate se ingerens, postulavit solus cum solo colloqvi: qvod ubi concessum est: Non possum, inqvit, ô rex, diutius ferre hanc anxietatem animi: qvæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velD lis, utiles. Ubi nunc est tua mens? ubi animus ille semper hactenus qvantumvis arduis par negotiis? qvænam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neqve enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in qvondam felici regia. qvid tu? qvid agatur non dispicies? occidesne duos juvenes e regina uxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate commissurus uni filio alenE ti spes improbas, & cognatis, qvos ipse toties judicasti dignos supplicio? An non animadvertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem juvenum? adhæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores hujus infortunii. Hæc primo sat æqvis auribus accipiebat rex, admonitus tam suæ calamitatis, qvam domesticorum perfidiæ. Sed illo immodeste ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior jam & opprobrationem hanc magis qvam admonitionem amicam existimans, scisciatus, qvinam essent illi ægre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos jussit servari in F carcere. Hujus facti occasione Trypho qvidam tonsor regis accedens, eum ait se non semel a TiG rone solicitatum, ut inter curandum guttur ei novacula præcideret, ostentata spe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum jubet corripi: moxq; tortus est & tonsor & Tiro cum filio, qvi videns patrem sævissime tractatum, obstinate cruciatus perferre, nec tamen superesse ullam spem salutis ex crudelitate regis conjiciens,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaqve in hoc fide, dicebat convenisse inter eos, ut Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atqve ita perpetrato facinore libenter quidvis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa, an ut se ac genitorem hoc pacto a diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem, ejecta ex pectore omni siqua prius inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec ullum relinqvens locum resipiscentiæ, properavit exeqvi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum una cum Tirone ac filio, tonsoreqve indice, omnes accusavit apud populum. in quos multitudo, quicquid ad manum veniret, conjiciens, ad unum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi jussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, ubi maternus eorum avus & pleriqve ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeo excrevisse, ut modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud merito dubitari possit, in adolescentesne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tandem in odium conjecerint immedicabile: an in ipsius duritiam, & cupiditatem tam gloriæ quam dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in fortunam, cujus potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Unde persvasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, ut necessario consequantur: eamqve vim fatum vocamus, quod nihil sit, quod illa non efficiat. sed hunc sermonem ut arduum leviter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio jam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterum ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum juvenilem arrogantiam, & fastum regium, quod nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta ejus ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiose suspicaces, & linguæ temperare nescii, ac per hoc geminas ansas præbentes suis observatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem plane pudendus error est & inexcusabilis, quod neq; insidiarum structarum convictos, neqve ullis hujus conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore juvenes, nec apud suos solum gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut civilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul a regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cujus tutela

ἔφη μελύσειν τὸ βασιλεῖ τὸ ἀληθείαν, εἰ ἀφεθήσεται αὐτῷ καὶ τῷ πατρὶ. δόντος δὲ πίστιν ἀλλήλοις, ἔλεγεν ὡς ἐπὶ σωθήκη τις ἀπόκρυφος διὰ αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸν πάτερα. προσελθεῖν γὰρ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τῶν εἰκότων οὐκ ἀγνὼς ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. τοῦτα μὲν οὖν ἔπασχεν, ἐξαιρεῖσθαι τὸν πατέρα τῆς ἀνάγκης, ἄδηλον ἔτι τὸ ἀληθὲς ἐκβιαζόμενος φράζειν, ἔτι καὶ ἀφανεροῦ νοήσας τινὰ παῦλαν τῶν κακῶν αὐτῷ, καὶ τῆς γεγωνηκότος. ὁ δὲ ἡρώδης, ὡδὲ εἴ τι πρότερον ἐνδοιασμὸν ἐν αὐτῷ ἔθετο τὸ τεκνοκτονίαν, τότε τότε ἢ χώρεν καὶ ἀπελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξημερωμένον τὸ δυσάμορον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμένον λογισμὸς ἀφαιρῶν, ἔπαυσεν ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῇ προαιρέσει. καὶ προσαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, τριακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αὐτίᾳ γιγνομένους, καὶ τὸν τύραννα σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τῷ τοῦ ἐκείνῳ διελέγχοντα κλοπῆς, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀπὸ τῶν ἀφανῶν βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ Ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ἐπιτάξαντος τοῦ πατρὸς, στραγγάλῃ κτείνου τὰ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἀπεφέροντο, ὅτε μητροπάτωρ ἐκεῖ, καὶ τῶν πολέων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν οὐκ ἄλογον ἐνίοις καταφαίνεται, τρεφόμενον οὐκ πολλὰ τὸ μῖσος, ἔτως αὐξηθῆναι, καὶ ἀφαιτέρω προελθὸν, ὑπονικῆσαι τὸν φύσιν. ἐπίπονος δὲ ἡγήσατο ἂν εἰκότως ἔτερος τὰς νεανίσκους ἀνοίσειν τὸν τοιαύτῳ αἰτίαν πρὸς αὐτὸν ἐγγὺς ἀναλαμβάνοντας τὸ πατέρα, καὶ χρόνῳ ἀφροσυνάσαντας ὑπὸ χαλεπότητος ἀνήκεσον αὐτοῖς, ἔτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ ἀφεῖλεν ὄντα ἀφ' ἑαυτὸν ἐπιθυμίαν τὸ ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι παραλιπεῖν, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ δὲ τὸν τύχαν παντὸς εὐγνώμονος λογισμὸν μείζω τὸν δυνάμιν ἐχούσης. ὃ δὴ καὶ πεπόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπὸ ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς δὲ ἡμέρας πάντως ἀνάγκης, καὶ καλοῦμεν αὐτὸν εἱμαρμένην, ὡς ἀδένος ὄντος, ἢ μὴ δι' αὐτὸν γίγνεται. ἔτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκεῖνον δρόμου κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἀνθρώπους ποιοῦντα, ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ. τὰ δὲ ἄλλων δύο, τὴν μὲν ἀπὸ τῶν παίδων μέμψεται ἄν τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεοτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ἔτι καὶ διαβολῶν ἰσχυόντο κατὰ δὲ πατρὸς, καὶ τὰ πεπραγμένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οὐκ εὐμοίρως ἡσυχάσας, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκριβεῖς δὲ λέγειν, εὐάλωτοι δὲ ἀμφότερα τοῖς ἐπιτηρεῖσιν αὐτὸς, καὶ πρὸς χάριν καταμωμουμένοις. ὁ μέντοι πατὴρ, ὡδὲ εὐτροπὸς εἰκὸς ἄξιος φανεῖσθαι δὲ πρὸς ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ἐπιβουλῆς ἐναργῆ λαβὼν, οὔτε ἀφανοῦς ἐπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φύντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ πρὸς ἤθους πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀποδέοντας δὲ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐπὶ πὺ ἡρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων ἐδέᾳ. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἤρκει γὰρ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζῶντας ἡμᾶς ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῃ ἀσφάλειαν αὐτῷ πρεσβεβλημένῳ τὸν ῥωμαίων δυνάμιν.

δι' ἣν

δι' ἣν ἀδὲν ἔτι ἐξ ἐφόδε καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδυνατο. τὸ γὴ δοκτεῖνου ταχὺ, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἔ νικῶντ' αὐτῷ παθὲς, ἀσεβείας πικμήριον ἀνυποπτότατε. καὶ τ' ἡλικίας ἔτι ἄσης σὺν χήρᾳ τοσ τῶν ἐζημαρτεν. ἦγε μὲν παρολκὴ, κ τὸ χρονίζον συγγνώμην σὺν αὐτῷ τινα, φέροι. ταχὺ μὲν γὰ ἐκπλαγῆνα κ κενὴν μὲν χωρῆσαι πρὸς τι τ' ἀποτρεπον, εἰ κ δυσχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐκ ἀπιστέοι γὴ ἐ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ πλῆθος γὴ ὑποπτῆναι ἐ ἀμφεάζασθαι, φονώσης κ δυσμεταχιντε ψυχῆς ἀπὸ τ' χειρόνων. ἐδήλωσε γὴ κ τοῖς αὐθις σὺν ἀποχόμενος ἀδὲ τ' πελοίπων ὅσους ἐδόκει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἐλαττον ἐπὶ συμπαθείας τὰς ἀποκλυμένους, τὸ γὴ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τοῖς μηδὲ ἐκείνων φείσασθαι μέλλω. διέξιμεν γὴ ὑπὲρ αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγέμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeo non insidias extimescere debuerat. nunc tam cito eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quam argumentum impiæ licentiæ: maxime cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neqve enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum novo aliqvo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas vero cunctationes & deliberationes, postremo tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarii animi est & obstinati in deterius: qvalem sibi esse etiam postea declaravit, nec reliquis parcens, qui ante videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quod merito perirent, tamen
B
sævitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τ' ἡρώδε κακοηθείας. Κεφ. α.
Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου τ βαβυλῶνος. Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κ τ' ἡρώδε. Κεφ. γ.
Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τ' ἀντίπατρον πρὸς καῖσαρα. Κεφ. δ.
Τελευτὴ τ' φερώρα. Κεφ. ε.
Κατηγορία τ' γυναικὸς φερώρα τῶν τ' ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀνῃρεθέντ' φαρμάκῳ, ἐ ὡς ἡρώδης ἐγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ϛ.
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ.
Περὶ τ' ἡρώδε νόσου, κ σάλου τ' ἰουδαίων. Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ.
Ἡρώδε τελευτὴ, ἀλεξήκη ἐ ταφή. Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τ' ἀρχέλαον. Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, κ ὡς ἔαρ' τὰς αἰτίας αὐτῆς σκόλασε. Κεφ. ιβ.
Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρώδε διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ τ' διαδόχοις. Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίενναν. Κεφ. ιε.

HÆC IN DECIMOSEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

De Antipatri Herodis filii malitia. Cap. I.
De Zamari Judæo Babylonico. Cap. II
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ uxor accusatur veneficii a libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Judæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem movet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Judæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores ejus punîit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filii malitia.

ANtipater autem, sublatis fratribus agitatus diris, gradu jam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ spei satisfaciebat & in futurum avidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui possent in principatus societatẽ venire, in aliam majorem difficultatem parandi sibi regni incidit, videlicet odium, quo populariter invisus erat omnibus. huc accedebat, qvod illum magis etiam haberet solicitum, alienati militum animi: a quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur novarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliavit. & tamen haud aliter quam rex cum patre administrabat res Judæorũ, credente se Herode ejus fidei, & id factum, quo supplicium merebatur, interpretante argumentũ benevolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio, quo tam illos quam patrem prosequebatur: quandoquidẽ & illos propter patrem oderat totus infessus furiis: dabatq; operam, ut nulli essent, qui insidias ejꝰ detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longe magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto, proponebat sibi certum imperium: quod si diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliqvo modo suis technis, patrem haberet infensissimum. Ideo nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipue quotqvot Romæ erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: pariterqve regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat enim callidissimus ad devinciendos per benevolentiæ speciem hominũ anj-

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον. α'.

Περὶ τ̃ ἀντιπάτρε τ̃ ἡρώδε καὶ ἐπιβολ̃ς.

ΑΝτιπάτρῳ δ' ἐραμένῳ τὰς ἀδελφὰς, ἀσεβείᾳ τι τῇ ὑστάτῃ & ἀλαζονείᾳ τ̃ ἐπ' αὐτ̃ς τ̃ πατέρα ὠθεῖσθαι κέντρα, ἔτι δ' γνώμῃ τε ἡ ἐλπὶς & αὐθις βίᾳ λῦ. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβε & ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἄλλο τὸ τ̃ ἀδελφῶν μὴ ἐπικοινωνήσαν, ἐργωδέστερον ἢ ἄπορον αὖτῳ εὑρίσκειν τὸ τ̃ βασιλείαν ὠθεῖσθαι, τοιόνδε φύσῃ τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτὸν. ὄντος γὰρ αὐτῷ καὶ δι' ὀλίγον παρελυπήθη τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃς τὰ πάντα λῦ τοῖς βασιλεύσιν ἀνακείμενα & οἰκείου ἀσφαλὲς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ἐρῳ γνώμων πράγματων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμηχάνησεν αὐτῷ ὁ ἔλεγχος τ̃ ἀδελφῶν. ἐμὲν γὰρ ἄλλα τῇ συμπράττε τῷ πατρὶ, ὡδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν, & ἐπίστευέτο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ̃ ἡρώδε τὰς ἀδελφὰς ἐνδεδειχὼς, ἀλλ' ὄχ ἑκὼν τῇ πρὸς ἐκείνους, & πρὸ αὐτῶν πρὸς τ̃ πατέρα. τοιάδε αὐτὸν πρεσβεύσαντα δόλον δρᾶν, ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾷ τῆς ἐπὶ τὸν ἡρώδην ὁδῷ ἴσχυτο ἀντιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς πράττειν διενοεῖτο, ἡρώδην δ' αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ & ἀνιπάτρῳ φανερῶς πολεμίᾳ καθεστῶτι. ὥστε μίσος μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἐπαγθὲς τοῖς ἐπιβεβλημένοις τ̃ ἀδελφῶν. τότε δ' ἤρθη μειζόνως & ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθαι τῆς πράξεως. ἀποθνήσκοντος μὲν γὰρ ἡρώδε, βεβαίως αὐτῷ προϊσχομένης τ̃ ἀρχῆς, ἐξικνεμένης δ' εἰς τὸ πλέον ἐπιζῆν, κινδύνων ἂν προεστώτων ἐξαγγελθ̃ ἐμένης τῆς πράξεως, ἧς συνῃτήσης γεγονὼς, πολέμιον ἐπάγκαλε τ̃ πατέρα κατασῆναι. & μὴν ὅτι χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἐπὶ τοὺς πρὸς τ̃ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκηπτόντων τὸ τῶν ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, & μάλιστα τοὺς ἐπὶ ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὐνοῦς καθισταμένους, πρὸ πάντων δ' σατορνῖνον, τὸν τ̃ συρίας ἐπιμελητ̃ν. ὑποδεξαμένου τε ἐπὶ ἐλπὶς αὐτῷ & τὸν σατορνῖνον ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἀ ἐδίδου, & τῷ ἀδελφῷ δ' βασιλέως ἀνδρὶ πρώτῳ τῶν πρὸ τὸν ἡρώδην σεμνοκοπούντων τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος. ψιλοτιμούμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ἐμπλεωτάτους δυνατοὺς ἐπὶ πεπιστεῦθαι.

ἢ μὴ-

καὶ μῖσος ἀφάμβος ἐφ' ὃς ἔνιας ὑπεκρύψαλλε σωε-
τώτατος. ἃ μὲν οὖν ἠπάτα γε τὴν τηθίδα προκαλυ-
νεκῶν ἐκ πλείονος αὐτὸ, καὶ μηκέτ' ὄιαν ἔσαν φαλ-
λοκρατῆναι, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἐξ ἀρχῆς ἀντιπε-
χνάζειν αὐτὸ πρὸς τὸ κακότροπον. καί τοι συνῳκη-
κυῖα θεὸς μητρὸς ἀνεπιτρόπῳ προνοίᾳ τῇ
ἐκείνου, καὶ ἀφαρπάζει λαθὼν τὴν κόρην πρότερον
ἀριστοβούλῳ γεγαμημένην. τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ ἔᾳ ἀνδρὸς
αὐτῆς καλλίονα πᾶσι γυναῖκα εἶχεν. ἀλλ' ἐδέν ὅτι παῖς
μὴ καταφρονηθῆναι πονηρὸν ὄντα, ἡ ἀπιστία τέχνος,
ὥσπερ ἐδὲ ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸν μεμισηκότα.
τὴν γοῦν σαλώμην, ἡρώδης ἐπιτυδακίᾳ συλλαβὼν παῖ
ἄρρεσι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ἀπιθυμίαν βιάζε-
ται παῖ ἀλεξᾶ συνοικεῖν, συμπροτρυνούσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ
πειθούσης τὴν σαλώμην μὴ ἀνιᾶσθαι τὸν γάμον, μὴ
καὶ ἐχθρὰ καθίσταιτο αὐτῆς πρόπος, ὁμωμοκό-
τος ἡρώδης μὴ ἂν δύνεσθαι σαλώμης μὴ ἐπιδέξα-
σθαι τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπεὶ ἦλθε καιρὸς πέμ-
γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβουλεύουσι πάνυ
συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὴν ἀρχελάου θυγατέ-
ρα ἐκ βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμ-
ψεν ἀλεξάνδρῳ συνοικησίαν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸν προικα
δοθῆς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτῆς μηδὲν εἶναι. ἀνέ-
τρεφε δὲ αὐτὸς τὰ παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς.
ἦσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσενες
δύο, ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατρὸς
ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλεια δύο. καί ποτε παρόντων
αὐτῷ τῶν φίλων προσεπιμόμος τὰ παιδάρια, καὶ τὴν
ἐῶν ἀναπλαύσεις τὸν τύχῃ, ἤυχετο μηδὲν τοιόνδε
παῖσιν τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν, αὐξηθέντας δὲ ἀρετῇ,
καὶ συμφορᾷ δὲ δικαίᾳ, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι ἃς
πεῖεν. ἐνεγυᾶτο τε εἰς γάμον ὅπως ἀφίκοιντο εἰς ὥ-
ραν τὸν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν ἀλεξάν-
δρου παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δὲ ἀριστοβούλου
τὸν ἀντιπάτρου. καὶ θυγατέρα τὸν ἀριστοβούλου
ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ ἀντιπάτρου, τὸν δὲ ἕτεραν τῶν
ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρώδη παιδὶ τῷ αὐτοῦ. γί-
νεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς δὲ ἀρχιερέως θυγατρός. πάν-
τριον γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἐπρασσε
δὲ τὰς μνησικάκους τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῶν ὀρ-
φανῶν, εἰς εὔνοιαν αὐτῶν ἀφ' τὸν ἀπιστίαν τὸν ἀν-
τὶ πατρὸν προσκαλούμενος. ἀντιπάτρου δὲ γνώμη τῇ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτούμενον ἐκ ἔλιπεν ἐπὶ πρὸ-
δας αὐτῆς γεγονότας, ἥτε δὲ πατρὸς ἀπαδὴ ὢν αὐτοῖς,
ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τῶν ἀδελφῶν προσδεχό-
μενον, καὶ μάλιστα ὅπως ἀνορωθεῖεν, ἀρχελάου προσ-
δεχομένου τοῖς θυγατριδοῖς βασιλέως ἀνδρὸς, καὶ φε-
ρώρᾳ τῷ υἱῷ ληψομένῳ τὸν θυγατέρα. τετράρχης
δὲ τοῦ ἦν. ἐπήγειρε δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ
μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χεῶμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν ἐκ ἀπηλλαγμένον κακο-
τροπίας τῆς ὅπι τοὺς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο δὲν ἀφ-
λυσιν τῶν παῖ πατρὸς ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ πεθέμε-
ται προσλήψεσθαι τῆς δὲ αὐτοὺς ὁμιλήσαι δυνάμεως. καὶ
μετέπεμπεν ἡρώδης εἰκὼν δεήσεσι τῇ ἀντιπάτρου, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τὸν θυγατέρα ἀριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τὸν φε-
ρώρου τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν δὲ γάμε,
δὲ τὸν κινεῖ τὸ τρόπον ἄχνυτο δὲ βασιλέως. ἡρώδης δὲ
τῷ βασιλεῖ κῆ δὲ τὸν τὸν χρόνον συνῴκησεν ἐννέα γυναῖ-
κες, ἥτε ἀντιπάτρου μήτηρ, ἡ θυγάτηρ δὲ ἀρχιερέως,
ἐξ ἧς καὶ ὠμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἦν δὲ καὶ ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιὰ

mos, & diſſimulandi odii ſummus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ jam ante perſpectum habebat ejus ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat ejus malitiæ: quamvis filiam habebat nuptam ejus avunculo, quam ipſe Antipater poſt Ariſtobuli mortem ei jungendam curaverat. Nam alteram mariti matris filius Callæas uxorem duxerat. ſed nec affinitas hæc effecit, qvo minus cognoſceretur ejus malitia, ſicut nec prior illa conſangvinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit ad Alexæ conjugium, adjuvante Julia, & ne recuſaret, perſvadente, ne aperte inimica fratri fieret, jurato, ni conſenſum præberet, alienaturum ſe ab ea benevolentiam. quare illa paruit autoritati uxoris Cæſaris, alioqvin etiam utile danti conſilium. Per idem tempus remiſſa eſt ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, qvódam uxor Alexandri, reddita etiam dote ex fiſco regio, ne quid ea de cauſa exoriretur controverſiæ.

Ipſe autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim e Glaphyra duos mares ſuſceperat. Ariſtobulus e Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præſentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus eſt, nequid ſimile contingeret eorum liberis: ſed potius virtutibus cum ætate auctis, gratiam ſibi nutricationis reponerent. deſponſavit etiam futuras adultis uxores, majori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Ariſtobuli vero filio filiam Antipatri: & ejusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi ſuo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis eſt patrius, plures ſimul uxores habere. Hæc connubia rex procuravit miſeratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum invitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipſorum habuerat: ſolicitatus etiam regis circa eos cura, ne forte adulti officerent ſuæ potentiæ. Archelao quoque rege adjutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alterum filio ſuo conjugem. Eodem incitabatur propter ſtudia populi, miſerantis orbatos parentibus, & ipſum autorem ejus calamitatis odio proſeqventis, & parati aliquando per occaſionem detegere ejus erga fratres malevolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægre laturus, ſi deberet eos habere poteſtatis participes: flexitqve Herodem precibus, ut ipſi filiam Ariſtobuli ducere permitteret, & filio ſuo Pheroræ filiam: itaque præter ejus ſententiam mutata ſunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore novem uxores habebat. una erat Antipatri mater, altera ſummi pontificis filia, ex qua puer natus eſt patrem nomine referens. erant inter has & fratris filia, & conſobrina, ſed ſteriles.

præterea Samaritis una, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam poſtea duxit regis fratruelis Joſephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum qvendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hieroſolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipſe Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaſaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit, Roxanam & Salomen. Majores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre ſorores, qvarum conjugium Pheroras contempſerat, alteram Antipatro ſororis ſuæ filio collocavit, alteram Phaſaelo fratris ſui filio. atqve hæc fuit Herodis progenies.

Λοιὸν δ' ἐν τ γυναιξὶν καὶ τ σαμαρέων ἔθνος μία, καὶ παῖδες αὐτῇ ἀντίπας, Ϲ ἀρχέλαος, Ϲ Ὀλυμπὰς. καὶ ταύτῃ μὲν ὕστερον ἰώσηπος σαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδᾶς ὤν. ἀρχέλαος μ ἢ Ϲ ἀντίπας ὡς ἀδᾷ τινὶ ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμητ αὐτῷ, καὶ παῖδες ἐξ αὐτ ἡρώδης τε ἐγεγόνεισαν, Ϲ Φίλιππος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ τροφὰς εἶχεν. καὶ πολλὰς ἢ λοιὸν ἐν τ γαμετῆς, Φασαήλου πεπαιμένη αὐτῷ παῖδα. τοσγε μὲν ταύτας Φαίδρα, Ϲ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, καὶ σαλώμη. τὰς ἢ πρεσβυτέρας αὐτ θυγατέρας ὁμομητρίας τ σφῶν ἀλεξάνδρου ὢν ἀδελφεᾶ φερώρας τ γάμον, σωώκισεν τῷ μὲν ἀντιπάτρῳ Ϲ βασιλέως ἀδελφῆς παιδί ὄντι, Φασαήλῳ ἢ, τῷ ἑτέρᾳ. καὶ ἔτ ἡρώδᾳ ἀδελφᾶ πᾶς ἐγεγόνει. καὶ ἔτο μὲν ἡρώδᾳ τὸ γένος λοιὸν.

CAP. II.

De Zamari Judæo Babylonico.

VOlens deinde a Trachonitis tuta eſſe omnia, vicum Judæis magnitudine urbis decrevit in ejus regionis medio conſtituere, qvi & ſuis eſſet præſidio, & unde hoſtes facilius ex propinqvo poſſet invadere. Cumqve intelexiſſet forte fortuna virum Judæum e Babylonia cum qvingentis eqvitibus ſagittariis & centum ferme cognatis Euphrate trajecto circa Antiochiam, qvæ ſita eſt ad Daphnen, degere, ubi a Saturnino præſide Valatham caſtellum ad habitandum acceperat, accerſivit eum una cum ſuis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, qvæ Trachonitidi confinis eſt, ut ibi opponeretur infeſtatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promiſit tam agris qvã hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoqve agro caſtella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratqve hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, ſimulq; Judæis a Babylone Hieroſolyma religionis ergo petentibus, quo tutiores eſſent a latrociniis: multiqve undiqve ad eum confluxerunt Judæi obſervatores legis patriæ: & facta eſt ea regio valde populoſa propter immunitatem, qvæ illis manſit Herode incolumi. Philippus deinde qui ſucceſſit, pauca & non diu ab eis exegit. porro magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis gravatos exactionibus, libertate tamen frui permiſerunt: quibus ſuccedentes Romani & ipſi gravibus tributis eos opprimunt, ſed ſalva libertate: de quo alias ſuo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius, qvi hanc regionem poſſidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis ſuperſtitibus, & in his Jacimo eqvite inſignis fortitudinis, qvi cum ala Babylonia reges ſtipare eſt ſolitus. is in extrema ſenectute decedens filium reliqvit Philippum, virum manu promptum, & virtuti ſiquis alius deditum, regiqve Agrippæ ob hæc gratum & amiciſſimum: qvi ab eo univerſis ſuis copiis exercendis ac ductandis eſt præpoſitus.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.

Τοπῇ ἢ βελόμενος τὰς τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην πόλεως μεγέθος ἐν μέσοις ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε πολεμίοις τ αὐτ, Ϲ τοῖς πλησίοις ἐξεγγύον ὁρμώμενον, ἐμβαλεῖν ἐκ ὀξέως κακουργεῖν. καὶ πεισάμενος ἄνδρα ἰουδαῖον ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱππότοξόταις πᾶσι, Ϲ συγγενῶν πολλοὺς εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν ἀφράτου Ἀβαβηκοτα καὶ τύχας, ἐν ἀντιοχείᾳ τῇ ὑπὸ δάφνῃ τ ποταμίας διατρίβοντα, ἔπεμψε γραπτὰς ἐντεύξεις τ πρὸς σατορνῖνον πρεσβευτὴν τ ἐπὶ συρίας, παρακαλῶν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βαταναία, ὡρίζετο ἢ αὐτὴ τῇ τραχωνίτιδι, βελόμενος τοῦτο κτῆμα τ κατοικῆσαι αὐτὸν κατ' ἄνδρα, ἀπολήψεσθαι τ χώραν ἐπηγγέλλετο, Ϲ αὐτὸς εἰσφορῶν ἀπολλαγμένους ἀπασῶν αὐτὸν εἰσαθῆναι, ἐγκατοικεῖν τῷ γείτονι ἄφεκτον ὡδοιπορεῖν. τούτοις πεισθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ὠκοδομήσατο, καὶ κώμην βαθύραν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. τοῦτο μά τε λοιὸν ἐστὶ καὶ ἡ κώμη τοὺς τραχωνίτας, καὶ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις διὰ θυσίας ἐπὶ ἱεροσολύμων Ϲ μὴ λῃστείας ὑπὸ τ τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπανταχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θρεπτήρια πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία Ϲ ὑπὸ πάσιν ἀτελὴς, ἃ παρέμεινεν αὐτοῖς ἡρώδου ζῶντος. φίλιππος ἢ δεύτερος ἐκείνου, πραγμάτων τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε Ϲ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπράξατο. ἀγρίππας μὲν γὰρ ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτ Ϲ ὁμώνυμος, Ϲ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτούς, ἐλευθερίας μέντοι τὰ Ϲ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, Ϲ μὲν ἐλευθέρους Ϲ αὐτοὺς τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὑπηκόοις ἢ τ φόρων εἰς τὸ πᾶν ὑπήκοον αὐτούς. καὶ τάδε μὲν ἡ κραγὴς ἀκριβώσομεν ποιήσεται Ϲ λόγῳ. τελευτᾷ ἢ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὑπὸ κτήσῃ τῆσδε τ χώρας ἡρώδης ποιεῖ, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκειμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ ἠνώμενος ὑπὲρ φανὴς ἐπίστευεν, σωεκρότησε τοὺς ὑφ' αὐτῷ βαβυλωνίους, Ϲ ἴλην τῶν τ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τούσδε τοὺς βασιλέας. Ϲ ἰάκειμος ἐν γήρᾳ τελευτᾷ, φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν καταλιπὼν τ υἱόν, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρησάμενον, πάμπολυ τινα σὺν ἀξιολόγῳ. διόπερ φιλία τε πιστὴ, καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς ἀγρίππαν γένεται τὸν βασιλέα. σφαπὰν ἢ ὁπόσῳ ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἔτ ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δέησεν ἡγεμών.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρῴδου.

Ἡρῴδου δὲ ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσθαι κυροῖ, σὺν ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ὅπως ἐχωρηκότος τι τοῦ πατρὸς, ἐλπίδι εὐνοίας, καὶ πίστεως, ὡς κατὰ πρᾶσσειν κἀκείνῳ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τὸ μηδὲν καθιστάμενος, λάθρᾳ τῇ ἀδηλότητι τοῦ πατρὶ εἶναι κακοῦργον, καὶ ἐφ' οἷς ἔπραττε πιστότατος. ἰσχύι τε πᾶσι φοβερὸς ἦν ἔτως ἰσχύι τῇ ἐξουσίας, ὡς δι' κακοήθειαν τῆς προμηθείας. μᾶλλον δ' αὐτὸν φερώρας ἐθεράπευεν, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινῶς, πάνυ δ' ἀντιπάτρου σπεύδοντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιστάμενα τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδίεσαν γὰρ Φερώρας γαμετὴ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταύταις μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἐνεῖχετο, πάσχειν τι δεῖν ἐᾶν δίκαια τῶν γυναικῶν σκαιωδιῶντων τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀλλήλαις εὐνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πάντα, μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ ἀντίπατρος κατῆκτο αὐτῆς, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταύτην γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δὲ πρὸς ἀντίπατρον ἐπ' ἀδαμινοῖς τισὶν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. ἀντίπασασμα δ' ἐν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ σκοπεῖσα τὸ κατολείσον τὰ πάντα, καὶ τὴν εὐνοιαν αὐτῶν ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πράσσομένοις, εἰδῶς τε καὶ μεμνῆσθαι σὺν ἐπιστρεφομένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὐνοιαν αὐτῶν, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πράσσομένοις ἔσαν, ὅτι νοεῖν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν σωφροσύνην, μίσους δὲ καὶ λοιδορεμῶν εἰ καιρὸς προσποιήσειν, καὶ μάλιστα ἡρῴδου παραγενομένου· ἢ ἔτις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἐμελλεν. κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ ἔπρασσον ἔτως. ἐλάνθανε δὲ τῷ σαλώμει, ἔτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ὅτι τοιόνδε ὡρμημένων, ἔτε τι ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι σὺν ἀπήλλακτο αὐτῇ. πάντα, ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκοπεῖσθαι, ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, βουλευτήρια τε ἀφανῆ κατεσκασμένα, ὧν μὴ ἐπ' ἐλεύθερα τῇ σκέψει συμπεφωνημένων καὶ φανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νοῦν δὲ τοῖς μὲν ἐκ τοῦ πόρρω διαφόρως καὶ τὸ παῦλα ὅτι βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τι ἀφανὲς τῆς πολλοῖς τὴν εὐνοιαν ἀναπεφημένους, καὶ ἐπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ πράσσειν μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς οὓς λανθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιτηδείοις. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, σωιεῖπε μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' αὐτῆς, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν οὐ διαπεπαυμένου ὑποψιῶν καθισταμένων διαβολαῖς τῆς ἀδελφῆς. ἐν ᾧ γὰρ μόριόν τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβώσει μέγα φρονοῦσι δὲ πατρίοις νόμοις, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πεποιημένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυσκόλως μάλιστα ἀντιπράσσουσιν, προμηθεῖς, κἀκ δὲ πρόπας εἰς τὸ πολεμεῖν τι καὶ βλάπτειν ἑτοίμους. πάντας γοῦν δὲ ἰουδαίους βεβαιώσοντος δι' ὅρκων ἡ μὲν εὐνοήσειν καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οὐδὲ οἱ ἄνδρες σὺν ὤμοσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσοντος χρήμασιν, ἡ Φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν ἐτίσατο.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

CÆterum in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit a patre, bene sperante de fide ipsius ac benevolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callide tegens suam malitiam, & in omnibus facile fidem a parente impetrans: eratqve omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quam ob potentiam. Sed præcipue Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumventus a mulieribus Antipatro faventibus. obnoxius enim erat Pheroras & uxori & socrui & sorori, quamvis exosas eas haberet propter injurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absqve illis nihil facere poterat, res ejus pervestigantibus, & mutuo se invicem adjutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leves quasdam res non satis conveniebat, divellente eos regis sorore: quæ jamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantum perniciem conspirare, & parata ei ejus indicium facere. qui ut cognoverunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & invisam, hoc contra excogitaverunt, ut non congrederentur in propatulo, fictisqve conviciis simularent dissidium: maxime præsente Herode, aut alio quopiam, qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atqve ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum est, nec postea cum cœpit fieri. omnia enim pervestigabat, moxqve ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conventicula & clancularias consultationes, mirum, ni evasura in ipsius perniciem, si mature sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & jactantes inter se convitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint, consentire, dubio procul conspirantes in eos, quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hæc illa & pervestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, jam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quod suspectum haberet etiam sororis proclive ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Judæorum secta exactiorem patriæ legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanqvam Deo, ut videri volebant, caris addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, ut eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Judæorum fidem suam jurejurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nō juraverunt: excedentes sex millium numerū: quib. hoc nomine a rege mulctatis, Pheroræ uxor pro eis

mulctã persolvit. cui reponentes gratiam, quoniã credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo, regnum ablatum ab Herode & ejus progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit, & quod aulicorum quosdam solicitarent muneribus atqve corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliqvot deprehensos interfecit, præcipuos autores hujus consilii, cumqve his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos, qvoscunque e domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porro, convictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium advocat, & apud eos Pheroræ uxoris accusationem instituit. quod ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreverit: id crimen ad suam etiam injuriam pertinere affirmans, qvod mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunqve valeat tam verbis quam operibus. mulctam quoque contumacibus a se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Recte igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus, sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quandoquidem ei aut hujus uxoris jactura facienda sit, aut fraternæ conjunctionis ac benevolentiæ, nec, nisi illa rejecta, mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quamvis vehementi regis oratione gravaretur, tamen ajebat se & fraternæ pietatis jura persancte culturum, & a conjugali caritate haudquaquam discessurum: emoriqve se malle, quam sine dilecta uxore vivere. Tum Herodes licet gravi se injuria existimaret affici, iraſci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & ejus matri interdixisse Pheroræ consvetudine, & vetuisse mulierum regiarum conventicula. illi facturos se jussa regis polliciti, per latentes, quoties dabatur, comessationes conveniebant, præcipue Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ uxorem cum Antipatro quoque stupri habere consvetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

CAP. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus, ne ulterius serpendo ejus odia ad se quoque pervenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans, admoneant Herodem per literas, ut quam primum se ad Cæsarem mitteret. Quo facto, Antipatrum Herodes misit cum pretiosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat; aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi e filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: qvẽ Antipater eorundem criminum reũ egit apud ipsũ

καὶ-

A οἱ δ' ἀμφὶ Φόμβωι τῶι εὐνοίαν αὐτῆς, προγνώσιν δ' ἐπιπιστευόντ' ἀπὸ φοιτήσεως θεοῦ, προὔλεγον ὡς ἡρώδῃ μὲν καταπαύσεως ἐχῆς ὑπὸ θεοῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τε ἐκείνου προενεχθείσης καὶ Φερώραν, παῖδας τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ἃ δὴ ἐλάνθανε τὸν σαλώμην, ἐξαγγέλται βασιλεῖ δοῦναι τῶν αὐλέων διαφθορεῖς τινας. καὶ ὁ βασιλεὺς τά τε φαρισαίων τὰς αἰτιωτάτας ἀναιρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καιρόν τε τὸ τότε προὔχοντα ἀρετῇ δ' εὐπρεπείᾳ, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει δὲ καὶ πᾶν ὅτι δ' οἰκείως σωμασκηκέ, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγεν. ἦρτο δὲ ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζόμενος δ' ὑπὸ παραπαίοντος προφήτου βασιλέως. καὶ χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ πάντα εἶναι, παρέζοντος αὐτῷ χάριτα ἰσχύν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων, ἡρώδης δὲ κολάσας τοὺς φαρισαίων τὰς ὑπὸ τῆσδε ἐλεγχομένας, σωφρόνιόν τε πίστιν τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρα γυναικὸς, τῷ τε ὕβρει τῶν παρθένων τὴν ταλμὴν τῆς γυναικὸς ἀνατιθείς, καὶ ἐγκλημα ταύτῃ ἀτιμίαν αὐτοῦ τιθέμενος. ὥστε ἀγωνοθετεῖν φάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα δυνήσοιτο. τῷ τε διαλύσιν τῆς ζημίας τὸ ὑπὸ αὐτοῦ ὑπερβληθείσης τέλεσι διαφθορᾷ τοῖς ἐκείνης, τῶν τε νεῶν πεπραγμένων ἀδεῶς ὅτι μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν φερώρᾳ καλῶς ἔχειν, δεῆσθαι δὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, αὐτοκέλευστον ὑποπέμπεσθαι γυναῖκα παύτῃ, ὡς πόλεμον δὲ πρὸς μὲ σοὶ αἰτίαν ἐσομένου. καὶ νῦν ὑπὲρ ἀντιπάτρου συγχύσεως τῆς ἐμῆς, ἀπειπάσθαι τοῦ τε τέκνου μετέχειν. μόνος γὰρ ἔτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ στέργειν σοὶ ἀπαλλαγμένος. φερώρας δὲ καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθόμενος, ὅτε συγχύσεως δ' πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐλεγε κινήσειν δίκαιον εἶναι, ὅτε τὸν πρὸς τέκνου μετέχειν εὐνοιῶν. αἱρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν πλημμελῆ ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρώδης δὲ φερώρᾳ μὲν ὑπώπτευεν ἀλλοτρίᾳ τέκνου διὰ τοιοῦτον ὀργὴν καὶ περὶ ἀνήδονον τιμωρίαν ἐσπεπραγμένον. ἀντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῶν γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνεδρεῖον. οἱ δ' ὁμολόγουν μὲν, σωθήσεσθαι δ' ἢ ἡμῖν, καὶ συνεκώμαζον φερώρᾳ καὶ ἀντιπάτρῳ. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ ἀντιπάτρῳ τῷ φερώρᾳ γυναῖκα, συμπεπλασθούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τὸν σωφρονισμὸν τῆς ἀντιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα.

Φερώρᾳ μὲν δὴ τὰ πατρῷα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλεῖον προχωρήσειεν τὸ δ' μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ἀπιστεῖλαι ἡρώδῃ, πέμψειν ἢ τὸν καὶ ἀντίπατρον ὡς καίσαρα. ἃ γενομένα ἔπεμπεν ἡρώδης ἀντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ διαδιαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν ἀντίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος δὲ τελευτᾶν ἡρώδην, τὸν ἐκ τῆς δ' ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγονότα μένον· συνεξορμᾷ δὲ ἀντίπατρῳ καὶ συλλαμβάνει ἀφανῶς, μηδὲν ὧν προσέταξε καίσαρ διαπεπραγμένον. καὶ ἀντίπατρος αὐτὸς κατηγορεῖ ὅτι

καίσαρ, πρὸ ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ ἀρέτα συλλαίου, ὡς πολλὰς ἀπεκτονεν ἐν πέτρᾳ ἀξιολόγων, ὧν καὶ γνώμλιον τ αὐτοῦ, καὶ μάλιστα σεμνὸν ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμῶντ διαφέροντα, ἀνηρηκέναι δὲ φάσατον καίσαρ δῆλον. καὶ συλλαίου αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. κορινθος μὲν ἡρῴδου σωματοφύλαξ δὲ βασιλέως μάλιστα πιστούμενος καὶ αὐτοῦ. ἐπεὶ πείθει συλλαίος ὅτι χρήμασι μεγάλοις ἡρῴδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν φάσατος συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κόρινθον βασανίζει συλλαβὼν, καὶ πάντα ἀνάπτει ἐπ αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταγορεύει τῇ κεφαλῇ πυθομένου, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίου φίλον. οἱ δὲ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ὁμολογοῦσιν ὅτι παρεῖεν ἐξοτρυνόντες μὴ μαλακίζεσθαι κόρινθον, δεήσοιτο, συγχειρουργήσοντες αὐτῷ τ φόνον. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρῴδου γνωμώνης, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

Cæſarem, quorum Nicolaus antea accedebat & alter accuſator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram ſe invito patratas objiciens, maxime Sohemi hominis in omni virtute præſtantiſſimi. quin & Cæſaris ſervum Fabatum ab illo interfectum fuiſſe ob talem quandam cauſam: Erat in ſatellitio Herodis Corinthus, cujus fidei rex plurimum tribuere ſolitus eſt. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eo perduxit, ut ei regis ſui cædem ſit pollicitus. hoc ubi Fabatus ex ipſo Syllæo cognovit, regi mox indicavit. qui e Corintho confeſſionem extorſit cogitati facinoris, diligenter ex eo perſcrutatus omnia: ſimulque duos Arabas ab eodem ſatellite inſimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipſi tormentis admoti confeſſi ſunt, ideo ſe veniſſe, ut Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atqve adjuvarent etiam in opere, ſi ita facto opus ſit. quos omnes Saturninus apud ſe delatos Romam judicandos amplius & puniendos transmiſit.

Κεφάλαιον ε.
Τελευτὴ τοῦ Φερώρα.

Φερώρας μὲν οὖν ἰσχυρῶς ἐμμένοντα διανοίᾳ τ γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τ αὐτῷ ἡρῴδης κελεύσ. ὁ δὲ ἀσμένως ὅτι τ τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὁμόσας ἐπὶ τοῖς τέρον ἤξειν ἢ πύθοιτο ἡρῴδου τετελευτηκότος, ὡς τε ἐκ νοσήσαντ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινων πιστεύσειν ἐστολῶν ὧν ἤμελλε τελευτῶν, ἐκ ὑπήκουσεν ὅτι τῇ πιμῇ ὅρκῳ. ὁ μὲν ἡρῴδης γε μιμεῖται τ ὅτι τοιοῦσδε ἐκείνῳ γνώμλιον παραφηνάμενος λῦε ἔχθ, ἀλλ ἦκεν ὡς τ Φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχεῖ νοσεῖν, καὶ μελαγκλήσεως αὐτῷ μὴ γνωμώνης. θανόντα δὲ εἰσέλασε ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενον ταφῆς ἠξίωσε, καὶ πένθος μέγα ἐπ αὐτῷ ποιεῖται. ὅτο ἀντιπάτρῳ καὶ τοῦτο ὅτι ῥώμης πολλάκις κακῶν ἐγένετο ἀρχὴ τ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πίνειν μέλλοντα δι ἰῶν. διηγήσομαι δὲ τ πάντα ποιεῖ αὐτὸ λόγον, παράδειγμα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, δι ἀρετῆ πολυτελείας ὅτι πᾶσιν.

CAP. V.
Pheroræ obitus.

PHeroram autem, obſtinate permanentem in amore conjugis, Herodes in ipſius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito jurejurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognita: adeo ut paulo poſt decumbente rege, vocatus ad accipienda quædam ſecretiora mandata tanqvam a morituro, propter ſacramenti religionem recuſaret. Nec tamen ille in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cum Pheroras in morbum incidiſſet, vel invocatus ad viſendum eum venit: qvo morbo poſtquam abſumptus eſt, corpus ejus translatum Hieroſolyma ſepelit, & publico luctu honoravit. Ea res Antipatro quamvis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidii. Id totum ordine ſum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam eſſe virtutis rationem in omnibus.

Κεφάλαιον ς'.
Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τ ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος Φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς ἀνθπάτρου ὅπιθελάς.

Επειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖ ἐκηδεύσαν αὐτῷ ἀπελεύθεροι δύο τ Φερώρα τιμίων. ἔπι πρεσβεύοντες, ἡρῴδου ἤξίων μὴ ἀνεδίκητον καταλιπεῖν δ ἀδελφῷ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθ τῆς αἰτίας τε καὶ δυσχοὺς μεταστάσεως. δ δὲ ὑπερφέροντ τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰ ἐδόκει, διεπήσατο μὲν αὐτὸν ἔλεγον ὡς τῇ γυναικὶ τῇ πρότερα τῆς νόσου, φάρμακόν τε πρόσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον φανῆναι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτήσαι. κρίσιν μὲν τι ἡγεῖσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι πρὸς αἰσθησιν ἐρώτων, φίλτρον γὰ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τῷ δ ἀληθὲς ὅτι τῇ Φερώρα τελευτῇ. φάρμακα γὰ ἐστι γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς ἀραβίας. ἢ ὃ ταῦτα ἐπεκάλουν, ἐν συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πείσαν τε αὐτὴν ὅτι πρὸς δ φάρμακον, εἰς τοὺς τόπους ἐλήλυθεσαν, ἥτε μήτηρ τῆς Φερώρου γυναικὸς

CAP. VI.
Pheroræ uxor accuſatur veneficii, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias.

PHerora mortuo, Taphanitæ duo e libertis ejus cariſſimi Herodem adeunt, rogantes, ne inultam pateretur fratris mortem: utqve inquireret in miſerum ejus & injuſtum interitum. Qvo attentius aurem ſimul ac fidem præbente illorum ſermonibus, ajunt eum apud uxorem cœnaſſe ea die, quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei mixtum novo cuidam cibi generi, quod guſtatum perniciem attulerit homini. id venenũ allatum ab Arabiſſa quadã muliercula, nomine quidõ amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. ſunt enim Arabum mulieres veneficæ maxime, hæc autem, qvæ tũ inſimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiariſſima, ad eã comparandi veneni cauſa profectæ fuerant uxoris Pheroræ mater

& ſoror, & cum illa reverſæ ſunt pridie, qvam ille cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus torſit ancillas earum & qvasdam etiam ingenuas: & cum nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremo quædam dolore victa nihil aliud protulit, qvam qvod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoqvidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permovit, ita ut extorqveret earum ſecreta omnia, comeſſationesqve illas & occulta conventiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro privatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, ut abſtineret Pheroræ colloqviis. Addebant ancillæ, quanto patrem proſeqveretur odio, utqve ſæpenumero apud matrem de ejus longævitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſenieſceret, ut non multum ſe juvare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, ut ne ſperare quidem tuto liceat: quandoquidem jam nunc, ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio: addere his ſolitum accuſationem ſævitiæ: non temperantis nec a filiis: cujus metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ vero in ſuam tetrarchiam. Hæc qvia probe congruebant cum illis, quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamqve in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis ejecit e regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis ejus contra filium indignationem commovit quam Samarita Antipater, Antipatri filii procurator, qvi in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, qvod letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minime ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum unum ex amicis Antipatri, miſſum inde a Theudione avunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberiqve apud Pheroræ uxorem, a marito ad aſſervandum acceptum. De qvo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox qvaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam dejecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia forte in pedes cecidit. ex qvo poſtqvam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato, ſi quid per obſtinationem celare pergeret, juravit ſe omnia dicturam, ita ut acta ſint: &, ut multorum tum fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenum id, inqvit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſervavi acceptum a meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtqvam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

A καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτῷ ἀγόμενοι τὸ δεῖπνον τῇ πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὁ δὲ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δέλους τε ἐβασάνιζε τ γυναικῶν καὶ πάσας ἐλάμβανεν, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τ πράγματος, ἅτε τ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευταῖα τις τῶν περὶ αὐτὴν τ ἀληθόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, γνοὺς δ' ἐπικαλέσαιτ' τισοῦτον αἰτίας δώσειν τοῦ βαλεῖν τὸν ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τ ἐπεχόντων αὐτίαν πᾶσι

B ἡμῖν. ταῦτα εἰς ὀργὴν ἠρώδην ἄγει, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τ γυναικῶν ἀνάπυσαι λέγει, οἵ τε κώμοι, καὶ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων τῶν μόνον τῶν ἡμετέρων ἐξοίσειν τοὺς τὰς Φερώρα γυναῖκας. ἐπὶ δ' ἑπτακοσίοις τάλαντον δωρεὰν ὑπεκρυπτεύειν Φράζειν τοὺς Φερώραν τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσεις τοῦ πατρός. μισῶν τε τοὺς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ τοὺς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον τ πατρὸς βιοὺς ἐξημένην, καὶ αὐτὸν μηδὲν ἐλάττονα τ γήρως ὑπικειμένην, ὡς μηδ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί ποτ' αὐτόν. ὥστε τὸν Φερώραν τε πολλὰς ὑπὲρ τῆς βασιλείας καὶ ἀδελφὰς, καὶ ἀδελφῶν παῖδας, ἀδαμῶς

C ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τοῦ φαλῆς. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν ἐπὶ παιχεῖν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν διδόναι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τὰ μὴ καὶ αὐτῶν ἀπόνοιτο ἤδη, τὸν μὲν ὑπὲρ φώμης ἀρχαίαν τάχιον ὑπονοῆσαι, Φερώραν δ' ὑπὲρ τῆς

D αὐτοῦ τετραρχίας. ταῦτα, συνῳδὰ γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς καὶ πολὺ, τ μὴ ἀπιστίαν ἐπιγενέσθαι, συνῆψε αὐτῇς ὁ βασιλεὺς, κρατυνάμενος ὑπὲρ κακίας τ ἀντιπάτρου τὴν δωρεάν, τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν περὶ αὐτὴν κόσμον παλαιῶν πολλῶν ὄντα, ἀφελόμενος, ἔστεγε αὐτὴν ἀπεπέμπτην, καὶ τῆς Φερώρα γυναικὸς φιλίαν ἐπέσυρε. μάλιστα δ' ἐξώργυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ τ παιδὸς τὸν βασιλέα, συμφερόντως

E ἀνὴρ ἀντίπατρος, ὑπὸ τροπεύων τὸν υἱὸν τ βασιλέως ἀντίπατρον, ἀλλά τε αὐτοῦ ἐν τῇς βασάνοις κατειπών, καὶ ἐπὶ φαρμακοῦ μάλιστα Φάρμακον ἀνασείσαι, δοὺς Φερώρᾳ κελεύσας φυλάττειν τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' ὡς πλείστην ἀφεσῆκεν τ ἐν τάχει ὑποπτασμῶν τοῦ πατρὶ δοῦναι. καὶ κομίσαι μὲν ἀντίφιλον ἐξ αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τ ἀντιπάτρου φίλων. φαλλᾶναι δ' ὡς Φερώραν ἀπὸ θεοδίων, μητρὸς ἀντιπάτρου ἀδελφῆς τ βασιλέως παιδὸς, καὶ ἔτως ἐλ-

F θεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρα, δοντος φυλάσσειν τ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δ' ὁμολογεῖ μὲν ἀνακρίνοντος τ βασιλέως, καὶ δραμεῖσα ὡς κομίσῃ, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτῆς, ἀ μὲν τελευτᾷ ὑπὸ πτώσεως γνομένης. κατὰ ἔτως ἐπὶ ἀνεκτήσατο αὐτὸ, ἀδύνατον τε αὐτῇ ὑποκρύπτεσθαι τ οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τάληθὲς τρεπομένη, τρέψειν γε μὲν κακοῖς τῆς ὑστάτης ἀγνωμονεῖν περιεμένην ὑποκρύπτει, καὶ ὥ-

G μοσεν, ἢ μὲν ἐρήσειν τὰ πάντα ἐν ἐπεάχθη τρόπον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τ ἀνθρώπων ἀληθῆ πάντα. ἐκομίσθη γὰρ ἐκ τῆς αἰγύπτου τὸ φάρμακον ὑπὸ ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπέμψεν. κατὰ θεοδίων ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὴ, ὡς δὲ Φερώρα λαβοῦσα ὑπὸ σὲ ὑπὸ ἀντιπάτρου ἠπιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ ἐληρώδουν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενον, ἐρῶν σῇ τῇ εὐνοίαν, ἧκω φησὶ αὐτὸν ἔχω, ἐπικλασθή τε τῇ διανοίᾳ, καὶ μεταπαλέσας με, ὦ γύναι φησὶν, φθείρόσί με ἀντίπατρος ὁ πατρὶ μὲν τῷ ἐμαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ, φαντάσιμόν τι γνώμῃ σωθεὶς καὶ φάρμακον ὁ διὰ χειρὸς αὐτῷ πεπρεσμένον. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀδελφὸς ἐδὲν ἀρετῇ ἢ πρότερον ἐχρῆτο φαίνεται ἐμοὶ ὑφορῶν ὥπλισε, ἐμέ τε ἐλπὶς ὁρᾶν εἰς μακρὰν ἀπόστασιν βίου, φέρε μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ ἀποπορίμῳ προπάτορας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον, καίπερ ἐμοὶ βλέποντος. κομίσασά τε ἐδὲν εἰς ἀναβολὰς πράσσειν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς. καὶ τὸ μὲν πλεῖον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν, ὀλιγοστὸν δὲ ὀλίγον, ἵνα εἰ φερώρα μεταστάντος πρότερον κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίστατο Ἀλάδραστον πικρίᾳ τῶν ἀναγκῶν. ταῦτα εἰποῦσα, τό τε φάρμακον καὶ τὴν πυξίδα, εἰς τὸ μέσον παρῆγε. καὶ ἀδελφὸς δὲ ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μητὴρ αὐτοῦ, ἀνάγκαις τισὶ καὶ βασάνοις σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ἀρχιερέως ἡ γυνή, γυνὴ δὲ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γνωμόνη, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ Ἀλὰ τὰ δὲ ἡρώδης ἐκείνῃ τε ἐξέβαλεν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν Ἀλαθηκῶν εἰς ὁ βασιλεύσει μετ' αὐτόν. καὶ τὸν πενθερὸν τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο σίμωνα τὸν βοηθοῦ. καθίσᾳ δὲ ματθίαν τὸν θεοφίλου, ἱεροσολυμίτην γένει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθὼν ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς, διϊσχετο φάρμακον κομίζων, δώσειν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπλοιτο τοῦ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχειρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα, ὧν ἐκ ῥώμης φίλων τοῦ ἡρώδου, καὶ συναγορεύοντα ἀντιπάτρου, ὅτι κατηγορία ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆθεν Ἀρχέλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀλεξάνδρου, διείποντο δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ σκαλοῦσι τὸν τοῦδε πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, ἀλλ' ὅτι τοῦ κείνους προσαπολωλέναι τὴν κλῆσιν αὐτῶν γνωμόνης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τοῦ ἀντιπάτρου σωέπεισαν. χρᾶφει δὲ καὶ αὐτὸς ἀντίπατρος τοῦ πατρὶ πρὸς αὐτῶν ὅτι μεγίστης τὴν αἰτιῶν, καὶ παντελῶς ἀπολλύσει φάσκων αὐτὰ μειράκια, τὴν δὲ λέγων τὴν ἡλικίαν τὴν ἀνάδεσιν πικρόν. αὐτὸς δὲ δι' ὧν τε πρὸς σύλλογον ἠγωνίζετο, καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐγεγόνη, κόσμῳ τε δρίπεπεῖς παλάντων ἐώνητο πλείστων. θαυμάσαι δ' ἄν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ἰδαίᾳ καὶ αὐτὸς κεκινημένων μηνῶν πρότερον ἐπλώ, ἐδέη αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δὲ ἦν τε ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ μῖσος τοῦ ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ἐδεὶς γὰρ ἦν ὃς προθύμως κινδύνῳ τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ ἐκείνου ἀσφαλείων καθίστατο.

eum & curandum venisti, motus ille, & ad pietatem flexus tua benevolentia, me accita, ô uxor, inquit, circumvenit me Antipater, dum pestiferis consiliis & veneficis ministeriis suum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me usus est video decedere, & mihi instare vitæ terminum, age, ne fratricidali animo manes majorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se sine mora prolatum juxta viri mandatum concremasse, paulo servato, ut si post mariti mortem rex eam tractare vellet durius, possit ei necessitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque una cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia regis uxor, quasi secretorum horum omnium particeps, sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam rex abjecit, & filium ejus e testamento delevit, ubi successor destinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio privato surrogavit Matthiam Theophili filium Hierosolymitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & subjectus quæstionibus fallus est attulisse se venenum, quod daret patroni sui matri & Pheroræ, ut si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simulqve venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Aristobuli, miserarenturqve fatum germanorum innocentium, jam enim & ipsi revocabantur in patriam, non ob aliud quam ut evocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem est, quod cum per septem menses ante ejus reditum tam multa contra eum in Judæa mota sint, nihil eorum ad ejus notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum observatio, & viarum custodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat, qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ'.
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς ἀπάτης ἐδέθη.

CAP. VII.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur.

ΗΡώδης δὲ ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ πάντα, οὐ κατὰ διαπεπραγμένον τρόπον ἤξοι ἐν τάχει, ὑπεκρυφαμένος τῷ ὀργῇ αὐτεπιθέσει κελεύων μὴ θορυβεῖσθαι ἐπὶ τῇ ἐδόξῃ, μηκέτι σπεύδοι τοῦδε τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

Cæterum Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat, rebus ex sententia peractis brevi se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiose rescripsit, properaret, ne quid sibi per ejus absentiam, quod nollet, accideret. Simulq;

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filii malitia.

ANtipater autem, sublatis fratribus agitatus diris, gradu jam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ spei satisfaciebat & in futurum avidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui possent in principatus societatē venire, in aliam majorem difficultatem parandi sibi regni incidit, videlicet odium, quo populariter invisus erat omnibus. huc accedebat, qvod illum magis etiam haberet solicitum, alienati militum animi: a quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur novarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliavit. & tamen haud aliter, quam rex cum patre administrabat res Judæorū, credente se Herode ejus fidei, & id factum, quo supplicium merebatur, interpretante argumentū benevolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio, quo tam illos quam patrem prosequebatur: quandoquidē & illos propter patrem oderat totus infessus furiis: dabatq; operam, ut nulli essent, qui insidias ejo detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longe magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto, proponebat sibi certum imperium: quod si diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliqvo modo suis technis, patrem haberet infensissimum. Ideo nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipue quotqvot Romæ erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: pariterqve regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat enim callidissimus ad devinciendos per benevolentiæ speciem hominū anj-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ά.

Περὶ τ ἀντιπάτρου ὅ ἡρώδου καὶ πονηθείας.

ΑΝτιπάτρῳ ὑ δεδραμένῳ τὰς ἀδελφὰς, ἀσεβείας τι τῇ ὑστάτῃ ἐ ἀλαστρείᾳ τ ἐπ' αὐτῆς τ πατέρα ωὲ ἐ ἐλληκότι, ἔτι κ γνώμων ἡ ἐλπὶς ἔ αὐθις βίᾳ λω. ἀπαλλαγεὶς γὰ φόβ ὅ ὃν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἀφ' ὧ τ ἀδελφῶν μὴ ὀπιχωνήσων, ἐργωδέστερον κ, ἄπορον αὖτῳ εὑρίσκει τὸ τ βασιλείαν ωὰ ἀγχυέας, τοῦτο δὲ φύσ τῷ ἔθνῃ μῖσ ωρὸς αὐτόν. ἔντ ὑ αὐτῷ κ ὅ δὲ χαλεπὸ, ωλέονως παρελύπη τὸ ερατιωτικὸν ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ ωρὸς αὐτόν, εἰς ὃς τὰ πάντα λω τοῖς βασιλεύσιν ἀνακείμενα ὅ οἰκείου ἀσφαλὲς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθν ν νεωτέρων ἐ ἐγκώμιον πρᾶγμάτων. ποῦ δὲ κίνδυνον ἐμήσθησεν αὐτῷ ὁ ἄλθρος τ ἀδελφῶν. ἀ μλὰ ἀλλὰ κ σωῆρχέ τε τῷ πατρὶ, ὡδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν, ἐ ὑπισχνεῖτο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώμαλα εὑρημέν, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ ἡρώδε τὰς ἀδελφὰς ἐνδεδειχώς, ἀλλ' ὁλ ἐχθρα τῇ ωρὸς ἐκείνους, ἐ ωρὸ αὐτῶν ωρὸς τ πατέρα. πιστὰ δὲ αὐτὸν ωρὸς ἀπαδιδοῦναι ὁρᾷ, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ὀπὶ τὸν ἡρώδην ὁδ ἴσαντο ἀντιπάτρῳ, ἑρμοῦπι αὐτὸν μὲν κατηγορῶν ἐφ' οἷς πράττειν ὑπενοεῖτ, ἡρώδην ὑ αὖ καταφυγὴς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ ἔ ἀνθιπάτρῳ φανερῶς πολεμίᾳ καθεστῶντ. ὡς τε μισῆ μὲν τῷ ωρὸς τὸν πατέρα ἐπεπλῆ τῷ ὀπιβεβλῆσθαι τ ἀδελφῶν. τότε ὑ ἤθελετο μειζόνως ἔ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθ τῆς πράξεως. ἀναθαρσοῦντ μὲν γὰ ἡρώδου, βεβαίως αὐτῷ ωεριγραμμένης τ ἀρχῆς, ἐξικνουμένης ὑ εἰς τὸ πλέον ὀπίσω, κινδυνίων ἂν ωεισάντων ἐξαγγελθ ἡμομένης τῆς πράξεως, ἧς σωῆρτης ζηλωτὴς, πολέμιον λω ἀγκαζε τ πατέρα καταστῆναι. ἐ ἀφ' ὅτ χαρίζεσθ πλουτελὴς λω τὸν ωεὶ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκοπῶν τὸ τῶν ἀνθρώπων μῖσ ωρὸς αὐτὸν, ἐ μάλισα τὸς ὀπὶ ῥώμης φίλους ωαντοίοις μεγάλων δωρεῶν εὐνοῦς καθισαμένους, ωρὸ πάντων ὑ σατορνῖνον, τὸν τ συρίας ὀπιμελητήν. ἐωὸ δεξαθῆ τε λω ἐλπὶς αὐτῷ ἐ τὸν σατορνῖνον ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἀ ἐδίδου, ἐ τῷ ἀδελφῷ ὅ βασιλέως ἀνδρὶ πρώτῳ τῶν ωρὶ τὸν ἡρώδην σπουδαζόντων τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμ. ψυχαγωγός τε φιλίαν ωρὸς τὸς ἐμπλεκῆναι δεινότατος λω πεπιστεῦθαι.

ἢ μὲ-

τύχας ἠνωμάλιον, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῶν ἐξηγούμενον, καὶ πλοῦτον δίκαιον ἐν ἡμέραις ὡς ἐλαχίστοις περιθεῖναι εἰς πάντα. ὧν ἁδὲν ἐπ' ἐμπαδίσματι ἡμέρας δὲ μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ τῇ ἐκείνων κινδυνεύσας τελευτᾶν, ὥσπερ δὲ ἧττον δυσσεβῶς τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταιτέντα, δίχῃ τε δὲ πατρὸς καὶ δίκῃ. τὸν τε ἀντίπατρον ἠυμάζειν, τίνων ἐλπὶ ἐπαρθεὶς ἠρέμησεν ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ἐπιτραπήναι. ἀλλὰ δοκεῖν μὲν δὴ ἀποφήνασθαι διὰ γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντα δὲ ἔτι ἑαυτῷ συνεκτεῖναι, ἀξιώματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον περιοδον κομισάμενον, δωρεὰν δὲ εἰληφότα, ὁδοῦ εἰς Ῥώμην τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖν καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γενομένων κατηγορίαν περιεμένῳ, μιμητὴν γενόμενον εἰ μὴ, διὰ κενῆς τριῶν δὲ ἐπαγωγὰς ἐπάγοιτο αὐτῷ τῶν συνόντων. τὸν δὲ πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μεμυσμένον τῇ ἐκείνου μεμαθηκέναι πρᾶξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου. οὐδὲ ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεσθαι, λέγειν τε ἄπορον εἶναι. καὶ νικόλαον τὸν δαμασκηνὸν φίλον τε ὄντα δὲ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενον ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὧν πραχθεῖσιν τρόπον τινὰ ξυμπεπλεγμένον, δεηθέντα τοῦ βασιλέως τὰ λοιπὰ ἐᾶσαι ὅπως ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ᾖ. καὶ δὲ ἀντιπάτρου τὴν διημολογίαν πρὸς τὸν πατέρα πεποιημένου, καὶ ὅπου τὰ δόγματα τὰ δίνοιας πρὸς αὐτὸν διεξιόντα, τοῖς τιμαῖς αἷς ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενον ἂν ποτε γνώσεσθαι μὴ οὐκ ἀρετῆς ἀξίῳ εἶναι αὐτὸν γενόμενον. καὶ γὰρ ὅπου προϊδεῖν δεήσοι πάντων προβεβουλευμένα σωφρόνως, εἴτε τινα ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τοῦ αὐτὸν σκηπτροῦχον τὰ πάντα, εἰκός τε οὐκ εἶναι τοῦ ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸν πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλεύειν καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖσθαι, καὶ ἅμα τῇ ἐπὶ τοῖσδε μέλλοντι σωτηρίᾳ. καίτοι γε δὲ μέλλοντα δόξαν ἀποδεδεῖχθαι, καὶ δὲ σωτηρίαν ἀπολωλυσομένου τιμῶν, ἃ εἰς τὸ παρὸν ἀπῆσαν, οὐκ ἐπικεκωλύσθαι. εἰκός τε οὐκ εἶναι τῶν ἀπάντων ἀκινδύνως μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ ψόγων καὶ κινδύνων ἐφιέσθαι δὲ ὅλου, ἄδηλον εἰ δυναμένου ἀπεχθείᾳ. καὶ ταῦτα τὰ μὲν τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ μᾶλλον τὴν μὲν καὶ κατηγορητὴν ἡγούμενον λαμβάνειν δυναμένων, κολάσεώς τε ἕνεκα φανερὰ κατέσχον πονηρὰ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τὰ ἐπιτάδην ἠγωνισμένων ἀποδεῖξαι μάλα εἶναι, τὰ ἀκεράτου δίνοια πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῶν δὲ ἐπὶ Ῥώμης μαρτυρεῖσθαι καίσαρα, ἐπίστης τῷ θεῷ ἀπατηθῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα ἐπεστάλθαι, ὧν ἃ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας εἶναι τὰς ἀμβολὰς τῶν φασιάζειν αὐτοὺς προῃρημένων, πρὸς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ σωτεθεῖσαν σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγνωσμένης, εἰ σὺν ἂν αὐτοῖς ἐπιδημοῦσιν ἀφανίσαι. ἀμβάλλοντα δὲ καὶ τοὺς βασάνους εἰς ὁδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῶν ἐφεσκότων λέγειν, καὶ παρέχοντα αὐτὸν εἰς βάσανον. ἐπὶ τούτοις τροπῆς δὲ σωτηρίου ἠνωμένης,

talibus liberis, quodqve ſenecta ætate incidiſſet in Antipatrum. enumeravit deinde curas educationis & inſtitutionis, quamque benigne ſuggeſſiſſet illi ex opibus, quantum ipſe cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe, quo minus capitalibus appeteretur inſidiis, ut regnū, quod jure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Mirariqve ſe Antipatrum, quanam ſpe elatus in tantam perveniſſet audaciam. Succeſſorem enim principatus jam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viventi quoqve ſibi ex æqvo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe trecentorum talentorum viatico. Objiciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſive fontium idem accuſator atqve imitator, ſive innoxiorum circumventor ac parricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam, niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe, niſi ex hujus ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cum abrupiſſent, rogavit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſvetudine conjunctiſſimum, & pulchre ejus negotii gnarum, ut proſeqveretur, quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad convincendum filium. Sed ille præveniens, cauſamqve ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ benevolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter, quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æqvum eſſe, ut qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc ejusdem reus agatur criminis, & teſtatæ jam dudum pietatis novam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cum ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis qvã ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neqve enim probabile eſſe, affectatum cum periculo, quod jam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maxime cum is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & convictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint, quam incorrupte parentem diligat. Quæ vero in urbe perſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus ac numini nemo poſſit imponere: extareqve ejus de hoc literas, quas periniqvum ſit inimicorum & improborum hominū poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quam regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, qvod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat qvęſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torqventis gratiam, & poſtremo ſe quoq; torquendum offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moveretur concilium

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet converberante faciem, ut vel inimicos subiret miseratio, Herodesq; ipse quantumvis dissimulans fieret mitior: Nicolaus ut rogatus fuerat, accusationem a rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebatqve testimonia, & indicia criminis, collecta ex quæstioni subjectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æqve mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti a malis consiliariis naturales affectus pietatis abolevissent, ambitione principatus magis quam opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sævior nocentissimis bestiis, a benefactoribus tamen injuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inqvit, ô Antipater, index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in convictos animadvertisti. nec improbamus, quod eos justa indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facile colligimus, illa quoq; te non ad securitatem patris, sed ad fratrum fecisse perniciem, ut detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi qværeres, & deinde ipse in eum sævire posses impunitius, qvod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum, bene convenire tibi cum eis: quorum posthac uti possis in opprimendo patre opera, itaqve duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palam, quasi re bene gesta gloriabundus, sublatis fratribus: alteram clam majore facinore per occultas insidias conãdo patrẽ subvertere, cujus modo vindex videri volueras. Si enim vere detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, ut dignioribus sublatis, nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, ut in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc ævi parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominũ memoria. non enim qualicunqve patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, jam regiæ potestatis particeps, jam successor designatus, tũ præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu vero cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi qvoq; suã partẽ præriperes: & cujus te servatorẽ verbis præferebas, eum re vera qværebas perdere, non ipse tantum scelestus, sed matri qvoqve inu-

A σφίλησε, δ' ὠκτειρεν τὸν ἀντίπατρον δάκρυσίν τε καὶ
εἰκόνος τ' προσώπου χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς
ἐπ' οἴκτου καταξῆναι, φανερὸν ἦ καὶ ἡρώδου ἡδὺ παρ-
ῳδοῦντος τὴν γνώμην, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδηλον
εἶναι, νικόλαος δ' ἐξήμυνεν οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρ-
ξατο λόγοις. μειζονως ἐκδεινῶν, καὶ ἐποιεῖτο ἐκ βασά-
νων ἢ μαρτυριῶν συνῆγε τὴν ἀποδειξιν τ' ἐγκλήμα-
τος. μάλιστα δ' τὴν ἀρετὴν ὅτι πολὺ ἐξηγεῖτο τ'
βασιλέως, ἣ περι τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρη-
σαίμενος τ' ἡλικιῶν, ἀδαμόθεν εὑροιτο ὄνησιφορον αὐτῇ
προσθησόμενος ἕτερος ἀφ' ἑτέρων. καὶ τοιγε ἐκ ἄτοπος
θαυμάζειν τ' παρόντων τὴν ἀβελλίαν. νεωτέρας γὰρ ἐς
κακίας συμβόλων διεφθαρμένας ἀπαλείψαι τὰ τῆς
φύσεως δικαιώματα, ἐρχῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων με-
ταποιεῖσθαι ἀσεβήσαντας. ἀντιπάτρου δ' ἂν δικαίως τὴν
μιαρὰν καὶ μανιώδη ταύτην, μὴ μόνον ὡς τ' πατρὸς δι-
εργειμένην τ' λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰοβολώτατα τ' ἑρπετ'
μὴ μαλαχθέντος, καὶ τοιγε καὶ πόσος ἐχθρὸς μᾶλλον
μαλακίας τ' ἀδικεῖν τοὺς διεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς
τύχας τ' ἀδελφῶν πρὸς τὸ ἀμύνασθαι αὐτῶν κατα-
ξῆναι τ' ὠμότητος ἐμπεσόντων. καὶ τοιγε ὦ ἀντί-
πατερ τ' ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ὧν τολμήσαντας αὐτοὺς ἧς,
καὶ ἐρευνητὴς τ' ἐλέγχων, καὶ κολάσεως τ' πεφωρα-
μένων. ἐς ὅτ' ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλέσαι μοι χρεὼν
μὴ ἐλλείπουτος, ἀλλὰ δ' μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν ἀπω-
δάσαντος σκεπτέον μεθ', εὑρίσκοντες κἀκεῖνα οὐκ
ἐπ' ἀσφαλείᾳ δ' πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τ' ἀδελφῶν
πεπραγμένα, ἵνα μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φι-
λοπάτωρ εἶναι πεπισμένος, ἀθεσίαν ἐπ' ἐκείνῳ
κακουργεῖν ῥᾳδιαίτερον δυνάμενον. ὁ μὲν ἐς τὰς ἐρω-
παρέσεις. ἀμυνῆ ἐς τοὺς ἀδελφοὺς ἀνήκοος ἐφ' οἷς
ἤλεγχες πονηρὸς γεγενότας, καὶ τοὺς ὁμοπατρήσαντας
αὐτοῖς οὐκ ἀσεβεῖς, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίστας, ὡς ἐς
συνθήκην ἥξοις αὐτοὺς κῆ δ' πατρὸς πεισόμενος, ἐ-
πὰν εἶλω κατηγορῶν, βουλόμενος σὺ τὴν ἀσεβείαν
τῆς πατροκτονίας κερδαίνειν κῆ μόνας, ἐς δυοῖν ἀ-
γώνοιν εὐφροσύνῃ καρπούμενος, τρέπῃ δ' σοὶ ἀξίαν.
φανερὸν μὲν δ' κῆ τῶν ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἡδέλλου ὡς
ὅτι τοῖς μεγίστοις. καὶ ἦν ἄξιον ὅτῳ φρονεῖν. εἰ δ' μή-
γε, σὺ χεῖρον εἰς κρύπτειν δόλον κῆ δ' πατρὸς συνεπίθου,
ἐκείνους μὲν, ἐκ ὡς τῷ πατρὶ ἐπιβεβουλευκότας μι-
σῶν. ἐ γὰρ ἂν ἐξώκλας αὐτοὺς αὐτοῖς ὅτι πᾶξιν ὠφε-
λησίαν. ἀλλ' ὡς Ἡρώδου τ' ἡγεμονίας σε δικαιότε-
ρον ἂν ἡγούμενος. τ' πατέρα ὅπως φάζῃ τοῖς ἀδελ-
φοῖς, ἵνα ἅπασιν ὡς ἐκείνων ὅπως καταφεύδῃς μὴ ἐλεγ-
χθῆς, ἐ ὧν αὐτὸς δίκας ὠφλῆχειν ἄξιος ἦσθοι, ταύτην
ὠφλῆ δ' δυσυχὴς εἰς πάξας πατρὸς, ὅπως ὧν πατρο-
κτονίαν ἐ κοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν ἐκ ἴσχυσεν ὁ βίος.
ἐκ ἦς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπιβάλλοις, ἀλλὰ ἐ φιλοῦπα
ἐ εὐεργετικὸν, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις ἐ
Ἡρώδου ὠφανθείς, καὶ τῷ μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξου-
σίας ἤδη ὠφελαμβάνειν μὴ ὑπεκκωλυομένου, ἐλπί-
δα δ' τὴν εἰσαῦθις γνώμην δ' πατρὸς καὶ γράμμασι
ὠφηφαλισμένου. ἀλλ' ὅσιμ ἄρα τῇ ἡρώδου δίκῃ τῇ
τὰ πράγματα, γνώμῃ δ' ἐ πονηρίᾳ ἐκρίνες τῇ ἐαυ δ',
βουλόμενος δ' πάντων σοι ὑπαρξάντων πατρὸς, ἐ
τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι, ἐ ὃν ὠφελοῦσι τοῖς λόγοις σώ-
ζειν, τοῖς ἔργοις δ' ὃν ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον
αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα

ὦ ἐπε-

ὦ ἐπενόεις πιμπλὰς, καὶ ταραχῶν τὴν εὔνοιαν τῆς ἀ-
δελφοῖς καὶ τέκνων ζηλον διακαλῶν τὸν πατέρα, παν-
τὸς ἐρπετοῦ χαλεπωτέραν τὴν Δρύσιλλαν κατασκευασμέ-
νος, ἢ τὸν σκεῦνον ἰὸν ὅτι τοὺς συγγενεστάτους καὶ τοὺς
ὅτι τοσούτους ἐργάτας παρεκάλεις ὅτι συμμαχίους
φυλάκων, καὶ τέχνας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν θερα-
σμὸν καὶ γέροντος, ὥσπερ σὺν ἀρκύσι σε τῆς
Δρυσίλλης μισοῦντα τὸ σωτηρίαν ἀφελέσθαι. καὶ νῦν ἐλή-
λυθας μὴ βασάνους ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι καὶ
γυναιξὶν Δρύσιλλαν γενομένας, μηνύσοντες τοὺς σώφρονας, ἀντι-
λέγων τῇ ἀληθείᾳ ἀφ' ὕδατος. καὶ ἐγὼ μόνον τὸ πατέρα
ἀναιρεῖν μεμελετηκὼς σὺ δ' ἀνθρωπείαν, ἀλλ' ἤδη καὶ
νόμον καὶ σὸν γεγραμμένον, καὶ τὸν ἀρετὴν δὲ καὶ
δίκαια τὴν φύσιν. ἕτως ἄρα ψευδεῖς λέγων τοὺς
βασάνους τοὺς βεβασανισμένους, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σε
τὸν πατέρα σὺ κακῶς ἀπώλεσαν δὲ ἠληθεύκεναι. οἱ δὲ σὺ βά-
σανοι δοξοποιεῖ. ἐρύσῃ χάριν τὸ βασιλέα τὸ ἐπιρείας τὸ
συγγνώμων; οὐδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν ζηλον, ἐπ' ὀλεθρῳ
μὲν τῶν ἀδελφῶν εὐνοίαν σωσαμένων δὲ πατρός,
ἵνα δὲ μέλλοι καὶ μόνας παχέως ἀποίσεσθαι τὴν βασι-
λείαν, πάντων αὐτῷ ζηνασιμώτατον ἀναφανόμενον;
γὰρ ὅτι πατροκτονία, κοινόν ἐστιν ἀδίκημα, καὶ τῆς φύ-
σεως καὶ δίκου, πεφυκὼς ἀδὲν ἧσσων ὡς δ' βεβουλ-
λευμένος. καὶ ἐ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν. σωσ-
σπίθα ἤδη τὰ τῆς μητρὸς ἀντιπάτρου, ὁπόσα σωὸς τίνας
λὼ κουφολογία γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε
καὶ θυσίας ὅτι τοῦ βασιλέα γενομένας. καὶ ἐπόσα μετὰ
τῶν φερωρᾶ γυναικῶν ἀνὴρ πάτρῳ ἠσέλγητο μὴ οἴνῳ ἐ
λύμης ἐρωτικῆς. τὰ τε βασάνων τὰς ἀνακρίσεις καὶ
ἐπόσα μαρτυρῶν ἐχόμενα, πολλὰ ἂν καὶ παντοῖα λέγω, τὰ
μὲν σωφρονισμένα. τὰ δὲ, σωὸς δ' ὀξέως ἀπαγ-
γελλόμενά τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφορμένα. οἱ γὰρ ἄν-
θρωποι καὶν ἔτι καὶ φόβου δ' ἀνδρὸς μὴ Δρυσθρασύ-
νεσθαι τὸ αὐτὸ στηῆ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὅτι βα-
σάνων τῆς κατηγορίας τὰ δεξάντων γεγονότα, καὶ τὸν πα-
τὰ πολλὰ αὐτῷ συζῆσαν τύχην, σωφανῶς αὐτὸν τοῖς
ἐχθροῖς ὡδαφεδοκῆσαν, οἳ καὶ ἀπλήστως μίσους δ' σωὸς
αὐτὸν ἐνεφοροῦντο, κατ' ἀσθενὲς ἂν ἕτερον ἔχθρα τῶν
ὅτι ἐπεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγάλης τίμης ὢν
ἐπεκύησεν κακιῶν καὶ δυσμενείας τῆς σωὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς στάσεως, καὶ ἀλληλοφθο-
ρίων ἀναπεπλησμένος τὸ οἶκον. καὶ μήτε μίσῳ κῷ δίκαιον, μή-
τε φιλίᾳ δ' εὔνοιαν χρώμενον, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ
συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ τολέον αὐτοῖς οἱ πολλοὶ
σωφανεσκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα δρετῇ κρίνῳ πε-
φύκασιν ὅτι τοῖς πράγμασι, Δρὸ τὸ κρίσις ἀπηλλαγ-
μένως ὅτι ψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, καὶ καταβοὰς ἐν
τοῖς πρὶν ἐιρχθέντες πιθανῶς, ὡδαφνομένης ἀδείας
ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολυτροπί τε κα-
κῶν ἀποδείξεις ἦσαν, ἀδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκα-
λοῦσ' δυναμένας, Δρὸ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ σωὸς ἡρῴδην
λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτε σωφρίᾳ κινδύνων, στιγῆς ἐφ'
οἷς ἔχοιεν ἐπεῖν ἐγκαλεμένης. ἀλλὰ τοῦ πονηρά τε ἡ-
γεῖσ' τὰ πράγματα, καὶ τ' ἀντίπατρον σὺκ ἀσφαλείᾳ
τῇ ἡρῴδου, πονηρίᾳ δ' τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον πμωρίας.
πολλά τε λὼ καὶ ὧδε πολλῶν οἷς παρηγγέλλετ ἐπεῖν
ἀγορεύομενα, ὡς τε τὸν ἀντίπατρον καὶ πρὶν ὅτι πολεῖσ-
σον πάντα δεινότατον ὄντα, ψεύσασθαι καὶ ἀπρυ-
θριάσαι, μηδὲ ἕσον δὸς φωνῆς ὅτι τὸ ἀντιλέγειν

A rens ejusdem notam sceleris, & fratrum disturbans benevolentiam, dissidiisq; miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venenatissimis quibusq; bestiis nocentior, proprio veneno abutens in conjunctissimos optimeqve de te meritos, muniensqve te custodibus ac variis tam virorum qvam mulierum technis contra unum senem, quasi non tua sola scelesta
B mens satis esset ad explendum odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, servos & ingenuos, post aperta conjuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem sperasti e rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simulqve Vari æquitatem, omnemq; quanta est in rerum natura justitiam: an ideo mentitos dices tormentis examinatos, ut fi-
C dem abroges patris tui servatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis regem Vare a cognatorum injuriis? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde ut solus regnet deprehensum instruendis illi capitalibus insidiis? Scis parricidium non privatum esse crimen, sed publicam vitæ ac na-
D turæ injuriam, quod cogitatum etiam non minus quam perpetratum contaminet: imo qvod qui non punit, & ipse in naturam parentem est injurius. Post hæc matris ejus quædam adjecit: qvæ illa garrulitate muliebri effutierat, consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus.
E quæque ad testimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atqve hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam ejus fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis gravabatur: ut propriis sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata
F fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: ut qui nunquam nec odia justa exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idqve cum jamdudū a multis esset observatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eo gravior illi fuit adversarius: & quam primum tuto licuit, magnis vociferationibus reum urgebant, quicquid scirent
G certatim prodentes: cumqve variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neqve ad regis gratiam loquerentur, neqve periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes scelestos conatus Antipatri: eumqve non tam ob patris securitatem quam suo metipsius merito de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur, eum accusabant, verum etiam spontanei delatores pleriqve aderant: ita ut

licet callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

contra valeret. Postqvam autem Nicolaus accusare eum & convincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si qvid haberet, quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem qvoqve ejus optare scire: qvam ne in ullo objecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi jacens, Deum conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, ut evidenti aliqvo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec qvicqvam unqvam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, ut qvoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu divini numinis. cum autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cujus invocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id qvod tum qvoqve Antipatro usu evenit: qvi cum ante omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente ultione destitutus juris præsidiis, ad divinam confugiebat potentiam, se in hoc divinitus servatum asseverans, ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum invocante, videns alioqui nullum fore finem, jubet proferri venenum in medium, ut quanam vi præditum sit experimento posset colligere: qvod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necavit hominem. qvo facto surgens abiit e concilio, & seqventi die Antiochiam profectus est, ubi plurimum solebat degere,
VII. qvod illic esset Syrorum regia. Herodes vero confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus qvænam fuissent ejus cum Varo ante discessum colloqvia, conjectura tamen erat cuncta regem facere ex illius sententia. conjecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significavit per literas, missis etiam qvi coram eloqverentur mandata, docerentq; qvam scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: qvibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim qvod si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam ut rem geras feliciter. Atqve hoc fuit argumentum hujus epistolæ: rex autem diligenter reqvisivit etiam alteram. ea tamen nusqvam comparebat, & servus Antiphili negabat se attulisse ullam præterea. & cum diutius hærerent, unus ex amicis regiis animadversa qvadam futura in interiore servi tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: deprompta qve est inde epistola hæc fere continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo qvales jussisti literas: & adjeci conflictum exemplar epistolæ qvasi a Salome ad dominam meam missæ: qva lecta scio qvod pœnas ab ea tanqvam ab insidiatrice exiget. Ea vero qvam a Salome scriptam videri

τὰν ἰσχὺν ἐπιφέρεσθαι. Νικολάου δὲ παυσαμένου τῶν λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, ἔδωκε Οὖαρος ἐκέλευσεν ἀντίπατρον ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ ἀπολογισμοὶ εἶεν πρὸς τὰς διαφερομένους ἔνας. καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων ἐγχωμένων, μηδὲν αὐτὸν ἀδικηκότα φωρᾶν. ὁ δὲ ὅλος ἐκπεσὼν ἀνασπεφαμένος, τόν τε θεὸν, καὶ πάσι τοῖς θεοῖς ἐπόμενος τὸ δικαιότατον αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φῶς ἀποῆναι, μὴ σὺν δικίᾳ αὐτὸν ἐκ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες γὰρ πάντες οἷς ἐπιβουλεύσαι ἀρετῆς, ὅταν μὲν ἐγχειρεῖτή τινα κακῶν, εἰ ἐν δύ' ἔτη τὸ πρῶτον τὸ φῶς τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμη τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὅταν δὲ ἤδη ὑπὸ κινδυνεύσιν ἐπὶ τὸν ἔλεγχον, κατ' ἐπίκλησιν αὐτὸ μαρτύρειν τὰ πάντα ἐπιτρέπειν. ὁ δὴ καὶ τῷ ἀντιπάτρῳ συμβεβηκέναι. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ δὲ θείᾳ διαπεπραγμένῳ, κατηγόρους αὐτὸν παντοχόθεν τῆς δίκης δοσπορεῖα δ' ἀλλαχόθεν δικημάτων οἷς δοπολύσαι τὸ τὸ ὑπεκκλημένα, αὐθις ἐπιπαροίνει τῇ ἀρετῇ δὲ θείᾳ, μαρτυρίαν ἐπισκήπων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύει τῇ σκέπῃ ἐκείσεσθαι εἰς μέσους φῶς ἀγαγών, ὅπως ἐκ τῶν πατρὶ πράσσειν τὰ μὴν ὑπὲρ ἐλιπεν. ὁ δὲ Οὖαρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν ἀντίπατρον, οὐδὲν εὑρίσκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως δὲ θεὸν, ἐρῶν ἀπέφαντον ὃν τὸ γνώμῃν, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὴν ἐκεῖσεν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῶν ὑπὸ ἀνάτῳ τῆς ἁλωκότων πίνειν κελεύσαντος Οὖάρου, καὶ φῶς ἔθανε. τότε δὲ ἐξαναστὰς ἀπῆκε δ' σωεδρίου, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' ἀντιοχείας, ἔπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτοῦ διατελοῦσι, διὰ τὸ σύρους δ' τὸ βασίλειον εἶναι. ἡρώδης δὲ φῶς ἀγρεῖται μὴν ἔθησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ δάρεις πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί ἐπῶν ἀπεληλύθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ σκέψει πράσσειν ὅπου πρὸς τὸν ἀντίπατρον ἐπέχειν δῆσαι δὲ αὐτὸν ἐς δώμαν ὡς καίσαρα σκῆψιν γράμματα πρὸς αὐτὸ, καὶ τοὺς δοπολυσάντας διδάξοντας τὸ καίσαρα τὴν κακίαν δ' ἀντιπάτρου. ἀλίσκεται δὲ τοὺς αὐτοὺς ἡμέρας, καὶ ὑπολυθὲν τοῦ ἀντιφίλου πρὸς ἀντίπατρον γεγραμμένη, ἐν οὐγύπῳ δὲ αὐτὸς ἑτέρου, καὶ λυθέντος τοῦ δ' βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπολαβὲν μὴ φθεισάμενόν τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὐθις κινδυνεύοντος δύο οἰκιῶν ἐγνωσθέντος. σὺ δὲ εὐτυχοίης πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν ὑπολαβὲν τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ὑπολαβέν. ἐ μὲν φανερὰ λὲν, καὶ ὁ δ' ἀντιφίλου δὲ λόγον τὴν ἀναγνωσθέντος ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν φῶς λαβεῖν. ὑποψίας οὖν ἐχόσης τ' βασιλέα, τ' φίλων τὴς τ' δ' ἡρώδου ἀνόμῳ ἐπεξέβαλλον δ' δλλα τ' ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, ἔκατον ἐντὸς τ' ὑπερόχης κρύπτειν τὰ γράμματα καὶ λὺ δ' ἔτος. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ἐπιστολὴν, ἐγγεγραμμένα τε ἐν αὐτῇ, τάδε. ἄκμη ἀντιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἷαν ἤθελες ἐπιστολὴν. ἐσὺν πίστει φόβου ποιήσασα τῇ ἐμοὶ τ' ἐμὲ κινδυνον ὡς φῶς σωλώμενης ἔγραψα. δὲ ἀναγνὺς, οἶδ', ὅτι πιμωρήσεται σωλώμενον ὡς ὑπόκλον. δὲ δ' ἡ φῶς τ' σωλωμένης δοκοῦσα εἶναι

κατὰ τοῦς τ δέατοινεων αὐτῆς, ὡς ἀντίπατρος ἐπ' ὀνό- A volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito
ματι τῆ σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Δίκαιος ἤθελε γράφε-
σθαι ἢ γραφομένη, λέξαι τ συνέκειτο αὐτῆς. τὰ τ γεγραμμένα
ἐπὶ τὴν δέσποιναν τ ταῦτα δὲ ἦν τάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔρχομαι πικρῶς
μεθέξουσα τ λαμπρύνειν τ κῆδος ὑμῶν, εὑροῦσα δὲ τὸν
ἀδελφὸν σαλώμης τοῦς τ ἐμὰ κυρίαν κῆδος γεγραμμέ-
νον ἀπεικότως ἐμαυτῇ σοὶ τ ὠφελήμως ἔχοντα ψεύ-
δεσθαι κῆ ἀπέστειλά σοι ταύτην τ σκέψιν ἔχουσαν ἐμῆς
συλλαίου θέλουσα. κατάχρησον οὖν τ ἀδελφὸν ἵνα μὴ B
καγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. τοῦς τ αὐτὸν ἐγγράψαντα ἀν-
τίπατρον, Δίκαιος φάσης ὅτι Δέκτης μὲν κελεύσματα
τοῦ σκέψαντος αὐτὴ τι γράψειε τοῦς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης
ἀπιθάνως αὐτῷ πεπαίσειεν ἐπιχειρούσης τὰ πάντα κῆ ἀντί-
γραφον τ ὡς τοῦς δέσποιναν τ αὐτῆς πεμφθείσης ἀδελ-
φῆς ὅτι σαλώμης ἀποπέμψειεν αὐτή. ἵνα τ ἡ ἀκμὴ,
ἡδομένη μὲν τὸ ἦθος, εὐθέως ἐλθοῦσα τῇ καίσαρος γυ-
ναικί, κῆ ἔπεισε ταῦτα φιλίᾳ τῇ ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα
ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσει χρημάτων συγκακουργεῖν κα- C
τοί γε ἢ παρεῖσα ἔκρυπτε τ τι θάθος. ἡρῴδης τ ἐκπλαγεὶς
μεγέθει τ ἀνελπίστου κακίας, ὥρμησε μὲν κῆ ὠθήσασθαι
μετ αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκλῳ θορον μεγάλων γεγονότα πρά-
γματων. κῆ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ κῆ τῇ ἀδελφῇ ὑπερ-
εθελόντα, κῆ δι' καίσαρος διαφθεῖραι τ οἰκίαν. ἐξώ-
τρυνε τ αὐτὸν κῆ ἡ σαλώμη στρυφνοπλοκμένη κῆ κτείνειν αὐ-
τὴν κελεύσαι εἰ τινος ὅτι τοιοῖσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιό-
χρεων οἷά τε ὠθήσασθαι ἤμελλε. ἡρῴδης τ μεγαπέμψας, D
ἀνέκρινε τ ὑὸν, κελεύων εἴτι αὐτῷ ἐπίδηλον ἔχοι, λέγειν μηδὲν
ὑποστελλόμενον. ἐπεὶ τ ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπιδεῖν παν-
τελῶς πεφωραμένην πονηρὸς ὤν, τὰς γοῦν συγκακουργή-
σαντας αὐτῷ τὰ πραγματα μὴ μελλήσειν κατέχειν. ὁ τ
ἀντίφιλος τ πάντων αἴτιον ἀνέπιθεν, ἕτερον δ' οὐδένα,
προϋτίθη. ἡρῴδης τ ἀπειλαγὼν ὥρμησε μὲν πέμπειν
ὅτι ῥώμης τ ὑὸν ὡς καίσαρα λόγου ὑφέξοντα τ ἐπὶ τοῖς
δεβεβουλευμένοις. ἐπεὶ τα δείσας μὴ βοηθεῖα τ φίλων εὐ- E
ρέσκοιτ' ἂν κινδυνεύοντι ἀφυγών, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς
ἐπὶ πρόπαν ἐφύλαττεν, αὐτὸς τ πρέσβεις ἐξέπεμψε ἐπὶ
χάρματα ὅτι κατηγορίαν τ ὑὸς, ὅπου τε ἀκμὴ
συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κῆ ἀντίγραφα τ ὑπεστελλόν.

volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito
Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo
ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi
ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi.
Cum mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem
tuam pertinens, inventam Salomes epiſtolam
contra te ſcriptam ad meam dominam, non ſine
periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtu-
labat ut ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lace-
rabis, ne quando propter eam vitæ diſcrimen
adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad
ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe vo-
luntati ejus obſecutam, & literas ad Herodem
miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Sa-
lomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias
Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Judæa
genere, agens in ancillatu Juliæ uxoris Cæſaris,
operamqve hanc Antipatro magna pecunia ven-
diderat, qva contra amitam ſimul & patrem ute-
retur. Cæterum Herodes cognita hinc filii ma-
litia, minimum abfuit qvin illum eveſtigio tolle-
ret, ut concitatorem turbelarum omnium, qvi
non ſolum ſuam & ſororis ſalutem in periculum
adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet do-
mus Cæſari. eodem incitabat eum & Salome,
pectus plangens, & mori non recuſans, ſi ullum
extaret violatæ a ſe fidei argumentum idoneum.
Rex autem accerſito filio jubet illum cum fiducia
promere, ſi qvid haberet qvod pro ſe afferre poſ-
ſet. Qui cum ad hæc ne hiſcere qvidem valeret, rogatus ut qvando medius teneretur depre-
henſus in maleficio, ſaltem ſocios ſceleris prode-
ret, omnem culpam conferebat in Antiphilum,
alium præterea nominabat neminem. ibi Hero-
des vehementi dolore animi ſaucius cogitavit
eum Romam mittere, ut apud Cæſaris tribunal
parricidii cauſam diceret. Deinde veritus ne
amicorum ope eriperetur periculo, ipſum qvi-
dem in vinculis ut ante retinuit: legatos autem
& literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul
indicans adjutum eum Acmes opera, epiſtola-
rum qvoqve adjunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τ ἡρῴδου νόσου, κῆ στάσεως τ ἰουδαίων.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅτι τ ῥώμης ἤπηγοντο, ὁπόσα
τι ἀναγκαιούμενος δεῖσαι λέγειν, ὡσεικυδιαχθέν-
τες, κῆ τὰ γράμματα φέροντες εἰς νόσον ἦ ὁ βασι-
λεὺς ἐμπεσών, διαθήκας γράφει τοῦ νεωτάτου τ ὑὸν
τ βασιλείαν διδοὺς, μισῶ τότε τοῦς τ ἀρχέλαον κῆ φί-
λιππον ὀνῆ τ ἀντιπάτρου διαβολῶν, κατασεί τε πάλαν-
τα χίλια, ἐγγυαμαὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος κῆ τέκνοις κῆ
φίλοις ἐ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἐνέμε
δὲ κῆ τοῖς ὑέσι χρήματα κῆ ποσοῦδες ἐ ἀργυρᾶς, κῆ
ὑέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμη τε ὅτι μεγάλα ἐπλούτησεν
τὴν ἀδελφὴν, ἔνιοι τε ἐν πᾶσι ποσὶ αὐτὴν διαμεμφη-
κῶς κῆ μηδαμόθι θεσπιωμένην κακηγορεῖν. ἀπε-
γνωκὼς δὲ ποσοῦσθαι, κῆ δὴ ποσὲ ἐτ ἑβδομηκοστὸν ἔτος,
ἐξηγρίωσεν ἀκράτως τῇ ὀργῇ κῆ πικρὰ ἐς πάντας
προῆγεν. εἶπον δὲ ἔνιοι τοῦ καταφρονεῖσθαι
κῆ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἦθος φέρειν. ἄλλως τε

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Judæorum ſeditio.

Interea dum legati inſtructi mandatis ac literis VIII.
Romam properant, rex morbo correptus teſta-
mentum condidit, ſucceſſionem regni relin-
qvens natorum minimo, exaſperatus in Arche-
laum & Philippum calumniis Antipatri: Cæſari q;
legavit mille talenta, & uxori Juliæ liberisq; ejus
& amicis atqve libertis talenta quingenta. Suis
qvoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac redi-
tus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ra-
tio eſt habita, qvam propter perpetuam & incon-
cuſſam benevolentiam ditavit egregie. Deſpera-
ta deinde ſalute, qvod jam ad ſeptuageſimũ ætatis annum accederet, mirũ in modũ efferatus eſt,
iræ impatiens & amarulentus in rebus omnib. in
cauſa erat opinio contemptus, qvodq; exiſtimaret
gentem lætari ſuis infortuniis: qvam opinionem

confirmavit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali. Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Judæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idqve cari populo quod juventutem disciplinis institueret. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute prosicere. Hi postqvam cognoverunt morbum regis esse incurabilem, concitaverunt juventutem, ut sublatis operibus quæ rex præter patriam consvetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse regi causam cum calamitatum domesticarum tum postremo præsentis morbi, videlicet quod contemptis legibus multa novare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra majorem portam templi dedicaverat donum pretiosum. aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, ut aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam jucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori,& alioquin ignavos juxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio e præsenti vita discederent. magnum enim levamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cujus in partem tota cognatio tam viri quam fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis juvenibus rumor supervenit extinctum regem nuncians, & propensos jam ad facinus perpulit. itaqve claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod ut renunciatum cognovit dux regius, majorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eo cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ,& irruens in vulgum rudem&imparatum ac conglobatum temere, facile reliquis disjectis & cedentibus circiter XL. juvenes resistere ausos comprehendit,cumq;his autores facinoris Judam&Matthiam tu. pe putantes cedere: omnesq; ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, ausi sint sacratam imaginem demere, ajunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, ut fortes viros decuit. Nam & honori divino, inquiunt, succurrimus, & legem cujus discipuli sumus, vindicavimus. Nec est quod mireris,si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπειδή τινες τ δημηγορῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπανέσησαν αὐτῷ Δι᾽ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν ἰούδας ὁ σαρεφαίου, καὶ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ᾽ οὓς πάντας τ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ σφόδρα φίλοις Δι᾽ παιδείαν ὃν νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δι᾽ ἡμέρου αὐτοῖς πάντες οἷς περαυτοῦ σπουδὴ ἀρετῆς ἐπιτηδεύειν. οἵ τε πυνθανόμενοι ὃ βασιλέως τὸν νόσον ἱερὰ πεύειν ἄπορον οὖσαν ἐξῆρχον τὸ νεώτερον, ὡς τε ὑπόσα ὠδὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατεσκευάσο ἔργα, τοῦτο ὃ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα ὠδὰ τ νόμων φέρειν. καὶ γὰρ δὴ Δι᾽ τοῦτο τὸ μάλιστα αὐτῶν παρ᾽ ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τ ποιήσεως, τοῦτο ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς ὠδὰ τὸ εἰωθὸς ὃ ἀνθρώπῳ διατρίβειν, καὶ δὴ τοῦτο νόσον. ἦν γὰρ τῷ ἱερῷ δὴ τινὰ πραγματοδίνην ὠδὰ τ νόμον, ἃ δὴ ἐπικαλοῦσι οἱ σοφοὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν κατεσκεδάκει ἡ ὁ βασιλεὺς τὸν ὃ πυλῶν μεγάλων ὃ ναὸ ἀνάθημα, καὶ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ἡ ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀναστάσεις ὅπλων καὶ πίνων ζώων ἀναθέσεις ὅπλα δεύεσθαι τοῖς βίοις κατ᾽ αὐτὸν περιειλημένοις, ὡς τε σκέλλον οἱ σοφοί, τ ἀετὸν καθαιρεῖν. κἀγὼ εἴ τις ἂν ἡμῖν κίνδυνος τοῦ εἰς θάνατον ἀναπειμένῳ, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τοῖς περιθειμένοις ἀρετὴν τοῦτο αὐτὸ, τοῖς ὅπλ σωτηρία καὶ φυλακὴ ὃ πατρίου μελήσουσι τελευτᾶν, Δι᾽ τὸ ἄιδιον ἐπαινεῖσθαι φήμην καταπαυσαμένους, ἐν τε τοῖς νεῳ ἐπαινεῖσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνήμονα τὸν καλὸν λιπεῖν τὸ κλέος. καὶ τοιγε τοῖς ἀκινδύνως διατρωμένοις ἄφυκτον εἶναι τοῦ συμφοράν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ἐρασθεῖσι τὸ κατεψηφισμένον αὐτῶν μετ᾽ ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένους ἀπέναι ὃ βίος. φέρειν γὰρ κἀφίσιν πολλοῦ τὸ ὅπλ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνήμην τὸν κίνδυνον εἶναι, τελευτᾶν, ἅμα μέσοις τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι ὃ συγγενῶς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιοῦσι ὄφελος εὐκλεία τῇ ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆρον τοὺς νέους. ἀφικνεῖται γὰρ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φράζων τὸν βασιλέα, καὶ σωσπέρας τῆς σοφιστῶν. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατάγων τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ Δατελεόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς ὃ βασιλέως, ἀγγελλέτω γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ μείζονος Δανοίας ἢ ἐπάρασθαι, ὑπολαβὼν, ἄνεσι χεῖρα πολλοῦ ἀγόμενον ὁπόσοι ἂν ἥξοιεν τῷ πλήθει τῶν περιόντων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ἐπιπεσὼν μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ᾽ ἐποίησε ὄχλον φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν ὃ ὀνήσοντα προσαισχοπημένοις. τῶν τε νέων οὐκ ἐλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἱ θώρακι ἔμφυον ἐπίοντα εἰς φυγὴν ὃ λοιπὸ πλήθους καταστέντα συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγήτας ὃ τολμήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένους ὑποχωρεῖν τοῦ ἔφοδον αὐτῷ, καὶ ἀνήγαγετο ὅπι τ βασιλέα. ἐρομένῳ ἡ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ᾽ αὐτὸν ὃ βασιλέως εἰ τολμήσειαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ κ, περφρονηταί γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, κ πέπεικε ἡ τὰ πεπραγμένα μετ᾽ ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπωδεχότης. ὃ τε γὰρ θείᾳ τῇ ἀξιώσει πεπιστευμένα βεβοήθηται ὑφ᾽ ἡμῶν, καὶ ὃ νόμε τῇ ἀκροάσει πεφροντίσμεθα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τε-

τηρῆσθαι ἠγήμεθα νόμους, οὓς μωυσῆς ὑπαγορεύσει καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ χαραγμάτων κατέλιπεν.

ἡδο-

ἡδονῇ τε τὸν θάνατον εἰσῆμψ, καὶ τιμωρίαν λῦ τινα A nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcun-
ἐπιβάλοις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φι- qve nobis intuleris, conſcii nos non ob malefici-
λίας δ' εὐσεβοῦς μέλλει συνίσεσθαι τὸ ἐφορμιλῆσαν αὐτοῖς. um, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non
καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον οὐδὲν ἐλλιπεστέρᾳ τῇ minorem animo quam verbis præferentes forti-
ψυχῇ δ' λόγῳ χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον πρά- tudinem, æqve tum ad conſtanter patiendum,
ττειν οὐκ ἀπεπέφθοντο. βασιλεὺς δ' αὐτοὺς καταδή- alacres, atqve ante ad fortiter agendum fuerant.
σας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦντα, καλέσας ἰουδαίων τοὺς Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: moxqve
ἐντίμους. καὶ ὡς ἀγόμενοι, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ accitis Judæorum primoribus in concionem eo-
αὐτὸ θέατρον ἐπὶ κλινιδίου κάμψ δ' ἀδυναμίᾳ δ' σῆ- B rum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit
ναγ, τ' ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον οἱ τύνες ἦσεν ἐπ' αὐτοὺς γενο- commemorare labores ſuos exhauſtos pro repu-
μένοις εἰνηνθμεῖτ, καὶ δ' ναὸν τὸν καθοσιωθέντα ὡς μεγά- blica, tum inſtauratum templum impendiis in-
λοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκα- gentibus, quale opus per CXXV. annos nemo
τὸν εἰκοσιπέντε τ' ἀσαμωναίων ἐν οἷς ἐβασίλευον τινὲς δέ τι Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet
δὴ τιμῆ πεζαγ δ' θεῖ. κοσμήσαγ δ' καὶ ἀναθήμασιν perficere. nec extructum id tantum a ſe, verum
ἀξιολόγοις. ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτὸν ἠνέσθαι καὶν etiam ornatum votivis muneribus ac donariis
μὴ θάνατον καταλελεῖψθαι μνήμην τε αὐτοῦ καὶ εὐ- templo digniſſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel
κλειαν. κατεῖδέ τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα, ὑβρίζειν poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & glo-
ἐπιχωροῦντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῆς C riam. nunc proh nefas vivo etiam ac ſuperſtiti
πολιτῶν ὕβρει χρωμένους ἁψαθαγ τ' ἐπ' αὐτοῦ ἀναι- pro beneficiis reponi injuriam: & medio die
ρεμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς τε ποιῆσθαι, inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari
λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' ἔπος ἐξετάζοι δ' γενόμε- ac detrahi: quæ injuria licet in ipſum intentata,
τ' ἱεροσυλοῦντας. οἱ δ' ἀφ' τῶν ὡμίστατα αὐτοῦ re tamen vera ad Deum magis pertineat, cujus
μὴ δὴ καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαιρέσας εἰσπεάσθοιτ τιμω- ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quiqve
ρίαν, ἔτε γνώμη ἔφασαν αὐτὰ πεπεᾶχθαι τῇ αὐτῶν, veriti crudelitatem ejus, ne forte efferatus in ſe
φαίνεσθαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐ- quoqve gravius animadverteret, negaverunt
τὰ εἶναγ. ὁ δ' τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν ἤρεμ ἔχεν. μᾶτ- D hæc facta ex ipſorum ſententia, videriq; ſibi, ad-
θίαν δ' τ' ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαγ ὡς αὖτον δ' μέρους miſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæte-
τούτων γενόμεν, καθίστα ἰώζαρον δ' ἀρχιερέα, ἀδελ- ros mitior, Matthiæ pontifici ademit ſacerdotiũ,
φὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. θάνε δ' ματθίᾶς τοῦτο ἱε- quaſi non alieno ab hoc conſilio, eiqve ſucceſo-
ρωμένῳ, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα, κατασβῆναγ rem dedit fratrem uxoris ſuæ Joazarum. Hujus
πρὸς μίαν ἡμέραν, ἣν ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αὐ- Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontifi-
τίκα δ' ἔστιν ἥδε. ὁ ματθίας ἱερωμένῳ ἐν νυκτὶ τῇ cem ad unam diem ſubſtitui, qua Judæi popula-
φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία συνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνεί- riter jejunium celebrant. Nam Matthias ea no-
ρατι ὡμιλῆσαι γυναικί. καὶ ἀφ' τοῦδε δ' ὀλιγαμένῳ ἱε- cte quæ præcedebat diem jejunii, viſus eſt ſibi
ρουργεῖν, ἰάσηπ ὁ τοῦ ἐλλήμου συνιεράσαι αὐτῷ E per ſomnum cum uxore congredi; & cum ob hoc
συγγνώμης ὤν. ἡρώδης δ', τόν τε ματθίαν ἐπεποίκει ad rem divinam faciendam non eſſet idoneus,
τῆς δ' ἱερωσυνίης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγηγέρ- Joſephus Ellemi filius adjutor vicarius propter
κειτὸν σφῶν καὶ ἄνδρας ἐκ τ' ἑταίρων αὐτοῦ ἐκαυσε cognationem ei datus eſt. Cæterum Herodes poſt
ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δ' τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡ- mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Mat-
ρώδη δ' μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετ, δίκαιον ὧν πα- thiam ſeditionis autorem ejusq; ſocios vivos ex-
ρανομήσειν ἐκπεασομένῳ δ' θεῖ. πῦρ μὲν γὰρ μα- uſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ inci-
λακὸν λῦ, ἁδὲ πολλὰ ἀπόντι μαίνον τοῖς ἐπαφωμένοις dit. Regi vero morbus factus eſt gravior, pœnam IX.
τὸν φλόγωσιν, ὁπόσοις τοῖς ἐντὸς πεφοιτήθει τὸν κά- impietatis exigente numine. lento enim calore
κωσιν. ὄπτυμία δ' δεινὴ δ' δέξαθ τὸν ἀπ' αὐτοῦ. F torrebatur, qui non tam externo tactu deprehen-
ἀγὰ λῦ μὴ ἐχ ὑπουργεῖν. καὶ ἕλκωσις τ' τε ἐντέρων deretur, quam intus popularetur viſcera. aderat
καὶ μάλιστα δ' κώλα δεινὰ ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuo
ὑγρὸν πεῖ τὰς πόδας ᾗ διαυγές. πᾶσα πλησία δ' ἐπεῖ cibos ſuggerere: ſimulqve vexabatur inteſtinorum
τι ἕτερον κάκωσις λῦ. ναὶ μὲν ᾗ δ' αἰδοίᾳ σῆψις σκώ- exulceratione & colicis paſſionibus. pedes
ληκας ἐμπιέσου. πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις δ' αὐτῇ tumebant phlegmate humido & pellucido; ſimi-
λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τὰ ποιητὰ literqve inguina. ipſa qvoqve verenda putre-
δ' ἄθματ. ἐσπασμῷ τε πεῖ πᾶν λῦ μέρ ἰ- facta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec
χὼν ἐχ ὑπομονητὸν πεῦστι θεμ. ἐλέγετ οὖν G minus moleſta tentigine, non ſine fœtore gravi-
ὑπὸ τ' θεαζόντων, δ' οἷς παῦτα πεφαντάζεσθαι σοφία ſimo. ſuper hæc omnia nervorum contractione
πεόκειτ, πανλὺ δ' πολλὰ δυσεβὴς ταύτῃ ὁ θεὸς εἰσ- laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem
πεάσεσθαι πᾶσι δ' βασιλέως. καὶ περ δὴ μειζόνως ἡ conſtans erat inter viros divinos & fatidicos opi-
ἀντίχοις ἄνθρ πάλαι πωρούμενον, ἐν ἐλπίδι δ' ἀνα- nio, regem læſæ tot modis pietatis Deo pœnas ex-
σῴζειν λῦ, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα pendere. Qui tametſi gravius affligeretur, quã ut
ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ὀκνοῦντα μενος. videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, ta-
men evaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis undiqve,

profectus etiam ultra Jordanem fluvium, calidis aquis se fovebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque jucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fovendus in refertū oleo solium, visus est illis jam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reversus, nullamqve amplius salutis spem supereſſe intelligens, donativum militibus quinquagenas drachmas jussit distribui: magna deinde liberalitate usus in duces atqve amicos, rursum Hierichuntem reversus est: ubi atra bile prægravante eo immanitatis prolapsus est, ut facinus animo conciperet longe atrocissimum. Nam cum e tota ditione nobiliores Judæorum ad eum convenissent, evocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æqvo sive fontibus seu innoxiis, universos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritoqve ejus Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: qvod qvidem ferendum esse, quando juxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qvi debeatur regibus. non enim ignotam sibi esse Judæorum mentem, qvod optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, qvandoqvidem vel a vivente etiam tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officii, levamen aliqvod præsentis hujus doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longe qvam aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non ficte lugentibus. Ergo qvamprimum viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non prius vulgandum qvam mandatum executi sint, jubere deinde ut circumventos una omnes jaculis configerent. Qvibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel qvod mandatorum fuerint memores, vel qvod obitum suum publico luctu honoraverint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac benevolentiam perqve omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam, ut cuncta juxta ipsius mandatum fierent. Nunc sane etiamsi qvis præteritam ejus in cognatos sævitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certe novissima ejus voluntate deprehendere potest, qvam inhumano animo præditus fuerit: qvandoqvidem jamjam e vita discessurus curabat, ut ex singulis familiis uno aliqvo sublato, totam gentem in luctū & carissimorum desiderium conjiceret, nec læsus a qvoqvam eorum, nec valens eis qvicqvam objicere: cum hi qvibus ullum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A ποταμόν τε περάσας ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κ᾽ καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ υπὸ τῇ εἰς πάντ᾽ ἀρετῇ καὶ πότιμά ἐστιν. ἔξεσι δ᾽ τὸ ὕδωρ δ᾽τ᾽ εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὡς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δέξαν μεταστάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῶν δ᾽ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων παρεγενήθη, καὶ μηδ᾽ ἑαυτοῦ τινα, ἀμφὶ δ᾽ σωθησομένου ἐλπίδα, ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δ᾽ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτ᾽, ἐς παρελθὼν αὖθις ἐπὶ ἱερεχοῦντ᾽. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρθ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἐξαγριαίνουσα, ὥς τε δὴ τελούτων, πρᾶξιν τοιάνδε ἐπινοῆσαι. ἀφικομένων παρὰ γάμματι τῶν αὐτοῦ ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς δ᾽ ἔθνους ὅπου ποτε ἀξιολόγων, πολλοὶ δ᾽ ἐκλῄοντο ὡς δ᾽ παντὸς ἔθνους κατακεκλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων δ᾽ ἀγγάματ᾽, εἰς γὰρ θάνατον ἦν ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῶν ἐπιστολῶν, ἐμμανομένου πᾶσι δ᾽ βασιλέως ἐμοίως τῆς τε ἀναστίοις καὶ παρεχηκόσιν αὐτίαν, συγκλείσας αὐτὰς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ σελώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὴν, ἃ πρόρρω ἐλεγεν, ἐπὶ τοσόνδε τῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν περιεχουσῶν. καὶ τάδε μὴν οἷόν τε καὶ πᾶσι φίλον ὠδυνηχάνειν. ὁλοφυρμῶν δ᾽ ἄπειρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁποῖον ἐπὶ βασιλεῖ πρέποιτο ἂν, μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ἃ γὰρ ἀπασκοπῶ τὴν ἰουδαίων διάνοιαν, ὡς δίκτᾳ᾽ αὐτοῖς καὶ πάνυ κεχαρισμένῳ᾽ ὁ θάνατ᾽ αὐτῷ, διὰ τὸ καὶ ζῶντ᾽ ἐπὶ ἀποστάσει ἐπιτηδᾶν καὶ ὕβρει τ᾽ εἰς αὐτὸ προπεμένων. ἔργον δ᾽ ἄρα ἐκείνων εἶναι, κοὐφισιν πινὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι δ᾽ ἐπὶ τοιῷδε ἀλγηνοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ φρονῆσαι δέξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτὸ τὸν ἐπιτάφιον γνῶσθαι, καὶ ὅπῃ᾽ οὐδ᾽ ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθ᾽ διὰ δ᾽ ἔθνους ἅπαντ᾽ ἐκ ψυχῆς ὁλοφυρομένων ἐπὶ παιδίᾳ καὶ γέλωτι αὐδ᾽. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τὸν ψυχὸν ἀφέντα, αὐτὸν, περισήσαντες τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοοῦν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ πρότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πρᾶξαι, κελεύειν ἀνιστῆσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. καὶ πάντας ὅτον ἀνελόντας τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτησαντας δ᾽ εὐφρανοῦντ᾽, κυρώσει τε ὧν ἐπιστείλασεν αὐτοῖς μέλλων τελούτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τετιμῆσθ. καὶ ὁ μὲν μετὰ δακρύων πολυὶ μὲν᾽, καὶ δ᾽ συγγνώσεως τὴν εὐναιαν καὶ πίστιν δ᾽ θείου πρόσβαλων, ἐπισκηπτε μὴ ἠπιῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὁμολογοῦν οὐ πρόσθησεσθαι. κατανοήσεις δ᾽ ἄντις τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτῳ τε πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ἐπὶ δ᾽ φιλοζωίᾳ πράξειε τὰ εἰς τὰς συγγνώσεις πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένην, ἔτι δ᾽ ἀπιὼν δ᾽ βίᾳ πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθῃ δ᾽ ἐρημίᾳ τ᾽ φιλτάτων τὸ πᾶν κατασήσειν ἔθν᾽, ἕνα ἀπὸ ἑκάστου οἶκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ᾽ ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν γνωμένης, εἰωθότων οἷς πρόσθοισις δρετῆς δ᾽ πρὸς τὰς ἐν δίκῃ ἐχθρὰς γεγονότας τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μίση καταπίθεσθ.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Αντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ὁ Ἀντιπέλλουτος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρ' αὐτοῦ τοῦ τὰ εἰς Ῥώμην πρεσβευόντων ἀποσταλέντων εἰς καίσαρα. ἐν ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τὸ τε Ἄκμης ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀνῃρημένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε Ἀντίπατρον, ὡς ἐπὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖσθαι πρὸς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσειεν, εἴτε κτιννύειν. τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχύ μού τι ἀνιέναι ἔγνω τῆς ἡδονῆς τῷ γεγραμμένων, ἀνατρῶ τε τὸ Ἄκμης ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξεῖναι τὸ ἐπὶ τοῦ παιδὶ τιμωρίας. περιόδους δὲ εἰς μέγα τὰ ἀληθέστερον, ὠθεῖτο παλαιὸν πωρωμένου σιτίων, καὶ ἤτησε μῆλον ἐπὶ μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ, θεραπεύειν αὐτὸ δι' αὐτοῦ κατ' ὀλίγον τε μινυτὶ ἐσθίειν. λαθὼν δὲ καὶ θεισκεψάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς πάντων ἑαυτόν. κἂν ἐπιπράσχει, μὴ φθάσαντα αὐτὸν καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν ἀχάβδᾳ, ἐς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου δὴ βασιλέως. καὶ ἀντίπατρος, πιστεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸ πατέρα ἔχειν, θάρσος τε ἐλάμβανεν ἐπὶ τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν ἀφησόμενος, καὶ τὸ βασιλείαν ἀκωλύτως δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι θᾶττον ἀφέσεως ἦν αὐτοῦ λόγος μεγάλα ὑπισχνουμένου εἰς τὸ παρόν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς ἂν θᾶττον πιόνδε ἀγῶνος ἀνεσηκότος. ὁ δέ, ἐπεὶ μόνον ἀπαθὴς ἦν πράσσων ἐφ' οἷς ἠξίου ἀντιπάτρου, ἀλλὰ καὶ τοῦ βασιλεῖ ἐπισημήνας Ἀρέθουσαν τὴν ἐκείνου, πολλοῖς δὲ χρημάτων παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ ἡρῴδης καὶ πρότερον ἐκ ἠσθάνετο δὴ δόλου ἐνόντος ἐν ἐπεὶ ἤκουσε δὲ εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυπτόμενος τὴν κεφαλὴν, καὶ περ ἐν τῷ ὑπάτῳ ὤν. καὶ ὅπως αἰχμάλωτα ἀθεράπευτος ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τῶν δορυφόρων, μηδένα εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ δὲ ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφῳ ἀσήμῳ πιεῖν.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DUm hæc mandata cognatis dat, superve-nerunt a Roma literæ, a legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumqve Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: sive in exilium vellet eum pellere, sive capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncii pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis libere statuendi de filio: mox repetitus gravi dolore, cibi tamen avidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc vero circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassetqve facinus, ni Achiabus nepos ictū præveniens, clamore sublato cohibuisset ejus dexteram: moxqve denuo luctus cum trepidatione ac tumultu occupavit palatium, qvasi rege jam agente animam: qvem strepitum ubi persensit Antipater, ratus patrem vere vitam finisse, spem concepit fore ut solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpitqve cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acqvisitam potestatem pollicens. ille vero adeo non paruit, ut mox conatus ejus regi renunciaret, utqve solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qvi jam ante male affectus erat erga filium, postqvam audivit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, qvamvis morti proximus erexit se in cubitum, jussitqve unum e satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Κεφάλαιον ί.

Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ τάφη.

ΤΑς ὁ Διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ περὶ τὴν Διόνοιαν γιγνομένης. ἀντίπαν μὲν ὧν τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχειν καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, δέχελαὸν δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε γαυλανίτιν καὶ τραχωνῖτιν καὶ βατανέαν καὶ πανιάδα. φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, δέχελαοῦ δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχεῖν εἶναι. ἰαμνίαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταγέμει, καὶ δέγυιάς ἐπισήμου μυριάδας πεντήκοντα. χρημάτων δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστους ἐν εὐπορίᾳ καθιστάμενος. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν ἐπισήμου μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ δὲ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πενταχισχιλίας μυριάδας. παῦτα πρᾶξας ἡμέρα πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπατρον κτείνει τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀνεῖλεν ἀντίγονον, ἔτη τεσσαράκοντα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὃν δὲ τὸν ῥωμαίων ἀποδέδεικτο ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἀνὴρ ὠμὸς μὲν τὸ, ex qvo autem a Romanis rex declaratus

CAP. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutavit etiam testamentum. Antipam enim qvem prioribus tabulis regni successorem destinaverat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum vero Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Pancada, regiones tetrarchiæ nomine assignavit Philippo filio, germano fratri Archelai, Jamniam autem, Axotum & Phaselida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati qvingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundeqve prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari qvoq; legavit argenti signati centies centena millia, præterqve sua vasa tam aurea qvam argentea, magnumqve vestis pretiosæ numerum. Juliæ autem Cæsaris uxori, & qvibusdam amicis qvinqvagies centena millia. His ita ordinatis qvinta die post qvam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonum anno trigesimo qvarto est anno trigesimo septimo, vir in omnes

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet converberante faciem, ut vel inimicos subiret miseratio, Herodesq; ipse quantumvis dissimulans fieret mitior: Nicolaus ut rogatus fuerat, accusationem a rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebatqve testimonia, & indicia criminis, collecta ex quæstioni subjectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æqve mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti a malis consiliariis naturales affectus pietatis abolevissent, ambitione principatus magis quam opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sævior nocentissimis bestiis, a benefactoribus tamen injuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inqvit, ô Antipater, index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in convictos animadvertisti. nec improbamus, quod eos justa indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facile colligimus, illa quoq; te non ad securitatem patris, sed ad fratrum feciſſe perniciem, ut detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi qværeres, & deinde ipse in eum sævire posses impunitius, qvod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum, bene convenire tibi cum eis: quorum posthac uti possis in opprimendo patre opera, itaqve duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palam, quasi re bene gesta gloriabundus, sublatis fratribus: alteram clam majore facinore per occultas insidias conãdo patrẽ subvertere, cujus modo vindex videri volueras. Si enim vere detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, ut dignioribus sublatis, nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, ut in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc ævi parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominũ memoria. non enim qualicunqve patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, jam regiæ potestatis particeps, jam successor designatus, tũ præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu vero cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi qvoq; suã partẽ præriperes: & cujus te servatorẽ verbis præferebas, eum re vera qværebas perdere, non ipse tantum scelestus, sed matri qvoqve inu-

σφάλλα. ὃ δ' ὠκτειρεν τὸν ἀντίπατρον δάκρυσίν τε καὶ
κόψεσι τὸ πρόσωπον χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς
ἂν οἶκτον παρασῆναι, φανερὸς ἦν καὶ ἡρώδου ἤδη παμ-
πόλλου πρὸς τὴν γνώμην, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδηλον
εἶναι, νικόλα⊙ δὲ ἐξάμβ⊙ οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρ-
ξατο λόγοις. μείζονος σκηνῆς, καὶ ἔπους οὐ βασά-
νων ἢ μαρτυριῶν σωῆναι τὴν ὑπόδειξιν τοῦ ἐγκλήμα-
τ⊙. μάλιστα δ' τῇ ἀρετῇ ὅτι πολὺ ἐξηγεῖτο τοῦ
βασιλέως, ἢ περὶς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρη-
σάμβ⊙ τῶν ἡλίων, ὁθαμόθεν εὕροιτο ὄνησιφόρον αὐτῇ
ὠφελῆσόν ἕτερος ἀφ' ἑτέρων. καὶ τοιγε ἂν ἄτως
θαυμάζειν τὸ πρότερον τῇ ἀβελίαν. νεωτέρας γὰρ ἐ
κακίας συμβόλων διεφθαρμένας ἀπαλείψαι τὰ τῆς
φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεσ-
τοὺς ἀπροθάσεως. ἀντίπατρος δ' ἂν δικαι τῇ
μιαρίαν καλωσλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ πατρὸς δι-
εργεσθέντα τὸ λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰοβλώπατα τὸ ἑρπε-
μὴ μαλαχθέντ⊙, καὶ τοιγε καὶ κείνοις πρὸς ἐμὲ νῦν
μαλακίας δ' ἀδικεῖν τοὺς διεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς
τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ μιμητὸν αὐτῶν κατα-
ναγκάσαι τὴν ὠμότητ⊙ ἐμπεσὸν σάντ⊙. καὶ τοιγε ὦ ἀντί-
πατρε τῶν ἀδελφῶν μιαυτὴς τε ὢν τολμήσιαν αὐτὸς ἦς,
καὶ ἐρευνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τῶν πεφωρα-
μένων. ἐ δὲ τὸ ἐπ' σκεύοις ἐγκαλεῖν ἡμῖν χείσθαι
μὴ ἐλλείποντ⊙, ἀλλὰ δὲ μιμεῖσθαι τοὺς ἀσελγῆσαι αὐ-
δάσαντ⊙ σκεπτωλήγυμεθα, εὐρίσκοντες κακείνα οὐκ
ἐπ' ἀσφαλείᾳ δὲ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν
πεπραγμένα, ὅτως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτὸν ἡλο-
πάτωρ εἶναι πεπιστευμένῳ⊙, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ
κακουργῶν ὠφελήσοις δυναμιν. ὁ δὲ τῆς ἐργοις
παρέσησας. ἀρκεῖ δ' ἐ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοὺς ἐφ' οἷς
ἤλεγχες πονηροὺς γεγενῆσθαι, καὶ τοὺς ὁμοπαρηπαντες
αὐτοῖς οὐκ εἰκότως, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς, ὡς ἐ
σιωπῇλεν ὠφελῆς αὐτοὺς κτῶν δὲ πατρὸς πυνθάμβ⊙, ἐ
πᾶν εἶλω κατηγορῶν, βουλόμβ⊙ σοὶ τῇ ὑπεβουλῆ
τῆς πατροκτονίας κερδαίνειν δ' κτῶν μόνας, ἐ δυοῖν ἀ-
γώνοιν εὐφροσυνῶν καρπούμβ⊙, τρόπων δὲ σοὶ ἀξίαν.
φανερὸν μὲν δὲ κτῶν τῶν ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἡσθῆλου ὡς
ὑπὸ τῆς μεγίστης. καὶ λῶ ἄξιον ἔτω φρονεῖν. εἰ δ' μὴ
γε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κτῶν δὲ πατρὸς σωεπίθης,
ἐκείνοις μὲν, οὐχ ὡς τῷ πατρὶ ὑπεβουλεύκοτας μι-
σῶν. ἐ γὰρ ἂν ἐξώκλας αὐτὸς αὐτοῖς ὑπὲρ ξαν ὠφε-
λησίαν. ἀλλ' ὡς ἀναδόχους τὴγεμονίας σε δικαιότε-
ρον ἂν ἡγεμόνας. τὸ δὲ πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελ-
φοῖς, ἵνα μὴ σων ὡς ἐκείνων ὑπικαπεφεδὼς μὴ ἐλεγ-
χθῆς, ἐ ὧν αὐτὸς δίκας ὤφλησχεν ἄξι⊙ ἦλθοι, τούτων
ὤφλῃ δ' δυσυχὰς εἰσπράξους πατρὸς, ὑπνοῶν πατρο-
κτονίαν δ' κοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος.
οὐχ ἵνα γὰρ μόνον πατρὶ ἐπεβούλευες, ἀλλὰ ἐ φιλοῦσι
ἐνεργετηκότι, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις ἐ
ἀποδοχ⊙ σεφανθείς, καὶ τοιγε μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξου-
σίας ἤδη σεπλαμβάνειν μὴ ὑπικεκωλυμέν⊙, ἐλπί-
δα δὲ τοῖς εἰσαῦθις γνώμην δ' πατρὸς καὶ γράμμασι
σεσφαλισμέν⊙. ἀλλ' σκαρα τῇ ἡρώδῃ ἀρετῇ
τὰ πράγματα, γνώμη δ' ἐ πονηρία ἐκείνες τῇ ἑαυτ,
βουλόμβ⊙ δ' πάντων σοι κατασύσαντ⊙ πατρὸς, ἐ
τὸ μέρ⊙ ἀφαιρεῖσθ, ἐ ὃν σεσοφίσθε τοῖς λόγοις σώ-
ζειν, τοῖς ἔργοις δὲ τὸν ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον
αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμβ⊙, ἀλλὰ καὶ τοῖ μητρὸς

ὦ ἐπι-

στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι πλέθημα αὐτῷ προθεῖναι A exercitu quidem apud Hierichuntem ultro offe-
προθυμουμένου, δέξασθαι τὸ προσμάχητον τὴν ἐνθένδε τι-
μῆς, ἀλλὰ τὸ μηδέπω τῆς κυρίως ἀποδώσοντας φανερὸν
εἶναι προσχόμενον. προϊόντων μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πρα-
μάτων καὶ λεπτὴν ἀρετῆς καὶ ἀμεμψομένου τὴν εὔνοιαν αὐτῶν.
ἀπεδάσθη γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτὸν φανεῖσθαι καὶ πα-
τρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δέ, οἷον ὄχλος ἔωθεν φιλεῖν,
οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς ἀρχαίους ἐμφανίζειν
τῶν παρόντων ἤθη τοιάσδε ἀρχάς, ὅσῳ πρᾴως καὶ ἀρετα- B
πρεπτικῶς ὁ Ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μείζο-
νως τὰ ἐχρῶντο πρὸς ἐπαίνους, καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν ἐπ-
ηγάροντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἀς ἐνιαυσίους φέροιεν ἤπι-
κλιζον βοῇ χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οἱ ὑφ' ἡρῴδου
ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπέλυσιν, εἰ-
σὶν δὲ οἱ ἄρσις τῶν τελῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἡ ὠνὰς ἡμισείας
ἐπεβάλλετο, πρασόμενος πικρὸς ἠπιῶτο. ἀντιλεγό-
ντι τε ἰδιαμῶς Ἀρχέλαος, εἴπερ ἦρχε ὁμίλως ἀπεδείκ- C
νυν πονεῖν πάντα, ἀλλὰ τὸ νομίζειν μέρα πρᾶγμα εἰς τήρησιν
τῆς ἀρχῆς γνώσεως, τῆς εὐνοίας αὐτῷ πλήθους. ἐντεῦθεν
δὲ θυσίας τῷ θεῷ καὶ δωρεὰν πρέπειν μετὰ τῶν φίλων.

rati primis diebus aperiri mentem hujusmodi
potestates ineuntium, quo mansvetius & officio-
sius eos colloqvebatur Archelaus, eo majoribus
eum ferebant laudibus, poscebantqve sibi ab il-
lo beneficia: quidam ut levius annuum tribu-
tum penderent: alii solutos dimitti quos Hero-
des non paucos vinxerat, & in his plerosqve diu
in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium
immunitatem, quibus gravabatur forum rerum
venalium, magnis flagitabant vociferationibus.
Horum nihil ille negabat, hoc agens ut concilia-
ret sibi multitudinis animos, non leve in eo mo-
mentum rerum suarum situm existimans. po-
stremo re divina peracta convivium cum amicis
iniit.

Κεφάλαιον ιά'.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν Ἀρχέλαον.

CAP. XI.
Populus seditionem movit contra Archelaum.

Ἐντεῦθεν τινὲς τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων D
ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο Ματθίαν καὶ τοὺς
συν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἱ διὰ τὴν ἀρχιερέως
τιμῆς εἰς τὸ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῷ σφετέρᾳ ἀπεστέροντο,
ἦσαν δὲ οἱ τῶν ἐπὶ καθαιρέσει δι' ὀργὴν ἀδίκως κατακεδι-
κασμένων, ἐπὶ μεγάλῃ τε τῆς βοῆς καὶ οἰμωγῆς χρώ-
μενοι, καί τινα ὡς κήδιστον φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀ-
πορρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενομέ-
νης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὲρ Ἀρχελάου γενέσθαι κο- E
λάσεσι τῶν ὑπὸ ἡρῴδου τιμωμένων, καὶ πάντων γε καὶ
πρῶτον καὶ σκληρότατον ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀρχιερέα καθιεῖ-
ναι παύσασθαι, νομιμότερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιε-
ρᾶσθαι ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ δει-
νῶς φέρων τὸν ὄρμον αὐτῶν ἐπένθει, ἔχων τὸν ὑπὲρ ῥώ-
μης ὁδὸν ἀνυσθαι. προκεῖσθαι αὐτῷ πάχος, ὑπὲρ πε-
ρισκοπῆσαι τῶν δοξάντων καιρίων. πέμψας δὲ τὸν
στρατηγὸν πυθοῖ χρῆσθαι, καὶ τῆς ὑπὲρ τοιούτοις τιμωρί- F
ας ἀποσκῆψαι σκοπεῖν, ἵνα τὸν τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν
σαυθλοι μὴ νόμων γεγονότα. καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὑπὲρ
μέγα δὲ ὑβρίζειν προϊόντες, τάς τε καιρὰς οὐκ ἐν τοιοῖσδε
εἶναι, μᾶλλον δὲ ὁμονοεῖν ἕως καταιρησόμενον τὸν Ἀρ-
χελάου, ὑπενεύσῃ τῇ καίσαρος ἀφίξει ὡς αὐτούς, τότε
γὰρ καινὴ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ ἀνέ-
χειν, μὴ σταδιάζειν δοκοῖεν. ὁ μὲν παῦται ὑπαιτιῶν
ἀπολύσας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βο- G
ῶντες λέγειν τε οὐκ εἶων, εἰς κίνδυνον δὲ ἀπολογουμένου
ἑαυτὸν καθίστασαν, καὶ τὰ ἄλλων ὅσοις γε ὑπὲρ σωφρονισμοῦ
ἐλαστέρᾳ τὴν τοιῶνδε ὀργὰς πλημμέλειαν φεύγειν
φανερὸς ἦν, ἀλλὰ τὸ πάντα βουλῆσθαι τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ
ἐξουσίᾳ τὰ ἐφεκτὰ συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶν-
τος τε ἡρῴδου στερηθεῖν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆ-
σαντος ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

INterea Judæorum quidam novarum rerum XII.
cupidi per conventicula deflebant Matthiam
& socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi
qvoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu
honorare aquilæ aureæ violatores recens neci
traditos, tunc cum clamoribus, & ejulatu in de-
functum regem jactabant convitia, quasi in mor-
tuorum solatium: congregatiq; in unum, in
vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad
pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant:
& ante omnia postulabant sacerdotium abrogari
creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore
digniorem alium. Archelaus autem licet impor-
tunitatem eorum indigne ferret, compescere ta-
men placide conabatur, qvod pararet profectio-
nem ad Cæsarem, ut sententiam Cæsaris cogno-
sceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per
eum hortatus est, ut omisso vindictæ studio, con-
siderarent legibus pœnas dedisse quorum mole-
ste ferrent interitum: ad hæc postulata eorum
non carere injuria, & tempus hoc alia consilia
poscere, opusq; esse concordia, donec ad ipsos re-
verteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum
demum dispiciendum super his rebus, & statuen-
dum de communi sententia: interim quiescerent,
ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata
exponenti reclamatum est strenue, periculum in-
tentantibus quicunque conaretur verbis eos ad
saniorem mentem reducere: quod plus suæ vo-
luntati tribuerent, quam autoritati præsidenti-
um, & indignum ducerent, si amicorum quos vi-
vo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo im-
petraretur ultio. adeo enim concitati erant ut
id tantum jus & fas putarent, quod ipsis volupta-
tem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiunt. & cum multi ad eos a rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminem audire sustinebant, sed ad majorem iram accendebantur, ausuri aliquid si major accessisset numerus. Cumqve festum instaret quo patrium Judæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugii, quo summa alacritate majorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliqve etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Judæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu qvem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad gravius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte, qui compescerent homines, priusquam cætera turba hujus furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperaverunt, & ferientes saxis plerosq; occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucii. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porto de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaqve totum exercitum in eos immittit, simulqve equites, qui & advenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex iis peditum evasissent, jam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his eqvitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, ut omnes in sua discederent. illi metus gravioris mali festivitate relicta abierunt, quamvis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit una cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multosqve ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alii quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Judæam properans ad asservandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interveniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neqve arces occupavit in Judæa, neqve thesauros obsignavit regios, omnia relinqvens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam navigavit,

XIV.

A ἐπ' αὐτό, προφάσεώς τι ἁρμοδίας, καὶ ἔστιν ὅτε καὶ
ἀληθοῦς ἐπιφερομένης αὐτῷ χρήματα ἡδονῆς
ἐκ δὲ πεμφθησομένους τοὺς ἐχθίστους δοκιμώτατα αὐτοῖς. πολ-
λῶν δὲ καὶ ἀρχελάῳ πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐ-
τοῖς, τὸ δὲ ἐκ ἐπ' ἐκείνῳ. γνώμη δὲ τῇ αὐτῶν δοκεῖν πα-
ρεῖντον ὅπως εἰς τὸ πρόσθεν καλεσθησονται αὐτοὺς, ἀ-
δεῶς λυσείοντο ἐπ' αὐτῶν. ἀνάστασις τε ἦν λαοῦ ὀργῇ
χρωμένων. φανεροί τε ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσαντες τιμὴ
σαιεν πλῆθος ὑπισοφρύεντο αὐτοῖς. ἐνέστης δὲ κατ'
τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτὴν ἣν ἡ ἰουδαίοις ἄζυμα προσ-
πάτριον, (φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ἐπόμνημα ἔστι
τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαρσεως αὐτῶν ἡμερήσιος, ἐν θύουσιν
αὐτῇ προθύμως, πλῆθος τε ἱερείων ὡς ἐκ ἄλλη κα-
τακοπίσειν αὐτοῖς νόμιμον, κάτειμι δὲ πλῆθος ἀναρίθ-
μητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας ὑπὸ
θρησκείας ἕνεκα) καὶ οἱ νεωτερισμοὶ τὸς τῶν ἰουδαίων ἐκ
ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συνέντες ὅτι τοῦ
B ἱερωτροφῆς ὑπερορῶντος, τοῖς σωσιπάτραις ἐκ ὀνειδίσειν
μεταμελεῖν αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μηκέτι
δεινὸν βλάσησεν αὐτῶν τὴν διανοίαν, πέμπει στρατιάν τε
ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τὸν ἑρμαῖον τὸν ἐνεγκόντων πρότε-
ρον τὸν πάντα ὅμιλον ἐς μανιώδης αὐτῶν μὴ πολέμου κατα-
στῆσαι, καὶ οἵτινες ἀφόβητοι πλοῦτῳ τῶν ἄλλων καθίσαντο
προθυμίᾳ δὲ σωσιάζειν ἐπ' αὐτὸν ἀγωγεῖν. ὑπὸ τούτοις
οἱ σωσιπάτραι τὸν ἐξηγητὴν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγρίωσαν, βοῇ δὲ
C ἀρχελάου μὴ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὑπὸ τοὺς φυλα-
κὰς, καὶ ὠθισάντες κατεπλεύσαν τοὺς πολίτας αὐ-
τῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι ἐ-
φυγεν. καὶ τοῖς μὲν πολλοῖς πρόσθεν ἀρχελάου χειρῶν αὐ-
τοῖς ἡ θυσία λαοῦ. ἀρχελάῳ δὲ ἄπορον ἐδόκει σώζειν τὰ
πάντα, μὴ ἐκ ἀνακόψαντι τὸν ὑπὸ πιοῖσδε ὁρμὸν τῆς
πλησμονῆς. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱπ-
πεῖς οἱ τοὺς τε αὐτοῖς ἐσκλινωκότας κωλύσιεν τοῖς κτ' τὸ
ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ἔξω τοῦ πεζῶν δέ-
χοιντο ἀντειλῆφθαι δὲ ἀσφαλῶς ἤδη πεπισθκότας.
καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δὲ
λοιπὸν ὤχετο ὑπὸ ὄρη τὰ πλησίον ἴοντες. ἐκήρυσσε δὲ
D ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὑπὸ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπέ-
σαν τὴν ἑορτὴν καταλιπόντες, φόβῳ κακῷ μείζονος,
καὶ περ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαράδοτον. ἀρχέλα-
ος δὲ ὑπὸ θαλάσσης κατῆει μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ
πτολεμαῖον, καὶ πολλὰς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ
τῷ ἀδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίσταν δὲ οἶκε καὶ τῆς ἀρ-
χῆς. συνεξῆει δὲ αὐτῷ καὶ συλλόμη ἡρῴδου ἀδελφὴ τῆς
γυναικὸς ἀγόμενη τὴν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ
μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὑπὲρ κτήσεως τῆς
βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀντιπεμφόντες, καὶ μάλιστα οἱ τῶν
E πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ πεισόμενοι κατηφοῦς. ὑ-
πανιάζε δὲ ἐν καισαρείᾳ τῷ ἀρχελάου συβίνος ἡγεμὼν
ἐπίτροπος τῶν ἐν συρίᾳ πεπραγμάτων, εἰς ἰουδαίαν
ὡρμημένος ὑπὸ φυλακὴν τῶν ἡρῴδου χρημάτων, ἃ αὐτὸς
ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς εἶχεν ὁ ἔπαρος παρελθών. ἀλλὰ πτο-
λεμαῖος μεταπεμπτὸς ὑπὸ ἀρχελάου παρῆν. ὁ δὲ ἔπαρος
συβῖνος χαλεπώτερος, ὅτε τοὺς ἄλλους ὅσους ἐν τοῖς ἰου-
δαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημή-
νατο, ἕως δὲ ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειέν τι
περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, ἕως ὑποχρόνι-
F ος ἐπὶ δὲ ὁκτὼ μὲν ὅτι ὁ ῥώμης ἀρχέλαος,

ἔπαρος

ὁ δὲ ἐπ' Ἀντιοχείας ἐλθόντο κομιδῇ, σαβῖνος δὲ τὴν Ἱεροσολύμων χωρήσας, καταλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς ἐπάρχους, καὶ ὅσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν προὔδηλος ἦν, καὶ τὰς ἄκρας καθίστασθαι ἢ αὐτῷ δοκεῖ. ὁ μὲν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἅπαντα σώζοντες τὰ παρόντα ἢ προσετήρουν αὐτοῖς, καίσαρι δὲ φυλάσσειν ἔκασον ἐδόκουν προσποίησις αὐτοῖς. πολὺ δὲ κρεῖττον τὸν καιρὸν ὁρῶν ὁ ῥώμης καὶ ἀντίπας, ἡρώδου μὲν παῖς ὁ ἀντιπάτρου τῆς ἀρχῆς, ὑποχόσεσι σαλώμης ἀδελφῆς τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερον ἀρχελάου δεδηλωμένος τὰ διατάγματα, ἠξίωκως κρεῖττους τοὺς πρώτους ἀληθείας βασιλέως ἀποφαίνεσθαι, ἀσφαλεστέρας εἶναι τὰ πίστεως. ἐπῆγετο δὲ καὶ τὴν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολεμαῖον, φίλων τε ἡρώδῃ τιμιώτατον γεγενημένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν συνῆγεν ἐπ' ἀντιποίησιν τῆς βασιλείας εἰρηναῖος ῥήτωρ ἀνὴρ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπισμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελευόντων ἐκείνῳ ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ, ὄντι καὶ τῆς ἀντιπάτρου, ἐπὶ τὸν ῥώμης ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τοῦ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων σφᾶς τηρεῖσθαι τυχεῖν. εἰ δὲ ἄρα τις ἀνάγκη λυσιτελέστερον ἀρχελάου τὸν ἀντίπαν λογιζόμενοι, σωτέρεσθαι ἀντίπατρον τὴν βασιλείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ παρὰ καίσαρι δὲ ἀρχελάου διὰ γραμμάτων. καίσαρ δὲ ἀρχελάου τε εἰς πέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τε δικαιώματα προστίθει τὰ αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀληθείαν δὲ παῖδας καὶ τὰς λογισμὰς τῶν ἡρώδου χρημάτων αὐτῷ σημαντῆρι νομίζοντας πτολεμαίῳ, σκαραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ, ταῦτα γὰρ ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τὰς δὲ χάρις καὶ σαβῖνον ἀπεκάλει ὅσοι τε χρήματα ἐν τῷ ἐπ' ἔτους ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπεπέμφει γράμματα, σανῆγεν ὅτι ῥωμαϊκῇ γνώμῃ τὰς φίλας. σὺν οἷς καὶ γαῖον τὸν ἀγρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱὸν, πρωτότοκον δὲ αὐτοῦ μεγόντα. πρῶτόν τε καθεδρίμου παρέλαβε, καὶ κελεύσει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν ἐνεστηκότων, καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντιπάτρου, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγε ἀρχελάῳ πάλαι τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ τῷ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ὑπὸ τοῖς ἀπολωλόσι τοῦ τῶν ἑορτῶν. ὧν δὲ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν τινὰ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω γενοῦς δυναμένους ἀνακαμφθῆναι, δὲ μὴ ὑπ' ἀνδρὸς πεπεάχθαι, εἰ μὴ βασιλέως ἀδικουμένου τὸ καίσαρος δὲ ἀγνοίαν περιχόμενον. εἰ δὲ ἰδιώτης, πολὺ χεῖρον. ὡς ἀρὰ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιεῖσθαι, καλῶς ἂν τι συγκεχωρεῖσθαι ἀρὰ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθῆπτο δὲ αὐτοῦ ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεταναστάσεις ὑπὸ καλῶν, καὶ περικάθισιν ὑπὸ θρόνου βασιλείου, καὶ δικῶν ἀρὰ λύσις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἡγουμένους, καταλύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων ἀφαίρεσιν, ὧν οὐδὲν μείζονας ὑπενόησαν καθιζόμενον ὑπὸ καίσαρος εἰς τὸν δεσμόν.

A alter verſus Antiochiam profectus eſt, ipſe Hieroſolyma petiit, & occupavit regiam. accitis deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes repoſcebat ab eis & arces ſibi committi poſtulabat. Præfecti tamen non diſceſſerunt a mandatis Archelai, ſed omnia ſervabant in ipſius adventum integra, prætexentes ea ſe ſervare Cæſari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam navigat, parandi ſibi regni ſpe, ad B quam excitatus erat per Salomen, quaſi Archelao præferendus, eo qvod prioribus teſtamenti tabulis ſucceſſor regni deſtinatus fuerit, quæ validiores deberent eſſe quam illæ ſcriptæ poſterius. Ducebat autem ſecum matrem ſuam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc ſuis faventem partibus: ſed maxime illum ad affectandum regnum movit Irenæus orator, vir eloqvens, & diu verſatus C in regiis negotiis. quapropter ſvadentibus quibusdam, ut fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni ſcripto in teſtamenti paterni tabulis, noluit parere huic conſilio. qui poſtquam Romã pervenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipſius amore, quam Archelai odio, libertatem maxime cupientes, & degere ſub Romano præſide: quod ſi parum ſuccederet, commodiorem ſperantes Antipam quam Archelaum, ſtudebant illius partibus. quin & Sabinus ſcripſit Cæſari literas, in quibus accuſabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæſari libellum obtulit, continentem jus ſuum & teſtamentum patris, ſimulqve rationes pecuniarum Herodis obſignatas cũ ipſo anulo, atqve ita eventum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variqve ac Sabini literis, E tum quantum pecuniarum eſſet ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas ſibi regnum vindicans ſcripſerat, amicos in conſilium advocat, & in his Cajum Agrippæ & Juliæ filiæ ſuæ filium, jam a ſe adoptatum, primum ei locum in conſiſtorio tribuens: moxqve poteſtatem facit dicere volentibus de præſenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundiſſimus & infenſiſſimus Archelao, dicens eF um per ludibrium nunc de regno agere, cujus poteſtatem jamdudum invaſiſſet non expectato aſſenſu Cæſaris, dum feſto die tam multos interimeret: qui etiamſi eſſent hanc pœnam promeriti, ejus tamen exigendæ jus ſervandum fuiſſe poteſtati legitimæ, non ipſi uſurpandum, ſive regi cum injuria Cæſaris, cujus contempſiſſet ſuffragium, ſive privato, quod pejus eſſet etiam. quare immerito nunc eum ab ipſo hunc ſperare G calculum, quem jam quantum in ſe fuit, ferendi ejus jure privaverit. Ad hæc objiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quodque ſediſſet in regio ſolio, & tanquam rex quasdam cauſas determinaſſet, annuiſſetqve poſtulatis populi, deniqve nihil non feciſſet, quod per Cæſarem confirmatus poſſet facere.

BIBL. UNIV. GENT

confirmavit quorundam apud populum gratiorum seditio, mota ex causa tali. Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Judæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idqve cari populo quod juventutem disciplinis instituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postqvam cognoverunt morbum regis esse incurabilem, concitaverunt juventutem, ut sublatis operibus quæ rex præter patriam consvetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse regi causam cum calamitatum domesticarum tum postremo præsentis morbi, videlicet quod contemptis legibus multa novare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra majorem portam templi dedicaverat donum pretiosum. aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, ut aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam jucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori,& alioquin ignavos juxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio e præsenti vita discederent. magnum enim levamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cujus in partem tota cognatio tam viri quam fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis juvenibus rumor supervenit extinctum regem nuncians, & propensos jam ad facinus perpulit. itaqve claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod ut renunciatum cognovit dux regius, majorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eo cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ,& irruens in vulgum rudem&imparatum ac conglobatum temere, facile reliquis disjectis & cedentibus circiter XL. juvenes resistere ausos comprehendit,cumq;his autores facinoris Judam&Matthiam tu. pe putantes cedere: omnesq; ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, ausi sint sacratam imaginem demere, ajunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, ut fortes viros decuit. Nam & honori divino, inquiunt, succurrimus, & legem cujus discipuli sumus, vindicavimus. Nec est quod mireris,si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

ἐπειδή τινες τ δημοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέστησαν αὐτῷ διὰ τοιάνδε αἰτίαν. ἦν Ἰούδας ὁ σαρεφαίου καὶ Ματθίας ὁ μαργαλώθου Ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οὓς τινας τ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ πρόσφιλεῖς διὰ παιδείαν τ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δημέρδον αὐτοῖς πάντες οἷς προσοίησις ἀρετῆς ἐπετηδεύετο. οἵτε πυνθανόμενοι τ βασιλέως τὴν νόσον θεραπεύειν ἄπορον οὖσαν ἔχῃεραν τὸ νεώτερον, ὡς τε ὑπὸ σφῶν τὸν νόμον τὸν πάτριον κατασκευασθὲν ἔργα ὑπὸ τ βασιλέως, ταῦτα καὶ θελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα διὰ τ νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν τῶν αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τῆς ποιήσεως, τότε ἄλλα αὐτῷ συμπτυχεῖν οἷς διὰ τὸ εἰωθὸς τ ἀνθρώπων διετρίβη, καὶ δὴ τὴν νόσον. ἦν γὰρ τῷ ἡρῴδῃ τινὰ πραγματοδιδλα διὰ τ νόμον, ἃ δὴ ἐπικαλοῦσι οἱ φαρισαῖοι Ἰούδαν καὶ Ματθίαν κατεσκδάκει ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τ πυλῶν μεγάλ ναὸν ἀνάθημα, καὶ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀναστάσεις ἀπλοῦν καὶ πάντων ζώων ἀναθέσεις ἀπαγορεύοντας τοῖς βίοις κατ' αὐτὸν περιημένοις, ὡς τε ἐκέλδουν οἱ σοφισταί, τ ἀετὸν καθαιρεῖν. καὶ γὰρ εἴ τις ἀνθρώποις κίνδυνος περὶ τ θανάτου ἀνακειμένου, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τῷ περιθεμένῳ ἀρετὴν ὑπὲρ αὐτῆς, τοῖς δὲ σωτηρία καὶ φυλακὴ τ πατρίου μελλήσουσι τελεῖσθαι, διὰ τὸ αἰδίαν ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκδασμένους, ἐν τε τοῖς νῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημονεύσεσθαι καλὰ λιπεῖν τὸ κλέος. καὶ τοίνυν τοῖς ἀκινδύνως διατεθειμένοις ἄφυκτον εἶναι τὸ συμφορὰν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ἐφιεμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένοις ἀπέναι τ βίου. φέρειν γὰρ κλέος τοσοῦτον τὸ διὰ καλοῦ ἔργου, ὧν μνήμονα τὸν κίνδυνον εἶναι, τελευτᾶν, ἅμα μὲν τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τ συγγενῶν καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖς δὲ προσποιοῦσιν ὄφελος εὐκλεία τῇ ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται γὰρ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φράζων τὸν βασιλέα, καὶ σωέπεσθε τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατάπαντα τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατελούντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐπράσσετο, ὑπολαβών, ἄνεσι χαλεπῷ πολλῷ ἀγόμενον ὑπόσοι ἂν ἐξοίσειν τῷ πλήθει τῶν πεπραμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ἐπιπεσὼν μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ἐποίᾳ ὀχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τ ὑπάντων προσαισχοπημένοις. τῶν τε νέων ὡς ἐλάττους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἱ θάρσει ἐρύθρον ἐπιόντα εἰς φυγὴν τ λοιπ πλήθους κατασχόντ συλλαμβάνει, καὶ τὰς εἰσηγήτας τ τολμήματος Ἰούδαν καὶ Ματθίαν, ἀδόξου ἡγουμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτοῖς, καὶ ἀνηγάγετο ὅτι τ βασιλέα. ἐρομένῳ γὰρ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τ βασιλέως εἰ τολμήσειαν αὐτοῖς τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ καὶ περφρονητὰς γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ πεπραχότα τὰ πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπωδεσάτης. τ τε γὰρ θείᾳ τῇ ἀξιώσει πεπισθμένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, καὶ τ νόμῳ τῇ ἀκροάσει πεφροντισμένα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τεθῆσθαι ἠγήμεθα νόμους, οὓς μονοῦχος ἐπαγορεύσει καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ γραφὰμενος καπέλιπεν.

ήδο-

πᾶσι τοῖς ἐν βελῇ τ κατηγόρων. ἐδέη γὰρ ὅτι μὴ ἐ μ A laum accuſaverant, in eos ipſos accuſatores re-
γνώμης τ αὐτῶν γεγενημένου αἰτίαν ἔ ἀδικεῖν ἐπαγ- ferebat, dicens nihil horum niſi ex illorum ſen-
θαι. ἐ τῇ φύσῃ τοιοῦτος αὐτὸ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, tentia geſtum, nec ea tam injuſta eſſe, quam ipſi
ἀλλὰ τοῦ βλάψειν ἂν δοκεῖν δεχέλαον. τοσοῦδε αὐτοῖς videri velint, dum per hoc aliqvid Archelao no-
εἶναι βελτίω ἔ ὑβρεμοῦτ ἐς ἄνδρα συγγενῆ, καὶ πα- ceant. Tantam illis ineſſe cupidinem lædendi
τρὸς μὲν εὐεργέτην, σωτῆρά γ ἅπαντος οἰ- cognatum hominem, cum de patre benemeri-
κείως πεπολιτευμένου. τὰς γε μὴν Ἀληθήκας ἐπὶ τε tum, tum ipſos omnibus ſemper proſecutum offi-
σωφρονοῦτ γεγεράφθαι ἔ βασιλέως, καὶ κυρωτέ- ciis. Teſtamentum certe a rege mentis com-
ρας τ γεγραμμένων πρότερον, Ἀλλὰ τὸ καίσαρα δεσπό- pote eſſe ſcriptum, & poſteriores ſemper potio-
την τ ὅλων καταλεῖφθαι πρὸς τῶν κρίσιν τ ἐν αὐτοῖς B res eſſe tabulas, has vero tanto magis, quod Cæ-
γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἐδαμῶς καίσαρα τὴν ſari rerum domino autoritatem confirmandi re-
ὕβριν αὐτ, οἳ τ ἡρῴδε πάντοτε ἀπολαύσαντες, παρ' ὃν linquant. Nec Cæſarem iniquitatem iſtorum
ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα ὅτι ὕβριν γνώμης ἐπέ- imitaturum, qui cum maximis ab Herode vivo
γοιντ αὐτῷ, ἐδ' αὐτῶν πρὸς τ συγγένειαν τοιούτων affecti ſint beneficiis, nunc extremam ejus vo-
γεγενότων. ἄκοιτο καίσαρά τε ἀνδρὸς ἐπ' αὐτῷ πεποιημένου luntatem violare conentur: quin potius viri a-
τὰ πάντα ἔ φίλε ἔ συμμάχε καταλύσειν τὰς Ἀληθή- mici ac ſocii, & omnia fidei ſuæ permittentis
κας, ὅτι πιστῇ τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ἐδὲ μιμήσεσθαι testamentum ratum habiturum. nullum enim
κακίαν τ ἐκείνων, τ καίσαρ ἀρετὴν καὶ πίστιν, ὡς C intereſſe debere inter horum malitiam, & Cæſa-
ἅπασαν τ οἰκουμένην ἀνενδίαστον γνωσθεῖσαν, ἔ μανίαν ἔ ris virtutem atqve fidem toti orbi cognitam.
λογισμῶ ἔκστασιν καταχεῖσθαι ἀνδρὸς βασιλέως, ᾧ μὲν quapropter non judicaturum parum ſanæ men-
ἀγαθῶ τ Ἀλεξάνδρου καταλελοιπότ, πίστει ᾗ τῇ αὐτοῦ tis decretum ejus, qui probo filio ſucceſſionem
προφάσεως. ἔτι ἁμαρτάνειν ἡρῴδην περὶ τὴν ἔκ reliqverit, & inſuper ad ipſius fidem confugerit:
κρίσιν ἔ Ἀλεξάνδρου, σωφρονοῦντ κεχρημένου ὅτι τῇ καί- quandoqvidem veriſimile non ſit in deligendo
σαρ γνώμῃ τὰ πάντα ποιῆσαι. καὶ νικόλαον μὲν τοιά- ſucceſſore erraſſe, qui tam prudenter ſententiæ
δε διελθὼν, καταπαύει τ λόγον. καίσαρ ᾗ δεχέλαον Cæſaris ſubjeciſſet omnia. In hunc modum
προσεσπούδασε αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνί- D Nicolaus qvoqve dicendi finem fecit. Tum
στη, φάσκων ἀξιώτατον εἶναι τ βασιλείας. πολλοῦ τε Cæſar Archelaum ad genua ſibi accidentem ere-
ἀπέφαινε τροπὴν γνώμης τ αὐτοῦ σὺν ἄλλα πεάξειν, xit humaniſſime, dignum eſſe regno pronunci-
ἀλλ' ἑπόσοι ἄν τε Ἀλεξάνδρου κατηγόρουν, καὶ δεχελάῳ ans: præ ſe ferens nihil ſe facturum, niſi teſta-
συνέφερεν. ἐ μὴν τοιγε σκεκύρωτο ἐδέν, ὡς ἀνέγνω πα- mento præſcriptum & Archelao ipſi commo-
ραδείγματι χρώμενον ἐπ' αἰδοῖς ἀρχέλαον εἶναι. καὶ dum: videnſqve hac promiſſione confirmatum
Ἀλαλύσεως τ ἀνδρῶν γνωμένης ἐσπούδαστ καθ' αὑτ ἔτι in ſpe juvenem, nihil tum amplius ſuper ea re
δεχελάῳ τ βασιλείαν εἴη κυρώσων, ἔτι κοινῇ αὐτὴν ſtatuit. Et dimiſſo concilio ſolus ſecum diſpi- XIV.
ποιῆσαι παντὶ τῷ ἡρῴδε γένει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ciebat, uninè regnum ratum faceret, an commu-
ἐπικουρίας δεομένων. E ne ſineret Herodis generi, præſertim cum omnes
ejus ope indigeant.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, ἔ ὡς ἄρ τὰς αἰτίας αὐτῆς σκόλασε.

CAP. XII.

Seditio Judæorum contra Sabinum, & qvomodo Varus autores ejus punivit.

ΠΡότερον ᾗ ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσ μαρθάκη τε ἡ ἀρχελάου μητὴρ, νόσῳ τελευτᾷ, ἔ ᾧ γένος ἀά- SEd priusquam quicquam certi de hac re de-
ρα ἔ συνεχὴς γραφὴ παρελθὼν γράμματα τ ἰουδαί- F terminatum ſit, Marthace Archelai mater
ων ἀποστασιν Ἀλασημαίνοντα. ἔ γὰρ δεχελάου μὴ τ ἔκ- morbo vitam finiit, & a Varo Syriæ præſide
πωλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ ἄαρος αὐτὸς, ἐπεὶ venerunt literæ defectionem Judæorum ſignifi-
παρῆν, τοὺς αἰτίους τ κινήσεως τιμωρίᾳ περιβαλών, ἔ cantes. Nam diſceſſum inde Archelai ſequuti
ἔ πλείστους τ στάσεως ὄντας ἀποκτείνων ἀποπέμπει πολλῆς ἡσυ- ſunt magni in ea gente tumultus, ad qvos com-
χίας ἐπ' ἀνλοχείας τῶν ἀναζυγὴν ἐποιῆτ, τάγμα ἓν pescendos cum Varus veniſſet, autoribus ejus
τῆς στρατιᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λειπόμενος, τὴν ἰουδαίων motus affectis ſupplicio, & maxima ex parte ſedi-
νεοπρεπείαν ὑπεξαιρούμενος. ἐ μὲν ἐπεμένετό γε οὐ- tione compreſſa, revertens Antiochiam, legio-
δὲν ὅτι παύλη ἔ μὴ ἐ σεισάσοντ αὐτῶν. ὅτε γὰρ ἄαρος G nem unam reliqvit Hieroſolymis, ut Judæis no-
ἀπῆν, καὶ σιβῖνος ὑπῆρχοπ ἔ καίσαρος ἐπιτε- vandarum rerum facultatem præriperet, nec ta-
μένως αὐτῷ μεγάλως τὰς ἰουδαίας κατεπόνει, στρα- men quicquam hac ratione profecit. Quampri-
τιᾶ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ θελήσοιτ mum enim Varus abiit, Sabinus Cæſaris procu-
αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυ- rator ibi ſubſiſtens vexabat Judæos, fretus relictis
φόρους, ἐρρῆτο αὐτοῖς ἐπαίγων τοὺς ἰουδαίους, καὶ illic copiis, & parem ſe jam putans populo. nam
σκηπάσοιν ὅτι ἀποστήσει. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐκάζε- armatis multis ſatellitibus, contra Judæos his ute-
το καταλαμβάνειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων batur, moleſtans eos, & ad defectionem irritans: ut
ἐπ' ἐρήνῃ προθύμως ὥρμητ βίᾳ Ἀλαιρεῖν καὶ qui & arces occupare conaretur, & violentas pe-
cuniæ regiæ ſcrutationes faceret, privati lucri &

profectus etiam ultra Jordanem fluvium, calidis aquis se fovebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque jucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fovendus in refertū oleo solium, visus est illis jam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reversus, nullamqve amplius salutis spem superesse intelligens, donativum militibus quinquagenas drachmas jussit distribui: magna deinde liberalitate usus in duces atqve amicos, rursum Hierichuntem reversus est: ubi atra bile prægravante eo immanitatis prolapsus est, ut facinus animo conciperet longe atrocissimum. Nam cum e tota ditione nobiliores Judæorum ad eum convenissent, evocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æqvo sive fontibus seu innoxiis, universos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritoqve ejus Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: qvod qvidem ferendum esse, quando juxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qvi debeatur regibus. non enim ignotam sibi esse Judæorum mentem, qvod optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, qvandoqvidem vel a vivente etiam tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officii, levamen aliqvod præsentis hujus doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longe qvam aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non ficte lugentibus. Ergo qvamprimum viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non prius vulgandum qvam mandatum executi sint, jubere deinde ut circumventos una omnes jaculis configerent. Qvibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel qvod mandatorum fuerint memores, vel qvod obitum suum publico luctu honoraverint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac benevolentiam perqve omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam, ut cuncta juxta ipsius mandatum fierent. Nunc sane etiamsi qvis præteritam ejus in cognatos sævitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certe novissima ejus voluntate deprehendere potest, qvam inhumano animo præditus fuerit: qvandoqvidem jamjam e vita discessurus curabat, ut ex singulis familiis uno aliqvo sublato, totam gentem in luctū & carissimorum desiderium conjiceret, nec læsus a qvoqvam eorum, nec valens eis qvicqvam objicere: cum hi qvibus ullum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A ποταμόν τε περάσας ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κ᾽ καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ οὖν τῇ ἐς πᾶν ἀρετῇ καὶ τιμιά ἐστιν. ἔξεισι δ᾽ τὸ ὕδωρ εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὡς τε ἀναψύξειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μεταστάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῶν δ᾽ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων παρεισενεγκών, καὶ μηδ᾽ ἑαυτῶν τινα ἀμφὶ δ᾽ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα

B δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δ᾽ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, κ᾽ παρελθὼν αὖθις ἐπὶ ἱεριχοῦντος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρθ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἐξαγριάνασα, ὥς τε δὴ τελούτων, πρᾶξιν τοιάνδε ἐπινοεῖν. ἀφικομένων γοῦν παρ᾽ αὐτοῦ ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς δ᾽ ἔθνους ὅπερ ποτὲ ἀξιολόγων, πολλοὶ δ᾽ ἐφώνουν ὡς δ᾽ πάντες ἔθνους κατακεκλημένων, καὶ πάντων ἀκροασαμένων δ᾽ προστάγματος, εἰς γὰρ

C θάνατον ἅπασιν ἀνακεκλημένοις τοῖς ἀλογήσασι τῶν ἐπιστολῶν, ἐμμεμνημένου πᾶσι δ᾽ βασιλέως ἐμοίως τοῖς τε ἀναστίοις καὶ παρεσχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μοι, ἔφη, ἐπὶ τοσόνδε τῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν περιεχουσῶν. καὶ πόσε μοι οἷόν τε καὶ πᾶσι φίλον περιτυγχάνειν. ὁλοφυρμῶν δ᾽ ἄπειρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁπόν ἐπὶ βασιλεῖ πρέποιτο ἄν,

D μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ἃ γὰρ ἀπασκοπῶ τὴν ἰουδαίων ἀφάνειαν, ὡς δίκῃ αὐτοῖς καὶ πάνυ κεχαρισμένος ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἀφ᾽ τὸ καὶ ζῶντος ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τὰ αὐτοῦ προπεμένων. ἔργον δ᾽ ἄρα ἐκείνων εἶναι, κηδεῦσιν πανὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι δ᾽ ἐπὶ τοσόνδε ἀλγηνοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ φρονήσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον γενήσεσθαι, καὶ ἐπὶ οὐδ᾽ ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος ἀφ᾽ δ᾽ ἔθνους ἅπαντος

E ἐκ ψυχῆς ὁλοφυρομένων ἐπὶ παιδία καὶ γέλωτι αὐδ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τὸν ψυχὸν ἀφέντα αὐτὸν, περισήσαντας τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοοῦν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ πρότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πράξαι, κελεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. καὶ πάντας ὅτον ἀνελόντας τὸν τρόπον δι᾽ χόθεν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσαντας δ᾽ εὐφρανοῦντος, κυρώσει τε ὧν ἐπιστείλατο αὐτοῖς μέλλων

F τελούτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμῆσαι. καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων πρωτιώμενος, καὶ δ᾽ συγχύσεως τὴν εὐνοιαν καὶ πίστιν δ᾽ θείου προσκαλῶν, ἐπισκήπτε μὴ ἠτιμῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ προδώσεσθαι. κατανοήσασι δ᾽ ἄντις τὴν ἀφάνειαν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὅσον δ᾽ φιλοζωῖαν πράξασι τὰ εἰς τὰς συγχύσεις πεπραγμένα, ὅτι γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένην, ἔτι δ᾽ ἀπιὼν δ᾽ βίᾳ προνοίαν εἶχεν ὡς ὃν πένθος δ᾽

G ἐρημία τ᾽ φιλτάτων τὸ πᾶν κατασήσειν ἔθνος, ἵνα δὲ ἑκάστῳ οἶκος κελεύων μετασχεῖν, μηδὲν ἀδικῶν μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ᾽ ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν γνωμένης, εἰωθότων οἷς προστάσσεσθαι δεῖσθαι δ᾽ τοὺς τὰς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τιμῶσθαι κρείττω τὰ μίση καταπήγνυσθαι.

Κεφά-

πολλὰ ὑπὸ τ σφαλωτῶν, σαβῖν ῳ ὀ ἀφιεμένου εἰς τὸ
φανερὸν τετρακόσια τάλαντα. ἰουδαίους ὀ ἐλύπ μὲν
τὸ πάθ ος τῶν φίλων οἱ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ-
πει ὀ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἐ μὲν, ἀλλ'
ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανεν συνεσυλημένον καὶ μαχιμώτα-
τον, τοῦτο ἐμπεφ ιεχότες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε
ἐνίστ ην αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχ ος
ἀπιέναι, καὶ ταῦτα μὲν ὑποσχόμενοι ἀδεῶς καὶ
σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τ βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυτ-
μολήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥοῦφ ος ὀ κ γρατ ος τρισχιλί-
ους τ μαχιμωτάτων ἐ ἡρῴδ ου σρατεύματ ος ἔχοντες
ἄνδρας τοῖς σώμασι δρασηρίους, ῥωμαίοις προστίθεσαν.
καί τι ἱππικὸν ἅμα τοῦ ῥούφ ου παραμένον, ὃ
καὶ αὐτὸ προσεθήκη τ ῥωμαίων ἐγένετ. ἰουδαίοις ὀ οὐκ
ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον,
καὶ τοῖς μεταλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδιστοῖς εἶναι
ἐ ἀπολειπομένῳ χρόνῳ παρῆσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν
τὴν πάτριον. σαβῖνος μὲν οὖν δίκην ἔφ ευγεν ἀπιέναι μ τ
σρατιωτῶν, πιστεύειν δ' ἔχ οἷ ος τι ἔφ ᾽ ἁ τὰ πεπραγ-
μένα. καὶ τὸ λίαν μὲν εὐγνωμον τ πολεμίων ἐπ'
ὀποτεροσῃοῦν ἐ καταστησομένῳ ἦχεν. ἅμα ὀ καὶ τὸν
ἔαρον ἤδη προσδοκῶν ἐπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τού-
τῳ ὀ κ ἄλλη μύρια ἰουδαίων ἐχόμενα τὴν ἰουδαίαν
κατέλαβεν, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας
κερδῶν καὶ ἰουδαίων ἔχθρας ὑπὲ τὸ πλεμεῖν ἀρμημέ-
νων. διακόσιοι μὲν τῶν ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ σρατευσαμέ-
νων καὶ ἤδη κατελελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συζάντες
προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιταττόντ ων αὐτοῖς
ἀχαάβ ου ἐ ἡρῴδ ου ἀνεψιὸς, καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ
μετέωρα ἀνεωσμένα δι' ἐμπειρίαν τοῦ εἰς τὰ πολεμι-
κὰ τῶν ἀνδρῶν, πρὸς ὀ δυσχωρίαις σῴζοντ ο ὁπόσα
δυνατά. ἰούδας ὀ λεὼ ἐζεκίου ἐ λῃσηροῦ υἱὸς ὑπὲ μέ-
γα δυνηθέντ ος, ὑφ' ἡρῴδ ου ὀ μεγάλοις ληφθέντ ος
πόνοις. ἦτ ος οὗ ὁ ἰούδας ὡς εἰσέφερεν τ γαλιλαί-
ας συστὰς ὅμ ος πλῆθ ος ἀνδρῶν ὀπονενοημένων ὑπὲ
δρομεῖ τοῦ βασιλέως πίστ ι ὀ, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπό-
σα αὐτόθι ἀπέκειτ ο, ὡπλίζε τοὺς ὡς αὐτὸν καθ' ἕνα,
καὶ ὁποφέρ ον χρήματα ὁπόσα καταλήφθη αὐτόθι,
φοβερός τε ἅπασιν λῃσῶν ἄγων ὀ φέρων τοὺς προστυγ-
χάνοντας, ὑπερηύμιζε μειζόνων πραγμάτων, καὶ ζηλώσει
βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρία, ἐ ὀ ὑπερέ-
χειν προυσία, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ὑπερέχειν
ῥώμῃ. λεὼ ὀ καὶ σίμων δοῦλ ος μὲν ἡρῴδου ἐ βασι-
λέως, ἄλλως ὀ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ
σώματ ος ὑπὲρ μέγα προὔχων τι καὶ πεπισευμέν ος.
ἦτ ος δὲ θεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, διαδήματά
τε ἐπέλυσε περιθέσθαι, καὶ πιν ος πλήθους συζάντ ος
ἑαυτὸν βασιλεῦσ ἀναγελθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ
ἵνα ἄξι ος ἐλπίσεως παρ' ὑπνοῦσιν τὸν ἱερεχοῦσι βα-
σίλειον πέμπεσιν δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα, πολλάς τε καὶ ἄλλας τ βασιλικῶν οἰκή-
σεων, πολλαχόθ τ χώρας πῦρ ἐνεῖς ἐφάνιζεν τοῖς ἐνε-
στηκόσι λείαν ἀναγαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα, ὑπη-
ρετῶν. ἐπέπρωτο δ' ἄν τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ μὴ τα-
χέως ὑπεροφθῆ ἡμένης. ὁ γὰρ γρατ ος τ βασιλι-
κῶν σρατιωτῶν ῥωμαίοις προστεθειμέν ος μεθ' ἧς εἶχε
δυνάμεως ἐπανίστα τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτῶν
μεγάλης ὑπὲ πολὺ ἡμένης, τό τε πολὺ τῶν πε-
ραίων ἀσυνάκτους ὄντες, καὶ τολμηρὰ μᾶλλον ἢ ὑπὲ
σύνεσιν μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμων ὁ

A militum disperiit, ad Sabinum autem propalam qvadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Judæi vero duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen globo e pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi qvamprimum discederent: qvod si mox abirent, impunitatem Sabino una cum suis
B pollicentes: pro qvibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus qvoqve & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simulq; eqvitatus Rufo duci parebat, non mediocris sane ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segnius instabant oppugnationi, muros
C suffodientes cuniculis, & adversarios hortantes, ut abirent, neve diutius vindicantibus se in libertatem a majoribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter qvidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetraverat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat a Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam XV.
D alibi per Judæam diversis in locis innumeri tumultus exoriebantur, ut qvemqve aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qvi aliqvando sub Herode meruerant, tunc vero dimissi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qvi nusqvam æqvo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua qvantum
E poterat asperitatibus accessu difficilibus. Qvin & Judas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus ejus armamentario, armatisq; inde suis ad unum omnibus, pecuniam qvoqve regiam in illis locis occupavit: jamq; formidandus accolis spoliabat, in qvoscunqve incideret, aspirans ad regnum, affectansq; hoc fastigium non
F bonis artibus, qvarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubiqve turbatur, etiam Simon Herodis regis servus, vir alioqvi & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusqve numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ qvovis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda
G Hierichuntina regia: passimqve crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, majora etiam ausurus videbatur, ni mature occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tum Romanorum partes fovens, suas copias contra Simonem duxit: ubi post acerrimum conflictum transamnani homines incompositi, & ferociter magis qvam perite pugnantes deleti sunt. ipsum Simonem per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncavit. Apud Amatha quoqve Jordani fiumini appositа palatium regium incensum est a quadam hominum colluvie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quod proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui vero externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graves superbia simul & avaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec majoribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentavit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quodvis arduum facinus, instrumentum, ut ipsis videbatur, idoneum ad occupandā tyrannidem, qvod eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, qvam in fratres qvasi legatos distributam obire jubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se servabat arbitrium: duravitq; diu potestas hujus, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exeqvitur: maxime in Romanos cædibus sæviens, & milites regios, utrisqve ex æqvo infensus: his propter licentiam, qva sub Herode usi fuerant; Romanis propter recentem injuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebantq; ubiqve omnibus, vel lucri cupidine, vel in consvetudinem jam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductoremqve ejus Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliqvos nihilo meliora jam spectantes superveniens cum regio milite Gratus servavit, relictis cæsorum cadaveribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionem conferentes, & Romanos non levibus affecerunt incommodis, & suam gentem majoribus etiam involverunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, unus a Grato pugna victus, alter a Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliqvam, qvod ejus copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & jurejurando ipse qvoqve Archelao se dedidit. sed id aliqvanto post factum est. Tunc vero Judæa plena erat latrociniis, & ut qvisqve seditiosorum cœtus cojuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, qvod minima ejus mali pars rediret ad Romanos, ipsi vero inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterum Varus, cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliqvis (nam tres in-

XVI.

A φυγῇ ἀλλ' ἐν τῷ φάραγγι σώζοντα αὐτὸν χεάτης ἐντυχὼν τῷ κεφαλῇ ἀποτέμνει. κατεπεχθὴς δὲ τὰ ἀπὶ τῷ ἰορδάνῃ πατρῷα ἐν ἀμαθοῖς βασίλεια τῶν τινῶν συστάντων ἀνδρῶν, σίμωνι ὡδαπλησίων. ἔτως πολλὴ ἀσρωσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, ἀλλὰ τὸ βασιλέα μὴν οἰκεῖον οὐκ εἶναι τὸν καθέξονται τὸ πλῆθος δρετῇ. τὰς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισὰς B μὴ συστασιάσοντας τῶν ἀνθρώπων, ἐπέκαμαν αὐτῶν ἀλλά τε ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡνέθη. ἐπεὶ καὶ ἀβρόγυης ἀνὴρ οὔτε προγόνων ἀπὶ φανὴς ἀξιώματι, ἔτε ἀρετῆς ἐξουσίᾳ, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ἦ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως ἦ μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ ἀλλὰ πρεπέστατος, ἐτόλμησεν ἀπὶ βασιλεία φρονῆσαι, καὶ ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν ἢ πλέον ὑβρίσαι, καὶ θυμήσκων ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἀπὶ τοιοῦσδε ἀνάλωμα ἡγησάμενον. ἦσαν ἦ αὐτῷ C καὶ ἀδελφοὶ τέτταρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπὶ μεγάλα πεφύκειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισθμένοι, πρόβλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχας τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκας. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πλῆθος πρὸς αὐτός. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ στεφάνωσαν αὐτῷ διάδημα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ ἦ ἀλάδημα προθέμενος, βουλὴν ἐποιεῖτο ἢ μὴ ἀπὶ τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτῷ. διέμενέ τε D ἀπὶ πολὺ τῷ δὲ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ πάσαν ἐθέλοι μὴ ἀποστερεμένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἀπιμέγα προσκείμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους, τὰτοις μὴν ὕβρει ἢ χρήσαιντο ἀπὶ τῆς ἡρῴδε ἀρχῆς, ῥωμαίοις ἦ εἰς τὸ παρὸν ἐδόξαν ἀδικεῖν, προῖόντος ἦ χρόνῳ, καὶ ἀπὶ πλεῖον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. διαφθορὰς τε οὐκ ἐν τοῖς E πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὴν κέρδος ἐλπίδι, τὰ ἦ καὶ σωτηρίας ἕνεκεν φονεύειν. ἀπιπεσόντας ἦ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ ἦ ἐμμασοῦτα, οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σπείρας ἔφερον. καὶ προϊστάντες ἄρειον μὴν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο ἕ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους κατηκόντιζον. οἱ ἦ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, χρᾶτα σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς γιομένης, σώ- F ζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺ μὴν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους τε παρελύκησαν οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σκάκωσαν ἀπιμέγα. χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὴν χράτῳ συμβαλών, ὁ ἦ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρεσβύτατον ἀρχελάῳ λαβόντος, ὁ τελευτῇ πάθει τε τῷ σκεύου λελυπημένος, καὶ ἄπορον ἀπὶ πλέον ὁρῶν τὸν σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλῷ φλωθεὶς τῆς δυνάμεως, ἀπὶ δεξιᾶς καὶ πίστει ἕ θείου G ἀρχελάῳ ὡδοδίδωσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὴν ὕστερον γίνεται. λῃστηρίων ἦ ἰουδαία ἐμπλεως λαῶν, ἐ ὡς ἂν ὡδατύχοιεν τινι οἱ συνεστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς προῖσαμένος ἐπ' ὀλεθρῳ ἕ κοινῷ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, τοῦ ἦ ἐμοφύλου φόνου μήκιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος ἦ ἐπιδὴ τὸ πρῶτον πωλοῦντα τὰ πεπραγμένα, σταῖνου χράψαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας περὶ τῷ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία ἦ ἐπὶ

συείας

συρίας τὰ πάντα λαὸ, καὶ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ἐπ- A universum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisq; regum ac tetrarcharum properabat in Judæam, ut obsessis succurreret, jussis qui præmittebantur, convenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam urbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non parvam manum misit tam peditum quam equitum. postquam autem apud Ptolemaida in unum convenit totus exercitus, partem ejus filio & amicorum uni tradidit ducē dam contra Galilæos ejus urbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, urbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, a civitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem a seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque ejus infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, moxqve incendunt, qvamvis munitissimum, quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari jussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cum appropinquarent Hierosolymis, Judæi qvi legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi difugerunt, oppugnatione qvam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Judæi graviter a Varo increpati, excusationem afferebant, populum qvidem propter festū confluxisse, bellum vero non ex sua sententia, sed ex convenarum audacia susceptum: & se adeo non oppugnasse Romanos, ut potius una cum illis oppugnati fuerint. & jam ante obviam ei processerant, Josephus Herodis regis nepos Gratusqve ac Rufus cum militibus, & Romani qvi obsidionem tulerant. Sabinus enim in ejus conspectum non venit, sed subducens se clam ex urbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa pertotam regionem parte exercitus, perqvirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios ut fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actiqve sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu, cujus non erat usus amplius, quique contra ejus voluntatem lucri studio multa maleficia patraverat, ipse audito decem millia Judæorum in unum confluxisse, properavit, ut eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autē, data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorū misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignovit, in solos aliqvot regis Herodis necessarios animadvertit qvod nec cognationis nec justitiæ respectu a nefariis armis abstinuerint.

σεται· ἦν δὲ τὰ μὲν πρῶτα τοῦ στρατεύματος τὸ ἱππικὸν μικρὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρῆσαν, ἡγεῖτο δὲ βοηθεῖν τοῖς ἐν ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. ἤρητο δὲ πᾶσιν εἰς πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὅθεν καὶ συνεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι δισχίλιον αὐτῶν τὴν πόλιν ὑπηκόους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθει πρὸς ἡρῴδην φιλίαν τῷ ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. συναχθείσης δὲ ἐν πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι τούτου τῷ ἰδίῳ φίλῳ δοὺς, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἱ ἐγγὺς τῆς πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. οἳ ἐμβαλόντος τοῦ τὴν ἀντικαταστάσεως εἰς μάχην τρέπεται, καὶ σεφφωρίνην ἑλὼν, τὴν μὲν οἰκήτορας λυδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ οὔαρος ὅτι σαμαρείας τοῦ παντὸς στρατοῦ σεσοσιωμένης, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνέγκλητον ὅτι τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι. στρατοπεδεύεται δὲ ἔν τινι κώμῃ πολεμίᾳ κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μίσει τοῦ ἡρῴδου ἐμπίπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς καὶ σφοδρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ σεισθέντες συμφῶ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν πᾶσαν εὐμενῆ δοῦσαν καὶ ἐχυράν. ἐν δὲ τῇ σφοδρᾷ, ὑδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα, μεσοῦντος λαοῦ. πέμπεται δὲ καὶ ἐμμαοῦς, ἄρους κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν πεπτωκότων, σεσεκλιμένης ἀπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἱεροσολύμοις ἤδη σωπῶσι, καὶ ἰουδαίων οἱ μὲν πολιορκίαν δὲ τάγματος τῆδε στρατοπεδεύομαι, τὴν ὄψιν τῆς σεσοδου τῶν στρατευμάτων οὐκ ὑπομείναντες ὤχοντο ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινῶς δὲ ἄρῳ σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελυον τὰς αἰτίας, ὡς τὴν μὲν συνόδου δὲ πλῆθος διὰ τὴν ἑορτὴν ἠθροίσθαι, δὲ οὐ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τολμῇ δὲ τὸ ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκήσαντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν σεσυμίαν ἔχοντες. σεφαπλωτήκασι δὲ τοῦ οὔαρου, ἰώσηπος τε ἀνεψιὸς ἡρῴδου βασιλέως, χιάτος τε καὶ βοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τὰ στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ οὐκ ἀφίκετο οὔαρον εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. οὔαρος δὲ κατὰ τὸν χῶρον πέμψας δὲ στρατοῦ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. ἐσημαινόμενον, ἃς μὲν ἐκόλασεν ὡς αὐτοπτάτους, οὓς δὲ ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες δισχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὸν μὲν αὐτὸς στρατιὰν ἀπέπεμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' ἀδαμινοῖς ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠσέβησαν αὐτοῖς καὶ παρήκουσαν τῶν δογμάτων, καὶ ὧν ἠξίου οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐκ δὲ κακουργεῖν ἐπιτηδεύοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνειληνέναι πυνθανόμενος, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀχαιβοῦ συνελθόντες. ἐπὶ δὲ οὔαρος τοῦ πλήθους συγχωρῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα ὁπόσοι ἡμίονοι ἦσαν αὐτῶν. καίσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς διῆκεν, ὁπόσοι τε συγγενεῖς ὄντες ἡρῴδου, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ σκληρὸς μόνους, οἳ μηδὲν φρονήσαντες τοῦ δικαίου τῶν οἰκείων ἐστράτευον.

XVII.

Itaqve Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reversus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eo Vari permissu Judæorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus vivere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Judæorum urbem incolentium plus quam octo millia. cumqve Cæsar convocasset in ædem Apollinis magno sumptu a se extructam concilium amicorum & primariorum civium, venerunt eo legati, prosequente Judæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari gravabantur, quod puderet eos coram Cæsare adversari homini tam propinqua conjuncto necessitudine. Aderat & Philippus, e Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Judæi potestatem vivendi suis legibus, fore, ut diviso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Judæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse ulterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subjectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam novas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiã eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas urbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta vivendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse aviditatem amicorum ejus & aulicorum, atqve etiam servorum, qui hujusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto injuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quam pauciffimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quam si sævissimæ bestiæ in eos comissum fuisset imperium. Itaq; cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quod ita putarent, fieri non posse, quin quicunqve tandem Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: & in ejus gratiam patrem honoratum,

A ἔαρος μὲν δὴ παύσας καταστάσεις, ἐς Φρυγίαν ἱερο-
σολύμων τὸ κ᾽ πρότερον καταλιπὼν πάγμα, ἐπ᾽ ἀντιο-
χείας ἀπέστειλε. ἀρχελάῳ δ᾽ ὅτι ῥώμης ἕτερον πρᾶγμά-
των ἐφύετο αὐχαὶ κ᾽ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τ᾽
ῥώμην πρεσβεία ἰουδαίων ἄρας τ᾽ ἀπόστολον αὐτῶν τὸ
ἔθνει ὅτι κεχωρηκότος ὑπὲρ αὐτήσεως αὐτονομίας. ἦσαν
δ᾽ οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμη τ᾽ ἔθνους
πεντήκοντα, συνίστατο δ᾽ αὐτοῖς τ᾽ ἐπὶ ῥώμης ἰουδαίων
ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. καίσαρος τε συνέδριον φίλων
τε τ᾽ αὐτοῦ, καὶ ῥωμαίων τ᾽ πρώτων συναγαγόντος ἐν
ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις πύλεσιν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἱδρυμέ-
νῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μ᾽ τ᾽ πληθυς τῶν αὐτόθι ἰουδαίων
ἀφικνεῖτο, ἀρχέλαος δ᾽ μ᾽ τῶν φίλων, ὁπόσοι δ᾽
συγγενεῖς ἦσαν τ᾽ βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν συντεταχθαι
διὰ μῖσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δ᾽ πρέσβε-
σιν ἐμοφήφειν κατ᾽ αὐτοῦ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ
αὐτῶν οἷς μόνοι ἡδύναντο πρὸς καίσαρα κατ᾽ ἀνδρὸς οἰ-
κείου τοιάδε πρὸς αὐτὸν εἰσῆλθον. πάρεσμεν δ᾽ ἤδη ἐς φί-
λιππος ὑπὸ συρίας, ἐξορμήσαντος αὐτ᾽ ἄρους, τὸ μὲν
κεφάλαιον, ὅτι σωτηρία ἀδελφῷ, πάνυ γὰρ εἶναι
ἄρους αὐτῷ. ἡγούμην δ᾽ τ᾽ βασιλείας μεταπόσεως, ἐς
πάντα ὑπώπτευεν ἄρους, νέμησιν αὐτ᾽ ἡγησάμ᾽ διὰ τὸ
πολλὰς εἶναι τὰς αὐτονομίας ὁμοίως, ἀλ᾽ ὑστερῶν
δ᾽ καὶ αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθ᾽. λόγῳ οὖν τοῖς
ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσει τῆς βασι-
λείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ τῶν ἡρῴδου πα-
ρανομιῶν τρέπ᾽. βασιλέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνον-
τες, τ᾽ δὲ τ᾽ τυραννίσιν ἑκάστης τὸ ἀνήκεστον ἐναδεξα-
μένου εἰς αὐτὴν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τ᾽ ἰουδαίων συνέντα, κἀκεῖ
τὰ πολλὰ κ᾽ φύσει τῇ αὐτοῦ πεφυκαναργεῖν δοκ᾽ ἀπλη-
λαγμένου. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθροις ἀπολωλεκότων,
οὐκ ἰσορρόπησεν τὸ πρότερον πολλῷ δυσχερεστέρους δ᾽ πά-
θους ἐκείνων τὰς ζώσας εἶναι, ἃ μόνον ὧν ὁρᾷ δ᾽ ἀφ-
νοίᾳ ἐπ᾽ αὐτὰς ἀνιαθῆναι; ἀλλὰ κ᾽ ὧν τ᾽ ἐσίας. πόλεις
μὲν γὰρ τὰς μὲν πρεσκίδας, κ᾽ τῶν ἀλλοφύλων οἰκε-
μένας κοσμοῦντα, μὴ παύσασθαι καταλύσ᾽ τε κ᾽ ἀφα-
νισμῷ τ᾽ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατωκημένων. πενίας δ᾽
ἀπορα τὸ ἔθνος ἀναπεπλήκεναι, οὗ ὀλίγοις εὐδαιμον
παρειληφότα, τ᾽ τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς
ἐπ᾽ ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ἐσίας ἀποφερόμενον, κ᾽ οἷς συγ-
χωρήσειε τ᾽ ἀδειαν δ᾽ ζῆν, φίλοισιν χρημάτων καταδι-
καζόντα. ἐχωρεῖς μὲν πράσεσι φόρους ἐπιβαλ-
λομένης ἑκάστοις τὸ ἐπ᾽ ἔτ᾽, χωρεῖς δ᾽ εὐπορίας εἶναι
φιλακαπήλους αὐτῶν τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ
τῶν ἄλλων, οἱ ἐπ᾽ ἐκπράξει τ᾽ φόρων ἀξιοῖεν, διὰ τὸ
μὴ εἶναι κτῆσιν δ᾽ ἀνυβρίστ᾽, μηδὲ ὅπως μηδὲ δρεπτῶν
διδομένων: παρθένων μέντοι φθοράς, κ᾽ γυναικῶν αἰ-
σχύνας, ὑπόσους ἐπὶ παροινίᾳ κ᾽ ἀπανθρωπίᾳ δρωμέ-
νας, σιγᾶν, διὰ τὸ ἡδονὴν ἰσον εἶναι τοῖς πεπονθόσι, δ᾽ μὴ
γεγονέναι, τ᾽ ἐκ δ᾽ ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσόνδε ἡρῴ-
δου ἐπεισάγεσθαι τῷ ὕβρει αὐτοῦ, ὁπόσον οὐκ ἂν
θηρίου ἀνθρώπων ἐπιστατοῦν δυνάμενος αὐτῷ χρᾶ-
σθαι μένης. πολλῶν γοῦν ἀναιτίων χαλεπῶν
τὸ ἔθνος, ἀθέμιτον ἰσορρόπησε πώποτε τοιάνδε δυσχέρειαν
ἐπελθοῦσαν αὐτῷ, χαλεπώτερον κακώσεως, ἢ αὐτὸ
ἡρῴδης ἐπιτίθει τὸ ἔθνος. κ᾽ διὰ ταῦτ᾽ εἰκότως ἂν γε-
νέσθαι τὸ ἀσμένους δέχεσθαι βασιλέα σωσιπάτρην, οἰο-
μένους πάντα ὀντιναοῦν τὸν ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον ἡ-
ρῴδου μετριώτερον φανεῖσθαι, κ᾽ τὸν τε πατέρα σωφρο-

Φρυγιος

φύεσθαι αὐτῷ δεξιὰ δοκοῦσας, εἰ μετρίᾳ τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ τἀλλὰ οἰκείως. τὸ δὲ δεισιδαιμονεῖν μὴ ἐχ ἡρῴδῃ γνησίως πιστεύοιτο ὑὸς, εὐθὺς εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐξέως ἐπάξειν ἂν τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο μηδέπω τὸ λεον κρατυνόμενον ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν χαρίσασθαι δέναι, καὶ μὴ, τὸ ἐξουσίαν εἶναι. καὶ ὡφελήσειν τοὺς εἰς αὖθις δόξει τι δένοις τῆς δεχθησομένοις μετριότητος, ἢ δυνάμεως, ἢ χρήσαιτ' ἂν ὡς ὑπὸ τοῦ ἐκ πρώτης ἀποδεικνυμένης πρὸς ἔξεως, ὁπότε τε τῆς πόλεως, καὶ τοῦ θεοῦ, τρισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τῆ μένῳ πεποιημένων. πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίως μίσει χρήσαιτο καὶ αὐτῶν, ὡς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἐγκλήματι τῆς ἀνδιστάσεως καὶ ἀνδιλογίας ὁπότε τῇ δεχῇ προσφερόμενον; ἵνα δὲ κεφάλαιον αὐτῆς τῆς αἰτιώσεως, βασιλείας καὶ τιμῶν δὲ δεχῶν ἀπολλάχθαι, προθήκλειν δὲ συμφορᾶς γενόντας, ἐπιτήδειοι τοῖς σκήπτρου πεπτωμένοις φρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ὅτως ἐπὶ ἀληθῶς σωσιώδεις ἕξειν καὶ νεωτερισμοῖς τε πάλαι προσηκημένοι. ἔτι δὲ εὐτακτότεροι μετριωτέρων τυχόντες οὐ πτήσουσι αὐτῆς. τοιαῦτα τῶν ἰουδαίων ἀρχηκότων, νικόλαος τὸς τε βασιλεῖς ἀπηλλαγότε τῶν ἐγκλημάτων, ἡρῴδου μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἐζῆν χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἐπεὶ δεῖν τὸς ἐγκαλεῖν ἐχοντας ὑπὲρ μετρίοις, ὧν ᾠφελῆ ζῶντος πειρᾶσθαι λαβεῖν δίκας μένους, ὑπὲρ νεκροῦ κατηγορίαν σωτηρίαν. τὸν ὑπὸ δεχελάου πεπραχθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνων ἀνετίθη. οἱ δὲ μενόμενοι πράγματα ὠφελοῦντες τὸς νόμους, καὶ σφαγῆς ἄρξαντας τὸ κωλύειν ὑβρίζοντας προσηκόντως, ἀμαυρᾶς ἡμορμένης ἐγκαλοῖεν. ἕνεκα δὲ νεωτεροποιίας αὐτῆς, καὶ τὸ σωσιάζειν ἡδονῇ ἀπροδόκητα δὲ πίστεως δίκης τε νόμοις, ὡς δὲ ἅπαντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam ſibi ejus benevolentiam. At illum quaſi timeret ne non videretur germana parentis ſui ſoboles, ſine dilatione declaraſſe populariſ quid de ſe ſentiendum ſit, idqve priusquam confirmatus eſſet in potentia, cum totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæſaris, editumqve mox ſubditis futuræ virtutis ac modeſtiæ & æquitatis ſpecimen, dum tria millia ſuæ tribus civium Deo in ipſo templo pro victimis jugulat. An non igitur omnes juſtiſſimo illum proſequi odio, qui poſt tam crudele facinus, adhuc ſeditionis reos ſe conetur peragere, & jus regni ſibi vindicet? Poſtremo ſumma poſtulatorum hæc fuit, ut mutata reipub. forma poſthac ſine regibus agerent, & contributi provinciæ Syriæ, Romanis parerent poteſtatibus. Sic enim fore perſpicuum, utrum ſeditionibus delectentur, & rerum novationibus, an obedire ſciant præſidibus legitimis. His peroratis a legatis Judæorum, Nicolaus utriqve patrocinatus eſt, dicens Herodem quidem quoad vixerit, nunquam fuiſſe accuſatum, nec eſſe æqvum eos qui ſi juſtam viventis accuſationem attuliſſent, caſtigationem ejus ſperare poterant, nunc defuncti manes criminibus laceſſere. Quæ vero objiciantur Archelao, ipſorum imputanda eſſe violentæ contumaciæ: qui cum affectaſſent res non conceſſas legibus, & pacatores ferro ac ſaxis aggreſſi eſſent, nunc vitio verterent eisdem rationibus ſe eſſe cohibitos. Verſa deinde in accuſatores criminatione, ajebat eos libenter agitari ſeditionibus, quod neſciant parere legibus, eſſeqve gentem omnium pervicaciſſimam. Hæc Nicolaus.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίους ἐπέτρεψεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

CAP. XIII.

Cæſar Herodis confirmat teſtamentum.

Καῖσαρ δὲ ἀκούσας διελύθη μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον δεχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀπεφήνατο, τὰς δὲ ἡμίσεως τῆς χώρας ἥπερ ἡρῴδῃ ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίστη, τιμήσειν ἀξιώσας βασιλείας ὑπισχνούμενος ἐπερ τὴν εἰς αὐτὸν δόξαν προσφέροιτο. τὴν δὲ ἑτέραν ἡμίσειαν, νέμας δίχῃ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, φιλίππῳ τε καὶ ἀντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης δεχῆς. τὸ τοῦτο μὲν ἥπερ πέραια, καὶ τὸ γαλιλαίων ὑπετέλουν, φοράτε λίων, τάλαντα διακόσια τὸ ἔτος. βαταναία δὲ σὺν τραχωνίτιδι. καὶ αὐρανίτις σὺν μέρει οἴκου τινὸς ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ δὲ ἀρχελάου σωτηλουμένα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τέτραρτον μέρος ἐτῶν τῶν φόρων ἀφῆλε λιπεν, ἡμίσεσι αὐτοῖς κέφισιν ψηφισαμένοις, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τὴν λοιπὴν πληθύν. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ δεχελάῳ προσετέλουν, στράτωνος τε πύργος καὶ σεβαστὴ σὺν ἱππῳ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα γὰρ καὶ γαδαρὰ καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλις. ἀποτρέψας αὐτὰς τῆς ἄνεσις ἐὼς συνοίκους προσθήκλειν πολιτῶν προσῆκε. δὲ ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ καθ' ἑκαστον, εἰς τάλαντα, ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν δεχῆς. ἦσαν τάδε μὲν τῆς ἡρῴδου γένους τῶν πατρῴων παρλῶν.

Cæſar vero his auditis dimiſit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, ſed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei conceſſa ethnarcham eum conſtituit, regnum quoqve pollicitus, quam primum ille ſe tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus eſt in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio ceſſit cum Galilæa, & ducenta talenta annua. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (ut vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao vero Judæa & Idumæa, præterqve has Samaria, cui ex autoritate Cæſaris tributorum quarta pars remiſſa eſt, eo qvod cæteris tumultuantibus ſoli quieti manſerant in officio. in ejus ditione comprehendebantur urbes, Stratonis turris, Sebaſte, Joppe, Hieroſolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici inſtituti urbes Cæſar ob id ſeparatas a regni terminis Syriæ contribuit. ſexcenta autem talenta quotannis redibant e ſua ditione ad Archelaum. atqve hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salomæ autem præter legatas a fratre urbes Jamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentiq; ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebatq; ex ſubjectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut teſtamento caverat. Duæ deinde ejus filiæ virgines præter relicta ſibi a patre, accepere ex Cæſaris munificentia ducena qvinqvagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imo totum etiam regis legatum mille qvingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliqvot vaſis ſibi retentis, non tam ob pretium charis, quam ob amici memoriam.

A σαλώμη ὴ πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇς διαθήκαις δεδωνέμει, ἰαμνία ὴ λεὶ πᾶσα Ϛ ἄζωτος, ϗ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίε ὀπισήμε μυριάδες πεντήκοντα, καῖσαρ χαρίζεται ϗ τ ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. λεῖ ὴ καὶ ταύτη προσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ ἔτος, ϗ αὐτῆς ὁ οἶκος λεῖ ἐν τῇ δρχελαΐδι δρχῇ. κομίζονται ὴ ϗ οἱ λοιποὶ ϗ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ ὴ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χώρις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεᾶν ἐπιτίθη μυριάδων ἀνὰ πέντε Ϛ ἑκατὸν δραχμίε ὀπισήμε, Ϛ σωμάκησιν αὐτὰς τοῖς φερώρε υἱέσι. χαρίζε ὴ Ϛ ὁπόσοι αὐτῷ καταλέλυπτο τῆς παρὸ ϗ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων Ϛ χιλίων, ὁλόγα τ σκευῶν ὑπερελόμενος, ἐχ ὅτω μεγέθ πλὴς ὡς μνήμη ϗ βασιλέως αὐτοῦ κεχαρισμένα.

B

CAP. XIV.

De Pſeudalexandro.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, juvenis qvidam Judæus genere, educatus Sidone apud qvendam Romani civis libertum, adoptavit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qva referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium qvotqvot utrumqve viderant oculis: atqve hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaqve aſcito tribuli qvodam fraudis ſocio, qvi totius regiæ rerum gnarus, alioqvin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cujusdam beneficio, cui demandatum ſit ejus interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis qvoqve non deſinebat fucum facere: cumqve Cretam appuliſſet, qvotqvot Judæorum venerunt in ejus colloqvium, omnibus rem perſvaſit, & auctus ab eis pecunia, trajecit in Melum inſulam ubi magnam pecuniæ vim qvæſivit prætextu regiæ proſapiæ. Et jam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturumqve beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cumqve adnavigaſſet Puteolos, ibi qvoqve a deceptis Judæis ſimul favore exceptus eſt, concurrentibus tanqvam ad regem qvi Herodi vel hoſpitii jure conjuncti, vel aliqvo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum avida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qvi valde familiares Alexandro fuerant, perſvaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idq; aliis non dubitabant aſſeverare jurejurando interpoſito. Qvod poſtqvam Romam perlatum eſt, univerſa Judæorum illic agentium multitudo profecta eſt obviam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluenteqve certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationibus ut fieri ſolet in re præter ſpem incolumi.

C D E F G

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων ὴ ταύτη διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὁπὸ ὴ τῆς σιδωνίων πόλεως ἀνατεθραμμένος ὤδέ πινι τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσώκησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρῴδε συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἣ πρὸς ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀνηρημένον ἰὸν ἡρῴδε ἐμαρτυρεῖτο ὤδέ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὅτω παρόρμημα λεῖ αὐτῷ εἰς τὸ μεταπλάσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοπεάγμονα παρεγαλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον ὴ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν ὴ ἄλλως, καὶ παράξαι μεγάλα πεάγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γινόμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρῴδε παῖδα, ὄντα διαπεπλεμμένον ὑπό τινος τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσπουδακότων. κτείναντα γὸ ἕτερος οὐ διαπτήσειν ἔμελλον τὸς θεωρουμένους, αὐτὸν τε περιποιήσας ϗ τὸν ἀδελφὸν δρισόβουλον. καὶ τέχνις αὐτὸς τε ἀνεπείρατο, καὶ τὸς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλακτο ἀπατῶν, ἀλλὰ κρήτη προσενεχθεὶς ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὑρηθεὶς δόσεις τῇ σκείνων, ὁπὶ μήλου διῆρεν. πολὺ ὴ λεῖ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆει χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι ϗ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχὴν, καὶ ἀμείψασθαι τὸς εὐεργέτας, ὁπὶ ῥώμης ἠπείγετο. ὤδε μὲν τῶν ἰδιοξένων. καὶ δικαίαρχία προσβαλὼν οὐκ ἠτύχει καὶ τὸς τῆδε ἰουδαίων ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγέσθαι. προσῆεσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία πρὸς ἡρῴδου, ϗ εὔνοια λεῖ. αἴτιον ὴ λεῖ, τῶν ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τὸς λόγους σὺν τῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὸ τοῖς πάνυ ὡμιληκόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πιθὸν ἐνετίθει ϗ μὴ ἄχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον Ϛ ὤμνυσαν. ὡς τε καὶ προελθόντος εἰς τὸν ῥώμης λόγου ϗ πρὸς αὐτὸν, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ἐπαναλιάζοντες ἐξήεσαν, τῷ ὤδε δόξαν τ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι διὰ τὸ μητρῶον αὐτῷ γένος ὁπότε χωρῶν ϗ ϗ σενωπὸ διφοροφορούμενος. Ϛ πᾶν βασίλειον πρὸς αὐτὸ σχῆμα λεῖ ἀναλώμασι τ ἰδιοξένων, μεγάλαι τε πρόσοδοι ἐγίνοντο τῆς πλήθυος, ὁπλισμοί τε εὔφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς πῆς ἔτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι σωτυγχάνειν οὐδὲν ὅτι σὺν ἐπράσσετο.

καίσαρ

καίσαρι ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν A Id ubi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem
ἁπλῶς τε μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρῴδην ἐν πράγμασιν habere nuncio, quod sciret Herodem non facile
δηλονότι μεγάλα ἀνήκουσιν αὐτῷ. διόπερ ὀλίγῃ τῇ ἐλπίδι κέ- potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen
λαδον τῶν αὐτοῦ τινὰ ἐξελευθέρων ὡμιληκότα τοῖς μάγοις, πέμπει spe motus, Celadum unum e suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illo
κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ ἀνῆλθε mittit, jussum ut Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quod non tanta esset similitudo ut
μέντοι οὐδέν τι βελτίων ἐδόκει τῇ κρίσει τῶν πολλῶν ἡμέρων. B etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quod ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animadvertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loqventibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset
ἀλλ' ἐῶ μὲν ἐμφερὴς μὲν ὡς τὰ ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως σκοπεῖν δυναμένους. αὐτουργίᾳ τε γὰρ ἐπεσκάχωτο ὁ Ψευδαλέξανδρος, καὶ τῷ σκληρὸν ἐδαφος ἐσώματος ἐοικὸς τροφῆς καὶ γυμνασίου τοῦ σωφρονοῦντος, ἀλλὰ τἀναντία τούτων ἐπὶ σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. ἐπαιδεύθη δὲ οὐ συμπνεόντως ἐπὶ ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων πολυπείρων συγκρότησιν, ἐξήτασέ τε πρὸς ἀρίστου κλητῆρος τὰ γεγονότα συνεκκλαπέντος αὐτῷ, καὶ δίδωσιν αὐτίαν ἐπιδημίας μεταποιούμενος τὴν ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἔτι γεγονότας. φαμένου δὲ C simul erepto Aristobulo, aut curnam ille non
ἐπὶ νήσου τὴν κυπρίων καταλελεῖφθαι, κινδύνων ὑφορᾶσθαι τὴν θάλασσαν, εἰ πρὸς αὐτῶν συμφορά τι δεινὸν μὴ πάντας ἐξαλείφοιεν τὸ μαιαμίμης γένος, ἀλλὰ περιὼν ἀρίστοβουλος μόνους τοὺς ἀπὸ Βερενίκης κόλας. πρὸς τὰ δὴ ἐκχυλιζόμενα, καὶ σωτῆρα αὐτὸν ἐπὶ μηχανοποιῷ τῆς πράξεως, καίσαρι καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, ἀλλὰ σοὶ μισθὸς εἶπε προκείσεται ἐὰν μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπιστήσῃς. φάθι δή μοι αὐτὸν τίς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξεπόλμησε διανοίας. μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἢ ἐγκεχειρηκας, χρόνων ἐς γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δὴ, ἐὰν δὲ ἄλλως πράσσῃ, φράζῃ πρὸς τὰ καίσαρα τὸ ἐπιβούλευμα, ὅντα τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνει συγκείμενον. ὁ δὲ καίσαρ τὰ μὲν ψευδαλέξανδρον, ἐὰν δὲ ὁμολογίαν τινὰ πρὸς αὐτὸν, δρᾶσόν μοι ὁρῶν αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν τοῦ σώματος, ἐρέσσῃ ἐν τοῖς ναύταις καταλήγῃ. τὴν δὲ ἀναπείσουσαν κτείνῃ. καταδίκην δὲ ἤρκεῖ μηλίοις ὅσοις πεπλήκειν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον Δαμασηνὸς ἀναλωκέναι. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ψευδαλέξανδρον πολυπείρως σωσθέντα, ἔτως ἀκλεῶς εἶχεν. D tibi, inqvit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neqve enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & a quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, ut pollicita servaret, in remigum ordinem allegit, quod esset valido corpore: doctorem vero ejus affecit supplicio. cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atqve ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus. E

Κεφάλαιον ιέ.
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα.

CAP. XV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

Ἀρχέλαος δὲ τὴν ἐθναρχίαν ὡς Λαβὼν, ἐπεὶ εἰς F
Ἰουδαίαν ἀφικνεῖτο, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅπερ καλῶν συζεύντων τοῖς σεσιώταις, ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου κατασταθέντα ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καί τι ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον ἐκπεσεπῶς, τὸ πυθάτων ὅπερ νεαρὰν τὴν κώμην ὠφέλει ὑπορρέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγωγὴν αὐτῷ ποιούμενος τοῦ πεδίου φοινίζειν ἐκεῖ αὐτοῦ πφυτευομένου. κώμην δὲ κτίσας, δρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησι, καὶ G
πατρίου νόμου ὄντος παρὰ σφίσιν, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου δὲ ἀδελφὴν γαμετὴν γενομένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἐν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγειν, γαμεῖ. διατρίβει δὲ ἐπὶ ὀλίγον ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικαλασθέντος αὐτῷ ζῶντι ὑπὸ τοῦ σιὲ παιδός. δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔνθα Ἰουδαίοις, καὶ σεμναίοις μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ἐπὶ καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ὡς παρεβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, detulerunt eum ad Cæsarem, maxime cum scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

Id ubi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quod sciret Herodem non facile potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum unum e suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illo mittit, jussum ut Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quod non tanta esset similitudo ut etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quod ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animadvertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loqventibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut curnam ille non venisset, ut una cum fratre jus tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare navigantes exposîti sunt: ut si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed supereset saltem Aristobulus. Hæc illo asseverante, simulqve concinente autore hujus fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inqvit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neqve enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & a quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, ut pollicita servaret, in remigum ordinem allegit, quod esset valido corpore: doctorem vero ejus affecit supplicio. cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atqve ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

CAP. XV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

CÆterum Archelaus jam ethnarcha in Judæam reversus, Joazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quod seditiosis conferserit: eamqve dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnifice reficit, aquarum quibus Neara vicus juvabatur, dimidio derivato in palmetum recens a se in subjecto campo consitum. novum etiam vicum conditum a se denominavit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui conjugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamvis Judæi lege vetentur fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viventis locum Jesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Judæorum quam Samaritarum non ferentes ejus tyrannidem, XIX.

a qvo jussus fuerat ex æqvo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem ejus Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine, nec dignatus qvicqvam scribere, Vade, inqvit, & qvam primum illum ad nos adducito. qvi accelerata navigatione in Judæam delatus, reperit eum cum amicis in convivio: indicataqve voluntate Cæsaris, ad protectionem, hortatus est. Mox ubi venit, Cæsar auditis ejus accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, qvæ est urbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusqvam Romam evocatus est, amicis tale narravit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas a bubus absumi: experrectusqve non contemnendam visionem ratus, conjectores divinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boves enim significare miseriam, qvod in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, qvia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterum decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, jamqve instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cujus visionem qvinta die venit in Judæam procurator Archelaus, ad evocandum illum missus a Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc ut jam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri hujus Archelai: qvo a patre occiso, iterum nupsit Jubæ regi Mauritaniæ. hoc qvoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore conjuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obversatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum vero expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribo, qvæ virgo mihi conjuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea qvidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliviscar veteris tuæ benevolentiæ, teqve liberabo ab hoc opprobrio, mihiqve te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud qvasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putavi, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqvi res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & divinæ providentiæ argumentum continens.

A ἵνα δίκαιος ἀναφέρῃ περὶ αὐτός. ὁ δὲ πῶς κἀκεῖνος ἐς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τ' ἀδίκημα τὸ ἐν ἁρμῆ πραγμάτων, ἀρχέλαον ὃ τότε ἐνομαλεῖ, μεταπαλέσας, γράφειν μὲν ἀρχελάῳ παντινὰ ἠξίει· ἀλλ' ἄγε, φησὶ, πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπαναγὰν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. ὃς ἐκπλεὺν ἐπὶ δ' ὀξέως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἀρχέλαον ἐν εὐωχίᾳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τά τε λεγόμενα δόξαν μαίνει τῷ κρίσαντι, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τ' ἔξοδον. καὶ ὁ κρίσας ἀφικόμενος ἀπὸ τινων κατηγόρων ἀκροᾶται· καὶ αὐτὸ λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγαδεύειν ἐλαύνει, δὲς εἰκητήριον αὐτῷ βιέννας πόλιν τῆς γαλατίας, τὰ τ' χρήματα ἀπηνέγκατο. ὕστερον δὲ ἡ κληθεὶς ὑπὸ ῥώμης ἀνελθὼν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐνδιηγεῖται τοῖς φίλοις. δεασθμὸς ἀσταχυς δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέως πυρῶν τῷ ἰδίων ἀκμὴν ἀπολλυμένας, δόξαι δὲ αὐτῷ βιερωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ

B

C ταῦτ' ἐκταράττεσθαι, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαι δὲ τῷ τῶν ὄψιν αὐτῷ, μεταστέλλεσθαι τοὺς μάντεις, οἷς ταῦτ' ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναφοραί. σκιδναμένων δ' ἑτέρων ἐφ' ἑτέρους, ἓν δὲ εἰς ἕνα ἔκειτο πᾶσιν ἀφήγησις, σίμων ἀνὴρ γένος ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αὐτοῖς μὲν ποιεῖσθαι, μεταβολὴν πραγμάτων ἐλέγειν ἀρχελάῳ φέρειν τῷ ὄψιν· οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ἀποσημαίνειν, ἅμα τε ἔργοις ἀπιπαλαιπωρεῖν τὸ ζῶον. μεταβολὰς δ' αὖ πραγμάτων, ἅμα τε τὴν γῆν, πάντων τῶν σκευῶν ἀφιεμένων, ἐν ταὐτῷ μένειν ἀδύνατον. τὰς δ' ἀσταχυας δέκα ἔτη, τοσόνδε ἀριθμὸν ἐναυτῶν ἐμένειν. τελεῖσθαι γὰρ ἑνὸς ἕκαστον ἔτους, καὶ τὸ χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτη δ' ἡμέρα μετὰ τὰ πρῶτ' αὐτὸν ἡ ὄψις ἀρχελάῳ σωθῆλθεν, ὁ ἀναβαλόμενος ἀρχέλαος πέμπτος εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ κρίσαντος ἀφικετο. παραπλήσια δὲ καὶ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτὸ τυγχάνει,

D

E βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ ὄσῃ. ἣ ὡς πρότερον εἶπεν, σωθῆναι παρ' ἑνὸν λαβὼν ἀλέξανδρον ἡρῴδου μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δ' συμβαίνει τ' ἀλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς τελευτῆσαι, ἴσθα τῶν λιβύων βασιλεῖ γαμεῖ). μεταστέντος δ' λιβύου χηρεύσαν ἐν καπαδοκίᾳ φθορᾷ τῷ πατρὶ, ἀρχέλαος ἄγεται τὸν σωνοικοῦσαν αὐτῷ μαριάμμιον ἐκβαλὼν, πρόσθε αὐτὸν τῆς γλαφύρας ἀνέρρεψεν ἔρως. καὶ

F σωνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ἔναρ ἰδεῖ). ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὀπίσσω ἰασαμένη, χαίρειν καὶ προσβάλλειν προθύμως. τὸν δ' κατάμεμψιν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ φάναι, γλαφύρα, σωτηρίᾳς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγῳ εἶναι γυναιξὶν ἢ σωνωμολογήσασι μοι καὶ συνκατοικισθεῖσα παρ' ἐμὲν, παῖδων ἡμῖν γεγονότων, λήθῃ παρεδίδως ἔρωτας τοὺς ἐμοὺς, δόλτερον ὑπὸ γαμῶν. πλὴθώρα δέ σοι οὐδ' ἔτως ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ

G τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ θαλαπαυλίαν νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναγκαίτως ὑπισοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ σωτιθεμένη πρὸς ἀρχέλαον, ἄνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἐγωγε λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδισμοῦ, ἐμὲν ὥσπερ ἐκ καπασκαζόμενον, ταῦτα δηλήσαμένη πρὸς τὰς σωνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ' βίον. ἐγὼ δ' οὐκ ἀλλοτρία νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι διὰ τὸ τῶν βασιλέων αὐτὸν σωεσηκέναι, καὶ ἄλλως δὴ τὸ δείγματά τι φέρειν, ἔστε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερούς, καὶ θείᾳ προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα πεπληρῶσθαι τῇ αὐτῇ, καλῶς ἔχειν ἐνέμισα εἰπεῖν.

ὅτῳ

ὅτῳ ἢ ἀπιστῶσι τὰ τοιάδε, γνώμης ἀναμφ. τ ἑαυ. Cui vero hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterum ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illo a Cæſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

κώλυμα ἐσὶ μὴ οὐκ ἐν ἡμῖν τοῖς ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ παρορμᾶν μόν. τ ἢ δὲ Ἀρχελάου χώρας ὑποπλεῖς προσνεμηθέσης τῇ συρίᾳ, πέμπεται κυρίνιος ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμ. τὰ ἐν συρίᾳ, τ δὲ Ἀρχελάου ἀποδωσόμ. οἶκον.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας καὶ ἰουδαίας, καὶ ἀποδομένου τ ἀρχελάου οὐσίαν. μεταπεσούσης τ ἰουδαίας εἰς βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς ἀνανίου, οὐκ ὀλίγα πράγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. Ὁ δὲ ἰούδας ὁ γαλιλαῖος. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁποῖαι τοῖς ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ὡς ἡρῴδης, ὁ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ὡς πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γυὲς ἦ ὁ λαὸς, ἐξαναστὰς πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ὅπου ἱεροσολυμῶν εἰς καταφρόνειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ πρὸς πιλάτον. Κεφ. ε.

Οὐϊτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, ὁ ὡς πρέσβυς καίσαρι ἔγραψεν αὐτῷ δέξασθαι μὲν τ πάρθων πρέσβεις ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς δέσιν ἦ πολεμεῖν. Κεφ. ς.

Πόλεμος ἡρῴδου τετράρχου πρὸς ἀρέταν τ τ ἀράβων βασιλέα καὶ ἦτα. Κεφ. ζ.

Ἀποστολὴ ἀγρίππα ὑπὸ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς πρέσβυν καίσαρα, ὁ ὡς καταγορηθεὶς ἐδέθη. ὁ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὴν πρεσβείαν πλοῦν. Κεφ. η.

Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, καταγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, ὁ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππα. Κεφ. θ.

Σπάσις τ ὁ ἀλεξανδρέως ἰουδαίων, ὁ ἑλλήνων, ὁ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι.

Ὡς γαΐος πέμπει τετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δῆς ἐπολὰς συναγαγόντα δυνάμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τ ἀνδρίαντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, διὰ ἀσιναῖον ὁ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ.

HÆC IN JOSEPHI DECIMO OCTAVO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvirinius mittitur ad cenſendam Syriam & Judæam, tum ut Archelai facultates in poteſtatem ſuam redigeret. ac Judæa in formam provinciæ redacta venit Coponius vir eqveſtris ordinis, ut eam tanqvam procurator Cæſaris adminiſtraret: ubi etiam de Juda Galilæo. Cap. I.

Quæ & qvot ſectæ fuerint apud Judæos, & quæ cujusqve dogmata. Cap. II.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ. Cap. III.

Ut populus tumultuatus ſit propter clam illatas Hieroſolyma a Pontio Pilato Cæſaris imagines, quoad Cæſaream a Hieroſolymis deportatæ ſunt. Cap. IV.

Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. Cap. V.

Vitellii adventus Hieroſolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet. Cap. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum ſuperatus eſt. Cap. VII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, utq; poſt exceſſum Tiberii a Cajo ejus ſucceſſore ſolutus eſt. Cap. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cum Romam profectus eſſet, accuſatus ab Agrippa in exilium miſſus fuerit, & ejus tetrarchiam Cajus Agrippæ donaverit. Cap. IX.

Judæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & utriusq; partis ad Cajum legatio. Cap. X.

Cajus in Syriam legatum mittit Petronium juſſum Judæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam. Cap. XI.

Quo in ſtatu res Judæorum fuerint apud Babylonem, & de Aſinæo & Anilæo fratribus. Cap. XII.

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncavit. Apud Amatha quoqve Jordani flumini appositа palatium regium incensum est a quadam hominum colluvie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quod proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui vero externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graves superbia simul & avaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec majoribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentavit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quodvis arduum facinus, instrumentum, ut ipsis videbatur, idoneum ad occupandã tyrannidem, qvod eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, qvam in fratres qvasi legatos distributam obire jubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se servabat arbitrium: duravitq; diu potestas hujus, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exeqvitur: maxime in Romanos cædibus sæviens, & milites regios, utrisqve ex æqvo infensus: his propter licentiam, qva sub Herode usi fuerant; Romanis propter recentem injuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebantq; ubiqve omnibus, vel lucri cupidine, vel in consvetudinem jam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductoremqve ejus Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliqvos nihilo meliora jam spectantes superveniens cum regio milite Gratus servavit, relictis cæsorum cadaveribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionem conferentes, & Romanos non levibus affecerunt incommodis, & suam gentem majoribus etiam involverunt calamitatibus. tandé & ipsi capti sunt, unus a Grato pugna victus, alter a Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliqvam, qvod ejus copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & jurejurando ipse qvoqve Archelao se dedidit. sed id aliqvanto post factum est. Tunc vero Judæa plena erat latrociniis, & ut qvisqve seditiosorum cœtus cojuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, qvod minima ejus mali pars rediret ad Romanos, ipsi vero inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterum Varus, cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliqvis (nam tres in-

XVI.

A φυγῇ λίθῳ τὸν Φάρσαγ(ον) σώζοντ(α) αὐτὸν χαλεπ-
ὸντυχῶν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. κατεπεφθη δ' ὁ
τὰ ὅτι τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν Ἀμαθοῖς βασίλεια ἦν
πινῶν συχνῶν ἀνδρῶν σίμων ἐμπλησθέν. ἔτω
πολλὴ ἀσφαλεία ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, λίθῳ τὸ βασι-
λέα μὲν οἰκεῖον σὺκ ἔναγ τὸν καθέξοντα, τὸ πλῆθ(ος)
ἀρετῇ. τὰς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονιστὰς
B μὴ συχνασιάσωντ(ας) τῶν ἀνθρώπων, ἐπέκαυμα
αὐτῶν λίθῳ τε ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἠνέθη. ἐ-
πεὶ καὶ ἀφόρητης ἦν οὔτε προγόνων ἐπιφανὴς ἀξι-
ώματι, ὅτε ἀρετῆς εὐπορία, ἢ τινῶν πλήθει χρη-
μάτων, ποιμὴν ἦ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ
πάντα ὤν, ἄλλως ἦ μεγέθει σώματ(ος), καὶ τῇ κα-
τὰ χεῖρας ἀλκῇ λίθῳ πεπεῖσθαι, ἐτόλμησεν ὅτι βασι-
λέα φρονῆσαι, καὶ λίθῳ τὴν ἡδονὴν ὃ πλέον ὑβρίσαι,
καὶ θηρίων σὺκ ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ
ὅτι τοιοῦσδε ἀνάλωμα ἠνησάμην. ἦσαν ἦ αὐτῷ
C καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπ
μεγάλαι προῦχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισ-
μένοι, πρόβλημα ἔναγ τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας
δοκοῦντες. λόχα τε αὐτῶν ἦρχεν ἑκάς(τος). συλλέ-
ταγ γὰρ μεγάλη πλῆθος περὶ αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρα-
τηγοὶ ἦσαν, καὶ διεστράτοπεδον αὐτῷ ὁπόσαι εἰς τὰς μά-
χας φοιτῶντες ὑπ' αὐτῶν. ὁ ἦ διάδημα περιθέμε-
νος, βουλευτὴν ἐόντε ἢ λόγῳ ὅτι τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ
D πάντα γνώμῃ ἀνακείμενα ἔχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέτε
ὅτι πολὺ τῷ δὲ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημέ-
νῳ, καὶ ἃ πέφυκεν ἐθέλοι μὴ ἀποστερεῖσθαι, φόνῳ τε
καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅτι μέγα προσκείμε-
νοι ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν μίσει, πολιτεύον-
τες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους, τούτους μὲν ὕβρει ἢ χρή-
σαγ τὸ ὅτι τῆς ἡρῴδ(ου) ἀρχῆς, ῥωμαίους ἦ εἰς τὸ παρὸν ἔ-
δοξαν ἀδικεῖν, προϊόντ(ος) ἦ χρόνου, καὶ ὅτι πλεῖον
ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. διαφθορὰς τε σὺκ ἐν τοῖς
E πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ ἦ καὶ συνηθείᾳ
καὶ φόνου. ὅτι ἐντᾶγ ἦ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ
κ' ἐμμασοῦται, οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σταπᾶς ἔφε-
ρον. καὶ προϊστάντες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς
ἡγεῖτο δ' τάγματ(ος), καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ
αὐτὸν, πεζῶν τὰς κραταίας κατηκόντιζον. οἱ ἦ λοιποὶ,
δείσαντες πρὸς τὸ πλῆθ(ος) αὐτῶν, χρᾶται σφι τοῖς βα-
σιλικοῖς, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς γυμνῆς, σώ-
F ζοντα τὰς νεκρὰς καταλιπόντες. καὶ πολὺ μὲν
χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους
τε παρελύπησαν σὺκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθν(ος) σκάπα-
σαν ὅτι μέγα. χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ
μὲν χράτῳ συμβαλών, ὁ ἦ Πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρε-
σβύτατον ἀρχελάου λαβόντ(ες), ὁ τελευτῶν(τος) πάθετε
τῷ ἐκείνου λελυπημένῳ, καὶ ἄπορον ὅτι πλέον ὁ-
ρῶν τὸν σωτηρίαν ἐν τῷ νόσου καὶ καμάτου πολλῷ ψυ-
λωθεὶς τῆς δυνάμεως, ὅτι δεξιᾶς καὶ πίστι δ' ἑαυτὸν
G ἀρχελάῳ παραδίδωσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον
γίνεται. ληστηρίων ἦ ἐκδοχὰς ἐμπλεως ἦν, ἐ ὡς ἂν
παρατυχοιεν τινὶ οἱ συνεστιάσοντες αὐτῷ, βασιλεὺς πρεσ-
βεύμ(ενος) ἐπ' ὀλεθρῳ δ' χρυσὸν ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ
ἐπ' ὀλίγους ῥωμαίους λυπηροὶ καθιστάμενοι, τοῦ ἦ
ἐμοφύλου φόνου μείζονα ἐμποιοῦντες. ἔαρ(ος) ἦ,
ἐπιόντ(ος) τὸ πρῶτον πυνθάνεται τὰ πεπραγμένα, πα-
ρόντος χράψαντ(ος) πρὸς αὐτὸν, δείσας περὶ τοῦ τέ-
τρου πάγματ(ος), δύο τε λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία ἦ ἐπὶ

συείας

καὶ φόνῳ πολίτικῷ. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τ ἀνθρώπων, ἐς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτῶν χεωμένων ὀλιγωρίᾳ & μὴ λειπόντων τ ἀνίκατον ἐσηκόντων. οὔτ, τ πολεμίων. λιμός τε ἐς ὑστάτιον ἀνακείμενον ἀναγκαιοτάτων, & πόλεων ἀλώσεις, καὶ κατασφαγαί, μέχρι δὴ & τὸ ἱερὸν & θεῖον ἐνέπρησε πυρὶ τ πολεμίων ἥδε ἡ στάσις. ἅτοις ἀρχὰς τῶν τ πατρίων κενώσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔσχε χειρονας & ἀπολομένοις τοῖς σωθεῖσιν, ἔτι & ἰούδας, & σαδδουκος, τὰ πάτρια φιλοσοφίαν ἐπεισαγαγόντες ἡμῖν ἐγείραντες, & παύτης ἱερασῶν διορθήσαντες, εἰς τὸ πρὸν ἀμαθίαν τῶν πολιτείαν ἐνέβαλον, & τ αὐτῶν κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τοῖς ἀπαντήσασι τοῖς ὕστερον φιλοσοφίας πρᾶσδε, ὡς ἧς ὀλίγοι βέλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τοῖς κατ' αὐτῶν ἀπορραδέντα τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι συνεπίσχε.

A & furioſiſſima contentione certantibus, ne externus qvidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema qvidem fames forte ſuperveniens potuit eos compeſcere, qvo minus ſævirent expugnandis oppidis, & fundendo civili ſangvine, donec poſtremo malum eo progreſſum eſt, ut hoſtilis flamma Dei templum invaderet. Adeo periculoſum eſt patrios ritus labefactare & convellere. Siqvidem Judas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuere, dum ſuper tres priſtinas ſectas novam qvartam inducunt, & novitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id qvod non in præſens tantum turbavit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Qvamobrem conveniens videtur paucis de eorum placitis differere, propter qvæ tot mala gentem noſtram inundaverunt.

Κεφάλαιον β'.
Τινὲς αἱρέσεις ἦσαν ἰουδαίοις, & ὁποῖαι.

CAP. II.
Qvæ & qvot ſectæ fuerint apud Judæos.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίαν τρεῖς ἦσαν ἐκ & πάνυ ἀρχαίας τ πατρίων, ἥπερ τ ἑορτῶν, καὶ τ σαδδουκαίων, τρίτην ἣν φιλοσοφεῖν, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. & τυγχάνει μέν τι ὠφελεῖ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ & ἰουδαϊκῷ πολέμου. μνησθήσομαι ὅμως, καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ' ὀλίγων. οἱ τὰ μὲν φαρισαῖοι, τὸν βίον ἁπλᾶν ἐξεπελίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τι ὁ λόγος κενὰς παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἔσπουδε τῇ ἡγεμονίᾳ, ὠφελιμάχητον ἡγούμενοι τὸν φυλακὸν τὸ σφαλερὸν ἐπαγορεύειν ἠθέλησε. τιμῆς γε τῆς ἡλικίας σεβήκασι παρεγχωρῆσαι, οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξει τ εἰσηγηθέντων παὐτα θράσει ἐπαιρόμενοι. πεῖσαι δυνάτε ἠμαρμένῃ τὰ πάντα ἀζιοῦντες, οὐδὲ & ἀνθρωπείῳ τὸ βουλόμενον τ ἐπ' αὐτῇ ὁρμῆς ἀφαιροῦσαν, δοκῆσαι τῷ θεῷ κρᾶσιν ἡνέσθαι, & τῇ ἐκείνης βουλῇ συνεργεῖν, καὶ τ ἀνθρώπων τὸ θελησαι τὸ πονηρὸν ἢ χρηστὸν εἶναι. ἀθάνατόν τε ἔχειν τὰς ψυχὰς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ἐπιτήδευσις ἐν τῷ βίῳ γέγονε. καὶ τοῖς μὲν, εἱργμὸν ἀίδιον προσθεῖναι, τοῖς δὲ ῥᾳδίαν ἀναβιοῦν. καὶ δὴ αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανὸτατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσαι τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι πρᾶσσόμενα. οἷς τοσοῦδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ἐπιτηδεύσαι & ὅτι πᾶσιν κρεῖσσον, ἔντε τῇ διαίτῃ & βίῳ, καὶ λόγοις. σαδδουκαῖοι δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ ἀδαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἐν τῷ νόμων. σοφὸς δὲ τὰς διδασκάλους σοφίας λέγειν μετίασιν ἀμφιλογίαν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. οἷς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔτυχε ὁ λόγος ἀφίκεσθαι, τοὺς μὲν τοι πρώτους τῆς ἀζιώσεως. πεῖσαι τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐπὶ τε δὲ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, συγχωροῦσι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαίοις λεγόμενος τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοὺς ψυέσθαι τοῖς πολίταις. ἐσσαίους δὲ ὅτι μὲν θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, ὠφελιμάχητον ἡγούμενοι & δικαίου τὸν μισθόν. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματα τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἱργόμενοι & κοινοῦ τεμενίσματος, ἐφ' αὐτῶν τοὺς θυσίας ἐπιτελοῦσι.

Judæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi jam inde a multis retro ſeculis in tres ſectas erant diviſi, Eſſenorum, Sadducæorum: & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licet nonnihil in ſecundo Judaici belli volumine a nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictavit, id ſeqvuntur pertinaciter. majores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqvi. Fato quæcunqve geruntur, tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum uti dicentes, ut cum omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum judicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem paraverunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum divinum attinet, juxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent a civitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extingvit ſimul & animas: nec qvicquam præter legem ſervandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. hujus ſectæ pauci ſunt, ſed fere dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix qvicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inviti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiunt, ni facerent non ferendi a plebejorum multitudine. Eſſenorum vero placitum univerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud qvicquam æqve ac juſtitiam omni contentione expetendũ exiſtimat: ad templũ autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, qvod ſanctioribus utãtur ceremoniis, qvapropter excluſi a comuni fano ſe orſum ſacrificãt.

Itaqve Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reversus est
XVII. Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eo Vari permissu Judæorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus vivere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Judæorum urbem incolentium plus quam octo millia. cumqve Cæsar convocasset in ædem Apollinis magno sumptu a se extructam concilium amicorum & primariorum civium, venerunt eo legati, prosequente Judæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari gravabantur, quod puderet eos coram Cæsare adversari homini tam propinqua conjuncto necessitudine. Aderat & Philippus, e Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Judæi potestatem vivendi suis legibus, fore, ut diviso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Judæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse ulterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subjectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam novas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiã eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas urbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta vivendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse aviditatem amicorum ejus & aulicorum, atqve etiam servorum, qui hujusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto injuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quam pauciffimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quam si sævissimæ bestiæ in eos comissum fuisset imperium. Itaq; cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quod ita putarent, fieri non posse, quin quicunqve tandem Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: & in ejus gratiam patrem honoratum

A ἔαρ ⸗ μὲν δὴ τὰ ὅπλα καθησυχάσθη ⸗, ἐς Φρεαρὰν ἱεροσολύμων τὸ ἓν πρότερον καθελιπὼν τάγμα, ἐπ' ἀντιοχείας ἠπείγετο. ἐρχελάῳ δ' ὅτι ῥώμης ἕτερων πεσλμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ καὶ τριαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τ ῥώμλεν πρεσβεία ἰουδαίων ἄαρ τ ἀποστολον αὐτῶν τὰ ἔθνη ὅτι κεχωρηκότ ⸗ ὑπὲρ αἰτήσεως αὐτονομίας. ἐ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμη δ' ἐθνες πεντήκοντα, σωίστατο δ' αὐτοῖς τ ἐπ ῥώμης ἰουδαίων ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. καίσαρος τε σωέδριον φίλων τε τ αὐτοῦ, καὶ ῥωμαίων τ πρώτων σωαγαγόντ ⸗ ἐν ἱερῷ ἀπόλλων ⸗, μεγάλοις πλήθεσι ὑπ' αὐτῷ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μ' δ' πλήθυς τῶν αὐτόθι ἰουδαίων ἀφικνεῖτ', ἀρχέλα ⸗ δ' μ' τῶν φίλων, ὅποσοι δ' συγγενεῖς ἦσαν δ' βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν σωτεταχθαι λέγ' μῖσ ⸗, τ πρὸς αὐτὸν ὑστερον, τῆς δ' πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δεινὸν ἡγοῦντ', ἐν αἰχμὴν τῇ αὐτῶν οἷς μόνοι ἡδονὰς ὧν δ' καίσαρι κατ' ἄνδρος οἰκείᾳ τοιάδε πράσσειν σεθυμεῖς. παρελθ δ' ἤδη ἐ φίλιππ ⸗ ὑπὸ συγγενείας, ἐξοτρυόντ ⸗ αὐτ' ἄαρ, τὸ μὲν κεφάλαιον, ὅτι σωηγορία ἀδελφ, πάνυ γὰρ εὔνοϊκ ἄαρ ⸗ αὐτῷ. ἡνιόμην δ' τ βασιλείας μεταπλάσεως, ἐ πάλαι ἐπωθ ⸗ εν ἄαρ ⸗, νέμησιν αὐτ' ἡδονὰς διὰ τὸ πολλὰς εἶναι τὰς αὐτονομίας ἡλιχομένας, ἀχ ὑστερίων δ' κἂν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθ. λόγῳ οὖν τῶν ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντ ⸗, οἱ ἐπὶ καταλύσ τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ τῶν ἡρῴδου παρανομιῶν τρέπον δ'. βασιλέα μὲν οὐδαμῶς ἀποφαίνοντες, τ δ' ἐν τ τυραννίσιν ἑκάστης τὸ ἀνήκεστον ἐναδεξαμένου εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τ ἰουδαίων σωφθέντα, χρῆσθ, τὰ πολλὰ κ' φύσ τῇ αὐτοῦ πρὸς πανουργεῖν σὺν ἁπλλαγμένου. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθροις ἀπολωλεκότων, οὐχ ἱκανὸν τὸ πρότερον πολλῷ δυσχερεστέρους δ' πάθους ἐκείνων τὰς ζῶντας εἶναι, ἃ μόνον ὧν ὄψ ἐ διανοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς ἀναδῦναι; ἀλλὰ κ' ὧν τ ἐσίας. πόλεις μὲν γε τοὺς μὲν πρὸς ἰδίας, κ' ἐπὶ ἀλλοφύλων οἰκεμένας κοσμοῦντα, μὴ παύσασθαι καταλύσ τε κ' ἀφανισμῷ τ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατωκημένων. πενίας δ' ἀπορεῖ τὸ ἔθν ⸗ ἀναπεπλῆκέναι, σὺν ὀλίγοις εὐδαίμον παρειληφότα, τ τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίοις τὰς ἐσίας ἀποφερόμενον, κ' οἷς συγχωρήσειε τ ἄδειαν δ' ζῆν, ὑλώσειν χρημάτων καταδικάζοντα. ἐ χωρὶς μὲν πράσεως φόρους ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὰ ἐπ' ἔτ ⸗, χωρὶς δ' εὐπορίας εἶναι θεραπευτὰς αὐτῶν τε καὶ οἰκείους καὶ φίλους, καὶ τῶν ἄλλων, οἱ ἐπ' ὠνῇ τ φόρων ἀξιοῦεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι κτῆσιν δ' ἀνυβρίστ, μηδ' ὅπως μηδ' ἀργυρίων διδομένων. παρθένων μέντοι φθοράς, κ' γυναικῶν αἰσχύνας, ὑπόσους ἐπὶ παροινίᾳ κ' ἀπαιθρωπίᾳ θρωμένας, σιγᾶν, διὰ τ ἡδονὴν ἰσην εἶναι τοῖς πεπονθόσι, δ' μὴ γεγονέναι, τ ὀκ δ' ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοιῇδε ἡρῴδου ἐπισπάσεσθαι τλεῦ ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόταν ὀκ ἀνθρώπων ἐπίστασθαι δυνάμενος αὐτῷ θραυομένης. πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων θραλαβόντων τὸ ἔθν ⸗, ἀδεμίαν ἰσορῇ πώποτε τοιάνδε δυσχέρειαν ἐπελθοῦσιν αὐτῷ, θραδειγμα κακώσεως, ὡς αὐτὰ ἡρῴδης ἐπεπόνθει τε ἔθν ⸗. κ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂν γενέσθαι τὸ ἀσμένους δεχέλαον βασιλέα σεσωκέναι, οἰσμένους πάντα ὀντιναοῦν τὸν ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον ἡρῴδου μετριώτερον φανεσθαι, κ τόν τε πατέρα σωνολο-

Φρεαρὰν

ἄνδρες σαμαρεῖται κρύφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διέφερον ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς πάσαις. καὶ διαπάντος δὲ ἱερὸν ἦρξαντο, μὴ ὕστερον ὅλῃ τοιαύτης νομίζοντες, τάπι ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κωπῶνι μὲν οὐ πολὺ εἰς ῥώμλιον ἐπανεχώρει, διάδοχος δ' αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ὡς ἐγένετο, μάρκος ἀμβίβιος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη ἡ βασιλέως ἡρῴδου ἀδελφὴ μετοικίσασα ἰουλίαν ἰαμνιάν τε καλουμένην, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τῷ τι ἐν τῷ πεδίῳ φοινικήλιδα, καὶ ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δ' καὶ ἔτι ἄννιος ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ πολλὰ πρᾶσσε, δεύτερος μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἐπὶ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἓξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες, τέτταρα δ' αὐτῷ χρόνῳ παραρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν ἀντωνίῳ, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δ' τῇ καίσαρι τῷ ἡγεμονίαν, τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτῷ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος ἦν ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ἀπ' αὐτοῦ παρελθὼν ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος αννίῳ ῥούφῳ ἀλλέλιος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱεράδαν ἄνανον ἰσμαήλον ἀρχιερέα, ἀποφαίνει τὸν δ' φαβί. καὶ ἔτη δ' μετ' ὀλίγον μετεπήσας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου δὲ ἱερέως υἱὸν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτῷ δ' διαγλομένῳ, καὶ τόνδε παύσας, σίμωνι τῷ καμίθου τῷ ἱερωσύνην ἀποδίδωσιν. ὀλέον καὶ τρία δ' ἐνιαυτῷ τῷ πρώτῳ ἔχοντι διεγένετο χρόνον, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος τούτῳ αὐτῷ. καὶ γρᾶτος μὲν πάσης πρᾶξις εἰς ῥώμλιον ἐπανεχώρει, ἑνδέκατον ἔτη διατρίψας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δ' πιλάτος, διάδοχος αὐτῷ ἦκεν. ἡρῴδης δ' ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα δὴ τοῦ τιβερίου φιλίας ἀπολαθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ τιβεριάδα, τῆς κρατίστης ὅπτικτίσας τῆς γαλιλαίας ὅτι λίμνη τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δ' ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δ' ὤκησαν, οὐκ ὀλίγον δ' καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν γῆς, ἀναγκασθέντες, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δ' καὶ τ' ἐν τέλει. ἐδέξατο δ' αὐτοὺς σωρίκης τὲ τὸν πανταχόθεν ὅπισαναγομένους ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι δ' ὃς μήπω σαφῶς ἐλεύθερος, πολλά τε αὐτοὺς, καὶ ὅτι πολλοὺς ἠλευθέρωσεν, τὲ ὠνήσατησεν, ἀναγκασμάτα δὲ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν ὑπισχνούμενος ἀνδρας καὶ τεσσαράκοντα τῆς αὐτῆς τὲ γῆς ἀποδόσθαι, εἰδὼς εὐδαίμονα τὸν οἰκισμὸν ὄντα. τὲ ἀπὸ δ' ἰουδαίοις πατρίου, διὰ τὸ ὅτι μνήμασιν ἀ πολλὰ τῆδε ἐν ἀνηρημένοις τὴν ἱδρυσιν πιβεριάδι γενέσθαι. μιαρὸς δ' ὅτι ἐπὶ ἡμέρας εἶναι τοὺς οἰκήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δ' καὶ φραάτης ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κῆ ἔτη τ' χρόνον, ὑπεκβαλὴς αὐτῷ γενομένης ὑπὸ φραάτακις δ' υἱοῦ, κῆ τοιαύτην αἰτίαν. φραάτης παίδων αὐτῷ γνησίων γενομένων, ἰταλικὴν παρθένον, ὄνομα αὐτῇ θερμοῦσαν, ταύτην ὑπὸ ἰουλίᾳ καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεστελμένην, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς δ' τῷ πολλῷ τὲ δ' μορφίας, ὡς εἶδον τοὺς χρόνους, τὲ παῖδος αὐτῇ δὲ φραατάκις γενομένου, γαμετὴν ἔτ' ἄνδρωπον ἀποφαίνει δ' καὶ τιμίαν. ἦγε δὲ πᾶσιν εἰς ἅπαν πεφυκὴ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι,

A Samaritani quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est, ut posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo post Coponius Romam revertitur, successore accepto M. Ambivio: cujus tempore Salome Herodis regis soror vita decedens Juliæ Jamniam, cum sua toparchia reliqvit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemq; plurimis palmetis consitam, qvorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, qvo præside Cæsar fato functus est, qvi secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitqve reipublicæ annos qvinqvaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in qvo numero qvatuordecim sunt anni, qvibus Antonius ei fuit imperii socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septē: Et Tiberius Nero privignus successit, Juliæ filius, Romanorum Imperator tertius; a qvo qvintus Judæorum præses missus est in Annii Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium jussit esse pontificem: qvo paulo post dejecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic qvoqve amno in hac dignitate exacto, jussus est eam cedere Josepho, qvi cognominabatur Caiaphas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Judæa exactis annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberii, de ipsius nomine urbem a se conditam vocavit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, unde non longe apud Emmauntem vicum sunt aqvæ calidæ. hæc partim a convenis, partim a Galilæis habitata est, qvorum nonnulli eo migrare coacti sunt, qvidam etiam e nobilitate sedes illic sibi optaverunt. qvoqve major esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi qviqve undecunqve confluentes, & in his aliqvot qvos non satis constabat esse liberos, hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alii domos, alii agros largitus, qvo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cum juxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur, qui in talibq locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorū rex per insidias sublatus est a Phraatace filio, hujusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillā Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona a Cæsare missam, primū in concubinarum numero habuit, procedente deinde tempore obstupefactq; præcellenti mulieris forma, suscepto jam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi conjunxit. Qvæ cum qvicqvid vellet regi persvaderet,

IV.

cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam, niſi ablegarentur legitimi Phraatis filii. Perſvaſit igitur marito, ut Romam eos obſides mitteret: qvod illis ſine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qvi tædioſum ratus expectare dum a patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conſpiravit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſvetudinem. Ergo parricidio ſimul & inceſto exoſus popularibus, prius quam confirmaret ſuas opes per tumultum pulſus interiit. Tum vero nobiliſſimi Parthorum animadvertentes nō poſſe ſine rege conſiſtere ipſorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacidarum ſangvine, putantesq; ſatis eſſe ſemel violatam regiam majeſtatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciverunt. Is erat quidem regii generis, ſed inviſus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis eſſet, & ad iram proniſſimus. hunc conjurati aliquot interfecerunt, ut quidam tradunt, inclusum vivio. ſolent enim perpetuo geſtare gladios. Ut vero a pluribus fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt regē unum ex obſidibus, prælatusq; eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax ejus fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum ſimul & domeſticum. Sed brevi pœnitentia ſubiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. dedignabantur enim facere imperata mancipii, ſic vocantes obſidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli jure ſibi regem impoſitum, ſed quod turpius ſit, per pacis contumeliam. moxqve vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidam genere. ille paruit libenter, & præſto fuit cum exercitu. cui cum occurriſſet Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulſus eſt. Sed paulo poſt inſtauratus copiis Vononem auſum confligere vicit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem refugit in Armeniam, & a principio quidem affectavit ejus regionis dominium, miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Ut vero repulſam paſſus eſt a Tiberio, pertæſo ignaviam hominis & moto Parthi comminationibus bellum jam intentantis: deſtitutus omni ſpe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præſidi ſe dedidit. is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſervavit in Syria. Armenis autem Orodem unum e ſuis filiis Artabanus regem impoſuit. Per idem tempus cum Antiochus qvoqve Comagenæ rex fato conceſſiſſet,

A καὶ ἀπεύδεται τῷ αὐτοῦ παιδὶ ἡμέας τὸ πάρθων ἡγεμονίαν, ἐὰν μὴ ἄλλως ἡμῖν δοκῇ μὴ ἀποσκευῆς αὐτῷ μηχανηθείσης τῶν γνησίων δ' Φραάτου παίδων. πείθει δὴ αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. ἔδοξε μὲν, ἐπεὶ γὰρ ἀντεπιέναι εὔπορον Φραάτῃ τοῖς Θερμώδοντος διατάγμασιν, ἀπὸ τῆς ῥώμης ἐξεπέμπετο. Φραατάκης μὲν ἀπὸ τοῦ πάππου τρεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο, ἅμα γένειον δ' πατρὸς διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπιβουλὴν τοῦ πατρὶ συμπράξαι τὴ μητρὸς, ἣ δὴ καὶ συνίεναι λόγος. καὶ διαμφότερα μισηθεὶς, ἐδέησεν ἡσσον, ὡς τὸ πατροκτονίας τὸ μῖσος, τὸ μητρὸς ἔρωτα πλημμύρων τὸ ἀπεικότος, σεισθεὶς πρότερον ἢ φλόγα μέγας, ἐξέπιπτε τῶν πραγμάτων. καὶ ἔτι θνήσκει. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γνησιώτατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ δ' ἡμέρας τὸ δραστικοῦ, ἐπὶ γὰρ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχεσθαι πολλάκις, καὶ μέχρι νῦν πρὸς βούλεσθαι τοῦ βασιλέως ἐκτὸς γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ ἡμέσεων, ὁρώδου ἐκάλουν πρεσβεύσοντες. ἐπὶ δὲ καὶ ἄλλως μὲν ἀπὸ φθόνος ὥσπερ τοῦ πλήθει, καὶ ἀπάτιος καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἐπὶ σκαιὸς, καὶ σὺν ὀργῇ θετος εἰς ὀργήν. ἔνα δὲ ἐκ δ' ἡμέρας. ὅτου μὲν δὴ συζῶντες, ἀποκτείνασιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀποσπάσει δ' τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἐθος ἅπασιν. ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς ἡμέραν πρεσβεύσοντες. πρεσβεύσοντες δὲ εἰς ῥώμην, ἠντιοῦτο βασιλέα τὸ ὁμηρευόντων. καὶ πέμπτην βονώνης πρόκριθεὶς τὸ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τῷ τύχῃ, ἐπὶ αὐτῷ δύο μέγιστα τὸ ἀπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν πρόσφορον, ἰδία δ' ἀλλοτρία. ταχέως δὲ ἀνατροπὴ τὰς βαρβάρους ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλερὰς φύσει ὄντας. πρὸς τε τῷ ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ προστιθέμενον ἡξίουν, τῷ ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ἐπικλήσεως τὴν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδέσθαι τὸν βασιλεύσοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τοῦ παντὶ χείρων, εἰρήνης ὕφεσι. πρόφασμα δὲ σκαλὸν ἐρτάβανον μηδένας βασιλεύοντα, ἢ ὡς ἀφυκιδῶν. πείθεται δ' ἐρτάβανος, καὶ μετ' ἀραλιᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει δ' αὐτῷ βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ δ' πλήθους τὸ πάρθων πρόσταξάμενος, ἠτιμωμένοις φεύγει πρὸς τὰς ὄρυς τῆς μηδικῆς ἐρτάβανος. καὶ μετ' ὀλὺ συναγαγὼν πολλῷ ἀραλιᾶν, συμβάλλει τε βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφικόμενος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. ἐρτάβανος δὲ πολλῷ τῇ προτέρᾳ φόνου ἐργασάμενος ὑπὲρ ἐκ πλήξεως τὸ βαρβάρων, πρὸς κτησιφῶντα μὲν δ' πλήθος ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης δὲ εἰς ἀρμηνίαν ἀφικόμενος, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο δ' χώρας, καὶ πρὸς ῥωμαίους ἐπρεσβεύετο. ὡς δ' αὖτις πόλεμος μὲν ἀπέπτη, πρός τε τὴν ἀνανδρίαν, καὶ δ' πάρθων τὰς ἀπλάς, ἀναπρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀνατείνοντος, μηχανὴ δ' ἐπὶ ἑτέρα βασιλείας ἐδεμία, καὶ γὰρ οἱ πρὸς νιφάτην δυνατὸ τὸ ἀρμηνίων ἀρταβάνῳ πρόσθεν, ὥστε δίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ τῆς συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν καὶ αὐτὸς τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τῷ δ' ἀρμηνίων ὁρώδῃ δίδωσιν ἐρτάβανος, ἑνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων. ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος,

διέπη-

διέστησε ἡ τοῦ πλήθους πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ περὶ οὗ- A contentio nata est inter plebejos & nobiles, his
σιν αὐτῶν ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεγάλην τὸ regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub rege, ut ante vi-
αἴτημα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος vere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res
ἡ βασιλέα καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Orientis componendas missus est, fortuna occa-
γερμανικὸν πέμψαι διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀναστολὴν, sionem qværente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera,
πραγματολόμφης αὐτὸν ἡ τύχης δικηρέτου ἢ θανάτου. veneno sublatus est, sicut dicetur alias.
καὶ γὰρ ἡμόμφου καὶ ἀναστολὴν, καὶ πάντα διορθώσας,
ἀνηρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ τῶν πόσων, καθὼς ἐν ἄλλοις
δεδήλωται.

B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς πόντιον πιλάτον.

CAP. IV.

Judæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τῆς ἰουδαίας ἡγεμὼν, γραπὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγὼν, ἐν μεθυδρύσει χειμαδιοῦσαν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντι καταλύσαι τὰ νόμιμα τῶν ἰουδαϊκῶν, ἐνόφησεν, πρότερος ἡμῶν οὐ τοῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πάσην ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τὸν νόμον. καὶ διὸ τῶν πρότερον ἡγεμόνες τὸ μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημείων ἐπεισιόντα ἔκδηλον τῇ πόλει. πρῶτος ὁ πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ ἡφανίσθαι τὴν εἴσοδον ἰσχύσας τοὺς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ δ', ἐπεὶ ἔγνωσαν κατὰ τὸ ἔθος παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαν τὸ μέρος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπὶ μεταθέσει τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρῶντος διὰ τὸ ὕβριν ἡμῖσαι φέρειν, ἐπεὶ περ ὀκτὼ ἐξανεχώρουν λιπαρῶν, καὶ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ἐπικαθίσας τὸ πραιτώριον, αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα, ἦκε, τὸ δ', ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκευασμένον, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸ ἐφεδρεύοντα στρατὸν. πάλιν δὲ τῶν ἰουδαίων ἱκετείαν χρωμένων, διὸ σωθήματος πέμψας τοὺς στρατιώτας, ἠπείλει θανάτου ἐπιθήσειν ζημίαν ἐκ τάχους, εἰ μὴ πανσαμένους θορύβων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πλείους ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τοὺς σφαγὰς, ἡδονῇ δέχεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ πλημμεῖν τὴν σοφίαν ὑβρισθῆναι τῶν νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ἰσχυρὸν αὐτῶν ἐπὶ φυλακῇ τῶν νόμων, ὑβρισθὲν ἔρημα, τοὺς εἰκόνας ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δ' ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἔπραξε δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἐξ ῥεύματος, ὅσον δισχιλίων σταδίων. οἱ δ', οὐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ ἐρωμένοις, πολλαί τε μυρίαδες ἀνθρώπων συνελθόντες, καταβόων αὐτοῦ παρόντος ἐπὶ πλείστοις ἐξυμεμνημένου. τινὲς δὲ λοιδορίᾳ χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πᾶσιν ὁμιλεῖν. ὁ δ', κελεύσας τοῖς ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτας ἀπιχώμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλαις ὑπὸ τὰς κολάσεις, διαπέμψας εἰς ὃ τι χρὴ εἶναι αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δ' ἀρμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσυνέκειτο σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μείζονος ἢ περ ἐπέπαξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τύς τε θορυβοῦντας ἐν ὥρᾳ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ δ' ἐπὶ φέρον τὸ μαλακὸν ὑδὲν, ὡς τε ἀνοπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ πολλοῦ ὁπλιζομένων, πολλοὶ μὲν αὐτοῦ παυτὶ ἐπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ τραυματίαι ἀνεχώρησαν. καὶ ἕτως παύεται ἡ στάσις. γίνεται δ' καὶ ἔτον τῶν χρόνων ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος πιλάτου, οὐκ

Cæterum Pilatus Judææ præses a Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus hujusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuere præsides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod ubi cognitum est civibus, magno agmine petierunt Cæsaream, ubi per multos dies supplices oraverunt præsidem, ut transferret illas imagines alio. Pilato vero pernegante se facturum quod conjunctum esset cum injuria Cæsaris, cum Judæi precari non desinerent, sexto post die jussis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quod aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, ut eos circumveniant, mortem minitans, nisi quã primum quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes jugulos, manifeste præ se ferebant vita sibi cariorem esse observationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legũ studium, continuo reportavit eas imagines Cæsaream a Hierosolymis. deinde aqvæ ductum struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma a ducentesimo stadio. id aegerrime tulit populus & congregati per cœtus numerosos usqve ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere a proposito, nonnulli vero ita ut fit apud inconditam multitudinem, etiam convitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clam armatos fustibus jussit reliqvam multitudinem corona cingere: & quamprimum vulgus cœpit jacere convitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quam mandatum erat usi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucii: atq; hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimosq; tam de Judæis quam de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quem accusatum a nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die vivus, ita ut divinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & usqve in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. VII. Circa eadem tempora etiam aliud Judæos turbavit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur prius de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Judæorum proſeqvar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quam natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, ut quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali conjuge digniſſimo. hujus amore captus eſt Decius Mundus juvenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia major erat fœmina, quam quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita ut offerret ei pro unica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decrevit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc ejus propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indigne ferens obſtinationem juvenis, blanda oratione conventum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe ut potiatur Paulinæ complexibus. Cumqve ille preces ejus libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato juvene, & accepta quantam petierat pecunia, novam doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porro eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, accepta fide ſilentii, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens viginti quinque millibus, & alteris totidem poſt navatam operam, indicat eis amorem juvenis, rogans ut omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benigne ſunt polliciti, quorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus impetatoqve abſqve arbitris colloqvio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & jubente ut ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, moxqve jactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quod dignata ſit amore Anubidis: marito quoqve indicat, conditam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideo facilius conceſſum eſt, quod cognita & probata eſſet viro pudicitia conjugis. itaqve in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamq; eam noctem obſecuta eſt juveni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeunte priusquam ſacerdotes doli conſcii ſurgerent, Paulina mane ad maritū reverſa congreſſum cū Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ ἔχων ἡμέρᾳ πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἵς τε νῦν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβει τοὺς ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πρᾶξις αἰσχρῶν οὐκ ἀπήλλαγμένα συντυχάνουσι. καὶ μετὰ τοῦτο τῶν ἰσιακῶν τολμημάτων μνημεῖον ποιησάμενος, ἅτε μεταδιδοὺς τοῦ λόγου τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα γάρ τις ἐπὶ ῥώμης, μετρίων τε ἀξιώματι τὸν καθ' ἑαυτὴν ἐπιπεδοῦσα κόσμον ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προῆκτο τῷ ἐνόματι, δυνάμεί τε αὐτῇ χρημάτων καὶ γενομένη τοῦ ὄψιν ἀπρεπῆς, καὶ τῆς ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ἐπιτηδεύσεις δὲ βίᾳ. ἐρεάμενος δὲ σατορνίνου τῶν εἰς τὰ πάντα ἀνδρῶν τε καὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. πώπαιος ἐρᾷ δέκιος μοῦνδος τοῦ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἢ ὥστε ἀλῶναι δώροις, ἀλλὰ καὶ πεμφθέντος εἰς αὐτὴν δεῖν, ἐξήπλου μᾶλλον. ὥστε καὶ ἔκπυστος μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ἐπὶ νυκτὶ μιᾷ. καὶ μηδὲ ὡς ἐπικλωμένης, οὐ φέρων τὴν ἀτυχίαν ὁ ἐρωτος, ἐδόκει σιτίων ἄπαυστον ἐπιμὰν αὐτὸν καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ἐπὶ παυλίνῃ κακοῦ κατειληφότος. ὁ μὲν ἐπεψήφιζε τὸ τοιοῦτο τελευτῇ, καὶ πράσσειν οὐκ ἀπήλλαττο. ἰοῦδι δὲ παῖζων ἀπελθόντα τὸν μοῦνδον παπίων ἴσιδος ναοῦ, ἢ δεινῶς φέρουσα ἐνεστὸς τὸ ψήφισμα ἐθανᾶν, οὐ γὰρ ἀφανὴς ἰοῦδι ἀπολεῖσθαι, ἀνεγείρετε αὐτὸν ἀφικόμενον λόγου, πιθανότατε ἰοῦδι ἐλπίδων τινῶν ὑποσχέσει ὡς ἀλωπεκήσαντα ὑμιλιῶν πρὸς τὴν παυλίναν αὐτοῦ. καὶ δεκόμενος τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ἐπὶ ἀλῶναι τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀναγείρεσθαι τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἴτημεν λαβοῦσα, δεῦρο ἰοῦδι, οὐ πρὸς αὐτὰς ἐδὲς ἐστέλλετο πρὸς δεδεκαπενταμόνους, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δὲ αὐτοῦ θρεπτεία τῆς ἴσιδος σφόδρα ὑπαγομένου, τεχνᾶται τοιόνδε. τοὺς ἱερέων τινὰς ἀφικομένη λάθρᾳ λόγων ἐπὶ πίστωσι μεγάλως, τὸ μὲν μεῖζον δώσειν χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν καὶ ἡμίσου, λαβόντος δὲ ἐκβασιν δὲ πράγματος ἑτέρως τοιῶδε, ἀλισιφῆ δὲ νεανίσκου τὸν ἔρωτα, αὐτοῖς κελεύουσα παντοίως ἐπὶ τοῦ ληψομένῳ τοῦ ἀνθρώπων αὐτοῦ δόσιν. οἱ δὲ ἐπὶ πλεῖστῳ δὲ χρυσίου ὠθισθέντες ὑπισχνοῦνται. καὶ αὐτῶν ὁ ἱερεύτατος ὡς τὴν παυλίναν ὡσαύτως, γνωμένων εἰσόδων, καταμόνας τε λάθρᾳ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθὲν, πεμπῆς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ δὲ ἀνουβίδος ἔρωτι αὐτῆς ἡδονημένου δὲ θεοῦ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' εὐκτὸς ὁ λόγος οὕτω, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ τύχῃ ἀξιώσει δὲ ἀνουβίδος. καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ εὐνὴν δὲ ἀνουβίδος εἰσηγγέλθαι. συνεχέως δ' ἐκείνης τοῦ σωφρονισμοῦ τὸ γυναικὸς ἐξεπίτηδες. χωρῆσαντες εἰς τὸ τέμενος, καὶ θρηνήσαντες, ὡς ὕπνου καιρὸς οὕτω, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ δὲ ἱερέως ἔνδον ὁ τοῦ νεῴ, καὶ τὰ λυχνὰ σκεδάσαντες οὕτω, καὶ ὁ μοῦνδος, πρόσκεκρυπτο γὰρ τῆδε, οὐκ ἡμάρτανεν ἐμπλιῶν τῶν πρὸς αὐτοῦ. παννύχιόν τε αὐτῷ δηκτηνήσαντα ὑπαληφθῆναι δὴν ἕνεκα. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἱ τοῦ ἐπιβουλοῦ ἤδεσαν. παυλίνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τοῦ ἐπιφάνειαν σκηλήγεται δὲ ἀνουβίδος.

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐ- A & idem apud amicas quoqve magnificis verbis
τῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁ- exaggerat. Illis nec credere libebat rei natu-
ρῶντες, πάνυ δ' ἐθαύμαζον καθιέντες, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ram considerantibus, non mirari tamen non po-
ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὅτι τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα terant ob insignem mulieris pudicitiam. Die
ἀπέδοσαν αὐτῆς. τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ἐπαναλι- deinde post rem patratam tertia Mundus ada-
άσας αὐτὸν ὁ Μοῦνδος, παυλίνα φησὶν, ἀλλὰ μοι καὶ matæ forte fortuna obvius, ô factum bene Pauli-
ἑκόσι μυρίάδας δισσώσω δυναμένη οἴκῳ προσθεῖσα τοῦ na, inquit, quod & ducenta illa millia mihi ser-
ἑαυτῆς, ἀμελησάσῃ τε ἐφ' οἷς προσκαλέμην σὸν ἐ- vasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, &
νέλιπες. ἃ μὲν τοι εἰς μοιῶδον ὕβρει διέχρη μηδέν μοι B morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Ni-
μελήσαι τὸ ὀνομάτων, ἀλλὰ τὸ σὸν ἔργματος ἡδο- hil enim mea refert quod Mundum contempsi-
νῆς, ἀνάθεσιν ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ ταύ- sti, quandoquidem prætextu Anubidis optata
της εἰπών. ἡ δ' εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τὸ μήμ- voluptate expletus sum. atqve his dictis abiit.
ματος, περιῤῥήγνυταί τε τὸν στολὴν, καὶ πανδρὶ δηλώσασα At mulier tum primum deprehenso flagitio, ve-
τὸ παντὸς ἀπόβλημα τοῦ μέλους, ἐδέετο μὴ πε- stem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata ob-
ριῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπε- secrat ne tam insigne ludibrium impunitum si-
σήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ πρέσβυς μαθήσεως ἀκριβὴς αὐ- nat. maritus porro Imperatori totum significat.
τὸν ὑμοιμήνης ἐξεπάσσε τὰ ἱερέων, σκεύης τε ἀνεκύρωσεν, Tiberius postquam accuratissima inquisitione
καὶ τὴν ἰδίαν ἐλέθρῳ ὑμοιμήνι αἰτίαν, ἐς τὰ πύλα ἐφ' ὕβρει C didicit omnia, sacrificos illos impostores in cru-
σωιθεῖσαν τὸ γυναικός. τὸν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλ- cem egit, unaqve Iden inventricem hujus sce-
μα τὸ Ἴσιδος εἰς τὸν Τύβερ ποταμὸν σκέλθοσεν ἐμβαλεῖν. leris, cujus præcipua opera fuit in corrumpenda
μοιῶδον δὲ φυγῆς ἐτίμησεν, κώλυμα δὲ μὴ μείζονος κο- pudicitia mulieris: dirutoqve templo statuam
λάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτοῦ ἡμαρτηκὸς τὰ ἡμαρτημένα, Isidis jussit mergi in Tyberim, Mundum autem
ἠγησάμενος. ἃ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τοῖς ἱερεύ- mitiore pœna exilii castigasse contentus est, cri-
σιν ὕβρεσμένα, τοιαῦτα λαῖ. ἐπανέρχομαι δ' ὅθι τὰ ἀφήγη- men ejus in Cupidinis impotentiam referens. Et
σιν τῶν ἐν ῥώμῃ ἰουδαίοις καὶ ἐπὶ τὸν χρόνον συντυχόντων, Isiacorum quidem facinus hujusmodi extitit.
ὡς μοι καὶ προεπήμανεν ὁ λόγος. D Nunc quod promisi reddetur, de Judæorum per
id tempus Romæ degentium adversitatibus.

Κεφάλαιον ε'.
Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου.

CAP. V.
Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ΗΝ ἀνὴρ ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τὸ αὐτοῦ, κατηγορίᾳ ERat quidam Judæus, qui ne legibus pœnas
παιδαγωγίας νόμων, καὶ δεῖ τιμωρίας τὸ ἐπ' daret, metu solum verterat, virmodis omni-
αὐτοῖς, πονηρὸς δ' εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώ- bus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se
μῃ διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νό- E pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societa-
μων τῶν μωυσέως, προσαγομένου μὲν τὰς ἄνδρας tem tribus aliis per omnia sui similibus. his cum
εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τέτταις δὲ προφοιτήσασιν se in disciplinam dedisset Fulvia mulier nobilis
φουλβίαν τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομόμοις amplexa legem Judaicam, persvaserunt ei, ut
προσπεληλυθυῖαν τοῖς ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ purpuram & aurum in Hierosolymitanum tem-
χρυσίον εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψασαν. καὶ plum mitteret: quæ accepta in proprios usus ver-
λαβόντες, ὅθι χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ terunt, qvo jam ante destinaverant. Id postqvam
ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπρόσετο. καὶ Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fulviæ
ὁ πρέσβυς, ὑποπτεύσας δὲ περὶ αὐτὸν φίλος ὢν σατορ- F marito de injuria conjugi facta qvesto cognovit,
νίνος τὴν φουλβίας ἀνὴρ ἀπίσκεψε τὸ γυναικὸς, κελεύει jussit universos Judæos ex urbe pelli. Ex qvibus
πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δ' ὕπατοι τε- Consules delectu habito, qvatuor millia militum
τρακισχίλιους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔ- miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui pa-
πεμψαν εἰς σαρδῶτιν νῆσον. πλείους δ' σκόλασαν μὴ tria religione detrectabant militiam, affecerunt
θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. pœnis gravissimis. Ita propter qvatuor scelera-
καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν προσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πό- tos omnes Judæi coacti sunt urbe cedere. Interea
λεως. σκι ἀπήλλακτο δ' ὀρύβας καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, ne Samaritani qvidem tumultu caruere. Conci-
συστρέφει γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πρὸ- tavit enim eos impostor qvidã pro nihilo ducens
μμα, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πολυτύφου τεχνάζων τὰ πάν- G mendacium, & omnia comminiscens ad plebis gra-
τα, κελεύων ἀπὸ τοῦ χαριζεῖν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ tiam, jubens ut convenirent in montẽ Garizim a-
ἐγγύτατον τε αὐτοῖς ἐρῶν ὑπάρχειν ἔφασκε, ἰκνεῖσθαί τε pud eam gentẽ sanctissimum, asseverans se illic e-
φάσκοντα μόνοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορω- is ostensurum sacra vasa refossa, qvæ ibi Moyses
ρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθε- deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabã
σιν. οἱ δ' ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν vicum insedерunt, expectantes ibi confluentes
λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, προσδοκᾶ λέγεται, cæteros, ut magno agmine montem ascenderent.
πυρελαμβάνον τοὺς συλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει Sed Pilatus prior clivum montis occupat eqvi-
τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δ' πι- tibus suis & peditibus, qvi prælio congressi cum
λάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ γὰρ ὁπλιτῶν, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctavit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatumqve cædis accusant, negantes defectionem fuisse a Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Judææ misso, Pilatum jussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad objecta per Judæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua provincia, qvum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quo prius quam perveniret, vita excessit Tiberius.

A

B

CAP. VI.

Vitellii adventus Hierosolyma, & qvomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. VItellius autem in Judæam profectus pervenit Hierosolyma, in ipsa festivitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissime, remisit civibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asservari a sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc jus habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex ejus nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea majorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum utebatur, recepturus privatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominavit ab amico Antonio, & stolam, ita ut ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius ejus, & successor, cujus regno in provinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionē nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atqve custodum sacri ærarii, præfecto castelli accēdente ibi lucernam qvotidie. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter jejunii tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, jubens securum esse præfectum quonam illa reponatur, aut quando proferatur in usum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Josephi Caiaphæ pontificis subrogato Jonatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore a Tiberio literas accepit, mandante ut cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

C

D

E

F

G

πεσοσωθροισμένοις ὠθροπάζεως ἡμερήσης, τὰς μὲν ἔκτειναν, τὰς δ' εἰς φυγὴν τρέπουσι. ζωγρίαι τε πολλὰς ἦγον, ὧν τὰς κορυφαιοτάτας ἔτι καὶ ἐν τοῖς φυγάσιν δυνατωτάτας ἐκτείνε πιλάτος. καὶ σφόδρα ἦν δεινὸς ἐν Σαμαρείταις, ἡ δὲ κλῆσις ὠθρὰ ἴτιτιλλιον ὑπατικὸν ἴασιν ἄνδρα συμμαχίας τῆς ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ πιλάτῳ κατηγορεῖν ὅτι τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων. ὁ μὲν ὅτι ἀποστάσεως ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι διαφυγῇ τῆς πιλάτου ὕβρεως εἰς τὴν προφανῆ ὠθραμμένας. καὶ ἴτιτλιος μάρκελλον τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ἐπιμελητὴν τῆς ἰουδαίοις ἡμισόμμων, πιλάτον ἐκέλευσεν ὅτι ῥώμης ἀπέναι, πρὸς ἃ κατηγορεῖν ἰουδαῖοι διδάξαντα τὰ αὐτοκράτορα. ἦν πιλάτος δέκα ἔτεσιν διατρίψας ὅτι ἰουδαίας, εἰς ῥώμην ἐπέμπετο, τὸν ἴτιτλιος πρόμολος ἐντολαῖς ἐκ ὧν ἀντιπεῖν. πρὶν ἢ τὴν ῥώμην προσχεῖν αὐτὸν, φάνει τρέπος μεταξας.

Κεφάλαιον ς'.

ΟΥΙΤΕΛΛΙΟΥ ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τρέπος ἔγραψεν αὐτῷ, ἀρταβάνου μὲν πέμψαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν ἦ πολεμῶν.

ΟΥΙΤΕΛΛΙΟΣ δ', εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτι ἱεροσολύμων ἀνήκ, καὶ ἣν αὐτοῖς ἑορτή. πάσχα δ' καλεῖ. δεχθεὶς δ' μεγαλοπρεπῶς ἴτιτλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆσιν εἰς τὸ πᾶν τοῖς παυτῶν κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ὅτι μελέαν, καθότι καὶ πρότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δ', ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν ἔτως λεγόμενον, ἡ κατοίκησις αὐτῆς ἦν, διὰ παυτὸν αἰτίαν. τῶν ἱερέων τις ὑρκανὸς, πολλῶν δ' ὄντων οἱ τάδε ἐκάλουν τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπὶ πλησίον τοῦ ἱερῷ βάρει κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὸν διαιταν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι δ' ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, παύτην εἶχεν κατοικημένην, ὅπου εἰς τὴν πόλιν καταιὼν, ἀναλαμβάνει τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τε ἱερεῖς αὐτοῦ παῦτα πράσσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρῴδης δ' βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὄπιτηδείῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῇδε κειμένην κατεῖχεν, πρεσβευόν δ', ὅδεν νεωτερίζειν ἐπ' αὐτοῦ τὸν λαόν. δῆθεν δ' ἔπρασσεν ὅμοια τοῦ ἡρῴδου, καὶ ὁ ὄπι καταπαυσθεὶς αὐτοῦ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὤν, οὐ ῥωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐκράτουν τῆς στολῆς δ' ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν εἴκῳ εἰκοδομημένῃ ὑπὸ σφραγῖδι τῶν τε ἱερέων καὶ τῶν ταζοφυλάκων, δ' φρουράρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστου λύχνου ἅπτοντος. ἐπὰ δ' ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ἀπεδίδοτο αὐτῆς ὑπὸ δ' φρουράρχου, ἁγνισθείσης, χρησαμένους ὁ δ' ἱερεῖς μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν ἀπιτήδευτο αὐθις εἰς τὸ οἶκον, ἥπερ ἔκειτο καὶ πρότερον. δ' τρὶς ἐπράξε τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους κὰ τὴν νησείαν. οὐϊτέλλιος δ' ὅτι τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ πολίτευμα τὴν στολὴν, ἦ τε κεισοῦσα μὴ πολὺ πρόσθεν ὅτι σκήψας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ παῦτα πράξας εὐεργεσίαν δ' ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ἐπικαλούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθην καθίσησιν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' ἀντοχείας δ' αὖθις ἐπιέπετο τὴν ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ τρέπος ὡς οὐϊτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβῃ γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν, καὶ ἐν-

καὶ Ἀρμενίαν παρεστησόμενον, μὴ ὅπλοις πολέμου κακῶν A occupata Armenia, majora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maxime si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitavit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieverunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiserunt, & pervadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique ejus gentis ceciderunt una cum regis filio & multis popularium millibus, regioqve tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliqvot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inveniens re- C medium, quod ab optimatibus immineret periculum, habensque suspectos & eos qvi in fide manebant, qvasi benevolentiam fingerent prima qvaqve occasione transituri in partes adversas, fuga se ad satrapias superiores servavit incolumem. Ubi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam D Artabani, & assentiente illo, convenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo qvisq; satellitio. Post qvam autem de fœdere convenit, Herodes tetrarcha utrumqve excepit convivio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidentem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum qvinqve genere Judæum, Eleazarum nomine: qvi propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinqvens significandum per consularem præsidem. qvare supervenientibus Vitellii F literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi jam ante esse cognita ex Herodis nuntiis. Qvo ille graviter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Cajum pervenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberii principatus vigesimo, qvum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuo modestus, & amator qvietis ac otii. Degebat enim semper in sua ditione. Qvoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qva sedens solitus est jura reddere: & si qvis ex occursu opem ejus invocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

καὶ δέμνιόν παρεστησόμενον, μὴ ὅπλοις πολέμου κακῶν γῆ. πιστεύειν τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα εἰ καὶ θυγατέρα ἐκδοίη. ταῦτα εἰς γράφων πρέσβεις τοὺς ἐπὶ Οὐιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ μηδὲν ἐνδοιάσαντα. οἱ μὲν αὐτοὶ μὴ ἀντεῖχον. Ἀλανοὶ δὲ διόδου αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἤπι δέμνια, ἀφῄρηντο B αὖθις, καὶ πλειστίους πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς, οἵτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀναίρεταί τε ὑπ' αὐτοῦ τὰ πάντα, καὶ ὁ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐν τούτων τῶν μαχῶν ἔπεσεν μετὰ πολλῶν γραῦς μυριάδων. καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα Ἀρτάβανον ἐπὶ πολλοῖς πομπῇ χρημάτων ἐς τὴν συγγενεῖς καὶ φίλους ἐκπέμψαι ἡγεμονίᾳ, ἐμέλλησε μὲν κτεῖναι σὺν τῶν τὰ δῶρα εἰληφότων. ἀσθανόμενον δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν σωτηθῆναι C δὴ ἀνεῖδεν ὅτι πάντας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ἑπόμενον αὐτῷ καθαρῶς σωτηρίαν, καὶ τόδε ἤδη ἐφημερμῶν ὅτι δόλῳ τὴν εὔνοιαν προσποιεῖται, ἢ πείρας αὐτῷ γενομένης μεταπεσεῖται πρὸς τοὺς προαφεστηκότας, ὅτι τῶν ἄνω σατραπειῶν ἔσωζεν αὐτὸν καὶ πολλὰ μὲν ταῦτα σταλὰν ἀθροίσας δαῶν τε καὶ σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας κατέσχε τὴν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ τιβέριος, ἠξίου φιλίαν αὐτῷ γνῆναι D πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ καὶ κεῖνος προσκληθεὶς, ἀσμένως ἐδέχετο τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ὅτι τὸν Εὐφράτην παρῆσαν, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλλιος. καὶ ζεύξεως δὲ πάλαι γεφύρας ἀλλήλους ἀσπαζόμενοι μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τῆς περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γενομένων, ἡρῴδης ὁ τετράρχης ἑστίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ὑπίσχυρον ἁρμόσας τῷ πόρῳ πολυτελῆ. E καὶ Ἀρτάβανος μετὰ πολὺ πέμπει τιβερίῳ ὅμηρον δαρεῖον τὸν υἱὸν μὲν πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπάνω ἔχω τὸ μέγεθος, ἰουδαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, διὰ μὲν τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τούτοις Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' ἀντιοχείας ἦν, Ἀρτάβανος δὲ ὅτι τῆς βαβυλωνίας. ἡρῴδης δὲ βουλόμενος δι' αὐτὸς πρῶτος γνῶναι πᾶσιν καινοτέρων ὁμήρων τὴν λῆψεως, σκῆπτρον γράμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὅτι τάχιστα, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενον ὅτι F μὴ εὐσεβῶς τῷ ὑπάτῳ. πρὸς Οὐιτέλλιον δὲ ὅτι πεμφθεισῶν ὅτι τόλων, καὶ δι' καίσαρος ὅτι σημαινόμενον πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο, πρότερον πᾶσιν τοῖς αὐτῶν ἡρῴδης προπεθεικέτο, παροχθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πᾶσαν ἔσεσθαι τὴν μείζονος ἢ ἐπράξατο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργὴν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν γαΐῳ τὸν ἀρχὴν παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡρῴδου δὲ ἀδελφὸς, πλάστας τὸν βίον, εἴκοσιν μὲν ἑπτὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δὲ αὐτὸς ἐπὶ τριάκοντα τέτταρσι τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ βαταναίων ἔθνεσι πρὸς αὐτοῖς. μέτριον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν ὡδεύων τὸ τρόπον ἐπ' ἀγαθοῖς μόνοις διαγαν μὲν γὰρ τὸ πᾶν σὺν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐκινεῖτο. πρόοδοι δὲ ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τοῖς ἐπιλέκτοις, ἐξ ἕδρας ἐν εἰς ὃν κελεύσειεν καθεζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐποιεῖτο, ὁπότε τις ὑπαντιάσειε ἐν χρεία γένοιτο αὐτῷ ἐπικουρηθῆναι, ἰδὼν εἰς ἀνάβολάς, ἀλλ' ἐν ἐξ ὀχέος ἱδρύσεως ἐξ ἕδρας ἢ εἰ τύχοι γενόμενος, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, καὶ πημονίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλιτοῦσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν ἐγκλήματι

innoxium. Obiit autem Juliade, & illatus in monumentum quod jam ante sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem ejus Tiberius provinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, ut tributa in ea tetrarchia collecta, servarentur intra ipsius regionis terminos.

A ἡμῶν. τελευτᾷ δ' ἐν ἰουλιάδι, ἣ αὐτὴ κομισθέντα ἔτι τὰ μνημεῖα, ὃ ἐπ' ὀλίγον πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὴ, παρὰ γάμου τὴν τελευτήν. τὴν δ' ἀρχὴν, ἀφ' ἧς κατέλιπε παῖδας, πέμπει Τιβέριος Φιλίππου, προσθήκην ἐπαρχίας τοῖς πρόσθεν τὸν φόρους, ἐκέλευσε συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ φυλάττεσθαι.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Aretæ superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxorem habebat Aretæ filiam, cum qua jam multo tempore convixerat. Romam deinde iter faciens divertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Hujus uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ majoris soror, ausus est de impetrando ejus conjugio mentionem facere. Qua assentiente, convenit inter eos, ut quam primum ille Roma revertetur in patriam, mulier migraret in ejus domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, ut Aretæ filiam ejiciat. Post hæc Romam navigat. Ubi postquam expedivit negotia propter quæ venerat, domum reversum uxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, ut se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, qvantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa qvæ jam ante curaverat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, a præfecto ejus excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate pervenit in ædes patris: eiqve indicavit Herodis animum. Unde simultates nata sequta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis utrinqve copiis bellum per legatos gestum est, commissoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus a qvibusdam exulibus, qui pulsi e tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille vero indigne ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atqve hæc fuerunt mandata Tiberii. Apud Judæos autem fuit opinio, justa ultione numinis deletum Herodis exercitum, propter Joannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virum optimum, Judæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac justitiæ, simulqve ad baptismi lavacrum: qvod ita demum Deo gratum ajebat fore, si non ab uno tantum alterove peccato abstineant, sed animis per justitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Qvumqve magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ avida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, qvod viderentur

Κεφάλαιον ζ.

Πόλεμος Ἡρῴδου τετραρχοῦ πρὸς Ἀρέταν βασιλέα.

ΕΝ τούτῳ δὲ συμβαίνει τὸν Ἀρέτας τοῦ Πετραίων βασιλέως, καὶ Ἡρῴδην διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, ἐπὶ συνοικεσίῳ χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' εἰς Ῥώμην, κατέρχεται εἰς Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος ἐκ ὁμομητρίου. ἐκεῖ δὲ τῆς Σίμωνος καὶ ἀρχιερέως θυγατρὸς, Ἡρῴδης ἐγεγόνει. ἐρασθεὶς δὲ Ἡρῳδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς μὲν Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφῆς αὐτῶν, ἀγρίππου δὲ ἀδελφῆς τε μεγάλου, τολμᾷ λέγων ἄπιθι πρὸς ἐμὲ γαμῶν, καὶ δεξαμένης, συνθήκας γίνονται μετοικίσεως πρὸς αὐτὸν ὅποτε εἰς Ῥώμην πλεύσοιτο. ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ὡς τε καὶ ἡ Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔπλευσε, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ τὸ πρὸς τὴν Ἡρῳδιάδα συνθηκῶν γνωσθείσης, πρὶν ἔκπυστον αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμψαι αὐτὴν εἰς τὴν Μαχαιροῦντα, μεθορίου Ἀρεθίου τε τῆς Πέτρας καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμην σχηματίσασα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠσθημένος ἀνθρώπων προσδοκίαν. ἡ δὲ, προαποστέλλει γὰρ σκοπὸν εἰς τὸν μαχαιροῦντα, ὅτε παρὰ αὐτῆς ἀποστελῇ, πάντων εἰς τὴν ἐδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ στρατηγοῦ Ἀρέτα παρόντος, καὶ ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῶν στρατηγῶν σὺν ἀγωγαῖς, παρόντος τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος καὶ αὐτὴ τὴν Ἡρῴδου διάνοιαν ἔφραζε. ὁ δὲ ἀκούσας ἐκθεσις αὐτὴν ποιοῦνται, ὥθεν τε ἔρως ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρων συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατηγοὺς ἀποστελλόντες ἀνὰ ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτὸν γενομένης ὑπὸ ἀνδρῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας ἡρῴδου συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τὴν ἀρέτα ὕβριν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ ζῶντα ἐλόντα ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτανόμενα πέμψαι τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ τιβέριος μὲν ταῦτα πρόσταττεν ἐπέστελλε τῇ χώρᾳ στρατηγῷ. τισὶ δὲ τῶν ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τὸν Ἰωάννου τὸν ἐπικαλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ ἀγαθὸν Ἡρῴδης ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. ἔτω γὰρ ἔτι τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτοῦ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδιστα ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τοὺς λόγους ἐποιοῦντο, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπί τινα ἀποστάσεως τρέψειεν, πάντα γὰρ

ἐοίκεν

ἐώκεσαν συμβαλὴν τῇ ἐκείνῳ πράξοντες, πολὺ κρεῖττον A nihil non facturi ex ejus consilio, judicavit satius
ἡγεῖτο πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνωσθῆναι, περιλαβὼν ἀνε- esse prius quam novi aliquid exoriretur, illum
λεῖν, ἢ μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπε- tollere, quam rebus turbatis seram pœnitentiam
σὼν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτῃ τῇ ὀργῇ δέσμιος agere. itaqve vinctum missum in Macheruntem
εἰς τὸν μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον supra dictam, illic occidi imperat. quod factum
φρέαρ, ταύτῃ κτείνυται. τοῖς δ' Ἰουδαίοις δόξαν ὑπὸ seqvuta est Judæorum existimatio, ab irato Deo
τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ἔλεθρον ὑπὸ τῷ στρατεύματι γε- perditum esse Herodis exercitum.
νέσθαι, διὰ κακῶς ἡρῴδῃ βεβουλευκότα. Βιτέλλιος δὲ Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, XI.
παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν B absumptis duabus legionibus, & levis armaturæ,
δυσὶ τάγμασιν ἐπιλίτων, ὅσοι τε αὐτῷ ἴλοι καὶ atqve eqvitum auxiliis missis a sociis regibus
ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπηκόων βασιλέων properans versus Petram pervenit Ptolemaidem.
ἀγόμενοι ὑπὸ τῆς πέτρας ἤπείγετο, καὶ ἔσχε Πτολεμαΐδα. Qvumqve vellet per Judæam exercitum ducere,
ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν occurrerunt ejus regionis principes, deprecan-
στρατὸν, ἐντυγχάνουσιν ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρηιτοῦν- tes transitum. Neqve enim patrios ritus permit-
το διὰ τῆς χώρας ὁδόν. ἐν γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, tere, ut inferantur ullæ imagines, qvales Roma-
εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ' εἶναι σημείας ὑπεκειμένας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλέ τε τῆς C na signa habebant pleraqve. Quorum precibus
γνώμης τὸ ὑπὸ τιμωρίᾳ πορεύσειν, καὶ διὰ μεγά- flexus mutavit sententiam de itinere proposito:
λης πεδιάδος κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετ' missoq; per magnum campum exercitu, ipse cum
ἡρῴδου καὶ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς Ἱεροσόλυμα Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosoly-
ἀνῆει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεσ- ma, sacrificaturus Deo in festivitate quæ tum in-
τώσης. εἰς ὃν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰου- stabat publica. Quo postquam ventum est, ho-
δαίων πληθυσὶ μεγίστοις, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ nore summo exceptus a populo, hæsit ibi triduo:
ἄγειν ἐστήσατο, ἐν αἷς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερωσύνῃ & interim a Jonatha in fratrem ejus Theophilum
ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ. pontificatum transtulit. Quarta autem die literis
τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ γράμματα αὐτῷ ἐκδεδομένα παρὰ acceptis de obitu Tiberii, populum sacramento
ἐδήλου τὸν Τιβέριον τελευτὴν, ὥρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' D adegit in fidem Caji novi principis: revocatas-
εὐνοίᾳ τῇ κατ' αὐτόν. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα, ὑπὸ τὰ que ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso
οἰκεῖα ἑκάστου χειμαδιοῦσθαι, πόλεμον ἐκφέρειν bello propter delatum in alium Imperium. Fe-
σπουδῇ ὁμοίως διωκόμενος, διὰ τὸ ἐκ χρόνου μεταπε- runt Aretam accepto expeditionis Vitellii nun-
πλασμένην τὸ πράγματα. ἐλέγετο δὲ τὸν Ἀρέταν οἰω- tio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Pe-
νοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν τὸ Βιτελλίου στρα- tram pervenire illum exercitum. Unum enim e
τιώτων θάνατον, μηκέτι εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ὑπὸ ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret,
πέτρας ἐλπίδα. τοιαῦτα γὰρ τῶν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πο- vel cujus jussu pararetur, vel eum contra qvem
λεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὡρμημέ- E movendum sit, Vitellius Antiochiam repetiit.
νον Ἀκουσίλαος, ἢ ἐφ' οὓς ἤλθειτο ἢ ὡπλισμένη στρατεύ- Agrippa autem Aristobuli filius ante unum an-
ματα. καὶ Βιτέλλιος μὲν, ἐπ' Ἀντιοχείας ἀνεχώ- num Romam venerat, ut propter negotia quæ-
ρησεν, ἀγείρας ὁ Ἀγρίππας ἐς ὅσον αὐτῷ πρότερον dam conveniret Cæsarem. Sed prius quam de
ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον, ὑπὸ Ῥώμης ἄνευ πράξεών τι hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel
ὠφελῆσαι τὴν αὐτοκράτορα δυνάμεως πρὸς αὐτὸ ὠφε- quod ad præsentem narrationem id pertineat:
λούμενος. Βούλομαι οὖν εἰπεῖν ὑπὲρ μακρότερον περί τε Ἡρῴδου, καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν, καὶ F vel quo magis appareat, quantum valeat divina
διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα providentia, quandoquidem absq; pietate nihil
δὲ καὶ ὠφέλειαν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλη- prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana
θύς, οὐδ' ἄλλης ἀλκῆς ἐν ἀνθρώποις ὑπερτεθυ- potentia, ut licet videre in Herode, cujus intra
μένων, ὀλίγα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν, εἴγε centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis
ὄντες ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, σωθεῖεν πάλιν ὀλίγων, πολ- periit: quod sane exemplo potest esse hominib. ad
λοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρεῖσαι τὰς ἡρῴδου ἀπογόνους. retundendam insolentiam: simulq; in primis vi-
Φέροι δ' ἂν τι καὶ πρὸ σωφρονισμοῦ τοῦ ἀνθρωπείου detur memorabile, quomodo Agrippa ex privata
γνῶσις, τὰ τῶν δυστυχιῶν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ fortuna, præter omnium quibus notus erat opi-
τὸν Ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γε- nionem, ad tantam potentiam pervectus sit. Et
γονότα, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, ἐς ὑπερβολὴν ὅλην ἀφίκετο G quamvis jam ante de ea re facta sit mentio, dice-
τῶν εἰδότων αὐτὸν, ὑπὸ τοσόνδε τύχης δυνάμεως. mus tamen hic qvoq; diligentius. Herodi magno
ἔρρηται μὲν οὖν ὀλίγα πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ.
μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς. ἡρῴδης τοῦ μεγάλου θυγατέρες harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo
ἐκ μὲν Μαριάμμης τῆς Ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο, σα- regis ex fratre Phasaelo nepoti, idq; ex ipsius patris
λαμψὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαήλῳ τῷ αὐτοῦ ἀνε- autoritate: altera vero dicta Cypros Antipatro, &
ψιοῦ Φασαήλου παιδὶ ἐνὶ, & Φασαήλου ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτῷ καὶ παῖδες καὶ ἀνὶ πάτρου ἑαυτῷ ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus
ἀνεψιῷ, ἡρῴδου παιδὶ τοῦ ἀδελφῆς σαλώμης. ἡ δὲ Φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιοῦς γίνονται παῖδες, ἀντιπάτρος,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filii. Persvasit igitur marito, ut Romam eos obsides mitteret: qvod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces sojus domi ad regnum educabatur: qvi tædiosum ratus expectare dum a patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspiravit, cum qua creditus est etiam stupri habere consvetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, prius quam confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum vero nobilissimi Parthorum animadvertentes nō posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sangvine, putantesq; satis esse semel violatam regiam majestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciverunt. Is erat quidem regii generis, sed invisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis esset, & ad iram promissimus. hunc conjurati aliquot interfecerunt, ut quidam tradunt, in cubiculo vivio. solent enim perpetuo gestare gladios. Ut vero a pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regē unum ex obsidibus, prælatusq; est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax ejus fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed brevi pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipii, sic vocantes obsidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli jure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. moxqve vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cum occurrisset Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo post instauratus copiis Vononem ausum confligere vicit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & a principio quidem affectavit ejus regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Ut vero repulsam passus est a Tiberio, pertæso ignaviam hominis & moto Parthi comminationibus bellum jam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asservavit in Syria. Armenis autem Orodem unum e suis filiis Artabanus regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus qvoqve Comagenæ rex fato concessisset

καὶ αὐτεύδοκα τῷ αὐτῷ παιδὶ ἡγεμόνα τῶν Πάρθων ἡγεμονίαν, εἰώθει μὴ ἄλλως ἡμῖν δώσειν μὴ ἀποσκευὴν αὐτῇ μηχανησάμενος τῶν γνησίων Φραάτου παίδων. πείθει ἐν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς Ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. ἔστι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν εὔπορον Φραάτῃ τοῖς ἡσυχάζουσι διαπράγματα, ὅτι τῆς Ῥώμης ἐξεπέμποντο. Φραατάκης μὲν οὖν ὅτι τοῖς πράγμασι τρεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο τὸ ἅμα χρόνιον ἐκ πατρὸς διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπιβάλλοι τῷ πατρὶ συμπεσεῖν τὸ μητρός, ἡ δὴ καὶ σωτηρίαν λόγος. καὶ δι' ἀμφότερα μισηθείς, ἐδέησεν, ὡς τὸ πατροκτονίας τὸ μῖσος, τὸ μητρὸς ἔρωτα τιμήσων τὸ ταπεινόν, ἐπισπεσὼν ἐλαθεὶς πρότερον ἢ φωνὴ μέγας, ἐξέπληξε τὸ πραγμάτων, καὶ ἔτω θνήσκει. συμφρονήσαντες οἱ ἡγησάμενοι Πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δὲ βασιλεύοντες οὐκ ἐθέλουσι τὸ ὁρισθῶν, ἐπὶ δὲ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχει πολλάκις, καὶ μέχρι νῦν πρεσβείας τοῦ βασιλέα ἐκτε γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ ἡμέτερον, ὁρῶσιν σκάλουσι πρεσβεύσαντες. ἵνα δὲ καὶ ἄλλως μὲν Φραάτου φόβῳ τοῦ πληθυ, καὶ ταπεινὸς καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ δὲ ἵνα σκαιὸς, καὶ σὺν ἀλαζονείᾳ εἰς ὀργήν. ἕνα δὲ οὐκ ἐθέλουσι. ἔστιν μὲν δὴ συζῆντες, ἀποκτείνασιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀπονοίᾳ ἐστραπέζους, μαχαιροφορεῖν δὲ ἐθος ἅπασιν. ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς ἡμέραν πρεσβεύσαντες. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ῥώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τὸ ὁμηρευόντων. καὶ πέμπει Βονώνης πρεσβευθεὶς τὸ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τῷ τύχῃ, ἵνα αὐτῷ δύο μέγιστα τὸ τοῦ ἡλίου ἡγεμονίαν προσφέρον, ἰδία δὲ ἀλλοτρία. ταχέως δὲ ἀνατροπὴ τὸς βαρβάρους ὑπεῖσιν, ἅτε καὶ σφαλερὸς φύσει ὄντας. πρός τε τοῦ ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιοῦσα τὸ προστιθέμενον ἡσσον, τῷ ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ἐπικλήσεως τὴν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδέσθαι τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τοῦ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. τοῦδε χρῆμα δὲ σκάλων δραπάβανον μηδεὶς βασιλεύοντα, γῶν αἰχμαλώτων. πείθεται δὲ ἀρτάβανος, καὶ μετὰ φαλαγγὰς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει δὲ αὐτὸν Βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ δὲ πλήθους τὸ πάρθων τοῦδε τάξαι μῶν, ἠτιμωθεὶς φεύγει πρὸς τὸς ὄρους τῆς μηδικῆς. ἀρτάβανος. καὶ μετ' ὀλίγον συναγαγὼν πολλῷ φαλαγγαν, συμβάλλει τε Βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφικνεῖται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν. ἀρτάβανος δὲ πολλῷ τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπὲρ ἐκ πολήσεως τὸ βαρβάρων, πρὸς κτησιφῶντα μὲν δὲ πλήθος ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. Βονώνης δὲ εἰς ἀρμενίαν ἀφικνεῖται, καὶ καλαρχὰς μὲν, ἐφίεται τὸ χώρας, καὶ πρὸς ῥωμαίους ἐπεσεβάλετο. ὡς δὲ αὖτῳ πόλεμος μὲν ἀπέπτη, πρός τε τὸ ἀναυδρίαν, καὶ δι' πάρθους τὰς ἀπλάς, ἀναπεσεβεύει δὲ δὴ πόλεμον ἀνατηνόμενος, μηχανῇ δὲ ἄλλα ἑτέρα βασιλείας ἀδεμία, καὶ δὲ οἱ πρὸς νεμφάτην διωκεῖ τὸ ἀρμενίων ἀρταβάνῳ πρόσθεν, ὠφελοδίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ τῆς συρίας ἡγεμόνι. κἀκεῖνος μὲν καὶ αὐτὸς τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τῷ δὲ ἀρμενίων ὁρῶσι δίδωσιν ἀρτάβανος, ἑνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων. ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος, διέπ-

διέσπασε ἡ τοῦ πλήθους πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ πρεσβύτερον ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβαλόντα τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπιτροπείαν αἰρεῖσθαι, τοῦ πλήθους βασιλείας καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πεμφθῆναι διορθωσόμενα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν, πραγματοδομήσαντα τύχης δικαιότατα καὶ δυνάτατα. καὶ γὰρ ἡγεμὼν κατὰ ἀνατολὴν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ τινων, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebejos & nobiles, his regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub rege, ut ante vixere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem qværente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur alias.

B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

CAP. IV.

Judæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τὴν Ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, ἐς μεσοβύους χειμαδιοῦσαν ἐς Ἱεροσόλυμα ὅπως καταλύσῃ τὰ νόμιμα τῶν Ἰουδαίων, ἐσφῆσαι, περὶ μὰς ἡμισαρος τοῖς τοῦ σημείοις περὶ σῶν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πόσιν ἀπαγορευόντος ἡμῖν τοῦ νόμου. καὶ μέχρι τότε οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὸ μὴ τοιῶνδε κόσμων ση μαίας ἐπισωῖτο ἔσοδον τῇ πόλει. πρῶτος ὁ Πιλάτος ἀγνοίᾳ τὰ ἀνθρώπων λάβε τὸ νύκτωρ ἡγεμόνα τὴν ἔσοδον ἰδρύσῃ τοὺς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δ', ἐπεὶ ἔγνωσαν κατὰ πληθὺν παρῆσαν εἰς ἡμισύρειαν ἱκετείαν τριήμερον ὅπως μέλλοις ἡμέρας, ὅπως μεταθέσθαι τὰ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρῆσαι τὸ ὕβρεμ ἡμίσυρεμ φέρειν, ἐπεὶ περ οὐκ ἐξανοχώρουν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐν ὄψεσι ἀνεφανῶς ὅπλα θέσθαι τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ὅπι τὸ βῆμα, ἦκε, τὸ δ', ἐν τῷ στάδιῳ κατασπεύασε, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὰ ἐφεδρεύοντα στρατὸν. πάλιν δ' τὰ Ἰουδαίων ἱκετεία χεομένων, ἐκπλαγέντος τὸν σωῤήματος τὸν στρατιώτας, ἠπείλει φανατὸν ὅπι θήσειν ζημίαν ἐκ τὸ ὀξέος, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅπι τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πρωϊαῖς ῥίψαντες ἑαυτὸς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἡδονὴ δέχεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ πλημμεῖν τὸν σοφίαν παραβῆναι τῶν νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅπι φυλακὴ τῶν νόμων, παραχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δ' ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπῆρε δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὸν ἀρχὸν τοῦ ῥεύματος, ὅσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δ', οὐκ ἠρέσκοντο τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ διαμέμοις, πολλοὶ τὰ μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, καταβόων αὐτοῦ παύσασθαι δ' ὅπι πιστοὶ προσῆκε μέμου. τινὲς δ' ἐλοιδορέα χεόμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πρὸς ὄχλον ὁμιλοῦντα. ὁ δ', σαλῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλήθους στρατιώτας ἀπέχόμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλαις οὐ τὸ δ' σαλαῖς, διαπέμψας εἰς ὁ βουλόμενον αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τὸ δ' ἀρμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἐπιδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὁ προσῆκε σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μείζονος ἢπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τοῖς τε θορυβοῦντας ἐν ὄψει καὶ μὴ χαλάζοντας. οἱ δ' ἐπὶ σφέρον τὸ μαλακὸν ἐδέν, ὥς τε ἀοπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ πολεμικῶν ὁπλισμένων, πολλοὶ μὲν αὐτοῦ τοιούτῳ ἐπέθνησκον, οἱ δὲ τραυματίαι ἀνεχώρησεν. καὶ ὕτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δ' καὶ ὅτου τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δ' καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐν δείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος πιλάτου, οὐκ

C

D

E

F

G

V

A contentio nata est inter plebejos & nobiles, his regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub rege, ut ante vixere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem qværente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur alias.

Cæterum Pilatus Judææ præses a Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus hujusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuere præsides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod ubi cognitum est civibus, magno agmine petierunt Cæsaream, ubi per multos dies supplices oraverunt præsidem, ut transferret illas imagines alio. Pilato vero pernegante se facturum quod conjunctum esset cum injuria Cæsaris, cum Judæi precari non desinerent, sexto post die jussis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quod aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, ut eos circumveniant, mortem minitans, nisi quā primum quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes jugulos, manifeste præ se ferebant, vita sibi cariorem esse observationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legū studium, continuo reportavit eas imagines Cæsaream a Hierosolymis. deinde aqvæ ductum struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma a ducentesimo stadio. id ægerrime tulit populus & congregati per cœtus numerosos usqve ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere a proposito, nonnulli vero ita ut fit apud inconditam multitudinem, etiam convitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clam armatos fustibus jussit reliqvam multitudinem corona cingere: & quamprimum vulgus cœpit jacere convitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quam mandatum erat usi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucii: atq; hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimosq; tam de Judæis quam de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quem accusatum a nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem qvia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inqvisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumqve ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & qvod non haberet unde alias viveret, decrevit navigare in Italiam. Sed cum deesset pecunia, jussit Marsyam suum libertum ut qvavis arte a fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qvi defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat ut accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter jam ante debere sibi nonnihil Agrippam asseverans, extorsit a Marsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & qvingentis, eo facilius, qvod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia, profectus Anthedonem, & ibi navem nactus, parabat se itineri. Id ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eo milites exacturos argenti trecenta millia, qvorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atqve ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se jussa simulat: sed qvamprimum nox terris incubuit, præcisis navis retinaculis navigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuo ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, conjugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fidejussit mulieri. & mox Alexander qvinqve talentis repræsentatis Alexandriæ, reliqvam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti navigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Judæam itinere pedestri reversa est. Cæterum Agrippa postqvam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officii causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissime rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cæsar receptis literis ab Herennio, qvod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se e subjectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægre tulit: mandavitqve cubiculariis non prius admitti hominem qvam persoluto debito. Ille neqvaqvam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudii postea principis matre petiit mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris, qvæ memor Bernices hujus matris consvetudinis, familiariter enim ea fuerat usa, simulqve educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A πολῆσιν ὡμολόγησε αὐτῷ. ὁ δὲ μὴ πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τῶν δαμασκηνῶν ὥρμητο πεᾶσσειν. ἀρίσοβουλος δ', οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορεύει πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένῳ δ' πράγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν. ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εἰς ὑστέρᾳ ἀπορίαν πρε-
ωσμένος, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κ' τὸ ἄπορον τῆς ἀλλαχόθεν διαίτης, γνώμην ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς ἰταλίας πλεῖν. ἐργόμενος δ' χρημάτων ἀπορία, ἠξίωσε
B μαρσύαν ὄντα, αὐτοῦ ἀπελεύθερον, παρασχεῖν γνώσιν τῶν ἐπὶ πιστοῖς μηχανῶν δανεισάμενον παρά τινων. καὶ ὁ μαρσύας πεῖσαν κελεύει βερνίκης ὄντα, ἀπελεύθερον τῆς ἀγρίππα μητρὸς, λαβεῖν δ' τῆς ἐκείνης δίκαιος ὑποθήκας τῆς ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παρασχεῖν ἐπὶ χάρματι, καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δ', ἐπεκάλει γὰρ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μαρσύαν δύο μυριάδων ἀργυρίου συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας C διχλίας ἑλάσσονα λαμβάνειν. ὑπεχώρει δ' ἐκεῖνον καὶ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως πιστὸν. εἰλημμένῳ δ' χρηματος τοῦτο ἀγρίππας εἰς ἀνηθόνα παραχωρῶν, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀγωγαῖς ἦν. καὶ γῆς ἐρένιος κάπτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἱ ἐπαναγκάζουν αὐτὸν ἀργυρίᾳ, τριάκοντα μυριάδας ἀπαιτοῦντες τῷ κράτορι ὀφειλομένας ἐπὶ ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀναγκάς τε ἐπιθέσθαι δ
D μενοῦτος. καὶ τότε μὲν πείσεσθαι τῆς κελευομένους παρασκευὴν ἦν, νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης, κόψας τὰ ὑπάγεια, ὥχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἐνθα ἀλεξάνδρῳ δεῖπνῳ δ' ἀλαβάρχῃ μυριάδας ἑκατὸν δάνεια, αὐτῷ δάναι. ὁ δ', ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη παρασχεῖν, κύπρῳ δ' οὐκ ἠνείτο, πλεῖ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ πλεῖ λοιπλεῖ ἅπασιν ἀρετλεῖ. ἡ δ' ὑπισχνεῖτο, καὶ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτὸς ἐν τῇ ἀλε-
E ξανδρείᾳ δώσ, τὸ λοιπὸν ἐν δικαιρχίᾳ γνομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς δ' ἀγρίππα τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. καὶ νύκτωρ μὲν ἀπαλλάξασι τὸν ἄνδρα ἐπὶ τῆς ἰταλίας πλοῦν ἔμελλον, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ ἰουδαίας ἀνέζευξεν. ἀγρίππας δ' εἰς τοπόλους παραβαλὼν, ἐπιστολὴν ὡς πρέσβυν καίσαρα γράφει διατρίβοντα ἐν καπρέαις, παρουσίαν τε τλεῖ αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ τ' ὄψει τῇ ἐκείνου, & ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γνέσθ' εἰς καπρέας παραβαλεῖν. πρέ-
F σβυς δ' ἐδέξατο ἐνδοιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χαρίζεσθαι φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἔτι χαίρειν ἐποιημένων ἐπὶ τῷ σῶον ἐπανηκεῖν εἰς τὰς καπρέας. ἐπεὶ δ' ἀφικνεῖτο μηδὲν ὑφελὼν δ' ἐν τοῖς χράμμασιν πρὸ ὑμῶν, ἠπάζετό τε κ' ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς, καίσαρ χραμμάτων αὐτῷ δ' ἐρενίου κάπτων ἀφικνουμένων, ἔτι ἀγρίππας μυριάδας τριάκοντα, δάνεισμα ποιησάμενος, κ' πρὸς τὰς καλιόλας σκιπῶν χρόνον τ' συγκειμένου ἀπαιτήσεως γνομένης, οἴκοθεν φυγὰς ἐκ τ' τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἄκυρον αὐτ' καθιστὰς τ' ὀφλ τῶν εἰσπραξομένων ἐξουσίας. πεύθῳ ἀναγκὰς τλεῖ ὀφλεῖν, ἐκλαγέσθαι ὁ καίσαρ, καὶ βάκλεισιν γνώμῃ τ' ἀγρίππα κελεύει εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δ' μηδὲν τῇ ὀργῇ δ' καίσαρ καταπλαγεὶς αὐτωνίας δεῖ γερμανικοῦτε μητρὸς, καὶ κλαυδίᾳ δ' ὕστερον γνομένῳ καίσαρ, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τ' τριάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμάρτοι τῆς πρὸς πλέρον. ἦν δ' βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο οὐδὲ γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γενομένης,

διδωσι

δίδωσι τὸ ὀφειλόμενον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέως, ἀνε- A
πικώλυτος ἐπὶ τῆς Φιλίας ἐγένετο. αὐλῆς τε οὖν αὐτῷ πε-
βεβαιωθείσης ὁ καῖσαρ σωίζηται ἐκέλευσε τὸν υἱωνὸν τὸν αὑτοῦ,
πάντα αὐτῷ τῆς ἐξόδου προπεμφθέντα. ἀγρίππας τε οὖν
φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀντωνίας, καὶ θεραπείαν τρέ-
πεται τὴν χαίρε ἐκείνης τε ὄντος αὐτῇ, καὶ δυνάμει δὲ παντὸς
ἐς τὰ πρῶτα τιμωμένου. καὶ δὴ καὶ ἄλλος συμπαθὴς
ἦν, καίσαρος δὲ ἀπελεύθερος. προὔπεμψε τότε δά-
νεισμα μυριάδων ἑκατὸν εὐρόμενος, τῇ τε ἀντωνίᾳ B
καταβάλλει τὸ ὀφειληθὲν χρέως, καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ
ἀναλώματος θεραπεύων τὸν χαίρε, μείζονος ἐν ἀξιώ-
ματι παρ' αὐτῷ. προϊόντος εἰς μέγα τοῦ ἀγρίπ-
που τῆς πρὸς χαίρε φιλίας, ἐώρτασμένοις ποτὲ λόγος πε-
ὶ πιβερίου γίνεται, καὶ δὲ ἀγρίππας κατ' εὐχὰς τραπ-
όμενος, μόνῳ δ' ἔφη, ἢ τάχος πιβέριον ὑπεκστῆναι τῆς
ἀρχῆς χαίρε πρὸς ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, τού-
των ἀκροατὴς τῶν λόγων εὐτυχὴς, ἀγρίππᾳ δ' ἐπε-
λεύθερος ἡνίοχος, καὶ προσέτι μὴν σιγῇ παρεδί- C
δου. κλοπῆς τε ἱματίων αὐτῷ δὲ ἀγρίππᾳ δικαλου-
μένης, καὶ ἀκεραίως τε ἐκεκλόφει, φυγὼν καὶ ληφθεὶς
ἀγωγῆς αὐτὸν ἐπὶ σίσωνα ἠγομένης, ὃς ἐπὶ φύλαξ τῆς
πόλεως, ἐρομένῳ τὴν αἰτίαν τῆς φυγῆς, καίσαρι φησὶν
ἀποῤῥήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς σωτη-
ρίας αὐτοῦ φέρουσας, ὥστε δῆσαι αὐτὸν ἔστειλεν εἰς τὰς
καπρείας. καὶ πιβέριος τῷ αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος,
εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἑτέρων βασι- D
λέων ἢ τυράννων ἦν. ὅτε γὰρ πρεσβειῶν ἀποδοχὰς ὁπότε ὁρᾷ ἥκειν, ἡμερούσιόν τε ἢ ὀπτερόπιος
ἀπὸ αὐτοῦ σαλεῖσιν ἀδεμίᾳ εἰ μὴ ἀλεδοχῇ, ἐπὶ τε μὴ φθάσειν
τετελευτηκότες. ὅθεν δεσμωτῶν ἀκροάσεως πρέσ-
βεις εἰ, ὡς τε καὶ τῶν φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὴν
δι' ὃν τοιούτους ὅλῃ χρώμενος, ἔφη, τοὺς μὲν πρεσβείας
πρίσεων ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ὁπότε ἥκειν ἐθέλων νομέ-
νης, ἑτέρους πρέσβεις ὀπτχειροτονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος E
τε αὐτῷ γένοιτο ἐπὶ δοχαῖς αὐτῶν καὶ παραπομπαῖς προσκει-
μένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἅπαξ ἐς αὐτοὺς
ὑπὸ αὐτοῦ καταστᾶσιν, αἰδοῦς προμηθεία τῶν ὑποστε-
λῶν. φύσει μὲν γὰρ ἅπαντα πᾶσιν ἠγεμονίαν ἐθέλοντα
ἐπιτηδείων. τοὺς δὲ μὴ παρεῖναι, ἀλλ' ἐς ὀλίγον καὶ ἄδη-
λον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μείζονας ἐξορμᾶσθαι ἐπὶ
κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖκασιν ἐς
πλέον αὐτοὺς, ἄδηλον τῶν κλοπῶν ἔχειν ὑπὸ δὲ πολ-
λῶν τῶν κεκερδημένων ἀμελυτέρους τὸ λοιπὸν αὐτοῖς F
χρωμένους. ἀλεδοχῆς δ' ἐπὶ ἀφαιρουμένης ὅτε δ' ὀ-
ξέως, ἀδαμῶς ἂν ἀρκέσαι τοὺς ἄδηλα τοῖς ἄρχουσι
προκειμένους, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης κερδῶν,
ἐν οἷς πλήρεις οἱ πρεσβευτῆροι γίνεσθαι, ὑποδιδόναι
τῆς ἀπουδῆς τῆς ἐπὶ τοῖς λαμβάνειν ἀλλ' τὸ πρὶν ἐν κερ-
δεσι γένεσθαι μεταστῆναι. προσδέηται τε αὐτοῖς φησὶ
χρῆσθαι ἐλεγε. τραυματίαι τινὶ κειμένῳ μύιαι καὶ πλή-
θεις τοὺς ὠτειλὰς προσίζουσαι, καί τις τῶν προσπτυχόντων G
οἰκτίρας αὐτοῦ τὴν δυσχέρειαν, καὶ νομίσας ἀδυνα-
μίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἦν ἀποσοβεῖν αὐτὰς προθυμίᾳ.
ὁ δὲ μένειν παύσασθαι τε ἐπὶ τοιοῖσδε, ὑπολαβὼν εἶπε-
το τὴν αἰτίαν δι' ἃ προμηθεῖς εἰς τὴν ἀλφυγὼν κακῶς
δ' ἐφεικότος. μείζονας γὰρ ἂν ἀδικίας με εἰργάσατο
τούτους ἀπαγαγών. πλὴν μέν γε ἤδη πλησθείσας δ' αἵμα-
τος ὀλίγας ἐμοίας ἔπιξε, ὄχλον μοι παρέχειν, ἀλ-
λὰ πλείονα ἀνίσχουσιν. αἱ δὲ ἀκεραφρεῖς τε καὶ αὐτὰς λιμῷ
συνελθοῦσαι, καὶ πεπυκνωμένον ἤδη παραλαμβάνουσαι, καὶ ὀλεθρῳ παραδώσειν. ἀλλὰ τάδε οὖν καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολ-
λῶν δ' κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποστελέσι, προμηθὲς εἶναι μὴ συνεχὲς ἐξαποστέλλειν τοὺς ἡγησομένους,

A præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoqve conciliatus est Cæsari, ut is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandaretq; ut progredientem semper comitaretur officii gratia. hoc beneficio devinctus & deditus Antoniæ, cœpit Cajum nepotem ejus colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliqvum materiam habuit demerendi Cajum officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum una gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, ut quam primum principatus locum Cajo digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: actum quidem siluit. Insimulatus deinde a patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Sisonem urbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, qvod esset cunctator, si qvis unqvam alius aut rex aut tyrannus. nam neqve legationes sine mora admittebat, & præsidibus provinciarum vel procuratoribus successorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos qvoqve negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos qvidem ideo admitti tardius, ne illis cito dimissis alii denuo creati redeant, atqve ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideo finere, ut parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad avaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaq; si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. qvod si successor immineat, nō suffecturos eorum aviditati provinciales, dum decessor tanto magis spoliat, qvanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliqvum. Utebaturq; hac similitudine: Consauciati cujusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum qvidā forte fortuna præteriens miseratus est, putans langvidiorem, qvam ut illas posset arcere, accedensq; propius parabat eas depellere. orante autem saucio ut sic eum sineret, qvæsivit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imo his abactis majorem molestiam mihi faceres: nam hæ jam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil; qvod si recentes accederent, & famelicæ, me jam ante pessime affectum facile perderent. qvare se qvoq; ajebat hac ratione providere subditis, multorū rapacitate vexatis

qvi more muſcarum eos infeſtarent, maxime ſi ad innatam cupiditatem metu cito deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberii, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſupra viginti annis obtinuerit imperium duos in univerſum Judæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem ejus Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoqve cauſas ideo ſe ajebat ſerius cognoſcere, ne affecti ſupplicio cito leventur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multo gravius reddi illorum infortunium. Sane hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priusquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore a Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis fere centum ab urbe diſſitum, & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, cognoſcereturqve cujus accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris uxor fuerat: vel propter continentiam, quod florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licet hortante Auguſto ad iterandum conjugium, in eoq; vitæ genere omnem caverit infamiam. huc accedebat privatum beneficium, qvo maxime devinxerat hominem. Cum enim res novas contra eum moliretur Sejanus amicorum unus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, ut minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Sejani malitiæ. quam primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſime: traditisq; literis Palanti ſervorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberiũ, quibus ille cognitis Sejanum occidit, & ſocios conſilii; Antoniæq; jam ante habitæ in pretio, majorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidẽ ſi quid cõtra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultius a liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quod alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod ubi Agrippa audivit ex Antonia, tanto magis urgebat inquiri de hoc negotio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium a prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Cajo una cũ Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychum. ad quam ille: Deos teſtor Antonia, quod non ſponte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. qvo dicto Macroni Sejani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. qvo ſine mora veniente, rogat eũ

οἱ ἐν τρόπῳ μιᾶς σκηπτόμενοι αὐτὰς, φύσει τῆς χέρα δ᾽ ὁρωρεγμένοις σύμμαχον προσλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα δ᾽ ταχέως ἀφαιρησόμενοι τὴν ἐν τῷ ἡδονῇ μαρτυρήσω δέ μοι τὸν λόγον περὶ τῆς τοῦ τιβερίου φύσεως, τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοὺς πάντας ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, γράτον τε, καὶ πιλᾶτον, οὓς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ἀπὸ μιᾶς ἰουδαίων τοῦτον λέγω, ἑτέρου δ᾽ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκροάσεως ἀπεσήμηνεν οὗτος δικαιοῦσθαι μὲν θανάτου, κρίσιν γενέσθαι τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ τοῖς μὴ ἐπ᾽ ἀρετῇ τοῦ ἀπὸ τοιούτους τύχη συνελθεῖν. τρεῖς ὁμοῦ ἀχθηδόνι τῇ ἀπὸ καιρῷ μείζονα προσρέπειν τὴν δυσχέρειαν, διὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ εὐτυχὴς ἀκροάσεως τε σὺν ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ διέκειτο. χρόνῳ δ᾽ ἐγχωμένῳ, τιβέριος τε σκηπτοῦχος ἐκ καπρεῶν εἰς τὸ σκολαίνον προσγένεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν ἀντωνίαν παραγαγέσθαι, ἡγεμόνα τῷ δυστυχοῦντι τὴν ἀκρόασιν ἐφ᾽ οἷς τισι τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτός. ἡμέρα δ᾽ οὖν ἀντωνία τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συγγενείας τε ἀξιώματι, ὁρκοῦσι γὰρ οὖν ἀδελφῷ δ᾽ αὐτοῦ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ δ᾽ σωφροσύνῃ. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπεῖπεν τῷ πρὸς ἕτερον, καίπερ δ᾽ σεβαστοῦ κελεύσαντος τινὶ γαμεῖν. ἐκ λοιδορίας ἀπηλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον, ἰδίᾳ τε εὐεργέτης οὖν εἰς τὰ μέγιστα δ᾽ τιβερίου. ὑπεβεβλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ᾽ αὐτὸν ὑπὸ σηϊάνου φίλας τε ἀνδρες, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστῃ ἔχοντες διὰ τὸ τ᾽ στρατοπέδων εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, ἐκ τῆς τε βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τ᾽ ἀπελευθέρων προσῆκτο, καὶ τὸ γραμματικὸν διέφθαρτο. περὶ οὗπερ τε ἡ ὑπεβεβλὴ ὑπὸ μέγα, καὶ ἐπέπρακτο σηϊάνῳ τὸ ἔργον, μὴ τῆς ἀντωνίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρα τ᾽ σηϊανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθοῦσα τὰ ὑπὸ τοῦ τιβερίου συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πολλαχοῦ ὑποδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τ᾽ δούλων αὐτῆς, σκήπτρῳ πρὸς τιβέριον εἰς τὰς καπρείας. ὁ δ᾽ μαθὼν τ᾽ τε σηϊανὸν κτείνει, καὶ τὰς συνεπιβούλους, τήν τε ἀντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ὑπελάμβανε κἀπὶ τοῖς πᾶσι πρώτην. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς ἀντωνίας ὁ τιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τ᾽ εὐτυχοῦν, ἀλλ᾽ ἐμοὶ καταψεύσεσθαι φησὶν ὁ τιβέριος ὅτι ἀγέλαστα τὰ εἰρημένα, εὐτυχὴς δεχθὲν ἐκομίζετο παρ᾽ αὐτῷ τιμωρίαν οὖν ὑπιτεπὶ μηκαὐτός. εἰ δ᾽ βασανιζομένῳ ἀληθῆ φανῆναι τὰ εἰρημένα. μήπω κολάζεσθαι τὸν ἀπελεύθερον ἐπ᾽ αὐτὸν μᾶλλον καλοῦντα τὸν δίκαιον. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν ἀντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι δ᾽ πράγματος. καὶ ἡ ἀντωνία, οὐ γὰρ ἀνῆκε πολὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὑπὸ τοῦδε δεῖσθαι, ἡμέρᾳ προσλαβοῦσα τινὰ τοῦτον, ἐώρτιο μὲν τιβέριον ὑπὸ φορείου κέλευθον προϊόντων γοῦν τε δ᾽ σκευῆς ἰόντες καὶ ἀγέλαστα, ἀπ᾽ ἀρίστου ἦσαν, προσπεσοῦσα τῷ φορείῳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν εὐτυχῆ, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δ᾽, ἀλλ᾽ ἴσως μὲν εἶπεν ἀντωνίᾳ οἱ δεῖ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκῃ δ᾽ τῆς σῆς προσκλήσεως ἐξαγόμενος, πάσχω τὰ πάσχομαι. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκρωνα ὃς σηϊανῷ διάδοχος τὸν εὐτυχῆ ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὡδὲ εἰς ἀναβολὰς περιῆν, τιβέριος δ᾽ αὖ-

τὸν

τὸν ἔρεσθαι τί ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλθεῖν αὐτῷ παρεσκηκότα. ὁ δὲ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἑωρῶντο μὲν ἐπ' ἀμάξης, γάϊός τε ἅτε ὢν καὶ ἀγρίππας σὺν αὐτῷ, καὶ σφῶν ἐγὼ ἐκόμιζον ὑπὸ τοῖς ποσοῖν. λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλουμένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γάϊον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτο πω ἡμέραν ἡ μέλλουσα ὁ γέρων ἅτε χειροτονήσας ἡμᾶς τῆς οἰκουμένης. οὐδὲν γὰρ ἡμῖν πρέσβυ ὁ ἡμέτερος αὐτοῦ γένοιτ' ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ πεπτωκότων. καὶ ἦν οἰκουμένη ἡμῖν ἂν μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. πρέσβυς δὲ ἦν πίστει ἡμῖν καὶ τὰ εἰρημένα καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ ἀγρίππᾳ παλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πάππου πρέσβυν ἡμῶν αὐτοῦ γενόμενον, καὶ δρόσον παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ὑπὸ τιμίας ἦγε θεραπεύειν πρέσβυν ἡμῶν ὄντα, καὶ πᾶς ὡς τὰ γάϊον μετεκαλεῖτο, ἅτε μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δήσων. μάκρων δὲ τὸ μὲν οὐ σαφῶς ὅντινα ἂν προτάξαιεν ἐξεπιστάμενον, τὸ δὲ οὐκ ἂν προσδοκῶν ὡς τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεῦσαι. πιστεῦσαι, ἐπανεῖχεν ἀκριβοῦσθαι μὲν τὰ εἰρημένα ἐπεὶ δὲ καιρὸν προσεδόκησε τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν ἀγρίππαν ἑστηκότα, καὶ μὲν δὴ φησὶν μάκρων ἅτε ἂν εἶπεν δεῖσθαι. ὁ δὲ ἐπανερομένῳ ὅν τινα ἂν, ἀγρίππαν γε εἶπεν. ὁ ἀγρίππας, τρέπει μὲν καὶ δεήσεις, ἅτε παιδὸς ὢν συνεπιθέσθαι μνήμονεύων, καὶ δὴ πρέσβεις τῆς σκηνοφῆς. ἐμέλλεν ἤνυεν γάρ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν παρφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμά τι δὴ σφοδρὸν ἦν. ὁ ὑπὸ οἴνου δὲ πιστεύει μὴ πολλοῦ γεγονότος, δέλεαρ ἐξέκαγεν αὐτὸν, καί τι καὶ ἡγωνία καὶ τὸ παρ' ἀξίαν καταλαμβάνειν, θεασάμενός τινα τῶν γάϊα παιδῶν θαυμασὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. καὶ ἁρπάσαντος πρόθυμος πιεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ πῶ τὰ τῆς δεσποτείας γέγονεν, ἀλλ' ἐλεύθερός μοι γενόμενος τῶνδε τῶν δεσμῶν, οὐκ ἂν βραδύνοιμι ἐλθεῖν εἰπὼν ἀπορασσόμενός σοι τῶνδε γάϊε, ὃς δὲ δεσμώτῃ μοι γενομένῳ ἀλλ' ἀνεπαχθὴς καθάπερ ἐν τῷ πρόσθεν καθεστηκὼς σχήματι τῆς πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες. ὁ οὐκ ἐψεύσατο ἑαυτὸν εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἡμέρᾳ τε. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸ θαυμασὸν μείζονος ἐλευθερίου τε ἀφῆκεν παρὰ γάϊε καίσαρ γενόμενα λαβών, καὶ τὰ ἀσίας διέπτεσαν καθίσησιν. πλούτων τε τῷ ἰδίᾳ ἀγρίππᾳ ὁ βερνίκη τῇ θυγατρὶ ὅπερ τοῖς ὁμοίοις ἀλεξανδρομένων κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γεραιὸς πλούτα. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας δὲ τότε δεδεὶς εἱστήκει πρὸ δὲ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας μετὰ πολλῶν οἱ ἐδεδέντο. καί τινα ὀρνέα καθίσαντα ἐπὶ δένδρα ὦ ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βρῶνα δὲ οἱ ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν ἅτε καλοῦσιν, τῶν δεσμωτῶν τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῶν σκηνῆς ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσεν τὸν προσδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν ἀγαθὸν λόγων, βέλεσι γάρ τινα ἀμφὶ τὰ πάτρια ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπὶ πλησίον ἵστατο δι' ἐρημίαν, ὡς νεανία φησὶ, καταχθεὶς μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλῷ τε ἔτους ἡμᾶς ἀθρόαν ἐπαγαγὼν τῷ τύχαι. ἀπιστία δέ σοι τὰ λόγων, οἷ ὅπῃ φυγὴ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος διηρώτα δὲ θεοὺς τοὺς πατρίους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, οἱ τόνδε ἐπευθύνουσιν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπομνύμενος, λέγω τὰ πάντα, ὅτι ἡδονῇ γλωσσάργῳ δώσων τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ὅτι ἀγρίππας

A Cæsar quidnam contra eum afferat a qvo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Cajus iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: ubi post multos sermones ultro citroqve habitos, Agrippa his verbis ad Cajum usus est: O si jam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem, nihil enim huic voto obesse posset nepos ejus Ti-
B berius, qvem tu facile opprimeres. Tum vero ad publicam orbis felicitatem mea quoque privatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quod Agrippa jussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Cajum erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, injice vincula. At Macro non satis intelli-
C gens quemnam ille diceret. neqve enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cunctabatur, donec exactius rem perciperet. interim Cæsar, aliquantisper gestatus per circum, denuo Macronem appellans: An non, inquit, jussi ut huic vincula injicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa vero ad preces versus, per memoriam filii, cujus consvetudine simul educatus familiarissime usus fuerat,
D & per collata in adolescentem Tiberium officia, rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita ut erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum ureret, conspicatus qvendam e Caji servis nomine Thaumastum gerentem hydriam poposcit potum. & cum libenter oblatum hausisset, inquit, certe tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quam primum enim hanc necessitatem evasero, impetrabo tibi libertatem a Cajo,
E quandoquidem etiam vincto mihi non es gravatus ministrare, ut antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum a Cajo impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reli-
F quit eadem ministerii conditione, apud quos in pretio usqve ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc vero Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdã æque vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cum insedisset bubo, unus e vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est e milite quisnam esset ille purpuratus.
G & cognito Agrippam esse, Judæorum nobilissimum, rogavit militem ut liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô juvenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improvisa fortunæ mutatio: nec facile credes prope esse effugium, sic consulente rebus tuis divina providentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, qvod nihil auribus tuis daturus sum, neqve te inani

consolatione lætaturus: non ignarus quod hujusmodi prædictiones si eventus frustretur, majorem afferant mœstitiæ cumulum, quam si nunquam omnino auditæ fuissent. itaqve æqvum dùxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dii portendant manifestis auspiciis. Fieri non pòtest quin confestim evadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atqve potentiam pervenias, usqve ad eorum invidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem qvoqve habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem qvando hanc alitem iterum videris, qvintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac ave nunciant: cujus rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, qvo spe futuri commodi levius feras præsens infortunium. proinde rogo ut qvãprimum felicitatem istam repræsentari tibi sentiες, des operam ut nos qvoqve eripiamur ex his adversitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, qvam postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia graviter ferens calamitatem juvenis, Tiberium qvidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit ut in custodia servaretur a militibus commodis moribus præditis, convictoremq; haberet centurionem ei curæ præpositum, & qvotidianis uteretur lavacris, & pateret ad eum libertis atqve amicis aditus, qvorum sublevaretur officiis. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e libertis Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula qvasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum jam ante prænonitorum Macronis imperio. atqve in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterum Tiberius Capreas reversus primum langvore modice tentatus est: invalescente deinde morbo jam male de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, qvasi ad extremum colloqviũ. erant autem ei non naturales, sed adoptivi. nam Drusum unicum filium amiserat. supererat hujus filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Cajus ex Germanico fratre natus, jam adultus & disciplinis liberalibus pulchre excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, qvod esset modestissimis moribus, comis in alloqviis, & nemini se præferens. qvibus artibus non senatus modo ac populi favorem sibi paravit, verum etiam qvotqvot ubiq; sunt provincialium, qvos partim affabilitate, partim officiis devinxerat, qvam ob rem defunctũ omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tãqvã in privata qvisq; mœstitia. adeo citra omnẽ omnium offensam vixerat: qvod & filio ejus

εὐθυμεῖν σε ἐπῳδαικώς. αἰ γὰρ δὴ τοιῶνδε προαγορεύσεις ὑστερήκοτ' ἂν ἀποδείξασ', ἔργῳ καλεπωτέραν προσίδην τὴν ἀχθηδόνα, ἢ μηδ' εἰ τὴν ἀκοὴν ἀκροάσαιτ' αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδυνώδεσι προβαλλόμενον, δίκαιον ἡγησάμην σοι διασαφῆσαι τὴν προαγόρευσιν τῶν θεῶν. σὺ δ' ἴσως ὅπως σὺ εὐθέως ἀπαλλαγὴ τί σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται, καὶ πρόσθεν μήκιστον ἀξιώματός τε ἐς δυνάμεως, ζηλωτός τε ἂν γένοιο πᾶσιν οἷς νῦν δι' οἴκτου τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν. εὐδαίμων τε ἂν πλείοις τὸν τελευτὸν, παισὶν οἷς τὸ ὅλεθρον καταλείποιμι. μνημονεύσεις δ' ὁπότε εἰς αὖθις τὸ ὄρνιν θεάσαιο ἥκον, πέντε ἡμέρας σοι τὸν τελευτὸν ἐσομένου. ταῦτα μὲν πεπρόαγεται ἡμῖν ἅπερ ὑποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπεστάλαι τάχιστα τὸν ὄρνιν. προγνωστέ τε αὐτῶν σωφρονίσειν τὸν θεραπεύοντά σε, ἄδικον ἡγησάμενον, ὅπως δικαίως ἀγαθὰ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τὸν ἀχθηδόνα, ἢ παρόντος πλείονα μνήμην δικαίαν εἰς χάριτας σε προσηκόντως ἐσομένην, ἢ δ' καθ' ἡμᾶς διαφθαρησομένην δυσχερείαν ἢ τὰ νῦν συνέσεσθαι. καὶ ὁ μὲν γερμανικὸς τοιάδε προφῶν, εἰς τοιάδε ὤφελεν γελώτα τὸν ἀγρίππα, ἐφ' ὅσον ἐν πᾶς ὕστερον κατεφάνη τεκμήριον ἄξιος. ἡ δ' ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τὴν δυσχέρειαν, τὸ μὲν παρεῖναι αὐτὸν διεκώλυεν, ἐγκρατέστερον εἶναι, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις ἡγησάμενον. εὑρίσκει δ' αὐτὸν πρὸς μάκρωνα στρατιωτῶν τε μετρίων ἀνδρῶν, οἳ προφυλάξειαν αὐτὸν ἐν φρουρίσιν ἐκατοντάρχην ἐφεστηκότες τε σκήνους καὶ σωθέτες ἐσομένους, λουτρόν τε καθ' ἡμέραν συγχωρήσας καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἴσοδος τὴν τε ἄλλην φασωνῆν καὶ τὴν σώματι ἡδυτὰν ἀνεῖσθαι τε ὡς αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ τ' ἀπελευθέρων μαρσύας καὶ συχεὺς τροφὰς εἰς κομίζοντας αἷς ἐχαίρεν, ἐς δὲ ὑπηρεσίας πάσης ἐχοντες, ἱματιά τε κομίζοντες ὑπὸ πρωταιθρίᾳ πάσεως, ὁπότε νύξ ἡδιστα ὑπερῶνυσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν στρωτῶν μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ὑπὲρ μῆνας ἕξ, καὶ τὰ μὲν κατὰ ἀγρίππαν, ἐν τούτοις δὲ τιβέριος δ' ἐπανελθὼν ἐς τὰ καπρέας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως. ὑπιδόντος δ' εἰς τὸ μᾶλλον τὴν νόσον, ἀπηρεσὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, εὐοδον ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρῆναι γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ λόγων πρὸς τελευτᾶν. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἀκέτι, δρῦσος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. ὃς δ' τότε κατελέλειπτο τιβέριος ὑπικαλούμενος γεμελλος, καὶ ὃς τε γερμανικὸς πρὸς ἀδελφοῦ ὃς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν σκεπτανικὸς ὑπὲρ πλείονος, εὐνοίᾳ τε ἐς δῆμον ἠμῴμενος, διὰ τὸν γερμανικοῦ ἐς πατρὸς ἀρετὸν. ὑπὲρ μέγιστον γὰρ δὴ ἐστ' ἦλθεν τοῦτο τοῖς πλήθεσι τιμῆς, εὐκοσθεία τρόπου, καὶ δεξιότητι ἐς ὁμιλίαν ἀνεπαχθὴς ὢν, καὶ τὸν ἀξιώσεις κτώμενος ἐς βουλεύσιος πᾶσιν εὖναι. ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μείζονες ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ ἐς τ' ἐπιτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιληκότες ἀλισκόμενοι τῇ χαρᾷ τῆς ἐντεύξεως, οἱ δ' πίστει τῆς ἐκείνων ἀφηγήσεως προλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτὸ τελέσησιν τοσοῦτόν ἦ πᾶσιν, οὐ μεγαστεία τῆς ἀρχῆς ὑπιψυδομένων τὸν συμφορὰν, λύπη δ' ἀληθὴς οἰκειουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τὸν μετ' αὐτὸν ἐπελήφθαι. οὕτως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις; ἐξ ὧν μέγα ὄφελος ἐς τῷ παιδὶ αὐτοῦ

ὥδε

ωδὲ πᾶσι κατελέλειπτο, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῷ στρατιωτικῷ ὄχλῳ, αἰρετὸν ἀριθμοῦντες τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς σφίσιν ὑπερφρονοῦντος εἰ δεήσοι. Τιβέριος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ τὸν Εὔοδον κελεύσας τοὺς παῖδας ἐπὶ τὸν ἑῷον εἰσαγαγεῖν, εὐξάμενος τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι προφανῆ τὸν αὐτῷ διάδοχον ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀποδεῖξαι μᾶλλον μὲν τοῦ ἡβῶντος τοῦ παιδὸς αὐτῷ καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ πεπυσμένος ἢ τὰ περὶ αὐτοῖς ἀποφαίνεσθαι. οἰωνισμὸν δὴ οὖν αὐτῷ προύκειτο, εἰς ὃν ἦλθεν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τὴν ἕῳαν ἀφίκηται πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει πρὸ ἕω τὸν παιδαγωγὸν, κελεύσας ἅμα πρωΐτατα ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσασθαι στρατηγίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ ἀντιψηφίζεν αὐτοῦ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμούμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὔοδον εἰς καλεῖν τῶν παίδων τὸν πάροντα πρότερον. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ τὸν Γάϊον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβὼν, ὁ μὲν Τιβέριος ὑπὸ παρέργου μεταίρου τῆς προφῆς αὐτῷ γιγνομένης, ἥδετο δ' ἁδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ δὲ ἀστὸς καλεῖσε φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. Τιβέριος δὲ ὡς ἦλθεν Γάϊον, τοπρῶτον εἰς διάνοιαν ἐλθὼν ἑαυτῷ τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημένην ὑπὸ τοῦ οἷς ψηφίσαιτο, δυνάμενος ἐκεῖ μὲν αὐτὸ μὴ ποιῆσαι, πολλὰ δὴ καταλοφυράμενος, αὐτὸν μὲν ἐφ' οἷς προβεβούλευτο κύριον ἀφῃρημένον τοῦ κράτους, πλέον δὲ τὸν ἐκείνου ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχωρισμένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων πρωτοτόκων οὐκ ἀνεκτὸν ὑπομεῖναι σφίσι τοῦ σωφρονεστέρου κύριον γενέσθαι, τοῦ σωτηρίαν αὐτοῦ δὲ μὴ συγγνώστως ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει δὲ ἐφεξῆς ἔχοντος χρησόμενος πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προσδρεύοντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δὲ ὡς ἀντιβουλεύειν ἅμα τι τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀνατροπῆς τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐπὶ τε καὶ ῥωμαλαλογίᾳ πρέπει τὰ μάλιστα προσκείμενος, καὶ κατορθούμενα αὐτῇ μείζονος τῶν εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐχόντων τὸν βίον ἐξηγούμενος. ἐπάλαιον οὖν ποτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ἀπιστοτάτους αὐτῷ, ὡς ἐδηλώθη ἀνὴρ τῇ ῥωμαίων προσιμησόμενος ἡγεμονίᾳ. πρό τε πάντα μαντικῶν ὅσα ἐχόμενα πηγὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἦν, ἐπὶ δὲ ἐπαληθεύοντος αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐχέτο αὐτῆς. καὶ ὅτι ἐν χαλεπαῖς λίαν σωτηρίαις γεγονὼς, ὡς ἐπ' ὀλιγίστοις τοῦ ἡβῶντος παιδὸς ἀχθομένως διαπεφευγὼς, καταμεμψίν αὐτοῦ ποιούμενος, τοιούτου οἰωνίσεσθαι προσμηθεῖς. παρὸν δὲ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπαλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῶν ἐσομένων. διαφθειρόμενος τοῦ προσηκόντως τοῦ ἐσομένου δυσχεραίνων τὸ φιλτάτων τελευτᾶν. καὶ περ δὲ σωτηριαγμένῳ τῇ ὠδὲ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς ἐς ὄχλον ἤθελεν προιόδῳ, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον, ὦ παῖ, καὶ περ μοι συγγνωστέρα πρέπει ἡ κῆδε οὖσα, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ ὁμοψήφου ἐμοὶ αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τοῦ ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονῆσαι, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθέστηκα μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς πρέπει συγγνώμης, ἀλλ' ὑπομένοντος,

A plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maxime apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum jussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinqvere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaqve augurium concepit, eum sibi successurum, qui seqventi mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, ut mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cum Imperator hæc volutans diluculo jussisset Euodum eum e filiis introvocare qui prior advenisset, egressus ille Cajum offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius aviti propositi ignarus jentaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simulq; introducit juvenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit divinam providentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreverat: sentiensqve diversum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quam vicem infelicis nepotis, cui non satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in ultimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quam si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, juxta quorum consilia in tota vita pleraqve agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum unquam tantam fidem habuit divinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem jam extinctum cerneret: seqve ipsum culpabat, qui confugisset ad hujusmodi omina. cum enim liceret ei securo e vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunii. Itaqve quamvis turbatus inopinata principatus sui successione, invitus & reclamante animo sic Cajum alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cum meum de te judicium, tum vero deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem ut hoc adeptus non sis immemor benevolentiæ nostræ, qvi tibi sum tantæ felicitatis autor: & quam poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, qvod post Deos totum meum est, potest reponere, qvam si illi non desis qvem tibi natura voluit esse conjunctissimum. nam alioqvin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto vero, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qvi in consangvinitatis jura peccant, nunqvā divinam ultionem effugiunt. Hæc Cajo extrema mandata dedit Tiberius, omnia qvidem pollicenti, sed ficte. Qvamprimum enim principatum assecutus est, fratrem juxta illius præsagium sustulit: & ipse qvoqve aliqvanto post conjuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Cajo successore sibi designato post paucos dies obiit, cum vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus qvinqve, diebus tredecim. post qvem Cajus reipub. præfuit, qvartus in imperatorum serie. Romani vero nuntiato ejus obitu vehementer qvidem gavisi sunt, non tamen audebāt credere: non qvod verum esse nuncium non cuperent, qvod jamdudum magno redemissent libenter: sed qvod vererentur ne tentati falsis nuntiis, si intempestive gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem gravius afflixerat, qvod esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; proseqvens, & pro innata sævitia mortem levissimam pœnam existimans. qvapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes qvantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas vero Agrippæ libertus cognita morte Tiberii, curriculo ad patronum properavit, lætissimum ei nuntium afferens. qvem cum offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraico, mortuus est, inqvit, leo. id ille satis intelligens, inopinatoqve perfusus gaudio, at tibi, inqvit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio qvam tandem dignā gratiam referam; si modo vera nuncias. tum centurio qvi custodiæ præerat, animadvertens tam Marsyæ festinum adventum, quam insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatusq; accidisse novi aliquid, rogavit qua de re inter se conferrent. quibus primo cunctantibus, cum ille urgere non desineret, tandem Agrippa ut jam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superveniens affert incolumem esse Tiberium, & brevi in urbem reversurum; quibus verbis territus graviter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quod cū vincto lætū convivium iniuisset nuntiato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impune falles mentitus mortem Cæsaris & non capite lues hāc linguæ petulantiā? Et cum dicto vinciri jubet, solutum hactenus,

ὡς σώτῃ τῆς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸς τιμῶνδέ σοι κατηξίωσεν ἀγαθῶν πρεσβεύειν, ἀμύνεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτῷ πρόθυμον, καὶ ἅμα πρεσβεύειν φρονήσεως ἀμοῦ τοῦ συγγένειαν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σωτηρίας σφῶν γίνοιτ' ἂν πρέσβυς, φροίμιον ἦδε δυσχερὲς μεθιστάμενος. αἵ τε γὰρ μοναρχίαι ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον καθίστασιν, καὶ θεοῖς οὐκ ἀτιμώρητα, ὅσοι τῆς δίκης πρόστιμα, ἀφανίζοι δὲ νόμιμα τὸ ἑτέρως πρόσωθεν τῆς καλοῦ. ταῦτα μὲν ὁ πρέσβυς ἔλεγε, μᾶλλον πιθανὸς τοῦ γαίου καίπερ ἐπιχαίροντος. ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὸν ἀγῶνα, τόν τε πρέσβυν μαντείας ἀρρήτου τῆς σκήνης, καὶ τὰς ἐπιβουλῶν ἐπ' αὐτὴν συντεθειμένων, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. πρέσβυς δὲ τὸν γαίου ἀποδείξας τῆς ἀδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπερβαίνοντος ἡμέρας, ἔθανεν, χρὸν αὐτὸς τοῦ ἀγῶνος ἡμέρας τρεῖς, καὶ πέντε μησὶν, πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ ἑπτά. γαῖος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πρέσβεως τελευτῆς, ἀφράνοντες μὲν τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἀγγελίας, ἐ μᾶλλον πιστεύειν χαίροντος τοῦ αὐτοῖς, οὐ τοῦ μὴ βούλεσθαι, πρὸ πολλῶν δὲ ἂν ἐπιμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεύσαν τῶν λόγων. δέει δὲ μὴ ψεύδους τῆς ἀγγελίας ὑμουμένης πρόσω ἐξαναζάντες, ἐπίδηλοι ὦσι ἐπ' αὐτῷ χαρματος, εἰς ἀπόλλωνται διαβολῆς αὐτῶν ὑμουμένης. πολῖται μὲν ἀνὴρ ἐς ἕτερος ῥωμαίων τὰς εὐπατρίδας ἱεράσατο δεινὰ, διαφέρων ἐπὶ πᾶσιν, ἐ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κατασκὰς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τοῦ αἰτίου ἐπανέλοιτ' τοῦ μισεῖν, καὶ ὅπι πᾶσι μὲν οἷς κρίνοιεν ἐξαχθοῦ φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τῶν κουφοτάτων ἀναπιθεὶς τοῦ ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ δὲ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τοῦ ἀκρίασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ὀπολαύσματι χρῆσθαι σκεκωλύωτο δείματι κακῶν, ἃ προσωρᾶτο ψεύσθησι τῆς ἐλπίδος. μαρσύας δὲ ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος πρέσβυν τοῦ τελευτοῦ, ἵθει δρομαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξέδοις ὄντα, εἰς τὸ βαλανεῖον, σωνεύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραΐων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δὲ σωίεσίν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τ' ἐπ' αὐτῷ πρόσενεχθείς, ἀλλά σοι τῶν ἀπάντων, καὶ τῆς ὅπι τῶνδε εὐαγγελίας χάριτος ἐν ἐμοὶ παντοίας γένοντας, μένον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὅς γε τῆ φυλακῆ ἐφειστήκει δὲ ἀγρίππα, ἡσθέντος τοῦ τε ἀπροσδόκητος μεθ' οἵας ὁ μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῶν λόγων χάρμα, ἀγρίππα, σωελθὸν, ὥστ' πήσας καίνωσιν τινα γεγενέναι τῶν λόγων, ἥρετο σφᾶς πρὸ δὲ λόγου τοῦ ἐφεστηκότος. οἱ δὲ τίως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένου δὲ δόσομαι ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος τοῦ, μηδὲν ὑποδιάσας. ὁ δὲ, σκοινοῦτό τε τοῦ ἡδονῆς δὲ λόγου, ἀλλὰ τὸ εἰς ἀγαθὰ τοῦ ἀγρίππα, φέρειν. πρὸ τίθετε αὐτῷ δεῖπνον. εὐωχημένῳ δὲ αὐτῷ, καὶ δ' ποτοῦ πρὸ ἰόντος, παρῆν τὶς λέγων, ζῆν τε τὸν πρέσβυν, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τοῦ λόγῳ, ἀλλὰ τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπαχέναι, δεσμώτη τε κ' ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος σωσθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖ τὸν ἀγρίππαν δὲ κλινιδίου. κ' ἤπου φησὶν λήσειν με ἰσχνοεῖς θανάτου δὲ αὐτοκράτορος καταψευσάμενος. ἀλλ' δ κεφαλῆ τῇ σῇ ἔτ' ἀναμαξάμενος τὸν λόγον; παύεται ἐπῶν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτὸν,

φυλα-

φύλακιν τε ἀκριβεστέραν αὐτὸν, ἢ πρότερον καθῆστο. ἐν νύκτα μὲν οὖν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις τοῖς κακοῖς τὴν ὑστραίαν λόγον τε τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ τὸν τόπον ἰσχυριζόμενον ὅτι τῇ πέμπτῃ δὴ πρεσβύτῃ, ἐξαίφνης τι οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες ἐς θυσίας ἐπιτήδειαν, ὑποζόλαί τε ἀφίκοντο ὡς δὴ γαῖόν, ἢ μὲν πρὸς σύγκλητον δὲ πρεσβύτῃ διασαφῆσαι τὸ τελευτῆσαν, ἐς τὸν αὐτὸν ὡς ἀγγελίαν ἡμωνίας χρόνῳ μόλιον, ἢ δὲ, πρὸς πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως δὴ τὰ τοιαῦτα ἀγορεύσασι, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ στρατοπέδου μεταστῆσαι ἐς τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεσμὴν διαιταν εἶχεν. ὥστε ἐν χαρᾷ λοιπὸν ἦν τι πρὸς αὐτῆς. φύλακη μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μέν τι ἀνέσεως ἐς τὸ δίαυλον. χαίρειν δ' ὡς ὅτι ῥᾳστώνην παρεῖχεν, ἄγων δὲ πρεσβύτης τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ πομπὴν πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, ἀγρίππαν ἢ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυμον, κώλυμα ἀντωνία ἦν, ἔτι μισοῦσα τοὺς δεδεμένους, προμηθία ἢ δὲ χαῖρ ἀπεπεμπεν, μὴ δόξαν ἀπαγαγεῖν ἡδονῇ δεχομένη τὴν πρεσβύτου μετάστασιν, ἄνδρα ὡς ἐκείνῃ δεδεμένον λύων ἐκ δόξης. διελθόντων μὲν οὖν καὶ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψαμένη αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρασί τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι. ἔπειτα ἢ τὸ διάδημα πρόσθησι τῇ κεφαλῇ, ἐς βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς φιλίππου τετραρχίας, δωρεὰν μὲν οὖν αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τὴν σιδηρᾶν ἀλύσιν χρυσῆν ἰσοστάθμιον, ἐπὶ ἀρχέλαν ἢ ὅτι τὴν ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ ἔτει τῆς γαΐου καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἡξίου συγχώρησιν αὐτῷ γνοὺς πλεῦσαι, τήν τε ἀρχὴν κατασησόμενος, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησόμενος ἐπανιέναι. ἐς συγχωροῦντος δὲ αὐτοκράτορος παρεῖναι, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεύς, πολλοῦ τε τὴν τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀπορίας τε τὸ πρότερον ἐς τὸ παρόντι εὐδαίμονος. ἐοί μὲν ἐμακάριζον δὲ μὴ ἁμαρτίᾳ χρῆσαι μόνῳ τὴν ἐλπίδων. οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ τοῦ γεγονότων ἦσαν.

A & accuratius in posterum custodiri eum imperat: totamque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera vero die rumor de Tiberii morte increbuit, palam id jactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxque allatæ sunt a Cajo binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem urbi præfectum, idem indicantes, mandantesque ut B Agrippam e castris dimissum restitueret in id quod ante habitaverat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licet custodiretur, tamen suo vigilabat arbitrio. Cæterum Cajus Romam reversus, Tiberii simul corpus referens, more solenni funus celebravit sumptuosissime: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ C supersedit: non quod ea male vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberii facere, si confestim solveret quem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestemque mutare præcipit. impositio deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta Lysaniæ quoque terrarchia, & pro ferrea catena dedit auream D pari pondere. in Judæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caji Cæsaris Agrippa petiit veniam navigandi in suum regnum ordinandi ejus gratia, reversurum se hoc peracto pollicitus. Quod ubi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis E felicitatis & egestatis pristinæ. & alii quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset, pertinaciter, alii vix credebant tantam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιή.
Ὡς ἡρῴδης τετραρχης ἐξωρίσθη.

CAP. IX.
Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρωδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ δὲ ἀγρίππα συνοικοῦσα, ἡρῴδῃ, τετράρχῃ ὄντος τῶν γαλιλαίας, καὶ περαίας, φθονῶ τὸν ἀδελφὸν τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ἐρῶσα, ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγηθημένον ἀνδρὸς δὲ αὐτῆς, διὰ τὸ φυγὴ μὲν τότε πεισθαι τὴν ἐξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα, μὴ δυνάμενον, κἀξοδον ἢ μετ' ἀξιώματος, καὶ ἅτως πολλῷ δὲ εὐδαίμονος. ἐλυπεῖτο ἢ καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅτι πρὸς τὴν μεταβολῇ, καὶ μᾶλλον, ὁπότε θεάσαιτο μὴ τῶν ἰδιωτῶν ὡδαημένων τῆς βασιλείας ὅτι φοιτῶντα, τοῖς πλήθεσι, ὅτι κρύπτεσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυσχέρειαν δὲ φθόνος, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, κελεύουσα ὅτι τὰ ῥώμης πολεῖν ὅτι μνησικάκως τὸ ἴσων. ἀγὼ ἀνεκτὸν εἶναι φησι τοῦτο, εἰ ἀγρίππας δρίστοβούλῳ μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ δὲ πατρὸς κατεγνωσμένῳ, πενίᾳ ἢ ἀπόρῳ σωθῶν, ὡς τελέως αὐτῷ ὅτι κυφίζεσθαι πάλιν ἀγαθὰ δὲ ἐφ' ἡμέραις, φυγῇ ἢ τὸ δεδανεικότων τὸ πλοιῷ πεποιημένος ἐπανελήλυθοι βασιλεύς, αὐτὸς δὲ γαῖου παῖς βασιλέως, ἐς δὲ συνηθῶς τὰ ἀρχῆς καλοῦντος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσασθαι τῶν, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον γε,

HErodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, invidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quam maritum cerneret fastigio: urebat eam nimirum, quod qui profugerat non valens debita dissolvere, tum reversus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancque mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas invehi: adeoque non poterat imperare suis affectionibus, ut maritum assiduis G hortatibus ad similia speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud urbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli a patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reversus regno fruatur: ipse vero filius regis, & a cognatis ad regnum invitatus per desidiam nihil tale affectaret, privata vita cõtentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quam olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neqve ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondam ſuſtentatus ſit opibus: neq; per tuam patiaris ignaviam, ut illi videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quã tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo ante niſi tua miſericordia non potuit vivere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentive impendiis, quandoquidem non tam hæc ſervare ſit optabile, quam parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negotia: conabaturq; eam in diverſam ſententiam traducere. mulier contra quanto magis eum tergiverſari videbat, tanto urgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec prius deſtitit quam mariti extorqveret conſenſum, non valentis alias ejus importunitatem excutere. itaq; ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, una cum Herodiade Romam proficiſcitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtẽdum: & quamprimum eos e portu ſolviſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimulq; mandavit, ut per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda navigatione uſus, tantum modo a tergo relictus eſt, quod tum primum ad Cæſarem admiſſo ſupervenit, literasq; reddidit. uterq; enim Puteolos appulit, & Cajus tum forte apud Bajas repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadiis a Puteolis diſſitum: ubi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quisque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: invitantibus eo lavacris calidis ſponte e terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quam ad animos otio relaxandos commodis. Itaq; Cajus ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, qvod prius cum Sejano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faveret contra Caji novum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, verane eſſent quæ nuntiarentur de armorum numero. quo annuente, neq; enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adjecit, pecuniam qvoq; ejus donans Agrippæ indicit: Herodem vero perpetuo damnavit exilio apud Lugdunum urbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

Α ἡρῴδη μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς οἰ-
κείους εἶναι, νῦν γοῦν ἐρέχθητι συγγνώμης ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμενε ἡσσᾶσθαι πρὸς ἄνδρα τοσοῦτον τὴν μοῖραν
τετραρχικὸν τὸν, μηδὲ πείσῃ ὑποφλαύνης τ' σκεύ-
ους, τῆς ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυνα-
μένους, μηδὲ δευτερεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγεῖ τ' χθὲς Ϲ
πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβεβιωκότων. ἀλλ' ὅπῃ σ' ῥώμης
ἴωμεν, καὶ μήτε πόνῳ φειδώμεθα ἔτι, μήτε ἀργυρίῳ δα-
πάνης καὶ χρυσίῳ, διὰ τὰ μὴ ἐπ' ὀδαμινοῖς ἐν βελτίο-
σιν ἡμέρᾳ τ' ἐν τηρήσιν, αὐτῶν ἀναλώσεως τὶς ὀπῃ κτή-
σῃ βασιλείας ἐσομένης. ὁ δ', πῶς μὴ ἀπεμάχετ' ἀγα-
πῶν τ' ἐν ἡσυχίᾳ, Ϲ τ' ῥώμης τ' ὄχλον δι' εὐτυχίας
λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὸν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ'
ὅσον ἐξαναχωρεῖται ἐώρᾳ, μειζόνως ἐπέκειτο κελεύε-
σα, μὴ ἀνιέναι πάντα πρᾶσσον ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. Ϲ πέρ-
ας ὑπ' ἀνήκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐ-
τῇ ἀκρασίας ἡμέρᾳ, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ἀποφυγεῖν
αὐτῆς τὸ ὅπῃ τοιούτοις ψηφισάμενον. ὡς δὲ κατεσκεύα-
σμένος τε ὡς ἐνδεῖν πολυτελῶς, καὶ φειδοῦ μηδενὸς χρώ-
μενον, ἀνήκεστ' ὅπῃ τῆς ῥώμης, ἅμα δ' καὶ τὸν ἡρῳδι-
άδα ἀγόμενον. ἀγρίππας δ' τὸν τε διάνοιαν αὐτῶν,
Ϲ τὸν ὡς διασκεδῶν αὐθαιρόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευ-
άζετο. ἐπεὶ τε ἐπέπαυσκότας ἀκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς
ὅπῃ τῆς ῥώμης φορτηγὸν αὐτῷ τ' ἀπελεύθερον,
δῶρά τε νομίζοντα τῇ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς κατ'
Ε ἡρῴδου, πάρεσκε καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν χαίρον.
ὁ δ' ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ δεξιῶς χρη-
σάμενον τῷ πλῷ, τοσοῦνδε ἀπελείπετο Ε ἡρῴδου, ὡς τε
τὸν μὲν, ἐντυχεῖν χαίρῳ, ὁ δ', ἐπικαταγῆναι, καὶ τὰς ἐπι-
στολὰς ἀπεδίδα. καὶ παρασπεύδουσιν ἀμφότεροι δι-
καιαρχίᾳ, καὶ τὸν χαίρον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν, πολί-
δριον δ' ἔστι καὶ ἕτο τῆς καμπανίας, ὅσων ἀπὸ σταδίων
πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι τε ἐπὶν οἰ-
κήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι καλασκευαῖς, φι-
λοπημηθέντ Ϲ τ' αὐτοκρατόρων ἑκάστου παραγενόντας
ὑπεξαλλεάζ, λουτρά τε παρέχεται τὸ χαῖρον θερμὰ
ἡδέα αὐτόματα ἀνιόντα, ἀφ' ἃ δὴ τε ἰᾶσθ τοῖς χρω-
μένοις, καὶ ἄλλως τῷ ἀνειμένῳ τῆς διαίτης συμφερον-
τα. χαίρ Ϲ δ' αἷμα τὶ παραγορεύων τ' ἡρῴδου, πρῶτον
δ' αὐτῷ συνετύγχανεν, ἅμα τε Ε ἀγρίππου τὰς ἐπιστο-
λὰς ἐπιὼν, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμέ-
νας, κατηγόρει δὲ αὐτῷ ὁμολογίαν τε πρὸς σήιανον
κατὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν
Ϝ πάρθον ἐπὶ Ε παρόντ Ϲ κατὰ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ὧν δὲ
δείγματά τε ἐν αὐτῷ Ε λόγου μυρίοσιν ἐπῆλθ' ὁπλιτῶν
ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν τοῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις
διακειμένη. ἐκίνησέ τε τὸ πρὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρε-
το τὸν ἡρῴδην, εἰ ἀληθεῖς ὁ πρὸς τῶν ὅπλων λόγ Ϲ.
Ε δ', οὐκ ἐν ἐν ἕτερα εἰπὼν διὰ τὸ ἀντιφθέγξασθαι
ἀληθείαν, εἰπόντ Ϲ εἶναι τὰ ὅπλα, πίστ ἡγεμόν Ϲ
εἶναι τὰ ὅπῃ τῇ δυνάμεσ κατηγορήσαντα, τὸν τετραρ-
χίαν ἀφελόμεν Ϲ αὐτὸν, προσθήκην τῇ ἀγρίππου
βασιλείᾳ ποιησάμ, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγρίπ-
πᾳ δόντα, αὐτὸν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, δυσπρόσ-
οικτ ἐν αὐτῷ λουγδούνου πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῳ-
διάδα δ' μανθάνων ἀγρίππᾳ ἀδελφὴν οὖσαν, πάντα χρή-
ματα, ἐδίδου ὁπόσα, σκεύη ἴδια ἐν, καὶ τὸ μὴ κοι-
νωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, τύχ Ϲ αὐτῇ

τιν.

τ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως τε & ἀξιώματι τῷ σαυτῆ πρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἐστὶν χρηθῆναί σε τῇ χάριτι δωρεᾶς εὐνοια ἡ πρὸς τ γεγαμηκότα, & κοινωνόν με & δαιμονίας ἡμῶν μίξεως, & δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸ ἐπὶ τ τύχαις καθιστάμενον. ὁ δ' ὀργὴν & μεγαλόφρονα αὐτ ποιησάμενος, σωηλαύνει κ αὐτ τὴν ἡρῳδιάδη, & τῶν ὑσίαν αὐτ τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν. ἥρῳ δὲ μὲν δὴ φθόνῳ & πρὸς τ ἀδελφὸν, κ ἡρῳδιάδη γυναικείων ἀκροασαμένῳ κακολογιῶν, δίκην ταύτην ἐπιτίμησεν ὁ θεός. καίτοι τ μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, κ τ ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, κ μέτριον παρέχων αὑτ, εἰς εὔνοιαν προσεχώρει, ὥστε καὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ' ἐξίστατο & ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τ ἀρχῆς σκιρτιάζων αὐτὸν, & τὰ πάντα ἐπ' ἀπιμία & θείᾳ πολιτεύειν ἤρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, ut tua majestate dignum est loqveris: sed mihi conjugalis amor impedimento est quo minus fruar hac indulgentia. non enim æqvum censeo, ut cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in adversa deseram. at ille indigne ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona ejus Agrippæ largitus est. atqve hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus invide ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloqventiæ uxoris nimis facili. Cajus porro primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administravit egregie: moderateqve se gerens, & Romanorum sibi favorem conciliavit & provincialium, procedente vero tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliqvam insaniam divinos etiam honores usurpare ausus est.

B

C

Κεφάλαιον ί.
Στάσις τ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων & ἑλλήνων.

CAP. X.
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

ΚΑὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γιγνομένης, ἰουδαίων τι οἱ ἐνοικοῦσι κ ἑλλήνων, τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβεύσαντας παρῆσαν ὡς τ γάϊον. καὶ ἦν δὲ τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, & ὡς τ καίσαρος & τιμῶν ἀμελοῦεν. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσιν, βωμοὺς τῷ γαΐῳ κ νέως ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτ ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τούσδε ἀδόξου ἡσυχίας ἀνδριᾶσι τιμᾶν, κ ὅρκιον αὐτῶν τὸ ὄνομα πιστοῦν. πολλὰ δ' & χαλεπὰ ἀπίωνα & εἰρηκότα, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζεν τὸν γάϊον, & εἰκὸς ἦν, φίλων & μέγιστος τ ἰουδαίων τ πρεσβείας ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δ' & ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, κ φιλοσοφίας οὐκ ἀπειρος, εἰ & τι ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρῆσαι τ κατηγορημένων. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν αὐτὸν γάϊος κελεύσας σκηπτῶν ἀπελθεῖν, ὡς ὀργῆς τι ὤν, φανερὸς ἦν ἐραστὴς μῶός τι δεινὸν αὐτός. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν ὠθούμενος, κ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ πρὸ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δ' ἤδη τ θεὸν ἀνίσταμενον αὐτοῖς.

Cumqve inter Judæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab utraqve parte legati delecti ad Cajum missi sunt. Apion vero Alexandrinorum legationis princeps multa in Judæos jactavit crimina, interqve cætera quod Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cum quam late patet orbis Romanus Cajo extruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut jurare per nomen Cæsaris. Hic acerbe invecto Apione, multisqve aliis qvæ ad exasperandum Cajum facerent, Philo e Judæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est a Cæsare jubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab injuria. quapropter ejectus convitio, versus ad Judæos affectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Cajus iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

D

E

F

XV.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς γάϊος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσοντα ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τ ἀνδριάντα.

CAP. XI.
Cajus in Syriam mittit Petronium jussum Judæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

ΓΑΐος δ' ἐνδεῶς φέρων εἰς τοσόνδε ὑπὸ ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων πρεσβεύειν ὑπὲρ συρίας σκέπτεται πετρώνιον, ἀλλάσσων εὐθὺς τὸν ἀρχῆς, κελεύων χρῆναι πολλῇ ἐπιβάλλοντα εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ & θεοῦ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα & τ πιθεῖν. & πετρώνιον συρίαν φυλάττειν, ἡπείγετο ἀλλοτρίαν τοῖς ὑπηρεσίαις & κόσμοις. συμμαχίαν δ' ἐλάμβανε ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, κ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὑπὲρ πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἦρ & πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, & πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν περὶ τῶν ἐπεγνωσμένων. ὁ δ' ἐπαινεῖ τῆς προθυμίας αὐτὸν, κ σπέλλει μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δ' μὴ πειθομένους ἐντέλλεται. ἰουδαίων δ'

G

Cajus porro indigne ferens a solis Judæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: jubetq; ut cum valido exercitu invadat Judæam: & si sponte id admittant, statuam ejus in templo Dei collocet. quod si detrectent, bello devictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, ut exeqverentur mandata Cæsaris contractisq; quantum poterat auxiliis, cum duabus Roman. legionib. hybernavit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Cajo significavit per literas. qvi collaudata ejus industria, hortatus est eum ad agendũ gnaviter, & frãgendã bello gentis contumaciã. Interim Judæorũ

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quod si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primum interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam qvantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis observata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, forte valerent apud me aliqvid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subservire decretis Cæsaris, quibus contravenire impune non licet. Ad hæc Judæi, Si tibi Petronii certum est a præscripto Caji non discedere, neq; nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti divina potentia, & majorum nostrorum virtutis æmuli. neqve enim sumus adeo pusillanimes, ut quæ nobis cœleste numen imperavit proposito felicitatis præmio, ea prævaricemur intempestiva vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cujus honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quam tibi per ignaviam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulqve ob neglectas leges indignationem numinis, cujus vel te judice potior quam Caji habenda est ratio. Ibi Petronius animadvertens eorum obstinatam pervicaciam, neqve se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properavit Tiberiadem, ut ex propinqvo melius res Judæorum dispiceret. Judæi vero magnum timentes e Romano bello periculum, sed majus ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, neve sacratam urbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius, quam discedamus a legibus. simulqve procumbentes ac nudantes jugulos, paratos se ajebant ad excipiendos gladios. atqve hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cum maxime sementis essent tempora: quandoqvidem certissimum illis erat propositum, mortem potius quam statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris ejus familiæ, Judæorumqve primatibus accedunt Petronium, rogantes, ut consideraret obstinationem populi, neve illis desperandi ansam præberet, quin potius Cajo scribat quanta pervicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν πετρώνιον εἰς πτολεμαΐδα, καὶ δεήσεις, καὶ μηδὲν ὅλως ὧν νομίμων φῶς ἐπαναγκάζειν, ὧν βασὶ δ' πατρίοις. εἰ δέ σοι πάντως δοκεῖ τὴν ἀνδριάντα φέρειν, καὶ ἰσὰν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρησάμενον, πρόσθε τὰ δεδογμένα· ἐγὼ ἂν δυναίμεθα πρίοντες συγχωρεῖν πράγματα, ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε & νομοθετῶν καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων. πετρώνιος ὁ ὀργὴν λαβὼν, εἶπεν. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, πάντα πρόσθεν ἐπενόουν, καὶν δίκαιον ἦν ὑμῖν πρὸς με ὁ λόγος ἐστίν. νῦν δέ μοι καίσαρος ἐπιτελοῦντι πᾶσα ἀνάγκη διακονεῖσθαι τοῖς ἐκείνου προστεταγμένοις. διὰ τὸ εἰς ἀνηκεστοτέραν φέρειν ζημίαν τὴν καταφρόνησιν αὐτῶν. ἐπεὶ τοίνυν ὅτῳ φρονεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὑπολάβῃς τὰς χεῖρ παρελθεῖν, ἐὰν αὐτοὶ καταβάλωμεν τὸν νόμον τὴν προαγόρευσιν, θεῷ πειθόντες ἀρετῇ καὶ προγόνων πόνοις τ' ἡμετέρων εἰς ὃν ἀναβάται, μεμνημένοι, ἐὰν τολμήσωμεν ὑπὸ τοσοῦτον κακοῦ γενέσθαι, ὡς τὸ ὁσιωτάτῳ δόξειε μὴ προσόμνυσθαι ἀγαθὸν ἐφ' ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ καταβαίνειν ποτ' ἂν θανάτου φοβηθέντες. ταυτὶ μὲν εἰς τύχας ἰόντες. ὑπὸ φυλακῆ τε πατρίῳ, καὶ κινδυνεύειν προθεμένοις ἐλπὶς ἔσται ἐξεπισάμενοι καὶν πολεμίους, διά τε & θεὸν τὸ ἡσόμενον μεθ' ἡμῶν, ὑπὲρ πίμπη τε τῇ σκήνῃ τὰ δεινὰ ἐπιδεχομένων, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν πῆς πράγμασι καταγχάνειν. ἐκ δ' σοὶ πείθεσθαι, πολλῶν μὲν λοιδορίαν & ἀνάνδρου προσκεισομένην, ὡς δι' αὐτὸ καταβάσιν & νόμε παρανομουμένοις, καὶ ἅμα πολλῶν ὀργὴν & θεὸν, ὃς κ' καταβὰς σοὶ δικαιῇ γένοιτο ἂν βελτίων χαίρ. κ' ὁ πετρώνιος ἐκ τ' λόγων ἠσθεὶς ἔφησε δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονεῖν, κ' μὴ ἂν ἅμα χεῖ δυνάμιν αὐτῷ καταγνῶναι διακονίσασθαι τοῦ χαίρ τὴν ἀναθεσιν & ἀνδριάντος, πολὺν δ' ἔσεσθαι φόνον, τούς τε φίλους ἀναλαβεῖν, κ' ἱερὰ πεῖραι ἢ τοῖς αὐτὴν λαβεῖν, ὑπὸ πρεσβύτου ἠπιώτερον χρῆσθαι κατανοῆσαι τ' ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. ἐ ἰουδαῖοι μέχαν ἡγεμόνι τ' ἐκ & θεοῦ βωμοῖς πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα δ' κρίνοντες τὸν ἐκ & καταβάσιν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ἐπανίσταν πετρώνιον εἰς τὴν πρεσβύτιδα ἠθροισμένον, ἐ ἱκετείαις χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀναγκας τοιαύτας αὐτὸς καθῆσθαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου καταβάσιν λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν; οἱ δ' ἑτοίμως πολέσθαι ἔφασαν, τεθνηξόμεθα δ' πρότερον ἢ καταβαίνοντες τοὺς νόμους. ὑπὸ τε τοῖς σώμασι κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι κτίννυσθαι & ἔλεγον εἶναι. ἐ παῦται ἐπὶ σατερ ὑπὲρ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ & γεωργεῖν ἀπεῖπον λοιπὸν ἦσαν, καὶ παῦται τῆς ὥρας οὔσης πρὸς σπορὰν, πολλὴ τοῦ προφάσεως αὐτοῖς, καὶ & θνήσκειν ὑπομένειν πρόθεσις, ἢ τοῦ ἀνάθεσιν & ἀνδριάντος ἰδεῖν. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων πραγμάτων, ἀγρίππας & βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, ἐπίασιν ὡς τὸν πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τοῦ προθυμίαν ὁρᾷ τῆς πλήθους, μηδὲν εἰς ὀπτοίαν αὐτῆς παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαΐον τὸν βασιλέα αὐτῶν πρὸς τοῦ ἀποδοχὴν

τοῦ

τ ἀνδριάντ⊙, πῶς τ ὀκνήσαντες τ γεωργεῖν ἀνίκα- A statuæ: utqve relicto agriculturæ ſtudio, de bel-
δέζον), πολεμεῖν μὲν ἐ βελόμενοι διὰ τὸ μηδ' ἂν δύ- lo quidem nulla virium fiducia non cogitent: ſed
ναδαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονὴν, πρὶν ὠδῖνα τὴν νό- parati ſint mori potius quam tantam religionis
μιμα, αὐτῖς, πῶς τ ἀπορεῖ τῆς γῆς ἡμομένης, λησέ- labem in ſe admittere. ad hæc ſemente omiſſa,
αν ἀναφύοντ, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τ φόρων. ἴσως inſtare latrocinia, dum non eſt unde poſſint per-
γὰ ἂν ἐπικλαδέντα τὸν γαῖον, μηδὲν ὠμὸν διανοη- ſolui vectigalia. forte enim flecti poſſe Cæſarem
θῆναι, μηδὲ ἐπ' ἀναῤῥάσῃ φρονῆσαι τ ἔθνους. ἐμιμνόντες ne quid ſævius in eam gentem ſtatuat, neve illi
ἓ τῇ τότε βελῇ τ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὴν ἀπλοῦν τ rebellandi materiam præbeat. Quod ſi non mo-
σχάγματ⊙. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τ ἀριςόβυλον, ὅτι B veatur ab inferendi belli propoſito, tum demum
τάχιςα πετρώνιον παρεκάλεν. πετρώνι⊙ ἦ ὅτι μὲν aggrediendum eſſe negotium. atqve hæ fuerunt
τ ὠθεῖ τ ἀριςόβυλον παντέως ἐπικειμένων, διὰ τὸ preces Ariſtobuli. Petronius vero partim depre-
ἰσχὺν μεγάλων πολέμων τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ catoris reſpectu enixe urgentis, & ipſius rei ma-
προχρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, ὅτε ἦ τῶν ἰουδαίων gnitudinis, partim contentioſi Judæorum propo-
θεώμεν⊙ τὴν ἀνοησίαν παρεῖναι τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγή- ſiti, ratus indignum tam multa hominum millia
σεσθ⊙, τοσῶνδε μυριάσιν ἀνθρώπων μανίαν τῇ in gratiam inſanientis Caji perdere, & cæleſte
γαΐῳ διαφθεῖραι μέν⊙, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ numen ſuamq; ipſius conſcientiam reveritus,
πρὸς θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μὴ πονηρὰν τὸν μὴ πάν- maluit abſurditatem rei per literas docere impe-
τα βίον ἐλπίδ⊙ διαπεῖσαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτ⊙, ἢ πι- C ratorem vel ſuo periculo: non ignarus quam il-
σήλας τῷ γαΐῳ τὸ ἀνήκεσον αὐτὸ, ὀργῇ φέροντ⊙ μὴ le eſſet iracundo ingenio, & ad vindicandum
ἐκ τ ἐξέως δὲ διαγνῶναι μέν⊙ αὐτὸ τῆς ἀπιςολῆς, πά- prono, niſi quis quam primum furenti morem
χα, καὶ πεῖσαι, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης geſſerit. Sic enim exiſtimabat, etiamſi ille non
ἀπιμῶντ⊙, ἄψαδαι πολέμου τ πρὸς αὐτές. εἰ δ' decedat de ſententia, & fortaſſe indignationem
ἄρα καὶ κατ' αὐτὸ τρέπει τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τ in ipſum vertat cunctantius mandata exeqven-
ἀρετῆς μεταπιπτόμους, ὡς ἦρ τ ὧδε ἀνθρώπων πλη- tem: eſſe tamen boni viri officium, pro incolu-
θύ⊙ πλάτας, ἑκεῖνον πλεῖον ἡγεῖδαι τὸν δεομένων mitate inſontis tam numeroſi populi vel certum
τὸν λόγον. συγκαλέσας ἦ εἰς τὴν τιβεριάδα τὰς ἰου- interitum non refugere. Ergo indicto Judæis
δαίους, οἱ ἦ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, καταβὰς ἐπ' D conventu ad Tiberiadem, poſtqvam adeſſe vi-
αὐτὸν τὴν τε ἐν τῷ παρόντι πρᾶσιν ἀγνώμης ἀπέφηνε dit multa millia, progreſſus in concionem ait ex-
τῆς αὐτοῦ, ἃ ἦ αὐτοκράτωρ⊙ τ πρόσθεν πραγμάτων τὴν ὀρ- peditionem non a ſe ultro ſuſceptam, ſed manda-
γὴν ἐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τ φθάσαι τὴν ἀπόφασιν to Cæſaris: cujus executionem differri pericu-
τῆς ὠκυτέρου⊙ τ προσταγμάτων τὴν ὀρ- loſum eſſe, propter indignationem ſummæ pote-
γὴν ἐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τ φθάσαι τὴν ἀπό- ſtatis: & alioqui conveniens eſſe, ut ipſe ab au-
φασιν τοῖς πράγμασι τοῖς φθάσασι διαφερομένοις, ὡς καλῶς ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσαύτης toritate illius pendeat, per quem ad tantum di-
ἐπιτυγχάνοτα, συγχωρῆσαι τῇ ἐκείνου, ἐδὲν ἑαυτῷ gnitatis faſtigium evectus ſit. attamen veſtræ,
πράσσειν. ἐ μὴν δίκαιον ἡγεῖτ⊙, ἀσφάλειαν τι καὶ inquit, ſaluti meam ſecuritatem aut exiſtimatio-
τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἧττον ἢ ὑμᾶς περὶ ὑμῶν μὴ ἀσπλε- E nem non præferam, quos ſcio merito pro patriis
μόνως τοσούτων ὄντων ἀναλωτῶν, διαγωνίζεσθαι τῇ ἀρετῇ legibus contendere. imo ne mihi quidem pro-
τ νόμων, οὐ πάτριον ὂν ἀλλ' ἀθεμίτως ἡγῆδε. καὶ τὴν batur, ſummi Dei templum temerari principum
δὴ πᾶσιν αἰχιῶσι, καὶ δυνάμει τ θεοῦ, τ ναὸν οὐκ ἂν licentia. quamobrem legatos ad Cajum miſſurus
ἐφειδῶν τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τ ἡγεμονδόντων ſum, per quos cognoſcat veſtram irrevocabilem
ἐξουσίας. σέλλω ἦ ὡς γαΐον, γνώμας τε τὰς ὑμετέρας ſententiam, quantumq; in me erit hortabor ut
διαπεφῶν, καίπερ καὶ σωτηρίᾳ χρώμεν⊙ ὡσπερ τ honeſtiſſimæ veſtræ voluntati aſſenſum ſuum
καθ' ὑμᾶς ὧδε γνώμῃ πεισομένῃ, οἷς πρόθεδε ἀ- præbeat. Deus cujus potentia ſuperior eſt omni-
γαθοῖς. καὶ συμπράσσοι μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὰ ἀνθρω- F bus humanis conatibus, faxit ut & religio veſtra
πίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία, integra ac inviolata maneat, & ille per immodicã
πρυτανεῖόν ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῆς πατρίων, ⊂ αὐτὸ τὸ honoris cupiditatem nullum ſibi contrahat pia-
μηδὲν ἀνθρωπείοις ὧδε γνώμῃ βελδόσι τιμῶν τ culum. Quod ſi offenſus iram omnem in me ver-
εἰς θεῖον ἁμαρτεῖν. εἰ δ' ἐκπικραναθεὶς γαΐ⊙ εἰς ἐμὲ terit, patiar quodvis periculum, ſive in corpus ſi-
τρέψει τὸ ἀνήκεσον τ ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κίνδυνον, ve in vitam illi ſævire libeat, modo ne tam ingen-
⊂ πᾶσαν παλιμπωλίαν σωτῆσαν τὴν σώμαλα ⊂ τῇ ψυ- tem veſtram multitudinem propter conſtantem
χῇ, ἐκτὸς ἐ μὴ ὑμᾶς τοσόνδε ὄνλας ἴδῃ ἔτως ἀγαθοὺς bonam voluntatem perire videam. Abite igitur
πράξεσι διολλυμένους θεωρεῖν. ἄπιτε δὴν ἐπ' ἔργα τὰ αὐτ quo ſuum quemque vocat negotium, & terram
ἕκαστοι, ⊂ τῇ γῇ ἐπιπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ἐπ' ὤμης, G labore veſtro colite. Legationem autem ipſe in
κ τὰ πάντα ἐκτὸς ὑμῶν δι' ἐμαυτοῦ, ⊂ τ φίλων, σὺν θεῷ πρα- urbem miſſurus ſum, & quicquid in rem veſtram
ξόμενα. παύσας ἦ εἰπὼν κ ἀφελύσας τ ἰουδαίων τ σύλλογον, potero, tam per me agam, quam per amicos me-
προθυμηθεὶς τ εἰς τὴν γεωργίαν ἡξίωσε τοὺς ὄχλους, καὶ παθομιλῶν τ λαὸν, ἐλπίσι χρη- os & neceſſarios. His dictis concionem dimi-
σμοῖς. καὶ ὁ μὲν ὄμυμεν τὸ πλῆθ⊙ ἐπαύδευεν. ὁ δὲ θε- ſit, hortatus, ut agros colerent interim, & bo-
ὸς δὲ, παῤῥησίαν ἐπιδείκνυται τὴν αὐτὸ πετρωνίῳ, no eſſent animo. & ille quidem ſic populum
pro ſua virili conſolatus eſt. DEUS autem manifeſte oſtendit Petronio ſuam providentiam,

consolatione lactaturus: non ignarus quod hujusmodi prædictiones si eventus frustretur, majorem afferant mœstitiæ cumulum, quam si nunquam omnino auditæ fuissent. itaqve æqvum dixi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dii portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim evadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atqve potentiam pervenias, usqve ad eorum invidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem qvoqve habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem qvando hanc alitem iterum videris, qvintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac ave nunciant: cujus rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, qvo spe futuri commodi levius feras præsens infortunium. proinde rogo ut qvâ primum felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam ut nos qvoqve eripiamur ex his adversitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, qvam postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia graviter ferens calamitatem juvenis, Tiberium qvidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit ut in custodia servaretur a militibus commodis moribus præditis, convictoremq; haberet centurionem ei curæ præpositum, & qvotidianis uteretur lavacris, & pateret ad eum libertis atqve amicis aditus, qvorum sublevaretur officiis. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e libertis Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula qvasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum jam ante prædictorum Macronis imperio. atqve in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterum Tiberius Capreas reversus primum langvore modice tentatus est: invalescente deinde morbo jam male de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, qvasi ad extremum colloqviũ. erant autem ei non naturales, sed adoptivi. nam Drusum unicum filium amiserat. supererat hujus filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Cajus ex Germanico fratre natus, jam adultus & disciplinis liberalibus pulchre excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, qvod esset modestissimis moribus, comis in alloqviis, & nemini se præferens. qvibus artibus non senatus modo ac populi favorem sibi paravit, verum etiam qvotqvot ubiq; sunt provincialium, qvos partim affabilitate, partim officiis devinxerat. qvam ob rem defunctũ omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tãqvã in privata qvisq; mœstitia. adeo citra omnẽ omnium offensam vixerat: qvod & filio ejus

A εὐθυμεῖν σε ἐπιτροπικῶς. οἱ γὰρ θεοὶ τοιῶνδε προαγορεύσεις ὑστερηκότως δοκοῦσιν, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσθήσειν τὴν ἀχθηδόνα, εἰ μηδ' ἐπὶ τῷ ἀκοῦσαι αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδυνεύοις προβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμενος σοι διασαφῆσαι τὰ τοιαῦτα προαγορεύσιν τῶν θεῶν. σὺ γὰρ ὅπως σὺ εὐθέως ἀπαλλαγὴ τί σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται, καὶ προσθοκᾶν ἔστι μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε ἂν γένοιο πᾶσιν οἷς νῦν δι' οἶκτον τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν. εὐδαίμων τε ἂν πᾶσιν τοῖς τελευτῷ, παρὸν οἷς τὸ ὅλβον καταλιπόμενος. μνημονεύων δ' ὁπότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν ἴδοιο τὸν, πέντε ἡμέρας σοι τὸν τελευτὸν ἐσομένου. ταῦτα πεπραγμένα μὲν ἤπερ ὑποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπιναίως τοῦτον τὸν ὄρνιν. προγινώσκεται αὐτῶν σωτῆρι τῷ προαγομένῳ ὑποστερῆσαι σε, ἀδίκως ἡγησάμενος, ὅπως ὑπισχνούμενος ἀγαθὰ μέλλοντα λυστελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τῷ ἀχθηδόνα. καὶ παρόντα πῆμα. B μνημένου δ' πιστεύσαι εἰς χεῖρας σε προαγομένας καὶ εὐδαίμονα, καὶ καθ' ἡμᾶς διαφθειρομένας δυσχέρειαν ἢ τὰ νῦν ὑπάρχοντα. καὶ ὁ μὲν Γερμανικὸς τοιάδε προφητεύων, εἰς τοῦτο ὤφελεν γελῶτα τῷ ἀχρήστα, ἐφ' ὅσον ἐν πῆ ὕστερον κατεφάνη τεκμηρίοις ἄξια. ἡ δ' Ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τὴν δυσχέρειαν, τὸ μὲν C παρεῖναι αὐτὸν διελέγετο, ἐργωδέστερον εἶναι, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις ἡγησάμενον. εὑρίσκετο δ' αὐτῷ προσὼν μάκρωνος τραπίωτῶν τε μετρίων ἀνδρῶν, οἳ προφυλάξειαν αὐτὸν ἐν Φρεντησίοις ἑκατοντάρχῃ ἐφεστηκότι τε σκήνους καὶ σωδέτᾳ ἐσομένῳ, λατέατε καθ' ἡμέραν συγχωρήσεις καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους τῷ τε ἄλλῳ βασιλεῖ ἢ τῷ σώματι ἡδοιτ' ἄν. D ἐπιέσειν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ τ' ἀπελευθέρων μαρσύας καὶ συχεὺς τροφεῖς εἰς κομίζοντες οἷς ἐχαίρειν, καὶ δι' ὀπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἱματιά τε κομίζοντες ὅπῃ ποτὲ πρᾶξεως, ὁπότε νύξ ἡδοιτο ὑπεστρώνυσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν τραπίωτῶν μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ὅπῃ μέλλοις ἐξ, καὶ τὰ μὲν καὶ ἀχρεῖα, ἐν τούτοις δὲ τιβέριος δ' ἐπανελθὼν ὡς τάχος καπρείας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως. ὑπιδύσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τ' νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, εὐοδον ὃς ἐῶ αὐτῷ τιμιώτατον τ' ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρῆζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ λόγων πρὸς τελευτᾶ. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἀκέτι, σφῶν γὰρ δὴ ὁ μὲν αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. ὃς δ' τότε κατελείπετο τιβέριος ὑπικαλεῖτο γεμελλος, καίσης τε γερμανικὸς πῶς ἀδελφὸς ὢν γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν ἐκπεπονηκὼς ὑπὸ πλείστου, εὐνοίᾳ τε ἔδημε ἡμῶν, διὰ τὸν γερμανικοῦ ἔτι πατρὸς ἀρετὴν. ὑπὸ μέγιστον γὰρ δὴ ἔτ' ἦλθεν προσὼν τοῖς πλησιάσιν τιμῆς, εὐσταθείᾳ τρόπου, καὶ δεξιότητι ἔτ' ὁμιλεῖν ἀνεπιχθὴς ὤν, καὶ τὸν ἀξίωσιν κτώμενος ἔτ' βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν ἔ μόνον ἐ δημιῶ, καὶ ἡ βουλὴ, μείζονος ἦγεν αὐτὸν, ἀλλὰ ἔτ' ἐσοτελῶν ἔκασον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητικότες ἀλισκόμενοι τῇ χαρίτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δ' πίστιτης σκήνων ἀφηγήσεως προσλαμβάνοντες. πενθ' τὰ αὐτὰ τελευτήσαντ' τοιούτῳ πᾶσιν, οὐ μεγαλεία τῆς ἀρχῆς ὑπιφαινομένων τὸν συμφορὰν, λύπῃ δ' ἀληθὲς οἰκειουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχὸν ἑκάστοις τὸν μετὰ

E

F

G

σιν αὐτοῦ προσειληφθαι. οὕτως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτ-

ῷ

πλήθοτ⊙ Ἀγρίππας τὴν ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ γαῖ⊙ ἐκπλαγεὶς τὴν Ἀγρίππου αὐτοῦ, πλεόνως ἐνέκειτο αἰτῶν, ὅπι χαρίζοιτο τ' ἂν αὐτῷ ὧν δεήσοιτο. ὁ δ', ἐπεὶ περὶ ὧν δεήσοιτο μείζονα τὴν σὴν δωρεῶν ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαί τ' μὲν ἐς ἔλεον φερόντων ἐδὲν Ἀγρ τὸ μεγάλως με ἐν Ἀγρίππῃ, οἷς ἤδη παρέσχες. ὅπ δ' ἂν σοι δόξαν εὐσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς ἠλπίκας ὠφελήσαι, καί μοι πρὸς ἀνθρώπους ἡγοῖτο ὠφελίας τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηδ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ἄνευ τῆς σῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνόντα. ἀξιῶ γάρ σοι δ' ἀνδριάντ⊙ τὴν ἀναθεσιν ἐν πανηγύρει πολλοῖς πρεσβύτων εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερὸν, μηκέτι πρόσθεν Ἀγρίππου. καὶ ὁ μὲν, καίπερ ὀλιγίνδυνον δ' τὸ ἠγέμενον, εἰ μὴ πιθανὰ ἐκόμιζεν αἰτί⊙, ἐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, Ἀγρ τὸ μεγάλα νομίζειν πρὸ σαυτοῦ κύδον ἀναρχεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἡγεῖσθ. γαῖ⊙ ἅμα τῇ θεραπεία δ' ἀγρίππου ἐκπλημμέν⊙, καὶ ἄλλως ἀπρεπὲς ὑπολαμβάνων, ὅπι τοσῶνδε μαρτύρων ψεύδης ἡμέρας ὧν θυμοῦ ἐβιάζετο αἰτηθεὶς τ' ἀγρίππαν, μὴ δ' ὀξέ⊙ μεταμέλῳ χρώμ⊙, ἅμα δ' ἀγρίππου τὴν θρέψαν φιλοτιμίας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν δόξαν, ἢ τοι πλούτου χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, δ' κοινὰ τ' ἰουδαίας ὑπομελῶν, πρεσβεύων τὰς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφ⊙ πρὸς τ' πετρώνιον, σκῆνόν τε τ' ἀθροίσεως δ' γραπτὰ μάτ⊙ ἐπαινῶν, δ' πρὸς αὐτὸν πρὶ αὐτῶν ἀπεστελλόκ⊙. νῦν οὖν εἰ μὴ φθάνεις τ' ἀνδριάντα ἑστακώς, ἑάτω, εἰ δ' μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν πρόσθεν κακοπαθῶν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἄφελε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔσπευδε, ἄπιθι. ἐδὲν γὰρ δεδέομαί τ' ἀναθέσεως δ' ἀνδριάντ⊙, ἀγρίππα χαριζόμ⊙ ἀνδρὶ πατρὶ ἐμοὶ πιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τὰ μεγέθη τῆ σκευῆ, δ' ἦν κελεύσῃ αὐτὸν ἵστασθαι. γαῖ⊙ μὲν δὴ ταῦτα γράφ⊙ πρὸς τ' πετρώνιον, πρότερον ἢ σύντυχεῖν ὅπι ἀπέστειλε αὐτὸς καὶ δόξας ἐπαίνου. μηδὲν γὰρ ἕτερον λοιπὸν μηχανᾶσθαι τὴν Ἀγρίππου αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄνευ κρίσεως ὡμαίων ἀπειλῆσαι. δ' θεὶς ἀλγήσας ὡς ὅπι πεῖρα τ' ἠγεμονίας αὐτοῦ πολυμηκότων, αἰνῆ ὅπι πᾶσιν ἦσαν μὲν δ' αἰσχρᾶ, κρείσσων τ' δ' βελτίστ⊙, καὶ ἐφ' οἷς πιπ κρίνειν ὀργὴ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' οὖν ἐπιχώρησθ., παῖδα σὺν αὐτῷ νεόλεών τιν' οὖν θεσπιθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθὰς τῇ σκεύης τῷ κρίσει δ' εὐδαίμονα, γράφει πρὸς τ' πετρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα σοῦσι οἱ ἰουδαῖοι παρέσχον, ἐν μείζονι λόγῳ τ' ἐμῶν πεποίησαι ἐντολῶν Ἀγρίππου τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ σκείνων δρᾶσαι, ὅπι θαυμάσαι τ' ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύσασι σεαυτοῦ κρεῖττον ἡγεῖσθαι ἐμοῦ πιστεύσοι σοι πρεσβύτας ἐργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι θαῦμα πιοῖν τάσε, οἵ τε νῦν πάντες, καὶ σπάσι ὕστερον ἥξουσιν ὧν, μηδαμῶς ἀχυρὸν αὐτ' κράτορ⊙ ἀνδρὸς ἐντολάς. ταύτῃ μὲν γράφ⊙ πετρωνίῳ τ' ὅπι πολλοῦ, δ' μὲν φθάνει γε ζῶντ⊙ πετρωνι⊙ δεξάμεν⊙ αὐτὰ, βραδυνθέντ⊙ δ' ἐν τοῖς φέρουσιν στενόν δε, ὡς τε πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτ' ἀφικέσθ, δι' ὧν μανθάνει τὴν χαίρ πλούτην. θεὸς γὰρ οὐκ ἀφ' ἀμνημονήσειν ἐμέλλεν πετρωνίου, κινδύνων δ' ἀνειλήφει ὅπι τῇ τῶν ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτ'. ἀλλὰ τ' χαίρ ὑποσκάσαι μ⊙ ὀργῆς ὧν ὅπι σέβασμόν τε αὐτ' πράσσειν ἐκλιπόντε, τὸν μισθὸν χρεωλυτὴν συνεργεῖ τῷ πετρωνίῳ ἤτε χώμη, καὶ πᾶσα ἡ δοχή.

A non ſolum meritis, ſed cupiditatibus etiam abunde ſatisfactum eſt. ibi Cajus attonitus hominis modeſtia, magis urgere cœpit, ut vellet uti ſua beneficentia, nihil non polliceri perſeverans. Tum Agrippa: Qvandoqvidem domine liberalitatem tuam tam benigne mihi offers, eqvidem petam, ſed nihil qvod ad divitias attineat, qvibus jam per tuam gratiam abundo. illud potius poſtulabo, qvod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum favorem numinis tibi conciliet. Mihi qvoqve glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc unam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, ut mandatum revoces, qvod Petronio dediſti, de ſtatua in Judæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam jaciens, non ignarus qvantum ſubeſſet periculum, qvodqve capitale eſſet placitis Caji contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus ultro ad petendum provocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciens etiam virtutem hominis, qvi pluris faceret pietatem, ſuæq; gentis tranqvillitatem, qvam incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans ejus induſtriam in comparando exercitu, & in exeqvendis mandatis, qvæ acceperat. qvod autem ad ſtatuam attineat, ſi qvidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reverti ad intermiſſa officia, remiſſum enim eſſe hoc Judæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris a ſe haberi, ut non poſſit voluntati ejus contradicere. In hunc modum Cajus ſcripſit Petronio, priusqvam ad defectionem ſpectare Judæos cogноſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indigne ferens gentis audaciam, & contemptum imperii, homo omni dedecori obnoxius, nullamqve rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ qvovis abripi ſolitus, qvem refrænare nunqvam ſtuduit, imo ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi quam maxime affectioni huic indulgeret, denuo ſcribit eidem in hanc ſententiam: Qvoniam plus apud te valuerunt Judæorum munera, qvam mea mandata, qvibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet judicem facio qvid de te ipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa qvidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare vivo reddita, qvi perferebant tardius navigantibus: ita ut prius ille alias acceperit literas, nuncIantes de Caji exitio. Deus enim non fuit immemor Petronii, & periculorum qvæ propter ipſius honorem atqve Judæorum religionem ſubiit: ſed amoto a reipub. habenis Cajo propter impie affectatos divinos honores, tanto major habita eſt illi gratia tam a Romanis qvam a provincialibus,

maximo favore præcipuis ſenatoribus eum proſeqventibus, in quos potiſſimum Cajus debachari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Cajus ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterum Petronio prius redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſupervenerunt illæ, quibus jubebatur mortem ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei providentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſolverit, & Judæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo evaſit mortis periculum.

A μάλιστα δ' ὅπως τ βελῆς πεῤῥχοιεν αἰχμάλωτα ἀξιώματα ἐμβ τὰ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τ γαίου. κ πολλὰ μὲν ἐμ μὴ πολὺ χρόνου, ἢ χρᾶσθαι, τῷ πετρωνίῳ τ ὀπὶ τὸ θανεῖν ἀναπεμένῳ ἐπιστολέα. τ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πλάτα, & τ ἐπιβελῆς τ τρόπον ἀφηγησόμεθα πρεῖον τ λόγ. πετρωνίῳ μὲν πρότερα μὲν παρέλαβε ἡ ἀλεξάνδρου & γαίου τ πλάτιον ἐπιστολή, μετ' ὀ πολὺ ἦ ἡ κελεύσασα αὐτ πλάτᾶν αὐτοχειρία. κ ἤδη τ τῇ σωτυχίᾳ & ὀλέθρᾳ, ὃς τ γαῖον κατέλαβεν, κ & θεὸς τ πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὡδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ & ὀξέος μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τ τῆς εἰς τ ναὸν, & βοηθείας τ ἰουδαίων σωτηρίας ἀπαγόμενον. κ πετρωνίῳ μὲν ἔτως μὴ ἀτιμωθεὶς, διέφυγεν ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος & θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Judæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

XVI. INciderunt in ea tempora graves motus Judæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq; & calamitates quales nusquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accurate tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur urbs Babyloniæ, freqvens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Judæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramq; votivam pecuniam, in his urbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore transmittendam Hieroſolyma: quæ deinde a multis hominum illo deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Judæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & a matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, ubi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quod ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigavit verberibus. illi credentes ſe affectos injuria, detractis armis quæ ſervabantur in ejus domus pariete, contulerunt ſe in qvendam locum ubi fluvius ſcinditur, uberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorumqve fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit juvenum quisq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cū enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀσιναῖον & ἀνίλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δ' περὶ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τὴν βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμιᾶς ἧς τινῶν ἑλάττων, φόνων τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποσῶν οὐχ ἱστορημένων πρότερον. πρὸ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐκ ἀκριβείας διηγήσομαι, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. νεαρδὰ τῆς βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρῶσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεως. ἔστι δὲ καὶ σολομίσιος σὺν ἐυέμβολος, περιόδῳ τε & εὐφράτᾳ πᾶσαν ὑπὸ τὰς αὐτοῦ ἀπολαμβάνουσα, καὶ κατασκαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν & πόταμὸν περίῤῥουν, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, πρὸ διάῤῥαγμον τοῦ ἱεροῦ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτρων ταύτῃ κατατίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα, ἐκφέρων δ' ὥσπερ ταμιεῖον τῇδε τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ ὅτι ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο ἡ χορηγὸς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τοῦ νομίσαι τὰ χρήματα παρελάμβανον, διδιότες τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ἐκ τοιούτου σκήνους τὰ βαβυλώνιος. ἐ ἦσαν γὰρ αἰσινάῳ καὶ ἀνιλαίῳ, γεγραμμένοι μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτὼς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ σωσίπατρα ἐν ὢν μαθήσει ποιήσεως σὺν ὄντος ἀπειρίας τῆς ὀπίχωρίοις, ὡς τε τὰς ἄνδρας παλασιουργεῖν παρ' αὐτῆς. τά τις ὑπὸ τῆς ἐργοις ἐφέσεως, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῆ, βεβιωκότα ἐπιπαλέσας τῆς ἀφίξεως, σκόλασε τληγᾶς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τοῦ δικαίως λογιζόμενοι, καταπαύσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὑπὸ τοῦ τῆς οἰκείας φυλασσόμενα, ὡς χοντο ἐς τι χωρίον διῤῥήξειν μὲν ποταμὸν ποιούμενον, νομὰς δ' ἀγαθὰς ὥσπερ χεῖν πέφυκος, καὶ χειλῶν ὁπόσοι εἰς τὴν χειμῶνα δοκοῦσιν. σωήεσαν τε ὡς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ δωροῦντες, καὶ τύπτους τῆς ὅπλοις φερομένους, σρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες σὺν σκωλυόντων εἶναι. προελθόντες δὲ ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φέρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἢ ἁρπάσα ἐπιτρέφηγίνοιτ' ἂν, προσιέντες φιλίαν τε συνομένοις, καὶ ἀμυναν τ' ἄλλοθεν πολέμων, σφαγὰς τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἄλλο ἕτερα ὥσπερ τοῦτα ποιῶν, ἡκροῶντο, & τῶν προβάτων ἔστιλον

ἐπ-

ἐποσοκελλυθῆναι. ὡς τι δὴ τ πολέμιον αὐτῆς συνελέγη- A imperata facere. qvapropter necessitate coacti
το ἰσχὺς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλοίατο ἐκ τ ὑπερ- mittebant eis qvantumcunqve poscerent. qvo
ἐλαυνοντες κακουργεῖν. θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρητο factum est, ut aucta eorum potentia, validi essent
πᾶς ὁστισοῦν ἀνήρ, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πέρα- ad incursandum qvoslibet, nemoq; vicinorum
τω μόνοις. ὥστε ἤδη ποτὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν Πάρθων auderet eos offendere, aut armis cum illis con-
τ πάρθων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατρά- gredi: adeo ut ad Parthorum qvoqve regem ru-
πης μαθὼν ταῦτα, καὶ βουληθεὶς ἐπιφυόμενος κω- mor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ
λύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῆναι, συλ- postqvam hæc audivit, volens crescens adhuc
λέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ malum opprimere, priusqvam majus aliqvod B
τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθῆναι θέλων inde proveniret incommodum, collecto qvan-
ἐπὶ πολὺ τὸν στρατὸν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς ἡμέτερος κατα- tum poterat e Parthis ac Babyloniis exercitu, pro-
σκοπάζων τὸν στρατὸν. ἐπικαθίσας δὲ τὸ ἕλος, ἡσύχαζεν. peravit contra eos, cupiens ex improviso oppri-
καὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων, ἐπὶ τοῦτο γὰρ ἔτυχε, τοῖς πᾶσιν mere: obsessaq; palude suos jussit aliqvantisper
ἀργίας ἀγόντων ἐν ἡσυχίᾳ ἡμέρᾳ, οἰόμενος ἀτολμήσειν qviescere. postridie vero Judæis sabbaticas fe-
ἀνθίστασθαι αὐτῷ τὸν πόλεμον, ἀλλὰ σὺν ἀγέλαις λαῶν rias otio publico celebrantibus, ratus non ausu-
ἄξειν δεδεμένους, τῇ βραχὺ προϊὼν ἀφύλακτον ἐπιπεσεῖν. rum hostem in certamen descendere, sed nullo
ἀσπαστῶς δὲ ἐτύγχανε παρὰ τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ negotio vinctos se abducturum, paulatim pro- C
τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, ἠχεμετισμός μοι ἵππων cedebat, ut derepente in eos irrueret. Asinæus
προσέπεσεν ἀφορήτων, ἀλλ' οἷον ἠχεῖτε, ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐ- vero qvi tum forte positis prope se armis cum so-
πιβεβηκότων, ἐπεὶ καὶ τινος ἀνακρούσεως αἰθάνομαι ciis desidebat in otio: Viri, inqvit, hinnitus e-
χαλινῶν. δέδοικα μὴ ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι qvorum mihi aures perculit, non qualis est pas-
θεασόμενοι. ἀλλά τις προϊτω κατόπτης, ἀπαγγελίαν sim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant:
ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἰ δὲ nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne cir-
ἐπὶ ψεύδεσιν ἐλελέχθαι τὰ ἠρημένα. καὶ ὁ μὲν, ταῦ- cumventi simus ab hostibus. sed procurrat ali-
θ' εἶπε, καὶ ὡς ἔχοντό τινες προσκοπεύοντες τὸ γινόμενον. D qvis speculatum, qui nobis qvid immineat cer-
καὶ ἡ τάχος παρελθόντες, καὶ ἔτι αὐτοὺς ψόφος συ- to renunciet. optarim autem vana esse, quæ di-
φλῶσαι ἱκανὸς ἦναι τῶν πεφοβημένων τοῖς πολεμίοις, ximus. moxqve quidam profecti visum, celeriter
οὔτε ἐκείνοις πλείονος ἐπιτρέψειν ἢ μέλλειν ὑμῖν ὑβρί- redeunt, non falsam suspicionem fuisse referen-
ζειν. προεληλύθαμεν δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων ἀφε- tes: adesse ultores acceptæ injuriæ. ex insidiis
φέροντες, τῆσδε ἕνεκα πληθὺς ἐπελαύνουσιν. ἡμῖν ἐν se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad
ἀπορίᾳ χειρῶν καὶ ὅπλοις ἀφ' ὧν καθ' ἡμέραν ὠφελούμεθα repugnandum quidem paratos, vetante propter
γεωργοῦντες τὰ πατρῷα εἰς τὸ ἔργειν. ἀσπαστῶς δὲ οὐκ ἄρα ferias patria consvetudine. at Asinæus longe a-
γνώμῃ δοκιμάσας κελεύειν ἐμέλλεν ἔτι τοῖς πονηροῖς, liter quam speculatori videbatur statuit, non E
ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος ἐπ' ἀπείκτοις πο- concedendam censens hanc voluptatem hosti-
λιτῶν ἐξ εὐφραίνειν τοὺς πολεμίους, τὸ ἀλκῆς ἀφε- bus, ut per otium in se grassarentur cædibus: qvin
ξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἐν συνεπτῶκεν, πα- potius virtutis & præsentis necessitatis memores
ρασκευὴν πυρρείαν ἀπολαμβάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, conniti debere, ut si ita fors ferat, non inulti per-
αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ἥρωσι eant: primusq; correptis armis suo exemplo ad
συνεπῆκε, τὸ ἔπι τὰ ὅμοια αἴρεσθαι, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. similem excivit audaciam, ad conferendas cum
καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν ἀφὶ τὸ καταφρονοῦν- hoste manus eos animans. & quia contemptim
τας ὡς ἔπι τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται τὸ veniebant rem factam se habere putantes, multis
λοιπόν. ὁ δὲ τ πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ F cæsis reliquos coegit terga vertere. Ejus pugnæ
ἀγγελία τ μάχης, σκοπαλαγεὶς τὸ τλημόνως τῶν postqvam ad Parthorum regem fama pervenit,
ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἀφ' ὅτε ὄψεως καὶ admiratus fratrum audaciam, concupivit eorum
λόγων. καὶ πέμπει τ πιστοτάτων τ σωματοφυλάκων λέ- aspectum & colloquium: confestimq; ad eos mi-
γοντα, ἔτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος sit fidissimum e satellitibus qui hæc verba illis re-
ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ ἡμερώσης, σε ἐ- ferat: Regem Artabanum tametsi injuriam eo-
λάσσονι τὸν κατ' αὐτὸν ὀργὴν τ ὑμετέρας ἀρετῆς ποιη- rum violentia in suo regno acceperit, indignati-
σόμενος, ἀπέσταλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα onem tamen virtuti ipsorum remittere, misisseq;
ὑμῖν, συγχωρῶν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρή- se qui fide data impunitatem & securitatem iti-
ζων ἔτι φιλίᾳ πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ nerum eis offerret ipsius nomine, quod amiciti- G
ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ἐπιχώρια καὶ τιμὰς am eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis,
ἥτις ὑμῖν, πρὸς τῇ νῦν ἔσῃ ἀρετῇ μελλήσει δυνάμει τῇ paratam esse regis munificentiam, foreqve ut hac
ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσιναῖος δ', αὐτὸς μὲν ὑπεξέβαλε· τοὺς δὲ sua virtute posthac rege favente utantur melius.
τοὺς ἐκεῖ, τὸ ἀδελφὸν δ' ἀνιλαῖον ἐκπέμπει μὲ δώροις ὁ- Tum Asinæus ipse quidem profectionem distu-
ποίοις πρέποντ' ἦν. ὁ μὲν, ἄχετο· ὁ δὲ ἅσπερ αὐτῷ γίνε- lit, fratrem vero Anilæum misit cum quibus po-
ται, ὑπὸ βασιλέα. ἀφικόμενος δ' ἐπεὶ θεᾶ τ ἀνιλαῖον καλαμῶνας tuit muneribus. Ivit ille ad regem, & facile admis-
ἔσχοντα, ἤρετο τ αἰτίαν δι' ἣν τ ἀσιναῖον ἐφυστερηκέτ. sus est. Artabanus autem videns Anilæum solum
veniisse, rogavit curnam domi reliqvisset Asinæū,

cognitoqve metu illum se continere intra paluſtria: per patrios deos dejeravit, nihil eos se læſurum in fidem venientes: idqve porrecta juveni dextra ſanciit, quod apud barbaros conventuros certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. tam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſvaſurum fratri, ut ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Judæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſive volentibus provincialibus, ſive invitis non temperaret a maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus vero facile a fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quam luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quodque ad firmandam fidem jusjurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perveniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generoſum Aſinæi animum, quod videret brevi ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius pretii, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; qvod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſum magiſtro militum Abdagaſi prædicavit, denarrans qvanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cum rogaſſet, ut bona regis venia liceret illum interficere, pœnasqve tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negavit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & jurejurando adhibito. Quod ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo perjurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim absqve meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo: Tempus tibi eſt, inquit, juvenis domum reverti, ne diutius hic ducum in te odia provoces, qui te fortaſſis etiam me invito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, ut eam tua cura tutam a latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reverſus caſtella partim nova condidit, partim quæ prius habuerat firmavit munitionibus: breviqve in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, a talibus exorſus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, a Parthorum quoque obſervabatur ducibus, qui in vicinas provincias mittebantur cum imperio. Adeo crevit ejus autoritas una cum potentia,

A ἐπεὶ ἦ πωϑάνεται αὐτὸν δείσαντα, ἐν τῷ ἕλει διαμένειν. ὁ ἦ, τὰς τε πατρῴους ϑεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτὸς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας, & τῷ δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα & πίστεως γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἀ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιᾶς ἐπ' αὐτῇ δόσεως γνωμῆς, ἀδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοσάδε ἀσφαλείας δόσις γίνοιτο, παρὰ τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καϑεστηκότων. καὶ ἐρεθίσαν μὲν ταῦτα πράξας, σκῆμα τὸν Ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραττε ἦ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρῄζων ἐνδιαίτημα τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτησάμενος τὰ ἐκείνῃ σατραπείων, ἐν ὑποπτεύων τε ἀσῶν καὶ Ἀραβίαν δ' ὑποστησομένων μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ ϑρεξομένων πολέμῳ τοῦ ἐκείνῳ κατὰ χεῖρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηϑῶσιν ἤδη μέγα οἱ ϑρεπτὸν ἀσιναῖον & τοῦ βαβυλωνίαν, ἤτοιγε συνισάντες ἐπ' ἀκροάσει τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τότε γε ἀτυχόντες & κακῶσαι μειζόνως & Ἀραβάρτιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα Ἀβεννηθεὶς ἐσκέπτετο. ὁ ἦ Ἀνιλαῖος, πιϑανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τοῦ τε ἄλλου πρεσβυτέρου ὑπηκόμενος & βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγραμμένον. ὡς τε δὴ πείσαντο ὡς τὸν ἀρτάβανον, ὁ ἦ ἡδονῇ αὐτὸς δεχεται παρὰ γνωμένους, ἐπαύμαζέν τε τὸν ἀσιναῖον & ἐν τοῖς πράξεσιν εὐψύχως, ἰδὼν παντελὲς ὄντα ἀφϑόνου βραχύν τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει σωεληλυθόσι δοκοῦντα καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς ἀδὲν κρίνειεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μέγα πάντα παρὰ τοῦ δέος παρέχοιτο τῷ ψυχῷ & σώματος. παρά τε πάσιν δεικνὺς τὸν ἀσιναῖον ἀδδαγάσῃ τοῦ αὐτοῦ στρατοπεδάρχων, τότε ἔνομα Ἀβασιφῆ, καὶ τῷ πᾶσιν ἀρετῷ τῷ ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. & ἦ ἀδδαγάσῃ κελεύοντος συγχώρημα αἰτῷ ϑνητὸς κτεῖναι αὐτὸν πινὰ ἀπολαβεῖν ἐπαρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὸν παρϑυαίων ἀρχὸν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δίδοσθαι ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεϑαρρηκότι, καὶ προσέτι δεξιὰν τεπεμψας, καὶ ϑεῶν ὅρκοις πιϑανὸς ὢν ἀπεδόσας. εἰ ἦ ἀνὴρ τυγχάνεις τὰ πόλεμια ἀγαϑὸς, μηδὲν ἐπιορκίας χρῄζων τῆς ἐμῆς παρϑυαίων ἐκδίκη τῷ δεχϑεὶς προσιόντα μου, ἐπαναχωροῦντι γοῦν ἐπιϑέμενος προσιόντα τε σὲ, καὶ μετ' ἀγοσίας τὰ ἐμῆς. ἐῶν ἦ μετακαλέσας τὸν ἀσιναῖον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ἐπὶ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πολέσῃ τὸ ἐνϑάδε στρατηγῶν τῷ ὀργῇ ἐρεθίσας, ἐπιχειρεῖν σὲ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. ὧν κατηϑύνω δέ σοι δίδωμι τὴν βαβυλωνίων γῆν, ἀλήϑειάν τε, καὶ ἀπιϑῆ κακῶν ἐσομένην τοῦ τῶν φρονημάτων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνεις σὲ χρηστὸν ἀνεπίκλητόν σοι ϑρασύμενον τῇ ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ἐπὶ κούφοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀνακειμένοις. παῦτα εἰπὼν, & δῶρα δοὺς ἐπιεικῆ ἀπέπεμπε τὸν ἀσιναῖον. ὁ ἦ εἰς τὸ οἰκεῖον ϑρασυνόμενος, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὅσα πρότερον ὠχύρου, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγεγονει, & ὅπου οὐκ ἄλλου τοῦ πρότερον σκηνὴν τῆς ἀφορμῆς ἄψασϑαι πραγμάτων ἐν τολμᾷ γεγονότων, παρϑυαίων τε αὐτὸν ἐϑεράπευον οἱ παῦτα πεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν ἦ ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἦσον ἀρετῆς ἡ ἐκ βαβυλωνίων προσοῦσα τιμή. ὧν ἦ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὑπὸ τῆς μεσοποταμίας ὑπὸ αὐτῷ ἦν παράγματα. προὐκόπτεν τε αὐτῷ ἡ δαιμονία, ὑπὲρ ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀπμαζόντων δ' αὐτοῖς τ' ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ὑπολαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τῷ ἀρετῷ ἡ πρόνοια ὑπὲρ μέγα δυνάμενος, ἐκτρέπουσιν εἰς ὕβριν ὑπὸ εὐδαιμονίας τ' πατρίων ἐπὶ τὰ ὑπερθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τ' παρθόν τινι, στρατηγὸς δ' ἀφίκετο τ' αὐτὴν χωρέων; ὡ δὴ καὶ ἔπεσε γαμετὴ, τὰ τε ἄλλα, ἐς τὸ ἐπαινεῖσθαι προσηλθφίᾳ πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαυμαλέᾳ ὑπερεπῶς. ταύτης ἔτι ἀκοὴ τῆς ὑπερεπείας ἐκμαθὼν, ἔτε ἄλλως αὐτόπλης ἡνιόχθη, ἀνιλαῖος ὁ δ' ἀσινοίᾳ ἀδελφὸς ἐρασὴς τε γενόμενος πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ δὲ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπεφοιτεῖσθαι τὴν σωόδον τ' γυναικὸς μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ ὠδαλαβών. τὸ δ' δυσωπλεκτον κρίνειν τὴν ὑπὸ θυμίαν. ἅμα τε οὖν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐκ χειροτόνητος, μάχης ἐπικτᾶ ἡνιόχθη πεσόντος ἀνηρημένῃ ἀλόσει ἐγεγάμητο ἐρασῇ. ἐμὲν δίχαγε μεγάλων δυσχιῶν ἀνιλαίω τε ἅμα αὐτῷ, καὶ ἀσινοίᾳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τ' οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, ἀφ' ὑπὸ ταύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὰνδρὸς τθνηκότος, ἀρχμάλωτος ἦγετ', ἀφιδρύματα τ' θεῶν ἅπερ τοῦ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πατρῷα ἦν, ὑπεχώρουν τοῖς σκιάνη πᾶσιν ἐσω ὑπὸ τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ ξένης συνεπαγεσθαι, ὠφελοῦσα καὶ ταύτη δ' πατρίᾳ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐθος συναπῆγεν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐπιστ'. γαμετὴ δ' ὑποδεχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τοῦ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ' ὧν νομίμων ὑπὸ δ' ὡσπερεὶ ἀνδρὸς, ἐτεράπευεν αὐτούς. καὶ τ' ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεσκήπτον, ὡς ὐδαμῶς πρόσοικα ἐφερμία, ὁ δὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν ὡσσοφορᾳ, γυναῖκα ἠγεμόνος ἀλλόφυλον, καὶ ὠδαλαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τ' αὐτοῖς εἰωθότων τ' ἀκριβείαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ δ' σώματος συγχωρῶν ἀπολέσθαι τ' ἀρχὴν δ' εὐπρεπὴς, καὶ τῷ εἰς νῶν τοῦ δ' θεῖ ὡσελθόσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δ' ὐδὲν ἐπέρασινον, ἀλλὰ καί τινα αὐτῶν τ' μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, καὶ ὃς κτεινόμενος εὐνοίας τε τ' νόμων, καὶ δ' κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπηράσατο αὐτῷ τε ἀνιλαίῳ καὶ ἀσινοίᾳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίων τοῦ τ' ἐχθρῶν ἐπαχθείσαν γλυκέσθαι πλούτῳ, τοῖς μὲν, ὡς ἠγεμόσι ὠδαμονιῶν γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ βοηθῶεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι λόγῳ τε ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δ' ἐθαρρύνοντο μὲν, ἰσχυοντο δ', μνημονεύοντες σὺν ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σωελθόντες. ἐπεὶ δ' καὶ τῷ θεσπιᾳ ἀκροῶν δ' θεῶν τῶν παρθυμίοις τιμωμένων, σὺν ἔτι ἀνεκτὸν ἡγεμόνι δ' ἀνιλαίῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὑπὸ τ' ἀσινοῦν ἐλθόντες πλέονες ἤδη κατεβόων δ' ἀνιλαίῳ φάρμακα καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐνοχλοῖτο τὸ ὠφελῶν, ἀλλὰ νῦν γε, ὑπερφλιὼ πιθὼς δ' γενόμενος, πρὸ τῷ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡμέρᾳ ἐς ὅλεθρον ἀνακινδυνεύειν. τόν τε γάμον τ' ἀνθρώπου λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν, ἔτε αὐτοῖς εἰωθότων τε θείας νόμων, καὶ τῷ θρησκείαν δὲ ὑπὸ δεύειν ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει δ' θεῦ δ' αὐτοῖς σεβασμίου πρόσεσθαι. ὁ δ' καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τῷ ἁμαρτάδα δ' ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ὄσων κακῶν, καὶ ἐσυμφύλιον, ἀ μὲν, ἀλλὰ ἰσχύετο γε εὐνοίᾳ δ' συγγνώσεις νικώμενον, καὶ συγγνώμῃ νόμων, ὡς κρεῖττον κακοῦ τῆς ἐπιθυμίας νικωμένου. ἔπει δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεῤῥέοντες, καὶ πλείους ἦσαν οἱ κατακοιᾳ, πλωκαὶ δὴ φησὶ πρὸς αὐτὴν

A ut Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos qvindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quam neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptisqve inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorum quidam dux cum conjuge tam aliis dotibus quam inſigni forma laudata usqve ad miraculum: hanc ſive aſpectu ſive fama cognitam adamavit Aſinæi frater Anilæus: & cum neqve ſuis imperare poſſet cupidinibus, neq; ulla alia ſpes eſſet potiendi mulie re, bello maritum ejus petiit: primoqve conflictu cæſo Partho, uxor in victoris poteſtatem & thalamum pervenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quam fratri fuit principium. cum enim amiſſo priore marito captiva duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in ltinere, clam inter cæteram ſupellectilem adve xerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalam operabatur ſacris quæ a defuncto acceperat. id factum objurgabatur amicis utriusqve fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam uxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, a principatu excidant, quem divino favore conſecuti ſint. Sed adeo nihil profectum eſt his admonitionibus, ut præcipuus quidam conſeſſus ſit dum liberius invehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorumqve ſociis, ulturum læſam & religionem & amicitiam, utq; ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quod autores injuriæ fuerint, hi quod patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamvis enim moleſte ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptã ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factoqve concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi prius parum potuit quid utile ſit diſpicere, nunc certe erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, ut parum conveniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri injuriam. at ille quamvis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facile ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum majores indies concurſus ad eum & vociferationes fierent, tandem ſuper ea fratrem

admonuit, anteacta objurgans, & jubens ut resipiscat in posterum, mulieremq; domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: qvia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliqvid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura qvod sub amatore judice impune auferret hoc facinus. Cæterum Anilæus ad se unum jam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qvi in Matrimonio habebat Artabani filiam: eosqve magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraq; & res alias qvibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates vero qvi forte tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indigne ferens ultro se ab Anilæo lacessitum injuria, habitamqve ludibrio suam dignitatem judicans, excita juvenum manu, collectoq; eqvitatu qvam potuit maximo, obviam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cum ad vicum qvendam ex suis perveniisset, ibi qvievit: qvod decreviisset, postridie Judæos aggredi sabbato instante, qvod illis religioso otio colitur. qva de re præmonitus Anilæus a barbaro natione Syro alterius cujusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus qvo loco Mithridates celebraturus esset cū suis convivium: jusso curare corpus milite, noctu contra hostes properavit, ut inopinos opprimeret. qvo delatus circa qvartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem qværere. Mithridatem etiam vivum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, qvæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. qvem cum sic ad sylvam qvandam perduxisset, hortantibus amicis ut illum interficeret, ipsi diversum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim injuriarum posse impetrare veniam. qvamvis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: qvod si gravius in eum consulant, non qvieturum regem nisi magnis cædibus in Judæos Babylone degentes vindicet: qvibus parcendum esse propter conjunctionem sangvinis, & ut ad illos sibi pateat refugium, si qva clades accidat, ut sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbavit multitudo cætera, atqve ita Mithridates dimittitur. qvi domum reversus ab uxore exceptus est convitio, qvod regis gener post acceptas a Judæis tot tam insignes injurias, nunc captivus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non usuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne divortium faceret, invitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans,

A πρὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γενόσιν ὑπτιμῶν, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τὰς συγγενεῖς. ἐπείθετο ἢ ἐδέν ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἡ γυνὴ ἢ αἰσθανομένη μὲν ἔ θροῦ ἔ κατέχοντα τὰς λαοὺς δι αὐτὴν, δεδοικυῖα ἢ πρὸς ἔ ἀνίλαόν μήποτε πάθοι ἐρωὶ τοῦ πρὸς αὐτὴν, φάρμακον τοῦ ἀσιναίως δοῦσα, ἐν τοῖς σιτίοις, μεθίησι τὸν ἄνθρωπον, ἀδεὴς τε ὢν ὑπὲ κρείττονος τῶν πρὸς αὐτὸν πραχθησομένων τοῦ ἔρωτος ἡμομένῳ. ἀνίλαῦς ἢ καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐλάγχανε σφετεριὰν ὑπὲ τὰς μιθρεδάτε κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυλεῖῃ, καὶ βασιλέως δεπαδάνε τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ἀφ᾽ λείας τε ἦγε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα εὑρίσκετο, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὑπὲ πρὸς λήψει τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθρεδάτης ἢ, ἐπύγχανε γὰρ τῆδε, ἐπεὶ ἀκέσει τῶν κωμῶν τὴν ἄλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ πορεύεσθαι ἀδικεῖν ἀνίλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος ἔ ἀξιώματος ὑπερεμόνων, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, ἔ τῶν πλείσων τὰς ἐν ἡλικίᾳ παρεῖν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαόν. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτοῦ κατέχων, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπνώσῃ μαχησόμενος. ἀφ᾽ τὸ εἶναι σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ ἀγομένην. ἀνίλαῦς ἢ ταῦτα πυθόμενος παρ᾽ ἀνδρὸς σύρου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, ἔ τὸ χωρίον ἔνθα μιθρεδάτης ἤμελλε δαινυσθαι δειπνοποιούμενος, καθ᾽ ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τοῦ πειρωμένων χρῆζων τοῖς παρθυαίοις ὑπτιπεσεῖν. ἔ περὶ φυλακὴν τεταρτὴν ὑπτιπεσών, τοὺς μὲν, ἐπ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν τρέπει. μιθρεδάτην ἢ ζωγρίᾳ λαβὼν, ἦγε ὡς αὐτὸν ὑπὲ ὄνον γυμνὸν ἀναγόμενον, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν ἢ εἰς τὴν ὕλην μὴ τοιοῦτο ὄρισματος, καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθρεδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀπεύδων αὐτὸς σαυτῷ. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα ᾧ γένους τε ἴσου καὶ πρώτου ὢν δὲ παρθυαίοις, καὶ ὑπογαμίᾳ τῇ πρὸς τὸ βασιλέα μεγίστης ὁμόμοιον. νυνὶ μὲν γὰρ ἀνέκπεσεῖν τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ ἐπιπροθυμεῖσθαι μιθρεδάτης, ἀλλ᾽ οὐ σωτηρία τῆς ψυχῆς εὐεργέτημον χάριτος μνήσεσθαι τοῖς τὸν τρόπον ὠφελήσασι. πάντως δὲ πανήκεσεν ὃν ἀτρεμήσειν βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλῃ σφαγῇ ἰουδαίων τῶν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, οὐ φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, ἀφ᾽ τε τὴν συγγένειαν, καὶ ἀφ᾽ τὸ μὴ ἀναστρέφειν ἔναγ ἂν αὐτοῖς πλήσματος τινος ἡμομένῃ τὸ κατ᾽ ἐκείνης ἀκμῆς πληγῆναι χεῖρα. ἔ ὁ μὲν ταῦτα ἀμαυσθεὶς, καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πλανὸς ἦν. ἀφίεται μὲν τε μιθρεδάτης. ἐξελθόντα ἢ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ ὡς μὴ προθυμήσοιτο βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσεσθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν πρότερον, ἀγαπῶν τε σωτηρίαν μὴ ἀκμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν ἡγομένης. ἔ νῦν ἐπανάδεσμε τὸ δρᾶν ἢ θεὸς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέως, ἢ μὴν ὠφελήσεσθαι τὸ πρὸς σε ὑπὲ γάμου κοινωνίας. ὁ ἢ αὖ, ὅτι μὲν τῶν ὀνειδῶν τὰ ἀηδέστατα ἀκθηδέναι μὴ φέρων, ὅτι ἢ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ ὠφελήσοιτο αὐτοῦ τῶν γάμων, ἄκων μὲν ἢ βουλόμενος, στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, ἢ ἐλαύνει, οὐκ ἀναχθεὶν ὑπολαμβάνων ἐπ καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν,

ἢ παρ-

ἡ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων περιωθοῖτο ἀντιπολεμούντων. ἀνιλαῖος δὲ ὡς μανθάνει προσελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν τοὺς πολεμίους, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὅμοια πράξειν τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν τε τόλμησιν καὶ εἰωθόσι θαρρεῖν παρατυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγεγόνεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τετραμμένοι, καὶ ὄψει πάλιν προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προϊοῦσι δὲ αὐτοῖς εἰς σταδίους ἐνενήκοντα, καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας γενομένης, καὶ μεσημβρίας, τότε περιῆν τε τὸ δίψος, καὶ μιθριδάτης ἐπιφανεὶς, προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ἀπορίᾳ τοῦ πιεῖν, δι' αὐτό τε καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τῶν περὶ τὸν ἀνιλαῖον αἰσχρὰ, διὰ τὸ ἀπηγορευκότας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνιλαῖος δὲ, καὶ ὅσον περὶ αὐτὸν ἦν συνεστηκὸς ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ, μεγάλης νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν μιθριδάτῃ παρεσχηκότες. ἀνιλαίῳ δὲ προσῄει πλῆθος ἄπειρον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὴν σωτηρίαν ποιουμένων, ῥᾳστώνης χάριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀντανίσωμα τὴν τούτων πρόσοδον γενέσθαι πλήθους τῶν ἀπολωλότων. οὐ μὴν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταύταις ἐπιφοιτᾷ ταῖς κώμαις τῶν βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἦν πάντα ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀνιλαίου ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεέρδα πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους ἀνιλαῖον ἐξαιτούμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον, οὐδὲ γὰρ βουλομένοις ἔκδοτον παρασχεῖν δυνατὸν ἦν, τὴν εἰρήνην προὐκαλοῦντο. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ χρῄζειν ἔλεγον τῶν ἐπὶ τῆς εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν βαβυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνιλαῖον. οἱ δὲ βαβυλώνιοι κατοπτείας αὐτοῖς γενομένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνιλαῖος ἦν, ἐπιπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον τετραμμένοις κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλλαγέντες τῆς ἀνιλαίου βαρύτητος, ἐπιστόμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσει τῷ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίᾳ τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις παραγένοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἥπτοντο. καὶ τότε οὖν ἀπολωλότων τῶν περὶ ἀνιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τιθέμενοι τὴν ὕβριν τὴν ἐκ τῶν βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν τὴν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτην, σελεύκου κτίσαντος αὐτὴν τοῦ νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν, πολλοὶ τῶν μακεδόνων, πλεῖστοι δὲ ἕλληνες, ἔστι δὲ καὶ σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἐπὶ πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δὲ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καιναὶ κτίσεις ἐκ τῆς πόλεως καὶ δι' αὐτὴν ἄφιξιν εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐκδέχεται δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρατοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων γενομένων ἐστασίαζον, καὶ οἱ σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως

A si homo Parthus Judæis victoriam cederet. Anilæus vero ubi cognovit adventare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra palustria, & sperans fortunam contra hostes priori similem, fretusqve milite jam assveto vincere, & ipse contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine se adjunxerant, rati profligandum hostem quamprimum in conspectum venerit. B progressos autem meridiano tempore per regionem inaquosam ad nonaginta stadia Mithridates adoritur, æstu & siti laboreq; itineris adeo fessos, ut arma ægre sustinerent, ipse recentibus viribus: confestimqve in fugam versis tanta cædes secuta est, ut multa virorum millia caderent. Anilæus autem stipatus globo juvenum effusissima fuga se in qvandam sylvam recepit, relicta Mithridati lætissima C victoria. Verum ad Anilæum brevi confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quam propriam salutem facerent: itaqve detrimentum quod acceperat in prælio, suppletum est duntaxat numero. neqve enim conferendi erant cum his qui ceciderant, eo qvod essent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum castella, lateq; vastabat omnia. D Tum Babylonii reliquiq; hostes miserunt Neerdam ad Judæos qui Anilæum deposcerent ad supplicium. quod cum non impetrarent: neq; enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos invitaverunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, missi sunt tam ab illis quam a Babyloniis legati ad Anilæū. tum Babylonii perlustrato diligenter loco in quo se ille continebat, clam noctu irruunt in sopitos E & gravatos crapula: & impune quotqvot adepti sunt interficiunt, & ipsum Anilæum inter cæteros. Tum vero hoc metu exoneratus Babylonis populus, qvi antehac non ausus erat odium effundere in nostros homines, cum qvibus illi propter diversos ritus perpetuum est dissidium, nunc his nunc illis prævalentibus: sublato inqvam Anilæi sodalitio, in Judæos undiqve F coortus est. Itaqve non ferentes eorum violentiam, & sentientes se ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam urbem ejus regionis præcipuam, a Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune est Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eo postqvam confugerunt Judæi, per qvinqvennium nulla affecti sunt injuria. G sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, denuo inde migratum est: qvam multitudinem excipiente Seleucia, seqvuta est Judæos major calamitas ex hujusmodi causa. in hac urbe semper Græcis male cum Syris convenit, Græcorum tamen factione præponderante. qvo postqvam a Judæis migratum est, eorum favore conditio Syrorum cœpit esse potior, aucta viris bellicosis, & periculorum

BIBL. UNIV. GENT

qvodqve omnibus juſte atqve honeſte cœptis propitius faveat. Vix enim orationem finierat, cum repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam ſerena die ſignis præmonſtratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam ſiccitatem cælitus pluviam pene deſperantibus, etiam ſi nubes viderent, qvæ toties ſpem eorum fruſtratæ fuerant. Qvapropter terra tum præter ſolitum præterqve expectationem rigata largis imbribus, Judæis ſpes facta eſt non irritas fore preces Petronii. Qvin & ipſe præſes magis etiam obſtupefactus eſt, evidenter cernens curæ eſſe Deo res Judaicas, atteſtante tam inſigni prodigio, ut nemo niſi impudens poſſet contradicere. cumq; accurate ſuper hoc negotio ſcripſiſſet ad Cajum, dehortans ne tam multa millia in extremam deſperationem atqve perniciem adduceret, neqve enim niſi bello compulſos diſceſſuros a religione patria: neve ſeipſe mulctaret luculentis ex ea gente proventibus, æternumqve apud eam ſibi pararet improperium: id qvoqve adjecit, qvam carus ſit Deo populus, qvamqve manifeſtis ſignis declaret ſuam erga illos benevolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ degebat, indies Cajo reddebatur familiarior: qvando etiam convivium tale illi exhibuit, de induſtria procurato apparatu ſumptuoſiſſimo, adhibitoqve omni exqviſitiſſimarum lauticiarum ac voluptatum genere, ut omnes a tergo relinqveret in hoc certamine, atqve ipſum etiam Cæſarem. tantum illi ſtudium fuit demerendi principis per omne obſeqvium. is demiratus ejus tam animum qvam magnificentiam, qvi etiam ſupra vires ac facultates placere ſibi contenderet, volensq; cum eo certare mutuis officiis, jam vino qvoqve factus hilarior, Agrippam ad lætitiam provocantem ſic allocutus eſt: Eqvidem & ante expertus ſum tuam benevolentiam, qvando viyo etiam tum Tiberio ne periculis qvidem a me colendo deterritus es: & nunc video te, modo mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum qvidem tuarum ratione habita. qvare cum turpe mihi ſit a te vinci officiis, qvicqvid hactenus per me ceſſatum eſt jam penſabitur: tantumq; ad priſtinam meam erga te liberalitatem accedat enixe dabo operam, ut maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum ſit. Sic ille benigne promittebat, ratus ampla latifundia poſtulaturum, aut urbium aliqvarum vectigalia. ille vero qvamvis jã pridẽ preces paraverat, tamen hactenus diſſimulata tum demum per occaſionem aperuit, dicens neq; olim propter privatũ comodum præter mãdatũ Tiberii ſe illum coluiſſe: & nunc nihil aliud captare præter ipſius gratiam. nam & priorẽ munificentiam uberiorem fuiſſe qvam unqvam ſpe concipere potuiſſet, qvantumvis improba. etſi enim tu, inqvit, majora præſtare valeas, meis tamẽ

καὶ τῶν ὅλων σύλληψιν. ἅμα τε δὲ ἐπαύετο ὁ λόγος, ὃν πρὸς τοὺς ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἡφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγνόμενον, ὡς τὸ ἐκείνου τοῦ ἡμέρου οὔθ' ὅσον οὐδὲν ὄμβρου ὑποσημήνειν ἐκ τοῦ παρεστῶτος αἰθέρος, καὶ τὸ πᾶν ἔτος μεγάλῳ κατεχημένου, ἐπ' ἀπογνώσει τοῦ τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος ἔσεσθαι ἦν, εἰκὸς σωτήριόν ποτε θεάσασθαι τὸν αἰθέρα. ὡς τε δὴ τότε πολλὰ καὶ ὡδὰ τοῦ ὑετοῦ, καὶ ὡδὰ τὸ ἑτερόδοξον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε ἰουδαίοις ἐλπὶς καὶ ἀδάμας ἀτυχήσειν πετρώνιον ἐπὶ τοῦτο αὐτῶν δεόμενον. ὁ πετρώνιος ἤ κατεπλάγη τὸ μέγιστος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸ θεῖον τοῖς ἰουδαίοις παρεμπεσόμενον, καὶ πολλοῦ ἀποσημαίνοντα τοῦ ἐπιφανείαν, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ παρεσόμενος παντάπασι φρονεῖν ἰσχυὼ ἀνάλεξεως καταλελείφθαι. ὡς ἤ καὶ πρὸς τὸ γαῖον σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπόσα ἐρεφθεν, ἐπαγωγὰ δ' ἵν' τὰ πάντα, ἐπαντίως ἀθρόως καλῶντα μὴ ποσοῦτος μυελὰδας ἀνθρώπων ἀπονοίαν, ἃς ἐκτείνοι, ἀγὼ δίκα γε πολέμου ἀθρόως χωρήσειν ἔ νομίμων τῆς θρησκείας, παρόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερήσας, καὶ τὸ πεπαίωμ τ' ἀρᾶς ἐπὶ τοῦτο τ' μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θεὸν ἔ παρεσκετ ὁ αὐτῶν τοῦ θυώμενον, ὡς ἀκεραίῳ ἀπέφορεν, καὶ μηδὲν ἐνδοίασεν ἐπὶ θυώμενον τοῦ αὐτῆς ἐπιδείκνυσθαι καταλιπόσαν. καὶ πετρώνιος μὲν ἐν τάχει ἵν' ἀφίππασε ὁ βασιλεὺς, ἐντυγχανεν δὲ ἐπὶ ῥώμης διατώμενος, παρῆκεν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸ γαῖον μείζονος. καί ποτε παρθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ παρόντων ἐπαναβαλλέσθαι, πλεῖστ τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ ἀδαπανῇ ἔ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τ' λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γαῖον ποτε ἰσωθῆναι θελήσαντα ἀχ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, ὥ τῷ τὰ πάντα κεκοσμῆσθαι σκηνοποιίᾳ παρασχεῖν. καὶ ὁ γαῖος ἐκθυμιάσας τοῦτο τε ἀγάπησιν αὐτοῦ καὶ τὸν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρεσκείᾳ τῇ αὐτοῦ βιαζόμενος, ὑπὲρ δύναμιν τ' χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενος τε μιμήσασθαι τὸν ἀγρίππαν φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πεπονημένην, ἀνεμνήσθη τοῦ οἴνου, καὶ τὸν ἀγρίππαν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτετραμμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλεῖσθαι εἰς τοῦτον ἀγρίππαν. καὶ πρότερον μέν σοι πολλὰ σωτήριον ἔχω τὸ πρὸς ἐμὲ, ὑπὸ πολλῶν εὐνοίαν μὲ καὶ δώρων ἀποδεχθῆναι, οἷς ὑπὸ πρὸ μὲν ἐλεύσης δι' αὐτοῦ, ὑπολείπεις τε ἀδέν, ὑπὸ τοῦ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν οὐχ ὁρῶ ὅπως ἂν ἀδύ με ὑπὸ τῆς σῆς ἀπορίας, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πάν ὅπερον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι φαπλοῦν ἂν ἐμπεσθείη ἔ εὐδαίμονος, ἀμαυνήσεται γάρ σοι πρὸς θυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐλεγε, αἰτιῶμενος γ' ἐῶ τε πολλοῦ αἰτήσασθαι, ἢ καὶ τινων πρὸς πόλεων. ὁ δ', καίπερ τὰ παίγα ἐφ' οἷς ἤκουσε παρασκωπτόμενος, οὐκ ἐφανέρωσ τ' ἀμάνησιν, ἀλλ' ὑπ' ἔθους ἀμείβεσθαι τὸν γαῖον, ὅπ ἔτ' πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρποδοκῶν ὡδὰ τὰς πρεσβείας ὑπλοῦς θεραπεύσειν αὐτ, ἔτε νῦν πράσσειν τι τ' ἐς χάριν τ' ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν πλήρωσιν. μεγάλα δ' ἔσχε τὸ πρόσθεν πεπραγμένα, καὶ πρὸ πρὸ τοῦ θράσος χρωμένου τ' ἐλπίσιν, καὶ δὲ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τῆς γε μὲν ἔ ἐλπ-

ἀλλ᾽ ὅτι τῆς Ἀγρίππα τὴν ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ
γαΐου ἐκπλαγεὶς τὴν ἀγάνοιαν αὐτοῦ, πλείονας ἐνέ-
κειτο αἰτεῖν, ὅπως χαρίζοιτο τ᾽ ἂν αὐτῷ ὧν δεήσοιτο. ὁ
δ᾽, ἐπεὶ περὶ ὧν δεήσοιτο μεθυμία τῆς σῆς δωρεᾶς ἄξιον
ὑποφαίνεις, αἰτήσομαί τ᾽ μὲν εἰς κλέος φερόντων ἀδὲν
ἀλλὰ τὸ μεγάλως με ἐν Ἀγρίππᾳ, οἷς ἤδη παρέχεις. ὅπ
δ᾽ ἄν σοι δόξαν περαιτοιῆ δ᾽ εὐσεβεῖς, καὶ τὸ θεῖον σύμ-
μαχον ἐφ᾽ οἷς ἐλήφασι θαρσαλέως, καὶ μοι περὶς εὐ-
κλείας γένοιτο θαλὰ τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηδ᾽ ἑνὸς ὧν
χρημάμενον ἀπὸ τῆς σῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνόντι.
ἀξιῶ γάρ σοι δ᾽ ἀνδριάντ᾽ τὸν ἀναθεῖναι τὸν ποιησά-
κελεύσεις πετρώνιον εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι πρόσοχθ
Ἀγανοεῖν. καὶ ὁ μὲν, καίπερ ὑπικίνδυνον ὂν τὸ ἡγέμε-
νον, εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἐκέρανεν γαΐῳ, ἀδὲν ἄλλο ἢ εἰς
θανατον ἔφερεν, Ἀγὼ τὸ μεγάλα νομίζειν τὴν ἀναγ, κύ-
δον ἀναιρεῖσθαι τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἡγήσ. γαΐῳ δ᾽ ἅματῃ
θεραπεία δ᾽ ἀγρίππα ἐκπλημμένῳ, κ᾽ ἄλλως ἀπρε-
πὲς ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψόδους
γνέσθ᾽ ὧν σπουδῇ ἐδιάζετο αἰτεῖσθ᾽ τ᾽ ἀγρίππαν, μ᾽ δ᾽ ὀκέ-
πω μεταμέλῳ χρώμῳ, ἅμα δ᾽ ἀ-
γρίππα τὴν δεκτὴν χαριμάσιος ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰ-
κειαν δοχὴν, ἢ τοι σπουδοῖς χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνά-
μει, δ᾽ κοινὰ τ᾽ δῆμος ὑπιμελῶτ, πρεσβεύων τὰς
νόμους, κ᾽ τὸ θεῖον, συγχωρᾶ. καὶ γράφ᾽ σπουδὴ τ᾽ πε-
τρώνιον, ἐκεῖνόν τε τ᾽ ἀθροίσεως δ᾽ στρατεύματ᾽ ἐπαι-
νῶν, δ᾽ σπουδὴ αὐτὸν σπεῖ αὐτῶν ἀπεμαλκότ᾽. νῦν
οὖν εἰ μὲν φθάνεις τ᾽ ἀνδριάντα ἐξακριβῶν, ἐξάτω, εἰ δὲ μή-
πω πεποίησαι τὴν ἀναθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπα-
θεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἀφεῖναι, κ᾽ αὐτὸς ἐφ᾽ ἃ τὸ
πρῶτον σε ἐκάλει, ἀπιέναι. ἀδὲν γὰρ ὑπιδέομαι τ᾽ ἀναστάσε-
ως δ᾽ ἀνδριάντ᾽ τ᾽, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ᾽
ἐμοὶ πιμομένῳ μείζονως, ἢ ὡς τε μεγέθει τῇ σκευῇ, δ᾽
εἰς κελεύσθην αὐτεπεῖν. γαΐῳ μὲν δὴ ταῦτα γράφ-
σας τὸ πετρώνιον, σκοπεῖν ἢ ἐνπρόσθεν ὑπὸ λπίδος
αὐτοὺς κ᾽ δόξας ἐπάρθαι. μηδὲν γὰρ ἕτερον λπίσαι μέλ-
λειν τὴν Ἀγάνοιαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἀνίκητος ῥω-
μαίων ἀπειλᾶν. δ᾽ σθεναλγήσας ὡς ὑπὸ πάρος ἠγε-
μονίας αὐτοῦ πολεμηκότων, ἀνὴρ ὑπὸ πᾶσιν ἤθεσιν μὲν
δ᾽ αἰσχρᾶ, κρείσσων δ᾽ δ᾽ βελτίστε, κ᾽ ἐφ᾽ οἷς τις κρίνειεν
ὀργὴ χρῆσθαι παρ᾽ ὃν τι οὐ ἐπιχωρῶν, παιδίσιν αὐ-
τὸν ἀδελῶν τὸν οὐ σφετιθείς, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡδονῇ πιθεὶς τῇ
σκευῆς τὸν κρίνειν δ᾽ εὐδαίμονα, γράφει σφᾶς τ᾽ πε-
τρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὅσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν
μείζονι λόγῳ τ᾽ ἐμῶν πεποίησαι ἐντολῶν Ἀγανοεῖσθαι τὰ
πάντε ἡδονῇ τῇ ἐκείνων δεδεῖς, ὑπὸ σθαβάσ᾽ τ᾽ ἐμῶν
ἐντολῶν, κελεύωσε σαυτῷ κριτὴν γνωμῶν, λογί-
σεσθαι σφᾶς δ᾽ πιστέων σοι ὑπερόντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ,
ἐπὶ τοι σθαβάσγμα πιοῦν τάσε, εἴ τε νῦν πάντες, καὶ
ὕστερον γένοιντ᾽ ἂν, μηδαμῶς ἀκυρὸν αὐτ᾽ πρά-
σεσθ᾽ ἀνδρες ἐντολάς. ταύτῃν μὲν γράφ᾽ πετρωνίῳ τ᾽
πολλὴν, ἐ μὲν φθάνειγε ζῶντ᾽ πετρώνιος δεξά-
μενος αὐτὴν, βαδίως ἦσεν δ᾽ πλᾶ τῆς φέρουσις
τοῦνδε, ὡς τε πετρωνίῳ γράμματα σφᾶς αὐτ᾽ ἀφικέσθ,
ἢ ὧν μανθάνει τὸν γαΐου πλοῦτον. θεὸς γὰρ οὐκ ἀμ᾽ ἀ-
μεμονήτην ἐμελλεν πετρωνίῳ, κινδύνων ἐς ἀνειλῆφθ
ὑπὲρ τῆς τῶν ἰουδαίων χάριτι, καὶ πρὸ τῆ αὐτ᾽. ἀλλὰ τ
αἴσιον ἀποσκοπῶν ὠμῷ ὀργῆς ὧν ὅτι σέβασμόν τε
αὐτ᾽ πάσεσιν ἐκλιπόντε, τὸν μισθὸν χρεωλυτὴν
ἐποιήσατο τῆ πετρωνίῳ ὑπὲρ ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχή,

A non ſolum meritis, ſed cupiditatibus etiam abunde ſatisfactum eſt. ibi Cajus attonitus hominis modeſtia, magis urgere cœpit, ut vellet uti ſua beneficentia, nihil non polliceri perſeverans. Tum Agrippa: Qvandoqvidem domine liberalitatem tuam tam benigne mihi offers, eqvidem petam, ſed nihil qvod ad divitias attineat, qvibus jam per tuam gratiam abundo. illud potius poſtulabo, qvod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum favorem numinis tibi conciliet. Mihi qvoqve glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc unam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, ut mandatum revoces, qvod Petronio dediſti, de ſtatua in Judæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam jaciens, non ignarus qvantum ſubeſſet periculum, qvodqve capitale eſſet placitis Caji contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus ultro ad petendum provocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciens etiam virtutem hominis, qvi pluris faceret pietatem, ſuæq; gentis tranqvillitatem, qvam incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans ejus induſtriam in comparando exercitu, & in exeqvendis mandatis, qvæ acceperat. qvod autem ad ſtatuam attineat, ſi qvidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reverti ad intermiſſa officia, remiſſum enim eſſe hoc Judæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris a ſe haberi, ut non poſſit voluntati ejus contradicere. In hunc modum Cajus ſcripſit Petronio, priusqvam ad defectionem ſpectare Judæos cognoſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indigne ferens gentis audaciam, & contemptum imperii, homo omni dedecori obnoxius, nullamqve rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ qvovis abripi ſolitus, qvem refrænare nunqvam ſtuduit, imo ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi qvam maxime affectioni huic indulgeret, denuo ſcribit eidem in hanc ſententiam: Qvoniam plus apud te valuerunt Judæorum munera, qvam mea mandata, qvibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet judicem facio qvid de te ipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa qvidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare vivo reddita, qvi perferebant tardius navigantibus: ſta ut prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caji exitio. Deus enim non fuit immemor Petronii, & periculorum qvæ propter ipſius honorem atqve Judæorum religionem ſubiit: ſed amoto a reipub. habenis Cajo propter impie affectatos divinos honores, tanto major habita eſt illi gratia tam a Romanis qvam a provincialibus,

maximo favore præcipuis ſenatoribus eum proſequentibus, in quos potiſſimum Cajus debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Cajus ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterum Petronio prius redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſupervenerunt illæ, quibus jubebatur mortem ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei providentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſolverit, & Judæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo evaſit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τ βυλῆς πρῶτοι ἐτύγχανον ἀξιώματι ἔν τε τοῖς ἐκείνου ἀκροάτῃ τῇ ὀργῇ χρησάμενος τ γαῖον. κ πλοῦτον μὲν ἐ μετὰ πολὺ χρόνον, ἡνίκα μ τῶν πεπραγμένων τ ὀπὶ τὸ ἡνιόχῳ ἀνακειμένῳ θησαυλεῖ. τ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πλάστα, ἐπ' ὀπιβουλῇ τ τέλους ἀφηγήσομαι σαφῆ. πετρωνίῳ γ ὑπατεύοντι μὲν παρῆν ἡ ἀλεξανδρεῖα ἑορτή, ἐν ᾗ τ πλάστιν ὀπισθεν, μετ' ὀλίγον δὲ κελεύει αὐτ πλάστην αὐτὸν χειρα. κ ἤδη τ τῆ σωτυχία ὁ ἐλεύθερος, ὡς τ γαῖον καταλαβεῖν, κ δι' ὀνείρου τ πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὡδενὸς αἰτήσαντος, ἀλλ' ὡς ἐξ ἑαυτοῦ μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τ τῆς εἰς τ ναὸν, ἐ βοηθείας τ ἰουδαίων σωτηρίας ὠφελήσαντος. κ πετρωνίῳ μὲν ὕστερον μὴ ἀντιπαθὼς, διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος δ' ἡνίν.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Judæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

XVI. INciderunt in ea tempora graves motus Judæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq; & calamitates quales nusquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accurate tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur urbs Babyloniæ, freqvens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Judæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramq; votivam pecuniam, in his urbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore transmittendam Hieroſolyma: quæ deinde a multis hominum illo deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Judæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & a matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, ubi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quod ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigavit verberibus. illi credentes ſe affectos injuria, detractis armis quæ ſervabantur in ejus domus pariete, contulerunt ſe in qvendam locum ubi fluvius ſcinditur, uberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorumqve fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit juvenum quisq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cũ enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀσιναῖον κ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

ΓΙνεται γ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τ μεσοποταμίᾳ, κ μάλιστα τοῖ βαβυλωνίαν οἰκοῦσιν ἰουδαίοις, συμφορὰ δεινὴ, κ ἀδεμιᾶς ἧς πίπτουσιν ἐλάττων, φόνοι τε αὐτῶν πολὺς, κ ὁποίους οὐχ ἱστορημένους πρότερον. πρὸ ὧν δὴ τὰ πάντα, ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι, κ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὰ παθήματα συνέτυχεν. νεαρδὰ τῆς βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανθρώπου, κ χώραν ἀγαθὴν κ πολλὴν ἔχουσα, κ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, κ ἀνθρώπων ἀνάπλεως. ἔστι γ κ τοῖς πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, πρὸς ἐδάφους τε δ' εὐφυέστατα πᾶσιν ἐστὶν αὐτοῖς ὑπολαμβάνειν τ, κ κατασκαλῆς τειχῶν. ἔστι γ κ νίσιβις πόλις κατὰ τὴν αὐτὴν δ' πολεμῶ πρόῤῥησιν, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τότε διάγραμμα τοῦ θεοῦ καταβάλλειν ἑκάστου πάτριον παύτῃ κατεστήσαντο, κ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα, ἐρῶντ γ ὥσπερ καὶ μείω τῇδε τῆς πόλεσιν. ἐντεῦθεν γ ὅτι ἱεροσολύμων ἐνεπέμπετ ἡ κώμης, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τοῖ νομιζομένοις τ χρημάτων παρελαμβανον, διδύτες τὰς παρουσίας ἁρπαγὰς, ὑποτελοῦσι σκύθαις τ βαβυλωνίοις. ἐ ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος κ ἀνιλαῖος, γενεάρχαι μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων γ ἀδελφοί. κ αὐτὼς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ δ' ἐπιστᾶσα ἐσῶν μαθήσεσι ποιήσεως οὐκ ἔντ ἀπεγνῶς τῆς ὑφ' ἑαυτοῖς, ὡς τε τὰς ἄνδρας τελεσιεργεῖν παρ' αὐτῆς. τύπτεις δ' αὐτοὺς ἐργασίαις ἐφεσῶς, κ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῆ, βεβαδυπόρτα ὑπεκαλέσατο τῆς ἀφίξεως, ἐκέλευσε πληγάς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τοῖ δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταπαύσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὁπόσα τοῦ τῆς οἰκείας φυλασσόμενα, ᾧ χοντο εἴς τι χωρίον ἀμφίῤῥηξιν μὲν ποταμοῦ ποιούμενον, νομὰς γ ἀγαθὰς ὠφελοῦν πεφυκὸς, καὶ κελῶν ὁπόσοι εἰς τὴν χειμῶνα ἀποτιθεντο. σωμάτων τε ὡς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτους τοῖς ὅπλοις φερεγυμνίτες, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶναι. προελθόντες γ ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἢ ἀρνησομένους πολεμήσειν ἀν, προσιέντες φιλίαν τε πειθομένοις, καὶ ἄμυναν τ ἀλλαχόθεν πρὸς τὸν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ γ, οὐ γὰρ ἐν ἕτερα πρὸς ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, ἔ τῶν προβάτων ἐστέλλον ἀπο-

ἐπέλμψε κελεύσας εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. ὁ μὲν A ausus est jubere in Urbem transferri: qvod tamē
ἔπραξέ γε τῶν ἀρχιτεκτόνων, Φαμμούων τε καὶ Μέμμιον factum non est, architectis apud Memmium Re-
ῥηγῦλον, οἷς ἐπετέτακτο τὴν κίνησιν ταύτην ποιῆσαι, ἀπολέσθαι gulum, cui demandatum erat hoc negotium, ne-
γὰρ κινήσεως αὐτὸ γενομένης. λέγεται δὲ καὶ Μέμμιον μὲν gantibus loco moveri posse illæsum simulacrum,
ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γενομένων ἢ ὡς ἄν τινα πί- & absqve vitio. ajunt etiam prodigiis fidem ex-
στιν ἡγεῖσθαι, ὑπεραλέσθαι τὴν αἵρεσιν. ὁ δὲ γράφει τάδε cedentibus Memmium vetitum, distulisse impe-
πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς σκληρᾶς ἀμελείας τὸν rata facere: qvæ ipse inseruit excusantibus ces-
Ἐπιστολέα. ἀπολέσθαι τε ἂν τούτων αὐτῷ κινδύνῳ γενο- sationem suam literis. cumqve capite luendum
μένῳ, σώζεται φράσαντος ἤδη Γαΐου τελευτήσαι. εἰς δέ τε B esset neglectum mandatum, interitus Caji homi-
πρᾶξιν τὸ μανικὸν αὐτοῦ, ὡς τε δὴ καὶ γνησιωτέρου αὐτοῦ γενο- nem exemit periculo. Eo deniqve insaniæ pro-
μένου, ἀνακομίσαι ἐπὶ τὸ καπιτώλιον ἐπὶ τῶν γονάτων vectus est, ut natam sibi filiam in Capitolium de-
καταθεῖναι δὲ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ δῆθεν latam, in simulachri genua deponeret, qvasi com-
γενέσθαι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονῆσαι αὐτῆς πατέρας, ὁπό- munem sibi cum Iove prolem, in medio se relin-
τερον μείζονα φαίνοιτο ἐν μέσῳ θεὶς καταλιμπάνων. καὶ qvere dicens judicium, utro majore parente sit
ταῦτα δὲ ἐνεῖχον τὸ πρᾶγμα καὶ αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε genita. atqve hæc agentem tolerabant tamen
δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς homines. Permisit etiam servis licentiam defe-
ποτε ἐβλήσθησαν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἐν ὁποσα- C rendi suos dominos qvalicunqve crimine: qvod
μέλλοι γένεσθαι. διὰ τὸ χαρίεντί τε καὶ ὑπερφυεῖ τῇ eo gravius erat, qvia ex ipsius Cæsaris autoritate,
σκηνῇ τὰ πολλὰ γίγνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ Κλαύδιον ἐτόλμα & in ejus gratiam gerebantur omnia: adeó ut
ποιήσασθαι παλυδεύκης ὁ δῆλος κατηγορίαν, καὶ καὶ Γαΐου Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius re-
ἐνεῖσχετο καὶ πατρῴου δικάζοντος λεγομένης um facere: & Cajus sustinuit inter judices audi-
ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι δὲ ὥσχλαβεῖν δυνάμενον re patruum dicentem causam capitis, sperans
ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεφύετό γε αὐτῷ. ἀναπεπλησκό- sumpturum se de illo supplicium: qvod tamen
τος δὲ αὐτοῦ συκοφαντῶν καὶ κακῶν πάσων τὸν οἰκεῖον ei non licuit. Itaqve cum totum suæ ditionis or-
ἦς ἐπῆρχε, καὶ πολλαὶ τινες δολοκρασίαι ἐπῆρμένοι τοῖς bem repleret sycophantiis, & servos erexisset
δεσπόταις, ἐπιβεβλαῖ τε πολλὰ ἤδη συνίστατο. τῷ μὲν D contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ,
ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν ὀργαὶ πικραὶ φύοντο, τῷ δὲ πρὶν ἐμπε- alios ira stimulante ad vindictam acceptæ injuri-
σόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων τι ἐμέλλον, τὸ μεταχειρίσασθαι æ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem
τὸν ἄνθρωπον. ὅθεν δὴ τοῖς τε ἀπάντων νόμοις καὶ τῇ præcavere volentibus. Certe jus publicum, nisi
ἀσφαλεῖ μεγάλῃ συνεκέκρατο εὐδαιμονίᾳ ῥᾳδίως illo sublato, salvum manere non potuit, præcipue
ἀνθρώπου τινὸς, ἐθνός τε τῆς ἡμετέρας ὅλου εἰς ὀλίγον ἐξε- nostra gens ejus cæde erepta est ex ipsis interitus
γενόμη μὴ ἂν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ πλάτης faucibus. qvapropter libet mihi accurate de-
ἐμφανισθείσης. βούλομαι δὲ ἀκριβείας τὸν πάντα περὶ narrare totum negotium, vel ideo ut argumen-
αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε καὶ ἐπιδεῖξαι καὶ πολλοῖς ἔχει tum sit divinæ potentiæ, qvod & in adversis so-
πίστιν δεῖν τῆς δυνάμεως, καὶ ὠφελῆσαι τοῖς ἐν τύ- E letur homines, & modestiæ fortunatos admone-
χαις κειμένους, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις αἰδίου τὴν at, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta
αὐτὴν χάριν, ἀλλὰ μὴ δι' μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres
αὐτὴν μὴ ὠφελημένης. ὁδὸς μὲν τρεῖς ἐπὶ θάνατον in illius necem conspirationes factæ sunt, qva-
αὐτῷ παρεσκευάζετο, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν rum singulæ autores habebant viros fortissimos.
ἡγεμονίαν εἶχον. αἰμίλιος τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς nam Æmilius Regulus a Corduba Hispaniæ ci-
ἐν ἰβηρίᾳ γνώριμος ἐπεῖχε πινάς· ἢ δι' ἑκείνων, ἢ δι' αὐτοῦ vitate oriundus manum conjuratorum circa se
πεῖθόμενος ὧν ἤρεσκε Γαΐῳ. ἑτέρα δὲ αὐτοῖς συνεκρο- habebat, qvorum opera illum tolleret: alterius
τεῖτο ἡ τοῦ χαιρέου κασσίου χιλίαρχος ἡγεμών λεγ. μι- F Cassius Chærea tribunus erat caput: Annius
νουκιανὸς δὲ ἄννιος ἐκ πολλῶν μοίρα τῶν ἐπὶ τῷ τυράννῳ qvoqve Minucianus non paucos ad opprimen-
δεδιότων παρεσκευασμένων λεγ. αἰτία δὲ αὐτοῖς μίσους τε πρὸς dum tyrannum conciverat. His Cajus invisus
Γαΐου συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ἐπὶ πᾶσιν ὀργίλον καὶ μισό erat, Regulo qvidem qvod is natura omnem
χρεών πρὸς τὸ μὴ ἀδικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τι iniqvitatem oderat. erat enim magnanimus,
μεγαλοφρὲς ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ὃ μηδὲ στέγειν & liberali ingenio præditus, ita ut non dissimu-
πρὸς ἄλλους τὰ βουλεύματα. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, laret sua consilia: qvæ cum multis communica-
καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις μι- vit, vel amicis, vel alioqvi viris strenuis. Mi-
νουκιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐκδικία, φίλτατον γὰρ αὐ- G nucianus vero partim Lepidum ulciscendi cupi-
τοῦ τὰ μάλιστα ὄντα ἔτυχεν, καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις dine, qvem illi amicissimum & civem cum pri-
ἀνῃρεῖτο καὶ ὑπ' ἄλλων φοβηθεὶς τὰ αὐτὰ αὐτὸν mis egregium Cajus occiderat: partim metu,
διὰ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γαΐου θάνατον ἀνακεκηρυγμένον qvod videret ejus odia semper esse exosis capita-
ἐπαφίεσθαι τῇ ὀργῇ, ὅπερ τῇ ἐγχειρήσει ἐλ- lia, decrevit illum ferro invadere. Chærea
θεῖν. χαιρέας δὲ αὐχμῶν φέρεσθαι, ὀνειδιζόμενος εἰς τὴν non ferebat exprobratam sibi a Cajo molliciem,
ἀνανδρίαν ὑπὸ Γαΐου πρὸς φερομένου, καὶ ἄλλως & alioqvi qvotidiana pericula, qvibus pro-
τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τῇ Γαΐου pter familiaritatem ejus erat expositus, optime

se putabat nece ipsius evasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti ejus dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negotium, & re bene gesta servandam ope sua rempublicam, cujus saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit ferventior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum qvod propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, qvibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis ejus perlibenter indulgent, tum qvoq; contentione magna rogabant, ut tributorum ac vectigalium relevaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus jubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiqve hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessavit a clamoribus, exemplo doctus majorem vitæ rationem habendam qvam pecuniæ, qvod viderent pro importuno ejus studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitaverunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caji ferociam. Et sæpe qvidem epulantem invadere decreverat, certis tamen rationibus id distulit: non qvod dubius esset proposiri, sed qvia captabatur occasio commodior, ut non irrito conatu rem ad effectum deduceret. jam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum vero exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, qvorum qvædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exeqvitur mandata negligentius, concivit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, qvoties ille redeuntibus vicibus signum a se peteret, fœmineum aliqvod & probrosum dabat vocabulum. atqve hæc faciebat, cum ipsum non puderet in qvibusdam a se institutis sacris uti amictu muliebri, cincinnisq; & alio ornatu qvo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qvi & qvoties talia signa acciperet, ferebat indignissime, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, essetqve cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum a Cæsare, prædicabant foreut afferret tale aliqvod ludicrum. qvapropter ausus est sibi aliqvot ascisere, justam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorii, omnibus fere perfunctus honoribus, alioqvin Epicureus & tum sectator otii. hunc detulerat inimicus ejus Timidius, qvod in Cajum jeciset convitia: & testem adhibebat Qvintiliam,

A τελοῦντιῶν σὺν ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνων. οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ προσεδόκων τὸν δῆτ' τοῦ πράγματος σκέψιν, τόν τε ὕβριν, ἡδομένους, καὶ ἐπιθυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ἀφαφυγῶν ἀραμένους τὸν γάϊον. ἴσως μὲν δὲ ἂν κατορθῶσαι, καλῶς δὲ κατορθῶσι τηλικούτων ἀγαθῶν ὄντων δῆτ' σωτηρίαν τ' τε πόλεως, καὶ τῆς ἡγεμονίας παῦσι, καὶ μὴ ὀλέθρου ἁπλοῦς δ' πράγματος. πάνυ δὲ χαρέαν ἐσπουδάκει, ἐνόματος τε ἐπιθυμίᾳ μείζονος, καὶ ἄλλως ὑπὸ δ' ἀδεέστερον προσέναι τῷ γαΐῳ ἀφ' τοῦ χιλιαρχίαν ἐφασώνης αὐτῷ κτείνειν ἐσομένης. ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαν ἦσαν, καὶ παῤῥάζει δὲ ῥωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σωίασι δὲ προθύμως εἰς τ' ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζουσιν δέον δὲ τ' αὐτοκρατόρων καὶ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δὲ ἀναβιβλέκτως τὰς δεήσεις κρίναντες, ῥᾳδιμῶς ἀχαρίστουσιν. ἐκέλευον δὴ καὶ τ' γαΐον ἐκθύμως τῇ ἱκετείᾳ χρωμένοις τ' τελῶν ἐπανιέναι, καὶ τῶν φόρων ὑπουφίζειν τι δ' ἐπαχθές. ὁ δὲ, σὺν μισήσας, καὶ πολλοὺς τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλη ἀφαπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν παράγοντας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, ἐς οἷς παρατετακτο ἔπραττον, πολεῖσι τε ἦσαν οἱ δῆτ' τοιάτοις ὑποπτεύοντες. καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, μισήσας δὲ πανοικὶ μὲν τῆς βοῆς ἐν ὀλίγῳ τὸν ἕνεκα τ' χρημάτων ἐφθαλμοῖς ἐρῶντες δῆτ' τοιούτοις ὠθισμοῖς εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσιν. ταῦτα χαρέαν ἐπῆρε μείζονος ἀπλοῦς τε τῆς ὑπεβελῆς, καὶ πάνυ καὶ τ' ἀνθρώπων ἐξηρμωκότα τὸν γάϊον. ἐπ' πολλάκις μὲν, ἐπ' ὠθὸ τὰς ἑστιάσεις ἐμέλησεν ὑπερχειρεῖν, ἀμέλει ἀλλ' ἐπέσχετο λογισμοῦ, τὰ μὲν κτείνειν, ἀκέπ εὐδοιασὸν κακερμικῶς, τὸν δὲ καιρὸν ὑποσκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' δῆτ' καθαπέξει τ' βεβελημένων τῆς χερσὶ χρῷτο. ἐστρατεύετο δὲ πάλιν ἤδη χρόνον σὺν ἡδονῇ φέρων γαΐῳ τῷ συναναστροφεῖ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐξάτε γαΐῳ εὐπαξόμενον τὰς τε φόρους, ἐπ' ἄλλα, ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καισαρ' ὠφειλὸν ἐφυστερήκει τῆς καιροῖς, ἀφ' τὸ ὑπολασιάσαντ' τῷ δυναμιν αὐτῶν χρόνον ἐκεῖ πιεῖ τῇ ἐκπαίξει τρόπῳ τῷ αὐτῷ χρωμένῳ μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐῳ προσάξει ἀφ' τὸ φειδοῖ χρῆσθαι τοὺς τύχας οἷς τον λαμβάνων τ' ὑπὸ τ' ἐπαγαγεῖν εἰς ὀργὴν προσκαλεῖτο τὸν γάϊον, μαλακίαν ὑπικαλοῦντα αὐτῷ δ' σχολῇ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ πότε ἄλλα, ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔπιτε τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, ἠλεεῖ τε ἐδίδου τοιώματα, καὶ ταῦτα, αἰχμῆς ἀνάπλεα. καὶ ταῦτα ἔπραττε αὐτὸς σὺν ἀπηλλαγμένῳ ἐν τινῶν τελεταῖς μυηρίων, ἃς αὐτὸς σωίστο, στολὰς ἐνδυόμενος γυναικίους καὶ τινων ποδήσεις πλοκαμίδων ὑπνέων, ἀλλά τε ἔπισα, ὑπικαταψεύσασθ' ἠλύτητα, τῆς ὄψεως ἐμελλεν, αὐτὸς τῷ δῆτ' τοιούτοις αἰχμῶλω ἐπίλημα, χαιρέα προσκαλεῖν. χαιρέας δ', καὶ ὁπότε μὲν πάλαμβάνει τὸ σημεῖον, ὀργῇ πιέζετ', μείζονος δ' ὁπότε πάλαμβάνοντων, ὡς τε καὶ οἱ συγχλίαρχοι, παῤῥᾳδὸν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε δὲ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῷ δ' καίσαρ' κομίζειν, πρέπλεγόν τινα τῶν ἐωθότων φέρειν εἰς παῤῥᾳδὸν. ἀφ' τοῦτο δ' αὐτῷ, καὶ χάρος' παρίσατ' κοινωνός τινας πάλαμβάνειν, ὡς σὺν ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. καὶ δὲ γὰρ παμπόδι' συγκλήτικος μὲν, τὰς δὲ χὰς δ' διελελυθὼς χρόνον ἁπάσας, ὑπουέμενος δ' ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπεράσμονος δ' πιτηδότης βίου. ὅτ' ἐνδεικνυστ πρόθυμος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησόμενον ἀπεστῆ δ' γαΐῳ, μάρτυρα πάλαμβάνων κινητιλίαν γυναῖκα,

γυναῖκα τ ἐπὶ τῆς σκιλῆς ἐπιφανεῖσα ἐ ὠρεμία πεί-
σασεν πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψευδοῦς γὰρ ἦν, δεινὸν ἡγεμόνος μαρτυρίαν
ἐπὶ βασάνῳ ἐ ἐρωτᾶν ἐ ἔφασκεν, βασάνων ἐζήτει ὁ τι-
μόθεος. ἡ γαίου παροξυμηθεὶς, κελεύει τ χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' αὐτέως βασανίζειν τ κιντι-
λίαν, χρώμενον τῷ χαιρέᾳ πρός τε τὴ φονικὰ, καὶ
ὅπου πρεβλώσεως δέοιτο, ὡσαὐτ ἐ νομίζειν ὠμότερον δια-
κεισόμενος τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλακίας κιντι-
λίαν ἢ ἐπὶ τῷ βασάνου ἀγορμὴν τ σωιζόντων τινὸς
ἐπιβαίνει τῷ ποδὶ, ὑποσημήνοντα θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς
βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσειν γὰρ μὴ ἀνδραγαθίας
βασανίζειν ταύτην ὠμῶς ὁ χαιρέας, ἄκων μὲν, καταναγκας
ἢ τὰς ὑπὸ αὐτοῦ. καὶ μηδὲν ἐνδόσαν, ἦγε εἰς
τὴν ὄψιν τὴν γαΐου, ἀμηχανήσειν οὐκ ἐν ἡδονῇ τοῖς θε-
ωρᾶσι. καὶ ὁ γαῖος παῶν τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς κιντι-
λίας δεινῶς ὑπὸ τ ἀλγηδόνων ἀμηχανήσης, ἐ ἐκλή-
ματος ἠφίει ἡ αὐτὴν καὶ τὸν πομπήδιον. ἐκείνην ἢ ἐ
χρημάτων δόσει πρὸς ὀλίγα μυθίας ἐσωμένων λώβης, λύει
ἐλελιθοβολημένης τὴν ἐυπραγίαν ἐ ἀφορήτ τ ἀλγηδόνων. πάντα δεινῶς ἐλύπασε τὸν χαιρέαν, ὡς αὖθις ἀν-
θρώπους, καὶ ὑπὸ γαΐου παρηγορίας αἰτίους ἐν αἰτίᾳ κα-
κῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένους. φησί τε πρὸς κλή-
μεντά τε καὶ παπιανόν, ὧν κλήμης μὲν ἐπὶ τ στρατοπέ-
δων, παπιανὸς ἢ ἡ αὐτὸς ἐλ χιλιαρχῶν, ἀλλ' ἐπὶ φυ-
λακῇ γε ὧν κλήμης τὰ πάντα ἐ αὐτοκράτορος ἡμῖν
πράσσειν οὐκ ἐλλέλειπε. τ γὰρ συνωμοκότων αὐτῷ κ
τῆς ἡγεμονίας πρόνοια κ πόνοις, τὰς μὲν ἀπεκτείναμεν,
τὰς ἢ ἐστρεβλώκαμεν ἐπὶ τοσῶν, ὡς ἐλεεινὰς κἀκείνας
ἰδεῖν. μῶν πόσης τε ἀρετῆς ἡμῖν ἐξάγει τ στρατιῶν; σι-
γήσωντος ἢ ἐ κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχυνὴ φέρειν
τὰ πεπραγμένα καὶ τῷ βλέμματι κ τῷ ἐρυθήματι
πιστεύοντος, λόγῳ ἢ αὐτῷ τοῖς μαΐου ἐ αὐτοκράτο-
ρος πρόσταλέν ἄδικον ἡγεμόνα πρόνοιαν ἐ ἀσφα-
λῆ, χαιρέας ἢ ἤδη ἀφροῦ χρώμενος ἐν λόγοις τοῖς κιν-
δύνων ἀνεμένοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τοῖς
πόλιν, ἐ τοῖς ἐρχομένοις ἐπιξίων, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν ὑπὸ γαΐου
ἐ τοῖς ἐπὶ τοιούτοις αἰτίαν πρόσθεμενος, τοῖς ἢ πάλαι
ἐξετάζειν πειρωμένοις, ἐγώ τε ὧν κλήμης, ὑμῖν ἐ τοσι
ὁ παπιανὸς κ πρὸς ἡμῶν σὺ, πάντας ῥωμαίους τε καὶ τῷ
παντὶ ἀνθρωπίνῳ τοῖς στρέβλαις προσφερόμενοι, ἐ ἐπι-
τύγμασι τοῖς γαΐου ἀμαχανέμενοι. γνώμη τε τῇ αὐτῶν,
παρὸν παύσαι τοσαύτῃ ἤδη χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς
πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀμαχανέμεθα δορυφόροι ἐ
δήμιοι καὶ δεσπόται ἀντὶ στρατιωτῶν, κ τὰ ὅπλα παντὶ
φέροντες ἐκ ὑπὲρ ἐλευθερίας, ἢ δεχῆς τ ῥωμαίων,
ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐ δουλευούσῃ πάντα σώματα αὐτῶν ἐ
τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι
φαγῆς ἐ βασάνῳ τ ἐκείνων, μέχρι δή πις κ καθ' ἡμῶν
ἀμαχανήσῃ τοιαῦτα γαΐῳ. ἐ γὰρ εὐνοία τε πολιτεύ ἀμ-
πάδε πρὸς ἡμᾶς, δι' ὑφοράσεως ἢ μᾶλλον, ἐ ἄλλως ἐ
πολλῶν τ ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος. ἐ γὰρ δὴ σήσεταί
ποτε γαΐῳ τὰ τῆς ὀργῆς, ἀλ' τὸ μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἡδονὴν
πέρας αὐτῆς τυγχάνειν. σκόπει ἢ προκισόμεθα ἐ αὐτοὶ,
δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτον τε καὶ ἐλεύθερον
βεβαιῶν, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.
κλήμης ἢ τ μὲν ἀμάσιον τ χαιρέα, φανερὸς ἦν ἐπαι-
νῶν σιγὴν ἢ σκέλλειν μὴ ἐ φοιτῶντος εἰς πλείονας λόγους,

mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. qvæ cum nollet amatorem ſuum falſo, ut erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus exaſperatus Chæream jubet ſine mora torqvere Qvintiliam, ideo potiſſimum ei ſolitus cædes & qvæſtiones injungere, qvod putaret hæc executurum inclementius, qvo mollitiæ notam effugeret. Qvintilia porro cum torqvenda duceretur, conſciorum cujusdam obiter pedem calcavit, innuens ut bono eſſet animo, neve ad tormenta ipſius expaveſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaqve crudeliter eam examinavit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cumq; illa perduraret, duxit eam in Caji conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cujus miſeratione indigne laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium abſolvit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, qvam fortiter æqve ac feliciter toleraverat. Id vero indigniſſime tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſævitiam, qvaſi tam immodicam, ut ipſum Cajum remedium ejus adhibere oporteat. qvamobrem ſic Clementem & Papinium alloqvitur, qvorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus urbanarum cohortium. Nos qvidem Clemens in tuendo Imperatore nunqvam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria conjuratorum alii necati ſunt, alii tormentis intantum lacerati, ut ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rumore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterum verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea jam confidentius commemorare cœpit calamitates urbis & imperii. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Cajum refertur: ſed ſi rei disqviratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imo toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qvi mandata ejus exeqvimur: & cum finem imponere poſſimus ejus tum in cives, tum in reliqvos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro ejus incolumitate, qvi eorum tam animos qvam corpora in ſervitutem redigit, contaminantesq; nos qvotidie cruore cæſorum & atrociſſimis qvæſtionibus, donec ipſius juſſu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqvi aſſvetus cædibus, qvas libidine moderatur, non judicio, nequaquam conquieſcet prius qvam nos qvoq; cæteris adjiciat: nimirum jam deſtinatos exitio, niſi mature proſpicimus & comuni libertati, & noſtrismet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum juſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

admonuit, anteacta objurgans, & jubens ut resi- A
piscat in posterum, mulieremq; domum ad co-
gnatos ipsius remittat. nihil tamen hac admo-
nitione effectum est: qvia mulier sentiens pro-
pter se murmur esse in populo, & verita ne Ani-
læo propter amorem sui durius aliqvid accide-
ret, veneno Asinæum sustulit, secura qvod sub
amatore judice impune auferret hoc facinus.
Cæterum Anilæus ad se unum jam principatu
redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mi- B
thridatis viri apud Parthos nobilissimi, qvi in
Matrimonio habebat Artabani filiam: eosqve
magna præda abacta populatus est. nam & pe-
cuniam multam & mancipia reperit: pecoraq; &
res alias qvibus fortunæ possunt auctiores fieri.
Mithridates vero qvi forte tum non procul ab-
erat, audita vicorum expugnatione, indigne fe-
rens ultro se ab Anilæo lacessitum injuria, habi- C
tamqve ludibrio suam dignitatem judicans, ex-
cita juvenum manu, collectoq; eqvitatu qvam
potuit maximo, obviam profectus est conflictu-
rus cum Anilæo: & cum ad vicum qvendam ex
suis perveniisset, ibi qvievit: qvod decrevisset
postridie Judæos aggredi sabbato instante, qvod
illis religioso otio colitur. qva de re præmonitus
Anilæus a barbaro natione Syro alterius cujus- D
dam vici incola, & inter cætera diligenter edo-
ctus qvo loco Mithridates celebraturus esset cū
suis convivium: jusso curare corpus milite, no-
ctu contra hostes properavit, ut inopinos oppri-
meret. qvo delatus circa qvartam vigiliam, par-
tim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit
salutem qværere. Mithridatem etiam vivum
captum secum abduxit, nudum super asinum
impositum, qvæ apud Parthos gravissima habe- E
tur contumelia. qvem cum sic ad sylvam qvan-
dam perduxisset, hortantibus amicis ut illum in-
terficeret, ipsi diversum visum est, neganti occi-
dendum virum genere apud Parthos præcipuum,
& honoratum affinitate regia. præteritarum e-
nim injuriarum posse impetrare veniam. qvam-
vis enim offensus sit Mithridates, habiturum ta-
men pro concessa incolumitate gratiam: qvod F
si gravius in eum consulant, non qvieturum re-
gem nisi magnis cædibus in Judæos Babylone
degentes vindicet: qvibus parcendum esse pro-
pter conjunctionem sangvinis, & ut ad illos sibi
pateat refugium, si qva clades accidat, ut sunt
belli vicissitudines. eam sententiam approbavit
multitudo cætera, atqve ita Mithridates dimittitur. qvi domum reversus ab uxore exceptus est
convitio, qvod regis gener post acceptas a Ju- G
dæis tot tam insignes injurias, nunc captivus et-
iam vitam eis debere sustineret precariam. Aut
igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos
testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua
conditione non usuram postea. ille partim non
ferens quotidianum opprobrium, partim ti-
mens mulieris elatum animum ne divortium
faceret, invitus quidem, coëgit tamen quantas
potuit copias, indignum seipse vita existimans,

πρὸς ἀνιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γεγονόσιν ἁμαρτήμασιν, καὶ
παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἄνθρωπον ὑποπτεύ-
ψαντα μὴν εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπράσσετο μὲν οὐδὲν ἐκ τῶν
λόγων, καὶ ἡ γυνὴ μὲν ἀνασταινομένη μὴ δι' φθόνου ἔχοντος τοὺς λαοὺς διὰ αὐτὴν, δεδικυῖα μὴ πρὸς ἀνι-
λαίου μηκέτι πάθοι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτὴν, φάρμα-
κον τῷ ἀσπαίῳ δοῦσα, ἐν τοῖς σπίοις, μεθιεῖσα τὸν ἄν-
θρωπον, ἀδεὴς τε ἦν ὑπὸ κρατῆ τῶν πρὸς αὐτὴν πε-
πραχθησομένων τῷ ἔργῳ γνωμένῳ. ἀνιλαῖος μὲν οὖν κατα-
μένας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐφύλαττεν, ἐξάγει στρα-
τιὰν ἐπὶ τοὺς μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν
τῇ παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως ἐπιβάντα τὴν θυγατέ-
ρα γαμηκότος. ἀλλὰ λείας τε ἦγε αὐτός. καὶ πολλὰ
μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα εὑρίσκετο, πολλά τε
πρόβατα, ἄλλα τε πολλὰ ὅσα ἐπὶ πρόσοψιν τοῦ
εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντας. μιθριδάτης δ', ἐπύγ-
χανε δὲ τῇδε, ἐπεὶ ἀκούει τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, ἐν
δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ πρόσαρξαντος ἀδικεῖν ἀνιλαίου
ἄρξαιτο, καὶ παρόντος ἐξ ἀξιώματος ἐπαινέσαι,
ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, ἐπὶ πλεί-
στων τὰς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν
ἀνιλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τῶν αὐτοῦ καταλαβών, ἡσύ-
χαζεν, ὡς τῇ ὑπιούσῃ μαχησόμενος. διὰ τὸ εἶναι σάβ-
βατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένοις. ἀνι-
λαῖος μὲν οὖν ταῦτα, πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς σύρου ἀλλο-
φύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, ἐν τὸ χωρίον ἔνθα μιθριδάτης ἤμελλε δαινυσθαι
δειπνοποιούμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἅμα ἕῳ
τοῖς πρωϊαιζομένοις χρήζων τῆς παρθυαίοις ὑπνου. ἐν δὲ
φυλακὴν τεταρτίων ὑπνου, τοὺς μὲν, ἐπικοιμω-
μένους ἀναιρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτου δ'
ζωγρία λαβών, ἦγεν ὡς αὐτὸν ὑπὸ ὄνον γυμνὸν ἀναβι-
βάζων, ἥπερ ἀτιμίων μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. κατασχὼν δὲ εἰς τὴν ὕλην μὴ τοιαῦτα ὁρίσματος,
καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀνε-
δίδασκεν αὐτοὺς ἀπρεπῶς αὐτοὺς ἔχοντας. μὴ δὲ κα-
λῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα ἥμους τε ὄντα καὶ πρῶτον
παρθυαίοις, καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα
μεγίστως ἠμύνθαι. νυνὶ μὲν δὲ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγ-
μένα. καὶ δὲ ἐπερρύσεσαν μιθριδάτης, ἀλλ' οὐ σω-
τηρίας τῆς ψυχῆς εὐεργέτημον χάριτος μήποτε
τοὺς τὸν παῖδα φονεύσαντας. πρὸς δὲ παύσεσον σὺν
ἀτρεμήσαν βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλων φαύλων ἰουδαί-
ων τῶν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φειδεσθαι καλῶς
ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀναστρο-
φὴν εἶναι ἂν αὐτοῖς πάσματος τινος γνωμένου τὸ κατ' ἐκεί-
νους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον. ὁ μὲν παῦτα διανοη-
θεὶς, καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίε-
σαν τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ
γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ
παύτην πεμπήσεσθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν ὑπερορω-
μένου, ἀγαπῶν τὴν σωτηρίαν μὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ
ἰουδαίων ἀνδρῶν γνωμένης. ἐ νυν ἐπανάδραμε τὸ δρᾶν
ἢ θεὸς ἐπομένυμι τοὺς βασιλέας, ἢ μιλὼ προσλυπήσε-
σθαι τὸ πρὸς σε ὑπὸ χάμω κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, ὅτι μὴ
τῶν ὀνειδῶν τὸ καθημέραν ἀχθηδόνα, μὴ φέρων, ὅτε δ'
τῆς γυναικὸς τὸν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ προσ-
λυσιτ αὐτὸν τῶν χάρμων, ἄκων μὲν δὲ βελόμενος, σωαρ-
γοῦν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, δὲ ἐλαύνει, σὺν
ἀναγκαίῳ ὑπολαμβάνων ἐπὶ καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν,

εἰ παρ-

βλῆτο πάντας ἐπιλυθῆναι, καὶ τὸν νόμον τὸν ἀρετῆς αἴρη- A
μένης. τούς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου μᾶλλον ἢ σωτη-
ρίου κατέγνωκότα. ἄξιον δ' ἀνδρὸς ὧδε καὶ δικαίου πίστεως
ὅτου τυγχάνειν, ὅτου δ' ὁμοίως φρονεῖν αὐτοῖς καὶ σπεύδειν
καὶ μὴ ἀπολλάσθαι. μινυκιανὸς οὖν τῷ ἀνδρὶ τὸν λόγον ἐπα-
νέσας προθύμως ἐπαπάζετό τε αἰσθόμενος καὶ θεραπεύσειν
ἔφασκε τὸν πόλεμον αὐτός, ἐπαρέσας τε καὶ ἀσπασάμενος.
μετ' εὐχῶν οὖν καὶ ἱκετείας ἀπέλυον τε, καὶ ἰσχυρίζοντο
τὸ πᾶν ὡς βεβαίως πεπραγμένα. ἐστόντος δὲ εἰς τὸ βουλευτή-
ριον χαιρέου φωνὴν ἐκ τοῦ πλήθους τινὸς ἠκούσαντος, B
ἐῶ ἐξορμῆσαι, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πραχθέν, καὶ
θεοὺς λαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τὸν χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον
ὑποπτεύσαντα μή τινος τῶν συνωμοτῶν θεοδότου γεγονότος
ἀλίσκεσθαι, καὶ πολλοῦ συνόντα, δὴ θεοπροπῆ φέρειν, ἔστε
ὧδε μανέντος τῶν συνεγνωκότων ἀνίεσθαι μάγοντός τινος,
ἔστε δὴ καὶ δι' ἀεὶ ἐς ἐφορᾶ τὰ ἀνθρώπινα αἴροντος αὐτόν. διελελύθη δὴ πολλῶν
καὶ διαβόλημα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν, C
βουλευτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππῆς, καὶ ὅποσοι δὲ στρατιῶται σαφῆ
δέσμην. ἑώρων γὰρ ὡς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρθμημένην
χαίρεα μεταίσουσιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁπόσῳ δύ-
νατο τις τρόπῳ μὴ δι' ἑκὼν εἶναι τῆς δὴ τελευταίας ὑστερεῖν
δόξης, ἀλλ' ὡς ἔχοι θεοδημίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις
καὶ δι' ἔργων ἤρτο δὴ τυραννικῶν. ἐπεὶ δὲ κάλλιστος,
ἀπελεύθερος δὲ οὖν καίσαρος πλεῖστα ἀνὴρ εἰς ἦν δὴ
μέγιστον δυνάμενος ἀφίκετο, καὶ ἑῴδει ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον D
ἑαυτὸν ἔχειν τοῦ δυνάμει, φόβῳ τε τῶν πάντων, καὶ μεγέθει
χρημάτων, ἅπερ ἐκέκτητο αὐτῷ, δωροδοκώτατος δὲ οὖν
ἐνεδεέστατος, παρόν οἱ καὶ οὐκ ἐξουσία χρήσασθαι
ᾧδε τοῖς, καὶ ἄλλως τε δὴ καίσαρι τοῦ φύσιν ἐκπεπλη-
σθαι ἀνήκεστον ὅσον, καὶ ἐφ' οἷς τις κρίνειεν ἑδαμῶς
ἀνίλαστος εἶναι πάθεσι χρωμένου, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλ-
λας δὲ κινδυνεύειν αἰτίας ἔχειν ἢ κτᾶσθαι τὸ μέγεθος τῶν
χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαυδίου ἐγεράσθαι κρυπτῶς
μεγαλαδίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι δὲ καὶ εἰς σκῆπτρον ἥξειν E
τοῦ ἡγεμονίαν καίσαρι μεταστήσοντος, αὐτῷ τοῦ ὑπόπτου
τῆς τιμῆς τοῦ ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύοντος, πρόφασίν τε μάλιστος χά-
ρεαν, καὶ φιλανθρωπίας λέγον. ἐπόλμησε γὰρ εἰπεῖν ὡς
κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυ-
ρίους εὑρόντος δὲ χρήματος τοὺς ὑπερβολάς. δοκεῖν δὴ
πρόσφατα καλλιστος δὴ ἡμῖν τῇ κλαυδίου τὸν λόγον
εἶναι, ἐπεὶ ὅτε καίσαρ ὡρμημένως μεταχειρίσασθαι κλαυ-
δίον ἐκέλευε τὸν καλλίστου πρόφασιν, ὅτε καλλίστου κε-
λεύσαντος πρᾶξιν ἐκπονῆσαι ὑπελάμβανεν ἐναντιουρ- F
γῶν εἰς δεσπότου ὑπόνοιαν, οὐκ ἂν ἐκ δὲ ὧδε χρῆμα
τ μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἐκ τύχης
θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τ καίσαρι, κάλλι-
στος πρόφασιν ποιήσασθαι χάριτος κατὰ γνώμην μηδαμῶς ἐπ'
αὐτῷ ἡγουμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν χαιρέαν ὑπερβολαὶ τὸ
καθ' ἡμέραν ἦσαν ἐκνοοῦντα πολλῶν. ἐδ χαιρέας ἐκὼν
δὲ πάσχειν ἀναβολὰς ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑπιδόμενος
τῇ πράξει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον ἀνιόντα, καὶ τοὺς G
θυσίας ὑπὲρ τ γυναικὸς ὑπιτελουμένους ὑπὸ δὲ καίσαρος,
περιῶν πολλάκις καιρός. καὶ ὑπὲρ τ βασιλικῆς ἑστίας
ἐόντα, καὶ δήμῳ χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς χρήματα διαῤῥιπτοῦντα
ὧσιν καὶ κεφαλῆς, ὑψηλὸν δὲ ἐστὶ τὸ στέγος εἰς τὴν αἰθέρα
φέρον, ὑπὸ τε τ μυσηνίων τοῖς ποιήσασιν ἀσαφῆς ἀπο-
τετε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀνθέκτορον εἶναι πρόφασις δὲ ἐν
αὐτοῖς εὐπρεπῶς ἀναστρεφομένη, καὶ ὑποτυγχάνη δὲ ἐν
ὑπιτρέπειν τινὶ ἡμῖν πιστεύοντα. εἰ μὲν ἦν μισθὸν ἅμιον, ὡς τ ἴσων αὐτῷ δυνάμιν δὲ δυνατὸν ἦν τυγχάνειν,

sublatis legibus, & omnibus imminente a Cajo pernicie. & dignus sum opinor vel te judice, qui credatur hoc ministerium, qvando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est ut pergeret, apprecatus ut superi conatus ejus ratos habeant: atqve ita mutuum confirmati diversi abeunt. Ferunt hoc consilium qvodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cujusdam e turba audita est, jubens eum, diis juvantibus, destinata perficere. & primo suspicatus est rem ab aliqvo e conjuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut a qvopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. jamqve multi participes insidiarum armati aderant & senatores & eqvites, simulqve militum qvotqvot erant conscii. nemo enim erat qvi non putaret necem Caji pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se qvisqve dabant operam ne qvis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis qvam opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adjunxit Caji libertus: qvi unus plurimum apud eum poterat, socius qvodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecuniis qvas ex munerum corruptelis paraverat: utebaturq; immodice hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cujus ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, qvod esset pecuniosus nimium. qvare ad Claudium clam desciscebat, colens eum qvod speraret successurum in imperium, & jam tum obseqviis captans ejus gratiam, qvo tandem apud illum qvoqve esset in pretio. nam & jactavit apud eum, jussum se ut veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudii. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qvi divino qvodam favore Caji furorem evasit gratiam Callisto persvasus habuit pro nunqvam accepto beneficio: Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies conscio rum qvorundam segnicie. nam ipse invitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum judicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum e fastigio basilicæ, numos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra qvæ ipse instituerat. nam ipse Cajus incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter continue præparatos ad insidias. Itaqve inter suos jactabat Chærea, si putarent illum a diis servari,

sibi uni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeo infensus erat conjuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota civitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qvi primus dominationem a populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conveniunt eo spectatum Romanorum nobiles una cum uxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi concluſis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facile successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretumqve est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quam consilium, ita ut vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies ultimus. tum Chærea sociis convocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segnitiem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Cajus exasperatus magis etiam sæviat. An non videtis quod ad hunc modum nihil aliud fit, quam libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primum securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, unde ad nos & gloria maxima rediturasit. illis vero tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem ultimum, post quæ peracta Cajum esse navigaturum? Decrevit enim navigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum vero fuerit, si emittamus e manibus hoc propudium hominis, terra mariqve triumphaturum de Romanorum ignavia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certe deliberationes vestras non expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita ut fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpessurus, quam ut me vivo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: moxqve palatium armatus gladio petiit, qvod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere, & forte ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se invicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Cajo: qvod nec senatoribus assignata essent loca, nec eqvitibus, sed promiscue sede-

A αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγένεσθαι, καὶ μὴ στέλλεσθαι μελλήσεως τὸ καιρόν. ἔστω δὲ ὀργῆς ἔχειν τοὺς συνωμότας ὁ καιρός, δεδιὼς τὸν ἡμερὸν μὴ διαῤῥύειν. οἱ δ' ἐώρων μὲν νομίμων τι χρῄζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς πᾶσι αὐτῶν ἀναχθόμενον. ὀλίγου μέλειν αὐτὸ ἠξίουν, εἰς ὀλίγον γοῦν ὑπερθέσθαι χρήσασθαι μὴ δεῖσθαι φάλματος τῇ ὑπερβολῇ τοῦ κινδύνου, παραίτιον τῷ πόλιν ζητήσεων τῶν συνεγνωκότων τῷ πράξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ἐπιχειρεῖν, ἄπορον τῷ ἀνδραγαθίαν φέρασθαι καὶ πρὸς αὐτοὺς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχειν θεωμένων ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιπλεομένων ἄπλοιαν χρήματος. ἄγονται δὴ τιμῆς πρῶτα μεταπεμπομένου τὸν ἀρχηγὸν τοῦ δήμου καίσαρα εἰς αὐτὸν, μικρὸν τι πρὸ βασιλείας καλύβης πηγὴ ῥεομένης, καὶ ξωμμένων τοὶ δ' πατρίδαν θεωρῆσαι ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ ὁ καῖσαρ. βραδύνοντα τὰ αὐτοῖς ἐτέθη πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντα τὸν ἐπιχείρησιν πιέσαι. δυνάμεως τοῖς ἐπαναστάσεις εἰ καί τινες πεζῇ ἐπεμέσοντο μὴ φθάσαι ἐξαμῶς αὐτῷ βοηθεῖν. ἔσχεν δὲ χαιρέας, καὶ τὰ θεωρεῖν ἐπελθόσων τῇ πρώτῃ δεδογμένων ἄπλοιας τὰ πράξεως. ἐχυρότερον δὲ λαὸν ἐκ κατοικίας πεφοβεῖσθαι τὰ τὸν χῆρα συγχωρεῖν ἐπεξόδοις, καὶ τοὺς τριβοὺς ἐπεξαλλομένους τοῖς νομίμοις ἡμέραις, μέλλησιν τῷ πλάτει αὐτοῖς ἐπάχθη τὸ ἔργον. χαιρέας γὰ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολὺς μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ἐνεδίδοσε τὰ τὸ ἐπιμέλλον ἡμῶν ὅπως τοῖς ἔτω βουλεύεσθαι μὴ ἀφετῆς, δεινὸν δὲ εἶναι μεμνῆσθαι γὰρ μὲν ἀναπτοῖς δὲ ἡ πρᾶξις, καὶ καίτοι ὑβρίσθαι μειζόνως. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τὰ ἐλεύθερος ἀφαιρεθέντος ὅσον τὰ ἡμετέρων, ἐ προσθήκην δὲ καίσαρ τυραννίδι χαλκούμεθα; ὅσον αὐτὸς παίδευσε τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν δ' δαίμονα ὠφελοῦντας δι' αὐτὸν δ' ἅπαντα τὰ αὐθις ἐν θαυμαίειν μεγάλῳ καὶ τιμῇ καθιστῆναι. τὸ δὲ ἀντεστῆναι οἷς ὁ πάνυ καλῶν δυναμένοις, ὅτε τὸν πρᾶξιν ἀνίκητος δεχομένοις, σχῆ δὲ καταπεπληγότων, τί φήσιν, ὦ γνώσιοι, δραμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν αἰσχρὸν τῶν θεωρῶν ὑστατον ἡμέραν ἔσαν, καὶ καίσαρ ἐκεῖ λατέμνον; ὅτι γὰ ἀλεξανδρέας παρεσκεύασε πολὺν καὶ θεωρεῖν τῆς αἰγύπτου. καλὸν δὲ ἡμῖν πρέσθαι τῶν χειρῶν τὸ ἐνεῖσθαι τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ τομπεῦσον, δραμέ τι γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δὲ οὐκ ἂν δικαίως κρίνομεν αὐτὸν αἰσχύνῃ τῶν ἡμισομένων, ἔστις ἂν αὐτὸς αἰγυπτίῳ κρίνεσθαι, τὸ ὕβριν ἐχ ἡμισόμενον ἀναγκάζειν τοῖς ἐλευθέρους γενόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτι εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρήσω δὲ τοῖς κινδύνοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονὴ φέρων πᾶν ὅτι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, εἰ δ' ἂν ὑστερεθαλοίμεθα ἐπιπρέπειν. τὸ γὰ δὴ καὶ γένοιτ' ἀνδρὶ φρονήμα ἔχοντι τοῦτο χρεπλεῖστον, καίτοι ἀναιρεῖν ἐμὲ ζῶντος, εἰ μὲ τὸν ὅτι πάνδε ἐρετὸν ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμᾶτο πράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπεπάρατο ταῖς. πᾶσι τὸν ἐρᾶν ἅπλοιαν ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένοις, ἐὰν δέ τι ὑπὸ τὸν παλατῖνον ὑπερῳκοδομένου ἱππικόν. ἐθος γὰ τοῖς χιλιάρχοις ἔτ, ἐζωσμένοις αὐτὸν ὠφελῆ ἐ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἐὰν τι ἡ ἡμέρα καθήκουσα, εἰς αὐτὸν τῆς ὠφελήψεως τοῦ σημείου. ἄρτι τε συνήει πολὺ

εἰς τὸ παλάτιον ὑπερκαθῆψε θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾶ φέροντος καίσαρ τὸ ὑπὸ τοιόνδε τὸν πολλῶν ἀπορίαν, παρὸ καὶ δραμέλλετο ἀδεῖν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρίον, οὔτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δ' ἐζωσ-

τη, καὶ

φ, ⁊ τῆς ἀνδράσιν ἐμῆ αἱ γυναῖκες, ⁊ τῶ δούλω ἀνα-
μεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. γαίῳ δ᾽ προϊόντι τὰ ἱερεῖα πίνος σωθεῖσι αἵματι
τῶ ἀστρηνᾶ τοῦλιν ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀναπλέων γε-
νέσθαι. ἐπιγαίῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ὦ δ᾽ ἄρα εἰς
οἰωνὸν τῶν ἀστρίνᾶ φανερὸν, ἐπικατασφάξαι δὲ τῶν
γαίῳ. γαῖος δ᾽ ἰσορεῖ ὥρᾳ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ, ἀ πρωϊ-
γορώτατον ἡμέρας κατ᾽ ἐκείνου τὴν ἡμέραν, ⁊ δεξιότητι B
λεώμβρον ὁμιλίας, πάνθ᾽ ὅτιν οὖν ἐκπλῆξαι τὸν ὡρᾳ-
τυγχανόντων. μετὰ δὲ τὰ θυσίαν, ἐπὶ τὴν θεωρίαν τρα-
πεὶς, ἐκαθέζετο, ⁊ πρῶτα μὲν τὸν ἐπαίρων οἱ ἀξιολογώτα-
τοι. κατεσκάσθη δὲ τὸ θέατρον, πλατὺν δ᾽ ἔχει τὸν
ἔπαυλον ἑκάστην, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερού-
σας, τὴν μὲν, εἰς ἄνθρωπον, τὴν δ᾽, εἰς θεᾶν εἰσόδους, ⁊ δοκεῖ
χωρήσειν, ὅπως μὴ παράσχοιντο οἱ ἔνδον ἀπλήμμυροι.
ἐκ δ᾽ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἑνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέ-
ραν ἀπλήθους ἐπαναστροφὴν τοῖς ἀνταγωνισταῖς, ⁊ C
ὅπως ἀκροάσωνται. συγκαθημένης δὲ τῆς πληθύος, καὶ
τῆς χαιρέᾳ ἑστῶτος τοῖς χιλιάρχοις σὺν ἄπωθεν δὲ γαίῳ,
δεξιὸν δ᾽ θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθύβιος πρὸς τῆς
συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὸς, ἤρετο κλύσπον τὸν πρᾳ-
καθεζόμενον αὐτῷ, καὶ δ᾽ τὸν ἐστρατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεω-
τέρων πραγμάτων πρᾶξαι φύσις πρὸς μηδὲν ἡμῶν
μὴν δὲ μὴ ἐξάκυς ἔναγ τάδε λέγων. δ᾽ φα-
νὸς μηδὲν πεῦδε. σήμερον τυχαρὲν ὦ κλύσπε τυ- D
ραννοκτονίας ἀγὼν πρόκειται ὁ κλύσπος, ὦ ἡμέτερε,
φησὶ σίγα, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολ-
λῆς δ᾽ ἐπώρας ἐπιχεομένης τοῖς θεωροῖς, ⁊ πολλῶν ὀρ-
νέων ἑπομένων τῷ ἀπανίῳ τίμια τοῖς κτωμένοις, ⁊ γαίῳ ἡ-
δονὴ πρὸς αὐτὸ ἐθεώρει μάχας, ⁊ διαπραξαμένων οἰκέ-
των αὐτοῦ τοῖς θεωροῖς. ἐν δὲ ⁊ σημεῖα μανθάνει δύο
γυναῖκας. ⁊ δὴ μίμος εἰσάγεται καθ᾽ ἑαυτὸν ληφθεὶς ἡ-
γεμόνων, ὅτε ὀρχήσεις δράματα εἰσηγάγετο κινύραν, ἐν ᾧ αὐτὸς E
τὸ σκηνεῖσθαι, ⁊ ἡ θυγάτηρ μύῤῥα, αἷμά τε λευκὸν πχνητὸν
πολὺ, ⁊ πρὸς τὸ σαυροειδὲς σκηνούμενον, ⁊ τὸ πρὸς τὸν
κινύραν ὁμολογεῖται ὁ ⁊ ἡμέραν ἐκείνου γυναῖκα ἐν
ᾗ φίλιππον τὸν ἀμύντα μακεδόνων βασιλέα κτεῖναι
πρὸ πυκνὸς εἰς τὸ ἑαυτοῦ, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαῖος δ᾽
ἐνδοιάζοντος εἴτε προέμενον εἰς πλῆθος τῇ θεωρίᾳ
διὰ τὸ πλῆσαι ἐναγὲς τὴν ἡμέραν, εἴτε λειτουργὸν χρησαι-
μένου ὁ σίτῳ, εἴτε ἑπαινίοις καθὰ ὁ πρόσθεν, μινυκια-
νὸς ὑπὲρ δὲ γαῖος καθεζόμενος, ⁊ δεδιὼς μὴ διαχυ- F
θείη τὰ τῶν κηρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπὶ δὴ ⁊ χαιρέαν
ἐώρᾳ προσελθόντα, ἑστῶτα θεραπόντων αὐτὸ προσελ-
θόντων. λαμβάνει δ᾽ αὐτὸς τὸ σθλὸς γαῖος ⁊ φιλοφρο-
συνόμενος δῆθεν, ⁊ πι δὴ φησὶν ὦ μακάριε. ὁ μὲν, αἰδοῖ
δοκῶν δὲ κήσαρος καθίζειν. κρείσσων δ᾽ ὁ φόβος. δεῖ.
ὀλίγον τι διαλιπὼν, εἶτα διανίσας. ὁ δ᾽ γαῖος ἐδέησεν ἐμ-
πεσὼν δεῖν, ἄξιόν τι δοκῶν ἐπὶ τινι τῶν ἀναπλέκτων πεῖ-
σθαι τὴν ἔξοδον. ἀμπεῶνας δ᾽, καὶ αὖτὸς παρῆνει τῷ γαίῳ
καθ᾽ ὃ πρότερον ἐπανελθόντι πρός τι λειτουργὸν ὁ δείσῃ G
μὴν δ᾽, καὶ ἐπεὶ δ᾽ εἰσελθεῖν, χρῆσον δὲ πρὸς ἀχθῆναι
τὰ ἐγνωσμένα. ⁊ οἱ σθὶ τὸ χαιρέαν ἕπεσον μὲν ἀλλή-
λαις ἡ κυρὸς, καὶ ἐχρεῶ ἕπασαν σύνται, ἡ προσεχθεῖσι
μὴ λάθοι μπάνεδας ἀπιπνοοῦντας. ἤχθοντο δὲ τῇ ἀγε-
τοσύνῃ, καὶ τὰ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ σθὶ τὸν
ἐνεστῶτα ὥραν ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας ἰοῦ, καὶ χαιρέας
βραδύνοντος γαίου, προθυμοῦ ἰοῦ ἐπεισελθὼν ἐν τῇ
καθέδρᾳ πρᾶξαι. προῆλθε μὲν τι δὲ πολλῷ φόνῳ τῶν βελόστων, ⁊ ἑκόντων τῶν ἱππέων περῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & ſervi confuſi cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem divinam fecit Auguſto Cæſari, ad cujus tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima, contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis unius e ſenatorum numero, quod ominoſum ei fuit, licet tum riſu exceptum a Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Cajum ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilem, ita ut inſveta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat januas, alteram verſus ſubdivalem aream, alteram verſus porticum, per qvâ actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, ubi mimi verſabantur, & muſici. Cumqve jam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliqvis tribunis non procul a Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius ſubmiſſa voce rogavit aſſidentem ſibi Cluvitum conſularem, ecquid novi audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidii. tum Cluvitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achivorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & avibus propter raritatem gratis, Cajus delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt in quo judex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cinyra, in qua & ipſe & ejus filia, Myrrha occiditur, multumqve ficticii cruoris fuſum eſt tam circa crucifixum, quam circa Cinyram. quin & eundem diem fuiſſe ajunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt, dum theatrum introgreditur. Cæterum Cajo dubitante, permaneretne usqve finem ſpectaculi, præſertim cum dies eſſet ultimus: an lotus & cibo ſumpto reverteretur, ut erat ſolitus: Minucianus ſupra Cajum aſſidens, veritus ne periret occaſio, jam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Qvonam, inquit, bone vir. qvem ille reveritus ſedit denuo. ſed vicit timor: & paulo poſt rurſum ſurrexit, Cajo non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, ut more ſolito lotus & pranſus tum demum reverteretur: cupiebat enim, ut conſcius, quod ſtatutum erat peragi. Et jam Chærea conjuratos diſpoſuerat, ut ſuo quisque loco navaret operam: ægreqve moras ferebant, qvod jam eſſet hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reverti, atqve in ſedentem irruere. qvamvis enim intelligeret id ſine multa equitū, qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri,

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER DECIMUSNONUS.

CAP. I.

Qvomodo Cajus a Chærea cæsus est.

CAjus porro non in solos Judæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; qvam late Romanum patet imperium, qvod majoribus replevit calamitatib. qvam qvæ unqvam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maxime Roma ipsa ejus sævitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione qvam urbes cæteræ, præsertim senatores ac patricii, cæteraq; nobilitas: innumerisq; injuriis vexabantur qvi vocantur eqvites, opibus & dignitate senatoribus proximi, utpote ex qvorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibusqve & confiscationibus, qvæ tum fere cædis accedebant præmium. Se vero pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli a subditis, & Capitolium freqventans templorum omnium in urbe celeberrimum, Jovem ejus præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis qvoqve operibus suam declarabat insaniam, qvando a Puteolis urbis Campaniæ ad Misenum alterum maritimum oppidum gravatus triremi trajicere, & alioqvi ad suam dominationem pertinere existimās, si a mari eadem qvæ a terra obsequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum ponte juncto medio sinus spatio, curru ultro citroqve vectatus est: id enim demum iter dignum esse majestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliqvit, & omnes insignis artificii tabulas atqve statuas edicto ad se comportari imperavit, qvicqvid ubiq; terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana urbe spectari debere dictitans. his spoliis palatium suum & hortos exornavit, aliosqve suos secessus per Italiam. ad hæc Jovem qvi a loco, in qvo universis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenien sis statuarii,

A

Κεφάλαιον α.

Ως Γάϊος τὸν χαρέαν ἀνῃρέθη.

ΓΑϊος δὴ οὖν ἐκ μόνης ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ἐπὶ τῇδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τὸ ὕβρεως τὸ μανίαν, ἀλλὰ μέχρι πόσης ἐσπερίου γῆς καὶ θαλάσσης ἐξέλιπεν αὐτὸν, ὅποσοι ῥωμαίοις ὑπήκοοι, μεμίμνηται τε ἀνέκαθεν αὐτοῦ κακῶν, ὅποσοι μὴ ἐτύγχανε πρότερον. μάλιστα δὴ ἠφάνιστο δεινὸν τὸ πᾶσι τοῖς ῥωμαίων ἡγεμόσι κατ' ὀδὸν αὐτὸν τιμιώτερον τὸ λοιπῶν πόλεων ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος, ἐς μάλιστα τὸ σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, ἐς τοὺς ἐγγόνων ὑπερφανείας τιμώμενοι. μεμάθηκε δὲ ἐξ ἐκείνου καὶ τοὺς ἱππέων μὲν καλουμένους, ἀξιώματι δὲ δωρεαῖς χρημάτων ὁμοίους τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τὸ πόλεως ἀγομένους, ἀφ' οὗ τε τούτων εἰς τὸ βουλεύειν ἔσονται καλοκληθῆς, ὧν ἀπέμοιρος ἦν καὶ μεγαλάσιος, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, ἀφ' οὗ τε ἐς τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁφαιρεσὶ τὰ χρήματα αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθείαζε δὲ ἑαυτὸν, ἐς τὰς τιμὰς ἐκεῖ ἀνθρωπίνως ἤδη γένοιτο ὧν ἀφ' ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε δὲ δῖος φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸ δία. καὶ τἄλλα ἐπράττετο μανίας ὑδὲν ὑπολελειμμένος, ἐπεὶ ἐς ὑπὸ δικαρχίας τὸ πόλεως ἐν καμπανίᾳ καὶ μῆς εἰς μεσήνης ἑτέραν πόλιν ὑπιθαλάσσιον, καὶ τὸ λόβασιν ὄγκον ἡγεμόνος τειήρη προσατῶν, ἐς ἄλλως ὑπὸ ἄλλῳ ἡγεμόνος αἴσιον δεκατοτηόνλι τὸ θαλάσσης ταῦτα καὶ ἐπεῖα ἐς ὧδε γῆς ἀπαντᾶν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σειδίως τριάκοντα μέτρον τὸ θαλάσσης, ἐς ἵστω τὸ κόλπον ὑπολαβὼν πᾶσαν, ἤλαυνεν ὑπὶ τῆς ἡμιφόρας τὸ ἅρμα. θαῦμα δ' ὁπόσα ποιοῦντος ποιήσαι καλῶς ἔχειν τοὺς ὁδῆς. τὰ τε ἱερῶν τὰ ἑλληνικῶν εἶδεν ἐπὶ ἀσόλητον καταλῦσαι ὅποσα χεσὶ φῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα. ἐς τὰς λοιπὰς καθοσιώσεις ἀνεθημάτων καὶ ἀναθημάτων ἄγειν κελεύσας παρ' αὑτὸν. ἐγὼ δὲ ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐς τὰ καλλίονα, τυγχάνῃ ἂν ἔτι ὄντα τὰ ῥωμαίων πόλιν. ὁπόσα μέντοι τοῖς ἐν ἔθνεσι ἀγομένοις, τῶν τε οἰκείων, καὶ τῶν κήπων, ὁπόσα τε αὖτε καταγωγαὶ ἀφ' ἧς τῆς ἑλλάδος. ἐστὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον τιμώμενον διὰ τοῦτο τῶν ἑλλήνων. καὶ ἔτος ἐνεμασμένον ὀλύμπιον, φειδίου δ' ἀθηναίου πεποιηκότος ἑπτὰ-

ἠμὲν ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐν παρασκευῇ τῆ χαρέᾳ γνώμης τε καὶ ἀρετῆ πεφυκὼς, καὶ πόνου τῶν χειρῶν. ἐκεῖνος μὲν τότε πρῶτος ἀνθρώπων τὸν τελευτήσαντα ἐπὶ πολλοῖς τραύμασιν ὑποφυχθεὶς ἔκλαυσε. οἱ δὲ περὶ τὸν Χαρέαν, ἐπειδὴ κατέργασται αὐτοῖς ἤδη καὶ ἐκεῖνος, ἐθάρσυνον ἀλλήλους ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμηχανοῦντας ὑπὸ τῶν γεγονότων. ἐπεὶ δὲ μικρὸν ὕστερον αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσε τὸ κινδυνῶδες τοῦ πλήθους ἀφοβίᾳ καὶ δήμου πιμπλαμένου, καὶ ὅπλα παρεφέρετο, καὶ τραπλωτῶν μὴ ἀναμενόντων ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν ἔνδον ὄντων τὰς ὁδοὺς καθ' αὑτὰς ἐπεξῆσαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλα ὠλήθρευσαν ἐμφράξαντες αὐτοὺς τὰ ἱερατεῖα, καὶ ὅσοι τῶν τραπλωτῶν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐτύγχανον παρόντες τὴν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἐπέρας χωρήσαντες, παρῆσαν εἰς τὰ γερμανικὰ μάλιστα οἰκίαν καὶ αὐλὴν πατρὸς, ἐν ᾧ τότε ἀνηρήκεσαν. σταυρωθὴν δὲ ὀκτώνιν, ἀφ' οὗ τὸν βασιλεύσαντα, ἐπ' οἰκοδομίας ἑκάστου τῶν αὐτῆ ἡμέρᾳ γεγονότων ἀσκηθῆ ὄντα μέρος τι οἰκοδομημάτων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, καὶ ἐπουρίαν ὠνόμαζεν. ἡ δὲ σπουδὴ ἐκατέρων ὠλήθρευε τὸ ἔρδον, ἐν ᾧ σία τὸ παρὸν ἦσαν, λανθάνοντα ἀκμὴν κακῶς τὸν αὐτοκράτορα παρηλθότα. πρῶτος δὲ ἐς τοὺς γερμανοὺς ἡ αἴθησις ἀφίκετο καὶ τελάσης. δορυφόροι δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῇ ἔθνῃ, ἀφ' ὧν κατείλεχαν, τὸ κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. θυμοῦ δὲ χρῆσις πάτριον ἐστιν αὐτοῖς ἀπάντων ἔθνων ἐπιτερπεῖς βαρβάρων, ἀφ' ὧν τὰ ἥδιστα λογίζονται ἀποδέχεσθαι τὰ ποιούμενα, βωμοὶ δὲ εἰσὶ τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σπεύδοντες τοῖς πολεμίοις, ἢ ἂν ἐρωτῶσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔπι σὺν πυθομένοις δὲ καὶ τὰ σφαγὴν, καὶ προεκλήσαντες ἀφ' ὧν μὴ ἀρετῇ κρίνειν ἀπὸ τῶν ὅλως ἀλλὰ συμφέροντα τῶν αὐτῶν, μᾶλλον δὲ αὐτοῖς προσφιλῆς ἦν ἀεί. δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτοκτώμενος, ἀπαπύμενοι τὰ ξίφη (προεσῆκε δὲ αὐτῶν, ὀκτὼ μὲν χιλιάρχων, ἑκατὸν δὲ ἑκατοντάρχων, μυρίων δὲ ἄλλων ἰσχύϊ δὲ σώματος τὸν ἔπι τοῖς κτησαμένοις ἄρχειν) διέξησαν τὰ οἰκίας ἀνερευνῶντες τοὺς σφαγέας ἐκείνους. ἀπορήναντες κρεάγρᾳ σπάσαι αὐτοῖς, ἀφ' ὧν τὸ πρῶτον προσπεσεῖν, ἐπὶ τὸν σωλῆνα μιάναν τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον· ὃν ἐπ' ἀγαθῷ τὸν σωτῆρα χάριν ἀπομιμούμενοι γενόμενον, δεύτερον νεωστὶ σωτῆρα ἐπαινέσαι, τοὺς γνωσιωτάτους τῶν πολιτῶν. ἐπὶ πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενοι τὰ προπάτορα, καὶ μηδὲν αἰδεσθέντες αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύϊ πρέσχον ἀφαιρεῖ) τὸ ξίφος τῶν πρώτων ἐπιόντων συμπλακέντες, φανερὸς τελεῖται ἀπεσφαγμένος τεθνηξόμενος, μέχρι δὴ προσχεθεὶς πολλοῖς τῶν προφερομένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους τραυμάτων. τρίτος δὲ ἀντὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς σὺν ὀλίγοις ἐν τυχαίοις τοῖς γερμανοῖς καὶ ἑπέροις πρότερον προσπεσών, ὑπὸ φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς ἐν αὐτόπλῳ ἡμέρᾳ καὶ αἰῶνι, μέσος ἐνέφυνε πρὸς αὐτὸ τὸ πατέρος ἐν ἀντίᾳ, καὶ ἀναύνευμον φυλάσσειν ἐλάσας, καὶ μὴ δεχεσθεὶς, κτείνει τραπλώτας δισπεμψάς, καὶ παρὼν μὲν ἀπάδε εὐφραινόμενος ὅσ ἔθεμις ἐν νεκρῷ ἠφανισμένῃ τὸ οἰκείας, κρύπτει αὐτὸ ἐσθυμησάμενος, ἐν ἀφυλάκτῳ τὸ γερμανῶν τὸ εἰς τὸ ἔρδειν ἀκριβές, καὶ ἔπι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τὸ τε αἰσχύνεσθαι καὶ μὴ ἐξαρκιωσάντων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα τεθνήκεσαν. εἰς δὲ τὸ ἕτερον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος, ὡς τὸ γαῖα τελάσῃ, ἐκπλαγέντες τε, καὶ ἀπιστία λαβόντες. οἱ μὲν δὲ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸν ἔλεθρον αὐτοῦ, καὶ ὡς πολλὰ ἠγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὰ συμβεβηκέναι, καὶ δέος οὐκ ἀπιστίᾳ ἦσαν.

A & a ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atqve virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Cajus finiit multis confoſſus vulneribus. Qvo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe qva venerant, videbat impoſſibile: ſive attoniti magnitudine facinoris, qvod non leve eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad ultionem militibus: ſive qvod anguſtæ erant viæ ubi patrata eſt cædes, & retertæ famulis ac cuſtodibus, qvi omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cujus filium Cajum tum necaverant. hæ fuerunt contiguæ palatio: qvod ita unum erat, ut tamen excultum eſſet ædificiis per partes a ſingulis imperatoribus, qvorum appellationem retinebant. jamqve elapſi e turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani ſenſerunt ejus interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiam: homines natura iracundi, ut qvivis alii barbari, qvod plerumqve qvid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in qvamcunqve partem incubuerint. hi cognita morte Caji vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, qvod gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus benevolentiam eorum ſibi comparans: moxq; duce Sabino (is non ſua, aut majorum virtute, ut qvi gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum provectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi ubinam laterent interfectores Cæſaris: & primum forte oblatum Aſprenatem truſtatim laceraverunt, cum cujus toga cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſane auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt civem nobiliſſimum, & genus ducentem a multis imperatoribus: qvi nihil apud furentes fieri ſtiam dignitatem videns, homo validus extorſit gladium reluctanti ei, qvi primus ſe invaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorum ſimul obrueretur ictibus. tertius e ſenatoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eo cupidine viſendi Caji cadaveris, qvem vehementer oderat. ejus enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremo miſſis illo militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verū audito tumultu latebras qværitans, non effugit Germanorum diligentem perqviſitionem, per iram ſontes juxta atq; inſontes trucidantium. & illi qvidem tali fato abſumpti ſunt. cæterum poſtqvam in theatru rumor de morte Caji perlatus eſt, plus demirationis invenit qvā fidei. qvidam enim etſi perlibenter interitu ejus acciperent, qvē jamdudū optaverant, præ timore tamen credere non audebant.

aliis contra ideo non libebat credere, qvia verum esse nolebant, atqve etiam majus putabant qvam ut humana virtute posset effici. hi fere erant pueri ac fœminæ atqve mancipia: tum nonnulli ex militibus: qvod ejus stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum qvemqve civiū, & prædarum participes. mulieres autem & juventus deliniti, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisq; id genus aliis: qvarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis. apud servos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra qvos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia, non libertatem solum assequi, sed & divitias, qvod delatoribus octava confiscatorum bonorū esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel qvod aliqvid præsenserant, vel qvod verum esse misere cupiebant, adeo non proferebant gaudium, ut ne audivisse qvidem se fingerent: alii ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alii conscii, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne forte suspecti his qvibus expediebat tyrannum vivere, deposcerentur ad supplicium. nam & diversus rumor sparsus est, esse qvidem saucium, non tamen occisum, verum diligenter curari a medicis. qvo factum est, ut audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici ejus erant, qvi nunciabant, & hoc ipso suspecti qvasi fautores tyrannidis: aut contra infensi homini, & ideo nimis cupide etiam falsa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. accessit & alius rumor, qvi maxime nobilitatis obscuravit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic ut erat cruentatum procurrisse in forum, atqve ibi concionari apud populum. ita illi in diversos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se movere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quam quo factum interpretarentur delatores & judices. Sed postqvam Germani strictis gladiis circumdedere theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cujusvis ingressum expavescebant, quasi jamjam contrucidandi: hærebantqve inopes consilii, ut quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, sive insidiæ illæ fuerint, sive quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deosq; innocentiæ testes invocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

εἰσὶ γὰρ οἷς κ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦλθ', ἀλλ' τὸ μὴ ἐψεύσθη πολὺ δὲ πλείω γενέναι, μήτε ἀληθεία πεισθέντας, ἀλλ' τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπων ἔναι τιᾶδε δεσποτῆ χρῆσθαι, γυναικά τε ἰδὼν παῖδα τ' παῖδες, ὁπόσοι τε δῆλοι, καὶ τινες δ' στρατιωτικῶν. οἱ μὲν ἀφ' τε μισθοφορεῖν, τ' ὠδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, τ' μανίαν τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπαναστόμβροι τοῖς κρατίστοις τ' πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελειῶν τυγχάνειν. ἡ δ' αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλ φιλεῖ, θεωρίας τε, τ' μονομαχῶν δόσεσι καὶ τινων κρεανομίων, ἡδονεῖς ἀνημέμβροι ἀ ἐπέκοπτε, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας τ' πλήθους, τὸ δ' ἀληθὲς, ἐκπεπλανῆσθαι τ' μανίας χάιν τοῦ ὠμότητος. οἱ δ' δῆλοι ἀφ' τὸ ἐν τοσούτοις τε ἔναι κ καταφρονήσαι τ' δεσποτῶν ἀσφαλῶς, τῆ ὑπερέχοντι αὐτὸς ἴσης τ' καθ' ἐκεῖνον δυνάμεως. ῥᾴδιον γὰρ ψευσαμένους τε κ τ' κυρίων πιστεῦσαι, τ' τὰ χρήματα ἐνδεῖξασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέρους τε ἔναι τ' πλουσίους, μισθ' τ' καταγόντων, ἀφ' τὰ ἄθλα αὐτῆς τοσαῦτ' τὰς οὐσίας τ' ἀσῶν. τ' δ' εὐπατριδῶν ἐκεῖ τισι πίστις ἐλέγετο φανῆναι, πῆς μὲν ἐκ τ' προγενείαν τῶν δυναστευόντων, τοῖς δ' ἔτι τ' ἐλευθερίαν εὐκτὸν ἡγεμόνος, σιγῇ παρεδίδοτο, τ' μόνον δυνατοῖς ἡγεμόνος χαρὰ ἀλλὰ τ' ἡδέα τ' ἀκροάσεως. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ κ ψευδῆσιν ἐλπίσι, τιμωρία σωνέλθοιεν, ὡς προσεξορμήσασιν ἀποφήναντ' τῶν ἀφάνοιαν τῶν ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξεπισταίμβροι ἀφ' τὸ τῆς δυνατείας μεθέξειν, μειζόνως ἐκφυσῶντ' ἀλλήλων ἀγνοίαν, κ δεδιότες μή πως τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῶσα ὠφέλημ κ τῶν ζώντ ἀγαθῶν, κολασθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης. ἐπεὶ τέτερ ἐπεφοιτήκει λόγ, ἐμιλημένην μὲν τραύμασιν, ἀμέλει δυσθανῶν, ἀλλὰ ζῶντα, ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶναι. τῶν τε πιστὸς αὐθις ἀφεὶς, ὡ καὶ θαρσήσας γνώμῃ δυσφαίνειτ' τῶν αὐτ'. ἦ δ' φιλ ὢν, ὑπὸ πολ ἐγίνετο εὐνοία τῆς τυραννίδ, ἢ καὶ μισ πρὸς ἐκεῖνον χρώμβρ, τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδαμόθεν εὐνοϊκῶ χρωμένῳ, ἀφθείρειν τ' ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο δ' ὑπό τινων, οἱ καὶ μάλιστα τῆς εὐπατριδείας ἠφάνιζον τὸ εὐθυμεῖν τ' ἐλπίδ, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγενότα, καὶ ἄφροντιν κωμῳδῆ τ' τραυμάτων ὥσπερ εἶχεν ῥ̓ματωμένον ὅτι τῆς ἀγορᾶς διεκπεσῶν, καὶ ἐν δημηγορίαις εἶναι. κ τάδε μὲν εἰκάζετ βελήσει τῇ ἀλογίστῳ τ' θεοῖν πεσθεμένοις, ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τ' ἀκουόντων λαμβανόμβρα. ἀ μὲν τῶν ἑτέρων ἐξέλιπον, δεδιότες τῶν ἐπενεχθησομένων πρεξίσιν αἰτίαν. ἀφ' ὧν δ' ἠξιοῦεν ἀφανοῖας γνῶναι πρὸς αὐτοὺς τῶν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσεως τὰς τε κατηγορησαντας, καὶ τὰς δικάζοντας. ἐπεὶ δ' κ πλῆθ τ' θεμωνῶν πρεῖχε τὸ θέατρον ἐσπασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ὠπολεῖσθ, καὶ πρὸς πᾶσαν οὔτιν ἔκοδον πλοῖα, εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσων. ἐν μηχάνοις δ' ἦσαν, ὅτε ἀπέναν θαρσ ἀναφερόμβροι, ὅτε κινδύνων τῶν ἀφεστῶσιν τ' ὅτι δ' θεάτρ πεπισμένοι. ἐπεισπέσντων δ' ἤδη, βοὴ δ' θεάτρ ἠγήσατο καθ' ἱκετείαν πρεσβεύντ τ' στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γνωμένης κ τ' βεβουλευμένων τ' ἐπανάστασιν, εἰδότος κ γεγονέν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγενότων. φείδεσθ οὖν, κ μὴ τόλμης ἀλλοτρίας ἀφῶμ τῶν ἀδὲν ἐν αἰτίᾳ γνομένων ἀπολαμβάνωσι τεμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρωνῇ τῶν πεπραχότων ὅτι καὶ πεπραγμένον ἦν κατασχεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μ δακρύων καὶ τύψεως πρόσωπα ἀπειλοῦντες, καὶ πατταλίζοντες, ὅσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυν ἕως τότησιν, καὶ ὡς ἄντις ἀγωνιζόμβρ τῆς ψυχῆς εἶπέν τι ἔλεγον. θεμένοις δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ μετεμελή-

μελήσαντ@ αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλεύματος, ὡμόν τε γὰρ ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν βωμῶν ἀπηρτημένας ὁρᾶν, καὶ ἐλέῳ ἐπάθος, ὡς τε μικρὸν ὀλίγου, καὶ αὐτοῖς ἐδόκει ἐλλειπέστερος τοῦ κινδύνου ἐμπεσεῖν ἀπαναισιτίας, ὧν ἄδηλον εἶναι τοῦ συμφορᾶν, εἴπερ εἰς τέλ@ φόβηθῆναι δώσαιτ' ἄν. ὥς τε καὶ ἃ πύνες τῶν θεομένων μισούντων καὶ μὴ δίκης τὸν γαῖον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν τῆς χάρας, ἀλλὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν ἐπαπολωλέναι γενόμενα, τὸ δὲ πᾶν ἐπὶ πλεῖστον μηδέπω καὶ τότε ἐχέγγυον παρελθεῖν. ἐπεὶ δ' εὐάρες@ δρόμ@ τοῦ κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάθει χρώμεν@, καὶ χρήματα πεπεδεγμένῳ ὅμοια, τῆς ῥωμαίων πολυτιμοτάτοις, δυνάμις τε αὐτοῦ ἐφ' οἷς ἐβεληθείη πράσσειν τὴν πόλιν, ἔντε τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. ὅτ@ δὲ θεὶς αὐτὸν ὡς ἐνεῖν πενθημώτατον, καί τοι μέσῃ καὶ παρὸν τινα ἂν ἐξεῖπε τοῖς γαΐου, ἀλλὰ μᾶλλον χρείσσων ἡ διδασκαλία τοῦ φόβου, καὶ γραπτὰ τὰ περὶ τοῦ κερδηθησομένῳ τῇ σωτηρίᾳ τῆς εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ἐπιτηδεύσας, ὡς ἂν τις ἐπὶ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσατ' ἀπολωλόσιν, ὁπόσον μέμνει τοῦ γαΐου τὸν θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπαυσε τὰς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμπεφερεσθαι τοῦ γεγονότ@. ἤδη δὲ καὶ σειλὰς ἀρχόντ@ παρῆν ἀναπαλῶν τὰς γερμανὰς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτοῖς κελεύοντες καταπηδᾶν τὸν σίδηρον, ὑπ' ἀμαθοφῶντος γαΐου τῷ τελευτῶν. ὅτου δὲ σαφέστερα ἔσωσε τὰς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένας, καὶ πίνυσα οἱ καὶ ὅπως οὐ τοῖς γερμανοῖς περιτύχοιεν. ἐλπὶς@ γὰρ αὐτοῖς ἐπιγιγνομένης, ἔμπνουν κεῖσθαι τὸν γαΐον, σχεδὸν δ' πν@ κακῶν ἂν ἀπέσχον. τοῦτον δὲ ἐπεδείσθησαν αὐτοῖς δύνοιας τῆς πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶ μὴ δ' καθ' αὑτὰς ἀπολωμένης τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσούτῳ δυσχεράσαντες ὁμοίκατ@ εἰς τοῦ τιμωρίαν μαθήσεως σαφῶς ἐπιγιγνομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ, ἅμα τε τὸ εἰς ἀγρεῖον ἐπιδιάσασθαι τὸ πρόθυμον τῆς δύνοιας, ἐς ἃ μέλλουσι αὐτὰς ἀπολωλότ@, καὶ δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ἐπιστρέφῃ ἤδοιτο τοῦτ' βουλῆς, εἴπερ εἰς ἐκεῖνον πρόσοιτο τὸ κράτ@ ἐπικαταστάντ@ ἄρχοντ@. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ' οὐκ ἐπαύσαντ' λύσσης τῆς ἐπὶ γαΐῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς. χουρέας γὰρ, σφέδρα γὰρ πρὸς μνησικακῶ ἔθεσι μὴ ἀφαιρεῖσθαι μανίαι τ' γερμανῶν πρόπασιν, ἑκάστου τε τῶν φαίνοντων μετὰ τὴν θεομηθείας τῆς σωτηρίας αὐτῷ δεόμεν@, καὶ μὴ ἀπωλόλοι πολλὰ ἐξέπεσιν ποιέμεν@. καὶ μνησικακὸς μὲν καὶ κλήμης, ἀναγέτης γὰρ ἐπὶ τοῦτον, μεθῆκε πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνῃ τῇ πράξει συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετὰ τοῖς ἐντεθυμημένοις, καὶ πράσσειν μὴ ἀποδεδιηλιακότι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῇ δ' ὑβρίζειν ἐπαρθέισαν, εὐτυχεῖς γ' ὧν ἄρα ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς δ' βίου, μίσει τῆς ἀρετῆς πρὸς αὐτὰ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύτης δυσχέρας, ὁποία δὴ γαΐου συνῆλθεν, πρὸ τῶν ἐπαναστάντων καὶ σωτηθέντων τοῦ ἐπιθέσιν αὐτὸν ἐπιβουλὸν αὐτῷ ἡγουμένου, καὶ διδάξαντα, οἷς ὑβρίζειν ἀφέρητ@ τοῦ, ἀφαιρούμενον τοῦ νόμου τοῦ πρόνοιαν, πολέμῳ πρὸς αὐτὸν χρήσθαι τοὺς φιλοπάτους. καὶ νῦν λόγῳ μὲν εἶναι τούτους οἱ ἀνηρήκασι γαΐον, ἔργῳ γ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῶν κεῖσθαι δολωλότα. ἤδη γὰρ τὸ θέατρον ἐξανίστατο τῶν φυλάκων, καὶ περιεχαί πάνυ πικραὶ ἐγίνοντ' τῶν ἔσω.

A in ſpectatores conſulerent: qvandoquidem hoc ipſum qvamvis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quóq; ſolicitis, quod incerti eſſent etiamnum an omnino periculum evaſerint. itaqve etiam qui juſtiſſimis odiis Cajum proſeqvebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium B ejus cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat utpote præco rerum venalium, paraveratqve ſibi ex eo qvæſtu divitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maxime ad luctum compoſito. quamvis enim infenſiſſimus eſſet Cajo, tamen urgente C præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus uti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nuntiat ejus mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit revocare Germanorum impetum. ſimulq; tribuni jubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit D conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunqve inciderent in Germanos: qvi ſi aliqvam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, a nullo abſtinuiſſent maleficio. adeo illum diligebant, ut ſuarum animarum jactura redemptâ ſalutem ejus cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaqve tum demum cognita ejus morte, cohibuerunt impetum qvo in vindictam ruebant, vel qvod jam non amplius erat tempus declarandæ benevolentiæ, aut referendæ gratiæ, E vel qvia timebant non impune ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animadverſuro ſi forte ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caji cædem paulo ante excita. Cæterum Chærea, qvi valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſa- F bat, de eo rogitans, precibusqve commendans eis ſalutem hominis: qvo factum eſt, ut ille una cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe e republica, eiqve ſenatus nomine gratias egerit, qvod nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, ut elata brevi voluptate ex impotentis & iniqvæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum ut inviſa bonis omnibus: qvod & Cajo tunc accidiſſe, qvi jam tum ante conſpirationem initam legum contemptu, & non ferendis injuriis etiam amiciſſimos a ſe alienaverit, a qvibus nunc peremptus videatur, cum revera ipſe ſibi exitii cauſa fuerit. Jamq; & in theatro ſpectatores tumultuabúdi cõſurrexerãt,

hujusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, ut curaret qvosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, ut sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam convenit, populusqve in comitium confluens trucidatores Caji qværebat, & is quidem serio, senatus vero tantum in speciem. cumqve Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset, ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus qvisnam esset ejus cædis autor, Utinam ego, inqvit. Consules autem edictum proposuerunt, in qvo continebatur Caji accusatio, jubentes ut domum redirent tam populus qvam milites, populo qvidem magnam relaxationem pollicendo, militibus vero præmia, si modo nihil turbarent & abstinerent ab injuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqva civitatem afficerent, neve ad rapinas verterentur & sacrilegia. jam autem totus senatorum ordo convenerat, præcipue qvi cædis erant conscii: audebantqve sperare aliqvid, qvasi ad se devoluto rerum moderandarum arbitrio.

CAP. II.

Qvomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Convenientes enim in unum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot urgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi utilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & qvodammodo socii. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qvi tum in senatum coiverant non præferendum, sive natalium claritatis, sive liberalis eruditionis habenda esset ratio: qvi constitutus in rerum fastigio præmia cuiqve pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus a militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, qvasi protrusus, nec tamen invitus, intrepide orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc ferme sententiam: Etsi incredibile videtur, Qvirites, qvod præter omnē spem nobis offertur post tam longum temporis spatiū, tertemus tamen libertatē, incertum qvidem qvā diu mansuram, & in potestate deorum sitam, qvorum hoc munus est: sed qvæ in præsens certe exhilarare nos valeat, qvicunq; seqvatur exitus. bonis enim viris jucundum est vel unam horam liberos in libera patria vivere, veterisqve illius & florentis reipub. aliqvem gustum capere. eqvidem priscæ illius libertatis non memini, ut post eam sublatam natus, præsentis sane sum cupidissimus, & felices existimo qvibus datum est in illa nasci atqve institui honestis studiis:

αἰτία δ' λεῖ ἔ πᾶσιν ὁμοίως διαφθειρομένη τ ἀνθρώπων. δεκύων ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς δή τινα θεραπεία πονῶν τραυμάτων, ἐκπέμψας ἤ τὰς σκηνάς, λόγῳ μὲν ὡς ἐμετελῶσομένας ὅπως εἰς τ ἴασιν τοῖς τραύμασιν σφόρα. τὸ ἢ ἀληθὲς, ὡς ἀπέσωντο κινδύνω ἔ καταληφότ. ἐν τούτῳ ἢ βουλῆς τε γίνε ἢ σύνοδ, ἢ ὁ δῆμ ἦ περ ἢ ἐώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅτι τ ἀγορᾶς καταλάβοι, ἐν ζητήσι τ σφαγέων τ καίσ ἦσαν. ὁ μὲν δῆμ, ἐ πάνυ εὐθύμως, δοκεῖν ἢ ἢ βουλή. ἢ λεῖ ἐδ ἀσιατικὸς ἐαυλέρ ὑπατικὸς ἀνήρ, ἔτ ὄπι τ δῆμον καταπλεῖς θορυβέντων, ἢ δίνην παρεμένων τ ἀπιλαυθάνειν τ αὐτοκράτορα τ ἀποκτενόντων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτ ἤροντ, τίς ὁ πράξας τοῦτο ἀνήρ, εἴτε ἐδ ἐγωγε φησί. ἐπεὶ ἔ ἦσαν ἢ οἱ ὕπατοι διαγραμματοφόρους μὲν καταπλεῖς πολλοὺς, κελεύοντες ἢ τὰ τότε δήμῳ, ἢ τοῖς στρατιώταις. ὅτι τὰ αὐτῶν ἀσφαλῆ, τὰ μὲν δήμῳ, πολλὰ ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τὰ στρατιωτικῷ ἢ πολλῶν, εἰ ἐν τάσσῳ μένειεν τὰ εἰωθότ μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. δέ ἢ δὲ λεῖ μὴ ἐξαγριωσάντων ὅπλα τοῦτο ἔ κακὸ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν ἐ συλήσης τ ἱερῶν τρεπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τ βουλευτῶν τε πῶν πλῆθ συνελεγμένον, ἢ μάλιστα οἱ ἔ γαίσ συνθέντες τὸν φόνον θρασύτε ἤδη χρώμενοι ἢ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτὰς ἀνακτημένων δὴ τ πραγμάτων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδι τ ἀρχὴν παρέλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τ πραγμάτων, αὐθνίδιον ἁρπάζ ἢ κλαύδι ὑπὸ τῆς οἰκίας. οἱ γὰ στρατιῶται συνόδῳ γνομένης αὐτοῖς ἀλλήλους, ἢ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τῶν παρόντων, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ἐν ἐγκρατῆ τότε ἂν ποτε γνῆσ πραγμάτων, ἐξικνεῖσθαί τε σὺν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν κτήσεσ τὴν ἀρχὴν, εἴτε τις τ ἐν ἀρχῇ καταφρόνησιν τὴν ἡμετέραν, ὡς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ ἃ συνεργοῖς τ ἀρχῆς καταστῶσι. καλῶς δὴ ἔχειν ἀκεραίων ἔτι ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, πατρῷον τε ὄντα, ἃ τεθνεώτ, καὶ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων. ἐδένος ἃ τινα σὺν ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῶν κ' τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ ξυνηντακὼς πράγ τιμήσῃ τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμεψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοουμένους τε, κ' ἐπράξαν σὺν ὠφελείᾳ. ἤρπασε μὲν δὴ κλαύδι τὸν ἃ στρατιωτικὸν. γνώ ἢ σέντι σατορνῖν, καὶ τι πεπυσμένο τὴν κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς δικαίοις τῆς ἀρετῆς ἄκων μὴ δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς καὶ βουλήσῃ τῇ αὐτοῦ, καταπλαγεὶς ὅτι τ παγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέροις καὶ γνησίοις ἀνδράσι πρέποντως παῖ ἢ φαίνεσιν τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ βουλευταὶ διὰ τὸ χρόνου πολὺ ἀπεῖναι ἀνέλπιστον ἦσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομέν ἃ ἐλευθέρου τινὸς ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ἢ χρήσεσθαι καὶ γνώμῃ θεῶν οἱ ἔχαρίσαντ αὐτὸν παιμένων, εὐφραίνειν ἢ δεχθῆναι καὶ ἔπερ ἀφωρισθείη μὲν αὐτῆς εὐδαιμονία, σωιζούσαν. ἱκανὴ γὰ καὶ μία, ὥρα τ ἀρετῆς αἰσθανομένοις, καὶ μετ' αὐτὸ τέλος τῆς διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρίδι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἠνθησε διαστωμένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ ἢ τῆς πρώτερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ἐστι διὰ τὸ κατέπιν αὐτῆς γενόμενος, τῆς ἢ νῦν ἀπολήσεως πιπτάμενον μαχαιρῶς τε αἰδεῖσθαι τοὺς ἐγγηθέντας καὶ ἐντεταφέντας αὐτῇ, καὶ

τὰ

τ θεῶν ἐδὲν μετὰ τοὺς ἀξίως τιμῆς τόσδε τοὺς ἄνδρας, οἷσι ἐνὶ γῆν καὶ τότῳ τῆς ἡλικίας ἡμᾶς ἔγδυσαν αὐτῆς. καὶ ἴση μοῖρ ἐς πᾶν ἔ αὐτῶν τὸν ἅπαντα ὠφελημένην τὴν ἄδειαν αὐτῆς. ἐγκῦσαι δ' ἂν ἥδιστ καὶ ἥδε ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν, ἀγαθῶν ὑπερείληφεν τοῖς πρεσβυτέροις δεόντων ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γεγονότες μετασχεῖν. τοῖς δ' νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστάσεως ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγόναμεν. νῦν δ' δὴ καὶ ἡμῖν, ἅτε τὴν ἄρτι ὥραν, ἐδὲν περιγάτερον ἢ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐκφορτίζειν τοὺς ἀνθρωπίνῳ τε ἐλάττονι. ἐγὼ δὲ τε πλοῦτε οἶδα ἀκμὴ ὥραν ἀγαθόν. εἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ἡδόμεν, οἷον κακῶν τοὺς πολίτειας ἀναπίμπλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύσας μὴ πᾶσιν ἀρετὴν, καὶ μεγαλόφρονα ἀφαιρέμεναι τὸ ἐλάττονον, κολακείας δ' καὶ φόβε διδάσκαλοι καθιστάμεναι, ἅτε τὸ μὴ ὀρθὴ σοφία τ νόμων, ἀλλ' ὀρθὴ τῇ ὀργῇ τ ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ πράγματα. ἀφ' ἑ γὰ ἰέναι καὶ φρονήσας ὀρθὴ καταλύσι τοὺς δημοκρατίας, ἕ ἅτε βιασάμενον τὸν κόσμον τ νόμων τὴν πολιτείαν διεπράξατο, κρεῖσσον μὲν ἑ δικαίᾳ ἡγούμενον, ἥσσων δ' ἑ παιδίαν ἡδονὴν αὐτῇ νομίζοντ, σὺν ἔσι ὅπι τ κακῶν ἐ διέτριψε τὴν πόλιν, φιλαλληλοτάτων πρὸς ἀλλήλους ἁπάντων οἰ ὀκνοῦσι ἅτε δοχοι τοῖς ἀρχῆς κατάστασιν, ἐπ' ἀφανισμῷ ἑ πατρίδι, ἢ οἷς ἂν μάλιστα τ πολιτῶν ἐρημίαν ἑ ἡγῶνται καταλείπειν, ἅτε τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀφελείας εἶναι τῆς αὐτῶν τὸ κλοπήλοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τ ἀρετῇ πρὸ ὕχειν πεπισμένοις, ἐ μόνον ὀφαιρεῖν τι ἑ αὐχήματ, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὑπονοφίζειν αὐτῶν τοῖς ἐλέθροις τ ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα ἀνύπιστον ὑπιδέξασθαι δυνάμεων καθ' ἓ ἕκας ἦρξεν. εἰς ὧν ὁ χαὶ ὁ σήμερον τεθνεὼς, πάλαι τε πάντων δεινὰ ὑποδείξας, ἐ μένειν εἰς τὰς συμπλίσεις, ἀλλὰ κ εἰς τὰς συγχύσεις καὶ φίλους ἁπαίδευτον τῷ ὀργῷ ἐπάφεις ὁμοίως τοῖς ἅπασι, κ μείζω καὶ ἀτειδέσμῳ ἀδίκως τῷ τιμωρίαν ἐφάσασθαι, ὀργὴν ὁμοίας εἰς τε ἀνθρώπους ἐξαρκιώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰ κερδαίνειν τὸ ἡδὺ, ἐδὲ μετ' ὕβρεως ὑποχεῖν, σὺν εἰς τε χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδ σὺν ἔ πανοικεσίᾳ διολλυμένων τ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δ' τυραννίδι πᾶν τὸ ἐλάττονον, εἰς ἔυνοιαν τε ὑπαλλαττόμενον αὐτῷ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πεφευγόσιν, ὁπόσα, πεπύσθαται σὺν ἔστι. ἐξεπισταμένοι γὰ ὧν ἀναπλήσαι κακῶν ἔστιν ἐς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρώμενοι πρὸς τὸν τύχον, αὐτοὶ λαθόντες αὐτοὺς ὧν πλάξεσιν μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύουσι κτήσασθαι ἔ ὑπόπτου τὸ ἀδεὲς, εἰς παντελῶς αἱρεῖσθαι δυνηθεῖσι αὐτούς. τοιούτων δὴ κακῶν ὑποκειμένοις, καὶ ὑποπτεύοντες ἀλλήλους καταστάντες, οἳ παρ πολιτῶν ἐχεγγυώτατ πρός τι τὸ παρὸν ἔυνοιαν, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δικαίοις προνοῆσαι. λῷ τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τῷ ὠφέλειαν ἅπαντᾶν. ἢ ἑ ἀνδραποδώδη γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρόσθεν ὠφελήματα, ἀδαμῶς εἰς κίνδυνον φέρων, λῷ τὸ μὴ δεατοτῷ εἶναι τ ἐφεστηκότα ὠ ἀνεύθυνόν τι βλάπτοντα τῷ πόλιν, ἑ αὐτοκράτορ μεταστῆσαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ τίτροφε τῷ τυραννίδα ἐδὲν νεώτερον, πάλαι ἤ τε δρᾶσα, καὶ τὸ πρὸς ἐδὲν τ ὁκεῖον θελομένων ἀνάλογόν χρώμενον. τ γὰ ἐρᾳστώς ἕ τερπνοῦ

A proximumqve post deos immortales honorem his viris habendum censeo, qvorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: qvæ felicitas utinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam junioribus nostrum qvam senioribus: his qvia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis qvia virtutis exemplum recens propositum est, qvod æmulari sit longe pulcherrimum, & non degenerare a claris majoribus. qvamobrem nihil nobis magis curandum est, qvam ut cum virtute vivamus, qvæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantum sunt cognitæ. ex his vero, qvæ ipsi videre licuit, satis intellexi qvantum malorum civitates invehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contra atqve adulationem docentes, qvando non juxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex qvo enim Julius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subvertit rempublicam, oppresso jure serviens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est qvo non attrita sit civitas, dum inter successores ejus posterior qvisqve præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire urbem generosis civibus: qvod existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum depravatis hominibus, & optimorum virorum non solum magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non uno mortis genere: idq; cum multi jam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis gravaminibus oneraverint rempublicam. Qvorum unus Cajus qvi hodie fato suo functus est, graviora patravit qvã cæteri, non in cives solum, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & injustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neqve rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos ulla injuriarum patientia est efficax. etenim conscii sibi qvam multis malis oppleverint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis levati, & nemini nisi vobis invicem obnoxii, id qvod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum civitatis decus, & justa cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his qvæ displicent, qvando nullus dominus cervicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animadvertere. qvid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, qvam istorum segnicies, qvi nulla in re libidini ejus refragati sunt? qvietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more vivere, dum honestæ morti turpem vitam præferunt, conjecerunt civitatem in calamitates non ferendas, quas partim audivimus, partim vidimus. Ante omnia vero tyranni interfectoribus honores quam maximos decernite, Chæreæ præcipue: qui vir diis faventibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cujus rationem haberi decet, ut pro adito libertatis amore periculo, a liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Julii Cæsaris: & hac parte anteferendus, quod illorum opera bellis civilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic vero cæso tyranno omnibus malis civitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caji effigiem: quod ille tum intentus alio non animadverterat: statimq; ea confracta est. Et jam nox processerat, cum Chærea signum a consulibus petiit: atqve illi Libertatem dederunt. adeo autem mutatas res mirabantur, ut ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primum ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit inmilites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui a senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperii legitimi quam tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, pauloque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reversam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indigne ferens supersse uxorem Caji & filiam, mittit unum e tribunis Julium Lupum, qui utramq; interficiat: ideo potissimum illi demandato negotio, quod Clementis esset cognatus, & dignus, ut in partem veniret tyrannicidii, quasi totius consilii a principio conscius. non deerant tamen e conjuratis quidam, quibus crudele videretur sævire in mulierem, quando Cajus non ipsa incitante, sed suopte morem gerens ingenio civitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alii contra illam potissimum malorum omnium causam asseverabãt, a qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atq; ita unam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremo vicit, & Lupus properavit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; venisset

ἠσκῆσθαι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραποδῶν ἂν τρόπῳ ζῆν, ὑπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορὰς ἀνηκέστους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπείδομεν, φόβῳ δὲ μὴ ἀρετῆς τελευτῶν μὴ αἰσχύνης τῆς ὑστάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον μὲν τοῖς δημόνοις τῶν τυράννων τιμὰς, οἵτινες μέγιστον πάντες εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ χαρέᾳ τῷ καλοῦντι. σὺ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔτυχε παρεῖναι ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πρόφασιν, ἣ κάλλιον μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅπως τῆς τυραννίδος ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, πεφροντικότος τε ἅμα καὶ παρακινδυνεύκοτος ὅπως τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τὰς τε πρὰξ, πρῶτόν τε ἀνεπιπλήκτως ἔτ' ἀναφλέγεσθε. ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθέρου ἀνδρὸς πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷος, δὴ καὶ αὐτὸς ἔτυχε θεοῖς ἡμᾶς πάντας γέγονεν ὧδε παλαιὸς κακοῦ καὶ βρότῳ τοῖς γαΐου ἰέλλιον ἀνηρηκέναι. ἐπεὶ γε οἱ μὲν, σάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπαναῤῥίψαντα τῇ πόλει, ἔτυχε μὴ τῆς τυραννοκτονίας, τοῦτ' ἐντεῦθεν δώρων ἀπήλλαξε τοῦ πόλιν. αὐτὸς μὲν τιμὰς ἐχέτω τοῖς λόγοις, καὶ τὰ βιωτῶν ἡδονῇ δεχαμένων, καὶ ὑπόσοι τὰ ἱππέων παρῆσαν. ἀναπαήσας δέ τις τρεβέλλιος μάξιμος, ἐξαιρεῖται τὸν δακτύλιον ἔστιν ᾧ, λίθος ἦν εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος· ἐδόκει αὐτῷ, καὶ ἀπόδῃ τὰ λεγόμενα καὶ ὧν ἐπενόει πράξαι ὅπερ ὡς ἐν λήθῃ γεγονότι. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ καλῶς ἐπήγνυτο, ὡς ἐλελύθει ἦ ἡ νὺξ ὅτι μέγα, καὶ χαρέας ἦ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑστάτους. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν ἰαύμασι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοία ἀπιστία τὰ δρώμενα. ἐπεὶ δὲ ἅπας τοῦ μετὰ τὸν τέλειον δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ὅτι τοὺς ὑστάτους σημεῖα ἡ ἔδοσις. ἔστι δὲ ὕστερον ἡ τυραννηθεῖσαν τέλειν πόλιν, κύριοι τῶν στρατιωτῶν ἦσαν. χαρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδου τοῖς στρατιώτων τοῖς πρὸς τέλειν σύγκλητον συνεχέσιν, ἦσαν δὲ εἰς αὐτέρας πρώτας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον τῆς τυραννίδος προσῆκεν. καὶ οἵδε μὲν ἀπῆσαν μὴ τοῦ χιλιάρχων, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος εὐχαρὴς καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τέλειν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ἐκεῖ ὅτι τῷ ἐφεσηκότι. καὶ τὰ πάντα λῶ ἐχαρέας αὐτοῖς. χαρέας δὲ ἐν δεινῷ πεδέμενος, ὡς εἶναι τέλειν γαΐᾳ, καὶ τέλειν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παυσικὶ τὸ ὅλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ὑπολέποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τὸ πόλεως λάφῃσεσθαι τὸ νόμων, ἄλλως τε καὶ θεσθῆναι ἐπαγδαικῶς τελεώσασθαι τὸ αὐτὸ, καὶ πάνυ εὐφραίνομαι μῖσος τὸ πρὸς γαΐον, ἰέλλιον σκῆπτρα λαβόντων, ἕνα τὸ χιλιάρχων κτενοῦντα τέλειν γυναῖκα γαΐᾳ, καὶ τὸ θυγατέρα. κλήμυτος δὲ ὅτι συγγνοὺς τῷ λέπιδῳ τὴν ὅτι τοιόνδε πρόθεσιν λειτουργίαν, ὅπως μεθόχων καὶ ὅτι τιβέριος τῆς τυραννοκτονίας ἀφάλλοιτο δρεπὴ πρὸς τῶν πολιτικῶν, ὡς καὶ ὁ πιστὸς ὅτι βουλεύματος δόξαις καινωνεῖν τῶν πρώτων συνθεμένων. εἷς δὲ τῶν συνωμοτῶν, καὶ ὡμὸν ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θράσος χρησόμενον, ἀλλὰ τὸ γαΐου φύσῃ τῇ αὐτοῦ χρώμενον, ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατελθοῦσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅτι καὶ ἀνθρώπου ἀπώλετο. οἱ δὲ καὶ τὸ μὲν ὅτι τιβέριος ἐνεκάλουν αὐτῇ γνωμῶν, τὸ δὲ πᾶν, καὶ τὸ ὑπὸ γαΐου πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνῃ τέλειν αἰτίαν ὑπέφερον, φάρμακον τοῦ γαΐου δόσιν ἐννοιῶν δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφιζόμενον εἰς μανίαν μεταστῆναι, τὰ πάντα αὐτοῦ εἶναι τέλειν νεανιπηγημένου ὅτι τοῖς ῥωμαίων τύχοις καὶ τῆς ὑποτελούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρῶσιν, ὡς τε αὐτοῦ τελευτῶν, ὧδε γὰρ οἱ δοκιμαστεύοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐστάλητο ὁ λούπος. ἐβραδύνετο δὲ οὐδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ σὺν εἰς καιρὸν δεδραχυνῆσθαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, ἥλων ἑπουδαμοῦ μεμηδὸς ἕνεκα τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ δήμου ποιουμένων. παρελθὼν δὲ ὅτι δὲ

ἐπὶ δὲ βασιλέα, καὶ ἀλλαμβάνῃ τὴν κεφαλὴν, γυνὴ ὑπὸ A in palatium, offendit Ceſoniam filiam ſtratam
λυπῆς, ἀδικαπαικημένου τῷ σώματι δ' ἀνδρὸς juxta mariti cadaver, inopem omnium, qvæ ſo-
χαμαιπετῆ, & πάντων ἐν αἰτιάᾳ, ὧν χαρίζοιτο ἂν ὁ lent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulne-
νοµὸς τοῖς µεταιτῶσιν, αἵµατι τε ἀναπεφυρµένου ἐκ rum, afflictantem ſe cum jacente ſimul filia. nec
τ' τραυµάτων, & πολλὴν τὴν πολυπραγµοσύνην συµφερο- alia vox ejus audiebatur qvam Caji accuſatio,
µένου τῆς φυσικῆς παρεῤῥιµµένης. ἠκούετό τι ἐν τοῖς qvod amantiſſimæ uxori non paruiſſet præmo-
τοιῶνδε ἐδὲν ἕτερον, ἢ κῆ µέµψιν δ' λυπῆς, ὡς πολλὰ δ' nenti toties. qvod qvidem tum ambiguum vi-
ἐχόντ' πολλάκις ἐπηγορθικῆσαι αὐτήν. ἐπ' ἀµ- ſum eſt, ſicut nunc qvoqve duplicem interpreta-
φότερα αὐτὸς ὁ λόγ', καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' B tionem recipit: aliis ſic intelligentibus, confu-
ὁµοίοις ἐπέκειτο τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ὃ luiſſe eam, ut rediret ad ſaniorem mentem, & in
θελήσειεν ῥοπὰς τὰς αὐτὸ προσιδεµένων. οἱ µὲν, cives ſævire deſineret, moderatumqve princi-
ὅτε αἰτιᾶσθαι ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συµβαλλοµένης pem ageret, ne forte provocati ejus crudelitate,
ὀργὰς ἀνθρωπίνας, καὶ δ' εἰς τὰς πλῆξας ὠµὰς, µετεί- parem ei vicem reponerent: aliis contra, inſti-
ως καὶ µὴ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγµάτων, µὴ παρ' gaſſe eam maritum, ut ſine mora conjuratos ple-
αὐτῶν ἀποτελέσθαι τρέπῳ τῷ αὐτὸ χρώµενον. οἱ δ' ὡς cteret, & qvamvis nihil comperti haberet qvod
λόγ δ' ἐπὶ τ' σωµοτῶν ἐπιφοιτήσαντ' γαίῳ κε- animadverſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idqve tum exprobratum illi qvod
λεύσαντε µηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ δ' ἐξέως πάντας C etiam admonitus ſegnior fuerit. adeo in diver-
µεταχειρισάµενον αὐτὸς, καὶ ἂν εἰ µηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀ- ſum ſenſum trahebantur verba mulieris. qvæ
δεῆ κινδύνων καταστῆσαι. καὶ δ' εἶναι τὸ ἐπινοηθὲν dum advenientem Lupum animadverteret, oſtenſo jacentis cadavere, cum lacrymis & la-
µενον ὡς πρηγορθικῆσαι διαπεφάσθαι µαλακῶς γε- mentis rogabat, ut propius accederet: utqve
γονότι. καὶ τὰ µὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς κεσωνίας, καὶ ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pen-
ἐπῳδὰ, οἱ ἄνθρωποι πρὸς αὐτῆς ἐφρόνουν παῖδα ἰδ'. ἡ δ' dentem verba nihil ad ſuum propoſitum faciens
ἐπὶ γαῖῳ τῷ πρόσθεν δ' λέπιδι, τότε σῶµα τοῦ tia, confeſtim nudatum jugulum præbuit, mi-
γαΐου πρόδηλον, καὶ ὅσον ἰέναι παρεκάλει µετ' ὀλοφυρµοῦ καὶ δακρύων. ἐπεὶ τε τῇ διανοίᾳ σωφρο- D rabiliter ſuam conditionem deplorans, & urgens
νέστατα ἐώρα τὸν λέπιδον, καὶ µηδὲν προσιόντα, ὧν ἐπὶ ne differret inceptæ a ſociis fabulæ extremum
πρᾶξιν σὺν αὐτῷ κεχωρισµένῳ, γνοµένου ἐφ' ὃ actum addere. atqve ita magno animo necem
χώρει, τῷ τε σφαγίῳ ἐγύµνα καὶ πάνυ προθύµως, pertulit, cujus comitem habuit etiam filiam in-
τὸν ἰωµένην ἐπῳδὰν εἰκὸς τὰς ἄτω σαφῶς ἐν ἀπογνώσει fantulam: qvod mox ipſe factum renunciavit
δ' ζῆν γεγονέναι, καὶ κελεύσαι µὴ µέλλειν ἐπιπλεί- Chæreæ. Ita Cajus qvarto ſui principatus anno
ονάς δ' ἀραίµατ' ἐπ' αὐτοῖς συνέβησαν. καὶ ἥδε finiit, vir & ante principatum maleficus, volu-
µὲν δ' ψύχως ταύτῃ πλάστᾳ ὑπὸ δ' λέπιδι, καὶ ἐπ' ptatibus deditus, & fautor delatorum, periculo-
αὐτῇ τὸ ζυγάτριον. καὶ λέπιδ' παῖδα προσαγέλλων rumq; metuens, atqve ea de cauſa ſangvinarius,
ἑαυτόνδε τοῖς πρὸ τὸν χαιρέαν. γαῖ' µὲν δὴ τέτρα- unicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex injuſtis cæ-
των ἐνιαυτὸν ἡγεµονεύσας ξωµαίων λείποντα, πεντάε- E
τερον µείωνα. ἔτω πλάστᾳ, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρ- dibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra hu-
χῇ σωφλῆσαι, σκαιός τε καὶ κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον manum faſtigium, & divinitatis opinionem affe-
ἀφεγµένος, ἡδονῇ τε ἡσσώµενος, καὶ φίλος διαβο- ctans, popularique aſſentatione depravatiſſimus:
λῇ, καὶ τὰ µὲν φοβερὰ καταπεπληγµένος, καὶ διὰ legum cancellos non ſecus quam virtutis impe-
δ' τ' ἐφ' οἷς ἡσθήσεσθε φονικώτατος, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' dimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vin-
ἑνὶ µένῳ πιµπλάµενος, δ' ὑβρίζειν εἰς δὲ ἤκιστα ἐχρῆν dictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum o-
ἀλόγῳ µεγαλοψυχίᾳ χρώµενος, ἢ πρίσις ἐκ δ' F
κτείνειν, καὶ σωφρονεῖν. καὶ δ' µὲν θεῖα, καὶ νοµίµα mnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne a fo-
µείζων ἑαυτοδαιµόνως εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἡσσώµενος ὑ roris quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo
ἑαυτοῦ τῆς πολυθύ. καὶ πάντα, ὅσα αἰσχρὰ κρί- illi maxima apud cives exorta eſt invidia, propter
νους ὁ νόµ' ἐπιτιµᾷ, τιµωρίαν ἐνέµισεν ἀρετῆς, καὶ incredibilem & multis retro ſeculis inauditam li-
φιλίας ἀµνήµων, εἰ καὶ πολίτῃ τε καὶ διὰ µεγίστων bidinis licentiam. opus autem ejus regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatū
ἤθελτο οἷς τότε ὀργισθείη σκαιότητι κολάσεως ἢ ἐλαφ- ad utilitatem hominū, præter receptacula extru-
ρίας. πολέµιον ὑ ἡγεµόνος πᾶν τὸ ἀρετῇ σωφρονούµενον, ἀναιτιολόγητον ἐπὶ πᾶσιν οἷς κελεύσαι τ' ἐπιθυµίαν λαµ- G cta circa Rhegium & Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra cō-
βάνων. ὅθεν κ' ἀδελφῇ γνησίᾳ σωτῶ, ἐξ δ' & µάλιστα troverſiam maximum opus eſt, & utiliſſimū navigantib. ac ne id quidē abſolutum eſt: ſed imperfectū manſit remiſſa contentione operantiū. in cau-
αὐτῷ φύσεως ἁβρὰ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ
µῖσ', διὰ τὸ πολλὰ χρόνῳ µὴ ἰσορηµένον, εἷς τε ἀπι-
στίαν, καὶ ἐχθραν τῶν πρὸς τὸν πράξαντα ἁβρακαλέσ. ἔργον ὑ µέγα, ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πε-
πραγµένον εἴποι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ
αὖθις ἀνθρώπων ἐσόµενον, πολλοῦ γε δ' ἄξιον καὶ
σκέλεως ἀπονοηθέντ' ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἐπ' αἰ-
γύπτῳ σιτηγῶν πλοίων. ἔτι ὁµολογεµένως, µέγιστόν τε καὶ ὠφελιµώτατον τῆς τε πολέουσιν, ἐν µὲν
καὶ ἀπὸ πελ' γε ἀφίκετ, ἀλλ' ἡµίεργον ὑπὸ δ' ἀµβλυτέρως αὐτῷ ἀπονεῖν κατελήφθη. αἴτιον δ' ἐν,

ſa fuit ſtudium rerum inutilium, & qvod pecuniam in privatas ſuas voluptates inſumere maluit, qvam in publicam magnificentiam. alioqvin orator facundus, & peritus utriusqve literaturæ tam Græcanicæ qvam patriæ: facileqve intelligebat omnia, ad qvorumvis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negotiis ſvadendi facultate præditus ſi qvis alius, qvam vel ingenii felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi paraverat. ad cujus laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberii qvi ante hunc imperavit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, a qvo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros cives a tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, qvominus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quidvis facientibus impunitas. Uſus enim honeſtiſſimis amicis a principio, quo facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos a ſe alienavit uſurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcentibus poſtremo per inſidias eorundem oppreſſus eſt. III. Cæterum Claudius, ut ſupra dixi, cognito Caji caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatii, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam privatam vitam agens permodeſte ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literisq; ſe oblectabat Græcis maxime, omnem negotiorum devitans ſtrepitum. tum vero attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta ultro citroqve ruente temere prætoriani qvi potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem jure cæſum exiſtimabat: quam quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſævientibus, ſuimet reſpectu magis quam utilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudii, maxime cum videret circumferri Aſprenatis & una cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate ejus ſe occulens. ibi Gratus unus e palatinis militibus, non valens ſatis vultum ejus diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns qui latere cupiat, propius acceſſit, licet rogatus ut diſcederet: & tandem protractum agnovit, inclamans alios ſequentes, profecto hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos ut ſe rapiant, metuensque ne jubente Cajo plecteretur capite, rogabat ut ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloqvitur, Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cum potius debeas animum

ἡ σοὶ τὰ ἀχρεῖα αὐτοῦ δὴ, καὶ τὸ δαπανᾶσθαι εἰς ἡδονὰς, Α
οὐ καὶ μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τε τὸν ὀλίγον τῆς χρείας ἀνωμολογημένους φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τε ἀγαθὸς ἦν, καὶ γλῶσσαν τὴν ἑλλάδι, καὶ τὴν ῥωμαίοις πατρίδα σοφῶς ἠσκημένος, συνίστατο ἐκάστῳ φράζειν, καὶ τῆς ὑφ' ἑτέρων αὐτεξουσίου τε καὶ ἐκ πλείονος συνηκημένους ἀντεπιὼν ἐκ τοῦ ὀξέως, φαντασίαν παρεῖχεν μείζω πράγματα παρεῖναι οὐ νομιζόμενος, εὐκολία τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως ἐς τοῦτο εἰς ἰσχὺν αὐτῇ ἐπιλαβοῦσα μελέτῃ τοῦ πάντων. ἀδελφῷ γὰρ παῖδος ὑπὸ γεγονότι πρεσβύτῃ τοῦ Διὸς δοκοῦντος γένεσθαι, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας αὐτὸν ἔσχε, διὰ τὸ ἐκ αὐτοῦ εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ κατορθῶν διαπρέπειν, ἐκ συνεφιλοκάλει γαίου, συγγενοῦς τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἰκόνων πλησιολαΐς ἐπεσταλσέτε τῆς καθ' αὐτὸ πολιτῶν, ἃ μὲν ἀνθρώπειν οἷα τε ἐγγίνεται αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὅλεθρον αὐτῷ καὶ τοῦ ἐξουσίας. ἔτως ἄρα δυσ- C
πρόσιτον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον τὸ πρᾶσσειν ῥᾳδιώτη πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις κατακαλεσθεὶς τὸ κατ' ἀρχὰς, καὶ τε παιδείας ἐδόξης ζῆλος τῆς κρειττόνων, μέχρι δὴ τοῦ πρὸς ἐλευθερίαν ἀπαμφιάσης εὐνοίας ἡ πρὸς αὐτὸν ἐκχέησαντο, μίσος κατεφύετο καὶ αὐτῶν πλεκτὰς τελευτὰ κλαυδίου ἡ καθάπερ ἀνώτερον ἔφαν ἀποδιάζεως αὐτοῦ τῆς ὁδῶν ἡγεμόνης, καὶ τοῦ οἴκου θορυβηθέντος πόθεν τῆς ἡμέρας τελευτῆς ἐν ἀμηχανίαις ἂν πρὸς τὸ σωτηρίας, ἐν τινι στενωπῷ κατειλημμένου ἔκρυπτεν αὐτὸν, ἀδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πάλιν τοῦ ἡγουμένου φόβου μέγιον γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἦλθ αὐτὸν, ἐκ τῆς πάσιν ἐκπλήξεως, παιδείας τε σπουδῆς, ἐμάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ πάντος ἐς θορύβου ἀναπεμφθέντος παντοίως ἀπαλλάττων αὐτὸν. τότε δὴ πῶς κατειληφώς τὸ ὄχλου, ἐκ βασιλείας παντὸς ψαλωνικῆς μανίας ἀναπλεως γεγονότος ἐκ δηλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀ- D
πληφίτων σωματοφυλάκων, οἱ πρὸ τὸ στρατηγεῖον καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βελῇ πρὸ τῆς πράκτους ἦσαν. ἐπόσοι δὴ καὶ παρετύγχανον τῶν μὴ καὶ τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ τιθέμενοι διὰ τὸ καὶ δικαίου αὐτῷ τὰς τύχας συναλθεῖν. τὰ δὴ πρὸ αὐτὸς ἀνεσκοπεῖτο μᾶλλον, ὃν τρόπον χρήσοι καλῶς, καὶ τὸ γερμανῶν τε ἐν τιμωρίας τοῦ σφαγέων ὄντων ὠμότητι χάριν τὰ ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ ἐς συμφέροντος τῆς πάσης. ὑφ' ὧν ἀπάντων ὁ κλαύδιος ἐφοβεῖτο δεδιὼς πρὸ τῆς E
σωτηρίας, ἄλλως τε ἐπιδὴ τοῦ πρὸ τὰ ἀσφαλείαν ἐτεθειάτο τῆς κεφαλῆς φερομένας. εἰσῆκει δὴ κατὰ τὸ μεσοβάθρον ὀλίγως βαθμοῖσι χωρίου, ἀσφαλῶς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γράτος τοῦ πρὸ τὸ βασίλειον τῆς τῶν στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ ἐς μὲν ἀπελθόντος τοῦ ὄψιν ἀμαθὴς ὢν διὰ τὸν σκότον, τοῦ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸν ὑπολοχῶντα κρίτης εἶναι μὴ ἀπαλλαγμένος. μεσοῦντός τε ἐγίγνετο, καὶ ὑπεχώρουν ἡσυχάζοντος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, θιγγανόμενος. γερμανικὸς μὲν ἔτος φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ ἡμεῖς ἂν ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδιος δὲ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δίκας μὴ κατὰ φωνὴν ἀποδόντος τοῦ γαΐου, φεύδω χρῆσθαι ἠξίου δὲ κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς ἀναμνήσαι αὐτοὺς ὑπατικοῦ, καὶ δ' ἀπομηδοὺς τῶν γεγονότων. ἐς ὁ γράτος

μειλίξας, θιγγάνεται τῆς δεξιᾶς, καὶ πρὸς φησὶ μικρολογούμενος πρὸ τῆς σωτηρίας, δέον σε μεγαλο-

φρονεῖν

φρονειν ἐπὶ τῇ ἡμωνίᾳ, ἐν οἱ ῥᾴιον ἀφῃρη- A ad principatum erigere, quem dii Cajo ſublato
μένοι τὴν σὴν σωτηρίαν χάριν, τὴν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἀρετὴν, τὴν οἰκουμένην λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῶν προγόνων ἀπόλαμβανε τὸν θρόνον. ἀνεβάστασε δ' αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνειν ταῖς ποσὶ δυναμένον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν παρόντων. ὑπανεστρέφοντο δ' ἤδη καὶ πολίται τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν κλαύδιον ἀχθόμενον δέξῃ δ' ὅτι πόλασιν ἕλκειν τὸν ἀπὸ τοιῶνδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα. ἀλλὰ βίᾳ δ' B πάντες, καὶ κινδυνεύοις ἔτι μετρίως ὑπὸ τῆς ῥαθυμίας ἐχθρὸς ὠμιληκότα. τινὲς δ' καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμπεσόντα κρῖσιν ἠξίουν τὸν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων δ' σφαλωμένων συνεφορμώντων, φυγαί τε ἦσαν δ' ὀμίλῳ, καὶ περιόδων ἀπορία δ' κλαυδίῳ δι' ἀσθένειαν δ' σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὸν ἁρπαγὸν αὐτοῦ ἀλλοφρονοῦντες φυγῆς ἐσῴζον αὐτὸν, ἀπ' ἐλπίδος ἡμέρας τὴν σωτηρίαν δ' δεσπότου. ἐν δ' ῥυχωρίᾳ δ' δ' παλατίου φρουροῦντες, πρῶτον δ' οἰκηθῶσι τῆς ῥωμαίων C πόλεως ἔτι τὸ ἀρχαιότατον ὁ περὶ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη δ' δημοσίᾳ ἀντιλαμβανομένους, πολὺ πλείων ἡ ὑπαφοίτησις λαῶν τῶν σφαλωτῶν, χαρᾷ τὸν ὕψιν δεχομένους δ' κλαυδίου. περιαλίσσων τε λαῶν αὐτοκράτορα ἡσθεὶς τὸν ἄνθρωπον, ἀνοίᾳ τε δ' γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δ' λαῶν αὐτοῦ, ὅτι μέχρι πᾶσι τοῖς ὠμιληκόσι καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοῖς εἰσῆλθε τῶν πλεονεξιῶν τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυναστευόντων, καὶ D ὅσα, ὅτι τῆς πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτηνο αὐτῇ. ὡς δ' τὸ ἀμήχανον δ' πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἀρχὴν μεθίστασθαι τὸν ὅλων κινδυνεύοις αὐτοῖς φέρειν δοκοῦντος κτησαμένου τὴν ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων, πρὸν ὑπαναχωρῆσαι καὶ δόνοιαν τῇ αὐτῶν λαβόντα κλαυδίου, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδόντα τιμὴν, ἢ ὅτι τάχιστος ἥκειν ἂν ἀρχαῖον. ταῦτα δὲ πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτῶν διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ παραπίπτουσι διηρώτων. οἱ δ' πανδήμου εὐθὺς E χαίροντα τὴν μετάκλησιν, συμφραζάντες τε καὶ βουλεύσεως τινὸς ἦγον ὑπὸ δ' φρατρικῶν φορείων ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεπίπτουσι δ' αἱ γνῶμαι δ' τε δήμου, καὶ τ' ἐκ βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε δ' μᾶλλον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἐπικρῖναι αὐτοῖς ὕβρει τῶν παλαιῶν ἡδομένοις φιλαπεμπόλημοι δοκοῦσιν χρόνῳ παρέχον. ὁ δ' δήμος φόνῳ τε τῶν ἐκείνου καθηκόντων, καὶ τ' πλεονεξιῶν αὐτῆς ὑπερόμενος F τὰς αὐτοκράτορας ἐδῴς, ἐς αὖτις καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίου ἁρπαγῇ, φάσιν τε ἐμφυλον, ἐπεὶ καὶ ὅτι τὸ μεπιὸν ἡδοιτ', ἀπαλλαχθὲν αὐτῶν τοὺς λαμβανομένους τὸν αὐτοκράτορα καθηκόντος. χωρῶν δ' ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον τοὺς τ' φρατρικῶν ἀφιγμένους εἰς τὸ φρατρικὸν, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρίστους ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξαιεν μὴ δεῖν ὅτι καθ' ἑξὸς δ' ἀρχῆς εἰς ἕξιν, ἀφ' ἁρπαγῆς δ' τῇ συγκλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα σύλλα, ἢ τοσῶνδε G τῷ νόμῳ ἀφ' ἁρπαγῆς δ' ὅτι τοῖς κοινοῖς κόσμου τὸν πρόνοιαν μνημονεύοντα ἂν οἱ πρότεροι τύραννοι κακῶσαι τὸν πόλιν, καὶ ὧν τοῦ χάριν καὶ αὐτὸς καθιστάσθαι αὐτοῖς, μηδὲ ποιήσαντα τὸν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑπ' ἄλλων πεπονημένης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐλευθερίας ἀφ' εἰρωνίᾳ χαρτὸν τῆς πατρίδος. καὶ πεισθομένῳ μὲν καὶ δ' πρότερον ἀπράγμονος τὸν ἀρετὴν

ad principatum erigere, quem dii Cajo ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age majorum tuorum ſolium recipe. moxqve attollunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. jam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita ut quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur ut hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in otio, ac ſæpe ſub Cajo adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de ejus cauſa judicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, qvando etiam ipſius lectica rii fugerant, deſperantes de ſalute domini qvem raptum viderant. itaqve cum hi ſoli tenerent palatium, partem urbis ut ferunt antiqviſſimam, & jam attentarent curam reipublicæ, major etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum evehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cujus gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & qvantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. qvem qvia in priſtinum reſtitui judicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi unus qvispiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cum liceat profecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis qvoqve affluentibus communicabant. cumqve idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, ut ibi ſine impedimento reliqva peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat, dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam a tyrannis ſervitutem effugere cupiunt: plebs contra hanc felicitatem eis invidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibiq; adverſus potentiorum injurias præſidium, gaudet auditis qvæ Claudio contigerunt, ſperans hujus opera carituram ſe bellis civilibus, & aliis malis qvæ olim Pompejanis temporibus civitatem afflixerant: Senatus porro cognito qvod milites Claudium in caſtra transportaverint, lectos ſui ordinis viros illo miſerunt, qvi eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium præſtare ut ſenatui permittat curam reipublicæ, & unus ſit e ſenatoribus, juxta leges proviſurus cum aliis qvomodo res adminiſtrari debeant: memineritqve qvam miſere tractata ſit civitas vel a prioribus dominis, vel nuper Cajo principe, ſub qvo ipſe in communi fuiſſet periculo: neqve decere ut qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis ejus ſubjiciat. qvapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

ad priſtinum revertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore ut maximis cumuletur honoribus a liberis civibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qvi non gravetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubjici. qvod ſi nihil motus Caji exitu pergat in propoſitis, ſe certe obſtixuros ejus conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare a ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſervitiorumqve multitudinem, qvorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qvi pro recto & honeſto certantes adjuvare ſoleat: nihil autem honeſtius qvam pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentesqve ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne civitatem in bellum civile conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna freqventia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, ut ſi principatum ambiret, mallet eum a ſenatu accipere. hoc enim æqvius fore & felicius, ſi abſqve violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperii capeſceret.

CAP. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

PORro Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſte legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decrevit principatum ultro oblatum non dimittere e manibus. IV. Is enim poſtqvam ſuæ dignitatis autorem Cajum exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet ut tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad ejus ſatellites, nuncians vivere qvidem eum, ſed qvia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterum ubi cognovit raptum eſſe a militibus Claudium, ægre dimota turba ad eum pervaſit, & nactus eum turbatum, pronumqve ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmavit hortatus ut magno animo in retinendo principatu pergeret. Jamqve unus erat e fautoribus Claudii, cum accerſitus a ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & ungventatus tanqvam a compotatione veniens, ex ſenatoribus qvæſivit qvid de Claudio factum ſit: qvibus id qvod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe qvidem ajebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſvadere tamen ut magis ſpectent utilitatem reipublicæ: qvam qvæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliqvid adverſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſervitia vocata ad pileum: ſubjunxit rex: Utinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen qvæ in rem veſtram puto promere. ſcitis qvi a Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris longo uſu peritiſſimos; pro nobis autem

ἀποδεικνυμένῳ βέλτιον, πρὸς τὴν ὑπάρξαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων ψηφισθεῖσαν τῶν πολιτῶν, καὶ ἐπιχωρήσει δ' οὐδὲν τὸ μέρος· ἐρχόντα τε ἐς ἀγχόμαχον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δ' ὑποπτεύοιτο μηδὲν ἧττον πολλοῦ σωφρονίζομένου, ὅτι γε αὐτοὶ πιστεύσουσιν. τό τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ εἶναι τὸ σωματικὸν αὐτῶν, ὅταν τε ἐμπειρίαν, καὶ πολεμίων οἰκεῖ' οἷς χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος τήνδε ἐλπίδα εἶναι καὶ τὸ τάχος, τούς τε θεοὺς σὺν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρετῆς, καὶ δικαίᾳ τὰς ἀγῶνας ποιεμένοις. ἐναντία δὲ τούτοις οἱ ἂν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται τὸ πανοῦργον. καὶ οἱ μὲν πρεσβύται, ἠρέμα καὶ βραχύς, δήμαρχοι δ' ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖς δὲ ἐχθροῖς τοῖς λόγοις. καὶ παιδιᾷ δοῦν τοῖς γόνασιν αὐτοῦ προσπεσόντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν βουλῆσθαι δ' ἁπλοῦς πληθυϊκὴ κλαυδίου πρεσβυτέρου, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ἄνευ συγκλήτου περὶ αὐτοῦ, ὅτε ἀρχῆς ἠρέσκετο, ὥσπερ τὴν βελῆς δέκεσθαι δεδομένου. αἰσχρὸν γὰρ καὶ εὐδαιμονέστερον χρῆναι τὴν μὴ μὰ ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τῶν διδόντων ὥσπερ λαμβάνειν.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βελῆς καὶ δήμου.

ΚΛαύδιος δ', ἐπίστατο γὰρ μεθ' οἵας αὐθαδείας δοκησέλειεν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμην τὴν αὐτῶν ἀπὸ τὸ μετριώτερον τρεπόμενος, οὐ μέλει, ἀλλὰ καὶ τοῦ θεῖ αὐτοὺς φόβῳ διανασεῖς, ἅμα μὲν δείσας τοὺς στρατιωτῶν, ἅμα δ' ἀγρίππα δ' βασιλέως, κελεύοντος μὴ προῖεσθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἡγησιμαν αὐτόματον. πρόξας μὲν καὶ θεῖ γαίου οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δι' τιμῆς ἡγμένον. καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν θεραπεύσει δ' γαίου, καὶ ἀναθέμενος ἀπὸ κλίνης, καὶ θεισιλέας σκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τὰς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαίον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντι δ' ὑπὸ τραυμάτων, ἰατρὸς μεθίεσθαι λέγων. πυθόμενος δ' ὁ κλαυδίου τὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν, ὡθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε σκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήμερον ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. πεῦται δ' πρὸς τὸν κλαυδίον ἐπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλούσης αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μύροις τοῦ κεφαλοῦ, ὡς ὑπὸ σωουσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ παρῆν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τί πεπράχει κλαύδιος. τῶν δ' τὰ ὄντα φαμένων, καὶ προσανερωμένων τινα γνώμην ἔχοι θεῖ τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ δ' κατ' ἐκείνου ἐυκλεὲς, ἑτοιμος δ' τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δ' συμβέλλε θεῖ τὸ συμφέρον, πῶν ὅτι καὶ ἐς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελόμενος. χρείαν γὰρ ἐναν τῆς ἐχθῆς μεταποιημένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οὐ φράξαντο αὐτοῖς· μὴ καὶ ἀπροσκόπτοι καλασκάπτες ἐς τὸ δε σφαλεῖεν. διακεκναμένης δ' τῆς βουλῆς ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα εἰσιόσῃ, καὶ στρατιὰς τὸ μέντοι αὐτῶν εἶναι σωεσηκὸς, τὸ δ' συγκροτησιν ἐλευθερώσεως δ' ἅλων γενομένης. ἔφη μὲν ὦ βελῆ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑπατυχὼν, πράσσειν ὅσοι ὑμεῖς ὑμῖν. λεκτέον δ' ἐδὲν ἐνδοιάσαντί μοι, διὰ τὸ δὴ σωτηρία φέρειν τὸ λόγον. ἴστε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχεῖ, πολὺ δὲ χρόνῳ διατετριφ μεμελετηκότα. τὸ δ' ἡμέτερα συν-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσεσθαι, καὶ τὸ παρὰ δόξαν τῆς δουλείας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητον. πρὸς δὲ τεχνίτας μαχούμεθα περιαγαγόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως σπάσειν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πείσοντας κατατίθεσθαι τὴν ἀρχήν, πρεσβεύειν τε ἕτοιμός εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις, τήν τε ταραχὴν τῆς βουλῆς διηγεῖται κατὰ μόνας πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον ἀποκρίνεσθαι, καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν Κλαύδιος, οὐ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἄρχεσθαι, διὰ τὸ ὠμότητι πειρᾶσθαι τῶν πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων. γεύσειν δὲ αὐτοὺς ἐπιεικείᾳ τῇ καθ' αὑτόν, μετρίων καιρῶν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐσομένης, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον. διὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὡδευκότων πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. Κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἦ μὴν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτόν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς κατ' ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ νικηφόρου Διός, ἔτι δὲ νὺξ ἦν. τῶν δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτούς, ἐνεδοίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεισαν ἔξοδοι, προορωμένοις ᾗ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τοῦ ἐλευθέρου γεγονότος, καὶ πολὺ κρείττω ἐν ἀκινδύνῳ τοῦ δουλεύειν ὑπειληφότες διαβιοῦν ἀργίᾳ τοῦ πονεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων περὶ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καθεστηκέναι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν οὐ πλείους, καὶ διαβουλευομένων περὶ τῶν ἐν χερσίν, αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τοῦ συνεστηκότος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελευόντων τὴν βουλὴν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτούς, ἀπεφαίνοντο περὶ τοῦ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφέσιμον εἶναι. ὁρᾶν δὲ ἐκείνοις ἐπιτρέποντες, ὅστις τοσαύτης προστασίας ἄξιος, ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν ἦν πολὺ πλέον, δι' ἁμαρτίαν μὲν τοῦ κατὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ Κλαυδίου. οὐ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότησι γάμου. καὶ γὰρ Μινουκιανὸς Μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν γενναιότητι ἀξιόλογος ὢν καὶ ἀδελφὴν Γαΐου γεγαμηκὼς Ἰουλίαν, πρόθυμός τε ἦν ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφασιν ἐκ προφάσεως ἀναρτῶντες. Οὐαλέριόν τε Ἀσιατικὸν Μινουκιανὸς ἐκ τῶν Γαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων διανοιῶν. ἐγεγόνει δ' ἂν φόνος οὔ τινος ἐλάσσων, ἐπιχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὥς τι ἀντιτάξασθαι Κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος δὲ ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἐπὶ τῆς πόλεως, ἐρέται τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῶν μετιόντων τὴν ἀρχήν, οἱ μὲν φειδοῖ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέστησαν. ὑπὸ δὲ πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας, καὶ Χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ἐπιχειρήσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ἑώρα παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσί, καὶ τοῦ εἰπεῖν οἵους τε ἄρχεσθαι ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφεὶς μὲν ὥς τε εἰπεῖν.

A erit mancipiorum præter omnem opinionem libertatorum colluvies intractabilis, qvos ne gladium qvidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. qvamobrem mihi placet mitti ad Claudium qvi ei deponere principatum svadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc ubi persvasit cum aliis aliqvot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autorqve fuit, ut responderet sicut decet ad sum-
B mam potestatem evectum principem. Respondit igitur, mirum non videri qvod senatus ægre ferat subesse unius arbitrio, expertus aliqvot principum sævitiam. nunc vero degustaturum eum etiam æqvam ac moderatam dominationem, qvæ nomen qvidem principatus habeat, sed revera omnia gerat de communi sententia. qvare non esse cur de ejus fide dubitent, qvem
C in varia temporum conditione nunqvam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: moxq; concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos ut in fide maneant, viritimq; divisit qvina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocaverunt in Capitolini Jovis ædem: qvorum alii delituerunt in urbe, ne irent: alii
D rus mature sunt profecti, prævidentes qvonam res evasura esset, optantesq; tutam servitutem cum otio potius qvam ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. convenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, unum Imperatorem a se-
E natu creari postulantium, ne qvod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam qvidem sententiam proferebant de uni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum ejus qvi videretur principatu dignior: qvod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu a Claudio. nec tamen deerant qvi affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatemve conjunctam cum
F Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caji Juliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caji cohibuit. fuissetqve cædes qvanta vix unqvam alias edita, si qvis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim
G erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum ultro confluentium. qvapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, qvod vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente jam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: qvos illi cum viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus unum imperatorem, idqve sine dilatione poscentibus.

hujusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, ut curaret qvosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, ut sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam convenit, populusqve in comitium confluens trucidatores Caji qværebat, & is quidem serio, senatus vero tantum in speciem. cumqve Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset, ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus qvisnam esset ejus cædis autor, Utinam ego, inqvit. Consules autem edictum proposuerunt, in qvo continebatur Caji accusatio, jubentes ut domum redirent tam populus qvam milites, populo qvidem magnam relaxationem pollicendo, militibus vero præmia, si modo nihil turbarent & abstinerent ab injuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqva civitatem afficerent, neve ad rapinas verterentur & sacrilegia. jam autem totus senatorum ordo convenerat, præcipue qvi cædis erant conscii: audebantqve sperare aliqvid, qvasi ad se devoluto rerum moderandarum arbitrio.

A αἰτία δὲ, λῦσαι δ' αὐτοὺς διαφθειρομένην τ' ἡγεμόνων. δεκύων δ' ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς δῆθεν θεραπεύσων τινῶν τραυμάτων, σκηψάμενος ἢ τὰς συσπόνδους, λόγῳ μὲν ὡς μεταδωσόμενος ὅπου εἰς τ' ἴασιν τοῖς τραύμασιν φόρος. τὸ δ' ἀληθὲς, ὡς ἀπόσωσιν κινδύνου καταληφθ. ἐν τούτῳ δ' βουλῆς τε γάνε συνόδου, καὶ ὁ δῆμος ἅπερ καὶ ἐώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅπου ἀγορᾶς κατάσεις, ἐν ζητήσει τ' σφαγέων τ' καὶ ἦσαν, ὁ μὲν δῆμος, ἐπάνω εὐθύμως, δοκεῖν δὲ καὶ βουλή. καὶ λοιδ' ἀσιατικὸς B ὑπατικὸς ἀνὴρ, ὅτ' δῆθεν τὸν δῆμον καταπαύσας θορυβέντων, καὶ δήνεν πεμένων τὸ ἐπιλαμβάνειν τ' αὐτοκράτορα τ' ἀποκτενόντων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤροντο, τίς ὁ πράξας τυγχάνοι, εἴτε δ' ἐγώ φησί. ἐπεὶ δ' ἦσαν οἱ ὑπατοι διαγραμματεῖα μὲν κατηγορίας ἐτίθεσαν, κελεύοντες δ' τὸν τότε δῆμον, καὶ τοὺς στρατιώτας. ἐδόκει τε αὐτῶν ἀσπένειν, τῷ μὲν δήμῳ, πολλὰ ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δ' πα- C μῶν, εἰ ἐν πόσμῳ μένειαν τῷ ἐωθότι μηδὲν νεωτερίζειν ἐξαγόμενοι. δέδ' δὲ μὴ ἐξαγριωσαίντων ὅπλα λαβόντε δ' κακὸν ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν ἐ συλήσεις τ' ἱερῶν τε τεμένων. ἐφάνη δ' ἤδη τ' βελτιόνων τε πῶν πλήθ. συνελεγμένον, καὶ μάλιστα οἱ δ' ταῖς συμφοραῖς πνέ φόνον θράσος τε ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀνακεκλημένων δὴ τ' πεπραγμάτων.

CAP. II.

Qvomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Convenientes enim in unum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot urgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi utilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & qvodammodo socii. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qvi tum in senatum coiverant non præferendum, sive natalium claritatis, sive liberalis eruditionis habenda esset ratio: qvi constitutus in rerum fastigio præmia cuiqve pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus a militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, qvasi protrusus, nec tamen invitus, intrepide orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc ferme sententiam: Etsi incredibile videtur, Qvirites, qvod præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum qvidem qvam diu mansuram, & in potestate deorum sitam, qvorum hoc munus est: sed qvæ in præsens certe exhilarare nos valeat, qvicunq; seqvatur exitus. bonis enim viris jucundum est vel unam horam liberos in libera patria vivere, veterisqve illius & florentis reipub. aliqvem gustum capere. eqvidem priscæ illius libertatis non memini, ut post eam sublatam natus, præsentis sane sum cupidissimus, & felices existimo qvibus datum est in illa nasci atqve institui honestis studiis:

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τ' ἀρχὴν παρέλαβεν.

D ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τ' πραγμάτων, αὐφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδου γιγνομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς παροῦσιν, ἑώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ἐν εὐκρασίᾳ τοσόνδε ἄν ποτε γιγάς πραγμάτων, ἐξικνουμένου τε σὺν ἐπ' ἀσφαλοῦς τοῦ αὐτῶν κτήσεως τοῦ ἀρχοῦ, εἴτε τις τ' ἐν δοχῇ κατιδήσοιτ' τὴν ἡγεμονίαν, ὡς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ σὺν εργεῖς τ' δοχῆς κα- E τεῖσι. καλῶς δυοῖν ἔχειν αἱρεῖσθαι ἐπ' ἐντῶν τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα, ἁρπάσαντας κλαύδιον, πατρῶον τε ὄντα, καὶ τεθνεῶτ. καὶ τῶν εἰς τοῦ βουλοῦ συλλεγομένων, ἐδένες δ' τιν σὺν ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῶν καθ' τοῦ παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ συνεπαυτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοούμενοι τε, καὶ ἐπράξαν σὺν ὠφελείᾳ μα. ἥρπασε μὲν δὴ κλαύδιος ὑπὸ δ' στρατιωτικοῦ. γνόν δ' αὐτοκράτωρ F ν, καὶ τ' πεπομένον τὴν κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς δικαίοιτο τῆς ἀρετῆς ἄκων μὲν δοκῶν, τοῦ δ' ἀληθὲς καὶ βουλόμενος τῇ αὐτοῦ, καπεὶς ὑπὸ τ' παρόντ, καὶ μηδὲν καταπλαγείς, ἐλευθέρους καὶ γενναίους ἀνδρᾶσι πρέποντος παιδ ὠφελείαν τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι διὰ τὸ χρόνου πολλοῦ ἧκειν ἀνέλπιστον δοσαν ἡμῖν, ἀλλ' σὺν ἐχομεν δ' ἐλευθέρου τοῦ ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὑπόσον ὠφελήσειν καὶ γνώμη θεῶν οἷ ἐκαίνουν αὐτοῦ κειμένου, εὐφραίνειν δ' ἔοικεν καὶ ὑπὲρ ἀφορεθεῖσι μὲν αὐτῆς εὐδαιμονία σωσάμενον. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τ' ἀρετῆς αἰσθανομένοις, καὶ μετ' αὐτὸ τελοῦς τῆς διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παρεισὶ, καὶ μ' νόμων οἷς πρὸ τε ἡνῆσι οἰκειωμένη βιωθῆναι. ἐμοὶ δ' τῆς θατέρου ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ἐστι διὰ τὸ κατέπιν αὐτῆς γενέσθαι. τῆς δ' νῦν ἀπολήσεως πεπαλαμένον μακαρίσως τε αἰδεῖσθαι τοὺς ἐγκληθέντας καὶ συνεφάπτεσθαι αὐτῇ, καὶ

τοῦ

τε καὶ ῥωμαίων πολίτας. λέγεται γὰρ χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, ἐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ ἔχήματι, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνδιάτῳ λάπωνα εἰς δάκρυα ἐκπεπταμμένον. ὀπόπε γάρ τι τὴν στολὴν ἐκ λάπωνα, καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένου φησὶν, ὡς ἐκ ἂν ἐναυτία ἐκ λάπωνα ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πολίτης τε ἀνθρώπων ἐπομένου καὶ ἦλθεν, εἰ ἱκανὸς εἴη πρὸς τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ ἀρκούντως ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ σκέλος ἡμίσεως ὡς γαίου μεταχρήσαιτο αὐτοῖς. θνήσκει δὲ δαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης. λάπωνος δὲ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πολλῶν γενομένων, ἀρκοῦντος μαλακῶς τὸν τραχήλου προσδέξαι. ὀλίγοις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν ἐπιφέρουσι, καὶ χαιρέαν μοίρους ἐπιμῆσαι εἰς τὸ πῦρ τῇ ἡμέρᾳ, ἐλεῶν δ' ἀμηνίαν εἶναι τὸ εἰς αὐτὸν ἐκχαρίστως προσκαλοῦντες. καὶ χαιρέα μὲν τοιαύτῃ πλάνῃ δὲ βίᾳ συνέτυχε. σαβῖνος δὲ ὁ κλαυδίου μὴ μόνον τὸ αἰτίας προσλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τῇ ἀρχῇ ἐᾷ ἔχειν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγήσατο τῷ σκληπίωνι τὸ πρὸς τοὺς σωματοκόπους πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν ἀβιαίτως τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῇ χειρὶ συνελθεῖν.

aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumque is detracta veste quereretur de frigore, ille cavillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogavit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulavitque eum quo ipse Cajum interfecerat. deniqne uno ictu feliciter periit. Lupus autem dejecto animo parum fortiter cervicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis post diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem conjiciebant, apprecati ut propitius non iraresceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solum absolutus a Claudio, verumetiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus, si a fide conjuratis data desciscaret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsivit interitum.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν καὶ διατάγματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

CAP. IV.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta ejus in Judæorum gratiam.

Κλαύδιος ὁ στρατιωτικὸν πᾶν ὅτι μὴ ὕποπτον ἐκ ὀξέως ἀποσκευασάμενος, διάταγμα περὶ τῶν τε ἀρχῶν ἀγρίππα βεβαιῶν, καὶ ὁ γάϊος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα, προσέθηκεν ὃ καὶ αὐτὸς ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρώδου βασιλευθεῖσαν, ὃς μὲν πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐφίλοτιμήθη τῇ οἰκειότητι δῆλος ἀπέδειξε, ἀβιλαν δὲ τὴν λυσανίου, ἣ ὅπου ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτοῦ προσετίθη. ὁρκίοις τε αὐτῷ τέμνεται πρὸς τὸ ἀγρίππου ὅτι τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. αὐτοκράτορα δὲ μὲν ἔχειν βασιλείαν ἀφελόμενος, κιλικίας μέρη τινὰ, καὶ κομμαγηνὴ δωρεῖται. λύσιμαχον δὲ καὶ ἀλέξανδρον λυσιμάχου τὸν ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γενόμενον, ἐ αὐτωνίαν αὐτοῦ ὅπως ποιήσοιτο σὺν τῷ μητρὶ ἀγρίππᾳ γαμεῖ γυναῖκα. καὶ ταῦτα μὲν, πλούτᾳ δὲ μάρκος ὁ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῆς τοῦ αὐτοῦ ἀγρίππας ἡρώδη δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ κλαυδίου. ζητούντων δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅπερ τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. πολιτήσαντος δὲ γάϊος τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅπερ ἀρχῆς τὸ σκέλος πεπιεσμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων διαζόμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις δὲ ἦσαν ἐπὶ κλαύδιος ὅπερ ἐλλήσποντον ἀπεστάλη τῷ ἱππαρχοῦντι καὶ αὐγούστου, ὥστε τὸν σπεῖραν καταπεσπάλαι. περὶ οὗ καὶ διάταγμα προσκεκληκότων αὐτὸν ἀγρίππα τε καὶ ἡρώδου τὸ βασιλέων, εἰς τε τὸν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον ἔστιν τόνδε τὸν τρόπον. τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅπερ νοῦς ἀνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

Claudius porro ablegatis militibus qvicunqve suspecti esse poterant, edictum proposuit, qvo Agrippam in regno per Cajum ante concesso confirmabat, collaudans simul ejus operam & industriam: addita insuper Judæa & Samaria, qvod olim ad ejus avi Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit, Abilam autem & finitimam ejus ditionem in Libano, qvæ Lysaniæ fuerat, adjunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs inciſum est in urbis foro medio. Antiochum autem suo regno privatum Comagena donavit & parte qvadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, qvem Cajus iratus vinxerat: cujus filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: qvo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocavit, impetrato illi regno Chalcidis a Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Judæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Cajo gens Judæorum sub ejus imperio vehementer oppressa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: moxqve ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, ut seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam: Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Qvoniam cognitum habemus, Alexandrinos Judæos jam inde ab initio jus ejus civitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos a regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adjectamqve imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua jura integra, conservata, per missos illo diversis temporibus præsides, nullamqve de eorum jure controversiam extitisse, etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissumqve eis ab Augusto, ut in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, utqve quisque in suis ritibus maneat, neqve cogatur religionem patriam deserere: cæterum Alexandrinos concitatos contra concives suos Judæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse jura eorum a Caji insania: eisqve jus esse perseverandi in patriis ritibus. jubeoqve utramqve partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoveatur, idqve propositio hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliqvum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus a me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, ut permitterem Judæis in imperio nostro degentibus uti suo jure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum causa, sed quia ipsos dignos judicamus hoc nostro beneficio, propter servatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem urbem negare illis jus suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conservatum eis fuit integrum: licebitqve in posterum Judæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus uti majorum suorum moribus, quos jam nunc moneo ut hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu vivant legibus. atqve hoc meum edictum civitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac provincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atqve dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum ut ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

ναις συγκατωκηθέντας τοῖς πρώτοις ἐν τῷ καιροῖς ἀλεξανδρεῦσι, ϛ ἰσης πολιτείας ϖρὸς τ βασιλέων πετυχέντας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ϗ τ γεγραμμάτων τ παρ' αὐτοῖς, ϛ τ διαταγμάτων, ϛ μὴ τὸ τῇ ἡμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ σεβασ ὑποπεπτωκυῖαν πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τ πεμφθέντων ἐπάρχων ϗ διαφόρως χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν ὡσὶ τούτων γεγονυῖαν τ δικαίων αὐτοῖς ἅμα καὶ ὄντων ἀκύλας ἐπὶ ἀλεξανδρείας, ϛ πλεῖστον ϗ ἰουδαίων ἐθνάρχης τ σεβαστὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτεταχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, ϛ μὴ ϖροσαναγκάζεσθαι τοὺς πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς δ' ἐπαρθῆναι ϗ τ παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τ καὶὸς καίσαρ ϗ χρόνων, ϛ διὰ τ πολλὴν ὀργὴν ϛ ϖροφανεστάτην, ὅτι μὴ ϖροσεῖλατο τὸ ἰουδαίων ἔθνος τ πάτριον θρησκείαν, ϛ θεὸν ϖροσαγορεύειν αὐτὸν ταπεινώσαντ ϗ αὐτούς. βούλομαι μηδὲν διὰ τὸν καίσ ϖροφερομένου τ δικαίων τοῦ ἰουδαίων ἔθνος ϖροπεπωκέναι. φυλάσσεσθαι δ' αὐτοῖς ϛ τὸ ϖρότερον δικαίωμα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις δ' διαλελεύσομαι τοῖς μέρεσιν, πολείως μὴ ϖιπαιθῆναι ϖρόνοιαν, ὅπως μηδεμία παραχὴ γένηται μὴ τὸ ϖεπεθλῶναί με τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τ ἰουδαίων διάταγμα ὅτων ἐν τ τρόπον γεγραμμένον. τὸ δ' εἰς τοὺς ἄλλους οἰκουμένους, ἔχει ὅτως. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατ ϗ χρηματισθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων με βασιλέως ἀγρίππου ϗ ἡρῴδου τ φιλτάτων μου, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, ϗ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὼς ϛ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἤδεσα σωεχώρησα, ϗ μόνον ὅτι τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος ἀλλὰ ϗ αὐτὸς, ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην εἰδὼς κρίνας, διὰ τοῦτο ῥωμαίους πᾶσιν ϗ φιλάνθρωπα. μᾶλλον δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τ δικαίων τούτων ἀποτυχάνειν ἐπιδὴ ϛ ὅτι ϗ θεὸς σεβαστὸς αὐτοῖς ὑπερημμένα. καλῶς οὖν ἔχειν ϗ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεμποδίστως φυλάσσειν, οἷς ϗ αὐτοῖς ἤδη νῦν ϖροσέταξα μὴ ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερήμενον χρῆσθαι, ϗ μὴ τοὺς τ ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους ϗ νόμους φυλάσσειν. ὅτι μὲν τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τ πόλεων, ϛ τ χιλιάρχων, ϗ μυριαρχῶν τ ἐν τῇ ἰταλίᾳ, ϗ τ ἐκτὸς βασιλέως τε, ϛ δυνάστας διὰ τ ἰδίων ϖρεσβέων ἐγράψαμεν βούλομαι, ἐκπεμφθὲν τε ἔχειν, ὡς ἐλάχιστον ἡμερῶν τριακοντα, ὅλην ἐκτεθεῖσαν καλῶς ἀναγνωσθῆναι δυνατόν.

CAP. V.
Agrippa in Judæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declaravit, quomodo in Judæos animatus fuerit: moxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum majoribus honoribus commendatumq; per literas præsidibus provinciarum simul & procuratorib. omnibus. at ille ut re bene gesta magna celeritate

Κεφάλαιον ε.
Ἀπόλλως ἀγρίππαν εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διαταγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, ϗ τὸν ὑπὸ ῥωμαίοις ϖᾶσαν διαπεμφθεῖσιν ἐδήλωσεν ὁ τῶν ἰουδαίων ἔθνη γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα δ' ἀγρίππαν κομιζόμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμοῦς λαμπροτέρους ἐξέπεμψε τοῖς ὑπ' τ ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, ϗ τοῖς ὑπατικοῖς διαγράμμασιν ὑπισχνεῖτο ἐράσμιον ἄγειν. ὁ δ' ὡς εἶκὸς ἐν τ ὑπὸ κρείττοσι τύχαις ἀνερχόμενον μετὰ τάχους

ὑπέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα δ' ἐλθὼν, χαρισηρίους ἐξεπλήρωσε θυσίας, ἐδέθη τ' χ' νόμαν ὑπολιπών. διὸ Ϲ ναζιραίων ξυρᾶσθ διέταξε μάλα συχνούς, τλώ τε χρυσῆν ἄλυσιν τ' δοθῆσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐῳ ἰσοστάθμιον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδη τ' σοφῆς εἶναι τύχης ὑπόμνημα, χ' τ' δι' τῷ κρείττω μαρτυρίαν μεταβολῆς, τ' ἱερῶν ὄντος ἀνεκρέμασε φθονερῶν ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ἡ δέγμα, Ϲ ὃ τὰ μεγάλα δυνάσθαι πάντα πεσεῖν, χ' δ' τ' θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ τὸ ἀνεφάνιζεν ἡ τ' ἀλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς ἀγρίππας, ὀλίγου μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμώτιδ ἀπῆγε τὸ πρὶν ἀξίωμα. χ' μετ' ὀλίγον τ' σφῦδρα σκληρὰς, εἰς βασιλέα δ' πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. ἀφ' τούτων συνοῖδαν ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Ϲ πᾶσιν ὁλιγοχρόνῳ τὰ μεγάλα, Ϲ τὰ κλιθέντα δυνατ' ἀνορθοῦσθαι πάλιν λαθεῖν ὑψοῦ. ἐπιτελῶν δ' θρησκεύσας τ' θεὸν ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τ' ἀνανὺ τ' ἀρχιερωσύνης μετέστησε, τ' δὲ βοηθὸν σίμωνι, τούτῳ καθήκοντος ἐπιλῆσται λαὸς, τ' σκήνην περσεύσμε τιμαῖ. δύο γ' ἦσαν ἀδελφοὶ τ' σίμωνι χ' πατὴρ βοηθὸς, ὃ τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς σωφρόνησεν ἡρῴδης ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. σὺν τοῖς οὖν τ' ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ σίμων, Ϲ σὺν τ' πατρὶ, καθὰ χ' πρότερον ἔσχον οἱ σίμωνος. δ' ἐνία παῖδες τρεῖς ὄντες ὑπὸ τ' μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τ' προαγούσαις γραφαῖς παιδόμεν. καλλισταίμονες γ' τὰ πρὸς τὰς δεχαρίας ἦτ ὁ βασιλεὺς τὰς ἱεροσολυμίτας ἡμέρωτο τ' εἰς αὐτὸν εὐνοίας. ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἐν παλαιῷ πεδέμῳ ἀνιδρύναι τῆς ἡγαπημένοις φορυλαῖ. ἅπαρχον γ' ἀπέδιξε πάντες δ' στρατεύματος, σίλαν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταχόντα. πάντα πᾶσι γ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος, δωρεῖ νεανίσκοι τ' ὀσιότητος πρὸς τὸ δέμνιον τόλμαν, καθάπερ αἱ πεφυκότες εἶναι ῥᾳδιόβουλοι θρησκείᾳ, κἀπειρ ἀνδριάντα κομίσαντες, εἰς τ' τ' ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέθεσαν. δ' τοῦ σφόδρα τ' ἀγρίππαν παρώξυνε, κατέλυσιν γὰρ τ' πατρίων αὐτῷ νόμων ἐδώκατ'. ἀμελητὶ δὴ πρὸς πύστιον πατρώνιον, ἡγεμονῶν γ' τ' συρίας ἦτ ὁ λοῦκ, ῥᾳδιουργίαν Ϲ καλαλέγλωττον δωρητῶν. ὁ γ' ἐχθρότιον ὑπὸ τῆς παχθένης χαλεπήνας, χ' γὰρ αὐτὸς ἐκφανεῖν ἀσέβειαν τῷ τ' ἐννόμων ῥᾳδίαν, τ' εἰς ἀσεβείαν τ' δωρητῶν σὺν ὀργῇ δ' τ' ἔγραψε.

A reverſus eſt: & qvamprimum pervenit Hieroſolyma, votiva ſacrificia perſolvit, nihil omittens eorum qvæ lege præſcripta ſunt. unde & multos Nazareos tonderi mandavit: & catenam auream a Cajo donatam pondere parem illi ferreæ qvæ regias manus vinxerat, monumentum adverſæ fortunæ mutatæ in proſperam ſuſpendit in ſacrario ſupra gazophylacium: qvæ doceret ſpectatores & ſublimia poſſe corruere & Deum valere illa erigere denuo. omnes n. admonebantur per hanc conſecratam catenam, qvod Agrippa levi de cauſa privatus dignitate ſit vinctus, pauloqve poſt compedibus ſolutus ſplendidiorem qvam ante principatum adeptus ſit: eam eſſe naturam rerum humanarum omnium, ut celſiſſima quæque prolabantur facile, rurſumqve inclinata reſtituantur in priſtinum faſtigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium ſubmovit a ſummo ſacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in ejus locum ſubſtituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cujus filiam Herodes rex uxorem duxerat, ſicut diximus. idem igitur qvod fratres & pater ſacerdotium Simon adeptus eſt: quemadmodum olim ſub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, ejus qui Onia patre prognatus eſt, ut ſupra meminimus. Conſtituto deinde pontificatu rex Hieroſolymitis benevolentiæ gratiam retulit, remiſſo eis tributo quod ſoliti erant in ſingulas ædes pendere, decorum putans ſi non pateretur ſe vinci amore mutuo. Magiſtrum autem præfecit toti ſuæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum ſocium habuerat. Paulo poſt Doritæ quidam juvenes natura temerarii religionis ſpecie poſuerunt in Judæorum ſynagoga ſtatuam Cæſari, qvod Agrippam vehementer commovit ad iracundiam, qvod ea res perditum iret inſtituta patriæ. Qvare ſine mora ad Petronium Syriæ præſidem profectus queſtus eſt de Doritarum audacia. qui & ipſe non minus ægre ferens hoc facinus ut impium, novatoribus illis aſperius ſcripſit in hanc ferme ſententiam.

VI.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωριτὰς ὑπὲρ ἰουδαίων.

Πούπλιος πετρώνιος πρεσβύτης πρεσβὶς κλαυδίου καίσαρος σεβαστ' γερμανικ', δωριέων τ' πρώτοις λέγ. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινὲς ἐχρήσαντ' ἐξ ὑμῶν, ὥστε μὲ τὸ προτιθῆναι τὸ μέγιστον κλαυδίου καίσαρος σεβαστ' γερμανικ' πρὸ δ' ἀφίεσθ ἰουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πειθομένους ὑμᾶς αὐτοῖς, τοὐναντία ὑπάντα πρᾶξαι συναγωγὰς ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, μὲ τὸ μέλλειναι ἐν αὐτῇ τ' καίσαρος ἀνδριάντα, ῥᾳδιουμένους σὺν εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ χ' εἰς τ' αὐτοκράτορα, δ' ὁ ἀνδριὰς ἑλκτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐπίθετο, Ϲ πρότερα ἐν τῷ τ' συναγωγῆς τόπῳ δ' φύσει δικαίωντ' ἕνα ἕκαστον τ' ἰδίων πάτων κυρεύειν κατὰ τὸ καίσαρος δόγμα. δ' γὰρ ἐμὲ δόγματος μιμνήσκεσθαι γέλοιον ἐστι μετὰ τὸ δ'

PUblius Petronius, legatus Tiberii Claudii Cæſ. Aug. Germanici, magiſtratibus Dorienſium. Qvoniam tam audax eſt quorundam veſtrum inſolentia, ut etiam contra edictum Claudii Cæſar. Aug. Germanici, quo Judæi permittuntur ſuis legibus vivere, ſynagogam eorum profanaverint, illata Cæſaris ſtatua, qvod religioni ipſorum non eſt licitum, atque hoc facto non Judæorum tantum pietas læſa eſt, ſed numen etiam Cæſaris, cui rectius in proprio templo ſtatua poneretur quam in alieno, maxime in ſynagoga, cum juſtum ſit & imperatoris judicio comprobatum, ut ſui quisque loci ſit dominus: ne mea decreta commemorem poſt

contemptam autoritatem Cæſaris, qui Judæis non religionem tantum permiſit, verumetiam æqvum civitatis jus cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam propriis magiſtratibus, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeverantibus, jubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, ut ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centurioni fontes indicent, dentqve operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cum contra ego & mihi cariſſimus rex Agrippa nihil æqve curemus, quam ne ulla Judæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quo autem melius cognoſcatis, quænam ſit ſuper hoc negotio voluntas Auguſti, adjunximus ejus edictum apud Alexandrinos propoſitum: quod jam ante ſatis notum omnibus, cariſſimus rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali recitavit, jus ſuum poſtulans, & ut ſuis beneficium Cæſaris maneat incolume. Quamobrem jubeo ut in poſterum nullam quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte numen ſuis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curavit, ut & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caveretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu privavit, quem Jonathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimans. Sed ille recipere noluit ſic excuſans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum judicavit ſummo pontificio, ſed mihi ſacrum illum amictum ſemel ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctius illum accepi quam nunc reciperem. quod ſi quæris, oſtendam qui honore hoc ſit longe dignior. eſt mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omniqve peccati labe mundior, quem aufim tibi commendare ut idoneum officio pontificis. qua hominis modeſtia delectatus rex, omiſſo Jonatha juxta ipſius conſilium, fratri ejus Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo poſt Petronio Marſus in adminiſtranda provincia Syria ſucceſſit:

αὐτοκράτορος Διάταγμα ἐκ Πανσέψαστος ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἔτι μὴν καὶ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελεύκασιν· τοὺς μὲν οὖν περὶ τὸ διάταγμα ἐκ τεθέντα τοιαῦτα παρ' ἐμοῦ πεποιηκότας, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοὶ ἠναγκάσθησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ἔχεσθαι, καὶ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει μεγωνῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τοῦ πλήθους ὁρμῇ, ἐπὶ τοῦτο ἐκατοντάρχῃ Οὐιτελλίῳ Πρόκλῳ ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τὴν πεπραγμένων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς οὖν πρώτοις ἄρχουσι παραινῶ, εἰ μὴ βέλονται δοκεῖν καὶ τὴν αὐτὴν προαίρεσιν μεγωνῆσθαι τὸ ἀδίκημα, ἐπιδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης εἶναι ἀφορμὴν μηδεμίαν, ἵν' περ δοκεῖσί μοι μηδὲ τῶν τιμίων ἔρωσι, καὶ ἐμοῦ, καὶ τοῦ πιμιώτατόν μοι βασιλέως Ἀγρίππα ἀδεῶς μᾶλλον προνοουμένων, ἡ ἵνα μὴ ἀφορμῆς φραξάμενοι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, τὸ τῆς ἀμυνῆς προφάσεως συναθροισθὲν εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνῶτε μᾶλλον, τί καὶ ὁ σεβαστὸς περὶ ὅλου τοῦ πράγματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐτοῦ διατάγματα προτεθέντα προσέθηκα, ἅπερ εἰ ἐγνώρισμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε καὶ ὅτι τοῦ βήματος ἀνέγνω ὁ πιμιώτατός μοι βασιλεὺς Ἀγρίππας διαλεγόμενος περὶ τοῦ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὸ σεβαστὸν δωρεᾶς. ὡς τοίνυν τὸ λοιπὸν, ὦ Ἀγρίππα, μηδεμίαν προφάσεως στάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐθή. Πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω προύνοήσατο, διορθώσεως μὲν τοῦ παρανομηθὲν ἤδη τυχεῖν, ἡμέρας δὲ παραλήψεσθαι μηδένας αὐτούς. Ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφεῖλε μὲν τὸν ἱερωσύνου τὸν καθαρὸν στέμμα, ἐνέθλει δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἦρε τὸν ἀνανίαν, ὃν ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ἐμελέγων εἶναι. τῷ δὲ οὐκ ἀσμένως ἔφανη, τὴν τοσαύτην ἀπολαβὼν τιμήν. παρῆτο γοῦν τοῦτο λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὁ βασιλεὺ πεπιμημένος χαίρω, ἀφ' ψυχῆς ἔχων ὅ τοι μέρος σῇ δίδωσι βουλήσῃ, εἰ καὶ θεὸς ἐδέν με τοῦ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὑπερ. ἅπαξ δὲ ἐνδύσασθαι σφ λισμὸν ἱερὸν ἀρκέσει μοι. τότε γὰρ αὖτ' ἀμφιασάμενον ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βούλῃ τὸ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ μέρος λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, φησὶ, τοῦ θεοῦ ἁμαρτίας, καὶ πρὸς τὸν θεὸν καθαρὸς ἀδελφὸς ἔστι μοι, πρέπον τῇ τιμῇ τὸν σωίσημι. τοιοῦτος ὁ βασιλεὺς ἦν θεὸς τοῖς λόγοις, τὸ ἰωνάθου μὲν ἔσαι, γνώμῃ δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθίᾳ τὸ ἱερωσύνου ἔδωκε. καὶ μετ' οὐ πολὺ, πετρώνιος μὲν, μάρσος διεδέξατο, καὶ διῆγε συρίαν.

CAP. VII.

Geſta Agrippæ usqve ipſius obitum.

VII. SIlla autem magiſter militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi ſocius eſſe detrectaverat, ſed vel difficillimos labores pro eo ſæpe ſuſcoperat, fretus amicitia poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps. quapropter gravabatur regi aliquo modo cedere. ſemperqve licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloqviis moleſtus erat interdum extollens ſe immodice, & ſæpe prioris fortunæ adverſitates in memoriam revocans, ut oſtentaret, quam ſtudioſus ipſius cultor fuerit, nunqvã non labores in ejus gratiã

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ βασιλέως ἱππαρχήσαντος, ἐπὶ διὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγγενησομένης, εὐθέως κίνδυνον αὐτῷ πᾶσι κοινωνεῖν ἀνηνάγκαζον, ἀλλὰ καὶ πολὺ σφαλερώτατος ἐπόδους πολλάκις πόνος, πεποιῆσθαι λόγον ἀνάπαλεως, προσῆκεν ἐπολαμβάνων ἐπιμέλειαν βεβαιότητι φιλίας. οὐδαμῆ τοίνυν ἐπεκαπεκλείετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς ἐμυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τοῦ βασιλέως τὰ συγγενῆ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τὸν ἑαυτοῦ ἀγαθὸν ὡς δεικνύῃ, σανεχῶς δὲ ὡς ἐπὶ αὐτοῦ

σίμως πολλὰ διεξιών. τούτων δὲ τὸ τελευταῖον, ὀνόσ-
σμενὸς ἐδόκει, διὸ πεπαύντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀ-
ζημίαν τὴν παρρησίαν τοῦ ἀνδρός. ἐχ ἡδίαν γὰρ αὐτῷ τὴν ἀδείαν
χρόνων ἀναμνήσει. διὸ ἦς ὁ Ἡρώδης ὑπὲρ ὧν ἔπραττεν ἐπι-
φέρων. πάλαι γοῦν ἀνορέξατο σφόδρα ὁ σίλας τῆς
βασιλέως τῆς θυμοῦ, καὶ κατ' ὀργὴν πολέου, ἢ λογισμῷ
δίκης, ἐ τὴν ἐπαρχίας μόνον μετεῖχε τὸν σίλαν, ἀλλὰ
παρέδωκε δεδημευμένον εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα πέμ-
ψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλυώθη, καὶ λογισμοῖς εἰλι-
κρινέσι τὴν περὶ τοὺς φίλους κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν νῷ λαμβά-
νων, ὅσους ὑπὲρ ἑαυτοῦ πόνους ἐκεῖνος ἀνέτλη. ἡμέραν
δὲ ἑορτάζων αὐτὸς ἠρέθιζεν, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν ἐδίδου
εὐφροσύνας καθίστατο γὰρ ἡδεῖαν τῷ σίλᾳ ἀνακλῆσαι τὴν ἀρχὴν
αὖθις ἐπιτήδειον αὐτῷ ἡδονὴν ὄφλημα. τῇ δὲ, τρόπος ἐλευθερίας
ὢν, ἐδόκει παρεσφενδονᾶν δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ὅτε ἀ-
πεκρύπτετο πρὸς τὰς μελούσας αὐτὸν λέγων, ὅτι τοίαν
ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀναλαβεῖν με, τὴν μὴ μικρὸν ὑποπλη-
μμέλειαν; ἐδὲ γὰρ τὸ πρῶτον μετὰ χάριτος εἰς αὐτὸν εὐνοί-
ας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε δὲ ἐλευθερίας. ἢ πεπαῦσθαι νενόμι-
κέ με τῆς παρρησίας, ἵνα μὴ πάλιν συνήθης ὦ ἔχων ἐ-
γκαμεῖν μᾶλλον ἅπασιν αὐτὸν ἐξελευσόμενον δεινῶν, ὅσους
ἐκεῖνος πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε κρὶ
τιμὴν, ὧν μέγας ἐκεῖνος μέν δεσμὸς, καὶ σίδηρον ἱερ-
κτέον. οὐκ ἐγὼ ποτὲ τούτων λήσομαι. πάντα καί μοι τὰ
τῆς ἀρίστης σωτηρίσσης μνήμιον, κ μεμαραίνοι τῆς
σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνέβοα, κ διετείνετο τῷ βασι-
λεῖ λέγων. ὁ δὲ ὡς ἀνιάτως εἶχε λελυπημένον, πάλιν
ἔπασιν ἐν φρουρᾷ. τὰ δὲ τὰ ἱεροσολύμων τείχη, τὰ περὶ
τὸν καινὸν νεόνλω πόλιν, δημοσίοις ἀναλώμασι δαπάνας,
τὸν μὲν, εὐρυχωρίας πολλάτου, τὸν δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων. καὶ
ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μάρσου ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίου
κρίσπου ἀλλὰ γράμμασιν ἐδήλωσε τὸ περιτείχισμα. καὶ
νεωτερισμόν πινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέσχεν
ἀχρίβεια μὴ ἀσυδὲς παύσαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδο-
μήσεως. ὁ δὲ ἀπειθῶν οὐκ ἔτλη. πέφυκε δὲ ὁ βασι-
λεὺς ἄγαν εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, κ μεγαλοφρο-
νῆσαι ἔθνη φιλοτιμῶς, κ πόλεις ἀθρόως δαπανήμασιν
αἰνεσὰς αὐτὸν εἰς ὑπερφανείαν, ἡδόμενος τῇ χαρᾷ ἐπὶ
τῷ βιοῦν ἐν εὐθημίᾳ χάριν, κατ' ἐδὲν ἡρώδῃ τὸ
πρόσθεν βασιλεῖ τρόπον συναφερόμενος. ἐκείνῳ γὰρ
πανηρὸν ἦν ἦθος ὑπὲρ τιμωρίαν δοκοῦν, κ κῆ τῶν
ἀπηχθημένων ἀζημίως τὴν ἔλλησι πολέον, ἢ εὐδοκίμοις οἰκή-
σεως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσ-
μενεῖμε δώροις χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοις
καταστάσεις, ἐσὶν αἷς ναὸς ἀνέῳξε, τοὺς ἄλλους. αὐλὴ
ἰουδαίων ἐδεμίαν πόλιν, ἐδὲ ὁλίγης ὑπεσκάφης ἠξίωσεν,
ἐδὲ δώσεως ἀξίας μνημονεύθηναι. πρὸς γὰρ ὁ τρόπος
ἀγρίππα, κ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς
ἀλλοεθνέσιν ἦν φιλάνθρωπος, κἀκείνους ἐνθυμού-
μενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρησὰς,
κρὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδέως γοῦν αὐτῷ διαιτᾶτο, ἐ σπευ-
χῆς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἦν, κ τὰ πάτρια καθαρῶς
ἐτήρει. διὸ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἀγνείας, ἐδὲ ἡμέ-
ραν τῆς παρῳδεῖν αὐτῷ τὰ νόμιμα χρεεύουσαν θυ-
σίας. κρὶ δή πως ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὑπερχώριος

exhaustos memorans. qvæ cum sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita ut rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. injucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremo in tantum exasperatus est regis animus, ut iræ plus qvam rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adservandum miserit. Elapso deinde aliqvanto tempore lenita jam ira, & ratione defæcata in consilium adhibita, reputavit qvantum laborum vir ille pro se pertulisset: cumqve natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersivit Silam, ut mox interesse velit regio convivio. ille uterat moribus ingenuis non dissimulavit indignationem cujus justam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad qvem honorem me rex revocat, paulo post eo privaturus? neqve enim prius benevolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliavit eo me affectum contumelia. nisi forte putat lingvâ mihi posthac fore minus liberam: imo fretus conscientia nunqvam clamare desinam e qvantis eum eripuerim calamitatibus, qvantum laborum tulerim, ut illi incolumitatem & honores parerem: pro qvibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certe horum nunqvam obliviscar, sed etiam apud manes manebit mihi hujus injuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, jubens, ut eadem regi referrent. qvi cum videret immedicabilem, reliqvit eum in custodia. Conversus autem ad Hierosolymorum curam, muros novæ qvæ vocatur civitatis permuniit sumptu publico, latioresq; & altiores qvã ante fuerant reddidit: & fecisset adversus omnẽ humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qvi suspicatus molituros aliqvid novi, diligenter scripsit Agrippæ, ut a munienda urbe desisteret: atqve ille mox paruit. Erat autem is rex adeo natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, ut magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens qvæsitam munificentia gloriam, longe aliud qvam Herodes, qvi ante eum regnaverat. ille enim malitiosus erat ac proclivis ad sævitiam: & propter mutuum odium manifeste præferens erga Græcos majorem qvam erga Judæos benevolentiam: ut qvi externas urbes ornaret pecuniarum largitionibus, alias balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Judæorum autem nullum oppidum ornatu aliqvo dignatus est memorabili: nec ulla liberalitate prosecutus est. Agrippa contra mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æqvo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad juvandos præ cæteris in adversitatibus. quapropter libenter & continue degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ servator religiosissimus. purus enim erat a contaminamentis omnibus, nec ulla dies ei præteribat absqve sacrificio. Accidit aliqvando, ut quidam Hierosolymita legisperitus

nomine Simon advocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum, ut impurum & arcendum templi aditu, qvod non nisi dignis pateat. id ubi præfectus urbis illi significavit per literas confestim accersivit hominem: a quo forte fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum jussit. moxqve sedata voce & placide, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cum nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citius quã quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quam iram decere reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem. itaqve illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honoravit civitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simulqve æqve magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modo absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissime, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliaqve voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde spectatores oblectare etiam catervatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit, septingentorum quamque hominum, ut illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atqve ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migravit in urbem Galilææ Tiberiada. suscipiebatur autem ab aliis regibus: venitqve ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonqve Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur a tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam usqve ad septimum lapidem illi obviam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet, tantam regum concordiam. ratus enim id non esse e republica, per idoneos nuncios mandavit singulis, ut sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est. Marsum quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ vero adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Jamq; tertium Judææ totius regni annum exegerat, cum pervenit in urbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta est: ubi solennes ludos celebravit pro salute Cæsaris: ad quam festivitatem magna

VIII.

ἐξαπορεῖσθαι δοκῶν τὰ νομιζόμενα, σὺν ἓξ ὀνόμασι τούτοις, καλῶ εἰς ἐκκλησίαν αὐλίους, τινὰ δὲ βασιλέως εἰς κομιδῆς ἀποδεδημηκότος, ἐπέλμησεν αὐτῷ κατηγορῶν, ὡς ἐκ ὄσιος εἴη. δικαίως δ' ἂν ἔργοιτο ναοῦ τῆς ἁγίας ἀποκλείσας τοῦ ὕδατος. δηλώσω μὲν δὴ ἀφ' ἑκάστου γραμμάτων ἕκαστον δὲ γραπτῷ πόλεως τῷ βασιλέως δημηγορίσεως σίμων τοῦτο. μεταπέμπεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθίζει μὲν ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθιδρύσας παρ' αὐτὸν ἀπόλλωνα, ἱμάτιόν τι καὶ πέδιλα μοι, φησὶν, τί τῶνδε γινομένων ἔστι νόμιμον; ὁ δ' εἰπὼν ἔχειν οὐδὲν, τυχεῖν εὐθὺς συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἡ προσδοκήσει τις θηλάττει, τῷ πρότητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν οἴδεις τοῖς μεγάθεσι θυμῶ πλέον ἐπιεικείαν. τὸ σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινὲς ἀξιώσας, ἀπέπεμψατο. πολλοῖς δ' κατασκευάσας πόλεσι βηρυτίῳ ἐξαιρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρον δὲ πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα πρὸς τούτοις, καὶ στοὰς ἐν οὐδενὶ τοῦ ἔργου στενότητι δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπιδαψιλεύσατο δ' αὐτῶν τῷ καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ἀθλητῶν, πάνυ ὅσα μουσικῆς ἔργα προάγων, καὶ πυκίλης ποικίλα πέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πολῆται μονομάχων, τοῦτο δεικνὺς μεγαλόνοιαν. ἔνθα καὶ τῶν πολῆτος ἀντίταξιν βεβλημένοις γλαίαις τοῦ θεωμένων πέρψιν, ἐπλησίους ἄνδρας ἐπλησίοις μαχημένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ἀποπέμψας εἰς τῷδε τῷ πρόσχημα, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον γένηται πέρψις ἀφελείας. τούτους μὲν δὴ πάνυ σπουδὴ ἐφθείρεν. ἐν βηρυτῷ δ' πλείους τοῦ στρατιώτου, μετῆλθεν εἰς πτολεμαΐδα. πάλιν τ' γαλιλαίας. ἐνθ' δ' ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι προέλεγεν. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσων συμφορᾶς, καὶ κότυς, τ μικρᾶς ἀρμενίας ἔτος, βασιλεύσι, καὶ πολέμων τῷ πάντα κεκτημένος δυνασείαν. ἡρώδης τε, ἔτος ἀδελφὸς ἐν αὐτοῦ, ἦρχε δ' τ χαλκίδος. ὠμίλησε δ' πᾶσι καὶ τὰς ὑποδοχὰς, καὶ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα διαδείξεως φρονήσεως ὕψος, ἐ διὰ ἔπομαι δοκεῖν δικαίως τ δ' βασιλέως παρουσίας πεπιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰ τούτων διατριβόντων ἔτι παρ' αὐτῷ μάρσος ὁ τ συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς ῥωμαίους σῷ τιμητικὸν τηρῶν, ὑποστησόμενος αὐτῷ τ πόλεως ἀπωτέρω σταδίοις ἑπτά, προῆλθεν ὁ βασιλεύς. ἔτος δ' ἄρα ἔμελλεν τ πρὸς μάρσον ἀρχὴ φιλίας διαφορᾶς, συγκαθιζομένου ἐπὶ τῆς ἁμάξης, ἀπηγέλετο τὰς ἄλλας βασιλέας. μάρσος δ' ἡ τούτων ἐμόνοια ἐ μέτρι τοσόνδε φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑποπτεύθη, συμφέρον ἐκ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δυνασῶν τοσούτων συμφρονήσιν. εὐθὺς ἐν ἑκάστῳ τ ἐπιτηδείων πινὰς πέμπων ἐπέστελλεν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ δίκαια μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίπτας ἀνιαρῶς ἐξεδέχετο. καὶ μάρσῳ μὲν ἐκ τότε διαφόρως ἔχε. τῷ δ' ἱερωσύνῃ δ' ματθίαν ἀφελόμενος, αὐτ αὐτοῦ κατέστησεν δ' ἱερέα ἀλιωναῖον τὸν δ' κιθαίου παῖδα. τρίτον δ' ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν καισάρειαν, ἡ πρότερον στρατωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει δ' ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τὴν καίσαρος πρώτου τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτην ἐπιτελοῦντος, καὶ

καὶ παρ' αὐτῷ ἦσαν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐν τῇ πλατείᾳ καὶ προβεβηκότων εἰς ὀξὺ τῆς ἡμέρας. δευτέρᾳ δὴ τῶν ἱερῶν ἡμέρᾳ τῆδε ἐσθῆτι μὲν ἐξ ἀργύρου πεποικιλμένῃ πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὄφιν ὑφανθεῖσαν, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῆς πρώτας τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολῆς ὁ ἄρτι καταυγασθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμάρων τι φωτὶ, καὶ τὰς εἰς αὐτὸν ἀπανίζουσι φρικώδεις. εὐθὺς ἤ τε κόλαξ τὰς ὑδὲ ἐκόσμῳ πρὸς ἀγαθῷ, ἄλλος ἄλλοθεν ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, εὐμενῆ τε εἶναι ἐπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τοιοῦτόν γε κρεῖττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν ἤδη. οὐκ ἐπέσχεν τότε ὁ βασιλεὺς, ὑδὲ τὰν κολακείαν ἀσεβῆσαν ἀπετρέψατο. ἀναβλέψας γοῦν μετ' ὀλίγον τὸν βύβωνα τῆς ἑαυτῦ κεφαλῆς ὑπερκαθήμενον εἶδεν ἄρτι χωρίς πνεῦς, ἄγγελον. ὅπερ εὐθὺς ἐσήσατο κακῶν εἶναι τε καὶ πάντα τἀγαθῶν ἠμέλλων, καὶ δὴ δεινὸν ἔχειν ὀδυνῶν. ἄθρουν ἤ αὐτοῦ τῆς κοιλίας προέφυσεν ἄλγημα, μὴ σφοδρότητος δεξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῶν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέφειν ἀπαίτιμα τὸν βίον, ὡς δεῆσαν τῆς ἐμαρμένης τὰς ἅρπι μου καταψευσαμένας φωνὰς ἐλεγχούσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανεῖν ἀπαίτουμαι. δεινὸν ἤ τινι πεπεισμένῳ ἢ θεὸς βεβιῶσθαι. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν εὐδαιμῆ φαύλως, ἀλλ' ἄρτι τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. παύσατε λέγων ἀπιστοῦσι τῆς ὀδύνης κατισχύσης. μὴ ἀπωδὴς οὖν, εἰς τὸ βασίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι πεπρωμένον παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πλημθὺς ἤ αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ἅπασι σάκκον καθεσθῆσαι τοῦ πατρίου νόμου τὸν θεὸν ἱκετεύειν ἐπὲρ τοῦ βασιλέως. οἰμωγῆς ἤ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ὧν ὑψηλοῦ ἤ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέπων αὐτὰς πλατείας πεπληρωμένας, ἄδακρυς ὑδὲ αὐτὸς ἦρτο. συνεχῶς ἤ ἐφ' ἡμέρας πέντε τοῦ τῆς νόσου ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ ἡλικίας ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον. τῆς βασιλείας ἤ ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὅλους Γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τῆς Φιλίππου μὲν τετραετοῦς χίας εἰς τρισὶν ἄρξας, τοῦ τετάρτου ἤ, καὶ τῶν ἡρῴδου προσλαβὼν, τρεῖς ἤ ὅλους Κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν τε προαρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τῶν ἰουδαίων προσέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσωφείλετο ἤ ὅτι πολλοὺς αὐτῶν προφορὰς δραχμῶν ὅλας μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσεδανείσατο. τοῦ γὰρ φιλοδώρου εἶναι δαψιλώτερα τῶν προσόντων ἀνήλισκεν. ἰσῶ ἤ ἀφειδὲς αὐτοῦ τὸ φιλότιμον. ἀγνοουμένης γε μὲν τοῖς πολλοῖς τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, συμφρονήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυναστεύων, καὶ ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλιππος ὁ βασιλέως, δρίσωνα ἔπεμψαν ὑπηρετῶν τὸ πιστότατον, καὶ σίλαν, ἐχθροὺς γὰρ ἦσαν αὐτοῖς, ἀποσφάξειν ὡς δὴ ὁ βασιλέως κελεύσαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, πρόπαν πολὺν κατέστρεψε τὸν βίον. ὑὸν ἤ αὐτοῦ καταλέλοιπε, υἱὸς μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον, τρεῖς ἤ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη ὁ πατρὸς ἀδελφῷ γεγάμητο βερενίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγενῆσα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ δύω, μαριάμμη τε καὶ δρούσιλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς ἤ δρουσίλλα. καθομολογεῖτο ἤ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον. ἰουλίῳ

A multitudo nobilium ac procerum convenerat ex tota provincia, ejus celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & divinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. moxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, B rogantes ut faveret propitius. hactenus enim, ut hominem reveritos, nunc agnoscere & fatemur in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigavit, nec repulit: pauloque post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem, & moxque, ut sensit hunc esse calamitatis nuncium, qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim a principio vehementia. conversis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinqvere jubeor, fatali necessi- C tate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neqve enim male viximus, imo tanta felicitate, ut omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. propere igitur re- D lato in regiam rumor sparsus est brevi esse moriturum. quamobrem confestim totus populus una cum uxoribus atqve liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & ejulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi a lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, E annum natus quartum supra quinquagesimum, postqvam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Cajo Cæsare obtinuit regnum primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter jam dictam ditionem in Judæa qvoqve regnavit & Samaria, simulq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum F MCC. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quod liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterum priusqvam evulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, G qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc a rege mandatum acceperit. Atqve hic fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem unus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ vero tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis a patre desponsata Julio

IX.

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postqvam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum ejus obliti pessimam ei retulerunt gratiam, convitia non dicenda jactantes in defunctum: militum qvoqve vulgus, qvi tum forte aderant, protractas e palatio filiarum statuas unanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; ut poterant illudebant modis qvos turpe sit eloqvi: instructisq; per loca publica epulis convivia celebrabant coronis redimiti & delibuti ungventis, libantes interim Charoni, & sibi invicem propinantes præ gaudio qvod ex obitu regis conceperant. Atqve hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec avus ejus Herodes urbium illarum conditor, qvas portubus & templis magnificentissime ornaverat. Filius porro defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturq; apud Claudium Cæsarem. qvi audito Agrippæ obitu, & contumeliis qvibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius qvidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam juniorem mittere, simul ut jurejurando satisfaceret. Sed liberti & amici qvi multum apud eum poterant dissuaserunt negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, qvodqve etiam viriles gravare possit humeros. cumqve visi essent æqvum dicere, Cæsar præsidem Judææ totiusqve regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum ejus induceret. Ante omnia autem Fado injunxit, ut Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo injuriam contumeliasqve illatas adhuc juvenibus. alam vero Cæsariensium & Sebastenorum cum qvinqve illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesqve e Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei jussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, ut manere eos in Judæa permitteret: qvi seqventibus temporibus maximarum calamitatum Judæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. qvamobrem Vespasianus victor, ut paulo post dicetur, eos ex illa regione alio transtulit.

μὲν δὴ ἀρχελάου ἡ χελκίς παιδὶ μικρῷ ὄντι, θρύαλλα δὲ ἐπιφανοῦς, ἃ δὴ τὸ κομμαγηνῶν βασιλέως υἱὸς ἦν ἀντίοχος. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐγνώσθη τὸν βίον σκληπτὸν ἀγρίππας, ἡμιτελῆ, καὶ σεβαστοὶ τὰ εὐπαίδων αὐτῷ λαθόμενοι, τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐπῆσαν. βλασφημίας γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατηχόμενον ἀπρεπεῖς λέγειν, καὶ ὅσοι στρατόμενοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ δὴ ἦσαν, ἀνάδην ἀπῆλθον, καὶ τὰς ἀνδριάντας τὰς τῶν βασιλέως θυγατρῶν ἀφαιρούμενοι ὁμοθυμαδὸν, εἰς μισθοῦ εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ ἑστῶτες ἐπὶ τῶν τειχῶν ὡς δυνατὸν ἦν ἐφύβριζον, ἀσχημονέστερα διηγούμενοι ὁρῶντες. ἐστεφανοῦντο τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις, πανδήμοις ἑστιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μεθύοντες, καὶ σπένδοντες τῷ χάρωνι, πρόποσίς τε τοῦ βασιλέως ἑκάστοις ἀλλήλοις ἀντιδιδόντες. ἀμήχανον ἦν ἦσαν οὐκ ἀγρίππα μόνον χρησθαι πολλοὺς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ ὃ πάντων ἦν ἡδύ, ὅτι τὰς πόλεις σκηνοῦ αὐτῶν ἔκτισε, λαμπρούς τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπρεσῖς δαπανήμασιν. ὁ δὲ τεθνεὼς θεὸς ἀγρίππας, ὅπερ ἐρώμης ἐν τῷ χρόνῳ τότῳ, τρεφόμενος ἔτι κλαυδίῳ καίσαρι. πυθομένου γε μὴν καίσαρος ὅτι πεθνήκει μὲν ἀγρίππας, σεβαστοὶ δὲ ἡμιτελεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀχαρίστοις ὠργίσθη. πέμπει οὖν εὐθέως ὁρμητὴν τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τῷ βασιλείαν παραδεξόμενον ἅμα βελλόμενον ἐμποδοῦν τοῖς ὠμοθυμίοις ὄχλοις, ἀλλὰ τὰ ἐξελεύθερον, καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυναμένοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παροῦσι σκιδνηκότα χρόνοις ἐπιτρέπειν, βασιλείας τηλικαύτην μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τοῖς τε διοικήσεως φρονήσεως ἐγγενέσθαι, καὶ τελέως δὲ εἶναι βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ταῦτα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἐπέρχονται τὴν ἰουδαίας καὶ τὰ ἀπέκτης βασιλείας ἀπέσφλε κασσιον φᾶδον, τῷ καπηχομένῳ διδοὺς πιμὲν τὸ μὴ μάρσον ἐπαφεῖναι εἰς βασίλειον αὐτῷ λόφορον. ἐγκεῖται δὲ πρὸ πάντων ἐπισκῆψαι τῷ φάδῳ κωμασεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ἐπιτελῆξαι τὰ εἰς τὰ καπηχομένῳ ὕβρεως, καὶ παροινίας εἰς τοὺς ἐπιζώντας. τὰ ὕλην δὲ τῶν κωμασείων, καὶ τῶν σεβαστηνῶν, καὶ τοὺς πάντες αὐτόθεν εἰς πόντον μεταστῆσαι, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τῶν δὲ συμβάντων ῥωμαϊκῶν πραγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ' ἀρθμοὺς, καὶ τὰ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ἃ μὲν οἱ πελλοθέντες μετέστησαν. πρεσβεύσαμένοι γὰρ, κλαυδίου αὐτοῖς μειλίξαντος, ἐν μένειν ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, εἰ δὲ τοῖς ἐπὶσω χρόνοις τὰ μεγίστων ἰουδαίοις ἐγένετο συμφορῶν ἀρχὴ δὲ καὶ φλῶρον πολέμου σπέρματα λαβόντος ἦν ἀπασπασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐρῶ μὲν, ἐξαγαγὼν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. Καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α.
Ὅντινα ἐλέγη τὸν Ἀδιαβηνῶν βασιλέα, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ πᾶν ἔθνος αὐτῶν ἐζηλωσεν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β.
Ὡς πρόερμος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς υἱοὺς ἰούδα, τὸν γαλιλαίων ὄχλον ἀπεκτόνηκε σύλλας. Κεφ. γ.
Ὡς ἐπὶ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε.
Περὶ τοῦ φήλικος πράξεων. Κεφ. ς.
Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν στασιαζόντων. Κεφ. ζ.
Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η.
Ὡς φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος πολλὰ διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, εἰς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ.

HÆC IN JOSEPHI VICESIMO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Contentio Philadelphenſium adverſus Judæos trans amnem Jordanem habitantes. deqve ſacra ſtola ſacerdotali. Cap. I.
Qvomodo Helena Adiabenorum regina, & ejus filii Monobazus & Iſates, atqve horum cognati religionem Judaicam complexi ſunt. Cap. II.
Qvomodo Tiberius Alexander procurator Judææ filios Judæ Galilæi puniit. Cap. III.
Qvomodo plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt. Cap. IV.
Seditio inter Samaritas & Judæos orta. Cap. V.
Geſta Felicis Judææ præſidis. Cap. VI.
De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. Cap. VII.
De procuratore Albino. Cap. VIII.
Qvomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Judæos affecerit injuriis, ut coacti ſint arma ſumere. Cap. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER VICESIMUS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Judæorum diſſidium, deque ſtola ſacerdotali.

DEfuncto rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ regis amici hoc tribuens, a quo vivo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, ut Marſum amoveret ab administratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Judæam venit, offendit Judæos trans amnem Jordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma transamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quod non expectaſſent ſuum judicium, ſi putabant ſibi factam a Philadelphenſibus injuriam, ſed ita temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandavit. horum unum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo poſt capitis damnavit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditq; operam, ut tota Judæa purgaretur a latrociniis. Accitis deinde pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, ut talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, ut eſſet in Romanorum poteſtate, quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Judæi molirentur novi aliquid) primum, ut legatos ſibi ad Cæſarē liceat mittere,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Σπάσις Φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, & περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ διάδοχον κλαύδιος καῖσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμης ἕνεκα βασιλέως ὃν ἐχαρίζετο, πολλὰ διὰ γραμμάτων ὑπ' αὐτοῦ τοῦτον ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τῆς περὶ τὰ συρίων πράγματα προστάτου. φάδος δὲ εἰς τὴν ἰουδαίων ἐπαρχίαν κατέλαβε παραγενόμενος· καὶ καταλαμβάνει σπασάντας τοὺς ἐκ τῆς περαίας καλουμένους ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πελεμιῶν ἀνδρῶν ἀναπλέων. ἡ δὲ τῆς περαίας χώρα γνώμης τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφέων διαφθείρουσι. τοῦτο πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ἐπὶ μὴ τὴν κρίσιν αὐτοῦ προδιαλείπειν, εἴπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσαι. λαβὼν οὖν τοὺς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς δὲ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀννῆλον, ἀνῄρεσας δὲ ἕνα ὄνομα τούτῳ. ἀμαραμῶ δὲ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀνευρεῖν δὲ τὸν θολομαῖον ὁ ἀρχιλῃστὴς μετὰ πολὺ χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, διαπεθεικὼς μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. ἐκαθάρθη τὰ λῃστήρια ἅπαντα τοῦτ' ἐπὶ τοῦ ἰουδαίου, φρονήσει καὶ προνοίᾳ τοῦ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἐθὸς ἔχει, εἰς τὴν ἀντωνίαν, ἥπερ ἐστὶ φρούριον κατὰ τὸν ναὸν, καὶ συμβόλαιον τοῦ τῆς ῥωμαίων ἐξουσίας, καὶ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δὲ ἀνήνεγκαν μὲν οὐκ ἐπιτάγματι, παρεκάλουν δ' ὅμως τὸν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφίκετο δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ δὲ μὴ τὰ προστάγματα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀπιστεύσας πρέσβεις ὡς κῆνσον, πέμψας τοὺς

τὰς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν. εἰπὼν δὲ ταῦτα ἐκέλευσεν, ἕως ἂν γνῶσι, τί περὶ τούτου κλαύδιος ἀποκρίνεται. οἱ δέ, ἅτε προεφθάκασιν αὐτοῖς ἐφάσαν ἀποστεῖλαι τοὺς πρέσβεις εἰλάβοντο τοὺς παῖδας ὑμηρεύσοντας. ἅπαντα δὲ ἑτοίμως σκευῶν καὶ δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. ὡς δὲ ἦλθον εἰς τὴν ῥώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τελωνικὸς πᾶς, καθ' ὃν ἦκεν χρόνον, ἐπύχανε δὲ ὢν ὡς ἐπὶ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἴπομεν, ὡς καλῶς τὴν καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰουδαίοις ἀπερ ἠξίουν ὡς τὴν ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάδῳ περὶ τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρέσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς χάριν εἰδέναι, ταῦτα δὲ σκευὴ ποιεῖν ἀξιώσαντος. ἅτε δὲ ἀποστελοῦσι, τιμοθέῳ ἐπιστολὴν ἔδωκε κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδεγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππαν δὲ ἐμοί, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ διὰ βεβαιότατον ὄντα, παραγενόμενοι μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις δι' ἃς ἐφ' ἡμᾶς πεποίηνται ὑμῶν κηδεμονίας, καὶ αἰτησαμένων ἀσμένως καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ τὸ στέφανον σὺν τῇ ἐξουσίαν ὑμῶν, ἵνα συγχωρῶ, καθὼς ὁ κράτιστος καὶ μοι τιμιώτατος ἀττέλλιος ἐποίησε. συγκατατίθεμαι γὰρ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον διὰ τὸ ἐμοὺς διοτεῖσθαι, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, καθὼς βασιλεὺς ἡρῴδης, καὶ ἀριστόβουλος οἱ νεώτεροι, ὧν τοὺς ἐμοὶ τὸν εὐσεβεῖσθαι, καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς γνώσκω ἀσμένους, πάνυ χαίρω μὴ ταῦτα πεποιηκότας, ὡς ἂν ἔτι μοι πλείω δίκαια φιλίας κομίσωνται παρ' ἐμοῦ. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων, καὶ κελεύω φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ τὰ χάλκεια κομίζοντες κορνήλιος κέρων, τρύφων θαλλίου, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγράφη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν ἀπριλλίων σατουρνείνου καὶ πομπηΐου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελφὸς μὲν ἀγρίππου δὲ τελωνικὸς χαλκίδος τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ χρέος ἐκεῖνον πεπιεσμένος, κλαύδιον καίσαρα τὲ ἐξουσίαν δὲ νεῶ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὸ τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέτυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πάντοτε τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθίστησι τὸν ἀρχιερωσύνης τὸ ἀποκαλύμμενον κανθήραν, ἰωσήπου τοῦ κανεᾶ ἀντ' ἐκείνου τιμῆς ἀξιοχρεῶ τοῦ ἀξιώματος.

A qui ab eo petant ſacræ ſtolæ ſervandæ jus: deinde, ut expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros, ut legati mittantur, ſi prius darentur obſides. Qvumqve prompte liberos ſuos dediſſent, legati profecti ſunt. Qvi poſtqvam Romam pervenerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium agebat, ut diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogavit Cæſarem, ut Judæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur: & Fado ſuper eo negotio ſcribere. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, jubens, ut Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe illius donare precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib.pot.V.Coſ.deſignatus IV. Imp. XP P. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totiqve Judæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piiſſimus, qvē ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes, quod ſedulo genti veſtræ provideam, rogantesq; enixe, ut pontificalem ſtolam & coronam vobis ſervare liceat, concedo quod petitis, qvemadmodum ante vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtræqve voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemqve religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde, ut gratificer Herodi regi & juniori Ariſtobulo, quos & mihi devotiſſimos novi, & veſtri ſtudioſiſſimos, meritoqve illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis: Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Joannem Joannis filium. Datæ quarto Calendas Julias, Rufo & Pompejo Sylvano Coſ. Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit a Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, jusqve eligendorum ſummorum pontificum: impetravitqve hæc omnia, ita ut etiam poſteris ejus idem jus manſerit usqve ad belli Judaici exitum. Ipſe Herodes Canthara in ordinem redacto, Joſepho Canei ſummum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

ὅν τρόπον ἑλένη, ἡ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

CAP. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & ejus filii religionem Judaicam complexi ſint.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τῶν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη, καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζης ὁ τῶν ἀδιαβηνῶν βασιλεύς, ὢν καὶ βαζέως ἐπίκλησις ἰδὼν, τὴν ἀδελφὴν ἑλένης ἄλοχον ἔρωτι τῆς πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται, καὶ κατίσχυσεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαμετῇ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα περιτεταμένως, ἐδόκει καθ' ὕπνους, φωνῆς τινὸς ἐνδοξε ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

Per idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates ejus filius, ad religionem Judæorum ſe tranſtulerunt propter cauſam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, ſororis amore captus, in uxorem ducta gravidam reddidit. Accidit deinde, ut una accubans, & manum reclinatam habens in uxoris uterum, vocem quandam ſibi videretur audire, jubentem, ut manum a ventre tolleret, neve premeret

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Judæis non religionem tantum permisit, verumetiam æqvum civitatis jus cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseverantibus, jubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, ut si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentqve operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cum contra ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æqve curemus, quam ne ulla Judæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adjunximus ejus edictum apud Alexandrinos propositum: quod jam ante satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitavit, jus suum postulans, & ut suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem jubeo ut in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curavit, ut & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caveretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu privavit, quem Jonathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum judicavit summo pontificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quam nunc recipérem. quod si quæris, ostendam qui honore hoc sit longe dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omniqve peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare ut idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Jonatha juxta ipsius consilium, fratri ejus Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo post Petronio Marsus in administranda provincia Syria successit:

αὐτοκράτορος. Δόγμα δ' ἔθηκέ σφισι Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μήτοι ξυμπολιτευομένοις τοῖς ἄλλοις κεκελεύκοτες. τοὺς μὲν οὖν τὸ Δόγμα δ' σεβασθὲν τοιαῦτα παρανομήσαντας, ἐφ' ᾧ ἑαυτοὺς ἠγανακτηκόσι δοκοῦντας αὐτοῖς ἐξέχειν, ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει γεγενῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τῶν πολλῶν ὁρμῇ, ἐπὶ τὸ ἑκατοντάρχῃ προσκλῆσι εἰσελθόσι ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τὰ πεπραγμένων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς δὲ πρώτοις ἀρχουσι φαίνω, εἰ μὴ βέλονται δοκεῖν καὶ τὸ αἴτιον προαιρεσιν γεγενῆσθαι τὸ ἀδίκημα, ἐπιδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης εἶναι ἀφορμὴν ἡμέραις, ἵν' περ δοκεῖ μοι ἐπιδόσεως ἀπὸ τῶν τιμίων ἔργων, καὶ ἐμοῦ, καὶ δι' ἐμὲ τοῦ τιμιωτάτου μοι βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφοῦ μᾶλλον προσγενομένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενοι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τὰ μύνης προφάσεως σωθροισθὲν εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνωρισμώτερον ᾖ, τί καὶ ὁ σεβασθεὶς Θεῖος ὅλως δι' πραγματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐτοῦ Δόγματα προτεθέντα προσθήκα, ἅπερ εἰς γνώρισμα πᾶσιν ἤδη ὄντα, τοῦτο καὶ ὅπως δι' ἐμοῦ ἀνέγνω ὁ τιμιώτατος μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διαλεγομένου μοῦ· ἵνα δὲ μὴ δέοι αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὰ δι' σεβασθὲν δωρεᾶς. ὡς τε σῶν τὸ λοιπὸν, παραγγέλλω, μηδεμίαν προφάσιν στάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ Ἀλαθρησκεύειν ἐθη, πετρωνίου μοῦ σῶν ἔτω προυνόησε, διορθώσεως μοῦ τὸ παρανομηθὲν ἤδη τυχεῖν, καὶ παραλήψεσθαι μηδένας αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφεῖλε μοῦ τὰ ἱερωσύνου τὰ καθαρὰ σήμερον, ἀνέθηκε δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἦρε τὰ ἀνάνου, ὃν ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὑπολεγόν εἶναι. τῷ δὲ οὐκ ἀσμένως ἐφάνη, τῷ τοσούτῳ ἀποδοκῆσαι τιμῆς. παρῆτο γοῦν τούτῳ λέγων. σὺ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τιμῆς χαίρω, Δία ψυχῆς ἔχων δὲ ὅ μοι μέρος σῇ δόξῃ βλάπτοι, εἰ καὶ θεὸς ἐδέησε τὰ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δὲ ἐνδύσασθαι σφᾶς ἁγισμὸν ἱερὸν ἀρκέσαι. τότε γὰρ αὖτ' ἀμφιασάμενον ἀσύνηθες, ἢ νῦν ἀποβολῇ φόβου. σὺ δὲ εἰ βούλῃ τὸ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ μέρος λαβεῖν, δίδαχθήτω. πάσης, καὶ θεοῦ τοῦ θεὸν ἁμαρτίας, καὶ θεοῦ τε βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφὸς ἔστι μοι, πρέπουσα τῇ τιμῇ τὸν σωίσημι. τοιοῦτος ὁ βασιλεὺς ἦθος τοῖς λόγοις, τὸ μὲν ἀνάνου μοῦ ἔσαι, γράμμα δὲ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ματθίᾳ τὸ ἱερωσύνου ἔδωκε. καὶ μετ' οὐ πολὺ, πετρωνίου μοῦ, μάρσος διεδέξατο, καὶ διῆκε συρίαν.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ usque ipsius obitum.

VII. SIlla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe suscoperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter gravabatur regi aliquo modo cedere. semperqve licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloqviis molestus erat interdum extollens se immodice, & sæpe prioris fortunæ adversitates in memoriam revocans, ut ostentaret, quam studiosus ipsius cultor fuerit, nunqvã non labores in ejus gratiã

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τῶν δ' ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τῆς τελευτῆς.

ΣΙλας ὁ δ' βασιλέως ἐπάρχων, ἐπὶ Δία πάσης αὐτῷ τύχης ἐγκεκινδυνευκὼς, οὐδενὸς κινδύνου αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφαλερωτάτοις ἐπόνοις πάλαις πόνοις, ποτὲ μὲν ὡς ἐπὶ ἀναπαύσεως, ἐπεσκήπτων ἐπιλαμβάνειν ἐπὶ μείζονι βεβαιότητι φιλίας. οὐδαμῇ τοίνυν ἐπιεικλείετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ' Δία πάσης ὁμιλῆγε. καὶ τῆς φιλοφρονήσεως ἐγίνετο φορτικὸς ἐμαυτὸν ἀμείβεσθαι, καὶ πολλάκις τοῦ βασιλέως ἐννοιὰ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀναμνησιν, ἵνα τῷ σαπροθύμῳ φθονερὸν, σαυτὸν ἐπὶ μὲν ὡς ἐπὶ

τὸ διάδημα, καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα δ πατρὸς δα- A diademate, & dato patris anulo ſignatorio, ſimul-
κτύλιον, τῷ τε σὺμ ψηφὰν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐ- que ſampſera, ut ipſi vocant: juſſitque eum ad-
τῆς, διοικεῖν τε τὰ τῆς τῷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς miniſtrare rempub. donec frater veniat. Is au-
δ ἀδελφῷ παρουσίας. ἦκε δ' ὁ τάχους ἀκούσας tem celeriter venit audito patris obitu, & ultro
τῷ δ πατρὸς πλούτῳ, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν cedenti Monobazo fratri in principatum ſucces-
μονόβαζον ὑπερεκτείνοντος τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. καθ' ſit. Cæterum eo tempore qvo Izates apud Spaſi-
ὃν δ ἡμερῶν ὁ ἰζάτης ἐν τῷ ατασίνῃ χάρακι διέτριβεν, nis caſtrum agebat, Judæus qvidam mercator,
Ἰουδαῖος τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυ- Ananias nomine, familiaritatem nactus regia-
ναῖκας εἰσιὼν δ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν rum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ri-
σέβειν, ὡς Ἰουδαίους πάτριον λαῷ. καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς B tu Judaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſ-
γνῶσιν ἀφικόμενος τῷ ἰζάτῃ, κἀκεῖνον ὁμοίως σωα- ſet, ipſum qvoqve in eandem opinionem tradu-
νέπεισε. μεταπεμψάντι τε αὐτὸν δ πατρὸς, εἰς τὴν ἀ- cit; accitumq; a patre in Adiabenam comitatus
διαβηνῶν συνεξῆλθε καὶ πολλοῦ πάνυ δέησιν, eſt magnis precibus pertractus. forte autem ac-
συμβεβήκει δ ἤδη τῷ ἑλένῃ ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ciderat, ut etiam Helena ab alio qvodam Judæo
Ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τὰς ἐκείνων μεταβαίνειν inſtituta leges divinitus traditas complecteretur. Izates porro novus rex poſtqvam in Adia-
νόμους. δ δ' ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικό- benam reverſus offendit fratres & cognatos in
μενος εἰς τὴν ἀδιαβηνῶν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀ- C vinculis, tulit id ægerrime. & cum occidere hos
δελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέ- aut vinctos ſervare vetaret pietas, contra affe-
ρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δε- ctos injuria dimittere parum tutum videretur,
δεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δ' μνησικακήσαντας ἔχειν neqvando de vindicta cogitarent: partem eo-
αὖ αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς rum una cum propriis filiis Romam ad Claudium
μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum,
κλαύδιον καίσαρα, τοὺς δ' πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον futuros utrobiqve obſides. cognito deinde qvod
ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δ' τὴν mater multum delectaretur Judæorum moribus,
μητέρα τῷ ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσιν, dedit operam, ut & ipſe ad eam religionem trans-
ἔσπευδε καὶ αὐτὸς εἰς ταῦτα μεταβῆναι. νομίζων τε iret, cum q; exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Ju-
μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτμοιτο, πρά- D dæum, niſi circumcideretur, paratus erat, & hoc
σσειν τοῦτο ἕτοιμος, μαθὼν δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, facere. qvod poſtqvam mater reſcivit, conaba-
ὑπόφορον αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα tur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multum
γὰρ εἶναι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλοὺς δυσμένειαν τοὺς ὑπη- enim eam rem a rege alienaturam ſubditorum
κόους μαθόντας, ὅτι ξένων διατελοῖεν καὶ ἀλλοτρίων animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere co-
αὐτοῖς ἐθῶν, οὐκ ἀνέξεσθαί τι βασιλεύοντος αὐτῷ gnoſcerent; neqve ullo pacto laturos Judæum
Ἰουδαίου. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τῷ ὡς σκώλυεν, in regio ſolio. ſic illa aliqvantiſper cupiditatem
ὁ δ' εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν, ὃ δ' τῇ μητρὶ ejus retinuit. rex autem cum Anania contulit
συμφασκόντος, καὶ συναπειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι E conſilium, qui matris ſententiam comprobans,
καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπρακτον. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ δ minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propo-
πράγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένου κινδυνεύσοι τι- ſito deſiſteret. timere enim ſe ne ſi occulta pro-
μωρίαν ὑπομεῖναι, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ τάττων, καὶ διδά- ferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus
σκαλος τῷ βασιλεῖ ἀσεβῶν ἔργων γιγνόμενος. δυνά- pœnas, ut author omnium, qvi non docenda re-
μενον δ' αὐτὸν, ἐφ' καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον gem docuerit. Licere autem ei etiam abſq; cir-
σέβειν, ἅτε πάντως κεκεῦσθαι ζηλωτὴν τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων. cumciſione Deum pie colere, ſi Judæorum inſti-
δ' εἶναι κυριώτερον δ περιτμηθῆναι, συγγνώμην tuta placeant. in hoc enim magis ſitam religio-
δ' ἔξειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πραξαντα τὸ F nem qvam in circumciſione corporis: daturum-
ἔργον δι' ἀναγκαίαν, καὶ τὸν σκοπὸν ὑπηκόων φόβον, ἐπεὶ que Deum veniam, ſi neceſſitate coactus ſignacu-
δὴ μὲν τάττα τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μὴ πάντα lum id omitteret, metu ne qva exoriatur ſubdi-
δ', τοῦτο γὰρ ὑπόπτευσεν οὐκ ἐξεβεβλήκειν παντὶ πάσιν, ἐκ torum defectio. his verbis tum regi perſvaſit,
Ἰουδαίου τις ἕτερος ἐκ γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεά- qvod voluit. Aliqvanto autem poſt, nondum
ζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῶς εἰ- enim omnino hæc cupiditas exciderat, alius qvi-
ναι, περιτρέψατο πρᾶξαι τοῦτο. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν dam Judæus e Galilæa profectus, Eleazarus no-
ἀπασάμενος αὐτὸν, ἐκ παλαιᾶς τε μυσέως νόμον ἀνα- mine, legis valde peritus habitus, eum ad rem
γινώσκοντα, λαμβάνῃς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τῶν G perficiendam impulit, ad ſalutandum enim re-
νόμων, ἐκ θεὸν τὸν ἀδικῶν. ἀ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μό- gem admiſſus, cum eum offendiſſet legentem ſa-
νον αὐτῶν, ἀλλὰ ἐκ περιττὸν τὸ περιτιθέμενα πιστὸν cra Moyſis volumina: Neſcis, inqvit, ô rex,
ἐπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπείρητε μήτε μωμῆς; ἀλλ' εἰ qvantam injuriam legi & per hanc Deo facias.
μὴ τὸν περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ ἀσέ- nec enim ſatis eſt decreta ejus noſſe, ſed præſtare
βεια, νῦν ἀνάγνωθι. παῦσαι ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ imperata ejus facere. Qvam diu manebis incir-
ἐπετρεπάλετο τῷ πράξει, μεταστὰς δ' εἰς ἕτερον οἴκημα, cumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi jubentem, nunc certe lege, ut ſcias qvanta ſit im-
pietas hanc omittere. His auditis rex non diſtulit negotium, ſed ſecedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit qvod jussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicavit eis qvid actum sit. qvos continuo stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perveniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi qvoqve videbant imminere periculum, ut consciis & autoribus ejus consilii. Sed Deus providit ne eveniret qvod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & ejus liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibiq; uni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porro mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum qvam exterorum beatum divina favente providentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templumq; illud apud omnes mortales famosissimum, ut ibi Deum adoraret, votivasq; victimas redderet. Et qvia facile commeatum impetravit a filio, postqvam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam urbem, deducente filio dierum aliqvot itinere. accidit autem peropportune ejus adventus civibus. Cum enim per id tempus civitas gravi fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qvi copiam ficuum passarum inde adveherent. qvibus omnibus brevi reversis, cibos egenis distribuit, atqve hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius qvoqve ejus Izates comperto qvanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia qvibus nostram civitatem juverunt, dicentur postea.

III. Cæterum Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias a satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decrevit ad Izatem se conferre, ejus consilio qvæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatē in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad qvē propius accedens primum adoravit more patrio, deinde in hæc verba erupit: Ne despicias me rex tuum supplicem, neve contemnas opis indigū. Dejectus enim in privatam fortunā e regio fastigio, ad tuū auxilium cōfugi. Qvamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoq; rebus prospice, cum intelligas quibus omnes simus obnoxii casib. Si n. me inultū siveris, animabitur in cæteros qvoq; reges audacia incōditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymans. Izates autem audito ejus nomine, videnſq;

A καὶ τὸν ἰατρὸν ἐκκαλεσάμ(ενος) τὸ πρᾶγμα ἐπέλ(εγεν), καὶ μεταπεμψάμ(ενος) τὴν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τοὺς δ' ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε καὶ φόβ(ος) ἔτι μέτρι(ος), μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνεύσωσ(ι). μὴ B βασιλεύσ τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, σὺν ἀναχωμ(έν)ων τ' ἐπιχωρίων ἄρχειν αὐτῶν ἀνδρα. τ' παρ' ἑτέροις ζηλωτ(ὴν) τὴν ἐθῶν. κινδυνεύσαι δ' ἂν καὶ αὐτὸ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐσχηθέσης. θεὸς δ' ἦν ὁ κωλύσων ἄρχ(ειν) τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὅπ(ου) τὸ πλ(ῆθος). πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἰζάτ(ην) ἐκπεπόνται κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρί(αν) πραγμάτων, ἀποδείκνυς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπ(ουσι), καὶ μόνῳ πεποιθόσιν ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυται ὑπὸ τῆς ἀνοησίας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἑλένη δ' ἡ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρήν(ην) δόμενα, τὸν δ' υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ ὡς ἂν πᾶσι ζηλωτὸν, καὶ τῆς ἄλλοθεν ἀπὸ τῆς εὐθεΐας θεοῦ(σης), ἐπιθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικ(νεῖσθαι), τό τε πᾶσι ἀνθρώποις θέας(θαι) ἱερὸν τοῦ θεοῦ θεοσκιῆσ(αν), καὶ χαρισ(τήρι)α θυσίας ἀναστειλ(αμένη). ἐδόκει τε δ' παιδὸς ἀπαιτέ(ω). δ' ἦν πάνυ ῥᾳθύμως τῇ μητρὶ ἀφ' ἁλουσύνη καταπευσ(όντ)ι, καὶ πολλὴν ἀφ' ὁδοῦ τὴν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐποιήσ(ατο), καὶ χρήματα πολλὰ δόντ(ος), καταβαίνει εἰς τ' ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀποπέμποντ(ος). ἀπὸ δ' παιδός. γίνεται δ' αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίτ(αις). λιμὸς γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τ' καιρὸν ἐκεῖνον πιέζουσ(αν), καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἑλένη, πέμπει τινὰς τ' ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρ(ειαν), πολλοῦ σῖτον ὠνησομ(ένους) χρημάτων, τοὺς δ' εἰς Κύπ(ρον) ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δ' πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορ(ουμέν)οις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστ(ην) αὐτῆς μνήμ(ην) τῆς εὐποιΐας ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθν(ος) καταλέλοιπε. πυθόμ(ενος) δ' καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὸν περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τ' ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπρακται, μετὰ ταῦτα δηλώσομ(εν). ὁ δ' τ' πάρθων βασιλεὺς Ἀρτα- C βάνης, αἰσθόμ(ενος) τοὺς συντρόπους ἐπιβεβουλευκότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ἔρ(ων), ἔγνω πρὸς Ἰζάτ(ην) ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμ(ενος) σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνασπάσ(ασθαι). καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν ὡσεὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμ(ενος), συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτ(ῃ) καθ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς οὐκ εἰδὼς ἐκεῖνον ἀπαντήσ(αντα) καὶ ὑπ' Ἰζάτου δ' γινωσκόμεν(ον). καὶ πλησίον ἀφικόμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, Βασιλεῦ φησὶ, μὴ ἀπίδῃς με τὸν σὸν οἰκέτην, μηδὲ καταφρονήσῃς δεομένου. παντες- D νὸς γὰρ ὃν μεταβολῆς γεύομεν(ος), καὶ ὃν βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς ἀπηυτομολας χρῄζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ χαίρειν εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ προνοεῖσ(θαι). ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου ἀπολιφθέντ(ος), ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ κατ' τ' ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα, ἐλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δ' Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἶδεν

E

F

G

ικέτην

ικέτιν αὐτὸν παρεσῶσα τὸν Ἀρταβάνου, καταπήδησον
ἀπὸ ἵππου, καὶ θάρσησον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε
συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς
λύπης ἡ μεταβολή. φίλον γὰρ σύμμαχον εὑρήσεις
κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν πάρθων σε καθέξη-
σω βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ἐκχήσομαι. ταῦτα εἰ-
πὼν, ἀνεβίβαζεν ἤδη τὸν ἵππον Ἀρταβάνου, παρεῖπε δὲ
ὁ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὀφειλόμενον τοιοῦτῳ, ὡς ἂν μείζονι
βασιλεῖ. ἡσθεὶς μὲν ὁ Ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε,
τὴν ἐφεσῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν ἐπαμύσσετο κα-
θῆσθαι μὴ σκέψασθαι πάλιν ἀναβάντα, καὶ προήγετο μέ-
νος. ὁ δὲ πεισθεὶς, ὅτι τὸν ἵππον ἤλασε, καὶ ἀγαγὼν αὐ-
τὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνε-
δρίοις καὶ ταῖς εἰς τοὺς ἑστιάσεις προκαλεσάμενος, οὐκ
εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρό-
τερον ἀξίωμα, καὶ τὴν λογισμῷ δηλονότι ὡς κοινὴν τοῖς ἀν-
θρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς
τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Ἀρταβάνου ὑποδέχε-
σθαι, πίστιν προτείνων τὴν τε πεπραγμένων ἀμνησίας δε-
ξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τοῦ αὐτοῦ. τὸν δὲ πάρθων
δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δύνασθαι δὲ
λεγόντων διὰ τὸ τοῦ ἀρχικοῦ ἑτέρῳ πεπιστεύκεναι. κιν-
ναμος δὲ ὄνομα τῷ παρειληφότι, καὶ δεδοικέναι μὴ
στάσις αὐτοὺς οὐ τότε καλύπτῃ. μαθὼν τοῦτο πρό-
φασιν αὐτῶν ὁ κίνναμος τοιαύτην, αὐτὸς γράφει πρὸς
Ἀρταβάνην. τεθράπτο γὰρ οὕτω αὐτῷ, καὶ φύσει δὲ κα-
λὸς καὶ ἀγαθὸς, εὐδοκιμῶν αὐτοῦ πιστεύσειν τῷ εὐ-
θυμήσασθαι τοῦ ἀρχικοῦ ἀπολειφθέντα τοῦ αὐτοῦ. καὶ ὁ Ἀρ-
ταβάνης πιστεύσας παρῆν. ἀπαλλάττεται δὲ αὐτὸν ὁ κίννα-
μος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας
πρεπόντως αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς
ἑαυτοῦ. καὶ Ἀρταβάνης ἦτοι δι' ἰζάτην πάλιν εἰς τοῦ
ἀρχικοῦ καθίσεται, πρότερον αὐτῆς σκήπτρων διὰ τὰς
μεγιστάνας. οὐκ ἐβούλετο μὲν ἀμνήμων τὰ εἰς αὐτὸν
εὐεργετηθεὶς ἀλλὰ δωρεῖται τὸν ἰζάτην τῆς μεγίστης τι-
μῆς παρ' αὐτοῖς. τοῦ τε γὰρ πάσαν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν
αὐτῷ φορεῖν, καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μό-
νων ἐστὶ γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ
καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν ἣ τῶν ἀρμενίων βασιλέως
ἀποτεμόμενος. νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐ-
τῇ πρότερον μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν ἀντιόχειαν τὴν
μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύτης μὲν δὴ τῆς τιμῆς
ὁ ἰζάτης ἔτυχε παρὰ τῶν πάρθων βασιλέως ἐπιμήθη. μετ'
ὀλίγον δὲ χρόνον, ἀρταβάνης πλουτεῖ, τοῦ βασιλείου
τοῦ παιδὸς ἁρδάνη καταλιπόντος. ἔτος δὴ πρὸς ἰζάτην
ἀφικόμενος, ἔπειθεν αὐτὸν μέλλοντα πρὸς ῥωμαίους πό-
λεμον ἐκφέρειν, συστρατεύειν καὶ συμμαχίαν ἐπιμάζειν,
ἃ μέλλων ἔπειθεν. ὁ δὲ ἰζάτης, τὴν ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύ-
χην, ὑπεῖδεν, ἀδύνατος αὐτοῖς εἶναι δοκοῦσαν ὑπερχειρεῖν.
ἔτι δὲ πεπαιδευμένος πάντα μὲν τὰ ἀρχαῖα ἱστορίας, τὴν ἡλικίαν νέος,
γλῶτταν τε πατρίου, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μα-
θησόμενος, τὴν τε μητέρα προσκυνῆσαν τὸ ἱερὸν ὡς πρε-
σβυτέραν, ἀκηρότερος ἦν, καὶ τὸν ἁρδάνην ἐκώλυε, σωφρόνως
διηγούμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, διὰ
τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπομνῆσαι
τῆς ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτου
ὁ πάρθος, πόλεμον εὐθὺς πρὸς ἰζάτην κατήγγειλεν,

astare supplicem Artabanum, ab eqvo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. brevi enim finem habebit tua mœstitia: inveniesqve amicum & socium meliorem, quam forte speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loqvutus impositio in eqvum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, majori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleste, juravitqve per futuram suam fortunam ac dignitatem, descensurum se, nisi ille rursum ascenderet, & præcederet. Tum alter morem ei gesturus in eqvum insiliit, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in concessibus ac conviviis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præsentis ejus status, sed dignitatis pristinæ, reputansqve eadem posse cuivis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos svadens, ut suum regem reciperent, fidem suam interponens non fore eum injuriarum memorem. paratus & jurejurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi vero non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, qvod jam principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim esse, ne altero revocato omnia flagrarent bellis civilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum esset alumnus Artabani, & alioqvi honesto ingenio præditus, scribit ei, ut accepta a se fide reverteretur, recepturus amissum dignitatis fastigium: a qvo ille persvasus rediit. Cinnamus autem obviam profectus, adorato & regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, unde ejectus fuerat a magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis, qvi apud ipsos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, qvæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. donavitq; ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis. in ea olim Macedones condiderant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atqve hos honores Izates accepit a Parthorū rege præmium. Non multo post Artabanus moriens regnum reliqvit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, svasit ei, ut vellet sibi belli adversus Romanos gerendi esse socius, qvod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impossibilia. Ad hæc qvia qvinqve adolescentes filios miserat, ut lingvam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulqve matrem adoraturam in templo, sicut diximus, segnior erat, & Vardanem qvoqve conabatur deducere a proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum a lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuo bellum indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes ejus vanissimas. Parthi enim postquam cognoverunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum ejus fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulo post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porro Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prospere succedere, prædicariq; eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Judaicis ritibus. id ubi olfecerunt ejus regni magnates, ægre ferentes dissimulaverunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebantqve primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrii. ictoqve cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumqve jam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergaq; vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se a magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in autores ignominiæ, postqvam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisq; plurimis, reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetuq; facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reversus est, quamvis Abiam vivum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captivitatem voluntaria morte prævenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & a Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuo scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes ut Izatem interficiat, & dynastã alium quemplam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem ajébant, eo quod patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam haberet justam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuntio Izates supra modum est territus, turpe duces honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensqve quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decrevit totam rem DEO committere; jacturus extremam de capite aleam:

οὐ μὴν ἔλαβεν οὐδὲ τῆς ὅπλοις τούτῳ στρατείας ὄνησιν, θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ματαιοῦντος. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὸν Ἀρσάκου θάνατον, καὶ ὡς ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύειν ἐκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τῷ ἀρχῆς ἦν τῷ ἀδελφῷ κοτάρδῃ παραδόσαν. καὶ ὃς τὴν μετ' ἐκεῖνον χρόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τελευτήσαντος. παραδέχεται οὐολογέσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δωρεὰς ἐπιδοσι, πατρῴαν μὲν τὴν περσῶν, τῷ μήδων, τῇ μεμβάτῃ δὲ τὴν νεωτέρῳ τῷ [illegible] ὁ δὲ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ [illegible] θεωροῦντες τὸν ἰζάτην θεὸν εὐσεβ[illegible] ὧν πᾶσιν ἀνθρώποις γεγυμνασμένον, ἔχον ἐπιθυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πατρῷα καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ πρᾶξις αὐτῶν καταφορ[illegible] τοιαῦτα τοιαῦτα τηκόσιοις, καὶ πάντων χαλεπῶς φερόντων οἱ μεγιστᾶνες, ἃ φέρουσι μὲν τὴν ὀργὴν, κρῖναι δὲ οὐκ ἔχοντες, καιρὸν ἐπιτήδειον ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι ἀπευδόντας παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύεσθαι βεληθέντι κατὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ πρὸς τῷ πρώτῳ συμβόλῳ ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τῷ πρὸς ἀλλήλους ἐνθησαμένους πίστιν, πεύσεσθαι παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὰν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὸν ἰζάτην. μελλόντων δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ὡς σωθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι καταπεπληγότες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις στρεψάντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ὁ ἰζάτης καταπλαγείς, νοήσας τὴν προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγονῆσαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἐμάθε συντεταγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συμβαλὼν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκαζεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα, δίκην εἰς τὸ φρέαρ ἐμπεσοῦσαν ἥλασεν ἄφορμον καλύμμα, καὶ προσμαχησάμενος καρτερῶς, εἷλε τὸ φρέαρ. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δ' ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα· τοιγὰρ καταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. ἀποτυχόντες δὲ οἱ τῶν ἀδιαβηνῶν μεγιστάνες τῆς πρώτης ἐπιχειρήσεως, προδιδόντος αὐτοὺς θεοῦ τοῖς βασιλεῖ, οὐδ' ὡς ἡρέμουν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν οὐολογέσῃ, βασιλεῦσι δὲ πάρθων ἔτος ἦν, προκαλούμενοι ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆναι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῷ γένει πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύοντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐρασθῆναι ἐθῶν νομίζοντα. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρτο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, ταῖς ὑπὸ πατρὸς αὐτῷ δοθείσαις τιμαῖς ἔπεμπεν ἀπαιτῶν. ἀπειθήσαντι δὲ, πόλεμον κατήγγελεν. παράστη δὲ τὴν ψυχὴν ἀχθομένῳ ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, καταγνοὺς μὲν φόβου αὐτῷ νομίσας τὸ τῶν δωρεῶν ἐξίσασθαι δοκεῖν δι' φόβον δὲ πράξας, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ὑπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειν, ἔκρινεν ἐπιτρέψαι τῷ κηδεμόνι θεῷ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

ἐξ-

καὶ ὕστερον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καταπήξατο μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τι τῶν φρουρίων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πολλὰ εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρήσας τὸν τι χόρτον καὶ τὰς νομάς. τοιοῦτόν τι παρασκευασάμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ Ἰαζάτης μυρίους μὲν καὶ πεντακισχιλίους ἵππους μετὰ τοῦ ὑποζυγίου καὶ τῶν ἀποσκευῶν ἐλπίσας, ὡδύνατο δὲ σπουδῇ, βαλλόμενός τε χάραξα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τὴν Ἀδιαβηνὴν καὶ τὴν Μηδίαν ὁριζοντί, πέμψας καὶ ὁ Ἰαζάτης τὸ στρατόπεδον σὺν ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππέας τοὺς ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰαζάτην ἄγγελος ὁ παρὰ τοῦ Παρθυαίων βασιλέως πεμφθείς, ὃς τὴν παρὼν δύναμιν ὅση τίς ἐστιν ἠγγέλλει, λέγων δὲ ὁ Φράατης πολλὰ μὲν ἐκ τῶν ἐσχάτων τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ πρόμου, καὶ τὰς ἀπονοίας αὐτοῦ τῆς βασιλέως καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχαρίστους περὶ δεσπότας τοὺς ἑαυτοῦ γεγονότας, καὶ ῥύεσθαι τὸ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, μηδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα δὲ ἀγγέλλοντος Φράατου, ὁ Ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν παρὼν δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γιγνώσκειν δ' ὅμως ἐπὶ μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἐλεῖν κρείσσω τὸν θεόν. καὶ τοιαύτην δὲς τὴν ἀπόκρισιν, δεηθεὶς ἱκετείαν ἐποιεῖτο ὁ θεός, χαμαὶ πεσὼν ῥίψας αὐτὸν, καὶ σποδῷ τὴν κεφαλὴν κατασχίσας, μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων σὺν ἤσθιεν, ἀναβοῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, ὅτι μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς ἐγὼ μέλλω χρήσεσθαι τῷ πάντων δικαίως μόνον καὶ πρώτων ἡγήσομαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως μὴ τῆς σῆς δυνάμεως καταπτοήσωσιν, ἃ μεγαλορρήμονα γλώσσαις ἐπιφέρειν οὐ περιέκασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐποτνιᾶτο δάκρυσιν, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ὄνειρον διὰ τῆς νυκτὸς δεξάμενος βολομένοις βιβλίοις ἐν οἷς ἐγέγραπτο δαίμων καὶ σκιῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσειεν αὐτοῦ τῆς ἀποδημίας βιαιοπραγοῦσαν μὲν διαπαίζων τὸν παρθυαῖον, ἀπρακτον ἀνέζευξεν εἰς τὰ πάτρια. καὶ ὁ Ἰαζάτης ἔτων κζ' θεοῦ προνοίᾳ τῆς ἀπωλείας δὲ παρὼν ἀλλοφύλῳ. μετὰ δὲ πολὺν δὴ χρόνον πεντήκοντα μὲν καὶ πεμπτὸν ἀπὸ γενεᾶς πληρώσας ἐτῶν, πέντε δὲ παισὶν ἐκλιπὼν δύο μὲν ἄρρενας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας ἑπτὰ τοσούτους, τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ τὴν ἀρχὴν τὸν ἀδελφοῦ μονοβάζου παραδοὺς ἀποδείξεως, ἀμείβομαι αὐτὸν, ὅτι μὴ τὸν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μὴ δὲ πατρὸς αὐτοῦ θανάτου, πατρὸς φυλάξειν αὐτῷ τὴν βασιλείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν δὲ παῖδος θανάτου ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, εἰκὸς μητέρα τεκοῦσαν υἱοῦ παιδὸς, ὠδυνήθη δὲ ὅμως ἴσχειν τοῦ διαδόχου ἀκουσασα εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκοντα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔπεμψεν. ὠδυνήθη δὲ εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, ἐν ὀλίγῳ Ἰζάτης τοῦ παιδὸς χρόνον ἐπέζωσεν. ὁ δὲ μονόβαζος οὗτος σκύτης ἐστὶ, καὶ τὰ δὲ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα ἀφῆκε πρόσταξεν τὰ τῶν πυραμίδων, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρισὶ στάδιοις τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἐπῆξεν, ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. φάδος δὲ τῆς ἰουδαίας ἐπιστατοῦντος γῆς τις ἀνὴρ θεῖος ὀνόματι, πρόφητ τ πλεῖστον ὄχλον ἀναλαβὼν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ποταμὸν ᾠκει. προφήτης γὰρ ἐλέγετο εἶναι, καὶ

A fretusque hujus auxilio liberos & uxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat adventum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum propere trahens copias opinione citius veniret, posuissetque castra ad fluvium qui Adiabenam a Media dirimit: Izates quoque non
B longe inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuntium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis e toto imperio quam late patet Bactra inter & Euphratem fluvium, minaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem
C colerent, posse eum e suis manibus eripere. Hæc referente nuntio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longe potentiorem universis mortalibus. atque ita dimisso nuntio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi una cum uxore ac liberis jejunio, his precibus Deum invocans: Si non frustra me dominator domine tuæ
D bonitati dedidi, teque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quam illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingva immanes voces non horruerunt jactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudivit Deus: illaque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum
E exercitu abiit: ita ut evidenter appareret Izatem tum servatum divina providentia. Non multo autem post exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide servati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum.
F Mater porro Helena mortem ejus compertam tulit graviter, ut par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cum audiret successisse suum majorem natu filium, ad quem conveniendum sine mora profecta est: reversaque in Adiabenam, non multo tempore Izates supervixit. Monobazus autem ossa ejus & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis
G ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab urbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porro procuratore apud Judæam IV.
præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, ut assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Jordanem fluvium: prophetam enim se jactabat, pollicens

ſciſſurum ſe verbo fluvium & facilem præbiturum tranſitum, taliqve promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit ut nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis eqvitum: qvi ex improviſo irruentes ex his multos interemerunt, multos vivos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cujus caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atqve hæc ſunt qvæ Judæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpii Fadi tempore.

A

B

CAP. III.

Qvomodo Tiberius Alexander procurator filios Judæ Galilæi puniit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, ejus Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea urbe ſuo tempore ditiſſimi, qvi etiam erga Deum pietate ſuperavit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Judæam tenuit, qvando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum, in egenos diſtribuit, ut jam dictum eſt. eodem tempore etiam filii Galilæi Judæ Jacobus & Simon ſublati ſunt de medio, ejus qvi agente Syriæ cenſum Qvirinio Judæos ſolicitabat ad defectionem a Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem, rex Chalcidis Joſephum Camydæ filium privavit ſummo pontificio, eiqve ſuccedere juſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, qvo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octavo anno principatus Claudii, ſuperſtitibus tribus filiis: qvorum Ariſtobulus ex priore uxore natus eſt: e Bernice vero fratris filia Berniciamus & Hyrcanus. ejus principatum Claudius Cæſar Agrippæ juniori donavit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Judæorum, deſiderati ſunt, cujus cauſam primum explicabimus.

C

D

E

VI.

CAP. IV.

Qvomodo plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt.

F

INſtante Paſchæ feſto per qvod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus undiqve ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliqvis, juſſit cohortem unam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi qvis forte exiſteret. nam idem & alii ante illum præſides factitaverunt feſtivitatum temporibus. ejus feſti die qvarta miles qvidem oſtendit populo nudata genitalia: qva contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum jactabant convitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen ut deſinerent movere ſeditionem feſto tempore. cumqve illi adeo non parerent, ut majoribus etiam impeterent eum convitiis, jubet totum exercitũ

G

Κεφάλαιον γ'.

Ως πάδος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τοὺς υἱοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἐκόλασεν.

Ἦλθε δὲ φάδῳ πάδος ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πάλαι τῷ πρωτεύοντος τοῦ ἐκεῖ καθ' αὑτὸ, ὃς διήνεγκε ἐν τῇ πρὸς τὸ θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέβαινεν ὁ τρόπος ἐπὶ τούτοις γὰρ, καὶ τὸ μέγαν λιμὸν καὶ τὴν ἰουδαίαν σπανίσαι γενέσθαι, καθ' ὃν ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ἀνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς ἀιγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς πρόσπορον. πρὸς τούτοις δὲ καὶ παῖδες ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀπηγορεύθησαν, τὸ τῶν λοιῶν ἀπὸ ῥωμαίων δουλοσύνην ἀπωτάτω ποιήσασθαι, ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀναστανρώσας πρότερον ὁ ἀλέξανδρος. οὗτος καὶ χαλκίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεθιστησι τὸν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν καμύδου, καὶ ἀνανίαν τὸν νεβεδαίου διάδοσιν πρότερον ἀλέξάνδρῳ κτίσαντι ἀφίκετο διάδοχος, καὶ πλείστα τὸν βίον ἡρώδης ὁ μεγάλου βασιλέως ἀδελφὸς, οὗτος καὶ κλαυδίου καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν τὸ πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, ἐκ βερενίκης τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς βερνικίανον, καὶ ὑρκανόν. τὸ δὲ δεύτερον αὐτῷ κλαύδιος καῖσαρ ἀριππᾷ τῷ νεωτέρῳ δίδωσι. σόσιος δὲ ἐμπεσούσης τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κινήσαντος καὶ τῶν ἰουδαίων πράγματα δυνηθέντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ δεύτερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον δ'.

Ως πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

THς πάσχα προσιόντος ἑορτῆς ἐπαίας, καθ' ἣν θεῷ ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῶν καὶ πανταχόθεν συναχθέντων ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κύμανος μὴ νεώτερόν τι παρὰ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τῶν σπαλιστῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν ἱερῶν στοῶν ἐκείνας καταστελλόντας τὸν νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γένοιτο. ἔτυχε δὲ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τῆς ἰουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν τῇς ἑορτῆς ἐπαίτου. τετάρτης δὲ ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τὶς ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τὰ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ θυμὸς ἦν, ὡς ἑαυτὸν ὑβρίζῳ λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν προσβαλεῖν τινες δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ὡς αὐτὸν τὸν στρατιώτην καθικέσθαι λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, ὡς αὐτὸς ἐμετρίως ἐρεθίζετο πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῆνει μήτε πᾶσαν νεωτέρων ἅπτεσθαι πραγμάτων, μηδὲ ταῦτας ἐξάγειν τὰ ἑορτῆ. μὴ πεισθέντων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πλεῖον βλασφημούντων, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν

ἀναλα-

ἀναλαβόντες, ἦκον εἰς τ̀ ἀντωνίαν, φρέαρ ὂν ὑπὸ τὸ κα-
θῆκε πρὸς τῷ ἱερῷ. ὡς δὲ ἐγνωρίσθησαν τοῖς ἐπιχωρίοις τῶν
ἱερῶν. οἱ δὲ ἰδόντες τὸν ὄχλον, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιόντων
ἐφοβήθησαν, καὶ φυγῆς ὥρμησαν. τῶν δὲ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διὰ
τὸ πλῆθος ἐνόμιζον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι τῇ τῶν
φευγόντων, πολλοὶ ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέ-
φθειρον. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν τῇ στε-
νοχωρίᾳ ἐκείνῃ φθαρέντων. πένθος δὲ λοιπὸν αὐτὴν
ἑορτὴ, καὶ πάντες ἐκλαθόμενοι τῶν ὄχλων καὶ τῶν θυσιῶν, διὰ
θρήνους, καὶ κλαυθμοὺς ἐτράποντο. τοιοῦτον μὲν ἕνεκα ἀσελ-
γοῦς στρατιώτου πάθημα Ἰουδαίοις ἐδιδάσκησεν. ἔπαθον δὲ
αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο ἐπεισ-
έπεσε τῶν ἐφεστώτων. διὰ νεωτερισμοῦ τινες καὶ τὴν δη-
μοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄνωθεν τῆς πόλεως σὺ-
φραγον κρίσεως δὲ λόγον ὁδοποροῦντα ληστεύσαντες, ἅπαν-
των αὐτῶν τὰ κτήνη διαρπάζειν. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν
ὁ κύμανος, εὐθὺς πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς
τοὺς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ἀπαφανεσάτους
αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὰ ἄγειν. τὰ δὲ παρόντος γυμνοῦ,
τὰ στρατιῶται τὴν τοῦ μωϋσέως νόμιν, ἔν τινι κώμῃ λαβόν-
κλῶσι, φερομένους εἰς τὰ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ἀπο-
σλασφημεῖν, καὶ πολλὰ καὶ κερτόμων. οἱ δὲ ἰουδαῖοι τοῦτο
ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς
καισάρειαν, ἔνθα δὲ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες
μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸ θεῖον ὑπὲρ οἰκείων νόμων καθυβρίσθη-
σαν ἐκδικῆσαι. ζῶν γὰρ οὐκ ἀνεκτὸν, τὸ πατρῷον αὐτοῖς
ἔθος ὑβριζόμενον. ὁ δὲ κύμανος θείους μὲν πάλιν
ἐπαύσατο τὸ πλῆθος, συμβουλευόντων καὶ τῶν φίλων, τὸν
ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσαι, ἔπεισε τ̀
ἐκ δὲ τῶν μέλλειν ἐξαίφνης.

Κεφάλαιον ε.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρίταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, διὰ τοι-
αῦτα τοιαῦτα. ἐν θέρει τοῖς γαλιλαίοις ἐν τῇ ἑορ-
τῇ εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν προσκυνοῦσιν, ὁδεύειν
διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε καί τινα αὐτοῖς κώμῃ
τῇ ναΐς λεγομένῃ, σαμαρεῖσι δὲ μεγάλῃ πε-
δίῳ τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὶ αὐτῶν ἀνῃρέθη-
σαν. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τοῖς γαλιλαίοις οἱ πρῶτοι, πρὸς
κάμον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν μετὰ πάσης τῶν
ἀνῃρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήματα πολλὰ τοῖς σα-
μαρεῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν. ἀγανακτήσαντες δὲ διὰ τοῦτο
γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐπεῖδον ἐφ' ἅπασαν
χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ
καὶ καθ' αὑτὸ μόνον πικρὰν ἔλεγον εἶναι, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ
παντὸς πάσιν ἀφόρητον. τῶν δὲ νέων κατασπασάντων τοὺς
πειρωμένων, καὶ πείσαι τὸν κύμανον ὑπεκφυγόντων
δίκας ἀπαιτῆσαι ἐπιχειροῦντας τῶν ἀνῃρημένων, ὁπλίσα-
μένων ἅπαντες ἐπῆλθον. ἀναλαβόντες δὲ καὶ τοὺς ὁπλα βοηθοῦν-
ἐλευθέριον τὸν δηναίου παρακαλέσαντες. ληστὴς δὲ ἐκ τοῦ
ἔτη πολλὰ τὸν ἀμφιτρίτου ἐν ὄρει πεπιμπλάμενος, κώ-
μας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.
κύμανος δὲ τῆς πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλα-
βὼν τὴν τῶν σεβαστηνῶν ἴλαν, καὶ πεζοὺς πολλοὺς,
τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν
ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι
καὶ πρῶτοι τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον τὸν θεὸν

A cum armis convenire in Antoniam caſtellum templo imminens, ut ſupra docuimus. vulgaris autem multitudo viſo adventu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati a tergo hoſtem inſeqvi, comprimebant ſe invicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita ut perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaqve in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum
B obliti, dediderunt ſe lamentis ac ejulatibus: tantam cladem intulit unius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Qvidam enim qvi ex illa turba fugientes evaſerant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnesqve ejus diripue-
C runt ſarcinas. qvo audito Cumanus confeſtim eo miſit milites, juſſos ut vicos loco propinqvos diriperent. in hac populatione miles qvidam libros Moſaicos in qvodam vico inventos protulit, eosqve laceravit in conſpectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam convitiis. Hoc ubi ad Judæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in
D qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes ut non ſuam, ſed læſi numinis ulciſceretur injuriam. Tum præſes veritus derectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri feriit, atqve hoc modo tumultum jam repullulantem ſedavit.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Judæos orta.

VII

E POſt hæc inter Samaritas & Judæos oritur diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliqvando igitur cum tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qvi Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indigne ferentes eorum primates Judæos ad arma conciverunt, hortantes ut ſe in libertatem aſſererent. Servitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum vero fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum injuriis conjuncta ſit. Cumqve magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerenturqve ſe Cumano perſvaſuros, ut pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is
G ex profeſſo latro multis jam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtaverat. At Cumanus cognitis qvæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & qvatuor cohortes peditum: armatisqve etiam Samaritanis contra Judæos proficiſcitur: qvos aſſecutus multos perimit, plures vivos captos abducit. Tum vero Hieroſolymitanorum primi genere atq; honoribus, ut viderunt ad qvantam

fœtum, qvi ut non ſine divina providentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox ut excitatus eſt, rem uxori indicavit: & natum eo partu filium Izatem nominavit. ſuſceperat autem jam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & aliis filios ex aliis uxoribus, manifeſte tamen omnẽ caritatem in hunc unum contulit: unde exorta eſt germanorum invidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, qvod is affectus non a malitia procederet, ſed qvisqve cupiebat patri eſſe qvã cariſſimus. Izatem vero cui valde timebat a fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum qvod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filii. Is libenter accepit adoleſcentem, qvem complexus ſingulari benevolentia, filiam ei collocavit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis qvadam regione, unde luculentos reditus percipiebat. Porro Monobazus jam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpatium, concupivit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eiq; donavit regionem, qvæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſervantur arcæ reliqviæ, qva Noe fertur evaſiſſe diluvium, oſtenditurqve ibi hodie qvoqve videre volentibus. In hac regione Izates vixit usqve ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quod maritus meus hæredem ſui regni Izatem optavit, eumqve hoc honore judicavit dignisſimum, attamen veſtrum quoque ſuper hac re judicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab uno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, ut experiretur voluntatem concilii. quibus auditis proceres primum more ſuo reginam adoraverunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libenterqve parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto patris judicio prælatum cæteris fratribus. offerebantqve ſuam operam, ut primum fratres ejus atque cognatos occiderent, quo ſecurius novo regi pararetur imperium. ſic enim liberum fore a metu, in quo eſſe poſſet propter illorum invidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta benevolentia differendam tamen fratrum ejus necem cenſuit in adventum filii, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, ut ſaltem vinctos aſſervaret, donec ille veniat, quo magis intuto ſit regnum Izatæ: interim aliqvem cui maxime regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei

A τὸν αὐτῇ βρέφος, θεῖ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχὸν, καὶ πάλιν εὐτυχὲς τελεύτημον. παραχθεὶς οὖν τῷ τῆς φωνῆς, εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνήσιον τὸν υἱὸν ἰζάτην ἐπικαλέσειν. ἐκ δὲ αὐτῷ μονόβαζος τότε πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνήσιος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸ μὲν τι πᾶσιν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἐκ. φθόνος δὴ τοῦτον εὐθὺς παρὰ τῶν ἐμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τότε μίσος ἠύξετο λυπουμένων ἁπάντων, ὅτι τὸ ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὲ καὶ περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κρύπτειν μὲν ἐνεγίνωσκεν, ὡς μὴ λάβοι κακίαν αὐτὸ παρέχοντα, ἀλλ' ἦν τὸ φίλον ἕκαστον ἀξιῶν εὐνοίας τυγχάνειν. τὸ δὲ ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει τοὺς αὐτοῦ μὴ μισήσωσι τοὺς ἀδελφῶν πάντας τινὰ, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήργον ἐκπέμπει τὰ τασσόμενα χάρακος βασιλέα, φίλον καὶ ξένον ἐκείνῳ τε καὶ πατρὸς σωτῆρα. ὁ δὲ ἀβεννήργος, ἀσμένως δέξεται τὸ νεανίαν, καὶ λαβὼν πολλῆς ἄγαν εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, σάμαχον δὲ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι δαμῶν δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὢν, ἐπεθύμει ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠβούλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι κρειττόνων λεγομένων. φέρει δὲ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθὴ. ἔστι δὲ αὕτη ἡ τὰ λείψανα τὰ λάρνακος, ἐν οἷς νοῦν ἐκ τῆς ἐπιβάσεως διασῴζων λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταύταις τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ἐν ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τὸ τελευτῆσαι τὸν πατέρα. ἡ δὲ ἐκέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁμονοοῦντα, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τοῖς ὅπλοις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἡμέτερος αὐτὴρ ἔπαι, τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παδόχον ἰζάτην ἠύξατο γνέσθαι, καὶ τὸν ἄξιον ἐκρῖναι, οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ, σκεπτομένη δ' ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πολλῶν καὶ θελόντων τὴν ἀρχὴν λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅτι πείρα δὲ τὴν φρονοῦσιν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἐν θρόνοις εἰσὶν αὐτοῖς, εἶτα ἐφασαν τὴν δὲ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ σπουδαίως χαίροντες ἰζάτῃ δικαίως σὺν δὲ πατρὸς προκρίνειν τῶν ἀδελφῶν τὰς εὐχὰς τῶν ἁπάντων. βέλεσθαι τε φασὶ προκτεῖναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς ἀσυγχύτως, ἵνα δὲ τὸ δέχεσθαι ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθαρεῖν. φθερέντων γὰρ σκείων καθαιρήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸ σὺν μίσος δὲ παρ' αὐτῷ τὴν φθόνος γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὴν εὐνοίας ἔχειν, παρεκάλει δ' ὅμως ὑπομεῖναι τὴν τοῦ ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν ἰζάτης παραγένηται σπουδαιότατος. οἱ δὲ ἐπεὶ ἀνελεῖν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τὸ σκῆπτρα παρασῖας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσηκάσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπέρτερον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα, μονόβαζον βασιλέα, τιθεῖσα

τὸ ἄμ-

ἀληθεύοντα πεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ πιθανῶς τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως. καὶ κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ μεθυστερηθείς, καὶ ἀληθέστερα μαθὼν εὗρε τῶν κακῶν ἀρχηγὰς τοὺς σαμαρεῖς γνωμένους, τοὺς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀνευρεθῆναι, τοὺς κυρίως δὲ φυγεῖ ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν σύρασθαι, κἄτως ἀποκτεῖναι. πέμπει δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τῆς πρὸς τὴν ἰουδαίαν μεσογαίου πραγμάτων. τῆς δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βατανέᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν τραχωνίτιν σὺν ἀβίλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ αὕτη γέγονε τετραρχία. τὴν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυνάστευσαν ταύτης ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὰς δωρεὰς ὁ δὲ καῖσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ περιτέμνεσθαι θελήσαντι, δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. ἐπιφανὴς δὲ ὁ ἀντιόχου βασιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ ἔτι πρώην μεγαλόμβρου αὐτῆς τοῦ πατρός. καὶ μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῇ ἐλπίδι παιδί, πρότερον τοῦ ἀγρίππα δὲ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γένεσιν γυναῖκα αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. ἀληθύουσα δὲ τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευε φῆλιξ ἡνασμένος τούτῳ, δὲ καλὴν πασῶν ἀληθεστάτην, λαμβάνει τῆς γυναικὸς σπάνιαν, καὶ σιμωνα ὀνόματι τῶν ἐαυτοῦ φίλων ἰουδαίων κύπριον ὄγκον, μάγον ὄντα σκηπτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτῷ γάμους, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελόμενος, μὴ ὑπεριδοῦσαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς βουλεύσασα, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς βερνίκης βουλομένη φθόνον, ἀληθῶς τὸ καλὸν παρ' ἐκείνης ἐν ὀλίγοις ἐλαβέσθαι, ὡμολόγησε τὰ πατρῷα νόμιμα πείθεσθαι, καὶ τῷ φήλικι γάμους. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ἐνεωτίας, ἐκκαυθὲν τῇ γυναικὶ καὶ τῷ ἐκπύρωσαν δὲ βεσούιον ὄρους ἐπὶ τοῦ τότε καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μετὰ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τὸν ἡρῴδου πλοῦτον εἰς αὐτὸς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγένοντο, πολὺν χρόνον διατρίψασα, φήμης διαχυθείσης ὅτι παῖδα πρὸς ἀδελφῷ συνῆν, πείθει πολέμωνα, κιλικίας δὲ τότε βασιλέα, περιτεμόμενον ἄρασθαι πρὸς γάμον αὐτήν. ἔτος γὰρ ἐλέγχειν ὡς τὰ ψεύδη τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων ἐπείθη μᾶλλον, διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἐμενεῖ δὲ πολὺ συνέμενεν ἐν γάμῳ, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολασίαν ὡς ἔφασαν, καταλιπὼν τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα δὲ τῷ γάμῳ, ἐν δὲ τοῖς ἔθεσι τῶν ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ καιρῷ καὶ μαριάμμη ὠνομασμένη τὸν ἀρχέλαον, σὺν ᾧ καὶ δημητρίῳ τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι γάμῳ καὶ πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς ἔσχε. γνόμενον δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππαν προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων, μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελῶ μοι. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα τρία, μείνας ἐκτὸς μησὶν ἡμέρας ἕξ, καὶ λόγοις τισὶν, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγρίππίνης φαρμάκοις ἀνῃρημένος, τούτης

perfvaderet legitime cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores juſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus ut comperit a Samaritanis factum tumultus principium, eos qui rum ad judicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum vero mulctavit exilio. Celerem vero tribunum juſſit perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atqve ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Judæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperii ſui duodecimo Agrippam donavit Philippi tetrarchia & Batanæa, adjuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lyſiæ fuerat. Chalcidem vero ei abſtulit, cum jam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus a Cæſare juvenis collocavit Azizo Emeſenorum regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recuſavit ejus nuptias, quod mutata ſententia Judæorum religionem amplecti nollet, ut erat pollicitus puellæ parentibus. Mariammen quoque matrimonio conjunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre jam ante deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine. Druſilla autem non multo poſt dimiſſa ab Azizo ex cauſa hujusmodi. Felix cum eſſet Judææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima amore ejus captus, Simonem amicum ſuum, Judæum genere Cyprium, pro magno ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierem ſolicitaret ut relicto priore marito ipſi nuberet, beatam fore pollicens, ſi non faſtidiret hominem. illa male conſulta volens evadere moleſtationes ſororis Bernices, invidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui jam adultus quomodo cum uxore perierit Veſuviana clade incendii tempore Titi Cæſaris, dicemus poſtea. Porro Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus ejus & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſvaſit Polemoni regi Ciliciæ, ut circumciſus prius ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſavit Polemon inductus maxime mulieris divitiis: id tamen conjugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam ut fertur diſcedente ab eo Bernice: qui mox deſertus ab uxore, & ipſe Judaicæ religionis deſertor factus eſt. Eodemqve tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migravit in thalamum Demetrii, primi inter Alexandrinos Judæos tam opibus quam genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum ſingulis poſt dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæſar exactis in imperio tredecim annis, & octo menſibus, diebusqve viginti fato functus eſt, aſſeverantibus quibusdam ſublatum eſſe uxoris veneficio, hujus

IX.

X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus vero Domitius Ænobarbus unus ex Romanis illustrioribus: post cujus mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem uxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octavii. nam Octaviam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima uxore susceperat: qvam Neroni collocavit. sic enim nomen privigno adoptato mutaverat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus a patre acciperet successionem imperii, volensq; principatum suo filio qværere, procurata ut fertur morte Claudii, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clam veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro nativitate solum referens, verumetiam qvod ejus artibus ad imperium provectus sit. Occidit & uxorem Octaviam, multosqve viros illustrissimos, qvasi conjuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qvi res Neronis scripserunt: qvorum aliqvi in gratiam ejus ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alii indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in ejus famam debacchati sunt, ut merito damnandi sint in historia. qvos equidem non miror de Nerone mentitos, qvando ne superiorum qvidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, qvos tanto post nati nulla justa de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat ut libet scribere, qvando delectari videntur hac licentia. nos vero qvibus propositum est a veritate nusqvam discedere, qvæ a nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: qvæ vero nobis Judæis acciderunt, ea non tanqvam obiter tractamus, ne calamitatum qvidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas revertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius a Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donavit, jubens Tiberiada & Tarichæas parere ejus imperio: addita his & Juliade trans Jordanem sita, agroq; ejo habitato vicis qvatuordecim.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Judææ præsidis.

Cæterum Judææ res prolabebantur usqve in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitiqve vulgi seductoribus. qvorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν λεῦ γερμανικὸς καίσαρ ὁ ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ δομέτιος ἐνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῶν ῥωμαίων πολιτῶν. ὃν πολλήσαντος χηρεύσαντα αὐτὴν ὀλίγον χρόνον, κλαύδιος ἄγων πρὸς γάμον, ἐπαγομένου καὶ παῖδα δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προμνηστικὴ δὲ τῆς γυναικὸς μεσσαλίνα ἀφ' ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, ἡ δὲ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν λεῦ ὂν πατρὸς τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. ὕστερον αὐτῷ σκάλεσιν ἐπιτιθεμένῳ ἰὸν ὁ ἡμέτερος δεδοικὼς ἦ ἡ ἀγριπποῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ὧν ἐξ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἀφαλάβοι, τῇ μὲν αὐτῆς παιδὶ πρεπαρπάσαι βουλομένῃ τὴν ἡγεμονίαν, πάνυ δεῖ τὸ θανατῶσαι κλαυδίῳ, καθάπερ λεῦ λόγος, ἐπεχείρησε, δωρησάμενος πέμπτην τῶν στρατιωτῶν ἔπαρχον βοῤῥοῦν, δι' οὗ αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τοὺς τε ἐπιλέκτους τῶν πολεῖς ἀνωμολόγησε διαπέμψας εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν νέρωνα, δι' ὑποχειροτονίας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων μὲν τὴν ἀρχὴν ἔτω φιλαλεθὴς, βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ ἀφ' φαρμάκων. φανερῶς δὲ σὺν εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, τοῦτο μοιχείαν ὑπόπτως αὐτῇ, ἃ μόνον τὴν ἡγεμόνος, ἀλλὰ δι' ἃς σκέψις μηχανᾶς τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ὑφαλαβεῖν κτείνει δὲ τὴν ὀκταουίαν ἡ συνωμότης, πολλάς τε ὑπὲφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ ἐλπίδας συντιθέντας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτων, ἐῶ πλέω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὰ περὶ νέρωνα συντεταχασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, ἀφ' χάριν εὐπιθῆτες τοῖς αὐτοῦ, τὴν ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ ἀφ' μῖσος, δι' τὸ πρὸς αὐτὸ ἀπέχθεια, ἕτως ἀναφδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίως αὐτοὺς ἔναγ κατηγώσεως. ἐγὼ δὲ θαυμάζειν σὺκ ἐπαίομαι τοὺς περὶ νέρωνος ψεύσμενους, ὅτε μηδὲ τὰ περὶ αὐτοῦ ἡμῶν χρεὼν φέροντες τὴν ἀληθείαν τὴν ἱστορίας τετηρήκασιν, καίτοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ὀδὲν μῖσος ἀφ' ὅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡμῶν. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἐ προσῆκον τὰ ἀληθείας ἐρέσω γράφειν ὡς θέλεσι, τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν ἡμεῖς δὲ σκόπον τοῦ ἀληθείαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπορηθέντα δι' προκειμένης ἡμῖν πραγματείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιώσομεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλώσομεν ἐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφανεῖς ὀνήσαντες. ἐπαινῶ τοίνυν ὅτι τοῦ τὰ οἰκείων πραγμάτων διηγήσιν. τοῦ δὲ πρώτου τῆς νέρωνος δεχθῆς ἔτος τελευτήσαντος δι' ἐμέσσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τοῦ δεχθέος ἀφαδέχεται. τοῦ δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας πρόσασιν, ἀριστόβουλος ἡρώδου τῆς χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. δὲ τὰ ἀγρίππαν δωρεῖ μοῖραν τινὰ γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πολιν τὴν περαίας, δι' κώμας τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.
Περὶ τὸν φήλικος πράξεων.

Τὰ δὲ τοῦ ἰουδαίων πράγματα, πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τοῦ ὑπίδωσιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, δι' γοήτων ἀνθρώπων δι' τὸν ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς

καὶ

ικέτην αὐτὸν παρεσῶσα τὸν ἀρταβάνην, κατεπήδησεν ἀπὸ ἵππου, καὶ θαρσοῦντα εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχέιτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον. ταχέιαν γὰρ ἕξειν τῆς λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δὲ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἦλθε γὰρ εἰς τὴν πάρθων σε καταστησόμενος βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ἱκετεύσων. ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ἤδη τὸν ἵππον ἀρταβάνου, παρείπετο δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὀφειλομένην τούτῳ, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. ἠσθείς γε ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, τῷ μὲν ἐφεσῶσαν αὐτῷ τύχην τιμὴν ἐπιτρέπειν καταβήσεσθαι μὴ ἐκέλευε πάλιν ἀναβάντα, καὶ προηγμένα. ἐνθυμηθεὶς, ὅτι τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἐν τε συνεδρίοις καὶ ταῖς ἐπὶ τοῖς ἑστιάσεσι προκαλισίοσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτῷ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καὶ τὸ λογισμῷ δοὺς ὡς χρὴ τὰς ἀνθρώπους αἰ μεταβολαὶ τῆς τύχης. χωρεῖν τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην ὑποδέχεσθαι, πίστιν προτείνων τὸ τε πεπραγμένων ἀμνησίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὑτοῦ. τῶν δὲ πάρθων δεξαμένων μὲν αὐτὸν θέλειν σὺν δίκῃ μέν, μὴ δικαίως δὲ λεγόντων ἀλλὰ τὸ τῷ δεχθῆναι ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κινναμος δὲ λέγεται ὄνομα τοῦ παρειληφότος, καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοὺς σὺν τούτῳ καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος τοιάδε, αὐτὸς χωρεῖ τοῦ ἀρταβάνου. πυθόμενος γὰρ ἐκεῖνος αὐτὸν, καὶ φύσει ὄντα λαὸς καὶ ἀγαθὸς, ἀγαπήσας αὐτῷ πιστεύσαντα ἀφικνεῖσθαι τὴν δεχθῆναι ἀπολιπόμενον τὴν αὑτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιστεύσας παρῆν. ἐκλιταὶ δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας ἐπέθηκεν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς αὐτοῦ. καὶ ἀρταβάνης ἔτω δὴ ἐς ἑαυτὸν πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τὰς ἐπιβουλάς. σὺν ἐβούλετο μὲν ἀμνήμων τὰ εἰς αὐτὸν ἐργασιῶν ἀλλὰ διορθῶσαι τὴν ἐς ἑαυτὸν τῆς μεγίστης παρ' αὐτοῖς. τῷ τε γὰρ πάσαν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν τοῦ Φοσσῆν, καὶ ὅτι χρυσοῦς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνοις ἐστὶ γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ γῆν πολλὴν αὐτοῦ ἀγαθὴν ἔξω τῶν ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. νισίβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες ἔκτισαντο πόλιν ἀντιόχειαν ἣν ὑγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύτας μὲν δὴ τῆς τιμῆς ἕνεκα τῆς ἐς τὸν πάρθων βασιλέως ἐπιμήθη. μετὰ δὲ χρόνον, ἀρταβάνης πλούτῳ, τῷ βασιλείαν τε δὴ ἀρδάνῃ καλλιπών. ἔτος δὴ τοῦτο ἰζάτῃ κόμης, ἔπεμψεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύσας καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζῃ, ὃ ἔπεμψεν. ὁ δὲ ἰζάτης, τὰ ῥωμαίων δυνάμεώς τε καὶ τύχης πειρώμενος, ἀδυνάτως αὐτὰ ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. πεπαιδευμένος πέντε μὲν τὰ ἀριθμὸν υἱέας, τὰ ἡλικίαν νέους, ἦσαν τὰ πρὸ ἡμῶν πάντων, ἐς παιδείαν ἀκριβῶς μαθόντας, τήν τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς πρὸ ἐκείνης ἐπιτήδειος ἦν, ἐς τὰ ἀρδάνην ἐκέλευε, σωφρόνως καὶ τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε ἐς πράξεις, ἅπερ οἴεσθαι ἐκεῖνον φοβήσειν, καὶ πείσειν ἐπιθυμεῖν ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν. παροξυνθεὶς δὲ ὁ πατὴρ τούτοις ἐκέλευε, πόλεμον εὐθὺς ποιεῖσθαι πρὸς ἰζάτην κατηγγείλεν,

A astare supplicem Artabanum, ab eqvo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. brevi enim finem habebit tua mœstitia: inveniesqve amicum & socium meliorem, quam forte speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loqvutus impoſito in eqvum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, majori regi hunc honorem exhibens.
B Id Parthus rex tulit permoleſte, juravitqve per futurum ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in eqvum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conviviis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non
C præſentis ejus ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputansqve eadem poſſe cuivis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſvadens, ut ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum injuriarum memorem. paratus & jurejurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi vero non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, qvod jam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim
D eſſe, ne altero revocato omnia flagrarent bellis civilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum eſſet alumnus Artabani, & alioqvi honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, ut accepta a ſe fide reverteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: a qvo ille perſvaſus rediit. Cinnamus autem obviam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in
E regnum ſuum reſtitutus eſt, unde ejectus fuerat a magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qvi apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, qvæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donavitq; ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui no-
E men eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atqve hos honores Izates accepit a Parthorũ rege præmium. Non multo poſt Artabanus moriens regnum reliqvit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſvaſit ei, ut vellet ſibi belli adverſus Romanos gerendi eſſe ſocius, qvod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non
G ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc qvia qvinqve adoleſcentes filios miſerat, ut lingvam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimulqve matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem qvoqve conabatur deducere a propoſito, con-

er denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum
i laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuo bellum indixit Izatæ,

inficiabantur qvidem, sed ajebant urbem turrim Stratonis dictam a principio, qvo tempore nullum Judæum habitasse inibi. Qvæ res post pervenit ad cognitionem præsidum, correptisqve ex utraqve parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atqve hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Judæi freti divitiis per contumeliam Syros lacessebant convitio. qui tametsi inferiores, qvod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo qvod plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Judæos convitia. deinde ad lapides ventum est, ita ut multi utrinqve vel sauciarentur vel caderent. pænes Judæos tamen fuit victoria. Felix autem ut vidit contentionem progressam usqve ad belli speciem, prosiliens rogabat Judæos ut desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multisqve cæsis, plures captivos fecit: & multas eorum domos divitiis refertas in prædam concessit militibus. Judæorum vero honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogaverunt Felicem ut militibus receptui caneret, parceretqve jam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaeli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt a sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum civium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflictantesque inter se mutuis certabant convitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante urbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, ut auderent servos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquotque pauperiores e sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quam justitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterum postquam Felici successor Porcius Festus a Nerone missus est, primores Judæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dediffetq; omnino pœnas injuriarum quibus Judæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, XIV. qui tum in pretio erat apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc vero Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Judæis ejus civitatis jus, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarum omnium causæ ortæ sunt. Judæi enim Cæsarienses ubi cognoverūt qvę scripta sunt, magis etiam perstabāt in seditionib.

τῶν ἐπὶ τὴν ἡρῴδιον, ὠμολόγουν, ἔφασαν ἢ τὴν ἡμισάριαν, στρατωνος πύργον τὸ πρότερον καλοῦσι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τὴν χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τὰς αἰτίας τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὸ παραχρῆμα ἔτω κατέσχον τοὺς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ μᾶλλον καταφρονοῦντες τῶν συρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσαντα προσδοκῶντες. εἰ δὲ χρήμασι μὲν ἡττῶμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ἐπὶ τῷ τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων ἡμισαρεῖς εἶναι, καὶ σεβαστηνοὺς, μέχρι μὲν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον. ἔως πολλοὺς ῥᾳδιουργότερα προϊόντα τε καὶ πεισθῆναί, νικῶσιν μὲν Ἰουδαῖοι. φηλιξ δὲ ὡς ἐπαύσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμῳ τρόπῳ γενομένην, παραπηδήσας, παύει τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πρόφασιν δοῦναι, τοὺς στρατιώτας ἐπὶ λίσιν ἐπαφῆσι. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐπιφανέστεροι, καὶ προσεύχοντες τοῦ θεοῦ ἀξίωσιν ἑαυτῶν ποιήσασθαι, παρεκάλουν τὸν φήλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φοβεῖσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν θυμὸν τε μετανοίαν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φήλιξ ἐπείσθη. καὶ δὴ τὸν τῶν ἡμερῶν ἀβασιλεύς ἀγρίππας διδοῖ τὸν ἱερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖδι τοῦ λοιβᾶ. ἐξάπινα δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῶν πλήθους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἕκαστόν τε αὐτῶν τοῖς φιλοτίμοις ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτὸν ποιήσας, ἡγεμὼν λοιβᾶ. καὶ συρράσσοντες, σκωμολόχουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ἦν δὲ παλαιῶν λοιβᾶ ὀδοὶ, ἀλλ' ὡς ἂν ἀπροσδοκήτως πολὺ πλῆθος ἐπέσατο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοὺς ἱερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐπὶ τοὺς ἅλωνας τοὺς ληψομένους τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων ὑπὸ λιμοῦ τελευτᾶν. ἔτως οὐδεμία δικαίᾳ πάντες ἢ τῶν σεβομένων βία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Περὶ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ φήστου ἐπιτροπεύσαντος, καὶ περὶ τῶν σικαρίων.

ΠΟρκίου δὲ φήστου διαδόχου φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τῶν καισαρέων ἰουδαίων, εἰς τὴν ῥώμην ἀναβαίνουσι, φήλικος κατηγορήσοντες. καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τοῖς ἰουδαίοις ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων παιδικῶς θαρσαλέοντα συνεχώρησε, μᾶλλον δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῇ καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύροι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς δὲ ὢν τοῦ νέρωνος, πέμψαι τὴν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπαιδευμένον, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσαντες παρὰ νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀκυρῶσαι τὴν ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὴν αὐτοκράτορα θαρσαλέοντας ἐπέτυχε γράφειν ἢ ἐπιστολήν. αὕτη τοῦ ἔθνους ἡμῶν τῶν μὴ τοιαῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πολέμου γὰρ οἱ τοῦ ἡμισάριαν ἰουδαῖοι τὰ γεγραμμένα πρὸς τοὺς σύρους, σαφέστερα ἔσχον

μᾶλλον,

μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξῆψαν. ἀφικομένῳ δ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν Φῆστον, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακῶσθαι, τὰ κῶμαι πᾶσαι ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δ' καλούμενοι, λῃστὰι δέ εἰσιν ἔτι, τότε μάλιστα ἐπηύξηνον χρώμενοι ξιφιδίοις Περσικοῖς μικροῖς τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν ἀκινάκαις, ὅθεν καὶ μάχεσθαι δ' καὶ Περσικοῖς δ' ὑπὸ Ῥωμαίων σίκας καλουμένους ἀφ' ὧν καὶ τῶν φονέων οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλὰς ἀναιρούμενοι. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν τῇ ἑορτῇ, καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἐπεμνήσθη, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ τὴν λατρείαν συρρεύντων, ὃς βουληθὲν ῥᾳδίως ἀπέφαινον. πολλάκις δ' καὶ μεθ' ἑαυτῶν, ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμψας δ' Φῆστος δύναμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπὸ πνὸς ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου, καὶ παύλαν κακῶν εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντας, καὶ τοὺς ἀνοήτους ἅπαντας ὅσοι συνῆλθον ἐπεσφάγησαν οἱ πεμφθέντες. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας ὠκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, ὑπαίθριον δ' ξυστῷ. τότε βασιλέως ἐγγύθεν ὑπὸ τὸν ἀσαμωναίων παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δ' τόπου κείμενον τοῖς κατ' ἐκεῖνα ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν θεωρεῖσθαι παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα καταστάσεις τε καὶ τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν πραττόμενα. πραττομένων δ' τῶν ἱεροσολυμιτῶν οἱ πρόκριτοι, δεινῶς ἐχαλέπαινον. οὐ γὰρ ἐᾷ πάτριον οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τοὺς δ' τὸ ἱερὸν ὁρῶντας κατὰ πρόσωπον, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγεῖραι ὑπὸ τὴν ἐξέδραν ὑψηλὸν, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἔσω τοῦ ἱεροῦ περιβόλῳ πρὸς δύσιν. ὃ μόνον δ' βασιλικὴν περιελίττων τὴν ἄποψιν ὅτου οἰκοδομηθεὶς ἀπέτεμνε, ἀλλὰ καὶ τὴν δυτικὴν στοὰν τοῦ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν ἔσης, ἔνθα τοὺς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι τὴν ἑορτὴν ἐποιοῦντο διὰ τὸ ἱερόν. ὑπὸ τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτι βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δ' Φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δ' παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοθῆναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς Νέρωνα, ζῶν γὰρ οὐκ ἂν κωλυθῆναι καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δ' Φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. Νέρων δ' Ἀγρίππας αὐτοῖς, ἃ μόνον συνέγνω αὐτοῖς δ' πραχθέντος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἔτους ἐᾶν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ἱκέτιν τὴν Ἰουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα πρεσβεύσασιν ἀπέναγε, τὸν δ' ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον δυσμενεύσαντας παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. ὁ δ' βασιλεὺς πάντα ἀνὴρ ἐπύθετο, δίδωσι τὸν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ Καβεῖ.

A donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Judæam Feſtus, offendit totam afflictam a latronibus vicos paſſim populantibus, quorum ferociſſimi appellati ſicarii. tunc ad maximum numerum excreverant, utentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incurvis, qvales ſicas Romani nominant, unde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, ut jam dictum eſt, feſtis diebus admixti turbæ undiqve in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio qvotqvot collibuiſſet tollebant de medio. aliqvando etiam armati invadebant inimicorum vicos, direptosqve tradebant incendio. Feſtus autem eqveſtres & pedeſtres copias miſit contra qvendam impoſtorem magum, qvi homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis, qvaſi ope ejus incolumes evaſuri eſſent a malis omnibus, hi univerſi una cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit inſigni amplitudine domum prope porticum in regia Hieroſolymitana, qvæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco, unde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari urbem volentibus, cujus voluptatis rex cupidus e cubiculo ſpectabat qvicqvid circa templum fieret. id ubi viderunt Hieroſolymitani proceres, tulerunt indigniſſime. neq; enim leges noſtræ concedunt ſpectari qvid agatur in templo, præſertim ſacrificia. qvamobrem altum parietem excitaverunt ſupra exhedram, qvæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum regii triclinii proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, ubi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi cuſtodiam. qvo facto tam rex offenſus eſt qvam Feſtus præſes provinciæ, qvi etiam juſſit parietem dirui. cives autem rogaverunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe vivere, ſi qvid demoliretur de templi ædificiis. qvo impetrato miſerunt ad imperatorem decem cives eximios, & Iſmaëlem ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri ærarii. Qvi audita legatione non ſolum ignovit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppææ piæ fœminæ, qvæ pro Judæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam vero & Iſmaëlem apud ſe detinuit tanqvam obſides. Id poſtqvam Agrippa reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis qvondam ſummi pontificis filio.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, Φήστου τὸν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφεῖλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ ἀνάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, ἔτυν δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτερον ἀνανον, εὐτυχέστατον γενέσθαι

CAP. VIII.

De procuratore Albino.

CÆſar autem de Feſti morte accepto nuncio Albinum in Judæam miſit præſidem. Rex vero Joſepho juſſo privatam vitam agere, ſacerdotium ejus dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem qvo pater nomine. Seniorem iſtum Ananum ajunt fuiſſe omnium feliciſſimum

ut qvi filios habuerit qvinqve, omnes potitos summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: qvod ad eam ætatem nulli ante summorum pontificum contigerat. Junior autem Ananus, is qvem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, qvod hominum genus apud Judæos in judicando est severissimum, ut ante docuimus. Talis igitur cum esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium judicum advocat: statutumqve coram eo fratrem Jesu Christi Jacobum nomine, & una qvosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: qvod factum omnibus in ea civitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisqve ad regem clam nuntiis rogaverunt, mandaret Anano, ne qvid tale posthac ageret. nam ne nunc qvidem recte egisse. Qvidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu advocare concilium. horum verbis ille persvasus iracunde scripsit pontifici, daturū sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Jesu Damnæi filio concessit. Albinus porro, ut venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret provinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturqve ob liberalitatem ab omnibus: qvotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat servos pessimos, qvi adjuncto sibi audacissimo qvoqve obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qvi cunctarentur reddere. alii qvoqve pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multiqve sacerdotum qvibus ante ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarii die festo qvi tum supervenerat noctu urbem ingressi vivum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qvi eorum nomine promitteret, scribam dimittendum, si pater Albino persvaderet, ut ex eorum numero decem captivos solveret: tum Ananias urgente necessitate ab Albino impetravit, qvæ latrones illi postulaverant, id quod majorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliqvam artem comminiscebātur, qva ex Ananiæ cognatis qvempiam intercirent, nec prius dimittebāt, qvam e suis aliqvot reciperent auctiq; denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ qvæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocavit eam Neroniada: & theatrū apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornavit spectaculis annuis, assignata in eum usum ingenti vi pecuniæ. Frumentum n. donavit

XVI.

πάντε γὰρ ἔσχε παῖδας, ὃ τότε πάνυ σπανὲν ἀρχιερατεύσαντι τῷ θεῷ. αὐτὸς γὰρ πρότερος τῆς τιμῆς ὅπερ πολὺν χρόνον ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ σπανίως τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφαμεν παρειληφέναι, θρασὺς τὸ τρόπον, καὶ τολμητὴς διαφερόντως. αἵρεσιν δὲ μετήει τὴν σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τοὺς κρίνοντας ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ ἂν τοιοῦτος ὢν ὁ ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, ἰάκωβον ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λιθοβοληθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ βαρέως φέρειν τὰ τῶν νόμων ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμψαντες πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρεκάλουν αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράττειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεπραχέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν ἀλβῖνον ὑπαντιάζειν ἀπὸ τῆς ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκειν ὡς οὐκ ἐξὸν τῷ ἀνάνῳ, χωρὶς τοῦ ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπλῶν. ὁ βασιλεὺς δὲ ἀφελόμενος τὸν ἀρχιερατικὸν τὸν τοῦ δεσποτείας, ἱησοῦν τὸν δαμνέως καταστήσας. ἐπεὶ δὲ ἦλθεν ὁ ἀλβῖνος εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς μὲν τοῦ χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων ἀναιρεθέντας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅπερ μέγα φρονῶν ἐπὶ δόξης, καὶ τῶν τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς, ἔτι γὰρ χρημάτων πορισμός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δώροις ἐθεράπευεν, εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἱ συναναφερόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅπερ τὰς ἅλωνας προσιόντες τοὺς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπεῖχοντο τύπτειν. οὕτε δὲ ἱερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δέλοις ἔπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας τρεφομένους, τότε συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐνεστήκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος ἐλεαζάρου, παῖδα δὲ τοῦ ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἔχηγαγον, ἔπειτα πέμψαντες πρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτῶν, εἰ πείσοι τὸν ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. ἦν δὲ μείζονων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν ἀνανίᾳ τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρεῖντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινὰς τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. ἠθροίζοντο τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ἐλάττων, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκωσαν. καὶ δὴ τὸν δὲ τὴν κώμην ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην κωμόπολιν κατασκευάσας, εἰς τὸν δὲ νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. ἐν βηρυτίοις δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, τοῖς κατ' ἔτος θεαταῖς ἐθαύμαζε, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. εἶτα γὰρ ἐδίδου τῷ δή-

ἀναλαβόντας, ἦκον εἰς τ ἀντωνίαν, φρούριον ὂν ἱερῷ παρακείμενον τῷ ἱερῷ. ὡς δὲ ἡμοῦντο τὸν ὄχλον, ἰδόντες τὸν πλῆθος, ἔφοβήθησαν, φόβῳ ὥρμησε. τῶν δὲ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διακεῖσθαι νομίζοντες κατὰ τ πολεμίων, συνωθούμενοι πρὸς τ φυγὴν, πολλοὶ ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τ κατὰ πάσαν σκηνὴν φθαρέντων. πένθος ἦν λοιπὸν ἀντὶ τ ἑορτῆς, καὶ πάντες ἐκλαθόμενοι τ δώρων καὶ τ θυσιῶν, ἐπὶ θρήνους, καὶ κλαυθμοὺς ἐτράποντο. τοιοῦτον μὲν ἐνὸς ἀσελγὲς σκαιότατα πάθημα ἡμέρᾳ ἑνὶ ἐδημοκόπησεν. ἵνα δὲ αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο προσέπεσε τ μὲν ἐφεστώτων ὅτι νεωτερισμοῦ τινες κατὰ τὴν ἀποστασίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄνωθεν τῆς πόλεως στέφανον καίσαρος θέλον ὁδοιπορεῖν λῃστεύσαντες, ἅπαντα αὐτοῦ τ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τοῦ πραχθέντος ὁ κύμανος, εὐθὺς πέμπει σκαιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ἀποφανεῖσθαι τοὺς αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτ ἄγειν. τ δὲ πρᾶξιν ἡμοῦντο, τ σκαιωτ τὰς τῶν μωϋσέως νόμους, ἐν πάνυ κώμῃ λαβόν κλῄθρας, πρόκριτος εἰς τ πάντων ὄψιν, διέκρινεν, ἀποσκλασθήσεσθαι, καὶ πολλὰ καὶ κερτόμια. οἱ δὲ ἰουδαῖοι παθόντα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καλοῦσιν εἰς κρησφόρειαν, σκεῖνος δὲ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τ θεὸν ὑπὲρ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν σκληκῆσαι. ἔλεγον γὰρ ἐκ τοιούτου, τ πατρίων αὐτοὺς ἄτιμα ἀδικούμενοι. ὁ δὲ κύμανος θάττον μὴ πόλεμον νεωτερήσῃ τὸ πλῆθος, συμβαλλομένων καὶ τ φίλων, τὸν ἔνυβρίσαντα τοῖς νόμοις σκαιώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τ στάσιν σκληρότερα μέλλουσαν ἐξάπτειν.

A cum armis convenire in Antoniam castellum templo imminens, ut supra docuimus. vulgaris autem multitudo viso adventu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum essent anguſti viarum exitus, rati a tergo hostem insequi, comprimebant se invicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita ut perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versaqve in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac ejulatibus: tantam cladem intulit unius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Qvidam enim qvi ex illa turba fugientes evaserant, in publica via centesimo ab urbe stadio Stephanum Cæsaris servum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnesqve ejus diripuerunt sarcinas. qvo audito Cumanus confestim eo misit milites, jussos ut vicos loco propinqvos diriperent. in hac populatione miles qvidam libros Mosaicos in qvodam vico inventos protulit, eosqve laceravit in conspectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam convitiis. Hoc ubi ad Judæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes ut non suam, sed læsi numinis ulciscereturin injuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi feriit, atqve hoc modo tumultum jam repullulantem sedavit.

Κεφάλαιον ε.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ διαφορὰ σαμαρεῖταις πρὸς ἰουδαίους ἐχθρὰ, διὰ τοιαῦτα. ἐορτὴ τοῖς γαλιλαίοις ἐν τῇ ἑορτῇ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν προσκυνοῦσιν, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κατιόντων αὐτῶν κώμης τ ναΐς λεγομένης, σαμαρεῖσι δὲ μεγάλῃ πεδιὰς τινὲς συναψάντες μάχῃ, πολλοὶ αὐτῶν ἀνῃρέθησαν. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τ γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κῦμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν μετᾶναι τῶν ἀνῃρημένων τ φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς κατὰ τ σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀναναστήσαντες δὲ ἐπὶ τούτῳ γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τ ἰουδαίων ἐπειγόν ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. θρασύτατοι γὰρ καὶ καθ' αὑτοὺς μάλιστα πικραὶ λῃστὰι ἦσαν τ ἐφ' ὕβρει δὲ πάντα πᾶσιν ἀφόρητον. τ δὲ σὺν πάσῃ καταπειρωμένων σπουδῇ τοὺς πειρωμένους, καὶ κελεύσαντας τὰ ὅπλα θεῖναι τ ἔργῳ ἐπιδεῖξαι τὴν μετάνοιαν ἐν τῷ μὴ ἀπειθεῖν τοῖς νεωτερίσαι θέλουσιν, ἐν τῷ τῆς ἰουδαίων ἀπειθεῖν ἐξουσίᾳ. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἐπιστάσεως. τεταραγμένοι δὲ ἐπὶ τοῖς ἀναπαλύψασι τὰ ὅπλα, ἐπὶ τῷ καὶ τοὺς ἐν θεσσαλονίκῃ, ἐπὶ τῷ ἑαυτοὺς ὑβρίζειν λέγοντες, ἀλλὰ τινὲς δὲ τῶν θεσσαλονικέων τ κοσμοῦντες τὸ αὐτὸ τῷ γαλιλαίων κατηγορίᾳ. τὸ δὲ αἴσχιστον, καὶ αὐτὸς ὁ μεγίστης βλασφημίας. πάντα μὲν τοῖς βλασφήμοις πράγμασι ὑπερβαλλόντως πράγματα δὲ ἐν τῇ ἑορτῇ, μὴ πόλεμον δὲ, μᾶλλον δὲ κελεύσαι τὰ γαλιλαίων

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Judæos orta.

POst hæc inter Samaritas & Judæos oritur dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliqvando igitur cum transirent vicum Samaritarum ditionis, qvi Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indigne ferentes eorum primates Judæos ad arma conciverunt, hortantes ut se in libertatem assererent. Servitutem enim etiam per se molestam, tum vero fieri intolerabilem, si cum subditorum injuriis conjuncta sit. Cumqve magistratus lenire eos conarentur, pollicerenturqve se Cumano persvasuros, ut pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis jam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastaverat. At Cumanus cognitis qvæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & qvatuor cohortes peditum: armatisqve etiam Samaritanis contra Judæos proficiscitur: qvos assecutus multos perimit, plures vivos captos abducit. Tum vero Hierosolymitanorum primi genere atq; honoribus, ut viderunt ad qvantam

vetuit. Post hæc Jesu Gamalielis filio pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, qvo pontifice Judaicum bellum habuit initium. XVIII. Conveniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, qvæ origo eorum, & qvi ad hunc honorem admittantur, & qvot usqve ad finem ejus belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: qvo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. unde consvetudo obtinuit accepta a majoribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sangvine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur universi a primo Aarone usqve Phanasum, qvem belli tempore seditiosi declaraverunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore qvo primum in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, usqve dum in Judæam ventum est, ubi Deo templum ædificavit rex Solomon. nam a principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viventibus etiam subrogari cœperunt alii. Itaqve hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. ex qvo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, usqve ad templum a Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alii XVIII secuti sunt, a tempore Solomonis regis sibi succedentes, usqve dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram urbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Josedecum quoque pontificem illo abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Judæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captivitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Judæis, & reversis in antiqvam patriam permisit templum denuo condere, qvando Jesus Josedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & ejus posteri qvindecim universi usq; ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterum jam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul privavit, & sacerdotio, repulsoq; a successione ejus filio, Jacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ ejus conjugis amicitiam, persvasit eis, ut in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent, seq; illic pontificem

Α ἐκώλυσεν. ἰησοῦν ὄντα γαμαλιήλου, τοῦ ἀρχιερωσύνου ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτῷ ματθία τῷ θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς ῥωμαίους πόλεμος ἰουδαίοις ἐλαβε τοῦ ἀρχεῖν. ἀναγκαῖον δ' εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ προσήκειν διηγήσασθαι τοῖς τ' ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ ὅσοι γεγόνασι μέχρι τῆς ἐσχάτης τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τὸν μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεύσαι τοῦ θεοῦ. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθύς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ἔξεστιν δὲ πατρίων ἐστὶ μηδένα τοῦ θεοῦ τῶν ἀρχιερωσύνων λαμβάνειν, ἢ τὸ ἐξ αἵματος τοῦ ἀαρῶνος, ἐπεὶ καὶ ἦν ἡμῖν ἀεὶ ἂν βασιλεύωσιν τύχη τεύξεσθαι τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο δὲ πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ ἀαρῶνος εἰς φανιὰν τὸν ἔσχατον ἡγησάμενον μέχρι φανάσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων δὲ τοῦ θεοῦ ἔρημον ὄντι τὸν μωϋσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἐσώσης, τοῦ μωϋσοῦ τὸν θεὸν κατεσκευάσε, μέχρις τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἔνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερατεύσαντα τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον εἰς τῆς δὲ βίᾳ τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δ', καὶ τῶν ζώντων διεδέχοντο. οἱ πάντα τρισκαίδεκα, οὗτοι τῶν δύο παίδων ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι καὶ διαδοχὴν τοῦ τιμᾶν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον αἴγυπτον, μωϋσέως ἄγοντος μέχρι τῆς δὲ ναὸ κατασκευῆς, ἐν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν ἔτη δυοκαὶ δέκα, πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ σολομῶνος βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέχρι ἀναβαχοδοι ὅσων ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῴκισε. ὁ δὲν ἀρχιερεὺς ἰωσαδακης αἰχμαλώτων ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἐξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστι, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἡδὴ βασιλευομένων ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων γενομένης κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ βαβυλῶνος ἰουδαίους πρὸς τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι. τότε δὴ τῶν ἀναστρεψάντων αἰχμαλώτων ἰησοῦς ὁ ἰωσεδεκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως ἀντιόχου τοῦ εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκαπέντε. πρῶτος δὲ ἀντίοχος ὁ θεοφιλὴς μὲν, καὶ ὁ σεφατηλὸς αὐτοῦ λυσίας, τὴν ὀνίαν τοῦ μενέλαον σκύθῃ, παυσάντες τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν βεροίᾳ καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστῶσιν ἀρχιερέα ἰάκιμον ἄλλον μὲν τοῦ ἀαρῶνος, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. διὸ καὶ ὁ ἀνανίας ὁ τελευτήσαντος ὀνίου ἐξάδελφος ὁμώνυμος τοῦ πατρὶ τοῦ διαφυγὼν εἰς αἴγυπτον, καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους καὶ τὴν ἡλιοπολίτην νέμουσαν ἄμαν ὡς τοῦ θεοῦ ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερέα

κατα-

καθαίρεσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ καθοσιωθέντος A
ἐν ἑτέροις, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἰάκιμος ἔτη
τρία τὴν ἀρχιερωσύνην καθαρῶν, ἐτελεύτησεν. διαδέξα-
το δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς
ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως ὄσα. πάλιν δὲ οἱ τοῦ ἀσαμωναίου
παῖδες ἔκγονοι, τὴν περουσίαν ἔθνους πιεσθέντες, καὶ
πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστᾶ-
σιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ἐπι-
βουλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐνέδρας τοῦ ὑπὸ τρύφωνος μηχανη-
θείσης ὡς ἀνωτέρω περιεκάμψαμεν, λαμβάνει τὴν B
δὲ ἀρχιερωσύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ ὃν δόλῳ
ὡς συμπόσιον ὑπὸ γαμβροῦ διαφθαρέντα, διεδέξα-
το πᾶς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχθέντα τὴν ἱερωσύνην
τελείαν τοῦ ἀδελφοῦ χρόνον ἐνιαυτῶν τριάκοντα ἐν ἔτει
τῆς ὑρκανοῦ ἀπολαύσεως τελευτᾷ γηραιὸς, ἰδὼν τὴν
καὶ δρισοβήλου κληθέντι τῷ ἀλεξάνδρῳ καταλιπών.
κληρονομεῖ δὲ ὃν, ἀδελφὸς, ὑπὸ νέου μὲν τελευτή-
σαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταχθέντα μὴ βασιλείας. ὃν δὲ C
ἀλέξανδρος τὸν πρῶτον ἰδίους ἐνιαυτοὺς ἕνα βασι-
λεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη ἑπτακαίδεκα,
καταστρέφει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλιπὼν
τὸν ἀρχιερατεύσοντα υἱοὺς τρεῖς. ἡ δὲ τὸν μὲν ἀρ-
χιερωσύνῃ ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τὴν βασιλείαν ἐν-
νέα ἔτη καταχρᾶται, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν δὲ χρόνον τὴν
ἀρχιερωσύνην ὁ πᾶς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ δὲ τὸν
θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀ- D
ριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ὑρκανὸν τὴν ἀρ-
χὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱεράτευσε τοῖς ἔθνεσι. ἔτη δὲ
τρίτῳ τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς μηνὸς τοῖς ἴσοις πομπήϊος
ἐλθὼν, καὶ τὸν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κρατή-
λων, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων θήσας ἐπεμψε.
τῷ δὲ ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὴν
μὲν τοῦ ἔθνους περουσίαν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν
ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἑνὸς τοῖς πρώτοις ὑρκα-
νὸς τεσσαρας καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, E
οἱ τῆς παρθυαίων δυνάστου, διαβάντες τὸν εὐφράτην,
καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλα-
βον, τὸν δὲ ἀριστόβουλον ἤδη ἀντίγονον, κατέστησαν βασιλέα.
τρία δὲ ἔτη, καὶ τρεῖς μῆνας ἄρξαντα τοῦτον, σοσίος τε καὶ
ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, οὗτοι δὲ ἀνῆλεν εἰς τὴν
ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρώδης πα-
ρὰ ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ἀπὸ τοῦ καὶ ἀσαμωναίου
γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους, καὶ μό- F
νον ἐξ ἱερέων ὄντας, τοῦτον ἵνος ἀριστόβουλος τὸν μειρὸν ἀπένε-
με. τὸν δὲ ἀριστόβουλον ὑρκανὸς τοῦ πάρθων λη-
φθέντος ἰωνὸν ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελ-
φῇ αὐτοῦ συνοικήσαι μαριάμμῃ τὴν δὲ πλήθους πρὸς
ἑαυτὸν ἠρόμενος εὔνοιαν, διὰ τὸν ὑρκανὸν μνήμην.
εἶτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸ ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλί-
νωσιν, ἀνῆλεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πυνθανόμενος μηχανησάμε-
νον κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ ὄντων G
δὲ πρὸς τοῖς ἐκγόνοις τοῦ ἀσαμωναίου παίδων τοῦ ἀρχιερω-
σύνην ἀπίσασθαι. ἔπραξε δὲ ὁμοίως τῇ ἡρώδου περὶ τὴν κα-
τάστασιν τῶν ἱερέων, ἀρχέλαος ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ ὄντων
τὸν ἀρχιερέα ῥωμαῖοι τῶν ἰουδαίων ἀπολαβόντες. ἕως
ἔστιν οὗ οἱ ἀπὸ τῶν ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες,
μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν πῦρ
ἐλθὸν ἐπανῴκλησεν, οἱ πάντες ἐκκαιόμενοι. χρόνος
δὲ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καὶ τινες μὲν
αὐτῶν ἐπέλιπον τοῦτο τε ἡρώδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo ſæpe alias diximus. Jacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem ſucceſſorem habuit, ſed per ſeptennium ſine pontifice manſit civitas. Dein poſtquam Aſſamonæorum familiæ principatus noſtræ gentis eſt creditus, rebellantes Macedonibus Jonatham creaverunt ſummum pontificem, qui ſeptennio toto præfuit. quo per inſidias Tryphonis ſublato e vivis, frater ejus Simon obtinuit id ſacerdotium. cui dolo generi oppreſſo inter epulas, filius Hyrcanus in honore ſucceſſit. eum cum per unum & triginta annos geſſiſſet, jam decrepitus ſucceſſori Judæ reliquit ſuo filio, qui alio nomine Ariſtobulus eſt dictus. huic frater hæres fuit tam regni quam ſacerdotii, poſtquam ille ſumpto tum primum diademate unum annum utraque dignitate potitus eſt. Is nomine Alexander & ipſe regnum conjungens pontificatui cum viginti ſeptem annis præfuiſſet rebus Judaicis, moriens Alexandræ uxori permiſit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoque in regia poteſtate novennio e vivis exceſſit: quo toto tempore Hyrcanus ejus filius pontificatum tenuit. nam poſt matris obitum Ariſtobulus frater moto bello victum pontificem ad privatam vitam redegit, & ſibi ipſe regnum ſimul uſurpavit ac ſacerdotium: exactisque in utraque dignitate tribus annis, & totidem menſibus, cum ſuperveniens Pompejus vi cepiſſet Hieroſolymas a victore vinctus Romam miſſus eſt cum liberis: & Hyrcanus reſtitutus in pontificatum, principatum quoque ſuæ gentis accepit, ſed absque diademate: præterq; priores illos novem, per alios XXIII annos ſummum ſacerdotium obtinuit. Poſt quos completos Barzapharnes & Pacorus dynaſtæ Parthorum trajecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoque vivo abducto Ariſtobuli filium Antigonum regem conſtituunt, qui poſt tres annos & totidem menſes expugnatus ab Herode & Soſio, apud Antiochiam juſſu Antonii dedit ſupplicium. Herodes autem accepto a Romanis regno non amplius ex Aſamonæo genere creavit pontifices, ſed eum honorem quibusvis ex ſacerdotum ordine conceſſit etiam obſcuris, absq; uno Ariſtobulo. hunc enim Hyrcani a Parthis capti nepotem, & Mariamnes ſuæ uxoris fratrem, ob favorem populi, & Hyrcani avi memoriam ſumo ſacerdotio dignatus eſt. deinde veritus ne omnes in illum eſſent propenſiores, apud Hierichuntem arte necavit natantem in piſcina, ut ſupra diximus: neqve poſtea ulli ex Aſamonæorum poſteritate hoc ſacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus ejus filius: & Romani, qui poſt illum cum poteſtate præfuerunt provinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu usque in diem qua templum & urbs incendente Tito conflagravit pontificatum geſſerunt, in univerſum numero viginti octo: tempusq; eorum ſacerdotii centum anni, & ſeptem inſuper: quorum aliqui ſub Herode fuerunt,

& Archelao ejus filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in ejus fastigio pontificibus: de qvibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Qvomodo Florus Albini successor tantis Judæos affecerit injuriis, ut coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor a Nerone missus plurimis Judæos replevit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxitq; secum Cleopatram conjugem non minus improbam, per qvam, ut Poppeæ Augustæ amicam, Judææ administrationem impetraverat: adeo vero potestate violenter abusus est, ut Albinum Judæi desiderarent qvasi beneficum. nam ille qvantum poterat clam erat malus & nocens: Florus contra qvasi ad ostentandam missus malitiam, publice traducebat nostræ gentis injurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniqvitatem reliqvum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unqvam lucris satiabilis, undecunqve parva æqve captans ac magna, ut etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, qvam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeoqve nullus erat injuriarum vel modus, vel finis, ut miseri Judæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerẽtur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, judicantes ubivis etiam apud Barbaros se vivere posse commodius. Et qvid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel universos qvam paulatim perdere. Itaqve secundo anno postqvam is venit procurator in provinciam, duodecimo vero Neronis imperii, bellum id cœptum est: qvo tempore qvanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exacte cognoscere poterunt, qvi dignabuntur legere libros a nobis conscriptos de bello Judaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiqvitatibus, qvas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Judæis, vel in Ægypto obvenerunt, vel in Palæstina cæteraq; Syria, tum qvas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, qvove modo tractatissimus a Persis & Macedonibus, & postremo a Romano populo. his enim omnibus accurate descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum qvoqve res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharumqve potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita ut a principio sumus polliciti. ausimqve addere qvod nemo alius scriptor Judæus, externusve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum confessione disciplinas egregie calleo,

Κεφάλαιον ϛ'.

Ως Φλῶρος ὁ ἀλβίνῳ διάδοχος πάντα διέθηκε τὰς ἰουδαίων κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτὰς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕσσιος ὁ Φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομένιος ὁ ἐκ τοῦ γένους ἦν κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλτρου οὐκ ὀλίγου πομπείας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πόππαιαν μηδὲν αὐτῷ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ἔτω δ' ὡδὶ τῇ ἐξουσίᾳ ἐχρήσατο κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς εὐεργέτην ἰουδαῖοι. σκῆψιν δὲ ἐπεκέκρυπτο τῇ πονηρίᾳ, καὶ ἵν' μὴ πανταχοῦ κατάφωρος εἶναι δοκοίη. γὰρ ὁ Φλῶρος καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κακίας πεμφθεὶς, τοὺς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐξαμαρτάνοντας ἐπέμπεσε, μήτε ἁρπαγῆς ἐξαλείπων μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν δὲ ἀτυχὴς ἐλεῆσαι, πάντης ὁ κέρδους ἀπλήστος, ὥστε μηδὲ τὰ τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστῶν συνωνήσατο. ἀδεῶς δὲ οἱ πολλοὶ ἦτο ἐπὶ πᾶσιν, ἐξέστιν παρ' ἐκείνου τοῦ σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπρακότες. ἔτι μέτριον τοῦτ' ἦν, ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ἀπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας ἁρπαγὰς φέρειν, καταγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξιστάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ἐπιδεῖν τοὺς ἀλλοφύλους κατοικήσοντας. καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν; πόλεμον ὁ κατεναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενοι ἅθρόως, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τοῦ πολέμου ἤλαυνεν ὁ πόλεμος, δευτέρου μὲν ἔτει τῆς ἐπιτροπῆς Φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ νέρωνος χρόνῳ. ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ἐτετολμήκαμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βιβλοῖς ἐντυχεῖν τοῖς ἐμοῖ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμένοις. παύσεται δ' ἐντεῦθεν μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μετὰ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τοῦ ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου διδόσιν, μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου νέρωνος ἡγεμονίας, τὰ ἡμῖν συμβεβηκότα τοῖς ἰουδαίοις κατὰ τὰ αἰγύπτιον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πέπονθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, τίνα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα δοίημι, μὴ ἀκριβείας σωτηρίαν, τηρῆσαι δὲ πεπειράμεθα, καὶ τοῖς τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφοῖς, τῶν ἐπὶ χιλίοις ἔτεσι χρωμένων. ἀπολαῦσαι δὲ πεπείμεθα, καὶ τοῖς περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχοῖς, τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχίαν τε δυνάστειας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τοῖς ἀναγραφεῖ. ἔτι δὲ πεποίημαι ἐν ἀρχῇ ἐπαγγελίαμεν τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ ἡνίκα διὰ τοῦ τῶν προτεθέντων σωτηρίαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος ἠδυνήθη θεῖναι, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τοῦ πράγματος αὐτοῦ οὕτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενηνεγκεῖν. ἐγὼ δὲ ὁμολογούμενα τὰ ἐμοὶ τῶν πολιτῶν αὐτῶν καὶ τοῦ ἐπιχωρίου παιδείαν διαφέρων,

ἐ τῶν

καὶ τ' ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐπουδάσα μετασχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τὴν δὲ πρὸς τὴν προφορὰν ἀκρίβειαν, πάτριον συνήθειαν. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἀνεῖνες ἀποδέχονται τὰς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐπιμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα, ὅτι μόνον, οὐκ ἐλευθέροις τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τ' οἰκετῶν ἥδιστον, μόνοις γε σοφίαν μαρτυρῆσαι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεύσαι δυναμένοις. διὰ ταῦτα πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῶν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν εὐδὺς ἔλαβον. ὅσως γὰρ οὐκ ἂν ἐπίφθονον ἡγοῖτο, περὶ καὶ ἡλικίας τοῦ μοῦ, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πραξέων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις γὰρ καταπαύσω τὴν διήγησιν, βίβλοις μὲν ἑπτὰ περιλημμένην, ἐξ ὧν μυρίασι στίχων. καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ καὶ περιδρομὴν, ὑπομνήσω πάλιν, ἅ τε πολέμου, καὶ τ' συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἥ τις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ γὰρ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. προῄρημαι γὰρ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν ἰουδαίων, ἐν τεσσάροι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων ἅ τε κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

A Græcanicæ qvoqve literaturæ non ſine profectu dedi operam, qvamvis exquiſitam pronuntiandi rationem aſſeqvi per patriam conſvetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſervis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, ut eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix uni ſucceſſit atqve alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla invidia prohibet etiam de meo genere, geſtisqve per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atqve ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum vero ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem usqve diem evenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis vero meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Judæorum opinionibus, quas de Deo habent eſſentia, & de legibus, quæ per eas liceat nobis facere alia, alia non liceat;

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERUM OMNIUM APUD JOSEPHUM MEMORABILIUM INDEX SECUNDUM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

AAron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
ejus filii quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filii ejus duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga ejus floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.c. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus a Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043. c
ejus mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissolvendorum peritus 268 a. & 1043. b
Abdonis principatus Hebræorum 159. b
Abel quid significet: occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa urbs 241. c
Abemerigus Isatæ suam filiam dat uxorem 684. c
Abenerus præfectus exercitus 183. b 194. b. Jebosthum Sauli filium constituit regem 212. c
pugnat contra Joabum, ibidem. transfert regnum ad Davidem 213. f
ab Joabo fraudulenter occiditur 215. a
Aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiaque ejus 1093. d
Abesalomus Ammonem fratrem jugulat 227. d
fugit in Gesura, unde à patre reconciliato revocatur, item forma ejus & cæsaries qvalis, tum qvomodo Joabum tractarit. 228
popularem auram captat & regnum 229. c. cum patris concubinis rem habet 231. d. cogit magnum exercitum contra patrem 233. c. pendens in arbore interimitur 234. c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipsi manum infert 688. e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173 b.
Abiatharus Abimelechi filius servatus à Saüli sævitia 196. f. confirmatur ei pontificatus 241. f
quomodo a Davide ultus, ejus domus sacerdotio privatur, 254. b
Abibalus rex Iromi pater 267. f
Tyriorum rex 1042. e. 1043. a
Abigæa Nabali uxor Davidem commotum placat 201. b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Joachimum e vinculis eximit 350. c
Abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163. c
Abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155. g
urbe & tribu pellitur 156. c
Sicimas captas solo æquat 157. b
occiditur a muliere ibid. d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21. a
Abironi cum suis terra dehiscit 107. c
Abisace puella valefacit senem Davidem 246. g
ambit eam uxorem Adonias 253
Abisæus Joabi frater, vir fortis 212 c 336. f. cum fratre Sabæum persequitur 238. e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242. c
Abrahamus quando natus 15. c
Lotum nepotem adoptat 15. g
e Chaldæa migrat in Chananæam, & Deiverum cultum instituit ibid.
hinc in Ægyptum proficiscitur, ubi uxorem fingit esse sororem suam 16. f. Ægyptiis disciplinas instituit 17. c. Assyrios vincit 18. c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius a Deo 18 e
genuit Ismahelem ex Agare 19. d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara. 21. a
a Deo tentatur 22. e
monumentum sibi & posteris comparat 24. b
ducit Chæturam uxorem, suscipit liberos ibid. c
Isaco quærit uxorem ibid. e
moritur 26. b
ejus arma contra Pharaonem 928. g
Abrahami domicilium vicus 16. d
Absalomon tyrannidis Manahemi adjutor 813. a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474. f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46. a
Achabus Amarini filius regnum paternum majoribus contaminat id sceleribus, quam antecessores sui 285. c agnoscit suum fatum & pœnitet 289. c. cedit Adadi filio bellum inferenti 290 c. eundem vincit 291. c occiditur 295. d
ipsius liberorum capita præciduntur 310. c
Achar furtum committit 137. e
plectitur 138. c
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, ejusque insignis tolerantia 1095. a
Achazes Jothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocaustoma offert, belloque impetitus, magnam patitur stragem 321. d
Assyriorum regis auxilio ulciscitur Syros, stultus & impius moritur 322. d
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599. b
impetitur a 2000. militibus dimissis 607. d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773 e
militibus tumultuantibus resistit 609. f
Achias pontifex 181. a
Achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274. b. 280. a
Achillaus princeps commentariensium 241. f
Achinnatus Berzellæi filius apud Davidem manet 237. f
Achimas Davidi victoriam nunciat 235. b
Achimelechus pontifex Davidem commeatu juvat 196. b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196. f
Achitophel a Davide ad Absalomum deficit 229. d. male consulit domino suo 231. c. propter spretum consilium relinquit Absalomum & se suspendit 233. a
Acmes Juliæ famulæ dotus 595 b. 771. d
Acmon gigas Davidem occisurus ab Abisæo perimitur 242. c
Acusilaus Argivus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034. g
Adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Joa Israelitarum rege privatur 316 a
Adadus Syriæ & Damasci rex cum Davide confligens vincitur 221. f

INDEX

Adadi hujus posteri dicti reges Syriæ, sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
Adadus tertius Samariam vastat ibid.
Adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292. c
Joramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Joramum 302.e
fugatur a deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306. d
Adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5. e
ejus soboles, posteritas & mors 6.d
Adar mensis 132.c.366.c.381.f 424. a
Adar mensis dies XIV. & XV. cur festi Judæis 38:. b
Aderus Syriam occupat, & rex ejus efficitur 273.f
Adoma quid significet 36.b
Adomus dictus Esaus ibid.
Adoni quid significet 145 e
Adonias Davidis filius regnum paternum affectat 247. a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248. d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254. b
Adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilaverat 145.e
Adoramus qvæstor tributorum ordinatur 241. e
lapidibus obruitur 275. e
Adulterii suspecta qvomodo purgetur 95. a
Adramalechus Senacheribi filius patricida 330. e
Adrazarus Sophenorum rex à Davide victus 222. c
Ægyptius vates seductor Judæorum 695.f
Ægyptii populus qualis 13. f 54. b
Ægyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 53. c.
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66 a
quare Babylonem abducti 345. c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Judæis 1039.c
1050. g. qvid eis Græcorum commercium conciliarit 1038. d
sexaginta millia Judæorum peremerunt 992.e per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Judæorum corrupere 1051. e
Ægyptiorum dii descripti 1054. c. 1065.
servitus 1068. e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum jus civitatis largitus est. ibidem.
Ægyptum mare totum portub. caret 894 b
Ægyptum fames occupat 44.2. 53. a
Ægypti regina Solomonem invisit. 270. a
Ægypti descriptio 807.f. 895 g
Ægyptus unde nomen acceperit 1045.f
Ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Æmilius Jucundus à Judæis occisus 810. f
Æmilius Regulus Corduben. 653. e
Æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 571.e
Æoles populus 13. c
Æraria qvis inventor 7. d
Æris genus auro preciosius 222.d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
Æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Æthiopes, populus 13.f
bello Ægyptios infestant 57.f
qvomodo à Mose victi 58 d
Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279. f
Agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19. c
ablegatam una cum filio consolatur angelus 22. b
Agatharchides historicus 1056. b
Aggæus propheta 365.f. 366.e
Agiræ Nabathæi facinus 935. b
Agrorum terminos qvis primus fixerit 7. c
Agriculturam quis invenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filii soboles 628 a. varia fortuna 629. usque 637
M. Agrippæ in Judæos benevolentia 398. d
Agrippa in Asiam mittitur 540. a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549. d
ejus in Judæos studium 562. b 584. e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638. c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638. f
convivio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Judæos reconciliat Cajo 643.b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670.d
tergiversator billinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit. 733 d
ejus in Judæam reditus 674. f
Silam vinctum adservat 677. b
reliqua ejus gesta usque mortem 677 678.679.680. & 793.795. 796. 801.803. 804 810.811.815.816.817.832.833.864 893 906.907.913.
Agrippa filius Agrippæ 679. f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Judæis 683. b. Chalcidi præficitur 690. d. Claudio autor, ut Judæorum causam legitime cognoscat 693. a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat. ibid. b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694. f. domum extruit 697. c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1027. venit Tyrum cum Vespasiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 832. f
Agrippina Claudii Cæs. uxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694. b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam invadunt Hebræi, & fugantur 137. d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio. 985. a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
Albinus Judææ præsidet 694.f.
Judæam latronibus explet, malus 699.c 702. b
Albinus Rom. præfectus Jesum Ananifilium misere mulctatum dimittit 961.c
Albini procuratoris direptiones & injustitia 121. per totum
Alcimus in pontificatum succedit, alius Jacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ib. perit 424.b
Alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 630.d
Vide infra Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 432.c
vincit 432.e
Jonathæ amicitiam ambit 430.e
Jonatham in summo honore habet 435. a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
Alexander Aristobuli filius Judæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos qvotqvot potuit interficit 477.f
Hyrcano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat. 723. a
securi percutitur 723.f
Alexandri fictitii actus & fallaciæ 783.d
Vide Pseudalexander
Alexander Herodis filius Roma reversus ducit uxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555. 556. 557.
calumniis oppressus conjicitur in vincula a patre 568. f
reconciliatur patri per socerum. 569. f.
iterum calumniis urgetur ab Eurycle aliisque 573. 574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus à patre Beryti, damnatur 578. f
strangulatur 580.b
Alexander Herodis filius veneficii accusatur à patre 711.e
iterum accusatur 711.d
& in vincula conjicitur 716.b
accusatur 719.g
strangulatur 761.i
ejus soboles 761.a
Alexandri Herodis filii posteri in minore armenia regnaverunt 778
Alexander Jamnæus Hyrcani filius, a factus fratrem insidiantem interi 416.c
circumvenit astu Ptolemæum Lathurum, à qvo postea vincitur 417. g
iterum belligeratur contra eum 458. e
prælatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib. g
immanitatis causa Thracides dictus: aliaque gesta & mors 463. 464. 713. 714. 715. 716
Alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
ejus divitiæ quantæ 696 b
Alexander rex primus Macharunta ædificavit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
ejus morte Judæi Ægyptum & Phœnice translati 1049 b
Alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 382. d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Jadæum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Judæis qvæcunque postularent concessit 385 e 816. b

eo mortuo quomodo regna ejus occupata 386. f
Alexander Tiberii pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917. b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinas Demetrii victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Jamnæi uxor qvomodo à morituro marito instructa regnum servarit & administrarit 463.b
morbus ejus & mors 465. b
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512. b 513.b
Alexandra Phaselli filia 627.g 628. a
Alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807. g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808. a
Alexandria civitas post Romam maxima 903. b
Alexandriæ portus descriptio 894.c
urbis situs descriptus 807.g 808.a
Alexandrinorum seditio contra Judæos 816.b
Alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894.
Alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
Alexandrini quamdiu cesseriut Judæorum solennitatibus 1065.
Alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
Alexandrium arx 472. f 476.c
Alexis duxit Salomem uxorem 583. b. 223. f
jubetur ab Herode nobiles Judæos sedefuncto occidere 598.d
pie agit 600. b
Alisas, alisei 13. c
Alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040. d
Aliturus minorum actor 999.d
Allus Samarita, libertus Neronis 631 a
Althemus præ timore obriguit 744. c
Amalecitæ gens 74. b
Amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
Amalecitæ Hebræos subigunt 153. d. eorum rex captus & occisus 185. a
Amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & qvomodo Saulus eos extirpaverit 184. b
David cædit eos 207.f
Amalecus nothus Aliphazæ filius 36. c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Judæos propter Mardochæum concepit odium 371.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filii ejus 382.a
Amaræi filii quomodo Joannem Gaddin interfecerint, & quas ejus cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum invocans ut Hebræos redimat exauditur 55. b
Amaramus seditiosus exulat 682.c
Amarinus constituitur rex 284. f
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285. b
Amasus Absalomi copiis præficitur 253. c. impetrat veniam a Davide, cui gratulatur regni restitutionem 236. c
constituitur præfectus exercitus 238. d
occiditur a Joabo 238. f
Amasias filius Joasis regis Judæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316. c
paternæ necis autores tollit, Amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur a propheta 317. a
minatur Joæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
Amasias sacerdos 298.a
Amathus, Amathæ 14. d
Amathus castrum ad Jordanem 459.b
Ambitio quantum malum 215. b. per totum
M. Ambivius præficitur Judææ 619. a
Amenophis regni terminus 141.b
Amesses regni terminus ibid.
Amias Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
Aminadabus Levita 171. c
Ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes male excipiuntur 157. f 158. d
Ammanitarum contumelia in Davidem 223. f
& quæ de eis ultio accepta 224. f. excinduntur 228.b
Ammanitæ & Moabitæ socii mutuo sese occidunt 298.e
Ammaus exusta 781.b
Ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864. b
vide & Emmaus
Ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
Amnon sororem Thamaram stuprat 228. g
occiditur à fratre Absalomo 227.d
Amoræi cum suis regibus deleti 11 d. qui eorum ditionis termini. ibid.
Amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118. a
Amosus Manassis filius regno paterno substituitur, qvod propter impietatem non diu tenens occiditur 333. a
Ananelus constituitur pontifex ab Herode 212. b
honore privatur 513.a
restituitur ei 511. a
Ananias Mashali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
Ananias mercator Judæus regias mulieres Judaicam religionem docet 685. a
Ananias Nebedæi fil pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692. e
Ananias nominatur Sedraches 346. a
Ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452. g. 458.d
Ananias Pharisæus Josepho se opponit 1013. f
Ananiæ pontificis liberalitas, ejusque servorum iniquitas 698.d 699. b. ipsius filius capitur à sicariis 698. e
Ananiæ pontificis domus incenditur 811.
Ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter seditionem ib. cum fratre interficitur 812. e
Ananus Anani filius pontificatum acquirit, & Jacobum lapidat 698. b
Anani seniores felicitas ib. a
Ananus Jonathæ filius Cestio portas prodere voluit 819.g
Ananus Judæorum dux vinctus Romam mittitur 692. e
Ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se præparat 828. f
apparatum belli rursus amittere noluit 829.a
milites contra Simonem Gioræ mittit ibid. e
Ananus pontifex, ejusque gesta 872. & 874. 875. per totum.
Anani mors Hierosolymæ excidii principium 882.g ejusque virtutes celebratæ ibid.
Ananus Sethi filius pontifex constituitur 618. e. eo privatur 619. c
Ananus Simonis satelles ad Titum profugit 956. c
Anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
Anaxagoræ Clazomenii mors 1079. f
Anchus rex Gittæ 195. c. 203. b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 206. d
Andromacho amicitiam renunciat Herodes 567.g
Andronicus Messalami filius orator 434. a
Angelus, quale nomen 512. b
Angelos cum mulieribus coiisse 8 c
Anilæi & Asinæi Neerdensium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
Animi unde certissimum argumentum colligatur 199.e
Anna Helcanis uxor 165.b
Annibas seditiosus plectitur 682. c
Annius Minutianus 633.e.636.671.e
Annius Rufus Judææ præficitur 619.b
Annus magnus quot annis constet 11. e
Anni septimi, quinquagesimi seu Jobeli remissio 96. b
Anni quot ab exitu Israelis ex Ægypto usque ad templi Solomonis extructionem 700.d
Anteji interitus 661.f
Anthedo, postea Agrippias dicta 459. c
Antigonus Asiam occupat mortuo Alexandro 388. a
Antigonus Aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accusat Cæsarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 491. d
reducitur in regnum per Parthos 494. e. amputat Hyrcano auriculas 497.e.
accusatur Romæ, & placat pecuniis hostem 499. c
quomodo ab Herode oppugnatus sit 500. c
& inde quomodo expugnatus & irrisus à Sosio 507 c
Antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510. e. per totum.
Antipatrum & Hyrcanum accusat 714.g
vincitur ab Herode 719. d. rex constitutur 732.d. qvam insolens ex unica victoria factus 738. d. dat se vinciendum Sosio 741. d. securi percutitur ibid. f

INDEX

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
qvomodo à fratre & eur occiſus 454 f. 712. e
Antiochia Mygdonia, urbs 687.e
Antiochia, Syriæ metropolis 852.c
Antiocheni Demetrium ejectum recipiunt 437. d
Antiocheni ſoli cum Sidonis & Apamenis peperecerunt Judæis cohabitatoribus ſuis 815. e
Antiochenſium odium in Judæos 398.c
Antiochenſium petitiones apud Titum 976.e
Antiochus Antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
Antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi & ſuperatur inde ab Encæro & Philippo fratribus ibidem 460
Antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
Antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
Antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
Antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Jonatha init 440.a
trucidatur a Tryphone ſuo tutore 447.b
Antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
ejus cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e.
Antiochus Epiphanes Seleuci fil. & ejus geſta contra Judæos 407.g
usqve 419. 975. ad Elymaida vincitur 418. e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum. aliaqve ejus geſta 1087. 1088. 1089. 1090.
Antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Judæam irruptio ſæva 708.d
Antiochus Epiphanes qvomodo ceperit Hieroſolymam 929. f 934.e
Antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum invadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
Antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. qvomodo Judæam afflixerit 709.e
Antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Judæos 398.e
dat filiam Ptolemæo uxorem 401.a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
Antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398. e
Antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrii rex natus Tryphonem perſeqvitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449. per totum. regno & vita privatur ab Arſace 450. b
Seleucum Grypi vincit 460.a
Antiochus Grypus qvi & Philometor Demetrii Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis inſidiis occiſus 451. d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Veſpaſiano in auxilium miſerunt bina millia peditum, & ſagittarios equites mille 834. f
Antipas Herodis fil. conſtituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acqvirit 611. e
Antipas pro Antipatro fratre rex conſtituitur, teſtamento 771.f
tetrarchia inſtituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469. b
Antipas regii generis vir comprehenſus cuſtodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 514. d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infeſtat ibid. 568. e. 574. e
malicia ejus 582. per totum.
ejus in patrem inſidiæ 585.a. 587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur civitate 749
fratrib. inſidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occiſorum liberis etiam male vult, & conſpirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766. c
aliis duobus fratribus calumnias ſtruit 767.c. cauſam dicit 769. 770. per totũ.
occiditur 773. f
Antipater Idumæus Hyrcanum in regnum reſtituit 717. f 718. per totum, aliáqve ejus geſta 722. usqve 727.
Antipater accuſatus, declaratur præfectus Judææ à Julio Cæſ. & Hieroſolymorum muros reficit, & filiis ſuis præfecturas attribuit 725. c
Antipater qvi prius Antipas, qvomodo ſeſaosqve evexerit, & Ariſtobulum regno ejecerit 469.c
Scaurum commeatu juvat 475.f
ejus autoritas, uxor & liberi 479.d
qvalem operam navarit Cæſari, aliaqve ejus geſta ibidem & 480
dynaſta & procurator Judææ conſtituitur à Cæſare 481.e
ſuos liberos ad gubernacula provehit 483.b
Antipater Salomes fil. accuſat Archelaum 777. d
Antipater Samarita Antipatri Herodis filii procurator 588. d
veneficium apparatum Herodi indicat 766. b
Antipatris civitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum ſuo fratre venenum apparárunt in Herodis interitum 588.f
Antiqvitatũ libri xx. qvod tempus complectantur, & qvas hiſtorias 702.e
Antonia Druſi majoris uxor Germanici & Claudii mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
ejus favor in Agrippam 634.c
ejus prudentia 637.b
Antoniæ ædificii Herodiani deſcriptio 919. c
Antonia portiſus incenſa, & præſidium exercitus deturbatum 811.f
Antonia turris ab Herode condita 544.f 624.d. 746.d
Antoniæ fundamenta ſubverſa 951.c
M. Antonii decreta pro Judæis 488. per totum.
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Aſiam proficiſcitur, & Herodem defendit 491.g. 729.c
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phaſaelum tetrarchas conſtituit 494.d
ad regium faſtigium eundem promovet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum e medio tollit 508.b 510.c
M. Antonius donatur ab Herode 510.c
homo impurus 512.c
Herodi nimium indulget 516.b
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
ſubigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium a Cæſare 524.a
occiſus 524.c. qualem operam Gabinio præſtiterit 721.g
Herodem exulem regno Jud. præficit 734. b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio a Jotapateno inſidiis interemptus 850.d
Antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
ejus geſta ibid.
Antonius Primus e Mœſia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f ejus geſta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amiſit 902.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas miſſus cum duobus millibus ſagittariorum 859.d
Aod. vide Jodes
Apachnæ regni termini 1040.b
Apania obſidione liberata 727.c
Apellæus, menſis 370.a. 409.b
Aphrica unde ſic denominata 24.c
Aphri & Æthiopes quantum annue pendant Romanis 807.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Judæos 649.c
Apion grammaticus res Ægyptiacas conſcripſit 1060.b
ejus portentoſa mendacia de Judæis & tota vita taxata ibidem 1061. 1062. per totum. & ejus calumniæ & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Judæis impudentiſſime fingit 1065. 1066. 1067. per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazaræorum ducis prælium cum Jamnæo, & mors 409.c
Apollonius Antiochi dux, a Juda Maccabæo victus occiditur 415.b
Apollonius Davus præfectus Alexandri filii Antiochi Epiph. 418.c
vincitur à Jonatha 436.b
Apollonii Molonis mendacia de Judæis 1065. 1069. 1077.
Aponius ſenator ſuſpicatur 672.a
Apſanes Judæis præficitur 159.a
Aqvila aurea ſupra portam poſita dejicitur 596.b. 772.c
Aqvila qvare Romanorum inſigne 838.b
Aquila Caligulæ interfector 665.c

Ara tabernaculi, & Arula fuffumigatoria 83.f
Arabia, confinis Judææ. 469.c
Arabes qua ætate infantes fuos circumcidant 21.f
Arabes Hebræos fubigunt 153.d.ab ipfis rurfum cæduntur 155.a
Arabum prælium cum Herode 519.f
Arabum Iudæam devaftantium fævitia 609.c
Arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
Arabes Judæorum transfugarum viſcera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
Aramus, aramæi 15.a
Arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
Aranes ubi mortuus ibid.d
Araſci templum 330.e
Arbela vicus 1022.f
Arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5.e
Arca Noe. 8.e
Arcæ Noe reliquiæ ubi ſerventur 684. c
Arcæ tabernaculi forma 82.f
Arca in poteſtatem hoſtium venit 168 d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos pervenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
Arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 163.b
Arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
Arce, alio nomine Arctipus, civitas 81.a
Arce, quæ nunc Petra, civitas 110. b
Archelais vicus conditur 613.f
Archelaidis palmeta 619.a
Archelaus Cappadocum rex 549.c 558. f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569. g. ejus prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601. g. 602.a accuſatur apud Auguſtum 603. e ethnarcha, non rex confirmatur ab Auguſto 611. e. Glaphyram fratris defuncti uxorem ducit 613. f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784. b. venduntur ejus bona 618. e a fratre falsò calumniatur 767.d rex conſtituitur 773. g. in ſeditionem incidit 775. 776. 781. qvod non rebellaſſet quarta tributorum parte levatus 783. a. ejus reditus quanti ibid b.
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956 c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469. e 470. b. cum Scauro fœdus init 471. f
Aretas qui antea Æneas conſtituitur Arabum rex 572. e. confirmatur 577. d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472. d. 716. a. cum Herode bellatur 626. b. & Judææ infert bellum 716. a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721. c
Aretas Petræus Rom. auxiliatur 609.a
Argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034. f
Ariphanes Græcus hiſtoricus Judæorum mentionem facit 1051.a
Arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843. e
Ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Joſephi Tobiæ fil. 405.
Ariſtæus Judæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
Ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123. b
Ariſtotelis apud Clearchum verba de Judæis 1048. a
Arius centurio confoſſus 608 d. 780.e
Ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
Ariſtobulus Agrippæ frater, Judæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
Ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d.ab Herode conſtituitur, pontifex, & occiditur ab eodem 513. f. 514. g
Ariſtobulus Alexandri Jannæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405. b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. qvale donum Pompejo miſerit, & controverſiam cum fratre apud eundem diſceptaverit 471. e. qvomodo à Pompejo tractatus 472. f vinctus abducitur Romam 475. e vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477. d. veneno ſublatus eſt 479.g
Ariſtobulus Herodis fil. reverſus Roma ducit uxorem 549. c. conjicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574. f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578. f. ſtrangulatur 580. b
Ariſtobuli filii Herodis, liberi qui 762. a 793. f
Ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796. c
Ariſtobulus Herodis frater, privatus mortuus filia unica relicta 793.f
Ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 694 f
Ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752. b. qvomodo imperarit & ſævierit in matrem ac fratres 454. d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455. g. primus diadema regium uſurpavit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454. c. mors ejus 714. a
Ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930. a
Ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
Armenia regio 15.a
Arnon fluvius 110.c
Arphas vicus 834.a
Arphaxades Arphaxadæi 15.a
Artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620. e
Artabanus a Vitellio victus 625.b, recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
Artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646.a
Artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 627.c
Artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale convivium inſtruxerit 373. b. accuſat uxorem & divertit ab ea. ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374.b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 380.b. Judæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemiſius menſis 259. c
Arrorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſervatus ſit 953.g
Arucæus Arcen condidit 14.d
Arudæus, Aradus inſula ibid.
Ariuntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
Arus vicus 609.c
Arvum loci nomen 195.g
Aſamonæorum gens Judæorum reip. ſtatum mutavit 367.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 818. c
Aſanus Abiæ filius regnum paternum accipit 282. c. ejus pietas, & bellum cum Zaræo Æthiopum rege ac victoria. ibidem, mors 284. d 285. b
Aſcalon capitur 146.a
Aſcalon Judæis ſemper inviſa 831. a. ejus ſitus ibid.
Aſcalonitæ quingentos & duo millia Judæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
Aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169. c.
Aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curæ obſequitur Danieli 346.b
Aſchanaxes Aſchanazi 13.c
Aſer nativitas 30. g. filii 51.d
Aſeritarum ſors in Chananæa 142.a
Aſiæ quingentas civitates uni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
Aſinæus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum.
Aſiongaber, loci nomen 269 f
Aſoriis civitas 152. c
Aſoſra, buccina 97. b
Aſperſorium tabernaculi 81. a
Aſphaltites lacus 18. a. 773.a
Aſphaltites lacus repletus cadaver. 890. a
Aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891. b. ejus deſcriptio ibid.
Aſphar lacus 418.b
Aſprenatis prodigium & interitus 661.d
Aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
Aſſamonæorum familiæ quando & quamdiu principatus Judæorum conceſſ. 701.a
Aſſaracoddas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
Aſſaron quantum contineat 83. d
Aſſis regni termini 1040.b
Aſſuras Aſſyrii 14. f
Aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331.c
Aſtabarri populus 14.b
Aſtapus fluvius 58. f
Aſtartes templum 209.a
Aſtartis rex Tyriorum, ejusque ſucceſſores enumerati 1043.a

Aſtoborra fluvius 58.f
Aſtronomiæ qui primi inventores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodum Romanis ſubjecti 405.d
Athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.c
Athenienſes religioſiſſimi creditu 1068. c. ſcriptis legibus utebantur 1071.b
Athenio legatus Ptolemæi Evergetis ad Judæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit jam victorem 742.f
Athrongæus vel athronges paſtor regnum affectat 608.b. 780.c
Avaris urbs Ægyptia 140.a & c. 1052.g
Auguſti Cæſaris in Judæos beneficia 362.d. in Herodem odium & Aretam 572.b. reditus cum utroque in gratiam 577.d. confirmat teſtamentum Herodis 611.c. in Italiam proficiſcitur 729.e
Auguſti mors, & quot annis imperarit 619.b
Aulæ regiæ deſcriptio elegans 914.e
Aulicæ deliciæ quæ 237.f
Aurea terra, regio 269.g. 271.a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Eliſæum, unde ſe regem futurum cognoſcit 306.b. contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, a quo pacem redimit Joaſus rex 313.f mortitur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
Azarias compellatur Abdemago 346.a
Azizus Emeſenorum rex Agrippæ junioris ſororem duxit 693.b
Azotum peſtis propter arcam detentam invadit 169.b
Azotum captum & concrematum 436.b
Azymorum feſtivitas reſtauratur 323.d
Azymorum feſtivitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
Babel quid ſignificet 11.c
Babylon locus cur ſit dictus ibidem
Babylonis extructio 65.c
Babylon in Cyri poteſtatem venit 352.a
Babylonica captivitas quando & quomodo acciderit 336. 337. 338. 339. 340. 341. per totum.
Babylonicæ turris inſtitutio 12.a. & quanta fuerit 12.b
Babylonii Judæos perſequuntur 649.e
Babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrii contra Judam Machabæum mittitur fruſtra 421.f. mittitur iterum ac cum Juda confligens vincit 424.f. 425.d. adigitur ad pacem cum Jonatha ineundam 430.b
Bacchidis ſævitia in Judæos, & ejus interitus 709.a
Bactriani populus 15.a
Badus qualis menſura 259.a
Bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
Bagoſes copiarum Artaxerxis imperator qvomodo Judæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
Bagathous & Theodeſtes eunuchi conjurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
Bathales Ammanitarum rex 343.g
Bajæ, oppidulum Campaniæ, ubi & calidæ 638.d
Bal quis deus fuerit 311.b. ſacerdotes ejus univerſi ſublati. ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur 311.d
Balachus Moabitarum rex Balaamum ad Iſraelitas execrandum mittit 112.d
Baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
Balamus vatos contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 111.f. bene precatur his qvos execrari volebat 113. per totum. malum conſilium dat Madianitis 114.e
Balſamus ubi naſcatur 270.f
Balſamum ubi proveniat 473.b
Balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350.e. ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit 352.a occidit Adoniam 254.b
Banaias ſatellitibus præponitur 241.f unus fortium Davidis 243.f
Banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
Banaothas & Thammus occiſores Jaboſthi ſupplicio afficiuntur 216.e
Barachas autor Iſraelitis ut captivos Judæos & Benjamitas dimittant 322.b
Barcus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
Barſa expugnata concremata 417.c
Baruchius Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. liberatur à carcere 343.c
Baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
Baris mons 10.b
Barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d. 730.c
Baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.e. regnum occupat ibidem.
Baſanæ impietas à Gimone propheta graviter carpitur, ſed fruſtra, regnumque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283.f
Baſſus addit ſe Caſſio 727.c
Batanæa, Trachonis & Auranitidis partiumque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g & 783.a
Bathanel Nachoris filius 15.f
Bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 767.b
Batibſi dictum 639.c
Beelſephon civitas 65.c
Begabri Idumææ vicus 890.e
Beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
Belli leges 129.e
Benjaminis nativitas & nominis ratio 34.c. filii decem 52.b
Benjamitarum ſors in Cananæa 141.e
Benjamitæ poſt Jeſu ducis mortem quieti & agriculturæ ſtudent 146.b
Benjamitarum fortitudo & peritia militaris 148.c. cædes omnium usque ad ſexcentos viros 149.a quomodo ea tribus reſtituta 149.d
Berenice, locus 269.f
Bernice Agrippæ filia 628.a 673.e
Bernice Coſtobari filia 618.
Bernice Ptolemoni nubit 69.
Bernice Salomes filia datur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c. fit exc. Glaphyræ 564.b datur alii mariti 761.
Bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & ejus vitæ pericula 801.
Bernice & Judæ ad Coſtium de Floro geſtis retulerunt 80.
Berotha civitas 139.
Beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græce ſcripſit 1043.g. ejus hiſtoriæ verba & compendium de Judæis 1044.a. Græcos ſcriptores taxavit ibidem
Berſabe civitas 283.d
Berſabe puteus 21.d
Berytus domicilium Romanorum 576.e
Berytus Phœnices colonia Romanorum 972.e
Berytus quomodo ab Agrippa exornata 678.b
Berzellæus quantis beneficiis juverit Davidem regno pulſum 233.b. quam gratiam ei obtulerit rex 237.e
Beſarra oppidum 1007.e
Beſelel architectus 88.e. 98.e
Beſemmathe uxor Eſau 28.b
Bethalaga vicus 419.b
Bethel quid ſignificet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethoron locus 139.f
Bethſabes forma Davidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethſama vicus 170.g
Bethſamitarum prophani Lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethſana, quæ Scythopolis 418.a
Bethſana, civitas 141.g
Bethſuritarum deditio 420.d
Bettæa capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
Bezethæ collis deſcriptio 919.g
Biblia qvot annorum hiſtoriam complectantur 1.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Judæis vulneratus effugit 819.d
Borcæus vicus 833.e
Bovis cornupetæ noxa quomodo vindicanda. 128.d
Boz columna veſtibuli templi 261.b
Bonus quomodo Ruthem acceperit uxorem 163.c. 164.a
Britannicus Claud. Cæſaris filius 644.a
Britannic. Claudii ex Meſſalina f. Neroni privigno in imperio poſthabitus 796.b
Britanni qvomodo & quando Romanis ſubjugati 805.g. 807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & uſus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034.e

Caduceatores ſacros eſſe & inviolabiles 522. a
Cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare provinciam occupat 488.f
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias ejus occupat 717.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902. c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902.a
Cædeſa civitas 140. b
Cænopolis & forum qvod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
Cæron regio amomi ferax 684. c
Cæſar Judæorum & Archelai conventum diremit 782. f
Archelao ethnarchiam ſeu mediam regni partem dedit ibidem.
ejus promiſſio Archelao facta ibidem
reliqvam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diviſit ibid.g
Cæſar qvæ Salomæ largitus ſit 783.b
Cæſar quas civitates Judæorum regno avulſas Syriæ adjecerit ibid.
Cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
Cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid. f. eum remigum numero inſerit 784. b
Cæſares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæſarea conditur 746. e. 747. g
Cæſarea Philippi dicitur Neronis 698. f
Cæſarea Judææ maxima civitas 854. f
Cæſaria templa 747.a
Cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Cæſarienſes contra Judæos apud Neronem victores 799.b
Cæſarienſes omnes Judæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
Cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818. b. duo millia Galilæorum cædit ibid. d.
Cæſennius Pætus rector Syriæ 974.a
Cæſennius Pætus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983. f
bellum movet contra eum 984. a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid. e
Cæſoniæ jugulatæ cum filia magnanimitas 667. c
Caiaphas conſtituitur pontifex 619. c
Cain qvid ſignificet, ſacrificat, jugulat fratrem, totus malus, multa invenit 6. d
ejus poſteri 7.f
Cajus Agrippæ & Juliæ fil. Auguſti adoptivus 603. e
Cajus Cæſar Agrippam vinculis ſolvit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellavit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid. d
Caji uxor & filia occiſæ 666.d
ejus ingenium & mores 666. e
Cajus Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem c
Caji literæ ad Petronium 792.b
Cajus per dolum interemptus, qvanto tempore imperaverit ibid. c
Calebus explorator Chananæa 99.a
Calidæ ad Bajas 638.e
Calidæ ad Emmauntem 619. d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 617. c
C. Caligula Germanici fil. 634. e
deſignatur Cæſar à Tiberio 635. f. occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636. b
Herodem cum conjuge mittit in exilium 638. g. qvali fuerit ingenio 641. b. 643. e.
Judæis bellum illaturus revocatur à Petronio & Agrippa 643. a. moritur ib. f
ejus in omnes ſævitia, & divini honoris vendicatio, inſaniaqve tum conjuratio in ipſum, & ejus interitus 652. uſq; 660
Callimander ab Hyrcano victus interiit 452. e
Calliſtus Caligulæ libertus 657. c
Calumniarum qvanta vis 713. c
Cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Judæos à templi & urbis ædificatione prohibet, moritur 359. a. 360. b.
Campus regius, loci nomen 18. d
Cana, loci nomen 519 f.
Cana vicus Galilææ 1005. b
Cana ſeu Canatha 742. e
Canathenſes ibid. f.
Candelabrum tabernaculi 83. e
Capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861. c
Capharſaba, campi nomen 559. f.
Caphartophan Idumææ vicus 890. e
Capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800. c.
Capitolii templum à militibus direptis donariis incenditur 907. d
Cappadoces populus 13. b
Carmeli montis ſitus 852. f
Carræ, Meſopotamiæ civitas 15. e
Carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807. d
Carus, deliciæ Herodis 586. b
Caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
Caſpiæ portæ 615. a
Caſſius Chærea 653 654. 655 per totum occiditur 673. a
Caſſius qvæ geſſerit in Judæa 479. e
affligit Judæos 489. b
Caſſius Longinus Syriæ præſes 544. d
Caſſius Julio Cæſ. interfecto Syriam petit & qvid geſſerit 727. 728 per totum, occiſus 729. e
Caſtor rerum Judaicarum ſcriptor 1065
Caſtoris Judæi verſutia & dolus erga Titum 924. f
Caſtra Judæorum, locus 480. f.
Catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997. a. tria millia Judæorum trucidavit 997. b. ejus cruciatus & mors horrenda ibidem d.
Cedaſa urbs 441. e
Celadus Auguſti libertus 613. a
qvæ Cæſaris nomine cum falſo Alexandro egerit 783. g
Celer accuſatus Romæ cauſam dicit, & plectitur 693. a
Celer tribunus vinctus à Claudio Judæis ad ſupplicium Hieroſolym. mittitur 795. g
Cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448. a
Cenizus Hebr. in libertatem reſtituit 151. a
Ceſtius Gallus Syriæ præſes invadit Galilæam 1015. b. 1023. d
Ceſt. Feſtus à Claudio in Judæam procurator præmiſſus 793. e
ejus malitia 799. a
Ceſtius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821
Chabelo terra cur ſic dicta 267. e
Chabolo vicus 1015. b. 1016. c
Chærea Caji uxorem & filiam interficiendas curat 666. d
Chalamas Syrorum tranſeuphratenſium rex 224. d
Chalebo donatur pars agri Hebronis 145. g
Chaldæi, populus 14. g
Chaldæorum conſenſus cum ſacris literis 1046. d
Chamis patris irriſor 14. e
Chananæus, Chanaan 14. a
Chananæorum terræ præſtantia 98. e
Charetis mors apud Gamalam 867. d
Chariathiaris civitas 171. c
Chasleus menſis 409. b. 415. e
Chebronis civitatis antiqvitas 895. d
Chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458. e
Cherubeis qvid fuit 83. a
Cherubinorum deſcriptio 263. e
Chetim qvid Hebræis ſignificet 13. d
Chetimus & Chetima inſula ibid.
Chetomene qvalis veſtitus 84. e
Cheton qvid ſignificet ibid.
Chettæi populus 14. d
Chiramus operarius fuſiguis 260. g.
Chriſtus & Chriſtiani 622. g. 623. a
Chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubjicit 150. e
Chuſus, chuſæi 14. a
Chuſis amicus Davidis conſtantiſſimus qvomodo ſe geſſerit apud Abeſalomum 230. c
Cilla civitas 198 b
Cillanos à Palæſtinis bello vexatos David juvat ibid.
Cinchares idem qvod talentum 83. e
Cinnyra, inſtrumentum muſicum 243. a
Cinyra fabula 659. d
Circenſes ludi 654. b
Circumciſionis prima inſtitutio. 19 e. 21. e.
Ciſus Saulis pater 174. e
Citharæ qvis inventor 7. d
Civitatem qvis primus inſtituerit 7. c
Claudius à militibus conſtituitur Cæſ. 664. d
Claudius Agrippam ad Senatum legatum mittit 792. d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobiliſſimos interfici juſſit 795. g
Claudius qvandiu imperium adminiſtraverit 796. a. Agrippinæ uxoris Neronem privignum in imperium coopta verat ibid.
Clearchus peripateticus Ariſtotelem præceptorem ſuum de Judæis narrantem inducit 1047. e
Clemens præfect. urbanarum cohortium 655. c
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401. a
Cleopatra Flori uxor 702. b
Cleopatra Ptolomæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401. a
Cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur uxor ab Alexandro Antiochi, qvi & Demetrius dictus 434. e
Cleopatra Marc. Antonium in ſui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariamnem cum filio ad ſe vocat, & Antonium contra Herodem incitat, 513. usqve 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 519. f 742. a. Herodem ad ſtuprum ſolicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f.
Clitus Tiberienſis altera manu mulctatur 1012. a. 828. e.
Cluvius 659. c.

INDEX

Colossus Cæsaris 747.g
Comagenensium civilis contentio 620.g 621.a
Commeatus centum annorũ qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
Conon Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Convallis laudationis 298.f
Conventus Civium quæ utilitas 121.d
Coponius Judæis præficitur 616.b. 618.g
Coponius procurator constitutus, Archelai finibus in provinciam redactis 784.g
Corban juramenti explicatio 1047.a
Corban, qvomodo se liberent 109.c
Coreæ, loci nomen 718.e
Cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 71.f. dat ejus pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
Corona triplex pontificis 86.a
Corræi, locus 172.d
Corus mensura qualis 100.b. 536.f
Costobarus Idumeæ Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab uxore 532.b. ejus violentia 699.b
Costobarus & Saulus fratres una cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
Coturnices ubi copiose inveniantur 71.e
Cotys Armeniæ rex 678.d
Crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat, perjurus 478.e. cum omnibus suis copiis perit 479.c
Crassus in Syriæ provinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
Cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
Ctesiphon, urbs 650.b
Cumanus Judææ præses constituitur 690.d. 794.a. & quid sub eo Judæis acciderit. ibid. & 691.f. & 691.a. accusatur à Judæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
Cuspius Eadus Judæorum regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
Cydoessa Tyriorum vicus 869.e
Cyprus insula 13.d
Cyprus præsidii locus in finibus Hierichuntis 816.a
Cypros Herodis filia 617.f. alia Phasaeli filia 628.a
Cypron, castellum 559.f. & 748.b
Cypris Antipatri uxor 723.d
Cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis subditi 807.d
Cyrus Persarum rex Babylonem & regem ejus capit 352.a
Cyrus Judæis Hierosolyma repetere permittit, templumque restituere, ac vasa templi eis reddit, multaque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 359.b

D.

DAbariteni uxorem Ptolemæi regii procuratoris invadunt 1008.c
Dachari herbæ descriptio 86.a
Dagon, arx 448.d
Dagon præcipitatus 169.a
Dagonis templum exustum 436.e
Dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
Damascus à qvo condita 15.a
Damascus imperio Davidis subjicitur 222.b
Damascus a Metello & Lollio capta est 471.a
Damascenorum in Judæos severitas 1000.c. 822.a. 992.d
Dana oppidum 150.d. 276.b
Danaus Argivorum antiquiss. 1041.g
Daniel vocatur Balthasar, & cupit durius vivere propter valetudinem & studia 346.a. insomnia divina videt 246.f. regi somnia interpretatur 347.f 348.a. Balthasaris visionem in pariete explicat 351.d. abducitur a Dario in Mediam & constituitur summus satrapa 352.b insidias patitur, sed insidiatores ejus luunt pœnam 352.f. 353.a apud Ecbatana turrim ædificat ibid. e quam carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas superaverit 353.e. 354. 355.
Danielis prophetia 415.f
Danitarum sors 142.a
Danitæ a Chananæis sedes mutare coacti 150.b
Danus, fons Jordanis 18.b
Danus nascitur 30.f filii ejus 52.c
Darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obses missus 615.d
Darius Astyagis filius imperium Babyloniorum vastat, & Danielem abductum constituit satrapam, quem invitus postea leonibus objicit 352.b 353.a. hostes Danielis iisdem objicit & deum ejus prædicat ibid.
Darius equitum præfectus sub Agrippa 810.g
Darius Hystaspis filius rex Persarum creatur, quæstionem proponit, quænam omnium rerum fortissima aut potentissima 360.b &.f commonitus vero a Zorobabele Judæos libertati instituit, & immunitati, urbemque & templum restituere promittit & juvat 262.e. 367.d mortuus successorem filium Xerxem relinquit ibid.f
Dathanium cum universa sua familia terra dehiscit 107.c
David filius Jessæi 164.e
David qualis, & qvomodo rex à Samuele unctus prophetat, & Saulo furioso hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a ejus magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189.c amatur à Sauli filia, & sexcenta hostium capita Saulo adfert & filiam ejus uxorem ducit 190.e socerum fugit 191. 192. 193. per totum. spiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & insanum se fingit 195.c fugit inde alio atqve alio ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198. 199. 201. per totum. cum Saulum occidere potuisset noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti uxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d jungit se Ancho contra Hebræos 203.f. 206.e. abducuntur ei ambæ uxores captæ 207.b Palæstinos cædit & uxores recuperat 207.c. Sauli interfectorem supplicio afficit, & epitaphia ipsi ac Jonathæ conscribit 211.d rex unius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a ejus filii 213.d Abnero fœdere jungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in universum ei confertur 217.a. dominorum suorum occisores punit 217.d 216.g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem convenerint 217.a. Jebusæos illudentes capit 217.a. amicitiam cum Hiramo parat, & Hierosolyma civitatem Davidis appellat 218.c. Palæstinos superat, & arcam Hierosolymam transfert 219. per totum. Palæstinos frangit & Moabitas Adrazarumque Sophenorum regem 221.d. Thæmonem in amicitiam recipit, Idumæam subigit, & officia tribuit 222.e. 241.e. Jonathæ pueri beneficiis afficit 223.b legati ejus injuria à Naase afficiuntur, Syri, Mesopotamitæ, Ammanitæ deprædantur 225.e. 24.e. Bethsaben adulteram facit & ducit uxorem, Uriamq; interficiendum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b a filiis molestatur 227.e. per totum. Absalomum filium regem salutatum fugit 229.e. patienter audit conciantem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Jordanem 233.b. prior filium agnoscitur 233.d occisum luget 235.e. ignoscit hostibus, & recipit regnum, salutatur rex 236 237. 238 per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabaro 238.c. Palæstinos ultimo fundit, hymnos ac musicam instituit 241.f fortissimi viri ipsius qui 243. per totum. populum recensendo deum offendit 244.b.c tribus malis infligendis pestem eligit, & Ornonæ aream emit 244.e 245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad qvod opifices & materiam comparat, filiumque instruit Salomonem, quomodo se debeat gerere nactus imperium ibid.e. 246.b. alsiosus calefactat se Abisaces accubitu 246.g. Solomonem confirmat regem, officiaque distribuit & tribus, tum templi vasorumque descriptionem tradit 248. 249 per totum. Davidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid sub mortem Solomonei commiserit 250.g. 251 expirat ac sepelitur, maximusque cum eo thesaurus 251
Davidici generis regum finis, & qvot eorum fuerint 241.g
Debora prophetissa 151.d
Decimæ datæ 18.e. 18.f. 109.a
Decius Mundus quantum insanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmii fuerit apud C. Caligulam 661.b
Demetrius Demetrii filius amicitiam cum Jonatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascum constituitur, & Alexandrum Jannæum superat 460.b. 461.a. contra fratrem pugnans captivus ducitur ad Parthos ibi. Alexandrum prælio superat 711.a
Demetrius Gadarensis libertus Pompeji 457.b
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Jonatha Judæis 438.b. vincitur à Tryphone 440. decapitur à Parthis 441.f dimittitur, & in regnum restituitur ab Arsace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparaverit

paraverit 389.d. legem Judæorum transſcribendam curaverit 391.b
Demetrio Phalereo in hiſtoria Judæorum venia concedenda, quod Hebraice neſciverit 1053.b
Demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochumque & Lyſiam occidit 421.f
Judam occidit in prælio 425.e
Jonathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
Dei caſtra, locus 31.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848. b
Deus Judæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940. d
Dei decretum contra omne Judæorum genus 992.a
Dei definitio apud Moſen 1073.f
Dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
Diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
Dido ſorot Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificavit. 1043.e
Diebus ſingulis quid Deus condiderit 4.b
Diglath, quid ſignificet 5.c
Diluvii univerſalis deſcriptio 9.e
Dina Jacobi filia 31.b
ſtupratur, qva propter Sicimitæ univerſi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. a Phariſæis interficitur 716. f
Dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
Diophantus notarius ſceleratus 574.e
Diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Diſciplinas a Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
Diſſimilium communionem etiam naturam horrere 123 f
Dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius menſis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
Doleſus nobilitate potens a Gadarenſibus interficitur 888. f
P. Dolabellæ decreta pro Judæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſalvus evadit 902.e
a Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
Domitiano Germani ſubjiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, uxorem, viroſque illuſtriſſ. trucidat ibid.c
Cæſarea excludit Judæos 696.f
Domitii Neronis vxor a marito occiditur 694.c
Domitii Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices urbs 1000.e
Doræ civitatis ſitus 1067.b
Doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filii accuſatur veneficii, & quomodo ſe geſſerit 588.d. 766.b
Doritarum in Judæos inſolentia 675.f
Dorotheus Ixx. interpretib. additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
Draconis leges de ſuppliciis antiquiſſ. 1035.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
Druſilla Agrippæ filia 628.a
Druſium turris 747.e
Druſus Agippæ filius 628.a
Druſus Neronis filius, 629.a.634.e
Druſus turris 538.g
Drymos loci nomen 730.e
Dyſtrus menſis 132.e.366.e.381.f

E

Ebutius decadarchus. ſub Veſpaſiano 839.e. Gamalæ occiſus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Jonathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex, qui Hebræos ſubjugarat, ab Jode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores ejus extincti a Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, una omnis ejus ſoboles tollitur per Zamarem 284.d. & e
Elcana Judæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Jud. 640.f
Eleazarus pontifex 2. d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 141.b
Eleazarus Dodeiæ filius unus fortium Davidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto conſoſſo opprimitur 420.c
Eleazarus phariſæus homo ſeditioſus convitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478. d
Eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur unius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. privatur pontific. ibid.g
Eleazarus gigas, quam vaſto fuerit corpore 625.d
Eleazari Aſamonæi filii fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi, latro 691.f.695.a.795.a. 796.d
Eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g
rejecit Cæſaris hoſtias ibid.
Eleaz. Semæi facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo ſocii contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filii factio 904.c. 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ ſocii mors 895.a
Eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
eius ad ſuos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990.g.991.992. per totum.
Elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
Eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558. f
Eleutherus fluvius 742.b
Eleutheri equites 731 b
Eliabus architectus 78.b.88.e
Eliacias pontif. ſub Joſia rege 333.f
Eliacimus Joſiæ fil. antea Joacimus dictus, accepit regnum paternum, ſed tributarium jam factum Aegyptiis 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e
occiditur 337.d
Eliacimus Joachini filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciaverit & geſſerit 285.e.286.a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300.b
Eliæ epiſtola ad Joramum Joſaphati filium ſceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678. f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.e
filii ejus ſcelerati 165.a
exitium ſuum cognoſcit 166.a
ipſius & filiorum mors 166 d. & f.
Eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam ſuppeditat Joramo Achabi filio 301.a
viduam a debitis liberat 302.d
Joramo infidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Jeum ungit regem Iſraelitarum 308.b
Joaſus Joazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadaver occiſi a latronibus in ipſius monumentum injectum revixit 316.a
Elymus, elymi 14 f
Emian zona ſacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
Emaus vicus. Vide etiam Ammaus.
Engaddi a ſicariis invaditur 887. f
Eniachin tribus ſacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enoſa civitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes veſtitus 85.b
Ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignoravit 1039.a
Ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
Ephremes Joſephi filius 44.d
Ephremes in numerum Jacobi filiorum adoptatur pro patre Joſepho 53.e
Ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
Epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot civitatibus Judæis prodit 452.e
Epicuræorum error refutatur 355.b
Epiphania, civitas 14.d
Epiphanes & Callinicus filii regi, Antiochi Cæſennio Pæto pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeſo Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Veſpaſianum veniunt 985.a
Epomidis deſcriptio 85. f
Epulæ ferales Judæorum 775.a
Equitum Romanorum arma 836.d
Equus Modius Varo ſuccedit 1003.a
Erebinthonicus vicus 937.b
Erica prætorianorum Achazæ præfectus occiditur 321. f
Eſaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331. c. objurgat eundem propter theſauros Babyloniis monſtratos 331. d
Eſaiæ prophetiam cognoviſſe & credidiſſe Cyrum regem 357.c
Eſaiæ vaticinium depravatum 996. c
Eſaiæ nativitas 26.d. uxores 27.a

INDEX

circumvenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocaturque Adonus 36.a
Eſdras Judæorum apud Babylonem degentium pontifex, a Xerxe quæ & quanta impetraverit 367.f.368.a quomodo populum mundaverit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit mortuusque ſit 368.369.370 per totum.
Eſcon puteus 26.g
Eſther puella quali fuerit forma 374.b ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem
Judæorum cladem futuram cognoſcens regi indicat 379.c impetrat Judæis vitam 380.b
Eſſen, veſtis qualis 85.c.90.b
Eſſenorum ſecta 617.c.785.786.787. per totum.eorum mirabilis conſtantia, & virtus in bello cum Romanis 787.e. opinio de animæ divinitate ibid.g. aliud eorum & diverſum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Davidis ſectator præficitur exercitui 233.d
Eva quid ſignificet 5.b
ejus lapſus 5.e
Evæi populus 14.d
Evaratus Cous 760.a
Evemerus Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Evilas, Evilæ 14.b
Evodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in hiſtoria Judæorum venia concedenda quod Hebraice neſciverit 1051.b
Euphrates, fluvius 5.c
Eurycles Lacedæmonius impoſtor maximus Herodem circumvenit, & domum ejus ſubvertit 573.f.758.e.759.f
Eutychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni malevolentiam Agrippæ 633.a
Eutychus, auriga Caji Cæſ. 672.a
Excæcantis aliquem pœna 128.c
Ezecielis prophetia 333.f
Ezecias Achazæ filius regnum obtinet paternum Hieroſolymis religionem collapſam reſtituit 323.per tot.
Palæſtinos bello vincit ibid.
à Senacheribo oppugnatur 328.a
in ſummam adactus deſperationem Eſaiam implorat 329.d poſteritatem à Deo exorat 331.a.moritur ibid.f
Exechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Auguſti ſervus 587.a
Fabatus procurator Cæſaris, pecuniis corrumpitur 764.d
Fabii centurionis fortitudo 720.b
Fames ingens 305.e.555.e
Fati potentiæ nemo poteſt reſiſtere 580.d
Fauces locus 98.b
Fauſtus Cornelius primus Hieroſolyma conſcendit 720.b
Felix Pallantis frater a Claudio ad Judæos miſſus 795.g
Felix præfectus militum Romanorum invadens Phaſaelum vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris geſta 796.per totum. vide Cl. Felix
Ferrei montis ſitus 891.a
Feſtus procurator ſucceſſit Felici 798.a vide Porcius
Feſtorum deſcriptio 92.f.93.per tot.
Filii contumaces & protervi in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Iſraelis jura 121.
Flaccus Syriæ præſes 629.f
Flavius Joſephus. vide Joſephus
Flavius Sylva in adminiſtratione Judææ Baſſo ſuccedit 985.d
contra Maſſadam militem movet ibid. & 986.g. Maſſadam occupat & præſidium imponit, cum exercitu ad Cæſarem redit 994.g
Fletus, ſylva 119.c
Florus templi theſauris fruſtra inhiat, a cujus expugnatione depellitur 802.g
Flori novus dolus &, avaritia in oppreſſione Hieroſolymorum 802.f
mendacium apud Ceſtium 803. per totum. vide Geſſius
Fortes vere qui 206.c
Fortunatus Agrippę libertus Romam miſſus a ſuo patrono 638.c
Fratris uxorem ducere prohibitum 631.f
Fratris veri, quos & interitus ipſe ſociavit 1697.a
Frontonis geſta in cuſtodia 968.b
Fructus intempeſtivus & præmaturus 123.d
Furii centurionis animoſitas 720.b
Furum pœna 127.e

G

Gaba, quid ſignificet 186.a
Gaba equitum civitas cur ſic vocata 832.f
Gabaenorum injuria in uxorem Levitæ, & qvomodo ea propter mulctati 147. 148. 149 per totum.
Gabaon vicus 238.f
Gabaonitæ aſtu fœdus ineunt cum Jeſu 138. f. qui ipſis contra Hieroſolymitarum regem ſuccurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
Gabinius præfectus militum Pompeji 473.c.ejus geſta 476. 477.478. per totum.
Gabinius Scauro ſuccedens quid geſſerit clari 721.722. per tot. 980.e
Gadara reſtaurata 720.f
Gadaræ optimates legatos ad Veſpaſianum mittunt, ſeque dedunt 888.e
Gadarenſes Herodem fruſtra apud Cæſarem accuſant 540.b
Gadæ nativitas 30.g
& filii ſeptem 52.c
Gadus propheta Davidi unius è tribus malis offert electionem 244.d
Galades colis & Galadena regio 32.e
Galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c
in medio foro necatus ibidem. 896.d
Gales inſectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
Galgala quid ſignificet 137.d
Galilææ & regionis trans Jordanem quanti reditus fuerint 782.g
Galilæa minor quæ 832.f
Galilææ utriusque deſcriptio ibid.
calamitas 834.per totum.
Galilæa tota à Romanis ſubacta 879.e
Galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
Galilæi contra Romanos 828.f
Galilæi ab infantia pugnaciſſimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Japhæ occiſa 848.g
Galilæorum nova inventa & factiones Hieroſolymis 897.b
Galliæ motus 890.b
Galliæ bellum deſiit ibid.
Galliæ ſitus deſcriptus 806.e
Galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e
Gallos ſub mille & ducentis militibus ſervire, qvibus penè plures habuerint civitates 806.g
Gamala filius Jeſu 873.b
Gamala civitas rebellat 863.a
ejus ſitus ibid. & 846.
exciſa 868.b
Gamalenſium fides in Romanos 1000.f
Gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
Gamalenſium cædes a Romanis 867.c
Ganges fluvius 5.c.
Garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146.a
Gazæi a Jamnæo obſeſſi captique 419.c
Gazara Palæſtinæ urbs a Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſervitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
Geman vici ſitus 794.f
Gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869.d. ejuſdem nominis deſcripta ibid.
Gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Judæorum more circumciderunt, enumeratio 1027.a
Gentibus ſingulis quomodo a ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f 13. 14. per totum
Geon fluvius, & quid ſignificet 5.d
Geraſeni quomodo ſe erga Iudæos habitatores ſuos geſſerint 815.f
Gergeſæi, populus 14.d
Germanicus veneno ſublatus 621.a
Germanicus qualibus moribus 634.b
Germanicus Claudii Cæſ. frater 694.a
Germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
Germani qualis gens 661.c
Germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
Germanorum agmina & bellum civile ab Antonio primo & Mutiano ſedantur 893.d
Germani Capitolii collem occupant 902.e
Germani viribus corporum laudati 962.g
Germanorum magna ex parte defectio a Romanis 971.b
defectionis cauſæ ibid.
Gerſus Moyſis filius 61.e
Geſſius Florus Judææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702.d
& quam malus fuerit vir ibid.
Geſſii Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
avaritia apud Cæſarienſes 799.d
nova crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
Getheris Arani filius 15.d
Getuli populus 14.b
Gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
Gigantum poſteritas a quibus perdomita 17.f
Gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant, vaticinatur 283.f
Ginæa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitū 868.c
Giſcala

Giſcala ſuccenditur & diruitur 1001.e
Giſcala à Joſephi militibꝰ diripitur, prædaq; popularibus conceditur 828. per totum
Giſcalorum ſtatus 1001.d
Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelaꝰ Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Jubæ 614.d
ejus ſomnium & mors ibid.e
Gobolitis regio 36.d
Godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.f
humaniter tractat Judæos profugos ib.
ejus pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
Goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e
interitus 189.c
Gomor, Gomarenſes 13.a
Gorgias a Juda Machabæo victus 414.e
vincit Joſephum Zachariæ 418.b
Gorion filius Joſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885
Gotarzes Parthorum rex 688.a
Gotholia Achabi filia, uxor Jorami Hieroſolymorum regis 306.g
Davidis familiam quantum potelt tollit & regnum adminiſtrat 311.g 312.a. & regno & vita privatur opera Joadi 312. per tot. & 313.a
Græcorum & Judæorum diſſidium 649.c
Græcis turpiſſimum viſum Judæis inferiores fore 797.f
Græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia nova & heri nuperque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones invaſere rerum memoriam delentes, ibid. Sera cognitio literarum ibid.
philoſophi primi Ægyptiorum Chaldæorumque diſcipuli 1034.e
Græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt. ibid.g
Græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
Græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034. 1035. 1036. 1037. per tot.
Græcorum legislatores antiqviſſimi qui 1070.c
Græcorum dii deſcripti 1077. & ſeqq. per totum. eorum legislatores poëtis poteſtatem dederunt, ut, qvos vellent deos, introducerent, rhetoribus vero, ut decreta de rebuspublicis, qvæ vellent, conſcriberent ibid.
Grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
Grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificavit 897.e
Gratus militum præfectus Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
Gravidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
Gymnaſia Herodis 748.e

H.

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
Hebræorum declinationis forma ibid.
Hebræorum nullus regnante Salomone ſervile opus faciebat 269.e
Hebræi bis ultra Euphratem ducti captivi 345.d
Hebron expugnatur, & conceditur Levitis 141.f
Hebronis oppidi antiqvitas 17.d
Hecatæus Abderita 1048.b. 1050.a
Hecatombæon menſis 110.c
Hecatontomachi Alexandri Jamnæi 457.f
Hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
Helcanes Levita & ejus uxores ac liberi 169.b
Helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Judaicam 683.f
ejus monumentũ Hieroſolymis 913.c
Helenæ Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias vide Elias
Heliopolis 53.a
Helonis principatus Hebr. 159.b
Heniochi Romanis ſubjecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Jamniæ 630.c
Hermæus qvi & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.e
Hermogenes Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcid. 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hieroſolymorum dux conſtituitur, Ezechiamqve cum aliis prædonibus afficit ſupplicio 483.b
infantum ob cædem exoſus dicit cauſam 484.b
præficitur Cæliſyriæ 485.b
Romanorum benevolentiam captat & aſſeqvitur 489.c
Malichum trucidat 490.f
Antigonum Ariſtobuli profligat 491.d
uxores & liberos ſibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid.e. & 492.a
accuſatus tetrarcha conſtituitur 494.a
ſtrenue pugnat ibidem
elabitur ex hoſtium inſidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur usqve Romam 498.d
rex Judææ à Senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia navigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigioſe ſervatus bis 505.e. & f
Hieroſolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Ariſtobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad ſtuprũ ſolicitatur 518.e
bellum Aretæ infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonii excuſarit apud Cæſarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem uxorem interficit & magnifice donatur à Cæſare 529.a 530.b
necatam à ſe uxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d 532. 533
arces in ſuam tutelam extruit 535.a
fami urgenti ſuccurrit 536.b
quomodo ſubditos in officio continuerit 537.g
Cæſaream condiderit, & à Cæſare ſit muneratus 539.b. 540. 541
ſalutat Agrippam 540.b
extruit templum Cæſari, & tributorum partem ſubditis remittit, & conventicula populi prohibet, & Eſſenos magnificat 541.b
templum novum ædificat Hieroſolymis ſumtuoſiſſ. 543.e
legem ſtatuit de furibus novam 548.a
navigat ad Cæſ & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámqve honorat 548.549
qvartam tributorum partem ſuis remittit 553.d
ipſius familia domeſticis agitatur diſſidiis 554.c
filios ſuos apud Cæſ. accuſat 555.f
qvinqvennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multaqve alia 561.b
qvalis ingenii, ibid. pecuniis deſtitutus Davidis ſepulchrum recludit 563.b. omnes conjunctos habet ſuſpectos 565. 566 567. 568. 569. à Syllæo iniqvè accuſatur apud Cæſarem 572.a
accuſat filios apud conſilium Berytenſe 578.a
ſtrangulat, 580.b
liberis ipſorum proſpicit 583.f
qvas ipſe uxores habuerit & ſobolem ib. 617.f
Antipatrum damnatum in vincula conjicit 591.e
morbo correptus teſtamentum conficit 591.f
morbus qvalis fuerit 597.e
ſub mortem liberaliſſimus & crudeliſſ. 598.b
vim ſibi conatur inferre, & Antipatrũ jubet occidi 599.d
teſtamento mutato moritur ac funeratur 600.c
teſtamẽto ejus confirmato qvantũ filiis ipſius patrimonium ſuperfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & ſtrenue agit 725.f
accuſatur Hyrcano à malevolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
ejus victoriæ 729.b
accuſatur ib.e
qvomodo ſe geſſerit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f 731. 732. ædificat & multis premitur malis 733.f
Romam navigans jacturam facit ib.e.
rex Jud. conſtituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735. a. & ſeq. fratris mortem ulciſcitur 738.f
in gravia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat ſibi Julium Cæſ. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747 748. & ſeqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
diſſidet cum filiis duob. & uxore 749 f. 750. 751. concillatur filiis 751.g
iterum diſſidet cum ipſis 755.c
accuſat filios apud Cæſ. & Beryti 760.c
occidit 761.f. 793.g
occiſorum liberis proſpicit 762.c
qvot uxores & liberos habuerit 763.a
ejus domus iterum conturbatur diſſidiis 763.e
Phetoram extrudit 764.f
accuſat filium Antipatrum 770.d
morbo corripitur lethali 771.g. 772.a
crudelitas ejus & mors 773.e
qvomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
inſtaurat civitates 980.e. 988.e
Herodes Herodis fil. Juliada condit 618.f
tetrarcha fit, ibid. e, recipitur in amicitiam Neronis 619.d
qvomodo perierit 620.c

INDEX

Vitellii iram in se concitat 625. e
bello ab Areta superatur 626. e
Herodiadis amore capitur 626 b
uxoris importunitate in exilium detruditur 638. g
quali fuerit ingenio 679. f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Juliopolim condidit 789. b
a Caio Cæsare ob avaritiam increpitus
in Hispaniam cum uxore fugit 790. d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793. f
Herodias Agrippæ soror, Herodis junioris uxor 626. b
odio prosequuta fratrem se suumq; maritum in exilium conjicit 638. g. 649. a.
ejus exprobrationes & stimuli 790. c
Herodion conditur 497. b. 732. 748. c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035. a. Romanorum non memnisse 1038. g
Herodotus erroris arguitus 279. a
Herodotus Halicarnasseus Judæorũ gentem non ignoravit 1047. a
Heroum oppidum 52. d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034. g
Hettan prædium 272. a
Hezarbunis dux captus 455. b
Hieremiæ prophetæ vaticinium & epicedion Josiæ conscriptum 335. f. & seqq. damnatur, iterum absolvitur 336. f
aufugit 337. b
Hieremias in carcerem conjectus torquetur 339. c
in cœnosum puteum, præfocandus demittitur, verum rursus liberatur, 339. f. non vult proficisci Babylonem 343. b. donatur magnis muneribus & alia ejus gesta ibid. c
Hieremias consulens Joanni Careæ abducitur à eo in Ægyptum, ubi Ægyptiis captivitatem indicat 345. c
ejus vaticinia celebrata 929. e
Hierichus urbs 112. a
excinditur, & restaurator ipsius diris devovetur 137. b
Hierichus desolata 890. f
ejus agri descriptio ibid. g
Hierichontis fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Heliseo factus 891. d
Hierichuntii agri bonitas 141. c. 473 b. 518. d
Hieroboamus Nabathæi filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Solomonis iram 274. c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276. a
duasque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium ejus apoplexia tangitur, & inde a pseudopropheta seducitur 277. g. 278.
filio suo ægrotante quid responsi acceperit a propheta 280. b
contra Abiam ducit exercitum 281. a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282. c
familia ejus cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Joæ filius regnum Israelitarum excipit 316. b
Syriam suo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hærede relicto 318. f
Hieronymus historicus Judæorum 1050. f
Hierosolymæ rex cum vicinis regibus occiditur 139. f
Hierosolyma oppugnatur, inferioreque parte capitur 145. f
Hierosolyma civitas Davidis dicta, & quomodo exædificata 218. b
Hierosolymorum thesauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Joam 317. e
Hierosolymorum captivitatem qui prophetæ prædixerint 335 f
Hierosolymorum captivitas, direptio, & a fundamentis vastatio 342. per totum
Hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templumque ejus spoliatur & prophanatur 409. a
restituitur tam urbs quam templũ 415. d
Hierosolyma & templum a Pompejo expugnata 473. e
Hierosolyma diripitur a Parthis 497. d
Hierosolyma ejusque templum cur deus aversatus 695. d
Hierosolyma ad summum felicitatis evasisse fastigium & ad extremam esse dejecta miseriam 707. d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
a Pompeio magno capiuntur 819. d
diripiuntur a Parthis 732. g
oppugnantur ab Herode 741. a. per totum
Hierosolyma Judææ umbilicus, ejusque situs. 883. g
descriptio 912. e. per totum & 1049 c.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887. g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid. e. ejus origo & finis ibid. f
Hierosolyma non idem voce Judaica quod Græca significat 1059. d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686.
Hierosolymitanorum supplicatio 795. b
Hierosolymitani officiose Agrippæ, & Politiano obviam progressi 803. e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811. a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813. e
Hierosolymitanorum turbæ & indignationes propter Josephum 856. d
Hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886. d e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907. f
in legionem decimam excurrunt 909. a
eorum insidiæ contra Romanos 911. b
seditiones perpetuæ 920. d. per tot.
conflictus cum Romanis 920. d. & seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922. b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928. e
aurum deglutiunt 931. e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933. b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932. 933
pertinacia crudelis 938. e
conflictus 935. e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939. e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940. a
famis incrementum horribile 941. c
Hierosolymitanorum quam multa millia paucis diebus per unam portam ejecta 941. a
egenorum quod millia portis ejecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946. d
mendacia inter seditiosos 949. c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950. d
pugna circa templum 951. e
dolus contra Romanos 953. b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a, circa templum 459. e
strages & fuga incenso templo 459. a
sex millia in porticum confugiunt, seque salvari ex propheta falso seducuntur 459 g. 960 a
plurimi confugiunt ad Titum 966 b
infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames, captivitasque 967. 968. per totum
Hierosolymitani soli qvanta bonitas 141. e
Hiezecielis prophetia 335. f. 338. e
Hin, mensura qualis 88. d
Hippeni Judæos suos cohabitatores male tractant. 815. d
Hippici curris descriptio 914. d
Hippodromos locus 773. c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis contulerit 1042. c. mulctatus qvod Salomoni proposita ænigmata solvere non potuit ibid. f. ejus gesta ibid.
Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806. g
Historia apud Barbaros solennior quam Græcos 1038. b
historiæ scriptori quæ curanda 468. b
historiæ veritatem à Judæis honorari, à Græcis vero negligi 709. e
historiæ veræ qvod indicium 1035. e
historiarum scriptoribus non idem scopus 1. In principio
historicus mendax quantum à falsario instrumentorum differat 1024. e
historicus quis laude dignus 706. f
historici quod officium 1024. f
Holocautoma sacrificium cur dictum 91. a
Homeri poëmate nullum vetustius 1034. d
quomodo conservatum ibid.
homicidarum invitorum asyla 18. d
homicidii incerti inquisitio qualis fiat 122. f. 123. a
hominis creatio 4. e
hominis ætatis quis terminus præscriptus 8. e. 15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7. c
hominum commercia quibus vitanda 94. e
hominum ingenium quam sit malũ 197. a
Homonœa, loci nomen 1020. e
hortos pensiles a Nabuchodonosoro extructos 350. a
hospitii reverentia 20. a. 147. d
hyc vocis significatio 1040 e
hyoscyami descriptio 86. b
Hyperberetæus mensis 92. c. 263. b. 186. b
Hyrcanium vicus 742. d
Hyrcanus Alexandri Jannæi filius constituitur pontifex 716. d
fœderatur fratri & otiosam vitam elegit 468. d. & 717. d
cur ignavus habitus & fugerit ad Aretam 469. d
Scauri amicitiam frustra ambit 471. b
disceptat apud Pompejum cum fratre 472. a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e. honoratur ab exteris gentibus 482. d
honoribus ab Julio Cæs. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ ejus 497. c. 732. e
a Par-

a Parthis dimiſſus ad Herodem revertitur, a quo perfide tractatur 511. per tot. occiditur tandem ab eodem 525. a. 749. f quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus ejus nominis pontifex 614. d
Hyrcanus quomodo a Ptolemæo ſororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum geſta ipſius 710. f
ejus felicitas 712. b
iterum fit pontifex 720. e. 724. f
pontificatus confirmatur & regnum datur Judææ 726. f
Hyrcanus Joſephi Tobiæ filius adoleſcens ingenioſus 404. 405. 406. per totum
ejus geſta & mors 407 d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi inſidias, & principatu potitur 448. c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449. a
pacem ab eo redimit ccc. talentis, Davidiſque theſaurum tribus millibus talentorum imminuit 449. g. 450. a.
urbes ab hoſtibus ablatas recuperat, pacemque cum Rom. init 450. d
Samariam obſidet & radicitus tollit, cumque deo colloquitur 452. per totum. ejus felicitas & mors 454. a
ſomnium de filiis quale aliquando habuerit 456. b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimiturque ipſe 152. c
Jabiſſa civitas & Jabiſſenorum officium in Saulum & filios ejus extinctos 209. b
Jabiſus civitas capta, & omnes ejus habitatores cæſi præter cccc. virgines 149. b
Jachin, columna veſtibuli templi 261. b
Jacimus, vide Alcimus
Jacimus Zamaris filius eques 584. f
Jacobi filii Iſaci nativitas 26. d
præripit fratri benedictionem paternam 27. d
fugit fratris iram 28. b
dormienti viſio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30. c
viſiones iterum 31. d
aufugit a ſocero 31. e
redit cum fratre in gratiam 32. f
luctatur cum ſpectro 33. b
Jacobus vocatur Iſrael ibid.
defodit Labani Deos 34. b
Jacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36. a
opulentia ejus & felicitas 37. a
Joſephum luget 39 e
mittit filios frumentatum in Ægyptũ 44. f. proficiſcitur ipſe etiam cum omni familia 51. d
moritur 53. d
Jacobus & Simon Judæ Galilæi filii aguntur in crucem 690. c
Jacobus frater Chriſti lapidatur 698. b
Jacobi, rectoris Idumæorum proditio 894. g. 895. a
Jacobi ſeptimi ex fratribus Macchabæi ſupplicia & conſtantia 1096. b
Jaddus filius Joannis pontifex patris loco ſit. 383. b. Alexandro magno negat ſorum venalium rerum 384. d. placat eundem & impetrat quod vult 385. c
moritur 386. g
Jadon propheta Hieroboami idololatriam objurgat 278. e. diſcerpitur a leone 277. e
Jahel. vide Jale
Jairus Galadenus, princeps Hebr. 157. e
Jale Syſarem occidit 153. e
Jalus cuſtos theſaurorum Davidis 250. e
Jamiæ regni termini 1040. b
Jannæus Alexander, quære Alexander.
Japha vicus 1016. d
Japhæ munitiones 848. a
Japhetus filius Noe 11. d
ejus ſoboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12. f 13. a
Japhthes accitur ad principatum Iſraelitarum 158. a
victor filiam ſuam deo mactat. ibidem. e
Jar, menſis 259. c
Jardan vicus 833. f
Jaſon, alias Jeſus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. c
Jaſon ut pontifex conſtituntur quantum ærris numerarit Antiocho 1087. g
Jauanes Japheti filius 13. a
Jazarus pontificatu privatur 618 e
Jaziel propheta vaticinatur Joſaphato 298. c
Jazoron urbs ſpoliata & concremata per Judam Macchabæum 416. c
Iberi, populus 13. b
Ibes ſerpentibus infeſtæ 58. d
Ides ſcelus & ſupplicium 622, 623
Idumæa unde dicta 36. a
Davidi ſubdita 222. f
ejus tumultus 779. g
Idumæi, quomodo circumciſionem & religionem admiſerint 450. e
Idumæorum nationis deſcriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hieroſolymam veniunt ibid. g
ſeditio & tumultus 880. g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Gioræ 894. f
Joannis Leviæ pecunias prædantur 897. e ad Titum ſupplices veniunt 965. g. ſcelerata eorum facta repetita 980. a
Jeboſtus Sauli filius cõſtituitur rex 212. c
amittit regnum 214. b
occiditur per inſidias 216. c
ſepelitur honorifice a Davide 216. g
Jebuſæi populus 14. d
Jebuſæorum ludibrium in Davidem male ipſis ceſſit 217. f
Jechonias. vide Joachimus, nam binominis fuit
Jephthe. vide Japhthes
Jeſraela urbs 288. c
Jeſſæus filius Obedæ 164. e
Jeſſæi filii qui 186. c
Jeſus Chriſtus deſcribitur 621. f
Jeſus Anani filius prædixit Hieroſolymæ excidium 961. a
Jeſus Damnæi filius fit pontifex 698. c
Jeſus Gamalielis filius fit pontifex 699. a
Jeſus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo privatus 408. b
Jeſus Naveci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75. a
Chananææ explorationem indicat ſuis commilitonibus, & territis reddit animum 99 a
Moyſes eum ſibi ſucceſſorem deſignat 118 c
prædicit, quæ geſturus erat 131. c
Chananæam explorat 134. b
Jordanem cum exercitu ſuperat 135. f
Hierichuntem ſine labore capit 136. d
& Ainam excindit 138. d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139. b
reges Libano vicinos expugnat 140. c
munit civitates ibid. terram victoria quæſitam dividit tribubus 141. per totum. præcipit eis ut reliquias Chananæorum tollant 142. c
moritur 144. f. 145. a
Jeſus Phabetis filius pontificatu privatur 537. d
Jeſu pontificis ad multitudinem Hieroſolymitanam oratio 878. 879 per totum.
mors 882. e
ejus virtutes celebratæ 883. b
Jeſu Saphiæ filii facinora 1003. e. & 1008. 1009. 1020. 1021 per totum
Jeſus Sapphæ filius 822. d
Jeſus Thebuthi ſacerdos Titio ſacra donaria tradit 966. c
Jeſus Tobiæ filius quid geſſerit 857. 858. 860. per totum
Jeus Amaſis fil. Ramatham expugnat, & inungitur rex Iſraelitarum 308. b
Jezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310. a
Bali ſacerdotes extirpat 311. d
contemptor & ipſe numinis moritur
Joaza filio ſucceſſore relicto 313. f
Jeus propheta arguit Joſaphatum 297 a
Jezabela quam mala mulier 285. d
minatur Eliæ interitum 288. c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289. d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310. a
Ilys, ager qualis 71. b
Immundi qui Moyſi 94. c
Impedimentorum cuſtodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f. 208. a
Imperatores Rom. ſemper honoraverunt & ornaverunt templum Hieroſolymitanum, 940 e
Imperii Romani fines quouſque 805. f. 837. b
Indorum mortis deſcriptio enarrata 991. e
Injuria maxima quæ 122. d
Inventa debere reſtitui 127. f
Inundationis univerſalis deſcriptio 8. e
Joabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214. f. 215. a
exercitui præficitur Davidis 222. f
Syros vincit 224. e
Davidis nomine belligeratur fortiter 225. 226. per totum
ingenioſum commentum fingit 228. b
Abeſalomum interimit 234. c
Davidem Abeſalomum lugentem increpat 235 d
præfectura privatur 238. d
Amaſam interficit & Sabæum perſequitur, caputque ipſius ad regem perfert, & reſtituitur priſtinæ præfecturæ 238. f. 241. e
populum cenſet 244. b
occiditur 254. e
Joadus qvomodo Gotholiam regno ſpoliat & occidit, Joaſumque regno præficit 312. a. 313. a
ſtudet templo reſtaurando & moritur 314. a
Joachabis nativitas & quid ſignificet 167. a
Joacimus Jeſu filius pontifex 367. f
Joachimus Joacimi fil. in regnum paternum conſtituitur 337. d
abducitur in captivitatem Babylonem 338. a liberatus e vinculis regiæ præficitur 350. c
Joacimus Joſiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptiis factum 336. a
tributarius etiam fit Babyloniis 336 d
occiditur 337. d

**

Joacimus pontifex mortuus 570. g
Joannes, alias Hyrcanus, vide Hyrcanus.
Joannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector designatus 822. e
Joannes Asamonæi fil. occisus 710. b
Joannis Baptistæ interitus 626. f
Joannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343 g
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344. c
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345. a
Joannes dux militum Jonathæ 293. c
Joannes Essæus Tamnam missus, ut toparchiam administraret 822. e
Joannes Gaddis Matthiæ fil. 410. g
Medabensibus Amaræis occiditur 428. c
Joannes Idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922. g
Joannes Judæ fil. in pontificatu succedit patri & fratrem in templo occidit 382. e
moritur 383. b
Jonathæ ac Judæ fratris Joannis interitum vindicat 382. e
Bacchidem adigit ad ineundam secum amicitiam 430. a
ejus amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430. e. 431. b
Alexandro quam fuerit gratus 434. f
vincit Apollonium Davum 436. b
amicus fit Demetrio Nicanori 438. b
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440. a
deseritur à suis, tamen vincit, & renovat fœdera 440. f
capitur per proditionem 444. d
occiditur ibid. g
Joannis Levi filii Giscalensis facinora 1001. 1003. 1004. 1005. 1006. 1013. 1014. 1016. per totum. Giscalam Josephi jussu muro cinxit 823. b
ejus proditio & doli varii 824. a
dolus novus 826. b
fuga cum mille Syris fugitivis 827. a
ad defectionem incitat 868 d
Titum fallere conabatur 869. d
Hierosolymam fugit 869. f
ejus excusatio apud Hierosolymitanos 870. f
Hierosolymitanis exitii causa 876. a
malitia, crudelitas & gesta 887. 897. 898. 920. 923. 925. 931. 932. 933. 936. 940. 943. & seqq.
Joannis Levitæ conflictus 905. a
Joannis pontificis monumentum 920. f
Joas seu Joazes Joazæ fil. patris regno potitur 316. a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid. b
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317. c
perit ibid. f
Joasus Ochoziæ filius qvomodo à Gotoliæ sævitia servatus, & rex constitutus 312. a
à religione deficit & legibus 314. d
Zachariam Joadi filium in ipso templo lapidat ibid. e
ægrotans occiditur 315. a
Joazarus dux missus contra Josephum Matthiæ filium 827. c
Joazarus Josepho invidet 1013. c
Joazarus privatur pontificatu 618. e
Joazas Jeu filius regnum paternum assequitur 313. g. 315. b
Dei beneficio liberatus moritur 315. d
Joazus Josiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captivus in Ægyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Jobacchus torrens 33. b. 111. d
Jobel fil. Lamechi 7. d
Jobelus qvid significet 96. e
Jobeli anni remissio & libertas ibid.
Jochabel mater Moysis 55. f
Jodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 191. d
Johel Samuelis fil. qvomodo se in principatu gesserit 173. a
Jonas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318. a
quomodo ad Ninivitas missus sit, & in mare projectus ac à ceto haustus post triduum vivus in terram revomitus 318. c
Jonia unde sic dicta 13. a
Jonici Judæi apud Agrippam queruntur Gentilium injurias 550. e
Jonum in Judæos odium 398. d
Jonatas Anani fil. 676. e
pontificatum oblatum respuit ibid. & ejus gesta 795. d
Jonathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. e
Jonathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179. e
hostes unico tantum armigero comitatus aggreditur 181. e
animosus & honestus 181. f
amor in Davidem 191. c. 193. c
fœdus cum eo 193. f
cadit in pugna contra Palæstinos 208. c
ejus posteri quo honore a Davide affecti 213. b
Jonathæ cujusdam Sadducæi cum Pharisæis contentio 453. f
Jonathas homo vilissimus provocat ad singulare certamen Romanos 952. c
Pudentem equitem Romanum interficit, & a Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953. a
Jonathas Matthiæ fil. 411. a
defuncto fratri Judæ succedit imperii administratione 428. a
Jonathas Pharisæus 1013. f
insidiatur Josepho, servatur 1018. 1019.
iterum insidiatur eidem 1020. 1021.
Jonathas pontif. perimitur 695. e
Jonathas pontifex primus Massadam ædificavit, & nomen id imposuit 987. d
Jonathas qui alias Jonadab, socius Ammonis 218. d
solatur Davidem 227. f
Jonathas Samæ fil. flevit virum sex cubitorum 242. f
Jonathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996. e
ejus supplicium 997. d
Joppe à Cestii militibus capta, direpta & incensa 818. a
bis à Romanis funditus excisa 855. g
ejus situs descriptus ibid. c
Joppensium interfectorum quot millia 818. a
Joramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300. a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Elisæo cavet Syrorum insidias 303. c
fame urgente Elisæum jubet interfici, cujus mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obsidione Adadi 305. a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308. a
occiditur ab Jeu, & cadaver ejus in agrum Nabothi projicitur 309. c
Joramus Josaphati fil. succedit in regnum paternum 322. a
fratres & amicos paternos occidit 326. f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliqvot 327. a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 330. f
Jordanis refertus mortuis 894. a
Jordanis fontes & cursus 864. a
Josabetha Ochoziæ soror germana qvomodo Joasum servarit 311. g. 312. a
Josadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 341. a
eximitur vinculis 341. f
Josaphatus à commentariis Davidis 243. g
Josiphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 282. a
præsidia urbibus suis imponit, & ea ipsam religionem restituit 284. a
quantos habuerit exercitus 292. a. 293. c. increpatur ab Jeu propheta 293. c
tatemque ac justitiam colit 297. a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298. c
cum Joramo bellum infert Moabitis 300. d
moritur 321. f
Josephus Antipatri filius 715. d
oppugnatur ab Antigono 492. d
qvomodo perierit 524. e
arcanum non fatis continens 526. b
Josephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 710. f
Josephus Cabeus pontifex 695. d
privatur munere ibid.
Josephus Caiaphas, quære Caiaphas
Josephus Canzi vel Camydæ pontificatum acquirit 683. e
eo privatur 692. c
Josephi Dalæi fatum miserabile 492. e
Josephus Ellemi filius 597. d
Josephus & Jesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Josephus Gorionis filius, belli dux contra Cestium 822. c
Josephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Josephus Itaburi montis planiciem castro circumdedit 855. f
interfectus Gamalæ 862. c
Josepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Judaicarum, & Belli Judaici historiæ descriptionis 12
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 963. a
ipsius genus, filii institutio & doctrina, profectio Romam 938
naufragium passus à Poppea benigne donatur, & mittitur legatus in Galilæam 939. d
committitur ea ipsius tutelæ 1023. b
in quibus versatus sit periculis 1004. 1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Joannis insidias effugit & Jesu tumultum principis 1007. f
ignoscit capto Jesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007. a
insidiis, calumniis variis petitus erat 1008. 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011. d. civitates munit 1013. a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014. e
astutia ejus in cognoscendis insidiis 1016. a
Joannis consiliis contra ipsum quomodo occurrerit 1017. c
Jonatham insidiatorem ferrat, & legatos mittit Hierosolyma 1011. c

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur a Tiberiensibus & irridetur, eorumque urbem cepit 1023. 1024. Simonem & Jonatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibid. f.
historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas servat 1027.f
Tiberiada servat, & Sepphorim capit, & profligatur a Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur a Vespasiano Titoque, & captivorum multos liberat, falsoque accusatur 1030.e
uxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Judaicum conscripserit. 705. 706 707. 708. per totum
Josephus Matthiæ filius utriusque Galilææ rector designatus 822.e
ejus singularis industria. ibid. dolo Joannis Giscalæi subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
adventu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis e Tyberiade de rationibus belli scribit 839.b
Jotapatenis auxilio venit 839.840. 841. 842. per totum.
ejus machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
qvomodo e catenis liberatus per Tytum & Vespasianum 991.b
ejus prolixa oratio ad Hierosolymitanos 917. 928. 929. 930. per totum. in deditione in puteo delitescit 870.f
ejus socii ipsum persequuntur ibid.
ejus oratio philosophica ad socios 872.a ejus socii cum ipso cædes mutuas sortiuntur 873.e
cum altero sortem evadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 874. c
ferme exanimatur 939.c
ejus mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Joanni Hebraice nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis civitatis frustra obsecrat 965.b
Josephus Medicaster defectionis autor 1012.f
Josephi filii Jacobi nativitas 31.b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
solicitatur ad stuprum a domina 40.a
somnia explicat 42.a. 43.d
e vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Psontomphanecus 44 c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46 per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri adventanti occurrit 52.d.
moritur, & ossa ejus in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Josephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. ejus historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum a Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorũ profectus. ibidem
Josephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit ut sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038.a
Josephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e
Josephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Evergeten reconciliarit Judæis 402.b
festivum ejus responsum 404.e
uxores & liberi 403.e
Josephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur a Gorgia 418.b
Josias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum.
moritur 335.e
Josue. vide Jesus
Jothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitasque tributa pendere cogit, 320.e
filio Achaze successore relicto decedit 321.c
Jothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a
Jotape Sampsigerami regis filia 618.c
Jotapatæ situs descriptus 840.c
Jotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu urbem repleverit 856.a
Jotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846 847
Jotapateni cujusdam capti a Vespasiano constantia 849.f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 870.e
Jous mensis 110. c
Jozarus constituitur pontifex 597.d
privatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Davide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid designet 11. a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b. 259.a
quibus donis fuit remuneratus a Solomone 267.d
Isacus nascitur & circumciditur 21. e. ducitur sacrificandus 23. a ducit uxorem 26.a. nascuntur ei gemini 26.d. Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a. fallitur ab uxore ib.c. moritur 34. e
Isacharis sors 141.g
Isboseth. vide Jebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filii nativitas & circumcisio 19.d Arabum autor est 21.f ducit uxorem. gignit fil. xii. 22.c
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 696.c
Ismael regii generis Judæus Godoliam interficit 344.b quantum cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33.c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptiis, necantur, & gravibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum! 67.d
armis Ægyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 95.e. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ insciο Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obvenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amorræos extinguunt 111. per tot. a Madianitorum puellis seducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæani, & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commoventur inter se propter aram in ripa Jordanis extructam 143. c. quomodo se gesserint post Jesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Benjamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subjiciuntur octo annis 150.e. a Moabitis subjugantur, a Jode libertati restituuntur 151.a. iterum a Jabino opprimuntur 152. c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis misere tractantur 153. d restituuntur libertati per Gedeonem 154. f. sub Abimelecho male habentur 156.d
jam ab Ammanitis, sed per Japhthem liberantur 158.d
cæduntur a Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem a Samuele 171.d
male tractati ab Ammanitis liberantur a Saulo 178.a
cæduntur a Palæstinis 208.b
civili bello laborant 212
Israelitæ quot annis post Jesum nequiverint Chananæos ex Hierosolymis ejicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus cõprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant. & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141. g situs 866.f
Italiæ bella civilia 896.d
Ithaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
Ithamari domus privatur sacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Jubal & ejus inventa 7.d
Juctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Jucundus Herodis satelles falso accusatus torquetur 574.b
Judæa latronibus expletur 698.d
Judææ regio ubi præstantissima 719 b
Judææ descriptio 833.d
Judææ nulla pars erat quæ non una cum Hierosolymis interiret 888.c
Judæus vivus captus, Titi jussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d

Judæi quando primum cœperint appellari 372.b
Judæis permittitur a Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
a Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti juvantur in urbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reversi sint 262.f
quando templum absolverint 366.c
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas vero decem ultra Euphratem esse 368. f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amathem deveniunt 376.a
quomodo a Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408. usque 419 sub Demetrio 422.a cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c in summa calamitate constituti post Judæ casum 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485.e
Judæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g. 434.a
Judæorum sectæ quot 442.d
Judæi quam sint religiosi 474.b
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Judæi seditionem excitant 596.601.604 605. 606.607.608. per totum
Judæorum constantia pro tuendis legibus 621.b. 640.a
Judæorum miseriæ sub Felice 695.a
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Judæi male a Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Judæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Judæorum 20000. a seipsis contrita 691.a
eorum & alia clades ibidem
Judæorum cum Syris dissidium 695.g
Judæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Judæorum epulæ ferales 775.a
Judæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Judæi Petronio supplicant 791.b
Judæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Judæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Judæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsareæ 799.b
Judæorum dispersio in totum 809.d
Judæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Judæorum contentio cum Romanis ibid.
Judæi contra Judæos in Scythopoli 814.d
Judæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Judæorum & Romanorum strages in sepulchris Hierosolymæ 818.e
Judæorum victoria insignis contra Cestium 820.
unde elati facti 830.e
Judæi a Romanis profligantur 831.d. 848.c
Judæorum clades ab Idumæis facta 882.b
Judæorum circa sepulturam cura ibid.f
Judæorum in Massada immane facinus 994.b
Judæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995.d
Judæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Judæorum cura conscribendæ historiæ 1036.a
Judæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033.c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum 1042.a
Judæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 1088.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Judæorum fides & auxilia contra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Judæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribusque maximis facta 1064.1065
Judan Amasiæ regis mater 316.a
Judas, Judæi 14.b
Judæ portio in terra Chananæa 141.e
Judæ nativitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filii tres 52.b
Judæ tribus gesta post Jesu mortem 145.c
Judam inter xii. fratres principatum obtinuisse 249.e
Judas Asamoniæ filius quid contra Antiochum utrumq; fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709.c
Judas Capsæi vir strenuus 441.d
Judas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382.e
Judas Essæus propheta 713.c
Judas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Judas Gaulanites Galilæus seditionem inter Judæos concitat 616.c
ejus secta 617.b
Judas Jairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
Judas Judæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
Judas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423. f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424. b
cadit 425.e
Judas Sepphoræi sophista 772.b
Judas vates 855.b
Judicum status quis 178.e
Julia uxor Cæs. Augusti 559.d
Juliæ Augusti quid ab Herode legatum 599.f
Juliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
Julius Cæsar Pompejum fugat, & bellum eum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & benefic. usus in Judæos 481.a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 485.d
occiditur 489.a
Julii Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 516.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
Julius Capella 1000.f
Julius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.c
interficitur & ipse 973.b
Jupiter Olympius 652.e
Jurisjurandi modus 24.f
Izatæ regis filii & fratres Tito supplicant 964.d

L

Labanus Bathuelis filius 15.f
dolose cum Jacobo agit 30.c
persequitur fugientem generum 31.d
Laboſardachus Niglasaris filius in paternum regnum succedit 350.d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonii cum Judæis societatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmonii quando & quemadmodum Romanis subditi 805.e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidas decimæ legionis præpositus 956. f
Latopolis 65.c
Latronum colluvies Hierosolymis 871. e.872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Judæa 694.f 695.f. 999.f
L. Lentuli decretum pro Judæis 488.c
Lepid. a Caligula occisus 653. f. 656, c
Leprosi quatuor Syrorum castra urgente inedia invadunt 304.f
Leprosorum conditio 94.c
& quod alicubi sint in precio ib. e
Leuces loci descriptio 988.f
Levi, militum præfectus 1013.b
Levis nativitas 30.e
ulciscitur sororis stuprum 34.a
filii ipsius tres 52.a
Levias traditur 871.g
occiditur 871.a
Levitæ uxor quam nefande a Gabaonitis tractata 147.c
Levitæ ejus prudentia ib.e
Levitarum numerus 97.a
Levitis ac sacerdotibus civitates cum suo agro & decimæ adscribuntur 108.g.109.a
earum civitatum nomina 142.c
Levitæ usum vestis lineæ impetrant 699. d
Levitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moysis cur a poetis aut prophanis historicis non tractata 391.e.397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074 1075.1076.1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070.d
Leges Moysis ad mores pietatemque pertinentes 111.a. 112.
Liæ & Rachelis æmulatio 30.e
Libri duo & viginti apud Judæos chronici 1036.e
Liberius Maximus jussu Vespasiani Judæis stipendium indixit 983.d

Lybia dicitur Aphrica 24.d
Libys Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Judæi non magni faciant 703.a
Longævi cur primi homines 11.b
Longinus tribunus a Judæis occisus 820.f
Longini equitis Romani forte factum 924.c
Longini juvenis Romani facinus 953.f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g
captivus abducitur 18.a
servatur de excidio Sodomitarum 20.d
Loti uxor in salis statuam versa ibid.
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980.b
Machærunta quoque 983.a
Jardem Sylvam oppugnat 983.b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille juvenum interficit 893.a
Luctus tempus 126.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenses 654.b
Luminum festivitas, & ejus institutio 415.e
Lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Judæorum 995.e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
Lustrandi populum modus 109.g. 110.a
Lustrationis tabernaculi modus 88.c
Lydda civitas à Cestio exusta 818.e
Lydi olim Ludi dicti 15.a
Lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490.d
interficitur a Cleopatra 519.a
Lysanias Parthos in Judæos incitat 730.c
Lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Judæos 413.d
Lysias vincitur a Juda Macchabæo 415.b
occiditur a Demetrio 421.g
Lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459.e
Lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388.a
Lysimachi portentosa de Judæis mendacia confutata 1058.1059.1060.1061 1069.1070. 1077. per totum

M

Macedones transisse pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis subditi 806.a
Macedones Ægyptios subjugarũt 1068.e
Macchabæi natu maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083.a
ubi historia Macchabæorum fratrum
Machæra dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 503.d 738.b
Machir, tertii ex fratrib. Macchabæi constantia 1094.b
Macherunthi Romanis persuadent ut præsidio suo decedant 816.b
Machærus quomodo capta a Romanis 982.c situs ejus descriptus 980.c
Macho capta & deprædata 222.c
Macro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114. 115 per tot.
cæduntur cum suis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos subigunt 153.d
cæduntur maxima strage 155.a
Madiana civitas 59.d
Madus, Madæi 13.a
Magnus campus regio 1014.e
ejusque descriptio 891.a
Magoges & Magogæ populi 13.a
Magus Ægyptius pseudopropheta triginta millia hominum seduxit 797.a
cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Judæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Judæa 694.g 695.e
Malichus exactionum collector pro Cassio 727.d
novas tes molitur & veneno tollit Antipatrum ibid. luit pœnas 727.e.728.a
Malichi Arabũ regis perfidia 494.a 733.b
Malchus Arabiæ rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum. equites mille 834.f
Malichus Judæorum dux 721.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Jannæum 476.c Antipatrum veneno tollit 490 interficitur ibid.f
Malthace uxor Herodis moritur 778.e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogativa 73.c
Manachases vestis qualis 84.b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542.a
Manahemus Judæ Galilæi fil. Massadam invadit 811.g.812.a
velut rex Hierosolymam redit & princeps seditionis sit ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiso Seleuco regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post a Phullo pace redempta moritur 320.b
Manasses Josephi filius 44.d.52.b
Manasses in numerum Jacobi filiorum adoptatur 53.e
censetur loco Levi 96.f
Manassæ pars dimidia Chananææ 141.d
Manasses Ezechiæ filius regnum paternum assequitur impiissimus, & prophetarum occisor captus a Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Joannis pont. fil. ducit uxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses trans Jordanem missus, ut toparchiam administraret 822.e
Mandra, locus 344.f
Mane, quæ diei pars 4.c
Manethon Ægyptius historicus 1039.d
ejus historiæ compendium 1039. 1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Judæorum confirmat 1042.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052.a
ejus historia emendata ibidem. & 1054.a
Manethonis mendacia confutata 1053, 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
Manna qualis cibus 72.g
Mannæus Lazari ad Titum profugit 941.a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
Mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163.e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.e
M. Antonius, quære Antonius
M. Anton. Julian. procurator Judææ 956.f.
Mardochæus dux Judæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f. 367.d
Mardochæus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Judæorum calamitatem Esthetæ indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
Mare rubrum Judæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
Mare vas templi cur sic dictum 261.b
& quam fuerit capax, ejusque usus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
Maresa urbs 283.a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
Mariamne Agrippæ filia 628.a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, uxor Herodis 512.b
occiditur a marito 530.b
Mariamne Alexandri filia uxor Herodis Antipatri 729.d
ejus insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrii Alexandrini 693.f
Mariamne Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa civitas devastatur 732.d
Marsoname, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberii mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Judææ constituitur. 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massadæ castelli descriptio 887.f
Massatæ castelli situs descript. 986.g.987 a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 84.e
Masphatis civitas, & quid significet 171 g.
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Judæa, ac moritur 709.b
Mathanes, Balis sacerdos trucidatur 313.b
Matthias Anani fit pontifex 676.e
privatur sacerdotio 678.f
Matthias Apsalomi, vir strenuus 441.d
Matthias Joannis filius sacra prophanare renuit, veramque religionem fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
Matthias Margaloti seditionem movet 596.a
exuritur vivus 597.e
Matthias Margali sophista 772.b
Matthias pontifex mittitur ut Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 898.a
Matthias Theophili constituitur pontifex 589.c. privatur eo munere 597.c
Matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
Maxilla, locus 161.g.162.a
Mazaca civitas 13.b

Madabenſes Amaræi, Joannem Gaddis interficiunt 428. c
expugnantur ab Hirtano 450.d
Medimnus Atticus & Siculus 100.b
Medi populus 13.a
Medi quod in Aſia regnaverunt Græcis cogniti 1038. f
Megaſſari facinus audax 937.b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Saulis filia datur nuptum Davidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alii nuptum 202.a ridet maritum 220 d
Melchiſedecus rex Solymæ Abrahamum convivio excipit 18.d
Meliis impoſuit Pſeudalexander 783.c
Memnonis ſepulchri deſcript. 790.g. 791.a
Memphiboſtus Jonathæ filius humaniſſime a Davide habitus 223.c delatus Davidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042.g
Mendæ civitas 337.d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit a patriis legibus 408.d abducitur captivus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83.b
Menſæ a Ptolemæo Philadelpho Judæis donatæ deſcriptio 403.d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9.a
Menſuras quis excogitarit 7.c
Meroe unde dicta 38.f
Meſas, Meſanæi 15.a
Meſchus, Meſchini 13.b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24.f
Meſre, Meſræi 15 f
Meſræi filii quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
Meſſalina a marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 694.a
Methir, tunica pontificiais 84.f
Metilius præfectus a cædo reſervatus 813.d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
Michæas propheta, vulnerare ipſum nolenti male ominatur, 292.e Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid.g Achabo interitum prædicit 294.d
Michæas propheta 336.g
Michole uxor Davidis. vide Melchá
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462.a
Militis cujuſdam facinus contra ſenatum Romanum 791.g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Judæis dederit 691.b
Militis Moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid.c
militiæ qui non commodi 129.f & qui ab ea immunes ibidem.g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Judæos 478.c
Minæus Ægypti rex, Memphis conditor 268 f
M. Minucianus 660.a. 671.e
Miſael appellatur Miſaches 346.a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Joramo tributum quo neceſſitatis perveneris 300.c
Miſenum oppidum 652.c
Mithridates ærarii Cyrii præfectus 358.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Ægyptios vincit 480.b ejus geſta 714.a
Mithridates quomodo ab Anilæo tractatus, quomodo ab uxore, deque ejus victoria 648.d. per tot.
Mnaſeas Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti a Davide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocii, mutuo ſeſe interimunt 298.e iterum ſternuntur & prædantur 301.d
Moabus, Moabitæ 21.a
Molonis mendacia de Judæis 1061.d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Judaiſmũ ſit amplexus 687.c ejus regnum 920.c
Monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684.f rex fit 689.e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum devolutum 319.f
Mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis nativitas 55.a quomodo ſervatus 56.b cur ſic vocatus ibid.f adoptatura regina 57.b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid.c præficitur exercitui Ægyptiorum & Aethiopas bello vincit 58.b ducit Tharbin uxorem 59.b fugit Ægyptios ibid.c Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, exquibus unam ducit uxorem ibid.f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60.b confirmatur ei libertatio Iſraelitarum 61.f edit miracula, nomen Dei cognoſcit, redit in Ægyptum ibid. edit prodigia apud Pharaonem 61.f 62.63. educit Iſraelitas ex Ægypto, & quantus eorum numerus 65.b cujus ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e traducit eos per mare rubrum incolumes 67.d aquam amaram facit potabilem 70. 71.a. coturnices & manna impetrat à deo 72.e ex petra aquam elicit 73.f cum Amalecitis pugnat 75.b decem præceptorum tabulas a deo acceptas populo exhibet 96.g quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87.e dedicato templo victimas offert 89.a in tabernaculo Deum conſulit 90.f tribum Leviticam Deo dedicat 94.a cenſet omnes tribus præter Leviticam, & ordinat profectioni belloque neceſſaria 96.f. mittit exploratores in Chanaæam 98 d Coræ factionem compeſcit 104.d ejus juſtitia 106.f. luſtrat populum 109.g. Sehonem & Ogum reges delet 111. per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117.e. Jeſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid.g morituras quid ſuis prædixerit 119.b quas leges præſcripſerit 120.f uſque 136 exhortatur Jeſum ut in Chanaæos exercitum ducat 131.c nube circumdatus diſparuit 132.d lugetur triginta diebus a populo. ibidem.f
Moyſes fabulose dicitur fuiſſe leprosus 84.d vir admirandus 99.f
Moſeos quinque librorum ſcopus 1036.f
Moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053. g. 1054. g
Moſes Ægyptiis vir divinus habitus 1070. d. ejus tempora quibus vixit deſcripta ibid. ejus virtus & geſta 1070. 1071. per tot.
Moſollani Judæi nobile factum 1049.f
Muchæus ferit ſententiam contra Vaſten regem 373.f
Mulierum potentia 361.f
Mundi & univerſorum creatio 4.b
Mundum providentia dei regi 355.a
Mundus quomodo Paulinam conſtupraverit 622.f
Murus triginta novem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 937.b
Muſicorum inſtrumentorum Davidis regis deſcriptio 242.g
Mutiani & cæterorum rectorum petitiones 890.g
Mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis uxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 163.c quomodo Ruthem inſtituerit 164.b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans a Saulo occiditur 178.b
Naaſes junior Ammonitarum rex injuriis afficit Davidis legatos 223.f
Nabæotes, Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conviciatur Davidi 200.g quid ſignificet 201 c moritur ibid. f
Nabla, inſtrumentum muſicum 243.a
Nabrodes. qualis vir 11.f. 14.b
Nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Ægypti regem 335 d Joacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337.d duces ejus qui urbem Hieroſolyma ceperunt 341.b quomodo capti Sedeciã tractavit 142. e Hieroſolyma penitus excindenda, & templum ſpoliandum, populumque Babylonem traducendum curat 342.a Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c Judæorum nobilium quorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid.f ſomnium, cujus erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari, quod facit Daniel 346.f. moritur 349.c. geſtorum ejus repetitio 350.d. poſterorum ejus finis 352.a
Nabuthus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 189.d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæſus 571.c
Nachores Serugi filius 15. c quod habuerit liberos ibid.

Nada-

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum eum paterna malitia, occiditurque cũ omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais a Caine condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbathæ regionis ſitus 799.f
Narbathene toparchia a Ceſtii equitibus vaſtata 818.a
Naſamones quomodo Romani ſubjugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Davidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias ſibi regnum uſurparet 247.c
Naumi prophetia de excidio Ninivitarum 321.a
Nazaræi deo devoti 109.b
Neceſſitate in bello nihil pugnacius 839.g
Neceſſitate laborantes ſublevare, hominis decentiſſimũ & deo gratiſſimũ 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiſcens impeditur a Joſia, quem occidit 355.e
captivum abducit Joacum filium ejus 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonoſorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum juverit Judæos apud Xerxem 371.d
Neerda urbs 644.c
Nemrod, vide Nabrodes
Nephani ſingulare certamen cum fortiſſimo Palæſtinorum 242.e
Nephthalimi nativitas 30.f
filii ejus 32.c
Nephthalitarum ſors 142.a
Neronis geſta & præcipue contra Judæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893.b
Nero contemptor nationis Judæorum 968.e
Nero indignatur ob res minus proſpere geſtas in Judæa 830.a
Veſpaſianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæſarea Philippi 698.f
Neruis cur Judæi abſtineant 33.c
Netiræ & Philippi fratrũ ſortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Judam Macchabæum pugnans, cum ſuo exercitu victo extinguitur 423.f
Nicanor amicus Titi ſagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.b
Nicolaus Damaſcenus Judæorum patronus 398.e
Nicolai Damaſceni hiſtoria de Herode culpatur 563.c
Nicolai Damaſceni legatio nomine Herodis ad Cæſarem 575.g
ſententia de duobus ejus filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damaſcenus rerum Judaicarum ſcriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Judæis Jonicis 550.g
Judæos coram Cæſare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, a Judæis mandatum, ut ducibus pareret 822.d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peraita, Silas Babylonius, & Joannes Eſſenus, duces Judæorum contra Romanos 831.b
quomodo occiſus 885.c
Nigliſar Abolamarodachi filius regnum patérnum accipit 350.d
Nilus fluvius 5.d
Nilus uſque ad Elephantinem navigabilis 894.b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Aſſyriorum 330.d
Niſan, menſis 9.a.64.g.93.a. 366.f
Niſibis regio 687.e
Niſibis urbs 644.d
Noba oppidum ſacerdotum 195.a
excinditur cum univerſis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Judæos 104.f
Nobilitatem generis unde Judæi diſcernant 989.a
Noe vel Nochus vir pius ſceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam conſtruxerit & e diluvio ſit ſervatus 8.e
ejus filii quales 11.d
vini uſus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis ſupra tabernaculum præſentia quid ſignificarit 97.b.99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& ejus geſta 795.c
Nymphidius homo nequiſſ. 893.c

O

OBadamus arcam hoſpitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164.c
Obedias jumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo uxor ejus vidua per Eliſæum ſit a debitorum moleſtiis liberata 302.b
Obelas propheta captivos Benjamitas & Judæos liberat 322.a
Obedas ſeu Obodas Arabum rex 566.b
ſuperat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Jonathæ dux 293.f
Ochoſias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex caſu moritur 299.b
Ochoſias Jorami fil. paternum regnum recipit 307.g
ſagitta ictus ab Jeu perit 309.e
cognati ipſius interimuntur 310.f
Octavia Claudii Cæſ. filia 694.a
Officioſi quando plerunque ſint homines 205.e
Ofilius Phaſaelum monuit de inſidiis cavendis, & juvat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta ejus ditio ibid.
Olda prophetiſſa vaticinatur Joſiæ regi 334.b
Oliveti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæſ. mittitur 760.c
Olympius Jupiter 651.e
Onias & Doſitheus Judæi duces libetaverunt Alexandriam 1063.c
Onias Jaddi filius patri in pontificatum ſuccedit 386.g
Onias Oniæ fil. templum in Ægypto ædificat 433.a
Onias Oniæ fil. pontifex quanta mala fecerit Hieroſolymis propter Tobiæ filios civitate ejectos 708.e
Oniæ, filii Simonis amicitia cum Ario Lacedæmonum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.e
vide Menelaus.
Onias Simonis Juſti fil. pont. 392.a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex a Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum ſuſcipientis geſta 1064.
Onias, vir juſtus qui pluviam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Oniæ regio 480.d
Ophnes ſceleſtus filius Elis 164.f.165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalſamum ubi & quomodo proveniat 473.b
Optimatum adminiſtratio Hieroſolymis qualis & quandiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium viliſſimum 154.e
Oribus rex occiſus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia ſervire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex conſtituitur 620.g
Oſeas rex Iſraelis conſtituitur, vir impius 323.a
vivus capitur ab Aſſyriis, & transfertur cum univerſo regno Iſraelitarum in Mediam & Perſidem 324.g 325.a
Otho imperator declaratus milites ſuos contra Vitellii exercitum duxit 893.d 896.d
ſemet occidit ibid.
Othonis imperii termini ibid.
Otrus Armaniæ dominus 15.a
Oza attingens arcam exanimatur 219.g
Ozæ percuſſio, locus ibid.
Ozias Amaſiæ fil. regnum Judæ patre mortuo capit 317.g
natura bonus & gnavus multis devictis gentibus urbem reſtaurat 319.a
deficiens a pietate lepra percuſſus moritur 319.f. 320.a

P

PAcorus rex Mediæ 688.a
conjugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Judæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Judæam ibid.
inſidiatur Phaſaelo 495.c. 730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Claudii Cæſ. uxor 694.a
Palæſtina ſitus, & ejus gentis odium in Hebræos 66.a
Palæſtinos Sampſon vexat 161.c
Palæſtinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam e ſuis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæſtini cum Judæis prælliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165.166. 172.173.
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189.d

denuo redintegrant bellum, ſed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum invadunt 197.g
Sauli ditionem invadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Paleſtinos David ſuperat 219.c
penitus ſubigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præſtantia 619.a
Palmira urbs, 268.f
Pamphylium mare Macedonibus tranſitum præbuiſſe 68.b
Panes propoſitionis 83.d.93.f
Panium, locus 541.c.746.d
Panii pulchritudo naturalis Agrippæ divitiis accurata 860.g
Pannychis concubina 717.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem geſſerit 505.d.739.c
occiditur 740.b
Paradiſi deſcriptio 5.b
Parricidium quam grave ſit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum, Hyrcanumque cum Phaſaelo captivos abducunt 494.c. 496.a
Hieroſolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paſchæ inſtitutio & celebratio 65.a. 93.a 136.b. 602.a
Paſini caſtrum 15.a
Patriæ cauſa nihil non faciendum 206.a
Paulina quomodo a Mundo conſtuprata 622.f
Paulinus Lupo in adminiſtratione Alexandriæ ſuccedit 996.d
templum Oniæ penitus ſpoliat & inacceſſum facit ibid.
Pauſanias Ceraſtæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata unde maxime naſcantur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum poſſeſſio conſtabat 60.b
Pecuniam publicam nullam eſſe Judæis, quam ſacram illorum templi 478.f
Pecuniam votivam ubi depoſuerint Judæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanii equitis forte factum 912.a
Peluſium urbs 184.e.894.b
Peluſium capitur 480.d.724.c
Pentecoſtes feſtivitate Judæos iter non facere 450.b
Pentecoſte unde dicta 778.g
Peræa regionis deſcriptio 833.c
Percuſſus in rixa quomodo vindicandus 118.a
Perſæ populus 14.f
Perſarum mos in bibendo 373.d
Perſarum lex de uxoribus ibid.e
Perſarũ contra Græcos expeditio 1034.e.
contra Ægyptios 1068.b
Perſæ in Aſia regnaverunt 1038.f
Perſicarum rerum ſcriptores probatiſſimi inter ſe diſcordant 1035.a
Peſtis quam ſæva invaſerit Davidis regnum propter recenſitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Joſephũ 39.f
Petilius Cerealis proconſul Germanos ad ſobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, civitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Peronius Ægypti præfectus Herodem juvat famis tempore 536.c
Petronius præſes Syriæ conſtituitur 649.f
gratificatur Judæis cum ſuo periculo 641.d
Petronii epiſtola ad Doritas pro Judæis 675.f
Petronii adventus terribilis ex Antiochia in Judæam 790.e
Petronius Judæos adhortatur ad Cæſaris ſtatuas recipiendas 791.c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem ſuccedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Iſraelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid ſignificet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phaniſus Samuelis filius e rure abſtractus ad pontificatum 872.f
Phanaſus pontifex a ſeditioſis conſtituitur 700.b
Phanuel locus cur ſic dictus 33.e
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando ſic appellari deſierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami conjugem concupiſcit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. per totum
dimiſſos inſequitur 65.f
cum omni exercitu deletur 67.f
Pharæ filii duo 52.b
Phari inſulæ deſcriptio 894.c
Phariſæorum ſecta 442.d
autoritas 453.b. 463.e
Phariſæorum ſecta qualis 585.f
Phariſæi 617.c
Phariſæorum exiſtimatio 716. e
& quomodo ſe geſſerint regnante Alexandra ibid.
Pharmuthi menſis 64. g
Pharnaces patrem Mithritatem Ponti regem occidit 473.b
Phaſaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725 .e
ſuperat Felicem 729 a
accuſatur a Judæis ibid e
circumvenitur a Pacoro 730.g
occidit ſeſe 731. e
Phaſaelus civitas 748.c
Phaſaelus, turris & oppidum 560.a 606.b 784.b.779.b.914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præciſum 506.a
aſſequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam unam reſpuit uxorem ducere 564.b
alteram ejus ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil, Herodem fratrem accuſat ipſius filio 565.b
Salomen accuſat Herodi 565.f
diſſidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & uxor ejus accuſatur veneficii 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid geſſerit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accuſat Salomen 755.c ſeipſum prodit & reconciliatur Herodi 757 g
rejicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ uxoris inſolentia 763.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphenſium cum Judæis diſſidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723 g
Philippus Amyntæ filius cæſus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ partiimperans Antiochum Cyzicenum ſuperat 459 g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus conſtituitur 461 f
Philippus Archelai frater, quamobrem a Varo Romam præmiſſus 782.a
Philippus Herodis filius conſtituitur tetrarcha 599.f
ſuccurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni conſequitur 611.e
calumniatur a fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones ceſſerint 782.g
Cæſaream ad Jordanis fontes & Juliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honeſtus fuerit vir 625.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ copiarũ præfectus 584.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis ſervatus, ejusq; geſta 1003.a.1012.d
filiæ ejus duæ in excidio Gamalæ ſervatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo uni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filii tutelam 419.b
regnum affectans afficitur ſupplicio 422.d
Philiſtinus, Philiſtini 14.c
Philo Judæorum legatus a Caligula repulſus 649.e
Philo hiſtoricus 1051. b
Philoſophiæ tria genera apud Judæos 784.g
Philoſophi apud Indos Calani, apud Syros Judæi dicuntur 1047.g
Philoſophorum de Deo diſcordes ſententiæ 1072.f
Philoſtephanus Ptolemæi Lathuri dux 417.g
Philoſtratus hiſtoricus 1045.b
Phineas ſacræ pecuniæ cuſtos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui cõtra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus ſacerdotio donatur 254.c
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeſes legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143.e.
ſuccedit patri in pontificatum 145.b
Phiſon fluvius, & quid ſignificet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus a Judæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.g
teſtimonium de Judæis 1039.c. 1042. 1043. per totum.
Phœnicum hiſtoriæ 1046.a
Phœa quid ſignificet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
a ſuo filio occiſus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miſcetur, exul perit 619.f 620.a
Phruræa feſti dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phutes, Phuti 13.g
Phyſcon Ptolemæi Epiphanis filius 488. a
Pilatus a Tiberio in Judæam miſſus 789. c
Cæſaris

Cæſaris imagines Hieroſolymæ intulit ibid. quæ cum Judæis Cæſareæ egerit ibid. Hieroſolymis ſtatuas iterum tulerit ibid.f
Judæorum tumultus propter Cæſar. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban theſaurum ſacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piſo legatus Pompeji 473 f
Piſtus nobilis defectionis a Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hieroſolymitorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Ariſtobulum 477.b
occiditur a Caſſio 479.d
Placidi & Joſephi velitationes circa Ptolemaïda 1015 c
Placidus tribunus in exercitu Veſpaſiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
a Jotapata repulſus ſe fugit ibid.
quomodo Itaburium montem occupaſſit 866.g
geſta contra Gadarenſes 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. Moſen imitatus 1079.b
Plinthines ſitus 894.b
Pliſtorum apud Dracos ſecta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circumciſionem admittit & Bernicem ducit uxorem 693.e
Politianus tribunus cur a Ceſtio Hieroſolymam miſſus 803.c
ejus oratio & geſta ibid.
Pollio Phariſæus Herodi amicus 510.b 541. f
Polybius Megalopolitanus hiſtoric.1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentavit 1051.c
Pompejus qualibus munetibus honoratus, & quæ geſſerit 471.e
ejus virtus 474.g
Pompejus Magnus Hyrcani & Ariſtobuli cauſam cognoſcit 718.d
Hieroſolyma capit 719.e. 720.b
Q.Pompejus Cos. 672.a
Pompeji malitia in oppugnandis Judæis 808.d
Ponderi quis invenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis ſummi qualis electio 1073.c
Pontifices Hieroſolymis qua fraude creati ſint 872.e
Pontificum & ſacerdotũ diſſidium 696. c.
Pontificum iniquitas 698.d. origo,& qui ad eam dignitatem admittantur,quotque fuerint ab Aarone uſque ad finem belli Judæorũ cum Romanis 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebejos translatus 475.d
Pontificatum ſolere perpetuum eſſe 513.e
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia apud quos fuerit 624.c.
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia repetitur a Fado 682.d
Pontius Pilatus Judææ præſidet 619.d
Judæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accuſatur a Judæis & redit Romam 624.a
Popedius 634.f
Poppæa Neronis uxor 697.e.999.d
Porcius Feſtus Judææ procurator,& quæ ſub eo ſint geſta 696.e.quære Feſtus.
Poſidonii mendacia de Judæis 1065.
Prætoriani milites 668.d
Prætorii in caſtris Rom. deſcriptio 835.e
Prandium qua hora faciant Judæi ſabbato 1010.d
Principes ſinguli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priſcus centurio Jonatham Judæum ſagitta transfixit 953.a
Priſcus ſextæ legionis dux a Judæis occiſus 820.
Procymatium unde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.e
Prodigia excidium Hieroſolymæ præcedentia 960.e
Prophetis & pontificibus ſolis poteſtas data hiſtoriæ condendæ 1036.a
Prophetico ſpiritu ubi multi ſint correpti 192.f
Proſeucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Providentia deimundum & omnia regnat 355.a
Pſeudalexandri geſta 612.c
quomodo deprehenſus ab Auguſto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falſus.
Pſeudopropheta Hieroboami ſeductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator a Joanne Giſcaleo ſpoliatus 814.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Evergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Joſeph.402.c
Ptolemæi Evergetis geſta poſt captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hieroſolyma 388.a traducit Judæos in Ægyptum 388. d ejus pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c irruptio in Hieroſolymam die ſabbati 1050.d. liberalitas & benevolentia erga Judæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 451. d
diſſidens cum matre regno privatur 452.g.456.a.obſidet Ptolemaidem 457. d. Aſochim oppidum capit, Alexandrumque Jamnæum vincit,& quanta ejus ſævitia 456.a
Ptolemæus Mennæus quomodo ſe a ſupplicio apud Pompejum redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damaſcum bello vexat 464.g
Ariſtobuli conjugem & liberos quomodo tractarit 489.a moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus 1. Judæos in Ægypto ſervientes liberos dimittit, & legem Moyſis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curavit 389. uſque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. ſuccurrit ſuo genero Alexandro ſeu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur ſimul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.e
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ uxoris liberalitas erga Judæos 1064.e.
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Phyſconis immanis crudelitas & injuſtitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſocerum occidit, & alia ſcelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluſerit, cujus matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Ægypti reges 222.a
Ptol. unde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis ſitus deſcriptus 790.f
Ptolemais duo millia Judæorum apud ſe habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenſes a Juda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri ſitientis aſtutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio poſt coitum cum uxore 94.d
Purificationis leges 94 a
Puteoli urbs 652.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares, vide Petephres.
Pythagoras Samius æmulatus Judæorum ſcripta 1046.f
multas Judæorum leges tranſtulit in ſuam philoſophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum ſtoicorum de divina natura ſententia 1071.a
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ ſolis ſublatæ a Joſia 334.g
Quercus Manbre 20.a
Quercus Ogis 194
Quinquageſimi anni remiſſio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a.
Quintilius Varus Syriæ præfectus 620.c
cognoſcit cauſam Antipatri 590. uſque 594. & inde ſeditioſos Judæos expugnat 609.b
Quirinus ab Auguſto mittitur ad cenſendam Judæam & Syriam 616.b

R

Rabatha civitas 511.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe ſpeculatores Hebræorum tuetur a vi Chananæorum, & ſecuritatem ab hoſtibus impetrat 135.a
incolumitatem promiſſam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga ſororem 30.f
mariti complexum ſorori vendit, furatur idola patris 31.a
ejus aſtutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Jetheglæus, ſacerdos, filiam ſuam Moyſi adoptato tradit uxorem 60.a
Moyſi ob victoriam gratulatur, & conſilium dat ei diſtribuendorum officiorum 97.c
Ramatha civitas 165.b
Rapſacis Senacheribi copiarum præfecti inſolentia 328.c
ipſe cum exercitu divinitus deletus 330.d.
Raſes Damaſcenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Batuelis filia 15.f petitur in con-

BIBL. UNIV. GENT

nubium Isaco 24.c
parit gemínos 26.d
fallit maritum 27.c
Recene urbs quæ alias Petra 117.c
Recemus rex ibid.
Repudii libellum mittere maritis; non uxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 123.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Judæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignavis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhipheæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomonis in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas urbes condiderit 278.b
item arma comparavit, fœderibusque suum auxit regnum, & ductis xviij. uxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit urbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissis ærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespas. crevit & floruit 975.a
Romanorum in Judæos beneficia 398.c
Romani quibus honoribus & beneficiis Judæos affecerint 485.e.& inde.
Romanorum dissidium inter se 427.b
Romani Germanos captivos ubiq; circumduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti a Judæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia a Judæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Judæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in servis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Gistalam, ceperunt 863.d
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, ejusq; partem maximam diruunt 923.d
cum Judæis acriter confligunt. ibid. & 625.d.
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancti Judæorum revereri 927.f.
per legem Judæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933. c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Judæis circa aggeres 943.f Antoniam magna pugna obtinent 846.c, circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Græcos pervenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare construunt super ripa Jordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.e ejus pietas in fratrem Josephum 38.c se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b. ejus filii quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus præfectus sublatus Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & ejus fortuna 163.f.164.a

S

SAba Aethiopum regia. quam valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabæus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem a David 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid. b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbæus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis a Tito spectatus 976.c
Sabbatum & ejus vacatio a laboribus servatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo observatum 411. & negligendum aliquando ibid. & 428.f
Sabbion Alexandrum Herodi prodit 328
Sabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a
vexat Judæos propter avaritiam suam 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 962.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi supplicio 379.g
Sacchæus transfuga Josepho prodit insidias Joannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.c
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Judæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92.93.94 per totum
Sacrorum scribæ 54.e
Sadæus Xerxis præfectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241. f.250.e
Saddocus novas res molitur 616.c
Sadducæorum secta 441.d. 617.c.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cuthæos in Judæam transfert 345.e 364.g
Salmanasaris contra Israelitas vict. 359. a
Salome, alias Alexandra, uxor Aristobuli, solvit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quæ Juliæ Augusti conjugi testamento reliquerit 789.a. ejus reditus erant sexaginta talenta 783.b
Salome Antipatri filia 723.d. soror Herodis prodit Josephum maritum suum fratri 517.b. alteri marito Costobaro repudii libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & earum uxores 553.e 594.f. accusatur Herodi 566. b. Alexæ jungitur connubio 583.b
Salome uxor Herodis moritur 1619.a
Salomon promittitur Davidi successor & templi extructor 210.g
nascitur 227.g. instruit eum pater 246.b. constituitur rex 248.a. quomodo regnum nactus se de hostibus sit ultus 254.b. regis Ægypti filiam ducit uxorem 255.c. petit a deo & accepit sapientiam ibid.e. controversiam mulierum duarum dijudicat 250.d. toparchas quos habuerit & quantas divitias sapientiamque ac philosophiam 256.f. conjurationes & incantationes composuit 257.d
ejus cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & concessio 258.259. per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eo transtulerit 259. usque 266. somnium videt & regiam extruit cum domo reginæ 261. g. 266. quibus donis remuneraverit Iromum 1042.d Hierosolyma muris & turribus instaurat & urbes condit 268.e ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a quali satellitio stipatus incesserit ib. g quanta opulentia Hierosolyma auxerit 272.b deficit a pietate, ac ducit uxores D c c. & concubinas c c c. 281.d
prædicitur ei filium ipsius pœnas pro se daturum ib. multis hostibus a deo excitatis infestatur 275. a moritur Roboamo successore regni relicto 274.e quo tempore ædificavit templum Hierosolymis 1042.b
Salpadis filiarum hæreditatis jus 118.f
Saltis regis, gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir justus accusat Herodem, & vaticinatur Judæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 24.d
Samaria qvæ Mareome unde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo æquatur 452.e
Samaria urbs. vide Sebaste 531.b
Samariæ regionis descriptio 833.d & quid a Judæa discrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Judæos 36.b accusantur apud Darium ib. c
Samaritæ Judæos infestant 401.a Judæos se esse negant agentes feliciter 410.a
Samarita dissidium cum Judæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Judæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ civitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quod significet, & quomodo natus 160.c
connubium & gesta ejus 160.d
Samuelis nativitas & prophetia 165.e consilium de libertate recuperanda 111.
Samuel senio gravatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175.d. oblento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum 179.a Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amissionem nunciat 187. d. Davidem ungit regem 186.e moritur 200.b. ab inferis revocatur per ventriloquam 204.e

Sanaballetes Darii præfectus dat filiam suam Nicaſo uxorem Manaſſi fratri laddi pont. 383.b
deficit a Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium confert, moriturque 384.e
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus ſcriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Judæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus ſtetili ibid.
expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b. 366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g. 226.a
Sardonyches XII. cum veſtitu pont. 90.a
quibus inſcripta ſunt nomina filiorum Jacobi, in Eſſene 85.d quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fontejum Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas pervaſtat ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760 e. 761.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
ejus ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patres quærens a Samuele rex conſtituitur 175.c. 176.f
quam decora fuerit ſtatura 174. e
vincit Ammonitas 178. a Palæſtinos ſuperat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b Amalecitas delet, & regi parcens peccat 187.a regno exuitur 186. a numine privatur, & fit dæmoniacus 186 g. 187.a. commovetur contra Davidem 189.e. inſidiatur vitæ ipſius 190. a. 192.a Davidi reconciliatur 200.a conſulit ventriloquam 204.c fortitudo ejus 205.g. 206.a cadit una cum ſuis filiis in prælio 208.f. ipſius progenies datur ad ſupplicium Gabaonitis 242.a ejus violentia 699 b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 968.d
Scythæ populus 13.a. a Græcis qui Pontum navigant cogniti 1038.f. Anacharſim a Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis civitas 141.g
Scythopolis civitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Judæorum tredecim millia perfidiose interficiunt 814.f
Sythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, unus fortium Davidis 243.c
Sebaſte conditur 476 f. olim dicta Samaria 452.b. 531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
a quo ſic dictus 590.c
Sedecias Joachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid. c. expugnata urbe capitur cum uxoribus & liberis, crudeliterque tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Sehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neronis inſidians occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
Seleſimus Jabeſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320. b.
Seleucia urbs a quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyzicено belligeratur eumque necat 419 g
vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis conterritur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Judæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Judæis exhibuerit 393.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis convisiatur Davidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328. a per totum re infecta domum ſe recipit 329.e.a filiis ſenioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 919.c
Senatus contra Claudium in Capitolio convenit 791.c
Senatus Romani & plebis diſſidium 671.c
Senis cujuſdam magnanimitas. 503.a
Senis cujuſdam ſeveritas 737.b
Senius Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn. Sentii Saturnini oratio 664.e
Sephoris urbs Galilææ 607.e. 1016.e 1023.c capta incendio abſumitur 609.b. 781.a
Sephoris cum tribus aliis civitatibus a Joſepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris civitas Galilææ maxima 823.e
Sepphoritæ a ſeditioſis moleſtantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos bellum movent ſuo malo 1027.d
Sepphoritæ a Joſephi militibus ſpoliantur, prædaque redditur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianum pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remiſſio 96.b
Septimi diei obſervatio 719.f
Septuaginta interpretes legem tantum Judæorum Græcâ linguâ tranſtuliſſe 2.d
Septuaginta interpretes legis tranſferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati, 95. 396. 397. per totum
Serebæus dux Judæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis invidia, & quomodo Evam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.a
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. ejus filii quales, & quas artes invenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d. 725.g interficitur a Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarii unde dicti 697.a eorum impia facinora 698.e
Sicarii Hieroſolymis palam latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Davidi a Saulo 203.d diripiuntur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima urbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis ſcientiæ quis inventor 8.a
Sidonius, & Sidon urbs 14.c
Sidonii materiam præſtant Judæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675.d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005. c. 1019.f
Silas Joſepho de inſidiis & perfidia Joannis Giſcaleni ſcribit 826.g
Silo dux Roman. exercitus 500.a. 734.c
corruptus deprehenditur 500. c. 735.d
Silus urbs 140.d
Simeonis nativitas 30.e
vindex ingenium, filii ſex 52.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis tribus facta poſt Jeſum mortuum 145.g
Simonis Aſamonæi filii geſta 710.d
Simon Boethi filius pontifex conſtituitur 537.c
privatur ſacerdotio 589.c
Simon Capithi annuum pontificatum adminiſtrat 619.c
Simon Cantharæ conſtituitur pontif. 675.c. privatur eo 676.g
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſſæus Herodi ſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Joſepho 1013. d. capitur a Joſep. 1024.a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron invadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 829.a cum latronibus qui erant Maſſadæ, Idumæam populatur ibid. b ex Acrabatena toparchia pulſus eſt ab Anano pontifice 894.a. ejus geſta ibidem & 895. 896. 897. 904. 905. per totum 914.g. 920.a. 931.f. 932. g. 98. e. 846.c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſervus regnum affectans obtruncatur 607.g. 608.a

Simon Justus pontifex 392.a. 401.b 407.d. ejus filii tres, omnes pontifices 408.c
Simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenue juvat fratrem Jonathã 429 a. & f
Simon Matthiæ Joannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres. 784.c
Simonis filii Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filii & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b 95.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14. d
Sis, nomen clivi, & quid significet 198.c
Sisa Davidis fit Scriba 222.g
Sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079.e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e
excidium ipsorum 20.c
Sodomiticæ terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata uxori ejus aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f
ejus animosa oratio ad Jacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorum laudes 1097. 1098. & seqq. ejus immania supplicia & insignis toler. 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d. 218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces unde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772.a
Sosius provinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d
Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b. 685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & a quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a 695.g. 696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241. f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222 c
contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hierosolymam in deditionem accipit, templumque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d & quomodo insbelles notaverit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio frustratur 566.e
latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f. 571.d
defert Cæsari Herodem 571.g. 572.a
accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576.b. 577.b
iterum accusatur 586.g. 587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Davidis imperio 222.b
Judæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a
Judæorum civitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g. 650.a
Syrorum cum Judæis dissidium 696.a
Syrorum vici & civitates enumeratæ quæ a Judæis vastabantur 813.g
Syrorum avaritia & crudelitas 940.a
Sysares dux Jabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e ejus interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum festivitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83.e
Tanis Ægypti urbs 17.d
Tarichearum situs 877.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881.a
Templum in Garizin extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c. 260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364. f 365.d. spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c restituitur & repurgatur a Juda Macchabæo 415.d
Templi Hierosolymitani descriptio 915.f. 916. 917. 918. per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d causa & principium ibid. tempus a prima constructione per Solomonem usque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066.
januarum descriptio 1967.c
Tephthæi Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 895. e
Terentius Rufus rector militiæ a Tito relictus 972.b
Terminos terræ non movendos 123.c
Terra vera qualis 4.d
Tera motus ingens in Judæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora urbs 268.i
Thæno Amathenorum rex cum Davide amicitiam init 222.d
Thamahus occiditur 284.g
Thamara Davidis filia, Absalomi germana 218.
stupratur a fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 145.b toparchia 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas, ibidem moritur ibid.
Tharsices Æthiopum rex 330.a
Tharsus, Tharsenses 13.c
Tharsus Ciliciæ urbs ib.
Thaumastus Caji servus 633.d oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 659.b
Thebethus mensis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Jannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c submovetur pontificatu 675. b
Theophilus Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Theophrastus Judæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentavit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermusa Phraatis ancilla, & uxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas prætigiator seducit Judæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri avunculus 766.c
Theudio Doridis frater 518.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & ejus inventa 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filii Antiocho Epiphani autores urbis Hierosolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038 g
Thucydides multis tanquam fallax accusatur 1030.b
Thuri, mensis 263. b
Thygrammes, Thygrammæi 13.c
Tiberias urbs 1023.c a quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & sectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellavit, Josepho, & iterum recuperatur 857.e
Tiberienses Vespasiano se dedunt 879.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditu 828.f

Tiberius Alexander Judææ præficitur, ac Judæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexandero Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius, vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberii Neronis nepos occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619.b. Isiacos & Idem supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberii imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluvius 5.c
Timagenes Græcus rerum Judaicarum scriptor 1065.e
Timæus rex Ægypti 1039.e
Tinnidius defert Popedium Cajo 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Judam Macchabæum sæpeque vincitur 416.c
Tirathaba vicus 613.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintæ decimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Judæos 706.c
cum exercitu Alexandriam pervenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Japham expugnat 848.a
Jotapatam capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Joannem Levi persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d ejus expeditio contra Hierosolyma & exploratio urbis 904.b
urbem acriter oppugnat 907.908. & seqq. 910.921. 922.923
fortitudo ejus & prudentia cum misericordia 924.925. 931.f. & seqq.
muros urbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captivis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
ejus gesta & virtutes 936.937. per totum. 944. usque 954.955.f. usque 960. 962. usque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Judææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis & mirabilis descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Trajanus decimæ legionis rector contra Japham civitatem a Vespasiano missus 848.a. Tiberiadem missus ut civium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas missus 859.c cunctis trans Jordanem devictis se Vespasiano jungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Trojanarum rerum notatio 1034.c
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405.g
Tryphe tonsor gartulitatis pœnas luit 579.f 761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris a Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ ferme in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in navali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrii Judæos apud se habitantes partim victos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filii Josephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus a Vespasiano ut populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
ejus generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Judææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditurque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Judæa 780.f
Varus Agrippæ junioris regiæ præfectus ejusque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815.g
Vaste regina uxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Judæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Judæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta ejus in Judæa passim habentur 837.838 usque 845.850.851.852.853.854. 855.856.857.858 & 860.861 usque 870. & 885. usque 902
Vespera, quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sine integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ a Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e. 15.e
Vitellius Syriæ præses Judæis impetrat cultus Hebræopontificiæ custodiam 544. d.624.f. beneficus est in Judæos 624.c exuitur provincia 649.f
Vitellii pugna circa capitolium 893.d. 902.d. mors ibid.
Vitellii victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib. e
Vitellius Cæcinam cum magna manu Antonio primo obviam mittit 901.f. exercitus totus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
ejus sententia in Herodis filios 578.e 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob devictos Judæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Una dies, pro, prima dies 4.c
Ura, Chaldæorum urbs 15.d
Uriæ virtus, & quomodo a Davide periculis fuerit objectus ut occideretur 225.c
Urbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Usus Damasci conditor 15.a
Uxores plures permittere Judæorum leges 583.d
Uxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9. a.64.g. 93.a
Xerxes Darii filius paterni regni hæres in Judæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f.368.369. 370. 371.372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

Zabadis Magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis nativitas 31.b. filii 52.b
Zabulon civitas Galilææ a Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Joadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum universa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius seipsum exuit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscens & Mosi obloquens occiditur a Phinee 116.f
Zæræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis uxor mali consilii marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis uxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidii Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e

B.U.G.
Syst. Catal.
1982

Zelotæ insidiis uxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt. ibidem c.
Zelotarum dominatio, causa excidii Hierosolymitani 904.b.
Zelotarum scelerata repetita 986. c. eorum immania supplicia ibidem.
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione privatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Davidem Saulo prodere conantur 198 e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rusculum 20.f.
Zopyrion Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Dariam voti commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos a Dario Judæos eisque patrocinatur 363.c
princeps Judæorum captivorum 358. d.363.f

FINIS.